REGVLÆ

IVRIS TAM CIVILIS, QVAM CANONICI,

A diuersis conscriptę ac collectæ,

Quæque hactenus diuersis Libris circunferebantur, nunc multo emendatiores quàm vnquam antea, in vnum volumen studiosorum gratia congestæ.

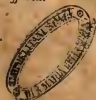
IVRE CONSVLTORVM AVTEM NOMINA HÆC SVNT,

Bartholomæus Socinus. *Ioannes Bernardus Diaz.*
Petrus Duenas. *Andreas Tiraquellus.*
Franciscus Turzanus. *Damasius.*
Antonius Corsetus.

Omnibus Iurisprudentiæ studiosis apprimè vtiles ac necessariæ.

Cum rerum & verborum omnium Indice locupletissimo.

Conuent' sanctę Marię de scala

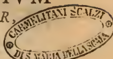
VENETIIS,

APVD HIERONYMVM SCOTVM.

M D LXXI.

INDEX RERVM MEMORABILIVM

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR,

Ordine Alphabetico collectus.

B

Bona

Item

Creditor

D

Donatio

Fallit

F

Fideiussori

G

H

I

N

O

Pater

Processus

Q

à Senten-

Stipulatio

T

FINIS INDEX REGVL. IVR.

IVRIS VTRIVSQVE REGVLAE,

Quæ tam à Bartholomæo Socino, quàm à Ioan. Bernardo Diaz, & Petro à Duenas collectæ,

Diuersis hactenus libris circunferebantur, emendatiores quàm anteà in vnum volumen Studiosorum gratia congestæ: & Alphabeti ordine seruato ita cumulatæ, vt nihilominus cuius Authoris hæ fuerint, facilè dignosci possit.

De litera A.

REGVLA PRIMA.

BLATIVI Absoluti regulaliter faciunt conditionem propriam de futuro, vltra iura quæ aliàs adducuntur, adde tex. in l. facta. §. rescripto. ff. ad Trebe. vbi iungendo principium illius text. cum fi. probat text. quòd paria sunt vel ꝙ dispositio fiat per ablatiuos absolutos, vel ꝙ fiat per conditionem, si.

Amplia primò istam reg. quòd non solùm ablatiui absoluti faciunt conditionem propriam, imò faciunt conditionem expressam. ita sing. tenet Bart. in l. j. in prin. in vlt. col. in. 7. q. ff. de condi. & demon. quia actus verbi importati per ablatiuos absolutos importat futurum euentum, qui futurus euentus est expressus. ergo faciunt conditionem propriam & expressam.

Amplia secundò, quòd ista regula procedit etiam in statutis: nam etiam in statutis ablatiui absoluti faciunt conditionem, ergo propriam secundum Bal. in l. non fine. circa prin. C. de bo. quæ lib. vbi not. decidit quòd stante statuto quòd præmortua vxore maritus lucretur dotē, non habebit locum in sponsa: quia illi ablatiui, vxore præmortua, faciunt conditionem, id est, si vxor sit primò mortua. sed ista non est vxor, ergo deficit conditio statuti: per consequens statutum.

Tertiò not. amplia ꝙ ista regula procedit etiam si cum ablatiuis absolutis apponatur conditio, vt, quæ regulariter facit modum, adhuc isti ablatiui absoluti etiam iuncta dictione, vt, faciunt conditionem. ita signanter tenet Bar. in l. sub conditione, in iij. col. ff. de sol. per text. in l. si ego. §. j. ff. de iure dot. facit l. à testatore. ff. de condit. & demon. & l. facta. §. rescripto. iungendo principiū cum fi. ff. ad Treb.

Primò fallit ista regula, quando materia subiecta repugnat, vt in rub. sol. mat. quæ necessariò est solùm in præteritum, vel de præsenti, benefacit quod in proposito tenet no. Bal. in repe. l. j. in xj. oppo. ff. de leg. ij. vbi tradit hác doctrinam, ꝙ quando ablatiui absoluti cadūt super eo quod est incertū & sic super futuro, tunc propriè faciunt conditionem, in l. euentus. ff. de vsur. & l. accepistis. ff. ad leg. Fal.

Secundò fallit, quando materia est dispositiua, tunc non possunt conditionem facere: ita propriè loquitur l. qui fidem. in verbo, rato manente pacto. ff. de transactio. vbi soluta pœna apposita in transactione adhuc remanet pactū, & si adhuc dispositiuum, facit text. in l. de submersis. in verbo, velo leuato. C. de nauf. lib. xj. facit quod tenet idē Bald. in l. j. ad hoc de liber. præte. & in l. vnica. in j. oppo. C. quando non pet. par. vbi dicit Bald. quòd ablatiui absoluti possunt stare tribus modis, scilicet in vim conditionis, itē causæ finalis, item suppositioni terminorum.

Tertiò fallit, quando important admonitionē quādam vt sunt illi ablatiui arbitratu, qui apponuntur operi futuro: certè tunc important admonitionem & conditionem: vt loquitur tex. in l. cùm stipulatus sim mihi à Proculo. & ita Bar. circa principium declarat, de verb. oblig.

Quartò fallit, quando ablatiui absoluti apponuntur gratia frequentioris vsus, tunc nihil important. ita propriè loquitur text. in l. ij. in prin. in versi. sed si extraneum, in verbo filio pręcedente. ff. de vulg. & pup. & ibi glo. quā ad hoc valde noto: dicitur enim quòd quis potest adoptare extraneum loco nepotis filio præcedente, istud ꝙ filius præcedat non est necessarium: quia potest quis adoptare extraneum loco nepotis, dato quòd nullum filium habeat, text. est in l. adoptare. in princ. ff. de adoptio. tamen quia frequēter actus plurimū contingit ꝙ adoptio fiat in nepote quādo quis habet filium, ergo illi ablatiui, filio pręcedēte, sunt positi gratia frequentioris vsus, ideo tunc nihil importāt. ideo ibi est tex. iuncta illa glo. notab.

Quintò fallit, quòd licet ablatiui absoluti faciāt aliqualiter conditionem, tamen magis accedunt ad naturam dispositionis & alienationis quàm conditio expressa, prout tenet Pau. de Cast. & do. Alex. in d. l. in ratione. ij. §. tam & fi. & Bal. in rub. C. de institu. & substi. in pen. q. in vj. fundamento. & ita declarantur ea quæ doctores tradunt in l. à testatore. ff. de condit. & demonstra. & in l. cùm fidem. ff. de transact. & alibi sæpe.

REGVLA II.

ABRASIO in instrumento seu literis in suspecto & substantiali loco vitiat. glo. Inno. & doct. in c. ex literis. de fid. instru. & per Bar. in l. si vnus. C. de testa. & in l. fi. C. de edi. diui Adria. tollen.

Amplia hoc verum esse etiam si notarius emendet in senio quod scripsit in iuuentute: cùm tunc rasura incontinenti fuisse dicatur & instrumentum sit suspectum, secundum Bald. in d. cap. ex literis. arg. c. prætereà. de testi. quod tamen intellige nisi intellectus, quē scriptura in loco abraso sonat, surgeret necessariò ex præmissis vbi non est vitium, secundum ipsum.

Primò fallit quando ipsæ literę vel instrumentū continerent plura capitula: tunc ipsa rasura vitiat in illo capitulo in quo est facta, non in alijs: vnde non vitiabit ipsas literas vel instrumentum in totum, vt voluit Bald. in l. fin.

C.de edic.diui Adri. tollen. pro quo etiam facit l.si ex falsis.C.de trausact.& habetur extrà de hæret.c.fraternitatis. & c.si cum tempore.extrà de rescript.in vj. secundum Nicol.in d.c.ex literis.[a]

ADDITIO.

a *Ex literis. Et ibi vide Fely.in vlti col.vbi vltra hic dicta, dicat etiam in iij. not. quòd si rasura sit in loco suspecto: & possessorio agatur, scriptura absque alia inquisitione veritatis reycitur.l.edicto.C.de edi.diui Adria. tollen.si verò petitorio, tunc scriptura suspecta censetur, & ad veritatis inquisitionem proceditur, secundum Bal. in l. si vnus. C. de test.cui ipse addit Ancha.in consi.412.incip. præmissa. vbi declarat hoc procedere solum in possessorio adipiscendæ, sed nihil alleg.& nunquid illud quod est rasum, per viuam uocem corroborari possit & vnus bonus testis sufficiat, vide Fely. in loco alleg. in v. not. vbi dicit quòd sic, sed per duos indubitanter. quod tamen locum non habet vbi summaria cognitio sufficiat: quia tunc instrumentum sine macula & abrasione esse debet, nec testibus iuuatur: vt ibi per eum in vj.not.& quis dicatur locus suspectus vide ibidem per eum in fi.in x.& vlti.not.Bened.Vad.*

Secundò fallit quando ex præcedentibus & sequentibus colligi potest quòd ita debet stare prout stat rasura: cũ tunc non noceat, per id quod habetur extra de relig. do. c. cùm venerabilis. vbi est bona glo.secundum domi.Anto.

Tertiò fallit quando rasura appareret, & in loco rasuræ repletio manu eiusdem scriptoris esset, quod constare potest per comparationem literarum.C.de fide instrumen.l. comparationes.cum & tunc non noceat vt voluit Gof.in d.c.ex literis.post do.Anto.& Ioan.And.dictum quorum potest procedere quando emanaret ipsa rasura in loco nõ suspecto: vt glo.ibidem & in d.c.cùm venerabilis. aliàs si in loco suspecto, tunc quòd sola comparatio non sufficiat videtur magis verum: cum sit probatio fallax, vt dicit tex. in authen.de instru.cau. & fide. §.si quis igitur. secundum Nicol.in d.c.ex literis.&c.

REGVLA III.

ABSENS regulariter ad ea quæ sunt grauis præiudicij ad domum citari non potest.l.ignorare. C.de resti.in integ.& c.quoniam.§.sunt & alij.vt lit.non conte.& c.causa.& ibi per Abb.de do.& contu.& in c.fin.de eo qui mit.in posses.

Primò fallit in causa liberali.ff.de fideicom.libert.l.cum vero.§.j.& de lib.causa l. infamis.

Secundò fallit quando expediret ipsi agenti vt potius procedatur, quia debitum erat vsurarium, & tunc potest
b fieri citatio ad domum:[b] vt in l. Fulcinius. §.adeo.ff.in qui.cau.in pos.ea.

ADDITIO.

b *Ad domum. Adde Bal.in consi.16.in iiij.parte incip.citatio ad domum.& in consi.452.in ij.parte & Rom. in consil.404.vbi inquit quòd necesse est vt inuestigationem præcessisse constet ad hoc vt citatio ad domum fieri possit: & cũ illa sit solennitas extrinseca non præsumitur nisi probetur. l.sciendum.de verbo.oblig.de quo etiam per Abb.in consil. 74.& in consi.30.vbi ponit, quid si notoriè constet aliquem in loco suæ habitationis non habitare, an valeat citatio? Pro qua materia vide etiam quæ habentur per Car. in consil.23.& per Ang.in consi.216.& Cor.in consil.in litera d.in iiij.parte.vbi dicit quod non sufficit nisi prius discutiatur an personaliter fieri possit.Bened.Vad.*

Tertiò fallit quando tale esset vitium per quod transferretur tota poss.vel vera possessio ex secundo decreto: quia tunc citatio ad domum fieri potest, vt sentit Innoc.in d.c. fi.extrà de eo qui mittu.in poss.vbi latius per ipsum, & docto.de quo tamen dic, vt ibi per Abb.in ti.

REGVLA IIII.

ABSOLVERE non potest qui condemnare nõ potest.l.j.ff.de officio proconsul.& leg.

Primò fallit quando quis non potest cõdemnare ex defectu iurisdictionis, secus si non possit condemnare ex priuilegio personæ: quia tunc absoluere potest. l.quoties.C. vbi senat.vel clarissimi.& Bald.ibi rationem adducit, quia priuilegium non debet nocere priuilegiato.

Secundò fallit in materia correctoria: quia si tollit potestas condemnandi, non videtur adempta potestas absoluendi.glo.not.in clemen.j. in verbo contra eos debere.de hæret.quam ibi Imo.& Abb.sequuntur, licet Soc.& Are. in rub.de acqui.poss.videantur illam impugnare: sed pro illa facit, quia absolutio fauorabilior est.l.fauorabiliores.de reg.iur.l.cùm Arianus. de actio. & oblig.

Tertiò fallit non procedere vbi est eadẽ ratio.no.Bald. in l.imperium.in iij.col.ff.de iurisd.om.iud.

REGVLA V.

ACCESSORIVM sequitur naturam sui principalis.§.liberis.Insti.de vulga.& pupi. & c.accessorium. de reg.iur.lib.vj.

Fallit quòd ista regula procedit, vbi est eadem ratio: secus si diuersa.vt not.Bart.in l.ita stipulatus. in xij.oppo.de verb.oblig.& Bal.in l.non dubium.in xiiij.oppo. C.de legi.Alex.in consi.4.circa primum.col.pe.libr.j.& hoc modo procedit text.alleg.in gloss.hic in l.& si is.C.de prædijs minorum. & in l. stipulatio ista. §. alteri. de verborum obligatio.

REGVLA VI.

c ACCIPERE aliquid vltra sortem [c] quis regulariter non debet, & quibus casibus liceat.infra patebit.

ADDITIO.

c *Sortem. Ad istam materiam vide Bal.in consi.118.in j. parte. & in consil. 135.ead. parte. & in consilio 369. in iiij parte.*

Primus est per tex.not.in c.j.extrà, de vsuris. in quo licitè percipiuntur fructus ex re pignorata, non computando eos in sortem, vt si des beneficium alicui clerico in pignus, qui clericus ex eo percipit fructus æquiualentes sorsi.potest etiam rem retinere vt proprium beneficium, & non est vsura, ex quo ipsum vt proprium retinet. ita vult glo.fi.in princ.ibi.& do.Anto.de Butr.qui procedit aperta ratione, quia non est pignus.l.vt pignus. ff. de remis. & l.si rem aliquam.de acqui.poss.

Casus ij.est per l.iiij.§.ait prætor. ff.de re iudi. coniũcta l.quòd si non soluere.C.de pig.act.& probant quidam per do.Ioan.de Imo.in cap.ad nostram.j.de iureiur.quòd alia est forma iuramenti, videlicet quando debitor qui possessiones creditori pignori dedit iurando super illis donec creditori soluerit pecuniam, nullum ei grauamen inferre. & alia est forma adijciendi donec creditori fuerit satisfactum: quia primo casu creditor non cogitur fructus perceptos computare in sortem, sed debitor debet implere iuramentum soluendo. Deinde post æstimationem fructuum, fructus repetere: vt in d.c.ad nostram. Secundo casu secus: quia si esset ipsi satisfactum de sorte in fructibus, non debent compensari in sortem, licet glo. ibi in verbo, persoluatur. incautè contrarium dicat & malè, & non limitat.l.ij.C.de pign.actio. & extrà de pigno. c.cùm contra. in quo dicitur quòd fructus computantur in sortem.

Casus iij.secundũ aliquos, nisi creditor fecisset sumptus in colligendis fructibus, licet hæc non sit propria fallentia: quia fructus dicuntur deductis expensis. ita dicit not. glo.in c.conquestus.de vsur.& in c.j. extrà de feud. & in l. fructus.§.impendia.ff.sol.mat.& est tex.in l.si fundum. ff. fam.ercis.tex.est cum gl.in c.j.extrà de vsu.

Casus iiij.est, nisi cõuentum fuisset inter debitorem & creditorem quòd non reddatur pignus nisi integrè satisfactum sit de sorte. & hoc quidam dicunt, vt verba aliquid operentur. l.si quando. de legat.j.sed tu dicas quòd

hoc euidenter est falsum: quia cõtra tex.in d. c.cum contra.& cõtra c.j.de vsur.& l.ij. C. de pig.act.cum si.quoniã non valeret pactũ expressum de lucrandis fructibus, tanquam vsurarium: vt in iuribus alle.ergo inest tacitum, prçtereà expresio eius quod tacitè inest nihil operatur. l.iiij. & l.nõ rectè.C.de fideiuss.sed hoc tacitè inest, vt in l.quãdiu.C.de distra.pig. & l.pignoris.ff.de pigno. ergo, &c.

Casus v. est quando vasallus rem feudalem in pignus directo domino daret.& ratio est, quia tandiu vasallus nõ tenetur ad seruitium.& sic fructus cõfunduntur non autem cum sorte.ita debet intelligi alleg.c.conquestus. iuncta gl. de vsu.& c.j.extrà de feu.& est gl.sing.in c.j.de vsu.& hoc habet locum tam in feudo ecclesiastico, quàm in seculari, quando eadem est ratio: cùm vna tantùm sit causa, quam not.posuit Io.de Imo. in d.c.j.dico etiam eadẽ ratione in emphyteuticario, vsufructuario, vel conductore ipsi domino proprietario vel locatori.& idem in simili: quia fructus confunduntur cum eo ad quod ignorans tenetur ipsi.& ratio huius est, quia res de facili redit ad sui naturam. l.si vnus.§.pactus.versi.quæ est in specie dotis.ff.de pac.& in c.ab exordio.xxxv. dist. & reperio hoc idem tenere Io. de Imo. in d.c.j.de feu. quamuis alij sentiant oppositum, ꝙ dictum c.non debeat extendi ad aliã causam contra cõclusionem istam.sed hoc non obstat: quia ab identitate rationis fit extensio ad lucrum: vt per glo. & doct. in d.c.j. de vsu. de quo per Host. in summa.§.annali. de vsuris. & ad hanc extensionem optimè facit quod not.ipse Imo.in l.si vero.§.de viro.ff.sol.mat.

Casus vj.est quando creditor non poterat commodè aliter rem sibi in pignus traditã recuperare, nisi vt pignus recuperet, positionem faciat ne fructus imputentur in sortem, per id quod dicit glo.in d.c.j.de vsuris. quia sentit ꝙ per hoc recuperat possessionem suam, facit quod no. doc. pro ratione in d.c.j.de feu.& ideo do.Abb.in d.c.j.de vsu. dicit quod licitè quis recipit aliquid ex mutuo, quum illud erat suum, vel aliter sibi debitũ, nec poterat illud aliter cõsequi, sicut dicimus in simili quod licitũ est parare hosti insidias, vbi quocunq; modo expugnetur.xxiij. q.ij. c.dominus.vbi bonus tex.cũ gl.quæ ita dicit, & est optimus texta in l.j.§.non fuit.ff.de dolo.ita dicit per no.in d. c.j.de vsu. & no.dũ dicit.l.si debitor.quia est diuersus actus à ꝓdictis.

Casus vij.est, vt sentit ibi gl.in fi.videlicet, si de sentẽtia domini ipsius pignoris fiat pactũ inter debitorem & creditorem quòd fructus non computentur in sortem: & eadẽ ratione dicit̃ ꝙ validaret̃ tale pactũ si dñs ipsum ratificaret & approbaret, vt ĩ c.ratihabitationẽ.de reg. iur.in 6.

Casus viij.est, si fructus sunt consumpti. sed iste casus respicit materiam compensationis: quia de specie ad speciem non fieret compensatio, nisi essent consumpti.l.si cõuenerit.ff.de pig.act.& not.gl.in l.diuortio.§.ad donationes.ff.solut.matrimo.sed potest procedere ipse casus, quousque obijciatur compensatio.

Casus ix.est, quando pignus est obligatũ pro tanta quãtitate, ꝙ non sit spes luitionis: quia videt̃ haberi pro derelicto, vt est tex.in l.dabant.ff.de leg.iij.nec etiã ad aliquẽ effectũ diceretur debitor possidere: vt dicitur in l.j.ff.de acquir.poss.quod interpretor ad ipsius tex.limitationem.

Casus x.est, nisi pactum intercessisset ꝙ creditor nõ possideret nisi naturaliter: quia tunc ex sola ciuili quæ remansit penes debitorem procedit acquisitio fructuum. ita in l.iij. §.ex contrario.ff.de acquir. poss. nam etiam tractando de compensatione sortis, si teneretur fructus restituere quasi non suos, de compensatione faceret suos: cùm nõ sit in mala fide.sed aduerte, quia hoc casu propriè effectualiter nihil percipit vltra sortem.

Casus xj.est, quia non tenetur computare in sortẽ omnia, si res pignori data erit aliena: quia pignus non tenuit. l.rem alienam.ff.de pigno. act. imo fructus vel eorũ æstimationem restituere tenetur, iuxta not.in l.fructus. & in l.fundo.ff.de rei vendi.& in l.j. C.de pet. hær. & procedit iste casus quousque à domino conueniatur. sed prima est limitatio ad l.iij.C.de pigno.actio.

Fallit xij. quando ratione mutui creditor subijt laborẽ: quia tunc in compensatione laborum possunt fructus nõ computari in sortem, secundum Host.in d. c.conquestus. & remittit ad summam eo.tit.§.in aliquo.

Casus xiij.est, quando debitor recusat compensare fructus propter aliquod interesse, puta quia erat maritus, qui subit onera matrimonij dote adhuc sibi non tradita: vt est tex.elegãs in c.salubriter.extrà de vsu.& est materia l.insulam.§.vsuras.ff.solu.matr.vbi vide. & eadem ratione dico, si creditor propter moram debitoris prætenderet aliquod interesse, facit l.qui Romæ.in princip.& ibi not.per glo.& in l.si filiusfam.§.cùm fundum.ff.de verb. oblig. & l.stipulatus.de vsuris.

ADDITIO.

a *Non tradita Vide do.Bar.Soc in consi. 171. incip. præsens.ver.confirmo cum versi seq.in ij.parte. Bened.Vad.*

Casus xiiij.est, quando fructus sunt inæstimabiles, vt fructus præsen.vt est glo.in c.cùm Bertholdus. de re iudi. quam allegat Ang.in l.ij.C.de distra.pigno.

Casus xv.est, quia regula d.l.j.C.de pig.act.cũ si.ꝓcedit si obijciatur compensatio ab ipso debitore, aliàs secus. nã ita est quando compensatio fit: quia intelligitur.s.si ab homine obijciatur.l.si constat.& l.eius.C.de compensa.& de hoc est glo.in d.l.j.de pig.act.& eam multum ponderat ibi Ang.idem voluit Imo.in d.c.ad nostram.de iureiur. post alios doct.& ita ibi teneas, licet ibi do.Anto.de But. dicat quod fructus compẽsantur etiam si obiecta non sit compensatio,& etiam procedit gl.in d.c.j.de vsu.

Casus xvj.est, quandu fructus non erant liquidi, nec ipsorũ æstimatio.nã demũ de liquido fit cõpensatio. vt l.fin. C.de cõp.& est tex.in d.c.ad nostrã.secũdũ aliũ intellectũ.

Casus xvij.est, quando darẽtur pignori possessiones & reditus: quia tunc fructus non cõputantur in sortẽ, nec illos lucratur creditor: sed soluto debito debet eos restituere.& de hoc est text.secundũ alium intellectum in d. c.ad nostram.vbi Io.de Imo.proponit hanc limitationem.

Casus xviij.est pari ratione, quando conuenitur vt fructus non computentur in sortem, hoc adiecto, vt teneantur.seu eorum æstimatio teneatur quousq; sit satisfactum debito: quia tunc non videtur agi quòd creditor lucretur fructus.secus si conuenitur quòd fructus computentur in sortem, vt in c.j.de vsu. quod quidem capitulum sic limitatur,& etiam prædictis alijs modis & casibus.

Casus xix.est, quando esset conuentũ quòd alia res pro pecunia solueretur, iuxta l.ij.si cer.pet.quia tunc fructus, licet sint consumpti, computantur in sortem, id est in ipsam alienam rem: quia de specie ad ipsam quantitatem & ecõuerso, sicut de specie ad speciem non admittitur compensatio.l.si creditor.§.j.& ibi gl.ff.de pec.l.j. C.si ma. sac.rat. habuerit.& per glo.& doct.in §.donationes. ff. sol. matri.

Casus xx.est, nisi sit cũ dicto pacto ꝙ fructus non computẽtur in sortem cum iactura: quia idem esset sine dicto pacto vt non computẽtur in sortem.nam censent̃ donati, vt æquè creditori & debitori donauerat & cõcesserat fructus non compensari in sortem: quia subest animus remunerandi.l.si verò non remunerandi.§.si ponamus. ff.man. l.si lege §. consuluit.& c.cùm fiscus.de testibus.

Casus xxj.est, quando debitor gratis dimisit istos fructus apud creditorem sine spe à principio lucrãdi eos, per c.consuluit.de vsur.xiij.q.iij.c.vxorem.& c.libertus. in fi. de simonia.

Casus xxij.est, quando percipiens fructus nõ fuit in dolo, lata culpa, vel mala fide, secundũ do.Ant.de But.in c.j. de vsu.sed aduerte qa hoc casu nihil lucri manet apud creditorem, sed hoc potius procedit ad declarationem d.l.j. & ij.C.de pigno.actio.cum similibus præallegatis.

Casus xxiij.etiam est, vt in c.quia frustra.extrà, de vsu.

Casus xxiiij.est, quando vendo tibi fundum & trado, & tu es in mora soluendi pretium, & hoc virtute moræ.l. Iul.§.ex vendito.ff.de actio.emp.qui tex.notab.est, & gl. in c.conquestus.de vsur.nam tunc venit ad interesse.

Casus xxv.est, si concessi tibi pecuniam ad pompam, quia possum aliquid à te recipere secundum glo. ibi in d. c.conquestus.

Casus xxvj.est, quando emptor restituit pretiũ ex pacto,quia lucratur fructus & rem,quę retrò illi datur:vt est glo.in d.c.conquestus.

Casus xxvij.est illud generale in contractibus bonæ fi-
b dei [b] virtute moræ:vt per glo.in d.c.conquestus.

ADDITIO.

b *Bonæ fidei.Adde d.Bar.Soc.in consi.*174.*incip.pro facto.ver.sed ad hoc respondetur.in ij.parte.Bened.Vad.*

Casus xxviij.est,quando est pactum à principio nomi-
c ne pœnæ [c] propter pecuniam mihi non restitutam, dummodo non sit in fraudem vsurarum appositum: vt est gl. in d.c.conquestus.

ADDITIO.

c *Pœna.Vide do.Bar.Soc.in consi.*174.*in versi.sed ad hoc respondetur.circa princ.in ij.parte.Bened.Vad.*

Casus xxix.est, quando mutuo illi cui vellem nocere: quia hostis est fidei.xiiij.q.iiij.c.ab illo. & per hoc patet ꝙ licitum est Christiano ab hostibus fidei percipere. & hoc etiam voluit Abb.in c.personę miserabiles de vsur.& hoc etiam dicunt Iudæi, quia eis licitum est recipere vsuras à Christianis.pro quibus facere videtur Deute.xviij. c.Non fœneraberis fratri tuo pecunias, vel aliam rem ad vsurã. sed contra eos est c.xviij.fœneraberis gentibus multis, & à nullo fœnus accipies, & aduena fœnerabitur tibi, & tu non fœneraberis illi, quod dictum est.ca.post miserabilẽ. & c.penult.eod. tit. non obstat d.c.obiectum. qnia debet intelligi negatiuè, scilicet, nocere nulli desideras si à nullo exigas vsuram. vel dic quod licitè potest exigi ab hoste, quia bona hostium exponuntur. nõ sic in Christianorum nec Iudæorum:quia non sunt hostes.& quæ fauore, &c.l. q̃d fauore.C.de leg.ita Ant.de But.in d. c.post miserabilẽ.

Trigesimus casus est,quando aliquid vltra sortem sponte oblatum recipitur sine pacto,caueas tamen ab intentione concepta,iuxta not.in d.c.consuluit.de vsuris. facit tex. in c.dilectus.& qnod no.ibi per doct.& in c.tua nos. eodẽ tit.& j.q.ij.c.sicut.

Trigesimusprimus casus est, quando venditor erat solitus mercari, vnde si habuissem pretium fuissem in mercãtia,tantum verisimiliter lucratus:ideò illud lucrum debetur ab emptore.l.ij.§.ij.ff.de eo quod cer. lo. ita sentit glo. dum illum tex.alleg.in d.c.conquestus.& ibi Abb.

Trigesimussecundus casus est eadem ratione in istis viduis mulieribus,quæ solent ponere pecunias suas in banchis, & consequi aliquod lucrum ex honesto mercimonio,per capitulum,inter nostras.de donat.inter vir.& vxorem.& per Bald.in l.j.C.pro socio.quod etiam vult Abbas in d.c.conquestus.

Trigesimustertius casus est, eadẽ ratione in mutuante, vt si debitor non soluerit in termino pecuniam:nam tunc potest petere interesse lucri cessantis,si erat persona solita
d insumere pecuniam in aliquod honestum mercimoniũ,a quod iudicis arbitrio relinquitur:vt d.l.ij.in fi. & idẽ Inn. in c.socio.de sent.excommu.& glo. in d.l.curabit. C.& in d.l.Iulianus.§.ex vendito. & §.offerri.ff.de actio.emptio. & sic etiam fit de iure can.vbi potest peti aliquid vltra sortem:nedum ratione damni emergentis, vt per glo.in d.c. conquestus.sed etiam ratione lucri cessantis. & hoc etiam idem dicit Abb.Sicu.

ADDITIO.

d *Mercimonium.Vide Lud.Rom.in consi.*101.*& d.Alex. de Imo.in consi.*a 20.*& seq.in ij.par.& Abb.in consi.*7.*& in consi.*60.*in ij parte.Bened.Vad.*

Trigesimusquartus casus est in fideiussore, qui soluit vsuras creditori:vt in d.c.peruenit.de fideiusso. & ibi not. in c.damnum.de reg.iur.in vj.

Trigesimusquintus casus est, quãdo subest ratio dubij periculi vel euentus,licitum est emere reditus minori pretio quàm valeant,vel vendere maiori vel cariori quàm valeãt:vt patet de pecunijs mutuatis in pluribus ciuitatibus, vt est tex.in c.fin.de vsuris & l.si ea.C.de vsur.& in c.mutuantibus.extrà,de vsuris.

Trigesimussextus casus est, quando ratione administrationis tenebatur quis collocare pecuniam in emptionem prædiorum, vt tutor:quia si non faciet, tenebitur pupillo soluere vsuras ratione lucri cessantis, quod habet locũ de iure canonico.& ita voluit etiam ipse Abb.in d.c.cõquestus.per l.tutor si post rem.ff.de administrat.tut.quod not. contra prælatos:quia & ipsi ecclesijs tenentur acquirere,si possunt:& si non acquirunt, tenentur.xij.q.iij.in summa.

Trigesimusseptimus casus est etiam ad limitationem c.consuluit.in ij.& iij.casu.& ad limitationem capituli, in ciuitatibus.quia resultat vsura, nisi creditor sit talis persona quæ solita fuisset ex pecunia lucrari.& sic incontinenti in illo secundo casu.& in c.in ciuitatibus.habuisset certum pretium,& fuisset ex eo lucratus tantundem plus,quàm iusto pretio vendidit.& idem in secundo casu,quando tantundem fuisset lucratus tempore primæ delationis: per ea quæ not.glo. in d. c.conquestus. & hoc patet apertè:quia hoc casu non potest dici venditum tempus, quia subest ratio interesse,saltem lucri cessantis, vt etiam non videatur venditum tempus eadem ratione in multis alijs casibus, de quibus in d.c.conquestus.meritò ergo cessat ratio pro pter quam dicitur,quòd in illo c.in ciuitatibus. hoc procedit quando vendens esset tunc venditurus, & vellet incontinenti vti pecunia in emendo merces, quas in continenti volebat posteà vendere vlterius maiori pretio, fortè causa mercandi & etiam ipsa causa lucrandi, vt contingeret Venetijs: quia merces & alia quandoque emuntur minori pretio, vt transmittantur ad alia loca cum maiori lucro. in mutuo autem secus est quàm in contractu venditionis, quia debet esse gratuitum: vt per glo. in d. c. conquestus. & ibi iuxta verbum diuinum,Mutuum dantes, nihil inde sperantes: possunt etiam aliqui casus colligi ex his quæ habentur in l.in insulam.§.vsuras.ff.solu.matr.

REGVLA VII.

ACCVSARE quis non cogitur vel agere in criminalibus maximè.l.j.C.vt nemo inuitus.

Primò fallit in crimine homicidij, in quo iudex potest cogere aliquem ad accusandum: secundum Bar. in l.omnium.ff.de procu.de quo tamen vide per Bal.Sal.& Ange. in l.si quis homicidij.C.de accus.& Are.in tract.malefi.in versic.necnon ad querelam.col.xxiij.

Secundò fallit etiam in hærede, qui cogitur vindicare necem defuncti.l.j.C.de his quibus vt indig.

REGVLA VIII.

ACTA facta in vno iudicio,in alio fidem non faciunt. l.ij.C.de eden.& ibi per Bar.

Primò fallit, vbi tractatur de modico præiudicio: vt probatur in c.testimonium.de testi.Innoc.in c.per inquisitionem.de electio.

Secundò fallit,quia licet ista acta facta in summario iudicio non probent in plenario,vt in c.ij.de ordi.cogni. tamen confessio facta plenam fidem facit.ita no. Inno.in c. per inquisitionem,de electio.& d.c.ij.de ordine cognit.

Fallentias nonnullas alias vide per Fel.in c.causam quæ. de testi.per totum commentum, & per do.Ias.May.in l. is apud quem.C.de eden.in pen.col.in versi. primus casus. cum pluribus.seq.Bened.Vad.

REGVLA IX.

ACTA corã arbitris facta scribenda sunt,aliter non valent neque probant ad iudiciorum similitudinem.l. penult.

penult. C. de arbitr. & Cano. in capitulo. quoniam. extrà, de probat.

a Primò fallit in causis breuibus [a] & modicis. in ipsis enim non requiritur scriptura, nec respectu sententiæ, nec respectu processus. C. de sent. auth. nisi breuiores. & ibi per Bart. hoc expressè tenentem in auth. vt iudi. sine quo. suffrag. §. necessitatem. & quod habetur xj. q. iij. si quis cum clerico. quod etiam similiter locum habet in criminalibus leuibus: vt. ff. de accu. l. leuia. & vt not. per Bart. in d. auth. nisi breuiores. vbi dicit quæ dicantur causæ leues, modicæ, vel breues iudicis arbitrio. ad hoc quod no. ff. de iudi. l. sed & si susceperit. §. fi. & extrà de offic. deleg. c. de causis.

ADDITIO.

a Breuibus. Vide Anto. de Butr. in consil. 33. & Alex. in consil. 61. in ij. parte. Et ad aliam auth. nisi breuiores. adde no. dictum Matth. in suis not. j. & ij. & Bald. in l. imperium ff de iurisd. omn. iud. Bened. Vad.

Secundò fallit quando per partes daretur ipsi iudici vel arbitro potestas procedendi sine scripturis: cùm tunc valeat sententia, nec sit necessaria scriptura, & credatur simplici assertioni [b] iudicis vel arbitri: vt voluit Bart. in d. authen. nisi breuioris. ad hoc glo. in d. c. fin. de regu. iur. in vj. circa quæ dic vt no. in d. c. de causis. de offi. de lega. in cap. Quintauallis. de iureiur. vbi de his plenè per do. Anto. & doct. in d. c. quoniam contra. de probat.

ADDITIO.

b Assertioni. Quod pro not. alleg. Lud. Rom. in suo no lxij. & tanquam mirabile dicit esse menti tradendum. sed nunquid arbitrio talis potestas dari possit? vide Bar. in authen. offeratur. in fi. C. de lit cont. pro quo tamen vide Lud. Rom. in l. sciendum de verb. oblig Bened. Vad.

REGVLA X.

ACTA facta in vno iudicio, in alio inter diuersas personas non probant: vt C. res inter alios acta. per totū. Primò fallit hæc regula in casibus de quibus per Cano. in c. tam literis. extrà, de testi. & in d. cap. causam quæ. [a] Et primò fallit in hæredibus seu successoribus, vt l. simpliciter. §. fin. ff. de excep. rei iud. ipsis enim prosunt & nocent, vt etiam prædecessoribus illorum.

ADDITIO.

a Causam quæ. Vbi vide Fely. qui ponit nonnullas alias fallen. ad hanc regulam, quas vide per te ibi in iij. colum. in princ. in versi. iij. regula cum pluribus sequen. Bened. Vad.

Secūdò fallit in illis, in quibus noceret vel prodesset sententia, cum eisdem prosint vel noceant acta, prout voluit Innoc. in d. c. causam quæ. & Barto. in l. ij. C. de fruct. & lit. expensis. ad idem l. idem erit. ff. de iureiur. quibus autem prosit vel non, habet ur de iudicijs. c. quamuis. & ff. eod. tit. l. sæpe. & ff. de inoffic. testamen. l. qui repudiantem. & ibi per Barto.

Tertiò fallit quando essent talia acta, quæ, si fuisset præsens & contradixisset, nihilominus facta contra eum facerent fidem: cùm tunc faciant contra eum absentem fidē in alia instantia agitata ad vtilitatem priuatam, vt l. empto rem. ff. de actio. empt.

Quartò fallit quando alia instantia agitatur ad vtilitatē publicam: cùm tunc possit iudex moueri ex confessione habita inter litigantes in alio iudicio, prout est si ille, contra quem agit ad beneficium, confessus est defectum iuris sui sponte: cùm tunc licet non prosit talis confessio ipsi agenti, cùm non probet de iure suo: tamen proderit vt iudex ex officio inchoando nouam instantiam contra eū procedere possit. secundum do. Ant. in d. ca. quoniam. qui allegat ad hoc quod no. Specu. de actio. & petitio. §. super actio. ver. quod si reus. & quod no. Compost. & Io. Andr. in c. mandamus. extrà, de restit. spol. secundū do. Nicol. in d. c. cùm causam. pro quo etiam facit quod not. per Inno. extra, de elect. c. per inquisitionem. & extrà, de accu. c. qualiter. el secundo. & per doct. in c. at si clerici. de iudi. & per glo. quæ incipit, sic videtur. in cap. licet. de probatio. vbi videtur velle quod idem sit, & si partes certant esse probatum. circa quod dic, vt plenè per Canonistas in dicto c. causam.

REGVLA XI.

ACTA facta in vna ex pluribus instantijs non valent, neque inter easdem personas fidem faciunt, quando ad diuersam fidem facta sunt. l. cùm quæritur. ff. de excep. rei iud. & c. veniens. el secundo. de testi.

Primò fallit hæc regula in casibus, de quibus per Canonistas in c. causam. extrà, de testibus. Et primò fallit cùm illud ad quod in alia causa agitur, dependet ex principali super quo est actum in prima instantia: vt est si attestationes sint receptæ vel alia acta huiusmodi sunt facta super matrimonio: cùm etiam valeat ad probandum legitimationem filiorum: vt extrà, de testibus, cap. Albericus. & vt voluit Innoc. in cap. causam. extrà, qui filij sint legitimi. secundum Imo. in d. c. omnium. extrà, de testibus. pro quo etiam facit quod habetur in lege, fundus. & lege, fundum. ff. de exceptionibus.

Secundò fallit quando est talis causa, in qua sententia in vna instantia præiudicat ad hoc, quod secundariò agitur in alia instantia: cùm tunc valeant ipsa acta, & fidem faciant in alia instantia. & hæc est cum sententia lata in causa ciuili, si sit absolutoria ex eo quia delictum non sit commissum, præiudicat in causa criminali. C. ad l. Iuliam de plag. l. præsens. eodem modo præiudicabūt probationes, & fidem facient, si per ipsas probetur delictum non fuisse commissum: vt voluit Bar. in l. ij. C. de vi bono. rapto.

Tertiò fallit quando iudicium primò intentatum fuisset plenariè: cùm tunc acta facta valeant, & fidem faciāt in alia instantia seu iudicio, in quo iudicium intentat summarium, & non ita plenarium, esto quod ad aliud finē agatur: & hoc vult Bar. in d. l. ij. vbi plenè per ipsum.

Quartò fallit in confessione quæ & si sit facta in summario, non præiudicat etiam in plenario, esto quod ad aliū finem agatur vt not. in cap. cùm dilectus. de fide instrum. secundum do. Nicol. in d. c. causam. extrà, de testibus. qui hoc tenet, & post eum Imo. ad hoc quod no. extrà, de probationi. c. fina. & per Bal. in l. ij. §. apud eum. C. de eden. & quod habetur in lege, cùm anteà. C. de arbitris.

Quintò fallit quando acta facta in vno iudicio respicerent inhabilitatem personæ, & ipsam personam afficerēt: cùm tunc faciant fidem in alio iudicio, vt extrà, de testibus. c. ex parte. & c. super eo.

REGVLA XII.

ACTA ordinatoria iudicij coram arbitro facta, corā iudice fidem non faciunt. tenet Innoc. Ioan. Andr. & omnes in capitulo, præsentata. de testi. not. Bald. in l. j. C. de testibus.

Primò fallit quando Papa disponeret de plenitudine potestatis: vt dicunt Inno. & Ioannes Andr. & do. Anto. de But. in d. c. præsentata. [a] ad hoc quod not. in c. j. extrà de iudi. & c. cum venissent. extrà, de concessio. præbend. capit. proposuit.

ADDITIO.

a Præsentata. Pro istis fallentijs vide ibidem Fely. in ij. col. post med. in versi. acta cum pluri. seq.

Secundò fallit quando interuenerit consensus vtriusq; partis: cùm tunc valeant, per not. in c. cùm causam. extrà, de testibus. & hoc videtur velle Ioannes And. in d. c. præsentata. post Pet. & Abb.

Tertiò fallit in actis ex quibus causatur effectus, vt si sit interrupta præscriptio, ex aliquo actu facto coram arbitro, putà ex litis contestatione: cum quo ad effectum valeant coram iudice. vt l. penult. C. de arbit. secundum doct. in d. c. præsentata.

REGVLA XIII.

ACTIO stricti iuris est talis naturæ, quòd fructus & accesiones non veniunt, nisi à tempore litis contestatæ, dato ꝙ debitor fuerit interpellatus extra iudicium.

Primò fallit quando quis petit id quod est suum, vel aliquando fuit suum: quia tunc veniunt fructus & accessiones à tempore moræ, etiam in actionibus stricti iuris. ita probatur in l. videamus. §. si actionē. ff. de vsuris. pro hoc facit etiam l. ij. C. de pac. inter venditorem & emptorem.

Secundò fallit, vt in casu l. filius. §. fi. ff. de collat. dotis. & ibi gloss. & Barto.

Tertiò fallit in contractibus celebratis cum principe: quia quamuis sint stricti iuris, tamen habent naturam bonæ fidei. vt in simili tenet singulariter Bald. in titu. de pace Constantiæ. versic. suprà vero.

Quartò fallit etiam dicta regula de iure canonico: quia non fit differentia an actio sit bonæ fidei siue stricti iuris, vt per Bal. in ca. j. in vlti. col. prope fi. de plus petitionibus.

REGVLA XIIII.

b ACTIO [b] ex pacto nudo non oritur. l. iuris gentium. §. sed cum nulla. & §. quinimo. & §. Marcellus. ff. de pact. & l. legem. C. eod. titu. & tex. not. cum glo. Institu. de actio. §. in personam.

ADDITIO.

b Actio. Vide aliquid per Dy. in d. §. in personam. circa medium. iij. col. & ibidem per d. Ias. May. in nume. 5. & dom. Alex. de Imo. in consi. 16. in versic. quid autem. in ij. parte. Bened. Vad.

Amplia primò istam regulam etiam si debitor suo iuramento confiteretur & affirmaret nudum pactum. nam per hoc soluere non tenetur. ita refert d. Ias. in d. §. sed cũ nulla. dicere Bal. in l. fi. in ij. col. C. de fideicom. referendo Inno. ita tenere in c. j. quod met. cau. Bened. Vad.

Amplia secundò etiam si princeps causam alicui committeret de veritate & iustitia: quia intelligitur de veritate cui ius patrocinatur, non autem quod ex pacto nudo agatur, cùm re vera ius ei non patrocinetur. ita refert d. Ias. in d. §. tenere Bal. in l. nemo. in vlti. no. per illum text. in fi. C. de sent. & interlo. omnium iudicum. Bened. Vad.

Primò fallit in omnibus terris subiectis ecclesiæ: quia tunc non solùm in foro cano. sed etiam in foro seculari nudum pactum actionem producit, secundum Imol. in cap. quæ in ecclesiarum. in xiij. col. de constit. Bal. in authen. ad hoc. in iiij. col. C. de vsur. vbi dicit istud non solùm procedere in clericis: sed etiam in laicis subiectis ecclesiæ quo ad temporalem iurisdictionem. ita etiam refert & sequitur Ias. May. in d. §. sed cum nulla. Bened. Vad.

Secundo fallit, quòd vbi lex dicit quòd ex nudo pacto agi posit, intelligatur condictione ex illa l. quæ hoc inducit. ita dicit Goffred. Beneuentanus in suis libellis iur. ciui. in constitutione l. j. C. de suffrag. ad fin. j. col. quod not. pro casibus qui notantur hic. primus casus est in auth. vt sponsalitia largi. in prin. licet ille tex. id necessariò nō cōcludat.

Tertiò fallit quando ex interuallo apponitur pactũ nudum ad resolutionem contractus in totum vel in parte, re tamen non integra, ipso iure in totum principaliter contractus resoluitur, vt l. fi. & ibi gl. & Ang. C. de rescinden. vendit. Imo est in l. ij. quando liceat ab emptione discedere. tu dic quòd potest recedi ab emptione in totũ vel pro parte re integra pacto nudo, & datur actori actio, & reo exceptio. vt est text. notabilis valdè in l. iuris gentium. §. adeò autem. ff. de pactis.

Quartò fallit in l. j. C. de suffrag. in salario aduocatorũ, & in l. j. & l. aduersus. cum glo. & quæ ibi per doct. C. manda. & in l. salarium. cum glo. in salario procuratoris etiã nō promisso quia potest implorari officium iudic. quia constituitur mandato.

Quintò fallit in l. inter socerum. §. conuenit. ff. de pac. do. quem text. solus Bald. ad hoc ponderauit in c. si cautio. in vlti. col. de fid. instru. nam etiam si aliquod pactum nudum vxor fecisset cum marito, maritus cogeretur alere eam: vt l. pro oneribus. ff. de iure dotium. & l. si cùm dotem. §. si autem in sæuissimo. ff. solut. matrimo. igitur non est mirum si ex pacto nudo mihi actio saltem vtilis oriatur. de alimentis. l. j.

Sextò fallit in l. eleganter. §. seruus. ff. de dolo. vbi fortè est speciale propter immensam liberalitatem, quam exercuit dominus in manumittendo seruo. in auth. & generaliter. C. de episc. & cleri. pro quo facit l. si diuisione. in fin. C. fami. erciscund. sed istud ideo contingit, quia promissio iudici fit, & in iudicio. l. eum qui. ff. de in ius voc. facit quod not. glo. in l. j. ff. de acquiren. hæredita. & ex necessitate & authoritate illius legis. ergo non est mirum si oritur officium iudicis: quia tali casu prosit prima stipulatio. argumento l. cùm ostendimus. in fine. ff. de fideiussoribus tuto.

Septimò fallit in curia mercatorum, vt l. Quintus. & quod ibi no. Barto. ff. mandat. vbi agitur de veritate & æquitate. quamuis contrarium, & malè, teneat Lud. Roma. in l. filiusfami. in princ. de donationibus. & idem fortè dicendum, quando causa esset commissa arbitratori, vt debeat cognoscere vt vir æquus. & sic secundum æquitatem, non secundum rigorem. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. & l. generaliter. in fine. ff. de noxa. & quod not. singulariter Ange. de Peru. in l. j. C. de præscript. xxx. anno. pro quo vide Ludo. Rom. in rub. de arbi. in ij. col.

Octauò fallit etiam in minore, qui tenetur ex pacto nudo, cùm ex eo oriatur obligatio naturalis: vt in l. j. ff. de pactis. & l. in his. §. imperator. ff. solu. matrimo. qui per viam denunciationis euangelicæ in curia episcopali potest in effectu ad istud compelli, vt in capi. nouit. & ibi Innocen. & omnes doctores extrà, de iudi. & not. Bart. in extrauag. ad reprimen. in verbo, denunciauit. & Ange. in l. si certis annis. C. de pactis. & per dicta secundum gloss. & Iacob. But. Bal. & Salyc. in l. legem. C. de pact. Tu autem per modum doctrinæ dicas secundum Barto. in l. fideiussor obligari. §. primo. ff. de fideiusso. quòd quando lex fauet pacto, ipsius pacti gratia, vt in contractibus bonæ fidei, & hæc est in his quę perficiuntur consensu, tunc pactum dicitur vestitum solo consensu, & oritur actio ex eo, & per consequens non oritur actio ex nudo pacto: vt Institu. de obliga. quæ ex consen. nas. per totum. ita etiam in contractu dotis de iure antiquo. nam hodie est ibi tacita stipulatio, per l. vnicam. § primo. C. de rei vxo. actio. quando verò lex fauet ratione personæ vel ratione rei in pactum deductæ: tunc pactum remanet nudum, & non oritur actio ex pacto: sed pacti occasione, & propter pactum, vt l. si quis argentum. §. fina. C. de dona. adde quæ dicit Saly. in d. l. legem.

Nonò fallit de iure canonico secundum communem conclusionem, text. est in cap. j. & ca. iij. de pactis. & Archid. in capitu. quicunque suffragio. xij. quæstione. ij. & glo. & Archid. in c. iuramenti. xxiij. q. v. & glo. ij. in capi. j. xxj. q. j. & ita communiter tenent Cano. in d. capi. primo. & dominus Anto. & Imo. in capitu. per tuas. de arbitr. & Bald. in l. legitima. in ij. columna. de pactis. & in l. petens. C. eodem. & Angel. in l. si certis annis. in iij. columna. C. eod. Ludo. Roma. in l. ij. §. ex his. in vltima columna. ff. de verbor. obligat. & ita etiam per prædicta, & non alia, videtur tenere Ias. Mayn. in dict. §. sed cùm nulla. in prima colum. pro quo etiam vide omnino Anto. de But. in cap. dilecti. in nono notabili. & in l. eum qui. in tertiadecima columna in versiculo, item interdum stipulatio. C. de iuris & facti ignorantia. vide omnino Angel. in l. stipulatio ista. §. alteri. circa principium. ff. de verborum obligationibus. & vide dominum Iacob. de Zochis in capitulo, præthereà. el primo. extrà, de sponsalibus. vbi dicitur in text. quod pactum suam obtinet firmitatem. Tu adde & pondera textum ibi, pax seruetur & pacta custodiantur: & quia mortaliter peccat qui recedit à pacto.

pacto.xxij.quæstione secunda. ca.prædicari.& quia Deus non facit differentiam inter simplicem loquelam & iuramentum.xxij.q.ij.iuramenti.vt quia dicit Psalmista,Quę procedunt de labijs meis non faciam irrita. & hoc tenent consequenter Antonius de Butrio & Canonistæ & alij, licet Imo.dixerit contrarium in c.nouit.de iudicijs. & hoc est secutus Bart.in l.si quis pro eo.circa princip. ff.de fideiuss.quasi omnino prædixerit pacta seruari & custodiri. aliàs dicatur corrumpi actio & exceptio,vt est casus in l.statuimus.ff.de acquirendo rerum dominio.vide reliqua quę sequuntur per dominum Angelum de Areti. in prælleg. §.in personam.Institut.de actio.vbi multa alia per eum dicuntur valde notanda in xxvj.& xxvij. colum. & sequenti,quæ per temet vide.

Amplia prædictam communem conclu. & fic. ix. fallen.vt procedat non solùm in pacto nudo, sed etiã, quod est fortius,in simplici pollicitatione.ita tenet d.Ant.de Butri.in c.ex parte,in vlti. col. de censi. refert & sequitur Ias. May.in d.§.sed cùm nulla.in fi.j.col.Benedi. vad.

Decimò fallit in casu l.fin.§.fi.de actio.& obliga. & ita illum text. solet allegare ad hoc quidam doctor sollennis Senen.sed tu cogita.& ad hoc vide plenè Roman. in l.j.in penult.& vlt.col.ff.de verb.oblig.

Vndecimò fallit quando pactum nudum esset iuramento firmatum : vt not. in l.si quis pro eo. ff. de fideiusso. sed Bald.tenet ꝙ non,in l.j.C.de no.oper.nuncia.vide in Specu.de leg.versi.nunc ostenditur.& versic. xxiiij. & versic. hoc quoque.in viij.col.& not. Ray. in summa. de iniu.& auth.tin.& Anto.de Butr.in c.cùm contingat. de iureiur.

Duodecimò fallit quando id quod nudo pacto promissi,iterum nudo pacto promitto: quia tunc ex secundo pacto nudo oritur actio prætoria : pro hoc videtur casus, & hoc voluit singulariter Raph.Cuma.in rub. de verb. obli. & Hostien.in c.per tuas.de arbit.& Ant.de Butr. in capit. Quintauallis.extrà de iniur.

Tertiodecimò fallit quando ecclesia permisit aliquem renunciare ex pacto nudo & obligatur,vt no.xij.q.ij.quicunq; suffragio.& not.Alb.de Ros.in l.iubemus. in princ. in vlt.col.C.de episc. & cler.

Quartodecimò fallit quando pactum nudum apponitur in instrumento guarentigiæ,tunc pactum nudum literis vestitur secundum Bald.in l.si causam.C. de exe.rei iudic.& in l.ex placito.C. de rerum permuta. sed cõtrarium dicitur in l.si non sortem.§.indebitum.ff.de condi.indeb. & melius secundum Lud.Roma.in l.j.in princ. ff.de verb. obligat.in xij.col.

Quintodecimò fallit in pacto nudo in iudicio facto: quia ex iudicij calore oritur actio.vt l.cùm ostendimus.§. fina.ff.de fideiusso.tuto.& ita tenet Bald.in repeti.l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis.vbi dicit se audiuisse à Bar.viua voce hoc firmante.& sequitur Roman.in princ. l.primæ.in iij.col.ff.de verb.oblig.quod not.An autem ex rescripto principis oriatur actio? videtur quòd non, per l.si quis sepulcrum.in princip. ff.de religio. domi. vbi videtur casus : sed in contrarium videtur casus in l. terminato. in principio.ibi,nulla actio.de fruct. & lit.expen. à contrario sensu. quia ibi erat terminatum iudicium, & sic aliàs bene oriretur.cogita.

Fallentias prædictas & nõnullas alias vide per Ias.May. in suprà alleg. l. iuris gentium. §. sed cùm nulla. & in l.lecta.vij.col.ff.si cer.petat.in versic.nunc volo notare.& per Fely.in cap.j.de pactis.vbi hanc totam materiam per viã declarationum expediuit. & de his remissionibus solùm contentus esse volo: vt ne me in transcribendo occupẽ. Benedic.Vad.

Quid autem pactum nudum operetur, & nunquid ex mandato oriatur actio de iure ciuili vel canonico.vide Baldum in titu. de pace iuramen. firman. in §. sacramenta.in fi.j.col. vide Bart.in l.si quis pro eo.in fi.vlti.col.ff.de fideiussoribus.vide Ant.de Butr.in cap.præterea.in fin. iij.col. extrà,de sponsa.& vide etiam Iac.de Zo.& Anto.de But. in c.innotuit.extrà,de iureiuran.& ibi per docto. & quærit Salyc.in d.l.legem.

Adde etiam, quòd cùm de pacto esset factum instrumentum,& ex forma statuti dispositum esset, quòd nulla exceptio contra instrumentum opponi possit, poterit tamen contra pactum de nullitate dici & excipi: vt eleganter sentit Bald.in l.ex placito. de rerum permuta. C.in vltima quæstio.quia statutum remoueret exceptionem. argumento.l.legitima. ff. de pactis. & l.si quis argentum.ff. de donatio.vbi exciperetur de causis,vt quia pactum non esset causa iustificatum,prout dicitur in l.secunda. §.cæterа de do.except.l.cùm de indebito. in fi. de probationi.ff. quoniam talis exceptio nõ concernit instrumentum, sed causam.ff.de iure dotium.l.stipulationem. dicta l.quæritur.§.venditor.vnde infertur conclusio quòd,sicut pacto nudo ius ciuile potuit specialem actionem conferre: ita & particulariter loci statutum & consuetudo, per l.omnes populi.ff.de iusti.& iure.& in l.lecta.si certum pet.ad intellectum eorum qui sunt contractus vestiti & nominati de quibus habes vnum verbum per Bal. in rubrica de rerum permuta. ista additio est de additionibus Anto. de Prato vete.in repetitio.l.legem.C.de pactis.in versic. xj.& vltimò potest exemplificari.& adde alium casum in l.j.de iure dotium.cum glo.in verb.vel promissio.ibi, cum interrogatione.non quando dotem promiserunt per pactum nudum : sed quando promiserunt de euictione secundum tertiam expositionem glo. sed secundum primam loquitur de promittente dotem, quo casu tenetur ad dotãdum: vt l.exceptionem.C.de dotis promis.& etiam de euictione secundum Bart.ibi.

REGVLA XV.

ACTOR regulariter sequitur forum rei.l.iuris ordinẽ. C.de iurisdi.omn.iudic.

Primò fallit ratione oppressionis,quæ facta esset per laicũ,vel occupationis rei ecclesiasticę,vel doli aut fraudis cõmissi vel commissæ in contractu celebrato inter clericum & laicum,quæ omnia dic vt in c.cùm sit generale. & in c.licet ex suscepto. de foro competen. in quibus etiam notantur plures casus,in quibus actor trahit ad forum suum. & vide etiam aliquos per Spec.in titu.de compe. iudi. adi.

Secundò fallit quando reus esset voluntarius, non etiã necessarius: vt si Paduanus cõueniret Paduanum rei vendicatio.coram Potestate Paduano, & Vincentinus qui vẽdiderat illam rem illi Paduano cõuento voluit ipsum defendere ne teneatur de euictione. nã potest petere quòd causa remittatur Vincentiam,vbi ipse sortitur forum, vel debet venire coram Potestate Paduano vbi causa est inchoata,vt in l.venditor.ff.de iurisdict.omnium iudic. quia ipse non est reus voluntarius,sed necessarius: cùm ipse nõ fuerit vocatus ad iudicium: sed venit sponte pro suo iudicio,vnde debet defendere in eo foro in quo est inchoatũ.

Tertiò fallit in fisco, vbi reus consequitur forũ vel iudicem fisci actoris,vt probatur in l.j.C.rep.hæred.& in l.defendere.ff.de anth.tut.& in l.iij.de his quib.vt indignis.

Quartò fallit in iudicio voluntario,vt in actibus extraiudicialibus.ita dicunt dom. de Rota, in q.clxxij. quæ incipit, itẽ quæ emancipatio. & est aliàs in ordine lxvij. & ita tenet Domi.de S.Gem.in c.si annũ.§.si vero. de iud.in 6.

Quintò fallit,quando agitur actione reali ratione rei, quæ est in alio territorio, quàm in quo sit reus: quia tunc est in electione actoris conuenire reum in loco domicilij rei,vel in loco vbi res est: vt est casus cum glo. & ibi docto.in l.filiusfamil.C.vbi in rem actio.Hæc tamen fallen. non habet locum quando reus esset clericus, & actor esset laicus:quia tunc actor deberet sequi forum clerici conuenti, vt notat Baldus in authen.clericus.in j.col. C.de episcopis & clericis.

Sextò fallit quando iudex rei nõ facit iustitiam actori, & sic creditori: & tunc creditor & actor possunt à iudice

suo impetrare represalias contra ciuitatẽ ipsius rei & contra ipsum reum, vt no. Ang. in authen. vt clerici apud proprios epis. §. si verò aut.

Septimò fallit ratione mercantiæ: vt not. Paul. de Cast. in l. fin. in j. col. ff. de iurisdict. omnium iudic. & vide aliquas limitationes in locis alleg. per Ang. in auth. de exhib. reis. & vide Paul. de Cast. in l. ordinarius. C. de rei vendicatio. vbi ponit etiam aliam limitationem de hoc, videlicet, quando in præparatorijs aditur primò alius iudex. & ibi vi de multos casus speciales, in quibus actor non sequitur forum rei: vt not. xj. quæstio. j. c. experientiæ. in glo. & per Archi. & Alb. de Ros. in auth. statuimus. C. de episcop. & cleri. & vide Angel. in l. si cui. §. idem imperator. ff. de accusa. & vide omnino Tancre. in suo opere ordinis iudiciarij, in titu. de foro competen. vbi ponit multos casus & fallentias.

Octauò fallit quia pauper, tanquam miserabilis persona, potest trahere reum, etiam laicum, in rebus temporalibus coram iudice clerico, sicut est in causa donationis. vide Ant. de But. in c. per nostras. in princip. & in c. de prudentia. de donat. inter vir. & vxor. & idem dicas de vidua.

Nota vnam cautelam valde singularem per quam fit, vt nũquam actor ferè sequatur forum rei, videlicet, quod ille qui agit compareat, & dicat iudici ego sum acturus ad talem rem, &c. vos faciatis fieri proclama, vt omnes qui sua interesse putant compareant. nam hoc casu si quis putauerit sua interesse & comparuit, etiam si fuerit clericus, tenebitur respondere in foro actoris. nec obstabit si diceret actori tu debes sequi forum rei: quoniam ille replicabit ego non te facio reum: sed si putas aliquid tua interesse in hac mea lite, defende te coram meo iudice. nam ex hoc te reum non facio, & non debes nec potes me compellere, vt ego tuum tenear forum prosequi. istam cautelã ponunt doctores in l. consulta dinalia. C. de testibus. & Angelus in l. j. §. hæc stipulatio. ff. si cui plusquam per l. Fal. in sua repetitio. quam no. perpetuò in practica.

REGVLA XVI.

ACTVS factus per maiorem partem, censetur ab omnibus factus. l. quod maior. ff. ad municipa. no. Abb. in c. cùm olim. in fi. de re iudica. Et hinc dicitur quòd maior pars reputatur pro toto: vt tradit Bar. in l. cum de lanionis. §. Sabinus. per illum text. ff. de fundo instructo. & ratio redditur per Bart. in l. quicunque. in fine. C. de omni agro des. libr. xj.

Ista tamen regula limitatur, nisi aliter cõstaret de mente disponentis, volentis consensum omnium debere interuenire: prout not. gloss. in capit. vbi periculum. §. idem quoque. in verbo, singulis. de elect. in vj. & tenet Bald. in capit. non potest. de re iudicata. Et istud de plano procedit, quando talis voluntas expressa esset per viam statuti. secus tamen videtur in consuetudine, quæ hoc facere non posset, per ea quæ not. Abb. in cap. j. in penult. not. de his quæ fiunt à maio. parte capit. Super quo tamen latiùs disceptat Decius in l. refertur. ff. de regu. iur. vbi viden dum est.

REGVLA XVII.

ACTVS inutilis & inualidus operatur ademptionem actus validi. l. planè. ff. de leg. j.

Primò fallit non habere locum in actibus depẽdentibus è voluntate duorum. l. si id quod. ff. de rescind. ven. no. Bar. in l. si transferam. ff. de adimen. leg.

Secundò fallit secundum Bar. ista regula vt procedat in iure nondum quæsito, sed quod quæri sperabatur, secus in iure iam efficaciter quæsito. l. nec vtilem. ex quibus cau. maio. & l. si id quod. in principio. ff. de rescindend. vendit. ratio, quia facilius impeditur aliquid de nouo acquiri, quàm quæsitum tollatur. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Tertiò fallit ista regula in reuocatione expressa, secus in tacita & cõiecturata, quæ non inducit per actũ secundum inualidum. l. si iure. & ibi Bar. in prima opposi. ff. de leg. iij. Raph. Paul. de Castr. & Alex. in d. l. planè. nam si non valet secundum testamentum expressum, non valet etiã tacitum. l. iij. §. fina. ff. de serui. rustico. prædi. quicquid dicat glo. l. fideicommissum. C. de fideicommis. quod intellige, nisi illud tacitum resultaret ex actu inter viuos. text. habes notabile & expressum in l. legatum sub conditione. §. pater. ff. de adimen. lega. nam si ibi secundum legatum non valuisset, non induceretur ademptio primi: quia text. ibi dt tit illam esse tacitam ademptionem, quod bene not.

Quartò fallit ista regula vt procedat in vltimis voluntatibus, in quibus primus actus validus tollitur per sequentem inualidum factum in vltima voluntate vel in contractu, vt in l. si transferam. ff. de adimen. lega. cum simi. secus in contractibus inter viuos, in quibus actus validus nõ tollitur, per actum inualidum. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si certum petatur. l. prima. ff. de noua. l. si quis ante. §. fin. ff. de acquir. possess. secundum Bart. in d. l. & si transferam. Imo. & Mod. in l. si cùm dotem. in princip. & ibi Alex. in iij. col. ff. solut. matrimonio. & Barto. in dicta. l. si transferam. assignat rationem diuersitatis, quia contractus pendet ex voluntate duorum: sed vltimæ voluntates pendent à voluntate vnius.

Quintò fallit ista regula vt non procedat etiam si translatio sit inutilis: ademptio enim nihilominus est valida, & tunc bene reuocat primum legatum validum: ita propriè loquitur text. in d. l. purè. secus si ademptio esset in se ipsa inutilis, putà ademptio seruitutis viæ pro parte. text. habes & exemplum in l. legata inutiliter. §. fina. ff. de adimen. leg. Bar. in d. l. & si transferam.

Sextò fallit secundum Barto. & Imo. in l. seruum filij. §. si idem seruus. per illum tex. ff. de leg. j. vbi legatum libertatis, quod præcedit, si est inualidum non vitiat legatum de ipso seruo factum. de quo ibi dicetur.

REGVLA XVIII.

ACTVS, qui potest expediri aliquo inuito, potest etiam expediri eo ignorante. l. necnon ignorante. ff. de tuto. & curato. datis ab his. l. iiij. §. j. ff. de fideicommis. libertatibus.

Fallit ista regula pluribus modis, vt per glo. in l. si in tres. ff. de arbitr. & ampliatur etiam latè per Alex. in l. j. in penul. colum. C. quod admitti. sed inter cætera tu sic limita, ꝙ ista regula intelligatur & procedat, vbi sit eadem ratio: prout regulariter videtur. quia si possum facere aliquid te inuito & contradicente, pari ratione te absente & ignorã te: quia non debet expectari præsentia & scientia quæ nihil operatur. argumen. l. aliquando. §. fin. supra ad Velleianum. Secus vbi sit diuersa ratio, prout est in casu l. duo ex tribus. ff. de re iudica. vt in arbitris vel iudicibus, qui iudicare licitè possunt tertio contradicẽte & inuito, non autem eo absente & ignorante. facit tex. in d. l. si in tres. qui rationẽ adducit, quia tertius, si esset præsens, posset alios in suam sententiam trahere. Bart. tamen in l. qui potest. videtur istã rationẽ impugnare, quia talis ratio semper videretur habere locum, & in omnibus casibus regulæ procederet, ꝙ absens posset alios præsentes trahere in suam sententiam: sed cùm ista sit ratio Iurisconsul. impugnari non potest. & ideo dicendum est quod illa ratio solum attendatur in arbitris vel iudicibus, qui ratione officij habent potestatem iudicandi: secus videtur in priuatis, prout regula loquitur.

Secundò fallit, quòd regula nõ procedit in iudicialibus: quia iudicia redduntur in inuitum. l. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. obligat. & tamen non procedit iudicium cõtra absentem: quia citatio requiritur. l. de vno quoque. in princip. ff. de re iudica. & similiter in electionibus prælatorum, & in actu capituli vel collegij, in quibus attenditur quod fit à maiori parte, & contradictio minoris partis non attendit. l. quod maior. supra de min. & l. cùm omnes. supra de consti. & tamẽ factũ à maiori parte nõ valet aliquibus absentibus & ignorãtibus: quia plus nocet vnius cõteptus, quàm

quàm contradictio multorum.c.per venerabilem.de elec. in prædictis enim casibus regula non procedit: quia data est forma à iure quod absentes requirantur.

REGVLA XIX.

ACTVS electionis rerum, in dubio, in minimo interpretatur.capitulo, ex parte.de sensibus leg.nummis.ff. de legatis tertio. leg.apud Iulianum.§.Seio.de legatis primo cum similibus.

Primò fallitur quòd regula non procedit, vbi est incertitudo in rebus, secus est in personis: quia tunc electio datur hæredi l.si quis.seruum.§.si inter duos.de lega.2.& no. per Dyn.in regula, in obscuris.eod.titu.vbi dicit, quòd in personis minimum apparere non potest.

Secūdò fallit, nisi propria significatio vocabuli aliud importaret: vt not.Bar. per illum text.in l.si is qui ducenta.in princip.suprà de rebus dubijs.

Tertiò fallit regula quando illud minimum non habet in se vtilitatem, alias secus: vt per gl.in l.legato generaliter. de leg.j.vbi Alex.in 3.col.in versi.item dicit glo.

Quartò fallit ista regula, quando non apparet quòd electio data fuerit legatario, alias secus: vt not.Bartol.in leg. legato generaliter.de legatis primo.circa finem, in versiculo, prædicta omnia.

Quintò fallit quando qualitas legati & legatarij aliud suaderet.l.si cui.de alimen.& cibar.lega.l.Stichus.de legat. 3.quia legatum obscurum ex affectione cuiusque capit interpretationem, vt dicit text.in l.capienda.§.quod factum est.infrà.eo.facit text.in l. Aurelius.§.titius testamento.& quod ibi Bar.suprà de lib.leg.

Sextò fallit in legato relicto ad pias causas: quia nec de minimo sed de maiori, fauore religionis, intelligitur.l. Titia.§.Seia.ff.de auro & argen.lega.vbi Bart.ita limitat istā regulam, & istum tex.pro singulari allag. Ro.in sing.515. quæro si lego ecclesiæ.& no.do.Abb.in c.iudicante.de testamen.col.secunda, vers.vnum tamen sing.& tradit And. Sicu.in consi.59.illud in medium.col.2.lib.2.

REGVLA XX.

ACTVS agentium debent regulari secundum eorū intentionem.l.obligationum substantia.§.non satis.ff.de actio.& oblig.cum concord. quæ notabiliter congerit Ias. in l.si extraneus.primo no.ff.de acquir.hæred.

Primò fallit nisi res quæ fit, sit imperfecta.nam tali casu regula non procedit, secus si perfecta sit: vt not.Bal.in leg. quod sine.C.de testamen.iunctis his quæ tradit Bal.in l.cū allegas.col.3.C.de vsuris.

Secundò fallit quando apparet de intētione, secus si nō: quia propositum in mente retentum nihil operatur.l.si repetendi.C.de condictio.ob causam.

Tertiò fallit & non procedit, qn̄ est sola intentio sine potestate: quia in quolibet actu volūtas & potestas requiritur.c.cum super.de offi.deleg.not. Bal.in l.cum te.per illum text.C.de dona.ante nup.in l.nollet.de acquir.hæred. & in l.omne verbum.C.communia de lega.

Quartò fallit hoc esse verum quando agitur ex contractu: secus si agitur ex quasi contractu.leg.si is qui. §.fin.ff. commodati.

Quintò fallit hoc habere locū quo ad actionem directā: secus est in vtili actione.l.si absentis. C.si cert.petatur.

Sextò falit regulam procedere, quando intentio est expressa: secus verò si de intentione non constat.ita limitat Iaso.post Gul.Bar.& alios in l.si vnus.§.pactus ne peteret. in 3.col.versi.limita.ff.de pact.

Septimò fallit non procedere, quando ex qualitate personæ actus aliter esset interpretandus. ita limitant Mod. Hispani in rub.Instit.de iust.& iur.

Octauò fallit regulam procedere de intentione primitiua, non autem secundaria: vt est text. in leg.si absentis.& ibi Bartol.not.in 2.oppo.C.si cert. petat.sequitur Iason in l.liber homo.la secunda, in j.colum.vbi miranda est.ff.de verbor.obligat.

REGVLA XXI.

ACTVS in quacunque materia intelligitur pro prima vice.l.dotis ꝓmissio.ver.si.ff.de iure dot.l.boues.§. hoc sermone.ff.de verbo.sign.cum pluribus decisionibus, quas ad illam regulam plene scribit Felin.in capitulo secundo, de treuga & pace.

Primò fallit ista regula in dispositione permissiua, & consequenter affirmatiua: secus est in dispositione prohibitoria & sic negatiua: quia sermo negatiuus non finitur in primo actu.tex.est not.in l.si sic stipulatus.ff.de verbo.oblig. sed si non vis insistere posset retorqueri ille text.econtra, eo quia illud est quod dicit, si per me nisi per hæredem istud per hæredem nihil operaretur, &c. nisi dicas quòd in illo text. est duplex ratio, ista videlicet, quia sermo est negatiuus.illam limitationem ponit vna glo.no.quam Bar.sequitur in l.hoc genus.ff.de condi. & demon.sed cogita quæ ratio diuersitatis.& dicit Bart.signa: quia est notanda.adde quod per illam gloss.consuluit in specie Oldrad. Laurē.in consil. 16.quod incipit, thema tale est, Titius habens vnam filiam.quòd si testator ordinauit in testamento suo quòd filiæ non nubant nisi filijs mercatorum sub pœna priuationis hæreditatis, si alijs nubant ꝙ habeant tātum legitimam suam, pone quòd vna filia nupserit primò filio vnius mercatoris, posteà mortuo eo nupsit vni nobili, consuluit Oldra.quòd non priuabitur illa filia hæreditate.& illam decisionem Old.refert Pau. de Castr.in l.hoc genus.ff.de condi.& demon.& dicit quòd ex illo consilio Abb.habuit magnum honorem.adde quòd idem latè ponit Alberi.de Rosa. in l.finali in 5.colum.C.de sponsalibus. vbi ponit totum consilium Oldrad. licet de eo non faciat mentionem.

Secundò fallit prædictam regulam procedere in dispositione hominis, secus in dispositione legis vel statuti: quia lex non debet intelligi de primo actu, sed toties quoties opus fuerit: alias lex esset imperfecta, & quia propter primum actum non intelligitur satisfactum menti statuti: vnde si statutum disponit, quòd in causis vertentibus inter agnatos debet fieri compromissum si semel fuit factum compromissum, nec habuit effectum, debet secundo & tertio fieri compromissum: quia mens statuti est quòd non fiat lis inter agnatos. & de isto compromisso ponit Bal.& Mod.in l.veluti.§.hæc vox.ff.de edendo. & in l.qui per salutem.vbi etiam Iason. ff.de iureiurand. cum concor. quæ vtrobique dantur.& in terminis nostris reperio quòd ita limitat regulam suprà dictam vt procedat dispositione hominis, & non legis vel statuti.Raph.Cu. consil.121.quod incip.statutum dicit.& in specie domi. Alexan.in l.si cum dotem.§.j.ff.sol. mat.in 3.colum.& in consil.212.quod inci. viso consi.alias per me reddito.in 2.col.

Tertiò fallit quando primus actus non tenet ex benignitate: nā tūc intelligitur de secūdo.ita dicit tex.in l.hæc conditio.la 1.ff.de condit.& demon. & ita per illum text. limitat Bal.in c.olim ex literis.in 2.col.de rescrip.

Quartò fallit ista regula secundum Bald. in leg. inuitus. ad finem.C.de procur.vt procedat tantum, quando primus actus assumit effectum secundum intentionem loquentis, alias intelligitur etiam de actu vlteriori. & per hoc infert quòd si procurator sit constitutur ad appellandum, intelligitur non solum de prima appellatione: sed de secunda: eo quia per primam appellationem non est causa totaliter finita.& sequitur latè & omnes in consilio 9.quod incipit, in casu propositæ consultationis.alijs quinque modis vltra quatuor præcedentes limitat Anto. de Butr.in consil.30. quod inci.dubium ingerit. sed illæ limitationes parum mihi placent, ideo non curo referre.

REGVLA XXII.

ADITIONE hæreditatis non facta, omne ius testamenti soluitur. leg. eam quam. C. de fideicom.l. si nemo. la prima.ff.de testa.tute.

Primò fallit nisi hæreditas pro adita habeatur: vt in titul. si quis omis.causa testa. quia tunc omnia debentur. leg. a.§. planè.

planè.ff.de vulg.& not.Bartn.in leg.1.§.fin.ff.de vulga.

Secundò fallit hæc regula in milite.l.miles ita hæredem §.fin.ff.de testamento mil.

Tertiò fallit quando habetur pro adita propter existentiam sui hæredis.l.si filius qui patri.suprà de vul.& ita notat Imo.in §.ex asse.de vulga.& pupil.

Quartò fallit,quòd regula nõ habet locum in legatis ad pias causas:vt not.Bar.in l.1.C.de sacrosan.eccle.char.pen. in ver.quartò quæro.de quo no.Bal.in conf.277.d.mulier in fine,lib.4.& consi.20.super primo.lib.5.& in consi.39. viso testó.col.2.eo.lib.5.Ro.latè conf.428.in terminis propositæ quæstionis.& in consil.493.in casu consultationis. Io.de Ana.in consi.28.visis col.pen.Aret.in consil.64.diligenter.col.pen.& in l.si filius qui patri.col.j.de vulg.& pupil.post Iom.& Ant.Sicu.consi.8.scribitur.col.8.ver.circa istam hæsitationem lib.5. Aliquid Alexan. consi.4.videretur.lib.2.colum.7.

Quintò fallit nisi expressè agatur,quia testator potest disponere quòd legata debeantur hęreditate non adita.Alex. in l.nemo potest.col.3.versic.& ista faciunt ad quæstionẽ, vbi tamen distinguit post alios,quos ibi refert.ff.de lega.j.

REGVLA XXIII.

ADVENA, vel viator, conueniri non potest in loco contractus, nisi ibi sit permansurus.leg. hæres absens. §.1.ff.de iudic.

Primò fallit nisi talis aduena vel viator esset vagabundus:quia poterit non solum ibi,sed vbique conueniri,vt tenuit glo.in d.§.1.& ibi per Bart.& in l.4.§.prætor ait.ff.de de dam.infec.& per gl.& Bal.in l.1.C.vbi de crimine.& vide per glo.in d.§.prætor.dicentem quòd dicitur vagabundus ille,qui non habet certam mansionem.

Secundò fallit nisi tali loco esset destinata solutio: quia tunc ibi dicetur factus contractus,& ibi posset conueniri: vt in d.l.hæres.§.2.Mod.in c.fi.de foro comp.

Tertiò fallit, nisi talis contrahens vt viator vel aduena, conuersaretur posteà ibi assiduè,ratione cuius assiduæ cõuersationis sortitur forum, tunc ibi conueniri poterit secundum Innocent.in capit.ex parte.suprà eo.per text.in l. 2.C.vbi sena.quod intelligit Petr.de Ancha.in capitu.1.§. contrahentes.de foro.competen.libro 6.procedere,quando conuersatio esset assidua per 10.annos:vt in leg.2.C.de incolis.lib.10.Sed certè illo modo contrahitur forum ratione incolatus,vt per glo.in dict.§.1.sed ratione, assiduæ conuersationis est diuersus modus, & non requiritur decennium vnde dicebat gloss.in leg.fin.C.vbi de crimin. & Bartol.ibi,quòd scholaris poterit conueniri in loco studij, etiam pro debitis alibi contractis, de quo per eum in dict. leg.2.& per Specu.in titu.de compe. iudi.adi.§.1.ver.quid si aliquis.& Ioan.An.ibi in additione, dicentem,quòd ratione assiduæ conuersationis poterit quis ibi conueniri de contractibus alibi gestis.& sequitur domi.Anto.in capitu. fin.& in capitu.quod clericis.suprà eo.& domi.Abb.ibi,licet Ioan.An.in contrarium teneat in dict.cap.ex parte.vt sola assidua conuersatio non sufficiat: prout etiam tenuit Bald.in dict.leg.2. cum text.ibi loquatur copulatiuè scilicet,de assidua conuersatione,& quòd habeat quis ibi maiorem partem bonorum. & ita etiam sequitur Bal. in dict. leg.fina.& inclinat in hanc partem Imol.in dict.capitu.ex part. pro quo facit quod idem Bar.dixit in tract.represaliarum, in 5.quæstio. princip. prope fin.quòd scholaris non possit ante decennium in loco studij conueniri ex contractibus alibi gestis. Imol.in leg.lex Cornelia.§.domum.ff. a de iniurijs.dixit quòd etiam si per mille annos staret scholaris in studio, animo tamen recedendi, de quo appareret, non contraheret domicilium: vt per glo.in d.l.2.C.de incolis.de qua tamen materia vide plenius per doctor.in d.c.fi. & c.ex parte.& c.quod clericis.

Quartò fallit, nisi conueniatur ad id, quod venit ex natura contractus immediatè expediendi in illo loco: vt si viator emit librum vel equum, poterit ibi conueniri ad pretium: quia de natura contractus est, vt pretium soluatur.& ita in dubio præsumitur de mente contrahentium, nisi aliud appareat: vt in leg.4.ff.de pigno.actio.nec præsumitur habita fides de pretio in rebus,in quibus consueuit statim pretium solui,vt in rebus quę venduntur in nundinis. & ita determinat Bald. in leg. si non donationis. C. de contrahend. emption. secus tamen esset, si agaretur ad illa, quæ licet veniant ex natura contractus, tamen non veniunt ad executionem contractus immediatè: vt si agatur de euictione, vel petuntur fideiussores, vt determinat Bartol.in dict.§.1. & Imol.hic. quod tu intellige, nisi euictio veniret in limine contractus, & sic incontinenti,argum.l. si post perfectum.C.de euictio.

Quintò fallit, nisi contrahens cum illo ignorauerit eũ aduenam vel viatorem:quia tunc poterit ibi conueniri: vt d.§.1.& ibi per Bar.& per do.Anto.in d.c.fin.intellige ratione illius contractus,non autem alia de causa.

Sextò fallit, nisi contrahens vt aduena vel viator haberet ibi originem, ratione cuius originis possit quis conueniri in loco: vt in l.incola.& l.assumpto. ff.ad mu.quod intellige,nisi locus originis sit alteratus per contrariam consuetudinem: vt not.in l.j.§.bestias. ff.de postu.vbi dicebat Bar.quod si represaliæ sunt concessæ contra Florentinos, tamen non intelligitur de Florentinis, qui diu habitassent in ciuitate,licet originaliter essent Florenti. Item intellige secundò, nisi ipsa origo sit repentina: vt not.in l.huiusmodi.§.legatum.ff.de lega.1.secundum Bald.puta si esset quis natus in vna ciuitate, dum mater esset in fuga,vel peregrinatione:quia non dicitur ciuis illius ciuitatis,tenet Imo.in d.§.1.ne sit contrarium.de quo ibi.

Septimò fallit, nisi talis viator intenderet delinquere, vel decipere contrahẽtem, vt si vellet recedere cum re sibi vendita,vel cum re aliena,vt ff.de iudicijs.l.non aliter.& l.ait pretor.§.si debitorem.ff.quę in fraudem creditorum. secundum Bal.in d.§.1.

Octauò fallit, nisi esset talis causa ex qua esset alicui leue respondere,puta si vendidisset equum morbosum,vt in d.l.hæres absens.in versi.durissimum.à contrario sensu,secundum Bal.in d.c.quod clericis.

REGVLA XXIIII.

AGERE quis non cogitur ante tempus concessum à lege l.1.C.vt nemo inuitus.l.creditor.C.de pign.

Primò fallit,si apparet de mente valentis agere,quod differat,vt probationes aduersarij pereant.l.pen. C.de vsu.pup.

Secundò fallit, vbi quis de proximo est recessurus de loco vbi habet creditores:quia tunc potest præfigi terminus creditoribus ad agendum.gl.in l.j.C.vt nemo inuitus.& in l.diffamari.C.de ingenuis & manumissis.

Tertiò fallit,quando quis comminatur se posse per querelam infringere testamentũ : quia tunc fauore vltimæ voluntatis,ne stet in dubio,potest præfigi tempus ad querelã præparandam:per tex. notabilem secundum Bar.in l.Papinianus.§.si quis post.de inoffic.testam.

Quartò fallit in eo qui litem contestatus fuerit, vel libellum obtulerit:vt in authen.de litigiosis.§.omnem.col.9.

Quintò fallit in nunciante nouum opus:vt in c.fina.de no.operis nuncia.

Sextò fallit, quando actor differt malitiosè conuenire reum, quem conuenire intendit, argumento capituli,nonnulli.de rescrip.

REGVLA XXV.

a ALIENARE prohibitus, & ad longum tempus a locare prohibitus esse censetur.not.in l. codicilis. §.instituto.de lega.2.

ADDITIO.

a *Tempus Vide que not.in l.1.§.quod autem ff.de superfi. & quod ibi habetur per domi.Alexand de Imol.post Barto. & Fel.in c.qua in ecclesiarum. in 34.col.in ver. vbi autem de constitut.& do.Pet.Phi.Cor.in consi.252.incip.licet.in*

litera

litera d. in 3. parte. & adde quòd contra gloss. in dict. §. instituto. tenet Abba. in capit. ad audientiam. de reb. eccles. non alienan. & Ludouic. Roman. in leg. si constante. §. quoties. cum seq. so. mat. & Bartol. in dict. §. instituto. cum quo transit Angel. & Imol. in leg. si filio §. fina. solut. matrimo. Bened. Vad.

Primò fallit, quia si quis est prohibitus alienare sub pœna non prohibetur locare ad longum tempus. tex. est in c. nulli. in verbo, alienatione. de reb. eccle. non alie. vide Pau. de Cast. in consi. 25. qui alleg. Iac. de Bel. in authen. de non alienan. §. quia vero.

Secundò fallit si esset facta locatio ad longum tempus, & esset dictum q̃ tot sint locationes quot sunt anni, arg. l. scire debemus. ff. de verb. obl. & ita sub dubio dicit Bal. in c. 1. qui feu. da. pol. in 6. col. & idem tenet Bal. in §. vt libellario. ỹ alle. sed hoc est contra not. per Dy. in d. §. instituto. & contra prædicta vide Bal. qui tenet primam partem in l. voluntas est. C. de fideiusso. vide Bart. in l. si finita. §. si vectigalibus. de dam. infect.

Tertiò fallit, quando volumus intelligere de alienatione proprijssima: & tunc venit translatio directi dominij: & sic poterit fieri locatio ad longum tempus: si de alienatione propria, intelligitur de locatione ad longum tẽpus: si verò impropoijssimè & intelligitur de obligatione. & ita dicit Bal. in c. 1. §. vt libellario. quib. mod. feud. amitta. & in authen. hac ius porrectum. C. de sacrosan. eccles. & sic potest concordari d. gl. in §. instituto.

Quartò fallit, quando locatio potest fieri ad longũ tempus, si dictum sit quòd non transeat aliquod ius in conductores: tamen istud dicit Domini. de sancto Gemini. in c. abbatibus. 12. quæstio. 2. & istud tenent Moder. ibi. idem tenet Bald. in leg. si domus. §. fina. de legatis secundo. Sed contra hoc vide quod not. idem Bald. in capit. imperiali. 3. columna. de prohib. feud. alienatione per Federi. in versic. quæro vassallus. & est contra not. per Dyn. in dicto. §. instituto. & l. vbi ita. ff. de donatio. causa mortis. & in l. cum precario. de preca.

a Qintò fallit [a], quia potest fieri locatio ad longum tempus colono partiario. & ita dicit Bald. in dicto §. vt libellario. & not. quidam Moder. in leg. si filio. §. si vir in quinquennium. ff. solut. matrimo. Sed videtur contra leg. primam. §. primo. ff. pro soc. vbi transfertur dominium in tam partiarium, qui est socius: vt est text. & ibi hoc tenet Saly cet. in leg. si merces. §. vis maior. ff. locati. vide Bald. in l. certi iuris. C. locati. vbi dicit, quòd non est propriè societas. & in l. j. C. de fructib. & lit. expen. & in cons. 302. quod incipit, videtur prima fronte, &c. vbi tenet quòd sit socius. Item dicit quòd si fundus vendatur per dominum, fructus integri sunt emptoris: cum actio personalis fundum sequatur. & ibi ponit an successor singularis teneatur stare colono partiario. & tenet quòd sic.

ADDITIO.

a *Fallit. Vide de his quæ continentur in hac fallen. Andr. Barb. in rep. rub. de reb. eccle. non alienan. in 9. fallen.*

Sextò fallit, vbi ratio legis est in contrarium, vel lex caret ratione. & multo fortius fallit quando lex municipalis est contra rationem, vt quòd bona laicorum non posśint vendi ecclesijs. Item fallit, vbi lex continet ius singulare. l. fin. C. de prædijs curia. lib. 10. & his verbis vtitur Bal. in authen. ei qui. C. de bo. auth. iudi. pos. in antepen. col. in prin. in versiculo, vlterius quæro.

Septimò fallit in prohibitionibus odiosis, putà si testator prohibuisset alienari in cõsortes: nam hoc casu valebit locatio. secus in non odiosis. ita notat Bal. in l. fin. C. de reb. alienis non alienandis.

a Octauò fallit [a], si esset facta locatio ad modicum tempus cum clausula ad renunciandum: quia tunc videretur etiam valere locatio, vt notat Baldus in leg. voluntas. C. de fideicom.

ADDITIO.

a *Fallit. Vide Ioan. Bapti. de Rosel. in 1. nota. vbi nonnulla de materia.*

REGVLA XXVI.

ALIENARI prohibita, in dotem dari possunt, auth. res quæ. & l. fi. §. auaritiæ. C. cõmunia de lega. tenet Bar. in l. si tibi homo. §. diui Seueri. ff. de leg. 1. per tex. in l. fin. ff. ad Treb. Bal. in l. voluntas. C. de fideicom.

Amplia primò, vt nedum locum habeat in dote de nouo constituta, sed etiam in dote, quam filius accepit viuo patre restituenda, secundum glo. magnam in d. authen. res quæ. in 2. parte.

Amplia secundò, quòd nedum procedat quando filia dotem pro seipsa constituere vellet, sed etiam pro liberis, in casu quo mater filiam dotare tenetur: & similiter in fratre, & clarius in patre, vt probatur in d. authen. res quæ. in 1. q. vbi per do. Iaso.

Amplia tertiò, procedere non solum quando pater vellet constituere dotem pro filia inter viuos, sed etiam in vltima voluntate vel testamento, vt probatur in d. auth. & ibi per Ias. quarto nota.

Amplia quartò, quòd non solum procedat pro dote matrimonij temporalis, sed etiam pro dote matrimonij spiritualis, & sic ingressus monasterij, secundum Barto. & alios in d. auth.

Amplia quintò procedere etiam si filia iam esset maritata cum nulla aut quasi nulla dote, vt per Ial. May. contra in dicta anthenr.

Amplia sextò, quòd nedum ex causa dotis vel donationis propter nuptias, sed etiam alimentorum, vel redẽptionem captiuorum, aut alia simili causa, secundum dictam glo. approbatam in d. authent.

Amplia septimò procedere etiam quando mulier non inueniret maritum condignum, nisi omnia bona subiecta restitutioni daret in dotem, quia tunc posset, secundũ Bal. & Pau. de Cast. in d. authen.

Amplia octauò nedũ procedere donec filius vel filia viuunt, imò beneficium huius ad eorum hæredes transmittitur, secundum Bal. in d. auth. vbi etiam per Pau. de Cast.

Amplia nonò nedum si fideicommissum sit vniuersale: sed etiam si esset particulare & purum, per rationem literæ, secundum Bal. in d. auth.

Amplia decimò etiam si testator alienationem expresśe prohibuisset, vt per do. Ias. in d. auth. in quinto not.

Amplia vndecimò procedere etiam si alienatio per statutum, etiam iuramento firmatum, prohibita esset, vt per dom. Ial. in d. authen.

Amplia duodecimò non solum procedere in causa dotis vel donationis, propter nuptias sed etiam in causa pia: quia tunc alienari potest, secundum Ang. in l. quidam in testamento. §. fin. ff. ad Treb.

Amplia decimotertiò, etiam si talia bona subiecta restitutioni, venirent restituenda ecclesiæ vel ad alias pias causas, secundum Bal. in d. auth. in 1. col. & Lud. Rom. in cons. 217. incipien. circa id.

Amplia 14. procedere in muliere sterili, secundũ Bal. in d. auth. in 2. col.

Amplia 15. procedere nedum in muliere, sed etiam in eius cessionario, cui mulier cesśit iura dotalia: licet beneficium personale videatur, & diuersa sit inter ea ratio. ita singulariter tenet Paul. de Castr. in cons. 121. incip. circa ea, quæ superius. in vlt. dubio. quem refert & sequitur Iaso. in d. auth. in 14. ampliatione.

Amplia 16. procedere etiam in dote, in qua mulier habet fideiussorem obligatum, vt tenet Pau. de Cast. in cons. 13. incip. quia per suprascriptum. & plenius in consil. 131. incipien. circa ea. quem etiam refert, & sequitur Iaso. in d. auth. in 15. extensione.

Amplia 17. vt effectus d. authent. perpetuò duret, adeò quòd

quòd bona detracta ex fideicōmisso causa dotis vel donationis propter nuptias, nunquam ad fideicommissarium reuertantur, secundum Paul.de Castr.in d.auth. in 2.col.pro quo dicit esse casum singularem in l.mulier.§.cum proponeretur.ff.ad Trebel.inductum vt per Ias. in d.authent.in 17.extensione.

Amplia 18.vt etiam procedat in re emphyteutica, quā pater potest dare filiæ in dotem vel filio in donationē propter nuptias sine consensu domini, secundum Spec.& Io. And.in tit.de loca.§. nūc aliqua & latius per Ias.in d.auth. in 17.extensione.

Primò fallit, vt singulariter dixerunt Iaco.de Are.Cyn. & Saly.vbicunq; non extarent alia bona, quæ in dotē dari possent: alias secus, per d.auth.res quæ.C.cōmunia de leg. bene facit secundū eos l.pater filium.ff.de leg.3.not.Salyc. in l.fin.C.de reb.alie.non alienan.Pau.de Cast.in consi.13. quod incipit, per suprà dictum eximiū. & ibi subtiliter idē dicit Bar.in d.§.diui Seueri. Bal.tamen in c.1.in §.donare. in tit.qual. olim feu.alie.pot.tenet contrarium volēs, quòd dispositio dictæ authen.res quæ.non extendatur ad res expressè prohibitas alienari: quia illæ non poterunt alienari pro causa dotis: quoniam illa authen.est exorbitans à regula iuris communis in eo, quod dicitur ibi de causa dotis, ergo non debet extendi. Sed respon.quòd imò debet extendi ad similes casus: cum dispositio illius authen.contineat causam fauorabilem, vt colligitur ex not. in l.si constante. in prin.ff.sol.mat.& ibi not.Bar.in 9.q.primæ partis.quod not.per gl.in l.qui propter necessitatem.ff.de reg.iur.Bart. & omnes doct.in d.authen.res quæ. dum alleg.not.per gl. in l.obses.C.de præd.mino.

Limitatur illa regula procedere in prohibitione impediente translationē dominij: quia tūc nullo casu poterit alienari, etiam pro dotibus constituendis, vt est gl.sing.secundum Cy.ibi & Bal.in l.nulla.C.de iure do.idem tenet Bal. in d.c.1.§.donare.qual.olim feu.alie.pot.

Secundò fallit, & limitatur prædicta regula habere locū in filia fœmina grauata: quia illa nō posset alienare pro cōstituenda dote liberis suis, vt est gl.not.in l.à filia.in prin.ff. ad Treb.quam ad hoc valde notabiliter all. Nic.de Neap. in l.mulier.in §.cum proponeretur.ff.eo.tit.& eam sequitur. Pro quo facit text.in l.mulier.§.cum proponeretur.ff. ad Treb.ibi, & præsens voto, &c.& rationem alleg.glo.in dicta l.à filia. Et de materia etiam vide per glos.& doct.in l.quamobrem.in authent.de restitutio.& ea, quæ par.vbi habetur an dispositio dictæ authen.habeat locum in extraneo, an verò in filijs vel filio testatoris. Et magis communis opi.est, quòd solum extendatur in descendentibus [a]. & etiā probatur in d.auth.res que.vers.sed si liberis legitima.

ADDITIO.

a *Descendentibus. Et ita tenet Ang.in d.authen.res quæ et sequitur Franc. Aret.in consi.37.incip.sequendo.in secundo dubio vbi tenet quòd nec in parētibus, nec in transuersalibus locum habet d.authen.*

Fallentias nonnullas alias vide per Ias.in d.auth.in antepen.col.cum pen.& fin.vbi ponit ad istam regulam 15.notabiles limitationes & fallentias.Bened.Vad.

REGVLA. XXVII.

ALIENARI in alium prohibita, nec vsucapi nec præscribi possunt, tenet Bar.in l.vbi lex.& ibi gl. ff. de vsuc.& tenet Ang.in l.1.C.de præscrip.lon.temp.& Io.de Imo.in l.filiusfam.in §.diuus Seuerius.ff.de leg.1. Iac.de Are.Cy. & Bar.in l.fin. C.in quibus causis in integ.restitutio nō est necess.not.Bal.in l.1.in 9.col.C.de ser.fug.licet Bar.in d.§. diuus Seuerus.contrarium tenuerit.

Primò fallit quando res, quæ prohibita est alienari fuit alienata ab alio quàm à domino, vel ab alio quàm ab hærede prohibito, vt puta à non domino bona fide: quia tūc talis res poterit vsucapi & præscribi, ita not.tenet Cy.in d. l.fin. C.in quibus cau.in integ.rest.non est neces.idem tenet Pau.de Cast.in consi.suo 12.vbi refert Cy.in loco prę alle.& pro ista opin.alle.tex.& gl.not.in l.1.in glo.magna. C.de ser.fug. Dum glos.dicit, ꝙ seruus ascriptitius minimè potest præscribi vel vsucapi: tamen si fuisset venditus à nō domino bona fide bene posset præscribi & vsucapi.

Secundò fallit, nisi interuenerit scientia illorum, contra quos præscribitur: quia sic videtur tacitè cōsentire: ita no. Cyn.in l.1.in 3.oppos. C.de ser.& aqua. Bald.in l.fin.post princip.C.in quib.caus.secus si ignoranter: quia in tali præscriptione non videtur adesse consensus illius, contra quem præscribitur, vt est gloss.in leg.1.in colum.2.§.penult.ver. actione.ff.de dolo.not.Bald.in l.1.C.de in integ.rest.& in authent.ad hoc.in 2.colum. C.de vsur.& in l.2. in vlt.col. C.de iure emphy.de quo vide per Ioan.de Imo.in d.l.vbi & vide omnino Bald.in l.1.in 1.col.C.de ser.fug.Ange.& Ful.in l.1.C.de prescrip.long.temp.& in d.l.si ubi homo. in §.diuus Seuerus.de leg.1.

REGVLA XXVIII.

a APPELLANS à sententia diffinitiua, causam [a] appellationis alegare non tenetur.l.2.§.1.de appel.& not.in l.ante sententiam.C.quo.appel.non recip.

ADDITIO.

a *Causam. Adde doctrinam Bart.in l.à sententia ff de appel.quòd quotiescunque prohibita est appellatio, vel per legem vel per statutum, sed permittitur appellatio in aliquo casu speciali, ille qui appellat in illo casu speciali, causam appellationis exprimere debet: aliàs appellatio non tenet: & ita tenet Lap.& Abb.in c.Romana.in § sinautem de appel. lib.6.& vide Fely in c. quod ad consultationem de re iud.in med.11.col.in versi nihilominus.Bened.Vad.*

Primò fallit vbi quis appellat à sententia diffinitiua contra se lata per confessionem suam: quia tunc tenetur reddere causam quare appellat: quia cōfessus est per errorem: vt not.Io.And.in c.Rom.§.cum autem.de appel.lib.6. & ibi gloss.singul.

Secundò fallit in appellatione reductionis ad arbitriū boni viri, in qua debet exprimi qualitas & quantitas læsionis, alias simplex appellatio non tenet: vt not.Bald.in l. vnica.C.de his quæ pœn.nomine.Bened.Vad.

Tertiò fallit vbi latæ sint tres sententiæ conformes: & non obstante hoc, si victus appellat, & iudex pronunciat appellationi non esse deferendum, appellans à tali sententia debet exprimere causam, secundum Ioan.An.& Imol. in capitu. cupientes.de electio.libr.6. & idem tenet Bald. in lege vnica.C.ne lice.in vna eademque causa tertiò prouo.Bened.Vad.

Quartò fallit, quando commissa est causa alicui delegato, cum clausula, appellatione remota.nam debet talis appellans exprimere causam.ita tenet sing. Inno.in c.vt debitus.de appel.Bened.Vad.

REGVLA XXIX.

a APPELLANS ad vnum vel ad alium iudicem, quem ex his eligat, infra decem dies declarare debet [a]: no.Ioan. And.in capitulo, is qui.de officio delegati.lib.6.

ADDITIO.

a *Debet. Vide Alex.in consi.104.incip.viso processu.& in consi.207.incip.viso toto processu.& in consi.123.incip.viso processu causæ vertentis inter Andr. Et amplia & limita dictam regulam, vt ex dictis consilijs colligitur. Fely.in c.inter cætera.de appell.in fin.2. col. ver. insuper.& dic vt ibi per eum.Bened.Vad.*

Primò fallit, vbi ambo sint competentes, quia quemlibet potest eligere: secus si vnus tantum erat competens, alius non.dicit not. Angel. in l.cum proponas. C.de bond author.iud.poss.

REGVLA XXX.

APPELLANS ab interlocutoria, causam in specie exprimere debet: glo.& doct.in c.1.de appellat.in 6.& l.4. §.1.ff.eodem titulo.

Primò fallit, quando appellatur in causis maioribus, & Papæ reseruatis: vt in c. vt debitus. extrà, de appel. secundū Hostien. in c. quamuis. de elect. in 6.

a Secundò fallit a, quando appellatur à tali interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ: vt tenuit Io. An. in c. peruenit. el 2. extrà, de appel. & Abb. in cle. appellanti. de appel. & tenent domini de Rota in decis. 12. quæ incipit, itē si iudex.

ADDITIO.

a *Secundò fallit. Pro qua fallen. vide Fely. in c. quod ad consultationem de re iud. in fin. 6. col.*

Tertiò fallit quando appellatur in causa notoria, secundum Lapum in d. c. 1. de appel. in 6. quod tamē non est verum, vt ibi per Docto.

Quartò fallit, quando appellatur ab interlocutoria, de cuius grauamine satis constat ex inspectione: quia ibi inserta est causa à iure reprobata, vt vult Petr. de Anch. in d. c. 1. de appellat. in sexto.

b Quintò fallit b, quando in ipsa appellatione non exprimitur causa specialis, sed per relationem ad aliud, vt si diceret, appello ab iniqua interlocutoria prout patet ex actis: cum tunc valeat appellatio etiam hodie, si iniquitas colligeretur ex actis & allegationibus iuris absque aliqua probatione facti. & ita saluari poterit dictum Inno. in c. penul. de no. ope. nuncia. secundum Lapum in dicta clemen. appellanti. & refert Domin. de sancto. Gemi. in d. c. 1. de appel. in 6. hoc idem tenens.

ADDITIO.

b *Quinto fallit. Vide Bald. in consi. 44. in 3. parte.*

REGVLA XXXI.

APPELLARE à sententia arbitri non licet. l. 1. C. de arb. cum ibi not. & l. diem proferre. §. stari. ff. eod. tit.

Primò fallit, quia licet à sentētia arbitri non appellatur, tamen adiri potest superior super nullitate arb. ita Bal. in l. 1. 5. col. C. de sent. ex breuic. recit. per illum tex.

Secundò fallit, quando arbiter assumptus sit cum clausula, vt possit de iure & de facto procedere, sed de iure tantum pronunciare: tunc enim si tulit iniquam sententiam, quia de iure non pronunciauit, & non seruauit formā compromissi ab eo, dicta sententia est nulla ipso iure, & non tenentur partes ei stare. ita Bar. simpliciter in l. diem proferre. ff. de arbit. §. stari. cuius opinionem sequuntur Mod. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. Bal. tamen dicit, quòd sententia lata ab hoc arbitro tenet, sed partes benè appellare possunt ab ea: quia iste non est propriè arbiter, & sententia lata iniusta ab eo tenebit, sed ab ea appellabitur, vt dixit planè in suo consi. quod incipit, de iniustitia vel de iustitia sed istæ opin. non placent: quia arbiter in pronunciando & sententiando tenetur iuris formam seruare, sicut iudex. l. 1. de arbit. & ideo si iniustè pronunciat, litem suam facit. l. si quis in conscribendo. C. de pac. & cum de iure teneatur pronunciare, meritò dicendum est, quòd si hoc partes in compromisso expressè egerint, quod de iure pronunciet, operetur quòd sententia sit nulla, vel ab ea possit appellari: quia expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur. l. 3. de leg. 1.

Tertiò fallit in arbitro iuris, qui eligitur loco iuris recusati & suspecti, vt in lege, apertissimi. & in leg. cum specialis. C. de iudicijs. Ratio, quare à sententia istorum appellatur, est, quia subrogantur loco iudicis recusati, vt in causa cognoscent. ideo sapiunt eandem naturam, ipse iudex recusatus, vt in l. eum, qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. & hoc de iure ciuili: de iure canonico cognoscunt solū de causa suspicionis: sed ab ipsorum sententia ideo appellatur, quia sunt arbitri iudiciales, qui ex necessitate iuris eliguntur. & ita not. in c. ab arbit. de offic. deleg. in 6.

a Quartò fallit a, quādo arbiter est electus de iure municipali, & sic ex necessitate statuti, vt sunt statuta per Italiam, non potest à sententia talis arbitri appellari: vt not. in dict. l. apertissimi. & in d. l. cum speciali. tamen in prima constitutione Codicis tenetur contrarium, videlicet, quòd à tali sententia arbitri non appelletur, quod sequitur But. in cap. Quintauallis. de iureiur. standum est enim, secūdum eum, regulæ prohibitiuæ, ex quo non reperitur in hoc casu concessa appellatio.

ADDITIO.

Quartò fallit. Pro qua fallentia vide Fely in c. quæ in ecclesiarum in med. 35. col. de constit in ver secundo est considerandum. & omnino do. Ias. May. Inst. de act §. omniū nu. 10. & seq & Franc Are. in d l. 1. C. de arbit. Bened Vad.

Quintò fallit, vbi conuenitur inter partes, quòd à sententia arbitri possit appellari: contractus enim ex conuentione vim accipiunt: vt in l. 1. §. si conuenerit. ff. depos. & ita tenuit Dyn. in l. si quis ex consensu. de appell. Bald. in leg. 1. C. eod. titul. & in leg. nemo potest. de leg. 1. Cyn. in hoc tenet contrarium in leg. 1. C. de arbit. Bald. ibi ponit tertiam sententiam, quam sequitur Car. Zaba. in capitu. cum dilectus. de arbitris. de hoc vide Specul. in titu. de appellat. in §. 2. versicul. 16. & in §. inquilinus, versicul. 13. & gloss. 2. q. 6. cap. iudicibus. & vide Anto. de Butr. in cap. Quintauallis. de iureiurando.

Sextò fallit, nisi esset tertius arbiter electus loco duorū discordantium iuxta formam l. si vnus. §. penu. ff. de arbit. nam tunc ab eius sententia poterit appellari: quia tunc nō eligitur ex iuris necessitate, & dicitur potius arbiter iuris, quàm aliter: & ideo ab eius sententia poterit appellari. & fuit dictum Iac. But. in l. ab arbitro. ff. qui satisd. cogan. quē sequitur Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de arbit. §. sequitur versi. sed nunquam. de quo dic vt habetur in leg. si vnus. §. principaliter. ff. de arbit.

Septimò fallit, vbi statutum esse in loco, quo sententia arbitratoris mādaretur executioni, sicut sententiæ iudicū, tunc enim possit appellari: quia ex forma statuti assimilatur sententia arbitratorum sententijs iudicum. & ita videtur voluisse Bal. in l. prima. C. de arbit.

Octauò fallit, si infra 10. dies appellatur: nam tunc appellans videtur approbare sententiam arbitri tanquam latam, sed non tanquam sic latam: sicut in simili in l. 3. §. falsus. ff. rem rat. hab. secundum Barto. in l. 2. ff. de arb. & in l. nemo potest. ff. de leg. 2. & in l. 1. C. de arbitr. & in l. ab arbitrio. ff. qui satisda. cogantur iuncta l. penult. ff. eod. sed cōmunis opin. est in hoc contra Bartol. vt tenent doctores Moder. in c. Quintauallis de iureiur. maximè Io. de Imol. per plures rationes.

Nonò fallit secundum But. vbi suprà, in sententia arbitri electi ad referendum iudici super aliquo incidenti in iudicio, à quo partes non recedunt ex toto, vt si arbiter eligitur ad probandum vel improbandum fideiussorem in iudicio datum per alteram partem: vt est casus in l. ab arbitro. ff. qui satisda. cogantur. licet aliqui teneant quòd tunc non appellabitur, sed officiū iudicis implorabitur: vt lege, ab arbitrio. secundum aliam lecturam.

Decimò fallit, vbicunque non subditi compromittunt in iudicem ordinarium: nam tunc licet non iudicet vt iudex, sed vt arbiter, iuxta not. in l. 1. ff. de iud. tamen ratione præexistent. iuris potest à sententia talis arbitri appellari. ad hoc allego casum. 2. q. 6. c. iudicibus. quem sic intelligo, licet doct. non dicant.

Vndecimò fallit, vbicunque sententia arbitri est nulla, vt quia per eam laico spiritualia conceduntur: vt in c. 2. de re iudi. cum simi. & in l. 1. §. item contra sacras. ff. quę senten. sine appel. rescindant. nam tunc non appellatur, sed dicitur nulla, iuxta l. fin. §. expressim. ff. de appella. secundum Io. de Imo. in d. c. Quintauallis.

Duodecimò fallit, quia d. regula procedit de iure ciuili: secus autem de iure canonico: quia à tali sententia appellatur, vt est glo. reputata singularis. 3. q. 6. c. iud. & eam sequitur Bald. & Angel. in leg. si seruus plurium. §. fina. ff. de leg. 1. & Bald. in l. 1. C. de arbit. & Angel. in leg. ab arbitrio. ff. qui

qui satisdare cogan. & Petrus de Ancharrano in clem.sæpe.ad finem.de verborum significatio.& est alia gloss.con similis in c.2.de arbitris. & in hoc sequuntur Hosti.& Ioã. Andr.& aliqui in dicta l.nemo potest.tenent contrarium, sub dubio fortè:quia in dubio non dicitur induci discordia inter ius ciuile & ius canonicum.c.1.& 2.de no.oper.nun. c.cum ex parte.de elect.in 6.& respondent ad c.2. de arbitris.Sed vide Innocent. & Imol.in dicto capitulo, Quintauallis.quos sequitur Roman.in dicta lege, ab arbitro. & hęc est sustentabilis opin.Ioan.de Imol.in puncto iuris:tamen communis opinio est in contrarium : quam opinionem vltra prædictos tenent Hostien.& Anto.de But.in c. cum dilectus.de arbit.& Bal.in leg.cum quidam.la grande ff.de legatis secundo.& Salyc.in l.1.C.de arbit.& Paul.de Cast.in l.posteà.§.si minor.ff.de iureiuran.& pro ista communi opinione facit quod habetur secunda q.sexta, in canone,omnis oppressus.& capitulo,ad Romanam.& c.omnimodæ.de appellat.

Tertio decimò fallit,si sententia arbitri tenet vel continet tale pactum, cui partes renunciare non possunt. Verbi gratia, si sententia continet simoniam, ita loquitur c.2.de arbit.nam tunc per superiorem corrigitur, vt not.Ioan.de Imol.in d.c. Quintauallis. in alijs autem casibus sententia arbitri, quantumcunque iniqua esset, & magni erroris vel læsionis, rescindi non potest. Adde tamen quòd licet ipsa rescindi non possit per appellationem, tamē iudex, coram quo petitur executio sententiæ, si viderit ipsam iniquã & malè latam, poterit in executione ipsius sententiæ ipsam, tanquam malè latam, infringere:ita sing. tenet Bald.in d.l. diem proferre.§.stari.ff.de arbit.& tenet Io.And.in c.1.& 2.eod.tit.quod perpetuò tene menti.

REGVLA XXXII.

APPELLARE à sententia lata in causa momētaneę possessionis non permittitur. lege 1.C.si de mom. poss. fuer.appel.

Primò fallit, vbi notoria est iniustitia ex parte volentis appellare,gloss.est in cap.ex conquestione.de restitu.spon. Bartol.& Baldus in dicta lege 1.C.si de momen.possessio. fuer.appel.

Secundò fallit,vbi non possit reparari grauamen à sententia lata in possessorio per iudicium petitorium:nam in dict. leg.1. fuit constitutum, quòd non possit appellari in causa possessionis,qa est succursum in petitorio:& sic,vbi proprietas esset prius expedita, quàm possessio, tunc poterit appellari.ita dicit Bald. in dicta lege prima, in prima columna.

Tertiò fallit etiam vbi est melior conditio possidentis, vt in turpi causa:vt per Bar.in l.2.de appel.recipi.

Quartò fallit, vbi est missio in possessionem ex secundo decreto:quia remanet reparatio:ideo poterit appellari, vt dicit Bar.in d.l.1. & isti duo casus continentur sub regula & fallentia, scilicet quando non remaneret remedium per iudicium petitorium.

Quintò fallit,vbi sententia sit lata in causa possessionis contra condemnatū ad fructus sine interesse:quia tunc appellari poterit:cum istud damnum reparabile non sit in causa proprietatis,& sic non est momentaneum.ita Bal.in d.l. 1.C.si de mo.pos.fue.app.in prin.2.col.versi.sed pone.

REGVLA XXXIII.

APPELLARE ab executione sententiæ quis non potest. l.ab executione.C.quorum apell.non recip.2.q.6.sunt eorum.& habetur in c.nouit ille.extrà,de appellat.

Primò fallit,in sententia interlocutoria, cuius grauamē non potest reparari per obtentum in diffinitiua. istud probatur in l.2.ff.de appel.recipi.&c.

Secundò fallit in interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ:quia tunc ab eius executione poterit appellari:vt in l. intra vtile.ff.de minori.& ibi hoc notatur.& dicitur habere vim diffinitiuæ, quando per eam tota causa determinatur. vt ibi dicitur in text.iuncta gloss. notabili, de qua per gloss.in clement.fin.in gloss.2. de appellat. & vide Bartol. in l.si prætor.in princip.ff.de tut. & per Lud.Roma. in l.2. ff.de verborum oblig.& per Bald.in rubric. C.ne liceat tertiò prouocare.

Tertiò fallit quandocunque sequitur nec separatur aliqua diffinitiua : quia hoc casu ab interlocutoria tali poterit appellari:vt probatur in l.ait prætor.in §.permittitur.ff. de minor.

Quartò fallit quando iudex pronunciat deferendū esse appellationi,quia etiam à tali interlocutoria, poterit appellari.ita tenet Bal.in l.vnica.C.ne liceat in vna eademq; causa tertiò prouocare.& hanc opinionem tenuit Io.Monac. in capitulo,cupientes.de elect.lib.6.

Quinto fallit in pronunciatione ad exequendum : nam
a à tali pronunciatione poterit appellari, etiam, vt notat gl. in l.ab executione.in princ.& ibi not.per oēs doct.Et ideo ex his sumitur cautela,quòd quando sententia est lata pro parte,quę transiuit in rem iudicatam,quam realiter ipsam exequi facias sine aliqua pronunciatione, hoc modo valet quòd iudex dicat, ꝙ exequendo sententiam concedit victori familiam & nuncios suos ad capiēdum pignora, vel ad mittendum causa releuandi in possessionem bonorum ita dicit Ang.de Pe.se infinitis vicibus practicasse,in d.leg. ab executione.quia tunc secundum omnes non poterit appellari.& idem etiam tenet Angel.de Aret.in d.l.ab executione.in princip.quod not.

ADDITIO.

a Appellari.Vide dom.Pet. Philip.Cor.in consil.71 in litera.v.in 1.parte Bened.Vad.

REGVLA XXXIIII.

APPELLARE à statuto iniquo non permittitur,no.Bar. in l.fin.ff.de appel.recip.

Primò fallit, quia à sententia lata vigore illius statuti bene potest appellari : vt not. Bald.in capitul. cessante.in 13. colom.extrà,de appel.& Bald.in lege, quisquis.C.quo.ap. non recip.

* *Et si omnia exemplaria sequentes limitationes huic regulæ subiectas habeant, vide tamen num potius ad regulam, Appellatione pendente quæ est 42.pertinere debeant.*

Ista regula limitatur septem alijs modis vltra istum:primò non habere locum quando appellās est persona suspecta,vel fructus dilapidat,siue res sit mobilis siue immobilis,fructus sequestrantur.l. ab executione.C.quorum appel.non reci.istud voluit glo.in c.appellatione.2.q.6.& voluit Bal.in c.1.§.sancimus.in titulo,quo tempore miles inuestitu.petere deb.dilapidare dicitur secundum Bald.ibi,si consumit in suos vsus conuertendo,maximè prodigaliter viuendo,& refert Archi.6.q.1.c.quia res.

Secundò fallit ista regula non habere locum, quando appellatio est expresse iuri contraria : vt not. in c.pastoralis.in nouella.de officio delegati.ita refert Baldus in d.cap. 1.§.sancimus.

Tertiò fallit,nisi appellatio esset friuola,vt in c.cum appellationibus friuolis.de appel.lib.6.

Quartò fallit regula esse vera quo ad partes, secus quo ad tertium.ista est gl. celebris in l.creditor. in princ.in verbo,pone.ff.mand.quā alleg. Bal.in l.si quis filio ff.de iniust. rupt.testamen.Adde tex.& quod voluit ibi Gemi.in c.Romana.§.in alijs.de appel.& tex. singul.in c.super eo.ff.de offic.delegati.secundum Butrig.in c.vt debitus.de appell. & hoc voluit expressè Gemini.in c.non solum.super gl.fi. de appel.lib.6.licet non alleg.gl.in d.lege,creditor.

Quintò fallit regula esse vera in eadem causa,secus in diuersa:istud dixit dominus Abb. in c. quia frustra.extrà, de vsuris.& Lau.de Rodul.in tractatu de vsuris.q.144.& idē dicit in litis pendentia,secundum Bal.in d.c.1.§.sancimus. a vbi refert Innocen.in c.bonæ.de appellat.& in d.c.pastoralis.facit, vt lite pendente.per totum.& limita, prout dictum est in appellatione.

Sextò

Sextò fallit prædicta regula, & dicas eam procedere respectu iudicis, & non respectu partis, secundum Innoc.& Abb.in ver.oppono tertiò.in c.dilecte.de exceptionibus. tu pro veritate huius dicti vide plenè Abbatem ibi disputantem hunc passum, & veritatem huius limitationis.quæ indistinctè antè procedit, vt ibi planè per Abbatẽ post Hostien. Adde etiam, quòd innouatum in causa appellationis non reuocatur, si extrinsecus aliquid sit gestum, quod in litis præiudicium non vergat, vt testimoniũ: vt singulariter notatur in l.furti.§.1.ff.de infam. & Bal.in d.c.dilectæ.itẽ nec reuocatur quod legitimè factum est, secundũ litis exigentiam.text.est vnicus in iure in l.postquam. §.Imperator.ff.vt leg.nom.caue.talia innouata non impediunt executionem.ff.de adminis.tut.l.chirographis.§.1.ff.vt in poss. lega.l.is cui.§.quæ in possessione.

Septimò fallit illa regula, quòd lite pendente non habet locum in casu.c.accusatum.de sim. & ibi alias in 2.not.dicit not.casum, in quo lite pendente quis priuatur quasi possessione beneficij & officij. & intellige illum text.quando accusatus erit infamatus de simonia. nam per atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio, donec causa finiatur: vt in c.inter.de purgat.canon.& idem dicit in alijs magnis criminibus concurrente infamia. facit quod not.Ios. And.in d.c.1.de accus.lib.6.faciat etiam quod volunt Inn. & Abb.in c.cum M.in gl.fi.de consti. & de ista materia vide per Speculum in tit.de appel.vbi 16.limitationes ponit.

REGVLA XXXV.

a APPELLATIO ad hoc vt valeat, in scriptis fieri debet [a], not.in l.1.§.libellus.ff.de appel.

ADDITIO.

a *Debet.Vide dom.Pet.Philip.Cor.in consi.115.incip.viso.per totum in 4.parte.*

Primò fallit, quando iudex pronunciat, & inde recessit à bancho: quia potest appellari sine scriptis, vt in d.l.1.§.libellus.& ibi per Bar.

Secundò fallit in sententia interlocutoria, vt not.Bal.in l.si eo.§.sin autem.in 1.col.C.de appellationibus.dic tamẽ vt ibi per Angelum.

Tertiò fallit, quando causæ sunt breues, vt not.Bal.in l. in mino.C.de appellat.

REGVLA XXXVI.

APPELLATIO alternatiua & incerta non valet.Bal.in l. appellatione.C.de appel.

Primò fallit, quando omni casu appellatio incerta valeret, dummodo infra 10.dies declaretur & suppleatur.gl.in c.si is cui.de officio deleg.libro sexto. & Imo.in c.sua nobis.de appellat.

Secundò fallit, quia valeret appellatio generalis, si esset facta ad competentem iudicem, vel simpliciter dicendo, Appello, non exprimendo ad quem indicem, aut si appellatur alternatiuè, quando concurrit aliqua probabilis dubitatio iuris vel facti, ad quẽ sit appellandum: tunc enim de iure canonico, propter probabile dubiũ iuris vel facti, valeret talis appellatio.arg.c.1.de postul.prælat.lib.6.& in l.j. §.quod autem.ff.quo.leg.secundum Io.Andr.in regula, in alternatiuis.lib.6.& glo.in d.c.si is cui.

REGVLA XXXVII.

APPELLATIO iustè sit, si iudex reijcit legitimam exceptionem, dummodò probetur de veritate causæ ipsius appellationis: vt probatur in c.ex parte R.de appel.ex quo infertur, quòd iudex non dicitur grauare partem ex hoc solo, quod eius exceptionem legitimam non admiserit: vt per Lapum in allegatione secunda, columna secunda.

Primò fallit in exceptione recusationis iudicis: quia si, ea non obstante, iudex procedat in causa principali, & ex hoc appelletur, censetur ipso facto iustificata appelatio, licet aliter posteà in causa appellationis non probetur causas recusationis fuisse veras: licet aliter non fuerit oblata probatio: quia non est necessarium offerre probationem coram iudice recusato, coram quo non tenetur facere probationes suas.c.cum speciali.de appellat.

Secundò fallit in casibus, in quibus grauamen illatũ nõ subiacet probationi, vt si denegentur induciæ deliberatoriæ, vel si negetur copia sententiæ vel aliorum actorum, in quibus non potest offerri probatio, iustificatur appellatio: etiam si aliter non obtulit se probaturum grauamen, nisi quia non fuit admissa petitio partis, quę de iure erat admittenda: vt per Imol.in c.significante.de appel. & per text, in c.G.perpetuus.de fide instrum.

Tertiò fallit in omni casu, in quo causa grauaminis detegitur per solas allegationes iuris absque alia probatione facti, vel si causa grauaminis appareat ex iuris præsumptione: quia tunc videtur incontinenti iustificata appellatio, cũ constet de veritate causæ per solas allegationes iuris: vt per Bal.in l.minoribus.C.de his, quibus vt indig.

Quartò fallit vbicũque appellatur ex causa notoria vel tali, quæ fundat intentionem appellantis de iure communi, per not.in c.bonæ.de appellat.& in c.ad decimas.de restit.spoliat.in 6.

Quintò fallit, quando constat ex iuris dispositione appellationem fore legitimam: vt si est appellatum à diffinitiua, & illa non fuerit admissa, bene appellatur c.1.§.hisq; de appel.& c.cum appel.eod.tit.in 6.

Sextò fallit nisi iudex, à quo appellatur, sit verisimiliter informatus de veritate exceptionis, seu causæ appellationis: quia tunc intelligitur iustificata appellatio: vt not.in c. cum causam.de offic.deleg.& in c.si duobus.de appel.

Sextò fallit, nisi constaret de ipsa exceptione, & eius veritate per cõfessionem partis factam coram iudice à quo: tunc statim intelligitur iustificata appellatio, vt in c. dilecto.de appellat.

Septimò fallit in causis beneficialibus, in quibus quo ad deuolutionem negotij principalis, quando est appellatũ ad Papã, quia sufficit quod appellatio interponatur ex causa propabili, licet aliter non probetur de veritate illius causæ: vt in c.quamuis.& in c.postquam.de elect.in 6.

Octauò fallit, quãdo iudex ex leui pręsumptione repelleret exceptionem partis in his, quę sunt grauis pręiudicij: tunc enim dicitur grauare partem, etiam si non fuerit oblata probatio.c.licet causam.de probat.& per Inno.in c.post electionem.de conces.præben.

REGVLA XXXVIII.

APPELLATIO ab interlocutoria ex eisdem actis verificari debet.clem.appellanti.de appel.

Primò fallit, vbi est lata contra absentem, vt not.Bar.in l.cum prætor.ff.de minor.§.qui tamen.

Secundò fallit, vbi iudex noluit admittere probationes in causa principali, vt dicit Bal.in d.l.per hanc.C.de temp. appellat.per ea quæ notantur in c.interposita.de appel.

Tertiò fallit, quando interlocutoria continet grauamẽ irreparabile ad diffinitiuam, vt not.Bal.in d.l.per hanc.per notata in lege, ait prætor.§.qui tamen.ff.de minor.

Quartò fallit, quando appellatio surgit ex facto aduersarij, vt dicit Bal.in lege, per hanc.C.de tempo.appellat.

REGVLA XXXIX.

a APPELLATIO ad principem omisso medio [a] regulariter nõ admittitur.l.Imperatores.ff.de app.& c.dilecti. el secundo.de appellat.& c. Romana.de appellat.in 6.& 2. q.6.anteriorum.

ADDITIO.

a *Medio. Pro infrà scriptis fallentijs vide Fely.in c.super quæstionum §.porro.in fin.1.col.versi.appellari.de offi.deleg.Bened.Vad.*

Primò fallit, quando appellatur ab interlocutoria, eo casu, quo põt appellari ab interlocutoria: tex.est in l.reo vniuersali.ff.de minor.& ibi per doct.& in auth.de appel.& intra quæ tempora.§.1.& in l.maritus.ff.de quæst.in authẽt. de mand.princ.§.si tibi.& ibi vide rationes per doct.

Secundò

Secundò fallit, quādo esset appellatum ad principem, & pars non opposuisset: per tex. in l. Imperatores. de appel. & debet fieri remißio.

Tertiò fallit, vt habetur in lege, ad Imperatorem. ff. de appellat.

Quartò fallit, quando iudex inferior delegaret causam appellatione remota, vt in l. 1. ff. quando appel. non licet. & in l. fin. C. de sen. & interloc. om. iud.

Qintò fallit in scholari, secūdum Nico. de Nea. in auth.
b habita [b]. C. ne filius pro patre.

ADDITIO.

b In auth. habita. Vide Bal. in 14. col. & Abb in disputatione sua. quæ incip. Sandulphus. in 12. col. Bened. Vad.

Sextò fallit quādo consuetudo super hoc disponeret, vt patet per tex. & glo. in d. c. Romana.

Septimò fallit, quandu hoc competeret ex priuilegio, vt ibidem per glo.

Octauò fallit, qñ archiepiscopus conueniret subditum suum corā suo suffraganeo vt extrà, de so. cōp. c. cū sit generale. & hoc vt iudex non sit in causa sua: cū nullus poßit sibi authorari, vt in clem. si vna. de rebus eccle. non alien.

Nonò fallit quando Episcopus agit contra subditū suū, quu casu eligerentur arbitri, à quibus appellatur ad Papā, extrà, de offic. deleg. in 6. c. arbitris.

Decimò fallit, quādo concurrit iurisdictio mediata vel immediata, vt si appellatur à subdito archidiaconi, qui esset subditus Episcopi: nam omisso archidiacono appellari potest. Abb. in c. dilecti. el 2. de appel. in fin. in gl. fi. in simili in capitulo, cum ab eccles. de offic. ordin.

Vndecimò fallit, quando medium sit inhabile, puta, hæreticus vel excommunicatus. gloss. est in capitulo, is cui. de offic. deleg.

Duodecimò fallit, qñ esset suspectus vel recusatus, vt in c. is cui. secūdum Io. And. in c. Romana. §. 1. qui hos casus enumerat, de quibus per Archid. in d. capitulo, anteriorū.

Tertiodecimò fallit, quando appellatur ad legatum Papæ. c. 1. de offic. deleg.

Quartodecimò fallit, quando appellatur ad patriarchā, vt dicit Inno. in c. archiepiscopus. de priuileg.

REGVLA. XL.

c APPELLATIO in qualibet causa permissa est. l. leg. & in maioribus. C. de appel. & per glo. & ibi Ang. in l. qui restituere. ff. de rei vend.

ADDITIO.

c Est. Vide Lanfran. in repet. c. quoniam contra. de probat. in versi. hic tractabimus. in 22. col. post. med. in versi. quaero in quibus. cum 20. seq. vbi latè. Et circa fallentias alias infrà positas vide glo. in l. 1. & 2. C. quorum appel. non recip. & glo. 2. q. 7. in summa & in Spe. de appel. §. quibus qua iura allegant Cano in c. Romana. §. fin. de appel. in 6.

Primò fallit in sententia interlocutoria, à qua de iure ciuili non appellatur. tex. est in l. 2. C. de episc. audien. & in l. antè. C. quor. appel. non reci. & istud procedit de iure ciuili: de iure autem canonico potest à quocunque grauamine appellari, siue sit illatum in iudicio, siue extra iudicium: vt in c. super eo. de appel. dixit tamen Guliel. de Cu. notabiliter, quem sequitur Bal. in l. post sententiam. C. de sent. & interloc. omn. iudi. q licet de iure ciuili poßit appellari ab interlocutoria: tñ poßit appellari à grauamine illicito. Verbi gratia: iudex non vult admittere alios testes, quos actor produxit, rectè poterit appellari ab isto grauamine illicito: dato quòd ita nulla interueniat sententia diffinitiua vel interlocutoria: quod est singulare.

Secundò fallit in executione, à qua non potest appellari, vt l. ab executione. C. quorum appel. non reci. & in l. ab executione. ff. de appel. poterit tamen appellari à sententia lata de exequēdo, vel non exequendo: vt est sing. gl. in d. l. ab executione. & hanc gl. sequitur Ang. in d. l. ab executione. qui dicit ita in practica seruari, subijciens cautū debere esse aduocatum actoris petentis executionem, vt instet cū iudice, vt non pronunciet aliquam sñiam esse exequendā, vel non: quia posset appellari à tali sententia. Sed faciat q iudex suam sententiam exequatur mittendo in poßeßionē, &c. & tunc ab ista executione nō poterit appellari. Sed Old. & Bal. in d. l. ab executione. tenent quòd etiam à sententia de exequendo non poßit appellari: quia nunquam secundum hoc esset finis: quia lata sententia incerta, quis instaret cū iudice ipsum debere pronunciare esse exequendam sententiam, & sic à tali sententia dominus appellabit & sic ad exitum nunquam perducetur. Sed tu teneas opinionem glo. quæ est communis, & etiam seruatur: nec obstat ratio Oldrat. & Bal. quia ad boni iudicis officium pertinet dirimere lites, vt in l. quidā existimauerunt. ff. si cert. pet. neq; pronunciabit sñiam esse exequendam: imò ipso facto exequetur sententiam, vt finis litibus imponatur.

Tertiò fallit in sententia lata super debito fiscali: quia à tali sententia super tali debito non potest appellari, vt in l. abstinendum. C. quor. appel. non recipi. Idem secundum Bald. in sententia lata super decimis: quia non poterit à tali sententia lata super decimis appellari: quia æquiparatur iuri fiscali. 2. q. 5. si episcopi.

Quartò fallit, vbi sententia esset lata contra conuictum testibus, & propria voce confessum: quia nec poterit talis appellare, vt in l. 2. C. quorum appel. non recip.

Quintò fallit in sententia lata super apertura testamēti, vel super mißione hæredis in poßeßionem bonorū hæreditariorum: vt in l. quisquis. C. quorum appel. non recip.

Sextò fallit in sententia contra verum contumacē: quia non potest appellare. vt in l. ex consensu. C. de appel. & in l. post edictum. in §. fin. ff. de iudicijs. & l. properandum. in §. sin autem reus. C. de iudi.

Septimò fallit in sententia lata per principē, vel lata per eum, cui princeps contulit causam cognosci, appellatione remota: quia ab illa sententia non poterit appellari: vt in l. jā in fi. ff. à quibus appel. non lic.

Octauò fallit, vbi interuenit pactum de non appellādo à sententia iudicis: nam tunc non poterit appellari, etiam si sententia foret iniqua, vt in l. fi. §. si. C. de tempo. ap. Idē si litigantes promisissent stare sententiæ certi iudicis, quomodocunque foret lata talis sententia: nam per talia verba tollitur beneficiū appellandi. gl. est sing. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. quam gl. sequuntur Bart. & Ang.

Nonò fallit, in sententia à præfecto prætorio lata: vt in l. à proconsulibus. C. de appel. & in l. vnica. C. de sen. præfec. præto. & per consequens non poterit appellari à sententia cardinalium: cum sint similes præfec. prætor. gl. est sin. in l. 1. ff. de offi. præfec. præto. Idem dicas in sententijs eorum, qui non recognoscunt superiorem: arg. in c. quoniam. 11. dist. & Bald. in l. hostes. de capt.

Decimò fallit, in sententia lata per arbitrum, qui est arbitrarius de iure tantum, & non de facto: quia ab eius sententia non potest appellari, nec etiam reducit ad arbitrium boni viri: imò ei est standum siue iniusta, vel iniqua sit: vt in l. diem proferre. in §. stari. ff. de arb. & in l. societatē. in §. arbitrorum. ff. pro soc. In arbitris autem, qui eliguntur ex neceßitate, vt sunt arbitri, qui eliguntur ex forma statuti inter consanguineos, secus est: quia ab eorum sententia potest appellari. glo. est singularis in l. arbitro. ff. qui satisd. cogan. quam glo. ibi sequitur Bar.

Vndecimò fallit in sententia arbitratoris, à qua non potest appellari: sed si interuenit deceptio vsq; ad sextā partē: debet reduci ad arbitrium boni viri: vt in l. si neq;. ff. pro socio. & ita tenet Bar. & est communis opi. in d. §. arbitrorū.

Duodecimò fallit in sñia lata ab episcopo ex eius prorogata iurisdictione: quia nō poterit appellari, vt in l. si qui ex consensu secundū vnum intellectū. C. de episcopali aud.

Tertiodecimò fallit, vbi aliqua causa fuit alicui commissa in sua conscientia: nam tunc non poterit à tali sententia

tentia appellari: vt est gloss. in capitul. statutum. in §. insuper. de rescript. libro sexto. & ita tenet Bald. in leg. secunda C. de hære.

a Quartodecimò fallit in sentẽtia existente nulla [a], à qua non potest appellari: vt in l. si constet. ff. de appel. & l. si expressim. ff. eo. tit. quia appellatio habet extinguere pronunciatum, vt in l. 1. in fi. ff. ad Turp.

ADDITIO.

a *Nulla. Vide dom. Pet. Philip. Corn in consil. 12. in litera a. in 3. parte. & in consi. 241. in litera m. eadem parte. Bened. Vad.*

Quintodecimò fallit in sententia reductionis ad arbitrium boni viri, de qua tamen fallentia est valde dubitandum, & maximè quia Innocent. in capitul. præsenti. de rescript. tenuit quòd à sententia lata à bono viro non appellatur in causa reductionis ad arbitrium boni viri: & sic à sententia lata à bono viro non appellatur secundum eum. hanc eandem sententiam tenuit Bartol. in leg. prima ff. de legat. secundo. & idem tenet Bald. & Hostiens. disputando, vt refert Ioan. Andr. in additio. Specu. in titul. de appellatio. in §. in quibus. in versicul. quid si conuenit. & eandem sententiam fuit amplexus Salycet. in leg. societatem. in §. arbitrorum. ff. pro socio. & ita etiam de facto consuluit. Contrariam verò sententiam tenuit Bald. qui fuit sibi ipsi contrarius in leg. Anastasia. C. ne liceat in vna eademque cau. tertiò prouo. dicens quòd à sententia lata per bonum virum pro reductione causæ potest appellari, vt hic quia non reperitur iste casus exceptus à iure: ergo remanet sub regula præmissa, quæ est, quòd regulariter in omni causa potest appellari: vt in leg. in nouationibus. C. de appellatio. hanc eandem sententiam tenuit Petrus de Ancha. in consilio suo, quòd incipit, laicus quidam. idem tenet Ioann. de Imol. in consilio suo, quòd incipit, illud reuocatur in dubium. Bald. ad hoc reuocat eam, & tenet vnam opinionem, videlicet quòd potest appellari sententia reductionis ad arbitrium boni viri, si in appellatione asseratur qualitas & quantitas læsionis. & ita intelligitur opin. Petrus de Ancha. cum sequent. Si autem in ipsa appellatione non sit expressa quantitas vel qualitas læsionis, non valet appellatio imò remanet sententia firma. ita tenuit ipse in l. vnica. C. de his quæ pœn. nom. & ista opinio in practica seruatur. sit ergo cautus ille, qui à sentẽtia reductionis ad arbitrium boni viri appellat, vt inseratur in ipsa appellatione quantitas & qualitas læsionis, alias succumbet: quia iudex appellationis pronunciabit non deferẽdum, nec debere deferri appellationi.

Fallit 16. vbi qui appellans dicit statutum esse iniquum, cum statutum est generale, secundum Bal. qui ita not. in l. quisquis. C. quorum appel. non recip.

Decimoseptimò fallit, vbi sunt latæ tres sententiæ super eodem articulo confirmatoriæ: quia vlterius non licet prouocare, vt in rubro & nigro. C. ne lic. in vna eademque causa tertiò prouoc. vbi ab ipso sententia lata de consilio sapientis, licet transiuerit in rem iudicatam, poterit appellari, non tanquam à sententia, sed tanquam ab iniquo consilio. iste est text. ad literam. 2. q. 6. biduum. §. vidimus. versi. & nos. & tenet Anto. de But.

Decimo octauò fallit, in sententia lata per syndicatorem, qui habet syndicare officialem suum, putà Potestas syndicat vicarium suum: nam à sententia lata per Potestatem super syndicatu non potest appellari: vt in leg. nulli. C. quorum appe. non resc. secus esset in sententia lata per aliũ syndicatorem: quia tunc bene posset à tali sententia appellari, secundum Ang. in d. l. nulli, &c.

Decimonondò fallit, si statuto caueretur, vel consuetudine legitima haberetur, quòd à certa sententia non possit appellari. Nam si per pactum, ergo & per consuetudinem, vt tenuit Lanfranc. in sua solenni repetitione capitu. quotiam contra falsam. extrà, de probatio. circa finem.

Vigesimò fallit, in sententia lata super possessorio, à qua non licet appellare: vt in lege vnica. in fine. C. si de moment. possessione fuer. appellatũ. Quod tamen fallit, vbi tale possessorium saperet naturam proprietatis, quia à tali sententia super possessorio bene posset appellari, secundum gloss. in lege vnica. C. si de moment. possessione fuerit appellat. & per hoc à sententia lata super constitutio. legis, si quis in tantam. C. vnde vi. non poterit appellari: quia constitutio sapit naturam proprietatis, quæ competit soli domino: ita not. Angel. in lege incerti. C. de interdict. & textus in lege secunda. §. quædam. ff. de interdict.

Vigesimoprimò fallit in sententia lata super alimentis, per l. fin. de appel. recip. & ibi per Ang. l. si iudex. de his qui sunt sui vel alieni iuris,

Fallit 22. quia in decimis, non appellatur. capitul. tua nos de decimis. & gloss. in clemen. dispendiosam. de iudic. Specul. in titu. de appel. in §. in quibus. & suprà tactum fuit in tertia fallen.

Vigesimotertiò fallit, vbi victus in expensis condemnatus non sit: nam propter hoc victor non appellat, vt l. 1. C. quando prouoc. non est nec. Anto. de But. & Io. de Imo. in c. significauerunt. de apppel.

Vigesimoquartò fallit in correctione, vt in c. ad nostrã. de appellatio.

Vigesimoquintò fallit, vbi excommanicatus iurauit de parendo mandatis excommunicatoris: quia non poterit appellare, vt in c. quæstio. de appel.

Fallit 26. in eo, quod fit à maiori parte capituli: quia tũc appellari non potest.

Fallit 27. quia non potest appellari à sententia excommunicationis, vel alterius interdicti, ita quòd suspendat executionem. capitul. pastoralis. de sentetitia excommunicationis.

Vigesimo octauò fallit, quando quis appellat ne fiat electio secundum ordinem iuris, vel pro vsu ecclesiæ. c. cum à nobis. de elect.

Vigesimononò fallit in casu falsæ monetę. leg. prima. C. de falsis.

Fallit 30. vbi quis appellauit nullo existente grauamine. c. constante. de appel.

Fallit 31. in casu c. cum sit Roma. §. 1. de appel. in 6. vide Spe. in d. §. in quibus.

Fallit 32. quia à sententia super declaratione non potest appellari: quia qui semel declarat, non potest amplius declarare: vt per glo. in l. quicquid astringendæ. de verb. oblig. & ibi hoc dicit Ang. sed hoc intelligas verum, quando iudex declarando interpretatus est dictum suum ambiguum: secus si declarat factum alienum: ita declarat Ang. in l. qui necesse. de re iudi.

REGVLA XLII.

APPELLATIONE pendente attentata debent reuocari per iudicem appellationis. c. solicitudinem. de appellat.

Primò fallit, nisi appellans velit renunciare appellationi: vt not. in d. c. solicitudinem.

Secundò fallit, nisi attentata sint notiorè iniusta, vt est tex. in c. cum teneamur. eod. tit. & ita potest intelli iste tex. in versi. si verò.

Tertiò fallit, nisi attentata tangant causam vel negotium appellationis, sed possint expediri circa cognitionem articuli appellationis: tunc enim posset inferior vel alius iudex se intromittere super attentatis, vt in d. c. cum teneamur.

REGVLA XLIII.

APPELLATIONE pendente a regulariter nihil innouari debet: vt in toto tit. ff. nihil innouari appel. pen, & in l. j. in fi. ad Turpil.

ADDITIO.

a *Pendente. Vide latè Lanfranc. in repetitio. capitu. quoniam contra. de probatio. in versicul. hic tractabimus. & in versicul. quæro pro declaratione. cum quinque sequentibus. & vide Bald. in consi. 317. vbi ponit nunquid executio fieri possit. Bene. Vad.*

Primò fallit quia nihil est innouandum per iudicem à quo, sed per iudicem ad quem bene potest innouari: ita dicit gloss. in leg. eos. §. primo. C. de appel. quod etiam intelligitur in præiudicium tertij: vt leg. creditor. & ibi glos. sing. ff. mandat.

Secundò fallit, quando illud attentatur, quod poterat intentari pendēte primo iudicio: textus. est singula. secundum Dyn. in leg. postquam. §. Imperator. ff. vt lega. nomi. caue.

Tertiò fallit, si appellatio esset euidenter frustratoria: vt in c. cum appellationibus. de appel. lib. 6.

Quartò fallit, si appellatur à sententia interlocutoria: quia iudex potest innouare quod velit: vt in c. non solum. de appel. in 6.

Quintò fallit, si fiat innouatio expreßione legis, vt leg. per hanc. C de tempo. appel.

Sextò fallit, si innouat appellando: vt Leos. §. super his. & l. minimè. C. de appel. & istas fallentias ponit Ang. in d. l. per hanc.

Septimò fallit, quando partes consentiunt: quia tunc potest innouari ex consensu eorum: vt est glo. in c. significasti. de appel.

REGVLA XLIII.

APPELLATIONI renunciare videtur appellans, si coram eodem iudice à quo, aliquid agitauerit. l. sed & si. ff. de iudi. & l. 3. §. falsus. ff. rem ratam ha. & cap. gratum. de offic. deleg.

Primò fallit, secundum canones in c. cum venissent. extrà, de eo qui mit. in poss. quando eius comparatio per aduersarium non acceptatur. cum tunc non videatur appellationi renunciare, vt est casus in d. c. cum venissent. secundum vnam lecturam. pro quo facit regula, extrà, eodem, in 6. cū olim. extrà, de testi. & c. mulier. de iureiur. & quod not. per Domi. de Rota in decis. 406. alias 418. quæ incipit, Item si ab alio.

Secundò fallit, quando comparuisset coram iudice non conquerendo, sed coram honesta persona compositionem quærendo, & protestando quòd per hoc non intendit appellationi renunciare: & isto modo poterit intelligi text. dicti cap. cum venissent. vt ibi intelligit Hostien. & Io. An. post eum.

Tertiò fallit, quando ipse iudex à quo, fuisset aditus, non vt non cognosceret de causa, vt iudex, sed vt ipsam instructam ad Papam remitteret. & ita potest intelligi alio modo secundum quosdam dict. capitu. cum venissent. & vide ad hoc quod not. extrà de appel. cap. constitutus. vbi de hoc.

Quartò fallit, quando iudex à quo, haberet ex priuilegio potestatem cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam, vt habere consueuerunt communiter archiepiscopi. & ita intelligi poterit alio modo text. in d. c. cū venissent. secundum. Ioannem Andream ibi.

Quintò fallit, quando ipse appellans compareret primò coram iudice à quo, pro reuocatione grauaminis: cum tunc non videatur renunciare appellationi, etiam si illud vellet probare coram iudice à quo. vide ad hoc quod not. per gloss. in cap. si à iudice. de appellatio. in 6. & ita poterit alio modo intelligi text. in cap. cum venissent. extrà de eo qui mittitur in poss. secundum dominum Nicol. & plenius per Hostien. & doct.

REGVLA XLIIII.

APPELLATIONIS instantia non currit impedito ipso iure. §. hoc quoque. in authent. vt sponsa. larg. in verb. nullum penitus præiudicium, &c. cum si per Moder. Peru. in cap. hac ratione. 31. quæstio. 1. in 18. colum. versic. circa quintum.

Primò fallit, dummodo impeditus protestatus fuerit, & appareat quod per ipsum non stetit: vt tenet Felyn. in cap. cum M. in 1. quæstio. protestationis. de consti. & est gloss. in cap. cupientes. §. quòd si. in verbo, proposita. de electio. in 6. & ibi dicit Imol. quem sequitur Domi. se obtinuisse in vna causa appellationis, quòd appellans, qui non poterat habere copiam iudicis ad interponendam appellationem, & permisit labi tempus datum à iure ad appellandum, succumberet propter negligentiam in non protestando, quòd per eum non stabat quo minus tempore debito interponeret appellationem, ad quam gloss. videtur Alexan. consil. 164. in 3. colum. volum. a. Felyn. in cap. ex transmissa. col. 1. & in 3. de præscri. & Barb. consi. 50. col. 8. vol. 2. Phil. Simonnet.

Secundò fallit dummodo impeditus probet se fuisse paratum expedire actum: textus est in leg. qui commeatus. ff. de re milita. & ibi Bartol. & Innocent. in capitul. ex transmissa. de præscrip. in princip. & Archid. in cap. actione. 2. q. 4.

Tertiò fallit, dummodò impeditus probet se adhibuisse conatum, vt repelleret impedimentum: text. est in l. fin. C. de adul. & ibi Bart. & Salyc. reliqua circa impedimentum non cadunt hic, maximè materia de modo probandi ipsum, sed ponitur per omnes in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cautionibus. & per Modernio. in cap. ex ratione. in 3. char. in versic. quantum principale. cum quatuor folijs sequentibus, de appellat.

REGVLA XLV.

a ARBITRIA vt iudicia tractantur, & ad instar iudiciorum [a] redacta sunt. l. 1. ff. de arb.

ADDITIO.

a *Iudiciorum. Et an hoc indistinctè sit verum, vide Lanfr. in tract. de arbitr. in 3. col. versi. arbitrium. & in 4. col. versi. diffinitio.*

Primò fallit ista regula quātum ad appellationem: quia à sententia iudicis appellatur, vt leg. prima. ff. de appellatio. sed à sententia arbitri non appellatur, imò ei standum est vt leg. prima. C. de arbitr. & in leg. diem proferre. §. stari. eod. titul.

Secundò fallit, quia in iudicio actor præstat cautionem de prosequendo litem, & reficiendis expensis in pœna sine casu quo succuberit: vt in authent. generaliter. C. de episcop. & cleric. & in corpore vnde sumitur. approbatur per Bald. in dicta. authent. generaliter. gloss. tamen in dict. leg. prima de arbi. videtur tenere contrarium, & ibi Gul. de cu. hoc tenet.

Tertiò fallit quia pupillus in iudicio nullo modo obligatur, vt l. 1. C. qui le. pers. & in l. cum & minores. C. si aduer. rem iu. sed pupilli in arbitrio bene obligantur naturaliter, & tali obligationi naturali potest accedere fideiussor. l. si pupillus. ff. de arb.

Quartò fallit, quia ex sententia iudi. oritur exceptio rei iudicatæ: vt l. 2. de arb. vbi de hoc latius: sed ex sententia arbitri non.

Quintò fallit, quia in iudicio habet locum reconuentio: vt l. Papinianus. & in auth. & contra. C. de sen. & interlocu. om. iudi. sed in compromissis & in arbitrijs non habet locum reconuentio: vt in l. fin. in princ. ff. de arb. & in c. cum dilectus: extrà, eod. tit.

Sextò fallit, quia iudex potest purgare contumaciam litigatorum, & cogere testes ad comparendum: vt in dict. leg. 1. ff. si quis ius di. non obtempe. & in §. si verò ignoti. in authent. de test. sed arbitrator non potest purgare contumaciam

maciam litigantis, nec cogere testes. leg. qui cum. §. vltim. de arbitr.

Septimò fallit, quia iudex potest pronunciare altera parte præsente, & altera parte absente: vt leg. inter stipulantem. §. t. de verb. obl. sed arbiter non potest nisi vtraque parte præsente, si aliud non conuenit. l. diem proferre. ff. de arb. §. si quis litigator.

Octauò fallit, quia iudex potest citare partem ad quem cunque locum voluerit, sed arbiter non potest nisi in loco compromissi: vt l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arbitris.

Nonò fallit quia iudex potest delegare iurisdictionem: vt l. 1. ff. de offi. eius cui manda. est iuris. sed arbiter non potest delegare iurisdictionem arbitrariam. vt l. non distinguemus. §. quęsitum. ff. de arbitris.

Decimò fallit, quia in iudicijs vbi est dies præfixus potest purgari mora: vt l. & si post tres dies. ff. si quis cau. secus in arbitris, vbi quãdo dies est præfixus non potest amplius mora purgari, vt l. cessat. ff. de arb.

Vndecimò fallit, quia sententia iudi. potest infirmari, vt l. ictus fustium. ff. de infa. sed sententia arbitri non infirmatur. l. furti. §. ex permisso. ff. de infamibus.

Duodecimò fallit, quia si pars in iudicio renunciat appellationi, non potest amplius appellari. leg. final. in fin. C. de tempor. appella. sed etiam si partes renunciauerint appellationi non compelluntur arbitrio stare. leg. penultim. C. de arbit.

Tertiodecimò fallit, quia iudicium redditur in inuitum, etiam à principio. leg. inter stipulantem. §. t. de verb. oblig. sed compromissum fit tantum inter volentes: vt l. 4. ff. de arbit.

Quartodecimò fallit, quia in iudicio cõtrahitur eremodicium: sed coram arbitro non. glos. in l. diem. §. si quis. ff. de arb. l. 2. C. eod. tit.

Quintodecimò fallit, quia iudex cognoscit de pœna compromissionis: vt leg. qui tamen. §. fin. ff. de arb. sed arbiter non.

Sextodecimò fallit, quia olim & hodie ex sententia iudicis oriebatur & oritur actio: vt l. miles. §. iudicanti. ff. de re iud. & l. actori. de iureiur. secus in arbitro.

Decimoseptimò fallit, quia instantia iudicis in hæredem transit: vt l. cum hominem. & ibi latè per Bartol. & Angel. ff. de solut. sed instantia arb. non: vt l. diem proferre. §. 1. ff. de arb.

Decimo octauò fallit, quia si stat per iudicem quominus in causa procedatur, non currit terminus ipso iure, secundum gloss. in leg. sed & si per prætorem. §. sed si. ff. ex quibus cau. maior. secus si stat per arbitrum. l. si cum dies. in prin. ff. de arb.

Decimonono fallit, quia morte arbitri finitur instantia & compromissum. l. sed & si interpellatur. §. vlt. & ibi not. ff. de arb. secus autem mortuo iudice. l. 2. C. de eden. l. mortuo. ff. de fideiuss.

Vigesimò fallit, quia clericus non potest esse iudex regulariter in causis secularibus: vt l. repetita. C. de epis. & clerc. sed tamen clericus potest esse arbiter: vt l. non distinguemus. §. sacerdotio. ff. eod. & leg. episcopali. & leg. si quis ex consensu. C. de episco. audien.

Vigesimoprimò fallit, quia iurisdictio iudicis potest etiam prorogari tacitè. leg. 1. & 2. ff. de iudic. secus autem in arbitrio: vt est text. cum glo. in l. non distinguemus. §. si quis. ff. de arb.

Vigesimosecundò fallit, quia iudex postquã est recusatus pro suspecto, processus factus est nullus, vt leg. 1. C. si quacunque prædi. sed in arbitro secus, licet obstet, & c. vt l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbit. & ita not. Bar. in l. quia poterat. ff. ad Trebel.

Vigesimotertiò fallit, quia iudex potest condẽnare partem ad mulctam applicandam fisco. l. 1. ff si quis ius dicenti non obtem. sed arbit. non. vt l. ex omnibus. & l. arbit. cũ glo. suis. ff. de arbitris.

Vigesimoquartò fallit, quia maior 18. an. & minor 20. de consensu partium potest delegari iudex, etiam ab inferiore à principe: vt in c. viginti. de offi. dele. sed tamen nõ potest esse arb. & rationem vide per doct. in l. quidam con suleb ant. ff. de re iudic.

Vigesimoquintò fallit, quia furiosus habens dilucida interualla potest esse iudex, vt l. cum furiosus. ff. de re iudi. sed tamen non potest esse arbi. vt ibi notat. glo.

Vigesimosextò fallit, quia iudex per se suam exequitur sententiam: sed arbi. non. l. à diuo Pio. ff. de re iudi.

Vigesimoseptimò fallit, quia infamis potest esse arbitr. leg. Pedius. ff. de arbitr. sed non iudex. l. secunda. C. de leg. vni. lib. 12.

Vigesimooctauò fallit, quia sententia iudic. per pecuniam lata, est nulla leg. venales. C. quando prouo. non est necesse. sed non est sic in sententia arb. vt est textus. cum gloss. in leg. ita demum. ff. de arb. & text. in l. diuus. ff. de re iudi. cum glo. sua.

Vigesimononò fallit, quia iudex habet iurisdictionem, sed arbit. habet notionem: vt leg. ait prætor. §. primo de re iudica.

Trigesimò fallit, quia sententia & iurisdictio iudi. est fauorabilis, & meritò extendenda: vt in leg. penult. cum glo. ff. de offic. delegat. & not. in cap. prætereà. de ref. non sic in sententia & notione arbitri: vt in leg. 3. & in l. non distinguemus. ff. de arb.

Trigesimoprimò fallit in re euicta: nam per sentẽtiam arb. non datur euictio, secus per iudicem: vt l. si dictum. §. coniuncta. & l. non tantum. ff. de euic. quod limita nisi fuerit promissum de euictione quoquomodo euinceretur: vt est gl. not. in l. cum pœna. ff. de arbit.

REGVLA XLVI.

ARGVMENTVM à contrario sensu[a] tam in legibus & vltimis voluntatibus, quàm in statutis, validum est in iure. leg. prima. §. huius rei. ff. de offic. eius cui mand. est iur. & leg. qui testamento. §. mulier. ff. de testam. & in leg. ex eo. ff. de test. & in leg. 2. C. de condi. insit. & in capit. cum apostolica. extrà de his quæ fiunt à prælato sine consensu cap. & not. glo. in cap. t. de æta. & qualit. in 6. & in l. omnes populi. de iustit. & iur. & in leg. si procuratorem. §. ignorantes. ff. man. & in leg. pecuniam. si cer. pet. leg. inter socerum. §. tutor. ff. de pac. do. & in leg. imperatores. de postu. & per docto. in leg. conuenticulam. C. de episcop. & cleric. & in leg. apud antiquos. C. de fur. & per Bald. in leg. tale pactum. §. qui. ff. de pac. & plenè in leg. mater. C. de instit. & sub. sub condi. fac. & idem dic in priuilegio, vt in c. pen. de priuil. in 6.

ADDITIO.

a Sensu. Vide Felyn. in capitu ecclesia Sancti Mariæ. in 16. colum. statim post med. de constit. & in capitu nullus. circa princip. de for. compet. & in cap. significasti. ad fin. 4. colum. ver. de ar. eod. tit. & nunquid sit sumendum ex text. capitu. si verò. de iureiuran. vide per eum ibidem in secunda colum. post me in ver. & pro hoc & vide Paul. de Castro in consil. 335. in primo impressis. & Imol in consilio 57. Ludouic Roman in consil. 392. & in consilio 81. & in consilio 17. vbi, quid in sententiys, & an sit ex mente legis, vide Fran. Aretin. in consilio 404. & quid in rescriptis & conuentionibus, vide Ludouic. Roman. in consilio 399. de quo etiam per d. Alexan. de Imol. in consilio 46. & nunquid in priuilegys sumatur, vide eundem domin. Bartol. Socin. in consilio 246. incip. eleganter versicul. nec ob. cum versicul. sequen. in secunda parte. & an in statutis ad correctionem iuris sumi debet quòd quis esset hæres ad tempus, vide per eum in consil. 64. incip. in causa. versic. prætereà. circa me. versicul. & in consil. 81. incip. in præsenti. circa me. 1. col. & in consil. 147. incip. visa versicu. quartò quia non. in 1. part. & nunquid ex arbitramento, vide Bald. in consilio 152 secunda parte. & vid. d.

vid.d. Philip. Corn.in consilio 266. incip.circa. in litera d. & f. & in consilio 318. incip. quod dicta. in litera b. in 4. par.& qualiter tale arg. in contractibus procedat, vide per eum in consilio. 168.incip. visa.in litera b. in prima part.& in consilio 31.incip. videtur.in litera b.& in consilio 107. incip.viso.in litera d.& nunquid & valeat à contrario sensu statuti, vide per eum in consilio 20 incip. videtur. in litera a in 3.parte & quid in contractibus, vide per eum in consilio 13.in litera a. & in consilio 110.incip.in iudicio.in litera i. & quid in instrumentis, vide per eum in consilio. 119. incip. circa primum. in princip. & quid ad correctionem iuris, vide per eum in consilio.43.in secunda parte.Benedict.V ad.

Primò fallit hæc regula quando resumendo tale argm.à contrario sensu veniret legum correctio, vt l. cum pater. C.de conditio.infer.

Secundo fallit, quando resultaret intellectus absonus, vt leg. conuenticulam. C. de episcop. & cleric. vbi plene per Bald.

Tertiò fallit quando reperiretur casus contrarius: vt d.l. cum pater.& per Bal.in d.l.conuenticulam.

Quartò fallit in hærede instituto, vt est casus singu.in l. ex facto.el 2.ff.de hære.instit.secundum Bal.ibi,qui inducit illum text.

Quintò fallit quando ita arguendo in statuto, statuentes inciderent in aliquam pœnam: vt per gloss. in capitulo, cæterum. & in capitulo, quanto. extra de vsur. quam Ludouic.de Ro.in singul.suo.568. allegat.facit ad hoc l.si procurator.ff.de condictio.indebi.& gloss.in clement.prima.de vsur.

Sextò fallit,in statuto correctorio: vt ponitur per doct. in leg.si verò.§.de viro.ff.solut. matrimon. nisi taliter non arguendo aliud non operaretur vt per Paul.de Cast.in leg. qui testamento.§.taliter.ff.de testam.facit ad hoc optimè aut.ex test. C.de collat. quam Bartol. Cæpol.ad hoc alleg. & eam se didicisse à quodam doctore Perusino dicit: tamen probat difficulter, atque subtiliter dicit circa hanc materiam, quòd argumentum à contrario sensu dicitur fieri ex coniectura, vt leg.apud antiquos. C.de furt.bene tamen dicitur esse improprium tale argumentum, vt probat text.singul.in leg. prima si tab. test. nul.ext. quod not. pro stat. vbi verba propriè sunt intelligenda: vt leg. 3. §. hæc verba.ff.de negot.gest. & leg. quicquid astringendæ. ff.de verb.ob.vnde videtur, quòd in statutis non valeat tale argumentum, cuius contrarium non est in princip.regulæ.cogita solutionem.dicitur hoc etiam regulariter fieri, vt not.in dict. leg. si procuratorem. §.si ignorantes. ff. mandat.quandoque etiam dicitur fieri impropriijssimè, vt in capitu. apostolica. extrà, de his quæ fiunt à prælat. sine consen. capitul. sed de natura agentium à contrario, vide per doct.in leg. prima.§. domus. & in §.huius.ff.de offic. eius cui mandat. est iurisdi.& in leg. obseruare.§. proficisci.ff.de offic.procon.& Ioan.An.in dicto capitulo primo, de æta.& qualita.libro 6.& per domi.Anto.de But.in cap. quod dicitur. de verbor. significat.& per Bald. in leg.apud antiquos. C.de fur.& per eundem in leg.omnes populi.ff. de iustit.& iur.& Paul.de Castro in leg.qui testamento.§. mulier.ff.de test.& per Can. in dict. capitul. apostolica.& vide etiam Bald.in gloss.in hac materia in dict.leg. qui testamento. in §. mulier. qui melius loquitur quàm aliquis alius doctor, qui faciendo distinctionem dicit, quòd arg.à contrario sensu aliquando sumitur probabiliter, sed non necessariò: & aliquando nec probabiliter nec necessariò.de quibus omnibus latè vide per ipsum.

Septimò fallit, quādo ex contrario sensu resultaret tam correctio alterius statuti, quàm iuris communis derogatiui vt patet rectè intuenti.not. Bar. in l.1.in §.hoc interdictum.ff.quod vi aut clàm.& quia tale argumentum inducitur per coniecturam, & improprietatem, & per tantas subauditiones,& improprietates, non debet induci correctio legis vel statuti, sed bene euitari: vt est gloss.singularis in dict.cap. cupientes. §.si per viginti.in verbo, petere.de electio.lib.6.

Octauò fallit, quando ratio statuti impugnaretur argumento sumpto à contrario sensu: vt est gloss.singul. in leg. cum prætor. §.iudex. ff. de iudic. si sit etiam statutum permissum in certo casu à contrario sensu: vt ibi, & in capitul.nonne. de præsumpt. tamen non sumitur contrarius sensus, quando ille casus specificè permissus vel prohibitus fuit, & specificatur ratione in actu frequentato, vt est gloss.not.secundum Ioan.de Imol.in clement.secunda de rescriptis.

Nonò fallit, quando ex argumento induceretur correctio iuris communis: vt in dict.clement, secunda & in leg. secunda. C.de conditio.infer. & not. in dict.§. huius rei. Et est ratio, quia contrarius sensus potius venit ex interpretatione, quàm ex verbis.leg.pecuniam. ff.si cert.petat. & not.per Bald.in dict.l. apud antiquos.item fit per quandam subauditionem, vt not. Bald.in dict. leg.secunda.C. de conditio. infer. per quam non debet fieri legum correctio, vt est gloss. singul.in dict. capitul.cupientes.§.si per viginti. & est casus in leg. fina. §. vbi autem. C.de bonis quæ lib.iuncta leg.penult. C.de test. item fit per quandam coniecturam, quę non procedit ex proprietate verborum: text.est singul.in leg.penult.si tabul.test.nul.ext.quod tamen intellige, vbi statutum aliter operari non posset, nisi sumatur argum. à contrario sensu: quia tunc poterit sumi, etiam à correctione iuris communis: vt not.Iacob.Butr.in leg. omnes populi. ff. de iustit. & iure. §. huius rei. etiam Paulus de Castro in dict. §.mulier.& in dict.§.huius rei.& Roman.in leg.si cum dotem. in princip. ff.solut.matrimo. Raph. Cu.& Ludouic. per dict.gloss.prout etiam dictum fuit suprà in 6.fallen.

Decimò fallit, nisi statuto caueretur, quòd statuta non recipiant extraneum vel subauditum intellectum: quia si contrarius sensus sit, intellectus subauditus non posset sumi: vt not.Bald.in leg.secunda. C.de conditio.infer. Qui tamen intellectus nisi sumeretur, contrarius sensus relinqueret aliquod absurdum. nam statutum prohibens statuta recipere interpretationem vel subauditionem debet intelligi, nisi propter hoc sequeretur absurdum, ex eo quia talis intellectus consonat iuri naturali, à quo omne absurdum remouetur: vt leg. 3.§. his legibus. ff. de orig. iur. & ideo statutum hanc interpretationem tollere non potest: quia nec ius ciuile hoc posset. l.2. ff.de vsu ear. rerum quæ vsu consum. Sed per ista verba solum videtur remota cauillosa interpretatio: vt est gloss.sing.in clem.exiui de paradiso.in §.quia verò.de verb.sig.quam ad hoc alle.Bar.in auth.si qua mulier.C.de sacrosan.eccl. & Ludo.Rom.in l. Cæsar.ff.de publica.

Vndecimò fallit, quando in statutis est dictio implicatiua, maximè, vel similis: argument.leg.qui se patris.C.vnde lib.secundum Anton.de Butr.in capitulo cum apostolica. de bis quæ fiunt à prælato. vbi subdit, quòd verba enunciatiua principis, si super illis non fundatur intentio eius, non inducunt argument.à conrario sensu: vt ibi plenè per eum: nam etiam tale argument. debet sumi ad defectum causæ finalis non impulsiuæ, secundum Bald. in dicto §.huius rei.

Duodecimò fallit dicta regula, videlicet, quòd non sumitur dictum argumentum nec in contractibus, nec in vltimis voluntatibus, quando esset contra mentem contrahentium, vel contra mentem testatorum: vt in leg.inter socerum.§.cum inter.de pac.do.quem text.reputat ad hoc singularem Ioan.de Imol.& domi.Abb.in dict.capitulo cum apostolica.& est text.in leg.cum pater. C.de con dit.infer.

Decimotertiò fallit, vbicunque in legibus esset dictio, præsertim, vel maximè, vel similes dictiones implicatiuę:

quia

quia illæ inducunt maiorem rationem in casu contrario: ideo cessat argumentum à contrario sensu, secundum Iacob.de Butr.in dict.leg.conuenticulam.per illum textum. prout in litera habetur dictio, etiam, vt ipse ibi refert, & not.gloss.in leg.illud.in verbo, æstimamus.ff.ad leg. Aquil. bene facit quod not.glo. in l.cum prætor.in verbo, iudex. ff.de iudic.

Decimo quartò fallit, quando sumeretur argumentum à contrario sensu verborum narratiuorum legis, secundum Anto.de Butr.in capitu. publicato.de elect.post Ioan.An.ibi & not.Ioan.An.etiam in dict.capi.cum apostolica.& in clemen. si summus.de sentent.excommunic. bene facit quod not. Feder. de Sen. in commento tertio, in puncto tertio, prædicto respectu, vbi dixit, quòd verba narratiuæ legis non constituunt ius allegandi. capitul.si Papa.de priuil.in 6. & ita etiam dicit Salyc. in dict.leg.qui se patris.in 6.colum.C.vnde libe.allegando.in arg.l.verba. C.de testam.& ita etiam dicit ipse in leg.accusationem.C. qui accu.non pos.pro quibus allegat gloss.in capi.secundo. in verbo, non teneris.de dolo & contu.libr.6.& ibi etiam ponderant Mod.

Decimoquintò fallit, vbicunque verbum canonis ponitur narratiuè vel modaliter, secundum domi.Ant.Butr. post Ioan.And.in dict.capitu.publicato.& ibi Abba.& in dict.cap.cum apostolica.allegato, vt not.dicitur per Spec. in tit.de all.& dis.§. postliminio. ver. non obstat licet in d. c.cum apostolica. nihil alleg.tamen Spec.in loco prælleg. hoc non firmat.de quo plenè per Ioan.de Imola, in d.cap. cum apostolica.

Decimosextò fallit, quia non sumitur argumentum à contrario sensu verborum causæ impulsiuæ nec finalis: quia præcedente causa impulsiua non cessat dispositio: vt not.in cap. post renunciationem.de renun. & est de mente Iacob.But.Pet.& Bal.in d.l.conuenticulam.& Anto.de But.in d.c.cum apostolica.

Decimoseptimò fallit, quia dictum argumentum non sumitur à contrario sensu verborum vnius causæ finalis, quia cessante vna, non cessat iuris dispositio: vt in §.affinitatis. Institut.de nup.& l.si verò. ff.de hæred.instit.& not. in l.libellorum. §. notanter. ff.de his qui notant. infam.& in l.si ventri.in §.in bonis.de priuil.credi. & in authent.de nup.in §.si verò.cum similibus.

REGVLA. XLVII.

ARGVMENTA à simili corruunt dissimilitudine [a] data, glos.prima in c.sicut vrgeri.1.q.1.& est bonus tex.in l. inter stipulantem.§.sacram.in versic.1.de verb.oblig.ibi, sed hæc dissimilia.& glo.in l.creditori. ff.de noui ope.nun facit l.final.de calumnia.

ADDITIO.

a *Dissimilitudine. Vide omnino Felyn in capit.translato. circa princip.6.colum de constitut.& adde d.Maria.Socin. in consil 9.incip.prosequendo circa princip.10.colum.in 1. parte. vbi dicit quòd similitudo est contraria veritati.& omnis similitudo est quoddam figmentum rei, non ipsa res Benedict.Vad.*

Primò fallit, nisi esset similitudo in eo, de quo quæritur: quia tunc procedit argumentum, dato quòd in alijs non sint omnino similia: vt probatur in cap.quemadmodum.in princip. de iureiuran. videlicet in similitudine ducta inter matrimonium contractum & contrahendum: nam in multis est differentia inter sponsalia de futuro, & matrimonium de præsenti: vt habetur in rubric.de sponsa.per gloss. Accedit quod not. Hieronymus in epistol.ad Lauren. Papam in 11.colum. dum tractat de generatione Filij. & ostendit, quòd est eiusdem substantiæ & essentiæ cum Patre, cum inducit aliqua similia ad probandum: & dicit, quòd ista similitudo sufficit, licet nulla res caduca posset habere similitudinem cum Deo. Satis enim est, quòd habeat similitudinem quo ad hoc, vt videatur in creatura esse quoddam simile quo ad trinitatem probandam, licet in alijs sit dissimilitudo. Et idem dicit Hieronymus in exemplis cæterarum rerum. vbi sufficit quòd sit similitudò illius partis assumptæ, licet in cæteris sit dissimilitudo. de quo etiam vide similem tex.in c.cum dilecti.de confir. vti.vel inuti.& vide etiam per Io. An.in c.potest.de præb. in 6.quæ omnia bene nota.

REGVLA XLVIII.

ARMA portare regulariter prohibitum est, vt est text. in cap.clerici.de vita & honesta.cler.23.quæstio.1.cap. conuenit, vt armorum vsus, &c.& in auth.de armis.in rubro, in §.penult.

Primò fallit in officialibus & eorũ familia, quibus permissum est arma portare: vt est text.in l.arma ad salutem. §.fin.ff.de offi.præfect.vig.& ibi tenet Bald.extendens illum text.ad familiam episcopi, qui cum habeat merum & mixtum imperium in sua diœcesi: ergo,&c.idem est in officialibus legati de latere.

Secundò fallit in illo, qui vellet ire ad suas possessiones: quia tunc potest arma portare, secundum Nicol.de Neapol.in leg. fin.per illum text, de proxi.sacr.scri.libro 12.& idem tenet Andreas de Isernia in c.1.§.si quis.de pace tenen.in vsi.feud.

Tertiò fallit si quis portaret arma ligata: quia tunc posset, vt in dicto §.si quis.

Quartò fallit vbicunque quis portaret arma ad panem incidendum, vel ad aptandum penas: vt est gloss.singula. in §.prohibemur.in verbo, permittimus.in authent.de armis.pro qua est tex.in capitu.lator.de homi.& pro eo bene faciunt not.per Bartol.in leg.pediculis.ff.de auro & argent.legat.vbi dicitur, quòd si statuto cauetur, quod portans arma offendibilia puniatur, & aliquis portet defendibilia, [a] puta tabulam & similia, que possunt esse offendibilia, an puniatur pœna statuti? & dicit inspiciendam esse consuetudinem, ad quem actum quis illa vtitur. ita etiam dicit Bald.in leg. prima ff.de vi pub.bene facit text.in dict. §.prohibemur. & gloss.vbi, si quis vteretur tali gladio ad percutiendum. quod posito, quòd talibus gladijs consuetum sit vti communiter per omnes ad incidendum panes, & similia, & talem rem fuerit fabricatus, tamen talis portans intentione percutiendi cum eo, punitur: vt est text.in dict. ver.permittimus. quem ad huc ponderat ibi Barbat. in suo tract.de cardina.& ad hoc etiam nota alleg.per Bar. in d.l.pediculis.de auro & argento.

ADDITIO.

a *Defendibilia. Sed quid de lorica vel alijs armis defendibilibus, vide Ias. Inst.de act.in §.ex maleficijs nu.82.*

Quintò fallit, vbi quis portat arma ad occidendum bannitum, stante statuto, quòd bannitus posit impunè offendi. ita dicit Bald. in dict. capitul. primo §.si quis rustucus. de pac.te.versicul.& sanè. & cap.præterea.de offic.delega. & leg.secunda.ff.de iur.om.iud.& ita etiam tenuit Barbar. in loco prælleg.ad hoc alleg.text.iuncta gloss.in c.an gladium.22.q.5.

Sextò fallit in clericis, qui transeunt per periculosa loca, quibus etiam est licitum arma portare ad terrorem, non autem ad nocendum: alias efficerentur irregulares, secundum Ant.de But.in c.clerici.de vita & honest.cle.

Septimò fallit dicta regula, nisi Potestas ex causa legitima permitteret portare arma, putà propter guerrã vel partialitates: quia licet per ius commune vel statutum sit prohibitum, & Potestas seruare statuta iurauit, tamen ex causa potest dispensare contra illum statutum. hoc fuit singulare dictum Bald.in commento rub.C. qui admitti.& idem tenet etiam in l.obseruare.in §.proficisci.ver.primò.quæro.ff.de officio procons. Adde tamen quod illi quibus permissum est portare arma, non possunt portare illa coram iudide [a], neque in congregatione, nec in cœtu scholarium,

neque in palatio principis vel cœtu communis consilij, secundum Ang. in l. armatos. ff. de via pub. facit tex. in d. §. si quis rusticus. & Bal. ibi expressè firmat.

ADDITIO.

a *Iudice Adde Ias. Mayn. Instit. de malefic. in versi. ex maleficys. num. 87.*

REGVLA XLIX.

ATTENTATIO punitur, licet aliquid sequutũ [a] non sit. l. is qui cum telo. ff. ad leg. Corn. de sic. & in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest.

ADDITIO.

a *Sequntum. Vide Bal. in consi. 276. & Fran. Aret in consi. 49. B. n. Vad.*

Primò fallit hæc regula in casibus, quos ponunt Canonistæ in c. 1. de eo qui mit. in pos. & primò quando staret per ipsum delinquentem, quominus perficiat. l. qui falsam. ff. de fal. secundum Inno. in d. c. 1.

Secundò fallit, quando esset tale delictum, in quo pœna ipso iure imponeretur: cum tunc locum habeat ipsa pœna si delictum non sit perfectum, etiam si non sit deuentum ad actum propinquum: quia tunc punitur arbi. iudi. vt habetur cap. cum in cunctis. extrà, de elect. & cap. perpetuæ. eod. tit. in 6. & voluit Io. And. in regula, in pœnis. de regul. iur. in mercu. vbi plenius de hoc.

Tertiò fallit in pœnis impositis per statuta: cũ tales pœnæ non habeant locũ in delictis non consummatis, etiam si deuentum sit ad actum propinquum. verba enim statuti exigunt actum perfectum, vt volunt not. doct. in l. 1. §. diuus. ff. de sica. & d. l. is, qui cum telo. ff. eo. pro quo etiam facit, quia statuta debent intelligi in casu vero, & non ficto. l. 3. §. hæc verba. de neg. gest. l. quicquid astringendæ. ff. de verbor. oblig. secundũ dom. Nicol. in d. cap. 1. extrà, de eo qui mit. in pos.

Quartò fallit, vbi, etiam si habuisset effectum, nemini nocuisset: probatur ex eo quod no. gl. pen. in cap. quanto. de iusti. & iur. ex qua colligunt ibi doct. quòd quando falsitas cõmittitur circa id, quod de se non probat, non nocet. quod dici tibi Imo. esse menti tenendum: refert & sequitur Felyn. in suo tract. quando conatus punitur, in secunda Fallen. Bene. Vad.

Quintò fallit, quando non habuit actum exteriorẽ, sed stetit in sola voluntate, etiã cum consensu rationis: quia illa cogitatio nõ punitur. l. cogitationis. ff. de pœnis. not. Alber. de Ros. in 2. par. statu. q. 168. inci. Cynus quærit. & Sal. in d. l. is qui cũ telo. & eleganter Card. post Matthe. in cle. j. in prin. in 3. q. de vsu. dicẽs, ꝙ qui errat in corde, in casu illius cle. non tamen procedit ad exteriora, quò ad ecclesiam nõ est excommunicatus, sed quò ad Deum sic. & allegat multa quæ refert & sequitur Felyn. in dicto suo tract. in 3. fal. Benedic. Vad.

Sextò fallit in delictis nõ atrocioribus: quia in ipsis pro effectu non habetur attentatio, secundum Bald. in l. si quis non dicam. in 2. col. de epis. & cle. in fol. quam dat ad l. j. ff. quod quisque iuris. refert latius & sequitur Felyn. loco suprà allegato, in 5. fallen. Bened. Vad.

Septimò fallit in excõicatione & alijs censuris: quia ad eas incurrendas requiritur factum, secundum Car. in c. præterea requisisti. ad fin. de appel. in illa q. quando excommunicatur quis, si appellauerit, an incurrat excommunicationem quando se parat ad appellandum, an verò quando appellauerit. refert & sequitur Fely. latius loco suprà alleg. in 6. fal. Bened. Vad.

Octauò fallit in factis ciuilibus: quia tunc non punitur pro effectu, vt sentit gl. parua, & ibi expressè Bal. in l. si cõstiterit. C. fin. reg. refert & sequitur Felyn. loco suprà alleg. in 6. fallen. Bened. Vad.

REGVLA L.

AVTHENTICA, qui semel. C. quo. & quando iu. & an & quando locum habeat.

Primò fallit, & locum non habet dicta authentica in criminalibus, gl. in l. absentem. ff. de pœnis. licet Imo. dubitet in dicta authentica, qui semel.

Secundò fallit, si conueni te coram vno iudice, posteà volo desistere, & conuenire te coram alio: quia tunc & incontinenti cado à meo iure: textus est nota. in l. prima. in fin. C. de caden. toller. & hoc vult Cyn. in lege, nulli. in fin. C. de iudic.

Tertiò fallit, quia ille, qui dedit libellum contra vnum non prohibetur dare contra alium, & contra eius hæredẽ: vt not. Bar. in l. 1. §. fi. ff. de prætor. stipul.

Quartò fallit secundũ Pau. de Cast. in d. auth. qui semel. qñ reus non fuit citatus, vel non comparuit in termino. licet posteà comparens reperiret libellũ datum: tñ quia non fuit citatus, nõ haberet beneficiũ auth. qui semel. & potest procedere eo modo quo ibi dicitur. & dicit, quòd istud est speciale d. auth. licet per doct. non tangatur.

Quintò fallit, quando vellet opponere exceptiones cõtra ius, vt l. minor ex his. ff. de reg. iur. & hoc tenet in d. authen. Alb. ver. sed nunquid proponens exceptionem.

Sextò fallit quando pluries idem petitur coram eodem iudice, & instatur: quia hoc potest fieri secundum Alb. in dicta authẽ. in. 2. colum. ad fin. quia hoc non inducit contrarietatem, sed omne desiderium geminãtis petitionem. argu. ff. de lib. leg. & l. 1. in princ. ff. de vent. inspicien. & l. si conuenerit. ff. de pign. act. 31. q. 1. Lotha. & not. per doct. in cap. dilectus. ad fin. de appel. licet sibi non sit contrarius Papa, tamen potest conueniri ne distrahatur per tot libellos siue petitiones, argu. l. implens. ff. de exer. Bart. in l. incommoda. §. fin. ff. commod.

Septimò fallit inquantum d. auth. necessitatem imponit quòd fiat persecutio per actorẽ super libello porrecto: quia procedit quando actor est contumax, vt patet in l. si prius. & ibi hoc voluit Bar. de ope. no. nun. in 6. opp. 3. partis. & clarius Imo. Bened. Vad.

Octauò fallit per id quod habetur in c. pastoralis. de causa pos. & proprie. & ibi per Io. An. & Inn. quia fallit in casu illius c. qñ quis vult authoritate iudicis suspendere petitorium primò inchoatum, & vult transire ad possessorium, quod limita secundum Imo. in d. l. si prius. Ben. Vad.

REGVLA LI.

a AVTHENTICA, malæ fidei [a]. C. de præscr. long. temp. an & quando locum habeat, in §. rursum. in authent. de spons. largi. plures limitationes ponunt.

ADDITIO.

a *Malæ fidei. Vide limitationes ibidem datas, per Paulum de Castro.*

Primò hæc authentica locum habet tantũmodo in præscriptionibus, non autem in vsucapione rerum mobilium, in quibus loquitur: quia in vsucapione mobilium non loquitur, ergo vt exorbitans non extendenda. Bar. in l. Pomponius. §. cum quis ff. de acquir. posses.

Secundò d. auth. locum habet, quando verus dominus, contra quem præscribitur est ignorans. ergo cum sciens locum non habebit: nec longissimum tempus in præscribendo spectatur, sed sufficit longum: vt in l. 1. C. eo. tit. & Bar. in d. §. cum quis. Bal. & Saly. in d. auth. malæ fidei.

Tertiò dicta auth. locum habet in primo emptore, qui emit à bonæ fidei pos. non autem loquitur de secundo emptore mediato & per consequens de auth. nostræ præscriptione determinata non tangit. ita etiam dicit Bart. in d. §. cum quis. & etiam in d. auth. malæ fidei.

Quartò ista auth. loquitur in præscriptione longi temporis, non longissimi temporis: quia fides mala tempore non nocet: vt l. omnes. & l. sicut. de præscri. 30. anno.

Quintò illa auth. habet locum in alienatione voluntaria secus in necessaria: vt d. l. Pomponius. §. iulsi.

Sextò dicit Bart. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poss. in ver. sed volendo super ista gl. & Imo. & Cy. quòd sicut ille

qui

qui habet causam actualem à bonæ fidei possessore præscri bit, ita etiam qui habet publicianam: vt in d. §. cum quis. in prin. sed hoc est falsum secundum Ia. de Are. & Cyn. in d. authen. malæ fidei. vt ibi per eos vide.

Septimò dicit quòd illa auth. debet intelligi de habente causam ab eo, qui habebat malã fidem à principio suæ traditionis, secus si posteà habuisset malam fidem: vt per glo. notabilem in l. item. §. res. & ibi Bar. ff. de alie. iud. muta n. causa fac. & est ratio, quia de iure nostro mala fides superueniens non nocet, etiã ipsi malæ fidei possessori: ergo & multominus nocere debet ipsi singulari successori.

Octauò fallit, pone q obligo omnia bona mea tibi, post eà scienter alieno fundũ, an emptor poterit præscribere cõtra emptorē creditoris? & dicit Ang. q sic: quia illa auth. habet locum in præscribente domum, non autem pignus. et ergo ad illud non extenditur, & maximè, quòd sit pauci præiudicij: vt l. fin. C. quæ res pig. oblig. pos.

Nonò non habet locum, quando simpliciter de acquisitione fructum tractatur: quia ibi loquitur de acqui. do. ita dicunt doct. & Flo. in l. vitia. C. de acquir. poss.

Decimò non habet locum nisi in præscriptione sufficiat bona fides sine tit. vt in seruitutibus, vt l. si quis diuortio. ff. si ser. vend. ita dicit Io. And. in c. 1. de præscrip. in 6.

Vndecimò non habet locum si præscriberentur actiones: quia tantummodo habet locũ in præscribente rem corporalem: vt dicit Iac. de Aret. in d. auth. malæ fidei.

Duodecimò fallit quia illa auth. habet locũ quando agitur de malæ fidei actore, non autem ficto vel præsumpto: & ideo si agitur de mala fide præsumpta, super veritate nihil innouat. facit quod not. Ang. & Bal. in d. §. Publiciana. quę omnia tene mẽti singulariter perpetuò, & limita prout intelligit do. Ant. in mala fide. & vide etiam Raph. in d. item quæ nobis. & d. §. rursus. vbi posuit alias ab istis. & scripsit in §. fortuitè. de vsucap. vbi vide.

Tertiodecimò fallit vbi successor vult inchoare præscriptionem ex persona sua: nam etiam de æquitate canonica non nocet mala fides, secundum Dyn. in regula, poss. & Bart. in l. cum mulier. ff. de diuer. & temp. præscr. & hãc limitationem ponit Bald. l. nihil. C. pro hærede. Moder. tamen. & dom. Ant. in c. si diligenti. de præscrip. contrarium tenent. sed concorda opi. vt per Paulum de Castro. in l. ancilla. C. de furtis.

Quartodecimò fallit, licet de iure canonico superueniens mala fides interrumpat præscriptionem. d. c. fin. tamen secus est si quis cœperit dubitare, an res possessa pertineat ad se, an non: quo casu etiam authen. malæ fidei. non habet locum de iure canonico: vt per Iono. in d. c. fin. & sequitur Bar. in l. naturam. de vsucap.

Quintodecimò fallit vbi idem est quod suprà, si primò per factam præscriptionem bona fide completam interuenitur scientia rei in aliquo. de maio. & obe. in c. cũ dilectus.

Sextodecimò domi. Anto. limitat, authent. malæ fidei quando vnus interrumpit aduersus alios. ita tenet gloss. in l. si fundum. §. fin. ff. de acqir. poss. l. sicut. C. de præscrip. 30. anno.

REGVLA LII.

a AVTORITATE propria alicui sibi ius dicenti rem suam vendicare [a] non licet. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

ADDITIO.

a *Vendicare. Adde do. Ias. Mey. Instit. de actio. in princip. nume. 4.*

Et in ista regula sua fundata videtur æquitas. l. extat. ff. quod met. cau. quæ vt vides hic per Soci. quatuor modis limitatur. tu adde alios decem casus in quibus licitè quis ius sibi propria authoritate facit, quos ponit Bar. in l. generali. C. de decur. lib. 10. & Bal. in c. 1. §. 1. de pace iuram. fir. quos non refero.

Primò fallit cõtra debitorem reum fugitiuum: quia licet eum capere propria autoritate: vt l. ait prætor. §. debito rem. ff. de his quę in frau. cre. & limita ipsum §. vt patet ibi in margine text. hoc tñ verum est secundum Bar. in d. l. ait prætor. nisi debitor ille similiter esset fugitiuus tēpore cont tractus: quia tunc sibi imputetur quare secum contraxit, secundum Bald. in d. l. 1. de his quæ in frau. alij. verò tenent contrarium: sed opinio Bar. est communis.

Secundò fallit, quia contra nocturnum depopulatorem licitum est vendicare rem meam, & eum occidere. l. 1. C. quando liceat.

Tertiò fallit vbi esset actum inter partes, vt possit rem suam propria autoritate vendicare: quia tunc licitũ est propria authoritate vendicare. casus est in l. 2. C. de pig.

Quartò fallit in legatario, qui potest rem legatã vẽdicare ante aditam hæreditatem. casus est in l. non dubium. C. de legib. & not. in d. l. 1. C. quando lic.

Quintò fallit vltra illum nisi per iudicem aliter iustitia haberi non possit. glos. in l. nullus. C. de iud. & in c. ius gentium. prima dist.

Alio modo istam regulam limitat not. Alex. in consi. 44. incip. & si celeberrime. col. fin. lib. 3.

Septimò limitat Imo. con li. 16. viso casu.

Et alijs modis, Abb. in c. 1. in 3. col. de do. & contu. quæ per te ipsum videre poteris.

REGVLA LIII.

AVTORARI sibi proprio & ad sui vtilitatem nemo potest. l. 1. ff. de auto. tut.

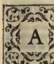
Primò fallit, quia quis potest præstare authoritatem in officio proprio ad suum commodum & damnum. tex. est not. in l. si pactum. §. fin. de manu. vin.

Secundò fallit, quando quis potest præstare authoritatem in officio proprio, & non ad executionem facti. text. est in l. fistulas. §. 1. de contrahen. empt.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

REGVLA I.

ABBAS regulariter non potest absoluere monachos ab excõmunicationibus inductis à iure. Ita firmat Panorm. in c. monachi. de sen. excom. motus per tex. in clem. 1. de priuileg. & in cap. religioso. eod. titu. de sent. excommu. libro. 6. & per alia de quibus per eum: & vide Sylue. in sua summa, in verbo, absoluto. lo 4. colum. 1 t. versic. circa prędicta.

Primò restringe regulam præinsertam, nisi esset abbas habens iura episcopalia. Sic limitat idem Panor. in d. c. monachi. referendo Fede. de Senis in cons. 14. quod dicit mẽti tenendum cuius vestigijs inhæret ibi Fel. alia cumulans in fauorem suum.

Secũdò limita, vbi religiosus esset excommunicatus ex constitutionibus ipsius regulæ: quia tunc ab abbate valebit absolui. Ita dicit Io. Cald. in consi. 6. in tit. de sen. excõ. incip. apostauerunt: nisi ex consuetudine absolutio pertineret ad superiorem secundum eum, cui assentitur Felin. in præalleg. loco.

Tertiò fallit, nisi abbas excommunicasset, quia ad eum spectabat absolutio: sic restringit Fel. vbi suprà, per text. in c. ab excommunicato. de resc. & satis impertinenter iudicio meo, cum talis excommunicatio non dicitur inducta à iure, & sic extra propositum nostræ regulæ. Adeò enim doct. moderni satagerunt regulas suas fallentiarũ prole fœcundas reddere, vt sæpius alienos partus illis supponant, vt facilè, si experiaris, intelliges.

REGVLA II.

ABLATVM ab aliquo tanquã ab indigno, fisco applicatur:in l.Papinianus.§. meminisse. ff.de inoffic.testa.& in l.Claudius.in fin.ff.de his qui. vt indign.cum simil.not. glo.in l.1.C.eod.& ibi doct.

Et tu Hispane,qui Castellę & Legionis ęquissimis,pijs ac admirandis legibus subderis (quem solũ sub hoc Hispani vocabulo in hoc opere comprehendam,ne aut vocabulum instringere, aut earum legum vim videar extendere, vltra quàm decet) vide l.14.tit.7.part.7.quæ ponit sex casus seruientes pro exemplis huius regulæ.

Primò fallit, qñ talis indignitas non venit culpa illius à quo aufertur,sed propter errorẽ testatoris: quia tunc non fisco,sed veniẽtibus ab intestato applicatur. Text.est in l.si pater.C.de hær.instit. & ita limitat Ias.in d.l.1.post gl.ibi.

Secundò fallit & notabiliter, quando quis priuatur propter delictum suum,quod respicit certam personam:quia tunc non fisco,sed illi personæ applicatur. Text.est in leg. pen.C.de leg.concordat tex.in l.post legatum.§.amittere. ff.de his qui.vt indi.vt in l.2.§.fin.vbi Bar.ff.de colla.bon. & vide Soci.in consi.241.in col.11.in vers.quartò probat. in 2.vol.vbi per d.l.pen.& per d.§. amittere.dicit quòd regula est,quòd quando aufertur aliquid ab aliquo tanquam ab indigno,illi applicatur, cuius contemplatione aufertur: quod intellige, quando talis priuatio fauore dictæ personæ certæ, fit à lege,vel statuto,& sic procedant dicta iura: secus si fiat à testatore, quia tunc non illi personæ, sed venientibus ab intestato,vel alijs cohæredibus,applicatur. Ita declarat Ias. vbi suprà : ponit notabile exemplum pro secundo casu, videlicet si testator præcipiat hæredibus, vt vxorem suã,cui victum & vestitũ relinquit,non malè tractent sub pœna amissionis hæreditatis,ipsis eam incurrentibus, non vxori, sed alijs legitimis successoribus, hæreditas applicatur:quod dicit voluisse Bar. in l.vxorem.§.hæres.per illum tex.ff.de leg.3.& refert. Bal.Ang.& Imol.& Alex. idem tenentes in varijs locis:& ita est cõmunis cõnclusio Doct.secundum Didacum de Segura in solenni repet.l.vnum ex familia.§. sed & si fundum.col.fi. ff.de leg. 2.qui refert eundem Ias.in alijs duobus locis idem tenere. Et tu Hispane vidè l.fin.d.tit.7. part.6.quæ describit 6.casus,quibus fallit ista regula.

REGVLA III.

ABSENTES in actis capitularibus, regulariter vocandi non sunt,nisi in tribus casibus, de quibus per gl.in c.2. de test.lib.6.Ita Car.tenet,& ibi Felin.in cap.cum omnes. de consti.vbi Bal.& Archid.in c.ea enim.§.hoc ius porrectum.10.q.2.& Imo.in c.fin.col.3. de maior.& obed.vbi dicit quòd ista est communis, licet oppositum teneat Ind. in c.2.de no.ope.nunc.

Limita & declara dupliciter,vt per Fel.in d.c.cum omnes.col.3.num.22.

REGVLA IIII.

ABSOLVTIO vnica legitimè impetrata sufficit, vt quis absoluatur à pleribus excommunicationibus . Glo.est sing.in c.cum pro causa.in glo.2.de sent.excom.

Limita illam glo.vt per Felin.ibi,vltra doct.dummodo absoluens possit absoluere ab illis excommunicationibus: quod firmat tenuisse Pet.de Anch. post Paul.in cle.grauis. eod.tit.& ibi Card.q.18.

REGVLA V.

ABSOLVTIONE à iuramento concedenda , necessaria est partis citatio : not.latè Abb.in c.1.de iureiur.& Alber.in rub. C.de vsu.in fi.& Imol.in cle. dispendiosam.de iud.colum.pen. & est communis opin. vt per Phil.Dec.in c.qua fronte.de appel.in col. fin.qui refert alios:de quo vide bene per Iaso.in l.nec quicquam.in §.vbi decretum.in col.3.circa fin.ff.de offi. proconf.& leg. & vide etiam per Guliel.Benedicti in repet.c.Raimuntius.de testam.fol.45. col.3.post med.

Amplia istam regulam procedere etiam in Papa,vt per Io.de Selua,in loco infrà allegando : quam ampliationem limita dupliciter, vt per eum ibi.

Limita primò , quando constaret iuramentum esse illicitum.

Secundò,quando non ageretur de præiudicio partis.

Tertiò,quando periculum esset in mora:quas limitationes descripsit Phil.vbi suprà,& vide Ioã.de Selua in tract. de iureiur.in col.antepenul.vbi supradictas limitationes ad hanc regulam descripsit, etsi Phil.non referat,qui etiam limitat,alio & quarto modo,videlicet, nisi iurasset non vocare creditorem in iudicio , quia tunc posset absolui parte non citata , pro quo alleg.Felin.in capit.1.eod.titu.& vide in materia Anto.Nicel.in concordijs glossarum iuris ciuilis & canonici, in concordia 52.in colum. 10. versicu.vigesimoseptimò fallit.

REGVLA VI.

ABSOLVTVS de certo crimine, amplius accusari nõ potest,vt in c.de his.de accus.vbi bona glo. Vide similem in c.habet.2.q.5.probatur in l.licet.§.fina. ff.nau.caup.sta. concor.l.12.tit.1.part.7.

Limita 12.modis, vt per Feli.in d.c.de his.per duas primas colum.vbi aliquas ex limitationibus sublimitat:quem vide,quia esset laboriosum transcribere.Et vide tu Hispane allega.l. partitarum , quæ huic regulæ triplicem limitationem assignat.

REGVLA VII

ABSOLVERE potest legatus ab omni excommunicatione,etiam Papæ reseruata:probat tex.in c.ad eminentiam.de sent.excom.iuncto c.si quis suadente.17.q.4.

Limita hanc conclusionem 7.modis, vt per Feli.in d.c. ad eminentiam.in fin.de sent.excom.

REGVLA VIII.

ABSOLVERE potest ab excommunicatione regulariter qui & ligare: vt in c.si Petrus.24.q.j.& in c.inferior.21. dist.facit l.qui condemnare.ff.de re iudi.

Limita 9.modis, vt per Sylue.in sua sum.in verb.absolutio.lo 1.col.2.versi.absolutio verò.& in proposito huius regulæ,vide Zasium in l.qui condemnare.suprà alle.vbi facit regulam sub his verbis:Correlatiuorum, vel contrariorum,qui potest vnum, potest & reliquum, & limitat nouẽ modis , vbi etiam vide Ripam col. 2.& 3.vbi regulã illius legis,qui condemnare.limitat septem modis.

REGVLA IX.

ACQVISITA per mulierem constante matrimo.præsumũtur acquisita de bonis mariti: vt in l.Quintus.ff.de do.inter vir.& vxo.glo.& doct.in l.cũ oportet.C.de bon. quæ lib. Franc.de Cre. in sin.6.incip.tu scis. qui referendo Bal.idem dicit procedere in concubina,vt de bonis amasij (vt vtar eius vocabulo) videatur acquisijsse. Vide Hispane l.2.prope fin.tit.14.part.3.

Amplia dupliciter dictam regulam,& limita 11.modis,vt nouissimè per copiosum & fidũ modernorum relatorem Io.de Neuiza. in sua sylua nupt.in noua eius impressione, in paruo volumine, in fol.68.col.1.cũ 3.seq.licet insignis doctor noster Hispanus Io.Lup.in repe.rub.de don.inter vir.& vxor.fol.35.col.1.cum 5.seq.materiam huius regulæ optimè examinauerit, & tandem solum tripliciter ampliauerit,& alijs tribus modis limitauerit eam.

REGVLA X.

ACTA facta in causa ciuili,secundum communem conclusionem doct.non faciunt fidem in criminalibus. Ita firmat Felin.in c.si clerici.num.12.de iud.quod ibi tripliciter limitat.

ACTA litis ordinatoria, quæ respiciunt potius causam quàm instantiam, vt sunt effectus surgentes ex litis cõtestatione,q; actio perpetuetur, q; res fiat litigiosa,q; possessor sit malæ fidei,perempta instantia remanent:& se extendunt ad aliam instantiam , qñ vertitur eadem causa , & inter easdem personas, vel inter eas, quæ habentur loco eiusdem. Doctrina est Bar.sing.in l.1.ff.iud.sol.col.2.

Limita

Limita dupliciter, vt per Ias. in l. is apud quē. C. de eden. col. v. in fi. vide singularius per Fely. in c. causam quę, el j. de testib. col. pe. versi. fallit primò. vbi hanc regulā describit pro prima fallentia alterius regulæ, & eam restringit iiij. modis, vbi includit prædictas duas limitationes Ias.

Regvla xii.

Actionem vbicunq; in ciuilibus, lex vel statutū non dari dicit, ope exceptionis intelligitur, non autē ipso iure tenet Bar. per tex. ibi in l. j. §. sublata. iuncto principio illius l. ff. ad senatuscons. Treb. vbi & Ang. & alij. Idē Bar. in l. j. per illum tex. cum gloss. ff. de iureiur. & in l. cùm lex. in col. vlti. ff. de fideius. & in l. j. per illum tex. ff. ad Maced. & hanc regulam confirmat, & defendit Ias. in d. §. sublata. col. ij.

Limita dupliciter, vt per Ias. ibi, qui vidēdus est in lectura duplici illius. §.

Regvla xiii.

Actiones tres, videlicet personalis, rei vendicatio, & hypothecaria, competunt pro omnibus legatis & fideicommissis. Tex. est in l. j. C. commu. de leg. & in §. nostra autem. Instit. de leg.

Amplia dupliciter, & limita vij. modis, vt per Ias. in d. l. j. col. j & seq. Et vide Iac. de Nigris in repet. l. j. ff. de leg. j. vbi in materia huius regulæ facit aliam: scilicet, actio ex testamento competit pro legato, vbi est validum de iure communi, & concernit vtilitatem alterius: quam tandem ampliat quinque modis, & limitat septem alijs, quem etiā vide ponentem octo casus, in quibus actio hypothecaria non competit pro legatis.

Regvla xiiii.

Actionibvs bonæfidei, veniunt vsuræ à tempore moræ, absq; eo q lis contestetur. Text. est in l. videamus. in princ. ff. de vsuris.

Limita & intellige, quando tales actiones competunt contra eum, qui nullum ius habet: sed si competant cōtra eum qui mero iure habet ius, licet possit priuari eo, tunc vsuræ tantùm veniunt à tempore motæ litis. Hoc voluit glo. in l. j. C. de his qui. vt indig. & ibi ita declarat Paul. quē ibi refert & sequitur Ias. in fi.

Regvla xv.

Actio personalis datur contra hæredes pro portionibus hæreditarijs: vt in lege, pro hæreditarijs. C. de hære. actio.

Limita septem modis, vt per Ripam in l. iiij. §. Cato. col. xij. ff. de verb. oblig.

Regvla xvi.

Actvs inutilis & inualidus, operatur tantum ademptionem actus validi. Tex. est in l. planè. in princ. ff. de leg. j. vbi Bar. & doct. ponunt rationem.

Limita hanc regulam vij. modis, vt per Ias. ibi, col. ij.

Regvla xvii.

Actvs gestus contra formam, est nullus. Tex. in ca. cùm dilecta. de rescrip. tex. in c. Pisanis. de restit. spol. in c. venerabilis. de offic. delegati. in l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact. & aliqua dicta ponit Felin. in d. c. cùm dilecta. col. ix.

Amplia xij. modis, & limita octo, vt per Felin. ibi, columna viij.

Regvla xviii.

Actvs si non valet vt agitur, valet vt valere potest: vt in c. vno. §. pen. de desponsi. impub. lib. vj.

Limita istam regulā v. modis, vt per Ias. in l. j. §. si quis ita. ix. col. in fi. & in seq. ff. de verb. obli. vbi vide Ripā col. iiij. cum ij. seq. qui ampliat istam regulam viij. modis, & limitat alijs viij.

Regvla xix.

Accvsatio, seu actio criminalis, regulariter tollitur spatio xx. anno. Casus est notabilis in l. querela. C. de fals. qui à Bald. & Ang. ibi commendatur. Vide Hispane l. v. tit. vij. part. vij.

Amplia hoc procedere, etiam in inquisitione quæ fit offic. iudic.

Limita nouē modis, vt per Balb. in tract. de præscript. in iiij. parte, quartæ partis principalis. in col. ij. cum ij. seq.

Regvla xx.

Accvsator, siue instigator etiam in criminalibus, debet condemnari in expensis: vt tenet Bart. in l. j. in princ. iiij. col. ff. ad Turp. & l. senatus. eod. tit. sequitur Ias. in l. properandum. §. sin autem alterutra. ix. col. C. de iudi. de quo vide Fel. in c. accedens. pe. col. de accusatio.

Limita præfatam regulam tribus modis, vt per eundē Ias. in d. §. sin autem alterutra. in d. col. ix. & adde Ant. Nicellum in concordijs glossarum Iuris ciuilis & canonici, in concordia xlvij. incip. expensæ. qui refert Præpos. Mediol. præceptorem suum in c. fi. de dol. & contu. ponentē regulam cum xx. limitationibus: & ipse Ant. per tres col. bene examinat materiam huius regulæ.

Regvla xxi.

Adevndi iuris seu immiscendi xxx. annis præscribitur vt tenent doct. cōmuniter in l. licet. C. de iur. delib. secundū Ias. ibi. Vide tu Hispane l. fi. titu. xiiij. vj. part.

Limita, nisi filia esset instituta à matre sine cohærede, quia tunc si infra xxx. annos non adiuit ex testamento, poterit infra alios xxx. adire ab intestato: & idem si ab intestato ex vno c. per xxx. annos esset exclusa, quia poterit ex alio infra alios xxx. admitti, quod voluit notab. Bal. in d. l. licet. referendo Bart. quam decisionem dicit mirabilē Paul. in d. l. quandiu. la j. ff. de acq. hær. commendat etiam Ias. in d. l. licet. fi. col. per quod limitat dictam communē conclusionem: quod tu bene intellige, vt per eosdem ibi.

Regvla xxii.

Administratores publici dicuntur habere mandatum generale cū libera: probat text. ex quo ibi not. Bar. & doct. in l. præses. C. de transactio. per quem textum hoc firmauit gloss. in l. mandato generali. ff. de procurat. in gloss. fin.

Limita tripliciter, vt per Ias. in d. l. præses. iij. colum. qui prius infert duo notanda ex prædicta reg. in ij. col. in fi.

Regvla xxiii.

Agnati vsq; ad x. gradū, cognati verò vsq; ad vj. succedunt. Regula est, quæ colligitur ex tex. in l. fi. C. vnde legitimi. & in §. fi. Instit. de succes. cognat.

Limita hanc conclusionem quadrupliciter secundum Ias. in d. l. fin.

Regvla xxiiii.

Allegans turpitudinem suam, non auditur. Tex. in l. si creditoribus. in fin. C. de ser. pign. dat. manu. & in l. transactione finita. C. de transact. & in l. alias. ff. de iureiur. cum alijs. Vide Fel. in c. lator. de re iudi. j. col. & ij. vbi ponit plures casus fallentiæ.

Amplia, q sicut non licet allegare propriam turpitudinem, ita nec illius cuius aliquis est hæres, puta patris: vt in l. filios. & ibi Bar. C. de his quæ in fraud. cred. refert Ias. in l. iusiurandum quod ex conuentione. §. fi. col. pe. in princ. ff. de iureiur.

Primò fallit, quando quis allegat turpitudinem, contra eum qui fuit particeps criminis: vt in l. de tutela. C. de in inte. restitu. mi. & ibi doct. per Bar. in d. l. iusiurandū quod ex conuentione. §. fi. cum l. seq. ff. de iureiur. ita in specie limitat Cæpola consil. 58. j. col. in fi.

Secundò fallit, si allegat eam excipiendo, vel replicādo, seu se defendendo, licet non possit agendo, vel petendo: & hoc quando allegat contra participem criminis. Ita Cæpo. vbi suprà, per nota. per Barto. in l. alias. ff. de iureiur. sed salua pace Cępol. illa fallentia, seu declaratio superflua est, stante præcedenti restrictione seu limita. ad regulam, vt facilè iudicabis.

Tertiò fallit, quando illa turpitudo constat per confessionem partis aduersæ. Ita limitat Cæpol. vbi suprà, col. ij. versi. iij. modo.

Quartò fallit vbi turpitudo est detecta ab alio quàm à committente per confessionem, probationes, vel per sententiam: quia tunc potest allegari etiam contra non participem criminis, maximè ad sui defensionem, excipiendo vel replicando. Ita limitat idem Cæpol. d.ij.col. per no. per Bar. in d.§.fi. cum l. seq. vbi vide Alex. in col. iiij. & Ias. in vj. qui in hoc quando fuit detecta per sententiam, idẽ tenet: & vide melius per eundem Ias. in col. antepen. in fin. vbi cum Bar. concludit, ꝙ quando est ab alio detecta licitè, possit indistinctè allegari: in cuius corroborationem tria notanda describit, quorum vltimò singulariter sublimitatur ista conclusio, videlicet nisi ex tali allegatione turpitudinis ab alio detectæ, allegans sentiret lucrũ: ad quod alleg. Bal. in c. Intelleximus. de iudi. qđ dicit alibi nõ legisse.

Quintò fallit, vbi vertitur periculum animæ, vt in c. lator. & in c. consanguinei. de re iudi. Ita restringit gloss. in c. inter dilectos. in verbo, turpitudinem. de don. quã ibi sequitur Abb. & dicit istum casum esse notandum tanquã generalem & comprehendentem sub se multos alios casus. Sequitur etiam idem Abb. in c. cùm super. fin. col. de concessio. præben.

Sextò fallit fauore ecclesiæ, vt probat tex. in cap. quod quis commisit. xxxv. q. ix. & in c. si quis præsbyterorum. de reb. eccl. alie. vel non. Ita limitat glo. in d. c. inter dilectos. quam ibi sequitur, & not. Abb. in ij. col. qui respõdet ad tex. ibi, qui in contrarium videtur vrgere. Tenet & idẽ Abb. in d. c. cùm super. fi. col.

Septimò fallit fauore libertatis, vt probat tex. in l. interrogatam. C. de lib. caus. per quem ita restringit glo. in d. c. inter dilectos. quam ibi sequitur Abb.

Octauò fallit in casu l. quisquis. C. ad leg. Iuliam maiest. vbi auditur quis allegando ꝙ coniurauerit contra principem, ad effectum, vt alij puniantur.

Nonò fallit in casu auth. sed nouo iure. C. de pœ. iudi. qui malè iudi. secundum Abb. in d. c. cùm super. propè fi. qui hanc limitationem cum præcedenti describit.

Decimò fallit, quando quis allegat eam contra se, & ad sui præiudicium. Ita tenet Bart. in d. l. iusiurãdum quod ex conuentione. §. fi. iiij. col. per l. inde Neratius. §. fi. cũ l. seq. ff. ad l. Aqui. & p alia de qbus ibi, vbi vide Ias. sing. vij. col.

Vndecimò limita, nisi reus allegãdo turpitudinẽ suam ostendat actorem carere actione, quia tunc auditur. Ita limitat Io. Andr. in d. c. inter dilectos. quem ibi reprehendit Ancha. vide Alex. d. l. iusiurandum. in d. §. fi. in col. iiij. qui post aliqua in proposito relata, dicit quòd opinio Anchar. est æquior, & fortasse verior: quia opinio Io. And. non videtur iure probari. & Ias. ibi in pen. col. nihil in hoc firmat, sed se remittit Alex. ibi.

Duodecimò limita, vbi actus gestus contra legẽ, quia tunc licet allegare eam. Ita limitat Bal. in l. nõ dubium. C. de legi. & in alijs locis per Ias. relatis in d. §. fi. l. iusiurandũ. col. pe. qui hanc limitationem sequitur, motus alijs fundamentis quàm ipse Bal.

REGVLA XXV.

ALLEGANS contraria non est audiendus. Tex. in l. j. C. de furt. & in l. Titiæ. ff. de condi. & demonst. & allegat plures concordantias gl. in d. l. j. sunt iura cano. in c. vno. vt ecclesiastica beneficia. & tex. vbi Bal. in c. solicitudinem. de appel. in quo semper tene menti quòd si aduersarius non vult eum repelli in totum, sed acceptare vnũ ex contrarijs, potest hoc facere. Ita Bal. in l. cùm precum. C. de lib. causa. fin. col. vbi dicit notandum.

Limita tamen prædictam regulam septem modis, vt per Ias. in d. l. j. C. de fur. col. pe. adde alias quatuor limitationes per Claudiũ Marmeriũ in repet. §. nihil cõmune. l. naturaliter. ff. de acq. poss. fol. x. col. ij. versi. his cõsequẽter.

REGVLA XXVI.

ALLEGANS titulum solennem, vel legitimum, puta stipulationis, probat titulum allegatum præcessisse ex præstatione decennali: adeò quod eius virtute potest debitor in futurum compelli. Elicitur ista regula ex l. cùm de in rem verso. ff. de vsuris. secundum communem intellectum Doct. ad eam assignatum.

Amplia quadrupliciter dictam conclusionem, & limita duodecim modis, vt per Ias. in l. si certis annis. C. de pactis. quem vide, quia in huius regulæ corroborationẽ nouem decisiones notandas adducit, in quibus multum operatur decennij lapsus: & vide eundẽ Ias. qui solum ponit septem restrictiones ad d. l. cùm de in rem verso. in §. præiudiciales. in pen. col. Instit. de actio. quem etiam vide in col. seq. pro materia eiusdem l. & huic regulæ solùm tradidit duas limitationes Soc. in regula lxxxij. incip. debitum.

REGVLA XXVII.

ALLEGARE, vel dicere non sufficit, nisi illud probetur. gl. in c. non est. de consuet. lib. vj. in versi. quam allegat. & in cle. vna. de in integr. restit. quas glo. cùm alijs xvj. ad hoc allegat Fel. in c. cùm dilectus. col. pen. de accu. pro quibus considerat tex. ibi: quas omnes etiam allegauit Hipp. in l. j. §. si quis dicatur. col. j. ff. de quæst.

Limita præfatam regulam ix. modis, vt per eundẽ Hippo. in d. §. si quis dicatur. iiij. & v. col. quorum quatuor, vt ipse fatetur habuit à Fel. in c. quoniã contra. col. xix. & xx. de proba. & pro ampliatione huius regulę vide eundẽ Hippo. vbi suprà, col. ij. & iij. qui pluribus doctrinis eandẽ extendit etiã in scripturis tabellionũ, vel in sentẽtijs iudicũ.

REGVLA XXVIII.

ALIENARE prohibitus à testatore extra certũ genus personarum, puta extra familiam vel descendentes, potest ex testamento transferre in eum qui aliàs esset sibi ab intestato successurus, dato quòd non esset de familia illa. Glo. est de hoc valde singu. in l. paterfamilias. §. Iulius Agrippa. ff. de leg. iij. quę communiter approbatur secundum Imol. & Rapha. Cuma. in l. cùm pater. in §. cùm inter. ff. de leg. ij. & sequitur eam Bart. in l. peto. §. fratre. ff. eod. tit. & confirmat Ias. in l. filiusfamilias. §. diui. col. xix. nume. 136. ff. de leg. j.

Limita hanc regulam duobus modis notandis, vt per Ias. in d. §. diui. nume. 137. & 138.

REGVLA XXIX.

ALIENANS rem subiectam fideicommisso in pręsentia fideicommissarij non præiudicat, licet ipse pręsens taceat, & non contradicat. Ita tenent communiter doctores dãnando gl. ibi, in l. cùm proponas. la j. C. de pact. quã dicit cõmuniter reprobari Bal. in l. j. in fi. C. de bo. mater.

Limita tripliciter, vt per Ias. in d. l. cùm proponas. fi. col.

REGVLA XXX.

ALIENAE rei legatum, factum à testatore ignorante, & sic errante non valet tex. est in l. cùm alienã. C. de leg. & in §. non solùm. Instit. de legat.

Concordat tibi Hispane l. x. tit. ix. parti. vj.

Limita octo modis, vt per Ias. in d. l. cùm alienã. col. ij. & sequent.

REGVLA XXXI.

ALIMENTORVM & vltimæ volũtatis fauore duplici concurrente, præstatio triennalis operatur, quòd ex vltima voluntate inualida in futurum possint legata peti, ac si fuissent relicta in testamento valido & solenni. casus est secundum verum & communem intellectum in l. j. C. de fideicom.

Amplia hoc quatuor modis, & limita alijs octo: vt per Ias. ibi col. j. prope fi. cum duabus seq. rescripsit easdẽ limitationes idem Ias. in l. si certis annis. ij. col. C. de pact.

REGVLA XXXII.

ALTERNATIVAM ex pluribus vnam sufficit esse veram. tex. in c. inter cæteras. de rescript. traditur in regula, in alternatiuis. lib. vj.

Limita v. modis, vt per Fel. in d. c. inter cæteras. col. fin.

REGVLA XXXIII.

ANIMVS percutiẽtis, an fuerit occidendi, vel nõ, ex qualitate instrumẽti, quo percussit præsumit. Probat hoc

hoc tex.in c.significasti.el ij.de homic.& ibi no.Fel.in col. iiij.in prin.quem vide, quia in proposito bonas doctrinas cumulat.Probat etiam hanc cõclusionem text.in l.j.§.diuus.ff.ad leg.Cor.de sicar.de quo ibi singulariter per Hippol.in col.ij.cum tribus sequen.

Limita istam conclusionem dupliciter, vt per Fel.in d. c.significasti.in d.iiij.col.

REGVLA XXXIIII.

APPELLARE ad Papam à subdelegato non in totũ minimè licet,sed ad delegantem.Hanc regulã reassumit Felin.per tex.ibi,in c.super quæstionum. §.porrò . de offic.delega.

Limita octo modis,vt per eum ibi,col.vij.

REGVLA XXXV.

APPELLARE licet regulariter, in maioribus & minoribus,in ciuilibus & criminalibus causis: vt probatur in l.& in maioribus.C.de appel.in l.non tantùm . & in l.fi.§.iussus.ff.eod.& pluribus alijs locis.

Limita centum & viginti vno modis,vt per Anto.Nicellum in concordijs glossarum iuris ciuilis & canonici,in concordia vj. quæ incip.refricatur in dubium . quas per viij. folia prosequitur: licet huic regulæ Soc.assignauerit solùm xxxij.limitationes in reg.xxxiij.incip.appellatio.& Lanfran.in repet.c.quoniam contra.de proba.in verbo,interlocutiones & appellationes.col.xxvij. cum ij. seq. quas limitationes,tu iudex ecclesiastice perlege , vt intelligas, quãdo tibi liceat appel.denegare,ne si in denegatione, par tẽ grauaueris,ad appel.deferẽdã regia authoritate cogaris. Et vide Hisp.l.xiij.& xvj.tit.xxiij.par.iij.

REGVLA XXXVI.

APPELLARE à sententia lata super possessorio de iure ciuili non permittitur.tex.est in l.vna.C.si de momen.possef.fuer.appel. Posuit hanc regulam Socin. in suis fallent.in regula xviij. incip. appellare etiam. & illam restrinxit quinque limitationibus.

Limita vltra eum tripliciter,vt per Ias.in l.j.§ij. col. post medium,C.de bon.pos.sec.tab.

Primò videlicet,quia si iudex deferat appellationi, poterit appellans obtinere.ad quod alleg.Bald.& Alex.& tenet etiam idem Ias.referendo eosdem, & commendando hoc pro singulari , in l.patre furioso.iiij. col. in princ.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

Secundò , quia in tali casu ab inordinato processu potest appellari,ad quod refert Bal.in c.ex conquestione . de resti.spol.dicens alibi non legisse.

Tertiò,quia licet non possit appellari, potest agi de nullitate:ad quod refert Bal.& Alex. Tu vide latius Ant. Nicellum in concor.gl.iuris ciuilis,& canonici,in concor. vj. incip.refricatur.in col.v.versic.vj. fallit. vbi hanc regulam limitat seu moderat modis viginti & vno.

REGVLA XXXVII.

APPELLATIO suspendit sententiam,vt in c.veniẽtes.de iureiur.& in l.fi.C.sent. rescin. non posse. & in l.si quis iusiurandum. C.de rebus credit.

Amplia quinque modis. & limita alijs quinque , vt per Ripam in l.j.ff.de re iud.in ij.& iij.col.Et vide Robertum Marantha in tract.de ordine iudiciorum. vbi limitat hanc regulam viginti vno modis in fol. 185.cum duobus sequẽtibus,in impressione facta in octauo.

REGVLA XXXVIII.

APPELLATIONI interpositæ licet videatur renũciare recipiẽs terminũ, non tñ interponendæ doctrina est Innoc.in c.quo ad consultationẽ.de re iudi. sequitur ibi Abb.super glo.verbo,arctari.Imo.in l.uij. §. si quis cõdemnatum.ff.de re iud.& alij plures relati per Fel. d.c.quo ad consultationem. iiij. col. vbi demum dicit opinionem Innoc.esse communem,licet Ange. in l.cùm ex causa.ij. col.de appel.ff.reprober Inno.dictum.

Limita dictam communem conclusionem dupliciter, vt per Fel.vbi suprà.cum col. seq.

REGVLA XXXIX.

APPELLARE licet quis non possit ab excommunicatione,potest tamen à pronunciatione qua quis dicitur excommunicatus. glo. est in c.cupientes. §.quòd si per viginti.de elect.lib.vj.in verbo priuatos. Fel. in c.parochianos.de sent.excom.

Limita quatuor modis,vt per Fel.ibi.

REGVLA XL.

APPELLARI potest à iudice, si in commissis arbitrio suo partem lædit,aut grauat.glo.est in c. super his de accus. & in c.Romana . in §. quòd si obijciatur.in versi.minus legitima.de appel.in vj.glo.& Bart. in l.si qua pœna.ff.de verb.signi.vide Præpo.qui refert opiniones cõtrarias & concordiam in rub.de appel.in col. xiiij. in fi. & no.Phil.in c. cùm speciali. in ij.col. de appel. idem in c. ex ratione.in col.iij.de appel.

Amplia istam cõclusionem semel , & limita vj.modis, vt per Feli.in d.c.super his.in v.col.vbi prius pro ipsa principali regula,plures refert.

REGVLA XLI.

APPELLARE à pœna legis vel statuti non licet . gl. communiter approbata in c.cupiẽtes.§.quod si.super verb.priuatos.de elec.lib.vj.pro qua est tex. in c.quia nos. vbi doct.de appel.tenet Bal.in l.j.C.ne ex delict. defunct.

Limita vno modo secundum Fel. in c.cùm omnes . de consti.col.ij.num.5.

REGVLA XLII.

APPELLARI non potest à iudice à futuro grauamine,antequàm sit illatum.no.Io.And.in c.super eo. el j.de appel.& ibi Imo.not.Inno.in c. significauerunt. de testib.& in c.dilecto.de appel.vbi bonus text. & vide etiã ibi Panor.

Limita tribus modis,vt p Philip.in c.vt debitus. in col. vj.de appel. Quartò vltra eum limita non procedere in causis beneficialibus,vbi est speciale, quòd à futuris grauaminibus appelletur.ita tenent expressè Domini de Rota in decisione cccxvj.incip.possessor beneficij.per text.in c. qui contra certam.de elect.in vj.

Appellare.Vide infra in regula,pactum initum. & in regula,procurator.la vlt.& in regula,supplicare.

REGVLA XLIII.

APPELLARI non potest à pronunciatione iudicis de exequendo,sicut nec ab ipsa exequutione. glo.in l. si cum exceptione.§.hæc autem.ff.quod met.cau. verbo, datam,ad finem.Tenent Spec.& Io.And. titu.de execut. senten.§.pen.ver.sed secundum eum Cy.in l.ab executione.C.quor.appel.non reci.& alij plures quos recitat Felin. col.viij.in c.quo ad consultationem. de re iudi. qui sequitur hanc partem,licet in contrarium sint glo.& doct. multi,allegati per ipsum: communis tamen est opinio prior secundum Alex.in cõsi.ccxxxvj.visis processibus. ij. col. quem refert vbi supra Fel.

Limita dictam communem conclusionem tribus modis notandis modis,vt per Fel.vbi suprà.

REGVLA XLIIII.

APPELLARE potest tertius pro reo condemnato in criminalibus.tex.est in l. non tantùm. ff. de appel. Abb.& Doct.ant.in c.cùm super.de re iudi.

Amplia hanc conclusionem sex modis, & limita duobus,vt per Fel.in d.cùm super.j.col.

REGVLA XLV.

APPELLATVM bene sufficit pronunciare si præsessit absolutoria,vt intelligatur reus condemnatus. gl. in l.præses.C.de sen.& interlo.Bar.in l.eos.C.de appel.vbi dicit communiter teneri per doct.refert & sequitur Abb. contra Ant.& melius hoc differit quàm alibi secundũ Feli.ibi col.ij.in c.cùm causam.col.iij.de re iud.

Limita hanc regulam duobus modis, vt per Abb. vbi suprà:quas limitationes ornat Feli. ibi

REGVLA

REGVLA XLVI.

APOCHA priuata non facit probationem, vt in l. instrumenta. & l. exemplo. C. de probat. not. canonistæ in c. ij. de fide instrum.

Limita decem modis, vt per Iaf. in l. admonendi, in lectura, in col. xvj. ff. de iureiur. quorum primos tres ponit, remittendo se ad Barto. ibi. ex cuius verbis colliguntur in col. v. in fin.

REGVLA XLVII.

ARBITER de causa restitutionis in integrum cognoscere non potest. tex. est in l. fi. C. vbi & apud quos. & in c. pe. de restit. in integ. quid autem in arbitratore. Bar. in d. l. fi. videtur tenere q sic Bal. tamen, ibi tenet contrariũ. Vide Abb. in d. c. pen. qui tenet cum Bald. & saluat Bar. in vno casu. vide Baptist. de S. Blasio in loco infrà allegando, vbi videtur tenere cum Bar. dũ facit differentiã inter eos.

Limita quadrupliciter secundum eũdem Baptistam, in tractatu de arbitro & arbitratore. in q. xx. & habetur ille tractatus in secundo volumine.

Primò, quia arbiter poterit pronunciare aliquem restituendum, per glo. in d. l. fi. & per plures doct. per eum relatos: vltra quem vide Abb. in d. c. pen. fin. col. qui sequendo Bald. in d. l. fi. videtur tenere contra illam glo.

Secundò, si compromittatur in arbitrum, articulus iuris, scilicet an competat restitutio.

Tertiò, si compromittatur in arbitrũ, validitas alicuius articuli in causa restitutionis in integrum, puta vtrum potuit concedi dilatio ad probandum in ea vel non.

Quartò, si quæstio restitutionis, oriatur coram eo incidenter, per tex. in d. c. pen. vbi vltra eum vide Abb. & tenet hoc etiam Iaf. in l. quoties. C. de iudi. in col. iij.

REGVLA XLVIII.

ARBITER regulariter non admittitur ad testificandum, vel in testem, in pertinẽtibus ad causam, in qua iudicauit: no. Inno. Host. & Io. And. & alij in c. non fine. de arb. Bar. in l. ne in arbitris. C. eod.

Amplia iiij. modis, & limita alijs ix. vt per Stephanum Aufrerij, in tract. de reprob. test. in litera A. in ver. arbiter.

REGVLA XLIX.

ARGVMENTVM à contrario sensu, habet locum in contractibus. tex. est in l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pact. dot. quẽ ad hoc reputat singu. Abb. in c. cum apostolica. de his quæ fiunt à præl. & Corsetus in suis sing. in verbo, argumentum. el ij. cui est similis in l. pecuniã. C. si cer. pet. tenet Bald. in l. venditi. la ij. C. de actio. emp.

Amplia, hoc procedere siue in cõtractibus bonæ fidei, siue stricti iuris, tenet Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. per dictas leges. refert Roma in consil. 399. incip. vt præsens consultatio clarior.

Limita dupliciter, vt per Iaf. in l. j. in col. x. ff. de officio eius cui man. est iurisd. & per Nicolaum Eueratdũ in suis topicis iuris in loco à contrario sensu. in col. xiij.

REGVLA L.

ARGVMENTVM à nomine appellatiuo, vel ab etymologia vocabuli, bene procedit. text. est in c. forus. de verb. signifi. tex. in l. si pupillus. §. territorium. ff. eo. no. Abb. in c. j. col. vlt. de iud. Bar. & omnes in l. j. §. appellata. ff. si cer. pet. plures remissiones colligit in hoc Fel. in procem. decretaliũ, in suprascriptione quæ incipit: Gregorius episcopus. col. viij. ad finem, versi. ij. conclusio.

Limita præfatam regulam quinq; modis, vt per Fel. in d. procemio, in col. antepen.

REGVLA LI.

ARGVMENTVM à contrario sensu, habet locum in testamento, & in vltimis voluntatibus. text. est in l. Lucius. la ij. ff. de hæred. instit. quem dicit peregrinum Anto. Corsert. in suis singularibus, in parte, argumentũ. lo iiij. probat tex. in l. aliquando. ff. de condi. & demon. & in l. legatum purè. ff. de adim. leg. & in l. quod purè. in princip. ff. quando dies leg. ced.

Limita quatuor modis, vt p Iaf. in l. j. col. xij. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. quorum tres, ante eum posuit Alex. ibi in col. iij. versi. iñe habet locũ. licet Iaf. non referat eum in aliqua ex dictis limitationibus.

REGVLA LII.

ARGVMENTVM à simili, validum est in iure. probat tex. in c. dudum. versi. ad instar. de præb. in vj. & in c. in causis. de re iud. & in c. ij. de translat. episc. & in §. item si adhuc. versi. huic est simile. instit. mandat.

Amplia primò istam regulã procedere etiã in delictis.

Secundò, licet in omnibus non sit similitudo, quia sufficit, quòd sit in eo de quo agitur.

Tertiò amplia procedere, etiam in consuetudine. Has ampliationes describit Philip. Dec. in c. translato. de constit. in col. iij. quem vide bene loquentem.

Limita istam regulam octo modis, vt per Fel. in c. ij. de sponsf. col. iij. circa fi. cũ seq. & vide Philip. in alleg. c. translato. in col. iiij. vbi etiam describit octo limitationes ad hanc regulam: quarum quinq; differunt à positis per Feli. vbi suprà. Et vide Nicol. Euerardum in suis topicis iuris, in parte, locus à simili. in fol. 60. i paruis, vbi ponit x. limit.

REGVLA LIII.

ASSESSORIS imperitia non excusat iudicẽ à pœna iudicis malè iudicantis, sed bene excusat à pœna retortionis. gl. magna, in fi. in l. j. ff. quod quisq; iuris. quam ibi sequuntur doct. tenet Bal. in l. mancipia. C. de ser. fugit.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c. super quæstionũ. §. verum. col. v. de offic. deleg.

REGVLA LIIII.

AVTHENTICA, bona damnatorũ. C. de bo. dãn. limitat quadrupliciter, vt per Martin. L. Lauden. in tractã. de fisco. col. j. in §. v. incip. authen. bona damnatorum.

REGVLA LV.

AVTHEN. ex causa. C. de lib. præte. quo ad conseruationem legatorum, non habet locum quando filius, siue natus, siue posthumus, est præteritus ignoranter à patre. Voluit Bar. in d. auth. cuius opinionẽ dicit Iaf. in col. vj. æquiorem, & magis cõmuniter approbari, qui prius per totam præcedentem col. de eius veritate discussit.

Amplia singulariter secundum eum, etiamsi nato posthumo, post eius natiuitatem, aliquos annos testator super uixit: pro quo refert Francis. de Aret. in consi. 93. incip. viso legato, in iiij. col. qni mouetur per tex. sing. quem dicit à nemine ponderatum in l. si filius. versi. si verò adhuc militante. ff. de testa. milit. quod dicit notandum Iaf. quia multi asserenent oppositum.

Limita quinque notabilibus modis, vt Iaf. in d. col. vj. & sequent.

REGVLA LVI.

AVTHORITATE quia non potest quis venire cõtra proprium iuramentum, aliàs est periurus: vt in c. præiudicandum. xxij. q. ij. & in cap. peruenit. de fideiussor. & in c. & si Christus. de iureiurand. & in c. cùm dilectus. de tempo. ordin.

Amplia istam conclusionem quadrupliciter, & limita duobus modis, vt per Fel. in c. ij. in colum. penult. & fin. de sponsalibus.

REGVLA LVII.

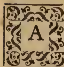
AVGMENTVM debet regulari secũdum naturam sui præexistentis, seu eius cui accedit. Probatur ista regula in l. etiam. vbi Bar. Bal. & doct. C. de iure dot. & in l. inter socerum. §. cùm inter. ff. de pact. dotal. ponit eã Albert. Brun. in tracta. de augmen. & diminutione monetarum. fo. 8. col. ij. quam corroborat & ampliat quinq; modis in quatuor col. seq.

Limita duodecim modis, vt per eum ibi, fol. 9. col. iiij. cum duabus seq. Et in materia augmẽti, vide bonas regulas infrà, in verbo contractibus, & in verbo nihil, & in verbo obligatio, & in verbo onus: & in verbo pẽsio, & in verbo priuilegium, & in verbo testamento.

REGVLÆ

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

REGVLA I.

BSENTES in actibus Collegij, vel Vniuersitatis, regulariter non sunt vocandi. Hanc Regulam ponit gl. in c. ij. in verb. ipsorum. de test. lib. vj. nisi in tribus casibus ibi positis: quam gl. dicit communẽ Frãcis. de Ripa, in lib. ij. Respon. c. xxj. Catellianus Cotta in Memoralibus iuris: in verbo, absentes. Hanc Regulam ponit D. Ber. de Luco, in regula iij. vbi eam dupliciter limitat.

Limita tamen nouem modis, vt per Andream ab Exea in c. cùm omnes. num. 206. vsq; ad num. 218. de cõstit.

REGVLA II.

ACQVISITA seu empta constãte matrimonio inter vir. & vxor. sunt communia: vt in l. j. tit. iij. lib. iij. fori. & in l. j. tit. iiij. lib. v. ordinamenti, quæ leges declarantur & intelliguntur per l. ccxvij. styli: & vltra Montaluum in d. l. j. fori. ita tenet Palat. Ruui. in repetitione rub. de donat. inter vir. & vxor. §. lxij. per totum. Bartholomæ. de Chassa. in consuetu. Burgun. in tit. {des droitz.} §. xiiij. in fi. fol. 136. col. ij. nume. 1.

Limita hanc Regulam octo modis, vt per Rodericum Xuarez in d. l. j. titu. {de las ganancias.} lib. iij. fori, fol. 11. vsque ad folium 21.

REGVLA III.

ACQVISITA per vnum ex fratribus, simul post mortem patris habitantibus, præsumuntur acquisita de communi: argu. text. in l. si fratres. ff. pro socio. ita tenet Spec. in tit. de indi. §. sequitur videre de communibus iudicijs. Hanc Regulam ponit Bart. in l. Titium. §. altero. ff. de administr. tuto. nume. 5. Bald. in l. si patruus. C. communia vtriusq; iudicij. Ias. in l. j. C. qui test. facere poss. vbi communiter concludunt, quod si simul cum hæreditate indiuisa post mortem patris vixerint, hæc lucra cõmunicauerint, de superlucratis inuicem alter alteri rationem non reddiderint, præsumi societatem.

Quam regulam & opinionem limita quatuor modis, vt per Andream Alciatum in tractat. præsumpt. in prima regula, præsumptione xxv.

Limitatur quintò vltra Alciatum, quandocunque vnus ex fratribus emerit aliquem fundum palàm & scientibus alijs fratribus, & receperit chartam pro se tantùm, vt in l. itaque. ff. pro socio. & in l. j. in §. magistratu. ff. de exercitoria. Ita determinat Bal. in l. si socius. ff. si cer. pet. & in l. j. C. si quis, alteri vel sibi. & in l. si vt proponis. ad fi. C. de rei vẽdic. Ias. in d. l. si socius. num. 2. vbi dicit quod secundum prædicta debet intelligi & limitari illud dictum Bar. in d. §. alteri. secus tamen est quando vnus ex fratribus emerit fundum alijs ignorantibus: quia tunc iura societatis communicare tenetur secundum Iasonem ibi. Alias limitationes ad hanc Regulam ponit Barthol. de Chassanęo, vbi notabiliter tractat materiam, in rub. vij. tit. {des succesſions.} §. v. num. 17. cum sequentibus, fol. 143. col. iiij. & notabiliter, vbi per quatuor regulas declarat supradictam regulã cum aliquibus limitationibus & ampliationibus, Aymon Publicus, in glo. ad consuetudines Aluerniæ, in titu. xv. articu. j. per totum.

REGVLA IIII.

ACTA criminalia vel instrumenta in causa criminali non debent produci fisco ab eo de cuius crimine agitur. Hanc Regulam ponit Bart. per illum text. in l. is apud quem. nume. 8. C. de edendo. intelligendo glossam ibi, in verbo, exhibere. quem sequitur ibi Ias. & alij Doctores: probatur etiam per tex. in l. nimis graue. C. de testib.

Limita primò secundum Bart. ibi, in casibus in quibus serui torquentur contra dominos, vt in l. j. & in l. interrogatori. ff. de quæstio. quia in illis casibus compelluntur edare instrumenta contra seipsos. Idem videtur dicendum quando accusatus vel inquisitus est conuictus per indicia sufficientia ad torturã: quia ex quo tunc probationes extrahuntur de domo ipsius rei per cruciatum corporis sui, multo fortius per sua instrumenta: ita est de mente Bart. in l. ij. §. diuus. ff. de iure fisci.

Secundò fallit, quando aliunde non possunt haberi probationes: ita concludit Alex. in d. l. is apud quem. nu. 10. quod dictum puto procedere solùm quãdo agitur de delicto, ex quo delinquens illicitè lucrum cõsequeretur: per tex. in c. ex pœnitentibus. 50. dist. per doctrinã Barto. in l. Marcellus. ff. rerum amotarum. Innoc. & Cano. in c. inquisitionis. de accusa. Panor. in c. innotuit. in ij. col. de electio.

REGVLA V.

ACTA omnia iudicialia, siue ciuilia siue criminalia, debent edi in litigantibus: vt probatur in l. ij. C. de edendo. in tantum quod si non edantur, poterit pars appellare, vt in l. ij. C. vt lite penden. in c. G. perpetuus. de fid. instrumen. Probatur etiam ista regula per tex. in l. j. §. edenda. ff. de edendo. & in l. ix. in legibus de Madrid, ea ratione attẽta, quia actus iudiciarius eo ipso quòd est factus, censetur communis alteri parti: & ideò potest petere copiam. Itẽ etiam is qui iudice mandante non vult acta edere, præsumitur in dolo, secundum Alex. in l. vbi. ff. de edendo. pro quo est tex. in l. non potest dolo. ff. de reg. iur. Potest etiam ad hanc Regulam assignari alia ratio, quia editio actorum est species defensionis: quod patet, quia hoc fit ad effectũ vt petens possit deliberare an velit cedere, an contendere, vt in l. j. in prin. ff. de eden. & in Authen. offeratur. C. de litis contestatione. Item etiam fit ad effectum veritatis inuestigandæ: vt in d. l. is apud quem. nam habitã copia facilius potest quis respondere, confitendo vel obijciendo: & sic merita causarum, partium assertione panduntur: vt in l. fi. C. si per vim, vel alio modo. vnde iudex poterit de veritate causæ faciliùs iudicare, & ipsam veritatem inquirere visis allegationibus vtriusq; partis. & circa hanc regulam vide Marcum de Mantua in lib. iij. Obseruationum, obseruatione xxviij. & Paulum Parilium in c. quoniam contra. nume. 29. & 79. de proba.

Limita primò hanc Regulam, dũmodo talis editio fiat iudice mandãte: aliàs sine mandato iudicis non tenetur notarius actorũ edere acta: illud tenet Bald. per illum text. in versi. iubebit. in d. l. is apud quem. col. j. & ibi Pau. de Cast.

Secundò limita nõ procedere in attestationibus testiũ, quæ ante publicationem edi non debent parti, sed debent esse secretæ penes iudicem & notariũ actorũ timore subornationis, vt est gl. in d. l. is apud quem: per illum tex. secundũ quintã lecturã: & ibi Bal. hoc expressè tenet in nu. 9. vbi alleg. ad hoc tex. ĩ §. qa verò. ĩ Auth. de testi. colla. 7.

Tertiò limita procedere dummodò offeratur salarium tabellioni: aliàs autem sine salario nõ tenetur edere acta, vt est tex. in l. argentarius. in prin. & ibi commu. doct. ff. de eden. Quod tamen non habet locum in copia libelli quę debet dari sumptibus actoris, vt est gl. in Clemen. sæpe. in §. verùm. quam ibi sequitur Cardinalis, nume. 17. & Bar. in l. j. ff. de edendo. nume. 3. est etiam glo. in Clementina ij. in verbo, oblatos. de appel. & idem est in causa pauperum, quòd de iure notarius nihil ab eis recipere debet: ita tenet Lud. Roma. in l. si verò. in §. de viro. in fallentia, propter paupertatem. nume. 48. ff. solut. matrimo. pro quo facit text. in l. tam dementis. C. de episcop. aud. quod dictum tanquam pium & notabile sequitur Ias. in §. tripli. nume. 55. instit. de actio. & in l. nec quicquam. §. vbi decretum. nume. 2. ff. de offi. proconsul. & lega.

Quartò

Quartò limita in nominibus teſtium in iudicio productorum & examinandorum: quia ante eorum publicationem nõ tenetur pars edere nomina eorum alteri parti, ne ſubducantur vel ſubornentur, ſed ſoli iudici nominare tenetur: ita tenet Spec. in tit. de teſte. §. qualiter. nu. 3. Alex. in l. j. in §. editione. in pen. col. ff. de edendo.

Quintò fallit in interrogatorijs teſtium: quæ licet ſint de actis, non tamen debent edi alteri parti, ad euitandum ſubornationem teſtium: ita tenet Abb. & doct. in cap. per tuas. de teſtib. Alex. in d. l. is apud quem.

Sextò fallit in allegationibus iuris: quę licet ſint in actis productæ, tamen non debent edi alteri parti, ex quo fiunt ad meram inſtructionem iudicis: ita tenet Innoc. in c. per tuas. de teſtibus. quem ſequitur Alex. in Authen. iubemus. C. de iudi. Matthæus de Afflict. in libr. j. conſtit. Neapol. rub. 27. nume. 29. in finalibus verbis. Quod tamen intelligo verum, quando pars non præſentat illas in modũ actorum in proceſſu, ſed dat illas iudici in manu propria: & ita debet intelligi dictum Iaſ. reprobatum à Mat. de Afflict. vbi ſuprà: qui contrarium tenet in d. l. is apud quem. nume. 6. & in d. l. j. §. edenda. num. 6. ff. eod. tit. & illud dictũ Iaſonis reprobauit etiam Philip. Dec. in d. l. is apud quẽ. num. 20. & ibi Franciſcus Purpura. nume. 94. & hanc opinionem Inno. tenet etiam Roma. in ſing. cclxij.

Regvla vi.

Actio perſonalis extinguitur, ſi debitor per decennium non petierit debitum, ſtante ſuprà dicto ſtatuto quod in iure noſtro validum eſt: ita tenet Bar. in l. ſequitur. in § ſi viam. nume. 4. ff. de vſucapionibus. & in l. cùm notiſsimi. in princip. C. de præſcriptione xxx. vel xl. ann. & in l. ſi is cui. §. Flauius. nume. 3. ff. de ſolut. & in l. legaui. ff. de liberatione legata. & in l. j. nume. 3. ff. de vſucapionibus. & in l. ait prætor. in §. hi planè. ff. ex quibus cauſis maiores. & in l. cùm mulier. ff. ſolu. matrimo. & in l. ambitioſa. nume. 14. ff. de decretis ab ordine faciendis. & in l. nemo poteſt. ff. de lega. j. nume. 22. vbi in fortioribus terminis tenet quod in tantum eſt verum de validitate iſtius ſtatuti, quod non poteſt pacto renunciari: quia eſt introductum in fauorem publicum & odium negligentis. & iſtã opinionem Bart. ſequitur Iaſ. in princ. Inſtitu. de actio. nume. 100. vbi allegat pro iſta opinione glo. in c. j. in §. porrò, in verbo, per reſtitutionem. & ibi Bal. qualiter olim poterat feudum alienari. in Vſibus Feudorum.

Contrarium imò ꝙ tale ſtatutum non valeat in vtroque foro tanquam nutritiuum peccati, tenet idem Barto. contra morem ſuum ſibimet contrarius, in repetitione l. omnes populi. nume. 24. ff. de iuſtitia & iure. iſtam quęſtionem latiſsimè examinat Ioan. de Imo. in d. §. ſi viam. vbi concludit veriorem eſſe opinionem Bar. in d. l. omnes populi. idem Iõ. de Imó. dicit eam eſſe communem in conſil. 16. & in conſil. 46. nume. 2. Franciſcus Balbus in tract. præſcrip. in ſecunda parte tertiæ partis principalis, quæſt. xiij. & xiiij. Philippus Probus in Addi. ad Ioannem Monach. in c. j. nume. 17. de præſcript. libr. vj. & quòd iſta ſit communis opinio tale ſtatutum non valere, firmat Ioan. Crottus de Monte Ferrato in d. l. omnes populi. col. xvj. & in d. l. nemo poteſt. col. xxx. verſic. quærit etiam Bar. & ibi hoc etiam tenet Franciſcus de Ripa, nume. 116. Ludouicus Gomezius in dicto principio Inſtit. de actio. nume. 67. Matthęus de Afflictis in conſtitutionibus Neapolitanis, lib. iij. rub. xxxj. nume. 4. Andreas Alciatus in l. quinque pedum. col. vj. C. finium regun. Ludouicus Gozadinus in conſil. 56. nume. 13. Stephanus Bertrandus in conſil. 184. numer. 5. in ſecundo volumine ſecundæ impreſsionis. Felinus in c. fin. nume. 5. de præſcriptio. quibus eſt addendus Adrianus in quolibeto vj. artic. iij. Ex quibus omnibus ſuprà dictis apparet prædictum ſtatutum non valere, tanquã nutritiuum peccati: pro qua opinione eſt tex. in c. ſi virgo. in verſicu. ſi autem ſcierit, nec ab aliena poſſeſsione receſſerit, xxxiiij. q. ij. & in cap. fin. cum ſimilibus, de præſcriptionibus.

Sed poſito pro conſtanti quòd prædictum ſtatutũ valeat, & ſic regula noſtra procedat vt hodie eſt diſpoſitum de iure noſtro Regio, vt in l. iij. titu. xiij. libr. iij. ordina. & in l. lxiij. Tauri. & in Pragmatica 157. de Madrid, anni Domini M.D.XXVIII. vbi dicit quòd ſeruitia famulorũ præſcribuntur per triennium.

Et quia ſupradicta iura tantummodò loquũtur in actione perſonali, pro prima limitatione eſt notandum, quòd in actionibus realibus locum non habent: ita notabiliter concludit dominus Iaſon in principio dicto, Inſtitut. de actio. nume. 101. poſt Bald. & Aretinum ibi: motus, quia cùm iſtud ſtatutum ſit odioſum, debet ſtrictè intelligi, vt in l. iij. §. hæc verba. ff. de negotijs geſtis. ita etiam determinat Petrus de Ranenna in Alphabeto ſuo, in verbo, ſtatutum. in verſic. in ſtatutis verba propria. pro qua opinione Iaſ. allegat glo. in l. Aurelius. in §. Mæuia. in verbo, pupillæ. ff. de liberatione legata. per quam gloſſ. ita tenet Ludouicus Roman. in conſil. 201. nume. 3. Franciſcus Curtius ſenior in conſi. 66. nume. 8. licet contrarium velit tenere Gomezius in dicto principio, Inſtitu. de actio. nume. 66.

Secundò limita ſupradictas leges Regni non procedere in foro conſcientiæ: ita notabiliter determinat R. P. Frater Alphonſus à Caſtro, in caſu dictæ Pragmaticæ de Madrid: eam declarando in lib. ij. de poteſtate Legis pœnalis, cix. fol. 188. pag. 2. cum fol. ſeq.

Plures alias limitationes ponunt ad ſupradictam regulam & leges Regni Doctores in varijs locis, quas congerit Franciſcus Balbus in dicta quæſtione xiij. & xiiij. Gomezius in dicto principio, Inſtit. de actio. nume. 68. Felin. in d. cap. fin. numer. 5. notabiliter Rodericus Xuarez in l. poſt rem iudicatam. fol. 144. in iij. colum. in vj. limitatione. ff. de re iudicata. Vnum tamen non eſt prætermittendum circa ſupradictam regulam, & in caſu dictarum legum, quod ſi præſcriptio interrumpatur per litis conteſtationem, actio quæ erat decennalis perpetuabitur in quadraginta annos: ita notabiliter concludit Ioan. de Imo. in l. ſeruum. in §. ſequitur. ff. de verborum obligationib. Angelus de Peruſio in l. ſicuti. C. de præſcriptione triginta vel quadraginta annorum. quos ſequitur Iaſon in §. pœnalis. nume. 113. Inſtitu. de actio. & in l. actione. §. ſi is qui temporali. numer. 3. ff. de iureiuran. & in l. ex hoc edicto. nume. 3. ff. de eo per quem factum erit. & ita expreſsè determinat Rodericus Xuarez in l. poſt rem iudicatam. ff. de re iudicata. ſol. 117. colum. j. nume. 4. per glo. quam dicit ſingularem in l. fin. in verbo, finiendæ. C. de dolo. quæ gloſſa dicit quòd generaliter omnis actio perpetuabitur per litis conteſtationem, niſi duæ actiones, quas ibi gloſſ. excipit: quam gloſſ. vltra Rodericum Xuarez ſequitur Pyrrhus Englebermæus, vbi excipit quatuor actiones, & notabiliter tractat materiam in l. non ſolet. ff. de regu. iur. & ſic ſupradicta gloſſ. generaliter intelligit quòd lex fina. ſuper parte extendimus. C. de præſcriptione xxx. vel xl. annor. habeat locum tam in actione reali quàm in alijs quæ minore tempore durant, quòd perpetuabuntur in xl. annos per litis conteſtationem. Quod tamen intelligo habere locum inter creditorem & debitorem, non tamen extenditur ad perſonam fideiuſſoris: quia interruptio facta per citationem, vel litis conteſtationem cum reo principali, non interrumpit nec perpetuat quo ad fideiuſſorẽ: iſta eſt gl. notabilis ſecundum Bar. ibi nume. 5. in l. cùm quis. §. ſi quis pro reo. in verbo, annus. ff. de ſolutionib. ita tenet idem Barto. etiam per illam gloſſ. in l. ſi fideiuſſor. in §. fin. ff. mandati. & illam gloſſ. ſequitur Alex. in l. mora rei. ff. de verbo. oblig.

Regvla vii.

Actio pœnalis nõ tollit rei perſequutoriã, nec ecõtra. tex. eſt in l. ancillæ. C. de furtis. & in l. ſi pro fure. in §.

in §.j.ff.de condit.furti. & in l.si pigno. in §. cùm furti. ff. de furtis.

Fallit primò in pœna conuentionali, vt in l.rescriptum. §.si pacto.ff.de pactis.

Secundò fallit, quando pœna esset extraordinaria, vt in l.iiij.aliàs tertia,in §.fi.ff.nautæ caupo. & stabularij.

Tertiò fallit, quando actio non esset pœnalis à sua origine: sed ex postfacto efficeretur pœnalis propter contumaciam rei, vt in actione, quod metus causa. nam si reus constituat rem, non condemnabitur ad quadruplum: vt in l.si cum exceptione.in §.si quis. & in §.hæc autem actio. ff. de eo quod metus causa.

Quartò fallit quando intentaret contra diuersas personas, vt in l.manifestatissimi.in §.tales.C.de furtis.

Quintò fallit quando resultaret contrarietas, vt in l.j.& ibi Doctores.C.de furtis.

Sextò fallit quando in pœna inesset persecutio, vt in l. hoc edicto.ff.de publicanis & vectigalibus.

REGVLA VIII.

ACTIO personalis non datur contra singularẽ rei successorem, vt in l.j.in §.si hæres.ff.ad Treb.& in l.fin. §.fi.in §.Lucius Titius.ff.de contrahen.empt. & in l.non aduersus.C.si cer.pet.

Hanc regulam limitat Soc. in regula clxxvj. quem refert, licet corruptè, vbi ponit alias duas limitationes ad hác regulam Paulus Parisius in consi.32.nume. 117.in j. volu. suorum consiliorum. Octo limitationes, vbi notabiliter tractat materiam, ponit Francis.de Ripa in d. §.si hæres. à nume.2.vsq; ad nume.18.

REGVLA IX.

ACTIO pignoratitia directa non nascitur nisi prius soluto debito, vt in l.si rem.la j.in §.omnis. ff. de pignoratitia actione.

Hanc Regulam limita iiij.modis, vt per Antoniũ Negusantium de Fano, in tract.de pignorib. in ij.membro septimæ partis, nume.8.

REGVLA X.

ACTIO pignoratitia directa, soluto debito creditori, competit debitori ad repetendum pignus. Hác Regulam probat tex.in l.si rem.§.omnis.& in l.solutũ. in §. si in sortem.& in §.solutam. & in l.debitor. in §.soluta.ff. de pignora.actio.

Hanc Regulam ampliat xv.modis & limitat viij. modis Antonius Negusantius de Fano, in tract.de pigno. iij. memb.vij.par.princ.nume.9.vsq; ad fi.

REGVLA XI.

ACTIO ex pacto nudo non orit: vt in l. iurisgentiũ. §.sed cùm nulla.& §.quinimò.& §.Marcellus. ff. de pactis.& in l.legẽ.C.eod.tit.tex.cũ gl.in §.in personã. Institu.de actio.gl.in l.petẽs.C.de pact.& in l.lecta.ff.si cert. pet. & in l. si vnus.i §.pactus.ff.de pact. Circa quã Regulã vltra Soc.in regulam ix.qui eã ampliat duobus modis, & limitat quatuordecim, vide Ias.qui ponit supradictam regulam cum duabus ampliationibus, & decem & sex limitationibus.in d.§.sed cùm nulla: à nume.4.vsq; ad nume. 27.eandem Regulam ponit idem Ias.in l.lecta.nume.12. ff.si cer.pet.Franciscus Purpuratus in d.l.legem.nume.48. cum seq.Fel.in c.j.nume.3. de pactis.

Amplia hanc Regulam xv.modis, & limita lxvij. modis, notab.per Andream ab Exea in libro pactorum, in iij. parte rubricæ: à nume.273.vsq; ad fi. Sed hæc regula hodie de iure nostro regio locum non habet, vt probat text. in l.ij.titu.viij.lib.iij.ordina.quæ lex corrigit omnes leges probantes hanc regulæ opinionem: & concordat cũ tex. in c.j.de pactis.

REGVLA XII.

ACTIO non datur solu.matri. hæredi mariti ex pacto facto per mulierem in contractu dotis, quod satisfaciat creditoribus habentibus hypothecata prædia data in dotem. Hanc Regulam probat text. & ibi Doctores in l.ex conuentione.C.de pactis.

Ampliat primò etiam si prædia dotalia ab hærede mariti possideantur solu.matri. ita Bal. in l.si cùm tibi. C.qui potiores in pignore habeantur.Phil. Dec. in l.dotis. C.de collationibus.Soc.in consi.78.in iij.vol.

Secundò ampliatur etiam si iuramentum in pacto interuenisset: quia & si maius robur adijciat vt equidem stipulatio facit, tamen intelligitur secundum naturã actus: vt in l.fi.C.de non num.pecu. ita tenet Alex. in l.ij.in §. voluntatem.in pen.col.ff.solut.matri.Phil.Dec.in consi.180. nume.3.& 4.

Tertiò amplia secundum Pau.de Cast.in d.l.ex conuentione. q̃ non solùm procedat quando matrimoniũ est solutum morte mariti, verùm etiamsi sit solutum per diuortium, pro quo facit: nam etiam isto casu militat ratio cessantis interesse, ergo militat legis dispositio, vt in l.illud.cũ vulgaribus.ff.ad leg. Aqui.

Quartò ampliatur supradicta regula quæ loquit de pacto, vt habeat locum etiam si stipulatio interuenisset: vt expressè dicit tex.in d.l.ex conuentione.

Quintò ampliatur vt hæres agens ex tali pacto repellatur, non tantùm exceptione q̃ sua non intersit, sed tanquã agens de facto & sine actione, ita vt à iudice repelli debeat, etiam muliere quæ conuenitur non opponente: iuxta gl.in l.vbi pactum.C.de transactio. quia cùm tex. in d.l. ex conuentione.dicat actionem competere non posse, de notat q̃ ipso iure hæres actionem non habeat, vt patet ex his quæ dicit ibi Bar.col.pen.bene facit gl.in c.j.in verbo, non potest.de reg.iur.lib.vj.tex.& quod ibi not. Ias. in l.j. in prin.ff.de verb.oblig.

Limita primò supradictam regulam, vt licet hæres nõ possit agere post matrimonium solutum ad obseruãtiam pacti pro futuro tempore, potest tamen agere pro præterito si quid est solutum: vt tenet gl.in d. l.ex conuentione. in fi.in verbo, non potest. cum qua transeunt Doctores communiter ibi.

Secundò limita, quando dos vel pars eius ex dispositione legis, & statuti, vel pacti, deberet remanere penes hæredes mariti, etiam præmorientis: quia tum certũ est semper q̃ interest mariti & hæredũ q̃ soluatur creditoribus: & quando valeat tale pactum vel statutum colligitur ex lege, Bebius Marcellus. ff. de pactis dotal. & ex dictis per Bal.Nouellũ in tract.de dote, in vij.parte, priuilegio xxj.

Tertiò limita, quando mulier adulterium viuente marito, vel eo mortuo stuprum viduitatis tempore commisisset: quia interest hæredis solui creditoribus habentibus hypothecam in fundo: & ita videtur cessare ratio dictæ l. ex conuentione.ex quo hæres potest dotem retinere propter adulterium quod maritus viuens ignorauit, vel morte præuentus non potuit accusare: ita prosequitur Alex.in l. rei iudicatæ.ij.notabili.ff.sol.mat.

Circa quam limitationem, an sit vera, vel non, est notãdum q̃ Pau.de Cast.in l.sororem.C.de his quibus vt indignis.mouit prædictam quæstionem, & determinat q̃ sicut mulier propter adulterium constãte matrimonio perdit dotem: ita propter stuprum viduitate durante. idem tenet idem Paulus in l.fideicõmissum.C.de fideicõmissis.& in consi.147.incip.Reuocatur in dubium.per totũ, vol.ij. quam opinionem sequitur Augu.Arimin. in Additionib. ad Ang.in tract.malesiciorum: in parte, {che me hai adulterato.} nume.303.Gerardus de Petra Sancta in sing. 48. Hippo.in sing.234.& in singu.416.& in l.j. in §.itẽ diuus. nume.4.ff.de sicar.& in consi.13.nume. 16. eandem opinionem sequitur Pala.Ruui.in repetitione rub.de dona.§. lxvij.num.6.& in §.lxxxj.nu.6. Franc. de Ripa in rubr.de iud.num.21.Ias.in l.ij.num.6.ff.sol.mat.Ioannes de Neuizanis in sua Sylua nuptiali lib.ij.nu.44.Cifuentes in l.xiij. Tauri, nu.4.vbi pro hac opinione Pau.de Cast.allegat glo. in Authent.sacramentum.in verbo, contractis.C.quando mulier officio tutelę fungi potest.& tex.de iure nostro regio

regio in l.iiij.in fi.tit.iiij.lib.v.ordinamenti. & pro ista opinione Pau.de Cast.allegatur communiter tex. & ibi gl.& Bart.in l.pen.ff.de adulter. vbi probatur ꝙ qui offenditur ex adulterio constante matrimonio, offenditur ex stupro viduitate durante.

Contrariam tamen opinionem tenet Alex. de Imo. in l.sororem. C.de his quibus vt indignus. quē sequitur Ias. sibimet contrarius, in l.fideicommissum.nume.3.C.de fideicommis.Decius in c.pastoralis.nume.8.de iudic.& in l.cùm quædam puella.nume.12.ff.de iurisdict.omniũ iudi. Gulielmus Maynerius in l.in ambiguis,pro dote.nu.208. ff.de reg.iur.Carolus Molineæus in consuetudinibus Parisiẽ.in tit.j.§.xxx.q.xxviij.nume.142.Barthol. de Chassa. in consuet.Burgun.in titu. {Des droits.} rub.iiij.§.vj.fol. 156.col.j.versi.sed quæro.pro qua opinione est tex. in l.si vxor.in §.j.ff.de adult.& in l.rei iudicatæ.§.hæredi. vestimorum.ff.sol.matr.& hanc opinionem Alex.sequit̃ Crottus in l.iiij.§.Cato.col.iiij.versic.pro quo etiam adhuc. & in eod.§.lect.ij.versic.vij.quærit Bar. col.pen. ff.de verbo. oblig.vbi pro hac opinione Alex. dicit ꝙ leuius est crimẽ stupri quàm adulterij: quia leuius punitur, vt in §.itẽ lex Iulia.Insti.de pub.iudic. iuncto text. in c.non offeramus. xxiiij.quæst.j.& quia minor est iniuria quæ fit defuncto, quàm illa quæ fit viuenti, vt not.Bart.in d.l.fideicõmissum.Item pro hac opinione Alex.facit: nam vidua luxuriosè viuens patitur easdem pœnas quas mulier secundò nubens infra annum luctus de iure Ciuili, vt in §.fi.in authen.de restitutionib.colla.iiij. & ita tenet supradicta glo. in auth.sacramentum.in verbo, contractis.quam glossam sequitur Philippus Decius in l.j.col.ij. C.de secund. nupt. Hippoly.in singul.dclxxxviij. quæ pœnæ,enumerãtur in d.l.j.C.de secund.nupt.sed inter illas non enumerat̃ amissio dotis: ergo dicendum est dotem amissam non esse. & hoc modo arguendi vtitur iurisconsultus in l. patre furioso.ff.de his quæ sunt sui vel alieni iuris. mulier enim infra annum luctus secundò nubens solùm amittit ea quæ habuit à maritò, titulo lucratiuo: sed dotem à marito non habet, ergo, &c. pro qua opinione est text.expressus in d.l. iiij.titu.iiij.lib.v.ordina.quæ sic debet intelligi, licet allegetur à Cifoentes pro opinione Pau. de Cast. vbi probat lex illa quòd mulier quæ commisit stuprum post mortem viri, tantummodò debet amittere acquisita constante matrimonio, quæ applicantur hæredibus mariti. sed lex illa de dote nihil dicit, & sic cùm sit pœnalis potius est restringẽda, quàm amplianda, vt tantummodò loquatur in casu in quo loquitur: & hæc opinio Alex. videtur mihi magis vera & æqua per suprà dicta. Bene tamen verum est ꝙ Andreas Alciatus in tract.præsump.in ij.regula, præsumptione ix. nume. 5. ponit concordiam inter has duas opiniones, scilicet, si mulier commisit stuprum infra annum luctus, tunc procedat opinio Pau.de Cast.aliàs post annum opi. Alex. quam opinionem sequitur egregius D.Didacus de Couarruuias in sua Epitome quarti libri Decretalium, in ij.par.cap.vij. §.vj.nume. 10. eandem concordiam inter easdem opiniones posuit Ioan.Garronis in Authentica, eisdem pœnis.num.18.C.de secund.nup. quæ concordia nõ videtur necessaria, cùm vt suprà dixi, opinio Alex. sit magis vera, nisi tantummodò ad limitationem dictæ l.quartæ, scilicet, an mulier quæ commisit stuprũ post annum luctus, d.l.iiij.in ea locum habeat.

Regvla XIII.

ACtio ex delicto pœnalis non transit in hæredem: ita probat tex.in l.pupillum.§.in hæredem. ff.de reg. iur.& in l.j.ff.de priuatis delictis. & in l.j. C. ne ex delictis defunctorum.

Limita primò vt isti hæredes teneãtur quatenus locupletiores facti sunt, vel in quantum ad eos peruenit, vt in d.l. vnica: quia iniquissimum est ex delicto alterius alterũ locupletari.facit etiam tex.in l.si ipsa res. ff.quod metus cau.

Secundò fallit, quando à lege pœna imponit̃: tunc enim transit in hæredem, vt in l.iij.in §.ꝙ autem. ff. quod quisque iuris.in primo intellectu glossæ magnæ,

Tertiò fallit, vbi pro pœna delinquẽtis causatur exceptio: tunc transit in hæredem etiam lite non contestata, vt in d.§.ꝙ autẽ.ex altero intellectu glossæ: & ita tenet Xuarez in alleg.xxvj.in secundo dubio, in fi.vbi ponit exẽplũ.

Quarto fallit, in quasi delictis, in id quod peruenit ad hæredem: quia quamuis pœna iudicis qui litem suam fecit non transeat in hæredem, transit in id quod peruenit: vt in l.in hæredem.ff.de calumniatoribus.in l. seruo. in §. cùm prætor.ff.ad Treb.

Quintò fallit, quando actio pœnalis descendit ex contractu, & commissum est delictum extra contractum: vt in l.fi.de nautico fœnore. vbi hæres debitoris pœnæ obtraiectitiam tenetur: aliud est si delictũ circa contractum fieret, vt in l.ex contractibus.ff. de actionib. & obligatio.

Sextò fallit, quandocunq; res esset cunsumpta per hæredem: vt in d.l.si ipsa.ff.quod met.cau.

Septimò fallit, etiam lite nõ contestata: sed vbi processum est contra contumacem ex primo decreto quod habet vim litis contestationis, vt faciat actionem transitoriam, argumento tex.in l.vt perfectius. C. de anna. exceptione.& in l.si eum.in §.qui in iniuriarum.ff.si quis cautionibus.& in l.j.ff.ex quib.cau.maiores.gl. sing.in §. pœnales.Institu.de perpe.& tem.actionib. vbi dicit solam libelli oblationem absq; litis cõtestatione facere transmissionem actionis pœnalis.nec obstat tex. in l.j. ff. de requirend.reis.quia ibi loquitur in delictis publicis.

Octauò fallit, in prælato cuius prædecessor deliquit, nõ suo nomine priuato, sed prælati vel dignitatis: vt in c.cùm delictis. & ibi Innoc.de ordine cognitionum. & in c.j.& ibi Doctores, de solutionibus.Bal.in d.l.j. C.ne ex delictis defunctorum. Anto. de Butr.in c.j.§.quibus.de priuileg. Io.And.in c.j.vt lite non contestata. cum similibus.

Nonò fallit in conditione furtiua, quæ ex varijs figuris causarum oritur.nam datur in id quod non peruenit, vt l. si pro fure.ff.de condictione furtiua.& ibi glo.quæ reprobantur per Bar.in d.l.j.ff.de priuat.delictis.nu.2.dicentem illic esse speciale propter frequentiam delicti, sicut in simili dicitur in adulterio, vt in l.transigere.C.de transact.

Decimò fallit, in casu legis, Caius. ff.ad Syllan. vbi secũdum Bar.in d.l.j.ff.de priuat.delictis. fuit ibi inflicta pœna ipso iure, ob non vindicatam mortem defuncti: quod apparet, quia possessor illic conuenitur petitione hæreditatis à fisco: vt in l.j.C.de his quibus vt indignis. & in l.in cognitione.ff.ad Syllan.& sic agitur illic non ad pœnam imponendam, sed ad impositam ipso iure exigendã: vt in l. commissa.ff.de publi.& vectig.& in d.§.ꝙ autem.

Vndecimò fallit, in hæredibus vsurarij qui non solùm de iure Canonico, vt in c.tua nos.& in c.Michael. de vsuris.verùm etiam de iure ciuili ex communi omniũ sententia tenentur restituere in solidum: quia de iure ciuili nõ repetuntur per actionem ex delicto, sed per conditionẽ indebiti, vel sine causa: ita tenet Innoc.c.Michael. de vsuris. Io.And.in addition.ad Spec.tit.de confessis. §.postremò. versic. sed nunquid confessus. Feder.de Senis in consi.11. Bal.in d.l.j.C.ne ex delictis defunctorum. & ibi Salic.nu. 8.idem in auth.ad hæc.C.de vsuris.Bar.in d.l.j. num. 8. ff. de priuatis delictis. Anan.in c.tua nos.de vsuris.

Duodecimò fallit, de iure cano.vt in c.parochiano. de sepult.& in c.j.in fi.ibi, omnia plenè emendẽt rectores. & in c.in literis.de raptoribus.& in c.episcopũ.vj.q.vj. Quod tamẽ est verũ si lis fuerit cõtestata cũ defuncto, vel quatenus ad hæredes peruenit, ex quo Abb.in c.parochiano. de sepult.tenuit ꝙ vbi testator decessit sine confessione, hæredes eius non tenẽtur nisi prout de iure ciuili statutũ est: allegat pro sua opinione gl.ĩ c.à nobis.el ij.in finalibus verbis, in versi.hæredes quoq;.& ibi glo.de sent. excom. hoc etiã voluit Inno.in d.c.parochiano.Sed in hoc contra Abbatẽ est communis opinio Canonistarum & Legistarum:

imò

imò quod indistinctè de iure Canonico hæredes teneantur ad satisfaciendum pro delicto defuncti, dato quod lis cum eo non fuerit contestata, nec aliquid ad hæredes peruenisset: & hanc opinionem tenet Bar. inter Legistas, in l.j. ff. de priuatis delictis. hanc conclusionem indistinctè tenet glo. in c. fi. de sepult. in glo. fi. & in c. in literis. de raptoribus. in glo. hæredes. & intrepidè hoc affirmat in c. episcopus qui filios. in gl. hæredes. in fi. 12. q. 2. & est casus ad literam in d. c. si episcopum. ibi, ab hærede eius quæ iniustè ab illo ablata sunt, sine excusatione reddatur. & ibi glo. fi. affirmat dictam opinionem. idem tenet glo. in summa 24. q. 2. & in cap. Ecclesia. §. item peccato. in glo. conquisita. j. q. 4. & ibi Archidiaconus hoc tenet, dicēs omnes doctores suos hoc tenuisse. hoc etiam tenet Feder. de Sen. in consi. 21. Anto. de Butr. in c. 9. clericis. de foro compet. hanc opinionem sequitur d. Ias. in l. si eum. in §. qui iniuriarum. nume. 5. ff. si quis cautionibus. Rodericus Xuarez in alleg. 26. in ij. dubio. pro qua opinione facit text. in d. §. item peccato. el 4. j. q. 4. vbi dicit tex. quod neminem excusat ignorantia criminis, maximè quando ex eo vtilitas desendit ignoranti: veluti si quispiam de latrocinio & rapina filio suo ignoranti diuitias congreget, non excusat eū ignorantia quin post mortem patris teneatur restituere malè acquisita: & cùm hæc opinio sit in fauorem animæ & conscientiæ, absque dubio tenenda est: vt in l. sunt personæ. ff. de religiosis & sumptibus funerum. not. Doct. in c. in nostra. de testibus. & in c. si de re iudi. tex. & ibi Docto. in c. fi. de præs. & sic manet igitur vera conclusio, quod de iure Canonico heredes tenentur ex delicto defuncti: dato quod lis non esset contestata cum defuncto, nec aliquid ad eos peruenisset, non seruata distinctione Abb. Et ratio huius limitationis est vt anima defuncti à peccato valeat liberari, vt dicit tex. in d. c. in literis. in fi. ibi, condignè satisfaciant vt sic à peccato valeat liberari: & sic solùm in hoc attenditur vt anima defuncti à peccato liberetur, secundum Anchar. in cōsi. 411. incip. Et prima facie videtur. Quam limitationem intelligo veram quo ad interesse, damnū passo: non quo ad pœnam. ita tenet Floria. in l. inde Neratius. ff. ad legem Aquiliam. & sic vsque ad vires hæreditarias, & non vltrà, secundum Bar. in l. furti. C. de furtis. facto inuentario vel nō facto: per tex. in c. quanquàm. de vsuris. lib. 6. quia omnia bona defuncti sunt obligata pro satisfactione, vt in d. c. parochiano. cum alijs. hanc opinionem sequitur Bertachinus in tract. de Gabellis, in 4. parte princ. nume. 31. Phil. Probus in additionibus ad Ioannem Monachum, in d. c. quāquàm. nu. 15. Ex qua limitatione notabiliter infertur vnū satis quotidianū, quod si pater qui ex vsuraria prauitate multa acquisiuit, assignauit dotem filiæ suæ de bonis suis cùm bona ista transeant cum onere suo, vt in c. pastoralis. de decimis. quod legitur & notatur in l. si tamen. & in l. si me & Titium. ff. si cer. peta. poterunt hi à quibus fuerunt extorta, à filia per hypothecariam reuocare, secundum Bald. in l. penult. C. de ser. pig. da. manumisso. quam opinionem tenet notabiliter Pala. Ru. in repet. rubr. de don. §. 65. nu. 23.

REGVLA XIIII.

ACTIONES contrariæ quæ electione tolluntur, nec in eodem nec in diuersis libellis admittuntur. probat hæc Regula in l. j. & ibi gl. C. de furtis. & in l. quod in hęredē. §. eligere. ff. de tributoria. l. cùm filius. §. varijs. ff. de leg. 2. & in c. solicitudinē. el j. de appe. & in c. j. de postulatione prælatorum. lib. 6. & in c. gesta. 74. dist. & in c. quemadmodū. 33. q. 7. cum alijs iuribus similibus adductis per gl. in d. l. j.

Limita hanc Regulā vndecim modis, vt per Marian. Soc. in c. dilecti. nu. 35. vsque ad nu. 45. de libelli oblatione.

REGVLA XV.

ACTIO personalis ex testamento regulariter competit pro legatis, etiam de iure Digestorum. Hanc regulam probat tex. in l. si res. ff. de legat. 3. & in l. si tibi homo. in princip. ff. de legat. j. cum alijs. quæ actio personalis causatur ab aditione hæreditatis per quam quasi contrahitur cùm legatarijs & creditoribus, vt in l. apud Iulianum. §. fi. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. & in §. hæres. Instit. de oblig. quæ ex quasi contractu. glo. in l. vnica, in §. cùm igitur. C. de cadu. tollen. in verbo, cedere.

Amplia primò, vt procedat etiam pro legatis relictis in codicillis: nam si fiunt codicilli condito testamento, competit actio ex testamento directa: ita tenet Sal. in l. ij. in fi. post glo. ibi. C. communia de leg. Ias. in l. fi. col. fi. C. de codicil. pro quo videtur tex. in l. libertates, directæ. ff. de manumiss. testamen. vbi libertas directa dari non potest in codicillis testamento confirmatis, licet secus ab intestato: quod est verum, licet aliter teneat Niger in l. j. nu. 50. ff. de leg. j. si autem codicilli fiunt sine testamēto pro legatis relictis in eis competit actio vtilis ex testamento, non directa. gl. fi. & ibi Bar. in l. ij. ff. de testam. & in l. ij. in verbo, personalis. C. commu. de lega.

Secundò amplia vt procedat in legatis quæ conseruantur, per tex. in Auth. ex causa. C. de lib. præteritis. ita tenet Ias. in l. j. nu. 101. & ibi Fran. de Ripa nu. 41. ff. de leg. j. per text. in l. j. ff. de hæred. instituen. nec ad hoc obstat fundamentum Ioannis Ignei relatum per Nigrum in d. l. j. post numerum qninquagesimum, quod tunc debeat competere conditio ex lege, non actio ex testamēto irritato: quia respondeo quod respectu legatorum non censetur irritatū, imò respectu legatorum perinde est acsi hæres legitimus scriptus esset in testamēto: vt in d. l. fi. in fi. ff. de hæred. instit.

Tertiò amplia vt procedat etiam in legatis quæ conseruantur de iure speciali coniunctis personis, iuxta titulū. ff. de lega. præstan. ita tenent Bald. & Ange. in l. j. in fi. C. de bonorum possess. contra tabulas. Ias. in d. l. j. nume. 5. C. cōmunia de legat. licet contrarium teneat idem Ias. in l. j. nume. 102. ff. de legat. j. quem sequitur ibi Niger in num. 52. col. 29. versic. 3. procedit. & in col. 32. in fi. per d. Bar. in l. in testamento. in vlti. q. ff. de condit. & demonstr. vbi quando conditio habetur pro impleta de iure speciali fauore libertatis, iuxta text. in l. si peculium. §. is cui seruus. ff. de statu liberis. non competit actio ex testamento, sed actio in factum, vel officium iudicis. Sed prædictum argumentum Iasonis contra Bald. & Ange. non obstat: quia arguit ex diuersis habentibus rationem diuersam & separatam: nam quando conditio habetur pro impleta de iure speciali quod tunc legatū conseruetur, illud est contra verba & mentem testatoris, nimirum si non competit actio ex testamento: secus in legatis quæ conseruantur per titulum de legatis præstandis, & sic illa conseruatio fit secundum voluntatē ipsius testatoris qui voluit legata præstare: hinc videmus quod vbi habetur conditio pro impleta de iure cōmuni, quia stat per hæredem quo minùs impleatur, tunc actio competit ex testamento: quia habetur pro impleta, secundum voluntatē testatoris: ita tenet Bart. in l. in testamento. in vlti. q. quem sequitur Ias. in d. l. j. nu. 107. ff. de leg. j.

Limita primò vt non procedat quando conseruantur legata per titulum, si quis omissa causa testamenti. & hærede repudiante ex testamento in fraudem legatariorum, & adeunte ab intestato: nam cessat actio ex testamento & competit actio in factum prætoria: ita Bar. in l. si pecunia. ff. si quis omissa causa testamenti. per illum text. quem sequitur Ias. in d. l. j. nume. 108. & in l. si hæredis seruus. in ij. notabili. ff. de leg. j.

Secundò limita & intellige hanc Regu. vt hodie competat via executiua pro legato relicto in testamento: ista est gloss. notab. quam ibi sequitur Ange. nume. 57. in Authent. de hæredibus & falci. in §. illud. in verbo, decreto. collat. j. quam opinionem sequitur Alex. in l. 6. nume. 3. & ibi Ias. nume. 6. C. de edict. diui Adria. tollen. idem Ias. in l. pactum inter hæredem. nume. 7. ff. de pactis. Segura in l. si ex legati causa. nume. 66. ff. de verb. oblig. & hanc opinionem tenet etiam Rodericus Xuarez in l. post rem iudicatam. fol. 123. colum. ij. in fine. versic. sextus casus. num. 1. cum sequentibus. ff. de re iudicata. licet Alexand. sibimet contrarius

contrarius teneat contrariam opinionem in l.si cùm dotẽ. in §.eo autem tempore.nu.6.ff.solu.matri. & in l.ait prætor.in §.j.nu.5.ff.de re iudi.quem sequitur Philippus Decius in d.l.fi.nu.16.C.de edict.diui Adria.tollen.Alias limitationes ad hanc regulam ponit Ias. in d.l.j.nu.4. C. commu.deleg.& in d.l.j.nu.110.ff.de leg.j.& ibi Franc. de Ripa nu.47.cum seq. Niger nu. 47. quas referre non laboro cum facilè inueniri possint. Effectus autem vtrum actio competat ex testamento vel in factum, ponit Ias. in locis suprà allegatis.

REGVLA XVI.

ACTIO ex pacto nudo in ligis & treugis bene oritur & ideo omnis pœna in tali pacto apposita est efficax ad agendum cùm sit inducta ad non delinquendum, vt in l.non impossibile.ff.de pact. & quia pacta publica non egent fomento verborum, vt in l.cõuentionum. ff.de pact. ita tenet Bal.in c.j.nu.1 t.de pactis.quem sequitur Ias. in l. iurisgentium.in §.sed cùm nulla.nu.23.ff.de pact.& in l.lecta.num.12.ff.si cer.peta.facit tex.in c.noli existimare. 23. q.2.& in l.fidem rumpens.C.de infamibus.

Amplia primò vt etiam talia pacta per successorem reuocari non possint:ita tenet Alb.in l.conuentionum. ff.de pactis.& in l.digna vox. C.de legibus.

Amplia secundò vt etiam Papa possit compellere principes ad seruandã pacem inter eos contractam, vt in c.nouit.de iudicijs.ita concludit Martinus Lauden. in tractatu de confœderatione principũ.notabili 29. incip. Papa pôt.

Tertiò amplia vt non solũ procedat in pactis pacis, sed etiam in pactis treugæ:ita notabiliter tenet Philippus Corneus post alios doct.per eum allegatos in j.parte consiliorum,consi.175.incip.præsens consultatio. Philippus Decius in consi.531.incip.accuratè diligenter.

Quartò amplia si durante tempore treugæ aduersarius frangeret mihi fidem: quia tibi propter hoc non debeo frangere,ita tenet Anto.de But.in c.peruenit.el ij.de iureiur.num.4.Martinus Lauden.in tract. de confœderatione princ.notab.16.incip. in treugis.

Limita primò vt non procedat, quando alter ex contrahentibus efficeretur bannitus:quia tunc non esset sibi seruanda fides:ita tenet Paris de Puteo in tractatu de re militari,lib.9.c.19.& hoc intelligo quando efficeretur bannitus post datã fidẽ: secus si tempore pacti erat iam bãnitus: ita tenet Alb.in d.l.conuentionũ.ff.de pactis.vbi se remittit ad ea quæ dixit in l.pſenti.C.de his qui ad eccle. cõfug.

Secundò limita vt non procedat quando fides rumperetur ex noua causa:ita tenent Bar.& Ang. per tex. ibi in l. aut facta.in §.causas.ff.de pœnis.cũ similibus: quos sequit Corneus in j.vol.consiliorũ,consi.151.& 4.vol.cõsi. 248.

Tertiò limita vt non procedat quando pactum esset resolutiuum pacis vel treugæ: & ideò vt si in cõtractu pacis apponatur pactum ꝙ liceat alteri fœdera pacis rũpere, tale pactum non valet:ita tenet Bal.in Auth. sacramenta puberum.nu.2.C.si aduersus venditionem.quem sequit Corneus in dicto tractat.de priuilegio pacis, priuileg.92.

Quartò limita, vt nõ procedat in fide data hosti per priuatum:quia illa est non seruanda:secus in fide data per Capitaneos & Duces belli:ita tenet Corneus in d.consi. 175. pro quo facit id quod tenet Martinus Laud. in tracta. de confœderatione principum, notabili 49. vbi dicit ꝙ hosti publica fides seruanda est, licet priuata fides seruata nõ sit, allegat Bal.in l.pacisci.ff.de pactis.

REGVLA XVII.

ACTIONE pœnali sublata durat hypothecaria. hãc Regulam ponit textus in lege, intelligere. C. de luitione pignoris.

Ampliatur primò vt etiam procedat in præscriptione: quia sublata personali per præscriptionem triginta annorum, iuxta l.sicut.C.de præscript.30.vel 40.annorum.hypothecaria quæ aliquando durat longiori tempore, durabit adhuc donec durat eius vita: iste est tex. & ibi glo. in iij.exemplo, quam ibi sequuntur Bal.& Sal.in d. l.intelligere.Pau.de Cast.in l.eos qui.nume.2. C.de vsu.

Secundò amplia vt procedat si personalis esset sublata confusione, scilicet si creditor successisset debitori, & esset grauatus per fideicommissum de restituenda hæreditate alteri:quo casu actio personalis esset confusa per aditionem, vt in l.debitori. C. de pact. tamen tunc hypothecaria remanet, vt in l.debitor.ff.ad Trebel.& not. Alex. in d. l.debitori.& est tex.& ibi glo.in l.ex sextante. §. Larinus. ff.de exceptione rei iudi.gl.& Bal.& Sal.in d.l. intelligere.

Tertiò amplia vt procedat etiã sublata obligatione fideiussoria:quia durat etiam hypothecaria, vt fideiussor qui pro me intercessit, & dedit etiam pignora meo creditori, instituit me hæredem:nam dum ego succedo meo fideiussori, extinguitur dicta obligatio fideiussoria, ita quòd creditor meus non poterit me hæredem fideiussoris mei conuenire obligatione fideiussoria, cum illa sit sublata per confusionem: sed obligatio hypothecaria, quã res data est pignori à meo fideiussore adhuc durat, & creditor poterit agere contra me hypothecaria ad dictam rem: vt est text.in l.cùm quis.§.fina.& ibi hoc declarat Barto. ff.de solu. Ratio est, quia obligatio fideiussoria nec à principio nec ex postfacto stare nõ potest sine principali.ita notatur in l.si hæres pecuniam.ff.ad Trebel. sed hypothecaria potest stare sine principali ex post facto, licet nõ à principio, vt in l.non intelligere. C.de luitione pignoris: & ita tenet Pau.de Cast.in l.fi.C.de fide instr.

Fallit primò quando sententia absolutoria lata est in fauorem debitoris contra creditorem: quia per eam tollitur obligatio principalis & hypothecaria, vt in l.deferente.ij. respons.ff.quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.

Secundò fallit si creditor deferat iuramentum, & debitor iurat se non esse debitorem:quia tunc non solùm non tollitur obligatio principalis: sed etiam hypothecaria: vt in d.l.deferente.& in l.soluitur.§.fina.ff.quibus modis pignus vel hypotheca soluitur.

Tertiò fallit quando principalis actio seu obligatio tollitur per pactum seu conuentionem, quia tunc intelligitur etiam sublata hypothecaria vna cum ea, vt in l. soluitur. in prin.& in §.j.ff.quib.mod.pig.vel hypoth. soluitur. & in l.cùm soluendæ.ff.de distract.pignor.

Quartò fallit si debitum solutum fuit creditori, vel etiam creditori creditoris, vel alio modo satisfactum de voluntate creditoris, vel si ad tempus fuit obligatum certum pignus, vel sub aliqua conditione quæ posteà non fuit verificata, nec euenit:istis enim casibus sicut tollitur obligatio principalis, ita hypothecaria: vt est tex. iuncta glo.in l.item liberatur.in prin.ff.quib.mod.pig.vel hypoth.solui. habetur per glo.& Sal.in d.l.intelligere.

REGVLA XVIII.

ACTIO extinguitur si creditor succedat debitori: ita probat tex.in l.debitori.& ibi glo.ij. allegat concordantes.C.de pactis.& in l.Mutianæ.in fin. ff.de condit. & demonst.Ratio huius Regulæ secundũ Bar.in d.l.debitori.in ij.oppositione, sumitur à contrarietate: quia in eadẽ persona actiua & passiua obligatio esse non potest: quod clarius explicat in l.si vxor.C.de bon. author. iudi. possid.

Amplia primò non solùm habere locum in hærede, sed rùm etiam in fideicommissario vniuersali: ita Bald.in d.l. debitori.nume.4.& facit, nam fideicommissarius talis ad actiones passiuas tenetur, vt in l.j.in prin.ff.ad Treb. ergo in eo militat ratio supradicta, & sic idem ius, vt in c. translato.de constit.

Secundò amplia in fisco hærede, vt in l.Vranius. ff.de fideiussoribus.

Tertiò ampliatur vt nedum actio sed & obligatio, non tantùm ciuilis sed & naturalis extinguatur aditione hæreditatis: ita concludunt Doct.in d.l.debitori.& probatur in l.debitor.ff.ad Trebel. quia cùm ibi sit speciale, ergo in contrariũ est ius cõmune, vt in l.ius singulare. ff. de legib.

Quartò

Quartò ampliatur vt nedum ope exceptionis, sed etiã ipso iure sit actio extincta: ita Bar. in d. l. debitori. versi. ad primum. quod est vtile propter ea quæ habentur in l. cum quis ita. in §. qui ita. ff. de verb. oblig.

Quintò ampliatur vt econtrà procedat si debitor succedit creditori: ita tenet glo. in d. l. debitori. probatur etiã in l. Stichum. §. aditio. ff. de solutio. facit, quia creditor & debitor sunt correlatiua: ergo dispositũ in vno, in alio dispositum videtur, vt in l. fi. de acceptillatio. Et ita tenet Bal. in Rub. C. de rebus creditis.

Limita primò non procedere quando creditor fuit hæres pro parte: quia tunc pro ea parte tantùm confunditur actio, vt in l. licet. C. ad legem fal. & in l. si ab eo. C. de neg. gest. facit, quia hæres non tenetur seruare factũ defuncti, nisi pro ea parte pro qua est hæres, vt in l. cùm à matre. C. de rei vendicat. Ratio horum est, quia licet hæres & defunctus dicantur vna & eadem persona, vt in Auth. de iureiu. à moriente præstito. in §. j. colla. v. istud est verum pro ea parte pro qua est hæres, & non vltra: vt est glo. fi. in l. ij. C. de hæred. actio.

Secundò fallit quando hæres fecisset inuentarium, vt tenet glo. ij. in d. l. debitori. quam Bal. ibi sequitur nu. 2. & in alijs locis adductis per Alex. ibi, col. iij. vult enim gl. illa ꝙ facto inuentario per creditorem hæredem debitoris effectum, durat actio & non confunditur: & illam glo. sequitur Pau. de Cast. ibi, col. j. mouetur glo. per tex. in l. fin. §. & ipse. C. de iure delib. & ita glo. intelligit ibi Barto. quamuis cum ea non teneat.

Tertiò fallit quando essemus in actione reali, quæ non confunditur: ita Bal. vbi adducit rationem prædictæ limitationis in d. l. si vxor. quem sequuntur Alex. & Soc. in d. l. debitori. nume. 3.

Quartò prędicta Regula habet locum in creditore succedente effectualiter, qui adit: ita probat tex. cum concordantibus in d. l. debitori. quæ aditionem considerant & actiones tunc competentes extinguuntur: secus in eis quæ posteà nascuntur, & sic ex causa hæreditaria, quia qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi: vt in l. in delictis. in §. extraneus. ff. de noxal. & ita declarat Areti. in consil. 148.

REGVLA XIX.

ACTIO oritur ex pacto nudo donationis: vt in l. si quis argentũ. in §. sin autem. C. de dona. Fortunius Garcia latissimè in l. legitima. nu. 6. ff. de pact. Soc. in consi. 53. volu. 4. col. 3. incip. viso instrumento donationis.

Amplia primò vt procedat in donatione remuneratoria: ita Io. de Imo. & Rom. in l. in ædibus. §. j. ff. de dona. & in l. iurisgentiũ. §. quinimo. nu. 19. ff. de pact. vbi post alios per eum allegatos tenet contrarium. mouetur, quia tex. in d. l. si quis argẽtũ. est correctorius, & ideò strictè interpretandus: sed opinio Imo. & Roma. videtur mihi verior: nã ille qui habet rem ex donatione propter benemerita, non dicitur illam habere ex titulo lucratiuo, sed potius ex oneroso: vt in l. sed si lege. in §. consuluit. ff. de peti. hæredit. ita tenet Panor. in c. cùm ecclesia. nu. 4. de simo. Sed absurdũ est melioris conditionis esse illũ qui habet rẽ ex titulo lucratiuo, quàm qui habet titulum onerosum: iuxta gl. in §. item si quis. in verbo, in fraudem. Instit. de actio. cogita tamen circa hoc: sed verior & tutior videtur mihi opinio Imo. & Roma. quam ante eos tenuit Alber. in l. ambitiosa. in prin. ff. de decretis ab ord. faciend.

Secũdò amplia vt procedat in donatione causa mortis, secundum glo. in l. cùm pater. in §. Mæuio. in verbo, donabat. ff. de leg. 2. quæ ab omnibus approbatͬ, secundũ Corneum, in cõsi. 237. j. col. versi. donatio causa mortis. vol. 4. Roma. in sing. 522. Tiraquel. in legibus connubialibus, in gl. 3. 75. Ias. in §. in personam. num. 71. Instit. de actionib.

Amplia tertiò in pacto nudo donationis ob causam: ita Io. Fab. in §. aliæ. Instit. de actionib.

Amplia quartò, ꝙ non solùm procedat in fauorem donatarij, sed etiam in fauorem donatoris: ita concludit Rip. in l. fi. q. 30. C. de reuocand. donat.

Amplia quintò, vt procedat in pacto nudo donationis propter nuptias: ita Cy. & Bal. in authen. eo decursum. C. de donat. ante nupt. quos sequitur Io. Bapt. Caccialupus in tract. de pactis. q. 13.

Amplia sextò ꝙ in tantum procedat ꝙ etiam donatio hodie est contractus nominatus, secundum glo. in l. in ædibus. in §. è rebus. ff. de donat. ita concludit in d. l. fi. q. 35.

Septimò amplia vt non solùm procedat, quando datio vel traditio interueniret in pacto, sed etiam si in illo pacto nudo donationis factum promittatur: ita tenet Alex. in l. iurisgentium. §. sed cùm nulla. ff. de pactis. reprobata opinione Bar. quæ contrarium tenet in l. si vnus. in §. pactus ne peteret. nume. 12. ff. de pact. de quo vide Fortuniũ Garciam in c. j. nu. 38. de pactis.

Octauò amplia etiam si donatio sit mista cum constituto: exemplum potest poni quando debens centũ scienter constitueret ducenta: nam respectu centũ prius debitorum erit constitutũ, & respectu aliorum centum erit donatio, quæ etiam nudo pacto producit actionem: gloss. & Bar. in l. hactenus. §. si quis centum. ff. de constit. pecu.

Limita primò vt non procedat in pacto de donando: quia tale pactum non produceret actionem, cùm aliud sit donatio aliud pactum de donando: ita tenet Sali. in l. ij. ff. de condict. ob cau. Imo. in l. in ædibus. in §. j. col. j. ff. de donat. Alex. in l. iurisgentium. col. pen. ff. de pact. Galiaula in Rub. ff. de verb. oblig. in iiij. q. Aret. in consi. 28. Mathesillanus in notab. 46. Purpuratus in l. j. nu. 65. ff. de iurisdict. om. iudi. quæ limitatio est tenenda, quãuis Fortunius Garcia in l. legitima. in ij. col. & in l. iurisgentium. nume. 3 t. ff. de pactis. tenuerit contrarium.

Secundò limita vt nõ procedat in pacto nudo donationis præsumptæ: ita tenet Bar. in l. iurisgentium. in §. quinimò. ff. de pact. Alex. in l. si aliquam rem. vbi Claudius de Seysello nu. 5. dicit istam esse communem opi. ff. de acqu. poss. Soc. in consi. 44. circa fi. vol. 4. Iacob. de Nigris videtur etiã tenere hanc opin. in l. j. in tertio fundamento quartæ limitationis, ad Regulam, ꝙ dominium rei legatæ trãsit recta via in legatarium. ff. de lega. j. Pau. de Monte Pico in repet. l. in quartam. col. 31. ff. ad legem Falcid. quã limitationem declarat vt procedat de iure Ciuili, non autẽ de iure Canonico: ita Lancelotus Galiaula, licet sub dubio firmat, in d. Rub. ff. de verb. oblig. quod audacius ante eũ tenuit Corneus in consi. 228. vol. 3. nu. 15.

Tertiò limita vt non procedat in casu posito à Mathesillano, vt in singu. 27. incip. Not. ꝙ si promitto.

REGVLA XX.

ACTOR tenetur edere reo instrumenta ad exceptionem fundandam. hanc regulã ponit Bart. in l. & quia diuo. nu. 1. in j. lectura. C. de eden. per tex. in l. non est nouum. & in l. iustum. eo. tit. quẽ sequitur Alex. ibi. Hanc Regulam dicit esset communem & latissimè eam examinat Francis. Purp. in d. l. & quia diuo. vbi eam quadrupliciter limitat, à nu. 8. vsq; ad nume. 16.

REGVLA XXI.

ACTOR tenetur sequi forum rei: ita probat text. in l. iuris ordinem. C. de iurisd. om. iudic. in l. in criminali. eod. tit. in l. fi. vbi in rem actio. de iure Canonico tex. in c. cùm sit generale. de foro cõpe. & in c. si clericus laicũ. eod. tit. facit etiam tex. in l. 3. in prin. ff. de alie. iud. mut. cau. facta. ibi, quia si cum eo qui alterius prouinciæ est experiar, in illius prouincia experiri debeo. Hanc regulam limitat octo modis Bar. Soc. in reg. x. vndecim modis limitat Marian. Soc. in d. c. cùm sit generale. à nu. 8. vsq; ad nu. 18. de iure nostro Regio limitatͬ hæc regula quatuordecim modis, vt in l. 32. tit. 2. par. 3. & in l. 4. tit. 3. ead. part. & in fin. Bartho. Soc. ponit mirabilem cautelam per quã ferè nunquam actor sequeretur forum rei.

Amplia hãc regulã vltra eos duobus modis, vt p Alex.

Losæum in d. l. iuris ordinem.in nume.8.vbi etiam ponit alias tres limitationes.

Limita etiã quinquaginta & duobus modis, vt ꝑ Spec. in tit.de cõpe.iud.adito.in §.generaliter, num.1.cum seq.

REGVLA XXII.

ACTORE non probante reus debet absolui: ita probat tex.ĩ l.qui accusare.C.de eden.de iure Regio tex. in l.309.tit.2.part.3.& in l.j.tit.6.lib.j.fori: etiam si reus nihil præstet probationis vel defensionis. Hanc regu. ampliat duobus modis & limitat 15.modis Hippo. de Marsi. in l.de minore in §.tormenta. ff.de quæst. vltra quas limitationes vide alias per Fran.Purpu.in d.l.qui accusare.à nume.8.vsq; ad fi. vbi notab. declarat materiã huius regulæ.

REGVLA XXIII.

ATTESTATIONES testiũ licet sint inualidæ, de cõsensu tñ partiũ cõualidari possunt. Hanc regulã ponit Bal.per tex.ibi in l.fin. nume.1.C.de test. glo.in c.cùm causam quæ inter Archiepiscopũ.eo.tit.de testibus.

Limita primò nisi testes fuissent recepti ante litem contestatã, & sic in casu nõ permisso:quia regulariter nõ possunt recipi testes lite non cõtestata, vt per totũ, vt lite non contestata.nã tunc tales attestationes inualidæ nõ possunt cõualidari de consensu partiũ:ita concludit Bal.in l.j. ff.de ferijs.& in Auth.si quis in aliquo.C.de eden. Ratio supradictæ limitationis est, quia litis cõtestatio & similes actus qui sunt de substantialibus iudicij,non possunt tolli cõsensu partium:ita notab.concludit glo.in c.de causis. de offic. deleg. & sic iste defectus non potest suppleri consensu partium:aliàs autẽ secus,scilicet si testes non iurati deposuissent:nam tunc licet eorum dicta sint inualida, possunt tamen conualidari partium consensu: & ita debet intelligi glo.in d.c.cùm causa.

Secundò limita, in dictis testiũ qui corrupti deposuissent,non possunt cõualidari cõsensu partiũ: ita concludit Bar.in Auth.atqui semel.C.de probat. vbi etiã dicit ꝙ illud quod solemus dicere ꝙ publicatis attestationibus non sunt alij testes recipiendi super eisdem articulis, debet intelligi & limitari nisi interueniat consensus partium: ita tenet Abb.in c.fraternitatis.de testibus.quod dicit cõmuniter teneri Paul.Pari.in d.c.fraternitatis.nume.53.de testib.

Tertiò limita si attestationes essent nullæ eò quia receptæ per iudicem incompetentem non possunt cõualidari consensu partiũ,per id quod habetur in toto tit. C.si à nõ cõpetenti iudice.& in c.at si clerici.de iudicijs.quod verũ puto,nisi sua iurisdictio posit prorogari cõsensu partiũ, per id quod habetur in l.ij.ff.de iudi. & in l. si qui ex consensu. C.de episco.aud.tractat notab. Ias. in l.j.§. & post operis, nu.11.cum alijs.ff.de no.ope.nuncia.

REGVLA XXIIII.

ACTVS & dispositio verificantur in prima vice: ita probat tex.in l.boues.in §.hoc sermone. ff.de verbo, signi.hanc Regulam ponit Bar.in l.j.ff.ad l.Iuliam maiest. & in l.dotis.la ij.ff.de iur.dot. hanc Regulam limitat quatuor modis Socinus in regu.13. in posterioribus duobus modis per Dominum Bernardum de Luc.in reg.614.

Amplia pluribus modis & limita 7.modis, vt per Feli. vt in c.innouamus.de treug.& pace.nu.3.cũ seq.alias limitationes ad hanc Regulam vide per Pau.Paris. in cõsil.14. nu.14.in 4.volu.per Carolum Ruinum in consil.62.nu.7. volu.3.& per Ias. in l.duobus.in §.ei qui.nume.2.& 19.& 20.ff.de iureiur.& in l.diuortio.in §. ꝙ in anno. nume.12. ff.solu.matrimo.

REGVLA XXV.

ACTVS intermedius vitiat stipulationẽ, hãc Regulã probat tex.in l.continuus.ff.de verbo.oblig.

Limita hanc regulã 4. modis vt per Franc.de Ripa in l. stipulatio ista.§.qui præsens.nu.17.ff.de verb. obli.

REGVLA XXVI.

ACTVS nullus executioni mandatur, licet nullus remaneat, hanc Regulam ponit Præpositus, vbi eam quadrupliciter limitat in d.c.dilecto. nu.85.de appel.

REGVLA XXVII.

ACCVSANS aliquem tenetur se inscribere ad pœnã talionis.probatur hæc Regula in l.fin. C.de accusa.& in Auth.sed nouo iure.C.de adulter.per totum. C. & ff.ad Turp.& de calumniat. de iure Canonico probatur in c.j.& 2.2.q.3.& in c.j.2.& 3.& 4.5.q.6.in c.qui crimẽ. 2.q.8. De iure Regio probatur in l.5.& 7.tit.20.lib.4.fori.& in l. 19.& 26.tit.j.part.7. & in l.92.styli & ita concludit Ias.in l.transigere.nume.3.C.de transact.& in consi.2. num.11. vol.j.Alex.in consi.11.nu.7.vol.1.hanc dicit communem opinionem Matth.de Affli.in cõsti.Neapol. lib.j. rub.14. nu.49.& in eod.lib.rub.21.nume.5.Et dicitur ille calumniator qui falsa crimina scienter proponit, vt probat text. in c.si quem.in §.notandum. 2.q.3.& in l.j.in §.calumniari.ff.ad Turp.ita concludit Fel.& Io.de Imo. nume.1.rubri.de calũniat.& ibi doct.Bar.in d.l.j.ff.ad Turp. D.Bernar.de Luco in pract.c.59.& sic propriè dicitur quis calũniari quando ex certa scientia iniustè agit vel resistit:ita tenet Iacobus Spiegel in suo Lexico iuris,in verbo,calumnia.Andreas Alciatus in l.si calumniantur.ff.de verb.sign. & ista pœna talionis fuit in lege veteri constituta, vt apparet Exod.xxj.cap.Deuterono.xix.posteà fuit translata ad leges xij.tabularum,vt patet in tit.xj. de iniurijs . teste ibi Spiegel & Ioan.Oldendorpio nu.4. & sic constat legislatores diligenter legisse tabulas Hebræorum : posteà tamẽ fuit reuocata prætorij iuris clementia, vt testaẽ Aulus Gellius lib.19.Noctium Atticarum: vbi asignat duas rationes,scilicet incommoditatem legis, & rependendæ pœnæ,id est retaliandæ difficultatem: de qua pœna meminit Diuus Augustinus in c. pen.14.q.j. sed de iure Canonico & Ciuili vt suprà patet,fuit introducta.

Quam Regulam limita 4.modis,vt per gl.in l.3. C.qui accusare non possunt.in verbo, pagina.quas ampliori stylo sequutus est Host.in c.super his.de accusat.Lucas de Pẽna ponit alias limitationes ad hanc Regulam in rub. C.de delat.lib.10.& melius quàm alibi limitat hanc Regulam 18.modis, vbi latisime prosequutus est hanc materiam Ioan.Igneus in l.fideicommissum.nume.119.vsq; ad nume.163.ff.ad senatusconsultum Syllanianum.

Est tamen notandum ꝙ de consuetudine prædicta Regula non seruatur,& sic valet cõsuetudo per quã pœna talionis est sublata:ita tenet Bar.in l.si cui.ff.de accu. quẽ sequuntur Ang.& Sal.in Auth.sed nouo iure. C.de adulter. Hippo.de Mar.in pract.cri.§.sequens.21.Lancel.Decius in l.transigere.C.de transf. Philip. Decius eius frater in l.si fugitiui.num.22.C.de seruis fugit. Nicolaus Belon in consi.44.nu.12.Fel.in c.super his.nu.5.de accus.And.Alcia.in lib.8.parergon.c.8.Ratio est, ne propter antiquum rigorem accusatores retrahanẽ ab accusando, & sic delicta remanerent impunita,contra tex. in l.ita vulneratus. §.pen. ff.ad leg.Aqui.in c.vt famæ . de sententia excom. & hanc opinionem firmat esse veram Matth.de Affli.in constitu. Neapoli.lib.j.rub.51.nu.1.& in lib.2.rub.13. nu.5.

Quod tamen in testibus non habet locum,sed procedit nostra Regula:ita ꝓbat tex. ĩ l.j.§.præterea.ff.de sicar.vbi probatur ꝙ falsus testis in causa homicidij punitur tanquã homicida,si dolo malo deponat:& ita per illum tex.tenet Bal.in c.j.in §.iniuria.de pace iura.firm.in vsi.Feu. & in l. 2.C.de rebus creditis.Corset. ĩ sing.incip.testis.el 12. Ias. in l.& si lege.nu.5.C.si contra ius vel vtilitatem publicã. & in l.si duo patroni.§.fi.num.5.ff.de iureiur. in §.item si quis postulante.nume.64.Institu.de actioni.Barth. Chass. in consue.Burgund.rub.j.in tit.{des iustices.} fol.14.col. iiij.nume.15.pro quo est glo.in c.rex debet furta.23.q.v. probatur de iure nostro regio in l,26.titu.11, part.3. & in l.83.Tauri.

REGVLA XXVIII.

ACCVSATIO facta de crimine,vel inquisitio, tãquam commisso certo tempore vel loco,si probetur de alio

de alio tẽpore vel loco, debet sequi absolutio. hæc Regula probatur in l. denuntiasse. in §. quid tamen. ff. de adul. ponitur per doct. in l. si per alium. in §. docere. ff. ne quis eũ qui in ius vocatus est vi eximat. Ias. in l. interpositas. C. de trãs. Florianus in l. si cui. ff. quemadmodum seruitutes amittantur. Ang. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de infamibus. Canonistæ in c. licet causam. de probationibus.

Limita primò quando locus vel tempus non esset variabile: quia esset impossibile ꝙ sit nisi vnum: quia tunc licet non probetur locus vel tempus in accusatione deductum, debet sequi condemnatio ex quo locus vel tempus non alterat ipsum factum vel pœnam: ita tenet Ange. de Perus. in d. §, quid tamen. nume. 4.

Secundò fallit quando inquisitus esset cõfessus delictũ: ita tenet Ang. in l. si vacantia. col. xxxiij. versi. quæro si inquisitus. C. de bonis vacantibus. lib. x. de quo vide Bal. qui videtur aliter dicere in l. quoniã. in fi. ff. de his qui no. infa.

Tertiò limita quando in inquisitione esset clausula, quę cõmuniter solet apponi, videlicet, super quibus omnibus & singulis procedere intendit simul & diuisim, & omni meliori modo quo potest: ita tenet Bal. in l. & si seuerior. C. de his qui not. infa. Flor. in l. in delictis. in §. si detracta. in fi. ff. de noxa. Ang. Aret. in tract. maleficiorum, in parte, super quibus omnibus & singulis. num. 4.

Regvla xxix.

ACCVSATVS non potest recusare accusatorẽ suũ post nomẽ rei receptũ inter reos. probat hęc Regula in l. is qui reus. ff. de pub. iud. in l. neganda. C. qui accus. non pos. in c. neganda. iij. q. iij. de iure Regio tex. in l. iiij. titu. j. part. vij.

Limita hanc Regulam decem modis, vt per Marianũ Socinum in c. ex literis. à nume. 69. vsque ad nume. 79. de mutuis petitionibus. vbi in nume. 65. ponit quando dicatur nomen rei receptum inter reos.

Regvla xxx.

AD compromissum faciendum iudex partes litigãtes cogere non potest. ita probat glo. & ibi Bart. in l. furt. in §. qui ius. ff. de his qui nòt. infa. tex. in §. fi. & ibi Ang. in Authen. vt litigantes iurent. collat. viij. in §. fi. & ibi Bald. in iij. col. de rescrip. Bart. in l. congruit. ff. de offic. præsidis. Bald. in procœmio Decretalium, num. 28. glo. & ibi doct. in l. j. in §. & post operis. ff. de no. ope. nunciat. quod etiam hodie est decisum, ꝙ etiam inter consanguineos non habeat locũ ĩ pragm. xxv. de Seguuia. anni M. D. XXXIIII.

Hanc regulam limita tribus modis, vt per Ias. in l. quidam existimauerunt. num. 4. ff. si cert. peta. quas limitationes posuit Iacobinus de Sancto Georgio in l. si verò. nume. 2. C. de iudicijs. Septem limitationes ad hanc regulam posuit Feli. in rub. de treuga & pace. vbi notabiliter tractat materiam: quam regulam latius explicabimus infrà, in Regu. incipiente, Affines.

Regvla xxxi.

ADMINISTRATORES seu officiales, vt sunt tutores, curatores, & similes, non possunt emere res illorum seu bona, cuius vel quorũ administrant: facit & probat tex. in l. si in emptione. §. fi. ff. de contrahen. empt. vbi dicit tex. ꝙ tutor non potest emere rem pupilli, glo. in l. cùm ipse. C. eod. tit. ibi, dum dicit, habet locũ hęc in omni officio publico vel priuato. & si isti contrahunt puniuntur, vt in l. non licet. ff. eod. titu. vbi text. dicit ꝙ amittunt rem, & condemnantur in quadruplum. facit etiã text. in l. qui officij. ff. de contrah. emp. & in l. j. & ibi doct. C. de cõtractibus iudicum. in l. plebiscito. ff. de offi. præsidis. not. in l. aufertur. in §. j. ff. de iure fisci. Hæc Regula probatur in tutoribus & curatoribus in l. j. titu. v. lib. v. ordina. & in l. xiiij. titu. vlti. lib. viij. ordina. & in l. iiij. titu. v. part. v. hanc Regulam ponit Socinus in Regu. cclxxviij. vbi eam limitat septem modis.

Et quia Socinus tantummodo ponit regulã in officialibus administrantibus iustitiam, diuidam eam in duas partes. In j. parte ponam vltra eum Fallentias alias in istis officialibus qui iustitiam administrant. In ij. parte quid in curatoribus & tutoribus: quæ est magis necessaria.

Primò fallit vltra Socinum supradicta Regula, nisi officialis emit rem quæ fuit patris vel antecessoris sui. ita probatur in d. l. qui officij. & in l. milites. ff. de re milit. & not. in d. l. principalibus. maximè per Ro. Ratio est, quia nihil tam proprium est filio quàm patris successio: vt in Auth. quibus mod. natu. effician. legiti. in §. igitur. colla. vj.

Secundò fallit nisi contractus confirmetur silẽtio xxx. annorum: ita concludit Azo in Summa C. de contra. iudi. quam sequitur Matthæus de Afflict. in cap. j. §. si verò. nume. 18. de feud. Guar. atque Castaldiæ. in Vsib. feud.

Tertiò fallit nisi officialis emat finito officio, & sic tẽpore syndicatus, vt in d. l. j. C. de contrac. iud. & not. glo. in d. l. qui officij. & ita tenet Ias. in d. l. principalibus. num. 4.

Quartò fallit vt nõ procedat dicta regula in vltima voluntate: & ideo officialis durante officio potest hæres institui & sibi fieri legatum: vt in l. non dubium. in prin. versi. potestate. C. de testamen. & ibi Bar. & doct. quã opinionẽ sequitur Ias. in l. principalibus. nume. 2. in fin. ff. si cert. pet.

Quintò fallit in officiali qui caperet donationẽ remunerationis causa, durante officio: vt in l. Aquilius Regulus, vbi Bar. in iij. oppositione. num. 1. ff. de donationibus.

Sextò fallit in officiali recipiẽte pignus: ita tenet Bar. in l. in quorum. ff. de pigno. contra glo. ibi. quã doctrinã Bar. sequitur Bertachinus in tract. de Gabellis. in iij. parte principali. nume. 10. Ias. in d. l. principalibus. no. 3. Fran. Aret. in l. Gallus. in §. & quid si tantum. num. 19. ff. de lib. & posth.

Secunda conclusio huius regulæ, scilicet ꝙ tutores non possunt emere rem pupilli: & sic in consequentiam ꝙ nõ valeat donatio vel alia dispositio à minore facta ad vtilitatem tutoris, vel curatoris, seu alterius administratoris: vt probant iura suprà alleg. Cuius Regulæ ratio est: quia tutores in hoc casu authoritatem pupillis præbere debent, & tanquam in re sua non possunt: vt in l. j. ff. de autho. tuto. quia tutor datus est pupillo vt eum tueatur, non vt eũ spoliet, vt in l. j. ff. de tutelis. & in §. tutores. Insti. de tutelis.

Secunda ratio est propter metum & reuerentiam quam pupilli habent tẽpore tutelæ, ob ius tutelæ ipsius vel administrationis: iste metus & reuerentia sufficit ad rescisionẽ contractus: tex. est iuncta glo. in l. j. §. quæ onerandæ. in verbo, metu. ff. quar. rer. actio non dat.

Tertia ratio est, quia aliàs tutores & alij administratores suos pupillos, & hos quos regerent spoliarent: ita dicit Alb. in l. j. ff. de tutel. facit tex. ĩ l. j. ff. de do. inter vir. & vxo.

Quarta ratio est vt sit supradicta regula introducta in fauorem minorum, ne decipiantur: vt in l. j. ff. de minor.

Quam Regulã amplia. Primò vt procedat etiã si pupillus sit hæres institutus & grauatus restituere hæreditatem tutori, non potest ipsi tutori restituere prædictã hæreditatem sine iudicis authoritate: quia nõ potest esse author in re sua, vt in l. j. in §. fuit quæsitum. ff. ad Treb. cùm prædicta restitutio sit ad vtilitaté tutoris: cùm in eũ trãseant actiones: vt in d. l. j. & per totũ, Inst. de fideicõmiss. hæred. ita tenent doct. in l. singularia. ff. si cert. peta. ita concludit Nicol. Bello. in lib. iij. supputationum. c. xiiij. & xv.

Secundò amplia vt in tantũ procedat ꝙ etiã non valet acceptilatio facta tutori vel curatori per pupillũ, seu alteri administratori durante tutela, neq; etiã quidẽ statim finita tutela: sed ex longo interuallo secus, quia tunc cessat ratio huius regulæ, arg. l. si ventri. in fi. ff. de priui. credit. & in l. j. in §. quæ onerandæ. ibi, in summa si incontinenti impositum sit quid liberto, quod oneret eius libertatem, dicendum est exceptioni locum fore. ff. quarum rerũ actio non datur. Sed ex interuallo post redditas rationes & reliqua, cùm nemo videatur eum cogere, vt promittat, tum bene potest: quia qualitas iuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, vt in l. in delictis. in §. j. de

noxali.& ne officium sit alicui damnosum, vt in l.si quis. ff. si quis omissa cau. testamen. posset tamen minor læsus posteà restitui per l.j.ff.de minor.

Tertiò amplia vt etiam habeat locum in contractu donationis, quæ donatio tutori per pupillum fieri non potest: quod non solùm est verum in donatione immobilium, verùm etiam mobilium, vt in l.si ita.ff.de fideiuss. & in l.bonorum.ff.de verb.signifi.quod etiam intelligo non solùm habere locũ in tutoribus vel curatoribus, sed etiã in alijs: etiam si ipsos tutores vel curatores nihil tangat nõ valet supradicta donatio: vt in l.tutor ad vtilitatem. ff.de admini.tutor.& in l.fi.C.si maior factus. imò etiam si tutor in hoc casu pupillo præstiterit authoritatem, tenetur: vt in l.j.in princ.ff de tutelis & ration.distra. quia donare est perdere, vt in l.filiusfamiliàs. ff.de donat.

Quartò amplia vt etiã procedat in cessione: quia cessio facta per pupillum tutori, nõ valet: quia donationis vicem plerunq; habet, vt in l.pen.& fin.C.manda.

Quintò amplia vt non solùm habeat locum in persona tutoris & curatoris, verùm etiam habeat locum in persona cõsanguinei ipsius tutoris. Ratio est, quia fieret fraus de persona ad personam, vt in l. pupillus. in §.sed etsi per interpositam.ff.de admini.tut.not.in l.fraus. ff. de legibus. & in regula, quæ in fraudem.de reg.iur.lib.vj.

Sexto amplia vt etiã procedat in testamento facto ab adolescente in fauorem tutoris vel curatoris, quia etiam non valet, quia non liberè videtur factum vt decet: vt in l.j.C.de sacr.sanct.eccl.& in l.j.& per totum. C.si quis aliquem testa.prohibuerit. quamuis si aliud prohibitus fuisset institutus, valeret: vt in l.qua ætate.ff. de testam.

Septimò amplia vt supradicta regula habeat locum in custode: de quo potest. poni exemplum in c.cùm locum. de sponsa.vbi dicitur, ꝙ quando agitur de fœdere matrimonij, debet custodiri mulier in loco tuto: ꝙ si ista mulier esset minor, non posset contrahere cum custode. Ratio est, quia ratione metus videretur facere, vt in d.§.quæ onerandæ.idem est dicendum in minore qui est in carcere, ꝙ non possit contrahere cum Commentariensi, vt notatur in l.qui in carcerem.ff.quod metus causa.

Octauò amplia vt non procedat etiã si contractus fieret in præsentia amicorum: quia licet præsentia amicorũ tollat suspicionem, vt in l.transactionem. C.de transactio. tamen non tollit prohibitionem huius regulæ, licet contrarium teneat Bar.in repet.l.frater à fratre.nume.51.ff.de condictio.indebit. vbi expressè loquitur in casu huius regulæ: quem sequitur ibi Ias.in repetitione, num.42.Alex. in d.l.transactionem.nume.4.Sed contra Barto.& pro supradicta ampliatione facit tex.in l.xiiij.tit.xviij.lib.8.ord. in parte, {concegeramente.} que debet intelligi, id est publicè, sicut est quando fit in præsentia amicorum, quod dicitur publicè fieri.

Nonò amplia vt etiam hæc Regula habeat locũ, si contractus inter tutorem & pupillum fieret in præsentia iudicis. cùm iudex non possit legibus probantibus hanc Regulam derogare: quia inferior non tollit legem superioris, maximè prohibitiuam: vt in l.j.C.ne fideiuss. dot. dentur.in Clem.ne Romani.de electio. aliàs nunquam haberent locum constitutiones vel ordinationes prohibentes aliquid fieri, contra l.nemo.vbi doctor. ff. de leg.j.nisi iudex ex magna causa approbaret supradictum contractũ, vt si nimis vtile esset pupillo: vel aliàs, vt in l.si hominem. ff.manda.ita probat tex.maxima causa interueniente in l. iiij.titu.v.parti.v.

Fallit primò supradicta Regula, scilicet si tutor vel curator emat rem pupilli altero tutore authorizante: vt in l. iiij.& v.ff.de autho.tuto.& in l.non existimo. ff.de administr.tut.Ratio est, quia isti tutores habẽt authoritatẽ diuiduã: quod tamen intelligo verũ, vt suprà dixi, quando fieret etiã cũ magna causa, vt probat tex.in l.iiij.tit. v.part.v.

Secundò fallit quando tutor accepisset possessionẽ alicuius rei sibi debitæ, antequam fuisset tutor: vt in l.fistulas.in §.j.ff.de cõtrah.emp. Ratio est, quia agitur de executione alterius contractus & vacuæ possessionis, in quibus non requiritur authoritas præsidis, vt in l.j.C.quando decreto opus non est.

Tertiò fallit quando pupillus esset debitor tutoris: quia tunc poterit sibi soluere, si debitum esset pecuniarium: vt in l.quoties.in §.sicut.ff.de admini.tut. sed si res essent immobiles, requirerentur solennitates positæ in l. magis puto.ff.de rebus eorũ.& in l.si prædium. cũ alijs. C. de prædijs mino.not.doct.in l.singularia.ff.si cer.pet.& idẽ quod dictum est de tutore, quod potest sibi soluere, habet etiam locum in executore dato in testamento: ita tenet Io. Andr. in additionibus ad Spec. in tit. de instrumen. editio. in §. nunc aliqua.versi.xxix.nume.30. quem sequitur Bal. licet de Io. And.nullam mentionem faciat, in l.non est dubiũ. nume.4.C.de legibus.allegat tex. in d.l.fistulas. in §. fundum.eandem opinionem tenet ibi Pau. de Cast.& Ias.nume.4.in ij.limitatione. neq; talis executor propter hoc incidit in pœnam dictæ l.non est dubium.quam opin. sequitur Philip. Decius in consi.243. nume.3.

Quartò fallit quando pupillus factus maior approbauerit illum contractũ: vt in l.fin.C.si maior fact.in l.pupillus. in §.item ipse.ff.de administr.tuto.Quod tamen intelligo verum quòd valebit supradictus contractus à tempore approbationis, & nõ antè: cũ à principio nullus fuit, ob id non potest cõualescere: vt in l.quod initio.ff.de reg.iur.

Quintò fallit quandocunq; ex contractu resultaret cõmodum pupillo. Ratio est, quia cũ hæc regula fuerit introducta fauore pupillorũ, ne decipiant, & bonis suis priuentur: igitur in fauorẽ ipsorũ valebit: vt in §.j.Insti. de auth. tut.in l.nõ eo minus.C.de procu.gl.in l.ij. ff.de acceptilatio.tex.est in l.iij.titu.vij.lib.iij.fori. & in d.l.iiij.v.parti.v.

Sextò fallit in substitutionibus pupillaribus: quia non fiunt à pupillis tutoribus, & sic requirit ꝙ sint factæ ab ipsis pupillis: quia vbi verba non conueniunt, neq; dispositio, vt in l.iiij.in §.toties.ff.de dam.infe.& quia substitutio pupillaris potius est dispositio testatoris quàm filij pupilli: vt in l.Papinianus.in §.sed neque impuberis. ff. de inoffic. testat.& est prouisio patris magis quàm filij, vt in l. patris & filij. ff.de vulga.& pupi.& sic substitutio valet, vt in c.si pater.& ibi doc.de testam. lib.vj.

Septimò fallit quandocunq; fieret contractus cũ authoritate iudicis. Quod tamen intelligo verum, vt suprà dixi in ix.ampliatione, scilicet ꝙ causa debet esse maxima & iure conueniente: nam aliàs non potest minor etiam cũ decreto facere talem contractum, vt in l.j.& ibi Bar.C.si maior factus ratum habuerit. quem sequitur Barba. loquẽdo in donatione, in cõsi.60.col.xvij. versi. capio aliud dubiũ. in iij.vol.vbi dicit ꝙ in tantũ hoc procedit, etiam si minor iurauerit talem donationẽ. idẽ tenet in consi.41.in iiij.vol.

Octauò fallit quando pupillus esset ditissimus, & cõtractus factus vel donatio esset modicæ quantitatis: quia de modicis non curat prætor, vt in l. scio. ff. de restitutio. in integrum.& in l.cùm plures.in fi.ff.de administr. tut.

Nonò fallit in minore qui alienauerit aliquã rem pio loco, dum ibi custodiebatur professionis voluntariæ faciendæ causa, probat glo.j.in l.si quis Titio.ff.de lega. ij. ita tenet Bald.in l.generali.nume.3.C.de sacr.sanct.eccl. quam opinionem sequitur Paulus Paris.in c.in præsentia.nume. 37.de probatio.contra Abb.ibi, numer. 10. Circa quam quæstionem, vbi eam latissimè examinat, vide Andream Tiraquellum in legibus connubia. in glossa vj.numero 159.cum sequent. & sic licet, vt suprà dixi in vij. ampliat. quòd hæc regula habet locum in custode, tamen quando aliquis custoditur professionis voluntariæ faciendæ causa, non habet locum. est tamen verum quod ibi vult Tiraquel.loquendo in muliere quæ prohibetur contrahere sine licentia mariti, vt in l. quinquagesimaquinta Tauri, an possit facere cõtractum fauore ecclesiæ vel piæ

causæ:

causæ: & concludit ꝙ non, ibi in nume. 170. Ratio in qua se fundat est, quia talis prohibitio est in fauorem mariti introducta. Sed supradicta ratio cessat in casu nostræ regulę: quia talis prohibitio vt minor non possit contrahere cum tutore tantummodo, vt suprà dixi in prin. huius regulę, est introducta in fauorem ipsius minoris: & ideò procedit, & est vera nostra limitatio: & ibi Tiraquel. pro vtraq; parte refert plures doctores, quos propter prolixitatem non refero, cùm ibi in promptu videri possint.

REGVLA XXXI.

AEDIFICARE potest quis aut reficere fortaliciũ, vel castra, & ciuitates in suo. Hanc regulã probat tex. in l. per prouincias. C. de ædificijs priuatis. eandem regulã ponit Barto. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iure. nume. 7. & ibi Bal. & Ange. Ratio est, quia constructio ædificiorũ est de iure gentium. vt in d. l. ex hoc iure.

Limita primò nisi talia ædificia fierent ad æmulationẽ vel iniuriam alterius. ita probat tex. in l. opus nouum. ff. de operibus publicis. & ibi Bar. & in l. fluminum. in §. fin. ibi, nisi animo nocendi. ff. dam. infe. glo. in l. per prouincias. in verbo, sui dominij. C. de ædificijs priuatis. & in l. quicunque castellorum. C. de fundis limitrophis. lib. xij. in verbo, antiquitas. Bart in l. j. in prin. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine. & in l. fi. ff. de colleg. illicitis. nu. 3. Inno. in c. Pisanis. de restit. spol. Ang. in l. cum eo. ff. de serui. vrba. prædio. Ias. in d. l. ex hoc iure nume. 8. ibi Claudius de Seysello, nume. 16.

Secundò limita quãdo quis ædificaret in limitibus Imperij castrum vel fortalicium, vt in d. l. quicunq; castellorum. iuncta glo. ibi. Innoc. in d. c. Pisanis. Bar. in d. l. fin. ff. de colleg. illici. in d. num. 5. Ang. in l. xij. tabularum. num. 3. ff. ad legem Iul. maiesta. Ias. in d. l. ex hoc iure. ff. de iustitia & iure. nume. 12.

Tertiò limita quando ædificia præberent materiã seditionis & scandali, vt tenet glo. in d. l. per prouincias. Quia tunc publica vtilitas præfertur priuatæ: vt in l. Lucius. ff. de euictionibus. & in l. item si verberatum. cum similibus. ff. de rei vendic. Quod tamen intelligo esse verum, etiam si iste haberet licentiam Regis ad ædificandum fortalicium, quia si talis ædificatio præberet seditionis materiã, tunc illud priuilegium si ex postfacto incipit nociuum esse, debet reuocari: ita probat tex. in c. suggestum. de decimis. & in l. xlj. titu. xviij. parti. ij. & ita tenet Matthæus de Afflictis in constit. Neapol. lib. iij. Rub. xxix. nume. 5.

Quartò limita vt procedat ꝙ quis possit ædificare ad hoc quòd officium sit licitum: sed ad hoc vt castrum vel locus habeat iurisdictionem, vel ius ciuitatis aut municipij, hoc non licet sine auhoritate Regis. ita tenet Bar. in d. l. fi. ff. de colleg. illici. nume. 5. & in l. fi. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine. quem sequitur Claudius de Seysello in d. l. ex hoc iure. nume. 14. & ita debet intelligi dictum Inno. in c. cùm ab ecclesiarum. nume. 1. de officio ordinarij.

Quintò limita nisi per sententiam essent muri destructi: quia tunc non possunt refici vel de nouo ædificari sine licentia regis. ita tenet Ioannes Faber in l. seruus. C. de pœnis. quem sequitur Chassanæus in consuetudinibus Burgund. in titu. {Des foretz.} §. ix. nume. 4. Matthæ. Affli. in d. rub. xxix. nume. 6. pro qua opinione est tex. in l. sacra loca. in §. muros. ff. de rerum diuisione.

Sextò limita nisi esset cõsuetudo vt quis nõ posset ædificare castrum vel fortalicium: quia tunc illa consuetudo valet. ita tenet Chassanæus in d. tit. {Des foretz. §. ix. num. 4.

Septimò limita vt ista regula non procedat de iure nostro regio: vt in l. vij. tit. vij. lib. iiij. ordina. & in d. l. xlvij. Tauri, in fi. & in Pragmatica lxx. in antiquis. fol. 57. vbi habetur neminem posse sine licentia principis ædificare aut reficere Castella.

REGVLA XXXII.

AEDIFICARE & eleuare potest quis vsq; ad cœlũ domum suam. Hanc regulam ponit text. in l. altius. & in l. si in ædibus. C. de seruit. & aqua. in l. fi. in §. fin. ff. quod vi aut clàm. cum alijs iuribus allega. in glo. in d. l. altius. De iure nostro regio tex. in l. xxv. tit. xxxij. parti. iij. Hanc regulã ponit Soc. in regula cj. vbi eã quadrupliciter limitat.

Amplia primò vltra eum, quòd in tantum procedat regula nostra, ꝙ etiam si domus steterit per mille annos iuxta domum tuam non ædificata, probè potero eam ædificare. ita probat glo. in l. qui luminibus. in verbo, formam. in fi. ff. de seruituti. vrba. præd. & glo. in c. Abbate. in verbo, Alciatensem monachum. de verb. signi. ita tenet Ias. in §. æquè si agat. nume. 41. Insti. de actio.

Secundò amplia, etiam si eleuando quis domum suam officiat luminibus vicini: quia tunc potest prædictam domum eleuare, nisi ei debeatur seruitus altius non tollendi. ita probat tex. in d. l. altius. & in d. l. si in ædibus. & in l. cum eo. ff. de seruitu. vrba. prædio. etiam si vicinus esset minor vel pupillus: vt in l. altius. ff. si seruitus vendicetur. iuncta glo. ibi. Decius in l. nullus videtur. nume. 1. & ibi Cagnolus, nume. 4 ff. de reg. iur. Coras. in lib. iij. Miscellanæorũ. c. xxiiij. num. 3. Aymon consi. 84. num. 2. vol. j. Bertrand. in consi. xxix. nume. 2. & in consi. 224. nume. 1. volu. ij. & in consi. 67. nume. 1. vol. ij. primæ impreßionis.

Tertiò amplia procedere etiam si in totum obscurarentur lumina seu ædes vicini, vt in d. l. cum eo. & ibi hoc tenet Bal. & Pau. in l. binas ædes. nume. 2. in lectura Auenionensi. ff. de seruitutib. vrba. præd. Ang. nume. 1. in d. l. cum eo. & Cæpol. in tract. seruit. vrba. pręd. c. xxxix. nume. 1. in fi. licet Bartholomeus Socinus in dicta regula cx. in iij. fal. teneat expreßè contra hanc ampliationem: quæ opinio falsißima mihi videtur, maximè cùm text. in quo se fundat, in iure non reperiatur.

Limita primò hanc regulam vltra Socinũ, quando seruitus esset imposita per pactum: vt in l. inter seruitutes. cũ sequenti. ff. de seruitut. vrbanorum prædiorum. & ita tenet Corasius in l. j. nume. 17. cum alijs. ff. de seruitutibus.

Secundò fallit quando ædes vicini haberent lumen ex publico: quia tunc vicinus ædificando nocere non potest talibus luminibus: nam non licet vicino aliquid in publico facere, quin liceat alteri prohibere: vt ff. ne quis in loco publico. per totum. ita tenet glo. in l. fluminum. in §. fi. in verbo, non teneri. ff. de dam. inse. & ita tenet Barthol. Cæpola, vbi declarat istam limitationem, in tract. de ser. verba prædio. c. xxix. nume. 2.

Tertiò limita quando quis habet plures domus & legat vsumfructum vnius alicui: nam tunc hæres non potest obscurare domum vsufructuariam in totum: sed debet modicum lumen quod habitantibus sufficiat relinquere. ita probat tex. l. si is qui binas. ff. de vsufructu. & in l. binas ædes. & ibi glo. ff. de seruitutib. vrba. prædio. & ita tenet Ias. in d. l. ex hoc iure. nume. 15. ff. de insti. & iure. Hippolytus in singulari cliiij. Corasius in lib. iij. Miscellanæorum. cap. xxiiij. nume. 6.

Quartò fallit quando esset statutũ vel consuetudo ędificandi vsq; ad certã mensuram: vt est glo. in l. j. C. de ædificijs priuatis. & in l. qui luminibus. ff. de seruitu. vrbanorũ prædiorum. quas sequitur Barth. Cæpol. in tract. serui. vrbanorum prædio. cap. xxvij. nume. 5. Ioannes Coras. in l. j. num. 12. ff. de seruit. & in lib. iij. Miscellanęorũ. c. 24. nu. 8.

Quintò fallit quando quis ædificaret super re cõmuni ipsius laborantis, & eius cuius luminibus officit: quia tunc non potest obscurare lumina alterius domus quæ est propria dicti sui consocij: & iste talis ædificãdo tenetur formam antiquam seruare secundum quam erat ædificatum. & si nunquam fuit ædificatum super ipso pariete melior est conditio prohibentis: vt in l. Sabinus. ff. communi diuidundo. & in capitu. in re communi. & ibi Io. Andr. & Dynus de regu. iur. libr. sexto. & ita tenet Alber. in dicta l. altius. quem sequitur Cæpola in tractatu de seruitu. vrba. prædio. capitu. xxxvj. nume. 10. & capit. xxxix. nume. 3.

Sextò fallit quando area in qua fructus triturant & paleæ à fructibus discernuntur, non posʃit habere ventũ nisi ab vna parte: quia tunc ipso iure prædio vicini seruitus imposita esse videtur, ne posʃit altius tollere, & ventũ impedire: ita probat tex. & ibi doct. per eum in l.fin. in §.j. C. de seruit. & aqua. text. & ibi glo. j. & Ange. in l. Imperatores. ff. de seruitut. vrba. prædio. & ita tenet Io. de Imo. in l. si prius. nume. 9. ff. de no. oper. nuncia. Ias. in l. ex hoc iure. nume. 14. ff. de iustit. & iure. Ioan. Coras. in lib. iij. Miscellanæorum. c. xxiiij. nume. 4.

Septimò fallit quando quis ædificaret animo nocendi vicino, & sibi non prodeʃt: vt eʃt tex. iuncta glo. in l.j. in §. denique. el ij. ff. de aqua plu. arcen. & in l. flumminum. in §. fi. iuncta glo. ibi in verbo, non teneri. ff. de dam. infe. & ita tenent Cynus, Bald. & doct. in d.l. altius. per tex. in l. opus. ff. de operibus publicis. facit etiam tex. in l. qui data opera. in princip. ibi, sine lucro hoc affectauit. ff. ex quibus causis maiores. & hãc opinionem tenet Pau. de Caʃt. in d.l. cum eo. Philippus Decius in l. nullus. nume. 1. ff. de regu. iur. & ibi Hieronymus Cagno. nu. 4. Hippo. in sing. cliiij. Franc. de Ripa in l. de pupillo. in §. meminisse. nume. 34. per glo. ibi. ff. de dam. infe. Alex. in consi. 174. nume. 4. vol. ij. Stephanus Bertrand. consi. 329. num. 2. vol. ij. primæ impresʃionis. Aymon consi. 94. nume. 1. vol. j. Mar. Soc. Iunior in consi. 76. vol. ij. Corasius in lib. iij. Miscellanæorum capit. xxiiij. nume. 5. Alciatus in tract. præsump. iij. regula, præsump. xxiij. nume. 1. Ias. in l. ex hoc iure. nume. 8. ff. de iustit. & iure. Franc. de Ripa in l. quo minus. numer. 26. ff. de fluminibus. De iure Regio eʃt text. pro iʃta opinione in l. xix. tit. xxxiij. parti iij. & ibi glo. & iʃta opinio eʃt vera & communis vt ex supradictis doct. patet: licet Alberic. teneat contrarium in d.l. altius. & Ange. in d.l. cum eo. nu. 2. Florianus in l. Sabinus. nu. 2. ff. communi diuid. quæ opinio vt suprà diximus communiter à doct. reprobatur.

Octauò fallit in scalis: nam quis iuxta scalas ædificare non poteʃt, ita ꝙ luminibus earum officiatur, licet seruitus constituta non sit: ita tenet Bartholomæus Cæpola in tracta. seruitutum vrbanorum prædiorum. c. xxxix. nume. 4.

REGVLA XXXIIII.

AFFECTIO non petitur, nec eius ratione condemnatio augetur. Hanc Regulam ponit tex. in l. si seruũ. ff. ad l. Aqui. & in l. pretia rerum. & in l. in lege Falcidia hoc esse. ff. ad leg. Fal. & in l. vnica, in versi. ꝙ re vera. C. de sen.

Fallit primò quando vtilitas eʃt iuncta affectioni: vt in lib. in quo diu ʃtudui, & multum scripsi. & sic habet vtilitatem iunctam cum affectione: vt in l. videamus. ff. de in litem iurando. & ita tenet Alb. in l.j. eo. tit. secus si affectio sit sola.

Secũdò limita vt nõ procedat in casibus à iure expresʃis: ita videtur tex. in l. non tantùm. ff. de appella. & ibi eʃt vtile, quia vita prorogatur.

Tertiò limita non habere locum in minore: vt in l. si in emptionem. ff. de minorib. & ita communiter tenẽt doct. secundũ Pyrrhum. in l. quatenus. in ij. regula. ff. de reg. iur.

Quartò fallit in casu Legis, competit. in §.j. & ibi Albericus. ff. quod vi aut clàm. & in casu glossæ. in l. fi. in verbo, non habebitur. ff. de operis seruorum.

Quintò limita quo ad inducendam actionem quã affectionis ratio inducit in contractibus bonæ fidei: vt in l. cũ seruus. ff. mandati. quod intelligo si affectio fuerit honeʃta, secus si inhoneʃta: quia tunc non præbet actionẽ, nec auget cõdemnationem. ita tenet Albericus in d. l.j. col. ij. ff. de in litem iurando. secus tamen eʃt in actionibus ʃtricti iuris, in quibus affectio non inducit actionem, etiam si fuerit causa honeʃta: iʃta eʃt gl. in l. fideiussores. ff. de pact. in verbo, nec enim. quam vltra doct. ibi, præcipuè Iacobinum de Sancto Geor. sequitur Ias. in l. quidam cum filiũ. nume. 7. ff. de verb. oblig. & in l.j. nume. 7. ff. de in litẽ iurando. & in consi. 41. vol. iij. col. pen.

REGVLA XXXV.

AFFECTVS, licet non sequatur effectus, punitur. Hanc regulam probat tex. in l.j. §. diuus. ff. de sicar. & in l. is qui cum telo. C. eod. titu. & in l. si quis, non dicã rapere. C. de episc. & cleri. canonizata in c. si quis, non dicam rapere. de pœniten. diʃtin. j. & in l.j. in fi. ff. quod quisq; iuris. & in c. fi. de sponsa. cum alijs glosʃis allegatis per Hippolytum in d. §. diuus. nu. 3. & circa hanc regulã vide Felinũ in c.j. de præsump. & melius quàm alibi Tho. grammaticum, decisio. ij. nume. 2. cum alijs.

Hanc regulam ponit Socinus, vbi eam octo modis limitat, in regula xxxj. Latius ponit hanc regulam, vbi eam limitat octo modis Fel. in tract. de cogn. col. ij. cum sequẽtibus. quas limitationes ponit etiam Hippolytus in d.l. is qui cum telo. nume. 24. & in l. qui falsam monetam. ff. de sicarijs. num. 1. cum sequentibus. Decem limitationes ad hanc regulam ponit Matthæ. de Afsli. in conʃtitutionibus Neapolitanis, lib. j. rubr. xj. nume. 1. Circa quam regulam vide de iure regio legem ij. tit. iij. par. vij. Hodie tamen ad hoc vt incidat in pœnam, requiritur vulneratio: vt in l. ij. titu. xiij. lib. viij. ordinamenti.

REGVLA XXXVI.

AFFINES ad compromittendũ de litibus cogi posʃunt, quandocunq; cauetur per ʃtatutũ, quod ʃtatutũ in iure noʃtro validum eʃt: vt tenet Bal. in j. conʃtitutione Cod. §. quibus. quem sequitur Ias. in l.j. nume. 6. ff. de legibus. & ita etiam quòd prædictum ʃtatutum valeat, firmat Matthæus de Afflict. in decisionibus Neapolitanis, decisione xlvj. Curt. Iunior in l. fratris. nume. 2. C. de transact. Iacobi. de Sancto Georg. in l.j. num. 7. in j. lect. ff. de trãs. & in ij. lect. nume. 9. vbi dicit, quod iʃtud ʃtatutum eʃt fauorabile: quia eʃt introductum in odium litium. quod ante eũ tenet Bal. in l. qui se patris. nu. 16. C. vnde liberi. Tiraquel. no. in tract. de causa cessante. in j. par. in princ. nu. 34.

Amplia primò procedere etiam inter maritum & vxorem: qui licet non sint affines, sunt tamen principium & causa affinitatis. ita Bal. in l. affinitatis. C. cõmunia de successionibus. nume. 1.

Amplia secundò procedere inter sponsum & spõsam: secundum Ias. in l. quod Seruius. ff. de condict. ob causam. nume. 2.

Tertiò amplia procedere inter consanguineos spurios, quando agit inter coniunctos ex parte matris: secundum Alex. in l. ex facto. in §. si quis rogatus. ff. ad Treb. num. 5.

Quartò amplia etiam inter minores, secundum Pau. de Caʃt. in l. nam & poʃteà. in §. si minor. ff. de iureiur.

Quintò amplia in tutore & procuratore: nã licet aliàs iʃtæ personæ non posʃint compromittere sine speciali mãdato, vt in l. transact. & ibi doct. C. de transact. tamen quãdo eorum principales sunt coniuncti, bene posʃunt compromittere: ex quo non faciunt hoc voluntariè, sed ex necesʃitate ʃtatuti: ita tenet Ang. in l. nõ solùm. §. interdum. ff. de procur. Bald, Pau. de Caʃt. & Alex. in l. si plures. ff. de pact. Ias. in d.l. transactionis.

Sextò amplia procedere etiam si partes sint discordes in eligendis arbitris: quia tunc iudex solus eligit, & fit cõpromissum: vt in l. fi. §. electioni. C. de iudic. ita tenet Bart. in l. in venditione. in §. fin. ff. de bonis authoritate iudicis posʃidendis. & in l.j. in §. ex hoc rescripto. ff. de ventre inspiciendo. Alex. in l. de die. in princ. in ij. notabili. ff. qui satisda. cogan.

Septimò amplia, non solùm quando principalis litigator eʃt cõiunctus, sed etiã quãdo auctor eʃt cõiunctus, licet principalis sit extraneus: ita tenet Bar. in sua ij. disputa. incip. Pisanæ ciuitatis. & in l. procurator. la ij. ff. rẽ rat. hab.

Primò limita, duntamen cõpromissum petaẽ ab vna ex partibus: aliàs si non petaẽ, iudex nõ debet cõpellere partes de per se ad cõpromittendum: vt in l. iiij. in §. hoc autẽ iudiciũ. ff. de dam. infe. & quando petiẽ ab vna parte debet alia pars citari: ita tenet Alex. in consi. 82. vol. j.

Secundò

Secundò limita procedere, non quādo staret aliqua scriptura iurata: quia propter iuramentum non fit compromissum: ita tenet Pau. de Cast. in consi. 13. vol. 2. nu. 1. & 2. Alex. in consi. 37. vol. 2. nu. 16. Ias. vbi plures alleg. in l. fratris. C. de transact.

Tertiò limita procedere inter affines durante affinitate: secus autem si affinitas sit dissoluta per mortem: quia licet remaneat vinculum quo ad impedimentum matrimonij, tamen non remanet quo ad compromissum: ita tenet Bar. in l. cui eorum. in §. affinitates. & ibi Bald. & doct. ff. de postul. glo. & ibi Alex. & doct. in l. sed hoc ita. ff. de re iudi. Pau. de Cast. in l. tei iudicatæ. §. fin. in fin. ff. sol. matr. Tiraquellus in tract. de causa cessante, in prima parte, in princ. nu. 31. Et ex hoc infero cessare dictum statutum inter priuignum & nouercam mortuo patre, ex quo est dissoluta affinitas, secundum Bal. in l. affinitates. C. communia de successionibus. Pau. in consi. 80. vol. 2.

Quartò limita in causa feudali: quia illa cōpromitti non potest, non obstante prædicto statuto: ita determinat Andræas de Isernia in cap. 1. in §. si inter. de lege Corradi. in Vsib. feud.

Quintò limita in causa in qua agitur de vita & militia, in qua non compromittitur: nam æquiparatur feudali: ita Matth. de Afflict. in decis. 43. per totam. & in const. libr. 3. Reg. 18. Ant. Capitius in decisione 211.

Sextò limita quando altera pars haberet aliquam exceptionem litis finitæ, seu impedientem litis ingressum: quia non potest ea inuita fieri compromissum: ita Bal. Alex. & doct. in l. fratres. C. de transa. Bal. in l. si iudex. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Iaco. de sancto Georg. in d. l. fratris. num. 6. Ias. nu. 4.

Septimò limita quando altera pars haberet scripturā publicam liquidam, puta instrumentum, sententiam, vel obligationem. ita concludit Soci. in consil. 4. num. 1. vol. consiliorum. & in consi. 300. nu. 5. in 2. vol. consiliorum. Corneus in consi. 62. in 4. vol. Bart. in l. eleganter. in princ. ff. de cond. indeb. Iacob. de sancto Georg. in l. 1. in 2. lectura, nu. 7. de transact. & ibi Ias. nu. 13.

Octauò limita non procedere in spurio, qui litigans cū consanguineo suo non potest petere compromissum, ex quo non dicitur coniunctus. ita Bald. in l. id quod pauperibus. nu. 36. C. de episc. & cler. & in l. cum acutissimi. nu. 8. C. de fideicom. gl. in Clem. vnica, in verbo, liberi de baptismo. quam sequitur Guliel. Bene. in c. Raynuntius. in verbo, Rainuntius de Clera. nu. 23. Pau. Pari. in c. in præsentia. nu. 76. de probationibus. Quod tamen intelligo vt suprà dixi in 3. ampliatione quādo ageretur inter cōiunctos ex parte patris: secus si ex parte matris: quia tunc etiam spurius dicitur coniunctus, & petit cōpromissum: ita cōcludit Alex. post doc. in l. ex facto. in §. si quis rogatus. nu. 50. ff. ad Treb. Alex. in consi. 60. nu. 8. in 2. vol. consi.

Nonò limita nō procedere in causis criminalib. quia in eis non fit compromissum: vt est gloss. in l. transigere. C. de transa. quam sequuntur ibi Bal. & Sali. Feli. in rub. num. 2. de treuga & pace.

Decimò limita non procedere in articulo iuris: quia vbicunque vertitur dubiū quod in mero iure consistit, non debet compromitti, ex quo in iure ea sunt certa & liquida. ita tenet Bal. & Sali. in l. ancillæ. in princ. C. de furtis. Fel. in c. cum venissem. in prin. de iudi. Alex. in consi. 62. nu. 6. vol. 2. Ias. in cons. 26. & in consi. 35. vol. 1. Iac. de sanct. Georg. in l. 1. in 2. lectura, nu. 8. ff. de transact. quod tamen declara, vt per Iasonem in d. l. 1. nu. 19.

Vndecimò limita non procedere quando altera tātum ex partibus læderetur: vt notabiliter determinat Paulus de Cast. in consi. 320. nu. 3. & 4. vol. 1.

Duodecimò limita procedere inter affines coniunctos per legitimū matrimonium: secus per simplicē fornicationē: ita tenet Io. And. in c. non debet. de consang. & affinit.

Decimotertiò limita in causis mixti imperij: quia de iure non compromittuntur, non obstante prædicto statuto. ita tenet Bar. in l. nō distinguemus. in §. deliberati. ff. de arbitris. & in l. prætor. ff. de tutoribus & curatoribus datis ab his. quem sequitur Francis. Curt. Iunior in l. fratris. nu. 4. C. de transact. Iaco. de sanct. Georg. in d. l. 1. in 1. lectura, nu. 8. & in 2. lectura, nu. 8. ff. de transact.

Decimoquartò limita in causa appellationis: quia in ea nō potest peti cōpromissum non petitū in causa principali. ita tenet Pau. de Cast. in d. consi. 320. nu. 1. vol. 1. Iaco. de sancto Georgio, in d. l. 1. nu. 8. in 2. lectura. ff. de transact.

Decimoquintò limita non procedere in causa dandi tutelam: quia non potest compromitti, secundū Bar. & Bal. in l. prætor. ff. de tutor. & curator. datis ab his.

Decimosextò limita, quando coniunctus cederet suam actionem non coniuncto: quia licet cōpromissum fieret cum concedente, non tamē fiat cum cessionario. ita tenet Imo. & Alex. in l. si post diuortiū. in fin. ff. sol. matr. Matth. de Affl. in deci. Neapolit. decis. 74. facit tex. in l. Paulus respondit per procuratorem. ff. de acqui. hæred.

Decimoseptimò limita nō procedere inter consanguineos legitimatos. ita tenet Alex. in consi. 60. nu. 7. vol. 2.

Decimooctauò limita non procedere contra clericum coniunctū: quia cum sit statutū principis secularis, non potest ligare clericos: ita tenet Bald. in c. cum venissent. nu. 6. de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruand. quē sequitur Soci. in consi. 71. nu. 12. in 4. vol. consi. sed ipse clericus actiuè posset petere cōpromissum cōtra laicū cōiunctū, quia clericus gaudet statutis laicorū pro se, non autem contra se: vt habetur per Abbatē & Modernos in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. vbi Fel. nu. 81. Bar. & doct. in l. cunctos populos. C. de sum. trini. & fide cathol.

REGVLA XXVII.

AGNATIS vel cognatis deficientibus, coniugēs succedūt inter se, excluso fisco. Hæc regula probatur in l. maritus. C. vnde vir & vxor. circa quem text. vide Maturinū Montanum in Authent. de hæred. ab intest. ven. coll. 9. in regula 30. pag. 61. Ang. de Gambellionibus in tract. de testa. in glo. 4. nu. 19.

Hanc regulam amplia duobus modis, & limita sex modis, vt per Philippū Deciū in d. l. maritus. nu. 3. vsq; ad numerum 14. hanc etiam Reg. cum sex ampliationibus diuersis ab alijs duabus, ponit Guliel. Benedic. in c. Raynut. in verbo, & vxorem nomine Adelasiam. nu. 231. vsque ad numerum 240. vbi etiam ponit quinque limitationes ex limitationibus Decij, licet de eo mentionem non faciat.

REGVLA XXXVIII.

ALEGANS pro se aliquam legē fori, incumbit onus probandi illam esse vsitam & obseruatam. Hanc regulam ponit Rodericus Xuarez, vbi eam dupliciter limitat, vbi eam dupliciter limitat in proemio fori, fol. 3. pag. 2. in medio, cum fol. seq.

REGVLA XXXIX.

ALIENATIONI prohibitio facta hæredi, intelligitur facta hæredi hæredis. Hanc regulam ponit Bar. in l. filiusfamilias. in §. diui. ff. de legat. 1. nu. 21. per text. in l. sicut. in §. si debitor. ff. quib. mod. pig. vel hypotheca soluitur. qui licet loquatur in permissione, dicit idem esse in prohibitione: argumento legis, pater filio. in §. fundum. ff. de leg. 3. & licet doct. maximè Imola, dicant in illo textu opinionem Bartoli probari non posse, communiter tamen approbatur opinio Bar. eò quia hæres hæredis & testatoris esse censetur: vt in l. fi. & ibi doct. C. de hæredib. inst. & est text. clarus in l. hæredit appellatione. & ibi glo. ff. de verb. signi. & istam opinionem Bar. sequitur Alex. in consi. 56. volum. 1. And. Alciat. in d. §. diui. num. 43. Ias. in 1. lect. nu. 110. & in 2. lect. nu. 148.

Limita primò, si prohibitio in personam hæredis nominatim facta fuerit, puta Titium hæredem prohibeo: quia tunc non censetur facta hæredi hæredis, vt in l. Lucius. in §. 1. & ibi Bar. & do. ff. de leg. 3. quam opinionem sequitur Alciat.

Alciat.in d.§. diui.nu.41. & ibi Iaſ.in 1.lect. nu.112.& in 2.lect.num.159. Ioannes Gualdenſis de arte teſtandi,fol. 8.Cautela 2.num.3.

Quam limitationem intelligo veram,niſi teſtator prius nomen appellatiuum quàm proprium appoſuiſſet,vt ſi dicat,prohibeo hæredem Titium alienare:quo caſu prohibitio de non alienando comprehendit hæredem hæredis,vt in l.ſi ſeruus communis.ff.de ſtipulat.ſeruorum faciunt notata per Bar.in l.cum ita.in §.fin.ff. de condit.& demonſt. per doct.in l.quoties.ff.ad Trebel.& in l.1.C.de impuberum & alijs.per Canoniſtas in c.quoniã Abb.de off.deleg.

Secundò limitatur hæc 1.limitatio,quãdo teſtator adiecit quòd volebat talẽ rem in familia remanere,vel de nomine vel de genere ſuo non exire: quia tunc cum ratio ſit generalior quæ ampliat & declarat ipſum dictum , vt in l. cum pater.in §.dulciſsimis.ff.de leg.2.tunc quamuis prohibitio nominatim ſit facta,nihilominus ad hæredem hæredis eſt extendenda:ita conſuluit Roma.in conſi.457.nu.1. Iaſ.in d.§.diui.in 2.lect.nu.152. vbi dicit ſe ita in facti contingentia conſuluiſſe,& ita iudicatum fuiſſe.

Tertiò limitatur iſta 1.limitatio, vt non procedat qñ teſtator prohibuit hæredem nominatim & ſic nomine proprio expreſſo, ſcilicet domũ quæ erat maiorũ ſuorum alienare ne poſsit : quia ex tali prohibitione apparet teſtatorẽ ad dictã rem affectionẽ habuiſſe : vt in l.ſi in emptionẽ.ff. de minoribus.& in lege,lex quæ tutores.C.de adminiſtra. tuto.Hanc opinionem tenet Roma.quẽ refert & ſequitur Io.Crot.in d.§.diui.col.35.in prin.Ferdinandus Loazes in d.§.diui.nu. 501. licet contrarium tenet Alex. ibi nu.26. quia contra eum eſt cõmunis opinio relata in proxima limitatione,quæ quaſi eadem videtur cum iſta.

Secundò limita ſupradictam cõem regulã, qñ teſtator prohibuit bona extra familiam alienari ſub pœna priuationis hæreditatis : quia tum cũ ſit appoſita pœna, prohibitio appoſita in perſonam hæredis non afficit hęredẽ hęredis: ita tenet Io.Crot.in d.§.diui.col.35.verſi.3.ſit conclu.argumento tex.in l.multa.in prin.ff.de cond.& demonſ.per quẽ tex.ita antę eũ tenuit Bal.in l.fi.nu.42.C.de hær.inſti.

Tertiò fallit,qñ teſtator prohibuerit hæredes ſuos alienare:dicẽdo infra ſcriptos ſeu ſupra ſcriptos hęredes meos: quo caſu talis prohibitio non cõprehendit hæredẽ hæredis : quia illud dicitur ſcriptum in teſtamento quod oculis corporis legi poteſt,vt in l.1.in fi.ff.de his quæ in teſta.delen.facit etiã tex. in l.cum filio impuberi.iuncta l.qui liberis.in §.hæc verba.ff.de vulgar.& pupil.vbi per iſta verba, quiſquis mihi hęres erit filio meo impuberi hęres eſto.nõ admittitur hæres hæredis:eo quia non eſt ſcriptus in teſtamento:quod requiritur per dicta verba, quiſquis.vt in d.l. cum filio.& l.ex illa parte.ff.de verb.ſig.Hanc limitationẽ ponit Crottus in d.col.35.quam declara & intellige vt per Loazem in d.§.diui.nu.504.

Quartò limita & intellige hanc regulã ꝙ licet comprehendat hæredẽ hæredis,non tñ extenditur vltra quartã generationem poſt teſtatorem:iſte eſt tex.ſing.ſecundum Iacobum de Bellouiſu,& Angelũ in Auth.de reſti.& ea quæ parit in 11.menſe. in §.1.colla.4.& ita per illum tex.tenet Alex.nu.72.Iaſ.in 1.lect.nu.213.Fel.in conſ.77.nu.12.qđ tñ eſt verũ niſi teſtator in prohibitione adiecit , ꝙ vult rẽ illam perpetuò tranſire ad oẽs deſcendentes:tunc talis prohibitio extenditur vltra quartam generationẽ,& deinceps in infinitũ. ita tenet Iac. de Bellouiſ. in d.§.1.quẽ refert & ſequitur Alex.in conſ.56.nu.2.in 1.vol.Iaſ.in d.nu.113.& in l.fi.C.de hære.inſti.Deci.in conſi.616.nu.16.Pau.Pariſ. in conſil.52.nu.17.in 3.vol.Io. Gualdenſis in tract.de arte teſtan.tit.8.caute.2.nu.3.

Regvla XL.

ALienatio feudi nõ valet ſine conſenſu domini.Hãc regulam probat tex.in c.imperialem.de proh.feudi alienatione per Federicum. & ita per illum text.vltra Bald.& doct.ibi ita tenet Zaſius in conſi.15.num.11. & 16.vol.2. Marcus de Mantua in conſ.223.Car.Mol.in conſue.Pariſ. §.13.glo.5.num.1.cum alijs.

Primò amplia vt procedat etiam inter conuaſallos,ſecũdum Bald.in d.c.imperialem.num.9.quem ſequitur Socinus in conſil.19.volu.1.Curt.Iunior in tract.de feud.in 4. parte,num.81.

Secundò amplia ꝙ in tantũ procedat noſtra concluſio, vt talis alienatio non poſsit præſcribi etiã longiſsimo tempore.ita tenet And.de Iſer.in d.c.imperialem.per illũ text. in verb. nullius temporis præſcriptione. quem ſequuntur doct.ibi Bar.Soci.in conſi.76.nu.8.vol.1.Marian.Soci.Iunior,eius nepos,in conſi.115.num.4.vol.2.Chaſſanæus in conſi.11.nu.91. Card. Pariſius in conſil.23.vol.1.nu.196. vbi hoc not.declarat.

Tertiò amplia vt etiam procedat in pignoribus & hypothecis quæ pignorari nec hypothecari poſſunt ſine conſenſu dñi:vt probat text.in d.c.Imperialẽ.ibi,pignorare.& in c.1.§.itẽ ſi quis.quibus modis feudũ amitta.per illũ tex. tenet Soci.in conſi.19.nu.12.vol.1. Auguſt.Berous deciſ. 94.nu.11. Chaſſanæus in conſue. Burg.in tit. { des fiefz.} Regula 3.§.8.nu.11. fol.118.col.4. vbi hanc ampliationẽ quadrupliciter. limitat vſque ad nu.21. & quinque limitationes ad hanc ampliationem ponit Matthæus de Afflictis in d.c.Imperialem.nu.4.

Quartò amplia quòd non ſolũ alienatio non valeat,ſed feudatarius alienans amittit feudum ipſo iure: vt in c.1.in §.ſi vaſallus.quę fuit pri.cauſa benefic.amittendi.in vſibus feudorum. & ita per illum text. tenet Hierony. Gratus in conſi.9.nu.134.vol.1.& ſic talis alienatio cum ſit de facto facta,de facto per dñum debet reuocari,ſecundum Alber. Brunum in conſi.8.nu.6. Quod tamen intellige vt per Paridem de Puteo in tract. de integratione feud. in c.an ipſo iure perdatur feud.fol.20.nu.1.per totum.& Mat.de Affl. in d.c.Imperialem.§.13.nota.nu.5. & nu.59.Iaſ.in l.fi.nu. 103.C.de iure emphyteo. Feli. in c.Rodulphus.nu.3 .de reſcript.

Quintò amplia nõ ſolum procedere in toto feudo:ſed etiã in parte feudi:nam ſi pars feudi alienatur, pro illa parte perditur feudum & reuertitur ad dominum : ita probat tex.in d.c.Imperialem & ita tenet Bal.in c.1.in §.hoc quoque.de ſucceſsione feu.nu.13. Matth.de Afflict.in d.c.imperialem. nu.28. Thomas Grammaticus in deciſione 49. num.2.Pau.Pariſ.in conſi. 14.nu.11.vol.1.& in conſ.6.nu. 19.vol.4.& And.Tiraq.in lege, ſi vnquam.in verb.omnia vel partem aliquam.nu.14.

Sextò amplia quòd etiam pro anima feudum ſine conſenſu domini non poteſt relinqui,vt in d.c.Imperialem.& ita tenet Curt.in tract.feud.in 4.parte.nu.125.Lud.Goza. conſi.8.nu.21.quod de iure canonico dicit non procedere Romanus in ſing.527.

Septimò amplia procedere etiam in donatione:nã Vaſallus non poteſt feudum donare ſine conſenſu domini:ita probat tex.in d.c.Imperialem.verſi.diſtrahere,vel alienare,quod comprehendit donationem, vt in l.fin.C.de reb. alie.non alienan.

Octauò amplia procedere etiã in dote:nam Vaſallus filiæ ſuæ non poteſt feudum in dotẽ dare ſine conſenſu dñi: vt in c.j.§.donare.& ibi Bal.qualiter olim feudum poterat alienari.& in c.1.de eo qui ſibi & hæredibus ſuis.& in c.1. an maritus ſuccedat vxori.in vſibus feudorũ.& in c.nuper. de donatio.inter vir.& vxor.ita concludit Soci.in d.conſi. 19.nu.13.vol.1.Chaſſanæus in d.rubr.3.nu.29.Iaſ.in l.fin. nu.109.C.de iure emphyteu. & in conſi.89.vol.1.& 221. vol.2.Maria.Soci.Iunior conſi.72.nu.74.vol.1.Pau.Pariſ. conſi.16.nu.31.& conſi.4.nu.47.vol.1.& dicit cõem opinionem Iaco.de Leonardis in conſi.114.nu. 86.inter conſilia Bruni.Sigiſmundus Goffredus in conſi.52.nu.60.

Nonò Amplia procedere etiam in emphyteuſi perpetua:quia feudatarius non poteſt dare feudũ in emphyteuſim perpetuam , vel in eo conſtitui vſusfructus : ita tenet And.

And.de Iſern.in d.c.Imperialem.& ibi Bal.nu 7.facit tex. in l.arboribus.in §.1.ff.de vſufructu.& in l.fina. C.de reb. alienis non alienandis. & iſtam opin.tenet glo.in d.c.Imperialem.in princ.quam opi.tenet Franciſ. Curt.Iunior in tract.feud.4.parte.nu.91.

Decimò amplia non ſolũ procedere in feudatario,verũ etiã in emphyteuta : cum validum ſit argumentũ de vno ad alium,maximè qñ diſpoſitio feudalis non eſt contra regulas iuris cõis, vt probat glo.in c.1.in verbo, vtrunq;.an agnatus vel filius. in vſibus feudorũ,quam ſequitur Alex. in conſi.5 nu.2.vol.5.Caro.Moli.in conſuet.Pariſ.in §.1. gl.5.nu.71.Tiraq.in tract.mort.in 4.parte.declar.6.num. 2.Euerardus in loco 12.& ſic emphyteuta non poteſt ius ſuum emphyteuticũ alienare,vel ſuas meliorationes : ſed tenetur domino denuntiare, & expectare voluntatẽ ipſius per duos menſes:alias amittit rem ipſo iure,vt in l.fi.& ibi doct.C.de iure emphyt. & contractus factus ab emphyteuta non tenet, cum factus ſit contra formam illius l.ita tenet Salic.ibi,quem ſequitur Iaſ.nu.105.

Vndecimò amplia procedere in oĩbus caſibus in quibus dominium transfertur : quia in illis eſt prohibita alienatio feudi,arg.text.in l.1.C.de fundo dotali. & in l.ex hoc edicto.in §.2.ff. de alienatione iudic. vt in l.alienationis.ff de verb.ſig.notatur in d.l.fin.C.de rebus alie.& ita tenet Matthæ.de Afflict.in d.c.Imperialem.nu.6.

Duodecimò amplia procedere etiã in locatione ad longum tempus:nam feudatarius non poteſt rem feudalẽ locare ad longum tempus:ita tenet Matth.de Affl.in d.c.Imperialem.nu.61. Iaſ.in l.fi.nu.8. C.de iure emphyteutico. Paris de Puteo in lib. de Reintegratione feudi. c.an poſsit reuocari locatio.fol.140.col.1.pro quo facit,an locatio ad longum tempus parum diſtet ab alienatione:& ideo prohibita alienatione cẽſetur etiã locatio ad longum tempus prohibita. Ratio eſt,quia talis conductor dicitur naturaliter poſsidere:vt eſt gl.in l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.in gl.magna.ff.commodati.& in l.ſi quis antea.in glo. 3.ff.de acqui.poſſ.& in l.ſciendum.§.1.in gl.j.ff.qui ſatiſd. cog.& in l.j.C.de patria poteſtate.& in l.j.in verbo,cõduxerit.ff.de loco publ.fruendo.& in l.j.in verbo,ſuperficiẽ. ff.de ſuperficiebus.& in l.quæro.§.inter locatorẽ.in verbo,biennij.ff.locati.& quia talis conductor habet vtile dominium in re conducta : vt in d.l.1.in §.1.ff.de ſuperficiebus.& in l.1.in §.fi.cum l.ſequenti.ff.ſi ager vectigalis vel emphyteuticarius petatur.& dicitur longũ tempus ſecundum ſupradictas gl.ſpatio decem annorum.quas gl.ſequitur Bar.in l.1.in §.1.ff.de ſuperficie.Ang.& Imo.in l.ſi domus.in §.fin.ff.de leg.1.Iaſ.in l.manumiſsiones.nu.7.ff.de iuſtitia & iure.& in l.3.in §.ex cõtrario.nu.48.ff.de acqui. poſſ.Fel.in c.qui in eccleſiarum.nu.86.de conſti.Matthæ. de Afflict.in tract.de iure protomiſeos,in 8.notab.nu.25. Nicol.Boerius in deciſ.234.Zaſius in ſua Epitome feudorum,in 9.parte,nu.13.licet contrariũ teneat gl.quæ cõiter reprobatur ſecũdum ſupradictos doct. & ſecundum Bar. ibi,in l.codicillis.§.inſtituta.in glo.fin.ff.de leg.2.

Decimotertiò amplia procedere etiam ſi Vaſallus poſt alienationem recuperauerit feudum,nihilominus non euitat pœnam:vt in c.1.quid iuris ſit,ſi Vaſallus poſt alienationem factam recuperauerit.vbi text.& communiter doct. tenent opinionem.Quam tamen intelligo veram quando recuperauerit feudum poſtquam fuit traditum : ſecus ſi recuperaſſet feudum antequam tradidiſſet poſſeſsionem ipſius feudi:quia tunc excuſatur,& non procederet prædicta regula:ita concludit Aluarotus in d.c.1.in 2.col.vbi ſic intelligit illum tex. quem ſequitur Curtius Iunior in tractatu feudorum in 4.parte,nu.13.Tiraq.in tract.de iure conſtit.in 2.parte,amplia.26.nu.1.

Decimoquartò amplia procedere etiã ſi Vaſallus alienet feudũ propter aliquam neceſsitatem.ita tenet Bal.in c.1.in prin.per illum tex. qualiter olim feudũ poterat alienari.& ibi communiter doct. eandem opinionem tenuit idẽ Bal. in c.1.in §.aut ſi libellario.quibus modis feudũ amittatur, quam opinionẽ ſequitur Curtius, vbi notabiliter eam examinat,in tractatu feudorum,in 4.part.nu.107.

Limita primò vt non procedat qñ vnus Vaſallus infeudat alium Vaſallum de feudo,quod ipſe habet & recognoſcit à dño.iſta eſt gl.communiter approbata in c.j.in §.præterea.de capitulis Corradi. & in c.1.in §.1.qualiter olim feudum poterat alienari.& in c.j.§.ſimiliter.& in §.ſequenti.de l.Corradi.text.& ibi gl.& omnes doct.in c.Imperialem.in §.1.de prohibita feudi alienatione per Federicum. gl.in c.cum eccleſiarum.in verbo,alienandi.de conſtit.bonus tex.in c.ex tranſmiſſa.& ibi Panor.& alius de foro cõpet.quam opinionẽ tenet Io.Bartho.de Scarampis in cõſ. 111.nu.1.inter conſilia Alberti Bruni.& Ludoui.Gozad. conſi.62.nu.5.& dicit eſſe communem Franciſ.Curt.Iunior in tract.feudor.in 4.parte,nu.83.quam limitationem ſublimitat idem Curtius ibi,vſque ad nu.91.

Secundò limita ſupradictam concluſionem non procedere in tranſactionibus : nam Vaſallus poteſt ſuper feuda tranſigere ſine conſenſu domini,quãdo eſt mota ſibi quæſtio:vt in c.1.§.ſi Vaſallus de beneficio ſuo.ſi de feudo fuerit controuerſia. & in c.1.de controuerſia feudi inter Vaſallum & alium.in vſibus feudorum.

Tertiò limita quandocunq; Vaſallus vendidit feudum, ſed non tradidit:quia nõ priuatur feudo. ita tenet Bal.in c. 1.in §.aut ſi libellario.quibus modis feudũ amittatur.& in c.1.in §.callidis.de prohibita feudi alienatione per Federicum.in verſi.vendunt & in alios transferunt.Hanc opinionem tenet Matth.de Affli.in d.c.Imperialẽ.nu.46. Carol. Moli.in conſue.Pariſi.§.13.in gl.5.nu.2.Hanc opinionem notabiliter examinat Andr.Tiraq.in tractatu de iure conſtituti.in 3.parte,ampliatione 26.nu.1.& 2.

Quartò limita in renuntiatione,nam Vaſallus poteſt renuntiare feudo inuito domino:vt in c.j.de Vaſallo qui contra conſtitutionem Lotharij. vbi hoc expreſsè determinatur. Ratio eſt, quia cum feudum principaliter concedatur in fauorem Vaſalli,poteſt ipſe fauori ſuo renuntiare : vt in c.ad apoſtolicam de regularibus.ita tenet Matth.de Afflic. in d.c.Imperialem.verſi.16.quæro.nu.35.

Quintò limita niſi eſſet ſtatutum vt feudum poſsit alienari ſine conſenſu domini:ita determinat Iaco.Aluarotus in c.1. qualiter olim feudum poterat alienari. quem ſequitur Franciſcus Curtius,vbi hoc notabiliter declarat,in tractatu feudorum, in quarta parte, nu.109.Laurentius Syluanus in conſi.15.nu.41.& 43.

Sextò limita non procedere in pignore iudiciali, nã ſine conſenſu domini poteſt contrahi de feudo, vel in cauſam iudicati capi.ita tenet Aluaro.poſt Iacobum de Ardizone, in d.c.imperialem. vbi concludit q licet voluntariè vel ex conſenſu prædicta fieri non poſsint,tñ ex neceſsitate ſi Vaſallus aliud non habet ex quo ſatisfieri poſsit creditoribus, prædicta fieri poſſunt:arg. tex.in l.alienationis.& in l.cum putarẽ.ff.fam.erciſ.& in l.cum poſtulaſſem.in fi.ff.de dam. infect.& ille ad quem ex dicta cauſa peruenerit feudũ, poterit illud retinere donec viuat Vaſallus.argum.l.peto in §. prædium.ff.de leg.2.& in l.fundus.ff.de actio.emp.quam opinionem ſequitur Curt.in dicta 4.parte,nu.102.Albertus Bru.in conſi.37.num.1.

Septimò limita in iuramento:nam Vaſallus litigans poteſt deferre iuramentũ aduerſario ſuper re feudali ſine conſenſu domini:ita tenet Ro.in l.iuſiurandum quod ex conuentione.§.1.ff.de iureiur. reprobando ibi Gulielmum de Cuneo.Ratio eſt:nam iuramentum & tranſactio æquiparantur: vt in l.4.ff.de iureiur.ſed Vaſallus poteſt tranſigere, vt ſuprà dixi:ergo deferre iuramentum,quod tamen intellige per Curtium in dicta quarta parte,nu.100.

Octauò limita quando feudum alienatur in augmentũ ipſius feudi, & ad vtilitatem domini , tunc poteſt alienare ſine conſenſu domini:vt ſi feudatarius habens filios vẽdat feudum non habenti filios & ſic citò recaſurum eſt feudũ domino,

domino, tunc valet venditio: vel iuuenis vendidit feudum seni, cum senes præsumantur citius mori quàm iuuenes: vt in l. hæreditatum. ff. ad legem Falc. & sic in similibus casibus. ita tenet And. de Isernia in c. 1. §. econtrariò. de inuestitura de re aliena facta & in c. 1. an ille qui interfecit fratrem domini sui. & in d. c. Imperialem in prin. quam opinionem sequitur Matthæus de Afflictis in d. c. imperialē in 6. notabi. nu. 55. & in §. præterea ducatus. num. 69. & in decisi. Neap. 232. nu. 6 Pau. Paris. in consi. 2. nu. 10. vol. 1. Thom. Gram. in consi. 10. nu. 6. 8. & 9. & in consi. 149. nu. 4. in consilijs Ciuil. Pro qua opinione facit text. in l. 3. ff. de nouationib. vbi in augmentum & vtilitatem suam ille cui bonis est interdictū potest alienare. Bonus text. in l. si quis in graui. §. cum hi. ff. ad Syllan. vbi si seruus prohibetur distrahi, talis prohibitio non extēditur ad alienationem quæ expediens est communi vtilitati: Facit etiam pro hoc: quia prohibitio alienationis feudi fuit inducta ne feuda diminuantur: ergo vbi augmentatur non est prohibita talis alienatio, per regulam legis, quod fauore. C. de legibus. Quod tamen intelligo verum dummodò sit euidens augmentū domini directi: ita tenet Matthæ. de Afflictis in dicto notabili 16. nu. 57.

Nonò limita non procedere in arbitro: Nam Vasallus potest compromittere in arbitrum de re feudali sine licentia domini: vt in c. 1. §. si inter de lege Corradi. & in c. an apud iudicem vel dominum quæstio feudalis terminari debeat. & in c. 1. de inuestitura in maritum facta & ita per illa iura tenet Curtius in dicta quarta parte, nu. 98.

Decimò limita non procedere in seruitute reali: nā Vasallus sine consensu domini potest constituere in feudo seruitutem realem: vt in c. 1. §. quid ergo. de inuestitura de re aliena facta. Quod tamen intelligo verum in præiudicium ipsius Vasalli: nam resoluto iure ipsius & reuerso feudo ad dominum. nullum præiudicium affert domino talis constitutio. facit etiam gl. in c. 1. in §. præterea. de capit. Corr. & quia in supradicta regula tractatur quòd Vasallus alienans feudum sine consensu domini priuatur feudo, alias quadraginta causas in quibus Vasallus potest priuari feudo ponit Franciscus Curtius Iunior in trac. feudorum, in quarta parte, à nu. 4. vsque ad numerum 82. septuaginta & duas causas ponit Matthæus de Afflict. in c. 1. §. item si quis feudū. à nu. 22. vsque ad finem.

REGVLA XLI.

APPELLARE ab exequutore permissum non est: vt in l. ab exequutione. C. quorum appellationes non recipiantur. & in l. ab exequutore ff. de appel. De iure regio est text. in l. 52. in fi. tit. 18. par. 3. & in l. 161. Styli. Circa hanc regulam vide Spec. in tit. de appel. §. in quibus. num. 5. Hieron. Gratum in consi. 16. vol. 2. Aug. Beronum. q. 131. Alex. in consi. 114. vol. 5. nu. 10. Carol. Ruinum in consi. 80. vol. 5. Hanc regulam ponit Socinus in regula 26. vbi eam limitat quinque modis:

Limita primò vltra eum, nisi exequutor excederet modum, vt in c. nouit. de appell. vbi ponitur eadem regula cū supradicta limitatione. idem probat text. in d. l. 52. in fi. gl. in c. ad nostram. de appel. & in c. super quæstionem. in §. j. de off. dele. in verbo, exequutorem. & gl. in d. l. ab exequutione. & quando dicatur excedere ponit glo. & ibi doct. in c. quod ad consultationem. in glo. fin. de re iudicata.

Secundò limita quādo exequutor quicquam dolo egit; vel si pars dolo obtinuerit sententiam, vt in l. 3. in §. si exequutor. ff. de negot. gestis & ita tenet Speculator in d. nu. 5. & quamuis in d. §. si exequutor. dicatur agi posset de dolo, tamen tutius est appellare.

Tertiò limita quando pars allegaret transactionem factam post sententiam, & illam statim probaret, tunc exequutor non potest exequi, alioquin is ipse grauat, ideo ab eo appellari poterit: argumento tex. in l. neque. §. fin. ff. de in ius vocādo. & in l. 2. ff. si quis cautionibus. vel si quis probet sententiam nouatam, vt in l. 4. in §. ex conuentione. ff. de re iudi. glo. in d. c. quod ad consultationem. quę notaria hodie non fit nisi hoc expressè agatur, vt in l. fin. C. de noua. vel quando pars, in cuius vtilitatem est prolata illi sententiæ renuntiasset: quod non potest facere si in causa matrimoniali lata sit, secundum Romanum in consi. 367. nu. 2. quia de periculo animæ agitur, vt in c. lator & ibi gl. fin. de re iudicata.

Quartò fallit quando exequutor mistus sententiam malè interpretatus esset: vt in d. l. ab exequutore, ita tenet Pet. de Ferraria in practica, in forma exequutionis sententiæ definitiuæ. in verbo, publico nuntio. num. 10. vbi declarat qualem interpretationem possit exequutor facere.

Quintò fallit quando sententia lata fuerit contra absentem ex iusta causa: quia nō potest ei imputari cur nō anteà appellauerit, & ob id ab exequutore iustè appellatur: vt in l. si prætor. in §. si. ff. de iudic. cap. cum Berthol. de re iudic. Specu. in d. num. 5.

Sextò fallit qn̄ pendet restitutio in integrum post sententiā, vel literis super supplicatione ciuili impetratis durāte earū comprobatione, si vellet exequutor exequi, tūc ab eo licitè appellatur: vt in l. 1. C. de in integ. restit. postul.

Septimò fallit quando exequutor aliquid iniuriosè egerit vt si lectos captos vel dolia capta causa exequutionis, malitiosè fregerit: vt in l. si quis prouocatione. C. de appel. & in l. lectos. ff. de periculo & commodo rei venditę. & in c. quia suspecti. 3. q. 5.

Octauò limita quandocunque sententia lata est contra aliquem famosum artificem: nam propter artificiū ipsius poterit populus suspendere exequutionē, & tunc potestas tenetur suspendere exequutionē, donec principem vel dominos vel superiorem consulant. iste est mirabilis casus in l. ad bestias. ff. de pœnis. & ita tenet Ro. in sing. 717. quem sequitur Bartholomæus Cæpola in l. mercis appellatione. nu. 15. ff. de verb. sig. & in Caut. j. nu. 1. facit tex. in l. qui cædem. in versi. facilius. ff. de sicarijs. & idem Cæpola in lege, si contra. nu. 18. C. de vsucapione pro emptore.

REGVLA XLII.

APPELLATIONE pendente suspenditur iurisdictio iudicis à quo, & sic interim nihil est innouandum: vt in l. appellatione C. de appel. & in l. 1. in prin. ff. nihil nouari appellatione pendente. & in c. nōn solum de appel. libr. 6. & in c. post appellationem. §. ante appellationem. 2. q. 6. & in l. 26. in fine, tit. 23. par. 3. & in l. 4. tit. 15. lib. 2. fori. Hanc regulam ponit Soci. cum 7. limitationibus in regula 21. Vltra eum vide circa istam regulam Antonium Corsettū in singulari incipienti, appellatio. vbi ponit alias septem limitationes. ex quibus quinq; sunt diuersæ à limitationibus Socini: quas limitationes Corsetti ad literā ponit Io. Cōstantinus, licet de Corsetto mentionē non faciat, in gl. ad constitutiones regias Galliæ. art. 29. pagina 66. Aliam limitationem ad hanc regulam ponit Ludo. Roma. in sing. 161. quas limitationes Corsetti & Romani refert Catellianus Cotta in memoralibus iuris, in verbo, appellat. & circa materiam huius regulæ vide, vbi notabiliter eam prosequitur Octauianū in practica Romanę Curię, fol. 199. pagina 2. cum alijs. Franciscū Niconiciū in repetitione c. quoniam contra in gl. fin. nu. 12. cum alijs. Matth. de Afflic. in c. fi. nu. 35. quo tempore miles. in Vsibus feudorum. Paris. in consi. 28. vol. 4. nu. 22. & 23.

Limita decimoquartò, & j. vltra eos, quando maritus in matrimonio quod iure non valebat possessionem copulæ carnalis habebat, pendente lite potest prohiberi ne ad inuicem rem agat post litem contestatam & testium publicationem seu probationem. iste est casus singularis secundū Antonium ibi nu. 5. in c. laudabilem. vt lite pendente. quē sequitur Romanus in sing. 411.

Secundò limita cum hæres conuictus super legato appellat: quia non obstante appellatione debet cauere de eo restituendo: vt in l. postquam. in §. Imperato. ff. vt legatorum nomine caueatur.

Tertiò

Tertiò limita si agatur actione personali, puta ex empto: nam si res petita alienetur, tenet alienatio. Nec obstat supradicta nostra regula, vbi status causæ non debet mutari: quia respondeo quod non mutatur nec alienationi præiudicatur: quia perinde condemnabitur reus si res petita alienetur, ac si non esset alienata: ita tenet Speculator in tit. de interrogationibus. in §. nunc de interrogatione. nu. 8. nec etiam obstat text. in Auth. vt nulli iudicũ. in §. & hoc. collat. 9. vbi probibetur iudex transferre possessionẽ rei petitæ ab vno litigantiũ in alterum: quia ibi nõ prohibetur quod pars possit transfere in extraneum, licet iudex sic. & sic regula nostra debet intelligi in iudice, non in parte in hoc casu, licet in alijs secus, secundum Parisi. in c. dilectę. nu. 1 t. de except. Nam pars non obstante appellatione potest vti iure suo, quando agitur personali actione: sed si ageretur reali, tunc fateor quòd non possit alienari: non per generalitatem nostræ regulæ, sed quia res erat litigiosa: & ita tenet Parisius in c. dilectæ. nu. t 3. de exceptionibus.

Quartò limita vbi ordinarius ignorat fuisse appellatũ ad superionem: vt in c. si duobus. de appellationibus.

Quintò limita, nam iudex post appellationem potest tempus legis moderari: vt in c. cum sit Romana in t. responso, de appellationibus.

Sextò limita non habere locum in casu c. consulnit. el t. & c. reprehensibilit. de appell. vbi iudex post appellationẽ potest cogere appellantem ad prosequendam appellationem propriam intra certum terminum.

Septimò fallit in patrono præsentãte duos in beneficio: nam si prius præsentauit vnum & ille appellauit, ne præsentetur alius, potest nihilominus patronus alium præsentare appellatione pendente: & iudex à quo, admittit talem præsentationem. Ratio est, quia ante appellationem permittebatur sibi huiusmodi præsentatio, & non debet hac facultate priuari per dictam appellationem: ita tenet Abb. in c. pastoralis. nu. 3. de iure patro.

Octauò fallit in sententia excommunicationis: quia ea non stante potest iudex à quo, denuntiare & publicare excommunicatum, vt ab omnibus euitetur: ita probat tex. in c. pastoralis. in §. verum. & ibi Abb. & Philip. Franc. in t. notab. de appel. Io. And. in c. venerabilibus. in §. attamen. de sent. excom. lib. 6. Ang. in l. per hanc. C. de temp. appell. & in d. l. 1. ff. nihil nouari appel. penden. Item etiam iudex potest interim priuare excommunicatũ fructibus sui beneficij & distributionibus quotidianis. ita tenet Abb. in d. §. verum. nu. t 7. quem sequuntur ibi Io. de Imo. & Philip. Franc. Quod tamen est verum quando appellatur ab ipsa sententia excommunicationis: secus si appelletur à declaratoria iudicis, per quam declarat aliquem incidisse in sententiam excommunicationis: quia tunc appellatio suspendit, & iudex nihil poterit interim innouare. ita concludit Feli. in c. cum non ab homine. nu. 12. de iudicijs. vbi allegat aliquos Doct. idem tenentes. Item potest innouare iudex absoluendo ab excommunicatione, non obstante appellatione secundum Abb. in c. qua fronte. nu. 5. & in c. quæstioni. nu. 6. eo. tit. etiam si appellans non renuntiet appellationi, vt ibi habetur. Quæ omnia supradicta intelligo quando quis appellat ab excommunicatione iam lata secus quãdo appellat à futuro grauamine, & sic à censura futura: quia tunc excommunicatio posteà lata est ipso iure nulla: vt est tex. & ibi Dom. Abb. & Philip. Franc. in 1. notab. in c. dilecti. el 2. de appel, & in c. solet. de sent. excomm. lib. 6. & ita concludit Ang. in consi. 188. & Paul. Parisius in consi. 28. vol. 4. & in c. Apostolicæ. num. 30. de exceptionibus. quod procedit etiam in appellatione extraiudiciali: vt in dicto capitutulo, dilecti.

Nonò limita quando debitor qui appellauit, fuit ex noua causa factus suspectus de fuga: quia etiam appellatione pendente potest capi per creditorem sicut anteà poterat. ita tenet Ang. in repet. l. nemo carcerem versi. item quæro quid si lite penden. C. de exactoribus tributorum. libr. 10. quem sequitur Ias. in l. si ab arbitro. nu. 6. ff. qui satisd. cog. Alex. in consil. 105. nu. 3 t. in 3. vol. pro qua opinione allegant gl. in l. fin. in verb. fideiussionis. C. de ferijs. rectè intellecta: vbi secundum eos lis pendebat, & ita dicũt quod debet obseruari: quam opinionem tenet etiam Philippus Franc. in c. cum teneamur. nu. t 3. de appel.

Decimò fallit in omnibus casibus in quibus de iure appellare non licet: quia tunc appellatio nõ suspendit effectũ sententiæ, & potest iudex à quo, innouare, secundum Inn. in c. pastoralis. nu. 3. de offi. dele. gl. in c. non solũ in verbo, casibus. de appel. lib. 6. & per totum. C. quorum appellationes non recipiantur. Bal. in c. Sancimus. 1. col. quo tempore miles. in vsibus feudorum. Quod tamẽ intelligo, nisi in talibus casibus prohibitis appellãs allegasset aliquam iustam causam ex qua deberet admitti eius appellatio: quia tunc iudex tenetur eius appellationẽ deferre & non debet interim innouare: gl. est in c. Romana. in §. si autem. & ibi Dominicus in fine, de appell. libr. 6. Abb. in c. consuluit. el 3. in 1. notabili. de appel.

Vndecimò, fallit in eo qui detinetur in carcere pro crimine in quo fuit condemnatus: quia licet appellet à sententia, tamen adhuc potest detineri. ita tenet Bald. in l. si clericus. nu. 6. C. de episcopali audientia. Speculator in tit. de appellatione. in §. nouissimè. nu. 1. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. ff. de custodia reorum. Bar. in l. ab exequutione. C. quorũ appel. non recipiantur. nu. 3. & iste carceratus est remittendus ad iudicem appellationis, & debet mitti cum custodibus & expensis ipsius carcerati: ita tenet Bal. in l. generaliter. in §. is de præsentibus. nu. 4. C. de rebus creditis & inreiurand. & licet pendente appellatione exequutio corporalis non debet fieri, vt tenet Bart. in l. qui vltimò nu. 5. ff. de pœnis. hodie tamen de iure regio bene potest, vt in l. 101. & in l. 163. in legib. Styli.

Duodecimò limita in factis notorijs: nam in talibus appellatio non suspendit exequutionem sententiæ secũdum Doct. in c. cum sit Romana. in §. prætereà. de appel. glo. in c. Romana. in §. si autẽ in verbo, notorio. de appel. libr. 6. & hinc dicimus quòd notoriè criminosus non auditur appellans, & eius appellatio nõ suspendit, vt habetur in c. proposuit. de appellationibus. Decius post Abbatem in c. consuluit. nu. 5. eo. tit. Ant. de Bu. in tract. de notorio. art. 4. nu. 53. Bal. in l. 1. nu. 10. C. ne ex delictis defuncto.

Decimotertiò fallit, nam iudex in fauorẽ appellantis potest innouare, secundum Inn. in c. quia propter. de electione. nu. 13. quem sequitur Soci. in consi. 45. nu. 6. in t. vol.

Decimoquartò fallit quo ad impediendam absolutionem ab excommunicatione: vt in c. qua frõte. & ibi Abb. & Doct. de appel.

Decimoquintò quando sententia fuit lata cõtra possessorem beneficij in Curia Romana: quia tũc interim si fuerit appellatum, interim beneficium sequestratur per ordinarium loci: iuxta tex. in Clem. t. de sequestratione possessionum & fructuum, nam tũc interim si ab ordinario appelletur, potest procedere ad sequestrum non obstante appellatione, secundum Cardinalem in d. Clem. 1. nu. 16.

Decimosextò fallit quando appellatus attẽtaret aliquid in præiudicium appellationis: nam potest iudex à quo, se intromittere, non obstante appellatione: puta si appellans turbaret aduersario possessionem: nã potest iudex à quo, reformare sibi possessionem: vt in c. cum teneamur. de appel. & ibi Abb. nu. 5.

Decimoseptimò fallit, nam iudex à quo, generaliter potest intentare omnia illa quæ tẽdunt in faciliorem exitum causæ appellationis: non tamen cognoscẽdo de viribus appellationis: vt tenet Abb. per illum tex. in c. ex literis. num. 4. de matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. & in c. cum teneamur. in t. notabili, de appel. Feli. in consi. 13. num. 3.

Decimo octauò fallit quo ad taxationem expensarum: quia iudex à quo, potest pendente appellatione taxare expensas

penſas in quibus condemnauit: quia tunc non dicitur innouare, ſed potius declarare pronuntiatum. ita tenet Lapus in alleg.72. incipienti, in cauſa matrimoniali. Felin.in conſi.13.num.2.

Decimononò fallit in eo cui factum eſt mandatum vt veniat ad reſidendum in loco beneficij:quia ſi interim appellat, poteſt iudex à quo, pendente appellatione ponere ſubſtitutum in dicto beneficio: qui interim nutriatur de fructibus illius beneficij: vt eſt text. in capit.peruenit.el 2. de appellat.

Vigeſimò limita in ſententia lata contra officialem in ſyndicatu: quia non ſuſpenditur per appellationem, vt eſt lex noſtra regia in Pragmatica 56.verſi.66.in vol.Pragmaticarũ.idẽ habetur in petitione 15. Toletana, Anni 1539. quod tamen intellige dummodo ſententia non excedat quantitatem ibi poſitam.

Vigeſimoprimò fallit contra adminiſtratorem alicuius loci pij: quia ſi fuit condemnatus ad reddendum rationes & appellauit, poteſt interim iudex à quo, ipſum conſtringere, non obſtate appellatione: ita notabiliter tenet Angelus in Auth.de ſanctiſsimis epiſcopis.in §. œconomos.nu.28. collat.9.

Vigeſimoſecundò fallit qñ fuit à iudice terminus præfixus ad perſequendam appellationem, vel ad ſe præſentandum corã iudice ad quem:nam licet pendente appellatione cenſeantur ligatæ manus iudicis, non tamen cenſentur ligatæ quo ad hoc vt poſt illud tempus, cum appellatio remaneat deſerta, poſsit ipſe iudex ſnĩam exequi, vel in cauſa ipſa procedere: in c.perſonas.& ibi Abb. & Præpoſitus in c.oblatæ.& in c.reprehenſibilis.& in c.ſepę.& in c.cum ſit Romana.verſic.ꝙ ſi is.de appel. & ita tenet Speculator in tit.de appellatione.in §.nouiſsimè.nu.1.verſi.15.& 16. Cardinalis in Clementina prima, nu.119.q.22.de appellationibus.Barto.in l.præſes.C.de appellatio.Pau.Pariſius in conſi.108.nu.32.vol.4.

Vigeſimotertiò fallit, nam pendẽte appellatione poteſt iudex à quo, examinare teſtes ſenes vel valetudinarios, ad perpetuã rei memoriã: & non dicitur innouare:ita per plura fundamenta concludit Matth. de Affli.in conſtit.Neapolitanis,lib.2.Rub.32.nu.1.cum alijs.

REGVLA XLIII.

APPELLATIO iuſta & licita nõ tollitur à Principe ſine cauſa:ita probat tex.in c.qui ſcit.2.q.6.vbi colligitur ꝙ appellatio eſt permiſſa de iure diuino: de cuius intellectu vide ſanctum Thom.2.2.q.69.art.3.

Secundò probatur hæc Regula:nam iuſta appellatio eſt defenſio innocentis, vt in c.cum ſpeciali.de appellationibus.cum ſit de iure naturali, vt habetur in l.vt vim.cũ ſimilibus.ff.de iuſtitia & iure.& in Clem. paſtoralis.de re iudic. & Princeps ſine cauſa non poteſt tollere defenſionem, vt notatur in d.Clementina:paſtoralis.ita eodem modo non poteſt tollere appellationem.

Tertiò probatur hæc Regula:quia per appellationẽ reparatur ius illius qui habet ſententiam contra ſe:quia ſi apparebit iuſtè appellaſſe, extinguitur pronuntiatum: vt in l.1.in fin.ff.ad Turpilia.ſed princeps ſine cauſa non tollit ius alterius, vt in l.quoties.C.de precibus Imperatori offerendis.& in l.fin.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicã.& ideò dixi quòd ſine cauſa non poteſt Princeps iuri alterius præiudicare, cum ipſe fateatur ſe ſecundum leges viuere: vt in l.digna vox.C.de legibus.

Fallit primò niſi iuſta cauſa ſubſiſtente, ſcilicet quando alias tumultũ ſedare non poſſet:quia tunc princeps poſſet tollere appellationem:argum.tex.in l.qui cædem.ff.de ſicarijs.Pro quo facit, quia Princeps cum cauſa poteſt dominium rei alienæ tollere, & diſpenſare contra ius gentium, naturale & diuinum: vt copioſè congerit Fel.in c.qui in eccleſiarum.nu.2.cum alijs, de conſtit. Ferdinandus Loazes in tract.de matrimonio Regis Anglię, in 2.dubitatione, in ſolut. ad fundamentum 2. partis negatiuæ nu.4. latiſsimè Nicolaus Belonius in conſi.2.per totum.

Secundò limita quando ſumus in caſibus in quibus non admittitur appellatio:de quibus per Azonem, in tit.quorũ appellat.non recipian.Eſt tamen notandum quòd in caſibus in quibus non admittitur appellatio ab aliqua ſententia, poterit pars querelari: vt eſt glo. in c.querela.in gl.1.de procur.quam vltra Doct. ibi ſequitur Ioan. Conſtantinus in gl.ad conſtitutiones regias Galliæ, artic.135.col.2.& l.11.tit.16. lib.3.ordinamenti.

Tertiò limita qñ appellatur à ſnĩa Regis vel eius magni conſilij, tunc non admittitur appellatio: vt in l.1. in prin.ff. à quibus appellare non licet.& in l.1.ff.de ſenten.præfect. prætο.in quo eſt notandum ꝙ ſolum de gratia admittitur ſupplicatio, vt in Auth.quæ ſupplicatio. C.de precibus Imperatori offerendis.& in Auth. vt ſponſalitia largitas.in §. ad hæc.collat.9.& ita notabiliter tenet Hippolyt.de Marſilijs in l.vni.nu.16.C.de raptu virgo. Pau.Pariſ.in 1.volu. conſiliorum, conſi.118.nu.4.& in 3.vol.conſiliorum, cõſi. 54.nu.39.de iure Regio eſt tex.in l.12.tit.24.par.3.& in l. 173.Styli.& in l.21.de Madrid.

Quartò limita quando Princeps ſcribit reſcriptum cõmittendo cauſam appellatione remota:quia tunc ſolum videtur tollere friuolam appellationem, ſecundum Bart.in l. 1.in §.interdum.ff.à quibus appellare non licet.nu.3.habetur in c.paſtoralis.& in c.vt debitus.de appel.& in c.licet in corrigendis.de offic.ordinarij.per Ioannem Andræam in c.fin.de appel.lib.6.

Quintò fallit de plenitudine poteſtatis:ita tenet Bald.in procemio Gregoriano, nu.4.vbi dicit quòd in Principe eſt plenitudo poteſtatis, ꝙ quando aliquid vult ex certa ſcientia, non poteſt ei dici, cur ita facis? idẽ tenet idẽ Bal.in præludijs feudorum, nu.34.& in l.fin.col.1. C.ſententiam reſcindi non poſſe.ſed ante Bal.iſtud fuit notabile verbũ Speculi, in tit.de locato.in §.nunc oſtendendum. verſi.89.pro qua opinione eſt text.in c.in memoria. 20.diſt. facit quod notat idem Bal.in c.cum ſuper. nu.1.de cauſa poſſeſsionis & proprietatis.ꝙ Princeps ex certa ſciẽtia ſuper ius, & contra ius, & extra ius omnia poteſt:quem ſequitur Iaſ.in l.1. nu.2.ff.de conſtit.principum.pro qua opinione eſt text.in l.qui in prouincia.in §.diuus.ff.de ritu nuptiarum. Ex quo apparet verum eſſe dictum Ang. in l.item ſi verberatum. in §.1. ff. de rei vendicatione. vbi dicit ꝙ Princeps poteſt mihi auferre dominium rei meæ, etiam nulla cauſa ſubſiſtente: & qui contrarium dicunt, mentiuntur.idem tenet idem Ange.in l.3.in §.ſi is pro quo.ff.quod quiſq; iuris.& in l.2. C.de quadriennij præſcriptione.Bald.in l.reſcripta. col.fin. C.de precibus Imperatori offerendis. & in l.2.col. 7.C.de ſeruitutibus & aqua.quam opinionem ſequitur latius comprobando Philippus Decius in conſ.191.num.4. & in conſ.198.nu.2.& in conſi.262.nu.12.& in conſ.269. nu.7.Barbat.in c.quæ in eccleſiarum. pen.col.de conſti.& in 4.volum.conſiliorum, conſ.64. Curtius Iunior in conſ. 2.nu.19.Nicolaus Belonius in d.conſi.2. nu.7.& Iacob.de Leonardis in conſi.114.nu.43.inter conſilia Alberti Bruni, vbi not.in materia.

Et facit etiam in fauorem huius limitationis:nam Princeps ſi vult poteſt legitimare poſt mortem patris filiũ naturalem, non requiſitis his de quorũ præiudicio agitur: ita probat tex.in l.2.in fi.ff.de natalibus reſtitu.inquantũ probat tex.ille, ꝙ Imperatores non facile ſolent quenquã natalibus reſtituere, niſi conſentiẽte patrono:innuit ergo text. ille ꝙ ſi Imperator vult, poteſt:licet cũ difficultate hoc faciat.& ita per illum text.notab.tenet Bart.in l.Gallus.in §. & quid ſi tãtum.ff.de libe.& poſthu.nu.14. quẽ ſequuntur ibi Doct.præcipuè Iaſ.in 1.lectura.nu.140.eandẽ opinionem tenet Bal.in l.nam ita diuus.in 1.col. ff.de adoptio.& in l.2.nu.39.C.de ſeruitu.& aqua.& in l.fina.C.quibus res iudic.non nocet.Abb.vbi refert ſe ita conſuluiſſe, in c.cum olim.nu.16.de re iud.& ita conſuluit in 1.volu.ſuorũ conſiliorum, conſi.84.nu.6.Alex. de Imo.in 1.vol.conſiliorũ,

consi.2.nu.14. Socinus consil.120.num.8.in 3.vol.& alij Doct.relati per Felin.in dicto c.cum olim.nu.16. pro qua opinione est tex.in l.2.in §.si quis à Principe.ff.ne quid in loco publi. vbi probatur quòd licet Princeps non possit ali quid concedere in præiudicium iuris alterius, tamen si con cesserit, valet. Facit etiam text.in c.quamuis.de rescrip.lib. 6.vbi probatur quòd restitutio Principis, vbi aliquid non exprimitur, intelligitur fieri sine præiudicio iuris alieni: er go si aliud exprimitur potest fieri cum præiudicio iuris alieni. Pro qua opinione est glo.notab.in l.relegati. in glo. fin.ff. de pœnis vbi probatur quòd sola voluntas Principis dicitur iusta causa.quam glo.sequitur ibi Bar. Iason in l.te stamentum.num.2.C. de testam. & in l.quo minus.nu.6. de flumin. Alex.de Imol.in l.quidam consulebant.ff.de re iudic.nu.11.& simil.glo.de iure Canonico in c.si gratiosè. in verbo, à Romano Pontifice, de rescript.libr.6.& in c.si eo tempore.in verbo, & quamuis.de electio.eo.libr. Facit etiam vltra omnia supradicta tex. expressus in d.lege, quo minus.ff. de flumi. vbi probatur quòd cuilibet est licitum aquam ducere de flumine publico.

Ratio est, quia licet hoc facere authoritate iuris gentiũ, quo iure flumina & eorũ vsus & iura sunt publica & vsui publico cuilibet: vt in §.flumina.& in §.riparum. Instit.de rerum diuisi.& in l. fluminum.in princ.ff. de damno infe-cto. Sed tex.in d.l.quominus.dicit hoc esse verum nisi Im perator vel Senatus vetet: & sic expressè probat hanc li-mitationem. Et idem quod dictum est de appellatione, ex tendo etiam habere locum in citatione: nam licet citatio sit de iure diuino, vt patet in Gene.c.3.& etiam de iure na turali, vt in Clem.pastoralis.in §.cæterum.de re iudic. ta-men Princeps potest tollere citationẽ, & sic actus vel pro-cessus factus à Principe sine citatione valet. ita tenet Bald. in l.cum cessante. in princ. C.quomodo & quando iudex. quem sequitur Alex.in consi.3.nu.9. vol.1. Petrus Belluga in suo Spec.Principum, in Rubrica 11.§.restat.num.4.fa-cit glo.in c.apostolicæ.31.q.9.ex quo apparet malè diuiſse Felin d.c.cum olim.nu.13.de re iudi. vbi tenet quòd Prin ceps de plenitudine potestatis non potest procedere parte non citata. Et ratio quare Princeps potest procedere sine citatione est, quia in Principe semper præsumitur causa: vt suprà dixi. & hoc etiam tenet Cinus & Bald.in l.rescripta. in 3.col.C.de precibus Impera.offeren.& in l.fin.C.si con tra ius vel vti.public. Ant.& Imo.in c.cum inter.de renun tiatio. Horia.in l.ii irruptione.§. ad officium.nu.6.ff.finiũ regundo.& alij Doct.relati per Ias.in l.si testamentum.nu. 3.C.de testamen.& per Hippol. in sing.6. Ex quo Cin.in d.l.rescripta. dicit quòd si Princeps sine causæ cognitione mandat alicui vt aliquem suspendat, potest ille sine pecca-to exequi: quia præsumitur pro Principe quòd iuste proce dat: facit tex.in l.si vendicari. C.de pœnis.& in c.cum apud Thessalonicam.11.q.3.& illud dictum Cini dicit esse no-tandum Abb.in c.cum olim.nu.13.de re iudi.

Secunda ratio est, quia quando Princeps facit actũ sine citatione partis simpliciter, debet valere & tenere omni-no. Ratio rationis est, quia si Princeps facit actum qui non possit valere nisi fiat de plenitudine potestatis, semper in-telligitur fieri de plenitudine potestatis, vt actus magis va leat quàm pereat. ita notabil. reperio consuluisse Paulũ de Castro in consi.283.nu.2. volu.1.& in l.ex imperfecto.C. de testamen. quem sequitur Alex. in l.quanquam.num.1. C.de testamen.militis. Felin.in c.1.num.27.de consti.& in c.cum inter.nu.7.de except.& in c.in causis.ou.2.in fin.de re iudi. Hippol.in l.de vnoquoque. nu.20.ff.de re iudic.& in sing.84. Et hanc limitationem secundò extendo vt ha-beat locum etiam in recusatione: nam licet recusatio iudi-cis sit de iure naturali, vt in capit.quia suspecti.3.q.9. Prin-ceps tamen de plenitudine potestatis potest tollere recu-sationem. hoc fuit notab.verbum Inno.in cap.transmisse. de foro compet. quem sequitur Specula.in titu. de recusa-tio.in §.1.l.apus in c.iudex ab Apostolica.de offic.delega.

lib.6.Bal.in l.fin.C.de sententijs & interloq.omn.Ang.& Imo.in l.1.in §.interdum.ff. à quibus.appel.non licet. Hip polytus in sing.202.

REGVLA XLIIII.

APPELLARE à sententia lata super possessorio non per-mittitur, vt in l.1.C.si de momentanea possessione fue rit appellatum. & in cap.vlt.§.de possessione.2.quæstio.6. Quæ regu. habet locum in omni possessorio, siue adipi-scendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ. secundum Bar. ibi notatur in l.quisquis. C.quorum appellationes non re-cipiantur. plenè per eundem Bartol.in leg.2. nume.3.ff.de appellationibus recipiendis.text. in cap. ex conquestione. & ibi Bald.de restitutione spoliatorum. & in cap.super eo. el 2.eod.titu.gloss.in cap.cum ad sedem.in verbo, interdi-ctum.in versicul, & nota per hanc Decretalem. eod.titul. Et hæc est vera regula & communis opinio cum ea secun dum Augustinum Beroum in quæstio. 52. numer.8.& ex adductis per Tiraquellum in tracta.de morte, in 6.parte, declaratione 6.num.5. Catellianus Cotta in memoralibus iuris, in verb.appellari.el 1. Sebastianus Vantius in tracta. de nullitate sententiæ.rubr.4. quis possit dicere de nullita. nume.34. Ioannes Constan.in gloss.ad constitutiones Re gis Galliæ, articu.62.licet contra eam teneat Ioannes Co-rasius in Paraphrasi ad text.in l.naturaliter.in §.nihil com-mune.nume.8.ff. de acquirenda possessione. Hanc regu-lam cum quinque limitationibus posuit Socinus in regula 18. eandem met regulam cum tribus alijs limitationibus ponit Bernardus de Luco in regula 36.& ibi refert Anto-nium Nicellum in concordantijs glossarum, in concordã-tia 6.numer. vigesimosexto vbi limitat hanc regulam vno & viginti modis.

Primò limita vltra eos, nisi sententia feratur per verba negatiua, in casu leg. fina. C. de edicto diui Adria. tollen. nam licet à sententia lata in casu illius leg.in iudicio posses-sorio adipiscendæ, vt est gloss.ibi in verbo, missus est. post principium, non possit appellari per leg.quisquis. C.quo-rum appellat.non recip.tamen, vt suprà dixi, quando len-tẽtia lata est per verba negatiua in isto possessorio, vt quia iudex pronunciauit actorem non esse mittendum in pos-sessionem: ab hac sententia bene poterit appellari, istud fuit notabile verbum Angeli, vbi dicit se ita multoties pra cticasse in dict.leg. quisquis. numero 3. quod dictum tan-quam notabile & stupendum, vbi etiam dicit se ita practi-casse, refert & sequitur Iacobinus de sancto Georg.in d.l. fina.numero 56.C.de edicto diui Adria. tollend. illud di-ctum Angeli etiam tanquam notabile & mente tenen-dum, refert Andræas Tiraquel.in tract.de morte.in 6.par te, declaratione 6.num.3.

Secundò limita in sententia sequestri faciendi: quia licet sit super possessione, potest tamen ab ea appellari. ita nota biliter concludit Angelus in consi.107.nu.3.

Tertiò limita in sentẽtia definitiua: secus in interloqu toria, quia ab omni interloquutoria lata in possessorio an-te sententiam potest appellari, secundum Angelum in cõ-silio 46.numero 4.& in consil.188. Ioan. Mariam Rimi-naldum in leg.prima numer.2.C.de bonorum possel.sec-undum tabulas.

Quartò fallit quando possessorium tractaretur per viã contractus, & per momentaneum iudicium: quia tũc potest appellari. ita notabiliter concludit Bal.in consi.210. nu.5.in 5.vol.suorum consi.

Quintò fallit quãdo iniustè & sine causa aufertur alicui possesio: quia tunc potest appellari. ita concludit Abb. in consi.55.in princ.in 2.vol.consiliorum.

REGVLA XLV.

APPELLARI ab omnibus iudicibus, tã ordinarijs quàm delegatis, regulariter potest. Hanc reg.probat tex.in c. omnes.& in c.ad Romanam.2.q.6.ita tenet Spec.in tit.de appel.in §.videndum. in prin. Non enim iudici iniuriã fa-cit is qui ab eius sententia appellat: vt in l.& in maioribus.

C.de

C. de appellat. cum enim appellatio sit quædam defensio quæ datur oppressis contra iniuriam iudicis, vt in l.t.ff.de appel.& in d.c.ad Romanam. & sic debet regulariter omnibus censeri permissa. & quòd sit defensio probat text.in c.cum speciali.in §.porrò. de appell. Circa quam reg.vide Soc.in consi.195.num.1.cum sequentib.in 2.volum.cons. Ias.in l.1.nu.17.ff.si quis cautio Octauianus in practica Romanæ Curiæ,lib.7.fol.152. Tiraquel.in tract.de morte,in 6.parte,declaratione 6.nume.9.Paul.Parisi.in consi.28.nu.11.volum.4.

Hanc regulam limita 121.modis,vt per Anto. Nicellũ in tract.de concordantijs glossarum, in concordantia 6.à nu.15.vsq; ad fi.Quam regulam cũ supradictis limitationib.ponit Bernar.de Luco in reg.35.& circa istam reg.vltra eum vide Matth.de Affli.in constit. Neapol.in præludijs,in q.25.per totam.& circa hanc regulam vide notabiliter Robertum Marranta in tract. de ordine iudiciorũ,in 6.parte,in actu secundo,nu.255.cum sequẽtibus: fol.278. col.tertia,vbi etiam eam limitat pluribus modis.

REGVLA XLVI.

APPELLARI à statuto facto in odium vel præiudicium particularis personæ potest.Hanc reg.ponit Bar.in repet.l.omnes populi. nu.53.ff.de iust. & iur. Deci.in c.cum omnes.in 1.lectura,nu.15.de constitutionib.Ias.in l.1.nu.3.cum sequentib.ff.de legib.Franc.de Ripa in lib.1.responsorum.c.22.nu.4.facit quod notant Abb. & doct.in c.vestra.de locato.Bar.& Doct.in l.1.ff.qñ appellandum sit.

Ampliatur primò,etiam si statutum sit conditũ per verba generalia.ita tenet Bar.in d.l.omnes populi.nu.53.& in l.si res.num.3.ff.de appel.reci.Fel.in d.c.cum omnes.num.5.de constit.Ias.& Clau.de Seysello in d.l.1.ff.de legib.Io. Crott.in repet.d.l.omnes populi.colum.25.versi.decima conclusio.Ias.in consi.161.col.4. versi.confirmantur prædicta.vol.2.& in cons.120.in fin.vol.4.Ang.Aret.in §.ius ciuile.num.15.Insti.de iure natur.gent. & ciui.Pro quo facit,nam genus quod in vna tantum specie verificari potest habetur pro specie & non pro genere:vt in leg.1.& 2.vbi Doct.ff.de libe.& posthum.

Amplia secundò procedere si statutum fiat in odiũ vel grauamen vnius quarterij ciuitatis. ita tenet Ias.in d.l.1.ff. de legib.Stepha.Bertrand.notabiliter in consi.1.incipiente: Viso consultationis themate. in responsione ad 7. dubium.nu.25.in 3.vol.primæ impressionis.

Ampliatur tertiò vt non solum à tali statuto possit appellari,sed etiam per viam querelæ habeat recursum ad superiorem.ita Panor.in c.cum omnes.& ibi Philip.Deci.in d.nu.15.& hoc est quod voluit dicere Bal.in l.1.§.similiq; modo.nu.2.C.de Latina liber.tollen.dum dicit quòd fortior est sententia iudicis quàm statutum:quia sententia iudicis,si ab ea non appellatur,transit in rem iudicatam. Est tamen notandum quòd talis facultas reclamandi non est perpetua,sed tantum durat per annum: vt in l.qui grauatos.C.de cẽsibus. lib.11.tenet Bar.in l.ambitiosa.nu.31.ff. de decret.ab ordi.fac.Phil.Dec.in d.c.cum omnes.& in c. consuluit.el 3.nu.30.de appel.

Amplia quartò vt etiã tale statutum possit dici nullum, secundum Abb.in d.c.cum omnes.nu.2. & in c.consuluit. el 3.nu.4.de appel.facit tex. in l.si constat.ff.de appel.idem sentit Bar.in l.fin.C.si contra ius vel vtili.publi. Contrariũ tamen tenet Philip.Dec.in d.c.cum omnes.& in d.c.consuluit.numero 32. vbi dicit quòd contra Abb.est communis opinio. Eandem opin. contra Abb.dicit esse communem Fran.Cur.Iunior in l.fin.numero 5.C.de edicto diui Adria.tollen.& in l.2.nume.7.ff.quod quisque iuris.Sed hæ opiniones possunt concordari ex mente Aret. in rubr. nume.7.de constit. quòd opinio Panorm.procedat quando statutum esset factum in odium alicuius de Collegio qui tempore conditi statuti contradixisset : tunc enim statutum est nullum:quia cum contradicens sit sanior pars capituli,in eo videtur ius residere capituli: vt notatur in c.scriptum.de electio.& hac ratione idem videtur dicendum si statutum fiat in odium alicuius qui non sit de collegio,sed tantum vnus de collegio contradicit:quia semper contradicens est sanior pars capituli.

Amplia quintò vt non solum à tali statuto possit appellari, sed etiam à sententia lata secundum tale statutum: ita tenet Bald.in leg.quisquis. numero 2.C.quorum appellat. non recip.

Amplia sextò vt etiã grauatus ex tali statuto possit contra agentem opponere exceptionem doli, vt in l.1.in fine. ff.de doli exceptio.Franci.de Ripa in d.c.22.& hoc verum si actor participauerit dolum, alias secus: vt in l.2.in §.1.ff. de dolo quod tamen declara vt per Aret.in §.1.numero 9. Instit.de excep.

Fallit primò qñ statutum re & nomine esset generale: quia tunc à tali statuto non poterit appellari, vt in l.2.in §. exactis ibi,neq; prouocatio ex eis.ff.de origin.iur.& in l.si qua pœna.ff.de verb.sig.& in l.fin.ff.de appel.recip.& in c. quia nos.de appel.& ita fuit de mente Bar.in d.l.omnes populi & in d.l.si res.Decius in d.c.consuluit.el 3.de appellat. Fel.in d.c.cum omnes.

Fallit secundò quando statuentibus datum esset arbitriũ procedendi appellatione remota. ita Bal.in l.2.§.posteà ne diutius.ff. de orig. iuris quem sequitur ibi Hiero. Cagnol. nu.69.de quo vide Iaso.in l.quominus,nu.155.ff.de flumi. plenè Bar.in l.fi.ff.de appel.recipien.

Fallit tertiò quando illi, in cuius præiudicium statutum tendit,consensissent:secundum Innoc.in c.vestra.de loca. quem sequitur Fel.in c.quæ in ecclesiarum. de constit.nu. 54.vbi plura ad hoc allegat.

Fallit quartò quando persona quæ ex tali statuto læderetur esset notoriè delinquens:quia valet statutum factum in odium delinquentis, si delictum erat notorium.ita Bal. in l.amissione.in §.1.ff.de capitis diminu. & in Auth.habita.nu.18.C.ne filius pro patre.Sic etiam fuit factum capitulũ vnicum de schismaticis,lib.6.in confusionem domus de Columne de ecclesia malè merentis. ꝙ posteà ob eius emendationem fuit solenniter annullatũ per Benedictum 11.in extrauag.incipiente, bonæ memoriæ.in tit.de schismaticis.de quo vide Fel.in c.si quando nu.7.de rescrip.

Fallit quintò si non fuerit appellatum intra decem dies: nam lapsis decem diebus non est amplius recipienda appellatio,vt in l.qui grauatos.C.de censi.lib.11.ita Bar.in d. l.ambitiosa.nu.31.facit tex.in c.cõcertationi.de app.lib.6.

Fallit sextò vbicunq; subsisteret aliqua iusta causa taliter statuendi contra priuatam personam. Ita Fel.in d.c.cũ omnes.Ias.in l.omnes populi.in 2.lectura, nu.13.ff.de iustit.& iur. Hiero. Cagnolus in procemio Digestor.nu.36. plenè Claudi.de Seysello in l.1.nu.3. cum sequen.vbi enumerat aliquas causas ex quibus tale statutum substineri potest.ff.de legibus. & hanc limitationẽ ponit Bernar.de Luco,vbi eam tripliciter sublimitat,in reg.692.

REGVLA XLVII.

APPELLATIO ab interlocutoria non potest iustificari ex nouis actis,nisi ex primis. Hanc regulam probat in tex.Clem.appellanti.de appel. Bart.in l.eius qui.nu.8.ff.de appel.recip.idẽ tenet Bar.in l.ait prætor. nu.4.vbi assignat rationem huius regulæ.ff.de minorib.idem Bar.in l.eos.§. si quid autem.C.de appel.& in l.per hanc.nu.2. C.de tẽpo. appel.Matt.de affl.in decis.Neapo.decis.79.Rom.in sing. 399.& 278.Hanc regulam ponit Soc.in reg.22.vbi etiam quatuor modis limitat.

Limita primò vltra eum, vt non procedat quando quis vellet producere nouas ꝓbationes super causa antiqua expressa in appellatione,quando illa causa requirit probationes in facto. vnde dispositio l.per hanc C. de temp.appel. habet locum etiam in appellatione ab interlocutoria quo ad probandum causas deductas.ita tenet Cynus in d.l.per hanc.in 1.& 2.q.Phil. Dec.in c.cum ecclesia.de appel.glo. in d.Clem.appellanti.de appel.in verbo,probandis.

Fallit

Fallit secundo nisi causa noua superueniat de nouo, in qua nulla potest imputari culpa appellāti quare ipsam nō deduxit in appellatione: nam potest tunc interloquutoria iustificari ex ista noua cā secundum Oldra. in consil. 130 num. 13. Bal. in l. inuitus. C, de procura. numero. 6. & in lege. per hanc. C. de tempor. appell. nume. 29. & Roma. in singul. 278.

Tertio fallit si esset interloquutoria quæ haberet vim definitiuæ: quia potest iustificari ex nouis actis: ita Card. in d. Cle. appellati, nu. 9. in 9. q. vbi ponit exemplū in interloquutoria lata super attentatis. idē tenet Bal. in l. minorib. nu. 8. C. de his quibus vt indig. facit quod notat idem Bald. in l. j. nu. 25. C. quando prouoc. non est neces.

Quarto fallit quando appellatur à diffinitiua, nam in ea potest reparari grauamen, etiam illatum per interloquutoriam ex nouis causis & probationibus ex quo non directo appellatur, ab interloquutoria. ita Bal. in l. generaliter in §. sed iuramento nu. 5. C. de reb. cred. & iureiur. Inno. in c. quod ad consultationem. nu. 4. de re iudic. facit text, in c. fin. de appell. lib. 6.

Fallit quintò quando iniquitas interloquutoriæ sentētiæ detegatur per allegationem iuris & nō facti; tunc, n. non est necesse declarare causas in appellatione. ita Bald. in l. minoris. num. 7. C. de his quibus vt indig.

Fallit sexto secundum Bal. in l. hi qui ad ciuilia num. 2. C. de appel. s. qñ præcedit causæ cognitio, & tunc habet locum: secus vbi non procedit, sed sequitur. Exemplū, si aliquis esset noīatus ad officia publica & appellasset, vel nūtiatione noui operis quæ fit per prætorem, quæ venit iustificanda ex nouis actis postea probandis: vt in l. de pupillo. in §. meminisse. ff. de no. oper. nunt. idem dicit in præcepto facto à iudice cum causæ cognitione. quia potest iustificari ex iam dictis postea probandis, secundum eum, quia magis accidit definitiue quàm interloquutorie.

Fallit septimo quando iudex à quo appellatur non fuisset passus acta facta coram se scribi, vel appellanti copiā dari poterit pars appellās per testes corā iudice appellationis hoc probare, argu. l. 2. C. vt lite penden. & ita expresse tenet Bar. in l. eius qui. nu. 8. in fi. ff. de appel. recip.

REGVLA XLVIII.

APPELLATIO à definitiua potest iustificari ex nouis, causis & ex nouis probationibus. Hanc regulam probat tex. in l. per hanc. & ibi doct. C. de temp. appel. & in l. eos. in §. si quid autem. C. de appel. Bar. in l. eū qui. ff. de appel. nu. 7. habetur in c. fraternitatis. de testibus.

Primo fallit dummodo nouæ probationes quæ producuntur per testes non sint super eisdem articulis vel directo contrarijs propter timorem subornationis, sed super nouis articulis dependentibus à veteribus faciētib. ad causam, vt est tex. in Clem. 2. de testib. ita Bar. in d. l. per hāc C. de tempo. appel. nu. 4. idē Bar. & doct. in Auth. qui semel. C. de proba. Abb. & Fel. in d. c. fraternitatis.

Secundo limita dummodo nouæ probationes recipiātur & producantur super re petita & deducta in causa principali, & non super noua re & nouo libello: nam si in cā principali petij bouem, non possum in causa appellationis petere equum, & producere probationes super equo. Philip. Franc. in c. cum ecclesia. nu. 13. de appell. Nā iudex causæ appellationis nō cognoscit nisi de eo de quo cognouit iudex causæ principalis, vt tenet Bar. in l, j. C. si aduer. lib. Quod tamen intellige nisi aliquis egisset ex testamento, vt heres. Quod testamentum fuit pronuntiatum inualidum, quia potest in causa appellationis agere: & idem ab intestato, quia iuri, quod ignorat sibi competere, non videtur renuntiasse, vt in l. mater. ff. de inoffi. testa. ita Match. de Afflict. in decis. Neapo. decis. 54.

Tertio fallit in exceptione dilatoria, quæ si non fuit apposita in tempore in causa principali, non potest postea apponi in cā appellationis, vt in l. ita demum. & ibi Bal, & Alex. C. de procur. vbi dicunt ꝙ illa lex nō est alibi in iure ad limitationem huius regulæ, & sic per illum tex. tenet Ias. in l. si arrogator. nu. 59. ff. de adoptio. Fel. in c. ad audientiam. el. 2. nu. 13. de rescript.

Quartò limita qñ scienter & per negligentiam fuit aliquid omissum in prima instantia, vt tenet Anto. de Butr. in c. ad audientiam. el. 2. nu. 12. de rescrip. & ibi Fel. num. 14. & idem in simili dixit Bar. in auth. at qui semel, nu. 12. C. de prob. Hippol. in sing. 360.

REGVLA XLIX.

APPELLANS pōt renuntiare appellationi & reuerti, ad iudicium à quo, vt in c. interposita. in §. ille deniq; & ibi gl. in verbo, contradictione partis. de appel.

Hāc regulam limita decem modis, vt per Præpositum in d, §. ille deniq; nu. 7. vsque ad finem.

REGVLA L.

APPELLARE tertio non licet, iuxta, tex. in l. vna. C. ne liceat in vna eademq; cā. circa quam regulam vide Hippol. in l. extra territorium. nu. 49. ff. de iuris. omnium iudicum. & in l. vnica. nu. 160. C. de rap. vir. Paul. Paris. in consi. 109. num. 15. volu. 4.

Hanc regulam amplia dupliciter & limita quinq; modis, vt per Philip. Dec. in c. sua nobis. nu. 13. de appel.

Limita sexto vltra eū vt nō procedat in supplicatione nā poterit quis supplicare, vt supra dixi in regula, 43. & Bernar. de Luco in regula 719. ponit hanc limitationem.

REGVLA LI.

APPELLATIONI renuntiare videtur, qui post appellationem coram iudice à quo aliquid agitauerit, vt in l. sed & si. ff. de iudic. & in l. 3. in §. falsus, ff. rem rat. hab. & in c. gratum de offic. deleg. Hanc regulam cum quinque fallent. ponit Soc. in reg. 25.

Limita eam quindecim modis, vt per Præpo. in c. solicitudinem, nu. 18. de appell.

REGVLA LII.

APPELLARI à sententia interlocutoria de iure ciuili, non potest. Hanc reg. probat tex. in l. ante sententiam ff. de appell. reci. & in l, ante sententiam. C. quorum appella non reci. Regia l. 4. tit. 16. lib. 3. ord.

Limita primo qñ appellatur super carcere vel tortura, tunc admittitur appellatio. Ratio est, quia grauamen in difinitiua reparari non potest, vt in l. 2. ff. de appell. recipien. glo. in Clemen. j. verbo ipso iure, de hæreti. text. de iure Regio in l. 13. tit. 24. in 3. partic. & dicitur grauammē irreparabile quando continet factum, quia cum factum infectum esse non posit, vt in l. in bello, in §. facta. ff. de capti. ideo grauamen illud quod iussit. ff. de re iud.

Secundo fallit in sententia excōmunicationis, quia ēt dicit cōtinere irreparabile grauamē cū habeat exequutionē, vt in c. pastoralis. de appel. Bern. de Luco in reg. 39.

Tertio fallit qñ sententia interlocutoria tangit factum principale vel substantiam negotij, vt in l. intra vtile. ff. de minori. vt pote si pronūtietur quis minor, vel maior, prodigus, vel alias inhabilis: quia ex hoc totus annullat actus vt tradunt Doct in l. is qui: ff. verb. oblig.

Quarto fallit qñ iudex per sententiam denegat copiam actorum, vt in l. 2. C. vt lite penden. & dixi in Regu. 5.

Quinto fallit quando iudex iustam excusationem tutoris repellit, vt in l. j. in. §. si quis tuto. ff. quādo appel. sit. Sexto fallit quando sententia lata est super legitimatione personæ. ita Bal. in sua Margarita. q. 8.

Septimo fallit quando iudex pronuntiat fideiussorem esse idoneum, quia tunc poterit à tali sententia appellari, vt in l. si ab arbitro. ff. qui satisdare cog.

Octauo fallit qñ iudex mādat solui pecuniā minori sine curatorib. vt in l. at prætor in §. permittitur. ff. de minori

Nono fallit qñ iudex pronuntiat testes admittendos esse, vel non, vel probationis admittendas, vel non vt notab. concludit Corne. in consi. 35. num. 2. vol. j.

Decimo fallit quādo interloquutoria meretur exequutionem; vt si partes per eam cogantur facere compromissum.

missum, ita consuluit Barb. in cõs. 305. incipiente, illud in medio, col. pen. volu. 3. vel quando generatur præiudiciũ circa exequutionẽ, vt ĩ d.l. si ab arbitro. & ita tenet Sali. in d.l. ante sententiã. C. quorum appel. non recip.

Vndecimo fallit qñ alia nõ spectatur sententia, vtpote si quis pronuntiet se iudicẽ competentẽ vel incõpetentẽ, in c. significantibus. de offic. deleg. & in l. ait prætor. in §. permittitur. ff. de minori, glo. in Auth. habita, in fi. C. ne filius pro patre, tenet Abb. in c. super eo. el. 2. notab. j. de appel. Sali. in l. pen. C. quorum appel. non recip. circa, quam limita. vide Berna. de Luco in regu. 354.

Duodecimo fallit quando perfectè grauamen reparari non posit in definitiua quin aliquod faciat præiudicium: tunc. n. bene poterit appellari, vt in l. j. in §. quæsitũ. ff. de appel. vbi permittitur appellare à mendacis relatione. not. Bar. in d.l. ante sententiam, ff. de appel. recip.

Decimotertio fallit quãdocunq; grauamẽ posit reparari, sed cũ maxima difficultate: tunc poterit appellari, & iudex nõ poterit postea procedere. ita Bart. in d.l. j. in §. quæsitũ. ff. de appel. & in l. 2. C. de appel. reci. quẽ sequitur Feli. in c. accepimus. nu. 5. de fide instrumen.

Decimuquarto fallit in sententia lata in causa momentaneæ possesionis: si per ista sententiam pateretur præiudicium cui non sit alio modo consultum quàm per appellationem. ita Bar. in d.l. ante sententiam. nume. 3. ff. de appelat. recip.

REGVLA LIII.

APPELLANTI propter exceptionem non admisã, cuius probationẽ incontinenti obtulerat, nõ est necesse ad iustificandum appellationem probare veritatẽ exceptionis: sed sufficit ꝙ probet se opposuisse exceptionẽ, & obtulisse probationem incontinenti. ita probatur in c. interposita, ibi, nisi exceptionem, de appel. Hãc regulã, vbi ponit rationem eius ponit Præpositus cum 26. limitationibus in d.c. interposita. nu. 4. de appel.

REGVLA LIIII.

APOCHA in qua quis ostendit se tribus annis proximis soluisse, retro soluisse præsumitur, nisi cõtrarium, probetur. Hanc regulam probat text. in l. quicunq; C. de apochis publi. lib. x. & ibi Bar. per illum tex. & Doct. in glo. in l. 2. in verbo, repellere, C. de iure emphy. & in ca. cum ecclesia Sutrina. de causa pos. & proprie. Phil. Deci. in l. si certis annis, nu. 6. C. de pactis.

Amplia primo procedere tam in censu emphyteuticario quàm tributario. ita tenent Domi. de Ro. in decis. 304 in tit. de locato. in nouis, quos sequitur Alex. in Additio. ad Bar, in d.l. quicunque, Iacobi. de San. Georg. in l. non est necesse: nume. 3. ff. de probatio.

Secundo amplia habere locum in simplici colono, vel conductore. quia probando se soluisse tribus proximis annis, præsumatur semper retro soluisse, secundũ Ang. in authen. de nõ alienandis. in §. scire. nu. 25. colla. 2, vbi dicit se nescire legẽ de hoc. Hãc etiam opinionem tenet Bal. post Ioan. Aud. in c. literæ. nu. 7, de dilatio. vbi dicit ꝙ conclusio huius regulæ procedit in emphyteuta, siue in simplici colono, siue in censuario, siue in illo qui soluit collectas in cõi per triennium. quam etiam opinionem sequitur Ias. in d.l. 2. nu. 137. C. de iure emphit.

Limita primo vt procedat supradicta regula, qñ illa solutio trium annorum esset facta quælibet de per se, vnaquæq; singulo anno, secus si simul & semel soluisset vno anno pro tribus annis, quia tunc regula nõ procedit. Hãc limitationẽ ponit Cin. in l, 2. C. de dotis promissio. quem sequitur Bal. ibi nũ. 2. Ang. in d.l. quicunq; nu. 3. & ibi Pyrrhus Englebermeus in princi. quam limitationem, dicit semper mente tenendam Iacobi. de S. Geor. in d.l. non est necesse, nume. 3. ff. de prob.

Fallit secundo hæc regu. singulariter, vt per Hostiẽ. in Summa, in tit. de locato. nu. 13. vbi tenet quòd hæc regula procedat tantúmodo in causis secularib. sed in ecclesiasticis dicit sufficere ꝙ emphyteuta probet ꝑ duos annos, proxime præteritos soluisse. Quæ limitatio nõ ẽ vera, & eã expressè reprobat Io. And. in Additio. ad Spe. in tit. de locato. in §. nunc aliqua. vers. 27. nu. 38. & istã opinionẽ Io. And. reprobando dictum Hostien. sequitur Ias. in l. 2. nu. 136. C. de iure emphyteutico.

REGVLA LV.

ARMA portare regulariter prohibitũ est, vt per totum in rubro & nigro, C. vt armorũ vsus inscio principe interdictus sit. li. 11. & in c. quid culpatur. 23. q. j. in ca. clerici, de vita & honesta. cleri. & in auth. de armis. colla. 6. Circa quam regulam vltra Cæpolam in verbo armorum appellatione. ff. de verb. sign. vide Catel. Cot. in Memoralibus iuris, in verbo, armorum vsus Rom. in sing. 263. Pau. Pari. in consi. 271. volu. 4. nu. 17. Ang. Aret. in tract. maleficiorum, in part. vno stocho ferreo, per totum. Petr. Bellug. in suo Speculo, Principum, rub. 27. §. milites. nume. 3, cum sequentibus. Hanc regulam cum septem limitationibus ponit Socin. in reg. 30.

Han regulã vltra cũ amplia primo, non solum habere locũ in armis offensibilib. verũ etiã defensibilibus, cũ de iure Codicis dicatur regulariter nõ licere arma portare, nisi de principis licentia, vt in d.l. vnica, sed appellatione armorũ ẽt defensibilia veniunt. vt in l. armorũ. ff. de ver. signi. licet de iure Digest. arma defensibilia nõ erãt prohibita portari, vt tenet Bar. in d.l. j. ff. ad le. Iuliã de vi. & pro ista opinione est tex. de iure Authenticorũ in §. pen. in Auth. de armis, & ita per illum text. tenet Barba. in tract. de Cardinal. legatis, à latere in 5. q. nu. 23. Feli. in c. ita quorundam. nu. 2. de Iudæis. Marcus à Mantua in lib. 6. obseruа. 54. per totam, maximè in fi. Io. Igneus in leg. j. in §. occisorum, num. 42, ff. ad Syllania.

Amplia secundo vt non solum liceat arma portare verum etiam est prohibitum magistris armorũ vendere arma priuatis personis: & nullus potest esse faber ad arma facienda, nisi deputati à publico. ita probat tex. in d. Authe. de armis. in princip.

Tertio amplia etiam siquis habeat arma in domo, vt in l. j. & ibi glo. ff. ad l. Iuliam, de vi. & in dicto Authentic. de armis.

Limita primo vltra Socinum, vt hæc regula nõ habeat locũ qñ quis portat arma causa venationis, ita probat tex. in d.l. j. ff. ad legẽ Iul. de vi publi. vbi tex. dicit quòd licet tenere arma causa venationis in domo, ergo licet ea portare. & miror ꝙ tex. in l. j. & 2. C. de venatione ferarum, li. 11. de armis nihil dicant.

Secundo limita nõ procedere in nauigatione, quia tũc licet portare arma. vt in dicta. l. j. ff. ad leg. Iul. de vi

Tertio limita in familiaribus & seruitoribus inquisitorum hæreticæ prauitatis, quia possunt portare arma: & si prohibeantur à iudicibus secularibus, puniuntur tanquã turbatores inquisitionis hæreticæ prauitatis: vt est tex. & ibi Doct. in Cle. 2. §. fin. de hære.

Quarto limita non habere locum in fratribus Hierosolimitanis, quia bene possunt portare arma, vt sunt hodie Commendatarij sancti Ioannis, vt est gl. in c. duo sunt in glo. j. in fin. xj. quæst. j.

Quinto limita non habere locum in militib. vt ẽ text. secundum vnum intellectum, in l. iubemus, la j. C. de præpositis sacri cubiculi. lib. 12. Quod tamen intelligo verũ in veris militibus qui sunt in expeditione belli, vel fuerunt veri milites, ita Tiraquellus de nobilitate, c. 20. nu. 68. & 72. Et ratio supradictæ limitationis est, quia miles, arma portando non facit rem illicitam, ex quo portat id de quo est inuestitus vt miles. ita tenet Bald. in c. j. quid sit inuestitura. num. 50. in Vsibus feudorum. Porro ad hoc vt quis dicatur miles, sunt sex necessaria. Primo ꝙ non sit negotiator, vt in l. j. C. negotiatores ne militent, lib. 12. Secundo quod examinetur si sit aptus ad militiam vt in le. j. C. qui militare non possunt. libro 12. Tertio

requiritur

requiritur quod præstet sacramentum ꝙ mortem pro republica non euitabit, vt in l.milites, ff. ex quib. causis maiores. Quarto requiritur ꝙ in branchijs, signetur, vt in l. 3. C. de fabricensibus, lib. 11, Quintò requiritur ꝙ ei ensis accingatur, argumento tex. in l. filiusfamilias, ff. de testamento militis. Sextò requiritur, ꝙ scribatur in libr. in quo sunt scripti alij milites, vt in l. ex eo. ff. de testamento militis, & ita tenet glo. in dicta l. milites. & de istis militibus, vt supradixi, loquitur ista quinta fallentia: quia isti sunt proprie qui habent priuilegia militum, secundú glo. in d. l. milites & est similis glo. in Auth. de mandatis principum. in §. fi. in verbo, siquidem colla. 3. & ita Lancelot. Galiula in repet. l. Centurio, nu. 16. cum aliis. ff. de vulgari & pupillari. Et circa hanc limitationem vide quinquaginta priuilegia militum, per Marcú à Mantua post repetitionem legis precibus, C. de impuberum & alijs, in nu. 230. vbi per modú tractatus posuit supradicta priuilegia, quæ etiã ponuntur in 12. volu. tractatuú, in tractatu de priuilegijs militaribus, eiusdem Marci de Mantua.

Limita sexto in Curialibus commorantibus in Curia Regis, & eorú seruitoribus, vt in d. l. fi. C. de præpositis sacri cubiculi, li. 12. Porro Curiales dicútur qui aliquo mó, sunt Curiæ obligati, vt milites siue aduocati, siue iudices, siue officiales, siue histriones, vt dicit gl. in c. j. 51. distinc.

Septimo limita nó procedere in Doctoribus, ita notabiliter tenet Bar. in l. Medicos, C. de professo. & medi. lib. x. vbi tenet ꝙ doctores nó debẽt à familia potestatis scrutari de armis. Pro qua opinione, quia nihil allegat, facit, ná Doctores dicuntur milites, & milites excusantur, vt s. di. xi. & illud dictum Bar. sequitur Ioan. Lesnauderius in tracta. de doctoribus in 2. parte §. octauo. Ludouicus Bologninus in repetitione Authenticæ, habitæ, col. j. fol. 6. C. ne filius patre, Andræas Barba. in proœ. Clement. in 10. priuilegio Doctorum, Lancelotus Galiau. in repet. l. Centurio. nu. 24. ff. de vulgari, quam limitationem veram intelligo in Doctoribus qui sunt re ipsa professores, cú isti, proprie militare dicantur, per ea quæ dixi supra de militibus in quinta limitatione, idem videtur dicendum in aduocatis cum militare dicantur, vt in l. aduocati. C. de aduoca. diuers. iudiciorum. de quo vide Galiaulam in d. l. Cẽturio. nu. 43. ibi not. Ludouic. Ganettus, pag. 39. Ias. in le. ad egregias. num. 20. ff. de iureiur.

Octauo limita quando quis portat arma ad sui defensionem, nam tunc videtur portare causa suæ salutis, vt in l. j. & pen. ff. ad legem Iuliam de vi.

Nono limita qñ officialis dat licentiã ferẽdi arma quia tunc non punitur ferẽs pœna portationis armorú, quã licentiã non potest expresse concedere, sed sub dissimulatione tantum, vt in l. fi. C. de fabricensibus. lib. 11.

Decimo limita nó procedere in Curialibus filij Regis primogeniti, vt in l. bene à Zenone C. de quadriennij præscriptione, ibi siue ab his qui postea digni fuerunt nomine Imperiali. & sic priuilegium quod habẽt Curiales Regis, attribuitur etiam Curialibus filij primogeniti Regis, quia filius primogenitus dicitur Rex in vita patris, vt in c. cœpit. 28. quæstione prima, & ita tenet Andræ. de Isernia in c. j. de feudo Marchiæ in vsibus feudo

Vndecimo limita non procedere de iure. Regio, quia de iure regio, nisi cóuersi nouiter in Regno Granatensi, oẽs alij possunt ensem secum ferre, vt est Pragmatica. 55. edita in Curiis de Valladolid, Anno Domini 1523. postea aũt fuit statutú in pragma. 72. Toleti, Anno Domini, 1525. vt etiam pugionem vel sicã cú ense possit quis portare per totum diẽ & noctẽ vsq; ad certã horã ibi positã. Postea aũt fuit promulgata alia Pragmatica 72. de Madrid Anno Domini 1534. in qua fuit statutú quòd omnes illi qui portauerint ensem, cum pugione de nocte post horã prohibitam, si lumen secum portauerint, non possit familia eis arma auferre. idem etiam fuit statutú in omnibus illis qui de mane vadunt ad laborandum.

REGVLA LVII.

ARBITER ad pronunciandum secundú iura pót & debet pronuntiare secundú statuta & consuetudines, pro quo est tex. in c. j. vt lite pendente. vbi archiepiscopo, ex priuilegio cópetebat deferre crucem ante se per totã Angliam, vnde cum super illo priuilegio esset contentio, committitur per Pontificem, & mádat vt deferat crucem donec de iure fuerit cognitum. & sic verbum de iure refertur ad priuilegia, & per consequens debet posse referri ad statuta & consuetudines. Facit etiam tex. in c. licet, causam, in princ. de probationibus, inducto eo modo quo supradicto c. j. Facit etiam glo. in proœmio Clementinarú in principio, nam dum dicit, text. nulla iuris sanctio. glo. in verbo iuris, dicit, humani positiui, sicut canonicum, vel ciuile, synodale vel municipale, naturale vel diuinum & sic glo. sub nomine iuris comprehendit, quodcunque tam statuarium quàm alterius speciei. Præterea facit, nam iura mandant iudicari secundum statuta, & consuetudines locorum, vt in cap. 3. de eo qui mittitur in possessionem. & in cap. illa. 12. distincti. & in c. citatus. de rescriptis. cum statuta & consuetudines sint iura, vt patet in definitione consuetudinis, vt per Bar. in l. de quibus. in princip. ff. de legibus. & de statutis in l. omnes populi. in principi. ff. de iustitia & iure. ergo veniunt appellatione iuris. hanc opinionem tenet Antonius de But. in cap. Quintaualls, nume. 49. de iureiurando. Paulus de Castr. in l. ius pluribus. nu. 3. ff. de iustitia & iure, & in l. præscriptione. num. 11. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. Ludoui. Roma. in l. post dotem. num. 43. ff. soluto matrimonio. & in consil. 251. num. 5. ita tenet Abb. in proœmio Clementinarum, in principio, & in cap. Cumana. num. 11. de electione, & in c. cum venissent. num. 4. de eo qui mittitur, in possessionem. & in cap. licet causam. num. 2. de probationibus. Præpositus in can. ius generale, j. distinctio. nume. 8. Alexander in d. l. post dotem. nume. 26. Felin. in di. can. ius generale. j. dist. in j. & 2. col. & in dicto c. licet causam. nu. 3. & in c. j. nu. j. de sponsalibus. Iason in l. omnes populi. in j. lect. nu. 3. & in 2. lectura, nu. 19. ff. de iust. & iure. & in l. præscriptione, nu. 14. C. si contra ius vel vtilitatem publicã. & in nu. 18. vbi in nu. 20. dicit istam esse cómunem opinionem. Phil. Dec. in dicto cap. licet causam. nu. 20. hanc etiam dicit cõem opinionẽ Crottus in dic. l. omnes populi. in j. notabili. & ibi Baptista de sancto Seuerino in j. col. eandem opinionẽ dicit cõem Clau. de Seysel. in d. l. ius pluribus. num. 4. eandem opinionem tenet, Rochus de Curte in rub. de consuet. in 6. q. nu. 50. licet, aliqui Doct. quos ipsi referunt, teneant contrariam opinionem. Hanc regulã ampliat, vno modo, & limitat quinque modis Roch. de Curte in d. nu. 50.

REGVLA LVII.

ARbitri sentẽtiæ, etiã si sit iniqua, stãdú ẽ, vt in l. diem proferre. in §. stare. ff. de arbitris. & in l. qualem, eo. ti.

Limita primo qñ sententia arbitri fuisset lata secundú voluntatem, & contra cópromissum, ná tunc esset nulla, per notata in c. dilecta, de rescriptis, & in c. Pisanis. de restitutione spoliatorum. & in l. non distinguemus. in §. de officio. ff. de arbitris. quia omnis potestas arbitrij dependet, è compromisso, in tantum, ꝙ si esset compromissum de iure & processum de facto, non teneret sententia, vt ibi facit lex, diligenter. ff. mandati. cum alijs.

Secúdo fallit si arbiter ferat sentẽtiã pretio vel dolo aduersarij, ná túc nó valet nec ei stẽdú est, sed ope exceptionis infringitur. ita notabiliter tenet Spec. in tit. de arbitro & arbitratore, in §. excipitur nu. 4. vers. itẽ ꝙ corruptus, per tex. in l. 3. in §. j. & leg. ita demú. ff. de arbitris, & in l. sed & si seruú, in §. sunt, & alij. eo. titu. & in c. 2. de arbitris. & in c. cú æternæ. de re iudic. lib. 6. & in cap. accusatores. 3. q. 5. facit, tex. in l. nó distinguemus. in §. cum quidam eod. tit.

Tertio fallit qñ ius est clarú, & sentẽtia arbitri continet errorẽ expressum. per notata in l. 2. C. qñ prouoc. nó ẽ ne

cesse.in c.per tuas,de sententia excōicationis. per Bar. & Alexand. & Iasonem in le. cum prolatis ff.de re iudicata. Fely. in c. j. nu.6. de re iudicata.Moderni in l.qui Romæ §. duo fratres, ff.de verborū obligationibus Ant. de But. in c. Quintauallis,nu. 42. de iureiuran. & intelligitur expressum,s.in ipsa sententia, vt si pronunciauit, ꝙ minor, non potuit testari contra tex. in l,qua ætate. ff. de testamentis,nam si non est expressus error,nō dicitur arbiter iudicasse contra ius cōe,sed contra ius partis, vt in c.cū inter,de re iudicata,facit tex.& quod ibi notatur in l. si expressim,ff.de appellat.quod notat Bart.in l.is cui bonis ff. de verborū obligationibus,ita tenet Felinus in d.c.j.de re iudica.nu.9.Quā limitationem amplio procedere qñ arbiter fert sententiam contrà consuetudinem , nam sicut nō valet contra ius,ita neque contra consuetudinem, cum à pari procedant.ita notatur in d.c.j. de re iudicata,per Bal. in l.2,C.quan.procuratore non est necesse.faciunt notata per eundem Bal.in rubr. de concessione recti feud. & ita tenet Angel.Areti.in §.j.Institu.de officio iudicis, de quo vltra eum ibi, & Felinum in d.c.j.de re iudicata, vide doct.in dicta l.cum prolatis,& in d,§.duo fratres.Quā supradictam regulam intelligo habere locum in arbitro voluntario,secus est in arbitro statutario,nam ab eius sententia appellatur ex dispositione iuris.ita tenet Bar.in l.fi, C.de iudicijs,pro qua opinione est glo.in c.à iudicibus.2, qō,6.in c. ab arbitris. de officio delegat.lib. 6.quā opinionem vltra Bar.ibi sequuntur Salic.& Ias.& Iacobi.de sancto Georg.in d.l.fi.C.de iudi.& ibi Aretinus, qui dicit ꝙ ista est verior & communis opinio.Hanc opinionem tenet idem Bar.in l.j.in fine,ff.à quibus appellare non licet, Iason in §.omnium,num. 11.Institut. de actionibus, & ista est verissima opinio,licet contrarium teneat idē Bart. in prima constitutione C.nu.4.quem sequitur Antonius de Butrio in d.c.Quintauallis,num.33.& in c. cum dilectus, de arbitris.Dominicus in d.c.ab arbitris.

REGVLA LVIII.

ARBITER sententiam non pōt ferre de nocte.Hāc regulam probat tex.in Authent. de iudibus.in §.sedebunt colla. 6.dum dicit quod vsq; ad vesperas pōt iudiciū reddi,ita tenet Bald. in l.in eos. in fine,C.de appellat.glo. in §. 2. Institut.de verborum obligationibus.ita concludunt Romanus & Iason in l.more Roma.num. 12. in fi, ff.de ferijs,dicentes ꝙ arbiter nisi ex causa necessitatis nō pōt dicere sententiam de nocte: per legem, si de meis, in fine, & legem si feriatis,secundum vnum intellectum. ff, de arbitris.idem tenet Alexander & Riminaldus Maria, in l.non minorem,C.de transactio.reprobato Paul.de Castro ibi qui facit differentiam inter ordinarium, & delegatum, & arbitrum.Sed quantum ad arbitros, sic distinguēdum puto,aut loquimur in arbitro compromissario, & tunc dico sententiam per eum latam de nocte valere: per tex.in leg.diem proferre,in §. Itari,& in leg.qualem,ff.de arbitris,nam sicut eidem standum est quando est iniqua, ratione rei, vel alterius causa,vt in iuribus supra allegatis, & posui supra in præcedenti regula,ita & ratione temporis argumento tex.in c.primo,de plus petitionibus, & in §.plus autem.Institutio.de actionibus. cum alijs notatis, in leg. j.C.de plus petitionibus. Si vero loquimur in arbitro electo secundum formam statuti,cum multum assimiletur iudici siue ordinario siue delegato, vt tenent doct. in l.fi.C.de iudi.& dixi supra in præcedenti regula; crederem ꝙ sicut iudex non potest sententiam de nocte dicere,vt in dicto §.sedebunt, & notatur in c.consuluit, de officio delegati. & in d.l.non minorem,& tenet Soci, in regula 359,ita nec arbiter , & sic nostram regulam secundum supra dicta dico debere intelligi in arbitro statutario,& Socinus ibi ponit quinq; fallentias quę possunt huic regulæ conuenire,ideo vide eum.

Limita primo,nō habere locū quādocunq; arbiter dedit interlocutoriā sētētiā,nā tunc,licet sit lata de nocte, tenet per notata per Bal.in d.l.nō minorē,Imol.in l.quod iussit.ff.de re iudicata.notatur in ca.auditis,de procurat.

Secundo limita quando arbitri assumuntur de iure, & de facto,nam tunc cū talis sententia habeat vim trāsactionis,vt dicit Paul.de Cast.in d.l.more, in fi. dicendum est, ꝙ sicut transactio potest fieri de nocte,vt in d.l.non minorem,ita & sententia debeat valere.facit quod notat Ias. in d.l.more,numero 12,in 7.fallen.

Limita tertio qñ lata est sententia de nocte ex consensu partium:per notata per Io.And.in additio.ad Specul.in titu.de arbitro & arbitratore.in §. differt.Iason & alij in d.l.more,& in d.l.non minorem.Feli.in d.c.consuluit,notatur in l.pen.C.de pactis,quod procedit siue expressè siue tacitè esset consensum,vt tenet Iason in d.l.non minorem,in secunda limitatione.

REGVLA LIX.

ARBITER postquam tulit sententiam,non pōt amplius eam retractare.Hāc regulā ponit Specul. in titu. de arbitro & arbitratore,in §. sequitur,nu.62. Cynus,in l.diuersa,C. de transa.Bal.& Alberi.in l.dicere, in §. vnde videndum.& in l.quid tñ.ff.de arbit. Angel.in consil.152

Limita primo non habere locū in sententia interlocutoria,per notata in l.quod iussit.ff.de re iudic. & in l. post sententiam,C.de sentent.interlo. om. iudici. & in l.j. C. sententiam rescindi non posse. & in l. si opus nouum, ff. de noui operis nuntiat. & in l. fi.in fine,ff.de præto. stipul.Innoc.in c.in literis.de offi.delega.& in c.auditis, nu. 2.de procur.& in c.quod ad cōsultationem nu.j. de re iudic. Bal.in d.§. vnde videndum nu.j.Abb. & Cagnolus, in c.qualiter & quando,el j.nu.6.de accus.& in c.cum cessante,nu. 3.& ibi Additionator de appell.

Secundo limita quandocunq; arbiter mutat sententiā, incōtinenti,nam tunc valet illa iterata pronuntiatio, per l.si ita la 2.ff.de hæred. instit. in c. præterea,de testib. cogen.ita tenet Speculator in d.§.sequitur,nu. 62.Quod tñ intelligo verum quandocunq; nō interuenerit in mutatione sentētiæ aliquod spatium,ex quo decerni possit ius esse quæsitū parti; & ita intelligo dictū Baldi, qui contra hanc limitationem tenet in l.qui arbiter in 2,lectura, nu. j.ff.de arbitris,dū quærit,an definitiua possit statim corrigi . pro qua opinione est tex. in l.2.C.de sententijs ex breuiculo recitandis.vbi probatur ꝙ statim lata sententia ius quæsitum est prati, & mutari non pōt : & quia post latā sententiā functus est officio suo,vt in l.iudex.ff.de re iud.

Limita tertio quando arbiter pronuntiasset contra formam compromissi ita probat text.in d. l. quid tamen, in §.j. vbi hoc expresse tenet Lud.Rom. in num.j.notatur, in d.l.dicere,ff. de arbitris.

REGVLA LX.

ARBITER debet arbitrium suum ferre partibus citatis.Hanc regulā probat tex.in l.nā ita diuus.ff.de adoptio.& in l.de vno quoq; ff,de re iu.& in l.si. n. tres, cū l. seq.ff.de arbitris,in c.ex ratione,de appella.tex.& ibi Bar. & doct.in l.si arbitratu,ff.de verborum oblig.

Hāc regulam limita septem modis,vt per Vldari.Zasiū in dicta l,si arbitratu,nu.33.

REGVLA LXI.

ASCENDENTES succedunt descendentibus. Hanc regulam probat tex,in l.nam & si parentibus,ff.de inoff. testamento,text.de iure regio in l.6.,& 7,in legibus Tauri,per quas est correcta l.4,titu. 12,part.6,& lex 10,titul. 6.lib. 3,fori.Circa quam regulam vide notabiliter Arnoldum Ferronium in glo.ad consuetudines Burdigalenses, in 3.parte in tit.de testamentis §.4.& §.11.Hanc regula ponit Nicolaus de Vbaldis in tract.de successio. ab intesta in 2,parte,in 4.q.nu.7,cum sequentibus,vbi eam limitat quinque modis,Eandem regulam cum sex limitationibus ponit Bartholomæus,de Chassanęo in consuetudinibus Burgund. in tit, {des successions} rubri. 7,§,6.nu. j.cum alijs fol.248.col.4.

Secundã vero limitationẽ quã ponit ibi Chassanęus, f.in matre quæ intra annũ,nõ petit tutorẽ, sublimitat sex modis Nicolaus de Vbaldis vbi supra,num. 14. Eandem ipsam limitatiooem ampliat vndecim modis, & sublimitat quatuordecim Ioan. Neuizanis in Sylua nuptiali,li,22 nu. 53.quam refert & ponit easdem Ampliationes, & limitationes Bernar.de Luco in regula 457

Limita septimò,&primò vltra Chassanæũ,qñ pater fecit sustitutionem pupilllarẽ filio suo:nam tunc mater priuatur eius successione,ita probat tex. in l. Papinianus. in §,sed nec impuberi,ff.de inoffic.testa. & in c.si pater de testam.li.6.& vltra Doct.vbiq; hæc est vera limitatio secũdũ Tiraquell.vbi refert, alios Doct. in legibus Connubialibus,in glo, 5.nu. 60. Arnoldus Ferronius in d.§:11.Iacobinus de S.Georg.in l.fi.nu.37.C.de edicto diui Adria.tol.licet contrariũ,& male seneat Ioannes Corasius in l. precibus,nu. 19, C.de impuberum & alijs substit.

Octauo limita in feudalib.vt in c.j.de natura successionis feudi. in vsib. feudorũ & quæ dicã in sequenti regula.

Regvla lxii,

Ascendentes in feudalibus non succedũt descendentibus,hãc regulã,probat text.in c.j.in prin,de natura succes.feudi.De iure Regio tex. in l.7. tit.26,part. 4.Circa quã regulã vide notabiliter Maturinũ Montanũ, in Authentico,de hæredibus ab intesta,venientibus,collat.9,pagina 64.cum duabus sequentibus,

Hanc regulã,vbi eã quadrupliciter limitat, ponit Bartholomæus de Chassanæo in titul,{des successiõs} Rub. 7,§.6.fol.251,col.3.nu.3.cum alijs.quas limitationes ad literã ante eum posuit Franciscus Curtius iunior in tract. feudorum in secunda parte tertiæ partis principalis,q.17. nu.42,cum sequentibus pagina 278,

Regvla lxiii

Assessors ante finẽ officij salariũ nõ debet solui, Hanc regulã ponunt Bal.Pau.de Ca.& Alex,in 2.notabili,l.diẽ functo,per tex.ibi.ff.de offi.assessoris, facit ẽt, tex.in l. si seruus cõis meus castrensis,ff.de stipula. seruo. vbi probatur q ibi salarium debetur pro mercede laboris,tunc in fine tantum debet solui.

Amplia primo,idẽ esse in medico,ita probat glo,in le. vnica,in verbo,consequantur,C.de suffr.& ibi Bal. in 8. q.vbi probatur q medicus non debet habere salarium ab infirmo,nisi cum sanus fuerit,idem tenet Bar.in l.j. in §. diuus,nu, 16. ff. de var.& extraordin.cognit.pro qua opinione est tex.expressus & ibi Bar.expreisẽ eũ ad hoc notat,in l.archiatri,C.de profess.& medic.lib.10.ita tenet Iason in §.tripli,nu.56,Instit.de actionib.& vide Fel.in c. presbyterum,nu.4.de homicidio,

Amplia secundo idem esse in aduocato.ita ita ponunt Doct.in locis supra dictis,in prima ampliatione.facit tex. in l.quisquis,C.de postulando. quod etiam tenet Iason in d.l.diem functo,nume.11

Hanc regulam limita quatuor modis, vt per Franciscũ Purpuratum in Rub. ff.de offic. assessoris. num. 189. Et circa quartã fallentiã ibi positã per eũ,scilicet,q si ante terminum potestas decessit, & per assessorem non stetit illo casu integrum salarium assessori debetur.ita probat tex.& ibi Pau.de Cast. & Ias. in tertio notabili,in d.l.diẽ fun. & quia ista est quæstio necessaria & difficilis,omissis fundamentis quæ in hac opinione solent pro vtraque parte adduci,dico ei salarium deberi si est promissum: & si datum est, non competere repetitionẽ,ita probat text. in l. qui operas.ff.locati,vbi dicit tex.qui operas locauit,totius tẽporis mercedem debet habere,si per ipsum nõ stetis quo minus operas præstet,idẽ probat tex.in l.j.§.diuus, ff. de varijs, & extraord.cognitio,& in l.pen.& finali, ff. de cõdi.ob cãm,& in l.4i & in l.si quis,C.de principib. agentiũ in reb.li.12,& in l.fi.C,de domesticis & protectoribus, li.12,& vltra Bar,in d.§,diuus,nu.13.ita tenet Innoc. in c.propter sterilitatẽ,& ibi Io.de Imol.nu.13.vbi dicit cõiter Legistas ita tenere.Eandẽ opinionẽ dicit esse cõnem Ias.in d.l.diẽ functo,nu.36.Philipp.Decius in cõs.70, nu. 2.Guido Papa in decisio.112.Ludouicus Bologninus notabiliter in cons.71.Eandem opinionem dicit etiam esse cõem Franciscus de Ripa in tract.de peste,in parte,de priuilegijs contractis in cã pestis.nu.114.Eandẽ opinionem dicit etiam cõem,vbi latissimè eam examinat Laurentius Syluanus in consil.28.nu.17.& 58.& 20,quæ opinio probatur hodie de iure Regio per tex.in l.4.tit.31. partita 2. Et est etiã pro ista opinione glo, & expressa & cõiter approbata in d. §.diuus,in verbo,repeti,in medio.

Regvla lxsiii,

Audiendus nõ est qui sine actione experitur,reo repugnante & inuito.Hanc regulam probat tex.in l.si pupilli.in §.videamus, ff.de negotijs gestis,& in l. si quis possessor.in §,pen. ff.de petit.hæred.& in l.quoties.in §. j,ff.de administratione tutoris,

Hanc regulam per supra dicta iura, vbi eã limitat quinque modis,ponit Zasius in l.si Titius,nu.7.cum sequentibus,ff.de verborum obligasio.

Regvla lxv.

Authoritas qñ requiritur non sufficit simpliciter cõsentire,sed sicut verbũ sonat, debet expressè authoritas præstari.Hãc regulã probat tex.in l.j.in § mutus ff.de tutelis,vbi mutus tutor dari nõ põt,Rationẽ reddit ibi tex.quia authoritatẽ prębere nõ potest, idẽ probat glo.in l.3.ibi Bartho.& alij ff.de author.tut.Hanc opinionem regulæ dicit esse cõem Francilcus Aretinus in l. gerit,nu.7,ff.de acquiren. hęredit. & circa eandem regulam vide notabiliter Syluestrum,in §,tutor autem, per totũ, Instit. de authoritate tutorum,

Hanc regulam, vbi eã notabiliter examinat,ponit Tiraquell.in legibus conditionalibus,in glo.3.in princ. vsque ad numerum 56.& à nume. 16. vsque ad numerum, 39. eam limitat octo modis.

Regvla lxvi.

Authorstas doctoris solũ est probabilis & nõ necessaria,Hanc regulã ponit Bar.in l.j.nu.2.ff.si certum peta.per tex.in l. j. C. de professor. & medicis qui in vrbe Constantinopolitana,li.12.& per notata in l.j.C.de legib. & in l.si de interpretatione,ff,eodem tit.quã opinionem Bar.dicit esse cõem Franciscus Curtius iunior,in consilio 136.num,8.& in consilio 160 numero 4.

Hanc regulã amplia tripliciter, & limita duobus modis vt per Franciscum Purpuratum in d.l.j.à nu.134,vsq; ad numerum 140,ff.si certum petatur,

Regvla lxvii,

Authoritate propria nulli subdito Regis competit ius sibi dicere.Hanc regulã probat tex.in l.si quis ĩ tantã,C.vnde vi,in l.extat,ff.quod metus,cã ĩ l.nullus, & ibi gl.C.de Iudæis, in l.vnica.C. ne quis in sua cã ius sibi dicat,& in l.Iulianus,ff.de iudicijs.De iure Regio ẽ text. in l.x,tit.4.part.3,& in l.2,tit.14.lib.3.ordinamenti.Circa quam regulam vide Franciscum de Ripa in c.sæpe,nu. 68.de restit.spoliatorũ,Hippolytũ de Marsilijs in singu. 167,Hierony.Cagnolũ in l.nõ ex singulis,nume. 2.cum sequentibus, ff. de regulis iuris, Decium in c.cum venissent, numero,45 de iudicijs.

Hanc regulam, vbi etiam limitat septem modis,ponit Socinus in regula 34.

Limita viginti modis,vt p Antoniũ de Tremolijs ĩ additionib. ad practicã Huberti de Bonacursu ĩ Rub.9,quibus mo.examen ordinarij iudicis declinat, fol.54.col.j.in fi.in additione ad numerũ, 3.cum sequentibus, Eandem regulã ponit, vbi eam limitat vno & viginti modis Mathæ.de Afflic.in cõstitutionibus Neapolitanis lib.j.Rub. 8.nu.14,vsq; ad numerum 47.Eãdem regulam ponit idẽ Matthæ.de Afflictis,vbi eam limitat octo & triginta modis,in ca.j.numero 45.vsque ad numerum,93.de pace iuramento firmanda,in vsibus feudorum.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De Littera B.

REGVLA LIIII.

BANNITVS ex forma statuti in territorio bånientis nihil acquirere potest etiam per subiectam personam, vt seruum vel filium, not. Angel. & Mod. & Ludo. de Roma. in l. Antistius. §. fi. ff. de acquir. hæred.

Primò fallit vbi ista acquisitio sit potius odiosa quàm fauorabilis, quia tunc poterit acquirere l. si quis solidum, & hoc ibi ponit Bal. ff. de hære. instit. & hoc tenet glo. in l. 2. §. nemo. de capi. dimi. quæ etiam dicit ꝙ licet bannitus desinit esse ciuis, vt l. manumissione, §. qui deficiunt. eod. tit. & l. fi. de leg. 2. & ibi plene. non tamen desinit esse in eius odium.

Secundò fallit, nisi ipsi bånito seu eius seruo sit aliquid relictū, cum hoc vt vendat, quia tunc non obstante statuto valet ista acquisitio. ponit Bal. in l. cum quęstio. in fi. C. de leg. adde glo. & Io. Andr. in c. super. in verbo, domi num, de reli. do. in 6. dicentem ꝙ licet ordo minorum nō possit sibi aliquid acquirere, tñ ei relinqui pōt cū hac cōditione, vt debeat vendere. & hanc fallent. probat Ludo.

Tertio limita nisi acquisitio facta ipsi bånnito resultet in fauorem reipublicæ aut ciuitatis, nam si resultet in fauorem talem, acquirit nihilominus: vt nota. Bart. in l. si quis contrarijs. ff. ad Velle. per illum tex. & in l. in cogitatione, eod. titu.

Quartò fallit in acquisitione dominij consistentis, in mero facto, quia illa rōne non obstante pōt acquiri. hoc eleganter dicit disputasse Bal in l. 2. in fi. suorū responsorū ff. de iur. om. iud. allegat tex. in l. j. §. vxori. ff. de acquiren. possessione. has fallentias ponit Ludouicus in d. l. Antistius. §. in liberis. præal. in princip. regulæ.

REGVLA LV.

a BARATARIA [a] seu simonia committi dicitur, cum præmium iudici datur, etiā si iudex iustam & bonam sententiam ferat. l. 3. in princ. ff. de condic. ob causam & 1 1. q. 3. c. licet cum simul.

ADDITIO.

a *Barataria. Quid autem sit barataria. vide Bald. in consilio 21. in 5. parte.*

Primò fallit nisi qui daret pecuniā iudici ꝙ sibi nollet facere iustitiā nisi percipiat pecunias secundū debitū salarij sui, & det pecuniā illam iudici corā testib. & corā notario palā & publicè [a] nō aūt secrete: quia tunc & isto casu non diceretur corruptela, nec poterit puniri de barataria vt vult singulariter Arch. 11. q. 3. quæ recte & Bal. in c. fi. extra de appell. & ita alias fuit iudicatum in ciuitate Mediolanēsi ī fauorē cuiusdā iudicis, qui taliter receperat pecunias publicè, quod not. perpetuo, & nō vtaris ad malū. Et lō cautela est ꝙ qñ iudex nō vult facere iustitiā nisi percipiat pecunias, quod ei des pecuniā palam & publicè corā testibus, quia ei impunè poteris dare pecuniam.

ADDITIO.

a *Et publicè. Et hoc idem tenet Fely in c. tua nos. post princ. in ver. extra glo. in fin. ver: de simon.*

REGVLA LXVI.

BENEFICIVM principis in pręiudiciū tertij debet strictè ītelligi nō latè, Ias. ī l. fi. ī fi. C. si cōtra ius vel vti pu. cū cōcor. quæ latè cōgerit Fel. in c. cām. col. 9. cū 3. seq. de rescr. & ē tex. ī c. super eo. & in c. ex parte. de offic. deleg.

Istā regulā amplia, vt procedat etiā si de modico præiudicio tractet, secundū Fel. in c. cām quæ in 9. col. de rescri. ad quod bene faciūt not. in l. fi. io infra, de in inte. rest. & quæ ad illius intellectū ponūt Mod. in rub. ff, sol. mat. licet Io. And. in c. tua. extra de verb. sign. & Innoc. in c. cū dilecti. extra de donat. cū quo ibi videt trāsire doctores, maxime Inno. velint cōtrariū, sed respōsio patebit ex his quæ dicentur in prima limitatione huius fallentiæ.

Secundo ampliat Fel. in d. c. causam quæ vt procedat et si tale beneficium cōcedatur motu proprio, de quo latius per eum. post Host. in c. causam, extra de testi. & in c. cæterum. in 6. col. in primo c. nonnulli. in princ. in 14. col. versic. fallit tertio. extra de rescrip.

Tertio amplia vt procedat etiam si sit concessum tale beneficiū minori vel alteri priuilegiato. tex. est in l. impuberi. infra de admin. tut. per quē ita dicit Bar. in l. idemq; infra, qui po. in pig. hab. & sequit do. Ias. in l. fi. ff. de cōstit. prin. bene facit tex. in c. ex tenore. extra de foro compet.

Quarto amplia vt procedat etiā si ex parte eius cui cōceditur contineat fauorē: nam nedū non extenditur quo ad eum, cuius præiudicium tangit, sed nec etiā quoad eū cuius fauorem concernit: vt expresse vult Bar. in d. l. liberos de verb. signific. per l. si nepotes. & ff. de testam. tute.

Quinto amplia, vt procedat, etiam si ex post facto incidat præiudicium alteri, tex. est & ibi notant doct. in l. ex facto, in princ. infra, de vulga. & pupil.

Sextò & vltimò amplia vt procedat, etiam si tale beneficium sit speciale, & tractetur de præiudicio habentis indultum generale: vt pulchre declarat Bal. in c. ex tenore. circa medium, extra de rescriptis.

Primo fallit nisi appareat de mente principis velit, ne præiudicare tertio, puta quod dicit non obstante pręiudicio tertij. per text. in lege. 2. §. merito. & §. si quis à principe. infra, ne quid in loco publico, & intelligo hoc ī casib. in quib. princeps pōt pręiudicare, puta vbi tractatur de modico præiudicio, iuxta glo. in l. nec auus, C. de emācip. libe. & in l. sed cū hæredem infra ad Trebel.

Secundo fallit qñ beneficiū cōcerneret præiudiciū rei publ. ita procedit tex. in l. si aliqñ. C. de ope. pub. secundū Ang. in l. fin. de consti. prin. & idem vult Panor. post Ioā. And. in c. 2. in vlt. col. de immunit. eccles. & ad hoc multa adducit Fely. in cap. causam quæ in 11. col. ver. quinta declaratio. de rescriptis. & ista fallētia est indubitabilis attēta præcedenti fallentia, vt declarat Iason in d. l. fin.

Tertio fallit qñ tale beneficium concederetur ad supplicationē partis secundū Ang. hic per l. si aliquādo & sequitur dñs Ias. allegans Io. And. & Pau. in d. c. 2. de immu. eccles. quod qualiter intelligatur dic. vt ibi per Mod.

Quarto fallit qñ princeps concederet non solita cōcedi: ita pōt intelligi d. l. si aliqñ. secundū Ang. & Mod. in d. l. fi. bene faciunt quę dixi in l. more, in materia pręscriptionis meri imperij. & in l. imperiū. circa 8. col. ī illa q. an regalia veniāt in generali cōcessione. ff. de iur. om. iudic.

Quinto fallit qñ tale beneficiū includeret plura specialia, secundū Bal. in d. l. fin. de const. princ. in prima lect. in 2. col. per l, si quando. in prin. C. de inof. test. subijcit tñ postea ipse Bal. ꝙ illa l. non loquitur in beneficijs, sed in priuilegijs: vnde in priuilegijs adduceretur hæc fallentia.

Sexto fallit intelligi de bñficijs ꝓpriè & strictè, prout declarāt Bar. & doc. in d. l. fi. secus aūt ē in rescriptis ad bñficia ecclesiastica, quia illa tāquā ambitiosa sūt restringenda, c quāuis, el j. de præb. ī 6. facit bōa gl. ī c. quāuis el. 2. eo. ti. & lib. & ita declarāt Bal. Alb. & Mod. & Fel. ī d. c. cām q in 6. co. ver. 7. declarādo. & ī c. Rodulph. in 6. col. eod. tit.

Septimo fallit qñ beneficiū esset cōcessum ex certa cā, quia restringitur ad illam cām, l. 2, §. capitis debilitas infra de vaca. mune. faciunt multa quæ ponit Fel. in c. cū ordinem de rescript. de quo mentionem facit dict. Clau. in rub. de ope. no. nun. vbi dicit quasdam quotas alias, quibus addo, Paul. de Cast. in l. seruitutes, §. j. de serui. vrba. prædio.

prædio. Alex. in l. sed si plures. §. in arrogato. io prima col. infra, de vulg. & pupillari.

Octauo fallit quando qualitas personę repugnaret, per tex. & quod ibi not. Ang. in l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & ha. ad quod multa ponit Fely. in d. c. causam quę. in xj. col. versic. quibus adde etiam Barba. in cons. 5. in 2. & 3. char. in j. volumi. benefacit quod dicit Bald. & eum sequentes Mod. in c. j. §. generali. in tit. si de feud. fue. contro. in vsibus. feud.

Nono fallit quando materia subiecta aliter suadet, nam debet intelligi secũdum materiam subiectam. ar. l. si vno in princip. ff. loc. cum concord, & est de mente Fely. in d. c. Rod. in 7. col. ad quod adduco decisionẽ Panor. in c. dudum. el 2. circa fi. extra de elect.

Decimo fallit quod debet fieri latissima interpretatio, scilicet quæ ex verbis concipi potest. de hoc est gl. not. quã ibi sequuntur Doct. maxime Butrius in c. fi. de translat. epi. bene facit tex. in l. Gallus. §. j. ibi qui ex verbis concipi posit. & ibi ponderaui. ff. de lib. & posthu. in gloss. fin. ibi quia vero verisimile. ille §. loquitur in priuilegijs, secundum omnes.

REGVLA LVII.

BONA restitutioni fideicommissi subiecta regulariter alienari non possunt l. fi. §. sed quia. C. commu. de leg.

Primò fallit, quia licet in totum non possint alienari, tamen vsque ad Falcidiam bene possunt, & tunc in Trebellianicam computantur, vt in l. Marcellus. §. res quæ ab hærede. ff. ad Treb.

Secundo fallit vbicunque alienantur ex causa necessaria, vt quia res essent steriles, aut quæ seruando seruari nõ possunt, vt tenet glo. in d. §. res quæ,

a Tertiò fallit pro dotibus [a] constituendis, quo casu permissa est alienatio: vt in auth. res quæ. C. cõia de legat.

ADDITIO.

a *Pro dotibus. Vide supra in regu. 12. & quod ibidem dictum fuit. Bened. Vad.*

Quarto fallit in causa alimentorum ipsius hæredis grauati, propter quæ alienatio permittitur: vt firmat Bar. & magis communiter doct. in d. auth. res quæ. licet glo. ibi & male contrarium dicat.

Quinto limitatur, nisi ille, cui res erant obligatæ restitutioni, dedit licentiam hæredi grauato vt posit eas alienare vel consensit alienationi factæ per hæredem grauatum: quia tunc dicta alienatio de iure valebit, siue scienter siue ignoranter consenserit, & ideo non poterit fidei commissarius petere pretium d. rei alienatæ. ita sing. decidit Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obliga. in d. q. quod est menti tenendũ, & ratio illius limitationis est, quia ille, qui consentit alienationi, dicitur alienare, vt in lege j. C. si aduer. dona. & ibi not.

Sextò limitatur vbicunque filius hæredis defuncti esset captus ab hostibus; quia tunc hæres grauatus poterit, ipsum de dictis bonis redimere si non haberet alia bona. allegatur ad hoc gl. singula. 1 1. qõne 2. in cap. sacrorum.

Septimò limitatur quãdo hæres grauatus propter eius delictum fuisset captus & condemnatus, quia tunc ipse

b hæres poterit ipsa bona alienare[b]. ita tenet Raph. fulg. in d. auth. res quæ. estq; motus ex præsumpta mente parentum. arg. l. isti quidem. ff. quod met. cau. & l. vtilitatem. & l. confirmando. ff. de confirman. tut. & l j. ff. de re. eorum per quod vlti. not. per eum quod executores testamenti ad erogandũ aliquid in pios vsos, possunt erogare pro redemptione carceratorum vel captiuorum pro delicto, vt not. Bal. & Imo. in l. quamuis. per illum tex. ff. sol. mat. & not. Bal. in auth. similiter. C. ad l. Falc. §. j. bene facit quod not. glo. in d. c. sacrorum. 12. q. 2. quæ vult quod dispositio d. c. & l. sancimus. C. de sac. sanc. eccle. permittat alienari bona ecclesiæ pro redemptione captiuorũ, & extẽdatur etiam ad eos, qui sunt pro debito capti. & illa gl. allegat bona iura. & illam glo. sequitur Bald. in princip. C. de sac. san. eccle. nec obstat quod nemini culpa sua debet esse proficua: quia verum est quando est ordinata ad illud: quia tunc non est sibi proficua, alias secus, vt patet in l. 4. in princi. ff. si quis can. & not. Bal. in l. 2. §. si vero non audiens. ibi dum dicit vel foret relegat. sed Ang. in d. §. res quæ ab hærede. quem sequitur Imola. ibi, & Ludouic. de Rot. tenet contrarium propter suum delictum, & nihil alleg. adde quod idem videtur Bal. velle in authentic. contra legatos. C. ad Trebe. in duobus locis. videlicet in vers. vlt. quærõ, & ibi not. per glo. fin. ibi eam approbat Cyn. dũ Bald. exponit vestrorum. i. captiuorum. & pro hoc facit, quia delinqunes perdit priuilegiũ à lege sibi concessum. l. sed si ex parte. §. quanquam. ff. quod cum eo. & l. etiam. §. j. ff. solu. mat. & l. sed hoc ita. ff. de rei vend. & l. si. §. fi. cũ ibi not. ff. de his quæ in fran. cred. & pen. ff. de iure do. & illam partẽ Sali. ibi tenet in d. auth. res quæ argu. l. siue hæreditaria negotia. ff. de neg. gest. ibi, dum tex. dicit. sine vitio. &c. Prima tñ opin. in puncto iuris videtur verior, & dicit præceptor meus do. Alex. in d. auth. res, quæ quod si quis vellet sustentare opinionẽ contrariam, posset dicere quod agitur de præiudicio tertij, vt in casu nostro, vt quia agitur de præiudicio fideicommissarij, tunc procedat opi. Ang. & sequaciũ, sed vbi agitur de præiudicio alicuius, siue de auferẽdo tertio suum ius eo inuito, tunc procedunt not. in d. c. sacrorũ, cum concor. superius alleg. Et retenta hac pręcedenti opinio. pro vera posset limitari vt supra dictum est, videlicet quod vbicunque filius hæredis grauati esset ex debito carceratus, & ex statuto caueretur, patrem teneri, ad soluendum condẽnationem pro filio, tunc videtur patrẽ posse alienare bona pro sua redemptione necessaria, cum sit tunc eadem ratio quæ est in dote vel donatione propter nup. quoniã tunc alienatio dicitur necessaria & permissa. d. auth. res quæ. & in glo. d. §. pro hærede. vbi autẽ esset quis carceratus seu captus non ex delicto, tunc determinat Bar. & Bal. ibi, in d. §. res quæ: permissam esse alienationem: bene facit. l. quamuis. ff. solu. matrimonio.

ADDITIO.

b *Alienare. Vide Bald. in auth. contra eum rogatus. ad Treb. & in consil. 176. in 2. volumine.*

Octauo fallit dicta regula in casu valde singu. l. fin. §. fi. ff. de de leg. 2. quando habens iustam causam ignorantiæ fideicommissi circa res restituendas, & per fideicommissum; res alienari prohibitæ alienatæ fuerint bonæ fidei emptori, quia tunc valida est alienatio: vt ibi dicitur.

Nonò fallit vbicunque res prohibita alienari, esset tempore peritura, quia tunc non obstante prohibitione testatoris nihilominus poterit alienari, vt est tex. sing. in l. pro hærede. ff. de acquiren. hæred. vbi Bald. & Ludo. de Roma ad hoc not. illum tex.

Decimò fallit, quotiescũq; res esset per fideicõmissum conditionaliter relicta, & conditio esset in potestate fidei commissarij negligentis eam adimplere. ita tenuit Ioánes de Imo. in l. qui hæredi, §. si pars, per illum tex. cum gl. ff. de cond. & demonst. qui reputat notab. & sing. ad limitationem singul. dicti §. si autem. C. cõia de lega. cogita tñ an si verũ. Aduerte tñ pro intellectu illius sing. tex. quod Ioannes de Imo. ibi, & in l. quidã ita. §. si quis filiũ. ff. ad Velleia. limitat illũ tex. procedere in fideicõmisso. vniuersali. prout loquitur dictus. §. si autẽ. secus secundũ eũ, si res specialiter per fideicõmissum esset relicta, vt no. per glo. in l. fideicũ. de manu. test. hẽ quia decisio d. §. est exorbitans à reg. iur. cõis posita in d. §. sed quia. ergo nõ debet extẽdi ad alios, in l. si verò. §. de viro. ff. solu. matrimonio.

Primò nota plures limitationes ad l. fi. §. fi. ff. de lega. 2. vbi dicitur, quando hæres habet ignorantiam quod certæ res per fideicõmissum alienari prohibeantur, & alienauit quod valida est alienatio. nã limitatur plurib. modis, vt ibi dicitur. sed Pau. de Ca. in d. §. sed quia multũ. faciẽs mẽtionẽ de Imo.

REGVLA LXIII.

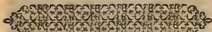
BENEFICIA principum sunt latißime interpretanda: vt in c.cùm dilecti.de donat.& in l.fi.ff.de constit. princ.& in ca.nlim.de verb. sign.facit l.fi.circa medium. C.de præposi.agent.in reb.lib.12.

Limita sex modis, vt per Ias.in d.l.fi.ff.de constitutio. princip.in col.6.& 7.

REGVLA LXIIII.

BONVS quilibet præsumitur.cap.fin. de præsumpt. cum simil.c.1.de scrutin.

Limita hanc regulam quatuor modis, vt per Feli.in c. cùm in iure.de offi.de leg. quas adde ad Socin. qui posuit vnicam tantùm ampliationem.

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

De litera B.

REGVLA LXVIII.

BANNITVS ex forma statuti potest impunè occidi. Hanc regulam ponit Bart.Bald.Ias. & Philippus Dec.in l. vt vim.ff.de iustit.& iure. Ratio est, quia bannitus est transfuga & hostis ciuitatis: vt in l.amißione in §.1.ff.de capitis diminutione. Hostis autem ciuitatis potest impunè occidi: vt in le.1.ff.de sicarijs.& in l.minimè.ff. de religio.& sump.fune. Hãc opinionem tenet Bart.in l. vbi pactum.C. de transact.& in l.1.C.quãdo liceat vnicuiq; sine iudice se vindicare. Abb. in c.fin. de consuetudine. Feli.in c.quæ in ecclesiarum.numer.5. de constitutionib. Ias.in l.omnes populi. in repetitio.nu. 46.ff.de iustitia & iure. Hippolytus in l.j.ff.de sicarijs.& & in singul.150. Marcus de Mantua in consi. 206.nu.1. Matth.de Afflict.in constit. Neapol.lib.2.Rub.3.per totum. Catellianus Cotta in Memoralibus iuris, in verbo, statuta q bannitus. circa quam regulam vide etiam notabiliter Ioa. Igneum in l.3. in §.si ex stipulatore.nu.70.ff. ad senatusconsultum Syllanianum.

Hanc regulam ponit Bernardus de Luco in regul.58. vbi refert Ias. qui eam limitat quinq; modis, vbi suprà in d.l.omnes populi.& Felinum qui eam limitat nouē modis, in d.c.quæ in ecclesiarum.

Quam regulam vltra eos amplia primò procedere in occidente bannitũ ignoranter: quia ignorabat eum bannitum esse. ita tenet Bart.in l.inter omnes.in §.rectè nu. 4.ff.de furtis.& in l.genero.per illum text.ff.de infamib. Alex.in 1.volumi.suorum consiliorum, consi.114.nu.4. Hippolytus in practica criminali, nu.3.& in l.1.nu.69.ff. de sicarijs.& in consi.55.num.6. Nellus in 2.part.2.temporis.q.25.nu.25.in tractatu bannitorum.

Amplia secundò in occidente bannitum qui erat rebannitus, non tamen adhuc erat cancellatus de banno: nam occidendo eum punitur. ita tenet Paul.de Cast.in l. si de eo.ff.de acquir.poss. Bald.in l.Labeo.in fi.ff.de pact. Alex.in d.consi.114.nu. 5. Hippolytus de Marsilijs in l. 1.nu.70.ff.de sicarijs.& in practica criminali, in §. aggredior.num.4.& in consi.55.num.7.

Tertiò amplia si bannitus fuisset indebitè cancellatus à banno, occidens eum non punitur sicut si non fuisset cancellatus: ita tenet Bal.in c.1.in princip. hic finitur lex Corradi.in vsibus Feudorum. Bart.post Rayne.in l.si eũ seruum.ff.de donat.inter vir. & vxo. Cepola notabiliter in consi.7.nu.1.cum sequentibus, in consilijs criminalibus. Nellus in tract.bannitorum in 1.parte tertij temporis.q.3.nume.3. Hippolytus in l.1.num.71.ff.de sicarijs. & in singulari 340. & in practica criminali, in §.aggredior.nu.5.vbi dicit q dicitur iniustè cancellatus si nõ apparet causa cancellationis, secundum Bald.in ca.cùm super.nu.18.de re iudicata.& in l.si non sortem.in §.adeo. ff.de condict.indebi.& in l.si præses.in fi.C.quomodo & quando iudex. idem Hippolytus in d.consi.55.nume.5.

Quartò amplia vt etiam procedat si statutũ dicat simpliciter bannitum offendi posse, licet non dicat occidi: nam occidi potest. ita tenet Ioa.Andr. in additionibus ad Speculum.in titu.de constitu.in additione finali, in fine. Raynerius & Barto.in le.3.in §.fin. ff.de alimentis & ciba.lega. Albe.in prima parte statutorum.q.5. & 8. Nellus de sancto Geminiano in tract. bannitorum, in 2.parte. 2.temporis.quæstio.7. versic. examinatis quæstionibus. Paulus de Castr & ibi Florianus in l.binas ædes nume.4. ff.de seruitut.vrba prædio. Paulus, Alexand.& Ias.in leg. in suis.ff.de liberis & posthumis. Hippolytus in le.1.nu. 37.C.de raptu virgi.

Quintò amplia etiam si bannitus notificasset occisori cancellationem factam à banno: nam non teneretur credere ipsi bannito, nisi ostenderet publicũ instrumẽtum cancellationis & gratiæ. ita Bar.quem sequitur Ias. ibi in l.non solùm.§.morte.ff.de noui operis. & ibi Anto.Rubeus, nu.64. Marianus Soci. Iunior in cons.58.nu.12.volu.1. Hippolytus in l.1.nu.72.ff.de sicarijs.

Sextò amplia in bannito occidente alium bannitum, nam põt impunè occidi. ita Bal.in l.cùm mulier. num.4. vers.statuto cauetur.ff. solu.matrimo.& ibi Alex. Hippolytus in practica criminali, in §.aggredior.nu. 53. Feli.in c.cum duob.de senten.excommunicationis.

Septimò amplia in occidente bannitũ qui iniustè bannitus erat: nam propter bannum, etiam si esset iniustum, excusatur. ita tenet Dinus in l.pen.ff.de adulterijs. Barto. in lege, ex hoc rescripto.ff.de ventre inspiciendo. & in l. siue vxor.ff.de donationib.inter virum & vxorem.& in le.3.§.si seruus.ff.de acquir. posses. Cin. in Authentica, si vxor.C.de repudijs Bald.in l.1.C. de pœnis.& in le.1.ff. solu.matri. Ang.in l.quis sit fugitiuus.in §.item apud Labeonẽ.ff.de ædili.edict. Bar.in l.2. in §.hæc actio.ff.de vi bonorum raptorum. idem Bart. Alex.& Ias. in le.4.in §. condemnatum.num.34.ff.de re iudicata.& in l.3.in §.si seruus.nu.8.ff.de acquir.possessione. Cæpola in consi.7. nu.7.in consilijs criminalibus. Sebastianus Vãtius in tracta.de nulli.sententiarum in rub.8.quoties & intra quod tempus de nullita.agi posit.pagi.90. nu.44.

Octauò amplia etiam si quis occidat filium, aut patrẽ, aut dominum bannitum, vel fratrem, non punitur. ita Bar.& Alex.ibi, in additionib.in l.si adulterium cum incestu.§.liberto.ff.de adulte. Feli.in c. qui in ecclesiarum. nu.5.de consti. Hippolytus in le.vnica.nu.20.C.de raptu virgi. idem Hippolytus in consi.119. num.18. Ias.in d.l. omnes populi.num.47. Hippolytus in le.1. in §.præterea.ff.de quæstio. Eandem opinionem sequitur Gerardus de Petra Sancta in singul.2. pro qua opinione facit quod notat Marcus de Mantua in l.veluti.ff.de iusti.& iure. Contrariam tamen opinionem tenet Ange. in d.§.liberto.& in Auth.de incestis nuptijs.in princ.num.1.colla.2. Eandem opinionem notabiliter examinat & tenet contra Bart. Ludou.Gome.in d.§.rursus. num.22. quam opinionem sequitur & allegat plures doctores eam tenentes tanquam humaniorẽ & tutiorem Bartholmæus Cæpola in consi.5.num.16. in consil.criminalibus. Nellus in tractat.banni. in 2. parte secundi temporis, q.10. num.10. quam intellige & declara, vt in finali limitatione huius Regulæ.

Amplia nonò non occidendo bannitum, sed etiã non bannitum, verùm de proximo banniendum. ita Ias.in le. quamuis num.7.C.de inoffi.testa.& in Auth.si qua mulier.

lier.C.de sacrosanctis ecclesijs.nu.23.Hippolytus in l.1.nu.74.C.de raptu virgi.& in consi.97.

Hanc regulam sic ampliatam vltra Iasonem in dict.l.omnes populi.num.45.vbi limitat eam quinque modis: & Felinum in dict. c.qui in ecclesiarum,vbi limitat eam nouem modis.

Limita primò secundum Iasonem in d le.omnes populi.num.46. ꝙ tale statutum non valet de iure Canonico,nec procedit,dato quòd de iure ciuili valeat.ita tenet Hostensis & cæteri Canonistæ in ca.fin. de consuetudine.quem refert & sequitur Bald.in l.1.num.9.C.si à non competente iudice iudicatum esse dicatur.

Limita secundò non procedere in foro conscientiæ: quia iste occidens bannitum,etiam si faciat ex forma statuti,peccat:& in foro poli non est excusatus, maximè si hoc non facit respectu reipublicæ & animo exequendi statutum,sed animo fundendi sanguinem humanum.ita tenet Ioan.Andræ.in rubri.de constitutionibus.Sanctus Thomas 2.2.q.64.Bald.in l.c.vt vim.ff.de iustitia & iure. Alberic.in 4.parte statutorum.q.19. Feli.in c.qui in ecclesiarum.num.14.de constitu. Pro qua opinione est gloss. in cap.inter hęc.33.q.2.vbi probatur ꝙ licet maritus defendatur à pœna homicidij propter adulterium vxoris: vt in le.Gracchus.C.de adulterijs.non tamen defenditur à pœna æterna:vt in d.ca.inter hæc.& ita per illum text. tenet Abb.in repeti.c.cùm esses.num. 16.de testa.Feli.in c.1.num.2,de pręscriptionibus.Fortunius Garcia in tractat.de vltimo fine iuris canonici & ciuilis.illatione 11. Ias.in l.vbi pactum. numer.16.C. de transact.copiosissimè Ioan.de Neuizanis in sua Sylua,nuptiali, lib.1.num. 85.Ludou.Gomezius in §.fuerat.nu.52.Instit.de actio. Andræ.Tiraquel.in 9.l.connubiali.num.4.& ex Theologis idem voluit diuus Thomas in 4. sententiarum,distinct.37.q.2.articul.1. & ibi Richardus & omnes doct. Astensis in lib.8.suæ summæ,tit.2.art.4. Robertus Holcot in commentarijs in Sapientiam Salomonis, lecti.42. Angel.in Summa, in verbo, homicidium.el 1.§.6.& in verbo,vxor.in §.4.& ante eos hoc tenuit diuus Augustinus in lib.2.de adulterinis nisi coniugibus.c.14. & sequẽti.Imò fortius etiam in foro fori non excusatur secundũ Felinum in c.ecclesia sanctæ Mariæ. num.42.de constit. Gomezius in d.num.62.& sic suprà dictum statutum & leges quę permittunt vindictam,cùm agatur de peccato in eis non valent nec tenent,sed attenditur dispositio Canonum:vt in c.fi.de consuet.in c.nouit.de iudicijs.in ca.per venerabilem. qui filij sint legitimi. & ita notabiliter concludit Rochus de Curte in tractat.de consuetudine. num.140.vbi vult ꝙ dispositio text.in l.1.& 2.C.quando liceat vnicuique sine iudi. se vindicare.non procedat in foro ecclesiæ nec Cæsaris, tanquam nutritiua peccatis nec ad hoc obstat text.in c.2.de humicidio.vbi est dispositio iuris canonici,& permittitur fur nocturnus occidi: quia dico ꝙ non est verum,dato quod sit dispositio Canonica ac procedat in foro conscientiæ:imò non procedit.ita probatur in capi.cùm dilecti.& in c.ad nostram de emptione & venditione. vbi sunt iura canonica & per illorum dispositionem permittitur contrahentibus se inuicem decipere, vsq; ad dimidiam: tamen illa dispositio canonica non procedit in foro conscientiæ.ita tenet Antonius de Butrio ibi,allegando diuum Tomam:& Ioan. Crottus,vbi plura refert, in repetitione cap.2.in 1.nota. de const.lib.6.Gomezius in d.§.superest. nume.54.Gerardus de Petra Sancta in sing.22.Ias.in §. sed iste quidẽ. num.104.Instit.de actio.Gomezius, vbi dicit istam esse communem opinionem & eam latissimè examinat, in c.a.nu.7.de consti.lib.6. & in dubio præsumitur bannitus potius occisus causa odij particularis quàm reipublicæ:vt in can. omnes. 6. quæstio.1.& ita tenet Antonius Rubeus in repe.§.morte.leg. non solùm.numero.647.ff. de noui operis.

Limita tertiò quandocunq; bãnitus esset de proximo rebanniendus: nam tunc impunè occidi non potest.ita Bald.in l.1.in §.serui.ff.ad Syllanianum.Capola in consil.39.in criminalibus.Hippolytus in sing.106.& in practica criminali in §.aggredior.nume.27.& 30. & in consil.10.& 66.& 94.Quod tamen intelligo si sciebat rebãniendum esse de proximo:alias mitiori pœna punitur:vt ex suprà dictis patet.

Quartò limita in occidente bannitum qui communi existimatione reputabatur pro non bannito.ita Angel. de Perusio in l.si duo.ff.de acquirenda hereditate. Hippolytus in l.j.nu.11.ff.de sicarijs.& in practica criminali.in §.aggredior.num.34.

Quintò limita in bannito cõdemnato qui ducitur ad supplicium:nam non potest occidi ab aliquo priuato,nec à familia potestatis.ita tenet Bal.in l.addictos.nume.3.C. de episcopali audientia.& in l.fideicommissa.in §.si quis. ff.de leg.3.& in l.fi.C.de maleficis & mathematicis.Bart. in l.cuiusq; num.4.ff.ad l.Iuliam maiest.Hippol.in d.§. aggredior.nu.40.& in l.1.num.15.ff. de sicarijs.

Sextò limita quando bãnitus est captus & carceratus: quia talis bãnitus incarceratus non potest impunè offendi:quia carcerati sunt sub protectione Curiæ, vt in l.fin. C.de custodia reorum.ita notabiliter dixit Bar.in l.in laqueum.ff.de acquirendo rerum dominio. & in l.eiusdẽ. in §.trãsfugas.ff. de sicarijs. & in l.legis Iuliæ.ff.ad legem Iuliam de vi priuata.Bald. in l. libertus.ff.de statu hominũ.Io.de Ana.in ca.cum iuramento. de homicidio.nu.6. & ibi etiam Feli.Hippoly.in singul.150.& in practica in §.aggredior.num.24.& in l.1.nu.3.ff.de sicarijs.

Septimò limita in fœmina prægnante: nam licet fœmina bannita possit occidi, tamen si est prægnans nõ potest.ita tenet Nellus in tracta.Bannitorum, in 1.parte secundi temporis,q.56.& 45.Ioannes de Anania in c.intelleximus.num.7.de his qui filium occiderunt. Ang.in tracta.maleficiorum,in parte,fama publica.num.102.Ioan. de Neuizanis in Sylua nuptiali,lib.1.numer. 92.pro qua opinione est text.in le.Imperator.ff.de statu.homi.& in l.prægnantis.ff.de pœnis.l.2. tit.20.part. 7.& ibi Ioan.de Anania extẽdit hoc etiam si partus esset adulterinus, vel in carcere conceptus:& etiam si esset prægnans decẽ vel viginti dierum.quod etiam tenet Alex.in Additionibus ad Bart.in d.l.prægnantis.Hippolytus in pract. criminali,in §.nunc videndum.num.50.& in l.2.in princ. num. 15.ff.de quæstio.

Octauò limita nisi proditoriè occidat,vel veneno,cũ tunc etiam proditoriè occidere dicatur. ita tenet Ang,in Additio.ad Bart.in l.fi.per illum tex.C.de delatorib.lib. x.quem sequitur Hippoly.in rub.nu.14.ff. de sicarijs.& in singulari.16.idem Hippoly.in consi.1. in princi.& in consi.132.nu.16.& in consi.131.Cæpola in consi.34.id in consilijs criminalibus, num.16.

Limita nonò,quandocunque aliquis occidit bannitũ, cum quo habebat capitales inimicitias: nam tunc nõ iuuatur prædicto statuto, cùm potius præsumatur offendisse propter vindictam priuatam quàm publicã. tenet Bart.in l.nulla.C.de delator.lib.10.quem sequitur Lud. Rom.in le.si quis in graui.§. vtrum.ff.ad Syllania.nu.3. & ibi Alex.in additio.ad Barto. quæ per plura concludit Paul.Paris.in c.dilecti.nu.25. de except.

Decimò pro limitatione facit;nam licet denegare alimenta alicui sit eum necare,vt in leg.necare ff.de liberis agnos.tamen bannitus etiam stãte supradicto statuto potest petere alimenta ab eis qui ante bãnum eum alere debebant,probat tex.in leg.mutus.in §.manente.ff.de iure dot.Et ita in vxore, quę tenetur alere virum bannitum, tenet Bart.in l. si constante. nu.22.ff.solut.matri. facit & text.in Authen.de incestis nuptijs.in §. si verò contigerit.colla.2.Idem etiam est in filio qui debet alere patrem bannitum:vt tenet Barto.in leg. si quis à liberis.in §.sed vtrum.

vtrum.ff.de liber.agnosc. allegat ad hoc supradicta iura: & in authentico, vt cùm de appellatio.cognosc.in §. nûc de prædictis.colla.8.glo.in d.§.si verò contigerit.in verbo,alia necessaria.idem est in patre qui tenetur alere filiû bannitum: vt tenet Rayne.de Forli.in d.§.sed vtrû.Pro quo facit 1 nam bannitis interdicuntur ea quæ sunt de iure ciuili.vt in l.quidâ.in fi.ff.de pœnis.non autem ea quæ sunt de iure naturali vel gêtium . ita tenet Gome.in §.super est.num.32.Instit.de actio.

In contrarium tamen facit: quia cùm iste bannitus sit hostis ciuitatis,licitum est cuique, etiam filio,eum occidere.vt in l.minimè.ff.de religio.& sumpti. funerum. de quo vide suprà in 8.ampliatione.ergo possunt ei alimenta denegari,vt in d.l.necare.ff.de liberis agnosc.& in l.nihil.ff.de sicarijs. Pro qua opinione est casus expressus in 10.colla.in c.1.de pace tenenda & eius violato. vbi Bald. ibi numer.7.per illum text.dicit quòd filius non tenetur alere patrem bânitum: & ibi hoc est introductum de nouo.& hoc etiam tenet Matth.de Afflict.in d.c.1. per illû tex.in 1 t.notab. num.22.

Sed nihilominus dico primam opinionem esse veram & tenendam: imò quòd filius tenetur alere patrem bannitum:quia licet bannitus sit,nihilominus pater est.vt in d.§.si verò contigerit.& in l.eas. & in l.legatum.ff.de ca. dimin.& in le. si adulterium cum incestu.in §.liberto.ff. de adulter.

Hanc opinionem tenet Ange.in d. Authentico,de incestis nuptijs,num.1. Nellus in tracta. bannitorum,in 1. parte secundi temporis,num.48. Quam opinionem probat text.in l.si in metallum. ff. de his quæ pro non script. habentur.vbi probatur quod licet aliquis sit incapax, ita quòd de iure nihil possit habere: tamen legatum alimentorum,& sic alimenta habere potest, ita per illum tex.tenet Io.de Imo.in l.si victum.num.3.ff.de re iudicata.Ias. in l.1.num.1.C.de hæred.instit.& in l.ex hoc iure.nume. 49.ff.de iustitia & iure.Alciat.in l.nihil aliud. colum.fi.ff. de verborum signi. Pro hac opinione etiam facit:nam filius tenetur alere patrem excommunicatum, etiam si iustè excommunicatus sit. vt in c. inter alia.de sentent.excommunica.facit gloss.fin.in ca.pastoralis.in §.verùm.& ibi doct.præcipuè Philippus Decius. Imò etiam hæreticum patrem filius alere tenetur:vt in cap.non satis.& ibi expresè Archidiaconus.86.distinct.facit etiam text.in l. qui cum vno.in §.fin.ff.de re militari. vbi per illum textum ibi Raynerius de Forliuio,allegando Sanctum Thomam tenet,quòd frater existens in religione potest illam exire pro alendo fratre: ergo à fortiori dicendum est posse exire pro alendo patre.Et non obstat text. in le.minimè.ff.de religio.& sumpt.fune.quia ille text. loquitur in patre contra patriam veniente. Quo casu procedit alia opinio secundum Ange.in d.§.si verò.facit etiam tex.in l.veluti.ff.de iusti.& iure. vbi probatur nos primùm patriæ nasci,& potius patriæ quàm parêtibus tenemur obedire:ergò si pater aliàs deliquerit, licet patria eum hostê iudicauerit,si non venerit contra patriam, non licet filio eum interficere.ita Fortu.Garcia in d.l. veluti.nume.17. & 18.ff.de iustitia & iure.Gome.in §.rursus num.22.Instit.de actio.& ita debent concordari opiniones adductę in 8.ampliatione huius regulæ.Nec obstat text.in cap.1. de pace tenenda.suprà alleg.quia ibi ponitur ius speciale, & sic ad consequentiam trahi non debet:vt in l.ius singulare.ff.de legib.Ex quo apparet veram non esse opinionê Ioan.Crotti.in l.si constante.col.22.ff.solut.matri.vbi dicit quod licet aliàs vxor marito absenti teneatur mittere alimenta non tamen tenetur si sit bânitus:allegat tex. in le.amisione.in §.qui deficiunt. ff.de capitis diminutio.Quem sequitur Marcus de Mantua in d.le. veluti.in 1.colum.cùm contrarium,vt suprà dixi,teneat expresè Bart.in d.l.si constante. & sic ex supradictis omnibus côcludunt,quòd licet aliquis sit bannitus, nihilominus alimenta petere potest ab his qui de iure, maximè naturali, eum alimentare tenentur. & vltra suprà dicta hanc opinionem tenet Io.Iacob.de Leonardis,in consili.114.nu. 417.inter consilia Alberti Bruni.Pala.Ru.in le.4.Tauri, nu.14.Hodie autem de iure nostro regio quis dicatur bânitus & qua pœna debeat puniri, vide l.1.tit.17.lib.4.fori.& l.4.tit.13.lib.8.ordi.& in l.48.styli.quod tamen intellige seruata forma.l.76.Tauri.

REGVLA LXIX.

BASTARDI non dicuntur nobiles, nec nobilitas patris in eos defendit.Hanc regulam ponit Bart. in le.1.nume.50.C.de dignitatibus. libr.12.Eandem regulam ponit Bald.in le. cùm legitimæ.ff.de statu hominum.vbi dicit quòd bastardi nobilium,etiam ex persona matrum non sunt nobiles.idem tenet idem Bal.in c.innotuit.nu. 15.de electione.& in l.cum antiquioribus.num.8.in 8.q. C.de iure deliberandi.Anton.de Butrio, & ibi Præpositus in 3.notabili,in c.per venerabilem. qui filij sint legitimi.Eandem opinionem tenet Bart.in l.pronunciatio.in §.familiæ.ff.de verb.sign.idem Bart.in l.tutelas.ff. de capitis diminutione.Florianus in l. qui testamentum num. 11.ff.de probationibus.Franciscus Aretinus in cap.super eo.el 2. numero 11. de testibus & ibi Felinus numero 5. idem Felinus in cap.in præsentia.num.23.de proba.Guido Papa in decisione 480.Carolus Ruinus in consili.77. numer.7.volumin.3.text.in capitulo.vnico,& ibi glossa. in verbo,liberi in fine de baptismo.Circa quam regulam vide notabiliter Guliel.Benedict. in repetione capituli Raynutius in verbo, Raynutius de Clera.nume.30.cum sequentibus. Idem disponitur de iure nostro regio in l.3. titu.15.parte 4.

Hanc regulam ponit Andræas Tiraquellus in tracta, de nobilitate cap.15.num.10.,vbi notabiliter tractat materiam:& ibi in num.17.vsque ad nume.31.ampliat eam dupliciter, & limitat etiam dupliciter: in quo est notandum,quòd in 1.ampliatione quam ibi ponit, dicit suprà dictam regulam procedere etiam si filius sit legitimatus: quia nihilominus non dicuntur nobiles, quod de iure nostro regio hodie est correctum:imò si filius fuerit legitimatus gaudet nobilitate parentum ita probatur in le.9.in fin.titu.15.parte 4.& in l.12. Tauri,in fine.Quod tamen intelligo verum in filijs spurijs vel adulterinis: quia filij naturales tantùm, etiam sine legitimatione, hodie gaudent nobilitate parentum ita probatur in l.1. titu.11. parte 7.& in l.7.in fin.titu.22.lib.4.fori.Est tamen notandû, quod suprà dicta prima ampliatio Tiraquelli,quæ, vt suprà dixi,est correcta per tex.in l.9.in fin.titulo 15. parti. 4.& per text.in d.leg.12.Tauri.approbatur hodie & procedit. non obstantibus suprà dictis legibus, per pragma.9.anni 1554.in qua dispositum fuit, quòd quandocunq; aliquis filius natus fuerit ex damnato coitu, tam ex parte patris quàm ex parte matris, etiam si sint legitimati, non gaudeant nobilitate parentum, sed tenentur contribuere sicut si legitimati non essent.

REGVLA LXX.

BENEFICIVM ecclesiasticum pacificè per triennium possidens, non potest molestari in possessorio neque in petitorio.text. est qui hoc probat in Clementi. 1.de sequestra.posses. & fructuum & ibi gloss. in verbo, triennio & in regula Cancellariæ,de triennali possessore. Circa quam regulam vltra Gome. ibi vide Boerium in decisio.24.Ioann.Igne.in repetitio. leg. necessarius in §. non aliàs, numero 286.cû sequentibus.ff.ad senatuscon-sult.Syllania.

Quam regulam amplia 23.modis,& limita 20.modis, vt per Petrum Rebuffum in tractatu de pacificis possessoribus:à num.3.vsq; ad finem.

REGVLA LXXI.

BENEFICIA plura quis non potest habere, & per adeptionem secundi vacat primum. Hanc regulam probat

probat text.in Clemē.gratiæ.de rescriptis.in c.de multa.de præbendis.& in cap.1.& 2.2 1.quæst.1.& in c.sanctorum.70.distinct.& in cap.quia in tantum.& in capitu.ad hæc.& in c.prætereà.de præbendis & in c.vnio. in §.sed & hoc.10.q.3.Probatur de iure regio in l.3.titu.16.parte 1.Circa quam regulam vide Ioa. de Ligniano in tract.de pluralitate beneficiorum, per totū.notabiliter Bernard. de Luco in pract.sua criminali,ca.42. Lamberti.in tract. iuris patronatus,in 1.parte 2.libri, in 6.quæst.principali, arti.15.August.Berous in quæstionibus suis in q.80.nu. 1.cum alijs.Aluarus Pelagius in lib.suo de planctu ecclesiæ,arti.9.in fin.Paul.Paris.in ca.,cum ecclesiasticæ.nu.5. de exceptionibus. cum sequentibus & notabiliter Ioan. Nicol.Gimonteus in tract.de pluralitate beneficiorum. à num.1.vsque ad num.22.

Amplia primò non solùm vacare beneficium,sed etiā ipso iure vacat per additionem secundi. ita probat sex.in Extrauaganti Ioan.22.quæ incipit, execrabilis.in §.quia verò & ibi gloss.in verbo,ipso iure.in Extrauagan.communibus.in tit.de præben.

Amplia secundò procedere etiam in dignitatibus supremis, vt in episcopatibus,vt in,ca.cùm in cunctis.in §. cùm verò.de electione.& in ca.sicut.de excessibus prælatorum. & per totum de translatione episcopi.ita tenet Ioannes Nicolaus Gimonteus ind. tractatu,nu.2. & notabiliter Lambertinus in tractatu iuris patronatus.in 1. parte secundi libri,in 6.quæst.principali, artic,15.numero 5.cum alijs.

Amplia tertiò, vt procedat hæc regula in Cardinalibus.ita tenet Abb.in c.ecclesia.el 2.nume.3.de electione. quam opinionem sequitur Feli.in c.ad aures. num.11.de rescriptis.& in ca.quòd super his.de fide instrumentorū. quam opinionem per plura tenet Gome. in proœmio regularum Cancella.quæst.3. versicu.ex quo infertur.& in regula de impetrādo beneficia vacantia per obitum Cardinalis.quæst.12.

Amplia quartò procedere etiam in alijs inferioribus dignitatibus,vt in diaconatu & archidiaconatu,& similibus:vt in cap.sicut.de excessi.præla.& in d.cap.de multa. de præbend.& in d.extrauagan. Ioan.22. in §.quibus.& in Clemen.quia regulares de supplen.negligen.prælato. & ita tenent docto.in capi.cùm singula.de præben.Domini.in c.gratia quam de rescrip.lib.6.Ioan.de Imo.in d. Clementina,gratiæ.num.12. de rescriptis.Abb. in repet. c.extirpandæ.§.quia verò,nu.30.de præben.Lapus in allegatio.116.nu.2. Feder.de Senis consilio.120.& 135.& 155. Bernardus de Luco in d.c.42.pagina 73.Ioa.Corasius in tractatu de sacerdotibus in 1.parte.c.10.num.5.

Amplia quintò procedere in beneficis simplicibus vniformibus sub vno eodemq; tecto:nam & in his est prohibita pluralitas.tex.in cap.literas.de concessio.prębend. & in Clem.finali.de præben. vt si quis velit habere duos Canonicatus vel duas prębendas in vna ecclesia,non potest per dicta iura: etiam si vna illarum sis connexa dignitati:per text.cum glo. in d.Clem. finali.neque episcopus in hoc casu potest dispensare,secundum eandem gl.communiter approbatam,iunctis his quæ ponit Abb. in c.literas. de conces. præben.num.2.& 3.& in c.cùm iamdudum.num.9. de præben. etiam si de hoc sit consuetudo: vt tenet Cardin. in consili.53.incipiente, casus talis est.in princi.& nu.4.& in Clem. vt hic in §.illi verò,num.18. de ætate & quali.& ibi Io.de Imola,nu.33. Quod tamen intelligo verum in duobus canonicatibus vel dignitatibus,quæ in vna ecclesia quis non potest habere,nec valet consuetudo:sed hodie de consuetudine quæ vales potest quis habere in vna ecclesia duo beneficia simplicia, scilicet,dignitatem & canonicatum: quæ quidem consuetudo valet.text.& ibi glo. in ca.1. in verbo,nisi vnicum.de consuet. lib.6.& in c.super eo.in gloss.fin.de pręben.lib. 6. facit text.in c.cum te.de rescriptis. & ita tenet Paul.Paris.in 4.volum.suorum consiliorum,in cons.4. num. 55. notabiliter Lambert.in tract. iuris patro.in.1.parte.2.libr.artic.15.q.7.principali,nume.5. In quo tamen est notandum quòd licet text.in d.extrauaga. execrabilis.dicat quòd quando quis obtinet plura beneficia est ipso iure priuatus ab ambobus,hoc debes intelligi in beneficijs curatis:sed quando quis habet beneficium simplex & obtinet aliud beneficium simplex, tantummodò est priuatus secundo beneficio, & potest habere primum:& sic in beneficijs simplicibus prædicta extrauagans non habet locū. ita notabiliter determinat Cassiador. vbi dicit quod ita in Curia Romana seruatur,in decision.1. in titulo de constitu.numero 2.

Amplia sextò habere locum etiam in beneficijs simplicibus, si tamen requiruns cōtinuam residentiam de iure, vel de consuetudine, vel ex aliquo alio iure speciali: nam tunc est prohibita pluralitas beneficiorum propter possibilitatem residendi,secundum Inno.in c.cùm iamdudum.& in c.cùm super ordinata.de præb. ita Domi.in c.gratia quam.nu.8.de rescrip.lib.6. Imo.in d.Clem.gratiæ.num.12.Abb.in d.§.quia verò.nume.34.Ioa.Corasi. in tract.sacerd.in 1.parte, c.5.num.2.

Hanc regulam sic ampliatā limita 6.modis, vt per glo. in summa 21.q.1.quam glo. sequitur Abb.in dic.§.quia verò,num.27.quas limitationes refert Io. Lignia.in trac. de pluritate benefi.nu.1.Spec.in titu.de legato.in §.dicēdum,nu.7.easdem limitationes ponit l.4.tit.6.part.1.

Vltra quas limitationes fallit primò quando vnum beneficium non sufficit habenti: quia tunc licet ei habere plura beneficia:arg.tex.in c.postulasti.& in c.cùm adeò. de rescriptis & in c.si cui. de præben.lib.6.& in hoc attēdenda est qualitas personæ:nam nobiles literati & virtute magna præditi pluribus egent quàm alij inferioris conditionis: vs in d.c.de multa.& in d.c. Sanctorum.70. dist. vel quia fortè habent parentes aut consanguineos suis expensis alimentandos:quia isti pluribus egent, quàm alij. Caieta.in 2.2.q.10.arti.4.pro quo videtur text.in ca.studeat.50.dist.gloss.in c.cùm adeò.in verbo, sufficientem. de rescrip. dicens quòd beneficium dicitur sufficiens quādo sufficit sibi & suis,id est omnibus quos quis secum habere debet necessariò,secundum Abb.ibi: vel quibus iure naturę prouidere tenetur: vel quādo requiritur ad suā decentiam vel honorem tot habere,arg.text.& ibi notatorum in d.ca. de multa.& ita notab.tenet Ludo.Gome. in tract.de gratijs expectatiuis.nu.107.Chassanęus in Catal.gloriæ mundi, consideratione 39. Andr. Tiraquel.in tract.de nobilitate.c.20.nume.10. cum alijs.Ioa.de Selua in tract.de beneficio.in 1.parte,q.5.num.211. cum alijs. Ioan.Nicolaus Gimontæus notabiliter in supradicto Enchiridio sacerdotiorum, in d.titu.3.de pluralitate benefi. num.46. cum alijs.

Secūdò fallit quando ex dispensatione quis habet:nam tunc potest habere plura beneficia.tenet glo.in c.quia tātum.de præben.per text. in c.dudū.el 2. dę electio.& ibi glo.in ver.6.retinere.& in d.c.de multa. in fi. ita etiam tenet Lambert.vbi notabiliter hoc declarat in dic. 1.part.2. lib.artic.15.q.7. principali. Albertus Trotius in tract. de vero & perfecto cleri.in 2.part.c.45. requisito 6. Villadiego in tract.de lega.q.14.num.117.

Tertiò limita quādo nō reperiuntur alij idonei in tota diœcesi: quia tūc potest quis habere beneficia illius diœcesis quę alijs erant conferenda. ita tenet Hostien. quem sequuntur ibi doct.in c.graue. de præben.

Quartò fallit quando vnum beneficium est curatū in habitu & potentia,& aliud est curatum in actu:quia tunc ex quo non suns ambo in actu curata. potest quis retinere duo beneficia donec alterum reducatur ad actum. ita tenet Abb.vbi allegat alios doct.in c. de multa. num. 24. de prę ben.Pro qua opinione est glo.in c. licet Canon.in verbo,parochialis. de elect.lib.6. volens quòd dispositio

loquens

loquens in ecclesia curata, non habeat locum in illa quæ aliquando habuit parochianos, nunc autem desinit habere. idem vult gloss. in verbo, collegiatas in c. statutum. de electio. lib. 6. pro qua opinione est tex. in c. pastoralis. 7. q. 1. licet Inno. in d. ca. de multa. quem sequitur ibi Cardi. in prin. nu. 2. versi. 3. quarto. contrarium teneat.

Quintò limita non habere locum in beneficio simul cum præstimonio vel pensione non concessa in titulum quæ potest simul retineri, secundum Imol. in d. Clemen. gratiæ. de rescript. nume. 20. Curiel in tract. de pluralitate beneficiorum. in fine, in 5. conclusione. arg. text. in c. postulasti. de rescriptis.

Et circa hanc regulam vltra supradictum casum, alios in quibus beneficium in iure nostro vacare dicitur, vltra Ioan. Coras. in alleg. tract. sacerdotiorum in 3. part. c. 5. & Ioan. Francisc. de Pauinis in tract. de officio & potestate capituli sede vacante. in 7. præludio, vide 33. casus per Petrum Rebuffum in glo. ad concorda. in Rubrica de Regia ad prælaturas nominatione facienda. in §. monasterijs pagin. 106. colum. 2. in glo. in verbo, vacantibus. cum tribus sequentibus.

REGVLA LXXII.

BENEFICIA sunt instituta & ordinata à iure positiuo, & non à iure diuino. Probatur in ca. j. iuncta glo. 13. q. 1. vbi Dionysius Papa fuit inuentor & diuisor ecclesiarum parochialiũ. facit tex. in c. pastoralis. de his quæ fiunt à præla. & probatur in c. 2. de præben. libr. 6. & in c. 1. vt lite penden. vbi dicitur quòd Papa habet plenariam potestatem in beneficijs: per text. in c. proposuit. de concessio. præben. secus esset si essent ordinata de iure diuino: quia tunc non haberet ordinariam potestatem: vt in c. sunt quidam. 25. q. 1. Hanc opinionem tenet Abb. in c. cum olim. per illũ text. de consti. idem Abb. in repeti. ca. extirpandæ. in §. quia verò. de præben. nu. 2. & in c. constitutus. nu. 13. de religio. domi. & in disputatione incipiente, episcopus. col. 2. per tex. in c. 1. 22. dist. vbi Papa instituit archiepiscopos & alios in dignitate constitutos. facit etiam tex. in c. in illis. 80. distin.

Hanc opinionem tenet Ioa. de Selna in tract. de beneficio in 1. parte q. 3. num. 22. Petrus Rebuffus in gl. ad concordata, in Rubric. de constitutionibus, pagin. 34. col. 2. in gloss. in verbo, parochias. & ita communiter teneri dicit Christophorus Iacobatius, in suo libr. 3. de concilio, arti. 3. pag. 229. col. 2.

Amplia primò habere locum in beneficijs regularibus: quia beneficia regularia habuerunt ortum & originem à iure positiuo: per tex. in capi. cùm de beneficio. de præben. lib. 6. facit etiam text. in c. cùm ad monasterium. de stat. monachorum. versi. nec alicui. & in Cleme. ne in agro §. cæterum. eod. titu. text. in ca. inter quatuor de religios. domi. inductis vt per Seluam in d. 4. part. num. 28. qui tenet hanc opinionem.

Fallit in dignitate episcopali, quæ dicitur instituta & ordinata de iure diuino: quia Episcopi successerunt in locum Apostolorum: vt in c. in nouo versic. ipsis quoque. 21. dist. & in Clem. si quis suadente. §. nec super. ver. episcopi enim dicuntur sanctissimi CHRISTI legati. de pœnis. & episcopatus ante CHRISTI aduentum erat ordinatus: vt in Psalmo 108. Fiant eius dies pauci, & episcopatum, &c. & hanc opi. per plura tenet Barb. in tract. de præstantijs Cardinalium: in 1. part. q. 1. nu. 8. Selua in tract. de beneficio, in d. 4. par. nu. 29. facit gl. in proœmio Sexti. in verb. episcopus. vbi dicit quod in ecclesia Dei nullus est maior ordo. quam sequitur Chassanæus in Catalogo Gloriæ mundi: in 4. part. considerat. 25.

Secundò limita non habere locum in archiepiscopatibus & alijs superioribus dignitatibus quæ sunt institutæ de iure dinino, non autem de iure positiuo. vt in ca. 1. 80. dist. & in ca. 1. 99. dist. Facit, quia archiepiscopatus est maior dignitas quàm episcopatus: vt in c. placuit. 19. dist. & sic dicitur archiepiscopus ab archos quod est princeps quasi princeps Apostolorum, vt concludit Iacobatius in suo lib. 1. de concilio, arti. 22. pagi. 31. colum. 2. facit text. in c. cleros. 22. distinct.

Tertiò limita non habere locum in Cardinalatu: quia est de iure diuino, non autem positiuo. vt in capi. per venerabilem. in §. rationibus. qui filij sint legiti. & ita concludit Barba. vbi suprà, in princip. & in nu. 35. & notabi. Iacobatius in suo libro de concilio, libro 1. articu. 12. pagin. 33. cũ sequentibus: vbi in pagi. 39. enumerat priuilegia Cardinalium.

Quartò limita nõ habere locum in Papatu: quia est de de iure diuino, nõ autem de iure positiuo. Patet, quia cũ Redemptor noster à nobis sua corporali præsentia decedere decreuisset, suum vicariũ, & ecclesiæ pastorem Beatum Petrum summum Pontificem, & post eum quemcunque successorem dimisit, vt gregis periculis occurrere posset: quia CHRISTVS ante mortem suam dixit Petro, Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcunque ligaueris, &c. vt habetur Math. 16. ca. & in c. in nouo. 21. dist. & in c. quodcunque. 24. q. 1. & in c. solitæ. de maio. & obedien. & ipse est qui tenet vices Christi: vt in c. ad Apostolicæ. de re iud. in cap. pro humani. de homici. lib. 6. & sic non puri hominis sed veri Dei vices in terris gerit: vt in c. licet. & ibi doct. de translat. episco. & in c. felicior. 50. dist. gl. in c. ita Dominus. 19. dist. Circa quam limitationem vide notabiliter Iacobatium in lib. suo 7. de concilio, art. 5. pag. 463. Ferdinan. Loazem in tracta. de matrimonio Regis Angliæ, in 2. dubio, in 1. fundamento pro parte affirmatiua: nu. 9. Chassanæ. in Catalog. Gloriæ mundi, in 4. parte considerationum.

REGVLA LXXIII.

BENEFICIVM concessum principali, trahitur ad augmentum: vt in decimis ecclesiæ cõcessis, & in alijs multis. Hæc regula probatur in ca. quia circa. de priuil. vbi priuilegium concessum ecclesiæ super decimis episcopalibus retinendis, extenditur ad prædia post concessionem priuilegij quæsita & superaddita.

Hanc regulam, vbi tractat eius materiam, ponit Albertus Brunus in tract. de augmento, in conclusione 9. nu. j. cum alijs. & in nu. 8. cum sequentib. limitat eam tripliciter. & in conclusi. 13. possunt colligi aliæ limitatio. ad hãc regulam, & alia circa eius materiam.

REGVLA LXXIIII.

BONA posśidens in alieno territorio, & non sub eadem iurisdictione sub qua conuenitur, non releuatur à satisdatione. Hanc regulam ponit gl. in l. multis. in verbo, at iuratorum cautione. in fin. C. de principib. agentiũ in reb. lib. 12. Quam gl. sequitur Bal. in l. sciendum. nu. 2. in fi. ff. qui satisd. cogan. & ibi Ias. in num. 2. in 8. fallentia. idem Ias. in d. l. sciendum. in §. 1. num. 1. & in l. filiusfamilias. num. 7. eod. tit. pro qua opinione est text. in d. l. sciendum. in §. possessor. el 1. iuncta gloss. ibi: vbi text. dicit qui in agro, vel in ciuitate rem soli posśidet. & ibi gloss. dicit, in agro, scilicet in villa.

Hanc regulã, vbi notabiliter eam declarat, ponit Rode. Xuarez in l. 2. tit. {de los emplazamientos.} lib. 2. fori. fol. 176. col. 3. versic. vlterius quæritur. nu. 1. vbi in nu. 6. cum seq. limitat eam quinque modis.

REGVLA LXXV.

BONVS quilibet præsumitur. Hanc regulam probat text. in cap. dudum. de præsumptio. glo. in c. 1. in verb. existimare. de scrutini. & in le. cùm pater. in §. rogo. ff. de leg. 2. & hæc est præsumptio naturæ: quia naturaliter quilibet est bonus, secundum gloss. in l. fin. C. quod met. cau. ita tenet Iaco. de Belloui. per illum text. in leg. omni modo. C. de inoffic. testam. Ang. in l. sciendum. in fi. ff. de verb. oblig. Hippol. in l. 1. num. 67. C. de sica. Hanc regulam ponit Socin. cum vnica ampliatione in reg. 39. Eandemmet

demmet regulam ponit Bernard.de Luco in reg.64.cum 4.limita.referens se ad Feli. in d.c.dudum.à num. 11.vsq; ad nume. 16.

Limita primò hanc regulam vltra eum quando agitur de aliquo promonendo: quia tunc integritas non præsumitur, sed debet adhiberi aliqualis informatio. ita tenet Card.in Clem. 1.in 2.notabi.de concessio.præben.quem sequitur Fel.in c.cùm in iure.num.3.de offic. deleg.circa quam limitationem vide Andr. Alciat.in tracta.de præsumptio.in 3.reg.præsumpt.2.

Secundo limita non habere locum quo ad facultates, secundum glo.communiter approbatam in le. si verò.in §.qui pro rei qualitate.in verbo, dubitetur.ff.qui satisda. cogan.& ibi Ias.num.15.

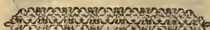
Tertiò fallit quando contra eum esset aliqua infamia vel præsumptio: quia tunc oportet illam purgare, vt per totum 2.q.5.& per totum de purga.canoni. Facit ad hoc quod notatur in l.qui iurasse.in §.quid tamen.ff.de iureiurand. quod not.Bernard.de Luco in reg.140.

Quartò limita: nam licet sit verum quod quis præsumatur bonus, non tamen præsumitur optimus: & propterea si statutum requirat ad probationem alicuius negotij testes optimos seu optimæ opinionis, debet illa qualitas articulari & probari: secundum Ange. in le.2. in §.diem.ff. quemadmod. testa. aperian. quam opinionem sequitur Hippol.in sing.187. & hanc dicit veram & communem Alcia.in d.præsump.2.num.9.

REGVLA LXXVI.

BONA præsentia & futura in generali obligatione & hypotheca bonorum continentur. Hác regulam probat text.in l.fi.C.quæ res pigno.obliga. possunt.

Amplia hanc regulam 7.modis, & limita nouem modis, vt per Anto.de Fano in tracta. de pignori.in 2.parte principali, in 2. membro: à numero 1. vsque ad numerum finalem.

REGVLÆ BARTHO-

LOMAEI SOCINI.

De litera C:

REGVLA LII.

CAVERE de iudicio sisti tenetur ille, qui immobilia non possidet.le. sciendum.ff. qui satisd.cog.

Primò fallit vbi quis esset positus in carceribus: quia non tenetur cauere, vt not. Ange.in d.l. sciendum.& idem not.ipse Angel. in leg.sed si procur.ff. de procura.

Secundò fallit in mercatore qui possideret multa mobilia, & esset intricatus nominibus debitorum, cui de facili non est recessus possibilis propter multitudinem mercantiarum, vel grauitatem ipsarum, not.Ange.in di. l.sciendum præalleg.

Tertiò fallit in caufis summarijs, vbi potest procedi sine lite contestata, & ad diffinitiuam lite non contestata perueniri potest: quia tunc satisdare non tenetur. ita not. etiam Ange.in l.Iulianus.in fi.vbi ponit rónem.ff. qui satisd.cog.& omnino vide per eum in d.l.sciendum.

REGVLA LX.

CAVSA quando de iure canonico agitur, secundum ius canonicum, non autem secundum ius ciuile iudicari debet, tex.est cum glo.& Docto. in c. quod clericis. de foro competenti.

Primò fallit quando ipsa causa tractatur accidentaliter in foro cano.& ratione reconuentionis vel prorogationis: quia tunc attenditur vt seruetur lex naturalis fori, argu.l.qui habeant.ff.de tute.secundum domi.Anto. in di. c.quod clericis.ad hoc alleg.Spec.in tit.de consti.§.1.versic.& nu.cuius dictum corroboratum est. sed ibi Specu. sentit contrarium, & etiam Hostien.expressè in tit.de testa.§.qualiter. vt similiter tenet contrarium Archiad.& ibi glo.in 96.dist.deniq;.secundum dom.Nicol.in d.cap. quod clericis.qui in hac limitatione non videtur persistere nec in ea communiter persistunt doctor. secundum Imolam ibi.

a Secundò fallit [a] quando ius laicorum iniecisset vinculum in clericum ante clericatum: tunc ius siue statutariũ siue consuetudinarium afficit clericum, vt secundum illud ius iudicetur, etiam in foro ecclesiastico: vt not. Ioa. And.in regu.sine culpa.in 6.& Ioan.Calde.in dispu.quæ incipit statuto cauetur, &c per quod videtur quòd statutum disponens quòd superextantibus masculis fœminæ succedant, præiudicet fœminis effectis religiosis post, & non ante. & ita dicit in d.c.quod clericis.dom. Ant.secó suluisse & refert Imol.ibi. & isto modo intelligi poterit capitulum, cùm venissent.de eo qui mit.in posses.& capitulum, constitutus.extra de resti.in integ. secundũ dom. Nicol.in d.c.quod clericis.qui dicit idem, etiam si ius agẽdi ortum est ante clericatum, vt quia cum eo fuit contractum: quia tũc secundũ ius laicorum iudicatur in vtroq; foro, ad hoc bonus tex.in d.c. cõstitutus.circa quod vide not.in d.c.fi.de testi.in 6.

ADDITIO.

a *Secundò fallit. Vide Paul. de Castr.in consil 339.& in consi.317 & Pet de Anch in consi.206. Bene.Vald.*

Tertiò fallit quando statutum laicorum non disponeret specificè contra ecclesiam, vel personas ecclesiasticas, vel contra libertatem ecclesiasticam, vel contra concessa eis in priuilegium: cùm tunc bonum & æquum seruandum sit in vtroque foro: vt voluit Bart.in l.1.de sum.tri. cuius dictum improbat Bald.in d.c. quod cle. & domin. Anto.in c.ecclesia.extrà,de const.per d.ca.quod clericis. cuius dictum procedere posset quando ipsum statutum concerneret solennitatem actus, de quo agitur: vt est statutum vel consuetudo laicorum disponẽtium, quòd nõ valeant contractus non seruata forma circa solennitatẽ. nam tunc non valebit contractus celebratus inter clericum & laicum. Nec ex eo agi poterit in foro ecclesiastico: cùm etiam subditus non possit tantum hoc ad se etiã non subditum sine licentia superioris trahere c.2.de maio.& obe.& etiam quia cum talis contractus fiat intra iurisdictionem statuentis, subijcitur statuto, iuxt. not.in le. 1.C.de emanci.lib.& videtur hoc tenere Imol.in d.capi. quod cleri.& ita procedere potest quod Ioa.Cald.voluit in disputa.sua.quę incipit, statuto, &c.dum dicit, si agitur ratione contractus, ius contractus cõsideratur, vt l.si fundus.ff.de euictio.

Quartò fallit quando ipsum ius laicorum conferret cõmodum simpliciter: cùm & tunc extendatur ad clericos, vt eo vti possint. ad hoc capitulum, dilecti. extrà, de foro compet.& hoc tenuit Lapus in alle. 100. vbi plenius de hoc.& Bald.& Anto, in c.quod cleri. quod non transit sine dubitatione per ea quę no. Imo. sed tamẽ obstat, quia ibi loquitur quando statutum specificè facit mentionem de clerico secundum Domi. qui etiam tenet ibi.

Quintò fallit quando tale ius etiã disponeret circa modum decidendi, non præfigendo legem iudici, sed generaliter loquendo, vt habeatur fides libris mercatorum cùm tunc allegari possit, etiam in foro ecclesiastico, contra laicum, non contra clericum: cùm lex possit vbique allegari secundum dom. Nico.in d.c.quod clericis. vbi latè vide per Canonistas.

REGVLA LXI.

CAVSA Conuentionis eadem sententia terminanda est.c.1.& ibi per doc.extrà, de iudi.

Primò fallit quando aliquod iustum impedimentum incideret vt si longè plus litigatur de proprietate, quàm de possessione: cum tunc pronuncietur primò super possessione dilata quæstione proprietatis: vt voluit Spec.in §.videndum.in tit.de reconuentione.& doct.in ca.cùm dilectus.extrà, de ordi.cogni.

Secundò fallit quando lata est sententia super conuētione, mox appellatur, vt excusetur iudex ne procedat in aliam formam secundum capitulum.ad hoc.& capitulum,proposuit.extrà,de appella.secundum domi. Anto. qui ita tenet in dicto.capitulo de mut.petis.& hoc etiam voluit in dicto ca.dilectus.extrà, de ordine cogni.& no. bene quod iudex recusari potest quando superueniret facultas.extrà,de offi.deleg.c.insinuante.secundum ipsum dom.Nicol.& Anto.in d.ca.1.qui etiam dicunt quòd eadem prærogatiua videtur in actu excusationis, salua tamen dispositione capituli,dilectus.extra, de caus.posses. & proprie.& hoc tamē exequi potest,vt exequatur sententiam latam in causa conuentionis, & dictam sentētiam latam in causa reconuentionis, si potest aliàs exequatur eam,quam potest,iuxta not.extrà, de foro competen.c.postulasti.

REGVLA LXII.

a CAVSAE duæ lucratiuæ [a] regulariter in eādem personam,& de eadem re concurrere non possunt.l.quoties.ff.de solu.& in l.omnes.cum seq. de actio. & obliga. & Instit.de legat.§.si res aliena.

ADDITIO.

a *Lucratiuæ. Quæ autem sint causæ lucratiuæ, vide do.Ias. May.Instit.de actio.§.nam si quis.tit.28.*

Primò fallit nisi ille non solum habuit rem ex causa lucratiua sed etiam habuit eā reuocabiliter: quia tūc poterit eam habere ex alia causa lucratiua: vt est casus in le. de vnoquoque.in princ.ff.de leg.1.

Secundò fallit in re, quę non potest ad oculum demōstrari.in l.Lucius.la 2.ff.de leg.1.

Tertiò fallit in alternatiuis, vt in l.huiusmodi.§.si Titio.el 2.de leg.1.

Quarto fallit vbicunque duæ causæ lucratiuæ haberent originem in personis diuersorum, putà serui & domini,qui posteà reducuntur ad vnam.casus est not.in l.si seruus.§.1.ff.eod.titu.

Quòd procedit nisi alicui debeatur ex contractu ipsius serui: vt est tex.in l.quod seruus.ff.de solu. & in l. eū qui ita.ff.de verbo. obligationib.

Item limita, nisi res sit versa in vtilitatem domini. vt dicit gl. in d.l. si seruus.§.1.de legatis primo.

REGVLA LXIII.

b CAVTIONIS quando à lege ciuili mentio fit, de nuda [b] regulariter intelligitur.l.sancimus.& ibi glos. & Bart.C.de verb.signi.& not.glo.& ibi Dy.Bal.Ang.& Ioan.de Imol.in le.diuer.§.interdum.ff.solu.matri.& gl. in l.habere.in §.causam.ff.de verb.sign.& idem Bal.post glos.in le.1.in princ.C.de procur.& not.Bal.in l.vniuersæ.C.de præcib.imperat.offer.& in le.executorem.C.de execu.rei iudic.in 5.col.& Bart.in l.si prius.in 3.col.ff.de noui operis nuntiat.

ADDITIO.

b *Nuda. Vide Felin.in c.ad nostram.in 1.col.in versic.in glo.2.cum plur.sequent. de iureiur.*

Primò fallit nisi persona esset suspecta que ad cautionem teneretur: quia tunc intelligitur cum fideiussione, vt probatur in leg.penult.ff.de petit.hæred. quam allega. Bart.& Bald.in d.l.sancimus. & fuit sententia Bart.in l.si prius.in 3.q.

Secundò fallit nisi requireretur sufficiens cautio, vt not.gloss.in c.quoniam.in §.in alijs.vt lit.non contest.& in c.fin.de pig.& in c.1.de seque.poss. & fruct. & in cap. qua fronte.de appel.& tenet gloss.in c.transmissa.de rest. spol.& not.gloss.in c.publico. de conuer.coniug. & in c. ad nostram.el primo.de iureiur. & idem tenet gloss.in c. Corradus.de solut.

Tertiò fallit vbicunque requireretur plena cautio, vt tenet glos.in l.si mandato.in §.fi.ff.mandati.

Quartò fallit vbicunque requireretur re caueri, vt in l.1.§.iubet.cum glos.ff.de collat. bon.& de materia vide etiam nota.per Ang.in d.§.interdum.vbi dicit quod quāuis teneatur nude cauere, tamen cogitur sub pœna promittere.alleg.glos.sing.in leg.2.in §.sed si dubitetur.& in §.quamuis.ff.si cui plusquam per l.Fal.& in l.3. in §.fin. ff.de alie.iud.mut.causa fac.& hoc sequitur similiter Pau. de Cast.in d.§.interdum.& Io.de Imo.in d.l. si prius.tamen in hoc communiter tenetur contrarium, vt firmat Barto.& magis communiter alij: & ibi etiam not.per gl. in l.fi.ff.de prętor.stipul.& not.per gl. in l.2.§.fi.ff. qui satisd.coga.nisi in certis casibus not. per Bar.in d.l.fi.& per Bal.in d.l.sancimus.& in d.l.vniuersa.& in d.le.executorem.Et vltimò adde quòd quando à lege vel à statuto requiritur quòd aliquis cum fideiussore caueat tamē. si euidenter appareat idoneus, sufficit nuda cautio.ita singulariter voluit Barto.in leg.quæcunque.C.de fur.in princi. per illum textum.

REGVLA LXIIII.

CAVTIONEM de pluribus si quis per per dolum præstari petat,tanquam plus petendo punitur pœna, de qua in l.vnica.C.de plus petitionib.& ad eam euitandam pœnitentiæ locus non est etiam de iure canonico, in capitulo primo,& ibi per Doctores,extra,de plus petitionibus.

Primò fallit quando debitor non reus super illa pœna transegisset: vt in dictis iuribus.

Secundò fallit quando nō tantùm actor exegisset cautionem de plus petito: sed etiam ipse reus,& confessus esset se totum illud debere in iudicio,vt in leg.1.C.de plus pet.& per Goff.in præal.c.1.de his duobus casibus.

Tertiò fallit vt voluit Ioan.Andr.in d.c.vnico.& glo. & Bart.in d.l.1.C.de plus petitionibus. antequam actor conueniretur de maiori pretio, ipso actore etiam confitente: cùm tunc non punitur in hoc, vt priuetur toto debito,cùm non fuerit conuentus in hoc, vt ibi videtur requirere secundum ipsum,coniuncta ad hoc l.eum qui.ff. de iureiur.& communiter tenetur.

Quartò fallit quando ipse actor exegisset caut. de pluribus,etiam si plus petijsset, & de hoc non constet quod dolo fecerit: nam tunc secundùm glossam in d.le. vnica, pœna illius l.locum non habet.Cyn.Bart. & communiter omnes tenent oppositum: quia licet posit probari de dolo, tamen per hoc non præsumitur dolus. pone aut est conuictus quòd dolo exegerit, & tūc est locus dictæ pœnæ,vt habetur in dicta leg.vnica.aut non est conuictus quòd dolo exegerit, & tūc non erit locus dictæ pœnæ.pro quo facit quia in dubio dolus non præsumitur.l. quoties.§.qui dolo.ff.de dolo.& in dubijs mitior est fiēda interpretatio in pœnis.ff.de pœnis.l.pręses.secundum dominum Nicol.in d.c.vnico.

REGVLA LXV.

CEDENS bonis à debito liberatur: vt in toto titul. ff.& C.qui bonis cedere possint.

Amplia primò, quòd non solum locum habeat in patresa.sed etiam in filiosa.qui bonis cedere pos. tex.in leg. penulti.& ibi per glossam.Bartol.& Doctor. C.qui bonis cede.pos.

Amplia secundò non solùm locum habere in masculo tantùm,sed etiam in fœmina: vt est tex.in d.le. pen.in versi.vtriusque sexus.& ibi not.Saly.in l.1. C.eod.tit.

Amplia tertiò procedere etiam in ecclesia,quę potest cedere

cedere bonis, vt est text. peregrinus & singu. in §. si quis autem adiecerit. in authé. vt determi. sit nu. cle. col. 1. pro quo vide Angel. Aretin. Institu. de actioni. in versic. eum quoq;. quem refert & sequitur Ias. Mayn. ibidé in nu. 10.

Primò fallit si quis est obligatus ad onus personale: quia tunc non liberatur. leg. cum fruct. & ibi Florian. de vsufructu.

a Secundò fallit [a] in emphyteuta vt not. in Spec. in tit. de locato. §. aũt. versi. 128. & ibi Io. And. in addit. vide aliquid per Dyn. in leg. is cum quo. ff. de aqua plu. & Ludo. Roma. in consil. suo 48. Bald. & Florian. in dict. leg. cum fructibus. de vsufruct.

ADDITIO.

a *Secundò fallit. Pro ista secunda & tertia fallentia vide Baldum in d. l. 1. in 2. col. C. qui bo ced poss quòd cedens bonis retinet emphyteusim & feudum, sed non eorum commoditates. & idem dicit esse in bonis prohibitis alienari. Bened. Vad.*

Tertiò fallit in feudatario vt per Flo. in d. le. cum fruc. & in l. si aũt. in prin. ff. co. tit. Bal. in c. j. §. callidis. de prohi. feu. alie. vbi gl. vide gl. & Iacob. de Bel. in c. 1. de vasal. qui contra cõstit. Lotha. feu. alie. & in Spe. de fruct. vers. 38.

Quartò fallit in rustico qui non vult soluere collectã, & vult cedere domino. le. optimam. in fi. ff. man. gl. est in le. incola. ff. ad municip. & Flor. in d. leg. cum fruct. not. Bal. in l. 3. per illum tex. C. qui bon. cede. pos.

Quintò fallit vbi debitor dissipasset bona in fraudem creditorum: vt est casus not. in l. fin. §. fin. ff. de his quę in frau. credito.

Sextò fallit vbi quis tenetur tantùm ad factum putà scribere librum, vt not. in l. in stipulationibus. §. fin. ff. de verborũ oblig. & in l. stipulatio. §. siue autem. ff. de oper. noui nuntiat.

Septimò fallit si debitor eo tempore, quo contraxit, sciebat se non esse soluendo. l. penul. in fin. de iure dot. & hos duos casus præcedentes ponit Bart. in l. alia. §. elegan ganter. in fin. solut. matrimonio.

Octauò fallit in debitore fisci, qui non potest cedere bonis: vt est casus in leg. 2. C. de exact. trib. libr. 10. & l. sacrileg. §. fi. in fi. ad l. Iul. pecu. Barto. in l. 1. ff. qui bo. cede. pos. nisi eo casu, quo paupertas excusat secundum Bal. in l. 1. in fi. 3. col. & ibi Cyn. in 3. q. C. eo. titu.

Nonò fallit vbicunq; quis tenetur ex delicto vel quasi: quia tunc non admittitur cessio bonorum, sed pœna pecuniaria resoluitur in corporalem: quia qui nõ potest in ære soluere, luat in corpore. l. generaliter. ff. de pœ. & l. penul. de in ius vocando.

Decimò fallit in hærede dolo non conficiente inuentarium: quia nõ potest cedere, cùm voluerit fraudare creditores: vt in authen. de hęredi. & Falcid. §. sancimus. per Bal. in d. l. 1. in 1. col. versic. quęro an heres.

Vndecimò fallit in eo qui plenariè habeat vnde creditoribus soluat: quia ille non potest cedere bonis secundum Bald. in d. l. 1. in 2. colũ. per rationem de qua ibi per eũ. tamen contrarium tenet Cyn. ibidem in 3. quæstione, per tex. in l. illud. §. quod tamen. ff. de tri. quòd imò ẽt diues potest cedere bonis. & idem tenet Ray. de For. in l. legis Iuliæ. C. qui bo. ced. pos. sed vide Nico. de Neapo. Instit. de actionibus. versi. eum quoq;. quem refert & sequitur Ias. Mayn. ibidem in num. 21.

Duodecimò fallit vbi creditor fecisset pactum debitori de non incarcerando eum: quia cessat ratio huius beneficij cessionis, quod est, vt non incarcerentur debitores. ita Bald. in d. l. 1. qui bo. cede. poss.

Decimotertiò fallit in minore qui incarcerari non potest, & cessat ratio huius beneficij cessionis: nam non potest cedere bonis: ita habetur per Bald. in d. l. 1. in penult. col. C. qui bon. cede. pos. & plenè per Ang. in l. nemo carcerem. C. de exac. trib. lib. 10. & per Ange. & Lud. Rom. in l. nec impuberes. ff. de in ius vocando.

Decimoquartò fallit vbi debitor habuit dilationem quinquennalem: quia tunc non potest amplius gaudere beneficio cessionis: vt not. gl. & Ange. in d. l. fi. C. qui bo. cedere possunt.

Decimoquintò fallit vbi licet bona debitoris fuerint confiscata, tamen gratia principis fuerunt sibi restituta: vt est casus sing. in l. penul. & fi. C. de sen. pass.

Decimosextò fallit quando debitor à prin. negasset debitum, & posteà fuisset conuictus & condemnatus: quia tũc nõ gauderet priuilegio cessionis. Ang. Aret. in stit. de actio. versi. eum quoq;. vt ibidem Ias. in nu. 16. & Bal. latè in d. l. 1. in 1. col. Bened. Vad.

Decimoseptimò fallit generaliter secundũ Io. Fab. in d. versi. eum quoq;. cùm cessio nunquam admitti debeat nisi creditores instent & petant: quia hoc beneficium est miserabile & subsidiariũ: ergo nõ debet cõcedi: vt ẽt ibi per Ias. alleg. Bal. ita tenẽtem in d. l. 1. in 3. col. Bene. Vald.

Decimnoctauò fallit in eo, qui sub spe cessionis bonorum contraxit, secundum Dynum in regula, peccatum. de reg. iur. in 6. & Io. & Pla. in versi. eum quoque. vbi eum per Ias. Bened. Vad.

REGVLA LXVI.

CEDENS bonis non tenetur nisi inquantũ facere potest. Instit. de actio. versi. eum quoque.

Primò fallit vbicũq; cedens alienauit bona sua in fraudem: quia tunc tenetur insolidum, vt est casus not. in l. fi. secundum vnam lect. gl. ff. quæ in fraudem credi. & in l. etiam. §. 1. ff. sol. matri. & in l. rerum amo. ff. de re iudi. per tex. in l. pen. ff. de iu. dot. & est glo. in §. ꝙ autem. in fin. in auth. de fideiuss. in gl. super verbo, cederet. imo si non habet vnde soluat, debet luere in corpore: vt est text. in le. quicunque. C. de seru. fug. quia conuenitur ad pœnam.

Secundò fallit si conueniretur ex delicto ad restitutionem vsurarum: vt in ca. cùm tu. de vsur. vnde cedens bonis liberatur, & naturali & ciuili obligatione, secundum glo. in l. hęres à debitore. §. quod si stipulatur. ff. de fideiussori. licet contrarium dicat gl. in l. vbicunq;. ff. eodem.

Tertiò fallit respectu creditorũ, quos posteà post cessionem est sortitus: quia tales noui creditores bene poterunt eum insolidum conuenire secundum Ioa. Fab. in d. versic. eum quoque. quem refert & sequitur ibidem Ias. May. in num. 4. Bened. Vad.

Quartò fallit in scholare, qui cessit bonis & posteà emit libros, vel clericus breuiarium, vel miles arma: quia tales libros vel arma creditores auferre non possunt. Bal. hic not. ad limitationẽ illius, si cedens peruenerit ad pinguiorem furtunam an possit denuo conueniri. in rub. C. qui bonis cedere pos. alleg. ad hoc gl. fi. in l. nepos Proculo. in ver. dignitate. ff. de verb. sig. Bened. Vad.

REGVLA XVII.

CESSIO regulariter permissa. est l. secunda. C. ne liceat potent.

Primò fallit quando in eo qui est in potestate ratione officij, vt d. l. 2. C. ne liceat potentior.

Secundò fallit quando est facta ab eo qui est in potestate alio respectu. vt dicit gl. in d. l. 2. de alienatiõe iudicij mutandi causa facta.

Tertiò fallit in re litigiosa. vt dicit glo. in d. l. 2.

Quartò fallit quãdo pro parte actio venditur, & pro
a parte donatur: quia tunc est suspecta & simulata [a] vt le. per diuersas. & l. ab Anastasio. C. man.

ADDITIO.

a *Simulata. Quãdo autem præsumatur simulata vide do. Mari. Soci. eiusdem do Bart. Socin. genitorem in consi. 18. prosequendo. ver. solùm ergo. circa fi. in ver. æquè. in 1. parte Bened. Vad.*

Quintò fallit quando ceditur pro pretio minuto non condigno ipsi actioni: vt in d. l. ab Anastasio.

Sextò fallit quando ceditur pro pretio de quo nõ constat nisi per confessionem de recepto, secundum Bart. de quo per gl. in d. l. per diuersa, secundũ Iac. de Bel. in corpore auth. de æqualitate dot. in §. illud etiam. sed Bal. in d. l. 2. tenet contrarium.

Septimo fallit quando esset titulus sine causa expressa in instrumento: vt dicit gl. in d. l. 2. quòd si est facta cessio pro centum florenis, & non sit apposita causa, nec sit dictum pro quo pretio, quia tunc videtur contractus innominatus, quòd ipsa cessio sit suspecta.

Octauò fallit quando pars cedens esset inhabilis: vt in l. de pupillo. ff. de auth. tut.

Nonò fallit in casu tex. leg. si mulier. §. ex asse. ff. de iure dot.

REGVLA LXVIII.

CESSIONE bonorum quis à debito liberatur, vt le. 2. ff. & C. qui bonis ced. possunt.

Primò fallit si est quis obligatus ad onus personale, licet illud onus sit occasione rei. l. cum fructus. & ibi gl. ff. de vsufruct.

Secundò fallit in emphyteuta vt not. per Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 128. ibi per Io. An. in addi. & Bal. in l. cum fructus. ff. de vsufru.

Tertiò fallit in feudatario, vt per Florianũ in d. le. cum fructus. & l. si absentis. in prin. ff. de vsufruc. & Bal. in c. 1. in §. callidis. de prohibita feudi alienatione per Federicũ. & gl. & Nic. de Nea. in c. 1. de vasallo qui cõtra constit.

Quartò fallit in rustico, qui non vult soluere collectam, non vult soluere domino. l. optimam. in fi. de mun. & hono. & l. incola. ff. ad municip.

Quintò fallit vbi debitor dissiparet bona in fraudẽ creditorũ: vt est casus in l. fi. in fi. ff. de his quæ in frau. credit.

Sextò fallit vbi quis tenetur ad factũ, vt scribere librũ. & not. in l. si quis curialis. C. de episcopis & clericis. & in l. si stipulatio. §. si autem. ff. de noui operis nuntiatione. & Bar. l. is qui bonis. ff. de cessione bonorum.

Septimò fallit vbicunq; debitor ipse sciebat sanè vnde soluere. l. j. ff. de iure dot. vt per Bald. in l. alia. §. eleganter. ff. solu. matrimo.

Octauo fallit etiam in debitore, cui est cessa dilatio ad soluendum: vt per gl. in l. fi. C. eodem.

REGVLA LXIX.

CITANS aliquem qui non sit iurisdictionis suæ, ille cõparere[b] non tenetur, nec contra eum, siue veniat, siue non procedere potest. in l. non nocet. ff. de iud. & per Doct. in c. a. de dilat.

ADDITIO.

b *Comparere. Adde Fely. in c. veniẽs. in fi. 1. col. ver. in ea. glo. ibi, non est. de accusat.*

Primò fallit quñ citatus corã eo cõparuisset, & lis fuisset conte. nec esset necessarium in iure nec in facto: cũ tunc eius iurisdictio prorogetur in tãtum, quod contra eum põt procedi ad diffinitiuã sniam, quam exequetur suus iudex. extrà de for. compe. c. postulasti. & si ille postquam venit recedit illicentiatus, poterit puniri ex contumacia, secundũ Inn. in d. ca. 2. de dilat. pro quo facit quod not. extrà de offic. delegati. c. fin. & ca. 1. extrà de iudicijs. vbi de his de quibus in l. 1. & 2. ff. de iudicijs.

Secundò fallit quãdo ipse extra territorium existat & fuisset citatus ab eo expressa causa in citatione, quæ si esset vera competeret iurisdictio, vt quia dixisset in ea quoniã in suo territorio contraxit, vel deliquit, vel ibi sita est res, de qua agitur: cũ tunc ipse citatus cõparere teneatur, si habeat res in territorio citantis. aliàs petatur contra eũ procedere ad missionem in possessionem illarum rerum: quia tunc talis citatus arctatur ab eo, à quo ipsa res decernẽda est: vt est text. expressus in c. Cumana. §. contrahentes. extrà de for. compe. in 6. secundum do. Anto. per hoc quod tenet in c. 2. de dilat. quicquid dicat Inno.

Tertiò fallit quñ ipse citatus inuentus fuisset in ipso territorio citantis: cum tunc parere teneatur si citetur ex tali causa, quæ si esset vera competeret iurisdictio, vt suprà, adeo quod si non cõpareret poterit excommunicari, & puniri per ipsam contumaciã: imò & per ipsum iudicẽ procedi poterit sup causa principali, si sit talis causa, in qua procedi poterit lit. nõ cõtesta. & si procedit valebit processus.

REGVLA LXX.

CITANS aliquem de sua iurisdictione, si ille non compareat excommunicari potest, & aliũ in possessionẽ mittere. l. in possessione. ff. ex quib. cau. in pos. eatur & per Doct. in c. 2. de dilat.

Primo fallit quñ in citationibus exprimitur aliquid iniustum vel inhonestum, vel tale propter quod certum est quod contra eũ qui agit competit exceptio dilatoria, vt si citetur quis vt respondeat spoliatori, vel seruo, vel excommunicato, vel alij personæ, quæ in iudicio stare non posset, vel die feriata: cum tunc citatus comparere nõ teneatur, ex quo citatio continet expressum errorem. extrà de sent. excommu. c. per tuas. secundũ Inno. in d. c. 2. de dilationibus. quod procedit etiam si talis iniuste posset habere talem excusationẽ vel dubitationẽ: vt est si citetur dominus quod respondeat seruo suo, qui potest de eo quãdoq; cõqueri, vt de intollerabili iniuria: vt Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. sed [illegible] quod conueniat in istum secundum communem relationẽ cursorum non atento casuali euentu. & hoc nisi in citatione adijciat causam excusationis illius iniustæ secundum do. Inno. in d. c. 2.

Secundo fallit si sit notorium ipsi iudici & aduersario, quod ipsa citatio cõtineat quod sit iniustum, vt est si citetur quis ad locum notorie nõ tutũ: cùm tunc comparere nõ teneatur. vt l. non videtur. ff. de iudi. secundum Inno. in d. c. 2. ad hoc dictum c. pastoralis. §. Pisana. de re iudi. secundum Io. An. in d. ca. 2. qui post Inno. dicit quod si tunc nõ cõpareat, contra eũ proceditur, & tutus erit exceptione dolis contra aduersarium, qui obtinuit, etiam si in possessionem missus fuerit. ar. l. si reus. ff. de eo per quem factum erit. licet prudẽter faciet si simulabit ægrotare. 5. q. 4. si ægrotans. secundum Inno. in d. c. 2. de dilat. & Io. An. pro quo facit extrà de officio iudicis. c. 1.

Tertio fallit quando ipse citatus fuisset iusto impedimento detentus. cum citatio non arctet eũ ad comparendum. si iudici hoc fuit notum. ff. de re iu. d. l. quæsitum. extrà de procu. c. querelam. aliàs si arctabit in tantũ quod potest contra eum procedi, iuuetur beneficio restitutionis in integrum ex clausula generali, si apparet eum iusto impedimento detentũ, vt not. ff. ex quib. cau. ma. l. sed & si per pretorem. §. fi. & l. 2. ff. si quis ius dicen. non obtem. & in d. l. quæsitũ. & c. querelã. & in c. cũ Bertholdus de re iudi.

Quartò fallit quando ipse citatus non compareñs tutus esset aliqua exceptione dilatoria vel peremptoria: cũ tũc non teneatur cõparere, dummodo nõ compareat infra tẽpus, intra quod ipsas exceptiones opponere posset & opponat: admittetur enim si posteà cõpareat & ipsas exceptiones opponat, dũmodo reperiam causam in eo statu, quo admissus fuisset ad probandũ, id est opponẽdũ, si fuisset præsens: cùm ipsis exceptionibus præcludatur via cõtra ipsum absentem per illũ actũ, per quem præcluderetur si fuisset præsens: vt extrà de postul. prælat. c. 1. secundũ Inn. & Io. And. in d. c. 2. de dilat. ad hoc quod not. per Innocen. extrà de appell. capit. si duobus. & de eo qui on. fur. suscep. c. innotuit. per gloss. in verbo, absentia. & ca. 1. de elect. in 6. per l. cẽm. alle. in glos. suprà. vbi hoc idem tenet Innocen. extra de iudicijs. in Specul. de appellatio. §. non bannitus. ver. sed pone. & per Paul. in clem. sæpe. de verb. signific.

Quinto fallit quando ipse citatus latitat vel exceptione tutus nõ cõparuisset, & propter cõtumaciã agẽs esset missus in possessionem: nam ipse absens posset excommunicari vel mulctari, non missionem in possessionem pati:

Secundò fallit in feudis: quia oportet quod interueniat trina citatio. vt per Bart. in c. 1. de milite vasallo qui contumax est. in gl. super verbo, veniût. ĩ fi. in vsib. feudorũ.

Tertiò fallit nisi requirantur pro forma: nam tunc iudex non potest facere, quòd vna citatio habeat vim peremptorij. Bal. in l. 2. C. quomodo & quando iudex.

Quartò fallit quando tractatur de pœna imponenda. Anto. de Butr. in c. ex tunc. in penulti. column. de clericis non resid.

REGVLA LXXVII.

CITATIO amicorum in absentium citatione, tam de iure ciuili q̃ canonico non requiritur. le. cùm proponas. & ibi per doct. C. de bonis autoritate iudicis possidẽdis. & per gl. & Doct. in ca. causam quæ. extrà de do. & contuma.

Primò fallit quando procederetur contra minorẽ, vt l. hoc autem. ff. quibus ex causis in possessionem eatur.

Secundò fallit qñ procederetur cõtra maiorem, qui iuuari potest iure speciali, putà beneficio vt restituatur in integrum, vt si procedatur contra absentem ex causa reipublicæ. vt voluit Nico. post do. Ant. in d. ca. causam quę & latius & clari⁹ Io. de Imo. ĩ c. fi. extrà de eo qui mit. in pos.

REGVLA LXXVIII.

CITATVS vt reus vel eius procurator personaliter dicatur, per ciuitatem & prouincias si ibi requiritur, perquirere sufficit. c. causam quæ. & ibi per Docto. extrà de do. & contuma.

Primò fallit in causis requirentibus celeritatem: cùm tunc sufficiat quòd non reperiatur in loco iudicij, vt citari⁹ possit ad domum: vt l. 3. §. ait prætor. ff. de damno infecto. l. Labeonis. iuncta l. 1. ff. eodem. vt voluit Bart. in d. l. ait prætor.

Secundò fallit qñ citatus semel fuisset in iudicio: cùm tunc dicatur esse satis ꝙ reperiatur in iudicio & in loco iudicij. aliàs si ibi non reperiatur, possit citari ad domum vt voluit Bar. in d. l. prætor ait. pro quo facit l. & post edictum. de iudi. & auth. qui semel. C. quomodo & quando iudex. & l. alieno. C. de dolo. & per gl. in l. 1. §. ex hoc edicto. ff. quæ sententiæ sine appel. resc in. & per Ioa. And. in repet. c. pręsumitur. in 6. & per do. de Rota, deci. 413. quę incipit, item si actor. vbi videntur hoc approbare, secundum dom. Nic. in c. causam quæ. vbi latius vide.

REGVLA LXXIX.

CLERICVS incorrigibilis regulariter degradandus & curiæ seculari tradendus, & per eam comprimendus est. tex. est à contrario sensu in c. cùm non ab homine. & quod ibi not. & in c. at si clerici. extrà, de iudicijs.

Primò fallit in crimine hęresis: quia clericus est statim post depositionem curiæ seculari relinquendus, & idem traditur & sic degradatur. vt c. ad abolendam. in glo. & in d. c. cùm non ab homine. quod est verũ, quando fuit relapsus in hæresim. nam tunc sine vlla audientia traditur curiæ seculari: vt in c. super eo. & c. accusatus. de hereticis. in 6. aliàs non traditur ipse hæreticus si vult se corrigere: sed detruditur in carcerem ad pœnitentiam peragendum. extrà, de here. c. pe quinimò ista pœna carceris potest hodie in aliam commutari. vt c. vt commissi. de hæret. in 6. circa quod vide nota. per gl. 21. dist. c. nunc autem.

Secundò fallit in falsificatione literarum papæ: quia in continenti traditur curiæ seculari. vt in d. ca. ad abolendã extrà, de hæreticis. & vt in d. cap. cũ non ab homine. & ita communiter tenetur ꝙ sit speciale in hoc crimine, secũdum do. meum Alex. in d. c. at si clerici.

Tertiò fallit in illo qui fuit depositus propter cõtumeliam, vel calumniam, quam intulit episcopo suo. 11. q. 1. si quis sacerdotum. & 3. q. 4. si quis clericus. vt voluit glo. in d. c. ad abolendam. & in c. fi. extrà de testi. cogen. secundum gl. in d. c. cùm non ab homine. & dicuntur hæc capitula procedere in incorrigibili. & ita sentit gl. in d. ca. si quis clericus. & in c. si qui sunt. 2. q. 7. ista opinio tanquam verior communiter approbatur: vt in d. cap. cùm non ab homine. & in d. c. fi.

Quartò fallit, nã cùm pro simplici homicidio vel alio crimine atroci degradetur, & deferatur in carcerem, aut alia pœna condigna, si ecclesia non habeat vltra quid faciat, degradandus erit, & curiæ seculari tradendus: quod etiam permittitur pro simplici homicidio, propter contemptũ canonicę disciplinę: vt in d. c. cùm non ab homine. extrà de iudi. & per ipsum domi. Nicol. pleniùs in d. c. at si clerici. circa finem ibi, ad hoc faciat.

Quintò fallit in illo qui promoscuè commisisset vnũ crimen grauissimum, putà homicidium non simplex sed
a qualificatum [a], putà parricidium, quia interfecit patrem vel matrem, vel sacerdotem priuatum cum spoliatione bonorũ, vel ecclesiam combussisset, vel vnum de deputatis ad diuinum officium spoliasset, & ordinasset patriam prodere, vel aliud crimen grauissimum cõmisisset, & in canonibus certa pœna non esset determinata sed per leges pœna sæuissima venisset imponenda. Nam cum sacerdote talia delicta cõmittente non sit condigna pœna depositionis & carceris, & cùm fortè laici eius socij comburerentur, vel ad bestias darentur, Et alia pœna condigna in ecclesia similis non reperitur, erit talis clericus degradãdus, & curiæ seculari dandus: quia ecclesia nõ habet vltra aliud quid faciat. ad hoc auth. de san. epis. §. si verò crimen. Et ita disputãdo retulit dom. Pet. de Anch. pro quo facit tex. in c. 1. de homic. in 6. Ad hoc tex. sing. in c. nouimus. de verb. sign. vt patet ibi, & aliud & c. quia non solũ propter aliud crimen. ergo videtur damnabile & damnosum vt clericus degradetur, & curiæ seculari tradatur: facit etiam ad hoc tex. 33. q. 5. sunt quidam. & 22. q. 5. si quis laicus. vbi patet quod Clericus vel Presbyter degradatur propter coniurationem prædictam cõtra principem, vel dominum terræ. quia tunc in tali loquitur in actuali de-
b gradatione [b] propter immanitatem criminis. arg. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. etiam ad hoc tex. in d. c. at si clerici. in prin. vbi patet quod non quilibet depositus debet tradi curiæ seculari indifferenter, sed qualificatus, secundum dom. Nico l. vbi pleniùs de his tractatur.

ADDITIO.

a *Qualificatum. Adde Pet. de Anchara. in consi. 156. Bened. Vad.*

b *Degradatione. Vide Pet. de Anchara. in consi. prꝇalleg. 157. Bened. Vad.*

REGVLA LXXX.

CLERICVS coram non suo iudice, id est seculari conueniri non potest, etiam si sui episcopi consensus interueniat. tex. est cùm glos. in capitu. significasti. de foro competenti.

Primò fallit quando talis causa fuisset commissa eidem à papa vel episcopo: cùm tunc conueniri possit, vt patet in c. significasti.

Secũdo fallit in causa feudali, in qua cõueniri põt corã domino seculari. extrà de foro comp. c. ex tenore. & not. extrà de maiorita. & obedien. c. solita.

Tertiò fallit quando ipse clericus esset bigamus, cùm tunc nõ gaudeat beneficio ecclesiastico. 4. dist. c. quisquis. & c. vnico. de bigamis.

Quartò fallit in causa reuocationis, in qua dicendũ est, prout not. extrà, de iudi. c. at si clerici.

Quintò fallit qñ esset cõiugatus, & nõ incederet in habitu clericali & tõsura. extrà, de cler. coniug. c. vnico. in 6.

Sextò fallit quando dimisisset habitum & tonsurã, & tertiò monitus illam non resumpsisset. extrà de sentẽ. excommunicationis. c. in audientia. & c. cùm contingat. eo. titu. & hoc etiam not. in c. 1. de apostatis.

Septimò fallit quando clericus negotia secularia exerceret, & tertiò monitus non desisteret: cùm tunc primò illa bona perdat & priuilegium clericale: vnde super

eis poterit coram iudice seculari conueniri. extra, de vita & honestate clericorum.c.fi.

Octauò fallit quando clericus in minoribus existens esset ad militiam secularem promotus, extrà, de electio. cùm inter.

Nonò fallit quando per annum artem ioculatoriam exercuisset,& infra annum monitus nõ desisteret. extra, de vita & honestate clericorum.in c.1.in 6.

Decimò fallit quãdo esset depositus vt incorrigibilis, extrà, de iudi.cùm non ab homine.

Vndecimò fallit si esset etiam degradatus actualiter. vt in c.2.de pœnis.in 6.

Duodecimò fallit quando inuocatur brachium seculare contra ipsum clericum, prout inuocari potest in casibus, de quibus in c.princeps.decimatertia q.1.vt est casus quando ab ecclesia requiritur:cùm tunc laicus habeat potestatem vt clericum puniat:vt habetur extrà, de senten. excommunicationis.c.perpendimus. per dominum Cardi.& Florian.in sua repeti.in c. si iudex.& c. si clericus.de sent.excommu.in 6.

REGVLA LXXXI.

CLERICVS absens ad hoc vt priuari posit, primò moneri debet.in c.quoniam.§.porrò. & ibi Doctores, vt lit.non contestata.

Primò fallit quando constitutio synodalis ipsis clericis præciperet vt resideant, & ipsos non residẽtes priuet: cũ tunc alia monitio non sit necessaria. vt voluit Feder.in consi.suo 100.& domi. Anton.in di.§.porrò.

Secũdò fallit qñ ipse clericus expresè vel tacitè fuisset monitus in 1.termino sibi assignato, super recessu, ad reuertendum sub pœna priuationis: tunc alia monitio vel requisitio non sit necessaria.& ita procedere poterit opinio Inno.in d.§.porrò.qui hoc tenuit secundum Io.An. ibidem, quod notat extrà, de officio delega.c.consuluit.secundum Imol.in §.porrò. vbi plenius vide per doct.

REGVLA LXXXII.

CLERICVS per laicum, vel patronum, seu parochianum ecclesiæ impediri vel denuntiari nõ potest, vt propter crimen commissum à beneficio remoueatur. gl.in c.ex parte.de test.& quod not.glo.in c.qualiter.el 2. de accusatio.& Goffre.& Spec.in titu.de inquisitione.§. 1.versi.sed nunquid extraneus.

Primò fallit quando non fuisset oppositum, & ita procedere poterit.d.capit.ex parte.& ibi per Ioan. Andr. qui ita tenet.

Secundò fallit quando quis vellet eum impedire, vel denuntiare de crimine dilapidationis: cum tunc in defectum clericorum admittatur laicus ad hoc quod not.extrà.de reb.eccle. non alie. §.si quis.secundum dominum Nicolaum in d.c.ex parte.

Tertiò fallit qñ denuntiare vellet non canonica institutione, sed denuntiatione euangelica, quæ solum tendit ad pœnitentiam:cùm tunc admittatur quilibet ẽt laicus iuxta nota.extrà, de testib.c.in omni.& in ca.nouit.

Quartò fallit quando ageretur de crimine præcedente monitionem:nam ipsa facit vt tunc admittatur quilibet de populo, cum cuiuslibet intersit ne frater decipiatur secundum dominum Anto.in d.ca.ex parte.& ibi per domi.Nicol.

Quintò fallit quando ipse clericus non esset iam promotus, sed promouendus:cum tunc admittatur ad excipiendũ contra eum nõ solum parochianus vel patronus: sed etiam alius laicus, dummodo speciale interesse prætẽdere posit: vt voluit Innocen.extra, de accusa.cap.super his.vbi plenius.

REGVLA LXXXIII.

CLERICVS pro statu ecclesiastico ecclesiæ vacãte personaliter agere non potest. text.est in capitul. 1.ne sede vacante.

Primò fallit hæc regula in casibus, de quibus per Canonistas in c.cùm olim.extrà, de testibus. Et primò quando esset talis quæstio, quę commodè tractatur vacante sede, quam plenè not.extrà, de consuetu.c.cùm dilectus.secũdum Imo.in d.c.cùm olim.

Secundò fallit quando esset talis quæstio, quæ si differatur, ecclesia traheretur in peiorem statum: vt est casus in d.c.cùm olim.& ibi plenè per Canonistas.

REGVLA LXXXIIII.

CODICILLI rumpuntur rupto testamento.l.j.C. de codi.cum similibus.

Primò fallit si venientes ab intestato grauati essent restituere id, quod relinquebatur in codicillis:quia tunc codicilli valerent, licet testamentum non habeat effectum, vt in l.ex testamento.& in le.cam quam .C.de fideicommis.& in l.ex ea scriptura.& ibi not.C.de testamentis.

Secundò fallit vbicunque tacitè non expresè essent rogati de restituendo id, quod in codicillis continetur:quia tunc valent codicilli, licet testamentum rumpatur. casus est, & ibi exemplum *in* l.qui filio.§.1.cum gl.fi.ff. *de hæred.*insti.& ibi vide per Bart.qui ab omnibus ibi improbatur, & vide ibi ad *in*tellectum illius legis Baldum & Ioannem de Imola, qui idem volunt, quod tene menti.

Tertiò fallit vbicunq; testamentum esset ab initio nullum putà quia in eo esset præteritus filius iam natus:quia tunc facti codicilli valent. Ita tenet Cyn.in le. domina.la 1.C.eodem.& alleg.l.3.§.fin. cum ibi not.ff. de postul.& idem tenuerunt Dyn.& Bart.in l.legata inutiliter.secundum vnam lecturam.ff.de leg.1.

REGVLA LXXXV.

COMMISSIO facta alicui secundum voluntatem suã, non subijcitur regulis iuris.Bal.in l.si cui.C.de dotis promissio.& in l.cùm anteà.C. de arbitris.

Primò fallit quando quis committeret se in voluntatem aduersarij sui:quia tunc intelligitur arbitrio boni viri, secundum Bartolum & doct. in l.pen.ff. de arbi.& Inno.in c.veniens.c.sanè.de renuntiatio.

Secundò fallit quando etiam diceretur in commissione, ꝙ remittitur arbitrio tuę volũtatis:quia tunc illa verba important arbitrium boni viri, vt in c. nimis praua.de excessib.prælato. per quem textum ita simpliciter tenet Alex.in l.si sit legatum.§.si tibi.ff. de leg.1. pro quo facit quod not.in l.1.C. si propter publicas pensitat. vbi dicit, si princeps dedit potestatem, ꝙ exactor potest compellere omnes debitores fiscales ad soluendum omnem collectam, de qua sibi videbitur, nihilominus tenetur seruare statuta & consuetudines illius loci.

REGVLA LXXXVI.

a COMPENSATIO de liquido ad non liquidũ regulariter non fit.l.si.C.de compensatio. ª cum simi.

ADDITIO.

a *Compensatio.Adde Fely.in c.ad nostram.in 3.col.versi. quare autem.de iurciur.tu uide Bald.in consi.155.in 2.parte.& Dom.Bart.Socin.in consi.93.incip.circa primũ vers. præterea illa.circa principiũ.in 1.parte, & dom.Pet. Phil. Cor.in consil.169.inci licet. in litera c.in 1.parte, ubi ponit quòd compensatio non fit de non liquido cum debito instrumenti liquido.Bene.V ad.*

Primò fallit, quia dicta regula debet intelligi qñ illud est liquidum per testes vel alias probationes:secus si esset liquidum per confessionem partis, vt est tex.cum gl.valde not.in l.fin.in verbo, coniuncta.C.de compensa. & ibi hoc nota.& tenet Cyn.in 9.q.& est alia glos.similis in le. nemo ex hisff..de reg.iur.& ideo est cautela sing.per quã de liquido ad non liquidum poterit opponi compẽsatio, & liquidum non poterit iterũ exigi, vt si vnus compẽsat x.in quibus est verus debitor,& ipse tenetur etiam compẽsare alia x.vel maiorem vel minorem summam. si potest probare aduersarius, quod sis debitor suus quia confiteris incontinenti debitum, & opponas compẽsationem pro ea

pro ea quantitate, in qua aduersarius est debitor tuus, & licet aduersarius neget debitum, tamē talis oppositio compensationis valebit, & interim non poterit à te exigere, sed debebit te expectare quòd probes. nec obstabit dicta regula, quòd de liquido ad non liquidum non fit compensatio: quia debet intelligi quando illud est liquidum per testes vel alias probationes, secus aūt si per confessionem partis: vt dictum est š.

Secundò fallit dicta regula si non liquidū esset de proximo liquidandum: vt in d. le. fin. C. de compensationib.

REGVLA LXXXVII.

CONDITIO impossibilis negatiuè concepta non vitiat nec suspendit, imò promissio remanet pura, Barto. in l. impossibilis. ff. de verb. obligationib.

Primò fallit si conditio sit impossibilis de iure: vt in le. iurisgentium. §. ob maleficium. ff. de pact. & in le. non solùm. & ibi per Bartolum. ff. de actionib. & oblig.

Secundò fallit si adijciatur stipulationi pœnalis: vt in le. si homo mortuus. ff. de verbor. obligationib. vt per Imo. in l. 1. in fi. ff. de condi. insti.

Tertiò fallit si talis conditio haberet diem incertum, quia non valet: vt per Cardin. in capitu. per tuas. ad fin. de condi. appo.

REGVLA LXXXVIII.

CONFESSIO facta coram iudice non suo, regulariter coram suo fidem nullā facit. c. at si clerici. in principio de iudicijs.

Primò fallit vbicunque talis confessio fieret coram tali iudice incompetenti, qui posset fieri iudex ex prorogatione cōsitentis: quia tūc confessio talis faciet fidem, etiā quo ad condemnationem. ita sing. not. Inno. in c. super. de confes. & in c. per inquisitionem. de electione.

Secundò fallit & debet intelligi dicta regula quo ad ḣoc tale iudicij præiudicium: sed bene valebit quo ad hoc, vt per maiorem iudicem possit torqueri ad confirmandum & persistendum illa cōfessione qua veniat puniēdus per sufficientem iudicem: vt voluit Ange. in l. vnica. C. de cōfes. & in l. 1. ff. eodem. Bald. in simili in le. clarum. C. de autor. præstan. in fi. & in l. bonæ fidei. C. de reb. cre. in 4. col. Ange. in disputatione incipiente, Altensis miles. & idem tenet Inn. in d. c. inquisitionem. de elect. est ratio, quia licet iste iudex non sit iudex causæ, est tamen honesta persona, & confessio facta coram honestis personis facit indicium. l. quæro. §. fi. ff. de ædil. edic. facit quod not. in authen. de sanct. epis. c. §. si verò crimen. & prædicta debent intelligi, nisi confitens ipsam reuocet, quod potest, vt di. c. at si clerici. & ita tenet Bal. in d. l. vnic. C. de confes. in fi. in verbo, idem dicit.

Fallentias nonnullas alias vide per Felyn. in d. c. at si clerici. in princ. vbi ponit. 7. limitationes ad dictam regulam & vide eum etiam in 5. col. post medium.

REGVLA LXXXIX.

a CONFESSIO absente parte facta non præiudicat, nec plenè probat a. l. certum. §. si quis absente. ff. de cōfessis. & gl. in c. fi. de confessis.

ADDITIO.

a *Probat. Vide Fely. in c. si cautio. de fide instru. in 3. col. versi. in gl. in ver. causam. & d. Pet. Philip. Cor. consi. 211. inci. quanquam. in litera b. & in consi. 261. inci. viso. in litera a. in 3. parte. & omnino in consi. 113. incipi. circa. in litera r. in 1. parte & Bald. in consi. 380. in 5. parte. & in consil. 151. in 1. parte. vbi ponit an faciat aliquod indicium & vide eum in consi. 392. in 3. parte. vbi an probet liberationem, & an facta præsente fideiussore, & absente principali, dicatur facta absente parte. & vide in consilio. 327. in 3. parte.*

Ampliа primò etiam si confessio cum causa fieret in iudicio absente parte, cum non noceat. di. §. si quis absente, & ideo dicit ibi Bart. quod faciat semper poni in actis, præsente parte. & hoc etiam not. gloss. magna in d. c. fi. de confessis. pro qua ampliatione vide latè ibi per dumi. Anto. & Abb. & Bald. in authen. generaliter. in pēnult. col. C. de episco. & cleri. quam tamen ampliationem restringe quatuor modis, de quibus per Fely. in ca. si cautio. de fide instru. in 3. col. versi. in gloss. in ver. causam, vbi etiam ponit hanc ampliationem.

Amplia secundò etiam si pars esset præsens in iudicio, dummodo pars impugnetur. quia tunc confessio noceret confitenti: aliàs secus, vt clarè habetur per Inno. in c. mulieri. de iureiur. per illum text. vnde fortius dicit Salyce. post Cyn. in le. vnica. in 15. oppo. C. de confes. quod non sufficiat quod confessio non sit impugnata per partē præsentem, sed oportet quòd fiat parte instante & petente, vel saltem acceptante. quia aliàs non posset dici confessio, quia nō esset simul fassio: quia propriè confiteri idem est, quod simul fari: idem vult Salyc. in l. iubemus. in fi. C. de libe. causa. & expressiùs in le. generaliter. in 6. q. C. de non. num. pec. quem refert & sequitur Fely. in d. c. si cautio. in 4. col. in versi. 2. declaratio.

Amplia tertiò procedere etiam in vltima voluntate si quis confiteatur, quòd talis confessio nō probat id, quod emanat secundum Anto. & Imo. in d. c. si cautio. & Bart. in l. non solùm. §. si liberationis. ff. de libe. lega. & in l. L. Lucius. §. quisquis. el 2. per illum text. de leg. 2. nisi in 5. casibus relatis per Fely. in d. c. si cautio. in d. 4. col. in versic. 3. declaratio. cum seq.

b Primò fallit b quando est facta in libello: vt est text. & glo. in l. cùm precum. C. de libe. causa. concor. text. in l. cura. C. de omni agro deser. lib. 11. & text. in l. 2. C. de instit. & substit. sub condi. ibi, ex his quæ in libello. & vide ibi Bald. Ange. & Moder. ita not. Cardi. in c. examinata. in 1. colum. extrà de iud. qui dicit quòd illa gloss. in l. cùm precum. nō est alibi. & hoc non solum in libello actoris, sed c etiam in libello rei, in quo ponuntur exceptiones c. est casus in le. 1. C. de his quæ pœnæ nomine. & ibi hoc not. Bart. & doct. in d. §. si quis absente. vide Ange. de Aret. in §. si minus. Insti. de act. in 31. col. in fi. & Paulum de Castro in d. l. 2. C. de instit. & substit. Prædicta limita procedere lite contestata, nisi sit iusta causa erroris: quia ante litem contestatam confessio facta in libello potest reuocari, & libellus corrigi & mutari: vt est gl. sing. in l. qui famil. hæ. secundum Ange. in d. l. 2. & vide Bald. in le. vnica. C. de confes. in 2. char. versi. secundum quod non iudex, sed quod confessio.

ADDITIO.

b *Primò fallit. Vide Lud. Rom. in consi. 23. & dom. Alex. de Imo. in consi. 80. in 2. parte. Bene. Vad.*

c *Exceptiones. Adde Lud. Rom. in consi. 70. si quid de facta in positionibus. vide dom. Alex de Imo. in cons. 71. in 3. parte. quod idem.*

Secundò fallit absente parte contumace quæ habetur pro præsente. in l. properandum. §. si quidem. C. de iudicijs. & hoc sentit Bar. in l. 1. in fi. C. de confes.

Tertiò fallit in confessione geminata diuersis temporibus: vt probatur in c. fi. de success. ab intesta. & not. Bar. in l. admonendi. in 12. col. versic. his præmissis. de iureiur. & in l. cùm scimus. C. de agric. & censi. lib. 11.

Quartò fallit vbi confessio est facta per viam voluntariæ iurisdictionis: vt sentit Cyn. in l. vnica. C. de confessis. in 6. q. & hoc vult Bar. & Saly. in l. generaliter. C. de nō nume. pecu.

Quintò fallit secundum id, quod habetur per Io. And. in addi. Spec. in tit. de confes. §. sequitur. vers. 7. quòd circa preparatoria præiudicat, sed circa decisoria non. & ita intelligit d. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. Sed contra hoc videtur casus in le. 1. ff. de interro. act. de quo per Ang. in l. 1. ff. de cōfes. sed Io. And. potest saluari in his quę

consistunt in animo, quando confessio fuit facta ab illo qui hæres poterat esse: quia tunc confessio facta parte absente valet, vt statim dicam in sequenti fallen. non ob.le. fi.de interro.act.C.quia illa loquitur in eo,qui nō poterat esse hæres.ita dicit Bar.in l.is qui pōt.in 6.col.versi.nemo ad illas qualitates.& in le.gerit.in 4.col.versi.circa secundam qualitatem probatur.ff.de acqu.hered.& idem tenet Flo.in d.l.fi.de interro.act.limitando illam vt non habeat locum in eo qui poterat esse hæres.

Sextò fallit circa ea que dependent ex voluntate vnius tantùm: sicut est additio hæreditatis.vt est gl.ord.in l.fin. ff.de interro.act.in gl.fi.ad fi.ad idem est gl.in l.Fulcinius. §.quid sit latitare.in verbis,animus enim.ff.qui.ex cau.in poss.eatur.

Septimò fallit quando mercator in libris suis verbum aliquod absente parte scribit contra se: quia scriptura habet semper actum permanentem,secundum Bart.in l.nu da rō.ff.de mun.& honor.vbi latè tenet gl.& Bar. ibi per l.inter chartulas.C.de conue.fis.debi.lib.1 t.idem tenet in l.vnica.in 4.col.in fi.ff.de confes. idem ibi Paul. de Castr. in vlt.col.idem Anto.de But.& domi.Prosdoximus in c. si cautio.de fide instrumentorum.

a Octauò fallit nisi talis cōfessio esset iurata a, vt not. Bart.in l.cùm quis.§. codicillis.ff.de legat.3.& hoc sentit Bar.in rub.in l.1.C.res inter alios acta.vbi dicit, ꝙ si parte absente quis dicat,in veritate sum debitor talis, ꝙ talis cōfessio præiudicat.alleg.gl. hic not.3.q.6.quoties cordis oculus.quia tantum est dicere in veritate, quantum si iuretur:ergo vult quod iuramentum habeat validare confessionem factam parte absente.

ADDITIO.

a *Iurata. Adde.d.Pet.Philip.Cor. in suprà alle.cons.1 1 2. inci.circa.in litera a.in 1.parte.& Bald.in consil.1.343.in 4.parte.*

Nonò fallit nisi fiat præsente fideiussore,licet non præsente principali per ipsum creditorem: quia per talem cōfessionem paratur exceptio fideiussori,& per consequēs ipsi principali.arg.l.idē in duob.ff.de pac. idem vult Bald. in quodam suo cons.quod incipit, primò est videndum.

Decimò fallit de æquitate canonica, secundum quam dici posset quod valet confessio etiam absente parte.quia secundum æquitatem canonicam sola mens sufficere videtur:vt videtur voluisse gl.sing.in can. quoties. ver promitto.in fi.1.q.7.vt per domi.Anto.in c.si cautio. de fide instr.vbi etiam vide Imo.& facit quod not. Bald. in c.innotuit.in 1.col.de elect.& in l.rationes.C.de proba.quod in causis ecclesiasticis,& spiritualibus,& in foro pœnitētiali vel spirituali non requiritur præsentia partis,& valet confessio facta ea absente.Bene.Vad.

Vndecimò fallit nisi interuenerit nuntius vel epistola. l.Publia.in fi.ff.depo.& hoc tenet Pau. de Cast.in l.vnica. C.de confes.in vlt.col.& idem tenet d.Anto. de Butr.& d.Prosdox.in c.si mutuo. de fide instr.

Duodecimò fallit nisi dixisset ista verba in confessione:s.in veritate sum debitor talis.vide suprà in 8. fallen.

Tertiodecimò fallit quādo fit ad liberandum:quia paratur exceptio doli,vt tenet glo.in l.non solum.§.liberationis verbo.ff.de lib.l.sed pro 3.gl.videtur casus in l.2.C. de pact.de hoc tamen vide Bald.in cap.1.de eod.qui fi.se. ag.& in d.rub.aliàs l.1.C.res inter alios acta.

Quartodecimò fallit sing.secundum Ant.de But. in c. vestra.de coha.cle.& mu.in prin.34.col.nisi sit facta corā toto populo vel maiori parte:tunc enim nedum in ciuilibus:sed etiam in criminalibus tantam præsumptionem inducit, vt ex ea possit sequi condemnatio nisi purgatio fiat.& ita dicit tenere gl.in l.ictus fustium.in verbo,fustiū de his qui not.infa.dum sentit ꝙ per confessionem extra iudicialem inducitur notorium, etiam si sit facta absente parte.sed Bar. ibidem reprobat, cùm tunc notoriū suspicionis inducitur sine præsumptione ex quo sequitur cōdemnatio.ad quod vide eundem Ant.de But.in d.ca.vestra.in prin. 18.col.de coha.cle.& mulie.

Quintodecimò fallit nisi aliquis qui acciperet cōfessionem nomine absentis: tunc enim dato quod accipiens mandatum non haberet,valeret receptio : quia pōt absens ratum habere:quod eius nomine gestum est,vt in toto.tit.ff.& C.de nego.gest.in ca.si à vitio. extrà,de fide instrumento.& vide de hoc glo.in l.huiusmodi.in princ. de legat. 1.facit quod not.Bart.in l.cùm quis.§.codicillis. in 1.col.in prin.ff.de leg.3.

Sextodecimò fallit quando lex fingeret aliquem confessum:quia tunc illa confessio æquiparatur cōfessioni factæ in iudicio parte præsente & solenniter.istud per Bar. in l.si arbor.C.de interdic.ma.secundum Bal.ibi, qui inducit ad quæstionem statuto cauetur,ꝙ ille,qui non cōparet in termino banni,habeatur pro confesso. Nunquid sit necesse ꝙ in illo termino aduersarius sit præsens & accuset contumaciā eiusdē ꝙ non, quia ista confessio procedit ex dispositione legali , ad cuius effectum non requiritur præsentia personæ.Et idem videtur tenere Bar.in disputatione sua quæ incipit,per Italiam. vbi dicit quod ficta confessio inducta à statuto operatur vltrà, quàm vera confes.&c.

Septimodecimò fallit nisi confessio fieret, nō quidem rectè ad obligandum confitentem ei cui fit confessio,vel alicui pro eo,sed fieret aliàs ad probandū aliquid , ex qua probatione absenti quæritur obligatio.nam tunc illa præiudicat secundum Ang.in auth.de hered.& Fal.§. si verò expressim.in 3.col.per illum.tex. quem dicit esse sing.vt quis approbat instrumentum tanquam verū, vigore huius approbationis omnes quorum interest,agere poterūt contra approbantem,licet non fuerint præsentes: & licet aliter sentire videatur Bart.in l.admonendi.de iureiur.in 8.col.& domi. Ant.in c.fin.in 6.col.de iureiur.pro Ange. tamen multum facit leg. desiderium.C.depo.& ibi not. Bald.Bene. Vad.

Decimooctauò fallit quo ad semiplenā probationē: vt not.voluit Bart.in d.l.admonēdi.de iureiu.& seq.Imo. Abb.in d.c.si cautio.de fide instrumēto. sed vide Bald.cōtrarium tenentem in l.bonæ fidei.in col.versi.modò quęro de viua voce.C.de reb.creditis.Bene. Vad.

REGVLA CX.

CONFESSIO prætextu erroris facta reuocari potest.l.non fatetur.& ibi per Bar.ff.de confes.

Primò fallit quando præcessit terminus ad deliberandum:vt not.in c.cùm olim.de centib.& in c.fi.de iureiu. & Anto.de But.in c.fi.de confes.in 18.colū. & 20.col.& idem tenet Holt.Ioa.And.in c.ex literis.de diuor.& Ioa. Mona.& Archi.in d.c.fi.& Bal. in l.edicta.in 9.char.C.de eden.& do.Abb.in c.præterea. de test.cogen.& rectè intuenti,voluit Bart.in l.quicquid astringendæ. de verbor. oblig.dum allegat le.contractus.de fide instru.iungendo c.quoniam contra.de proba.& ita etiam singulariter voluit Bald.in l.Gallus.§.quidam rectè.circa principium. a col.ff.de libe.& posthu. vbi ponit practicam singularē ad prouidendum ꝙ talis confessio non possit reuocari incōtinenti,videlicet ꝙ facta cōfessione seu responsione,altera pars faciat scribi per notariū ipsa præsente,& dictā cōfessionem seu responsionem acceptante inquantum faciet pro eo,& nō aliter:quia tūc nō poterit amplius reuocari. 2

Secundò fallit quando talis confessio esset in actis & in scriptis redacta: quia tunc non poterit reuocari per errorem.gl.singu.32.q.1.apud. quam sequitur dom. Anto.de But.de confes.c.fin.

Tertiò fallit post præceptum factum: quia non admittitur talis reuocatio.ita dicit Bald.in l.error.C. de iuris & facti ignorantia.

Quartò fallit quando non potest reuocari confessio propter errorem post conclusionem in causa. Archid.& Ioan.

Ioan.Andr.in nouel.in c.1.de restit. in integrum.

Quintò fallit quando fuisset confessio geminata inter uallo:quia tunc nõ poterit reuocari,vt sentit Bal.in proœm.C.in leg.3.ff.de pig.actio. & in l.1.C.de confess.facit quod not.Bart.in l.cùm scimus.C.de agric.& censi.& in l.triticum.de verb.obli.& in l.1.ff.de consti.pec.in l.similiter.C.ad Velle.& per Moder.in rub.de verbo. obligat. & maximè per Bart.Cæpol. Veronensem V.I.doctorē.

Sextò fallit quando iurauit dicere plenā veritatē circa inquisita:quia tūc confessio nõ potest reuocari prætextu erroris,vt per Ant.de Butr.in ca.fina.in 18.col.extrà, de confess.& in c. cùm dilecti.de fide instrumento.

Septimò fallit quando producit instrumentum : quia videtur fateri contenta,quo casu talis confessio non potest reuocari.ita Ant.in d.c.fin.in 18.col.alleg.Inno. in c. cùm olim.de censibus.

REGVLA XCI.

CONFESSIO prætextu erroris iuris reuocari nõ potest,ita not.Bart.in l.non fatetur.ff.de confess.

Primò fallit qñ errasset ĩ aliqua extrauagāti:secus si in le.in corpore iuris clausa:vt no.in leg.cum prolatis de re iudicata.

Secundò fallit in aliquo tex.singulari, vt in text.super quo sunt opiniones:vt not.in l.quòd Nerua.ff. depositi. secus in communi.

Tertiò fallit in fœmina,milite, vel rustico,vel monacho,& similibus,de quibus in l.regula.§.sed & si.ff.de iu. & fact.igno.& l.in bo.ff.de bonorum possessio.

Quartò fallit quando confessio habet intolerabilem errorem expressum, vt dicitur in minore 14. annorum, posse excusari, quia tunc non valet confessio:vt dicit gl. & Ant.de Butr.in c.fi.in 4.col. de confess. vbi ponit dictas limitationes.

REGVLA XCII.

CONFESSIO coram iudice in loco non tribunalis,& sic non iudicij facta,fidem non facit,neque valet.vt not.in l.1.C.de confess.

Primò fallit quando confessio fieret per viam voluntariæ iurisdictionis:quia potest fieri in quolibet loco. le.1. ff.de offi.proconsulis.

Secundò fallit quando fieret in summario iudicio,etiā extra tribunal:quia fieret fides.l.2.§. dies.ff.quis ordo in bon.pos.serue.

Tertiò fallit quando confessio fieret ad præparationē iudicij.vt l.volunt.§.quod ait.ff.de inter.actio. Bald.in d. l.1.C.de confess.

Quartò fallit ratione qualitatis personæ, quando ad eum mittitur pro iuramento & confessione : quia indistinctè valet alibi quàm ĩ tribunali.l.ad egregias.ff.de iureiur.vt patet.

REGVLA XCIII.

CONFESSIO facta sine causa facit semiplenā probationem,& iuramentum in probationis supplementum deferri potest.ita not.Spec.in tit.de confessis.§. nūc videndum.versi.sed quæ est ratio.& idem tenet Ioan.de Imo.in c.si cautio.de fide instrum.

Primò fallit hoc in iure reali:quia confessio facta nulla expressa causa plenè probat,secundum Bar.in l.cùm factum.de iur.& fact.igno.C.idem tenet Anto.de Butr.& Io.de Imo.in c.fi.de confess.& in d.c.si cautio.

Secundò fallit in sententia liberatoria,quæ valet & nocet confitenti,& inducit dispositionē nulla expressa causa,vt in l.pactum.in princ.ff. de pac.

Tertiò fallit quando cõfessio est trina in iudicio : quia tunc nocet sine expressione causæ,secundum Anton.de Butr.& Ioan.de Imol.in c.fin.de confessis.& in dicto capitu.si cautio.

REGVLA XCIIII.

CONFESSIO de credulitate ita præiudicat sicut confessio de veritate.gl.est in c.ex literis.in ver.veritate.de iureiurand.& glo.in l.quia.de iur.om. ind.& Spe. in tit.de deposito.§.6.versi.sed nunquid, & Cyn.in le.2. §.quod obseruari.C.de iuramento calumniæ.

Primò fallit quando quis non respondet in facto proprio,sed in facto alieno,quia tunc sibi non præiudicat.ita tenet domi.Abb.in d.c.ex literis.alleg.cap.licet.de probatio.& cap.cùm causam.de testibus.Sed aduerte,quia dubito an illa limitatio sit vera,ex quo per talia verba intelligitur confiteri, debet ergo præiudicare , ac si confessio fuisset facta de facto proprio : vnde Doctores communiter sequuntur illas glossas . Et quòd confessio continens factum alienum per verbum,credo,vel credit, præiudicet,allego glossam in l.1.in §.quod obseruari.C.de iuramento calumniæ.& in ca.2.in verbo, sciat.de testibus.in Clement.quæ dicunt,ꝙ quando quis dubitat, debet præmittere negationem,vt videatur cõfiteri, putà si dicatur & affirmetur Titium esse mortuum,& iudex interroget an sit mortuus,& cogat me respõdere affirmatiuè vel negatiuè,non debeo respondere,negatiua præposita,nõ credo ipsum esse mortuum: quia tunc crederem eum viuere,& sic intelligitur me confiteri, & idem tenet Speculator in titulo de deposi.§.6.vers.sed nunquid.vnde illa gl. & Speculator tenent & volunt ꝙ vbi quis respondet per verbum,credit,de facto alieno,de quo dubitat talis confessio sibi præiudicat, nisi præmittat negatiuam . & cum, hoc etiam transit dominus Domi.in c.2.de testibus.libr. 6.super gloss.præallegata.& idem videtur tenere Bart.in l.pra allegata,in §.quod obseruari. vbi simpliciter recitat illam glo.nec eam reprobat , licet dicat illud consiliū nõ esse necessariū:quia potest dicere securè, ego dubito: vt in l.si debitor.ff.de petitione hęred.in le. si quidem.C.de exceptionib.ergo,&c.Potest etiam petere tempus ad deliberandum,de quo ibi per Bart.in d.§.quod obseruari . & per Dominicum in d.c.j.de confessis.lib.6.de quo per Bald.in c.fi. de iureiur.

REGVLA XCV.

CONFESSIO per errorē facta probando rem aliter se habere,regulariter reuocari põt. tex.est cum gl. & ibi doct.in l.de ętate.§.fi.ff.de interrog. actio.& habetur in l.error.C.de iur.& fac.igno.& ibi per doct.omnes, & per Bar.in l.non fatetur.ff.de confessis.cum similibus.

Primò fallit nisi post dictam cõfessionem aduersarius faciat confitenti assignare breuem terminum ad dicendum vel contradicendū,quare non debeat fieri præceptū de soluendo,& dicta confessio exequi: quia elapso dicto termino si facias fieri præceptum de soluendo,erit irreuocabilis occasione erroris : quia ipsi est datus terminus ad deliberandū, ideò non potest posteà audiri volens allegare errorem.Ita singulariter tenet Ang.de Aret. Inst.de actio.in §.si minus.allegat not.per Bar.in l.j.ff.de confess. & in d.l.error.& pro ista decisione vide glos. singularem quā ipse allegat ĩ c.ex literis.extrà,de diuortijs.quæ vult ꝙ quando quis dubitat,ꝙ debet ei dari terminus ad deliberandum,& deliberatè respondendum,quo termino elapso si fi non responderit,nunquam amplius potest variare secundum Bald. qui ita notabiliter alleg. illam gloss.pro singulari in l.si quidem.C.de excep.& idem not.Inno.in c.cum olim.de censi.& Archi.in c.fi.de iura.calum.lib.6. & Flo.in d.le.de ætate.§.Celsus.verb.vnum tamen nota circa reuocationē.ff.de interrog. act. Et ideo cautela est, si vis ꝙ confessio talis nõ possit reuocari,ꝙ post dictam confessionem facias assignari breuem terminum confitenti ad dicendum,vel ad contradicendum quare nõ debeat fieri præceptum de soluendo,& dicta confessio exequi:quia tunc elapso dicto termino, si facias fieri præceptum de soluēdo,erit irreuocabilis occasione erroris cõfessio,ex quo est datus terminus ad deliberādum, &c.Et vt ista cautela sit proficua,adhibeas vnā aliam, & est practica singularis, videlicet vt facta confessione seu responsione altera pars faciat scribi per notarium,ipsa præ-

sente & dictam confessionem & responsionem acceptã te in quantum facit pro ea,& non aliter. nam ex post facto dicta confessio seu responsio amplius reuocari non poterit:vt in l.sicut.C.de actio.& oblig.secundum Bald. ita singulariter not.In l.Gallns.in §.quædam.circa princ. 2.col.ff.de liber. & posthu. Ex quibus sis cautus si vis confessio vel responsio aduersarij non possit reuocari al legato errore, vt præcipuè duo facias concurrere. primũ assignetur terminus ad confitendum, vel respondendum, vel contradicendum, secundum quod acceptes dicta5 confessionem vel responsionẽ, de qua abundè Bald. in d.l. error. Et per hoc datur secunda limitatio ad regulam prædictam.

REGVLA XCVI.

CONFESSVS crimen regulariter pœnam non patitur, secus autem si per sententiam fuerit condemnatus.l.si confessus.ff.de custo.reo.

Primò fallit in crimine raptoris, vbi deuenitur ad executionem absq; alia sententia:vt not.Spec. in ti.de accus. §.1.& Inn.in c.ex parte,de verb.signifi.

Secundò fallit vt per glos.& per Paul.de Cast.in l.2.C. qui test.facere possunt.

Tertiò fallit quando in pœna accidentali aliquid dari vel fieri continetur, quo casu solum præceptum iudicis sufficit,vt faciat vel soluat:vt dicit dom. Anto.de Butr.in c.fi.in 10.col. de confes. & ita intelligit Fede. de Senis in consi. 103.alias 104.

REGVLA XCVII.

CONFITENS per apocham vel publico instrumẽto habuisse & recepisse pecuniam mutuo, non potest conueniri in effectu ante biennium, vt in titu.Insti.de lit. obli.& l.si ex cautione. vbi glossa magistra.C.de non numera.pecunia.

Amplia primò etiam si in instrumento cõfiteretur & dictũ esset se non fecisse talem confessionem spe futuræ numerationis,sed verè habuit,ita Bart.in d.l.si ex cautione.in 1.col.quem sequitur, & multũ exclamat Ioa. de Imo.in c.si cautio.de fide instrumentorum.

Amplia secundò etiam si esset renuntiatum exceptioni non numeratæ pecuniæ.ita Bald.singulariter in l.in cõtractibus.C.de non numer.pecun.& doct.in l.si ex cautione.eod.tit.

Amplia tertiò & si quis confessus esset in instrumento guarentigiato, nisi statutum specialiter prohiberet cõtra tale instrumentum opponi non posse exceptionem non num.pec.ita Bal.in l. qui pecuniam.ff.si cert. pet.idẽ Bald.in addi.Spec.in tit.de executione sent.§.1.

Amplia etiam si esset statutum in ciuitate, quod contra istrumẽta publica nõ possit opponi aliqua exceptio, nisi solutiõis vel simulatiõis,& nulla alia.ita Bart.& Bal. in l.3.C.de postul.& Bald.in l.penu.C.de solut.

Ampliatur etiam ista regula habeat locum, etiam si confessus in instrumento recepisse pecuniam mutuo dedisset pignus.de hoc est text.in l.1.C. de non num. pecu. vbi Bald.multum not.

Amplia etiam quod talis exceptio habet locum quãuis ille,qui confiteretur recepisse,iurasset.l.fi.& ibi Bart. & doct.C.de non nume.pecu.quam Bal.dicit singularẽ in c.quæ in ecclesiarum.in 12.col. de constitutionibus.

Primò fallit quando quis in testamento confiteretur recepisse pecuniam mutuo, quia vel ipse vel hære eius poterit cõueniri,& non poterit opponere exceptionẽ non num.pec.ita ad literam tenet gl.in l.1.in fi. quam sequũtur Bar.Bal.& omnes doct.C.de fal.cau.adiec.leg.

Secundò fallit quãdo fuit geminata confessio,quia tũc ista regula non procedit. & hoc intellige si fiat ex interuallo.ita voluit glo.in le. in contractibus.§.illis etiam.C. de nõ nu.pe. quam dicit singulare Rom.in l.si verò.§.de viro.in 31.fal.ff.solut.mat.

Tertiò fallit debitor expressè renũciaret except, non nu.pecu.& iuraret:quia tunc sibi præiudicat.ita Bal. in l.qui pecuniam.ff. si certum petat.& Bart.& doct.in l.fi.C.de non nu.pecũ.

Quartò fallit quando post confessionem debitor inciperet soluere aliquid ex debito:quia tũc sibi præiudicat, l.cùm fidem.& ibi Bart.& Bal.C.de non nu. pec.intelligendo tamen vt ibi per eos.

Quintò fallit in capsoribus vel mercatoribus:quia nõ habet locum dicta exceptio propter publicam fidẽ per glossam sing in §.fi.in verbo,argentariorum.in authẽ.de fideiuss.&. per Iasonem in l.singularia.ff.si cert.petat.

Sextò fallit etiam quando confessio fuit facta in iudicio, vt per glossam iuncto textu in le.1.C.de confessis.& ibi Salycetus.

REGVLA XCVIII.

CONIVNCTVS facta coniũcti scire præsumitur, sicut vicinus præsumitur scire facta vicini, vt in l.de tutela.C.de in integrum resti.& l.Octaui. vnde cogna.& in l.1.in princ.& ibi per Bart.ff. locati.& c.cùm dilectus. el 1.de purgatione canon.& ca. postquàm.de cle.& in c.quanto.de præsumptionibus.

Primò fallit in testamento condito à coniuncto:quia de eo coniunctus nõ præsumitur habere notitiam:vt est tex.& ibi hoc not.Bald.in l.quoniam sororem.C.de iure deliberan.& idem tenet Bart.in l. qui duos.in princ.ff.de rebus dub.in versi.quæ ratio dicit. & idem tenet Bart.in l.is potest.in pen.col.ff.de acqui.hæred.

Secundò fallit nisi coniunctus certificaretur de re, licet dicat se scire vt coniunctus, tamen nõ probabit, quia non potest cadere veritas in eum per sensum corporeũ. & ita tenet Bal in d.l.de tutela. quem ibi sequitur. Salic. & Pau.de Cast.& in le.1.ff.si certum petatur.pro quo facit quod notat Io.de Imo.in c.literis [a] ,de præsump. vbi dicit quando sumus in materia probandi, quæ potest plenè cadere immediatè in sensum corporeum apparenter actui de quo quæritur, quod tunc testis debet deponere per rationem, seu sensum corporis id necessario inferentem & concludentem:vt 3.q.9.testes.& ibi gl.& d. c.in præsentia.& per nota. per Innocentium in cap.cum causam.de testib.& testis deponẽs quòd est sanus vel dicies non videtur quod reddat rationem dicti sui, dicẽdo sescire quòd consanguineus est:quia deponit in materia, quæ plenè potest cadere in sensum corporeum testis:nã potest videri qualiter sit sanus.vnde testis debet reddere rationem, quia vidit eum ambulantem & facientem quę sani faciunt, & similiter dicere potest quòd scit eum esse diuitem, quia domum eius vidit multis supellectilibus magni valoris refertam.& de hac materia vide etiam per Bald.& Ang.& Imo.in l.Lucius.§.1.per illum tex.ff.de de lib.& posthu.& per doct.in prælleg.l.de tutela.& in c.literis.de præsumptio.

ADDITIO.

a Literis.Vbi omnino vide Fely.& d.Alexan. de Imo.in consi.16.in 2.col.in 1 parte. vbi loquitur de vicino, sed de coniuncto vide per eum in cons.7 1. in vlt.col.in 1 parte,& in versi.102.in 4 col in 3 parte.Bene.V ad.

REGVLA XCIX.

CONSCIENTIAE & animæ alicuius ea quæ cõmittuntur per suam simplicem assertionem cum iuramento declarantur, glo.not.Instit.de act.§.sed istæ.gl. in l.at qui natura.§.me absente.in gloss.magna.ff. de negotijs gest.& in l.1.§.2.ff. de itinere actuque priua.& ibi Bart.& text.in c.postoralis. de rap.& notant doctores & gl.in l.2.in fi.de seruitutib.

Primò fallit ista regula quando non præcedit tit. quia tunc non statur simplici assertioni cum iuramento: secus si præcederet titulus.ita limitat Bartolus prædictam glossa. in leg.1.§.2.versi.ad sequentem glossa.ff.de itine. actuque priua.

Secundò

Secundò fallit quia prædicta sunt vera in foro pœnitentiali & quo ad vinculú occultè contrahentis, secus in foro iudiciali:quia prius iudex non debet denuntiare,nisi per coniecturas viderit.ita not. glosing. in clem. j. de pęnis.ver. commode poterit.

Tertio fallit quando esse magna præsumptio contra asserentem: quia tunc nunquam staretur dicto ipsius, etiá cum sacramento, & etiam in pendentibus ab animo, Bar. in l.inter omnes in §.recte,in vlt.col. ff.de fur.& Innoc. & Panl.de Eleaz.in c. cognoscens.de consti.ar.le. si vero conuicij.C.de iniu. & de ista materia habes Bart. in l. gerit.in 2. col.ff.de acqui.hære. & in d.l.pro hærede.ff. eod. tit. & per Bar.in l.qui accusare,in fi.2.col. C. de edend. & per glo. in l.2.§.idem criminibus,ff.qui accus. & per glo. in l.Fulcinius,§.quid sit latitare.ff.ex quibus cau. in poss. ea.& in c. si vero. de sententia excómunicatio. & per gl. sing.82.distinct.proposuisti, in verbo,habetur.

Quarto fallit nisi per aduersam partem probetur contrarium,vel etiam probetur aliquid, per quod præsumatur contrariú,Bar. in l.2.§.si à pupillo.circa fin.ff.de vsuca.pro empto. & Bar.in l.is potest.in 8.col.ff.de acqui.hæred. refert latius & sequitur Ias. Mayn.in d.§. sed iste nume. 93.Bene Vad.

Quinto fallit,quando persona talis alias non esset fide digna.Bal.in sing.in l.falsus,in 3.col. & in 3.opposi. C.de furtis, & glo. in c.significasti,el j.in vers.si est ita de homicid.prout etiam latius refert & sequitur Ias.May. in d. §. sed iste,nu. 96.Bene Vad.

Regvla c.

Consvetvdo de iure ciuili inducitur per tépus 10. annorum.Bar.in l.de quibus in 2.quæst.prin.ff.de leg. Abb.& Barb. in cap. fina.de consuetu. quod intellige,si ue talis consuetudo sit contra,vel præter ius, per id quod habetur in l.diuturna.ff.de legibus. in rubrica. C. quæ sit longa consuetudo.

Primo fallit,in cósuetudine ficta & intitulata,quæ momento induci potest,vt per Anton. de Butrio in cap. fin. de consuetudine.& Bar.in l.de quibus.versic.tertio videamus.ff.de legibus.

Secundo fallit quando consuetudo tenderet contra ea, quæ sunt reseruata principi: vt per Imo.in c. cú dilectus, de consue.& Bar. in d.l.de quibus.

Tertio fallit quando consuetudo contra ius est irrationabilis,& sumus in foro ciuili,quia tunc requiritur tempus triginta annorum.ita Bal.in l.j.in ti.qualiter olim seu dum alienari poterat. & in c. clerici.de iud.de quo tamen an valeat,vide per Rochum de Curte in cap. fin.in glo.rationabilis.de consuet.

Regvla ci.

Consvetvdo de iure cano.contra ius requirit tempus.40.annorum,Abb.Panor.& Anton. de Butri. in c.fi.de consuetu. & Alexand. in consil. 66.incip. viso. in secundo volumine.

Amplia prædictam regulam procedere non solum qñ consuetudo est contra canones,sed etiam quando est contra rationem canonis, glo. est quam nullus commentat, præter Gemini. in cap. vt litigantes: in verbo,statuimus de officio ordina. li. 6.sequitur Fel.in c.statuimus,de maiori.& obedien.& in c.tua nos.in prin.de iureiurand.

Primo fallit nisi consuetudo contra ius veniat etiá contra ea, quæ sunt concessa per principem in signum specialis priuilegij:quia tunc vtroque iure requiritur tempus, cuius initij nó est memoria,c.super quibusdá de verb. signi.per Alex.in cons.6.in j.volu.

Secundo fallit vt non procedat,quando consuetudo tendit ad detrahendum iuri laicorum,contra quos posset fieri statutum ex causa,vel etiam nisi præiudicaret iuri clericorum in patrimonialibus,in quibus clerici non gaudent priuilegio clericali, nisi in casibus expressis à iure secundum glo.in c. possessiones, 17.q.4. & Abb.in c. ecclesia. de constit.quia tunc sufficiunt decém anni:vt per Innoc. in c.cum dilectus.de consuet. & Aret.in consil. 23.incip. in præsenti consilio,columna penultima & per Alexand. in consilio 78. incip. viso. in 3. colum. 2.volumi.

Tertio fallit nisi tali cósuetudine contra ius concurreret sententia superioris:quia tunc sufficit tempus 10.annorum,vt per Anto.de Butr.in c.quia circa.de consanguinitate, & affinitate,de quo tamen vide per Fely.in c. primo,col.pen.de treu.& pace.& per Phil. Cor. con.155.in cip. ex quo statuto.in quarto volu.

Quarto fallit si Papa vsus esset tali consuetudine contra ius,quia tunc sufficiunt 10.anni: vt per Abb.in c.finali, de consuetud.

Quinto fallit quando consuetudo est contra canonem quicunque fuit receptus in conseruantia ita Caldc. Imol. & Fely.in c.j.in fi.de treug.& pace.

Sexto fallit quando consuetudo induceretur per clericos contra eorum statuta,quia etiam tunc sufficerent 10. anni,vt in c.frustra.distin.8.

Septimo fallit quando consuetudo induceretur in præiudicium ecclesiæ Romanæ quia tunc requiritur spatiú, 100. annorum,vt in c.ad audientiam.de præscrip.idem dico si esset in præiudiciú Imperatoris vel alterius non recognoscentis superiorem,vt per Alex.in cons.84. incip. in causa vertente.in primo volumine.

Regvla cii.

Contvmacia procuratoris præiudicat domino, in non appellando. l.j.§.fin.ff.quando appel.sit.

Amplia primo vt procedat quando procurator procurauit,sed postea non petijt apostolos infra terminum iuris: vt per Bar. in c.j.in 6.col.vt lite non contestata.

Primo fallit quando procurator fuit negligens in appellando,tunc bene præiudicat.l.j.§.fi.præallegato.

Secundo fallit quando procurator non est soluendo, tunc negligentia procuratoris non præiudicat domino, glo.& ibi Bar.in d.l.j.§.fi.idem Bal.not.in l.ab eo.in 2.co. C.quomodo & quando iudex.Bal.Saly.& alij in auth.hodie.C.quomodo & quando index.

Tertio fallit quando procurator fraudulenter omisit, appellationem infra 10.dies,vel nisi ex actis appareat euidenter quód debuerit appellare, vt per tex.in d.l.j.§. fin. & ibi Bar. in verbo,non facile.

Regvla ciii.

Contvmacia vera requiritur vt quis possit mulctari,non autem ficta. Ias. in l. j.in fin.princ.ff.quomodo & quando iudex.

Primo fallit quo ad mulctam applicandam parti secus, autem quando applicatur fisco, vt per Bald.in l.sancimus C. de iudicijs.

Secundo fallit quando non appellatet; quia tunc valeret impositio talis mulctæ.l.j.§.biduum.ff.quando appellandum sit.& Bal.in l.& in mulctis. C. de appellationib. rationes diuersitatis ponit Iason.

Regvla ciiii.

Contvmax verus regulariter non appellat. & verus contumax dicitur, qui legitimæ citatus ad iudicium, venire recusat,l.ex consensu.§.cú qui de appellationibus.

Primo fallit vbi quis esset contumax apparenter,& non existenter; puta quando aliquis fuit citatus, qui dixit se nolle venire, & postea ductus pœnitentia veniebat ad iudicium,& fuit impeditus, vnde isto casu poterit appellare, secundum Bar.in d.l.ex consensu.§. cum qui ff.de appel. & in l.fi.ff.de in integ.restit.quod tamen intellige tamen appellantem audiri coram iudice ad quem,sed nó coram iudice à quo, vt ibi per Bartolum.

Secundo fallit vbi verus contumax comparuit coram iudice sedente pro tribunali:quia tunc auditur appellans vt l.diuus.ff.de in integ.rest.

Tertio fallit vbi quis fuit contumax in non obediédo, iudici,puta quia noluit exhibere,vel restituere,vel iurare de ca-

de calumnia mandato iudi. vt est casus in l. creditor. §. iussus. ff. de appellationibus.

Quartò fallit vbi ex forma statuti verus contumax haberet beneficium expurgandi moram, quia tunc auditur appellans: vt vult singulariter Bal. in l. 2. si pendente appellatione mors interue.

REGVLA CV.

a CONTVMAX[a] fictus regulariter auditur appellans, le. & per emptorium. §. fi. ff. de iudi. & in l. Labeo. C. quo modo & quando iudex.

ADDITIO.

a *Contumax. Et qui mod. cog. fictus contumax, vide Fely. in c quod ad consultationem. de re iud. in 14 col. in prin. versic considera duos. ad fi. ver. cum seq.*

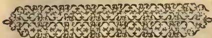
Fallit quando est fictus contumax apparènter & existẽter, tamen non verè, quia tunc non appellat', secundum Bar. in l. ex consensu. §. eum qui. ff. de appell. quod tamen intellige secundum Bart. in d. §. q non auditur appellans coram iudice, à quo, sed bene auditur appellans, coram iudice ad quem, quia ei non constat de vera contumacia, alleg. glo. in cle. j. de dolo & contu.

REGVLA CVI.

CREDITOR partem debiti accipere non cogitur. l. quidam existimauerunt. si cert. pet.

Primo fallit quando pars est liquida & alia nõ liquida, quia partem liquidam cogitur recipere. ita Bar. in d. l. quidam existimauerunt.

Secundo fallit in creditore, qui cogitur recipere partẽ, debiti à fideiussore, si ille vult soluere, glo. est not. in l. in his. §. si duo. de solut. & Ang. in l, qui pignore, C. de pign.

REGVLÆ IOANNIS

BERNARDI DIAZ.

De litera C.

REGVLA LXV.

ALORE iracundiæ dictum vel factũ, non imputatur facienti, vel dicenti, no. Specu. in titu. de accusat. in versic. quid si te vocaui. & ibi Bal. in addition. in 2. charta. quos refert Ias. in l. si filiam C. de inoffic. testamen. in co. fi.

Limita tripliciter, vt per eundem Ias. in d. col. fi. quem vide, quia aliqua cumulat, quæ propter iracundiæ calorem non operantur effectum, quæ alias operarentur.

REGVLA LXVI.

Calumnia euidens dolo actoris in litigando vitiat ipso iure transactionem. Istam conclusionem tenet Bar. post Iaco. Butrig. in l. sub prætextu, la. j. C. de transactionib. sequuntur ibi Angel. Salicet. & Alexander.

Limita quinque modis, vt per Iason, ibi colum. pen. ad fin. & sequent.

REGVLA LXVII.

CAlumniator dicitur quis, eo ipso, quòd non probat, quod intendit. glo. est in l. Athletas, §. calumniator, in glo. in verbo, ex vtraque. ff. de his qui not. infam. & in c. de calumnia in glo. 2.

Limita istam conclusionem sex modis, vt per Felin. in d. c. 2. in col. 3. prope finem, cum sequent. vbi prius asseuerat, suprascriptam regulam esse communem opinionem, licet fuerint opiniones in materia.

REGVLA LXVIII.

CANONICVS receptus vltra numerum, habet iura canonicalia. Ita concludit post multas opiniones Feli. in c. cum M. col. 10. in fi. de constit. vbi Cald. & Imol. probant hanc conclusionem.

Limita tripliciter, vt per Felin. ibi, col. 11.

REGVLA LXIX.

CARCERATVS ad meam petitionem, non potest per iudicem relaxari, nisi me citato, secus si esset carceratus motu proprio iudicis. Ita firmat Bal. in c. j. in j. lectura. de iudic. in col. penultim. alleg. text. in l. siquis vxor, in §. si fugitiuum. ff. de furtis.

Limita nisi esset de facto carceratus quia tunc de facto esset excarcerandus. Ita restrigit, Barb. in d. c. 1. in col. antepen. ante medium, motus, per glo. singularem in lege minor. ff. de euictio. Adde quod posui in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incip. factum de facto.

Casus omissus, &c. vide infra in regula, prouisio.

REGVLA LXX.

CAVSA vna cessante, non cessat concesio, vbi aliquid cõceditur ex duab. causis, vt not. in, §. affinitatis. de nupt. Instit. & in l. liberorũ. §. j. ff. de his qui not. infam.

Limita tribus modis, vt per Ripam in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. credi. col. penultim. in fine.

REGVLA LXXI.

CAVSA iusta in dubio præsumitur in principe aliquid præcipiente, vel rescribente, voluit Bal. in l. rescripta in 3. & 4. q. post Cyn. C. de præcib. Imper. offer. Anto. & Imol. in c. cum inter R. de elect. quam dicit esse communem regulam Canonistarum, & Legistarum Ias. in l. si testamentum, col. j. C. de testam. propter quod dicit singulariter Abb. referendo Cyn. in c. cum olim. col. 6. de re iud. q si princeps iubet alicui sine cãæ cognitione, vt suspendat aliquem, ille potest sine peccato exequi.

Limita suprascriptam regulam quatuor modis, vt per Iason. in dicta l. si testamentum, vbi eam optimè declarat. & ponderat ibi eandem legem contra eam.

REGVLA LXXII.

CAVSA omnis regulariter est plenaria, & sic requirit plenum ordinem iudiciarium. Firmat hanc regulam, glo. in l. iudices: C. de iudic. sequitur Bar. in extrauag. ad reprimendam, in verbo, de plano. & dicit eam menti tenendã Abb. in c. dudũ. el 2. de elect. in col. 8. qui allegat tex. pea in c. qm frequenter. in princ. vt lite non contest.

Limita istam regulam duobus modis, vt per Abb. vbi supra. Primò, vbi sentẽtia modicum præiudicium affert. Secundo, et si afferat magnũ præiudicium, dũmodo sit reparabile per aliud remedium citra appellationem.

REGVLA LXXIII.

CAVTIO idonea vbi requiritur, non sufficit nuda cautio sed intelligitur cum pignore vel fideiussore, tex. in l. si mandato Titij est, §. fi. ff. mandat. & ibi glo. tex. melior de iure in l. 4. §. si sub conditione versi. addici. ff. de fideicom. liber tex. iuncta glo. in verbo idoneè. in c. felicis, de pœnis, in 6. glo. in l. sancimus. C. de verbo. significa. in glo, fin. in glo. in c. ad nostram, el. j. de iureiur. alia in capi. quanquam. in verbo idoneè. de vsur. in 6. & in c. fin. de pignor. & in cap. fin. de senten. excom. reprobata gloss. quæ contrarium voluit in c. prima igitur de conse. distinct. 4. quam reprobat Ias. in d. l. sancimus. colum. 2. in princ. Sed illa glo. non meretur damnari, quia licet eliciat argumentum ex tex. ibi, contra supra scriptam conclusionem, tamen non residet in eo, immo idem videtur tenere allegando dictam leg. 4. in dicto versiculo addici.

Amplia idem esse si requitatur plena cautio, vel si dicatur quod debeat competenter caueri vel si requiratur sufficiens cautio, vel si debet recte caueri. Ita ampliat Iason, varia ad hoc referendo in dicta le. sancimus colũ. 2. & ex his ampliationib. posuit tres Soci. in regu. 44. incip. cautio quando lege ciuili. in tribus vltimis limitationibus.

Limita

Limita prædictam cõclusionem sic extensam, sex modis notabilibus, vt per Ias. in d. l. sancimus, in d. col. 2.

Regvla lxxiiii.

Cessio bonorum nõ habet locum vbi ex delicto imponitur pœna pecuniaria. Ita Ias. per illũ tex. in l. si quis id quod ff. de iurisdict. omn. iud. col. 6, num. 27

Limita quadrupliciter, vt per Ias. vbi supra.

Regvla lxxv.

Citari non potest re nec verbo, existens extra territorium citantis. Hanc regulam describit Ange. in sua disputatione, incipiente Bononieñes, in 4. col. quã refert Feli. in c. fin. de foro compet. in col. 2.

Limita decem modis, vt per eundem Fel. in d. col. 2. & sequen. quorum sex habuit ab Angel. vbi supra, vt ipse fatetur,

Regvla lxxvi.

Citari si quis faciat aliquem simpliciter, eo ipso intelligitur eius persona habilitata, ita q̃ si esset filiusfamilias, qui non potest esse sine consensu patris in iudicio vel seruus, vel alias inhabilis, videtur eius persona habilitata doctrina est Innocen. in c. cum inter, de excep. quam tenet notab. Bal. in l. cum mulier, in 2. col. ff. solu. matrim. Imo. & Moder. in l. si per lusorio. §. fi. ff. de appellat. quos refert sequendo Ias. in l fin. C. de edict. diui Adrian. tollẽ. antepen. column.

Limita singulariter quando talis esset citatus, cũ clausula, si sua putauerit interesse. Ita tenet Bald. in d. l. fi. in 5, q. quod ibi refert & commendat Ias. in d. col. & hoc dicit seruari per procuratores practicos, & refert Paul. & Roman. idem tenentes, & eundẽ Bal. in alio loco, & idem tenet Cæp. in cautela 203. incip. si fecit aliquem citari.

Regvla lxxvii.

Citari ad vnumquenque actum debet is, cui potest, præiudicari, tex. est in l. de vnoquoque, ff. de re iudicata tex. est etiam in l. nã ita diuus, ff. de adoptionibus,

Amplia hanc regulam vnico modo, & limita nouem signandis modis, vt per Vldaric. Zas. in d. l. de vnoquoque 4. col. ad fin. cum tribus fere sequentibus,

Regvla lxxviii.

Citatio prima causæ, potest incipere à procuratore, tenet Bar. & cõmuniter Doct. in l. eum, qui C. de procurat. Idem Bar. in l. solet. in vltimo notabili. ff. de alimẽt. leg. & in l. meminerint, per illum text. C. vnde vi. & in l. quamuis, in vlti. col. ff. de damno infecto.

Limita, nisi dñs esset præsens in ciuitate, quia tunc citatio prima debet ab eo incipere, l. j. §. j. ff. de libe. agno. & Fulgos. & Paul. & Ias. in d. l. eum qui,

Secundo limita in his, quæ sunt magni præiudicij, secundum Angel. in §. hinc nobis, in 3. notab. per illu tex. in authent. de hæred. & falcid. quem refert Iason in d. l. eum qui in j. col.

Regvla lxxix.

Citatio si fiat edicto, vel nunuo, ad hoc vt intelligatur peremptoria, requiritur q̃ illud exprimatur. Hac regulam reassumit Feli. in c. causam quæ, co. 2. de rescrip. vbi allegat Bar. in l. ad peremptorum, ff. de iudicijs, Abb. in c. consuluit, de offic. deleg.

Limita dupliciter, vt per Felin. vbi supra,

Regvla lxxx.

Citatio non præsumitur facta de commissione iudicis. ita est cõis sententia secundum Are. in cons. 33. in cipien. consultatio præmissa, in col. antepen. & secundum Felin. c. quoniam contra falsam, in colum. 5. de prob.

Amplia tripliciter, & limita aliis tribus modis, vt per Io. Franc. de Ripa, in c. j. de iudic. in colum. 43.

Regvla lxxxi.

Citatio trina vbi requiritur iudex potest facere vnã pro omnibus, si hoc exprimat. Istam regulam tradit, Socin. per l. nonnunquam, ff. de iudi. in suis fallentiis, in regula 5 t. quam solum limitat duobus modis, vide Alex. qui illam limitat quinque modis in l. contumacia. ff. de re iudic. in 2. col. & sequen.

Regvla lxxxii.

Citatio trina requiritur, ad audiendam sententiam, nec sufficit vnica. Istã regulã reassumit Fel. in c. consuluit de offic. deleg. super glo. in verbo, terminum.

Limita eam 11. modis, vt per eum ibi col. 4. vbi etiam tertiam limitationem, quæ communiter damnatur, duobus casibus saluat.

Regvla lxxxiii.

Citati ad locum non tutum, vel sibi inimicum, non tenentur comparere. tex. est in c. accedens, el 2. vt lite non contest. tex. & Doct. in c. ex parte. de appel. & in clemen. pastoralis. de re iud. & in l. recusare. § si quis alio. cũ l. seq. ff. ad l rebel. vbi Bar. & Doct. maxime Alex.

Amplia sex modis, vt per Felin. in c. cum R. canonicus de offic. deleg. quem vide in materia.

Limita quinque modis, vt per Hippol. in l. j. §. prætere. ff. de quæstio. col. 11.

Citatio. Vide supra in verbo, absolutiõe, & infra in verbo, dominus qui litigauit, & in verbo, mulcta, & in verbo, sententia, el 5.

Regvla lxxxiiii.

Clausvla, siue sit posita in principio, siue in fine, trahitur ad omnia capitula præcedentia & sequentia. tex. & ibi notat Bal. in l. quis. C. si cer. pet. ponunt Bar. & alii in l. talis scriptura, in princip. ff. de leg. j. tex. in c. secundo requiris & ibi Doct. & in c. inquisitioni. de appella. vide etiam Celsum Hugonem in tractatu clausularum, in c. 2. quod incipit, clausula, in princip.

Limita duodecim modis, vt per Ias. in l. j. C. de lib. præte. in col. 2. & vide Feli. in c. cautamque, in col. 4. de rescri. vbi ponit octõ casus fallentiæ, in quibus clausula non refertur ad præcedentia.

Regvla lxxxv.

Clausvla generalis posita inter aliqua capitula, refertur ad omnia præcedentia & sequentia tex. est in l. 4. §. filius inter medias. ff. de lib. & posthu. & in l. fina. & ibi not. Bart. ff. de rebus dubiis, textus in l. talis scriptura, ff. de leg. j. vbi glos. Bar. & docto.

Limita hanc regulam septem modis, vt per Iason. in d. lege, talis scriptura, columna, 6, numero 37, cum tribus sequentibus.

Regvla lxxxvi.

Clausvla derogatoria, ad alias sequentes vltimas voluntates posita in testamẽto, videlicet si testator dicat, q̃ si contingeret eum facere aliud testamentum, nõ vult eum valere, nisi talis clausula esset specialiter in eo adiecta operatur vt tale testamentũ per secundũ non tollatur, notat plenè Bar. in l. si quis in principio, ff. de leg. 3.

Limita quatuor modis, vt per Bal. in l. sancimus, C. de test. quos ibi refert & examinat Ias. in col. 2. & seq. quibus ipse addit alios septem, & sic prædicta regula restringitur per eum vndecim modis, quem vide fere per tres columna optime loquentem.

Regvla lxxxvii.

Clavsvla hæc quantum de iure poterimus, non habet vim peremptorij, tenet Ant. in c. sæpe, col. 8. de appellatio. quem sequitur Felinus, vbi alios allegat in loco statim allegando,

Limita tripliciter, vt per Felin. in c. causamque, columna, 2. ad finem, de rescriptis.

Regvla lxxxviii,

Clavsvla non obstante aliquo, non tollit determinationem legis antiquę, glo. secunda, in authentica de hæredita. ab intestat. veni. in princ. Bartol. in lege sciendum, in princip. ff. qui satisdare cog. facit text. in l. ita pudor. C. de adult.

Limita dupliciter, vt per Felyn. in cap. nonnulli, colũ. 23. de rescriptis.

REGVLA LXXXIX.

CLAVSVLA non obstante, nunquam tollit actum iuratum, vel constitutionem iuratam glo. est sing. in ca. cum non deceat, in glo. fi. de elect. in 6. probat tex. in c. cõstitutus, de rescript. tenent Anto. Imo. & Abb. in ca. j. de his quæ fiunt à maio. par. ca. commendat etiã illam gloss. Celsus Hugo in tract. clausularum in c. de clausulis, rescriptorum, in princ. & vide infra in litera P, in regula incip. principis rescriptis rescripto, in prima fallentia.

Limita istam conclusionem duobus modis, vt per Iaso. in l. fi. in fi. C. si contra ius vel vtil. publi. qui deputat vtrũque mirabilem pro restrictione dictæ regulæ, Vide melius & latius per Fely. in d. c. constitutus, 2. col. in fin. cum duabus sequent. vbi ampliat dictã regulam, & eam quinque modis restringit.

REGVLA XC.

CLAVSVLA codicillaris, apposita in testamento etiam nullo, virtute præteritionis, vel exhæredationis, operatur, vt ipse filius præteritus, vel exhæredatus, vel alij succedentes ab intestato teneantur per fideicommissum hæreditatem restituere hæredi, detracta quarta trebellianica, & quarta legitima si fuerit filius, vel trebellianica, tãtum, si alius successor. Ista est communis conclusio Docto. contra glo. ibi in auth. ex causa. C. de lib. præte. secundum Ias. ibi col. antepe. in fi. quem etiam vide in le. filius, qui in potestate, 3. col. ff. de lib. & posthu. vbi etiam hanc conclusionem describit. Sed quo ad illud de quarta dicit, quòd cum tunc fideicommissum debet statim restitui, non detrahetur nisi vna quarta, allegat Bart. expressè in l. Papinianus §, meminisse ff. de inoffi. testam. ad fin. & Bal. in l. filium quem habentem. C. familiæ ercisun. & Ang. in l. j. ff. de iure codicil.

Limita suprascriptam regulam tripliciter, vt per Ias. in d. auth. ex causa. col. antepen. vsque ad finem,

REGVLA XCI.

CLERICORVM appellatione in materia restringibili, non veniunt canonici, vt per Abb. in rubr. de vita & & honest. clericor. latius in cap. bonæ, el. j. de postult. prelati. Vide Felin. in cap. non dubium in j. col. de sentent. excommunicatio.

Limita dupliciter, vt per eundem Feli. in c. ad abolendam. in glo. 2. de hæretic. qui pro principali regula, plures alios refert.

REGVLA XCII.

CLERICVS regulariter coram suo episcopo debet cõueniri. tex. est in c. j. & in c. si diligenti, de foro compet. & in c. insolita. & in c. placuit 11. q. j.

Amplia istam regulam 20. & 4. modis, & limita 30. & 2. vt copiosissimè per Maria. Soci. in d. c. j. de foro competen. j. col. in fin. vsque ad finem, vbi hoc per 14. col. pulchre describit, & vide notab. per Steph. Aufrerij, in reper. elem. j. de offic. ordin. in additionibus per eum factis ad dictam repetitionem, in regula prima, vbi ponit viginti, & vnum casum, in quo clericus potest conueniri de crimine coram iudice seculari, & in regula secunda in dictis additionibus, vbi ponit triginta & tres casus in quibus et potest coram eo conueniri clericus in ciuilibus.

REGVLA XCIII.

CLERICI consilio, si sequitur homicidium, vel mutilatio membri, est irregularis clericus, tex. est in ca. sicut dignum, de homicid. & in cap. 2. ad fin. de cleri. pugnan. in duel. & in capitulo si quis viduam, 50. distin. & in cap. si quatuor. 23. q. 8.

Amplia istam regulam quadrupliciter, & limita tribus modis, vt per Feli. in d. c. sicut dignũ col. 3. post med. & easdẽ ampliationes rescribit idẽ Feli. in c. j. de offi. dele. in col. 5. & seq. limitat eandem regulam quinque modis.

REGVLA XCIIII.

CLERICO violentiam inferens in vestibus, vel eum detinens inuitum, est excommunicatus, tenet Inno, in c. nuper de sentent. excommu. notat glo. in ca. si quis suadente. 17. q. 4. in verbo manus.

Limita octo modis, vt per Feli. ibi circa finem. versic. tex. videtur. & adde septem casus (quos ponit Benard. Lauren. in tractatu quem edidit de casibus, vbi iudex secularis potest imponere manus in clericorum personas, in fol. 3.) in quibus quis potest verberare clericum sine, metu excommmunicationis,

REGVLA XCV.

COLLECTIVO, noĩe, quãdo plures sunt vocati simul cum alio tertio, regulariter in quacunque materia, illi plures habentur loco vnius tantum. Istam regulam ponit Iason in l. fin. C. de impub. & alijs substit. col. penult. in prin. qui ibi pluribus notãdis exemplis ornat, fere per totam col. & eam postea limitat septem modis.

REGVLA XCVI.

COllegium, seu vniuersitas, si congregatur vt singuli consentiant, vel dissentiant, si tacent, habentur pro consentientibus. Hanc doctrinã dicit Feli. resultare ex positis ibi per eũ in c. cum omnes, col. 6. de constitut.

Limita eam tripliciter, vt ibi per eum.

REGVLA XCVII.

CONDEMNATVM vel condemnandum, cum iã esset confessus crimen, de carceribus eximens, tenetur crimine læsæ maiestatis, tex. est quem ibi dicit mentĩ tenendum Bar. in l. cuiusque ver. pen. ff. ad l. Iul. maiest.

Limita tripliciter, vt per Ia. in §. pœnales. col. 17. fere per totam Instit. de action.

Primò in eo, qui exemit captum ab alijs iudicibus, quã ab Imperatore, secundũ Fabian. ibi de quo tũ dubitat.

Secundo limita, si amici, vel consanguinei iuste appellassent, & iudex vellet exequi, quia tunc licet impedire, executionem, & resistere. Sed hæc limitatio relata ad regulam non videtur esse vera, quæ loquitur in damnato, qui fuerat confessus crimen, pro quo appellatio interponĩ non potest, vt reuelet.

Tertio limita, in Cardinalibus qui possunt ex priuilegio dãnatum obuiantẽ cis eximere, & à morte liberare,

REGVLA XCVIII.

COMPENSATIO quantitatis ad quantitatem, rectè procedit. l. quæcunque. ff. de compens. l. si constat, & l. fi. C. eod. §. in bonæ fidei Instit. de action.

Limita hanc regulam, vt per Vldar. Zasi. in d. §. in bonæ fidei, columna, 225.

Primo si actor contra quem obijcitur compensatio deberet decem, aut hominẽ, & esset sua electio, secus si electio esset rei, quia alternatiua obligatio non põt compensari cum pura, si actoris electio est secus si rei.

Secundo limita notabiliter hanc regulam, si actor, vel creditor, cui obijcitur compensatio, haberet facultatem, soluendi speciem pro quantitate, sicut contingit in actione noxali: & ibi Vldar. ponit dissimilitudinem inter casũ illius fallentiæ, & prioris.

Tertio limita, quando pecunia caperetur, vt species, & vt corpus, sicut numi qui includuntur in cistam, vel alias in sacculum, tunc. n. cessaret compensatio, quia illa pecunia non debetur tanquam quantitas, sed tãquam corpus Ista est sententia glo. in l. cum fundus, §. seruum tuũ imprudens. ff. si cert. pet. & in §, in bonæ fidei. Insti. de actione, sed contra tenent Vltramontani, quos sequitur referens, Bar. in d. §. setuum tuum imprudens. & alij relati per Iasõ in d. §. bonæ fidei, concordat opiniones contrarias Vlda. Zasi. vbi supra, quem vide colum. 225.

Compentatio vide infra in regula, debitor necessarius.

REGVLA XCIX.

COMPOSITVM, seu mixtum. ab eo debet denominari, quod est dignius. notatur in c. quanto de iudi. facit, l. cum diuersis. ff. de relig. & sump. fune.

Limita nouẽ modis, vt nouissime p Gaspar. Valas. Lusitanum in repetit. l. imperiũ. ff. de iurisdic. om. iud. in col. 3.

REGV-

REGVLA C.

COMPROMISSVM factum in arbitros vel arbitratores, data eis potestate pronuntiandi de iure tantum, intelligitur nõ solum de iure communi imo statutario, vel consuetudinario, etiam si statutum vel consuetudo derogaret iure communi. Ita Paul. de Cast. in l. præscriptione, pen. col. C. si contra ius vel vtili. publi. motus per glo. ibi licet aliqui contrarium teneant, quos ipse refert, & ita firmat Abb. qui bene loquitur in quæstione, in rubrica de cõsuetu. & ista est magis communis opinio secundum Ias. in d. l. præscriptione. 5. col. vbi per totam col. describit assertores huius opinionis & contrariæ, & in huius corroborationem ipse aliqua subiungit, & faciunt ea quæ notat idem Ias. in l. de quibus in colũ. antepenult. ff. de leg. vbi vide, quando appellatione iuris veniat consuetudo, & è contra.

Limita suprascriptam magis communem conclusionem dupliciter, per Ias. in d. l. præscriptione, in col. 6.

REGVLA CI.

COmpromissum, transactionem vel pacem facere, nõ cogitur quis per iudicem de iure communi, & si cogatur à iudice, nihil valet, glo. & ibi Bar. in l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui not. infam. tex. quem ibi commendat Angel. in authẽ. vt litigantes iurent coll. 9. §. quia vero text. in cap. final. vbi Bal. 3. col. de rescript. Bar. in l. congruit. ff. de offic. præsid.

Limita hanc regulam tripliciter, vt per Ias. l. quidã existimauerunt. colum. 3. ff. si cert. pet. latius vt per Felin. rubric. de treu. & pace vbi limitat, 7. notandis modis, per quinque fere colum.

REGVLA CII.

COmpromissum si fit in aliquem vt pronuntiet, de iure poterit secundum consuetudinem, & loci statuta, pronuntiare. Istam conclusionem ponit Abbas. vbi post Anto. per eum relatum: per multa in hanc partem concludit, in rubr. de consuetud. cuius potissimum fundamẽtum est, quia consuetudo, & statutum dicitur ius. §. constat. institu. de iure naturali. facit glo. in procæ. clemen. in verbo, iuris. Hanc conclusionem egregiè defendit, & cõfirmat, & communem demõstrat Rochus Curtius in d. rubr. in repet. fol. 8. paruo, col. 3. vbi dicit errasse Barb. in consil. 66. incip. illud in medium referam, col. 3. volu. 3. firmando contrariam opinio. huic regulæ communem, esse: ipse tamen Rochus sequ. col. in fi. dicit disputando posse teneri partem Barb. vt ibi per eum.

Amplia hanc conclusionem vno modo, & limita quinque modis, vt per Rochum Curtium vbi supra, folio. 9. paruo. 2. col. Amplia scilicet, vt maxime procedat quando in casu circa quem fieret compromissum, esset cõsuetudo generalis totius orbis, quia ius commune appellatur. Ita inquit Bald. decidens pulchrum casum in l. 2. C. de bonis quæ libe. refert & sequitur Barba. capitul. primo de constitut. 2. col.

Limita primo, nisi capiendo illud verbũ, de iure, pro iure communi, causa citius expediretur. Ita Rom. in rub. de ar. colum. 6. quem sequitur Felin. & Ias. in locis, per Roch. relatis, vbi supra

Secundo limita nisi compromissum fiat de iure communi. Ita dom. Alex. in l. post dotem charta antepenult. ff. solut. mat. & tradunt iuniores in d. c. licet causam. & licet mordeat hanc limitationem Ias. in le. præscriptiones. C. si contra ius vel vtil. pub. tamen rationabilis videtur secundum Roch. Curt. vbi supra.

Tertio limita non procedere in commissione facta p principem alicui delegato, quia ille non tenetur seruare statuta loci in quo est delegatus. Ita Bal. in c. licet in fi. de offic. ord. sequitur Felin. in c. cum dilecta. col. 19. versicu. quarto limita. in fi. de rescrip. Rochus tamen vbi supra, non sequitur hanc conclusionem, motus rationibus, de quibus per eum: ista tamen limitatio est impertinens respectu regulæ, vt constat.

Quarto limita, nisi compromissum fieret per aliquem forensem, qui verisimiliter ignoraret tale statutum, vel consuetudinem. Barb. d. rub. in dist. sua, col. 13. addẽs pro ea illud vulgare, quòd verba sunt intelligenda secundum qualitatem proferentis. per leg. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habit. idem tenet Felin. in cap. ius generale. prima distinctio. alia adducens in fauorem.

Quinto & vltimo limita procedere dictam conclusionem, respectu consuetudinis præscriptæ, vel iam firmatæ quia de ea censetur intellexisse compromittens, non autem de ea quæ non trasiuisset in formam consuetudinis. Glos. & Bartol. in lege. Labeo. ff. de suppellat. lege. vbi dicunt quod communis vsus vtendi, debet esse præscriptus spatio decem annorum.

REGVLA CIII.

COmpromissum factum in arbitrum, vel arbitratorem, post sententiam quæ transiuit in rem iudicatam, valet si in eo apponatur clausula non obstante sententia. Ita tenet Bald. quem ibi sequitur Alexand. in l. si diuersa. C. de transact. & Paul. de Cast. in l. causas ad fin. eod. tit.

Limita notabiliter vnica restrictione, vt per Iaso. post Fulg. in d. l. si diuersa. fin. col. quem vide, quia refert plures principali regulæ assentientes.

REGVLA CIIII.

COMMVNEM rem cum alio legando testator intelligitur solum legare partem, quam in ea habet: & sic non videtur grauasse hæredem in redimendo partem socij, text. est in l. serui electione. §. cum fundus. ff. de leg. j. vbi Ias. in princip. ponit duplicem rationem.

Amplia quatuor modis, vt per eum ibi, columna. 2. in princip. & limita totidem modis, vt per eum col. fin.

REGVLA CV.

COMMVNEM rem habẽtes, vt singuli, non possunt super illa disponere regulariter, nisi omnes consentiant tex. est. in l. per fundum, ff. de serui. rusti præd. glo. in capi. cum omnes de constitt. vbi Feli. column. 7. corroborat, hanc conclusionem, & infert ex ea duo dicta notanda ex Old. & Anto. de But.

Limita septem modis, vt per Feli. ibi, 8. col.

REGVLA CVI.

COMMVNEM opinionem tenetur iudex sequi in iudicando. probat tex. in c. nouimus de verb. signi. & in l. j. ff. de offi. q. & in princ. Instit. de hære. insti. ponunt Bar. & Doct. in l. 2. C. de pœna iudic. qui male iudic. latius latius per Iason in authentic. nouissima, in 6. column. C. de inofficio. testam.

Amplia sex modis, & limita alijs decem, vt vberrimè, per copiosum & fidum modernorum relatorem, Ioann. de Neuizanis in sua sylua nuptiali, fol. 19. col. 2. cum 15. col. seq. in impressione magna. In alia vero parua impressione, vide in fol. 105. vsque ad fol. 131.

REGVLA CVII.

COMMVNIA si quę sint pluribus, vt singulis, in his quo ad dispositionem partis meæ tantum, illud quod est, cõmune dicitur esse meũ. Cõclusio est Bart. in l. serui, electione. in §. Labeo, quam ibi sequitur Ias. ff. de leg. j.

Limita dupliciter, vt per eundem ibi col. 3.

REGVLA CVIII.

CONCESSA intelligũtur omnia, sine quibus illud explicari non potest, quandocunque alicui aliquid conceditur. Probat hanc regulam tex. in c. præterea. de offic. deleg. & in l. 2. ff. de iurisdictio. omn. iudic. & in le. fin. in fin. ff. de offic. eius cui manda. est iurisd. & in l. 3. §. fin. in titulo. ff. de legat. & in lege veteris ff. de itin. actuque priuat. & ibi glo. & Bart.

Limita quinque modis, vt per Iason in dicta lege secunda, de iurisdione, omnium iudicium. secunda. & tertia col. quam prius ornat septem conclusionibus notandis in proposito, huius regulæ, & vnica ampliatione.

REGV-

REGVLA CIX.

CONCESSIO rei, quæ fit ad vsum certum, est commodatum, si vero ad indeterminatum vsum, est precariū. tex. est in l. in commodato, §. sicut ff. commod. glo. magistra. in l. j. ff. de precario.

Limita hanc regulā duobus modis notabilibus, vt per Iasin l. 2. §. mutuum damus, 2. col. ff. si cert. pet.

REGVLA CX.

CONDEMNATVS ad mortem regulariter non dicitur, ad supplicium, nisi post decem dies. Hanc regulam ex pluribus ibi traditis per eum, Fel. elicit in c. quærenti, colum. 2. de offic. deleg. post Abb. in cap. 2. de re iudic. facit glo. in c. quàm periculosè. de pœnit. dist. j. De consuetudine vero seruatur contrarium, secundum Bar. in l. qui vltimo, in finalibus verbis, ff. de pœnis.

Limita eam tripliciter, vt per Fel. vbi supra, & ibi colligit 12. casus notandos, in quibus executio in causis criminalibus, vel differtur vel aufertur.

REGVLA CXI.

CONDEMNATI plures in vnam summam, non tenētur nisi in virilem portionem, tex. est vbi notatur in l. Paulus respondit eos, &c. ff. de re iudicat. facit lege. reos, §. cum in tabulis ff. de duobus reis. & in lege. si mandato Titij §. Paulus respondit. 3. ff. mand. & in leg. si pluribus in princ. ff. de leg. j. text. qui probat conclusionem supradictam in l. si qui separatim. §. quoties. ff. de appel. quibus etiam iuribus posset ampliari hæc regula.

Limita hanc regulam sex modis, vt per Vldari. Zasi. in d. l. Paulus respondit eos, &c. j. & 2. col.

REGVLA CXII.

CONDITIO omnis, & dilatio atque grauamen, reijcitur de legitima ipso iure, Regula est, quæ colligitur ex text. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. Vide l, t 1. titu. 4. part. 6.

Amplia eam dupliciter, & 8. modis restringe, vt per Ias. ibi, & vide Roder. Xuarez, in repet. legis, quoniam in prioribus, C. de iure deliberandi, vbi ponit 16. ampliationes, septemdecim restrictiones, à fol. 6. vsq; ad 55.

REGVLA CXIII.

CONDITIO volūtaria debet præcisè & formaliter impleri. Fuit sententia Bar. in d. l. Gallus. §. & quid si tantū ff. de lib. & posthu. col. 3. motus per l. qui hæredi. & per l. Mæuius. in prin. ff. de condi. & demonstr. quam ibi Iaso. examinat in col. 6. per totam & licet Areti. dicat q; d. doctrina est nimis generalis, Ias. tamen sequitur eam.

Limita istam regulam dupliciter, vt per Ias. in dicta, 6. colum. in fine.

REGVLA CXIIII.

CONDITIO de nubendo arbitratu tertii, cum à lege reijciatur, tanquam præstans impedimentum matrimonio, & inductiua viduitatis, si deficiat, multominus, perimit legatum eius defectus. tex. est in l. turpia. §. j. ff. de leg. j. & in l. filiæ. ff. de condi. & demonst.

Limita dupliciter, vt per Ias. in d. l. turpia. j. col. 2. quarum secunda limitatio est singularis prima tamen non videtur proprie limitatio.

REGVLA CXV.

CONDITIO trahitur retro in cōtractibus, ad tempus celebrati contractus, vt in l. li. filius in princ. ff. de ver. obliga. & in l. potior, & in l. qui balneum. ff. qui potiores in pign. habe. & in l. quæ legata, ff. de regulis. iuris.

Limita nouem modis, vt per Ioan. Crotum in repetit. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. pro empt. col. 33.

REGVLA CXVI.

CONDITIO impossibilis vitiat stipulationem. tex. est in l. impossibilis. ff. de verb. oblig. & in §. si impossibilis. Instit. de inut. stipul. & in l. certi condictio. §. quoniam. versic. item quæri potest. ff. si cert. pet. & vitiat omnem contractum, etiam bonæ fidei: vt in l. non solum. ff. de actio. & oblig.

Limita quinque modis, vt per Iason in d. lege impossibilis, colum. j. & 2.

REGVLA CXVII.

CONDITIO purificata in legatis sub ea relictis, nō trahitur retro ad tempus mortis, vel aditæ hæreditatis, not. Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. pro empt. in column. 14. allegat tex. in l. prima. §. serui appellatione ff. ad Syllan. & in l. si mater. §. eandem. ff. de excep. rei iudic. idem Bart. in l. si filius in princ. ff. de verb. oblig. & ibi Doctores sequuntur communiter.

Limita sex modis, vt per per Ioan. Crotū in repetit. d. l. si is qui pro emptore. in col. 36. quem primo vide in columna. 34. & 35. vbi conatur sustentare opinio. Dini, qui contrarium huius regulæ voluit, & respondet ad fundamenta Bart. & tandem sequendo eius opinionem, quam dicit communem, ponit septem differentias inter legatū conditionale, & contractum conditionalem.

REGVLA CXVIII.

CONDITIONEM sufficit semel fuisse impletam dato quòd eius implementum non duret, tex. est in le. in substitutione. ff. de vulgari & pupill. vbi Doctores. & in l. cum vxori, C. quando dies leg. ced. & in le. si quis heredem. C. de institut. & substitut. vbi Ias. pro declaratione & extensione huius regulæ vltra 4. colum. consumit.

Limita quatuor modis notabilibus, vt per eundem Ias. vbi supra in col. pen. & fin.

REGVLA CXIX.

CONDITIONEM & diem vbi conuentio habet, & sic duplicem dilationem, non sufficit conditionem impleri, sed requiritur, quod dies expectetur, tex. est, ex quo ibi Ias. in 3. col. in princip. vers. 3. not. colligit illam regulam, in l. in illa stipulatione. ff. de verb. obligationibus.

Limita hoc non procedere in contractibus bonę fidei, quia in his quàm primum constat quod promissum est, non posse adimpleri, statim potest agi, non expectata die, vt probat tex. in l. si in lege. §. si domus. vbi Bar. & Fulgo. hoc notant. ff. loca. & istam limitationem sequuntur Imola, Raphael Cumanus & Alexan. prout eos refert Ias. in d. 3. col. & secundum eum est vera, & communis opinio, licet Paul. ibi. & Aret. aliud dicant.

REGVLA CXX

CONDVCENS rem suam vt suam, non perdit dominium, tenet glo. in l. cū à quo. ff. de vsucap. & in le. qui rem C. loca. quam ibi approbant Cyn. Bal. & Sali. & hic dicit communem sententiam Alex. in l. si aliquam rem. ff. de acqui. poss. licet glo. ibi quam sequuntur Imola. & Aret. teneat contrarium.

Limita duobus modis, vt per Ripam in repet. dicta. l. si aliquam rem, col. 10.

REGVLA CXXI.

CONFESSIO facta in vno iudicio probat in alio, text. est, & ibi notat Bald. in l. iubemus. C. de libe. cau. & ratio huius regulæ sumitur ex l. generaliter. C. de non nume. pecunia & ex cap. per tuas. de probat.

Ampla illam regulam quinque modis, & limita aliis septem, vt per Purpuratum in lege is apud quem. C. de eden. col. 21. & 22.

Primo amplia etiam, si confessio fiat, coram arbitro, per legem penulti. C. de arbi.

Secundo amplia, etiam si confessio sit facta in iudicio, summario, quia probat in plenario, allegat. Innnocenti. Abb. & Alexander.

Tertiò, etiam si iudicium, in quo esset facta confessio esset nullum.

Quarto etiam si quis confessus fuit in iudicio, non vt principalis, sed vt testis, quia poterit contra eum adduci, illa confessio in alio. Allegat Alexander, ibi & vtrunque Raphaelem.

Quinto amplia, vt confessio facta in ciuili, probet in criminali, & econtra allegat Bartol. & Alexander ibi.

Limita

Limita primo, respectu præiudicij ad tertium.

Secundo fallit in confessione ficta, quia illa non egreditur causam, in qua facta fuit, etiam inter easdem personas, vnde secundum eum, licet confessio ficta noceat successori intelligitur in eadem causa, & non aliter, quod nota, pro illo qui non respundet positionibus.

Tertio limita, in confessione, procuratoris, quia non præiudicat in alia causa, sicut confessio domini.

Quarto limita, in cófessione, quæ esset reprobata à iudice, pronuntiando contra illam, quod ampliat etiam, si reprobatio esset in fauorem confitentis.

Quinto fallit, quando confessio esset facta coram incópetenti iudice, quia non probat coram competenti. Aduerte tamen, quia tunc talis confessio faceret indicium ad torturam, nisi in quatuor casibus descriptis per Iasonem in lege magistratibus, ff. de iurisdictione omnium iudicium secunda colum.

Sexto fallit, quando confessio esset tacita, allegat Imol. in clem. constitutionem, de electio.

Septimò fallit quando confessio esset facta iudice non sedente pro tribunali, allegat glossa. & Doctur. in d. le. iubemus.

REGVLA CXXII.

CONFESSIO facta ab aliquo in iudicio, quòd hominé occiderit, sed ad suam defensionem, potest à iudice in parte acceptari, & sic quatenus confitetur se occidisse: & poterit illum condemnare, nisi probet defensionem. notat Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsiji. ff. de lib. leg. & sequitur Ias. verbis latioribus, eius dictum referendo in le. vt vim, col. 3. ff. de iusti. & iure. de quo vide copiosissime remissiue per Hippol. in sing. 185. incip. confessio.

Limita valde sing. quia licet possit ex tali confessione condénari, non tamen poterit capitaliter puniri. Ita not. Panor. in cap. auditis de præscript. in col. pen. vbi vide Fel. in col. 19. qui hoc dicit, non reperiri alibi & refert Ange. in tracta. maleficiorum, ita tenentem, & dicit quod aliquibus rationibus posset contra illud insltari, commendat etiam idem Felin. in c. significasti. el 2. de homici. 6. col. in princ. & in cap. cum venerabilis, de except. in colum. 5. in princip. vbi hoc dicit singulare. commendat etiam Alexan. in l. non solum. §. sciendum. ff. de noui oper. nun. & illud dicit signandum & not. So. 1. l j. 7. col. ff. de vulg. & pupill. dicit etiam egregium Ias. & in practica magnum sibi honorem comparasse in d. l. vt vim. in d. 3. col. & asserit hoc esse in magnu cultu apud practicus aduocatos Hippol. vbi supra. Commendat idem Hippol. in l. repeti. col. 8. ff. de quæstio. Thomas Ferra. in cautel. vltra Cæpol. in cautel. 5. circa princip. vbi hoc dicit, stupendum dictum, & refert aliquos ex supradictis doctoribus. Et Bertachi. in suo repert. in verbo, confessio habet vim sententiæ. in vers. 22. & in verbu, inquisitus, lo. 8. vbi hoc etiam sequitur, & dicit etiam illud dictum Abb. (nihil aliud allegando) singulare, Petrus de Rauenna in alphabeto aureo, in litera cap. in verbo confitetur.

REGVLA CXXIII.

CONFESSIO non requirit telam iudicij, nec curat de ineptitudine processus, ideo confessus potest condemnari, etiam data ipsius processus nullitate. Doctrina est Innoc. in c. qualiter, el 2. de accusa. quam ibi sequuntur Docto. & voluit idem in cap. per inquisitionem, de electio. probat tex. vbi notat hoc Abb. antiquus in cap. Pisanis. de restit. spoliat. descripsit Mathesil. in singul. 53. incip. nota vtilem regulam pro qua doctrina vide omnino Hippol. in sing. 201. incip. in confessum. vbi plures refert illam, sequentes, & aliqua notanda in proposito iungit,

Limita prædictam conclusionem duodecim modis, vt per Felin. in d. c. qualiter. §. licet autem. in columna. 2. & seq. quem vide, quia his limitationibus pulchre declaratur præfata regula, quarum limitationum septem descripsit etiam idem Felin. in cap. at si clerici. de iudic. prima columna, & sequenti.

REGVLA CXXIIII.

CONFESSIO facta per aliquem sponte & in iudicio, quòd occiderit vnum hominem, qui non apparet, nec reperitur occisus, non valet, nec ligat confitentem. nota. Ang. in l. j. 2. col. ff. de confessio. & in l. certum. in princip. ff. eod. & vide Cæpo. in repeti. authen. sed nouo iure, C. de seruis fugitiuis, in columna. 15. & sequ. in impressione parua.

Limita primo singulariter, nisi confitens esset aliquis, assassinus malæ conditionis, & famæ, qui confiteretur se occidisse certos mercatores, & eum corpora in mari proiecisse, quia tunc dato quòd illa corpora non reperiantur si ille erat publice diffamatus, & prope litus maris latrocinia exercebat, tunc propter confessionem debet puniri; Ita limitat Ang. not. vbi supra, quod sequitur, & commendat Iason in l. iusiurandum quod ex conuentione, §. finali. col. 7. in fin. ff. de iureiurando. stante tamen maris, distantia, vel bona fama confitentis, non posset ex confessione puniri, corporibus non apparentibus, secundum eum.

Secúdo limita, nisi saltem per famam probaretur mors licet corpus non posset inspici. Ita notat Bald. in additio. ad Spec. in tit. de senten. antepen. col. in versic. Titius fuit confessus, quod refert, & cómendat, Ias. vbi supra in corroboratione doctrinæ Ang. supra scriptæ, vide tamen singu. per Fel. in cap. auditis de præscrip. col. 18. ne decipiaris cum hac doctrina Bal. & not. quòd non est necesse, quod cóstet de nomine mortui, vt voluit, Bald. in cap. at si clerici 8. col. de iudic. qui allegat glo. sing. in cap. libellorum. 2. q. 8. & refert Ias. vbi supra & ibi alia loca describit, vbi idem firmat ipse Bald. pro quo etiam vide nota. per Felin. vbi supra.

REGVLA CXXV.

CONfessus de crimine extra iudicium, non punitur. glo. & ibi not. Abb. & doct. in cap. de hoc. de simoni. & Rota in decisi. nouis, in decisio. 180. incip. licet confessio. sub rub. de confess. & not. quod dicitur extra iudiciú, fieri confessio, licet fiat coram tabellione sine iudice, vel coram iudice & non in figura iudicij. glo. est sing. & menti tenenda secundum Bal. ibi in l. iubemus in glo. fin. C. de liber. cau. de qua meminit Ias. in l. videamus. §. deferre, prima column. ff. de in litem iurand. Vide aliam gloss. quam ibi commendat Bart. in l. cum scimus. C. de agric. & censit. lib. 11.

Limita primo quia licet vigore talis confessionis, non puniatur, potest tamen poni ad torturam, not. Abb. in d. cap. de hoc per glo. sing. & ibi Bar. in l. capite quinto. ff. ad leg. Iuliá de adult. & probat etiam glo. in l. ictus sustiú ff. de infamib. quas ad hoc allegat Alexan. in l. magistratib. in versic. secundo quærit Bartol. ff. de iurisdictione omnium iudic. tenet Rota vbi supra, & sequitur Felinus in dicto capitul. de hoc in princip. qui plures ad hoc refert, ponit etiam idem Felin. in capitul. at si clerici. column. 7. de iudic. in princip.

Sublimita primo hanc fallentiam, nisi de crimine ageretur, ciuiliter. Ita tenet Abb. in cap. olim. de rescri. in col. vlt. sequitur Felin. in d. c. at si clerici col. 7.

Sublimita secundo, nisi ille qui extra iudicium fuit cófessus postea confessionem reuocet, etiam non docto errore, tenet Bald. in l. vna. C. de confessis. col. antepen. Sequitur Felin. in vtroque loco supra relato, in prima limitatione, & in d. c. olim. in col. 3. de rescriptis ex quo consulunt Bal. ibi, quod torquendus reuocet confessionem suá, & impediet torturam, nec habet necesse probare erroré, ex ratione de qua per eum, quod nota, quia singulare est. Et hoc dicit, perpetuò nutandum Iason, in l. magistratib. in 2. col. versic. secundo singulariter limita ff. de iurisdict. omnium iudic. Commendat etiam Thom. de Ferrar. in cautelis vltra Capol. in cautela. 27. vbi ex hoc ponit cautelam

telam pro confitente extra iudicium, vt euadat torturam reuocando confessionem.

Sublimita tertio nisi talis confessus esset clericus, quia nisi esset infamatus, ex sola confessione extraiudiciali nõ torqueretur propter singulare dictum Abbatis antiqui, in cap. grauis de depoli. vbi voluit quod clericus ex solis indicijs non torqueatur, nisi sit infamatus: cum quo simpliciter transit, Felinus in d.c. de hoc, de simonia, vbi refert Paulum de Eleazaris, & Ioannem Andr. & Antoniũ & Abb. & Anan. in diuersis locis, idem sequent. quod etiã dicit sing. idem Feli. vbi refert prædictos doct. in cap. cũ oporteat pen. col. de accus. & in cap. veniens el. j. de testib. in 2. col. & sequitur etiam ipse Felin. in cap. vniuersitatis, de senten. excommuni. & illud etiam sequitur, & commendat Iaf. in d. l. magistratibus, in col. 2. ff. de iurisdictio. om. iud vbi di. it q Abb. Siculus in d. cap. grauis, reprobat istud dictum, tamen q nihil adducit, quod vrgeat, & dicit q poterit multum facere ad euadendum quem a tormentis, quia vt plurimum ribaldi nostri temporis ea ratione se faciunt clericos, quod dictum summe commendat Hippoly. & dicit sic obtinuisse in practica, in singul. 55. incip. aduertas. vbi refert Alex. & Barb. idem tenere. Commendat etiam idem Hippoly. in l. pen. col. fin. ff. de quæst. & in l. edictum. in col. ; eod. titu & in sua practica, criminali. in §. nunc videndum. col. fi. & vide Bonum de Curtili. in tract. nobili. atis. fol. 15. col. 4. in fi. vbi hanc etiã sententiam sequitur, dicendo q etiam si sint contra clericum mille indicia, nisi sit infamatus non potest torqueri & sequitur etiam Stepha. Aufrerij in addit. ad repet. clem. j. de offic. ordin. per eum editam in regula 2. in fol. 6. in impressione Parthiensi, f. cta in parto vo . . . et Felin. in dic. cap. at si clerici. in . 7. col. dubitet de illo dicto singulari, Abb. antiqui. & in d. cap. olim. in d. colum. 3. aliter teneat cum opinione Panor. in d. cap. grauis.

Sublimita quarto quando talis cõfessio extraiudicialis, est iuncta cum verisimili causa, ratione loci & temporis, quia tunc est sufficiens indicium ad torturam, secus si sit informis & non certa, & qualificata continens locum cõmissi criminis & tempus, quia tunc non sufficit. Ita intellexit illam glo. Bald. in l. admonendi. ff. de iureiurando, quem ad hoc refert Paris de Puteo in tract. de syndic. fol. 95. in c. incip. quia communiter dicitur.

Sublimita quintò, quando illa confessio non esset verisimilis, & hoc per nor. per Bald. in l. 2. prope fin. C. de auto. præst. quod refert Paris de Puteo, vbi supra. Adde quæ not. Hippol. in reper. rub. C. de proba. in col. 24.

Secundo fallit nostra principalis regula, nisi in tali confessione extraiudiciali facta de crimine concurrant omnia requisita ad confessionem extraiudicialem factam in ciuilibus. Ita singulariter Innoc. in cap. per inquisitionem j. colum. de elect. cuius doctrinam commendat Felin. in dicto cap. de hoc. & refert Abb. de prædicta conclusione exclamantem.

Tertio fallit, quando talis confessio de crimine esset geminata, quia tunc posset puniri, ac si esset in iudicio confessus. Ita tenet Felin. in d. cap. de hoc. ad quod refert Bar. in l. cum scimus. C. de agrico. & censi. quem dicit referre Rom. in l. nuda ratio. ff. de donatio. Pau. in l. Publiu. in §. Titius Sempronio, ff. de posi. & adde quod vltra Felin. & prædictos, dictam doctrinam Bar. sequitur Abb. in ca. si cautio, de fide instru. in fin. verbis, & Iaf. in rubric. ff. de verborum obliga. in col. 4. & in §. in personam. col. 8. de actio. Instit. & in l. si pacto quo pœnam. in secunda co. C. de pactis, & in le. prima, in col. 6. eod. titu. . . . net etiam Hippol. in l. j. §. quæstioni. ff. de quæstioni. in colum. secunda, qui ad hoc tantum refert Cinum, per quem vide in d. col. 2. & seq. vltra viginti effectus geminationis, Sed tu aduerte quod Barto. vbi supra loquitur in ciuilibus, & Doct. eum referentes, & ideo ex sola prædicta sua doctrina non esset tutum hoc firmare in criminalibus, prout sr mat Felin. maxime quia ipsemet Felin in d. c. olim. in col. 4. in alio proposito . . cit, quod non est bona æquiparatio, de confessione in ciuilibus, ad confessionem in criminalibus, & ponit ibi triplicem instantiam inter vtramq;, in quibus aperte constat dissimilitudo. Et nota in hoc multum, qi õd ad hoc vt confessio dicatur geminata, requiritur interuallum, & non sufficeret, q plures vno & eodem tempore, aliquis fateretur: & hoc ex eo quod notat Bald. in prince. C. in col. fin. & ex eo quod latius posui in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incipient. actus vt dicatur.

Quarto fallit in delictis quæ pertinent ad iudicium ecclesiæ fauore animarum, quia tunc confessio extraiudicialis legitime facta probat: puta si quis moriens confessus fuit, se esse vsurarium, specificando personas, à quibus extorsit vsuras ita Bal. in l. j. in col. 2. in fin. versi. quidam cõfessus. C. de fal. cau. adiect. lega. quem refert Felin. in d. ca. de hoc & in d. cap. olim. in col. 3. in fin. versi. fallit 7. vbi melius loquitur. & in d. cap. at si clerici. in d. col. 7. in quibus locis alia etiam cumulat ad hoc, & sic restringit illam regulam. Sed aduerte, quod ista non est propriè restrictio ad eam, quia talis confessio non operatur, vt ille confessus puniatur de crimine, sed vt fiat restitutio vsurarum, ideo ille non efficitur intestabilis virtute illius cõfessionis. Ita intelligit Bald. vbi supra, & sic potius esset extentio, quod confessio extraiudicialis non sufficit, quo ad hoc vt possit puniri aliquis in sola inhabilitate testandi, quia puniretur, si illud quod ab eo est confessum, esset alias probatum.

Quinto limita, quia licet confessus extra iudicium nõ puniatur . . . tamen ex confessione sociorum, est tantæ efficaciæ, vt confessio facta in tormentis, quibus confessus eius vigore . . . valeat sine alia ratificatione, Ita Fely. in d. cap. de hoc. per glo. sing. in l. capite quinto ff. ad leg. Iul. de adult. in verbo, accusatori, quam glo. cõmendant Doct. ibi & dixit eam singularem Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra. de proba. in col. 34. in princip. & nota illa verba, l. ne ratificatione, in ista fallentia posita, quia illa non ponitur in glo. & sunt singularia, & eadem verba posuit, Felin. in d. ap. olim. de rescript. in colum. 5. referendo, Inde in tracta. de testium varietate, & idem, quod sine alia ratificatione stetur tali confessioni factæ in tormentis, tenet Iason, in l. magistratibus, in col. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. & tenet etiam Hippoly. in sua pract. crimin. in §. quoniam. in col. 6. versic. vlterius, teneas menti, qui dicit ita tenere Ioan. de Imola. in cap. at si clerici de iudic. Et illam glo. dicit singularem Hippo. in l. j. §. diuus Seuerus. in col. 3. & in §. quæstiori, in princ. ff. de quæst. vbi refert solum Felin. in d. cap. olim & ad idẽ commendat illam glo. Paris de Puteo in d. tracta. de syndic. in fol 95. in c. incip. quia communiter. vbi etiam tenet quod confessio facta in tormentis, valet sine perseuerantia, si præcessit extraiudicialis confessio cuius vigore fuit aliquis tortus: & vide etiam eundem in fol. 101. . . j. col. vbi illam glos. dicit singularem, certe durus est sermo hic quia videtur quod sufficiat, vt talis confessio extraiudicialis sit sufficiens indicium ad torturam, sine eo, quod etiam operetur ratificationem confessionis in tortura sibsecutæ, & plures possent quotidie decipi, qui vigore talis confessionis torquerentur, quia existimantes, parum sibi nocere confessionem in tortura factam facile fateerentur in ea, animo non ratificandi postea, ideo memorare hic prædictam conclusionem.

Sexto fallit, nisi prædicta confessio extraiudicialis sortiretur specificum nomen delicti quia tunc punietur de illo delicto, puta quia clericus gloriatur, extra iudicium, adulterium perpetrasse, quia tunc de gloriatione punietur tex. cit. in cap. quam sit. de excel. prælat. vbi hoc tenet Abbas. & in d. cap. de hoc vbi hoc sequitur Felin. & in d. cap. at si cleri. in d. col. 7. & velut Abb. in d. cap. olim. vbi hoc sequitur Felin. in col. 4. & illum text. dicit ad hoc singul.

Paris

Paris de Puteo, in loco supra allega. in j. fallen. in 4. subli mitatione, & etiam ponit Fran. Cur. in repet. l. admonen di. in col. 66. ff. de iureiur. in vers. 4. limita.

Septimo fallit, nisi aliquis acceptet confessionem nomine fisci, Ita limitat Felin. in d. c. olim. de rescrip. colū. 3. vers. fallit, 2. quem vide de veritate & intellectu, & in d. c. at si clerici. d. col. 7. & veritas huius limitationis ex decima fallentia infra scripta patet.

Octauo fallit, nisi confessio extraiudicialis fiat parte, præsente, quia tunc probatur crimen, & possit puniri, ie net Abb. in d. c. olim. & in d. c. at si clerici. in col. 5. sic intel ligens Innoc. in c. per inquisitionē, de elect. Sed contrariam sententiā tenet Aret. in d. c. at si clerici in col. 6. motus optima rōne, & dicit φ ista est verior opinio, & refert Bar. & Sali. tenētes φ solū facit indiciū ad torturā. Et huic etiā opinioni contra Abb. assentitur Felin. in d. c. olim. in col. 3. vers. 3. fallit, qui aliqua pro ea adducit, vbi vide bonam additionem in litera A. quæ incip. confessio.

Nono fallit, nisi fiat coram multitudine personarum, quia tunc transit in notoriū, & probat, Ita limitat Feli. in d. c. at si cleri. d. col. 7. versi. fallit 3. & in d. c. olim. co. 4. vers. fallit 4. referēdo Anto. in c. vestra. de cohab. cler. & mul. & in c. per inquisitionem, de elect.

Decimo fallit nisi fiat coram syndico repræsentante populum, quia tunc plene probat, & confessus punitur ex ea. Ita limitat Felin. in d. c. at si clerici. col. 7. vers. fallit quarto. referendo Salic. in l. quoniam A. de infamib. idem Felin. in d. c. olim. col. 4. vers. fallit quinto. vbi hoc genera lius dicit, videlicet, in publica persona, quæ poterit recipe re probationes ad vtilitatem fisci.

Vndecimo fallit, nisi cum tali confessione extraiudicia li concurrant aliæ coniecturæ, & verisimilia veritatis: quia tunc plene probat. Et cum sit plena probatio poterit confessus puniri. Ita restringit Felin. in d. c. olim. col. 5. vers. fallit octauo post Tindarum, quem ibi refert in d. tra cta. de testium varietate, & refert ad hoc eundem Tindarum Iasin d. l. magistratibus. in col. 2 in fi. ff. de iurisdict. omn. ind. Et refert quoddam inconueniens cui dicit, φ non sufficienter respondet Tindar. vbi supra.

Duodecimo fallit quia talis confessio extraiudicialis facit semiplenam probationem de crimine, tenet Felin. in d. c. olim. col. 5. vers. fallit nono referendo Tindar. vbi supra, quas limitationes nota, cū sint in materia quotidiana Et licet eas describere, quia vt vides sparsim sunt à Feli. descriptæ. Et nullibi sic reperies, præmaxime cum aliqua addidi vltra ipsum Felin. vt facile iudicabis.

REGVLA CXXVI.

CONFESSVS crimen, de quo excipitur contra eum cōtingens causam, punietur ordinarie, text. est secundū expositionem glo. ff. ibi & etiam omnes Doct. in c. a. j. de excep. vbi glo. allegat iura aliqua.

Limita hanc regulam, 4. modis, vt per Fel. in d. cap. j. 4. colum.

Primo nisi fiat confessio in foro mixto, inter pœnitentialem, & forum contentiosum, gloss. est, quam ad hoc ibi extollit Domi. in cap. ex pœnitentibus, 50. distinct. in glo. mag. ad fin.

Secundo nisi confessio sit non simplex, sed quasi conditionalis, vel obijciendo crimen quod quis tacite confitetur de seipso, glo. magna, ad fin. in cap. si quis Papa, 79. distin. quam not. Domi. in cap. j. de testi. in 6. secundum Feli. vbi supra.

Tertio nisi confessio fuisset in iudicio reprobata. Bald. in auth. nouo iure, C. de pœna iudicis qui male iudicauit, & confirmat Felin. in c. capitulum sanctæ crucis. 26. col. vers. confirmatur. de rescript.

Quarto nisi causa principalis esset intentata ciuiliter. Abb. in c. cum super, in 2. col. de concess. præb. Feli. vbi supra, qui hac quarta limitatione vltra dictas, breuitatis, causa perstrinxit alias tres limitationes, vide per eum.

REGVLA CXXVII.

CONFIRMATIO Papæ etiā ex certa scientia non prodest, in defectum substantialium, puta incompetentiæ iudicis & falsitatis narratorum, sed solum in defectum solennitatis, vt in vocatione partis, & similibus, vt est deci sio Rotæ, in nouis 230. incip. Papa confirmat, quam ad supradictam regulam allegat Feli. in c. 2. de rescript. in col. 22. in princip. qui in confirmationem huius decisionis, alleg. dictum Hostien.

Limita, nisi interueniret certa scientia dicti defectus substantialis reddentis processum nullū, quia tunc si vale ret cōfirmatio, suppleret defectū potestatis gerentis actū. Ita limitat Domi. in cap. Zenomanēsem. 56. distin. quem refert Feli. vbi supra, per suprascripta verba pro limitatio ne d. regulæ. Et idē dicit ipse Feli. in omni simili defectu, quia eodē modo tunc suppleretur, data certa sciētia illius.

REGVLA CXXVIII.

CONIECTVRIS legitimis quod apparet, constare dicitur euidenter, licet nō fuerit expressum. text. est secū dum Iac. de Are. Bar. & alios in l. licet Imperator. in prin. ff. de leg. j. facit tex. in l. si quis locuples. in §. fi. ff. de manu. testa. & confirmat hanc regulam Ias. septem alijs conclusionibus, in d. l. licet Imperator, j. 2. & col.

Limita dupliciter, vt per eum ibi. d. col. 2. in fi.

REGVLA CXXIX.

CONiuncta persona potest agere sine mandato cū cautione rati, vt est tex. in l. sed & hæ personæ, ff. de procu. (Vide l. 10. tit. 5. parti. 3.) dicitur tamen improprie procu rator, vt in glo. j. ibi posita, per text. qui ad hoc solet allegari in l. 35. §. j. ff. iudi. solui. vbi vide duas notabiles differē tias inter coniunctū, & procuratorem per Paul. de Castr. & collige tertiam differentiam ex tex. in l. patri pro filio, cum l. seq. & quod ibi notat Bar. ff. de mino.

Limita 11. modis, vt per Ale. in l. exigendi, in 2. col. C. de procur. vbi etiam vide Ias. in 2. & 3. col. qui refert dictas limitationes Alex. & ipse addit alias sex, & sic habebis 17. restrictiones in quibus includuntur quinque limitationes, quas huic regulæ tradidit Feli. in ca. coram, in 2. col. de offic. deleg. & vide eundem Ias. in d. 2. col. vbi ampliat quadrupliciter istam regulam.

REGVLA CXXX.

CONIVNCTA persona non admittitur in casibus, requirentibus speciale mandatum, etiam cum cautione de rato. tex. est in l. patri pro filio. ff. de minor. text. & ibi Bald. in l. nec filius. C. de reb. cred. not. Abb. in cap. constitutus, de in integ. restit.

Limita septem modis, vt per Felin. in cap. coram dilecto. 2. col. de offic. deleg.

REGVLA CXXXI.

CONIVNCTI verbis dicuntur, plures vocati ad hæreditatem, vel legatum, per nomen collectiuum, & sic omnes simul admittuntur ad vnam duntaxat portionem vt in l. Titius & in l. interdum. & in l. liber homo. §. si Titius. ff. de hæred. instit.

Limita quatuor modis, vt per Io. Crottum in repetit. l. re coniuncti, ff. de leg. 3. in col. 9. & 10. Vide Ias. in l. 6. C. de impuberum & alijs, col. antep. num. 5. vbi vnam ampliationem & sex limitationes ponit.

REGVLA CXXXII.

CONSENTIRE in actibus capitularibus, seu collegiatis, non sufficit canonicos, seu illos de collegio separatim, sed oportet quod sint tanquam collegiū congregati, & collegialiter, cōsentiant, glo. in ca. cū omnes, de constit. quam ibi Cald. Bald. Ant. Card. Abb. Imol. & doct. indistincte intelligunt, licet Ioan. Andr. ibi & in gl. sua verbo. tractatus, in cap. j. de reb. ecclesię nō alie. lib. 6. post aliquos dixerit hoc speciale esse in electione, per cap. in Genesi. de electio. Cōfirmat hanc Felin. in d. cap. cum oēs. col. 12. vbi refert plures doctor. vide in proposito doctrinā magistralem in meis doctrinis, in verbo, maior pars.

Limita hanc conclusionem sex pulchris modis, vt per Felin. ibi, col. 14. & seq. num. 26.

REGVLA CXXXIII.

CONSENSVS eius cui fit protestatio, requiritur regulariter in protestatione, not. Bar. in l. non solù. §. morte. ff. de no. ope. nunt. in col. 5. & Anto. in c. cum M. Ferrar. in 6. & 7. char. de constit. facit quod not. Innoc. in ca. Cumana. de electio. & text. in l. fi. §. item si prædixerit, ff. nau. caup. stab.

Limita duodecim modis, vt per Præpos. in cap. solicitudinem, in col. 19. & seq. de appel.

REGVLA CXXXIIII.

CONSILIO alterius habens expedire actum, si illud omittit, actus est, nullus, quasi nõ seruata forma mandati, notat Vincentius, relatus per omnes scribentes, ibi sequentes eum in cap. ex parte. de constit. vbi circa hanc conclusionem late insistit Felin. col. 2.

Limita tripliciter, vt per eum ibi, latisime per. 4. fere column.

REGVLA CXXXV.

CONSORS eiusdem litis potest agere pro consorte, sine mandato, præstita eius satisdatione. glo. in c. cũ, M. de constit. in glo. j. vbi allegat iura ad hoc glo, in cap. cum dilecti, de dolo & contu. facit l. si petitor. ff. de iudi. traditur in clem. si religiosus. de procu.

Limita quadrupliciter, vt per Felin. in d. c. cum M. col. 4. cum duabus sequent.

REGVLA CXXXVI.

CONSTITVTIO futura respicit, non præterita, nisi de præteritis in ea caueatur, probat tex. in c. fi. de constit. vbi glo. alleg. concordantes tradit Hostien. in summa, de constit. §. quando constitutio. in fi.

Amplia quadrupliciter, & limita decem modis, vt per Felin. in d. c. fin. per 14. col. vbi plures ex limitationibus sublimitat.

REGVLA CXXXVII.

COnsuetudo & statuta loci, in quo contractus matrimonij fuit celebratus, attenduntur, quo ad dissolutionem. Text. in c. j. de spons. & in l. si fundus. ff. de euict. Bal. in l. si voluntas. C. de fideicommis.

Limita dupliciter, vt per Fel. in d. cap. j. col. 2. nu. 25.

REGVLA CXXXVIII.

CONSVETVDO vel statutum disponens, quòd libri, puta mercatorum, faciant fidem pro scribente, valet & tenet. notant Bald. Ang. & Alex. in l. quędam. §. nummularios, ff. de eden. per illum tex. & Bald. in le. comparationes. in 5. col. de fide instru. & in l. cunctos populos, in col. 14. de summa trini. & fide cathol. & Inno. in c. 1. in col. 11. de fide instrum.

Amplia adeo hoc procedere, quod stabitur dictis libris etiam si alibi, & extra locum vbi viget talis consuetudo, producantur, tenet Ioan. And. in addit. ad Spec. in titu. de fide instr. in §. nunc dicendum. in additione magna, quæ incipit, priuatorum, quod reputat singulare Ias. in loco, infra allegan.

Limita sex notabilibus modis, vt per Iason, in l. admonendi, in col. 17. in lectura. ff. de iureiur. vbi eorum vltimum sublimitat.

REGVLA CXXXIX.

COnsuetudo, quæ inducit grauamen ecclesijs, non valet. Ita text. in c. j. de consue. vbi Abb. & alij. Facit tex. in c. nouerit & in c. grauem. de sent. excom.

Limita quatuor modis, vt per Dec. in d. c. j. nu. 3.

REGVLA CXL.

COnsuetudo, vel statutum faciens validã probationẽ, quæ de iure est inualida, si concurrerit euidens necessitas, vel vtilitas, valet tenet An. Abb. & Doct. in c. 2. de proba. per tex. in c. cum dilectus, in 2. respon. de fide instr. tenet Bar. in l. si seruus communis ipse, ff. de stipul. seruor, Bal. in l. j. in 3. char. C. de sum. trini. & fide catho.

Limita quinque modis vt per Felin. in d. c. 2. de proba. in col. 3. & seq. quem vide quia pro ipsa principali regula, plures doctores refert, per eam plura, & pulchra determinantes.

REGVLA CXLI.

CONSVETVDO, ius non scriptum appellatur. Text. in §. constat. & in §. ex non scripto. Instit. de iure natu. gent. & ciuili. Bart. in l. 2. ff. de vulgar. & pupil. & in le. de quibus, ff. de legib.

Amplia vno modo, & limita quatuor modis, vt per Decium in rub. de consuet. col. j.

REGVLA CXLII.

COnsuetudo præscripta, per aliam contrariam, & præscriptam consuetudinem, tollitur, per non præscriptã vero, non tollitur Glo. est sing. in l. nemo. §. temporalis, ff. de regul. iur.

Limita primo procedere in causa petitorij, sed in causa possessorij, consuetudo secunda non præscripta, tollit primam præscriptam, ita Bald. in cap. j. in col. j. de feudi cog. quod dicit mirabile, Iason, in l. de quibus in column. 18. ff. de legibus.

Secundo limita, quando licet secunda non esset præscripta, tamen populus vult statim eam valere, notat Abbas, in capitulo, pro illorum, 2. & 3. column. de præb. refert Iason vbi supra.

REGVLA CXLIII.

COnsuetudo, vel statutum absorbens in totum legitimam filiorum, non valet: tenet Abb. in cap. fi. pen. col. de consuetu. & in isto articulo adeo cõtrariæ sunt opiniones, quod sunt Doct. aliqui asserentes hanc esse communem opinionem, & alij contrariam (& sic quod posit in totũ tolli, vel absorberi) esse communem, quos referre, nõ curo, alieno enim labore sunt functi. Describit eos Hieron. Chucalon (quem nostra Hispania produxit,) in additio. ad Philip. Dec. in l. iura sanguinis, in fin. ff. de regul. iur. in litera A. in addit. incip. contrarium, vbi in hac opinione. residet, quia est opinio Canonistarum.

Limita primo nisi ille filius haberet vnde viuat, ita no. Abb. in c. Raynutius. in 4. col. ver. ego crederem. de testa. Refert. Io. Lup. in repet. in c. per vestras. fol. 74. col. j. vers. & idem est, & in fol. 79. col. 2. vers. ex quo infertur, vbi refert Alex. in cap. ius gentiũ, j. distinctione, dubitare de ea. Vide Rochum Curtium in tract. de consue. in fol. 22. col. 4. post mediũ, vbi dicit, quod cõis opinio est, quod ex causa posit legitima non solum minui, imò in totum tolli per statutum, vel consuetudinem, vnde possemus dicere, quod sit iusta causa statuendi, id quod filius habeat, vnde se alat, vt sic procedat nostra limitatio.

REGVLA CXLIIII.

COnsuetudines & statuta loci, in quo iudicium agitatur, considerantur quãtum ad ordinariã iudicij, & processus solennitatem, not. Bart. in l. cunctos populos. in 6. col. C. de sum. tri. & fide cath. per l. 3. in fi. ff. de testi. Et glo. nota. in cap. quod clericis. de for. compe. quam ibi sequitur Ioan. And. & vide ibi Maria. in col. 2. vers. quo ad primum, per totam colum. & seq.

Limita quadrupliciter, vt per eundem Maria. in d. ca. quod clericis in fine.

Consuetudo, vide infra in verbo, statutum, & in verbo, præscriptione.

REGVLA CXLV.

CONSVLENS alicui, vt aliquem occidat, tenetur, ac si ipse occidisset, vt in l. qui occidit. §. pen ff. ad leg. Aquili. & in cap. de cætero, de homi.

Limita hanc regulam sex modis, vt per Io. Vilemati de Fortia, in rep. l. diuus. ff. ad leg. Cornel. de sicariis. in col. 2. & est illa repetitio in 4. vol. repetitionum iuris ciuilis.

REGVLA CXLVI.

CONTRACTVS ratione non sortitur forum ille, qui tanquam viator contraxit, probat text. in l. hæres, absens.

absens, §.j. ff. de indi.not.glo. in c.Romana §.nec etiam, de foro com.in 6.in verbo respondere.

Limita quadrupliciter, vt per Maria. in ca.dilecti filij in col. 12. de foro compe.

Primo quando contrahens ignorabat illum viatorem ignorantia probabili, quod in dubio præsumitur, si videt illum habentem per gulam, seu tabernam, aut quid simile, vel si ille, non habebat aliquod signum peregrinationis, vel itinerationis.

Secundo, si res erat talis, quæ verisimiliter à viatore emebatur, aut vendebatur, vt ibi statim solueretur pecunia aut traderetur res.

Tertio in his qui accedunt ad locum ea sola intentione, vt in illo loco contrahant, & ibi forum sortiantur, quamuis statim intendant inde recedere.

Quartò limita, vt viator contrahendo non sortiatur, forum ratione contractus, qñ cōtra viatorē, alias nō dare tur naturalis habitus fori, & iurisdictionis, secus si forte ex aliquo priuilegio nō posset iste cōtrahens ibi cōueniri, nā ex cōtractu facto cū ipso, tanquam cū viatore, tolle tur, ius priuilegij, & ibi poterit cōueniri, ex habitu primæ iurisdictionis. Et has duas vltimas limitationes habuit ab Antonio in c.fi.eod.tit.vt ipse refert.

REGVLA CXLVII.

CONtractibus apponi solita, & si non apponantur, pro expressis habentur. Tex.est quem ibi dicunt meliorē, de iure Bal. Ant.& Imo.in cap. cum M.Ferrarien.de cōsti. quem etiam cōmendat Ias. in l.vt liberis, col.2. C. de colla. vbi, & in col.seq. plura similia cumulat. Et vide in proposito, quæ posui in meis doctrinis magistralib.in doctrina inci. dispositio, vbi alias remissiones descripsi.

Limita dupliciter supràscriptam conclusionem vt per Ias. in d.l.vt liberis col 4.

REGVLA CXLVIII.

CONTRACTIBVS stricti iuris, nō potest agi per stipulationem, ratione deceptionis, vel doli, re ipsa: quando promissor non habet animum decipiendi, regula est per hæc verba à Iasone descripta, per tex.ibi in le. si id quod aurum.ff.de verb.oblig. in 3.notab.

Limita quadrupliciter, vt ibi per eum.

REGVLA CXLIX.

CONTRVCTIBVS aucto iure dationis, & re debita, ex cōtractu aucta, augetur ius acceptionis, ac ipsum debitum, vel obligatio, ita q augmentum superueniens rei obligatæ, vel quæ ex contractu debetur acquiritur ei cui res debetur, vel est obligata iuxta terminos obligationis, vt in l.si fundus in princ.§.si res. & in l.Paulus, §.si domus.ff.de pignor. & in l.grege.in princ.ff.eod.

Descripsit hanc regulam, & ampliat eam tredecim modis & limitat alijs vndecim Alber. Brun.in tract. de augmento, & diminu.monet.fol. 17. col.j. cum alijs quæ sequent.

Contractus, vide supra conditio, & infra nominatis.

REGVLA CL.

COntrahentes non possunt facere, q obligatio vel seruitus realis ipso iure finiatur tempore sed tantum para tur exceptio. Text.est in l.eum qui ita.§. qui ita.ff. de verbo.oblig. tex.est similis in l. obligationum fere, §.placet. ff.de actio.& obligatio. Rationem huius assignat, & ex ea aliqua subtilia infert Ial.in d.§.qui ita j.& 2.col.

Limita tribus modis, vt per Ias.in d. §. qui ita, d. columna.

REGVLA CLI.

COntrahentibus licitum est adinuicem se decipere, in pretio, aut valore rei, super qua contrahitur, probat tex.in l.causa §.pen.ff.de min.pro quo facit lex, si hæres ff.de min.

Ampla istam regulam quinque modis, & alijs 18: restringe, vt notabiliter per Panta.de Crema.in repetitio. l.2.C.de resc.vend.in col. 32. cum quinque sequent.

REGVLA CLII.

CONTVMAX vt aliquis reputetur, requiritur trina citatio. Tex.est in l.contumacia.ff.de re iudi.

Limita decem modis, vt per Alexan.ibi, qui de alijs sal lentijs remittit.

REGVLA CLIII.

CONTVMAX reus, contra quem fuit facta missio ex secundo decreto, reuertens non auditur aliquo modo, glo.in c.quoniam frequenter, in glo.fin.vt lite non conte. tenet Imol.in l.creditoribus.ff. de re iud.

Limita dupliciter, vt per Feli.in cap. consultationibus, 2.col.de offic. deleg.

REGVLA CLIIII.

CONTVMACIA non est de per se delictum. Ita Abb. in c.j.de iud.col.4.& est communis opinio, prout asserit Felin.in cap.ex literis de consti.col. pen. num. 27. vbi plura allegat pro dicta regula,

Limita quinque modis, vt per Fel.vbi supra post Domi.in summa, 4.quæst.j.

REGVLA CLV.

CONTVMACIA domini dicitur, & non procuratoris, quando dominus citatur, & mittit procuratorem, qui non compareat, notat Bart.in l.cum filius, §.in hac quasi in fine, ff. de verbo. obliga.alleg. text. in l.si procurator, §.tutores, ff.de manda.

Limita quatuor modis, vt per Cæpolam, in cautela 57. incip. iste artic.in princ.

REGVLA CLVI.

CONVENTIO inter partes quod debitum non possit probari nisi per instrumentum, & non per testes, non valet. Glo. est sing. in auth. vt fine prohib. mat.credit. in §.quia vero, in verbo, senatusconsulto, post med. col. 7. quā ibi sequitur Ang.& Imo.in c.si diligenti.de foro cōpet.in col.3. Bald.Ang.& Pau.in l.pactum inter hæredē, ff. de pact.& illam dicit notab.Hippo.in repeti. rub.C.de proba.in col.8.prope fin.vbi plures doct. refert illam sequentes, quos referre existimo superuacuum.

Limita dupliciter supràscriptam conclusionem, vt per Ias.in auth.iubemus, col.2. C. de iud.vbi dictam glo. dicit singul.

REGVLA CLVII.

COPVLA regulariter requirit concursum vtriusq; copulati, vt est tex. in l.si hæredi plures, ff.de condition. insti. & in §. penul. Instit. de hæred.insti.& in le. si quis, ita, ff.de verb.oblig.

Amplia semel, vt per Iason, in l. j.in col.2.ff. de iustiti. & iur. quam ampliationem ornat septem decisionibus, notandis.

Limita octo modis, vt per eum ibi, in duabus columnis seq. vide latius per Fel in c.2.de rescrip.in colum. 11. in §.copula, cum 9.col.seq.quia licet solum principaliter sex fallentias prosequatur, plura tamen notanda interserit in materia. Et vide Ias.in d.l.si quis ita, vbi tantum vnam ampliationem, & tres limitationes scripsit.

REGVLA CLVIII.

CORRELATIVORVM natura talis est, q dispositio facta de vno solo, extendiur ad aliud, etiam non expressum, vt in l.fi.& ibi Bar.C.de indi.vidu.tol.& in l.fi. & ibi etiam Bart. ff.de acceptil. tex.& Bar.in l.j.C.de cupressis, lib. 11.quem dicit meliorem de iure Ias. in auth. sacramēta puberum, C.si aduersus vendit.in col. 13.quasi in princi.Pro cuius intellectu vide, Bald.in l.j. C.de commu.ser. manumis.vide plene de materia per Hippo.in l.si quis vi duam, col.5.fere per totum ff.de quæst.

Limita quadrupliciter, vt per Felin. in procem.Grego.in par.Græ gorius, à nu.3.vsq; ad 12.& in c.fi.de Iudæis, vbi ponit aliquas doctrinas ꝓ exēplis huius regulæ. Et vide vberrime p Bapt. de S. Blasio in tract. correlatiuorum, vbi per sex folia descripsit centum, & decem ampliationes, & totidem limitationes ad suprascriptam regu-

lam, & eſt ille tractatus inſertus in 2, volu. Tractatuum.

REGVLA CLIX.

CORREVS credendi, quæ à debitore exegit, tenetur alteri correo cõicare, Tex. in l. qui hominem. §. j. ff. de ſolu. & in l. 3. §. j. ff. de duob. reis, glo. celebris in l. frater à fratre, quam ibi ſcribentes exaltant ff. de condict. indeb.

Limita duobus modis, vt per Iaſ. in d. l. frater à fratre in lectura, col. 13. & in repet. col. 16.

REGVLA CLX.

CREDITOR quando ſuccedit debitori, actiones confunduntur, probat tex. in l. debitori, C. de pact. & in l. licet, C. ad leg. Falcid. & in l. pen. C. de hæred. actio. & in l. cum ſecundum C. de fideicom.

Amplia ſemel, vt per Iaſ. in d. l. debitori. in princ.

Limita tribus modis notabilibus, vt per Alex. ibi circa principium, vbi vide per Iaſ. qui allegat aliá limitationem remiſsiue, Et vide eundem Iaſ. in l. frater, à fratre, col. 2. nu. 4. vbi duas limitationes ponit.

REGVLA CLXI.

CREDITOR habens rem meam pignoratã, eã mihi ſimpliciter legando, in dubio cenſetur mihi legare liberationem tantũ pignoris, nõ autem remiſsionẽ debiti principalis, quare hæres nõ tenebitur aliquid ſolnere, nec debitũ perſonale remittere, ſed tradere tñ rem à pignore liberatam, glo. eſt nota. in l. ſi tibi, in glo. 2. ff. de legat. j. facit tex. in l. j. ff. de libera. leg.

Limita tribus modis vt per Bar. in d. l. ſi tibi homo, qui colliguntur ex eius doctrina, prout ibi refert Iaſ. col. pen. in fine, cum ſequenti,

REGVLA CLXII.

CReditor petẽdo in iudicio ſortẽ principalẽ, nõ præiudicat in vſuris, intereſſe, damnis, nec in alijs acceſſorijs ſecus videtur in receptiõe ſolutiõis, quia recipiẽdo ſortẽ, ſimplicitet, ſibi præiudicat in iſtis acceſſorijs. Iſtã regulã tradit Iaſ. per tex. ibi in l. j. C. de iudi. in 2. col.

Limita ſex modis, vt per eum ibi in 2, & 3. col.

REGVLA CLXIII.

CReditori priori ſoluens nõ ſuccedit in pignore, nec in hypotheca, vt in l. res obligatas, C. de pigno. & in l. j. C. de his qui in priorum loco creditorum ſuccedunt.

Limita quinque modis, vt per Ripam in l. ſi ventri. §. eorum rõ col. 2. ff. de priuil. credit.

Primo niſi ſoluẽs eſſet alia ratione creditor debitoris, quia tunc ſuccedit in pignore cum priuilegio prioritatis: vt in l. j. C. qui potio. in pign. habe.

Secundo, vt non procedat ſi ſoluens emeret nomen ipſius prioris creditoris, vt in lege, ſi à creditore, C. de actio. & oblig.

Tertio, niſi prior creditor ſoluenti cederet iura ſua, l. fi. C. de iure fiſci

Quarto, niſi prior creditor traderet pignus ſoluenti, quia tradendo videtur cedere hypothecam, vt in l. cũ ex ea. & ibi Bald. C. de remiſ. pigno. de quo tamen dubitat Ripa, quia in contrarium videtur caſus in l. j. C. quibus mod. pign. vel hypothe.

Quinto, fallit, niſi actum ſit, ꝙ ſoluens ſuccedat in locum prioris, vt in d. l. j. de his qui in priorum cre. loco ſucce. & in hoc caſu tria requiruntur ſecundum eũdem, poſt glo. in d. l. j. & poſt Azonem in ſumma.

REGVLA CLXIIII.

CREDITORES non poſſunt agere reuocatoria, contra illos, in quos bona ſunt alienata, niſi prius excuſsio pręcedat in bonis debitoris qui in eorum fraudem alienauit. Concluſio fuit glo. in §. item in fraudem. in verbo, poſſeſſio, in vlt. expoſitione. Inſtit. de action. quam ibi ſequuntur Doct. Pro qua concluſione bene facit tex. in l. j. ibi, bonis eius exceſſus. & in l. pen. C. quæ in fraud. cred. reprobata glo. in d. l. j. quæ voluit contrarium.

Limita hanc communem ſentẽtiam ſex modis, vt per Iaſ. in d. §. item ſi quis, col. 17. cum duabus ſeq.

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

De litera C.

REGVLA LXXVII.

CANONICAM inſtitutionem in beneficialibus vnuſquiſq; probare tenetur. Hanc regulam probat glo. in c. ex inſinuatione, in glo. fi. de procura. Ratio eſt, quia beneficium non eſt tenendum ſine canonica inſtitutione, vt in c. vni. vt eccleſiaſtica beneficia, & in regul. beneficium. de regul. iur. lib. 6. & licet quis non teneatur docere titulum ſuæ poſſeſsionis, vt in l. cogi. C. de petitio. hęred. tamen in beneficialibus hoc locum non habet, vt in c. ordinarij. de offi. ordin. lib. 6. per quem tex. ita tenet Abbas. in c. licet Heli. de ſimo. num. 22. quem ſequitur Iacobi. de S. Georg. in l. quidam quaſi. nu. 6. ff. de probatio. & quia ſola poſſeſsio in beneficialibus non ſufficit niſi adſit canonica inſtitutio, vt in c. ex frequentibus de inſtitut. & debet habere literas ſuæ inſtitutionis, vt in c. legũ, 2. q. j.

Et circa iſtam regulam vide Gome. in regula de triennali poſſeſſore. q. 42. Lamberti in tracta. iuris patro. in par. 2, libri, articulo 2. q. 3.

Hanc regulam limita quinque modis, vt per Io. de Selua in tract. de beneficio. in 3. part. q. 25. per totum.

REGVLA LXXVIII.

CANONICVS regularis non poteſt eſſe delegatus Papæ. Hanc regulam ponit Archidia. & Io. And. in c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. & ibi Domini in j. q. Ratio eſt, quia talis canonicus de iure antiquo prohibetur eſſe iudex, vt in cap. ad præſentium, & ibi glo. 16. quæſt. j. Facit ratio c. j. de ſyndico. & c. 2. de poſtulando. quam opinionem dicit eſſe communem Gome. in d. c. ſtatutum, nu. 32. licet Abb. in c. cauſam quæ, el j. de iudicijs, teneat contrarium, cum quo ipſe Gome ibi tenet.

Hanc regulam amplia vno modo, vt per Gom. in d. ſtatutum, nu. 32. & limita 6. modis, vt per eundem ibi, à nu. 48. vſque ad num. 57.

REGVLA LXXIX.

CANONES abrogari obſeruandi non ſunt. Hanc regulam ponit glo. in c. j. in verb. ſtatuta, de conſti. & ibi gl. allegat iura hanc regulam probantia.

Amplia primo vt etiam procedat in ſtatuto correcto, tenet Bal. in j. conſtitutione C. in §. quibus, nume. 2. Bart. in l. oẽs populi, nu. 68. ff. de iuſt: & iur. quos ſequitur Gome. in §. in perſonam, nu. 17. Inſtit. de actionibus

Amplia ſecundo, quod tales leges vel canones correcti non debent inſeri in corpore Iuris. ita tenet Chriſtopho. Porcus, per illum text. in §. ſed neque, num. 1. Inſti. de teſta. Quod tamen intellige & declara vt per Marc. Anton. Baucr. ibi num. 5.

Tertio amplia, etiam ſi quis iurauerit ſeruare illud ſtatutũ quia ſi poſtea abrogetur non tenebitur illud obſeruare tenet Bal. in prælu. feud. nu. 15. cum ſtatutum correctũ non ſit amplius ſtatutum.

Quarto amplia vt non ſolum non debeat obſeruari talis lex correcta, ſed nec ẽt reformationes circa eam factæ obſeruari debent, vt tenet Barb. in d. c. j. de conſt. per tex. in l. vni. in princ. C. de Latina liber. tollenda,

Quinto amplia, etiá ſi Canõ vel lex nõ eſſet correcta, ſed ſi nõ eſſet recepta à ſubditis ita tenet Are. ĩ cõſ. 54. quẽ ſequitur Anto. Baueria, in Rub. Inſti. de teſtam. num. 11.

Amplia ſexto, vt non ſolũ procedat in Canone vel in Lege correcta, ſed etiá in Canone vel in Lege antiqua per deſue-

desuetudinem antiquata, ita per plura fundamenta cõcludit Io.Igne.in Repe.l.necessarius, in §. nõ alias, nu. 12a. ff.ad Sylla.& intra quãtũ tempus præscribatur contra legem per contrariũ vsum, vide doct.in c.j.de treuga.& pa.cum alijs allegatis per Bal. in tract. præscri. in 5.par. 5.partis principalis, q.10.Anto.Baueriam in d.Rub.de testa.nu 1. Et qñ lex tollatur per nõ vsum, vide vltra loca ordinaria Mattheum de Afflict.in tract.de iure protomiscos, c.j.§.scriptum in j.notabili, ad finem.

Amplia septimo vt nõ solum nõ debeãt obseruari, verum etiam, ꝙ allegari nõ debeant, nec ex eis arguendum, sit vt in l.fi.& ibi Bar.ff.de furtis, Archid.in cap.frequẽs, de restit.spol. in 6, glo.in c.nouit, in verbo, quicunq; de iudi.& ibi doc.Quã ampliationẽ limita 7. modis vt per Soci.in reg.230.Alias 8.limitationes ponit Marcus Ant.Baueria in alleg.rub.Instit.de testa.nu.8.Alias ponit Fel.in c.j.de constit.& in c.fraternitatis, de hæret.nu.a. vbi ponit 4.limitationes ad hãc ampliationẽ.Ias.etiam, in §.in personam.nu.18.Inst.de actio.& ibi Gome.nu.17.

Amplia octauo, vt procedat in tm̃ ꝙ ille qui vtitur cõstitutione abrogata vel.l.incidat, in pœnã falsi.Probat tex. in l.fi.iuncta glo. j.ibi & ibi Bar.ff.de falsis,

Quam octauam ampliationem limita, primo, quãdo ex tali allegatione legis nemini fieret præiudicium.ita declarat Gome. in d.§.in personam.num.17, Institu.de actio.facit text.in l.damus, C.de falsis, qui probat ꝙ falsũ, nemini nocẽs nõ est punibile, Circa quã l.vide eundẽ Gome.in §.ex maleficiis.nu.18.Inst.de actio.

Secundo fallit supradicta ampliatio vt nõ procedat, q̃do talis allegatio fieret sine dolo, quia ex ea quis non punitur crimine falsi, tenet Gome.in d.§.ex maleficijs, nu. 19.facit tex. in l.neque exemplum C.de falsis vbi probatur, quod falsum quod committitur sine dolo nõ est punibile & ita tenet Bar. in l.quid sit falsum ff.de falsis Io.de Imol.in cons.31.nu.a.& in consi.104.nu.1.

Porro supradictam principalem Regulam limita primo, quandocunque lex, vel Canon correctus, esset correctus in parte, & non in totum, quia in parte non correcta seruari debet, ita concludit Decius in c.j.in j.lectura.num.37.de constit.

REGVLA LXXX.

CANONICI ecclesiarum Cathedralium ad Synodum, episcopi nõ tenẽtur venire, quia Canonicatus dicitur simplex beneficium, & Canonicus dicitur simpliciter beneficiatus, vt not. Panor.in c.nouum genus, nu.8.de decimis.Hanc regulam ponit Henri. Bothæus, in tract.de Synodo episcopi, in 2.par. nu.22.Pro qua regula facit quod not.gl.& ibi Card.in 3.notab.nu.2.& Abb.notab.j. Feli. nu. j.in c.quod super his de maio.& obedientia.

Amplia primo, non solum procedere in Canonicis ecclesiarũ cathedralium, verum etiam in canonicis ecclesiarum collegialium, cum nõ solum ista canonici ecclesiarũ collegialium dicantur habere simplicia beneficia, sed etiã dicuntur clerici secundi gradus, secundum Domini.de S. Geminiano & Card. Alex.in c.episcopos, 17.dist.nume. 3.cum valeat argumentum de maiori ad minus negatiue, vt in glo.in verbo fortius, in c.cum in cunctis. & ibi doc. de electione, & in Auth. multo magis, C.de sacrosan.eccle.Facit, quia canonici ecclesiarum collegialium non vocantur ad Concilium prouinciale, vt not.Cardin.in ca.fi. in j.notab.de his quæ fiunt à præla.Canonici vero ecclesiarum cathedralium vocantur, vt ibi.

Hanc regulam limita 7.modis, vt per Henri. Bothæũ, in d.tract.de Synodu Episcopi, in a.parte, à num.23.vsq; ad num 30.

REGVLA LXXXI.

CArdinales ex consuetudine habẽt priuilegium vt possint liberare damnatum ad mortem, dum ducitur, ad supplicium. Hanc regulam ponit Bald.in l.addictos, in fine, C.de appel. quẽ sequuntur ibi Pau. & Sali.eandem opinionem Bald.sequitur Ca pol.in cautela j.in princ. Chassanæus in cõsue.Burg.in tit.{Des iustices} Rubri. j. §.5. num. 101.col.3.fol.53, Catellia.Cotta in memorali.iuris, in verbo, Card.Corse.in sin.incip.Card.Hipp.in sing.277 Lud.Go.ĩ §.pœnales, nu.50.Inst.de act.Ias. in l.j.nu.2.C. ne liceat potẽtio.Feli.in c.quærenti, nu.6.de offic. delega.

Hanc regulam limitat 6.modis Andr.Barba.in trac. de præstantijs Cardinalium in j.par. q.9.nu.j.cum alijs.

REGVLA LXXXII.

CAVSA cessante cessat effectus, vt in c.cum cessante, de appell.in c.magnæ, in prin.de voto, in l.generaliter, C. de episc.& cle.in l.adigere, in §.quãuis, ff.de iure patr.Circa quam reg. vide Alciat.in lib. j. ff.de verb.signit.fol. 7. in fi. Deci.in cons. 24.nu.2.Ias. in l.quod dictum, nu.a.ff. de pactis, & nutabiliter in l. j.nume. 61. ff.de officio eius. Hanc regulam ponit cum quinq: limitationibus Dec. in d.c.cum cessante, nu. j.eandemmet regulam ponit Andr. Tiraq.in trãct.de causa cessante, vbi in j.part. tractat.notabiliter materiam, & in a.par. à princ.vsq; ad finem limitat eam 40.modis.

REGVLA LXXXIII.

CAVSAE à sede Apostolica debent committi personis existentibus indignitate.Hanc regulam probat tex.in c.statutum in princ. de rescrip.lib. 6.& ibi glo.& in Cle. 2.de rescrip.& ita tenet Abb.in c.suspicionis, nu.9. de offic.deleg. Alex.in consi.77.nu. 5.volu.2.idem Alex.in rubri.ff.de officio eius, nu.3.& ibi Ias.nu. 5.Sebast. Vantius, in tract.de nullitatibus sententiarum, in rub. 10. de nullitate ex defectu iurisdictionis delegatæ.pag. 177.num. 66.cum sequent.

Hanc regulam ponit Ludo.Gome. in d.c.statutum, in nu.60.in fi.vbi vsq; ad nu.78.eam ampliat nouem modis & à nu.78, vsq; ad numerum 85.limitat eã 4.modis postea ponit alias 99.in proposito, vsq; ad numerum.89.

REGVLA LXXXIIII.

CAVSA quæ terminatur per testimonium vnius ẽ nulla quamuis testimonium sit legitimum.Hanc regu.ponit tex.in c.licet vniuersis.& in c.licet quadam, de testa. & tex.in l.iurisiurandi, C.eod. tit.de iure regio l.32. titu. 16.part. 3.

Circa hanc reg. vide glo.in c.tanta. in verb.filius, 86.distin. Abb. & doct. in c.proposuilti, nu. 1. de probat.Ant. & Canonistæ in c.veniens el j.de testibus Ias. in l.j. §. si absens, nu.9. ff. si ex noxali causa agatur. Hippo. in sing. 112. Ludoui.Gome.in § in personam, nu. 23.& 24. Instit. de actionibus, Bartholumæus de Chassanæo in consuetudinibus Burgundiæ, in titu. {Des iustices} Regu.j. §.6.fol.69. col.j. nu.j.cum aliis,

Hanc regu. vbi eam dupliciter limitat, ponit Socin. in Reg. 422.& circa primã limitationẽ per eum ibi positã, vide Bern. de Luco, qui cum ea dicit esse cõem opinionẽ & sublimitat vno modo in regula 747,

Hãc regulã limita sex modis, vt per Io.de Plat. in l.semel, nu. 3.C.de re militari lib. 12.Viginti duas fallentias, ad hãc regulã ponit Bonifacius de Vitallinis, in tract.maleficiorũ, in tit.de probatione, & quot sunt genera probationum, nu. 18.Et triginta fallentias ad hanc Regulã ponit Speculator in tit.de teste. §. restat, nu.7.vsque ad nu. 12, & in princ. vsq; ad numerũ, 7.ponit viginti casus, in quibus requirunt plures quàm duo testes, Alios q̃ plures casus in quib.vni testi creditur circa hãc reg. vide per Ias. in rep. l.admonẽdi, nu.187.cum alijs, ff, de iureiurando,

REGVLA LXXXV.

CAVSAE de partibus in quibus extitit appellatũ ad Papam, non dicuntur ad Curiam deuolutæ, nec in ea necessario tractandæ, sed in partibus remittendæ sunt. Hæc reg.probat in c.interposita.& in c.cordi.§.post hæc de appel.Hãc eandẽ regulã per tex.ibi, ponit Francus in c. sæpe nu.25.de appell.& in c.Nicolao. nu.5.eod.tit.Præpositus, in d.c.sæpe, nu. j. & 15.& Domini, de Rota in decis. j. in

num. 2. titu. de electione in nouis, secundum nouam impressionem, & secundum antiquam in decisione 58.

Limita primo hanc regul. vt nõ procedat in causis maioribus, de quibus in c. quòd translationem, de offic. legati & in causis beneficialibus ac spiritualibus, quę de sui natura in Romana Curia tractandæ sunt, in quibus siue appelletur in partibus, siue à principio causæ huiusmodi inchoentur, in Curiam dicũtur bene deuolutæ, & ad partes nõ sunt vllo modo remittendæ, probatur in c. quamuis & in c. j. & in c. cupientes. de elect. lib. 6. & in Clemẽtin. causam. eod. tit. & in c. vt debitus, de appell. in fi. gl. in c. j. in verb. deuoluta, de supplenda negligentia prælat. lib. 6. Hanc limitationem ponũt Domini de Rota, in decisione j. in d. tit. de electione. in nu. 2. Philippus Francus in d. c. sæpe. nu. 25. & ibi Præpositus. nu. 16.

Limita secundo in causis clericorum & aliarum personarum ecclesiasticarum, quia tales per viam appellationis ad Papam cum negotio principali & accessorio de facili, & quasi naturaliter deuoluũtur, vt est text. in cap. dilectis filijs, circa finem ibi, ex parte decani cuius etiam officialis duxerat deferendum, & c. de appel. & non loquitur in causa beneficiali.

Tertio limita non procedere quãdo appellatum fuit à grauamine, & à causa commissa in Curia constitit legitime appellatum, quia tunc cognitio totius principalis negotij censetur deuoluta, & in Curia est tractanda, vt in c. vt debitus, de appellat. imò etiam quod pronũtiaretur male appellatum, nihilominus causa huiusmodi quo ad principale negotium in Curia remanet, quia propter appositionem manus Papæ & ex antiquo stylo ipsius Curiæ cã semel in ea commissa nõ exit, nec vlterius ad partes remittitur, vt inquit Rota in decis. 3. & in decisio. 43. in titu. de appellat. in nouis secundum nouam impressionem, & secundum antiquam in decis. 11. & in decis. 321. & in d. decisione. j. in tit. de elect. Bald. in l. si vt proponis, nu. 16. C. quomodo & quando iudex. Feli. in c. quoniam Abb. num. fi. in fine, de offic deleg. Abb. in c. Nicolao, nume. 6, de appellat. Decius in consilio 689. nu. 13. & propterea licet appellatio desereretur, nihilominus negotium semel, deuolutum non tollitur nec reuocatur per desertionem, ita Rota in decisione 17. in tit. de appella. in nouis, secundum nouam impressionem, & secundum antiquam in decisio. 114. Aegidius de Bellamera in decisione 620. quamuis ad effectum, vt Auditor appellatione deserta in negotio principali cognoscere posit, foret necessaria specialis commissio secundum Dominos de Rota in dicta decisi. 17. & in decisione 2. & in decisione 61. in tit. de appellat. in antiquis secundum nouam impressionem, & secundũ antiquam in decisio. 5. & decis. 604. Gome. in regula de triẽnali possessore, q. 54. Quod intellige nisi ex aliqua rationabili causa ipsi Papæ aliter visum fuerit, scilicet si causa modici momenti fuerit, seu pauperum vel miserabiliũ personarum quæ expensas, quæ fiunt in Curia pati non possent, Nam is natura mouetur ad miserendũ, vt inquit, Io. Andr. in c. significantibus, de officio deleg. facit tex. in c. j. in fine, de postulan. quæ in proposito notabiliter adducit Ioan. Staphyleus in tract. de gratijs expectatiuarum, in ca. de rescriptis in forma breuium incipienti, Post commissiones, num. 55.

Quarto limita si litigatores fuerint in Romana Curia præsentes, quia tunc altero ex ipsis litem mouente dubitãdum nõ est quin causa sit in Romana Curia tractanda. Ratio est, quia Roma est communis patria, vt in l. Roma ff. ad municip. ita tenent Domini de Rota in decisione, 19. & in decisione 21. in decisionibus de Bisigneto sub titu. de appell. facit glo. in c. j. de appell. in 6.

Quinto limita in causis in Romana Curia ex speciali mandato Papæ commissis, cum isto casu de deuolutione minus sit dubitandum. & nunquid causa sit in Curia tractanda postquam de speciali mandato Papæ constat, quia huiusmodi specialis cõmissio satis deuoluit, vt est decisi. Dominorũ de Rota 6. in ti. de dolo & contu. in nouis secundũ nouã impressionem, & secundũ antiq à 169. Aegidius de Bellamera in decisione 626. de quo vide Cassiadorum in decisi. 2. in fin. tit. de procurat.

Sexto limita si à sententia definitiua fuerit ad Papam appellatũ, cum isto casu si iudex nõ defert, deferant [illegible] vt in l. qñ iudices. C. de appellat. & in l. si cuius. C. de appel. recipi. & in Auth. de iudicib. in §. nostros, collat. 6. nã ob eius reuerentiam deferenda erat; vt in c. veniens de iureiur. etiam si interponerentur à laicis papæ temporaliter nõ subiectis, vt in c. si duobus. de appella. in fi. imo iudex nõ deferẽs puniri debet, vt in c. de priore, eod. tit. ita tenẽt Domini de Rota in decis. 50. in tit. de appel. in nouis, secũdum nouã impressioné, & secundum antiquam in decis. 366. & in decis. 61. in tit. de appel. in antiquis, secundum nouam impressionem, & secundũ antiquam in deci. 605. Cassiadorus in decisione 8. in tit. de appellat.

Septimo fallit si appellatio à grauamine, vel alias quomodocunque ad papam interposita fuisset à iudice acceptata, quia tunc per dilationem seu acceptationem huiusmodi omnis cognitio transfunditur in papam, & iudici taliter deferenti nõ est vlterius remittẽda, vt in d. c. cum appellationibus. de appell. in 6. licet Specu. in tit. de appe[illegible] in §. qualiter, num. 25. super hoc variauerit. Istam opinionem tenẽt Dñi de Rota in decis. 49. in titu. de appell. in antiquis, secundum nouam impressionem, & secũdum antiquam in decis. 637. ijdem de Rota in decis. 16. & 21. in titu. de appell. in decisionibus de Bisigneto. & sufficit quod vnus ex pluribus iudicibus deferat ad effectum illum [illegible]uoluendi, vt tenẽt Dñi de Rota in decisione 9, in tit. de appell. in illis de Bisigneto, & in decisione 55. in titu, de appell. in antiquis secundum nouam impressionem, & secũdum antiquam in decis. 569.

REGVLA LXXXVI.

CAutio prolata à lege, intelligitur de nuda. Hãc regulam probat tex. & ibi doct. per eum, præcipuè Iaso. in princ. in l. sancimus, C. de verb. signif. Paul. & Alc. & idem Ias. in nu. 8, in l. diuortio, in §. interdum, nu. 8. solu. matri. Hiero. Cagnolus in l. plus cautionis, nu. 6. ff. de regu[illegible] Anto. Corset. in sing. incipiẽu, cautio.

Amplia primo hac regulam, vt habeat locum etiam si à testatore proferatur, vt in d. l. sancimus. & ibi doct.

Amplia secundo etiam inter cõtrahentes habere locũ, secundum Salicet. in d. le. sancimus, notatur in le. j. C. de procurat.

Limita primo vbi persona esset suspecta, vt in l. diu[illegible] & in l. cum idem, ff. de petit. hæred. & in l. fideiussor. & in l. sciẽdum, ff. qui satisd. cogãtur, ita tenet Guliel. Mayner. in d. l. plus cautionis. nu. 1.

Secundo fallit, quãdo lex dicit quòd idoneè caueatur, vel sufficiẽter, nam talia verba importãt quòd cum fideiussore vel pignore caueatur, vt in l. si mãdato Titij in §. fi. ff. mãda. & in l. 4. in §. si sub cõditione. in versic. adijci, ff. de fideicommissa. liber. & in l. si debitori, ff. de iudic[illegible] ita notabiliter tenet Ias. in d. l. sancimus, nu. 3. vbi sublimitat hãc limitationem: sex modis, quem refert Bernardus de Luco in reg. 73.

Tertio limita quãdo lex hoc onus iniungens esset prætoria, quia tũc intelligitur cũ fideiussorib. vel pignoribus vt in lege prima, in §. iubet. ff. de colla. bonorum. & in l. prætorię. & ibi Bar. ff. de prætor. stipulat. & ita tenet Paul. de Cast. in d. §. interdum. Salic. in d. l. sancimus.

Quarto fallit in quadrimestri quod datur condemnaris, miserationis causa, quia intelligitur datis pignoribus, vel fideiusribus. Ratio est, quia talis dilatio, non debet esse nociua creditori, quin debeat cautus, & securus quòd adueniente tempore sibi satisfiat. ita notabiliter tenet Angel. de Perusio in le. debitori. nu. 2. ff. de iud. vbi dicit ita se vidisse practicari. Eandem opinionem, licet

[illegible] facit [illegible] en [illegible] l [illegible] m [illegible] m [illegible] M [illegible]

[illegible] me [illegible] ne [illegible] po [illegible] §. n- [illegible] e Cast. in [illegible] quod [illegible] onem. nu. [illegible] Georg. vbi dicit [illegible] in [illegible] patrem se [illegible] debitori [illegible] talis satisdatio per [illegible] parte [illegible] est gl. notab. quæ ibi [illegible] dicit ita [illegible] praticasse in ciuitate Pa [illegible] Anchar. ibi [illegible] & Aene [illegible] sad Abb. in d. c. quod ad [illegible]

REGVLA LXXXV[illegible].

Cessio debiti pôt à patre in filio [illegible] fieri. Hanc [illegible] ponit An[illegible]. in [illegible] maxim. [illegible] opinio [illegible] ibi B[illegible] & [illegible] Raphael Cuma. num. 14. Lud. Roma. [illegible] § [illegible] num. 4. ff. de donat. & in l. [illegible] Ioannes de Gr[illegible] & [illegible] §. 3. [illegible] Iacobinus de [illegible] in repe- [illegible] frater à fratre no. [illegible] de [illegible] Iacobinus in l. j. num. [illegible] res. S[illegible] 11, [illegible] Ioan [illegible] re- petitione [illegible] frater [illegible] fratre, col. 24. [illegible] eandem opinionem [illegible] commu- nem [illegible] m. 52. ff. sol. matrimonio [illegible] nem [illegible] communem [illegible] tra- cta. de priuilegio scholarium, in priuile[illegible] & in priuileg[illegible] 41. [illegible] quod in tantum valet [illegible] vocari non potest. Eadem opinio app[illegible] re nostro [illegible] Pragmat. [illegible] vel Pragmaticarum, fo[illegible] col. [illegible] nem teneat Ioannes de Im[illegible] l. [illegible] to matrimo. & [illegible] Alex, num. [illegible] Barto[illegible] §. ne- [illegible] Bartol. Bal[illegible] & S[illegible] d. Aretin[illegible] l. 1 [illegible] n. 6. [illegible] C. [illegible] m [illegible] ta. [illegible] & [illegible] cit [illegible] magis [illegible] trim. e[illegible] etiam ma[illegible] Alex. in l[illegible] quartam, nu. 2[illegible] ff. ad [illegible]

Ampliа primo pro[illegible] re [illegible] & [illegible] s, siue naturale [illegible] naturalia, vt in l. ter [illegible] ff. de [illegible] in ius vocando. Bart. in [illegible] in §. [illegible] de verbo. signific. n[illegible] ad [illegible] andum & v[illegible] patris [illegible] vt tenet Bar. [illegible] saeculari §. omnibus num. [illegible] Bal. [illegible] text. [illegible] l. Luc[illegible] §. [illegible] & [illegible] l. ex fact[illegible] §. si [illegible] ad [illegible] men [illegible] adi- cta [illegible] cedit [illegible] patri [illegible] [illegible] & [illegible]

A[illegible] s pater [illegible] nt pater & [illegible] tré- di [illegible] i- pit [illegible] in ca. [illegible] pel- lut [illegible] tú in. [illegible] & [illegible] o-

[illegible] appellatione veniunt à nobis progeniti etiã siue nu- [illegible] l. [illegible] §. [illegible] naturale. ff. de iustitia & iure. & in §. [illegible] natur[illegible] de iure [illegible] [illegible] in Auth. [illegible] complexi, C. de in[illegible] & inu- [illegible] & in Auth. licet C. de naturalibus lib. qui [illegible] canonico quã R[illegible] rigor carum nõ seruatur. Et quia fauor studij hoc adiuuat, qui potest etiá esse in na [illegible] & spurij, & publice vtile est vt ipsi studeant, ne vi- [illegible] sequentur, vt in c. vndecunque, & in c. nasci [illegible] od tam [illegible] tiam intelligi, vt dixi supra in pri- ma ampliatione.

Tertio amplia non solum in patre & filio in potestate sed etiam in [illegible] pat[illegible], quia vterque filius & pater est, & natur[illegible] possunt, vt in §. [illegible] natura- lia, Instit. de iure natur[illegible], & d[illegible] filio studenti, valet, siue sit in potestate, siue emancipatus: vt tenet An- gelus & Ias. in dic. l. j. ff. [illegible] to matrim. ergo cum dona tio valeat, cessio etiam illi facta valebit.

Quarto amplia habere locum in auo, nam patris appel. latione auus continetur, vt in l. iuxta, ff. de verb. signi[illegible] ca- maxime in fauorabilibus, vt hic secundum Bar. in l. libe- r[illegible] nu. 21. ff. de verborum signific. & hoc est fauora bil[illegible] [illegible] nepotum, ergo valebit.

Quinto amplia [illegible] habere locum in auia, cum idem si [illegible] m, & a[illegible] no[illegible] ne auia continetur, vt in le. j. de ve[illegible] tenet [illegible] Ne[illegible] ius, col. j. ff. de ne gotijs gestis, Bart. in l. 2. in §. [illegible] dend[illegible] m, ff. ad Tert[illegible] ianu, Alex. in consil. [illegible] Philippus Decius nota biliter in consil. [illegible]

Sexto amplia [illegible] etiam in matre, vt filio [illegible] ti cedere pot[illegible] cum sit eadem ratio in matre quæ in pa- tre, & [illegible] loquens in matre, eadem in patre proce d[illegible] t, vt in [illegible] vend. & in l. si pater. C. de cura [illegible] furio. [illegible] patris, nomine venit soror, vt in l. tres fratres, [illegible] & patris nomine mater, de quo vide B[illegible] verbo, minus in l. quisquis, nu. 2. C. ad [illegible] Ang. [illegible] §. interdum, nu. [illegible] In- [illegible] de hæred. quæ ab intesta. deferun. [illegible] Bru. in tracta ti Statut[illegible] in 5. articulo principa[illegible] 13. nu. [illegible] Ias. in l[illegible] ff. de iur[illegible]

Sept[illegible] procedere [illegible] hanc econtrario, [illegible] cedere filio scholastico debitú. Ra- tio est [illegible] bonum est argumentum, à correlatiuis, vt in l. fi. C. [illegible] & quod est statutum in vno e[illegible] [illegible] in alio locum habet, vt in l. j. & 2. de [illegible] 11.

Octa[illegible] habere locum in monacho, nam Alb. & Côuen[illegible] cedere debitum religioso si est scho la[illegible] Conuentus vel Monasterij, & tunc pater dici- t[illegible] cedere [illegible] nam monachus in iure nostro æquipara- tur [illegible] ita tenet Bar. in l[illegible] ff. de vulg. & pup. & li cet [illegible] in [illegible] in nu. 4. de priuilegijs. dicat æ- [illegible] quod debeat æqui- p[illegible] prout fauorabilius fuerit mona te- rio [illegible] tenet Bal. in l. j. nu. 42. C. qui admitt. [illegible] sequ[illegible] in l. j. nu. 42. ff. de vulgari & pupilla. [illegible] l. cum [illegible] §. j. nu. 1[illegible] ff. [illegible] per. Ludo- [illegible] Roman. [illegible] l. is qui [illegible] in §. neque [illegible] nu. 11. ff. de acquirenda hæred. facit quod notat Cardinalis Pari. [illegible] in præf[illegible] nu[illegible] ro. 206. in fine de probationibus.

[illegible] non pro[illegible] de [illegible] patre [illegible] patri num vulg[illegible] non cedit [illegible] studenti quem de sacro fonte leuauit, quia verbum hoc pater, intelligitur, de n[illegible] li, non autem de spirituali, v[illegible] in l. patre furioso, ff. [illegible] Do[illegible] Rob. de co[illegible] Guliel. Bened. in reper. capi tu[illegible] in [illegible] & vxorem no[illegible] Adelasi[illegible] nu. 761.

Se[illegible] patre adoptiuo. fi[illegible] adoptiui nõ sũt sui [illegible] computantur, vt in §. eum aũr. & in §. alij. & seq. Institu. de hæred. quæ ab intestato defer[illegible]

tur. & in l. ad- p[illegible]uũ, vbi Doc. ff. [illegible] voc[illegible] lo, & [illegible] loq[illegible] ẽtia in patr[illegible]bus & f[illegible]ijs nõ exte[illegible] [illegible]

Tertio fallit in vitrico, id est, in n[illegible] noverca: tum [illegible] nec vnus est pate[illegible] alt[illegible] m[illegible], & qu[illegible] lo[illegible] c R[illegible] pa[illegible] me veni[illegible] pe[illegible] ext[illegible] par[illegible] nom[illegible] mine n[illegible] comprehendunt[illegible]

Quart[illegible] f[illegible] in patre l[illegible]en[illegible]iæ, s. præceptore, quia non pos[illegible] [illegible]pu[illegible], l[illegible]et pater & fi[illegible]ius [illegible] vocen[illegible], vt in l. j. C. [illegible] exc[illegible] [illegible] li. 10. quia hæc re[illegible] [illegible]ligitur [illegible] patre natura[illegible], tu[illegible] c[illegible] uia est [illegible] do mini s[illegible] patern[illegible]rum: vt in l. in l[illegible] ff. de l[illegible]b. & posthu[illegible] l. fi. C. de [illegible]mp[illegible]ber[illegible]m & al[illegible]js substitut[illegible]. Mar[illegible]s An[illegible]io [illegible] Baueti[illegible] in §. pater, [illegible] mero. [illegible]. & 13. Instit. de testam.

Quinto limita in patre non habere locum qui v[illegible]t filio suo priuilegi[illegible], non tamen studenti: cum hæc regula loquatur in sch[illegible]: ergo f[illegible] in alio. argumen. tex. in l. cum prætor, ff. de iu[illegible]

REGVLA LXXXV[illegible]

CEssio regulariter in potentiorem facta est nulla, vt in rub. ff. de alienatione iu[illegible] mut. causa fact. & per totum C. ne liceat pote[illegible]or. & c[illegible] ionem puniti[illegible], pœna contenta ibi, s. pœna arbitraria, & iactura causæ, vt in dictis iuribus, Et [illegible]ide circa hanc regula Marc. de M[illegible]n. in lib. 10. obseruationum, obse[illegible]uati[illegible] 98. & Soci. [illegible] regula 48. Lud. Gozadi[illegible] m in [illegible]n. [illegible] 26. de iure Regio in l. 13. c[illegible]m seq. [illegible]it. 7. par. 3.

Amplia primo habere locum hanc regulam tã in [illegible] re quàm in reo. ita tenet Albert. & al[illegible]j in l. j. C. ne l[illegible]ceat potentioribus, Decius in c. [illegible] u. 2. de offi[illegible]io delegati. [illegible] in d. [illegible] n[illegible] j. [illegible] pr[illegible] lo. in l. pen. in fi. ff. de alien. iudi[illegible] & in rub. C. de his qui potentio. n[illegible]mi. & pro [illegible] D[illegible]ct. contra glo. est glo. in l. non solum, in verbo, [illegible] ff. de alienatione iudic[illegible]j.

Amplia secund[illegible] procedere post s[illegible]ntiã durante appe[illegible] [illegible]one vel exequutione, cũ ibi ce[illegible]tu generali[illegible] prohibeatur: quia integer debet e[illegible]e status appellatio[illegible], [illegible] l. j. ff. [illegible]hil nouari appel. penden. ita tenet Alber. in l. j. nu. 4. C. ne liceat potentioribus licet contrarium teneat L[illegible]douicus Gomezi. in [illegible] ad regulas Ca[illegible]laria, in re[illegible]la de subrogandis coll[illegible]tigantibus. q. j. in v[illegible] c. & [illegible] æ dicta sunt. vbi allegat dictum Abbat[illegible] post Specul. in [illegible] 2. nu. 4. de alienatione i[illegible]di[illegible]j, quæ o[illegible] Abbatis m[illegible] facit pro opinione Albert[illegible] quàm ip[illegible]

Ampli[illegible] te[illegible]tio procedere tam an[illegible] [illegible]tem conte[illegible]m, quam post: vt [illegible] l. ex hoc edi[illegible]o, in §. [illegible] ra t[illegible] & [illegible] gl. ff. de alien. iudi[illegible] mut. causa ita concl[illegible]dit Pau[illegible]s Parisi[illegible], vbi hoc notabiliter declarat in cap. aduersario, num. 5. & 6. de exceptio.

Amplia quarto procedere qua[illegible] oc[illegible] ue [illegible] est in clericum, nam tunc dici[illegible]ur [illegible] est glo. in c. fi. de alienati[illegible]ne iudici[illegible] tu[illegible] ibi Collectarius. nu. j. Sed [illegible] c[illegible]ndum Doct. ibi præ[illegible]puè A[illegible] re[illegible] bat Ludo. Gomezius in [illegible] a[illegible] n[illegible] is c[illegible] tigan. q. j. in vers. dicitur eti[illegible] t c[illegible]mmuniter reprobari Iac[illegible] in d. l. j. [illegible] n. 1[illegible] quæ glo. pote[illegible] A[illegible]. & Iac[illegible]bi[illegible] & Gomezium [illegible]s, vt [illegible]n habentibus iuri[illegible] o[illegible] tunc d[illegible]r potentior, [illegible]s t[illegible] Inoc. [illegible] m. 5. & vide Xuarez [illegible] in pri[illegible]o.

An[illegible]l[illegible] t procedere in mino[illegible] n[illegible] m [illegible] o tell [illegible] em minori [illegible] r[illegible]mm[illegible]i. R[illegible], q[illegible]ia n[illegible] t m[illegible] o[illegible]ienar[illegible] m in [illegible]bil m[illegible] e [illegible] is de r[illegible] m t[illegible] t. C. de præ[illegible]s minori[illegible]. vt c[illegible] [illegible] ff. de autor. tut. & ibi Bar[illegible] m ampliat [illegible] m [illegible] t Iacob. de sancto Georg. per si p[illegible]ad[illegible]tam [illegible] in [illegible] C. ne liceat potentio. nu. 1[illegible]. Facit vltra eum, [illegible]m

min[illegible]
d[illegible]
loc[illegible] ta, co[illegible]
Bo[illegible] le[illegible] ne[illegible]

An[illegible] nan[illegible] sio fa[illegible] tutor [illegible] notab[illegible] e, n[illegible] de na. [illegible] p[illegible] pr[illegible] ion. m[illegible] C[illegible] curatores [illegible]. & [illegible] habere perhibe[illegible] re[illegible] minorum. in §. [illegible] 6. quam [illegible]monem [illegible] notab[illegible] M[illegible]na[illegible]. Socin. [illegible] 24[illegible]. & 24. v[illegible]j.

L[illegible] primo n[illegible]n habere l[illegible]cum quand[illegible] f[illegible]ueret qu[illegible]bet, vt in l. nam & si [illegible]ligatu[illegible] d [illegible]m[illegible] petere vel [illegible] edicto l[illegible] non en[illegible] de [illegible]n. i[illegible]

Se[illegible] [illegible]uando [illegible] fset rem [illegible]lie[illegible]m vt in l. ex [illegible]oced[illegible]o. in fi. [illegible] seq. ff. de al[illegible]nat. [illegible]

Terti[illegible] limit[illegible] an[illegible] in[illegible] al[illegible] it, v[illegible] ex h[illegible]ed[illegible], §. [illegible] re. ff. de al[illegible] ni[illegible]j. R[illegible] alienatio est necessaria, & non [illegible] h[illegible] & [illegible] p[illegible]

[illegible] a[illegible] it [illegible] and[illegible] res alienaperiret sine culpa, vt [illegible] l. non [illegible] m [illegible] lie[illegible] t. [illegible]

[illegible] a[illegible] e[illegible] l[illegible]am non possit [illegible] per [illegible] n[illegible] i[illegible] potentiori[illegible]m cedere. ita [illegible] net [illegible] de re[illegible]ript[illegible] co[illegible]. 19. & 2[illegible]. vers. idem ce[illegible] id m[illegible] t[illegible] a[illegible] c[illegible] et rem alien[illegible] m[illegible] turari æqui[illegible] tem [illegible] meam [illegible]er habere, n[illegible]n p[illegible]um p[illegible]r [illegible] v[illegible]l pot[illegible] am ad[illegible]ersar[illegible] [illegible]tinentis d[illegible]r[illegible]m, [illegible] in[illegible] m[illegible] n. ita tenet n[illegible]c. in c. [illegible] m[illegible] nu. [illegible] de r[illegible] spoliat. facit tex. in mi[illegible] n[illegible] er. [illegible] ita notab[illegible]l. tenet Ale[illegible]. in con[illegible] n[illegible] e [illegible] c[illegible] o[illegible] am. nu. 13. de Si[illegible]ni. & 2[illegible] po[illegible] fa[illegible]us in fine Barth[illegible]lomę. de [illegible] næ. [illegible] d. Burgu[illegible] d [illegible] titu. [illegible]d[illegible] s[illegible] es[illegible] Rub[illegible] §. v. [illegible] 2. num. [illegible] Hipp[illegible]yt[illegible] de Ma[illegible] in g[illegible]l. 1[illegible] Ia[illegible]æus d[illegible] A[illegible] en[illegible] Ne[illegible] pol. [illegible] j. R[illegible] 3[illegible] L[illegible] tan[illegible]m hoc est verum & pro[illegible] vt etiam i[illegible]e qui [illegible]mo[illegible] rem furatus est [illegible] in foro scientiæ, id tenet Arc[illegible]diaco. in c. non sanc. n[illegible] 4. & 4[illegible] quam opini[illegible]em [illegible]nte[illegible] um te[illegible] Innoc. vbi [illegible] p[illegible] [illegible] us [illegible] 6. a[illegible] 5[illegible] nu. 19. A[illegible] [illegible] A[illegible] C[illegible] de [illegible] R[illegible] tio §. 65. nu. [illegible]

[illegible] rem [illegible]ua[illegible] me petere vol[illegible] [illegible], n[illegible] fi[illegible] ci[illegible] nõ in[illegible] r[illegible]t præ[illegible] vt [illegible] §. [illegible] de alien. iudicij.

Se[illegible] [illegible] rd[illegible] io fuit inutilis, vt in l. pu[illegible]at[illegible] §. [illegible]uæus, ff. de bonorũ possessio. con[illegible] b[illegible] l. c[illegible]inuus. in §. et in quis ff. de verbo. o[illegible] ten[illegible] l. [illegible] tertio, i[illegible] § et m[illegible] a[illegible] fi. ff. de h[illegible] rotan[illegible] q[illegible] Ial. in l. cum dubitaba[illegible] [illegible] c[illegible] et[illegible] tcu.

[illegible] in [illegible] qu[illegible] alien[illegible] us paratus, est se def[illegible] re[illegible] et, vt [illegible] ia etiam in §. q[illegible]id erg[illegible] a[illegible] & ita ten[illegible] spe[illegible] tit. de [illegible] one in [illegible]

N[illegible] tal[illegible] fi[illegible] fieret bona fi[illegible], & m[illegible] in aduersarium, tunc en[illegible] [illegible] per[illegible]ia. C. de procurat[illegible] t[illegible] [illegible] ionis [illegible] §. j. n[illegible] n[illegible] la[illegible] lan[illegible]o Georg. in lege p[illegible]a, [illegible] ce[illegible] po[illegible] Abb. in c. ex parte. nu. 4. de alien[illegible] u[illegible] de[illegible]at quando dicatur cessio bona fide fieri.

De[illegible]

[illegible] fed [illegible] udi [illegible] au [illegible] th.

REGVLA LXXXIX.

Charitativum [illegible] potest [illegible] expe[illegible] pro [illegible] hanc [illegible] [illegible] [illegible] chatus fuerint [illegible] er. & [illegible] hat ex- [illegible] r id est, de bon [illegible] m Patrie [illegible] m Card[illegible] [illegible] ro [illegible] ca. [illegible] & in §. [illegible] verbo, [illegible] de [illegible] lib. 6. Hanc etiam regulam ponit Nicol. Boer. in decisione 134. [illegible] 6.

[illegible] mò quando [illegible] prælato [illegible] non sufficeret pro [illegible] expensis & immineret necessitas pro eis [illegible] uendis: [illegible] poterit episcopus petere charitatiuum [illegible] in capitulo cum Apostolus. [illegible] ita [illegible] Challenzin [illegible] und. in titulo [illegible] rubric. 1. §. 4. folio, 5. [illegible] num. 56.

Secundò limita quando esset consuetudo quod pro sumptibus [illegible] expensis [illegible] facienda per omnes sub [illegible] tenet [illegible] Anton. de Butr. Ancha. [illegible] & Panor. in d. [illegible] præte [illegible] Calder. in consil. 3. in [illegible] text. [illegible] inquest [illegible] vbi dicit [illegible] in verbo, consuetudo quod ratione consuetudinis potest aliquid peti. Facit text. in [illegible] vbi text. dicit [illegible] monaste [illegible] debent exhibere episcopis conducta [illegible] & ibi [illegible] dicit quod consuetu[illegible] annuas [illegible] tiones & omnes Doct. [illegible] quod [illegible] ne. illa [illegible] et [illegible] legum interpres: vt in [illegible] um [illegible] quam limitationem sequitur Nicol. Boer. in d. [illegible] nu. 7. Remigius de Gonny in tract. de charitati. subsidio. q. 6. pa. [illegible] abus [illegible] tius.

REGVLA XC.

Charitatiuvm [illegible] non potest vltra taxam, nec valet consuet[illegible] taxatum charitati[illegible] in Extrauagan[illegible] in §. præmissis quoque. de qua extrauag. [illegible] mentio [illegible] Boer. in decis. 134. nu. 10. Remigius de Gonny [illegible] de Charitat. subsidio. q. 16. [illegible] lam Matth[illegible] de Afflictis in decis[illegible] Neapoli. deci. [illegible] hom. Grammati. in decisi. 8.

Hanc regulam ponit Bartholomæus de [illegible] in [illegible] Charitat. subsidio. q. 62. Facit [illegible] in verbo, vel cons[illegible] vbi [illegible] & impro[illegible] bare talem consuetudinem [illegible] verbo, c[illegible] udinis. in [illegible] Hostien. maior [illegible] & obedien.

[illegible] memoria [illegible] inueterata [illegible] in [illegible] tale [illegible] hanc [illegible] consue[illegible] veram in cap. [illegible] [illegible] in [illegible] Rubu[illegible] [illegible] & [illegible] eundem Anton. in c. quanto. notab. 4.

[illegible] nisi [illegible] Gratus in consi. 6. n [illegible] vol. 1. Franc. [illegible] repetitione l. C[illegible] us. in 3. parte, num. 10. [illegible] in §. fin. [illegible] & [illegible] semper [illegible] plu- [illegible] m nadem q od [illegible] memoria non [illegible] m. [illegible] & aqu[illegible] u. [illegible] cuius initij me- [illegible] um annorum: quā [illegible] eruitu. vrbanorū [illegible] in [illegible] de commu. q. 13. [illegible] in verbo præscri- [illegible] tu. Burgen. in tit. [illegible] Rub. [illegible] 26. col. 1. [illegible] 8. nu. 1. [illegible] contra [illegible] & forte [illegible] supradictas autoritates in [illegible] tiam. nu. 2 [illegible] script.

[illegible] nisi [illegible] generali[illegible] pre- [illegible] seu reciperent [illegible] subsidium à [illegible] taxam dictæ extrauagantis, quod intelligo [illegible] generali vniuersalis ecclesiæ, per text. in [illegible] 10c. dist. quam Papa fecit & [illegible] erat: vt per [illegible] 4. nu. 8. & [illegible] 6. ita etiam tenet Bar- [illegible] de [illegible] 2. Remigi. de Gonny in allega [illegible] de charitatiuo [illegible] q. 16. in fi. & in q. 18. in fine.

REGVLA XCI.

Charitatiuvm subsidium non possunt petere in [illegible] pi. Hãc regulam originaliter tenuit ex- [illegible] Abb. [illegible] in ca. cum Apostolus. de censib. per tex. [illegible] cum Apostolus. in §. prohibemus. in fine. in [illegible] decani nullas exactiones siue ta- [illegible] exercere præsumant. reprobata glo. in [illegible] Hanc opinionem tenet etiam Archi- [illegible] ionem. 16. q. 1. num. 1. Host. in d. §. [illegible] cum Apostolus. num. 6. Belenci nus in [illegible] tract. de charitati. subsidio. q. 4. Hanc opi- [illegible] communem Nico. Boer. in deci. 133. [illegible] communem Chassanæus in [illegible] und. in tit. [illegible] Rub. 1. §. 4. fol. [illegible] num. 6. eandem opinionem tenet Io. Mauritius in [illegible] pag. 16. C. quo [illegible] mulieres mune- [illegible] lib. 10. quæ [illegible] pinio approbatur hodie de [illegible] parti. 1.

[illegible] in casu vbi laicus domino suo subuenire ten[illegible] undum Collectarium in capitulo, conque [illegible] ord na. que [illegible] Remi- [illegible] in tra[illegible] de charitatiuo subsidio. quæst. [illegible] 1.

[illegible] nisi in hoc sit priuilegiatus, vel habeat con[illegible] tenet in d. ca. cum Apostolus. & ibi Henri[illegible] 5. & Al[illegible] numero 6. Boerius in dicta [illegible] c. 2. Ioan. Mauritius in dicta repetitio ne [illegible].

[illegible] essent superiores & capita alicu- ius [illegible] vt Priores generales [illegible] tenet id [illegible] de [illegible] quem sequitur [illegible] Boerius in d [illegible] decisione [illegible] magnas expensas in promotio- ne [illegible] exigere cha- ritatiuum [illegible] tota regione, si non potest lue- re de bo[illegible] latera.

Quarto fallit in ecclesijs patronatis: nam debent subuenire dominis suis & si possunt petere charitatiuum subsidium. ita tenet Inno. in ca. cum & plantare. de priui- [illegible] num. 2. [illegible] interueniente epis[illegible] pi có- [illegible] etiam sequitur Ant. de But. ibi nu. 19. & ibi ét Ancha. num. 12.

REGVLA

REGVLA XCII.

CITARI debet quis [illegible] interesse, & sic [illegible] ex actu pot [illegible] ad validitatem [illegible] & pro ordine [illegible] sa [illegible] s non [illegible] probat [illegible] ff.de [illegible] le [illegible] q [illegible] e ff.de [illegible] n [illegible] ex. in l. [illegible] do. C. [illegible] in [illegible] t. in [illegible] de [illegible] an. Rom [illegible] 6. [illegible] constitution [illegible] senten. ex [illegible] Clemen. [illegible] e. de [illegible] Clemen. [illegible] iu [illegible] in c. porr [illegible] de [illegible] s. & [illegible] gl [illegible] Marie. de con [illegible] & [illegible] de [illegible] & pri [illegible] c. quo [illegible] m co [illegible] quam. & in c. Deus omnipot [illegible] s. 2. q. 1. & [illegible] litigare contra aliquem, ante om [illegible] debet cit [illegible] ad uersarium, alias processus non [illegible] ta de iure naturali, & est species defensionis: & [illegible] mo do potest omitti, etiam per pri [illegible] em, vt est [illegible] Cle. Pastoralis. in §. cæterum. de re iud [illegible] B [illegible] fratrem. in fin. C. [illegible] s. A [illegible] 5. vol. 2. nu. 2. [illegible] am legit [illegible] l. 1. C. [illegible] bellus principi datus. & in le. [illegible] m. in 2. notab. ff. de pactis. pro quo facit quod d [illegible] in Regula 43.

Circa hãc regulam vide [illegible] in decisione 6. Fran. Nicontium in repet. c. q [illegible] niam contra. in verbo, [illegible] itationes. nu. 49. Pau [illegible] in consil. 1. nu. 32. vo [illegible] 1. & mel [illegible] us quàm alibi Sebastia. Vantium in tra. de nullitate sententiæ, in R [illegible] 1 [illegible] de n [illegible] tationis. per totam.

Hanc regulam cum 11. limitationibus [illegible] Socin. in regu. 20. in posterioribus. H [illegible] etiam [illegible] vna amplia [illegible] one & 9 [illegible] 10. cum al [illegible] ff. de re iud [illegible] cum alijs limitationibus in [illegible] g. 77. Hanc regu [illegible] ampliatio. & 60. limitat [illegible] o. pon [illegible] Hippol. [illegible] d. le. de vnoquoque. n [illegible] 8. vsq; ad n [illegible] 123. Hanc e [illegible] m re [illegible] 7. limitation. ponit Catellianus Cotta in Memora [illegible] ris, in verbo, citatio. Hanc etiam regulam cum 47. ampliatio. & 35. limitatio. ponit Maria Soci. in tra [illegible] de [illegible] ne. arti. 7. per to [illegible] m.

Quam regulam [illegible] n sen [illegible] tiam habere locũ p [illegible] Bernard. de Luco in regula 6 [illegible] r tex. in d. c. no [illegible] q [illegible] am. & in d. c. Deus omnipotẽs. & in d. ca. [illegible] fessio. & proprie. quam limitat secundum e [illegible] ibi [illegible] mod [illegible] in l. nec qu [illegible] q [illegible] m. [illegible] §. [illegible] de [illegible] n. & l [illegible] hã [illegible] m regulam [illegible] 9. modis [illegible] ne. Niconitius in repeti. ca. [illegible] oniam contra. in g [illegible] in verbo [illegible] nu. 54. vs [illegible] ad n [illegible] Landemmer [illegible] 115. mo [illegible] is Ant. [illegible] icel [illegible] arum cõcordantia 52. n [illegible] 4. vs [illegible] e ad [illegible] & i [illegible] itione [illegible] m v [illegible] n e. 2. de te [illegible] Ponit [illegible] cum 6 [illegible] limitati [illegible] us R [illegible] a, in singu. 36 [illegible] reg [illegible] 4 [illegible]

REGVLA XCIII.

CITA [illegible] o regulariter [illegible] in arbitrio iu [illegible] icis citare [illegible] bet [illegible] men in a [illegible] vt [illegible] p [illegible] t tex [illegible] b [illegible] a voce. de dolo & [illegible]

Limita [illegible] mo non [illegible] debe [illegible] tare [illegible] erto ten [illegible] ni [illegible] ro [illegible] rere n [illegible] præt [illegible] Ab [illegible] as & [illegible] oct. d [illegible] A [illegible] qui [illegible] modo & quando [illegible] m & A [illegible] x. & I [illegible] e [illegible] eu [illegible] e. ff. [illegible] voc. n [illegible]

Se [illegible] d [illegible] o [illegible] et cit [illegible] liter, fa cie [illegible] bo [illegible] v [illegible] n personam [illegible] e [illegible] t ost [illegible] mmi [illegible] onem in [illegible] pt [illegible] secu [illegible] dum [illegible] in l. [illegible] os. C. de c [illegible] tione f [illegible] ndor [illegible] al [illegible] l.

[illegible] 14. l. [illegible] s. C. [illegible]

[illegible] §. [illegible]

[illegible] le. [illegible] in d. [illegible]

Q [illegible] cuan [illegible] cit [illegible] om [illegible] & non pe [illegible] o nal [illegible] r, t [illegible] n valer [illegible] c [illegible] citat [illegible] tu [illegible] literis, [illegible] A [illegible] Lvt [illegible] C. [illegible] eann. excep. col. 2. A [illegible] to. in [illegible] nu. [illegible]

Sexto li [illegible] in nu [illegible] tio electo spe [illegible] ner [illegible] n [illegible] st n [illegible] s co [illegible] s: n [illegible] sibi non [illegible] citatio fire [illegible] te [illegible] s. tenet [illegible] l. in d. e. [illegible] Bart per [illegible] m t [illegible] xt [illegible] m in [illegible] e. eum qu [illegible] §. [illegible] f [illegible] & in le. [illegible] ff. de [illegible] Ale [illegible] o. ide [illegible] ex [illegible] ve [illegible] per literas. [illegible] x. in [illegible] pr [illegible] e [illegible] num [illegible] c. de offic. deleg [illegible] ca. c [illegible] m p [illegible]

Septi [illegible] c [illegible] s [illegible] extra prou [illegible] m: cuia non [illegible] m [illegible] Ex [illegible] n verbo, per [illegible] in [illegible] in V [illegible] udon [illegible] per textan A [illegible] §. [illegible] 9. quod etia tenet [illegible] cus in d. c. [illegible]

REGVLA XCIIII.

CITATIO [illegible] utione sent [illegible] æ, [illegible] ex [illegible] enim. C. [illegible] ris & fac [illegible] & [illegible] de [illegible] Pro [illegible] ac regula [illegible] x. [illegible] delende [illegible] e. ff. de [illegible] te [illegible] ex d [illegible] interrogare partem an [illegible] am ponit Bar. licet cum di [illegible] in [illegible] §. [illegible] ff. de re [illegible] dic. idem [illegible] & Ext [illegible] agan. ad reprim [illegible] n dum [illegible] executionem. qui sint rebel [illegible] s. in v [illegible] b [illegible] bus seu [illegible] orum. [illegible] Alexand. in [illegible] §. in vendi t [illegible] m [illegible] me. 9. & [illegible] Vincen. de [illegible] cr [illegible] la. numer.

Prima [illegible] s re [illegible] æ [illegible] po [illegible] rit prop [illegible] pot [illegible] m pr [illegible] ratione po [illegible] lesio. & fru [illegible] non c [illegible] m [illegible] di. & fi [illegible] al [illegible] s [illegible] us de l [illegible] in pract [illegible] in [illegible] & Doct [illegible] de [illegible] & Ma [illegible] c A [illegible] ct. in consil. Nea [illegible]

A [illegible] c exe [illegible] no [illegible] in acti [illegible] ne perso nal [illegible] eade [illegible] le [illegible] m C [illegible] in l. ab exe [illegible] q [illegible] e [illegible] se qu [illegible] n [illegible] §. in [illegible] o [illegible] e. & [illegible] A [illegible] ex. vbi d [illegible] ver [illegible] e. & [illegible] l. nu m. [illegible] §. [illegible] ve [illegible] ione. & in a [illegible] e [illegible] lec [illegible] c n [illegible] C [illegible] bar [illegible] in l. 1. [illegible]

S [illegible] n [illegible] c [illegible] m e [illegible] d [illegible] e [illegible] vel [illegible] n [illegible] ad [illegible] ct [illegible] in [illegible] vno [illegible] le. [illegible] n d. §. n vẽ [illegible] e [illegible] etm v tra la [illegible] em v [illegible]

Al[illegible]

Alexandrum sequitur ibi Vincẽ. de Hercula.numero 35.

Amplia tertiò, etiam si iudex qui eam protulit exequeretur, cùm exceptiones possint allegari in exequutione: quod fieri non posset si pars non citaretur, secundũ Alex. in d.§.in venditione Card.in Clem.sicut q.2.de appellat. Philip.Franc.in c.ex ratione.num.83. de appellatio. Philip.Dec.in consi.97. nu.2.

Amplia quartò, etiam si exequutio fieret cõtra eundẽ condemnatum, & sic in omni exequutione tutius est ꝙ fiat citatio, secundum Soci.in tract.de dilationibus. Arti. 7.q.19.Alex.& Ias.in d.§. in venditione.

Amplia quintò, etiam post desertionem appellationis scilicet, si pars intra tempus non fuit prosequuta appellationem, & sic remansit deserta, secundum Bartol.in l.1.in fin.ff.nihil nouari appellat.penden. quem sequitur Deci. in d.consi.97.num.2. Matthæus de Afflictis in constitu. Neapol.lib.2.rub.17.nume.20.Alex.in d.§. in venditione.numero 32.

Limita primò nisi constaret notoriè nullam absenti competere defensionem, vt est gl.in c.ad nostram.el 3.& ibi Doctor.de iureiur.& in c.cùm sit. de appellatio.Facit tex.in l.si cùm seruum.in §. si quis seruum. vt si præsens esset.& in §.iusta.ibi, non est necesse vocare.ff. de fideicõmissa.libert.in l.recusare.in prin.ff.ad Trebell. in ca.cùm olim.secundum vnam lecturam gl. de re iudi.Inno. in c. tua.de cohabita.cleri.& muli.quem sequitur Matthæ. de Affl.in constitu.Neapol.in d.rub.17.nu.21.Nicol.Bellõ in consi.70.nu.16.Paulus Parisi. in consi.1. num.33. vol. 1. Vincen. de Hercula.in d.§.in venditione.nume.36.& Ioan.de Aima Vaionensis in procemio cõcordantiarum, fol.;9.col.1.

Limita secundò quando præcessisset cognitio super exequutione, & non restaret nisi exequutio facti: tunc.n. non est necessaria citatio: vnde tunc iudex potest committere ad petitionem partis nuntio vt exequatur, nulla facta partis citatione: & tunc exequutor poterit manu militari exequi sententiam, per text. in l.qui restituere.ff.de rei vendi.ita elanganter tenet Matthæ.de Affl. in d.rubr. 17.nu.17.Bart.in d.§.in vendi.num.2.

Tertiò fallit quando prius citatio aduersario esset facta exequutio de parte, tunc si in alia parte fiat non requiritur citatio, secundum Philip.Dec.in c.ex ratione.num. 72.de appellat.

Limita quartò non procedere de iure regio: nam absq; citatione sententia mandatur exequutioni. vt in l.5.titul. 8.lib.3.Ordin.vbi ponitur tempus x.dierum, intra quem terminum debet reus comparere coram iudice ad opponendam exequutionem.& hanc practicam communiter seruari tenet Roderi.Xuarez in repetit.l. post rem iudicatam.in duodecima limitatione: fol.138.col.3.nume.2.& decem dies enumerantur à die factæ oppositionis, vt in l. 9.in legibus de Madrid.quæ lex transumptiuè habetur in l.64.in legibus Tauri.

REGVLA XCV.

CITARI quis non potest vt personaliter compareat: quoniam liberum esse videtur citato comparere per se vel per procuratorem. vt in ca. querelam.de procur.& in l.t.ff.eud.titu.& not.in c.1.de iudi.lib.6.& in l.fi.C.de procu.circa quam reg.vide Bern.de Luco in pract. c.113. Matth.de Affl.in constit.Neap.lib.1.rub.96.nume.14.& 30.Pau.Paris.vbi limitat 3.modis, in consi.120. numer.t. Hanc regulam amplia 4.modis, & limita 8.modis, vt per Maria.Socinum in tractatu.de citatio.articulo 20.nume. 25. vsque ad numerum 39.

b.

REGVLA XCVI.

CITATIO ad hoc vt valeat requiritur requisitio partis.Hanc regulam ponit Abb.in c. t.nu.4. de iud.& in num.33.Alex.in l.si finita.§.Iulianus.ff. de dam. infecto. facit text.in l.ad peremptorium.ff. de iud.& in ca.licet.de accusationib.& in l.fi.C.de bonis autoritate iudi. possidẽdis.& in l.properandum.§. & si quidem. in verb.requirẽte parte.C.de iudi.gl.in l.sancimus.in verb. per contumaciam.C.ad Trebellianum.melior text.de iure in c.proposuisti.in verb.ad petitionem cuiusdam aduersarij.de foro competen.& ibi Abb.Fel.in d.c.1.num.1.de iudi.Dec.in 1.lectu.num.25.& in 2.lectura, nume.14.& ibi Franc.de Aretio num.10.Sebasti.Vantius in tract. de Nullitatibus sententiarum, in Rub.12.de nullitate ex defectu citationis.num.44.pag.256.

Hanc regulam limitat quinque modis Frãciscus de Ripa in d.c.1.num.20. de iudicijs.

REGVLA XCVII.

CITATIO ad hoc vt valeat requiritur autoritas iudicis & commissio.Hanc regulam probat tex.in l.neminem.C.de exhibendis reis.& in §.si verò quidam iurant. in Auth.de exhibendis reis.colla.5.tex.in c.ex parte.de rescriptis.Hanc regulam vltra Abb.ponit Feli.vbi ponit rationẽ eius, in c.1.nu.1.de iudi.& ibi Dec.in 2.lectura, nu. 92.Aret.in nu.41.vbi dicit ꝙ opin.Barto.ita qui tenet in d.l.neminem.communiter a Doctor.approbatur. Hanc etiam reg.ponit Francisc.Niconitius in repet.c.quoniam contra.in glo.in verb.citationes.num.5.eandem opinionem tenet etiam Ias.in §. quadrupli.numer.12. Instit.de act.Chassa.in consuetud.Burg.in tit.{des iustices}Rubr. 1.§.6.fol. 66.colla.3.nu.6t.Sebastianus Vantius in tract. de nullitatibus sententiarum, rub.12, de nullitate ex defectu citationis.num.32.pag.253.Pau.Paris.in ca.quoniam contra.num.43.de probationibus.Matth.de Affl.in constit.Neapol.lib. t. rub.90.nu.2.

Hanc regulam cum tribus ampliationibus, & duabus limitationibus ponit Franciscus de Ripa in d.ca.t. nu.85. de iudicijs.

Amplio hanc regulam vltra eum vt procedat siue causa sit ciuilis siue criminalis: in ciuilibus probat tex.in d.c. proposuisti de foro competenti. & in ca.ex parte el 2, de rescriptis cum alijs iuribus suprà adductis & in criminali probat tex.in c.t, de iudic. secundum communem intellectum. facit quod notat Bal.in d.l.neminem. nume.4. facit etiam tex.in l.absentem.ff.de pœnis.

Limita primò vltra Ripam, vt nõ procedat in citatione de nouo reiterãda propter nullitatem primæ: quia vbi prima citatio sit facta autoritate iudicis, licet nulliter ex aliqua causa poterit per nuntium alia de nouo fieri sine alia autoritate.ita tenet Roma.in le. qui per salutem.ff.de iureiur.per text.ibi facit.tex. in ca.ex literis.de offi.deleg. quem sequitur Ias.in d.l.qui per salutem. num.4.

Secundo limita quando aliqua causæ cognitio requiritur in citatione: aliàs secus: vnde simplex citatio ad comparendum potest fieri per nuntium absque alia speciali commissione iudicis.ita tenet Philippus Dec.in d.c.1. de iudicijs.in 2.lect.num.95. vbi dicit ꝙ ita Florentiæ practicatur & ibi Aretin.nu.41, Bal.in le.si quando.num.12. C.de testib.Philip.Francus in c. cùm parati.nume.14.de appellatio.Ias.in §.quadrupli.nu.35.Insti.de actio.quod notab.declarat Sebastianus Vantius, vbi tenet hanc opinionem, in tract.de nullitatibus sententiarum, Rubr.12. de nullitate ex defectu citationis.num.38.pag.254.

REGVLA XCVIII.

CLERICI non habentes curam animarum, sed beneficia simplicia, non tenentur ire ad Synodum episcopi.Hanc regulam ponit glos.& ibi Card.per eam in 3.notabili.num.2.& Abb.in 1.notab.Felin.num.1.in c.quod super his.de maiori.& obedien. Hanc opinionem sequitur Henric. Bothæus in tracta. de Synodo episcopi.in 2. parte, nume.18.

Limita primò quando episcopus aliquid vellet statuere concernens totum clerum, vel procedere ad reformationem morum.ita Abb. post Ioan. Andr. & Hostien.in d.notab.1.quos sequitur Henri.Bothæus in dict.2.parte numero 17.& 20.

Secundò

Secundò limita quando episcopus in sua Synodo notificaturus & publicaturus est statuta, & ita in Synodo prouinciali seu archiepiscopali, vt in c.fi.ibi, diaconos & clericos.18.dist.& ibi hoc tenet Huguтius & vterque Cardi. pro quo facit, quia tunc etiam laici tenentur venire secundum Archiad.in d.ca.fi.& Abb.in d.1.notab.quos sequitur Henri.Bothæus in d.2.parte,num.33.

REGVLA. XCIX.

CLERICVM percutiens est excommunicatus, & nó nisi à Romano Pontifice debet absolui. Hanc regulã probat tex.in c.si quis suadente.17.q.4.& in c.1.& in ca.non dubium.& in ca.ex tenore.de sentent.excommu.& in c.religioso.eod.tit.lib.6.De iure regio text.in l.3.tit.9.part.1.Hanc regulam ponit Nicol.Plouius in tract.de excommunicatione, in prin.nu.23.vsq; ad finem: vbi eã limitat 14.modis, eandem regulam etiam cum alijs 14.limitat.ponit Ioa.de Ligniano in tract.de censura ecclesiastica.§.6.nume.1.Alias 14.limita.ad hanc regulam ponit tex.in l.3.tit.9.par.1.& 10.limitatio.ponit glo.in d.cap.si quis suadente.in verbo, violentas & 7.limitationes ponit Bernardus Laurentius in tract.in quibus casibus iudex secularis posit imponere manus in personas ecclesiasticas.nu.7.Hanc regul.cum 20.ampliation.in effectu, licet 8.tantùm videantur, & 22.limitatio.ponit Stepha.Aufred. in tracta.de potestate seculari super ecclesiasticas psonas. in 3.reg.per totam.vbi licet tantummodò ponat 12.limitatio.sunt 22.vt suprà dixi in effectu.

Vltra quas ampliationes & limitationes amplio primò hanc regulam, vt non solùm percutiens sit excõmunicatus, verum etiam ipso iure sine aliqua denuntione, vt est tex.in Extrauagan.Martini Quinti, quæ incipit, insuper ad euitanda. vbi probatur ꝙ ad hoc vt quis sit excommunicatus requiritur ꝙ denũtietur.Sed extrauag.illa excipit supradictũ casum nisi fuerit excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum: quia tunc non requiritur denuntiatio.& Extrauagantem illam ponit ad literam Archiepis.Florentinus in tractatu de excommunicatione.nu.16.& in Summa in 3.part.titu.26.c.vlt.vbi ponit etiam approbationem illius extrauagantis: & illam etiam refert Felin.in ca.Rodulphus.nume.39.de rescript. Angel.in Summa,in verbo,excommunicatio.el 8.Philip. Deci.in c.à nobis.num.20.& ibi Paul.Parisi.nume.13.de exceptio.

Amplia secundò habere locum etiã si percussus sit primæ tonsuræ.vt in c.quisquis.17.q.4.in ca.de persona.11. q.1.in c.clericos.11.distin.in ca.cùm non ab homine.ibi, quocunque ordine.de iudicijs.in c.1.de clericis coniuga. lib.6.glos.in Clem.2.in verbo, clericos.de vita & honest. cleri.& in c.2.in verbo,clericos.de præben.& ita expressè tenet Io.Lupus Segouiensis in tract.de censu.ecclesia. q.2.& 5.Tho.Grammaticus in decisione 10.num.1.Matthæ.de Afflict.in constitutio.Neapo.lib.1.Rub.19.nume.21.Ioan.de Imo.in c.ex literis.num.6.de vita & hosta.cleric.Lambertinus in tract.iuris patrona. in 1.part.2. libri,in 2.artic.in 6.q.nu.6.Hanc opinionem tenet etiam Io.Maur.in repe.l.vnicæ,pagin.75.C.quo loco mulieres munera subire soleant.lib.10.eandem opinionem dicit esse communem Albertus Trotius in tract.de vero perfecto clerico,in 1.lib.dubio 2.

Amplia tertiò habere locum in personis quæ regulariter viuunt, licet non faciant professionem: nam isti gaudent priuilegijs clericorum & manus inijcientes in eos violentas incurrunt sententiam excommunicationis. ita Anto.de Butr.quem sequuntur alij Doct.in ca.2.num.6. de foro compet. Quam opinionem dicit esse communẽ Nicol.Boer.in tract.de vita & honesta. Eremitarum.nu. 14. Eandem opinionem tenet Lambertinus in tract.iuris patrona.in 1.par.2.libri.in 7.q.arti.4.num.2.Idem est in mulieribus quæ vt Deo seruiant se recludunt vna domo ad ieiunandum & orandum, quæ tamen habent priuilegium monachorum, ita vt eas percutientes incidant in pœnam huius regulæ, & sub iudice seculari conueniri non possunt. ita probat in c.indemnitatibus.in §.supradicta.de electi.lib.6.ita tenet Ang.in Auth.apud quos oporteat causas dicere monachos.in princ.nu.4.colla.6.Anto. de But.in d.num.6.Cardina.de Turre Crema. in c.qui verè.in vltim.q.16.q.1. Quam opinionem sequitur Nicol. Boer.in tract.de statu & vita Eremitarum.nu.15.licet cõtrarium teneant Domini de Rota in decisione 167. in antiquis, secundum veterem impressionem: & secũdum nouam in titu.de regularibus, in decisio.j. de qua decisione facit mentionem Cæsar Lambertinus in tracta. iuris patronatus in 1, parte 2.libri, in 7.q.principali, articulo 6. numero 4.

Amplia quartò etiam si clericus sit degradatus, non tamen potest percuti, & percutiens cum incidit in c.si quis suadente.tenet Bald.in c.sedes apostolica. de rescript.nu. 4.& allegat Inno.ibi.Ratio est, quia priuilegium dignitatis durat finita dignitate.glo.est expressa in c. accedens. in gl.1.50.dist.& est glo.expressa quæ hoc probat in c.dictum.in glo.fi.81.dist.Pro quibus glo.est tex.in le.vnius. in §.seruum.ff. de quæstionib. & in c.ostenditur.de consecratio.dist.4.text.notab.in l.fin. in versi.non esset torquendum in memoriam pristinæ dignitatis.ff. de decuri. Facit etiam gl.in c.contingit.el 1.de sent.excommu.& in c.ad abolendam.de hæreti.in verbo, prærogatiua.& hanc opinionem tenet Hippol.in sing. 107. & in l.eiusdem.in prin.nu.7.ff.ad l.Corn.de sica.& in le.etiam si redhibitus. nu.2.ff.de quæst.And. Tiraq.in tracta. de causa cessante. in 2.part.limitatio.15.num.4.

Amplia quintò, etiam si percussus sit coniugatus, dum tamen contraxerit cum virgine semel & non bis, & deferat tonsuram & vestes honestas.vt in c.1. de clericis cõiuga.lib.6. & est l.49.titu.6.par.1.l.13.tit.3.lib.1.Ordi.& est pragmatica 27.in vol.Pragmaticarum, vbi taxatur habitus clericalis.ita tenet Matth.de Afflict.in consti.Neapol.lib.1.Rub.3.nume.21. quod tamen intelligo verum in percutiente ipsum clericum coniugatum, non tamen in persona vxoris eius: ita Io.And.& ibi Dom.in ca.1.de cle.coniu.lib.6.Io.de Imol.in c.2.de fo.compe. Tiraq.in gl.1.post leges connubia.nu.59.

Amplia sextò, etiam si clericus percussus sit mortuus: durat enim priuilegium in cadauere, vt percutiens iniuriosè, incidat in pœnam huius regulæ.ita tenet Feli.in ca. à nobis.el 2.nume.1.de sent.excommu.Alber.Brunus in tract.de augmento. nu.95. Hippo. in l.vnica.nu.53.C.de raptu virg.& in l.fi.nu.56.ff.de quæst. pro qua opiniõe est text.in c.in quod te. de pœniten. & remissio.vbi clericus qui potest tempore interdicti ingredi ecclesiam viuus, potest in ea sepeliri mortuus. facit etiam text. in l.2.ff.de cadaueribus puni.gl.in can.licite.32.q.7.

Amplia septimo, etiam si percutiens sit clericus.vt in c.cum pro causa.& in c.porrò .& in c. monachi.de sentẽ. excommunic.

Amplia octauò, etiam si clericus percussus sit excommunicatus. ita Innoc. in num.3. & communis opinio in c.si verè.num.1. de sententia excom. & est text. pro ista opinione in c.1.& in c.de Monialibus.eod.tit. facit.gl.in c.si quis deinceps.17. q.4. & in can. si quis vestrum.23.q. 5.& in c.2.ne clerici vel monachi. lib.6. Fel.in c.1.de sententia excom.Ratio est, quia priuilegium hoc ordini, nõ clerico conceditur: vt in capi.contingit.el 1.de sententia excommunica.

Amplia nonò in percutiente ingressum religionẽ nouitium, & si nullum ordinem habeat.vt in c.religioso.de sent.excom.lib.6. sunt enim de foro ecclesiæ & personæ ecclesiasticæ: vt in can. duo sunt.12.q.j.ita concludit Anchara.in consi.68.And. Tiraquel.in tract. de vtroque retra.in titu. {de retrait lignagier.} in §.j.in gl.8.num.22.& numero 30.

Decimò

Decimò amplia, etiam si non sit verè clericus sed destinatus clericatui, & sic gerat se pro clerico: vt sunt pueri deseruientes in choro, deferentes habitum & tonsuram: quia percutiens eos est excõmunicatus. ita concludit Archid. in d. c. si quis suadente. nu. 8. Feli. in c. cùm adeò de rescrip. faciunt cumulata per Ias. in l. diuortio. §. interdum. ff. soluto matrimonio. Pala. Ruuios in repet. Rub. de donatio. §. 38.

Amplia vndecimò non solùm si percutiat clericũ, sed consanguineum clerici causa eiusdem clerici. vt in c. sciãt cuncti. de electio. lib. 6. gl. in Clem. 2. in verbo, quomodo libet. de senten. excom. facit etiam text. in ca. quicunq; de sent. excom. lib. 6. tenet Matthæus de Afflictis in tract. de iure protomiseos, in Rub. num. 27. quod intellige solùm in casibus specialibus in illis iuribus: secundum Syluestrum in sua Summa, in verb. excommunicatio. el 9. Caiet. in eod. verb. c. 34. Ias. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. nu. 12. ff. de noui operis nuntiat.

Limita primò non habere locum quando quis insequitur clericum, sed non percussit. vt est gl. in c. felicis. verb. in sequutione. de pœnis. lib. 6. quam sequuntur ibi Io. Andr. & communiter Doct. Inno. Abb. & Doct. in c. nuper de sent. excommu. licet contrarium teneat gl. in c. si quis pulsatus. de pœniten. dist. 1.

Fallit secundò in eo qui capit clericum vt obuietur delicto committendo. tenet Abb. in ca. si verò. el 1. de senté. excommu. idem Abb. & Philip. Deci. num. 36. in ca. cùm non ab homine. de iud. facit glo. notab. in c. 2. de hęreticis vbi probatur ꝙ quilibet tenetur alium corrigere in delicto cõmittendo. & ex hoc patet ꝙ familia potestatis potest capere clericum incedentem de nocte cum armis, sine metu excommunicationis. tenet Abb. in c. vt famę. de sent. excom. in c. 1. nu. 7. de deposito. Bal. in l. si qua per calumniam. C. de episcop. & cleri. Dec. in d. ca. cum non ab homine. num. 40. Montaluus in l. 2. tit. 6. parti. 2, quæ opinio hodie approbatur per l. 15. tit. 3. lib. 1. Ord. & 20. casus in quibus iudex secularis potest imponere manus in ecclesiasticas personas sine metu excommunicationis, ponit Bernard. Lauren. in tract. quibus casibus iudex secularis posit imponere manus in ecclesiasticas ꝑsonas. in 14. volumi. tractatuum.

Limita tertiò quando clericus primę tonsuræ exercẽs officium carnificũ seu macellariorum, aut tabernarij publici, & personaliter tertiò monitus proprijs nominibus expressis à diœcesano non dimiserit illud officium: nam isti tales non gaudent priuilegio clericali, vt est tex. & ibi gloss. in verb. publicè, & in verb. nominatim. in Clem. 1. de vit. & honest. cleri. sed hodie sufficit si in genere moneantur: vt in Extrauagan. Leonis 10. quam refert Boer. vbi eam ad literam ponit, in decisi. 60. num. 36. & ideo si fuerit tertiò monitus & non destiterit à tali officio, si est coniugatus perdit statim priuilegium, & percutiens non incidit in Canonem: & si non est coniugatus, tantummodò perdit priuilegium clericale, scilicet, in rebus suis, vt ibi dicit prædicta Clem. quam declarat Bernar. de Luco in practica, c. 67. Cæsar Lambert. in tract. iuris patron. in 1. par. 2. libri, in artic. 26. 9. q. principali. num. 3. fol. 250. col. 1. & circa hanc regulam vide tex. in l. 4. titul. 9. part. 1. quę ponit casus in quibus percutient clericum posit absolui ab alio quàm à Romano Pontifice.

REGVLA C.

CLERICI & personæ ecclesiasticæ & ecclesię nõ debent subire munera personalia, sed sunt immunes: & sic non tenẽtur soluere collectas, neque aliud tributum. Hęc regula probatur primò de iure diuino, Numerorum c. 3. & c. 8. Probatur etiam & secundò de iure naturali, vt testatur Caius Cæsar in libr. 6. suorum Commentariorũ. Tertiò probatur de iure Canonico, vt in c. non minus. & in c. aduersus. de immunit. ecclesi. & in c. peruenit. 86. dist. & in c. quanquam. de censibus lib. 6. Quartò probatur de iure ciuili, vt est text. in l. placet. C. de sacrosan. eccles. canonizata in ca. generaliter. in §. placet. 16. q. 1. facit etiam text. in auth. item nulla communitas. C. de episc. & cler. Probatur etiam de iure regio, in l. 1. titu. 3. libr. 1. Ordina. & in l. 3. in quaterno Gabellarum. & in l. 51. titu. 6. part. j. Hanc regulam ponit Barto. in l. vnica, numero 32. quo loco mulier munera subire debeat. lib. x. idem Bartol. in cõsil. 180. & in l. j. in §. fi. ff. de munerib. & honori. Panor. & alij in c. non minus. nu. j. & 17. suprà alleg. Ias. in l. placet. in 2. lectura nu. x. C. de sacrosan. eccle. Io. de Plat. in l. fin. C. de exactoribus tributorum. lib. x. Guido Papa, q. 372. Franc. Cur. Iunior in consi. lxj. nume. 2. Matth. de Affl. in c. j. nu. 32. quæ sint regalię. in Vsibus feud. Thom. Grammaticus in decisi. 39. num. 14. & in consi. j. posito post decisiones. nu. 32. & 33. Io. Mauritius in repe. dictæ l. vnicæ. pag. 51. cum sequentibus. C. quo loco mulier munera subire debeat. Io. Bassianus in consue. Aluerniæ. c. 25. art. 8. Petrus Antibolus in tract. de muneribus. §. 4. nu. 26. cũ sequentib. Franc. de Platea in tract. de excommunicatione. §. 36. Chassa. in consue. Burgun. in tit. {Des iustices.} Rubr. j. §. 5. nu. 4. fol. 49. & in §. 4. in d. tit. {Des iustices.} Rub. j. nu. 17. fol. 29. Cardin. in repet. c. perpendimus. nu. 9. de sent. excommu.

Amplia primò, etiam si clericus si vellet sponte soluere dictam collectam: nam nõ posset nec communitas debet recipere. ita tenet Thomas Parpalia, in rep. d. l. placet. ver. & tertium. C. de sacrosan. ecclesi. Ratio, est quia hoc priuilegium est inductum in fauorem totius cleri, prout in dubio præsumitur, & sic illi nõ potest renũtiare: vt in c. si diligenti. cum alijs, de foro com. Facit quod notat Ias. in l. ad egregias. nu. 2. ff. de iureiur. & in l. j. §. post operis. nu. 12. ff. de noui ope. nuntia. pro qua limitatione est tex. in c. exigit. de censib. libr. 6. licet contra eam velit tenere Io. Mauritius in repet. dictæ l. vnicæ, pag. 82.

Amplia secũdò habere locum etiam in colonis, & vxoribus, & filijs clericorum: nam eis non possunt imponi collectæ propter bona quæ habent à clericis vel ecclesijs vt in d. c. generaliter. in §. nouarum. 16. q. j. Bald. in l. j. C. de epis. & cleri. idem Bal. per illum text. in l. bipennes. C. de agrico. & censi. lib. xj. vbi textus dicit quòd domini, non coloni vel censiti pro eorum prędijs tributa soluere tenentur. Circa quam limitationem vide Mauritium in d. repe. l. vnicæ, pag. 46.

Amplia tertiò in emphyteutis vel vasallis ecclesię sed ecclesiarum: nam sunt exempti a muneribus sordidis. tenet Bart. in l. senatoribus. C. de dignitat. lib. 12. vbi expressè dicit ꝙ vasallus ecclesiæ est exẽptus. & non dicit à quibus, sed de necessitate intelligendum est à sordidis. & de emphyteuta idem tenet Bal. in l. quæro. ff. de vsufructu legato. Bart. per illum tex. in l. priuatæ. de excus. muner. C. nu. 2. quem sequitur Thomas Parpalia in repet. le. placet. in prin. quod etiã sequitur Io. Mauri. vbi alleg. alios Docto. in d. repet. pag. 287.

Amplia quarto ĩ oblato qui se & sua obtulit religioni: quia tunc tam persona ipsius oblati quàm eius bona monasterio collata sunt libera & exempta ab omnibus oneribus secularibus, sicut sunt reliqua bona ecclesiastica & personæ ecclesiasticæ, vt in c. 1. & ibi gl. de decimis. tenet Abb. in consi. 53. num. 2. vol. 1.

Amplia quinto in fratribus Hierosolymitanis, quos Rhodianos vulgus nominat: nam ipsi sunt immunes & non tenentur soluere collectas, cùm pro Christianę fidei incolumitate eos passim videamus militantes: nam sunt de ordine clericali, & separati à lege matrimonij & obligati ad horas dicendas, & habent certum & limitatum ordinem viuendi à Pontificibus institutum, vt in Clemen. 1. de religio. domi. non computantur inter personas ecclesiasticas: vt in c. duo sunt genera. & ibi gloss. 1. 12. q. 1. Bar. in l. semper. in §. quibusdam. num. 1. ff. de iure immunita. tenet Io. Mauritius in repe. d. l. vnicæ, pag. 96. in fine,

cum

cum ſequentibus. Quod intelligo in fratribus quoſ aſsiduè pro diuini cultus augmento & ſolute operam dare agnoſcimus, vt per Alex.in l.ne quidam.C.de milita.teſt. Doct.in Clemen.cùm ex eo.de ſenten.excommun.& in Clem.2.de foro comp. Quod hodie eſt derogatum quãtum ad collectas, in omnibus Commentarijs, tam ſancti Ioannis quàm ſancti Iacobi.& alij in l.3.in fin.in quaterno Gabellarum.

Fallit primò niſi aliud habeat conſuetudo: nam ſi conſuetudo eſt quòd clerici conſueuerunt ſoluere collectas pro certis bonis ad eos tranſlatis, valeret conſuetudo. hoc voluit ſentire Barto.in l.ad collationem.C.de auro coronario.lib.10.Alex.in additio.ad Barto.in l. reſcriptum.in §. ſciendum.ff.de muneribus & honor. Bald.in conſil.112. nu.4.vol.2.Specu.in titu.de clericis coniuga. num.5.Rochus de Curte in tract. de conſuetudine. num.511.vbi tenet quòd in conflictu opinionum illa eſt tenenda, quam ſequitur conſuetudo, etiam ſi ſit contra eccleſiam. quod ante eum tenuit Abb.poſt Ioan.Andr.in c. at ſi clerici.de iudicijs. Hanc opinionem ſequitur Remigius de Gonny in tract.de charitatiuo ſubſidio.pagi.238.cu ſequentibus. Paul.Pariſ.conſil.27.num.27.volu.1.& in nume.32.licet contrarium teneat Abb.in c.non minus.num.17.de immunit.eccle.

Limita ſecundò quando aliqua poſſeſsio æſtimata ſeu adſcripta & appretiata & regiſtrata in libro communi ſeu cõmunitatis, deueniat ad clericum ſeu eccleſiam ex quocunque titul. nam tunc tenetur clericus in eccleſia penes quam ex dicta poſſeſsio ad collectas ſoluendas per laicos imponẽdas, ſicut ſui anteceſſores debebant. ita tenet Spe. in titu. de clericis coniuga.num.11. verſic.alij dicunt. Lucas de Penna in l.fi.C.de exact.tribut. lib.10.Guido Papa in deciſi.79. Contra quam fallentiam dicit eſſe communem opinionem Remigius de Gonny in tract.de charitatiuo ſubſidio, pag.246.vbi eã notabiliter examinat vſq; ad pag.253.Sed pro hac limi.eſt text.in l.j.tit.3.lib.1.Ordi.& videtur etiam l.56.titu.6.part. 1.

Fallit tertiò quando ex vetuſta conſuetudine ſeu antiqua præſcriptione debetur domino per vaſallos terrarum ſuarum annis ſingulis quædam præſtatio vocata collecta pro qua ſoluẽda omnia bona immobilia ipſius terræ ſunt taxata & appretiata in certa ſumma præſtãda pro ipſis collectis, ſi poſſeſsiones illorum bonorum ex aliquo titu.inter viuos vel in vltima voluntate transferantur in eccleſias vel clericos, aut aliàs ipſi clerici in eis legitimo iure ſuccedant, pro bonis eiſdem tenentur clerici vel eccleſiæ ad ſoluendam taxationem pro rata illorũ bonorum, prout prædeceſſores laici pro illis bonis anteà perſoluebant. Hanc fallẽtiam in eiſdem proprijs terminis ponit Lucas de Penna in l.fin.in princ.C.de exactoribus tributorum. lib.10.quem ſequitur Remigius de Gonny, vbi beatiſsimè eam examinat, in tract.de charita. ſubſidio. pagi.254. cum ſequentibus.

Fallit quartò quando clerici poſſediſſent de facto & nõ de iure: nam tunc non excuſantur ab illis muneribus: vt ſunt fratres Minores ſi poſsiderent immobilia quæ ſunt eis prohibita. vt in cle.exiui.de verb.ſign.facit tex.in c.recolentes.in fine, de ſtatu monachorum. ita tenet Ancha. in conſi.109.nu.2.quem ſequitur Iaſ.in l.vbi pactum.nu.30.C.de tranſact. Thomas Parpalia in repet.l. placet.C.de ſacroſan.eccl.Io.Mauritius in repet.l.vnicæ, pag.92.C.de mulie.& in quo loco munera ſubire debeant. lib.10.

Limita quintò quando fraudulenter fieret trãſlatio bonorum per laicum in clericum vel eccleſiam, vt tenet Specula.in tit.de clericis coniugatis. num.16. quem ſequitur Tho.Parpalia in repet.d.l.placet.verſi.item limites.Ioan. Mauri.in d.repet.l.vnicæ.C. de mulierib. & in quo loco. pag.78.De iure regio eſt tex. in l.59. tit.5. part.5.

Fallit ſextò quando alienans vel donans ſeu legans tẽpore contractus apponit conditionem quòd eccleſia ſoluat onera ſeu collectas: tunc ſi eccleſia vult acceptare debet cum onere ſuo. ita tenet Ancha.in conſi.217.nu.1. quem ſequitur Feli.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ. num.77.de conſtitut.quam opinionem ſequitur Thom.Parpalia in allegata l.placet.in verſic.ſextam limitationem. pro qua opinione allegat tex.in l.ſi iſta ſtipulatio. in fi.ff. de operis liberto. vbi acceptans contractum debet in totum illud ratificare. quem ſequitur Bellonius in conſil. 40. nu.4.licet Mauritius contra eam teneat in d.l. vni. pag.83.

Fallit ſeptimò quando communitas imponeret collectas pro certis annis ſucceſsiuis, ſi intereà medio tempore tranſeat ad eccleſiam, tenebitur eccleſia ſoluere. tenet Ang.in conſi.206.& in conſ.24.quem ſequitur Fel.in ca. eccleſia ſanctæ Mar.nu.77.de conſti.Thom.Parpa. in d.l. placet. verſi.aliam & ſeptimam limitationem. Nicol.Bellon in d.conſi.40.nu.4.

Fallit octauò quando princeps indicit collectam vaſallis ſuis: nam ſi eccleſia tenet feudum ab eo ſiue mediatè, ſiue immediatè, eccleſia tenetur ad talem collectam ſoluendam. tenet Io.Faber nu.8.in d.l.placet.C. de ſacroſan. eccle. Pro qua opinione facit tex. & ibi Doct. in c.nimis de iureiur.de quo vide Carol.de Graſſalio in ſuo lib. Regalium Franciæ: libr.2.ius 11.Franc.de Platea in tracta.de excom.§.36.num.6.

Fallit nonò quando eſſet ſtatutum quòd omnia prædia alicuius territorij eſſent tributaria, ſcilicet quòd ſoluant annuatim certum quid communitati. tenet Bart. in l.reſcriptum.in §.fi.ff.de muneribus & honor. numer.5. & ibi Alexand.& in eius additionibus.idem Barto.in l.fi. C.de exactor.tributorum.lib.10.Ancha. in c.1.de immunit.eccleſiarum.lib.6.idem tenet Bal.in l.fi.C. ſi ſine cenſu vel reliquis.num.7.& hoc vult dicere glo.in l.munerũ in §.patrimoniorum.in verbo, Pontifex.ff.de muneri.& honori.idem tenet idem Bald.in conſi.280.volum.2.vbi tenet quod opinio Bart. propter publicam vtilitatem & neceſsitatem eſt in vſu: aliàs eſſet damnare totum mundum.& hanc opinionem Barto.ſequuntur alij. Doct.relati per Philip. Dec.in ca. eccleſia ſanctæ Mariæ.nu.214. de cõſtit.quam opi.latiſsimè defendit Ioan. Mauri.in repet.l. vnicæ, pag.57.C.de mulieribus, & in quo loco.libro. 10. Contrariam opinionem tenet Iacobus Butr. in Auth. item nulla communitas.C.de epiſcop.& cleric.quam opinionem contra Bart.dicit eſſe communem Iaſ.in l.placet. ſuprà allegata, in 2.lectura, num.21.Eandem opinionem contra Bart.dicit eſſe communem Feli. vbi latiſsimè eam examinat, in d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.num.76.& eam dicit eſſe falſam Bal.in d.l.placet.& in l. neminem.C.de ſacroſanct.eccleſ.& in dicta Auth.item nulla communitas. & in d.l.fi.C.ſine cenſu vel reliquis.& in d.conſi.280.vbi dicit quòd hæc eſt tutior opinio. Lud.Roma.in l.ſi publicanus.§.1.nume.7.ff. de publi. & vectigal. Abb.num.13.& Ioan.de Imo.num.16.verſic.an autem.in c.fi.de vi.& honeſta.cleric.pro qua opin.contra Bart.eſt tex.in le.2.tit.3. lib.2.Ordi.

Decimò fallit in clericis cõiugatis: vt in ca.1.de clericis cõiug.libr.6.quod tantùm excepit eos in duobus caſibus, de quibus ibi.& ibi gloſ.in verb.cæteris. Hanc opi.tenuit Abb.antiquus in c.ex parte.in prin.de clericis coniugatis. & ibi Panor.not.1.Ang.in Auth.de monachis §. penult. col.1.nu.15.Bal.in ſua Margarita, in verb.clericus. Guido Papa in deci.73. & 284.Bertachi.in tract.de Gabellis, in 7. par.princ.nu.19.Io.Mauritius in repet.l.vnicæ. C.de mulierib.& in quo loco.libr.10. quæ opi. approbatur de iure regio per text.in l.13.titu.3.lib.1.Ord. & l.23. titu.4.libr 4.Ordina.

Fallit vndecimò in clericis negotiatoribus. ita tenet Fede.de Senis in conſi.207.facit tex.in ca.quanquam à contrario ſenſu, de ceuſib.lib.6.& in Cle.fi.eo.tit.& ibi gl.tenet Pan.in conſi.6.vol.1.Bertachinus in tract. de Gabellis, in 6.q.ſeptimæ partis principalis, nu.10.idem in 2.q. tertiæ.

tertiæ partis principalis. Specu. in titu. de immunitate ecclesiarum. num. 3. tex. in l. 2. in quaterno Gabellarum. Ratio est, quia est probibita negotiatio in clericis, cùm distrahat à diuinis: vt in d. c. quanquam. & in c. fi. & ibi Doc. de vita & honestate clericorum. & in summa. 14. q. 4. & c. 188. dist. Porrò dicitur quis negotiari quãdo rem emit & integram lucrando reuendit, non mutata forma: non qui emit vt sibi sit materia operandi cum ea, etiam si in venditione lucretur. vt in c. eijciens. 83. dist. ita firmat Domini. in d. c. quanquàm. Card. in d. Clem. præsenti. in 3. notab. Bertachi. in d. 7. par. nu. 11. Quod tamen intelligo verum quando clericus portat res proprias causa negotiandi: quia talis tenetur soluere Gabellam: non si ex di. causa portaret res ecclesiæ. ita tenet Ancha. Imo. & Pan. in d. c. fi. de vi. & honest. cleri. Bertachi. vbi suprà:

Limita duodecimò ratione belli imminentis. vt in ca. peruenit. de immunita. eccles. in c. non minus. in versi. nisi episcopus. eod. tit. & in l. neminem. C. de sacrosanct. ecclesi. De iure regio est tex. in le. 52. tit. 6. part. 1. facit etiam text. in c. aduersus. eod. tit. de immunitat. ecclesi. Pro quo etiam facit quod habetur 4. libr. Regũ. c. 12. vbi Ioas Rex Israel pro necessitate tulit omne aurum & argentum, & vniuersa vasa quę inuenta sunt in domo Domini. Facit etiam eodẽ libr. 4. c. 18. vbi similiter Ezechias Rex Israel dedit omne aurum & argentum quod repertum fuerat in domo Dñi pro necessitate patriæ, & vt eis subueniretur. Facit pro hoc: nam bona ecclesię & facultates sunt deputatæ vt oppressos & captiuos redimant: vt in ca. sacrorum. & in c. sicut. & in c. aurũ. & in ca. gloria episcopi. 12. q. 2. Hanc opinionem tenet Nicol. Bellon in consi. 1. nu. 1. Ioa. Mauritius in d. le. vnica, pag. 63. Chassa. in consi. 64. num. 2. Curt. Iunior in consi. 61. nume. 14. vbi dicit hanc esse communem opinionem. Soc. & Doctor. in l. si ex toto. ff. de legat. 1. Matthæ. de Afflict. in ca. 1. in §. similiter. de Capitaneo qui curiam vendidit. in vsibus feudorum. Paul. Parisi. in consi. 78. num. 14. & 17. vol. 1. Ioa. Iacobus de Leonardis in consil. 117. nu. 26. inter consilia Alberti Bru. Pro qua limitatione facit tex. in c. in omni timore. & in c. si nulla necessitas. 23. q. 8. tex. expressus de iure Ciuili in l. nullus penitus. C. de cursu publico. lib. 12. vbi probatur, quòd tempore expeditionis nullus cuiuscunque ordinis vel dignitatis, vel sacrosancta ecclesia, vel Domus regia excusationem angariarum seu parangariarum habeat: & sic nõ solùm tenentur contribuere, verùm etiam custodire muros ciuitatis & eam defendere. Sed cõtra supradictam limitationem est tex. expressus in c. reprehensibile. 23. q. 8. vbi dicit text. quòd clerici non tenentur ad custodiam ciuitatis, etiam contra piratas maris quia cùm sint milites CHRISTI debẽt CHRISTO in diuinis seruire. in quo est distinguẽdum, aut quęritur vtrum clerici debeant ire ad belligerandum, ita vt velint alios impugnare: & dico quòd non, etiam si ageretur pro recuperatione terræ sanctæ: cùm clericalis ordo reddat eos inhabiles ad pugnandum, etiam cõtra Sarracenos. ita probatur in c. ex multa. in §. finali, de voto. aut quęritur vtrum teneantur ad custodiam ciuitatis seu oppidi vbi morantur. vt in casu nostrę limitationis, & tunc si maxima necessitas non subest excusantur: quia nõ debent auocari ab officijs diuinis, vt in d. c. reprehensibile. facit etiã tex. in c. Cyprianus. 21. q. 3. aut imminet magna necessitas, ita vt sine eis non possit commodè ciuitas ab oppressione & inuasione custodiri, & tunc eos puto teneri: vt in d. ca. peruenit. & in d. l. nullus. quę debet intelligi propter necessitatem instantem, ne alijs iuribus contradicat. Pro quo facit tex. in c. pe nul. de homicid.

Hanc opinionem tenet Abb. in d. c. peruenit. & in ca. si cut. & in num. fi. de iureiur. Ang. de Clauasio in Summa, in verbo, immunitas. §. 34. Iasan l. si ex toto. nume. 15. ff. de legat. 1. Carolus Ruinus in consi. 219. volum. 1. nume. 12. & Mauritius in repet. l. vnicæ, pag. 55. C. de mulierib. & in quo loco. lib. 10. Pro quo facit, nam quilibet tenetur defendere patriam suam, prętertim cùm ex ipsius defensione protegantur orphani & viduæ & miserabiles personæ, pro quibus episcopi & clerici debent summoperè laborare: vt in c. 1. 87. dist. facit etiam tex. in cap. 1. & fina. de postulan.

Fallit decimotertiò quandocunque princeps imponit collectam pro redemptione sua: nam omnes etiam ecclesiastici debent contribuere: quia ecclesia est mater captiuorum: vt in præcedente limitatione dixi. & ita notabiliter concludit Nicolaus Boerius in decision. cxxvj. numero 9.

Fallit decimoquartò in tributis seu collectis præteritis: nam si possessor non soluit tributum seu collectam, potest pro prętento anno exigi ab ecclesia, vt tenet Bart. in l. incola. ia 2. nume. 5. ff. ad municip. Iason in d. l. placet. in 2. lectura. nume. 21. & ibi Thomas Parpalia in versicu. aliam limitationem. Anto. de But. Panor. & Io. de Imo. in d. c. fi. de vita & honest. cleric. facit text. in l. Imperatores. ff. de publica.

Fallit decimoquintò quoties ecclesia transiret iteratò ad priuatum. ita tenet Dynus, quem sequitur ibi Bart. nu. 3. in l. Paulus. ff. de acquir. hęred. vbi ponit regulam, quòd licet statim ex quo res est apud ecclesiam sit priuiligiata, statim ex quo recidit ab ecclesia desinit esse priuilegiata: quem sequitur Thom. Parpalia in d. l. placet. in versi. nonam limitationem.

Fallit decimosextò in oneribus in quibus est pietas, vel publica vertatur vtilitas: vt in vijs & itineribus instruendis. vt in l. ad instructiones. C. de sacrosanc. ecclesijs. & in l. ad portus. C. de operibus publi. & in l. absit. C. de priuilegijs domus Augustæ. lib. 11. & in l. fi. C. de quibus muneribus nemini liceat se excusare. lib. 10. glos. in c. nõ minus. in verbo, releuandas. de immu. ecclesi. De iure regio tex. in l. 54. titu. 6. par. 1. & l. a 2. titu. 32. part. 3. & in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ord. Hac limitationem ponit Lucas de Pẽna in l. fi. in fi. C. de exact. tribut. lib. 10. Fran. de Ripa in lib. 2. responsorum, cap. 20. num. 5. & 6. Hãc etiam opinionem tenẽt Barto. & Doctor. in d. le. ad instructiones. C. de sacrosan. eccles. de quo latissime & notabiliter per Aegidium de Bellamera in consi. 45. incipiẽte, Cõsulis Ciuitatis Aluiniæ. Guido Papa in q. 78. Contrarium tamen consuluit Abb. in consi. 3. in 1. volum. pro qua opinione est glos. in d. l. ad instructiones. & ideò pro concordia est distinguendum: aut mœnia fiunt seu reparantur ad ornatum ciuitatis, & tunc procedit opinio illa quòd ecclesia non tenetur: aut vero propter necessitatem belli, & tunc secus: ita videtur sentire Cinus & Bald. in d. l. ad instructiones. vbi dicunt quòd tũc sunt compellẽdi clerici per episcopum: allegant c. 1. de immunit. ecclesi. lib. 6. & ita notab. concludit Carol. de Grassalis in suo Regal. Franciæ, lib. 2. ius 6. pagi. 255. in versi. cogi.

Fallit decimoseptimò in collecta imposita pro liberãda ciuitate à peste: quia talis collecta propter communẽ clericorum & laicorum vtilitatem videtur esse imposita, quia pietatem respicit: nam nulla est maior pietas quàm pauperes & debiles infirmosq; tueri & patriam subleuare: vt in ca. fortitudo. & in c. non inferenda. 22. q. 3. Ratio est, quia ibi concurrit pietas & communis vtilitas: ita cõcludit Panor. in d. consi. 3. vol. 1. nu. 1. quem sequitur Ripa in d. 2. lib. responsorum. c. 20. num. 8.

Limita decimooctauò non habere locum in fratribus tertij ordinis sancti Francisci: nam isti non excusantur à collectis. ita notabiliter tenet Petrus de Anchar. in c. 1. de immunit. eccles. libr. 6. vbi tenet q̄ isti non sunt personæ ecclesiasticę, & ideò nõ sunt exempti à datijs seu collectis: quia isti licet dicantur fratres, vt in Clem. cùm ex eo. de sent. excom. tamen non sunt propriè atq; strictè religiosi, sed fratres de pœnitentia: neq; propriè dicuntur habere regulam, sed potius quendam modũ viuendi, vt est gloss.

glo.notabilis in Clem.1. de religio.domi.& in d. Clemẽ. cùm ex eo. Bart.tamen in l.semper.in §.quibusdam.ff.de iure immunit. dicit se vidisse consilia plurimorum Doctorum Iuris Canonici & Ciuilis, asserentium quòd isti à talibus exactionibus sunt exempti: nam sunt Deo deuoti: vt in cap.duo sunt genera.12.q.1. Pro qua opinione est tex.in c.1.de immunita.eccles.lib 6.dum dicit, personis ecclesiasticis. nam non potest negari ꝙ prædicti non sunt personæ ecclesiasticæ licet nõ sint clerici. quam opinionem Bart.vltra alios Docto. sequitur Franc. de Platea in tract.de excommunicatione.§.36.nume.3.& Abb.in c.vnico,num.6.de obligatis ad ratiocinia. Est tamen verum quòd Barto.notab.in d.§.quibusdam.in fine,in versicu.puto tamen.dicit,quòd quandocunque apparet prędictos assumpsisse habitum seu ordinem in fraudem munerum, ꝙ eis nõ prodesset: & sic procedit nostra limitatio, quem sequitur Corneus in consi.220.num.10.vol.3. idẽ Corne.in consi.205.nu.1.cum sequentib.volu.1. Pro qua opinione est tex.& ibi glo.in l.cura.in §. qui obnoxius.ff. de muneri.& honorib.& in Extrauagant.Ioan.22.quę incipit: Sancta Romana & vniuersalis ecclesia. sub tit. de religio.domi.& hanc opinionem tenet Nicol. Boer.in tractatu de vita & statu Eremitarum.num.15.pro qua opinione est tex.in l.19.tit.4.lib.4.Ordi. ex quo confirmatur notab.le dictum Federici de Senis consil.97.num.4.in fi. Nam cùm verum sit ꝙ quandocunque aliquis laicus cõmisit aliquod delictum, si formata est contra eum inquisitio & sequuta condemnatio efficiturq; clericus vel religiosus, per talem mutationem fori non excusatur à potestate secularis iudicis quin possit eum punire. ita notab. tenet Barto.in l. cùm quędam puella.ff.de iurisdict.omn. iudic.& in l.1.ff.de pœnis. Abb.& Canonistæ in c.vnico, de obligatis ad ratiocin.num.4.pro qua opinione est tex. in l.si quis decurio.C. de falsis. quod tamen intelligo, facta prius degradatione à iudice ecclesiastico, secundum Doct.vbi suprà, quòd indubitanter procedere dicit Ias.in d.l.cùm quædam puella.num.10. Quod tamen verum intelligo nisi ille qui commisit delictum antequàm id commiserit sciliçet votum clericale vel intrandi religionem; quia tunc non punitur per iudicem secularem, quasi votũ trahatur retro. hoc tenet notab. Bald.in le.1. in fine. C.an seruus ex suo facto post manumissionem teneatur. quę vltra multos Doctores antiquos sequitur Iacobinus in d. l.cùm quædam puella.& in l.si quis postea. num.10.ff.de iudi. Thomas Ferrauus in cautela 23. Gerar.de Petra sancta in singul.51. Ioan.de Neuizanis in Sylua nuptia.lib.j. nu.6a. Chassanę.in consue.Burg.in tit.{des iustices.} Rubr.1.§.5.fol.51.num.67. maxime quia in hoc casu statur iuramento suo, an votum emiserit ante commissum delictum, sicut stari debet iuramento in his quę depẽdẽt à voluntate & cõscientia nostra: vt est gl.notab. quam ibi sequitur Ias.num.100.in §.sed istæ quidem. Institu.de act. & in c.significasti.el 2.de homic.sed Feder.de Senis, vt suprà dixi tenet hoc esse verum nisi talis delinquens efficeretur de fratribus tertij ordinis: nam si assumpsit habitũ tertij ordinis, nõ obstãtibus supradictis, puniri poterit à seculari iudice. quam opinionem Federici de Senis in cõsil.97.nu.4.in fine, sequuntur Doct. Canonistæ præcipuè Cardina.in repet.ca.perpendimus.nu.8. de sententia excomm. Iason in dict. l.cum quædam puella.nu.13. Hipp. in sing.534.

Regula CI.

Clerici propter fornicationem aut concubinatum deponendi nõ sunt. Hãc regul.probat text.& ibi gl.in c.Maximianus.81.dist.& in c.lator.2.q.7.in verb.in corporali.est similis glo, secundum Corse.in sing.incipienti: Fornicatio. vbi ponit hanc regul.in ca.presbyter.82.dist. pro quibus gl.est tex.in d.c.presbyter. Hanc etiam regul. ponit Ioa.de Imo.& ibi Doct.in c.vt clericorum mores. de vita & honest.cleric. Hanc regulam ponit etiam, vbi dicit cum ea esse communem opinionem post Doct.ibi, Feli.nume.8.in ca.at si clerici, de iud.eãdem opinionem, vbi dicit eam esse communem, & allegat plures Doct. ponit Bernard.de Luco in practica, ca.72. circa quam regulam vide notabiliter Cæsarem Lambertinum in tractatu iuris patronat.in 1.parte.2. libri, in art.20.9.q.principali, numer.14. Bemondum, vbi hanc dicit esse communem opinionem, in tracta.de publicis concubinarijs.pag.251. num.10.cum alijs.

Hanc regulam ponit, vbi eam limitat tribus modis Ioannes de Selua in tractat. de beneficio, in 3.parte, quæst. 3.numer.16.

Vltra quas limitationes limita primò non habere locũ si clericus fornicatus fuerit cum Moniali, vt est glo.in c. virginib.& in c.si episcopus. & in ca.si quis rapuerit.& in c.si qua monacharum.27.q.1. & ita per illas gl.tenet Bernard.de Luco in practica, ca.75. Paul. Grillan. in tract.de pœnis omnifariam coitus.q.1. nu.17

Limita secundò non procedere in virgine & in nupta propter stuprum & adulterium. vt in cap.si quis cleri.81. dist.& in c.lator.2.q.7.& ibi gloss.1. quam ibi sequuntur Archidiac.& Doct.& hanc esse communem opinionem tenet Bernard.de Luco in practica criminali, c.99. vbi latissimè eam examinat. eam etiam dicit communem opinionem Paul.Grillan.in tract.de pœnis omnifariam coitus.q.7.nu.2.

Limita tertiò si cum soluta & virgine de facto contraxerit matrimonium. vt in c.fraternitatis.34.dist.& in c.si quis amodò.81.dist.

Limita quartò quando fornicatio est notoria & scandalosa, & continuata: quæ digna est depositione, vt in ca. quàm sit.de excessibus prælat.in c.ex parte.de testib.glo. 1.in d.c.presbyter.72.dist. Facit etiam tex.in cap.fi.& ibi Doct.de cohabitatione cleric. & mulie. & ita expressè tenet Mart.Nauarrus in cap.consideret.num. 121. de pœnit.distin.5.

Limita quintò quandocunque clericus commisit incestum, scilicet cum consanguinea: quia tunc deponitur: arg.tex.in c.tuæ.de pœnis.glo.in d.ca. Maximianus.& in d.c.lator. quas sequitur Io.de Imo.in d.ca.vt clericorũ.de vita & honesta.clericor. Abb.& cæteri scribentes in c. at si clerici.in §.de adulterijs.de iudic.& ibi gloss. Ratio est, quia grauior est crimine adulterij: vt in c.adulterij malũ, 32.q.7. sed pro adulterio imponitur suspensio: vt in ca.significauit.de adult.& etiam deponitur, vt suprà dixi in 2. limit. ergo pro isto qui est maior à fortiori debet deponi, ita concludit Paul.Grillandus in tract. de pœnis omnifariam coitus.in 3.q.nu.3.& in 10.q.nu.4.

Limita sextò in nouerca, socru, nuru, priuigna: vt in c. qualiter.& in cap.hoc quoque.35.q.3.in c.1.in §.inquisita.de consang.& affinit. ita tenet Paul.Grillan.in d.trac. q.2.numero 2.

Limita septimò quandocunque clericus contra naturam fornicaretur: vt in c.vt clericorum. de vita & honesta.cleric.& ita probat text.in c.clerici.de exces. præl.& à cœtu fidelium omnino debet expelli: vt in d.c. clerici ita tenet Paul.Grillan.in d.tract. de pœnis omnifariam coitus.q.8.num.3.

Regula CII.

Clericus in causa ciuili potest reconueniri coram iudice seculari. Hanc regulam probat gl.in c.1.in verbo, super suis.de mutuis petitio.& in c.at si clerici.in verbo, non tener.de iudic.& in c.multi. in verbo, seculari.2. q.1.& in summa, 11.q.1.& in l.cùm Papinianus.C.de senten.& interlo.omn.iudi.de iure Regio concordat tex. in l.57.tit.6.part.1. Circa quam regulam vide Philip.Dec.in c.at si clerici.nume.25.de iudicis. Hanc opinionem dicit esse communem Iacob.de sancto Georg.in l.2. in §.sed si agat.num.4.ff.de iudic.& in l. qui non cogitur.nume.1. eodem titulo.

Hanc regulam posuit Maria.Soci. in c.t.de mutuis petitio.num.24.vbi in numer.28.cum sequent.eam limitat decem modis.

REGVLA CIII.

CLERICVS non succedit in feudum. Hanc regulam probat text.in ca.1.in §. qui clericus.si de feudo fuerit controuers. in vsibus feud. vbi dicit text. q eo ipso quòd quis est clericus,vel votum religionis assiciat, priuatus sit feudo.Facit etiam tex. in cap.1.de milite vasallo qui arma bellica deposuit. vbi miles assumens habitum religionis priuatur feudo.Facit etiam text.in ca.t.an mutus vel surdus.vbi probatur q vasallus effectus clericus feudum retinere non potest.Facit etiam text.in c.t.de feudo fœminæ.vbi ille qui efficitur clericus vel conuersus, aut aliquo modo habitum religionis assumit, in feudum paternum non succedit:& si illud habeat,perdit ipsum.De iure Regio est text.in l.6.titu.26.part.4.Hanc regulam per multas alias rationes posuit Prep.in c.1.in §. & quia vidimus. col.3.qui feudum dare pos.Barba.in Rub.de feudis. nu. t. cum sequentib.Alex.in consi.10.vol.5.nu. t.Abb.& Canonist.in ca. in præsentia.de probationib.vbi notabiliter Paul.Parisi.num.192.Chassaneus in consuet.Burgund.in titu.{des fiedz.}Rub.3.§.5.fol.114.colu.3. nume. t.cum sequent.Francis.Curtius iunior in tracta. feudorum.in 3. part.in 10.q.num.13. vbi vsque ad numerum 19.notabiliter examinat quęstionem hanc pro vtraq; parte:& finaliter cócludit cum hac opinione,allegans ibi quamplures alios Doct.idem tenétes.eandem opinionem tenet Matthæ.de Afflict.in c.t.in §.præterà si vasallus.in glo.3.nu. 72.quæ fuit prima causa beneficij amittendi.& in c.1.nu. 9.de milite vasallo qui arma bellica deposuit.& in c.j.nu. 32. an mutus vel alias imperfectus. in vsibus feud. idem Matth.de Afflict.in constitut.Neapol.lib.3.Rub.3.num. 5.Iason in consi.117.volumi.4.numer.t.& in consi.113. nume.2.volum.t.Anton.Capitius in decis. Neapolit.decis.31.num.2.

Limita primò vt procedat in feudo vero & proprio, pro quo debetur seruitium personale: secus autem in eo in quo debetur seruitiũ reale. ita colligitur ex dictis Abb. in d.c.in præsentia.col. pen. de probationi.& ibi Feli. nu. 46.Paul.Parisi.ibi nu.193.Hanc opinionem tenet Carol. Ruin.in consi.42.nu.9.volu.1.

Limita secundò quando clericus non esset in sacris cóstitutus,sed esset primæ tonsuræ.ita Bal.quem sequuntur alij Doct.in d.c.qui clericus. si de feudo fuerit controuersia.Prępo.Alexandrinus in d.§.& quia vidimus.Calde.in consil.2.in tit.de feudis.Curt.Senior in consi.62. in 2.col. versi.sextò me mouet.Albertus Bru.in consi. 16.nu.t.& in consi.38.nu.10.Matthæ.de Afflict.in d.c.qui clericus. nu.17.si de feudo fuerit controuersia.

Limita tertiò quando pater vel alij agnati facerent aliquem in fraudem effici clericum,ad hoc vt in feudo succedere non possit. ita expressè tenet Iacob. de Belloviso in c.t.de feudo fœminæ.in 1.q.per illum tex. vbi dicit ita sæpe vidisse in regno Siciliæ:quem sequitur Francis.Curtius iunior in tract.feud.in d.q.x. num.25.

Limita quartò non procedere in fœmina quę intrasset monasteriũ: quia in casu in quo feudũ transiret in fœminas,transiret etiam ad Moniales.ita concludit Fel. in d.ca. in pręsentia.nu.47.post alios Doct.Alex.in d.consi.x.nu. 6.in 5.vol.quos sequitur Frác.Curt.in di.tract.feu.vbi notabiliter hoc ponit in d.q.x. nu.26.

Contra quam limitationem tenet Chassa. licet sub dubio ibi relinquat cogitandum,in consuet.Burg. titu.{des fiedz}Rubr.3.§.5.fol.115.col.2.nu.15.

Limita quintò in Monacho qui ex dispẽsatione Papæ factus est comes: quia succedit i feudo aperto postquàm est Comes.ita notabiliter tenet Bald.in consil. 275.num. 7.volu.2.quem sequitur Curtius iunior in dict.tract.licet corruptè eum alleget,in d.q.10.numero.28.Circa quam vide Chassanæum vbi suprà, numero 16.

Limita sextò non procedere in istis cruciferis qui militant contra infideles, vt sunt Commendatarij sancti Ioannis.ita Bald.licet sub dubio,in consi.170. num.2.volu. 2.quem sequitur Prępo. in c.1.de milite valallo qui arma bellica deposuit.in vsibus feudorum.nu.3.in fine.licet de Bal.nullam mentionem faciat. & ibi hoc tenet idem Bal. Contrariam tamen tenet Andr.Barb. in Rubr. de feudis. nu.3.& in tract.de pręstantijs Cardinalium. in 1.par.q.5. nu.7.quam opinionem dicit de rigore iuris veriorem esse Albert.Brun.in consi.17.Catellia.Cotta in memoralibus iuris,in verbo,clericus.in fine.Chassanæus in cósuet. Burgund.in d.fol.115.col.3.num.18. Curtius iunior in d. tract.feud.in d.10.q.nu.29.est tamen notandum q Bald. in d.cons.non se bene firmat in hac opinione.

Limita septimò non procedere in feudo franco & libero:quia in eo succedit clericus & etiam monasterium.ita notabiliter tenet Bal.in ca.inter dilectos.nu.5.& 6.de fide instru.& in Auth.nisi rogati.C.ad Trebell.nu.15.vbi allegat tex.in d.c.inter dilectos.idem Bald.in l.si plures.nu.7. C.de condit.inser.quàm opinionem sequitur Alex. in di. consi.x.nu.15.vol.5.Feli. in c.in præsentia. nu.45.de probatio.Barba.in d.Rub.de feudis.nu.2.

Limita octauò nisi clericus de nouo inuestiatur à domino sciente ipsum clericum:quia possit feudum retinere.ita concludit Aluarotus in c.1. in §.1. de benef.fœminę.Aret.in d.c.in pręsentia.num.84. de probatio.Francis. Cur.in d.tract.feudorũ.in d.q.10.nu.30.Alex. in d. consi. 10.nu.17.Matthæ,de Afflict.in c.t.in §. ex hoc illud.nu. 8.de benefic.feudi.& in c. qui clericus. num.8.si de feudo fuerit controuersia. Quod tamen intelligo verum quando post monachatum de nouo datur per dominum directum illo monacho sciente: si autem eueniret monacho per legatum vel alia de causa,puta successionis vel similis tunc distinguendum est quale sit feudum, & quod seruitium præstare tenetur: vt declarat Aret.in d.nu.84.quem sequitur ibi Paul.Paris.nu.193.in fine.

Limita nonò vbi esset consuetudo in contrariũ in aliquo loco:quia cósuetudo specialis derogaret generali cósuetudini feudorum: quia generi per speciem derogatur: vt in c.Robertus.cum simil.de feudi cognitione. ita concludit Bal.in consi.170.nu.2. vol.2.

Limita decimò non procedere in feudo acquisito pro se & suis successoribus quibuscunq;:per ea quę notat Bal. in l.t.nu.37.q.34.ff.de rer. diuis.vbi dicit q quando fuerũt opposita dicta verba, transit feudũ ad extraneos,imò ẽt ad legatarios,quem sequitur Ias.in le.quædã.in §.nihil interest.nu.3.ff.de edẽdo.Albertus Brun.in cós. 16.nu.8. Alex.in l.si patroni.in col.pen.ff.ad Trebel.& in l.Gallus in §.etiam.ff.de lib.& posth.idem tenet Bal. in c.inter dilectos.de fide instrum.& in c.quæ in ecclesiarum. nume. 39.de constitutio.Feli.in c.in pręsentia.nu.48. de probat. Contrarium tamen tenet Barba.in rubrica, de feudis.numero.5. quam opinionem sequitur Chassanæ.sub dubio vbi suprà,numero.17.& Curtius Iuni.in dicto. tractatu, quæst.10.nume.31.vbi remittunt se ad Feli.in d.c.in præsentia.num.48.

Limita vndecimò in Canonicis regularibus: prout cócludit Curtius Senior in consi.61. & 62.

Limita duodecimò nõ habere locum in Cardinalibus. ita concludit Ias.per plura fundamenta in consi. 117.nu. 2.volum.4. quam opinionem tenet etiam Matthæus de Afflic.in c. t.nu. 10.de mil.vasal.qui arma bel.deposuit.in vsibus feud.vbi dicit idem esse in Archiepiscopis & episcopis, cùm sint personæ illustres, & possunt seruire per substitutum:vt in c.1.de re iudi.lib.6. quod notat Bald.in l.nullus.C.de decurio.lib.10.Hanc opinionem tenet Barba.in d.rub.de feudis.nu.2.in medio:& in tract.de præstãtijs Cardinalium in 1.par.q.5.Præpos.in ca.1. & quia.nu. 47.qui feudum dare possunt.

Limita tertiodecimò, non habere locũ in fratribus tertij ordinis sancti Francisci. ita cõsuluit Roma. per ea quæ diximus in Regul. 100, in consi. 377. nu. 4. quem sequitur Barba. in c. ex parte. nu. 11. de feudis. Curt. in d. tract. feudorum, in 2. par. q. 20. Ant. Capitius Neapolitanus in decisio. 10. num. 3. & 17. Præpo. Alexandrinus in c. 1. in §. & quia. nu. 53. qui feudum dare possunt. in Vsib. feud.

REGVLA CIIII.

COGNITIO de suspectis tutoribus potest delegari. Hanc regulam ponit text. in l. cognitio. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictio, & in le. 1. in §. damus. ff. de suspectis tuto.

Hanc regulam amplia tripliciter, & limita vno modo, vt per Fran. Purpuratum in d. l. cognitio. per totam.

REGVLA CV.

COHAERES tenetur de euictione cohæredi cui res euicta obuenit ex diuisiõe facta ab ipsis cohæredibus. Hanc regulam probat tex. in l. si fratres. C. cõmunia vtriusque iudi. Probatur de iure Regio in l. 9. tit. 15. par. 6. Ratio huius regulæ est; quia diuisio quæ fit à partibus vicẽ obtinet permutationis: vt in l. communi diuidundo. in §. si debitor. ff. commu. diuid.

Hanc regulam amplia vno modo, & limita tribus modis, vt per Francis. de Ripa in le. qui Romæ. in §. duo fratres. nu. 97. ff. de verbor. obligat.

REGVLA CVI.

COLLATERALES succedunt in feudum vsq; ad septimum gradum. Hanc regulam probat tex. in ca. 1. in §. quia vidimus. qui feudum dare possunt. in vsib. feudorũ. Et ibi Andræ. de Isernia. Bal. in Auth. defuncto. col. 1. C. ad Tertul. Curti. Iunior in tract. feudorũ, in 3. parte, q. 17. nu. 48. Matth. de Afflict. in c. 1. in §. hoc quoq;. nu. 41. de successio. feudi. Hierony. Gratus in cons. 9. nu. 46. vol. 1. Quam regulãm latissimè examinat Martinus Laudensis in consil. 119. nu. 8. & inter consilia Alberti. Bruni.

Limita primò vt non procedat in successionibus regni: quia tũc admittũtur illi qui essent vltra millesimum gradũ. ita singulariter dixit Bal. in c. 1. de feudo Marchiæ, in vsib. feudorum. in pen. col. quem ibi sequitur Aluar. & Matth. de Affl. in d. §. hoc quoq;. nu. 40. Curt. iunior in d. tract. feud. in d. q. 17. nu. 49.

Limita secundò non procedere in feudo iurisdictionis, & castrorum, & terrarum: nam in ipsis succedunt collaterales vltra septimum gradum: quia feudũ iurisdictionis videtur concedi vnicuiq; in solidum. Hanc limitationem ponit Franc. Aret. in cons. 164. num. 2. in fi. maximè in feudo Marchiæ & Ducatus, Comitum & Baronum; nam in istis succedunt etiam vsq; ad centesimum gradũ, ita notabiliter concludit Bal. in c. 1. in §. capitale. versi. itẽ apponitur. de feudo Marchiæ. Hierony. Gratus in cõsil. 9. num. 46. vol. 1. Dec. in consi. 85. num. 3. Curt. iunior in d. q. 17. nu. 49.

REGVLA CVII.

COMES sub dominio Regis in dubio præsumitur habere Comitatum iure proprio; non autem tanquã feudalem. Hanc regulam ponunt Host. & Io. Andræ. in c. fi. de iudicijs. & in c. nimis. & ibi Ant. de But. de iureiur. Cardi. Alex. in preludijs feudorum nu. 56. Alex. in consil. 15. in princ. volu. 1.

Hanc regulam ponit Andr. Alcia. in tracta. præsumpt. in 2. regula, præsumptio, 3. num. 2. vbi eam limitat quinque modis.

REGVLA CVIII.

COMMISSIO facta iudici q̃ debeat iudicare secundũ consilium alterius, valet. Hanc regulam ponit Abb. & Io. de Imo. in c. si pro debilitate. de offi. delega. Bar. in l. 1. in §. si plures. nu. 18. ff. de exercito. actione. Bald. in Auth. ad hæc. in prin. C. de iudi. & in le. nec quicquam. in §. vbi decretum. nu. 5. col. 3. versi. item quilibet ordinarius. ff. de offi. procons. & lega. Ioan. de Imola in l. illa institutio. nu. 14. in medio. ff. de heredibus instituend.

Hanc regulam limita tribus modis, secundum Philip. Dec. in c. si pro debilitate. numer. 66. de offic. deleg. vsque ad numerum 74.

REGVLA CIX.

CONCESSIO vel obligatio nõ petit mortua persona cui aliquid cõpetit, vel fuit concessum, aut relictũ, vel promissum: sed ius competens transit ad hæredes. Quam regulam probat text. in l. si pactum. ff. de probat. in l. 1. C. vt actiones & ab hæredibus & contra hæredes. & in l. veteris. C. de contrahenda vel committenda stipulat. Circa quam regulam vide Alex. in l. si quis filium. in §. 1. ff. de acquir. hæred. Philip. Deci. & Doct. in l. heredem. ff. de reg. iur. Ias. in §. actiones. nu. 1. cum alijs. Insti. de actionib. Hanc regulam ponit Albertus Brunus in tract. de interitu & peremptione: in 11. cõclusi. nu. 57. vbi eam ampliat 8. modis vsque ad nu. 65. & à nu. 65. vsq; ad nu. 82. limitat eam 18. modis, in 17. vol. Tractatuum.

REGVLA CX.

CONDICTIO ob causam cõpetit ex capite causæ nõ sequutę in contractibus innominatis. Hanc regulam probat tex. in l. si pecuniam. ff. de condict. causa data.

Limita primò si causa non est sequuta propter casum fortuitum cõtingentem in persona aduersarij. vt in d. l. si pecuniam. ibi, condictio temporis, &c. secus est in contractu nominato, per l. qui operas. ff. locati. & in l. itẽ si vno. in §. item cùm quidã. ff. eodem tit. secundũ Paul. de Cast. in d. l. si pecuniam. & hoc procedit si casus fortuitus imminet de præsenti, & sic non cessabit: aliàs secus: vt patet in d. l. si pecuniam. dum dicit, de condictione ob causam ex capite pœnitentiæ, &c.

Limita secundò, nisi esset actum à principio q̃ nõ possit repeti datum ex capite causę non sequutæ, sed tãtum ex capite pœnitẽtiæ, vt probatur ex his quæ notat Raphael Cuma. in l. si alienã. in §. Marcellus. in versi. itẽ colligitur hic notabilis limitatio. ff. de dona. causa mortis.

Limita tertiò in contractu innominato facto cum ecclesia nam nõ potest agi contra eam condictione ob causam, sed solũ pręscriptis verbis ad implementũ cõtractus vt in c. verum. de conditio. apposi. secundum intellectũ traditum per Nicolaum de Matarellis in le. dictam. C. de condictio. ob causam. prout refert Bald. ibi, nu. 5.

Limita quartò si deficit causa quę fuit causa faciẽdi cõtractũ, scilicet si causa fuit remota & non proxima, & amplius non superest: nam tunc cessat condictio ob causam ex quocunque capite: vt in l. 1. & ibi Bald. C. de pactis.

Limita quintò in contractu, facio vt des: vt vel in contractu facio vt facias: si factum sit non repetibile. Nã tũc datur actio de dolo si aduersarius non vult implere vel præscriptis verbis seu in factum. de quo habetur in l. naturalis. in §. q̃ si faciam. ff. de præscriptis ver. & in le. cùm proponas. C. de dolo. per gl. in d. l. si pecuniam. per Bartolum & doct. in l. fi. ff. de condictio. ob causam.

Limita sextò si causa vtriusq; est sequuta: vt in d. l. si pecuniam. & ibi Bart. Ratio est, quia iam sumpsit suam perfectam vim & obligationem.

Limita septimo quando expressè fuit dictum à principio q̃ recipiens decem debeat restituere si Capuam non ierit, vel si pœnitebit dantem. per l. si dominus. ff. de pres. ver. Nam tunc datur actio pręsc. verb. sed non condictio ob causam: vt in d. l. si dominus. licet Bart. aliter dicat in l. 2. C. de condictio. ob causam.

Limita octauò si actor nõ plenè impleuit ꝓ parte sua: vt quia promisit amplius nõ petere vt reus daret decem. Nã tũc quia aliud nõ amplius petere habet causam successiuam, cessat cõdictio ob causam, & habet locũ actio de dolo: vt in l. actiones. secundũ vnã lecturã. C. de trãsactio. de qua per Raphaelẽ Fulg. in d. l. si pecuniam. in princip.

Limita nonò in cõtractibus nominatis: nã in eis esset cõdictio ob causam, vt in l. fi. ff. de condictio. ob causam.

Limita

Limita decimò si de tali contractu innominato est factum publicum instrumentum, in quo solet apponi stipulatio: nam tunc datur condictio ob causam: vt per Bar. in l. si vt proponis. nume. 11. C. de condict. ob cau. de quo vide Ias. in l. 1. num. 9. ff. de pactis.

Limita vndecimò in illo qui impleuit cõtractum pro parte sua ob causam impossibilẽ de iure vel de facto sciẽter: nam tunc cessat repetitio, vt in d. l. dictam. C. de condic. ob causam.

Limita duodecimò si repetens non volt soluere interesse aduersarij quod ipse aduersarius prætendit, vt in d. l. si pecuniam. in princ. sed certè hoc procedit in condic. ob causam ex capite pœnitẽtiæ: secus si ex capite causæ non sequutæ. secundum Bald. in d. l. si pecuniam. Quod ego intelligo verũ nisi aduersarius esset paratus adimplere contractum pro parte sua: seu si non fuisset in mora implendi, argu. tex. in d. l. si pecuniam. quicquid Bald. ibi dicat.

REGVLA CXI.

CONDICTIO ob causam habet locum ex capite pœnitentię in contractibus innominatis: vt in d. l. si pecuniam. ff. de condic. causa data.

Hanc regulam limita 13. modis, vt per Ias. in d. le. si pecuniam. num. 2.

Vltra eum autem limita primò si per stipulationẽ promisit tibi decem vt vadas pro me Romam: quia iste non est simplex contractus innominatus, sed mixtus: cùm stipulatio sit cõtractus nominatus. vt in l. j. in fi. ff. de pactis. in quo nõ habet locũ in pœnitẽtia, vt in l. sicut. C. de act. & obligat. iuncta leg. Aristo. ff. de donat. secundum Paul. de Cast. in d. l. si pecuniam. de quo per Barto. in l. fin. ff. de condic. ob causam.

Limita secundò in contractibus nominatis: nam in eis cessat pœnitentia, vt in d. l. sicut. C. de actio. & oblig. & in le. in commodato. in §. sicut. ff. commo. & notant omnes doct. in d. l. sicut. & in d. l. si pecuniam. in princ.

Limita tertiò si dixi, dono tibi pecuniam hanc, puta decem vt vadas pro me Romam: nam tunc cessat pœnitentia: quia donatio est hodie contractus nominatus, vt in l. Aristo. ff. de donatio. ita tenet Paul. de Castr. in d. l. si pecuniam. num. 8.

Quartò fallit si contractus innominatus incipit à præcedente cõuentione: nam secuto implemento contingit liberatio ab obligatione saltẽ naturali qua tenebatur: vnde vna & eadem solutio non debet parere deliberationẽ & obligationẽ seu repetitionem: vt in le. cùm is. in §. 1. ff. de condictione indebiti. secundum Raphael. Fulgo. in d. l. si pecuniam. sed Paulu. ibi tenet contrarium, de quo ibi per eum: pro quo allegat quod notat Cinus in l. 1. in 2. col. C. de pactis.

Limita quintò in quolibet contractu innominato, excepto contractu illo innominato, do ne facias: prout loquitur illa lex, si pecuniam. secũdum Gulielmum de Cugno ibi. communiter tamen doct. tenẽt contrarium: quia est eadem ratio in alijs contractibus innominatis quæ est in illo de quo loquitur Guli. de Cugno, prout tenet Paul. de Cast. in d. l. si pecuniam. nu. 14.

Limita sextò quando in cõtractu innominato ex vtraque parte sequutũ est implemẽtũ: vt probat in d. l. si pecuniam. & ibi notabiliter per Paul. de Cast. in sua dist. & hoc nisi interueniat consensus vtriusq; partis, & datur retrò similis: vt in l. ab emptione. ff. de pactis.

Limita septimò nisi in contracto innominato sit apposita illa clausula, quòd valeat omni meliori modo, &c. vt in d. l. si pecuniam. iuncto textu in l. cùm pater. in §. filius matrem. ff. de legatis 2.

Limita octauò si in obligatione & scriptura contractus innominati est apposita illa dictio, omni modo. arg. gl. in verbo, omni modo. in l. fi. & quod ibi notat Ang. C. de fideicommissis.

Limita nonò si fuit actum inter contrahentes q non reuocetur contractus innominatus ex capite pœnitentiæ, sed tantùm ex capite causę non sequutę: secundũ Raphaelem Cuma. per illum text. in l. si alienam. in §. Marcellus. ff. de donationib. causa mortis.

Limita decimò in eo quod datur causa conditionis implẽdę: vt est glos. magna in l. inter mortis. ff. de dona. causa mortis. ita tenet Paul. de Cast. in d. l. si pecuniam. nu. 5.

Limita vndecimò in pactis liberatorijs, de quo p Bar. & Bald. in d. l. si pecuniam. per eundem Bart. in le. dedi. in princ. ff. de condict. ob caus. per eundem Bald. in l. quamuis. C. de transactio.

Limita duodecimò si talis contractus innominatus sit pars præambulũ cõtractus nominati. Nã tũc cessat cõdictio ob causam ex capite pœnitẽtię: secundũ Bald. in d. l. quãuis. per tex. in l. fundi partẽ. & in le. Labeo scribit. ff. de contrah. empt. iuncta l. dedi. ff. de condictio. ob causam.

Limita decimotertiò si semel contra actorem fuit iudicatum, vel super hoc transactum: arg. text. in l. actione. C. de transact. & in l. fratris. eod. tit. & in l. euidenter. ff. de exceptio. rei iudica.

Limita decimoquartò si causa implenda per aduersarium sit causa impulsiua & non finalis: & per glo. in d. l. si pecuniam. per notata in simili per Bart. in le. 2. in §. fi. nu. 2. ff. de donatio.

Limita decimoquintò in diuisione: secundum Bal. in l. si diuisione. nu. 3. C. famil. ercisun. & ibi Sali.

Limita decimosextò in hærede facienti contractum innominatum: secundũ Salic. in d. l. si pecuniam. in princ. nam facultas petendi non transit in hæredem allegat notata in l. 3. ff. de seruis exportan. & in l. fi. C. de reuocan. don. in l. omni modo. C. de inoffi. testa. quod notatur in l. Pomponius scribit, si frumentum. in §. fi. ff. de rei vendi.

Limita decimoseptimò si aduersarius in præparamentis tantum impendit quantum habuit, vel plus ab actore, vt in d. l. si pecuniam. in fine principij.

REGVLA CXII.

CONDITIO quæ in se infert viduitatem non est seruanda: & ideò si testator dicat, relinquo Seię fundum si nupserit arbitratu Titij: si viuo Titio nupserit Seia sine eius arbitrio, nihilominus debet habere legatum. Hãc regulam probat text. in le. turpia. §. si Titiæ legatum. ff. de lega. 1. & in l. filiæ. ff. de condi. & demonstr. & in l. cùm tale legatum. in §. rescriptum est. ff. eod. tit.

Hanc regulam ponit Bernar. de Luco in regul. 114. cũ duabus limitationibus.

Amplia duodecim modis, vt per Emanuelem Acosta Lusitanũ, in di. §. rescriptũ est. à pagi. 1. vsq; ad paginã 58. & limita alijs 12. modis à pag. 58. vsq; ad paginam 116.

REGVLA CXIII.

COMBVRI in quibus casibus quis debeat, ponit quindecim Albertus Gandinus in tracta. maleficiorum, in tit. de pœnis reorum. nu. 57. quos casus ponit Salic. in l. 1. C. de Nili aggeribus non rumpen. Et decem & sex casus ponit Chassanæus in consuetud. Burgund. in rub. 1. in tit. {des iustices.}. §. 5. fol. 46. col. 3. nume. 3. & duodecim casus ponit Ioan. Paponis in commento ad consuetudines. Borboniæ: in tit. 1. de iurisdictio. §. 2. pag. 7. & 8.

Adde Aliũ casum vltra oẽs in crimine Sodomię: nã licet 2. de iure mori debeât, vt in Auth. vt nõ luxuriẽ. homi. cõtra natu. in §. pręcipimus. colla. 6. & in l. fœdissimã. & in l. cùm vir nubit in fœminã. C. de adul. & in l. eiusdẽ. in §. q hominẽ libidinis cã castrauerit. ff. de sicarijs. iũcta l. 1. C. de enũchis. & in c. adulterij. 32. q. 7. & Leuitici 20. ca. & in l. 1. & 2. tit. 21. part. 7. & in l. 2. tit. 19. lib. 4. fori. & ita tenet Chassanæ. in consuet. Burgũd. rub. 1. in princi. nu. 56. fol. 17. colũ. 4. Et de detestatione huius criminis vide Matth. tum de Afflic. in constitutio. Neapol. lib. 3. rub. 42. numer. 3. Hippol. in consi. 28. nu. 4. & 5. hodie tamen nõ solùm debent mori, verùm etiam comburi: vt in Pragmatica 85. in volumi. Pragmaticarum: de qua pragmatica

facit mentionem Cæsar Lambertinus in tract. iuris patronat. in 1. part. 2. libri, in articulo 18. q. principali. nu. 16. & 17. fol. 245. vbi per totum illum articulum tractat materiam illius Pragmaticæ.

REGVLA CXIIII.

CONDITIO quæ solet dici perplexitas vitiat institutionem. Hanc regulam probat tex. in le. si Titius. ff. de conditio. institutio. vbi ponitur exemplum.

Limita primò quando perplexitas immediatè non insurgit ex verbis testatoris, sed habito respectu ad aliud scilicet ad patrimunium eius. Nam tunc non vitiat, sed dissoluitur talis perplexitas, prout melius fieri poterit, considerata voluntate testatoris: vt patet exemplum in l. quadraginta. ff. ad l. Falcid.

Limita secundò quando perplexitas prouenit ex verbis testantis, sed contingit inter res quarum vna est digna maiori fauore, & in illa valet dispositio seruum communem habemus. in §. Titius hæres esto. cum ibi notatis. ff. de vulg. & pup.

Limita tertiò quando versatur inter res dignas pari fauore, si talis perplexitas potest dissolui per implemētū facti tendens ad commodum implentis, tunc non vitiat: sed potius per tale implemenrum dissoluitur, vt in leg. si quis ita. ff. de condit. instit. facit quod notat glo. & Bartol. in d. l. si Titius.

REGVLA CXV.

CONDITIO impossibilis affirmatiua in cōtractu adiecta vitiat omnem contractum, vt in le. impossibilis. ff. de verborum obligationibus.

Hanc regulam amplia tripliciter, & limita 9. modis, vt per Vldari. Zasium in d. l. impossibilis. à num. 4. vsque ad numerum 16.

REGVLA CXVI.

CONDEMNATVS ad soluendum non euitat executionem, dato quòd velit fideiubere vel pignora dare: vt probat text. in l. si se non obtulit. in §. ait prætor. ff. de re iudic.

Hanc regulā amplia duobus modis, & limita alijs duobus modis, vt per Franciscum de Ripa in dicto. §. ait prætor. numer. 4.

REGVLA CXVII.

CONFESSIO facta in iudicio præiudicat, vt in c. finali. & in c. vestra. vbi gloss. de cohabita. cleri. & mulier. & in c. cùm olim. in fi. de verborum significat. & in ca. fi. de restitu. spolia. & in c. 1. de accusatio. lib. 6. cum alijs. De iure regio text. in l. 4. tit. 13. part. 3.

Hanc regulam amplia vno modo, & limita decem modis, vt per Philippum Decium, in c. at si clerici. num. 17. vsque ad numerum 44. de iudicijs.

REGVLA CXVIII.

CONFESSIO facta sine causa, scilicet si aliquis confiteatur se debere decem, & non exprimit ex causa mutui, vel depositi, vel ex alia causa, talis confessio nō valet neque præiudicat. Hanc regulam probat text. in c. si cautio. & ibi omnes doct. de fide instrum. & in le. cùm de indebito. in §. fin. ff. de probationibus. gloss. in le. 1. in verb. apud. ff. de interroga. actio. & in l. instrumenta. C. de probat. in l. generaliter. in verbo, eam. C. de non numerata pecunia. De iure regio est text. in l. 7. tit. 13. parte 3. & in l. 2. tit. 7. lib. 2. fori.

Hanc regulam limitat quatuor modis Hippoly. in l. 1. in §. præterea. nu. 59. ff. de quæsti. vbi ēt latissimè tractat materiam huius regulę: & sedecim fallentias ponit Fel. in d. c. si cautio. nu. 4. de fide instrumentorum.

Limita primò vltra eos quando in protocolo notarij instrumenta præcedentia continerent causam: nam licet sit vnum instrumentum, sequens non habēs causam plenè probat: eò quia causa præcedeus censetur in sequenti repetita. ita tenet Ioannes Andr. in Additio. ad Specul. in tit. de deposito. in additiune super rubr. quem sequitur Iacob. de sancto Georg. in d. l. j. nu. 27. ff. de interrogatorijs actionibus.

Secundò limita quando apponerentur hæc verba, spōte & quia sibi sic fieri placuit, confitetur dare vel debere decem: nam ista confessio etiam sine causa plenè præiudicat propter illa verba. ita consuluit notabiliter Alexand. in consil. 83. propter. numero 6. cùm sequentibus, in primo volumi. argumen. text. in leg. Campanus. ff. de operis libertorum.

Tertiò fallit in actione reali, puta si quis confiteatur talem rem meam esse: quo casu mihi acquiritur rei vendicatio ex tali confessione, etiam sine causa. Hanc limitationem ponit Angel. Aretin. in §. 1. Institu. de literarum obligat. nume. 5. Quæ regu. hodie de iure regio locum non habere videtur. vt in l. 3. titu. 8. lib. 3. ordinamenti. & dixi suprà in regu. 11.

REGVLA CXIX.

CONFESSIO extraiudicialis parte præsente plenè probat. Hanc regulam probat text. in l. Publia Mæuia in fi. ff. deposi. & in l. cùm de indebito. in §. fi. ff. de probatio. & in l. generaliter. in fi. & ibi doct. C. de non numerata pecu. Et de iure regio probatnr in l. 7. in medio, tit. 13 part. 3. Hanc regulam ponit Bald. in l. 1. num. 4. C. ne ex delict. def. & in l. quoniam. num. 7. in fi. in 1. lectura. ff. de infamibus. Io. And. in rub. de probatio. Soc. in consi. 228. nume. 3. volu. 2.

Limita primò non procedere si à patre non fuerit acceptata. quam opinionem tenet Cynus in l. vnica. in 6. q. C. de confessis. & ibi Salicet. in oppositione 15: Nam ad hoc vt prædicta confessio plenè probet non solum requiritur quòd fiat parte præsente, sed quòd pars acceptet talē confessionem. idem tenet idem Sali. in l. iubemus. C. de liberali cauf. & in l. generaliter. in 6. q. C. de non num. pecu. vbi refert se ita consuluisse, quem sequitur Alex. in consi. 20. nu. 1. vol. 4. idem Alex. in consi. 11 t. num. 7. vol. 3. & in consi. 174. num. 2. volu. 6. Curt. Senior in consi. 77. nu. 1. Hippoly. in repet. rub. C. de probatio. nu. 96. & in le. de vnoquoque. nu. 124. ff. de re iudi. & in sing. 329. & in l. si quis ne q. nn. 128. ff. de quæst. Io. de Imo. quē sequitur ibi Fel. num. 23. in dicto capi. si cautio. de fide instrum. Felin. in cap. capitulum sanctæ crucis. num. 12. de rescriptis. Iacobinus de sancto Georg. in l. procuratore. nume. 2. ff. de interrogatorijs actionibus. Petrus Rebuffus in gloss. concordatarum, in rubric. de regia acceptatione, pagina 405. Chassanæus in consuetud. Burgund. in tit. {des retraitz.} rubr. 10. §. 12. fol. 345. col. 2. num. 3. Iason in le. postquam liti. num. 2. C. de pact. Franc. de Ripa in rub. num. 22. ff. de verb. oblig. Paul. Paris. in consi. 34. num. 29. vol. 1. & Pala. Ru. in rep. c. per vestras. 4. notab. num. 39. & Curt. Iunior in l. 1. nu. 41. C de pact. Hanc opinionē dicit esse communem Ias. in le. error. nu. 3. C. de iur. & fact. ignor. Eandem opinionem dicit esse communem Andr. Alcia. in rubr. ff. de verbor. obliga. num. 3.

Contrariam opinionem tenet Anto. de Butr. in cap. vltimo. nume. 12. de confessis. & ibi Abb. nu. 15. idem Abb. in c. cùm dilectus. num. 5. de succes. ab intest. & ibi Andr. Barba. nu. 4. Soci. in d. consi. 228. nu. 6. Philip. Dec. in c. at si clerici. nu. 137. de iudi. post Abb. & Barbatiam. & in le. postquā liti. nu. 8. C. de pactis. Aret. in cons. 60. Alcia. sibimet contrarius in tracta. de præsumptioni. in 3. regu. præsumptione. 21. numero. 6. vbi in numero. 10. dicit hanc opinionem esse veriorem, & habet longè plures autoritates pro se. Eandem opinionem tenet Ioan. Baptista de S. Seuerino in repe. l. admonendi. colū. 67. ff. de iureiur. vbi dicit q͡ hoc est de mente omnium Canonistarum in d. c. cùm dilectus. Eandem opinionem dicit esse veriorem in iure Catel. Cotta in Memor. iuris, in verbo cōfessio. el 2. in medio. Eandē opinionē sibimet cōtrarius tenet Alex. in l. 3. nu. 3. C. de repudian. hæred. Ratio, est, quia cùm cōfessio fit i fauorē pręsētis, p̄sumit acceptatio ex parte ei-

vti u

vt in l. qui patitur.ff.manda.& per ea quæ notant Bart.& doct.præcipuè.Ial.num.70.in l.quæ dotis.ff.solut.matri. pro qua opinione videtur tex.in d.le.7. in medio.titu.13. par.3.& l.3.fol.8.lib.3.ord.quam opi. etiam tenet And.ab Exea in lib.pactorum,nu.4. vbi dicit q contraria opinio est rigida.& Io.Gualdensis in tract.de art. testan.tit.6.cautela 6.num.2.

Limita secundò quando confessio fit per verba enuntiatiua:quia tunc non probat.ita probat tex.in c.fin.& ibi Abb.num.19.& doct.de successio.ab intesta.Quam opinionem tenet etiam Matth.de Affl.in decisi.Neap.decisi. 105.num.3. Quod tamen intelligo verum nisi esset confessio iurata.tenet Ant.de But.in d.c.fi.de successio.ab intesta.Feli.in d.c.fi cautio. nume.24.Matthæ.de Afflict.in decisio.Neapol.decisio.164.num.4.Panorm.in d.cap.fin. numero 19.

Limita tertiò nisi confessio esset facta calore iracundiæ:quia no nocet nisi detur perseuerantia: vt est gl.in c. ex literis.in verbo,admonita.& ibi Abb.de diuortijs.quā glo.sequitur Philip.Deci.in l.quicquid calore.nume.5.& Hierony.Cagnolus.ff.de reg.iur.Pala.Ru.in repet. rubrice,de donatio.§.17.nu.14. Hipp.in l.j.in §.quæstionū.ff. de questi.idē Hipp. in rep.rub.C.de probat.nu.102.& ita per illam gl.tenet Feli.in c.licut.el 1.de iurein. & ibi Abb. idem Abb.in c.fi.nu.11.de confessis.idem Abb.& Philip. Dec.in c.at si clerici.de iudi.idem Abb.in c. cùm venerabilis.col.3.post gloss.2.de exceptio.& in c.cùm olim.el 2. de priuileg.Anton.de Butr.in c.olim.de rescrip.Roma.in singul.508.

Limita quartò non procedere in dispositione testis dictis extra iudicium se falsum deposuisse in iudicio : quia per hoc non tollitur eius depositio. idem etiam est in iudice dicente se venalem sententiam tulisse & subductum. ita tenet Angel.in consil.309.numero 5. prq quo est tex. in capitu.sicut de testibus.notat Inno. in c.cùm dilectus, de electio.

Limita quintò in confessione ex causa mutui:quia nō probat intra biēnium, nisi aliter probetur vera numeratio,vt per totum titulum.C.de numerata pecu.& per totum.Instit.de literarum obligationibus.

Fallit sextò quando testes producerentur ad probandam confessionem contra instrumentum celebratum in scriptis cōtinens debitum : quia tunc non omnis probatio cōfessionis parte præsente facit plenam probationem: sed est necesse quòd probetur per quinque testes rogatos,iuxta formam tex.in l.testium.C. de testib.cum auth. ibi posita.gl.in c.testes.in gl.magna in fi. 3.q.9.& ita tenet Matthæ.de Affl.in d.decisi.105.num.4.

Limita septimò quando confessio fuit facta cum causa:vt si confiteor me debere ex causa mutui: aliàs nō nocet,licet probetur.glo.in d.c.testes.in gloss.magna. & est tex.& ibi doc.in l.cum de indebito.in §.fi.ff.de proba. & dixi in reg.118.

Limita octauò in confessione prælati:quia non præiudicat ecclesiæ nisi aliter veritas probetur.ita tenet Abb.in c.fi.de præscript.Ioan.Andr.in additio.ad Spec.in rub.de rebus ecclesiæ non alienan.Matth. de Afflic.in decisioni. Neapo.decisio.168.num.4.de quo plenè per Felin. in ca. edoceri. de rescript.

Limita nonò quando talis confessio fieret inter personas prohibitas & suspectas.quia non probat. vnde nō creditur prelato dicenti se donare seruitoribus propter merita & seruitia quæ ab eis recepit , nisi aliter probetur , vt notat Ioan.Andr. in additio.ad Specu.in tit.de rebus ecclesiæ non alienan.super rub.Bald.in le. iubemus.la 2.nu. 4.versic.fi ergo.in 3.colū.C.de sacrosan.eccle.& similiter quando maritus donaret vxori , vel pater filiæ propter merita.& idem in similibus casibus qui sunt in iure innumerabiles,de quibus per Bart.& doctō.in le.post contractum.ff.de donatio.& in le. per diuersas.C.mandati.& in l.si donatione.C.de collationi.in l.1.in,§.nec cas.rense.ff de collatio.bonorum. Angel.in consilio .nu.meio.5.pro qua opinione est text.in leg. qui testamentum. & ibi domi.de sancto Georg.numero primo cum sequentibus.ff. de probatio.

REGVLA CXX.

CONFESSIO extra iudicium facta parte absente facit semiplenam probationē . Hanc regulā ponunt doct. in l.certum.per tex.ibi , in §.si quis abtente.ff.de cōfessis. gl.& ibi Pan.in c.fi.de successio.ab intesta.Matth. de Afflict.in decil.Neap.decis.12.nu.2.& in decis.337.nume.6. Bart.& docto. in l.admonendi.ff.de iureiur.Paul.Parisi.in consi.120.nu.4.vol.1.Hippoly.latissimè in repet.rub.C. de proba.nu.89.& in sing.329.& Aymon in tracta.de antiquitate temporis, parte 1. in parte incip. viso de verbis. fol.34.col.3.nume.45.cum alijs. De iure regio est text.in l.7.titu.13.parti.3.

Hanc regulam amplia quatuor modis, & limita tredecim modis,vt per Felin.in c.si cautio.nu.22. cum alijs,de fide instrum.Octo limitationes ponit Robertus Maranta in tract.de ordine iudiciorum,6.par.rub.de confessione.num.12.cum alijs,fol.23.

REGVLA CXXI.

CONFITENS se mutuo recepisse pecuniam, nihilominus potest intra biennium opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ,vt in l.in contractibus.C.de nō numer.pecunia.& in §.1.Institu. de literarum obligat.& de iure regio est text. in l.9.titul.1.part.5.text.in leg.184. Styli.& circa hanc regulam vide Petrum de Vnzola in practica Artis notariatus,in rubr.de exceptione non numeratæ pecuniæ.

Hanc regulam cum 7.limitatio. ponit Bernard.de Luco in reg.249.eam ponit Feli.in ca. si cautio.cum sex ampliationibus,& 7.limitatio.à nume.45.vsque ad num.57. de fide instrumentorum.

REGVLA CXXII.

CONFESSORIA & negatoria actio cōpetit pro seruitutibus rusticis & vrbanis. Hanc regulā probat tex. in §.æquè si agat.Instit.de actionibus.

Hanc regulam , vbi eam examinat & limitat quinque modis,ponit Ludou.Gome.in d.§.æquè si agat.à nu.12. vsque ad num.15.

REGVLA CXXIII.

CONIVNCTVS admittitur pro coniuncto sine mādato,dummodò caueat de rato , q is pro quo agit habebit hoc ratum.Hāc regulam probat text.in l.sed & hęc ff.de procurato.& in l.Pomponius.in fi.eod.tit.& in l.exigendi.C.de procu.in ca. nonnulli.de rescript.De iure regio est tex.in l. 10.tit.5.part.3. Circa quam regulam vide Romanum in sing.613.& 650.Io. Basianum in commento ad consuetu. Aluerniæ,c.4.arti.1. Marcum Anton.Bauerriam in §.pater.nu.37.Insti.de testamento.Nicol.Bellon in consi.26.num. 14.Chassanæ. in consuet.Burgund.in titu.{Des droitz.}rub.4.§.5.fol.141.col.2.num.1.cum sequentibus,& notabi.Augustinum Beroum in q.132.per totam.Matthæum de Afflict.in tracta.de iure protomiseos,in rub.num.13.cum sequentib , Catellianum Cottā in Memoralibus iuris:in verbo,coniuncta persona. Sebastianum Vantium in tract.de nullitatibus sententiarum , Rubr.14. Qualiter & quibus modis sententia & processus.pag.360.nu.99.cum alijs. Ripam in ca.cùm M.Ferrariensis.num.60.de constitutio.

Hanc regulam cum 11.limitation. ponit Alex.in l.exigendi.numer.4. C.de procur. Eandemmet regulam cum quinqne limitatio.ponit Feli.in ca.coram.nu.3.de officio deleg.eam etiam cum 4.ampliatio.& 17. limitatio. ponit Ial.in d.leg.exigendi. num.3.quos refert Bernard. de Luco in regula 129.

Amplia primò procedere etiam vt coniunctus possit agere pro cōiuncto quādo agitur de libertate , etiam sine

cautione de rato vel iudicato soluendo. vt in l. amplius. cũ duabus sequentibus. ff. de liberali causa. gloss. in l. Pomponius. in §. si. in verbo, ostcram. ff. de procurat.

Vltra quas limitationes limito primò quando coniunctus est presens: nam tũc non potest comparere sine mãdato. ita concludit Ioa. de Imo. in ca. cùm M. Ferrariensis, nu. 40. de const. quem sequitur Alex. de Imo, in l. non solum. ff solu. matri.

Limita secundò non habere locum in petitione interpositionis decreti iudicis: Nam coniunctus pro coniuncto non potest petere tale decretum iudicis interponi super contractu coniunctæ personæ. facit tex. in l. minorũ, C. de prædijs minorum,

Limita tertiò in protestatione: nam coniunctus pro coniuncto protestari non potest sine mandato. ita concludit Felin. in c. cùm M. Ferrariensis. nume. 48. de const. facit text. quem ibi ad hoc expresse notat Bald. in leg. tutor. ff. de minorib. quod est verum nisi esset protestatio quę fieri possit à quocunque: vt in lèg. prohibere. ff. quod vi aut clam.

Limita quartò in causis spiritualibus & beneficialibus, vt est gl. in c. cùm pridem. in glos. 1. de pactis. & in d. c. coram. de officio deleg. Hanc limitationem ponunt Feli. & Ias. vbi suprà: contra quam tenẽt expresse domini de Rota in decisione 68. nume. 2. in tit. de rescriptis. in antiquis, secundum nouam impressionem: & secũdum antiquam in decisione 324. Spec. in titu. de coniuncta persona, in §. 1. num. 7. Collectarius in c. nonnulli. de rescrip. nu. 15. Lapus in allegatio. 60. Cardi. in Clemẽ. q. 6. de rescriptis. Roma. in sing. 613. Abb. in c. cùm pridem. nume. 7. de pactis. & in c. coram. nu. 7. de officio deleg. in cap. nonnulli. in §. sunt & alij. de rescriptis. Eandem opinionem Rotæ sequitur Sebastianus Vantius in tracta. de nullitatibus sententiarum: in rub. 1. de nullitate ex defectu mandati. pagin. 223. nu. 130. Ripa in c. cùm M. Ferrariensis. num. 60. in fine, de constit.

Et ratio est propter grauitatem præiudicij: & in his in quibus requiritur speciale mandatum non admittitur cõiunctus pro coniuncto sine mandato: vt est tex. in l. patri pro filio. ff. de minori. notatur in cap. nonnulli. & in ca. ex parte Decani. de rescript. & in istis spiritualibus non potest sufficienter prouideri per cautionem, vt notat glo. in d. c. coram. Sed de rigore iuris hæc limitatio est verior secundum Iasonem in dicta l. exigendi. num. 9. & Felinum in d. capit. coram. numero 6. pro qua opinione est text. in cap. accedens. de procuratori. per quem text. ita tenet Augustinus Berous in dicta decis. 132. Iacobinus de sancto Georg. in d. l. exigendi. nume. 21. vbi dicit quòd in practica durum esset tenere cõtra supradictam decisionem Dominorum de Rota. Porro coniunctorum appellatione qui veniant ponit Paul. Parisi. consi. 23. num. 19. & consi. 49. num. 11. vol. 2.

Et circa hanc regulam vide 47. casus in quibus de iure requiritur speciale mandatum per Petrum Rebuffum in gloss. concordatarum, in titulo de electionis derogatione. in gloss. in verbo, speciale. pagin. 59. column. 1. cum 7. sequentibus.

REGVLA CXXIIII.

CONIVNCTA persona nõ potest recipere solutionẽ pro coniuncta sine mandato: vt probat text. in leg. nõ solum. ff. solut. mat. & in l. 2. cum alijs. ff. vt in possessio. legatorum. & in le. qui hominem. §. gener. ff. de solutionib. tenet Alex. in l. exigẽdi. num. 12. C. de procur. & Roma. in sing. 224. Ripa in capi. cùm M. Ferrariensis. num. 60. de constitutionibus.

Hãc regulam amplia duobus modis, & limita quatuor modis, vt per Ias. in d. l. nõ solũ. à nu. 1. vsq; ad numerũ 8.

REGVLA CXXV.

CONIVNCTVS, consanguineus, vel vicinus, præsumitur scire facta coniuncti, consanguinei, vel vicini. Hanc regulam probat text. in l. octaui. ff. vnde cognati. & in l. de tutela. ff. de in integr. restitutio. mino. in leg. si vicinis. C. de nuptijs. in le. si ita. in fine. ff. de fundo instructo. & in capit. quanto. & in cap. quosdam. de præsumpt. & in cap. nulli. 54. dist. & in capitu. qui & humani. 12. q. 2. Circa quam regulam vide gloss. in cap. paratus. in verbo, nescire. 23. q. 1. Docto. Legistas in l. 1. ff. si cert. petatur. & in l. 2. C. qui admitti. Canonistas, præcipuè Abb. in cap. 1. nume. 2. de restit. spoliato. Alex. in consilio 113. numero 12. volu. 2. Soci. in consilio 187. numero 22. volumi. 2. Philip. Decium in consilio 29. nume. 8. volumine primo. & in consilio 206. volumine 2. Hierony. Gratum in consilio 25. numero 7. & in consilio 51. numer. 4. volum. 2. Fel. in capitu. literis. numero 2. de præsumptio. Ias. in lèg. is potest. numero 63. ff. de acquirenda hæred. & Purpura. in leg. 1. numero 9. cum alijs. ff. si certum petatur. ibi Marcum de Mantua in secunda lectura, numero 70. Quis autem propriè dicatur vicinus probat text. in lege. 1. in §. eo autem tecto. ff. ad Syllania. vbi dicitur quòd ille dicitur vicinus, cuius vox audiri potest. Hanc regulam ponit Soci. cum duabus limitationibus in reg. 71. & Feli. limitat eam quinque modis, & in d. ca. literis. numero 5. vsque ad finem, de præsumptio.

Vltra quos amplia primò; nam vbi est maior consanguinitas vel vicinitas, ibi maior scientiæ præsumptio fit, ita loquitur tex. in d. l. octaui. ff. vnde cognati. & in d. capi. quosdam. de præsumptio.

Amplia secundo, etiam si materia sit pœnalis: secundũ Bart. in l. dominus horreorum. in fine principij. ff. locati. Specu. in tit. de emptio. & venditio. in §. nunc dicendum est. de rescindenda venditione. nu. 30. in fi. facit tex. in l. si filium. C. de libera. causa.

Limita primò procedere tantummodò in his quæ concernunt iura sanguinis & processum naturę. ita Angel. de Perusio in l. quoniam. C. de iure delibe. quem sequitur ibi Iacob. de sancto Geor. nu. 2.

Limita secundò dummodò vicinus seu consanguineus absens diu non fuisset: quoniam tunc non præsumitur scire facta vicinorum. ita tenet Bartol. in leg. is potest. in 5. colum. ff. de acquirenda hæredit. quem sequitur ibi Ias. num. 63. Alexãd. in leg. Lucius. in §. Titius. ff. de liber. & posthum. Marcus de Mantua in l. 1. in 1. lect. nume. 61. ff. si certum petatur. & ibi Purpuratus nume. 122. facit text. in capit. cum in tua. & ibi Abb. in 2. notabi. qui matrimo. accusa. possunt.

Limita tertiò in affine vel vicino nouo. argu. text. in l. qui cum vno. in §. fin. ff. de re milita. & de vicino videtur tex. in d. c. paratus. in versi. nec Paul. 23. q. 1. ita tenet Purpura. in d. l. 1. num. 126.

Limita quarto procedere duntaxat vsque ad gradus iuris ciuilis. per tex. in l. octaui gradus. ff. vnde cognati. Bald. Nouellus in tract. de dote, in 11. part. 1. partis principalis, in tract. priuilegij dotis putatiuæ: in priuilegio 1. num. 8. ver. sed circa ignorantiã iuris. col. 14. quem sequitur Marcus de Mant. in d. l. 1. in 1. lect. nu. 63.

Limita quintò non habere locum in filijs qui sunt sui hæredes, & in quos dominium rerum paternarum continuatur, ita vt quodam modo domini etiam viuo patre cẽseantur: vt in l. in suis. ff. de liberis & posth. tamen nõ præsumuntur scire contenta in testamento patris. vt in l. eius qui in prouincia. in fi. ff. si certum petatur. & ita vult sentire Bar. in l. sed si plures. in §. ad substitutos. ff. de vulg. quẽ sequitur Iacobinus de sancto Georg. in d. l. quoniam. in fine. C. de iure delib.

REGVLA CXXVI.

COMPARERE per procuratorẽ potest qui tenetur venire ad Synodũ. Pro quã regula facit tex. in c. fi. de his quæ fiunt à præla. & ita tenet ibi Imo. Facit etiam text. in c. episcopus ad Synodum. 18. distinct. & licet illa iura loquantur in debentibus venire ad Synodũ prouincialem,

tamen

tamen idem videtur dicendum in Synodo episcopi:quia de vno ad aliud sæpe arguunt doctor. Pro qua opinione est pulcher tex.in l.diui.circa medium.ff.de iure patrona. quam opinionem tenet Franc.Curt.in repet.l.admonendi.colū.22.ff.de iureiur. Panor.in c.bonæ.el 2.de postula. prælato.col.2.Barba.in repe.c. Raynutius.co.54.de testa. Præposi.in cap.si vir.col.1.de cognitio.spiritua.Corset.in singu.in verbo,opinio.Henricus Bothæus in tract.de Synodo episcopali. in 2.part. numero 43.Pro qua opinione facit:nam citatus simpliciter non tenetur comparere personaliter, sed potest per procuratorem comparere : vt in capitu.penulti.& ibi Panorm. in 2.nntabili, de iuramento calnmniæ.notatur in capitu.1.de iudic.lib.6. sed nullibi reperitur quòd supradicti teneantur comparere personaliter:ergo,&c.

Primò fallit quando essent citati vt personaliter veniāt ad Synodum. probat gl.2.in d.c.fi.& ibi Abb.in 1. col.de his quæ finnt à præla.

Fallit secundò in curatis qui rationem reddituri sunt in his quæ faciunt,vt habeant curam animarum: vt in ca. quod super his.de maiori.& obedient.& ibi Ioa. Andræ. & Cardin.in 3.oppositio.Imol.& Panorm. in 1.notabili. probatur in capitu.quando. & ibi docto.38.distinct.nam isti non possunt comparere per procuratorem:argumento text.in cap.pastoralis.de iudicijs.gloss.in c.1.de confessis.libr.6.

Regula cxxvii.

COMPOSITIO inter personas ecclesiasticas,vt decimæ vni curato debitæ alteri soluantur, valet,vt in c.2. de transact.& in c.de decimis.in fine,eod.tit.vbi Papa dicit,soluatis vel cum ipsis amicabiliter componatis. & sic compositio approbatur ibi à Papa, & hoc tenet ibi Abb. Ratio est,quia cùm decimæ Clericis sint reseruatæ,nō refert quis ipsorum habeat vel quæ ecclesia. tradunt doct. in c.ex multiplici.de decimis.& ita tenet Carol. Ruynns in consi.142.nu.13.vol.3.Circa quam regu. vide Barb.in c.fi.nu.4.de rerum permutatione.

Limita primò nō procedere in decimis personalibus. Ratio est, ne detur accusatio vacationi & audiendi diuina extra ecclesiam parochialem contra text.in capitu.2. de parocbijs.ita tenet Collectarius in cap.Apostolicæ.de decimis.

Limita secundò, etiā si ageretur vt monachi haberent totam prędialem decimam vnius parochię,vel alius curatus:nam tunc si curatus victum sufficientem non habet, eò q̄ ei desint decimæ, aget ad congruam portionem:vt in c. de monachis.de pręben.

Limita tertiò non procedere nisi causæ cognitio interueniat:debet enim superior examinare an talis compositio expediat ecclesiæ:aliàs cōpositio nō valebit:quia est alienatio in qua hæc inquisitio fieri debet, vt in c.sine exceptione.12.q.2.gl.in c.1.de rebus ecclesi.non alienand. facit text.in c.2.de transanct.

Limita quartò nō procedere nisi interueniat consensus episcopi vel superinris, vt suprà dixi:& sic non valet cū cōsensu inferioris,videlicet Abbatis,Prioris, seu alterius:vt in c.placuit.12.q.2.& in d.c.sine exceptione. & in c.Abbatibus.eadem causa & q.& in ca. cùm apostolica.de his quę fiunt à prælato. vbi dicit non requiri capituli consensum,sed episcopi tantùm:licet in vera alienatione cōtrarium sit:vt in ca.sine exceptione.12.q.2.& cùm decimæ sint cibus clericorum,proinde sicut de alimentis futuris non potest transigi sine iudice, vt in leg.cùm 2.ff.de transanct.ita nec decimis:vt tenet Ancha.in c.cùm homines.col.2.eod. titul.& episcopi præsentia loco iudicis habetur.quod est verum nisi inferior haberet iurisdictionē quasi episcopalem:glo.in Clem.1.in verbo, proprij.de rebus eccle.non alienā.in c.significasti. de foro competent. quia tunc cum autoritate illius valeret compositio. & si fuerit facta sine episcopi vel superioris cōsensu, mortuo eo qui eam fecit,successori non præiudicat:vt in c. de cętero.& in c.veniens.de transactio. in ca. ad hæc de officio vicarij & hoc super futuris decimis : secus de pręteritis : gl.& doct.in ca. vt super. de rebus ecclesiæ nnn alienand. Dec.in ca. venerabilis.in 4. notabili,de confirmatio.vtili vel inutili.

Regula cxxviii.

COMPROMISSVM annullatur per mortem alterius compromittentiū:vnde non transit ad hęredes.Hanc regulam probat text.in c.fi.de arbitris.& in l.diem proferre.in §.1.& in l.si interpellatur.ff.de arbit. Circa quam regulam vide Spec.in tit.de arbitris.in §.finitur.versic. item morte.nnmero 2.Barto.in l.qui liberis.§.hæc verba.ff.de vulga.& in l.si quis arbitratu.ff.de verb.oblig. Baptista de sancto Blasio in tractatu,de arbitris.q.2.Lanfrancus in tractat.de arbitris.in 3.q.4.quæstionis principalis. Anto. de But.in c.Quintauallis.nu.23.de iureiu.Maria.Soc.Iunior in consi.66.nu.9.vol.1.

Amplia primò procedere etiam si in causa conclnsum sit:nam instantia compromissi ad hæredem non transit. ita tenent Barto.Bald.& Alberi.in dicta l. diem proferre. post Innoc.in capi.ex parte. de Arbitris.Abb.in d.ca.fi.de arbitris. vbi post Anton. ponit rationem huius regulæ, quare compromissum extinguatur & non transeat ad hęredes:dicens quòd est, quia arbitrium est stricti iuris, & non extendibile nisi exprimatur : quod secus est in iudicio,vt in capit.cùm dilectus. de arbitris.& ibi Abb.ponit alias rationes.

Amplia secundò,etiam si compromittens per stipulationem promiserint facere compromissum in vnum vel in plures vsquequò causa expediatur : nā si alter mortuus fuerit, hæredes non possunt compelli ad compromittendum.nam si expirauit compromissum iam factum, ergo & promissio de compromittendo:quia nō debet esse maioris efficaciæ quo ad transmittendum in hæredem spes compromissi faciēdi resultās ex dicta promissione, q̄ sit ipsum compromissum iam factum, ita per plura fundamenta consuluit Paul.de Castro in consil.31.numero 4. volum.2.

Amplia tertiò,etiam si alter ex compromittētibus ingrediatur monasterium:quia tunc etiam annullatur compromissum:argu. text.in l.Deo nnbis.C.de episcop.& cleric.& in Authen.ingressi. & in Auth. si qua mulier.C.de sacrosanct.eccles.ita concludit Baptista de sancto Blasio in tract.de arbitris. q.53.

Amplia quartò, etiam si alter ex compromittentibns esset mortuus ciuiliter:nam tunc annullatur compromissum,& nō trāsit ad hęredes.ita concludit Baptista de sancto Blasio in d.trac. de arbitris.in d. q.53.Aegidius de Bellamera in d.c.fin.nu.1.de arbitris. Quod tamen intelligo verum si bona morientis ciuiliter sint publicata,seu confiscata,ita vt fiscus habeatur locn hæredis:per tex. & glo. in l.inter eos in §.fi.ff.de fideiussori. & in le.quoties.ff.de nouatio.quod habetur in §.relegati.Instit.quibus modis ius patriæ potesta.solui.ita tenet Io.de Imo.in d.ca.fi.nu.7.in fin. de arbitris.Facit pro hoc quod notat Bart.nu.14. in d.l.si quis arbitratu.in fin.ff. de verb.oblig.vbi tenet & determinat in compromisso facto in arbitratorem, vt stāte banno,publicatione bonnrum annulletur compromissum.quem sequuntur ibi Alex.Romanus,Iason, & Soci. asserentes hāc esse communem opinionem.Quòd si hoc procedit in arbitratore, quanto magis dicendum est in arbitro cuius cōpromissum faciliùs annullatur:vt notāt doctor.in d.l.si quis arbitratu.

Amplia quintò procedere quandocunque pro vna parte compromiserunt, si vnus ex illis moriatur & res erat indiuidua,tunc finitur compromissum.ita concludit Albertus Galeotus in tract.de arbitris.versi.antepen. quem sequitur Io.And.in addit.ad Specu.in tit.de arbitris. in §. finitur.nu.2.eādem opinionem sequitur Ang.de Perusio

in consi.248.num.1.in fine.pro qua opinione est gl. in l. diem proferre.in §.1.in verbo, morte.in fine.ff.de arbitr. quam sequuntur ibi Bar.Bald.& doct.& hanc esse comu nem opinionem tenet expresse Maria.Soci. Iunior in d. consi.64.num.13.vol.1.

Limita primò nō procedere si in compromisso dictū sit per partes quòd compromittunt pro se & hæredibus suis.quia tunc non finitur morte, sed transit ad hęredes. vt probat tex.in d.c.fi.de arbitris.& in d.l. diem proferre. in §.ita tenet Spec.in d.titu.de arbitris.in §.finitur. num. 2.Abb.& alij.doct.in d.c.fi. Bald.in consil.102.volum.3. Bar.& alij.in d.§.1.Hyppolytus in singu.54. Maria.Soc. Iunior in d.consi.66.num.7.volum.1.Quod tamen intel ligo verum quando ab vtraque parte ex compromittentibus compromissum fit pro hæredibus:secus tamen quā do vna pars tantum de hęrede mentionem fecit:nam tūc nō comprehenduntur hæredes.text.est in l.sed interpellatur.in §.si ab altero. ff.de arbitris.& ibi Bartol.& Bald. Henricus Bohic in dicto ca.fin. numero 1.de arbi.Ratio est,quia non debet compromissum claudicare, secūdum Bald.in capit.vno de legatorum.& ibi Barba.nume.24.de offic.delega.

Limita secundò quando post compromissum est lata sententia:nam etsi moriatur compromittens, hæres eius succedit in emolumenta vel damna:quod ex sentētia cōtingit.argu.text.in d.l.diem proferre.in princip.ita tenet Spec.in tit.de arbi.in d.§.finitur.num.3. Henric.Bohic & Abb.in d.c.fi.de arb.idem Abb.in ca.ex parte.de arbitris.

Limita tertiò quando per capitulum vel vniuersitatē esset factum compromissum: nam tunc si aliqui de capitulo vel de vniuersitate deficiant, & alij subrogentur:attamen compromissum tenet.ita probat tex.& ibi hoc te net Ang.& Paul.Iacobi.de sancto Geor.in l.pruponebatur.ff.de iudicijs.& ita determinat Dinus per illum textum in l.si grege.ff.de leg.1.allegat etiam tex.in §.si grex. Institu.de legat.& ita etiam tenent Bal.Paul.& Imola in d.leg.si grege.

Limita quartò quandocunque prælatus sub nomine dignitatis compromisit:quia tunc trāsit ad successorem eo mortuo.tenet Aretinus per tex.ibi post Anto.& Abb.in c.præsentata.nume.6.de testib.in 1.not.Quod tamen est verum quandocunque compromissum est factum de re bus ecclesiæ: nam tunc præsumitur factum nomine ecclesiæ, & durat:secus si respiceret vtilitatem canonicorū vel alicuius de vniuersitate:nam tunc mortuo aliquo ex ipsis expirat compromissum.ita tenet Aret.in d.c.præsentata.Ang.& Bald.in d.l.si grege.ff.de lega.1.& notatur in c.querelam.ne præla.vices suas.

REGVLA CXXIX.

CONSTITVTIO vel dispositio ignorantes nō ligat. Hanc regulam probat tex.in c.in lectum.34.q.2.in c. si verò.el 2.de sent.excommu.bonus text.in l.si ignorās. iuncta gl.ff.loca.Hanc regulam ponit Panor.in consil.35. num.1.vol.1.Roma.in consi.473.num.1.Signorolus de Homedeis in consi.134.nu.2.Ioan.de Anania,& ibi Ludouic.Bologninus in additio.in consi.72.Hieron y.Gratus in consi.151.nu.9.vol.1.Albertus Brunus in consi.20. nu.2.Philippus Dec.in consi.63.nu.5.Philip.Corn.in cō sil.centesimosexto, nu.10.vol.3. Paul.Parisi.in consi.49, numer.2.vol.4.

Ampla primò vt procedat si lapsum fuerit tēpus duo rum mensium à tempore promulgationis: quia nihilo minus probata ignorantia excusatur, vt probat text. in c. proposuisti in fine.82.distinct.gloss.in c.2.in verbo,ante prohibitionem.in fine.de constitutio. Facit quod notat Anchara.in Clem.1.nu.13.de rebus eccles.non alienand. vbi concludit ꝙ quando statutum est antiquum & inusitatum,licet sit inclusum in volumine statutorum, quia tamen iustè ignorari potest non ligat ignorantes,& valet actus contra tale statutum factus: quem sequitur Hippolyt.in consilio 49. numero quadragesimonono.

Ampla secundò vt procedat etiam in sententia generali quæ non ligat ignorantes, vt concludit Philip. Francus in c.2.nu.5.de constit.lib.6.per gl.in c.à nobis.el 1.de sen ten.excommunic.

Ampla tertiò,etiamsi ignorans fuerit in leui vel leuissima culpa.ita concludit Philip. Dec.in c.j.in 2.lectu. nu. 34.de constit.facit quod ante eum notat Cinus in l.de data opera.C.qui accusare non possunt.

Limita primò vt non procedat in l. habente clausulam decreti: quia illa ligat etiam ignorantes. vt in c.1.in §.adijciebat.de confessio.præben.libr.6.& in c.si postquam.de præben. eodem libr.glos.in c.si eo tempore.in verbo ignoranter.de elect.lib.6.Contrarium tamē tenet Cardi.in Clem.1.q.18.de elect.Io. Crottus in repe. l.omnes populi.col.26.in prin.ff.de iusti.& iur.& in ca.2. in 1.limitat.ad 3.notabile,de constitutio. libr.6.Mouentur, quia sicut de natura legis est vt non liget ignorantes, & hæc conditio tacitè inest in lege:ergo etiam tacitè inerit in clausula Decreti.facit gl.in verbo,Fauiana.in l.si patronus.in §.patroni.ff.si quid in fraudem patro.& quod per eam not.Cur.Iun.in consi.74.nu.18.& tenendo hāc opinionem ad iura suprà allegata respondet vt per Cardinalem,& Ioannem Crottum vbi suprà.

Limita secundò vt procedat quando agitur de damno vitando:secus si statutum auferat lucrum alicui,quia tale statutum comprehendit etiam ignorantes. ita tenet Ioa. Crottus in repet.l.omnes populi.col.27.versi.2.conclusio.ff.de iusti.& iure.Quę limitatio videtur directò contra doctrinam Bart.in l.auunculo.in fine,num.4.ff.de cō dictio.sine cau.vbi tenet ꝙ habēs iustam ignorātiam excusatur à pœna quę cōsistit in amissione lucri:& ideò credo ꝙ Ioa. Crottus voluerit aliter loqui,scilicet in casu in quo statutum affert lucrū: quia tale statutum comprehēdit etiam ignorātes in eorum commodum: vt est text.in pen.C.de decurio.lib.10.quem ad hoc notat Ancha.in c. cognoscētes.nu.7.de cōstit.allegat notata per Inn.& doc. in c.cùm in cūctis.de concessio.præbend.

Limita tertiò vt nō procedat quando ignorantia esset iusta:secus si esset crassa, supina, & affectata,vt plenè declarat Ioan.Crottus in di.ca.2.in 4.& vltimo notabili,de constitu.lib.6.

Limita quartò vt nō procedat quando lex imponeret nouam pœnam super actu à lege veteri prohibito : quia talis lex etiam comprehēderet ignorātes.vt tenet Dec.in d.c.2.in 1.lectu.nume.35.de cōstit.in contrarium tamen facit tex.in l.e.item apud Labeonem.in §.si quis virgines. ff.de iniurijs.& in c.si verò.el 2.de sent.excommu.de cuius veritate vide Io.Crottum.in d.c.2.super glo.in verbo ignorantes.de constit.lib.6.Hierony. Gratum in consil. 49.num.39.vol.2.

Limita quintò vt procedat quando sumus in casu dubio:secus vbi certum esset quòd lex voluit comprehendere ignorantes.vt est gloss.in Clem.2.de hæreticis.ita te net Dec.in d.c.j.in 2.lectura.nu.34.

Limita sextò vt licet ignorans excusetur à pœna ordinaria,tamen ignoranti ad cautelam imponitur pœna. vt probat tex.iuncta glo.ibi in c.in lectum.34.q.2.& ita per illum tex.tenet Deci.in d.c.cognoscentes. in 2.lectu.nu. 33.de constit.

Limita septimò vt procedat vbi lex procedit imponē do pœnam pro culpa:secus si lex procedat inferendo dānum ex causa sine culpa: quia talis lex etiam ignorantes ligat,vt tenet Ange. in l.1.in princ.ff.si quis omissa causa testamenti.quem sequitur Dec.in d.c.2.in 2.lectura, nu. 33.de constit.

Limita octauò vt nō procedat in sentētia speciali quæ ligat etiam ignorantes.vt tenet Philip.Fran.in c.in animarum.nu.5.de constit.lib.6.allegat tex.in c.ad Apostolicæ. de cleri.excommu.

Regula

Regula cxxx.

Capitulum, quamuis pactum, de pactis, lib. 6. limitatur per Soci. in reg. 150. 36. modis. quem tex. limitat, vbi notabiliter tractat materiam Matthæus de Afflictis in c. si quis inuestierit. de feudo dato in vicem leg. cómissoriæ, in vsibus feud. à nu. 20. vsque ad numerum. 43. vbi limitat eum 16. modis, & ibi per totum tractat materiam, & istum tex. limitat Paul. de Cast. in l. Paulus. §. j. ff. de acqui. hæred. idem Paul. in l. j. in §. inde Neratius, & ibi Ripa. ff. ad Treb. Octo limitationes ponit Rom. in l. qui superstitis, nu. j. vsque ad septimum. ff. de acquiren. hæred. Et circa materiam huius tex. & eius intellectum, & alias limitationes quæ in varijs locis ponuntur, vide vltra loca ordinaria, scilicet doct. in l. pactum quod dotale, & in l. fi. C. de pactis, & in l. pactum quod dotale, C. de collatio. vbi Romanus notab. nu. 10. cum alijs Bartol. & doct. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. in Auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vend. & c. cú contingat. de iureiur. vbi Alciat. nu. 66. & vltra alia loca & remissiones quæ ponit ipse Matthæ. de Afflictis. vbi supra, nu. 42. vide Doct. in l. 22. Tauri. notabiliter Cor. in cons. 291. num. j. cum alijs, in 4. volu. Fortu. Garsia, in tract. de vltimo fine iuris cano. & ciuil. nu. 304. cum sequen. Ioan. Crottus. in repetit. l. frater, à fatre, col. 16. fallen. j. ff. de condict. indeb. Philip. Dec. in consi. 180. num. 3. & in consi. 181. num. j. cum alijs, & in consil. 184. & cósil. 396. num. 3. & in consilio 475. num. 5. sequent. & in l. fraudis interpretatio. num. 2. & 3. ff. de reg. iuris. & in c. causam matrimonij, num. 23. de offic. deleg. Feli. in c. j. nume. 6. de iureiur. Francisc. de Ripa in l. j. nu. 69. ff. de vulg. & notabiliter in lege, si vnquam. in princ. num. 9. cum sequen. C. de reuoc. donat, vbi latißime Tiraquel. in princ. num. 150. cum sequentibus, Pala. Ruui. in repetit. Rubri. de dona. §. 64. & latißimè Rode. Xuarez in repeti. l. quoniam in prioribus. in 4. limitatione, nu. j. cum alijs. fol. 70 col. 4. C. de inoffic. testam. Montaluus in l. fi. tit. 11. libr. j. fori. in glo. fi. & in l. 9. tit. 6. lib. 3. fori. Matth. de Affli. in decis. Neapolit. decis. 322. num. 11. Gomez, in §. item si quis in fraudem, num. 2. Instit. de actio. Chaslanæus, in consuet. Burgund. in titu. {des droiz.} rub. 4. §. 7. fol. 165. colum. 3. num. 8. in titu {des succeßions. rub. 7. & 12. fol. 273. col. 2. num. 34. Guliel. Benedict. in repet. cap. Rainutius. in verbo, duas habens filias, num. 190. cum alijs. Paulus Parisius in consil. 26. nume. 77, volumine 3. Zasius, in consil. j. volumine. 2.

Regula cxxxi.

Confirmata ea quæ sunt iuri contraria, non intelliguntur per simplicem confirmationem. Hanc regulam, per illum textum ponit Bald. in c. j. in principio. num. 2. per quos fiat inuestitura in vsibus feudorum. allegat notata in l. j. ff. de his qui sunt sui vel alieni, iur. vbi notatur, ꝙ illa regula quæ dicit ꝙ quicquid acquirit filius, acquirit patri, intelligitur de acquisitione iusta, & nó iniusta, idē tenet idem Bald. in d. l. j. allegans text. in l. diuus. in §. sed nec. ff. de falsis, facit text. in l. quod seruus. ff. de acquirenda possessio. notat idem Bald. in l. j. ff. de constitu. princip. vbi allegat notata in l. 2. C. de diuersis prædijs. lib. 11. idē Bal. in l. cum oporteat, col. 3. C. de bonis quæ liberis. vbi dicit ita tenere Cinum. Pro quo facit, nam in confirmatione ea iura intelliguntur confirmari quæ valida erant tēpore confirmationis, vt in l. Aurelius. §. testamēto. ff. de libera. lega. & in l. si quis priore. ff. ad Trebel. quæ iura allegat Alberi. in tract. statuto. q. 21. & hæc regula probatur in l. 2. C. de fundis & saltibus rei domini. lib. 12. De iure canonico probatur in c. ad nostram, de confirmat. vtili. vel inutili.

Fallit primo nisi princeps ex certa scientia confirmasset actum nullum, vel infirmum, nam tunc confirmatio supplet omnem defectum. ita tenet Innoc. in c. j. de confirmat. vtili vel inutili. & ibi glo. Bal in dicto capitu. j. per quos fiat inuestit. num. 2. allegat in argumento text. in dicta. l. Aurelius, in §. testamento, idem tenet Imola. in l. quidam consulebant. ff. de re iudica. notatur in cap. si motu proprio. de præbendis. in 6. facit quod notat Iason, in l. j. num. 3. ff. de constitut. princip. in l. fin. num. 12. ff. de pactis. tenet Curtius Iuni. in l. hæres absens. in princ. nume. 16. ff. de iudic. Quam limitationē intelligo veram si prædicta confirmatio facta super re inualida ex certa scientia sit facta cum causæ cognitione & citatione partis: alias secus. tenet Innoc. in d. c. j. num. j. de confirmatio. vtili, vel inutili. Spec. in titul. de legato. in §. nunc ostendendum. num. 14. Archidiac. in c. Cenomanensem. num. j. 56. distinct. Ludouicus Romanus in singula. 419. pro quo facit quod posui in regul. 43.

Fallit, secundo nisi papa confirmaret factum proprium secundum Bald. in d. c. j. num. 2. per text. in l. legata inutiliter ff. de legat. 3.

Limita tertio nisi in confirmatione esset clausula, confirmamus, & de nouo concedimus, de quo per Andr. de Isernia in c. j. de Vasallo decrepitæ ætatis. in vsi. feudorú, doct. in c. inter dilectos, de fide instrumen. sed an & quando ille qui confirmat videatur de nouo dare, vide singularem distinctionem Cini in l. & quia. quem refert & sequitur Bal. ibi ff. de iurisd. omn. iudic.

Limita quarto, quando peteretur confirmatio à domino qui teneret & poßideret feudum quod petitur confirmari, quo fuit spoliatus pater petentis confirmationem. tunc talis confirmatio per quam restituitur possessio videtur noua traditio feudi, & hoc per tex. in l. 3. in §. Nerua filius. verbo, nancisci, ff. de acqui. posses. secus quando possessio esset vacans tunc dicitur continuari, secundum, Abb. in c. cum venissent. de rest. in integ.

Fallit quinto quando confirmatio fieret à successore, qui non tenebatur confirmare feudum quod ipse dominus poßidet, nam tunc confirmando dicitur noua concessio argum. l. si ante. ff. ad legem Falci. & in l. stipulatio ista, in §. si quis ita ff. de verbor. obligat. & in l. si cum vno, ff de except. rei iudic. ita tenet Oldra. in consil. 178. num. j. Io. de Imol. in c. inter dilectos de fide instrumen. nu. 24. vbi tenet ꝙ qñ successor potest primam inuestituram reuocare, tunc confirmando dicitur de nouo concedere, quem sequuntur ibi alij Doctores.

Sexto fallit, nisi priuilegium confirmationis, quædam confirmaret, & quædam infirmaret, argumen. tex. in l. tribunus, in §. vlti. ff. de testam. milit. ita tenet Bal. in d. c. j. nume. 2. per quos fiat inuestit.

Sed supra dictę limitationes in minore nō vēdicant sibi locum, quia tunc talis cófirmatio dicitur potius noua cócesio, quā minor facere non pōt vt in d. c. j. maior aūt qui habet legitimam administrationem bonorum suorū bene posset ex certa scientia facere confirmationem iurium inualidorum, vt in iuribus, supra alleg.

Regula cxxxii.

Consors sine mandato potest agere & excipere pro consorte. Hanc regulam probat tex. in l. 2. C. de cósortibus eiusdem litis, & circa hanc regulam vide Nicolaū Bellon in consi, 26. nu. 5. & 6.

Hanc regulam cum quatuor limit. ponit Bernar. de Luco in regu. 135. referendo se ad Felin. in c. cum M. Fer. nu. 8. de constit.

Eandem regulam cum quinq; limit. ponit Fran. de Ripa in d. c. cum M. Ferrariensis. nu. 53. de constit.

Regula cxxxiii.

Constitutiones, leges, vel canones facti per verba generalia dicuntur generales. Hanc regulam ponit Philip. Decius in c. j. in j. lect. num. 28. de constitut. Ratio huius regulæ est quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt in l. de pretio, ff. de publicia. & in l. 3. in §. si liber homo. iuncta glo. in verbo, accepisset. ff. de condictio. ob causam & lex ædictalis, appellatur generalis, vt in

l. hac

l.hac edictali, C.de fecund.nup.fecundum Matth.de Afflict.in consti.Neapolit.lib,j.Rub. 82.nu. j.

Amplia primo vt procedat etiam si esset aliqualis ratio dubitandi an lex sit generalis, vel non, quia solemus dicere ꝙ lex simpliciter facta comprehendit omnem casum, dato, ꝙ in vno sit maior ratio quàm in alio, vt in l. j. in §. quod autem.ff.de aleato. in l.in fraudem in §.fi.de testam. militis, & in l.j.in §.generaliter.ff. de leg.præstan.bonus. text.quem ad hoc ponderat ibi Galiaula in ptin.in l.j. in §.fi.ff.de verbor.obligationibus.

Amplia secundo vt procedat etiam si talis lex ita generaliter intellecta contineret rigorem & esset dura, vt est tex.in l.prospexit.ff. qui & a quibus.

Amplia tertio, etiam si lex sit solum generalis in fine, & specialis in principio; vt est glo.in Rub.C.etiam ob chirographariam pecuniam pignus retineri posse, & ibi Albericus.

Amplia quarto vt procedat etiam si lex sit solum generalis in sui præfatione & initio, quia licet loquatur, postea per verba specialia, tamen tota lex erit generalis, vt probat text, quem ad hoc ibi ponderat Bar. in l. regula. in §. fi.ibi nam initium constitutionis. ff. de iuris & facti ignorantia.ita tenet Philipp. Dec.in c.j. in j.lectura, nu. 35.de constit. Curt. iun. in cons.185.nu. j.facit quod notat Signorolus de Homodeis in consil.6.nu.6.

REGVLA CXXXIIII.

CONsuetudo ecclesiæ.vt Canonici si nó residéant percipiant fructus beneficiorum suorum, valet. Hanc regulam probat tex. & ibi Abb. in j. notabili, in c. cum omnes.de constit. & per illum tex. tenet glo, in c.dudum, el 2.in verbo, retinere.de elect. Eandem opinionem tenet, glo.in c.gratia in verbo, de iure de rescripus.lib. 6.glos. in c.conquerente, in verbo, deseruiat.de clericis non residi. & sic per supra dicta tenet Panor.in ca. extirpandæ.in §. quia vero, nu. 15.& 31. de præbend.& in consil.96.num. 2.volu.2.in medio.Federic.de Senis, in consi. 246.nume. j.Io.de Imo.in c.quia nonnulli num.6.de cleric.nó resid. & ita conculdit Rochus de Curte in c.fi.nu. 500.de consuetu.Io.Selua in tractatu de beneficio.in 4.parte, nume, j.quæst. 2.& circa hanc regulam vide Paulum Parisium, in consil. 32.volumine.4,

Amplia primo habere locum in statuto de non residendo, quia valet statutum permittens licentiam non residédi, vt est glo.in d.c. gratia.in verbo, retineri,

Amplia secúdo etiá si in fundatióe sit expressum quod fundator dotabat Capellam & donabat presbytero eligendo pro Missis ibidé celebrandis.ita tenet Lapus in allegatione 37. num.2. in titu.de præbend.quem sequitur Io. Selua in dicta 2.q.nu.5, & sic procedit etiam si ex ordinatione testatoris ecclesia deberet conferri vni vt ibi quotidie celebraret, quia valet cósuetudo vt per aliú celebret.

Limita primo non habere locum in beneficio curato, vt tenent Archidiac.Geminia, & Præpositus in c.sacerdotibus.31, distin.idem Dominicus in c.fi.nu. 8.de rescript. lib.6.Abb.in d.c.quia vero nu.32, Feli, in c.cum olim.nu. 33. de constitut. & ibi Philippus Dec.in 2.lectura, num. 6.Io.Selua in d.2.quæst.nu.Francis.de Ripa in libr. j. responsorum cap. 14. numer.33.facit tex. in c.licet Canon, de electio.libr.6.sed iusta ex causa episcopus potest dispésare cum curatis vt deseruiant per substitutum, vt d.ca.licet Canon. in fine, & in cap. cum ex eo.de electio.lib.6. de quo vide Francisc.de Ripa in cap, cum M.Ferrariensis, num. 39.de consti.

Porro centum septuaginta & vnum casum, in quibus, episcopus potest dispensare cum clerico de non residendo in suo beneficio, ponit Io.Selua in tract.de benefi.in 4 parte, quæst.7.per totam.

Limita secundo in ecclesiis cathedralibus seu canonicalibus, quando ecclesia pateretur defectum in ministris.ita concludit Feli, in d.c.cum omnes, nu.33.per not. in d.§. quia vero & in cap. peruenit, el 2.de appell. quem sequitur Io. Selua in d. 2.quæst.num.8.

Limita tertio quando talis consuetudo præberet occasionem vagandi, vt quia permitteret quem sine causa se absentare à beneficio. ita Innoc.in c.ex tuæ.nu. 3. de cleric.non resid.& ibi Anch.& Doct. Io.de Imol.& Philip. Deci. & Feli.nu.33.in d.c.cum omnes.de constitu. Ioan. Selua in d.nu. 8.Abb.in d.§.quia vero num.32. & sic talis clericus, potest reuocari ad residentiam, & si nó redierit, priuari beneficio.facit text. in c. finali de regular.

Limita quarto qñ consuetudo esset sine aliqua iusta & rationabili causa, ita Deci.in dicto cap.cum omnes, num. 5.in 2.lectu.Syluester in verbo, residentia, 2.q.facit quod not. Bald.in d.c.cum omnes, nu.9.quod consuetudo hæc debet intelligi de absentia ignominiosa vel dissoluta.

Limita quinto in beneficijs regularium etiam manualibus & sine cura, vt est tex.in Clemen.ne in agro. in §.sane el 2.de statu monachorum.nisi dispensetur causa studij, vt ibi dicitur.

Limita sexto non procedere in distributionibus quotidianis, quia non valet consuetudo ꝙ clericus non residens illas percipiat: vt est tex.& ibi glo.in c.j. de clericis, non resid.lib. 6.facit etiam tex.in c.de cetero, & ibi Doc. de cleric.non resid. vbi dicitur, ꝙ illi, qui finguntur residere, si non residét nó percipiunt distributiones quotidianas, & ita notabiliter tenet Paul: Paris.in cós.33.nu.j.cum seq. volu.4.& in cósi, 32.nu.6.eod.volu. ponit quæ proprie dicátur distributióes, quotidienæ.Et sic licet aliquis sit priuilegiatus, vt percipiat fructus sui beneficij nó residédo, tamen nó percipiet quotidianas distributiones, & ita tenet Feli.in c.Iacobus, nu.j.de simonia.

REGVLA CXXXV.

CONSVETVDO laicorum nó ligat clericos.Hác regulam ponit Cinus in l.2.ad fi.C.quæ sit longa cósuetu. Abb.& Cano.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.de cóstitu.Dominic.in c.j.de iureiur.lib.6. Baptista de Sancto Seuer. in repet.l.cúctos, populos, 85.versi.tertia conclusio Bartoli est.C.de summa trini. & fide catbol.Anto. de Butr. in Rubr.de cósne.nu.3.& 12.Ratio huins regulæ est, quia iurisdictio spiritualis, & temporalis distinctę sunt & diuisæ, vt in c. celebritatem.de consecr. dist. 3.& in Auth. de instru. cautela & fide. in §. quis igitur.collatio 6.vbi dicit text.quod Imperator habet potestaté à Deo, facit pro hac opin.tex.in c.fi.de vita & honest.cleric.in fi. vbi dicitur quod clerici non subiacent, statutis nec consuetudinib.patriæ.facit tex.in c.fi.de reb.eccle.non alie.tex.& ibi Abb. in c.peruenit, de arbitris.& ita tenet Remigius, de Gonny in tract. de charitatiuo subsidio.pag.266.

Hanc regulam cum decem ampliationibus & duodecim limitationibus ponit Rochus de Curte in trac. de cósuet. in 11.q.à nu. 653.vsque ad num.697.

REGVLA CXXXVI.

CONSVETVDO contra ius nó extéditur, vt in l.quod nó ratione ff.de legibus.in c.quod tráslationem.de offic. lega.& ita communiter tenet Doct. excepto Fulg. in l.de quibus, ff.de legi.ad quem ibi respondét Doct. præmissam tñ regulam tenet Fulg.sibimet contrarius in consil. 66. incipiente, Serguanerius, vbi dicit quod consuetudo de qua in l.dos à patre, C.solut.matri.non extenditur.

Hanc regulam cum decem limitationibus ponit Rochus de Curte in c.fi.de consuetu.num.321. vsque ad nume.351.Hanc etiam regulam ponit Aymon Crauetus in tract.de antiquitate temporis, in 4. parte, in prin.fol.110. & ibi in num.48.vsque ad num.151.limitat eam vno & viginti modis.Est tamé notandum ꝙ decimamquartam limitationem, quæ est ibi in num. 98. sublimitat decem modis, & eam declarat vsque ad nu.136.

REGVLA CXXXVII.

COnsuetudo contra ius naturale non valet, ita probatur in c.fi.& ibi Abb. & Doct.de consuetu. & intelligitur

gitur ius naturale ibi cuius trāſgreſsio inducit peccatum, & illud ius naturale appellatur ius diuinum, ſecūdum Io. Andr. Anto. & alios Doct. in d.c.fi. facit tex. in c. j. j. dist. glo. in princip. Institut. de iure naturali. & ita cōcludit Rochus de Curte in tractatu de cōſuetud. nu. 78. & hāc eſſe communem opinionem tenet Laurētius Syluanus in cōſil. 10. num. 39. & circa hāc regulam vide Albertum Brunum in cōſil. 43. nu. 20. Guliel. Mayne. in l. quoties. nu. 86. ff. de reg. iur. Paul. Pariſium, in cōſil. 68. nu. 193. volu. 4. Alex. in cōſil. 196. nu. 13. volu. 2. Sigiſmundum Lofredum in cōſil. 50. num. 52.

Hāc regulam ponit Rochus de Curte, in d. tract. de cōſuetu. num. 78. vbi vſque ad num. 98. eam declarat, & à num. 98. vſque ad num. 241. ampliat eam 8. modis, & limitat 5. modis.

REGVLA CXXXVIII.

CONSVETVDO inducitur de iure ciuili ſpacio decem annorum. Hāc regulam ponit Panor. quem ſequūtur, ibi alij Doct. in ca. fi. de cōſuetudine, nu. 11. Bart. in le. de quibus, num. 14. & ibi Iaſ. nu. 41. ff. de legibus. & prædicta cōcluſio eſt communis, ſiue cōſuetudo ſit cōtra ius, ſiue præter ius, ſecundum prædictos Doct. facit id quod habetur in l. diuturna. ff. de legibus. & in Rubr. C. quæ ſit longa conſuetu. & opinionem huius regulæ dicit eſſe cōmunem Syluester Aldobrādinus in §. ex nō ſcripto. nu. 19. Institut. de iure naturali. eādem opinionem dicit etiā communem ibi Christophorus num. 4. Et circa hāc regulam vide Thomam Grammaticum in deciſio. 44. & notabiliter Aymonē Crauetum in tract. de antiquitate temporis, in 4. par. in prin. nu. 9. fol. 105. col. 4.

Limita primo vt procedat in cōſuetudine propria, & vera ſecus in cōſuetudine ficta & intitulata, quæ in momēto induci poteſt. Exemplum, vt ſi populus vno momēto dicat velle obſeruari pro cōſuetudine ꝙ maior natus ſuccedat, vel ſi id ex populi cōſenſu eligatur, & ſic de ſimilibus ita cōcludit Anto. de Butr. poſt Petrum de Bellaper. & Guliel. de Cugno in repet. c. fi. nu. 17. de cōſuetu. Bart. in l. de quibus, nu. 14. ff. de legibus. quem ſequitur ibi Iaſ. numero. 14.

Limita ſecūdo niſi cōſuetudo tēdat cōtra ea quæ ſunt reſeruata Principi, quia tūc requiritur tempus cuius initū memoria nō extat. vt in c. ſuper quibuſdam, in §. præter ea. cum ſimilibus, de verb. ſignifi. ita tenet Alex. in cōſil. 6. volu. j. Iacobinus in l. de quibus, num. 31. ff. de legi. Porro quæ ſint ea quæ principi reſeruata ſunt, traditur per Bal. in l. reſcripta C. de precibus Imperat. offerēd. per glo. & Doct. in c. quod trāſlationem, de offic. legati. tex. in ca. vnico, quæ ſint regaliæ, in vlib. feud. Paul. de Caſt. & ibi Iaſ. nu. 24. in l. j. ff. de offic. eius circa quam fallentiam vide quę dixi in Reg. 90. fallentia j.

Limita tertio quādo cōſuetudo detrahit iura alicuius eccleſiæ, quia tunc requirētur 40. anni. ita tenet Innoc. in c. cum dilecti, de cōſuetud. quem ſequitur Abb. in di. nu. 11. Iacobi. in d. l. de quibus. & licet ſecundum Abb. Innocētius intelligat hoc quando conſuetudo venit ad detrahēdum iura alicuius eccleſiæ particularis, ſecus ſi veniret cōtra eccleſiam vniuerſalem, ſed Panor. dicit hāc rationem diuerſitatis inter iſtos caſus nō eſſe bonam, quia nō minus fauorabile debet eſſe totum corpus eccleſię, quàm aliquod membrum ipſius eccleſiæ, & illud dictū Abb. dicit eſſe notādum Iacobi. vbi ſupra, nu. 30.

Limita quarto vt nō procedat quando conſuetudo cōtra ius eſt irrationabilis, & ſumus in foro ciuili, quia eo caſu requiritur tempus 30. annorum, tenet Bald. in c. j. qualiter feudum olim poterat aliena. idem Bald. in c. cleri. de iudic. num. 3. per glo. in l. domini prædiorum, in verbo cōſuetudo. C. de agric. & cenſit. lib. 11. quem ſequitur Aret. in conſi. 44. nu. j. in fine.

Limita quinto quando cōſuetudo eſt contra legem, quæ nunquam fuit recepta in obſeruantia ignorante ſuperiore, quia tunc requiritur præſcriptio 40. annorum. ita tenet Abb. in c. j. nu. 4. in medio, de treuga & pace. quam opinionem conatur defendere Rochus de Curte in tract. de conſuetu. num. 303. ſed in contrarium eſt communis opinio ſecundum eundem ibi, à qua opinione in practica durum eſſet recedere, vt ibi dicit.

REGVLA CXXXIX.

CONSVETVDO quæ eſt præter ius de iure Canonico, inducitur ſpacio decem annorum. Hāc regulam ponit Panor. in c. fi. nu. 11. de conſuetu. per glo. in cap. fi. eod. ti. lib. 6. in verbo, conſuetudo, quæ loquitur in conſuetudine optandi, quæ ſolum decem annos requirit, & ita tenet Oldra. in conſil. 285. num. 3. facit etiam glo. in c. conſuetudo. 12. diſtinct. & in c. litigantes, in verbo, ſtatuimus de officio ordi. libr. 6. & ita tenēt communiter Doctores in dicto capitulo finali Abb. & Felin. in capi. ſtatuimus de maiorit. & obedient. tenet etiam Aret. in conſil. 23. num. 11.

Limita primo quando conſuetudo tēdit ad detrahēdū iuri alicuius eccleſiæ, quia tunc requiritur tempus 40. annorū, vt in c. de quarta præſcrip. tenet Abb poſt Inno. in c. dilectus de cōſue. Feli. in d. c. ſtatuimus in j. limitat. facit pro hoc quod dixi, ſupra in præcedenti regula.

Secundo limita vt nō procedat quādo diſpoſitio requirit cōſuetudinem legitime præſcriptam, quia tūc licet nō eſſet contra ius requireret ſpatium 40. annorū. facit tex. in d. c. fi. de conſuetu. & in c. Cuma. & ibi Abb. de electionibus & in c. nō eſt putanda, de cōſuet. lib. 6. & in c. cum de benefi. de prębend. eod. lib. ita concludit Roch. de Cur. in tract. de conſuetu. num. 245.

REGVLA CXL.

CONSVETVDO contra ius de iure canonico requirit, ſpatium 40. annorum. Quam regulam ponunt, Abb. Io. Andr. & Doct. in c. fi. de cōſue. nu. 11. vbi aſsignāt rationem, quia clerici inducēdo conſuetudinem contra ius quaſi præſcribunt cōtra legem ſuperioru, ideo requiritur tempus quod in pręſcriptione cōtra clericos vel eccleſiā, requiritur. & quare talis cōſuetudo requirat maius tempus quàm cōſuetudo de iure ciuili, colligitur ex doctrina Innoc. in c. cum dilectus. de cōſuet. & ex Hoſt. ibi vbi referunt Rotam in deciſio. 6. in tit. de cōſuet. in nouis ſecūdum nouam impreſsionem, & ſecundum antiquā in deciſi. 460. & præmiſſam cōcluſionem firmant Bar. & Docto. in l. de quibus. ff. de legi. Alex. in cōſil. 68. volu. 2. nu. 6. licet Barb. teneat contrarium in d. c. fi. de conſuetud. ſed pro opinione huius reg. facit tex. in d. c. fi. de cōſuetud. ibi nō ſufficit conſuetudo longæua quo ad præiudicandum iuri poſitiuo, ergo probat ꝙ non ſufficit tempus decem annorum, vt præſupponit ibi Barba. & probatur ſupradicta concluſio ex ijs quæ tradit Iaco. de Bellouiſo in capi. j. in principio, qui feudum dare poſſunt, vbi dicit quòd ad hoc vt res eccleſiæ dicatur conſueta concedi in emphyteuſim, requiritur tempus quadraginta annorum. quem ſequitur Alexander in cōſil. 9. numero 6. volumi. 3. probatur etiam ex tex. in argu. cum ibi notatis in cap. cum de beneficio. de prębend. lib. 6. circa quam regulam vide Aymonem Crauetum in tracta. de antiquitate temporis, in 4. parte principali, numero 7. & 8. folio. 105. vbi ponit. 2. limitationes.

Hanc regulam cum vnica ampliatione, & ſeptem limitat. ponit Soci. in regul. 29. in poſterioribus. Hanc etiam regulam cum vna ampliatione, & 8. limitatio. ponit Rochus de Curte, in tracta. de conſuetudi. à nume. 293. vſq; ad numerum 308.

REGVLA CXLI.

CONSVETVDO poteſt induci & valet etiam ſi non inducatur ſciente principe, vel illo qui poteſt ius condere. Hanc regulam ponit Abb: in dicto cap. fi. num. 13. de conſuetud. quem ſequuntur ibi Doct. & ibi Barba. num. 81. dicit quòd hæc eſt communis opinio. Hanc opinionē

tenet

tenet Alexan.in consil.6.num.4.volumin. j. tenet etiam Cor.in cõsi. 155. numero, 7.volum.4.& hæc fuit opinio glo. in c. in istis.in §.leges,in glo. fi.4.dist. & ibi Docto. quam opinionem tenet Gemi. in cap. frustra, 8.distinct. vbi dicit quod glo.& similes cõtrarium tenẽtes communiter reprobãtur,eãdem opinionem,vbi adducit alias autoritates tenet ibi Præposi.nume.9.hãc opinionem tenet Abb.in cõsil. 7.volu. 2.licet cõtrarium teneat glo.in capi. fi.de cõsuetud. & in d.c. frustra. 8.distin. & Old. in cõsi. 237. num. 5. in consi. 244. num. 7.Sed opi. glossarum approbatur hodie,per l.5.tit.2.parti.pri.In quo est notãdũ quòd licet nõ requiratur sciẽtia principis, vt supra dixi,requiritur tamẽ sciẽtia populi vel maioris partis, sciẽtia.n. requiritur in cõsuetudine inducẽda eorum qui possunt statuta cõdere,quia sicut requiritur eorum sciẽtia, & expressus cõsensus in cõdendis statutis,eadem ratione requiritur eorum sciẽtia,ex qua causatur tacitus cõsensus ad cõsuetudinem inducendam, & istud est quod voluit dicere glo.in dicto capitu.fi.de cõsuetud.requirens scientiam illius qui potest ius condere,& quod talis scientia requiratur,probatur in l.de quibus. ff.de legibus & clarius in cap. cum cõsuetudinis, de cõsuet.ita tenet Io.Andr. Anto. & Card.in d.c.fi.Cinus, in l. 2,C.quæ sit lõga consuet. Corne.in cõsil. 293.num.4.& 18. volu.3. ita tenent Doct. in d.l.de quibus. ff. de legi.& hoc est tenẽdum quicquid teneat Geminia.in c.fi.per illum tex.de cõsuet.lib,6.qui nõ probat.sentiũt tamẽ præfati Doct.ꝙ nõ requiritur scientia populi cõgregati, seu quod actus deueniat ad notitiã populi cõgregati,quos refert & sequitur Corne.in consil. 296. numero, 5. volumi.4. licet ibi referat alios tenere contrarium.

Limita primo quãdo cõsuetudo induceretur cõtra ius publicum vtilitate & austeritate,quia tunc requiritur sciẽtia principis secũdum Io.And. in c.fi.de censi. libro. 6. & ibi Gemi.Specul.in Rub.de feudis vbi dicit nõ valere cõsuetudinem sine scientia Imperatoris,quòd feuda imperialia diuidãtur.quod sequitur Feli.vbi refert alios Doct. idem tenẽtes in c.cum ex officij,num.8. de præscrip.licet Abb.ibi cõtrarium teneat.quam opinionem Abbatis cõnatur defendere Præposi.Alexandri.in c.frustra, numer. 9. 8.distinctione.

Secundo limita quãdo lex reprobat consuetudinem, quia tunc consuetudo cõtraria nõ valet nisi Principe sciẽte,ita tenet Io. And. in additio.ad Specul.in titu.de instru. editione,in §.compẽdiosè,nu. 13.Gemi.in glo. Summæ. 11.dist.nu.4.Felin.in d.c.cũ ex officij,nu.8.Abb.vbi Feli. nu.6.in c.accedentes,de præscrip.Anto.de Butr. in repet. c.fi.nu.51.cum alijs.de consuetu.

Tertio limita nisi cõsuetudo inducatur in sacramentalibus, puta in cõsuetudine benedicẽdi corruptas:quia tũc requiritur scientia Principis ad hoc vt talis consuetudo, valeat,ista est glo. quam ibi extollit Abb.in c. vir autem, de secundis nup. quem sequitur Præpo.Alex.in c.frustra. nu. 9.8.dist.de qua limitatione dicit dubitare Rochus de Curt.in tract. de cõsuet.nu.353.propter restrictionẽ generalitatis illius tex.in d.c.fi.de consuetu.

Quarto limita vt nõ procedat in cõsuetudine quæ fit cõtra reseruata Principi,vt dixi supra in reg. 138. in 2. limita.quia tũc ad consuetudinem inducendam requiritur Principis, scientia ita gloss.in capitulo.penultimo. de filijs presbytero.ita tenet Geminian.vbi allegat aliam glo. in summa 11.distinctio.Bartol.in l.si Publicanus, in §.in omnibus,num. j.ff.de public.& vectigal. sed contra hanc limitationẽ tenet ibi Io. de Imola.in d.§.in omnibus,per tex.in c.super quibusdam, de verb.signifi.vbi nõ requiritur sciẽtia Principis quo ad hoc vt valeat acquisitio reseruatorum Principi per tempus de quo ibi. Quam opinionem Io.de Imo.contra supradictam limitationem tenẽt, Doct.in varijs locis,prout refert Felin.qui idem tenet in c.cum nobis, nume.2.de præscrip.Ias.in l.Imperium, nu. 21. ff.de iurisdictio.omn.iudic.Alex. vbi dicit hanc esse communem opinionem,in consi.6.nu.6.volu.j.eandem opi. tenet Alex.in consil. 125.nu.j.volu.2. & in cõsilio. 24.nu.16. volu. 5. Balb.in tract. præscript.in 2. parte. 3. part.princ.q.6. nu. 22.Curt.Iun. cõsil. 158.nu. 12. Iacobi. de sancto Georg.in tract. feu.in parte, cum mero, & mixto imperio,nu.20. Ant.Rub. Alexandrinus in cons. 21.numero.6.Andræ.Alciat.in l.munus.ff.de verborum significatione

Regvla cxlii.

CONSVETVDO tollitur si est præscripta per aliam cõtrariam consuetudinẽ præscriptam.Hãc regulam probat glo. in l.nemo,in §.temporalis.ff,de regulis iuris,quã regulam per illum tex.ponit Abb.in c.fi;de cõsuetud.nu. 10.& ibi Anto. de Butr.in repeti. nu.63.Barb.in d.c.fi.nume.76.de cõsue.extollẽs glo.illam,vbi allegat pro ea casum singularẽ in l.fi.C.de seruit. & aqua.Aret.in cõsil.23. nu.11.& 12.Rom. in sing.42.Ias.in l.beneficiũ,nu.58.ff. de constit. Princip.& Aret. vbi supra dicit ꝙ tantũ tempus requiritur ad consuetudinem tollẽdam, quãtum ad inducẽdam,facit tex.in c.j.de reg.iur.in antiquis, & hanc opinionem tenet Feli.in c.cum accessissent,nume.30. de constit.in versic.7.limita.& ibi Dec.num.93. Ias. in l. de quibus,nu.79.& 80.ff.de legi.Card.in cons. 131.num. 6, Paul.Paris. in cons.21.num.14.volumi. j.Hiero.Cagnol. in l.nemo,in §. temporalis,ff.de regul.iur.Alciat.in l.moribus,nu.3. ff.de vulga.& circa hanc regulam vide Pyrrhum Englebermæum in d.§.temporalis,

Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Bernar.de Luco in reg.142.eandem regulam ponit Rochus de Curte in tractatu de consuetudin. numero. 405. vbi in numer.410.vsq; ad numerum 429.limitat eam quinq; modis.

Regvla cxliii.

CONSVETVDO quę est contra ecclesiasticam libertatem vel onerosa,nõ valet.Hãc regulam probat tex. in c,j. & ibi Abb.de cõsue. in c. nouerit,& in c.grauem, de sentẽtia excommunica.in c.cum causam, de re iudic, De iure regio est tex.in l. 2, tit.9,parte j.& in l. 2.titu.3, libro j. Ord.& quæ dicãtur esse contra libertatem ecclesiæ ponit tex.in c.fi.de immunitate ecclesiæ,libro 6, text.in lege 19.tit.9. parte j.& l.8.& 10, tit. 3.libro j.Ord:Bar. & Doctores,in lege j.C.de summa Trinit. & circa hãc regulam vide Paulum Parisium in consil. 27, per totum, volumine j. Carolum Ruinum in consil. 41.nu.45.volu.j. & in cõsil.156.nu.8.volumine 4,

Hanc regulam ponit Bernardus,de Luco in reg. 139, cum tribus limitat.eãdem regulam ponit Rochus de Curte in tract.de consuetu.nu.453.vbi in nu.460, ampliat eã vno modo,ex qua ampliatione vsq; ad numerũ 489,ponit 20.illationes,& à nu.489,vsque ad numer. 515.limitat eam octo modis, ex qua prima limitatione,ex supra dictis octo facit quindecim illationes à numero. 489, vsque ad nu. 506,

Regvla cxliiii.

CONSVETVDO nõ valet contra legem derogãtem cõsuetudini.Hãc regulam ponit Abb.in c.fi.de consuetudi.num.22.& ibi Anto.de Butr.in repet.nume. 53.idem Abb.& moder.in c.2.de probat.Bar.cum quo transeunt, alij Doct.in l.de quibus,num.4.in fi.ff.de legi.idem Bar. in l.si mihi & tibi, §.fi.ff.de lega.j.& ibi Doct. Alex. vbi adducit alias authoritates,in l.si non speciali,num.4.C.de testam.facit tex.in c.fi.de consuetu.lib.6,& circa hanc regulam vide Petrum Rebuffum in glos. ad constitutiones Regias Galliæ, in prima parte,in procemio,in gloss.5.nu. 144.& notabili Loazes in tractatu. de matrimonio. Regis Angliæ, in primo fundamento pro parte affirmatiua numero 32.

Ampla primo vt procedat etiam in lege prohibitiua, quia licet expresse non deroget consuetudini,tamen con

suetudo

ſuetudo in contrarium nõ valet, quando in ipſa lege prohibitiua eſt inſerta clauſula Decreti, vt tenet Geminia. & Philippus Francus in c.cum de beneficio, de præben.lib. 6. per adducta per eos. facit deciſio Abb. antiqui in dicto c.fi. in fine, de conſuetud. dicentis quod nõ valet cõſuetudo contra legem habentem perpetuam cauſam prohibitionis allegat text.in cap. ſponſam.de ſponſa.

Amplia ſecundo vt procedat ſi lex non faciat mẽtionẽ de conſuetudine, ſed ſolum improbet aliquid tãquam irrationabile, quia non valet conſuetudo quæ induceretur vel eſſet inducta in contrarium, quia irrationabilis eſſet, ita Paulus de Loazes in Clemẽti.j.de elect.& patet exemplum ibi.idem Gemin.in c.j.in fi.nu.30.de conſtitu.& in Summa. 11.diſtinct, & in conſi.132.nu.7.

Tertio amplia vt procedat etiam ſi eſſet conſuetudo, tãti temporis cuius initij memoria in contrarium nõ exiſtit: quia non valet quãdo lex improbat conſuetudinem, ita tenet Anto.de Butrio per illum tex.& ibi Abb.in 3.notab.in c.cum ex officij, de præſcript.Card, in Clem.2. in princ. in 8.quæſtione, & in §. j.in fi.de rebus eccleſiæ nõ alie.Feli.in cap. cum cauſa.num.12.de re iudic.idem Feli. plene, licet aliquos contrarium tenẽtes adducat, in c.accedẽtes, de præſcript. Imol.in c.fi.de conſuetu.idem Feli.in c.cum ex officij.eodem titu. de præſcript. num. 13. pro qua opin.facit ratio text.in l. Arriani, C.de hæreticis, vbi probatur, quod lex ſemper loquitur, ergo lex reprobans conſuetudinem cẽſetur perpetuo illam reprobare, facit & tex. in l.ſeruus, C.de pœnis, vbi dicitur quod ſimpliciter cõdemnatus ad vincula perpetuo in vinculis ſtare debet. aliqui tamẽ, vt dixi, tenẽt contrarium, maxime Abb.ſibi contrarius in conſ. 26. volu.2. Card.Alexãdri. in cap. fruſtra, num.9.volu.2.Anchara.in cõſi.51.per glo.in Clem. ſtatutum.in verbo, conſuetudine, de electio.& alij Doc. quos refert Fel. in d. c.accedentes.

Quarto amplia vt procedat maximè in l.edita in concilio generali, quia cẽſetur habere clauſulam derogatoriã ad diſpoſitiones contrarias, quæ in futurum etiam fierẽt, & ſic tacite derogat conſuetudini. ita tenet Baldus, in titulo de pace Conſtantiæ, in §. Imperiales, numero. 14. facit quod not.Iaſ.in l.de quibus, nu.55.ff.de legi.Feli. in c.nonnulli.de reſcrip.

Limita primo niſi conſuetudo inducatur ex noua cauſa, vel ratione, quæ non fuerat tempore legis damnãtis cõſuetudinem, quia tũc vacabit: ita tenet Abb.in d.ca.fi.de conſuetu.num.24.argu.tex.in l. ſi hominem.ff.mãda. & ita in effectu declarat ipſe Abb.glo.in Clem.ſtatutum, de electio.quæ prædictæ concluſioni repugnat.

idem concludũt Abbas & Doct.alias autoritates, referẽtes, in d.c.2.de proba.& idem firmãt Gemi.& vterque Card.in d.cap.fruſtra, 8.diſt.

Secundo limita quãdo lex non eſt recepta in obſeruãtias quia licet deroget conſuetudini, tamẽ contraria conſuetudo valet, cum talis lex non attẽdatur, iuxta gloſ. in c.j.cũ ibi per Abbatem & Feli. traditis de treuga & pace. & ſic non debet attẽdi clauſula ipſius legis per quam derogatur conſuetudini, quia corruẽte aliqua diſpoſitione, corruũt clauſulæ in ea inſertæ, vt inquit glo.notabilis, in l.ſi patronus.in §.patronum.in verbo, Fauiania, ff. ſi quid in fraudem patr.quam glo.ſequitur Iaſ.in le. certi condictio.nu.36.ff.ſi certum petatur, & in l.teſtamẽto col.j.C. de fideicommiſ.Soci.in l.4.in §.fi.ff.de verborum obligatio.pro quo eſt bonus tex. in l.ſi.ff. de conſtitut. pecunia, cum ſimilibus.quem ad hoc allegat Iaſ. in l. non dubium.num.56. C. de legib.& quando lex dicatur, non recepta in obſeruantia, declarant Doctores in d.capit. j.de treuga & pace.

Tertio limita vt non procedat quando lex tolleret ſimpliciter conſuetudinem præteritam vel introductã, quia conſuetudo inducta poſt legem ipſam eidem legi derogaret, ita tenet Geminianus in dicto c. j.num.30.de conſti. in 6. alia adducens.idem videtur ſentire Anto.de Butrio, in c.fi.num.53.de conſuetud.aliter tamen tenet Bald. in l.dudum, C.de contrahẽ. empt.& in alijs locis relatis per Iaſ. in d.l.de quibus, nu.80.ff. de legi.circa quod diſtingue vt per Abb.in d.c. fi.numero.24.

Quarto limita niſi publica vtilitas ſuadeat reuocationem legis quæ derogabat conſuedini, quia tunc conſuetudo valet.ita Anto. de Butrio, in d.c.fi.num.53.Gemi.in c. j.num. 30.de conſtit.lib.6.

Quinto limita quando expreſſus conſenſus Principis intẽueniret in inducẽda conſuetudine, quia tunc valeret contra legẽ derogãtem etiam conſuetudini. ita tenet Gemin. in ſumma, 11.diſtinct. Anto.de Butr.in d. num. 53. Ioan. Andr.in additio. ad Spec.in tit. de inſtrum. editione, numer. 14.

Regvla CXLV.

Consvetvdo non ligat forenſes. Hãc regulam ponit glo.quam ſequuntur, ibi Doct.in c.qui contra, in verbo, aut peregrini.8.diſtin. pro qua facit tex.in c.certificari, de ſepult.dicẽs quod quælibet patria abundat in ſenſu ſuo, facit in ſimili de ſtatuto tex.in c.vt animarum. de conſtitutio.lib.6.in l. fi.ff.de iuriſdictio.om.iudic.conſuetudo enim localis eſt ideo non ligat ſubditos, vt inquit, Oldra.in conſil. 268. num. 1. facit tex.in l. 2. C. quæ ſit longa conſuetu.in l.venditor, in §.ſi conſtat, ff.communia prædi. ita tenet Roma.in conſ. 163.quam opinionẽ, tenet Bar.in l.de quibus, num.26. quem ibi ſequũtur Iaſ. & Doct. ff.de legi.idem Bar. in l.cunctos populos. num. 20.& ibi etiam Iaſ. & Doct.C.de ſumma Trinit. & circa hãc regulam vide Corn.in conſ.83.num.15 volu.4.Paulum Pariſium in conſil.25. num.24.volum.j.Alber.Bru. in conſ.20.nu.9.Nicolaum Boerium in conſuetudinibus Bituricẽſibus, in tit.de iuriſdictione omnium iudicium, in §.4.in glo.2.Abb.in cap.poſtulaſti, de foro compe. eũdem Abb.Barba. & Feli.in c.fi.eodem tit.& Io.Igne. in l. cum fiſco, num.34.ff.ad Syllania.

Hãc regulam ponit Rochus de Curte in tracta.de cõſuetudi.num.699.vbi Ampliat eam duobus modis, & limitat ſeptem modis, cum aliquibus illationibus & declarationibus, vſq; ad num.729.

Regvla CXLVI.

Consvetvdo non ligat ſubditos extra territorium Hãc regulam probat tex.in cap. vt animarum.in §. j. de conſtit. lib.6.vbi probatur, quod ſi epiſcopus excommunicat omnes furtum faciẽtes, tale ſtatutum non comprebẽdit ſubditos extra diœceſim præfati epiſcopi furta committẽtes, & ita ibi hoc tenẽt Gemi. & Doct. per illum tex.probatur etiam in l.fi ff. de iuriſdictione omniũ iud. tenet Bar. in l.j.nu.50.C.de ſum. Trinit.vbi dicit, ꝙ ſtatuta quæ reſpiciunt litis deciſionem non comprehendũt ea quæ extra territorium ſunt commiſſa, & ſubijcit, hoc procedere tam in contractibus quam in delictis, allegãs tex.in d.c.vt animarum, in §.j.de conſtitu.libr. 6.pro qua opinione eſt tex. in l. 7.titu. 2. parte. 3.Hãc opinionem dicit eſſe communem Feli. in capit. à nobis el j. nume. 6.de ſentẽtia excommunicat. Alex. in conſi.111.nume j.volum. j.

Hãc regulam amplia vno modo, & limita 8.modis, vt per Rochum de Curte in tractatu de conſuetud.nu.729. vſque ad num. 746. & circa hãc regulam vide poſita, in præcedenti regula.

Regvla CXLVII.

Consvetvdo loci ſeruãda eſt in concernẽtibus proceſſum in quo proceditur, & illius tribunalis, vel iudicis, coram quo proceditur. Hãc regulam probat glo.& ibi communiter Doctores, in capitul.quod clericis. de foro compet. cuius materiam tractat Nicolaus Euerardus in Locis legalibus in loco 19.

Hanc regulam ponit Bernard. de Luco cum quatuor, limitationibus in reg.44. eandem regulam, cum 8.Ampliatio-

pliationibus & 4. limitationibus ponit Rochus de Curte in tracta. de consuetud. num. 759. vsq; ad numerū septingētesimum sexagesimum octauum.

REGVLA CXLVIII.

Contrahētibus licitum est se inuicem decipere intra dimidiam, seu in valore rei super qua cōtrahitur. Quā regulam probat tex. in l. in causæ, §. 2. in §. idem Pomponius, ff. de minoribus, & in l. si hæres, §. 5. ff. ad legem Falcidiam, & in l. item si pretio in §. fi. ff. locati. & in l. si voluntatem, C. de rescind. vēd. in c. cum dilecti. & in capi. ad nostram de emptio. & vēdit. glo. in cap. cum causa. in verbo, deceptionis, de testibus & in c. in ciuitate. de vsuris. in verbo, compareat. Circa quam regulam vltra Feli. in d. c. cum caus. num. 2. vide Ias. in §. sed iste quidem, nu. 104. Instit. de actio. & in l. si quis cum aliter, num. 17. ff. de verborum obligat. Andr. Tiraquel. in Legibus connubia. in 9. l. numero, 8.

Hāc regulam ponit cum 5. ampliationibus, & 18. limita. Pātaleon Cremensis in repet. l. 2. col. 31. in fi. versic. ex prædicta solutione, vsque ad col. 37. C. de rescindenda venditio.

Hāc etiam regulam limitat, 4. modis, vbi notabiliter, tractat materiam Hispanus noster Anto. Burgēsis in d. c. cum dilecti, num. 15. cum alijs, eādem regulam cum 6. limitationibus, vbi notabiliter tractat materiam, ponit Matth. de Afflict. in c. j. num. 88. de feudo dato in vicem legis commissoriæ. in Vsib. feud.

REGVLA CXLIX.

Consvlens & persuadēs punitur sicut faciēs, sed si erratalias facturus, minus, debet puniri, Quæ regula probatur in cap. sicut dignum, in §. qui vero & in cap. de cætero, de homicidio, & in l. non solum, in §. si mādato, vers. Attilicinius autem. ff. de iniurijs, in l. qui occidit, in §. pen. ff. ad legem Aquil. gloss. in §. ope. in verbo, certe. Instit. de oblig. quæ ex delicto nascūtur in l. j. in §. persuadere, in verbo, facturus, ff. de seruo corrupto. glo. & Bar. in l. sæpe, in verbo cōdici potest ff. de verbo. signifi. & licet, Bar. in d. §. si mādato, num. 56. teneat indistinctē teneri absq; supradicta distinctione, tamē communis est opinio debere distingui, secundum gloss. in d. §. ope. Fel. in d c. sicut dignum, in §. qui vero, nu. 7. & in c. j. nu. 11. de offic. deleg. Bald. in l. j. num. 7. C. de seruis fugit. & in l. data opera, numer. 79. C. qui accusare nō possunt. Angel. Aret. in tract. maleficiorum: in verbo, & Sempronium, mandatorum. num. 43. Mathesillanum in notabili 97. hāc etiam dicit communem Io. de Imol. in cap. j. de offic. deleg. Cæpola in cōsil. 66. in cōsilijs criminalibus. Hippol. in sing. 655. & circa hāc regulam vide Stephanum Aufredum in tract. de potestate seculari in ecclesiasticas personas, in regula 3. Hāc regulam ponit Io. Bernar. cum 6. limitationi. in reg. 145.

Limita primo hāc regulam duobus modis, vt per Feli. in d. cap. sicut dignum, num. 7. Eādem regulam limitat, 5. modis idem Feli. in cap. j. nume. 9. de offic. deleg. eādem regulam cum 7. limationibus, vbi latissime tractat eius materiam, ponit Ludouicus Carrerius in practica criminali, in tit. de homicid. in §. circa, el 2. num. 163. cum sequētibus, fol. 106. col. 2. eādem regulam cum duodecim limitationibus ponit Philipp. Dec. in cap. j. num. 43. vsq; ad num. 60. de offic. deleg.

REGVLA CL.

Contrahētes matrimonium in gradu prohibito, ipso iure bona ipsorum debēt publicari. Hāc regulam probat tex. in Auth. incestus. C. de incestis, & inutilibus nup. & in auth. de incestis nuptijs, in §. j. colla. 2. in cap. cum secundum, de hæreti. lib. 6. De iure regio. est text. in le. 3. tit. 18. part. 7. circa quam regulam vide Didacum de Couarruuias in 4. lib. Decreta. in 2. par. c. 6. §. 7. num. 5. Nicola. Boer. in decisio. 264. num. 13.

Amplia primo vt procedat etiam nō solum si nuptias, cōtrahat, verum etiam si accessum habuerint ad cōsanguineas vel ad Moniales, vt in Clem. j. de cōsangui. & affinita. & vltra amissionem bonorum sunt ipso iure excommunicati, vt ibi dicit, & ita notabiliter tenet egregius Doctor Iacobus de Simancas in libro suo Institutionum catholicarum c. 40. maxime in nu. 5.

Limita prima nisi isti habuerint, liberos ex alio matrimonio, nam tunc licet pater vel mater amittāt bona, non acquiruntur fisco, sed alijs liberis, vt in d. Authē. de incestis nupt. & in dicta Auth. incestas, C. de incestis, & inuti. nupt.

Secūdo limita quādo mulier vel maritus ignoranter cōtraxerunt, vel commiserūt incestum, ita notabiliter tenet glo. in d. clem. j. in verbo scienter. de cōsanguinita. & affinit. vbi probat quod ille qui in gradu prohibito matrimonium ignorāter cōtraxit, nō incidit in pœnam illius Clementinæ. licet postea sciuerit, & cohabitauerit. cum ab initio nuptiarum illud sit referēdum quam glo. approbat Feli. in c. examinata, num. 7. de iudi. Couarruuias. in d. §. 8. num. 19. similis est glo. in cap. decreuit, in glo. fi. de hæreticis, lib. 6 quas glo. vltra Philip. Franc. ibi sequitur, Io. Corasius, in l. naturaliter in §. nihil commune. in reg. 25. num. 58. ff. de acquirenda possessio. pro qua opinione est tex. in l. 3. tit. 18. par. 7. & vltra Doct. in d. Clem. idē tenet Didacus de Castillo in l. 86. Tauri, col. 2. Xuarez in l. j. tit. {de las ganancias,} libro. 3. Fori, pro qua opinione allego, text. in c. si virgo. 33. q. 2. & in l. qui contra. C. de Incestis, & inutili. nupt. vbi probatur, quod quando matrimonium illicitum est cōsummatum tunc mulier, quæ sciuit ius vel factum vel alterum tantum, prohibetur dotem datam repetere, & applicatur fisco, sed si mulier ignorauit ius vel factum, sine dubio potest repetere dotem, vt in l. si cum dotem, in §. fi. ff. soluto matrimo. Hāc opinionem tenet Bar. in l. fi. nume. 4. ff. de cōdictio. sine causa. & in l. si adulterium cum incestu, num. 55. ff. de adul. Ias. in additionibus ad Christophorum in §. fi. numero, 56. Instit. de nupt.

Circa quam limitationem est notandum, an filij nati, ex tali matrimonio sint legitimi glo. in d. l. qui cōtra. mouet hāc quæstionem, & determinat quod si vtriq; ignorauerunt impedimētum, tunc essent legitimi; vt in l. qui in prouinciam, in §. diuus, ff. de ritu nuptiarum. sed vbi alter eorum sciuit impedimētum, filij non sunt legitimi, sed quo ad ignorātem sic, quam glo. sequitur ibi Bal. in 2. lectura, num. 2. Cinus num. 8. Salicet. num. 5. Bar. in l. fi. num. 4. ff. de condi. sine causa. & ibi Ias. in column. final. in fine, Alexand. in Additio. ad Bartol. in d. l. si adulteriū in additione super num. 55. ff. de adulter. Odofredus in d. l. qui contra. num. 5.

Contrariam opinionem, imò quòd si vnus eorum tantum ignorauit impedimentum, filij isti sint legitimi quo ad vtrunque parentem, tenet gloss. in capitulo. cum inhibitio. in §. j. in verbo, si ambo, de clandest. despon. & in c. restrente, in verbo, ignorantiam, qui filij sint legi. gl. j. in c. cū in ciuitate, 34. q. j. per tex. qui hoc probat, i c. 2. & in c. ex tenore, qui filij sint legi. ad idē est tex. in l. duob. ff. de liberali cau. quia monstrū esset si aliquis esset partim legitimus & partim illegitimus, sicut si aliquis esset partim seruus, & partim liber, vt in d. l. si duobus. & dictum illarum glo. sequitur, Iacobus de Arenis in d. l. qui contra num. 3. & ibi Bald. sibimet contrarius, in j. lectura, num. 4. vbi dicit hoc esse notatu dignum vt procederet de iure Canonico, & hoc etiam tenet ibi Alberi. num. 2. Anchar. in c. j. col. 2. de consti. & in consil. 583. Bar. titubanter & sibimet contrarius in authen. de incest. nup. in princ. collatio. 2. Abb. in d. c. 2. num. 2. Præpositus in d. c. cum inhibitio, nu. 7. vbi dicit non obstare, l. qui contra, quia illa lex loquitur quo ad pœnam irrogandam in personas ipsorum qui contraxerunt incestas nuptias, non autem irrogādam in personas filiorum, vt sint legitimi. In qua quæstione

ſtione ſic diſtinguendum puto ꝙ aut matrimonium eſt contractum in facie eccleſiæ, aut clandeſtinæ, ſi in facie eccleſiæ, & alter eorum habuit bonam fidem, tunc proles eſt legitima, & procedunt glo. iuris Canonici. ita tenet Ancha. in d.ca 2. nu. 6. & in d.cap. ax tenore, nume. 2. & ibi Abb. num. fi. idem Anchara. in d.c. cum inhibitio. nu. 17. Anton. de Roſellis in tract. de legitimatione, in libr. j. in §. de matrimonio putatiuo, nu. 3. Ludouicus de Senis in tract. de naturalibus liberis, in 2. par. in §. de legitimatione per putatiuum matrimonium. numero. j. Et hæc diſtinctio approbatur de iure Regio per text. in l. j. titu. 13. part. 4.

Tertio limita non procedere in ſponſalibus, ſed requiritur, quod matrimonium ſit carnali copula cõſummatũ, vt in cap. & ſi neceſſe. de ſdonationibus inter virum, & vxo. quem tex. ita intelligunt ibi Anto. Abb. & Præpoſ. Bald. Nouel. in tract. de dote, in 11. parte, nu. 3. verſ. 2. caſus, & in nu. 7. verſ. 6. caſus, in fi. Couarr. in d. §. 8. nu. 20.

Limita quarto non procedere de iure Regio, nam de iure Regio medietatem bonorũ tantummodo amittũt, vt l. 5. tit. 16. & in l. 7. tit. 18. Ordin.

Et circa hãc regulã vltra ſupradictum caſum in quo cõfiſcatio bonorum fit ipſo iure, vide decem caſus per Matthæ. de Afflict. in conſtitutio. Neapol. lib. j. Rub. 2. num. 25. & 49. caſus ponit Franc. Lucas de Parma in tracta. de fiſco & eius priuilegio, in 2. parte, principali, per totam, & 62. caſus ponit Chaſſanæ. in conſuetud. Burgund. in tit. {Des confiſcations,} §. j. Rub. 2. num. 20. cum ſequentibus, fol. 89. col. j. Nouiſsime & melius quàm alibi in iure ponit 250. caſus Ludouicus de Creſolles in tract. in quibus caſibus iure ciuili omnium bonorum vel partis publicatio ſit indicta, à pagina 3. vſq; ad paginam finalem, vbi per paginas 90. ponit ſupradictos caſus.

Regula CLI.

Contractus factus ab vxore ſine licentia mariti, non valet. Hãc regulam probat tex. in l. 13. titu. 20. li. 3. Fori & in l. fi. in fi. tit. 11. lib. j. Fori. quæ leges declarantur, & intelliguntur per l. 244. Styli. idem etiam diſponitur in l. 55, Tauri. Circa quam regulam vltra caſtil. & Docto. in d. l. 55. & Montal. in gloſſ. ad dictas leg. Fori. vide Io. Bern. in reg. 455. Pala. Ruui. in repet. Rub. de donatio. §. 68. num. 6, Couarruuias in Epitome 4. libri, in ſecunda parte, cap. 7. §. j. num. j.

Hanc regulam limitat decem modis Rodericus Xuarez, in l. 53. tit. {de las duedas.} per totam, ſol. 44. cum alijs. eandem regulam ampliat quinque modis, & limitat 18. Chaſſanæ. in conſuetud. Burgun. in tit. {des Droiz.} Rubr. 4. §. j. num. j. cum alijs ſol. 127. col. 4. vſque ad foliũ, 130. & ibi notabiliter tractat materiam. Et circa hanc regulam vide Andr. Tiraq. in legibus connubia. in gloſſ. 2. num. 2. vbi per totam glo. tractat materiam, & in gloſſ. 3. nu. 28. vſque ad finem ponit duas & viginti quæſtiones, circa hanc regulam; & in glo. 4. ponit an maritus per aliũ conſenſum præſtare poſsit? & in glo. 5. ponit, an autoritas mariti debeat eſſe expreſſa vel tacita? & in glo. 6. ponit quinque & triginta quæſtiones circa hanc regulã, per totã, & ſic in effectu ex his omnibus poſſunt ſumi quinquaginta limitationes ad hanc regulam.

Regula CLII.

Contumax regulariter non amitit cauſam principalem, ſed condemnatur in expenſis. Hanc regulam probat tex. in l. properandum. in §. ſin autem. C. de iudi. vbi ſæpenumero contumax, vincit in cauſa etiam abſens, ſi actor de iure ſuo non probauit. facit etiam text. in leg. & poſt edictum, ff. de iudic. eſt elegans tex. in l. diui fratres, in §. j. ad fi. ff. de libera. cauſa. vbi ſæpenumero ſecundum ſeruum abſentem qui patitur cauſam ſtatus fertur ſententia. Hanc regulam probat gloſſ. in l. contumacia. verbo, litis. ff. de re iudic.

Primo fallit quando contumax excluditur à facultate, appellandi. vt in l. poſt edictum. in §. fi. ff. de iudic. & in l. ex cõſenſu, in §. fi. ff. de appell. & in l. j. C. quorũ appella. recipian. De iure regio eſt tex in l. 9. tit. 23. par. 3. & in l. 5. tit. 16. li. 3. Ordin. cum iſte proprie verus contumax dicatur, notat Dec. in conſi. 34. num. j.

Secundo limita quando propter contumaciam parti contumaci, actio & audientia denegatur, ita glo. in l. contumacia, ff. de re iudic. allegat tex. in l. ſed & ſi prætorem in §. ſed & ſi dum. ff. ex quibus cauſ. maio. vbi quãdo pretor vel iudex præſtituit certa tempora agere volenti, ſi intra iſta tempora non agat, cauſam perdidit, & denegabitur amodo ei actio. & ibi glo. in verbo, decreto. quam gl. vltra Bal. ibi ſequitur idem Bald. in Rub. de mutuis petitio. nume. 9. facit pro hoc tex. in l. diffamari. C. de ingenuis & manu. De iure Regio eſt l. 46. tit. 2. part. 3. & circa hanc limitationem vide Iaſo. in l. iuſiurandum, & ad pecunias. in §. ait prætor, in ſecundo notab. ff. de iureiurando.

Tertio fallit in præparatorijs, nam ſi reus interrogatus à iudice ex quota parte hæres ſit vel hæreditatem defendere pergat, is vero contumaciter tacet: perdit hoc commodum ꝙ poſsit partẽ defendere. nã cogitur ſolidã hęreditatem defendere, ẽt ſi ex parte hęres ſit, quia contumaciter tacuit, vt in l. de ætate. in §. qui tacuit, ff. de interro. actio. itaq; hic nõ perditur cauſa principalis, ſed commodum principale quod hæres habere poterat.

Quarto fallit in iuramento calumniæ, quia qui contumaciter non vult iurare de calumnia requiſitus ab altera parte, facit iacturam totius cauſæ, vt in l. 2. in §. hoc etiam C. de iureiur. propter calumniam glo. in cap. j. in §. j. de iuram. calum. & ibi Doct. probatur etiam de iure Regio, in l. 23. tit. 11. part. 3.

Quinto limita in caſu cap. 2. de confeſſ. li. 6. & ibi gloſ. vbi probatur quod ſi terminus poſitionibus actoris reſpõdendi ſtatuitur, & reus ſine rationabili cauſa. nolit reſpõdere, vel contumaciter ſe abſentat, habetur pro confeſſo, & perdit cauſam, & idem eſt in actore, vt ibi inquit gloſ. in verbo reus, idem diſponitur in l. 11. & 12. de Madrid. Circa quam limitationem vide Bart. in l. j. nu. 4. ff. de vulga. & ibi Ripam nume. 23. Cur. Seniorem in l. 2, in §. ſed quia C. de iureiur. quæ repetitio eſt poſita per modum tractatus in 2. vol. tract. diuerſorum Doct. in fine, Alciat. in lib. j. paradoxorum cap. 7. Ioan. de Neuizanis in Sylua nuptia. lib. 3. num. 54. Iaſ. in l. nec quicquam. in §. vbi decretum, num. 16. ff. de offic. proconſul. & lega. eundem in l. iuſiurandum. in §. ait prætor num. 4. ff. de iureiur. Quam limitationem ſublimitat 7. modis Bernard. de Luco in regul. 365. & circa eius ampliationẽ vltra ſupradictos Docto. vide Alex. in Additio. ad Bar. in l. ſi poſtulauerit. in §. queſtionis. ff. de adulter. & in l. j. num. 4. ff. de vulga. & in l. ſi finita, in §. Iulianus. ff. de damno infecto eandem limitationem ſublimitat Francus quinque modis in d.c. 2. de confeſsis lib. 6.

Sexto fallit in caſu. l. j. in §. fi. C. de aſſertione tollenda, vbi ſi dominus vocat in ius Stichum quem dicit ſuũ ſeruum, & pendente iudicio liberali, dominus ſatigat, ſeruum coram alio iudice ſuſpenſa priori lite, iam dominus dominio ſuo priuabitur.

Septimo fallit in caſu l. locorum, C. de omni agro deſerto, lib. 11. vbi ſi coloni deſerant prædia dominica, id eſt, tributaria, præſtituitur eis certum tempus, intra quod veniãt, & prędia colãt, & tributa ſoluãt, nam ſi nõ venerint intra illud tempus, amittunt dominia prædiorũ.

Octauo fallit in delatore contumace qui ſuam delationem non proſequitur, vt in l. ſenatus. in §. quod ſi tribus. ff. de iure fiſci.

Nono limita in Vaſallo, quia Vaſallus contumax verus, qui citatus dixit, nolo venire, perdit ſtatim ſeudum, ita tenet Andr. de Iſer. in c. j. col. 2. in fi. de milite, vaſallo, qui contu. eſt in vſibus feudo, & ibi Doct.

Decimo

Decimo limita nõ habere locum quo ad acquisitionẽ fructuom, quia propter nimiam cortumaciam missus ex primo decreto lucratur fructus, ita probat text. in l. Fulcinius, in §. diuus quoque Pius. ff. ex quibus, causis in possessatur, & hanc opinionem per illum tex. tenet, idem Bar. in l. si finita in §. Iulianus. ff. de damno infecto Abb. in c. contingit. de dolo & contumacia, Feli. in c. consultationibus, nu. 8. ff. de officio deleg. Soct. in regula 265. in 3. fallen. & in regula 266. in prima fallen. quod tamen intelligo quando iudex hoc expressit, licet glo. in d. §. Iulianus, & in d. l. Fulcinius, in §. fi. aliter sentiant, scilicet quod vbi constat de aperta contumacia missus ex primo decreto lucratur fructus ex dispositione legis absque eo quod iudex, aliquid dicat. Sed opinionem primam quę fuit Bartoli. d. §. fi. dicit contra supradictas glo. veriorem Alex. in d. §. Iulianus, num. 107. & dicit aperte probari ex d. §. fin. ibi, in quo rescripto & fructum percipere iussit. eandem opinionem ante Bart. tenuit Iacob. de Arenis, in d: §. fin. quem sequitur ibi Ang. eandem tenuit Ioan. And. in Additio. ad Speculato. in titul. de primo & secundo decreto, in §. restat, versic. hoc autem Innoc. in ca. dilecto, nu. 3. ad fi. de verborum significatione, Bald. in l. 2. num. 7. ff. si ex noxa. cau. aga. & in l consentaneum, num. 23. C. quom. & quando iudex. Abb. in c. quoniam frequenter. in §. in alijs, nu. 5. & 17. vt lite non contesta. Feli. in d. c consultationibus, nu. 9. & ibi Deci. num. 11. & istam esse communem testatur expresse Michael Vlcurrus in d. §. Iulianus, col. 138. licet ipse contra eam conatur tenere, leuibus tamen fundamentis.

Vndecimo fallit in casu l. ad curatoris. in §. domum. ff. de damno infecto. vbi probatur quod quando domus est diruta, ita quòd deformitas causatur in ciuitate, si dominus ad refectionem est potẽs, potest compelli vt reficiat. sed si dominus nõ est potẽs, curator ciuitatis potest sumptu publico eam reficere, & si intra tempus a iudice assignatum sumptus cum vsuris non soluat, poterit eam respublica detrahere pro iure dicti sumptus, & vsurarum, & sic iste propter contumaciam, amittit rem principalẽ, illum tex. vltra Angel. ibi exaltat Barthol. Cæpola. in tracta. serui, vrba. præd. cap. 59. num. 4. Hippolyt. in singul. 470. facit etiam similis tex. in l. si vt proponis, C. de ædificijs priua. vbi probatur, quod si socius nomine communi domum re fecerit, ad sumptus pro rata agere poterit: vel per quatuor menses expectare, intra quos si sumptus, pro rata non fuerint redditi, dominium totius sibi vendicare poterit, & est similis text. in l. si fratres, §. idem respondit, el 2, ff. pro socio. De iure regio est text. in l. fin. ti. 31. parte, 3. & ita per supra allegata tenet Angelus Aretin. in §. sequens. num. 13. Instit. de Actionibus vbi Ias. nu. 48. idem Iason in l. creditor, nu. 7. ff. si certum petatur, & in repet. l. quo minus, nu. 109. ff. de flumini. Cæpol. in cautela 123. Hippoly. in sing. 369.

REGVLA CLIII.

CONTVMAX in non comparendo, vel respondendo, vel recedens ante tempus, sine iudicis licentia, excõmunicari potest.

Hanc regulam probat tex. in c. j. de iudic. & ibi Abbas. num. 10. per illum tex. Tex. in c. certum, 11. quæst. 3. glo. in cap. duo in verbo, videbatur, 96. distin. probatur et in c. cõstitutus, de procur. in c. cõmissa, de elect. li. 6. De iure Regio est tex. in l. 10. 11. & 12. tit. 9. part. j.

Amplia primo, vt procedat supra dicta conclusio in actore. ita tenet Innoc. in c. calumniam. de pœnis, quem sequuntur Philipp. Dec. & Doct. in d. c. j. de iud. quam opinionem sequitur etiam Alex. in consi. 137. nu. 10. volu. 2 & in consi. 72. num. 8. volu. 3.

Secundo amplia, etiam si recedens licentiatus dimiserit procuratorẽ cum mandato, sed non sufficienti, vt est tex. in d. cap. constitutus de procurato.

Tertio amplia procedere etiam in minima contumacia cum sit inobedientia, quæ est digna excommunicatione, vt probat glo. in d. cap. duo sunt, quam sequitur, Abb. in cap. j. num. 10. de iudic. & in c. ex parte, el. j. num. 3. de verb. significa. Ludouic. Gom. in §. ex maleficijs, num. 4. Instit. de actio. Ludou. Montaltus, in tracta. de reprobatione sententiæ Pilati, articul. 3. nu. 25. And. Barb. in trac. de testibus, in 3. parte, num. 9.

Quarto amplia vt possit priuari, beneficio si extiterit, in excommunicatione per annum. probat tex. in cap. rursus. & in cap. quicũq; 11. q. 3. Bernar. de Luco, in practica, cap. 142. Quod tamen intelligo verum quandocunq; esset excommunicatus, pro crimine, secus si pro causa ciuili, ita tenet Panor. in d. c. j. nu. 24. de iud. & in c. contingit, nu. 7. de dolo. & contu. Rom. in sing. 303. glo. est in c. cum contumacia. in glo. fi. de dolo & contuma. lib. 6. glo. in c. contingit, in verbo, non potest. & ibi Anto. de Butr. de dolo & contu. Aegidius de Bellamera in c. cum bonæ de ætate, & qualit. Chassanæ. in consuetu. Burgund. titu. {des iustices,} Rubr. j. §. 6. fol. 64. col. j. numero, 21. Pala. Ruui. in repet. c. per vestras. §. 28. num. 22. Stepha. Aufredus, in glo. ad decisiones Curiæ Tholosanæ, decisi. 265. Ripa in d. cap. j. de iudic. nu. 77.

Limita primo vt non procedat in citato ad vnum actũ qui illo expedito licentiatus recesserit, quia etsi non expresse, tacite tamen dicitur licentiatus à iudice, ita tenet Abb. in c. prout in primo notab. de dolo & contuma. Anto. de Butr. in c. j. nu. 28. de iudi. facit tex. in c. certũ 11. q. 3. ibi aut si ante finitam causæ examinationem.

Secundo limita quando citatus comparuit, in termino & vsque ad extremum spatium citationis, donec iudex discesserit de tribunali extiterit, quia actore non comparente, potest eius contumacia accusata illicentiatus recedere. ita tenet Io. de Imol. in cap. j. de iudi. nu. 18. per tex. iuncta glo. 2. in cap. j. de dolo & contuma. lib. 6. quem sequitur Feli, in d. c. j. nu. 21. idem videtur tenere Abb. in c. cõsuluit, numero 7. de officio deleg. Alexand. in l. si finita, in §. Iulianus, ff. de damno infecto, num. 25. pro qua limitatione facit quod notat Alexand. in consil. 92. num. 11. volumi. j. & quod notat Aret. in consilio, 161. numero, 3. Quam limitationem intelligo, vt per Imola, & Alexã. vbi supra.

Tertio limita vt procedat aduersario accusante contumaciam recedentis ante terminum, vel non comparentis, alias secus, vt in l. properandum in §. & si quidem, C. de iudi. ibi, actoris absentiam incusante, quem ibi ad hoc notãt Raphael, Paul. de Cast. & Ias. & ante eos Bar. in l. cõsentaneum. C. quomodo & quando iudex, & in l. si finita & §. Iulianus, & ibi late Alex. ff. de damno infect. & in l. 2. in fi. ff. si quis in ius voca. non ierit, & in l. arbitro certo die. vbi assignat rationem. ff. de arbit.

Quarto limita vt nõ procedat, quãdo citatio fuisset inualida, secũdũ Barb. in c. j. de iud. nu. 40, quę limitatio ante eum fuit Baldi in l. nam ita diuus, ff. de adoptio.

Quinto limita nõ procedere qñ propter aliquod repẽtinum periculum illicẽtiatus recederet, secundum Anto. de Butr. in d. cap. j. nume. 28. de iudic. quem sequitur Felin. ibi numero 21, Pro qua opinione vltra l. quæsitum, ff. de re iudic. addo tex. in cap. tenor, de re iudic. iuncta, gl. j. quam ponderat Abb. ibi.

Et circa hanc regulam, qua pœna cõtumax puniatur, vide Barthol. Chassanæ. in consue. Burgund. in titu. {Des iustices,} Rubr. j. §. 7. fol. 73. col. 4. num. j. cum alijs, & quinque casus, in quibus contumacia non punitur, & 24 in quibus punitur, ponit Robertus Maranta in tractat. de ordine iudiciorum, in 6. parte, in rubr. de contumacia, per totam, fol. 176. cum alijs. Viginti etiam casus in quib. contumax punitur, ac totidem in quibus non punitur, ponit Io. Bassianus in cõsuet. Aluerniæ, cap. 9. in arti. 12. De iure regio, casus in quibus contumax nõ puniatur, ponit l. 5. tit. 3. lib. 2. fori, & l. 11. tit. 7. par. 3.

Regula cliiii.

Conveniri coram alio potest quis licet elegerit coram vno agere. Hanc regulam ponit Mar.a.Soc.vbi eã notabiliter declarat in c. prudentiam.nu. 21. de mutuis, petitio. & in nu. 22. vsque ad numerum 35. limitat.eam 12. modis, & fallentiam ibi positam sublimitat 11. modis à nu.36. vsque ad num.47.

Regula clv.

Consentus simpliciter ad factum, non potest præcisè cópelli. sed liberatur præstando interesse. Hanc regulã probat tex. in l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. ob lig. cum alijs allegatis per Bar. ibi nu. 38. circa quam regulam vide Anto. de Burgos in rub. de emptio. & vend. nu. 3. Ludouicum Romanum in sing. 629.

Hanc regulam ponit, vbi notabiliter eã declarat Vinc. de Herculanis in l. in exequutione, nu. 150. ff. de verbor. obligationibus. vbi in nu. 161. cum seq. vsque ad nume. 176. limitat eam 7. modis.

Regula clvi.

Convictus legitimis probationibus, ac sponte proprio ore confessus condemnatus, non auditur appellans. Hanc regulam probat tex. & ibi Doct. in l. obseruare curabis, C. quorum appellatio non recipian. & in l. abstinendum. C. eod. tit. & in cap. ei qui appellat. in §. sunt etiam quorum. 2. quæst. 6. glo. in cap. quicunq; 2. q. 6. in cap. cum speciali, in §. porro. in glo. j. de appellat. vbi hoc tenet Abb. num. 5. Præposi. nu. 7. Philip. Franc. nu. 5. Anto. de Butr. in tracta. de notorio. art. 4. num. 56. notatur, in l. constitutiones. & ibi glo. fi. & in l. creditor, in §. iussus, & ibi Bar. nu. 2. ff. de appellat. Roma. in sing. 619. notatur in l. qui sententiam. C. de pœnis. & quis dicatur cõuictus, vide notab. Fulg. in consi. 123. nu. 3.

Limita primo non habere locum qñ est conuictus per probationes non legitimas & indubitatas, sed dubias, nã tunc nõ dicetur conuictus & admittitur appellatio, licet fuerit confessus. ita Bal. in d. l. obseruare curabis, & in l. fi. C. de probat. & in l. addictos. C. de episcopa. audient. per gl. in d. §. iussus. ita tenet Philip. Fran. in d. §. porro. nu. 5.

Secundo limita habere locum in vera confessione, nõ autem quando fuisset facta per procuratorem etiã habentem speciale mandatum ad confitendum, nam confessio facta proprio ore plus operatur, cum iudex possit perpendere qua constantia & qua titubatione confiteatur, vt ex ijs perpendat an confessio fuerit vera, an nõ ita tenet Bal. in d. l. obseruare. nu. 14. per illum tex. ibi, voce propria. quem sequitur ibi Paul. Cast. Rom. in l. j. in §. si procurator, ff. si quis ius dicenti non obtempe. facit tex. in clem. 2 de procur. vbi procurator non potest confiteri delictum. facit etiam tex. in l. certè. ff. de preca. Ant. de Butr. Panor. & Canonistæ in c. j. vt lite non contesta. Bar. & Doct. in l. certum, in §. sed anno. ff. de confessio. & in l. j, in §. fi. ff. quando appellan. sit Alex. in additioni. ad Bartol. in di. §. iussus. in additione j.

Tertio limita quando est conuictus & sponte confessus, secus tamen si in tortura, vt in d. l. obseruare curabis, in vers. aut formidine tormentorum. & ita per illum tex. tenet Bald. ibi nu. 15. Abb. in d. §. porro nu. 5. & Philipp. Franc. ibi nu. 5. Bal. tamen in l. j. in fi. C. de iuramen. calũ. sentit contrarium, & in l. fi. nu. 8, C. de probatio. imo, ꝙ etiam si in tortura confiteatur, non appellat. Quod intelligo quando reus perseuerat in confessione, secundum Curti. Senio. d. l. j, nu. 17. C. de iura. calum.

Quarto limita quando confessio fuisset facta post sententiam, nam condemnatus ante confessionem posset appelare. ita tenet Bart. & ibi Alex. in additio. in d. l. obseruare. & ibi Paul. de Cast. & Bal. nam quandocunq; ante sententiam erat conuictus tantum, si post sententiam confiteatur, delictum, bene auditur appellans. Hanc opinionẽ probat glo. in l. non tm. in verbo, acquiescit. ff. de appellat. & ibi est text. pro hac opinione secundum vnum intellectum, & secundum Bart. & Doct. ibi glo. in d. l. obseruare, in verbo, propria. & ibi Bald. C. quorum appella. nõ reci. Hanc opinionem tenet Bart. in l. constitutiones. nume. 3. ff. de appel. Bald. & doct. in l. addictos, C. de episco. audien. & in l. addictos, C. de appellationib. & in l. vt debitum. in fi. C. de hæred. actio. Lud. Rom. in d. sing. 619. Philip. Franc. in d. §. porro. nu. 6.

Quinto limita in casibus in quibus propter inhumanitatẽ sceleris nõ admittitur appellatio, de quibus in l. constitutiones ff. de appel. Porro casus in quibus non admittitur appellatio ponit Alex. ibi, in additio. ad Bart. in d. l. cõstitutiones. & vltra dicta supra in reg. 45. vide Soci. in Regu. 24. Specu. in titu. de appella. §. in quibus Hippo. in repe. l. vnicæ, nu. 138. C. de raptu virgin. Lanfrã. de Oriano in tract. de interloquutionib. & appellationib. nu. 96. Federicũ Schẽ, in trac. de app. nu. 37. Mõtal. l l. j. ti. 15. li. 2. fori & l. Regia 15. ti. 23. par, 3. & in l. 11. tit. 16. li. 3. ordina.

Sexto limita quando vere esset confessus & conuictus non autem ficte per contumaciã, quia requiritur ꝙ ore, proprio cõfiteatur, contumax autem ficte dicitur confessus, & non fit extensio de casu vero ad casum fictum, vt in l. 3. in §. hæc verba. ff. de nego. gest. ita tenet Ang. Aret. in tract. maleficio. in verbo præsente d. Caio. & appellante nu. 21. Nellus in tract. bannitorum, in 4. par. j. tempo ris, q. 2. Philip. Franc. in d. §. porro. nu. 8. vbi tenet ꝙ quãdocunq; contumax ex forma statuti habetur pro conuicto & cõfesso, nõ auditur appellans, quod tamen declarat, vt per Philip. Franc. vbi supra, quia contrariũ tenent Bar. & Alex. ibi in d. l. obseruare curabis.

Septimo limita nisi allegaretur probabilis cã in appellatione quæ offuscaret probationem aut confessionem & tunc appellatio admittitur. ita notatur in c. Rom. in §. fin autem. de appella. lib. 6. & tenet Io. de Imol. in d. §. iussus. ff. de appella. Philip. Dec. in c. consuluit. nu. 5. de appella. & in d. §. porro, num. 16.

Octauo limita procedere tantummodo in criminibus enumeratis in d. l. obseruare. Hanc opinionem contra gl. ibi tenet Petrus de Bellaper. quam opinionem tanquã æquiorem sequitur ibi Cin. in 2. col. quam dicit magis sibi placere Alberic. nu. 2. in d. l. obseruare. & ante eos tenuit, Azo in Summa illius tit. quam opinionẽ dicit esse veram de rigore iuris Io. de Imo. in d. §. iussus. nu. 8.

Contrariam tamen opinionem tenet glo. in d. l. 2. quã sequitur ibi Bar. & Bald. eandem opinionem tenet glo. in d. §. iussus. & in d. l. non tantum. ff. de appella. quam opinionem dicit cõmuniter teneri Io. de Imo. in d. §. iussus, eandem opinionem tenet Ant. in d. §. porro, de appellat. eandem dicit esse communem opinionem idem Ant. de Butr. in tracta. de notorio, art. 4. nu. 56.

Regula clvii.

Chronicorum & Historiarum exemplũ probat, Hanc regulam ponit Bar. in l. j. & ibi Alex. ff. si cer. peta. per tex. in c. cum in causam. de probatio. probatur in l. j. ibi à quibusdam scriptoribus traditum est, ff. de officio, præfect. præto. & in l. j. ibi, Iunius, & Trebatius & Fenestella scribunt. ff. de offic. quæsto. glo. in Clem. j. in verb. vrbano, de reliquiis & venera, sanct. & in Clem. j. in verbo Bononia. de magistris, & in c. quamuis 21. distin. De Historiis est tex. in l. 2. in §. eodẽ tempore, ff. de orig. iur. & in l. in quæstionibus. ff. ad leg. Iul. maiesta. vbi Salustij Historia referri videtur, & in §. j. in fi. Instit. de donat. Et de Historijs Ecclesiasticis est tex. in c. fi. 9. dist. in glo. in c. vt veterũ, in verbo, Græci. eadem dist. Et de Legendis sanctorũ est glo. in §. hæc aũt tria. in procemio, Digest. in vers. Regis & generaliter de libris antiquorũ tex. in l. j. ff. de offi. præfec. præt. & in l. j. ff. de offi. quæs. & in l. 7. mẽse, ff. de statu homi. Circa quã regulã vide philip. Dec. in cõs. 135. Abb. i. c. 2. nu. n. de feud. & in c. cũ cã. nu. j. de prob. Cępol. in Auth. de nouo iure. nu. 22. C. de ser. fugi. & not. Pau. Paris. i cõ. j. nu. 50. vo. j. Plateã i §. pẽ. nota. j. d te. Inst.

Hanc regulam amplia quatuor modis, & limita vno modo, vt per Franc. Purpu. in l. j. nu. 156. ff. si cer. pet.

REGVLA CLVIII.

CREDITOR partem debiti regulariter accipere nó cogitur. Hanc regulam probat tex. in l. quidam existimauerunt. ff. si certum pet. & in l. tutor, in §. Lucius, ff. de vsuris. & in l. acceptam. C. de vsuris, glo. & Doct. in l. qui Romæ. in princ. ff. de verbo. oblig. & in l. si ita quis in §. Seia cauit, ff. eod. tit. De iure Regio, est text. in l. 9. tit. 20. lib. 3. Fori, & in l. 8. tit. 14. parte. 5. & in l. 119. Styli. Ratio est, quia particularis solutio, non minima incommoda solet afferre, vt in l. plane, ff. familiæ ercisc. Circa quam regulam vide Antonium de Tremo. in Additionibus ad practicam Huberti de Bonaccur. Rubrica 2. incipiente, Quibus modis suo nomine, &c. fol. 35. col. j. in glo. in verbo, nó cogitur. Castil. in l. 20. Tauri, in glo. fin. Bellon in cons. 44. nu. 2. Io. de Amicis in cons. 55. nu. 18.

Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Soci. in regul. 75.

Hanc etiam regulá ponit Ias. post Ale. vbi eam ampliat duobus modis, & limitat 9. modis, in l. quidam existimauerunt nu. 5. cú alijs, quas duas ampliatio. Ias. & 3. limitationes ex eis ponit Mart. Sancius Vascoletus in tract. indiuiduorum, in 7. cerula. nu. 79. Hanc etiam regulá cum quinq; ampliatio. & 12. limitatio. ponit Anto. Negusant. de Fano in tract. de pignoribus, in 3. part. 3. membri quintæ partis principalis, nu. 17. cum alijs.

REGVLA CLIX.

CREDITOR inuitus non compellitur recipere vnum pro alio. Hanc reg. probat tex. in l. si se nó obtulit. §. ait prætor, ff. de re iud. & in l. promissor. in §. fi. ff. de constit. pecu. & in l. item liberatur, in §. qui paratus. ff. quibus modis pignus vel hypo. solui. tex. & ibi Doct. in l. 2. in §. mutui datio. ff. si certum petatur. & in Authen. & hoc si debitum. & in l. manifesta. C. de solutio.

Circa quam regulá vide notaq; Carol. Ruinum in cósil. 65. nu. 10. vol. 2. Andr. Tiraq. in tract. de vtroq; retractu, in ti. de retractu {Lignagier} in §. j. in glo. 20. nu. 13. Marcum de Mantua in lib. 6. obseruationú, obseruatione 59. Maria. Soci. Iun. in cons. 75, nu. 7. vol. 2. & in cons. 147. nu, 8. volu. j. Marc. de Mantua in consi. 18. nu. 10. Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Soci. in regul. 382.

Hanc etiam regulam cum 3. ampliatio. & 5. limitationi. ponit Castillo in l. 20. Tauri in gloss. fi. Eandem regulam cum decem limitationibus ponit Ioan. de Platea, in §. j. nu. 3. Instit. quib. mod. tollitur oblig. eandem regulá cum quindecim limitationibus ponit Martinus Sancius, Vascoletus in d. trac. indiuiduorum, in 3. cerula, nu. 38. eádem regulam cum duab. ampliationib, & viginti limitationib. ponit Ias in d. §. mutui datio à nu. 8. vsq; finem.

REGVLA CLX.

CReditor secundus potest offerre primo creditori suú creditum, & liberare pignus à primo creditore, & suá hypothecam confirmare. Hanc regulam probat tex. in l. j. C. qui potior. in pign. habean. De iure Regio est tex, in l. 46. tit. 13. parte. 5.

Circa quam regulam vide And. Tiraq. in tract, de vtroque retractu, in titu. de retractu {Lignagier,} §. 8. glo. 7, numero, 11.

Hanc regulam, vbi eam notabiliter examinat cum tribus ampliationibus & tribus limitationibus posuit Ant. Negusan. de Fano in tract. de pignori. in tertio membro, quintæ partis princip. nu. j. vsque ad finem. quam primá limitationem quæ ponitur per eum ibi, nu. 4. restringit, septem modis & vide eundem ibi in nume. 10. vbi ponit alias nouem ampliationes.

REGVLA CLXI.

CReditor tenetur mittere ad domum debitoris quando debitor non expresso loco aliquid dare tenetur, & sic non tenetur portare debitum ad domum creditoris, Hanc regulam ponit Alb. de Rosate in l. 2. num. 22, C. de iure emphyt. per tex. in l. cum 2. in §. causæ huiusmodi, ff. de transact. vbi obligatus ad alimenta non tenetur ea deferre ad domum personæ cui alimenta debentur, & in le. item illa verba. in princ. & ibi glo. quæ incipit, non venit ff. de constit. pecu. quam glo. sequitur Abb. in c. significante, num. 9. de pignor. & ibi expresse hoc tenet, Bart. num. 8. eandem opinionem tenet Ang. in l, spatium, nu. 3. ff. de edendo, Bald. in l. acceptum. num. 22. C. de vsuris Innoc. in d. c. significante, nu. j. & ibi Doct. & Abb. in c. licet, el. j. nu. 13. de simonia. Bart. in l. cum filius, in §. si promissor, nu. 2. & ibi Ang. nu. 2. Ias. nu. 3. & Alex. & Doct. ff. de verború oblig. Ang. Aret. in §. præterea quasdam nu. 35. Instit. de actio. Roma. in l. de die. in §. qui mulierem. ff. qui satisda. cogan. numeru, 14. Ias. in d. l. 2. num. 92. C. de iure emphyteutico.

Limita primo hanc regulam non procedere nisi ambo videlicet creditor & debitor, sint eiusdem fori secundum Bart. in d. l. item illa. per glo. ibi, Bald. in dicta l. acceptam, & in l. fi. nu. 7. C. de condit. inser. Petr. de Vbaldis in tract. de duobus fratribus. quæst. 14. nu. 15. Ias. in d. l. 2. num. 92 C. de iure emphyteu. & quando dicantur eiusdem fori, vltra, Bartol. in dicta l. item illa. ponit Ias. in d. l. 2. nu. 93.

Secundo limita nisi debitú esset ita modicum, vt plus, incommodi quam vtilitatis afferret dño. ita tenet Bal. in d. l. acceptam, nu. 23. allegat Innoc. in d. c. significante, de pignori. sed certe Innoc. ibi hoc non tenet: sed illam opinionem Bal. sequitur Iás. in d. l. 2. num. 92.

Tertio fallit quando testator legatum, vel fideicommissum expresse vel tacite solui destinasset in loco creditoris vel alibi, vt in l. si fideicómissum. in princ. ff. de iudi. & ibi Doct. de iure Regio est tex. in l. fi. titu. 9. par. 6.

Quarto limita quando debitor cœpisset, soluere in loco creditoris, vt in d. l. fideicommissum. in §. fi. cum l. seq. per quem tex. Ang. in l. j. nu. 5. C. de fideicommiss. tenet quód quandocunque aliquis habet exceptionem ne teneretur soluere legata in certo loco, si vnum legatum in illo loco soluerit, sibi præiudicat quo ad alios, vt etiam possit cogi. alia legata in illo loco soluere, contra quam opinionem Angel. tenet expresse Ias. in l. 2. nu. 9. C. de fideicommissis. & Guliel. Benedic. in repe. c. Rainutius. in verbo, si absque liberis moreretur, el 2. nu. 176. de testam. sed pro opinione Ang. contra Ias. & Guliel. Benedic. est tex. in d. l. fi. circa si. titulo 9. par. 6.

Quinto limita quando debetur certa species, quia est tradenda vbi res est, vt in l. sed & si susceperit, in §. si ea, res, ff. de iudicijs.

Sexto limita quando petitur non res, sed cautio rei præstandæ. ita tenet Paul. de Castro in lege, si fideicommissú in §. j. ff. de iudic. facit tex. in l. quod legatur. ff. eod. tit.

Septimo limita, si aliquis promisit facere cessioné vel renuntiationem sub pena, quia tunc tenetur ire ad domú creditoris. ita tenet Innoc. in d. c. significante, nu. j. de pigno. quem sequuntur ibi Doct. præcipue Barb. nu. 11. allegans text. in c. pastoralis, in §. fin. de offic. ordin.

Octauo limita secundum Innoc. quem sequitur ibi Ant. de Butr. nu. 12. in d. c. significante. de pignori. quádo est dies apposita tacite vel expresse, quia vt impediatur, mora committi debet debitor ire ad domum creditoris, sed vt dicit Bar. in d. l. item illa hoc non est necesse cú possit in domo sua si creditor est absens protestari.

Nono limita nisi consuetudo loci aliter se haberet, secundú glo. quam ibi sequitur Bar. in d. l. item illa. eandem glo. sequitur Petrus de Vbaldis in d. tract. de duobus fratribus, in d. 6. q. nu. 15. eandem opinionem tenet Bar. in l. suo victu nu. j. ff. de operis libert.

Decimo fallit si debita velit soluere in loco creditoris, ná tunc etiá eo inuito potest. ita tenet Bald. in dicta, l. acceptam, nu. 23. C. de vsuris, quod dicit esse verum, nisi

locus

locus iste esset destinatus fauore creditoris, vel vtriusque allegat notata in l.vsuras.C.de solutio.& in rõne sui tex. in l.j. C.de seruis exportã.quam opinionem sequitur Ias. in d.l.2.nu.96.C.de iure emphyteu.

Vndecimo fallit nisi gratia moræ purgandę,quia attenditur locus creditoris, vt in d.l.item illa in §. proinde. ff. de constit. pecunia notatur per Doct. in d.c.significante. de pignori.quid autẽ si sit dies apposita tacite vel expresse,dixi supra in 8. limitatione,

Duodecimo fallit nisi esset debitũ obsequiũ vel reuerentia personæ: vt in l.quod nisi.§.ex prouincia.ff.de operis libert.vel causa propter quam debetur aliud suaderet: vt in l.sed & si susceperit.in §.si libertis.ff.de iudicijs. & & ibi Bar. vbi dicit ꝙ si relinquitur scholari certa quantitas pecuniæ in auxilium studij, tale legatum seu fideicõmissum debet præstari in studio. quem sequitur ibi Iacobi de sancto Geor.nu. 2.& ibi Lancelotus Dec. vbi declarat illud dictum Bartoli,in j.col.idem etiam est in vasallis cum renouatur fidelitas,secundum supradictos Doct. idem in censuarijs ac affectuarijs quando petunt renouationem,quia sunt quodammodo subditi, vt in l.pro locis C.de annonis & tribu.lib.10.

Decimotertio limita nisi detur gratia conditionis implendę quia tunc debet. fieri oblatio in domum creditoris, vt in l. fin. C.de cond. insert. Bartol.in l.tales,in §, Priscus respõdit.ff.de cõd.& demo.Bal.in l.suus quoq; in fi. verbis, §. recte puto.in versic.potest.ff.de hæred.insti.

Decimoquarto limita non procedere in primitijs soluendis sacerdotibus,quia illas tenentur rustici in borrea clericorum deferre, vt inquit glo. notab. in c. reuertimini. in glo.in verbo,in horrea.16.q.j.& in c.decimas quas in vsũ in verb.in horreũ.16.q.7.& est tex.notabilis secundũ gl. & Imol.& Rom.ibi in l.stipulatio ista,in §.inter certã.ff. de verb.obli.ita tenet Ias. in l. 2.nu.92. C.de iure emphy.

Limita decimoquinto nisi subsistente impossibilitate creditoris; vt quia pater propter aliquod delictum missus esset in exilium, & filius illi ad alimenta teneretur, quia teneretur mittere alimenta ad locum patris, vt est tex. solẽnis in Auth. de incestis nuptijs,in §. si vero contigerit, collat.2.& ibi glo. in verbo,alia necessaria. vbi Nicol. de Neapoli refert dominum suum habuisse hanc quæstionẽ de facto in ciuitate Foroliuij.& idem est in patre qui tenetur alere liberos, vt in l.si quis à liberis,in §.si vel parẽs ff. de liberis agnosc.nam si filij nolint aut non possint stare cum patre debent eis alimenta extra domũ patris præstari,ponunt Rom. & Imol. in l. si cum dotem.in §. trãsgrediamur.ff.solu.o matri.pro quo facit quod supra dixi, in regu.68.in decima limitatione.

Limita decimosexto quando aliquid est præstandũ in quo deferendo ad domum creditoris non cadit expensa, vt est deferre pecuniam, quia tenetur deferre, puta pecunias pro alimentis.ita tenet Angel.in l.cum 2. in §. vult igitur.nu.5.ff.de transact.& ita tenet Bart.in l.j.nume.4. ff.de alimen.& cibar. leg.quem sequitur Imol.in c.indicãte,nu.19.de testã.Ias.in d.l.2.nu.92.in fi.C.de iure emph.

Decimoseptimo fallit si creditor velit sua impensa deferre legatũ ad domũ suã per debitorẽ,ita vt hæres solum poneret laborem suæ personæ, & licet glo.in l.quo legatur.in glo. in verbo, vbi est,teneat contrariũ,tñ glo. magna ibi,in verbo,à legatario, in versic.vel nisi forte. ff.de iudi.probat hãc limitationẽ,quã glo.reprobat glo. 3. supra dicta sequitur ibi Bar.& Ang.& hãc opinionẽ esse cõmunẽ & tenendam firmat ibi Iacob.de S.Georg.num.4. idem Bar.& Doct.in l.cum res.ff.de leg.j.pro qua opinione est text.in l.prætor,in §.quod si in alio loco.ff.de edẽdo.& in l.si in Asia.in §.depositũ.ff.depositi.& illã glo. sequitur Ias. in l.cũ 2.§.dũ igitur,nu.9.ff.de edendo.

Decimooctauo limita nisi esset determinatus locus in quo debeat offerri,quia tunc ad illum locum debet accedere tam debitor, quã creditor, vt in leg.j.ff.de eo, quod certo loco,

Decimonono limita non habere locũ in bãnito,nã si debitor promisit soluere Salmanticæ, & postea ego sum bãnitus, de illa vrbe, tenebitur debitor soluere mihi alibi & sic est speciale, in bãnito vt possit cõuenire debitores suos in quocunq; loco eos reperiat, etiã si ibi nullo mõ sortiatur forum tex. est & ibi glo. quæ hoc expresse tenet in l.vsuras.C.de solutionib.& ita per illũ tex. & gl.tenet Rom. in sing. 71. Bal. in d.l. vsuras.Feli. in c.cũ sit ĩ prin. de fo.compet.Fran.Cremẽ. in sing. 123.Curt.iun.in l.hęres absẽs.in §.si quis tutelam,num.3.ff.de iudicijs. ꝓ qua limitatione vide posita supra in 15.limitat.

REGVLA CLXII.

CREDITORES priuilegiati eiusdẽ tituli in personalib. actionibus cõcurrunt,nulla habita ratione prioritatis, nec posterioritatis. Hanc regulam probat tex.in lege priuilegia. ff. de priuileg.cred. & in l.si hominem,in §. quoties.ff.depositi.

Hanc regulam ponit Frãc.de Ripa, vbi eam limitat sex modis,in d.l.priuilegia,nu.51.vsq; ad nu.58. ff. de priuilegijs, creditorum.

REGVLA CLXIII.

CREDITOR tenetur fideiussori soluẽti cedere actionẽ personalẽ & hypothecariã. Quã regulam probat text. secundũ Sali.ibi in l.cum eorum, C.de sentent. & in l. 2. & ibi glo.in verbo transferendi.ff.de distract. pign.tex.in l.creditori,C.de fideius.circa quam regulã vide nota. Carol. Moli.in tract. de vsuris,nu.680.

Hanc regulã cum trib.ampliationib.& duabus limitationib. ponit Anto.de Fano in tract.de pignoribus, in 3. membro quintæ partis principalis.nu.33.

REGVLA CLXIIII.

CReditor qui non potest cedere actionem fideiussori, exceptionẽ cedẽdarũ actionũ repellitur. Hec regulam probat tex. in l.Stichum.in §. si creditori, el 2.ff. de solutio.& in l.si pupillus alterum,& vtrobique Bartol. ff. de administratio. tuto.

Hanc regulam cum quinq; limitationibus ponit Ant. Negusantius in tract.de pign. in 3. membro 3.partis principalis num.33.

REGVLA CLXV.

CREDITOR si vendit pignus, & nondum recipit pretium ab emptore, nõ tenetur soluere debitori residuũ sed solũ cedere ei actionem cuntra emptorẽ, periculo tamen ipsius creditoris, qui vendidit. Hanc regulam probat tex.in l. eleganter, in §. si vendiderit.ff. de pignoratitia actione.

Hanc regulam limitat quinque modis glo.in l. pen. in verbo, delegare, ff.de pignor.actione, quæ lex contrariatur nostræ regulæ, & glo,ibi ponit quinq; solutiones, per quas limitatur hæc regula.

Et sic limita primo secundum glos. quandocunq; ipse creditor totum pretium recipit, tunc enim tenetur soluere illud residuum debitori.& hæc est prima solutio glo. facit de iure regio tex.in l.41.tit.13.part.5.

Secundo limita quando creditor nõ curat recipere cessionẽ ab ipso creditore, sed vult expectare dilationẽ per eum datam emptori, & tunc accipere pretium per manus creditoris, nam isto casu, nõ cogitur inuitus recipere cessionem; & hęc est 2.solutio glo.

Tertio limita quando creditor velit cedere actionem contra emptorem per modum delegationis, debitor autẽ non vult illam hoc modo, sed per viam simplicis cessionis tantum, quia non vult quòd creditor delegando penitus liberetur, iuxta tex.in l.j.C.de nouatio.nã ĩ hoc creditor debet satisfacere ipsi debitori.& hęc est 3.solutio glo.

Quarto limita quando debitor fuisset in culpa dando dilationem emptori, & in habendo fidem de pretio, quia tunc debitor cogitur, recipere cessionem, quæ est solutio quartæ glossæ.

Hanc regulam per supradictam doctrinam Bart. cum 58. limitationibus ponit notabiliter Ludouicus Roma. in d. l. solu. matrimo. à nu. 5. vsque ad numerum 21.

REGVLA CLXXII.

CONVENTIO facta, inter maritũ, & vxorẽ vt sibi inuicem succedant, valet, Hanc regulã ponit Cin. in l. si pater puellæ, nu. 2. C. de inoffi. testamento, quẽ sequũtur, ibi Paulus, Bald. Salice. & Ias. nu. 2. vbi confirmat eã quatuor fundamentis. Quam opinionẽ Cini sequitur Barba. in l. si diuortio. ff. de verb. oblig. Hippol. in singul. 50. Ias. in l. ex hoc iure num. 55. ff. de iustitia & iure. Nicol. Boer. in consuet. Bituricen. in rub. de consuetudine, matrimonij & doerij. §. j. col. 7. & 8. fol. 58. col. j. & notabiliter Pala. Ruui. in repet. rub. de Donatione. §. 50. nu. 12. Hanc regulam probat tex. in c. j. in §. filij nati, & ibi Bal. & doctores, si de feudo defuncti contentio sit inter dominium & agna. Vasalli. in Vsibus feudo. tex. in Auth. sed hodie. in fine, ibi, pactis dotalium instrumentorũ in omni casu viro seruandis. C. de adult. & regia l. 9. tit. 6. li. 3. fori. & in l. 23. & 24. tit. 11. par. 4.

Hanc regulam ampliat vno modo, & limitat ibidem vno Ias. in d. l. pater puellæ, nu. 6. eandem regulam cum 6. limitatio. ponit Chassanæus, in Consuet. Burgun. in titu. {des droitz.} rub. 4. §. 7. versic. {autrement.} fol. 169. col. 2. nu. 1. cum alijs.

REGVLA CLXXIII.

CRIMINA morte extinguuntur. Hanc regulam probat tex. in l. j. cum alijs, C. si reus vel accusator mortuus fuerit. in c. quorundam. 23. dist. in c. peruenit. & in c. cãm, quę el. 2. qui filij sint legitimi. De iure regio tex. in l. 27. tit. 23. parti. 3. & in l. 9. tit. 10. lib. 4. fori. & in l. 7. & 8. tit. j. part. 9. Circa quã regulã, vltra Ang. in §. publica autẽ nu. 3. & ibi doct. inst. de publi. iudi. vide eundem Ang. in tract. maleficiorũ, in verbo, qui diis iudex videns nu. 41. Gome. in §. superest, nu. 19. Instit. de actio. Io. Igneum. in l. j. in §. ibi manus. nu. 9. ff. ad Syllan. Rom. in sing. 431. Hip. in consi. j. nu. 36. volu. j. & in l. fi. nu. 28. ff. de quæst.

2 Hanc regulam limitat quinque modis glo. in §. interdum. Instit. de hæredit. quæ ab intestat. deferuntur, & 9. modis limitat eam glo. in verbo maiestatis, in l. ex iudiciorum ff. de accusat. Quas 9. limitationes ponit Speculator in tit. de accusatore, in §. j. nu. 33. Hanc etiam regulã limitat 11. modis, Hippoly. in l. qui falsam in §. accusatio. nu. 8. & 9. ff. de falsis. aliæ limitationes ponuntur dictis legibus regni supra allegatis. Porro intra quantum, tempus duret istud ius accusandi. dico quod in crimine, hæresis, intra quinquennium, iuxta l. 2. & ibi doctores. C. de apostatis quod extenditur etiam habere locum in crimine læsæ maiestatis, glo. in l. Manichæos, in verbo, subite, C. de hæreti. quam glo. sequitur Rom. in sing. 431. in quo est notandum quod de iure canonico est glos. de hoc in summa 24. q. 2. vbi tenet quod de iure Canonico, non permittitur aliquem accusari post mortẽ, nisi in tribus casibus. scilicet in crimine hæresis, per cap. finale, de hæreticis, secundo quando quis hęreticum instituit hæredem, vt in capitulo, si quis episcopus, eodem titulo. tertio si quis in notorio crimine decesserit, vt in c. neque. 88. distinct. & dicit ibi glo. quòd de iure ciuili nõ permittitur,

3 aliquem accusari post mortem nisi propter bona tantũ. non vt alia illi pœna imponatur, atque addit ibi gloss. ꝙ hoc etiam statutũ est in crimine læsæ maiestatis, per tex. in l. fina. C. ad leg. Iuliam maiestatis. Quod de iure regio, non habet locũ, per supra dictas lẽges, imò in crimine læsæ maiestatis non solum propter bona, verũ etiã in omnibus aliis pœnis, quasi esset viuus deberet pati, poterit cõdemnari: & ibi glo. enumerat multos casus in quibus de iure ciuili permittitur accusatio. & est similis glo. iuncto, text. in c. accusatus, in §. in eo. in verbo, post mortem de hæreticis, lib. sexto, quæ glo. dicit quoddam verbum notandum, quod licet accusatio post mortem non duret vltra quinquennium, vt supra dixi, tamen ad hoc vt bona, ipsorum post condemnationem confiscentur, & applicentur fisco, debent peti intra quadraginta annos, alias non. & sic in effectu vult gloss. quod in crimine læsæ maiestatis confiscario bonorum præscribatur quadraginta annorum spatio, quam glo. vltra doct. ibi sequitur Augustinus Ariminensis in additionibus ad Ang. in tracta. maleficio rum, in verbo, & hai tradito. nume. 17. qui sic eam intelligit, contra quem vltra glo. in d. l. Manichæos. tenet Abbas in c. cum nobis, num. 8. de præscriptionibus, & ibi expresse Feli. num. 12. quos vide, quia not. hoc declarant. Et circa hanc regulam notabiliter vide Mattheum de Afflict. vbi ponit 31. specialia in hoc crimine læsæ maiestatis, in c. j. in vers. & bona committentium crimen læsę maiestatis, à numero primo, vsque ad numerum, 53. & à nume. 53. vsque ad numerum 111. ponit 45. modos, quibus committitur hoc crimẽ læsæ maiestatis, quæ sint regalia, in vsibus feudorum.

REGVLÆ D. ANDREÆ TIRAQVELLI.

Cessante causa cessat effectus.

NVLLA omnino est iuris regula, nulla legum sententia, nullum axioma, quod latius pateat, nec ex quo plus vtilitatis, & emolumenti capi possit in explicandis, diffiniendisque, ac iudicandis forensibus negotijs. Vix enim ex cunctis milibus vnum reperias, quod hac regula, aut ijs quæ ad eam pertinent, non magnopere indigeat. præsertim quòd ea generalis sit in legibus, contractibus, & cæteris dispositionibus, vt attestatur Pet. Anch. consil. 47. pro clariori decisione, col. j. versic. hæc est enim regula generalis. Quo magis miror nostros regularum consarcinatores hanc prætermisisse, cum alias multas nõn adeo vtiles & necessarias posuerint.

2 Illud autem tibi in primis præfandum duximus, causam à ratione in hoc differre, vt plerisque placet, quod cã est id ex quo, vel per quod, vel à quo, vel propter quod aliquid fit, ex quo illud frequens apud bonos autores. Quid causæ est? Et vt scribit Cicero, in li. de fato, ex Carneade. Causa ea est, quæ id efficit, cuius est causa, vt vulnus, mortis, cruditas, morbi, ignis, ardoris. Itaque nõ sic causa intelligi debet, vt quod cuique antecedat, id & causa sit, sed quod cuiq; efficienter antecedat. Et paulo post Interesse autem, vtrum eiusmodi, quid sit, sine quo aliud effici non posit, aut eiusmodi cum quo aliquid effici necesse sit. Nulla igitur, earum causa est, quoniam nullam rẽ sua vi efficit, cuius dicitur. nec id sine quo quippiam non sit causa est, sed id, quod, cum accessit, id cuius causa est, efficit necessario. Hæc ille. Donatus autem enarrans illud Virgilij. lib. 2. Aeneid,

Tum vero ardemus scitari, & quærere causas.

Causa est (inquit) propter quam fit aliquid nihil. n. fit nisi præcedat causa faciendi.

3 E nostris autem Io. Mona. in c. ultimo, de iura. calum. li. 6. dicit cãm multipliciter accipi; & cãm esse animi impulsum ad aliquid agendũ, vt accipitur in l. j. §. sexũ ff. de postu. Rationẽ aũt esse gerendorũ ordinẽ ex cã uenientẽ. Vnde (inquit) cã pôt esse sine rõne, at ratio nõ pôt esse sine cã. Cui adde id quod scribit Cicero, in li. 2. ad Herẽniũ si is sit, Rationẽ esse cã, quæ demõstrat verũ esse id quod intẽdimus subiectione. Ex quo id certe apparet, nullã rõnẽ esse sine cã. Sed & Puu. Elca. in clem. dudũ. §. nos autẽ vers. in studiis, & ibi post eum Car. Flo. in uersic. ab olim col. j. in oppo. Imo. col. eiusdem c. 12. uers. tertio Pau. hic de sepultu. hinc occasione sumpta, quod ille text. utitur his verbis, ex aliqua ratione vel causa, idem dicunt quod

Io. Mona. vbi supra. vti etiam facit Io. And. in c. cum dilecti, col. 2. vers. in glo. causa, ibi, de accusatio.

4 Et subdunt ipso Io. And. & Car. Flo. quibus alijs modis causa dicatur, quæ nos prætermittimus, veluti ad hūc nostrum tractatum nihil pertinentia. Siquis tamen id scire cupiat, præter ipsum Monach. videat Host. in di. c. cū dilecti, in verbo, ex causa, & ibi quoque Io. And. col. vlt. ver. in glo. causa, extra de accus. Bar. in l. demonstratio. §. quod autem, col. j. per totum. ff. de condi. & demonst. & Luc. Pen. in l. j. col. 2. versi. item not. quod causa, C. de his qui non imple. stipend. lib. 10. & Henric. Boh. in c. forus §. causa, de verborum signifi.

5 Ratio igitur, vt illis, & alijs plurimis placuit, est ordo gerendorum ex causa venientium. vel, vt scribit Bald. in l. omnes populi, col. 7. versic. tertio quæro. ff. de iustit. & iure, est vrgens disputatio, vel euidens demonstratio, vt dicit notari in l. j. §. veteres. ff. de acquir. poss. & in l. non omnium. ff. de legib. vel, vt subdit ipse Bal. ratio est quidam motus animi, visum acuens, veraque à falsis distinguens. vel, est mentis motus, in his quæ dicuntur, decernere vel conuertere valens per l. vlt. C. de indic. vidui. tollen. & l. his solis. C. de reuoc. dona.

6 Ex quibus vides causam de præterito esse aut præsenti, Rationem, de futuro, vt etiam scribit, Bar. in d. l. demonstratio. §. quod autem, col. vlt. vers. in 8. quæst. ff. de condit. & demonstratio. & in l. 2. §. vlti. col. 2. vers. tertio sumitur, ff. de donat. & Saly. in l. generaliter, in fi. C. de episcop. & cleric. Aegi. Bellame. in c. post translationem, col. 4. versic. de ratione vero. de renunt.

7 Veruntamen hæc sæpius confunduntur, alterumque pro altero ponitur, vel optimis autoribus, Cicero li. epist. famil. 15. ad Catonem. Cum autem ad Cybistra propter, rationem belli quinque dies essem moratus. Cæsar lib. 8. belli Gallici, quantum hybernorū opportunitas belliq; ratio postulabat. Et apud nos in l. eas obligationes. ff. de cap. dimin. quam in hoc expendit Alber. in suo lexico, in verbo, ratio aliquando. & Paul. Paris. consi. 12. transactio. nu. 189. lib. 2. Nonnunquam autem simul hæc coniunguntur, vt apud Terentium in Eunucho, Num parua causa, aut parua ratio est. Ciceronem lib. j. offic. Causa autem & ratio efficiens magnos viros in priore est. Arnobium in lib. aduersus gentes, vbi in infinitis prope locis, hæc verba comperies, Quæ causa? quæ ratio est.

8 Et hanc quoque confusionem videbis apud nostros iuris interpretes, vt apud Bar. in l. 3. §. vlti. ante fi. ff. de donat. & in extrauag. ad reprimendum, in verbo, absentia. Bald. in l. j. col. j. vers. in ea. glo. ibi, sed impulsiua. ff. de seri. & in l. data, col. 9. vers. item not. quod non dicitur, C. qui accus. non pos. & in c. & si Christus, col. vlt. vers. adde quod cessante vna. de iureiur. Card. Flor. in c. si quando, ad fi. de rescript. & alios plurimos quos infra in hoc tractatu citabimus, nunc causam, nunc rationem, rem vnam appellantes.

9 Cæterum Philip. Dec. in c. cum cessante, col. j. statim, post princ. de appellat. dicit causam pro ratione tunc accipi, cum dicimus cessante causa cessare effectum. Ante eū Imo. in c. post translationem, col. 6. nu. 40. de renunt, dicit, quod causa finalis legis proprie dicenda est ratio, & allegat Bartol. in le. 2. §. vltim. ff. de donat. vbi id non adeo expresse dicit.

10 Et facit ad superiora quod scribit Bald. in cap. monasteria de vita & honestate clericorum. quòd illa dicitur causa, cui ratio inest, Nam si ratio nō inest, nō dicitur proprie causa, sed abusiue, lege si ita stipulatus fuero te sisti. §. possum in fine ibi nec raro probabilis cā est. ff. de verb. oblig. & sequitur Philipp. Dec. in d. c. cum cessante, haud multo post princ. de appel. & Paul. Paris. cons. 32. potissima dubitatio, col. 5. nu. 53. lib. j. Quod nos ideo. dicere voluimus, quod in hoc ipso tractatu, qui de causa cessante est, aliquando etiam confusim & promiscue post alios tractabimus de cessante ratione.

11 Cessante igitur causa seu ratione (vt vtrunque copulemus, & ad nostrum principale institutum redeamus) cessat effectus vulgatissima, apud nostros, sententia & vice prouerbij celebrata, quam nescio quis in versum redegit non admodum elegantem,

Causatum perimit causa perempta suum.

vt videre licet ex gloss. in capit. ita quorundam, in verbo, ferrum, de Iudæ. Ego autem maluissem ita dicere,

Effectum perimit causa perempta suum.

Estq; ex lib. 2. Phisic. Aristot. (ni fallor) deprompta, tandemq; etiam pontificijs sanctionib. sepe veluti, cōceptis quibusdā verbis vsurpata, vt videre licet ex c. & si Christus, paulo ante fi. de iureiur. & c. cū cessante, & in princ. de appell. & in cap. cum infirmitas, de pœnit. & remissio.

12 In idque allegantur l. in omni, vbi Bar. ff. de adopt. & l. licet. §. ea obligatio, ff. de procura. & l. actione. §. item si alicuius. ff. pro soci. & l. vlti. & ibi glo. & Bar. ff. de testam. tut. & l. si duas. §. penul. ff. de excusat. tut. & l. ex facto in princ & ibi doctores, id trahentes ad quasdam questiones, & inter alios Alex. col. 2. versic. item nota quod cessante. ff. de vulg. & pupil. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. & l. qui cum hærede. ff. de actio. & oblig. & l. adulter. §. vlt. & ibi glo. & doct. ff. de adulte. & plane, ff. de ope. liber. & l. nec magistratibus. ff. de iniu. & l. generaliter, vbi glo. & omnes, C. de episcop. & cleric. ex quibus Paul. Cast. eam legem semper ad hoc dicit allegari, & authen. sed neque curialem, & authen. si seruus, C. eod. titu. & l. j. C. de hæret. & l. vltima. C. de restit. milit. & l. j. in principio & ibi glo. in verbo, imaginem. C. de Lat. liberta te tullend. & l. vltima, C. de testam. milit. & §. illos autem & ibi glo. Instit. eodem tit. & §. vltimo, Instit. de authoritate, tutorum, & §. hi qui respublicę. Institutio. de excusationibus tutorum.

13 Et alij text. iuris canonici, præter eos, quos supra citauimus, videlicet cap. post translationem. versiculo, cæterum, extra de renunt. & ibi omnes doct. ex quibus Card. Flor. in 4. notabili. dicit eum quoque textum semper ad hoc solere allegari. & cap. magna, in fine, de voto, & capi. non debet, & ibi Antonius in sexto notab. de consanguinit. & affini. & capit. 2. de tornea. ex quo notat Antonius in primo notabili, quod cessante fine facti, cessat, facti effectus. & cap. suggestum, de decim. & cap. vltimum, de vita & honestate clericorum. & cap. cum ex iniuncto, de operis noui nuntiatione. & Clemen. j. de regula. ex qua notat Imo. in 3. notabili, ad remotionem causæ sequi, remissionem effectus. & cap. quia statuimus. §. his omnib. 51. distin. & c. quia sancta. §. verum 63. distinc.

14 Et ex hoc fit, vt dicamus paria esse, nullā ab initio, fuisse cām, vel fuisse aliquam, sed eam finitam, per textum, in l. j ff. de condict. sine cau. & lege nihil interest. ff. de naut. fœno. Et ita voluit per eos textus glo. in constitutionib. Siciliæ, incip. si quem nostrum fidelium, & ibi quoq; Matthæ. Afflict. col. 2. vers. 3. not. ex tex.

15 Sed & ex eo illud procedit quod nostrates sæpe solent dicere, quod, quicquid est causa causæ, id quoque esse causam causati, idest, effectus, per legem dotem dedit. ff. de collat. bonorum, & lege manumissiones, & ibi Iac. Butr. & Raph. Fulg. col. j. versic. nota. quod quicquid. ff. de iustitia & iure. Bal. in l. ex placito, col. 2. versic. decimotertio, quia actiones. C. de rerum permuta. Raph. Fulg. in lege, cum hic status. §. si inter virum in fi. ff. de donatio. inter uirum & uxorem. Corn. consil. 144. uiso themate, col. ulti. in litera p. ubi & ad hoc citat Proclū philosophū in lib. de causis. Soc. cons. 156. pro fundamento, col. 6. uers. præterea respondetur alio modo li. 2. & omnes ubique.

16 Et illud quoque, quod falsa causa (intelligo de finali, propter ea quæ dicemus infra in prima limitatione) erranter emissa uitiat, & legatum, lege prima, & ibi not. C. de fals. cau. adie. leg. Et contractum l. si diuortio

tio,cum glo. & ibi Raph.Co.Pau. Cast.& Alex.ff.de verbo.oblig. & l.2,§.circa.ff.de doli exceptione, Ale. consi. 89.viso puncto,& instrumentis,vers. & benefacit, lib.2. Caro.Rui.consil.236.verbis vtriusq; testamenti, col.pe. num.11.lib.3.

17 Et illud item quod est veluti nostræ regulæ oppositũ, vt durante causa durare,& perseuerare debeat effectus vt dicit Signo.consil. 155.paterfamilias, colum.j. nume. 6.per legem semper. §.negotiatores.ff.de iure immunitatis.& l.si cui, §.primo,ff.ex qui.cau. maio.& l.1.§.omnes ff.de iudic.& l.Titia,§.vsuras,ff.de leg.2.& l.qui nominibus,ff.de administ.tut.Nã vt hoc ei addas,quod operatur propositum in proposito,idem oppositum in opposito, vt tradit Aristoteles in libro primo Ethicorum,& probatur, in lege si vt proponis,C.de nupt.cum simil.à me collectis in nostro tractatu Retractuum tit. j. §.12. in glos. j.num. 16,incip.posset item.

18 Et hæc procedunt,vt scilicet cessante causa, vel ratione cesset dispositio etiam in foro quod conscientiæ appellatur.Ita enim expressè voluit Franc. Cur.iunior. consil. 12.videtur, prima cõsideratione,col.3.vers.sed quòd fortius, per text.bonum (vt ipse dicit) text.in c.quoniam cõtra falsam,de probat. & ibi Pan.col.quarta,versiculo,vltimo hic nota,qui ex eo text.nota. quòd quando constitutio continet aliquid non propter se principaliter, sed ad aliquem finem, non illaqueat transgressores ad pœnam si finis ad quem principaliter tendit constitutio, non violatur,etiam respectu peccati mortalis, dummodo id non fiat in contemptum constitutionis, & alios allegat,quos ibi videre poteris.

19 Sed vt ad species rerum descendamus,&quidem ordine alphabeti, vt facilius, & promptius quod quisque volet, reperiat.

A

20 Ablationis causa cessante,cessare debet & ipsa ablatio.verbi gratia princeps potest ex causa auferre rẽ alterius l.itẽ si verberatum, §. j.ff. de rei vend. & l.Lucius.ff. de euict.glo.& doct. in l.vlt. C. si contra ius vel vtilit.publ. cum alijs multis concord. à me traditis, in repet. le. si vnquam,in verbo, donatione largitus,numer. 42. incip. 22. ex l.item. C.de reuocand.donat. Certe si ea causa aliquando cesset, debet ea restitui,vt nuncupatim voluit Innoc.in c.quia plerique,ad fi.de immu.eccles.Ant. & Imola,in c.quæ in ecclesiarum,ille col.3. versic. venio ad secundum,hic col.5. versic.quid autem si statutum, & ibi late, Fely.col.2.vers.secunda declaratio,de constit. & Iason in l.j.col.14. versi,quarto adde text. ff.de offi.eius cui mand.est iurisd. & consil. 92. illustrissimus col.antepen. vers.dictum istrumentum,lib. 3.

21 Absolutionis causa cessante, cessat absolutio, l. si à te, & ibi Soci. qui id not.in j.nota.ff.de except.rei iudic. Et id quoque satis aperte probatur ex l.2. & l. si mater §.eandẽ,eod.tit.&est ẽt optim.tex.in c.eos,in prin.de sent.excõ.in 6.Et facit quod ex Paul. Paris. dicemus infra in cessante rõne legis,ver.inci. hocq; illud est,&quod item dicemus in sententiæ causa cessante.

22 Actionis causa cessante, cessat ipsa actio, aut certè illius persecutio,siue exercitium.verbi gratia,Fideiussori ante solutionem competit actio contra reum dilapidantẽ bona sua.l.si pro ea.C.manda. Si igitur reus ad frugalitatẽ redierit,desieritq; bona sua dilapidare.cessabit ea actio,vt dicit Bald.ibi,in 8.quæst.

23 Nam & alias cessante eo quod interest, ob quod competebat actio,desinit eadem actio competere,l. si procuratorem. §.mandati.ff.mand. voluit glo. in l.ad comparãdas.C.eod.tit. Sed quoniam id recipit, multas ac varias distinctiones limitationes,restrictiões, vide amplius super hoc glo. in l.qui autem. §.illud tenendum, & ibi Bar.Bal. Saly.Raph. Fulg. Rom.& Iason.ff.si quis cautio,Cyn. la., post alios, antiquiores, Bald. Salyc.& Pau.Cast.in d.l. ad comparandas, Ias.in d.l.non solum.§.morte, col. 2.ff. de oper. no. nunt. Et vide etiam quod dicemus, infra in Redhibitionis causa cessante.

24 Ademptionis causa cessante,cessat ademptio, vt voluit Bald. in l.cum seruus,ff.de adim.leg. per text. in l. quod si iterum redierunt,quæ est 4.eod.tit.vbi ademptio legati quæ interuenit ob inimicitias, quæ interuenerunt, inter testatorem & legatarium,cessat,si iterum in amicitiam redierint.respondetq; Bar.ad d.l.cum seruus, quæ videbatur probare contrarium,scilicet quod si seruus alienatus à testatore, ita vt legatum ademptum sit, postea sit redemptus manet tamen ademptio,nec debetur legatario nisi noua voluntas testatoris accesserit, Nam vt dicit ipse Bar.inimicitię,de quibus in d.l.4.fuerunt causa ademptionis, vnde illis cessantibus præsumitur cessare voluntas adimendi.At in d.l.cum seruus,ea alienatio non est causa voluntatis ademptionis,sed præcessit voluntas adimendi quæ ostenditur per actum ipsius alienationis, vnde secuta ademptione non sequitur q remaneat voluntas legandi,quia non erat eius causa.

25 Aetatis cessante,cessat effectus illius. verbi gratia, filius minor,qui non redemit partem excusatur, ne priuetur illius hæreditate,authen, si captiui.C.de episco. & cleri.Quid ergo? si factus est maior patre semper captiuo, nec postea eum redemit, certe priuatur, cessante scilicet, ætate minore,quæ illum excusabat, vt voluit Bald. in d. authen.si captiui,post medium,in vers. secunda quæstio, est. Nam priuilegium datum ætati, non durat post eam ætatem,per l.Titia. §. vsuras. ff. de leg.secundo. & l. doli. §.diuersum.ff.de nouationibus. & quia obsequium filij, erga partem, habet in se actum successiuum,& non instãtaneum.Licet secus sit in matre minore, quæ non petijt tutorem filio impuberi, nam cum sit minor, lex statim prouidet de alio tutore, ideo mater liberatur ab onere, petendi,quia prouidentia legis sufficit, mater enim à iure præuenta est, argum.legis causam. §.puellam.ff. de manumision.de quo & nos dicemus in quarta limitatione, vers. incip. nec hinc longe distat

26 Et facit etiam ad hoc nostrum propositum,quod scribit Cyn.post Pet.in l.j.C.in quibus caus. in integr. restit. non est necess.& in l. minoribus, & ibi quoque Ang. C. de his quib. vt indig.& Ang. in §.illud,in auth. constitut. quæ de dignita.Ale.in l.si cum dotem. §.si maritus,col.2. vers.& istud in terminis.ff.solut.matr. Et vide quæ dicã infra, in illa 4. limit. vers. incip.& quod in simili, & seq.

27 Affinitatis causa cessante,cessat & ipsa affinitas, & proinde effectus,qui inde sequebatur, vt bene probat tex. in l.cui eorum.§.affinitates. ff.de postuland.& can.in fames.§.affinitates, 3.quæst. 7. quibus accedit Cicero in oratione pro P.Sestio, Ademit,inquit altum soceri nomen mors filiæ,& glo. not.in l. sed hoc in princip.in verbo.succurrendũ.ff.de re iudic. quæ dicit (vt omnes sentiunt) quod soluto affinitatis, vinculo,sicut amor,qui ex affinitate processerat, soluitur:ita & priuilegij,quod inde oriebatur,beneficium, quod scilicet ibi datur ratione affinitatis,quam glo.dicit valde no.Alex.qui eam l.legit cum l.non tantum,col. vlt. versi capio.glo.& eam quoque expendit & sequitur Bald. in l.affinitatis.C.com. de success. & in d.l.cui eorum.§.affinitatis,ff. de postul. vbi & eam dicit not.& ĩ l.vlt.& ibi quoq; Paul.Ca.& Ias.qui eã dicit solẽnẽ.C.de verb.sign.& ipse Bal.in c.accedẽs,vt lite non cõtest.vbi eã dicit sing. & rursum in c.in literis,in fi.de testib.Alex. qui eam quoq; dicit not. consi.207. ponderatis verbis statuti,col.3.vers.4.per id lib.6.

28 Ex quo ipse Bald.& Ang.post Gul.Cu.in d.l. cui eorum. §. affinitates,dicunt,quod licet quis pro vxore fratris, viuentis, non possit ferre testimonium, saltem non faciat fidem integram, intelligitur, tamen quandiu durat affinitas:nam si frater est mortuus,& ita ea affinitas sit soluta,poterit pro eo testificari, quod & sequitur Ale

xand, d. consi. 207. ponderatis verbis statuti, col. 3. versi. 3. quia hoc expressè lib. 6. Lanfran. Oria. in repet. cap. quoniam contra falsam, in materia testamenti, de probat. vbi & ipse id trahit generaliter ad omnes affinitates. Hippol. Marsil. qui & illam glo. in d. l. sed hoc. ad hoc dicit sing. in l. j. §. idem Nummio, col. j. ff. de quæst.

29 Sed hic paulisper aduerte lector amantissime, quoniã ea glo. in d. l. sed hoc, non dicit omnino dissolui amoris, vinculũ soluta affinitate, sed decrescere, quasi diceret non tantum esse amorem affinitate sic soluta quantus erat ea durante, sed diminui per solutionem affinitatis, nõ quòd omnino perierit, tanquam scilicet adhuc maneant quędẽ vestigia, & reliquiæ ipsius, quod facit vt non omnino cesset causa, secundum ea quæ dicemus infra in 17. limit. Pręsertim si ex ea affinitate siue matrimonio, ex quo contracta ea erat, manserint liberi. vt in simili cõsuluit Pau. Ca. in con. inci. vertitur quæstio, an statutum, de compromissis, quem refert Alex. in d. consi. 207. ponderatis verbis, col. 2. vers. quarto per tex. lib. 6. quod tamen consiliũ reperire non potui. Ideo relinquendum esse arbitrio boni viri censeo, quanta fides sit his adhibenda, Nam vt id quoque addas, amicitia ex affinitate cõtracta plerunq; ea durat etiam soluta Affinitate. Nã Cicero ad id quod s. ex eo diximus in oratione pro P. Sestio subdit confestim, sed charitatem illius, necessitudinem & beneuolentiam non ademit.

Et hinc quoque (vt redeamus) fit quod scribit idem, Bald. in l. j. col. 10. vers. super tertio artic. de affinibus. C. de his qui accus. nõ possunt. quòd licet affinis possit accusare propter sui affinis iniuriam, per l. j. §. j. ff. de postulan. hoc tamen procedit durante affinitate, ea enim soluta non potest, per d. glo. in d. l. sed hoc, de re iudic. & d. le. cui eorum. §. affinitates, & l. quod ait, ibi, finita est. ff. de diuor. Et id sequitur Ale. d. cons. 207. col. 4. ver. & quòd non sit omnino eadem ratio, lib. 6.

Sed & hinc quoque illud fit, vt statutum iubens quæstiones affinium inter se compromitti, cuiusmodi est Bononiæ, & in alijs multis locis intelligatur durante affinitate, non etiam ea soluta, vt voluerunt Bar. Bald. & Ang. in d. l. cui eorum. §. affinitates, per eum text. ff. de post. Bald. in d. l. vlt. col. j. in j. not. C. de verb. signifi. vbi dicit, hoc quoq; tenuisse antiquos aduocatos Perusinos, & in d. l. affinitatis, colũ. j. vers. itẽ nota ꝙ aduocati, C. comm. de success. & in d. c. accedens, vt lite nõ cõte. & in sua margarita, in verbo, affinitas. Pet. Anch. in rep. c. j. in 14. quæsti. in princ. ver. quęro vlterius de verbo consanguinei, de constit. Paul. Cast. in l. ex diuerso, quam legit cum l. rei iudicatæ, §. vlt. & ibi etiam Franc. Aret. & Alex, ff. de re iud. idem Paul. consi. 80. super primo dubio seu quæsito respondetur, in 3. dubio, lib. 2. & Io. Ana. in c. salubriter, col. j. versic. nunquid autem dicatur, de vsur. Alex. in d. l. sed hoc, col. vlt. ff. de re iudic. vbi dicit ita communiter teneri, & late d. consi. 207. per totum, lib. 6. vbi multa allegat ad hanc rem pertinentia.

33 Verum Saly. sub dubius tamen in d. l. vlt. C. de verb. signi. hoc intelligit. nisi maritus, aut vxor superstes, manerent in viduitate, nã tunc tantisper censerentur manere in eodem matrimonio, quod affinitatem produxit, per l. vlt. C. de bon. mater. & glo. in l. j. § exactio. C. de rei vxor. actio. cum alijs multis cõcor. à me adductis in tracta. Nobilitatis, ca. 18. nu. 9. incip. nam interim dũ est vidua. Et hoc dictum Sa. sequitur & extollit Barba. in rep. l. cũ acutissimi. col. 59. ver. Do. Saly, in d. l. fi. C. de fideic.

34 Sed id non recipit Alex. in d. l. sed hoc vbi supra, dicens se contrariũ consuluisse, vti latissime consuluit, d. consil. 207. libro, 1. verba enim statuti debere intelligi, proprie, nec extendi debere, ad casum fictum, cap. susceptum de rescrip. lib. 6. & l. 3. §. hæc verba, & ibi Bar. ff. de neg. gest. & Idẽ Bar. plene ĩ l. omnes populi, 6. q. ff. de inst. & iu. & in l. apud Iulianũ. §. vlti. ff. quib. ex cau. in pos. eat. Sed ꝙ videatur esse in eodẽ matrimonio, quæ durat in viduitate, id ex fictione est, cum nõ sit vere matimoniũ, vnde ea nõ vocatur vxor, l. j. cum glo. j. C. vnde vir, & vxor, & not. Bar. in l. Titia, Seio, §. vsuras. ff. de legat. 2 & eãm quoq; Saly. sententiã, nulla Alexandri, mentione facta, reprobat Ias. in dicta. l. vltima. columna. 3. in 3. notab. C. de verb. sign.

35 Tamen vt verum fatear, istud nõ est sine scrupulo, nã hmõi statutũ est fauorabile, vt per se satis patet, & voluit, Bald. in d. l. affinitatis, circa mediũ, ibi, pone statutũ dictat. C. com. de successi. & in l. qui se patris, col. vlt. C. vnde libe. vbi ex hoc infert, ꝙ extẽditur ad casum impropriũ, quẽ sequitur Paul. Cast. & ipse Rom. ibi ex quib. idẽ Paul. dicit tale statutũ cõprehẽdere ẽt eos qui sunt in ea affinitate, quã ius, nõ cõsiderat. quod sequitur & extollit Ias. ibi, col. 22. vers. secũdo infert, & multis seq. & in l. qui que litigãdi, causa, quæ est l. 4. quam legit, cum l. 2. §. prætor ait, col. 2. in 4. not. ff. de in ius vocan.

36 Sed & tale statutũ esse fauorabile, præter illos voluerũt Host. & Io. And. in c. j. de transactio. Bar. in j. cõstit. C. Anto in c. j. de mut. petit. Pet. Anch. cõsi. 187. apud me q. sta ad fi. vbi & hoc dicit, in hoc statuto comprehẽdi affines, & cõsanguineos naturales Raph. Ful. cõsil. 109. itẽ si qua quæstio, col. pe. ver. & in proposita quæstione. Alex. in l. j. §. lex Falcidia, col. j. ff. ad leg. Falcid. & in rub. ff. solut. matrimo. col. 6. vers. sed mihi plus placet. Mari. Soci. Senior, cõsi. 4. incip. visis actis & actitatis, in fi. & con. 27. pro decisione præsentis, consultationis, in fi. Philip. Dec. cons. 13. cuius superscriptio incipit, an appellatione agnatorũ, post princip. vers. secundo ad istud. Sed de hoc vide omnino Alex. in d. l. qui se patris, col. pen. vers. & ideo dicunt, C. vnde liberi.

37 Quid quod & leges nostræ etiam soluto matrimonio vxorem vocant, l. diuortio, iuncta glo. in verbo vxoris. ff. de nego. gest. & l. si quis reum, §. idem Iulianus, l. j. cum glo. parua, ff. de libe. leg. quam ad hoc expendit ipse Alex. consi. 20, viso processu causæ inter Katharinam, col. j. li. 2. Quibus concinens Ouidius lib. j. fastorum.

Per totidem menses à funere coniugis vxor.
Sustinet in vidua tristia signa domo.

38 Et alibi leges vocant generũ & socerũ etiã soluto matrimonio, d. l. vlt. C. de verb. signifi. quibus concinens Lucanus lib. 3. Pharsalicæ, paulo post princi. vmbra Iuliæ, defunctæ Pompeio viro, in somnis apparens, renunciat, illum Iulij Cæsaris patris sui generum vel inuitum esse, tametsi illa defuncta sit.

-Nunquam tibi Magne per vmbras.
Perq; meos manes generum non esse licebit

Et Cæsar, ipse apud eundem Lucanum, tum in multis locis tum libro nono. eiusdem operis Pompeium post mortem eiusdem Iuliæ, generum, vocat.

Exilium generiq; minas, Romamq; timebam.

Et paulò post se illius socerum appellat.

Sentiat aduentum soceri.

39 Porrò Oldr. quem refert & sequi videtur Bald. in d. l. vlti. C. de verb. signif. pro horum concordia dicit, quod in illa l. volebat quis ad actũ fauorabilem sine alterius iniuria in subsidium admitti, tanquam gener siue socer, quod ei permittitur, quia latissime in fauorabilibus fit interpretatio. At in d. l. cui eorum. §. affinitates, ff. de postu. volebat sub affinitatis velamine contra ius commune admitti Cui concinens Pau. Cast. d. con. 80. lib. 2. Aut quis, ait, tanquam affinis vult admitti ad aliquid quod sit de iure cõi, & admittitur etiã soluta affinitate, per d. l. vlt. Aut ad aliquid de iure speciali, & contra ius cõe, & non admittitur, Certũ est autem quod de iure cõi quis ad cõpromittendum nõ cogitur, l. si dictum. §. si compromiserit, ff. de euic. Bart. in l. furti. §. qui iussu, ff. de his, qui not. inf. Bald. l. ex stipulatione C. de sent. Et eandem ferme distinctionem tradidit idem Paul. in d. l. ex diuerso. ff. solut. matri.

Amoris

40 Amoris causa cessante, cessat amor, vt videre licet ex ijs quæ diximus suprà nu. 27. inci. affinitatis. & 2. seq. vt ostendit Plutarchus in lib. cui titulum fecit γαμικὰ παραγγέλματα, id est, connubialia præcepta, quòd quemadmodù ignis in paleis leporinisq; pilis accenditur, ociusq; restinguitur: ita breuem amorem nouorum côiugum corporis forma inflammatum, nec durare posse, nec firmum esse existimandum. tanquàm id dicat: vt forma, cuius gratia amor conciliatur, citò abit, ita amor ipse: nam cum propter formam ames, idem amoris & formę finis est. vnde etiam est illud Terentij in Heautontumorumen.

Quippe forma impulsi nostra nos amatores colunt:
Hęc vbi immutata est, illi suum animum alio côferũt.

Et illud quoque Iuuenalis Satyra 6.

Cur desiderio Bibula Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies non vxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculique minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis.

Quod & plurimis declarat Aristot. lib. Ethi. 8. amicitiam quæ ex forma, & pulchritudine proficiscitur, deficiente ipsa pulchretudine, eam quoque desinere. De quo & nos quoque diximus in nostris legibus connubialibus in l. 2. nu. 21. vers. nec soli sunt.

41 Appellationis causa cessante, id est grauamine propter quod appellatio est emissa, cessat ipsa appellatio, cuius rei est tex. expressus in ca. cùm cessante, & ibi Pa. in 2. no. de appe. Est enim (vt dicit ipse Pan.) grauamê appellationis causa, c. vt debitus, eo. tit. Igitur eodem grauamine cessante cessat appellatio, vt in d. c. cùm cessante.

42 Arbitriorum extraordinariorum concessorum ob causam timoris aut periculi, ea causa cessante, cessant & eadem, vt nuncupatim voluit Bald. & post eum Saly. qui dicit not. in l. 1. per eum tex. C. de nautic. fœno. Ideo, inquit, arbitrium concessum, quod illi bailiam vocant, têpore discordiæ, exerceri non poterit tempore pacis. & sequitur Iaf. in l. 1. col. 13. versic. & circa hoc. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdict.

B

43 Banni causa cessante, cessat bannum ipsum, Bart. & Bal. in l. 1. §. vlt. ff. de requirend. reis, Bald. in l. 1. ad mediũ, ver. extra opponitur. C. de postulan. de quo vide quæ dicam infrà versi. incip. alibi autem, & iterum in 12. limitat versi. incip. propterea dicit glo.

44 Bello cessante, cessat omnis effectus ex ipso bello secutus, vt post Odof. voluit Bald. in §. priuilegia omnia. in verbo, cassentur. tit. de pace Constan. per text. ibi, & in §. sententiæ, vbi & hoc not. idem Bal. Et facit etiam text. in l. 1. in princ. C. de cadu. tol. ex quo & ipse Bald. col. 1. in 2. not. dicit, ꝙ tempore pacis debent tolli statuta facta tempore belli ad locupletandũ fiscum. & sequitur Barba. con. lib. 1. magnus scripsit Psalmista, col. 3. versic. & ideò colligit, & iterum col. pen. versi. 26. adduco ꝙ tempore pacis. lib. 3. vbi plus videtur tenere, huiusmodi statuta hoc casu ipso iure esse reuocata, arg. eius quod habet in le. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & c. pen. de cleric. non residen. Quamuis Bald. in d. l. t. de cadu. tol. sentiat contrarium, per text. ibi, ex quo not. legem etiam ratione eius abolita manere illæsam, donec tollatur noua constitutione. Ideòque fuisse necessarium legem Papiam illic corrigi.

45 Sed vtcunq; sit, de quo tamê posteà dicemus in cessante ratione legis, ad hoc certè caput pertinet, quod tradit Hostien. in c. dilecti, col. 2. in verbo, & si. de for. comp. ꝙ priuilegium à sede apostolica concessum Anglis, ne citra mare conueniri possint, de quo in eo text. quia scilicet nô poterant citra mare securè morari, vel venire propter inimicitias capitales & bella, quæ illis cum Gallis erant: ea enim causa posita erat in priuilegio, vt ipse Hosti. vidisse se dicit, quia tamen ea causa cessabat, cùm pax esset inter reges cessabat quoq; effectus illius priuilegij ob bella concessi. & sequitur Aegi. Belle. in c. post trãslationem, col. 2. versi. secus de priuilegio, de renuntia. vbi plus dicit, quod si etiam hodie eadem causa reuiuisceret, non haberet locum illud priuilegium semel extinctum ob causæ cessationem, quòd & dicit voluisse Hostiensis. vbi suprà qui tamen id postremum non dicit, sed vide quod dicam in simili, infrà in priuilegij causa cessante, versic. incip. nã gloss. in cap.

46 Sed & huc quoq; spectat quod apud Liuium libro belli Macedonici 4. elegantissimè disseruit aduersus Catonê Censorium L. Valerius Trib. Ple. ad legis Oppiæ derogationem, quæ lata fuerat in medio ardore belli Punici: qua cautum erat, ne qua mulier plus semiuncia auri haberet, nec vestimento versicolori vteretur. Nam inter nô parum multa quæ in eam legis abrogationê proposuit, hoc quoque carptim pronunciauit, legem latam per bellum temporibus duris, in pace, & florente ac beata republica abrogandam esse. Eam enim scripsisse latores tandiu mãsuram, quandiu causa scribendæ legis mansisset. Nam vt quæ in pace latę sunt, plerunque bellum abrogat: ita quæ in bello, pax.

47 Beneficii à iure concessi cessante causa, cessat beneficium. verbi gratia, parentes & patroni etiam adoptiui in ius sine venia vocari non possunt, sed tandiu tamen quandiu durat adoptio. l. sed si hac l. §. liberos, vers. parentes. ff. de in ius vocan. Ex qua Ange. & Iac. à S. Geor. illud notant, quod diximus, videlicet beneficium concessum ob certã causam, finiri causa finita. & sequitur Mari. Soci. iunior, dum eos allegat consi. 160. circa præsentem consultationem. col. pen. nu. 78. lib. 2. & bene facit leg. filio. §. mater. ff. de adimêd. lega. ex qua l. not. Alex. côsi. 19. circa primum dubiũ, col. 1. versi. secundò probatur, nam quandò vnum. lib. 6. quòd quando vnum beneficium datur côtemplatione alterius, hoc sublato tollitur & illud. Et vide infrà in Priuilegij causa cessante, neque enim longè distat priuilegium à beneficio, vt videre licet ex not. in le. vlt. ff. de constit. princip.

48 Beneficii alterius, id est sacerdotij (quod & ipsum vulgus beneficiũ appellat) cessante causa, scilicet officio, propter quod datur, cessare debet & ipsum beneficium, si credimus Pet. Anch. id ipsum dicenti in d. c. & si Christus, in 13. not. de iureiur. hinc occasione sumpta, quia ibi dicitur, cessante causa cessare effectũ. Nam hinc assumit quod diximus, scilicet ꝙ clericus, qui non dicit officium non debet habere beneficium, quod propter illud datur, per c. vlt. de rescrip. lib. 6. Et ad hoc quoq; benefacit quod scribit gl. in §. illis, in verbo, adiunantur, Instit. de milit. testa. ꝙ cessante clerico ab ecclesia, cessat prębenda, de quo & tu vide Doct. ibi.

49 Sed & super eo, an scilicet cessante officio esset beneficium, ita vt qui priuatur, vel suspenditur ab officio, consequenter priuetur, vel suspendatur à beneficio, vide tex. in c. si quis sacerdotum. & ibi glo. 1. & iterum in c. eos. 81. dist. & glo. in ca. latores, in verbo, ab officio, & ibi Hosti. Io. Andr. Car. Flo. Pet. Anch. Ant. & Pan. de cleri. excom. mini. gl. in d. c. vlt. in verbo, datur, & ibi quoque alios, de rescri. lib. 6. & gl. in c. 1. in verbo, officij. & ibi Ioa. Mona. & Archi. in eodem verbo, de re iudi. lib. 6. & gl. in cle. cupientes, verbo, suspensi, col. 2. ver. & quia suprà posui, & ibi Car. Flo. in ver. ꝙ si in 3. q. de pœnis. gl. in c. prèter hoc in verbo, ab ecclesia. & ibi Archid. super glo. 1. & Domi. latè, in princ. col. 3. versi. ad secundum, 32. dist. Bald. in c. j. col. pen. versi. & si remouetur officium, tit. an mnt. vel im pefect. Ant. in c. iter sollicitudines. col. 1. in 3. not. de purgcano. Cardi. Flo. post Lauren. in clem. 1. §. si quis. in 9. q. de reb. eccle. non alie. Et vide etiam quod scribit Pan. in c. 1. col. pen. versi. sed hic cadit, de celebrat. missar.

50 Commissionis causa cessante, cessat commissio, Bald.

Bald.in l.vnic.§.consules, paulò ante fin.ibi, item nota ex prædictis.ff.de offi. Consul.& sic inquit est argu. q si iudex propter absentiam notarij deputati in causa a lege, vel à se commirat alteri scripturam actorum, eo reuertéte cessa: commissio: & primus ipso iure reassumit officiú ad quod dicit facere l.quæsitum.ff.de tutel. Vide quę dicam infrà de Officij causa cessante.

51 Commodi causa cessante, cessat & commodum, vt probat text.in l.eum qui iurauit, in prin.& ibi Bart.Alex. vterq; in summar.& Iaś.in 1.not.& plerique omnes.ff.de iureiur.ibi enim grauamen, scilicet onus probandi quod actori incumbebat, erat causa eius commodi, vt duplum pro simplo deberetur, ratione inficiationis. Ideo si reus defert iuramentum actori, qui iurat sibi deberi, condemnabitur tãtùm in simplo, cum liberauerit actoré eo onere probandi. Cessante igitur grauamine, quod erat causa illius commodi, cessabit & ipsum commodum.

52 Concesssionis causa cessante, cessat & ipsa concessio.c.relinqui, & ibi Panor.qui id expressè no.in 3.no. extrà de custod.eucharis. Matth. Affl.in cap.1.§.morib. col.1.nu.3.tit.si de feud.fuer.cõtrouers.inter do.& agna. in vsib.feudor.

53 Confessionis causa cessante, cessat eiusdem effectus, verbi gratia, statuto stante q accusatus de crimine, si passus sit se poni in bãno, habeatur pro cõfesso: quispiã accusatus de crimine famoso, passus est se poni in banno, deinde ex nouo statuto cãcellatus est de bãno, quæsitum fuit an hic tanquam infamis repellatur à testimonio. quę qõ disputata fuit à Iac.Butr.& relata à Baldo in le.cũ mulier, col.2.ver.quæro igitur circa præmissa.ff.sol. matr.Et ex ea tres qõnes collegerunt: primam, an bannum ex causa famosa transiens in vim sententiæ, infamet. Secũdam, an ficta confessio infamet. Tertiam, an per cancellationé banni tollatur infamia. Et de hac tertia tãtum loquor, vt quæ sola ad hunc nostrum tractatum pertineat.

Et quod huiusmodi infamia sit sublata, his rationibus
54 probauerunt, sicut se habet causa ad effectum in productione, sic & destructio causę, ad destructionem effectus, quia est par potentia contrariorum.leg.ab emptione.ff.de pact.& in l.vl.ff.de leg.3. sed bannum se habet ad infamiã in producẽdo, ergo abolitio banni se habet ad infamiam in tollẽdo eã. nam origine sublata non debent sequentia remanere l.1.in prin.C.de Lat. liber tollẽ.Item bannũ est causa finalis confessionis & infamiæ, ergo sublato, & sic sublata causa finali tollitur effectus. Hæc illi.

55 Constitvtionis cessante causa, vel rõne, nam vtranque hic nostri copulant, siue verius cõfundunt, cessat & ipsa constitutio c.neophytus, & ibi gl.in verbo, causa, 61.dist.& c.quod proremedio, & ibi glo.in verbo, cessante, 1.q.6. Sed tamen contrarium videtur, vt scilicet ea non cesset, nisi aliter reuocetur per ca.licet ex quadam, de testib.& ca. detestanda, & ibi Domi.in 2.not.de concess. præb.lib.6.& no.in l.1.in prin.C.de cad.tol. Phili.autem Franc.in d.c.detestanda, in 1.no.dicit, q si causa omnino cesset, non cessat constitutio, nisi vt diximus reuocetur. Si partim cesset, certè pro ea parte cessabit & constitutio, per l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patr.& no. in cap.cùm cessante, de appel.Sed tu hic omnino vide quæ dicam infrà, de cessante ratione legis.nam id eodem recidit.

Constitvti causa cessante (de eo loquor, quo quis
56 se constituit possidere nomine alterius) cessat ipsum cõstitutum, vt probatur ex le.si debitore, & ibi Bart.& alij. ff. de precar.& latissimè diximus in nostro tractatu de iure Constit.poss.par.3.limitat.29. vbi videre poteris, an & qũo id verũ sit, neq; enim hic repetere aliter ducimus.

57 Consvetvdinis causa cessante, cessat & ipsa cõsuetudo, vt expressè voluit Bald.in rub. extrà de consue. col.vlt.per iura loquentia de constitutione, vt intelligas id depẽdere ex eo, an cessante causa cõstitutionis vel legis, cesset cõstitutio vel lex, de quo diximus in pen. arti. & dicemus latiùs infrà in cessatione causæ legis. Quamuis sit quædã ratio, vt faciliùs cesset cõsuetudo, quę tacita est constitutio vel lex: quàm lex ipsa aut cõstitutio expressa, cùm tacitum facilius reuocetur q̃ expressum.

Contractvs causa cessante, cessat idẽ contractus.
58 l.1.& ibi gl.vlt.Cy.in 5.not. Bald.in princ.C.de cond.ob caus. Idq; etiam in contractu nominato, per text.not.in l. cũ te.C.de pact.inter empto.& vendit. quẽ ad id expẽdit & dicit sing. Alex.id intelligens de causa finali, in le.dedi, q.vlt.col.7.versi.aliam etiam assignat.ff.de condictio.ob caus.vide tamen infrà in trigesimasexta limit.

59 Contvmacia cessante, cessat effectus illius, scilicet pœna quę ob eã irrogatur.le.1.§.si fratrer, ver.& si quidẽ per contumaciã.ff.de coll.bon.in fi.& c. ex literis, de constit.vbi est tex.expressus, q is qui propter contumaciam cõmunione priuatur, eiusdem restitutionem obtinet, cõgrua satisfactione exhibita. quem text. valde notab.dicit Bal.in c.vlt.col.1.tit.per quos fiat inuestit. vbi & illud di-
60 cit. Quod contumacia abstulit, restituit obedientia.

Et autoritate illorũ duorum text.scribit idem Bal.in l. puto.§.si quis aduocationem, & iterum in l.quos prohibet.ff.de postulan.rursumq; in le.1.in addi. paulò ante fi. ff.de offi.eius cui mand.est iurisd. q cessante contumacia cessat eius pœna, quod & ipsum per tex.in d.ca.ex literis.
61 tradit Bart. in l.si quis adulterium.§.1.ff.de adult.

Alibi aũt ipse Bal.per duos illos tex.in l.1.circa mediũ, ibi, extrà opponitur.C.de posthu. q sententia lata ex cõtumacia est eius naturæ, vt tandiu solùm duret, quandiu durat contumacia. Et ideo, inquit, bannum, quod fertur ex cõtumacia, bannito cõparente legitimo tempore, reducitur ad simplicẽ citationẽ, nec hic amplius dicitur esse bannitus, quod est, vt ipse dicit, notabile. Et idẽ fermè voluit ipse Bal.& ante eũ Bar.in l.1.§.vl.ff.de requir.reis. & Pau.Cast.consi.31.super 1.quęsito, vt eum allegãt Fel. & Philip.Dec.qui id sequuntur in d.ca.ex literis.ille, col. 9.versi.2.declaratio.hic, col.4.versi.4.declaratio, sed illud
62 consilium reperire non potui.

Sed & per illum tex.in d.c.ex literis.scribit Inno.in ca. sicut, in verbo, satisfactionem congruam, ibi, & idem si pro contumacia, de cohab.cleric.& mulierum, q clericus suspensus pro contumacia, cùm primùm obediuerit, primum statutum recuperat. Et Domi. in c.contumaces.colũ.2.versi.conclude q aut clericus.50.disti.q clerici depositio pro cõtumacia, videtur esse imposita, vt duret ad limitationẽ ipsius causę, propter quã imponitur, cessante ergo cõtumacia debet cessare, per d.ca.ex literis. Quod & ipsum bene probat ca.1.extrà de supplen.negli.præla.ex quo no.Ant.Pano. & vtriq; in vlt.not.q cessante contumacia, cessar dispositum ob contumaciam, & sic, inquiunt, ad limites contumaciæ mensuratur pœna illius, & allegant etiã d.c.ex literis. Et idem propemodum dicit ipse Ant.in c.excõmunicato, col.5.versi.venio ad secundũ mẽbrũ, de rescri.per d.c.ex literis.& Ias.in l.1.col.13.nu.61. versi.vlt.not.ff.de offi.eius cui mand.est iurisdic.per illos duos tex.suprà in princ.allegatos.

63 Et hęc quidem procedũt etiã si in impositione pœnæ ob contumaciam poneretur dictio, perpetuò, quia id intelligeretur quandiu contumax maneret in contumacia, per gl.in c.clericos.in verbo, perpetuam, de cohabit.cler. & mulier.quæ interpretatur, perpetuam, id est, donec resipiscant.& glo.in c.actus legitimi, post prin. de regu.iur. lib.6.per d.c.ex literis, & alia gl.in c.reperiuntur, in glos. vlt.1.q.1.quæ & ipsa exponit id verbum, perpetuò, scilicet, quousq; emendet, per d.c.ex literis, & in ca.de viduis & puellis, in glo. quoq; vlt.quæ similẽ expositionem dat dictæ dictioni, per illum eundem text.& Archi.in c.quia sacerdotes, in h.x.q.1. vbi similiter interpretatur ea verba, in excõmunicationẽ perpetuã. Domi. post Io.Fan.in ca.quãuis, in fi.de pœn.lib.6.Feli.& Philip.Dec.in d.c.ex literis.ille, col.10. ver.amplia primò: hic, col.4.vbi suprà.

Procedunt

64 Procedunt item quæ diximus, etiã si pœna fuerit simpliciter apposita sine declaratione, an esset propter cõtumaciam quæ interuenit, an propter delictum, super quo contumacia facta est. tamen in dubio censetur fuisse irrogata ob contumaciam, & non ob delictum, ita vt ea cessante cesset & pœna, vt voluisse videtur Imo. post Gofr. in d.cap.ex literis, col.pen.ver. vbi autem sit dubium, per no.in c.in pœnis, de reg.iur.lib.6.& in l.si præses.ff.de pœnis.& idem voluit Pan.in eo ipso c.ex literis, col.vlt.

65 Quæ sententia ex eo confirmatur, quod in simili dicitur absentem condemnatum, magis videri condemnatũ ob contumaciam, quàm propter malam causam, per le.si ideo.ff.de euict.ex qua Bart.not.ꝙ bannitus & condemnatus de falso, videtur condemnatus magis ob contumaciam, q̃ ꝙ falsum commiserit: ideo potest instrumenta conficere.& idem Barto.in leg.Papinianus.§.meminisse, in 3.not.per eum tex.ff.de inoffi.testa.& in l.si superatus, circa medium.ff.de pignorib.Bal.in l.2.col.2.versi.quæro secundum, ibi, secundum est necessarium, & ibi etiam Saly.in 11.oppositio.C.quib.res iudic.non noc. Pan.in c.in causis.col.vlt.versi.sed ego vltra alios, de sent. & re iudica.Roma.consi.329.præsens consultatio.col.3.versic.est enim iuris regula, per multa ibi allegata.Feli. qui & alios quoq; allegat, in d.c.ex literis, colũ.x. versi.pro quo facit optimè.& ibi quoq; Dec.col.5.ver.saluando dicta.

66 Et bene facit quod traditur in l.hæ enim.ff.de susp.tut. ꝙ si quis remotus sit tutela, nec apparet an sitã ob dolũ, & sic ex causa famosa: an ob culpam, & sic non famosa, cẽsetur ob hanc potius esse remotus, vt sit integræ famæ, & sic intelligunt eũ tex.gl.ibi in verbo, & verum est, in fi.& Bart.& cęteri.& voluit etiam Franc.Crem.sing.37.pone ꝙ sententia, vbi in hoc dicit singularem illam glo.

67 Nam & semper aliàs si non apparet ex qua causa iudicatũ sit, in dubio præsumitur ex ea quæ minus lędit cõdẽnatũ, vt voluit Imo.in l.si is ad quem, in fi.ff.de acquir. hæred.per textum & gl.in d.le.hæ enim.ff.de suspect.tutor.& in le.si quis ad exhibẽdum.ff.de excep.rei iudica.& c.si fortè, de electi.lib.6.quod & id ipsum voluit Rom.in eadem l.si is ad quem, col.3.versi.ex qua causa.

68 Sed hoc tamen intellige, quod dictum est de contumacia, Nisi (vt subdit ipse Feli.) de delicto constaret ex actis causę, quia tunc non procederet, d.le. si ideo, de euict. Ita enim voluit gl.not.in l.2.in verbo, absens, & ibi Bald.qui eam gl.admodum commendat.C.de contrar.iud.tutel.& ipse Bal.in d.l.2.C.quib.res iudi.nõ noc.& in l. ingenuũ, col.1.versi.sed quęro quis dicatur.ff.de de stat.hom.cum alijs concord.citatis à Felin.in d.c.ex literis, vbi suprà, vbi & de hoc dicit esse casum in c.cũ olim, ibi, ci licet absenti cùm de subreptione liquidò constet, de re iudic.

69 Quod autem diximus in princip.cessante contumacia cessare & pœnam illius, tempera vt procedat, nisi contumacia transiret in specificum, & peculiare delictum: quia tunc pœna pro eo semel imposita non cessaret, etiam si posteà contumax ille vellet obedire, vt voluerunt Anto. Imo.Pan.& Fely.in d.c.ex literis: ille col.2.versi.quando que pœna imponitur: alter col.vlt.versic.itẽ aduerte, quia contra, Pan.col.pen.versi.2. casu principali, Feli.d.col.10. versi.fallit tamen ista declaratio, ita intelligentes nonnulli ex illis.c.ex his, de cleric.non resid. vbi si clericus est cõtumax in residẽdo in suo beneficio, pœna priuationis est perpetua, quia illa contumacia transit in delictum non residentię, quàmuis ipse Imo.dicat posse etiam dici, ꝙ ibi constabat de mente proferentis, quòd scilicet intelligebat de priuatione perpetua, dum mandat prouideri alteri de beneficio.

70 Secundò tempera vt procedat, nisi pœna irrogata propter contumaciam fuisset momentanea, vt etiam voluit Pan.in d.c.ex literis, col. penul. versi.& intelligo quando pœna, & ibi quoque Felin.vbi suprà: versi. fallit secundò vbi pœna, per c.ad audientiam, extrà de cri.fals.& no.per Archi.& Domi.in c.1.50.distin.& facit quod dicemus infrà in vigesimatertia limitat.qua tractamus de effectu momentaneo, & quod scribit Archid.in ca. cupientes, col.4. versic. rursus si clericus, ibi & est ratio, quia cùm lex certum de electio.lib.6.

71 Tertiò intellige, vt cessante contumacia cesset pœna pro tempore futuro, vt dicit Bald.in d.le.1.in addit. paulò ante fin.& ibi quoq; Ias.col.13.ver.vltimò not.ff.de officio eius cui mandata est iurisd. tanquam.l. sentiant nõ cessare pro tempore pręterito. Quod intelligo respectu impensarum iam factarum per aduersarium ob illius contumaciam: neque enim purgare poterit cõtumaciam, quin refundat eas impensas, per l.sancimus.C.de iudic.at respectu pœnæ ob eam contumaciã irrogatæ, non video quin cessare debeat, per ea quæ dicta sunt.

72 Cvrationis causa cessanre, cessat curatio. quod hinc videmus, ꝙ curatio data impuberi, ob suspicionem tutoris finitur tutela cessante.l. potuit.C.in quib.casib.tutor.hab. Et idem si ob absentiam alterius.l.1.eod.titu.vel ob aliam ccusam, leg.curatorem.ff.de tuto.& curat.dat.ab his. Et data ob minorem ætatem, cessat ea minori ætate cessante, iuribus vulgaribus, vt etiam tutela ob impubertatem, ea cessante, l.nisi, in princ.ff.de tute.& ratio.distrahen.& §.1.Institu.quibus modis tute.finit. Et quod posteà dicemus infrà in furore cessante, quòd curatio ob furorem data cessat furore cessante. Et quòd item dicemus in prodigalitare cessante, vt scilicet curatio ob eam data, ea cessante cesset.

D

73 Delegationis causa cessante, cessat & delegatio, verbi caula, si delegatio facta fuerit ob absentiam delegantis, eo reuerso cessat delegatio, l.j.versi.nõ aliter itaque, & ibi Bar.col.vlt.versi.quæro, præsens vel ordinarius, Bal.in addit.eius l.Alex.col.19.versi. quærit etiã hic Ias.col.13.ver.vltimò not.in verbo, non aliter, & Philip. Deci.hoc tamen intelligens re integra, col.antepen.versi. successiuè Bart.concludit, & Fran.Curt.iunior col.quoq; antep.versic.circa septimam quæstionem.ff.de offic.eius cui mand.est iurisd.

74 Et hoc verum est, licet Ro.ibi, col.2.ver.dubitatur, et præses, per c.cum plures, iuncta gl.in verbo, nequiuerint, & in verbo, recusarit.de offi.deleg.lib.6.vbi si fuerint delegati duo iudices cum clausula de qua ibi, & vnus incœpit, & occupauit cognitionem alterius, poterit alius prosequi. At si vnus ægrotet, eo sanato non expirat cognitio illius alterius, per tex.loquentem de duobus procuratoribus in c.si duo.versi.cęterùm, de procurat.lib.6. Et sic ex illis patet quod cessante impedimento vnius, non extinguitur officium translatum in alium ratione illius impedimenti. Sed huic obiectioni respondet Alexãd.vbi s, vti apud eum videre poteris.

75 Depositionis causa cessante, cessat depositio, verbi gratia, quis depositus ob contumaciam, cessanre ea contumacia cessat depositio, vt expressè voluit Domi.à S.Geminiano in c.contumaces.col.2.ver.conclude quòd aut clericus, 50.dist.& diximus etiam suprà num.62. incipien.sed & per illum.

76 Dilationis causa cessante, cessat dilatio.l.liberto. §.vlti.vbi Dy.ita eum text. summat, & ibi quoq; Alb.in prin.Bar.in fi.& alij. ff.de annu.l.& l.3.§.Stichus.ff.de statulib.& l.si quis hæres ita scriptus, & ibi Bart.Ang.Imol. Paul.Cast.Roma.& Fran.Aret.ff.de acqui.hæred.& l.j.§. si intra.ff.de successo.edict. & le.continuus.§.cùm ita, in fi.ff.de verb.oblig.& l.à filia.§.alumno.ff.ad S.C.Trebel. & l.vlt.ff.ad l.Falci. Et facit & l.hoc iure.ff.de verb. oblig. & l.si maritus.§.si negauerit.ff.de adulte.& l.vlt.secundũ unum intellectum, & ibi Bald.C.qui admit.& c.ab eo, & ibi not.de appel.lib.6.& §.penul.Inst.de bonor.possess.& quod not.gloss.& doct.in l.in illa stipulatione, si calendis. ff.de uerb.oblig.& glos.in ca. vlt.in uerbo, duntaxat, in fi.

& ibi

& ibi docto.de consuetud.lib.6.& Io. Andr. in addit. Specul. in rubr. de concess. præbend. Bald. in l. 1. §. t. in vtraque. lect. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdict. & consi. 379. thema super quo petitur consilium. col. vlt. versicu. item respondeo. lib. 4. & Alex. consi. 34. viso instrumento. in fi. lib. 2.

77 Ex quo inferunt Dy. Bar. in d. §. alumno, non impediri iudicem procedere in causa, durante tempore dilationis, si causa ipsius cessat. puta si iudex præscripsit tibi tempus ad comparendum, vel respondendum positionibus in tres dies, & in continenti compareas, & respondeas, iudex non expectato illo tempore trium dierum, non impeditur quo minus possit procedere ad vlteriora, cùm sit finita causa dilationis.

78 Et idem voluerunt ipse Bartol. Bald. Imo. Rom. Paul. Cast. & Franc. Aret. in d. l. si quis hæres ita scriptus. Bar. in l. 2. in fi. ff. de re iudic. & in le. siue pars. ad fin. C. de dilatio. & consi. 164. processus & sententia. Bald. in auth. si omnes. col. 2. versic. item licet citatur. C. si vt se ab hered. absti. & in l. vlti. in 4. quæst. ff. de feri. & in sua marga. in verbo, dilatio. & consi. 212. eundem ad veritatem, lib. 4. vbi ex hoc decidit pulchrum casum, & consi. 379. thema super quo petitur consilium. col. pen. vers. item respondeo, eod. libr. 4. Ang. consi. 46. super primo dico, post princ. Pet. Ancha. in c. significante, col. 2. versi. item intellige regulam quod procedit, & ibi quoque Anto. col. 4. versi. fallit sexto, de appellatio. Domi. in c. cupientes. §. hac generali, col. vlt. post gl. vlti. ibi in versi. & scias quod si electus. de electio. lib. 6. & consi. 121. attenta forma, col. 2. Paul. Cast. consi. 303. super primo dubio videtur dicendum quod iustificatio, co. 2. vers. & quòd illa fuerit intentio, lib. 1. Rom. in l. quamdiu institutus, col. 2. vers. sed firma remanet, & ibi Fran. Aret. col. 4. versi. & hæc dict. ff. de acqui. hæred. & idem Rom. consi. 503. diligenter inspectis, col. 3. vers. tertiò moueor, quia testatur. Angel. Aret. §. si minus, colū. 7. versi. quæro, data est dilatio, Instit. de actio. Alexā. consi. 34. viso instrumento, col. 2. versi. non obstat si diceretur, libr. 2. & Georg. Na. in repet. clem. sæpè, in princ. colum. 5 t. versi. aut terminus probatorius, de verbo. signific. Ias. in d. l. 1. col. 13. versic. vltimò nota. ff. de offi. eius cui mād. est iurisd. & in l. vlt. col. 5. versi. item aduertendum est. C. de iure emphyt.

79 Ex illis autem vides id procedere, vt scilicet cessante causa dilationis, cesset dilatio, siue ea dilatio data sit à testatore, nam de ea loquitur d. l. si quis hæres ita scriptus. ff. de acquir. hæred. siue à lege, de ea enim loquitur d. l. pen. §. si intra. ff. de successor. edict. & gl. & doct. in d. c. vlti. de consuetud. lib. 6. siue à iudice, de ea enim loquuntur omnes Doct. allegati in superiore versi.

80 Ex hoc quoq; illud fit quod scriptū est à Canonistis, præsertim Imo. & Pan. in c. potuit. illo, col. 3. versi. item quod vbi tēpus: hoc, col. 2. vers. nota quod si datur alicui. de loca. quod licet dñs ab emphyteuta certior factus de futura rei emphyteuticariæ vēditione, debeat expectari per duos menses, le. vlt. C. de iure emphyeut. tñ si ipse dominus ante id tempus suum animum declarauerit, non debet vlterius expectari: quoniam vbicunq; alicui statuitur tempus ad declarandam voluntatem suam, si antè declarauerit, cessat præfixio temporis. quod & in eadem specie firmauit Spec. tit. de emphyt. §. nunc aliqua, in 100. q. & Ias. in d. l. vlt. col. 5. versi. item aduertēdum est, & iterum col. 7. versic. & nota bene hæc verba. C. de iure emphy.

81 Et huc quoq; spectat, quod scripsit Ioa. Andr. in addit. Spec. in rub. de secund. nupt. quod si maritus reliquerit vxori suæ vsumfructum bonorum toto tempore vitæ suæ, donec tamen vidua remanserit: & post eius vxuris mortem eadem bona alteri reliquerit: mulier aliquo post tempore sese maritauit, & ita vsumfructum perdidit: quæstio erat inter hæredem mariti, & illum alium legatarium: hæres enim dicebat debere illum expectare mortem vxoris, ille cōtrarium, cùm cessaret causa dilationis legati. Et pro isto legatario tenuit ipse Io. And. post alios à se relatos. Et sequitur Paul. Cast. in d. l. si quis heres ita scriptus, de acquir. hered. de quo tamen vide omnino Rom. contrarium tenentem quibusdam rationibus, & Franc. Aret. illi respondentem in ea ipsa l.

82 Sed & ipse Pau. Castr. in d. l. si quis hæres, ad fi. dicit se consuluisse Florentiæ, quod si ex statuto quis intra decem dies debeat appellare, & post eos decē dies teneatur prosequi suam appellationem intra sexaginta dies, si appellauerit prima die, statim currit altera dilatio sexaginta dierum, cessante scilicet causa primæ dilationis. Verùm Frā. Aret. in d. le. si quis hæres ita scriptus. etiam, ad fin. tradit, id determinatum esse per text. & gl. in clem. sicut, in verbo, à die, de appellat. vbi decem dies dati ad appellandum non consumuntur cum tempore dato ad prosequēdum nec id postremum tempus currit, nisi priore elapso. Et eā gloss. sequitur Bal. in l. 2. in prin. C. de tempor. appellat. Et tamen si appellatio fuerit interposita intra decem dies, à die interpositæ appellationis currit terminus prosequēdi, per tex. ibi. quod & ipsum disputabatur in c. ex ratione. extra de appellat. vnde inquit, d. clem. vera est.

83 Et illud item quod scribit And. Iser. in ca. 1. col. 3. ver. quid ergo si data dilatione, tit. de controuers. inter vasal. & alium de benef. quod cùm ex constitutione regni Siciliæ, si quispiam ex regno citetur, detur ei terminus triginta dierum: si extra regnum, sexaginta. & quis extra regnum degens citetur, & detur ei terminus sexaginta illorū dierum, & intra paucos dies redijt in regnum, & citatio ad eius notitiam peruenit, nec cōparuit intra triginta dies, sed vult expectare finem sexaginta dierum illi datorū, an sit contumax? Et concludit And. & post eum Matth. Afflic. ibi, col. pen. vers. subsequenter Andr. tangit, quod non debet expectare, cùm causa dilationis cesset, sitq; reducta ea dilatio ad non causam, vt in le. 1. ff. de condict. sine cau. & sic debuit comparere cùm potuit. Et idē in simili propè casu voluit Archid. in c. cupientes, col. 4. in verbo, commodè, versi. sed quid si facta, post gl. ibi, in d. verbo, commodè, versic. & scias quòd si electus, de electio. lib. 6.

84 Quod tamē intelligunt d. gl. in ver. item scias, Archid. And. Iser. & Matth. Afflict. locis suprà citatis, in dilatione statuta à iudice: secus si à lege. Neque enim beneficiū legis est alicui auferendum. capit. de his, vigesimaoctaua distinct. & c. indultū, de reg. iur. libr. 6. nec ei debet sua diligentia obesse. Sed quia id videtur aduersari ei quod diximus in præceden. versi. id declarant Archid. & Math. Afflict. vbi suprà, quos super hoc videre poteris. Atque etiam Petr. Ancha. in d. c. cupientes, in princ. col. 2. versi. quæro in hoc.

85 Denique & illud manat ex eo quod diximus, cessante causa dilationis cessare dilationem. quod à Bald. responsum est consil. 212. eundo ad veritatem, lib. 4. quod si quis stipulatus fuerit ab alio certam summam soluendam hinc ad decenniū, & interim stipuletur aliquid annuum, si opponitur quòd ea annua stipulatio est vsuraria, poterit creditor petere, vt debitor soluat totam sortem, vt sic cessante causa dilationis cesset dilatio. Cuius sententiæ mentionem fecit Fran. Curt. iunior, in l. 2. §. omnes, col. 2. versic. postremò vltra prædictos. ff. de iud. & dicit in contrariū obstare sortem tex. in l. pecuniæ funebris. ff. de vsur. iuncto arg. de toto ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei vendi.

86 Nisi dixeris creditorem ibi saltem legitimas vsuras cō sequi, & sic non videri eandem rationem totius & partis. Et præterea ob illam promissionem annuam deficientē, non videri in totum cessare causam dilationis, quæ non solùm conceditur propter illud annuum, sed plerunque contemplatione debitoris, qui aliàs non erat promissurus vt per gl. Bar. Pau. Cast. & Alex. in l. qui Romæ, in princ. ff. de verb. oblig. Aduertendumq; esse quod in hoc casu dilatio continet fauorem vtriusq;, cui non potest eodem tēpore

pore satisfieri. Et ad hoc optimè facit quod voluit Bart. in d.leg.si quis hæres ita scriptus, in fine, de acquir. hæred. dum dicit quod in quibusdam legibus cōtrarijs non erat omnino finita causa dilationis, & ibi etiam Franc. Aretin. col.2.versi.& ad illas.

87 Intellige tamen vt cessante causa dilationis cesset dilatio, nisi tempus sit assignatum per dictionem significantem extremitatē temporis, vt si dicatur, tunc decem Seio dato, nam & tunc non cessat dilatio cessante causa dilationis, per text.in l.4.§.1.ff.de condit.& demonstr.& voluit gl.in d.l.si quis hæres ita scriptus.ff. de acqui.hæred. & ibi Fran.Aret.col.1.in 2.not.& iterum col.3.vers. tu aduerte q. vbi dicit & de hoc esse gl.not.in d.c. cupientes, in verbo, commodè, relatam ad tex.de elect.lib.6. Et idem voluit Bart.in l.vxori vsumfructum.ff. de vsufru.lega.

88 Intellige secundò, vt scilicet cessante causa dilationis cesset dilatio, cùm dies dilationis certa est, secus si incerta: quia huiusmodi dies incerta facit conditionem, l.quib. diebus.§.quidam Titio, & l.hęres meus, in fi.ff.de condi. & demōstr.& voluit Fran.Are.in d.l.si quis hæres ita scriptus, col.2.versi.extra gl.& iterum col.seq.vers.vel potes dicere.ff.de acquir.hæred.vbi ita intelligit d.l. vxori.ff.de vsufruc.lega.

89 Intellige tertiò, vt cesset dilatio data à iudice cessante causa dilationis, quia certum est fieri non posse q iudex ipse iussit fieri intra certum terminum, non quidem ipso iure, sed potest iudex eam reuocare deficiente causa, ob quam dilatio data est.vt voluit Io.An.in addit. Spec.titu. de dilatio.§.1.ver.probatoria.quod sing.dicit Fran.Aret. in d.l.si quis hæres ita scriptus, versi.in materia autem nostra, vbi tamen id nō probat, cum sit eadem ratio ad hoc, vt iudex possit procedere ad vlteriora.

90 Nec etiam in hac tractatione omittendum est quod pulchrè voluit ipse Fran.Aret.in d.l.si hæres ita scriptus, col.4.versi.& aduerte diligenter, multum scilicet referre, vtrum quęramus, an dilatio impediat procedere ad vlteriora, quando cessat causa dilationis: an verò, vtrum ille qui debet aliquid facere intra aliquod certum tempus sub pęna, possit conueniri ad pœnam ante elapsum illud tempus, cum certum est illum nō posse id præstare ante illud tempus, de quo per Bart.Imo.& ipsum Aret. latè in le.cū stipulatus sim mihi à Proculo.ff.de verbo. oblig.& quod in simili tradit Io. Andr.in c.irrefragabili, col.1.in verbo, extunc, de offic.ordinar.& Bal.in c.1.col. pen.versi.quæro quando par citat parem, tit.de mili.vasal.qui contu.est. Franc.Aret.in l.in illa stipulatione si calendis, col.3.versi. sed extra distinctionem.ff.de verb.obligat.

D

91 Dispensationis causa cessante, cessat dispensatio, c.priscis, quod est 1.& ibi Archid. post prin.& Dom. col.1.versi.quæro an ista constitutio, 55.dist.& ca. cenomanensem, 56.dist.& c. monachus.67.dist.& ca.vlt.in fi. 77.dist.& c.quod pro necessitate, & ibi gl.& alij, 1.q.1.& c.quod pro remedio, & ibi Card. Alex.& c. exigunt. 1. q. 7.c.ordinationes, ver.quæuis autē.9.q. 1.gl.in c.post trāslationem, in verbo cessante, de renūtiatio.& in capit. quod pro remedio, 1.q.7.& cap.quia circa, & ibi Card. Alex.in 4.not.de consanguin.& affinit. Archi.in c. neophytus, in fi.61.dist.Bal.in rub.de consuetud. col. vlt. versi.cessante causa.& in c.si alicuius, quod est pen.ad fi.de elect.& in c. at si clerici, col.4.versi.quæro nunquid episcopus, de iudi.Henric.Bohic in c.& si Christus, col.vlt. de iureiur.

92 Quod tamen ita nonnulli intelligunt, vt cessante causa dispensationis, nō fiat posthac similis dispēsatio: nam quæ semel facta fuerit cuipiam ob causam, nō reuocatur ob eius cessationem, per c.ex tua nobis parte, & ibi gl.in verbo, irritari, de filijs presbyter. Et quod in simili dicitur de remissione iniuriæ, in c.si illic, 23.q.4. Et ita expressè voluit gl.in ca.in argumentum, ad fi.de regul.iur.lib.6. Archid.& Card.Alex. in d.c. quod pro remedio.1.q.7.& Henr.Bohic in d.c.& si Christus. Et facit secundum eam gl. c.factum legitimè, de regul.iur.lib.6.

93 Secundò intellige, (& id propemodum idem est,) vt scilicet cessante causa dispēsationis, cesset dispensatio quò ad alios, secus autem quantum ad ipsum, cum quo est dispensatum.& ita nuncupatim voluit Imo. in c.post trāslationem.col.5.vers.in 40.in verbo, cessante, de renunt.per id quod habetur in l.vlt.ff.vnde libr.

94 Tertiò intellige (quod & ferme in idem recidit) vt cesset dispensatio causa illius cessante, cum adhuc dispensatio est in fieri, vt nostri loquuntur, ita scilicet, vt ex ea nōdum ius sit in perfecto esse, vt & ipsi loquuntur. Si autem ius est perfectè quæsitum, & est causa generalis, tunc cessante ea causa generali, non cessat lex, sed reuocari debet, c.suggestum, de decim. Ita voluerunt Ant. & Pan.in d.c. post translationem, vterque col.4.ver.tu dic latius, de renuntiat.de quo etiam dicemus inferius in cessatione rationis legis, versi.incip.Ant.in d.c. Sed interim vide quæ dicam in 12.limitatio.versi.incip. intellige quintò.

95 Quartò intellige, nisi loco necessitatis ob quam dispēsatio concessa est, succedat vtilitas, verbi gratia, cogente penuria clericorum dispēsatum est cum monachis, vt ad clericatum promouerentur, cessante ea necessitate nō cessat promotio: quia loco illius necessitatis successit vtilitas ecclesiæ. Ita voluit Card. Alex. in d.c. quod pro remedio, in fi.1.q.7.& dicemus etiam inferius in necessitatis causa cessante, versi.incip.sed hoc 1.

E

96 Exceptionis causa cessante cessat eiusdem exceptionis effectus, vt est 1 ex.in l.pupilli.§.si pupil.qui est 1. & ibi Bart.in epitome.ff.de solutio. Et exclusionis causa cessante cessat exclusio. l.si instituta, & l. pater filium, & l. si is qui.ff.de inoffi.testam.& l.Gallus.§. in omnibus.& l. inter cætera.ff.de libe. & posthu. & l.2.§.si mater, ibi, cū enim prelatio.ff.ad Senat. Trebel.& le.si post mortem.§. liberi.ff.de bon.possess. contra tab. Et voluit Bald.consil. 21.punctus quæstionis, versi.& ideo videtur, libr.3.quod petitur mutato initio, cōsi.178.anno domini, lib.5.vbi loquitur de filia exclusa à successione ob dotem.& consi. 271.substitutio fideicommissaria, vbi dicit, cessante causa finali exclusionis substituti, debere cessare exclusionē. & cons.379.thema super quo petitur consilium, col.vlti. ver.item quando exclusio. Angel. in §.si quis antem, col. vlt.in auth.de hære.& Falcid.Rom.in l.vlt.col.18. versi. subiungitur in bonis.C.de pact.& Philip.Dec.loquens ēt de exclusione filię dotatæ, consi.379.requisitus.col.3.nu. 5.& seq.vbi & alios multos citat.

97 Hincque etiam plurimi dicunt filiam exclusam à successione patris ob masculos, his deficientibus admitti. tāquam cesset exclusionis causa, Ang.in d.§. si quis autem, super verbo, auferri, de hæred.& Fakid.Raph.Comen consi.8.dominus Petrus, co.3.versi.& sanè hęc sententia. Paul.Castren. consi.cxcj.visis & diligenter examinatis, col.2.versi.ex his videtur, lib.2.Ang.Aret.in §.admonendi, versicu.& hoc facit, Insti.de hæred.quæ ab inte.defer. Matth.Affl.in c.1.§.quinetiam, col.1.versic.& propterea iste text.tit.epis.c.vel abb. cum similibus.

98 Quod tamen intellige, cùm nulli sunt masculi tempore delatæ hæreditatis, qui possint, aut velint succedere: nā si qui sunt qui succedant, & ita excludant filias, eę perpetuò erunt exclusæ, etiam si masculi posteà deficiant, nisi statutum excludens vteretur his verbis, quousq;, donec quandiu erunt masculi, Bart.in l.vlt.in 1.q.ff.ad Sen. Ter. Bal.in auth.sed & si quis, ver.& per hoc infertur, C.de secund.nupt.& in le.Gallus.§.& quid si tantùm.in fi.& ibi quoq; Angel.& Franc.Aret.ff. de libe.& posthu.cum alijs multis concord.à me collectis. in repet.leg.si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nu.193.inci. sed & huc spectat, & duob.nam sequentib. Quod ideò fit, quia effectus exclusionis per masculorum successionem est omnino cōsummatus:

summatus: ideoq; cessante ratione non cessat effectus, vt dicam posteà in 10. limitatio. & ita semper quāuis aliud voluisse videntur Raph. Cu. & Paul. & in dictis consi. in præced. versi. allegatis.

99 Excommvnicationis cessante cessat eius effectus, vt videre licet ex eo dicit glo. in c. quia diligentia, in fi. extrà de elect. per eum text. q̄ excommunicati posteà absoluti oīa iura recuperāt, & ad id multa alia allegat. atq; ex eo quod tradit Cardi. Floren. huc proximè pertinens, in c. ab excommunicato, col. 2. versi. quartò deficiēte causa, de rescript. cessante causa excommunicationis cessare excommunicationem. Sed is in 2. not. & in 1. oppositio. eiusdem c. declarat, quomodo id intelligatur.

101 Et hoc quoque non mediocriter fulcitur ex eo quod tradit alia gl. not. in c. vlt. in fi. tit. per quos fiat inuestit. q̄ quēadmodum fidelitas pariter cum fama dñi finitur, cū ipse dñs excommunicatur, sic & pariter cum fama eadem fidelitas eo absoluto restituitur, per c. domino guerram, tit. hic finit lex, & c. alius, & c. vlt. 15. q. 6. Et eam gl. sequitur Bald. ibi. & in l. 1. in 31. q. versic. & nota iuramentum fidelitatis, ff. de rer. diuisio. Et facit etiā quod dicemus infrà in suspensionis causa cessante.

102 Excvsationis causa cessante, cessat excusatio: verbi gratia, excusatus à tutela ob absentiā reipublicę causa, si desinit abesse, amplius non excusatur: sed onus tutelæ suscipit, §. item qui reipubl. Inst. de excusat. tutor. Bal. in l. generaliter, col. 2. ver. quædam est causa successiua. C. de episcop. & cler. Et optimè faciunt quæ dicam infrà, in paupertatis causa cessante. Vide tamen quæ scribam inferius in 4. limit. versi. & ad hoc facit, in fi. & versi. seq. & iterum in 21. limitat.

103 Expvlsionis causa cessante, cessat expulsio. verbi gratia, dñs potest expellere inquilinum ob necessariam domus refectionē. l. æde, ibi gl. & Doct. C. de loca. Quid igitur si domus refectio facta fuerit, durāte adhuc tēpore conductionis, an inquilinus possit petere se redintegrari & reponi in priorem statū, vt. s. fruatur sua conductione, quādiu durabit tempus illius? Et certè potest, cùm cesset causa ob quā expulsus fuerat. Ita voluit gl. not. in l. j. §. cū inquilinus, in verbo, dominum, in fi. & ibi Bart. etiam in fi. & Fran. Cremen. sing. 71. tu scis, q̄ possum.

F

104 Famvlitio aut (vt vulgò loquimur) seruitio siue domesticitate aut familiaritate cessante, cessat effectus q̄ inde sequebatur, puta, famulus domesticus repellitur à testimonio in cā domini, ob id q̄ talis est, le. 2. C. de testib. & l. pen. ff. eod. & ca. consanguinei, quod 1. est, 3. q. 5. Ideò ea causa cessante, quia. s. amplius non est famulus, cessat ille effectus, poteritq; pro eo cuius olim dominus fuit, testificari, vt voluerunt Iaco. Ra. Cy. Bald. Bart. Salyc. Paul. Cast. & alij in d. l. 2. Io. Fan. in d. c. consanguinei. Spe. tit. de teste. §. 1. versi. quid si olim fuit eius clericus, & ibi Io. Andr. in addit. Bart. in l. 1. §. ijdem Nummio, per eum tex. & rursum in l. vnius. §. pen. ff. de quæst. & in l. deferre. §. item decreuerunt, in fi. ff. de iure fisci. Bal. in l. 1. circa mediū. C. de episc. & cler. & in l. nihil, in prin. ff. de inoffi. testa. & in c. in literis, in fi. & ibi quoq; recentiores, præsertim Felin. qui id declarat post alios, de testib. & ipse Bal. in c. insuper col. 1. versic. & est argumentum pro famulo. eod. tit. Saly. in l. seruos. C. de quæst. Imo. in c. insinuante, de offi. delegat. Alex. consi. 5. in casu inquisitionis formatæ, col. pen. versi. potest etiam responderi, lib. 2. & consi. 149. viso ꝓcessu inter Michaelem, col. 2. versi. non obstat si dicatur, lib. 5. Franc. Aret. in l. ad testium, in prin. col. 3. versi. de 1. ponit. ff. de testa. Hippol. Marsil. in d. §. ijdem Nummio, col. 1. & iterum in l. etiam si redhibitus, col. 2. vers. vlterius hæc lex potest. ff. eod. tit. de quæst.

105 Sed hoc tamen primò intelligas, nisi in fraudem recesserit, vt expressim voluit Spec. vbi suprà. & Bal. in d. le. 2. col. 2. versic. sed quid econtrà. & in d. c. insuper, de testib. Iaco. But. Ang. & Saly. in d. l. seruos, C. de quæst. Ad quod Saly. c. allegat l. 1. §. si seruus ad hoc, & §. seq. ff. eod. titu. & l. pen. C. de adulter. Et fortè, inquit, ista fraus posset probari ex eo q̄ posteà ad famulitium reuertitur causa finita, arg. l. si quis adulterium, §. 1. ff. de adulter. & arg. l. sicut. §. superuacuum, ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol. & l. si is qui ff. de acquir. hære. & l. si quis seu liber. §. & quod de subeūda, C. de natura. liber. Quod & ipsum voluit Io. Andr. in addit. Spec. vbi suprà. Nam tunc ait, præsumitur familiaris mansisse, & inter eos sic actum fuisse, cùm statim reuertitur: secus si ex interuallo, leg. si ventri. §. vlt. col. 5. & seq. ff. de priuileg. credit. & l. petens. C. de pactis.

106 Intelligas secundò, secundum ea quæ diximus suprà in affinitatis causa cessante, versi. incipi. ex quo ipse Bald. vt. s. non hic sit oīno testis omni exceptione maior, eùm maneant quædam reliquiæ, & vestigia amicitiæ, honoris, & reuerentiæ dominicæ, argu. eius quod scribitur in le. si vnus, §. seruus, ibi, in honorē pristini dominij, ff. de quęst. cum concordant. quas afferemus infrà in 15. & in 16. limitatio. præsertim si hic famulus diutissimè mansit in famulitio eius, qui nunc eum in testem producit, & cū bona gratia ex eodem famulitio discessit, arg. not. alicubi de vxore, quæ bona gratia discessit à marito, & id quidem totum arbitrio iudicis relinquimus. Et facit ad supradicta quod scribūt Spec. & Io. And. in addi. illius, vbi suprà.

107 Favoris causa cessāte, cessat & illius effectus, quod ex eo satis videmus, q̄ priuilegium concessum filijs, fauore parentum, vel vxoribus fauore maritorum cessat illis mortuis, & sic cessante fauore, vt ꝓbat text. in l. vlt. & ibi Cy. qui dicit menti tenendum, in 3. not. & Bal. post prin. C. de iniur. & voluit etiam gl. in l. medicos, in verbo, & filijs. C. de professor. & medic. lib. x. quæ eum tex. non allegat, sed alium in l. archiatros, C. de metat. & epid. libr. 12. & in l. 2. C. de episco. & cler. quæ quidem posterior nihil facere videtur. sed illud idem voluisse videtur glos. ibi, in verbo, filij, quam sequuntur Cy. Iacob. Bart. Bal. Alber. & Saly. ibi, ex quibus Cyn. id tribuit nostræ regulæ, qua cessante causa, cessat effectus, dicitq;, & post eum Alber. col. vlt. id generale esse, vt priuilegium alicui concessum ratione personæ alterius, tandiu tantùm durat, quandiu ille alter viuit, per l. si tibi, §. pactum, & l. heredi. ff. de pac. & d. l. vlt. ff. de iniur. Sed & Iaco. & Bal. in d. l. 2. dicunt, q̄ priuilegia concessa famulis fauore dominorum intelligūtur durare quandiu sunt in seruitio, cùm cessante causa fauoris cesset fauor.

108 Id quod ēr generaliter voluit ipse Bal. in l. 1. col. 1. vers. nota q̄ cessante. C. si rector prouinc. per tex. in l. senator, ff. de rit. nuptia. & l. Titia Seia. §. vsuras, ff. de lega. 2. & idē quoq; Bald. in l. 2. per tex. ibi. C. qui ad liber. peruen. non possunt. Ang. consi. 97. Viuianus de Monte, paulò ante fi. vbi ex hoc in pulchro casu consuluit. & Philip. Dec. cōs. 456. cōsului aliàs, col. penu. nu. 12. Sed vltra prædicta iura in id optimè facit tex. probās id generale esse in l. in oīb. ff. de reg. iur. cuius hæc verba sunt, In omnibus causis id obseruatur, vt vbi personę conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoq; deficiat.

109 Verùm quantum ad id quod diximus de filijs, contrarium tenuerunt Io. And. Pet. Anch. Domi. & Philip. Frā. in c. ne aliqui, videlicet vt priuilegium cōcessum filijs ob parentes, duret etiam mortuis parentibus, per regulam c. decet. de reg. iur. lib. 6. Sed ad hoc videntur esse tex. expres. in le. 2. §. in filijs, & §. si ad tēpus, ff. de decurionibus, & in l. emancipatum. §. 1. ff. de Senatoribus.

110 Nam vxores quoq; post mortem maritorum quādiu manēt in viduitate, vtuntur priuilegijs maritorum, l. fœminæ, in fi. & ibi Alber. haud multò post prin. ff. de Senator. & l. filij. §. vidua. ff. ad municip. & l. cùm te, & ibi Bal. C. de nupt. & c. is qui. §. mulier, de sepult. lib. 6. gl. in cle. ne Romani, §. sanè, in verbo, vacare, & ibi Imol. & Barb. de electio. Ang. Paul. Cast. & recentiores in l. cùm quædam puella

puella.ff.de iurisdict.omn.iudic. cum alijs concordant. à me adductis in tractatu Nobilitatis,c.17.num.5.incip.& hoc procedit, & multis sequen. Idq; etiam in priuilegijs exorbitantibus, per l.vlt.in princ.& ibi Bart.aut quisquis is fuit,& Ioa.Plat.C.de priuileg.schol.lib.12. Franc.Aret. qui eum tex. ad hoc dicit not.in c.super eo, le 2.col.1.de testib. Alex.qui id declarat, consi.207. ponderatis verbis statuti,col.2.versi.quintò quia dato, & col.5. versic.non obstat quintò. lib.6.& diximus in d.ca.18.nostræ Nobilitatis,nu.8.inci.sed & hæc omnia.

111 Qua in re quantum ad priuilegium concessum filijs fauore parentum,sunt qui hanc controuersiam quibusdam distinctionibus sedant,& inter cæteros Cy.Alb.& Sal.in d.l.2.C.de episc.& cler.& ibi quoque Paul.Cast.qui eam legem legit cum l.1. Nam aut, inquiunt, priuilegium conceditur ratione dignitatis innatæ: & tunc priuilegium cōpetit liberis, etiam mortuis parentibus, per l.fœminæ.ff. de Senatori. quæ loquitur de vxoribus respectu maritorum: tanquam sentiat & id procedere in priuilegijs vxorum, & l.eam legem, C.de excusat.mune.lib.10.Et facit, vt id illis addas,quod in simili scribit gl.in l.semper,§.negociatores,in verbo, in huiusmodi.ff.de iure immunita.

112 Aut (vt ad illos redeamus) cōpetit priuilegium ratione officij publici,& tunc non competit liberis post mortem parentum. & ita intelliguntur leges contrariæ: Aut denique conceditur priuilegium ratione necessitatis, & tunc ad filios non cōpetit, mortuis parentibus, cùm nec illis viuis competat.l. in filijs.C.de decurionib.lib.10.& l.vlt.C. qui morbo se excusant, eod.lib.

113 Verùm aliter distinguit vir recentioris quidem ętatis, sed quem nō immeritò multis antiquioribus ęquare possumus, is est Franci. Ripa in l.ex facto, col.3.nu.12.ff.de vulg.& pupil.substit.nam aut,inquit,priuilegium parentum cōceditur filijs,ea ratione, ne dehonestetur dignitas ipsorum parentum, & tunc cessat mortuis parentibus. Aut ea tantùm ratione, quòd sunt filij,& tunc non cessat,& ita dicit esse intelligenda iura vtrinque allegata.

114 Fictionis caùsa cessante,cessat & fictio. ideo cessante ęquitate,quę semper causa est fictionis,l. post liminium,in princ.ff. de capt.& post li.reuers.cessat & ipsa fictio.l.qui in vtero.ff.de stat.homi.& l.Vrauius,versic.sed cum duo,& l.si debitori.ff. de fideiuss.& l. Stichum.§.additio.ff.de solutio. Et ita per ea iura voluit Bar.qui ea scientèr declarat,in l.si is qui pro emptore,col.3.versi. ad solutionem igitur.& plenius col.23.quæ est.in vlt.char. vers. sextò principaliter, & ibi quoque Imo.col.pen.versi,circa quartum,& Ias.char.pen.nu.384. quartò principaliter quęritur,ff.de vsucap.Quibus adde l.deniq;, & l.nec vtilem,ff.ex quib.causis maior. quibus probatur, nunquam fictionem habere locum, nisi subsit æquitas.

115 Furore cessante, cessat quod ob eum factū est verbi gratia, si cesset furor ob quem facta est substitutio exēplaris,cessat ipsa substitutio,l.e. humanitatis,C.de impub. & alijs substit.& §.qua ratione,Insti.de pupil. substit.An autē ita cesset,vt non reuiuiscat redeunte furore,videbis apud Bart.in l.ex facto,col.,pen.versi. quæro quid si furiosus & ibi Imo.& Alex.ff.de vulg.& pupil.& Dec. in d.le. humanitatis,col.penu. vers.septimò noto, ꝙ si mente captus.Similiter quoq; videmus cessare curationē ob furorē datā cessante furore,l.1.ff.de cura.furios.& l.pe.C.eod.

G

116 Gratiae causa cessante,cessat gratia. Pan.in ca. super literis,colū.6.ver.quò ad tertiā regulā,ad fi.illius ver. & ibi quoque Angu.Bero.ad fi.de rescri.per tex.in d.l.generaliter,C.de episc.& cler.Quin addit de hoc Bero. meliorē vt ipse dicit text.in ca. suggestum,de deci.Hincque illud assumit, quòd multo magis debet cessare gratia, si causa eius expressa fuit falsa,etiam per ignorantiam: quia vt subdit Bero.fortius est impedimentum ab initio consistens,quàm ex post facto superueniens,l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. & §.furiosum. Institu. quib.non est permiss.facere testam.

I

117 Immunitatis causa cessante,cessat immunitas. le. semper.§.negotiatores,ff.de iur.immu.cū alijs multis cōcor.adductis per Io.And.qui id voluit,in ca. decet,col.1. vers.aliqui ex supradictis,de reg.iur.lib.6.in Mercuria.Et ad hoc facit,quod suprà dixi de excusationis causa cessante, & quod dicam infrà in priuilegij causa cessante.

118 Impedimenti causa cessante,cessat quod ob ipsum impedimentum constitutum est, id enim probat text.in l.& si contra.& ibi Bald. & Saly.C. de nupt.quem tex.ad hoc expendit Cy.in l.non dubium,col.3. in 8.oppositio. C.de legi.Et tex.in c.post translationem, ibi,ægritudinis impedimento cessante, de renunti. ex quo omnes doct. ibi,& vbique illud assumunt,ꝙ cessante causa cessat effectus.Et voluit etiam expresse Bald.in le. si ob turpem,in 2.lectura,per eum text.ff. de condict. ob turpem caus.& ex recentioribus Marcus Mantua.consi.161.viso processu pręsentis causæ,paulò ante fi.& ante hos Io. And.post alios antiquiores in c.si postquam,col.2.versi. in contrarium cùm à principio, de elect.lib.6.

119 Infamiae causa cessante, cessat & effectus illius,vt liquidò patet ex illo exemplo, quod ex Iac.But.& Bal.adduximus supra,in banni cessante causa, vbi videre poteris,ne hic iterum repetamus. vide tamen infrà in 12.limi. versi. adde & illud quod huc proximè.

120 Institutionis causa cessante, cessat institutio. puta,si cesset adoptio, ob quam institutio facta est,cesset & ipsa institutio,vt multis probat Hie.Grat. consil.124. cuius hoc exordium,cùm hæc causa, col.2. vers.nec potest etiam vt extraneus,lib.1.vbi loquitur de eo,qui cùm putaretur fuisse legitimè adoptatus, ideò fuerat hęres institutus,& nihil aliud allegat,quàm illud generale nostrę regulę,ꝙ cessante causa cessat effectus. Sed de illa Hieronymi est casus expressus in l.si ea quam.C.de fideicom.id quoq; latè tenuit Ange.

121 Nam nec valet institutio facta de filio,aut fratre putatiuo,cúm verè non esset:siue instituēs errauerit in facto, l.si pater.C.de hære.inst.siue in iure, l. nec apud.eo.tit.& vtrobiq; doct.vtpote cùm cesset causa eius institutionis. Et id quoq; procedere etiam in donatione inter viuos illis facta vt talibus,cùm non essent, voluerunt Bal. Alex. Corn.& Iac.à S.Georg.in d.l.nec apud. per l. cùm hic status.§.si quis spōsam.ff.de don. inter vir.& vxor.Quāuis Pet.Cyn.& Ang.contrarium tenuerunt in d.l. nec apud.

122 Sed & per eā l.cū apud,respondit Raph.Fulg.cons.23 Engelbertus,col. vlt. versi.ad secundum apparet nō valere institutionē filij naturalis, qui putabatur legitimè legitimatus,cū eius legitimatio nō valeret. quod & idem voluit Pau.Cast.in l.eam quā,col.2.versic.& per istā l.C.de fideicō.per eum tex.secundum lectu.Azon.& ita dicit se alias consuluisse, & sequuntur cæteri recentiores, ibi,& Dec.qui tamen nonnihil nutat, consi.166.viso themate, col.2.ver.sed prædictis,& iterum col.4.ver. secūdò principaliter,& col.seq. versi.& ita requisitus. & asseuerātiùs cons.287.quæritur in effectu.col.2.vers.secundò alia ratione, & cons.453.consultum fuit. in fi.& ad hoc quoq; est tex.in l.neq; professio.& ibi no.C.de test. Et vide infrà in substitutionis causa cessante.

123 Interdictionis causa cessante, cessat interdictio,nam si interdictū bonis fuerit prodigo ob prodigalitatem,si is ad frugalitatē redierit,cessat interdictio, l.1.ff. de cur.fur.Ita vt non sit opus sñia, quæ id aliter declaret, vt satis ostendunt verba illius l.quæ sunt eiusmodi, ipso iure desinunt esse. Et ita voluit Pet. à Bel.Pert.in l.is cui bonis,& ibi Fran.Rip.col.vlt.ver.iuxta prędicta dubitatur.ff.de verb.oblig.Cy.in l.2.post mediū.C.qn̄ pronoc. nō est necesse.Bal.in d.l.1.ad fi.ff. de cura.fur.qui & antè, videlicet col.1.vers.sed hoc quæro vnum,reddit rōnē diuersitatis

uerſitatis quare id fiat, vt ceſſet interdictiò ſine declaratione iudicis, cũ interdictio nõ fiat ipſo iure ét verè ꝓdigo. & Guid. Pap. nõ obſcurè cõſ.199. ꝓuiſio de curatore.

124 Sed hoc velim intelligas, cùm pater, aut frater errabat in iure, vel facto, putans illos inſtitutos eſſe veros filios aut legitimè legitimatos, ſiue adoptatos? Nam ſi non erret, ſed ſciat illos nec eſſe veros filios, valet inſtitutio de illis facta, licet eos ita ſimpliciter appellet, vt voluit Paul. Caſt. in d.l.neque profeſsio. & ibi Iaſ.col.2.ver. limita tamen iſtũ tex.C.de teſt.ita intelligentes tex.l.1.§.Pomponius.ff.de carb.edict.& le. nemo.§.1.ff.de hæred.inſti.In dubio autem ſi eos quis vocet filios, aut fratres, præſumitur errare propter eiuſmodi appellationem. vt voluit gl. in d.l.nemo.§.1.& ibi Bar.ff.de hær.inſtit.

125 Quod tñ pleriq; intelligunt (id enim volui obiter dicere, ne tu lector amantiſsime decipiaris) cùm notorium eſt prodigalitatem illam, ob quam interdictio facta fuit, ceſſare: alioquin enim neceſſariam eſſe ſententiam, quæ id declaret. Ita enim voluerunt Iac.Are.Barto.Paul.Caſt. Alex.& propè omnes in d.l.is cui bonis.ff.de verbo. obl. idem Bart.in l.de ætate, in vlt.q.1.partis, ff.de minor. Sed hoc non admittit Bald.in d.l.1.ad fi.de cura.furio.nã ceſſat, ait, cauſa impediens, nec requiro pluſquam lex ibi requirit, quæ ſolũ exigit ꝙ ſanos mores recuperauerit, nec aliter requirit ꝙ ſit notorium, vel declaratum.

L

126 LEGATI cauſa ceſſante, ceſſat & ipſum legatum, l.qui tutelam, in princ.ff.de teſt. tut.& l. tutor petitus, §.j.ff.de excuſ.tut.& le.ét ſi partis.ff.de leg.1.vbi qui à tutela à teſtatore mãdata ſe excuſat, perdit legatũ, quod ei teſtator ob cauſam tuitionis reliquerat, vtpote ceſſante cauſa huius legati: quod ſecus eſt ſi non contẽplatione tuitionis legatum relictũ fuiſſet, vt ibi not.in eiſdem locis. Vide tñ Bart.in l.demõſtratio, §.quod autem, col.vlt.in 8.q.ff.de condit.& demonſt.facientem diſcrimen inter cauſam legati & rationem eiuſdem, vt ibi videre poteris.

127 Et huc quoque pertinet ꝙ cùm legatum non niſi ob amicitiam, vel meritum fieri ſoleat, l.nec adiecit, ff.pro ſocio. Certè ſi poſt legatum factum interuenerint non leues inimicitiæ, legatum reuocatum eſſe cenſetur, ꝙ ſi iterũ in amicitiam redierint, legatum redintegratur. le.3.§. vlt.cum l.ſeq.& l.ex parte.ff.de adi.leg.& le.ſi inimicitiæ. ff.de his quib.vt indig. Quid autem ſi inimicitiæ culpa teſtatoris interuenerint, an & id procedat, vt id obiter dicã, vide Ro.ſing.196.tu habes quod propter.

128 LEGITIMATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat legitimatio, v.g. quiſpiam nullos habens filios legitimos fecit legitimari filios ſuos naturales, deinde ei nati ſunt legitimi, certè ceſſante cauſa, ob quam ea legitimatio facta fuerat ſcilicet ob defectum legitimorum, ceſſat & ipſa legimatio, ſaltem quantum ad effectum ſuccedendi, vt hac ipſa ratione voluit Dyn.in l.ex facto, in prin.per eum text.ff. de vul.& pupil.ſubſti.Gul.Cu.Alb.& Pau.Caſt.in le.tale pactum, §.vlt.ff.de pact.idẽ Gul.in le.1.C.de natura.libe. Guid.Suza.in l.humilem, C.de inceſt.nupt.Io.And.in addit.Spec.tit. de ſucceſsio. ab inteſt.§.1.verſi.ſed ex facto. Oldr.conſi.247.factum tale eſt, in 1.dubio.Bal.in le.2.ad fi.C.ſi in frau.patr.& in c.innotuit.col.3.verſi.ſed nũquid legitimatio, de elect.Ang.in l.Gallus, §. & quid ſi tãtum, col.pen.ver.ſed adde hoc eſſe verum.ff.de libe.& poſthu. Pau.Caſt.& Phil.Co .in l.ſi te parens.C.de ſuis & leg. & idem Pau.conſi.22.viſis omnibus, col.1.lib.2.Barb.in repe.l.cùm acutiſsimi, col.4.verſi.facit quod pulchrè, C.de fideic.& Bened.in repe.c.Raynutius, in verbo, & vxorẽ nomine Adelaſiam, nu.186.de teſta.

129 Sed hæc res non admodum certa eſt, quando ſunt multi, & maiori quidẽ numero, qui contrarium tenent, multis ſubnixi rationibus, vt videre poteris in mea repet.l.ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, in 16.q.C.de reuocã.donat. vbi eam quæſtionem latiſsimè tracto, illincque poteris depromere quę tibi neceſſaria videbũtur, ne hoc iterum inculcem.

130 LEGIS cauſa ſiue ratione (vtrunq; enim noſtri in hac re, vt alibi diximus, confundunt, quamuis alij eas diſſeperant) ceſſante ceſſat & ipſa lex, l.adigere, §. quamuis, ff.de iure patr.& l.quod dictum, ff.de pact.& ibi Bar.& Ange. qui eam l.ita ſummant, vt diximus in princi.huius ver.& eum tex.ad hoc dicit not.Nico.Euerar.in locis legalib.in loco à ceſſatione rationis. Et ad hoc quoq; allegatur l.ita autem, ff.de admin.tut.& l.illud, ff.ad l.Aquil.& l.j.§.hoc interdictum, ff.de fonte.& l.vlt.vbi Raph.Fulg. id not.in 1.no.C.de edic.diui Adri.tol.& l.1.C.de lib.pręte.& cle. 1.& ibi Car.Flor.col.1.in 1 c.not.de iud. Et voluit gl.in l. cùm tale, §.falſam cauſam legato, in verbo, non coheret. ff.de condi.& demonſt.Bar.in l.demõſtratio, §.quod autem, in 8.q.ff.eo.tit.& in l.2.§.vlt.col.vlt.ver.tertiò limitur.ff.de donat.& in extrauag.ad reprimẽdum, in verbo, ne ex eorum abſentia, in fi.Bal.in c.1.§. & quia vidimus, col.pen.ver.modò quæritur quæ eſt ratio, tit. qui feu.dare poſſunt, Ang.in repet.l.ſi certis annis, co.5.ver.alij aũt dixerunt, C.de pact. vbi loquitur in caſu.l. 1.C.de fideicom.Imo.in l.ſi filius qui, col.5.verſ. ſecũdus eſt effectus. ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.& Doct.vbique.

131 Vt è diuerſo ceſſante lege, ceſſat & eius rõ, l.ſi vero.§. de viro, ff.ſol.matr.& l.1.in prin.C.de Lat. lib.toll.& voluit Bal.in c.etſi CHRISTVS, paulò ante fi.ibi, adde contrà ꝙ ceſſante, de iureiu. de quo tamen uide glo.not.in c. nouit, in verbo quicunque, de iudicijs.

132 Ex quo & illud conſequẽs fit, vt correcta rõne legis, lex ipſa correcta eſſe cenſeatur, vt voluit gl.in l.1.in prin. in verbo, prouidentia, & ibi Alex.in addit.Bar.in prin.ff. de legit.tutor.& in l.1.C.eod.tit.ex quib.locis patet, ꝙ licet olim agnati pręferebãtur cognatis in tutela, quamuis eſsẽt remotiores gradu tamẽ hodie ſecus eſt: quia id olim fiebat ea rõne, ꝙ agnati pręferebantur cognatis in ſucceſione. & eadẽ rõne in tutela, l.quò tutela, ff.de reg.iur. Sed hodie quò ad ſucceſsionem ſublata eſt differentia agnationis & cognationis, auth.in ſucceſsione, C. de ſuis & legit. & auth.defuncto, C.ad Senat. Tertul.& auth.poſt fratres, C.de legi.hære. & ſic correcta eſt ratio legis circa tutelas, ideo etiam correcta eſt diſpoſitio. Et ad eam rationẽ benefacit tex.in auth.ſicut, C.eod.tit.de leg. tut.

133 Sed & id quod diximus, vt lex correcta ſit, ratiõe eius correcta, probat alia gl.in l.1.§.filiusfa.qui eſt 1.in gl. vlt. ver.itẽ nunquid poterit.ff. de dona. cã mor. quam ad hoc expẽdit Iac.But.in leg.2.C.de condi.ob cau.licèt Imo. & Ro.in eo ipſo §.j.dicãt eam gl.id nõ probare, ſed aliud, de quo dicemus in alio loco. Et id quoq; probat alia itẽ glo. in l.1.in prin.in gl.1.ad fi.ff.de coniungen.cum emancip. libe. Et alia deniq; gl.in l.2.in prin.in verbo, filio pręcedente, ibi, item quod de adoptione.ff.de vulg.& pupil.ſubſti.

134 Et voluerunt etiam Bald.conſi.179. quædam domina Catharina, paulò poſt medium, ibi, nõ obſtat l.Titia, libr. 1.dum dicit, ꝙ correcta rõne legis, correcta eſt ipſius legis ſubſtãtia. Saly.in authẽ. ingreſsi, col.2.ver.item not.ꝙ lege correcta, C.de ſacroſ.eccl.& in l.vt liberis, in fi.C.de collatio.& in l.vlt.in fi.C.de legit.hæred.Imo.in c. dotalẽ, col.2.ver.ſed certè hęc ratio.ff.ſol.matr. & in l.ſi verò. §.de viro, col.3.ver.aut erat vnica ratio.ff.eod.tit. vbi illã primam gl.facit ſingularem.& in d.le.2.col.3. verſ.ſed tu potes tenere, ff.de vul.& pup.& idem Imo. & Ro.qui id latè tractant poſt alios in l.2.§.vlt.ille co.3.ver.vlti.adde: hic col.1.verſ.quintò in quantum, ff.de dona.Idem Imo. in c.poſt tranſlationem, col.9.ver.poteſt dubitari an correcta.de renũt.Alex.qui illam quoq; gl.dicit reputari ſingularem, in l.ſi conuenerit, col.4.verſi.nec obſtat ratio.ff. de re iud. & in d.le.quod dicitur, col.8.ver.vnde videtur recidere.ff.de verb.obli.& in le.1.col.3.ver.vnum tamen not.ff.ſol.mat.vbi & illam glo.dicit ſing.Paris à Puteo in tract.Syndicatus.in verbo, contra officiales, & in uerbo,

qui

qui semel ostẽsa. Fely. in c. 1. col. 6. ver. nõ sic contrario. & ibi Dec. in priori lectura, id intelligens in ratione, siue cã finali, in 4. col. ver. tertia cõclusio. & ibi Augu. Bero. colũ. 58. nu. 86. de const. & ipse Fely. in c. vlt. col. vlt. de rescrip. & in c. quãto, col. vlt. ver. limita tñ vt nõ fiat. de iudi. & in c. tua nos, col. 2. vers. similiter videmus, de iureiur. & Ias. in d. l. quod dictũ. colũ. 1. ff. de pact. & in l. si quis filiũ, col. pen. ver. cogita tñ. C. de inof. test. & in le. posthumo col. 5. ver. & pro ista snĩa, C. de bo. pnſ. contra tabu. Fran. Cur. iunior consi. 12. videtur prima consideratione, col. 3. nu. x. Io. Crot. in l. si cõstante, col. 40. vers. secunda conclusio. ff. sol. mat. Augu. Bero. in ca. quæ in ecclesiarũ, char. vlt. nu. 189. de constitutionib. Syluester Aldobrandinus in §. serui autem, versi. sed tunc quæro, Instit. de iure perso.

135 Et hæc est cõis opiniu, & verior, licèt conntrariũ tenere videatur Io. And. in d. ca. post translarionem. de renuntiat. & Iac. Butrig. in d. l. 2. C. de condi. ob caus. per gl. in le. qui in potestate, ff. de test. & in le. tã is, §. j. ff. de dona. cau. mor. & in l. meminimus. C. de legit. hæred. & Bald. in l. s. col. 1. ver. not. ꝙ lex remanet. per eum tex. C. de cadu. tol. & in tract. substitutionis pupillaris, col. 3. ver. quęro vltra alios, vbi & ad hoc allegat gl. in l. si suspecta, §. quoniã fœmina. ff. de inoffic. test. Et voluit quoq; Fran. Are. in d. l. 2. col. 5. ver. tu aũt aduerte, ff. de vulg. & pul. substi. & Phil. Dec. in d. l. posthnmo, col. 5. ver. rõnes istæ efficaces, C. de bon. possess. contra tab. vt nihil omnino sit in iure nostro non cõtrouersum, vt aliàs sæpius à nobis dictum est. Sed illis gl. satis respondent ij qui sunt prioris sententiæ, pręsertim Rom. in d. l. 2. §. vlt. ff. de donat.

136 Nec nobis deest in priorẽ illã snĩam legũ autoritas, nã ad hoc citãtur tex. in l. generali, iuncta auth. ingressi, quæ illam confestim sequit, C. de sacrosſ. eccleſ. nam per d. l. generali, permittebatur monachis testari, quia bona per ingressum non transferebantur in monasteriũ: sed cũm postea ea rõ correcta fuerit, nẽpe cum bona ingressi trãsferantur in monasteriũ, correcta quoq; fuit lex dans facultatẽ testãdi, per d. auth. ingressi, vbi id not. Saly. vt iam suprà diximus. Et citatur quoq; l. placet, C. eod. tit. iuncta l. 1. C. de indictin. lib. x. nã per eam l. priorẽ, qui excusaban tur ab extraordinarijs muneribus excusabantur ab indicto; quia id erat extraordinariũ, sed cũm postea factum fuit ordinarium, per d. le. 1. & sic correcta fuit illa prioris legis rõ, & ea quoq; in hoc correcta fuit, per d. l. 1. Et l. 1. in prin. ff. de collat. bono. & l. ea demnm, & l. si emancipati. C. de collatio. iuncta l. vlt. C. eod. tit. nam primis illis legibus, emancipati oĩa suis conferebant, propter iniuriam quam eis faciebãt: sed cũm posteà emancipati fuerunt à iure ciuili cogniti, solùm profectitia suis conferunt, quia iniuriati suis nõ dicuntur, per d. l. vlt. Ita. n. ea iura declarat Saly. in d. auth. ingressi. Et citatur itẽ c. miramur. cum gl. de seruis nõ ordinan. iuncto c. à multis, de ætat. & qualit. Ex quibus patet ꝙ constitutio loquẽs de subdiaconatu tanquã de ordine non sacro, quia tunc etiam nõ sacer ordo erat, correcta cẽsetur, ea etiã ratione correcta, quia is ordo nouis constitutionibns sacer factus fuit.

137 De quo tñ vide Franc. Aret. in d. le. 2. colũ. 5. vbi suprà ff. de vulg. & pup. substit. vbi docet hęc postrema iura nihil ad id facere ad qnod citãtur. Nisi intelligas, qñ lex specialiter disponeret sup vno; ita vt certũ esset verba cõplecti personã, vel casum, in qno rõ legis corrigit, & tũc potest habere locũ text. in d. c. à mnltis, qui videtur velle ꝙ requiratur contraria constitutio reuocãs priorem & hoc inquit, fortasse verius est, & videt ꝓbari in d. l. 1. in prin. vbi id not. Bald. C. de caduc. tol. & facit optimè quod no. gl. 1 l. liberos, in §. 1. ff. de capit. dimin. Sed & id (vt ille subdit) intelligendũ, vt s. correcta rõne legis intelligatur lex correcta, qñ legis rõ corrigeretur generaliter: secus si in vno casu tantũ ex multis quos lex complectitur, deficeret siue corrigeretur rõ. per no. à Bart. in l. cùm hi, §. eam aũt. ff. de transac. & optimũ tex. in l. 1. in fi. ff. de minorib.

138. Horum autẽ omnium quæ in prin. huius c. diximus, in promptu ratio est, nam legis rõ est mens legis, vt voluit Dy. in c. vlt. ad fin. de regul. iur. lib. 6. & Cyn. in l. non dnbium, col. vlt. vers. primò quæro, & ibi clariùs Bar. col. 2. vers. secundum dubiũ est, & Bal. col. 3. vers. sequitur videre de tertio, ibi, secundò quando ratio. C. de legib. Bar. in l. cùm mulier, in princ. & ibi quoq; Bald. Imol. Raph. Cnma. Pau. Cast. ad fi. Alex. col. 1. in 5. not. omnes per eũ tex. ff. sol. matr. Bal. in l. s. col. pen. versic. item an cessatio. ff. eod. tit. vbi de hoc dicit esse meliorem tex. totius iuris in l. scire oportet, §. aliud autẽ, vers. sed & si maximè, ibi, mens legislatoris, ff. de excusat. tut. vbi & hoc ex eo text. not. ipse Bal. & rursum idem Bald. in l. s. col. vlt. in prin. ff. si cert. petatur. vbi dicit ꝙ rõ est mens & medulla ipsius statuti, & in l. 2. in fi. & ibi Imo. col. 2. versi. nec obstat, ꝙ remanet, ff. de dona. & in l. maximum vitium. col. 3. vers. pręterea istud statutum, C. de liber. pręter. & in l. 1. col. 2. versicu. pone alium casum, C. de interdict. & in l. 1. col. 2. versi. ex quibus couclndo, C. quæ sit longa consuet. & in c. post translationem, col. 2. versi. quæro vtrùm cessante: de renuntiat. & consi. 2. verba statnti, libro. 1. vbi dicit tria hæc vnum & idem operari, scilicet verbum, rationem, & mentem. & consi. 199. in causa ista, circa medium libr. 3. & consi. 433. domina Ioanna, col. 2. versi. est vltimò considerandum, eod. lib. 3. & inter cons. Ang. consi. 281. Martinus Io. de Fiorentia, col. 5. & ipse Ang. consi. 211. in volum. statutorum, col. 2. versi. nec obstat huic decisioni. & Feder. Senen. consil. 3. testator in vltima voluntate, circa medinm Pet. Anc. in repetit. c. 1. charta 14. in paruis, versic. circa tertium casum, de consuetudi. Car. Flore. in hoc confundens causam, & rõnem, in c. si quando, ad fin. de rescrip. vbi dicit mẽtem legis & rõnem idem esse, ideoq; rõnem seu causam legis esse ipsam legem. & Raph. Fulg. consil. 78. supposito statuto tenoris, col. 2. versi. igitur & in nepote. Corn. consi. 59?. placet, in prin. lib. 1. & consil. 29. in præsenti consultatione, col. 2. versi. & pro certo videtur, lib. 3. & consi. 90. scrupulosa videtur, post princip. eod. lib. 3.

139 Et ratio seu mens legis est sicut anima, & verbum sicut corpus, siue superficies, vt scribit Bald. in l. si quis seruo, col. vlt. vers. ex his apparet. C. de furt. & vt tradit idem Bald. in l. vlt. in 15. q. C. de hæred. instituend. ratio est anima ipsius scripturæ. & in auth. post fratres, la 2. vers. item frater. C. de legit. hæred. ꝙ ratio legis debet attendi, tanquam virtus intrinseca legis, & tanquam genus prædicãs de suis singulis speciebus, vt not. in §. 1. Insti. de leg. patronor. tut. & in c. 1. §. & qnia vidimus, col. antepen. vers. extrà qnæritur, tit. qui feu. dare possunt, dicit quòd essentia legis vel statuti consistit in mente statuentium. & in c. dilectus, el. 1. col. 5. vers. item nota quòd appellatione, de rescript. ꝙ sicut sententia uel statutum inducit dispositionẽ, ita ratio statuti, l. emptor, §. vlt. ff. de rei uendica. quia ratio (inquit) ius facit. & consi. 275. quod pro regula, col. 3. uersi. si autem ratio; lib. 2. quod ratio legis siue consuetudinis seruari debet tanquam anima & spiritus eius. Panor. in c. nihil, col. 5. uersic. nec obstat si dicatur, de elect. ꝙ sic se habet ratio legis ad uerba legis, sicut aĩa ad corpus: unde sicut anima dominatur corpori, ita ratio uerbis quod & idem ipse dicit, consil. 1. facti contingentia talis est, quidam A. contraxit, col. 3. uersic. ultimò adduco pulchrum, libr. 1. & consil. 75. quidam decessit, colum. 4. uersicu. & ex his coniecturis eod. libro 1. Roma. in le. 2. §. ulti. & uersic. non obstat quod dicit, ff. de donatio. & Marianus Socinus Senior consil. 30. quamuis ex his, columna tertia, uersicul. quare cùm præfatum, libro 1. & consi. xxxv. circa prędictam consultationem, columna secunda, uersicu. & quamuis hæc ratio, eod. libro 's. & Bartho. Socin. eius filius consil. 241. circa primam difficultatem, col. 12. uers. pręterea & tertiò, lib. 2. ubi dicit ꝙ spiritus & & anima statuti est ratio illius, Alex. consi. 52. circa hãc

dubitationem.col.3.versi.præterea faciat,lib.3.& Franc. Curt.Senior,consi.9.Ticinensi statuto, col.9.versi.quia verba statutorum.vbi dicit, quòd ratio statuti est anima ipsius.& consi.45.& statuto & consuetudine, col.6.ver. quia mens, vbi & illud quoq; dicit ꝙ mens & ratio est sicut anima,& verba sicut corpus & superficies,& Fel.in c.tua nos,col.2. de iureiur.

140 Suntq; multi qui dicunt mentem & rationem legis esse legem ipsam,vt non obscurè voluit gl.in l.2.in verbo, rationem vel legem,paulò post princ.C.quę sit longa cõsuetud,Bal.consil.467.de iure communi, in fin,lib.2.per not.in l.cùm tale.§.pen.ff.de condit.& demonstr.Ange. in l.prætor ait.§.5.versi.conclude ergo, vbi dicit mentẽ & rationem legis ab ipsa lege non differre, per l.credendum,in princ.ff.qui pet.tut,Panor.in ca.vlt.col.3,versic. nec ex hoc dicas,de rescript.& in c.2.col.pen, versi.item mens,de præbend,& in c.1.col.4.versi, quid autem si laica,de re iudica.& in c,quia pleriq;.col.pen.ver.ego latius de immunitat.ecclesiar,& consi.75,quidam decessit.col, 4.versic,ex his coniecturis.lib.1.Corn.consi.15.ex quo dictus Franciscus.col.3,versi.& ratio legis,lib.1.& cons. 108.placet mihi,col.2,versic.& sic ex prædictis.Philipp. Dec,consi.64.cuius suprascriptio incipit,præsupponitur tempore.col.pen.versi.confirmatur prædicta conclusio, vbi etiam multa ex superioribus tradit.& Docto. vbiq; vt tamen non omittamus quod dicit gl.in.c.hinc etenim §.gibbosus,in verbo.faciem,49. dist.,rationem esse cordis faciem,

145 Hincque pleriq; illud assumunt, id quod venit ex mẽte & ratione legis, ex ipsa lege & non ex extensione venire,ita vt ex ea competat directa actio,per l.nominis & rei.§.verbum ex legib.ff.de verb.signifi,& l. 1.ff.vti possidet.& ibi Cy,de quo per Bar.in l.3.in prin.ff.de legit.tut, & in l.curator,col.5.versi.alio modo, & ibi quoq; alios, maximè Alex,qui multos alios citat.C.de ne.ge.Ra.Ful, Cor.& Phil.Dec.in l.vlt.C.de bono.pos. secund.tabul.

142 Nam vbi est omnimoda ratio,ibi non dicitur,nec est extensio aut ampliatio,vt voluit gl.not. in c.1.in verbo, Italiæ,de tempor.:ordin.lib.6. Etiamq; vt ea dicit,in pœnalibus,per c.si postquam,de election. eo lib.6.vbi constitutio,cupientes,eiusdem tit. licèt si pœnalis declaratur habere locum in prouisionibus, appellationibus,& confirmationibus, de quibus ibi cautum non erat. & allegat etiam l,si postulauerit.§.idem.ff.ad leg.Iul, de adulter.& l.quædam,§.nũmularios,ff.de eden. Et idem propemodum volnerunt Pet.& Cy. in l, iura non in singulas.ff.de legib.dum dicunt, ꝙ cùm in pluribus casibus est eadem ratio,ea decidit omnes istos casus,non quidem per extẽsionem, sed sicut genus comprehendit omnes suas species,sic & generalis ratio diuersas species casuum. Cùm autem rationes sunt specie differentes, tamẽ similes, tũc est extensio, id est, progressio de termino ad terminum per adæquationem.& ijdem Pet.& Cy.in l. ꝙ verò contra rõnem,& ibi quoq; Bald.in priore lectura. col.5.ver. item verisimile est,eo.tit.idem Bald.in auth.post fratres, la 2.ver.item frater,C,de leg.hered.Petr. Anchar.consil. 112.superstite domina,col,1.Panor.in d,ca. nulli,vbi suprà,de electio.Paul,Castr.consil.83,præsens casus,col.2, versi.constat autem ꝙ quando, libr,2.vbi id pulcbrè declarat,cum alijs multis à me collectis in repet.l.si vnquã, in verbo,libertis.nu.45. quorum sententia. C.de reuocã, donationibus,

143 Quæ cùm ita se habeant, ideo ratio siue causa in legibus,statutis,cõsuetudinibus,& alijs quibusuis dispositionibus maximè & in primis attẽdenda est, & seruanda,vt dicit Bar,in l,contra legẽ,post medium,ff,de leg.autoritate Iac,Aren.& Cyn.in l.quicunq;.C. de seruis fugit.& sequitur Ias.in l.de quib.col.1.ver. alij intelligũt.ff.eo.ti. de leg.& ante illos scripserat gl.in d.l.2. in verbo,rationẽ aut legẽ.C.quæ sit longa consuet.non minùs attendi mẽtem siue rõnem legis,quàm legem ipsam, per eum text. & l.præcedentem,& omnes vbiq;.sed quod præ cæteris tibi annotandum est hoc in loco, id est quod diximus de ratione statuti & consuetudinis.

144 Propterea q; dispositio quantumcunque generalis per rationem restringitur,& è diuerso specialis per rationem generalem ampliatur.Primum probatur ex tex,in l.cum pater.§.dulcissimis,& ibi Bar,Bald.Albe.& Paul.Cast.ff. de leg.2.& l.pater.§.fundum,& ibi Barto.ff.de leg.3.& l. adigere.§.quamuis.ff.de iure patron.& l.ex facto, in 1.responso.ff.de vulg.& pupil. substit. vbi & id in priuilegijs procedere probatur, & l.quod dictum.ff.de pact.ex qua Ang.ibi post prin.not.limitatam legis rationem limitare ipsam legem,& l.si is qui animo,& ibi gl.in verbo,amittere, Dyn.Albe.Ang.Pau.Cast.& Claud.Seysel.ff.de acq. pos.& l.cancellauerat,& ibi Bart.ff.de his quæ in testa.delen,& l.ita autẽ,in prin.& ibi etiam Bart.ff. de administr, tutor.& l.hæc actio,secundum vnam lecturam.ff.de calumniatorib.& l. nõ omniũ.C.de tutor.vel curat. qui nõ satisded.& c,suggestum, & ibi Pan.in 2.not. Philip.Fran, & Philip.Dec,in 1.& 2.not.de appellationibus.

145 Et idem voluerunt gl.in l.1.§.hoc interdictum eandẽ ff.de fonte,Bart,in le.adigere.§.quamuis.§.de iure patro, Bal.in l.quib,col.10,versi.ad secundum.ff. de legib. & in l.si quis seruo.col.vlti.versi.ex his apparet.C.de furt.& in l.data.colum.9.versiculo item not.quòd rõ.C.qui accus. nõ possunt.& inter cons.Ang.cons.285. Martinus Io.de Florẽtia.col.1.& ipse Angel, cõsi.221. in volumine, ver. nec ob.huic decisioni,& cõs,346.Titius, vt hæres, vbi id dicit procedere in dispositione legali,testamentaria,& inter viuos,per multa ex iuribus suprà allegatis,Saly.in l.2. col.2,vers.ideo & meritò.C,de noxal. actionib. Pet.Ancha.qui & hoc dicit procedere non solùm in legibus,sed & in contractibus,vltimis volũtatibus, & iudicijs,consi. 254.super primo quæsito, Raph.Fulg.cons.99.magister. col.vlt.vbi dicit,ꝙ rõ regit,id est,restringit & ampliat dispositionem,& cons.586.pro determinatione.col.3.ver. secundò quoniam ipsa domina.Raph.Cum.consi.2.proponitur ꝙ Ser Blancus.col.5.in fi.& consi.143,Titius & Seius.Rom.consi.16.viso themate consultationis, col.2. vers.item & quia ex dicta rõne.Paul.Cast. consi.438.quæsitum ad primum.col.2.versi.non obstat ꝙ statutum,lib. 2.Pan,in d.c.vlt.col.3.vbi suprà,de rescript.& in c.secundò requiris,col.1.in 5.not.de appellat,& in d.cap.5,col.3. ver.& quia pleriq; à lege,ibi,ego latiùs,de im munitat.eccles.& in c.de vxore.col.2.versi. sed quæro quid in abbate,de sepultur.& consil.93. statuto ciuitatis Grossetanæ, col.3.versi.nam ad rationem legis.libr.1. & consil.3.nitar in præsenti causa,in 23.q.lib.2.& consi.58,quidam Nicolaus,col,3.vers.secundò hoc videtur,eo.lib.2. Alex.cons. 75.videtur in præsenti consultatione,colũ.3,ver.sed hæc dispositio.lib.5.Fran.Are.consi.160,verum est ꝙ Comicus,col.3.ver.moueor primò. Soc,consi.165. visis inuestituris.col.3.versi. secundò probatur.libr.2.Feli,in ca.tua nos.col.5.versi.in text.ibi, res.de iureiur.Franc. Curt.Senior,qui hanc dicit esse regulam infallibilem.consi.9.Ticinensi statuto.col.pen.ver.cõcludo igitur fratrem.& latiùs consi.85.rectè pręfatus, colũ.2.ver.sed pręmissis,& multis seq.Alter Franc.Curt.Iun. cons.12,videtur prima consideratione,col.3.nu.10.

146 Et ideo ex facto respondit Ang.cons.189.visa quitatione,reuocatur in dubium,ꝙ quantumcunq; verba liberationis sint generalia,pręgnantia & plenissima,si tamen causa ipsius non potest ex proprietate sermonis adaptari ad aliquam speciem debiti, illam non comprehendit. Vnde illud infert, quòd si creditor generali sermone dicit se ideo liberare debitorem,quia est sibi satisfactum vel solutum, cúm ista causa non possit conuenire obligationã conditionali, non illã comprehẽdit:quod dictũ pro not. refert & sequitur Fran.Aret. d.cons.160.vbi suprà.& Philip.Dec.

lip.Dec.consi.379.requisitus.colú.2. versi.& vlteriùs ista conclus.& Paul.Paris.consi.49.Galasino.num.43.libr.3. Et idem in hoc casu consuluit Maria Soci. Senior consil. 24.visis ac diligenter,col.4.versi.primò quia posito,& dicemus posteà in liberationis causa cessante. num. 171.incip.liberationis.

147 Hocq; illud est propemodum, quod vulgò dicimus, limitatam causam limitatum producere effectũ:ad quod etiam allegari solet d.l.cãcellauerat.ff.de his quæ in testa. delen.& le. cùm seruo,in princ.& ibi Bald.ff.de contrah. empt.& l.2.& ibi etiam Bal.ff.de ser. export. & l.in ratione.§.vlt.ff.ad leg.Falci.& l.ita autem, in princ.ff.de administrat.tutor.& l.filius à patre.§.si quis ex certa.ff. de lib. & posth.ex quo not.Rom.limitatam institutionem siue exhæredationem limitatum producere effectum. & l.in agris.& ibi Alber.ff.de acq.rer.domi.& d.l. cùm pater,§. dulcissimis.ff.de leg.2.& l.si gratuitam.§.1.ff. de præscri. verb.& l.sed si plures,aliàs est in l.qui liberis.§.ad substitutos, versi.in arrogato, & ibi Bal.Imo.Raph.Cor.Alex. & Ias.ff.de vulg.& pupil.substitut.& le.milites agrum.ff. de re milit.& l.age,& ibi Bal.Salic.Rom.& Ias.C.de transactio.vbi de limitata causa transactionis. & l.1.in fi.ff.de ęltima.actio.& c.de cętero & c.ea noscitur,de sent.excõ. & c.licet,de dec.& c.quod super his,de voto.& c.2.& ibi Anto.post prin.de custo. eucharist. & c.susceptum,de rescript.lib.6.gloss.in clem.1.in verbo, restituat, de sequestra.possesio.& fruct.Franc.Aret.in l.qui superstitis,col. 3.vers.circa tertiam limitationem.ff.de acquir.hęred.vbi loquitur de limitata causa renuntiationis,post alios antiquiores ab eo citatos.& consil.84.diligenter ponderatis. col.3.ver.ex hoc primo fundamento, vbi loquitur de limitata causa ęstimationis.Barb. inter consi.Alex.consil. 94.viso puncto.col.1.lib.3. vbi loquitur de limitata causa nouationis.Marian. Soci.consi. 26.ex his quæ in facto. col.1.versi.postremò posito.lib.1.vbi loquitur de limitata causa defensionis.& consil.31. prosequendo ordinem. col.pen.versic. secundò probatur,eod.lib.1.vbi loquitur de limitata causa negligentiæ.& Bartol.eius filius,consi. 48.eleganter.col.2.versi.ex quibus infero.lib.3. vbi loquitur de promissione.Corn.consil.299.præmittendum est ꝙ fratres.col.1.lib.4. vbi loquitur de limitata causa societatis.Cæpola causarum criminalium consil.63. circa primum dubium,colú.1. versi.& licèt dicatur,vbi loquitur de limitata causa sentẽtię.Franc.Curt.Senior, consi.50.1. memoriæ recolendæ dux Mediolani.colú.14.nu.66.vbi loquitur de concessione feudi.& cons. 70.CHRISTI,& c.circa primú.col.2.nu.13. vbi de inuestitura limitę causa,quod idem propemodum ex.Ias. in l.si fundum per fideicommissum.col.3.versi.secũdò ratio,& seq.ff.de leg. 1.vbi etiam loquitur in causa limitata vẽditionis. Philip. Dec.consi.379.requisitus pro cõsi.col.3.nu.7.vbi loquitur de limitata causa exclusionis, & consil.394.pro vera resolutione.col.2.versi. quantum autem ad aliam:vbi loquitur de limitata causa substitutionis,Math.Afflict.in c.Titius.col.2.nu.7.titu. si de feud.fuer.controuers.inter dom.& agna. vbi loquitur de limitata causa renuntiationis, Stephan. Bertrand.loquens de limitata causa cessionis.cons.1.viso consultationis themate.col.108.nu.105. lib.2.Hieron.Grat.respon.7. & si satis.col.vlt.ad fi.lib.1. vbi loquitur de limitata causa reuocationis. & respõ.65. & si agatur.col.3.nu.31.eod.li.j.vbi loquitur de limitata causa legitimationis,Paul.Paris.loquens in limitata causa absolutionis.consi.102.& si regulariter.col.2. nume.17. lib.1.& consi.116.circa resolutionem.col.2.num.8.eod. lib.1.vbi loquitur de limitata causa concessionis.& cons. 65.viso testamento.col.vlt.nu.28.lib. 2. vbi item loquitur de renuntiatione. & consi.1. redemptoris.col.penul. nu.124.lib.3.vbi etiam loquitur de renuntiationis causa. & consi.41.Ioannes testator,col.pen.num.77.eod.lib.3. vbi loquitur de causa substitutionis, & consi.42. Galasino.col.7.nu.41.& seq.eod.libr.3.vbi etiam loquitur de renuntiatione, & consil.96.quamuis prima facie. col.2. nu.12.eod.lib.3. de causa commissionis.

148 Quibus adde alia multa in eandẽ sñiam collecta à Felino,in c.cùm ordinẽ.col.4.vers.limitata causa,& seq.per 3.col.de rescript.& in c.post cessionem.col.2.ver.amplia primò.de proba.& in c.Petrus.col.3.vers. secundò declara.de homic.& Ias.qui multa accipit ab eo, nec tamen eũ nominat,in d.l.age,in 2.not.C.de transactio.

149 Hincq; etiam illud fit,quod tradit Bal.in rub.ff.si cert. pet.col.1.vers.& dict.de causa, ꝙ per causam agnoscimus effectum, & è diuerso causam per effectũ. Cui cõsimile est quod scribit Car.Flo.in c.cùm dilecti.col.1.ver.& nota arg.de accusa. ꝙ talis censetur effectus qualis est causa, & ꝙ valet arg. à destructione causæ ad destructionem effectus,& è diuerso. Matt.Affl. qui alios citat in const.Sicil.incip.si quis aliquem.col.3.in 5.q.in fin.

150 Igitur (vt repetamus) generalis dispositio restringitur per limites rationis. Quod tamen not.intellige, vt non procedat in ratiõe, quę sola pręsumptione innititur, quia per eam rationẽ non restringeretur generalis dispositio legis, vel statuti, vt scienter voluit, & ex facto respondit Bald.consi.250.cuius exordium est, in qõne dñi Milani. col.vlt.paulò ante fi.lib.1.per not.à Iaco.& Oldr.in l.j.ff. sol.matr. quod & nos dicemus infra in 29. limitatione.

151 Intellige secundò secundum distinctionem Bar. in le. non dubium.col.2.versi.secundò quæro, ibi, & ideò aduerte.C.de legib.Si quis, inquit, vult restringere legẽ ob defectum rationis, aut propter aliam succedentem æquitatem, & tunc si vult restringere, nõ licet, & ita loquitur l.prospexit.ff.qui & à quibus. Si verò vult restringere, ne aliquis indebitè lucretur, & id quidẽ licet.le.vt gradatim. ff.de muneribus & honoribus,& l.1.C.de sacrosanct.eccles.Si verò vult restringere, ne aliquis patiatur damnum & potest, & ita loquitur le.adigere.§.quamuis.ff.de iure patronatus. Et eam distinctionem sequitur Corn.consi. 293.placet mihi.col.1.vers.& ideo vbi, libr.2.secundum id intelligens quod dicitur, cessante ratione legis cessare legem.& consi.239.pro decisione.col.4.in literis o,& p, eodem lib.Et idem propemodum voluit ipse Bart. in d. l.prospexit.& in d.l.adigere.§.quamuis,& in l.omnes populi.col.18.versi.secundò quæro an statuta.ff.de legib.& Bald.in d.l.non dubium,col.2.versic. sequitur videre de interpretatione,& Imo.in l.si verò.§.de viro,col.2.vers. circa primum conclude.ff.solut.matri.vbi id dicit procedere etiam si ratio esset expressa in leg.per tex. in clem.1. iuncta gl.de electi.& idẽ Imol.in l.vbi purè.§.j in.fi.ff.ad Sen.Treb.Maria.Soc.cõs.1.in casu suprà narrato.col.vlt. lib.1.& Fely.in c.si quando,colú.8.versic.sed videtur mirabilis, de rescriptis.

152 At hoc minimè placet Salyc. in l.2.colú.1.versi.alij vt Bart.C.de noxal.actionib.vbi dicit hęc Bar. verba non sibi videri esse perfecta,tùm quia non videtur debere fieri restrictio aliquo casu,quo restringendo,statutum ad iniquitatem, vel absurditatem deducatur.l.nam absurdum. ff.de bon.libertot.tùm quia in d.l.prospexit,non restringitur dispositio ea ratiõe, ne lucro libertatis indebitè priuetur,sed solùm ea ratione,quia lex sic scripta est tũ quia si fallit in l.pen.§.1.ff.de rit.nupt. quæ ad idem allegatur, vt d.l.prospexit, à ratione fallentiæ debet sumi discretio rei,& non à dicto.

153 Ideoque ipse Saly.hanc rem latius tractat,nam aut,inquit statutum generaliter vel indefinitè loquens habet rationẽ scriptam secum annexam,& tunc secundum illã rationem debet restringi,per d.l.adigere.§.quamuis.Ratio enim primùm est in intentione statuentis,ex eaq; dispositio facta ac illata, authen.ingressi.C. de sacrosan.eccl.illatum autem non debet separari à dicto, quod se habet per modum ratione ad illud.le. naturaliter.§.nihil.ff. de aquir.posses. ideo merito secundum rõnem limitatur

& restringitur.l. si id quod.ff.eod.titu. & le.hæc actio,& ibi gl.ff.de calumniatorib. Aut verò statutum non habet rationem scriptam secum annexã,& tunc licèt ratio non sit in illo,est tamen in alio scripta vel declarata, & idẽ dicendum est. Aut hec in illo,nec in alio scripta, vel declarata est, & tunc aut dispositio statuti est de eo, quod non est de iure communi cautum,vel dispositum,& tunc frustrà tractamus de limitanda dispositione statuti secundũ jus commune,quod nihil de ea disponit. Ideoq; tunc statutum in suis generalibus verbis debet seruari, dummodo comprehensa in verbis generalibus sub illa dispositione possint includi,quantumcunq; sit durum, & asperũ, & ita loquitur dic.lege.prospexit: etiã si hęc asperitas cesset.l.1.§.nuntiatio, iuncta glo.ff.de ope.noui nuntiatio. Aut dispositio statuti est de eo quod dispositum est à iure communi,& tunc aut restrictio quam facere volumus de statuto,nõ potest fieri salua ratione recti sermonis & intellectus, & tunc non restringitur secundum ius cõe, quia ex verbis eius apparet ꝙ statuentes voluerunt ampliare ius cõe,& non potest se ad illos restringere,& eius rei quædam exempla addunt,quæ ibi videre poteris. Aut restrictio quam facere volumus, potest fieri salua ratiõe recti sermonis,& tũc aut quæritur in pœnalibus & odiosis, & tunc statutum debet restringi secundum ius cõe, per d.l.& alia iura,quæ allegat. Aut in fauorabilibus, &c. vt ibi videre poteris. Neq; enim pertinent ad hoc nostrũ institutum,quo quærimus de restringenda dispositione ex cessatione,siue defectu rationis.

154 Secundum autem,quo dicimus dispositionem specialem extendi & ampliari ex ratione generali (si hęc extensio aut ampliatio dicẽda sit, de quo s.diximus) ita ꝙ vbi habet locum ratio illa generalis,habeat & dispositio,probatur ex l. nomẽ debitoris.§.vlt.ff. de leg.3.& l.cùm mulier.ff.sol.mat.& l.regula.§.si quis.& ibi Bar.& Bal.& iterum §.& licèt.ff.de iur.& fact.ignor.& l.1.§.hoc interdictum eandem.ff.de fonte.& l.1.§.mater,ver.quid si curatores,& versi.qui si decesserunt.ff.ad Sen.Tertu.& l.pater filium.§.fundum.ff.de leg.3.vt à nonnullis citatur, licèt alijs nihil facere videatur.& d.l.cùm pater.§.dulcissimis.ff.de leg.2.& c.secundò requiris,& ibi Bal. de appel, & c.constitutionem, de regul.lib.6.

155 Et voluit quoq; gl.in clem.1.in verbo,eligatur,& ibi Card.Flor.qui eam dicit sing.de electio.Bal. in l.quod dicitur,per eum text.ff. de pact. dum dicit eatenus extendi dictum,quatenus ratio illius extenditur,& consilio.309. opinio communis.ante medium.lib.4.Ang.consi.222.in volumine.col.2.vers.nec ob.huic decisioni.& consi.346. Titius vt hæres, vbi & id dicit procedere in omni dispositione.Imo.con.1.in casu præmisso.co.3.versi.& primo non videtur,vbi ex hoc dicit quod c.quamuis,de pact.li.6.loquens de pacto de non succedẽdo, quod ei fit,cui debet succedi,habet locum in eo quod fit alteri,ex generali ratione illius ca. & consi. 174.spectabilis domine,post princ.Pan.in d.c.1.de iuram.cal. vbi & id dicit procedere in odiosis,& in d.c.1.vbi suprà, de re iudica. vbi & id dicit procedere in pœnalibus,cum ratio est expressa, vt in c.secũdò requiris,in 1.not.de appel.& in d.c.quia in insulis,de regul.& d.consi.93.lib.1.& d.con.58.eod.lib.2.Domi.in c.statutum.§.cùm verò,col.vlt, de rescript. libr.6. Pau.Castren.in l.si verò.§.de viro,post princ.ff.sol. mat. & d.consi.430.quantũ ad primum,vbi suprà.lib.1.Alex. consi.111.ponderatis verbis inquisitionis.col.2.versi.& cum ibi,lib.1.& consil.52. circa hanc dubitationem.col. 3.ver.præterea faciat vbicunq;.lib.4.& d.consi.75.vbi suprà,lib.5.& consi.51. in casu præsenti.col.2.versi.tamen illis non obstantibus.lib.7.& Soc.consi.241. circa primã difficultatem,col.4.versi.nec obstat si dicatur,lib.2.& Iason in l. licèt inter priuatos. col.2.ver.primò quia quando ratio,C.de pactis, & alij multi ex his quos supra, ver. incip.ad item.

156 Idq́ue est, quod vulgo dicimus, vbi est eadem ratio, idem ius statui debere.l.illud.ff.ad leg.Aquil.& l.à Titio, in princ.ff.de verb.oblig.& ibi concordant. in glos. Vltra quas adde text.not. in l.his solis,in illis verbis,satis tacitè cautum.C.de reuocan.dona. quem ad hoc dicit sing.Bal. in c.quia V.in fin.de iudi. & meliorem totius iuris,idem Bald.in rubric.C.de nautic. fœnor. Adde inquãm text.in cap.translato.de constitu.& in c. inter corporalia,de trãslatio.episcop.

157 Et quod dicit Bald.in l.omnes populi, col.7.versi.tertiò quæro.ff.de iusti.& iur.quòd non videntur dissidentia quæ in ratione conueniunt, quia ratio est coniunctio diuersorum casuum ad eundem finem tendentium, per l.non possunt,& le.nam vt ait.& l.ideo quia.ff.de legib.& rursum ipse Bald.in eadem l.omnes populi,col.vlt.versi. secundò not.quòd vbi est eadem ratio,non propriè dicimus statutum extẽdi,quia inest tacitè,per gl.in ca.primò in verbo,Italiæ, de temporibus ordinationum. libr. 6.& quod ipse Bal.scribit in repet.le.de quibus.col.12.ver.itẽ not.quòd non videtur.ff.de legib.scilicet vbi plura habent eandem rationem,cùm de vno tantùm fiat mentio, videtur id fieri exemplariter,non restrictiuè,cum alijs multis aggregatis ab Alex.consi.75.incip. videtur in præsenti consultatione,col.1.lib.5.& Ias.in d.l.à Titio,in prin.col.vlt. ff.de verbo.obliga.& consil.63. per reformationem.col. 4.versi.secundò principaliter.lib.3.& à me in rep.l.si vnquam,in verbo,libertis,numer.45.quorum sententia.C, de reuoc. donat.

158 Et hæc vsque adeo obtinent, vt etiam in correctorijs & exorbitantibus extendatur dispositio ratione expressa in lege,vel alia constitutione corrigente,& exorbitante,licet aliàs secus. Ita enim voluit glos.reputata singu.in cle.1.in verbo,eligatur,& ibi Zenz.Paul.Eleaz.Car.Flor. in 22.q.& latè Imo.col.6.ver.tertiò quærit gl.de electio. Bald.in authẽ.quas actiones,col.2.versic.sed ego dico,& ibi etiam Paul.Cast.col.2.versi.item verum est,& Ias.qui id latissimè & optimè disputat,& declarat.col.4.vers.pro clara intelligentia,& 2.sequen.col.C.de sacrosanct.eccle. per tex.in d.l.his solis.idem Bal. non obscurè in le.maximum vitium,col.3.C.de liber.præterit.Imo.Raph.Cuman.& Paul.Castr.in d.l.si verò.§.de viro:ille, col.2.versic.circa primum:alter, post medium:postremus statim post princ.ff.solut.matr.Idem Imo.in l.vlt.col.3.versi.& nota diligenter.ff.de hæred.instit.& consil.223.in causa quæ vertitur.column.2.versic.& pro ista parte,vbi dicit sing.illam gl.in d.clemen.1.Rapha.Fulgo.consi.104.Titius condidit testamentum.col.2.ver. & illa etiam ratione.Raph.Cuman.in d.l.cum mulier, per illum tex.& ibi etiam Alexã.in 5.not.ff.solut.matr.& in l.quamuis,& ibi etiam Paul.Castr.in fin.C.de fideic.Panor.in c. vlti.colũ. 3.versi.& licet Bar.dixerit,de rescript.& in c.nihil.col.5. versi.nec obstat si dicatur,de electio.Alex.in l.4.§.Cato. col.6.versic.& vltra prædicta.ff. de verb. oblig.& consil. 50.visis actis causæ.col.3.versi. & saltem vbi scripta.libr. 2.& consi.17.ponderatis his, quæ in themate. col.penul. versi.nec obstat quòd text.lib.3.& consi.89.circa primũ dubium.col.2.ver.vnde sicut.lib.6.Franc.Aret.consi.27. proponitur ex facto.col.1.versic. prętereà etiam iunctis his quæ dixit.colũ.2.versic.non ob.ꝙ melior,& ver.seq. Cæpol.qui id dicit sing. causarum criminal. consi.74.viso statuto Taruisij col. vlti.versi.quia respondetur quòd illud Iason in l.de quibus.col.4. versi.puto quòd vtrũq;. ff.de legi.Franc.Curti.Senior consilio 81. rectè præfatus. col.2.numer.7.

159 Et ad hoc bene facit text.in le.emptor,in fin.ibi,ea ratione reddita.ff.de rei vend. & in le.& fideicommissi.§. cum Pollidius,ibi, idq́; sibi mater ideo placuisse testamẽto comprehendisset.ff.de vsur.glo.in §.1.in verbo,ad cuius rationem,in authen.vt hi qui se hab.perhib.& quod tradit gloss.in c.si postquam,in verbo,mente,de electi.eod.

libro

libro.6.& in clemen. 1.in verbo,eligere,eod.titu.

160 Nam & in pœnalibus hoc idem procedere tradit Bal. in l.data opera,col.4.versi.& adde q̃ vbi,est.C. de accusa. per d.l.his solis, quę propriè loquitur in materia pœnali. & l.vlt.C.de indic.viduit.col.& idem Bal.in c.1.§.porrò. col.2.per illum tex.quem dicit meliorem de iure. tit.quę fuit pri.caus.benef.amitten.& Salyc.in l. si serui.col.pen. versic. prima est quòd etiam, iunctis præced.C.de noxa. Pet.Anch.consi.304.ista allegata in contrarium : ante fi. vbi etiam dicit talem casum potius venire ex mẽte legis, quàm ex extensione. Nam ratio,inquit,extendit verba legis,per d.l.nominis & rei.§.verbum ex legib.ff. de verbo.signifi.& dicit esse tex.expressum, ad casum, qui venit ex mente legis, extendi constitutionem pœnalem in d.c.si postquam,de electio.libr.6.& idem quoque Panor. in c.vlt.2.col.versi.sed mihi placet,de rescript.per tex.vt inquit,apertissimum,in l.2.§.quid si curatores,& §.quid si decesserint.ff.ad Sena.Tert.& per bonum (vt & ipse dicit) tex.in l.liberum.§.senatus.ff.de ritu nuptia. dicitq́; id non esse interpretationem extensiuam, sed intensiuam, & intellectiuam.& idem Pan.in c.j. col.3.ver.not.ibi,intentione,de iuram.cal. dum dicit procedere etiã in odiosis.& in d.ca.1.col.4.versi. dispositio etiam pœnalis,de re iudica.& in d.c.quia pleriq;,col.pen.ver.ego latiùs, de immunit.ecclesia.Dom.in c.si ciuitas.§.j.,in prin.de senten. excommu.lib.6.Alex.in d.l.cum mulier, col.1.in 5.not. per illũ tex.ff.sol.matr.& d.consi.75.videretur in pręsenti.col.1.lib.5.Ias.in l.2.§.,si is qui in prin.col.vlti.ver.tertiò moueor.ff.ad Sen.Trebe.Philip.Dec.in l.nõ videtur, col.vlti.ver.septimò fallit.ff.de reg.iur. De quo tamen vide Imo.in l.si verò.§.de viro.col.7.ver.3.casu principali ff.sol.matr.& Philip.Dec.in l. si quis id quod.col.pe.ver. & ex ista gl.ff.de iurisd.omn.iud.

161 Sed quicquid sit in simplici pœnali,tamen vbi esset cõstitutio,& correctoria & pœnalis simul,tunc non extenderetur ex eadem ratione etiam expressa, vt expresse voluit Ant.in repet.c.vlt.col. 27.vers. hæc vera in quantũ, de consuet.Rom.in d.l.si quis, id quod.col.2.versic.nota etiam ratione.ff.de iurisd. omn. iudic.& consil.129. licet magna apud me,versi.secunda ratio.Dom.in ca.1.col.3. versi.hæc vera nisi ius,de tempo.ordin.lib.6.Alex.in d.l. si constante,in princ.col.4.versi. hoc tamen intelligi debet.ff.sol.mat.& Ias.in auth.quas actiones.col.6. vers. intellige tamen istam,& omnes ferè. C. de sacrosan.eccles.

162 Et in id allegant multi ex supradictis gl.quam dicunt sing.in cle.vt hi qui,quæ est secunda,in verbo,in eisdem, de ætate & qualitate ord.dum tex.ibi ponit rationem expressam,& glo.ibi dicit non esse extendendam.Cui adde & aliam gl.not.non absimilem,in c.fidei, in prin.de hęret.lib.6.Et faciunt quæ scribunt Bart.& alij in l.Marcel. in prin.in vlt.q.ff. ad Treb.

163 Sed huius tamen contrarium sentit Pan. in d.c. vlt.de rescript.licet iura quæ ipse allegat,non loquantur in materia correctoria.Tamẽ pro illius opiniõe adducit Clau. Seysel.in d.l.si constante.col.3.versi.primò, vt non procedat dictum Bart.in le.quẽadmodum,circa medium.C. de agric.& censit.lib.11.cum alijs concordantibus dicentibus cõstitutionem pœnalem esse fauorabilem, ex quo sequitur pœnę appositionem non debere impedire extẽsionem,siue ampliationem.Sed vt subdit Seysel. responsio patet ex notatis per ipsum Bart.in l.2.§.exercitum.ff. de his qui not.infa. ex quibus declaratur hæc limitatio pcedere tantùm,vbi pœna esset odiosa.Et ita illam gl.in d. c.2.de æta.& qualit.limitat Fel.in c.translato,co.pen.versic.primò quòd licet in materia.de constitutio.

164 Sed & hæc quoque procedunt in testimonijs & depositionibus testium,vt scilicet ratio testes declaret, restringat,& ampliet dictum ipsius,vt videre licet ex Bald.in l. conuenticulam,col.4.versic. & de hoc do regulam.C.de episco.& clericis.& in le.data. col.9.ver. item not.quòd ratio restringit.C.de his qui accus.possunt, per di.le.1.§. hoc interdictum.ff.de fonte.Alex.consi.20.viso processu causæ inter Catharinam.col.pen. versi. modò sic ratio lib.2.& consi.24.animaduersis his,col.7.versic.prætereà ipse,eod.lib.2.Fel.in c.tua nos,col.2.versi.& ad ista,de iureiur.Hip.Marsil.in repetit.rubr.C. de probationib.col. 30.ver.propter hoc.Imò verò & in omnibus hominum dispositionibus rationem cõsiderari tanquam fundamẽtum actus,pronunciauit Bald. loquens in hac materia,in c.& si CHRISTVS,ad fi.de iureiur.per l.vlt.ff.de hęred. instit.& l.cùm pater.§.dulcissimis.ff.de leg.2.

165 Sed vt redeamus ad nostrũ principale institutum,quo diximus, cessante causa aut ratione legis, cessare legem aut constitutionem:istud quidem multi non admittunt, sed è diametro contrarium dicunt, vt scilicet non cesset lex,cessante eius causa,nisi id dictum sit expresse ea lege, vel nisi posteà reuocetur : licèt enim cesset causa, remanet tamen eius autoritas,quæ eam facit durare. argu.l.de quib.ff.de legib.& c.vlt.de offi. deleg. Ita enim voluit gl. in d.c.post translationem,in verbo,cessante, in fi.& Ioa. Andr.col.pen.super ea gl.& Bal.col.2.vers.quęro vtrum cessante. Card.Flo.col.1.Imo.col.5.nu.36.de renũtia.Io. Mona.in c.cupientes.col.2.nu.5.de electio.lib.6.Zenzel. & Pau.Eleaz.in cle.j.de appella. allegantq́; 2.omnes propemodũ in id c.dixit.32.q.1.vbi id etiã not. Archid.post Lauren.& idem voluit Iaco.Aren.in l.1. vti eum allegat Imo.ibi,col.vlt.ff.sol.matr.Alter Iac.Butriga. in l.vlti.ff de condict.ob cau.& in l.2.C.eod.tit.prout & illum citat Imo.in l.2.§.vlti.col.3.ff.de dona. Corne. consi.239.pro decisione.col.4.in litera c.lib.1 & consi.53.in hac consultatione,col.5.in litera i. lib.4.

166 At id nonnulli intelligunt,& inter cæteros Ioa.Andr. post Hug.in d.c.post translationem,col.vlt.Henr.Bohic in c.& si CHRISTVS,col.vlt.de iureiur. & multi ex his quos citauimus in ver.ab hinc 2.nisi interueniat necessitas.c.priscis,55.dist.vel vtilitas.c. neophytus, 61.dist.aut pietas.c.Lugdunensis.9. q.2, aut contraria constitutio.c. vtinam,76.dist.siue consuetudo.§.leges, qui est sub c.in istis.4.distinctio.

167 Verùm Card.Flor.in d.c.post translationem,in §.cęterum,colũ.2. versi. item in eo quod dicit Hostien.post eandem opi.quam tribuit Hostiensi,dicit causas necessitatis, vtilitatis, & pietatis magis inducere dispẽsationem quàm vt faciant cessare dispositionem. In eo autẽ quod de contraria cõstitutione, vel consuetudine dictum est, id quidem non esse q̃ cesset causa, sed quia dispositio reuocatur & extinguitur.Ant.verò in eo ipso c. post translationem,col.4.ver.tu dic latiùs, dicit, q̃ ex primis duabus potius reuocatur, quàm cesset.

168 Alij hac in re distinguunt secundum ea quæ diximus suprà versic.incip.intellige secundò,an scilicet quis indebite damnum pateretur, nisi cessaret lex cessante eius ratione, & tunc cessat, per le.adigere.§.quamuis.ff.de iure patro.Aut tunc indebitè lucrum amitteret, & tunc non cessat,per le.prospexit.ff. qui & à quib. Qua in sententia omnium primus fuit Barto. in multis locis quę tibi designauimus illo eod.vers.vbi etiam videbis qui illũ sequuti sunt,& ver.quoque seq.incip.at hoc minimè, vbi videbis quid de hac re dicendum sit.

169 Bal.autem in c.& si Christus.col.vlt. versi.ampliùs no. de iureiur.Causa inquit,dicitur duobus modis. Primò, vt est aliquid in esse producẽs, & ipsi cohærẽs.Alio mõ, prout est rõ faciens ratũ,vti accipitur in l.1.ff.sol.mat.& tunc aut ratio est expressa in verbis, & tunc nunquam disceditur à ratione.l.vlt.ff.de diuort.& l. in eo iure.§.deinde.ff.de rit.nup.& in l.j.§.non autẽ omne.ff.de fluminib. & l.ita autem,in prin.ff.de administrat.tut.Aut rõ nõ est expressa in ipsis verbis promulgationis legis, sed adijcitur post legis promulgationẽ.verbi gratia, lex noua ponit rationẽ legis veteris,vel interpretatio prudentũ ratio

nem addit: & tunc refert: aut enim cessante ratione sequitur absurditas, & tunc cessat lex. c. quemadmodum, de iureiur. aut æquitas potest stare cum statuto, licèt cesset ratio interpretatiua prudẽtum, & tunc non cessat lex, quia sufficit ratio generalis in omnibus, quę sũt de iustitia positiua, scilicet, quia placuit legislatori. l. 1. §. 1. ff. de postulan. vnde est pro ratione voluntas, vt not. in le. 1. C. de secund. nupt. & supposita potestate non est quærẽdum de ratione. l. non omnium. ff. de legibus. Aut cessante ratione remanet statutum contra rationem naturalem, & tũc cessat statutum. l. milites agrum. ff. de re mili.

170 Idem Bald. in l. 1. col. 2. versi. nota hic in secunda glo. C. quæ sit long. consue, dicit, ꝙ ratio legis licèt tacita sit, tamen est ratio, & ea quidem seruãda, si est finalis, per di. l. ita autem, in prin. ff. de administ. tuto. & d. l. milites. ff. de re mili. nõ obstat, inquit, l. prospexit. ff. qui & à quib. quia ratio legis inspicit ad extendendum, non ad perimendũ iam dispositum, vt ibi, nam ex illa tacita ratione non possumus perimere formam ipsius legis, in casu formaliter occurrenti, & formaliter disposito.

171 Alibi quoq; idem Bal. in l. 1. col. 5. versi. item an cessatio. ff. solut. matr. dicit ꝙ cessante ratione legis cessat lex, quando aliàs sequeretur perpetua & inemendabilis absurditas, siue incõmoditas: secus si temporalis tãtùm, per d. le. prospexit. ff. qui & à quib. vnde, inquit, Iac. Aren. & Cy. qui dicunt eam l. carere spiritu, non bene loquutur.

172 Rursus idem Bal. in c. 1. §. & quia vidimus, col. antep. versi. modò quæritur quæ est ratio, in additi. tit. qui feud. dare poss. dicit, ꝙ si statutum disponit de ratione, seruamus statutum, non rationem, per d. l. prospexit. Si autem è diuerso, ratio disponit de statuto, seruamus rationem, non statutum, quia ea prior est in potentia, arg. l. Labeo, in ratione sui. ff. de supellect. le. & eum refert & sequitur Corn. consi. 53. in hac consultatione, col. 5. versic. potest etiam ad hoc applicari, lib. 4.

173 Anto. in d. c. post translationem, col. 4. versi. tu dic latius, de renunt. dicit, ꝙ cùm queritur, an cessante causa legis cesset lex, hoc dupliciter posse intelligi. Primò, an ad casum in quo causa legis non se extendit, lex vel eius dispositio se extendat, & tunc cessante causa cessat lex: quia vbi separata est ratio, separatũ debet esse ius. le. hæc actio. ff. de calumnia. cum simi. Secundò potest intelligi, an cessante causa, cesset lex in eo quod principaliter disponit, tunc si est ius dispensatiuum, & in fieri, vt ipse loquitur, ita vt ex dispensatione nondum ius sit in perfecto esse, tunc cessante causa cessat dispensatio, & hoc est verum, quando cessat specifica causa. Si autem ius est in perfecto esse, & causa est generalis, tunc cessante ea causa generali nõ cessat lex, sed reuocari debet. c. suggestum, de decim. Si verò est ius commune, & tunc aut causa est perpetua, & non est quæstio, scilicet ꝙ iuris obseruantia est perpetua, vt iugis continentia clericorum, & dilapidationis suspicio, c. sacerdotibus, 23. dist. & c. quia ea, 3. q. 2. & l. si tutor. C. de interd. matrimonio. Aut est causa temporalis, & tunc si exprimitur in ea ꝙ cesset lex cessante causa, ea cessabit. c. vt constitueretur. 50. dist. & c. cùm M. Ferra. de consti. si non exprimitur, non cessat. ca. dixit dñs, 23. q. 1. nisi interueniat necessitas, vtilitas, pietas, contraria lex, vel consuetudo, secundum ea quæ diximus suprà versi. inci, at id nõnulli. Et idem ad verbum voluit Pan. in di. c. post translationem, in 2. lect. eius tit, quæ omnino similis est lect. Ant, vt ipse Pan. ab illo accipisse videatur.

174 Ante hos autem Inno. in d. ca. quia pleriq;, col. vlti. de immuni. ecclesi. scribit, ꝙ valet constitutio contra ius naturale, ex iusta tamen causa facta: sed si ea causa cesset, cessabit & constitutio. v. g. iusta est constitutio, quæ dat exceptionem Senatusconsulti Macedoniani propter iustã causam: sed si ea causa non subesset in certo aliquo casu, vt quia quis in necessitate mutuauerit pecuniam filiosamiliàs, non haberet locum ea constitutio: & peccaret qui se ea exceptione tueretur. Subdit tamen posteà alios dicere, ꝙ cum facta sit constitutio ex iusta causa, licèt postea eueniat casus, vbi cesset causa illa, tamen seruanda est cõstitutio, quæ generaliter fuit facta: non potuit enim, nec expediuit omnes articulos sigillatim comprehendere. le. non possunt. ff. de legib. nisi talis sit casus, qui à iure excipiatur. Hæc ille, qui non aliter declarat, vtra opinio ei magis placeat, & eum refert Petr. Anch. ibi paulò ante fi. qui dicit hec Inno. verba esse valde bona.

175 At Cardi. Flor. ibi, in 18. q. dicit primam opinionẽ sibi magis placere, quia proprium constitutionis est, vt sit iusta: cùm ergo desinit esse iusta, non est seruãda. vel vt subdit, posset dici, melius esse hoc casu principem cõsulere, c. si quando, de rescri. qui prouidebit reuocando constitutionem iniustam, & faciendo aliam iustam ex varietate temporum. c. non debet, de consang. & affinit.

176 Sed Ant. ibi, col. pen. versi. plus dicitur, concordando illas duas opiniones, scribit, vt à multis citatur, licet non ita expressè in meo codice, se putare vltimam opinionẽ procedere, si lex statuit ex causa legitima, & indiscretè loquitur, & in omnibus casibus præsumit causam: Si autẽ non præsumit causam in omnibus casibus, vel saltem de defectu causæ potest constare per modum probandi à lege non reprobatum, procedit prima opinio

177 Pan. autem in illo ipso c. quia pleriq;. col. antepenu. in 13. q. versi. ego latiùs, relatis huiusmodi opinionibus hãc rem (vt ipse dicit) latiùs & clariùs tractat. Nam aut lex ait, siue statutũ præsumit causam, & super ea inducit pręsumptionem iuris & de iure, & tunc non admittitur probatio super cessatione causę, per c. is qui fidem, de sponsalib. nisi ius induceret illam præsumptionem in fauorẽ alicuius: tunc enim admittitur probatio in contrarium, per confessionẽ partis, per not. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nupr. & per Inn. in d. c. quia plerique. Tamẽ in foro animę non esset ea constitutio seruanda, si constaret de defectu causæ, vt idem ipse Pan. tradit in d. c. is qui fidem, & ca. 1. de constitut. Aut lex siue alia consuetudo non inducit præsumptionem iuris & de iure, sed simpliciter statuit: & tunc si causa est expressa in le. & probatur causam illam deficere in casu occurrente, & nõ debet seruari constitutio, nec in foro animę, nec iudiciali: quia ratio legis est lex, & non è contrario: ideo vbi cessat ratio, & lex. l. nõ dubium. C. de legib. & c. vlti. de reg. iur. lib. 6. & l. cùm pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & l. ex facto, in j. respon. ff. de vulg. & pup. vbi hoc idem probatur habere locũ in priuilegijs, & alijs iuribus ab eo allegatis, & quod vt subdit, not. Bart. in l. item quæro. §. qui impleto. ff. locati. Aut rõ legis non est expressa, & tunc si potest naturaliter & indubitanter vnica præsumi, debet lex restringi ad limites illius rõnis, vt dicit Cyn. in d. l. non dubium est. & Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. preter. Quod procedit ẽt in pœnalibus, vt voluerunt Doct. in dictis locis, & optimè facit l. 2. §. si quid curatoris, ver. quid ergo. ff. ad Tertulli. Hæc Pan. Cui, quantũ ad postremũ casum pertinet adde quæ dicam infrà in vigesimaprima limitat. præsertim versi. incip. intelligendum est tertiò, & seq.

178 Omnium autẽ latissimè Aegid. Bellam. in c. post trãslationem, col. 5. de renuntiat. recensitis aliorum opi. sic distinguit. Aut cessatio rõnis tanta est, vt per eam remaneat constitutio irrationabilis, & tũc, vel est ob id, quia remanet alia rõ sufficiens, & tũc non cessat lex, nisi hoc diceretur ea lege, vel alia. §. affinitatis, Instit. de nupt. cum similib. Aut non remanet alia rõ sufficiẽs, sed lex non manet propter hoc irrationabilis, quod qualiter procedat, declarauit idem autor in c. quanto, in 4. q. consuet. ¶ Et tunc aut ratio cessans est impulsiua solùm, & tunc non facit cessare legem. l. j. §. sexum. ff. de postul. Aut est finalis, & tunc aut non est lex merè positiua, sed facta ex certo & sufficiẽti iudicio rationis, sicut sunt responsa prudentum, & quasi omnia alia iura. ff. tũc pręsumitur rõ cohærere legi, & con-

& consequenter cessatio eius facit cessare legē, & ita procedit quod not. in d. le. cum tale. §. legato. ff. de condit. & demonstr. Aut est lex positiua nullam certam & sufficiētem rationem habens, sed solùm autoritatem statuentis, licet quadā persuasione rationis minimè sufficiētis adiutam: & tunc aut apparet de mente statuentis volentis cessare legem ex cessatione rationis, & cessabit lex: quia in constitutionum interpretatione principaliter recurritur ad mentē cōditoris. c. in his, de verb. signific. cum similib. Aut non apparet, & tūc standū est eorū opinioni, qui negant cessare legem ex cessatione rōnis: quia hoc casu sola autoritas statuentis est causa principalis: constat aūt (inquit) de mente, si id exprimatur, vel ēt tacitè ex præfationibus. l. vlt. ff. de hæred. insti. vel alijs sequentib. l. si seruus pluriū. §. vlt. ff. de leg. j. & quia hoc nō est lege certa cōstitutum, locus est arbitrio iudicis. c. de causis, de of. deleg.

179 LIBERATIONIS causa cessante, cessat liberatio, quod ex eo patet, quod ex facto respōdit Ang. consi. 189. visa quictatione reuocatur in dubium, ꝙ quantuncunq; verba liberationis sint plena & prægnantia, si tamen causa ipsius liberationis non potest ex proprietate sermonis adaptari ad aliquam speciem debiti, illam non comprehēdit. Et id sequitur & dicit no. Franc. Aret. consi. 160. verū est quod Comicus, col. 3. vers. moueor primò, vbi ex hoc dicit ꝙ oratio quantumlibet vniuersalis restringitur, vt non comprehendat ius, cui causa liberationis nō est adaptabilis, de quo dicit esse casum clarissimum, & ibi hoc not. Bart. in l. cùm pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & bene facere tex. in l. si is qui animo, ff. de acquir. poss. & in l. cancellauerat, & ibi Barto. ff. de his quæ in testa. delen. Quod & ex eo reassumit. Chasse. consili. 69. quæro ad primum, col. 2. nu. 9. & seq. Et bene etiam facit quod proditum est à Soci. consil. 159. in præsenti consultatione præmittens aliqua, col. 5. versi. 4. & vlti. lib. 1. & Paul. Paris. dum allegat Ang. & Franc. Aret. vbi suprà, consi. 48. Galassino, co. 7. nu. 43. lib. 3. Et diximus etiam suprà vers. incip. & ideo ex facto. num. 146.

M

180 MANDATI causa cessante, cessat mandatum, in id. n. est tex. expressus in c. si pauper, in fi. in illis verbis, cū cesset causa mandati, & ibi gl. in verbo, cesset, & Domi. qui id not. in 3. notabili. de præben. lib. 6.

181 METV cessante cessat quod ob eundem factum est, vt ex eo satis liquet, quod scribitur in le. 1. C. de naut. fœnor. tandiu venire vsuras cētesimas pro pecunia traiectitia, quandiu durat metus maris apud creditorem: cessante autem metu, communes tantum deberi, quod Bald. & Saly. ibi, trahūt ad bailam siue arbitrium extra ordinem concessum metu bellorū, vt cesset cessante metu, de quo nos diximus suprà in arbitriorum causa cessante. Et bene etiam facit quod scribit gl. in l. 3. ff. de donat. caus. mortis. argu. l. si mortis caus. eod. tit.

182 MORBI causa cessante cessat morbus, quod hinc videre licet, quòd medici in primis obseruandum esse dicūt, vt medicus obseruet morbi causam: an frigus, fames, an satietas, & quæ similia sunt: occursurum enim vitio eum qui originē non ignoraret, vt scribit Cornelius Celsus in prooemio rei medicæ: proindeq; etiam medici ipsi circa id pręcipuè laborant, vt declarent morborum causas, inter quos is qui facilè primas obtinet Galenus, librū vnum de morborū causis priuatim scripsit, vt scilicet illis cognitis, ac deinde sublatis, morbi quoq; vitia tollantur. Ex quo ille ipse lib. 1. de arte curādi ad Glauconē, Causæ (inquit) infestanti perpetuò contraria opponēda sunt remedia: labori quidem quies: vigilijs somnus: iræ, tristitię, excandescentiæ, sermones, actiones spectandæ, & rerum narrationes, quæ animo voluptatem afferunt. Sic & qui cogitatione laborant, ab hac omnino cessent. Sed & hinc est illud ipsius Celsi, in illo eodem prooemio, ꝙ si morbos eæ causæ facerent, quæ vbiq; eædem essent, remedia quoq; vbiq; eadem esse debuissent. idq; præcipuè, vt dicit Galenus lib. 8. Therapeuticę, prospicit morbis, qui in generatione sunt, tollendis, scilicet ijs quæ illas excitant causas.

183 Nullusq; est propemodum medicorum, in quo non inuenias sexcentas huiusmodi sententias: sed quod ad nostrates pertinet, huc respicit quod ab illis disserit de medico qui certa mercede promisit curare ægrotum, qui curatus (vt statim prima fronte videbatur) in eandem ægritudinem recidit, vt si statim reciderit, censeatur eadem morbi causa permansisse: ideoq; ab eo morbo curatus cēseri non debeat, vt per Bart. Brix. q. 73. medicus quidam omnes propè in l. Martius, ff. loca. Alberi. in l. contractus, nu. 7. ff. de reg. iur. Bal. cons. 255. quidam fœnerator, co. 2. lib. 3. & alios quos tibi congessi in le. si vnquam, in verbo. susceperit liberos, nu. 180. incip. & quod à nostris. C. de reuoc. donat.

N

184 NECESSITATIS causa cessante, cessat quod ob necessitatem statutum est, aut introductum, c. 2. & ibi Cardi. Flo. in 3. not. Pet. Anch. in 1. not. Ant. in j. not. de cust. eucharist. & c. de Siracusanæ vrbis. 28. dist. & c. quoniam multa, 48. dist. & c. quia sancta. §. verū. 63. dist. & ca. quod pro remedio, & ibi Card. Alex. in princ. 1. q. 7. & c. ordinationes. §. quamuis autem, 9. q. 1. gl. in l. solet, in verbo, quam curator, & ibi quoq; Bart. ff. de tutel. & in ca. in argumentum, de reg. iur. lib. 6. Hostien. in c. cùm in cūctis. versi. ea propter, in verbo, necessitate, de elect. Bar. in l. j. §. nuntiatio, col. 3. versic. quandoque fit iuris nostri. ff. de oper. noui nuntiatio. vbi dicit, quòd quando aliquid statuitur pro necessitate contra regulas iuris communis, intelligitur habere locum, quatenus durat necessitas, per l. senatus, ff. de offi. Præsid. & l. 1. in fi. ff. de feri. & Pet. Ancha. in capit. 1. colū. 2. in sexto not. de statu monacho. Et externis scriptoribus Dionysius Halicarna. lib. 8. Quicquid, ait, necessitate pro tempore, vel priuatis, vel ciuitatibus adfert, tantisper duret, donec cesset ea necessitas.

185 Sed hoc primò intellige, nisi vtilitas succederet in locum illius necessitatis cessantis, vt est de monachis ordinandis, in c. sunt nonnulli, in fi. & c. cum pro vtililate, 16. q. 1. & arg. c. priscis, l. 55. dist. Et voluit glo. in d. c. in argumentum, in fi. de reg. iur. lib. 6. Archid. post Hugo. in ca. statuimus, circa medium, & iterum in ca. neophytus. in fi. 66. dist. Henr. Bohic in c. & si CHRISTVS, col. vlt. de iureiur. Card. Alex. in c. quod pro remedio. 1. q. 7.

186 Secundò intellige, nisi ex necessitate ius commune introductum fuerit, tunc enim id non cessat cessante ipsa necessitate, sed perpetuum manet, c. duo. 12. q. 2. & c. dixit dominus, 32. q. 7. Nisi in constitutione exprimatur quod id cessare debeat cessante necessitate, c. quod scripsi. 35. q. 3. & ita voluit ipse Archid. post Laur. in d. ca. statuimus. 61. dist.

187 Cui adde quantum ad primum, ꝙ id, per quod redimus ad ius commune, multò firmius est, & potentius, vt videre licet ex gl. illa sing. in c. statutum. in verbo, numerandum, ibi, item per hanc, de præbend. lib. 6. Ant. & Panor. in c. olim tibi, per illum tex. illum quidem, in fi. alterum in 3. not. de verb. significa. cum alijs multis similib. à me collectis, in tracta. Primigeniorum, q. 24. nu. 6. incip. quam rationem. Quantum autem ad exceptionem, adde etiam quæ diximus suprà in cessatione causæ legis, versi. incipien. sed vt redeamus.

188 Tertiò intellige vt cesset effectus in eo casu circa faciēda, non etiam iam facta, vt etiam dicit gl. in d. c. in argumētum, per no. in d. c. quod pro remedio, & in c. & si Christus, in fi. de iureiur. & facit (inquit) cap. factum legitimè, eo. tit. de reg. iur. lib. 6. Ad quod etiam optimè facit quod diximus suprà in cessatione causę dispensationis, ver. incipien. quod tamen ita, & seq. & quod etiam dicemus inferiùs in 12. limit. & iterum in 40.

O

189 Obligationis causa cessante cessat obligatio, vt ex facto interrogatus respondit Soci. consil. 31. prosequendo ordinem, col. pen. versi. quartò etiam probatur, lib. 1. motus hac nostra generali regula, quòd cessante causa cessat effectus.

190 Odii causa cessante cessat & effectus illius. l. 2. & ibi Bal. C. qui ad libert. non pos. peruenire. & idem Bal. in l. j. col. 2. versi. nota q̄ cessante, C. si rector prouinciæ. Aegid. Bellam. in c. cùm ecclesia Sutrina, col. 3. nu. 8. de caus. pos. & propriet. Caro. Rui. cons. 122. de duobus principaliter, col. 5. nu. 7. lib. 5. & Philip. Dec. cons. 456. consului alias q̄ Iac. col. pen. nu. 12. & omnes propemodum, quos citabimus, in seq. versi.

191 Ex quo ipse Bald. in illo primo loco illud assumit, vt si filius vel vxor priuatur patria, in odium patris vel mariti banniti, illis mortuis, & sic odio illo cessante, poterit liberè & impunè in patriam reuerti. Quod etiam voluerunt Iacob. Aret. Iacob. Ra. Bart. ipse Bald. Alberi. Imo. in l. Titia Seio. §. vsuras, ff. de leg. 2. idem Bal. post Dy. in le. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectig. & in l. omnes populi, col. 7. versi. sed nunquid statutum, ff. de iustit. & iur. & in l. si seruus, ff. de publicia. in rem actio. & in l. in omni. ff. de adop. & in l. cùm acutissimi, col. 2. versi. & nota illud statutum, C. de fideicom. & in l. voluntas, circa princ. eod. titu. & in l. vlt. per illum tex. C. de iniur. Alberi. in tract. statut. par. 4. q. 62. quæro si statuto, vbi plus dicit id procedere, etiam si statutum dicat, vt vxor banniti sit perpetuò bannita, Ang. vt à nonnullis citatur, in repeti. l. incola, col. 10. ff. ad municip. Floria. in l. pen. §. si quis pro seruo, ff. de noxa. Alex. consil. 20. viso processu causæ inter Catharinam, col. 2. versi. istud etiam fuit de mente, lib. 2. & consi. 107. ponderatis verbis statuti, col. 3. versi. ad idem allego. lib. 6. Franc. Aret. in l. Pantonius, §. vlt. ff. de acquir. hæred. Corn. consi. 50. in hac consultatione placet, in fi. lib. 4. & consi. 97. licèt in hac, col. 3. versi. sic & aliàs, lib. 4. Soci. in tractatu fallen. reg. 229. incipien. lex generaliter loquens, versi. fallit si finiatur causa. & consi. 262. in causa magnifici, col. 3. versi. nam finita causa odij, libr. 2. quod repetitur consi. 90. lib. 3. Feli. post modernos, vt ipse dicit, in cap. ex parte B. col. 5. versi. limita tertiò, & iterum col. 2. versi. ista limitantur, de foro comp. & in c. quæ in ecclesiarum, col. 10. in 2. declaratione, de constitu. Ias. in l. 1. col. 13. versic. tertiò adde text. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdict. Caro. Ruin. d. consi. 122. vbi supra, lib. 5. Hippol. Marsil. in l. vlt. colum. 6. vers. item adde quòd stante statuto, ff. de quæstionibus.

192 Et huc pertinet tex. in c. cùm tu, iuncta glo. in verbo, donec. de vsur. vbi odiosæ constitutiones editæ contra vsurarios odio vsurarũ cessant, posteaquam vsuras exercere desierunt. & ita per eum text. voluit Bald. in rub. C. de vsu. col. 2. versi. secundò quæro. & Lauren. Rodulph. in repetit. ca. consuluit, capite 4. versic. est etiam quæstio, extrà eod. titu. Ioan. Ana. in c. quia in omnibus, quod est tertium, colũ. 16. versi. adde etiam prædictis, eo. quoque titu. Roma. consi. 404. in casu propositæ consultationis, col. 2. versi. similiter cessat odiosa. Alex. id intelligens, dũmodo vsuras præteritas restituerit, in l. 1. col. 5. C. de edẽ. & in le. Prætor ait, §. is etiam, col. 1. in 1. nota. ff. eod. Ias. in l. 1. col. 13. versi. secundò adde tex. ff. de offi. eius cui mãd. est iurisdict.

193 Officii causa cessante, id est qualitate, quæ est causa officij, cessat officium, per textum in l. Lucius, ff. de fideicommis. liberta. quem in id expendit Bal. id tamen intelligens, quando ea qualitas officij certa est, in l. generaliter, col. 4. versi. & adde circa primum. C. de episc. & cleri. & aliũ tex. in le. tutelas, ff. de cap. diminu. quem & ad hoc quoq; allegat Bal. in c. 1. in vtraque lectu. & ibi post eum Ias. col. 13. versi. vltimò not. in verbo, non aliter, ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictio.

194 Ex quo illud fit, vt officium coadiutoris dati ob malẽ officialis, vel magistratus, vel beneficiarij, siue prælati, siue tutoris aut curatoris valetudinẽ, aut aliud impedimẽtũ cesset cessante valetudine, aut alio impedimẽto, gl. in l. solet, in verbo, quàm curator, & ibi Alber. & Bart. qui distinguit, ff. de tut. idem Alberi. qui & in hoc distinguit, in l. si quos, col. 1. versi. sed nunquid remoti, & seq. C. de offic. Præfect. Prætor. Ori. cum his quæ diximus suprà in curationis causa cessante.

195 Et idem quoque mortuo prælato, cui coadiutor datus erat, nam etiam finitur officium coadiutoris cessante scilicet causa, vt probatur ex capi. grandi, de supplen. neglig. prælat. lib. 6. & voluit Bald. in l. ex facto, in princip. paulò post medium, & ibi quoque Alex. colum. 2. versicu. item no. quòd cessante, & Fran. Ripa. col. item 2. num. 55. ff. de vulg. & pupil.

196 Sed hoc intellige vt non procedat, quando sufficit qualitatem adesse certo & determinato tempore: nam si ea qualitas ad fuerit illo tempore, & posteà cesset, non proptereà cessat officium, vt latè per Io. And. in c. statutum, col. 5. super verbo, habẽtibus, de rescrip. lib. 6. & dicemus infrà in 4. limi. per totum, maximè verò versi. incip. & ex hoc quoque fit.

197 Onere cessante cessat & quod illius causa inductũ est, l. alũnę suę. §. hera liberta. ff. de adim. lega. & arg. l. Caio, in prin. ff. de ali. leg. Atque ita nuncupatim volunt, ex hocq; in pulchro casu consuluit Oldr. consi. 202. casus talis est, quidam clericus. col. 6. versi. 1. clausula.

P

198 Pace cessante, cessat quod ob eam concessum est, vt in pulchra facti specie consuluit Rom. consi. 459. in proposita cõsultatione, in 1. dubio, ibi enim loquitur de priuilegio ciuilitatis à Senensibus concesso Pisanis propter pacem, & concordiam inter eos coitam. quod quidem priuilegium dicit cessare, cessante ac rupta ea pace & concordia, per multa iura & rationes illic adductas. & sequitur Fely. in c. quę in ecclesiarum, co. 10. in 2. declaratione, de rescrip. & Ias. in l. 1. col. 13. versi. vltimò no. in verbo, non aliter, ff. de offi. eius cui mand. est iurisdict. & in l. sciendũ §. vlt. col. 2. versi. sed vt articulus. ff. qui satisd. cogan. Et facit quod è diuerso suprà diximus, vers. bello cessante, cessare omnem ipsius effectum.

199 Paupertate cessante, cessat & quæ propter eam statuta, aut introducta sunt, aut concessa, vt probatur ex l. non tantum, §. eos qui, ibi, nisi si facultates eorum adauctæ fuerint, ff. de excus. tuto. vbi immunitas concessa ob paupertatem, cessat adauctis facultatibus, & ibi Iac. Aret. Nic. Matt. in lect. Bart. ipse Bar. & Alber. no. ex eo tex. q̄ priuilegium concessum ratione paupertatis perditur auctis facultatibus. Et probatur item ex le. cura. §. deficientium, ff. de munerib. & honorib. vbi deficientium facultatibus ad munera vel honores qui indicuntur, excusatio non perpetua est, sed temporalis. nam si ex voto patrimonium auctum fuerit, cessabit excusatio, & l. his omnibus. §. auctis, ff. de vacat. muner. cuius hæc verba sunt, auctis post appellationem medio tempore facultatibus, paupertatis obtentu non excusantur. & l. semper, §. hęc idcirco, versi. sed ne eos quidem, qui augeant facultates, ff. de iure immunitat.

200 Et ea quidem sunt iura, quæ à nostris in id quod diximus allegari solent. sed quibus addere potes le. nec maritus. C. sol. matri. vbi exceptio, ne quis vltra quàm facere potest, non ampliùs ei prodest, qui locupletior factus est. & §. vlt. Instit. de actio. vbi bonorum cessio facta ob paupertatem, ei non prodest, qui fortunis auctus est. & cap. si pauper, de pręb. lib. 6. vbi si papa mandauerit episcopo, vt clerico pauperi nullum habẽti beneficium, prouideat de beneficio, & interim ille clericus adeptus fuerit beneficiũ cessat illa prouisio.

201 Sed & huc spectat quod plerique voluerunt, quòd si dos

dos fuerit restituta vxori, ob viri inopiã, & vir ipse postea diues factus fuerit, cessabit illa restitutio, ita vt dos ipsi viro reddenda sit, vt voluerunt Dyn. Bal. Ang. & Rom. in l. si constante, ff. solu. matr. ea ratione moti, ꝙ cessante causa cesset effectus, & alij nonnulli quos tibi citabo infra in 14. limitat. vbi hanc rem late tractamus. & ibi videbis quid hic dicendum sit, nam sunt alij, qui sunt contrariæ opinionis, vt etiam ibi videbis.

202 Vt tamen interim non omittam, & alios doctores, qui hoc voluerũt, quod in principio diximus, paupertate cessante cessare & priuilegium propter illam datum, videlicet glo. in §. vlt. in verbo, cessauerint, 25. q. 2. & Ro. qui ex hoc in pulchro casu ex facto consuluit, cons. 404. in casu propositæ consultationis, vbi loquitur de statuto quodam Perusino, vt ibi videre poteris.

203 PERMISSIONIS cã cessãte cessat permisio. ita enim expresse voluit Bal. in l. j. per eum tex. in vers. non aliter, ff. de offic. eius cui manda. est iurisdict. & Signo. cons. 39. quæritur nunquid ex consuetudine, col. 2. vers. 2. probat, per tex. in l. si vero non remunerandi, §. si mandauero, ff. manda. & l. 2. & l. cum precario, ff. de prec. & l. iudicium, soluitur, ff. de iudi. & l. peto. §. prædium, ff. de leg. 2. & l. in omnibus, ff. de reg. iur. & Card. Alex. in c. quod pro remedio, in princ. per eum tex. j. q. 7.

204 PERICVLI causa cessante, cessat, quod eius causa statutum est, aut permissum, vt nuncupatim voluerunt Bal. & Salyc. in l. j. per eum tex. C. de nauti. fœno. Rom. consil. 404. in casu propositæ consultationis, col. 2. Philipp. Dec. in c. cum cessante, post princ. de appell. Ad quod ẽt facit quod supra diximus, in metu cessante, nam & hoc illuc quoque pertinere videtur.

205 Pignoris causa cessante cessat & ipsum pignus. l. 2. & ibi Saly. in summario quod vocant, C. de pactis pig. vide ibi glo. & doct.

206 Præscriptionis causa cessante (id est, possessiones quæ causa est præscriptionis) cessat & ipsa præscriptio, vt probatur ex l. denique, & l. nec vtilem. ff. ex quibus caus. maior. & in l. j. §. j. C. de vsuca. transforman. & tradidit Bald. in l. generaliter, col. 3. versi. item exemplum, C. de episc. & cleric. vbi tamen intelligit de præscriptione nondum, completa, si enim esset completa, & consequenter ius iã quæsitum, non cessaret id ius cessante causa, vt dicemus, latè postea in 11. & iterum 12. limitatione.

207 Præsumptionis causa cessante, cessat præsumptio, vt testis est Bald. in l. si certis annis, col. 3. vers. concludo igitur C. de pact. per l. si qui adulterij, C. de adult. & l. diuus, ff. de restit. in inte. & l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credi. & l. non solum, §. de viro, ff. de ritu nupt. & l. non omnes, §. à Barbaris, ff. de re milit. Et idem voluit Corn. cõsil. 308. licet dicta allegata, col. pen. versic. & non recedẽdo à præmissis. lib. j.

208 Ex illis autem textibus, primus ille d. l. si qui adulterij, est admodum notandus, quo cauetur, ꝙ si accusati adulterij, accusationẽ refellant, ex eo quod proxime coniuncti, sint sanguine, ob quod non præsumitur, eos se inuicẽ cõcubitu polluisse, si postea nuptias contraxerint, ob idq; cessauerit ea causa præsumptionis, cessat, & ea præsumptio, adeo vt tanquam confessi prius illud adulterium, puniri possint, & illum tex. facit sing. Bar. ibi & Rom. in repet. l. admonendi, col. 3. ver. secunda ratio est, & ibi quoque Ias. in repet. col. 86. nu. 265. vers. & ex hoc potes colligere rationem, ff. de iureiur. & Fel. in c. insinuatum, post medium, de simo. Sed non est dissimilis tex. generalis loquens de accusatione adulterij qui quocunq; pœnæ modo se subduxerit, & postea cum muliere propter quam accusatus fuerit matrimonium contraxit, in §. si quis, vero accusat. in auth. vt nulli iudic.

209 Cui admodum adstipulatur lepidũ illud epigramma, à Martiali, libr. 6. in Proculinam scriptum, epigram. 22.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modo, non facis maritum,
Ne lex Iulia te notare possit:
Non nubis proculina, sed fateris.

Et aliud quoque eiusdem lib. j. in Paulam, epigramm. 42.

Mœchus erat, poteras tamen hoc tu Paula negare.
Ecce vir est, nunquid Paula negare potes?

210 PRIVILEGII causa cessante cessat priuilegium, l. athletæ, §. j. ibi, quoad in præsidatu, sunt, & l. geometræ, ibi donec curam gerunt, & l. idem Vlpianus, ff. de excusa. tuto. & l. Titia Seio, §. vsuras, & ibi glo. & Bar. ff. de lega. 2. & l. filius à patre. §. j. ibi, cum militare desijsset, & ibi, Imo. Alex. Francisc. Aret. & Ias. ff. de liber. & posthu. & l. ex facto, in princ. ibi quia iã posset sibi testamentum facere. & ibi Dy. dum tractat an legitimatio reuocetur per filiorum legitimorum natiuitatem. Franc. Aret. in 7. notab. qui dicit id fieri ipso iure, & Ias. in 6. not, ff. de vulg. & pup. & l. 2. §. omnes; & ibi Franc. Cur. Iun. col. j. versic. tertio ex tex. habes, ff. de iudici. & l. doli. §. diuersum. ff. de nouation. & l. in omnibus causis, la. 2. ff. de reg. iur. & l. generaliter, & ibi Bald. & oẽs, C. de episcop. & cleric. & §. j. & ibi glo. & doct. Instit. de milit. testam. & c. suggestum de deci. & c magnæ, in fi. & ibi glo. vlti. Host. in h. & alij, de voto, & c. cum lõge, 63. distin. & c. quisquis 84. distin. & c. vlt. 24. quæst. 2.

211 Et voluerunt vltra iam citatos glo. in l. si ventri, §. in bonis, in verbo, credere. ff. de priuileg. credit. & in c. in synodo, in glo. vlt. 63. distinct. & in c. generaliter, in verbo, non diuagantes, la. 2. 16. q. j. Dyn. & Philip. Franc. in c. decet, de reg. iur. lib. 6. Spec. tit. de instrum. editio. §. nũc autẽ, qui est 11. vers. item quod fiat Bald. in l. j. §. & ideo, vers. item cessente causa priuilegij, ff. de offic. eius cui mãda. est iurisd. Ang. in l. minoribus, C. de his quibus, vt indig. Panor. in c. cum accesissent, col. pen. vers. aut quæritur de priuilegio, de constitu. & in c. quia pleriq;, col. pe. vers. ego latius, de immunita. eccles. & cons. 61., videtur, quod dictus Perusinus, col. j. versic. moueor in hanc sententiam, lib. 2. Ro. in repet. l. si vero, §. de viro, in 27. fallẽtia, versi. septimo, ff. solu. matri. & consil. 180. si admittimus totum, col. 2, vers. hac igitur pro finali supposita, & cons. 404. in casu propositæ consultationis, col. j. versic. quod vltra vulgare, Franc. Aret. in l. diuortio §. vlti. col. vlt. ff. solu. matrimo. & consil. 83. quia multa fuerunt, col. 2. vers. nec obstat præmissis, in fin, eius vers. & Maria. Socin. Iun. cons. 160. circa præsentem, col. pen. & vlt. lib. 2. & alij, quos postea citabimus.

212 Nam glo. in c. abbate, in glo. vlt. de verb. significat. dicit quòd priuilegium datum monasterio, cessat destructo ipso monasterio, vt pote quòd erat causa priuilegij, arg. illius text. & c. & hoc diximus, 16. quæst. 7, vbi idem dicit glo. in verbo, destructa, & §. vlt. in fine. 25 quæst. 2: Et illam primam glo. referunt, & sequuntur omnes ibi, cum eo tamen temperamento ab Innoc. Io. And. Cardi. Floren. Panor. tradito, vt si monasterium reædificetur, recuperet suum priuilegium, per c. quia diligentia, de electio, Sed hoc rursum intelligit, Panor. nisi monasterium fuisset destructum autoritate superioris, neque enim tũc etiam reædificatum recuperat priuilegium, per c. 2. & ibi not. de ope. no. nuntiatio. & c. quæris, de consec. distinct. 4, quod & ante ipsum dixerat, glo. in d. capit. & hoc diximus, 16, quęst. 7. Ant. autem in d. illo capit. abbate, ita de hoc loquitur, vt nolit priuilegium reuiuiscere loco semel extincto.

213 Et huc quoq: spectat quod scriptum reliquerũt Cyn. Bart. Saly. Raph. Fulg. & Paul. Castr. in l. qui sub prætextu, per illum tex. C. de sacrosan. eccles. loquentes de scholaribus (ita enim vocant scholasticos,) non studentibus, vt non debeant gaudere priuilegijs concessis, ipsis scholaribus, vt quæ dantur causa studii, ideo ea causa cessante, cessare debent & priuilegia, & idem tradidit ipse Bartol. in l. j. etiam per illum tex. C. de collegia, lib. 11. Bald. in

auth, col. 4. versic. sequitur, in tex. scholaribus, C. ne fil. pro patre, Anto. in procemio decretal. col. 3. versi. quid de scholaribus, vbi tamen declarat. Io. Ligna. in procem. clem. Panor. in c. j. ad fi. de iudi. & clanculum ante hos, Io. Monach. in procem. lib. 6. col. 2. versi. ex quibus colligo, & ibi quoq. eius autoritate, Io. And. & clarius, Petr. Anch. col. quoque 2. versi. 4. not. quod dicit & Imol. in clem. 2. col. 3. versi. si vero constat qualitatem, de rescrip. Et facit tex. in c. cum ex eo, ibi, literarum studio insistentes, de electio. lib. 6. & quod scribit glo. vltim. in l. j. C. de stud. liberal. vrb. Rom. lib. 11. loquens de ijs qui male intenti castra ædificant, & tegulas domus numerant, nam & ea glo. solet à nostris in hunc casum allegari.

214 Et id credo verissimum, quamuis contrarium subobscure tenere videatur glo. loquens de scholaribus parum, studentibus, in d. procemio lib. 6. in verbo, commorantibus, & ibi apertissime Domi. qui ita dicit communiter teneri, & Philip. Franc. vterq; col. vlti. super ea gloss. & Hosti. etiam subobscure in d. procemio decretal. in verb: commorantibus, & ibi clarius Car. Flo. & Imol. vterque col. 3. in §. oppositio. ibi, dicit autem hic, nam vtriusque est eadem omnino lectur. & ijsdem verbis, vbi Imol. à Cardinale eo vetustiore assumpsisse videatur. idem Car. non tamen adeo aperte, in d. procemio Clem. col. 2. salutationis summi pontificis, versic. quæro in eo quod dicit, ibi item quia dicit hic. & Alberic. in l. generaliter, col. vlt. C. de episcop. & cleri. & nouissime Ias. in l. j. col. vlt. ver. confirmo istam limitationem, ff. solu. matr.

215 Verum hæc posterior opi. (quod iam dixi) mihi non placet, quando & id generale sit in omnibus actibus, siue artificijs & operis, vel negotijs, aut muneribus, & officijs, vt priuilegia illis concessa tandiu solum durent, quandiu quis in illis se exercet, per tex. in d. l. semper, §. negotiatores, in illis verbis, quandiu in huiusmodi actu sunt, & rursum in §. vlt. eius l. & ibi Bar. in 2. not. ff. de iure immunita. & in l. athletæ, in princ. ibi, quoad in præsidatu sunt, & ibi glo. in verbo gentium, ff. de excusatio. tuto. & l. geometrę, & l. exactores, C. eod. tit. & l. milites, & ibi, glo. & doct. & iterum l. ne quidem, quæ est pen. ibi ijs solis, qui in expeditionibus occupati sunt, C. de testam. milit. & l. vlt. ibi, si in hostili loco, ff. eo. tit. & d. §. j. & ibi, glo. in verbo, introduxit, & iterum in §. illis autem, & ibi Ang. Aret. in j. not. Instit. eod. tit. & l. qui sub prætextu, ibi cum id munus non impleant, & iterum ibi muneris quod minime exequitur, rursumq; ibi sub nudæ appellationis velamine, & ibi Bar. & omnes, C. de sacrosan. eccles. & l. si quis iuncta glo. in verbo, spoliandus, C. de domest. & protector. lib. 12. Etq́ voluerunt præterea ipse Bar. Bal. Paul. Cast. & alij recentiores in l. scriniarios, C. de testam. milit. Bal. in l. in testamento, eod. tit. & in le. j. C. de iur. & fac. ignorant. & in l. militem, C. de procura. Saly. in l. non prohibentur, C. qui accus. non poss. Panor. qui id dicit not. in d. c. j. de iudic. Rom. latè in repet. l. si vero, §. de viro, in 34. fallent. ff. solu. matrimo. Bar. consil. 57. preclare scribitur, col. 2. ver. & si quispiam opponat, li. j. Feli. in c. clerici, col. j. de iudic. Io. Fran. Ozer. in §. supradicta, col. 2. nu. 5. Inst. de milit. testam.

216 Et hanc quoque opi. confirmat, quod post Gul. Cu. scripsit Bald. in l. seruis, arg. illius text. C. de episcop. & cleri. quòd priuilegium concessum studentibus vel habitantibus in certo loco, puta in Clusio Perusino non durat, nisi perseuerante studio, vel habitatione, nam causa, inquit, commensurata tempori, commensurat sibi effectum secundum tempus. Ex eo not. ipse Bal. ꝙ consensus per aliquem præstitus contemplatione certæ causæ, finalis, tandiu intelligitur, durare, quandiu durat causa in esse, vt ipse loquitur,

217 Ad hæc mutatione personæ quæ est immediata causa priuilegij, mutatur, & proinde extinguitur priuilegium, l. Paulus. & ibi Bar. ff. de acquir. hæred. & l. licitatio, §. vlt. ff. de public. & vectig. & l. j. C. de impo. lucra. descriptio libr. 10. Et ita per illos tex. voluit Bal. in rub. C. de vsuris, in 4. q. vbi ex hoc dicit, quod si res ecclesiæ perueniat ad priuatum, cessat priuilegium. quod & dixerat Bar. in d. l. Paulus, & sequitur Io. Ana. in c. salubriter, col. antepen. ver. quæritur etiam iuxta prædicta, ibi, pro quo etiá facit eod. tit. de vsur. Et hoc quoque alibi voluit idem Baldus in repet. l. 2. col. 5. in 7. questio. C. de seruit. & aqua, vbi & ad hoc allegat tex, in l. sed & si restituatur, ff. de iudic. & ex hoc dicit, quòd licet papa mihi concesserit castrum de plenitudine potestatis poterit nihilominus contra me præscribi, quia mea possessio non est papalis, & mutata persona, mutatur priuilegium, quod dictum pro singul. sequitur, & commendat Barb. in tract. de præstan. Cardi. in ij. part. j. partis col. j. vbi dicit se super hoc consuluisse contra dominos de Corrigio. Et id quoque voluit. Soci. cons. 93. circa primum, col. 6. vers. ad quintam rationem, vbi & ad hoc allegat l. si fundum per fideicommissum, §. vlt. cum ibi not. ff. de lega. j. & l. cum patronus, ff. de leg. 2 late Phil. Dec. qui alios allegat, & id declarat, in l. in omnibus causis, ff. de reg. iur. & cons. 48. cuius superscriptio incipit, priuilegium immunitatis,

218 Et ad hoc quoque faciunt quæ tractata sunt ab Archidiaco. & Io. And. in c. j. de immunita. eccles. lib. 6. & eod. Io. And. in c. priuilegium, de reg. iur. eod. lib. 6. & in additio. Spec. tit. de censi. §. nunc dicendum, in addit. magna, incip. per hanc l. ibi tractauit Vber. & ipso Spec. tit. de cleric. coniug. §. j. vers. ad huius autem articuli euidentiá, & post eos Alc. cons. 35. viso processu inter communitaté, col. 4. ver. quantum vero ad illud, li. 4.

219 Sed & ad hoc quod hic principaliter tractamus, videlicet, cessante causa priuilegij cessare priuilegium, pertinét quæ supra diximus, de fauore cessante, & quę de pace cessante, quæ item de paupertate cessante, & quæ præterea dicemus de cessante causa religionis, & quæ denique de cessante causa reuocandi, domum, quę hic aliter scribenda non diximus.

220 Illud autem non prætermittendum in hac tractatione duximus, quòd tunc cum cessat priuilegium cessante, causa priuilegij, requiritur sententia rescissoria, vt sentire videtur, Bald. in d. c. decet, in addit. Io. And. & ibi expresse Phili. Franc. qui & ad id dicit facere glo. ibi, in illis verbis, propria autoritate, & quod not. in l. quęro, §. inter locatorem. ff. loca. & in c. cum secundum, de hæret. lib. 6. Id quod ex eo pendet quod late tractauimus, in repet. l. si vnquam, in verbo reuertatur, nu. 398. incip. quinquagesimú cum pœna & multis sequentibus.

221 Prodigalitate cessante cessat & id quod ob eam decretum est. verbi gratia, prodigo datus est curator, si is desinat esse prodigus, cessat ipsa curatio, de quo nos late diximus supra in interdictionis causa cessante, vt videre ibi poteris, nam id tantum hic apponere volui, quo te eius, loci admonerem.

222 PROHIBITIONIS causa cessante cessat prohibitio. l. j. & ibi Bald. col. 2. versic. nota quod cessat, C. si rector prouinc. & c. & si Christus, & ibi Bal. col. 2. ver. dicit glo. ꝙ cessante, & Ant. in j. nota. de iureiur. & c. non debet, ver. cum ergo prohibitionis, de consanguinit. & affinit. & ca. statuimus, §. his omnibus, & c. neophytus, quod confestim sequitur, & ibi glo. in verb causa, Archid. Domi. & Card. Alex. 61. distinct. c. ex literis, 7. q. ij. Andr. Iser. in rub. quæ sunt regal. col. 3. ver. hæc pedagia, & ibi post eú, Matth. Afflict. col. vlt. paulo ante fin. vbi dicunt, quod cessante causa prohibitionis, finitur autoritas statuti, per l. quod ait. §. ait lex ff. de repud. & l. vbi lex. §. interdum, ff. de vsucap. & l. ij. C. qui ad liber. perue. non poss. & alia iura, & per nostram regulam, quod cessante causa cessat effectus, & quia etiam vt subdit And. cum causa reducitur ad non causam, perinde est ac si à principio causa non fuisset. l. j. in fi. ff. de condi. sine cau.

Et

223 ET illud idem cessante causa prohibitionis voluit Archid. in c. non potest, co. 2. in ver. prius, præb. & dig. per tex. in l. si donatæ, §. j. & l. si prædia. ff. de donat. inter vir. & vxor. Bald. cons. 54. statuto cauetur, in fi. lib. 2. vbi dicit id vsque adeo procedere, vt propter cessationem causæ prohibitionis, videatur induci dispensatio per tex. qué dicit not. in d. §. his omnibus, & c. seq. Et bene etiam facit quod scribit glo. in c. quia sancta, §. verum, in verbo, destruxit, 63. distinct.

224 PROMISSIONIS causa cessante, cessare debet promissio, c. 2. & ibi Anto. in j. not. per eum tex. de cult. euchar. ist. & Rom. cons. 417. in proposito casu, col. j. post princi. & rursus col. 2. vers. quarto considerandum, per l. j. §. vlt. cum l. seq. ff. de excusat. tuto. & l. qui tutelam, in prin. ff. de testa. tute. & l. etiam si partis, ff. de leg. j. & l. si legatarius, C. de leg. & l. forma, §. illam, ff. de censi. & l. 2. C. de alluuio. & ex hoc dicit ꝙ deficiente castro propter quod census erat promissus, deficiat & promissio.

225 Ad quod proxime accedit quod diximus supra in priuilegij causa deficiente, uersic. incip. nam glo. in c. Et ꝙ etiam solemus dicere promissiones, obligationis, iuraméta & reliquos actus nostros intelligit rebus sic stantibus, atque in eodem statu manentibus, vt late diximus & probauimus tam nostrorum autoritate, quam philosophorú alias suorum promissorum vel ad superstitionem tenacissimorum, in rep. l. si vnquam, in præfa. nu. 166. incip. præterea iuramentum, & tribus seq. C. de reuoc. dona.

226 Recessionis (siue malis) recessus causa finali cessante, cessat & effectus ipsius, ita vt recessisse minime noceat, vt voluit Bal. in l. Aemilius. col. 7. vers. ista est falsa expositio. ff. de mino. & l. quæro, §. inter locatorem. ff. loc. & l. si instituta, & l. si sub hac, ff. de inoffi. testam.

R

227 RECVSATIONIS causa cessante, cessat recusatio, vt ex eo patet quod scribit Spec. tit. de iud. deleg. §. superest videre, versic. quid si sit socius, ꝙ licet socius durante societate non possit dari iudex socio, & si detur, possit recusari, tamen ea societate finita potest esse iudex, nec vt suspectus recusari: cessante scilicet recusationis causa, Et sequitur Albe. in lege. cui eorum §. affinitates, in fine. ff. de postulan. & in lege. affinitatis, C. comm. de successio. & Hippol. Marsil. in l. etiam si redhibitus, col. 2. vers. vlterius hæc lex potest induci, ff. de quæstio.

228 Atque etiam ex eo quod ab Alex. traditum est in l. ex facto, in prin. col. 2. vers. ité potest induci, ff. de vul. & pupil. quod si iudex delegatus nomine dignitatis, recusatus, moriatur, cessat causa recusationis, ita vt non sit necesse, amplius eligere arbitros, qui de recusatione cognoscant iuxta c. cum speciali, de appellat. sed successor, cognoscet de causa. Nisi tamen ille prior fuisset recusatus nomine dignitatis, nam tunc causa recusationis etiam in successore, durante, Io. And. & Do. in c. si iudex ab apostolica, de offic. deleg. lib. 6. Et facit ad hoc caput, quod dicam infra de suspicionis causa cessante.

229 Redhibitionis causa cessante, cessat redhibitio, verbi gratia, quispiam emit rem vitiosam, ob idq; egit redhibitoria, sed pendente iudicio vitium illud omnino cessauit, certe cessare, debet actio redhibitoria, vt probatur, ex l. vlt. §. quoties, secundum primum intellectum glo. in verbo, finiatur, & ibi Cæpol. num. 2. ff. de ædilit. edict. & idem Cæpola late in l. actioni, num. 5. & seq. ff. eo. titul. vbi inter cætera hac ratione innititur, quod cessante causa cessat effectus.

230 Verum idem postea nu. 11. credit quod venditor debet in expensis eius condemnari, donec cessauerit vitiú, At si emptor postea perstiterit sciens vitium cessasse, debet in alijs expensis condemnari, quod probat ex continuatione duarum legum, s. l. properandum, §. sin autem ex gestis, C. de iudi. & l. si quis inficiatus, & ibi Bart. ff. de posi. Quod & ipsum in simili casu, voluit Bar. ijsdem legibus, in l. si rem, §. vlt. ff. de pigno. actio. Sed tu interim vide quæ dixi supra in actionis causa cessante.

231 RELIGIONIS causa cessante, cessat quod ob eam cócessum est, per tex. in l. qui sub prætextu, & ibi omnes docto. C. de sacros. ecclef. & c. abbate, in fi. de verb. signifi. & §. vlt. & ibi glo. in verbo, cessauerit 25. q. 2. & voluit, etiam glo. in c. generaliter, in verbo, nó denegátes, in fin. 16. quæst. j. Et vide quod diximus supra in priuilegij cá cessante, versic. incipien. nam glo. in c.

232 Renuntiationis causa cessante cessat renuntiatio. vt nú cupatim voluit Bald. consi. 437. quædam puella, colú. 2. vers. in contrarium videtur veritas, lib. j. ar. l. his bonoribus, §. auctis, ff. de vacat. mun. & Philip. Deci. qui ex hoc in pulcbra specie consuluit, consil. 86. viso puncto & diligenter, col. 5. vers. quantum vero ad portionem hæreditatis, & Paul. Paris. cons. 49. Galassino, col. 7. nu. 41. & duobus seq. lib 3. Et hunc quoque spectat, quod nos alibi diximus de filia renuntiante hæreditati patris propter, masculos, vt si illi moriantur, & ita cesset causa renuntiationis, non impedietur succedere patri, peræquè ac si nó renuntiasset. de quo & tu vide quæ scripsimus, supra in exclusionis causa cessante.

233 Repetitionis causa cessante cessat repetitio, vt liquido constat ex l. si ob turpem, vbi id verbis conceptis expendit ex eo tex. Bald. in priore lectu. paulo ante fi. ff. de condictio. ob turp. cau.

234 Rescripti causa cessante, cessat & rescriptum, vt ex facto interrogatus respondit Paul. Paris. cons. 169. & si considerata dispositione, col. 3. vers. postremo, non obstabit lib. 4. innixus, hac nostra generali regula, cessante causa, cessare effectum, ibi autem loquitur de rescripto quopiá Iulij secundi, quo iubebat inquiri, in quosdam delinqué tes non obstante cursu quinquennij ob causam illic declaratam, quæ non suberat in casu de quo loquitur. Et ante eum voluit idem Alexan. post alios in l. ex facto, in princip. columna. 3. vers. extra glo. oppo. ff. de vulgar. & pupilla. substi.

235 Restitutionis causa cessante, cessare debet restitutio, vt videre licet ex Dy. Bal. Ang. & Rom. in l. si constante, ff. sol. mat. loquentibus de restitutione dotis ob inopiam mariti, de quo tamen videas quæ late de hoc scribá infra in 14. limitat.

236 Reuocandi domum ius cessat, cessante illius causa, legatione finita, l. si cui, §. j. ff. ex quib. caus. maior. & l. 2. §. plane si perfecta, ff. de iudic. & voluit Imo. in cap. licet, quod est vltimum, in verbo, per alia, de for. compe. & Soci. in tract. Fall. in reg. 162. incip. domum reuocandi priuilegium, in 4. fall. Et facit quod in simili scribitur, in l. miles, & l. qui mittuntur, §. vlt. ff. ex quib. cau. maio.

237 Reuocationis causa cessante, cessat reuocatio. Bald. loquens de reuocatione donationis inofficiosæ, vt ea, s. cessset pater post donationes tantum quæsiuit, quantú sufficit ad legitimam, in l. j. col. 2. vers, tertio sic, post glos. ibi in 8. quęst. C. de inoffi. donat. arg. l. j. §. siquis in fraudem, ff. si quid in fraud. patro. Et idem quoque voluit Ang. in Auth. de immens. donat. col. vlt. & Albe. loquens de reuocatione, quæ fit, ex l. si vnquam, col. 2. vbi ad hoc allegat l. post diuortium. ff. de iure dot. vbi dos diuortio reuocata redintegratur redintegrato matrimonio, Et facit, l. 3. §. vlt. iuncta l. seq. ff. de adim. lega. vbi legatum reuocatum ob inimicitias redintegratur solutis inimicitijs, de quo & nos diximus supra in legati causa cessante.

S

238 Saluiconductus causa cessante, cessat saluusconductus, vt ex facto consuluit Imo. consil. 33. in casu præmisso videretur, prima facie, statim post prin. motus, hac nostra regula, cessante causa, &c. quod postea declarat procedere in cá finali, sed nó impulsiua, de quo nos dicemus in j. limi. Et huc pertinet quod statim dicemus in seq. vers.

239 Securitatis concessæ causa cessante, cessat ipsa securitatis

tis concessio, vt in pulchro casu etiam respondit Corn. consi. 522. cuius exordium est, viso d. puncto, & præsupposito, haud multo ante finem. libro. 4. hac tantum, nostra regula fretus, q̃ cessante cã cessat effectus. Quod & spectat ad casum præcedentem.

240 Sententiæ causa cessante, cessat & ipsius sententiæ effectus, l. si à te, ff. de exceptio. vbi & id no. Soci. in j. not. nã vt dicit, videmus ex eo tex, quod cessante causa absolutionis cessat absolutio, vt etiam probatur ex le. 2. & le. si mater, §. eandem, eod. tit. de quo & nos diximus, supra in absolutionis causa cessante.

241 Societate cessante, cessat & omnis effectus societatis, vt ex eo patet, quod supra diximus in recusationis causa cessante, in princ. quod recusatio quæ poterat proponi contra socium aduersarij, cessat desinente ea societate, vt ibi videre poteris.

242 Specialitatis causa cessante, cessat specialitas, & ad ius commune redeundum est, ita nuncupatim voluerunt Ioan. Mona. in c. j. in verbo, e vestigio, & ibi Archid. col. 1. in verbo, reuersura. Io. And. col. j. in eo. verbo & Pet. Anch. col. 2. in 6. no. de statu monac. lib. 6. per l. ex facto ff. de vulgar. & pup. & l. generaliter, C. de episcop. & cleric. Et dicit præterea Petr. Ancha. ad hoc optime facere glo. in cap. cupientes, §. insuper, vers. & nihilominus, de electio.

243 Statuti cessante causa vel ratione cessat statutum, vt expressim voluit Paul. Paris. cons. 98. circa præsentem consultationem, col. 6. versic. & etiam quia inter, sub nu. 30. lib. j. in qua re non opus, est hic diutius immorari, cũ eam latissime tractauerimus supra in legis rõne cessante: & aliquid et diximus in cõstitutionis atq; consuetudinis causa cessante, in quibus locis videre poteris.

244 Substitutionis causa cessante, cessat & ipsa substitutio, vt probat tex. in l. si ita quis, ff. de vulg. & pup. substit. & l. vlt C. de instit. & substitutio. & l. pen. C. de impu. & alijs substitutio. Atque ita voluit illis iuribus innixus, Signo. consil. 254. ex vlti[...]e scripturarum, col. j. Et bene facit quod supra diximus in institutionis cã cessante.

245 Suspensionis causa cessante, & ea quoq; & effectus illius cessare debet, ex sententia glo. in c. quia diligentia, in fi. de electio. quæ ex eo tex. no. quod suspensi suspẽsione cessante, omnia pristina iura recuperant, per eum text. & in c. beatus, 3. q. 5. & c, j. 4 q. j. & c. illi, qui, 6, q. j. & c. nos sanctorum 15. q. 6. & c. præceptum, in fi. 32. q. 5. Et scribit famam quoque restitui, si infamia tantum canonica fuerit irrogata, arg. cap. illi qui 6. q. j. Et facit quod diximus supra, vers. incip. sed & per illum, & rursum vers. in cip. excommunicatione cessante.

246 Suspicionis causa cessante cessat suspicio, tex. est, in vulgari illo c. cum cessante, & ibi Bald. in j. not. de appelatio. Ex quo illud fit vt cum caueatur in le. j. C. de salgam. hospit. nun præbend. lib. 12. ne milites salgami nomine culcitras, lignum oleum, à suis hospitibus extorqueant, sed nec à volentibus quidem accipiant: semper enim, vt ibi dicit glo. quæ & alia similia iura allegat, præsumitur quædam concussio, siue occasio cõcumendi sub velamine donationis. Quid igitur si miles hospitatur in domo proximi cuiusdam consanguinei aut amici nõ vulgaris, an ei prohibeatur aliquid accipere de huiusmodi, hospite sponte ei offerente, quod videri posset, cum lex generaliter loquatur. Tamen Io. Platea ibi cõtrarium definiuit, quia cessat ratio illius suspicionis, & præsumptæ concussionis, ideo debet cessare eius effectus, & dispositio illius l. adigere §. quamuis. ff. de iure patro. Et de hoc dicit esse tex. in l. j. in fi. & l. Iul. tepet. vbi scribitur, eã legẽ repetendarũ nõ pertinere ad ea quæ à sobrinis, & cognatis dantur, nã vt dicit glo. ibi, rõ sanguinis tollit eã suspiciunẽ, & illũ tex. dicit pulchrum Maria. Soc. Iun. cõ. 38. in casu præmisso, col. 2. nu. 9. lib. 2. Et facit etiam quod diximus supra in recusationis causa cessante.

T

247 Testimonii refutandi (ita enim Cicero pro Fonteio vocat, quod nos vulgo dicimus, reproche) huius igitur refutationis testium cessante causa, cessat & hec refutatio, vt satis patet, ex his, quæ diximus supra in affinitatis, causa cessante, versic. incip. ex quo ipse Bald. & iterũ, in famulitij cessante, & quæ in simili diximus de recusatione iudicum, supra in recusationis causa cessante, hec, n. à pari procedunt, nisi quod facilius recusamus iudices, quàm testes, vt nota. in c. insinuante, de offic. & potest iud. deleg. cum similib.

248 Sed his quæ in illis locis diximus, poteris addere quod huc quoque pertinet, quod licet iudex non possit esse testis in causa in qua iudex est, vt not. in c. statutum, 2. q. 6. & in c. cum à nobis, de testib. deposito tamen officio iudicis testificari poterit, c. cũ dilectus electio. & c. 2. de arb. & c. dilecto, de test. & c. cum dilecti, & ibi Holstic. col. 3. in verbo, responsionem, Io. And. col. 2. in gl. simile, Car. Flo. col. quoque 2. in 2. oppositio. Pet. Anch. in 7. not. Panor. col. 2. ver. not. quod inquisitores, de accusat. & omnes in d. c. cum à nobis, de testibus.

V

249 Voluntatis testatoris causa cessante, cessat & voluntas, & eius dispositio, vt voluit Carol. Ruin. consi. 560. circa primum quæsitum. col. 4. versic. quantum autem ad legatum. lib. 4. & ante cum Bald. in le. j. in additio. ff. de offici. eius cui manda. est iurisdi. per l. quod ait lex. ff. de diuort. Quod & optime ex eo probatur quod diximus supra, in institutionis causa cessante, item in legati causa cessante. Atque item ex text. in l. j. §. vltim. ff. de adimend. legat. vbi legata & fideicommissa censentur adempta ob graues inimicitias, quæ inter testatorem, & legatarium intercesserunt, nb. s. præsumptam ipsius testatoris mutatam voluntatem, vt ibi dicit glo. & doctores, & est similis text. in l. inimicitiæ, ff. de his quib. vt indig. vbi etiam scribitur idem esse, si legatarius vel fideicommissarius testatoris palam maledixerit, & infaustas voces aduersus eum iactauerit. Nam & sic (vt ibi dicit glo.) verisimile est testatorem nolle ei legatum vel fideicommissum præstari. Cessante igitur (vt id quoque addam) causa voluntatis testatoris, qui verisimiliter non sine causa, sed ob meritum & beneuolentiam legauit. l. nec adiecit, ff. pro socio, consequens est ut legatum quoq; ex cessante illa causa cesset, de quo & nos alibi supra diximus.

250 Voti causa cessante cessat uotum, vt satis aperte colligitur ex scriptis à Pan. in c. magnæ, col. 2. in vlt. not. extra de uoto, dum postquam ex eod. tex. notauit cessante causa uoti, non cessare uotum, subiunxit id ideo ibi esse, quoniam illa esset causa impulsiua, qua cessante, non cessat effectus, ut late statim dicemus, in j. limitatione. citatq; etiã tex. quem dicit menti tenendum, in cap. ex parte tua, ibi, quamuis falsa sit causa, de conuer. coniugat. vbi etiam gl. Card. Flor. in 20. opposit. Anton. & ipse Pan. intelligunt de causa impulsiua. Et ex illis intelligis quomodo & quã procedat. Vide tamen quæ dicam infra in 39. limit.

LIMITATIONES, QVAS VOCANT.

Multa igitur diximus, ut probaremus confirmaremusq; nostram hanc regulam, Cessante causa cessat effectus. Verum quia non est semper perpetua, sed recipit multas limitationes quas nostri interpretes appellant.

LIMITATIO PRIMA

1 Limita igitur primo hãc regulam procedere in causa finali siue ratiocinatiua, quam Græci τελικὴν αἰτίαν appellant, non etiam in impulsiua, quam & ipsi Græci uocant,

ἐφεστικὸν αἴτιον,per text.in l.2.§.vlt.& ibi not.glo.Bartol. & alij.ff.de donatio.& l.j.§.sexum, & ibi etiam gloss. Bart.& cæteri,ff.de postuland.& l.sed & si mors §.vlt.ff. de donationibus inter virum & vxorem,& l.generali,§. diuus.ff.de vsufruct. legat.& l.cum tale ff.de condi,& de monstr.§.j.in auth.de non eligen.secund.nubent.& c.ex parte,el.2.& ibi glo.in verbo,causa,& Panormi.col.vlti. de conuer.coniug.& c.magnæ & ibi Panor.col.2.versic. vltimo not.de voto,& cap.neophytus,& ibi in gloss. in verbo,causa,ad fi.& Card.Flor.61.distinct.& c.si propter & ibi idem Cardi.7.quæst.j.& c.duæ sunt, & ibi gl. & Archi.19.quæst.2.& c.tantum.32.quęst.7.

2 Et voluerunt præterea glo.in l.j.in verbo, occupati, & ibi Bald.in vtraque lectura.ff.de feri.& glo.in l.si pecuniam in princ.in glo.magna.ff.de cond.ob caus.& in l.si repetendi, C.eod.tit.& in l.si mulier,& ibi Cyn.Bald.& alij.C.de iure dot.& in l.generaliter,in glo.vlt.& ibi omnes C.de episcop.& cler.& in l.j.in verbo, absentium. ff. de nego.gest.in l.j.in glo. magna,in 5.opposit.C.de pact. & in §.illis autem,in verbo.adiuuantur,Instit.de milita.testa.& in c.& si CHRISTVS in verbo, cessat effectus, ibi omnes, de iureiurand.& in c.si post translationem,in verbo,cessante,& ibi Hostien. in verbo, impedimento. Io.And.col.4.super ea glo.Collect.Bald.Car.Flor.Anto. Panor.& quotquot super eo c.scripserunt, de renuntiat. & glo.in c.ex parte,tua in verbo, falsa sit causa,& ibi Hostien.Car.Flo.Petr.Anch.& Panor.de conuers. coniug. & in c.cupientes,in princ.in verbo,periculosis. & ibi Io. Monach.col.2.nume.4.Archid.in d.verbo, periculosis, Io.And.& Domi.de electio.lib.6.& glo.in cap.decet cōcessum,in glo.j.& ibi Dyn.col.j.ver.& in proposito, & Philip.Fran.col.item j.de reg.iur.lib.6.& glo.in ca.quod pro necessitate,j.q.j.& in ca.duæ sunt, in verbo, propter criminosos.19.quæst.2.

3 Et vltra eas glo.& qui ea secuti sunt Ioan.Monac.in c. vlt.col.vlt.in verbo,cessante,& ibi quoque Io.Andr. in eod.verbo, de hæret.lib.6.Spec.tit.de disputatione & allegatione aduoca.§.post hoc hoc autem.versicu.vel illud statutum fuit ex causa, & tit.de instru.editio.§.nunc autem videndum,versi.item fuit ob causam.Collecta.in d. cap.cum cessante,in princ.& ibi Pau.etiam in princ.de appell.Guliel.de monte Laud.in clem.prima in verbo, quia forte,de appellatio.Feder.Senen.consi.4.incip.testator in vltima voluntate,Bart.in l.in omni.ff.de adoptio.& in l. demonstratio.§.quod autem.colum.vlti.in 8.quæstio.ff. de condi.& demonstratio.& idem Bart. in extrauagant. ad reprimendum,in verbo,absentia,in princ.Bal.in l.1. col.4.versic.item an cessatio.ff.soluto matr.& in l.vlti.in j.oppositio.ff.de hæred.instit.& in repetit.l.2.col.17.uersic.de tertio igitur,ibi,si consideretur tertio modo. ff. de iureiur.Nam causa(ait)impulsiua non est substantialis iō non dependet ab ea effectus,nec aliquid operatur, nisi ad bene esse,& in c.quemadmodum,col.2.versi.nota tacitas conditiones.extra eod.tit.Albe.in l.si unquam,col.2.versic.in contrarium.C.de reuocand.donat.Angel.in l.sciendum,la 2.ff.de ædilit.edict.& consil.124.visis prædictis, col.2.versic.& pro hac parte.Imo.in l.si vero.§.de viro, col.2.vers.circa secundum articulum,ff.solu.matr.& in l. vlt.col.2.uer.& nota diligenter.ff.de hęred.instituen. & in cle.2.col.3.uers.nam stante declaratione,de rescript.& in clem.j.col.3.super glo.in uerbo,forte de appella.& cōsil.33.in casu præmisso.col.2.uer.nec habet obstare. Pan. in superscriptione procemij decretal.col.pen.versi, deinde primo quæritur.& in c.ex parte tua.col.vlt.de conuer coniugar.& in c.cum infirmitas,col.j.de pœn.& remiss. Pau.Cast.con.314.super eo quod quæritur, facit dubiū, col.2.vers.nec obstat.lib.j.Alex.& Iaco.à S.Georg. vterque col.j.C.de edic.diui.Adria.toll.Feli.in c.cum nuntius col.j.de testi.Ias.consi.63,circa primum,col.5.ver.tertio principaliter,in fin.lib.3.Matth.Afflict.in constitutione Sicil.incipien.in locis demanij col.4.vers.sed super d.l.& Philip.Dec.in c.quoniam abbas,col.6.vers.sed responderi potest, de offici.delegat.Franc.Rip.in l.ex facto,col 3.sub nu.14.ff.de vulg.& pup.& nostri Doct.sepe.

4 Nec nostri tantum in hac fuere sententia, sed & theologi,ex quibus est Adrianus Florentinus theologus certe præstantissimus,& qui nostra memoria, virtute & doctrina ascitus est in summum pontificem,in ijs quæstionibus,quas docte & sancte scripsit in 4.lib.sententiarum in materia restitutionis,in ea quæst.cuius initium est, cōsequenter quæro, vtrum indistincte, in solutione eius quęstionis,ex quo intelliges, & hoc procedere in foro, quod conscientiæ vocamus.

5 Huius autem limitationis causam afferunt nostri, quoniam causa ea proprie dicitur,quæ finalis est, impulsiua autem causa,abusiua & impropria est,Cy.in l.generaliter in j.oppositio.C.de episcop.& cleri.& ibi quoque Bald. col.2.in 2.opposi.vbi & preterea dicit autoritate Aristotelis,ꝙ causa finalis est causa aliarum causarum, cuius locum non designat,sed est ex lib.2.Phisicorum,& idē Bal. in rub.C.de instit.& substit.col.j.ver. causa vero est, per l.Titio centum,in princ.ff.de condi.& demonst.& l.demonstratio,eod.tit.& l.2.§.vlt.ff.de donatio.& rursus ipse Bald.in d.c.post translationem,col.2.versicul.quæro, vtrum cessante,ibi,dicit Io.Andr.in nouella,de renuntia. & Soci.in d.l.demonstratio,§.quod autem col.1.in 2.nota.vbi tamen dicit autoritate illius tex.appellatione causæ vtranque venire,& finalem,& impulsiuam.

6 Alibi idem Bal.in l.eam quam col.j.ver.venio ad not. C.de fideicommis.dicit ꝙ causa finalis est fons causarum quod ex eo erassumit Barba.cons.30.sacro scriptum est, col.pen.ver.præterea facit ad prædicta lib.2.& idem Bal. & post eum Matth.Afflict.in c.j.ad fi.tit.an mu.vel alias imperfect.dicit, ꝙ causa finalis substantia appellatur, per glo.in l.iuris gentium,§.quod fere.ff.de pact.Et alibi forma,vt dicit not.in §.item si quis postulante. Instit.de actio.Sed & idem Bald.in l.auia.col.vlt.C.de iure dot. dicit,quòd causa finalis est primum principium intentionis,licet sit vltimum executionis,& con.340.& præmitto,quod istud ius.col.j.lib.3. dicit quod supra diximus, causam impulsiuam non proprie causam esse,sed quoddā motiuum ad disponendum vel contrahendum.

7 Ex alijs autem philosophis,Timæus Locrēsis Pythagoricus causam finalem,apud sapientes optimam arbitratur, habendam.Proclus quoq; in commentarijs in Alcibiadem Platonis,hanc primam pręcipuamq; cām atq; potentissimam esse dicit,huius.n.gratia & efficientes faciūt & quæ fiunt efficiuntur.Ideoq; ignorantiam causæ finalis circa rem quamlibet efficere,vt cæteræ causæ ad eandem pertinentes similiter ignorentur.

8 Quę cum ita sint,ideo subtilis ille doctor(ita enim plerique appellant,)Matth.Matthesilla.in suo tractatu Extensionum. col:2.dicit, quòd ex ratione finali tantum potest argumentum elici,vel extensio,non etiam ex impulsiua,per tex.in auth.hęc const.inno.circa medium,& per not.per Io.And.in nouella,& alios post glo.in cap.j. in verbo,Italiæ,de tempo.ordinatio.lib.6.Et id ex eo reassumit & sequitur Ias.in Auth.quas actiones,col.4.ver. puto tū disputationis gratia,& iterum col,7.vers.3.limita.C.de sacrosanctis ecclesijs.

9 Et id nuncupatim de argumento à contrario sensu, vt scilicet sumi non posit ex causa impulsiua, sed finali tantum voluerunt Pet.Cy.Iac.Butr.Bald.& Saly.in l.conuēticulam.C.de episco.& cleri.& Anto.in publicato.col.vlti.de electio.& in c.cum apostolica,col.vlt.versicu.item nec à verbis modalibus,de his quæ fiunt à præla.sine consen.cap.Domi.in c.imperatores,vers.quicunq; 9.distin. Paul.Cast.in l.qui testamento.§.mulier ff.de testa.Ale.& Ias.in l.j.alle col.11,vers.3.fallit.& iterū versi.5.fallit,hic col.10.in 6.fall.ff.de offi.eius mand.est iurisdict.Feli.in c. signifi-

ſignificaſti. col. pen.ver. item fallit in verbis cauſæ impulſiuæ, de foro comp. Nicol. Euerar. in locis legalib. in loco à cõtrario ſenſu, col. 2. & rurſus, col. 10. ver. d. regula.

10 Et huc quoq; proximè accedit, ꝙ id quod ſupra diximus in ceſſante ratione legis. verſic. incip. ex quo & illud conſequens, correcta ratione legis, legem quoque ipſam correctam cenſeri, procedit in ratione ſiue cauſa finali, non etiam in impulſiua, vt videre poteris ex Euerardo in illo eodem opere, in loco à ratione legis ampla ſiue generali, ad extenſionem ipſius legis. col. eiuſdem loci, 2. verſ. primo caſu.

11 Hæc tamen prima limitatio intelligẽda eſt & declaranda, nõ procedere in reſcriptis ad beneficia, in quibus ſubreptio vitiat. non ſolum quando fuit cauſa inductiua, & finalis reſcripti, ſed etiam ſi fuit tantum cauſa impulſiua, vt quia Papa alias, & ſine cauſa conceſsiſſet, ſed non tam faciliter ſiue leuiter, text. habet egregium in c. poſtulaſti, in illis verbis, de leui non ſcribimus de reſcript. vbi & hoc not. Imol. qui dicit diligenter notandum, in 4. notat. & Panor. col. 3. in vlt. not. vbi item illum dicit ſingularem & ſemper menti tenendum, & Feli. col. 3. verſ. per iſtum text. & Philip. Dec. in c. cum ceſſante, col. j. de appellatio. vbi & in hanc ſententiam allegat Oldr. conſil. 256. Clemens epiſcopus, in primo dubio, qui tamen non admodum huc pertinere videtur. & nouiſsime Nicolaus Euerardus, vbi ſupra, col. 10. verſic. hoc tamen limito, vbi & eum textum dicit ſingul. Qui quidem omnes propemodum id eſſe dicunt in odium materiæ beneficialis, ad refrænandam ſcilicet ambitionem, argum. cap. quamuis, de præben. lib. 6.

12 Sunt tamen qui eum tex. generaliter intelligunt, non ſolum in beneficialibus, ſed & in cæteris omnibus gratioſis & priuilegijs. Et ita eum tex. intelligit Pan. in c. conſtitutus. col. 2. verſ. item nota. ꝙ non omnia, de religioſ. domibus. Barb. loquens in materia legitimationis, conſi. 49. clementiſsimum Deum & patrem. col. 3. verſic. rurſusq; opportune lib. 4, vbi & ad hoc illum tex. dicit ſingularem & meliorem de iure & rurſum conſi. 55. clementiſſimum & omnipotentem, col. j. eod. lib. 4. vbi & illum dicit ſingul. & expreſsionem quam qui ſit alibi. & Corne. qui item loquitur in legitimatione, con. 245. licet alias cõſuluerim, col. j. in fi. lib. j. vbi etiam dicit ſingul. & conſil. 227. videtur pima facie col. 3. ver. non. n. attenditur, lib. 2. vbi etiam dicit illum text. procedere in gratioſis reſcriptis ad lites, & ita, allegari per doctor. in ca. ſuper literis, de reſcr. & idem quoque Cor. conſ. 98. quanquam videatur, col. 2. ver. ſolum autem videndum, lib. 3. vbi item dicit ſingul. & Alex. loquens in remiſsione banni conſil. 114. ponderatis his quæ narrantur, col. 2. verſ. plus probat, tex. lib. j. vbi & illum tex. dicit reputari ſing. & Fran. Ripa, in l. ex facto, col. 3. nume. 15. ff. de vulg. & pupill. ſubſtitutio.

13 Nec id quidem abs re, quando alias in materia ſubreptionis æquiparantur literæ beneficiales, & priuilegia, & aliæ literæ gratioſæ. Imo. vt à multis citatur, in c. cum dilecta, de reſcrip. Pan. qui id dicit notandum, in c. ad audiẽtiam, leg. 2. col. pen. verſi. mihi tamen non placet. & ibi late Feli. qui multos alios concordan. adducit. col. pe. ver. amplia ſecundo hanc regulam, eod. tit. de reſcript. & idẽ Felin. in c. ſuper literis, col. 3. verſ. ſed caue quia intentio, eod. quoque tit.

14 Et ſi id verum eſt (vt certe verum eſt) neſcio quid nobis emolumenti afferet id quod ſcripſit Bald. in addit. Io. And. in c. decet, de regul. iur. lib. 6. & ibi etiam Phil. Frãc. qui id dicit not. col. j. ver. & dicit hic, ꝙ in gratijs & priuilegis in dubio omnis cauſa præſumitur impulſiua, vt dicunt noſtri in l. 2. §. vlt. ff. de don. Nam ſi in hiſce gratijs, & priuilegijs ceſſante cã impulſiua ceſſat effectus æque, ac ceſſante cã finali, nihil eſt quod inquirendũ ſit an cauſa ſit, ſiue præſumitur, finalis an impulſiua.

15 Sunt & deniq;, qui eũ tex. in d. c. poſtulaſti, trahũt ſimpliciter ad reſcripta, & inter cæteros Card. Flor. in d. ipſo c. col. j. in 8. not. ad hoc dicit eum tex. ſin. & mirabilem, & ibi quoq; Barb. col. 3. verſ. nota. ibi, de leui: & ipſe Pan. in c. cæterum, col. j. ver. ex quo infertur, de reſcri. Alexã. aut quiſquis is eſt, in addit. Bar. in l. demonſtrat. §. quod aũt, in verbo, lõga differẽtia. ff. de cõd, & demõſtr. & Iaſ. in l. j. col. j. verſ. ſed pro limitatione. C. ſi contra ius, vel vtilita. publ. & ad hoc allegat Panor. in ca. ex quæſtione, col. j. ver. ego puto quod de qualibet, de reſti. ſpoliat. vbi ipſe hoc idem tenet, non tamen per tex. in d. c. propoſuiſti, ſed per cap. ex literis, de dol. & contumac. & ca. in noſtra, de reſcript. & tamen poſtea dicit hoc relinqui arbitrio iudicis, vt dicitur de qualibet ſubreptione in c. ſuper literis, cum ibi nota. eod. tit. de reſcrip. Subdit etiã Iaſ. vbi ſupra, ad id facere tex. in c. ſi motu propio. in verbo, modicũ de præb. li. 6. & in c. ſi proponente. extra de reſcript.

16 Sed philipp. Dec. ſubtilis atq; ingenij, in d. c. poſtulaſti in 4. not. dicit illud conſiderandum, quod ſi ſublata cã impulſiua trahatur gratia ad aliũ caſum nõ expreſſum id certe verũ eſt ꝙ ceſſante ea cã impulſiua, quæ limitat gratiã in vno caſu, nõ haberet locũ in alio, per c. ſuſcepiũ, de reſcriptis li. 6. ſed ſi ceſſante cã impulſiua remaneret gratia in eodẽ ſtatu non videretur (inquit) ꝙ gratia vitietur propter defectũ cauſæ impulſiuæ, quia ſufficit ꝙ papa quouiſmodo ſuiſſet cõceſſurus, vt dicit probari in c. dudũ, ibi nihilominus gratioſè donaremus, eod. tit. de præb. libr. 6. Iõ ſatis eſt, ꝙ gratia nõ retraxiſſet papã à cõceſsione. Hęc ille, quẽ ſequitur Pa. Pariſ. cõſ. 4. deduxi, alias optimũ ius, col. pe. nu. 35. & quamuis lib. 4.

17 Nec obſtat, ait, Dec. (vt ad eũ redeamus) tex. in d. c. poſtulaſti, quia ibi erat defectus in cã finali, nec ibi papa vllo mõ veriſimiliter cõceſsiſſet literas pro ſecũdo beneficio, cũ primũ erat ſufficiẽs, vt patet ex illis verbis ibi poſitis, pro habente beneficij cõpetentis ſubſidiũ, de leui nõ ſcribimus, i. non ſolemus ſcribere quin faciamus mentionem de primo. & ſic infert Dec. illud ibi, nõ probari, ad quod ſolet à noſtris Doctoribus allegari.

18 Tamen ſi hæc prima declaratio vera ſit, vt veram eſſe exiſtimo, cũ eo tẽperamẽto, vt ſemper ſit locus arbitrio iudicis, vt ſupra diximus? Tñ eã intellige, vt procedat, ſi cã impulſiua iã à principio nõ fuit reperta eſſe vera, ita. n. loquitur tex. in d. c. poſtulaſti, ſecus aũt ſi à principio ſuberat, ſed poſtea ceſſauit, tunc. n. nõ vitiabitur gratia vt expreſsim voluit Fran. Ripa. in d. l. ex facto, col. 3. nu. 15. ff. de vulg. & pup. vbi tñ nihil allegat. Sed vide quæ dicã inferius in 4. limita. atq; etiã in 12. limitatione.

19 Secundo declara hanc primã limitationẽ, quæ dicit noſtrã regulam non habere locũ in cã impulſiua, vt nõ procedat, qñ ſtatuẽs aut aliter diſponẽs nõ alias ſtatuiſſet, quã ſi cã illa impulſiua locũ habuiſſet, vt voluit Bal. in l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio. vti illũ refert & ſequitur Alex. aut quiſquis is fuit, in additio. Bar. in l. 2. §. vlt. ſuper verbo, cã legis. ff. de donatio. & Io. Fran. Ozer. in §. ſupradicta. col. pe. nu. 19. Inſtit. de excuſat. tuto. qui hoc caſu dicit eã cã cenſeri, non impulſiuã, ſed finalem. Quomodo autem id cognoſcatur, an alias, ſcilicet fuiſſet, necne facturus, non video, niſi ex verbis legis ſtatuti & conceſſionis id deprehendi poſsit.

20 Tertio declara hanc limitationem, vt licet ceſſatio cauſæ impulſiuæ non faciat ceſſare effectum, facit tñ vt facilius concedatur diſpenſatio, vt ſingulariter not. Pan. in c. magnæ, col. 2. in vlt. not. de voto per illũ tex. vbi Papa inductus fuit ad cõcedendũ diſpenſationẽ & vt tex. ille loquitur, indulgentiã propter ceſſationẽ cauſæ impulſiuæ, ipſius voti, & id dicit Pan. eſſe not. & menti tenendũ. Et hoc idem voluit ipſe Pan. per illum tex. in cap. ex parte tua, col. vlt. de conuerſ. coniugator. & hoc certe à paucis annotatum eſt.

21 Cæterũ in hac prima limitatione, hæc nobis ſunt præ-

cipue obseruanda, quæ s. dicatur cã finalis, quæ impulsiua & si id non appareat, qualis in eo dubio iudicanda sit, finalis ne, an impulsiua. De quibus sunt multę de hac re sententiæ, quas hic sigillatim subijciemus. Accurs. in l. cùm tale, §. falsam causam. ff. de condi. & demonst. non obscure voluit omnem cãm appositam in lege præsumi finalé, veluti ipsi legi cohærẽtem, & ita illam intelligit, & sequitur Bal. ibi aliud dicens esse ex eadem glo. cum apponitur ab homine & Cy, in l. j. ff. solut. matr. & ibi quoque Bald. col. 5. ver. item an cessatio Ang. qui eam glo. dicit sing. in l. sciendum la. 2. & ibi Cæpola, col. j. ff. de ædilit. edict. & Cardi. Floren. & Imol. in c. ex parte, quod est pen. vterq; ad fin. de cler. coniug. Alex. & Iaco. à S. Georg. qui dicunt illam glo. sing. in l. vlt. vterq; col. j. C. de edic. diui Adria. tollen. Philip. Franc. qui & illam dicit sing. in c. quoniam ver. in glo. in verbo, ecclesiasticum, de immunita. ecclesi. Card. Alex. in c. verum col. 2. vers. item vbicunq; lex exprimat cãm, de condi. apposi. vbi illam gloss. dicit notab. Sed tu super intellectu illius, glo. vide quod dicit Bartol. in loco à nobis citato, infra versicul. incipien. sed audiamus quod de care.

22 At Specul. tit. de disput. & allegatio. §. post hoc autem, ver. vel illud statutum fuit, dicit ꝙ cã finalis est, cum constitutio ob fauorem inducta est, in fauorem condemnati statutum est, posit à grauamine appellare, & hac cessante cã grauaminis cessat lex c. cum cessante, de appellatio. & c. magnæ, de voto. Causa vero impulsiua est cũ in odium alicuius aliquid statuitur, vt propter garrulitatẽ Calpburnię statutum est, ne mulieres postulent, l. sexum, ff. de postuland. & propter fugitiuos & criminosos statutum est ne clerici sine literis dimissorijs recipiantur. §. j. & ca. Afros, 98. distinctio. qua causa cessante non tamen cessat dispositio. Hæc ille, quem sequitur Feli. in c. postulasti, col. 3. vers. per istum text. de rescrip. Sed hæc mihi videntur esse satis obscura, nec mihi satisfaciunt ad plenam huius materiæ notitiam.

23 Bald. autem in multis locis de ea re diuersimode loquitur, ita tñ vt in plerisq; conueniat. nam in l. j. §. parendi. ff. de condict. caus. dat. refert (inquit) an causa ponatur conditionaliter, an causaliter. Si primum, habetur, pro causa, finali. l. à Titio, ff. de verb. obli. & l. demonstratio, § ꝙ autem. ff. de condi. & demon. Si secundũ, & refert an per modum causæ de præterito, an de futuro, si primum, iterum refert, an apponatur causa à sciente eam non esse verá, & præsumitur impulsiua. l. diuortio. ff. de verb. oblig. & l. cã panus, de ope. libertor. An ab errante, & tunc aut est error causæ obligationis, & pręsumitur finalis. Aut cãæ nõ obligationis, quia & si causa esset vera, non resultaret verum debitum, & tunc præsumitur impulsiua, vt not. in d. l. damus, ff. de condict. indeb. Et idquidem verum est in contractibus. At si in vltima voluntate causa apponitur, non præsumitur finalis etiam si existens vera induceret, verum debitum, quia vltima voluntas tendit ad lucrum, l. Aurelius, §. vlt. ff. de liber. lega. & arg. l. hæredem, ff. mãda. Et istud quoque postremũ voluit idem Bal. in l. iurisgentium, §. sed cum nulla, post medium. ff. de pact.

24 Sed vt ad eundem reuertamur, in d. §. si parendi, post ea quę supra ex eo diximus, continuo hęc subiungit. Vel dic ꝙ in d. l. Aurelius §. vlt. nõ constabat de errore testatoris, Si. n. constaret, non valeret legatum. l. si. pater, C. de hæred. insti. & l. eam quam. C. de fideicommiss. Et subdit cõfestim, sed in illis ll. error remouebat affectionem legãtis, arg. l. tale pactum. §. vlt. ff. de pact. Sed ꝙ error obstet, probatur in l. nõ idcirco, C. de iur. & fact. ignor. & l. ex his verbis. C. de testam, milit. & quod not. in l. si domus. ff. de leg. j. Et ista est rõ quare nõ valet legatũ cũ effectu, si testator legat ius suum, quod morte ipsius testatoris finitur quia videtur errãter putasse se posse legare. l. Sticho. ff. de vsufruct. leg. & l. vxor patrui, C. de leg. Et põt ibi esse alia rõ, quia finito iure datoris, finitur ius acceptoris. l. peto. § prædiũ. ff. de leg. 2. & l. minor. §. vlt. ff. de peric. & comm. rei vend. & l. si quis domũ. ff. loca. & c. vlt. extra ne præla. vices suas. Si aũt causa apponaẽ per modũ cãæ de futuro, refert, an insit vni partiũ tñ, & præsumitur impulsiua. l. repetendi. C. de cond. ob caus. An vtriq; & rursum refert, an tradẽs sciat cãm impossibilé, & præsumitur impulsiua l. 2. ff. eo. tit. de condi. ob caus. & arg. l. ab administratione, C. de leg. An vero credat possibilé, & tunc aut cã continet incertũ re, & genere, puta species remunerationis & pręsumitur impulsiua, nec ex ea vestitur obligatio, l. quãquã ff. de condi. ob caus. & arg. l. salariũ C. manda. & est tunc quædam informis obligatio ad antidora, nec est proprie obligatio, quia nascitur ex cã impulsiua. l. sed & si l. §. cõsuluit, ff. de peti. hęred. Nec obstat l. si nõ sorté. §. libertus ff. de condi. indeb. quia ibi obligatio ad antidora est firmata ex dispositione legali ad operas reuerentiales. Iõ secus, in alijs operis videlicet fabrilibus, in quibus non est formata obligario. Aut causa continet quippiam certũ, & tunc aut concernit vtilitatem tradentis & præsumitur finalis, vt in d. §, si parendi, aut ipsius pietatem, & idẽ, quia ipsa pietas habetur pro cã immediata & finali, l. si ego. ff. de iure dot. & l. cum is. §. in ea. ff. de condi. indeb. Aut solius recipientis, & præsumitur impulsiua. l. Titio. ff. de cõdi. & demonst. nã tunc videtur potius consiliũ q̃ mandatum arg. l. j. ff. manda. & l. generali, in prin. ff. de vsufr. leg. Aut tertij cõmodũ, & præsumitur finalis, l. Nesennius. ff. de excu. tuto. & l. si tibi homo. ff. de leg. j. & l. si hæres. ff. de condi. ob caus. Sed & vbicunq; modus vel forma traditur nudo executori præsumitur finalis. In conditionib. vero etiã si nullus commodum sentiat, tñ habet vim cãæ finalis. Mæuius. ff. de condit. & demonstr. Et paulò infra subiungit, hæc esse vera, qñ cã apponitur ab homine. Sed vero cã à lege apponitur pręsumitur causa, rõ, & ipsa mẽs legis iudicatur, vt not. in l. cũ tale, §. pe. ff. de condit. & demon. Nisi appareat quod sit impulsiua, vt quia causa sit specialis, & constitutio generalis, vt in Sent. Macedonia. & similibus.

25 Hæc ille latius quidẽ & copiosius q̃ in vllo alio loco, nec tñ cætera eius loca de ea relinquemus. Nã & in le. senatorem. ff. de senator. illud simpliciter dicit, ꝙ causa sententiæ semper intelligitur esse diffinitiua, siue finalis, licet in contractibus & vltimis voluntatibus præsumatur, impulsiua, per l. cum enim. ff. de suspec. tutor. & l. qui cũ vno §. j. ff. de re milit. & d. l. Aurelius. §. vlti. ff. de liber. leg. & nihil præterea dicit.

26 Idem in l. damus. ff. de condi. indeb. scribit cãm conceptam de præterito esse impulsiuam, de futuro, finalé. verbi gratia, do tibi quia gessisti negotia mea, impulsiua est, & cessat repetitio. Si autẽ do tibi quia hæres finalis est, & repetitur causa non secuta. Fallit primum qñ quis nõ erat alias daturus, quia tunc dicitur causa finalis, l. vlt. ff. de hæred. instit. Item fallit, si qñ cã esset vera, importaret verũ debitum, tunc. n. est finalis, vt in toto illo tit. de cond. indebi. secundũ Plac. & Iac. Aren. subiungitq; id quod dixerat de futuro, intelligendũ esse quãdo eius impletio respicit commodum tradentis vel tertij, secus si solius recipientis nam tunc præsumitur impulsiua. l. Titio centum. ff. de cõdi. & demonst. secundum Pet.

27 Idem Bal. in l. & si post tres, in j. lectura, col. 2. versicu. causa aũt ff. si quis cautio. tradit Iaco. Rauenn. fuisse in ea opinione, vt vera causa sit ea, quæ est fundamentũ & principiũ sui effectus. l. 2. §. circa. ff. de exceptio. dol. & d. l. damus. ff. de condi. indebi. in qua quidẽ cã datur talis regula, ꝙ aut si vera esset importaret uerũ debitũ, & tunc præsumitur, finalis, alias impulsiua. Subdit tñ ipse Bal. hãc esse suã opi. ꝙ aut cã profertur à sciente, & nõ præsumitur, finalis, l. sed & si quis §. vlt. eod. illo tit, si quis cautio, & d. l. si diuortio de verb. oblig, Aut ab errante, & tunc aut est de substantia obligationis, & præsumitur finalis, vt nota. in d. §. circa. Aut non est de substantia obligationis, sed

facit

facit ad bene esse, vt ipse loquitur, & tunc regulariter præsumitur, impulsiua. l. 2. §. vlt. ff. de donatio.

28 Idem in l. j. col. pen. ver. adde ꝙ illa causa. ff. solut. mat. dicit eam causam præsumi esse finalem, quæ per se infert, in quemlibet effectum inclusum, sub dispositione illius, alias aũt si id nõ faciat præsumi impulsiuã, per not. in c. statutũ, de hæret. li. 6. & illũ refert & sequitur, Corn. cõs. 35. semper mihi visa fuit dubia, col. 2. sub litera A. li. 3. & iterũ cons. 253. ardua est. col. 3. sub litera B. li. 4. Sed id quidẽ obscurum est, nisi intelligas secundum ea quæ dicam postea nu. 62. incip. tertium quòd cùm lex.

29 Idem in l. cum tale, §. falsam causam. ff. de condi. & demonstr. sumens occasionem ex glo. ibi, & rursum in l. generaliter, col. 2. vers. sed in dubio, C. de episcop. & cleric. dicit, ꝙ causa quæ inseritur in lege, præsumitur esse finalis, per tex. ibi, quæ aũt ab homine, impulsiua, per l. j. §. sexum. ff. de postulan. Quod & idem dicit ipse Bal. in d. l. 2. §. vlt. ff. de donatio. in id allegãs gl. quam dicit singul. in d. §. falsam & ipse Bald. in addit. Spec. tit. de disputar. & allegar. aduoc. § post hoc autem, ver. vel illud statutum. vbi præterea allegat d. l. 2. §. vlt. ff. de don. & l. si is qui animo ff. de acq. poss. sed in illo priore loco, s. in d. §. falsam, subdit eam solam causam cohærere dispositioni, quæ est finalis, per l. Titio centũ. § ante nuptias. eo. ti. de con. & demõst. & d. l. vlt. ff. de hæred. institu. dicit aũt cohęrere, qñ non possunt ab inuicẽ separari, nec vnũ, esse sine altero.

30 Ab hac aũt Bal. sententia nõ longe abest quod tradit, Old. cons. 224. istæ sunt allegationes, col. 5. ver. præterea qñ causa, ꝙ causa apposita à cõtrahentib. vel à testatore censetur, impulsiua, per d. §. falsam causam, & d. l. 2. §. vlt. de don. Sed à lege, vel principe positam, censeri finalem, per tex. quantum ad primũ, in l. adigere, §. quamuis. ff. de iure patro. & quantum ad secundum, in l. pe. C. de don. inter vir. & vxor. quod & post eum reassumit Alb. in d. l. generaliter, col. 2. C. de episco. & cleri.

31 Idem Bald. in l. si repetendi, vers. quæro nunquid causa. C. de condi. ob caus. Aut loqueris, inquit, in causa de præterito, & tunc si ea sit hmõi, quæ si vera esset, induceret, verum debitum, & præsumitur, finalis, Aut nõ id faceret & præsumitur impulsiua, per l. damus, de condict. indeb. Aut vero loqueris in causa de futuro, & tunc aut in contractibus qui habent in se causę relationem, vt in quatuor contractibus innominatis positis in l. naturalis. ff. de præscrip. verb. & tunc causa præsumitur finalis, l. j. in fi. ff. de rer. diuis. Aut in contractibus, qui non habent in se relationem, vt in contractu donationis, legato, libertate, & tunc in dubio causa præsumitur impulsiua, nisi contineat interesse illius, qui causam apponit. l. 2. §. vlt. ff. de donati. vel nisi sit de essentia actus, i. vt ea circũscripta, actus non subsisteret. l. sed si maritus, §. vltimo. ff. de don. inter vir. & vxor. vel nisi ex ea augeretur effectus. l. si quis pro redemptione. C. de donat.

32 Idẽ in l. j. col. j. ver. itẽ poni possunt in vim. C. qñ non petent. per. scribit breuiter causam finalẽ illã intelligendã esse, quã posita in esse ponitur quoq; in esse voluntas disponentis, & ea cessante cessat consensus per l. vlti. ff. de hæret. inst. subditq́, consestim causam siue rationem esse duplicem, nam quandã influere effectum, quandam remouere ipsum effectum, i. obicem siue obstaculũ, & alia quædam subiungit quę huc non admodum pertinẽt. Sed & quæ prius dixerat, multum obscura sunt.

33 Idem in l. eam quam, col. 2. vers. venio ad not. C. de fideicom. dicit ꝙ cã finalis ea præsumitur, quæ secundum iuris rationem debet esse finalis, per text. ibi, & in l. si pater, C. de hæred. instit. vel vt ipse ibi subdit, quæ assignatur à disponente loco finalis causæ per l. cum pater, §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & not. in d. l. si is qui animo, ff. de acquiren. possess. Et ita eum sequitur Barb. consi. 19. sacro scriptum est euangelio, col. pen. ver. pręterea facit ad prædicta. li. 2. Sed id nõ minus obscurũ, neq; .n. declarat quæ cã debet esse finalis, secundũ iuris rationẽ, nec quæ pro tali assignari censeatur, nisi id expresse diceretur.

34 Idem in l. j. ver. quæro quomodo cognoscimus, C. de fal. cau. adiec. legar. scribit eam cãm finalẽ existimari in cõtractibus. ex cuius radice, oritur obligatio, per d. l. damus ff. de condi. indeb. In legato aũt cã dici finalẽ, qñ cessante cã cessat titulus legati, vt in legato pro dote, vel sepultura. l. filio, §. matri suæ. ff. de adimend. lega. & §. hoc si præsenti, in authenti. de sanctiss. episcop. Et hoc quidem est multo obscurius.

35 Idem in l. j. col. j. vers. & tu quæris, C. de confes. dicit, ꝙ si sit aliquid quod implet vel vestit contractũ, tunc rõ pręsumitur finalis, per l. cum. n. ff. de nouat. At si nihil sit quod illũ impleat aut vestiat, pręsumitur impulsiua. Et hoc quidẽ, inquit, vbi est error, sed qñ fit ex certa scientia semper pręsumit impulsiua, per d. l. si diuortio. ff. de verb. obl. Nisi tñ in mutuo, & cætera, quæ sequuntur, quę de industria omittimus, veluti nihil ad hũc locũ pertinẽtia.

36 Idem in c. quemadmodum col. 2. ver. porro causa finalis, de iureiur. dicit eã causam esse finalem, quæ cum vera est, imponit ex necessitate impulsiuam liberalitatem, per l. Titio centum, in prin. ff. de cond. & demonstra. Sed & idem cons. 440. & præmitto ꝙ istud ius, col. 2. vers. pone omnis causa, lib. 3. dicit omnẽ causam esse finalẽ, & è diuerso impulsiuã, ẽt si alias finalis esset, si id disponẽtes, voluerint, vt semper alias pactũ regit cõtractus, l. j. §. si conuenit. ff. depos. Quod & idem propemodum dicit in l. falsã, statim post prin, ibi not. ꝙ etiam, C. si ex. fal. instru.

37 In qua ẽt opinione sunt quæ sunt simpliciter causam, dici finalẽ, cùm disponẽs nõ erat alias, facturus, impulsiuã cum erat alias facturus. inter quos est Io. Mona. in c. cupiẽtes, col. 2. nu. 4. de rescrip. li. 6. Colle. in c. post translationẽ, col. j. vers. sed quã cãm, de renuntia. Imo. in c. post trãslationem, col. 6. nu. 42. de renũtia. & alij plurimi, Sed id nobis inutile est, nisi & illud sciamus, qñ disponẽs nõ erat vel erat alias facturus. Et certe minime id dubiũ, cũ disponens id expresse declarat, vt dicit Alb. in d. l. generaliter, col. 2. ver. est ẽt quarta C. de episc. & cleric. Alias aũt si id scire velis, adi Bar. in l. demonstratio, §. quod aũt. col. 3. ff. de condi. & demonst.

38 Sed vt redeamus, Cy. & Saly. in d. l. generaliter, C. de episc. & cler. aliter de hac re loquuntur. Ille, n. post Petr. in 2. q. dicit breuiter cãm finalẽ esse propter quam immediate aliquid conceditur, impulsiuã, quę occasionẽ remotã, præstat, quod admodũ obscurum est, nisi referas ad id quod dicemus inferius in 13. limita. vers. sunt & qui dicũt & in 20. limit. post prin. Sali. aũt ibi, ante fi. dicit ꝙ si ad actus validitatẽ est necessaria causæ expressio præsumitur cã finalis per d. l. sed & si mors. §. vlt. cũ l. seq. ff. de donat. inter vir, & vxor. & l. quod adipiscendæ, eo. tit. Alias impulsiua per. d. l. Titio, in princ. ff. de condit. & demonstra. Sed & id Oedipo indiget.

39 Idem Cy. in l. si quis pro redemptione, C. de don. aut cã inquit, continet aliquid fauorabile, vel pium, & præsumatur finalis, l. si ego, in prin. ff. de iure dot. aut nihil tale, & tunc aut interest alterius quã donatarij, & præsumitur finalis, l. si tibi legatum. ff. de leg. 3. Aut nõ interest nisi eiusdem donatarij & pręsumitur impulsiua, l. 2. §. vlt. & l. seq. ff. de donat. Ipse quoq; Sali. in l. conuẽticulã, col. j. ver. sed tunc quæro, C. de episc. & cler. dicit ꝙ ea causa censetur, finalis cuius sensus non est contrarius iuri cõi. Alias impulsiua, & dubitationis causa tantum adiecta l. si quis patrem. C. de condi. insert.

40 Verũ idem Saly. latius prosecutus est in l. si pecuniam in princ. col. vlt. ver. nunc ad declarationem. ff. de condic. ob cau. Si inquit, cã apposita cõcernit pręteritum, & tũc dicendũ est, vt not. doct. in l. si damus, ff. de cõdi. indeb. Si futurũ, tũc aut exprimitur per modũ cõditionis, & dicitur finalis, l. 2. §. vlt. ff. de donat. & not. glo. vlt. in l. si milãtẽ. C. de condi. ob cau. nisi in certis quibusdã casib. not. in l. j.

in l. j. C. de instit. & substit. Aut exprimitur in vim modi, & tunc aut causa respicit commodum dantis, & dicitur finalis, l. Titio, in prin. & l. quibus diebus, §. vlt. ff. de condi, & demon. Et iō in quatuor contractib. innominatis mutuā correlatiuorum habētibus, cā finalis iudicatur l. j. ad fi. ff. de rer. permu. & l. naturalis, §. j. ff. de præscri. ver. Et idem si commodum tertij cōcernit. l. proxime allegata, & l. liberto. §. Lucius, ff. de annuis leg. & l. si tibi, pure, ff. de leg. 3. Aut commodū recipientis tantū, & tūc aut expressio illius causæ requiritur necessario ad substātiam actus qui geritur, & iudicatur finalis, l. sed si mors, in fi. & l. seq. & l. quod adipiscēdæ, ff. de don. inter vir. & vxo. Aut nō est necessaria & tūc iudicatur impulsiua, l. 3. §. si quis quasi, ver. quāquā. ff. de cōd. ob cau. & d. l. Titio j. respō. ff. de cōd. & demō. nisi si cā ob quā datẽ fauorabilis & pia tunc, n. præsumitur finalis l. si quis pro redēptione. C. de don. & l. si ego. ff. de iure dotium. Hæc ille.

41 Sed audiamus quid de ea re dicunt Bar. Imo. & Roma. in d. l. 2. §. vlt. ff. de donat. Ille primum dicit, ꝙ vbicunq; datur ob cām fauorabilē vel piā, cā finalis, præsumitur, ut si quis tibi donat vt nubas. vel vt redimas captiuos, per l. si ego, in prin. ff. de iure dot. & l. si quis pro redēptione C. de don. Postea aūt dicit ꝙ est conditio modus, & cā, & ꝙ hæc tria assumuntur, vt causa in hac materia. Aut igitur, causa apponitur per modū conditionis, & tunc haud dubie illa conditio est causa finalis, & illa cessante, cessat dispositio, l. cedere diem. de verb. signi. & l. qui hæredi, in fi, ff. de cond. & demon. fallit in casibus not. in l. j. C. de insti. & substi. & per gl. & Cyn. atq; etiam Dy. in c. imputari, de reg. iur. lib. 6. & in l. testamento. ff. de cond. & demōstr. Quandoq; causa sumitur pro modo, vt in toto tit. de condic. ob cau. & in omnibus contractibus, innominatis, do vt facias, & cæteris. Et aut modus iste siue causa respicit, vtilitatem alterius, quam eius cui datur, vt do tibi centum, vt emas fundum Titio, tunc præsumitur finalis, d. l. Titio, in fi. de condi. & demonst. & l. quibus diebus, in fi. eo. tit. & l. si tibi purè, ff. de leg. 3. Quandoq; respicit, commodum eius cui datur, & tunc aut ad substantiam actus requiritur causa de necessitate, & tunc præsumitur finalis, d. l. sed si mors §. vlt. cum l. seq. ff. de donati. inter vir. & vxor. Quandoque necessario non requiritur, & tunc impulsiua præsumitur, per l. Titio centum, in 2. respon. de cond. & demonst. nisi ille modus respiciat causam fauorabilem, per iura supra in princ. allegata. Et subiungit ꝙ cum quæritur, an cessante illa causa finali cesset effectus. Et in vltimis voluntatibus, inquit, si illa cā per modum modi adiecta cessat casu fortuito, repeti non potest. l. si fundum per fideicommissum, §. j. de lega. j. In cōtractibus aūt cessante causa datur repetitio, per d. §. vlt. & in toto tit. de cond. ob causam. Tertio, inquit, sumitur cā, proprie de prætorio, vt d. l, damus, de cond. indeb. & le. si ita legatū, in fi. ff. de condi. & demonst. & tunc est quædam causa legis, & præsumitur finalis, l. cum tale, §. falsam ff. eod. tit. nisi aliud expressa reperiatur, vt in l. j. §. sexum, ff. de postulando. Et ita, inquit, dicitur communiter, sed verum est ꝙ gl. in d. §. falsam, non loquitur de causa, sed de ratione legis, quæ si habet locum, habet etiam locum obseruantia ipsius legis, & de futuro est l. cum mulier, ff. solu. mat. Causa autem proprie est de præterito, quæ etiā si vera non sit, non vitiatur dispositio, per d. §. sexum, quia illa impulsiua est. Hæc ille.

42 Imola aūt & Ro. in d. l. 2. §. vlt. se omnino referunt ad Bald. sed illud addūt ad id quod dixerat causam præsumi finalem in his quæ conditionaliter proferuntur, vt procedat siue loquamur in contractu, l. j. ff. de donat. Siue in legato, §. longe magis, Instit. de leg. & l. qui hæredi, ff. de cond. demon. Siue in legib. & statutis, per no. à Cy. in l. conuenticulā C. de episcop. & cler. & ab omnibus in le. generaliter, eod. tit. Nisi vt subdit Imol. aliud appareat expresse vel ex coniecturis, quia sic intelligendo resultaret prauus, vel obscurus vel rei contrarius intellectus, l. 2. cū ibi not. C. de condit. insert.

43 Idem Bar. in extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia, ad fi. dicit ꝙ cum lex est declaratiua, eius finalis ratio colligi potest ex lege antiqua, quam hæc declarat, vt patet ex omnibus fere legibus Iurisconsultorum, & maxime, ex l. sed & si lege, §. item si rem, ff, de petit. hæred. & l. stipulatio ista. §. alteri, ff, de verb. obli. & illa, inquit, proprie dicitur, ratio. Si vero est lex noui iuris, inductiua, tunc ratio illius ex eadem colligitur, si sit expressa, vel ex præfatione eiusdem, vt in d. extrauag. & in l. vlt. ff. de hæret. inst. & in l. j. ff. ad Sen. Maced. Et ista magis proprie appellatur causa finalis, quam ratio. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. j. & illis libertis. ff. de condi. & demonst. & l. adigere, §. quamuis de iure patr. Et hac cessante cessat lex, vt dd. ll. vbi vero ratio non apparet, debemus stare propriæ significationi verborum. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exercit. actio.

44 Hæc Bartol. cui Imo. in d. l. 2. §. vlt. col. j. ver. item adde circa id, & ibi quoque post eum Rom. col. j. vers. & potest dubitari, ff. de donat. addunt quod hoc vltimo casu, cum scilicet non apparet, de ratione, recurrendum est ad rationem naturalem, argu. c. quia ratio, de præben. & c. cōsuetudo, distinct. j. & §. sed naturalia, Insti. de iure nat. gē. & ciuil. Et idem voluit ipse Imo. in c. post translationem col. 8. nu. 50. de renuntia. Panor. in c. suggestum, col. j. in 2. not. de appellat. Iac. à S. Georg. in l. vlt. col. j. C. de edict. diui Adria. tollen. vbi expresse, dicit quod hæ ratiò naturalis præsumitur esse finalis, & vide quæ dicam infra in hac eadē limitatio. ver. incip. quintum quòd ratio.

45 Nec omittemus, quid de ea re scripsit Pau. Cast. consi. 314. super eo ꝙ quæritur facit dubiū. in j. dubio, ibi, nec obstat, lib. j. quòd causa quæ mouet legislatorem ex parte ante, idest quæ illum impulit ad sic statuendum, vt fuit improbitas illius Calphurniæ, aut vt alij legunt, Afraniæ & illa quidē, nisi sit in lege expressa, non dicitur finalis sed impulsiua, l. prima, §. sexum, ff. de postulando. Causa autem propter quam mouetur legislator ex parte, post, idest, propter cuius finem & effectum fit, vt fuit in illo casu verecundia sexus muliebris in edicto. Prætoris, & illa censetur finalis, qualitercunque possit apparere de ea etiam si non fuerit expressa. Sed hæc manca sunt & mutila, nec omnino satisfaciunt.

46 Alij autem dicunt eam causam esse finalem, quæ cohæret dispositioni. alias impulsiuam, per glo. in l. demonstratio, §. quod autem. & Bar. in 3. q. & alibi sæpe in eo. §. ff. de condi. & demonst. Et id quoque expresse voluit Saly. in l. j. ad fin. C. de fal. cau, adiec. leg. & Soc. consilio. 159. hoc exordio, in pręsenti consultationis. col. 6. vers. confirmantur etiam prædicta, lib. 2. Quando autem causa dicatur cohærere dispositioni, vel non declarat, Saly. in d. l. j. & ibi quoque ante eum Bartol. & idem Bart. in d. §. quod autem, col. 3. ver. tertio modo, & Imo. in l. vlt. col. 2. versic. aduerte tamen, ff. de hæred insti. Ang. Aret. in §. si quis Instit. quibus. mod. testam. infir. vti apud illos videre poteris.

47 Io. Monach. ante illos in c. vlt. col. vlt. in verbo, cessanre, & ibi post eum Io. And. in eodem verbo, de hæret. li. 6. dicunt, ꝙ in dubio præsumitur causa impulsiua per le. sed si mors, ff. de don. inter vir. & vxo. nisi factum esset indifferens ad impressionem huius, vel illius causæ, vt tunc in dubio donās videatur potius dirigere in quē vsum cōuertat donatarius rem donatā, quā vt necessitatem ei imponat, alias non daturus, vt in l. 2. §. vlti. ff. de donat. Sed vbi factū non est indifferens, sed limitatum ad vnum extremum per ius scriptum, vt in d. c. vlt. de hære. causa. cessante quæ fuit cā iuris cōis mutandi, cessat ius speciale, & reditur ad ius commune, cum speciale tollens ius commune sit sublatum. Et idem voluit Collecta. in c. cū cessante, in princ. de appellatio.

præsumi,& non finalem,in quibus est Accursius noster in d.l.2. §. vlt.in glo. vlt. per d. l.sed si mors,§.vlt. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. si Titio,in j. respõ.& §.sed cum ante nuptias,circa fi.ff.de condi.& demonstr. & d.l. si mulier,C. de iu. dot. Nisi aliter fuerit expressum, per d.l.si quis pro redemptione,§.vlt. ibi, nulla eis licentia dã da C.de don. & glo.Dyn. & Philip.Franc.in c. decet, de reg.iur. lib. 6.vbi ad hoc præterea allegant d.l. cum tale, §.falsam causam.ff. de cond. & demonst. Iac. Aret. prout illum refert Cyn. in l. j.col.j.in 3.oppo.C. quæ sit lon. consuet.& Collect. in c.post translationem, col. j. vers. sed quid si dubitatur, & ibi Car.Flo. in §.cæterum, col. 3.vers.quæro in eo quod supra de renunt.vbi hãc dicit esse cõem opinionẽ. Pau.Ca.in l.vl.ff.de cõdi.ob cau. Ang. Are.in §.illis aũt,Insti.de test.mili.vbi dicit illã gl. supra allegatam ad hoc esse sing.insertq; ex ea,ꝙ in dubio cessante causa non cessat effectus, & ꝙ qui vult dicere eam cessare cessatione causæ,debet probare eam fuisse finalẽ, & ibi quoque Io. Franc. Ozerius,col.2. & Soc. qui idem dicit cons. 84.pro certo, ad fi. li. 3.

49 Sunt qui contra constanter affirmãt,in dubio cãm esse,& dici finalẽ,& inter eos Io.And.in c.post translationem,col.ult. de renun.hac ratione motus,quia propia significatio huius verbi,cãm denotat cãm finalẽ. Impulsiua aũt causa nõ est,sed occasio,per not.in c.solitæ,de maior & obed.& ita dicit vidisse se id in iudicijs defendi,Sed hæc rõ nõ placuit, Imo. Ro.in d.l.2.§. vlti.illi quidem, col.2.vers.,item adde ei quia dicit,huic,col. j.vers.quo ad secundum,ff.de donat.vti apud eos videre poteris.

50 Sunt item qui in ea sententia sunt, vt si causa sit expressa in dispositione,ea semper præsumitur esse finalis, ita,n. voluit Soc.doctor quidẽ celeberrimus,d.cõs.83.cuius initiũ est,pro certo tex.est col.2.ver. sed alia fit difficultas,li. 3.per l.3.& ibi no.ff.de hæred.instit. Sed tu hic omnino vide quæ dicam inferius in 21.limitatio.

51 Nec desunt qui in hoc dicũt inspiciendã esse qualitatẽ personarũ,vt secundũ eam iudicemus cãm esse finalẽ,aut impulsiuã,i.vt præsumatur, quis fuisse aut nõ fuisse facturus,secundũ Bal.qui id dicit menti tenẽdum,in l. cum veterani,in j.no.per eũ tex.C.de dona.ante nupt. & deinde in vlt.not. ex eo quoq; not.ex qualitate personarum aliquid pręsumi.& sequitur, Matth.Affli.in c.col.4.nu.103. tit. ex quib.cau.feud.amit.Id quod certe prope perpetnũ est in omni materia, vt s.ex qualitate personarum dispositiones quaslibet metiamur, vt videre licet ex le. plenum, §.equitij,ff.de vsu & habita. & ibi concor.

52 Ex illis autẽ,quæ supra diximus,multa colligi possunt. Primum, ꝙ cũ causa tendit ad commodũ solius accipientis,ea causa præsumitur impulsiua.Si ad commodũ concedẽtis vel alterius tertij finalis,quod & præter eos quos in id sparsim citauimus, voluerunt gl.Bart.Bald. qui eam glo.dicit not.Ang.& Saly.in d.l.si muler,per eũ tex.C.de iu.dot.& glo. in l.3.§.si quis quasi,ff.de cond.ob cau.Cy. post Pet.in d. l.generaliter,in fi.& ibi quoq; Alb. col. 2. vers.in contrarium videtur.& Saly.C.de episc. & cleric. Collect.in d.c.post translationem,col.j.vers. sed quid si dubitatur,& ibi Anto.col. j. ver.an autẽ in dubio, de renunt.Bar.in l.si fundũ per fideicommissum, §. Iulianus, ff.de leg. j.Albe.in l.vlti.C.de rer.permu.& in d. l. si quis pro redemptione,C.de don.Bal.in l.2.§.vlt.ff.eo.ti.Ang. Raph.Cuma.& Pau.Cast.in l. 2.§.vlt. ff.de don. Idẽ Ange.in l.sciendũ la 2. & ibi Cæp.ff.de ædil.edic. & ipse An cons.124.solus,col.3.ver.& pro hac parte, & iterũ col. seq.vers.an ergo defectus,Imo.cons.33.in casu præmisso col.j.ver.in contrarium videtur.Pau.Ca.cõs.214.ego Paulus,post medium, lib.j.Alex.in l.vlt. colum.2.vers.aliam etiam assignat,ff.de cõdict.ob cau.Soc.cons. 51.quoniam in præsenti,col.7.vers.cõprobatur.nã principalis intẽtio, lib.2.& cõs.83.pro certo,col. 3.nu.7.li.4.Car.Alex.in ca. verũ,col.2.ver.causa autẽ duplex est cõdi.appos.Ias.in l.si pecuniã.col.6.ver.regula est,ff. de cond.ob caus.& Hier Grat.c cons.77.in præsenti causa,col.j.lib.j.

53 Et neminem vnũ hactenus repeti,qui contrarium diceret,præter Bal.quantum ad id quod de commodo alterius tertij pertinet diximus. Nanq; is con.440.præmitto ꝙ istud ius,post princ.li. 3.concordat,cum alijs,in causis quę pertinẽt ad cõmodũ accipiẽtis,& cõcedẽtis.Sed in ijs quæ pertinẽt ad cõmodũ tertij dicit eas sibi, videri ĩpulsiuas,nisi is tertius esset hmõi,cui stipulari possemus,aut pacisci,cũ ex ijs nõ surgat obligatio,ac ne exceptio quidem Et sic nõ surgit ius,neq; necessitas implẽdi.l.donationes in cõcubinã.§.spẽs.ff.de dona.Et ego vt facile abirẽ in sententiã Bal,ita s. vt illi tertio non cõpeteret actio aduersus illũ,qui accepit, vt ei traderet.Sic ẽt fateri oportet cõpetere actionẽ concedẽti in eã cãm vt illi alteri, traderet ad repetitionem eius rei,causa nõ completa, vt optimè probatur legibus in id à cæteris doct. supra allegatis.

54 Sed quæri potest, quid si causa ad nullius vtilitatem respicit veluti si nauis venerit ex Asia,an tunc præsumatur finalis,an impulsiua:& id quidẽ à nemine tactũ comperi pręterquam à Bald. in d.l.2.§,vlt. in fi.ff. de donat.vbi dicit præsumi impulsiuam,autoritate glo. quã dicit not. in l.j.in princ.in verbo,secutum,eod.tit.& subiungit facere l. si ego,ff. de iure dot. Ex illa autem glo. Imo. ibi not. ꝙ condictio adiecta donationi quę non respicit commodũ,vel affectionem donantis,sed quandam facti contingentiã,nõ facit quo minus donatio dicat esse propria.

55 Quod autem dictum est de causa respiciente commodum accipientis, vt pro impulsiua habeatur, quibusdam modis intelligendum est, vt etiam ex supradictis videre licet. Primo,nisi ea causa respiciens commodũ ipsius accipientis necessario requiratur, tunc enim semper causa, finalis præsumitur,ad cuiuscunque commodũ respiciat, per d.l.sed si mors,§. vlt. cum l.seq.ff.de donat.inter vir, vxor & nemo in hoc contradicit.

56 Secundo modo intellige etiam ex iam dictis,nisi sit,fauor dotis aut alterius pię causę, & fauorabilis,tunc enim semper pro finali erit accipienda, vt etiam omnes,qui de hac locuti sunt, voluerunt,ex quibus multos supra retulimus, & præter illos Cyn. in d.l. generaliter, & ibi Alber. col.2.& Saly.paulo ante fi.& omnes qui de eo locuti sunt C.de episcop.& cleri.Collecta.in d.c.post translationem. col.j.vers.sed quid si dubitatur,& ibi Anto.col.j. ver.an autẽ in dubio,de renuntia.Raph.Cuma.in d.l.2.§. vlt.& ibi quoque Pau. Ca.in 4.casu,ff.de don.

56 Nam & alias semper in omni materiæ fauore piæ causæ,præsumitur finalis causa,l.cum is,§.mulier,ff.de condict.indeb.& voluit Bald.in l.dictã legem,col.2.ver.ego dixi,C.de condict. ob cau.Alex.in addit.Bar.in d.l.2.§.vlti.de donat.& Carol.Rui.cons. 137.uerbis utriusq; testamenti,col.pen,nu.10.lib.2.

58 Hęc autem intelligo,ut s. præsumamus causam finalẽ si sit fauor & commodum piæ causæ, vt talis præsumatur.Quod si è diuerso id tenderet ad odium & incomodũ ipsius pię causę,tunc contra præsumeremus non esse finalem,ut si agatur,de reuocatione donationis factę ecclesię ob defectum cãę,nã tunc nõ pręsumeremus eã cãm fuisse finalem,cum id tenderet ad præiudicium pię causę, per text.in c.verum,& ibi Pan.qui illum in id sing. dicit,col.j.vers.si aũt modus,de condit.Ad quod facit, illa regula,quod fauore alicuius introductum est, nõ debet in eius odiũ retorqueri,l.quod fauore C.de legib. cum simil.& alia,quod introducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari.

59 Tertio intellige vt procedat,nisi commodum reipublicæ sit coniunctum cum commodo accipientis, vt si donẽ mulieri vt nubat,interest enim reipub.ne ea indotata sit,l. j.ff.solu.matr. vel si alcui donem, vt reficiat domum suam, nam reipu.interest domos reparari,ne vrbs, ruinis deformetur, l.singulari, C. de ędific. priua. tunc enim

n.cã præsumitur finalis, & repeti,poteſt,quod in eã cãm
datum eſt, niſi cã impleatur, Albe.in d.l.generaliter, col.
2. ver.circa hoc tñ,C.de epiſcop.cler.ad hoc referens d.
l. ſi quis pro redemptione,circa fi. C.de donat. & d. le. ſi
ego de iure dot. quamuis alij vbique,& ipſemet, vt alibi
diximus,id tribuant fauori piæ cauſæ, Sed vtrunq;,ſ.cãm
piæ cauſæ,& reipublicæ in hoc æquiparat Aegid.Bellam.
in d.c.& ſi CHRISTVS co.3.ver.ſi dubitat,de iureiu. &
Imo.in d.l.2.§.vlt.ſtatim poſt princ.ff.de do. & alij mul
ti. Quanquã & hoc ſpectat ad id quod ſupra diximus de
cã reſpiciente commodum alterius,quàm recipientis.

60 Secundũ quod ex ſupradictis colligi põt,quod cã fina
lis præſumitur ex diſpoſitione cõditionali,quod & vltra
alios multos quos ſupra etiam ſparſim citauimus, vo-
luerunt Bartol. in l.demonſtratio. §.quod autem, col. 3.
verſ.3.modo,per eum tex.ff.de condi.& demonſtr. Aegi.
Bella.in c.poſt translationẽ,col.4. ver.de conditione. de
renunt.Saly.& Ludou.Bolog.in d.l.damus.ff. de cond. in
deb. Raph.Co.in d.l.2.§.vlt.circa mediũ,& ibi Pau.Caſt.
ver.ſecundus caſus,ff.de condi.Iac. S.Georg.in l.vlti.col.
j.C.de edic.diui Adri.toll.& Io.Fran.Ozer.in §. ſupradi-
cta,col. 2.nu. 7.Inſtit.de milit.teſtam.

61 Et nemo repugnarid́q;optima rõne,ẽt ſi deeſſent tex.
id expreſsim probãtes,quos ſupra ex alijs adduximus.Nã
cõditio formã inducit,& ſolẽnitatẽ,nõ leuẽ,Bal.in auth.
matri & auiæ,col. j.ver.quidã tñ dicunt,C.qñ mul. tute.
offi. Ale.in l.2.§.vlt.col.2.verſ.paſſus nõ eſt,& ibi quoq;
Frã.Are.col.vlt. ver.2.principaliter,& Iaſ.col.2.ver. limi
ta iſtã regulã,ff.de vulg.& pup. ſubſtit.vbi ex eo dicunt,
nõ leue eſſe quod per cõditionẽ profertur,cũ alijs cõcor.
ibi ab illis adductis,& à me numeroſus in trac.Retrac,ti.
2.§.2.gl.j.nu.3.incip.& eo quidẽ magis.Idcirco ea eſt de
ſubſtantia probationis,vt dicit ipſe Bal.conſ.522.vtrũ di
ctus proceſſus,col.j.verſ.allegatur 3.li.3.'& debet ſeruari,
in forma ſpecifica.l.Mæuius, & ibi Bart.in princ. & l.qui
hæredi ff.de condi.& demonſtr. Doct.vbique.

62 Tertium, ꝙ cum lex vel diſpõ eſt generalior rõne ſiue
cã,ea cauſa cenſetur eſſe impulſiua, & non finalis, quod
& præter eos,quos etiã ſupra citauimus,voluit Io. And.
in c.qm̃,in verbo,dominorũ,& ibi Domi. verſ. ꝙ ſi ali-
quis, & iterũ ver.2.nota vnum modũ,& Phil.Fran.pau-
lo poſt medium, de immunit.eccleſ.li.6.Bal.in d.l. gene-
raliter,col.2. verſ.ſed in dubio.& ibi quoq; Alber. col. 2.
verſ.ſi aũt ceſſat,C.de epiſc.& cle. & idem Bal. in d. l. de
quibus, col.50. verſ.quoad ſextũ,ff.de legib. Ant. in cle.
j.de elect.Cor. conſ.305.ſemper mihi viſa fuit,col.2.uer.
& illæ ſub ductiones. li. 3.& conſ.88.licet in primo, col.
3.ver.& quando rõ,lib j. & conſ. 127. circa quod eſt pri
mo videndũ,col.4.ver.nec obſtat quod in contrariũ,lib.
4.Feli.in c.cũ nuntius,col.j.de teſtib.Iaſ. in auth. quas a-
ctiones,col.4.ver.puto tñ gratia,C.de ſacroſ. eccleſ. Ni-
col.Euerar. in locis legalib.in loco à ceſſatione rationis,
in fi.Chaſſe.conſ.55.ſtante conſuetudine, col.9.nu. 3. &
ſeq.& ad hoc ipſe Cor.vbique allegat glo.in l vlt.ff. de of
fi.procur. Cæſaris. & in l.j.ff.de excep.quæ mihi non ad-
modum huc pertinere videntur.

63 Sed aduerte lector amantiſsime, nam id ex diametro,
pugnare videtur aduerſus id,quod diximus ſupra in ceſ
ſante rõne legis, verſ.incipiente,proptereáq́; diſpõ,& ſe-
quentib. videlicet,ꝙ diſpõ quantũlibet generalis reſtrin
gitur per rationẽ ſpecialẽ.Niſi dicas ad tollendã hmõi cõ
trarietatẽ,ꝙ illud intelligitur de ratione legis,vel diſpoſi
tionis proprie ſumpta,quæ reſtringit ac limitat diſpoſi-
tionem generalem.Hic aũt loquimur de cã differente à
rõne proprie ſumpta,vt etiã diximus ſupra,poſt prin. hu
ius operis,& ſecundum ea quę ſcribit Bar.loquens de hac
materia in l. 2.§.vlt. col.2.verſ.tertio ſumitur, ff. de do-
nat.& in l.demonſtratio. §.quod autẽ,col. vl.in 8.quæſt.
ff. de condit.& demonſtr.

64 Quartum,quòd cauſa quæ ex procœmio, ſiue pręfatio
ne ſumitur,præſumitur finalis,& id præter eos, quos ſu-
pra id adduximus,voluerunt Bar.Bald.Ang.& Imo.non
ſemel, in l.vlt. per.text.ibi iuncta glo. in verbo, modus,
in fi.de hære.inſt.& id dicit ipſe Bal. in 2.not. notatu di-
gnum,nec aliã eſſe legem, quæ id ita bene probat, & ite-
rum ipſe Bal. ibi,in j.oppoſi.& idem Bal.in procœmio,C.
§.quibus,qui eſt vlt.in j.not.& in l.vt liberis,in j.no.per
illũ tex.C.de collar. & in l.noſtram,col.j. ver.tu dic,C.de
teſt.& in l. j.ff.de ori.iur.& conſ.250.in quæſtione dñi,
Milani,col.vlt.ver,item in procœmiũ,lib.j.Card. Flor. &
Imo.in c.ex parte,quod eſt pen.vterq; ad fi.de cleri.con-
iug. Rom.conſ. 180.ſi admittimus,col.2. ver. præmiſsis,
tñ nõ reſragantibus.Alex.conſ.519.viſo proceſſu cauſæ,
col.vlt. ver.circa ſecundum,lib,5.Ang.Aret.in §.ſed & ſi
quis,col.2. verſ.in glo.expreſſum.Inſt.quib.mod.teſta.in
fir.Phil.Franc.in c.quoniã,poſt mediũ,de immunit.eccl.
li.6.Soci.conſ.67.incip.conſilijs,& ca. viſis inueſtituris,
col.3. ver.ſecundo probatur, & iterum ver.tertio ſi dicta
concluſio, lib. j.quod conſilium repetitur conſi. 565.li.
2.& idem Soc.conſ.59.in præſenti conſultatione præ-
mittens aliqua,col. 5.verſ.quarto & vltimo,lib.2. & con
ſi.273.in præſenti conſultatione conſiderata,col.vlt.uer.
præterea dico, ꝙ ex quo d.lib.2.Iacob.à S. Georg. in l.vl
ti.col.j.C.de edict.diui Adria.tollen.Fran.Cur.Senior,cõ
ſil.39.viſis & diligenter,col.j. Philip.Dec. conſ. 379. re-
quiſitus pro conſil.col.3. ver. & vlterius iſta concluſio.
Io.Franc. Ozer, in §.præterea col.3.nu.50.Inſtit.'de mi
li.teſt.Maria.Soci.Iunior,conſ.25.circa propoſitam quæ
ſtionem,col. 1.lib.5.

65 Et huc quoq; ſpectant alij tex.probantes mentẽ & vo
luntatem diſponentiũ ex procœmio maxime colligi, ſ.le.
item quia,§. vlt.ff.de pac.& l.cum hi,in princ.& ibi Bar.
col.j.verſ.item not.ex iſto verbo,& iterum in §.eam trã
ſactionẽ.& ibi quoq; Ray.ff.de tranſact.& l. regula, §. ſi
quis,& ibi quoque Bar.& Bal.ff.de reg.iur.& l. Titia, §.
idem reſpondit,ff.de verb.obli.& l.j.& ibi Bar.ff. ad Sen.
Mace.& l.cum pater.§.dulciſsimis,ff.de leg.2.& in ca. ex
multa,§.ſecundo quæſiuiſti, ibi verum ſi ad ſuperiora,&
ibi Pan.col.2.in 4.not.de voto.& c.vbi periculum', & ibi
Io.And.ne cler. vel monach.lib.6.Bar.in l. eum qui cer-
tarum,ff.de uerb.oblig.& in procœmio C.col.ult.uerſ. op
pono & videtur,& ibi Bald.in §.vlt.in j.no.& idem Bar.
in l.ambitioſa,col.antep.verſ.viſis & examinatis,ff. de de
cre.ab ord.facien.Imo.in d.l.ulti.col.j.ff.de hęre.inſt.Ro.
conſ. 56.uiſo themate,col.j.ubi ex hoc dicit,& probat ſi
gillatim ex ſtatuti præfatione,diſpoſitionem conſtringi,
extendi, & declarari,& conſ. 90. uiſo themate quæſtio-
nis col.j.uerſ.his tamen non reſragantibus.Pan. conſ.93.
ſtatuto ciuitatis Grotettanæ,col.2.uerſ.ſecundo uidetur,
lib.j. Alex.conſi. 7.uiſis & diligenter animaduerſis, col.
2.uer. uerba enim appoſita.lib. 2. & conſi.55.quoniam
cauſæ,poſt princ.lib.5.

66 Sed illud tamen quod diximus,ex præfatione præſu-
mi cauſam finalem,intelligit Barb.aut quiſquis is fuit,qui
eam additionem fecit ad Pan.in c.poſt translationem', de
renuntiat.ut id quidem non ſit ex natura præfationis, ut
eam uim obtinear,ſed ex natura cauſæ expreſſæ.in ipſa,
præfatione,.Si enim in ea exprimeretur cauſa quæ haud
dubie ſua ipſius natura eſſet impulſiua,nõ fieret, nec præ
ſumeretur, eſſe finalis,ut dicit uoluiſſe Bar. in extrauag.
ad reprimendum,in uerbo, nec ex eorum abſentia, ubi
tamen id non dicit,ſed ſimpliciter,cauſam ſumptam, ex
præfatione præſumi, finalem,quod certe uerum eſt niſi
natura ipſius cauſæ repugnaret.

67 Quintum quod ratio naturalis etiam non expreſſa in
lege,uel alia diſpoſitione, facit præſumi eam eſſe finalem
vt ex Bar.& alijs diximus ſupra hac limita.uerſi,hęc Bar.
cui Imol.Quibus adde text. in l.cũ rõ in principio. ff.de
bon. damnat.qui dicit naturalẽ rationẽ eſſe legẽ quandã
tacitã &'in l.j.§.in primo,ibi naturali rõne ſubnixũ,C.de

ca.l.toll.Ex quo Bal.ibi,in princ, not.ea,quæ sunt naturali ratione subnixa, deberi,intacta & illibata perpetuo custodiri.& ideo, inquit,ad naturalem rationem est recurrendum,quæ optimus est legis clypeus quod dicit tenendum menti,& sequitur Fely. in c.tua nos col.2. versi. & ad ista, de iureiurand. Matth.Afflict.in c.j.col.5.nu. 25. tit.qui success.teneant.

68 Et videmus etiá aliàs Iurisconsultos, suis legib. inniti, ratione naturali,l. j.§.si id quod,ff.de acti.& obli.ibi palá est naturali ratione inutilẽ esse,& in l.itaq; in prin.ff.ad le Aquil.& in.l.si à patre,§.vlt.ff.de petit.hæred.& in l. 2.§. j.ff.de vsufruct.earũ rer.quæ vsu consumun.& l. si quis à liberis,§.si vel parens,ff.de liber.agnoscend.& §.j.Instit. de nupt. & §.constituitur,Instit.de vsufruct.

60 Vti & naturali quoq; æquitate, vt patet ex l.ij. in prin. ff.de pact.vbi glo.declarat,& l.j.in princ.ff.de mino. & l. j.in prin.ff.de leg.præst.quod & sæpe faciunt nostri doc. presertim Bal.vt videre poteris, apud eum,in l. rescripta. paulo ante fi.C.de prect.imp.offeren.& in l.j.quã vnã legit.C.si aduers.delic.& in auth, nisi rogati,col. 3. ver. hac rõne determinat,C.ad Sen.Tre.& in c.j.§.hoc quod nos cul.j.in verbo, pro bono pacis,tit.de pace Cõstan.Quod nõ longe distat à rõne ipsa naturali,vt dicemus postea.ná rationẽ simpliciter pro æquitate naturali intelligit gl.in c. j.§.deniq; tit.quæ fuit prima caus.benefi.amittend.

70 Suntq; & aliæ multæ leges,quę naturã pro vnico ac solido, testimonio,& rõne adserunt,vt l.si non sortem, §. libertus,post prin.& iterũ in fi.& vtrobiq; gl.in verbo natura,ff.de cond.inde.& l.nã & hoc natura,eo.tit.& l.naturalis in prin.ibi naturalis est,eod.quoq; tit.neq;.n.ibi naturalis, dicitur condictio,ea ratione,quã dicit glo. ibi sed quia natura id æquũ erat,vt dicitur in d.l.nã & hoc natura,& præterea adduci potest,l.adoptio.ff.de adopt. vbi adoptio in his tm̃ personis locũ habet,in quib.etiã natura potest habere.Cuius legis autoritate atq; etiam §. minorẽ,Insti.eo.Doct.sæpe illud assumunt,legem atq; artem imitari naturam.&inter cęteros Bar.in l.si is,qui pro emptore,co .12.ver.eius quod est impossibile, ff. de vsucap. Sed & eius quoq; l.testimonio Ang.cõs.10.sanctissi.col. 5.ver.fatetur fiscus, dicit naturã legis esse pædagogam.

71 Et per eum quoq; §,minorẽ tradit Bal. in le. quoties, quæ est vlt.vlt. post princ.C.de suis & legit.virtutẽ legis, in naturali rõne consistere. Legem enim sese speculari in natura,& illum refert & sequitur Fel.in c.tua nos, vbi supra,de iureiu.Cicero autẽ lib.3.Officiorũ scribit naturã esse legis fontem,Et cum nos ederemus commentarios, in l.si vnquam,C.de reuocand.dona.quæ, vt illic docuimus,ex meris naturæ pręcordijs.& visceribus est deprõpta,hoc disticho lusimus,

Est legis natura parens eademq; magistra,
Si nescis,legito hæc,continuoq; scies.

72 Sed in eandem sententiã faciunt aliæ leges,videlicet,l. 3.§.ex contrario,ibi,contra naturã,ff.de acq.pos.vbi Frã. Aret.in j,not.illud quoq; ex ea not.ꝙ lex imitatur naturã quantũ potest,& l.j. §.furiosum,ibi, natura manifestũ est, & iterũ in §.mutum, vtente ijsdem verbis,ff.de acti. & oblig.& l.vbi autem,§.illud,ibi,ipsa natura manifestissimũ est,ff.de verb,oblig.Cuius etiam autoritate tradit, Bald,in c.j.col.5,vers.item quæritur,ibi dicit Io.de Bronesco,tit.an agnat,vel fil.quod id quod apparet per rerũ, naturam non indiget probatione.

83 Nec omittendus est tex.loquens, de naturali iustitia, sed quem oẽs vbiq; trahunt ad rationẽ naturalẽ, in l.scire etiam oportet,ff.de excus.tut.Ex quo Ia.Ray.Cyn.& ab eis Bal.circa mediũ not.sufficere naturalem rationẽ sine lege,quod ipse Bal.dicit not.dignum. & sequitur Ias. in l.illam,col. 3.ver.limita tamen,C.de colla. vbi ex hoc limitat id, quod per eũ tex.dici solet,ꝙ erubescimus sine lege loqui.Ex eo quoq; tex.idẽ Cyn.in le.non dubium, col.vlt.ver.primo quęro,C.de legib.dicit,quod propter rationẽ naturalem etiam non scriptam possumus recedere à verbis legis,& sequitur Bald.ibi,col. 5.versic. sed hic vnum quæro. & Panor.in c,j.col.3.versic.nota ibi, intentione,de iura.calum.

74 A quibus non longe distat,quod scribit And. Iser. vt à nonnullis allegatur in procem.Feu.col.vlt.vers.nam rationabile, ꝙ naturale,& rationabile aliquod dictũ sine l. ita debet mouere iudicẽ vt ipsa lex.& ita illũ citat & sequitur Maria.Soci. Iunior,cons.61.inspectis, col. 52.nu. nu. 43.hinc dixit egregie,lib.2.licet And.ipse(nisi sit mẽdum in meo codice)nõ loquat de dicto naturali, sed tm̃ de rationabili,sed & in id allegat ipse Mari.Ang.cõs.275. thema super quo,col.vlt.dicentẽ,vt ipse refert autoritatẽ Aristotelis,quærere legẽ vel rationẽ,vbi naturaliter sentimus,nihil aliud esse,quã infirmitatẽ intellectus, quãuis Ang.simpliciter loquatur de his quæ sensui patẽt. At illud primum,s.de his quę naturaliter in nobis sentimus dicit idem Ang.in alio loco,videlicet cons.367. in quæstio. vertente, col.2.vers.primo quia capta. quẽ in hoc sequitur Ias.qui &ipse priorẽ locũ in id citat,in auth.si qua mulier.col.2.ver.contrariam opinionem,C.de sacros. eccle. & in d.l.illam,vbi supra,de collatio.

75 Quid ꝙ lex nunquã inducit fictionẽ aut pręsumptionem contra naturę potentiã,siue impotentiam,id est lex non fingit id quod natura impossibile,glo.in l.Gallus.§. si eius, in glo.magna.& ibi Bart. & alij,ff.de lib.& posth. glo.in l.3.ff.pro soc.& ibi Bald.qui ex hoc dicit ꝙ fictio imitatur naturã,Bar.in l.si is qui pro emptore.vbi supra, & ibi Ias. col,42.vers.ex prædictis habes,qui est in num. 509.ff.de vsuc.idẽ Bar.in l.eandẽ,col.j.& ibi quoq; Ang. Imo.& Franc.Are.ff.de duob.reis.Pet.Anc.cons.32.subtiliter,& copiose col.2.vers.2. probo. & doct.vbiq;. Ad quod citari solet l.si paterfamil.§.vlt.cum l.sequ. quæ est d.l.adoptio.ff,de adopt.& d.§.minorẽ,Instit.eo.tit. & l. qui ad certũ ad fi.ff.loc.& l.certe,in princ,ff.de prec. & l. si tibi, electio,§.vnius,ff.de opt o.lega.& d.lege.3. §. ex contrario,in prin.& iterũ in fi.de acq.possess. & l. si pupilli,§.quid ergo,in verbo,nec posit.ff.de neg.gest. & d. l.2.ff.de vsufru.earum rerũ quę vsu cõsu.scribitur naturalem rationem autoritate legis immutari non posse.

76 Adde superiorib. quod scribit Bal.in c.j.col.14. in verbo,aliquid tit.de pace Constantiæ composita. pro tm̃ illũ citat Ias. in d.l.si is qui pro emptore,col.69.nu.362 ꝙ ratio naturalis est potentissima in statutorũ interpretatione.Et quod tradit Ang.cons.345.primu matris,cu.a.uersi.ego in hac disputatione,quod ratio naturalis certa est rõ, & in dubio habetur pro l.scripta, per d.§.sufficit. loquentẽ(vt iam supra diximus)de iustitia naturali. Nã vt Ang. subdit,naturalis ratio idem est quod iustitia naturalis,prævalens rationibus coniecturalibus.

77 Finem huic rei fecero, modo recensuerim nonnulla, in hanc sententiam dicta Pan.Nam in repe.c.per tuas col. 55.uers.nec obstat si dicatur,de arbit.ꝙ papa non potest, dispensare contra legem canonicam fundatam in dictamine rationis mere naturalis,vt nec contra legem fundatã in rõne iuris diuini & sequitur Feli,in c.ad audientiam el.2.col.5.ver. bene fateor ꝙ ubi lex.de rescrip. & Aug. Bero.in rub.de rescript.nu.534.& iterũ nu.551.idẽ Pan. in c.ult.co.4.uer.& licet rõ,de re.iudi.quod licet rõ,non exprimatur in l,tamen illa debet coniecturari, quæ potuit naturaliter mouere legislatorem,quod & idem uoluit,ipse Pan.in c.secundo requiris,col.j.in j.not.de appella.& rursũ ibi col.2.uer.ult.not.ibi ipse nanq; ꝙ licite in decisionibus causarum allegatur ratio naturalis,

78 Sed & ipse Pan.in c.cum sint,colum.j.in ult.not.de deci.quòd cum ius scriptũ deficit,debemus recurrere ad rationem naturalẽ,per d.§.sufficit,& sequitur Franc. Curt. senior,cons.57.super eo quod ab ordine,col.2. num. 17. Deniq; idem Pan.in c. nulla,in j.not. de præbe. ꝙ possumus argumentari à ratione naturali absq; allegatione iu-

rium

rium,per eũ tex.qui tñ simpliciter de rõne loquitur. Et eum tñ sequitur Fel.in d c.tua nos,col. 2.vers. in tex.ibi, res,de iureiuran. Id quod proxime accedit ad id quod ex Bald. diximus,supra ver.nec omittendus est. Et huc quo que spectat quod dicemus infra in tertia limitatio.

79 Sextum,quod superioribus annectandum duximus, quod gerundiuum facit semper præsumi causam finalem Bar.in d.extrauag.ad reprimendum,in verbo, ne ex eorum absentia,col.j.dicẽs id probari in l.j.§.j.ff. de dolo. in diffinitione, doli,& in l.j.ff.de tute.in diffinitio. tutelæ.Bal.in l.id quod pauperibus,col.j. ver.iuxta hoc est sciendum vbi id declarat,C.de episc. & cler. Alex. in addit.Bar. in l. 2.§.vlti.ff.de de donat·Io.Plat.in §. j.vers.& sic habes,Instit.de actio Ang. Aret.in rub. eiusdem titu. col. 2.vers.ex qua etiã not.& ibi quoq; Ias.col.14.in paruis,vers.aduertendum tamen est,& Hier.Grat.cons.124 cum hæc causa,col.5.nu.18.lib.j.

80 Et hoc confirmatur,q gerundiuum importat necessitatem glo. & Bal.in rub.ff.de eden. Odofr.in rub.C.eo. tit. Bal.in rub.ff.de lib.& posthu.vbi Bal. dicit q importat formam,& Ang.in l. j.in princ.eod.tit.vbi dicit q importat necessitatem causatiuã,Mari.Soci.Senior,in c.j.in fi.de mutu.pet.de quo tñ,quia id ꝑpetuũ nõ ẽ, vide Ale. & Ias.post alios antiquiores,quos citãt,in d.rub.C.de eden.& Sal.in l.j.vers.quæro ab extra,C.de his qui latron. occul. vbi & alia multa dicit de vi & natura gerundiui.

81 Sed vtcunq; sit de ea re,tñ eam sententiam principalẽ fulcit,quod gerundiuum conditionẽ facit ex multorum sententia,quæ si vera est, huc admodũ pertinet,quia conditio denotat causam finalẽ,vt diximus supra ver.secundum q ex supradictis,sed nec hoc quoq;perpetuũ est,vt s.gerundiuum faciat conditionẽ,sed tum demũ, cum iungitur verbo futuri temporis,vt videre licet ex Bar. in l. si tu,ex parte,ante fi.& ibi Fran.Aret.in 2.not.ff. de acq.hęred.& eodem Bar. in l.j.col.vlt.vers.octauo quæro, ff.de cond.& demonst.Bal.in l.falsus,col. 3.vers.& not. hic in dictione,C.de fur. Corne.cons.90.in causa vertente, co. 2.vers.quia gerundiũ,lib.4. & cons. 143.licet in hac consultatione,col.3.ver. illud.n.gerundiuum,eo.li.4.& Feli. in c.exceptionẽ,col.4.ver.noto q illud,de except.Io.Pla. & Ang.Aret.vbi supra,Philip.Dec.cons. 433. visa copia, col. 2.vers.non obstat quod secundo.

82 Septimum,dictio,quia, denotat causam finalem,Bald. in l.j.col.j. per glo.ibi,in verbo,occupati, ff. de feri. in j. lect.& in l.j.col.2.versi.& nota.q cã,C.de fal.cau. adiec. Verum Imo.in l.2.§.vlt. col.j.vers.item adde ei,ff. de dona.nulla Bald.mentione facta contrarium tenuit, videlicet, q causa expressa per hanc dictionem,quia tam in cõtractibus quàm in legatis non præsumitur finalis,nisi sue sit obligatoria,vel accessoria causæ obligationis, vel nisi ex illa speretur, lucrum,vel euitatio dãni per ea quæ nota.Bar. in l.damus,ff.de cond.indeb.& in l,cum tale, §.falsam causam,ff.de cond.& demonstr.& in l.j.C.de fal.cau. adiec.Sed tu hic oĩno,vide ipsum Bart.in l.demonstratio §.quod autẽ.col.2.in 2.quæst.penè per totam eã quæsti. ff.de cond.& demonstr.

83 Ego vero cũ Bal.sum huius opinionis, vt hæc dictio, proprie significet causam propriam,& sic finalem, cum nulla dictio sit magis finalis,quàm hæc, vt etiam patet ex no.à Car.Flor. in c. quia propter,in j.not. de elect. & in c.verum,post princ.de cond.apposit.Nisi tñ aut natura, siue subiecta materia,aut aliud quippiam ex his quæ diximus,aliud suaderent,vt bene intelligit ipse Car. Flor.in c, quia circa,in fi.de consang.& af nit.nam semper & vbiq; naturam negocij siue subiectam materiam inspicere debemus,vt late diximus, & probauimus,in repet. l. si vnquam,in verbo,reuertatur,nu.37.& alias etiam videmus & seq. & alibi sæpe in eadem glo.

84 Nec tamen omiserim quod ipse Bal.scriptum reliquit in c.quia propter,col.4.vers.in text.ibi quia, de elect. q huiusmodi, dictio quia,est redditio causæ vt not.in l.c. si is qui animo.ff.de acquir. pos.Et qñ,ait,ponitur,à l. præsumitur finalis,vt not.in d.l.cũ tale, §.vlt.ff.de cõd.& demõst.si vero profertur ab hoĩe, & tunc aut est necessaria vt rõ quæ redditur,à teste, & tunc pręsumitur finalis, c. cum causam,de testib.aut est uoluntaria, & pręsumitur, impulsiua,vt in l.2.§.vlt.ff.de donationibus.

85 Octauum quod in gratijs & priuilegijs in dubio , oĩs cã præsumitur impulsiua,potius q̃ finalis.id enim voluit Bal.in c.decet,& ibi eius autoritate Philip.Fran. ante medium,vers. & dicit hic Bal.de reg.iur.lib.6. per not.in l.2 §.vlti.ff.de donat. Circa quod & tu vide , quæ nos late scripsimus supra in hac eadem limita.vers. incip. hęc tamen prima,cum multis sequentib,

86 Nonum,quod & ex præcedentibus, depromitur , q causæ,quæ cohærent dispositioni, & quæ inspecta iuris dispositione inducunt,& arctant,ad ita disponendum, dicuntur finales,hanc enim velnti regulam ponit Soc.con. 159.in præsenti consultatione,col.6.vers. confirmantur, etiam prædict. lib.2.& allegat d.l.j.& ibi Bart. C. de fal. caus.adiec.leg.& ipsum Bar.in l.demonstratio, falsa,§. 1. versic.tertio,quæro de effectu causæ, ff.de condi. & demonstr.& in l.damus,ff.de condit.indebit. & expressius Imo.in l.2.§.vlt.ff.de donat.& in c. post translationem, de renuntiat.Supra autem diximus,quando causa dicatur cohærere dispositioni.

87 Illud denique dixerim in hac tractatione causæ impulsiuæ,eam non omnino,esse superuacuam,inutilem,& inefficacem,vt quæ sufficiat ad id, vt promissio non dicatur esse nuda & sine causa,si sit causa quædam impulsiua , vt voluit Bal.in l.generaliter,col.3.ver.quarto quæro,C.de non nume.pecu.per l.creditor,§.j.ff.mand.& le.à Titio. ff.de verb.oblig. quod dicit notandum.& Alex.cons.76. viso libello producto, col.j.vers.ex his patet,lib. 6.& facit quod scribit ipse in l.pactum quod dotali,col.3.in 17. quæst.C.de collatio.

88 Sed & aliud quoque non contemnendum operatur, vt scilicet præstet faciliorem causam dispensandi, vt videre licet ex c.magnæ,& ibi Panor.qui id ex eo expẽdit ,& aduertendũ dicit,col.2.vers.vltimo no. quod cessante, ibi, aduerte tamen quòd licet,extra de voto. Et idem voluerunt Anto.& Pan.in c.ex parte tua,col.vlt.de conuersio. coniug.per illum eundem tex.in d.c.magnę. Et id certè, maximè tibi notandum ducimus,quia multi statim prima fronte,ei sententię minime assentirentur , propter ea quæ not.in c.quia circa de consanguin.& affinit.

SECVNDA LIMITATIO.

1 SECVNDO limita hanc nostrã regulã , quòd cessante causa cessat effectus, vt non procedat,qñ is qui ex cessatione, siue defectu causæ,cõtendit effectum cessare sine deficere,eo ipso versaretur in turpitudine, text. est nota. à paucis tñ in id priuatim annotatus,in le. cum profitearis. C.de reuo.do.vbi allegans defectũ finalis causæ non auditur,si id allegando propriam quoque turpitudinem allegat, & ad hoc illum text. expresim expendit Bald.ibi.

2 Et id quidem generale est, vt non audiatur,turpitudinem suam allegans,l.transactione finita C.de transactio. l.filios,C.de reuoc.his quę in frau.cre.& l.si creditoribus C.de ser.pi.dat.man.& l.si seruus plurium,§.j.ff.de leg.j. & l.2.ff.de condi. ob tur.cau.& c.sicut,de testi.& & cap. cum super quest.de conc.præb.& c.inter dilectos,de dona.& c.nemini.15.q.3.& c.non sane,15.q.5.Super quo tamen,quia recipit multas distinctiones, & limitationes, vide glo.in c. inter dilectos,in ver.turpitudinem allegabat, & ibi doct de reuo.don.& Bal.in rep.l.2.col.29.versi. ad solutionem istius quæst. ff.de iureiur.Panor.in d.capi. cũ super, de conces.præb.Soci.cons.154. visis instrumento donationis. colum.3.ver.circa primum,& multis, sequ. per.3.vel 4.colum.lib.2. & quæ nos diximus in tractatu Retractuũ,tit.1.§.j.glo.2.in ver.{a vendu,}nu.15.at unũ

est, & gl. 18. in verbo, {Le prix que la chose,} & c.nu.20 quantum autem, & nu. 24.sed & aliud est, & seq. & iterũ nu. 72.aut etiam nisi dicas.

TERTIA LIMITATIO.

1 TERTIO limita, vt non procedat nostra regula, quando ratio naturalis repugnaret vt cessaret effectus ob cessationem causæ, neque.n.tunc posset assumi argumentum à cessante causa, vti nec à contrario sensu, nec quoduis aliud, vt pulchrè dicitur voluisse Anto.in c.ad monasterium, col.2. vers.venio ad ver. in refectorio, extra de stat. monach. vti refert & sing.dicit Vinc. Pallio nominatim, loquens in casu nostræ regulæ, inter cons Fran.Curt. senioris.cons. 17. in sanctæ nomine & indiuiduæ trinitatis col.4.ver.præterea in quantum, quamuis in meo, codice Anto. id non ita scriptũ sit. Tamen id admodũ iustũ est, & rationabile, & id expresse tenuit ipse Anto.ab illis non citatus in c.cum apostolica, col. vlt.& ibi quoq; Imo.col. 5.ver.si autem causa sit final.de his, quæ fi.à præla.sine cõsen.c.Et id confirmatur ex his quæ scripsimus supra in j, limi.vers.incip.hæc Bar.& iterum vers. incip. quintũ ꝙrõ, & multis seq.vsq; ad vers finem huic rei iecero.

QVARTA LIMITATIO.

1 QVARTO limita, vt nõ procedat, quãdo sufficit, vt cã adsit certo aliquo tempore, nam si eo tempore ad fuerit, non cessabit effectus, si postea ea causa cesset, l.si quis hæredem, C.de instit.& substit. vbi sufficit conditionẽ momento temporis, quo adesse debuit, adfuisse, l. quæcunque, §. vlt.ff.de publicia. in rẽ actio.vbi sufficit possessio, momenti, quo adesse debuit, quas leges ad hoc allegat, & inducit Bal.declarando dicta Petri & Cyni, in l, generaliter, col.3. ver.sed ego dico, C.de episc.& cler.Imo. in cle. 2. col.2. ver. conclusionem autem.de rescrip. & Fely. in cap.cum cessante, post princ.& ibi Phil. Deci.col.j.versi. tertio fallit, de appell.idẽ Dec.in auth. præterea, in fin.C. vnde vir, & vxor. & cons, 24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam, col.j.Ias.in l.sciendum, §. vlti. ver. ad idem facit, ff.qui satisd.cogan. & Franc. Ripa in l. ex facto, col.4.nu.17.ff.de vulg. & pup.& Et ad hoc quoq; allegat Imo.vbi supra, l. 3.ff. de auro & arg.leg.

2 Et ex eo dicit ipse Philip.Dec.in d. auth. præterea, & d.cons. 24.ꝙ si mulier, cui ob paupertatẽ delata erat quarta pars de qua loquitur d.auth. præterea.efficiatur postea diues, non præterea eam quartam amittit, quia qualitas, paupertatis ipsius mulieris requirebatur tempore mortis mariti: quæ cum eo tempore semel adfuerit, sufficit vt perpetuo id beneficium duret.

3 Sed & huc quoque pertinet, ꝙ si qualitas quępiam certo tempore requiratur, satisfactum erit, si eo tempore adfuisse reperiatur, l. in delictis. §.si extraneus, ff.de nox. & & l.ex facto, & ibi Bar.in princ.ff.de vulg.& pup.& l. Titius, & ibi Bar. ff.de testam.mil.& d.l.sciendum.§. vlt.ff. qui satisd. cog.vbi ille qui quòd tempore iudicij possidet immobilia, releuatur a satisdatione, & si postea desinat possidere ea bona, non tamen tenetur præstare satisdationem, quasi causa cessauerit quoniam tempus iudicij inspitur.Ex quo not. Pau.Cast.ibi quod excusatio semel concessa propter aliquam causam, quæ aderat congruo tẽpore durat, quamuis causa non duret. Et quod fortius est ẽt si cesset facto ipsiusmet excusati, vt probat ille tex.vti põderat Ias.ibi, col.2.vers.not.ex isto tex.

4 Et ex hoc quoque fit, quòd cum rescriptum Papæ nõ nisi canonico ecclesiæ cathedralis, vel similibus personis enumeratis in c.statutum, de rescrip.lib.6.& alijs iuribus dirigi non possit, Si causa per rescriptum fuit commissa canonico, qui postea desinit esse canonicus, nũ ob id cessat commissio, ẽt cessante ea qualitate, secundum pet. in l. generaliter, & ibi Bal.qui tamen declarat, col.4. ver. ex prædictis determinatur, C.de episc.& cleri.nã vt dicit, ipse Bal.decretalis non requirit istam qualitatem adesse, nisi tempore impetrationis, vt in d.c.statutum, post princip.& ibi Io. And.in nouella, col. 5. super glo. habentib. vbi id late tractat post alios multos antiquiores ab eo citatos, & certe idem ibi ante eum tenuere Io.Mona.col.2. vers.sed quæro aliquis tempore.& Archi.col.3. ver.quid si causa fuit commissa, & ibi item ipsemet Io.And.in gl. ordina.in verbo, canonicis, ante fi. ibi, & si tempore datæ, & ibi quoque Pet.Anch.col.2.vers.quarto quæro, dicitur.Domi.col.3.super ea gl. & Phil.Franc.col. 2. super eadem glo.& præterea glo.in cle.2.in verbo, principalis, ibi, sed quid si desijt, & ibi Paul. Eleaz. Card. Flo. col. 2. in 6, q.& Imo.qui late tractat, vers. conclusionem autẽ. Pan.in princ.& Barb. col.7. in paruis vers. quærit vlterius glo.eod.tit. Spec.qui distinguit, ut.de iudice delega. §.vlt.quid si causa. Domi. à rota decis. 27.nota quòd vbi aliquis, de rescrip.in antiq.& Fede.Senen. cons. 32. quæstio talis est, quidã de populo, col.2. vers. facit etiã quod not. Bal.in l.prædia, post mediũ, vers. extra quæro quid si erat, C.de fideic.Pau. Cast. cons. 288.ad primum respõdetur ꝙ à dicta, col.3.ver.super tertio dico libro j.Domi. in c.licet canon, in princ.col. 2.ver.primo casu de electio lib.6.Fel.late in c.quoniam abbas, col. 3.vers.sed nunquid desinens, & ibi quoque Phil.Dec.qui hanc dicit esse cõmunem opi.& id tamen duobus modis declarat. Tu tamen vide hic Panor. qui contrarium tenere videtur, in d.c.quoniam abbas, col.4.vers. ex prædictis videtur, mihi difficile, de offi.dele.& ante illum licet nõ alleget, Cy. in l.tutelas, ff.de cap.diminut.

5 Quin & huc quoq; nonnulli referunt quod alibi diximus, sufficere vt tẽpore delatæ hęreditatis quis sit agnatus vt hęreditatem ipsam nanciscatur, etiam si postea desinat esse, quia id amplius non dependet ex ea causa, l. vlti.de succes.edic. & l.vlt.ff.vnde lib.& l.cognatis, ff. de rebus dub.neque enim agnatio in acquirenda hæręditate, respicit successiuum effectum, quia vno momento, acquiritur, l.placet.de acq.hære.Hæc enim propemodum, Bald.in d.l.generaliter, col.2.ver.in contrarium quia tex. dicit, & iterum, col. 3. ver.quandoque autem, causa finalis, C.de episcop.& cleric.& ibi quoque ante eum Cyn. post Petr.col.j.vers.vnde quæro nunquid. & Imo. in di. cle.2.col.3.ver.hæc ratio concludit, de rescrip.& omnes vbique.Et hoc quoque potest pertinere ad id quod dicemus de actu consummato in t 2.limitatione.

6 Nec hinc longe distat quod voluit glo.no.in l.j.in verbo, non vlciscantur, & ibi post eum Alb.Balb.Ang.Saly. Pau.Cast. & omnes præter Pet.& Old. qui contrarium dicunt, & Cy.qui dubitat, C.in quibus causis in integ.restit.non est necess.quod cum is qui minor est tempore, delatæ, & aditæ hæreditatis non priuetur hæreditate, ob id quod mortem partis non vltus est, quia scilicet minor est per tex.ibi Certe si paulo post, & vt verbis eius glossetar, post triduum maior efficiatur nec mortem patris. vlciscatur, non priuatur hæreditate. Sufficit enim vt sit minor eo tempore.Quod & ipsum voluit alia glo.in l.e. minoribus in verbo, respondere, & ibi quoque Alber. Bald. qui dicit not.col.vlt.vers.quærit glo.hic Ang.Saly. late Floria.qui ita dicit se consuluisse, Corneus etiam late Alex.Ias.& omnes etiam præter Pet.Cyn.& Pau. Ca. C. de his quib.indig.& Raph.Fulgò.consil.52. quidam Antonius, col.2.in a.dubio.

7 Et quod in simili dicitur, de matre, quæ tenetur, intra annum petere tutorem suo filio impuberi, alias priuatur, eius hereditate, l.sciãt.C.de legit.hæredib.& l. oẽs.C, ad Sen.Tertullia.excusatur, tamen, si ea minor sit, cum eius maritus moritur, l.2.C.si aduersus delic. & hæc quidem excusatio durat etiam si mater postea maior facta fuerit, sufficit, n.eam fuisse minorẽ in illo priori tempore, vt voluit Spec.tit.de in integ.rest.in prima parte (est, n. & idẽ titulus in 3.part.) §.quis autẽ, ver.sed quid si ipsa mulier & ibi Bal.in addit.illius, per glo.in d.l.j.C.in quib.cas. restit.in inte.nõ est necessa.& idem Bal.in d.l.2.C.si aduers. delict.

delict. Et per not. in d.l.2.& in d.l.minoribus, dicitq́; se
pluries hanc opinio. fuisse secutum ex naturali, æquitate
& ibi quoq; Saly. Ang. Paul. Cast. Raph. Fulg. & alij s.al
legati. & ipse Bal. in auth. si captiui, post medium, ver. se
cunda quęstio est C. de episcop. & cleric. dicens aliud es
se in filio minore, qui non redemit patrem captiuum, &
interim factus est maior, nec tamen redemit, de quo nó
diximus supra in ętate cessante, vbi videbis rationem dif
ferentiæ, & idem Bald. in l. qui contra, col. j. ver. ibi quos
omnes, C. de incest. nup. & in l. precibus, col. 3. ver. quid
ergo si tempore primo, C. de impub. & alijs, substit, vbi
hanc dicicit esse communem, & secundum eam se con-
suluisse. Ang. in d.l.j. C. in quibus cau. restit. in integ. non
est necess. Raph. Fulg. d. consi. 52. in 2. dubio Pau. Castr.
Alex. & Ias. in l. sciendum, §. vlt. ille in j. not. alier col. j.
post princ. tertius, col. 3. nu. 11. ff. qui satisd. cog. & Rom.
sing. 221. tu habes, vbi & in id allegat le. qui cum maior,
post prin. ff. de bonis lib. & in l. 3. §. scio, ff de min.

8 Ex quibus tamen ipse Paul. in d.l. sciendum. §. vlti. id
declarat nisi efficeretur maior intra illum annum, resta-
retq́; tantum temporis ex eo anno, vt posset ipsa tutelam
assumere, vel aliú tutorem petere. quia non fuit omnino,
excusata cum toto tempore anni minor non fuerit quod
& ipsum voluit Ale. in l. si cum dotem. §. si maritus, col. 2
ver si. & istud in terminis. ff. solut. matr. & ita intelligen-
dus est Ang. qui contrarium prima faciem videbatur te-
nere eius quod supra dimus, vt scilicet mater non excusa
tur, & ita illum intelligit Alex. in d. §. si maritus. de quo
tamen vide ipsum Alex. in d.l. minoribus.

9 Eiusdem monetæ est quod Bar. tradidit in l. si cum do
tem §. si maritus, per eum tex. ver. si autem tantus, ibi,
vt sanitatis nulla spes supersit, & ibi etiam Paul. Cast. cir
ca medium, ibi, & per hoc determinat, & Alex. col. 2. ver.
in tex. ibi, nulla spes, ff. solut. mat. quòd si quis est excusa
tus à muneribus propter morbum, de cuius sanitate nul
la spes erat illi semper procedit ea excusatio, licet postea
præter spem conualescat, & allegat etiam Bart. ad hoc le.
gen. in princip. ff. de vacat. muneri. & Paul. etiam allegat
quod not. per glo. in d.l. j. C. in quibus caus. in in integ.
restitu. non est necess.

1 Et id quoque quod à plerisq; scriptum est, quod si quis
piam ob numerum liberorum à tutela fuerit excusatus,
& postea is numerus decrescat morte liberorum, nó pro
pterea extinguitur ea excusatio & immunitas, quam ha-
buit, per tex. in d.l. sciendum. §. vltim. ff. qui satisd. cog. &
in §. illud, in auth. const. quæ de dignita. Ita enim voluit,
Ioan. And. qui dicit ita fuisse in publica disputatione de-
terminarum, & per præstantissimos doctores consultú,
in c. decet, de reg. iur. lib. 6. & ibi quoque Bal. in quibus-
dam addition. quas fecit ad ipsum Ioan. And. & Alberic.
qui id c. legit sub tit. ff. eo. tit. de reg. iur. Bar. nutans tamé.
in l. 2. §. non solum, & ibi ipse Alb. qui eum §. legit cum
princ. l. 1. ff. de excus. tut. per tex. in d. §. non solum. ipse
Albe. in l. si vnquam, col. 2. ver. item in excusatione. C.
de rei vend. per tex. in d.l. 2. §. oportet. ff. excus. tut. Fulgo.
d. cons. 52. quidam Anton. col. 2. ante fin. Imo. consil. 77.
visis ac ponderatis in 3. dub. Martin. Laud. in tractatu de
fisco, conclu. 198. habens priuilegium. vbi ita dicit se con
suluisse. Io. Ana. cons. 105. eodemque vlt. circa dubium
oblatum. Socin. & Iason late in d.l. sciendum. §. vlti. ille
col. j. vers. secundo inducitur, hic col. 1. versic. not. ex
isto text. ff. qui satisd. cog. ex quibus Soci. dicit hanc esse
communem opinio. nec ab ea in iudicando & consulen-
do esse discedendum. Philp. Dec. in d. auth. præterea, ad
fin. C. vnde vir. & vxor. & in l. vlt. in princip. ff. si cert.
pet. & l. in omnibus, column. vlt. ff. de reg. iur. & in cap.
cum cessante, colum. j de appella. vbi id dicit not. &. dic.
cons. 24. col. 2. vers. quinto accedat. Hippo. Marsil. in l. si
redhibitus, col. j. ff. quod de quæst. Franc. Ripa. in l. ex fa-
cto, col. tertia, ver. præmissa faciunt. ff. de vulga. & pup.

11 Verum ipse Alex. in addittio. Nic. Neap. in d.l. 1. §. nó
solum ff. de excus. tut. dicit, quod licet id sequeretur & con-
sulendo & iudicando, tamen contrariam opinio. esse ve-
riorem, & in eam sententiam factum fuisse statutum Bo
noniæ, vt scilicet decrescente numero liberorum cesset
priuilegium immunitatis, nisi unus tantum fuerit mor-
tuus. Sed & in additio. Bar. in d. §. non solum, & etiam in
d.l. si cum dotem. §. si maritus col. ij. ver. secundo adde, &
alijs multis seq. ff. solu. mat. palam illam opinio. reprobat,
& vbique multas rationes adducit, quas tu videre poteris
Sed quibus respondet Ias. in d. l. sciendum. §. vltim. vti
etiam illic videre in promptu est, ne hic ea omnia repeten
do, diutius te detineam.

12 Vt tamen non omiserim pro priori illa opinione vl-
tra ea quæ allegari solent, benefacere tex. in l. 1. §. qui ad
munera. ff. de vacat. muner. vbi qui vocantur ad mune-
ra, viuorum se liberorum numerú habere, tempore quo
propter eos excusari desiderant, probare debent, nume-
rus enim liberorum postea impletus, susceptis antea mu
neribus non liberat, & ibi glo. allegat alios text. concor-
dan. Ex quo sequitur, vt nec numerus postea deficiens,
tollat immunitatem iam acquisitam ex eo tempore quo
requirebatur hunc numerum adesse, vt idem operetur
propositum in proposito, quod oppositum in opposito,
l. vlt. §. si filius. ff. de leg. 3. & c. vlt. de consuet. & ad hoc
illum text. expendit Franc. Ripa, in d.l. ex facto, vbi su-
pra, de vulg. & pupil.

13 Sed eam tamé priorem opi. & alia similia intellige pro
cedere in tutela, aut alijs muneribus iam ordinatis, & có
summatis, verbi gratia, si quis habens 12. liberos est statu
to sit exemptum à datijs, certè si cum datię erant ordina-
tæ, cumq́; dies partim cesserit partim non cesserit, & ita
nondum erat prorsus, consummatæ, ex duodecim libe-
ris vnus aut duo moriantur, nihilominus pater erit pror
sus, ab illis exemptus, inspecto initio, quo immunitas in
cipit habere vim suam, l. incola. ff. ad municip. nó autem
à futuris nondum ordinatis, si res peruenerit ad casum à
quo non potest incipere. l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de leg. 2.
Et ita in specie consuluit Bald. consi. 117. verba domini.
ita dicunt, lib. j. & eum nuncupatim refert, & sequitur,
Franc. Rip. in d.l. ex facto, col, 3. nu. 17. in fin. ff. de vulgar.
& pupillar. substit.

14 Quinetiam in illa ipsa specie excusationis à tutela ob
numerum liberorum, vt scilicet semel excusatus, à cer-
ta tutela, quæ iam cesserat, ob eum numerum liberorum,
perpetuo maneat, excusatus (etiam mortuis postea libe-
ris) ab eadem tutela, non etiam alijs quæ post mortem li
berorum superuenerunt, vti uoluerunt nonuulli, quos,
citat Ioan. And. in d. cap. decet, quos tamen ipse non se-
quitur. sicuti nec facit Soci. in d. l. si cum dotem. §. si ma
ritus. ff. solut. matr. Sed id tamen placuit Philip. Franc. in
d. c. decet & non obscurè Bart. in d. l. 1. §. non solum. ff.
de excusat. tutor. & plerisque omnibus, qui hanc rem,
tractarunt. Et hoc mihi verius videtur, ad quod & tu vide
quæ dicā infra in 11. limi. versic. incip. intellige secundo.

QVINTA LIMITATIO.

1 QVINTO limita nostram regulam, vt non procedat,
quando tractatur de lucro captando, siue quærendo, quia
tunc per cessationem causæ, siue rationis non disceditur,
à verbis legis, aut alterius dispositionis, ex sententia Bart.
in l. omnes populi, col. 18. vers. secundo quæro an statu-
ta. ff. de iust. & iure, per tex. in l. si prospexit. ff. qui & à qui
bus, vbi idem sentit ipse Bar. & similiter in l. adigere, §.
quamuis ff. de iur. patr. & eum ex primo loco refert, &
sequitur Maria. Soci. Senior, consil. omnium. j. in casu su
pra narrato, col. vlt.

2 Sed tu hic omnino vide Feli. in c. si quando, col. 8. ver.
sed videtur mirabilis, extra de rescript. & quæ nos late,
scripsimus supra in cessante ratione legis versicul. incip.
intellige secundo & multis sequ. ex quibus facile intel-

liges, quid hic dicendum ſit, neq; enim repetẽda viſa ſunt quæ alibi diximus præſertim in hoc ipſo opere.

SEXTA LIMITATIO.

1 Sexto limita, ut etiam non procedat noſtra regula, quando cauſa eſt duntaxat probabilis non neceſſaria, tunc, n. ea cauſa ceſſante, licet etiam ſit finalis, nõ ceſſat effectus ſiue diſpoſitio, vt eleganter ſcribit Bal. in l. j. col. 5. ver. itẽ a neceſſatio. ff. ſolu. matr. per d. l. proſpexit. ff. qui & à quib. loquitur tñ ipſe Bal. cum ratio, vel cã non eſt expreſſa, ſed venit interpretatiuè ex alia diſpoſitione licet eum ſimpliciter, ſine ea declaratione ſequitur, Maria. Soc. Senior, d, conſi. j. vbi ſupra in præceden. limit. Et ad hoc bene facit quod Iaco. Bell. in l. ſecunda. §. vltim. ff. de dona. affert Alb. in l. generaliter, colum. 2. ibi ſi autem ceſſat culpa, C. de epiſcop. & cleric.

2 Et quod alias in vniuerſum cauſa ſiue ratio aut etiam argumentum probabile, & non neceſſarium non concludit neceſſario, vt videre licet ex no. à glo. & alijs, in l. ſi de interpretatione ff. de legib. & in l. j. C. eod. tit. Bartol. & alijs in l. j. ff. ſi cert. pet. Bald. in auth. conuenticula, col. 2. verſ. item eſt argumentum, C. de epiſc. & cleric.

3 Gloſſa aũt in l non omnium, ff. de legibus, dicit ꝙ rõ debet eſſe talis, quæ ſit neceſſaria. Sed & alia glo. in le. ſi cũ exceptione. §. poſt annũ, in verbo, & rei haber. ff. quod met. cauſ. ſpecialius dicit, ꝙ rõ debet eſſe neceſſaria, nedũ probabilis. Et deinde dicit, tũ demũ neceſſariã rationem, cum lex deficit ipſa deficiente, & cum eadẽ locum habet tum ipſa rõ locum quoq; habet quæ res proxime ſpectat ad hanc noſtram limitationem,

SEPTIMA LIMITATIO.

1 SEPTIMO limita, vt non procedat quando ratio, ſiue cauſa ceſſat in ſingulis quibuſdam perſonis tantum, verũ tamen verificatur, vt in pluribus, nam eo caſu non ceſſat, effectus ex ceſſatione cauſæ ſiue rationis in illis ſingularibus, vt pulchre voluit Bald. qui quoquo te vertas, illum vbiq; reperies, in l. j. col. j. ver. in ea glo. ibi ſed impulliua. ff. de ſer. in j. lect. per tex. in l. iura. ff. de legibus.

OCTAVA LIMITATIO.

1 Quin generaliter, & hæc erit pro OCTAVA LIMITATIONE, ceſſante cauſa in vna perſona, non ceſſat effectus in alijs perſonis, per tex. in l. Lucius. §. quiſquis. ff. de lega. 2. & in l. vnum ex fratribus. ff. de condi. inſtit. & not. glo, in c. & ſi Chriſtus in verbo ceſſante, & ibi quoq; Bal. colum. vltim. verſ. dicit glo. quod ceſſante, de iureiur. & idem Bald. in d. l. generaliter col. 2. verſ. ſed in dubio, C. de epiſcop. & cleric.

2 Et huc pertinet ꝙ generaliter diſpoſitionis loquentes de quibuſdam perſonis ad alias non trahuntur, l. ſi vero, §. de viro. ff. ſolut. matr. Et ita quidẽ, vt ſi alias extẽſio fieri poſsit ad aliũ caſum, ex certa quadã rõne, videlicet, ex præſumpta mẽte diſponẽtis, ſecundũ not. in l. tale pactũ. §. vlt. ff. de pactis, & in l. Titius, §. Lucius. ff. de libe. & poſthu. Id tñ non fit de vna perſona ad aliã & in fauorabilibus, per l. ſi quis ita §. ſi quis cũ ignoraret, ff. de teſt. tu. & id voluit, Raph. Cu. in l. cõmodiſsime. ff de lib. & poſt. Frã. Aret. & Iaſ. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth. cum alijs multis concord. adductis à me in repe. l. ſi vnquam. in verbo, literis, nu. 28. incip. idq; maxime, & duobus ſeq. C. de reuoc. donatio.

NONA LIMITATIO.

1 NONO limita, & idem propemodum eſt cum duabus præcedentibus limitationibus, vt hæc noſtra regula procedat in ratione generali, quæ, ſ. conſideratur in ſua generalitate, i. in generibus ſingulorum, nõ in ſingulis generum. licet enim in aliquo caſu ſingulariſsimo ceſſet ratio, legis, non tamen ceſſabit lex, Bal. in l. non dubium, colũ, 2. verſ. ſequitur videre de interpretatione. C. de legibus, ita intelligens d. l. proſpexit, ff. qui & à quibus. & ſequitur Pet. Anch. in c. j. char. 9. verſ. circa ſecundum articulum, de conſtit. & Alex. conſ. 32. clariſsime domine, col. 2. ver ad idem bene facit lib. 7.

2 Sed id non placet Feli. doct. certe celeberrimo, in d. c. ſi quando, col. 8. verſ. conſidera ſecundo verba, extra de reſcr. neq; enim, inquit, iuſtum eſt, vt in illo caſu quãuis, ſingulare ceſſante rõne legis lex ipſa affligat, ita, n. loquitur. Sed tu tamẽ hic vide, quæ diximus ſ. in j. limita. verſ. incip. tertium, quòd eum lex & ſe.

DECIMA LIMITATIO.

1 DECIMO limita, vt hæc, noſtra regula non procedat, quando in cauſa, ſiue ratione ponitur dictio forte, aut ſimilis, ex ſententia glo. in cle. j, in verbo, forte, aut vt alij, collocant eam glo. in verbo, appellandũ, de appellat. quæ quoniam text. dixerat, quia forte de facili eorum præſentia ſimul haberi non poſsit, dato ergo, inquit, ꝙ haberi, poſſet eorum copia locus eſſet ei quod hic dicitur. Et eã glo. ſequuntur doct. ibi, magna ex parte, ex hoc dicentes, eam dictionem, forte, denotare cauſam impulſiuam, non finalem: vti videre poteris apud Card. Flor. poſt antiquiores ibi, col. 2. in 12. quæſt. & Imo. col. 3. ver. gl. forte quærat. atq; etiam Anto. in c. quoniam. §. niſi forte, col. vlti. verſ. quæro qualiter probabitur, & ibi Pan. co. 6. qui eum §. niſi forte legit. cum prin. verſ. quæro quid ſi non facta exira vt lite non conteſta. per eum text. in verbo, ne forte hoc procuret. Imo. in l. gerit col. 2. ver. nec obſtat prædictis. ff. de acquir. hæred. Alex. qui illam glo. dicit not. in l. ratione, la, j. §. quod vulgo, col. 8. verſ. in ea ibi: §. ſi vero non fecerit, ff. ad leg. Falcid. vbi ex hoc reprobat deci. Bal. in l. filium quẽ col. pen. ver. & quia de inuentario, C. famil. erciſc. & eũdem Alex. in l. j. §. ſi is qui me. col. j. ver. ratio autem qua mouetur, & ibi Iaſ. qui tamẽ id declarat, & eam glo. dicit ſing. col. 2. ver. & ſi tu ſubtiliter diceres, ff. ad Sen. Trebel. Barb. in repet. c. Raynaldus, col. 44. ver. ponderandum eſt, rurſumq; col. 5?. ver. vnde pondero illum text. de teſta. vbi per eam glo. dicit ꝙ cauſa in qua apponitur hæc dictio, forte reſpicit factũ, ſiue facti accidentia, & non iuris diſpoſitionem, Feli. in c. 2. col. vlt. verſi. primo ꝙ vbi lex, vt lite non conteſta. Iaſ. in l. ſi pecuniã, col. 6. ver. item nota. quod vbicunq; ff. de cond. ob cau. & in l. in ſubſtitutione, col. 2. ver. vlti. circa diſtinctionem. ff. de vulg. & pupil & in l. ſi ex falſis, col. 2. 5. not. C. de rẽ ſact. & in §. æquè, ſi agat, col. 7. in paruis, nu. 27. Inſtit. de actio. Et hæc certe limitatio pertinet ad primam illam limitationem, qua tractauimus de cauſa impulſiua.

2 Quod ſi alia quædam ſcire cupis de vi & natura huius dictionis, forte, forſan, fortaſſe, fortaſsis, quæ ſunt eiuſdẽ ſignificationis, vt id obiter dicam, vide glo. in l. mutus, in verbo, forſitan, ff. de procurat. & in l. ſi duo in verbo, fortaſſe. ff. de recept. arbit. & in l. j. §. j. in uerbo, niſi forte, & in gl. ſeq. ff. de rei uen. & in l. in cõmodato. §. ſicut, in uerbo, peritura. ff. cõmo. & in d. l. in ſubſtitutione, in verbo, niſi forte ibi Bal. in fi. Ang. etiã in fi. Raph. Co. Imo. co. j. Alex. late co. itẽ j. & Ia. latius, col. quoq; j. ff. de uul. & pup. ſubſti. & glo. in c. ſuper literis, in uerbo, niſi forſan, & ibi Barb. char. antep. uerſ. uenio, ad gl. in uerbo, forſã, & Aug. Bero. nu, 74. de reſcri. & glo. in c. tuæ, in uerbo, ſi forſan de procurat. & in c. niſi cum pridem, in princ. in uerbo, forſan, de renuntia. & in c. 2. in uerbo, propter cõtumaciam, & ibi Hoſt. & Io. And. utrunque in uerbo, forte Car. Flo. in 3. not. Ant. paulo ante fi. & Pan. in fi. & Felin. col. pen. uerſ. ultimo dum dicitur, uſque ad fi. illius ca. ut lite non conteſta. & glo. in c. 2. in uerbo, forte, & ibi Hoſtienſ. in eodem uerbo, Ioann. Andr. ad fin. Cardin. Flor. in. 4. not. Imola. columm. j. in ulti. not. & Barba. colum. 5. uer. & not. etiam ex iſta extra de teſtament. & glo. in cap. ex parte, in uerbo, ne ſi forte, poſt princip. & ibi Anto. uer. oppono quod omnino, & Panorm. circa medium, de celebra. miſſar. & glo. in cap. tua nos in uerbo, forte, & ibi, Inno. in prinс. de ſponſali. & glo. in cle. 2. uerſ. denique, in uerbo, forſan, & ibi Card. Flo. in princ. de ſenten. & re.

Iudic. & in c.admonere, in verbo, si forte, 33.q.2.& in ca. quoniam. in verbo, si fortè, de pœniten. distin. 1. & Spec. tit. de alleg. & disputa. aduocat. §. post hoc autem, ver. vel in principio, ibi, item dictio, fortè. Alb. in suo Lexico, in verbo, forsan, forsitan, fortassis & fortasse. Cardin. Flor. in cap. 1. col. 1. in 5. not. de postulan. Barb. in rep. ca. Raynaldus, col. 2. versi. & si quispiam dixerit, de testa. Steph. Malleret. in tract. de elect. char. 13. col. 2. versic. & quia de verbo, fortè.

3 Vt interim non omittas illud D. Io. ca. 8. si me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis, quam eandem sententiam c. 14. sine dictione dubitatiua posuit. Si cognouissetis me, & patrem meum vtiq; cognouissetis. in quo, illud notandum, interpretem in priore loco coniunctionem, &, vertisse in forsitan: in posteriore, in vtiq;. Augustinus autem in priore loco monet illud forsitan, non esse dubitantis, sed increpantis, quod nos lectores admonere voluimus, quia omnes ferè nostrates suprà citati hunc locum adduxerunt, nec tamen id dixerunt.

VNDECIMA LIMITATIO.

1 VNDECIMO limita nostram regulam, vt nõ procedat vbi ius iam esset alicui quęsitum ex causæ existentia, vt ita loquar, nam licèt causa ipsa posteà deficiat siue desinat, ius tamen illud quæsitum retinetur, vt per l. si post mortem. §. j. & l. non putauit. §. sed si post mortem. ff. de bon. posses. contra tab. & l. cum. vxori. C. quando dies leg. ced. & c. ab eo, de electio. lib. 6. & clem. constitutionem. col. pe. in fi. eo. tit. voluit Ioa. And. in c. decet, col. 3. versi. & idem in similib. de reg. iur. libr. 6. & Bald. in le. filiam. ff. de Senat. in 1. lectur.

2 Ad quod etiam facit, quod scribit Bal. in l. generaliter. col. 3. ver. ecce aliud exemplum. C. de epis. & cler. ꝙ cum restitutio in integrũ acquiratur in primo instanti & momento læsionis consummatæ ob absentiam, licèt postea cesset ea absentia, ob quam cõpetebat eadem restitutio, non tamen cessat ea restitutio, iam quæsita, per l. quod tẽpore. C. de restit. milit. & l. vlti. §. sed quod simpliciter. ff. eo. tit. & idem, propemodum dicit Cy. post Pet. in d. l. generaliter. faciuntq; alia multa quę dicam in seq. limita.

3 Sed hoc tamen intelligendum est, quñ illud quæsitum fuit de iure cõi, secus si quodam iure irregulari siue extraordinario & speciali fuerit quęsitum, nam tunc illud ius cessat cessante causa ipsius, vt pulchrè voluit Bald. in le. si pro ea. col. 3. in 8. quęst. C. mand. quod dictum pro not. refert & sequitur Philip. Fran. in c. cùm cessante, col. 1. vers. secundò conclusio limitatur, extrà de appel.

4 Nam vt dicit Bal. vbi suprà, facilius tollitur priuilegiũ siue ius extraordinarium, & speciale, quàm ius commune. l. eius militis. §. 1. & ibi gl. quæ id not. in verbo, quocunque modo, & l. antiquæ. C. ad senatus. Vell. & l. si quãdo. in princ. C. de inoffi. testa. & ibi Bar. Bal. & Ang. ff. de milit. testa. & §. quia verò verisimile, in fi. in auth. de non alien. reb. eccles. & id quoq; voluit gl. in l. a. in verbo, interpretari, & ibi Bart. col. 1. ff. de consti. princ. & gl. vlt. in l. 1. ad fi. C. si aduers. venditio. & in l. j. in gl. vlt. versi. item quartò, quia faciliùs. C. si de momen. poss. & in l. assiduis, in verbo, licèt anterioris sint, paulò antè medium. C. qui potior. in pign. hab. & in l. si quis extraneus. in prin. & ibi Roma. in fi. ff. de acquirend. hæred. Alber. in l. qui per salutem. in fi. ff. de iureiuran. Bald. in c. post translationem, col. 2. ver. quæro vtrum cessante, de renuntia. Rom. in l. sciendum. colũ. 2. ver. restat respondere. ff. qui satisd. cog. Et addit ipse Bal. in d. l. si pro ea, facere no. in l. ad comparandas, in fi. C. mand.

DVODECIMA LIMITATIO.

1 DVODECIMO limita & generalius, vt procedat hec regula, cùm effectus causæ cesset iam consummatus & perfectus. & vt nostri loquuntur in esse productus, per l. vlt. in princ. ff. vnde lib. & l. inter stipulantem, §. sacram, in illis verbis, nec reuocantur in obligatione & ibi Ias. in 4. not. ff. de verb. oblig. & l. patre furioso. ff. de his qui sũt sui vel alie. iur. & l. qui res. §. arcam. ff. de solu. & l. tutelas, in prin. ff. de cap. dimin. & c. quęris, & ibi gl. in verbo, cõtrahatur, de consecra. dist. 4. vbi obligatio semel extincta propter aliquam causam extinguentem, non conualescit cessante ea causa, & c. de bigamis, extrà de big. ex quo notat Anto. in 2. locis ꝙ cessante causa efficiente non cessat effectus iam impressus. c. sanè, de renun. ex quo etiã not. idem Anto. post princ. perempta causa non perimi effectum iam in esse productum. & ca. vlt. de offi. leg. ex quo not. Imol. in 2. not. ꝙ extincta causa non perit iuris effectus in esse deductus, secus si sit in fieri, vt ipse loquitur & res sit integra.

2 Et ita quoque, vt scilicet non cesset effectus consummatus per cessationem causę voluit Cy. in l. generaliter. col. 2. ver. in contrarium quia lex dicit, & ibi Bald. col. 3. ver. item exemplum de causa, & iterum ver. quandoque autem causa finalis. C. de episc. & cler. Bart. in l. 2. §. vlt. ad fi. ff. de don. & in l. pluribus. §. & si placeat, ad fi. ff. de verbo. oblig. bona pars Canonistarum in c. post translationẽ de renuntia. Bald. in l. vbi, col. pen. vers. formatur etiã alia quęstio. C. de iure dot. & in l. 1. col. 2. ver. priuilegia autẽ. ff. solu. matr. vbi & alia iura allegat, & in c. & si CHRISTVS. col. vlt. de iureiur. Alex. in addit. Nicol. Neap. in l. 2. §. non solùm. ff. de excus. tut. Cor. cons. 24. omisso primo dubio, col. 5. ver. nec obstat ꝙ in secunda. lib. 3. Soc. consi. 81. non est dubium, col. 4. vers. nec obstat nunc, lib. 3. Philip. Dec. in l. 1. col. antep. nu. 79. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. & in c. quæ in ecclesiarum. col. 7. ver. sed aduertendum est, de constit. & in c. cum cessante. col. 1. vers. secundò conclusio limitatur, de appellatio. & consi. 24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam. col. j. versic. tertiò suadetur ex eo. & consi. 31. cuius superscriptio est, quando valeat renuntiatio. col. vlt. ver. tertiò non obstat, vbi ex hoc consuluit in pulchro casu. Franc. Balb. in tract. præscriptio. in 3. parte princ. in 9. quæst. in fin. Frãc. Ozer. in §. 1. nume. 5. per eum text. Instit. de exhæred. libero. Franc. Curr. Iunior, in le. 2. col. 9. num. 78. C. de edẽ. & Hierony. Grat. consil. 63. visis elegantissimis. col. pen. num. 37. lib. 2.

3 Propterea dicit gl. not. in c. in argumẽtum. de reg. iur. lib. 6. ꝙ ista regula procedit circa facta non facienda. Bal. autem in d. le. 1. §. 1. in fin. ff. de offi. eius cui mand. est iuris. scribit cessante causa priuilegij non cessare priuilegiũ, quod retro sortitum est effectum. & sequitur Ias. in d. l. filius à patre. §. 1. colũ. 2. vers. limita istam regulam. ff. de liber. & posth. quo etiam loco ipse Bald. Ang. & alij, tradiderunt, ꝙ si aliqua terra exiuit de obedientia domini, & ob id fuerit bannita, licèt posteà ad obedientiam redierit, non tamen per hoc remittũtur banna, nisi id expressum, fuerit, quod tamen pugnare videtur cum eo quod diximus suprà banni causa cessante.

4 Et huc quoq; spectat quod ab ipso Bald. proditum est (nam is vbiq; in omnibus quæstionibus & dubijs reperitur, adeo fœcundus est) in l. Titius, quæ est pen. per illũ tex. ff. de excusat. tutor. ꝙ si testator reliquit vxorem suã vsufructuariam bonorum suorum, donec castè vixerit, ea autem primo anno pudice vixerit secundo autem impudice, ob quod legatum illud suum amiserit: deinde verò ad castitatem redierit, nõ per hoc recuperat legatum, quo iam per impudicitiam decidit, quod nõ ob aliud est, quàm ꝙ effectus impudicitiæ consummatus est.

5 Ante hũc & cæteros illos Spec. ille quem omnes vbiq; miris laudibus extollunt, in tit. de prob. §. j. vers. circa nouale, illud tradit, ꝙ nouale tandiu durat, quãdiu à primis religiosis detinetur: ꝙ si ad alios peruenerit, desinit esse nouale, per c. vlt. de priuil. nec si ad primos illos redierit, recuperat illam nouallitatis vt ita dixerim, qualitatẽ, per tex. in d. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. suprà in prin. huius limit. allegatum.

6 Ex hoc quoq; albo illud est, ꝙ id quod dicitur. peremptа in stáuia perimi omnes effectus eiusdé, intelligitur in effectibus iam consummatis per litis contestationem, v. g. quis fit malæ fidei possessor ob litem contestatam, l. certum. C. de rei vendi. & l. nemo. C. de acq. possess. item perpetuatur actio, l. vlt. C. de præscript. 30. vel 40. anno. item res efficitur litigiosa, auth. litigiosa. C. de litigios. Certè hi effectus, & si qui alij sint similes, non perimuntur peremptа instantia, cùm sint (vt diximus) consummati, ita voluit Pan. in c. causam quæ, col. vlt. ver. sed circa hæc secundum recentium, extrà de testib. sed tu de hoc vide glo. & doct. in le. 2. C. de fruct. & lit. expens. & in c. significauerunt, de testib. & in l. properandum. §. 1. C. de iudic.

7 Sed & eo spectat, ꝙ cùm per superuenientiam liberorum ipso iure reuocetur donatio, per l. si vnquã. C. de reuocan. dona. certè si liberi nati ob quos ea reuocatio facta fuerit, postea moriantur, non tamen cessat reuocatiu, cũ per eorum natiuitatem continuò ipsius effectus, id est, ea reuocatio fuerit consummata. Ita enim voluit, illam ipsam rationem ad hoc adferens Alb. in di. le. si vnquam. & Bart. in l. Titia. §. imperator, col. vlt. ver. pone quòd filij. ff. de leg. 2. & alij multi, quos tibi longo ordine enumerauimus in repe. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nu. 203. inci. & ne post tot tantasque.

8 Et illud quoq;, ꝙ si mater, quæ tutrix erat filiorum, transiuit ad secũdas nuptias, ob quod priuata fuerit ea tutela, & postea soluatur secundum illud matrimoniũ morte mariti, non reassumit eandem mater tutelã, sed manet perpetuò priuata cùm effectus priuationis fuerit statim consummatus, quàm ad secundas nuptias conuolauit, vt satis declarat tex. in §. quia verò, in illis verbis, mox vt secundas nuptias contraxerit, in authẽ. sit sine prohibitio. matr. & aui. Ea enim dictio, mox, ostendit priuationẽ esse factam ipso iure, ex sententia gl. in §. 1. in verbo, imminere, & ibi Bart. & Ang. in authẽ. de incest. nup. cum alijs multis similibus à me collectis in illa repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 109. incip. 27.

9 Et ita, vt scilicet mater illo casu nõ recuperet tutelam filiorum, voluerunt Cy. qui tamen id declarat, in authen. mat. & auiæ. col. vlt. ver. octauò quæro, & ibi etiam Alb. col. 3. ver. item quæro, & Ang. qui & ipse declarat, col. vl. ver. vltimò scias. C. quando mul. tutel. offic. & Hippoly. Marsil. qui id dicit not. in l. etiam si redhibitus, col. 2. ver. patet etiam hoc. ff. de quæstio.

10 Nã & quod plus est, si mater declarauit, se velle nubere, ideoq; priuetur tutela, & alius tutor sit datus: nõ eam reassumit, ẽt si postea nolit nubere, Bal. in d. l. cũ ancillis, col. 2. ver. item collige argumẽtũ. arg. illius text. C. de incest. nup. & in l. imperialis, in fi. prin. ẽt per eum tex. C. de nup. & in l. omnẽ, col. j. C. ad Sen. Tert. & con. 423. datalis Abrami, in fi. lib. 2. & alibi diximus pleniùs in nostris cõsuetudinibus Pictonũ, nam & huc quoq; casu ipso iure amittit tutelam, vt etiam probatur in d. §. si verò.

11 Adde & illud quod huc proximè accedit, ꝙ nonnulli assumũt ex tex. in c. cõstituit, iuncta glo. in verbo, qui ex Iudæis, 17. q. 4. ꝙ infamia remanet apud infamẽ, etiam extincta infamiæ causa. inter quos est Hippol. Marsil. sing. 107. versi. & quia vt nostri. Quanquam nec ille text. nec gl. illius illud adeo specialiter dicunt, sed id tantum, vt sicut Iudæus non potest ad publica officia admitti, ita nec qui ex Iudæo Christianus nouiter factus est. & ita eã gl. intellexit Archid. ibi. & Rom. qui sing. dicit sing. 72. nũc veniamus ad lucrum, versi. sed quid de eo. Io. Ana. in ca. cùm sit, col. vlt. versi. vltimò quia tex. & ibi Fely. col. j. d. Iudæis. & idem Fely. in c. etiam te, col. 8. versi. limita secũdò, de rescript. & ipse Hippol. sing. 179. viget communiter statutum, col. 2. vers. item & facit gl.

12 Verũ facilè crediderim infamiã iã contractã nõ aboleri sublata causa ob quã cõtracta est, cũ iam effectus consummatus sit, nec quod factum est infectũ fieri non põt, vt non sine ratione Claudius Cæsar apud Suetoniũ, cùm orantibus familiaribus cuipiam dempsisset notam, litura tamen (inquit) maneat, de quo & nos diximus in tractatu Constituti, par. 3. limit. 7. nu. 10. & illius quoq;. & vide etiam suprà versi. incip. infamiæ causa.

13 Sed quod dictũ est de Iudæis de nouo factis Christianis, id fit, quoniã verendũ est, ne adhuc restẽt quędã reliquiæ Iudaismi, donec diuu ßimè probati fuerint: qua rõne hi promoueri in episcopos nõ possunt, vt scribitur in prin. 48. dist. quanquam & aliæ eius rei causæ ponũtur. Et hoc quidẽ pertinet ad 16. limitationẽ, versi. incip. sed ita tñ, vbi etiam loquemur de inimico recens cõciliato.

14 Et huc itẽ referri potest, quod diximus suprà in cessatione causę exclusionis, vers. incip. quod tamen intellige, fœminam semel exclusam ob masculos, perpetuò manere exclusam, etiã si masculi posteà deficiant, cùm iam effectus exclusionis sit consummatus. Et quod pręterea diximus in 4. limit. vers. incip. quin & huc quoq;, de eo cui acquisita est hæreditas, quoniã esset agnatus tempore delatę hereditatis, licet posteà desinat esse agnatus. Quodq; etiam ibi diximus, versi. inc. & id quoq;, & multis seq. de eo qui excusatus est à tutela ob numerũ liberorũ, qui posteà deficit. Et quod denique dicemus infrà in 14. limitatio. de dote restituta ob viri inopiam, qui posteà diues efficitur, nam & id tribuit consummationi effectus, Bal. in l. vbi adhuc. col. 6. versi. formatur etiam. C. de iure dot. vãde omnino in d. 4. limitatio.

15 Nec hinc longius abest, ꝙ generaliùs dicimus, ꝙ vbi actus est iã cõsummatus, casus superueniẽs nõ vitiat, sed tũc habet locũ ea regula, vt quę semel vtiliter constituta sũt, durẽt: licet casus extiterit, à quo initiũ habere nõ potuerint, de qua in l. in ambiguis. §. non est nouũ. ff. de reg. iur. & in c. factũ legitimè, eo. tit. lib. 6. id. n. apertè colligitur ex l. pluribus, quæ est pen. §. & si placeat, vbi Bart. & alij. ff. de verb. oblig. & pręterea voluerũt Petr. à Bel. Per. & Bald. in 2. lect. in l. patre furioso, per eum text. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Bartol. in l. ex facto, in prin. col. 2. ver. vltimò hęc lex. ff. de vulg. & pupi. de quo latè p Dy. in d. c. factum legitimè, & Dec. in d. §. non est nouum.

16 Id quod pcedit ẽt in foro conscientię. v. g. quis præscripsit rem alienã cum bona fide, pręscriptione aũt cõpleta superuenit scientia rei alienę, certè cũ effectus præscriptionis sit iã pfectus, & cõsummatus, põt hic qui ita præscripsit, iustẽ rẽ retinere, gl. in c. vlt. & ibi Inn. in verbo temporis, & Host. col. 2. in verbo, in nulla tẽporis parte, & latè Imol. qui hanc dicit esse cõem opi. legistarum, & canonistarum. col. 15. ver. venio ad glo. vltimã, & Pan. col. 7. ver. idem sentit, de præsc. gl. in c. 1. in verbo, pellendi, de concessio. præb. Inno. in c. cura. in fi. & ibi Host. in verbo, legitimam, de iur. pat. & idem In. in c. quia pleriq; col. 1. ver. quia tutius est, & ibi etiam Pan. col. 8. ver. septima quæstio, de immu. eccl. Host. in summa tit. de præsc. rei immob. §. verùm, versi. sed quid si iam completa, vbi id probat autoritate veteris testamenti Io. Ligna. in c. vigilanti, & ibi Bal. col. 1. Car. Flo. Imo. Pan. & Fel. col. vlti. de præsc. Io. And. in c. possessor. in vlt. arti. & ibi ẽt Petr. Anch. col. 5. ver. quęro cũ debitũ naturale, & Philip. Frã. col. pen. versi. in ea gl. ibi, qui cõpleta, de reg. iu. lib. 6. Bar. non obscurè in extrauag. ad reprimendum, in verbo, videbitur, in fi. Bal. in le. cum quis, col. 7. ver. post hoc scias. C. de iur. & fact. ignoran. & in c. de causis, col. 3. ver. vtrũ possit renuntiari, de offi. deleg. & in c. 1. col. vlt. ver. & an ius naturale, titu. de contro. inter dom. & fidel. de inuest. feud. & in c. 1. ante fi. tit. de contr. inter dom. & vas. & in c. 1. §. si quis per 30. col. 1. ver. dicit Inno. ꝙ, & ibi Iac. Alua. col. 6. vers. quæro an quando quis, & Card. Alex. in fi. tit. si de feud. fuer. controuer. inter do. & agn. & con. 295. fama viciniæ est, in fi. lib. 1. & consi. 315. ponitur ꝙ antiquitus, colũ. 2. ver. & facit ad prædicta. Rayner. in superscript. consil. Feder. Senen. 130. casus talis est, quidam testator

ftator.Ioa.Fab.in §.j.col.2.ver. quid si ea completa, Inst. de vsucap.Ang.qui id latè tractat per 5.col.postremas, in repe.l.1.C.de iudi.Petr.Anch.consi.170.principale contra istos,col.2.prætereà contra Bart.est Imo.in repet.ca. vlt.col.16.ver.venio ad gl.vlti. & mul.seq.de præsc.Pan. con.89.in quæstione quę ad pręsens,col.3.versi.ad idem quod nnt.Roma.in repe.rub.de arbit.col.1. & in l.filiusfamiliàs.ff.de dona.& consi.149.conclusionem primam. col.2.versic. quintum autem, Corn.consil.177.in hac re aliàs consului.col.2.versi.cùm & videamus. lib.2.Franc. Aret.consi.92.viso legato.col.2.ver.nec potes intelligere.Ias.in l.post diuisioně,colū.2. ver.hinc videmus.C.de iur.& fac.igno.Philip.Dec.in auth.prætereà.col.6.versi. vel illud dictum.C.vnde vir & vxor.& in c.j.col.7.vers. secunda est,de const.in 1.lect. & in c.iurauit, paulò ante fi.de probati.& nouissimè Franc.Balb.in tract.pręscri.in 9.q.3.partis principalis, vbi in hoc vtitur ea quam diximus ratione,quòd actus iam consummatus est.

17 Et è Theologis D. Thomas quolibet. 12.argu. 25.& quolib. seq.cor.6.Scot. in 4.sent.dist.15.Anto.Floren.in 2.parte princ.suę summæ.libr.1.c.7. versi. qui autem ex beneuolentia.Angel. Claua.in summa,in verbo,præscriptio.§.46.incip. verùm tutus præscriptione. Diuus Bernard.in suis sententijs alioqui seuerior,in lib. de euangelio æterno,sermo.32.argum.2.c.1.& iterum c.3. q.1.vbi & alios aduocat idem tenentes, vt ibi videre poteris, & Adr.Flo.qui nostra ętate Romanus Pontifex fuit,in suis quæst.in 4.senten.

18 Quanquā scio nonnullos simpliciter contrarium tenuisse,alios diuersimodè id distinxisse, vt videre licet ex gl.in c.1.& ibi Archid.14.q.6.& glo.in c.si virgo.34.q.2. & gl.in c.vigilanti,in verbo,nouerit,de præs.Bal.in auth. ad hęc col.3.vers.reuertor igitur ad qōnem.C.de vsur.& alijs multis quos tu citatos videbis ab Angelo in repet.d. l.1.C.de iudi.& nouissimè And.Alcia.in multis locis,nā is semper constantissimè hanc opinionem tenuit.

19 Amplia autem hanc nostram limitationem, vt non solùm habeat locū in effectu omnino consummato,sed & inchoato,qui habetur pro perfecto, secundum l.& si nō sint.§.infecti,ff.de aur.& arg. leg. nā nec is effectus ita inchoatus cessat,etiā cessante illius causa,vt expresse per eū tex.voluit Fran.Curt.Iunior,in l.more,col.2.nu.12.ff.de iurisd.om.iud.Cui adde quod per illum text. in d.§.infecti, voluit Bart.in l.cętera.§.sed si parauit.ff.de leg.j.illud haberi pro completo,quod cœptum est, vt etiam voluit in l.quo minus,in 5.q. princip. non multò post princi.ff. de fluminibus.

20 Adde inquam alium tex.in l.vestimentum.ff.eod.tit.de aur.& arg.leg.cuius hęc verba sunt: vestimentum id est, quod detextnm est,& si defectum non est, si sit consummatum.quod in tela est,nondum tamen prætextum vel detextum,contextū appellatur.Quem text.Nicol.Neapol.referens Iac.Aret.ibi dicit notandum ad statutum loquens de vestimento, vt habeat locum in eo quod in tela est.& illum tex.dicit sing.Barb. in clem.causam,chart. 13.in paruis,versi.sed dubium esset,de electio.& in trac. de pręstan.Cardi.in 5.q.1.partis. col.3.vers.& si dicatur, ad hoc vt ea quę sunt in fieri(ita enim loquitur)censētur esse in facto,& valde sing.idem Barb.consil.57.præclarè scribitur.col.5.vers.itē faciat quod dictum.lib.1.& cons. 14.clementissimi,col.2.versi.& quispiam diceret.libr.2. de quo & nos diximus in nostris ll. Connubialibus.gl.2. nu.7.incip.ad idem etiam.

21 Et ego certè dicam qund sentio, si aliquis sit casus,in quo id quod cœptum est,babeatur pro completo,crederem tunc sufficere esse cœptum, vt effectus non cesset cessante causa postquam cœptum esset,vt fortè in illis casibus. Aliàs verò huic sententiæ non accederē,pręsertim cū initiū ꝓ fine & cōsummatione nō habeatur, nisi certis casibus aut respectibus, vt videri pōt ex his quæ scripsimus in dd.nostris legibus cōnubialibus in gl.2.in verbo, {en pouuoir de son mary,} vbi latè tractauimus an & quando,& quomodo sponsa habeatur pro vxore.

22 Amplia secundò vt procedat hęc nostra limitatio etiā in effectu nondum consummato, sed qui tamen consequentiam habet ab ipso actu perfecto.quod patet ex l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.dum loquitur de ijs qui nascuntur post furorem ex matrimonio contracto tempore sanæ mentis.& ad hoc illum tex.expendit Imo.in l.pluribus,quæ est pe.§.& si placeat. versi.circa tertium membrum.ff.de verb.oblig.

23 Sed hanc principalem nostram limitationem intellige tribus modis non contemnendis, primo vt procedat in causa fiendi, (sic enim mihi permitto loqui post nostrates)hac enim cessante cessat illud fiendum,non tamē idē factum tollitur: secus autem in causa essendi, qua quidē cessante non solùm impeditur fiendum, sed & factum quoq; tollitur, vt voluit Bald.in c.& si Christvs,co. vlt.versi.adde quod cessante,ibi,cessante causa,de iureiu. autoritate Io.Monac.in proœm.lib.6.

24 Intellige secundò ita procedere, vt non cesset effectus iam consummatus pro tempore præterito, sed bene pro tēpore futuro:si effectus est successiuus,per le. tutelas.ff. de cap.diminut.aut etiam si momentaneus,nisi superueniat causa infirmans,quo casu etiam cessaret effectus,per l.si quis hæred.,C.de inst. & subst.per quos tex.ita voluit Bal.in c.quemadmodum.col.2.versi.circa tacitas cōditiones,de iureiur.& Fran.Ozer.in §.supra d.col.4.nu.18.In stit.de milit.testa.Et hic vide quæ dixi suprà in 4.limitat. nu.13.& 14.& quæ dicam infrà,in 23. limitatio.

25 Intellige tertiò, vt procedat hæc nostra limitatio,nisi superueniat causa retro contraria., remouens illud iā consummatum,& in esse productum:tunc enim cessat effectus etiam perfectus & consummatus:v.g.grauamen est causa appellationis,& ea quidem in esse producta confestim,q̄ interposita est,& tamen reuocato, & ita cessante grauamine cessat appellatio,per tex.in c.cùm cessante,de appellat.vbi id expressè not.Bal. in 4.notab.

26 Intellige quartò,nisi is ad cuius commodum effectus fuit consummatus,fuerit in mora:nam tunc poterit effectus ipse cessare,cessante causa,vt patet ex l.quod tempore.C.de restit. milit. vbi si intra annum vuilem restitutio intentata fuerit,ea amittitur & cessat, & ita cum text. ad hoc expendit Fran.Ozer.in d.§.supra di. col.4. num.17. Instit.de militar.testa.

27 Intellige quintò, vt non cesset effectus consummatus cessante causa generali,per ca.suggestum,de decim.secus si cessaret causa specifica, nam tūc cessaret effectus etiam consummatus, vt voluisse videtur Ant. in c.post translationem.col.4.vers.tu dic latiùs, de renuntiat.vbi eum refert Imo.ibi,col.6.nu.41.vbi tamen hoc 2.membro non ei accedit,per tex.in l.vlt.ff.vnde liber.

28 Denique quantum ad hanc limitationem pertinet, si quis scire cupiat, quando actus, vel effectus sit consummatus vel perfectus, vt sit vel non sit locus huic limitationi,legat Franc.Aret.post alios in d.l.c. pluribus. §.& si placeat,colum.2.versic. attende quia quo ad solam mentem.ff.de verb. oblig.

Decimatertia limitatio.

1 Decimotertio limita principaliter hanc nostrā regulam,vt procedat in causa cessante,prout ea ipsa regula loquitur,non etiam in occasione, qua quidem cessante minimè cessat effectus,per tex.in l.vlt.ff.de rescind. venditio.quam ad hoc pro not.allegat.Bal.in c.solitę,in fi.de maiorit. & obedient.

2 Neque id quidem mirum est,quoniā occasio est causa iniusta,insufficiens,minimè vera ac propria, vt videre licet ex Host.Io.And.Pet.Anch. Anto.Imo. & cæteris,in d.c.solitæ,per eum text.& id quod scribitur Prouerb.18. in prin.occasionem quærit, qui vult discedere ab amico.

Collect.

Collect. in c. cùm cessante. de appella. Archid. in c. statutum, col. pen. in verbo, occasionem, de rescrip. lib. 6. & in c. 1. §. porrò. in prin. de sta. regul. eod. lib. 6. & in c. consequens, post princ. & ibi quoq; Domi. distinct. Andr. Iser. in c. 1. §. conuenticulas. col. 1. per eum tex. tit. de pace iuram. firmand. Lucas Pen. in le. quicunq;, per eum text. C. de fundis patrimonial. libr. 11. & in l. 1. in verbo, occasio. C. de frum. Alex. eo. lib. & in l. 1. col. 4. in verbo, occasionem. C. de castren. pecul. lib. 12. Cardi. Flor. in cle. causam. col. 1. in 1. opposit. de electio. & in cle. dudum, in versi. ab olim. col. 1. in 3. opposit. in fi. de sepult. Panor. in c. 2. col. 1. versi. in gl. 1. in fi. de constit. Corn. consil. 153. in præsenti consultatione. col. 1. in litera E, lib. 2. & consil. 266. constat dicta eredita. col. 1. lib. 4.

3 Ad quod optimè facit tex. à nullo illorum allegatus in l. Labeo, ibi, magis occasione, quam tunc contigerit. ff. de riuis. & tex. in l. famosi. §. 1. ff. ad l. Iul. læsæ maiestatis, cũ dicitur non in occasione, sed in veritate rei. & in l. omnimodo, in princ. ibi, occasionẽ subuertendi, &c. C. de inoff. testa. & in l. vlt. ibi, incolatus occasiõe. C. de municip. & origin. lib. x. & l. vlt. ibi, occasionis huiusmodi calumniam. C. de conueniend. fisc. debit. lib. 10. & in capi. 1. post princ. ibi, sumentes occasionẽ, de confirma. vtil. vel inutil. vbi Dec. in princ. eum text. ad hoc annotauit, vt occasio in malam partem accipiatur. & in c. qualiter & quando, l. 1. post princ. ibi, qualiter occasiõe, de accusat. & tex. in d. c. statutum, §. insuper, vers. prouisurus, ibi, occasionem non assumat, de rescrip. lib. 6. vbi Domi. col. 1. nota, inquit, tex. declarantem, quid sit occasio, nempe quæ in veritate facti est falsa. sed exteriùs apparet colorate iusta. & tex. in c. 1. ver. quia verò, ibi, peccadi occasio. & ibi Archi. in verb. quia verè occasio prębetur. de iureiur. eo. lib. 6. & in c. 2. vers. si autẽ causa, ibi, occasionem cessioni dederat, de offi. ordin. eod. lib. 6.

4 Ideoq; Io. And. in c. post translationem, col. vlt. de renuntiat. ꝙ in dubio causa impulsiua videtur esse occasio, & ibi quoq; Car. Flor. quid singul. dicit, col. 3. vers. quęro in eo ꝙ suprà. Domi. in d. c. consequens, 11. dist. dum dicit causam sumi pro ratione finali, & occasionẽ pro causa captata, & Pan. in c. 1. col. 3. in 9. not. vt ecclesiast. benef. & Imo. in l. 2. §. vlt. colũ. 2. versi. item adde, & quia dixit, ff. de don. & Corn. consi. 153. col. 1. in litera d, lib. 2. & Fely. in d. c. solitæ, col. 1. vers. inquantum dicunt hic, de maior. & obed. & Barb. in c. super quæstionum, col. 1. vers. nota ibi occasione, de offic. & potest. iudic. dele. Et secundum hoc id pertinet ad primam limitationem in qua plenissimè locuti sumus de causa impulsiua.

5 Scio aũt aliud esse causam, & occasionem, vt videri potest ex d. c. solitę, post prin. ibi non causam, sed occasionẽ præbuit, vbi oẽs pręter id quod ex illis suprà diximus, dicunt causam in iure cõsistere, occasionem in facto. & d. c. 1. §. porrò, vers. & ideo nos, ibi, causam & occasionem præstant, vt ecclesiast. benef. vbi id not. Card. Flor. in 8. eodemq; vlt. not. & Panor. in vlt. not. & d. c. 1. §. porrò, ibi, causam seu occasionem, & ibi Domi. de sta. regul. libr. 6. & cle. dudum. §. in studijs autẽ liberalibus, ibi, ex aliqua ratione, vel causa, de sepult. & gl. in le. si ego, §. interdum, in verbo, partum me vsucapere, in fi. ff. de public. in rem actio. & Bal. in l. certum, ad h. C. famil. erciscun. & ex Cicerone in oratione pro Milone, Quę tum non modò occasio, sed etiam causa illius opprimendi fuit.

6 Quid autem inter eas intersit, iam vides ex his quę iã diximus, vt tamen nõ omittam quod in eam rem à Bal. scriptum est con. 119. statuto cauetur ꝙ turbans, col. vlt. vers. quæstio denique expensarum, lib. 2. inter eas id differre. ꝙ occasio dicitur, omne id quod ordinatur ad aliud per se vel ꝑ accidẽs;. Causa vero propriè dicitur id, quod ad aliquid per se ordinatur, per l. verum est. ff. de fur. & l. si mulieres, ff. ter. amot.

7 Alij dicunt occasionem illam dici quæ non est ordinata ad effectum de quo agitur, sed accidentaliter, & fortuitò contingit. ita enim voluit Philip. Dec. in rub. C. qui admitti, col. 3. versi. sed consideranda, & iterum in d. c. vlti. post princ. de confir. vtil. vel inutil. per tex. in le. vlt. §. sed cùm in secundam, ibi ex rei suæ occasione ortam, C. de furt. & l. rescriptum, §. 1. ibi, ex occasione eius redactum. ff. de distract. pignor. & l. generaliter, §. proinde, vers. planè si minus, ibi, per testamenti occasionem, ff. de fideicom. libertat. & l. fori, ibi, ex huiusmodi professione, vel ipsius occasione quæ fierit, C. de aduoc. diuersor. iudicio. Ex quo Barto. not. aliud esse, aliquid esse ex aliquo, aliud eius occasione.

8 Sunt & qui dicunt occasionẽ denotare causam remotam, & inter hos Io. Andr. post Roffred. in addit. Spec. ti. de iniurijs, §. sequitur, vers. sed pone inimicus tuus. Bart. in l. vxori, ff. de auro & arg. leg. vbi id dicit probari, in l. cũ de lanionis, §. asinam, ff. de fund. instruct. & Bald. consil. 136. proponitur ꝙ Titius, ad fi. lib. 2. Sal. in l. omnimodo §. imputari, col. 2. vers. 2. modo probat. C. de inoffi. testa. & in l. fori, per eum tex. C. de aduoca. diuers. iudi. Angel. consil. 63. nobilis miles. col. 3. ver. nec obstat si dicatur. & consi. 288. viso themate supradicto, col. 2. ver. illud enim verbum, & vtrobique per d. l. vlti. §. sed cùm in secundũ C. de furt. Imo. in le. 2. §. vlt. col. 3. versi. item adde ei quia dixit, ff. de donatio. Barba. & Ias. in rubrica. C. qui admit. ad bonor. possessi. ille, col. 5. Ias. col. 3. versi. in prima parte, per not. in d. c. solitæ. de maior. & obed. & in d. c. post trãslationem, de renuntiat. & in d. c. cùm cessante, de appellatio. & idẽ voluit Frãc. Aret. consi. 161. verũ est quod Cotnicus, col. 4. vers. patet igitur ex præmissis, ibi, nam causa mediata, dum dicit causam mediatã & remotam potius dici occasionem, ꝗ causam, & Corn. dic. consil. 263. post prin. lib. 4. Alex. in l. si patroni, col. 2. vers. 2. modo probatur. ff. ad Senat. Trebellia. vbi in id citat glo. in d. l. si ego §. interdum. ff. de public. in rem actio. & in le. prætor. §. quod de fructibus. ff. de bon. author. iud. possid. & Socin. con. 156. pro fundamento, col. vlt. versi. confirmatur, nã licèt. & Ias. consi. 63. circa primum, col. 5. ver. tertiò principaliter, lib. 3.

9 Et eò respicit, quod post Pet. tradit Cyn. in d. l. generaliter, in 2. q. & ibi quoque Salyc. C. de episc. & cler. quòd causa finalis est, propter quam aliquid immediatè conceditur. causa impulsiua, quæ occasionem remotam præstat. quod & nos alibi ex illis diximus. Id quod satis probat, etiam si nihil aliud esset, cessante occasione non cessare effectum. quoniam cessante causa remota, nõ cessat effectus, vt latè dicemus infrà in vicesima limitatione.

10 Nec tamen illud interim pręteremittendum, ꝙ aliquãdo causa pro occasiõe ponitur etiam à probatissimis scriptoribus, e quibus Terentius qui inter primos in Eunucho ita scribit: nam iamdiu aliquam causam quęrebat senex, quamobrem aliquid faceret. is nunc repperit: quo in loco Donatus interpres doctissimus, nota, iquit, causam pro occasione.

DECIMAQVARTA LIMITATIO.

1 DECIMOQVARTO limita hanc regulam nõ procedere vbi. uniq; cessatio causæ superueniens, & effectua eiusdem secutus tendunt ad eundem finem, tunc enim non cessat ipse effectus. Exempli causa, vxor dotem exegit à marito propter ipsius mariti inopiam, secundũ text. in l. si constante, in prin. ff. solu. matr. & in l. vbi adhuc, C. de iure dot. postea vir è paupertate emersit, & diues factus est, & ita cessat causa illa restitutionis dotis, non tamẽ cessat effectus illius, id est, restitutio semel facta, vt voluit gl. in d. l. vbi, in verbo, abutatur, & ibi Cyn. col. vlt. in quæst. Odof. Iac. Butrig. vt illum allegat & sequitur Bal. col. 6. vers. formatur etiã alia quęstio, & Io. Fab. col. 2. versic. nẽ quid si venit, & Sali. in §. 1. eius l. ver. quæro septimo, de iure dot. Ioan. Andr. in c. per vestras, col. 2. vers. in gl. & bona, & ibi quoque Car. Flo. col. pen. vers. sed quęro

post

post hanc glos.& Ant.col.2.in 2.oppositio. paulò ante finem illius,de donat. inter virum & vxorem.& idem Io. And.in addit.Spec.titu.de dote post diuor. resti.§.vlt.vers. quid sit vir vocatus.Barto.in d.le. si constante,in 9.q.vlt. partis,quę est in col.vlt.& ibi quoq; Alber. circa mediũ, versic.item quærit si dote exacta, Imo.col.vltima, versi. item adde ei quod tãgat,in 9.q.& Alex.col.vlt.idem Bar. in l.pluribus,quæ est in pen.§.& si placeat, col.2.vers.induco ad quæstionem,& ibi Imo.col.2.vers. in eadem gl. in fi.& iterum vers.tu autem dictis,rursumq; co.vlt.paulò ante fin. & ibi quoq; Paul.col.1. vers.sed oppo.contra regulam,ff.de uerb.obli. Ang.in §. illud,in auth.de ęqua. dot.Imo.dum allegat Bar.in d.§.& si placeat, in l.2.§.vl. col.2.vers.sed in casu,ff.de don.Paul.Cast.,in l.sciendum, §.vl.in fi.ff.qui satisd.cog.Campez.in tract.doti. in 3.parte,q.47.Soc.con.60.in præsenti consultatione oĩbus col. 3.versi.prætereà ad quid, lib.1.Hipp. Marsil.in l.si redhibitus,col.2.vers.& facit not.verbum , ff.de quæstionib.

2 Mouenturq; prætereà Bar.& Paul.Cast.alijs rõnibus, & ea potissimum , ꝙ quandocunq; casus superueniens, qui ab initio impediuisset actum geri, tendit ad eundem effectum cum actu gesto , tunc nõ tollitur quod gestum est ex superuenienti illo casu,l.verbis legati, in fi. ff.ad le. Falcid.& §.ex contrario,versi.quod si vno, Insti.de lega. vti etiam voluit Dy.in c.factum legitimè, de reg.iur.lib. 6.& idem Bar.in le.si in metallum,ff.de his,quæ pro non scrip.Imo.in d.l.pluribus,col.1.versi.in eadem glo.in fi.& iterum vers.tu autem dictis,ff.de verb.oblig. & Philipp. Dec.in l.non est nouum,col.1.sub nu.2.in fi.ff.de reg.iu. Igitur cùm hæc restitutio facta mulieri , propter inopiã viri,tendat ad securitatem mulieris, vti etiam tendit cessatio illius causæ scilicet diuitię superuenientes, certe tolli non debet effectus,id est,ipsa restitutio. Super hac tamẽ ratione,vide quod dicam infrà nu.9.

3 Et dicit ẽt Bar.ad id videri casum in d.l. sciendũ,§.vl. qui satisd.cog.vbi cautio interposita pro securitate à paupere non tollitur per superuenientes diuitias,quia id quod superuenit tẽdit ad eundẽ effectũ securitatis.Et ibi Paul. Cast.qui hanc opinionem tenet , vt suprà diximus, dicit eum textum esse ad hoc meliorem , ꝗ nullũ alium.& ita inquit Bart.potest responderi ad quędam iura,quę dicũt paupertatis causa cessante,cessare & illius effectum, vt in l.cora, §.deficientium,ff.de mune.& honor.& alijs,quæ nos adduximus suprà in paupertate cessante:ea enim ꝓcedũt,quando diuitiæ tendunt ad contrarium effectum.

4 Nec tamẽ hęc opinio in casu,de quo loquimur, caruit contradictoribus,nempe Oldr.& Richar.Malum. vt citantur à Bald.in d.l.vbi adhuc. & ibi quoq; Albe. colũ.5. ver.item quęrit idem,C.de iure dot.& Dyn.in d.l.si cõstante,& ibi quoq; Bal.& Ang.sibi contrarij,& vterq;in fi.prin.& Rom.col.pen.versi.item inquantum, in 9.q.ff. sol.matr.idem Dyn.in l.post finitam,ff.de suspect.tutorib.Collecta.in d.c.per.vestras,col.2.versi.sed quid si in casu,de don.inter vir.& vxor.Bald. in l.ad comparandas,in fi.C.mand Ang.in l.si cum dotem.§.si verò, ff.solu.mar. Petr.Ferra.titu.de for. libelli , quo vxor agit ad dotem,in verbo,vxor quondam domini , col.5.in paruis, versi.sed quid dices.Et omnes quidem hac nostra regula innixi,ꝙ cessante causa cessat effectus,cui tamen responsum est ex eo quod diximus.

5 Verùm & ad tuẽdam hanc posteriorem opinionem afferunt d.c.per vestras,de don.inter vir. & vxor. vbi ꝓbatur,ꝙ marito exigenti dotem à tertio, qui eam promiserat,non obstat exceptio , ꝙ vergat ad inopiam, si offerat cautionem de restituẽdo , vel petit eam deponi apud mercatorẽ,ita vt per depositum res sit secura. Sed Imol. in d.l.si constante,in prin.col.vlt.vers.item adde ei , dicit eum text.si bene inspiciatur , id non probare, vt patet ex his quę ante dixerat circa intellectũ illius. Sed & dici potest ꝙ inopia non allegabatur à muliere,sed à tertio,qui promiserat dotem , cui tantus fauor non debebatur. imò qui non videbatur posse allegare hanc exceptionẽ, & idõ in d.c.disponitur, vt suprà diximus,& hoc patet manifeste,quia ibi dicitur,ꝙ statur soli iuratoriæ cautioni mariti,si aliam reperire non potest,& tamen certum est,ꝙ si maritus est inops,non per hoc cõsulitur mulieri, nec euitatur restitutio ex capite inopiæ.imò tenent communiter doct.in d.l.si constante,ꝙ restitutio dotis illo casu nõ euitatur per præstationem cautionis.

6 In qua re Henr.Bohic in d.c.per vostras, in fi.de don. inter vir.& vxo. hanc controuersiam concordans tradit ꝙ si maritus non solùm factus est diues , sed & sapiens & discretus,procedat posterior opinio.Si autem diues tãtum factus est , fortè ex successione parentum , vel aliàs citra industriam , tãquam.s.dormientis illius rete ceperit vt est in veteri prouerbio, & tũc procedat prior opinio. Et pro hoc(inquit)facit le. si creditores, ff.de priuilegijs creditorum,& §.suspectus,& §.vlt.Instit.de suspect.tutor.Et id nuncupatim sequitur Io.Lup.in rep.d.c. per vestras,§.25.inci.ampliabis quarto,in fin. dicens hanc concordiam menti esse tenendam , quia de iure & æquitate procedit , nec alibi eam repetit.

7 Alij autem in hac re aliter distinxerũt.nam aut dos ita fuit vxori restituta , vt dominium ad eam trãsierer,vt cõtingit cùm actum est actione personali ad restitutionem dotis,vel declaratum est à iudice dominium esse apud eã quod item contingit , quando actum est rei vendicatione:& tunc vera sit prior opinio,cũ sit perfectissima executio,secuta traditione, iuxta ea quæ scribuntur in l.1.C. de pericul.& comm.rei uẽd.licet res deueniat ad casum, à quo non potuisset incipere, vt in d.§. & si placeat, & in l.vt pomum, ff.de seruit. Aut mulier egit hypothecaria, & res illi adiudicata est iure pignoris,vel prętorij vel cõuentionalis:& tunc cessante causa ob quam datum est id pignus,ipso iure pignus resoluitur, per l.si pecuniæ, §.1. ff.vt in poss.legat.& ex regula tradita à Bar.in l.si finita, §.Iulianus,ff.de dam.infect. Et ita nuncupatim voluit Fran.Aret.in d.l.pluribus,§.& si placeat, col.1.vers.& ex hac conclusione,ff.de verb.oblig.vbi id dicit esse de mente Bald.in d.l.vbi adhuc.

8 Alij deniq; ita hanc controuersiam componunt, vt si pendente iudicio:quo vxor maritum cõuenit, vt illi fiat dotis restitutio secundum d.l.ubi adhuc, ipse maritus desinat esse pauper, debeat cessare id iudicium,cessante scilicet causa illius:sed si iudicium finitum fuerit , ita ut iam facta sit executio,& dos mulieri assignata , nõ debeat cessare ea restitutio, siue assignatio:& ita uoluit Cępola in l. actioni,nu.9.ff.de æd.lino edicto.

9 Sed quicquid sit de illo casu , illud tñ scire debes , non semper obtinere quod diximus casum superuenientem, qui tendit ad eundem effectum cum actu gesto , non tollere quod gestum est:sed tũ demũ tantùm,cùm nihil interest debitoris, vt per secundam causam superueniẽtem irritetur prima,ut in iuribus suprà in id allegatis. At si illius interest,secus dicẽdum est,per textum, in l.si fideiussor.§.1.ff.qui satisd.cogan. & leg.j.§.2.ff.de curat.furios. quas in id expendit Franc.Aret.in d.§.& si placeat,col.2. versi.vel si vis dicere.

Decimaqvinta limitatio.

1 Decimoqvinto limita nostram regulam, vt nõ procedat in priuilegijs dignitatum,quæ durant etiam finita dignitate, vt videre licet ex l.eos qui, & ibi Io.Plate. C.de excul.muner.libr.x.& l.maximarum,ad fi.& ibi gl. vlt.Bart.Ang.& Io.Plat.eod.tit.& l.eam legem,eod.quoque tit.ex qua not.gl. ꝙ immunitas non cum dignitate, sed cum persona extinguitur,& ibi etiã Io.Plat. & le.eos qui,& ibi item Io.Plat.C de fabricent.lib.11.& l.vlt.in fi. & ibi quoq; Plat.in fi.C.de silentiar.lib.12.& l.iubemus, & ibi idem Plat.C.de prox.sacro.scrinior. eod.libr.12.& l.1.& ibi glo.& Plat.C.de magistrat.iunior.eo.lib.12.& l.1.& 2.

l. t. & 2. & vtrobiq; gl. & Plat. de pręfect. prætor. eod. lib. 12. & l. 1. & ibi Plat. de præpo. sa:. cubi. eod. lib. 12. & l. s. de Primice. vbi etiam notat idem Plat. ꝙ dignitate deposita retinentur vestigia dignitatis. & le. t. C. de Comi. qui prouinc. regunt, eo. lib. cuius argu. scribit Spe. tit. de legato, §. finitur, qui est vlt. versi. item not, ꝙ ei, ꝙ qui semel fuit legatus, semper ei debetur reuerẽtia in memoria pristinæ dignitatis. & sequitur Fely. in c. quę in ecclesiarum, col. 32. in 5. fallen. vers. & hinc est quòd ei, de constit.

2 Atq; ita, vt. s. priuilegia dignitatum non cessent cessante dignitate, voluerunt præter eos quos suprà citauimus Dy. Io. And. Alber. & Philip. Fran. in c. decet cõcessum, de reg. iur. lib. 6. Nam Alb. vt alibi, ni fallor, diximus, id c. legit sub tit. eiusdẽ tit. ff. & voluerunt item Inno. Bald. & Barb. in c. sedes apostolica, extrà de rescr. Hipp. Marsil. latè sing. 107. priuilegium dignitatis. & sing. 179. viget cõmuniter statutum, col. 2. ver. & vltra prædicta.

3 Et facit præter text. suprà allegatos alius text. in l. nihil. C. de quęst. & in le. vlt. ff. de decurio. vbi qui fuit olim decurio, torqueri non potest, in memoriam pristinæ dignitatis. Ex quo dicit ibi Fran. Tig. quod Marti. Fanen. liberauit quendam à morte, qui cùm à iudice fuisset morti adiudicatus, appellauit, & inter cætera allegauit, quòd & si olim fuisset decurio suę ciuitatis, tamen potestas illum quæstioni supposuerat: & in quęstione confessus fuerat: ideoq; cùm quęstio non valuisset, neq; etiam confessio facta in ea, quod dicit notandum Barb. in c. sedes apostolica, col. 4. vers. & etiam allego, & Hippol. Marsil. d. singul. 107. & d. sing. 179.

4 Sed per illũ tex. scribit gl. in c. ad abolendam, in verbo prærogatiua, de hęretic. ꝙ percutiens clericum degradatum incidit in canonẽ, si quis suadẽte, propter memoriã pristinæ dignitatis. quod & ipsum voluit gl. id tñ declarãs in c. degradatio, in fi. & ibi quoq; Doct. eod. titu. lib. 6. & gl. in c. accedens, 50. dist. & in c. a. in gl. vlt. 54. dist. & in c. dictum, 81. dist. & in c. eos, in verbo, clerico, 20. q. 3. Feli. in c. contingit, le 1. in fi. de senten. excomm. Hipp. Marsi. d. sing. 179. col. 2. & è theologis Ant. Flor. in 2. part. 3. partis summæ, tit. 25. c. 1.

5 Quinetiam eiusdem illius tex. autoritate, scribit alia gl. in c. si qui episcopi, in gl. magna, paulò post medium, 95. dist. ꝙ si quispiam clericus fuerit electus ad episcopatum nec tñ eum potuerit assequi ob plebis seditionem, eique renuntiauerit, manet clericus sui episcopi, vt prius erat, & ab eo iudicabitur vt simplex clericus, secundum c. ad supplicationẽ, extrà de renunt. non tñ poterit eum deponere, ob memoriam pristinę dignitatis, & sequitur Fely. qui eam gl. dicit not. in c. quæ in ecclesiarum, col. 32. in 5. fallent. versi. vnde dicit, de constitutionibus.

6 Denique per illum textum in d. l. vlt. ff. de decurio. dicit Paul. Put. in tractatu syndicatus in euidenti, nu. 6. non minorem honorem deberi magistratui post depositum officium, q̃ in ipso officio: ideo, inquit, in signum honoris & commendationis præteriti magistratus ei solent dari à principibus & ciuitatibus vexilla cum insignibus & armis. arg. l. 1. C. de statu. & imag.

7 Hucq; etiam vergit, quod dicit gl. not. in §. generaliter in verbo, præstet, in auth. consti. quę de dignitat. ꝙ filius qui propter dignitatem liberatus est à patria potestate, nõ redit in eam dignitate finita. & sequitur Alb. in auth. sed episcopalis, versi. sed an liberatus. C. de epis. & cler. & Io. Plat. in l. vlt. C. de Cõsulib. libr. 12. & idem voluit Dy. in d. c. decet concessum, de reg. iur. lib. 6. & nos quoq; diximus in nostris legibus connubialibus, in glo. 3. in ver. {& n'est plus en pouuoir de son pere,} in prin.

8 Et quod egregiè scribit Bart. in l. s. per illum tex. C. de aduoca. diuers. iudicũ, quòd qui deposuit officium aduocationis, est tamẽ vt prius erat, & appellatur Clarissimus nec debet torqueri: & ad eum mitti debet, vt ad egregiã personam. & sequitur Fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, vbi suprà, versi. & hinc est ꝙ qui deposuit, de constitutio & Ias. dum illum simpliciter allegat, in l. si ita stipulatus sit, col. 6. nu. 27. ff. de verb. obl. & d. consi. 179. colu. 2. vers. & faciunt dicta.

9 Et quod idem tradit Io. Ligna. in cle. ne in agro, de sta. monach. ꝙ qui semel fuit abbas deposito officio sine culpa, obtinet primum locum in choro & conuentu post abbatem, in memoriam pristinæ dignitatis, & sequitur Imo. ibi, col. 14. ver. in vltima qõne dicit, & Fely. vbi suprà, vers. & hinc est ꝙ qui semel. & Ias. in d. §. Chrysogonus, col. 6. versi. hinc est ꝙ qui semel, ff. de verb. obliga. A quo non longè abest quod tradit Guid. Pap. decisio. Delphin. 377. quid ergo si quis ex dominis, ꝙ domini parlamẽti ijsdem gaudent priuilegijs dignitate priuati, sola voluntate principis & sine crimine, quibus & in ea cõstituti.

10 Adde quod pulchrè scribit Bal. id tamen declarans in l. obseruare, §. proficisci, col. 4. vers. septimò quæritur ff. de offi. Proconsul. ꝙ offendens eius potestatẽ, vel eius familiam tẽpore syndicatus ita debet puniri, ac si eum offendisset tempore officij, propter reliquias pristinę dignitatis, arg. leg. 1. C. vt caut. post puber. adsit tut. & sequitur Pau. Putea. in tract. syndicat. tit. de offic. syndicatorum. col. 1. nu. 3. & in §. an si potestas. vers. eiusdem initij, qui est sub. nu. 8. & iterum versi. an offendi potestatem, qui est sub nu. 16. & §. officialis finito officio, vers. s. & §. dicitur autem, colum. 5. August. Ari. in addit. Angel. Areti. in tract. malefi. in verbo, Caium Sempronij. char. vlt. ver. & diligenter pondera. & Ias. in l. sciendum, §. vlt. vers. facit quod sing. ff. qui satisd. cog. vbi id dicit sing. & in d. l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, vbi suprà, ff. de verb. obli. & in l. principalibus, col. vlt. vers. secũdò quęro, ff. si cert. pet. vbi ex eo infert ꝙ sicut dãs alapã potestati debet capite puniri ex sñia Bal. in c. 1. §. iniuria, in prin. tit de pace iura. firmã. ita & is qui dat alapã ei in syndicatu existẽti.

11 Cui & illud germanum est, quod not. traditum est ab Alberico in 2. parte statutor. q. 20. incip. ꝙ si statuto, ꝙ percutiens eum qui fuit prior vel Antianus, punitur eadem pœna, qua percutiens Priorẽ vel Antianũ, per l. ordo, ff. de public. iudic. & l. ordine, ff. ad municip. quam decisionem longe lateq; approbat & confirmat reprobatis alijs, qui contrarium tenuerant, Hippo. Marsil. sing. 179. viget communiter statutum. & faciunt alia quę dicam in seq. limitat.

12 Sed hæc intelligenda sunt in dignitate tantùm, de qua etiam tantùm locuti sumus, non etiam in mero officio, cui nulla est annexa dignitas: quia eo officio finito finitur & oẽ priuilegium, quod ex eo proficiscitur, per tex. iuncta gl. vt à multis citatur in l. j. & ibi ẽt doctr. C. de excusat. muner. lib. x. & voluit etiã Barto. in l. s. col. 3. vers. sed quæro an talis dignitas, C. de mulieri. & in quo loco, eo lib. 10. & in l. vniuersi, & ibi etiam Io. Plat. C. de legatio. eod. lib. & in d. l. maximarum, ad fi. & ibi quoq; Ange. & Io. Plat. in 6. not. eod. titu. vbi ipse Plat. allegat alia iura, & idem Plat. in l. eam legem, eo quoq; titu.

13 Ex quo redditur dubium quod not. voluit Bal. in l. data, co. xj. vers. de eo qui se asserebat, C. de his qui accus. nõ poss. quod mitius punitur is qui aliquando fuit notarius, sed posteà priuatus officio conficit instrumentum, propter primordium veritatis, siue (vt nonnulli qui eum citant, dicunt) in memoriam pristini officij, arg. §. quia verò verisimile, in authẽ. de non alienan. reb. eccle. quod & ipsum voluit idẽ Bal. in l. si quis. C. de aquæduc. lib. 11. Et illum tamen sequitur Io. Ana. in c. accedens, ad fi. de crimine fall. Ale. consi. 50. ponderatis verbis statutorũ, col. 2. vers. & idem dicit, lib. 3. & Fely. in c. quæ in ecclesiarũ, col. 32. in 5. fallen. ver. & hinc est ꝙ mitius, de consti. qui & hoc tribuit memorię pristini officij. & in c. super literis, col. 20. vers. pro quo facit, de rescript. Ias. qui id singu. dicit in l. sciendũ. §. vlt. num. x. ff. qui satisd. cog. & in d. §. Chrysogonus. col. 6. vers. ad idem vltimò facit. Hippoly. Marsi.

Marsil. singul. 35. ille qui nunquam fuit. & d. singul. 179. col. 2. vers. & faciunt etiam quę dixi.

14 Et ego certè vix illorum opinioni accederem quamuis neminem reperi qui et contradixerit, hic enim plus delinquere videtur qui depositus ab officio ob crimē, illud nihilominus exercet, cùm prӕterquam ꝙ crimē falsi committit, vt alius qui nunquam fuit notarius, contēnit iustitiā, estq́; magis incapax huius muneris, q̄ qui nūquam illud est adeptus: & est illud primordiū, quo Bald. nititur omnino sublatum per priuationē factum ob crimen: nec quicquam operari potest ad cōmodū illius qui ita priuatus est, arg. l. nec infames, C. de decurio. lib. x. & l. 1. & ibi Bart. C. de infam. lib. 12. cum alijs multis similib. à me adductis in tracta. Nobilit. c. 24. nu. 7. incip. intellige tertiò, & multis seq. Et bene facit quod diximus supra nu. 8. de abbate deposito sine culpa qui potitur prӕrogatiua loci, vt prius: sed si ob crimen depositus esset, minimè, vt voluere Io. Ligna. & alij ibi allegati.

DECIMASEXTA LIMITATIO.

1 DECIMOSEXTO limita generaliùs q̄ in prӕceden. limit. vt nostra regula non procedat, quoties remanēt reliquiӕ pristinę causӕ, nam licet ea maxima ex parte cessauerit, non tamen omnino extinguitur effectus, propter illas reliquias. vt prӕter alios tex. quos citauimus in d. prӕced. limit. satis et probat tex. in l. 2. & 3. & ibi Dyn. qui id not. ff. rer. amot. vbi contra illam quӕ desijt esse vxor, nō instituitur turpis actio, in honorem prӕteriti matrimonij. & tex. in l. ex duob. ff. de vulg. & pup. & l. sed si vnus, §. seruus, ibi, in memoriā pristini dominij. ff. de quęst. & l. seruos nō solùm, C. eod. tit. vbi glo. allegat concordan.

2 Et ita nuncupatim nostram regulam limitant gl. Dy. Io. And. Alber. & Philip. Franc. in c. decet concessum, de reg. iur. lib. 6. Io. And. in c. post translationēm, col. vlt. & ibi Anto. col. 3. vers. tu dic latius, Imo. col. 5. nu. 26. & col. seq. nu. 40. & iterū col. 8. nu. 51. de renunt. Bar. in l. 2. §. vl. in fi. ff. de dona. Bal. in l. patre furioso, in prima lect. post princ. & in 2. ad fi. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. & in l. vlt. col. 4. vers. quartò quęro, ff. de feri. & in c. cùm cessante, in 4. not. de appel. Ang. in l. minorib. C. de his quib. vt indig. Hēric. Bohic in c. & si CHRISTVS, col. j. de iurei. Alex. in l. si cū dotē, §. si maritus, co. 3. vers. vel pōt respōderi, ff. sol. matr. & in additio. Nico. Neap. in l. 2. §. non solū, ff. de excus. tutor. Ias. in l. sciendum. §. vlt. col. 3. versic. quartò pro ista parte, ff. qui satisd. cogan. Franc. Rip. in le. ex facto, col. 3. nu. 16. ff. de vulga. & pupil. substitut.

3 Et per tex. in d. l. si vnus, §. seruus. ff. de quęst. voluerūt Hostien. Card. Flor. Ant. Imo. & Fely. in d. c. quę in ecclesiarum: ille col. j. in verbo, alienandi, vers. sed nūquid vasallus, alter in fi. Anto. col. 2. vers. an vasallus possit, Imo. col. 3. versi. & intelligit etiam, Felyn. col. 32. in 5. fallen. in princ. de constit. ꝙ licèt vasallus possit renunciare feudo inuito domino, per tex. in c. 1. titu. de vasal. qui contra cōstit. Lotha. non tamen post eam renuntiationem potest, nec debet offendere dominum ob memoriā pristini dominij. quod & ipsum voluit ipse Card. Flo. in clem. pastoralis, versi. deniq;, in 7. q. de iud.; vbi & ad hoc allegat tex. in d. illo c. 1.

4 Quibus adde duo dicta Bal. Primū, in l. genero, col. 1. vers. vlteriùs oppo. C. de iure dot. ꝙ ex patris stipulatione de reddēda dote quӕritur filio emācipato actio vtilis, propter reliquias prӕcedētis potestatis, argu. le. cum talē §. vlt. ff. de hӕred. instit. Alterum est in l. in rebus, col. 3. vers. tertiò noto, ibi, tu dic ꝙ aut consideramus, C. eod. titu. de iur. dot. ꝙ vxor cōstante matrimonio cēsetur quodammodo domina rerum dotalium, propter vestigia & reliquias prӕcedentis dominij, & his vir imaginem vxoris reprӕsentat, argum. l. cùm notissimi, §. 1. de prӕscript. 30. annor.

5 Addè & tu alia similia, in quibus ob reliquias, vestigia, & memoriam pristinӕ causӕ effectus non cessat, etiam si causa ipsa cesset, quӕ & tu videre poteris apud Io. And. in c. consulti, col. 2. vers. in glo. 1. dissolutӕ, & ibi Ant. col. 2. vers. gl. super verbo, seculariter, & Pan. col. item 2. versi. ex quo inferunt, extrà de regu. qui omnes loquuntur de memoria pristinę religionis. & eundem Io. And. in c. vlt. ad fi. eod. tit. Fely. latè in c. quӕ in ecclesiarum, col. 32. in in 5. fallent. de constit. & Hippol. Marsil. singul. 179. viget communiter statutum. & quӕ etiam nos diximus in prӕced. limitat. ī qua specialiter locuti sumus de reliquijs & vestigijs dignitatis.

6 Adde inquam & alia in quibus reliquię sunt tanti roboris, vt perinde excludant sequentes ordine, ac si totum ipsum remaneret. quod ex eo videre licet, quòd reliquiӕ prioris tutelӕ excludunt sequētem tutelam, vt plenè nota. in l. 1. C. de testa. tute. & dic. le. si quis sub conditione, & ibi Bart. ff. eod. & voluit etiam Bal. in l. cùm antiquioribus, col. 6. vers. quinto sic sicut reliquiӕ, C. de iure delibe. & Card. Alex. in c. j. vers. quartodecimò sicut reliquię de feud. March. & diximus in tract. primigen. q. 40. num. 71. incip. 31. vbi rei quӕ deficit.

7 Sed ita tamen vt non illud specialiter omittamus, ꝙ inimicus reconciliatus nō statim est iudex vel testis idoneus, cum adhuc dubium sit, an remanserint quӕdam reliquię odij, sed expectandum est, vt amicitia sit longo tēpore confirmata, & sint obliterata omnia inimicitiarum vestigia, per tex. not. in c. accusatores & testes, quod est 2. & ibi gl. 3. q. 5. Et ita voluit gl. in c. per tuas, le 1. in verbo, inimicitias capitales, in fi. & ibi Io. Ana. col. 3. versi. in gl. in verbo, capitales, & Fely. col. vlt. vers. in eadem gl. in fi. de simo. Inno. non obscurè in c. cùm oporteat, col. vlt. in verbo, inimicos, & ibi clariùs Pan. col. 2. vers. item aduerte, Io. Ana. col. 3. versic. nunquid autem reconciliatio, & Fely. col. 5. versi. nunquid autem reconciliatio, de accus. Idem Innoc. in c. cùm I. & A. paulò ante fin. & ibi etiam Imo. col. pen. versi. tertia fuit quӕ colligitur, de re iud. vt à nonnullis citantur, licèt aliud dicere videantur, quamuis allegent d. c. accusatores. Spec. titu. de iud. deleg. §. superest videre, versi. item ꝙ quondam, & ibi Ioa. Andr. in addit. Rom. sing. 315. incip. Innoc. in c. cùm I. Alex. cons. 99. in causa inquisitionis formatӕ contra Iacobum, col. 1. vers. & quamuis tempore, lib. 1. Firmi. in tract. de episc. in 4. parte, lib. 4. versi. decimatertia. Fely. in c. si pro debilitate, col. 3. versi. confirmo hӕc per tria, de offic. deleg. & in c. 1. col. 1. post princip. de iudic. & in ca. quoties, col. 1. de testib. & consi. 3. habent legistę, col. vlt. versic. quartò adduco, vbi dicit sing. text. in d. cap. accusatores. Hippol. Marsil. in l. 1. §. prętereà. colū. 2. versi. amplia etiam hunc tex. & hanc regulam, versic. intellige tamen, de quӕst. & in repet. l. vlt. char. 16. C. de probat. & singu. 117. priuilegium dignitatis. versic. item adde ꝙ inimicus, & d. singu. 179. col. 2. versi. item facit etiam, nam inimicus, Ludo. Care. in repet. l. obseruare, quӕ est 2. in prin. nu. 118. vers. amplia etiam in inimicitia, C. quor. appellat. non recip. Ioan. Crot. in tract. de testib. char. 6. col. 3. ver. decimò extenditur. Maria. Soc. iunior cons. 79. licèt in prӕsenti, colū. 10. nu. 42. lib. 1. & Syluester Aldobrandinus in §. inimicitię, co. 5. ver. sed dubiū. Inst. de excusat. tut. Et facit quod in simili diximus suprà in 12. limit. nu. 11. incip. adde & illud de Iudӕo recens facto Christiano.

8 Et has certè inimicitias reconciliatas esse suspectissimas docet Cicero in oratione pro Milone, In communi omnium lӕtitia si etiam ipse gauderet, timeret ne videretur infirmior fides recōciliatӕ gratiӕ. Et alibi, Ego cum omnes amicitias tuendas semper putaui summa religione & fide, tamen eas maximè quӕ essent ex inimicitijs reuocatӕ in gratiam, propterea ꝙ integris amicitijs officium prętermissum imprudentiӕ, vel vt grauiùs interpretemur, negligentię excusatione defenditur: post reditum in gratiam, si quid est commissum, id non neglectū, sed violatum putatur: nec imprudentiӕ, sed perfidiӕ assignari

ſignari ſolet. Idem pro Deiotario rege ſcribit Cæſarem fuiſſe huiuſmodi, vt nemo illũ placauerit inimicitijs, qui vllas reſediſſe in eo ſimultatis reliquias ſenſerit. Et huc reſpiciens Horat. ad Iulium Florum, lib. Epiſtol. 1. Epiſt. 3.

Debes hoc etiam reſcribere. ſit tibi curæ
Quantum conueniat Mummatius, an malè ſarcta
Gratia nec quicquam coit? & reſcinditur?

Diuus autem Hieronymus ad Rufinum, profitetur ſe reconciliatas inimicitias purè colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Et idẽ alibi in ipſum Rufinum libr. 1. monet amicos poſt reconciliatam ſimultatem, etiam leues vt ſuſpiciones fugiant: ne quod fortuitò fecerint, conſultò facere putentur. Vide tamen interim tex. in §. inimicitię, Inſt. de excuſat. tutor.

9 Tamen contra hanc limitationem videtur eſſe tex. in l. vlt. ff. vnde lib. vbi ſi filius dedit ſe arrogandum, non poterit amplius dicere cõtra tabulas, licèt etiam poſt arrogationem remaneãt quædam reliquiæ filiationis naturalis. l. tutelas, ff. de capi. dimin. cum ſimili. Ideo Imo. & Rom. in l. 2. §. vlt. ille col. 2. verſ. item adde inquantum: hic col. vlti. verſ. vlteriùs inquantum, ff. de donat. id pręſentientes dicunt illud in hac re dici poſſe, ꝙ ceſſante cauſa ceſſat diſpoſitio, licèt maneant aliquę reliquię. Niſi tamen in caſibus in quibus lex aliquid ſtatuit propter memoriã priſtini ſtatus, vt in d. l. vnus, §. ſeruus, ff. de quęſt. & d. l. vlt. ff. de Decurio. & c. 1. ad fi. titul. cõſtit. feud. dom. Lothar. Tanquã, ſ. intelligat reliquias priſtinæ cauſę nõ eſſe cõſiderãdas in hac noſtra regula, niſi in caſibus expreſsis. Et id fortè veriùs eſt, niſi in reliquijs eſſet eadem ratio.

DECIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 DECIMOSEPTIMO limita hanc noſtram regulã, vt procedat cũ oĩno ceſſat cauſa: ſecus ſi ſit ſuſpenſa tantum, & non obruptæ: nam tunc non etiam obrũpitur effectus. l. ſi extraneus, & le. quod ſeruus, ff. de condict. ob cauſam. Et ita per illos text dicit Bal. in c. queãdmodum, col. 2. verſ. non tacitas conditiones, de iureiur.

2 Cui adde quod tradit ipſe Bald. in c. 1. col. 2. verſ. & ad idem facit, tit. hic finit lex, eſſe longam differẽtiam an aliquid ſuſpendatur, an verò omnino abrumpatur, per not. in l. 2. §. ex his, & l. inter ſtipulãtem, §. ſacram, ff. de verb. oblig. & hæc verba dicit eſſe l. illa inſtitutio, §. 1. ibi, in ſuſpenſo retinentur. non abrumpuntur, ff. de hęre. inſti. Et ex his Bal. vbi ſupra, decidit pulchram quęſtionem, poſt gl. ibi, vt apud eum videre poteris. & bene faciunt quę dicam inferiùs in 31. limitat.

DECIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 DECIMOOCTAVO limita, vt procedat ceſſante. i. extincta cauſa, ſecus ſi interpretemur ceſſante adimpleta nam tunc eùm ſcilicet adimpleta eſt, licèt ceſſare videatur, non tamen propterea ceſſat effectus, per id quod habetur in l. ſi iam facta, & l. conditionem quæ in futurum, ff. de condit. & demonſtr. vbi implementum cauſæ legati non reſoluit, ſiue non facit ceſſare legatum, imò ipſum corroborat & confirmat, per quos quidem tex. Bal. in l. filia legatorum, col. 1. in 2. q. & ibi quoq; Saly. col. 1. verſi. ſed an pro reſiduo, Ang. in princ. Pau. Caſtr. ver. ſed pone ꝙ minùs, vbi id dicit conſulendo tenuiſſe, Corn. colũ. 1. verſ. ſed dubitatus an poſsit, & Iaſ. col. 2. verſ. prædicta. & iſti tex. & Iacob. à S. Geor. qui hanc dicit eſſe communẽ opinionem, C. de lega. ſequuntur Oldr. qui fuit eius opinionis, vt teſtator, qui plus legauit pro dote, poſteà minùs dedit in dotem, non videtur minuiſſe legatum: quaſi videlicet per illã vltimam dationẽ in dotem, & ſequens matrimonium non ceſſauerit, id eſt, non extincta fuerit cauſa finalis legati: ſed ſolum ceſſauerit, id eſt, adimpleta fuerit.

2 Quod nota, quia admodum ſubtile eſt: & id etiam ſequitur Paul. Caſt. conſi. 148. proponitur in facto, ꝙ quędam teſtatrix. lib. 2. vbi per hoc conſuluit, ꝙ ſi ea cui quis teſtamento dotẽ reliquit, nubat interim antequam teſtator moriatur, ſitq; ab alio dotata: ei tamen debetur legatum veluti cauſa legati non extincta, ſed adimpleta. Id quod etiam antè tenuerat Gul. Cun. in l. cùm is, §. ſi mulier. ff. de condic. indeb. per text. in l. Publius, in prin. ff. de condit. & demonſtr. atq; etiam Ray. Forliu. per l. hæc cõditio, la 1. eod. tit. quos ipſe Pau. citat.

3 Sed & id quoq; tenuerunt Old. Bar. qui tñ declarat, & alij in l. Lucius, la 1. ff. de leg. 2. Bald. in l. huiuſmodi, §. cũ pater, & ibi recentiores. ff. de lega. 1. & idem Bal. in l. vlti. ad finem, C. de ſenten. quæ ſine cert. quant. & conſi. 330. caſus talis eſt, auus reliquit nepti, libr. 5. & iterũ cõſi. 493. conſiderato, ꝙ teſtator, eod. lib. 5. vbi & ipſe diſtinguit. Pet. Anch. in c. filius, col. vlt. ver. vltimò circa proximè dicta, de teſta. Alex. conſil. 7. viſis & diligenter animaduerſis, col. 4. ver. hoc in terminis, lib. 2. quod repetitur conſi. 88. lib. 6. vbi illum omnimodo vide. & ipſum quoq; Alex. conſ. 95. repetitus, col. vlt. ver. circa ſecundum, libro. 7. & Bal. conſi. 360. quia dictum legatum, lib. 4.

4 Et huc quoq; pertinet, ꝙ per d. l. ſi iam facta, de cõdit. & demonſt. atq; etiam per l. antep. de inſtit. & ſubſtit. voluit ipſe Bal. in d. l. vlt. co. 2. verſ. pone teſtator, C. de ſent. quæ ſine cert. quant. proferuntur, ꝙ ſi teſtator reliquit decem Berthæ, pro ea maritanda, quæ ipſa tempore teſtamenti erat iam maritata, debetur illi legatum. quẽ refert & ſequitur Alex. conſ. 146. in cauſa, & lite inter nobilem Raphaelem, col. 2. verſ. & ſimiliter dicit lib. 5. & Hippo. Marſil. in repet. rub. de fideiuſſor. nu. 85. & Ioa. Lupus in repet. c. per veſtras, §. 20. verſ. ex hoc dicebat, de donat. inter vir. & vxor. Tu autem vide Pau. Caſt. cõſi. 308. in iſto facto, col. 1. verſ. ſecundò facit dubium. lib. 1.

DECIMANONA LIMITATIO.

1 DECIMONONO limita noſtrã regulã, non procedere, qñ actus quiſpiam eſt nullus, propter aliquam cauſam quia ſi ẽt poſteà ceſſet ea cauſa, non tñ ceſſat effectus nullitatis, id eſt, nõ reconualeſcit actus, propter ceſſationem cauſæ, vt probatur ex §. 1. Inſti. de exhib. lib. iuncta l. Papinianus, in prin. ff. de inoſ. teſt. & ex l. eius qui, ff. de teſt. & §. præterea, Inſtit. quibus non eſt permiſ. facere teſt. & §. 1. Inſti. de inutilib. ſtipul. & c. 1. de deſpon. impub.

2 Et ad hoc quoq; facere videt̃ le. filiã, ff. de Senat. quæ repetitur ad verbũ, in l. generali, §. vlt. ff. de ritu nupt. vbi ſi filia Senatoris cõtraxerit matrimoniũ cũ libertino, id quidẽ matrimoniũ nullũ eſt: nec vires reaſſumit ẽt ſi cauſa ob quã illud matrimoniũ nõ valebat, ceſſat, quia. ſ. pater deſijt eſſe Senator. Verùm Bal. ibi, in priori lectura, dicit illud ibi ideo procedere, ꝙ ius iam filiæ erat quęſitũ, quod pertinet ad vndecimã limitationẽ, vbi diximus. In poſteriore autẽ lectura idem Bal. dicit eam cauſam fuiſſe remotam, qua ceſſante nõ ceſſat effectus, & id pertinet ad ſeq. limit. vbi dicemus. Vel dici quoq; põt, vt dicemus ex Alberico, infrà in 33. limit. Vel etiam dici poſſet vltra eos, ꝙ ibi qualitas impediens non ceſſat, quia filia per caſum patris, non deſinit eſſe filia Senatoris, per l. emancipatum. §. ſi quis conceptus. ff. eo. titu. de Senator. quod bene animaduerterunt Ray. & Alberic. d. l. filiam.

3 Sed ſi hæc qualitas deſineret, ita vt res veniſſet ad eũ caſum à quo incipere potuiſſet, vtrũ actus vires aſſumeret, ingens eſt labyrinthus. Ideo lectores relego ad gloſ. Bart. Floria. à S. Petro, in l. per fundum, ff. de ſeruit. ruſticor. præd. gl. & Bart. col. 2. in l. cum viro, ff. de vſucap. glo. & alios, in c. quod initio, & in l. quæ ab initio, quæ eſt penul. ff. de reg. iur. Dyn. & Bart. in l. filius, ff. de ſolutio. eũdem Dyn. & alios in c. non firmatur, & in c. factum legitimè, de regu. iur. lib. 6. Bar. in l. pluribus, quę eſt pen. §. & ſi placeat, ante mediũ, verſ. circa primũ, & ibi cęteros recentiores. ff. de verb. obligationib. & eundem Bart. in l. cętera, in princ. ff. de leg. 1. Bald. in le. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Rom. conſi. 509. circa propoſitã conſultationem, in 5. dubio, Barb. qui alios multos citat,

conſi.

consil.70.illud in medium referam, colum.1.& 2.libr.3.

VICESIMA LIMITATIO.

1 VICESIMO limita, vt nostra regula procedat in causa propinqua & immediata, nõ ẽt in remota, siue mediata, vt voluit gl.in l.si mulier, per eũ tex.ff.rer.amotar.& alia gl.à paucis in id annotata, in l.1.in verbo, te filio, in 5.opposit.C.de pact.Dy.non obscurè in c.priuilegiũ, in solu. 1.opposit.de reg.iur.lib.6.Bal.in l.filiam, per eũ tex.ff.de Senator.in 1.lect.& in l.si cũ dotẽ, in prin.col. vlt.vers.secundò inducuntur, ff.sol.matr. & posita causa immediata, & proxima, ponitur effectus: remota, remouetur effectus Pan.in c.ex parte, tua.colũ.2.vers.secunda solutio, de conuersi.coniug.Cepo.caus.criminal.consil.2.super casu homicidij.col.2.vers.& ꝙ hoc sit verum, cũ multis seq. vt col.3.vers.& ideo cùm sumus, vbi dicit, ꝙ causa proxima est vera, & propria causa: remota autẽ ficta, & impropria. Ideo non habet locum in statutis.

2 Nec id à nostratibus tantùm fuit annotatum, vt scilicet deficiente causa remota non deficiat effectus, quando & Theologi scholastici, nõ pauci fuerint eiusdem sentẽtiæ, & inter cæteros Ale.Hales, illorum antesignanus, & è cuius schola, veluti ex equo Troiano prodierũt cęteri eiusdem notæ proceres, in 4.parte suæ summæ, q.20.mẽb.1. arti.2.§.1.col.2.in solu.1.argum. & Diuus Bonauentura lib.4.senten.dist.22.arti.1.q.1.& Gabriel Biel. lib.1.eiusdem operis, dist.45.quæst.vnica, & iterum lib.2. dist.j.q.2.in 2.notat.

3 Nam & aliàs cã finalis immediata attendi debet, vt scribit Sign. Homod. doctor laudatissimus, consil.79.cuius exordium est, factum sic se habet, in qõne vertente inter dominum, col.2.vers.prętereà causę finalis, per leg.cum quis, cum ibi nota.ff.de dol.ma.& l. si ob turpem, ff.de cõdict.ob turp.caus.& l.nec tamen, ff.quod met.caus.Et bene facit, quod diximus in 13.limitat.nu.8.incipiente, sũt & qui dicunt, scilicet causam remotam, & mediatam dici potiùs occasionem, quàm causam.

4 Sed ꝙ semper aliàs magis operatur causa proxima, q̃ remota, l.socium, qui in eo, §.1.ff.pro soc.vbi Bal.dicit causam remotã æquiparari causę impulsiuæ, & non finali, & l.qui domũ habebat, in fi.ff.loca.& l. huic scripturæ, ff.ad leg.Aquil.& leg.idem & si.§.sed & quod meretrici, ff.de cond.ob turp.caus.& le.sed si plures, §.in arrogato, & ibi Bar.& iterũ, l.qui liberis, §.hęc verba, ff.de vulg. & pupi. & l.2.§.sicuti, ff.de hæred.vel actio.vend.& l.sed si sic, §. vlt.ff.de leg.3.& l.rogasti, ff.si cert.pet.& l.metus autem, §.sed licet, ff.quod met.caus.vbi no.Bar. ꝙ in dubio tex. loquẽs de cã intelligitur de proxima, non de remota, & l. carbonũ, ff.de verb.signi.& l.cùm de hoc.ff. de excep.rei iudic.& l.1.C.eo.tit.& c.non potest, de pręb.lib.6.

5 Et voluit prętereà Oldr.consi.25.thema tale est, aliqui propterdefectum.colũ. 1.vers.prętereà quantò causa est, vbi dicit ꝙ iuristę proximã cuiusq; rei causam attendũt, Io.And.in addi.Spe.tit.de iniur.§.sequitur, vers.sed pone inimicus.Bar.in l.vlt.col.2.vers.prętereà in condictione. ff.de cond.sine cau. Bald.in le. ex placito, col.1.& 1.C.de rer.permu.vbi id probat multis rõnibus, & in l.1.§.simili modo.C.de Lat.lib.tollen. & in le.cùm antiquioribus, col.penult.ver.sextò quia filius.C.de iure deli.& in l.sub prętextu, la 1.col.2.vers.prætereà si dolus. C.de transact. & in l.vxor tua.C.fami.ercis. & in l.1.paulò ante fin.C.si cer.pet.vbi dicit, ꝙ causæ multũ remotæ non considerãtur, quia actus nõ sunt cõsecutori ab ijs nisi in virtute maiori acceptionis causę, per l.sociũ, qui in eo.§. vlt.ff. ꝓ soci.& ipse Bal.in l.cede, col.1.versi. quęro de quib. visibus. C.loca. vbi dicit, ꝙ nõ tenetur quis considerare remora, sed ꝓpinqua, & allegat Senecam, vt ibi videre poteris.& idem Bald.in auth.ex testamento, col.4.versi.13.capitulũ, in fi.illius vers.C.de collat. Petr.Anch.in procemio 6. colũ.3.vers. & alibi dubitatur, vbi & illud dicit, ꝙ iuristæ attribuunt rem causæ proximæ non remotæ, per di.le.si mulier, & idem Pet.in c.non potest, de præbend.lib.6.& consi.26.in quęstione supradicta.col.vlt.& consi.315.dominus Bar.circa mediũ.& conf.329. dubitationem facit, vbi & illud quoq; dicit, ꝙ secundum iuristas debet semper actus attribui causæ proximæ, & ab ea denominari. & non à remota.& con.404.tria dubia, col.4.vers.& istã opinio.Imol.consi.139.præfatus Symus debitor, col.pe. versi.prętereà posito.Pan.consi.45.quędã D.G.coniugata, col.3.versi.restat.nunc respondere, lib.2.Fran.Aretin. consi.161.verum est, quod Comicus, col.4.nu.5.vbi dicit causam mediatam & remotam dici potius occasionẽ, quam causam, & consil.148. in quæstione proposita, col. vlt.Phil.Cor.conf.166.circa primam cõ sultationem, col. vlt.lib.4. Barb.cõs.43. illud in medium referam, colũ.13. versi.restat modò videre, libr.1.vbi dicit, ꝙ vbi cõstat de causa propinqua, nõ curatur de remota.Iacob.à S.Geor. in l.cùm hi, in prin.in 1.lect.col.2.nu. 11.ff.de transf.Frãc. Cur.iunior consi.1.primùm complector, colũ.3.nu.9.& iterum consi.2.circa pręmissam, col.2.versi. quarta præmittitur conclusio.Philip.Dec.consi.137.cuius perscriptio incipit, de absolutione facta, col.3.ver. secundò principaliter.Mat.Afll.in c.1.col.4.nu.6.titu.Imper.Lothar. & deci.Neap.127.mater habet duas.Hier.Gratus consil. 177.in pręsenti causa, col.2.nu.8.lib.1.Pau.Pari.con.117. lucrum dotis, col.1.& consi.41.Ioannes testator, colũ.1. num.7. lib.3.

6 Quibus adde quod in vniuersum voluit Compostel. in, cùm in cunctis, col.4.de electio.ꝙ in quibuscunq; hominum actionibus causa immediata inspicitur, quem sic refert, & sequitur Ludouic.Gómez. super regula cancellariæ, de iure quęsito non tollẽdo.q.3.col.1.vers.& renẽdo istã patrẽ.Sed & Ang.consi.110.sanctissima, & illustrissima, col.pe.ver.& ideo cõcludo, dicit generaliter, ꝙ semper prima causa est intuenda neq; enim secunda cã quicquam operatur, nisi quantum sibi à prima influitur, per l.Pręstor.§.pręedium, ff.de leg.2.& l.si quis domum.§.hic subiungi potest.ff.loca.& l. necessariò.§.vlt, ff.de peric.& com.rei ven.& l.si ex duobus, & ibi gl.ordinar.ff.de assigna.liber. nã vt ait philosophus, vt ipse Ang.ait, cã prima magis influit in causatum, quàm secunda. Et ideo causæ secundæ tanquam subalternæ, plusquam causę primę cõcedi non debet, l.Publius.§.1.ff.de cond. & demonstr.& l.si viua, versi.nam licèt. C.de bon. mater.& l.1.in princ. de interdict.& relega.

7 Ante hos omnes glos.in c.de cętero, in verbo, vnica, de homicid.ꝙ causa remota non imputatur ad homicidiũ, aut aliud delictum, arg.d.le.qui domum habebat.ff.loca. & c.exhibita, eo.tit.de homic.Quã glo.sequuntur Hosti. Io.And.Henri.Bohic, Io.Ana.Pan.Fely. & cęteri, ex quibus ipse Pan. not. ꝙ appellatione causæ venit tantũ proxima.& idẽ voluit ipse Pan.in c.quia diuersitatem, col.3. versi.in gl.in verbo, non tñ, de concessio.pręb.& in c.discretionẽ, col.2.versi.sed ego adderem, de eo qui cogno. consang.vxor.suæ.& Fel.qui alios citat in d.c. solitæ, col. 1.ver. pro qua differentia, de maior.& obed.

8 Illa autem gloss.interpretatur text.ibi, cuius hæc verba sunt: Qui homicidij causam dat, ad sacerdotium promouendus non est, tanquã qui causam damni dat, damnum dedisse videatur. Ex quo illud Ciceronis Phili.9. Is enim profectò mortem attulit, qui causa mortis fuit. In quibus illud annotandum, quòd causam dixerunt, non occasionem. Occasio enim causam remotam significat, vt latè, diximus in 13.limit. num.8.qua quidem occasione cessante, non cessat effectus, vt & in eadem illa limit. ostendimus. Igitur vt redeamus, causa propriè sumpta quę scilicet immediata est, imputatur, ad homicidium, non etiã causa impropria, mediata, quæ occasio dicitur, vt impropriè locutus fuisse videatur iurisconsultus noster in l.qui occidit.§.vltimo.ff. ad legem Aquil. cùm dicit. Nam & qui occasionem damni pręstat, damnum fecisse videtur.

Debuit enim potius dicere causam, vt Cicero.

2 Vt non immeritò scripserit Bal. ille omniū nostrorum scriptorū (pace illorum dixerim) vberrimus, ne quid amplius dicā, vix.n. sine præfatiōe honoris citare possumus, con. 186. cuius initium est, proponitur, ꝙ Titius percussit, paulò ante fi. libr. 2. ꝙ euētus, qui procedit à causis ꝓximis, & immediatis, attenditur respectu illarum causarum: si aūt non sunt causę immediatæ, tunc euentus non attribuitur illi principio remoto, sed causis propinquioribus, per d. l. si mulier. ff. rer. amorar. & d. l. huic scripturę. ff. ad l. Aquil. Ideo (vt subdit) non ab euentu, sed à causis immediatis argumentum concludit.

10 Nec tamen interim omittā ꝙ tradit idem Bald. in l. 1. col. 2. in 4. oppos. C. si ser. ext. se emi manda. dum loquens de proxima cā, & remota dicit, ꝙ potest considerari causa proxima, quando nō est instrumētū, sed fit per accidēs vt si pulso aliquem, vnde in lapidē impegit, quo vulneratus est: & tunc propriè nō dicor vulnerasse: nec si ille moriatur, dicetur mortuus ex meo vulnere: quia non vtebar eo lapide vt instrumēto, quo cū vulnerarē. Ideoq́; statuta loquētia de percussione, & similia non habēt locum in hoc casu. & idem propemodum dicit idem Bald. in le. de pecoribus. ff. ad leg. Aqui. & ibi quoq; Sal. qui tamen nutat, & Flor. à S. Pet. in l. qua actione. §. Celsus. ff. eod. Paul. Cast. in d. l. qui domum, versic. & not. hic arg. ff. loca. Ioā. Ana. & Fely. in d. c. de cætero, de homici. & Cępo. qui id dicit singu. d. consi. 2. super casu homicidij, col. 3. versi. 2. modo potest. Ang. Aret. in tractat. malefi. in verbo, & ipsum Titium perculsit. Fran. Aret. consi. 146. visa consultatione, col. 4. versi. hoc pręmisso. Fely. qui solum Ang. allegat, in tractat. quando conatus puniatur, col. 4. vers. ex his intulit, vbi id dicit nouū & elegans. Hipp. Mat. in l. nihil interest. col. 4. vers. adde etiam aliud sing. ff. de sicar. & consi. 186. consului proximis diebus, col. 4. ver, itē cōtra doctrinā Matt. Affl. in consti. Sicil. incip. si quis aliquem, col. 3. in 7. q. & ante hos Bar. in l. si gemina, col. 2. vers. quęro quod si te. ff. arb. furt. cæsar. Et optimè ad id facit text. in c. studebat, & ibi gl. 50. dist.

10 Posteà aūt subdit ipse Bal. (neq; enim id omittere volui) in d. l. 1. C. si ser. exter. ꝙ inspecta veritate, causa causæ, non dicitur cā causati, per l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. & le. quoniā multa facinora. C. ad leg. Iul. de vi pub. & sequitur idem Cępol. di. cons. 2. col. 3. vers. sed in qōne nostra, vbi dicit, ꝙ id non procederet in statutis, in quibus verba debent propriè & strictè intelligi.

11 Ex hac aūt rōne quam diximus de causa remota, multi fuerunt in ea sententia, vt legati principis, aut ciuitatis non teneātur restituere, id quod eis donatum est ab his, ad quos missi sunt, nam licèt sit eis collatum in honorē principis, vel ciuitatis, tn̄ id ad propriam eorū vtilitatem datum fuisse censetur: nam hæc est cā proxima, altera remota, vt dicit Bal. in d. l. socium, qui in eo. §. 1. ff. pro soci. De quo tu vide gl. in l. qui proprio. §. procurator vt in cęteris. & ibi latè Alb. col. 1. vers. vlt. dicit gl. & sic fuit. Gul. Cu. Bar. Bald. Ang. & Paul. Ca. ff. de proc. gl. in l. si verò. §. item quicquid, & ibi Bar. Bal. qui eū §. legit cum l. dotalē seruū, Alb. qui eundem §. legit cum prin. le. si verò, col. 2. vers. aliæ gl. satis patent, Ang. qui & d. §. legit cum d. l. dotalem. Imo. qui & ipse illum §. legit cum d. l. dotalem. in fi. Rom. qui idem facit, col. pen. ver. in glo. eiusdem l. Pau. Ca. qui idē fecit in fi. & Ale. ff. sol. mat. & gl. in l. sed si plures, aut vt alij ll. separant in le. qui liberis, §. in arrogato, in ver. beneficio, & ibi Ange. Imo. Paul. Cast. Franc. Aret. & Alex. ff. de vulg. & pup. substit. Cy. in l. 1. col. 2. in 7. quęst. & ibi Alb. col. 2. ver. & ex predictis. C. de sacros. eccles. & eundē Cyn. in le. vlt. col. vlt. ver. quintò colligit sic. & ibi Bal. in §. sed cùm in secundā. C. de fur. Io. And. Pet. Anch. Dom. & Phil. Fran. in c. à collatiōe, quod est pe. de appel. lib. 6. Alb. in l. cū aliquis, circa medium vers. itē allegatur hæc lex, & ibi quoq; Saly. post medium, vers. item præstat. arg. C. de iure delib. Ioā. Cald. Card. Flo. Ant. Imol. & Pan. in c. postulastis, quod est pen. de concess. præb. Bal. in l. extraneo. C. de donat. & cōs. 194. præmissis verbis, post prin. libr. 2. & cōs. 378. saluo semper, col. 2. ver. ad tertiam rōnem, lib. 5. vt tn̄ interim nō omittam quod à Valerio Maximo scriptum est lib. 4. c. 3. ꝙ Quintus Fabius Gurges, C. Numerius, Fabius pictor, Quintus Vgolinus legati ad Ptolemæum Regem missi, munera quæ ab eo priuatim acceperant, in ærarium quidem prius, q̄ Senatum legationem referrent, detulerunt, scilicet de publico ministerio nihil cuiquam præter laudem bene administrati officij accedere debere iudicantes. Verùm Senatus decreto, & populi permissu quęstores in id dati, legatis promptè vnicuiq; distribuerunt.

12 Hæc tn̄ quę causam remotā non considerant, sed tantum propinquā, declarabis primò vt procedant, nisi esset qō de dāno dato causa alicuius: tunc.n. ad imparia non iudicantur cā remota & ꝓxima, vt not. consuluit Cald. cōsil. 4. abbas locauit, sub tit. de loca. quod pro sing. sequitur Chassa. consi. 1. Burgundiones, in 4. parte, colū. 3. ver. miror tn̄ de isto dicto, vbi tn̄ declarat, vt apud eum videre poteris. Et id certè reuocandum est ad ea quę latè scripta sunt in d. c. de cætero, de homi.

13 Secūdò declarabis, vt ꝓcedat, nisi illa remota cā descēderet ex cā proxima, vt voluit Pau. de Ca. con. 119. cuius prin. est, hæreditas prędicta videtur pertinere, col. 2. ver. itē dico ꝙ statutum. libr. 1. in id allegans Bal. in l. illā, col. 2. ver. quintò, quia sufficit, C. de collatio. Cui adde, ꝙ prima causa semper repręsentatur in secunda, in quam influit. l. licèt. §. ea obligatio. ff. de procurator.

14 Tertiò declarabis, vt procedat nisi secunda causa talis esset, vt effectus sequi sine ea non possit tunc enim magis respiceremus secundam eam causam, q̄ proximam. v. g. in vsucapione causa proxima est dominium: secūda, possessio: sed quia sine possessione vsucapio non procedit, l. sine possessione, & l. non videtur. ff. de vsuc. magis inspicimus possessionem, licèt sit remota causa, q̄ dominium, quę est proxima, vt scribit Bar. in l. 1. col. 1. in vlt. opposi. ff. de constit. prin. Et vide quæ dicam in seq. declara. & iterum in nu. 18. inci. ego in meo codice.

15 Quartò declarabis (& hęc quidem declaratio proximè ad pręcedentem accedit) secūdum ea quæ scribit Bal. in c. imperialē. §. illud, col. 1. tit. de prohi. feu. alie. per Fed. dū tractat in causis subordinatis, à qua eorum denominetur effectus. nā aut prima, inquit, cā inducit secūdam, sed nō effectū eius, & tunc ex secūda tantū insurgit effectus: vt patet in mandante & mandatario, nā mandans est cā anterior, mandatarius aūt, qui contractum explicuit, cā posterior: & quia effectus cōtractus in hac posteriore includitur, & non in priore, ideo actio incipit à posteriore, & ei attribuitur actio directa: & non à priori, cui vtilis attribuitur, l. quæcunq; gerimus. ff. de actio. & oblig. & le. Iulianus. §. si procurator. ff. de actio. empt. & l. idemq́;. §. si quis Titio. ff. mand. Sed quando prima cā secundam includit, & effectum eius, tunc primā eam causam inspicimus, l. si ita stipulatus fuero. §. vlti. cum l. seq. ff. de verbo. obl. & le. si quis pro eo §. si nummos. ff. mād. Hęc ille, qui ex hoc decidit qōnem, an vasallus vasalli offendens dominum domini amittat feudum, vt ibi videre poteris, & eum quoq; ibi sequitur Card. Alex. co. 2. ver. non obstat, & Matth. Affli. col. 2. vers. secundò nota ad idem. Et vide etiam quæ dicam infrà nu. 17. & seq.

16 Quintò declarabis hanc limitationē, vt procedat in cā multum remota: secus si non sit adeò remota, sed proximè coniuncta, tunc.n. æquè attenditur, ac causa ꝓxima immediata, per d. l. cùm de lanionis. §. asinā. ff. de fund. instr. & l. in lege Cēsoria. ff. de verb. sig. & l. vxori quis. ff. de aur. & arg. leg. vbi Bar. not. ꝙ causa intelligitur etiam de causa remota nō multū, nō itē de multùm remota, quæ magis dicēda est occasio q̄ causa. idē Bar. ī l. vt iurisiurādi,

in

in princ. circa medium.ff.de oper.liber.& in l.ambitiosa, col.5.in a.regula, versi. quæro pone habentes.ff.de decre.ab ord.facien.& in d.l.sed si plures.§.in arrogato, ver. ego limito hoc dictum.ff.de vulg.& pup.substit.vbi eius rei exemplum ponit,& ibi quoq; Alex.col.1.ver.itē not. ex eo tex.& Ias.col.2.ver. nota diligenter.Io. An.in d.c. de cætero,in fi.de homic.vbi etiam allegat l.quæ religiosis.ff.de rei vend.Franc.Aret.in l.si ante nuptias, colū.vlt. ff.sol.mat.& conf.il. 6.viso instrumento diuisionis,col.3. ver.nam ista est regula.& iterum consi. 114.viso & diligēter examinato,col.4.versi. cùm igitur prima vice.& con. 29.diligenter maturē consideratis, col.5.ver.verùm igitur ad quintum.& Soc. dum allegat dictam legem, vxori & ibi Bart. in l.certi condictio,in 2.not.ff.si cert.petat.& bene facit quod suprà diximus ex Bal.in d.l.1. C.si seruus extero se emi mandauerit.

17 Quæ in re tamen illud annotandū est, ꝙ Fran.Aret. sibi in hoc contrarius,in d.§.in arrogato, quem legit sub l.si pater.col.2.ver. tractat etiam Barto.hic,tradit causam mediatam ita cohęrentem proximæ,vt nulla inter eas sit media nō accipi pro proxima,vt dicit colligi satis euidēter ex l.Proculus.ff.de neg.gest.& l.metū.§.sed licēt.ff.quod met.cau.& vtrobiq; Bar. idq; dicit esse de mente d.l.lege Censoria,quā iā Bar.in d.l.ambitiosa,adducit pro sua illa sētētia.Nec obstat(inquit)d.l.e.vxori,quia ibi vestes emptæ pro ancillis,nō veniunt tanquā paratæ mediatæ in vsum vxoris,& vt legatū per se factū:sed veniunt accessoriè ad ipsas ancillas, quæ erant paratæ vxoris causa:legauerat.n. testator quicquid vxoris causa paratum erat:ad legatū autē principaliter factum veniunt accessoria,tanquam pars legati principalis,l.creditor.§.vlt.ff.de lib.leg. & bene facit l. 1.§.quæ depositi.ff.depos. Non solùm autem nō attenditur causa mediata , quę non intenditur à disponente,tunc cùm fit dispositio : sed nec etiam causa illa media ta , quæ intenderetur à disponente tanquam causa causæ immediatę,vnde licèt procurator emat,quia sibi fuit mādatum , tamen causa acquisitionis mediata est emptio:& quia illa causa venit à procuratore,ipsi acquiritur ius directum, le. Iulianus.§.si procurator.ff.de actio.empt.& ita dicit voluisse Bal.in c.imperialem.§.insuper,tit.de prohibi. feudi alienat. per Federic.

18 Ergo in meo codice Bal.nihil tale reperi in eo loco,credoq; Franc.Aret.voluisse illum allegare,non in illo §.insuper,sed in §.illud, qui illum confestim sequitur, cuius in eo loco dictum citauimus suprà nu. 15. Sed quicquid sit,ego in hac re magis assentio Bar.sniē;vti et faciunt Alex.& Ias.qui dicit Bar.satis respondere rōni Aret. Præsertim verò qñ huiuscemodi causa mediata siue remota talis est,vt sine ea nullo modo causa propinqua & immediata produceretur,tunc.n.haud dubiè consideratur ac ipsa cā immediata,vt not.Bal.in c.cùm oēs,col.6.ver. item quia quando, de constit. vbi dicit ꝙ quando causa proxima agit vi alicuius causę, inspicimus eā causam,quę vim & efficaciam tribuit,per tex.in l.vtrùm.§.cùm quidam. ff.de reb.dub.& idem Bal.in c.literis,in 3.not.de rescript. dum not.ex eo tex.ꝙ causa remota inspicitur, cùm ea est fundamentum proximę.Et id est propemodum quod suprà diximus nu.14.& 15.qui sunt 3.& 4.declaratio huius limitationis.

19 In qua re non possum prętermittere quę idem Bald. scribit in duobus locis.primum in l.tutores,per eum tex. ff.de testa. tute. quòd quando res procedit à prima causa per medium, nec tñ transit per ipsum mediū, sūc denominatur à prima causa,vt ibi.Cū verò transit per mediū, & requiritur virtus & influentia medij, tunc non simpliciter fit denominatio à prima causa,sed ab vtraq;,scilicet à prima causa & medio influente.v.g.in tutore testamētario confirmato per iudicē, qui non est merus testamētarius, nec merus datiuus , sed habet quandam mixtam qualitatem.Ideo dubium est an præferatur legitimo, de quo per Dyn.& Iacob.Areti.in l.2.ff.de confirm.tute.re.

20 Alterum ipsius Bal.dictū est,in l.non ideò minùs,col. 2.ver.& ideo oportet.C.de accus.quærentis,quando cōcurrūt duæ causæ.s.cā proxima & remota, & quid agat cā remota in effectū.Quædā,inquit sunt causæ primæ,quæ aliquid de se ipsis & eorū substantia transmittunt, & trāsfunduntur in causas secundas.v.g.prima cā calefaciens est ignis:sol secunda cā: prima autē & proxima illa causa aliquid transmittit de sua essentia effectiua. Diceturne igitur ꝙ sol calefacit,siue ꝙ à sole calefio? Et certum est,in quit,ꝙ ab vtroq;,scilicet à prima & secunda causa.quia à prima causa semper aliquid transfunditur in secundam: sequitur igitur ꝙ ei inhæret,ita vt causa secūda nihil agat quin & prima etiam agat inhæres secundæ. Quædā autē sunt primæ causæ,quę de ipsorum essentia nihil transferunt in secūdas:& tunc aut secunda causa talis est,quę nihil agit absente prima.v.g.ego percutio te baculo, ego sū prima causa, baculus secunda, sed hæc nihil agit absente siue non agente prima. Ergo prima hæc causa illa est quę principaliter actum agit . Aut secunda causa agit absente prima,vt si faciam te percuti per aliam interpositam personam,ea persona sic interposita est secunda causa, quę libere absente prima potuit agere. Ideo prima causa non assistit actui,quia non est concreta secundę causæ,sed discreta,distincta,& separata.Et ita est in mandante & mādatario. Hæc ille,qui ex ijs quasdam quæstiones decidit, vt ibi videre poteris.

21 Sed vt redeamus ad id quod diximus causam mediatā non multum remotam, æquè considerari ac ipsam proximam,intelliges primò procedere , quādo vtraq; causa, scilicet mediata & immediata , non multū remota, est iā deducta in esse,vt nostri loquuntur,sicuti in d.l.vxori.ff. de aur.& arg.leg.vbi vxor habebat ancillas, qui ei seruiebant,quibus parata erant vestimenta.Igitur cùm ancillæ quæ erant causa proxima vestimentorum, iā erant in seruitio vxoris, constat ꝙ causa immediata erat producta in esse,scilicet ancillæ seruientes : vnde non mirum si vestes dicuntur paratæ causa vxoris: quia quicquid est causa causę,dicitur causa causati: influit enim causa immediatē existens in eā,vim & robur in causam mediatā,propter connexitatem quam habet ad eam , & dependētiam quā habet ab ea.Ita subtiliter,vt semper aliàs tradit Frāc. Aret.d.consi.6.col. pen.versi. confirmatur ista cōclusio.

22 Intellige secundo modo, qñ ambæ causæ, proxima.s. & remota,non tñ multum remota, aut quæ etiā est fundamentum proximæ, tendunt ad eundem effectum siue finem. Nā si essent alterius naturę & qualitatis,ita vt ad diuersos effectus siue fines tenderent, magis inspiceretur causa propinqua q̃ remota, vt voluit Bal. in d.c.literis,in 3.not.de rescrip.per not.in d.l.e. si mulier.ff.re.amot.dicitq; hanc rem nos naturam docere , nam si quis in pruno inserit pyrum, facit pyra, non pruna.

23 Quæ autem dicatur causa proxima,quæ remota,intelliges ex gl.& alijs in l.pen. ff.de condi.ob turp.caus.& ex alijs multis,quos suprà citauimus,præsertim Fran.Areti. d.consi.54.col.4.versi.cùm igitur prima vice. & è Theologis Gab.Biel.lib.3. sent.distinct.1.q.2.in 5.notat.& ex philosophis,Iacob.Faber.in introductione quam fecit in Physicam Aristotelis, statim post princ. ex sententia ipsiusmet Aristotelis,lib.2.Physi.& iterum in dialogis introductionis ipsius Physi.

24 Vt tamē non omittamus dictionē, propter, significare causam remotam, vt videtur probare text. in l. 1.& ibi Bar.in 1.not.Bal.col.2.ver.quintò not.differētiā,& iterū in 4.oppositio rursumq; col. vlt.ver.vlti.quærit extra,& Saly.c.ver. quintò not.differentiā.Paul.Ca.post medium, ver.quintò not.ex eo,C.si ser.ext.se manda.emēd.& tex. in l.eo tēpore.§.vlt.in fi.& ibi Bar.Bal.Alb.Saly.& Paul. Ca.ff.de pec.& in l.1.§.nunc videamus, & ibi Bar.qui eū §.legit cum §.emancipatus.ff. de coniungen.cū emanci.

lib.& in le.1.§. ex incendio,& ibi Bart.ff.de incend.ruin. nauf.& in l.socium.§.socius, & ibi Bal.post Richar.ff.pro soc.Et voluit Collecta.in ca. quod dilecto,col.1.nu.3.de consan.& affinit.Bar.in l.non dubium,col. pen.vers.nota q dictio,& ibi Ial.colũ.5.versi.adde idem esse.C.de legi. & idem Bart.in l.1.col.7.ver.circa hoc est videndum,ibi, cuius gratia debes scire.C.de sent. quæ pro eo quod interest, Bal.in d.l. qui proprio.§. procurator vt in cæteris.ff.de proc.& in l.si ex arrhali,paulo ante fin. C.de actio.empt. Imo.in c.qualiter,in vlt.not.de electio. Luc.Pen.in l.qui per potẽtiam.C.de omni agro deser. lib.11.& Fran.Are. d.con.14.viso & diligenter considerato,col.4.vers.sicut enim vasallus.Cor.con.290.ardua plurimùm, col.antep. in litera r,lib.3.Alex.in l.diuortio.§.si vir, col.2.vers.aut quæritur vtrum.ff.solu.mat.& consi.144. viso themate, col.3.nu.13.lib.6.& Fely.in c.solitæ,col.1.versic.& dixit de maior. & obedien.

25 Quamuis aliquando causam proximam denotet, le.si propter.ff.rer. amota. prout nonnulli eam allegant,& le. aditio.ff.de acq.hære.Ideo Cald. con.4. abbas locauit,tit. de loca.quod est omnium cons.83.dicit eam dictionem, vtranq; causam simul significare.Ang.con.412.prout patet ex themate.Sed cùm significat propinquã, est ex improprio significatu,vt dicit Saly.in d.l.1. C.si seru.exter. & Franc.Aretin. in d.l.aditio,in 3.not.& alij multi ex ijs quos suprà citauimus.

26 Sed & dictio, propterea, quæ ex illa cõficitur denotat causam remotam,vt tradit Soci.consi.156.incip.pro fundamento decisionis,col.5. ver. secũdum fundamentum, lib.2.vbi in id allegat loca quæ loquuntur de illa dictione,propter.Sed col.seq.ver.præterea respõdetur,nã posito,dicit q etiã denotat aliquando causam proximã,prout,inquit,habetur in l.cãcellauerat,& ibi Bal.post prin.ff. de his quæ in test.delen.& per Bal.in d.c.quia propter,de electio.cuius dictum in eo loco suprà citauimus.

27 Similiterq; dictio,ob, propriè causam remotã significat.d.l.nõ dubiũ,& ibi Bart.col.vlt. ver.not.quod dictũ, & Bal.col.1.in 5.not.& Ial.col.5.in 9.not.C. de legib.ipse Bar.in d.l.eo tempore,§.vlt.& ibi Bald. ff.de pec.& idẽ Bar.in d.le.1.vbi supra.C.de senten.quæ pro eo quod interest.Bal.in d.le.qui proprio.§.procurator vt in cæteris. ff.de proc.Imo.& Pan.in c.qualiter vterq; in vlt.not.per eũ tex.de elect.idem Pan.in c. auditis. col.1.in vlt.not.ẽt per eum tex.de proc.& in c.inter dilectos,co.4.ver.nota ibi ex eo,de fid.instr.& in ca.exhibita,col.2.in vlt.not.de rer.permu.Domi.in ca. deliberatione.§.prohibemus,in vlt.not.per eum tex.de offi.leg.lib.6.Felyn.in cap.solitæ, col.1.vbi supra, de maior. & obedien.

28 Verùm dictio, pro, significat causam propinquam & immediatã,vt proditũ est à Bald.in d.c.quia propter,quo loco supra.citauimus, vt dicit notari in l.dñs Sticho.ff.de pecul.leg.Ex quo & illud quoq; fit,vt eadẽ denotet causam finalem,vt si alicui legetur pro alimentis,vt dicit idẽ Bald.in l. pro arrhali.C.de acti.emp.per l. cum 2.§.si cui. ff.de translac.quę tamen nihil huc facit.Nam ea dictio nõ afficit rem cui adijcitur,vt cùm dicitur pro fundo,vt scribit Luc.Pen.in l.2.col.2.ver.item not.differentiam.C.de his qui ex public.rat.lib.x. per le.2.§.vlti.C.sine cens.vel reliq.Et dicit Archid. in c. Agatho.63.dist. q hæc dictio aliquando denotat causam finalem,aliquando efficientẽ, aliquando aliter.& in c.iudices, paulò post medium, 1.q. 1.q nonnunquam denotat causam remotam & occasionalem.& in c.ordinationes,colu.2. versi. propter,hoc,1. quoq; q.1.quòd interdum non notat causam finalem,sed excitatiuam,vt etiam Corn.consi.82.imminet. col.2.circa medium, lib.3.

29 Sed & dictio,ex, causam quoq; propinquã significat vt videre licet ex oĩbus propè locis supra citatis in dictione propter,& præterea ex text.in l.qui liberis.§.hæc verba, & ibi Fran.Are.ff.de leg.1.& voluit Collecta.in d.c.quod dilecto,num.3.de consang.& affinit.Bart. in l.1.§.si plures,in rep.col.4.versi. expeditus de oppositiõe.ff.de exercit.& in d.l.eo tempore.§.vlt.& ibi quoq; Bald.Alb.Salyce.& Paul.Castr.ff.de pec.& idem Bartol.in l.liberorum, col.5.ver.præterea probatur q propria,ff.de verb.signif. Bald.in l.3.§.quacunq;,post medium, ver.circa secundũ punctum,ff.de iureiur. & in l. maximum vitium.colũ.3. ver.præterea cui non competit.C.de lib.præteri.& in le. 1.col.1.vers.quæro quid si dicatur, & ibi Paul.Cast.circa medium.C.de condit.insert.& idem Bal.in l.vlt circa medũ,vers.quæritur nunquid ex dicta.C.de testa. manum. vbi ex hoc dicit, q vbi lex dicit ex stipulatione alterius agi posse,intelligitur sine cessione, & in c.iniuria,col.vlt. ver.si statutũ dicit.tit. de pace iura.firman.Ange.in l.Lucius,la 2.post principium.ff.de hæred. instit.nisi(inquit) aliud suaderet naturalis æquitas vel rõ, vt ibi per eũ Luc. Pen.in l.2.col.2.versi.item quod præpositio.C.de ijs qui ex pub.rationib.lib.x.vbi & ad hoc allegat.l. ex libero.ff. de quæst.& §.impuberes.Instit. de suspect.tut. Ant.in c. pactum,in 2.not.per eum tex.de verb.signi.Imol. in d.l. si finita.§.1.col.1.vers. not.q dictio.ff.de dam.infect.& in c.qualiter,in vlt.not.de elect.Paul. Ca.con.164.in præsenti causa,col.4.ver.constat autẽ q illa dictio,lib.2.Domi.in d.c.deliberatione.§.prohibemus.in vlt.not.per eũ tex.de offi.leg.lib.6.Pan.in c.auditis.col.1. in vlt.not.per eum tex.de procurat.& in c.inter dilectos,col.4.ver.not. ibi ex eo,de fid.instru.Fran.Aret.in l.causa cognita,circa mediũ.ff.de vulg.& pupi. vbi sequit & dicit sing.id quod supra.diximus de stipulatiõe alterius. & in l.Prætor ait, col.2.ver.si aũt teneas.ff.de acq.hære.& in l. quoniam, la 1.in fi.C.de inoffi.test.Alex.in l.diuortio.§.si vir , col.2. vbi suprà.ff.sol.mat.& in l.petens, colũ.2.ver.sed hoc est violare.C.de pact.& con.49.viso processu.col.1.ver.& licèt dicta bona,lib.3.& consil.124.super primo quæsito, col.vlt.versi.nõ ob.q dictio ex,lib.4. & cons.56.Aldronandus,col.2.nu.3.lib.5.& consi.61.viso processu,col.2. nu.7.eod.lib.5.& consi.145.viso themate, colũ.3.nu.12. lib.6.& consi.198.perspectis his,col.pen.nu.11. eod.lib. 6.Corn.consi.25.in pręsenti consultatione, col.3.vers.& sic est indifferens,lib.1.& consi.122. circa præsentẽ consultationem,col.antepenul.in litera c,lib.2.& consi.199. in præsenti consultatione,col.xij.ver. & pro hac conclusione,lib.2.& con.200.consuluerunt, in additio. col.vlt. lib.3.& cons.209. tota vis,col.1.in litera b,lib.4.Mari.Soci.Sen.cons.14.sequendo ordinẽ,col.2.ver. tertiò probatur,lib.1.& cons.51. visa facti narratione, col.2.nu.7.lib. 4.Fely.in ca.solitæ.col.1.vbi supra.de maior.& obed.Ias. in l.1.in 1.not.ff.de iust.& iur. & in le. certi condictio, in prin.col.5.ver.primò q dictio,ff.si cert.pet. & in l.si mihi & tibi,col.2.ver.secundò & fortius.ff.de leg.1.& in le. non dubium,col.5. in 9.not. C.de legib.Fran.Rip.in l.ex facto.§.si quis ita,col.1.versi.pro ista parte.ff.ad Sen.Trebel.& omnes vbique.

30 Licèt nonnunquam hęc dictio causam quoque remotam significat,vt patet ex le.1.§.ex incendio,vbi Bart.& Ang.not.ff.de incend.ruin.naufr.& d.l.additio.ff. de acq. hęred.& l.si pupillus.& ibi Fran.Aret.in 1.not.eod.titu. & d.l.si plures.§.in arrogato.ff.de vulg. & pup.substit.& l.cùm filius,& ibi Bart.post prin.ff.de leg.3.& d. leg.si finita.§.1.in princip.& ibi Bart.& alij, ff.de dam.infect.& d.l.Prętor ait.§.1. ad fin. & ibi quoque Bart.ff.de bon.autor.iudic.possid.& l.apud Trebatium,in princ.cum gl.1. ff.de aqua plu.arcen.& l. 1.& l. cùm ex causa.C.de inoffi. testa.& auth.ex causa, & ibi Corn.col.2.vers.not.q præpositio,ex.C.de lib.præt.& l. ex falsis.C.de transact. & c. 1.& ibi Anton.in vlti. not.de cler.pugnant.in duel. & gl. in l.cùm oportet,in verbo,ex eius substãtia, & ibi expressius Bar.col.j.ver.quęro ergo qualiter.C.de bon.quę lib. Raph.Fulg.consil.13.circa primũ,col.3.uer.illud porrò, Cor.cons.144.viso dicto themate, col.2.in litera o,lib.1.

Sed

Sed id certè est ob subiectam materiam, vt dicit Corn. in d. Auth. ex causa, & consi. 1. circa primum, col. 7. in litera q, libr. 4. regulariter autem contra, vt patet ex supradictis in præced. & dicit Bartol. in omnibus propè locis in hoc versi. citatis.

31 Nam & dictio, de quæ eiusdem significationis est, (vt scribit Bart. in d. le. Prætor, §. 1. in fi. ff. de bon. autor. iudi. possidéd.) significat ét casum ꝓpinquũ, vt probat text. in d. l. 1. §. núc videamus, & ibi Barto. & §. emácipatus. ff. de cóiúgen. cũ emácip. liber. & voluit ét Bar. in d. l. j. §. ex incendio. ff. de incend. ruin. nauf. Bal. post Iac. in d. l. nó dubiũ, colũ. 1. in 5. not. & ibi Ias. col. 5. in no. not. versi. adde idé esse. C. de legib. & ipse Bal. in le. de pecoribus, vers. ité dictio, C. ad leg. Aquil. & in d. l. eo tempore. §. vlt. in fi. ff. de pecul. Imo. in l. si finita. colũ. 1. ff. de damn. infect. & ibi quoq; Alex. in 1. not. nisi (inquit) cóstet aliud esse de méte loquentis, per eum tex. Paul. d. con. 164. vbi supra libr. 2. Fran. Are. in d. l. Prætor. col. 2. ff. de acqui. hæred. Corn. con. 290. ardua plurimùm, col. pen. in litera c, lib. 3.

32 Hæc enim dictio, de, notat substantiá, vt dicit Bal. in c. ex communicatis, vers. quæro quæ est rõ, de offic. leg. per d. l. 1. §. videamus. ff. de coniungéd. cum emancipat. liber. Ideo, inquit, legati de latere dicuntur quasi sint de substátia sedis apostolicę. & idem dicit in c. cùm in veteri. col. 1. vers. nota consilium requirendum, vbi in id allegat magistrum sententiarum, lib. 1. di. 26. in fi. & sequitur Cor. cósil. 48. de pluribus, col. 4. in litera g, lib. 2. & con. 26. in hac consultatione, col. 6. vers. vrget & fortiùs, lib. 3. idem aût Bald. posteriori loco, col. quoque 1. vers. sed nunquid est necesse, dicit quòd si sententia ferri debet de consilio iurisperiti, necesse habet iudex sequi consilium illius, cùm illa dictio, de, det ei potestatem, argu. d. §. videamus: licèt secus esset, si diceretur cum consilio. & illum quoque in hoc sequitur ipse Corn. con. 53. pro decisione, col. 2. in literis c, & d, lib. 1. d. cons. 290. vbi suprà, lib. 3. Sed & quòd substátiá significat tradit Corn. consil. 1. circa primũ, col. 7. litera q, lib. 4. licèt, vt ibi dicit, impropriatur secundũ subiectam materiam, vt etiam apparet ex d. le. si finita. §. 1. ibi, de eo opere, iuncta gl. & ibi Bart. & alij. ff. de dam. infect. quod & ipsum intellexit ipse Bar. in d. l. 1. §. ex incédio. ff. de incend. rui. naufr. & ipse item Cor. consi. 167. in hac consultatione, col. pen. in litera c, libr. 2.

33 Sunt autem qui dicunt hanc dictionem, de, minùs afficere rem, cui adijcitur q̃ dictionem, ex, vt si dicimus ex fundo, ipsum afficit, l. defuncta. §. 1. ff. de vsufru. & l. Caius. ff. de annuis leg. At cùm de fundo dicimus, ipsum nó afficit, l. vlt. §. 1. ff. de contrahen. emptio. Ita enim voluit Luc. Pen. in d. l. 2. col. 2. vers. nec differétiam. C. de his qui ex publ. rationib. lib. x. At idé cótrarium tenuit in le. qui potétiá. C. de om. ag. deser. lib. 11. vt enim, inquit, D. Augustinus super illud ad Rom. 11. quoniam ex ipso est, & per ipsum, & in ipso sunt oĩa. Attendédum est, ꝙ non ait de ipso, sed ex ipso: ex ipso enim cœlũ sunt & terra, quia fecit ea: nó aût de ipso, quia non de substátia sua. Frequéter tamé, vt subdit, vnum pro altero ponitur. Et ita dicit Lucas se dixisse in d. l. 2. de his qui ex public. ration. vbi tamen contrarium dixerat.

34 Ex his autem quę diximus in dictionibus ꝓpter, pro, propterea, ob, ex, & de satis intelligis eas propriam naturam exuere: & impropriam induere ex subiecta materia. quod generale est, & perpetuũ in oĩbus dictionibus, vt videre licet ex l. si vno, in prin. & ibi gl. Bar. & Bal. ff. de loc. & in le. si le. ff. eod. tit. & l. si stipulatus. ff. de vsur. cũ multis concord. adductis à Fely. & Dec. in c. nam cócupiscétiá, de const. & in c. quoniá abbas, de officio deleg. & Ias. in l. 3. in 2. not. C. de transact. & à me in repet. l. si vnquá, in verbo, reuertatur, num. 36. incip. fallit secundò & generalius, & 2. sequen. & alibi sæpe in ea glossa. C. de reuocáda. donatio.

35 Si autem alia scire vis de huiusmodi dictionibus, vide de primis illis, propter, & pro, gl. in l. dñs Sticho, in princ. in verbo, pro quibus, & ibi Alb. ff. de pec. Io. And. in c. vl. in prin. de donatio. & in c. petistis, post prin. de priuil. De dictione, ex Bal. in hoc iure, col. 4. in 7. opposit. ff. de iustitia & iur. De dictione, de, Io. And. in c. nullus ex consilio, in multis locis de reg. iur. lib. 6. Bal. in le. 1. §. ius naturale, col. 2. versic. quintò circa aliméta. ff. de iustitia & iure, & in d. l. ex hoc iure, vbi suprà, eod. tit.

Vicesimaprima Limitatio.

1 Vicesimoprimo limita nostrá regulá, vt procedat in cá expressa, secus in causa tacita, & in mente tantũ retenta, per tex. in l. si maiores. C. de transactionib. vbi trásactio nó rescinditur ob defectum causę nó expressæ. & ibi id not. oés doct. & in le. si repetendi, & ibi quoq; gl. & doct. ff. de condictio. ob caus. & le. 3. §. si quis quasi, & ibi item doct. eo. titul. & l. quod quis. ff. de cond. indeb. & l. cùm in plures, §. locator, & ibi doct. ff. loca. & not. Bar. in l. si ego, in 2. opposi. ff. si cert. pet. & Pan. in c. ex parte tua, colũ. 2. vers. 2. conclusio, de conuers. coniuga. & diximus in rep. l. si vnquá, in verbo liberti, nu. 24. & hæc quidé. C. de reuoc. donat. vbi & alios citauimus.

2 Et huc quoq; respicit quod à Baldo scriptum est in l. vlti. in 2. opposit. ff. de hæred. instit. ꝙ si rõ statuti est expressa in statuto, ea attendi debet. l. milites agrum. ff. de re milit. secus est si non sit expressa, nec in lege scripta, tunc. n. magis attédi verba, q̃ rationem, per le. prospexit. ff. qui & à quibus. quod & propemodum voluit Paul. Cast. consi. 314. super eo quod quæritur, in 1. dubio, lib. 1. Sed quod propriùs accedit ad id nostrũ propositum, idem Bal. in l. 1. col. 5. versi. an cessatio. ff. sol. mat. dicit, ꝙ cessante rõne legis in eadem lege scripta, cessat lex. Si autem non sit scripta, id nó perpetuum est, vt ibi videbis, de quo & nos alibi diximus in cessatione causæ, siue rationis legis, & rursum, in 1. limitatione.

3 Sed hoc multis modis intelligendum est. Primò quantũ ad contractus pertinet, vt procedat, quando causa fuit tátũ considerata in mente promittentis aut donantis, prout illa iura in princ. allegata loquuntur. At si causa fuit ab vtroq; cogitata tanquá finalis, & propter quam facta fuit promissio, aut donatio, tunc ea cessante cessat promissio, vel donatio, licèt expressè non fuerit adiecta. leg. 1. §. vlti. cum l. seq. ff. de excusatio. tutor. & le. quę tutelam. ff. de testa. tut. & in l. etiam si patris. ff. de leg. 1. & l. si legatarius ad fi. C. de legat.

4 Et ita per illa iura dicit Rom. con. 417. in proposito casu aduertédum, post princ. Et id quoq; ante illum voluit Bar. in l. cùm quid, per illũ tex. col. 2. vers. vlterius dubito hic. ff. si cert. pet. vbi posteà docet qualiter probetur, ꝙ ab vtroq; causa fuit considerata. Et tandé in fi. ex hoc infer. post Guil. Cune. ad hanc speciem, cùm scholasticus recés veniret è studio abbas illi dedit fundum fruendũ, dũ viueret: posteà cum iret ad Palatiũ pro abbate, detecta est eius imperitia: pót abbas illi fundum auferre, cũ cessat cá inter ipsos verisimiliter, ac præsumptiuè considerata, vt scilicet abbatem in suis litibus iuuaret, nisi tamen de alia causa appareret. & illum sequitur Rom. d. con. 417. reprehendens Io. Andr. aliter sentientem, in addi. Spec. in rub. de præben. & alia multa similia adfert ipse Rom. ex quibus, & in alio pulchro casu consuluit, vt ibi videre poteris. Sed cui adde Bald. in ca. peruenit, quod est tertiũ, in 1. not de iureiur.

5 Intelligendũ est & secundo, quantũ ad contractus, procedere in iure fori, vt nostri appellát: non etiá in iure poli, id est, cóscientiæ, ex eo quod scribit Adria. Flor. insignis Theologus, qui summũ pontificatũ tádem adeptus est, in suis quęst. lib. 4. sententiarum, in materia restitutionis, in quæstion. incip. cósequéter quęro vtrùm indistinctè, in solutione illius quæstionis, vbi dicit, ꝙ si quicquam datum fuit propter aliquá causam, quę tamé expressa nó fuerit, is tñ cui datũ est in foro animę tenetur restituere,

is tamen cui datum est in foro animę tenetur restituere, si causa non subsit, quamuis lex repetitionem non concederet, per d.l. si repetendi, quam allegat. Nihil enim, ait, refert, quo ad ius diuinum & naturale, an causa tacita fuerit, an expressa, modò de ea vtrique constiterit.

6 Sed hic aduerte, quia si Florentius intelligit de causa ab vtroq; considerata, nō solùm id procederet in foro cōscientiæ, sed & in foro iudiciali, modò de ea reconstaret, vt diximus in præceden. declara. At si intelligit de causa considerata à donante tantùm, vt in casu d.l. repetendi, quam allegat, est magna, & no. limitatio. vt videlicet is, cui donatum est, teneatur reddere, quando sibi constiterit fuisse donatum ob causam consideratam à donante, quę non suberat, vel posteà cessauit. Scio autē Deū Opt. Maxim. nō tam verba considerare q animum, vt si verba donantis, & causam exprimentis faciant locum repetitioni, faciat quoq; animus.

7 Intelligendum est tertiò, & id pertinet ad leges, & constitutiones, non procedere, quando illa tacita, siue coniecturata causa & non expressa, esset vnica, nec alia reddi posset: quia huiusmodi causa habetur pro expressa, argu. rex. in l. nominatim, quę est 2. ibi, si modò vnicus sit, ff. de lib. & posth. & le. fundus, q locatus est, in fin. ff. de fund. instruct. & l. milites agrū. ff. de re milit. & l. si domino, & ibi Bar. & alij. ff. de leg. 1. & l. patronus. §. 1. ff. de leg. 3. & l. si tibi, §. 1. & ibi Bar. & rursum. l. si hæres, & l. si optio. in j. respon. ff. de optio. leg. & §. nominatim, Inst. de exhæred. lib. & c. ex parte, le 1. & ibi gl. vlt. & Pan. col. 2. ver. in glo. ii. ibi, & Fely in fi. qui eum text. dicit ad hoc singularem, de offi. & potesta. iudic. deleg.

8 Et id quidem vt scilicet, cùm vna tātùm ratio reddi potest, pro expressa habeatur. Et ita quidem, vt ab ea, vel à simili, vel eadem, vel à cessante ipsa, vel aliàs argumentari possimus, tenet gl. in l. quamuis, & ibi Bald. in princ. Paul. Cast. Raph. Fulg. Phil. Corn. & alij recētiores. C. de fideic. ex quibus, ipse Bal. docet, tunc nō esse interpretationem extensiuam, sed intellectiuam, & id procedere tam in testamentis, quàm in statutis, Dy. in c. vlt. de reg. iur. lib. 6. Bal. in l. maximum vitium, col. 3. ver. sed Bart. dicit. C. de lib. preter. vbi expressè dicit, q ex ea potest sumi argumentum, vt ex causa finali. & in l. quoties. col. 1. ver. nota ex qualitate, & in l. vlt. C. de natura. lib. & in authen. quas actiones. col. 2. in 3. q. & ibi Ias. col. 6. versi. adde idem esse. C. de sacrosanct. eccles.

9 Sed & alij plures vltra Bal. & alios s. adductos, idem voluere Imo. in l. vlt. co. 3. ver. item etiam aduerte. ff. de her. instit. Pan. in c. vlt. col. 3. ver. & plus ego puto, de rescr. & in c. nihil. colū. 5. ver. nec obstat si dicatur, de electio. & in c. cùm inter vniuersas, col. 2. ver. quanquam ista iura, eo. tit. & con. 75. quidā decessit, col. 4. ver. & sic in quacunq; materia, lib. 1. Raph. Fulg. con. 15. proponitur, col. 2. ver. quę nāq; alia rō. & con. 78. supposito statuto tenoris qui sequitur, statuimus, col. 2. ver. & licèt hęc rō. & con. 109. si qua quæst. col. pen. ver. quę nāq; potest alia. & con. 152. supposito statuto tenoris, qui sequitur videlicet, col. vlti. ver. quę nanq; pôt, nam idem fermè consilium est cū illo 78. Alter Raph. Co. in l. si verò. §. de viro, ver. item nisi rō esset, & ibi Pau. Ca. paulò ante medium, ver. idem, si rō nun esset. ff. sol. mat. idem Raph. Co. consi. 2. proponitur, q Ser Blancus, col. 1. in fi. & consi. 46. Simon Helius, col. pen. in fi. Rom. consil. 32. visa municipali constitutione, col. 2. tertiò hoc statutum, & con. 100. in præsenti causa, col. 1. versi. rō autem cum seq. vbi loquitur in casu nostræ regulę, vt scilicet cessante ratione cōstitutionis, quæ sola reddi potest, licet, non sit expressa, cesset constitutio. & con. 120. circa primū, in fi. & con. 404. in causa proposita consultationis, col. 1. versi. his tamen non refragantibus, vbi etiā loquitur in casu nostræ regulæ. & cons. 411. quatuor sunt, col. 1. ver. à qua quidem. Paul. Ca. cons. 251. visa quadam securitate, ante mediū, lib. 1. & consi. 256. vi-detur dicendum, q dictum consilium, post medium, eo. lib. 1. & con. 40. præsens casus, post medium, lib. 2. & cōs. 9. quod est simili initio, col. 1. eod. libr. 2. Alex. in l. si constante, in prin. col. 3. ver. fortiùs videtur, quia etiam, & ibi quoq; Cla. Seysel. col. 3. ver. tertiò fallit. ff. sol. matr. vbi & hoc dicunt procedere in correctorijs. idem Alex. con. 48. super extractione, col. 2. vers. & cum nulla alia, libro. 1. & consi. 24. animaduersis his, ante fi. lib. 2. & consil. 50. visis actis causæ, col. 3. vers. & saltem vbi scripta, eod. libr. 2. & consi. 22. consideratis verbis statuti, col. 1. lib. 4. & consil. 52. circa hanc dubitationem, col. 4. vers. quinimo plus dico, eod. lib. 4. & consi. 85. animaduersis optimè his, col. 1. vers. secundò pro hoc facit, eod. libr. 4. & consil. 100. visa parte testamenti, col. 2. vers. q autem testator, eod. libr. 4. vbi & id dicit procedere in contractibus, & vltimis voluntatibus. & consi. 79. circa primum dubiū, col. 2. versi. vnde sicut quando, lib. 6. & consi. 7. attentis & ponderatis, col. 3. vers. aduertendū est, lib. 7. & consi. 129. super 1. dubio, col. 2. vers. præsuppono & secundò, eod. lib. 7. Cepol. in l. sciendū, la 2. col. 2. nu. 7. ff. de edil. edic. & causarū criminal. consi. 74. viso statuto Taruisij, col. vlt. vers. quia respondetur. Baptista Cacia. in repet. le. omnes populi, in materia interpretationis extensiuæ, char. 16. ff. de iustitia & iur. Cor. consi. 217. Quirianus, col. vlt. lib. 3. Barb. in repe. rubr. de fide instru. col. 9. & cons. 32. sapienter scripsit col. 1. lib. 2. Phil. Franc. in cap. suggestum, & ibi alter Phil. Dec. latè in 2. not. de appel. Franc. Cur. senior consi. 9. Tinenli statuto, col. 9. versi. ego respondeo. & cons. 45. statuto, seu consuetudine, colū. 6. vers. præponendę sunt & latè consi. 81. rectè præfatus, col. 3. nu. 12. & Soci. inter consilia illius, consi. 40. cùm in præsentiarum, col. 3. vers. igitur illa est. & ipse Soc. cons. 28. quidam Petrus, col. 3. vers. quintò cōfirmatur, lib. 4. Lud. Bolo. in repet. le. 4. §. Cato. char. vlt. col. 3. ff. de verb. oblig. & consi. 60. cor mundum &c. viso igitur puncto, col. 1. Felin. in c. translato, ad fi. de constit. & in c. cùm oēs, col. 13. vers. secunda opinio fuit, eo. tit. & in c. si quādo, col. 9. vers. sed certè licet, de rescriptis, Card. Alex. in c. verùm, co. 2. vers. item vbicunq; nō pôt, de cōd. appos. vbi tūc dicit præsumi rōnem, siue causam finalē, cū nō nisi vna esse pôt. Ias. in le. de quibus, col. 4. vers. puto, q vtrunq;, ff. de legib. vbi & post alios dicit procedere ēt in correctorijs. & in l. certi cōditio. §. quoniam, col. pen. vers. ego pono pro constanti. ff. si cert. pet. & in l. siue apud acta, col. 2. vers. tertiò moueor, C. de trāsa. vbi & id dicit procedere ēt in correctorijs. & in §. omnis, col. 8. nu. 38. Instit. de act. Matth. Afflict. loquens in casu nostræ regulæ, in consti. Siciliæ, incipiē. intentionis. col. 7. in 3. not. Phil. Dec. consi. 374. in casu proposito, col. 2. vers. & ideo ista rō. Pau. Paris. loquens etiam in casu nostræ regulæ, consil. 5. vnio istius monasterij, col. 8. nu. 57. lib. 4. Maria. Soc. Iunior, cons. 1. præsentis consultationis, col. 15. nu. 53. libr. 1. & Lauren. Sylua. qui id quoq; dicit, procedere in correctorijs, cons. 21. noua offertur dubitatio, col. 6. vers. 6. & vlti.

10 Et hanc sententiam admodū confirmant alia multa similia, quæ tibi collegi in nostris legi. cōnubialibus, in gl. 7. in verbo, {expres, }nu. 128. incip. sed & illud sciēdum, & multis seq. quibus vsque ad 146. ostendi ea expressa dici, & existimari, quæ in vno tantùm verificantur, licet aliter non sint expressa. Et ibi quoq; videbis, id procedere, etiam si quid expressum pro forma requiratur, ex Franc. Curt. Seniore, consi. 50. memoriæ recolendæ, col. 21. nume. 126. & Ias. in l. Gallus, §. quidam rectè, col. 2. versicu. nota ex isto text. in 2. lect. ff. de libe. posth. per tex. ibi, & in d. l. 2. eod. titu. Sed & id item procedere etiam si dispositio loquatur numero multitudinis, per l. Titius, in princip. secundum unam lect. ff. de lib. & posthu. & ita ibi uoluit Salyc. Imol. Franc. Aret. & Alex. cum alijs concord. ibi à me adductis.

11 Super eo tamen quod dictum est de causa, uel ratione, quæ

quę unica est, illud annotandum est, non pręsumendum vnicam esse in dubio, nisi id ꝓbetur, præsertim ad extẽsionem cõstitutionis correctorię, vt voluisse dicitur Sal. in l. si serui vestri, col. 5. ver. quapropter ego reassumo, C. de noxal. actio. per l. pręcipimus, in fi. C. de appel. & ita (licèt nõ adeo planè id dicat) illũ citat, & sequitur Alex. qui id dicit not. & mẽti tenẽdũ, in d. le. si cõstante. in prin. col. 3. ver. sed quid si peti, ff. sol. mat. & i l. 3. §. prętor ait, co. 2. ff. de iu ius voc. Ias. in d. auth. quas actiones, col. 6. vers. & quid erit tũc, C. de sacros. eccles. vbi id dicit sing. & in l. 1. co. 3. ver. sed dictũ Bar. ego cõfirmo, C. de succe. edic. vbi tñ subdubitat. & in d. l. quãuis, col. vlt. C. de fideicõ. vbi id dicit singu. & Tho. Parp. in repe. rub. ff. sol. mat. col. 3. ver. cauete, quia hoc fundamentum. & Fran. Cur. Senior, cõs. 81. rectè præfatus, col. 2. vers. vlti. fortius vrget.

12 Imò verò sunt, qui simpliciter negãt ex tacita rõne etiã vnica debere fieri extensionẽ in correctorijs. & inter hos Ale. subobscurè consi. 95. circa dubitationẽ, col. vlt. versi. nec potest dici, lib. 2. ꝙ magna ex parte transplantatũ est consi. 76. Francis. lib. 6. quod tñ in vltima impressione resecuit, Car. Mol. vt superfluũ. & cons. 80. viso, & opportunẽ animaduerso, col. 4. vers. rursus dixit Bar. lib. 1. & cons. 97. viso themate suprascripto, col. vlt. ver. nec obstat vltimum arg. lib. 2. atq; etiam clãculum Franc. Aret. in l. cùm quidam, §. quod dicitur, colũ. 1. ff. de acq. hæred. & paulò apertiùs, in l. mutum, col. pen. vers. confirmatur ista conclusio, eo. tit. & consi. 27. proponitur ex facto, col. 7. vers. non obstant iura. atq; etiam subobscurè Phil. Dec. consi. 309. viso pũcto, in quo in effectu, colum. 4. vers. prętereà non videtur. cõsi. 315. superioribus diebus, col. 3. ver. prætereà à tali rõne. & clarissimè, consi. 679. viso eleganti cõsilio, circa medium.

13 Sed aduerte, ꝙ horum maxima pars innititur autoritate Bar. in l. liberorum, col. 5. ver. his pręmissis reducamus & col. seq. vers. pone retento. ff. de verb. sign. dum ibi dubitat, an rõ statuti excludentis fœminas, propter masculos, sit illa quæ reddi à plerisq; solet, vt salua sit agnatorũ familia, & dignitas: & an ea sola sit, cùm scripta non sit: ideoq; contendit nõ posse, nec debere id statutum extendi ex illa rõne. quem sequi videtur Bal. in le. si defunctus, post medium, vers. quæro ergo vtrum statutũ, C. de suis & legit. & Imo. in l. si verò, §. de viro, col. vlt. ff. sol. mat. & Franc. Aret. cons. 27. proponitur ex facto, col. 2. vers. non obstant iura. & Ale. consi. 80. viso & opportunè animaduerso, col. 4. vers. rursus dixit, lib. 1. Et Ias. in d. l. 1. colũ. 3. vers. vnde respondeo. C. de success. edicto.

14 Et ego certè huius sum opinionis, ꝙ si sit dubiũ, an rõ quæ reddit, sit sola, propterea ꝙ & aliæ reddi possunt, vt contẽdit Bar. in illo statuto, haud dubiè nõ sit ab ea argumẽtandũ. Quòd si is qui cõtendit aliã esse rõnem, tñ nullam probabilẽ adferre possit vt minimè sit dubium illam quę redditur, esse omnino verisimilem & probabilẽ, nec aliam adduci posse: ita vt sit certũ illã esse statuti rõnem, & eam quidem vnicã, tunc crederẽ ex ea posse sumi argumenta, vel ab extensione, vel aliàs, æquè ac si expressa esset, ex priori illorum opinio. Id quod bene & scięnter declarat Franc. Cur. Senior d. consi. 81. col. 2. nu. 8.

15 An autem illius statuti excludentis fœminas ob masculos sit ea rõ conseruandę familię, & an ea sola sit (vt id obiter dicam) intelliges ex Io. And. in addi. Spe. in rub. de success. ab intesta. Pet. & Cy. in le. 1. C. ad leg. Iul. de adult. Alex. in authẽt. itaq;, col. vlt. vers. item inspicienda est. C. com. de successio. Bal. in l. maximũ vitium, col. 3. vers. prętereà istud statutũ. C. de lib. pręte. & in l. Titia, §. Lucius, per eum tex. ff. de leg. 2. & cons. 218. statuto ciuitatis Florẽtię, col. 1. vers. nũc igitur restat, lib. 2. & inter cons. Ang. cons. 344. Martinus Ioannis de Florẽtia, col. 2. versi. sed si dicerẽ excludi, & iterũ ver. secundò, rõne cuiusdã. Panor. cons. 7. quidã decessit. col. 4. vers. & hic idẽ, lib. 1. & Paul. Cast. in l. si verò, §. de viro, circa mediũ, ff. sol. mat. & cõs. 40. præsens casus modicam, post mediũ, libr. 2. & consil. 84. quod est eiusdem exordij, col. 1. eo. lib. 2. Raph. Fulg. consi. 54. item quod quęlibet, col. 1. & consi. 85. in proposita quæstione, in fi. Rom. consi. 16. viso themate consultationis, col. 2. ver. secũdũ aũt quod principaliter, & cõs. 32. nisi municipali consuetudine, col. 2. ver. quintò illud & consi. 411. quatuor sunt quæ refragãtur, ferè per totũ. Corn. consi. 82. licèt in hac cõsultatione, col. 2. & 3. lib. 4. & consi. 305. in hac cõsultatione, col. 2. vers. & statutum generaliter loquens, eod. libr. 4. Ale. in l. Gallus, §. quod si is, col. 2. vers. facit etiam iste tex. ad aliam quæstionem, ff. de lib. & posth. Laur. à Palatijs, in tract. statutorum excludentium fœminas, col. 1. vers. quæ pro intelligentia. Maria. Soci. Senior consil. 30. quamuis ex his, col. 3. versi. primò ad hoc respondetur. & consil. 31. prosequendo ordinem, col. 1. ver. cùm ergo ratio. & eius filio Barth. Socin. consi. 28. fuit quidam Petrus, col. 4. vers. quintò confirmatur, lib. 4. & inter consi. Franc. Cur. senioris, cons. 40. cùm in præsentiarum, col. 5. vers. sed sic est ꝙ quando, & eod. Curt. latè consil. 44. sæpenumero in hoc passu, colũ. 1. & consi. 81. rectè præfatus egregius, cõs. 1. & Barb. cons. 43. præclarè scribitur, col. 3. vers. ꝙ iste, libr. 4. Mari. Soc. Iuniore d. cons. 1. col. 11. ver. secundò principaliter, lib. 1. & consil. 4. circa præsentem, col. 1. eo. libr. 1. & cons. 10. si in præsenti, nu. 10. & iterũ 21. eod. lib. 1. & consi. 20. in proposito casu, col. 2. num. 5. eod. lib. 1. & consi. 23. casus iste, col. 8. nu. 22. eo. lib. 1. & consi. 36. præsens cõsultatio, col. vlt. nu. 1. eod. lib. 1.

VICESIMASECVNDA LIMITATIO.

1 VICESIMOSECVNDO limita nostrã regulam non procedere, quando essent duæ aut plures causæ: tunc. n. vna tantum illarum cessante nõ cessat effectus siue dispositio, per tex. in l. si non lex Aelia Sentia. ff. de hęred. insti. ex qua not. Old. Bar. Bal. Imo. ꝙ quando plures leges concurrunt ad vnum effectũ, vna cessante remanet virtus alterius, & dicit Bal. eam l. ad hoc solere allegari, quod diximus in prin. & tex. in le. tutor petitus. §. quæ tutoribus, ff. de excusat. tut. & in l. j. in prin. ff. si quis à parẽ. manumis. fue. & l. 2. §. corporis debilitas, ff. de vacat. mun. & l. quod ait Prętor, §. exercitum, ff. de his qui no. infa. & l. assiduis. C. qui pot. in pig. habean. & §. affinitatis, vers. nam si adhuc, Insti. de nupt. & §. vlt. in authẽ. ut deter. sit nu. cleri. & §. si verò altera, & ibi glo. in auth. de nup. & §. sed & si quis, & §. si verò nullus, & §. vlt. ver. ex vtroq;, in authẽ. de instr. cau. & fid. & §. vnum, in auth. de restit. & ea quæ par. vndec. men. & c. 1. §. maximè, de renuntia. iuncto c. nisi cum pridem, §. pro delectu, eo. tit. & c. quæris, versi. & nisi fortè, de ęta. & quali. & c. tantum, 32. q. 7. quod loquitur de matrimonio quod nõ cessat siue dissoluitur ob sterilitatem: neq; enim sola causa prolis est in matrimonio, sed & euitatio libidinis, fides, &c. hęc enim omnia iura solent à nostris in eam sententiam allegari, quanquã sunt, qui illius c. tantum, aliam rationem reddunt, vt dicemus in 25. limitat.

2 Et id quoq; voluit gl. in l. liberorũ. §. 1. in verbo, collocare. & ibi ẽt Iac. But. Bar. Bal. Albe. & Pau. Cast. qui eũ §. legit cũ prin. l. 1. ff. de his qui not. infa. & gl. in l. liberos, §. j. in verbo, deductus, ff. de cap. dimin. & gl. in l. si ventri, §. in bonis, in verbo, credere, & ibi ẽt Dy. Bar. Albe. & Ange. ff. de priuil. cred. & gl. vt à multis citatur in l. si quis ad exhibẽdũ. ff. de except. rei iud. Dyn. in l. 1. § hoc interdictũ. ff. quor. legator. Cyn. in l. 2. C. de secun. nup. Bar. in extrauag. ad reprimẽdũ, in verbo, nec ex eorũ absentia. Io. Fab. in l. 1. C. quor. legat. Bal. in l. generaliter, col. 2. ver. secũdò oppono, dicit ibi, vbi tñ essent C. de episc. & cler. & in c. 1. col. ult. tit. an mut. uel imperfect. & in c. & si Christus, col. ult. uer. adde ꝙ cessante una, & ibi quoq; Henri. Bohic, col. 1. de iureiur. idem Bal. in sua marga. in uerbo, generalis. Ang. in §. maiores, in fin. in authẽ. de nup. & in tractatu substitutionum, in materia substitutionis pupil

laris,col.3,verſ.quæro vltra alios. & conſi.118.ſuper pũ ẽto prædicto, factum verò incipit, auia pro nepte. poſt mediũ,verſ.ſecũdò rõne ſucceſsionis.Lap.Caſtel.allegat 100.in ciuitate Florẽtiæ,col.pen.verſ.circa ſecũdũ ſtatutũ,ibi,nec ob.quod not.Saly.in authẽ.ingreſsi,col.2.ver. non obſtat quod not.gloſ.C.de ſacroſ.eccleſ.Car.Flor.& Imo.in c.ex parte,quod eſt pen.vterq; ad fi.de cler.coniug.Ant.& Imo.in ca.cùm apoſtolica:ille col.vlt.hic col. 5.verſ. & ſecundũ prædicta.de his quæ fiũt à prælat.ſine conſ.c.Aegi.Bell.in c.poſt tranſlationẽ,col.5.ver.aut nõ tãta,de renuntia.Imo.in l.3.§.ex cõtrario,col.2.verſ.ſed certè ex quo,& ibi Alex.col.6.verſ.tñ aduertendũ eſt,ff. de acqui.poſſeſ.Idẽ Imo.in l.ſi verò,§.de viro,col.2.ver. circa ſecundũ articulũ,ff.ſol.mat.& Ro.in l.2.col.2.verſ. non obſtat glo.ff.de donat.& in l.ſi tã is,§.1.quem legit cũ prin.legis,col.2.ver.in eadẽ ibi nunquid,ff.de donat.cauſ. mor.& conſil.179.ampliſsime doctor,col.5.ver.clarum eſt autem,Pan.in ca.cùm nuntius,col.1.de teſtib.& in ca. quoniã,colũ.3.verſ.ego intelligo hoc procedere,de iure patro.& in ca.vlt.verſ.item quia fruſtra,de immunit.eccleſ.& in c.iuuenis,col.vlt.de ſponſal.Alex.in le.1.col.3. verſ.Imo.dicit non debere,ff.de acq.poſſeſ.& in l.ſi conuenerit,col.4.ver.paſſum habui pro ſatis dubio,de re iud. & in l.1.col.3.verſ.& aduerte quia,C.de eden.Fran.Aret. in c.1.de proba.& conſi.41.diligenter & maturè penſata, col.2.verſ.ex his apparet,& conſi.50.copioſè & elegãter,col.2.verſ.non obſtat id quod dicebatur,Barba.in l.2, col.11.verſ.ego pro Archid.ff.de verb.oblig.& in repet. c.Raynaldus,col.9.verſ.ex iſto text.not.& iterum colũ. 164.verſ.14.de teſta.& conſi.11.ſcripſit belliſsimè,colũ. 15.verſ.1.& ſic ponderet dñs,lib.1.& conſi.41.immortalẽ & oĩpotentem Deũ,col.2.ver.quinimo dico q́ poſito lib.4.& conſil.74.magnanimus,col.2.ver.tertiò ſi quiſpiam dixerit,eo lib.4.Maria.Soc.ſenior conſi.3.in caſu ſuprà narrato,col.vlt.lib.1.Corn.in repet.l.ſi paſcenda.col. 9.verſ.ideo non licet arguere,C.de pact.& conſil.312.in hac conſultatione,col.6.ver.& vbi duæ rõnes,lib.3.& cõſil.122.circa præſentem,col.vlt.paulò ante fi.lib.2.& cõſil.83.pro certo,col.vlt.lib.3.& conſ.253.ardua eſt,col.3. ver.facit etiam,libr.4.& conſil.291.videtur prima facie, col.3.ver.profectò iſtæ ẽt cauſæ,eo.lib.4.Franc.Cur.Senior conſ.1.col.5.verſ.ſed ẽt ſubeſt.Iaſ.in le.quod dictũ, col.1.verſ.limita prædictam regulam,ff.de pac.& in l.licèt inter priuatos,in fi.C.eo.tit.& in l.exigendi,col.vlti. verſ.huic fundamento.C.de procur.& in l.vt liberis,col. 6.verſ.ſed nunquid ſit correcta, C.de collat.& in l.in teſtamento quidem,colũ.12.ver.tertiò facit quando.C.de teſt.mil.& in l.1.col.2.ff.de cond.ob cauſ.& in l.cùm filioſ.co.25.ver.confirmo vltra eũ,ff.de leg.1.Phil.Dec.in c.ex literis,col.5.verſ.1.non obſtat tex.hic,de conſt.& in c.quoniam abbas,col.6.verſ.ſed reſpõderi poteſt,de of ſic.deleg.& in c.cũ ceſſante,col.1.verſ.quartò concluſio fallit,de appel.Franc.Rip.in l.ex facto,col.3.ver.crederẽ igitur,de vul.& pup.ſubſt.Marc.Mant.conſi.25.in facto præſupponitur,col.3.nu.32.Fran.Ozer.in §.ſupradicta, col.4.nu.18.Inſt.de excuſ.tut.Maria.Soc.Iun,conſil.30. inſpectis his,co.11,nu.40.lib.3.Io.Lupus,in rep.c.per veſtras,§.20.col.3.verſ.& ita quamuis,de dona.inter vir.& vxo.Lauren.Sylua.conſ.25.adiutorium noſtrum,nu.29.

3 Et id quidem confirmat text.in le.legatis,ff.de leg.2.ex qua not.Raph.Comen.in priori lectu.q́ illa dicitur eſſe cauſa alicuius rei,quæ ſola eſt cauſa:non autem ſi ſit cauſa ſimul cum alia,& in id quoq; allegat le.ita vulneratus, ff.ad leg.Aquil.vbi id trahit ad quandam Baldi in eo loco quæſtionẽ.Sed & in ſecunda lect.not.ex eodem tex.non dici cauſam finalem,quæ ſola non eſt.

4 Et huc quoq; ſpectat quod ſuprà diximus in legis rõne ceſſante,nu.127.incip.ex quo & illud rõne legis correcta,legem quoq; ipſam correctã cenſeri,procedere,niſi duæ ſint eius legis rõnes,vna.n.earum correcta,tamen manet lex illæſa,vt eſt glo.no.in d.l.tam is,§.1.in verbo, patris,ibi,itẽ nunquid poterit,ff.de don.cau.mort.& ibi Imo.qui eã ad hoc expẽdit,col.1.verſ.in ea gl.ibi reſpondeo,& ad id quoq; allegat not.in l.liberorũ,§.1.ff.de his qui not.infa.& voluit quoq; alia gl.in §.minima,in verbo,vel cõtra,in fi.& ibi Ang.Aret.ẽt in fi.ff.de cap.dimi. vbi & ipſe Ang.dicit facere le.3.§.planè,ff.de itin.actuq; priua,& §.quamobrẽ,in authẽ.de reſt.& ea quæ parit,& voluit etiam Alex.in d.l.ſi conuenerit,co.4.vbi ſuprà,ff. de re iud.& Iaſ.in d.l.vt liberis,vbi ſuprà,C.de collat.

5 Et illud q́ vbi duæ ſunt cauſæ cuiuſpiã conſtitutionis, non ſumitur argumentũ à contrario ſenſu ab vna tantũ cã,cùm plures ſunt,vt expreſsè voluerunt Iac.Butr.in le. cõuenticula,C.de epiſc.& cler.Ant.& Imol.in d.ca.cum apoſtolica,quib.locis ſuprà citauimus,extrà de his quæ fiũt à præl.ſine conſen.c.Fely.in d.c.ſignificaſti.col.pen. verſ.item fallit in verbis cauſæ finalis,de for.comp.

6 Sed & illud quoque,q́ ſi in ſententia expreſſe ſint duæ cauſæ,quarũ altera eſt vera,altera falſa vel erronea,ſuſtẽtatur ſentẽtia ex ea cauſa quæ vera eſt,per le.Titianus,ff. quod cũ eo.& §.ſi igitur oẽs,& §.ſi tales,in autb.vt cùm de appel.cognoſ.& c.cùm I.& A.de re iud.& c.per tuas, le 1.& ibi Hoſtien.col.2.in verbo,iudicaſti,Io.And.col. 1.in eod.verbo,Car,Flo.in 2.not.Pet.Anch.in 6.not.And.in 5.not.Pano.qui eum tex.dicit no.col.2.verſ.quoad tertium,& Car.Alex.in 11.not.qui fil.ſint legit.& voluit Inn.in caſu non admodum abſimili,in c.in præſentia,in verbo,præter iſta,in fi.& ibi Ant.col.2.verſ.quãdoq; ſententia eſt lata,& Pan.col.item 2.in eod.verſ.nam eſt eadẽ vtriuſq; lect.de renuntia.Hoſt.in c.ex parte,col.3.in verbo,occaſionem concilij,per illum text.& ibi Ant.col.3. verſ.& not.per hanc decretal.de conceſsio.præben.Io.And.in c.cùm inter,col.2.in verbo,expreſſe,& ibi Ant. col.2.ver.oppo.q́ valeat.& Panor.qui dicit ſingul.col.3. verſ.& ob hoc dicit,de re iudi.Pet.Anch.conſi.289.de viribus ſententiæ,col.2.ver.item falſa cã.Imo.in l.ſi plagij, circa mediũ,ff.de verb.obli.vbi id dicit ſing.& in l.quod dicit patrẽ,col.5.ver.2.caſu,eo.tit.& in l.ſi is ad quẽ,co.2. verſ.aduerte tñ,ff.de acq.hæred.Domi.in c.in tantũ,quod eſt vlt.col.3.verſi.dic,aut cã eſt falſa,21.diſt. Ant.in cab excommunicato,col.3.verſ.ſexta patet ex ſequentib.de reſcr.& Pan.qui dicit ſing.in c.2.col.3.ver nunc aũt quæro,ibi,aut ceſſat,& ibi Fely.qui alios adducit,col.5.verſi. limita ſecundò niſi cauſa,de re iud.& idẽ Pan.in ca.ſicut, col.3.ver.ſed ſi iudex in ſententia,eo.tit.Alex.in l.impoſſibilis,col.1.verſ.iuxta prædicta,ff.de verb.obliga.vbi id dicit communiter approbari.& latius in le.qui Romę,§. duo fratres,col.27.verſ.& quia dictũ eſt,ff.eod.tit.vbi id dicit ſing.& in addit.Bar.in l.ſi is ad quẽ,ff.de acq.hęred. Barb.qui eum tex.in d.c.per tuas,ad hoc dicit not.conſi. 6.illud in mediũ adducam,col.11.verſ.facit quod ſingul. voluit,lib.4.Ang.Aret.in §.ſed quia,col.1.verſ.ſi autem expreſsit plures cauſas,Inſt.de fideic.hęred.& vide infrà nu.20.verſ.& ad id ſpectat.

7 Et ſimiliter ſi in appellatione fuerũt expreſſæ,& id quidem copulatiuè,plures cauſæ ipſius appellationis,ſufficit vnã illarum probare,vt apertè probat tex.in ca.exhibita, extrà de iud.& in c.iamdudum,de prę̃b.& voluit Pan.in c.cùm cauſam,in fi.extrà de appellatio.

8 Quo ẽt pertinet illud,q́ ſi cui ſint duo impedimẽta quæ piã repellentia,ſi alterũ tantũ ſublatũ fuerit,alterũ aũt ſuperſit,æquè repelletur,ac ſi ambo ſubſiſterẽt.per tex.in l. ſi domus,ff.de ſeruitu.vrb.prædio.& d.c.cùm nuptius,& ibi Ant.Imo.Pan.& Fely.oẽs poſt princ.de teſti.& c.ex tuarũ,de autor.& vſu pall.& c.ſi gratioſè,in fi.de reſcr.li. 6.& c.nõ pót,de præb.eod.lib.6.not.gl.in c.ſtatutum,in princ.in verbo,canonicus,de reſcript.eod.lib.6.Old.Bal. Ang.& Imo.in d.le.ſi non lex,ff.de hæred.inſtituen.vbi id trahunt ad legitimationem ſiue diſpenſationem factã de vno impedimento vel inhabilitate ſiue macula.

Ex

Ex hac autem limitatione illud fit, quod filia maritata potest petere dotem à patre, neq; enim dos ob eam tantum causam, datur filiæ vt maritetur, sed etiam, vt ea alatur, cum dos sit loco alimentorum, Bald. cons. 456. recolo, col. 2. ver. præterea dos, lib. 5. cum similib. à me collectis in tract. Primigenitorũ, quæst. 26. nu. 5. Et vt maritus onera matrimonij facilius sustinere posit, l. pro onerib. C. de iur. dot. cum similib. Et vt denique vxor velut indotata, à marito non contemnatur, vt fieri solet, §. sic itaq; matrimonia, ver. si quis enim duxerit, in auth. de nupt. & §. quem aũt, in auth. quib. mod. natur. effic. legit. & Bald. in auth. res, quę col. j. ver. quæro pater viuens, C. com. de lega. vbi & ad hoc allegat l. si ita stipulatus, §. si tibi, & l. verũ turpem. ff. de verb. oblig. Et in hac sententia, vt, s. ea filia iã maritata posit tñ petere dotem à patre, fuit glo. in l. obligamur, §. l. ff. de act. & oblig. quam sequitur & dicit singularem Bal. in c. iurauit, col. 2. ver. item si esset hoc, extra de proba. & in l. vlt. col. 2. vers. pone vir cepit C. de sent. quæ sine certa quanti. profer. & in l. j. col. 3. ver. sed si nupsit filia, & Imo. col. quoq; 3. vers. in ea glo. ibi, qui liberos, & Ro. col. j. ver, sed an si est iuxta. ff. sol. matr. idem Bald. in cap. iurauit, col. 2. ver. item si esset hoc de probat. vbi eam glo. dicit sing. & Pau. Cast. in d. auth. res, quæ, & ibi Ias. col. 5. vers, quarto, quæritur, C. comm. de leg. Io. Campez. in tract. de dot. par. j. q. 13. Io. Lup. in repet. c. per vestras, §. 2. col. 2. vers. sic ergo videtur. Et hæc est cõis opi. etiamsi Gul. & Bar. aliter sentiant, ille in l. cũ his §. si mulier. ff. de cõd. indeb. hic in d. l. obligamur. Et eã quidẽ confirmatur, ex ijs quæ diximus supra in 18. limi. nu. 2. 3. & 4.

10 Quæ etiam eo vsque procedit, etiam si filia inuito patre nupserit, si credamus glo. in c. hoc sanctum, quod est vlt. in glo, j. 32. quæst. 2. quam dicit singul. Imo. in d. l. j. solu. matr. sed est & alia clarior & melior, vt dicit Ro. ibi, in c. de raptoribus, in verbo, excusata 36. quæst. j. Quod tñ semper intellige mõ nõ nupserit indigno, ex sententia Bal. in d. l. vlt. vbi supra, C. de sent. que sine cer. quant.

11 Sed & ex hoc quoque procedit, quod cum priuilegia doti dentur, non solum propter sobolem procreandam, sed & propter fragilitatem sexus, & propter onera matrimonij, & obsequia, quæ pręstat vxor marito, l. assiduis, C. qui potior. in pignor. habean. cessante causa illa sobolis, quia mulier sterilis est, tñ cum subsint aliæ causæ, non cessant priuilegia dotis, Bar. post Iac. Aret. & Cyn. in l. j. col. pen. vers. quarto quæro quid in muliere, ff. solu. matr. tum illa ratione, quam diximus in nostra limitatiõe, tum per text. in l. si quis posthumus. in princ. ff. de lib. & posthu. & sequuntur Bal. in d. l. j. col. 4. ver. item an cessatio, & ibi quoque Imo. & Rom. vterque col. vlt. Alex. col. 2. ver. secundo infertur quòd mulier Iason col. 4. ver. sexto not. ff. solu. matr. idem Bal. in rub. C. de priuileg. dot. col. j. vers. sed hic quæro, & c. in l. assiduis ibi, siue liberos habeat mulier & c. C. qui potio. in pign. habean. & in d. auth. res quę, co. vlt. ver. quæro nunquid ista auth. C. com. de leg. & Lapus alleg. 110. in ciuitate Florenniæ, col. pen. vers. circa secundum statum, ibi, nec ob. quod not.

12 Sed hæc nostra limitatio primo intelligenda est procedere, quando sunt duæ aut plus causæ distribntiuæ, idest quarum quælibet sola satis est ad producendum illum effectum, secus si omnes simul considerentur, nam hoc casu cessatio vnius facit cessare effectum, tex. est not. in c. quoniam frequenter, §. porro, juncto §. si autẽ, & in priori loco, Panor. in h. qui eum tex. reputat singul. vt lite non contest. Bar. in d. extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorũ absentia. Bal. in d. l. generaliter, col. 2. in 2. opposi. C. de episc. & cleri. dum loquitur de pluribus causis, quarum quælibet per se influit, & in d. sua marga. Ang. in d. §. mitiores, in auth. de nupt. Pan. in d. c. cum nuntius, post princ. & ibi Fely. col. j. de testib. idem Pan. in d. c. cum cessante, in j. not. & ibi Dec. col. j, in fallent. de appell. & ipse quoque Pan. in d. c. quoniam, de iure patrona. & cons. 70. id de iure quæritur, col. 2. vers. tertio, probatur, alia ratione, lib. 2. Ias. in l. dedi, col. j. ver. confirmatur quia vbicunque, ff. de condi. ob caus. vbi id late probat, & Rom. in d. l. in testamento quidem, col. 12. vers. tertio, & notabilius, C. de testa. milit. Hippol. Marsil. in l. si quis viduam, col. j. vers. sic. sed tu ad saluandum per illum tex. ff. de quæst. Nicol. Euerar. in locis legalibus, in loco à contrario sensu, column. 11. vers. primo, vt procedat. Franc. Rip. in d. l. ex facto, col. 3. nu. 14. ff. de vulg. & pupil. vbi tamen id declarat, vt ibi videre poteris.

13 Nam quòd supra diximus num. 6. sentẽtiam latam, ex duabus causis, quatũ altera vera, est, altera falsa vel erronea, sustineri ex vera cã, intelligi debet, si illa vera cã, per se & sola sufficiat ad validitatem sententiæ, alias enim nõ valeret. verbi gratia, si iudex pronuntiet testamentũ impuberis valere, quia impubes potest testari, & quia in eo sufficiẽs numerus testiũ, tunc. n. licet hæc posterior cã sit vera, tñ ea non sufficit, vt valeat testamentũ, quia nõ sufficit solennitatẽ fuisse adhibitã, nisi testator sit habilis, l. si quæramus. ff. de testa. ideo ea sententia no sustinetur ex illa cã vera nõ sufficienti. Et ita nuncupatim voluit Panor. qui id dicit esse bene notandũ, quia alius nemo tetigit, in d. c. j. col. 4. vers. hoc tñ dictũ, & ibi quoq; Fely. vbi supra ibi, & intellige dummodo, de re iudic.

14 Et ad hæc facit, quod in simili dicitur, quod si ex duobus, etiam copulatiue positis, alterum tantum sufficiat ad id obtinendum, de quo quæritur, sufficit alterum esse verũ non etiam, si vtrunq; sit necessariũ, per l. scire, oportet, §. scire, & l. propter litem, ff. de excusat. tuto. & ca. accepta, de restitu. spolia & c. quædam, de iureiur. & c. peruenit, in fi. de fideiussor. & c. j. 48. distinct. & c. qui periculosũ, 7. quæst. j. glo. in c. 2. in verbo, & perpetuo, & ibi Bal. co. 2. vers. & iuxta notabilem, Cardin. Floren. col. 3. vers. quæro, in eo quod hic. Pet. Anch. col. 2. vers. sunt duæ qualitates, Anto. col. j. in 4: not. & iterum col. 2. vers. hic discendo ad factum, Imo. col. j. in vlt. not. rursumq; super glo. 1. Panor. super eadem glo. 1, Feli. qui alios multos citat, col. 11. vers. fallit tertio vbi plura copulantur, de rescrip. & glo. in cle. vt circa, in verbo probare, de electi. lib. 6. Bar. & recentiores, in l. diuus, ff. de re iud. idem Bar. in d. extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia, vers. sed cum in lege, Bald. in l. j. in princ. col. 4. ver. & extra quæritur, ff. de eden. & in l. j. col. pen. ver. item do aliam, C. de condict. indeb. dum allegat glo. in d. clem. vt circa, & in c. j. de exceptio. & in d. c. licet causam, de probat. & idem Bald. in l. minoribus, col. 2. ver. vnum scias, quod pluribus, C. de his quib. vt in indig. & in l. conuenticula, col. 3. ver. item est argumentum ab effectu, C. de episcop. & cler. atque etiam Alex. cons. 61. viso processu, causæ, col. j. vers. sed in casu nostro, lib. 2. & Franc. Aret. in l. si quis ita stipulatur, vers. ex præmisis sequuntur, ff. de verb. oblig.

15 Nam quando duo vel plura coniunctim requiruntur, ad actum, vno deficiente, totum corruit, col. vlt. §. ait lex ff. de diuor. & d. l. si quis ita stipulatus, & ibi Bar. & alij, ff. de verb. oblig. & l. Lucius, & ibi glo. ff. de his qui not. in fam. & l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. Et l. Titia, & ibi Rom. in 2. notab. & rursum col. 7. vers. nisi probet. ff. sol. matr. glo. in l. 3. §. hoc autem interdicto, in verbo, competere, ff. de itinere actuq; priua. Io. And. in ca. sine culpa, col. 2. uers. secundo matrimonium, de reg. iur. li. 6. Cyn. post Iacob. Aret. in l. sancimus, §. si quis autem, le. j. in fi. C. de don; Bal. in l. Titia. in prin. ff. solu. matr. Cęp. cau. crim. cons. 2. super casu homicidij, col. 2. ver. 3. quod illud auxiliũ, ubi huius rei reddit rõnẽ, quia tũc de forma uidet. aliquid fuisse omisũ, ut dicit sing. Bal. in addi. Specu. de arbit. §. põt col. j. uers. sed quid si cõpromittatur.

16 Et ex hoc fit, ut si ex ex duabus causis una ponatur ut ratio altera ut ratio ipsius rationis, utraque requiratur per l. sed & si l. §. idẽ si rẽ, ff. solu. mat. Et similiter si una rõ ponatur

natur, vt maior propositio, altera vt minor, altera earum, falsa corruit argumentum, vt videre licet, ex Bar. in d. extrauaganti ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia. Et vtrunq; voluit ad comprobationem eorum, quæ supra diximus, Franc. Ripa in d. l. si ventri, §. in bonis, co. 3, ver. iō si vna causa, ff. de priuil. credit.

17 Secundo hæc nostra principalis limitatio intelligenda est, qñ vtraq; ratio consideratur ad effectum producendū Secus si vna ratio nō habetur in consideratione, tunc. n. hac cessante non cessat effectus, vt dicit Ripa in d. §. in bonis, col. vlt. vers. item intellige qñ vtraq; ratio consideratur, per id quod voluit Bal. in c. j. §. his vero, post prin. tit. de succesio. frat. siue de gradibus succesio. in feud. ꝙ in feudis frater vtrinq; coniunctus non præfertur fratri ex parte patris tantum, licet enim duæ partes concurrant, tamen cum altera earum, scilicet matris sit impertinentis, ex ea non augetur effectus.

18 Quem vti id Ripæ addas, sequuntur Mart. Lauden. & Card. Alex. ibi, ille, col. 2. ver. quæro circa illam: hic, col. 3. vers. einsdem initij & voluit etiam Iaco. Ardiso. in summa rub. de succesio. feud. sub rub. an frater ex vtroque parente excludat fratrem ex patre tm̄. And. Iser. in c. j. col. 2 & 3. tit. de natu. succesio. feud. Bal. in l. j. post princ. ver. & per hoc determinatur, & ibi quoq; Pau. Cast. & Corne. C. de legit. hæred. Ipse Bal. cons. 170. ad euidentiam, col. 3. item sciendum, lib. 2. & cons. 304. donatio. in fi. eo. lib. 2. & cons. 54. proponitur, quod quidam nobilis, libr. 3. & cons. casus talis est, primo, dominus, eo. lib. 3. Mart. Landen. in c. j. §. & quia, col. 6. vers. quæro an vtrinque coniūctus, & ibi etiam Card. Alex. col. vlt. vers. eiusdem exordij, tit. qui feud. dare possunt. Alexand. cons. 9. ponderatis, in in fi. lib. 5. Petr. Ferra. titu. for. libel. quo agit. ad reuocationem feud. in verbo, nec superstitibus, col. 4. ver. sed quid si vnus, Soc. cons. 304. eodemq; vlt. viso statuto, ad fi. lib. 2. Franc. Cur. Iunior in 3. par. 3. parte principalis tractatus feudi, quæst. 6. Phil. Dec. cons. 444. concurrit patruus. col. j. Io. Crot. in repe. l. filiusfami. §. diui, col. 1. post princip. & iterum char. antepen. vers. quarto quæritur, ff. de leg. j. & ipse Franc. Rip. in l. ex facto, co. 24. num. 98. ff. de vulg. & pupil. & diximus etiam in tract. Retractuum tit. j. § 14. glo. 2. nu. 10. incip. illud autem inter omnes. Et faciunt quæ etiam ibi diximus in numer. sequen. incip. quo in loco.

19 Tertio intelligenda est nostra limitatio, quando vtraq; ratio exprimitur in lege, aut alia constitutione. Secus si vna tantum, licet altera posit etiam considerari, tunc. n. cessante expressa, cessat dispositio, licet altera militare quoque videatur, vti pulchre declarat Lancel. Dec. in l. singularia, col. 3. ff. si certum petat. & ab eo, Franc. Ripa. in d. §. in bonis, vlt. num, 16.

20 Et ad id spectat, ꝙ si in sententia expressa est vna tantum cā, sed ea quidem falsa, sententia corruit. licet sit alia causa tacita, & ea quidem vera, qua sustentari potuisset, si expressa fuisset, vt voluerunt Anto. & Panor. in d. ca. in præsentia, vterq; col. 2. ver. si vna tantum est expressa, de renuntiat. Hosti. Io. And. & alij in d. c. per tuas qui fil. sint legi. & maxima pars eorum, quos citauimus supra num. 6 huius limitatio. incip. sed & illud quoq; ex quibus intelliges illud interesse inter, id quod ibi diximus, & id quod nunc dicimus, vt s. illud procedat, quando sunt expressæ duæ causæ quarū altera vera est, altera falsa, hoc autem, qñ expressa est, vna tantum causa falsa, tacita altera vera.

21 Quarto item intelligenda est hæc limitatio, quando illę duæ rationes sunt vniuersales, siue etiam generalis; si enim vna est generalis altera specialis, tunc sola illa generalis consideratur, quod ex eo satis patet. ꝙ ab ea tantum, non etiam à speciali sumitur argumentū à contrario sensu, per tex. in l. regula §. vlt. & ibi Bar. & Bald. ff. de iur. & fact. igno. quem ad hoc dicit no. & menti tenendum Nic. Euerar. in locis legalibus, in loco à contrario sensu, col. 11. ver. 2. istud limito, Cui adde in simili text. in le. 2. §. si mater, vers. quid si curatoris, & ver. quid si decesserit, ff. ad Senat. Trebel. & l. nomen debitoris, §. vlt. ff. de leg. 3. Et tu interim vide quæ supra diximus, in cessante legis ratione, nu. 149. incip. secundum autem, & iterum in j. limit. nu. 62. incip. tertium quod cum lex. & quę etiam dicemus infra, in 32. limitatione.

22 Quinto intelligenda est hæc nostra limitatio, nisi ex duabus causis altera principalis sit, seu primaria, altera accessoria. siue secundaria. Nam tunc sola principalis causa est consideranda, vt cesset, vel non cesset effectus, non & accessoria, vt expresse, & in hac specie voluit Franc. Ripa in d. l. ex facto, col. 2. nu. 14. ff. de vulg. & pup. substit, & idē propemodum voluit Pan. in c. ex parte tua, col. vlt. per eū tex. extra de conuers. coniugat.

23 Nam illud perpetuum est, vt eius quod principale est ratio habeatur, non & eius quod accessoriè venit, & secūdario, siue in consequentiam, vt patet ex l. j. ff. de autor. tuto. & l. si sponsus, §. donationis, & §. generaliter. ff. de donat. inter vir. & vxo. & l. non solum, §. vlt. ff. de procurat. iuncta l. j. §. pen. & vlt. de suspec. tut. & l. si vnus, §. illud, ff. de pac. & l. arbor. §. aquarū, ff. com. diuidū. & l. cum probatio, & ibi glo. ff. de prob. & c, ad audientiam, & ibi glos. in verbo, principaliter, de pręscri. cum alijs infinitis concord. tex. & doct. à me collectis in commentarijs cōsuetudinum Pictonum tit. 9. {qui est de tenir noblement en fief.} §. 20. in glo. j. in j. limitatione.

Vicesimatertia limitatio.

1 Vicesimotertio limita hanc nostram regulam, procedere in his, quæ habent tractum succesiuum in futurū verbi gratia, in excusatione à muneribus, quæ successiuè, & diuersis temporibus imponuntur, quæ quidem excusatio cessat, cessante causa ipsius per l. cura, §. deficientium, ff. de muneribus, & honor. At in his quæ sunt momentanea, cessante non cessat effectus, vt per Bal. in l. generaliter, col. 2. vers. sed ego dico, C, de sacros. eccles. quē ita simpliciter citat, & sequitur Ale. in l. si cum dotem, §. si maritus, col. 2. vers. sed certe hoc non puto, ff. solut. matr. in addi. Nic. Ma. in l. 2. §. non solum, ff. de excus. tut. & Soc. in l. sciendum, §. vlti. circa medium, ff. qui satisda. cog. & cons. 81. non est dubium, col. 4. ver. non obstat nunc in contrarium, lib. 3. & cons. 84. accuratissimè. col. 3. uers. præterea ibi conceduntur, eo. lib. 3. & Phil. Dec. cōsi. 24. mulier, cui propter inopiā, col. vlt. ver. non obstat. 3. Io. Fran. Oze. in §. supradicta, col. 4. nu. 16. Instit. de excus. tut. Et idē quoq; aperte voluisse videtur Pan. in c. suggestum, col. j. vers. vlt. scias, de deci. dū dicit ꝙ priuilegiū, quod habuit perfectionem suam, nec continet actū, successiuū, nō reuocatur, licet postea cesset cā priuilegij, secus in priuilegio habente cām succesiuā, per eum text.

2 Sed in hoc vide quod scripserit Bartol. in l. ex facto, in prin. col. 2. vers. secundo oppono, dicuntur, hic, ff. de vul. & pup. substit. ꝙ cum dispositio est momentanea, si iungitur qualitas verbo dispositiuo tunc sufficit eam qualitatem adesse secundū tēpus dispositionis, licet postea desinat per l. Mela, in prin. ff. de alimen. & cib. leg. vbi si legatur puero, vel puellæ, sufficit ꝙ sit puer vel puella, secundum tēpus legati facti. Si vero iungitur verbo notanti effectum, aut executionem dispositionis, sufficit secundū illud qualitatē adesse, l. 3. ff. de aur. & arg. leg. ubi si lego uxori ea quæ parata sunt tēpore mortis, illa cedūt legato, quæ tūc parata reperiunt, & sufficit illa esse parata licet ex post facto uel ante parata nō sint. Et ita illā sequit Imol. in cle. 2. col. 3. ver. si uero constat qualitatem de rescrip.

3 Verum & de ea re multo plenius & latius, Cy. & ipse Bal. post Pet. & alios antiquiores in d. l. generaliter & Hēricus Bohic, & Aegid. Bellamer. in c. & si Christus de iureiur. Causas. n. esse in quadruplici differentia, quasdā. n. esse momētaneas, quę & momētaneū habēt effectū. Alias quidē & ipsas momētaneas, sed quę effectū hēt succesiuū

Alias

Alias item successiuas, quę & successiuum effectum habens. Alias denique & ipsas successiuas, sed quæ habent effectum momentaneum.

4 Et intelligunt momentaneũ, cuius est esse tempore momentaneo, vt quod momento acquiritur, veluti hæreditas, per l. placet, ff. de acq. hæred. & agnatio, quæ scilicet quæritur eo momento temporis, quo quis nascitur, § sui. Instit. de hæred. qualit. & differ. item momento quis consequitur beneficium, siue sacerdotium, vt legitur, in c. si ubi absenti, de præben. Successiuũ autem dicitur, quod ad suum esse, vt ipsi loquuntur, requirit successionem tẽporis, vt est tutela, quæ est ius in successione temporis, cõsistens, & ad sui requirit totum tempus impubertatis.

5 In primo igitur casu, quando scilicet causa est momentanea, habens etiam momentaneum effectum. Referen tan causa cesset post completũ effectum, & tunc non cessat, ipse effectus exempli causa, agnato defertur hæreditas, iõ & agnato sufficit momentanea agnatio eo tempore, quo quæritur hæreditas, & si postea desinat causa, id est ipsa agnatio, desinit effectus iam quæsitus, scilicet hæreditas, l. vlt. in j. respon. ff. vnde lib. & arg. d. l. sciendum. §. vlt. ff. qui satisdare cogantur, & l. cognatis, in j. respon. ff. de reb. dub. & dicit præterea Henri. de hoc esse casum, in l. j. C. de pactis, vbi pactũ, siue contractus innominatus, s. datio nis sextantis, ex parte filij testatoris ab ipso testatore rogati restituere hæreditatem Licinio Frontoni, si sine liberis decederet, & remissionis eius fideicommissi ex parte eiu sdem Frontonis, fuit completus. Et iõ licet causa propter quam cõtractus siue pactũ interuenerat, scilicet metus filij, ne decederet siue liberis, cesset, quia decedet relictis liberis, non tamen cessat effectus, quia non reuocatur contractus completus. Est ad id quoq; facit, vt ille sub dit, l. naturalis, §. j. ff. de præscriptis verbis.

6 An vero causa cesset ante completum effectum (id. n. est secundum membrum primi casus) & tunc cessante, causa cessat effectus. verbi gratia: Agnatis defertur hæreditas & tutela, fac igitur ꝙ quis desinat esset cognatus, nõ re hic habebit, hæreditates, vel tutelas, quæ postea deferuntur? & certe non habebit per d. l. vlt. in 2. respon. ff. vnde liber. & l. j. in fi. ff. vnde legit. & non solũ, §. si emãcipatus filius preteritus, ff. de bonorũ possess. contra tab.

7 In secundo casu quando scilicet causa est quoque momentanea, sed quæ habet effectum successiuum, vt est in tutela legitima, quæ defertur agnatis, & quæ quidem tutela est quidã effectus successionis, vt dictum est, & tunc dicendum est vt prius. Nã aut ante completũ effectum, cessat causa, & cessabit quoq; effectus. Ideo si ante finitã tutelã delatã agnato ipse capite minuatur, finitur tutela, l. tutelas, ibi, sed legitimæ tutelæ, ff. de capi. dimin. & §. vlt. Instit. de leg. agna. suc. & §. sed & capitis, Insti quib. mod. tut. fini. Quod intelligendum dicit Bal. vbi supra pro tẽpore futuro, quia administratio præteriti temporis manet firma, vt i, & ipse quoque declarat in c. quemadmodũ col. 2. ver. nota tacitas conditiones, de iureiu. per d. l. tutelas, & alibi quoque diximus. Aut cessat causa post effectum completum, & tunc non cessat effectus.

8 In tertio casu qñ cã est successiua, quæ et successiuũ effectum hẽt cessante cã cessat effectus. exẽpli gratia; Ab sentia reipublicæ cã, ẽ quid successiuũ, & similiter excusatio à tutela ẽ effectus successiuus iõ si tutor abest reipu. cã, is excusat quãdiu abest, cessãte aũt absentia, cessat, & excusatio, §. itẽ qui reipub. Instit. de excus. tut. Itẽ clerici vel monachi excusant à tutela & curatiõe, quãdiu insistunt diuinis officiis, nõ alias in d. l. gñraliter, C. de epis. & cle. Et hoc quoq; idẽ patet ex d. c. & si CHRISTVS in fi. & in ca. post translationem, §. cæterum, de renuntiat. vbi causa & effectus sunt successiui.

9 In quarto casu, qñ cã est successiua quidẽ illa, sed quæ habet effectũ momentaneũ, cessante cã cessat effectus, vt patet in illa ipsa absentia reipublicæ cã, quæ cã est, dandi restitutione in integrum, si absens læsus fuerit. Iõ ea absentia cessante si interim ille lædatur, cessat restitutio, l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, ff. ex quib. causis ma iur. & l. quod tẽpore, C. de restit. milit. Quod intelligit Bal. vbi supra, vt in eo, quo fuit læsus tempore absentiæ, non cesset effectus, cum ipse iam quæsitus sit, ita intelligens iura supra allegata.

10 Sed & id quoque patet in officio, propter quod datur, beneficiũ. c. præter hoc. 32. dist. & c. eos, & c. si quis sacer dotum, 81. distinct. & per c. quia nonnulli, & c. relatũ, de cler. nõ resid. & c. pastoralis, de appell. & c. latores, de cle. excõ. ministrã. & c. vlt. de rescr. li. 6. Et iõ, si beneficiatus, in eum casum incidat, absq; culpa sua, vt officiũ facere nõ possit, amittit beneficiũ, vt not. in c. j. de ætat. & qualit. & c. tua nos, de cler. ægrot. & nos alibi diximus supra, in beneficij causa cessante.

11 Bal. aũt vbi supra relata illa opinio. quã diximus, eã ita declarat, vt si requiratur cãm adesse certo, & determinato tẽpore, sufficit eã adesse eo tẽpore, nec ea postea cessan te cessat effectus, siue cã sit momẽtanea, siue successiua, quod & nos late tractauimus, s. in 4. limi. Et aliter quoq; hæc declarat, quæ hic de industria prætermittimus, quia ea adscripsimus in alijs locis magis peculiariter ad ea pertinentibus.

VICESIMAQVARTA LIMITATIO.

1 VICESIMOQVARTO limita regulam nostram non procedere in vltimis voluntatibus, in quibus si forte forsuna cessat causa vice modi adiecta, non propterea cessat effectus, vt & nos supra alicubi transeunter diximus & probatur in l. si fundum per fideicommissum, §. Iulian. si Titio, alias, si Titio qui est §. j. ibi Bar. & alij, ff. de leg. j. & idem Bar. in l. 2. §. vlt. col. 2. ver. vbicunque dixi. ff. de don. & in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de cond. & demonst. & Imo. in d. c. post traslationẽ, col. 6. nume. 39. de renuntiat.

2 Cæterum comperies apud Bar. in illo §. Titio genero istud non procedere qñ modus de necessitate inesset legato, vt in casu d. §. Titio genero, secundũ Ray. quanquam Bart. ibi dicit deficere legatum, quia non erat modus, sed conditio.

3 Sed quia hæc res est admodũ scrupulosa super intellectu vtriusq; illius loci, iõ antequam hic tuũ iudiciũ firmes, vide oĩno Bal. Imo. Paul. Cast. Raph. Com. Ang. Peru. & Ias. in d. l. si fundũ per fideicõmissum. §. j. & ẽs scribentes in d. §. Titio genero. & late Bal. ipsum in l. generaliter, col. 5. ver. 5. quæritur. C. de episco. & cleri.

VICESIMAQVINTA LIMITATIO.

1 VICESIMOQVINTO limita procedere in cã ꝓ qua aliquid excludenda aliquid cõstituitur, secus in cã ꝓpter quã habẽdã aliquid fit, nã licet cessaret illa cã nõ propterea cessaret id quod factũ ẽ ꝓpter illã. Verbi gratia contrahit matrimoniũ propter prolẽ, si tñ vxor sit sterilis, ita vt prolẽ nõ habeat, nõ propterea dissoluitur matrimoniũ, c. dixit dñs. 32. q. j. & c. tñ 32. q. 7. vbi id expresse not. glo. quod diximus, atq; ẽt glo. in c. & si Christus ad fi. in verbo, cessante, cã, de iureiur. & ibi quoque Anton. in §. vlt. post mediũ, ver. oppono ꝙ cessante, vbi dicit per eã glo. ꝙ cessante cã facti non cessat factum. quanquam alij alio, hec referunt, nempe ꝙ proles non sit sola causa matrimonij, vt diximus supra in 22. limitatio. nu. j.

VICESIMASEXTA LIMITATIO.

1 VICESIMOSEXTO limita & hãc nostrã regulã, vt ꝓcedat qñ cã cessat nõ solũ actu, sed & exẽplo, ita vt videlicet nõ possis trahi in perniciẽ exẽpli, alias nõ cessaret effectus, ita. n. expresse magna authoritate affirmat glo. in ca. neophytus, in verbo ca, ibi vno mõ sic 61. dist. per text. in §. verum, 63. dist. & sequuntur Archi. & Domi. in d. c. neophytus. Et ad hoc præbet aliquod argumentũ text. in l. si quis aliquid. §. qui abortinum. ff. de pœnis, & capit. principatus, j. q. j. cum alijs concord. ibi traditis à gloss.

VICE-

VICESIMASEPTIMA LIMITATIO

1 VICESIMOSEPTIMO limita nō procedere in cā essentiali, aut, vt alij vocant, efficienti, qñ causa ipsa & effectus sunt in diuersis subiectis, vt pater & filius, tunc. n. cessante cā non cessat effectus, licet. n. cesset, siue desinat esse pater nō tñ desinit filius: siue sit iā natus, siue posthumus, l. Gallus, ff. de liber. & posth. per quam ita in specie voluit, Bal. in c. cū cessante, col. j. in 4. not. de appellationib.

2 Aliter aūt, licet in eundem finē, loquitur idē Bald. in l. generaliter, col. 3. vers. sed quandoq; requiritur, C. de episcop. & cle. vt s. nostra regula nō habeat locū in cā efficiente, cū effectus per se potest stare, per l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, sicut inquit, quotidie videmus, ꝙ mortuo pictore manet pictura, mortuo patre manet filius, mortuo igne, manet calor homini ab igne datus & sic de similib. subditq; facere legē, libertinos. §. j. ff. de oper. liber. & l. 2. in princ. ff. de excusat. tuto.

3 Idē in d. l. patre furioso, in j. lec. co. j. nō multo post princi. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. postquā retulit Dy. dicētem ꝙ cessante cā ex toto, cessat effectus, secus si remanēt reliquiæ, vbi supra alibi diximus, subiungit duas esse cās, fiendi, s. efficientē & finalē, & duas esse cās essendi, s. materielē & formalem. De duobus aūt prim intelligi ipsum Dyn. de tertia & quarta, si in totum destroantur, destruitur quod fundatur in ipsis, l. si ex legati cā. ff. de verb. obli. & l. in naue Saupheli. ff. loca. & l. si qui vsumfructum areę ff. de contrah. emp. & l. quæsitū, §. illud. ff. de leg. 3. Et idē propemodum repetit ipse Bal. in v. lectu. eiusdem l. patre furioso, paulo ante fi. nisi ꝙ clarius dicit, cessante cā materiali, & formali, effectum cessare, quia is effectus est inseparabilis à cā, & ea quidē cā dat esse rei, & rem in esse conseruat, l. Iulianus. ff. ad exhiben. Tandem dicit in eadem l. patre furioso, causas, esse velatas, non absorptas, postea vero in ver. tertio not. ꝙ multa, ex eo tex. not. multa impedire contrahenda, vt furorem, quę non vitiant iam contracta, eiusq; rei rationem esse, quia ea quæ sunt perfecta, sunt in suo esse præcedente consensu, vt not. in l. si is qui animo suo. ff. de acq. pos. At super illo, inquit, brochardo, dic ꝙ aut est impedimentum ex parte causę materialis, & tunc vitiat, l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig. aut ex parte causæ finalis, & idem. aut ex parte causæ efficientis, & tunc aut effectus depēdet à causa, quia est in fieri, & vitiat. Aut non dependet à causa, quia est in facto esse, & non vitiat, vt in d. l. patre furioso. Aut est impedimentum alterius accidenns, & tunc si potens est ad resoluendum, resoluit, aut non est potens, & non resoluit. le. non distinguemus. §. sacerdotio. ff. de recept. arbit. secundum Iac. Butrig. aut impedimentum est circa ipsam principale, & tunc aut non compatitur secum principali, & vitiat. l. pro parte. ff. de seruit. & l. existimo. ff. de verbor. oblig. Sed Pet. vt subiungit, ita distinguit, aut actus peruenit ad confirmationē, & tunc casus superniens non vitiat aut non, & tunc aut sequitur, absurdum, & tunc vitiat. le. vlt. & ibi Pet. & Cyn. in addit. ff. rer. amot. aut non sequitur absurdum, & non vitiat §. ex contratio. Instit. de legat. Hæc Bal. vbi supra, quorum magna pars pertinet ad ea quæ diximus supra in 12. limitatione.

4 Sed & aliter Saly. post Iacob. Butrig. in eadem l. generaliter, circa medium, nam cessante, inquit causa efficiente, cessat effectus quandiu res est in fieri, ita enim loquitur, non etiā, quando est in facto esse, per l. furiosum, C. qui testa. fa. poss. & d. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel ale. iu. Licet ait Saly. vbi supra secus sit in causa materiali, quia cessante semper cessat effectus, siue sit in fieri, siue in perfecto esse l. non moriturum, C. de commi. stip. & in l. inter stipulantē. §. sacram. ff. de verb. obli. & le. qui res. §. aream. ff. de solut. Et idem formali. in l. Iulianus. §. sed & si quis. ff. ad exhib. & l. Seio. §. Caio. ff. de aur. & arg. leg. & l. is qui quadraginta. §. quędā. ff. ad leg. Falcid. quæ iura, vt id addas, solent, in id allegari, quòd forma dat esse rei, de quo & nos alibi late diximus.

5 Et idem propemodum voluit Imo. nullam Saly. mentionem faciens, in d. c. post translationem, col. 5. num. 37 & seq. de renunt. vbi tñ intelligit quod dictum est de causa materiali, vt scilicet ea cessante cesset materiatum, tamen si mora interueniat, remanebit quis obligatus ad æstimationem ipsius materiati. per l. si ex legati causa. ff. de verb. oblig. & l. quod te. ff. si cert. petat.

6 Denique & aliter licet in eandem propemodum sententiam, Aegid. Bella. in c. post translationem, col. 4. ver. recipiendo ergo causam, de renunt. In causa (ingnit) efficiente quo ad effectus consumptos & iam in esse productos, & quorum conseruatio ab existentia causæ nō dependet non habet locum regula, cessante causa, l. vlt. in j, respon. ff. vnde lib. & l. j. C. de pac. & l. naturalis. §. j. ff. de præscr. ver. & c. vlt. de offi. leg. & c. licet, de sent. excō. li. 6. & arg. l. sciendū. §. j. ff. qui satisd. cog. & l. si cognatis, in 1. resp. ff. de reb. dub. Et iō (inquit) mortuo patre nō sequit ꝙ mortuus sit filius. Quo ad effectus vero nōdū ꝓductos aut pēdētes in fieri, sed quorū cōseruatio in esse depēdet, ab existētia cāæ, hēt locū ea regula, d. l. vlt. in 2. respō. vnde lib. & l. j. in fi. ff. vnde legit. & l. non tm̃, quę est. 3. §. si emācipatus filius, l. 2. ff. de bon. possess. contra tab. & l. tutelas. ff. de capi. dimin. & §. vlt. Insti. de legit. agna. successſ. vt id certe totum pertinet ad 12. nostram limitationem

VICESIMAOCTAVA LIMITATIO.

XXVIII. limita procedere in his quæ dependent ex aīo & intētione, ita vt aliter, stare nō posiut. Secus in his quæ non depēdet ex intētione, possuntq; stare sine animi dispōne, quia cessāte in illis cā etiā finali, nō cessat effectus vt dicit Bal. in d. l. generaliter, col. 4. vers. sequit videre. C. de epis. & cle. vbi ponit hmōi speciē. Ego ædificaui domū ad eū finē, vt illā habitarē, si cessāt postea ea causa finalis, quia ego nō habito nō propterea cessat domus, quia habet esse ex materia & forma quæ adhuc supersunt, & non ex intentione mea, velim. n. aut nolim, domus est.

VICESIMANONA LIMITATIO.

1 VICESIMONONA limita hanc nostram regulam, vt non procedat in causa siue ratione, quæ fundatur in sola præsumptione, per id quod not. voluit Bal. cons. 250. cuius exordiū est, in questione Domini Milani, col. vlt. nō multo ante fi. li. j. ꝙ scilicet huiusmodi ratio non restringit dispositionem generalē legis vel statuti, per not. à Iac. & Oldr. in l. j. ff. solut. mat. quod & nos diximus supra, in cessante ratione legis, nu. 142. incip. igitur vt repetamus, sed hic reperere volumus quoniam ex illo sequitur non cessare effectū cessante huiusmodi rōne, vt quę legem vel statutum non restringit. Et faciunt quæ diximus supra in 21. limitat vbi locnti sumns de cansa tacita.

TRICESSIMA LIMITATIO.

1 TRICESIMO limita vt procedat, cum omnino cessat, cā, non tantum præsenti tempore, sed & pro futuro, ita vt nonnulla sit spes reditus siue reuersionis causę. Secus si sit quędā spes vt redeat, nam tunc ea redeunte, non cessat effectus illius. verbi gratia, in priuilegio concesso cœnobio cuipiam, vt aliud monasterium occurrente vacatione teneatur eligere vnum ex monachis illius cœnobij, cōtigit, autem vt nullus illic tempore electionis esset idoneus, ita vt causa tunc cesset, ideo fuit alius electus qui nō erat huius cænobij. quæsitum est an si postea tempore alterius sequentis electionis, sit aliquis idoneus an eligentes teneantur illum eligere vi illius priuilegij. Et hanc quæstionem tractat glo. in c. abbate, in fi. de ver. sig. dicitq; primum videri id priuilegium fuisse prorsus ac perpepetuo extinctū, quia vnico actu perditur priuilegiū. c. cū venissent, de constitut. & c. constitutus, de rescrip.

2 Tamen decidit contrarinm, vt scilicet teneantur eligere idoneum ex illo cœnobio, si quis repetitur tempore, electionis, licet antea nullus fuisset, argu. l. & Attilicinius ff. de seruit. rustic. præd. & c. quia diligentia, de electio.

Et il-

Et illam glo. sequuntur omnes ibi, ex quibus Panor. qui illam dicit not. expresse illud assumit, quod in princip. huius limitationis diximus, quod dicit bene notandum, & sequitur Phil. Dec. in c. cum cessante, col. j. vers. quinto limita, dum simpliciter allegat Panor. vbi supra. Et faciunt quæ diximus supra in 17. limitatione.

TRICESIMAPRIMA LIMITATIO.

1 TRICESIMO limita (& hoc proxime accedit ad superiorem limitationem, atq; etiam ad 16.) vt procedat hæc regula qñ causa omnino cessat, secus si pro parte tantum, vt voluit glo. in c. cum accessissent, in verbo contrauenerint, & ibi Roch. Curtius de constit. & Philip. Dec. in di. c. cum cessante, de appel. vti eos allegat Nicol. Bellon. cōs. 8. respondendo diuersis dubijs, nu. 5. licet mihi id dicere, non videantur. Sed tñ hoc verum esse puto per ea quę diximus in duabus limitationibus.

TRICESIMASECONDA LIMITATIO.

1 TRICESIMOSECONDO limita, vt procedat, qñ cā siue ratio legis vel constitutionis generaliter cessat, secus si in vno tm̃ casu inter multos, quos constitutio complectitur, cessaret siue deficeret, tunc. n. non cessat constitutio, vt expresse voluit Franc. Aret. in l. 2. col. 5. vers. tu autē aduerte. ff. de vulg. & pup. substit. per not. per Bart. in l. cum 2. §. eam aũt. ff. de transact. & per optimum (vt dicit) tex. in l. j. in fi. ff. de minorib. quod & nos alibi diximus, supra in legis cessante rōne, sed hic inter limitationes itē ponere optimum putauimus, vt facilius lector inueniat.

TRICESIMATERTIA LIMITATIO.

1 TRICESIMOTERTIO limita nostram hanc regulam, vt non procedat quando culpa illius, qui aliquid dedit aut concessit, cessat causa, nam tunc non cessat effectus si credimus, vt credendum existimamus, Iaco. Beluis. qui id ipsum voluit in l. 2. §. vltim. ff. de donat. per lege. filia. ff de Senator. vti illum refert & sequitur Alb. in l. generaliter col. 2. ver. sed pro j. par. C. de episc. & cler. Quanquam sunt qui alio referunt d. l. filiam, vt diximus supra, in 19. limi. nu. 1. incip. & ad hoc quoque.

TRISIMAQVARTA LIMITATIO.

1 TRICESIMOQVARTO limita, vt procedat, qñ effectus finalis causæ siue finis, est ordinatus ad impediēdum effectum ex tunc & retro, nam tunc cessante ea cā, haud dubie cessat effectus. Secus si ex tunc & non retro, tunc. n. retro non cessaret, vt post Iac. Butrig. scripsit Sal. in d. l. generaliter, in 3. opposi. C. de episc. & cle. vbi dicit primum probari ex l. pro parte, ff. de seruit. leg. & l. 3. §. adeo. ff. de lib. agnoscen. & l. Vranius. §. quemadmodum. ff. de fideiuss. Secundum ex l. tutelas, in princ. ff. de capi. dimin. & l. vlt. ff. vnde lib. §. item qui reipub. Instit. de excus. tut. Sed id multũ obscurum esse videtur, nisi intelliges secundũ ea quæ diximus supra in 12. limitat. nu. 24. incip. intellige secundo, in 23. limi. præsertim nu. 7. inci. in secundo casu, & seq. vt certe intellige debet. vt satis constat ex illis iuribus, & eis quæ ibi diximus.

TRICESIMAQVINTA LIMITATIO.

1 TRICESIMOQVINTO limita procedere secundum theologos in causa introducente siue producēte atq; etiā conseruante, vt videlicet hmōi causa cessante cesset effectus, secus in causa inducente, solum, non etiam conseruante. Ita. n. voluit Diuus Bonauentura li. 2. Senten. dist. 7. art. j. q. 1. & iterum eo. li. 2. dist. 32. q. 2. eodem li. 4. dist. 4. artic. j. dist. 2. & rursum, eod. li. 4. dist. 22. artic. j. q. j. vbi & vtriusq; ponit exemplum, de primo videlicet cā producente & conseruante. Sol est causa inducens & conseruans lumen, ideoq; semper sole cessante, cessat ipsum lumen ab eo procedens, de secundo, scilicet causa producente solum. & non conseruante, gladius est causa producens vulnus, non tamen conseruans, & ideo cessante gladio, non propterea cessat vulnus.

2 Et hanc quoque limitationem sensit etiam è nostris, Bald. qui nihil rerum omnium (quod alibi diximus) intactum reliquit, in l. j. §. j. in prima lectura, in fi. ff. de offici. eius cui mandata est iurisdictio, vbi postquam dixit, ꝙ cessante causa officij, cessat officium, per tex. in d. l. tutelas ff. de capit. dimin. & diximus etiam supra in officij causa cessante, subiungit hoc esse verum, quando est causa talis quæ requiratur ad conseruationem rei, per illum ipsum, tex. in d. l. tutelas, & expressius idem Bal. in repetit. l. 2. col. 7. ver. viso vnde nascatur, & iterum col. 27. ver. de tertia igitur, ibi, si consideretur tertio modo. ff. de iureiu. & Franc. Rip. qui illum non citat, in l. ex facto, col. 3. num. 17. ff. de vulg. & pup. substit.

3 Quibus adstipulatur, quod voluit Io. Calde. cons. 179 omissis pluribus, prout eum refert & sequitur Soc. consi. 261. circa primam difficultatem, col. 9. vers. nono comprobatur li. 2. ꝙ vbi non subest, cā propter quā aliquis effectus induci pōt productione vel existentia, & ita dicit argumentari Gratianũ in §. hoc idē, de pœnit. dist. j. & facere text. in c. debitũ, de bigam, & c. si pauper, de præben. li. 6. & in l. in omnibus causis. ff. de reg. iur.

TRICESIMASEXTA LIMITATIO.

1 TRICESIMOSEXTO limita nostram regulam, vt procedat in contractu innominato, nam cessante in eo cā finali, cessat & ipse contractus, secus in cōtractu nominato absolute & per se stante absq; aliqua dependentia contractus innominati, neq; enim si in eũ cadit cā finalis, quæ deficit, nō resoluitur nec cessat cōtractus. Ita voluit Bal. in l. cũ te, ita intelligens eũ tex. C. de pact. inter empto. & vend. fact. vide supra in contractus causa cessante.

TRICESIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 TRICESIMOSEPTIMO limita hanc nostram regulā vt non procedat in cessatione causæ, propter quam forma est introducta, neque enim ea cessante cessat formæ, obseruatio. vt scribitur à Bar. & alijs in l. cum hi. §. ea autem ff. de transact. prout allegat (neque enim reperi) & sequitur Francis. Aret. in l. 2. col. 5. vers. tu autem aduerte. ff. de vulg. & pup. vbi id dicit probari in l. si fundus ff. de rebus eorum, & clarius in c. j. §. præsertim de rebus eccle. non alienandis lib. sexto.

TRICESIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 TRICESIMOOCTAVO limita eandem regulam, vt etiam non procedat quando talis est casus, qui non vitiaretur, partibus volentibus, nam etiam tunc deficiente cā non vitiaretur ipse actus, per l. ciendum §. vltim. ff. qui satisdare cogantur, quam sic intelligit Bart. in l. pluribus §. & si placeat, col. 2. ibi aut non tradit, ff. de verborum obligationibus.

TRICESIMANONA LIMITATIO.

1 TRICESIMONONO limita, vt hæc nostra regula nō procedat in spiritualibus, vt videre licet in capitu. ex parte, tua, & ibi glo. in verbo, falsa sit causa, & Host. col. 2. in verbo, causa. Pet. Anch. in 5. not. Anton. col. 2. ver. oppo. quod falsa causa, de conuers. coniugat. & in capi. magnæ, & ibi prope omnes, de voto. Et huius rei dicit Hosti. rationem sumi ex c. pen. de his quæ met. caus. fiunt & in c. dubium, de conuers. coniuga. vide quæ dixi supra in voti causa cessante.

QVADRAGESIMA LIMITATIO

1 QVADRAGESIMO limita, vt procedat hæc regula, in causa fiendi, vt nostri loquuntur, ea enim cessante cessat fiendum, sed iam factum & perfectum non tollitur. Sed cessante causa essendi impeditur fiendum, & tollitur, iam factum. Ita expresse voluit Bal. in capi. & si Christus, col. vltim. versic. adde quod cessante vna, de iureiu. vbi dicit voluisse Ioan. Mona. in prooemio. 6. lib. quem vide in prin. ipsius prooemij, atq; etiā ipsum Bal. in prooemio Decretaliũ, in verbo, rex pacificus, col. pen. & vlt. Hęc aũt limitatio nōnichil pertinet ad ea quæ diximus in 12. limita. Et vide hic quæ dixi supra ex eodē Bal. in eadē 12. limit. nu. 13. incipi. sed hanc principalem, & iterum in 27. limtatione, nu. 3. post princip.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera D.

REGVLA CVII.

DAMNATVS ad mortem de iure testari non potest, l. eius §. j. ff. de testa.

ADDITIO.

Non potest. Adde Bald. consil. 376. in 5. parte. Et quid de Clerico damnato ad mortem, vel ad perpetuos carceres, an testari possit, vide per eum in consil. 449. in 1. parte, Bened. Vad.

Primo fallit quando de consuetudine contrarium seruaretur, vbi dicunt doct.

Secundo fallit qñ ille, qui est damnatus, potestatem habet, vt miles, vt l. si quis filio exhæredato §. irritum. de iniu. rup. test. & per Bar. in l. j. de testa.

Tertio fallit quando appellauit, quia potest facere testamentum, vt d. §. irritum, cum §. seq.

Quarto fallit qñ appellasset, & sit intra tempus appellationum, vt est glo. not. valde in l. ex iudiciorum. ff. de accu. & in l. j. ff. si pen. appel. mors interue.

Quinto fallit quando esset lata sententia, sed ille non vult exequi propter timorem.

Sexto fallit quando superior rescriberet, hæc oia probantur in d. §. irritum. & vide in d. l. eius qui.

Septimo fallit quando fuisset condemnatus per iudicē, incompetentem. vt d. l. si quis filios. §. quod si quis. & ibi per doct. in d. l. eius qui. ff. de testam.

Octauo fallit, quando esset condemnatus ad vanas voces populi, quia tunc testamentū facere potest, per text. in l. pen. in fin. ff. de sica. & in lege. decusfionum, C. de pœ. & Angel. in d. l. eius qui intellige etiam si esset damnatus à populo & non à iudice, tunc sententia non valeret, ex quo fuit lata per iudicem incompetentem, vt per Ang. in d. l. eius qui.

REGVLA CVIII.

DEBITOR speciei perempta specie ante moram & culpam, liberatur ab obligatione, l. si ex legati causa & ibi not. per Bar. ff. de verb. oblig.

Amplia vt procedat ēt si debitor speciei fuit in culpa, quę non dedit causam interitus rei sponsæ, quia tunc peremptā illa specie debitor liberatur, vt probatur in l. qui ex stipulatu. ff. de actio. & oblig.

Amplia etiam istā regulā procedere nō solū in debitore speciei, sed ēt in eo, qui tenetur ad factū, vt ad sistendū, Titium in iudicio, quia etiam tunc si Titius moriatur, liberatur debitor ab obligatione l. 4. in fi. cum l. sequ. & ibi Paul. de Ca. ff. qui satisd. cogan.

Amplia hoc procedere etiam si desit res debita esse in cōmercio nostro absq; facto debitoris qui etiā tunc peremptā tali re, ante moram & culpam ipsius debitoris, liberatur ab obligatione, vt in l. is qui alienum ff. de verb. oblig. & in l. si mihi alienam, ff. de solu.

Primo fallit in contractibus innominatis, in quibus si quis tenetur ad certam speciem, quæ moriatur, ante moram non liberatur, vt in l. h. ver. & ideo & ibi Alex. ff. de cond. ob caus.

Secundo fallit in casu, l. cum quidam. de cond. inser.

REGVLA CIX.

DEBITOR licet creditori suo contra suum debitorem actionem cedat, cessione, tamen non obstante contra ipsum agere, & exigere creditor suus poterit l. 3. C. de noua. in fin.

Primo fallit vbicunq; in instrumēto cessionis exprimitur, φ sit cessio creditori, & φ omnia iura, cedantur, & φ cedens non solum transferat omnem actionem, quam habet contra debitorem, suum, sed etiam cedat & transferat omnem spem & exercitium actionis, ita φ apud cedentem nullæ remaneant actionum reliquiæ, cum. n. eo casu cedens nullo casu experiri possit nec agere contra debitorem, contra quem est facta cessio sequitur, φ ille, cui huiusmodi cessio facta est, non posit amplius contra cedentem agere, cum per talem delegationem sit obligatio nouata vt in illis tribus casib. not. tenuit Fran. de Cor. in suo opere iudiciali, in vlt. par. 9. quæst.

Secundo fallit d. regula qñ fieret delegatio, & sic φ debitor promittat soluere illi, cui iura cedātur, quia tunc ēt delegatus nullo mō poterit agere contra debitorē, vt est casus, in d. l. 3. in prin. C. de noua. sed istud nō semper posse fieri, primum vero, sic & ideo melius.

REGVLA CX.

DEBITOR à creditore liberare potest, etiam ante tempus soluendo, l. stipulatio ista, §. si quis dolū. ff. de verborum oblig.

Primo fallit in eo qui in diem certam promisit rē, quæ spatio temporis corrumpitur, puta fructus, quia inuito, creditore solui non poterit. ita sing. tenuit Gul. de Cu. in l. præsens, C. de fide instr. pro quo facit id quod dicitur in d. §. si quis dolum. in ver. inter. in fi. & quod not. in le. qui Romę, in prin. ff. de verbor. oblig. & idem sentit Bartol. in l. in ciuilibus, C. de legit. & ibi Bald. qui contradicit, Bartol. in l. præfinitum. ff. quando dies lega. cedit. & Bal. in l, finali, C. qui admit.

Secundo fallit vbicunque verteretur interesse creditoris φ debitum soluatur ante tempus, nisi debitor, totum vellet interesse soluere vt est glo. not. in d. l. qui Romæ, in princ. & de materia habetur etiam per Bal. in l. eum, qui ff. de annu. legat. vbi ponit an emphyteuta possit soluere inuito dño canonem pro pluribus annis, & per eundem in l. statu liberos. §. Sthicus. ff. de stat. lib. & per Gul. de Cun. & Bal. in l. quamplures. ff. de fide instru. Bald. in l. si quis argentum. in fi. 3. col. ff. de do. Bald. post Cyn. in l. j. C. de iure emphyteutico. & in l. filiusfamilias. §. diuus, ff. de legatis, primo. per Speculator. in tit. de locat. §. seq. versic. aliqua. Pet. de Anch. in cap. potuit, de loc. & ibi per Inno. in antepenult. column.

REGVLA CXI.

DEBITOR fugitiuus de feriata etiam in honorē Dei capi potest. glo. est sing. secundum doct. in l. fi. C. de fer. & etiam propria autoritate. per casum sing. in l. ait prætor, §. si debitorem, ff. de his quæ in fraudem credi. & est glo. not. Instit. de actioni, in princip. in versi. prosequendo & glo. in §. j. c. j. de pace iuramen. firm. & videtur casus in l. generali, C. de dec. lib. 10.

Primo fallit vbicunq; quis esset debitor in parua quantitate, seu paruo debito, quia tunc non poterit, allegari, suspectus ita tenet glo. not. in aut. sed iam necesse, C. de do. ante nup. & ita ēt tenet Lud. de Ro. in suo sing. quod habeo in num. 28. incip. dic mihi tu hæres, vbi ipse ad hoc allegat tex. & ibi Bal. not. in d. auth. sed iam necesse, sed etiam ibi glo. quæ ad hoc expresse tenet.

Secundo fallit vbicunque causa suspicionis non emersit post debitum contractum, sed antea quia tunc sibi imputatur, qui cum tali contraxit. ita sing. tenet Ang. in l. e. ab arbitro, ff. qui satisd. cog. ex quo à principio videtur ipsum approbasse, & ita tenet in l. nemo carcerē. C. de exac. trib. lib. 10. & idē tenuit in l. is à quo. in §. fi. ff. vt in poss. leg. & in l. fi. per illū tex. not. C. de spōsa. & in l. ait prætor in §. si debitorē. ff. de his quæ in fraud. cred. Ang. in l. j. C. quorū appel. nō reci. & in l. pertissimi. C. de iu. & ibi hoc tenet Bal. idē Bal. in l. sciendū. in prin. in pen. col. ff. qui satisd.

tisd.cog. & in l.creditor la secunda. si certum petatur. & & in l.quod euitandi.de condi.ob causam.& idem tenuit in l.si quis curialis.C.de episco.& cle. & in le. consentaneum,in pen.col.C.quomodo & quando iudex. & idem tenuit Ang. & Imo. in l. j. in princ.ff.si cui plusquam per l. Fal. & idem tenet Ioan.de Imol. in l.2. in princ.ff.solut. mat. Bald. in rub. C.de reuoc. his quæ fi.in frau.credi. & idem voluit dom. Abb. in c.quemadmodum.de iureiuran.& in c.2.de seq.pos.& in l.quæsitum,ff.de pignor. & Ang. in d.l.fi.C.de se.vbi per illam glo.dicit quod licet ex forma statuti veniens ad nundinas debeat esse securus & liber,& eius bona molestari non possunt, tamen ex causa suspicionis capi poterit vt caueat de iud.sisti: quia statuta simpliciter debent regulari secundum regulam iuris: vt est tex.not.in l.serui communis. C.de noxa. sed de iure communi capi possunt ex causa suspicionis, vt dicit glos. prædicta:ergo,&c.

REGVLA CXII.

DEBITOR si cessionarius ei notificet ne cedenti, pecuniam soluat si aliter faciat non omnino liberatur,tex.est in l.4. C.de no.

Primo fallit vbicunq; notificauit,sed nõ expressit causam debitori quare non deberet soluere ipsi cedenti, quia tunc libere ei soluendo liberatur.facit ad hoc illud quod tenet Bal.in l.fi.in 8.oppo. C.de edi.diui. Adr.toll. & tenet Bar.in l.si quis inficias.ff.de posi. & in l.non solum.§. morte,ff.de noui operis nunt.in 10.col.in materia protestationis, & ideo ibi in glo. secundum eum cautela est qñ denuntiatur debitori ne soluat,q creditor ei legat instrumentum debiti,vel copiam penes eum dimittatur:prout est text.in clem. causam. cum glo. de electio. alleg. per Bart.in d.§.morte.

Secundo limitatur dicta regula non habere locum qñ apud eum qui cessit nihil remanet, eo quia solum vtiles habebat,quia tunc non poterit ei solui ex quo nihil apud eum remanet.nam tnne debitor poteris soluere cedẽti . ita singulariter tenet Bartol.in lege.ex asse.ff.ad trebellian.

Tertio limita vt not.per Bald. in l.si pecuniam.ff.de legat. j.vbi per illum text.dedit aliam notabilem limitationem ad.d.l. 3.& vide Bald.in l.qui tibi,C.de hæred. & actio.vendi. & in l.pacto successorum.C.de pact. & in le. qui hoĩem.in §.j.ff.de solu.& per Ang.in l.post constitutum.ff.de constituta pecu.vbi dat aliam singul. limitatio. & prçallegatam legem 3.C.de nouatio.

REGVLA CXIII.

DEBITOR non habens vnde soluat,regulariter,in corpus luere debet, [a] l.si id quod ff.de iurisd.om.iu.& in l.municipia.C.de ser.fugi.facit tex.c.fi.de dolo.&cõtum. & l.fi.de in ius voc.cum simil.

ADDITIO.

[a] *Debet. Declara hanc regulam, vt per glo. t. in fi. in regula,peccatum.de reg. iur. in 6. & in glo in verbo habent. in c. sicut dignum.de homi. quæ dicunt quòd si talis punitur, in persona, & deueniat ad meliorem fortunam, non vexabitur amplius in pœna,tex. est in l.sed si minus, §. si ante. ff. de iureiu. alleg. pro sing.per Rom sing.suo 25.*

Amplia procedere ẽt si talis soluens in vno nummo deficeret,secundnm Bal.in l.cum sit,C.de sepult.viola.nisi forte per errorem hoc factum esset, secundũ Bald. in l. quamuis,in fi.ff.de conditio.& demon. quem sequitur, Imo.in l.in executione.de verb.oblig.

Primo fallit,quia d.regula procedit in delictis,secus autem in contractibus,vt est glo.not.14.quæst.6.in c.si res & Bal.in d.l.fi.de in ius vocan.

Secundo fallit nisi delictum esset leue puta ouia quis, est repertus, de nocte,nã si non posset soluere libras quę sunt pęna euntis de nocte,non puniretur corporaliter licet non habeat vnde soluat,ita tenet Bal.in l. quæcunque C.de ser.fugi.in multa imposita.

Tertio fallit nisi pęna pecuniaria esset applicãda alicui, & ille non peteret pęnam corporis,secundum Bal.in l. & quòd si minor.§. q si seruus.ff.de minori.& in d.l. fi. & Innoc.in c. Odoardus de sol.Bene. Vad.

Quarto fallit in persona non vili,sed solum procedit, in personis vilibus, quia in non vili omnis minima corporalis excederet pecuniariam. l.in seruorum.ff. de pæn. & ita expresse voluit Bar. in l.j.§.fi.ff.eod.tit. & Saly. in l. si seruitor.in 3.col.C.de infam.quod tñ limita , nisi illa pęna pecuniaria esset extraordinaria.ita not.Bar.in l.illicitas.§. fi.ff.de offi.præsi.Bene. Vad.

REGVLA CXIIII.

DEBITVM per diuturnam solutionẽ probatur.l.cum de in rem verso.ff.de vsu.& ibi plene per Bar.& gloss. in l.seruitutes.ff.de ser. in tit. generali.

Primo fallit hęc regula in nonnullis casibus,de quibus per doct.in c. fi. extra de causa pos.& proprie.

Secundo fallit in ecclesia, vel pupillo, vt voluit Bald.in d.c.fin.& l.cum de indebito.ff.de probat.

Tertio fallit quotiescunq; quis debitum petat , & ius cõe resistat,quia tunc non sufficit allegare titulũ nisi probetur, vt habetur in c.j.de præscrip.li.6.secus autem si ius cõe non resistat, vt per Abb.in d.c.fi.& plenius,in c.peruenit.ad fi.de censi. & vt per Bar.in d.l. cum de in rem verso.& Bar.& Bal.& in l.si certis annis.C.de pact.vbi etiam per Alex. & doct.

REGVLA CXV.

DECRETVM primum & secundum interponi non potest,nisi quando reus leuitat; vt not. in l. cum proponas, C.de bon.auth.iud.pos.

Primo fallit vbi agitur contra reum cõdem natum , & iudex vult prouenire ad executionem sentẽtiæ, quia isto casu nõ est necesse vt latitet.l.properandũ.§.sin aũt reus. C.de iud.& no.per doct.in l.à diuo pio.ff.de re iud.

Secundo fallit in eo qui est absens causa reipubl.dol osæ quia non est necesse quòd latitet.in l.eum qui.la prima de priuil. creditor.

Tertio fallit in debitore fisci,quia potest conueniri ad primũ & secundũ decretũ absq; eo quòd latitet:vt nota. in l.j.& 3.C.si propter publicas pensit.

REGVLA CXVI.

DEFENSOR alienę litis nemo idoneus fine satisdatione intelligitur.l.qui proprio.§.& oui.ff.de pcuratori,

Primo fallit quãdo dominus libarasset me à satisdatione instrumento mandati, vt not.Ange. in l. filiusfamilias ff.qui satisd.cog.

Secundo fallit quando venit ad defendendum vnũ articulum causæ, vt not.Ang.in d.l.filiusfamil. qui alleg. glo. in sing.in l.in eo.§.j.ff.de reg.iuris.

Tertio fallit ecclesiæ qui non cogitur satisdare, ut per Ang.in d. l.filiusfamil.ff.qui satisda.cog. Inno. in cap. veniens.de accus.

REGVLA CXVII.

DELEGARI non possunt ea quæ meri seu mixti imperij sunt.l.imperium.ff.de iuris. omn.iud. & ibi glo.

Primo fallit qñ iudex proficiscatur, aliquo pro interesse publico,& sic ex necessitate eũ cõtingat abesse, vt l. j. §.j.ibi glo.ff. de offi. eius cui mãd.est iurisdict.

Secundo fallit in proconsule, vt l.solent.ff. de officio, proconsulis.

Tertio fallit quando iudex prohibetur intrare prouinciam, vt l.aliquando.ff.de offi.proconsul.

Quarto fallit ratione minoris, vt l.sicut.C.vbi & apud quem.

Quinto fallit de iure Canonico secundũ Io. Andr. in clem.j.de offi.deleg.in glo.a.mouetur per tex.in c.archiepiscopatu,extra de rap.licet Imo.dicat cõtrariũ in c.sup quæstionum,de offic.deleg.& has fallen. ponit Bened.de Bar.in d.l.imperium.ff.de iurisdictio.om.iud.

REGV

REGVLA CXVIII.

DELEGATVS mulctam inferre non potest.l. 2.§.fi. ff. de iudic.

Primo fallit in delegato, ad vniuersitatem causarum, vt in l. 2. C.de spor, & not. glo.in l.pomponius. alias est in l.suum.ff.de re iudic,

Secundo fallit vbi esset quis delegatus ad cām specialē, quia tunc talis potest mulctare nuntium, secundum Bal. qui ita limitat d.l.secundam.

Tertio fallit in delegato principis, qui etiā pōt pœnas, maximas imponere, vt tenet Ant. de But.in c. pastoralis, in fi.de offi.deleg.& in c.de causis.eo.tit.Sed Io. de Imol. reprehēdit eum in d.c.de causis.quod imo talis delegatus non posit maximas pœnas imponere.

Quarto fallit in delegato ab inferiori, quia alias iurisdictionem suam tenere non posset, nisi pœnam inferendo ita tenet Imo.in d.c.pastoralis,& Ang. in l.j.ff.si quis ius, dicenti non obtempera.

Quinto fallit in delegato, cui mādata est ptās mulctādi vt in l.2.ff.de iud.sed hoc vltimū reprehēdūt Canonistæ in c.j.& in d.c.de causis.in gl,& in c.pastoralis.eod. tit. & Spec.in tit.de sen.prolatione.in §.spēs,ver.simile est,&c. & Inn.in c.dilect.de pœnis.& Bar.in le.si qua pœna.ff.de ver.obli. & Host. in sum. in tit.de sent.§. hic noto quid sit mulcta, ver.in ordinarijs.& Ant.de But.& Io.de Imo. in d.c.de causis,& Ang. in d.l.j.si quis ius dicē.nō obtem.

REGVLA CXIX.

DELICTA pariā mutua cōpēsatione tollūtur,l. viro atq; vxore,ff.sol.matr.l.j.§.idē aduerte.ff.ne quid in loco publico.& l.si duo,ff.de dolo,cum simili.

Primo fallit vbicunq; delicta cōmutarentur, & essent diuersa exemplum, si tu tenes equū meū & mihi petenti, denegas, & aufero tibi violenter.tn̄ dabitur tibi actio vi bo.rap. contra me, quia in hoc nō debet fieri cōspensatio, ex quo delicta cōmittuntur.& sunt diuersa. Idem tenet, Inn.in c.sicut,el 2.de iureiu.

Secundo fallit qn̄ agit̄ de pena applicanda fisco siue sit spiritualis siue tēporalis, siue pecuniaria, quia tūc non pōt fieri compensatio, sed non sic qn̄ pœna venit applicanda, parti ita voluit Inno.in d.c.sicut.de iureiuran,

REGVLA CXX.

DELICTA extra territoriū commissa per inferiorem à Papa vel imperatore puniri non possunt, nec contra ipsos delinquentes procedi potest, nisi ibi domiciliū habeant.tex.est in c.fi.de for.compe.

Primo fallit in hæretico, quia conueniri pōt vbi reperit̄,& in eum iurisdict.conceditur per vniuersus orbē. 9. q. 3.cuncta per mundū.96.dist.c.si imperator.vbi.n. persona hæresim committit conueniri potest,de hæret.c. fi. in 6.secundum dom.Anton.

Secundo fallit in alio crimine, cum similiter conuenitur in personam vel in rem, vt est fur, cum vadit cum re furtiua.

Tertio fallit in raptore virginis, cū talis posit vbique conueniri.l.raptores,C.de episc.& cle.

Quarto fallit in officialibus, qui ab officio aufugiunt, cū posint vbiq; cōueniri,l.nullus,C.de senten.

Quinto fallit in illis, qui suorum officiorum executione aliquos per concussionem vexarunt,l.2.& l.4.C.de decur secundū, d.Nic.in d.c.fi.extra de fo.compet.

a Sexto fallit [a] in vagabundo qui potest conueniri vbi inuenitur, vt voluit glo.in l. hæres absens,ff.de iud.& l. eius §.fi.ff.ad municip.& Io.Cal.in c.j.extra de rap,& ita communiter censetur in vagabundo, qui non habet certā, & firmam habitationem vel domicilium, vt uoluit glo.in l. prætor,ff.de dam.infect.& per Dy.in l.j.vbi de crimi. age oportet de quo in d.l,eius,§.fi.per glo,& Gul.in Spec. de compen. iud.adi.in §.j. ver.sed pone & ibi per Ioan.And. quod etiam locum habet in expulsis & bannitis, qui sunt vagabundi si alibi non eligant domicilium, nec est spes, q; cito reuertantur, cū tales tanquā vagabūdi posint vbiq; cōueniri, vt fuit de mēte Gul. vt ibi dicit no.si vero aliquis eligat domiciliū, tunc poterit ibi cōueniri secūdū d. Ant.in d.c.fi.extra de foro comp.& ibi per do. Nic.

ADDITIO.

a *Sexto fallit Vide Bart. Bar. Cap. in con. 59. vbi etiam an bannitus dicatur vagabundus.*

REGVLA CXXI.

DENVNTIATIO super ea obligatiōe, quæ per ius vel per sententiam sublata est fieri non potest l.j.& l.nam & postea §.j.ff.de iureiu.& l.si quis totum §.plene & §. si quis ancillā.ff.de exce.rei iu.& per Bart.in extrauag. ad reprimen. in verbo per denuntiationem, & Canonist. in c.nouit.extra de iudic.

Primo fallit quando talis sententia non transisset in rē iudicatam, cum tunc reuerti posit ad denuntiationē rōne peccati, secundum dom.Anto.in d.c.nouit, sed hoc forte non est verum, cum posit appellari, & sic iustitia non deficit. prout requiritur, ad hoc vt ad denuntiationem, decurri posit.

Secundo fallit quando pars non fuisset negligens in appellando, sed ideo non appellasset, quia timeret tyrannidem superioris, cum tunc non posit reccurrere ad superiorem, ad quem est appellandum, iuxta not.in c.fin. extra de appellat.

Tertio fallit quando ille, qui succubuit, fecit quod potuit, vt quia appellauit & succubuit, cum etiam tunc posit recurrere ad ecclesiam per hanc viam secundū ipsum, d.Ant.& ita potest procedere dictum Host.in d.c. nouit. de iud.qui dicit quod denuntiari posit iniuste obtinens, & hoc forte non est verum, quia post sententiam nō est, admodum, licitum dicere de iniustitia, vt voluit Bartol. in d.verbo, per denuntiationem, & hoc nisi ipsa iniustitia esset notoria vel de ea cōstaret, ex cōfesione per acta, iuxta not.per Inno. extra de immu.eccl.c.quia pleriq; secundū Io.de Imo.in d.c.nouit ad hoc quod not.per Bald. in auth. ad hoc.C.de vsu. vbi dicit idē esse, si posset probari de dolo.an aūt denūtiari, posit vide ad hoc quod no. extra, deposi.c.grauis & ibi Bal. & not,in d.c.quia pleriq.

Quarto fallit qn̄ iniustitia sententiæ & eius vitiū non potest per partes remitti, cum tunc non posit denuntiari, imo & tunc agi posit de iure, ex quo nō trāsit in rē iudicatā, vt patet in cā matrimoniali.extra de re iud.c.lator & c.consanguinei, & sic super ipsum super quod naturaliter obligare est iudicatū aut decisum, illi tunc cui fuit, quis naturaliter obligatus imputari posit ad eius culpam vel delictū propter quod aduersus naturalē ipsam obligationē est inducta exceptio pura si creditor mutuauit filio famil.cui cōpetit exceptio, Maced.& talis non pōt denuntiari ad hoc quod not. Bart.in l.qui exceptionem, de condictio. indebiti. & hoc voluit Bar. in dicto verbo, per denuntiationem & dom.Anto.in d.c.nouit.de quo vide latissime per Canonistas.

REGELA CXXII.

DENVNTIANTIBVS de iure nō creditur, etiam si de publico electi sint, secūdum Bal.in l.diuus,ff.de cust. reo, & Cyn.in l.ea quidem.C.de accu.& per glo.& Bart. in l.prima §.quies.ff.de offic. presec.vt & late per Canonista.in capit. præterea [b].de testibus cog. facit l. j.,C. de curiosis lib. 12.

ADDITIO.

b *Præterea.Vbi vide Fely.post prin. in ver.in glo. in ver. aliter. & in c. omni negotio. in prin.de testi. & in c. sicut, olim de accus. vbi latius.*

Primo fallit quādo ipsi denuntiatores denuntiarēt seu referrent eorū factū proprium, vt quia citauerunt, seu requisiuerunt, seu renuntiauerunt, cum tunc eis credatur, lege. magis puto,§. ne tn̄.ff.de re.co.& hoc voluerunt doctō.in d.l.ea quidem.C.de accu,

Secundo fallit qñ deputati essent ad denuntiandum factum, quia referunt ex auditu & fama, cum tunc licet nõ bene credatur, tñ quo ad hoc vt veniatur ad inquisitionẽ & ita probat tex. in d.l. diuus. vbi Bar. hoc tiam tenet.

Tertio fallit qñ statutũ vel cõsuetudo hoc disponeret, vt in his credatsicũ tunc credat̃ vt voluit Bar.in d.§.quies

Quarto fallit qñ essent deputati ad denuntiandum illud quod re ipsa inuenerint: videlicet ipsos ludentes, vel portantes arma, vel quid simile, cum tunc si denuntient talia crimina eis credatur, vt d.§.quies, quod est verum si sint, leuia, vt in l.leua.ff.de accus. secus autem si aliud esset; vt d.l.diuus.& d. l.ea,quidem. Item hoc est verũ qñ essent, saltem duo denuntiantes.ad hoc glo.not. in l. ictus fustiũ ff.de insa.alias si vnus, tunc, eidem videtur credi de facto, alterius maxime quo ad deountiationem. ad hoc c. licet, ex quadam.extrà de testi. secundum do. Nicol.in c.in presentia.de proba. sed illud c.hoc nõ probat, cum loquatur in grauibus & in teste vnde forte dicendũ, ꝙ in istis leuibus credendum erit vni etiam quãdo ad hoc esset deputatus vt crederetur alicui in spectantibus ad eius officium, vt l.magis puto, §.cuius officium. ff.de reb.cred.& l.si quis decurio.ff.de falsis, ad hoc etiam quod not.in.c.qm̃ cõtra. extra de prob.p.Inn.& c.licet vndiq; extra.de testib.

REGVLA CXXIII.

DIES regulariter pro homine interpellat. l. traiectitiæ. §. de illo.ff. de act.& obl.& l.magnam.C.de contrah. & committen.stipul.

Primo fallit in die apposita gratia multiplicandæ obligationis. quia tunc dies nõ interpellat pro homine, nec cõstituit debitorẽ in mora not. Bar.in l.j.in fin.de pe.leg.

Secundo fallit qñ tempus est appositum gratia finiendæ obligationis, puta, dicit volo te teneri, vsque ad mensem, & vltra ẽt volo teneri, tunc.n. dies non ioterpellat, pro homine, casus est in l.exempto.§.deniq; ff.de act.empt. quem tex.ad hoc propositum gl.allegat in vsib.feu. in tit.de eo qui interfecit fratrem domini sui §.fi.

Tertio fallit quando dilatio vel dies est nimis breuis, tunc dies non interpellat pro homine ita colligit Bal.in l. si mihi, & tibi, § si quis seruos.ff.de leg.j.

Quarto fallit in die non legali neq; tacita, quia tunc dies non interpellat pro homine, secus in legali & tacita, vt le. 2.C.de iure emphy.& in c.potuit de locat.& est gl.vulg. in l.mora, ff.solu.mat.

REGVLA CXXIIII.

a DIES termini nõ computatur in termino [a] l.j.ff.si quis cau. & nõt.Spec.in tit.de appel.§.restat. in ver. nunquid.Bal.in l.eos.§.sinautem.C.de appel.

ADDITIO.

a *In termino.Vide aliquid per Fely.in c.1.de præscript. in 1.col. vers.& eum iste tex. & vnum dictum in c. quod ad consultationem.in pe. col. vers.4.conclusio.de re iudic.*

Primo fallit in tempore signato per naturam, cũ viam naturæ semper sequi habeamus & non artis, quia tunc nõ computatur in termino secundũ Bal.in l.Gallus. in vlti. quæsito, ff.de li.& posth.& in l.qua ætate.ff.de restam.

Secundo fallit quãdo interest.magis eius, cui est assignatus terminus, verbi gratia, si interest sua quia illa die produxit iura sua, quia dies termini noo computatur in termino, vt not.glo. in cle.j.de appel.

REGVLA CXXV.

DIES feriato ad aliquem actum iuridicum procedi non põt l.j ff.de ferijs, & c.fi.& ibi per doct.eod.tit.

Primo fallit in appellatione.quæ potest interponi tempore feriato, l.j.C.de ferijs

Secundo fallit qñ res vel actio, ipsa esset peritura, vt p gl.ante pe.& ibi per doct.in d.c.fi.de fer.quo casu dici potest quod subsit necessitas, vt in d.glo.præalleg.

Tertio fallit quando subesset necessitas.vt ibi tex.

b Quarto fallit quando subesset pietas,[b] vt plenius not. in d.c.per glos.

ADDITIO.

b *Pietas.Vide Fede de Senis in cons.11.Bened. Vad.*

Quinto fallit in causis spiritualibus, circa quod dic, vt no.in cle.sepe de verbo.signifi.

Sexto fallit in executioоe sententiæ, circa quod dic vt plenius in d.c.fi.de ferijs.

Septimo fallit in libello, qui tempore feriato offerri potest, not.in l.miles.§.sexaginta.de adult.& in d.c.fi.& c. j. de libel.oblatio.

Octauo fallit quando interueniret consensus per taciturnitatem, & tunc procedi potest die feriato ob reuerentiam Dei, & in ferijs repentinis, vt colligitur in d.c.fio.de feriis, in tex.& plenius ibidem io glo.2.

Nono fallit in actionibus voluntariæ iurisdictionis, in quibus cessat strepitus iudiciorum, vt voluit Inno.& Hostien.in d. c.fi.dicens, quod iudex potest interponere officium suum circa compositionem, maximè vbi est periculum animarum, quod ẽt voluit gl.ibi quia actio voluntarie iurisdictionis exerceri põt tempore feriatu etiã in honorem Dei, prout est scribere, & conficere instrumentũ, publicum, vel emancipare, & similia facere, vt voluit Spe. eod.tit. §.sequitur.ver.quod si clarius, & in vers.porro.& vide latius de his per doct.in d.c.fi.de ferijs.

Decimo fallit in sentẽtia excommunicationis, quæ ferri potest tempore feriato in honorem Dei, ẽt si requiratur causæ cognitio, cũ valeat, licet sit iniusta prout voluit Lap.in cõs. 12. & 13.& habetur 2.q.j.in summa. & 11.q.3.in summa.& c. sacro.de sent.excom.prout etiã cõfirmat Lapus in d.cons.13.licet loquatur in ferijs messiũ, nam rationes suæ concludunt etiam in feriis in honorem Dei & repentinis, sed hoc non videtur verum vt excommunicatio talis fieri possit in diebus feriatis in honorem Dei.& si fieret noo valebit, nisi necessitas vel pietas aliud suadet, vt videtur velle d.Anto.in d c.fi.de ferijs, per illũ tex.& ibidem videtur velle ꝙ idem sit in ferijs repentinis quæ æquiparantur l.omnes dies, C. de ferijs.

Vndecimo fallit quando citaretur aliquis die iuridica, ad diem ferialem, cum tunc valeat talis citatio, siue fuerit expressa in tali citatione dies feriata, siue non, adeo quod ipse citatus tenebitur comparere in die sequenti non feriato, cum videntur esse duo præcepta, videlicet vt compareat.& ad diem compareat, arg. extra de dolo & contuma.cum dilecti.& si non impleret secundum, impleat, primum videlicet compareat cum potest, & sic die sequẽti, prout videtur velle Inno.in d.c.fi. de ferijs residendo, in hac opi.quam videtur sequi glo.37.dist. de quib. vide latius per Host. & doct. & in c.fi.de ferijs.

Duodecimo fallit quando quis citaretur die feriato ad diem non feriatam, cnm tunc valeat talis citatio, vt teoet Dynus in d.c.fi.mutando contrariam opinionem, quam tenuit prius in l.j.§.nuntiatio.ff.de noui operis nunc. cũ effectus citationis dirigatur in tempus concessum de dona.inter vir.& vxorem.cap.fin.cuius opin.de consuetudioe non seruatur, vt per Io.Andr.in d.c.fi.circa quæ dicas vt recollegi ex prædictis eius dictis & aliorum.

REGVLA CXXVI.

DILATIO legalis in criminalibus abbreuiari nõ potest l.j.C.de requiren.reis.& ibi Cyn.

Primo fallit vbi crimẽ esset manifestum, in quo sufficeret vnica citatio pro omnib.c.de illicita 24.q.3.

Secundo fallit vbi agitur de impooenda pœna, quæ de facili potest tolli, vel pena nõ est corporalis, vel præiudicatiua, vt in l.consentaneũ.C.quomodo & quãdo iudex.

Tertio fallit vbi agitur de pœna excommunicationis, quæ licet sit magna & requirat trinam admonitionem, capitulo sacro. de sentent. excommunication. tamen valet præcedente vna citatione pro omnibus, vt in capitulo, constitutionem, de sentent. excommunicat. in sexto.

REGVLA CXXVII.

DILATIONE pendente nihil innouandum est leg. siue pars. C. de dila. cum si. & tex. glo. & doct. in c. 2. & c. præterea extra de dila. & Abb. in c. significante. de appel.

Primo fallit si detur super aliquo articulo non continente primam dilationem, nec illi præiudicat sicut si data sit dilatio ad probandum per testes, nã illa pendẽte potest dari altera ad probandum per instrumentum. l. generaliter §. nullo. C. de re. cre. sed si esset præiudicialis ad primam, secus esset, vt d. l. siue pars.

Secundo fallit nisi primæ dilationis causa sit finita, vt si statuit iudex 10. dies ad veniendum, & ille venit prima die. nã non debet quiescere officium in omnibus illis diebus, casus, est not. in l. si à filia. §. fi. ff. ad Treb. pro hoc. l. 3. §. Stichus annua. ff. de sta. lib. & has duas ponit Bart. in l. 2. ff. de re iud. & eodem modo si quæratur an possint dari simul duæ dilationes pro vna ad duplicẽ actum, dic quod sic, si simul illi actus examinari non possunt. ar. ad hoc in l. qui de inoffi. testa. & in l. j. ff. ad exhiben. & idem tenet, Iac. Butr. in d. l. siue pars. & oĩno glo. Io. An. in c. cõstitutiones. de sent. excom. li. 6. in ver. vna pro oĩbus vbi probat formaliter qũo vna citatio pro omnib. sit fienda.

Tertio fallit d. l. siue pars. & similes, qñ iudex ipsam dilationem reuocaret, vt ibi per gl. & Innoc. in c. significante. extra de appel. quia facere posset cũ cã vel sine, quando incontinenti, reuocat. item ex interuallo quando partiũ, non interest secundum Anto. de Butr. ibi, &c.

Quarto fallit nisi ex cã suspensionis innouetur, vt in l. ait prætor. §. si debitorem. quæ in fraud. cred. & ita dicebat do. Dionysius de Perus. in d. l. siue pars. pro hoc esse, tex. cum glo. in l. quæsitum. ff. de penu. legata.

Quinto fallit nisi iudex primo reuocet ipsam dilationẽ quia tunc potest procedere ad vlteriora non expectato, termino. ita Bald. in c. significante de appel.

Sexto fallit nisi iudex velit exercere actum ad executionem ipsius dilationis, quia tunc eius officium non cõquiescit. ff. de arbit. lege non ex oĩbus. Bald. in c. 2. de dila.

Septimo fallit vbi innouaretur in fauorẽ illius, cui dilatio data est, ff. de hære. insti. l. si quis instituatur. & l. 3. §. de ueniant, ff. de Carb. & idem tenet Bal. in l. qui fauore. C. de legi. per tex. ibi in prin.

Octauo fallit, nisi per alterum partem innouetur secũdum Innoc. in d. c. significante.

Nono fallit nisi de consensu partiũ, quia iudicis officiũ in terminis non est extinctum: sed dormit secundũ, do. Ant. de But. in c. significante. & hoc dicit Bald. in l. cum anteà. C. de arbit. in fi. pen. col. vbi pendente dilatione iudex habet iurisdictionem sed non exercitium iurisdictionis contentiosæ, vt d. l. siue pars.

Decimo fallit nisi procuratione dilationis secundũ Bal. in l. si quis seruo. C. de fur. alleg. tex. in d. l. siue pars, coniuncto d. c. significante. facit quod iudex à quo potest pẽdente appellatione appellantẽ cogere prosequi appellationem: vt in c. consuluit de appell. extra. not. in c. cum appellationibus. & in c. non solum. eod. tit. in 6. tex. est in l. licet §. imperator. ff. vt lega. no. caue.

Vndecimo fallit vbi committatur vel mandetur quod interim aliquid expediatur, vt extra de priui. c. cũ olim. & secundum Ant. de But. in d. c. significante.

Duodecimo fallit vbi cognitor tolerabiliter ignorat, dilationẽ, vbi erat cõmissa cognitio, de qua nihil constat: priuato. nam auocatur sibi cognitio, & alteri committitur vt procedat, & attẽdat omnia quæ peracta sunt, quia qui aliquid postea facit ignorantia dilationis concesse, certe valet sicut dicimus in iudice à quo quid potest pendente appellatione innouari quando ignorat appellatio. vt in c. si duo, de appel. & not. in cle. j. eod. tit.

Decimotertio nisi innouetur ratione cõcessionis à parte factę pendẽte appellatione, sicut potest iudex à quo, pẽdente dilatione notorium delinquentem punire, vt in c. proposuit, de appel. & in Spec. de appel. 2. parte. §. pen. & hoc in confessione facta in iudicio quæ transit ad notorium, vt in d. ca. appellanti. & not. in l. j. C. de confessis. cum similibus.

Quartodecimo fallit nisi dilatio, sit nulla. quia concessa est sine causæ cognitione, l. j. C. de dila. l. oratione. C. de ferijs, l. cum is. §. prætor, ff. de transi. glo. & Bar. in l. cum pater. §. curator. de leg. 2. sicut videmus quãdo appellare potuit, vt in c. non solum. & per glo. in verbo. casibus. de appell. in 6. per Inno. in c. pastoralis. de offic. delega. vbi videtur ꝙ iudex, à quo, potest facere d. casu executionem nõ obstante appellationis pendentia.

Quintodecimo fallit nisi constet dilationẽ fuisse manifeste petitam calumniose per id quod not. glos. in d. l. fi. ff. de ferijs. & in l. qui commodo. §. si pater. de bonis quę libe. ff. cum simil. & facit quod not. Imo. in hac l. & in capi. cum ex literis. de in integrum restitutio. vbi tenet quod impedit executionem sententiæ si non sit malitiose petita, alias secus.

Decimosexto fallit si alia detur: quia pendente dilatione alia dari potest, vt incipiat illa finita. l. quandiu, & ibi per Bar. ff. de acq. hæred. & vide Lap. alleg. 82.

Decimoseptimo fallit, quando finita esset causa dilationis, vt si data esset dilatio ad probandum instrumentum 10. dierum, & prima die sui productum, nam tunc debet iud. officium conquiescere vt probatur in l. Titia. §. vsuras ff. de leg. 2. & in l. si quis ita hæres institutus fuerit. ff. de acquir. hæred. & in l. 3. §. Stichus autem. ff. de sta. libe. & in l. filia §. alumno. ff. ad Treb. & propterea Pau. de Ca. in d. l. si quis ita hæres. & in l. fi. C. qui admitt. dicit se consuluisse, ꝙ si statutum dicat quod quis habeat terminum, 40. dierum ad prosequendum. ꝙ si appellatio fuerit interposita primo die, tunc non expectatur, 10. dies, à die, appellationis. nam incipiunt currere 40. dies ad prosequendum. quod an verum sit dubito propter dictionem, post quæ denotat quandam temporum extremitatem, quasi sentiat quod finitis 10. diebus incipiant 40. dies, prout dicimus de dictione, tantum, quæ extremitatem significat temporis, vt in l. si hæres legatus. §. j. ff. de condi. & demõstr. quæ si apponatur in dilatione, nõ facit cessare causam dilationis, vt est casus in l. vsumfructum. ff. de vsufruc. lega. & in d. l. si hæres legatus, §. j. per quæ iura limitatur secundo loco dicta regula.

Decimooctauo fallit nisi iudex velit procedere ad penitus diuersa, vt si est data dilatio ad examinandum testes poterunt produci instrumenta, quia hoc non præiudicat testium examinationi, vt probatur in l. generaliter, §. his de præsentibus, C. de re. cred. & ibi hoc notat Bart. & in d. l. siue pars & in l. 2. ff. de re iudi. vt etiam supra in prima fallen. dictum fuit.

Decimonono limitatur nisi dilatio esset inutilis, vt in l. cum pater. §. curatorum. ff. de leg. 2. quia frustra expectatur illud, cuius euentus nihil operatur, l. continuus. §. cũ ita in fi. de verb. oblig. & has limitationes ponit Anto. de Butr. in c. significante. de appella. Lud. de Roma. in d. §. alumno. & in l. quandiu. ff. de acquirend. hæredit.

Vigesimo fallit prædicta regula nisi iudex velit ex causa ipsam dilationem breuiare, quia quo ad illam breuiationem non conquiescit eius officium, nam ex causa potest illam interlocutoriam moderari, vt in l. quod iussit. ff. de re iudic.

Vigesimoprimo limitatur nisi pendente dilatione, ille cui concessa est, efficeretur suspectus de fuga. & has duas limitationes ponit Bal. in d. l. siue pars. Nam ratione superuentionis suspicionis fugę non seruabitur dilatio. sicut etiam non seruantur ferie, vt not. glo. in l. festos, C. de fer. in glo. 2. quę est singu.

Vigesimosecundo fallit etiam hæc regula in plurib. casibus notat. in d. c. 2. & per Bal. & dom. Anto. in c. significante, vt lite penden.

REGV

REGELA CXXVIII.

DOCTOR senex debet præferri iuueni.arg. l.fi.ff.de fi. instru.& Bar. in l.j.ff.de obsequi. tenet Decius & alij in cap. clerici.de iudic.

Primo fallit nisi doct.iuuenis esset dignior & excellentior, quia est præferendus senioribus.ita dicit glo.in §. ordinationem.in verbo,compro.in auth.de mo.&ibi Ang. sequitur.facit l.prouidendum.C.de postul.vbi Saly. not. Imo fortius tenuit glo. in l.j.C.de anno. ciuilibus. libro. 11. quod scholaris si sit excellentis doctrinæ debet præcedere doctorem,quomodo tamen debeat præcedere, glo. ibi declarat, & in c.clerici.de iud. & ad probãdũ talẽ excellentiam in doctore vel scholari requiruntur quindecim testes.tex.in l.vnicuiq; C.de proxi.sac.scrin. libr. 12. ad hoc reputatus singularis per Ludo.Rom.in repe.in l.si vero.§.de viro, in l.53.fallen.ff. sol.mat.

Secũdo fallit nisi doctor iuuenis actu legat, quia debet, præcedere doctorem etiam seniorem, qui non legit. ita probati. text. in l.s. & ibi And. de Baru. & Ioan. de Pla. C.de dig.ord.ser. lib. 12. And.de Baru.& Nicol.de Neap. in l. j. C. de consul. libro. 12. Alexand. in l. 2.§. prius, ff.de vulg. & pupil.

Tertio fallit nisi iuuenis maiori tẽpore legeret.& haberet maius stipendium, vt tradit Fely.in rub.de maior. & obed. & de ista materia tradit Ias. in le. si seruus seruum, §. sequitur.in vlt.not.ff.de verb.oblig. Decius in l. cum, quid.ff.si cert.pet.cum multis decisionibus, quas scribũt, Mod.Hispani Instit.de iustit.& iu.in rub. col.8. & 9.

REGVLA CXXIX.

DOCTORATVS ab imperatore præcedit doctoratum ab inferioribus,quamuis prius fuerit doctoratus,l. 2. de albo scri.

Primo fallit dummodo Imperator,non creauerit talẽ, doctorem cũ rigore examinis, secus si per simplex verbũ doctor;vt communiter fit.Mari.in c.qualiter, in 2. & 3. not.de accus.& And.Sicu.in proœ.cle.in 14.col.per l.nemo.C.de anno.& capitu.adm.& de istis creatis, sine examine loquitur Bart. in l.professores.C. de professorib.& medi. li.10. dicens quod præsumuntur paruæ doctrinæ.

Secundo fallit dummodo imperator creet istos in terris imperij.nam si creat in terris ecclesiæ, non videtur valere actus per id quod not.Pet.de Anchar.consil. 316.primum dubium non est nouum.quem retulit Fely.c.pe.ad fi.de offic.ord. dum no.cle.j.de iureiu. per quam iurat, imperator nullam iurisd.exercere in terris ecclesiæ & sic neq; doctorare,quod est voluntariæ iurisdictionis, vt in his firmat Butr.extra qui filij sint legi.cap.per venerabilem.tamen si teneretur opin.multorum, qui dicunt Imperatorem posse legitimare in terris ecclesię,ista limitatio non procederet.

Tertio fallit nisi Imperator crearet doctorem in iure, canonico,aut in sacra pagina,quia de istis non videtur sibi data potestas,& verba intelliguntur secundum , quod patitur qualitas illius,in quem proferuntur,l.plenum. §. equitij.ff. de vsu & habit. dixi late,de rescriptis.c.causam & cum Imperator subsit istis scientijs,per notata in c.ecclesiæ.de constit.non videtur talis doctoratus posse emanare ab eo.in tali materia licet audiui alias attentari, tamẽ, quia scriptum non reperio,non affirmo.quęcunq; autem dicta sunt de Imperatore,procedunt in dubio in habente ab eo potestatem creandi doctores.

REGVLA CXXX.

DOLVS præsumitur quotiescunq; aliquid de genere prohibitorum committitur [a] tex. est not.in l.si conuitij.C.de iureiu.cum simil.

ADDITIO.

[a] *Committitur. Adde d. Pet. Phi Cor. in con. 94. inci. uiso. in litera x, & in con. 260. inci. uisa. in litera b, in 3. par. quod dolus præsumitur inesse in quolibet actu illicito. Bine. Va.*

Primo fallit vbicunque verisimilitudo tolleret istam præsumptionem,nam si pater percutit filium , frater fratrem,vel socius socium,in dubio non presumitur fecisse per dolum,& animo committendi delictum, vt est gl. sing. in l.j.de sicar.consideratur tamen genus armorum cum quo percutit.vt d.l.j. & adde quod not.in c. j.de præsum.& ibi per Inno. 22.q.2.c.quod ait.

REGVLA CXXXI.

DOLVS latæ culpæ æquiparatur,l.quod Nerua. ff. depo.cum similibus.

Primo fallit quia d.regula procedit in ciuilib. secus autem in criminalibus,quia vbi agitur de pœna,& lex facit mentionem de dolo,non venit lata culpa,vt est glo. not. in l.in actionibus. in glo. super verbo,leuem.ff.de iureiu. l.j.§.si quis ideo.iuncto princ. ff.ne vis fiat ei.& in l.2. §. hac actione is demum.ff.de vi bon.rap.not.glo. in l. magna negligentia.ff.de verb.signi.

Secundo fallit vbicunq; lex expresse requireret dolũ, quia tunc& in causa pecuniaria,siue sit criminalis accusatio,siue ciuilis,lata culpa non æquiparatur dolo. ita not. voluit Bart.in l. j.§.non autem.ff. si quis in testa. lib. esse iu.sue.de hac materia habetur plene per Bar.in repet.lege quod Nerua.ff.depo.Bal.in l.in actionibus.ff.de iureiu.& per Saly.in l.j.ff.de po.aliquid in l.2.de proba. & in l. 2.C. de no.& plene per Anto.But.& Io.de Imo.in c.2.de con fes.& not.in l.si mora.§.si culpa.ff.solu.mat. & Bald. in l. serui ven. C.de nox.vbi dicit quod in homicidio requiritur dolus,& non lata culpa & per eundem Bal. in l.pign. C.de pig.act.vbi sing.dicit quòd in homicidio appellatione culpæ venit lata

REGVLA CXXXII.

DOMINIVM per pronomina possessiua iuncta, cum substantiuo alterius generis,vt argenti, seu tritici, significatur, l. Quintus.§.argento.ff.de aur.& arg.leg.& le. qui habebat.de leg.3.

Primo fallit ex natura eius cum quo loquitur,vt si dico lego seruum & omnem pecuniam meam , non intelligitur de dominio,suo,quia improprie potest habere l. 4. ff.de manu.testa.& generalius idem est dicendũ in monachis & secularib.facit l.plenũ.§.æquitij.ff.de vsu & habi.

Secundò fallit ratione proloquentis primi , vt si colonus dicit meum campum,vel ragatius meum equum, nã intelligitur quantum ad curam & solicitudinem , vt no. glo.in l.2.in princ.ff.de re. iu. facit l.si cum pup. §. item, quæritur,ff.de neg.gest.

Tertiò fallit ratione rei de qua quis loquitur vt si legat aliquis oẽs famulos,certe non intelligitur vt eos habeat, in dñium,vt l.si cum exhibuissent,§.j.ff.de publica.

Quartò fallit ratione amicitiæ,& familiaritatis,quia sepe vulgariter dicitur amicus tuus sum & ille & me tuum esse recognoscas,nam ista verba non intelliguntur ratione dominij,sed quo ad seruitium,glo.est not.in l.fructus ipsius actus.C.in quibus causis lib.10.facit ad hoc c. cum venissent,extra de insti.& has limitationes ponit Cæpo. in l.nominis & rei.de verb.signi

REGVLA CXXXIII.

DOMINIVM directum ex præscriptione non transfertur, vtile vero sic.l. traditionibus.& ibi glo.& Bar.nota. C. de pact.

Primo fallit in præscriptione mere fauorabili, vt est casus in d.l. traditionibus.C.de pact.

Secundo fallit in præscriptione,cuius memoria nõ extat ita Bal.in d.l.traditionibus.

Tertio fallit quando statutũ dicit,quod ex præscriptione quæratur, dominium,quia si hoc erat inductum de iure communi, ad hoc aliquid operetur , acquireretur directũ dominium.ita Bar.in l.j.ff.de vsuca.

Quartò fallit propter autoritatẽ secundi decreti, quia præscriptione acquiritur dominium directum, ita Bald. in l. in possesionem. C. de bon. auth.iudic.pos.qui hoc examinat, & allegat.l. si finita.ff.de dam.infec.in §. siqua

ſunt, & in §. ſi de vectigalibus, & Lud. Ro. in l. prætoris, in princ. eod. tit.

REGVLA CXXXIIII.

DOMINVM quando in eius translatione error fit, traditionem à domino rei ſactam, non transfertur. textus eſt not. in lege tertia. §. ſubtilius. ff. de condictione ob cauſam.

Primo fallit niſi fiat traditio autoritate iudicis: quia tunc ẽt licet error ſit in trãslatione dominij, tñ dominiũ, transſertur: vt eſt text. in l. Pomponius. §. ſi iuſſu. ff. de acqu. poſſ. & idem dicendum eſt quando autoritate arbitri, iuris, iuxta legem cum ſpecialis. C. de iudicijs.

Secundo fallit dictus §. ſubtilius. & regula eius, quia locum non habet in translatione, quæ fit, à lege, vt eſt tex. in l. is cui de leg. 2.

Tertio fallit vt non procedat quando tractatur de fauore liberationis, quia tunc dictus error non impedit translationem dominij, l. ſi ego. in princ. ff. ſi certum peta. vbi eſt text. not.

Quarto fallit vbi error eſt in recipiente, non in tradente, text. eſt in l. regula §. qui ignorauit. de iu. & fac. ign. & facit tex. cum ibi no. in l. eius qui prouinciam. ff. ſi cert. pet. & vltra applicatur diſpoſitio d. §. ſubtilius. ad translationem vſucapiendi conditionis, iuxta le. clauibus, ff. de contrah. emp, vnde ampliatur hoc magis, quia illud quod dicitur d. §. ſubtilius. valet qñ eſt error in traditione, quia traditur vt res recipientis, cum eius non ſit, vt ibi, idem eſt qñ eſt error in perſona illius cui traditur, quia eſt alia perſona. Nam ſimiliter impeditur translatio dominij, vt eſt tex. in l. falſus, in princ. ff. de fur. Et ſic habes optimam declarationem in iſto, paſſu, quod ſicut error in iſta traditione rei impedit trãslationem dominij, vt d. §. ſubtilius, idem eſt in errore perſonæ. vt d. l. falſus, in prin. tamen nõ ſic eſt quando error eſt in cauſa, vt in toto tit. ff. de condi. indeb. & in toto tit. de cond. ſine cauſa.

REGVLA CXXXV.

DOMINI inſolidum plures eiuſdem rei vel iuris eſſe, non poſſunt. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. cõmo. & l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. poſſ. cum ſimil.

Primo fallit ratione cõis, ſed non denominationis partium, ſicut in l. ea quæ, ff. fami. erciſ. vbi actio communis, iure vectigalis, quæ eſt in dote inſolidum penes patrem, & filiam connexa. nec in vna perſona repræſentatur inſolidum. & hoc per l. in rebus. C. de iure dot. de qua in l. 2. §. j. & l. per totam. ff. ſolut. matr. quia communis eſt in d. l. in rebus. argum. l. præcipimus, in fin. C. de appell.

Secundo fallit in l. in ſuis, ff. de lib. & poſth. quia pater, dominus eſt vere, filius autem fictè, & ſine adminiſtratione viuente patre, licet hoc in filio operetur plures effectus inter quos eſt, quòd in filijs non datur titulus pro hærede. l. nihil. §. pro herede. facit l. prima. §. ſi impuberi. de collat. bono. & quod per Dyn. & Bartolum, in l. fin. ff. de liberi. agno. & per doct. & Bal. in repetit. in dicta l. in ſuis.

Tertio fallit quando diuerſis reſpectibus poſſunt. l. j. ff. ſi ager vecti. & in d. l. in rebus, ſecundum vnum intellectũ per literam ibi, cum eædem res ab initio vxoris fuerant, & naturaliter in eius permãſerint dominio, quamuis per legum ſubtilitatem earũ tranſitus in mariti patrimoniũ, videretur fieri, & pro hoc l. quamuis. ff. de iure dotium. & l. doce ancillam. ff. de rei vendica.

Quarto fallit quia vnus poteſt eſſe dominus actualiter habitu, vt in legatario, qui etiam adita hæreditate eſt, dominus habitu, rei legatæ, & poteſt intentare rei vend. cui videtur renuntiare eligendo actionem perſonalem, vel hypothecariam. l. prima. C. communia de leg. l. cum filius. §. varijs. ff. de leg. 2.

Quinto fallit in caſu, l. adeo, §. cum in ſuo, ff. de acquir. rer. do. vbi duo ſunt domini ſoli, vt eſt dominus ædificij & dominus ſoli, ſuper quo ædificatur. & primus dñs elementorũ remanet dñs ipſorum elementorũ. & hoc contingit aliter & aliter, quia dñs ſoli nõ eſt dñs in concreto, ſaltem ipſius materie, ſed dñs ſimpliciter, nõ habito reſpectu ad formã ædificij, ſicut in ſimili in l. rerum. iuncta, l. Labeo. & l. eum qui ædes. ff. de vſucap.

Sexto fallit qñ vnus poteſt eſſe dñs commutabiliter l. in bello. §. ſi quis ſeruus. ff de ca. & poſtl. re

Septimo fallit in vſufructuario & ꝓprietario, ſicut in ſimili ſunt, dominus & emphyteuta, vel feudatarius & ſuperficiarius. l. qui habet precariam. & d. l. j. ff. ſi ager vec. & l. j. ff. de iure emphy. & in tit. ff. de ſuperfi. & in tit. de feu. & in tit. extra de præca.

Octauo fallit, quia legatarius & dominus rei legatæ tenentur fictè à morte teſtatoris, ſed hæres vere tenetur ab aditione & in ſeruitutib. iuxta l. 2. §. ex his. & l. ſtipulationes, non diuiduntur. ff. de verb. oblig.

REGVLA CXXXVI.

DOMINVS ſemel amplius effici non poteſt. l. ſequitur §. lana. ff. de vſucap.

Primo fallit in eo, qui eſt dñs irreuocabiliter quia tunc præſcribit contra illam actionem, per quam illud dominium poteſt reuocare, vt eſt text. in l. in bello, §. ſi quis, ſeruum. ff. de cap. & poſt re. per quem tex. dicit gl. ſing. in l. ſequitur. §. fructus, de vſucap. quod licet bonæfid. poſſeſſor faciat fructus ſuos tamen tenetur reſtituere eos exiſtentes, & quatenus eſt locupletior, vt l. fructus de rei vẽdi. & l. bonæfi. ff. de acqu. rer. do. & iſtud eſt verũ, niſi bonæfidei poſſeſſor tales fructus per biennium poſſederit, quia tunc illos non reſtitueret. & ita etiam ibi expreſſe tenet Bar. & in l. 3. ff. quod met. cauſ. & ibi hoc multum cõmendat. & ita etiam tenet, Cyn. in l. ancillæ, C. de furt. & & Oldr. in ſuo conſil. 15. quod eſt notandum ad limitationem d. l. fructus. de rei vend.

Secundo fallit quando eſſent plures cauſæ eodem tempore concurrentes, ſecus, qñ eſſent plures cauſæ ſucceſſiuæ, quia ſi quis ex vna plenum dominium conſequutus, ſit amplius ex ea dominium conſequi non poteſt. ita Io. Fab. & Ang. Are. & Nicol. de Neap. Inſti. de act. §. ſic itaque. quos refert & ſequitur Iaſ. ibidem nu. 16. Bene. Vad.

Tertio fallit in habente vtile dominiũ vel fictum, ſecus autem ſi haberet directum, glo. eſt in l. j. C. de don. quæ ſub modo, in glo. j. de quo tamen vide per Cyn. poſt Pet. in l. ea l. in fi. C. de cõd. ob cauſam. & ibi Bal. in j. q. & Dy. in l. qui morti. ff. de don. cauſa mortis.

Quarto fallit quaſi dominio, & conſequenter in publiciana, quia quaſi dominus bene poteſt fieri magis quaſi dominus, vt per Iaſ. in d. §. ſic itaque. nu. 18. & nu. 19. vbi de tali limitatione dubitat, prout ibi latius per eum, vide. Bened. Vad.

Quinto fallit in habẽte ex priuilegio ſpeciali per text. in d. l. in bello. §. ſi quis ſeruum. & per l. in rebus, C. de iure dotium. licet multi cõtrarium teneant vt refert Iaſ. in d. §. nu. 20. Bened. Vad.

REGVLA CXXXVII.

DOMVM ſuam quiſque ad cœlũ vſque eleuare poteſt, l. altius, C. de ſer. & aqua.

Primo fallit in prædijs ruſticis fauore agriculturæ, ſecus in vrbanis, vt in l. 2. ff. de ſer. ruſti. præd. & not. in l. fin. C. de ſer. & aqua.

Secundo fallit quando ex ſpeciali priuilegio, vel alctũ, generaliter, concedatur à principe, vt poſsit in loco publico ædificare & obſcuraret lumina vicini, vt eſt tex. not. in l. 2. §. merito, & §. damno ff. ne quid in lo. pub. vt vult. gl. in l. 2. ff. de dam. inſe. ſecus ſi ædificaret in area, vel domo propria, vt in l. luminib. ff. de ſer. vrb. præd,

Tertio fallit. quando aliquis velles eleuare parietẽ cõmunem quem vult eſſe proprium ipſius ſoli: quia nõ poteſt eleuare, ſecus ſi vellet quod eſſe communis ille paries. & tunc non tenetur ex ædificio, vt l. quod dictum. §. ſi ex tribus, ff. de ſer. vrb. præd. & ibi etiam ponit Bar. quod not. quia quotidie eſt in facto.

Quarto

Quarto fallit in l.casu, l.propria ad finem, ff. de serui. vrba. pręd.in quo quis non potest tm̄ eleuare domum, ne obscuret in totum lumina vicini.

Regvla cxxxviii.

DOmvm reuocandi priuilegium regulariter hēt existens in curia Papæ vel Principis ex causa necessaria, vel probabili, l.2.§. sed si agant,& §. legatis,ff.de iudi. & glo.in c.fi.de foro compet.

Amplia primo nedum tale ius domū competere repertis in curia Roma.sed in quolibet alio loco,vt per do.Maria.Soci.in d.c.fi.allegantem Hostien.in titu. de excepti. §. quid sit effectus, ad fin. per d.l. 2. §. legatis ibi, Romæ vel alio loco.

Amplia secundo hoc ius competere, etiamsi durante, cū Romæ superueniret iusta causa reuocandi domum.ita Abb.do. Ant.& Imo.in c.fi.de dilatio.

Primo fallit,qn̄ ibi ageret, quia tunc & ibi conueniri, posset,vt d.l.2.§.sed si agant,vt ibi plene de hoc.

Secundo fallit quando ibi deliquisset vel contraxisset, cum tunc pro his conueniri posit, vt l.non alijs, §.j. l. sequen.ff.de iud.

Tertio fallit qn̄ esset causa,quæ celeritatem desiderat, vel esset tempore peritura.vt est qn̄ tractatur causa electionis prælatorum,arg.de appel.c.abbate,l.j.ff.de ferijs secus autem si esset cā,in quā non versaretur,tantum periculum, vt si tractaretur de electione canonicorum,vt voluit Io. Andr.in d.c.fi.quod est notandum.

Quarto fallis quando conueniretur finita causa necessaria,quia tunc cessat priuilegium reuocandi domum, vt si conueniretur finita legatione. ff. ex quibus causis maio. l.qui mittitur, §. fin. & l. si cui. §.j. secundum Imo. in d.c.finali.

Quinto fallit quando reconueniretur pro alijs, quàm pro his quę gesserunt in propria prouincia,cū pro talibus, non competat priuilegium,vt l.a.§. item si extra prouinciam.ff.de iudic.quod est verum tam in alijs, quibus cōpetit hoc priuilegium,quam in legatis. cum cōpetat hoc, priuilegium in omnibus præterquam in contractibus initis, & delictis, commisis ibi,dum esses in legatione, vt a
in d.§.lega.quod etiam locum habet in peregrinis,qui ipsis æquiparantur. extra de priuileg. capi.vnico secundū Imo.& Io. Andr. in d.c.fin.

Sexto fallit dummodo agāt per viam actionis,secus si intentant officium iudicis secundum aliquos post glo. in l.sed & si de iud. sed Ang. ibi contra,cum sit eadem ratio Bened. Vad.

Septimo fallit in persona agēte proprio nomine.secus si b
nomine eius qui ei imperare potest,ita tex.in § si reuerendissimi.in aut.de san.episc.Bened.Vad.

Regvla cxxxix.

DOnare non potest princeps terras suas suis subditis Iason in l. filiusfam. §.diui in prima lectu. col. 3. nu. 18.de leg. j.& in 2. lect.nu.32.col.6. & vltra ipsum hanc conclusionem in terminis,nostris per plura probat Corset.in tract.de potestate.in 4.q.col.pen.mod. omnes in l. 2.ff. solu. mat. Præposit.in c. plerunq; §.pen.ad fin.2. q. 7. Pau.de Cast.in consi.20.in causa istorum nu.9.in j.vol. in cons. 335.laudatio.nu. j.eodē lib. & pulchre per Cor. in cons.321. in hac conclusione.

Primò fallit quod non procedat quando princeps venderet siue alienaret terras pro commodo pacis propter, quam receditur à regulis iuris,vt dicit Bal.in le. vnica. in c
princ. C. de cad. toll. c.nisi essent.de præben. in capitu. is qui.de maio. & obe.cum infinitis similibus,vt ibi per eū, nam isto casu valeret alienatio etiam si vasalli, non consentirent & hanc limitationem sequitur Fely.in cap. quæ in ecclesiarum.in 19.col.de constitut.& Hippol. de Marsilijs in l.prima.§.cum quidam in prima. col. ff. de quęst. & quod pro bono pacis recedatur à regulis iuris in casu, isto, & alijs grauioribus latissime idem Andr. Sicu. sequitur in consil.41.incip.illud afferam,in 3.col.lib. primo & in consil. j.in 34.col.in 2.volu.vbi latissime hoc prosequitur, per tres col.faciunt pro hac parte priuilegia pacis quæ ponit Fely.in rub.de treu.& pa.de quo vide late Lucam de Penna in l.j. per illum text.C. de capi.ciui. censi. exi.lib.11.contra istam limitationem videtur, tenere Io. Igne. in repetit.l.donationes quas diuus,&c.C. de donationibus inter virum & vxorem.& nihil iudicio meo dicit,quod stringat.& ideo tene primam opinionem, quæ est communis, nam pro commodo pacis liber homo, potest obses dari, & sic loco pignoris asignari,vt tradunt omnes doct. in c.ex rescripto,de iureiu.& vide circa hoc Aret. in procemio Institu. & hoc idem assumunt nouissimi.Institu.de testa.in prin.ibi, in pace & ocio & latius, plura congerit Corset.in tract.de priui.

Secundo fallit & limitantur, prædicta,si princeps alienasset, terras,vel donasset propter remunerationem. Nā isto casu,non requireretur consensus subditorum, quia propter remunerationem recedimus etiam à regulis, iuris.l.cum monachorum.C.de noua.lib.11.facit sing. tex. in l.si pater.§.j.ff.de don.remuneratoria propter ingratitudinem non reuocatur contra regulam.l.fi.C.de rer. do. & ita illum text.exclamat sing.Ias. mulra cumulans in l. si non sortem. §. libertus in 3.col. nu.8.ff.de cond.inde. & vltra ibi per eum adducta,illum text. valde commendat ad hoc idem Lud.Rom.in sing. 114.incip.donatio.& And.Sicu. in c.j.in 4.col.nu.33.de constit.cum simil.quæ adducit And. Sicu.in dicto cons.11.& facit quod de remuneratione iuncta causa rei tradit Roma. in cons. 328. præsens consultatio.quē sequitur Fely. in c. causam quæ in 8.col.de rescrip.& in c.fi. in 3.col.de præsumpt.etiam, 12.notabiles decisiones in hac materia tradit quidam Petrus de Rauen. in suo alpha.iuris in verbo,remuneratio. quas videas circa hoc late insistunt subtilissimi Mod.Hispa.in §.item Seruiana. num. 44. in tit. de actionibus nouiter in lucem editis.

Regvla cxl.

DOnatio facta à patre filio in potestate regulariter, non valet [a] l.donare.de don.inter virum & vxorem, & l.2.C.de inoffi.donat.vbi not.per doct.tamen obligat patrem naturaliter,vt per Bar.quem sequitur Ias.in l. frater,à fratre,in pen. col.ff.de condict.indeb.

Additio.

a Non ualet. Vide Bal.in cons 430, in 1.par. sed quid de facta inter matrem et filios, vide Cor.in con.155.in 3.par.

Primo fallit [b] in filio emancipato vt l.liberis. C.de col.

Additio.

b Primo fallit. Vide do. Pet. Phil. Cor. in cons. 233. incipien. uisa in litera f.4.part. & eundem do. Bar. Soci, in consil. 189.incipien. viso testamento, uers.secunda quod speciale est in secunda parte, Bened.Vad.

Secundo fallit si donat filio naturali, vt l. omnes.§.Lucius.ff.de his quæ in fraud,cred.

Tertio fallit si donat filio studiorū causa,vt dicit Bald. in l.prima.ff.solu.mat.in lege, quæ pater.2.ff.fami. ercisc.

Quarto fallis in filio milite,quia ea quę veniunt includunt peculium castrense,veluti arma & æquos: vt lege si filius,C.famil.ercis.

Quinto [c] fallit,quando donat filio benemerito, vt in authentica,vnde si parens. C.de inoffic. test. limita tamē hoc singulariter,procedat quando merita sunt æquiualentia donatiōe,sed si donatio excedit merita, in eo quod excedit non valet donatio quia hoc pacto de facili pro leui merito posset pater vni filio donare omnia bona sua, & alios penitus priuare successione,quod non est dicendum.ita volnit Bald. in l. donatio.& in auth. ex testamēto. C.de collationibus.

ADDITIO.

c *Quinto fallit. Adde eundem do. Bart. Soci. in con. 215. inci. visa. in ver. confirmo etiam in 2. parte. Bene Vad.*

Sexto fallit fauore dotis, quia tunc tenet donatio si pater donet filiæ nomine dotis, vt lege pomponius Philadelphus. ff. fini. regun.

Septimo fallit quando statim ad aliū transferri debeat, & filio non remanet: vt voluit Bar. in l. si cum filiusfa. §. j. ff. de do. & est tex. quem ipse alleg. in l. profectitia. §. si quis. ff. de iure dotium.

d Octauo fallit [d] vbi pater donat filio in potestate, & iurat non reuocare, secundum Bal. in l. irritam C. de vsu pro donato. & sequuntur nouissimi.

ADDITIO.

d *Octauo fallit. Ad hunc fallen. vide d. Pet. Phil. Cor. in cons. 279. in litera z, & c, in 4. par in cons. 238. inci. quā quam. in litera s. & seq in 1. parte, & in consil. 267. inci. quanquam. in litera e, & in consi. 306. inci. opportunum. in litera e, in 3. parte, & in consil. 9. in litera b, in 3. parte, Bened. Vad.*

Nono fallit vbi pater donat filio vt habeat in peculiū, & postea eum emancipat, text. est in d. donationes in cōcubinam. §. pater. ff. de do. quem dicit Lud. de Rom. esse singularem. est enim mihi hoc mirabile, quia si pater donauit filio vt habeat in peculium, & moriatur pater non confirmatur donatio & non confirmatur per emancipationem, & tamen in vtroq; casu filius efficitur sui iuris.

Decimo fallit si donat filio vt emancipetur, vt in l. siue emancipetur. C. de donationibus.

a Vndecimo fallit [a], si pater donat causa mortis, vt l. si donationem, C. de collatio. in princ, & in l. pen. ff. eod. titu, sed in hac donatione est plus, quia confirmatur morte, ēt si non interuenerit traditio secundum Bal. in l. si mor. cā C. ad leg. Fal. & est ratio quia ista donatio, habet vim & effectum vltimæ voluntatis vt no. in l. 2. ff. de le. j. & in l. fi. ff. de do. causa mor. sed in vltima voluntate non requiritur traditio de necessitate, nisi testator velit sponte soluere in vita legatario tex. est sing. in l. Lucius. ff. de legatis 2. secus autem simplici promissione facta sit talis donatio filio, quia ad hoc vt cōfirmetur morte, requiritur traditio, vt l. Papinianus, ff. de donatio. inter virum & vxorē, argu. de illa donatione de qua ibi ad istam, & argu. est bonum, & huiusmodi fallentias seu casus in quib. valet donatio facta à patre filio, ponit dom. Lanfranc. de Oria. de Brixia in l. si donationem. C. de col. vbi vide per eum.

ADDITIO.

a *Vndecimo fallit. Vide Corn. in cons. 152. inci. ad euidētiam. in prin. in 3. parte, & in consil. 79. in licet, per totum. & in cons. 244. inci. per totum. & in cons. 175. incip. tria. in litera d. in 2. parte, & eundem d. Bar. Soc. in cons. 91. inci. viso, vers. sed pacto. circa me in 1. par. Bened. Vad.*

REGVLA CXLVI.

b DONATIO inter virum & vxorem prohibita, est [b] vt in toto tit. ff. & C. de do. inter virum & vxorem, & in c. dona. extra eod. tit. etiam & si traditio interueniat, vt est tex. in l. 3. in §. sciendum. ff. eod. tit.

ADDITIO.

b *Est. Vide d. Pet. Ph. Corn. in consi. 104. in litera, a in 2. parte, & in consil. 257. incip. permitto, in litera m, in 2. parte, Bened. Vad.*

Primo fallit vbicunque coniuges faciunt sibi inuicem, donationem reciprocam, videlicet si contingat alterum præmori, alter superstes habeat bona sua. & tunc propter dubium euentum valebit donatio. vt probatur, in le. pater puellæ. C. de inoffi. test. & ibi hoc singul. not. quod doct. ibi sequuntur. pro hoc vide bonam glo. in l. licet, in verbo, inter priuatos, in fin. C. de pact. & probatur, in l. quod autem. §. si vir. ff. de do. inter vir. & vxo. & hoc etiam tenet Lud. de Rom. in suo sin. quod incipit, prohibiti inter se donare. vbi ponit regulam generalem, quod prohibiti inter se donare non intelliguntur qui sibi faciunt donationem reciprocam. ista limitatio debet procedere quando donatio vnius sequitur donationem, alterius incontinenti; secus si ex interuallo; quia tunc & donatio reciproca esset inualida; vt est tex. sing. in l. quæ vir nuptæ. ff. de do. inter vir. & vxor. secundum Lud. de Rom. in d. sin. vbi subdit per illum text. quod si ego donassem vxori meæ hodie mille, & postea hinc ad annum ipsa donasset mihi fundum, vtraque donatio esset inualida. ita debet intelligi dicta limitatio, & adde quod talis donatio mutua non intelligitur prohibita si dicatur, quòd sit donatio inter viuos & non posset reuocari, secundū text. in l. vbi dona. de do. cau. mor. nam talis donatio erit valida & non indiget confirmatione, & per consequens, non interueniente traditione etiam post mortem bona, peti poterunt, ita not. intelligit. Pau. de Cast. declarando Cyn. in d. l. pater puellę. in fi. sed aduerte quia hoc vltimū non videtur verum, nam videtur ꝙ imo non valeat donatio etiam mutua, nec etiam morte cōfirmatur nisi ambobus simul decedentibus vel quando aliter confirmatur illa, quæ est facta superuiuenti, vt est casus de vtroq; in l. cum hic status. §. ambo. ff. de don. inter vir. & vxor. ibi, cum simul decesserint. & in vers. perinde, ibi, vtranq; donationem valere. & ibi, simul decesserunt, & ibi, quia vtraque alterius, à contrario sensu, si alter superuixisset, forsitan voluisset non valere.

c Secundo fallit [c], quando fuisset facta donatio cum iuramento, nam per tale iuramentum videtur validari dona. ita tenet Bart. in d. l. si quis pro eo. ff. de fideius. in fi. & in l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Fal. & ista fuit opin. originalis Gul. de Cun. in l. sed si possessori, in §. item si iurauero. ff. de iureiur. & istam opin. tenet. Io. de Imol. in le. si quis inquilinos. ff. de leg. 1. qui dicit se ita consuluisse. sed cōtrarium tenuit idem Bar. in l. j. ff. de do. inter vi. & vxo. & in l. cum quis decedens. §. filia. ff. de leg. 3. licet Bar. in d. §. Titia. loquatur de iuramento assertorio, tamen satis tenet idē in iuramento cōfirmatorio, dū dicit, ꝙ coniunx non est capax donationis cum iuramento. sed Anton. de But. in d. c. cum contingat. in pe. char. extra de iureiu. tenet ꝙ iuramentū non firmat contractū, sed solū, claudit os iurantis. quæ opi. cōiter tenetur ꝙ iuramentū firmet, contractum. quod tenet Arch. & Io. And. in c. 2. de pac. in 6. ibi, super verb. firmatum dicit enim quod iuramentum dat robur pacto, & nō simpliciter claudit os iurātis. & idē sentit glo. in d. c. 2. quæ dicit quod pactū valet propter iurametū. & idē tenet ibi d. Do. & Io. de Lign. & Io. Cal. in præalle. c. cū contingat. & hanc opi. quæ est in multis locis, illius, c. dicunt esse communem opi. & dicunt ꝙ est attendenda in iudicando. & probatur in c. 2. de pac. vbi tex. dicit quod pacta debent, omnino seruari propter iuramentum, & hanc opi. tenet omnino Federi. de Senis in cons. 14. de materia vide etiam per Bal. in l. j. C. de sacros. eccle. & per omnes, doct. in c. dona. inter vir. & vxor. & in d. c. cum conting. de iureiu. & in d. c. 2. de pac. lib. 6. sed limitari potest d. regula vbicunque facta donatione moueatur lis de dicta donatione, & ille cui donatum est alienet iusta causa, quæ sufficiat ad donationē validandā, & donans, non opponat, illam exceptionem in contrarium & sic pronuntietur donationem valere, & donatarius absoluatur, quia tunc si donans vellet postea conuenire donatarium, remoueri poterit exceptione rei iudicatę, vt ē casus valde not. cum glo. in l. sponsus. in §. si vxor vel maritus, ff. de don. inter vir. & vxor. facit l. 3. §. itē quæri potest. ff. de reb. eor. qui & quod ibi not. sed si pronuntietur per iudicem sine aliqua iusta causa donationē valere, sententia esset ipso iure nulla. l. 3. §. sciendum, eo. tit. nota. fin. in d. §. si vxor vel maritus sed aduerte quia videtur, ꝙ ista limitatio non sit bona quia licet sententia valeret, & obstare exceptio rei iudicatę, & videatur impedire,

petitio

petitionẽ soluti, vt l. Iulia. & l. iudex, ff. de condi. & demon. tamen dico q solutum potest condict. indebiti repeti, quia d.l. Iulianus. & l. iudex. non procedunt in sententia, pro eo quod vni ex litigatoribus donare prohibetur. casus, est in d. §. si vxor, vel maritus, secundum Bald. in l. cum allegas. C. de vsur. & Lud. de Rom. in suo sing. 311. quod incipit, tu scis quòd donatio. item si posset probari, quod illa etiam fuisset facta in d. sententia non valeret, vt l. cum hi. §. si cum lis. & ibi not. & de transact.

ADDITIO.

Secundo fallit. Vide do. Alex. de Imo. in cons. 8. per totum, in 2. par. & consi. 154 in 6. col. in 2. part. & d. Pe. Phi. Cor. in consi. 104. in litera i in 2. par. & in consil. 41. in litera a, circa fi. in 3. parte & quod per eum etiam in consil. 194. incip. videtur, per totum. & in consil. 24. in litera b, & Abbatem in consilio quadragesimooctauo, & Ludou. Roman. in consil. 284. & Paul de Cast. consil. 98. Bened. Vad.

REGVLA CLXII.

DONATIO inter vir. & vxo. regulariter morte mariti confirmatur, a l. sed interim in prin. ff. de do. inter vi. & vxo. cum concor.

ADDITIO.

a *Confirmatur, Adde d. Pe. Phi. Cor. consi. 124. inci, licet, in litera a, in quarta parte.*

Primo fallit vbicunq; maritus nõ tradidisset ante mortem, sed tantum reliquisset, quia talis donatio morte mariti non confirmatur, vt est glo. not. reputata fin. in l. Pap. ff. de donat. inter vir. & vxorem.

REGVLA CXLIII.

DONATIO propter nuptias inæqualis & dotis pacta de lucro dotis vel donationis inæqualia non valent, cũ æqualia esse debeant, vt habetur in auth. de æquali. do. in princ. & in l. ex morte cum auth. ibi posita. C. de pact. conuen. & Instit. de donatio. in §. est & aliud & in c. donatio. extra de donationibus inter virum & vxo.

Primo fallit quando huiusmodi donationes fierent antequam contraheretur matrimonium per verba de præsenti, quia tunc tales, donationes, etiam inæquales, bene valerent, & est ratio. Quia pacta inæqualia sunt prohibita, constante matrimonio, quia sapiunt, donationem, quæ est prohibita, ne mutuo amore se spolient, vt in l. j. ff. de dona. inter vir. & vxor. quæ ratio cessat ante matrimonium contractum. Et ista est doctrina singularis, Innoc. in d. c. dona. quam sequitur ibi Anto, de Butr. & Ange. facit magnum festum in d. l. ex morte quem bene not. quia nunc est de facto.

REGVLA CXLIIII.

DONATIO facta pauperibus nõ valet, nisi quis ibi præsens sit qui pro eis donationes recipiat. tenet glos. & Bar, in l. illud, C. de sacrosf. ecclesi.

Primo fallit nisi esset interpositum iuramentum, quia tunc valebit donatio, dato q nullus recipiat pro eis, & iurans compellitur ad obseruantiam iuramenti, ita tenent Ant. de But. & domi. Abb. in c. sicut el 2. de iureiu.

Secundo fallit vbicunq; esset expressa causa, puta, propter maximam penuriã victualium, quæ forte dono pauperibus centum, nam tunc tenet, donatio licet nullus sit qui recipiat pro pauperibus, ita tenet Io. And. in Spe. tu. de instru. edi. §. nunc. vero aliqua in 8. char. in ver. sed an pauper & videas que not. Inno. in c. ex part. de censi.

REGVLA CXLV.

b DONATIO omnium bonorum præsentium & futurorum, regulariter non valet.b.

ADDITIO.

b *Non valet. Limita etiam hanc regulã vt per Fel. in c. in præsentia. in 3. col. vers. in tex. ibi vide vniuer. de probatio. & quare non valeat vide d. Pet. Philip. Cor. in consi. 9. in ci. quanquam in litera p. in 2. parte.*

Primo fallit vbicunq; aliquis donasset omnia sua bona mobilia & immobilia, præsentia & futura. nam illa licito immobilia, facit quod iura & actiones non inclu lũ tur, l. cum tutorum. ff. de pecul. propterea valebit, quia potetit, de illis testari. ita not. tenuit Bald. consulendo in cõ sil. quod incip. Naphydus.

Secundo fallit vbicunq; quis donasset omnia bona sua præsentia & futura vbicunque existentia, nam tunc propter illa verba existentia, non venirent iura & actiones, quæ non dicuntur esse in loco, ex quo sunt incorporalia, vt leg. Caius, in princ. de leg. 2. & ita consulendo tenuit Bal. in con. quod incipit, super primo. quod est valde notandum. idem si dixisset quicquid Perusii habeo, per dicta iura pro quo facit textus in l. finali. C. de do. & ita tenuit Bal. in l. j. ff. de statu hominum.

Tertio fallit vbi quis donasset omnia sua bona præsentia & futura, reseruatio sibi vsufructu, vt not. Mod. in l. fi. C. de pact.

Quarto fallit vbicunque talis donatio esset in fauorẽ ecclesiæ, vt tenuit Bald. in l. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. in vlt. col. vbi dicit esse casum in l. iubemus, in princi. C. eod. tit. pro quo facit text. in aut. de non. alie. in §. minus. & ita etiam tenuit d. Abb. in c. c. cum dilectus, de suc. ab inte. licet Ang. teneat contrarium in disputatinne sua inci. in resulgenti palatio. & in l. pactum C. de pact.

Quinto fallit quando donatio facta esset per maritum vxori, vel per patrem filio in potestate, & esset morte cõ firmata, iuxta l. donatio. C. de don. & in l. Papinian. ff. eod. tit. nam tunc cum habeat vim relicti, detrahitur Falcidia, vt in l. donatio. C. ad le. Fal, & not. glo. in authen. ex testamento. C. de collat. neque repugnat aliqua ex rationibus, quę suadet donationem, de qua in proposito, non valeret. ita consulendo tenuit Cy. in cõs. quod incipit quic quid dicant, & est mente doc. in d. l. fi. C. de pac.

Sexto fallit dicta regula vbicunque quis non donasset, expresse omnia bona sua præsentia & futura, sed donasset maximam summam excedentem valorem patrimonij, puta mille millia ducatorum. nam licet non suf ciãt præsentia & futura ad hanc donationem implendam tamen valet quia tunc præsumitur in futurum lucrari. l. fi. §. deficit. C. arbi. tute. & ideo propterea toleratur d. donatio. vt tenuit Fulg. in d. l. fi. C. de pact. pro quo facit quod singulariter tenuit Azo in rub. eod. tit.

REGVLA CXLVI.

DONATIO facta per patrem filio ob bene merita nõ valet, nisi bene merita probentur. Bartol. in l. frater à fratre. in fi. de condict. inde.

Primò fallit nisi pater exprimetet bene merita cùm iuramento: quia tunc filij vel alij hęredes patris tenerẽtur stare tali assertioni, per auth. quod obtinet. C. de probationibus. de quo tamẽ vide per Baldum & Alexandrum in l. si donatione. C. de donationib.

Secundò fallit nisi pater exprimeret specificè bene merita ipsius filij. probatur in l. Aquilius regulus. cum glo. ff. de donat. sequitur Bal. in l. illud. C. de sacrosan. eccles. & Paul. de Cast. in consi. 103. incipiente, D. Vbertus.

Tertiò fallit secundum Salycet. in l. filię. C. fami. erci, vbi dicit quod non staretur assertioni patris, quo ad alios sed tantum quo ad ipsum patrem.

REGVLA CXLVII.

DOTIS causa inter plura priuilegia, quæ habet, illud est quod alijs creditoribus præferatur: licet cõtrahẽtus præcedẽs tẽpore aliam tacitã hypothecam habeat, secus tamen si expressam. l. e. assiduis. C. qui po. in pig. habeant.

Primò fallit si dos est tantùm confessata, vt est glos. in l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. in verbo, data. & de dictis priuilegijs plenè. ff. solut. mar. in l. 1. sed super hoc passu d. gl. non aduertendo quod sunt tria, quæ possunt esse rationes. nã potest considerari prima ratio, videlicet præsumptæ simulationis, quę præsumitur ex eo, quia cõfessio est facta,

facta inter personas prohibitas.l. qui testium. ff. de prob. l. si forte.ff. de castren. peculio. l.si dona.C.de colla. cum similibus. Ratio secunda est quia d. l. si quis assiduis.exorbitat à regula communi, & ius strictè intelligit, in quo casu non sequitur dotem vere traditam. Ratio tertia est quā posuit Bal. in l.cum aliquis.C.de iure delib.quia priuilegiū prælationis datur actione ex stipulatu,& non est indultū, condictioni ex l. per quam condictionem petitur dos confessata, quam rationem infert & sequitur, Car. & Pe. de Anch.in c.ex literis extra,de pignor.his ergo rationib. sic præmissis & in mediū adductis possunt confidentius, inferri illationes, vt est glo. in d.l.asiduis.vbi vide.

Primo limita hoc nō procedere si esset tali exceptioni nullitatis dotis renuntiatū,vel essent trāsacta tēpora adoponendum,de quibus in auth.quod locum, sed caue quia tantum habet locum d.l.asiduis.non autem d.glo.& hoc voluit Bar. & alij doct.in d.l.& Ang.in d.gl.& in l.si quis C.de bon. proscri.ideo creditores pro suo interesse possunt opponere quod dos non fuit soluta ipsi marito. Idē voluit Io.de Imo, in d.c.ex literis, quia in reb. dub. fauetur dotu.l.ambiguis de reg.iur.& not. in c.si.extra de re iu.licet Io.de Imol.dicat hoc procedere quando alter creditor prætenderet solam confesionem,& alter hic non,& bene dicit,licet prima facie videatur contra id,quod est dictum de non nume.pecu. per l.dolo,§.diuersum.ff. de no. cum simil. tū procedit etiam fauore dotis per illam le.in ambiguis, & hoc casu si rectè consideratur, nō habet locum aliqua ex dictis rationibus,quia cessat præsumpta simulatio & cessat ratio ex ordinatione.item cessat ratio Baldi in d. l.cum aliquis.quia censetur dos vere tradita, & omnis effectus priuilegiatus debet subesse,& hæc est j. limit.

Secunda limitatio est ad glo. prædictā d.l.asiduis. quia si vir est longe ignobilis,licet confiteatur dotem, tamen habet priuilegium prælationis secundum Bald.in l. si voluntatis.C.de do.promiss.& illum text.habetis in l. creditor. §. j.& not.in l.si stipulatus fuero fisti.§.si tibi nupse ro.ff.de verb.oblig. dummodo non fiat simul confesio, vt ibi per eum quia dos habetur pro tradita nec potest opponi exceptio ante numerationem dotis,quod not. secū dum Bar. & Bal.in l.j. C.de dona.ante nupt. & procedit hæc secunda limitatio similiter,quia nulla ex dictis quatuor rationibus impedientibus subest.

Tertia limitatio est quia illa glo.habet locum, quando confesio dotis fit à marito spe future numerationis,quia tunc verum est ꝙ dos non est re ipsa tradita. sed si confessio fuit tradita animo donandi, quod præsumitur quando fit inter pares,secus quando confertur,in tempus matrimonij propter causam dotis,quia tunc viro premoriente confirmatur donatio,quia videtur tradita mulieri à viro sub sponsalibus, l.licet.§.j.de iure do.& l.singularia.ff.certum pet.cōiuncta.l.Papin.de dona.inter vir. & vxorē. & isto casu non hēt locū d.gl.in l.asiduis,imo mulier habe ret ex causa dotis in hac donatione priuilegium prælationis per illū tex.ad hoc facit l.ab Anastasio.ibi re ipsa tradiderit.C.mand.& ibi text.dicit ꝙ quando est confessio facta causa donationis in totum habetur & sortitur vim & effectum sicut pro pretio vero interueniente.

Quarta limitatio est,nisi ex alijs coniecturis appareat, vera numeratione dotis,vt quia vir exhibuit alimenta vxori,tanquam debita,secundum Bald.in rub.de priuileg. dot.C,alleg.l,cum de in rem verso,ff.de vsu.& l.vlt.C.de non numēra.pecu.quia coniecturæ habentur pro aliquibus probationibus,tene menti.

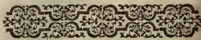
Quinta limitatio est,nisi statutum diceret quòd instrumentum confessionis dotis habeat vim rei iudicatæ, nam ex hoc sequitur quod ab initio habetur pro veritate l.j.ff.de re iudic.& l. res iudicata.ff.de reg.iuris.secundum Bal. in d.rub.& hoc ipse voluit in l.final.C.de sponsa. & idē consuluit Azo,consilio quod incipit. statut. ciuitatis, nostræ Floren.cauetur. & est in libr.4.consil.57.in ordine meorum.

Sexta limitatio est nisi alij creditores simili modo nominatur ex confessione,quia tunc cæteris paribus mulier præfertur respectu confessionis dotis,per l.asiduis, præalleg.iuncta l.in ambiguis, de iu.do. & in l.ambiguis, de regul.iur.sed hoc intelligō nisi alius creditor vtatur confessione viri lapsu temporis dati ad opponedū exceptionem non numeratæ pecu,vt l.si ex cautionib.eod. tit.pōt enim esse quod incurrat ratio in tali debito, sicut in dote iuxta d. auth.quod locū.& idē si vsus sit in casu,quo non posset opponi except.non numeratæ pecuniæ.

Septima limitatio est in d.glo.in l.asiduis.& colligi potest ex verbis do. Pau.de Cast. in l.j.ff.solu.matrim.videlicet quando alij creditores erant priores tempore,tm̄ non habentes expressam hypothecā,& maritus confessus fuit dotem ante contractum matrimonium ; quia tunc non præsumitur facta in fraudem creditorum confessio, vt tenet, Cyn.in auth.sed iam necesse de don.ante nup. secundum ipsum.sed hoc videtur dubium, quia talis confessio confert effectum suum in tempus prohibitum,videlicet, matrimonij, l.quod sponsæ,eod.tit.ideo videntur subesse rationes impeditiuæ de quibus supra dixi.

Octaua limitatio est quando fuit facta confessio constante matrimonio,tamē promissio dotis fuit facta prius. nam tunc præsumitur facta in fraudem nec habet locum, exceptio non num.dotis,vt est casus, in l.vlt.§.j.C.de nō numerata pecu.& not.glo.in l.fin.de do. cau. & expressè Io.And.in addi. Spec.de do.inter vir. & vxo.in §.j. quod etiam tenet Pau.de Cast.in d.l.j.ff.solut.matr. vbi etiā dicit idem quod supra dictum est, quando transierunt tempora concessa per illam aut.quod locum,quod potest etiā procedere in alio casu,videlicet quando creditores cōtraxissent cum marito post confessionem factam de dote recuperanda,quia tanquam sua confessione affectus contraxit cum alijs personis,not.in l.præses.C.de pignor. sed aduerte quia licet hoc si verum,tamen quod supra dictū est,quod tetigit Bartolus in dicta l.prima.ff.soluto matrimonio,procedit in alijs terminis videlicet quando alius creditor prius contraxit ante confessionem mariti.

Nona limitatio d.glo.in l.asiduis,est,quia procedit quando priores creditores concorrunt cum ipsa muliere, alias ipsa mulier potiretur suo priuilegiū prælationis, quod & voluit Lud.de Ro.in d.l.j.per text.in l.si cui.C.de nō numer.pecu.& in l.si quis primus.C.de bo.proscri.extra dictas limita.habet locum glo.prædi.in d.l.asiduis.quæ loquitur de dote confessata. & nota prædicta quia nullus, tradit ita perfecte.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera D.

REGVLA CLXV.

DAMNATORVM bona de iure Authēti corū applicantur ascendentib, & descēdētib. condēnati in infinitū. Tex. est in auth.bona dānatorū. C.de bo.proscri.vbi doc. Tu tm̄ Hispane hodie de iure regni vsq; ad tertiū gradū tm̄, hēs tex.in l.8.ti. tu.10.& l.6.tit.7.& l.5.tit.31.par.7.Itē applicatur, & transuersalibus, vsque ad tertium gradum deficientibus ascendentibus, & descendentibus, dicta authentica. bona damnatorum, Tu tamen Hispane, per dictas

dictas leges habes, ꝙ exclusis transuersalibus, fiscus admittitur, nisi in casu l.2.tit.26.part.7. vide tex.in l.3.& 4. tit.4.& l.4.tit.fi.lib.8.ordin. regal.

Amplia hanc conclusionem duobus modis, & limita octo modis, vt per Michael.de Cifuentes, in commento legis 4. Tauri.

Primò amplia, etiam si ille cuius bona veniunt confiscanda se occidat.Glos.not.in l.fi.in fi.C.de iure fisci,lib.x.pro qua videtur tex.in l.1.tit.13.lib.8.ordin.regal.

Secundò amplia, etiam si iudex in sententia expressè publicet bona, in casu in quo erant publicanda, in consequentiam pœnę.

Limita primò, nisi quãdo publicantur non omnia bona sed aliqua pars duntaxat, siue quota bonorum: allegat iure regio l.8.tit.10.par.7.

Secundò limita, nisi in crimine læsę maiestatis.l. quisquis.C.ad l.Iul.maiest.& l.2.tit.2.par.7.& l.2.tit.7.libr.8. ordina.rega.

Sublimita primò quando filij committentium tale crimẽ maiestatis, sunt emancipati, quia illi habebunt bona fisco excluso, per gl.vnicam in verbo, non valeat.in d.le. quisquis.§.emãcipationes.sed illa reprobatur per vtrũq; Imo.in le. ex facto.§.si quis rogatus.ad Trebel.ideo tene contrariam opin. esse de iure veriorem.

Secundo sublimita, non procedere hanc limitationem in filijs natis ante delictum læsæ maiestatis commissum. Glo.l.diuo Marco.C.de quęst. pro qua tu Hispane habes l.3.tit.9.lib.4.ordin.& est casus in l.6. ad finem tit.27.parti.2.Dicit tamen Cifuentes vbi suprà, se credere ꝙ fiscus non patietur talem limitationem ad d.l.quisquis.

Tertiò limitatur prędicta regula, in crimine hęresis. auth.Gazaros.de hæret.C.& in c.cũ secundum.de hęret. lib.6.quibus standum est, maximè c.cùm secũdum. cum sit crimẽ ecclesiasticum secundũ Cifuentes, non obstantibus legis regni allegatis per eum, aliter disponentibus.

Quartò limita, nisi quis iniecerit manus in cardinalẽ.

Quintò limita, nisi in omnibus casibus, in quibus bona ipso iure confiscantur.

Sextò limita, nisi in ascendentibus vel descendẽtibus naturalibus tantum, vel spurijs.

Septimò limita, nisi quis condẽnetur propter delictũ, ad perditionem bonorum absq; alia pœna corporali.

Octauò limita, nisi casu quo quis condẽnatur vel confiscantur eius bona per annotationem, propter eius contumaciam: & quia inter iuris communis doctores est repugnantia, vide tu Hispane l.7.tit.8.part.3.& in pragmaticis huius regni, fol.162.& 163.

REGVLA CLXVI.

DAMNI replicatio admittenda est contra exceptionẽ lucrosam.Gloss.est in c. dilecti. in gl.fi.de excep.quã ibi in hoc sequuntur Docto.

Limita hanc conclusionem, vt per Felin. ibi 2.col.tribus notabilibus modis.

REGVLA CLXVII.

DATAE tẽpus in rescriptis, regulariter attẽditur. Tex. in c.eam te.de rescript.& in Clem.fin.eo.tit.facit tex. in c.si super.de offic.deleg.lib.6.tex. in c.tibi qui.& in ca. duobus.& c. si eo tempore. de rescript. lib.6.

Limita sex modis, vt per Felin.in d.ca.eam te.col.penul.& fina.

REGVLA CLXVIII.

DEBITOR si est captus, & incarceratus, non seruato iuris ordine, non retractatur eius captura, si apparet ꝙ verè est debitor. Text.est in l.fi.§.fin.ff.quod met.cau. reputat vnicum & sing.Bal.in c.tuę.vt lit.non contest.& c.conquerente.de restit.spol.quod refert Ias. in le.à diuo. §.in venditione.3.col.de re iud.

Limita hanc regulam dupliciter, vt per Iason vbi suprà.

REGVLA CLXIX.

DEBITOR speciei, perempta specie, ante morã liberatur. Text.est in l.quòd te mihi.ff.si certum petatur. & text.in l.si ex legati causa.ff.de verb.oblig. & vtrobiq; omnes doctores.

Amplia hanc regulam septem modis, & limita tripliciter, vt per Ias.d.l.quod te.in 3.col.

REGVLA CLXX.

DEBITOR sine die, si conuenitur priusquam extraiudicialiter moneatur, non soluet expẽsas, si confitetur, quia non fuit in mora: not. Abb.ca.2. prope fin.de accus. not.bene Ang.in l. si manumissori. C.de obseq.pa.præst. Bal.in l.non ignorat.C.fruct.& lit.expen. Vide Feli.in c. nouit.de iudic.prope fi.& in d.c.2. in fi.

Limita istam conclusionem sex modis, vt per Fel.in c. licet Heli.de simo.col.2.& vide eum in col.seq.cui incũbit onus probandi, si negetur interuenisse monitionem extraiudicialem.

REGVLA CLXXI.

DEBITOR necessarius, quando aliquid relinquit in testamento, semper videtur tale legatum factum vt cõpensetur cum debito.Hãc regulam descripsit Ias. in auh. prętereà.col.x.C. vnde vir & vxor. quam colligit ex dictis per Bart.& doct.ibi, & per Barto.in l.si cum dotem. §.si pater.ff.solu.matrim.quę dicta prius ipse Ias.in colu. 9.declarat.

Amplia mirabiliter, vt per eundem ibi, post Aretin.in consi.93.incip.viso legato.col.1.in fin.etiam si talis debitor sit necessarius, in foro conscientiæ tantum.

Limita dupliciter, vt per eundem Ias.ibi.

REGVLA CLXXII.

DECENNIO si quis habitauit, videtur habere animũ perpetuo standi, & præsumitur ibi constituisse domicilium. Text.iuncta gl.in l.2.C.de incolis.lib.x.& ita intelligitur quod not. Ioa.And.in procem.Decret.per l.cũ de in rem verso.ff.de vsur.Bart.& Ang. in l.lex Cornelia. §.domum.ff. de iniurijs.

Limita dupliciter, vt per Maria.in c.fin.col.16.de foro comp.refert eum Fel.in c.dilectus. el 2.de rescript.col.7.

REGVLA CLXXIII.

DEFENDERE alium non tenetur quis regulariter de iure ciuili.tex.est in le.metũ etiã.§.licet.ff.quod met. cau.& ibi Bar.gl.in l.culpa caret.ff.de reg.iur.Bar.in l.2.§. si eo.ff.ad Syl. & vide rationes ad hanc regulam, & alias remissiones per Io.Vilemati, in loco infrà allegando.

Limita tripliciter, vt per Feli.in c.quam te.de sentent. excommuni.2. col. & limita latius vt nouissimè per Io. Vilemati, in repet.l.diuus.ff.ad l.Corn.de sicar. colũ.5.& seq.& habetur illa repetitio in 4.vol.repetitionum diuersorum doctor.in iure ciuili.

REGVLA CLXXIIII.

DELECTATIONIS instrumenti registratio facta in actis, probat originale, adeò ꝙ non est amplius opus ipsum producere.Ita concludit Inno.in c.cùm in iure.de offi.deleg.cuius sententiam referunt Dom.de Rota, decisio.93. & est prima sub tit.de fide instru. hoc attestante Feli.in loco infrà allegan. quæ decisio est in antiquis: illa tamen non refert Inno.in loco vbi Feli. dicit, nec loquitur in instrumẽto delegatiõis, sed procurationis, & alios etiam citat idem Feli.in fauorem huius reg.in d. ca.cùm in iure.4.col. in princ.

Amplia dupliciter secũdum eum primò etiã si postea appareat originale abolitũ, vel abrasum, vel cassum, quia non nocet.

Secundò etiam si originale nõ fuit registratum, sed data copia parti, quæ nihil opposuit, quia perdito originali, cogetur pars copiam exhibere, quæ registrata faciet fidẽ: pro quo solũ refert Pau.de Cast.in l.publicati.C. de testa.

Limita tripliciter secundum eundem Feli. primò dũmodo iudex autorizauerit exemplationi, quia generaliter

ter non sufficit productio facta coram solo notario: & hanc restrictionem præcipit mente teneri.

Secundò limita, dummodo registratio sit facta de toto tenore instrumenti, vel de principio & fine, cum clausulis substantialib. secus si simpliciter de principio & fin.

Tertiò limita, dúmodo præsente aduersario vel citato.

REGVLA CLXXV.

DELEGATVS inferioris, non potest subdelegare. Hãc regulam probat tex. in c.super quæstionum. §.si verò de offi.deleg. & ibi gl. elicit ex text.

Amplia vno modo, & limita septem modis, vt per Felin. in d.§.si verò. col. pen. & fin. vbi aliquas ex limitationibus sublimitat.

REGVLA CLXXVI.

DELEGATVS Papæ cognoscit etiam an sua sit iurisdictio, est tex. in l.2.ff. si quis in ius voc. non ierit. & in l. præscriptione. C. si contra ius vel vtili. public. tex. in c. super literis. de rescrip.

Amplia tripliciter, & limita quatuordecim modis collectis per Felin. in d.c. super literis. col. 10. cum 10. sequēt. vbi etiam aliquas ex limitationibus sublimitat multipliciter.

REGVLA CLXXVII.

DELEGATVS inferioris à principe nõ põt mulctam indicere. Ita consuluit Ange. consi. 8. & sequitur Feli. in c. de causis. col. 4. de offi. deleg.

Limita quadrupliciter hanc conclusionem, vt per eum ibid.

REGVLA CLXXVIII.

DELEGATVS post sententiã latam, & executioni mãdatã, ita functus est officio suo, vt nõ possit se vlterius impedire: ante executionẽ verò functus est quoad cognitionẽ. le. si vt proponis. la 1. C. quomod. & quand. iud. Dñi de Rota, decis. 341. incip. dubitatur vtrum. in nouis.

Limita octo modis: vt p Fel. in c. in literis. j. col. & seq. de offi. deleg.

REGVLA CLXIX.

DELEGATVS inferioris non potest facere citari reũ, & sic capi personam inuitam: probat gl. in l. consentaneum. C. quomod. & quand. iud. & in §. si verò etiam. in auth. de exhib. reis. colla. 5. notant Doct. in l. pleriq;. ff. de in ius voc. & ita est communis conclusio.

Limita istam conclusionem, nisi talis captura personę fieret de suspecto de fuga. Ita limitat Ias. post Rom. ibi in l. 2. col. 4. ff. de iurisd. omn. iud.

REGVLA CLXXX.

DELEGATI potestas prorogari non potest. Hãc regulam probat text. in c.P. & G. de offic. deleg. per quẽ ita notant Doct. ibi.

Limita sex modis, vt per Felin. ibi, col. 2.

REGVLA CLXXXI.

DELEGATVS Papæ, vel principis, potest subdelegare, vt in c. cùm causam. de appel. & in c. super qõnum. §. si verò. de offic. deleg. & not. in ca. cùm Bertholdus. de re iudic. & est Cæsareus casus in l. à iudice. C. de iudic.

Habes Hispane tex. ad idem, in l. 19. tit. 4. parte 3.

Amplia quinq; modis, & limita quatuordecim, vt per Ias. in d. l. à iudice. col. antepen. cum duabus seq.

Delegare, vide infra, in regula ordinarius. la 2.

REGVLA CLXXXII.

DELICTVM quando quis cogitat, agit, & perficit, regulariter punitur, nec pœnitentia sibi prodest, vt in l. qui ea mente. ff. de furtis.

Istam regulam tradit Philip. & limitat quinque modis in c. 1. de homic. in 6. col. fin.

Primò, in foro conscientiæ, & pœnitentiali.

Secundò, quando ex pœnitentia, declaratur in præteritum non fuisse delictũ, vt in l. 1. C. de crimi. stellion.

Tertiò, quando quis deliquit incitatus, à re super qua deliquit, vt in le. 1. §. 1. ff. de ser. fugit.

Quartò, quando ex tali delicto, oriebatur actio ad interesse, quod desinit per pœnitentiam. vt in l. ex hoc edicto. §. pen. ff. de alien. iud.

Quintò, quando actio ab initio non erat pœnalis, vt l. 1. §. quod si fecerit. ff. de public. quia aliàs si ab initio esset pœnalis, non admitteretur in pœnitentia, nisi in casu per eum ibi.

REGVLA CLXXXIII.

DElictum factum à famulis, amicis, vel consanguineis alicuius, ei non imputatur, nec sciuisse præsumitur. Probatur ista regula per tex. & gl. in c. quia præsulatus. n. q. 3. & in c. Petrus. de homicid. à contrario sensu, & in c. sicut tuis. de simon. & in c. cùm ad sedem. de resti. spol. per quem tex. ita not. Bal. in l. ad inuidiam, C. quod met. caus. fi. col. vbi dicit menti tenendum: & in alijs locis per Feli. relatis in d. ca. Petrus. col. 1. vbi hanc regulam describit.

Limita septem modis notandis, vt per eum ibi, in dic. col. 1. ad fi. & ferè per totam seq.

REGVLA CLXXXIIII.

DELICTO non tenetur quis obuiare secundũ legem, Glos. est in c. quantæ. versi. interpretari. de sent. excõ. tex. in l. metum. §. sed licet. ff. quod. met. cau.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c. 1. col. 2. de offi. deleg.

REGVLA CLXXXV.

DENVNTIATIO extraiudicialis, non causat malam fidem, vt in §. potest. 16. q. 3. versic. his. & in l. penu. ff. pro emptore.

Limita sex modis, vt per Feli. in c. nihil. col. pen. & fin. de præscripr.

REGVLA CLXXXVI.

DEPONENS apud hospitẽ valisiam vel fardellũ clausum & sigillatum, probat suo iuramento res ibi existẽtes si sibi per hospitẽ dissigillatũ, & apertum tradatur. Doctrina est Bar. qui refert Inn. in l. in actionib. fi. col. ff. de in litem iur. vbi vide Ias. pen. col. qui hanc dicit esse cõmunem sententiam, pro qua refert Bal. Rom. Fulgo. Spe. Nicol. Imol. Sali. & Io. Petrum de Ferraria: & vide eundẽ Ias. in l. si quando. col. antepen. C. vnde vi.

Limita tribus modis, vt Ias. in d. le. in actionibus. in d. col. antepenul.

REGVLA CLXXXVII.

DEPORTATVS est incapax hæreditatis, vel legati: & sic non habet testamenti factionem passiuam. Text. est vbi doct. in l. 1. C. de hęred. instit. faciunt not. per Bar. in l. si deportati. ff. de leg. 3.

Limita octo modis descriptis per Iasonem in d. l. 1. in 1. columna.

REGVLA CLXXXVIII.

DETERMINATIO aliqua respiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare. Text. est in l. iam hoc iure. ver. sed si aliter. & in l. Lucius. ff. de vulg. & pup. & in l. in testamento. la 1. C. de test. milit. & in l. quãuis. & in l. hæreditatem. C. de impub. & alijs.

Amplia hoc procedere, ẽt in statutis. Angel. in consil. 143. incip. tria videntur ad fi. quem refert Ias. in d. l. in testam. col. 3. vbi regulam prædictam limitat dupliciter.

Primò videlicet quãdo in vna re ex determinabilibus, subesset maior fauor.

Secundò, qñ inesset maior ratio: quẽ vide de veritate.

REGVLA CLXXXIX.

DICTIO, seu, est ampliatiua, seu augmentatiua, & facit vtrunq; deberi. Tex. habes cũ exemplis in l. si quis ita. ff. de auro & argento leg. voluit gl. in c. ego Ludouic. in verbo, seu. 63. dist. probat gl. in ca. bonæ. el 1. in gl. fi. de postul. præl. not. Card. in cle. 1. §. porrò. de sum. tri. & fide catho. & Abb. in c. inter cæteras. col. 1. in fi. de rescrip. vbi per eius additionem: vnde dicebant Bal. & Paul. in l. cùm quidam. C. de lega. quòd si testator legat libros quos habebat Bononiæ, seu Paduæ, omnes debentur.

Limita primò, quando caderet inter dictiones singularis

laris numeri: vt si legat testator, equum album, sen nigrũ quia tunc legatarius, nõ habebit nisi vnum. ita tenet Bal. in c. inter cæteras. fin. col. de rescript. quod dicit mirabile Ias. in d. l. cùm quidã. col. 2. post med. nec alibi legisse: reputat tamen eam periculosam limitationem quantum ad se.

Secundò limita, quia licet dicta dictio augeat, tamen non debet augere immoderatè. Ita restringit Ias. in d. col. 2. referendo ad hoc Archid. in d. c. si ego. & in ca. statutũ. §. cum verò. de rescrip. lib. 6. col. 1. quod dicit esse magnũ dictum, tamen dubium quo ad se, & relinquit cogitãdũ.

Tertiò vltra Ias. restringe, in contractibus, in quibus non fit ita plenior interpretatio sicut in legatis, & ideo regula nostra non procedit in eis. Ita tenet Ioan. de Imol. in d. cap. inter cæteras. quod ibi refert & sequitur Felin. pen. col. in fi.

REGVLA CXC.

DIES termini, computatur in termino. Ita Io. And. in c. super eo. in 2. de appel. vbi Abb. & idem Abb. in ca. quærenti. de offic. delegat.

Fallit sex modis, vt per Doct. del Castillo in commento legum tauri, super l. 64. in parte desde el dia.

REGVLA CXCI.

DIES celebratæ stipulationis expressus in ea, non facit censeri stipulationem esse factam in diem, & ideo eadem die potest debitor conueniri, Text. est in l. liber homo. §. decem bodie. ff. de verb. oblig. & ibi Ias. 1. & 2. col. declarat bene hanc regulam.

Limita quatuor notandis modis, vt per eundem Ias. in d. §. liber homo. 2. & 3. col. & aliquas ex dictis limitationibus ornat.

REGVLA CXCII.

DIGITVS non est membrum. Ita tenet Abb. in ca. 1. qui clerici vel vouen. in fin. post Bar. in l. 2. ff. de pub. iud. & Pau. in l. vxoris abortu. C. de posth. here. instit. Vide Bald. in l. eos. 3. col. versic. quæro quid est membrum. C. de accus.

Limita sex modis, vt per Feli. in c. cùm illorum. 2. col. in fi. de sentent. excom.

REGVLA CXCIII.

DIGNITATI defertur in pœnis. Tex. cum gl. in ca. fi. de pœn. & in cle. multorũ. eo. tit. in verbo inferiorũ. & gl. in c. qui contra pacem. 24. q. 1. facit bona gl. in l. desertorem. §. 1. ff. de re milit. Vide tex. & ibi bonam distinctionem Bal. in l. nemo. C. de sacrosanct. eccles.

Limita in 9. casibus, quos accumulauit Feli. in c. pastoralis in prin. col. 1. de offic. delegat. & vide Iac. Boullene in repet. §. famosos. l. capitalium. ff. de pœn. fol. 23. vbi ponit 3. limitationes.

REGVLA CXCIIII.

DISIVNCTIVA posita inter personas, resoluitur in coniunctam. Text. in l. cùm quidam. C. de legatis.

Limita octo modis, vt per Ias. ibi, col. 3. & seq.

REGVLA CXCV.

DISPENSATIO non extenditur. Text. est in ca. fi. de fil. presbyt. in 6. etiam ad casum maiorem, & habentem in se maiorem rationem, quàm habeat casus cõcessus: vt voluit singulariter Host. in c. postulasti. de rescript. quem sequitur Abb. in ca. ad aures. de rescri. & Nic. Mil. in suo repertorio, in verbo, dispensatio. quos refert Feli. in d. c. postulasti. col. 13. de rescrip. & vide Ias. in l. fin. ff. de constit. prin. col. 8. in prin. vbi idem sequitur, & plures decisiones allegat in proposito: & licet Philip. Dec. in c. at si clerici. de iud. §. de adulterijs. colũ. 6. & in l. non debet. ff. de reg. iur. in vers. quartò regulariter. teneat contrarium, & dicat, ꝙ ista conclusio non probatur iure, eam tamen firmat nouissimè Lancilo. Galiaula in l. 2. col. 3. ff. de verbor. oblig. vbi respondet ad motiua Phil. Dec.

Limita dupliciter, vt per Felin. in d. ca. at si clerici. §. de adulterijs. de iud. col. 9. quem vide, quia bene loquitur per totam col. seq. quas etiam limitationes rescripsit idem Feli. in c. mandato. de simo. col. 2. & vide latius eundem Fel. in d. ca. postulasti. col. 13. vbi supradictam conclusionem Host. firmat pro regula: & in septem col. sequen. eam limitat octo modis, vbi interserit plura singularia in materia dispensationis.

REGVLA CXCVI.

DISPOSITIO, seu statutum, quod sine cõsensu & autoritate principis poterat per disponentes, seu statuẽtes fieri, si à principe cõfirmetur, potest sine eo liberè reuocari. Probatur ista regula per text. & ibi Abb. in c. cum accessissent. de consti. quam probat latius Ias. in l. omniũ. col. 3. C. de testam.

Limita singulariter, nisi princeps in confirmatione apponeret clausulam decreti annullatiuam, videlicet, si secus actum fuerit, sit irritum & inane. Tex. est in d. c. dilecto. vers. nisi fortè. cum gl. ibi, in verbo, clausula. de præb. quem tex. ibi pro singulari notant Anto. Imol. & alij, & Io. de Imo. in l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pupil. & Ias. in d. col. 3.

REGVLA CXCVII.

DOCTOR potest compelli inuitus ad consulendum. gl. in l. 2. C. de proxim. sacro. scrin. lib. 12. vbi Bar. etiã tenet.

Limita tripliciter, vt per Feli. in c. si pro debilitate. col. 4. de offi. deleg.

REGVLA CXCVIII.

DOCTOR qui fecit consilium, non potest regulariter illud reuocare. Bal. in c. si pro debilitate. de offi. deleg. vide Bar. in l. de tutela. C. de in integ. restit. mino.

Limita tripliciter, vt per Felin. in d. c. si pro debilitate. colum. fin.

REGVLA CXCIX.

DOCTOR præcedit militem. Ita Bald. in proœ. ff. in fi. & in l. quod cõstituitur. ff. de testa. mil. & Ant. in rub. de maio. & obe. Feli. in c. clerici. col. fi. de iudic.

Limita tripliciter, vt per Feli. in d. c. clerici.

REGVLA CC.

DOLVS dans causam contractui in bo. fid. contractibus, facit contractũ ipso iure nullũ secundum magis communem opinionem, vt per gl. & Doct. in c. cum dilecti. in gl. fi. de empt. & vend. per Bart. in l. sub prætextu. la 1. C. de transact. Vide Hispane l. 57. tit. 5. part. 5.

Amplia tripliciter & limita 18. modis, vt per Ant. Nicellum in tract. concordiarum gl. iuris ciuilis & canonici, in concordia 13. quæ incip. gl. vna.

Dolus, vide suprà, in regula contractibus. la 1. & infrà in regula, pœna. la 2. & in regula, tutori.

REGVLA CCI.

DOMINVS qui post receptam ab aliquo iniuriam, dixit famulo suo, nunquam redeas domũ meam, si ego non sentiam aliquid de illo negotio: si ille famulus posteà interficiat iniuriantem, videtur illud mandasse, & punitur pœna mortis. Doctrina est sing. Bart. in l. si quis mihi bona. §. pater Seio. ff. de acquir. hæred. quam ibi sequuntur Bal. & Ang. & Moder. pro qua doctrina ponderant Ancha. & Abb. text. ibi in c. ex literis. de excess. prælat. eã dicit ab omnibus approbari Ias. in l. 1. col. 6. ante mediũ. C. de ser. fugit.

Limita sex singularibus modis, vt per Ias. vbi suprà in d. col. 6. & seq. qui prius aliqua contra dictam conclusionem adducit.

REGVLA CCII.

DOMINVS qui litigauit per procuratorem, si sit citatus ad audiendam sententiam, vel ad alium actum iudiciarium & fuit contumax: non valet sententia lata, vel ille actus iudiciarius gestus, sola præmissa citatione, & cõtumacia domini. Ita not. Barto. in l. furioso. ff. de re iudic. Anto. & Abb. in c. 2. de testib. & notãt alij, quos referre non curo, relati per Iasonem, in loco infrà allegando.

Limita

Limita dupliciter, vt per Iaſ. in d.l.furioſo.in col.fin. Primò, quando dominus citatus ſponte compareret, quia tunc valeret ſententia propter ius vtile inſtātiæ, quod habet dominus ſine ceſsione: pro quo refert Barto.ibi,& alibi,& Abb.ſed iſta fallentia reſpectu regulæ eſt impertinens, quia loquitur data contumacia domini.

Secundò limita, quādo eſſemus in cauſis, in quibus ꝓceditur ſummariè, & ſine figura iudicij: quia tunc valet ſententia, licet dñs & non procurator fuerat citatus. Pro quo allegat Bar.in extrauag.ad reprimendum, in verb.ſine figura.& ſequitur etiam Cuman.in d.l.e.furioſo.in fin. Rom.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.ff.de verb.oblig. vbi hoc dicit perpetuò menti tenendum.

REGVLA CCIII.

DOMINVS feudi cognoſcit inter vaſallos, nec poteſt fieri prorogatio. Regula eſt, quam firmat Feli. in c.cæterùm.de iudic.in col.4.in princ.

Limita tredecim modis, vt per eum ibi, & in col.ſeq. & vide Maria.Soc.in c.ex tranſmiſſa.de for. comp.col.7. & 8.vbi tradit ſex tantum limitationes, quarum aliquæ differunt à deſcriptis per Felinum vbi ſuprà.

REGVLA CCIIII.

DOMINIS imputatur exceſſus officialium vel famulorum ab eis deputatorum ad aliquid exequendum. Tex.eſt in l.1.in prin.§.famuli.ff.de public.& in l.1.§.ait prætor.ff. de vi & vi ar. ponit hanc concluſionem Fel.in c.Petrus.de homi.verſi.fallit ſeptimò.2.col.vbi pro ea aliquas doctrinas doctorum adducit.

Limita & declara hanc concluſionem 9. modis notabilibus, vt per eundem Felinum in d.col.2.& per tutam ſequentem.

REGVLA CCV.

DOMINIVM rei in ſpecie, ſed alternatiuè legatę, non tranſit niſi facta electione. Tex.eſt in l.huiuſmodi.§. Stichum.ff.de leg.1.

Amplia quatuor modis, & limita decem & quatuor modis, vt per Iacobum de Nigris in repet. l.1.ff.de leg.1.

REGVLA CCVI.

DOMINIVM non transfertur, ſi trado rem meam vt alienam.no.gl.in l.1.gloſ.magna.ff.de officio procur. Cæſar.& ibi Barto.per l.ſi procuratorem.ff. de acqur.rerum domi.

Limita tripliciter, vt per Iaſ.ibi col.4.in princ.

REGVLA CCVII.

DOMINIVM in eccleſiam, ſolo titulo ſine traditione transfertur. Tex.eſt in l.ſi.C.de ſacroſan. eccleſ.glo.& doct.in c.ex literis.de conſue.

Limita, & intellige, quando venditio immediatè celebratur cum eccleſia, ſecus ſi cum ſuo procuratore, quia tunc ſine traditione non transfertur: tenet Ang. ſingulariter in l.j.§.per procuratorem.ff.de acq.poſſ.quod refert dubitando Iaſ.in d.l.ſi. col.2.

REGVLA CCVIII.

DOMINII tranſlationem nō impedit pactum de nō alienādo, appoſitum in contractu: not.Bart.& Bal.in l.ea lege.C. de condict.ob cauſam.& in l.qui abſenti.§.1. vbi doct.ff.de acqu.poſſ.& Pau.in l.fin. C.de pactis inter empt.& vendit. & ab iſta concluſione nemo diſſentit, vt firmat Crotus in loco infrà allegando.

Limita ſeptem modis per Io.Crotum in repet.§.diui. l.filiusfamil.ff.de leg.1.in colū. 25.& 26.quem prius lege in duabus col.præcedentibus, pro ipſa regula, vbi dicit, ꝙ licet oēs teneant hanc opinionem, tamen in puncto iuris eredit contrariam opinionem veriorem, & diſputando facilè poſſe ſuſtineri,& aliqua fundamenta ſubiungit.

REGVLA CCIX.

DOMINIVM rei meæ, non poteſt Princeps auferre per reſcriptū. Gloſ. eſt not. quæ ad hoc probādū citatę paſsim in l.ſi.C.ſi cōtra ius vel vtil.pub.de qua materia vide ſingulariter per Fely.in c.quę in eccleſiarum. de cōſti. in col.9.cū pluribus ſeq. Et vide l.2.tit. 1.partita ſecunda.

Amplia nedū hoc procedere in dominio directo, ſed etiam in vtili, quod habet emphyteuta, feudatarius, vel ſuperficiarius. Ita ſingulariter.not.Bart.in le.quicunq;.C. de fundis patri.lib.11.

Limita tribus modis, vt p Iaſ.in d.l.fin.col.j.vltra alios quatuor, quibus ibi gl. reſtringit ſeipſam.

REGVLA CCX.

DONANS, ſeu liberalitatem exercens, habet priuilegium vt non exigatur, vltrà quàm facere poteſt. Tex. eſt in §.ſed & ſi quis. Inſti.de actio. & in l.inter eos.ff.de re iud. verſ.is quoq;.& in l.ne liberalitate.ff.eod. titul.

Limita hanc concluſionem vnico modo, vt per Iaſ.d. l.inter eos.verſi.is quoq;.1.col. videlicet, vt procedat in promiſsione de donando pura & ſimplici, ſecùs ſi in ob cauſam donatio eſt. Hanc limitationem probat, confirmat, impugnat,& demum defendit Iaſon, vbi ſuprà.

Sublimita hāc limitationem vt per Iaſ.in di.§.ſed & ſi quis dupliciter. poſt Fabr. ibi.

Primò niſi donatio ob cauſam reſpiciat ſolum fauorē recipientis, & nō dātis, ita ꝙ in nihilo eſſet vtilitas dātis: vt caſu quo dono tibi centum, vt emas tibi domum, vel in dotem:& ita intelligit le. ſi extraneus.ff.de iure dotiū.

Sublimita ſecundò hanc limitationem non procedere, quando datio facta ob cauſam etiam concernentem fauorem dantis, excederet ipſam cauſam, & ſic eſſet maior datio cauſa ipſa: quia in eo quòd excedit, eſt mera donatio.& habet locum dictum priuilegium, de quo in regula diximus. Iaſ.in d.§.ſed & ſi quis. pen.col. vbi dicit ſe credere iſtam meram veritatem,& eam non inueniri alibi incluſam.

REGVLA CCXI.

DONANS poteſt pactum reuocare, ſeu remittere donatario, in præiudicium eccleſiæ, cui poſt mortem ipſius donatarij acquiri voluit. Eſt ſingularis deciſio Bar. in l.qui Romæ.in §.Flauius.ff.de verb.obliga.& eſt vera & communis concluſio ſecundum Iaſ.ibi: colū.6. qui eam confirmat nu.15.& 16.

Limita hanc regulam tribus notabilibus modis, vt per eundem Iaſ.in d.§.Flauius.col.7.8.& 9.vbi prędictas tres limitationes latè examinat.

REGVLA CCXII.

DONATIO facta inter viuos, per patrē filio, non imputatur ei in legitima, niſi expreſsè dictū ſit: probat tex.& ibi not.hoc Bar.in l.ſi quando.§.& generaliter.C. de inoffi.teſta. vbi dicit Iaſ. ꝙ iſta regula probatur in illo tex.melius quàm alibi. Idem tenet ipſe Iaſ.in auth.ex teſtam.in col.4.in fi.C.de collat. vbi vltra dictum §.allegat tex.in l.ſi cum mortis.in 2.reſpon.ff.de inoffi.teſta.& in l.etiam.§.ſi debita.ff.de oper. liber.

Limita primò, quando donatio non valuit à principio ſed fuit morte confirmata: quia tunc habet vim relicti, & computatur in legitimam. Ita Bar.& communiter alij in l.in quartam.ff.ad leg. Falcid.& ſequitur Iaſ. in d.§.& generaliter. qui alios refert pro hac ſententia.

Secundò limita, quādo nō fuit donatum expreſsè, ſed datum ſimpliciter, quia tunc imputatur, etiam ſi non ſit dictum. Ita Bar. ſingulariter in l.j.§.ſi vel parens.ff.ſi quis à parē.fue.manum. ſequitur Iaſ.vbi ſuprà, qui refert Imo. Pau.& Alex.idem in varijs locis firmantes. Et ſecundum iſtam limitationem poteris tu Hiſpane ad concordiam reducere duas leges partitarum, quę inuicem aduerſari videntur quarum vna eſt in 5.parti.tit.4.le.3.verſ. {mas en otra.}& altera eſt in 6.parti.tit. 15.l.4.in prin.quia prima vtitur verbo, {dieſſe:}alia verbis, {faziendo donation.} Vnde prima procedit, quādo ſimpliciter fuit datum, alia, quando expreſsè donatum.

Tertiò limita, qñ quātitas donata aſcēderet vſq; ad legitimā, quia tūc & ſi non eſſet dictū, imputaretur, ſecundū Iaſ. vbi ſuprà, poſt Imo.& Alex. in locis per eū relatis.

Regula

REGVLA CCXIII.

DONATIO facta alicui reuocatur, si donator postea liberos suscipiat. Apertus est casus, & pia cōsideratione fundatus in l.si vnquam.C. de reuoc.don.(cui consonat lex nostri regni. 5.parti.tit.4.l.8.)quæ reuocatio fit in totum, secūdum cōmunem sententiam, vt testatur Soci. in consi.93.testamentum præmissum.4.volu.col.5.& ita etiam disponit lex regia, suprà alleg.

Amplia primò, etiam si sit donata res particularis. Ita Bart.in l.Titia Seio.§.Imperator.ff.de leg.2.col.3.versic. quæro lex, si vnquam. idem sentit Bal.ponderādo dictionem aliquam, illius tex.in eadem l.si vnquam. Contrariū tenet idem Bal.in le.1.C.de inoffi.don.col.pen.in fi.& in le.si cum vel in vtero.C.de testam.mil.in fin. idem in authenti.ex causa.C.de lib.præter.col.3.in fin.& idem voluit Alb. in l.cum acutissimi.C. de fideicomm.

Prædictam tamen opin.Bar. tenet Ias.in l. generaliter. §.cum autem.col.4.C.de inst. & subst. vbi refert Imo.in c.fi.de don.idem tenere, & Alex.in consi.71.vol.4.& idē tenet ipse Ias.in l.j.col.3.C.de pact.vbi alios refert ad idē: & dictæ opin.Bar. videtur assentire Socin.in l.cum auus. col.19.ff.de cond.& demon.cum quadam modificatione nisi illa res particularis esset talis, q quantitate eius, & donantis inspecta, & modo liberorum attento, adhuc verisimiliter, donans illam concederet, etiam si de liberis cogitaret: quod dicit fuisse consultum per quosdam solennes doctores. Et istam etiam sentētiam tenet idem Soc. in consi.20.incip.in facto pręsupponitur.col. fi.in 1.vol. & in cōs.147.in 2.vol.in col.pen. ante med.& refert hoc tenuisse Aret.in l.Titius.in prin.ff.de lib.& posth.& circa hanc ampliationem, vide optimè per eundem Soci.in cons.53.incip.viso instrumento donationis.in 4.vol.col. 4.& melius.in colū.5.vbi quasi ad finē tenet suprascriptā modificationem, qui refert ad hoc Io.Bapt.de sancto Seuerino, & etiam Franc.de Aret.vbi suprà. Sequitur & idē Socin.in consi.94.incip.testamentum pręmissum.4.vol. colum.8.

Amplia secundò, ēt si filij nati statim moriātur: voluit Bart.in d.§.Imperator.circa fin.vers.quæro pone.vbi arguit pro & contra, quod sequitur Ias.in l.si quis hæredē, col.3.C.de instit.& substit.vbi refert Imo.Bal.Pau.distinctis locis idem firmare, quod notant: intellige nisi post mortem filiorum pater tanto tempore superuixerit, q potuisset voluntatem mutare, nam ex quo non mutauit, præsumitur voluisse, vt donatio esset tacitè reconualidata. Ita tenet Bal.in l.1.col.fi.circa mediū.C.de inoffi.don. quod refert Pau.in l.2.col.fi.C.de posth. hære.insti.quos refert Ias.in auth.ex causa. col.fi.C.de lib.præt.

Amplia tertiò, etiā si talis donatio sit iurata: tenet Bar. in d.§.Imperator.in fi.& voluit Bal.in l.1.C.de inoffi.dona.col.fi.in fi.idem tenet Soci. in alleg.consil.20.col.fi.& in j.vol.& in d.cons.53.in prin.4.vol.vbi hoc dicit cōiter teneri, & refert Io.de Imo.idem tenentē in ca.fi.de don. voluit etiam Fran. de Aretio in consil.24.incip.quatuor dubia. quem refert & sequitur Marcus Antonius in tractatu de virtute iuramenti: col.3. & habetur iste tractatus in 3.vol. Tractatuum.

Amplia tertiò, etiam si donator renuntiauerit d.l.si vnquam. tenet Oldr.in consi.173.incip.quidam habens filium, & Alberi.in d.l.si vnquā.& vide Soci. in cons.126. incip.visum fuit primo aspectu. col.pen.volu.1. vbi pro ista parte refert Io.Andream & Sali.& Pet. de Ferraria.& Ludou.Rom.& Nicol.Mili.& Vitalem in suo tract.clausularum: qui omnes secundum eum tenent in varijs locis ab eo relatis, q dictę legi non possit renuntiari, & pro parte contraria adducit Bar.Imo.Cuma.& Baldum, & dicit quod prima opinio, scilicet q dictæ legi non possit renuntiari, est probabilis, pro qua ipse aliqua adducit. Vide tamen eundem Soc.in consi.147.col.fi.vol.incip.visa facti cōtingētia.vbi dicit q cōis sniā est q possit renūtiari.

Amplia quintò hoc adeò procedere, q talis donatio reuocatur ipso iure, vt notat Bar.in d.§.Imperator. & dicit hanc esse communem opin.Soc.alleg.consi.93.testamentum præmissum.volu.4.col.5.

Amplia sextò dictam regulam habere locū, etiā in donationibus causa mortis, vel in actibus morientium. Ita tenet Paul.de Cast.consi.434.vol.1. respondeo per ordinem, in fi.vers. circa quintum.

Amplia septimò hoc adeò procedere, q ipsemet pater donans, potest venire contra donationem, superueniētibus liberis. Ita Bald.in d.l.1.C.de inoffi. dona.in fin.

Limita primò, si donator post donationem factam filios adoptauerit, quia tunc non reuocatur donatio, vt est Alex.sentētia in consi.40. super eo dubio quo quæritur. in col.pen.4.vol.referente illum Ias.qui nō minus in scribendo pulchrum dicendi ordinem, q allegationum copiam amauit: ex quo ad eius perlegenda scripta non parū flectit iurisperitorum animos in d.§.cùm autem.l.generaliter.col.6. ante medium.C.de instit. & substit.& ita ēt tenet Paul.de Cast.in d.consi.434.col.fi.vers. prætereà si aliud.vol.1.per l.si ita quis.§.fin.ff.de leg.2.& per l.fideicommissa.ff.de cond.& demōst. licet ista non sit propriè limitatio ad regulam, sed cuiusdam dubij occurrentis circa d.l.decisionem.

Secundò limita, si donator post donationē filiū legitimauerit. Ita tenet Bald.in l.fin.in fi.C.si quid in frau.patr. cui assentitur Ias.in l.cū acutissimi.col.fi.C. de fideic.vbi refert eundē Bald. & Sali. idem asserentes in alijs diuersis locis. Vide Alex.in rub.ff.de lib.& posth.co.j.& ita tenet Martinus de Laude in tract.de legitimatiōe.col.20. vers. nunquid.& Ias.in rub.C.de posth. hæred.instit.& subtilis doctor Didacus de Segura in repet.l.1.§.si vir.ff. de acquir.poss.fol.7.col.3.ex quo ibi infert, q eodē modo, nec talis donatio reuocabitur per filiū, qui religionis ingressu legitimus efficitur: quā tamen limitationē sublimitandam cēseo, saluo saniori iudicio, nisi talis filius efficeretur legitimus per cōtractum matrimonij, ad quod moueor ex his quæ scripsi infrà, in regula emphyteusi, in prima limitatione, & post hæc sic scripta, reperi hoc idem firmare commentatorem legum Tauri, Didacum{del Castillo}in l.12.in glos.magna, quæ incipit, {siguiente,} in col.4.illius gl.in fi. Allegat Baldum & Paulū in locis quibus hoc in his terminis non rescripsere, quem referre libuit, quia præter id q Hispanus est, & meritò ab Hispanis doctoribus nō contemnendus, iuuat semper in meis dictis habere contestem.

Tertiò fallit, quando donatio esset facta ecclesiæ, quia tunc non reuocatur in totum, sed respectu legitimę filiorum. Glo.est singularis in c. quicunq;. in gl.1.17.q.4.quā allegat ad hoc Bal.in l.j.colū.3.quasi ad finem.C.de reuocand.donationib.& tenet Abb.in ca.fi.col.2.de donationib.vbi hoc dicit probari per glossam ibi, & tenuit Bart. in d.§.Imperator.d. versi.quæro lex, si vnquam.& dictā glossam dixit ad hoc singularem Soci.in regula 310.incipiente, priuilegia pię causæ.in septimò priuilegio, vbi eā, & alia quæ allegat in proposito satis corruptè refert: & scripsit hoc apertius idem Soci.in l.cùm auus.col.23.finalibus verbis.ff.de condit.& demonst.& prædictam glossam ad hoc allegat, & si corruptè Ias.in di.§.cùm autem. columna 2.

Quartò fallit, quando donatio fuit facta proprio filio, quia tunc nō reuocatur in totum, sed vsq; ad legitimam supernascentium liberorum. Ita notant Bar. Bal.& Abb. in locis vbi suprà, in proxima limitatione alleg. & vide Soci.in d.consi.53.vol.4.col.2.quasi ad fi.& Feli. in ca.in præsentia.de proba.col.21. versi. quartò quæro.& ponit gl.doctoris de Montaluo in le. partitarum, suprà alleg.in regula, Segura.in repet.§.si vers.l.1. ff.de acquir.poss.col. 26.Et aduerte q prędictus doctor{del Castillo}in alleg. l.12.Tauri, & in d.gl. in verbo, {siguiente.}in col.5.tenendo

nendo eandem conclusionem dicit vlterius, quòd tunc talis donatio remanet valida in tertia & quinta bonorũ: cuius contrarium, eius autoritate & iudicio meliori saluis (quando pater donauit filio vnico quem habebat, & alius supernascitur, non studio contradicendi, sed vt alijs materiam præbeam cogitandi) credo de iure verius: quia certum est quòd illud communi iure non fulcitur, cum doctores suprà relati, solum firment, quod reuocatur donatio vsque ad legitimã supernascentium: quomodò ergo potest dici, ꝙ datur supernascentibus sua legitima, si illa diminuitur per deductionẽ dicti tertij, cum iure nostri regni, omnia bona parentum (sola concessa eis libertate disponendi de quinta parte) sunt filijs debita pro legitima, & cum dicta bona, sint eis debita æqualiter, æquali sunt diuisione partienda. Nec huic meæ sententiæ refragari opinor legem 26. Tauri, quam posset aliquis in dicti domini doctoris suffragium adducere, dum disponit, ꝙ si parens donat filiu, videtur meliorare, & si non dicat, & sic ꝙ ille vnicus filius, cui fuit facta donatio, videatur melioratus respectu supernascentium, & si non fuerit dictũ quia ad hoc respõdetur, ꝙ illa lex procedit, vt verba eius apertè innuunt, ibi, {a alguno de sus hijos.} quando donatio fit à parente alicui ex filijs, quos habet tẽpore quo donat, & tunc nimirum si præsumat lex, ꝙ pater donando simpliciter vni ex eis, prædiligit eum, & vult illum in dicta donatione præferri alijs, quatenus iure meliorationis licebit: quando verò pater vnico filio donat, non debet præsumi illa prędilectio, nec melioratio respectu nasciturorum filiorum, quorũ merita nondum nouit, quin potius præsumendum est velle vti dispositione iuris cõmunis, vt si superueniant filij, legitimam æqualem sibi vendicent, nec illa minuatur propter meliorandi facultatem sibi datam à lege, qua dum vnicum habet filium, vti non potest, cum non sit alius, respectu cuius possit meliorare, & ipse filius respectu suijpsius nõ potest dici melioratus, nec respectu nasciturorum expresse ea velle vti, declarat, nec tacitę vsum fuisse videtur, cum cessat prę-sumptionis rõ, d. l. Tauri. quando verò pater donaret vni ex filijs, tunc facilius crederem ꝙ ille nõ solum videatur melioratus respectu præsentium filiorum, quinimo & supernascentium, quia sicut præsumitur prædilectus respectu filiorum qui aderant, ita & eorum qui sperantur: & adeò existimo istud veritati inniti, ꝙ (sine præiudicio veri) possem vnum affirmari, videlicet ꝙ hoc procederet, quando pater vnicæ filiæ donationem magnam pro dote fecisset, & sic ꝙ supernascentes filij nõ relicto sibi tertio, donationem vsq; ad suam legitimam reuocarẽt. Nec in hoc videtur gener deceptus, & si prætẽdat onerosam causam, cum fuit in culpa, non prouidendo sibi in euentum natiuitatis aliorum filiorum, nec ignorare debebat dispositionem d. l. si vnquam. Nec huic vltimæ conclusioni aduersatur lex 29. Tauri, quę videtur generaliter dicere, quòd vt dos dicatur inofficiosa, debet cõsiderari, id quod excedit legitimam, & tertium, & quintum: quia illa lex videtur loqui, quando dos venit moderanda remedio, seu querela inofficiosæ dotis, non autem est quando reuocatur vigore legis nostræ, si vnquam. quæ fortius & ipso iure reuocat, vt dictum est supra, quæ quidem sunt remedia diuersa: vt de remedio inofficiosę donationis, & d. l. si vnquam. dicit Bald. in l. 1. C. de inoffic. donat. in col. 4. & fauorabilius est remedium d. l. si vnquam. vt placuit Bal. in d. col. 4. in versi. opinio mea. quod etiam apparet, quia filij nati per querelam inofficiosæ donationis, non reuocant ab extraneo, nisi vsq; ad legitimam, per remedium autem d. le. filij supernascentes reuocant in totum. Nec inconuenit etiam ꝙ intelligatur, quando pater dotauit, habẽdo alios filios, & sic in casu quo filia videtur prę-dilecta datione magnę dotis, & sic meliorata: quæ quidẽ hic breuiter tangere libuit, quia in impressionis limine occurrerunt, & altiorem examinationem, huius libelli finis non patitur. Et hanc sententiam fouere credo naturali consonum rationi, & æquitati. Cui enim iniquæ nõ videntur, parentum quorundam affectiones indiscretę, qui sæpius vt aliquam filiam, quam cæco quodam amore prę alijs diligunt, ditissimo cuidam, aut nobiliori, siue potentiori marito nuptui tradant, alias, quas habent nõ minus sibi natura & meritis) filias, nudas relinquunt, & aut parietibus, reluctantes includunt, aut longè disparis conditionis genero tradunt, aut domesticę cuidam religioni astringunt: ex quo venit, vt ex eis quædam desperatam, aliæ inuidiæ plenam, solẽt semper agere vitam. Vnde, vt hæc & similia dãna cessent, semper mihi pia visa est, ęqua distributio inter filias, & neq; meliorationes similes: nisi ex rationabili aut honesta causa facere, nec iam factas, nisi vbi iure prohibente aliter fieri non valet, aliquo modo sustinere, visum est æquum.

Quinto fallit (tibi Hispano) si coniunx donauit coniugi, post annum contractus matrimonij: quia tũc filius supernascens, non reuocat in totum, sed remanet quintum penes donatarium. Ita disponit lex 3. titul. 12. foro. l. libro 3. quod dicit menti tenendum Ioan. Lup. in repe. rub. de donatio. inter virum & vxo. fol. 32. col. 4. in §. limita sextò.

Sextò fallit in donatione remuneratoria: quia talis nõ reuocatur, supernascẽtibus liberis: voluit Ang. in eadem l. si vnquam. quod asserit sing. Ias. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. col. 14. Huius etiam sententię fuit Soc. in cõsi. 39. incip. in quæstione quæ vertitur inter magnificos. 1. vol. in fi. qui refert Bal. in d. le. si vnquam. in aliquibus lecturis na tenere, & Rom. in l. si verò. §. de viro. 48. fallentia ff. solu. mat. & consi. 27. incip. pro decisione. & Deci. in l. si donatione. in col. 4 C. de collat. Sequitur et hãc restrictionem Petr. de Rauen. in suo alphabeto, in litera R, in verbo, remuneratio. & Didacus {del Castillo,} legum Tauri commentator, in l. 29. in glo. incip. {las otras.} pro qua solum refert Ang. & Rom. & poteris eam corroborare pluribus specialibus, inductis fauore donationis remuneratoriæ, quæ adiungit Hispanię nostrę decus Doctor de {Palacios runios) cuius anima anno Dñi MDXXIIII. in mense Martij, ad cœlestes piè creditur euolasse mansiones, quem à librorum assidua lectione, & compositione, nec officij regij cura, nec fastidiosæ senectutis aduentus, & si grauibus morbis (vt solet) onustus, vnquam valuit separare, tantò ob hoc maiori laude dignus, quantò in hac nostra infelicissima (in hoc vno) Hispaniæ plaga, studiosorum præclara ingenia, ob possessorum segnitiẽ vt plurimum inculta manent, & saltem posteris sterilissima redduntur, obmutescuntq; peritorum calami, cũ imperitorum linguæ, in alienis taxandis scriptis loquacitate quadam incauta facilè prorumpant) in sua eleganti repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. fol. 24. col. 3. & seq. in §. l. qui incipit: limita secundò. & vide Rauennatem, vbi suprà, qui ponit nouẽ specialia, fauore donationis remuneratoriæ: & ponit etiam septem specialia, dictus doct. del Castillo vbi suprà.

Vnum tamen aduerte, quòd Barba. in d. c. fina. de don. in col. fi. facit bonam considerationem, iudicio meo, circa illam limitationem, videlicet ꝙ aut illa donatio respectu remunerationis fuit immensa, quia seruitiũ nõ promeruit tantam remunerationem, siue donationẽ, & tũc quoad illud superfluum, haberet locum dispositio dictę legis, si vnquam. & hoc tenet pro indubitato: si verò seruitia fuerunt conformia donationi, adhuc dicit ipse ꝙ dubitat, quia si possumus præsumere ꝙ si donator cogitaret de filijs, non remuneraret illum seruitorem, ex quo iure actionis compelli non poterat, stabimus dictæ legi, si vnquam.

Septimò fallit, in donatione facta de re nondum quæsita: vt si filia renuntiet, vel donet hęreditatem paternam quam sperat, iuxta text. in cap. quamuis pactum. de pact. lib. 6.

lib.6. Hanc limitationem scripsit Soc. in d.consi.39. suprà allegato, col.fi. in proxima limitatione, & dicit sic vidisse consultum, quæ est notanda restrictio, & poterit ad multa seruire: tenet etiam idem Soci. vbi bene comprobat in d.consi.53.4.vol.col.pen.

Octauò fallit, quia si potest ostendi, ꝙ donans de filijs cogitauerit, non fit reuocatio vigore d.l. si vnquam. Ita dicit esse communem opinio. Soc. consi.148.col.5. in medio, in 2.volum. visa facti contingentia & statutis, &c. ad quod refert Bar. in d.§. Imperator. & Bal. in l.j.C. de inof fic.dona. & Cano. in c.fi. de donat. & hanc dicit esse communem sententiam idem Soci. in alleg. consil.53.vol.4. col.3. vide etiā eum in col.j. vbi bene loquitur, & refert Bar. in d.§. Imperator. tenentem ꝙ in dubio, si non probatur ꝙ de filijs cogitauerit, habet locum d.l. si vnquam. quod declara vt per eum in d.3.co.& seq. Et tu Hispane, si bene consideras illam legem, parti. suprà alleg. in regula apertè videtur hanc fallentiam comprobare, dum dicit, {por que non han hijos, ni esperança de los hauer.} Considerat ergo illa lex, vt donatio non valeat, ꝙ filij desint, & etiam deficiat spes habendi eos, & sic secundum conclusionem hanc, cum doctores dicant, ꝙ quando donās de filijs cogitauit, non reuocatur donatio, non distinguēdo, noceat vel non legitimæ filiorum supernascentium, venit vnū ꝙ filios non habēs, pōt præiudicare nascituris in legitima, etiam titulo lucratiuo, dummodo de illis cogitet, licet aliàs his, quos iam habet, per talem titulū non possit præiudicare.

Nonò limita, ꝙ licet monasterium aliàs habeatur loco filij, tamē secus est in ista materia: quia per ingressum monasterij non reuocatur donatio. Ita not. Felin. in c.a.in præsentia. col.20. de proba.

Decimò limita, quia talis donatio non reuocatur, nisi respectu rei, non autem fructuum perceptorum à donatario. Ita tenet Didacus de Segura in repet. d.§. si vir. le.j. ff. de acq.poss. in col.26. motus per glo. in l.generaliter.§. planè. ff. de fideic. liber. ex qua gl. alias cōclusiones infert in proposito.

Vndecimò limita dictam regulam, vt habeat tantum locum, quando donatio fuit facta liberto, prout ipsa lex loquitur, quia tunc reuocatur: secus in donatione facta alteri, quia illa non reuocatur, tenet Guliel. in l.1.C. de inof fic.dona. quem refert & sequitur Cinus ibi. Et hanc opinionem aliqualiter defendit Soc. in alleg. consi.53.4.vol. col.2. prope fi. & dicit in col.seq. in prin. ꝙ ista limitatio procedit per puncta rationis tamen quod magis communis opinio est in contrarium, & sic quòd dicta lex procedat in donatione facta alij quàm liberto: & ita tenet Pau. in alleg. consi.434. incip. respondeo per ordinem, in fine in 1.volumine.

Duodecimò limita, non procedere in pacto facto à muliere cum viro, vt ipse lucretur dotem, ipsa prædecedente, quia tale pactum donationis non reuocatur propter superuenientiam liberorum: probat tex. in §. dotes. in auth. de nupt. quem ad hoc allegat Soci. in d.consi.53. 4.col. in princ.

REGVLA CCXIIII.

DONATIO facta inter patrem & filiū ob benemerita filij, valet & tenet: quia tunc nō fit vt filio, sed vt extraneo. Glo. est quæ hoc voluit in authē. vnde si parēs. C. de inoffic.test. in gl.fi. not. Bar. in l.frater à fratre. in princ. vltimæ quæst. ff. de condictione indebit.

Limita & declara duobus modis, vt per Ias. in d.auth. vnde si parens. col.fi.

REGVLA CCXV.

DOS filię concessa, excedens legitimam filiorum dotantis, quandiu durat matrimonium, nō potest à marito reuocari, respectu eius quod excedit: quia illam habet titulo oneroso. Hanc regulam cum sex ampliationibus, & quatuor restrictionibus, descripsit Didacus de Segura in repetitione §.cùm filiæ. l.cohæred. ff. de vulgar. & pup. fol.14. col.1. cum quinq; sequentibus: & sic fortè dictis limitationibus poterit declarari opinio Ioan. Lupi in repetic. c. per vestras. fol.31. colum.3. versic. mortuo. & in col.seq. in prin. vbi tenet quòd in cancellaria regia fuit cōtrarium iudicatum.

REGVLA CCXVI.

DOTEM sicut perdit mulier propter adulteriū, ita per luxuriosum osculum, vel tactum mamillarum. Ita tenet Bal. in c.tuæ. de procur. motus per tex. in c.1.§.j. quibus modis feud. amitt. quem sequitur Feli. in c. præterea. fi.col. de testib. & vide Io. de Neui. in sua sylua nuptiali, in impressione parua, fol.83. col.1.

Limita quatuor modis, vt nouissimè per Ioan. Franc. de Ripa in repetitione rubr. de iud. in colū.4. quem vide in præcedenti, quia pulchrè corroborat ipsam principalem regulam, & sic prædictam conclusionem Bald. & quia lectura sua nun erit tibi fortè facilis, in summa refer re eos libuit.

Primò fallit, quādo charitatiuè amicitię causa deoscularetur extraneum virum: sed hęc restrictio est impertinens, cum non comprehendebatur sub regula, quę loquitur in luxurioso osculo.

Secundò fallit in locis, vbi est contraria consuetudo.

Tertiò fallit in clericis deosculantibus aliorum vxores, quod tamen reprobat: & rectè: quia fundamentū sui erat gl. in c.absit. 11.q.1. quod non sufficit, maximè quia postquam columbina illa simplicitas à pijssimo redemptore nostro, in suo Euangelio suasa in pluribus defuit sacerdotibus, vulgus (sui natura præceps ac temerarius iudex) de similibus actibus non nisi sinistrè iudicat.

Quartò limita, quando maritus pari modo deoscularetur alienas vxores, quia tunc compensantur delicta.

REGVLA CCXVII.

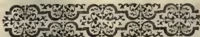
DOTALIS res, maximè immobilis, non potest alienari. Instit. quib. alien. licet. in prin. & in l.si prædiū. C. de iure dot. & per totum. ff. de fundo dotali.

Limita istam regulam viginti modis, vt per Bal. nouè in tract. de dote. fol.32. col.2. cum sex col.seq. vbi satis latè per eum.

REGVLA CCXVIII.

DVBITANS & ignorans æquiparautur, vt est text. in le. manifestissime. §.fin autē nescius. C. de furtis. & in l.fi. C. de condict. indeb. vbi Bar. & Bal. facit text. in l.2. in prin. ff. quis ordo in bon. poss. seruet. & in l.3.§. is qui nescit. ff. de libe. ho. exhib.

Limita dupliciter vt per Ias. in leg. quandiu. C. qui admitti. column.2. quem vide, qui aliqua cumulat in proposito regulæ.

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

De litera D.

REGVLA CLXXIIII.

DANS fundum, construens seu dotās ecclesiam cū consensu diœcesani, quilibet ipsorum erit patronus insolidum. Hanc regulā probat tex. in c.pię mētis. & in c. Frigentius. & in ca. quicunq;. & in c.filijs. 16.q.7. in ca. Abbatē. el a.18. q.2. in c.nobis. de iure patr. hoc voluit gl. in d.c.pię mentis. ita tenet Archid. in c.j. de iure patro. libr.6. & ita concludit Lambertinus in tractatu iuris patro.

tro.in 1.parte 1.libri in 3.q.principa.nu.1.iunctis his quę ponit Abb.& ibi Io.de Imo.in c. nos quidem. de testam. Rochus de Cur.in tractatu de iure patro.in verbo, construxit.q.13.nu.21. idem Lamberti. in eodem tractatu, in 1.part.1.libri, arti.25.3.q.principal.

Hanc regulam, vbi eam ampliat 21.modis,& limitat decem modis,ponit Cæsar Lamberti.in dic.25.articulo, per totum.

REGVLA CLXXV.

DEBITOR fugitiuus potest propria autoritate capi à creditore. Hanc regulam probat text. in l. ait prætor. in §.si debitorem.ff. quæ in fraudem credit.& in l.generali.C.de decurionib.lib.x.gl.in l.extat.in verbo, sine vllo iudice.ff.quod metus causa.& in le. quæsitũ.in verbo, quia interest.ff. de pignori.glo.in verbo,iudicio.in princ. Institu.de actio. & in auth. vt iudices sine quoquo suffragio.in §.necessitatem.in verbo,detinere.coll.2.& in c.1. in verbo,potestatem. de pace iuramento firman.in vsib. feud. De iure regio probatur in l.12.titu.20.lib.3.Fori.& in l.10.tit.15.parte 5.& in l.2.legibus {de la hermãdad.} Circa quam regulam vide Hippoly.in sing.43.& in singu.243.& in l.si vt allegas.nume.9.C.de sicarijs.Ias.in le. cùm te proponas.nu.3. C.de transact. & in l.1.nume.71. ff.de officio eius.& in l.vinum.nu.3.ff.si cert.pet.& in le. pecuniam.nu.9.ff.eod.tit.& in prin.Insti.de actio.nu.72. cum alijs.& ibi Gome.nu.59.Marc. de Mantua in consi. 41.nu.9.Seguram in l.ab exhæredato substitnto.]nu.5.ff. de lega.1.Paul.Paris.in consil. 106.nu.52.& in consil.99. nu.3.vol.3.Castillo & Pala.Ruui.in 66.Tauri.Et quę requirantur ad hoc vt debitor possit capi,ponit Io.Baptista Caccialupus in tract.de debitore suspecto & fugitiuo.q. 3.& 4.Ias.in l.qui ab arbitro. nu.3.cum alijs.ff. qui satisd. cog.Paul.Paris.in consi.101.nu.6.vol.3. & Ant.Rubeus Alexandrinus in repet.le.non solùm.§.morte.nu.241.ff. de noui oper.nuntiat.

Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Soc. in regu.78.Hanc regulam ampliat 5. modis Gome.in d: §.superest.nu.59.eandem regulam cum alijs 5.ampliationibus ponit Petrus Rebuffus in gl. ad constitutiones regias Galliæ,in 1.part.in tract.de literis obligato.arti.6.in gl.3.nu.70.pag.149.& alias 4.ampliatio. & 4.l.limitatio. ad hanc Regulam ponit Rodericus Xuarez in l.2.tit.{de los emplazamientos,}libr.2.fori.fol.190.nu.20.Hanc ẽt regulã amplia 11.modis,& limita 8.]modis,vt per Franc. de Ripa in c.1.nu.88.de iudic.

Vltra quos amplia primò, etiam si tempore cõtractus debitor dilapidasset bona: non tamen intantum quin adhuc esset idoneus si posteà illud fortius dilapidasset & cõditionem suam deteriorem fecisset, procedit nostra regula & potest capi à creditore.ita Bal.in l. si pro ea.in princ. C.mand.nu.1.quem sequitur Ias.in §.superest.nu.87.Instit.de actionib.idem Ias.in l.si ab arbitro. nu.5.ff. qui satisd.cogan.

Amplia secundò nõ solùm in debitore principali, sed etiam in eius hærede. ita tenet Bart. in lege,postulante.in princ.ff.ad Trebellia. quem sequitur Ias.in le.diuortio.in §.interdum.nu.6.ff.solu,matr.Petrus Rebuffus in 1.parte glo.ad constitu.Regias Gallię:vbi allegat alios doctores in gloss.2.3.articuli, in tractatu de literis obligatorijs. pag.105.num.10.& in eod.tract. arti.6.glo.3.pagin.149. nu.septuagesimoquarto,Io.Crottus in repet.l. nemo potest.col.4.ff.de leg.1.quod tamen intellige vt per Rebuffum in d.num.3.

Amplia tertiò procedere vt creditor per solum sacramẽtum probare possit suspicionem fugæ.ita Io.de Imol, in l.2.in fine principij.ff.sol. matr. vbi tenet ꝙ àd probandum debitorem suspectum de fuga,ad boc vt capi possit sufficit sacramentum creditoris.idem tenet Angel.in repet.l.nemo carcerem.C.de exact.tribut.lib.10.hanc opinionem ante eum tenuit notabil.Benedictus de Plumbino in d.l.nemo carcerem.in penul.col.in prin.Ratio huius ampliationis est: quia in hoc casu vertitur periculum in mora:& vbicunq; periculum est in mora ad probationem suspicionis sufficit iuramentum, vt est gl.& ibi Inn. in c. quoniam frequenter.vt lite non contesta.& in le.1. vbi docto.C.vbi in rem actio.Pro qua opinione est casu in l.eorum.ff.de dam.infect. vbi dicitur ꝙ timenti damnum,debet de damno infecto caueri. & talis timor probatur per iuramentum calumnię: vt in l.qui bona.in §.si quis stipulaturus.ff.eod.tit.ita ergo in casu nostræ ampliationis,quia mora est periculũ allatura, & res est talis quæ celeritatem desiderat: ideò talis suspicio per iuramẽtum probatur:ne si alię probationes exigerẽtur,debitor interim aufugeret.Hanc opinionem tenuit Roma. in le.si fideiussor.in §.fin.ff.qui satisd.cogan.facit quod voluit Salic.in l.vnica.C.de prohibita sequestra.pecuniæ.vbi tenet ꝙ reum esse suspectum vel non possidere immobilia,statur iuramento actoris:quia tractatur de modico præiudicio:argumento text.in l.thesaurus.ff.ad exhibend. Hanc opinionem dicit communiter practicari Ioann.Baptista Caccialupus in tractatu de debitore suspecto & fugitiuo,in sexta quęst.nu.18.Eandem obseruare totum mũdum testatur expressè Paul.Castrens.in consi.474. nu.1. in 2.colum.volum.1.Eandem tenet Ias. in le.2.num.29. ff.soluto matrimoni.& secundum hanc opinionem consuluit Alexand.in consilio 19. numero 2. volumine tertio,& ita tenet Paulus Parisius in consi.108.num.54.volumine. 3.

Contrariam tamen opinionem tenet Bal.in l.a pertissimi.C.de iudi.nu.9. idem Bald. in consil.285.nu.3.& 4.in 1.vol.Ang.sibi contrarius in l.si ab arbitro.§.qui ex causa.nu.9.ff.qui satisd.cogan.& in Authẽ. de exhibend.reis. in §.si verò.colla.5. Hanc opinionem tenet Lanfrãcus in tractatu recusationum,nu.7.Alex.sibi contrarius in le.2. num.22.ff.solu.matrim. Eandem opinionem tenet Ias.sibi contrarius in princip.Institu.de actio.nu.91.& in le.si ab arbitro.nu.8.ff.qui satisd.cogan.Et hanc dicit communem Thomas Parpalia in repetitio.l.2. colum.21.in glossa in verbo, suspectum.ff. soluto matrimonio.eam tenet expressè Angel.Aretin. in princip. Institu.de actio.nu.8. quam opinio.dicit etiam communem Decius in consili. 75.col.1.& eam tenet Paris.sibi contrarius in consil.101. nume.5.volum.3.eandem opinionem tenet Catellianus Cotta in Memoralibus iuris :]in verb. debitor. el 1.Pala. Ruui.in l.66.Tauri. numer.49.& ibi expressè Castillo in gloss.{information.} pro qua opinione est text.in d.leg. 66.Tauri.

Amplia quartò habere locum in bannitò: nam eò ꝙ quis est bãnitus censetur esse in fuga.vt in c.1.in §.si quis hominem.de pace tenen.& eius viola.in Vsibus feu. facit tex.in l.si cùm Corn.& in l.si quis.ff.de solut.quod notat Bal.& Moder.in l.rogasti.in §.fi.ff.si cert.pet.& ita tenet Io.Baptista Caccialupus in tract. de debitore suspectę & fugi.q.16.nu.3.

Amplia quintò habere locum etiam in alieno territorio:nam ibi potest propria autoritate capi, ita tenet Ang. in repet.l.nemo carcerem.in vltima charta.C. de exacto. tributo.lib.10.quod ante eum expressè tenuit Benedict. de Plumbi.in repeti.dictæ le.nemo carcerem.in pen.col. in versic.item iuxta prædicta quęro.C.de exacto.tribu. libr.x.quod esse mente tenendum dicit Io.Baptista Caccialupus in d. tractatu de debitore suspecto. in 7.q.num. 2. quàm tamen intellige vt per Xuarez vbi suprà,nu.30. quem intellectum Xuarez ante eum posuit idem Angel. in l.1.nu.2.C.vbi quis de curiali vel cohortali, aliauè condi. conuen.

Amplia sextò procedere etiam in pecunia:nam creditori debitoris fugientis licet capere pecuniam sibi debitã propria autoritate.ita probat text.in dic. §. si debitorem. quem sit intelligit Dinus in principio, Instit.de actio.in

col.in fi.& hoc etiam tenet Rainerius de Foroliuio in d. §.si debitorem.nu.1.& ibi Vidari. Zasi.num.1.Io.Baptista Caccialupus in d.tractat.de debitore suspecto. in 4.q. num.11.Ias.in §.superest.num.81.Institu.de actio. Eandem opinionem tenet Barto.in d.§. si debitorem. quando esset periculum in mora expectare iudicis licentiam. & ibi Zasius,num.2.

Limita primò non procedere quando creditor habet pignus:nam in dubio præsumitur idoneus : & tunc non potest capi tanquam suspectus de fuga:vt tenet Bald.in l. creditor qui non idoneum.ff.si cert.peta.pro qua opinione est gl.in verbo,redigere.in l.2.C.de pignorib. quem sequitur Io.Baptista Caccialupus in d.tract.q.4. nu.17.Ias. in d.§.superest.num.94.Insti.de actio.Catellia. Cotta in Memora.iuris in verbo,creditor.el 2.& in verb.debitor. el 1.Barb.in Rub.de pignor. vbi exclamat de illo d.Bald. in 2.col.Quod tamen est verum quando pignus est idoneum:nam alias captura locum habet.tenet Alex.in d.le. creditor.ff.si cert.peta. quem sequitur Rode.Xuarez vbi suprà,num.29.

Limita secundò nisi debitor militasset in armata militia:hoc enim casu nō est licita in eum manus iniectio.gl. est 2.in verbo,armata.C.vbi quis de curiali vel cohortali.per tex.ibi Ang.in l.1.nu.2.in fi.& nu.3.C.eod.tit.eandem opinionem tenet Roderi.Xuarez vbi suprà, nu.31.

Limita tertiò non procedere in debitore fugiente ad ecclesiam:nam etiam si suspectus sit de fuga nō potest ab ea extrahi.Pro qua opinio.facit generalitas text.in l.præsenti.C.de his qui ad eccles.cōfugi.& in §.sanè enim.eiusdem l.cùm generaliter prohibeatur inuitum quem posse extrahi ab ecclesia. & etiam generaliter loquitur text. in c.si quis contumax.& in c.miror.18.q.4.quam opinionem tenet Oldr.in cōsi.53.Abb.per tex.ibi in c.inter alia nu.22.de immuni.eccles.sequitur etiam Io.de Vilquis in rep.ca.definit.num.55.17.q.4.& de consuetudine seruari testatur expressè Hippoly.in repe.l.vnicæ,nume.111.C. de raptu virgi. Stephanus Aufre.in additionibus ad decisiones capellæ Tolosa.decisi.422.Nicol. Boer.in decisio. 115.nu.6. Syluest. in Summa,in verbo,immunitas.el 3. in §.3.Francis.de Ripa in di.ca.1.num.88.de iudic.Cinus in d.l.præsenti.Ludou.Gome.in §.superest.num.66.Instit.de actio.egregius doctor Didacus de Couarruuias in lib.2.Variarum resolu.c.20.nu.14. Hanc opinionem dicit quotidie obseruari Phili.Dec.in l. vinum.in 2.notab. ff.si certum petat.eam tenet Roderi.Xuarez in le.2.titul. {De los gouiernos.}lib.3.fori,in 5.q.num.1.fol.198.eandem opinionem dicit esse veram & cōmunem & ita seruari Remigi.de Gonny,in tract.de immuni.eccle.fallen. 27.nu.4.& 5.& 6.Pro qua opinione est tex.de iure regio in l.2.tit.11.part.1.& est Pragma.fina.incipiens, {Venerables prouisores,}folio 117.in volumine pragmaticarū. Licet contrarium teneat Ias.in l.vinum.nu.3.ff.si cert.petat.per quatuor fundamenta : de quo ibi . & principaliter mouetur per regulam d.l.vinum.ff.si cert.petat. arguēdo de tempore ad locū.idem tenet Ias.in le.plerisq;.nu.26.ff. de in ius vocan.& in l.1.in §.si decipiuntur.nu.9.ff. de feriis.quam opinionem expressè reprobat Ripa vbi suprà. & ad eius fundamenta responde vt per Remigi.de Gonny,& Ludo.Gome. vbi suprà.

Regula CLXXVI.

DEBITOR quantitatis, perempta quantitate etiam casu fortuito,non liberatur. Quam regulam probat text.in le.incendium.C.si certum petat.& in §.item his. Institut.quibus mo.re contra.obliga.gloss.in leg.quod te mihi.ff.si certum petat. Circa quam regulam vide Iason in l.si à furioso.nume.4.ff.si certum petat.Carol.Ruin.in consi.218.num.10.volum.1.& in consil.171.nume.10. volum.4.

Hanc regulam ponit Ias.cum sex limitationibus in le. quod te mihi,nu.14.ff.si cert.petat.Easdem 6. limitationes ponit etiam Martinus Sancius Vascoletus in tract.in diuiduorum:in 7.cernla nu.80.& quia non ita facilè inueniri poterunt,Prima est.

Limita primò nisi debitor obtulisset quantitatē,& ipse creditor recusat accipere : nam si postea pereat quantitas,debitor liberatur.probatur in l.si decem.ff.de solut.& clarius in l.si & per emptorem.ff.de actio.emp.& ita Bar. in d.l.quod te mihi.nu.4.quod est verum nisi illa quantitas adhuc maneat:quia tunc tenetur:vt in l.sed & si post. ff.de arbitr.ita notabi.tenet Ias.vltra in d.l. quod te mihi. in l.si à furioso.num.4.ff. si cert.petat.Carol.Ruin.consi. 116.nu.2. vol.5.

Limita secundò in debitore quantitatis simpliciter:secus autem in debitore quantitatis respectu speciei. Nam tunc perempta specie liberatur à quātitate.ita tenet Bart. in d.l.quod te mihi.nu.9.per text.in le.Titiæ textores.in §.fi.& in l.filiusfamiliàs.in §.fi.ff.de leg.1.& alia iura quę ibi allegat.quam limitationem Bartoli sequitur Alberic. Paul.Castrensis & Alex.Moder.in le.si ex legati causa.ff. de verb.obligat.Iason in d.le.quod te mihi.nume.15.vbi eam declarat.

Limita tertiò quando pretium verè vel fictè superest penes debitorem,vt in l.si possessor.in §.finali.ff.de petitio.hæred.

Limita quartò quādo inter partes esset conuentum,q̃ periculum esset creditoris:vt in l.periculum.C.de nautico fœno.Regia l.3. in fi.tit.2.par.5.

Limita quintò non habere locum in casu l. Titius ver sic.sed neque ipsius.ff.de præscript. verbis . vbi probatur quòd si dedi pecuniam alicui,& in eum transtuli dominium cum hac conditione,q̃ si quid lucratus'fuerit ex reditu eius solueret pro me tributum:nam cùm tale pactū fiat gratia creditoris principaliter , & principale lucrum debet esse creditoris, ideò periculum debet ad creditorē spectare,cuius gratia principaliter celebratus fuit contractus. Hanc limitationem per istum text. ponit expressè Paulus de Castro,vbi dicit se nescire alibi,in d.le. quod te mihi.quem sequitur ibi Iason num.15.Alex.in l.si ex legati causa.in fine.ff.de verborum obliga. pro qua opinio. videtur tex.de iure regio in l.4.ad medium, titulo tertio, parte 5.

Limita sextò quando respublica deberet certam quantitatem frumenti alicui,& eam illi obtulit: & quia erat tēpus sterilitatis creditor accipere recusauit , volens expectare tempus caristiæ.nam isto casu res publica in totum liberatur, etiam si frumentum oblatum extaret:vt in le. nulli.C.de erogatione militaris annonę.lib.12.& ibi Bar. quem text.ad hoc ponderat Bald.in le. non dubium.nu. 10.versi.6. modo fit fraus.C.de legib.& in l.accepta.nume.vigesimoquarto.C.de vsuris.Rom.in d.l.quod te mihi.num.6.in fin.

Regula CLXXVII.

DEBITVM vel onus diminuitur diminutis personis quibus aliquid relinquitur seu debetur.Hanc regulam probat textus.in leg.Seio amico.in principio.ff.de annuis lega. vbi si lego Titio decem annua si interuenerit negotijs filiorum meorum qui erant tres , vno moriente legatum minuitur , ex quo onus etiam minuitur. facit text.in le.penulti.ff.de conditio.& demonstra.in leg.1. in §. 1.C.de caducis tollen. facit ad hoc : Nam si debeo alimenta pluribus quorum numerus sit diminutus, minuitur onus : vt in le.dominus. in §.finali.ff.de vsufruct. in leg.3.in §.debebit.& in leg. pecunia.ff.de alimen. & ciba.leg.alimenta enim cum persona extinguuntur:vt in l.cùm 2.in §.constat.ff.de transactio.in leg.in singulos.ff. de annuis lega.

Fallit primò vbi obligatio est transitoria ad hęredes : quia diminutione personarū nō minuitur actio vel obligatio,sed transit ad hæredes,etiam si sint collegæ in creditum:vt in l.veteris.C.de contrahen.& committen.stipulat.

pula.& in le.si pactum.ff.de probationib.cum cócordan. hæres enim personam defuncti repræsentat pro ea parte pro qua est hæres: vt in l.cùm à matre. C.de rei vendit.in l.si ab eo.C.de negotijs gestis. in l. 1.C.si certum petat.& censetur eadem persona cum defuncto: vt in Auth.de iu reiur,à moriente præstito.in princ.colla.5,ita tenet Dec. in l.hæredem.ff. de reg.iur.

Fallit secundò in indiuiduis: vt in l.si communem.& in l.nam satis.ff.quemadmodum seruitut.amittan.& in l. 4.§.Cato.& in l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb, oblig,cum ibi nota.

Fallit tertiò in eo quod debetur pluribus personis, nó vt singulis, sed vt vniuersis: quia diminutione personarum etiam si vnus tantum superslit non minuitur obligatio: vt in leg. sicut.in §.fin.ff. quod cuiusque. vniuersi, nomine,

Limita quartò vbicunque habet locum ius accrescendi: quia portio personæ deficientis transit ad alium cum onere, vt in l.vnica, in §.1. cum pluribus sequentibus.C, de cadu.tollendis.& in l.& si contra.ff.de vulga.& pupil. & latè habeť per Bart.& doct. præcipuè per Alciatū in l. re coniuncti.ff. de legat.3. quod est intelligendum quando persona deficiens perfectè excluditur: quia aliàs non habet locum ius accrescendi: vt in l.si duo.in princ.& ibi nota.ff.de iureiurand.iuncta l.communi liberto.ff.de bonis liberto, quæ materia cùm sit multùm prolixa & ordinariè tractetur, non est transcribenda, cùm eam latissimè examinet Bald.in leg. vnica. C.quando non petentium partes. vbi notabiliter & nouissime Hieronymus Cagnolus,

REGVLA CLXXVIII.

DEBITVM vel onus non diminuitur nec perimit obligationem diminutis personis oneratis, vel quæ aliquid debent, Hanc regulam probat text.in l.si pactum.ff, de probatio.in le. veteris.cum concordantibus ibi signatis.C.de contrahen.& committen. stipula. in l.si debitori.C.de pact.in l pro hæreditarijs.C.de hereditarijs actioni.& in l.si.cod.tit.

Amplia primò etiam si obligatio sit in dando,seu in faciendo,siue mista: vt in d.l, veteris.

Amplia secundò etiam si diminutio causetur ex inutili adiectione personæ ad obligationem: vt si fundus quē habebat communem cum Titio fuit à me venditus pro decem: nam licet ratione Titij non teneat venditio, nihilominus ego sum in totū ad pretium obligatus, & in me firma manet totius fundi venditio: vt in le. fundus ille.ff, de contrahend.empt,

Amplia tertiò in indiuiduis, in quibus quilibet in solidum tenetur: vt in l.fideicommissa.in §.penul.ff.de lega. 3.nam si vnus ex cohæredibus est grauatus opus facere ciuitati, vel statuam, vel aliud indiuiduum, potest insolidum astringi cohærede nolente vel negligente: vt habetur in l.2.in §.1.& 2. & in l.4. in §.Cato.& in l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.oblig,

Amplia quartò nó solū si diminutio causetur ex morte vnius personę, verùm etiā ex alio defectu: vt quia sit incapax, vel inhabilis: vel si sit diminutio dispositionis, siue postea superueniat: vt habetur in l.1. in §.1.cū plurib, sequentib.C.de cadue.toll.& in l.si Titio. ff.de leg.3.

Amplia quintò in pluribus qui aliquid debent vt vniuersi, vt in l.sicut.in §.fi.cum ibi notatis.ff. quod cuiusq; vniuersit. nomi,

Fallit primò in onere, vel debito cohærenti personæ; quia non transit ad heredes cùm extinguatur cum persona. vt in l.centesimis.in §.1.ff.de verb.oblig. & in l.si decesserit.& ibi Bar,& doct.ff,qui satisd.cog.& in le.1.in §. ne autem.C.de cadu.tollen.

Limita secundò vbicunq; est electa industria personę quia cùm obligatio non egrediatur personam perit & cessat; vt in l.inter artifices.ff.solutio.notatur in le. nemo est qui nesciat.ff.de duobus reis.ita dixit Bar.in l.si sir stipularus.in fi.ff.de verbo.obliga.Bal.in d.§. ne autem.& in le. continuus.in §.si ab eo.ff.de verbo.oblig.Cinus & doct. in l.veteris.C.de contraben. & commitič. stipula.Ludo. Rom.in singu.663.Feli.in c. quoniam. in §.is autem.nu. 5.de officio deleg. Quod tamen est verum nisi hæredes essent eiusdem artificij: nam tunc licet esset electa industria personæ, obligatio transit ad hæredes.ita notabiliter concludit Alberi.vbi dicit ita communiter teneri, in d.l. inter artifices.nu.1.

Tertiò limita vbi ex pluribus creditoribus quis efficitur non soluendo: quia alij non tenentur pro eo etiam in causa alimentorum: vt in leg. solent. in fine.ff.de alimen. & ciba.legat.facit textus. in leg.1. & ibi notat.C.ne filius pro patre.

Limita quartò in persona accessoria, vt est fideiussor, qui liberatur liberato principali: vt in leg.& heredi.in § in bis.cum l.seq.& in l.quod dictum.ff.de pact. Ias.notabiliter in l.si post moram.nu.2.in 6.col.versic.modò ego habeo regulam.ff.de eo quod certo loco,

Quinto fallit respectu pręscriptionis: vt si debent decē annua decesserit relictis duob. heredibus, quorū vnus soluerit, & alius cessauerit tanto tēpore ex quo posit causari præscriptio; nam tunc debitum minuitur. tenet Bar. in l.si prius.in princ.nu.4.ff.de aqua pluuia arcenda.

Fallit sextò vbi onus est distributū pro numero personarū: nam si minuantur personæ minuentur operæ.quia nó debet vnus pro tributo alterius vel onere grauari: vt in l.vnica, & ibi gl.C. vt nullus ex vicaneis pro alienis vicaneorum debitis teneatur.lib.11.& in l.hac definitione. cū ibi notatis C.de omni agro deserto.lib.11 .notat Bar. in le.munerū.in §.mista.ff.de munerib.& honori.& hoc etiam est verum si sit de eadem domo: vt in l.legatorum. in prin.ff.de lega.2.vbi Bar.hoc expressè notat.notatur in l.2.C.de apochis publicis.lib.10.facit l.3.in fine. ff.de aliment. & cibar,legat,

Septimò limita in casibus in quibus ius disponit ꝙ portio deficiens non transeat nec remaneat cū onere suo, & sic vbicunq; cessat ius accrescendi: quia tunc ex quo non accrescit portio personæ deficientis propter quā onus est impositū, pariter onus non accrescit: & quando sit, patet in l.1.in §.in 1.cum sequentib.C.de caduc.tollen.notat Bar.in l.re coniuncti.nu.54.ff.de legat.3. habetur per Bal. & doct.in l.vnica.C.quando non peten.partes.

REGVLA CLXXIX.

DEBITOR speciei ante morā re perempta liberatur: quia redacta est obligatio ad eum casum à quo incipere nó potuit. Quam regulā probat text.in l.si homo mortuus.& in l.si impossibilis ff.de verbo.obl. De iure regio. l.18.tit.11,par.5.& l.10.tit.15.lib.3.fori.& quia casus fortuitus ascribendus non est debitoris culpę, vt in leg.cùm duobus.in §.damna.ff.pro socio.Circa quam regulam vide Carolum Ruin. in consi.218.nu.7.volu.1.& in consi. 367.nu.6.& 7.vol.4. Nicolaum Bellonium lib.3. supputationem, c.12.

Hanc regulam ponit Socin. cum 3.ampliationibus, & duabus limitationibus in regu.32. in posterioribus.Bernard.de Luco cum 7. ampliatio.& 3. limitati.in reg.169. referendo se ad Ias.in l. quod te mihi.nu.12. si cert.petat. Eandem regulam cum 10.ampliatio. & 6. limitati.ponit Franciscus de Ripa in d.l.quod te mihi.à num.4.vsque ad numerum 12.

REGVLA CLXXX.

DEBITOR constituitur in mora ex lapsu diei à contrahentibus appositum. Hanc regulam probat text. & ibi Bald.Alex.& Ias.in 3.notabili, in l.vinum.ff. si certum petatur.& in le.magnam. C.de contrahend.& commitien.stipulat. De iure autem regio est text.in le.18.tit. 11.parte 5.

Hanc regulam cùm 7.ampliatio. & totidem limitatio.po-

tio. ponit Franc. Purpura. in d. l. vinum. à numero 13. vsque ad numerum 31. & vide quæ dicam infrà in sequenti Regula.

Regula clxxxi.

Debitor cõstituitur in mora per interpellationem extraiudicialem. Hanc regulam probat tex. in l. mora. ff. de vsuris. & in l. si ex legati causa. ff. de verbor. oblig. & in l. quod te mihi. ff. si cert. pet. in le. Titia. la 2. in §. vsuras. ff. de leg. 2. gloss. in l. qui Romæ. in §. cohęredes. in verbo, testato. ff. de verborum obliga. circa quam regulam vide Barto. in l. non solum. in §. morte. ff. de noui. ope. nuntia. & ibi Anto. Rube. num. 781. Ludouic. Roman. in singu. 424. Ias. in le. nam & posteà. in §. si is qui temporali. num. 10. ff. de iureiurand. & in l. si mora. num. 20. ff. solut. matrim. Anton. Rube. Alexandrinus in repetit. l. vinum. numero 103. cùm sequentibus. ff. si certum peta. vbi notabiliter Alex. in l. si insulam. col. fin. ff. de verb. obliga. Philip. Corn. in consi. 101. num. 15. vol. 1. Ias. in d. l. quod te mihi. num. 22.

Hanc regulam cum 3. ampliation. & 4. limitation ponit Io. Bernard. in reg. 355. Eandem regulam cum 4. ampliatio. & 6. limita ponit Franc. Purpura. in le. vinum. nu. 31. vsq; ad numerum 47. Eandem regulam, melius quàm alibi, ponit Marcus Anto. Baueria in tract. de mora: vbi in 1. parte à num. 1. vsque ad fina. ampliat eam decem modis: & in 2. parte à num. 1. vsque ad fin. limitat eam tredecim modis.

Regula clxxxii.

Debitor absolutus eò quia non est debitor, nõ potest actor venire contra sententiam, & probare debitum. Hanc regulam ponit gl. in verb. absolutus. & ibi Bartol. in l. Iulianus verum debitorem. ff. de condict. indebiti. in 3. parte. 1. gloss. quam sequuntur ibi Docto. excepto Fulgosio.

Hanc regulam cum tribus limitationibus posuit Ias. in d. l. Iulianus verum debitorem. nu. 21.

Regula clxxxiii.

Debitum in diem potest ante diem solui. Hãc regulam probat tex. in l. eum qui. in §. si. ff. de verb. obliga. & in l. quod in diem. ff. de solutio. & ibi glossa ponit concordantias.

Hanc regulam cum duabus ampliationi. & quinque limitatio. ponit Vldari Zasius in l. stipulatio ista. in §. incertam. nu. 3. ff. de verb. oblig.

Regula clxxxiiii.

Debitum regulariter non augetur, seu onus rei vel personę promissum vel debitum, auctis rebus vel personis quibus onerosum debetur. Hanc regulam ponit gl. in l. non modus. C. de seruitutibus. vbi dato quòd augeatur fundus cui debetur seruitus aquæ ductus, non ex eo augetur ipsa seruitus. quam regulam probat etiam text. in ca. quanto. de censibus. vbi est expressum, quòd si quis fundauerit monasteriũ, ita quòd ex reditibus ipsius monasterij detur procuratio monachis alterius monasterij, & contingat quod multum sit auctus numerus monachorum quibus procuratio debebatur, fit reductio iudicis arbitrio ad antiquam mensuram seu numerum antiquum. Circa quem text. vide Pala. Ruui. in repet. rubr. de donatio. §. 66.

Hanc regulam ponit Alber. Brunus in tract. de augmẽtò: vbi in nu. 7. & 8. & 12. dicit hanc esse magis communem opin. in 10. conclusione principali: & dicit eam tenere pileum, q. 48. Bartholomæ. Brixien. in q. 50. Imol. in Clem. literas. nu. 28. de rescrip. Ias. in l. quo minus. nume. 136. ff. de flumini. Hanc regulam limitat quinque modis, & notabiliter eam declarat Albertus Brunus vbi suprà à num. 8. vsq; ad nu. fin. & vide eundem ibi, in 12. conclusione principali.

Regula clxxxv.

Decretum ex falsa causa interpositum, est nullum. Hanc regulam probat tex. in le. magis puto. in §. si æs alienum. ff. de rebus eorum. in le. Seiæ. ff. de tutori. & curator. dat. ab ijs. in le. iussa. & ibi Benedict. de Plumbino, num. 3. ff. de manumis. vindict. in l. cùm verò. in §. subuẽtum. ff. de fideicommissa. liber. & in leg. & si præses. C. de prædijs mino. Iacobin. de sancto Georg. in l. hoc edicto. in 1. lectu. num. 10. quod quisque iuris. vbi ponit hanc regulam Corn. in consi. 132. num. 12. volum. 2. & in consil. 132. numero 6. volum. 4. & in consi. 185. num. 2. eodem volum. Alexand. in consi. 69. num. 1. volum. 3. & in consi. 147. numero 1. & in consil. 207. numero 7. volum. 7. Andr. Alciat. in tractat. præsumptio. in 3. regula, præsumpt. 10. Ias. in l. si is ad quem. numero 15. ff. de acquiren. hæredit. Carolus Ruinus in consil. 160. numero 27. volumi. 2. & in consi. 46. numer. 3. volu. 5. Paul. Parisius in consi. 99. numero 16. volum. 1. & in consil. 12. numero 63. volum. 2. Syluester Aldobrandinus in §. si quis autem. numer. 9. vbi dicit hanc esse communem opinionem, Instit. de excusation. tut.

Amplia primò siue causa esset falsa ipso iure, siue per exceptionem: ideò decretum interpositum propter debitum, quod potest excludi per exceptionem, non valet. ita Innocen. in capit. prætereà. numero 4. de dilationi. quem sequitur Ludouic. Roman. in consilio ccccliiij. numero 9.

Amplia secundò etiam si suberat vera causa ex qua interponi potuisset & valuisset: nõ tamen fuit allegata, sed falsa, & super ipsa fuit fundatum decretum: vt in le. tutor si petitus. & in leg. Seię egressæ. ff. de tutorib. & curatorib. dat. ab ijs. ita expresse tenet Pau. de Cast. in consi. 201. nu. 1. volum. 1.

Amplia tertiò siue causa falsa sit expressa in Decreto, siue non dummodò ex actis constet: vt est gloss. in l. 2. in verbo, palàm. in fi. C. quando prouoc. nõ est necesse. Bar. in d. l. Seiæ. ff. de tutor. & curator. dat. ab ijs. nu. 2. Raphael Cuman. in consi. 115. num. 6. Alex. in consil. 207. num. 7. volum. 2. vbi dicit, hanc esse communem opinio. pro qua opinione allegat text. in l. magis puto. in §. penul. ff. de rebus eorum.

Amplia quartò etiã si causa sit pro parte falsa: quia tũc in totum vitiatur decretum. tenet Bart. quem sequuntur ibi doct. in l. si non sortem. in §. si centum. numer. 5. ff. de condict. indeb. Bal. in Margarita, in verbo, decretum, q. 2. Rom. in consi. 454. num. 12. Dec. in consil. 403. num. 20. Carolus Ruin. in consi. 160. num. 27. volu. 2. & Paul. Parisi. in consi. 100. numer. 31. & 35. volu. 1. Ratio est, quia sententia indiuidua est vnius capituli: vt in l. in hoc iudicio. ff. famil. ercisc. & in indiuiduis vtile per inutile vitiatur: vt in le. 1. in §. item quęritur. & in §. item Trebatius. ff. de aqua quotidia. & ęstiua. in l. Gręcè. in §. illud. ff. de fideiusso. & sic adiudicatiuo rei pro maiori debito quàm sit, non tenet in aliquo quando fit à iudice: vt in le. j. in §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. Bald. in le. certi condictio. in §. quoniam. nu. 3. ff. si certum peta. secus si à patre: vt in d. §. si centum. ita tenet Alex. in l. iustè possidet. & ibi docto. ff. de acquir. possessio. Bald. in consil. 223. nu. 1. & 2. volu. 2. & ita fuisse iudicatum testatur Matthę. de Afflictis in decisio. 218. num. 3. & 4. Quod non procedit etiam quãdo res esset mihi adiudicata, tam ratiõe mei debiti quàm debiti fratris, cuius mandatum non habeo: quia tunc pro parte mea tenebit. ita concludit Bald. in leg. ordo. numero 17. C. de executio. rei iudic. quem sequitur Philip. Deci. in leg. cùm amplius. numero 3. in versicul. 3. limitatur. ff. de reg. iur.

Limita primò quando ius & iustitia deficerẽt ex parte conuenti, seu ratione rei in qua missio facta est, vtpote si verè sim creditor Titij, & missus sim in possessionẽ rei Caij, tãquã esset Titij: nã tũc si missio ex primo decreto

facta sit, poterit Caius comparere & ostendere summatim de iure suo, & reuocari facere missionem, vt in l.à diuo Pio.in §.si super rebus.ff.de re iudi.si verò compareat post secundum decretum, non poterit summariè reuocationem missionis petere:sed ordinariè sic, libellum offerendo, & alia faciendo necessaria: vt in d.le, à diuo Pio.in §.si post addictum.Bart.in d.l. si is ad quem, num.2.ff.de acquir,hęred.Item si missio facta fuerit in qua tertius ius habet:quia intra annum summariè discutietur posteà verò ordinariè.ita Bar.quem sequuntur ibi doct.in le.iustè possidet,nu.1.ff.de acqui.poss.secus si deficeret ius ex parte agentis,vt si peto centum quæ falso mihi dico esse debita: & quia non comparens in possessionem bonorum tuorum missus sum,tunc non valet decretum interpositum:quia ex parte agentis ius defecit, cùm nihil mihi debeatur:vt in l.1.in §.hęc verba.ff.ne vis fiat ei.

Limita secundò quando fuisset cognitum de veritate aut falsitate causę ante decreti interpositionem,vt est gl. in l.si putas.in verbo,negarentur. & ibi Bal,C,de petitio. hæredi.argu.tex.in l.fi.C. de edictodiui Adri. tollen.Bal. in le.2.colũ.2.C.quando prouoc. non est necesse.etiam si summariè cognitum fuerit, quia in decreto plena cognitio causæ non requiritur gl.in l. cùm proponas.in verbo, constat.C.de bonis autorit.iudi.possi.& in c. quoniã frequenter.in §.fi.in verbo,summatim. vt lite non contest. Tex.de iure regio in le.2,tit.8.part.3.& hanc limitationẽ tenet Ang.in l.ius pluribus.ff.de iustit.& iure.

Limita tertiò quando decretũ interponeretur ex causa erronea: vt si iudex ignorãs interposuerit decretum super contractu dolo vel metu inito: tunc enim decretum non est nullum,sed poterit peti restitutio , vt in l.2.C.de fideiusso.mino.& ibi Bald.nu.1.& 2.Iacobi.de S.Georg. ibi,num.12.

Limita quartò quando interpositum esset ad postulationem partis,& erant tales qui sibi præiudicare poterãt: nam tunc falsitas causę decretum nullum non redderet. Hanc limitationem posuit Bart.in l.tutor si petitus. ff.de tutorib.& curator.datis ab ijs.dum soluit contrarium.le. si vt proponis.C.de confirm. tuto. quem sequitur Ange. in le,cùm 2.in §.si prætor.& ibi Iacobinus in 1.lectu.nu. 5.& in 2.lectu. nu.7.ff.de transactio.

Quintò limita quando decretũ inter consentientes interpositum esset:vt in l.sed si hac.in §. patronum.ff.de in ius vocan.vbi si libertus tanquam ingenuus esset adoptatus,& decretom adoptionis interpositum , illud decretũ tenet.& ita per illum tex. tenet Bald. ibi Iacobinus in d.l. cùm 2,§.si prætor.in 2. lectu.nu.7.

Sexto fallit quando veritas vel falsitas causæ ex iudicis declaratione pendebat,vt si iudex interdixit administrationem alicui tanquam prodigo qui non est:vt in l. is cui bonis,& ibi Bar.ff.de verbo.oblig.& ita tenet idem Bart. vbi hoc notabiliter declarat,in l.Seiæ.nu.4.& 5.ff. de tuto. & curato. dat.ab ijs.

Fallit septimò quando decretum esset interpositũ ex falsa causa pro executione iudicati; quoniam falsa causa illud non vitiat. ita notab.tenet Bald. in l.sunt & aliæ.in 1, lectu.§.fina.per tex.ibi.ff.de Publicia, quem sequitur Iacobin. in d.§.si prætor.in 2.lectio.nu.7.ff.de transactio.& quamuis tex. ille hoc non probet secundum Alex. in d.l. iustè possidet.tamen eius dictum comprobatur ratione: nam sententia etiam iniusta inter partes facit ius:vt in l.j. §.item cùm contraxeras.ff.quãdo appellan.sit.& facit debitum quod prius nõ erat.& ideo tale decretum licet interpositum sit ex falsa causa,non potest impugnari postquam transiuit in rem iudicatam:per ea quę habentur in l.1.C.de iuris & facti ignoran, pro qua ratione est text.in l.qui Romę.in d.§.duo fratres.ff.de verb. oblig.vbi probatur & expressè ex eo notat Bart. quod iniusta sententia per quam quis contra diuisionem facere declaratur, facit pœnam committi. quem ibi sequũtur doct. pręcipuè Vdalri.Zasius num.6. qui dicit illum tex.esse notabilẽ ad hec.& illud dictum Bal.sequitur Carol.Rui. in consi.12. num,4. volum.4.

Alia verò circa hanc regulam & eius materiã vide per doct.in d.§.si pretor. & in l.iustè possidet.ff.de acquirẽd, possessione.

Regula CLXXXVI.

DECRETVM interpositũ sine causę cognitione nõ valet,sed annullatur. Hanc regulã probat tex.in l.magis puto.in §.non possim.ff.de rebus eorum. & in l.fin.ff.de curato.furio.& in l.cùm 2.in §.si pretor.ff.de transactio,

Hanc regulam ponit Bart.in l.prolatam.C.de sentẽ.& interlocu.omn.iud:c. & ibi declarat quando dicatur fieri sine causæ cognitione: quia quando iudex sine causæ cognitione procedit, censetur tãquam priuatus procedere, ideo non est ei obediendum: vt in c. conquerente.de restitut.spolia.Cardi.in Clemẽ.1.in fine,de celebra.Missa, Feli.in c.ecclesia sanctę Mariæ, nume.17.de constitur.& circa hanc reg.vide Thomã Ferratium in cautela 40.Castellianum Cotiã in Memoralibus iuris, in verbo, decretum.el 4.& 5.

Amplia primò quando de causa breuiter cognitũ fuit, & omnia momento temporis facta fuerunt, & sic pręcipitanter:nam præsumitur fraudulenter cognitum: sed requiritur temporis interuallum in cognitione causę & interpositione decreti:quia ex breuitate temporis pręsumitur causæ cognitionem non interuenisse: vt in l.si finita, in §.si forte,versi. festinare non debes. ff.de damno infecto.& in c,1.de rebus ecclesi.non alien.lib,6.& ita in expressis terminis consuluit Ancha.in consi.83.num,1.vbi concludit,quod licet in alienatione bonorum minoris decretum interuenire debeat,vt in l.cum plures.§. fin.ff.de administrat.tutorum.& in l.lex quę tutores.C.eod. titu.quibus concor.l.28.titu.16,part.6, tamen quando iudex decretum interposuit eo temporis momento quo fuit petitum, tum decretum est nullum : cùm propter temporis breuitatem dicantur omnia fuisse pręcipitanter gesta, & re ac negotio non maturè discusso:vt in c.ex literis.de restitut.in integrum.idem Ancha.in consi.36.num.3.*Paul.* Cast.in d.§.si prętor.Alex.in consi.163.nu.5,vol.5.*Paul.* de Cast.in consi.38,nu.2.lib.2,eandem opinionem tenet Raphael Cum.in cons.180.nu.3.Barba.in cons.1.col.33. nu.13.in vers.quinimò plus dico. & in cons.40.nu.19.& in consi.6.col.2.in versi,capio decisionẽ in indiuiduo.idẽ in consi.41.col.4.in vers.hoc decidit in indiuiduo.vol.4. Iał.in l.sciendum.nu.14.ff.de verb.oblig, & in l.nec quicquam.in §.vbi decretum.ff.de offi.procons.& lega.num. 69.& in l.2.nu.15.C.de edendo.& in l.sed si hac.in §.prętor ait.nu.1.ff.de in ius vocan.Philip. Dec.in consil.351. nu.7.& in consi.403.nu.19.Hippo.in l.statu liber.nu.15. ff.de quæst.& in l.qui cædem.nu. 18.ff.ad l.Con.de sicarijs.& in consi.48.nu.32.& 37.Paul.Pari. in consi.85.nu. 43.lib.3.& in consi.80.nu.49.vol.1.idem Hippo.in practica,in §.nunc vidẽdum.nume.33.idem Iał.in l.iudices. C.de iudi.num.3.Alciat.in tract.præsumpt.in 3.reg.pręsumptio.10.num.8.

Quam ampliationẽ intelligo primò nisi esset talis causę cognitio quę incontinenti adhiberi possit:quia tũc valeret decretum.ita tenet Alex. in consi.85.nu.9.cum seq. vol.5.quem sequitur Franc.Purpura.in rubr.ff.de officio assessorum.q.4.nu.134.

Secundo intellige quãdo iudex vel alius habuisset pleni cognitionem illius causę ante decretum: quia tunc cessat ratio:ergo & iuris decisio:vt in l.illud.ff.ad legẽ Aqui. Hippo.in rub.ff.de fideiusso.q.5.nu.86.& vide posita infrà in finali ampliatione.

Amplia secundò vt procedat in missione in possessionem secũdi decreti:nam missus in possessionem sine causæ cognitione non facit fructus suos.ita tenet Inno.in c. consultatio-

consultationibus.numer.2. de iure patro.quem sequitur Bald.in l.2.nu.80.C.de seruit.& aqua.Lud.Rom.in cōsi. 454.nu.17.Hippo.in practica criminali, in §.nunc vidēdum.num.35.imò fructus percepti virtute inutilis decreti debent in sortem computari,per l.j.& vlt.C.de pigno. actio.notatur in leg.si dominium.ff.de pignori.& ita fuit expressè decisum vt testatur ibi Matthæ. de Afsli.in decisione Neapolitana ducentesima decimaoctaua.& ita tenet Felin.in ca.ecclesia sanctæ Mariæ.numer.25.de constitutionibus.

Amplia tertiò procedere etiā si notarius attestetur instrumento causæ cognitionem interuenisse, nam ei non creditur,maximè vt suprà dixi in 1.ampliatione,quando modicum interuallum temporis interuenit ad causę cognitionem.ita tenet Pau.de Cast.in consi.38.nu.2.vol.2. Hippoly.in l.qui cædem.nu.19.de sicarijs.Philip.Dec.in consi.556.nu.6.Iaſ.in le.nec quicquam.§.vbi decretum. nu.70.& 79.ff.de officio proconsul. & legati.& in l.sciendum.nu.13.ff.de verb.obligationib.

Amplia quartò:nam licet res minorum debeant vendi seruatis ijs quæ habētur in l.j.2. & 3.& 4.C.de autori. præstan.& in l.obeſt.& in l.1.& 2.C.de prædijs minorū. & in l.lex quæ tutores.C.de admin.tutorū.vbi inter alia requisita ponitur quòd debent vendi, scilicet ob æs alienum:tamen non creditur tutori vel curatori dicenti ob æs alienum vendidisse,nisi appareat de iudicis decreto & antè cognitio causæ interuenisse.ita tenet Spec.in titu.de empt.& vend.in §.nunc dicendum.nu.4.& 5.Archid.& doct.in c.1.de rebus ecclesi.non alienan.libr.6.Lucas de Penna in l.finali.C.de decretis decurio.lib.10.Bal.& Sali. in l.1.C.si aduer.donatio.Philip. Corn.in consi.71.nu.4. volum.3.Hippolytus de Marsil.in singul.trecentesimo-nonagesimonono.

Amplia quintò procedere etiam si iudex dicat se interposuisse causæ cognitionem in decreto: argumento eorum quæ notat Bar.in l.si fortè.ff.de castren. pecu.ita tenet Paul.Castren. in l.cùm in 2.in §.si prætor.ff.de transactio.& in d.consi.32.vol.2.Spec.in d.tit.de empt.& vēdit.in §.nunc dicendum.nu.4.& 5.Corn.in consil.71.nu. 3.vol.3.Hippol.in d.sing.399.Thomas Ferrarius in cautela 60.nu.4. Iaſ.in l. nec quicquam.§. vbi decretum.nu. 71.ff.de officio proconsulis & legati.licet Alexan.quem refert Iaſ.in l.sciendum.ff.de verbo.oblig. contrarium teneat num. 13.

Amplia sextò in tantum procedere quòd scriptura separata fieri debet de causæ cognitione, & altera de decreto.ita firmat Specu.in titu.de procurator.in §.1.num.22. Paul.de Cast.in d.consi.38.nu.2.versi. debuit ergo.quem sequitur Thom.Ferratius in d.cautela 40. num.13.Iaſ.in d.l.nec quicquam.in §. vbi decretum. num.71.ff.de officio proconsulis & legat.& in leg. sciendum.ff.de verbor. obliga.num.13.

Amplia septimò procedere in causis criminalibus: nā sicut in ciuilibus nō valet sine causę cognitione, à fortiori in criminalibus.nam vbi maius periculum, &c.vt in c. vbi periculum.de elect.lib.6.ita concludit Hippo.in practica criminali,in §.nunc videndum. nu.43. & in consil. 330.num.46.

Amplia octauò habere locum etiam in sententia.nam quandocunque est lata sine causæ cognitione,est ipso iure nulla:vt concludit Feli.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.nu. 17.de constitut.vbi hoc limitat sex modis.Eandem opinionem tenet Marcus de Mātua in repet.l. nec quicquā. in §.vbi decretum.nu.18.ff. de officio proconsul,& lega. Sebastianus Vantius notabiliter in tracta. de nullitatibus sententiarum:rub.13. De nullitate ex defectu processus, num.30.cum sequen.pag.299.& 300. vbi allegat quamplures doctores.idem tenet Anton. Capitius Neapolitanus in decisi.69.num,35.Iason in l.iudices.C.de iudicijs. nume.1. & 2.

Amplia nonò habere locum in compromisso.nam si factum sit compromissum in aliquem, & is immediatè post compromissum pronuntiet,non valet ita tenet Bal. in c.1.num.10.de inuestitura in maritum facta in Vlibus feud.& in l.prolatam num.15.C.de sententijs & inter lo. omn.iudi.quod notat contra rusticos Iaſ.qui immediatè post compromissum pronuntiant:& in l.iudices.num.4. C.de iudi. Raphael Cum.in consi.50. nume.4.Cardina.in consi.140.num.7.Philip.Dec.in c.cùm venerabilis in gl. 2.in princ.num.43.cum seq.Panor.in c.Quintauallis.nu. 45.de iureiurād.Quod tamen intelligo nisi per arbitrum ante compromissum longo tempore causa esset ruminata & disputata corā eo, & ipse posteà arbiter fuit electus. ita tenet Socin.in consi.121.num.3.volu.3.Hippol. in repe.rubr.ff.de fideiusso.nu.81. alia circa hanc regulam vide per Feli.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.nume.25.de constitutionibus.

Regula clxxxviii.

Decretum in quibus casibus interponi debeat.

Primus est in venditione rerum ciuitatis:vt in le.fi.& ibi Iacobus Rebuffus, & doct. C.de vendendis rebus ciuitatis.libro.11.& vide pragmaticam 9. Valladolid, anni Domini 1542.

Secundus est in vēditione prædiorum Decurionum & Curialium:vt in l.1.& per totum. C.de prædijs Decurionum sine decreto non alienan.lib.10.

Tertius est in alienatione bonorum immobilium minoris:vt in l.lex quæ tutores.C.de admin. tut.& in l.1.& per totum.C.de prædijs & alijs rebus minorum.De iure regio est tex.in l.18.tit.16.part. 6.& in l.4.tit.5.part.5.& vide Catellianum Cottā in Memoralibus iuris, in verb. decretum el 4.

Quartus est quando decernuntur alimenta pupillo. nam debent decerni pro modo facultatum, & sic debet interuenire decretum:vt in l.1.2.& 3.ff.vbi pupil.edu.debeant.de quo vide Iaſ.in le.2. nu.15.& ibi Deci.nu.34.C. de edendo.

Quintus est in tutore vel curatore dādo pupillis illustrium personarum:vt in l.1. versic.posteà per prætorem interponatur decretum. C.de tutoribus vel cura.illustri. vel clarissi.person.idē in alijs personis tenet Bar.in l.legitimos.ff.de legiti.tuto.nu.3.idem est in actore dando tutoribus impeditis:vt in §.fi.Instit.de curatori. & ibi notabiliter Syluester Aldobrandinus nu.16. cum seq.

Sextus vbi iudicis officium imploratur : vt in leg.nec quicquam in §. vbi decretum.ff.de officio proconsulis & legati.

Septimus in dominij adiudicatione faciēda contra cōtumacem,& vocatur secundum decretum.de quo in l.si finita.in §.Iulianus & in §. si plures.ff. de damno infect. & ibi doct.

Octauus,in contractu filijfamiliās, cuius pater furiosus vel mente captus est.ita tenet Bald. per text.ibi,in l.si furiosi.nu.1.C.de nuptijs.

Nonus casus in quo decretum interponitur,in remittenda parte debiti facta per maiorem partem dissentiente minore parte:vt in l.& suum hęredē.in §.fi.ff.de pact. & l.5.tit.15.par.15.

Decimus casus in venditione facta per subhastationē: vt in l.j.C.de fide inst.lib.10.& in l.si quos.C.de rescind. vendi.in quo est notandum ꝙ licet res sit vendita in publica subhastatione iudicis mādato, habet locū remediū l.2.C.de rescind.vend.ita probatur in d.l.si quos. pro qua opinio.est text.in l.4.tit.7.lib.5.ordi. Hanc opinio. tenet Bart.in l.1. nu. 1.C.de præscrip.30.vel 40.anno.quem sequitur Io.de Imo.in l.pretia rerum.nu.3.in 2.col. ff.ad l. Falcidiam.idem Imo.in l.si quis cū aliter nu.7.ff.de verb. obligat.Abb.in c.cùm causa.nume.6.de emptio.& vend. hanc opinio. tenet etiam Pantaleon de Crema in repet. l.2.colu.24. & 25.in 8. & 9.limit.C.de rescind.venditio.

eandem opinionem tenet Alex.in d.le.pretia rerum.nu. 8.& in d.l.si quis cum aliter,num.15. vbi plura adducũt, pro ista opinione.idem Alex. in additionibus ad Bart. in l.1,C,de præd,decurionum,lib.10,Rom.in d.l. si quis cũ aliter num.9,& 10.eandem opi,vbi eam latissime exami nat,tenet Vincentius de Herculanis in d.l. pretia rerum, in §.corpora.col,9.versi.circa quintum.ff. ad leg. Falcid. contrariam opinionem tenet Bar.per textum ibi,in le.1, C,de prædijs decurionum,libr,10,ibi, nec immoderatus vẽditor,nec emptor iniustus inueniatur, idem sentit idẽ Bart.in l.si quos spontaneos.C.de decurionib. eodẽ lib, quam opinionem Bartoli sequitur Angel. in d.l. 1.C.de præd,decur.nu.1.& in repet.l. sciendum.nu.11.ff.de verbor.oblig. idem Ang,in l. pretia rerum.§.corpora.nu.3. ff.ad legem Falcid.idem Ang,in consil.142.nu.2.pro qua opinione est tex.in l.220.styli,in fi. quæ facit contra suprà dictam l.ordinamenti.

In qua contrarietate sic distinguendum puto:nã quãdo aliqua res venditur propter debitum publicum, vt in casu l.1.C.de prædijs decurionũ.ibi,necessitate coactus, & emptor fuit compulsus per iudicem ad emendum: in hoc casu licet venditor sit deceptus vltra dimidiam,non habet locum rescissio,& procedit opinio Bar.in d.l.1.C, de prædijs decurionum,& l.220.styli.Hanc opinionem & concordiam videtur tenere Io.de Imo,in d.l.pretia rerum.Ang.de Perusio in d. consi.142. in finalibus verbis, Angel. Aret.in §.sequens.num.3.Instit.de actionib.Anto.de Burgos in d,c.cùm dilecti.nu.27, de empt.& vẽdi, pro qua opinione expressè facit l.5.tit.7.libr.5.ordinam. & l.18.titu.4.libr,6.ordinamenti,est etiam notandum q̃ suprà dictæ leges regni in alio contrariantur: nam lex ordinamenti in fine loquitur in quatuor annis post venditionem:lex verò styli loquitur in vno anno, quæ lex styli debet intelligi quando res vendita est autoritate iudicis,vt ex ea lege constat,

Vndecimus,olim in bonorum possessione discernenda , & vocabatur bonorum possessio decretalis,vt in l.1, §.decretalis .ff. de successo , edicto.hodie tene quod traditur in lege finali. C.qui admitti ad bonorum possess, possunt,

Duodecimò super transactionibus alimentorum solet decretum siue autoritas prætoris interponi, vt in leg, cum 2.in princip.ff. de transact.& in l.de alimentis.& ibi Doct.C.eod. titu,

Tertiodecimò in procuratore dando furioso,vt in le. de creationibus.C.de episcop. audient.

Decimoquartò propter famem consanguineorum pupilli potest tutor cum decreto alimenta eis ex bonis pupilli dare,vt in l.1.in §. sed nonnullus.ff. de tutelis & rõnib.distrahen. Porrò casus in quibus quis in iure tenetur aliquem alimentare,vltra Rom.in singu.138. vide Io.de Platea in Rub.C.de decurionib.libr.10.Baptista de S.Seuerino in tract.de feudi cognitione.q.15.Franc.Purpura, in l.cùm quid.nu.127.ff.si cert.petat.Ripam in l.cù filiofamilias,nu,15.ff.de lega.1,

Decimoquintò in inuentario tutoris:ita tenet Bal.expresse in l.si tutor tuus.num,1. C.in quib.causis restit.in integrum nõ est necessa.vbi allegat text.in l,fi.C,arbitriũ tute.Et est text.de iure Regio in l.15.tit.6.parte 6,& l.2, tit.7.lib.3.fori.pro quo facit gl.notabilis in l.tutor qui repertorium.in glo.1.ff.de administrat.tut.vbi probatur q̃ inuẽtarium fieri debet in præsentia iudicis . idem probat glo,in l.tutores.la 2.in verbo , publicarum.C.de administrat.tut.& in l.Chirographis,in glo.1.in fine.per tex.ibi, ff.de administrat.tut.pro qua opinione est tex.in d.le tutores . ibi , in præsentia publicarum personarum.& facit tex.in l.nõnulli.in §.cùm autem.C.de episcop.& cler.& in l. de creationibus.C. de episcop. audien.vbi episcopus qui tenet locum hæredis, coram iudice tenetur inuentarium facere. Et hanc opinionem tenet Angel.in tract.de inuentario.nu.11.idem in d.l.tutores.nu.1, pro qua opinione sunt leges regni suprà allegatæ.

Contrariam tamen opinionem, vbi dicit q̃ communiter seruatur fieri tantùm coram tabellione, tenet Cin, in d.l.tutores.nu.4. quam sequuntur ibi alij Docto.Moder.Pro qua opinione est tex.in l.fi.C.de iure delib.& in Auth.de hæred. & Falcid.collat.1. vbi non fit mentio de præsentia iudicis,sed solùm testium, tabellionum, & legatariorum:nec debemus aliã solennitatem quærere quã lex non posuit . Hanc opinionem ita obseruari tenet expressè Montaluus in d.l.2.tit.7.libr.3.fori.in gl.in verbo, {el Alcalde.} in fi.

In qua quæstione sic cõmuniter distinguitur:aut quæritur quantum ad tutorem obligandum , & tunc sufficit fieri extra iudicium;aut quæritur an faciat fidem contra debitores scriptos in inuentario , & quantum ad eos debet fieri coram iudice:vt in d.l. chirographis.ita expressè tenet Bar.in l. tutor qui repertorium . nu.9.ff.de admini. tut.quod ante eum tenuit Cin.in d.l.tutores.& hanc cõcordiam sequitur Franc.Porcellinus in tract. de inuentario.c.2,num.9,Vitalis de Cambanis in tracta.clausul.in parte nihil nouari inuentarij confectione pendente . fol. 195.nu.75.cum seq.

Decimosextò interponitur decretum iudicis in diuisione bonorum minoris,vt est gl.& ibi Bar. in l.inter pupillos.in gl.2.ff.de autoritate tutorum & cura.

Decimoseptimò in manumissione seruorum per minorem ex causa facienda,vt in l.etiam.ff.de manumiss.vind.dict.& in §.eadem.& sequen.Instit.quib. ex caus.manu, non licet.

Decimooctauò in reuocãdo tutore vel curatore,quia eadem solennitas requiritur in dissoluendo sicut & in faciẽdo,vt in c.j.de reg.iur.in antiquis.& in Auth.econtrà. C.de repudijs.in l.si vt proponis.la 2.C.de nuptijs.in l.nihil tam naturale.ff.de regul.iur,vt in le.prout quisq;.ff.de solutio. vbi in cõtractu in quo requiritur decretum,ita etiã in distractu.ita notabiliter concludit Bal, in l. præses.nu, 5.C.de transactionibus. de quo latissimè per Andr. Tiraquell.in legibus connubialibus , in glossa.3. numero 17. cum alijs ,

Decimonò secundum quosdam requiritur decretum in alienatione rerum ecclesiæ:vt in Auth.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccle.ibi,accedente consensu ordinatoris.canonizata in c.casellas.in §.hoc ius porrectum.10. q.2.ita expressè tenet Inno.in c.2.de transact.num.2.sed Abb.in d.ca.2. eum reprehendit,nu.4.dicens in iure hoc non probari.Pro qua opinione Abb.est gl.in ca.1.in verbo,tractatus.in fine.de rebus eccles. non alie.libr.6. & sic intelligere voluit Inno.decretum pro consensu & autoritate episcopi vel superioris . solet enim episcopus post inquisitionem super commodum vel incommodum factum,si ex re ecclesiæ sit & vtilitate, decernere faciendã compositionem,vel factam ratam esse: & sic illi consentit.& hoc modo debet intelligi dictum Inno. Nam hæc autoritas aliquando vocatur consensus autoricabilis : vt dicitur in d.Authẽt.hoc ius porrectum.Aliquando verò vocatur licentia:vt in c.finali,de rebus ecclesię non alienandis,lib.6.ibi,consensu apostolicæ sedis. & in c.Abbatibus.12.q.2.ibi, absq; permissu & subscriptione episcopi.& in c.de cætero.& in c.veniens.de transactio. Interdum simpliciter vocatur consensus, vt in c.in venditionibus.in §.etiam.17.q.4.& in Clem.1.de rebus eccles.nõ alie . Non tamen requiritur decretum sicut in rebus minorum , vt suprà dixi:quia iura hoc non dicunt in rebus ecclesiarum: sed autoritas episcopi siue consensus requiritur loco illius decreti:vt in c.1.de rebus eccles.non alienan.libr.6.Quam opinionem tenet expressè Petrus Rebuffus in tracta. de decimis.q.13.nu.20.& in compendio alienationum rerum ecclesiasticarum,nu.52. And.Barb. in consil.40.num.11. cum seq.& vide notabiliter Andr.

Tiraquel.

Tiraquel.in legibus cōnubialibus, in gl.5.nu.4.cum alijs. & ideo ad euitandas opin. solent in instrumentis notarij apponere, talis episcopus dedit licẽtiam, autoritatem, & cōsensum super talis rei alienatione: vt tenet Spec.in tit. de emptio.& vendi.in §.nunc dicendum.nu.8. Quę autem differentia sit inter decretum, autoritatem, licentiã, & consensum, vide Ias.in l. nec quicquam.in §.vbi decretum.nu.3.ff.de offi.proconsul.& leg.

Vigesimò, in omni contractu debet interponi decretum iudicis, seu peti vt contractus confirmetur: vt est text.& Bar.doctrina, nu.2.in l.si quos.C.de decurio.lib. 10.Luc. de Pẽna in l.fi.C.de decretis decurio.eod.lib.Ant.de Burgos in c.cùm causa.nu.27.de empt.& vend.Pantaleon de Crema in repe.l.2.col.26. C.de rescind.vendit.

REGVLA CXXXVII.

DECRETVM in quibus casibus annulletur.

Primus est quando ex falsa causa est interpositum, vt suprà dixi, in regu.185.

Secundus quando fuit interpositum sine causæ cognitione, vt dixi suprà in regu.186.

Tertius si iudex interponendo illud non sedeat: vt in l.naturali.in §.si quæratur.ibi, & pro tribunali decretũ interpositũ sit.ff.de cõfir.tut.Spec.in tit.de ferijs.in §.sequitur.nu.12.Lucas de Penna in l. vlti.C.de decurio. libr.10. Philip.Corn.in consi.98.nu.4.vol.1.

Quartus quando interpositum est in die feriato in honorem Dei, vt notatur in l.actus.& in l.dies festos.C.de ferijs.Anch.in consi.116.nu.6.versi. fuit enim decreti interpositio nulla ipso iure.Iacobi.de S.Georg.in le.diuus. nu.7.ff.de ferijs.Chassa.in consuetu. Burgundiæ, in titul. {Des iustices.} rub.1.§.6.fol.68.col.2.nu.96.

Quintus quando per errorem est interpositum, tenet Bar.in l.ius pluribus. nume.2.ff. de iustit.& iure.ita tenet Ludouic. Bologninus in consil.33. incipiente, vt ea quæ iusta.col.1. facit text.in l. si per errorem.ff.de iurisdictio. omnium iud.

Sextus quando interuenit dolus partis: vt in l.& si pręses.C.de prædijs minorum.Bar.in d.l.ius pluribus.Bal.& ibi Iacobinus nu.13.in le.vnica.C.de fideiussor.minorũ. nam dolus nemini debet patrocinari: vt in ca.sedes.& in c.ex tenore.de rescript.

Septimus quando non interuenit citatio peremptoria annullatur etiam primum decretum si ante fuerit interpositum: vt in l.præsenti.C.de his qui ad ecclesias confugiunt.& in l.2.& ibi gl.C.vbi in rem actio.notant doct.in l.si finita.in §.Iulianus.ff.de dam.infect.Bar.in l.consentaneum.C.quomodo & quando iudex.Phil.Cor.in cõsi. 52.nu.4.& in consi.132. nu.5.volu.4.

Octauus, iudex ex officio suo potest annullare decretum interpositum in quo fuit pars decepta.ita firmat Io. And.in c.consultationib.de officio delegati.Bal.in l.vnica, nu.9.C.de confessis.Hippo. in sing.220.

REGVLA CLXXXIX.

DECRETVM iudicis præsumitur interpositum ex iustis causis. Hanc regulam probat glo.in le.1.in verbo, omni ordine. ad finem. C.de fide instrum.lib.10.pro qua glo.est text.in l.2.in vers.quod non arbitramur.C.de officio ciuili.iud.quem text.allegat Bal.in l.errore.in 1.col. C.de testa.facit etiam text.in l.ab ea parte.in 2.responso. ff.de probatio.ita tenet Spec.in tit.de empt.& vend.in §. nunc dicendum. nu.5. Hanc opinionem tenuit Ias.in le. nec quicquam.in §.vbi decretum.nu.79.ff.de offitio proconsu.& leg.& in le.mandata.nu.6.ff.de officio eius.& in l.post dotem.nu.83.ff.sol.matr. Petrus Loriotus in tract. de pactis, axioma.56.Philip.Cor.in consi.98.nu.1.vol.1. Alex.in l.sciendum.ff.de verbo.oblig.Hippoly.vbi allegat alios doct.in singu.438.Abb.in c.quoniam contra.de probat.vbi Paulus Paris.num.137.Franciscus Niconicius not.in d.cap.quoniam contra.quæst.fi.post glo.num.28. Quam opinionem dicit esse communem Andræas Alciat.in tract. præsumpt.in 3.regula, præsumptione decima, num.1.

Amplia primò procedere etiã si iudex esset ribaldus, adhuc pro tali decreto præsumitur.ita tenet Bald. in l.sicut.per illum tex.num.3.in fi.de re iudic.& illud dictum Bald.sequitur Ias.in ca.1. nu.8.qui feudum dare possunt. & in l.pacta nouissima. num.7.C. de pact.Franc.Nico.in repet.in c.quoniam contrà.in quæst.fi.post gl.nu.29.fol. 155.col.4.

Amplia secundò: nam licet sit verum quòd spoliatus ante omnia restituẽdus sit, iuxta text.in l.si quis ad se fundum.C.ad legem Iuliam de vi publica. tamen in tantum præsumitur pro iudice & pro eius decreto quòd spoliatus à iudice non potest petere restitutionem: & tunc nõ habet locum suprà dicta regula.ita probat gl. in c.præsentiã.in glo.fi.7.q.1.& in c.in nomine Domini.in verbo, audientia.23.distinct.quas glo.approbat Abb.in c.cùm dilectus.num.11.quod metus causa. & in c. dilectus filius. de rescriptis.& in c.conquerente.in vlt. notab. de restitu. spoliat.Ias.in d.l.iustè possidet.num.3.ff.de acquir.possess. & in l.iusiurandum.in §.ait prætor.num.2. ff.de iureiur. Philip.Decius, in l.qui autore.num.3. & ibi Guliel.Maine.nu.10.ff.de reg.iur.Hierony.Cagno.in l.non videtur in §.si iussu.eodem titu.Ioan.Gualdensis in tract.de arte testandi.titu.11.cautela 20.nume.8. Matth.de Afflict.in constitut.Neap.libr.1.rubri.septima, nu.59.Stepha. Aufre.in additionibus ad decisiones Capellæ Tolosanæ, in decisione 490.

Limita primò procedere in maioribus iudicibus, veluti in præside, pretore, & similibus: quia lex præsumit quod maioris iudicis factum sit ritè factum: secus tamen in minoribus, puta in magistratibus pedaneis, vel municipalibus.ita tenet Bal.in l.tutores.ff.de confirmã.tutore.& dicit ita velle Azonem in Summa.C.de tut.& curat.qui nõ satisdant.& quòd ita intelligitur.§.nos autem.Institu.de autor.tuto. Quod dictum sequitur Ias.in l.pacta nouissima.nu.9.C.de pact.& in d.c.1.num.10. qui feudum dare possunt.& in Rubr.C.qui admitti.num.7.Franc.Niconi. in d.repet.ca.quoniam contrà.in d.q.fi.num.32.Hippol. in singul.438.

Secundò limita quãdocunq; decretum interpositum fuit præcipitanter, de quo dixi suprà in regul. 186.prima ampliat.

Limita tertiò quãdo iudex esset idiota: quia nõ est verisimile quod ipse fecerit seruari solennitates iuris quas ignorat: vel adhibuerit legitimam causæ cognitionem. ita concludit Aretin.in consilio 89. numero 2. quem sequitur Andr.Alciat.in tractat.præsumptionum.in d.reg. 10.nume.10.

Quartò fallit quãdo pars plenè non edocuit iudicem de negotio.ita concludit Bal.in consi.375.nu.4. vol.3.allegat tex.in l.1.C.de prædijs decurio.libr.10.quem sequitur Alci.vbi suprà, nu.9.

Quintò fallit qñ in tali decreto esset error manifestus seu vitium visibile, & sic per euidentiam facti contrariũ apparet.ita tenet Bal.in l.2.in §.sed alio.in 1.lectu.nu.13. in fi.q.ff.si ex noxali causa agatur.per notata in l. Imperatores.ff.de priuil.cred.quem sequitur Alcia.vbi suprà.nu. 11.Hippol.in d.singulari 438.in fin.

REGVLA CXC.

DECVRIONES & cõstituti in dignitate non debent torqueri. Hãc regulam probat tex.in l.milites. & in l. decuriones.C.de q. De iure regio est tex.in l.2.tit.30.parte 7.& in leg.4.titu.2.libr.4.ordin. Circa quam regul.vide Andr.Tiraquellum in tracta. de nobilitate.capitu.20. numero 133.

Hanc regulam cum sex limitationibus ponit Cifuentes in l.79.Tauri.in 2.col.vers.sextò dubitatur.

Amplia primò vltra eũ habere lucũ in eorũ filijs, vsq; ad pronepotẽ.ita probatur in le.diuo Marco.C.de quęst. & in

& in le.li matrem.C.de pœnis.& in d.le.2.titu.30.part.7.

Amplia secūdo procedere etiam finito officio in memoriam pristinæ dignitatis:vt in l.si.ff.de decurion.& in l.nihil.C.de quæst.gl.in l.omnes.C.de decurioni.lib.10. & in c.concessum.de reg.iur.lib.6. ita tenet Hippolyt.de Marsil.in practica criminali.in §.expedita.nu.27.Et hāc quæstionem dicit Bar.se habuisse de facto in d.l.milites. sequitur idem Hippol.in sing.179.in 3.col.idem in l.edictum.nu.16.ff.de quæstio.Thomas Grammaticus in voto 1.num.17.& 18.& in voto,32.num.19.& 22.idē Hippolyt.in sing.107.

Amplia tertio habere locum in doctoribus & aduocatis.nam sicut milites torqueri nō possunt: ita eodem modo neq; Doctores, rōne dignitatis: quia doctor dicitur in dignitate constitutus:vt in c.quanto.de magistris.Hāc opinionem tenet Io.Andr.in c.cùm in contemplatione. de reg.iur.in antiquis. eandem opinionem tenuit Alex. de Imol.in l.centurio.ff.de vulg.vbi per decem equiparationes tenet quòd priuilegium concessum militi, & Doctoribus concessum videatur.& ibi Lancel. Galiaula nu. 25.Hippolyt.in d.l.edictum.num.4.& in singul.456.& in d.§.expedita.numero 30.Iason leg.1.in 2.colum.C.de iuris & facti ignor.Thomas Grammaticus in voto 1. nume.4.& in voto 25.nu.4.& Cinus expresse in d.l.milites. Matthæsi.not.59. facit quod dixi suprà in reg. 55.in 5.& 7.limitatione.

Amplia quartò adeo procedere φ consuetudo in contrarium non valet.ita probat text.in le. omnes iudices.& ibi expresse Bar.per illum tex.nu.2.C.de decurio.libr.x. quod dictum Bar.sequitur Ludouicus Rom.in sing.488. Additionator Bart.in l.1.in additione ad num.2.C.de dignitatibus lib.12.Ias.in l.de quibus.nume.66.ff.de iust.& iure.Chassan.in consue.Burgun.in tit.{Des iustices.}Rubr.1.§.4.fol.34.col.1.num.8.Lancelo. Galiaula in repet. l.Centurio.num.35. ff.de vulg.Hippoly.in d.l.edictum, nu.5.Thomas Grammat.in d.voto.1.nu.12.Ang.in tract. maleficiorum.in verbo,fama publica.nu.102.eandē opinionem tenet idem Grammat, licet corruptus sit,in d.voto.25.nu.4.& licet aliqui ex Doct. quos ipse allegat contrarium teneant,ita commu.teneri vltra alios Doct. tenet Ludouic.Carrerius in pract.criminali.in princ.nu. 180.Paul.Grillandus in tract.de torture.q.6.nu.3.& Hippol.in sing.556.

Amplia quintò in tantum procedere φ nec pro debito carcerari possunt.ita tenet Bal.in l.1.C.qui bonis cedere possunt.per tex.in l.miles.ff.de re iudi. facit etiam gl.in l.medicos.C.de professo.& medi.lib.10.ita tenet Hippo. in d.l.edictum.nu.5.ff.de quæst. Andr.Tiraquel.in tract. de nobilit.c.20.nu.136. Pro qua opinione est hodie text. de iure Regio in l.4.& 5.tit.2.lib.4.Ordi.

Amplia sextò adeo procedere φ etiam furcæ subijci non debent: & sic pro delicto non debent suspendi. ita probat text.in l.moris.in §.sed enim sciendum.in versicu.nec furcæ subijci.ff.de pœnis,quod etiam probat text. de iure Regio in l.8.titul.31.parte 7.& φ de consuetudine hæc opinio seruetur,tenet gl.in l. desertorē.in §.pœna.in gl.in verbo,torquentur.ff.de re militari. quam gl.sequitur Bald.in c.cùm quidam.nu.3.de iureiur.Hippol.in repet.leg.vnice.num.107.C.de raptu virg. Claudius Cottaræus in tractat.de iure militum, libro 3.capitu.de pœnis.Andreas Tiraquel.in tracta, de nobilitate, capitu.20. numero 107.

Amplia septimò adeo φ si tales torqueantur de facto, talis cōfessio nō valeret:ita probat gl.in l.pen.ff.de quæst. & ita per illam gl.tenet Hippoly. in d.le.edictum.nu.17. & in d.§.expedita.nu.46.& in d.sing.189.Bal.in l.Imperator,la 2.loquendo de muliere prægnante.ff. de statu homi.& idem Hippol.in sing.107.& Ang. Aretin.in tract. maleficiorum,in verbo,fama publica.nu.99.

Amplia octauò procedere φ si officialis aliter facere velit, possit ei de iure resisti:vt habetur in d. le.omnes.C. de decurionibus.libr.10. & in Auth.quomodo oporteat episcopos.in §.si. col.2. Hanc opinionem tenet Hippol. in d.l.edictum.nu.3.quem sequitur Tho.Gramma. in d. voto.1.nu.15.& in voto,32. num.24.Pro qua opinione est glo.in c.ex literis.in verb.denuntietis.de offic.de leg. vbi dicit φ iudici male exequenti, violēter resisti potest, etiam per tertium cuius nihil interest, vnde dicitur Prouerbiorum 24.& 81. Psal.80.ca. quòd quis potest eripere condemnatum ad mortem, etiam propria autoritate:& per vim quando est iniuste condemnatus.facit gl. notabilis in ca.non inferenda.in gl.finali,23.q.3.text.in l.contra præcepta nostra.C.de exequnto.& exact.lib.12.Pro qua opinione etiam facit quod notat Bald. in l.addictos.C.de episcopali audient.Specu. in titu.de citationibus.in §.sed nunquid.& hanc opinionem illarum glo.vbi notabiliter prosequitur hanc materiam, tenet vltra Feli.in d.c.ex literis.qui expresse illam gl.sequitur, Chassan.in consuetud. Burgun.in tit.{des iustices.} Rubr.1.§.7.fol.75.col.3.nu. 5.eandem opinionem tenet Thomas Grammat. in cons. 56.num.26.in consilijs criminalibus.Dec.in consil.469. numer.3.Ioan.Bernard.in practica, capitu.95.Matthæus de Afflictis not.in constitu. Neapolitanis.lib.1.Rubrica 8.num.78.

Amplia nonò, cū hodie non sint decuriones, id quod suprà de decurionibus dictum est habere locum & extēdi ad consiliarios ciuitatis, vt si ciuitas habeat consiliarios idem enim consiliarij ciuitatem decurionum instar obtinent:vt est glos.in Rubr.C.de decurionibus. lib.10. & ibi expresse Docto. præcipuè Pyrrus Englebermus in d.Rub.illam gl.sequitur etiam Bar.in l.non ambigitur num.4.in fin.ff.de legib.Lucas de Penna in l.nominationum.in 2.col.C.de decurioni.lib.10.& expresse Iacobus Rebuffus in d. rubr. subdit,φ cùm consules ciuitatis sint loco ipsorum substituti, habent idem priuilegium quod ipsi decuriones:argu.l.filiç.in §.fin.ff. de conditio.& demonstr.& in l.si donate.in §.sponsus.ff.de donat.inter virum & vxor.quod maximè intelligit ibi Iacob. Rebuffus de consulibus ciuitatum & magnorum locorum, & nobilium non autem de consulibus oppidorum:arg.tex. in l.athletæ.in §.gentium iuncta l. propter magistratum ff.de admin.tutorum.& φ consules ciuitatum nostri tēporis habeant idem priuilegium quod decuriones vt nō quæstionentur,tenet vltra Io. de Platea & Doct.in d.Rubr.Salic.vbi dicit ita tenere Docto.in d.l.diuo Marco.C. de quæst.eandem opi.tenet glo.in l.nulli.in verbo, ordo. ff.quod cuiusq; vniuer.nomit.& Thom.Grammat.in d. voto.1.nu.21.& in voto.32.nu. 20.

Amplia decimò procedere etiam in nobilibus:nā nobiles torqueri non possunt. iste est casus notabilis & non alibi,in l.nullus.in vers.vel generis.C.ad l.Iul.maiest.Probatur de iure Regio in d.l.4.& 5.tit.2.lib.4.Ordi.& quis dicatur nobilis ponit l.2.& 3.tit.21.par.2.& l.86.styli & de forma probandi nobilitatem vide in Pragmaticis antiquis,fol.173.& vide suprà posita in regul.69.

Vltra suprà dictas limitationes limita primò nō habere locum consulto Principe: Nam si princeps super hoc consulatur,bene potest torqueri.ita probat tex.in d.l.nullus.& ibi Bald.C.ad l.Iul. Maiest.

Limita secūdò quādocunq; ante dignitatem gessit aliquod officium.f. si erat tabellio, & dubitatur de fide alicuius scripturę: quia in tali casu torqueri potest vt aperiat veritatem.text.est notabilis qui hoc probat in l.si quis decurio.C.ad leg.Cornel.de falsis.& de iure Regio in le. 2. tit.30.part.7.& ibi hoc expresse tenet Montal.Pro qua limitatiōe facit quod notāter tenet Ias.in l.ex facto.nu.30. ff.de vulg.& pupil. & in l. si seruum. nu.6.ff.si ex noxali cau.ag.a.vbi hoc expresse firmat.

Tertiò fallit:nam licet clerici in sacris constituti priuilegia militum ad eos extendantur, vt prosequitur Alexander

xander in l. Centurio, ff. de vulgari, cum miles dicatur cęlestis militiæ, nam talis clericus hoc nō obstante bene potest torqueri, si contra eum sint indicia. ita notabiliter tenet Abbas in capitulo grauis. depofito. numero 6. & hanc opinionem sequitur Felinus in cap. olim. numero 2. versiculo, tertius casus, de rescriptis, & in capitulo, at si clerici. num. 6. versic. 3. restringe. de iudicijs. Hanc opin. vbi latissime eam examinat, tenet Alciatus in capitulo. j. nu. 43. de offic. ordinarij.

Contrariam tamē opinionem tenet expresse Abb. antiquus in d. capitulo grauis. de deposito. imo quòd ad hoc, vt clericus posit torqueri non sufficit quod adsint indicia contra eum nisi sit infamatus. Quam opinionem sequitur Io. And. in c. cum in contemplatione, & ibi Abb. sibi contrarius, de regul. in antiquis & illud dictum Abb. antiqui communiter approbari tenet Card. in dicto capi. j. numero. 4. de deposito, & in dicto cap. cum in contemplatione. q. 11. sequitur etiam Io. de Anania, in ca. j. nu. 7. de clerico percussore. Alex. in additio. ad Bartol. in l. j. in additione ad num. 5. ff. de pœnis. idem in eiusdem additionibus in l. milites. C. de quæst. Ant. de Butrio in dicto capitulo grauis, num. 14. in fine. de deposi. Feli. in c. veniens, el. j. numero 4. de testibus. quam opinionem dicit omnes tenere idem Felinus, in capitulo vniuersitati, numero 2. de sententia excommunic. & in capit. de hoc, de simonia. numero 2. hanc etiam tenet Angelus Aretinus in tractatu maleficiorum, in verbo fama publica. num. 102. And. Barb. in cap. si constiterit. in 3. columna de accusat. Hippoly. in practica criminali, in §. nunc videndum. numer. 51. & in §. expedita numero 40. & in singul. 55. & in l. edictum. num. 9. ff. de quæst. & in l. quæstionis habendæ. numero 76. ff. de quæst. & in reperit. rub. ff. de fideiussor. numero, 126. & in consil, 41. numero 6. quam etiam sequitur Felio. in cap. cum oporteat. versiculo, vnum tamē singulariter nota. numero 7. de accusatio. eandem opinionem sequitur expresse vbi eam nimis exaltat. Ioann. Constantinus in gl. ad constitutiones Regias Galliæ, articulo, 163. folio 294. colum. j. Phil. Decius in capit. at si clerici. numero 126. de iudic. eandem opinionem tenet expresse Ioan. Bernard. in practica. cap. 17. col. 1. & 2. & in regula 125. in 3. sublimitatione. Stephanus Aufredus in tractatu de potestate seculari super ecclesiasticas personas, in regula 3. num. 17. Bonus de Curtili in tractatu, de nobilitate, in 5. parte, num. 7. Iason in l. magistratibus. numero. 7. ff. de iurisdict. omnium iudicum. Thom. Grammaticus, in voto 11. nu. 15. & in consil. 65. nu. 3. in consilijs criminalibus, & hæc opinio videtur magis vera & communis, vt ex supra dictis apparet.

Quarto limita nisi iste talis renuntiauerit iuri suo, & priuilegio, nam in hoc casu bene poterit torqueri, cum in causa criminali valeat renuntiatio, vt est glos. notabil quam ibi sequitur Angel. in l. j. in verbo, audiendi sunt. ff. de furi. & Balnea. idem Ang. Fulg. & Paulus de Castr. in l. pactum inter hæredem. C. de pact. vbi dicunt quod iudices maleficiorum quotidie faciunt inquisitos renuntiare defensionibus suis. Hanc quæstionem mouit Decius vbi relinquit cogitandum, in l. nemo. fraudare. nume. 9. ff. de reg. iur.

Contra quam limitationem, imo quòd supra dicta renuntiatio non valeat cum causa criminalis sit, & ex eo veniat imponenda pœna corporalis, est glo. notabilis, quæ hoc tenet in l. pactum inter hæredem. in verbo, liceat. ff. de pactis, quæ glo. communiter approbatur à doct. & eā sequitur expresse Ioan. de Imo, in l. custodias. numero 3. ff. de public. iudi. Bald. in cap. cum non ab homine. numero 8. de ind. & in cap. cum venisset, numero 7. de testibus idem Bal. in l. vnica, nu. 24. C. de confessis vbi dicit quod in tantum procedit quòd etiam si in tali renuntiatione iuramentum interuenerit, non valet. & illam glo. sequitur, Ias. in l. si quis in conscribendo. nu. 18. C. de pactis & in l. 4. in §. quæsitum. ff. si quis cautioni. Pro qua opinione gl. est tex. in l. non tantum, ff. de appella. & in l. liber homo. ff. ad leg. Aquiliam. quod not, Hippol. in singul. 651. circa quam glo. vbi notanter eam declarat, vide Ias. in d. l. pactum inter hæredem. num. 12.

Et circa hanc regulam vide Cisuentes in d. l. 79. Tauri Paul. Grillandum in tract. de quæstionibus & tortura, in 6. q. Hippol. in practica, in d. §. expedita. nu. 26. & in d. l. edictum. nu. 3. & Ang. Aret. in tract. maleficiorum, in verbo, fama publica nu. 102. vbi not. ponuntur personę quę de iure torqueri non possunt.

REGVLA CXCI.

Defensio licita est pro tuitione rerum, vt occidendo quis non teneatur. Hanc regulam probat gloss. & ibi Bart. nu. 6. in l. vt vim. ff. de iustitia & iure. idem Bart. in l. j. num. 2. & 7. C. vnde vi. & in l. furem. num. 2. ff. ad l. Corn. de sicarijs. eandem regulam ponit glo. in l. itaque. in verbo, latronem. ff ad legem Aquil. Hanc etiam ponunt doctores in capitulo, 2. & in cap. significasti, el 2. de homicidio. pro quo est tex. in d. cap. 2. ibi te tuaq; liberando. De iure regio probatur. in l. 4. tit. 13. lib. 8. ordin. & in l. j. titulo 17. libro 4. fori. & l. 3. tit. 8. parte 7. Hanc regulā probat text. iuncta gloss. ibi in verbo, vitam quam ibi ad hoc expresse notat Bal. in l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iudic. idē Bald. in l. si suis nūmis. C. de operis libert. & in l. 2. C. de constitu. pecunia. Io. ab Ana. in c. 2. & in cap. per fodiens. de homicidio. Car. in Clementina j. de homici. Aret. in consil. 80. numero 8. Hippol. in consil. 4. num. 8. & 22. & in l. furem. numero 3. ff. de sicarijs. Matthe. de Afflictis in constitu. Neap. lib. j. rub. 13. numer, 20. & 51 tenet Ias. in princ. Instit. de actio. nu. 69. Dec. in d. l. vt vim nu. 31. Chass. in cōsu. Burg. vbi notabiliter examinat hāc regulam & allegat iura pro ea, & fundamenta in titulo, {Des iustices.} Rubrica prima §. quinto. folio 42. columna. 2. numero 11.

Hanc regulam cum tribus ampliationibus & quatuor limitationib. ponit Ias. in d. l. vt vim nu. 23. quem refert, Bernar. de Luco in regu. 507.

Amplia primo vltra Iasonem si inferatur vis ædificando nam licet resistere, vt in l. si vitem. in §. ad ianuam, ff. quod vi aut clam. & in l. de pupillo in §. meminisse. ff. de nouis operis nuntiatione.

Amplia secundo si inferatur vis turbatiua, vt in l. 4. in §. cum generaliter, & in l. cum fundum. & in l. j. in §. vim ff. de vi & vi arma. Bar. in l. j. in §. hoc interdicto. nu. 3. ff. de itinere actuq; priuato.

Amplia tertio quod liceat pro defensione rerum congregare amicos, & amici & vicini mei possunt eum qui vult expellere me de possessione mea impune percutere ita notabiliter firmat Bar. in d. l. de voto. C. de metatis, & epidemeticis libro 12. & in l. prohibitum. C. de iure fisci. lib. 10. quem sequitur Corse. in singularibus suis, in verbo, defensio. el 2. Alex. in consil. 119. col. 2. volumin. 7. Hippoly. in sing. 456. Ias. in l. vt vim, num. 30. ff. de iustitia & iure.

Amplia quarto habere locū pro defensione dignitatis, & officij, etiam ex interuallo. ita tenet Bal. in repet. l. j. nu. 6. C. vnde vi. per tex. in l. item apud Labeon. in §. adijcitur. ff. de iniur.

REGVLA CXCII.

Defensio cuilibet permissa est. Hanc regulam probat tex. in l. j. in §. cum arietes. ff. si quadru. paup. fecisse dic. & in l. vt vim. ff. de iustitia & iure, & in §. quod vero. Instit. de iure natur. gent. & ciui. & in Clem. j. de homici. circa quam regu. vide posita supra in præcedenti regula, & Hippolytus in sing. 100. & in l. is qui aggressorē, vbi est tex. pro hac reg. C. de sicarijs, Abb. in c. olim, el. 1. nu. 15. cum alijs, de restit. spoliat. & ibi Doct. Ang. in tracta. maleficiorum in verb. & Titius sed defendendo, nu, 7. Hippolytus in l. 2. num. 34. ff. de sicarijs & in consil. 4. nu.

nu. 7. & Matthæus de Afflict. in constitu. Neap. libro. j. Rub. 8. nu. 72. Catellia. Cotta in Memoralibus iuris: in verbo defensio

Primo amplia habere locum in Cardinalibus. nam pro defensione corporis licitum est offendere etiam Cardinales, ista est glo. notabilis in c. fi. in verbo percusserit. de pœnis lib. 6. & ibi Io. And. quã glo. sequitur Ang. in l. vt vim ff. de iustitia & iure. & ibi Ias. nu. 1. & Philipp. Dec. nu. 7. Franc. Curt. Senior in consil. 20. nu. 39.

Amplia secundo habere locum etiam in clericis, vt est glo. in summa 23. quæst. j. habetur in c. cum voluntate. de sententia excommunic. ita tenet Hippol. in consil. 4. nu. 5. pro qua opinione facit notabile dictum Io. de Ligniano in tract. de iusto bello. vbi dicit quod si clericus ad altare celebrans inuaditur ab aliquo, licite potest dimittere celebrationem & se defendere, & si in illa rixa se defendẽdo occidit aggressorem, potest incontinenti redire ad altare & Missam perficere. quod dictum refert & sequitur Abb. in c. clerici el j. nu. 2. de vita & honesta. clerici, Maria. Soci. in repet. c. ad audientiam. nu. 40. de homici. Hippoly. in l. his qui aggressorem, num. 2. C. de sicar. Dec. in l. vt vim. num. 6. ff. de iustitia & iure.

Amplia tertio non solum habere locum quandocunque imminet periculum mortis, sed quandocunque imminet periculum alicuius iniuriæ personalis, ita tenet Bar. in l. j. colũ. 2. C. vnde vi, quem sequitur Anton. de Butrio in c. olim el. j. de restit. spol. & Alex. in consil. 109. colũ. 5. vol. j. & hoc esse verum firmat Iason in d. l. vt vim. num. 10. & 36. & not. Ang. in d. l. is qui aggressorẽ. nu. 2. in fi. vbi dicit quòd istud dictum debet esse semper mente tenendum, quia ex eo datur lucrari multas pecunias, & ita dicit se consuluisse in ciuitate Venetiarum, vbi liberauit quendam captum à pœna mortis, quod intelligit no. Pau. Paris. in capitul. dilecte fili. nu. 36. de excep.

Amplia quarto habere locum etiam in minatore; nam minator potest occidi à minato, pro qua opinione est gl. in c. cum dilectus. in verbo, violentia, quod metus causa, quod tenet Bald. in l. metum. in fin. C. quod metus causa, & in l. finali. num. 4. ff. de hæred. instit. & ibi expresse Io. de Imo. & hanc opinionem tenet Abb. in c. j. de offic. de leg. & ibi per Feli. nu. 2. idem Felin. in c. afferte, nu. 52. de præsumpt. & in c. sicut dignum. nume. 12. de homicidio. Maria. Soci. in c. ad audientiam nu. 38. eod. tit. Io. de Platea in §. ius autem gentium. nu. 43. Instit. de iure naturali. Panor. in c. scribam. de præsumpt. & in c. quod dicitur, de verb. sign. Montal. in l. 3. tit. s 3. parte. 2.

Quam ampliationem veram intelligo quandocunque ille qui minatur, solitus est minas exequutioni mandare, ita concludit Ange. de peru. vltra supra dictos Docto. in consil. 215 Petrus de Anch. in cons. 299. Chassa. in consuet. Burg. in tit. {des fiedz.} Rub. 3. §. j. fol. 502. col. 4. nu. 14. pro qua opinione est glo. in d. c. cum dilectus.

Secundo intellige hanc Ampliationem secũdum Bal. qui melius loquutus fuit quam alibi, in l. j. C. quãdo liceat vnicuique sine iudi. se vind. quandocunque minãs est in actu percutiẽdi, alias nõ licet minatorem occidere, quod tenet etiam idem Bal. in tract. statutorum, in verbo, pax, versicu. j. quod dictum sequitur Ias. in l. vt vim. nu. 13. ff. de iustitia & iur. & in l. j. num. 46. ff. de offic. eius cui man. est iurisdictio. Ang. de Perusio in le. quemadmodum. C. de inofficioso testam. Anto. Corset. in singul. incipienti, metus. Hippoly. in singul. 640. & in practica criminali, in §. diligenter. num. 87. & in l. j. in §. præterea. nu. 22. ff. de quæst. Matth. de Afflict. in constit. Neap. lib. j. Rubr. 8. nu. 52. in quo notandum est quòd quandocunque minator solitus est minas exequutioni mandare, & est vir potens, est præsumptio contra ipsum ad torquendum eũ ita tenet Specul. in tit. de præsump. in §. species. vers. sed pone. Alberic. in l. metum. C. quod metus cã. Bal. & Io. de Imo. in d. l. fi. ff. de hæred. Instit. Ias. in l. j. C. de seruis fugi. Feli. in c. cum oporteat. num. 9. de accusat. & in d. c. afferte, nu. 12. de præsumpt. Panor. in d. c. scribam, nu. 4. Albertus Brun. in tract. de iudicijs col. 13. vers. quæro vlterius. Angel. & ibi Augustinus Ariminẽsis in tract. maleficiorum. in verbo fama publica, nu. 39. Hippol. in d. §. diligenter nu. 85. & in consil. 3. nu. 13. Stepha. Bertrand. in cõsil. j. nu. 7. volu. j. in cõsil. 127. num. 12. volu. 2. & in cõsil. 293. num. 57. volum. 3. in tribus libris, secundæ impressionis. Et hãc opinionem dicit esse communem Marcus Anto. Blãcius in repetit. l. finalis nume. 583. ff. de quæsti. & hæc opin. probatur in l. 60. in ll. Styli, Pro quo facit, nã ex solis nimis inducitur capitalis inimicitia, vt in l. licet, in verbo, capitales, ff. de arbit. quam glo. sequitur Chassa. vbi supra numero 11. & nõ solum ex minis oritur capitalis inimicitia, vt supra dixi, sed etiam ex iniurijs verbalib. ita tenet Bal. in cap. veniens. in fi. per illum text. ff. de iure iur. quem sequitur Ias. in l. procuratoribus, C. de procurato. quod dictum dicit esse notãdum Chassanæ. vbi supra, & illud dictum sequitur Hippolytus in cõsilio. 3. nu. 12. & in d. §. præterea numero 23.

Amplia quinto in tantum procedere, quòd si aliquis est percussus ab aliquo, & ille percussus insequitur vulnerantem qui fugiebat, & eum occidit, licet non sis se defendẽdo, nõ debet puniri pœna mortis, sed alia mitiori pœna, hoc fuit notabile verbum Iacob. de Arenis in lege prima C. vnde vi. numero 8. eandem opinionem tenet Anto. de Butrio in c. olim. el j. numero 37. de restit. spolia. & ibi Abb. num. 15. quos sequitur Franc. Aret. in cons. 80. num. 9. Ang. in tract. maleficio. in verb. & Titius se defendẽdo, nu. 36. & ibi August. Ariminẽsis, vbi dicũt ꝙ secundum hoc dictum consuluit Baldus, in ciuitate papiæ, sequitur etiam Hippoly. in singul. 500. & in l. is qui aggressorem, numero 18. C. de sicarijs, & l. 58. Styli. & quia in contrariam videtur l. 59. Styli, vide Couar. in 4. 2. parte cap. 7. §. 7. num. 11.

Amplia sexto habere locum ꝙ si aliquis se defendẽdo occidat suum inuasorem, nõ incidat in irregularitatem, & licet in hoc olim essent diuersæ opiniones, de quibus, per gloss. in cap. sicut dignum in §. clericus, in glo. magna in fine, & in capitul. de his el. 3. 5. distinct. & in Clemen. si furiosus. de homic. tamen hodie hoc est expresse determinatum, per text. in d. Clemen. si furiosus, de homicid. & sic dico quòd occidens aliquem nõ voluntarie, neque ex proposito, sed solum ad suam defensionem, quia aliter non poterat à morte euadere nõ incidit in irregularitatẽ, per illum tex. & ibi omnes Doctor. idem voluit gloss. in summa 23. quæst. j. glo. & ibi Abb. in cap. sicut dignum. num. 14. de homicidio. Quod tamen est verum quandocunque mortem propriam aliter euadere nõ poterat. ita probat tex. in d. Clemen. si furiosus. & ita per illum text. tenet idem Abbas in cap. olim, el. j. de restit. spolia. nume. 17. & in c. cleri. el j. de vita & honesta, cle. nu. 2. Fel. in c. dilecti filij, num. 14. de exceptio.

Limita primo quando inuasus est constitutus in periculo vitæ, sed quando nõ esset ita angustatus vel in periculo vitæ constitutus, tunc nõ licet ipsi inuaso occidere, aggressorem. ita probat tex. in d. Clem. si furiosus, & in l. is qui aggressorem. in vers. in discrimine vitæ constitutus C. de sicarijs, & in l. j. in vers. cum moderamine. C. vnde vi. & ibi glo. magistra. & in l. scientiam. in §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. & in l. j. in §. vim vi. ff. de vi & vi armata. & dicitur, quis constitutus in discrimine vitæ, & licet illi occidere aggressorem eo ipso quòd error armorũ, sibi infertur, vt habetur in l. licet in §. armatæ, ff. de vi & vi arma. & in l. sed & si quemcunque in princip. ff. ad leg. Aquil. vbi hoc voluit glo. & Doct. Flor. de sancto Petro, in d. §. qui cum aliter nu. 4. Cæpola. in cõs. 29. nu. 53. in cõsilijs criminalibus. Ang. in tract. maleficiorum, in verbo, & Titius se defendendo, nu. 51. facit quod not. Bar. per illũ tex. in l. sed & si quemcunq; nu. 2. ff. ad l. Aquil. vbi firmat

mat quod eo ipso ꝙ probo aliquem venire cōtra me gladio euaginato, & ego eũ occidi, quòd tũc probata est defensio mea. quem sequitur Io. de Ana. in cap. si perfodiẽs, nu. 5. in fi. & in num. 6. de homicid. vbi dicit quòd visus, armorum affert iustum metum mortis. quod etiam tenet Bal. in d. l. sed & si quemcũque. vbi dicit hoc esse notãdum illud dictum sequitur etiam Ias. in d. l. vt vim. num. 9. Cæpola in dicto cõs. 29. nu. 14. facit quod notat glo. in l. j. C. vnde vi. vbi dicit ꝙ sufficit terror armorum vel iactatio persecutionis.

Limita secũdo nõ procedere in bãnito, quia is nõ potest se defendere, & si quem occidat se defendẽdo, punitur; ex quo vbi licita est offensio, reprobata est defẽsio. ita cõcludit Bar. in l. vt vim. nu. 4. ff. de iusti. & iure quem sequitur Nellus de S. Geminiano vbi arguit, ad vtrãq; partem, in tract. bãnitorum. in 2. parte 2. temporis. q. 49. nu. 49. quem ẽt sequitur Phillp. Dec. in d. l. vt vim. nu. 3. Hippoly. in practic. crimin. in §. aggredior. num. 75. & Nellus vbi supra cõcludit quòd bãnitus occidens ad defensionem, punitur directa legis Corneliæ, & de dolo, cũ sciebat se nõ posse defendere.

Cõtrariam tamẽ opinionẽ tenet Bal. in l. j. num. 51. C. vnde vi. & in d. l. vt vim. num. 3. Card. in Clem. j. nu. 32. de homicidio. Ratio in qua se fundãt est in supradicta regul. scilicet quod defensio est de iure naturali, vt in d. l. vt vim. & in Clem. pastoralis, de re iudi. & nõ potest à Principe tolli, vt in §. sed naturalia quidem iura. Institut. de iure natura. facit quod notat Bald. in c. à nobis, num. 6. de excep. vbi dicit quod statutum tollẽs defensionem debet intelligi de ciuili, nõ autem de naturali, quem sequitur Feli. in c. dilecti. nu. 6. eod. tit. in qua quæstione Paul. Cast. in d. l. vt vim. naturabiliter distinguit autoritate Ioã. de Ligniano, in tracta. de iusto bello, c. 38. quòd aut statutum dicit bãnitum posse offendi, & tunc nõ est licita defensio, bãnito; ex quo vbi offensio permittitur, reprobatur defensio. aut dicit quòd occidẽs bãnitum nõ puniatur, & tunc licet se defendere, ex quo nõ est permissa offensio, sed est impunita. quem sequitur Hippol. in d. §. agredior. nume. 78. quod tamẽ intelligo verum ac habere locum quãdocũque maxima subsistente causa tollitur hæc defensio naturalis, cum subsistente maxima causa tolli possit, vt not. Ang. in l. si sic. ff. de leg. j. & ibi Alex. idem Alex. in l. cum mulier num. 12. ff. solu. mat. Alberic. in l. omnes qui. C. de episco. & cle. vbi plura adducit in quibus defensio tollitur facit text. in l. addictos. C. de episcop. & audient. & ita tenet expresse Philip. Dec. in d. l. vt vim. nu. 3. & 4. quod ante eum tenuit Florianus in l. j. in §. cum arietes numer. 5. versic. quod tamen dixi. ff. si quadrup. paupe. fecis. dica. per tex. in l. milites argum. in §. irruens ff. de re militar. & in l. si seruus C. de his qui ad eccle. confu. & in le. itaq; ff. ad l. Aquiliam. de quo etiam vide not. per Feli. in d. c. dilecti filij, nu. 7. de exceptionibus.

Limita tertio in filio cõtra patrem, & in seruo contra dominum: ita tenet Bar. in d. l. vt vim secundum Hipp. in practica, in d. §. aggredior, num. 79. vbi tenet, quod si pater aut dominus verberet filium, aut seruum, si filius aut seruus insistat, licet patri vel domino occidere filium vel seruum impune, per supradictam rationem glo. in di. l. vt vim, nam ex quo licita est offensio patri in personam filij, & domino in personam serui, vt late concludit Alci. in tract. præsumptio. in j. regula, præsumptio 3. per totã, facit, tex. in l. j. 2. 3. & 4. C. de patria potesta. & per totum C. de emendatione seruorum & propinquorum. Nõ est licita defensio cõtra eos, ideo pater & dominus occidere possunt, ita cõcludit Hippoly. vbi supra, sed Bart. in d. le. vt vim. hoc non dicit: sed ibi, num. 4. dicit quòd nõ licet, filio se defendere aduersus patrem verberantem, nõ tamen dicit quòd si pater occidat, nõ teneatur, imò expresse Felin. tenet contrarium in d. c. dilecti filij. de exceptio. nu. 7. in casu quo pater ad dominus non verberaret animo corrigendi, sed potius occidendi: nam filio licet, ei resistere, vt ibi.

Limita quarto in officiali: nam non licet aduersus officialem exequentem resistere, & se defendere, vt in l. si seruus, & ibi notat Bar. C. de his qui ad ecclesi. confu. & in l. fi. C. quando liceat vnicuique sine iud. se vind. Cataldus, in tracta. Syndica. nume. 171. Io. de Imol. in l. ex consensu. in §. fi. ff. de appellat. num. 9. facit glo. in dicta l. vt vim. ff. de iustit. & iure, quæ dicit quòd officiali iniuriam faciẽti non licet resistere, nec se defendere contra eum, facit quod notat Aristotel. lib. 5. Ethicorum, c. 5. vbi dicit ꝙ si principatum habẽs percutiat. nõ debet repercuti, ex quo violentia à superiore iuste infertur. facit etiam text. in ca. noli. in fi. 23. q. j. item etiam facit c. bonæ. de ætate & qualitate. vbi imponitur pœna ei qui manus intulit suo duci, & facit c. patet, 9. q. 3. facit etiam Ecclesiast. c. 4. vbi dicitur noli resistere contra faciem potentis. Et sic non sine causa princeps secularis portat gladium ante se, ad denotandum quòd subditi eorum superioribus non debet resistere, vt dicit Apostolus ad Roma. c. 14. Ideo Lucas in Euãgelio 10. cap. dicit, qui vos scilicet, iudices mundi spernit, me spernit. facit pro hoc tex. in l. adductos. C. de appellat. vbi nullo modo via facti licet resistere iudici quando aliquid facit vt iudex. Pro quo facit quod notat. in c. si quando. de officio deleg. & hanc opinionem tenet Hippol. in l. j. num. 78. ff. de sicarijs, quod tantum intellige vt dixi supra in reg. 190. ampliat. 8.

REGVLA CXCIII.

DEIICIENS aliquid in via vel effundẽs, tenetur ad pœnam dupli. Hanc regulam probat tex. in le. j. ff. de his qui deiecerunt vel effuderunt.

Limita primo si effundens aut deijciens ter proclamauerit ea quidẽ voce vt audiri & casus euitari posiit, tunc n. nõ tenetur ita probat tex. in l. si putator. ff. ad l. Aquil. & in l. inter. §. qui susceperit. ff. man. & in l. qui foueas vrsorum. ibi, neq; denuntiatum est, ff. ad le. Aquil. De iure regio est tex. in l. 4. tit. 8. parte septima.

Limita secundo si via sit qua vulgo nõ commeatur & eiectum vel effusum sit, nam cum locus remotus sit, etiã si modo cœperit commeari, regula non habet locum, vt in l. j. in §. j. ff. de his qui deiecerunt vel effude. diuinare. n. non potuit an aliquis per eum locum transiturus esset, ut in l. si fideiussor. in §. si cum debitor. ff. mand. & in di. l. si putator in fine.

Limita tertio quando interdiu deiectum est, nõ autẽ cum noctu, vt in l. hoc edicto. in §. Labeo. ait. ff. de his qui deiec. vel effuderunt. tamẽ in vrbe & noctu iter fieri solet, ideoq; siue diu siue noctu quid effusum est teneri puto, vt videtur sentire glo. in d. §. Labeo ait. in verbo, non nocte.

Limita quarto non habere locum in hærede. Rõ, quia pœnalis est, vt in l. si vero plures, in §. hæc autem actio. & in §. fin. ff. eod. tit. & pro hoc facit quod supra dixi in regula 13.

Limita quinto non habere locum in hospite qui diuertit, sed in eo qui hospitium dedit, vt in l. j. in §. hospes ff. eodem titulo.

REGVLA CXCIIII.

DELICTVM nõ præsumitur. Hãc regul. probat tex. in l. merito. ff. pro socio. vbi habens rem communem cũ aliquo, & ea vtens nõ præsumitur velle inteuertere ius alterius sed simpliciter vti iure suo, & propterea cõtra talẽ non posset agi furti actione, vt ibi dicitur. Circa quã regulã vltra Doct. ibi vide Ias. in l. qui iurasse, in §. j. nu. 8. ff. de iurein. & in l. ex hoc iure. nu. 11. ff. de iust. & iur. & in l. rogasti. in §. si tibi. ff. si cert. petat. Paul. Paris. notabiliter in cap. in præsentia nu. 33. de probatio.

Hanc regulã cum quatuor limitationibus, vbi notabiliter eam declarat, ponit And. Alcia. in tracta. præsumptio. in 3. regula, præsumptione. j. per totam.

REGVLA CXCV.

DETERIORATIO seu diminutio superueniēs in re de qua fuit dispositū, nō extinguit dispositionē, actionē, vel obligationem: vt patet in vltimis volūtatibus, vt in l. si ex toto. in princip. & in l. si grege. cum sequēti. & in l. quod in rerum. ff. de leg. j. vbi minuto grege, vel fundo, legato, casu vel facto testatoris, durat legatum. facit l. peculium, in princ. ff. de leg. 2. vbi diminuto peculio vel familia legata, in reliquo durat relictum. facit l. tabernam. ff. de fundo instructo. & in l. periculis. in §. pen. & fin. ff. de auro & argen. leg. & in l. 4. in §. si reddita, ff. commoda. vbi durat obligatio & actio ex commodato, licet diminuta sit res, vel deterior facta. & ibi late per Albe. & Sal. post gl. idem patet in re deposita, vt in l. j. §. si res. ff. deposi.

Amplia habere locum siue diminutio causata sit à testatore, vel disponēte, vt in d. l. peculium. in princip. & in d. l. tabernam, siue à casu, vt in d. l. si grege & in le. Scio. in princ. secundum vnum sensum, iuncta l. Mæuia. ff. de annuis legat. vbi probatur q͏ si testator mihi legauerit duodecim, vt curam habeam trium filiorum suorum, & cōtingat mori duos, quo ad vnum pro tertia par. durabit legatum. faciunt posita sopra in regul. 177.

Amplia secundo procedere in actione ad exhibēdum, quia esto q͏ res exhibeatur diminuta, seu deteriorata, nihilominus rès dicitur exhibita, vt in le. exhibitionis. & ibi Bar. C. ad exibēdum. ita vt actio ad exhibēdum cesset, vt ibi dicitur: dummodo in diuersa forma nō exhibeatur, vt in l. Iulianus, in §. si quis. ff. eod. tit.

Amplia tertio procedere in tributo quod habet certā taxam: quia si prædium fiat sterile, aliud fertile magis grauatur, vt notatur in l. omne territorium. C. de censibus li. 11. & in l. j. C. de omni agro deser. eod. lib.

Amplia quarto procedere quandocūque debitum est, in genere, quia nisi soluatur res integra & sine deterioratione, vel quę perfecte fiat accipiētis, debitor nō liberatur ab obligatione, vt in l. si seruum. §. sed & si sic. ff. de verb. oblig. & in l. cum quis. in §. qui hominem. ff. de solutio. & ibi Bar. & idem Bar. in l. si rem eod. titu.

Fallit primo si talis diminutio vel deterioratio extinguat formam rei. ita tenet Sali. in l. 3. in §. si reddita. ff. cōmoda. nu. 2. & ibi Alberi. idem Alberi. in l. Iulianus in §. si quis deteriorem. ff. ad exhiben.

Limita secundo quando diminutio superueniēs fit cōtra substantialia dispositionis, quia tunc vitiat dispositionem; in l. per seruum, in §. j. & ibi Bar. & alij. ff. de vsu & habita.

Limita tertio in actione stricti iuris, quando quis non prosequitur rem suam, sed sibi debitam, quia non durat prior actio ad rem qua liberatur debitor, sed actio de dolo datur, vt in l. elegāter, in §. nō solum. cum ibi notatis, ff. de dolo. & in l. qui sibi, aut Titio, in §. Stichum. & ibi Bar. & alij, ff. solutio. notant Cyn. & Bald. in d. l. exhibitionis. C. ad exhibendum.

Quarto fallit nisi diminutio sit causata ex cā quæ præcedit obligationem, vel alias sine culpa vel mora debitoris, vel vbicunque periculum deteriorationis vel diminutionis non spectat ad debitorem iuxta not. per Bart. in l. Neratius. ff. de cond. indeb. & in l. si rem ff. de solutio. per Paul. Castr. in l. etiam. ff. eod. titu.

Quinto fallit si creditor simpliciter rem recipiat sine petitione vel protestatione interesse, diminutionis, vel deteriorationis, secundum Bart. post Cyn. in l. exhibitionis nu. 7. C. ad exhiben. Alber. in d. §. si reddita numero. 4. & ibi Doctor. idem Alberic. in §. si quis deteriorem. nume. 6. Bar. in l. qui sibi aut Titio, in §. j. & ibi Paul. de Castr. & in l. etiam ff. de solut.

REGVLA. CXCVI.

DIES termini nō cōputatur in termino. Quam regul. probat tex. in l. j. ff. si quis cautio, glo. in l. vbi tex. ff. de reg. iur. & in c. quisquis in verbo, ex ea, 4. quæst. 5. glo. Inno. & Host. in c. super eo el 2. de appell. Bar. Alberi. & Saly. Ang. Pau. Cast. & Roma. in d. l. j. post glos. ibi, ff. si quis cautio Spec. in tit. de citationib. in §. viso, nu. 17. Io. And. post Hosti. in c. solet de sent. excō. li. 6. Philip. Franc. in c. quam sit de electio, eo. li. Bal. & Ang. in l. 2. C. de annali exceptio. idem Bal. in l. si ea, num. 16. C. qui accusa. non pos. Io. de Imol. in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & posthu. Anchar. & Domini in cap. frequēs. de restit. spol. Io. de Imo. in Clem. sicut. nu. 11. de appell. idem Imol. in consi. 61. nu. 2. Paul. de Cast. in consi. 398. num. j. Chassanæ. in consue. Burgund. in tit. {Des iustices,} Rubr. j. §. 8. num. 10. fol. 72. col. 3. Feli. in c. j. nu. 4. de præscript. & in cap. quod ad consultationem. num. 26. de re iudi. & hanc opinionē communiter obseruari de cōsuetudine tenet Bal. in l. eos in §. si autem num. 6. C. de appell. eandem opinionem tenet Guido papa in decisione 270. & hanc opinionem tenet expresse Carol. Molinæus in consuetud. Parisien. tit. j. §. 44. num. 2. & Arnoldus Ferronius in appendice quā fecit ad consuetu. Burdegalen. in tit. de retractu. §. 8. & in princ. & Petrus Rat. in glo. ad cōsue. Pictauien. fol. 220. pag. 2. & expresse Alexan. in l. j. col. j. ff. si quis cautio. & ibi Iacob. de sancto Georg. numero, 6. & ibi etiam Ias. nu. 20. vbi dicit hanc esse communem opinionem, & facit pro hac regula tex. in d. c. frequens, & in c. pia vers. si quis igitur de exceptioni. lib. 6.

Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Soc. in reg. 91. & Ias. in d. l. j. ff. si quis cautio. nu. 20. vbi ponit alias duas limitationes.

Hanc etiam regulam cum quindecim limitationibus, vbi notabiliter eam examinat, ponit Andr. Tiraq. in trac. de vtroq; retractu, in tit. de retractu {Linagier.} in §. j. in glo. 11. nu. 17. & 21. vsq; ad numerum 42.

REGVLA CXCVII.

DIES termini computatur in termino. Hanc regulam probat glo. in l. Gallos, in princip. in verbo proximis, & ibi Iacobus de Arenis Bal. sibi contrarius. Alberi. Ang. sibi quoque contrarius, & Alex. ff. de lib. & posth. glo. in c. anteriorum, in verbo, dierum & ibi Archid. 2. quæst. 6. Hanc opinionem dicit de iure veriorem Alex. in d. l. j. ff. si quis cautio. Iacobus de Aret. in le. j. in §. sed si maritus, ff. de libe. agnos. Specul. sibi contrarius in tit. de appella. in §. restat, numer. 3. Bald. Imol. Panor. & ibi Philip. Dec. in d. c. super eo, el 2. & ibi Philip. Franc. numero 20. per illū tex. Ioannes And. in dicto cap. pia, & in d. c. frequens, & & ibi Paul. de Leazar. & Frācus, ad finem, idem Ioan. Andr. in c. quam sit, de electio. lib. 6. & ibi Domini. sibi contrarius, idem Ioan. And. in c. cupientes, col. j. eod. tit. & libro Rota in decisione 208. in nouis, secundum impressionem antiquam, & secundum nouam in tit. de senten. excommunic. decisio. 4. Bald. in l. eos, in §. si autem numero 5. C. de appella. & in l. si quando, numero 7. C. de testibus, & in le. si duobus, in §. sed & si quis numero 27. C. commu. de leg. & in c. cum vicesimum, numero 3. versi. illud commune est, de offic. deleg. & in consilio 246. numero j. volu. 5. & in l. si ante nuptias, ff. solu. mat. Ancha. in cap. si propter, col. 3. vers. sed quæro, post glo. de rescript. lib. 6. Geminianus in c. solet numero 14. & ibi Philip. Franc. in 2. col. post medium, de senten. excommunicat. idem Gemini. in cons. 91. numero 6. Angel. de Perusio in consil. 404. numero 2. Matth. de Afflictis in constitu. Neapolit. lib. j. Rubr. 90. numero 5. Carolus Molinæus, in consuetu. Parisiensibus, §. 4. num. 4. hanc opinionem dicit esse magis communem Philipp. Corn. in cons. 279. numero 4. libro. 4

Hanc regulam ponit Bernar. de Luco cum sex limitationibus in reg. 190. referendo se ad Castil. in l. 64. Tau. in glo. in verbo, {desde el dia.} quas 6. limitationes ante eum posuit Præpo. Alexand. in c. super eo, el 2. numer. 21. de appellatio.

Hanc etiam regulam ponit Andr. Tiraquel. in tract. de

vtroque retractu, in titu. de retractu {linagier} in glo. 11. numero 19. & ibi in numero 42. vsque ad num. 61. limitat eam decem modis. De iure Regio dies termini cõputatur in termino, in casu l. j. tit. 16. lib. 3. ordi. ibi, {fasta cinco dias desde el dia que fuere dada la sententia.} & in casu l. 70. Tauri, ibi, {se cuenten en este caso desde el dia del remate.} & ibi Pala. Ruu. num. 34. & Doct. & etiam in casu l. 64. Tauri, ibi, {desde el dia que se opusiere a la tal execution.} quod etiam erat antea dispositum in l. 9. de Madrid. & sic cum supra dicti casus videantur excepti, firmant de iure communi regulam in contrarium, maximè per dictam l. 70. ibi, {en este caso.}

REGVLA CXCVIII.

DICTIO, fructus, prolata à homine refertur ad fructus existentes in fundo seu præcedentes: & intelligitur de fructibus integris deductione nõ facta. Hanc regu. ponit Bar. in l. fructus, numero 7. ff. solut. mat. per tex. in l. pendentes, in princ. & in l. quoties. in §. si sic colono. ff. de vsu fruct. & in l. qui pendentem. ff. de act. empt. & in l. fi. in §. penult. ff. de ijs, qui in fraud. credito. licet aliter velit sentire glo. in l. Iulianus. in §. si fructibus. ff. de actio. emp. & in l. fi. §. fi. in glo. in verbo, fructibus, ff. de iure fisci. hãc opin. Bart. tenet Rom. in d. l. fructus, numero 4. vers. secundo quod ff. soluto matrimo. Circa quam regulam vide Vincen. de Herculanis, vbi notabiliter eam declarat, in dicta l. fructus, numero 10. in fin. in vers. quantum ad primam conclusionem. & in nu. 11.

Hanc regulam limitat tribus modis Io. Campezius in tracta. de exactione dotis, posito in tractatu de dote & eius priuilegijs. q. 10. nu. 3. cum sequentibus.

REGVLA CXCIX.

DIFFICVLTAS non excusat debitorem quantitatis à mora, Hanc regulam ponit Bart. in l. quod te mihi. nume. 14. ff. si cert. pet. idem Bar. in l. continuus. in §. illud num. 5. & 6. ff. de verb. oblig. per text. in d. §. illud. Et licet contra Bar. in hoc vsque ad tempora Alexandri esset, communis opinio secundum Aret. in d. l. quod te mihi. cum contrariam opinionem teneant ibi Salyc. Raphael, Cum. & Ludou. Rom. eandem opinionem teneat Hier. Gigas, in tract. de pensionibus. quæst. 75. num. 3. & Philip. Dec. in d. l. quod te mihi, numero 17. tamen post Alexan. qui hanc opinionem Bar. notabiliter defendit in d. l. quod te mihi. numero 9 magis communis opinio est cũ Bar. secundum Ripam ibi, numero 52. & Franc. Purpura. nu. 63. in fi. vbi dicit illam Bartoli opinionem esse magis communẽ eandem opinonem notabiliter tenet Vdalri. Zasius ibi numero 38. & ibi etiam hoc sequitur Franc. Cur. Iunior, numero 37. licet se bene firmare nõ audeat. & illam opinionem Bart. sequitur ibi Iacobinus nume. 3. & eam dicit esse communem Lancel. Decius ibi, in colũ. 5. ver. in debitore autem quantitatis. eandem dicit communem Ias. ibi, numero 32. & ibi etiam Bartholomæ. Socin. numero 32. Pan. in c. breui numero 4. de iureiurand. & ibi Anto. de Butr. & hanc opinionem Bartoli dicit esse communem Carol. Ruin. in cons. 150. nu. 3. volu. j.

Hanc regulam limitat quatuor modis Carolus Ruin. vbi supra nu. 9. eãdem regulam limitat alijs quatuor modis Iacubin. de S. Georg. in d. l. quod te mihi nu. 3. Hanc etiã regulam notabiliter ponit cum duodecim limitationibus Franc. Purpur. in d. l. quod te mihi. nu. 64.

REGVLA CC.

DILATIO peremptoria seu dilatoria non potest dari nisi se el. Hanc regulam probat tex. & ibi Bart. in l. j. C. de dilation. Text. in l. fi. & ibi Alexan. in j. notab. & Doct. communiter. ff. de ferijs. Eandem regulam ponit idẽ Bar. in l. mancipiorum. num. 5. de optione legata. idem Bar. in l. cessante. num. 6. C. quomodo & quando iudex. Pan. in c. licet nu. r. 4. de probation.

Hanc regulam ponit notabiliter Ias. cum decem limitationibus in d. l. fi. nu. 35. ff. de ferijs. vsq; ad num. 48. eandem regulam cum octo limitationibus ponit Robertus Marranta in tract. de ordine iudiciorum. in 6. par. in rubr. de dilatione pag. 198. à nu. 5. vsque ad nu. 15.

REGVLA CCI.

DILATIO quæ datur ad probandum, dicitur esse peremptoria. Hanc regulam ponit Bar. per textum ibi in l. j. C. de dilatio. idem Bar. in l. fi. etiam per illum tex. ff. de ferijs. & in l. oratione. ff. eod. titu. idem Bart. in l. mancipiorum. per illum text. ff. de optione legat. nu. 5. & in l. cessante, per tex. ibi, C. quomodo & quando iudex. numero 6. & in l. si finita. in §. Iulianus, & ibi Alex. numero 12. ff. de dam. infecto idem Bar. in l. 3. in §. vsuras, numero 3. ff. de leg. 2. & in Extrauag. ad reprimendũ. in glo. in verbo, super dicto crimine. in fine. qui sint rebelles, in vsibus feudorum. Spec. in tit. de dilationi. in §. j. nu. 3. & in §. videndũ. nu. 7. Bar. in l. 2. ff. de re iud. & ibi Ias. nu. 36. idẽ Ias. in l. qui Romæ in §. duo fratres. nu. 51. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus, nu. 17. in j. lect. & in 2. lectura, nu. 16. ff. de libe. & posthu. Abb. in c. consuluit. nu. 11. ff. de offic. deleg. Felin. in c. pastoralis, num. 2. de exceptio. Abb. in c licet causam, numero 4. de probatio. Iacobinus in d. l. fi. num. 1. & 2. ff. de ferijs.

Hanc regulam ampliat octo modis & limitat septem, modis Iason in l. fi. numero 6. vsque ad nu. 23. Eandem regulam cum 7. ampliatio. ex supra dictis Iasonis & 8. limitat. ponit Franc. Niconicius in repet. c. quoniam contra in glo. in verbo, dilationes. a numero 15. vsque ad nu. 72. de probationibus folio. 101. col. 2.

REGVLA CCII.

DIOECESANI & nõ alienigenæ in beneficijs per patronos sunt præsentãdi. Hãc regulam probat tex. in c. hortamur 71. distin. qui vult patronos in ecclesijs patronatis, nõ posse præsentare præsbyteros aliunde veniẽtes, nisi sint de illa diœcesi. idem probat tex. in c. nullum. eadem causa, & quæst. & in cap. ad decorem, de institutionibus. Hãc etiam probat tex. in c. nullus, & ibi glo. in verbo, ciuitatis 61. distin. & tex. in c. sacrorum 63. distin. facit etiam quod episcopus debet eligi de numero Canonicorum, si in capitulo idoneus reperiatur: alias extra capitulum eligi potest, vt in c. ne pro defectu. & in c. cum inter Canonicos, & ibi Doct. de electio. Firmianus in tracta. de episc. in j. par. 2. lib. q. 16. facit etiam tex. in c. fi. & ibi Io. And. in c. fi. de cleri. peregr. vbi clericus peregrinus nõ potest institui sine approbatione & literis dimissorijs sui ordinarij. tex. à contrario sensu in cap. si quis episcoporũ, 16. quæstione quinta.

Amplia primo in tantum procedere, quod si reperiantur idonei in ciuitate vbi præsentatio debet fieri, illi erũt præsentãdi. Rõ est, quia cõmodus residere poterũt, vt in d. c. nullus 61. dist. & in c. sacrorum 61. dist.

Amplia secundo quod si reperirentur, de gremio, vel capitulo in quo est beneficium, aliqui idonei qui præsentari possint, illi præsentari debẽt, vt in d. c. ne pro defectu, & in d. c. cum inter canonicos & ibi Doct. de elect.

Amplia tertio quod clerici peregrini nullo modo possunt præsentari nec institui in illo beneficio, vt d. c. fi. & ibi Io. And. & Doct. de clericis peregrinis.

Limita primo procedere hãc regulã quãdo in illo gremio seu capitulo, in illa ciuitate vel diœcesi, sunt clerici, idonei qui poterint pręsentari, quia illi præsentari debẽt. Sed si in diœcesi, ciuitate, vel gremio, idonei clerici, non reperiantur, recurrendum est ad exteros facit text. in ca. ne pro defectu, & in c. cum inter Canonicos de elect. & ibi Doct. Hãc opinionem tenet Abb. in cap. ad decorem, numero 1. & 4. pro qua limitatione facit quod not. Feder. de Senis in consil. 95. num. 2. & 3.

Limita secundo nõ procedere in episcopis, nam episcopi possunt in ecclesijs in quibus habent ius patronatus in sua vel in aliena diœcesi præsentare quem velint, vt in ca. si quis episcoporum. 16. quæst. 5.

Limita

Limita tertio non procedere de cōsuetudine: nā de cōsuetudine nō solum episcopi patronos, sed etiam laicos in quancūq; diœcesi possunt præsentare quē velint quāuis, alienigenas, secundū Host. Anto. de Butr. & doct. in c. significasti. de iure patrona. quod est intelligendum dummodo clericus præsentādus sit idoneus & cognitus, secūdum Anto. de Butr. in d. c. significasti. Paul. de Citadinis in tract. Iuris patronatus in sexta par. arti. 3. quæst. 51. nu. 30. & circa hāc regulam vide notabiliter, vbi alia qnāplura adducit Cæsar Lamber. in tract. Iuris patron. in j. par. 2. libri, artic. 24. 7. quæstio. principali, nu. j. cum alijs fol. ducentesimo trigesimo septimo.

Hodie tamē de iure Regio hæc regula habet locum in omnibus alienigenis, nō solum in beneficijs, verumetiā in canonicatu, & in præstimonijs, & in omnibus alijs dignitatibus ecclesiasticis, vt probatur in l. 18. & 19. tit. 3. li. j. Ordi. & in Pragmat. 3. in Curijs Toletanis Anni 1525. & in Pragmat. 2. & 9. & 66. de Madrid, Anni 1528. & in Pragmat. 42. in Curiis Segouianis, Anni 1532. & in pragmati. 14. de Madrid, Anni 1534. & in Pragmati. 17. de Valladolid, Anni 1537. quod etiam in pensione habere, locum est Pragma. 4. Toletana, Anni, 1525. & Pragm. 4. de Madrid. Anni 1539.

REGVLA CCIII.

DIMINVTIONIS periculum vel damnum pertinet ad eum, ad quē res pertinet, seu ad dominū rei, vel creditorem, aut cui res est peruētura, vt est text. in l. j. & in le. cum inter, C. de peric. commod. rei vend. & in §. cū aūt Instit. de empt. & vend. & in l. id quod ff. eod. tit. vbi damnum cōtingens in re vēdita post perfectam vēditionem spectat ad emptorem. De iure Regio probatur in l. 16. titu. 10. lib. 3. Fori. & in l. 23. tit. 5. parte. 5. & in l. 24. 25. 26. & 27. eod. tit. & par. & in diminutiōe est text. in l. Lucius. ff. de euictio. Sed ante perfectam spectat ad vēditorē, vt ibi dicitur, & in l. necessario, ff. de peric. vt cōmodo rei vēd. & in l. periculum. ff. de pignori. & qn̄ dicatur perfecta declarat text, & ibi glo. in verbo periculum. in d. l. necessario, & in d. l. 17. Fori. & circa hanc regulam vltra Bart. in l. quod te mihi. ff. si cert. pet. & in l. creditor. ff. de solutio. vide Philip. Cor. in cōs. 186. nu. 9. volum. j. & Carol. Ruin. in cons. 116. nume. 8. & 16. volu. 5. Maria. Soci. Iun. in cōsil. 26. numero 11. vol. j. Ioannes Corasi. in libro secundo. Miscellaneor. c. 9. num. 3. Ioā. de Amicis in consi. 130. nume. 9.

Hāc regulam limitat nouem modis gl. in §. cum autem in verbo, statim. Instit. de emp. & vend. quam glo. vltra doct. ibi declarat notabiliter Franc. Ozerius, num. 5.

Quam regulā amplia quindecim modis, & limita duobus & viginti modis vt per Albertum Brunum in tract. de diminutione & deterioratione. in conclusione. 20. à num. 128. vsque ad num. 163.

REGVLA CCIIII.

DIMINVTIO quæ est in re de qua disponitur tempore dispositionis, nō facit cessare dispositionem. text. est in l. domum. ff. de cōtrah emptio. vbi vendita domo, quæ pro parte erat conbusta tempore cōtractus inscijs cōtrahentibus, nihilominus tenet venditio, licet fiat pretij, defalcatio, vt ibi, & in l. Iulianus. in §. si venditor ver. per cōtrarium. ff. de actio. emptio. vbi vendita hæreditate ex qua subtractæ erant plures res, tenet nihilominus venditio licet competat actio propter res subtractas. & facit tex. in l. 2. in princ. & l. tenetur. in prin. ff. de actio. empt. vbi si mensura dicta non inueniatur in fundo vendito, tenet emptio, licet pro parte deficiēte habeatur ratio. idem tenet Bal. in l. 2, C. de cōtrahē. empt. per text. in l. ex cōducto. ff. locati. idem facit tex. in l. si post ff. de peric. & commo. rei vend. vbi dicitur quod si post inspectum, fundū, quem emere volebam, arbores vi ventorū fuerunt euulsæ, nihilominus venditio postea de fundo facta tenebit, absq; eo ꝙ arbores venditæ intelligantur, cum non sint pars fundi, licet si emptor ignorauerit, & venditor sciuerit, & nō dixerit, debeat haberi ratio interesse arborum, facit l. sed si communis. ff. eod. tit. vbi si emam rem in qua ignorās habeo vsumfructum, tenet emptio, & pretium, iudicis officio minuitur, vt in l. suæ rei. in fine, cum l. sequenti. ff. eod. tit. De iure Regio est tex. in l. 14. & in le. 19. tit. 5. par. 5. & circa hanc regulam vide notab. Io. Igneū in repe. l. contractus, nu. 82. ff. de reg. iur.

Hanc regulam cum duabus ampliationibus, & nouē limitationibus ponit Alber. Brun. in tracta. de diminutione & deterioratione, in 14. conclusione, nu. 76. vsque ad numero 90.

REGVLA CCV.

DISPOSITIO facta per verba præsentis temporis, nō tribuitur ad futura, siue dispositio sit indefinita, seu vniuersalis. De infinita est tex. in l. si ita. ff. de auro & arg. leg. & in l. si seruitus. in princ. ff. de seruit. vrb. præd. & in l. si stipulatus fuerim illud aut illud, in §. j. & in l. si à colono. ff. de verbo. oblig. tradit Roma. in consil. 136. De vniuersali est tex. in l. in lege ff. de cōtrah. empt. & in le. si ita scripsisset, & in l. finali. in §. j. ff. de leg. 2. & in l. Iulianus in fi. ff. de leg. 3. Rom. in consil. 503. nu. 11. Franc. Aretin. vbi allegat alia iura, in consil. 111 num. 2. Angel. in consil. 261. numero 5. Alexand. in consilio. 168. numero 16. volum. 2. & in consil. 25. volu. 7. & circa hanc reg. vide Rom. in sing. 497.

Hanc regulam ponit cum sex limitationibus Ioan. de Imo. in Clem. literas. num. 25. de rescrip. eandem regulā cum decem limitationibus vbi notabiliter tractat materiam, ponit Vinc. de Hercula. in sua disputatione, in j. quęstio. incipienti In nomine Domini nostri fol. 7. colum. j. vers. redeundo modo ad propositam materiam. fol. 8. per totum: quas limitationes Imo. & Vincen. de Hercula. ponit Alber. Brun. in tract. de rebus seu dispositionibus dubijs, in 3. c. incipiente, Venio ad dubiam dispositionē, nu. 39. fol. 118. in 17. volu. tractat.

Hanc etiam regulam cum nouendecim limitationib. ponit Haymon Crauet. in repet. l. j. num. 26. cum seq. ff. de legat. primo.

REGVLA CCVI.

DISTRIBVTIONES quotidianas quis, si non residet, habere nō potest, nec valet consuetudo in contrariū. hanc regulam probat text. in cap. j. & ibi gloss. de clericis, non residen. facit etiam, nam illi qui finguntur, si nō resident, nō percipiunt distributiones quotidianas, vt in d. c. de cætero. & ibi Doct. de cleric. nō residen. & sic licet aliquis sit priuilegiatus, vt percipiat fructus beneficij nō residendo, tamen nō percipiet quotidianas distributiones, ita concludit Calder. in cōs. 221. Feli. in c. Iacobus, nu. 1. de simo. & circa hanc regulam vbi ponit quæ proprie dicantur distribuiones quotidiane, vide Paul. Parisi. in consil. 33. nu. j. volu. 4. consil. 32. nu. 6. eod. lib. Steph. Bertr. in con. 275. nu. 5. vol. 2. primæ impressionis Mar. de Mantua in consil. 131. per totum Oldra. in consi. 140. Didacū de Couarru. in lib. 3. variarum resol. c. 13. nu. 2. & per totū & Boer. in decis. 17. August. Beroū in quæst. 114. per totam & vide quæ supra in reg. 134. in 6. limitat

Amplia primo procedere vt etiam non valeat cōsuetudo quod Canonici residentes, qui infra annum nō promouetur ad ordines, quos beneficia per eos retenta requirunt, percipiant integras distributiones, cum lex canonica, quæ subtrahit illis dimidiam partem, deroget consuetudini, vt in clem. vt 2. qui. in ver. ipsisq; de ætate & qual. Roch. de Curt. in tractatu, de cōsuetu. num. 482.

Amplia secundo vt etiā non valeat cōsuetudo, ꝙ habēs plures canonicatus in diuersis ecclesijs percipiat distributiones quotidianas in vtraque ecclesia, licet in vna, tantum resideat. ita tenet Card. in d. Clem. vt hi in §. illi vero, num. 18. de ætate & qualitate. Circa quam ampliationem vide Didacum de Couar. vbi supra num. 6.

Amplia tertio etiam si consuetudo fingeret eos residere in ecclesia, per tex. in d.c. de cętero, glo. in d.c. vnico in verbo affuerint, de cleri. non resid. lib. 6. Et aliæ tres ampliationes colliguntur ex text. in d.c. vnico. Prima, vt procedat si consuetudo disponat quòd præsentes in loco nõ percipiát distributiones quotidianas licet nõ intersint, diuinis. Secunda, idem habere locum in anniuersarijs, mortuorum. Tertia, vt etiam virtute consuetudinis non acquiratur dominium.

Limita primo vt procedat in consuetudine generali. Secus si esset consuetudo specialis priuilegians aliquẽ ex aliqua iusta causa. ita tenent Deci. in c. cum omnes in 2. lectura, in j. notab. in fine, de constitutionibus. quem sequitur Couarruu. vbi supra, numero 5. in fine versic. 3. eadem ratione.

Limita secundo vt licet talis consuetudo non valet. tamen valere consuetudo, quòd distributiones quotidianę diuiderentur inter eos qui interessent certis horis licet nõ interessent omnibus horis. ita tenet Card. in dicta Clem. vt hi qui §. j. post glo. ibi in verbo. certis. q. 17. & ibi Ioã. de Imol. quam opinionem sequitur Rochus de Curte in repet. c. fi. nu. 485. de consuetud.

Limita tertio vt non procedat quando esset dubium in iure an tales distributiones deberentur aliquibus sic absentibus, quia tunc consuetudo valeret, & interpretaretur istud dubium iuris, ita tenet Dec. in d.c. cum omnes, in j. lect. post Bal. ibi per eum allegatum, de consti. eandẽ opinionem tenet Rochus de Cur. in d.c. fi. de consueru. nu. 128. vbi plura ad hoc adducit And. ab Exea in d. ca. cum omnes. num. 50. in fine.

Limita quarto vt non procedat quando consuetudo vellet quòd habens duo officia in eadem ecclesia percipiat distributiones quotidianas annexas illis officijs, & sic quod vnus percipiat duas distributiones quotidianas in eadem ecclesia. ita tenet Bald. inter consilia Car. in consil. 53. nu. 6. & ibi Card. Zabarella in subscriptione illius consilij. eandem opinionem tenuit ante eos Ioannes Andr. in c. cum olim de re iudi. & ibi Feli. dicit hãc esse communem opinionem & eam sequitur Couarruuias vbi supra, nu. 6. quã opinionem relinquit cogitandam And. ab Exea in d. cap. cum omnes num. 51.

Limita quinto non procedere quãdo talis consuetudo esset inducta sciente & patiente Papa quia talis cõsuetudo generaliter & indistinctè valebit etiam quo ad distributiones quotidianas, quia ex tali scientia & tolerantia Papæ, inducitur dispensatio, per ea quæ tradit Panor. in cõsil. 94. in prima parte. Anto. de Butr. & Doct. in c. accedentes. de pręscriptio. eãdem opinionem tenet And. ab Exea in dicto cap. cum omnes, numero 52. de consti. Couarruuias vbi supra, nu. 5. in fine.

Limita sexto quandocunque aliquis est absens ab officijs diuinis propter aliquam vrgentem causam & necessitatem, vel ob euidentem ecclesiæ vtilitatẽ. ita probat tex. in d.c. vnico, in §. qui vero, de cleri. non residen. libr. 6. & ibi glo. & ita tenet Couarru. vbi supra nu. 8. in versic. octauo non tantum.

Limita septimo quandocunque aliquis esset infirmus, qui morbo impediente non potest personaliter interesse diuinis officijs, vt in dicto cap. primo, de cleri. non residẽ. libr. 6. in §. qui vero & in cap. j. de clerico ægrotante, vel debilitato, facit etiam text. in l. arboribus. in §. de illo. ff. de vsufruct. & ita expresse concludit Couarruuias vbi supra, nu. 8. in princip. & facit quod supra dixi in regu. 63. & alia circa hanc regulam vide per Doct. in d.c. j. de cler. non resid. & in d. Clem. vt hi & in dicto cap. cum omnes & in c. cum non deceat. de elect. libr. 6. & per Couarruuiam vbi supra.

REGVLA CCVII.

DIVTVRNITAS tẽporis seu taciturnitas sola ad præscriptionẽ nõ sufficiẽs in nõ petẽdo debitũ, nõ inducit remissionẽ debiti seu donationẽ. Hãc regulam probat tex. in l. libertis, quos. §. manumissis. ff. de alimẽtis, & cibarijs legatis. quã regulã per illũ tex. ponit Lud. Rom. in cõsi. 417. nu. 15. Ias. in l. quæ dotis, nu. 18. ff. sol. matrimo. & hanc opinionem dicit esse communem Guliel. Pontanus in d. l. quæ dotis, num. 8.

Limita primo nõ habere locum in debito odioso, seu in lucro pœnali, vt vsurarij, vt in l. cum quidam. in §. diuus. ff. de vsuris, & ita vltra Bald. ibi, & Rom. vbi supra tenet Alexand. per illum tex. in l. quæ dotis. & ibi Ias. num. 21. ff. solu. matr. And. Alciat. in tract. de pręsumpt. in j. regu. præsumpt. 32. nume. 6. quod etiam tenet Bald. in consil. 474. in 2. vol. Phil, Cor. in cons. 206. nu. 10. lib. 2. Alc. in cõs. 74. nu. 8. li. 5. Guliel. Põt. in d. l. quæ dotis, nu. 8. Floria. de sancto Petro in d. §. diuus Pius, in fi. verb. Iacobi. in l. cum post princ. num. 2. ff. de iure dot.

Limita secundo in lucro dotis, quam vir lucratur propter dissolutionem matrimonij contingentem culpa mulieris vt est text. in l. cum post. in prin. ff. de iure dot. & ita per illum text. tenet Roma. in d. con. 417. nu. 15. ita tenet Ias. in d. l. quæ dotis, nu. 19.

Tertio fallit quando concurrunt hæc tria, s. ius sanguinis, diuturnitas temporis, & multiplicata computatio rationis, vt probat text. in l. Procula. ff. de probatio. & ibi doct. præcipue Floria. de sancto Petro & Iacobi. de san. Georg. Bar. & Doct. in l. quæ dotis. ff. solu. mat. & ibi Ias. num. 18. & Guliel. Pontan. num. 8. & ita expresse tenet, Rom. in dicto consi. 417. glo. in dicta l. libertis quos. in §. j. ff. de alimen. & cibarijs legat. & in dicta l. quæ dotis. ff. solu. matrimo. Hanc opinionem tenet Bald. in l. si certis annis. C. de pactis. Alex. in consil. 46. numero 12. volu. j. & in cons. 56. nu. 14. volu. 4. Matth. de Afflict. in decisio. Neapolit. decisio. 13. nu. 12. & 22. And. Alcia. in dicta præsumptione 32. nu. 5. vbi post Ias. in d. l. quæ dotis, & ibi Guliel. Pont. qui dicunt hanc esse communem opinionẽ dicunt quod hæc tria copulatiue requiruntur ad hoc, vt prædicta limitatio procedat.

Quarto limita non habere locum in casu l. quicunque C. de apochis public. libro decimo, vbi ille qui tribus annis proximis ostendit se soluisse tributum vel cẽsum præsumitur vsque retro postea semper soluisse, nisi probetur contrarium. & illum textum ad hoc reputat ibi sing. Bar. Bal. in c. literæ. numero 7. de dilatio. glo. magna. in l. 2. C. de iure emphyteu. Fran. Balbus in tract. præscr. in 3. part. principali, in 10. q. nu. 18. vbi ponit hãc limitationem, circa quam vide posita supra in reg. 54.

REGVLA CCVIII.

DOCTOR antiquior iunior præferri debet, vt est glo. in l. cum quid in verbo, nouem ff. si cer. pet. facit etiam, tex. in l. j. ff. de albo scriben. in c. j. de maiori. & obed. notatur expresse in auth. de defenso. ciuita. in §. audient. in verbo publice colla. 3. in l. j. C. de consulibus lib. 12. in l. fi. de decurio. eod. lib. facit l. semper in ciuitate nostra, ff. de iure immunit. l. fi. ff. de fide instru. c. episcopi & ibi glo. vnica, 24. distin. c. statuimus. 61. distin. tex. in l. prouidẽdum, in princ. ibi, aut vetustas, & ibi glo. 2. C. de postuland. vbi dicit quòd seniores aduocati præferuntur iuuenibus facit glo. vnica in c. sic viue. 16. q. j. vbi dicit quod seniores magistri potius sunt audiendi quam iuuenes. & circa hãc regulam vide Bartol. & Doctor. in d. l. cum quid ff. si cer. petat. & Felinum in Rub. de maio. & obedien. Lamberti. in tract. iuris patrona. in tertia parte secundi libri, in tt. 12. & 13. arti. 5. q. princ. Barth. Cæpol. in tractatu de Imperat. milit. elig. c. j. Petrum Lesnanderium in tract. de Doctoribus, in tertia par. quęst. 3. cum sequen.

Hãc regulam cum duabus ampliationibus, & sex limitationibus ponit Philip. Dec. in d. l. cum quid, nume. 11. vsq; ad nu. 22. Eandem regulam cum duabus ampliationibus, & octo limitationib. ponit idem Dec. in ca. clerici. nu. 7. cũ seq. de iudicijs. Hãc etiam regulã cũ duabus ampliationib.

pliationib.& septem limitationib.ponit Franciscus Purpuratus in dicta l. cum quid nu. 54.cum alijs. Eandem regulam ponit notab. Bartholomæus Chassanæus in Catalogo gloriæ mundi,in decima parte,cõsideratione 26.& ibi in 25.cõsideratione & 26.& 27.& 28.eam limitat, & in 30.& 32.& 33.& 34. Eandem regulam ponit And.Alciat.in tractatu præsumpt.in j.regula, præsumptione 45. vbi eam limitat duobus modis.

REGVLA CCIX.

DOLO facit,qui petit quod restiturus est. Quam regulã probat text.in l.in condemnatione.in §.dolo.ff.de regul.iur. & text.in regula,dolo,de regulis iuris iur. lib. 6. & in l.dolo facit.ff.de doli exceptione.& in l. si socer. §. Lucius, ff. solu.matr. & ibi Bart.& Doct. Circa quam regulam vide Philipp.Deci.in cons.424.nu.5.Ang.Aret.in §.j.nu.7.cum seq.Instit.de exceptionibus.

Hãc regulam limita vt per Decium in dicto §.dolo.& ibi Guliel. Maineri.qui etiam ponit aliquas limitationes, & ibi Pyrrhus Englebermæus,qui eam limitat quinque modis.Eandem regulam,vbi eam ampliat duobus modis & limitat quinque modis,ponit Vldari.Zasius in d. l.dolo.ff.de doli exceptione.

REGVLA CCX.

DOMINIVM rei legatæ statim recta via transit in legatariũ particularẽ à morte testatoris. Hãc regulã probat tex.in l.à Titio.ff.de furt.in l.vnica,in §.in nouissimo C.de caducis tollen.in l.si seruus legatus.ff.de noxalibus, in l.legatum ita.ff.de leg.2.cum alijs ibi in gloss. allegatis. de iure Regio probatur in l. 34.titul.9.part. 6.circa quam regulam vide Bart. & Doct.in l.j..ff.de lega.j.vbi Ias. nu. 59.&81.& 115.And.Alci.nu.10.cum alijs:& ibi Guliel. Pontanus,nu.71.Ang.de Periglis in 6.col.in fi.Franc. Balbus in repet.l. Celsus.in secunda parte,nu. 3.Stepha. Bertrandus,in consil.8.num.2.vol.j.primę impressionis.Hieronym.Gratus in consil.65.num.20. volu. 2. Marcus de Mantua in consil.8.nu.16.Carol.Ruin.in consi.154.nu. 4.volu.5. & in consil.55.num.3.vol.2.Guliel. Benedict. in repet.c.Rainutius,in verbo, si absque liberis moreretur,el 2.nu.153.And.Tiraquel.in tract.de morte,in quarta declaratione præsationis,nu.3.in 6.parte declara.2.nu. 6.Marc.de Man.Apophthegma.169.Ant.Nicellus in cõcor. glo.concord. 92.num. 418.

Et circa hãc regulam quibus modis acquiratur nobis dominium de iure ciuili,vide Io.de Villamati in tract.de acquisitione successionis,nu.2.cum alijs. & quib. mod.acquiratẽ de iure naturali,vide per eundem ibi nu.43.cũ alijs

Hanc regulam limitat quinque modis Vdalri. Zasius in l.plane in §.si ita Titio legetur.num.6.cum sequ. ff. de leg.j.Eandẽ regulã ampliat duobus modis, & limitat duodecim modis Frãc.de Ripa in d.l.j.à nu. 48.vsq; ad nu.62.

Vltra quos amplia primò hãc regulam vt procedat nõ solũ in dominio, verum etiam in iure seruitutis realis,nã transit seruitus in legatarium recta via, vt in l.si patrem.in §.j.ff.quẽadmod.serui.amit.in l.fi.ff.de ser.leg. gl. in l. corruptionẽ, C.de vsufru. Bart.in d.l.j.nu.6.& ibi Ias.nu. 24.

Amplia secundò, vt procedat etiam in seruitute personali vsusfructus, vt in l.si Titio fundus,ff.de vsufructu legato.& ita tenet Ias.in d.l.j.nu. 52.ff.de lega.j. & in dicto, numero. 124. & ibi Soci.num.9.facit etiam tex.in l. 2. ff. quando dies lega. ced.licet contrarium teneat Aret. in d. l.j.nu.4.vers.tertio videtur posse limitari.ff. de legat. j.& hanc ampliationem tenet Ripa in d.l.j.nu.60.

Amplia tertiò vt procedat etiam in legato vniuersitatis corporũ,vt in l.si grege.vers.si vẽdicari.ff.de legatis primo.idẽ in vniuersitate mixta,vt in l.si peculium ff. de pecul.legato.idem etiam in legato dotis,quod equiparatur, legato peculij, ita tenet Iacobus de Nigris in repet.lega.j. col.35.in principio,ff.de legatis primo.

Quartò ampliatur vt procedat non solum quãdo legetur res particularis,sed et si legetur rei vẽdicatio re possessa per tertiũ,ita tenet Bal.in l.si creditoris,nu.5.C.de fidei cõ.& in l.j.col.2.C.cõmu.de leg.Ias.in d.l.j.nu.123. ff. de leg.j. & ibi Iacob.de Nigris col.38.ver.tertio amplia,pro quo adducit tex.in l.ex legato nominis.C.de leg.& in l. sicut §. vẽditionis.ff.quib.modis pignus vel hypot. sol.in cto tex.in l.j.§.per seruum corporaliter.ff.de acq.poss.& ita no. Guil.Ponranus in d.l.j.nu.73.ff.de leg.j.

Quinto amplia vt procedat etiam respectu dominij directi,quod transit statim in legatarium,vt in l. Papinianus. ff.de furt.& in l.à Titio ff.de furtis,quæ iura ad hoc citat Sali.in l.j.in §.j.col.2.circa medium.vers. nunc quæro C.commu.de leg. Probãt autem illa iura hoc modo, Nã si directum dominiũ maneret apud hæredẽ.& vtile tantum transiret,confusa esset actio noxalis, quæ domino, non competit.similiter in d.l.Papinianus.iuncta declaratione glo.si fundus seruiens esset legatus pure non induceretur confusio,quia nullum dominiũ mãsisset apud hęredem.Nã si maneret directum,induceretur confusio & ꝗ transeat dominium directũ in legatariũ,tradit Bart. in l.in rem.ff.de rei vend.Areti.in l.3.in §.ex pluribus.num. 5.ff.de acquirenda poss. & sicut transit directũ dominiũ in legatariũ,ita et transit directa actio, quia actio realis directa transit in legatarium singularẽ successorẽ ipso iure, vt in l. sed neq; legatarius.ff.de condict.furti. Ratio est,quia iura realia nõ hærent ossibus nostris,sed ipsis rebus,ideo cum rebus transeunt,ita'tenet Bar.in l.4. col. 2. ff.de seruit. idem Bar. & Bal.in l.fi.C.de legatis.idem Bar. in lege nemo potest, col. 3. ff.de leg.j.Iason in l.ex legato. C.de legatis.

Amplia sexto vt procedat etiam in quasi dominio, in Publiciana, nam in casibus in quibus transit dominium sine traditione,trãsit etiam quasi dominiũ,vt in l. cũ sponsus,in §.j.ff.de Publiciana, vbi hæreditate verbo tãtum,cõpetit fideicõmissario Publiciana.Rõ,quia restitutio verbalis,quemadmodũ operatur trãslationem dominij,ita & quasi dominij,ita tenet Bartol.in d.l.j.nu.12. ff.de leg.j.& ibi Ias.num. 129.idem Bar.in l.j.§.primo. ff. de Publiciana, & in l.in fideicommissaria.ff.ad Trebellia. Alex.in consil. 88.nu.7,volu.2.Quod intelligo, quando res non fuit tradita hæredi,nã ex persona ipsius hæredis, competere non potest sine traditione, vt in l.2. & 2. vbi glo.& Bar.ff.de publi.idem Bar. in d.l.cum sponsus, in §. j.Alex.in consi.98.nu.8.li. 2.ubi notabiliter.

Amplia septimo vt procedat, licet res legata esset in domino testatoris reuocabiliter, quia adhuc trãsit dominiũ reuocabile, vt in lege, si fundum sub conditione. in §. si Titius. ff.de leg. j. vbi Bart. Paul.Cast. & Doct. & per illum tex.confunditur dictum Bal.in fi.ff.de conditio. instit.vbi vult quod dominium reuocabile alteri quæri, non potest.Quam opinionem Baldi impugnat, Aret. licet illum textum non alleget, in l.qui in aliena.in §. inter dum, prope fi.ff.de acquir. hæredit.quem refert & sequitur Iacob.de Nigris in repe.l.j.nu.65.ff.de leg.j.

Amplia octauo procedere in dominio rei legatæ vsq; certũ tẽpus,quia adhuc trãsit dominiũ quod durat pro illo tempore, & eo finito reuertitur ad hæredẽ, vt in l. fin. & ibi doct. C.de legatis in Auth. cui relictũm. C. de indicta vidui toll.ita tenet Iacob.de Nigris post Io. Crottũ, in d.l.j.nu.66.vers.quarto ampliatur,

Amplia nono procedere licet dominiũ fuerit acquisitum mortuo testatore, completa præscriptione per hæredẽ, vel hæreditate iacẽte, ante traditionẽ, nam dominiũ transit in legatarium sine traditione hæredis glo.& Bald. in l.j.§.fi.de eo per quem factum erit. Quod comprobat Alex.duobus modis in d.l.j.nu.22. & ibi Ias. nu. 107. & ibi etiam Iacobus de Nigris num. 66.

Contra quam ampliationẽ arguit Ias.in l.qui in alienã, col.3.in sexta limitatione, C.de legatis.sed argumẽtũ Ias. procedit in re aliena,in qua testator nullum ius habet, sed in casu huius ampliatio habet quasi dominium,

Amplia

Amplia decimò vt procedat etiam de persona legatarij in ipsum hæredem: nam si testator legat alicui ad certum tempus, finito illo tempore reuertitur res ipso iure ad legatarium: vt in l.fin.C.communia de legat.

Amplia vndecimò vt procedat licet vnum sit in obligatione legati, & aliud in solutione aut facultate soluendi: nã transit dominium rei legatæ ipso iure: nec talis facultas sol uendi aliud, impedit translationem dominij: vt in lege, si quando.in §.hæres.& ibi Bar.ff.de leg.1.

Amplia duodecimò vt procedat etiam in legato nominis debitoris, aut actionis personalis: nã actio vtilis statim transit in legatarium sine aliqua cessione: vt in l.ex legato. C.de legatis. tamen actio personalis vtilis regulariter non transit sine cessione: vt in l.cũ is.ff.de fideiussorib.in l.Modestinus.ff.de solut.in l.si minoris.ff.de admin.tut.in l.alterius.in §.fi.ff.de tutelis & rationibus distrahen.& in l.si res obligata.in fi.ff.de leg.1.in l.1.C.de actio.& obli.vbi Salic. in 7.oppositione, rationem duplicem assignat, & si dicatur quare non transit actio personalis directa in legatariũ, sicut transit vtilis: dico quòd eadem ratione qua non transit dominium rei alienæ: quia testator directam transferre non potest in singularem successorẽ expressè, cum ab ossibus suelli non polsit: vt in l.quis ergo casus.ff.de peculio.notatur in l.3.ff.pro socio.ob id absurdum fuisset si lex dispositum haberet perfectionem, quòd testator ad veritatẽ præstare non poterat: ideo licet hæres mandet directas actiones legatario, illas tamen non exercet legatarius suo nomine, sed hæredis, vt notat Paul.Castr.in l.si pecuniam.& in l. sequenti.ff.de lege.1.

Amplia decimotertiò vt procedat non solũ quando immediatè legatur res, sed etiam quãdo testator mandat rem vendi certo pretio: quia facta venditione per hæredẽ, vel ea habita pro perfecta, statim transit dominium in legatarium: tenendo opinionem Bar.qui ita tenet in l.vxorem.in §.agri plagam.nu.1.versi.ego sum cum Dino, & eius opinio mihi placet.idem tenet idem Bart.in lege, si fideiussor. in §.meminisse.ff.de lega.1.& ibi Ias.nu.6.vbi refert multos Doct.hoc tenentes. quam opinionem sequitur Fabianus de Mõte in tract.de empt.& vend.in 3.q.prin.nu.47. Iaco.de Nigris in d.l.1.col.4.versi.tertio fallit. ff.de lega.1. Sed contra Bar.dicit in hoc esse communem idem Iaso.in l.1.nu.126.ff.de leg.1.Alex.in d.§.meminisse.

Limita primò vltra Franc.de Ripa & Zasiũ, vbi suprà, nõ procedere in legatis tacitis, seu quæ tacite veniũt: aut in consequentiam ꝙ non transeunt ipso iure, sed traditione aut cõstitutione hæredis est opus: vt in l.testatrix.vbi Pau. Castr.ff.si serui.vendice.& in l.seruum filij.in §.fi.ff.de leg. 1.in l.dũas esto.in §.j.ff.de vsufructu legato.in l.emptor. in §.ancilla.vbi Bar.ff.de rei vend.idem Bar.in l.j.nu.12.in fin.quam opinionem dicit esse communem Soc.ibi col.4. Franc.de Ripa nu.33.eandem opinionem sequitur Iaso.ibi nu.50.& ibi Alex.nu.17.Dec.in l.traditionibus.col.fin.C. de pactis.Soci.in consi.41.in fi.vol.4.nu.25.

Limita secundò vt non procedat quãdo conseruatur legatum de iure speciali: puta quãdo hæres repudiat ex testamento: cum non habeat locum actio personalis ex testõ, nec etiam hypothecaria actio, nec rei vendicatio: & sic nõ transit dominium recta via.ita tenet Bal.& Salic.in l.fi.C. si quis omissa caus.testa. quos refert Alexand. in dicta leg. 1.numero 19.illud dictum Bald.& Salicet.sequitur Socin. in leg.si ex toto.in princip. colum.1.in fine.ff.de legatis 1. ad idem Alexand.allegat Angel.in leg.prima in §.lex falcidia.ff.ad l.falcid. vbi in casu l.mulieri & Titio.ff.de condit.& demon.si fuerit legatum sub conditione, de qua ibi, non trãsit dominium ex quo conseruatur de iure speciali: sed illud dictum Bal.& Salic.reprobat Alex.in d.nu.29.per quatuor fundamenta.

Limita tertiò quando mulier legat fundum dotalem cuius dominium non transit statim in legatarium: quia dispositio l.in rebus. C.de iure dotium. per quam soluto matrimonio dominiũ fundi dotalis reuertitur ipso iure ad mulierem, non procedit in fauorem hæredis aut legatarij mũlieris.ita tenet Bar.in l. Nesennius.in §. fundum.nu.1.in 2. col.ff.de re iud.quem sequitur Bal.Nouellus in tract.de dote in 12.parte.q.5.licet de illo dicto dubitet Ioan.Niger in d.l.1.col.43.in 10.fallentia.ff.de leg.1.

Quartò fallit quatenus accẽdit quarta falcidiæ: quia Falcidia resecat ipso iure legata: vt in l. in quantitate.in fi.& in l.Plautius.& in l.linea.ff.ad l.falc. ita tenet Paul. Castr.in l. fi.C.eod.tit.

Quintò fallit in legato optionis in quo non transit statim dominium ante factam electionem: vt in leg. apud Aufidium.ff.de optione legata. Ratio est: quia in legato optionis nihil est in obligatione ante factam electionem. ita tenet Bartolus in leg. Iulianus. ff. de legatis 1. quam limitationem ampliam limita vt per Bernardum de Luc. in regula 205.

Sextò limita vt non procadat secundum veritatẽ: quia dominium rei legatæ non transit à morte testatoris verè, sed fictè: verè autem ab adita hæreditate, vt in l.si tibi homo.in §.2.vbi gl.& in l.seruum filij.in §.1. vbi etiam gl.ff. de lega.1.tradit etiam gl.in d.l.à Titio.ff.de furtis.idem videtur probari in l.si partem.in §.1.ff.quemadmodum seruit.amittantur. vbi tempus præscriptionis contra seruitutẽ legatam solum incipit currere à die aditæ hæreditatis: ergo ante aditam hereditatẽ legatum verè non cedit. ita tenet Marcus de Mantua in d.consi.7.nu.19.

Limita septimò quando à primo legatario legatur alij: quia non transit ius aut dominium in secũdum legatarium ipso iure, nisi facta restitutione aut cessione à primo legatario.vt in l.Imperator.in principio.ff.de leg.2.& in l.si legatarius.ff.de leg.3. Bar.quem sequuntur ibi docto.in leg. 1.numero 8.in tertia regula.ff.de leg. 1.& ibi Iason numero 86.Bal.in l.2.in lectura antiqua.C.communia de leg.& ibi Corneus, & Paul.de Cast.per l.si quis vsumfructum.ff. de vsufructu legato.

Contra quam limitationem tenet Iacobus de Nigris in dict.leg.1.numero 40.per text. in leg.fin. C.de legatis.vbi est casus quòd dominium potest transferri de vno in aliũ: & dicit quòd non obstat tex.in dict.l.Imperator.quia illa l.procedit de iure Digestorum, quo iure dominium transferri non poterat de vno in alium. sed nihilo minus cum hac limitatione tenet Crotus in d.l. 1. col. 12. vbi respondit ad omnia suprà dicta.

Limita octauò in legato conditionali, in quo non transit dominium ipso iure: quia pendente conditione res dicitur hæredis: vt in l.si fur.ff. de vsufructu.hinc videmus ꝙ si ancillæ relinquitur libertas sub conditione filij nati, ea pendente sunt serui, & pertinent ad hæredem iure dominij: vt in lege tertia.C.de fideicommissarijs libertatibus.

Limita nonò in casu leg. cum quidam. la secunda.ff.de legatis secundo scilicet quando testator legat quid vni ex pluribus certis quem hæres elegerit: nam etiam post moram hæredis in eligendo, durante tamen tempore ad purgandum moram dominium statim non transit: scilicet si testator legat libertis quibus hæres volet, tenetur hæres eligere quàm primum potest: alias dicitur in mora. & tamen antequam aliquis libertorum petat, potest hæres moram purgare & offerre cui voluerit: ergo non transit dominium post moram: nam si transiret, iam facta esset exequutio à lege, neque purgari posset mora.& ita illum text. vltra Bartol.ibi citat Iason in leg. fi insulam. num.32.ff.de verborum obligat.

Regvla CCXI.

Dominivm nisi ex vna causa contingere non potest. Hanc regulam ponit Vldaricus Zasius in l.3.§.ex pluribus. numero 23.ff. de acquirenda possessione. per illum textum.

Hanc regulam limitat idem Zasius septem modis in d. §.ex pluribus.à nu.32.vsque ad finem.

REGVLA CCXII.

DOMINIVM rerum dotaliũ soluto matrimonio illico transit in vxorem, sine aliqua traditione vel noua apprehensione: vt est text. in l. in rebus. C. de iure dotium. & in l. dotis actio. C. solu. matr. Bal. in l. si dotis. nu. 4. C. de iure dotium. idem tenet Bar. in l. 1. in fin. ff. de fundo dotali. Circa quam regulam vide vltra doct. in d. lege, in rebus. Ioan. de Amicis in consil. 69. num. 2. And. Tiraquel. in legibus Connubialibus. in glo. sexta, num. 240. Ias. in l. 1. num. 17. ff. soluto matr. Carolum Ruin. in consil. 163. nu. 2. libr. 4. Gomezium in §. sed istæ quidem. nu. 26. Insti. de actio. Bald. & doct. in l. traditionibus. C. de pactis. Pala. Ruui. in repet. rub. de don. §. 66. nu. 24. Chassan. in consuetud. Burgund. in titulo, {des droitz. §. 2. folio 134. colũm. 4. num. 6. ad finem.

Hanc regulam limitat quindecim modis Bal. Nouellus in tract. de dote in 8. parte principali, in 6. priuilegio: à nu. 1. vsque ad finem.

REGVLA CCXIII.

DOMINVS potest compelli ad locandum domũ scholari. ita tenet Gulielmus de Cugno, in l. decernimus. C. de episcopis & cler. Bal. in l. prima. ff. soluto matri. in fi. & ibi Alex. & Ias. nume. 48. & ibi etiam Ripa, nume. 142. Guliel. Pontanus numero 99. Petrus Rebuffus in tract. de priuilegijs scholarium: in priuilegio 7. num. 1. Panor. in c. 1. num. 6. de empt. & vend. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 12.

Amplia primò procedere ꝙ licet dominus possit expellere conductorem si indigeat domo locata pro se: vt in l. ædem. C. locati. in c. propter sterilitatem. in §. fin. de locato. tamen scholaris non poterit expelli de domo conducta à domino, etiã si dominus velit eam habere pro vsu suo. ita notabiliter concludit Bal. & Ludouicus Bologn. in Authent. habita. C. ne filius pro patre. quos sequitur Ripa in l. 1. nu. 142. ff. solu. matr. Petrus Rebuffus in tractatu de priuilegijs schola. priuilegio 8.

Amplia secundò quòd rector studij potest taxare pretium pro dictis domibus. ita tenet Panor. in c. 1. de locato, quem sequitur Ripa in d. l. 1. num. 242. Petrus Bebuffus in tractatu de priuilegijs scholarium, in 7. priuilegio. num. 9. nisi essent aliqui officiales per Vniuersitatem deputati ad hoc, vt in hac nostra Vniuersitate constitutum est: vt patet in constitutione 25. de domibus conducendis.

Amplia tertiò vt valeat statutum quòd finita locatione domus conductæ à scholari, nõ possit dominus alteri qui non sit scholaris locare, ita concludunt Io. And. & doct. in c. 1. de loca. & idem est de iure communi. Nam si scholares velint pro locatione domus vel cubiculi prestare quantum dominus inuenit ab alio, veniunt præferendi: vt in l. finali. C. de locatione prædio. ciui. libro 11. & ibi glo. in l. ne cui. in verbo, locandi. C. locati. & ibi expressè Albericus & Salicet. Iacobus Rebuffus in l. congruit. C. de logatione prædiorum ciuil. libro 11. Baldus in Margarita in verbo, Scholaris. quæstione 2. Ioan. de Platea in leg. si tempora. C. de fide instrument. & iure hastæ fiscalis. libro 10. Alexand. in leg. 1. numero 56. ff. soluto matrimo. & ibi Francis. de Ripa num. 142. Petrus Rebuffus in tract. de priuil. schol. in 9. priuilegio. num. 1.

Quartò amplia habere locum in Doctoribus: nam doctores bene possunt compellere dominos ad domos sibi locandas: nam cum suprà dictũ est permissum esse scholaribus, à fortiori debet esse permissum doctoribus. ita tenet Alex. in additionibus ad Bart. in l. 1. C. de dignitatibus. lib. 10. Bal. & Ang. in l. j. ff. sol. mat. Petrus Lesnauderius in tract. de Doctoribus, in 2. parte in §. 27.

Quintò amplia nõ solum habere locũ in vna domo, verum etiam in vno cubiculo & camera, dum quis haberet plures cameras vacuas vt teneatur vnam vel duas locare: cum sit bonum argumentum de toto ad partem: vt in l. quæ de tota. ff. de rei vend. in cap. pastoralis. in §. 1. de offi. dele. & ita expressè vidisse seruari firmat Iacob. Rebuff. in tract. de priuilegijs schola. in 7. priuil. nu. 8.

Amplia sextò non solum procedere in domo, sed etiam in equo: nam si scholasticus vellet recedere de studio, potest compellere habentem equum, si illum consueuerat locare, ad sibi locandum. ita tenet Iacob. Rebuf. in l. cur fur. C. de cursu publico. libr. 12. argumento illius l. nam hospes postquam signa hospitij erexit, cogitur hospites recipere: vt in l. vna. in §. 1. & ibi Bart. ff. furti aduersus nau. ita tenet Pet. Rebuf. in d. tract. de priuilegijs schola. in 7. priuilegio, nu. 3. facit quod notabiliter tradit Deci. in regula, in ultima ff. de regulis iuris. libro 6.

Limita primò quando scholaris esset ignotus: nam tunc non tenebitur dominus domum vel equum locare, nõ datis sibi fideiussoribus: quia priuilegium debet intelligi sine præiudicio alicuius: vt in l. impuberi. ff. de administ. tut. & in l. 2. in §. merito. ff. ne quid in loco publico. in leg. neque auus. C. de emancipationibus liberorum. ita tenet Iacobus Rebuffus in dicto priuilegio 7. nu. 6.

Limita secundò non habere locum in scholari qui non studet nec intrat scholas. ita tenet Raphael Cuman. in l. 1. ff. solu. matr. per tex. in l. qui duas. in §. penult. ff. de excusa. tuto. facit etiam glo. in c. porrectum. de regula. & in c. 2. de statu monacho. glossa in verbo, commorantibus. in prooem. 6. & ibi docto. Pro qua opinone facit: nam scholaris quamuis sit scriptus in matricula, si non studet nec intrat scholas non gaudet priuilegijs scholarium. ita tenet Bar. in l. qui sub prætextu. C. de collegiatis & chartopratis & nummularijs. libro 11. per tex. ibi. idem Barto. in l. qui sub prætextu. per illum text. C. de sacrosanctis eccles. & in l. semper. in §. fin. ff. de iure immunit. Bald. in Authent. habita in 6. colum. C. ne filius pro patre. & in procem. Digestorum, penult. colum. Abb. in capit. 1. in fine, de iudic. Alexand. & Iason in l. scriniarios. C. de testamen. milit. Alber. in l. necnon. ff. ex quibus causis maior. Fel. in dicto prooemio Gregoriano, numero 43. pro qua opinione est text. in cap. cauere. 22. quæstio. 5. vbi probatur quod ille qui dicit se esse Christianum, & non facit opera CHRISTI, mentitur. hãc opinionem tenet Petrus Rebuffus in d. tract. de priu. schola. in 3. priuilegio, nu. 11.

Contra quam opinionem tenet idem Bar. in l. j. C. de tyronibus. lib. 11. nu. 1. vbi cõcludit quòd scholaris quamuis vagus gaudet priuilegio scholarium. facit gl. in d. prooemio 6. in verbo, commorantibus. vbi tenet ꝙ scholaris existẽs in studio, quamuis parum studeat, nihilo minus gaudet priuilegijs scholarium. idem tenet ibi Geminianus in vltima col. vbi dicit quòd ita fuit alias iudicatum. Paul. de Leazar. & ibi Canonistæ, præcipuè Card. in nu. 3. in prin. quã opinionem sequitur Iaso. in d. l. 1. num. 50. ff. soluto matrimo. vbi dicit quòd si scholaris honestè viuit, licet non studeat, gaudet priuilegio scholarium. quam opinionem Ias. rephendit ibi Franc. de Ripa nu. 138. sed ipsemet Ripa in c. 1. nu. 94. de iudicijs. concordat has opiniones: scilicet quòd si non est omnino vagus, & aliqualiter studet, licet parum, dummodò honestè viuat, vt suprà dicunt Card. & Iason, gaudet priuilegio scholarium.

REGVLA CCXIIII.

DOMINVS potest compelli ad tradendam possessionẽ vacuam Vasallo: nec liberatur præstando interesse. quãdocunque fecit inuestituram abusiuam & impropriam. Quam regulam probat text. in c. 1. in §. si facta. si de feudo defuncti contentio sit inter dominos & agnatos Vasalli. in Vsibus feud. & in capitulo 1. §. finali. & ibi communiter doctor. de noua forma fidelitatis. & sic tenebitur præcisè tradere possessionem vacuam: vt dicit glo. in d. §. si facta. debet enim esse vacua, id est, non impedita per alium: sed vacua ab omni impedimento: vt notatur in l. cum res. C. de probationibus. & in l. improbe. C. de acquirenda posse. in leg. 2. & 3. ff. de actio. empti. notatur in capitulo 2. vt lite pendente. libr. 6. & ita notabiliter concludit Matthæus de

Afflictis in d.§.si facta.nu.1.Maria. Soci.Iunior in consil. 75.num.33.vol.1.

Amplia primò etiamsi dominus tradidisset possessionem semel, & Vasallus posteà cecidisset, & adhuc possessio esset penes dominum. ita cōcludit Bal. in d. §.si facta.per tex.in l.corrupionem. C.de vsufructu.facit etiá text.in lege, sed si possessor.in prin.ff.de iureiur.& in l inter Castellianum.ff.de arbit.& ita expresè tenet Math.de Affli.in d. §.si facta.nu.30.& sic dominus tenetur ad duo, scilicet ad tradendum & patientiam præstandá in futurum:arg.l. Plotianam. ff. de iure codicil. & lege, verbum oportere. & quod ibi notatur.ff.de verbo.sig. notabiliter limitat Iacob. Aluaro.in d.§.si facta.num.7.nisi de nouo esset exorta aliqua exceptio aduersus Vasallum, quæ posset excludere ius ipsius, sicut præscriptio: vt in l.corruptionem.circa mediú, cum ibi notatis.C.de vsufructu.

Limita primò nisi dominus prius fecisset inuestituram abusiuam: alteri verò fecisset veram inuestituram, ponendo eum in possessionem: quia tunc præfertur secundus.ita tenet glo.in d.§.si facta.& est text.notab.in l.quoties.ff.de rei vendic.& ita tenent omnes doct.in d. §.si facta.præcipuè Matth.de Affli.notabiliter nu.13.& ibi Aluarotus nu. 8.vbi notabiliter declarat hanc limitationem.

Limita secundò quādo dominus fecit inuestituram de re propria, cuius tradendæ habet facultatem: secus autem si de re aliena vel alteri obligata quā tradere non pōt: quia tunc nō potest cogi præcisè ad tradendum, sed liberatur dando aliud feudum æquipollens.tex.est & ibi doct.in c.1. in prin.de inuestitura de re aliena facta.in vsib.feud.

Limita tertiò quando dominus non fecit inuestituram, nec verè, nec abusiuè: sed solum promisit feudū dare: quia ex tali promissione non potest dominus præcisè compelli ad tradendam possessionem.ita tenet And. de Iser.in d.§. si facta.quem sequitur Matt.de Affli. ibi nu.28. ratio est: quia non est feudum: vt in c. 1.quibus modis feudum constitui potest. Sed in hoc casu iste talis tenetur ad interesse, argum.tex.in l.2.ff.de actionibus empti. facit etiam tex.in leg.si quis ab alio.ff.de re iudi.& hanc opinionem sequitur Aluarotus in d.§.si facta.nu.8. & in c.1.in §.finali.de noua forma fidelitatis.

Limita quartò qñ primò inuestitus, fuit adeptus possessionem.& dñs inuestiuit secundum ignorantem, & illi tradidit possessionem sciente primo, qui primus tacuit per annum: nam tunc secundus præfertur: quia prima inuestitura pro nulla debet reputari. ita tenet Iaco. de Ardizone in rub.quibus modis feudum acquiratur.& in rub.de contentione feudi.in §.fin. quam opinionem sequitur Aluaro.in d.§.si facta.nu.9.pro qua opinione adducit text.in d.c.1.in §. Titius.el 1.si de feudo fuerit controuer.

REGVLA CCXV.

DOMINVS non potest alienare feudum Vasalli inuiti. Hanc regulam probat tex.in c.1.in §.ex eadem.de lege Corradi.& in c.Imperial.in §.prætereà ducatus.de prohibita feudi alienat. per Federicum. in Vsibus feud.gl.notab.& communiter approbata in l.inuitus.ff.de fideicommissar.libert.& est similis gl.in Auth.vt non fiant pignorationes.in verbo, formam.collat.5.Bal.in c.generali, in fin. verbis:si de feudo fuerit controuer. inter domin.& agnat. & in c.1.in §.si quis miles.quo tēpore miles.in Vsibus feu. & hanc opinionem tenet Host.& Io.Andr.in c.dilecti.& ibi Canonistæ, de maio.& obed. doct.in l.filiusfamilias.in §.diui.ff.de lega.1.vbi Ias.in prima lectu.nu.17.& in 2.lectura, nu.32.& ibi Ferdinandus Loazes nu.265. Chassan. in consuet.Burg.in tit. { des fiedz. } rubr.3.§.8.nu.51.fol. 2 1.col.1.Franc.Curt.Iunior in tract. feudorum.in 6.par. q.2.nu.3.Fel.in c.ex parte.nu.1.de accusat.idem in d.c.dilecti.nu.1.col.2.versi.hominibus inuitis.Io.de Neuizanis in consi.12.nu.107.inter cousilia Alberti Bruni.Pau.Paris.in consi.22.nu.70.& in cons.23.nu.101.& 102.in 1.vol.Ant. Rube.in consil.96.numer.2.Curtius Iunior in consil.174. num.32.Carolus Ruin.in consi.1.nu.9.lib.4.Aymon Crauettus in consi.54.nu.3.vol.j.Franc. de Ripa notabiliter in libro 2.responsorum cap.25.numero 3.Baldus in consilio 323.colum.2. & in consil.326. volum.2.in 1. volum.& in consil.410.colum.4.volum.5.Alexand.in consil.25.num. 21.volum.5.Andr.Barba. in consil.11.numero 16.& doctor.in leg.1.C.de nouationibus.Ioan.Igne.in repet.l.donationes.num.29.cum alijs. C.de dona. inter vir.& vxor. Hāc reg.cum duabus limitationibus ponit Soci.in reg.37. in posterioribus. Eandem ampliat vno modo, & limitat sex modis Ludoui.Gome.in §.item Seruiana.nu.41.cum seq.Insti.de actionibus.

Vltra Gomezium autem, amplio primò quòd prædicti Vasalli domino resistere possunt.ita concludit Io.de Neuizanis post Bal.in d.consi.12.nu.113.facit tex.in c.innotuit. de elect.vbi Papa non potest Abbatem inuitum transferre de vno episcopatu ad alium. ita tenet Petr. Rauennas in suo Alphabeto iuris in verbo, quadriennij præscriptio.col. 5.Io.de Imol.in Clem.1.ad finem, de foro compet.Bal.in consi.vltimo, volum.1.Io.de Selua in tract.de iureiur.in 4. parte, q.1.nu.10. facit etiam pro ista ampliatione text.in l. nec magistratibus.ff.de iniurijs.& c.ex literis.& c.si quando.cum ibi notatis de offic.dele.& ita tenet Ripa in d.cap. 25.numero 23.

Amplia secundò, ꝙ si vasalli alienentur inuiti, non possint cogi iurare fidelitatem.tenet Ias.nu.7.in l.debitorum. C.de pact.post Cinum in l.1. C.de nouatio.Bal.& doct.in l.2.in §.fin.ff.solu.mat.idem Ias.in l.si non sortem.in §.libertus.nu.27.ff.de condic.indeb.vbi se remittit ad ea quæ dixit in d.l.debitorum pactionibus.Carolus Moli.in consuet.Parisi.in §.1.in glo.3.nu.35.

Amplia tertiò, quod si maior pars consentiret sponte & sine aliquo metu, cum faciant contra libertatē, nō possunt præiudicare non consentientibus: & esset stādum minori parti nolenti cōsentire.ita notabil.tenet Ias.in l.iurisgentiū in §.hodie.nu.8.versi.13.limita.ff. de pact.facit quod notat Anch.in consi.10.quod clarius tenet idem Anch.in regula, peccatum.q.8.de reg.iur. lib.6.vbi dicit ꝙ tunc etiam licet minori parti maiorem circunuenire: & in foro conscientiæ, non tenetur sequi maiorem partem. facit etiam quod notat Phil.Dec.in consil.15.nu. 18.& istam opinionem tenet Io.de Neuiz.in d. consi. 12.nu.116.

Amplia quartò vt etiam ipsis consentientibus alienari, dominus eos alienare non possit, quandocunque testator prohibuit filium vel hæredem ne possit eos alienare: cum prohibitio hominis iunctim cum legis prohibitione concurrat.argum.text.in §.sanctissimas. in Auth. de aliena.& emphyteu. collat.9. ita tenet Ferdinandus Loazes. in d.§. Diui.nu.165.pro quo facit quod notat Bald.in c.1.in §.prætereà.de capitulis Corradi.

Limita primò procedere quando vasalli alienantur de per se cum vniuersitate territorij. ita tenet Bal.in c.fi.nu.6. de offi.dele.gl.& ibi Bal.in c.Imperialē.in §.prætereà Ducatus.de prohibita feudi alie. per Feder. in vsi.feud.facit tex.in cap.2.in §.ex eadem. de lege Corradi.ita concludit Alex.in consi.25.num.21.vol.5.Panor.in c.auditis.nu.21. de præscri.Zaz.in sua Epitome feudorum, in 7.parte, in fi. Carol.Moli.in consuet.Parisi.in §.1.gl.3.nu.25.Pau.Paris. in d.consi.23.num.103.vol.1. De iure regio probatur in l. 15.titu.5.par.5.quod tantum procedit vt in hoc casu vasalli inuiti possint alienari in inferiorem etiam rusticum. ita tenet Bald.in dict.capitul.1. in §.ex ea.de lege Cor.quem sequitur Ias.in leg.si non sortem.in §.libertus.nu.27. ff.de condict.indeb.

REGVLA CCXVI.

DONATOR potest reuocare grauamen in præiudicium tertij: & ideo si aliquis donauit fundum alicui vt post eius mortem esset talis ecclesiæ, donator in præiudicium ecclesiæ posset remittere ipsi donatario tale pactum. Quam regulam & opinionem tenet Bart.in l.qui Romæ.

in §.Flauius Hermes.in nu. 1.ff.de verb.obli.idem Bart.in l.si quis.ff.de seruis expo. Io.de Imo.in c.potuit.num. 68.de lo. c.10. Alex.in d.§.Flauius.num.8.Roman.in l.sed si hac.in §.prostituta.num.c.3.ff.de in ius vocando. Hanc opinionem Bartol.dicit esse communem Bartholomæus Socin.consi.115.num.12.lib.4. eandem opinionem dicit etiam communem Ias.in l.i.nu.ff.de pact.idem Ias.vbi uis dicit eam communem & tenendam in d.l.qui Romæ. in §.Flauius.nu.14.& 16.& ibi Soci.nu.16.

Hanc regulam limitat tribus modis Ias.in d.§.Flauius. nu.17.& 2.limitat.Ias.ibi comprobat plenè Corneus cōsi. 50.nu.14.vol.1.Pau.Paril.consi.77.nu.15.vol.1.Marianus Soc.Iunior in consi.118.num.23.vol.2. Hanc etiam regulam, vbi tenet opinionem Bar.& eam notabiliter examinat,ponit Andreas ab Exea in lib.pactorum, nu.141.cum sequentibus: vbi vsq; ad numerum 186.limitat eam octo modis. Eandem regulam limitat sex modis Zasius in d.§. Flauius.nu.7. Hanc regulam remittendo se ad Iaso.in d.§. Flauius.ponit Bernar.de Luc.in reg.212.

Est tamen notandum, quòd licet opinio Bar.sit communis,vt ex supradictis patet:contraria opinio magis cōmunis & verior mihi videtur,per tex.in l.quoties.C.de donat. quæ sub modo.cum iam actio vtilis quæsita esset ecclesiæ: & quia cum donatio fuit iam perfecta, non potest ex interuallo recipere conditionem,vt in l.perfecta donatio.C.eod.tit.facit tex.in l.id quod nostrum.ff.de regu.iur. & hanc opinionem contra Bar.per supradicta fundamenta tenet Paul.Castr.in l.si insulam.in §.fi.ff.sol. matr.idem Pau.in l.pecuniam.in prin.& ibi Rom.ff.de condit.ob causam.idem post doct.per eum relatos in l.si cum venderet. ff.de pig.actione.Eandem opinionem contra Bar.vbi adducit plura fundamenta,& dicit esse communem opinionem cōtra eum,tenet Roderi. Xuarez in repet.l.quoniam in prioribus.in 8.q.nu.1.cum sequentibus, fol.102.col.3. vbi pro hac opinione contra Bar.allegat text.in l.7.titu.4. par.5.idem Roderi. Xuarez in allega.19.col.3.fol.146.Didacus de Couarruuias in libr.1.Variarum Resolutionum, c.13.nu.7.Pala.Ruu.in repe.rub.de donationibus.§.54.in fin.Gulielmus Benedictus in repet.c.Rainutius.in verb.si absque liberis.el 2.nu.23.

REGVLA CCXVII.

DONATIO causa mortis facta,si in ea apponatur pactū de non reuocando, facit donationem transire in contractum inter viuos.Hanc regulam probat tex.in l.vbi,ita donatur.ff.de donat.causa mortis.& ita tenet Pau.de Cast. in consi.61.volum.2.Thomas Ferratius in cautela 30. Abbas in capitulo,constitutus.de religio.domib.Dinus in consilio 44.in principio,& in 3.dubio,in 1.colum.Bald.in l.2. C. de iure dotium. & ita in expressis terminis consuluit Alex.in consi.14.num.2.vol.1.eandem opinionem tenet Ias.in l.quæ dotis.nu.31.ff.solu. mat.& in l.non omnis.nu. 2.ff.si cert.petat.& ibi Decius, nu.10. Angel.de Perusio in consi.279.incipienti, Visis prædictis instrumentis.eādem opinionem tenet Bartholomæus Soci.in consi.53.volu.4. Bar.in l.fi.nu.11.C.de pact.

Licet contrariam opinionem teneat Bal. in l.cum quis. ff.de condi.ob causam.vbi arguit ad partes:quem sequitur Alex.in d.l.quæ dotis.Corn.in consi.128.nu.8.vol.1.& ad hoc gl.in l.si alienam.in versi.acceperit.ff.de don.cau.mor. Et ratio illius esse potest,quia ad iudicandum qualitatem contractus non attenditur sonus verborū sed effectus rei, vt in l.insulam.ff.de præscrip.verbis.& in l.sed & si possessori.§.item si iurauero.in 2.responso.ff.de iureiur.& in l. si vno.in princ.ff.locati.

Amplia primò vt non solum procedat quando donator purè promisit non reuocare, hoc est promisit nullo casu reuocare: sed etiam si in euentum alicuius conditionis promisit non reuocare:& illa conditio euenit.Hanc ampliationem ponit Pau.de Castro in consilio 82.incipienti, in illa donatione.numero 1.volum.2.facit pro hoc, quia si cet conditio suspendat actum , vt in lege , cedere diem.ff. de verbo.significat.tamen quando conditio est verificata, perinde est ac si ab initio is fuisset purè factus:vt in l. si pupillus.ff.de cond.et.institut.in l.sed & si de sua. in §.fin ff.de acqui.hæred.l.fi.in §.Gratius,& ibi Ang.& doct.ff.de vulgari & pupillari.Deci.in consil.79.numer.2. & in consilio 187.in princip.

Amplia secundò vt non solum procedat quando testator promisit dictam donationem non reuocare:sed etiam promiserit dictam donationem attendere , obseruare, & in aliquo non contrauenire.ita tenet Thomas Ferratius in cautela 30.princip.num.1.post alios per eum allegatos. & ibi etiam allegat multos doctores. tenentes contra hanc ampliationem in nu.2.contra quam ampliationem etiam tenet Claudius de Seysello in d.l.quæ dotis.nu.10.ff.sol.mat. vbi allegat plura ad hoc quòd talis clausula rest ringitur secūdum naturam dispositionis super qua opponitur.in qua controuersia doct.Decius notabiliter in d.l.nō omnis.nu. 11.ff.si cert.pet.& in consi.305.num.2.facit duo membra. Primum est quādo talis clausula apponitur post illa verba, hanc autem donationem promiserunt dictæ partes.&c.& sic in illis verbis principalibus in quibus substantia contractus consistit.& in hoc membro Dec. tenet quòd per talē clausulam non dicatur esse donatio inter viuos,sed semper remaneat donatio causa mortis.Secundum membrum est quando talis clausula non apponitur circa verba exequutiua,sed circa verba dispositiua: & tunc dicit ipse quod talis donatio iudicabitur inter viuos:& ita procedit opinio Tho. Ferra.& doct.per eum allegatos.& dicit generaliter Tho.Ferra. quòd hæc ampliatio multo fortius procederet si in tali contractu fuerit oppositum iuramentum , per duas rationes ibi positas.Sed contra hæc vltimum tenuit Phil.Cor. in d.consi.126.nu.8.volu.1.ex cuius dictis responderi potest ad rationes Tho.Fer.in quo vltimo dicendum est, quod si dicta clausula apponatur circa verba exequutiua, sicut verba exequutiua non alterant naturam principalis dispositionis , vt in Clem.1.de præbendis. ita nec iuramentum alterauit naturam principalis dispositionis : vt in l.fina.ff.si quis cautio.& in l.fi.C.de non numerata pecun.in c.quemadmodum.& ibi glo.in verbo,conditionis.de iureiur.Si verò dicta clausula fuerit apposita circa verba dispositiua,tūc ratione iuramenti casus erit sine dubitatione , per rationes Tho.Ferrat.quæ bene procedunt in casu isto,quamuis absque iuramento casus esset magis dubius, an talis donatio virtute clausulæ prædictæ, absque iuramento fuerit effecta irreuocabilis nec ne.

Amplia tertiò vt non solum procadat si actum fuit expressè quod talis donatio reuocari non possit : sed etiam si tacitè actum sit.vt quia fuerit facta donatio alicui & hæredibus suis. Nam cum donatio causa mortis, moriente donatore non transmittatur ad hæredes donatarij , vt in l.si vir.in §.vxor.& ibi Bar. ff.de donatio.inter virum & vxo. tametsi in donatione apponatur verbum,& hæredibus:cēsetur pactū quod talis donatio transeat ad hæredes donatarij.quod quidem patet cum magis sapiat naturam donationis inter viuos quàm donationis causa mortis:transformauit ipsam donationem quæ absque illo pacto cadebat sub nomine donationis causa mortis, vt transeat in donationem inter viuos:& per consequens non posset reuocari.ita Ferratius in d. cautela 30. circa finem. vltra quem ita tenet Bald.in consil.108.volum.3.Claudius de Seysello in d.l.quæ dotis.nu.10.in versi.aliam vero limitationem ponit Salic.ff.solut. matrim.eandem opinionem tenet Philip. Dec.in d.l.omnis.

Limita primò quando tale pactum de non reuocando se compatitur cum donatione inter viuos : quia tunc trāsformatur donatio causa mortis in donationem inter viuos.Secus si pactum se nō compatitur cum donatione inter viuos:vt quia esset donatio oīum bonorum quę bene potest valere in vim donationis causa mortis,sed non in vim donationis

donationis inter viuos: vt in leg. licet. C. de pactis. notant docto. in leg. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum [illegible] onib. ideo si quis donet causa mortis omnia bona sua, & apposuit pactum de non reuocando tale pactum, non retransformauit donationem causa mortis in donationem inter viuos. ita in expressis terminis consuluit Pau. de Castr. in consilio 75. numero 2. in fine. vbi generaliter dicit quod quando donans asserit se donare causa mortis, ita demum per pactum de non reuocando etiam iuramento firmatur, videtur recedere à proposito donãdi causa mortis, & transire in oppositum donandi inter viuos, si tale pactum se compatitur cũ donatione inter viuos: alias secus. & hanc limitationem sequitur Bartholomæus Socinus in consil. 235. numero 3. volum. 2. & pro hac limitatione facit quia non est verisimile quod donator in donãdo vellet assumere viam per quam dispositio sua subuertatur: vt in leg. 3. cum simi. ff. de milita. testament. facit etiam quod notab. consuluit Aretin. in consil. 23. numero 10. vbi dicit quòd quando actus vno modo potest licitè fieri, & alio modo illicitè, in dubio videtur factus eo modo quo licitè fieri potest: quem sequitur Curt. Iunior in consil. 20. num. 7. col. 3.

Limita secundò quando verba contractus aliquo modo possunt adaptari ad aliam speciem contractus: secus est quando verba contractus non possunt adaptari ad aliam speciem contractus: vt tradit Iason notabiliter in l. qui Romæ. in princ. numero 27. ff. de verborum oblig. vbi ponit exemplum: quòd in contractu pignorum fuit appositum pactum de nunquam releuando: tale enim pactum non facit quòd contractus pignorum transeat in contractum vẽditionis: quia verba contractus pignoris nullo modo ad vẽditionem adaptari possunt, vt plenè ibi declarat Ias.

Limita tertiò vt per tale pactum iudicari debeat donatio inter viuos quo ad hoc vt non admittatur pœnitentia: tamen quo ad hoc vt donator interim faciat fructus suos, talis donatio habebit naturam donationis causa mortis, ita tenet Pau. de Cast. in d. consi. 75. nu. 2. volu. 2. Quæ tamen limitatio videtur esse aliena à mente omnium doct. in d. l. vbi ita donator. ad quos me remitto.

REGVLA CCXVIII.

DONATIO causa mortis censetur, si in ea de morte mẽtio facta sit. Hanc regulam probat text. in l. Seia. in §. fi. & ibi gl. in verbo, videri. & ibi Bar. ff. de donat. causa mortis. gl. in l. Seia. ff. de dote prælegata. in gl. fi. & in l. apud Celsum. in §. Iulianus. in verbo, spopondisset. ff. de doli except. gl. in l. fi. in glo. 1. C. de donat. causa mortis. gl. & ibi Doct. in l. fi. C. de pactis. in verbo, accommodauerit. Hãc opinionem tenet Bart. & doct. in l. quæ dotis. ff. soluto matr. & in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. Bald. in l. cum quis. ff. de condit. ob cau. & in l. & si mortis. C. ad legẽ Falcid. Alex. in l. Stichum. colum. fi. ff. de legat. 1. Iason in l. 1. in §. si quis ita. nu. 18. ff. de verb. obli. not. Guliel. Pontan. in d. l. quæ dotis. nu. 7.

Hanc regulam ponit Barto. in d. l. fi. numero 11. C. de pactis. vbi eam limitat duobus modis. Hanc etiam regulam limitat octo modis notabiliter Alex. in d. l. quæ dotis. à numero [illegible] vsque ad num. 14. Quas limitationes refert Franc. [illegible] in d. l. fi. nume. 227. C. de pactis. eandem regulam [illegible] etiam octo modis Iason in d. l. quæ dotis. nu. 26. vsque ad nu. 49.

REGVLA CCXIX.

DONATIO omnium bonorum præsentium & futurorum, non valet. Hanc regulam probat text. in l. si libertus. in §. si quis plures. in versic. magis. ff. de iure patronatus. tex. in l. omnes in §. Lucius. ff. de his quæ in fraudẽ creditor. in l. 1. C. vt actiones ab hæredibus vel contra hæred. incipiant. Hanc regul. ponit Bartol. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligat. & ibi Alexan. & Iason numero 20. dicit hanc esse communem opinionem Bartol. in l. fi. numero 12. C. de pactis. eandem opinionem dicit communem Bald. in c. in præsentia. num. 36. de probatio. Rom. in consi. 271. num. 1. vbi subdit quòd non est opus reuocatione, cum sit talis donatio de iure nulla, vt in l. nam si. ver. post defectum. ff. de iniusto, rupto. cuius opinionẽ regulæ vltra doct. per Ias. suprà allegatos tenet Feli. in c. in præsentia. numero 5. de probat. hanc dicit esse communem Io. Gauldensis in tractat. de arte testandi, titul. 10. cautela 2. numero 2. Abb. in consil. 48. volu. 2. Curtius Iunior in consi. vigesimotertio, numero primo. & hanc dicit esse communem Philip. Decius in l. fi. numero trigesimo. C. de pactis. Ratio est secundum supradictos doctor. cum donatori auferatur testamenti factio. & ita tenet Soci. Iunior notabiliter in consilio 21. numero 9. volum. 2. Nicolaus Bellon. in consilio 5. numero 4. hãc dicit communem Hieronymus Gratus in consilio 70. numero 1. volum. 1. circa quam regulam vide Franc. Niconicium in repet. cap. quoniam contra. in 5. not. nume. vigesimoquarto. de probat. Ioan. Bassianum in consuet. Aluerniæ, c. 14. articu. 25. Aymo. Publicium in eisdem consuet. Aluerniæ, tit. 14. art. 21. And. Tiraq. in tract. de vtroque retractu: in tit. de retractu {linagier.} in §. 1. gl. 7. nu. 9. Boerium in decisione 93. nu. 7. vbi omnes supradicti doctores adducunt alias rationes propter quas donatio non valet.

Hanc regulam ponit Socin. vbi eam limitat sex modis, in regul. 108.

Amplia primò non solum habere locum in bonis præsentibus & futuris, verum etiam tantúmodò de bonis præsentibus, vt probatur de iure regio in l. 7. tit. 12. libr. 3. fori. & ibi Montal. text. in l. 69. Tauri, & ibi doct. quæ leges corrigunt tex. in d. l. omnes. in §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. credit. & in d. l. 1. C. vt actiones ab hæredibus vel contra hæred. & opinionem Barto. & ibi doct. in l. stipulatio hoc modo concepta. numero 5. ff. de verborum oblig. & in d. l. fin. C. de pact. numero 11. Quam opinionem sequutus fuit Philip. Deci. in consil. 30. & in consi. 613. colum. secũda. Petrus Rebuffus in gloss. ad constitutiones Regias Galliæ in prima parte, artic. 3. in glo. 2. in tract. de literis obligatorijs. num. 29. Christ. Porcus in §. liberis. nu. 4. Instit. de pupil. substitutione. Curtius Iunior in l. pactum quod dotali. nu. 3. C. de pactis.

Amplia secundò adeò procedere quòd si talis donatiõ firmata sit iuramento, non valet. Cuius ratio est, quia prædicta donatio est contra bonos mores, cum liberam testãdi auferat facultatem: argumento text. in capitul. non est obligatorium. de regul. iur. libro 6. in l. si quis inquilinus. in §. fin. ff. de legat. 1. ita tenet Bartol. in dicta l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. oblig. quem sequitur Panor. in consi. 48. num. 2. vol. 2. & hanc opinionem in specie tenet Pau. de Cast. in consi. 82. num. 2. lib. 2. Philip. Corneus in consi. 60. num. 3. & consil. 186. nume. 16. volu. 2. Franc. Purpura. in l. fin. nume. 240. C. de pactis. quam opinionem post Corne. vbi suprà dicit esse communem Curtius Iunior in l. fin. numero 57. C. de pactis & in consil. 25. nume. 6. Hiero. Cagno. in dicta l. fi. num. 220. & ibi Iacob. de sancto Georg. nume. 37. Claudius de Seysello in l. licet. C. de pactis. Castillo in l. 69. Tauri. & ibi Pala. Ruui. numer. 10. Io. Paponius in gloss. ad consuetudines Barbomæ. §. 210. Franc. à Ripa. lib. 3. Responsorum, c. 14. eandem opinionẽ tenet Bald. in consi. 22. lib. 1. Deci. in consi. 225. numero 3. Paul. Paris. in consil. 72. numero 15. volum. 1. & in consil. 26. numero 59. & 60. volum. 2. Ratio etiam est: quia talis donatio est contra legem prohibitiuam: vt patet in d. l. 69. Tauri. ibi, {ninguno pueda hazer donacion.} & quicquid fit contra legem prohibitiuam, est ipso iure nullum: vt notatur in l. non dubium. C. de legibus. & in cap. 1. de rescriptis. libro 6. tenet Bartol. in l. prætor ait. ff. de noui operis nuntiatio. Abb. in cap. in nomine Domini. de testibus. eandem opinionem quod iuramento non firmetur, tenet Zasius in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. nu. 52. & dicit esse magis verã & communẽ Aymon Crauettus in consi. 139.

vol.1.nu.9.eandem opinionem, vbi respondit ad adducta pro contraria parte, tenet Marianus Soci. Iunior in consil. 44.num.35.vol.2.Montal.in d.l.6.tit.12.lib.3.fori versic. item quòd suprà dico.

Contrariam tamẽ opinionẽ tenet Fort.Garcia in tract. de vltimo fine, illatione 20.num.349.vbi firmat non esse contra bonos mores naturales tolli testandi libertatem, & ideo valere donationem omnium bonorum:non solũ præsentium, verum etiam futurorum, quandocunque firmata est iuramento. eandem opinionem tenet sibimet contrarius Corn. in consil.252.nu.6.lib.3. Dec.in consi.655.nu.12.idem Deci.in l. pactum quod dotali.nu.2. C.de pactis. vbi dicit hanc opinionem esse veriorem. eandem opinionem tenet Cæpola in consi.8.num.6.in consilijs ciuilibus. Maria.Soc.Iunior in consi.65.nu.49.eandem opinionem monet idem Soc.Iunior, vbi non se audet firmare, in cons. 143.num.47.lib.1.

Allegant doct.pro hac opinione dictum Baldi, in l.cum Archimedoram.nu.12. C.vt in possessionem legatorum. vbi tenet ꝙ per statutum potest tolli hæc libera testandi facultas:ergo per iuramentum. Sed illud dictum Bal.reprehendit Alex.in d.leg. stipulatio hoc modo concepta. ff.de verb.obli.nu.7. & respondit ad dictum Baldi idem Alex. in l.pactum quod dotali. in 2.opposit. C.de collatio.quem sequitur Deci.in d.consil.225.num.4. & sic prima opinio est magis vera & communis, quòd talis donatio iuramento non firmetur. Ratio est, cum tale iuramentum præsumatur factum in fraudem legis prohibentis donationem omnium bonorum fieri, & cum tale iuramentum sit in fraudem, seruandum non est.pro quo facit ratio tex. in l.qui testamentum, & ibi Bar.ff.de probatio.

Est tamen verum quod Pau.de Cast. in consi.75.vol.2. tenet quòd donatio omnium bonorum præsentium & futurorum post mortem facta cum iuramento de non reuocando, valet:quia per illud verbum, post mortẽ, dicitur donatio causa mortis:secus si illa verba apposita non fuissent: nam tunc non valet prædicta donatio, vt suprà dictũ est. quod dictũ Pau. Cast.sequitur Alex.in l.stipulatio hoc modo.nu.19.ff.de verb.ob.Maria.Soc.Iunior in consi.44.nu.35.vol.2.vbi allegat Corn.in Auth.sacramenta puberum. col.16.C.si aduersus venditio.vbi dicit ꝙ in practica seruatur quòd talis donatio non confirmetur iuramento. eandem opinionem sequitur Barth. Soc.in consi.130.nu.7.& in consi.137.nu.1.vol.1.Matth.de Affl.in decis. Neap.decisione 338.nu.6.10. Crot.in repet. rubr.ff.de leg.1.col.7. Bald.in consil.8.colum.fin.in fin.vol.3.Aymon Crauettus in consi.139.nu.10.

Secus tamen esset si non tolleretur facultas testandi, vt in casu nostræ ampliationis:quia tunc bene firmaretur iuramento, prout in simili & notabiliter concludit Bart.in l. si quis pro eo.num.17.ff.de fideiussor.vbi tenet quòd licet donatio inter virum & vxorem de iure ciuili nõ valeat, vt in l.1.ff.de donationib.inter virum & vxorem, & in l.3.in §.sciendum.eod.tit.& in l.1. C.de donat. ante nuptias.tamen bene firmatur iuramẽto & valet.ita tenet idem Bart. in l.Seius Angerius.ff.ad leg.Falcid.Guliel.de Cugno, & ibi Albe.in l.sed & si possessori.in §.item si iurauero.ff.de iureiuran.Feder.de Senis in consil.140.num.3.Bald.in repe. l.1.col.49.versi.venio ad secundum.ff.de iureiur.Panorm. in c.cum contingat.num.30.eod.tit. & ibi latissimè Imol. num.85.& Doct.idem Panorm.in cap.fin. nume.9.de donatio.inter virum & vxorem.& in consil.95. num.1.volu.2. vbi dicit hanc esse communem opinionem. eandem dicit etiam communem Dec.in l.pacta quæ contra.num.6.C.de pactis.& in consil.2 0.num.2.& in consil.240.nu.1.Alex.in consil.8.& in consil.157.vol.2.Roma.in consi.44.Paul.Castrens.in consil.49.volum.2.& in dict.leg.pacta quæ contra. Franc. Aretin.in consil.3.& in consil.74. Barbat.in consil.59.colum.fin.libr.1.Cornel.in consil.41.nume.6.lib.3.vbi dicit ita communiter teneri.& in consil. 118.numero 1.volum.1.& consil.104.numero 13.volu.2.Cæpola in cautela 122.Ioan.de Imol.in l.si quis inquilinos.in §.fin.ff.de leg.1.Anto. Corset. in repet. R ic.de iureiur.in 25. priuilegio. Angel.in l.penult.in §. m ie solut.matr. Bald.in leg.1.in lectura antiqua. ff.de donat. inter virum & vxor. Raphael Fulgo.in consil.199.per totum. Maria. Soci. Iunior in consil. 44. numero 6.libro 2. Anto.Rubeus Alexandrinus in consil.25. numero 5.& in consil.130.numero 6.Paul. Parisius in consil. 86.numero 19.& 46.47.& 48.vol.3.Pala.Ruui.in rebet.Rubr.de donatio.§.51.numero 1.Hanc opinionem dicit esse communem Laurentius Syluanus in consil.40.numero 20.Hieronymus Cagnolus in repetitio.leg. fi.numer.36.C.de pact. Gome.in §.quædam.numero 19.Instit.de actio.Franc. à Ripa in lib.3.interpretationum, capitu.6.num.3.& in cap.17.numero 1.Stephanus Aufredus in additionibus ad decisiones Capellæ Tholosanæ, decisio.361.Catellianus Cotta in Memoralibus iuris: in verbo, donatio.ex 5.Marcus Anto.Baueria in tractatu de virtute & viribus iuramenti: numero 38. Iason in leg. pacta quæ contra. numero 5. C. de pactis.Carol.Ruinus in consil.137. numero 2.& 7.vol.4.Nicolaus Boerius in decisio.92. numero 6.Roderi.Xuarez in leg.1.tit. de las arras.lib.6.fori, in 3.quæstio.fol.29. Guido Papæ in co il.204.numero 3. Cæpola in consil.8. in ciuilibus. Præpositus in d.cap. fi.de donat. inter virum & vxor.Fortunius Garcia in dict.tract. de vltimo fine:illa 20.numero 349.Iacob.de sancto Georgio in l.profectitia in §.si pater.nu.4. ff.de iure dotium.& in l. iuris gentium. in §.si paciscar.in 2.lectura, numero 4.ff.de pactis. Eandem dicit magis communem Bertrandus in consilio.215. numero 4.& in con l.301.num.2.idem, vbi dicit quòd in iudicando & consulendo ab ea non est recedendum, tanquam magis communi, in consil.327.num.4.volum.1.primæ impressionis. Eandem opinio.tenet Bald. Nouellus in tract.de dote, priuilegio 21.Claud. de Seysel.in l.si diuortio.num.11.ff.de verb.obli. Hanc dicit communem And. Alcia.in c.cum contingat.nu.204. de iureiur.quamuis ipse in nu.198.contrarium teneat.

Pro qua opinione facit:nam donatio inter virũ & vxorem cõstante matrimonio, & donatio inter patrem & filium qui est in potestate, æquiparantur: vt in l.donationes quas parentes. C.de donat. inter vir. & vxor. Sed donatio inter patrem & filium qui est in potestate, quamuis sit prohibita à lege ciuili, bene firmatur iurame : s dum Bald.in l.fi.in fi.C.de vsucap.pro dona.Bar.in ma.la 2.in §.Imperator.ff.de leg.2. & ita cõiter concludunt Doctor. Canonistæ in dicto cap. cum contingat. e iureiu . Legistæ in l.frater à fratre. ff.de cõdictio. in ebiti. & in l.pacta quæ contra.C.de pactis. vbi Iaso.numero 6.Pau.de Castr. in consi.345.colum.2. volum.1. Pala.Ruui.in dicto §.51. numero 6.& in l.17. Tauri.numero 49. Ferdinandus Loazes in rep.l.filiusfamilias.in §.diui.numero 59.ff.de leg.primo.Rodericus Xuarez in l.9.tit.11. io §.nota secund .lib. 1.Fori.Aymon Crauettus in consilio 19. numero 1.vo u. 1.Marcus Anto.Baueria in dicto tract.de virtute iuramẽti.numero 39.Francis. Ri[illegible] in tracta. interpretationum, lib.4.cap.6.num 8.Andr.Al iat.in c.cum contingat.num. 207.de iureiur.Carol. Ruinus in con 96.num. 5.volum. 5.Pau.Parisius in consi.69.num. 128.vol. .Anto.Capicius in decis.56.numer.2.Eandem opinionem dicit esse communem Philip.Deci.in consil. 6.nu.2.& consil. 9.nu. 1.idem in consil.688.& in l.si donatione.nu.33.C.de collatio. eandem dicit etiam esse communem Hieronymus Gratus in consi.63.nu.23.vol.2.Io. Duran.in tractat.de arte testandi.tit. .caut.2.

Secundò pro hac opin.pondero text.in d.l.1.ff.de dona. inter virum & vxor.vbi ille text. non dicit quòd illa donatio est contra bonos mores: sed dicit quòd moribus, & sic consuetudine prohibita est:ergo cõtrarijs moribus posset permitti generaliter:prout simili inductione vtuntur Bal.

& Alex.

& Alex. in l. moribus. ff. de vulgari & pupill. Ang. & Imol. in l. captatorias. ff. de hæredib. instit. & in l. more. ff. de acquirend. hæred. Alex. in l. captatorias. C. de milit. testam. si ergo per consuetudinẽ potest generaliter permitti, ita per casum iuratum in casu particulari, arguendo à pacto iurato ad statutum: vt per Bart. in l. fi. col. 4. C. de pactis. Ang. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. Bal. in rep. l. 1. col. 15. C. de sacrosanctis ecclesijs.

Contrariam opinionem, imò quòd talis donatio non firmetur iuramento, tenet Barto. sibimet contrarius in l. 1. per illum tex. ff. de dona. inter vir. & vxor. quem sequuntur ibi Bal. Salic. & Raphael Fulg. idem Bar. in l. cum quis decedens. in §. Titia. nu. 2. ff. de legat. 3. eandem opinionem tenet Bal. in l. si quis inquilinos. in §. 1. ff. de leg. 1. & in l. cũ multæ. nu. 5. C. de donationibus ante nuptias. & in consil. 29. vol. 1. idem Bal. in rep. l. 2. C. de rescindenda venditione. & in l. 1. C. de inofficio. donatio. & in c. cum contingat. num. 28. de iureiurand. Ang. in l. si quis pro eo. num. 2. ff. de fideiussori. Henricus Bohic. in c. fi. de donatio. inter virum & vxorem. Card. in Clem. 1. in §. porrò. nu. 10. de iureiur. Curtius Senior in consi. 66. num. 3. Philip. Corn. in consil. 223. nu. 4. vol. 3. Cinus in l. 1. num. 14. de sacrosanct. eccle. Salic. in l. 2. in 5. q. C. de rescind. venditio. Io. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de dote post diuortium restituen. in fin. Bartholomæ. Soci. in consi. 65. num. 12. vol. 1. & dicit Cæpola in d. cautela 122. quòd Io. de Ferrar. & dominus Rainerius de Perusio, & Rainerius de Monte idem consuluerũt: & Anto. de Cana. io in disputatione sua incipienti, Maritus. Et hanc opinionem dicit magis sibi placere Andr. Alciat. in d. c. cum contingat. nu. 98. & eam communiorem esse tenet Chassanæ. in consuetu. Burg. in tit. {des droitz.} Rub. 4. §. 7. fol. 167. col. 3. nu. 27. vbi pro hac opinio. adducit plura fundamenta, & dicit quòd Doct. tenentes istam partem sunt maioris authoritatis quàm qui tenent aliam. eandem opinionem remittendo se ad locum suprà dictũ, tenet idem Chassa. in consi. 2. nu. 5.

Est tamen verum quòd multi ex Doct. per Chassanæũ relatis, loquuntur in casu diuerso: nam Bar. in d. §. Titia. & Cinus in d. l. j. C. de sacros. eccle. & Io. And. in d. additio. ad Specu. & Soci. in d. consil. 65. & sic ferè omnes Docto. non propriè loquuntur in vera donatione, sed in confessione dotis receptæ: vt si maritus in testamento, vel in quocunque alio contractu confessus est se debere vxori suæ mille, quæ confitetur ab ea recepisse, & sic iurat: tunc talis donatio non firmatur iuramento & ita propriè loquitur Bar. in d. §. Titia. & in dicta l. Aurelius. in §. fi. ff. de liberatione legat. 2. & sic ferè omnes Doct. per Chassanæ. & Alciat. allegat. Et ratio quare isto casu talis donatio non valet, est: nã tale iuramentum interponatur super eo quod est de præterito: & talis confessio etiã iurata præsumitur facta in fraudem legis prohibentis donationem inter virum & vxoré, quæ ratio sumitur ex l. qui testamentum. & ibi Barto. ff. de probatio. illud tamen quod Bartol. in dicta l. si quis pro eo. & Canonistæ in d. c. cum contingat. volunt, habet locum quando iuramentum interponitur super eo quod est de futuro: quia maritus donat vxori, & iurat de non contraueniendo in tempore futuro, quo casu habemus regulam, vt suprà est probatum, quòd iuramentum quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, semper est seruandum: vt in dicto c. cum contingat. & hanc distinctionem posuit Ioã. de Imol. ibi in decimo membro. Iacobi. de sancto Georgio in d. l. qui testamẽtum. nu. 3. quam distinctionem tanquam veram & esse extra terminos contentionis quæ est inter scribentes in vera donatione, tenet Soci. in l. 1. nu. 98. ff. solu. mat. vbi testatur se ita pluries consuluisse & consultum vidisse per doctißimos viros: quod esse verissimum testatur Curt. Iun. in consil. 95. vol. 2. nume. 4. Dec. in dict. consi. 202. num. 3.

Ad quod non obstat etiam quod Bart. in d. l. 1. ff. de donatio. inter virum & vxorem. contrarium teneat, vt refert Chassanæ. in loco suprà allegat. quia Bartol. remittit se ad opinionem quam tenuit in dict. leg. si quis pro eo. vbi tenuit opinionem communem. Et ita etiam Bartol. ponderauit Abba. in consilio. 95. colum. secunda ex quo patet quòd Bartol. in dict. leg. 1. non est contrarius vt prima facie videbatur: & dato quòd esset, satis est nobis quòd opinio quam tenet in dict. leg. si quis pro eo. & in dict. l. Seius Augerius. sit magis vera & communiter approbata: vt ex suprà dictis patet.

Amplia tertio vt ex tali donatione cum censeatur contractus à iure improbatus, dominium vllo modo non transferatur, argumento eorum que tradit Bartol. in leg. 1. in §. si vir. ff. de acquiren. possess. & ita in expreßsis terminis tenet Paul. de Cast. in consilio. 244. numero quarto versic. super quinto & sexto quæsito. volumine. secundo & ibi subdit quòd possessio ex tali contractu quæsita non censeatur licita. quem sequitur Franc. Purp. in l. fin. num. 241. C. de pactis.

Amplia quartò procedere etiam si quis donaret hæreditatem suam: quia idem esset dicere quod dono omnia bona mea præsentia & futura. Nam hæreditas est nomen iuris, & semper recipit augmentum: vt in l. item veniũt. in §. fructus. ff. de petitione hæredita. & ita tenet Bart. in d. l. fin. nu. 4. C. de pact. cum quo oẽs communiter ibi transeunt, exceptis Ias. & Lancel. Dec. ibi. Quia exponi debet, hæreditatem, id est, bona: si de præsentibus intelligitur: per notata per Bar. in l. quæsitum. per illũ tex. in §. si mihi seruus. ff. de leg. 1. quẽ sequitur ibi Dec. & Purp. nu. 245. sed communis videtur esse cum Bar. imò ꝙ non valeat. ita n. tenẽt Cin. Bal. & Alex. in apostillis ad Bart. in d. §. si mihi seruus. Ias. in l. licet. num. 15. C. de pact. & ibi Claud. de Seysel. in 1. col. Nisi ex alijs coniecturis appareat de mente donantis hæreditatem, vt intellexerit de bonis præsentibus: vt dicit Ias. in d. l. licet. quam opinionem Bart. sequitur Hier. Cagn. in repet. l. fin. nu. 224. C. de pact. Soc. Iun. consil. 143. num. 22. volu. 1. maximè cum hæreditas sit succeßsio in vniuersum ius: quòd & in dubio à proprietate verborum recedere non debemus, vt in l. non aliter. ff. de leg. 3. quæ distinctio hodie necessaria non videtur: imò opinio Bar. distinctè procedit per legem 69. Tauri.

Quintò amplia vt superdicta donatio in totum vitietur, tam in præsentibus quàm in futuris: & ita ne in præsentibus tantum vel futuris solum valeat. ita tenet Bald. in d. l. fi. col. pen. & quamuis Bar. ibi, nu. 16. relinquat in decisum, tamen eius opinio se inclinat in hãc partem. Eandem opinionem tenent Ang. Io. de Imol. & Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. nu. 21. Moderni in l. j. in §. sed mihi. ff. de verb. obl. & hanc opi. dicit esse communem, & ab ea non esse recedendum, Franc. Purp. in d. l. fi. nu. 247. contra quam limitationem est tex. in d. l. 69. Tauri.

Amplia sextò vt etiam procedat si donatio facta sit ob causam præstandorum alimentorum donanti à donatario. ita concludit Aretin. in consil. 54. numero 2. colum. 3. quem sequitur Franc. Purp. in d. l. fi. num. 250. vbi illud dictum declarat.

Limita primò vltra Socin. vbi suprà, non habere locum quãdo donatio fit ob causam dotis: quia tunc ob matrimonij fauorem firma & omnimodo valida dicitur. ita tenet Nicolaus Boer. in decisione 353. nu. 10. & ante eum Oldr. in consil. 5. Ioan. Paponis in glos. ad consuet. Borboniæ: in §. 210. Pro qua opinione facit: nam sicut donatio omnium bonorum valet quandocunque fit ecclesiæ vel monasterio, vt tenet Bar. in d. l. fin. C. de pactis. quem sequuntur ibi Doctores, præcipuè Deci. num. 31. Hieron. Cagnolus nu. 203. & eam dicit esse communem Franc. Purpur. ibi, num. 242. eam dicit etiam communem Felin. in dict. c. in præsentia. num. 5. de probationib. hanc opinionem tenet Pala. Ruui. in dict. l. 69. Tauri. nu. 9. & ibi Didacus de Castillo: Soc. in d. reg. 108. fallent. 4. quod etiam habet locum quando talis donatio facta est pio loco, secundum. Bal. in l. iube-

mus.C.de sacrosan.eccle.quem sequitur Castillo in d.l.69.
Tauri & cum dos dicatur causa pia, vt est text. in c.1.in §.
donare.qualiter feudũ olim poterat alienari.in vsibus feu-
do.quod latissimè tradit Euerardus in suis locis legalibus,
loco 25.idem dicendum erit in causa dotis.

Limita secundò quando dominium bonorum non sit
translatum in donatarium: quia qui habet dominium po-
test testari, dato quòd bona alteri restituẽda sint: vt est gl.
in Auth.si qua mulier.C.de sacros.eccle.Hanc opinionem
tenet Ang.in cons.179.col.4.nu.5.quem sequitur Alex.in
l.stipulatio hoc modo concepta.nu.16. And.Tiraq.vbi re
fert alios quàm plures Doct. in tract.de iure constituti.in
prima parte, num.74.

Quæ limitatio non videtur tuta secundum Decium in
d.l.fina.nu.34.C.de pactis.quia ratio prędicta non videtur
effectualis: quia paria sunt quòd quis non habeat bona, vel
habeat: sed talia quòd propter illa quis probabiliter non sit
eius hæreditatem aditurus: quia parificantur non testari, &
testari si ex testamento hæreditas non adeatur: vt in l.1.ff.
de iniusto, rupto.modò ex tali dominio rerum quis nõ in
uitabitur ad adeundum, si donatario restituendũ est.Ean-
dem opinionem impugnat Abb.in consi.centesimosecun
do, libro 2.colum.1.idem Decius in consil. trigesimo, nu-
mero 3.Franciscus Purpuratus in d.l.fin. numero ducente
simoquinquagesimosexto. Eandem opinionem etiam nõ
esse tenendam firmat ibi Hieronymus Cagnolus, nume-
ro 217. Claudius de Seysello in dicta l.stipulatio hoc mo-
do.numer.29.vbi licet sit verum quòd quandocunque do
nator aliquid reseruauit de quo possit disponere, valeat prę
dicta donatio: vt concludit Doct.in dicta l.finali.C.de pa
ctis.& in dicta l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.
obl.sed quando illud quod sibi reseruaret esset valde.mo-
dicum, prout est in casu nostræ ampliationis, prædicta do-
natio non valeret. ita concludit Claud.de Seysello in d.l.
stipulatio hoc modo.nu.29.

Sex limitationes ad hanc regulam ponit Philip. Dec.in
d.l.fin.nume.30.C.de pact. & ibi Hier. Cagno.num.201.
cum sequentibus ponit septem limitationes. Sed quia in
effectu sunt similes eisdem quas posuit Soci. in d.reg.108.
eas ob id omitto.

REGVLA CCXX.

DONATIO de re ecclesiæ facta, non valet. Quam regu
lam probat text.in c.sine exceptione.in versic.donare.
12.q.2. & in c.2.de donationib. De iure Regio probatur
in l.5.tit.12.lib.3.Fori.& in l.4.titu.14.par.1.& circa hanc
regulam vide notabiliter Pau. Paris.in consi.40.nu.1.& 2.
vol.5.& in consi.217.nu.5.volum.1.

Limita primò quãdo episcopus vellet donare bene me
ritis, vt in c.si quos.12.q.2.quia nõ videtur donare, sed sol-
uere potius debitũ naturæ: vt in l. Aquilius Regu.ff.de do
natio.& in l.sed si lege.in §.consuluit.ff.de petitio.hæredi.
in c.cum in officijs.de testa.Potest enim prælatus remune
rare non concedendo dominium alicuius rei, sed vsumfru
ctum ad breue tempus.ita tenet Inno.in d.c. cum in offi-
cijs.de testam.Bald.in l.iubemus.col.3.C.de sacros.eccles.
& hæc remuneratio si possit debet fieri de bonis mobili-
bus ecclesiæ: non autem de immobilibus: vt tenent Doct.
in d.l.iubemus.& in c.fi.de peculio cleric. & ita concludit
Ias.in consi.116.vol.4.& merita debent esse æquiualentia
rebus donatis: vt in c.relatum.el 2.ibi, iuxta seruitij meri-
tum.de testa.& ita concludit Deci. in consil.174.col.2.ita
etiã tenet Chassanæus in consue.Burg.in tit.{des droitz.}
Rub.4.§.7.fol 157.col.4.nu.9.facit quod notat Ias.in l.ex
hoc iure.nu.60.ff.de iustitia & iure.

Limita secundò quando donans rem ecclesiæ tantundẽ
donaret ecclesiæ cuius rem donat, & iuxta rei collatæ mo-
dum, vt in c.consensus.& in c. episcopi.de rebus eccles.nõ
alienand.& in c.iniustum.in §.item si rectores.12.q.2.De
iure Regio l.5.tit.14.parte 1.

Tertiò fallit in Romano Pontifice qui bona vnius ec-
clesiæ alteri ex causa cõcedere potest, vt est gl.in c.consti-
tutus.in verbo à quocunq;. de religio. domibus. & in c.1.
12.dist.ita tenet Præpo. in c.non liceat Papæ.12.q.2.facit
quod notat Ias.in l.Barbarius.nu.31.ff.de offi.præto.

Quartò limita quando episcopus vellet dare consangui
neis pauperibus scilicet pro victu & vestitu tantum, vt in
c.quisquis.12.q.2.& in c.non satis.86.dist.facit text.in c.si
cupis.16.q.1.

REGVLA CCXXI.

DONATIO inter virum & vxorem regulariter prohibi
ta est.Hanc regulam probat tex.in l.1.2.& 3.ff.de do-
nat.inter vir.& vxor.& in l.1.& per totum.C.eod.tit.De
iure Regio probatur in l.4.& 5.& 6.tit.11.parte 4.& in l.
3.tit.12.lib.3.Fori.Circa quam regulam vide Chas.in con
suet.Burg.tit.{ Des droitz }.§.6.7.& 8.Ioã.Bassianum in
consuet. Aluerniæ, c.13.art.39. Ias.in l.si non sortem.§.li-
bertus.nu.8.ff. de cond.indeb. & in l.ex hoc iure.nu.55.ff.
de iustit.& iure.Catellia. Cot.in memoralib.iuris: in ver-
bo, donationes.

Amplia primò habere locum non solum inter virũ &
vxorem, sed etiam inter sponsos de pręsenti.ita tenet Cin.
& Bald.in l.cum in te. C.de dona.ante nupt. & in leg.cum
sponsæ.eod.titu.Alexand.in consil.142.numero 12.libro
5.Bartol.Socin.in consil.123. volum.1.pro qua opinione
est text.in l.penult.ff.de donat. inter vir. & vxor. vbi dicit
quòd donatio inter virum & vxorẽ non valet, nisi fiat an-
te contractum matrimonium: quod de consensu intelligi-
tur.quem text.ad hoc allegauit & induxit gloss.in l.3.ff.de
donat.in verbo, concubinæ.tenet Bald.in l.vnica, in fin.C.
de vsucap.pro dote.Ioan. de Imol.in l. Mæuia.in fin.princ.
ff.solut. matr. Alexand.in l. si socer. in final. verbis.ff.solut.
mat.Franc.Areti.in l.si diuortio.in fin.ff.solut.mat.ad idem
est text.iuncta glo.in verbo, concubinæ.in l.3.ff.de donat.
inter vir.& vxor. vbi dicitur quòd matrimonium dicitur,
& maritus & vxor dicuntur, contractis duntaxat sponsali-
bus per verba de præsenti: licet non interueniat carnalis
copula.& sic concludit ibi glos.quòd sicut prohibetur do-
natio inter coniuges constante matrimonio, seu inter vi-
rum & vxorem: & matrimonium non consummatum, ex
quo interuenit consensus de præsenti.Et quamuis gloss.ibi
dixerit hoc procedere de iure canonico, tamẽ idem est de
iure ciuili: vt probatur in Auth.de nuptijs.in §.nuptias. &
ibi gloss. colla.4. Quia ad validitatem matrimonij nec de
iure canonico nec ciuili est necessaria traductio ad do-
mum, nec copula carnalis: vt voluit glo. in dict. leg. cum
te. C.de donat. ante nupt.facit text. in leg. mulierem.& in
leg.denique. ff.de ri.nupt. & in leg. nuptias.ff. de regul.iur.
Hanc opin. vbi allegat alios Docto. tenentes contrariam
partem, tenet notab.Pala.Ruui.in repet. Rub.de dona.in-
ter virum & vxorem.in §.55.nume.2.Didacus de Segura
in repet.leg.1.in §.si vir vxori.numero 12.ff.de acquirend.
possessio. Eandem opinionem firmat Chassanæus in con
suetud.Burgund.in tit.{ Des droitz }. Rub.4.§.2.fol.133.
col.1.nu.17.

Amplia secundò vt non valeat donatio inter coniuges
constante matrimonio, etiam si iudex eam confirmet seu
decernat vt valeat: per text.ad hoc singularem in l.obliga-
tiones.ff.de actio.& oblig. vt litera dicit, obligationes vel
actiones quæ non proprijs viribus consistunt, nec officio
iudicis, nec prætoris imperio, nec legis potestate cõfirman
tur.& ita per illum text.tenet Pala.Ruui.in d.repet.Rubr.
§.46.num.1.

Amplia tertiò vt nedum prohibita sit donatio inter cõ
iuges constãte matrimonio, sed etiam inter eos qui aliquo
modo coniuges contingunt per patriam potestatem.ita te
net Pala.Ruui.in dict.repet.Rub.§.42.per totum.vbi hoc
notabiliter declarat.

Quartò amplia habere locum non solum in matri-
monio vero, verum etiam in putatiuo: vnde si fiat dona-
tio inter eos qui reputabantur coniuges, qui in veritate
coniuges

coniuges esse non poterant, non valet talis donatio: aliàs sequeretur quòd melioris conditionis essent qui delinquunt, quàm qui non delinquunt.ita dicit text. in l.3. in §. videamus.ff.de donat.inter vir.& in l.si ex voluntate.C.eo. titu. glo.& Doct.in c.fi. eod. tit. quam opinionem tenet Pala. Ruui.in d.repet.Rub.§.36.in prin.

Quintò ampliatur vt non solùm procedat inter coniuges Christianos,verùm etiam si Iudæi fuerint.vnde si Iudæus constante matrimonio aliquid donauerit vxori,non valebit donatio. Cuius ratio est:quia inter Iudæos est matrimonium verum,quamuis non ratum: vt in c.de infidelibus.de consanguinitate & affinit. & ibi glo. & Docto. si ergo inter eos est matrimonium, per consequens donationes inter eos factæ non valent,per iura suprà allegata:quæ generaliter disponunt & generaliter sunt intelligenda: vt in c.si Romanorum.19.dist.& in c.solitæ .de maiorita.& obedient.cum similibus . quod etiam tenet Pala. Ruui.in dicta repetitio.Rub.35.in princ.

Amplia sextò,etiam si vxor & maritus diu seorsum habitauerint,vt latè concludit Pala. Ruui. vbi suprà in dicta repetitio.Rub.§.34.in princ.

Amplia septimò etiam si vir passus est se condemnari ab vxore,& sic eam absolui falsa exceptione opposita, cùm vxor tenetur viro in aliqua quantitate: cùm hoc videatur facere animo donandi:licet sententia valeat, vir potest cõdicere pecuniam ab vxore ac si non esset absoluta: & sic non habet locum.l.iudex.cum alijs. ff. de condit. indebit. iste est notab.tex.in l.si sponsus.in §.si vxor.la ij. ff.de donat. inter vir.& vxor. & ita per illum text.tenet Bald.in l. cùm allegas.nu.7.C.de vsuris.Roma.in singul.308. Ias.in d.l.iudex.num.2.Montal.in l.3.titu.12.lib.3.fori, in glo.in verb. {Pueda lo hazer.}

Hanc regulam limitat septem modis Pala. Ruui. in repet.Rub.de donatio.in §.47.& in §.50.& in §.51.52.53. 54.& 55.& circa iij. limitationem ibi positam, scilicet quòd talis donatio iuramento confirmetur, vide posita suprà in reg.219.in ij.amplia.versic.pro qua opinione.Socin.duobus modis in reg.104.

Vltra quem limita primò quando talis donatio esset reciproca,vt est glo.in l.licet inter priuatos.C.de pact. & ita tenet idem Pala. Ruui. in.d.repet. Rubr. §.50. nume.16. cum sequen.

Limita secundò valere donationem vxori factam per maritum pro reparatione domus eius quæ corruit,vt in l. quòd si vir.ff.de dona.inter vir.& vxor.

Limita tertiò non habere locum quando protraheretur in tempus finiti matrimonij: vt in l. sed interim.ff.de donat. inter vir. & vxor. & in l. cum vxori. §.vlti. & in l. quia.eod.titu.

Quartò limita quando expressè coniuges in contractu matrimonij reseruauerunt sibi quædam, ex quibus possunt se inuicem associare:vel vnus posset de his reseruatis donationem facere alteri: quia tunc propter illam animi conuentionem & promissionem de donando factam in tempore habili,valebit, saltem vt morte confirmetur. ita tenet Bal.in l.j.C.de donat.ante nuptias.

Quintò limita quando res modica quæ vsu cõsumitur donatur.argu.eorum quæ dicuntur in l.quòd autem. in §.j.ff. de donat.inter vir.& vxor.

Limita sextò quando maritus rem donatam dat in dotem filiæ amborum,vxore præsente,& non contradicente,sed consentiente:vt in l.siue vxor.& ibi Bar.ff.de dona. inter vir. & vxor. quam opinionem sequitur Franc. Cremensis in sing.4.Chassanæ.in consuetud.Burgund. in titu. {Des droitz.} Rub.4.§.7.nu.11.fol.170.col.}

Limita septimò quãdo maritus remittit vxori suæ fructus suæ dotis:vt in l.vir vsuras.ff.de donatio. inter vir.& vxor.de cuius intellectu vide Ias.in l.de diuisione.in v.col. ff.sol.mat.& in §.fuerat.Instit.de actio. Chassanæ. vbi suprà.6.notab.Tho.Grammaticus in decisione 70.

Limita octauò quando mulier renunciat marito donationem per eum factam,nõdum per eam acceptatam. ita tenet Chassanæ.vbi suprà,nu.10.De iure Regio probatur in l.v.tit.xj.part.4.

Limita nonò non habere locum in Imperatore. Nam Imperator potest donare Augustæ: vt in l.fi. C.de donat. inter vir.& vxor.& ita per illum text. vltra doct. ibi tenet Ias.in l.frater à fratre.in j.lectura,nu.44.ff.de condi. indebi.versi.v.fallit.& in l.ciuitas.nu.4.ff.si cert.pet. facit quod not.Catellia.Cotta in Memoralibus Iuris,in verbo,donatio facta à Rege.

Limita decimò non habere locũ in ijs quæ obueniunt eis ex forma statuti:quia possunt donare.ita tenet Chassanæ.vbi suprà,nu.9.vbi ponit exemplum.

Limita vndecimò si rusticus vel plebeius acciperet nobilem in vxorem, & constante matrimonio facit instrumentum de receptione dotis quam non recepit: quamuis in effectu ista dicatur donatio inter vir.& vxor. tamen valet:quia fit in remunerationem ad recõpensationem propter inæqualitatem eorum.ita notab.concludit Barto. per glo.ibi,in l.si voluntate.C.de dotis promissione. nume.2. Eandem opinionem tenet idem Bar.in l.si diuortio.& ibi Ias.nu.9.ff.de verb.oblig.idem Ias. in l.ex hoc iure.nu.55. ff.de iustit. & iur.& in l.fi.col.fi.C.de verb.signifi. & in l.si non fortem.in §.libertus.ff.de condit.indeb.num.8.idem tenet Bald.in l.ij.§.si.ff.si cert. petat. Sêgura in l.cohæredi. §.cum filiæ.ff.de vulg.& pup.nu.162.Abb. in c.j.num.8. de adulte.Ioan.de Neuizanis in Sylua nupt. libr. 2. nu.28. Pala.Ruui.in repet.Rub.de donatio.§.x.& §.31.nume.1. & Andr.Tiraquel.in leg.connubialibus,in 4.l.nume.7. & in v.l.num.18.& in repet.l.si vnquam.in verb. donatione largitus.nu.19. C. de reuocand.donat. & hanc dicit communem Bal. Nouellus in tract.dotis,in x.part. nu.7. Curt. Iunior.in consi.6.num.20.Couarruu.in Epitome 4.lib.in ij.part.c.3.§.3.nu.2.

Limita xij.quando maritus donat annuum vel menstruum ad sui sustentationem, vsq; ad vires dotis, & non vltrà: vt in l.ex annuo. & in l.de fructibus. ff.de donat.inter vir.& vxor.& in l.sicut.C.eod.tit.

Limita xiij. si vnus ex coniugibus, seruis, vel animalibus,vel vestibus alterius vsus fuerit,vel in domo sua gratis habitauerit donationis causa:Nam valet donatio:vt in l.si vir vxoris.ff.de donat.inter vir. & vxor.

Decimoquartò fallit si vir vectigal vel vecturas pro vxore vel ministris eius solueret . vt in l.si quis pro vxore. ff.eod.titu.

Decimoquintò fallit si serui viri,vxori operas præstiterunt:vt in l.si id quod donatum est. in §. si quas serui operas.ff.de donat.inter vir.& vxor.

Decimosextò fallit si vir soluit in præsenti quod in diẽ debet vxori: nam tunc potest: vt in l.sed si vir ex lana.in §.quod vir vxori.ff.de donat.inter vir.& vxor.

Decimoseptimò fallit de iure Regio. nam elapso anno à tempore contracti matrimonij valet donatio inter coniuges,si filios non habent: si tamen filij posteà nascantur, reuocatur donatio,nisi in v.part.vt in l.3. tit.1 a.lib.3.fori. Quod dicit esse menti tenẽdum & alibi non reperiri, Pala.Ruui.in repet.Rub.de dona.§.54.nu.2. facit etiam l.ix. tit.6.lib.3.fori.

Et alias limitationes circa hanc reg. vide per Pala.Ruui. & Doct.in locis suprà allegatis.

REGVLA CCXXII.

DONATIO ob causam in filium à patre facta,debet in legitima computari.Quam regulam ponit Barto. quẽ sequuntur ibi Doct.in l.in quartam.nu. 10. ff. ad l.Fal. pro qua opinione est glo.in Auth.ex testamento.in glo.ij. C.de collat. De iure Regio probatur in l.29. Tauri. Circa quã regul.vide Doct.in l.26.& 29.Tauri.Bernar. de Luc: in reg.212.Rodericum Xuarez in l. quoniã in prioribus. in v.q.fol.95.C.de inoffic.test.

Limita

Limita primò si res efficiantur peculij aduentitij: vt in rebus donatis ob causam remunerationis: scilicet quando donantur propter benemerita. has enim res peculij aduentitij esse firmat gl. communiter ab omnibus Doct. approbata in Auth. vnde si parens. in verbo, Falcidię. C. de inoffic. testa. Ea enim quæ aduentitia sunt, communicari non debent: vt in l. fi. C. de collat. De iure Regio est tex. in l. v. titu. 15. part. 6. Quod intellige quando benemerita rei donatæ responderent: vt est glo. notab. communiter approbata in l. si donatione. C. de collat. in verbo, postulas. & in c. relatum, el ij. in verb. iuxta seruitij. de test. Bar. in l. si fortè. nu. 5. ff. de castren. peculio. & in hoc non statur confessioni patris, scilicet merita præcessisse: sed oportet quod merita seu seruitia probentur: vt tenent glo. & Bart. vbi suprà, Ias. in repet. l. frater à fratre. nume. 44. ff. de condit. indebi. Cor. in consi. 144. nume. 10. vol. ij. Marcus à Mantua in l. si donatione. nume. 46. C. de collat. & ibi Riminaldus nume. 8. Castellus in l. 29. Tauri, in glo. in verbo, { las otras donaciones. } in fi. limitat. Matth. de Afflic. in decis. Neapol. decisione 370. num. 15. Io. Bernard. in reg. 533. Chassan. in consuet. Burgun. in tit. { des droitz. } Rubr. 4. in §. vij. fol. 157. col. 4. nume. 7. Carolus Ruinus in consi. 96. nume. 2. volu. 5. Catellianus Cotta in Memoralibus Iuris, in verb. donatio inter fratrem & filium.

Limita secundò quando res ob causam donatæ non sunt ad hæredes transmissibiles: vt in l. omni modo. in §. imputari. C. de inoffic. testa. & sic primò alimenta per patrem filio præstita, quæ vocant victum & vestitum: vt in l. legatis. ff. de alimen. & cib. leg. in legitimam non imputantur: vt in l. quæ pater. ff. fami. ercisc. tenet Bar. in d. §. imputari. Doct. in l. filiæ licet. C. de colla. Secundò expensæ quæ à patre fiunt in nuptijs aut in consequendis honoribus filiorum, non imputantur in legitimam: vt est text. & ibi gl. in l. 3. in §. fi. in glo. fi. ff. de muner. & honor. Bal. Ang. Ias. & Doct. in d. §. imputari. per illum tex. & in l. j. in §. sed an ipse. ff. de collat. bon. Nicol. Boeri. in decisione 14. num. 3. Franc. à Ripa in repeti. l. in quartam. nu. 163. cum alijs. ff. ad l. Falc. Quod tamen limitat Alex. in addit. ad Bart. in d. l. 3. in §. fi. ff. de mun. & hono. procedere quando filius non haberet bona propria & à patre separata: secus tamen si haberet: quia tunc censentur hæ expensæ factæ animo repetēdi: vt in l. fi. ff. de pet. hær. facit l. Nesennius. ff. de neg. gest.

Limita tertiò quando res donatæ efficerentur castrēsis peculij vel quasi: vt in l. si filius. C. fami. ercisc. ex quo sequitur quod arma quæ militi dantur & equi, non computantur in legitimam. Idem de libris qui dantur Doct. aut Aduocato: vt tenet Bar. in l. j. §. neque castrense. nu. 2. idem puta in pecunia quæ à patre datur pro habendo Breuiario, aut pro consequendis ordinibus, aut pro celebranda prima Missa: quia hæc debent dici peculia castrēsia: vt in l. sacrosanctæ. & in Auth. presbyteros. C. de episco. & cler. Ripa in d. l. in quartam. nu. 166. De iure Regio est text. in l. 4. titu. 4. parti. 5. & in l. v. titu. 15. part. 6. Quod etiam procedit in libris à patre emptis filio scholari: omissa distinctione Bart. in d. §. neq; castrense. nu. 2. & in l. si donatione. C. de collat. & ibi Alex. & in l. filiæ cuius. & ibi plenius Sali. nume. 13. C. familiæ ercis. Ripa & doct. in l. in quartam. nume. 168. ff. ad legem Falc. tenet glo. in d. l. filiæ cuius. in gl. j. pro qua opinione est tex. in l. quæ pater. ff. famil. ercisc. De iure Regio probatur in d. l. 4. titu. 4. part. 5. in fi. & in d. l. 5. tit. 15. part. 6. ita tenet Pala. Ruuij. in d. l. 17. Tauri. num. 16.

Limita quartò quando pater sponte soluit emendam pro cōdemnatione filij, vt liberetur filius. vt tenet Bar. in l. Stichus. nu. 2. in fi. ff. de peculio legato. vbi distinguit, quod si pater voluntariè soluit, soluta non sunt imputanda. Si autē ex necessitate fortè per statutum aut consuetudinem, tūc imputantur. quē sequitur Bal. in d. §. imputari. Quam distinctionem Bar. reprobat Fabianus de Monte, in repetit. Auth. nouissima. q. 8. principali: in versic. 8. quæritur. C. de inoffic. testa. eandem reprobat Franc. à Ripa, vbi dicit ita communiter teneri, in d. l. in quartam. nu. 185. quia in hoc casu motus paterna pietate, ne filius vexetur à fisco, soluisse creditur pater: & sic coactus soluisse. pro qua opinione facit tex. in l. relegatorum. in §. fi. versicu. neq; enim. ff. de interdictis & releg. vbi dicitur quod ex delicto quis non debet habere beneficium.

Quintò limita non habere locum in donatione simplici, attento iure huius regni: nam simplicem donationē hodie filius conferre non debet cum alijs fratribus: nec debet in legitima imputari: vt in l. 26. Tauri. facit etiam tex. & ibi glo. in d. Auth. ex testamento. C. de collat. & ita expressè tenet Cifuentes in d. l. 26. Tauri. nume. 6. & in l. 29. nume. 1. in fi. Rodericus Xuarez in repet. l. quoniā in prioribus. in v. q. nu. 6. fol. 96. C. de inoffic. testa. Pala. Ruuij. in l. 26. Tauri. nume. 25.

Porrò alias limitationes circa hanc regulam & eius materiam vide per Doct. in supradictis locis: præcipuè in d. l. in quartam.

REGVLA CCXXIII.

DONATIO facta à patre filio in potestate, regulariter non valet. Hanc regulam probat tex. in l. si parens. C. de inoffic. donatio. & in l. donationes quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ij. in §. si filium. ff. de donat. & in l. j. §. si pater filio. & in l. si pater filiæ. ff. de vsucapione pro donato. De iure Regio probatur in l. 3. titu. 4. part. v. & in l. 4. tit. 15. part. 6. & circa hanc reg. vide Plat. in l. j. C. de castren. peculio. lib. 12. Bart. & Docto. in l. frater à fratre. ff. de condit. indeb. vbi Ias. in j. & ij. lectu. nu. 44. Iacob. de S. Geor. nume. 33. Io. Crottus fol. 6. col. 3. in 124. Marc. de Mant. in num. 327. & 342. Ferdinan. Loaz. in repet. l. filiusfamilias. §. diui. nu. 77. & 85. cum alijs. Lud. Roma. in l. si donatione. nu. 8. C. de collat. Cifuentes & Doct. in l. 17. Tauri. Segura in repet. l. licet Imperator. nu. 80. cū alijs. ff. ad Treb. & in rep. l. vnum ex familia. §. si fundum. nu. 115. cum alijs. ff. de leg. 2. Stephanus Bertrandus in cōsil. 252. nu. 2. vol. j. primæ impressionis. Chassan. in consuetud. Burgund. in tit. { des droitz. } Rubr. 4. in princ. nu. 36. fol. 126. col. 2.

Hanc regulam cum vndecim limitationibus ponit Socin. in regu. 103.

Sed vltra eum limita primò non procedere in donatione facta à Rege vel à Principe non recognoscente superiorem. ita tenet Bald. in c. j. in §. item sacramenta. de pace iuram. firm. in Vsibus feud. pro qua limitatione facit text. in l. penul. C. de donat. inter vir. & vxor. & ita per illū text. tenet ibi Alex. in addit. ad Bart. eandem opinionem tenet Io. Crottus vbi suprà. Quam opinionem originaliter ante omnes tenuit Oldr. in consi. 231. Ias. in d. l. frater à fratre. in j. lectura. nu. 44. in vj. fallentia, in versic. & ita habes expeditas omnes fallētias Bartoli. & ibi Marcus de Mantua nu. 348. Segura in d. l. Imperator. nu. 83. ff. ad Treb. Areti. in l. placet. nu. 3. ff. de acqui. hære. Lancel. Galiaula in repet. l. Centurio. nu. 115. ff. de vulgari.

Secundò fallit quando duo filij sunt in potestate, & vnus donat alteri de consensu patris bona profectitia vel bona propria patris. nam talis donatio statim valet. ita notab. tenet Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de instru. editione. in §. porrò. in additione super nu. 3. incip. Concipitur. Quam opinionē ante eum tenet Oldrad. in consi. 26. Cuius ratio est: quia si pater cōsenserit quod hæc bona donarentur alteri filio, cōsuetudo intelligitur filium tacitè emancipare quo ad istū actum, vt valeat donatio: vt in l. si permittente. C. ad Macedon. Sicut enim valet donatio si emanciparet in totum: vt in l. vt liberis. C. de collat. ita valere debet quo ad istū actum. Quam decisionem Io. And. exclamando extollit vsq; ad sydera Franc. Aret. in l. placet. nu. 4. ff. de acqui. hær. & ibi eam impugnat duplici ratione. quam etiā reprobat Ias. in l. frater à fratre. in j. lectu. nu. 44. in 8. limitatione. & ibi contra eam adducit plura Marcus de Mātua nu. 349. vbi in fi. hoc reliquit cogitandum. Eandē opinionem

opinionem reprobat Didacus de Segura in d.l. Imperator.nume.86.

Tertiò fallit qñ pater remittit vsumfructũ fillo quem habet in bonis aduentitijs filij: nam hæc donatio statim valet non expectata morte parentis.ita Bar.in repetit. d.l.frater à fratre.nu.57.versic.si ver donaret per text.in l.cùm oportet.in §.sin autem.C.de bo.quæ lib.glo.& Bar.in l.ij. C.de inoffic.donatio.cum qua doct na Bar. transeunt ibi communiter scribentes.quam opinionem sequi ut Ias.in d.l.frater à fratre.in v.limitatione, nume.44.quam etiam sequitur Io.Crotius in d.l.frater à fratre.fol.6.col.3. versi. fallit ergo conclusio præmi a.

Quartò fallit quando ista donatio esset facta filio naturali tantùm: cùm filius naturalis non sit in patris potestate.ita notab.tenet Barto.in l.omnes.in §.Lucius. ff.de his quæ in fraudem cred.quem sequitur Roma.in consil.43. nume. .& in l. donatione.nu.15.ff.de collationibus. Io. Crotius vbi suprà, versicu. quintò fallit. & ibi Marc de Mantua nu.35 . quod tamen intelligo verum nisi donatio fiat in fraudem: vt in d.§.Lucius. ita notab. concludit idem Roma.in consi.397.num.1. quem sequitur Marcus de Mantua vbi suprà. Pro quo facit quod tradit Carolus Molinæus in tract.de inoffic.testa. donationibus & dotibus, nu.49.cum alijs.

Quod hodie de iure Regio habet locum vsq; ad quintam partem bonorum extantibus alijs filijs legitimis: vt in l.ix.& x.Tauri.quod etiam in spurijs habere locum dicunt ibi supradicta iura.

Quintò fallit quando pater donat aliquid filio pro legitima: nam tunc valet donatio facta filio in potestate. Iste est notabilis casus secundum Ange.ibi, in l.si non mo is. ff.de donat.inter vir. & vxor, quam opinionem vbi eam latissimè examinat, sequitur Ias.in d.l.frater a fratre.in vij. limitatione.nu.44.idem Ias. in reper. nu.23.eandem opinionem, vbi adducit pro ea pl a fundamenta, tenet vbi posteà relinquit cogitandum. Marc.de Mantua in d.l.frater à fratre.nu.356.Pau.Paris.in consi.16.nu.35.vol.ij.eandem opi.tenet Bald.in l.cùm oportet.§.non autem. C.de bo.quæ lib.eandem opinionem latissimè examinat, & eã tenet Rodericus Xuarez in repet. l. quoniã in prioribus. in prin.fol.3.nu.4.C.de inof c. test.

Contrariam opinionem, reprobando illud dictũ Ang. tenet Aret.in l.placet.nu.4.ff. e acqui. hær. eandem opin. contra Ang.tenet Segura in l.vnum ex familia, in §.se si fundum.nu.116.ff.de leg.ij.& in repe.l.Imperator. nu.84. ff.ad Trebellianum.Decius, vbi hoc notab.declarat, in cõsil.86.nu.8.quam opinionem contra Ang. vbi eam latissimè examinat, tenet Ferdinand.Loazes in repet. l.filiusfamiliàs.in §.diui.nu.75.ff.de leg.j. Mouentur om s supra dicti doct.tali fundamento: quia alimenta debentur filio in vita patris: vt in l.si quis à liberis.in prin.ff.de lib. agnosc. tamen donatio in causam alimentorum à patre filio in potestate facta, non valet: vt est gl.notab.quam ibi approbat Bal.in l.ij.C.de inoffi.donat. ita eodem modo nõ debet valere donatio facta filio pro legitima. Eandem opinionem contra Ange.tenet idem Aret.in consi. 17. nu.4. cum sequenti.Est tamen verum ꝙ doctor.supradicti assignant plures intellectus ad illud dictum Ange. & ad dictã l.si non mortis.Nam Decius in d.consil. dicit ꝙ procedit in filio emancipato.Segura in d.l.Imperator.dicit ꝙ loquitur in filio emancipato, vel in matre.Ias.in d. l. frater à fratre.tenet etiam hoc in j.lectura,nu.44.scilicet ꝙ loquatur in matre vel in filio emancipato: posteà tamen dicit ꝙ valet supradicta donatio facta filio in potestate pro sua legitima, sed reuocabiliter. quem sequitur Marcus de Mantua in d.l.frater à fratre.nu.357. eandem opinionem contra Ange.tenet, vbi eam etiam latissimè examinat Didacus de Castillo in l.17.Tauri.col.ij.in princ.versic.sed doctor de Segura.vbi per illam l. 17.approbatur opinio Ias. supradicta: scilicet ꝙ iam ꝙ valeat donatio facta per patrem filio pro sua legitima, valet reuocabiliter: & sic poterit à patre quandocunq; reuocari. & ita procedit dictum Ange.vt expressè tenet ibi Castill.per di am l. 17. in olum.4.in princ.quæ expressè hoc d ponit, ibi, ueda la reuocar quando quisiere. Quod tamen est verum nisi pater postqu m fecit suprad ctam donationem, non solùm pro legitima, ve um etiam in qu unq e casu fecerit donationem filio suo de tertia parte bonorum suorũ, si posse ionem lio tradiderit, præd a donatio à patre r uocari n modo poterit, etia si fili sit in potestate, per u a m l.17.& sic per i lam l. r ntur omnia supradi a ra prohibentia donationem per patrem filio in potestat fieri posse.

L ita texto non procedere n matre quæ potest facere donationem po vt n d. l. xij. Ta ri. ibi, o la madre. um tamen radat po em filio suo: aliàs autem bene poterit eam reu re, secundum Pala.R i.ibi nume.12.& ibi Castill. i verbo, la madre. per qu m l. corrigitur text.in d. non mortis. ff.de inoffic.testam.& in l.si constante. C.de donat.i ter vi .& vxor.vbi dicitur ꝙ mater non potest donationem fe a ctam l o reuo : quia non habet filios in potestate sicut pater: vt in §. œ næ.I t.de adopt. & per totũ Institu.de patria potestate. sed per supradictam l.possessione non tradita, bene poterit reuocari.

Et circa tertiam limitationem quam ad hanc regulam ponit Socin. vbi pr cet ꝙ t lis d natio causa studij valet vltra doct.qu a tenent in l.17. Tau net etiam Segura in d.l.vnum ex familia. in §. sed & si fundum.nume.131.ff.de leg.2.& Ferdinan.Loazes in repetit. l.filiusfamiliàs.in §.diui. nu. 85.ff.de legat.j.& vide posita suprà in regu.8 .Petrus Rebuffus in tract. de priuilegijs scholarium, priuilegio 60.nu.2.& vide suprà in reg.87.

Et circa octauam limitationem Soc. scilicet ꝙ quando interue iuram tum ꝙ valet talis donatio, vide posita suprà in regula 219.in ij.ampliatione.

REGVLA CCXXIIII.

DONATIO excedens quingentos solidos nõ valet, nisi fuerit i sinuata: vt est tex.in l. si quis pro redemptione. §. at .C.de donationibus. & in l.ix.in fi tu.4.p rt. .per quæ iura corrigitur text. in l. sancimus. C. eod.quæ v q e ad trecentos aureos tantummodo permittebat.tenet Bar.& doct.in l.Modestinus. ff.de donat. Bal. & ibi doctor.in l.illu .C.de sacr.sanc.eccles.& in l.fi.C.de iure dot.Circa quam regulam vide Franc.Areti. in consil. 76.Paulum Paris.in consi.25.num.53.& in consi.69. nume.93.lib.3.Marian.Socin.Iun.in consil.69. nume.37.& in consi.77.nume.55.lib.j.& in consil.67. nume.18. & in consi.118.nume.2.vol.ij.Carolus Ruin.in consi.159.numer.6.& 15.volu.4.Ioan.Barthol. de Scharampis in consil.111.numer.6. inter consilia Alberti Bruni. Pala.Ruui. in repet.rub.de donat. inter virum. §.17. numer.6.Andr. Tiraquel.in legibus connubial.in gloss.4.numer. 10. & in glo.v.nume.32.& 34.& in glo.6.nume.177.& . Ioan. Bessanium in consuetu.Aluerniæ, c.15.articu.42.& notabiliter Anto.de Canario in tract.de insinuatione, in j.& ij. parte. nume.1.cum sequen.Ioan.Igne. in Auth. ex causa, numer.207.C.de liber. præt. Guid. Pap.in consil.5 .& in decisione 325.Aymon.Publicium in glo.ad d a.cõsuetu. Aluerniæ, art.42.

Rationes autem quare donationes insinuari debeant sunt quatuor.Prima est vt inter insinuationem & donationem, donans deliberare possit an sibi expediat donationẽ perficere: vt in Authent.de appel.& intra quæ tempora, in prin.versi.vt liceat homini intra id spatium plenissimè deliberare, collat.4.

Secunda ratio est, vt iteratio actus ostẽdat mortis perseuerantiam: vt in l.vna.C.de plus petitio. sicut dicit de actu geminato: vt in l.Balista.ad Trebellianum.

Tertia ratio, vt tollatur deceptionis suspicio: vt in l.si de cipiendi.

est de mente Bart. ibi, in nume.fi.dum se remittit ad not. per eum in l.si quis pro eo.ff.de fideiuss. idem tenet Anto. de Canario in tractatu de insinuatione.ij part.q. . .nume. 50.vbi per totam quæst.hinc examinat,& tenet hanc opinio.maximè in num.59.Ange.in consil.179. nume.7.vbi dicit hoc esse verum, etiam in donatione facta inter coniunctos & inter fratres.Hanc opinionem dicit communẽ And.Barb.in consi.26.nu.16.versi. & si quispiam dixerit. volu.2.col.x.in princ.Alex.sibi contrarius in addit.ad Bar. in l.post mortem.ff.de adopt.Barb.in consi.22.incipienti, viso celebri.in ij.colum.in fi.versic.quod verò opponitur. vol.4.Ang.Aret.in §.aliæ.nume.5.& 9. Institu. de donat. idem Barb.& quàm plures doct.tenent hanc opinionem, quam ipse refert in consi.66.nume.23.& in consil.67. per totum: inter consilia Franc. Curtij Senioris, hanc etiam tenet Bartholomæus de Scarampis in consi.111.nume.6. inter consilia Alberti Bruni,Roma.in d.l.Modestinus. nume. 18.Laurentius Calcan.in consi.25. nume.33. versicu. nec obstat etiam quod dicatur.Eandem opinionem tenẽt quãplures doct.quos refert Carolus Ruinus in consi. 159. nume.6. vol.4.& ibi nume. 15.refert contrariam opinionem,in qua se non bene firmat propter ambiguitatem opinionum: & alij etiam doct.quos refert Maria.Soc. Iunior in consi.69.nume.39.& in consi.77.nume. 58. volu.j.vbi refert has duas opiniones & etiam se non bene firmat. & alij etiam doct. quos refert Andr. Tiraq. in repet. l. si vnquam.in præfatione,nume.153.C.de reuoc.donat. & hãc opin.vbi adducit pro ea plura fundamenta, & dicit ꝙ secundum eam si casus eueniret semper consuleret & iudicaret,tenet Io.Crotus in repetit.l.nemo potest.col.14. versicu.fallit hæc conclusio. ff.de leg.j.

Sed hæc posterior opinio verior mihi videtur, ꝙ donatio etiam,si sit iurata, si non sit insinuata non valet. Ratio prima facit:nam,vt suprà dixi in rationibus huius regulæ, insinuatio fuit introducta fauore publico,ne quis effusa liberalitate patrimonium suum exhauriat: ideo iuramentũ nullum effectum operatur: vt in c.si diligenti.de foro compet.not.in l.iurisgentium.§.si paciscar. ff.de pact. Secunda ratio facit:nam donatio omissa insinuatione ideo est nulla,quia præsumitur facta esse in fraudem: & sic ad euitandas fraudes quæ committi possunt maximè inter coniunctos,vt in d.l.data.C.de donationibus.& sic etiam in odiũ recipientium clandestinas donationes. Si ergo iuramentũ firmaret contractum donationis absque insinuatione, pręstaret occasionem delinquendi, contra l. conuenire. ff. de pactis dotalibus.& sic videretur iuramentum contra bonos mores,& sic ꝙ non valeat: vt in c.non est, de regu.iur. libr.6.& sic vbicunque l. vel statutum præsumit fraudẽ in aliquo contractu iuramentum interpositum super illo cõtractu non firmat dictum contractum: ita Bald. Sali. Paul. de Castr.in Auth.sacramenta puberum.C.si aduersus venditionem.Bar.in l.omnes popul.in 2.q.3.q.princ. ff. de iustit.& iure. Roma. in consil. 12. pro qua opin. faciunt alia quamplura fundamenta quæ traduntur à Doct.in locis suprà allegatis,quæ propter prolixitatem non curo referre.

Sextò fallit in donatione facta ecclesiæ vel alicui pio loco.ita tenet Barto.& Alberic.in d.l.illud. C.de sacr.sanct. eccles.per illum tex.Ioan.And.in additio.ad Specu. in tit. de instrum.editione.in §.porrò.in additione super verbo, sed illa lex.Io.Calde.in consi.3.sub rubr. de donationibus. tex.in l.si quis pro redemptione.C.de donationib.Roma. in d.l.Modestinus.nume.11.Felin.post Anto.in c. ecclesia Sanctæ Mariæ,numer.82.de constitu. vbi dicit hanc esse communem: & allegat quamplures doctores eam tenentes. Eandem opinionem tenet Franci. à Ripa in libr. 3.responsorum,c.11.nume.10.Abb.in c.relatum.el j.de testamen.Paulus Parisius.in consi.70.numer. 23.volu.4.Petrus Rebuffus in tract. de priuilegijs scholariũ, priuilegio 64. vbi dicit ꝙ idem est in donatione facta scholari tanquam pia: & dicit quod est communis opinio.

Septimò fallit quando princeps ex certa scientia confirmat donationem non insinuatam.ita tenet Panormi.in consi.84.nume.3.cum sequentib.volu.j. vbi consuluit rescriptum principis ex certa scientia, confirmans donationem non insinuatam valere etiam in præiudicium filiorũ quibus erat ius quæsitum spe probabili: quia ista insinuatio est solennitãs quędam de mero iure positiuo introducta:quam ob rem est in arbitrio principis.ita Alexan. in l. quanquam.C.de milit.testa.Alciat.in tract. de præsumpt. in 3.regula, præsumpt.11.nume.8.doct.in regula de confirmatione vtili vel inutili. facit quod suprà dixi in regula 43.

Octauò limita in donatione facta coram iudice: quia eo ipso videtur insinuata: vt in l.omnium. & ibi doct.C. de testamen.& in l.sancimus.C.de donationibus.Barto.& doct.in l. Modestinus.ff.de donat. facit text. & ibi doct.in l.fi.C.de prædijs decurionum.lib.10. Alex.in consi.20.nume. 5. volu.3.Quam opinionem tenuit Barto. in d.l. Modestinus. nume.3.Ias.vbi hoc no.declarat,in d.l.omnium. C.de testam.nume.4.And. Tiraquel. in legibus connubialibus,in gls.v.nume.32.Et an iudex si faciat donationem coram se possit insinuatio fieri,vide notab.Bar.in l. si consul.nu.3.ff.de adoptionibus. Ant. Capiciũ,vbi hoc notab. examinat,in decisione 203.nu.13.

Limita nonò in bonis donatis in testamentis: quia donationis nomine non venit testamentum. & in l. alienatum. in §.fi.ff.de verbor.significat.& sic instituti in testamento non tenentur insinuare, licet si testamenta facta sint coram curato & testibus,iuxta c.relatum. Clement.j. & in c.cùm esses. de testam.oporteat ꝙ publicentur & in publicam reducantur formam ad hoc vt probent: vt in l. publicati.C.de testam.tamen hic non agitur de illa publicatione,nec de illa quę ad aperturam testamentorum fieri solebant: vt in l.j.& ij.ff.quemadmod. testam.aperiant.

Limita decimo in lucro quod quis acquirit ex legis vel consuetudinis dispositione.tenet Bald.in Auth. eo decursu.C.de donat.ante nupt.nu.2.

Limita vndecimò in casu l.vnicæ,in fi. C.de plus petit. ibi, siue insinuatæ sint siue non.

Limita duodecimò in donatione causa mortis: vt in l. fi.C.de donatio.causa mort. vbi hæc donatio omnes effectus sortitur quos habẽt vltimæ voluntates. & ita expressè concludit Guid.Papa in decis.610. & in decis.525. nume.3.not.glo.in l.si quis pro redemptione. in verb. ad refectionem.C.de donat. & ibi Bart. Salic. & Ange.Specu. in titu.de instru.editione, in §.porrò. & hanc opinionem tenet expressè Anto. Rub. in consi.59. numer. 1.vbi post Barto.in d.l.fi.dicit quòd per istam l.est correctus text.in l. donatio.C.de donat. eandem opinionem per d.l. fi. tenet Anto. de Canario in tract. de insinuatione, in ij. parte.q. vij.nume.7.

Limita decimotertiò non procedere in contractibus qui donationis nomine non continentur: & ideo venditio & alij contractus non insinuantur: vt in l.Labeo.in §. contractum. & ibi doct.de verb.significat.maxime Cæpola nume.4:

Decimoquartò fallit, si filia renunciat futuræ successioni.Quia in hoc non requiritur insinuatio: secus si hæreditas esset iam quæsita,& filia remitteret: quia tunc donatio est. ita tenet Bald.in d.l.illud.numer.7. versicu.quid ergo dicemus.quem sequitur Ant. de Canario in tract. de insinuatione,in ij.parte.q.16.nume.21. idem est si fiat pactum inter fratres quod vnus alteri succedat: vt in l.licet. C.de pact.Quia potius dicitur contractus quàm donatio: & ob id insinuatio non requiritur. ita Io.And.in addit.ad Spec.in tit.de instru.editione, in §.porrò. quem sequitur Anto.de Canariu, vbi hoc notab.examinat, in d.tract.in ij.part.q.19.nu.23.

Decimoquintò limita in confessione facta in iudicio animo donandi: quia insinuatio nõ requiritur: vt in l.quidam

dam in iure,& ibi Bar.nume.1.ff.de donat.Bal.in d.l.illud. num.12.C.de sac.san.eccl. quia pro insinuata habeť postquàm in iudicio facta est.& ita tenet Anto. de Canario in dicto tract.de insinuatione,in ij.parte.q.15.nume.21.

Decimosexto f[illegible] in donatione rei alienæ:cùm nõ sit propriè donatio:vt in l.in ædibus.§.fi. ff.de donationibus. nam vsucapi[illegible] di conditio non est donatio: quia procedit à lege,& non iudicio donatoris.ita concludit Bal.in l.post mortem.nu.14.C.de fideicommissis.quem sequitur Roma.in d.l.Modestinus.nu.16.

Decimosepti[illegible] limita in remi[illegible]ione vsurarum futuri temporis:vt in d.l.Modestinus.& ibi Bar.& doct.ff.de donationibus.glo.in §.aliæ.in verbo, inueniri. Instit.eod.titu.Rationem ponit Anto.de Canario in d.tract. in ij.parte,q.13.nu.13.

Limita decimooctauò quando plures donationes sunt factæ diuersis temporibus: quæ simul congregatæ eam summam excedunt:tunc enim non requiritur insinuatio. ita probat tex.in l.sancimus. in §.si quis autem per diuersa tempora.& ibi expressè Bald.& doct.C.de donat.& ita tenet expressè per illum tex.Io.Ignæus in Auth. ex causa. nu.207.C.de lib.præter.

Decimononò fallit de iure antiquo, in quo 72.aurei faciebant libram auri:vt est glo.in Auth.de defensor.ciuit. in §.& iudicare.in glo.ij.collat.ij.& in l.in eum.ff.de in ius voc.& in l.quicunq;.in gl.in verbo,vel viginti.& ibi Bald. & Salic.C.de seruis fugitiuis.& in l.quotiescunque.in verbo,aliud.C.de susceptoribus & arcarijs. lib.10.& in rubr. C.de veteris numismatis pot[illegible]sta.lib.[illegible] & in §. omnium autem.Instit.de pœna [illegible] in l.fi.C.communia de legat.& in l.id est.ff.[illegible] d[illegible].sed cù hodie aureĩ quibus vtimur sunt minoris po[illegible]:& 96. faciunt librã auri:& sic hodie ducatus non [illegible] pars vnciæ: secu[illegible] Bart.in d.Rub.C.de vete[illegible] numismatis potest. & [illegible] n d.[illegible] quoties.Abb.in c.conquere[illegible] numer.6.de officio ordin.& ibi Feli.[illegible]fusè numer.a.idem Abb.in c.nulli. nu.1.de Iudæis.Paul.de Castr.in l.fin. & ibi doct.C.communia de leg.ideo donatio hodie valet vsque [illegible]ingentos aureos:quia aurei vel solidi de quo in illa l.debent [illegible]m putari secundũ tempus quo facta fuit illa lex.ita in expressis terminis tenet Ange.in l.sancimus.nume.4. C.de donationibus.quem sequitur Ias. v[illegible]icit q[illegible] ita in expressis terminis obtinuit in l.ij.in §.ex his.[illegible]e.16.ff.de verbor.obligat.& in l.quæ extra [illegible] d[illegible]1. & in l. in eum. nume.1.ff.de in ius vocan.Paul.[illegible]streñ.in l.fi.C.commu. de leg.Ias.in l.puniri.nume.2.C.[illegible] contra ius vel vtili. publi.quam opinionem tenet Decius in consi.239. nume.3. Felin.in c.conquerente.nume.[illegible].de offic.delegat.Barthol. de Chassan.in consuetu.Burgund.in titu. { Des iustices: } Rubr.j.§.7.fol.76.col.4.nume.1.Alex.in consi.4.num.9. in fi.vol.j.Andr.Alciat.in l.etiam aureos nummos. & in l. hæc nunciatio.ff.de verb.significa.Alber. Brunus in tract. de augmento, in vltima conclusione.j. q. principali col.ij. versic.olim. Hodie tamen in nostris temporibus cùm ad constituendam libram auri requirantur plus quàm centum & viginti aurei vel solidi, videtur ꝙ donatio valeat etiam post mille aureos sine insinuatione: attenta supradicta limitatione.

Regvla CCXXV.

Dos de necessitate debetur ecclesiæ vel pio loco sufficiens & perpetua:& tradi debet in limine fundationis:vel acquisitionis iuris patronatus. Hanc regulam probat tex.in c.placuit. & ibi glo.j.q.ij.& in c.nemo.de cõsecra.dist.j.glo.in c.piæ mentis. in verbo, collata.16.q.7.& in c.cùm sicut.& ibi Abb.de cõsec.eccles.vel altaris. & ita expressè tenet Lambertinus in tract.iuris patronatus,in j. parte j.lib.in x.artic.v.q.principalis,nume.1.cum sequentibus.& ꝙ dos ecclesiæ debeat esse perpetua,probat text. in c.sine exceptione. 12.q. 2. & in c.nulli.de rebus ecclesiæ non alien. ita tenet Lambertinus in d. tract. in j. parte j.lib.in 2.artic.v.q.principalis,num.3. & in artic.5.num.1. & ꝙ debeat tradi in limine fundationis,probat tex.in d.c. nemo.& firmat Lambertinus in d.articu.10.& per totam illam q.notab.tractat materiam huius regulæ.

Hanc regulam cum viginti ampliationibus, & sex limitationibus ponit Cæsar Lambert. in d.tractatu in j.part.j. libri:in 2[illegible].artic.5.q.principalis: fol.46.colum.4. nume.3. vsque ad finem.

Regvla CCXXVI.

Donatio facta per criminosum post crimen contractum ante sententiam condẽnatoriam valet. Hanc regulam probat text.in l.post contractum.ff.de donat.De iure regio probatur in l.ij.tit.4.part.v.& in l.v.tit.12.lib.[illegible] fori.Circa quam regulam vide Bart. in l. si is qui bonis.ff. de acqui.hær.doct.in l.ex iudiciorum. ff.de accusat. Sal.in l.si quis postbac.C.de bonis proscriptorum.

Limita primò quando delinquendi propositum ex pœnæ suspicione fieret:vt in l.si aliquis.in ij.respon. ff. de donat.causa mort.& in l.in fraudem.ff.de iure fisci.& in l.sed & si maritus.ff.qui & à quibus.in fi.& in l. quæsitum .l.ij. eod.titu.Circa quam limitationem vide nota.vl[illegible] a l[illegible] arto. Lud.Roma.in d.l.post contractum.nume.a.vbi notabiliter eam examinat.

Limita secundò quando etiam post delictum ante accusationem donauit bona, quæ ipso iure publicata erant: vt in l.commissa. ff.de public. & vectig. & in Aut[illegible]. incestas.C.de incestis nupt.Scribentes in l. Imperatores. ff.de iure fisci.& in c.cùm secundum.de Hæreticis, libr.6.facit quod suprà dixi in regula 150.vbi in fi.posui 250. casus quibus confiscatio bonorum fit ipso iure.

Limita tertiò quando bonorum administratio ob[illegible]ctum esset interdicta:vt in crimine læsæ maiestatis, & repetundarum:vt in l.ex iudiciorum.ff.de accusatio.& in d.l. quæsitum.tradit Bar.in d.l.post contractum.nu.12. Quod tamen non procedit in alienatione necessaria: vt in l.reo. ff.de solutio.& in l.alienationes.ff.famil. ercisc. & in l.peto.in §.prædium.ff.de leg.2. Quod intelligendum est pro suis alimentis,aduocatis, & scripturis ad eum pertinentibus.ita tenet Bar.in d.l.post contractum.nume. 12. quem sequitur Didacus à Couarru. in Epitome de sponsal.in ij. parte,c.6.§.8.numer.9.quem sequitur Io.Hannibal in repetit.l.post contractum. nu. 481. facit quod suprà dixi in regula 68.in 10.limitatione.

Quartò fallit quando alienatio esset irreuocabilis,vt actio libertatis facta seruo: vt in l. qui pœnæ. ff.de manumis.ita tenet Bar.in d.l.post contractum.nu.12.& ibi Io. de Imo.nume.4.

Quintò fallit quando post accusationem non cõparet in iudicio:vt in l.fi.ff.de requir.reis.ita Bar.in d.l.post contractum.nu.13.& ibi Rom.nu.11.

Sextò limita vt per glo. in d. l.lex iudiciorum. quando post litem contestatam fieret: quia videtur esse litigiosa: quæ sententia reprobatur à pluribus:quia non fit litis contestatio criminalis ad rei petitionem, sed ad vindictam:vt in l.quanquã.in §.Iulianus.ff.de aqua plu.arc.ita tenet Bar. in d.l.post contractum.nu.14.

Limita septimò quando post sententiam condemnatoriam fit: vt in l.si quis posthac.C.de bonis proscript. Nisi appellatum sit,quicquid dicat Bar.in d.l.post contractum. nu.15.nec obstat tex.in l.chirographis.in §.j.ff.de administrat.tut.quia illic fuit prima sententia confirmata per secũdam,secundum Io.de Imo.in d.l.post contractum. nu.4. hoc etiam sentit Roma. nu.14.

Limita octauò non procedere in testamentis: vt in l.si quis filio exhæredato.in §.irritum.ff.de iniust.rupt. Cuius ratio est:quia deficit confirmatio, eò ꝙ ante aditionẽ sententia sequuta est. Quod tamen hodie correctum est per tex.in l.4.Tauri.vbi disponitur quod non solùm ante condemnationem, verum etiam post condemnationem potest quis testari.de quo vide ibi Castil.in prin.& doct.

Nonò

Nonò limita in donatione causa mortis: vt in l. si aliquis.ff.de donatio.causa mort.Aliud tamen est in donatione coniugali: vt in l.res vxoris. C. de donatio.inter virum & vxorem. & alia circa hanc regulam vide per Bartol. & doct.in locis suprà allegatis.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera E.

REGVLA CXLVIII.

ECclesiae res absque solennitate regulariter alienari non possunt.[a] auth. hoc ius porrectum.C.de sac.sanct.eccles. & in c.j.extrà de rebus ecclesiæ non alienan.& in clem.j.eod.tit.cum simili.

ADDITIO.

a *Non possunt. In quibus autem rebus solennitas requiratur vide eundem d.Bart. Socin. in consil. 208. incip. visis, ver.prima defensio vsque ad ver. praterea & y. in ij.parte & quæ solennitates requirantur & exigantur ad talis alienationis validitatem vide per do.Maria.Socin. eiusdem do.Bart.genitorem in consi.15.inci.visis. quasi per totum. & in consil.29.incip. viso quodam instrumento. versic. verùm prædictis.cum seq.& versic.3.principaliter. in j. parte & do.Alex.de Imo.in consil. 17. in ij.col.in 4.parte. & quid in alienatione rerum aliorum piorum locorum vide per eum in consi 4.in 4.col.in j parte & quid in alienatione rerum hospitalium. vide per eum in consil.4 in 3.col.in 3.parte.& dom.Pet.Phil.Cor in consi.244. per totum. in 2.par.& vide ad materiam quæ habentur per Bal.in consil. 475. in j.parte.Bened.Vad.*

Primò fallit quando alienantur res ecclesiæ ad tempus vt habetur per glo.& doct.in cap.j.de reb.eccles.non alie, libro sexto.

Secundò fallit quando alienantur res,quæ seruando seruari non possunt,quia tunc sine aliqua solennitate alienari possunt: vt tenuit glo.12.q.ij.in summa.& in c.2.de reb. eccles.non alie.lib.6.

b Tertiò fallit quando alienantur res ex necessitate,[b] vt in ecclesijs,quæ non possunt proprium retinere vt in ecclesijs prædicatorum eremitarum: quia tunc sine causa & licentia superioris non seruata solennitate possunt alienari: vt voluit Gul.de Cug. & Bald. in authen. hoc ius porrectum. C. de sacr. sanct. eccles. de quo etiam habetur in c.j.de statu mona.

ADDITIO.

b *Ex necessitate. Quæ autem dicatur alienatio necessaria, quæ voluntaria, vide d.Alex.de Imo.in consil.55.in 3.col. Bened.Vad.*

Quartò fallit quando alienantur res, quas ecclesia minus iustè detinet, vt videtur velle Bald.in auth. si qua mulier.C.de sacr.sanct.eccles.& habetur per Ioan. And. in c. nulli liceat. de reb. eccles. non alie.& not.in cap.cum qui, de præbend.

Quintò limitatur quando alienantur res paruæ & parui commodi: quia tunc per prælatum sine congregatione capituli poterunt alienari, vt est text.not.12.q.ij.ferula.de quo late per Io.And.in regula, qui habet. in merc.& not. Ang in tit.de aliena.& emphyt.in §. nec etiam in fi.

Sextò fallit quando alienantur res, quæ nondum censentur esse in bonis eccle. vt sunt illæ quæ præscribuntur, vt no.in c.fi.de rescript.vel illæ quæ nondum sunt incorporatæ,vt sunt res ecclesiæ legatæ nondū traditæ, quas prælatus sine licentia superioris repudiare potest, etiam si sint res immobiles,vt consuluit Fede.de Senis consi. 98. per l. si sponsus.§.j.ff.de donatio.inter vir.& vxor.ad quod facit quod not. Io. And. in c.cum apostolica.de his quæ fiunt à præla.quod etiam videtur tenere Lapus in sua allegatione 26.circa fi.vbi dixit,ꝙ prælatus potest repudiare legatum seu hæreditatē sibi relictā etiā sine licentia superioris: licet contrarium tenuit Pet.de Anch.in d.c.j.de reb. eccles. nō alie.per l.magis puto.§.ij.ff.de reb.eo.& per alias rationes de quibus ibi per eum.& idem tenuit Ioā. And.& Cal.in c.cùm contingit.de sent.excō.vbi plus tenuit ꝙ prælatus sine licentia sui capituli, & sine alijs solennitatibus non potest repudiare legatum nec hæreditatem,sicut nec alienare:de qua tamen materia habetur per Bal.in l.si pupillorū. ff.de reb. eorū,& in auth.si qua mulier.C.de sacr. sanct.eccle.& per Oldra.in consi.9.& in l.legatum. ff.de legar.j.& in d.c.magis puto.§.fundum. ff.de re. eor. & per Cano.in c.tua nos.de reb.eccles.non alie.

REGVLA CXLIX.

c EDere actori instrumentum vel libellos reus regulariter nō tenetur.tex.est in c.j.[c] extra de proba. & l. qui accusare.C.de eden.& p doct.in l.j.§.j.& l.ij.ff.eod.tit.

ADDITIO.

c *Capit.j. Vbi not.& copiose vide Fel.circa fi. 3.col. in versic. vlti.not.cum pluri. sequenti.*

Primò fallit quando ipse reus erat eius vsufructuarius: cum tunc teneatur edere.l.j.ff.de eden.ad hoc glo.in d.c.j. extra de probat. saltem quatenus est vsufructuarius. ad hoc.c.contingit.extrà,de fide instrum.& c.in personā. de priuileg.in vj.secundum do.Nicol.

Secundò fallit quando ipse actor peteret à reo instrumenta vel libros edi, non ad fundandam vel probandam intētionem, sed ad coadiuuandā,vt si actor petat à reo ex causa venditionis & producat instrumentum, adeo quod non sit dubium de ipsa venditione, sed de confinibus, & dicit reum habere instrumentum: cum tunc ipse reus teneatur edere instrumentum,etiam si sit instrumentū proprium:ad hoc l.cum cōcubinam.§.qui ita. & l.ex prædijs. §.pe.ff.de lega.2.& hoc tenuit Bar.in d.l.j.§.edenda. & cōmuniter tenetur per Moder.in c.j.de probat.

Tertiò fallit quando ipse actor peteret instrumenta edi ad probandam suam replicationem,vt est si legatarius petat suum legatum ab hærede, qui excipit ꝙ hæreditas soluendo non est: contra quem actor replicat ꝙ imo est soluendo,vt apparet in inuētario. nam sicut actor edere reo ad replicationem fundandam & probandā ita & reus ad replicationem suam fundādam actori edere tenetur: cum replicatio sit quædam exceptio.l.ij.ff.de except. & ita cōmuniter tenetur in d.l.j.& per nota.in d. cap.j. de probat.

Quartò fallit in fisco, cui qualitercunque agat, tenetur reus edere propria instrumenta ad eius intentionem probandam seu fundandam.l.Senatus censuit.ff.de eden.& in l.in fraudem.§.ex his bonis.& l.sequenti. ff.de iur. fisci.ꝙ procedit in causa ciuili.in causa criminali aliud est:quia nō cogitur.cum valde durum esset in causa criminali exigere probationem de domo rei.ad hoc text.in d.l.ij.§. diuus.ff. de iure fisci.secundum lect.approbatam ibi Bar.circa quæ vide in d.l.in fraudem.§.neque.

Quintò fallit in causa matrimoniali,in qua reus cogitur edere ipsi actori instrumētum proprium sicut & fisco: vt voluit Io.And.in d.c.j.de probat. remittens ad notata per eum in addit.Spe.in tit.de instru. edi.§.videndum. ver.ex præmissis.in fi.vbi hoc dicit fuisse disputando determinatum.nam si speciale est in fisco, fortius in causa matrimoniali,in qua sunt multa specialia,& maximè propter periculum animæ quod est notandum secūdum Nic.in d.c.j.

Sextò

Sextò fallit in ecclesia cui similiter qualitercunq; agat, cogetur ipse reus edere etiam proprium instrumẽtum sicut & fisco: cũ sit magis priuilegiata ecclesia quàm fiscus ad hoc no. extra de iudi. c. venerabilis. & c. fi. & c. j. extrà, de restitu. in integ. secundum do. Nico. qui post do. Ant. dicit idem esse in hospitalibus, & alijs fauorabilibus, sicut dotibus, alimentis, legatis, & legat. ad pias causas, saltem vbi nõ adest copia probationum.

Septimò fallit quando peteretur à reo edi instrumentũ proprium ipsius actoris apud ipsum reũ existens. nã tunc sine dubio tenet̃ edere & exhibere: cum ab eo possit vendicari, & contra eum agi ad exhibendum. l. j. & iij. §. fi. ff. ad exhibend. & l. fi. C. ad exhibend.

Octauò fallit quando talia instrumenta vel libri rationum essent communes ipsi actori & reo ratione proprietatis, vt quia ambo sunt hæredes illius cuius erant, vel eis fuerunt pariter donata à leg. vel pecunia communi empta, vel alio modo acquisita ita ꝙ ad proprietatem sint communes: & tunc ipse reus tenetur edere. l. sequitur. ff. fami. ercisc. & nota. extrà, de fide instru. c. perpetuus. & ita communiter tenetur.

Nonò fallit quando talia instrumenta vel libri rationũ essent communes non respectu proprietatis; sed ex natura negotij: vt quia processerit aliquis contractus vel quasi cuius ratione sunt conferentes, vt putà si sint confecti à tutore, curatore, vel procuratore constituto: cum ipse teneatur tales libros & instrumẽta edere. l. quædam. ff. de eden.

Decimò fallit quando talia instrumenta essent cõmunia propter materiam in eis contentam, vt instrumentum emptionis venditionis. nam si reperiãtur apud partem tenetur ea edere si sint originalia: vt c. quoniã. extrà, de probat. & d. c. perpetuus. secus si non sint originalia, sed extracta seu exemplata. & proprijs pecunijs redempta cum talia ipse regulariter non teneatur exhibere vt suprà patet.

Vndecimò fallit in eo, qui ratiõne publici officij instrumenta seu libros confecisset, vt tabellio vel argentarius de publico electus: cum talis cogatur edere cuilibet prætendenti vtilitatem. l. prætor ait. ff. de eden. & l. argentarius. secundum Imo. in d. c. j. de probat. quod etiã ibidem voluit Io. And. imo & plus est, quia si aliquis nõ sit electus ex publico ad officium, sed exerceat publice aliquam artẽ & ex consuetudine in publico libros conficiat, tenebitur edere ipsos libros: cum ratione consuetudinis videatur hoc mandatum. & hoc voluit Iac. Butr. in l. j. & Bar. in d. l. quædã. ff. de eden. quorum dicta procedere possunt secundum do. Nicol. in d. c. j. extrà, de probat. ad hoc. l. si quis ex argentarijs. §. pertinere. ff. de edendo.

Duodecimò fallit in vsurario, qui tenetur edere libros suarum rationum. vt est tex. expressus in clem. de vsur. vbi glo. tenet ꝙ procedat etiam si non publicè exercuit vsuras. vt voluit Flo. in d. c. j. de probat. & communiter tenetur ad hoc quod no. in l. j. C. de eden. vbi de hoc Bar.

Decimotertiò fallit quando ille, à quo petitur editio, deputatus esset ad custodiendum instrumenta publica: cum talis teneatur exhibere cuicunque prætendenti interesse, etiam contra ipsum custodem. extrà, de præscript. c. ad audientiam. C. de fide instru. auth. ad hæc. secus autem si esset deputatus ad custodiendum instrumenta priuata, id est eius principis. vt est casus in d. c. j. de probat. cõiuncta gl. j. secundum Imo. sed certè hoc non probatur ibi, cùm non peteretur à custode sed à principe. nec ipse custos teneretur instrumẽta edere contra ipsum principem vel fiscum, etiam si sint libri imperiales vel fiscales: nisi in defectum probationis. vt voluit Io. And. in c. j. extrà, de probat. post Imo. in l. 3. ff. de edendo.

Quartodecimò fallit quando fuisset magna causa secũdum Inno. in d. c. j. prout est secundum dom. Anto. ibidẽ, quando debitor forte perdidisset instrumentum suum, & originale tabellionis esset deperditum casu vel incendio: cum tunc iudex ex officio suo cogere possit ad edendum instrumentum per eum redactum, ne veritas pereat. arg. l. ij. C. de eden. & 30. q. 5. iudicantem. secundum Imo. in d. c. j. quod etiam est de mente Inno. & Ioan. And. & not. ad hoc domini de Rota in decisio. 220. quę incipit, item licet pars. vbi etiam videntur velle ꝙ sufficiat actorem probare se non posse aliunde habere instrumentum. argu. l. licet thesaurus. ff. ad exhib. tutiùs tamen esset tenere dictũ Innõ. quia aliàs posset concludi dispositio huius c. j. de probat. & similium contra c. commissum. §. porrò. de elect. in vj. secundum Inno. in d. c. j. vbi latiùs vide per eum.

Regula CL.

Edere instrumentum ante litem contestatam tenetur actor si in libello de eo mentionem faciat.[a] c. j. & ibi per doct. extrà de probationibus.

Additio.

a *Faciat. Adde Federic. de Senis in consi. 121.*

Primò fallit quando non teneat illud instrumentum in præsenti, nec de facili haberi potest: cum tunc possit ad vlteriora procedi, licet non exhibeatur. vt voluit Ioan. And. post Inno. in d. c. j. & ita transeunt communiter doct. ibi, quod clariùs voluit Lap. in allegatione 10. & Do. de Rota in decis. 32. quæ incipit, itẽ si in libello. vbi plenius de hoc.

Secundò fallit quando de tali instrumento ipse reus verisimiliter esset informatus: vt est si legatarius petat ab hęrede legatum prout continetur in tali instrumẽto per manum notarij confecto: cum tunc eidẽ hæredi non debeat edi cũ verisimiliter copia sit apud ipsum hæredẽ. vt d. l. ij.

Tertiò fallit quando ipse actor in ipso libello faceret mentionem de aliquo instrumento, non tamen limitatiuè, prout etiam si diceret ꝙ talis vendidit sibi talem rem pro tanto pretio, & ꝙ de hoc est rogatus talis notarius: cũ tunc non teneatur edere ante lit. contest. vt suprà per Moder. vel dicat ꝙ talis vendidit sibi talem rẽ pro tanto pretio, & ꝙ de hoc publicum instrumentum manu talis notarij apparet: cum tunc non teneatur edere, ex quo ipse reus potest deliberare absque eo ꝙ videat instrumentum. & hoc voluit Bart. in d. l. ij. per illum text. & Imo. in d. c. j. vbi latiùs per doct. sed imò ipse actor tenetur edere instrumentum, si sit tale, ꝙ verisimile sit ipsum reum de eo informatum non esse, vt quia dicitur fuisse confectum cum eius prædecessore. ad hoc d. l. ij. & hoc fuit fortè de mente Inno. in c. j. de probat. secundum do. Nicol.

Regula CLI.

Aedificium regulariter solo seu domino cedit. l. ij. C. de rei vendic. & §. ex diuerso. Instit. de rerum diui. l. qui domum. ff. ad l. Aqui. l. fi. de superfi. & l. obligationum. §. placet. ff. de actio. & oblig.

Primò fallit in eo, qui ædificat in mari vel in littore maris: quia tunc ædificium non cedit solo, vt est tex. Instit. de rerum diui. in princ. in ver. nemo. & similis text. & magis apertus in l. j. §. nunciatio. ff. de no. oper. nunc. argu. etiam Lud. Roma. quod potest imponi huic ædificanti onus pensionis soluendæ annuatim fisco. & alleg. l. ij. §. si quis nomen. ff. ne quid in loco publico.

Secundò fallit vbicunq; ædificium esset illicitè cõstructum. nam tunc non cedit solo cum veniat destruendum. in l. fideicommissa. §. si quis illicitè. per illum text. ff. de fideicommis. per quem Bal. colligit istam fallen.

Tertiò fallit dicta regula in ædificante de pecunia ecclesiæ in solo dicto: quia tunc ædificium non cedit solo, sed est ædificium ecclesiæ: gl. est sing. 12. q. ij. apostolica. quam ad hoc reputat sing. Lud. de Roma. in d. l. j. §. nunc videndum. ff. de no. oper. nunciat. & eam simpliciter sequitur Bal. in addi. antiquis. Addo Spec. idem tenentem, in tit. de emptio. & vendi. §. tertio loco. versi. quid si clericus, &c. Bal. in l. in tantum. ff. de rerum diui. Io. And. tamen in regula, qui prior. in mercurialibus, in v. col. dicit, ꝙ glo. in d. c. apostolica. nõ videtur iure approbata. & in simili Io. And.

in addi. Spec. in d. versi. quid si clericus. non approbat glo. illam, nec dom. Spec. & similiter do. Lud. de Roma. in authen. similiter. ad l. Fal. in 15. & 21. col. specialiter etiam in factis cótra ius ad pias causas, transit cú opinione Io. And.

Quartò limitatur dicta regula non habere locum vbi essent aliquæ coniecturæ q̃ ædificans non habuisset animum donandi ædificium domino soli: vt quando Ius habuisset ædificandi in solo alieno: vt probatur in l. senatus. §. Marcellus. ff. de leg. j. secundum Pet. de Anch. ibi & etiã hoc ibi no. Io. de Imo. & tenet Cy. & Bald. in l. 2. C. de rei vend. per illum tex. & probatur in d. §. ex diuerso.

Quintò limitatur non procedere vbicunq; ædificij dominus & dominus soli essent personæ inter quas nó posset cadere expressa donatio: vt est glo. in l. si vxor filio. in glo. fi. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. Marcellus. ff. eod. titu.

Sextò limitatur vbi ædificium factum esset sine calce & cæmento aliquo: vt quia lapis super lapidẽ positus fuerat sine calce & cæmento & alia materia. & modo hoc fuisset confectus murus siccus: quia hoc modo ædificium illud non cedit domino soli, quia non dicitur propriè ædificium, nec videtur propriè habere faciem operis. l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nunc. sed istud non videtur verum: imò in contrarium est veritas, vt est text. valde notab. in l. j. ff. commu. prædio. & in l. si precario. ff. eod. ti. ibi,
a dum tex. innuit ædificiũ [a] soli conditũ & dirutũ inutilẽ facit intentionem, &c. & ibi tex. loquitur de muro sicco, & tamen ædificium solo cedit. ad hoc illum text. ponderat Bal. & dicit etiam ibi Pau. de Castr. se non recordari alibi hoc legisse, & est vtile hoc scire: quia si aliquis vendit mihi fundum in quo est talis murus cófectus siccus sine calce & cæmento, non poterit tamen eum tollere sicut murum confectum cum calce, quod est notandum & menti tenendum.

ADDITIO.

a *Aedificium. Aducrte ad hoc, quia non sic legitur in d. tex. sed, cùm ædificium soli conditionem secutum. nec vlla fit mentio de diruto.*

Septimò limitatur prædicta regula quando ædificans ignorabat solum in quo ædificat esse alienũ, nam tunc ædificium non cedit solo, vt in d. §. ex diuerso Instit. de rerum diui. quia hoc dependet ex 4. limitatione suprà posita.

REGVLA CLII.

EMPHYTEVTA expelli non potest nisi triẽnio canonem non soluerit. l. ij. C. de iure emphyt. & auth. si rem. C. de sac. sanct. eccles.

Primò fallit nisi fuerit pactus, q̃ non posit priuari ob cessationem canonis: vt ibi tenet glo. Bar. Bal. & doct.

Secundò fallit quando dominus incipiat esse debitor sui emphyteutæ per pensionem vnius anni: quia tunc ad dictam expulsionem euitandam fit compensatio ipso iure: vt l. cùm aliter. ff. de compensatio. & ibi hoc tenet Paulus pro quo facit tex. in l. eius. C. de solutio. & p̃dicta procedunt in emphyteuta priuati. sed emphyteuta ecclesiæ si cessat per biennium, potest à iure suo priuari. vt in §. scire. in authentico, de alie. & emphyteu. col. 2. & in authen. qui rem. C. de episc. & cler. c. potuit. de locato. glo. in l. itẽ quæro. §. inter locatorẽ. ff. locati. & Insti. eodem. §. adeo. quod tamen intellige, nisi ecclesia fecerit citare emphyteutam elapso primo termino, & petierit ab eo canonẽ: quia tunc eo omnino non recepto, potest ecclesia expectare solùm per sex menses, quibus elapsis poterit emphyteuta priuari non expectato biennio. hoc no. sing. Bar. in l. locorum. C. de omni agro de ser. per illum text. quid autem est dicendum de emphyteuta publico? dic vt no. in l. vetula. §. non solum. ff. de public. & habetur in c. literæ. de dila.

REGVLA CLIII.

EMPHYTEVTA rem emphyteuticam vendens à iure suo regulariter cadit. l. fi. C. de iure emphyt. c. potuit. de loca. cum siml.

Primò fallit vbicunque emphyteuta venderet rem emphyteuticam, ignorans esse emphyteuticam: quia tunc non cadit à iure suo. text. est sing. & ibi not. Bald. in c. j. de contro. inter do. & empt. feu. sicut etiam similiter dicimus de re subiecta restitutioni, quæ non potest alienari: vt in l. fin. §. sin autem auaritiæ. & in authen. res quæ. C. com mu. delegat. nam intelligitur nisi fuerit facta venditio ab eo, qui iustam habuit causam ignorantiæ. vt emptor qui ignoranter emit & vendit. text. est in l. fin. §. fin. & ibi per glo. & Bart. ff. de legat. 2. similiter dicimus in domino emphyteusis: quia postquam emphyteuta inciderit in commissum propter canonem non solutum, si recipiat ignorans, propter hoc censetur remisisse ius suum emphyteuticum: quod secus esset si scienter, vt not. ex dictis Barto. & Bald. in l. auus. §. duobus. ff. de leg. 2. glo. & Bart. in d. l. 2. C. de iure emphyt. videtur indistincte tenere, quòd recipiendo pensionem, videatur remittere ius ipsum expellendi.

Secundò fallit quando esset adiectum pactum, vt emphyteuta ipse posit vendere rem emphyteuticam: quia tunc poterit vendere, etiam sine eius consensu: ita tenet Lud. Roma. in quodam singu. suo, quod habeo in numero 470. incipien. emphyteuta non potest, &c. licet Specu. teneat contrarium in tit. de locato. §. nunc. versicu. 94. qui dicit quod hæc facultas concessa sibi intelligitur secundũ iuris dispositionem. alleg. l. si quando. C. de inoffic. testam. sed ipse Lud. Roma. in d. loco, istud dictum Specu. reprobat & assignat rationem: nam creditor potest vendere rẽ pignoratam, licet fuerit actum in contrarium, si tamen præcedat trina monitio. l. si conuenerit. ff. de pig. actio. si autem nullum pactum, tunc creditor potest vendere præcedente tantùm vnica monitione: casus est in l. fi. de mutu. peti. & tamen si factum est pactum quòd creditor posit vendere, nulla requiritur admonitio: vt est casus in d. l. si conuenerit. primo responso. similiter videmus quod licet habens seruitutem non posit illam cedere in alium nisi cum fundo: vt in l. viam constitui. §. si fundum. ff. de ser. rusti. prædi. tamen si constituens dedit sibi licẽtiam quòd posit in alium transferre, tunc poterit absque fundo cedere vigore pacti. casus est singu. in l. capitulum. §. j. ff. de ser. rusti. prædi. nec ob. secundum eum. l. si quãdo. quia ibi priuilegium poterat operari aliud, vt est si habilitat quem ad testandum, merito non operatur contractus contrarius: quod secus est in casu nostro. & idem ipse Ludo. Roma. quod ipse miratur do. Io. And. in addi. quòd non reprobauerit Specu.

Tertiò fallit quando emphyteuta vendit rem emphyteuticam non seruata solennitate, quæ per formam consuetudinis vel statuti requiritur, vt putà quia vendidit mulier sine præsentia vel scientia propinquorum, vel non seruata alia iuris solennitate, ita no. tenet Bal. in l. 2. in prin. in 2. col. C. de epi. aud. quia verbum, alienatio, absolute prolatum, non comprehendit alienationem, quæ est nulla ex defectu solennitatis. allegat tex. in arg. in l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iudi. tex. in l. alienum in prin. ff. de verb. signifi. & idem etiam tenuit Bar. & magis clarè in l. seruum. §. si quis bonorum. in fi. ff. de leg. præstan. vbi obijcit q̃ si extat statutum quòd si quis cesserit actionem alicui nobili, cadat à iure suo, & aliquis cessit ei cui cedere nó potuit, vel cessio fuit inutilis & inualida, q̃ talis cedens non cadit à iure suo, quod tene menti. & alle. tex. in l. continuus, in §. antepe. ff. de verb. obl. & idem tenuit do. Io. Alua. in vsib. feud. in tit. quid iuris sit si post alie. feu. vas. recup. facit text. not. l. non putaui. in §. non quæritur. ff. de contra tabu. & ibi apertè tenuit etiam Barto. vbi infert alias similes quæstiones. & primo similiter facit text. & quod ibi not. in præalleg. l. 4. §. hoc autem videndum. ff. de dam. infect. vbi statutum loquens, quòd exbannitus posit impunè offendi, intelligitur de ritè exbannito. accedit in simili dictum

Bar.in l.si quis legatum.in fi.p in.ff.de fal.vbi dicit ꝙ si testis deponit falsum testimonium, & eius dictum non valear, & sit nullum ex defectu formæ, ꝙ tunc talis testis nõ debet puniri de falso: quia testimonium illud non est testimonium: ergo debet cessare pœna.alle.no.in l.hac consultissima.§.pen.C.de testi.& dicit etiam ibi Barto. istud tenuisse Ric. Malumb. in quadam sua dispu. & tene menti, quia hanc quæstionem habui de facto in causa fratrum eremitarũ, qui erant prohibiti alienare sub pœna priuationis,& alienauerunt non seruata iuris solennitate.

REGVLA CLIIII.

EMPTOR in euictionis causa venditori etiam ante litem motam denuntiare tenetur.tenet Bart.in l.renũtiatio.ff.de adult.& l.non solum.ff.solut.mat.& l.empti.C. de euict.& l.non est.C.quæ res pignor.oblig. po. & l.non solum.§.de morte.de oper.no.nuncia.

Primò fallit si emptor sciuerit rem alienam, & illã vendiderit tex.est sing.in l.seruus quem.§.sciens.ff.de act. empti.& vide Bal.in l.j. C.de peric.& commodo rei vendiţ.

Secundò fallit nisi emens esset minor vel creditor:quia committitur mora irregulariter: vt in l.minor. C. in quibus cau.restit.in integ.non est necessaria.

Tertiò fallit nisi venditor esset in dolo: quia sciens litẽ moueri contra emptorem non dedit ei instrumenta si habuisset.l.Titius.la ij.& l.plus. §.videamus. ff.de act. empt.

Quartò fallit quando notorium esset ꝙ causam ademisset siue denunciasset siue non. facit glo. sing.in d.l.empti.C.de euict. l.cùm quæstio. ff.eod. ita Rapha. Fulg. in l. emptioni.ff.de act.empt.

Quintò fallit si iuri denunciandi esset renunciatum.casus est in l.hæredibus.ff.de euict.Salyc.in l.j.C.de peric.& com.rei vend.tu vide Ang.sing.loquentem in l.qui absente.in j.col.ff.de procu.& in consi.suo.114.

a Septimò fallit [a] si iurasset venditor defendere emptorẽ in lite:quia tunc si sciret litem motam teneretur venditor ad defendendum hoc iure procuratorio.text. est in c.breui.& ibi per Io.And.de iureiur.

ADDITIO.

a Fallit.Vide And.Barb.in c.si.de empt.& vendi.

REGVLA CLV.

EMPTORVM duorũ ille potior est cui primò possessio tradita fuit.l.quoties.C.de rei vendi.& in l.siue.§.si duobus.& ibi glo.magna in prin.ff.de pub.in rem act.& in l.si ea res.§.neque.ff.de act.empt.

Primò fallit nisi primus emptor esset priuilegiatus, vt ecclesia,in quam dominium transit absq; traditione.l.fin. C.de sac.sanct.eccle.glo.ponit in d.§.si duobus.& Innoc. in c.continebatur.de his quæ fiunt à prælato sine cõs.cap.

Secundò fallit nisi dominus cõstituisset se precario nomine possidere vice emptoris primi: vt l.quædam mulier. ff.de rei vendi.& no.glo.in l.ab emptore. ff.de pact. & no. Bal.in rub.de empt.& vendi. 115.q.& Old. in consil.116.

Tertiò fallit nisi dominus se instrumento obligasset & omnia bona sua,&c.vt dicit Bal.in rub.C.de reuo.his quę in frau.credi.alie.sunt, ex quo sequitur, ꝙ cùm in alienationibus hodie fiant huiusmodi obligationes vt plurimũ per venditorem, non habebit locum d.l.quoties.

Quartò fallit nisi ille, cui primo fuit res vendita & tradita,rem mala fide emisset: vt per Bal.in d.rub.C.de reuo. his quæ in fraud.creditorum.

Quintò fallit si primus emptor rem emisset titulo lucratiuo:secus autem si titulo oneroso,secũdum Bal. in d. rub.

Sextò fallit in beneficialibus, in quibus attenditur interpretatio,de qua per Bal.in d.l.quoties.

Septimò fallit,quia si duobus esset facta traditio & dubitatur cui primò sit facta præsumitur ꝙ prius fuerit primo ementi tradita.ita Bal.in d.l.siue autem.§.si duobus.ff. de Public.

Octauò fallit quando venditor esset ecclesiastica persona:cum in ecclesiasticis personis,siue in ecclesijs, reprobata sit deceptio: vt in d.c.continebatur.& per Bal.in rep. authen.similiter.C.ad leg.Falc.

Nonò fallit in hypotheca: quia transfertur dominium licet non sua sequatur traditio. l.prior.§.j.qui. mo. pig.vel hypo. sol. sed quid in donationibus, quando duobus res eædem donatæ fuerunt quis sit potior? vide Bal.in rub. de contrahen.empt.in 15.q.& Bar.in consi.suo,quod incipit, Lucius.& vide in l.quoties. C.de rei vendic. in fi. & quid in locatione eiusdem rei pluribus facta, vide magnam gl. in l.operibus.ff.loc.& p Dominos de Rota in decisi. 368. sed cui in dubio præsumatur primo tradita, & quando, vide Bal.in d.l.siue.§.si duobus.de Publiciana.

REGVLA CLVI.

EPISCOPVS debet prouidere ecclesijs, quæ subsunt plebibus,vel alijs inferioribus ecclesijs spectantibus ad ipsum.Inno.in c.cũ venerabilis. de exceptionibus.

Amplia primò etiam si aliquis episcopus cõstrueret ecclesiam de nouo in aliena diœcesi, quia reseruatur sibi sola præsentatio vt probatur per tex.sing.in cap.j. 16.q. 5.& no.in c.significasti.de iure patronatus.

Amplia secundò etiam si fundator ecclesiæ ordinaret, ꝙ institutio ipsius non spectaret ad episcopum, sed ad inferiorem: vt per Inno.in c.in Lateranensi.circa finem. de præbendis.

Primò fallit in ecclesijs: quæ sunt de titulis cardinaliũ quia in illis cardinalis, etiam non episcopus, vtitur pleno iure episcopali.ita no.per Io.Mona.in c.j.de maio. & obedien.in 6.& ibi Domi.& Imo.in cle.ne Romani. de elec. & est tex.in c.his quæ.de maio.& obed.& ibi latè per Fel.

Secundò fallit nisi plebs vel alia ecclesia inferior haberet ius instituendi ex causa speciali, vel priuilegio, vel præscriptione: vt per Domi.in summa.21.dist.

Tertiò fallit quando ecclesiæ sunt sitæ in parochia alterius ecclesiæ, & ita limitat Dominicus in dicta summa. 21.dist.

Quartò fallit in ecclesijs collegiatis secularibus.nam institutio vel confirmatio in præbendis spectat ad episcopum, sed electio spectat ad prælatum & capitulum illius ecclesiæ: vt per Federicum in consi. 34. incip. quæritur ad quem.

REGVLA CLVII.

EPISCOPVS dispensat in adulterio & minoribus criminibus, nisi prohibeatur à canone: c.at si clerici.& ibi docto.de iudicijs.

Primò fallit quando Canon imponit pœnam ipso iure: vt per Arcbid.in c.licet canon. de elect. in vj. & ratio est, quia sicut non potest dispensare post sententiam à se latã super pœna, vt in c.ideo, 2.q.7.& in l.diui fratres.ff.de pœ. tanto minùs poterit dispensare quando est imposita pœna ipso iure à canone.

Secundò fallit nisi verba canonis tollant actualiter dispensationem, quando diceret ꝙ clericus conuictus de adulterio, vel minoribus criminibus perpetuò sit priuatus: quia tunc non posset episcopus dispensare: vt est glo. in c.cupientes.§.cæterùm. de elect. in 6. quam dicit sing. Car.in cle.2.de vita & hone.cler.

Tertiò fallit nisi ex dispensatione dubitaretur de scãdalo: vt per Abb.in c.qualiter.el 2.de accusa.de quo etiã vide per Ser.in titu.de leg.§.j.versi.nunc de episcoporum.

REGVLA CLVIII.

ERROR in nomine proprio, cognomine, aut agnomine non vitiat, si de corpore constet. l. si in nomine. C.de testa.& ibi glo.

Primò fallit nisi erret in nomine proprio disponentis. nam ex tali errore resultaret fatuitas. vt l.si.C.de hære. instit.quæ procedit etiam si constet de corpore, vt ibi.

Secundò fallit pari ratione nisi erretur in nomine filij, cum censeatur eadem persona. C. de impu. & alijs substi. l. fi. & est glo. in l. ij. C. qui ætate. lib. 12. & glo. in l. si mater. §. si quis homines. ff. de exceptio. rei iudi. & not. per Bal. in l. j. §. serui. ff. ad senat. Syllan.

REGVLA .CLIX.

a ERROR in nomine appellatiuo generali vitiat, a etiã si de corpore constet. l. si quis in fundi vocabulo. & ibi per glo. in ver. vocab. de leg. j.

ADDITIO.

a *Vitiat. Vide Franc. Aret. in d. l. si quis. de leg. j.*

Ratio quare error in nomine appellatiuo seu designatiuo personæ singularis siue rei vitiat dispositionem, & in proprio nomine cognomine vel agnomine: secus si dicitur esse, quia in nomine appellatiuo generali error generaliter supponitur cõtra suppositionem hominis, sed nomẽ proprium designat propriam substantiam cuiusq; rei: vt d. l. si quis in fundi. ideo eius corruptio vitiat formam substantialem, & quod est in intellectu nõ potest percipi sensu: vnde intolerabilis error vitiat, quia conceptum mentis non exprimit, secundum Bal. in d. l. si in nomine: sed primo errore in nomine appellatiuo singularis personæ vel rei non consistit substantia rei, sed demonstratio rei, quæ potest pluribus modis haberi. vt l. qui habebat. ff. de rebus dub. & no. in l. quoties. de hæred. instit.

Primò limita nisi res esset præsens & ad digitum seu ad oculum demonstraretur. glo. est singu. in l. quasi extrinsecus. de verb. obligat. sed quæ est ratio quod hoc casu error non vitiat, & tamen quando probaretur de corpore vitiat. & vt dicit glo. no. in d. l. si quis. de leg. j. in versic. ibi licet hoc cõstet, &c. relata ad illum text. dico ꝙ hoc vltimo casu à principio negatur & corrumpitur substantia, & dispositio & probatio voluntatis non habent dispositionẽ præexistentem, super qua fundetur. facit l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. & quod suprà dixi de ratione differentiæ. sed superiori casu valet à principio propter principalem demonstrationem.

Secunda limitatio est vbi consuetudo loquendi excusaret. l. Labeo. §. Tubero. ff. de sup. leg. quia vniuersitas hominum quæ inducit appellationem quandam naturali cõsideratione, vt suprà illam potest mutare. vt voluit glo. in d. l. si quis in fundi vocabulo.

Tertia limitatio est nisi esset aliqua conformitas, licet non omnimoda similitudo. l. liberorum. §. quod tamen Cassius. de legat. 3. & ibi not. vt est inter liberos & liberas: quia tunc omnino veritate caret. l. cum filius. §. literas. de leg. j. quod forte est verum quando disponens sic erat solitus dicere. vt per text. in d. §. quod tamen Cassius. & in l. si quis Titium. ff. de vino, tritico, & oleo legato.

Quarta limitatio est vbi constaret de mente contrahẽtium per testationem primo annullatam. glo. not. in d. l. si quis in fundi vocab. in verbo, vocabulo. ibi in fi. ibi, hæc actio est probabilis. ff. de hære. instit. & in d. l. quoties. §. j. & ij. secus si non esset actum: sed tantum cogitatum per testatorem: vt in d. l. si quis in fundi. versi. si quis. & ibi in d. glo. in verbo, vocabulo. in princ. & ibi, & si ego legarem, &c.

Quintò limita quando nomen appellatiuum esset adiectum, vt nigrum album & similia. vt est glo. no. in l. si quis in fundi. in versi. hominem. in fi.

Sexta limitatio est quando nomen appellatiuum denotat artificium vt d. l.

Septima limitatio est quando denotat aliquam qualitatem demonstratiuã, non autem substantiam, si error esset de confinibus & constaret de corpore. l. Lucius. §. Sẽpronius. & l. patronus. §. j. & ij. ff. de leg. 3. & no. in l. formã. de censi. nunquid autẽ defectus literæ vel figuræ vitiet. dicas quod non. vt est tex. in c. ex parte. extra de fid. instru. sic nec defectus syllabę vel dictionis, si appareat de sensu, vt ibi per doct. & in tex. no. l. si habeant. ff. de ma. test. vide etiam Bald. in l. pa. ff. de sta. ho. & in l. si cum ante. ff. de bo. poss. Abb. in c. inter dilectos. de fid. instro. quid si erratur in nomine proprio, putà Imperator vel Papa in rescriptis dum aliquid concederetur vni, incautè scripserunt tali Vicentino concedimus. vide tex. in l. his verbis. §. fin. ff. de hær. instit. tex. in c. significante. de rescrip. & Spec. in tit. de rescrip. in §. ratione autem causæ. versic. quid si indubitanter constat. item in simili quid si erratur in regionis nomine. vide text. in c. significante. & ibi doct. Canonistas. Item quid si notarius cum debuisset aliquid scribere distinctum, putà pœnam dupli, abbreuiauit, & scripsit pœnã tripli, vide Bal. in l. verbum volo. C. de fideiusso. nec defectus, rasura vel aliquid in loco non suspecto vitiat: vt in c. ex literis. de fid. instru. & in c. fi. de elect. Bal. secundũ Hostien. & Io. And. c. ad audientiam. de resc. & text. est in l. si ex falsis. C. de transs. Bar. & alij in l. si vnus. §. j. & pen. C. de test. & est bonus tex. & ibi no. in l. j. de edic. diui Adr. tollen. Bar. in d. l. j. §. si rotæ. ff. de bo. pos. secundum tabu. in l. eleganter. ff. de his quæ in test. delen. Nunquid autem vi-
a tium in orthographia vitiet. a dicas secundũ Pet. de Anch. post Bald. d. c. ad audientiam. ꝙ non, quia non est scientia sed pars scientiæ. & vide Bal. in l. pa. ff. de statu homi. an libellus & dicta testium sustententur non obstante mala latinitate: dicas quod sic. Ang. in l. j. ff. de hær. instit. & idem dico in alijs actibus iudicialibus. facit l. Plautius. de auro & arg. leg. licet bene vitiet literas, quæ frustrantur per multas manus, vt putà in rescriptis & priuileg. principum: quoniam etiam defectus in vna litera vitiat. c. ex parte charissime. extrà, de fid. instru. & ibi doct. glo. & doct. in c. inter dilectos. eo. tit. & maxime Ant. de But. in c. ex literis. eod. titu. quia non præsumitur quod vitium concessum fuerit iussu, ideo præsumitur falsum: vt in d. c. ad audiẽtiam. vide ibi. quid si fuisset error in nomine imponendo tempore baptismi, ita vt cum deberet imponere nomen masculinum imposuerit fœmininum vel vno modo pro alio: dic quod propterea nullo modo potest iterum baptizari, vt in sing. vult Spec. in lib. natural. diuinorum libr. 6. & ita fuit iudicatum per episcopum Veronensem superioribus diebus, cum casus contigisset. licet Host. in summa. in tit. de baptismo. teneat contrarium. Item error in conditione personæ, quia appellat eum doctorem, cum esset literatus, non vitiaret. l. his verbis. §. fi. de hæred. instit. & l. 3. C. eod. titu. hoc verum secundum. Rapha. Ful. in d. l. si in nomine. C. de testa. nisi illa cognitio designaret finalem causam, vt l. neq; confessio. eod. tit. & l. si pater. C. de hær. instit. quæ omnia tene menti quia satis abunde in medium deductæ sunt & sic sequitur alia regula.

ADDITIO.

a *Vitiet. Vide eundem do. Bartho. Soc. in consi. 146 incip. viso processu. ver. præterea ex prædictis. in j parte. vbi ponit. quid si erratur in litera, putà qa debuisset scribere sine d. & scripsit cũ d. an vitiat in libello seu rescripto. Ben. Va.*

REGVLA CLX.

EXCEPTIO superueniens post litem contestatã potest opponi post, & idem operatur ac si fuisset opposita ante litem contestatam. l. ij. & ibi doct. C. de consortibus eiusdem. & c. insinuante. de offic. deleg.

Primò fallit nisi talis exceptio superuenerit ex facto aduersarij, vt probatur in l. ij. §. numerum. & ibi per Bart. ff. de excusationibus tutorum.

Secundò fallit nisi talis exceptio opponatur antequam fiat alius actus: aliàs primus actus, qui fieret, habere vim litis contest. c. insinuante. & ibi Bal. de offi. deleg.

Tertiò fallit nisi opponeret post conclusionẽ in causa: vt per Abbatem in c. cùm dilectus. de ordi. cognit.

REGVLA CLXI.

EXCEPTIO & vẽditio vbi mẽtio pretij fit, ibi semper præsumunt. gl. est in l. fi. C. de præd. decur. lib. x. &

in l.illicitas.ff.de offic.præsi.& l.apud Celsum.§.fi.ff.de do. excep.l.si inter virum.ff.de iure dot.& in l. si cum dotem. eod.titu.

Primò fallit vbicunque hoc non ageretur in contractu vbi agitur vt dominium transferatur: quia tunc æstimatio non facit emptionem, sed operatur vt periculum rei transeat in recipientem. de quo per Gul. in l.si vt certo loco.§.j.ff.de pact.& elegantissime vltra alios per Bart. in l. si pascéda.C.de pact.& in l.si cum dotem. & in l.quoties. & in l.si inter.ff.de iure dotium.

Regvla clxii.

EXceptio nullitatis contra tres sententias conformes latas opponi nõ potest. vt in clem.vt calumnijs. de sent.& re iudic.

Primò fallit quando illa nullitas excusaretur ex defectu iurisdictionis.vt no.Bald. in l.j.C.qui pro sua iurisd.qui se fundat per glo.in clem.j.de seq.poss.& fruc.

Secundò fallit si de illa nullitate constaret ex act. product.coram iudice. nam tunc baberet locum d. clem. & ita consuluit Oldr.in consil. suo 106. & ad hoc facit glo. sing.in l.j.§.pen.de tabu.exhib.

Tertio fallit quando nullitas deriuatur ex dispositione iuris naturalis, vt consuluit Old.consi.112. & consil.150. vbi omnino vide.

Regvla clxiii.

EXceptio nullitatis regulariter sententiæ, executionem non impedit.Innoc.in c.cum in iure. de offic. deleg.quem sequi videtur Io.And.in Specu.in §.fi.in titu. de execut.sent.ver.16. & Barto. distinguens in l.4.§.condemnatum.de re iudic.

Additio.

a *Sententia. Vide Lanfr.in c.quoniam contra. de probatio. in ver.exceptiones.in ij.col.in versic. sed est aduertendum.*

Primò fallit si incontinenti probari potest: quia tunc talis exceptio nullitatis executionem impedit. vt per Bar.in d.§.condemnatum. & doctrina fuit Guid. de Suza. in l.j. C.de iur.& facti ignor.hoc etiam videtur tenere Io.And. in addit.Spec.in titu.de execu.sent.§.fi.& Spec.in tit.de lite contest.in §.quando.versi.quid de causa nullitatis.& de libelli concep.§.nunc videndum. versi.23.idem sequitur Bar.in l.si feriatis.ff.de ferijs.idem voluit in l.j. C.ne liceter.prouoc.in vna eademq; causa.& adde no. in c.j.de ordi.cognit.& Raph.in d.§.condemnatum.

Secundò fallit si sententia esset irretractibilis: quia tunc potest opponi exceptio nullitatis.vt dicit Ang.in d.§.condemnatũ & Bal.in l.j.C.de in integr.restit.postul.& Bald. in l.3.§.si seruus.de acqui.hær.sed vide ad hoc Pau.de Leaza.& Pet.de Anch. in clem.j.de re iudic. pro quo facit dictum Inno.in c.pastoralis.de re iudi:

Tertiò fallit si aliter iudex incompetens esset. vt est gl. de seq.pos.in clem.j.& fi.& Bal. in l.j.C. si à non compet. iud.vbi dicit de incompetentia iudicis, ꝙ quinque modis consideratur.vt per glo.in clem.j. de re iudi. quia tunc sententia de nullitate redargui potest, per Barto.loco alleg.in pen.col.in versi.deinde nota.

Quartò fallit si arguitur nullitas ex falsis probationibus adductis cõtrà absentẽ ex iusta & probabili causa:vt l. prætor.§.Marcellus.de iudic.& sequitur Bal.in l.j. C.si ex falsis instru.de quo etiam in l.diuus.de re iudic. ff.& sequitur Cy.in l.j.C.de fal.facit l.si fraudem. de iure fisci. & sequitur Ang.in d.§.Marcellus.& in d.§.condemnatum.

Quintò fallit si sententia est lata contra contumacem verè vel fictè, secundum intellectum Bal. in d.l.si prætur. §.Marcellus.de iudicijs.

Sextò fallit si sententia est nulla propter omissam formam legis vel statuti secundum.Gul.de Cu. & ad hoc vide Spec.in titu.de execut.sent.§.fi.versi. 16. & videtur sequi.q.15.& vide Io.And. in addit. Specu.in d.versi. 16. & Bar.in l.j.C.ne liceat in vna eademq; causa &c.

Septimò fallit propter defectum personæ, vt quia dicitur ꝙ procurator non habet vniuersale mandatum. l. licet.C.de procu.l.3.§.fi.ff.rẽ rat.habe. & hoc sequitur Bar. in d.§.condemnatum.& in l.3.§.fi.eod. tit. idem sequitur Ang.in d.§.condemnatum.limitando tamen hoc.

Octauò fallit si instrumentum dicitur nullum ex defectu iurium, de quibus iuribus non est cogitatum. Bal. in l. peremptorias.C.quæ sent.rescin.non pos.

Nonò fallit si talis exceptio esset euidens & notoria, vt est casus secundum vnum intellectum & secundum Bal. in l.fi.C.si ex fal.instrumentis.

Decimò fallit quando sententia est nulla ratione processus.l.acta.in fi.& l.pupilli.ff.de re iudi.

Vndecimò fallit quando esset sententia nulla propter inhabilitatem causatam à iudice.l.quidam consulebant. ff. de re iudic.

Duodecimò fallit si omissa esset citatio vel litis cõtest. vt per Bart.in d.§.condemnatum. probatur hoc in l.prætor.§.Marcellus à contrario sensu. de iudic. de hac materia scilicet exceptionis nullitatis, vide plenè per Bar. in l.4. §.condemnatum.ff.de re iudic. potes prædictas fallentias pluribus modis limitare, de quibus infrà.

Primò quando concederetur nullitas per viam principalis petitionis, secus si per exceptionem: vt suprà. nam nõ impeditur executio secundum Inno. in c.cum in iure peritus.de offi.deleg. & in Spec.de libel. oblat.§.nunc dicendum.versi.peto.& probatur in l.fi.C.de ord. cognit. & secundum do.de Rota conclusione 181.& Bald. in auth.in supplicatione.C.de precibus Imperatori offerendis.

Secundò vbi nullitas concederetur per viam exceptionis requirentis altiorem indaginem. de hoc per Barto.& Gul.de Cu.in l.suum. C. de iuris & fact. ignor. & per Io. And.loco allegato.

Tertiò quando sententia nulla esset in secundo iudicio confirmata per c.j.& ij.de confirmatione vtili vel inutili.& no.Ange.in d.§.

Quartò quando latæ essent tres sententiæ. vt in cle.j. de re iudic.

Quintò quando apparet de calumnia, vel præsumitur. l.fi.C.de ord.cogni.& de hoc vide per Inno.in c.2.de confirmatione vtili vel inutili.

Sextò quando nullitas deducitur causa differendæ solutionis.vt in l.3.C.de fal.

Septimò quando esset nulla ex defectu iurisdictionis confirmatæ: quia tunc non poterit exceptio nullitatis opposita impedire executionem, secundum Imo. de eo qui or.susce.cap.innotuit.& in c.si quis litigiosè de confir. vtili vel inutili.licet videatur glo. contraria. in clem.j.de sequo. pos.& fruc.de quorum intellectu vide Ange.in d.§.& do. de Rota concl.233.& 246.

Regvla clxiiii.

EXceptio dominij spoliato agenti interdicto recuperandę possessionis obijci non potest, etiam si incontinenti se dominum probare offerat. l.si quis à se fundum.C.ad l.Iuliam.

Primò fallit quando quis agit actione quod met. causa ad recuperandam possessionem: quia potest sibi obijci exceptio dominij, vt dicit Ang.in l. sed & partus. §. Iulia. ff.quod met.cau.

Secundò fallit quando ille qui agit non est propriè spoliatus & verè, putà, quia tempore spoliationis possidebat ciuiliter: vt no.in l.cum quærebatur. C.vnde vi.& Bart. in l.si demum.de iudic.

Tertiò fallit quando dominium vel ius non potest cadere in agente, quia potest obijci exceptio dominij: vt dicit Innoc.in c.constitutus.de filijs presbyterorum. & Bal. in l.j.C.de appel.in vlti.col.

Quartò fallit quando in violento nõ cadit ius dominij puta in violentia prælati, quæ non nocet ecclesiæ: vt not. in l.si quis in tãtam.C.vnde vi. nam si tunc ecclesia habet

promptiorem

promptiorem probationem obstat exceptio.ita dicit Bal. in l.j.in vlti.col.C.de appellationibus.

Quintò fallit in filio spoliato à possessione, qui tamen continuatur in ipsa ipso iure ex patris successione. vt in l.si quis.ff.de lib.& posth.quia obstat exceptio dominij vt dicit Bal.in d.l.j.in vlt.col.C.de appellat., vide circa hanc materiam Bal.in j.col.C.si de mo.pos.fuerit appellatum.& in l.cum seruum.in j.col.eod.tit.

REGVLA CLXV.

EXCEPTIO dominij, quando agitur interdicto retinendæ vel adipiscendæ possessionis, obijci potest:no. in l.naturaliter.§.nihil commune. de acquit.poss. & in l.si de vi.ff.de iudicijs.

Primò fallit quando possessores circa possessionē sunt plures.puta quia vnus probauit per vj.testes alius per tres, sed vult opponere exceptionem dominij: quia in isto casu non potest vt dicit Barto.in d.l.naturaliter.§.nihil commune.

REGVLA CLXVI.

EXCEPTIO spoliationis in qualibet causa opponi potest.c.si.extrà de ordi.cognit.& c.frequens. de rescript.in vj.

Primò fallit quando illud, de quo agitur, est notorium cum tunc opponi non possit de spoliatione: vt voluit Io. And.post Innoc.in c.proposuit. extrà de appel.& d.c.frequens.de restit.spol.in Spec.in tit.de pact. §.ij.post princ. quod est no.secundū do.Nic.in d.c.cum dilectus. pro quo facit quod not.C.de compen.l.fin.& extrà, deposi. c.bona fides.

Secundò fallit quando agitur ad obseruantiam iuramēti:cum in hac causa opponi non possit:vt voluit Io. Andr. post Imo.per id quod habet extrà de iureiur. c.& si Christus. quod verum est, nisi spoliatio fuisset facta post iuramentum præstitum: vt voluit Imo. in d. c.cum dilectus. per id quod habetur extrà, de iureiur. c.quemadmodum. & ff.qui satisd.cog.l.si.& habetur per do.Nic.in præalleg. c.cum dilectus.Sed alia tamen ratione euitat iste periuriū ex quo impeditur per factum ipsius, quominus soluat.argu.l.si.ff.de stat.lib.pro quo facit quod no.per Bart.in l.amplius.ff.rem rat.hab.tutius est tamen soluere, nisi talis propter talem spoliationem efficiatur omnino inops ad soluēdum.argu.cap.significante.extrà, de pignor.cap. breui. extrà, de iureiur.

Tertiò fallit quando agitur de re non patiente dilationem propter periculum: vt est si cōqueritur aliquis de eo, qui impediat eum ne faciat filium baptizare, mortuum sepelire, vel parietem minātem ruiná reficere. in istis enim casibus cum periculū sit, opponi non potest in iudicio exceptio spoliationis.argu. vj.di.baptizari. 8.q.4.nonne.c.si. & ff.de no.oper.nunc.l.de pupillo.§.si quis. & mos est ꝙ aliud sit, si agatur de iniuria iam irrogata: cum subsit tunc periculum. vt dicit Nico.in d.c.cum dilectus. de ordi.cognit.quem ibi communiter doct.sequuntur.quod locum habet in similibus casibus, arg.eorum quæ habentur in l. si.ff.de cond.indeb.secundū do.Nic.in d.c.cū dilectus.circa quæ vide quæ no.in Spe.de petit.& pos.§.j.versi. quod si debitor.& versi.seq.vbi de his.

Quartò fallit quando ageretur interdicto vti possidetis, ne impediretur quis in sua possessione, ne offendantur inquilini, vel putatores vinearum: cum tunc opponi non posit exceptio spoliationis:quia ad iudicem spectat futuras lites impedire, & prouidere ne quis sua possessione priuetur, vel turbetur.esto quod aliud sit, si agatur ad pœnam putà infra annum ad æstimationem possessionis turbatæ. ff.vti posid.l.pen.& l.j.§.fin.cum tunc opponi posit. sed Imo.in d.c.cum dilectus.de ord.cognit.& c.si.eod.titu.& c.veniens.extrà de rescrip.tenet contrarium, ꝙ exceptio spoliationis indistinctè opponi posit contra agentem interdicto vti poss.quod verum est quando periculum non esset in mora: aliàs procederet dictum secundum Inno.in d.c.cum dilectus.vt voluit Io.And.in addit.Spec. in tit.de pet.& pos.§.j.ver.sed nunquid attentanti.do. Anto.Io.de Imo.in d.c.cum dilectus.& hic quando spoliatio & turbatio respiciunt diuersas res. aliter si cadūt super eadem re: tunc indistincte obstat ad hoc quod habetur in l.j. ff.vti posi. & extrà de probat.c.licet causam. secundum Innoc. in d.c.cum dilectus.

Quintò fallit quando imploratur officiū iudicis, quod non dirigitur specialiter contra aliquam personam, vt si petatur electio confirmari.extrà de cau.pos.c.cum ecclesia.nam cum opponens exceptionē ipsam voluntariè veniat, tunc opponi non potest.extrà de excep. c.cum inter. secundum Innoc.& Io.And.in d.c.cum dilectus.quod verum, nisi talis opponens veniat præstito interesse ecclesiæ: cum tūc opponere posit, per id quod habetur extrà, de excep.c.dilecti.secundum do.Anto.& do.Nico. in d.c. cum dilectus. quod videtur etiam velle ibidem do. Nico. dicens quod implorato iudicis officio, si aliquis stimulatur & pro suo interesse veniat, poterit hanc exceptionem opponere: cum necesitetur ad hoc, vt euitet præiudiciū. ad hoc quod not.in c.pia.extrà, de excep.in vj.

Sextò fallit quando opponeretur aduersus excipiētem contra electionem: cum contra eum opponi nō posit de spoliatione, cum ipse propriè non agat, sed excipiat.licet largo modo agere dici posit.l.j. ff. de except. secundū Innoc.& Io.And.in d.c.cum dilectus. sed hoc non videtur procedere cū opponens electioni voluntariè veniat pro suo interesse & sic necessario non videtur per eum opponi posse.per id quod habetur, extrà de elect. c.super eo. saluo casu c.frequens.in fi.de restit.spol.in vj. secundum do. Nico.in c.cum dilectus. de ordi.cognit.

Septimò fallit in causa matrimoniali, in qua talis exceptio non potest opponi secundum Innoc.in d. c.cum dilectus.quod intellige vt not.in Specu.de causa poss.& prop. §.j.versic.quid si ago.& per Host.in summa. de testi. spol. §.quando.versi.sed quid.vt locum habeat non solū si agatur petitorio: sed etiam si agatur possessorio pro ipsa causa: duntamen opponatur de exceptione ipsius possessionis matrimonialis: quia tunc admittetur exceptio rerum priuatarum.extrà de restit.spol. c.ex conquestione. quod est no.vt d.c.frequens.de restit.spol.in vj.

Octauò fallit quando opponeretur contra agentem super ecclesiasticis: cùm tunc non opponatur de spoliatione, & non admittatur si opponatur de exceptione rerum spoliatarum: vt habetur in d.c.frequens. quod procedit etiam si agatur possessorio pro re spirituali: vt patet not. in d.c.frequens.talis enim causa dici potest quasi spiritualis: vt no.extrà de iura.cal. c.litera.secundū do. Nic.in d.c. cum dilectus.de ordi.cognit.circa quæ vide no. in d.c.frequens.& per Lap.in allegat.41. vbi tractatur de his.

REGVLA CLXVII.

EXCEPTIO declinatoria seu dilatoria ante litē contest.vel ante actum, qui post lit. contestat. sequi solet, si sit causa in qua lis contestanda sit, opponēda [a] & probanda est.c.pastoralis.de except. & c.inter monasterium. de re iud.& l.exceptiones. de probat. & l.si quidem. C.de exceptionibus.

ADDITIO.

a *Opponenda. Vide Fel.in c significantibus.in 3.col.versi. 4.declaratio.de lib.oblat.& an & quando post lit.contest. vide per eum in c.cum Ioannes.de fide instru.in 6. col. versic.hanc ampliationem.ibi exceptionem dilatoriam.& in c. insinuante.in ij.col de offic.delegat. & in c.exceptionem.in 3.col.in fi.in versic.prima regula de except. & in c pastoralis.in 5.col post med.eod.titu. in versi. dum dicitur quod excep.& Lanfran.in c.quoniam contra. de probat. in vers. exceptiones.in j.col.in versi.prætereà est notandum. & in clem.sæpe.circa med.9 col.de iudic. & vide Pan. de Cast. in consil.271.& Lud.de Roma.in consil.279.Bened Vad.*

Primò fallit in duobus casibus, de quibus per canonistas in c.j.extrà de ord.cognit.

Secundò fallit in exceptione excommunicationis, de qua in c.pia.de except.in vj.

Tertiò fallit in exceptione, quæ incipit competere post lit.conte.extrà de offic.deleg.c.insinuandum. quæ de nouo peruenit ad notitiam: prout no.de except. c.pastoralis. vbi pleniùs de his.& 3.q.6.exceptionem.

Sunt & alij quinque casus quos enumerat glo. in §.appellatur.Instit.de except.in quibus opponitur exceptio dilatoria etiam post lit.contest.

REGVLA .CLXVIII.

EXCEPTIO peremptoria ante lit.contest.ad impediendum nec proponi nec probari potest. l. præscriptionem.de excep.& l.peremptorias.C.quæ sent. rescindi non poss.c.j.de lit.contest.in vj.

Primò fallit in exceptione lit.finitæ.vt not.in d.c.j.de litis contest.vbi pleniùs de hoc.

b Secundò fallit, si talis exceptio dilatoria sit notoria,[b] quia tunc potest: vt not.in d.c.j.per Io.And. & Archid.in c.2.extrà de filijs presbyterorum.

ADDITIO.

b Notoria. Adde Lud. Roma. in consi.466. Bened.Vad.

c Tertiò fallit[c] quando excipiens se offerret incontinenti probaturum: vt not.Io. And.in addit. Spec.in tit.de dila. in §.dicto.versi.sed an reus.& extrà de rescrip.c.super literis.vbi plenius de his, de quibus etiam vide omnino gl.Instit.de except. §.appellatur.

ADDITIO.

c Tertiò fallit. Adde Francisc. Aretinum in consil. 73. Bened.Vad

Quartò fallit in casibus de quibus per doct. in c.j.extrà de ordin.cognit.

REGVLA CLXIX.

d EXCEPTIO in actis redigenda est, licet quis non necessitatur. secundum Host.in c.quoniam contra.[d] de prob.& secundum Io.And.in c.appellatio.de appell. in vj. ad hoc l.scire.in fi.ff.de excusat.tutor.

ADDITIO.

d In c.quoniam contra. Vbi vide omnino Lanfran. in fi.iij. col.in ver.similiter exceptio.in 3.col.post med.ĩ ver. vtrũ.

Primò fallit in exceptione recusationis, quæ in scriptis redigenda est. vt C.de iudic. l. apertissimi. & in c.quoniã contra.& ibi per doct.de probat.

Secundò fallit in exceptione non numeratæ pecuniæ. in auth.hanc querelam. C.de non nu.pec.

REGVLA CLXX.

EXCEPTIO legitima si contra testem opponatur, licet per iudicem statim recipienda sit, tamen eius probatio in tempus disputationis, scilicet, post testium ad probandum inductorum publicationem, differenda est.c.ex parte.& ibi glo.de test.& in auth.si dicatur. C.de testibus.

Primò fallit hæc regula in casibus de quibus per Canonistas in d.c.ex parte. Et primò quando contra ipsum testem opponeretur aliquid, quod est odiosum ex causa criminali: cum tunc statim est probanda. vt in d.auth.si dicatur.C.de testibus.

Secundò fallit quando esset præsumptio contra ipsum opponentem, & faceret ad differendum negotium: cum tunc sit examinanda & probanda ante ipsam publicationem. vt extra de prob.c.licet.& hoc etiam voluit glo.in c. ex parte.hos duos casus excipiendo.

Tertiò fallit quando opponeretur contra ipsum testem ꝙ esset seruus, & ipse diceret se liberum: cum hoc similiter statim sit examinandum & probandum: vt in d. auth. si dicatur.& no.per glo.in c.cum causam.extrà de testibus. vbi hos tres casus enumerat.

Quartò fallit quando opponeretur contra ipsum testem quod esset excommunicatus: cùm hoc statim sit examinandum propter periculum: vt in d.c.decernimus. de sent.excomm.in vj.secundum Io.And.in d. c.ex parte.de quo etiam per Spec.in tit.de test. §.j.ver. sed nunquid si dicatur.cum duobus sequentibus, vbi de his.

Quintò fallit quando periculum esset in mora: vt voluit Spec.in d.ver.sed nunquid si dicatur.in §.j.de testibus.

Sextò fallit quando testis venit examinandus cum tormentis: cum tunc omnes exceptiones contra eũ oppositæ sunt examinãdæ: vt ff. de testib.l.j. §.si quis.& ibi per Bart.

Septimò fallit quando opponens offerret se incontinẽti probaturum, cum tunc statim admittendus sit: vt voluit Imo.in d.c.ex parte.

Octauò fallit quando iudicis arbitrio exquiritur: cùm tunc statim illud examinari & probari possit vt voluit Io. And.in d.c.ex parte.

REGVLA CLXXI.

EXCEPTIONES dilatoriæ non sunt proponendæ post litem contestatam. Abb.in c.exceptionẽ. de except. & in c.j.de ordin. cognit. & ista regula adeo procedit, ꝙ si iudex vellet procedere simul super dilatoria & super principali, processus erit nullus vel saltem poterit appellari propter repugnantiam. c.exhibita. de iudic. & Felyn.late.

Primò fallit in exceptione excommunicationis: vt est tex.in d.c.exceptionem. & ibi per doct. ampliatur prædicta regula pluribus modis.

Secundò fallit nisi pars fuisset impedita vel supplantata per iudicem, ita quod non potuisset opponere exceptiones dilatorias ante lit.contest. vt in glo.3. in c. ex conquestione.de restit.spol.quam Bald.dicit singularem.

Tertiò fallit quando exceptio dilatoria habet causam successiuam, ex qua quotidie oritur ius excipiendi: vt per Imo.in d. c.excepti. & ibi per Philippum Francum in c. ex parte.el j.de appellat.

Quartò fallit nisi iudex reseruaret parti dilatorias exceptiones: quia tunc opponi poterunt post litem contestatã, per c.ad dissoluendum.de despon. impub.

Quintò fallit nisi sit tertius comparens pro suo interesse: quia poterit dilatoriam opponere non obstante litis contestatione: vt per Ang.in l.si quis libertatem. ff. de petit.hær.& per Pet.de Anch.in consil.329. incip.ad dubia.

Sextò fallit etiam in ecclesia, & in minore, qui restituũtur ad dilatoriam omissam: vt no.per Spec.in tit. de restitution.in integ. §.qui aut.versic.illud quoq;.in fi.de quo tamen vide primò Innoc.in c.coram.in fi.de restit.in integ.

Septimò fallit in dilatoria reddente iudicium retro nullum: vt per Abb.in c.exceptionem.de except.

Octauò fallit nisi dilatoria opponatur incõtinenti post litem contestatam: vt per gl.singu. in l.Pomponius. §.rati. ff.de procuratoribus.& per Innoc.in c.pastoralis. de exceptionibus.

Nonò fallit nisi pars tacitè permittat, ꝙ opponatur & discutiatur: vt per Abb.in c.cùm cõtingat. de offic. de leg. & per Fely.in c.inter monasterium.in fi.de re iud.

Vltimò fallit in dilatoria, quæ superuenit post lit. contest.vt probatur in c.pastoralis.& in c.insinuãte. de offi. de leg.limita tamen vt ibi per Fely.

REGVLA CLXXII.

EXCEPTIONES si aliquæ à statuto admittantur, & aliquæ expressè prohibentur opponi contra instrumentum, aliæ etiam rationabiles prohibitæ videntur, adeo quod opponi non possunt: cum verbis statuti, licet duris, inhærendum sit.l.prospexit.ff.qui & à quibus. gl. & docto.in c.item cum quis.de restit.spol.

a Primò fallit[a] quando poterit opponi exceptio concernens inhabilitatem agentis: vt est exceptio excommunicationis, vel banni: cum illa non opponatur contra instrumentum sed contra personam, argum. l.siue.ff.de inoffic. testa.

teſta.ſecundum Bal.in l.j.§.denique. ff. quod vi aut clam. & Imo.in d.c.item cum quis.

ADDITIO.

a *Primò fallit. Adde idem tenentem dom. Maria. Soc eiuſdem. do. Barth. genitorem in conſi. 41. in c. antequam. verſ. 52. reſpondetur. in 4. parte. Bened. Vad.*

Secundò fallit quando poterit opponi exceptio omiſſa in alia parte ſtatuti: vt voluit Bar. in l.j.§.deniq;.ff.quod vi aut clam. Bal. in l.ita.C.de adult. quod procedit etiã ſi aliud per ſtatutum diſponeretur. vt voluit Bal. in l.j.C.de condi. indeb.arg.l.nam & poſteriores.ff.de legib.

Tertiò fallit quando poterit opponi exceptio ſimulationis: quando ipſa exceptio probatur præſumptione iur. C.de donat.ante nuptias.authen. ſed iam neceſſe.& voluit Bal. in l.j.C.plus valere quod agitur. dicens idem eſſe ſi ſimulatio ſit probanda dummodo opponatur exceptio ſimulationis. vt quia dicatur quod rogatus fuit ſimulare & teſtes ſimulatè adhibiti fuerunt: cum tunc opponi poſsit quantuncunque veniat aliter probandum: cum tale inſtrumentum non ſit verè inſtrumentum: vt quia deficiat ſolennitas inſtrumentorum. in authentico, de tabellioni.§. nos autem. ſi verò opponatur contractui, & opponi non poterit, ſi veniat probandum aliter quàm præſumptione iuris & de iure: cum non faciat tunc deſinere inſtrumentum. vt voluit Bal. in d.l.j.ſecundum do. Nico. qui hoc idẽ tenet in d.c.item cum quis. licet dicat Bart. in d.§.deniq;. ea opponi non poſſe: cùm eius dictum procedat, vt ſuprà.

Quartò fallit quia poterit opponi, ꝙ illud inſtrumentũ non eſt publicum vel guarentigiatum. nam tunc talis exceptio tollit qualitatem illam ſuam, ſuper qua ſtatutũ ſe fundat, & non venit contra ſtatutum: & ideo poterit opponi. vt voluit Bal. in d.§.denique.& Bald. in d.l.ſi.de falſis. pro quo facit quod no. in d.l.diuus.ff.de teſta.mili.& clem. vnica.de cauſa poſſeſ.& prop.ſecundum Io. & do. Nico. in d.c.item cum quis.

Quintò fallit quia poterit opponi, ꝙ tale inſtrumẽtum eſt nullum: cum exceptio nullitatis non videatur excluſa. vt voluit Io.And. in addit.Spe. in tit. de ſent.§.autem. pro quo facit quod habetur in l.3.§.condemnatum.ff.de re iudic. imò & ſi per ſtatutum tollatur expreſsè exceptio nullitatis, vt quia dicit de nullitate dici non poſsit: nihilominus poterit opponi de nullitate proueniente ex defectu iuriſdictionis vel poteſtatis.& hoc vbi aliud expreſsè diſponatur lege: vt voluit glo.ſingu. in d.clem. vnica. ſecundum Inno. in d.c.item cum quis. ad hoc quod no. Bar. in l.j.C.ſi ex nox.cau.agat. vide ibi in d.clem.de re iud.

Sextò fallit quando poterit opponi exceptio rationabilis, quando ex ratione ſcripta in ſtatuto opponeretur per ſtatutum, ſi nolit remouere niſi friuolas exceptiones: vt voluit Barto. in l.j.C. ſi quis alteri vel ſibi. ſi verò ex ratione ſcripta hoc non appareat & tunc licet exceptio rationabilis teneat, nihilominus opponi non poterit, obſtante dicto ſtatuto. ſed bene poterit officium iudicis implorari: arg. l.planè.ff.de pet.hered. vide latiùs per doct. in d.c.item cum quis. extrà de reſti.ſpol.

REGVLA CLXXIII.

EXCEPTIONES perſonales fideiuſſoribus & mandatoribus, etiam inuito domino competunt. l.& hæredi.§.vlti.ff.de pac.lege,& ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda. cog.

Primò fallit vbi fideiuſſor interceſsiſſet animo donãdi: quia tunc exceptio non competit fideiuſſori, quia non eſſet habiturus regreſſum contra principalem debitorem vt probatur in l.j.ff.de pactis. adde l.ſi remunerandi.§.his. ff.mandat.

Secundò fallit vbi iſta competebant propter mutationem ſtatus ipſius principalis. lege, defenſiones. de exceptionibus.

Tertiò fallit vbi cõpeteret ex reſcripto principis: quia tunc non cõpetit fideiuſſori. l.quoties. C.de precibus Imper.offerendis. quod eſt verum de directo. vt l.in omnibus.ff.de reg.iur.& de exceptio.l.exceptionis. ſed per indirectum poterit opponere, putà quia dicit, conueniatur primò principalis, & principalis habet priuilegium quod nõ conueniatur vſq; ad decem annos, & ſic nec ipſe fideiuſſor. facit l.cum filius.ff.de verb.oblig.

Quartò fallit vbi conceditur priuilegium de iure ſpeciali: putà quia maritus non debet conueniri vltra quàm facere poſsit: quia tunc non tranſit ad fideiuſſorem. vt habetur in l.fideiuſſor.ff.de re iud.& in l.verum.§.j.ff.pro ſocio. Si autem eſſet conceſſum inſpecta æquitate naturali, vt in Velleiano, vel odio creditoris, tunc ſecus eſſet: vt in l.ſimpliciter.§.aliena.ff.ad Velleianum.

Quintò fallit vbi ex conuentione partium eſt conceſſum priuilegium vni perſonæ tantùm: vt l.fin.ff.de pactis. & in l.cum ſtipulatus eſſem.§.fi.de fideiuſſoribus.

REGVLA CLXXIIII.

EXCOMMVNICATVS vel ſuſpenſus ſeu iniuſtè nulliter debet recuperare fructus. c.ſuper cauſa.ſecũda q.v.& ibi Dominicus & Specu. in titu. de fruct. & inter. §.fin. in fine.

Primò fallit niſi taliter excommunicatus vel ſuſpenſus eligeretur extra territorium ſuſpendentis, vel adminiſtraret in beneficio, quod habet alibi: vt per Car. in cle. vt hi qui. de ætate & qualitate. ſecus in ſuſpenſo ab officio: quia vbique operabitur illa ſuſpenſio, vt per Imo. in cle.ij. de vita & honeſt. cler.

Secundò fallit niſi eſſet ſuſpenſus ab officio & beneficio ſimul: vt per glo. in c.presbyterorum.28. diſt.

REGVLA CLXXV.

a EXCOMMVNICATVS regulariter agere non poteſt, c.intelleximus.[a] de iudi.

ADDITIO.

a *Intelleximus. Vbi omnino vide Felyn. qui hanc reg. per 14. declarationes no. expedit. Bened. Vad.*

Primò fallit quando reus eſt contentus vt agat: quia tũc non debet eum repellere. nam ſi excommunicatus diffamaret me, quòd eſſem debitor ſuus, poſſum facere quod iudex præfigat ſibi terminum, vt agat contra me & probet me debitorem ſuum: vt per Hoſtien. in c.exceptionem. de exceptionibus.

Secundò fallit quando debitor excommunicatus eſſet ſuſpectus: quia tunc poſſet agere, vt not. Abb. in c.cum inter. de exceptionibus.

Tertiò, fallit quando excommunicatus poteſt cedere actiones ſuas alteri non excommunicato contra debitorem ſuum: vt eſt glo. in c.j.de iure patronat. lib.vj.

b Quartò fallit[b] quia poteſt implorare officium iudicis. facit quod no. in l.j.§.4.ff.quod vi aut clam. & in l.j.C.de iur.& facti ignor.

ADDITIO.

b *Fallit. Huic fallent. adde Fely. in c.cum inter. in fi. v. col. de except. vbi etiam in 9. col. ponit an audiatur ſi actio ſit tempore peritura. & vide eum in c.ſi aliquando. poſt princ. verſi. 2. quæris. circa prin. verſi. ibi, item in materia de ſen. excomm. vbi ponit an habilitari videatur vt agere poſſit, ſi Papa det ſibi iudicem.*

REGVLA CLXXVI.

c EXCOMMVNICATVS etiam maiori excommucatione regulariter teſtari poteſt.[c] tenet Barto. in l.ſi quæramus. in fine.ff.de teſtamen.& Petr. de Anchar. in c.pia. de exceptio. in vj.& Iacob. de Bel. in authent. de ſanc. epiſc.§.omnis.& Ioann. de Imo. in cap. decernimus. de iudic.& Feder. de Sen. in conſil. 72.& in conſil. 53.& Bald. in d.l.ſi quæramus. & in l.prima.C.de ſacr. ſanct. eccle.&

Cardin. Zaba. in c. perpendimus, de sententia excommunicationis,

ADDITIO.

c *Potest. Vide Fel. in c. cum voluntate. in ij col post princ. versic. extra glo. tangit hoc Imo de senten. excommu. & in cap. ad probandum. de re iudica. in j. colum. in versic. de gestis Bened. Vad.*

Primò fallit nisi quis fuisset excommunicatus in crimine hæresis, & in ea excommunicatione stetisset per annũ: quia tunc talis excommunicatus nullo modo poterit testari: vt est casus in auth. credentes, C. de hæreticis. & tenet Bar. in l. is cui. §. si quis ob crimen. ff. de testa.

Secundò fallit nisi quis esset excommunicatus propter vsuras: quia erat vsurarius, nam tunc talis excommunicatus non poterit testari, etiam ad pias causas. ita quod talia relicta non habeant priuilegium. quod datur in relictis ad pias causas, de quibus in auth. si qua mulier. C. ad leg. Falc. nisi præstita cautione. de qua in c. quanquam. de vsuris. in vj. ita tenuit Bar. in l. j. in to. col. C. de sacr. sanct. eccles. quia constat ipsum in peccato mortali esse mortuum: & ideo relicta per eum ad pias causas non sunt recipienda, nec ea relicta admittit ecclesia. vt in c. in omnibus. de vsuris. vnde non potest pio loco relinquere, cum relinquens non sit in vnitate ecclesiæ: nec tale testamentum valet, nisi præstita cautione. de quo per Bald. in l. executorem, in ij. col. de except. rei iudi. sed contrarium consulendo tenuit Anto. de Butr. in consil. incip. in nomine patris ad primum dubium. & Innoc. in c. consideres. de sent. excommu. libr. vj. vbi tenet quod licet excommunicatus prohibeatur testari, pro anima tamen tale testamentum valet. quod etiam videtur tenere Bald. qui in hoc fuit sibijpsi contrarius in d. c. consideres. de sent. excommn. & d. l. j. de sacr. sanct. eccl. vbi dicit ꝙ valet tale relictũ, & gaudet priuilegio relictorum ad pias causas: cùm tale priuilegium detur non ratione relinquentis, sed ratione eius cui relinquitur. & allegat ad hoc text. in l. si non lex. ff. de hær. instit. de materia vltra prædicta habetur per Abb. in rub. de testa. & per Innoc. in c. quia ingredientibus. eod. tit. & per glo. in clem. j. in verbo, manife. de sepult. Bal. in l. hac consulti. C. de testib. vbi dicit quod non valet statutum ꝙ vsurarius posſit liberè testari, & habetur per Io. And. in clemen. peccatum. in mercurialibus. & per Fede. de Sen. in suo consi. & vlti. habetur per Fulg. in l. cunctos populos. C. de summa trinit. & fide cathol. Bal. in l. j. C. de constit. pecu. per Spe. in tit. de instr. edit. in §. compendiose. in versi. 11. per Bal. in repetit. legis primæ. C. de sacr. sanct. eccles. per Imo. in c. pleriq; de immu. eccl. per glo. Pet. de Anch. & per Pau. de Leaza. in clemen. ij. de vsuris. & de alijs concordantibus.

REGVLA CLXXVII.

EXCVSSIO antequam ad fideiussorem vel possessorem deueniatur, prius contra principalem debitorẽ
d fieri requiritur.[d] in auth. præsente. C. de fideiuss. & in auth. hoc si debitor. C. de pignor.

ADDITIO.

d *Requiritur. Vide Ias. May. Instit. de act. § item si quis. nume. 67. & remissiones quas ego Benedictus Vad. ibidem dedi in apost. quibus adde do. Pet. Phil. Corn. in consi. 109. incip. viso. in prin. in litera a. & b. in j. parte.*

Primò fallit quando fideiussor interponeret iuramentum de soluendo pecuniam creditori tunc enim vt iuramentum aliquid operetur, non potest fideiussor opponere ꝙ prius debeat fieri excusſio in bonis principalis debitoris, hoc singulariter probat text. in c. ex rescripto. & ibi not. de iureiur.

Secundò fallit si debitor pendente iudicio cum creditore alienat rem hypothecatam: quia tunc hoc casu etiã absque alia excusſione & ordine poterit creditor agere hypothecaria contra emptorem ipsius rei possessorem: vt in l. distractis. & in auth. hoc ita. C. de pig. quod est intelligendum secundum glo. & Bar. In d. auth. hoc si debitor.

Tertiò fallit vbicunque debitor principalis esset absens: quia tunc aliquo pacto non posset excusſio fieri contra possessorem bonorum suorum: vt voluit glo. notabilis in d. auth. hoc si debitor.

Quartò fallit quando debitor se constituit, & obligauit precario nomine creditoris sui posſidere, per text. in l. fi. C. de acquir. poss. & ibi no. Ang. quod intelligit Bald. quando ageretur condictione ex illa lege: secus autem si ageretur hypothecaria, vt ipse no. in l. j. C. de reuocandis his quæ in fraudem creditorum.

Quintò fallit quando esset certum & indubitatũ principalem non esse soluendo, vt est glo. no. in l. filiusfamilias. si cert. pet. & in l. decem. ff. de verbor. oblig. quam notabiliter nota. sufficit enim quod adsit tempore litis contest. cõtentio posses. vnde si posteà pendente iudicio principalis soluendo efficiatur, non redditur iudicium nullum, nec est amplius necessaria excusſio: vt not. Pau. de Castr. in d. l. fi. post Ang. & Bal. in l. peremptorias. C. sen. rescin. non poss. Et est ratio, quia quando negatiua est vera tempore probationis non potest posteà probari contrarium vt dicit Bald. in l. qui hypothec. C. si vend. pignor. agatur. & facit tex. in lege, litis contestatæ. ff. de neg. gest. & est glo. in l. illicitas. in fi. de offic. præsid. & in l. nisi hoc actum. ff. de pactis. licet Lud. de Roma. in l. stipulatio. ff. de no. ope. nunc. teneat contrarium, de quo vide ibi per eum. nam abunde omnia discutit.

Sextò fallit quando conuentus hypothecaria non opponit de excusſione non facta, quia procedit iudicium ex quo est conuentus: vt no. glo. Bart. & Rapha. in l. si mancipium. ff. de euict. & Bar. & Pau. de Cast. in d. l. fi. & etiam tenet Iac. Butr. in quodam suo tractatu quem fecit in materia excusſionum & Ange. in auth. de fideiussoribus. in §. sed ne quid colla. j. & Bald. in l. cum testamento. C. de manumiss. testa. tamen hoc casu ipse agens non poterit agere seu opponere, nisi in dubio ille probet principalem debitorem non esse soluendo. & ita not. Bald. & Bart. in l. ij. C. de sententijs. & plenè Pau. de Castr. in d. l. decem. de verbor. oblig. & in d. l. fi. & probat glo. singul. in d. l. nisi de pactis. Si autem fuit oppositum excusſionem non factam, & ea non obstante iudex procesſit ad vlteriora, iudicium erit nullum: quia non est in iudicis potestate quod vigore legis permissum non videtur. in l. j. §. penult. ff. de pen. sed si fuit admissa, & replicauit agens, quod non esset necessaria, etiã si index nullo alio declarato procesſit in causa, valet processus: quia videtur illam exceptionem excepisse propter replicationem. ita no. Pau. de Cast. in d. l. fi. eod. tit.

Septimò fallit dicta regula quando creditor agit cõtra commodatarium vel depositarium rei sibi hypothecatæ: vt est gl. & ibi hoc not. Ang. in d. §. sed neq;. sequitur Bal. in d. auth. hoc si debitor.

Octauò fallit quando bona debitoris sunt extrà territorium, ita ꝙ de facili creditor illa consequi non potest. Secus autem si de facili habere posset. l. præsenti. §. nunc autem. C. de his qui ad eccles. confu. & not. Angel. in d. §: sed neque.

Nonò fallit quando debitor habet bona in aliquo fortilicio, & propter eius potestatem non possunt capi, per gl. in l. secunda. ff. qui satisdare cogant. & notat Angelus in d. §. sed neque. & in dicta l. ij. vbi etiam notat Paulus de Castro & Barto.

Decimò fallit quando debitor est adeo rixosus, quòd difficulter potest ipsum conuenire: quia idoneus dicitur & habetur non tantum ex facultatibus sed etiam ex fide, & conueniendi facilitate, vt in l. si quis stipulatus sit Stichum aut Pamphilum. ff. de verb. obli. in §. si. quod tenet Ang. & Raph. & Io. de Imo. in d. l. ij. pro quo est text. in l. si conuenerit. in §. fi. ff. pro soc.

Vndecimò fallit quando excussio fuit semel facta per vnū de creditoribus:quia si alter vellet agere,non est opus noua excussione: cum sententia faciat notorium non esse soluendo.vt l.emptorem.ff.de actio.empt. Ita tenet Iaco. de Aret.& Ang.in auth.hoc si debitor. qui idem dicit si debitor pendente iudicio cum creditore alienauit rem hypothecatam, vt tunc non requiratur excussio. pro quo facit lex 1.& 2.ibi posita.& l.fin.de pignoribus.

Vltimò fallit quādo ex forma statuti potest procedi vt fiat solennitate omissa.vt notat Bal.in l.mancipium.§.j.de euic.& per gl.ibi.pro quo facit text.in gl.in auth.de fideiuss. in §.argentariorum.quam allegat Ang.Aret.in §.si quis in fraudem.Instit.de actio.

REGVLA CLXXVIII.

EXECVTIO sententiæ vel instrumenti,ex forma statuti executionem habentis,contra singularem successorem condemnati vel obligati peti non potest,sed contra condē natum seu obligatum,& eius heredes sic etiam si de bis in eo mentio expressa facta non sit:quia Titio nominato, & eius hæres nominatus esse videtur. Bal.in l.1.C.quorū leg. & est gloss.in lege,ea lege.C.de condit.ob turp.caus.& per Ang.in l.si debitori.C.si aduers.credit.

Primò fallit nisi ipse condemnatus vel obligatus in instrumento constituisset se creditoris nomine possidere:eo enim casu etiam contra singularem successorē posset exequi sententiam vel instrumentum, etiam non excusso simpliciter obligato:vt not. Angel.in l.fin.C.de acqui.pos.pet auth.hoc si debitor.C.de pign.debet tamen creditor prius probare illud ius executorium sibi cōpetere:& ideò oporteret prius singularem successorem citare,& etiam docere quòd sit talis,contra quem sibi competat executio:vt not. Inno.in c.quia.extrà de iud.& Bald.in l.diuersas.C.mand. Idem si vult exequi contra hæredem obligati quia debet ipsum citari facere,& discutere an sit heres ipsius vel ne,aliter autem non posset fieri executio:vt dicit Bald.in d.l.per diuersas.Et per hoc limitat dictum Bart.in lege,postulante.ff.ad Treb.qui dicit, quòd statutum dictans quòd ad petitionē creditoris debitor capi possit, debet intelligi prius discusso an sit heres debitoris vel non,alias captura saperet iniuriam:vt dicit Bald.in d.l.per diuersas.Secus autem esset a in pacto: quia si per instrumentum debitor se obligat, vt possit capi ad instantiam creditoris,etiam præsupposito q tale pactum valeat, non posset hæres debitoris virtute ipsius pacti capi,ita not.Bar.in lege,si fideiusserit.ff.qui satis. cog.& quæ sit ratio differentiæ,quòd stante statuto debitor possit capi,& etiam hæres eius possit capi.& stante pacto etiam valido nō posset hæres capi,cogitabis.Et ad prædicta vide quod not.Bar.in l.creditor.C.de pignor.

REGVLA CLXXIX.

EXEMPLVM non probat.c.1.& ibi per glo.in fi.& doct. extrà,de fide instrumento.

Primò fallit quando fuisset exemplatum authoritate iudicis:vt patet in d.gl.circa quod dic vt per cano.in c.Albericus.extrà,de testi,& per eosdem,de fide instr.c.fi.& C.de eden.auth.si quis in aliquo.C.de diuer.rescrip.l.3.

Secūdò fallit in aliquibus alijs casibus de quibus per do. b Ant.& Imo.in d.c.1.& in d.c.fin.

REGVLA CLXXX.

EXPENDENS aliquid pro vno cōtra eius expressam voluntatem,etiam si in sui vtilitatem vertatur, repeti non potest.l.fi.C.de neg.gest.& l.si propter.ff.manda.& Bar.in l.quamuis.ff.solu.mat.

Primò fallit quādo quis mutuat aliquid filio alterius existenti in studio,& diligenter operam danti vt peritus efficiatur,licet etiam cōtradiceretur:vt est gl.sing.in l.item si.§. quod dicitur.ff.ad Maced. & facit quod dicitur in l.Macedo. C.ad Macedonianum. quia publicè interest studiosos c in ciuitate haberi. vt in proœmio Instit.in §.fin.& Bart.in l.1.ad fin.ff.solu.matrim.

Secundò fallit quando expenditur in fundo defuncti,licet hæres contradicat, casus est sing.in l.sed & si quis.§.itē Labeo.ff.de relig.vbi per Bal.

Tertiò fallit quando soluitur pro alio liberando à pœna personali, licet contradicatur, secundum Ioan.Andr.in c. cum laicus.de foro compet.lib.6.& per Barto.in l.Stichus. de pec.leg.

Quartò fallit si accedat medicus ad infirmum grauiter infirmatum,licet contradicentē,seu alias impensas in medicinis faciat:quia vtraq; causa petitur merces & repetuntur impensæ.casus est sing.in 83.dist.in princ.in §.qui alias incipit,prouidendum.

Quintò fallit,in l.si quis mancipijs.§.si ille.ff.de institor. secundum l.ud.de Rom.in d.l.quamuis.ff.solu.matr.

Sextò fallit in casu d.l. quamuis.licet Raph. Cum.contradicat Bar. dicens quod esset in libertate contradicentis, vt maritus posit soluere dotem vna ex illis causis de quibus ibi,limitando d.l.1.C.de neg.gest.secundum eum.

REGVLA CLXXXI.

EXPENSARVM condemnatio contra in ciuilibus causis succumbentem fienda est, etiam si de calumnia in raue rit.gl.& doct.in c.finem litibus. extra de dolo & contu. & in l.eum quem temerè.de iud.cum similibus.

Primò fallit quando habuisset iustam causam litigandi: vt quia interuenisset iussus Papæ,vt voluit Gul.in Spec.de expen.§.autem.& voluit Io.Andr.in d.c.finem litibus.vel subesset alia rationabilis causa seu iusta ignorantia probata,aliter quàm per iuramentum:quia tunc excusatur à condemnatione expensarum vt voluit gl. & Hosti.in d.c.finē litibus.de quibus ibi latius per ipsum.

Secundò fallit quando ipse succumbens probasset aliquid de intentione sua:non tamen plenè, sed semiplenè:vt in c.mulieri.de iureiur.secundum Ioan. And.pro quo facit quod habetur in c.2.extrà,de iura.calum. & l.actibus.ff.de sal.cum ibi not. per Bar.quod est verum quando erat causa, in qua poterat deferri iuramentum: alias imputandum videtur ipsi mouenti litem,ex quo videbat se nō posse probare,secūdum Imol.quod etiam videtur velle Bal.in auth. generaliter. C.de episc.& cler. & dicitur idem esse si alter probasset vt ibi plenius per eum.

Tertiò fallit a quando persona succumbens esset religiosa & honesta,ita quòd non sit verisimile quòd iniustè petat,extrà de noui oper.nuntia.c.2.in hoc enim casu & similibus fit absolutio ab expensis secūdum Io. And.in d.c.finem litibus.qui tñ dicit q causa, per quam fit absolutio ab expensis,est exprimēda alias non valet.vt in auth.de iudi. §.oportet.col.6.quod dic vt plenius in c.examinata.extrà, de iud.& extrà,de re iudic.c.sicut,& hoc idem,videlicet q persona religiosa & honesta excusatur ab expēsis, sequitur dom.Anto.in d.c.finem litibus.sed dom.Flor.in hoc tenet oppositum:quia si non apparet iusta causa, ex qua succumbit,præsumptio est contra eum, vt refert Io.de Imo.secundum quem tamen videtur satis æqua opinio Io.Andr.quia tunc debet præsumi quòd fuit calumniator etiam si aliquis fuit vitæ honestæ,& magnæ cōditionis.quod nota ad d.c. 2.sed licet non præsumatur quòd fuerit calumniator, tamen præsumitur quòd temerè egerit b, propter quod non excusatur ab expensis:vt d.l.eum quem temerè.ff.de iudi. & ideo verior videtur opinio ipsius Flotiani.

ADDITIO.

a *Tertio fallit. Vide Francis.de Aret.in consi. 114.in vltimis verbis. Bened.V ad.*

b *Egerit. Vide Abb.in consi. 85.in fine. Bened.V ad.*

Quartò fallit quando fertur sentētia pro contumace ab sente,leg.properandum.§.sin autem. C.de iudi.secundum Imolam in d.§.fin.circa quod dic vt ibi not.

c Quintò fallit c quando habens communē opin. pro se, succubuisset, cum talis dicatur habere iustam causam litigandi, propter quam excusatur ab expensis:vt no.extra de elect.c.Romana.dom.Anto.quia hoc sequitur in d.c.finē litibus.

litibus. & infertur quòd sentētia lata contra commonem opinionem, valet secundum dom. Ant. & Nic. ibidem. circa quod dic vt plenius nota. extrà de constit.

ADDITIO.

c *Quinto fallit. Amplia hoc procedere etiam si sit opinio vnius doct. excellentis. vt tenet Pet. de Anch. in consi. 123. in fi. pro quo vide etiam dom. Pet. Philip. Cor. in consi. 181. incip. visa. in literar. in 3. parte.*

REGVLA CLXXXII.

EXPENSAE termino trāslacto negotij peti non pòssunt, nisi in fine de his mentio expressa habita sit. l. terminato. C. de fruct. & lit. expensis.

Primò fallit vbi negotium sit extractū à casu: quia non est quod imputetur ipsi petenti si non petierit. l. vtique. & ibi gloss. ff. de rei vendi. Innocent. in cap. fin. extrà, de iurament. calum.

Secundò fallit vbi debetur vi actionis non officio iudicis. l. 3. §. si rem. ff. de leg. 3.

a Tertiò fallit vbi est [a] statutum quod victus victori condemnetur in expensis. glo. est sing. in d §. si rem. in verbo, fortasis. de leg. 3.

ADDITIO.

a *Vbi est. Qualiter autem taliter statutum disponens intelligatur vide dom. Ias. May. Instit. de actio. in §. actionum. num. 53 Bened. Vad.*

Quartò fallit in snīa interlocutoria: quia non expirat officium iudicis. ideo vbi est talis interlocutoria, quæ finiret negotium totaliter, nō possent peti secundum Bartolum.

Quintò fallit vbi iudex supplere vellet secundum gl. in d. l. terminato. per l. Paul. de re iudi. quod limita, quod tunc supplere potest si sit sententia principalis: secus si sententia appellationis. quia ibi vertitur maius præiudicium secundum Spe. in tit. de expen. §. postremo. versi. 1.

Sextò fallit in casu speciali. l. cum qui. §. Iul. ff. de constit. pec. vbi interesset actori soluere prius in vno loco, quàm in alio.

REGVLA CLXXXIII.

b EXPENSAE tam ante litem contesta. quàm post [b] officio iudicis petuntur glo. & docto. in c. finem litibus. extra de dolo & contu. facit text. in l. terminato. C. de fruct. & lit. expen.

ADDITIO.

b *Quàm post. Sed quid si à iudi. post detentionem ap. sibi omissæ fuerint, an tunc per victorem officio iud. peti possunt? vide Fely in c. significauerunt. de excep. in 6. col. ver. demū circa med. ver. vbi refert Rotam tempore suo consuluisse. & quo iure petantur vide per eum in c. pen. in fin. 3. col. versic. ad illud de peti t. eod. tit.*

Primò fallit quando essent promissę in instrumento: cū
c tunc peti possint iure actionis [c], etiam post sententiam latam super principali, l. 3. §. fin. ff. de leg. 3.

ADDITIO.

c *Actionis. Et cuius importātiæ & effectus sint quādo magis iure actionis quàm officio iudicis peti possint: vide dom. Ias. May Instit. de actio. in §. actionum. num. 53.*

d Secundò fallit [d] quando statutum disponeret quod victus victori condemnetur in expensis cum tunc peti possint cōditione ex statuto: vt voluit Bar. in d. l. 3. §. fi. quod verum est quando appareret ex vi ipsius statuti: cum alias in dubio aliud sit, cum non videatur velle iuri derogare. vt Floria. voluit in d. c. fin. per not. extra de rescrip. c. 1. & hoc in expensis lit. sui tutoris. expensæ vero, quæ veniunt ratione contumaciæ, possunt peti iure actionis. vt voluit Iac. de Aret. in l. si sancimus. C. de iudic. per l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtem. & per Bar. in l. sancimus. & per. d. Anto. in d. c. finem litibus. secundum Inno. & offi. iudi. possunt tales expensæ peti, & ad eas ex officio iudex potest condemnare: vt probatur extrà, de dolo & contu. c. cum dilecti. & hoc tenuit expressè Spec. in tit. de expen. §. 2. secundum domi. Nic. in d. c. finem litibus.

ADDITIO.

d *Secundo fallit Vide Ias. May. loco suprà alleg. eo. nu.*

REGVLA CLXXXIIII.

c AESTIMATIO in dubio facta videtur, vt emptionem faciat [e] l. quoties. & in l. si dotem, & in l. si inter. ff. de iure dot. & in l. plerunque. ff. eod. tit. cum simi.

ADDITIO.

e *Faciat. Vide dom. Iaso. May. instit. de actio. in §. actionū. num. 80 cum plu. seq. Bened. Vad.*

Primò fallit vbicunque hoc ageretur in contractu vbi agitur vt dominium transferatur: quia tunc æstimatio non facit emptionem sed operatur vt periculum rei transfeat in recipientem: de quo per Gul. & Barto. in l. si certo loco. §. 1. ff. de pact. & elegantisimè vltra alios per Bal. in l. si paciscenda. C. de pact. & in l. si cum dotem. & in l. quoties. & in l. si inter. ff. de iur. dot.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera E.

REGVLA CCXIX.

ECCLESIA fungitur iure minoris, vt est tex. in c. auditis. de restit. in integ. & probat etiam tex. in c. 1. eo. tit. & l. fin. tit. 6. parti. 6. & ex hac æquiparatione sumitur modus arguēdi de minore ad ecclesiam, quem ponit inter alios Nicol. Euerar. in suis topicis iuris, in fol. 41. col. 2. qui in eius comprobationem adducit sex similitudines, inter minorem & ecclesiam, quarum solum tres referre placet, eis aliqua addendi gratia.

Prima est, quam ex illo argumento infert Salic. in l. properandum. §. fin. de iudicis. videlicet, quòd dispositio illius tex. habeat locum in ecclesia sicut in minore: ex quo venit singularis effectus, quòd sicut minor aduersus lapsum instantiæ restituitur in subsidium, hoc est curatoribus suis ad lites, non existentibus soluendo, vel hæredibus eorum, idē erit in ecclesia: & vide Alex. ibi, qui refert & sequitur Salic. & dicit idem tenere Paul. & Card. in Clem. 1. de in integr. restit. & Hosti. in summa, & vide Bal. in tract. de præscrip. 4. par. principali, in col. 12. versi. sextò quæro, vbi concludit dicit, quòd termini, siue præscriptiones iudiciales indistinctè current contra ecclesiam & minorem: pro quo allegat iura & doctores, quæ transcribere nolo, & vide eundem in d. tract. in 6. parte principal. col. 16. versicu. prædicta conclusio.

Secunda similitudo Nicol. vbi suprà est, quòd nūquam fideiussori ecclesiæ competit restitutio, sicut nec competit fideiussori minoris: quod certè (saluo meliori iudicio) sic indistinctè non placet, quia imò in hoc aliter videtur dicendum, & sic quòd non fit in fideiussore ecclesiæ illa distinctio, quæ fit in fideiussore minoris, videlicet quòd quādo minor fuit læsus sui facilitate, tunc non cōpetit fideiussori beneficium restitutionis, secus quando fuit læsus aduersarij dolo, quia tunc competit. vt probat text. in l. 2. C. de fideiuss. minor. & in l. 4. tit. 12. parti. 5. quia cum ecclesia non possit dici læsa facilitate sui, quia non datur illa facilitas in suis administratoribus, quæ datur in minore, sed datur læsio dolo aduersarij: tunc ad instar minoris concedenda esset restitutio fideiussori ecclesiæ, quādo verò ecclesia læderetur

lęderetur re ipsa aliter esset dicendum, quia deceptio facta reipsa, & facta dolo aduersarij, differunt: vt poteris videre per egreginm doctorē nostrum Hispanum Ant. de Burg. in c. cum dilecti. de emp. & vend. col. 6. ante med. vbi ponit duas differentias inter vtranque deceptionem.

Tertia & sing. similitudo siue effectus ex hac regula surgens est, quòd sicut minor potest restitui aduersus conditionem non impletam, etiam in præiudicium tertij, cui in defectum conditionis erat ius quæsitū vt in l. 3. §. & si hæres. ff. de min. & sic & ecclesia potest: quod tenet Bald. in l. pupillorum. C. de repud. hæred. & refert pro singulari Ro. in sing. 93. & Nicol. vbi suprà. imò latius extendit Roma. ibi. quia dicit boc procedere, etiam si talis tertius esset ecclesia, vel alius locus pius: ego tamen de ista extēsione Romani semper dubitaui, & legendo contrarium tenni aliquibus vrgentibus rationibus. Primò quia priuilegiatus contra priuilegiatum pariter, non gaudet priuilegio suo, nisi quando certat de damno vitando. vt est tex. in l. verum. §. finali. ff. de minor. quem ibi multum commendat Bartol. sed certum est quòd ecclesia negligendo adimplere conditionem, non dicitur pati damnum, quia illud ius conditionale non erat sibi quæsitum ante conditionem impletam, iuxta l. vnam. §. sin autem sub conditione. C. de cad. tol. cū alijs. & not. Pau. post Bal. in l. Titio fundum. ff. de condi. & demon. Vnde prælatus potest præiudicare ecclesiæ, in non adimpendo conditionem, cum non pręindicet in iure quęsito, sed quærendo: & voluit Abb. in cap. breui. de iureiur. colum. fin. post alios, & in c. verum. de condit. appo. quod sequitur Felin. in c. verum. de foro compet. columna pen. sicut etiam in simili dicimus, quòd prælatus potest præiudicare ecclesiæ repudiando legatum factum ecclesiæ, quia præiudicat in iure non qnæsito, vt notat Abb. post Federi. de Senis in c. 1. de restit. in integ. & Felin. in c. quæ in ecclesiarum. columna 19. de constit. versic. & ista consideratio. & in c. contingit. lo 1. de senten. excommu. Ioan. Lup. in repet. rub. de donat. inter virum & vxorem, fol. 26. colum. 4. & sic videtur quòd non possit restitui contra aliam ecclesiam, cui iam fuit res quæsita, ob negligentiam eius, quia verius alia ecclesia diceretur certare de damno, & sic de iure sibi iam quæsito purè & simpliciter data negligentia primæ ecclesiæ, & ecclesia quæ peteret restitutionem, diceretur certare de lucro amisso captando, & licet ecclesia posset restitui contra lucrum amissum, vt tenet gloss. in cap. auditis. de restitut. in integ. illud tamen per supradicta non procedit cōtra aliam ecclesiam pariter priuilegiatam, & quæ vt dictum est certat de damno, quia certat de lucro eradicato, quod amittere, est damnum, iuxta gloss. not. in l. 1. §. si quis propter. ff. de itinere actuque priuat. per quem ita dicit communiter teneri Ias. in l. reprehendenda. in fin. C. de constit. instit.

Secundò contra Roma. vrget, qnia licet monasterium excludat substitutum, datum filio decedenti sine liberis, vt in cap. in præsentia. de probat. non tamen excludit, quando talis substitutus esset aliud monasterium, vel pius locus: vt probat text. in §. sed hoc præsenti. in authent. de sanct. epis. collat. 9. & voluit gloss. in d. cap. in præsentia. in glo. fin. & sic illa fictio, quòd monasterium habeatur loco filij, cessat tunc, quia ex hoc præiudicaretur alteri monasterio, sic ergo cessare debet fictio in casu nostro, in præiudicium alterius ecclesiæ, quæ non potest nisi interuenire, si restitutio conceditur ecclesiæ negligenti, quia aut conditio non potest iterum adimpleri, & restitutio non procederet nisi habendo conditionem pro impleta, quod esse non potest sine fictione, vt notat Cuman. in leg. vter ex fratribus. ff. de condit. instit. & refert Ias. in l. 1. penul. colum. C. de instit. & substit. Aut restitutio debet dari ad implendā de nouo conditionem, & adhuc videtur inesse aliqua fictio, cum paria sint non implere conditionem, vel implere non in tempore à testatore statuto, vt probatur in l. hæc conditio. & in l. si iam facta erant. ff. de conditio. & demonstrat. alias tres similitudines vide per Nicol. vbi suprà.

Septima & notabilis similitudo inter minorem & ecclesiam est. vltra traditas à prædicto doctore illa quam ponit Mathesila. sing. 156. videlicet quòd si ecclesia facit contractum nullum, & sic sine solennitate, habet electionem an velit stare ei vel rescindere, sicut minor: pro ecclesia allegat glo. in capitu. 1. ne sede vacante. quæ est in verbo, sede vacante. post medium. quam vltra eum dicit singul. Ias. in l. cum hi. §. eam transactionem. ff. de transact. in versic. limita. & in leg. non ideo minus. C. de procur. & stante hac similitudine crederem insuper dicendum, quòd sicut tunc ille qui contraxit cum minore, potest agere cōtra eum, vt declarat an velit stare contractui, vel non, ne res sit in pendenti, vt in leg. Iulianus. §. si quis colludente. ff. de action. empt. & vendit. sic poterit agere ille, qui taliter contraxit cum ecclesia.

Octaua & singularior similitudo est, que traditur à Ludouico Roma. sing. 456. per dictum Ioan. Andr. in c. cum venissent. de institut. ponderando text. ibi, dum dicit: per nos ipsos. videlicet quòd iudex ex officio suo potest ecclesiæ vel minori, beneficium restitutionis impartiri sine partis petitione: quod tamen dicit solum procedere in Papa, cum tex. ille loquitur in eo.

Nona similitudo est, quòd prælatus vel procurator vendens res ecclesiæ, vel minoris, non potest habere fidem de prætio. Ita notat Bartol. in leg. si procurator. §. fin. ff. de iure fisci. quod dicit perpetuò notandum Alexan. in additio. & refert idem tenere Abb. in capi. 2. de precario. & voluit etiam idem Bartol. in leg. à diuo Pio. ff. de re iudic. §. sed si emptor. fin. col.

Decima similitudo est, quòd minor & ecclesia patinntur secundum decretum: not. Bald. in authent. ei qui iurat. colum. antepenult. C. de bonis author. iudicis possi. referendo Innocent.

Vndecimam collige ex Socin. in regul. 297. in prima & secunda fallentia.

Duodecima est, quæ à me describitur in regula, hæres qui adiuit. infrà polita in tertia limitatione.

Decimatertia & notabilis similitudo potest dari videlicet, quòd sicut titulus non excusat à percipiendis quando res possessa est minoris, vt est gl. sing. in l. patri pro filio. §. si pecuniam. vers. item ex diuerso. ff. de minorib. in verbo, fructus. quam celebrarūt inter sua singularia Rom. Crem. primus, in sing. 528. & alter in singu. 134. idem fit quando res possessa esset ecclesiæ.

Decimaquarta similitudo est, quòd prælatus ecclesiæ æquiparatur tutori vel curatori minorum, vt probat text. in §. fin. in authen. de eccles. titul. collat. 9. quem ad hoc allegat glo. in c. auditis. de resti. in integ. quam ibi commendat Abb. & tenet Angel. consi. 245. quia omne datum. colum. 2. probat tex. & ibi glo. in c. quia ea. 3. q. 2. quæ arguit de remotione suspecti tutoris vel curatoris ad remotionē prælati. Faciunt etiam gloss. notabiles in c. ex literis. de pig. & in c. similiter. 16. quæst. 1. quas commendat Mathesi. sing. 44. & quod notat Abb. in c. contingit. de tranlaction. & in c. ex præsentium. de pig. & Archi. in cap. quicunque. 12. q. 2. ex quibus ego alias inferebam, quòd sicut tutor tenetur quando debitores minoris non fuerunt ab eo conuenti, & fuernnt effecti minus idonei, sic & tenetur prælatus vel eius hæres in casu simili.

Limita primò hanc regulam, dictis exemplis sic ornatam, quia licet præscriptiones non currant contra minorem, vt in l. fin. C. in quibus causis restitut. in integ. non est necessa. (& tu Hispane babes bonam l. in 6. parti. titul. 19. in l. 9.) de quo late per Balbum in tractat. de præscrip. in 6. & vltima parte principali, col. 11. & vers. vigesimus tertius casus. cum septem col. seq. tamen currunt contra ecclesiā, vt patet in tit. de prælcrip. Hanc differentiam ponit Abb. in alleg. c. 1. de restit. in integ.

Secundò fallit, quia licet minor quando petit restitutionem,

nem,debet agere in foro aduersarij, vt in l.2.quæ est sing. ad hoc.C.vbi & apud quos. tamen ecclesia potest illam petere coram proprio iudice: tenet Innoc.in cap.cum sit generale.de foro competenti, quod dicit singulare ibi Felin. 2.col.& sequitur etiam hoc, & commendat Abb.in d.c.1. de in integr.restit.fin.col.& in c. constitutus.1.col.eodem tit.& in c.penult.in 1.not.de rebus ecclesiæ.in c.cum causa.2.col.de re iud.post Ant.qui hoc voluit colligere ex tex. ibi,& sequitur Roma.in singul.112.& Soci.in consi.18.in 2.vol.incipien. prosequendo ordinem dictarum quæstionum.in col.11.in fin.

Tertiò fallit, quia licet sententia lata contra minorē indefensum, qui habebat tutorem vel curatorem, est nulla, vt in l.cum & minores.C.si aduersus rem iudic.& in l.contra pupillum.ff.de re iudi.& in l.acta.§.fin. eo.tit.tamē sententia lata contra ecclesiam indefensam & habentē prælatum tenet,& valet. Tex.est in c.prout.& in c.fin.de dolo & contu.& in c.tum ex literis.de in integ.restit.per quæ iura tenet istam differentiam Mathesi.in sing.44.

Quartò fallit, quòd licet iuramentum excludat beneficium restitutionis in minore, vt in authentica, sacramenta puberum. C.si aduersus vendi. tamen secus est in ecclesia, quia licet eius prælatus iuret, potest restitui. Gloss.est sing.c.1.de restit.in integ.in 6.quam commendat Abb.in c.1.eod.titu.col.pen.& in c.peruenit.de iureiuran.Roma. consi.123.incip.circa primum dubium. tenet etiam Felin. c.cum sit generale.de foro compet.colum.6.vbi de hoc se remittit tenet etiam Ias.allegando d.glo.in d.Authent.sacramenta puberum.col.17.imò generalius, & singulariter dicit Baldus in l.generaliter, in princ.C.de reb.cred.quòd nullum iuramentum operatur, quòd ecclesia non gaudeat iure minorum.

Quintò fallit, quòd licet minor non posit alienare res immobiles steriles, sine decreto, tamen ecclesia potest eas alienare sine solennitate: vt per Ias.qui assignat rationem differentiæ.l.mandata.ff.de offi. eius cui man.est iurisdict. colum.fin.

Sextò fallit, quia ecclesia non constituit suos debitores in mora sine interpellatione: vt concludit esse hoc regulare Anto.de Burgos,cap.fin.de empt.& vend. col.5.per iura de quibus ibi per eum, licet minor re ipsa,& sine interpellatione constituat eos: vt l.in minorū.C.in quibus causis rest.in integ.non est necess.licet aliud dixerit secundum eum Alex.in l.quòd te.in 4.colum.ff.si cert.pet.post Ioan. de Imo.in c.breui,de iureiur.vbi æquiparat in hoc minorem,& ecclesiam.

Septimò fallit, quia licet leges præcipiant interponi decretum in alienationibus rerum minorum, vt in l.lex quæ tutores.C.de administ.tutorum.nunquam tamen ipsæ leges nec canones dicunt necessarium decretum in alienationibus rerum ecclesiæ.Hanc differentiam ponit Inno.in c.si circa prin.de reb.eccles.qui tex.est primus eiusdem tit. in 6.& tenet gl.Io.Andr.ibi,in verbo,tractatus.in fi.quod etiam tenet Abb.in c.2.de transanct.1.col.versi. 2.not.cōtra Inn.ibi,qui tenet contrarium, imò ꝙ requiratur decretum: vnum tamen semper not.quòd per statutū,& sic per consuetudinem potest induci, quòd res immobiles minoris possint alienari sine decreto.Ita notat Ang.ex gl.ibi,in l.diuturna.ff.de legibus,quod dicit rarò inueniri alibi Ias.l. de quibus.col.16.ff.de legibus.

Octauò fallit regula prædicta, quia minori currit tempus petendæ restitutionis,principio 26.anni,& sic cum factus est maior: ecclesiæ verò semper currit,à tempore læsionis.Hanc differentiam scripsit gl. in clem.1. de restit.in integ.in verbo,à tempore. quam refert Balbus in tract.de præscrip.fol.63.col.3.versi.fallit in ecclesia

Nonò fallit, vt potest colligi ex l.partitæ alle.ī.regula restitutio in integ.8.fallentia:dum per illam l.datur ibi ecclesiæ,regi,& populo, in certo casu beneficium restituit.vsq; ad 30.annos,quod minori nun est concessum.

Decimò fallit,in alio casu,quem apertè colliges ex nona etiam fallentia d.reg.restitutio.proximè alleg.

Vndecimò fallit, quia licet in minore fiat in aliquibus casibus differentia magna, quòd sit læsus facilitate sua,vel dolo aduersarij: hæc tamen cessat in ecclesia,in qua non datur (vt suprà diximus) læsio sua facilitate,casus autem prædicti sunt sequentes.

Primus,de quo suprà in 2.similitudine facta est mentio, videlicet de fideiussio.minoris,vt in leg.2.C.de fideius.minorum.

Secundus, quia licet minori probanti læsionem vnico teste, deferatur iuramentum, vt tenet gl.l.1.C.vbi & apud quos.illud est verum, quando petitur restitutio de læsione recepta facilitate minoris,secus si dolo aduersarij, quia tūc non defertur iuramentum. Ita tenet Bald.in d.l.1.quasi ad fin.per gl.not.in l.3.§.1.ff.de min.ex quo venit vnum notabile in præposito, quòd nunquam ecclesiæ in restitutione petita per eam,defertur iuramentum,cum id solū concedatur minori læso ob facilitatem,quę non cadit in ecclesiæ administratoribus: probatur hoc in capitulo primo,de restit.in integ. suprà alleg.ibi manifestè apparet,præmissa illa communi theorica,quòd vbi lex requirit manifestam probationem non habet locum iuramenti delatio, de qua per Ias.l.ait prætor.col.pen.in fi.ff.de re iud.& illum tex.ad hoc considerat Abb.in c.tum ex literis.col.antep.de in integ.restit.pro Inn.ibi,qui voluit,quòd ad probandam læsionem,requiritur plena probatio in causa restitutionis, licet alij tenuerint, ꝙ semiplena sufficiat, considerat etiam ad hoc Abb.text. in c.ex literis.de restit.in integr.qui hoc probat,per locum ab speciali.

Tertius est,qui describitur à Baldo in l.vna.C.de repud. quæ fiunt.in iudi.in 3.oppositione.vbi dicit,quòd quando minor restituitur,quia læsus ob suam facilitatem,tunc procedit d.l.vna. videlicet quòd aduersario restituatur ius pristinum, quod habebat contra minorem, secus si restituatur dolo aduersarij, pro quo allegat tex.in l.qui res.§.huic applicatur.ff.de sol.qui probat,quòd quando fuit minor lęsus dolo aduersarij,dando rem maioris pretij in solutū pro paruo debito, si restituitur, non tenetur soluere debitum creditori, & recuperat rem, & sic aduersario non restituitur pristina actio pro debito: quem text. dicit ibi singularē & non alibi Paulus de Castro,& eum allegat pro singulari Alex.in l.1.§.nuntiatio.in fin.verbis.ff.de noui oper.nuntiat.vbi dicit generaliter per eum,quòd restitutio concessa minori,nunquam prodest eius aduersario in aliquo,si læsio minoris à dolo aduersarij processit: ista tamen generalitas Bald. & Alex.sumpta occasione d.§. salua eorum authoritate,semper mihi displicuit: cum enim d.§.puniat solum creditorem minoris, qui dolo habuit in solutum ab eo, rem maioris pretij pro debito, & non reperiamus decipientem minorem in alijs, simili pœna punitum, non video,qua ratione priuabitur pristino iure,concessa minori restitutione, cum regula sit, quòd aduersarius minoris restituatur, restituto minore, vt in d.l.vna.C.de repud.quæ fiunt in iudic.præ maxime,cum possimus dare specialitatis rationem,quare in d.§.sic decipiens puniatur,videlicet quia minor celebrabat contractum dationis in solutū, qui censetur necessarius: & sic in quo dolus est culpabilior, qđ patet, quia datio in solutum est alienatio necessaria, not. Alex.consi.52.in vol.1.viso themate.in 4.col.versi.quartò quia constat.vbi dicit quòd appellatione alienationis,non venit datio in solutum tanquam coacta,& non voluntaria alienatio.Refert Hippol.in l.1.§. præterea.ff.de quæst.faciunt etiam duæ differentiæ,inter venditionem & dationem in solutum,notatæ per Felin.in c.fin.col.antep.de accus.facit etiam, quia lex magis subuenit facienti actum ex necessitate, quàm ex voluntate, vt in leg.qui fideiussor.§. si necessario.ff.qui satisd. cogant.& in l.dictum.§.si compromisero ibi: nulla necessitate.ff. de euict.& not.Iaso.qui subiungit exempla in l.admonendi.in lectura.ff.de iureiur.

in columna

in columna 10. & possent alia plura referri in quibus differunt actus volũtate, & necessitate gesti. Facit etiam, quòd pactum legis commissoriæ, appositum ex interuallo, prodest creditori, non autem quando apponitur in ipsa obligatione pignoris, vt not. in l. Titius. ff. de pign. actio. & in l. 2. C. de pact. pign. vbi Barto. & in leg. quamuis. alias Callipodius. ff. de solut. & per Abb. in capitu. significante. de pignor. & per Aretin. in leg. si ita quis. §. Seia cauit. 1. colum. ff. de verborum oblig. & hoc nulla alia ratione, nisi quia debitor necessitate ductus, videtur apponere pactum, quando apponit in ipsa obligatione, quæ necessitas non inest, quando ex interuallo consentit tali pacto. Præterea magis in specie facit, quòd dicta generalitas non possit sic sumi ex dict. §. huic applicatur. quia si ratio illius §. specialis non esset, eodem modo videretur dicendum, quod idem esset in emptore, qui circunscripsit minorem, ad vendendum fundum, vt eo restituto, ipse nõ restitueretur ad pretium, cum datio in solutum, assimiletur emptioni, vt in leg. libera. C. de sentent. & interloc. omn. iudic. præmaximè cum æqualiter noceat minori, dolo vendere rem maioris pretij pro quantitate minori, quàm dare illam in solutum, pro debito minori: imò & vna consideratione magis nocet talis emptio, quàm datio in solutum, quia in prima fortè perditurus minor recipit pretium, in alia saltem liberatur à debito, sed hoc est falsum, quia contrarium disponitur in leg. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. Nec obstat si aliquis dicat in dict. §. restitutio. non constat quòd minor dolo aduersarij vendit, quia imò apparet, ponderando verbum ibi, circumscriptus, quòd loquendo in minore, intelligitur siue facilitate sua, siue dolo aduersarij, vt not. Bal. in leg. fin. C. de in integr. restit. mino. non ergo videtur posse dici, quòd ex eo quòd text. in dict. §. huic. puniat in illo casu in amissione sui iuris, circumuenietem minorem, fiat dicta generalis conclusio, de qua suprà, præmaximè quia qualiscunque dolus inesset in contrahente cum minore, non esset iustus titulus, quo posset sibi minor retinere ius pristinum, debitum aduersario, quo minus diceretur locupletari cum aliena iactura, quod iura etiam in minoribus abhorrent.

Sed si vera est generalitas Bald. & Alexand. de qua suprà, retenta æquiparatione huius regulæ, posset inferri vnum notabile, quod idẽ esset in ecclesia, videlicet, quòd concessa sibi restitutio ob dolum aduersarij, non prodesset aduersario, vt restituatur sibi ius pristinũ, quod ad præsens non examino: in hoc enim regularum compendio nõ articulorum examinatoris, sed fidelis, & vtilis recitatoris, palam prosequor.

Quartus etiam casus est, quem ponit Fulgo. in leg. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiurand. leg. exceptiones. la 2. ff. de exceptio. videlicet quòd quando minor læditur sui facilitate, non possit agere, nisi prius petita restitutione, secus si dolo aduersarij, quia tunc ea non petita, potest agere. leg. excipere. vide tamen Alexand. in d. §. si minor. in 2. col. post medium, qui tenet contrarium, & aliter intelligit d. l. exceptiones.

Quintus casus est, quòd quando minor iurauit, non prohibetur petere restitutionem, nisi ex vno capite, scilicet ex sui facilitate: sed ratione doli aduersarij, potest illam petere, nõ obstante iuramento. Ita Bal. in l. 1. in fi. C. si aduersus vend. per glo. ibi, quam ad hoc notat, quod etiam sequitur Ias. in auth. sacramenta puberum, eo. tit. collat. 7.

Per quæ, ni fallor, bene ornatam habes regulam hanc, cui ideo libuit ampliorem (quàm cæteris) linearum dotem concedere, quia ecclesiæ continet fauorem, cui debitor sum doctrinæ eius, quæ in me adest: ipsa nanque, suis decimalibus fructibus pretiosissimi redẽptoris nostri sui dilectissimi sponsi sanguine partis, ac exinde maiori cum tremore (quàm vt fit ab omnibus percipiendis) dum vacarem studio, necessaria concessit, & vsque ad doctoratus apicem me prouexit indignum, quo fui insignitus Anno Domin MDXXV. mense maij, in insigni ac antiqua vniuersitate Oscẽsi, omnium doctorum approbatione & assensu, qui loco ab eis assignari soliti tituli, me de iustitia approbasse, instrumentis publicis sunt professi, non in minimum beneuolentiæ suæ erga me testimonium, ac in magnam, nihi illum promerendi, assiduo literarum studio impositam curam.

REGVLA CCXX.

ECCLESIA omnis, excepta Romana, patitur præscriptionem 40. annorum, tam de iure ciuili, vt in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. quàm de iure canonico, vt in cap. de quarta. & in c. ad aures. & in cap. illud. de præscript.

Amplia istam regulam sex modis, & limita dupliciter, vt per Bald. in tract. de præscript. in 6. parte princ. in col. 1. & duabus sequent.

REGVLA CCXXI.

ECCLESIA Romana patitur præscriptionem centum annorum: probat text. in cap. ad audientiam. de præscri. & in authent. vt ecclesia Roman. in princip. & in authent. quas actiones. C. de sacrosanct. ecclesi. Bald. in leg. 2. C. de seruit. & aqua.

Amplia quadrupliciter, & limita sex modis, vt per Feli. in dicto capitul. ad audientiam. columna penulti. & fin. de quarum vna meminit Ias. in dict. authent. quas actiones. colum. 2. num. 7.

REGVLA CCXXII.

ECCLESIA non patitur minorem præscriptionem, quàm 40. annor. Colligitur ista regula negatiua ex tex. in authent. quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesijs. & in capitu. de quarta. & in capitu. ad aures. & in capitu. illud. de præscript.

Et ponit eam tex. in l. 26. tit. 29. parti. 3.

Primò fallit, in rebus mobilibus ecclesiæ quæ triennio præscribuntur, secundum communem opinionem quam approbat l. parti. suprà alleg.

Secundò fallit, in præscriptione quadriennali. l. bene à Zenone. quam secundum ius ciuile patitur: sed de iure canonico contrarium est, quia illa l. non habet locum contra ecclesiam, cuius rem fiscus vendidit.

Tertiò fallit, in oĩbus præscriptionibus annalibus, vel semestribus, vel temporalibus: vt sunt regulariter actiones prætoriæ pœnales, quintò minoris, & redhibitoria, & similes.

Quartò fallit, respectu quasi dominij, & publicianæ, quia præscribitur contra ecclesiam communi tempore.

Quintò fallit, quando ecclesia assumeret fundamentum ex aliquo statuto, in quo esset præfixum certum tempus, quia tunc potest obijci ecclesiæ exceptio præscriptionis illius statuti: & iura & doctores, quæ has restrictiones probant, vide per Balb. in tract. præscr. in 5. parte principali. in col. 4. & seq.

REGVLA CCXXIII.

ECCLESIAE parochiali debetur quarta portio canonica, non solũ de candelis, & alijs funeralibus, sed de omnibus bonis cuiuscunq; qualitatis sint, relictis ecclesiæ sepulturæ, pro anima defuncti. not. Abb. ex tex. ibi in c. relatum. in 2. not. de sepult. & in c. in nostra. eo. tit.

Limita in quindecim casibus, descriptis à Syluest. in sua summa, in verbo, canonica portio. versiculo, nonò quæritur.

REGVLA CCXXIIII.

ELIGENDI facultas in alternatiuis, in vita stipulantis est personalis, & cohæret personæ, donec viuit: & ideo in eius vita per stipulatorem non potest alij cedi, Text. est in l. si stipulatus fuerim, in prin. vbi Bart. & Ias. ponunt rationem. ff. de verb. oblig.

Limita tripliciter, vt per Iaso. in d. l. si stipulatus fuerim. col. 1. & sequent.

Regula CCXXV.

Eligendi facultas in alternatiuis, mortuo ante electionem stipulatore, transit ad eius hæredes: tex. est vbi notat, in leg. stipulatus fuerim. ff. de verb. oblig. & ibi Iaso. columna. 2. numero 3, allegat alia iura: & optimè declarat hanc regulam.

Limita eam tripliciter, vt per eundem Ias. in d. l. si stipulatus fuerim. d. col. 2.

Regula CCXXVI.

Emptio rei suæ, siue à sciente, siue ab ignorante facta, non valet: vt in l. suæ rei. ff. de contrahen. emp. & in l. cū res. & in l. si mater. C. eo. tit.

Limita septem modis, vt per Ripam in repet. l. si aliquā rem. ff. de acqui. poss. col. 2. & 3.

Regula CCXXVII.

Emptionis & venditionis appellatione, comprehenditur omnis contractus, per quem transfertur dominiū. Text. est not. in leg. statuliberi. §. quamuis. ff. de statulibet. quem dicit meliorem de iure Bald. in leg. 2. C. de vsucap. pro emptor. vide Barto. in leg. alio. 3. colum. in fin. ff. de alimen. & cib. leg. probat tex. in c. 1. de conten. inter domi. & empt. in vsib. feud.

Limita quatuor modis, vt per egregium doctorem nostrum Hispanum, Ant. de Burgos (qui etiam apud Italos magni momenti fuit) in rub. de empt. & vend. col. fin.

Regula CCXXVIII.

Emptor, etiam si in causa obtineat, potest expensas litis recuperare à venditore, nisi ab aduersario, qui sibi mouit litē super re empta, recuperasset. Doctrina est Bar. in l. venditores. contra gl. ibi, in verbo, agnituros, in fi. ff. de verb. oblig. & cum Bar. est magis communis opinio secundum Ias. ibi, col. 2. nu. 2. vbi referendo plures doct. qui hoc tenent, confirmat & defendit hanc regulam.

Limita dupliciter, vt per Ias. in d. l. venditores. col. 3.

Regula CCXXIX.

Emptor primus, vel donatarius cui factum fuit constitutum, præfertur secundo, cui postea realis traditio fuit facta, re empta vel donata duobus successiuè, diuersis temporibus: tenet Ioan. And. in addit. ad Spe. in tit. de empt. & vendi. §. sciendum. colum. 10. versic. quòd si res tradita. in addit. incipien. hic dubitatur. referendo Guli. de Cugneo, & sequitur Bald. in rub. C. de contrahen. empt. in quæstio. 16. & Anton. in cap. cum venissent. colum. 3. de restit. spol. & tenet Alexan. in consil. relatis per Thom. Ferra. in cautela 48. & sequitur hoc etiā Ias. in l. quoties. C. de rei vendi. in col. 5. versi. quintò principaliter limita. vbi plures refert hoc sequentes.

Limita septem modis, vt per Philip. Deci. in regula, contractus. de reg. iur. ff. in col. 4. cum duab. seq.

Regula CCXXX.

Emphyteusi ecclesiastica finita per tertiā generationē, cognati existētes in tertio gradu, petētes renouationem inuestituræ, debent præferri omnibus extraneis, & si denegetur, poterunt à denegatione appellare: notat Bartol. in l. 1. in fin. ff. de priui. credit. qui idem ferè tenet in l. pen. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstiu. & in leg. si mihi & Titio. in fin. princ. ff. de verborum. oblig. vbi, teste Alexan. hoc sequuntur docto. communiter. Et istam regulam per supradicta verba scripsit Ripa in d. l. 1. in 1. col. vbi etiam refert Rom. Imo. Anch. Alex. Curt. & Barb. idem sequentes in suis consilijs, qui postea refert Imo. Aret. Panor. Roma. Fulgo. contrariam opinionem tenentes, & tandem residet cum Philip. Dec. in d. communi opinione, & respondet ad aliqua fundamenta contraria.

Limita quinque modis, vt per eundem Ripam in d. l. 1. 2. col. ex quibus limitationibus dicit etiam patere solutionem ad alia fundamenta contra communem.

Regula CCXXXI.

Emphyteusi ecclesiastica, sumpta per aliquem pro se & filijs suis, non veniunt filij naturales etiā ligitimati. Conclusio fuit singul. Bald. in lege, generaliter. §. cum autem. C. de instit. & substit. & in c. quæ in ecclesiarum. col. penult. vbi melius loquitur de constit. & tenet etiam Feli. post Abb. in c. in præsentia. colum. 12. versicu. quintò inquantum. de probat. quod multum commendauit Iaso. in d. §. cum autem. colum. penult. quasi ad finem. vbi plures refert hoc firmātes, & dicit quòd ab hoc nemo discrepat: & sequitur hoc etiam idem Iason, vbi refert Anch. & Alexander in suis consilijs: in authen. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. & sequitur etiam Io. Franc. de Ripa in rub. de iudic. in colum. 18. circa fin. licet in contrarium faciat, quòd filius legitimatus dicatur verè & non fictè legitimus, vt tenet Bartolus in l. si is qui pro emptore. col. 7. ff. de vsucap. quod sequitur Iaso. in l. hanc consultissima. §. ex imperfecto. in princip. C. de testam. & in l. eam quam. C. de fideicom. colum. 5. & in l. cum acutissimi. colum. fin. eod. tit. & in d. §. cum autem. col. 6. Imò talis ligitimatus bebet existentiam sui hæredis, vt tenet Bald. singu. in d. l. eam quam quod dicit ibi Iaso. in d. col. 5. alibi non legisse. & sequitur etiam in d. §. ex imperfecto.

Limita primò, nisi ille filius, legitimatus esset per subsequens matrimonium: tenet Ioan. de Imo. in l. quod dicitur ff. de verb. oblig. col. antepenul. quod sequitur Feli. vbi suprà, & Nicol. consil. 229. ex tenore priuilegij. & Ias. in d. §. cum autem. col. 6. ad fi. & Alex. licet eum non referat Ias. in l. ex facto. §. si quis rogatus, lo 1. colum. 10. ff. ad Trebel. quem vide melius in hoc scribentem: & tenet etiam hoc dominus Io. Lup. in repetit. rub. de donat. inter vir. & vxo. fol. 29. col. 4. versi. propterea. & supradictam conclusionē tenet etiam Bonus de Curtili in tractatu de nobilitate fol. 34. colum. 1. circa finem, referendo Imol. vbi suprà, & adducit similem decisionem in feudo: pro quo facit notabilis distinctio Ant. in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi de qua vide bene per Georg. in repetit. c. quamuis pactum. col. 44. & seq. de pactis. lib. 6.

Secundò limita prædictam regulam, nisi ipsa ecclesia concederet à principio dictam emphyteusim, alicui naturali tantum, pro se, & filijs suis, quia tunc filij illius, etiam tantum naturales venient. Istud voluit Bald. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. col. fin. de quo dubitat Ias. in d. §. cum autem. in fin. motus per tex. ibi qui contrarium videtur vrgere, cui tandem ipse respondet.

Tertiò crederem posse hoc limitari, nisi ecclesia concederet alicui emphyteusim pro se, & filijs iam procreatis, & scirent omnes, quòd ille non habebat nisi vnicum filium naturalem legitimatum: ad quod moueor per similē conclusionem Bal. l. eam quam. in 9. col. C. de fideicom. quam refert Barb. in c. veniens. col. 1. de accus. & Hippol. l. 1. §. item. ius. col. 2. ff. de quæst. vbi aliud simile adducit.

Quartò potest limitari præfata regula, nisi talis filius esset legitimatus à patre, citata ecclesia in tēpore legitimationis, & consentiente: ita tenet Angel. in consi. 402. incip. Titius. & alibi non legi.

Regula CCXXXII.

Emphyteuta soluēs partem canonis, si integrū non soluat tempore statuto per legem, poterit in totum expelli. Ita tenet Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua. versi. 29. cum quò transit communis opinio, vt testatur Ias. in l. 2. C. de iure emphyt. col. 14. nu. 54.

Limita duobus modis, vt per Ias. vbi suprà: & vide doct. del Castillo in commen. l. 68. Tauri, vbi nouem ponit limitationes in parte, {ciertos plazos.}

Regula CCXXXIII.

Enuntiatiua verba, principaliter propter aliud prolata non disponunt, & nihil operātur. Tex. est, vbi doct. in l. ex his verbis. C. de testam. milit. per Bart. l. ex hac scriptura. ff. de donat.

Limita vndecim modis, vt per Iaso. in dicta leg. ex his verbis. 1. & 2. columna, vltra alias fallentias, quas remissiuè describit.

Regula

REGVLA CCXXXIIII.

EPISCOPVS vel pontifex non dicitur quis, ante consecrationem. Abb. post Io. And. & alios per text. ibi, in c. eam te. de rescr. tex. est in c. tam literis. de testib. quod Feli. confirmat in d. c. eam te. col. 2.

Ampliа quadrupliciter, & limita quinque modis vt per eum ibi col. 3. cum duab. sequent.

Primò etiam si fiat mentio de promotis.

Secundò etiam si fiat mentio de Pontifice.

Tertiò etiam si illi sint, quibus hodie prouidet Papa pro nunnando eos Episcopos.

Quartò extende ad Rectorē studij, qui non dicitur Rector ante confirmationem, sed tantum Electus. Quæ tamen ampliatio non pertinet ad propositum regulæ.

Limita primò, dummodo subiecta materia concernat exercitium vel decorum ordinis Episcopalis, secus si simpliciter concerneret Iurisdictionem, quia tunc materia de Episcopo verificatur in confirmato, Feli. vbi suprà, qui ex hoc aliqua infert, & hanc limitatiouem confirmat.

Secundò limita in Papa, qui etiam ante coronationem est Episcopus, & Seruus seruorū Dei, nec appellatur Electus sed Papa. Extrauag. Quia nonnulli. sub titulo, de sent. excom. inter communes.

Tertiò limita in Abbate, qui ante benedictionem appellatur Abb. Old. consi. 14. col. 2. Io. And. Ant. & Card. in c. inter monasterium. de re iudi. licet Host. contrarium teneat, & Arch. dubitet in locis per Fel. vbi suprà relatis, qui ponit quo ad hanc materiam rationem differentiæ inter Episcopum & Abbatem.

Quartò limita, nisi forte electus episcopus esset ante abbas, quia potest aliqua ordinis exercere, quę alius non posset: licet appelletur Electus. Et idem videretur de Episcopo ad aliu m Episcopatum translato, q̃ possit ea quæ sunt ordinis, & veniat appellatione Episcopi post confirmationem. & Fel. plus ibi dicit, q̃ forte Archiepiscopus trāslatus posset ea, quæ sunt ordinis, ratione consecrationis quæ nō reiteratur, licet non dicatur Archiepiscopus ante nouam paleationem. Relinquit verò ex post facto cogitandum.

Quintò limitatur in Magistratibus quibusdam supremis temporalibus, videlicet consulatus & huiusmodi, sed ista limitatio omnino impertinens est.

REGVLA CCXXXV.

EPISCOPALIS dignitas liberat filium à patria potestate. vt est tex. in §. illud. in Auth. Constit. quę de dignita. Et in Auth. sed hodie. C. de episcopis & clericis. est glos. in l. 1. in fin. ff. ad Maced. Notat Bartol. in l. si maritus. C. de patria potestate.

Limita dupliciter vt per Ias. in l. patre furioso. in col. pe. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Primò vt intelligatur dicta regula, quatenus patria potestas est contra eum, sed quatenus est sibi fauor durat filius in potestate patris, ita singulariter Bar. in l. item in potestate. eod. tit. vbi infert ad pulchram quæstionem, & sequitur eum Ias. vbi suprà, qui alleg. alios Docto. idem tenentes.

Secundò limita in filijs eiusdem episcopi, qui non liberantur ab eius potestate, ita dicit mirabiliter Bald. in l. fina. §. necessitate. C. de bonis quæ liberis. atque ideo Episcopus debet habere vsumfructum in bonis aduentitijs filiorum, sicut si esset Laicus, quod non legit alibi Ias. vbi suprà contrarium tamen ponderat di aisse expresse Bar. in d. l. ité in potestate, & dicit esse tex. in d. authen. sed hodie episcopis dignitas. ad finem.

REGVLA. CCXXXVI.

EPISCOPVS potest facere edictum, vt ostendant oēs titulum suorum beneficiorum, sub pœna priuationis. & valebit talis pœna, ita Docto. in c. ordinarij. de offic. ordi. in 6. Et tradit hanc regulā Fel. in c. licet Heli. col. 5. in princ. versi. quinta conclusio. de simonia.

Limita primò, nisi essent beneficia simplicia, vel quis non retineret ea contra ius, quia in talibus generalia etiam edicta nihil operantur. Ita tenet Ancharanus in consi. 56. incipiente, duplici ratione. Quia regula intelligitur de retinentibus beneficia per dispensationem. & sequitur Felinus vbi suprà.

Secundò limita singulariter, nisi non comparens haberet iustam causam credendi, q̃ episcopus non intellexisset de eo, puta, quia alias fecerat sibi fidem de dispēsatione. ita eleganter consuluit Card. consi. 36. incipiente, licet in Curia Rom. pontif. quod Commendat vbi suprà Fel.

REGVLA CCXXXVII.

EPISCOPO debetur quarta pars de legatis factis ecclesijs & de decimis & de his quę obueniunt funeris occasione, vt not. Abb. in c. requisisti. de testam.

Limita nouem modis, vt per Syluestrum in sua summa in verbo, canonica portio. in §. 4.

Primò quando relinquitur aliquid pro ornamentis ecclesiæ seu vestibus, vt sericum pro platina, vel aliud ornamentum pro altari. Docto. in c. finali, de testamen. Ex quo sequitur secundum Syluestrum, vbi suprà, q̃ si legatur aliquid vt fiat chorus, pictura, anchona, vel calix, vel huiusmodi non debetur quarta. Et idem intelligit de omni eo quod venit in vsum diuini cultus in ecclesia, quod vsu ipso non consummitur, Imò etsi consummatur, immediate tamen in honorem Dei, vide per eum exempla.

Secundò quando pro ornamentis redimendis ornandis seu reparandis. Innoc. in d. c. finali, & idem intelligit Syluester, quando legatur pro extruendo sepulchro.

Tertiò, quando legatur pro fabrica ecclesię reparatione indigente, & portio pro fabrica non habetur, & si habetur non sufficit, quòd si Ecclesia non indiget fabrica, tunc soluetur episcopo ex tali legato quarta.

Quartò limita, quando legatur pro luminaribus vt oleū pro lampade, vel cerei & huiusmodi.

Quintò limita, qū legatur pro anniuersario annuatim.

Sextò limita, quando legatur pro septem triginta, & huiusmodi.

Septimò limita, quando legatur ad perpetuum cultum diuinum, puta, vt annuatim fiat alicuius Sancti festum, vel dicatur officium in vna Capella.

Octauò limita in oblationibus, de quibus non debetur quarta vt olim.

Nonò limita in donatione in vita de qua etiam non debetur quarta.

REGVLA CCXXXVIII.

EPISCOPVS potest condere statuta, ita concludit Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. quod latius prosequitur. ibi Bald.

Limita, dum tamen non statuat contra ius. per tex. in c. quod super his. de maior. & obed. & in c. vt animarum. de cōstit. in 6. per quæ iura ita limitat Ias. d. l. omnes populi. t. lectura. col. fin. ff. de iustitia & iure.

Sub limita singulariter, nisi episcopus ex causa euidenti & necessaria statueret contra ius, quia tunc posset. Ita tenet Bal. in d. l. omnes populi. col. 6. per tex. sing. in l. hominem. ff. mand. de qua limitatione exclamat Abb. in pluribus locis, vt refert Ias. d. col. fin. & ponit latius idem Iason, in d. l. omnes. in 2. lectura. in col. 2. Quam conclusionem Bal. dicit famosam idem Iason l. non solum. §. morte. ff. de noui ope. nun. in colum. 11. post medium. Idem Ias. in l. 1. C. de prec. imper. offer. in col. 1. Et illud dictū retulit etiam Feli. in c. 1. de const. colum. 16. quasi in fine. per quem ibi, & in colū. sequenti. vide plura singularia, quæ licent ex magna causa & necessaria, quæ alias non licerent. Et vide Henric. Botteum in tract. de synod. episc. par. 3. nu. 49. octaua conclusio. Card. 324. 2. tomo tract. vbi primo hanc conclusionem plurium doctorum allegatione, corroborat & demum tripliciter lublimitat.

REGVLA CCXXXIX.

EPISCOPVS existens extra suam diœcesim, non potest cognoscere de causa sibi commissa, non facta métione de mora

de mora alibi quàm in sua diœcesi per eum facta. Abb.in c.nonnulli.de rescrip.per tex. vbi idem Abb.in c.fi.de rerum permu.Abb.in c.fi.circa prin.de iudi. & in c.olim.de excep.Card.in clem.fi.q.2.de sent.excom.

Limita dupliciter vt per Felinum,in dicto cap.nonnulli.colum.4.

Primò nisi de consensu partium procederet,& non traheret reum vltra dietam.

Secundò limita, nisi constaret Papam scire, quòd is cui scribit,alibi moratur,secundum Dom.in c.statutum.§.cũ verò.col.1.de rescriptis.lib.6.& infert ad episcopum Fesulanum morantem continuè Florentię ex priuilegio,vt ibi per eum.

REGVLA CCXL.

EPISCOPO pertinet prouisio ecclesiarum quæ sub sunt plebibus,vel alijs ecclesijs inferioribus,Notat Innoc.in capitulo, cum Venerabilis.de exceptionibus. & vide Butrig.in capitulo finali,col.j.de cauf.poſ.Nicol.Mil.in suo repertorio in verbo,Episcopus.Qui asserunt quòd Episcopus fundat intentum suum de iure communi in subiectione omnium ecclesiarum sitarum in sua diœcesi. facit text. in c.Omnes basilicæ.16.q.7.

Amplia dupliciter,& limita quinque modis,vt per Felinum in dicto capitu.cum Venerabilis. in columna 11. & sequentibus.

Primò etiam si alienus Episcopus construat ecclesiam de nouo in alia diœcesi, quia illi Episcopo ædificanti sola reseruatur præsentatio, text.vnicus secundum Feli.vbi suprà,in c.1.16.q.5.

Secundò amplia etiam si fundator ecclesiæ ordinaret, quòd institutio ipsius ad episcopũ non spectaret sed ad inferiorem, & etiam si irritaret testator omnem dispositionem suā si ecclesia non gubernaretur,vt ipse ordinauit.Itē etiam si mandaret in pœnam,quòd redditus illi ecclesię deputati conuerterentur in alios pios vsus. Intellige tamen prædicta, nisi disponens id agat consentiente Episcopo. Quo iniustè recusante consensum præstare,agi potest coram superiore vt compellatur,quem si præstat, non potest eius successor reuocare,cum de iuris quæsiti ecclesiæ præiudicio non agatur.Hæc ex Inno.Abb.Siculo,Bar.& Rotæ decisione colligit Fel.vbi suprà.

Limita primò hanc regulam,in ecclesijs quæ sunt de titulis Cardinalium, quia in illis Cardinalis etiam non episcopus vtitur pleno iure episcopali.

Secundò limita, nisi plebs vel inferior Ecclesia haberet ex iure speciali instituendi ius,vt ex priuilegio vel præscriptione.

Tertiò limita, in beneficijs subiectis ecclesijs regularibus collegiatis, in quibus ad præsentationem monachorũ Episcopus instituit.

Quartò limita, quando ecclesiæ sunt sitæ in parochia alterius ecclesiæ.Dominus Ioannes Andreas, Archidiaconus, & Lapus post Innocentium in varijs locis relatis per Felinum, vbi suprà. Qui tamen intelligit hoc procedere, quando ecclesia illa in cuius parochia est vel sunt sitæ aliæ ecclesiæ maximè est patrona, vt in casu capitu.tertij.de ecclesijs ædificandis. vt dicunt Abbas Cardinalis & Federicus,post Innocẽtium in locis per eum relatis.Secus autem si simpliciter ecclesia sita fuerit in parochia alterius, quia tunc erit locus regulæ, & ad Episcopum pertinebit institutio.

Quintò limita,in ecclesijs collegiatis secularibus,in quibus licet institutio vel confirmatio in beneficijs eis subiectis spectet ad episcopũ,electio tamen & præsentatio spectat ad prælatum & Capitulum illius ecclesiæ, nisi ecclesia collegiata dotauerit illa beneficia, vel nisi sint in corpore ecclesiæ cōstructa,vel in fundo proprietatis eiusdem, istis enim tribus vel aliquo eorum concurrentibus totalis prouisio spectat ad prælatum cum capitulo,non autem ad episcopum.Ita Antonius de Butrio post Calder.& Paulum in c.cum Ecclesia Vulnerata.de electione.7.col.Felin.tamen vbi supra considerans contrarietates doctorũ quos ibi refert,dicit forte verius esse (quicquid prædicti doctores dicant) quòd etiam in dictis tribus casibus,per quos solum videtur acquisitum ius patronatus, præsentatio spectat ad rectorem inferiorem, institutio verò ad episcopũ pro quo ipse allegat aliqua, quæ poteris per eum videre.

REGVLA CCXLI.

EPISCOPVS potest dispensare vel absoluere à iuramento simpliciter aut aliquo casu, quando iuramentum nō est manifestè licitum,& vtile,sed dubium est,an sit licitum vel illicitum, profuturum vel nociturum. istam regulam probant iura in c.constitutis.de testi.& in c.si vero.el 5.& in c.verum.& in c.cum quidam.de iuriurand.per quæ iura eam tradidit Felin.9.col.in c.2.de spons.vbi refert Docto. eam tenentes.

Limita istam regulam dupliciter vt per Fel.vbi suprà,& in col.seq.quam prius tripliciter declarat.

Primò declara,vt procedat etiam quando iuramentum potest seruari sine interim salutis æternæ, continet tamen turpitudinem ex parte recipientis illud, quia tunc non est necesse, vt iurans adimpleat prius, vel quòd compellat recipientem ad relaxationem, sed potest directè petere absolutionem.

Secundò declara, vt procedat quando est perniciosum exemplo,quia tunc potest, & debet per episcopũ relaxari.

Tertiò declara procedere etiam si esset licitum, potest tamen episcopus per viam permutationis,licet non totalis relaxationis dispensare.

Limita primò, si esset probabile dubium an esset concedenda absolutio vel non,quia illam eo casu non potest inferior à Papa etiam legatus concedere, ita Doct.relati per Feli.in d.c.2.nu.22. Contrarium tamen dicit tenere Spec. Abb.Ant.& Dom.in varijs locis,eo quia etiam episcopus potest interpretari, an iuramentum sit licitum vel non, & an concedenda sit absolutio vel ne.Demum vero idē Feli. dicit,quòd in hoc puncto valde quotidiano non est firma sententia propter discrepantiam talium Doctorum, & secunda opinio videtur sibi communior,sed prima tutior. Asserit tamen sibi videri quòd saltem legatus posset interpretari iuramentum,quod dicit notandum.

Secundò limita,dummodo in relaxatione à iuramento citetur pars cui aliquid est iuratum,alias relaxatio non valet,ita Ioan.And.Anch.& alij,quos allegat Felinus vbi suprà.eādem conclusionem refert tenere Panor. Anch. Zabarel.Barb.Alex.& Ias. in varijs locis Guliel.Bened.in repet.c.Rainutius.de testa. in verbo, duas habens filias.col. fi.fol.44. nu.299. in prima parte repetit. vbi etiam allegat Guido Papæ,q.111.& Ioan.de Ferrarijs,in sua practica,in libello iuramenti quod præstatur à parte parti,qui idem dicunt. Contrarium tamen refert tenuisse Paul. de Castr.in consi.216. sed concordat prædictas opiniones per consilium Oldr.t 20.vbi eleganter loquens tāgit breuiter veritatem æquam secundum eum videlicet quòd si petatur iuramentum relaxari,vt per hoc obligatio quę contracta est tollatur, & instrumentum cancelletur, ac si iuratum non fuisset,partis vocatio est necessaria,sin autem petatur ad solum habilitandam personam, vel iuramento non obstante possit dolum vel fraudem vel metum detegere ipsius contractus, tunc cum de grandi non agatur præiudicio ipsius creditoris,non est necessaria partis vocatio,cum sibi remaneat adhuc facultas,defendendi contractum,hæc Old. Cuius consilium dietim practicatur apud Gallos, sed si bene ponderētur verba Pauli de Castro in dicto consilio idem sentit quod Oldrad.secundum prædictum Guliel. Qui addit,quòd fortè vbi notorie constaret, iuramentum continere turpitudinem in se ex parte recipientis, ita quòd illi seu creditori nulla competeret in contrarium exceptio, non esset necessaria partis citatio ad relaxandum iuramentum, secundum Panorm. in cap.primo,de iureiur. de quo videndus

videndus est Guido Papæ, q.140.& 225.cum duabus sequentibus,& quæstio.Cappellæ 62.

REGVLA CCXLII.

EPISCOPVS potest dispensare contra suam constitutionem,& eam tollere.notat Ioan. Andr. in regula, in generali, in Mercuriali, & in regula, cui licet, de regul.iuris. in sexto.

Limita dupliciter vt per summam Rosellam in verbo, excommunicatio.lo 7.§.14.& per Syluest. in eod. verbo, lo t.in versi.sciendum est tertio.

Primò,nisi constitutio transierit in priuilegium,vel contractum.

Secundò nisi sit iurata,vt ibi per eos.

REGVLA CCXLIII.

EPISCOPVS seu eius vicarius ad instantiam cuiuscunque petentis potest concedere monitorias generales cõtra detinentes res suas,vt nisi restituant infra certum tempus sint excommunicati, tenet glos.vbi Bart.& Bald.Ang. Alber.& alij in l.in ciuile.C.de furtis.Et tenet Rota in decisi.444.in nouis,in decisione incipien.extra Rotam, tenet Bald.in c.si sacerdos.de offic.ordin.Aretin.in c.nouit. pen.col.de iud.

Amplia istam regulam quinque modis,& alijs quinque restringe, vt per Io. de Neuizanis in sua sylua nuptiali.fol. r t.col.fin. cum 5.sequent.qui prius ad varia loca remittit pro regula.Et quia materia est quotidiana,& forsan ille tractatus non erit tibi facilis, referam in summa prædictas limitationes.

Primò limita, vt non possint concedi tales literæ excommunicato.

Secundò,quando sciretur quis rem subtraxerit,vel quã do esset notus aduersarius,quia tunc debet agi contra eum via ordinaria coram competenti iudice.

Tertiò limita,vt non procedant tales literæ pro re leui, vt pro gallina.

Quartò limita,si illæ monitoriæ essent infamatoriæ alicuius personæ, puta qui cognouerit talem mulierem, debeat illud propalare. Sed hæc ad regulam est impertinens restrictio.

Quintò,si ille qui habet rem,pro qua literæ promulgantur compareat,dicendo quòd ipse tenet illam, sed non cũ peccato, & ꝙ paratus est super illa in iudicio respondere coram competenti iudice,ad quem petit remitti.

Sextò fallit,quando is ad cuius instantiam conceduntur monitoriæ,prius pactum fecit cum parte,quòd etiam si faceret publicare tales monitorias:quod nec ipse, nec scientes per hoc teneãtur propalare. Istam limitationem tradit idem Ioã.de Neuizanis in eadem sylua nuptiali, in ea quæ nunc est nouiter per eum addita & impressa, in fol.63.col. 1.quasi in fine.

Septimò limita,quando debens implere, hoc facere nõ possit, quia tales literæ non arctant ad impossibilia : hanc etiam ponit idem,vbi suprà.

Episcopus vide infrà, in verbo, prouisio.lo t.& in verbo visitare.

REGVLA CCXLIIII.

EPISTOLA habens sigillum authẽticum, plenè probat, Ita concludit Bar.in l.nuda ratio.ff.de donat.

Limita dupliciter, vt per Roma.in d.l.nuda ratio.in col. pen.& si.vt refert Iason in l.admonendi. in repetit.ff.de iureiur.in col.61.

Primò intellige regulam,quando talis epistola fuit acceptata per eum ad quem destinatur, secus si expreßè contradixisset,quia tunc non probaret.

Secundò limita, si iam mortuus esset mittẽs, antequam epistola perueniret quò mittebatur : & regula procedit, quando viuo adhuc mittente peruenit.

REGVLA CCXLV.

AEQVITAS est præferenda rigori, vt in capitu. fin.in fin.de transact.& c.disciplina.15.distin. & l.placuit.C. de iudic.& l.si tibi.ff.si cert.petat.& c.fin.de transact.& tenet Baldus per illum textum.l. 2.in 1.nut. C.de rescinden. venditione.

Limita dupliciter hanc conclusionem, vt per Felinum in cap. cum illorum. de sententia excommu. in colum.secunda. Quam tamen quadrupliciter restringit Iaso.in dicta l.placuit.vide etiam Philip. Deci.in regula,in omnibus quidem.colum.2.ff.de regul.iur.vbi hanc regulam restringit tribus modis. Et an hæ limitationes sicut sunt à varijs doctoribus descriptæ,differãt inter se,studiosus ipse discutiat:non enim semper scribentibus idem est ocium,eadem animi quies & corporis valetudo, & si semper communis vtilitatis sit vniformis affectus.

REGVLA CCXLVI.

ERROR elicitus ex actis, non reddit sentẽtiam nullam, ideo non impedit transitum in rem iudicatam. Glossa, Abb.& alij in capitulo,inter cæteras.de re iudic.vbi Felin. colum.1.post Abb.plures allegat, & ab alijs hanc conclusionem defendit.

Limita & declara hanc regulam nouem modis, vt per Fel.vbi suprà,col.2.cum quatuor sequentibus,vbi copiosè loquitur.

REGVLA CCXLVII.

ERROR in materia, in contractibus bonæ fidei, vitiat contractum.Text.est in l.si sterilis.§.quãuis.ff.de actio. empt.& l.cum ab eo.§.fi.ff.de cont.empt.

Limita dupliciter, vt per Iaso.in l.si id quod aurum.col. fin.ff.de verb.oblig.

REGVLA CCXLVIII.

EXCEPTIO dilatoria superueniens post litem cõtestatam opponi potest.glo.iuncto tex.quem Docto. ibi notant in c.insinuante.de offic.deleg.vbi Fel.confirmat hanc regulam.col.3.

Limita quinque modis, vt per eum ibi:& quintam limitationem sublimitat quinque casibus.

REGVLA CCXLIX.

EXCEPTIO non numeratæ pecuniæ, potest obijci infra biennium.Tex.in l.in contractibus.C. de non numerata pecunia.

Fallit septem modis,vt per Fel.in c.si cautio.nu.5 t.de fide instrumentorum.

REGVLA CCL.

EXCEPTIO omnis peremptoria,quæ non venit ad impugnandam sententiam,sed ad moderandum seu limitandum executionem, potest opponi post sententiã.Tex. in l.Nesennius.ff.de re iud.& l.si fideiussor.ff.de fideiussoribus.§.idem respondit.& l.ex diuerso.§.fi.ff.solu. matr.per quæ iura firmat hanc regulam Bar.in l.1. C.de iur.& facti ignor.quam ibi commendat Ias.col.4.fin.verbis.versi.succeßiuè nota.ex qua regula infert ibi Ias.col.5.quinque notabiles conclusiones,quas vide per te.

Limita primò,nisi iudex statuisset terminum rei ad opponendas exceptiones peremptorias,dilatorias vel anomalas,quia tunc post sententiã prædictæ exceptiones,de quibus loquitur regula, opponi nõ possent:tenet Bal.l.ab executione.C.quorum appellatio.non recip. sequitur Alex.d. l.ex diuerso.§.si in iudicio.col.2.vbi dicit singulare illud dictum Bal.& sequitur Ias.d.5.col. facit quod notat Abb.c. pastoralis.col.2.de excep.

Secundò limita,nisi talis exceptio esset ante sententiam opposita, & per iudicem reprobata, quia ex quo iudex semel reprobauit, diceretur posteà opponi contra sententiam. Ita limita Bartol. dict. leg. ex diuerso.§.finali.& ibi Alexand.dict.2.colum.per gloss. notabilem.dict.leg.Nesennius.§.fin.glo.fin.& ita tenet Ias.d.colum.5.licet Alex. non referat.

REVGLA CCLI.

EXCEPTIO incompetentis fori, ſemper poteſt opponi, etiam ſi dicatur quòd non poſſet agi de nullitate. Gloſ. eſt ſingularis in clem. vna.de ſequeſtr. poſſ. & fruct.in glo. fi. quam ibi dicit ſe neſcire alibi Card. & illam gl.ſequitur Abb.in c.ex parte.el 2.de officio delegati col.fin.pro qua vide notabiliter per Feli.in cap. paſtoralis.colum.3.in fi.& ſequen.de except.vbi refert alias ſimiles,& plures Docto. eam commendantes. Commendat etiam Iaſ.in l.hac con ultiſsima. in col.3.C.qui teſtam. fac.poſſ. eam etiam dicit ſſingularem Hipp.in ſingul.10.in ord.incip. Tu ſcis quòd excep.quem omnino vide pro ea.

Amplia primò etiam ſi dicatur, quòd nulla ſpecies nullitatis admittatur, ſecundum Petrum de Anchara.conſilio 271.incip.de titulis criminum. penulti. columna ad fin.& in ſequent.

Secundò amplia, etiam ſi partes iuraſſent non dicere de nullitate ſententiæ vel laudi, quia de prædicta nullitate dicere poſſunt.not.Phil.in capitulo, dilecto.de appel.in q.50. & in q.52.in 3.col. referendo Ang. in ſuis conſil.& ponit has ampliationes Fel.d.rub.de foro comp.quas latius proſequitur idem Fel.d.c.paſtoralis.col.4.

Limita quadrupliciter, vt per Feli.in d.rub.de foro com pet. quarum limitationum tres vltimas latius proſequitur in d.c.paſtoralis.in col.4.& ſeq.vbi eam optimè examinat & intelligit.

REGVLA CCLII.

EXCEPTIO dilatoria, quæ nõ fuit oppoſita in cauſa principali, non poteſt opponi in cauſa appellationis, etiã ante litem conteſtatam. Tex.eſt ſecundum communem intellectum Bar.& doct.in l.ita demũ.C.de procuratoribus.

Limita quinque modis notabilibus, vt per Iaſ.ibi in col. 4.quas limitationes primò ſcripſerat Felin.in c.ad audientiam.el 2.de reſcrip.nu.13.

REGVLA CCLIII.

EXCEPTIONIBVS ab ſtatuto ſublatis, intelligitur non ſolum de friuolis, ſed etiam de legitimis. Hanc regulam ponunt & firmant Imol. Anton.& docto.in c.ex parte.de offic.deleg.

Limita eam 20.modis, vt per Felinum ibi, col.3.cum 2. ſequentibus.

REGVLA CCLIIII.

EXCEPTIO nullitatis quæ poteſt incontinenti probari, etiam per probationes extrinſecas, impedit executionẽ ſententiæ. Doctrina eſt Bar.quem ſequuntur ibi omnes in leg.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.cuius rationem ponit ibi Iaſ.col.2.ad fin.

Limita hanc concluſionem tribus notandis modis, vt per Iaſon vbi ſuprà, colum.tertia. vbi etiam videndus eſt Vldar.Zaſi.

REGVLA CCLV.

EXCEPTIO nullitatis quæ requirit altiorem indaginem non impedit executionem ſententiæ. Bart.in d.§.condemnatum.facit c.ſuſcitata.de in integ.reſtit.

Limita hanc concluſionem tripliciter, vt per Iaſo. ibi. 4.colnmna. cui Vldari. Zaſi. addit tres limitationes. vide per eum.

REGVLA CCLVI.

EXCEPTIO dilatoria opponenda eſt ante litem conteſtatam, poſt litem verò conteſtatam non licebit. Text. eſt in c.inter monaſterium.de re iudi.l.fin.C.de excep.l.ita demum.C.de procurat. Vide Hiſpane legem 8.in legibus de Madrid.

Limita primam partem regulæ tribus caſibus annotatis per Felinum in capitulo, exceptionem.4.columna, de exceptionibus.

Limita poſteriorem partem regulæ tredecim modis, recolligens per Fel.in d.capitulo, exceptionem.à 4.col.in me[illegible] ad medium ferè nonæ columnæ, vbi primam li[illegible] ampliat 10. modis: ſecundam limitationem impugnat, & duobus caſibus ſaluat, alias autẽ optimè proſequitur, & confirmat aliquas illarum.

REGVLA CCLVII.

EXCEPTIO non numeratæ pecuniæ intra bienniũ competit ei, qui in teſtamento publico vel apocha cõfeſſus eſt ſe recepiſſe pecuniam.lege, ſi ex cautione.vbi gl.magiſtra. & habetur toto titulo C.de non numerata pecunia.toto titulo, de literarum obligat.Inſtitu.

Amplia hanc regulam ſex notandis extenſionibus, & limita quinque ſignandis limitationibus, vt per Iaſo.melius quàm alibi in l.qui pecuniam.ff.ſi cert.pet.1.& 2.col.

REGVLA CCLVIII.

EXCOMMVNICATVS poſt abſolutionem reſtituitur ad iura lapſu temporis perdita: notat Abb.in c.1.3.colum. de præſcrip.& concludunt Doct.in c. cum inter priorem. de except.

Limita tripliciter, vt per Fel.in d.c.cum inter.col.9.

Primò, niſi fuiſſet negligens in petenda abſolutione ab excommunicatione iuſta.

Secundò, dummodo tempus fuerit præfixum à iure, ſecus ſi ab homine. Declara vt per eum.

Tertiò, niſi excommunicati non interſit lapſum fuiſſe tempus, puta quia non fuiſſet exequutus teſtamentum intra annum: quod eſt notandum.

REGVLA CCLIX.

EXCOMMVNICATVS vbi offenſa dubia eſt, præſtita cautione eſt abſoluendus. Probat hanc regulam textus in capitulo, ex parte.el 2.de verbor.ſignific.& in cap.cum deſideres.de ſentent. excommunicat. & in capi.ſolet.eod. titu.libro 6.

Limita dupliciter, vt per Fel.in c.cum contingat.de off. deleg.col.2.nu.5.

REGVLA CCLX.

EXCOMMVNICATVS pro manifeſta offenſa, non eſt abſoluendus, etiam ſi velit ſatiſdare de ſatisfaciendo, niſi actualiter ſatisfaciat. Text.in capitu.ex parte.de verbor. ſignificat.

Limita quinque modis, vt per Io.Franc.de Ripa in c.1. de iud.col.33.verſi.in eadem glo.& per Fel.in c.cum contingat.de offi.deleg.

Primò, niſi in articulo mortis.

Secundò, ſi ſatisfactio exigit longum tractum, vt quia fuit excõmunicatus, quia non feciſſet conſtrui eccleſiam.

Tertiò, ſi impoſsibilis eſſet ſatisfactio.

Quartò, quando fuit excommunicatus pro manifeſta iniuria illata ſoli Deo.

Quintò, niſi ſatisfactio eſſet talis, quæ non conueniret excõmunicato: vt quia nõ fecit ſe ad ordines promoueri.

REGVLA CCLXI.

EXCOMMVNICATVS ſpoliatus non reſtituitur. Glo.in c.1.verbo, audientiam.in fi.23.diſt.gl.ſing. verbo, canonicum.in c.ex inſinuatione.de procur.ſecundum Imo.in l. his qui reus.35.col.ff.de publ.iud.& alias gl.allegat Fel.vbi ſimilis eſt in c.dilectus.de reſcriptis.

Limita ſex modis, vt ibidem per eum, col.4.

REGVLA CCLXII.

EXCOMMVNICATVM ab vno regulariter, alius non abſoluit. Tex.eſt in c.paſtoralis.§.præterea.de offi.ordin. qui ad hoc quotidie allegatur ſecundũ Abba.ibi. Facit tex. in c.cum ab eccleſiarum.eod.tit.& in c.1.de treu. & pace. cum alijs quæ allegat Fel.in d.§.præterea.in prin.

Limita hanc regula ſex modis, vt per eum ibi, col.2.& 3.vbi primam ampliat vno modo, & limitat alio. Quas limitationes, quia materia quotidiana eſt, in ſumma libet referre.

Primò fallit dicta regula in excommunicatione lata per conſtitutionem hominis. Io.Andr.Abb.& Imo.de præb. c.graue.per c.nuper.de ſenten. excommuni.æquiparando conſtitutionem

constitutionem inferiorum canoni Papæ Idem Abb.in d. c.nuper.1.col.& alij.relati per Fel.vbi suprà.

Secundò fallit in delegato Papæ, quia data negligentia, vel iniusta denegatione illius qui excommunicauit, poterit ipse absoluere quantũ ad effectum, vt possit agitari causa sibi commissa.c.prudentia.§. sexta.& §.fi.de off.dele.& rationem assignat ibi Abb.in §.fi.in fi.post alios, vbi vide.

Tertiò fallit, in eo qui succedit excõmunicatori in ipsa causa:& intelligunt doct.idem si non succederet in honore, sed in onere : pro quibus vide Dom.post Lap.de offic. deleg.cum pluribus,in fi.in 8.

Quartò fallit in articulo mortis, vt est textus hic, & de rapt.in literis.cum gloss.& de sponsalib.non est.cum concordant.

Quintò fallit in Papa, qui absoluit excommunicatũ ab alio,etiam à concilio.Ludou.consi.354.circa propositam. post principium, inducit pro sing.gl.fin.in c.ad reprimendam.eo.tit.dum dicit ordinarium posse absoluere excommunicatum à plebano subdito suo.

Sextò fallit in absolutione quæ fit testi,pro ferendo testimonio,iuxta c.veniens.el 2.de test.quia potest fieri à iudice causæ.Oldr.consi.278.licet quantum.versi.super tertio.& de veritate,& declaratione vide Fel.vbi suprà.

Regula CCLXIII.

EXCOMMVNICATIONEM non inducit preceptum factum à iudice sub pœna excommunicationis,licet contraueniatur, sed requiritur noua excom.glo.in c.relatum. de iure pat.& in c.2.de matr.contrac.contra interd.eccles. cum alijs quatuor, quas commendat Feli.in c.sicut tuis.de simo.in col.2.

Limita tripliciter,vt per eundem Fel.ibi.

Regula CCLXIIII.

EXCOMMVNICATIO potest ferri particulariter per sententiam contra subditum extra territorium. Regula est quam tradit Phil.c.cum sit Romana.de appel.per text.ibi, & in c.tuæ.de cler.non residen. quem sequitur Fel.in c.fin. de foro compet.in col.14.quasi ad finem.

Limita tripliciter,vt per Felin.vbi suprà d.columna 14. & sequent.

Regula CCLXV.

EXCOMMVNICATIO monitione non præmissa, ferri non potest. Tex.in c.sacro.de sent.excom.

Limita quinque modis,vt per Fel.ibi,col.2.in fin.

Excussio, vide suprà,in verbo creditores.

Regula CCLXVI.

EXECVTIO quando fit super re, super qua cognitio præcessit,& sententia est lata, non impeditur à tertio se opponenti,sed illi cauetur de indemnitate. Text.in l.is à quo fundus.cum l.seq.ff.de rei vend.& in l. pen.de pet.hæredi. tenet Bar.per illa iura, in l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.& in l.si alienam rem.ff.de sol.Bald.c.1.§.si duo.de pace tenen.in vsib.feud.

Limita hanc conclusionem dupliciter , vt per Ias.d.§.si super rebus.col.fin.

Primò vbi posset sequi animarum periculum ex adiudicatione,seu traditione:vt cum duo petunt vxorem vnam, licet alter prius probet,non est sibi adiudicanda cũ cautione indemnitatis : sed est differenda executio, donec alter probauerit.Abb.post Inn.in rub.de spon.duorum.

Limita secundò hanc conclusionem,quando pendente iudicio,tertius se opposuit,secus si post latam sententiã, & in rem iudicatam translatam,quia tunc etiam sine cautione indemnitatis potest sententia executioni mandari.

Regula CCLXVII.

EXECVTIO nõ potest fieri pro debito vniuersitatis contra vnum insolidum,sed solum pro rata:notat Bart.in l. si se non obtulit.ff.de re iudi.

Limita tripliciter vt per Ripam ibi,in col.6.

Regula CCLXVIII.

EXECVTOR mixtus, super exceptionibus non iudicat. Gloss.est in c.pastoralis.§.quia verò.de offic.deleg.vbi Doctor.

Limita dupliciter hanc conclusionem , vt per Felinum ibi,columna 5.

Regula CCLXIX.

EXECVTOR testamentarius non potest suum officium alteri committere:not.Bar.in l.nulli licere.C.de episco. & cler.in col.3.versi. Sed nunquid episcopus.not.Io.And. in nouella,in c.fin.de testam.in 6.

Limita in exequutore legato,vt est iudex vel episcopus. Ita firmat Bal.d.l.nulli.d. versi.quod dicit perpetuò notandum Alex.in l.1.col.3.ff.de leg.2.

Regula CCLXX.

EXECVTOR ad lites merus,id est datus post liquidã materiam executionis, vt nuncius datus ad possessionem tradendam,nullam exceptionem audit. Text.est in lege,si vt proponis.& in l.executorem.C.de executio.rei iudic.

Limita in quinque casibus collectis per Fel.in c.de cætero.in col.2.de re iudi.

Regula CCLXXI.

EXECVTOR mixtus datus,scilicet non cognito nec discusso negotio executionis,fortè à statuto in auxiliũ iurisdictionis habet cognitionem exceptionum , non decisionem. Tex.secundum Abb.in c.de cęterò.de re iudi.tex. iuncta gl.in c.dicenti.§.& si non cognitio.25.q.2.Dom.in c.sicut.2.q.1.

Limita dupliciter,vt per Fel.in d.c.de cæterò.col.1.cum princip.seq.

Regula CCLXXII.

EXECVTOR nudi ministerij,non habet iurisdictionem nec coercionem.c.fi.§.fi.de offic.deleg.c. pastoralis. §. quia verò.eod.tit.

Limita quatuor modis hanc conclusionem, vt per Feli. in c.ex literis.col.fi.de offi.deleg.

Regula CCLXXIII.

EXHAEREDARE, vel præterire filios non licet parentibus, nisi expressa vna de quatuordecim causis expressis in iure,vt in authen.vt cum de appel.cogno §.aliud.quoque capitulum.col.8.& in auth.non licet.C.de lib.prete.& exhær.vel alia grauiori causa,vt tenet Guliel.in d.auth.nõ licet.quem ibi sequitur Iaso.in col.2.alios referendo idem sequentes.Et habes Hispane l.4.5.& 6.tit.7.par.6.quæ tibi exponunt causas exhæredationis.

Limita octo modis,vt per Iaso.in d.auth.non licet.col. pen.& fin.

Regula CCLXXIIII.

EXPENSARVM condemnationẽ excusat victus, quando habet iustam causam litigandi:not.glo.& doct. c.finem litibus.de dolo & contum. per Bart.in l.si quis inficiatus.ff.deposi.& per doct.l.qui solidum.§.etiam.ff.de leg.2. ponit Hippo. vbi hoc comprobat pluribus allegationibus in l.patre vel marito.ff.de quæst.col.4.cui regulæ in col.5. & duabus seq.tres limitationes assignat,earum quamlibet late prosequendo:quas vt habeas, libet in summa referre, præmaximè,quia alias addere intendo,& quando quis dicatur habere iustam causam litigandi,vide quinque exempla per Lanfr.in tract.de expẽsis.col.1.& 2.melius per Ias. in §.si autem alterutra. infra allegando , in columna 4.& 5.vbi ponit nouem conclusiones & exempla in materia. Habes Hispane l.7.titul.22.parti.3.quæ hanc regulam approbat, & tres casus, in quibus quis dicitur habere iustam causam litigandi,subiungit.

Limita primò, quando inter partes esset conuentum quòd victus in causa solueret expensas . Adde Iaso.qui in hac fallentia bene loquitur in l. properandum.§.si autem alterutra.col.2.C.de iud.

Secundò limita, quando in loco in quo litigatur viget statutum, quòd victus victori in expensis condemnetur

quia tunc non excusat iusta causa litigandi. Adde Iaso. vbi supra, in 3. col. qui per totam illam col. hanc limitationem prosequitur, & optimè examinat.

Tertiò limita secundum eundem Hippo. vbi supra, in causa appellationis, quia succumbens in ea, semper debet condemnari in expensis: quia cum habet contra se primã sententiam, præsumitur non habere iustam causam litigandi, qui plura allegat ad hoc.

Quartò limita secundum eum, in expensis quæ debentur ratione contumaciæ, quia ab eis non defendit dicta iusta causa. Ita limitat Ias. vbi supra, col. 4. versi. tertiò principaliter. post Sali. ibi.

Quintò limita, quando quis succumbit in aliqua interloquutoria, quia tunc indistinctè condemnatur in expensis, non habita differentia an habuerit iustam causam litigandi, vel ne. Ita Ias. d. 4. col. post Ang. ibi.

Sextò limita, in sportulis, quia ad illas tenetur aduersarius, licet habuerit iustam causam. Ias. vbi supra post Bald. in l. fin. col. vlt. C. de fruct. & lit. expen. & in d. materia expensarum, vide notab. per Hippoly. in d. l. patre. col. 8. 9. & 13. cum tribus sequentibus.

Expensæ, vide supra in verbo, accusator. & verbo, debitor, lo 2.

REGVLA CCLXXV.

EXPRESSVM vbi aliquid requiritur simpliciter, sufficit quòd tantum colligatur ex mête & identitate rationis: probat tex. iuncta gl. ibi in l. prætor. in prin. ff. de oper. noui nunt. & in c. cum olim. de censi. in fin.

Limita quadrupliciter istam regulam, vt per Ias. d. l. prætor. colum. 2. vbi eam descripsit: & vide eundem Ias. in l. 1. ff. de vulgar. & pupillar. columna 3. vbi easdem limitationes ponit.

REGVLA CCLXXVI.

EXTENSIO non est licita in legibus correctorijs, etiam ex maioritate rationis. Tex. & ibi communiter docto. in auth. quas actiones. C. de sacrosan&c. eccles. not. Bar. in l. præcipimus. §. fin. C. de appel. quem pro ista regula refert Iason in d. authen. quas actiones. versi. sit ergo firma regula. in 7. col. Sed Bart. ibi non loquitur de maioritate, sed de identitate rationis. Allegat etiam idem Ias. glo. in l. tam is. ff. de dona. causa mort. §. 1. & est tex. quem dicit meliorem de iure cum gloss. in auth. de adminis. offic. in sacris appel. col. 3. & vide eundem Ias. in l. de quibus. ff. de leg. in col. 3. vbi allegat gl. quam dicit communiter approbari in d. authen. quas actiones.

Limita istam communem sententiam sex modis, vt per Ias. in d. auth. quas actiones. col. 7. & sequent.

REGVLA CCLXXVII.

EXTIMATIO communis valoris, præsentis temporis, & non futuri attenditur in beneficijs: tenet Oldra. consil. 58. latè Felin. in c. eam te. colum. fin. versic. fallit quintò. de rescript.

Limita dupliciter, vt per eum in capit. ad aures. colum. fin. eod. tit.

REGVLA CCLXXVIII.

EXTIMATIO rei dotalis, vel alterius rei, in dubio facit emptionem. l. 1. cum glo. & l. quoties. & l. si inter. vbi gl. singul. & Bald. C. de iure dot. per doctor. in l. si extimatis. ff. solut. matr. quam regulam inter suas inserit Socin. in regula 141. incipien. extimatio, &c. quam tantum vnico modo restringit.

Amplia primò siue tunc fiat extimatio, siue committatur arbitris, siue alteri personæ quę debeat extimare: notat Soci. consil. 56. incipien. stantibus. 1. col. quod consilium in ista materia summè nota, quia multum declarat materiam extimationis rei dotalis.

Amplia secundò, etiam si partim det in pecunia, partim in rebus ad ornatũ mulieris extimatis, quia tenebitur maritus ad pecuniam, & deterioratio vestium erit suo periculo, tenet Socin. consil. 289. incip. difficultas. refert & sequitur vtranque ampliationem Ioan. de Neuiza. in loco infrà allegando.

Limita quatuor modis, vt per Iaso. in l. ex conuentione. C. de pactis quorum vltimum magis memoriæ fige, secundum eum, videlicet quando maritus non est soluendo, quia tunc non facit emptionem: quod nota, quia est quotidianum, & dicit ipse obtinuisse in practica. quod dicit etiam aureum dominus Ioan. Lupus in repetitione rubr. de donatio. inter virum & vxor. fol. 9. col. 1. versic. intellige. idem in repetit. capit. per vestras. fol. 9. colum. 1. in additione, vbi plures refert idem tenentes. Et prædictas quatuor limitationes Iason refert Ioan. de Neuiza. in sua Sylua nuptiali. folio 8. col. 2. & cuilibet limitationi earum addit ipse vltra Iaso. alios doctor. idem tenentes, & ipse tandem vltra prædictas ponit alias tres limitationes.

Octauò limita, nisi in extimatione facta non sit pretiũ condignum rei, quia tunc in dubio non facit emptionem. Ita Bal. in l. 1. versi. tertiò quæro. C. commod. refert Areti. consil. 84. incip. diligenter ponderatis his. in col. pen. in prin. & notat idem Bald. dict. l. ex connentione. & refert ibi Ias. declarando primam limitationem licet hanc pro limitatione non assignet, & sequitur Ioan. Lup. in dicto cap. per vestras. d. col. prima.

Et nota singulariter, quòd in hac extimatione rei dotalis, in quacunque quantitate maiori vel minori iusto pretio interueniat, deceptio debet reparari, & quod deest, vel superest, læso restitui. Ista est notabilis lex regni nostri, in quarta part. tit. 11. in l. 16. quam nota, & sic non attenditur ꝙ sit vltra dimidiam iusti pretij, vt in alijs contractibus.

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

De litera E.

REGVLA CCXXVII.

EA quæ in testamento adimuntur, ipso iure adempta cẽsentur. Quam regulam probat tex. & ibi Bart. numero 2. in l. si ita sit scriptum. & ibi glo. in verbo, ipso iure. ff. de legat. 1.

Hanc regulam ampliat duobus modis, & limitat tripliciter Vldaric. Zasius in d. l. si ita sit scriptum. à nu. 7. vsque ad numerum 14.

REGVLA CCXXVIII.

ECCLESIA habet priuilegium, vt pro quocũque crimine ab ea quis extrahi non possit. Hanc regulam probat tex. in cap. definiuit. cum alijs. 17. q. 4. in c. reos 23. q. 5. in c. inter alia. de immuni. eccles. De iure regio est tex. in l. 2. tit. 11. parte 5. circa quam regulam vide Ioan. de Visquis in repet. dict. c. definiuit. quæ posita est per modum tractatus, in 2. volu. tractat. diuersorum doct. Didacũ à Couarruuias in lib. 2. Variarum resolutionum, cap. 20. Ioan. Igne. in l. 1. num. 4. cum alijs. ff. ad Syllania. Petrum Rebuffum in glo. ad constit. Regias Galliæ, in 2. parte, in tractat. de immunit. ecclesiarum, per totum, Nicol. Boer. in decisione 109. Guliel. Maine. in regula, Nemo de domo. ff. de reg. iur. Ias. in l. plerique. ff. de in ius vocan.

Hanc regulam ampliat quinque & viginti modis. Remigius de Gonny in tract. de immuni. eccles. à pagina 142 vsque ad pag. 100. & à pag. 101. vsque ad pag. 209. limitat eam 39. modis.

Et circa hanc regulam vltra Aluarum Pelargum in libro primo de planctu ecclesiæ, articu. 66. cum sequent. vide 8. priuilegia ecclesiarum per Catel. Cotta in Memorali. iuris,

iuris, in verbo, ecclesia. Et viginti priuilegia ponit Guliel. Lucuanus in Arbore iurisdictionum, numero 15. Et triginta septem priuilegia ecclesiarum & dotium, cum 30. illationibus, ponit notabiliter Cæsar Lambertinus in tract. iuris patronat. in arti. 8. 5. q. principalis libro 1. à num. 1. vsque ad num. fin. fol. 35. col. 3. Quæ 37. priuilegia ante eum posuit Pau. de Citatidinis in tract. iuris patrona. in 3. parte. q. 12. secundæ causæ, per totam.

REGVLA. CCXXIX.

ECCLESIA fundata, constructa, & dotata, post fundationem, constructionem, seu etiam post consecratonẽ, non potest acquiri in ea ius patronatus: quia cum sit libera non potest recipere seruitutes. Hanc regulam ponit glo. in c. piæ mentis. in glo. 1. circa medium, in versi. si quis autem post consecrationem. 16. q. 7. quam gl. sequuntur ibi doct. & Inno. in rubrica, nu. 2. de iure patronatus. vbi dicit dantem aliquid ecclesiæ, post consecrationẽ eius non dici patronatum, sed bene factorem. quem sequitur Ioan. Andr. in c. 1. de iure patronatus, lib. 6. Cardi. in rubrica de iure patronatus. quæstio. 6. & consil. 81. Archid. in c. filijs. 16. q. 7. Abb. in c. quoniam. num. 9. de iure patronatus. idem Abb. in consil. 28. numero 1. & in consi. 106. numero 2. & latissimè in consi. 59. numero 3. volum. 2. Angel. in summa, in verbo, ius patronatus. §. 4. Felin. in c. cum venerabilis. numero 37. ad medium. de exceptioni. & ita expresiè concludit Lambertin. per plura, in tractat. iuris patronat. in 1. lib. q. 6. primæ partis principalis, nu. 1. cum sequen. fol. 47. col. 4. Hanc regulam ampliat tripliciter, & limitat tribus modis, vbi has ampliationes & limitationes sublimitat & declarat Cæsar Lambertinus in tractat. iuris patronat. in 1. parte 1. lib. in 8. art. 6. q. principalis. num. 4. per totum, folio 56. colum. 4.

REGVLA CCXXX.

EDERE non cogitur inuitus rationes vel instrumenta, sed tertius apud quem reperiuntur. Hanc regulam probat gl. in l. in fraudem. in §. nec instrumenta. in verbo, edi. de iure fisci. quam pro notabili allegat Angel. de Perusio in leg. 1. in §. editiones. ff. de edendo. eandem glos. sequitur Abb. in capitu. 1. numero 12. de probatio. vbi reprehendit Anton. de Butrio qui contrarium tenuit per rationes, quas ibi Abb. adducit: quam gloss. sequitur Iaso. in l. prætor ait. in princip. nu. 9. ff. de edendo. & secundum illam glo. consuluit Alex. in consil. 58. numero 4. vol. 1. Felin. in d. c. 1. numero 14. de probatio.

Hanc regulam limitat septem modis Philip. Deci. in d. c. 1. de probatio. à nu. 273. vsque ad num. 281.

REGVLA CCXXXI.

EDICTVM iuris patronatus est prohibitorium, vt omnes ex fundatione, constructione, & dotatione acquirere possint ius patronatus qui non sunt specificè à iure prohibiti. Quam regulam probat tex. & ibi Ioan. And. Card. & docto. per eum in c. nobis. de iure patrona. & ita concludit Lambertinus in tract. iuris patrona. in 1. part. 1. libro. in 6. q. principali, in princ. nu. 1. fol. 57. col. 3. & in eadem q. 8. num. 2. num. 33.

Hanc regulam ampliat nouem modis, & limitat tripliciter Lambert. in d. tract. in 1. par. 1. libri, art. 15. 7. q. principali. nu. 10. fol. 66. col. 2. versi. ex omnibus.

REGVLA CCXXXII.

EDICTVM de præsentandis dicitur permissum vt quilibet admitti possit dummodò in ecclesia vel locis pijs sit clericus, in alijs locis iuxta qualitatem eorum. Probatur hæc regula per totum, de iure patronat. & 16. quæstio. 7. ita tenet Lambertinus in tractat. iuris patronat. in 1. par. 2. libri, in 7. q. principali, fol. 214. col. 4. Hanc regulã ampliat vndecim modis, & limitat quinque modis, vbi multipliciter restringit has ampliationes & limita. Lamber. in d. tractat. in 1. par. 2. libri, art. 18. 7. q. principalis, num. 7. fol. 222. col. 3. versi. ex omnibus dictis.

REGVLA CCXXXIII.

ELIGENS semel, non potest amplius eligere. Hãc regulam probat tex. in l. serui elect. in princi. ff. de leg. 1. in l. apud Aufidium. ff. de optione legata. in leg. si his qui. ff. de procura. in reg. quod semel. de reg. iuris, lib. 6. cũ alijs. Circa quam regulam vltra doct. in supradictis locis, vide Ioã. Paponium in gl. ad consuetu. Borbonias. §. 480. Pau. Paris. in consi. 81. nu. 14. lib. 1.

Hanc regulam cum sex ampliationibus, & quatuor limitationibus ponit Franc. de Ripa in d. l. serui electione. à nu. 1. vsque ad numerum 17.

REGVLA CCXXXIIII.

ELECTIO sola non tribuit ius electo. Hanc regulã probat tex. in l. Publius. ff. de conditio. & demonstratio. & in l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscriptio. tex. not. in l. ex eo tempore. & ibi gloss. quæ allegat plures concordantes in l. verbo, electi. ff. de milit. testamen. Abb. & Doct. in c. postquam. de electio. not. Paul. Parisi. in consi. 19. nu. 16. cum alijs, vol. 4.

Limita primò nõ procedere in electione facta per Principe: quo casu statim administrare potest: vt in l. 1. in prin. ff. ad l. Iul. de ambitu. & in Auth. de collatori. in §. ad hæc iubemus. col. 9.

Secundò fallit quando superior habere necesse confirmare: vt in l. si quos spontaneos. C. de decurio. lib. 10. quia nihil videtur dare: vt in l. vnum ex familia. in §. si de Falcidiã. ff. de leg. 2. alias secus: vt in d. l. ex eo. & in l. j. C. de confirman. tut. & in Auth. matri & auiæ. C. quãdo mulier officiũ tute. fun. potest.

Tertiò fallit per inuestituram, vel proximam cinguli acceptionem: nam hæc est quædam confirmatio: vt in l. fi. ff. de milit. testamen.

Quartò limita procedere in consulatu, vel maioribus dignitatibus: secus in minoribus: vt in §. filius familias. Instit. quibus modis ius patriæ potesta. solui. & in l. fi. C. de decurio. libr. 10. in Auth. de armis. in §. illud. colla. 6. & in Auth. Sed episcopalis dignitas. C. de episc. & cleri. notatur in l. fi. C. de consulibus. lib. 12. Episcopus autem & spiritualis dignitas non potest confirmari ante cõsecrationem: vt in c. qualiter post obitum. de electio. & in Extrauaganti Bonifacij Octaui, incipienti, Iniunctæ. in §. præsenti itaq; sub tit. de electi. in Extrauaganti communi.

Quintò limita nõ procedere in casu c. nihil. de elec. duobus scilicet concurrentibus: concordantia electionis, vide licet nemine discrepante: & quòd sint vltra Italiam, tamen Papæ subiectę.

Sextò fallit in electione Romani Põtificis: vt in c. licet. in fi. de elect. & in c. in nomine Domini. 23. dist. quod etiã est in Imperatore, tenet Io. And. in c. venerabilem. de elec. & ita communiter teneri firmat Io. de Platea in proœmio Institu. nu. 3. facit tex. in c. legitimus. 93. dist. quem tex. allegat glo. in c. indemnitatibus. in §. si verò. in verbo, authoritate. de elect. lib. 6. & idem de consuetudine seruari tenet Panor. in cap. nihil. de electio. & eandem opinionem dicit etiam communem, vbi allegat quamplures Doct. Hieronymus Cagnolus in proœmio Digesti veteris. num. 38. ręprobata glo. in l. bene à Zenone. in verb. insulas. C. de quadriennij præscriptio.

Septimò fallit in electione Abbatissæ: vt in cap. in dignitatibus. in §. si verò. de elect. libro. 6. & ibi gloss. verbo, authoritate.

Octauò fallit ex consuetudine tribuente ius plenum ex sola electione: vt in electione Rectoris Scholarium: secundum Bald. in Authent. habita. numero 44. C. ne filius pro patre. quem sequitur Abba. in cap. postquam. numero 2. de election. Quod etiam disponitur in constitutionibus huius Vniuersitatis. Constitutione prima: quamuis de iure aliter habeatur: vt in l. priuatorum. & ibi gl. C. de iurisdi. omn. iudic.

Regula ccxxxv.

Electio debitoris est in alternatiuis. Hanc regulã probat tex.in l.plerunq;.in §.pen.ff.de iure dotium. & in l. si ita relictũ.ff.de leg.2.& in l.pen.C.de condic.indeb.in c. referente.de præb.in reg.in alternatiuis.de regul.iur.lib.6. De iure regio probatur in l.24.tit. 11.part.5. Circa quam regulam & eius materiam vide Dinum in d.regula, In alternatiuis.& ibi Additionatorem eius, vbi congerit quam plures Doct.qui hanc materiam examinant.

Hanc regulam limitat notabiliter Ant.Negusan.de Fano, vno modo in tract.de pignoribus. in 1.membro 5.partis principalis:nu.5.& 6. Eandem regulam limitat duobus modis Iacobinus de sancto Georgio in d. l. plerunque. in §.si res.ff.de iure dotium. Alijs duobus modis limitat Cãtellia.Cotta in Memoralibus iuris: in verbo, alternatiuarum electio.

Hanc etiam regulam limitat quinque modis Fel.vbi notabiliter tractat eius materiam, in c.inter cæteras.nu.4.de rescriptis. Eandem regulam cum duabus ampliationibus, & quinque limitationibus suis ponit Nic.Euerar.in suis locis legali.in loco 49.Hanc item regulam cum sex limitationibus ponit Martinus Sanctius Vascoletus in tract.indiuiduorum:in 3.cerula,nu.50.

Regula ccxxxvi.

Eligere habentes, debent idoneiorem eligere: nec sufficit idoneum eligere. Quam regulam probat tex.in c. licet ergo.in princ.8.q.j.cum concordantijs allegatis ibi in gl.in verbo, qui præstantior.

Hanc regulam cum vnica ampliatione, & vnica limitatio.& plures restrictiones ad illam ampliationẽ & limitationem, vbi eius materiam notabiliter tractat, ponit Cęsar Lamb.in suo tract.iuris patrona.in 1.part.a, libri, in 3.arti, 10.q.principalis:nu.23.fol.a53.col.1.

Regula ccxxxvii.

Emphyteuta emphyteusi finita non perdit seruitutes acquisitas, neque impensas & meliorationes: sed eas seu earum æstimationẽ retinere potest. Quæ regula probatur primò naturali ratione, quæ neminem patitur cum iactura aliena locupletiorẽ fieri: vt in l.nam hoc natura.ff. de condi.indebiti.in reg.locupletari.de reg.iur.libr.6.cum simil.bonus tex.in l.planè.in §. sed benignius.ff.de repetitio.hæred. Secundò probatur per dispositionem iuris cõmunis, qua cauetur, eum qui bona fide in re aliena ædificauit, vel aliquid ad perpetuam vtilitatem fecit, posse huiusmodi sumptus vtilium vel necessarium impensarum repetere: vt in §.certè illud. Instit.de rerum diuisio.& in l.qua ratione.in princi.ff.de acqnir.rerum dom.in l.domos.ff.de leg.1.in l.si quis sciens.& in l.si in area.C.de rei vend.cum similibus. Et in emphyteuta, ita tenent Doct.in l.senatus. in §.Marcellus.ff.de leg.1.pręcipuè Lance.Dec.col.2.Bal. in cap.1.in §.si vasallus.numero 1.hic finitur lex Federici, in Vsib.feud. & ita expressè ibi tenet Matthæ. de Afflict. numero 12.idem vult Bald.in Authent.excipitur.C.de bonis quæ libe.numero 2.idem Bald.in leg.2.C.de rei vend. numero 2.& in l.in rem.in §.tignum.ad fin.ff.de rei vend. Paul.Castr.in authent. qui rem. C.de sacrosanct.eccles. & in consil.238.numero 3.& 4.volum.1.Raphael Cum.latè in consil.57.per totum.Guido Papa in decisi.169.& in decisi.439. Deci.in consil.518. numero 1.Iaso.in leg.secunda in septima notab. numero 27. Albertus Brunus in tractat.de augmento: conclusio.20.& hæc est veritas: quamuis Raphael Fulgosius aliter consuluit in consilio 9. incipienti, Abbas.

Hanc regulam, cum quatuor ampliationibus, & duabus limitationibus, vbi not.tractat hanc materiam, & declarat quam plurima iura loquentia in casu huius reg. ponit Carol.Mol.in gloss.ad d. consuetudines Parisienses, in tit.1.§.1.glo.5.numero 75.vsque ad numerum 99.fol.38. culum.4.

Regula ccxxxviii.

Emens à fisco rem alienam vt fisci, statim est securus. & ille qui prætendit habere ius in illa re, debet mouere actionem contra fiscum: alias non auditur. Hanc regulam probat tex.in l.bene à Zenone.& in l.2.C.de quadrien.pręscriptio.in §.fin.Instit.de vsucapio.De iure Regio probatur in l.53.tit.5.par.5.

Hanc regulam ponit Feli. cum quinque limitationibus in c.quæ in ecclesiarum.de constit.nu.35.Ias.in Auth.quas actiones.nu.4.C.de sacrosan.eccles. & in alijs quam pluribus locis infrà, in limitationibus relatis. Ex quibus omnibus limitatur sequentibus modis, præterquam quòd eandem reg.limitat nouem modis Corsetus in Repertorio ad Abbatem.in verbo, l.bene à Zenone.

Limita primò quando fiscus bona fide posidebat, credens q̃ res esset sua: quia tunc procedit illa lex: secus quando fiscus vendit rem istam mala fide: quia tunc non procedit.ita notab.tenet Bald.in l.fi.nu.2.C.si contra ius vel vtil. publ.pro qua opinio.est gl.in l.2. C.de communi.rerũ alienatio.& in l.1.in verbo, distrahatur.C.de vendi.rerũ fisca. lib.10.ita tenet Abb.in c.2.prope finẽ, de rebus eccles.non alienan.Fel.in c.quę in ecclesiarum.nu.32.de consti.Mar. Lauden.in tracta.de Principibus.q.11. & istam esse cõem opinio.firmat Matth.de Affl.in c.j.in fi.in verbo, & bona committentium.nu.168. quæ sint Rega.in Vsibus feudo. eam etiam tenet Iacobi.de S.Georgio in l.1.nu.8.C.si aduersus fiscum.Rode.Xuarez in allegat.11.Et in dubio præsumitur quòd fiscus bona fide posideat: ita vt onus probandi principem non possedisse incumbat actori. ita not. tenet Bal.in l.multum.C.de commu.rerum aliena. Roma. in consi.310.nu.5.Ias.in Auth.quas actiones.nu.6.in fin.C. de sacrosan. eccles. vbi dicit q̃ hoc est multum tenendum cordi.Fel.in d.nu.37.Franc. Balb.in tract.præscriptio.in 2. par.5.partis principa.q.8.nu.2. Nicol. Bellon. in consil.51. nu.4.Curtius Iunior in l.hæres absens.nu.16.ff.de iudi.Carol.Ruin.in consi.46.nu.13.vol.1.

Limita secundò non habere locũ in bonis ecclesiæ alienatis à Principe vel à fisco: vt est gl.notab.in c. quicũq; militũ, in verbo, consensu.12.q.2.vbi alle.bonũ tex.in c.placuit.el j.& ibi gl.in verbo, annos.16.q.3. & hanc opinionẽ tenet Fel.in c.quæ in ecclesiarũ.nu.36.de consti.Matth.de Afflì.in decis. Neapol.decis.361.nu.42. idem in præludijs constit. Neapol.q.14.idem in d.c.1.in versi.& bona committentium, nu.171. quæ sint Rega. in Vsibus feudorum, Marti.Laud.in tract.de Princip.in d.q.11.Abb.in c.2.nu. 6.de reb.eccle.non alienan.Rom.in sing.612.Ias.in Auth. quas actiones.nu.5.C.de sacrosan.eccle.Franc.Balb.in tracta.præscrip.in 2.par.5.partis princip.nu.2.Guliel.Bened. in repet.c.Raynutius.in verbo, & vxorem nomine Adelasiam.nu.384.Pau.Paris.in consi.27.nu.88.vol.1.Alex.in consi.52.nu.8.vol.7.

Tertiò limita vt indistinctè non pocedat de iure canonico: vt est gl.sing.in verbo, irrita.in c.2.de reb.eccles.non alienan.quod intelligunt ibi Doct.in præiudicium ecclesiarum, secundum Abb.ibi, nu.6.quẽ sequitur Fel.in d.c.quæ in ecclesiarum.nu.38.Fran.Balb.vbi suprà.num.2.& illam etiam gl.sequitur Matth.de Affl.ct. in d.q.14.in præludijs constit.Neapol.Ias.in d.Auth. quas actiones.nu.5.& Paul. Paris.in consi.27.nu.88.vol.j.Hierony.Zanetinus in trac. differentiarum vtriusque iuris.nu.111.

Quartò limita vt procedat dummodo Princeps vendat vel donet rem alienam, dicendo se facere de plenitudine potestatis: alias secus.ita tenet Bald.in procemio Decreta. col.2.Quem sequitur Marti. Lauden.in tract.de Princip. q.2.Franc.Balb.vbi suprà.Circa quam limitationem vide. Feli.in d.c.quæ in ecclesiarum.nu.39.& Stepha.Bertrand in consi.15.nu.20.volu.1. secundæ impresionis: & contra eam tenet Hieronymus Zanetinus in tracta.differentiarũ vtriusquę iuris.num.115.

Quintò limita vt procedat tantúmodo in Imperatore

& fisco: non autem in principibus inferioribus. ita Bal. in c. ad Apostolicæ, de re iudi. lib. 6. idem in c. fi. nu. 6. de re iu di. vbi dicit hoc esse menti tenendũ pro limitatione supradictæ regulæ. eandẽ opinionẽ tenet expressè Ang. de Peru sio in repe. l. 1. C. de fide instru. lib. 10. Soci. in consi. 46. vol. 4. Ias. in d. Auth. quas actiones. nu. 6. Abb. in consi. 3. volu. 1. Curtius Iunior in consi. 142. in fin. & in consi. vltimo in fin. Curtius senior in consil. 50. nume. 32. Ias. in consi. 167. volum. 1. Steph. Bertrand. in consil. 15. numero 19. volum. 1. impressionis secundæ. Hieron. Zanet. in tract. differentiarum vtriusque iuris. nu. 110.

Quæ opinio licet communis videatur, vt ex supradictis Doct. patet, contrariam tamen opinionem de iure veriorem credo: imò quòd tex. in dicta l. bene à Zenone. & aliæ leges similes probantes hanc regulam habeant locũ in inferioribus Principibus, qui habent iura Imperij vel ex priuilegio vel ex præscriptione. ita expressè tenet Bal. in dicto capitulo, ad Apostolicæ. de re iudic. libro sexto. prout expressè refert Iacobinus de Sancto Georgio in tractatu feudorum: in verbo, Princeps. numero 10. in princip. Martinus Lauden. in dictu tractatu de principibus. quæstio 11. Francis. Balb. in tract. præscriptio. in secunda parte quintæ partis princip. nume. 2. Bald. sibimet contrarius loquens de Duce Mediol. in consil. 359. nu. 2. vol. 3. & in consi. 25. nu. 6. vol. 1. Ro. in consi. 59. & in consi. 310. nu. 5. Raph. Cum. in consi. 154. in fi. Bart. in l. hostes. numero 5. ff. de captiuis. Matth. de Afflict. in c. 1. in versi. & bona committentium crimen. numero 167. quæ sint Rega. in vsibus feu. Philip. Corn. in consilio 127. numer. 7. volum. 1. Aymon Public. in glo. ad consuetudines Aluerniæ. tit. 17. artic. 14. numero 2. Carol. Ruin. in consi. 31. nu. 18. vol. 5. Pau. Paris. in consi. 2. nu. 122. vol. 3. Curtius iunior sibimet contrarius in cons. 61. num. 19. & in l. hæres absens. ff. de iudi. num. 17. Nicol. Bellon. in consi. 51. & in consi. 59. nu. 8. Cattaldus in tract. de Imperatore. q. 109. Alb. Brunus in consi. 3. nu. 7. Andr. ab Exea in Rub. de constit. nu. 96. & ibi Felin. nu. 33. idem Andreas ab Exea in lib. pactorum, num. 343. in quibus locis omnes prædicti doct. concludunt quòd hæc regula procedit in locum tenentibus generalibus Principis, ex quibus omnibus hæc secunda opinio redditur plus quàm cõmunis maximè quia Doc. in contrarium allegati vacillant nam Bald. in dicto c. fi. de re iudic. nihil allegat, sed ex suo capite loquitur, & fuit sibi contrarius consulendo, vt suprà dixi. idem Bald. in dicto c. ad Apostolicæ. statim se limitat. Abb. in dicto consilio transit ad alias solutiones, cum dictum suum sit valde absurdum iuxta notata de Rege per Decium in Rub. de constitutionibus, prima lectura, nu. 4. idem facit Soc. quia non firmat se, sed dat diuersas solutiones, & vltimò dicens, si non singuli, at simul iuncti valeat. Iaso. in d. Auth. quas actiones. mouetur ex solo d. Bald. qui fuit sibi contrarius, vt suprà dixi. etiam Franc. Curtius fuit sibi contrarius, vt ex suprà dictis apparet. itaque in effectu omnes hi Doctores mouentur ex solo dicto Baldi in d. c. fin. qui loquitur sine lege & ratione.

Sextò limita procedere quando fiscus rem quam aliena iure possidebat tempore contractus vel traditionis: alias secus. ita illam legem intelligit Bartolus in d. l. fin. num. 2. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. ita etiam tenet Bald. in l. 1. col. 1. C. de hæred. vel actio. vend. & in l. 2. post Petrum & Cinum. C. de commun. rerum aliena. Felin. in d. c. quæ in ecclesiarum. numero 35. Martinus Lauden. in dicto tractatu, de Principibus. q. 11. Franciscus Balb. in dict. tractat. præscrip. in secunda parte quintæ partis principalis. q. 8. nu. 2. Iacobinus de sancto Georgio in tractatu feudorum. in verbo, sed an Princeps. nu. 10. Ias. in d. Auth. quas actiones. nu. 6. in fin. Bartholomæus Soci. consil. 12. t. nu. 25. vol. 4. Alex. in consil. 52. nu. 5. vol. 7.

Septimò limita vt procedat quando Princeps vendit rẽ alienam iure proprio: secus si iure creditoris: nam tum emptor non est statim securus. ita notabiliter concludit Bald. in procem. Decretal. numero 15. per textus in leg. si fundum. ff. de rescin. vend. & in leg. fin. C. de iure dominij impet. & in leg. eleganter. in princip. ff. de pignora. actio. & in l. fin. C. si aduersus fiscum. quem sequitur Franc. Balb. in d. q. 8. numero 2. Martinus Landen. in dicto tract. de Principibus. q. 11. Iacobinus de S. Georgio in d. tractat. de Principibus, in verbo, sed an Princeps: numero 10. not. Nicol. Bellon. in consi. 51. num. 5. facit glo. in §. fi. in verbo, emit. Instit. de vsucap.

Octauò limita vt procedat demum tribus concurrentibus. Primò quòd Princeps vendiderit rem quam possidebat. Secundò quòd vendat bona fide, vt suprà dixi in prima & secunda limitationibus. Tertiò quòd præcesserint solennes subhastationes, iuxta textum in leg. 1. & in leg. si tempora. & in l. duplex ratio. C. de fide instrumen. & iure hastæ fiscalis. libro 10. ita notabiliter concludit Bald. in l. 1. C. de hæredit. vel actio. vendi. quem sequitur Mattheus de Afflict. in capit. 1. in verbo, & bona committentium crimen. numero 168. quæ sint Rega. in vsibus feudorum. Iacobinus de sancto Georgio in dict. tractat. feudorum. in verbo, sed an Princeps. numero 10. in fin. vbi dicit quòd licet dictum Baldi semper sit menti tenendum in quantum loquitur de subhastatione, cum nullus in iure ei contradicat: tamen ipse ibi dubitat de illo dicto, & dicit nunquam id vidisse seruari. Ratio Iacobini est: quia dict. leg. bene à Zenone. non loquitur de subhastatione. Præterea dicit ipse quòd text. in dict. leg. bene à Zenone. habet locum quandocunque Princeps donat: tamen nemo dixerit quòd in donatione requiratur subhastatio. & illam opinionem Iacobini sequitur Thom. Grammaticus in decis. 65. numero 35. Eandem opinionem dubitando etiam de doctrina Bald. refert Franc. Balbus in tractat. præscript. in secunda parte quintæ partis principal. quæstio. 8. nume. 2. Sed pro dictis Bald. vide gloss. in §. fin. in verbo. emit. Institut. de vsucapionib. declara vt per Nicolaum. Bellonium in consil. 51. num. 5.

Nonò limita vt procedat interueniente traditione, & non aliter. tenet Bald. in capitu. primo in §. fin. numero 3. de noua forma fidelitatis. quem sequitur Martinus Lauden. in dict. tractat. de Principibus. quæstio. 11. Franciscus Balb. in dict. quæstio. 8. numero 2. Iacobinus in dict. tract. feudorum. in verb. sed an Princeps. numero 10. Præposi. in dicto c. 1. in §. fi. de noua forma fideli. Matth. de Afflict. in c. 1. in verbo, & bona committentium. nume. 172. quæ sint regal. in vsibus feudorum.

Decimò limita vt non procedat in præiudicium minoris, & in rebus suis, vt est glo. notabilis in l. fi. in verbo, debiti. C. si aduersus fiscum. quam ibi sequitur expressè Iacobi nus. nu. 6. vbi eam notabiliter declarat. illam etiam glo. sequitur Franc. Balbus in dict. q. 8. nume. 2. in fin. eam etiam declarant ibi Cinus & Bald. cum qua declaratione eam sequitur Franc. Curt. iunior in l. hæres absens. nu. 17. de iudi. facit etiam gl. in d. §. fin. in verbo, emit. Institutionibus de vsucapionibus.

Vndecimò limita vt non procedat in præiudicium dotis seu iurium dotalium. ita tenet Bald. in consilio 359. incipiente, Quemadmodum. nume. 3. volum. 3. quòd dictum alibi non legisse, licet corruptè eum alleget, dicit Iason in l. 1. numero 9. in fin. ff. soluto matrimonio, quem ibi sequitur Ripa numero 15. Barthol. Soci. in consilio 121. nume. 26. volum. 4. Franc. Balb. in tractat. præscriptio. in secunda parte quintæ partis princip. quæstio. 8. numero 2. in fin. & hanc opinionem tenet Curt. iunior in l. hæres absens. numero 18. ff. de iudic. & de illo dicto Baldi facit mentionem Andr. Tiraquel. in tractat. de vtroque retractu titu. de retract. { Linagier. } §. 1. glo. 14. numero 91. in fin. fol. 114. Antonius Negusantius de Fano, in tract. de pignoribus in octaua parte princip. num. 23. Pro qua opinione est gl. in l. 2. C. de priuil. fisci. vbi probatur quòd fiscus non vtitur priuilegio contra dotem.

Duodecimò limita non procedere quandocunq; Princeps venderet vel donaret rem vni: & ille emptor vel donatarius cecidisset à possessione, & Princeps concederet rem illam alteri. nam si secundus conueniatur à primo, vt non haberet beneficiũ dictæ legis. & ita tenet & expressè consuluit Roma. in consil. 298. nu. 1. cum sequentibus. pro qua opinione allegat text. à contrario sensu, in cap. Abbate sanè. in verbo, pro parte autem altera. & ibi gloss. de re iudic. libr. 6. quem textum ibi inducit. Eandem opinionem tenet Luc. de Penna in leg. 1. C. de locatione prædio. ciuilium. libro 11. Pro qua opinione est etiam text. expressus in l. prædia. C. de locatione prædior. ciuilium libro 11. vbi dicit text. quòd quando aliqua prædia iure perpetuo fuerunt alicui per principem concessa, transferri ad alium per petuarium non oportet. & subdit text. ibi apertè, hoc edicto definimus vt à perpetuario nunquam possessio transferatur, etiam si alteri sponte eam Imperator donauerit. & multa alia verba ibi exprimũtur. Eandem opinonem tenet Matthæ. de Afflictis in dicto capitu. primo in verbo, & bona committentium crimen. numero 175. quæ sint Regalia. in Vsibus feud. Curtius Iunior in dicta leg. hæres absens. num. 19. & 20. ff. de iudi. Thom. Grammaticus in decisione 65. numero 43. idem Curtius Iunior in cons. 143. num. 5. 6. & 7.

Decimotertiò limita si Princeps in concessione vel in venditione rei apposuit clausulam, iuribus alienis semper saluis. ita expressè tenet Andr. de Iser. in c. primo, quæ sint Regalia. in Vsibus feudorum. quem sequitur Matthæ. de Affli. in d. versi. & bona committentium crimen. nu. 178. facit quod notat idem Matth. de Afflict. in c. primo, num. 27. cum sequentibus, qui successores teneantur. in Vsibus feudorum. quod notat Feli. in c. inter monasterium. de re judicata. nume. 3.

Regvla ccxxxix.

Emptionis & venditionis appellatione comprehenditur omnis contractus per quem dominium transfertur. Hanc regulam probat text. in l. statu liberi à cæteris. in §. Quintus. & ibi gl. in. verbo, emptionis. ff. de statu liberis. facit etiam text. in l. sicut. in §. venditionis. & in §. sed si promiserit. ff. quibus modis pignus vel hypotheca solui. tex. in l. sed quod ad eas. in §. quod emptione. ff. de pignor. & in c. primo, de contẽtione inter domi. & empto. in Vsibus feudorum. & in l. sequitur. in §. de illo. iuncta glo. ff. de vsucapio. & in l. 2. in §. eam rem. ff. quæ res pign. oblig. pos. tex. in l. fi. C. de rebus alienis non alienandis. & in l. si vsum fructum. in §. in summa. ff. de libera. causa. & hoc tenet gl. & ibi Cinus in l. 2. C. de vsucapione pro empto. & in d. §. venditionis. idem Cinus in l. secunda. C. de iure amphyt. vbi allegat tex. in l. secunda, in secundo responso. ff. de dote præleg. & in leg. si ego. in §. interdum. ff. de Publiciana. Circa quam regulam vide Iaso. in l. iuris gentium. in princ. num. 7. ff. de pact. Paulum Parisium in consil. 82. nu. 8. cum alijs, volumine tertio.

Hanc regulam limitat quatuor modis Bernard. de Luco in reg. 227. & in regula 774. referendo ad Antonium de Burgos in Rubric. numero 19. vsque ad finem, de emptio. & venditio.

Hanc regulam cum quinque limitationibus ponit Fabianus de Monte in tractat. de emption. & venditione. in secunda quæstio. princip. à numero 1. vsque ad numerum 11. & à num. 11. vsque ad finem notabiliter tractat materiam huius regulæ.

Regvla ccxl.

Emptor nõ tenetur stare colono. Quam regulam probat tex. in l. emptorem. C. locati. De iure regio est text. in l. 19. tit. 8. parti. 5. Hanc regulam cum quinque limitationibus ponit Soci. in reg. 487.

Amplia primò procedere in legatario, vt in l. qui fundum. & in l. si merces. in §. 1. ff. locati. & in l. nihil. in §. fructus. ff. de vsufructu, & quemadmodum. & ibi Doct. & gl. in d. l. qui fundum. in gl. 1. & in d. l. emptorem. & ita tenet Montal. in gl. dictæ l. 19.

Amplia secundò in tantum procedere quòd emptor cũ non teneatur stare colono, possit eum propria authoritate expellere. ita probat gl. quam ibi sequuntur Docto. in d. l. emptorem. C. locati. quam opinionem tenet Matthæ. de Afflictis in capitulo primo, in princ. num. 73. de pace iuramen. firmanda. in vsibus feudorum.

Amplia tertiò habere locum in prælato vel rectore ecclesiæ: nam si locauerint res ecclesiæ, nomine tamen proprio & ad propriam vtilitatem, huic locationi successor stare non tenetur: imò finitur locatio morte locantis, vt est gloss. notabilis communiter approbata, secundum Abbatem & Ananiam ibi, in cap. querelam. in glossa, in verbo, terminum. in fine Præla. vices suas. Hanc opinionem tenet Romanus in leg. cum filiofamilias. in §. si vir in quinquennium. numero 22. ff. soluto matrimonio. & ibi Alexand. numero 22. & in consilio 140. volum. 6. & Angel. in dicta leg. emptorem. numero 3. Anchar. in consil. 16. Paul. de Cast. in consi. secundo numero 3. libro 1. Rota in decis. 232. in nouis, versic. sed iuxta præmissam conclusionem. secundum impressionem antiquam: & secundum nouam in decisi. 1. in titu. de locato. Socin. in consil. 32. numero 6. volum. 1. & hanc dicit esse communem opinionem, idem Soci. in consi. 33. nume. 4. lib. 3. Eandem opinionem tenet Didacus Couarru. in lib. 2. Variarum resolutio. c. 15. num. 6. quæ opinio approbatur de iure Regio per text. in l. 9. tit. 17. parte 1.

Limita primò non habere locum in successore vniuersali: qualis est hæres vniuersalis: nam iste tenetur stare colono & locationi sui prædecessoris: vt in l. viam veritatis. C. locati. & in l. hæredi. & in l. ex qua persona. ff. de regulis iuris. De iure regio probatur in l. 7. tit. 17. libro 3. Fori. & in l. secunda, titu. 8. part. 5. Ratio est: nam successor vniuersalis repræsentat personam defuncti, & ad eum transeunt omnes obligationes actiuæ & passiuæ pro parte pro qua est hæres: vt in l. cum à matre. C. de rei vendicatione. gloss. in leg. secunda. ff. de præto. stipul. & est text. in Authent. de iureiuran. à morien. præsti. in principio, collatio. 5. sed singularem successorem non sequitur obligatio personalis: vt in l. 1. in §. si hæres percepto fundo. ff. ad Trebellia. & ita est de mente Barto. in l. si tertius. in §. si quis prius. ff. de aqua pluuia arcen.

Limita secundò quandocunque conductio facta fuerit ad longum tempus: vt in l. 1. in §. quod autem. ff. de superficie. glo. quam ibi doct. sequuntur in d. l. emptorem. Guido Papa in decis. 480. nume. 3. Steph. Aufre. in decis. Tholosana 420. Bart. d. §. si vir in quinquennium. & ibi Roma. numero 31. & Alex. numero 2. & 24. & 25. Ioan. de Imol. numero 8. Doctor de Couarru. in lib. 2. Variar. resol. c. 15. num. 2. Ang. de Peru. in d. l. emptorem. numero 2. versicu. item prædicta vera. C. locat. Pyrrhus Englebermæus in Rub. l. contractus. fol. 11. pagina 1. versic. adde circa hunc contractum. ff. de reg. iur. Imol. & ibi Docto. in c. propter sterilitatem. de locato. Rota in decis. 861. in antiquis, secundum impressionem antiquam: & secundum nouam in tit. de locato, in decisio. prima. Ioan. de Imo. in l. nihil. in §. fructus. in principio. ff. de leg. 1. Montal. in glos. dict. l. 7. in fine, titu. 18. lib. 3. Fori. And. Tiraquell. in tract. de vtroque retractu, in tit. de retractu {linagier.} in glo. 14. numero 82. notabil. Angel. de Perus. in consilio 2. nume. 12. Pro qua opinione est tex. de iure regio in l. 19. in fine, tit. 9. vbi probatur q colonus seu inquilinus ad vitam vel in perpetuum, à successore expelli non potest. Quod etiam dicendum est in locatione facta ad non modicum tẽpus: scilicet ad decem annos: argum. text. in l. vlt. C. de præscript. longi tempo. & in l. fin. ff. si ager vect. vel emphy. petatur. vbi est gl. quòd locatio decem annorum dicitur ad longum tempus. ita tenet Alex. in d. §. si vir in quinquennium. nu. 2. facit quod suprà dixi in reg. 40. in 12. ampliatione.

Tertiò

Tertiò fallit in locatione facta à tutore: nam pupillus finita tutela tenetur ſtare colono: vt in l.ſi tutelæ.ff.de administr.tutor.ita tenet Salic.in d.l.emptorem. C. locat.& ibi Alberic.in ij.col.Soc.in conſi.32.nu.8.vol.j. Roma.in d.§.ſi vir in quinquennium.nu.17.Alex.in conſi.160.nume.3.lib.6.Mar.de Mantua in conſi.115.nume.9. Stephanus Aufr.in additio.ad deciſiones Capellæ Toloſanæ,deciſio.420.

Quartò fallit ſi conuentum eſſet inter ſingularem ſucceſſorem & locatorem: vt ipſe ſingularis ſucceſſor teneatur ſtare colono: vt in l.emptori.in §.locati. & in l.ſi merces. in §.j.ff.locati. De iure regio probatur in d.l.19.titu.8.part.5.ita tenet Guido Papa in deciſione 480.nu.4. Roma.in d.§.ſi vir in quinquennium. nu. 13. & ibi Ioan.de Imo.nu.8.in fine.De iure Regio eſt tex. in l.ij.in fin.titu. 8.part.5.

Quintò limita in locatione facta à marito dum res dotales adminiſtrabat: nam ſolu. matri. vxor tenetur ei ſtare.Hanc opinionem tenet Ang.de Peruſ. in d. l.emptorē. C.locati.nu.2.Bal.& Ange.in l.filiusfamiliâs, in §.ſi vir in quinquennium.ff.ſolu.matri.idem in l.j.col.pen.C.de iure fiſci.lib.10.& in l.iubemus nulli.col. fi.C.de ſacr.ſanct. eccle.Pro qua opinione facit:nam cum tranſactio quæ fit in mulierem ſolu.matri. ſit neceſſaria & non voluntaria, ergo tenetur ſtare colono præciſè: vt eſt glo.notabilis in l. diuortio.in princ.in glo.magna, & ibi Alex.ff.ſolu. matri. Facit etiam pro hac opinione:nam ſicut tutor qui locauit rem pupilli, finita tutela pupillus tenetur ſtare colono, vt ſuprà dixi in tertia limitatione: ita eodem modo vxor cū maritus res dotales locauit vt legitimus adminiſtrator rerum & vxoris. Eandem opinionem tenet Io. de Imo. in d.c.fi.nu.9.ne prælat.vices ſuas. facit etiam pro hac opinione quod not. Alexan. in d. §. ſi vir in quinquennium. nume.1.

Contrariam tamen opinionem per text.in d.§.ſi vir in quinquennium.tenet Bar.ibi,nu.1.in fin.vbi dicit ꝙ mulier præciſè non tenetur ſtare, ſed cauſatiuè, quia tenetur de cautione quam præſtat marito vel eius hæredi: ad quā præſtandam tenetur ex eo, quia ea non præſtita maritus vel eius hæres condemnatus,colono expulſo nullā actionem haberet contra mulierem: & ideo ipſa, vt ſuprà dixi, tenetur cauere marito vel hæredi de indemnitate: ne ipſe damnum conſequatur ex ijs quæ matrimonio conſtante vt legitimus adminiſtrator geſsit: colono tamen non datur exceptio nec retentio. & iſte eſt proprius & verus intellectus illius tex. vltra Bart.ibi,ſecundum Dinum & Iacobum de Arenis in d.§.ſi vir in quinquennium. quos refert Salic.in l.qui fundum.nume. 1.ff.locaui. Eandem opinionem tenet Cinus, & ibi Salic. in d.l.emptorem. & ibi Alber.nu.1.Io.de Imo.in d.§.ſi vir in quinquennium. nume.8.& ibi Raph.Cuma.& Pau.de Caſtr.& Lud. Roma. nume.5.Alber.in l.diuortio.in princ.nume.11. ff.ſol.matri.Io.Campecius in tract.de dote, q.23.Stepha. Aufred. in deciſione Toloſana 420. Eandem opinionem dicit cōmunem eſſe Carol. Molin.in conſuet.Pariſ.§.30.q.22.nume.90.eandem dicit communem Doctor de Couarru. in lib.2.Variarum reſolut.c.15.nome.5. pro qua opi. eſt glo. in l.2.§.fi.in glo.fi.ff.de dote prælegata. Alex. tamen in d. §.ſi vir in quinquennium.nume.1.in fi. primam opinionem intelligit ꝙ vxor teneatur præciſè & poſsit præciſè cogi ſtare locationi mariti, vbi locatio facta fuerit per maritum ad modicum tempus, ſcilicet ad annum cum talis locatio rectè & bona fide facta ſit. Eandem opinionem, licet de Alex.mentionem non faciat,ſequitur Carol.Mol. in d.q.22.nume.92.

Sextò limita nō procedere quandocunq; ſucceſſor vel emptor non haberet plenum ius in re: vt in l.in venditione.in §.ſi quis fructus.ff.de bo.auth.iud.poſsi. vbi hoc expreſsè tenet Zalius nu.4.eandem opinionem tenet Bar.in d.§.ſi vir in quinquennium.nume.1.Ange.in d.l.emptorem.nume.2. idem Bart. in d.l.in venditione.in §.j.quam opinionem tenet Alex.in d.§.ſi vir in quinquennium. nume.6.& ibi Io.de Imo.nume.8.Roma. nume. 10. vbi dicit ꝙ licet ibi in caſu illius tex. in ſingularem ſucceſſorem transferatur,non tranſfertur pleno iure.Eandem opinionem tenet Guido Papa in d.deciſ.480.Montal.in d.l.7.titu.17.lib.3. Fori. Hanc opinionem dicit communiter teneri Iaſ.in l.diuortio.in prin.nu.33. ff.ſol.mat. eādem opi. tenet Pyrrhus in repetit.l.cōtractus.fol.11.pag.1.ver. adde circa hunc contractum.ff.de reg.iur.

Limita ſeptimo quando omnia bona locātis ſunt obligata & hypothecata pro obſeruatione contractus. ita tenet Bar.in d.l.emptorem.nu.2. Quem ſequuntur ibi Bal. & Salic.eandem opinionem tenet idem Barto.in l.j.in §. quod autem.ff.de ſuperficie.idem in l. qui ſundum. ff. loc. & ibi Pau.de Caſtr.& Salic.num.3.idem Bar. in d.§.ſi vir in quinquennium.nu.2.quem ſequitur ibi Pau.de Caſt.& Io.de Imo.nu.8.Roma.nu.13.Alex.nu.3.Rota in deciſione 861.in antiquis, ſecundum antiquam impreſsionem: & ſecundum nouam in deciſio.j.in tit. de locat. Guido Papa in deciſione 480. Steph. Aufre. in deciſ. Capellæ Toloſ.420.Abb.in c.querelam.& ibi Anania nu. 9. ne præla. vices ſuas.Imo.Aret.& Alex.nu.5.in.l.qui abſenti. in §.j. ff.de acquir.hære.quam opinionem ſentit glo. in l.nihil.in §.fin.in glo.fi.ff.de leg.j.pro qua eſt text.in l.ſi creditor.in §.vlti.ff.de exactio.pignor.tex.in l.67. in fi. titu.5. part.5. & in l.2. in fi. titu.8.part.5. Hanc etiam opinionem tenet expreſsè Montal.in glo.legis decimæ nonæ, titu.8.part.5. & in glo.l.7.titu.17.lib.3.Fori.Ang.in conſil.2. nume.12. & in conſi.265.no.6.Guido Papa in ſingul.719. & in conſil.129.nume.2.Hippol.in ſingul.321. Alex. in conſi. 18. nume.20.volu.5. Corſetus in ſingul. in verbo, pactum ſi propter obſeruantiam.Steph. Bertran. in conſil. 143.nume.12.volu.j.primæ impreſsionis.Andr. Barbat. in conſil.36.nume.22.col.9.volum.2.Ferdinand. Loazes in repetit.l.filiusfamiliâs.in §.diui.nu.441.ff.de legat.j. Fabianus de Monte in tractat. de emptio. & vendit. in 22. q.4. q.principalis,nume.36.Iaſon in l. quoties.nu.29. C.de rei vendicatione.

In quo notandum eſt ꝙ ſupradicta limitatio procedit non ſolùm quando hypotheca eſt ſpecialis, verum etiam quando eſt generalis: licet Io.de Imo. teneat contrarium in l.qui abſenti.in §.ſi quis poſſeſsionem. nu.3. & ibi Roma.nume.3.ff.de acquir.poſſeſſ.Petrus Rebuffus in glo.ad conſtit.Regias Galliæ:in 2.parte,in tract. de conſtitu. redituum glo.14.nume. 10. pag. 412. & expreſsius hoc tenet Alex.in d.§.ſi vir in quinquennium.nume.4.in fi.Iaſ. in repet.l.filiusfamiliâs.in §.diui.in j.lectu.nume.92. ff.de leg.j.Rode.Xuarez in l.poſt rem iudicatam.in j. limitatione.fol.138.nume.8.ff.de re iudicata.Sed nihilo minùs, vt ſuprà dixi, non requiritur ꝙ hypotheca ſit ſpecialis: ſed ſufficit generalem eſſe. Hanc opinionem tenet Paul. Caſtren.in l.nihil.in §.vlti.ff.de leg.j. Eandem tenent Barto. & Salic.in d.l.emptorem.vbi Bar. expreſsè loquitur dando conſilium conductori de obligatione omnium bonorum: & ſic de generali obligatione.ita expreſsè tenet idē Barto.in d.l.qui fundum.ff.locati.& in d. §. ſi vir in quinquennium.& in d.l.j.in §.ꝙ autem.ff.de ſuperficie.Pau.de Caſt.in l.merces.in §.j.ff.locati. & per eundem expreſsè in l.ſi ita quis.in §.ea lege.ff.de verbor.oblig.vbi Iaſ. Ange.Aret.in §.fin.nume.5.Inſtit.de locat.Ang. de Peruſ.in conſi.245.numer.6.Corneus in conſi.6.numer. 3.volu.4. Socin.in conſil.90. nume.1. volu.4. Hanc opinionem dicit eſſe communem Ferdinand.Loazes in repet. l.filiusfamiliâs.in §.diui.numer.441.ff.de leg.j. eandem etiam dicit communem Antonius de Fano in tractatu de pignoribus.in 2.parte princ.in princip.nume.6. Eandem etiam dicit eſſe communem opinionem, vbi notabiliter hoc declarat Hieronymus Gratus,in conſi.95.nu.12. vol.j.Doctor de Couarru. in libr.2. Variarum reſolutionum.c.15. nume.13.

nume.13.quam opinionem tenet expresſè Carol. Molin. in conſuetud.Pariſ.§.30.q.23.nume.93.Ludou. Gozadinus in conſil.24.num. 9. eam dicit communem eſſe Ioan. de Amicis, vbi notabiliter hoc declarat,in conſi.113.nume.7.vbi multùm miratur de Imola & Roma.qui tenuerunt contrariam opinionem.pro qua eſt text. in l.ſi creditor.in §.fi.ff.de diſtract.pign.qui text.loquitur generaliter de hypotheca:nec diſtinguit an ſit generalis vel ſpecialis: ergo generaliter debet intelligi:vt in l.de pretio. ff.de Publicia.cum ſimilibus. & ita illum text.declarat Hieronymus Gratus, vbi adducit alia quàm plura in propoſito, in dicto conſil.95.numer.13.& ſic licet Ioan.de Imo. & ſuprà dicti Doctor.dicant requiri hypothecam ſpecialẽ. vt ſuprà dixi: idem dicendum eſt in generali hypotheca.

Octauò fallit in fiſco: vt in l.fin.in fi.ff.de iure fiſci.Ratio eſt,ne aliàs fiſcus ad intereſſe teneatur.ita tenet Guido Papa in dicta deciſione 480. quam opinionem tenet glo. in l.emptorem.in verbo,colono.& ibi Bal.C.locati. Ioan. de Imo.in d.§.ſi vir in quinquennium.nume.8.in fi. & ibi Roma.nume.12.Alex.nume.5.Montal.in glo.legis 16.titu.17.lib.3.Fori.Barto.per tex.ibi in l.cognouimus. & ibi glo.nume.1.C.de mancipijs & colonis patrim.lib.11.eandem opinionem tenet Iaſ.in l.diuortio.in princ.nume.36. ff.ſol.matri.Curtius Senior in conſi.10.nume.1.Ferd. Loazes in repet.l.filiusfamiliàs.in §.diui. num. 441.in medio. Matthæus de Afflictis in c.1.nume.31.de fratribus de nouo beneficio inueſtitis.in vſibus feudorum.

Nonò limita in fundo eccleſiæ vendito: Nam emptor tenetur ſtare colono, & non habet locum d.l.emptorem. in caſu quo venditio ſit efficax.ita concludit Barto. in d.l. cognouimus.nume.2.Quam opinionem ſequitur Ludouic.Roma.in d.§.ſi vir in quinquennium. nume.13. Cuius ratio eſt, quia valet argumẽtum de fiſco ad eccleſiam: vt in l.fin.C.de ſac.ſanct.eccleſ. Hanc opinionem expreſsè tenet Hier.Gratus in dicto conſil.95.nume.23.licet cõtrarium teneat Alex.in d. §.ſi vir in quinquennium. nume.5.quem ſequitur Curtius Senior in conſil. 10. numero 2.vbi tenent ꝙ licet de ciuitate ad eccleſiam valeat argumentum,non tamen de fiſco ad eccleſiam:quia l. fi.tantùm loquitur de ciuitate:in quo Alex. errauit. nam licet l. fin.loquatur in ciuitate tantùm, tamen idem eſt in fiſco: nam de fiſco ad eccleſiam valet argumentum ſecundum communem opinionem: de qua per glo. in l. ſi procurator.ff.de iure fiſci.& ibi glo.fin.glo.in capit.quid ergo. 23. q.4.glo. & ibi Abb. & alij Doctores in capitu. auditis. in verbo, eccleſia.de in integrum reſtitut. Panormitanus in capitu.2.de precario.Barto.in l.à diuo Pio.in §. ſed ſi emptor.ff.de re iudic.Paulus in l.velamento. C. de poſtuland. Nicolaus Euerardus in locis legalibus, loco 26.

Decimò limita & intellige hanc regulam, quòd iam ꝙ emptor non teneatur ſtare colono,tamen locator tenetur conductori ad intereſſe: vt in l.qui fundum. & in l. ſi merces.in §.1.ff.locati. ita tenet Alexan. in d. §. ſi vir in quinquennium.& ibi Ioan.de Imo. nume. 8. Auguſtinus Berous in q.97.nume.1.Pau.de Caſtr.per tex.ibi in l.in lege. §.ſi colonus.& in l.qui in inſulam. ff.loc. Hier. Gratus in d.conſi.95.nume.30.vol.1.

Vndecimò fallit in vſuario: nam non tenetur ſtare colono: vt in l.ſi habitatio.in §.ſi vſus fundi. ff.de vſu & habita.ita tenet Alex.in d.§.ſi vir in quinquennium. nu.10. & Lud.Roma.ibi nume.13.vbi dicit illum text.eſſe ſingular.ad hoc.Et alia quamplura circa hanc regulam vide per Doct.in locis ſuprà alleg.

Regvla CCXLI.

Emptor in cauſa euictionis venditori denuntiare tenetur, vt liti aſsiſtat. ad hoc vt teneatur de euictione. Hanc regulam ponit Bar.in l.denunciaſſe. in §.quid tamen.ff.de adulter.& in l.non ſolùm.ff.ſolut.matrimo.& in l.empti.C.de euict.& in l.nomen.C.quæ res pign.obliga.poſsint. & in l.non ſolùm.in §.morte. ff. de noui operis nunciatio.l.2.in §.voluntate. ff. ſolut. matrimo. Hanc etiam opinionem tenent Ioan.Andreas, Ant. de Butrio, Petrus de Anchar.Card.Abbas, & Antonius de Burgos in capitu.fina.de emptio.& venditione.Roma. & doctor. in d.l.2.in §.voluntate.ff.ſolut.matrimo. vbi Alexand.dicit hanc eſſe communem in numer.12.idem Alexand.in conſil.24.numer.5.volum.4.Philippus Corneus in conſil. 255.nume.4.volum.3.vbi dicit hanc etiam eſſe communem opinionem. Hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Felin.in capitu.cùm M.Ferrarienſis.nume.65.de conſtitu. eandem dicit communem etiam Antonius Rubeus in repetit.l.non ſolùm.in §.morte. nume.682. ff.de noui oper.nunciat.& ibi Claudius de Seyſſello nume.95. Iaſ.numer. 39. eandem opinionem dicit etiam eſſe communem Iaſ.in d.l.2.in §.voluntate.nume.26.ff.ſolut. matrimo.Antonius de Burgos in d.c.fina. numer. 4. pro qua opinione vltra iura allegata per Roma. in d. §. morte. & per Anto.de Burgos vbi ſuprà. & per Barb.in d. c.fin.nume.4.de emptione & venditon. & hanc etiam dicit communem Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo: in verbo,vendere.Et pro ea eſt text.de iure regio in l.32. titu. 5. parti.5.vbi prædicta l.dicit quòd talis denunciatio *fieri debet* ante teſtium publicationem. & in l.7.& *ibi glo.in* verbo, { ſe lo dixere. } titu.10. lib.3. fori. Licet contrarium teneat glo. quæ communiter reprobatur in l.emptor. in verb.vel fideiuſſorem.C.de euictionibus.quam glo.ſequitur ibi Cinus & Dinus in regul. eum qui certus. de regu. iur.lib.6.Imo.in d.§.morte.colum.2.& in c.cùm M.Ferrarienſis.de conſtitutio.& in c.fi.num.3.de empt. & vendit.Quam opinionẽ veriorẽ eſſe dicit And.Barb.ibi,nu.4.

Hanc regulam limitat 6.modis Socin.in regul.117. Hanc etiam regulam cum ſex limitationibus ponit Andreas Barbat.in dicto capitu.fi.nume.4.de emptio.& venditio.eandem regulam cum alijs ſex limitationibus ponit Franciſcus de Ripa in dicto capitu. cùm M. Ferrarienſis. nume.166.de conſtitu. Eandem regulam cum octo limitationibus ponit idem Ripa in l. 2. in §.voluntate. à nume.17.vſque ad nume.28.ff.ſolu.matrim. Hanc etiam regulam, vbi latiſsimè eam examinat & *notabiliter ponit*, tradit Antonius Rubeus cum nouem limitationibus in repetit.l.non ſolùm. in §.morte.à numer.682. vſque ad nume.736. ff. de noui operis nunciatione. Hanc etiam regulam cum octo limitationibus ponit Antonius de Burgos in d.cap.fin.de empt.& vendit. à nume. 6. vſque ad nume.13.

Regvla CCXLII.

Emptor regulariter agit de euictione contra venditorem,re euicta: vt in l.emptor fundi. C. de euict. & in capitu.fina.de emptione & venditio.& in l.ſi in venditione. ff. de euict. & in l. non dubitatur. C. eodem titu. De iure regio text.in l.7.titu.10.lib.3.fori.& in l. 32. tit.5. part.5.Circa hanc regul. vide Matthæum de Afflict. in capitu.j.nume.1.cum alijs,ſi de feudo vaſallus ab aliquo fuerit interpellatus.in vſibus feud.& in capitu.j.nume. 22.de controuerſia inter vaſallum & alium. etiam in Vſibus feudorum.

Hanc regulam cum quatuor limit. ponit Socin. in regula 438. Eandem regulam cum 3. limit. ponit text. in dicto capitu.finali. de emptio. & venditio. Et 7. caſus in quibus hæc regula non habet locum ponit tex. de iure regio in l.36.titu.5.parte 5. & ibi Montaluus ponit 11.caſus in quibus fallit hæc regula. Quindecim caſus in quibus etiam hæc regula non habet locum ponit idem Montal. in l.7.titu.10.libr.3. fori. in glo. finali. colum. penulti. Hanc etiam regulam cum 42. limita. ponit notabiliter Matthæus de Afflict.in capitu.j.in §.rurſus ſi fideles. nume.15.cum ſequen.vſque ad nu.63. quibus modis feudũ amittatur.in Vſibus feudorum.

Regula CCXLIII.

EMPTORI non sufficit denunciare venditori litem fuisse motam, nisi ostendat libellum in forma publica. Quam regulam ponit Bartolus in l.non solùm. in §. morte.nume 51. ff.de noui operis nunciatio. idem Barto. in l.empti. C.de euictionibus, Angel.& Ioan. de Imol. in l.in executione.in §.in solidum. ff.de verborum obligationibus.Card.not.per textum ibi, quem ad hoc extollit vsque ad sydera,in Clement.causam.in versi. idem quoque, in fine.de elect.Eandem opinionem tenent Bald.& Salic. in d.l.emptio.C.de euictionibus. Anto. de Burgos in capitu.fin.de emptio.& venditio. numer.2.in medio: & ibi Barbat.nume.5.Felin.in capitu.cùm M. Ferrariensis. nume. 63. de constitutionibus. vbi Felin. & Moder. dicunt eam communem opinionem. Eandem opin.tenet Alexander in l.non solùm.§.morte. pen.col. ff. de noui operis nunciat.eandem opin.dicit communem etiam Antonius Rubeus Alexandrinus in repetit.dicti §.morte. nume.674.& ibi Claudius de Seysello nume.93. Ias. numero 38.licet contrariam opinionem teneat Ludouicus Romanus in dicto §.morte.numero 12. per glo.in d. Clem. causam.in fin.in gloss.fina. & per alia debilia fundamenta de quibus ibi per eum: sed de opinione Romani non est curandum,secundum Antonium Rubeum & alios doctores suprà allegat.quia est contra casum d.Clementinę, in d.versic.fina.

Hanc regulam limita primò procedere quòd emptor tenetur dare copiam libelli ipsi venditori: vt procedat si illam petat venditor: aliàs secus,vt est glo.not.in d.Clem. causam.in versi.si petita.de electio. quam glo. sequitur & no.ad hoc Fel.in d.c.cùm M. Ferrariensis.num.63. Claudius de Seysello etiam allegat ad hoc gl.illam, in d.§.morte.nume.94.

Secundò limita vt hæc opinio procedat de iure: secus autem de consuetudine.ita not.tenet Angel.de Perusio in l.emptor.nume.2.& in l.empti.C.de euictionibus.Et veritas istius limitationis pendet ex eo quod Barto.not.in repetit.l.de quibus.numer.21. ff.de legibus. vbi tenet quod creditur Doctori asserenti aliquam esse consuetudinem. quam opi.dicit communem Decius in consi.691. numero 12.Sed contra Bart. tenet ibi Ias.nu.89.in d.l.de quibus. Hippo.in consi.82.nu.41.

Tertiò limita vbi venditor esset literatus: sed vbi esset illiteratus, tunc non sufficeret vt ei legeretur libellus nisi ei tenor declaretur. argum. eorum quæ scribentes communiter dicunt in l.j.ff.de verbor. obligat. in quo videtur quòd sufficiat dicere emptori, quod sit sibi motalis & oblatus libellus,vt constat in actis talis iudicij,argum.text. in l. Herennius.§.j.ibi, Autori laudauerat.ff.de euictionibus. Nam ex quo venditor tenetur ad defendēdum, debet inuestigare: vt in c.ab excōmunicato. de rescript.& sic vbicunque denunciatio facta fuerit iudicis authoritate:ita Anto.Rubeus in d.§.morte.nu.676.

Regula CCXLIIII.

EMPTOR qui percepit fructus rei emptæ, tenetur ad vsuras pretij non soluti.Hanc regulam probat text. & ibi Bald. Salic.& doctor. in l.curabit. C. de actionibus empt.& in l.fructus.eod.tit. Facit etiam tex. in l.Iulianus. in §.ex vendito.ff.de actio.emptio. glo. magna in capitu. conquestus. de vsur. Circa quam regulam vide Socin. in consi.88.nume.7.volum.4.Ias.in l.de diuisione. nume.12. & ibi doct.ff.solu.matri. Fabianum de Monte in tractat. de emptione & venditione in quinta quæst. principali, nume.45.

Hanc regulam cum quinque ampliationibus, & quinque limitationibus ponit Hieronym.Cagnolus in repetit. d.l.curabit à nume.33.vsque ad numerum 53.C.de actionibus empti.

Regula CCXLV.

EPISCOPVS in sua synodo potest facere statuta. Hanc regulam probat text.in c.quod super his.de maiorit.& obedientia. & in c.ex ore. §.porrò. de priuilegijs. & in c.licet.de officio ordi.& in cap.2.& ibi glo.in verbo, statuto.& omnes doctores de constitutionibus.lib.6.& in c.nullus.3.q.4.& glo.fi.in summa 18.dist. & glo.fi.in c.j.& Archidiaconus & doct.de consecratione, distinctione 3. Host.in summa,in titu.de constitu.§.quis possit.colum.2. Henricus in c.à nobis.el j.nume.2.de sentent. excommunicationis.idem Henricus in c.fi.de ferijs.& ibi Abb. nume.5.Bald.in cap.fi.colum.de officio delegati.Host.& ibi omnes doctores in cap.fi.de officio Archipresbyteri. Richardus de Media villa in 4.sententiarum.dist. 38. artic.9. q.2.in fi.Sanctus Antonius in summa.j.parte, tit. 17.c.vnico.§.13.colum.2.Bertachinus in tract.de episcopo, in secunda parte.4.libri,quæst.15.nume.28.Albericus in l.formam.nume.1.C.de officio præfect.prætorio Orientis.& in tract.statut.in j.part.q.3.Ioan.Fab.in §. sed quod principi.nume.2.Institu.de iure nat.& ibi Christophorus, Angel.Aret.in §.ius autem ciuile. nume.5.eod.titu. Bartolus in repet.l.omnes populi,nume.8.ff.de iustit. & iure. & in l.j.in principio,nume.1.ff.quod quisque iuris.Franc.de Ripa in lib.j.responsorum,cap.2.nume. 29. Laurentius Calcaneus,vbi allegat alias glo.in consi.7.nume.29.Franc.Purpuratus in l.imperium.nume.130.ff.de iurisd.omn. iudic. Ias.in d.l.omnes populi.in j.lectura, numer.30.& in 2.lectura,nume.11.

Hanc regulam vbi not. eam declarat cum septem ampliationibus, vbi septimum ampliat. limitat septem modis & limitat duobus modis: vbi primam illam limitatio. ampliat vno modo, & 2.limitat.ampliat alio modo, & sublimitat tribus modis,Henricus Bothæus in tract.de Synodo Episcopi, in 3.parte à nume.103. vsque ad numerum finalem.Et circa hanc regulā vide plura de potestate episcopi per Aluarum Pelargum in suo libro de planctu ecclesiæ,lib.2.art.21.

Regula CCXLVI.

EPISCOPVS potest dispensare contra statuta synodalia.Hanc regulam ponit Innoc.in c.cum ad monasterium. numer.4.de statu monach. & ibi Card. in 5.q. Lapus & Ioan.And.quem sequuntur Geminia. & Philip. Franc.in c.licet canon.de electione.lib.6.idem Philip. Frācis.in c.vt animarum.in §.statutum. de elect. lib.6. Ioan. And.Card.Zabarella in c.dilectus.de temp.ord.idē Card. in repet.capitu.perpendimus.de sententia excommunic. Ioan.Andr.in regul.cui licet.& in regula, qui tacet.de regu.iur.libr.6.Collectarius in c.cùm omnes,nume.3. de cōstit. Anto. de Butrio in capitu. quæ in ecclesiarum. & ibi Ioan.de Imo.nume.25.de constit. Panor. in c. at si clerici. in §.de adulterijs.nume. 10.de judic. & ita dicit communiter teneri ibi Fel.nume.6.Philip.Dec.ibi nume.98. Ias. in l.j.in §.fuit quæsitum.nume.9.ff.ad Trebel. Nicol. Milæus in Repertorio, in verbo, dispensare.versicu.dispensare potest contra propriam.Et hanc opinionem dicit esse communem Anto.de Rosellis, in tract.de concilio: in dubitatione, an in simplici beneficio quod habet ecclesiā parochialem annexam,episcopus possit in eo dispensare. nume.20.Mouentur supradicti doct. quia dispensatio facilius permittitur quàm constitutio tollatur. nam legatus non potest contra canones statuere: tamen dispensare potest.ita notanter concludit Anto.de Butr.per glo. fi. ibi in Clemen.2.de rescript.quem refert & sequitur ibi Ioan.de Imo.prout refert Philip.Dec.in d.§.de adulterijs.nu.100. sed episcopus potest tollere statutum suum, secundum supradictos doct.ergo à fortiori dispensare poterit. Hanc opinionem dicit communem Petrus Rauennas in Compendio Iuris canonici,in tit.de iudic.colum.17.versic. sed solet dubitari.eandem opinionem dicit etiam communē Philip.Franc.in regula,cui licet.num.4.de regu.iur.libr.6.

Lancelotus

nume.13.quam opinionem tenet expresſè Carol. Molin. in consuetud.Parif.§.30.q.23.nume.93.Ludou. Gozadinus in consil.24.num. 9. eam dicit communem eſſe Ioan. de Amicis, vbi notabiliter hoc declarat,in consi.113.nume.7.vbi multùm miratur de Imola & Roma.qui tenuerunt contrariam opinionem.pro qua eſt text. in l.si creditor.in §.fi.ff.de distract.pign.qui text.loquitur generaliter de hypotheca:nec distinguit an ſit generalis vel specialis: ergo generaliter debet intelligi:vt in l.de pretio. ff.de Publicia.cum similibus. & ita illum text.declarat Hieronymus Gratus, vbi adducit alia quàm plura in propoſito, in dicto consil.95.numer. 13.& ſic licet Ioan.de Imo. & ſuprà dicti Doctor.dicant requiri hypothecam ſpecialẽ. vt ſuprà dixi: idem dicendum eſt in generali hypotheca.

Octauò fallit in fiſco: vt in l.fin.in fi.ff.de iure fiſci.Ratio eſt,ne aliàs fiſcus ad intereſſe teneatur.ita tenet Guido Papa in dicta deciſione 480. quam opinionem tenet glo. in l.emptorem.in verbo,colono.& ibi Bal.C.locati. Ioan. de Imo.in d.§.ſi vir in quinquennium.nume.8.in fi. & ibi Roma.nume.12. Alex.nume.5.Montal.in glo.legis 16.titu.17.lib.3.Fori.Barto.per tex.ibi in l.cognouimus. & ibi glo.nume.1.C.de mancipijs & colonis patrim.lib.11.eandem opinionem tenet Iaſ.in l.diuortio.in princ.nume.36. ff.ſol.matri.Curtius Senior in conſi.10.nume.1.Ferd. Loazes in repet.l.filiusfamiliàs.in §.diui. num. 441.in medio. Matthæus de Afflictis in c.1.nume.31.de fratribus de nouo beneficio inueſtitis.in vſibus feudorum.

Nonò limita in fundo eccleſiæ vendito: Nam emptor tenetur ſtare colono, & non habet locum d.l.emptorem. in caſu quo venditio ſit efficax.ita concludit Barto. in d.l. cognouimus.nume.2.Quam opinionem ſequitur Ludouic.Roma.in d.§.ſi vir in quinquennium. nume.13. Cuius ratio eſt, quia valet argumẽtum de fiſco ad eccleſiam: vt in l.fin.C.de ſac.ſanct.eccleſ. Hanc opinionem expreſſè tenet Hier.Gratus in dicto conſil.95.nume.23.licet cõtrarium teneat Alex.in d. §.ſi vir in quinquennium. nume.5.quem ſequitur Curtius Senior in conſil. 10. numero 2.vbi tenent ꝙ licet de ciuitate ad eccleſiam valeat argumentum,non tamen de fiſco ad eccleſiam:quia l. fi.tantùm loquitur de ciuitate:in quo Alex. errauit. nam licet l. fin.loquatur in ciuitate tantùm, tamen idem eſt in fiſco: nam de fiſco ad eccleſiam valet argumentum ſecundum communem opinionem: de qua per glo. in l. ſi procurator.ff.de iure fiſci.& ibi glo.fin.glo.in capit.quid ergo. 23. q.4.glo. & ibi Abb. & alij Doctores in capitu. auditis. in verbo, eccleſia.de in integrum reſtitut. Panormitanus in capitu.2.de precario.Barto.in l.à diuo Pio.in §. ſed ſi emptor.ff.de re iudic.Paulus in l.velamento. C. de poſtuland. Nicolaus Euerardus in locis legalibus, loco 26.

Decimò limita & intellige hanc regulam, quòd iam ꝙ emptor non teneatur ſtare colono,tamen locator tenetur conductori ad intereſſe: vt in l.qui fundum. & in l. ſi merces.in §.1.ff.locati. ita tenet Alexan. in d. §. ſi vir in quinquennium.& ibi Ioan.de Imo. nume. 8. Auguſtinus Berous in q.97.nume.1.Pau.de Caſtr.per tex.ibi in l.in lege. §.ſi colonus.& in l.qui in inſulam. ff.loc. Hier. Gratus in d.conſi.95.nume.30.vol.1.

Vndecimò fallit in vſuario: nam non tenetur ſtare colono: vt in l.ſi habitatio.in §.ſi vſus fundi. ff.de vſu & habita.ita tenet Alex.in d.§.ſi vir in quinquennium. nu.10. & Lud.Roma.ibi nume.13.vbi dicit illum text.eſſe ſingular.ad hoc.Et alia quamplura circa hanc regulam vide per Doct.in locis ſuprà alleg.

Regula CCXLI.

EMPTOR in cauſa euictionis venditori denuntiare tenetur, vt liti aſsiſtat. ad hoc vt teneatur de euictione. Hanc regulam ponit Bar.in l.denunciaſſe. in §.quid tamen.ff.de adulter.& in l.non ſolùm.ff.ſolut.matrimo.& in l.empti.C.de euict.& in l.nomen.C.quæ res pign.obliga.poſsint. & in l.non ſolùm.in §.morte. ff. de noui operis nunciatio.l.2.in §.voluntate. ff. ſolut. matrimo. Hanc etiam opinionem tenent Ioan.Andreas, Ant. de Butrio, Petrus de Anchar.Card.Abbas, & Antonius de Burgos in capitu.fina.de emptio.& venditione.Roma. & doctor. in d.l.2.in §.voluntate.ff.ſolut.matrimo. vbi Alexand.dicit hanc eſſe communem in numer. 12. idem Alexand.in conſil.24.numer.5.volum.4.Philippus Corneus in conſil. 255.nume.4.volum.3.vbi dicit hanc etiam eſſe communem opinionem. Hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Felin.in capitu.cùm M. Ferrarienſis.nume.65.de conſtitu. eandem dicit communem etiam Antonius Rubeus in repetit.l.non ſolùm.in §.morte. nume.682. ff.de noui oper.nunciat.& ibi Claudius de Seyſello nume.95. Iaſ.numer. 39. eandem opinionem dicit etiam eſſe communem Iaſ.in d.l.2.in §.voluntate.nume.26.ff.ſolut. matrimo.Antonius de Burgos in d.c.fina. numer. 4. pro qua opinione vltra iura allegata per Roma. in d. §. morte. & per Anto.de Burgos vbi ſuprà.& per Barb.in d. c.fin.nume.4.de emptione & vendition. & hanc etiam dicit communem Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo: in verbo,vendere. Et pro ea eſt text.de iure regio in l.32. titu. 5. parti.5.vbi prædicta l.dicit quòd talis denunciatio fieri debet ante teſtium publicationem. & in l.7.& ibi glo.in verbo, { ſe lo dixere. } titu. 10. lib.3. fori. Licet contrarium teneat glo. quæ communiter reprobatur in l.emptor. in verb.vel fideiuſſorem.C.de euictionibus.quam glo.ſequitur ibi Cinus & Dinus in regul. eum qui certus. de regu. iur.lib.6.Imo.in d.§.morte.colum.2.& in c.cùm M.Ferrarienſis.de conſtitutio.& in c.fi.num.3.de empt. & vendit.Quam opinionẽ veriorẽ eſſe dicit And.Barb.ibi,nu.4.

Hanc regulam limitat 6. modis Socin. in regul. 117. Hanc etiam regulam cum ſex limitationibus ponit Andreas Barbat.in dicto capitu.fi.nume.4.de emptio.& venditio.eandem regulam cum alijs ſex limitationibus ponit Franciſcus de Ripa in dicto capitu. cùm M. Ferrarienſis. nume.166.de conſtitu. Eandem regulam cum octo limitationibus ponit idem Ripa in l. 2. in §.voluntate. à nume.17.vſque ad nume.28.ff.ſolu.matrim. Hanc etiam regulam, vbi latiſsimè eam examinat & notabiliter ponit, tradit Antonius Rubeus cum nouem limitationibus in repetit.l.non ſolùm. in §.morte.à numer.682. vſque ad nume.736. ff. de noui operis nunciatione. Hanc etiam regulam cum octo limitationibus ponit Antonius de Burgos in d.cap.fin.de empt.& vendit. à nume. 6. vſque ad nume.13.

Regula CCXLII.

EMPTOR regulariter agit de euictione contra venditorem,re euicta: vt in l.emptor fundi. C. de euict. & in capitu.fina.de emptione & venditio.& in l.ſi in venditione. ff. de euict. & in l. non dubitatur. C. eodem titu. De iure regio text.in l.7.titu.10.lib.3.fori.& in l. 32. tit.5. part.5.Circa hanc regul. vide Matthæum de Afflict. in capitu.j.nume.1.cum alijs,ſi de feudo vaſallus ab aliquo fuerit interpellatus.in vſibus feud.& in capitu.j.nume. 22. de controuerſia inter vaſallum & alium. etiam in Vſibus feudorum.

Hanc regulam cum quatuor limit. ponit Socin. in regula 438. Eandem regulam cum 3. limit. ponit text. in dicto capitu.finali. de emptio. & venditio. Et 7. caſus in quibus hæc regula non habet locum ponit tex. de iure regio in l.36.titu.5.parte 5. & ibi Montaluus ponit 11. caſus in quibus fallit hæc regula. Quindecim caſus in quibus etiam hæc regula non habet locum ponit idem Montal. in l.7.titu. 10.libr.3. fori. in glo. finali. colum. penulti. Hanc etiam regulam cum 42. limita. ponit notabiliter Matthæus de Afflict.in capitu.j.in §.rurſus ſi fideles. nume.15.cum ſequen.vſque ad nu. 63. quibus modis feudũ amittatur.in Vſibus feudorum.

Regula CCXLIII.

EMPTORI non sufficit denunciare venditori litem fuisse motam, nisi ostendat libellum in forma publica. Quam regulam ponit Bartolus in l.non solùm. in §. morte. nume. 51. ff.de noui operis nunciatio, idem Barto. in l.empti.C.de euictionibus. Angel.& Ioan. de Imol. in l.in executione, in §.in solidum. ff.de verborum obligationibus. Card.not.per textum ibi, quem ad hoc extollit vsque ad sydera, in Clement.causam.in versi. idem quoque, in fine.de elect. Eandem opinionem tenent Bald.& Salic. in d.l.emptio.C.de euictionibus. Anto. de Burgos in capitu. fin.de emptio.& venditio. numer.2.in medio: & ibi Barbat.nume.5.Felin.in capitu.cùm M. Ferrariensis. nume. 63. de constitutionibus. vbi Felin. & Moder. dicunt eam communem opinionem. Eandem opin.tenet Alexander in l.non solùm.§.morte. pen.col. ff. de noui operis nunciat.eandem opin.dicit communem etiam Antonius Rubeus Alexandrinus in repetit.dicti §.morte. nume.674.& ibi Claudius de Seysello nume.93. Ias. numero 38.licet contrariam opinionem teneat Ludouicus Romanus in dicto §.morte.numero 12.per glo.in d. Clem. causam.in fin.in gloss.fina. & per alia debilia fundamenta de quibus ibi per eum: sed de opinione Romani non est curandum, secundum Antonium Rubeum & alios doctores suprà allegat.quia est contra casum d.Clementinę, in d.versic.fina.

Hanc regulam limita primò procedere quòd emptor tenetur dare copiam libelli ipsi venditori: vt procedat si illam petat venditor: aliàs secus, vt est glo.not.in d.Clem. causam.in versi.si petita.de electio. quam glo. sequitur & no.ad hoc Fel.in d.c.cùm M. Ferrariensis.num.63. Claudius de Seysello etiam allegat ad hoc gl.illam, in d.§.morte.nume.94.

Secundò limita vt hæc opinio procedat de iure: secus autem de consuetudine.ita not.tenet Angel.de Perusio in l.emptor.nume.2.& in l.empti.C.de euictionibus. Et veritas istius limitationis pendet ex eo quod Barto.not.in repetit.l.de quibus.numer.21. ff.de legibus. vbi tenet quod creditur Doctori asserenti aliquam esse consuetudinem. quam opi.dicit communem Decius in consi.691. numero 12.Sed contra Bart. tenet ibi Ias.nu.89.in d.l.de quibus. Hippo.in consi.82.nu.41.

Tertiò limita vbi venditor esset literatus: sed vbi esset illiteratus, tunc non sufficeret vt ei legeretur libellus nisi ei tenor declaretur. argum. eorum quæ scribentes communiter dicunt in l.j.ff.de verbor. obligat. in quo videtur quòd sufficiat dicere emptori, quod sit sibi motalis & oblatus libellus, vt constat in actis talis iudicij.argum.text. in l. Herennius.§.j.ibi, Autori laudauerat. ff.de euictionibus, Nam ex quo venditor tenetur ad defendẽdum, debet inuestigare: vt in c.ab excõmunicato. de rescript.& sic vbicunque denunciatio facta fuerit iudicis authoritate: ita Anto.Rubeus in d.§.morte.nu.676.

Regula CCXLIIII.

EMPTOR qui percepit fructus rei emptæ, tenetur ad vsuras pretij non soluti. Hanc regulam probat text. & ibi Bald. Salic.& doctor. in l.curabit. C. de actionibus empt.& in l.fructus.eod.tit. Facit etiam tex. in l.Iulianus. in §.ex vendito.ff.de actio.emptio. glo. magna in capitu. conquestus. de vsur. Circa quam regulam vide Socin. in consi.88.nume.7.volum.4.Ias.in l.de diuisione, nume.12. & ibi doct.ff.solu.matri. Fabianum de Monte in tractat. de emptione & venditione: in quinta quæst. principali, nume.45.

Hanc regulam cum quinque ampliationibus, & quinque limitationibus ponit Hieronym.Cagnolus in repetit. d.l.curabit à nume.33.vsque ad numerum 53.C.de actionibus empti.

Regula CCXLV.

EPISCOPVS in sua synodo potest facere statuta. Hanc regulam probat text.in c.quod super his.de maiorit.& obedientia. & in c.ex ore. §.porrò. de priuilegijs. & in c.licet.de officio ordi.& in cap.2.& ibi glo.in verbo, statuto.& omnes doctores de constitutionibus.lib.6.& in c.nullus.3.q.4.& glo.fi.in summa 18.dist. & glo.fi.in c.j.& Archidiaconus & doct.de consecratione, distinctione 3. Host.in summa, in titu.de constitu.§.quis possit.colum.2. Henricus in c.à nobis.el j.nume.2.de sentent. excommunicationis.idem Henricus in c.fi.de ferijs.& ibi Abb. nume.5.Bald.in cap.fi.colum.de officio delegati. Host.& ibi omnes doctores in cap.fi.de officio Archipresbyteri. Richardus de Media villa in 4.sententiarum.dist. 38. artic.9. q.2.in fi. Sanctus Antonius in summa.j.parte, tit.17.c.vnico.§.13.colum.2.Bertachinus in tract.de episcopo, in secunda parte.4.libri, quæst.15.nume.28. Albericus in l.formam.nume.1.C.de officio præfect.prætorio Orientis.& in tract.statut.in j.part.q.3.Ioan.Fab.in §. sed quod principi.nume.2.Instit.de iure nat.& ibi Christophorus, Angel.Aret.in §.ius autem ciuile. nume.5.eod.titu. Bartolus in repet.l.omnes populi, nume.8.ff.de iustit. & iure. & in l.j.in principio, nume.1.ff.quod quisque iuris. Franc.de Ripa in lib.j.responsorum, cap.2.nume. 29. Laurentius Calcaneus, vbi allegat alias glo.in consi.7.nume.29.Franc.Purpuratus in l.imperium.nume.130.ff.de iurisd.omn. iudic. Ias.in d.l.omnes populi.in j.lectura, numer.30.& in 2.lectura, nume.11.

Hanc regulam vbi not. eam declarat cum septem ampliationibus, vbi septimum ampliat. limitat septem modis & limitat duobus modis: vbi primam illam limitatio. ampliat vno modo, & 2.limitat.ampliat alio modo, & sublimitat tribus modis, Henricus Bothæus in tract.de Synodo Episcopi, in 3.parte à nume.103. vsque ad numerum finalem. Et circa hanc regulã vide plura de potestate episcopi per Aluarum Pelargum in suo libro de planctu ecclesiæ, lib.2.art.21.

Regula CCXLVI.

EPISCOPVS potest dispensare contra statuta synodalia. Hanc regulam ponit Innoc.in c.cum ad monasterium. numer.4.de statu monach. & ibi Card. in 5.q. Lapus & Ioan.And.quem sequuntur Geminia. & Philip. Franc.in c.licet canon.de electione.lib.6.idem Philip. Fràcis.in c.vt animarum.in §.statutum. de elect. lib.6. Ioan. And.Card.Zabarella in c.dilectus.de temp.ord.idẽ Card. in repet.capitu.perpendimus.de sententia excommunic. Ioan.Andr.in regul.cui licet.& in regula, qui tacet.de regu.iur.libr.6.Collectarius in c.cùm omnes.nume.3. de cõstit. Anto. de Butrin in capitu. quæ in ecclesiarum. & ibi Ioan.de Imo.nume.25.de constit. Panor. in c. at si clerici. in §.de adulterijs.nume. 10.de iudic. & ita dicit communiter teneri ibi Fel.nume.6.Philip.Dec.ibi nume.98. Ias. in l.j.in §.fuit quæsitum.nume.9.ff.ad Trebel. Nicol. Millæus in Repertorio, in verbo, dispensare.versicu.dispensare potest contra propriam. Et hanc opinionem dicit esse communem Anto.de Rosellis, in tract.de concilio: in dubitatione, an in simplici beneficio quod habet ecclesiã parochialem annexam, episcopus possit in eo dispensare. nume.20. Mouentur supradicti doct. quia dispensatio facilius permittitur quàm constitutio tollatur. nam legatus non potest contra canones statuere: tamen dispensare potest.ita notanter concludit Anto.de Butr.per glo. fi. ibi in Clemen.2.de rescript.quem refert & sequitur ibi Ioan. de Imo.prout refert Philip.Dec.in d.§.de adulterijs.nu.100. sed episcopus potest tollere statutum suum, secundum supradictos doct.ergo à fortiori dispensare poterit. Hanc opinionem dicit communem Petrus Rauennas in Compendio Iuris canonici, in tit.de iudic.colum.17.versic. sed solet dubitari.eandem opinionem dicit etiam communẽ Philip.Franc.in regula, cui licet.num.4.de regu.iur.libr.6.

Lancelotus

Lancelotus Galiaula in repet.l.Centurio.colum.31. versi. breuiter responde.ff.de vulg.Licet cõtrariam opinionem teneat Archid.in c.licet canon.de electio.lib.6.nume.2.& 3.Innoc.sibi contrarius in c.dilectus filius.nume.5.de tempor.ordi.Card.Zabarella sibi etiã contrarius in consi.130. nume.4.Mouentur prædicti doct.per rub. ff.quod quisq; tur.& per c.cum omnes.de constit.

Hanc regulam ponit Bernard. de Luco in regula 242. vbi limitat eam duobus modis. Eandem regulam limitat dupliciter Philip. Dec. in d. §. de adulterijs. nume. 103.& alijs duobus modis Roma.in consi.325.numer.10. Eandem item regulam cũ sex ampliat. & duabus limitat. vbi notabil.eam examinat, ponit Henricus Bothæus in tract. de synodo episcopi, articu. 4. numer. 1.cum sequentibus.

REGVLA CCXLVII.

EPISCOPVS in quibus casibus dispensare possit. Vltra Inno.in c.dilectus filius.de tempor.ordi.vide 113. casus, quos ponit Aluarus Pelargus in lib.j.de planctu ecclesiæ,artic.50.& ibi in fi.in versicu.prohibetur. ponit casus in quibus episcopus dispensare non potest. Et 136.casus in quibus episcopus potest dispensare,ponit Bertachinus in tract.de episcopo,in 2.parte 4.libri, nume.107. Et 263.casus in quibus episcopus dispensare potest ponit notabiliter Spec.in tit.de dispensatione.in §.nunc de episcoporum.à nume. 1.vsque ad numer. 22. & ibi etiam vsque ad finem casus,à nume.25. in quibus episcopus dispensare non potest.

REGVLA CCXLVIII.

EPISCOPVS vel legatus non possunt dispensare cõtra Concilium. Hanc regulam probat gl. in c. dilectus el j.de præben.in verbo,cùm te facultas. glo.& ibi Doct. in c.cùm.dilectus.in verbo,in ętate,de elect.& in Clem.j. in verbo,eligatur.de elect.& in c.dilectus. de tempor.ordi.& ibi Innoc.in c.j.& in c.j.de filijs presbyter. Ioan. de Ana.in c.cùm in diœcesi.de vsuris.Archidiac.in cap.sicut. 35.dist.& in summa 56.dist.& in cap.virgines. 27.q.j.laiè Io.And.in c.j.super glo.in verbo,concessum.de supplend. neglig.prælat.Specu.in titu.de dispensatione,in §.nunc de episcoporum.nu.27.Ludo.Roma.in consil.325.nume.7. Anto.& doct.Canonistæ.in c.at si clerici.in §. de adulterijs.& ibi Fel.nume.5.de iudic.& Philip. Dec.nu.37.Henricus Bothæus in tract.de synodo episcopi. articu.j.conclus.3.nume.6.

Limita primò nisi de mandato Papæ expresso & speciali: quia tunc valeret eius dispensatio vel constitutio, etiam si esset contra concilium. Pro quo facit quod notabiliter tradit Anto.de Butr. in c. penult. de filijs presbyterorum. lib.6.vbi dicit ꝙ illud quod legatus de latere ex speciali cõmissione Papæ facit, non iam factum legati quàm Papæ dicitur:secus si ex generali.Pro qua opinione est glo.in c.literis.in glo.2.in fi.de rescript.facit text. in c. si apostolicæ. de præbend.lib.6.quod ita tenent doct.in c.quod translationem.de officio legati.

Limita secundò non habere locum quandocunque adesset magna causa,scilicet necessitatis vel vtilitatis. ita tenet Abb.in d.§.de adulterijs.nume.9. Lambertinus in tractat.iuris patr.in j.parte 2.lib.in 19.art.7.q.principalis.nume.2.fol.222.col.3.idem Abb.in c.cum dilectus.de elect. allegat ad hoc decis.Rotæ 255.sed est 262. in nouis secundum impressionem antiquam: & secundum nouam decis.5.in titu.de iure patron.allegat etiam text.in c.tali.& in c.exigunt.j.q.7.& in c.exposuisti.de præbend. idem tenet idem Abb.in c.dilectus.& in c.fin.de filijs præsbyt. & ibi cæteri doct.qui dicunt ꝙ licet aliàs episcopus non dispenset ꝙ filius sacerdotis succedat in ecclesia paterna, illud est verũ nisi vbi subesset necessitas vel vtilitas ecclesiæ. Eandem limitationem posuit Bal.in l.omnes populi.ff.de iustitia & iure.vbi dicit ꝙ episcopus ex magna causa potest dispensare contra canones.quam etiam limitationem ponit Nic.Miles in Repertorio suo in verbo, dispensare potest episcopus. vbi allegat supradictam decisionem ad quam se remittit ad cognoscendũ quæ sint magnæ causæ. Eandem limitationem ponit Spe.in titu. de dispensationibus in §.nunc de episcoporum.nume.30.in fi. Catellianus Cotta in Memoralib.in verb.episcopus.Roma. in dicto consil.325.Fel.in c.j.in 7.fallentia,de constit. Hanc etiam limitationem ponit Roma.in singul.486. vbi allegant supradicti doct.Ias.in l.nemo potest.nume.8.in j.lect. ff.de lega.j. tex.in l.si hominem, ff.mandati. Quam limitationem intelligo veram, vbi de facili superior consuli non possit: aliàs secus,per l.diui fratres.ff.de pęnis.& per l. Diuus Pius Claudio.ff.de falsis.facit quod not. Innoc.in c. venerabilẽ. de elect.Bald.in l.non dubium.C.de legibus. pro qua opinione est tex.in c.j.de clerico ægrotante.lib.6. vbi ratione distantiæ locorum conceditur episcopo indigenti coadiutore sibi assumere vnum vel duos de consensu & consilio sui capituli,vel maioris partis, absque hoc ꝙ veniat ad sedem apostolicam: ad quam aliàs venire tenetur: vt ibi dicit tex.ad idem est etiam tex.in c.j.ne sede vacante.libr.6. vbi si episcopus esset in remotis, non expectatur eius consilium: quod aliàs requiritur & expectatur. Et hanc limitationem cum supradicto intellectu sentit Areti. in d. §. de adulterijs.nu.20.allegat ad hoc text. in c. nihil. de electio. quod not.doct.in c.licet ex suspecto.de foro compet. Catellianus Cotta hoc tenet in Memoralibus iur.in verb.episcopus. el j.

Contra quam limitationem facit quod not. Ioan. And. & Pet.de Anch.in c.j.de æta.& qualit.libr.6.& ibi Domi. de Sancto Gemin.qui impugnantes Archid.ibi,& in c.licet canon.de elect.lib.6.voluit ꝙ episcopus etiam ex magna necessaria & vtili causa,& etiam cum causæ cognitione non dispensat cum patiente defectum ætatis in dignitatibus curati propter Concilium generale.c.cùm in cunctis.in §.inferiora.de elect.cũ qua opinione transit Philip. Fran.in d.c.j.de æta.& qualit.& licet pro opinione Archidiaconi multa possent adduci quæ ipse ponit in d. c.licet canon.& cum eo sit Hostien.in c. cum dilectus. de elect. tamen contra Archidia. est communis opinio secundum Domin.de Sancto Gemin. in d.c.licet canon. numer.7.in finalibus verbis. Eandem opinionem contra Archidiac.tenet Ioan.Monachus in c.cupientes.in num. 124.de elect. lib.6.& hanc opinionem tenent communiter doct. in d. c.cùm dilectus. de elect. quæ opinio apertè destruit hanc limitationem. In quo est notãdum quod in casu Io.Andr. & aliorum doctor.contra Archid. non conceditur dispensatio,etiam ex magna necessaria, & vtili causa: quia concilium generale prohibet episcopis & punit contrà facientes: vt patet in d. c.cùm in cunctis.in §. clerici.de elect.& in l.26.titu.5.part.j.& ideo hæc opinio non conuenit huic limitationi, quæ est quando concilium vel permittit dispensare, vel quando loquitur impersonaliter, nec vetando, nec permittendo dispensationem, nec imponendo aliquam pœnam: quia vbi imponit pœnam, restringitur dicta limitatio.

Tertiò limita nisi canon concilij esset canon pœnitentialis: quia cùm pœnitentiæ sint arbitrariæ, vt in c.Deus qui.& in c.quæsitum.de pœnit. & remis. in c. mensuram; & ibi glo.de pœnit.dist.j.& in c.tempora.26.q.7.glo. in c. sunt plures.de pœniten.dist.3.poterit episcopus in tali canone dispensare: vt in c.quem pœnitet.de pœniten.dist. j. glo.& doct.in d.§.de adulterijs.ex quo notabiliter glo. in d.c.tempora plenitudini.t.in glo.j.& in d.c.latorem. in gl. fin.33.q.2.dicunt ꝙ episcopus ex causa potest diminuere pœnitentiam quam induxit Papa. Quam opinionem sequitur Roma. vbi dicit ita contigisse de facto in persona Cardinalis de Vrsinis qui erat summus pœnitentiarius. in singu.454.Hippolyt.in singu.182.Ias.in l.omnes populi. in j.lectura,nume.fin.& in 2.lectura,nume.53.ff. de iustitia & iure, quod tamen intelligo verum nisi casus de se esset reseruatus Papæ: per no.in c.quod translationem. de offi.

delega.

delegati.& in d.§.de adulterijs'. & qui sint isti casus pœnitentiales reseruati Papę, habetur in c.2.de pœnit.& remiss. lib.6.& per Host.in summa,in titu.de pœnit. & remissio. in §.2.

Quartò limita non habere locum in casu posito per Feli.in c.j.nume.5.de spons. vbi adducit quàm plures rationes pro sua opinione quæ omnes videntur ridiculæ, & sic ipse non firmat pedem, cùm illa limitatio non videatur vera:& in contrarium allegat glo.in Clem.j.in verbo, eligatur de elect.

Restringe tamen has limitationes nisi canon concilij nam indiceret quæ non possit imponi nisi per Papam. Exemplum in depositione episcopi:vt in c.quamuis.& in c.multum.& in c.dudum.3.q.6. nam sicut solus Papa potest deponere:ita videtur côueniens quod solus Papa possit dispensare.ita tenet Host.& ibi Anto. de Butr.vbi hoc declarat,in vlti.col.in c.2.de bigamis. Aret.in d.§ de adulterijs.numer.14. Quod videtur verum quando quis non potest imponere pœnam ex defectu potestatis:secus si ex priuilegio personæ: quia tunc videtur q̄ possit dispensare ob cessantem rationem.ita Anto.de Butr. vbi suprà. quia tali casu qui non potest condemnare, potest absoluere: vt est tex.Barto.& Bald.in l.fi. C.vbi senato. vel clariss. ne illud quod inductum est in fauorem, retorqueatur in odiũ: ita tenet Decius in d.§.de adulterijs.nu.39.

Restringe secundò nisi essemus in casibus, tantùm Papæ reseruatis:iuxta not.in c.q̄ translationem.de offic.deleg.& in c.sicut vnire.de excessibus prælat. ita tenet Spec. in titu.de dispensatione. in §.nunc breuiter. quia in his se non intromittit alius inferior nisi ex speciali commissione Papæ, vt in d.c.quod translationem.

REGVLA CCXLIX.

EPISCOPVS non potest facere statuta in præiudicium aliorum inferiorum. Hanc regul.probat text.in c.vestra.de locat.vbi probatur non valere statutum episcopi per quod prohibet locationem decimarum fieri in sua diœcesi.& ibi omnes doct.ponunt hanc conclusionẽ præcipuè Abb.nume.2.& 6.post gl.idem Abb.in c.2.in j.notabili.de institut.& in c.fi.de ferijs.nume.5.& in c.cum dilectus.de consuet.nume.10.Archi.in c.j.de consecrat. distin.3.nume.9. & ibi Cardi.de Turre Cremata. Henricus Bohic in c.à nobis.el j.nume.3.de sententia excommuni. Dominicus & ibi Card. Alexandrinus numer.3. in summa,18.dist.Roma.in consi.428.nume.3. Philip. Franc. in c.fi.§.fi.de appel.lib.6.Io.de Imo. in c. cùm ecclesiarum. nume.26.Fel.in c.q̄ super his.nume.7. in fi. de maiorit.& obed.Io.Fab.in §.sed quod princip.Institu. de iure natur. Barth.Soc.in consi.272.num.8.versi. confirmantur præmissa.vol.2.

Hanc regulam cum vnica ampliatione,& quatuor limitationibus,ponit,vbi etiam assignat rationem huius regulæ Henricus Bothæus in tract.de synodo episcopi, in arti.j.conclusione 5.nume.19.

REGVLA CCL.

EPISCOPVS non potest facere statuta contra ius canonicum. Quam regulam probat text. in c.institutionis.25.q.2.& in c.licet.ibi, quod regulare fuit, de offic. ordi.& in c.quod super his.de maiorit. & obed. in c. cùm inferior.eod.titu.facit tex.in l.formam.C.de offic. præfecti prætoris.& in l.hæc necessaria.C.de nouo codice compon.in l.ille à quo.in §.tempestiuum. ff.ad Trebellia. in l. nam & magistratus.ff.de arbitris.not.Host.in c.fin.in fi.de offic. Archid.quem ibi sequuntur Card.Io.And. & Anto. de But.Henricus Bohic in c.à nobis.el j.numer.3. de sent. excommunic.Abb.in c.cùm dilectus.numer.10.de consuet.& in c.quod super his.de maior,& obed.& ibi Fel.nume.2.ad quem se remittit Christoph.Iacob. in lib. suo de concilio,art.2.lib.2.pag.81.col.j.in fi.Cald.in consi.5. in titu.de constitutionibus.Card.in Clem.j.in §.fi.de reb. eccles.non alien.Alber.in j.parte statutorum.q.6.& in l.formam.C.de offic.præfec.præt.Ias.in l.omnes populi. in 2. lectura,nu.11.ff.de iustit.& iur.Pau.Paris.in consi.27.nume.59.lib.2.Barb.in consi.21.col.7. ver. sed istis non obstantibus. vol.3.Iacobi.de Sancto Georg. in l.j.in j. lectura:nu.5.ff.quod quisq; iuris. Alex. vbi dicit ita communiter teneri,in d.l.j.ff.quod quisque iuris.idem in consi.106. nume.2.lib.2.Io.Fab.in §.sed quod principi.Instit. de iure natu.Ang.Aret.in §.ius ciuile.col.3.Instit. eod.titu.

Hanc regulam cum 8. limitationibus, vbi notabiliter eam examinat,ponit Fel.in c.quod super his. de maior.& obed.num.2.cum sequentibus.Eandem regulam, vbi assignat 8.rationes ad eam cum 6.ampliationibus & 8. limitationibus,& cum 25.illationibus,& notabiliter eam examinat,ponit Henricus Bothæus in tract. de synodo episcopi.in 8.conclusione.j.artic.à nume. 38. vsq; ad nu. 90.

REGVLA CCLI.

EPISCOPVS statuendo potest adiuuare ius commune:scilicet apponendo pœnam vbi ius non imponit:vel aggrauando pœnam à iure impositam: vt in c.innotuit.& ibi Anto.de But. & Panor.de eo qui furt.ord.susc. & in c.2.in §.statutũ.de constit.lib.6.glo.in Clem. ne Romani.in verbo,tolli.de elect.quam omnes doct. ibi sequũtur.ita tenet Panor.in c.cùm dilectus.numer. 10. de consuet.& in c.cùm consuetudinis.nume.5.eod.tit. & in c.nemine.nume.6.de offic.legati.& in c.licet.nume.2.de officio ordinarij.& in c.ex frequentibus.nu.5.de institutio.& in c.à nobis.el j.in j.notab.vbi bonus tex.de sent.excommu.Host.Io.Andr.Card.& Ant.de Butr.in d.c.fi. de officio Archipresbyteri.Anchar.in c.j.q.11.de constit. in repet.& in consi.425.incip.viso & diligenter.col.fi. Bald.in rub.de constit.col.2.vbi dicit hoc ideò esse,quia episcopus habet merum imperium.idem Bal.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.& in l.programmata.col.j. C.comminatio. vel. epist.Imo.in c.ex tuæ.de cleric.nó resid.Host. in c.ex parte.el 3.de verb.signi.Pau.Castren. in l. non est nouum. ff. de legi.Gemin.& Præp.in summa.18.dist.& in c. mancipia.in princ.54.dist.Io. Fab. in §.sed quod principi. Insti. de iure natur.Ang.in §.ius ciuile.col. 3.Insti.eod.tit.Rom. in consi.428.nume.7.Alex.in consi.55.num.15.col.14.in fi.vol.4.Fel.vbi plura allegat,in c.quod super his. nume.9. de maior.& obed.Rochus de Curte in tract. de consuetudine,nu.278.Ratio huius regulæ est: quia pœnam apponere statutis,dependet à iurisdictione,ita tenet Abb. in c. quæ in ecclesiarum.nume.6.in fi. de consti. & ibi Philip. Dec.nume.37.Fel.in c.irrefragabili.in §.cæterùm. col.2. versi.limita tertiò de officio ordi.sed episcopus habet iurisdictionem:imò merum imperium: vt in c.si quis episcopus,2.q.7.& ibi glo.j.tex.in c.de persona.11.q.j.not. doct.in c.cùm contingat.de fo.comper.Bal. & doct. vbi Ias.nu.18.in l.imperium.ff.de iurisd.omn.iud.

Hanc regulam ponit Henricus Bothæus in tract.de synodo episcopi,in j.artic.conclusione 13.à nu.106.vsq; ad nu.135.cum octo ampliationibus, & 4.limitat. & à nume.135.vsque ad num.236.infert 46.illationes ex supradicta regula.

REGVLA CCLII.

EPISCOPVS aliquem excommunicans in statutis suis,si absolutionem sibi non reseruauit, alter quàm ipse vel inferior absoluere potest. Hanc regulam ponunt Ioan.Andr.Imo.& Panor.in c.graue.in fi.de præben.per tex.in c.nuper.de sent.excommunic. vbi hoc tenet Henricus Bohic in vlti.dist.& Abb.in 5.notabili.Felin.col.2. ver.no.tex.optimũ.Panor.in c.Pastoralis.in §.præterea. nu.1.de offic. ordi.& ibi Felin.nu.9.in j.fallentia. & in c. prudentiæ.in §.fi.nu.19.in j.fallentia de offic.delega. Petrus de Palude in 4.sententiarum,dist.8.q.5.art.j.col.j. Ange.de Clauasio in summa,in verbo,absolutio. el j. in §.3. Syluester in summa,in verbo,absolutio.el j.col.6.ver.absolutio ab excommunicatione statutorum. Facit quod

scribit

ſcribit Archidiacon.in ſumma.17.diſt.in finalibus verbis: & ibi Geminia.& Præpo.dicentes ꝙ à ſententijs latis per concilia prouincialia poſſunt ſuffraganei abſoluere. quod etiam tenet Cnllectarius in c.graue.nume.12.de præben. & non ſolùm abſoluere poſſunt ipſi ſuffraganei, ſed etiam ſacerdntes ſui.ita tenet Præpo.Alex. per illum text.in c.ſi quis autem. in 2.nntabili.18.diſt. vbi ponit aliquos caſus in quibus non procedit. Facit etiam pro hac concluſione tex.in c.ſuffraganeis.de inſtitutio.& ibi Panor.in vlti.notabili.not.Io.de Imn.in d.c.graue.nu.16. Ratio huius regulæ eſt: quia ſtatuta epiſcopi interpretantur ſecundũ ius commune: vt tenet Abb.in c.cauſam quæ.nume.6.de reſcript.poſt Bar.in l.j.ff.ad l.Falc.idem Panor.in c.ex parte. el 3.nume.3.de verb.ſignifi. Deci.notabiliter in d. c.cauſam quæ.nume.22.de reſcript.Sed ius commune diſponit ꝙ quando conditor ſibi non reſeruat abſolutionem, videtur alijs concedere: vt in d.c.nuper.& ſic eam interpretationem debent pati ſtatuta epiſcopi: cùm prædictũ c. nuper.non diſtinguat. Hanc rationem aſsignat Dominicus de Sancto Gemi.in ſumma.17.diſt. in fi. verbis.

Hanc regulam ampliat vno modo, & limitat ſex modis Henricus Bothæus in tract.de ſynodo epiſcopi: articu.5. in vnica concluſione, quam ibi facit, à nu. 1. vſque ad fi.

REGVLA CCLIII.

EPISCOPVS non poteſt apponere generale Interdictum in ſua diœceſi contra ſubditos ſuos denegantes ei charitatiuum ſubſidium: dato ꝙ poſsit eos excommunicare. Hanc regulam ponit Bartholomæus de Belencinis in tractatu de charitatiuo ſubſidio.q.25. num. 1. pro quo eſt tex.in Extrauaganti Bonifacij octaui: incipienti, prouidè attendentes, in tit.de ſententia excommunica. in communibus, vbi dicit ꝙ idem eſt in collectore Papæ exigente decimam beneficiorum: quia pro nullo pecuniario commodo poteſt apponi generale interdictum.ita tenet Io.Andr.Domini.Philip.Franc.& alij doct.in c. præſenti.de ſent.excommu.lib.6.In.Calder.in tract.de interdicto: in j.part.nu.17.

Limita primò non habere locum in interdicto ſpeciali: ſcilicet in certa eccleſia. nam epiſcopus poteſt illud apponere propter denegatum ſubſidium: quia Extrauagans prædicta non habet locum in ſpeciali interdicto, ſed in generali.ita Io.And.Dnmini.& alij doct.in c.præſenti.de ſententia excommunicat.lib.6.Calder.vbi ſuprà: Felin. in c.ſane.el 2.nume.3.de offic.deleg.Stephanus Aufredus in tractat.de poteſtate eccleſiæ ſuper laicos.nume.8. verſic. decimò poteſt epiſcopus.Bartholnmæus de Belencinis in d.tract.q.35.nu.2.

Limita ſecundò niſi ſubditi denegantes ſoluere ſubſidium, prius fuiſſent propter hoc ab epiſcopo excommunicati: quoniam ſi perſeuerent in contumacia, non obſtante excommunicatione, epiſcopus poterit apponere generale interdictum, nec obſtat dicta Extrauagans quæ loquitur quandn directè & immediatè apponitur generale interdictum pro cnmmodo pecuniario: hoc antem caſu apponitur potius propter contumaciam: & ſolutio ſubſidij non eſt cauſa immediata: ſed mediata & remota.ita notabiliter concludit Io. Calderinus in conſil. 8. incipienti, epiſcopus interdicit eccleſ.in titu.de ſentent. excommunicationis.vbi dicit hoc eſſe veriſsimum, & ita debere intelligi dictam Extrauagantem. Quam opinionem ſequitur Bartholomæus de Belencinis in d.q.25.numer. 4. Remigius de Gonny in tract.de charitatiuo ſubſidio. quæſtio. 12.pag.67.

REGVLA CCLIIII.

EPISCOPVS non poteſt de eccleſijs patronatis & earum bonis diſponere aliter quàm ſe habet ſtatus ipſarum eccleſiarũ, ſine conſenſu patroni. Quæ regula probatur per glo.in c.nobis.in §.cæterùm.in verbo, in capella.verſi. ſed his non obſtantibus. de iure patron.allegat ad hoc glo.text.in c.monaſterium. & in c.ſequenti. 16.q.7. vbi dicitur epiſcopum non poſſe auferre eccleſiam à diſpoſitione patroni: & ſic eo inuito collegiata non poteſt fieri, ſicut eo inuito non poteſt ei auferri directè ius præſentandi: vt in c.decernimus.15.q.7. & in c.cùm dilectus. de iure patro.& ita expreſsè concludit Cæſar Lambertinus in tract.iuris patronat.in 6.q.principali.3. lib. num.2. fol.403.col.4.

Hanc regulam ampliat decẽ modis, & limitat vno modo Lambertinus in d.tract.in 10.art.6.q.principalis. 3. lib. nu. 1.fol.406.col.4.in fi.

REGVLA CCLV.

ERROR iuris non inducit bonam fidem, ſed potius malam in vſucapione vel præſcriptione longi temporis. Hanc regulam probat tex.in l.nunquam in vſucapionibus. in princ. ff.de vſucap. vbi expreſsè illum text.ad hoc not.Pau.de Caſtr.probatur etiam per tex.in l.ſi fur. in §.j. ff.eod.titu.& in l.irritam. & ibi Bal.C.de vſucapione pro donato.ita tenet Panor.in c.de quarta.de præſcrip. & in c. dudnm.in 4.notab.de decimis.Card.in Clement.j.in §.ſi quis.col.fi.in 11.q.de reb.eccleſ.non alien.idem Abb.in c. cùm dilectus.nume.7.de conſuet. Socin.in conſil.33.nume.10.vol.4. Quam regulam ponit etiam glo.Bar. & doctor.in l.Celſus. ff. de vſucap. & circa hanc regulam vide notabiliter Pau.Pariſium in conſi.66.num. 120.cum ſeq. volu.3. Thomam Grammaticum in deciſi. 79. numer.4. cum ſequent. Mainerium in l. non eſt nnuum. in §.quoties.nu.10.ff.de reg. iur.

Hanc regulam ponit Bernar.de Luco in reg. 570. cum 5.limitationibus, referendo ſe ad Fel. qui eam ponit in c. de quarta.à nume.26.vſque ad nume.38. de præſcriptionibus. Eandem regulam etiam cum eiſdem 5. limitationibus Felini, ponit Claudius de Seyſello in d.l.Celſus. à numer.7.vſque ad nu.11. ff.de vſucap. Prætereà hanc regulã limitat ſex modis, vbi notabiliter eius materiam examinat Franc.Balbus in repet.d.l.Celſus.in j.part. in 4.notab. nume.17.cum ſeq.ff.de vſucap.

REGVLA CCLVI.

ERROR in nomine proprio non vitiat, ſi de corpore conſtet. Hanc regulã probat tex.in l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.de leg.j.& in l.quoties.in princ.ff. de hæredib.inſtituen. in l. ſi fortidianum. C.de legatis.in §.ſi quis in nomine.Inſtit.de legat.& in l.ſi in nnmine. C. de teſtamen. De iure regio probatur in l.9.& in l.28.in medio, titu.9.part.6. Circa quam regulam vide Felin. in c.ſignificante, nume.5.de reſcrip. Deci.notabiliter in l. ſi librarius. ff.de regu.iur.Carol.Ruinum in conſi.115.nume.14. volu.5.Bart.in l.qui extrinſecus.ff.de verb.oblig. Hippolyt. in ſingul. 144.

Hanc regulam limitat duobus modis Soc.in regu. 119. Eandem limitat vno modo Gerardus de Petra ſancta, in ſingu.90. Eandem item limitat tribus modis Guliel. Pontanus in d.l.ſi quis in fundi vocabulo.nu. 1. Eandem regulam cum octo ampliationibus, & tribus limitationibns, ponit ibi Franc.à Ripa, nume.1.cum ſequentibns. Eandẽ regulam limitat quinq; modis Iaſ.in l.ſi in nomine. nu. 1. cum ſeq.C.de teſtam. Eandem regulam limitat 4. modis Chriſtophorus Porcus in §.ſi quis in nomine. nu.10.Inſtit.de leg.& vno modo vt per Iaſ. ibi in additionibus.

REGVLA CCLVII.

ERROR impedit prorogationem iudicis. Hanc regulam probat tex.in l.ij.ff.de iudi.& in l. ſi per errorem. ff.de iuriſd.omn.iud.text.& ibi doct. in c. ſignificantibus de offic.& poteſta.iud.delega.

Hanc regulam limitat vno modo Iaco.de S.Georg.in l.2.nu.9.ff.de iudi. Eandem regulam cum 4. ampliationibus & 6.limitatio.ponit Iaſ.in l.ſi per errorem. nu.9.cum ſeq.ff.de iur.omn.iudi. Eandem regu.cum 7.ampliatio.& quatuor limitationibus ponit Vldaricus Zaſius in d.l.ſi per errorem.à nume.6.vſque ad nume.20.

REGVLA

Regula CCLVIII.

AETAS vbi est fundamentum intentionis alicuius siue sit actor siue reus, ille debet eam probare. Hanc reg. probat tex. in l. cùm te. C. de probatio. & in l. si minorem. C. de in integrum restit. mino. & in l. cùm de ætate. ff. de proba. & ibi Iac. de S. Georg. Circa quam regulam vide Bart. notabiliter in consil. 90. & in repet. l. de ætate. nume. 12. ff. de mino. Pet. de Anch. in c. accessit. nu. 1. cũ seq. de desponsatio. impub. Iacob. de S. Georg. in d. l. si minorem. nu. 2. Io. Oldendorpium in tract. de probat. c. si. in re. gu. 34. And. Alcia. in tract. præsump. in 3. reg. præsumptione 2. nu. 2. Pet. de Vnzola in Practica artis notariatus, in c. An de contractibus suis teneatur pubes respondere. nume. 22. & notab. Ioan. Mauritium in tract. de restitutione in integrum. c. 315. cum 8. sequentibus. Quæ regula probatur de iure Regio in l. 4. tit. 14. part. 3.

Hanc regulam limitat 4. modis, vbi notabiliter eã declarat And. Alcia. in tract. præsumptionũ. in 2. regula, præsumptione 14. nu. 1. cum seq.

Regula CCLIX.

AETAS, seu fragilitas ætatis, seu imprudentia excusat in pœnalibus. Quam reg. probat tex. in l. j. & 2. C. si aduersus delictum. & in l. j. C. de falsa moneta. & in l. 2. ff. de termino moto. in l. ferè. ff. de regu. iur. in Clem. si furiosus. de homicidio. glo. quæ allegat quamplures concordantes. in d. l. ferè. De iure Regio probatur in l. 9. titu. j. & in l. 17. tit. 14. & in l. 8. tit. 31. part. 7. & in l. 15. tit. j. part. j. & in l. 4. tit. 19. part. 6.

Amplia primò adeò procedere prædictam reg. vt talis minor non possit pro debito incarcerari. ita tenet Bald. in l. j. nu. 24. C. qui bonis cedere possunt. quem sequitur Iacobi. de S. Georg. in l. nec impuberes. nu. 3. ff. de in ius vocan. Chassanæ. in consuet. Burgun. in tit. {des rentes.} Rub. 5. §. 2. nu. 14. fol. 206. col. 4. pro qua opin. est glo. in l. 3. in §. sed vtrum. ff. de minor. & ita tenet Ange. in repet. l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. Roma. in consil. 120. nume. 4.

Contra quam glo. tenet expressè Bar. in tract. de carceribus. nu. 6. vbi dicit ꝙ supradicta glo. communiter reprobatur. idem Bar. in l. si filio. la 2. ff. solu. matri. Doct. in l. filius. ff. de procura. Bald. post Cinum in l. alio. C. quod cum eo. Hippo. de Marsi. in sua practica criminali, in §. attingant. nu. 69. & ita communiter teneri firmat Io. Baptista Caccialup. in tract. de debitore suspecto & fugitiuo. q. 5. nume. 8. & ibi Io. Baptista in d. num. 8. dicit suprà dictam opin. glo. in d. §. sed vtrum. habere locum & posse saluari, quandocunque minor est filiusfamiliàs: nam tunc non potest pro debito carcerari. Quẽ sequitur Pau. Parisi. in hoc, consi. 94. nu. 41. vol. j.

Amplia secundò habere locum in infante: nam infans penitus excusatur à delicto, etiam si dolum commiserit: vt in l. infans. ff. ad l. Corn. de sicarijs. in d. l. j. C. de falsa mone. & in d. Cle. vnica. de homicid. not. per Doct. in c. 2. de delictis puero. De iure Regio probatur in l. 4. tit. 19. part. 6. & in l. 9. tit. j. part. 7. & in alijs iuribus suprà allegatis. Et qui propriè dicatur infans, glo. 3. in d. Clem. si furiosus. dicit ꝙ ille qui est minor septennio, probatur per text. in l. si infanti. C. de iure deli. in c. j. de desponsa. impub. lib. 6. idẽ videtur tenere glo. in c. j. in verbo, infanti: 31. q. 2. dicit tamen ibi ꝙ potest capi pro maiori septennio, secundum subiectam materiam. ad quod etiam facit text. & ibi glo. in c. j. 28. dist.

Et circa hanc ampliationem & regulam, quæ differentia sit inter infantem, puerum, adolescentem, puberem, iuuenem, & senem, & similes, vltra Doct. in l. si infanti. C. de iure deliber. & Doct. in Rub. de delictis puerorum. est glo. notabilis, quæ enumerat suprà dictas ætates, in procemio 6. in verbo, præfectus. quam glo. vltra Chassanæ. in consuo. Burgun. tit. {Des enfans.} Rub. 6. §. 4. fol. 216. colum. 4. nu. 15. sequitur Ioan. Oldendorpius in tract. de vsucapionib. c. de ætate hominis, & earum temporib. num. 1. cum seq. vbi notabiliter hoc declarat fol. 8. col. 2. in 8. vol. tract. eandem glo. sequitur Thomas Grammaticus in decisio. 34. nu. 2. cum seq. Io. Corasius in l. precibus. nu. 19. C. de impuberum & alijs substitut. Ioan. Montolonius in suo promptuario iuris, in verbo, ætas. Nico. Bello. in Rub. Instit. quibus modis re contrahitur obligatio. nu. 25. & est similis glo. in l. j. in §. pueritiam. ff. de postulan. Hippolyt. in l. infans. nu. 6. ff. de sicarijs. sequitur eas.

Amplia tertiò habere locum in furioso. Ratio est: quia illud quod à furioso fit, perinde reputaẽ ac si casu cõtingeret sine facto hominis, vt in l. fi. in fi. ff. de administr. tuto. & in l. sed & si quæcunque. in §. 2. ff. ad legem Aqui. vbi dicitur ꝙ illud quod fit à furioso, perinde est ac si à quadrupede vel tegula per se cadente factum esset: cùm satis furiosus dicatur puniri suo furore, vt in l. diuus. ff. de offi. præsid. & in l. penult. §. fin. ff. ad legem Cornel. de parricidijs. Probatur de iure Regio in l. 9. tit. j. part. 7. & in l. 15. titu. j. part. j. facit quod not. Bald. in l. humanitatis. C. de impube. & alijs. vbi tenet ꝙ furiosus habetur pro mortuo: & mortuus non potest corporaliter puniri, vt tenet Cinus in l. 2. C. qui testam. facere poss. Quod tamen intelligo verum quandocunque furiosus continuo furore laborat: sed si habebat dilucida interualla, requiritur ꝙ delictum sit commissum tempore dementiæ, ad hoc vt supra d. ampliatio locum habeat: ita concludunt supra d. leges Regni.

Quam amplia. intelligo non habere locum in furioso qui commisit maximum & atrocissimum delictum. Nã hoc casu credo posse puniri, non obstante furore, ad quod dicendum moueor ex not. doctrina Innocentij in c. j. de constit. vbi dixit ꝙ propter atrocitatem delicti licitum est iura transgredi. Quam doctrinam sequũtur ibi Doct. Canonistæ, & Doct. Legistæ in pluribus locis quos congerit Hippol. de Marsi. in l. vnius. in §. cognitorum. nume. 70. ff. de quæst. Ias. in l. cùm seruus. nu. 7. ff. de condi. caus. data cau. nõ sequuta. Pro qua opi. est text. in c. mulier. 15. q. j. vbi probaẽ ꝙ si animal irrationale habet accessum ad mulierem, ꝙ tale animal cum prædicta muliere comburi debet. Si ergo animal brutum, omni ratione & sensu carens, punitur propter enormitatem criminis: à fortiori furiosus cùm sit homo. & illum text. dicunt esse notandũ, vbi tractant eius materiam Hippolyt. in d. §. cognitorũ. nu. 71. & in Practica sua criminali, in §. diligenter. nume. 176. And. Tiraq. in leg. connubia. in 9. leg. 83. Ioan. Ign. in l. 3. §. ignoscitur. nu. 78. ff. ad Sylla.

Et circa hanc ampliatio. & eius intellectum videndum est, an si aliquis cõmisit aliquod delictum propter quod deberet decapitari vel suspendi, si posteà iste efficiatur furiosus, nunquid debeat decapitari vel suspendi? Bald. notab. mouet hanc quæstionem in l. furiosum. C. qui testam. face. poss. vbi determinat non posse puniri in persona, sed bene in bonis: quia afflicto non debet dari afflictio: vt in l. diuus. ff. de offic. præsi. idem tenet idem Bald. in l. j. C. de confessis. & in l. humanitatis. nu. 46. C. de impube. & alijs. idem Bal. & ibi Aluarotus in c. j. in fi. principij: an ille qui interfecit fratrem domini sui. in Vsib. feud. Ioan. de Imo. vbi multa pro & contra adducit, & in fine relinquit indecisum, in l. ex pacto. ff. de vulg. & pup. nu. 22. idem Imo. sequitur illud dictum Bal. in c. Rainutius. nu. 143. de testamen. per rationes quas ibi assignat, vbi plus tenet ꝙ si iste qui commisit delictum dum esset sanæ mentis, & esset cõdemnatus, si posteà efficeretur furiosus, sententia non debet exequi contra eum: sed Princeps est consulendus, allogat ad hoc text. in l. Diuus. in §. si verò. ff. de offi. præsi. qui parum aut nihil ad hoc facit. eandem opi. Bal. tenet Alex. in d. l. furiosum. C. qui testa. face. poss. motus: quia furiosus mortuo æquiparatur: vt suprà dixi: & mortuus non debet puniri in persona, iuxta no. per Cin. in d. l. furiosum. C. qui test. fac. poss. & ab ista seutẽtia Bal. nullus discrepat præter Roma. in d. l. furiosum. vbi tenet ꝙ licet opin. Bal. in practica

ctica seruetur propter eius authoritatem, tamen non videtur vera: motus tali fundamento. Nam qualitas superueniens post delictum commissum non mutat pœnam, vt in l.j.in prin.versi.per contrarium.ff.de pœnis.facit etiam tex.in l.si quis decurio.C.de falsis. sed sustinendo dictum Bal.ad tale fundamentum respondent Doct. ꝙ Bald.non vult ꝙ mutetur pœna, sed ꝙ impediatur processus, condemnatio,& executio,propter furorem, & sic propter fictam absentiam vel mortem.Secundò & contra Bald.tenet idem Roma.in l.penul. ff.si ex noxali causa agatur.quẽ sequitur And.Barb.in c.in literis.col.pe.vers. & inquantũ. de rescript.Mouetur Roma.per doctrinam Bar. & doct. per tex.ibi,in l.j.ff.de pœnis.vbi concludunt ꝙ in publicis delictis in quibus pœna à iure determinata est, attenditur tempus cõmissi delicti: ad quod etiam respondent Doct. vt suprà dixi:& sic dico ꝙ in actu practico, & sic in iudicãdo & consulendo ab opi.Bal.non est recedendum: præcipuè cùm in pœnis & delictis mitior pars tenenda sit:vt in l.interpretatione.& in l.sanctio legum.ff.de pœnis. & hãc opi.Bal.sequutus fuit Ias.in d.l.furiosum.num.7.idem in l. ex facto.nu.30.ff.de vulg.& pupil. & ibi Franc.à Ripa nume.73.Gul.Bened.in repe.c.Rainutius.in verbo, si absq; liberis moreretur.in tract.de exemplari substit.nu.23.Decius & ibi Hier.Cagn.nu.i.in l.in negotijs.ff.de regu. iur. Et hanc opi.firmat esse communem Lud.Gome. in §.itẽ si quis in fraudem.nu.6.Instit. de actio. eandem etiam dicit communem esse Hippol. in l.j. nu.58. ff.ad l. Corn.de sica.Hanc opi.dicit esse communem,licet contra eam teneat Ias.in l.si seruum. nu.7.ff.si ex noxa. causa aga.eandẽ opi.Bal.sequitur Ang.Aret.in tract.malefic.in verbo,sciẽter & dolosè.nu.7. Marcus Anto. Baue.in §.item furiosi. nu.13.& 14.Instit.qui testa.fac.poss.

Sed licet hæc opinio sit communis, vt suprà dixi, arbitror tamen contrariam opi.attentari posse:imò ꝙ nõ obstante furore superueniente debeat corporaliter puniri.ad quod dicendum moueor per text. qui hoc clarè probat in d.l.Diuus.in versic. neque morbo eius danda est venia.& in versi.etiam supplicio afficiendus. ff. de offic. præsid.& dico ꝙ non obstat tex.ibi in prin.iuncta ratione, dum dicit ꝙ satis furore ipso punitur:quia tex.ille loquitur quando in furore commisit delictũ:& certè text.ille hanc differentiam ponit, ꝙ si commisit delictum tempore furoris, non debet puniri sed si commisit delictum dum esset sanę mentis,dato ꝙ furor superuenerit, puniẽdus est.& ꝙ tex. hoc probet,patet:quia tex.ibi dicit, nec morbo eius danda est venia.si morbo,ergo furori: quia qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi cui adijcitur. vt in l.in delictis.in §.si damnum.ff. de noxa. Secundò ad hoc etiam moueor ex notabili decisione Bart. qui in fortioribus tenet in l.nunquàm.la 2.§.si vt aut clàm. ff.de vsucap.per tex.ibi:vbi tenet posse decidi quæstionem Theologorum,quod si aliquis dum esset sanæ mentis commisit peccatum mortale,& posteà efficiatur furiosus & moriatur in furore,an damnabitur apud Deum? & determinat ibi ꝙ sic.quod dictum Bar.vltra Doct.suprà alleg. sequitur Ias.in l.patre furiosu. num.40.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.& hanc opi.contra Bal.tenet Fran.de Albergotis de Are.qui fuit discipulus Bartoli,in d.l.furioso. Eandẽ opi.contra Bal.in puncto iuris firmat Ias.in l.si seruum.nume.7.ff.si ex noxa.causa aga.vbi dicit ꝙ opinio Bal. est cõmunis.quod dictũ Ias.sequitur Io.Montolonius in Promptuario iuris:in verbo, furor.versi. ex delicto tamen ante furorem commisso posset furiosus puniri.& hanc opi.contra Bal.vbi latissimè eam examinat, tenet Ioan.Igne.in l. 3.§.ignoscatur.nume.79.ff.ad Sylla.

Et non obstant fundamenta Io.de Imo.& Alex.vbi supra scilicet ꝙ furiosus habetur pro absente:item ꝙ æquiparetur mortuo,& mortuus non potest corporaliter puniri,vt tenet Cy.in d.l.2.quia dico ꝙ Cy. loquitur in eo qui naturaliter est mortuus, vel absente qui naturaliter viuit: Facit pro hoc: quia mors ciuilis non æquiparatur naturali,nisi in casibus à iure expressis.glo.est not. in c.placuit.el 2.16.q.j.quam pro sing.alleg. Bald. in Auth.si qua mulier. col.pen.C.de sac.eccle.Are.vbi eam declarat in l.ex ea parte.col.2.ff.de verb.oblig.Ias.in l. si decesserit. nu.20.ff.qui satisd.cog.& est similis glo.in c.suscepimus.de rescript. libr.6.in verbo,non morte. aliàs sequeretur euidentissimũ absurdum, ꝙ seruus si deliquerit non posset corporaliter puniri, eo quia censeretur mortuus ciuiliter: vt in l.quod attinet.ff.de regu.iur.quod est falsum,& contra text. in l.j. ff.de pœnis.

Sed non obstantibus suprà dictis fundamentis & alijs quàm pluribus quæ pro hac parte possent adduci, dico ꝙ in iudicando & consulendo ab opinione Bal.non est recedendum:quia est communis,vt suprà dixi.

Amplia quartò prædictam regulam habere locum in ebrio: nam si aliquis existẽs in ebrietate committat homicidium,non debet puniri homicidij pœna.probat text. in c.sanè.cũ duobus seq.15.q.j.glo.in c.inebriauerunt Loth. eadem causa & quæstione.& in l.j.iuncta glo.in verbo,temulentia.C.si quis Impera. maledixe. De iure Regio probatur in l.5.tit.8.part.7.& hanc opin.tenet Bar.in l.aut facta.ff.de pœnis. quem sequitur Hippol.de Marsi.in l.j.numer.63.ff.de sicarijs. Quod tamen intelligunt suprà dicti Doct. ꝙ licet iste talis non debeat puniri pœna homicidij,tenetur tamen de pœna ebrietatis: & sic mitiùs debet puniri arbitrio iudicis.& ita hanc opinionẽ intelligit Card. Alex.in c.denique.4.dist.Franc.de Ripa in l.fi. numer.79. C.de reuocand.donatio.Io.de Ana.in c.de infantibus.nume.2.de his qui filios occid. Roma. in l.j.in princ.nu.9.ff. de verb.oblig.& hanc opinionẽ approbant Doct. Theologi,prout refert Io.Gerson in regulis moralibus, lib.j.colum.3.pro qua opinione facit suprà dicta l.Regni.

Contrariam tamen opi.tenet idem Bar. sibi contrarius in l.respiciendum.in §.delinquunt.num.3.ff.de pœnis.per text.in l.omne delictum. in §.qui se vulnerauerit.ff.de re milit.& istam opinionem Bart.sequitur Florianus in l.sed & si quacunque.in §.sed si infans.ff.ad legem Aqui.vbi dicit Florianus ꝙ iste talis punitur, tamẽ mitiùs quàm si nõ fuisset ebrius. Quam opinionem sequitur etiam Guliel. Maine.in l.in totum.nume.68.& in l.ferè in omnibus. nume.3.ff.de regu.iur. Salic. in l.diuus Traianus. C. de sicarijs.Abb.in c.j.col.2.de maledi.Bal.in l.j.nume.45.C.vnde vi.& sic concludunt prædicti Doct. ꝙ licet ebrius debeat puniri ratione delicti, tamen ꝙ leuiùs puniatur. *In qua quæstione sic distinguo, ꝙ aut ipse non dedit operam vt inebriaretur, sed fortè deceptus fuit ex aliqua causa iusta,& tunc non est aliqua pœna puniendus:aut enim dedit operam vt inebriaretur, & sciebat ꝙ in ebrietate existens erat solitus quasi vt furiosus homines percutere & mutilare: & sic procedat 2. opinio. ita notabiliter concludit Marian.Socin.in repet.c.ad audientiam. num. 55.de homicid.Angel. Aret. in tractat. malefic. in verbo, scienter & dolosè.num.17.Ludouicus Montaluus in tract.de reprobatione sententiæ Pilati.in j.dubio, nu.4.

Amplia quintò habere locum in confessione:nam minor non punitur ex confessione facta in iudicio ratione delicti commissi:imò potest petere restitutionem aduersus talem confessionem. pro quo facit notabile verbum Ioannis Andreæ in c.2.de in integr. restitut. libr. 6. quod dictum tanquàm notabile & quotidianum sequitur Ange.de Peru.in l.certum. in §. in pupillum. numer.2.ff.de confes. & sic dicit debere intelligi text. in l. si ex causa. in §.nunc videndum. ff.de minor. quod sequitur Abb. in c. fina.nume.7.de confessis. Deci.in l.semper.in §.ius publicum.numer.4.ff.de regu, iur, Hippol. in l.j. num.11.ff.de quæst.& in singu.445.Ias.in l.nam & posteà. in §.si minor.nume.7. ff. de iureiur. Matthæ.de Afflict. in decisio. Neapol.decisio.208.idem in constitu.Neapol.libr.2. Rubri.38.nu.10.Io.Mauritius not.in tract.de restitutione in

integr.

Integr.c.150. Quod tamen nõ habet locũ in delictis atrocissimis, secundum Bart. in l. auxilium. versi. no. ex hac l. ff. de mino. Hippo. in l. de minore. nu. 35. ff. de quæstiu.

Amplia sextò habere locum in sene. ita probat tex. in l. 2. ff. de termino moto. tex. & ibi glo. in verb. miseratio. in l. auxilium. in §. in delictis. ff. de mino. & ita expresè per suprà dicta iura concludit Barthol. Cæpol. in repet. l. si fugitiui. nu. 26. C. de ser. fug. facit tex. in l. sacrilegij pœna. in prin. ff. ad l. Iul. pecu. De iure regio probat in l. 16. tit. 8. parte. 7. Hãc opi. tenet expressè Gul. Main. in l. ferè in omnibus. nu. 16. ff. de reg. iur. tex. & ibi Doct. in c. pueris. de sen. excom. Io. Ign. notab. in l. 3. in §. ignoscitur. ff. ad Sylla. nume. 1. cum seq. & in tantũ hoc procedit ꝙ non solùm debent puniri, verum etiam non possunt torqueri, vt in d. l. j. in §. ignoscitur. & in l. j. in §. impubes. ff. ad Syll. & ita expressè tenet Hip. in sua pract. in §. expedita. nu. 41. vbi dicit hoc esse verum quandocunque senex esset decrepitæ ætatis: in quibus ego etiam suprà dictam ampliationẽ intelligo. Porrò quis propriè dicatur senex decrepitæ ætatis, ponit Tancred. in compediosa q. 21. vbi dicit ꝙ ille qui est maior 70. annorum. allegat ad hoc text. not. in l. maiores. ff. de iure immu. facit tex. in l. si vltra. C. de decu. lib. 10. & circa hanc ampli. vltra suprà dicta vide alia priuilegia senectutis, per Io. de Plat. in §. item his qui. nume. 27. Instit. de excus. tut. per Syluestr. Aldobrand. in §. item maior. nu. 5. Instit. eod. tit. no. per Christop. Iacob. in tract. de consilijs, lib. j. pag. 60. cum seq. Ad hæc quinquaginta priuilegia senectutis ponit And. Tiraq. in tract. de primoge. in præfatione: à numer. 75. vsque ad fin. quæ autem ante eum posuit Bartho. Cæp. in tract. de Imper. milit. deligen. in princ. à nume. 1. vsque ad fi.

Amplia septimò vt prædictus ex defectu ætatis torqueri non possit. ita probat tex. l. j. in §. impubes. ff. ad Sylla. & in l. 3. in §. impubes. eod. titu. l. de minore. in princ. & in l. ex libero. in §. de minore. ff. de quæst. De iure Regio probatur in l. 2. titu. 30. par. 7. ita tenet Io. Ign. in d. l. j. in §. impubes. nume. 1. cum seq. Alber. Gan. in tract. de pœnis reor. nume. 30. & in Rub. de quæst. & tormentis, num. 9. Ang. Aret. in tract. malefic. in verb. fama publica. nu. 102. Quod tamen non habet locum in crimine læsæ maiestatis in personam Principis commisso: vt in d. l. de minore. & vltra Hip. ibi ita concludit Io. Ign. in d. §. impubes. nume. 19. Secundò intellige hanc ampli. ꝙ licet prædicti minores non possint torqueri, possunt tamen terreri. ita probat tex. in l. j. §. impuberi. ff. ad Sylla. ex quo not. Bal. in l. 2. C. quor. app. non recip. nu. 4. dicit ꝙ omnes illæ personæ quæ de iure torqueri non possunt, possunt saltem terreri. quem sequuntur suprà dicti Doct. & ita tenet Io. Ign. in l. 3. nu. 49. ff. ad Sylla.

Amplia octauò habere locum etiam si minor commiserit delictum in minori ætate: nam posteà factus maior, nun poterit de illo delicto puniri. glo. est not. in l. sciant. C. de legi. hæred. quam vltra Doct. ibi sequitur Hippo. de Marsil. in l. de minore. in princ. numer. 40. ff. de quæst. & in l. infans. nume. 13. ff. de sicar.

Amplia nonò suprà de reg. habere locum etiã in mente capto, per rationem l. tam dementis. C. de epis. aud. facit tex. in l. 2. ff. de test. in §. item furiosus. iuncta glo. Inst. quib. non est permis. fa. test. Pro qua opi. est tex. expressus in Auth. vt hi qui obligatas se habere perhib. res mino. in §. consideremus. collat. 6. vbi probatur ꝙ mente captus & furiosos æquiparantur. quem tex. ad hoc not. Bald. in l. sed & milites. in §. iam autem. ff. de excusat. tut. & in l. amicissimos. in §. j. eod. titu. & in l. 2. C. de curat. furio. & in l. humanitatis. C. de impuberum & alijs. Ias. in l. patre furioso. nu. 3. ff. de his qui sui vel alie. iur. Fran. Cur. Iun. in consi. 51. nu. 6. And. Alcia. in l. j. nu. 59. ff. de verbor. oblig. Marcus Anto. Baueria in §. item furiosi. nu. 28. Instit. qui testam. face. poss. Pro qua opinione etiam facit text. in l. si furiosi. C. de nuptijs. vbi constitutionem de filio mẽte capto qui potest vxorem ducere sine consensu patris, Imperator extendit ad furiosos & econtrà. & hanc opin. tenet. Ioan. de Anan. in c. ad audientiam. numer. 19. de homicid. Eandem opinionem, vbi dicit ita Parisijs fuisse iudicatũ, firmat expressè Ioan. Ign. in l. 3. in §. ignoscitur. nu. 82. ff. ad Syllan. vbi huc intelligit in vero demente, non autem in eo qui dementiam simulat. facit tex. in l. obseruare. ff. de curato. furio. & in l. diuus. in j. responso. ff. de offic. præsid. Differentiam autem inter furiosum & mente captum ponit Bal. in locis suprà allegatis, scilicet ꝙ ille dicitur furiosus, qui est cum rabie furoris euidenti: mente captus autẽ est ille, cui mens & consilium deficit: tamen nullum furorem ostendit, quem sequitur Ias. in l. furiosum. nu. 2. C. qui testa. face. poss.

Limita primò hanc reg. quandocunque minor dolo commisit delictum. ita probat text. in l. si ex causa. in §. si in commissum. & in §. nunc videndum. ff. de minor. facit quod not. Thomas Gramma. in decis. 23. num. 12. Guliel. Main. in d. l. ferè. nume. 14. Iac. de S. Georg. in l. j. nume. 2. & 3. C. si aduersus delictum.

Secundò limita in delictis atrocissimis: vt in l. auxiliũ. in §. in delictis. ff. de minorib. glo. in d. l. ferè. & quæ dicantur atrocissima delicta, ponit Guliel. Maine. in l. ferè. numer. 30. ff. de minorib. facit quod suprà dixi in 3. ampliatione.

Limita tertiò suprà dictam regu. quandocunque talis infans esset doli capax. ita concludit Abb. in c. j. de delictis puerorum. vbi tenet ꝙ licet infans non possit puniri, tamen hoc intelligi debet nisi esset doli capax. Quam opin. Abb. sequitur Ioan. de Ana. ibi numer. 3. Montal. in glo. l. 8. titu. 31. part. 7. Hippol. de Mar. in l. infans. numer. 5. de sicari. & in l. j. nume. 91. eod. titu. & in l. si quis iste. num. 3. C. eod. titu. Quod tamen intelligo verum ad hoc vt puniatur ex delicto: secus tamen ad hoc vt incidat in irregularitatem. in quo tamen dico ꝙ licet infans sit doli capax, vsque ad 7. annum in nullam incidit irregularitatem. ita tenet Marian. Socin. in cap. ad audientiam. numer. 13. de homicid. & ꝙ infans possit esse doli capax, firmat glo. in cap. fi. de senten. excommu. quam sequitur Ioan. de Ana. in Rubr. de delictis puerorum. num. fi. pro qua facit text. in l. si alterius. C. si minor se maiorem dixerit. vbi dicit text. quòd malitia supplet ætatem. Et circa hanc limit. notandum est quis propriè dicatur doli capax. Doctor. in Clement. j. de homicid. & in cap. j. de delict. puer. dicunt quòd ille dicitur doli capax qui proximus est pubertati: vt in l. apud Celsum. in §. quæ in tutore. ff. de doli exceptione. Ioan. Igne. in l. excipiuntur. nume. 35. ff. ad Syllania. Et proximus pubertati dicitur qui annum decimum & dimidium peregerit, si sit masculus: fœmina verò proxima est pubertati, si 9. annum cum dimidio compleuerit. glo. est notab. in §. pupillus. in verb. infantiæ. Institu. de inutilibus stipul. & in l. pupillum. ff. de regu. iur. Quas esse communiter approbatas asserit Ias. in l. properandum. in §. & si quidem. C. de iudi. Soc. in l. j. in §. adipiscimur. ff. de acquir. poss. Ang. Aret. in d. §. pupillus. Philip. Dec. in d. l. pupillum. & ibi Hier. Cag. nu. 2. ff. de regu. iur. De iure regio probatur in l. 6. tit. 5. part. 6. & in l. 9. tit. j. part. 7. & in l. 8. tit. 31. part. 7. sunt & alij Doct. qui quo ad delicta illum esse proximum pubertati opinantur, cui ad ætatem perfectam 6. tantum menses deficiunt. ita not. Bald. per illum text. in l. excipiuntur. ff. ad Syllania. quem vltra Ioan. Igne. ibi, sequitur Ias. in Authent. sacramenta puberum. nume. 15. C. si aduer. vend. & in dicto §. & siquidem. alij verò Doct. hanc vltimam opi. sequuntur, non solum in delictis, sed in alijs quibuscunque actibus. Pro quibus est gl. in l. non tantum. ff. de excusat. tutor. & in c. continebatur. & in c. attestationes. de despon. impube. latè Ioan. Ign. in d. l. j. in §. impubes. & in l. excipiuntur. ff. ad Syllanian. sed his omissis dico quòd arbitrio iudicis est relinquendum quis dicatur proximus pubertati. hoc enim iudex de-

bet arbitrati ex discretione pueri, & ex alijs circunstantijs contingentibus. ita tenet Io. Faber in d. §. pupillus. Salic. in l. impunitas. C. de pœnis. Ioan. de Ana. in ca. j. numer. 4. de delictis puer. Ant. de Butr. in d. c. attestationes. in fi. Abb. & Præpo. in d. c. continebatur. Philip. Dec. in d. l. pupillũ. & ibi Hier. Cag. nume. 3. pro qua opi. est tex. in §. in summa. Insti. de oblig. quæ ex delicto. ibi, si proximus pubertati sit: & ob id intelligat se delinquere. facit etiam text. in d. l. impunitas. C. de pœnis. Quod tamen intelligit esse verum Doct. de Couarr. in sua epito. de spons. in 2. part. c. 5. nume. 5. ꝙ iudex ante illam ætatem definitam communi opinione, non potest imponere arbitrium suum, scilicet nouem annos cum dimidio in fœmina: & decem cũ dimidio in masculo: imo iudex qui ante illam ætatem arbitrari debet puerum esse proximũ pubertati, maximis adducendus est coniecturis, & raro & cautissime debet id agere.

Est tamen notandum ꝙ si infans doli capax committeret homicidiũ, mitius punitur quàm maior. ita tenet Abbas in d. c. j. de delictis puer. quem sequitur Cæpola in Authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. Pro qua opin. est text. in c. fi. de senten. excomm. in l. auxilium. in §. in delictis. ff. de minor. & in leg. regni suprà alleg. facit quod not. Io. Igne. in d. l. excipiuntur. nu. 49. ff. ad Sylla. Dec. in d. l. ferè. nu. 3.

Et circa hanc regu. alias limitationes vide per Doct. in locis suprà dictis: & per Albertum Gandinum in tract. maleficiorum: in tit. de pœnis reorum. nu. 30.

REGVLA CCLX.

EXCEPTIO non numer. pecu. potest opponi intra biennium, etiam si quis confiteatur se recepisse pecuniam quam non recepit. Hanc regulam posui in reg. 121. cum 6. ampliationibus, & 7. limitationibus: vltra quas in præsenti addam aliquas ampliationes & limitationes. & in primis ratio huius regulæ est: quia debitores necessitate obstricti de facili confitentur spe futuræ numerationis mutuum: ideo huic facilitati succurritur per non numeratæ pecu. exceptionem: ne illicita fiat extorsio: vt in l. illicitas. ff. de offic. præsi. & quia est contra ius gentium ꝙ quis repetat quod non dedit, & ꝙ cum iactura aliena quis locupletetur: vt in l. cũ amplius in §. is natura debet. ff. de reg. iur. in l. bona fides. ff. depositi. Bal. in l. j. C. de non numera. pecu.

Verùm vltra ampliationes positas in regu. 121. amplia primò: siue confiteatur in scriptis, siue sine scriptis. ita tenet Bar. quem sequuntur alij Doct. ita tenet Bart. in l. si ex cautione. nu. 3. de non nu. pec. C. facit text. in l. non figura. ff. de act. & obli. ibi placuit non minus valere quod scriptura quàm quod vocibus lingua figuratis significaretur. facit etiam tex. in l. pactum quod bona fide. C. de pactis.

Amplia 2. siue confiteatur in instrumento publico siue in scriptura priuata. glo. & Doct. in d. l. si ex cautione. contra Petr. de Bellapertica qui tennit ibi contrariã opi.

Amplia tertiò habere locum etiam si debitor dedisset pignus: quia pignus dedit vt pecuniam reciperet: quam si non recipit, non tenet pignus: vt in l. j. C. de non nu. pecu. ita Ias. vltra Bal. ibi in l. qui pecuniam. nume. 2. in fi. ver. 5. amplia. ff. si cert. pet.

Quartò amplia procedere etiam si renunciasset exceptioni non numeratæ pecuniæ: vt est glo. in l. si ex cautione. C. de non num. pecu. quam glo. sequuntur ibi Cin. Bar. Bal. & Salic. Bal. in Margarita, in verbo, renunciatio. Felin. in c. si diligenti. in 5. corollario. limita. j. de foro compet. eandem ampliat. ponit Felin. in c. si cautio. nume. 48. hanc ampliatio. sequitur Steph. Aufre. in additio. ad decisiones Capellæ Tolosanæ. q. 374. Alex. in consi. 179. nume. 2. volu. 2. Philip. Corn. in consi. 52. nume. 4. lib. 1. Hippo. in singu. 222. Petrus de Vnzola in practica artis notariatus, in titu. de exceptione non nume. pecu. numer. 4. quã opinio. sequitur etiam Ias. in §. fuerat. nu. 79. Instit. de actio. idem Ias. in l. 4. in §. quæsitum. nume. 22. ff. si quis cautio. Abb. & Io. de Imo. in d. c. si cautio. Ang. Aret. in §. j. nu. 26. Instit. de exceptio. & ita tenere omnes Doct. dicit idẽ Ias. in l. qui pecuniam. nu. 2. ff. si cer. pet.

Contrariam tamen opi. tenet glo. in d. l. si ex cautione. C. de non num. pec. in verbo, probare. in fi. versic. alij vt Azo. vbi dicit ibi glo. ꝙ prædicta renunciatio præiudicat renuncianti. Cuius opinionem sequitur Cardin. in c. fi. de solutio. nu. 9. in fi. quæ opinio Azonis quam glo. ibi refert, approbatur hodie de iure Regio per tex. in l. 9. in fi. titu. j. par. 5. & ita per illam l. sic practicari tenet Rod. Xuarez in l. post rem iudicatam. fol. 152. col. 4. nu. 26. ff. de re iudica.

Quintò amplia etiam si confiteatur maiorem summã pecuniæ recepisse quàm receperit: nam in parte non recepta exceptio ista competeret, per tex. in l. minorem. & ibi glo. 2. quæ hoc declarat: & Salicet. notabiliter. C. de non numer. pecu.

Amplia sextò non solum in pecunia stricte accepta, vt est in nummis: verum etiam in omni re quam quis confitetur recepisse & non recepit, pecuniæ enim verbum largissimè accipitur, per tex. in l. fi. C. de constit. pecu. & in l. pecuniæ. ff. de verb. signifi. & in c. totum. j. q. 3. & hoc expressè tenet Azo in summa. C. de non num. pecu. in prin. Alberi. & alij in l. generaliter. in prin. eod. titu. per text. in l. in contractibus. in prin. in §. sed quoniam. C. de non nume. pecu. vbi de deposito loquitur tex. Bar. & alij in l. talis scriptura. ff. de leg. j.

Amplia 7. habere locum etiam stante l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordi. quæ prohibet ꝙ contra instrumentum publicum non possit opponi exceptio nisi solutionis, & simulationis, & aliæ de quibus ibi. nam adhuc probè poterit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ: quia illa confessio facta in instrumento dicitur esse quædam simulatio. ita tenet Bar. in l. 3. nume. 2. C. de postulan. & ibi Bal. & alij Doct. idem Bal. in l. pecuniæ. C. de solut. Ias. in l. qui pecuniam. num. 2. versi. 4. amplia. ff. si cer. pet.

Octauò amplia etiam si is qui confiteretur dedisset fideiussorem: vt est tex. in l. tam mandatori. C. de non numer. pecu. & ibi Doct. quia quando reus est tutus ratione obligationis non natæ vel natæ inefficaciter, tum eodem modo est tutus fideiussor sicut principalis: vt in l. si testamẽto. in §. fi. & in l. si quis pro eo. in §. si munus. ff. de fideiuss.

Nonò amplia habere locum in marito, qui confessus fuerit recepisse dotem ab vxore, vel à socero, seu ab alio spe futuræ numerationis: vt possit exceptionem non numeratæ dotis opponere: vt in l. j. & per totum. C. de dote cauta non nume. & in d. l. 9. tit. 5. part. 5. Chassanæ. vbi hoc no. ponit in consuetu. Burgun. in titu. {Des droitz.} Rubri. 4. §. 7. fol. 158. col. j. nume. 2. Ludouic. Gozadi. notab. in consi. 42. nume. 1.

Amplia 10. procedere in hærede qui intra bienniũ poterit hanc except. opponere: vt in l. si intra. & ibi latè Doctor. C. de non nume. pecu. & idem in omnibus illis quorum interest quocunque modo, siue cõueniantur vt possessores bonorum, siue ipsi contra alios possidentes actionem moueant: vt in l. si cui. C. de non numer. pecu. Ange. notabiliter in §. idem iuris. numer. 8. Institu. de exceptio. Debet tamen ex persona rei opponere, non ex persona propria: quia debitori & non opponenti debebat pecunia numerari, secundum Ang. vbi suprà.

Amplia 11. etiam si schedula facta fuerit per verba præsentis temporis: vt promitto restituere 20. aureos ad annum quos recipio. ita probat gl. in l. si ex cautione. in gl. j. C. de non num. pec. Azo & Doct. in princ. Instit. de literarum obligat. quam opinionem vidisse seruari testatur Alberic. in d. l. si ex cautione. nu. 1.

Amplia 12. habere locum in casu l. sub specie. C. de postu. vt si promisi alicui dare centum ex aliqua causa quam non adimpleuit, potero excipere vel expedire ad cancellandum etiam si in instrumento confessus fui me recepisse ex causa mutui.

Et vltra limitationes positas in prædicta regula 121. limita primò quando in instrumento inuentarij hoc quis confiteretur: quia tunc non posset excipere non esse numeratum quod aliquis in inuentario conscribi passus est: vt in l.fi.C.arbit.tute. Nec poterit posteà contra scriptum in inuentario probare contrarium, secundùm Matthæ.de Afflict.in decis.Neapo.decis.324.numer.14.cum alijs.

Limita secundò non habere locum post biennium: vt in l.in contractibus.C.de non nume.pecu.& in princ. Instit.de literarum oblig. De quo dicam infrà, in sequenti regula.

Limita tertiò in tutore qui confitetur se habuisse & recepisse pecuniam pupilli: nam tunc ante bienniū non potest huiusmodi exceptionem non numeratę pecuniæ opponere: vt est glo.in l.singularia. ff.si cert. petat. in glo.j.& ibi Ias.& Doct.Ludouic.Roman.in l.sub specie.nume.8. ff.de postulan. Quod intelligo quando tutor caperet pecuniam palàm & bona fide: vt in l.non existimò.ff.de administrat.tuto.alioquin incideret in pœnam: vt ibi dicit glo. & in l.actione.& in l.si tutor.ff.de tutelis & rationibus distrahendis.

Quartò fallit quando quis promisit dare causa transactionis pecuniam non debitam, tunc non iuuatur hac exceptione: quia subest causa, vt pote quia à lite disceditur, vt in l.si transactionis.C.de non nume.pec.

Quintò limita non habere locum in deposito: vt in l.in contractibus.in §.sed quoniam.versi. itaque sancimus.C. de non nume.pecu.

Sextò fallit in administratoribus vectigalium, quos vulgò receptores appellant: vt in l.securitatibus.C.de apochis publi.lib.10.& ibi doctor.

Septimò limita quandocunque mulier confessa fuit se recepisse pecuniam vt pro mutuo intercederet: & hoc quando illa confessio est facta in instrumento publico, tribus testibus subsignato: vt l.antiquæ.versic. sed siquidem. C.ad Velleian.

Octauò limita non habere locum in quæstoribus ærarij publici, quos thesaurarios vulgus vocat: quoniam si tales confiteantur se tributa regia recepisse, non habent exceptionem non numeratæ pecuniæ: nec patiter in pretio rerum fisci venditarum: vt in l.omnes.in §.fi. C.de quadr. præs. glo. in l.in contractibus. in §.sed quoniam.in verb. penitus.C.de non nu.pec.

Nonò limita nō habere locum in campsoribus & mercatoribus, propter publicam fidem: vt est glo. nota.in Authen.de fideiussoribus.in §.agnoscant.in verb. argentariorum. coll.j. & ita per illam tenet expresè Ias. vbi dicit ꝙ ita à præceptoribus suis audiuit, in l.qui pecuniam.nu.6.ff. si cert.petat. Quam limitationem intelligo veram quandocunque iste campsor vult opponere prædictam exceptionem ex persona sua, quia tunc non potest. secus si vellet opponere exceptionem pro eo pro quo intercesserit: quia tunc bene poterit. ita illam glo. intelligit Bal.in l.frustra.C.de non nu.pec.& Ias.in d.num.6.idem Ias.in l.singularia.nume.39.ff.eod.titu.& in l.cùm quis.nume.18.C. de iur.& facti ign.& in l.prætor ait.nume.3.ff.de edendo. & in repetit.l.li constante.nume.204.ff.solut.matri. Hippol.de Mirsil.in repetit.rubr.de fideiussor.num.8. Guliel. Main.in l.in omnibus.nume.12. ff.de regu. iur. vbi etiam per illam glo. limitant beneficium Auth. præsente. C. de fideius. vt non procedat in campsoribus & mercatoribus.

Decimò fallit quandocunque talis confessio facta esset in iudicio: quia si quis in iudicio confiteatur se recepisse mutuo, non haberet prædictam exceptionem: vt est glo.iuncto tex.in l.vnica, in gl.2.C.de confessis. & ibi per illā gl. expresè tenet hoc Sal.in 3.oppositione. Circa quā limitationē vide Ias.in d.l.qui pecuniā.nu.7.ff.si cert. pet.

REGVLA CCLXI.

EXCEPTIO non numeratæ pecuniæ nō competit post bienniū. Hanc regulam probat tex.in l.in cōtractibus.in prin.C.de non nume.pecu.& in §.j.Instit.de literarum oblig. De iure regio probatur in l.9.titu.j.part.5. & circa hanc regulam vide Henricum Bothæum in tractat.de synodo episcopi; conclusione 9.numero nonagesimotertio.

Hanc regulam amplia tribus modis, & limita sex modis, vt per Felin.in cap.si cautio.à nume. 57. vsque ad nume.67.de fid.instru.

Amplia primò procedere ꝙ etiā si debitor vellet post biennium assumere in se onus probandi pecuniam non fuisse numeratam, non auditur. ita notabiliter concludit Io.de Imo.in c.si cautio.nu.24.de fide instru.& in c.fi.colum.pen.de solutio. Hanc ampliationem ponit Felin.in d. c.si cautio.nume.60.pro qua opinione est tex. in d.l.in cōtractibus.in verbo, nullo modo. & in l.si iutra. in verbo, omni modo.& in l.asseueratio.in versicu.penitus euanescat.eod.titu.& ita ante eum tenet Bald.in l. sub specie.C. de postulan. idem Sal.in l.si non singuli.C.si cert.pet.& in tantum est hoc verum quod dicit ibi tex.in d.l.in contractibus.in §.de illo. quod creditor post biennium non tenetur respondere positionibus debitoris: & sic videtur sublata omnis facultas probandi. per quem tex. ita tenet Fel. in d.c.si cautio.nu.61. nec etiam iusiurandum deferre licet: quia cum ipse creditor habet fundatam intentionem suam, licitè potest iuramentum recusare: vt est text.in c.2. de probat.& ita notabiliter tenet Rod. Xuarez. in l. post rem iudicatam.in §.sed pulchrum dubium est.nu.2. ff.de re iudic. fol.156.colum. 4. Ias.in l.3.in §.j.numer. 8. ff.de iureiuran.

Limita primò non habere locum in clericis & in alijs ecclesiasticis personis: quia perpetuò possunt huiusmodi exceptionem opponere. ita expresè tenet Host.in c.si cautio.de fid.instru.& in c.fi.de solut. Anto.de But. & Io. de Imo.in d.c.si cautio.quos sequitur Bald.in Authen.hoc ius porrectum.col.4.C.de sac.san.eccles.& in l. fi.in §.fin. ff.si cer.pet. Ang.de Perus.in consi.244. Ludo. Roman.in Auth.similiter.nume.44.C.ad l.Falc.& in l.sub specie.nume.8.C.de postulan. Contratiam tamen opi. tenet Anto. de Butr.Card.Abb. & Io. de Imo. in d.c.si cautio.de fide instru. imò ꝙ suprà dicta regula habeat locum etiam in clericis, qui etiam post biennium, suprà dictam exceptionem opponere non possint. Pro qua opinione est text. in d.l.in contractibus. quia ibi tex. non inducit præsumptionem biennalem in odium debitoris: imò includit priuilegium in fauorem ipsius. cùm enim alìàs non audiatur contra propriam confessionem: vt in d. c.si cautio. & in c.per tuas.de proba.& sic lex illa, in contractibus. induxit vt debitor intra biennium possit inducere prædictam exceptionem. ita ꝙ onus probandi pecuniam fuisse numeratā incumbat creditori: si ergo ecclesia vult vti beneficio illius leg. oportet ꝙ vtatur cum præfinitione temporis ibi præfixi. & hanc opi. tenet Felin. tanquam veriorem in d. c.si cautio.nu.57. eandem opinionem tenet Guliel.Main. in l.cuius per errorem.nu.48.ff.de reg.iur. ex quibus apparet ꝙ multò minus clerico in patrimonialibus competeret prædicta exceptio post biennium. ita tenet Spec. in titu.de restitu.in integrum.in §.quis autem. versic.sed nunquid col.4. vbi refert ꝙ Clemens Papa Quartus pronunciauit contra Teuerensem electum, quòd post bienniū non posset contra quosdam mercatores opponere hanc exceptionem: & illos mercatores non debere cogi ad respondendum positionibus electi, causam illam tangentibus. De qua sententia Clementis meminit Archidiaco. in c.si quis episcoporum. colum.vlti.3.quæst. 6. quos sequuntur Abb.& Anton.de Butr.in dicto cap. si cautio.& in dicto c.fin.de solut. Bald.in l.cum quis.colum.vlti.C.de iuris & facti ignoran. & ibi Ias. numer. 17. idem Ias. in l. qui pecuniam.nume.octauo.ff.si certum petat. & si dicatur quòd sententia illa Clem. non possit procedere in alio casu, quàm in campsoribus & mercatoribus, cùm

in Curia eorum non competat exceptio non numeratæ pecuniæ, propter publicam fidem: vt est glo. in Auth. de fideiussoribus. in §. agnoscant. in verb. argentariorum. col lat. j. Respondeo ad illam glo. prout suprà declaraui in regul. 160. in 9. limitatione.

Limita secundò non procedere de iure Cannnico: nam de æquitate canonica exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi post biennium. ita expressè tenet Din. in regu. locupletari. de regu. iur. libi. 6. quem sequitur Ludo: Roma. in l. si diuortio. ff. de verb. oblig. nume. 6. col. 3. ver. aut sumus extra tempora. Ange. de Perus. in consi. 156. incipienti, Domina Angelina. & istam dicit communem opinionem Ioan. de Imo. in c. fin. nu. 32. de solut. Sal. in d. l. in contractibus. in princ. eandem opiniunem dicit esse communem Feli. in d. c. si cautio. nume. 61. de fide instru. Hippol. de Marsi. in singu. 463. eandem opinionem tenet Luduuic. Roma. in consi. 44. num. 2. Ioan. Oldendorpius in tract. de iure singulari. c. de priuilegijs piarum causarū: priuileg. 18. nume. 14. eandem tenet Decius in reg. iure naturæ. nume. 4. & ibi Additionator. ff. de regu. iur. Sed licet suprà dicti Doct. dicant prædictam esse communem opinionem: contraria tamen sententia communior & magis vera mihi videtur: imò ꝙ non solùm de iure ciuili, verū etiam de iure canonico post biennium non competat illa exceptio. ita concludit Spec. in titu. de restitut. in integrū. §. j. numer. 25. Archidiaconus in c. si quis episcoporum. 3. q. 6. Bal. in l. cùm quis. nume. 22. C. de iur. & facti ignor. & ibi Ias. nume. 18. idem Ias. in l. qui pecuniam. nume. 7. ff. si cert. petat. Quam opinionem Ias. sequitur Hippolyt. de: Marsil. sibimet contrarius, in singu. 277. in finalibus verbis: versic. an autem. Ludouic. Bologninus in l. j. in secundis interpretationibus. C. de condictione ob turpem can. Sanctus Anton. Archiepiscop. Flor. in summa, in titu. de regu. iur. in dicta regula, locupletari. Pro quo facit: quia quandocunque aliquid est clarè decisum de iure ciuili, nec reperitur immutatum de iure canonico, statur iuri ciuili, etiam in foro Canonico: vt in c. j. & 2. de no. ope. nunciat. glo. in c. per venerabilem. qui filij sint legit. & in c. licet ex suspecto. de foro compet. & ita concludit Abb. in c. fi. nume. 16. & ibi Ant. de Butr. nume. 6. de solutionibus.

REGVLA CCLXII.

EXCEPTIO peremptoria non potest opponi contra exequutorem post sententiam quæ transiuit in rē iudicatam. Hanc regulam probat tex. in l. 2. C. sententiam rescindi non poss. & in l. post rem iudicatam. ff. de re iudic. in c. cùm olim. el 2. de priuileg. in l. si maritus. in §. præscriptiones. ff. de adul. & in c. suscitata. de restit. in integrum. & in l. minor viginti quinque annis, si omissa allegatione. ff. de minoribus. De iure Regio probatur in l. 4. titu. 8. lib. 3. ordin. Circa quam regulam vide Pau. Paris. in c. exceptionem. nume. 33. de exceptionibus. Fran. Niconicium in repet. c. quoniam contra. in 3. notabili, nume. 102. & in glo. in verbo, dilationes. de probationibus. nume. 183. Maria. Soc. Iunior. in consi. 45. nume. 8. & 17. vol. j. Hiero. Zanetinum in tract. differentiarum iuris Canonici & Ciuilis: differentia 185. numer. 262. Odofr. in tract. iudiciorum: nume. 52. Io. Bernar. in reg. 250. Melchiorem Kling. in c. intelligimus. nume. 1. cum alijs: de ordi. cognit. Iafredum Balbum decisione 13.

Hanc regulam limita nouem modis, vt per Specu. in titu. de exceptionibus. in §. dicto. nu. 13.

REGVLA CCLXIII.

EXCEPTIO dilatoria post litem contestatam opponi non potest. Hanc regulam probat text. in c. inter monasterium. de re iudic. in l. fi. C. de except. in l. ita demū. C. de procur. De iure regio probatur in l. 8. in legib. de Madrid. Circa quam regulam vide Ias. in l. si arrogator. nume. 59. ff. de adoptio. Carol. Ruin. in consi. 71. nu. 3. vol. 5. & in consi. 98. nume. 4. vol. 5. & notab. Matth. de Afflict. in constitu. Neapol. in 2. lib. rubrica 18. nume. 1. cum alijs: vbi notabiliter Pau. Parisius in d. c. exceptionem. nume. 4. cum seq. de exceptio. Felin. in cap. insinuante. numer. 1. de offic. delegat.

Hanc regulam ponit Soc. cum 8. limitat. in regul. 126. Eandem regulam cum 10. limitat. ponit idem Soc. in regu. 42. in posterio. Eandē itidem ponit Bernardus de Luco in regu. 256. cum 13. limitat. referendo se ad Felin. à nume. 11. vsq; ad nu. 34. in c. exceptionē. de exceptionibus.

Hanc regulam limita nouem modis, vt per Alex. in l. ita demum. C. de procur. vbi Ias. nume. 2. ampliat eam sex modis: & ibi vsque ad nume. 6. limitat eam 16. modis vbi etiam Iac. de S. Georg. limitat hanc regulam octo modis, à nume. 1. vsque ad numer. 12. Eandem regulam ponit cū 14. limitat. Anto. de Tremolijs in additionibus ad practicam Huberti de Bonacurso, in Rubr. de impedimentis siue exceptionibus quæ contra rescripta & iudices delegatos ponuntur. fol. 65. col. 3. in additione incipienti, ante litem contestatam. vsque ad finem. Hanc etiam regulam cum quinque limitationibus ponit Lud. Roma. in l. si mulier. à nu. 13. vsque ad nu. 21. ff. sol. matri.

REGVLA CCLXIIII.

EXCEPTIO falsi procuratoris semper opponi potest. Hanc regulam probat tex. in l. licet. C. de procur. & ibi doctor. præcipuè Alex. vbi assignat rationem, scilicet quia reddit iudicium retrò nullum. & ibi Iacob. de Sancto Georg. num. 6. probatur etiam in c. in nostra. de procurat. & in c. ex parte. de rescript. glo. in c. exceptionem. in glo. in fi. de except. De iure regio probatur in l. 7. titu. 10. lib. 2. fori. & ibi Montaluus in glo. in verbo, falsa mente. Hanc etiam regulam ponit Abb. per supradicta in c. quoniam contrà. numer. 37. de probat. & ibi Philip. Dec. nume. 227. & Paul. Parisius numer. 169. Circa quam regulā vide Franc. Aret. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. in fin. Sebastianum Vantium notabili. in tract. de nullitatibus sententiarū: in Rub. quibus modis sententia & processus resarciri possunt. in Rub. fi. nu. 57. pag. 356.

Limita primò vt non procedat post conclusum in causa: tunc enim non poterit impedire sententiam. ita notabiliter concludit Bal. per tex. ibi in l. quamuis. numer. 2. ad l. Iul. de adult. Quam opinionem Bal. sequitur Alex. in d. l. licet. & ibi doctor. Mod. præcipuè Iacobinus nume. 6. Mouetur Bal. vt suprà dixi, per illum text. vbi dicitur ꝙ facta conclusione in causa criminaliter intentata non potest opponi hæc exceptio, Tu non potes esse procurator. imò deueniendum est ad sententiam. Eandem opinionem Bald. sequitur Catellianus Cotta in memoralibus iuris: in verbo, falsi procuratoris. Eandem opinionem tenet Philip. Dec. in d. c. quoniam contra. nume. 230. de probat. vbi allegat pro hac opinione dictum Card. in Clem. j. in j. oppositione. de exceptio. vbi tenet ꝙ exceptio excommunicationis non potest opponi post conclusum in causa. ita etiā tenet Felin. in c. cùm dilectus. numer. 4. de fid. instru. allegat etiam Philip. Dec. pro ista opinione text. in c. cùm dilectus. de fid. instru. vbi post conclusum in causa nihil opponi potest. & supradictam limitationem reperio ꝙ ante Bald. licet nullus doctorum ex eis mentionem faciat, per tex. in d. l. quamuis. C. de adult. tenuerunt Domini de Rota in decisione 151. in nouis, secundum impressionem antiquam: & secundum nouam in decisione 10. in titulo, de procuratoribus.

Contrariā tamen opinionē tenet expressè Ias. in d. l. licet. nume. 2. C. de procuratoribus. Mouetur tali fundamēto: quia talis exceptio opposita post litis contestationem reddit eam nullam: vt est glo. in d. l. licet. eodem igitur modo reddit nullam conclusionem. Secundò & fortius mouetur: quia talis exceptio potest opponi post latam sententiam & reddit eam nullam: vt in c. nostra. de procur. per Bart. & doct. in l. j. C. de iuris & facti ignor. si ergo potest opponi post sententiam, ita & post conclusionem in causa. & reddet nullam cōclusionem, si post eam opponatur.

Parisicantur

Parificantur enim esse latam sententiam, vel conclusum in causa: vt per Bart. in l. si mater. in §. eandem. in fin. ff. de exceptione rei iudi. Pro qua opinione faciunt ea quæ adducit Io. de Imo. in c. exceptionem. nu. 8. versi. item fallit tertiò. de exceptio, & ibi Fel. nume. 28. Eandem opinionem videtur tenere Barb. in Clem. j. col. 9. versi. 3. nisi superuenisset de nouo de exceptio. & hanc opinionem Ias. per supra dicta fundamenta tenet Pau. Parisius in d. c. quoniam contra, nu. 169. & in c. exceptionem. nu. 45. de except. Eandem opinionē tenet expressè Franc. Niconicius in repet. c. quoniam contra. in q. fi. nu. 43. vbi pro illo dicto Iasonis allegat quamplura fundamenta, & respondet ad fundamenta Decij quæ adducit contra Ias. & pro opinione Iasonis est tex. de iure regio in l. 7. titu. 10. lib. 2. fori in versic. ſ mas despues del iuyzio finido.

Limita secundò quando nunquam fuit oppositum: secus si facta aliquādo oppositione pronunciatum fuit procuratorem vel mandatum legitimum esse: quia tunc vlterius opponi non potest. ita concludit Abb. post Innoc. in c. quoniam contra. nu. 37. de probat. arg. text. in l. fi. C. si ex falsis instrum. facit glo. in c. licet causam. in verbo, opponi. de probat. Hanc limitationem sequitur Philip. Deci. vbi eam declarat, in d. c. quoniam contra. num. 232. Fran. Niconicius ibi in q. fi. nume. 47. Ias. in d. l. licet. nume. 8. C. de procurat.

Limita tertiò, vt non procedat quando procurator cauit de rato ad petitionem aduersarij: & non obstante tali cautione, aduersarius renuit iudicium, neque vult persequi: tunc enim si agitur de re in cuius possessionem procurator mittatur, non poterit ei ampliùs opponi. & ita intelligitur tex. in l. inter quos. in §. qui alieno. aliàs est §. fin. ff. de dam. infe. ita tenet Abb. per illum tex. qui bene eum intelligit, in d. c. quoniam contra. num. 37. quem sequitur Ias. in l. licet. nume. 8. C. de procurat. Franc. Niconi. in d. c. quoniam contra. q. fin. nume. 46. Non enim est verum ꝙ per solam cautionem rati excludatur exceptio procuratoria: sed necesse est vt concurrat contumacia aduersarij: vt in d. §. alieno.

Limita quartò quando instrumentum procuratoris fuisset in iudicium productū & tacitè approbatum, secundum Bartol. in d. l. licet. & ideò Paul. de Castr. ibi dicit ꝙ cauti aduocati quando producitur in iudicium instrumentum procurationis debent illi cōtradicere. Circa quā limitationem vide Ias. in d. l. licet. nume. 8. ver. 3. fallit.

Et circa hanc regulam & eius rationem, scilicet ꝙ exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro nullum, est notandum, quia quotidie contingere potest, an iudex ex officio suo, ne in vanum laboret & faciat iudicium frustratorium, possit compellere procuratorem ad exhibendum mandatum, vel ad cauendum de rato si dubitatur de mandato. glo. tenet ꝙ sic, in c. j. in verbo, absentia. in fi. de electio. lib. 6. aliàs autem poterit eum repellere à limine iudicij, etiam si non opponatur. quam glo. sequitur Bal. in d. l. licet. C. de procur. & in l. exceptionem. C. de probat. & in Auth. offeratur. C. de litis cōtest. & in l. j. C. quæ desunt aduoc. Ange. in l. Pomponius. in §. ratihabitio. ff. de procurat. Panor. in c. causam quæ. el j. de iudic. num. 3. in c. ecclesia. el j. vt lite pendente. & in c. j. & in c. nulli. de appellat. Anto. de But. & ibi And. Barb. in c. cùm M. de constitut. Pau. Castren. & ibi Ludo. Roma. in d. §. alieno. Salic. in d. l. licet. de procu. & ibi Alex. Pro qua opinione est tex. in d. c. causam quæ. de iudic. in fi. ibi, ne litem sopitam valeat suscitare. illam etiam glo. sequitur Dominicus de S. Gemini. ibi: vbi dicit ꝙ in his quæ redderent iudicium retrò nullum, iudex ex officio suo potest supplere. Pro qua opinione facit glo. in c. cupientes. in §. cæterùm. versic. vel si personas. in gloss. in verbo, contumacia. de electionibus. lib. 6.

Contra quam glo. est text. expressus secundum lecturam Bar. ibi, in d. l. inter quos. in §. alieno. versi. ꝙ si ei non cauebitur. vbi tenet ꝙ iudex ex officio nōn potest opponere contra inhabilitatem personæ comparentis in iudicio. & ideò Io. de Imo. in d. §. alieno. nume. 9. reprobat illam glo. illam etiam glo. reprobat idem Io. de Imo. in c. cùm in iure peritus. de offic. delegat. Ratio est: quia iudex non debet impartiri officium suum non postulatum: vt in l. 4. in §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. & quia in casu d. glo. iudicium non erit frustratorium, cùm exequutio possit fieri contra falsum procuratorem: vt in l. Plautius. ff. de procurat. & in l. si se non obtulit. ff. de re iudic. glo. in d. l. licet. in glo. fi. & in l. si expressim. in verbo, præscriptione. ff. de appellat. & illam glo. in verbo, absentia. in d. c. j. de appel. dicit communiter reprobari Felin. in d. c. causam quæ. nu. 1. de iudi.

Sed his non obstantibus & alijs quæ contra illam glo. allegantur, dico ꝙ illa glo. est vera & magis communiter approbata: & non obstat illa ratio ꝙ iudicium non erit illusorium, ex quo procurator tenetur: quia nihilominus militat ratio illius tex. in d. c. causam quæ. scilicet ne lis sopita valeat suscitari. Nam hoc modo non imponitur finis litibus, sed potius occasio litigandi præstatur. Præterea nō est omnino verum ꝙ quando litigatur exequutio habeat effectum contra procuratorem: quia poterit habere iustā causam litigandi, vt nō teneatur: vt not. in d. l. Plautius. Vnde non iudicium poterit esse illusorium, militare videtur ratio illius glo. & vltra suprà dict. doct. illam glo. sequitur expressè Philip. Dec. in d. c. causam quæ. nume. 11. vbi in nume. 13. dicit illam glo. esse magis communiter reprobatam. Eam sequitur Roma. in consi. 67. nume. 5. Franc. à Ripa in d. l. 4. in §. hoc autem iudicium. nume. 49. ff. de dā. no infec. & in iudicando & consulendo dicit non esse recedendum ab opinione illius glo. cùm sit magis communiter approbata, Iacobi. de S. Georg. in d. l. licet. numer. 9. C. de procurat. Et circa hanc regulam exceptiones quæ opponi possunt contra procuratorem vide per Specu. in tit. de procuratore. §. ratione. nu. 17. cum sequentibus.

REGVLA CCLXV.

EXCEPTIO ex pacto nudo de iure ciuili oritur. Hanc regulam probat text. in l. iurisgentium. in §. sed cùm nulla. vel sicut. igitur nulla. ff. de pactis. & in l. j. in §. id quod natura. ff. ad l. Falcid. & ita expressè tenet Bal. in cōsil. 98. incip. mulier maritum dixit, ad fin. vol. 2. Soc. in l. 2. in prin. ff. sol. matri. Quæ exceptio non dicitur præcisè cogere, sed causatiuè: vt est glo. in l. 2. in verbo, suspectum. ff. solu. matri. & ibi Claudius de Seysello nu. 35. & pro hac regula facit: quia multa possunt haberi per retentionem quæ non possunt obtineri per actionem. glo. est notab. in l. si cum filio. in princ. & ibi bonus text. ff. de compensat. Pau. de Leazar. in c. finem litibus. col. 8. versic. circa fin. de dolo & conto. & licet soleat dici ꝙ cui damus actionem, multò fortiùs exceptionem: vt in l. vendicantem. cum l. sequenti. ff. de euictio. non tamen idem dici potest è contrario, ꝙ cui damus exceptionem, multò fortiùs actionē: quia dicta regula non procedit casu contrario, vt in l. si in area. in §. fi. ff. de condi. indeb. & in l. sicut. in §. j. ff. quibus modis pig. vel hypoth. solu. in d. l. si hæres pecuniam. ff. ad Trebel. & ita expressè tenet Io. Crot. in repet. l. si constante. col. 34. in fi. ff. solu. matri. Pro hoc autem est glo. in l. j. §. cum qui. in verb. non animo. ff. de const. pecunia.

Amplia primò vt non solùm pactum nudum expressum producat exceptionem, sed etiam tacitum, vt in l. 2. C. de pact. & ita tenet Philip. Corn. in consil. 33. num. 26. volum. 2.

Amplia secundò vt procedat etiam si sit pactum de vsuris soluendis, vt in l. per retentionem. C. de vsuris. & in l. 2. & ibi Odofred. & Ioan. de Platea. C. de fiscalibus vsuris. lib. 10.

Amplia tertiò vt procedat quantumcunque illud pactum sit nudissimum. ita tenet Ang. in l. si cùm te. ff. de pactis. quem sequitur ibi Iacob. de S. Georg. nu. 5.

Quartò amplia etiam si pactum fieret ad finem agendi, in casu posito per Io. Baptistam de Caccialu. in tract. de pactis.in 6.q.nu.39.ver.7.scias.

Quintò amplia vt non solù tale pactū pariat exceptionem principali pacisenti, sed etiam singulari successori: quia ius excipiendi transit in singularem successorem, vt not.Bart.in l.si tertius.in §. si quis priùs.nnm.6.& 7. ff.de aqua pluuia arcen.bonus text. in l.in hoc iudicio. in princ. ff.commu.diuidun.Soc.in consi.121.nu.16.vol.j.

Amplia sextò vt procedat ꝙ etiam ille qui detinet rē sibi naturaliter debitam, sit tutus in foro conscientiæ. ita tenet Abb.& ante eum Anto.de Butr. in c.j.nnme.19.de in integrum restit.Fran.de Ripa in c.j.nu.89.versi. tertius casus.de iudi.facit quod suprà dixi in regu.88.in 5.limitatione.

Limita primò vt non procedat in casu quem ponit Philip.Dec.nume.13.post glo.ibi,in l.in bonæ fidei.C.de pactis.vbi dicit ꝙ pactum factum ex interuallo ad agendū, si non producit actionem non valet etiam ad excipiendū: quam opinionem tenet Ange.in consil.77.numer.2.in fi. in 2.col.versic.2.quia dicta petitio.Sed veritas est in contrarium secundum Alex.per Salic.in d. l. in bonæ fidei.p tex.alleg.in d.glo.scilicet tex.in l.pacta conuenta.ff.de contrahen.empt.versic.sed conclusio quidem.quem text. ibi expressè ad hoc not. Fulg. Et quod veritas in contrarium sit,tenet Decius in d.l.in bonæ fidei.nu.13. Eandem opinionem tenet ibi Ias.Socin.in 3.notabili, Riminaldus, & Lancelotus, Dec.& Iacob.de S. Georgio nu.23. vbi hoc notabiliter declarat.Eandem opinionem, vbi etiā declarat dictum Ang.in d.consi.tenet ibi Franc.Purpur.nu.21. Eandem etiam opinionem reprobando suprà d.glo.in d. l.in bonæ fidei.tenet Ias.in l.traditionibus.nu.2. ff.de pact.

Limita secundò vt non procedat hæc regula in casu l. iuris gentium.in §.si vt maleficium.ff.de pact.vbi glo. vnica ibi hoc expressè not.

Limita tertiò vt non procedat in pacto nudo compromissi,ex quo secundum communem opinionem Legistarum non oritur actio nec exceptio:vt not.Panor.in c.per tuas.nume.8. de arbitris.

Quartò limita vt non procedat in casu l. iuris gētium. in §.si ante aditam.ff.de pact.vbi Iacobi.de S.Georg. in 3. lectura,nu.2.& in 2.lectura.nu.1.dicit esse casum in quo pactum non producit exceptionem pacti, sed bene producit exceptionem doli.

Quintò fallit quando res esset habita cum vitio: quia tunc recipienti obstaret replicatio doli: cùm exceptio sit fundata super æquitate,contraria æquitate eliditur.argu. tex.in l.qui æquitate.ff.de doli except.& quæ sit ratio quare exceptio sit fundata super æquitate, ponit Lancelotus Galiaula in Rub.ff.de verb.obli.conclusione 18.

Limita sextò vt non procedat in contractu innominato:nam licet contractus innominatus dicatur pactum nudum,tamen non producit exceptionem.ita tenet Soc.in Rub.ff.de verb.oblig.nu.10.

Limita septimò in casu quem ponit Ang.Aret. in §.alteri.num.7.versic.sed mihi insurgit dubium.Instit. de inutili stipulat.scilicet id quod dicitur naturalem obligationem valere ad retentionem, intelligi quando debeat sibi solui:vt in l.quod in diem. in §.j.ff.de compensationibus.

REGVLA CCLXVI.

EXCEPTIO taciti pacti de non petendo inducitur ex receptione partis debiti, facta ab vno ex pluribus insolidum obligatis.Hanc regulam probat tex. in l.si creditores.C.de pactis.Rationē huius regulæ dubitādi & decidendi ponit glo.in d.l.si creditores.& ibi Bal.& Salic.

Hanc regulam ampliat tribus modis, & limitat decem modis Franc.Purpura.in d.l.si creditores. à nu. 1.vsque ad nu.fi.& septem ampliatio.& quinque limitat. ad supradictam regulam, vbi notabiliter eam declarat & ponit etiā eius rationem,tradit Petrus Stella Aurelianensis in disputatione quam facit super tex.in d.l.si creditores.scilicet an: & quando creditor ab vno ex correis partē eius recipiens, an videatur tacitè debitum diuisisse,in j.conclusione, quā ibi facit per totam.

REGVLA CCLXVII.

EXCEPTIO inuentarij non confecti impedit litem contestari.Hanc regulam probat text.in l.fi.in §. donec.C.de iure delib.& ibi Bart. Quam opinionem per illum tex.tenet vltra Bar.ibi Pau.Castr.Alex. Ias. & Philip. Corneus & alij qui ibi scripserunt.Alex.in addit. ad Bart. in l.vir bonus.ff.iudic.solui.De iure regio probatur in l.7. tit.6.part.6.& in l.13.tit.9.part.7.

Limita primò non procedere in hærede conuento vt restituat vsuras, quando defunctus iussit eas restitui, vel cauit,secundum formam tex. in c.quamuis. de vsuris.lib.6.nam tunc propter periculum animæ quæ cunctis rebus præferenda est, non debet differri: vt in l.sancimus. C.de sac.san.eccles.in c.in infirmitas.de pœniten.& remissio.& hanc limitationem ponunt doctores in d.§.donec.præcipuè Iacobi.de S. Georg. nu.2.Philip.Corn. nume.1.Xuarez in l.post rem iudicatam.in j.extensione: nume.6.fol.132.col.j.ff.de re iudi.

Limita secundò vt non procedat quoties hæres inquietaret alios ex causa hæreditatis: nam tunc potest reconueniri à conuento ab eo.arg.tex.in l.2.in §.sed si agant.ff.de iudi.& in Auth. consequenter. C. de sententijs. nisi illos conueniret hæres necessitate compulsus:puta quia debitores hæreditarij cum pecunia fugiebant vbi fecit eos capi: vel domus vicini minabatur ruinam super domum hæreditariam,vnde petit cautionem damni infecti: vt in l.t.in §.sed si agant.ff.de iudi.ita expressè tenet Ang. in d. §. sed si agant.nume.3.idem Ange. vbi dicit ita vidisse de facto practicari & iudicari in l.j.in §.hæc stipulatio. nu.16.versicu.tertiò fallit.ff.si cui plus quàm per l.falcid. quē sequitur ibi Io.de Imo.nu.10.Philip.Corn. in d.§.donec.nu.2. Xuarez vbi suprà,nu.8.

Limita tertiò vt non procedat quoties petitur aliquid ab hærede pro impensa funeris: tunc non opponit de inuentario.ita expressè tenet Auge.in d.l.j.in §.hæc stipulatio.nu.16.quem sequitur Philip.Corne. in d.§.donec.nume.2.& ibi Iacobi.de S.Georg.nu.1.

Quartò fallit quando conueniretur hæres pro legatis pijs non requirentibus dilationem, scilicet alimentorum pauperū qui interim fame pereunt.ita expressè tenet Ange.in d.§.hæc stipulatio.nume.16.versi.2. fallit. quod dictum sequitur ibi Io.de Imo.nu.10.vbi dicit se ita vidisse practicari. Eandem opinionem tenet Philip. Cor.in d.§. donec.nu.2.Iacob.de S.Georg.nu.1. Barthol. de Chassanæo in consuetu. Burg. in titulo {Des succesions.} Regula 7.§.14.col.j.nu.9.fol.281.

Quintò limita quoties conuenitur hæres rei vendicatione: quia tunc conuenitur vt quilibet possessor, non vt hæres,vt in l.de eo.in §.pen.ff.ad exhib.ita expressè tenet Odofredus, Guliel.de Cugno,Bal.Sal.& Paul.de Cast.& ibi Philip.Corn.nu.1.Iacob.de S. Georg. nu.1.Ang.in d. §.hæc stipulatio.nu.16.& ibi Io.de Imo.nu.10.Rodericus Xuarez in loco suprà allegato, nu.7.

REGVLA CCLXVIII.

EXCOMMVNICATVS non potest in iudicio principaliter agere.Hanc regulam probat tex. in c.intelligimus.de iudi.in c.post cessionem.de proba.in c.decernimus.de sent.excom.lib.6. De iure regio probatur in l.4.tit.10.lib.2.fori.& in l.176.styli.Circa quam regulam vltra docto. in suprà dictis locis vide Nepotem à Monte Albano in tract.exceptionum,arti.6.per totum.Io.de Lignano in tract.de censura ecclesiastica.numer. 26.& 27. Paul.Parisium in c.cùm inter.& in c.fi.nu.2.de exceptio. Hier.Gigantem in tract.de pensionibus.q.14. Chassa.in consuetu.

consuetu.Burgun.titulo {Des iustices} Rub.j.§.6.fol.63. col.4.nu.15.Ioan. de Selua in tractatu de beneficio. in 3. part.q.4.Lud.Gome.in c.j.nu.16.de rescrip.lib.6.

Hanc regulam cum quatuor limitationibus ponit Soc. in regula 132.

Hanc item cum 14.limitationibut ponit Fel. in d. c.intelligimus, à nume.7.vsque ad fi.Eandem cum 22.limitationibus ponit Montaluus in d.l.4.tit. 10.lib.2.fori.in glo. in verbo, {demandar.} ex quibus quindecim ante eũ posuit Dominicus de S.Gemin.in c.j.de rescrip.lib.6. Et circa hanc regulam vide 61.pœnas excommunicationis, per Petrum Rebuffum in glo.concordatarum, in Rub.de excommunicatis non vitandis.pag.383.col.2. cum 8.sequẽ.

REGVLA CCLXIX.

EXCOMMVNICATVS non potest esse arbiter. Quam regulam firmat Io.And.in regula, dolo.de regu.iur.lib.6.& ante eum hoc tenuit Spec.in tit.de arbitris. in §.differt.nume.10.Host.in c.cùm dilectus. de arbitris. Hanc opinionem tenet glo. & ibi Odofr. & doct.in l.Prædiut.in verbo, ignominiosus. vbi assignat rationem.ff.de receptis arbit.allegat tex.pro ista opinione in c.ad probandum.de re iudi. Eandem opinionem tenet Panor. ibi nume.2.& in c.veritatis.nume.32. de dolo & contu. & in c. Quintauallis.nume.27.de iureiur.Dominic.de S.Gemin: in c.decernimus.nume.7.de sent.excommu. Dec.in c.intelleximus.in j.notab.de iudicijs. Hanc opinionem dicit esse veram Ange.Aret.in §.pen.nume. 19. Institu.de except.Lanfrancus de Oriano in tract.de arbitris. in 2.parte principali.nnmer.20.Hanc opinionem dicit esse communem Ioan.Baptista de S. Blasio in tracta.de arbitris: in 6.part.4.lib.nu.1. Eandem opinionem tenet Io. de Imol. in l.ex facto.in §.si quis rogatus. ff.ad Treb. Eandem opinionem dicit etiam esse communem Alex. in l. si quis arbitratu.col.pen.ff.de verb.oblig.Io.de Imo.in c. Quintauallis.nume.41.de iureiur.Io.de Selua in tract. de beneficio.in 3.part.q.4.nu.3.

Limita primò quoties arbiter excommunicatus eligitur per alios excommunicatos: nam tunc inter excommunicatos potest esse arbiter: argu.tex.in l.quoniam.C.de hęret.c.pagani.§.in hoc.&c.sequenti.2.q.7. ita expresiè tenẽt Specu.vbi suprà: & ibi Io.And. in additio. quod tamẽ non puto procedere in arbitro iuris: vt in electo ex forma statuti, per rationem quam ponit Angel. in q. incipienti, duo inuicem: vbi dicit quod quotiescunque arbitro cohęret iurisdictio, vt est in arbitro iuris & in arbitro qui eligitur ex forma statuti inter consortes: tum excommunicatus non est capax talis arbitrij ex quo non est capax iurisdictionis: & quod illi arbitri statutarij habeãt iurisdictionem quemadmodum & iudices, vltra Ange.in d.disputatione ita tenet Franc.Aret.in l.nemo potest.nume.4.versi.dubitatur.ff.de leg.j.col.8.& ibi Io.Crottus col.3.Io.de Imo.in c.Quintauallis.nu.4.de iureiur.

Limita secundò quando communiter pro non excommunicato habebatur: nam communis opinio præualet veritati: ita expresiè tenet Specu.in titu.de senten.in §.quoniam.nomer.4.Baptista de S.Blasio in tract. de arbitr.c.6. 4.lib.nume.1.facit text.in l.Barbarius Philippus. ff. de officio præt.& quod ibi not.Ias.nume.61. De iure regio facit tex.in l.4.in fi.titu.4.part.3.& in l.3. titu.15. lib.2.ord. quod not. Tiraq.in li.connubialib.glo.6.numer.141.cum seq.& hanc opinionem tenet expresiè Abb.in c.veritatis. suprà alleg: Federic.de Senis in consi.136.num.1.in fi.Fel. in c.ad probandum.nume.3.de re iudic.

Tertiò limita vt non procedat in excommunicato nõ publicè: nam talis intra annum potest esse arbiter: post annum verò non, arg.tex.in auth.credentes.C.de hæret. vbi excommunicatus ob id ꝙ fauorem præstiterit hæreticis, intra annum potest pœnitere: post annum verò priuatur omni commodo officij, & non potest esse testis. ita tenet Ioan.Baptista de Sancto Blasio in d. tract. de arbit.libr.4. c.6.nume.1.Io.de Imol. vbi hoc notabiliter declarat in d. c.Quintauallis.nu.41. Et circa hãc reg. exceptiones alias quæ contra arbitrum possunt opponi, ponit Spec. in titu. de arbitro & arbit.§.excipitur.nu.1.

REGVLA CCLXX.

EXCOMMVNICATVS non potest petere restitutionem in integrum. Hanc regulam ponit Abb. in c.significauerunt. de except. Quem sequitur ibi Fel. nume.11.Io.de Imo.nu.6.Petr.de Anch.nu.5.& ibi Pau.Parisius notabiliter numer.44. idem Abb. quem sequuntur ibi doct.in c.cùm inter, nume.19.eod.titu. de except. reiecta opinione Dominorum de Rota in decisione 453. in nouis, secundum impresionem antiquam: & secundũ nouam, in decisione 7.in tit.de except.vbi domini de Rota pro vtraque parte multa fundamenta adducunt.

Limita primò vt non procedat quandocunq; vertitur periculum animæ, ita expresiè tenet Host. in d.c.significauerunt.& ibi Pet.de Anch.nume.5.Io.de Imo. num.6. Fel.nume.11.Abb.nume.22.& sic omnes doctor. Eandẽ opinionem tenet etiam Ant.de But. & ibi Abb. in c.cùm inter.nume.19.de except.& ibi Fel.nume.26. quam opinionem tenent Domini de Rota in d. decisio.7. vbi ponunt exemplum in causis beneficialibus, & in causa matrimoniali cùm non transeat in rem iudicatam: vt in c.lator.& in c.tenor.& in c.consanguinei.de re iudi.vt not.in c.iurauit. in c.quoniam contra. in glo. fin. de probat. Pro qua opinione facit: nam licet allegãdo quis turpitudinem suam non audiatur: vt in l.si creditoribus.in fi. C.de seruo pigno.dato & manumis.cum alijs: not. Fel.latisimè in d. c.lator.in j.col.Ias.in l.alias.nume.17.ff.de iureiur. tamen vbicunque vertitur periculum animæ bene auditur. ista est gl.notab.secundum Abb.ibi in c.inter dilectos. in verbo, turpitudinem.de donat.& est similis glo. in c.tertio loco.in verb.præcognitam.de præsumpt.& Io.de Imo. notabiliter in d.c.significauerunt.nume.10.dicit ꝙ quandocunque vertitur periculum animæ, non solum conceditur restitutio vt in præsenti limitatione, verùm etiam conceditur actio. quem sequitur Fel.in d.c.cùm inter.nume. 26. Pau.Paris.vbi hoc notabiliter declarat in d. c.significauerunt.num.47.de except.

Limita secundò procedere quandocunque quis velit restitui ex capite tantùm: quia excommunicatus est ratione fauoris personæ: secus si ex alio capite esset impedimẽtum propter quod vellet restitui: quia tunc concedenda est, ita expresiè tenet Abb.in d.c.cùm inter.numer.19.de exceptionibus.quem sequitur ibi Fel. nu.19. & ibi etiam Philip.Dec.faciunt quæ no. Abb.& Philip. Franc.in c.exratione.de appellat.Eandem opinionem sequi Pau. Paris. in d.c.significauerunt.nu.44.

Limita tertiò vt procedat quando restitutio in integrum peteretur principaliter: secus autem si incidenter: quia tunc deberet concedi excommunicato, quando illã petit ad effectum appellationis interponendæ & prosequendæ. Nam cùm excommunicato concedatur appellatio, etiam concedi debent antecedentia ad illam, argum. notatorum in l.oratio. ff.de sponsa. & ita expresiè tenent Domini de Rota in d.decis.7. & est de mente glo. in c.in nomine domini.in verbo, audientia, 23.dist. tamen communiter doct.tenent contrarium, volentes ꝙ etiam incidenter peti non posit, ex quo est illi imputandum quare non appellauit.ita tenet Abb. & Fel.in d. c.significauerũt. idem Abb.& Fel.in d.c.cùm inter. Eandem opinionem, vbi eam notabiliter declarat, tenet Pau.Paris.in d.c.significauerunt.nu.45.vbi eam dicit communem.

REGVLA. CCLXXI.

EXCOMMVNICARI debent non venientes ad Synodum Episcopi.Hanc regulam probat text. in c. si.18.dist.& in c.quod super bis.de maior.& obed.ibi, per censuram possunt etiam suspendi vel interdici: quia appellatione ecclesiasticæ censuræ comprehenditur excõmu-

nicatio, suspensio, & interdictũ: vt in c. quærenti. de verb. sign. quẽ tex. vltra Io. Ber. in practica, c. 122. notabiliter declarat Bermondus in tractatu de publicis concubinarijs: pag. 172. nume. 1. cum alijs.

Amplia primò hoc procedere etiam licet veniant, sed non in tempore competenti: hoc est in termino assignato per tex. in c. placuit. & in c. si episcopus. 18. dist. vterque Card. notant: si tamẽ veniant synodo iam cœpta, non debent puniri: quia ex quo veniunt præsumuntur fuisse impediti. argu. tex. in l. diuus. ff. de in integr. restit. ita tenet Geminia. in d. c. si episcopus. col. j.

Amplia secundò procedere non solùm si non veniant, sed etiam si veniant, & illicentiati recedant: vt in c. si quis autem. 18. dist. & in c. rursus. 11. q. 3: in c. j. de iudic. ita tenent Innoc. & Panor. in c. consuluit, col. 3. de offi. delega. vbi dicunt ꝙ si canonicus sit vocatus ad electionem, & die præfixa non fiat electio sed differatur, si posteà recedat, præsentes eo non citato ad electionem vlterius poterunt procedere. faciunt not. per Bar. nume. 10. & ibi Alex. nume. 24. in l. si finita. in §. Iulianus. ff. de dam. inse. vbi dicit ꝙ veniens ad iudicium & nõ stans vsque ad discessum iudicis, non dicitur venisse, nisi licẽtiatus abeat. Facit etiã: nam laici non debent exire è Missa ante benedictionem: vt in c. missas. de consec. dist. j. nec clerici ex boris ante Benedicamus Domino: vt not. Card. in Clem. j. notab. 8. de celebrat. Missarum. à simili ergo ad synodum venientes & recedentes ante generalem licentiam, quæ fit in benedictione episcopi, dum dicit, Vt possitis illæsi ad propria redire: non censentur venisse: & ideo possunt excommunicari, interdici, vel suspendi.

Limita primò quando debentes venire essent contumaces, & ter citati seu moniti: aliàs non deberent excommunicari, interdici, vel suspendi: vt in c. sacro. de sent. excõmu. c. reprehensibilis. de appel. in c. constitutionem. de senten. excommu. lib. 6. ita tenet Card. & ibi Præp. in c. si quis episcoporum. 8. dist. Monitio tamen vna si fuerit facta in synodo, habet vim trinæ monitionis: vt est glo. notab. in c. si episcopus. in verbo, præceptione. 18. dist. quam glossam sequitur Abb. in c. ex literis. nume. 8. de constitu. & in c. cum nobis. nume. 10. de elect. & in c. cùm causa. num. 8. de offi. deleg. Felin. in c. quoniam frequenter. in §. porrò. nume. 22. versic. aduerte tamen, vt lite non contestata. & in c. cùm sit Romana. nume. 20. de appellationibus. Franciscus à Ripa in c. 1. nume. 87. de iudi. Ratio est: quia in actibus extraiudicialibus regulariter non requiritur peremptoria citatio, sed sufficit vnica: vt not. in d. locis. & not. Bar. in l. si tempora. C. de fide instrum. & iure hastæ fisca. lib. 10. & in Extrauag. ad reprimendum. in verbo, in termino. quomodò in crimine læsæ maiesta. procedatur. in Vsibus feudorum: & in Clemen. j. in §. propter. in verbo, requisierit. de hæret. latè Fel. in c. ex literis. nume. 8. de constitut. Roma. in singu. 424. Alex. de Imo. in l. contumacia. in 8. fallen. ff. de re iudi. doct. in l. de pupillo. in §. si quis ipsi prætori. ff. de no. oper. nunciat. Hippo. in l. de vno quoque. nume. 168. ff. de re iudi.

REGVLA CCLXXII.

EXCOMMVNICATVS potest facere testamentum. Hanc opinionem tenuit Inno. in c. cùm voluntate. de sent. excom. Archid. in c. pia. de except. lib. 6. Cuius ratio est: quia omnes, qui de iure expressè non prohibentur, possunt testari: vt in l. si quæramus. ff. de testamen. & in §. fi. Instit. quibus non est permis. face. testa. & in l. j. C. de sacr. san. eccle. sed excommunicatus non reperitur probibitus à iure: ergo potest testari. Hanc opinionem tenet Io. And. in c. decernimus. de sent. excommu. Fede. de Senis in consi. 74. Bar. in l. si quæramus. ff. de testa. num. 3. Bal. in l. fi. col. 3. C. si à non competen. iudi. Abb. in c. veritatis, de dolo & contu. num. 32. & in c. pastoralis. in §. verum. de appel. nu. 19. & in rub. de testam. numer. 11. Io. de Imo. in c. 2. de testa. Io. de Selua in tract. de beneficio, in 3. parte. q. 4. nu. 4. And. ab Exea in libro pactorum: nu. 526. Gnliel. Benedictus in repet. c. Rainutius. in verbo, mortuo itaque testatore. el j. nu. 288. Io. Garronis in l. j. nume. 32. C. de secundis nuptijs. Ang. de Gambellionibus in tractat. de testam. in princ. nu. 31. Iacobi. de S. Georg. in l. qui deportantur. nu. 4. C. de hæred. instit. & hanc opinionem dicit esse communem Fel. in c. ad probandum. nume. 1. de re iudi. & in c. cum voluntate. in fi. de sent. excommu. Philip. Franc. in rub. de testam. lib. 6. nu. 32. Barb. in c. quia ingredientibus. nume. 17. de testamen. Aret. in d. l. si quæramus. Ioan. Gualdensis in tract. de arte testandi. tit. j. cautela 10. pro quorum opinione est glo. fin. in c. pastoralis. in §. verum. de appel. vbi dicit ꝙ excommunicatus æquiparatur relegato, ex quo retinet dominium & administrationem rerum suarum, & potest contrahere: vt not. in d. c. veritatis, de dolo & contu. & in d. c. cum voluntate. de senten. excom. sed relegatus potest facere testamentum: vt in l. relegatorum. §. j. & sequenti. ff. de interdictis & releg.

Licet contrarium teneat glo. in c. decernimus. in verbo, & testificando. de senten. excommu. lib. 6. cùm æquiparetur deportato ex genere pœnæ: nam aqua & igne interdicitur excommunicatis, secundum glo. in §. minor. in verbo, interdictum. Instit. de capitis diminu. Quam glo. in d. §. minor. vltra doct. ibi, declarat Ludouic. Gom. in princ. nu. 40. Instit. de actio. Fortu. Garcia in l. Gallus. in §. & quid si tantum. nu. 17. ff. de lib. & posthu. & quæ sit pœna aquæ & ignis, & qua ratione fuit instituta, vide glo. in l. Seia. in verbo, aqua. ff. de donat. inter vir. & vxor. quam sequitur & declarat Marius Salmonius in d. l. Gallus. in §. & quid si tantum. nu. 20. ff. de liber. & posthu. Ioan. Corasius in l. naturaliter. in §. nihil commune. nu. 18. ff. de acquir. possef. & opinionem glo. in d. c. decernimus. scilicet quòd excommunicatus testari non potest, tenet Host. in c. pia. de exceptio. lib. 6. Ioan. Monachus in c. quanquam. de vsuris. eodem lib. Archidia. in d. c. decernimus. & illam glo. dicit esse singularem Iacobi. de S. Georgio vbi simpliciter cum ea transit, in l. in pecuniarijs. num. 3. C. de procurato.

Amplia primò etiam si sit notoriè excommunicatus: ita tenet Io. And. in d. c. decernimus. in Nouella, Federicus de Senis in d. consi. 71. Bar. in d. l. si quæramus. ff. de testamen. Philip. Franc. in d. Rub. de testam. lib. 6. nume. 32. Felin. in c. ad probandum. nume. 1. de re iudic. Io. de Selua in d. tract. de beneficio. in 3. parte q. 4. numer. 4. Soc. in regu. 133. vbi allegat alios doct.

Amplia secundò, testari inter liberos, etiam si sit condemnatus de crimine hæresis: vt in l. 4. tit. 26. part. 7.

Hanc regulam cum duabus limitationibus ponit Soc. in regu. 133.

Vltra eum autem limita primò, nisi quis fuisset anathematizatus seu solenniter excommunicatus: vt in c. debẽt. 11. q. 3. quia talis testari non potest. ita tenet Bal. in l. fi. nume. 7. C. si à non competente iudice. Ratio est: quia talis anathematizatus videtur incidere in suspicionem hæresis. ita concludit Philip. Franc. in d. Rubr. de testam. lib. 6. nu. 31. allegando Bald. & quid propriè dicatur anathema, ponit tex. in c. Engeltrudam. 3. q. 4. quem text. declarat notabiliter Marcus de Mantua in lib. 5. obseruationum, obseruatione 50. vltra glo. ibi: & illa fit cum solennitate, de qua in c. debent. & in c. cùm aliquis. 11. q. 3. & in cap. cùm non ab homine. de iudi. & vnde dicatur anathema, est gl. in Extrauag. excommunicamus. in verbo, anathematizamus. de sent. excommu. in communibus. quam glo. sequitur Fel. in c. à nobis. numer. 7. de exceptio. & quid sit anathema, vltra illam glo. ponit Host. in c. fi. de clerico excõmu. ministran. & ibi Abb. idẽ Abb. in c. cùm contingat. de foro compet. Felin. in Rubr. numer. 3. de sentent. excommunicat.

Limita secundò nisi quis esset excõmunicatus eo quia percussit Cardinalem, vel auxilium, vel consilium dedit, vt in c. felicis. in prin. de pœnis. lib. 6.

REGVLA CCLXXIII.

EXECVTIO sententiæ fieri non debet durante tempore dato ad appellandum. Hanc regulam probat glo.in l. vnica, in verbo, nouare.ff.nihil nouari appella.penden.glo. in c.non solum.in verbo, innouata.in princ.de appel.lib.6. De iure Regio est text.in l.5.titu.27.par.3.& in l.7.tit.15. libro 2.fori.

Hanc regulam cum vnica ampliatione & septem limitationibus ponit Philippus Francus. in c.non solum.num. 7.de appella.in princ. Et circa ampliationem vide Bernar. de Luco in regula centesimadecima. Porrò circa hanc regulam vide septemdecim casus in quibus impeditur executio sententiæ, per Spec.in tit.de executione sententiæ.in §.postremò.à num.1. vsque ad numerum septimum, alios ponit Petrus Rebuffus in gloss. ad Constitutiones Regias Galliæ: in titulo de sententijs executorijs. artic.vlti.in glo. vltima, nu.12.cum alijs, in 2.ampliatione: quæ ampliatio non procedit, vt dixi in regula tricentesimaquadragesima quinta, in secunda limitatione.

REGVLA CCLXXIIII.

EXECVTIO quando fit super re super qua cognitio præcessit & sententia est lata, non impeditur à tertio se opponente: sed illi cauetur de indemnitate. Hanc regulã probat tex.in l.is à quo.& in l.sequen.ff.de rei vendi.in l.cum idem.ff.de peti.hered.& ita per illa iura concludit Bar.notabiliter in l.à diuo Pio.in §.si super rebus. num.2.ff.de re iudicata.& in dicta l.cum idem. ff.de petitio. hæredi.idem Bar.in l.si alienam rem.ff. de solutio. & in l.ita tamen.in §. quoties.numero 2.ff.ad Trebel. Inn.in c. cum super.de re iudic.num.4.& ibi Felin.nume.11.& in c.veniens.el 2.numero 7.de testibus. Iason in dicto §.si super rebus.nu.17. & ibi Alex.numero 24.& ibi Vincent. de Herculanis notabiliter, num.32.

Hanc regulam ponit Ioan. Bernard.cum duabus limitationibus reg.266.

Amplia primò habere locum in beneficialibus, vt videlicet tertius se opponens executioni sententiæ latæ super beneficio, non impediat executionem, præstita cautione victo de eum defendendo contra tertium. ita tenet Inno. in dicto cap.super.de re indicat.idem Innocen.Ioan.And. & Docto.in c.1.de concessio.præben.lib.6. Felin.in dicto cap.veniens.numero 7.versic.tertia conclusio.de testi. Iason in dicto §.si super rebus. numero 17.Matth.de Afflictis in cap.si duo homines. numero 33.de pace tenenda & eius viola.in vsibus feudorum.& in c.imperialẽ.in §.prætereà inter duos.nu.67.de prohibita feudi aliena.per Federic.in vsibus feudorum.

Amplia secundò habere locum in feudis. ita concludit And.de Iser.in c.1.in 3.col. de vasallo qui contra constitutio.Lotharij.in vsibus feudorum. Quem sequitur Matthæ de Affli.in d.c.imperialem.num.67.& in d.capitulo, si duo homines.num.33.

Limita primò vltra Bernar. vbi interuenisset sciẽtia ipsius tertij: quoniam si sciuisset & pro suo interesse non cõparuisset, non audiretur etiam data cautione, per text.in c. quamuis.cum sua materia, de re iudi.& in l.sæpe.ff.eo.tit. ita tenet Anto.de Butrio, Panormitanus, & Fel.in d.c.veniens.el 2.de testib.nume.10.versi. secundò fallit.ita tenet Alex.vbi dicit ꝙ ita communiter tenent Docto.in d.§.si super rebus.nu.24.eandem opinionem tenet Io.de Imola, in l.à sententia.in princ.ff.de appel.

Limita secundò quando victus possideret: quia tunc impediet tertius executionem præstita cautione: secus tamen si ille tertius se opponens possideret: quia audiendus esset & impediret executionem, per ea quæ habentur in d.c.cũ super.& in d.§. si super rebus. & in l. ob maritorum. C.ne vxor pro mari.& in l.fin. C.si per vim vel alio modo.& ita loquitur tex.in d.l.is à quo.scilicet quando non tertius, sed victus possidebat. Hanc limitationem posuit Io.de Imol. in l.à sententia.in princ.col.5.ff.de appellat.quem sequitur Alexand.in dicto §.si super rebus.numero 26.versicu.tamen potestis. Alia circa hanc regulam vide per Docto.in locis suprà allegatis.

REGVLA CCLXXV.

EXECVTIO contra omnes & in omnibus rebus potest regulariter fieri, nisi, expressè reperiatur prohibitum. Hanc regulam probat regula iuris quæ habet quòd in iure omnia censentur permissa nisi reperiantur prohibita, vt in l.necnon.in §.quod eis.& ibi gl.ff.ex quibus causis majo.tex.in l.ab ea.ff.de probatio.& in l.mutus.in §.cum quęritur.ff.de procur.cum alijs similibus allegatis in glo.

Limita primò non procedere in vestibus, lecto, & alijs similibus ad vsum necessarium deputatis: nam in istis non fit executio: quia ista minimè transeunt in hypothecam, secundum Bart.Bald.& Doctores, in l.1.C.quæ res pignori obligari poss.text.in l.5.tit.13.par.5. Pro quo facit: quia vestes etiam cedendi bonis sunt relinquendæ. secundũ Bart. & Doctor.in l.penult.ff. de cessione bonorum.quia etiam damnatis ad mortem nõ auferuntur vestes: vt in l. Diuus. ff.de bonis damna. Ita tenet Ioan. Faber, & ibi Iason numero 26.in §.fi.Instit.de actio.Quod tamen intelligo verum, quando aliud debitor haberet: sed quando aliud non haberet debitor, possunt capi etiam suppellectilia, & lectus, & vestes: debet tamen solum relinqui vestes quibus cooperiatur. pro qua opinione est gloss.in verbo, oratorium.in l.exequutores. C.quæ res pignori oblig. possunt. quam gloss.sequitur Ludouic. Gome.in §. item Seruiana. numero 37.de actio.Instit.faciunt quæ dicam in sequentibus limitationibus.

Limita secundò non procedere in bobus aratorijs, & instrumentis ad agriculturam deputatis, vt est tex.in l.executores.& in Auth.agricultores.C.quę res pignori oblig.possunt.ita tenet Ias.in l.1.nu.1.ff.de ferijs. Ludo.Gome.in §. item Seruiana.nu.30.Instit.de actio.Pro qua est Regia l.4. tit.13.par.5.& l.5.tit.19.lib.3.fori & l.7.& 8.tit.12.libt.5. ordina.Quod etiam verum intelligo, vt suprà dixi & infrà dicam alijs bonis non existentibus.

Limita tertiò non procedere in militibus: nam executio non potest fieri in armis, nec in equis ipsorũ, vt est glo. in l.Nepos Proculo.in verbo, dignitate.ff. de verb.signifi. quam sequitur Ias.in §.item Seruiana. nume.66.Instit.de actio.De iure Regio probatur in l.5.tit.13.par.5.& in l.9. tit.12.lib.5.ordina.& in l.12.tit.1.& in l.3.tit.2.lib.4.ordi. Quod etiam habet locum etiam si iste talis nõ sit miles: si tamen militat & habet equum & arma, talia etiã non possunt capi: vt in d.l.12.titu.1.libr.4.ordin.& in pragmat.57. versi. {Otrosi defendemos.} in volu.parg.& in prag.vltima, de Madrid, Anno Domini 1534. Quod tamẽ locum habet etiam pro debitis fiscalibus, vt in dict.pragma.154. vbi hoc intelligit quandocunque miles habet alia bona: secus si alia bona non habet. pro qua opinione est etiã text. in l.stipendia.C.de executio.rei iudicatæ.& ibi Cinus.

Limita quartò non habere locum in stipendijs militũ, vt in l.stipendia.C.de execu.rei.iudi.& ibi Doct.& in l.cõmodis.& ibi Doct.ff.de re iudi.

Quintò fallit in scholaribus: nam in libris scholariũ non potest fieri executio: vt est glo.not.in l.nepos Proculo. in verb.dignitate.ff.de verb.signi.quam gl.sequitur Ias.in l.si non sortem.in §.si centum.ff.de cond.indeb.& istam opinionem tenet Montal.in dicta l.5.titu.13.part.5.Eandem etiam glo.sequitur Iason in §.fin.nume.6. Instit.de actio. Rebuff.in tract.de priuil.schola.priuil.19.Ratio illius glos. est: quia in generali obligatione nunquam cõprehenduntur instrumenta & res per quas vtilitati publicæ consulitur pro qua opinione est tex.in l.obligatione.cum seq.ff.de pignori.quem text.declarat notabiliter Antonius Negusantius de Fano, in tractatu de pignorib.in 2.parte, membro 2.numero 36.cum sequent. Quam limitationem intelligo verã, vt suprà dixi, quando alia bona reperiuntur: secus si alia bona non reperiuntur: & ita expressè tenet Gome.

in §.

in §.item Seruiana.nume.30.Instit.de actio.per glo.in d.l. exequutoret.licet idem Pet.Rebuff.contrarium teneat in tract.de priuilegijs scholarium,priuilegio 113.

Sextò limita non procedere contra tertium non nominatum in iudicio:quia contra eum non potest fieri executio.ita expressè tenet Bald.in consil.149.vol.3. facit etiam quod notat Bald.& ibi Ioan.de Imola in l.si binæ.ff.de iniusto,rupto.idem Bald.in l.si pro te.in fin.C.de dotis promis.vbi tradunt quòd is qui non reperitur in instrumento, non potest ex illo prætendere executionẽ, nec actiuè nec passiuè:quamuit ex eo interesse prætendat.facit etiam textut cum sua materia in l.à diuo Pio. in §. si super rebus. ff. de re iudic.facit quod tenet Iaso.in leg.iuris gentium.in §. prætor ait.nume.9.ff.de pact.vbi dicit quòd stante statuto quòd instrumenta publica statim debeat executioni mandari,& contra ea nulla possit opponi exceptio, vt est text. in l.4. titu.8.libro 3. ordina. debet intelligi quando agitur contra illum cum quo factum fuit instrumentum:secut si tertium possessorem. quam opinionem ante eum tenuit Angel.in leg.si vnus.in §. ante omnia. ff.de pact. Ioan. de Imol.in Clement.1.numero 11.de re iudic.Eandem opinionem tenet idem Iason in leg.certi condictio.in §.quoniam.numero 10.ff. si certum petatur, idem Iaso.in leg.si vnus.in §.ante omnia.numero 4.ff.de pactis.& in l.Imperatores.in princip. numero 2.ff. de transactio. In quo notandum est, quòd quandocunque in instrumento est pactum de capiendo & constitutum precarij,potest fieri executio contra tertium possessorem, etiam non citatum, & etiã negotio non liquidato. ita notabiliter cócludit Franc. Aretin.in consil.21.numero 4.versicu.his tamen non obstantibus.Bartholomæus Socin.in consil.82.numero 8.volum.3.Ludouic.Gozadinus in consil.18.nu.15.& in consi.42.num.3.& 11.& num.15.in fine. & in consil.95.numero 9. Guido Papa in decisione 356. Albertus Brunus in consil.93.numero 8.Alexan.in consi.85.numero 5.vol.6. Bar.in repet.l.creditores.num.25.C.de pignor.& ibi Salic. col.8.versi.quæro octauò.Bald.in consi.58.volu.5.Imo.in c.potuit.colum.14.versic. nota etiam quando emphyteuta.de locato.Pau.Cast.in consi.10.nu.4.versic.ex his etiam dico libro 1.Andr.Tiraquel.in tracta. de iure constituti.in 1.parte,num.42.

Limita septimò non procedere in peculio profectitio filij:nam pro delicto vel debito patris nó potest fieri executio in dicto peculio quamuis profectitio.ita Bartol. in l. 3.in §.sed vtrum.nu.4.versi. venio ad quartam partem.ff. de minorib.& ibi Bald.idem Bald.in l.penult.C.qui bonis cede. possunt. similiter & pro delicto filij non potest fieri executio in peculio aduentitio, etiã super proprietate quæ est tota filij.ita expressè tenet Barto.in l.si finita.in §.si de vectigalibus.num.12.ff.de damno infecto.quem sequitur ibi Io.de Imo.& ibi Alex.nu.44.dicit communiter Doct. ita tenere Io.Bernard.in practica, c.124.pag.174.Pro quo facit:nam pro delicto filij non potest fieri executio etiam in peculio castrensi, vt est text. in l.3. C.de bonis proscripto.quod est liberum ipsius filij: ergo multo minus in aduentitio in quo minus habet iuris.Hanc opin.tenet Bal.in l.3.in §.si filius.ff. quod quisque iur. & an ex delicto patris publicentur fructus aduentitiorum qui ex patris,Bart.in d. §.sed vtrum.nu.5.hoc relinquit cogitandum.Quam quæstionem examinat Alex.latissimè in d.§.si de vectigalibus nu.50.Circa quam quæst.vide Nicol. Boerium in decis.7. Rodericum Xuarez in l.post rem iudicatam. fol.126.col. 1.cum alijs.ff.de re iudi.nu.1.

Limita octauò non procedere in bonis tutoris in quibus non fit executio, quando fuit condemnatus pro pupillo,tutorio nomine:sed fit in bonis pupilli. textus est & ibi Bald.& docto.in l.1. C.quando fiscus vel priuatus.Bart.in leg.2.ff.de administ.tutorum. Quod tamen non procedit quando executio fieret pro condemnatione expensarum: nam si tutor non habuit iustam causam litigandi, & propterea fuit condemnatus in expensis, fit executio contra eum & non contra pupillum.tex.est in l.non est ignotum. ff.de administ.tutorum. Bart.in l.edita.col. fi. C.de edendo.& in l.qui solidum.in §.etiam.ff.de leg.2. & in leg.4.in principio.ff.de re iudicata.

Nonò limita in bonis singulorum ciuiũ pro debito vniuersitatis.ita tenet Bald. vbi hoc notabiliter declarat, in l. etiam.numero 25.C.de executione rei iudica.Circa quod vide etiam Bartol.& doct.in l.si se non obtulit.in §.actor. ff.de re iudi.circa quam limitationem vide Bernardum de Luco in reg.267.

Decimò limita non procedere in bonis monasterij, vt in illis non fiat executio pro debito monachi. quod intellige nisi sint bona quæsita monasterio per mediũ ipsius monachi:ipse autem monachus non debet pro debito carcerari.ita tenet Bal.in Auth.causa quæ.nu.3.in fi.versi.Quartò considerandum est.C.de episc.& cler.

Limita vndecimò non procedere in fructibus præbendæ seu beneficij ecclesiastici: quia in eis non fit executio pro condemnatione clerici, dummodo habeat alia bona: sed si alia bona non habet,potest fieri executio in dictis bonis.ita tenet Bart.& ibi Alex.nu.2.in l.commodis. ff.de re iud.& ibi Vincent.de Herculanis nu.3. idem Bar.in l.à Diuo Pio.in §.in venditione.versi. exequuntur.in fin.ff.de re iudi.glo.Bar.& doct.in l.stipendia. C.de executio.rei iudi. Abb.& doct.in c.peruenit.de fideiusso. & in c.1.de appel. De iure regio probatur in l.vigesimatertia & quadragesimaquinta.tit.6.parti.1.

Duodecimò limita non habere locum in fructibus feudi, in quibus non fit executio nisi in subsidio: scilicet alijs bonis non existentibus.ita tenet Angel.in l.pro hærede.in §.si quis.ff.de acquirend.hæred. Bart.& ibi Ioan.de Imo. in l. si finita. in §. si de vectigalibus. ff. de damno infecto. Alexán.in l.commodis.numero 2.ff.de re iudic.& ibi Vincent.de Herculanis numero 4.Matth.de Afflict.notabiliter in decisione 26.

Decimotertiò limita vt pro debito vniuersitatis nó possit fieri executio in vijs publicis, & theatris & similibus, quæ sunt ad vsum ciuium & ipsius vniuersitatis:sed compellitur potius vniuersitas imponere collectam. ita tenet Ioan.Andr.in additio.ad Spec.in titulo de executione sententiæ.in §.sequitur.versicul.quid si vniuersitas. Bartol.in leg.si se non obtulit.in §.actor.ff.de re iudica.& in l.1.in §. quibus.ff.quod cuiusque vniuersitatis nomine.Angel.in dicta leg.commodis.ff.de re iudicata.& ibi Ioannes de Imola,numero 3.Alexand.numero 4. Vincent.de Herculanis numero 4.in fine.

Decimoquartò limita vt non fiat executio in bonis mariti pro debito vxoris,& econtra:vt in l.1.& 2.C.ne vxor. pro marito. Quod tamen non habet locum quandocunque mulier mortuo marito suscepit tutelam filiorum,& transit ad secunda vota non redditis rationibus & non petito tutore,potest pro debito tutelari fieri executio,etiã in bonis secundi mariti:quæ censentur ad hoc ipso iure obligata.tex.est notabilis in l.si mater.C.in quibus casibus pignus vel hypotecha tacitè contrahitur.

REGVLA CCLXXVI.

EXECVTIO potest fieri contra fideiussorem pendente lite contra reum.Hanc regulam ponit Bald.in leg.fina. numero 3.C.de fideiusso.per gloss. quam dicit esse notabilem in leg.creditor.in verbo, possem.ff. mandati. pro qua opinione facit notabile verbum eiusdem Bald. in cap.contingit.numero 20.de dolo.& contum. vbi dicit quod captura rei non liberat fideiussorem: sed nihilo minus fideiussor.capi potest,allegat tex.in l.hæredes à debitore.in §. quòd si seruus.ff.de fideiussoribus.& ibi Bartol.idem Bar. & docto.in l.creditor.la secunda.ff.si certum petatur.& illud dictum Bald.sequitur Hippolyt.de Mar.in l.vnius.in §.Custodiæ.nume.31.ff.de quæst.& in repetitio.Rubr.ff. de fideiussoribus.

de fideiussoribus.nu.380.& in sing.398.& Bald.in d.capitulo,contingit.allegat rationem sui dicti.

Limita primò quando per primam executionem esset plenè satisfactum creditori:ita tenet Ang.in l.qui restituere.nu.5.col.2.vers.in gl.in fin.ff.de rei vend. quia alias simplex electio vnius executiui remedij non præcludit viã alijs.facit tex.in l.à quo fundus.ff.de damno infect.& alijs allegatis per Angelum ibi.

Secundò fallit quando consuetudo vel stylus Curiæ esset in contrarium : is enim tunc esset seruandus:vt in c.ex literis.& in c.fin.de consuetud.

Limita tertiò quando conueotio esset in contrarium : nam tunc pacta seu conuentiones seruari debent:vt in l.iuris gentium.in §.prætor ait.ff.de pactis.

Quartò fallit quando quis ageret ad rescisionem contractus seu obligatorij instrumenti : tunc eoim pendente cancellationis iudicio non fiet executio. ita expresè concludit Stephanus Bertrandus in consi.43.incipienti,etiam si verum sit.in t.vol.2.impresionis.quod dictum non videtur verum per tex.in l.2. C.ad leg.Corne.de falsis.vbi si allegatur instrumeutum falsum esse, condemnabitur debitor interim pendente quæstione falsi:ita etiam pendente cancellatione. Hodie tameo de iure regio habet locum illud dictum Bertrandi vsque ad decem dies: nam si contractus habens paratam executionem allegetur falsus esse, debet talis exceptio probari, vel aliqua inita, intra decem dies:vt in l.5.titu.8.libro 3.ordi.qui decem dies enumerantur à die oppositionis:vt in l.9.in leg.de Madrid.& in leg. 64.Tauri.

REGVLA CCLXXVII.

EXECVTIO potest fieri in hæredem mortuo testatore. Hanc regulam probat text.in l.vnica.C.vt actiones ab hæredi.& contra bæred.vbi probatur quòd omoes actiones actiuæ & pasiuæ incipiuot ab hærede & contra hæredem.facit etiam l.prima.& per totum.C.de hæredit.actio. facit etiam text.in leg.si seruus.in §. qui margaritam.ff.de legat. 1.facit etiam text.in l.prima, in principio ff.ad Trebellianum.& in l.hæredem.ff. de regulis iuris. text.in Authen.de iureiurando à moriente præstito.colla.4.& in leg. hæres.ff.de vsucapio.vbi hęres & defunctus censeotur esse vna & eadem persooa. facit etiã ad hoc:nam hæres succedit defuncto cum sua causa suisque vitijs:vt in leg.vitia. C.de acquireoda possesio.& io leg.Pomponius.ff.eod.tit. item pro opinione huius Regulæ est text. in leg. miles.in §.fin.ff.de re iudic.vbi executio sententiæ transit ad hæredem.text.& ibi Bartol.in leg.ex contractu. ff.de re iudica, & hanc opinionem tenet Roderic. Xuarez io repetitione leg. post rem iudicatam. in prima extensione, numero 1. ff.de re iudi..fol.131.col.1.per tex.& ibi Bar.in l.postulante.ff.ad Trebel.vbi probatur quòd ad id, ad quod poterat compelli defunctus,potest etiam compelli eius hęres.Hãc etiam opioionem teoet Ias.vltra doct.quos ibi Xuarez allegat in §.fuerat.nu.60.Insti.de actio.& ibi Ludo.Gome. nu.35.Pro qua opiniooe est tex.de iure regio, rectè intellectus in l.13.tit.9.par.7.

Amplia primò habere locum etiam si iste hæres fuisset minor: nam nihilo minus potest fieri executio in bonis quæ peruenerũt ad eum ex defuncto, per tex.in l.pupillus. iuncta gl.in §.sed & si creditor.ff.de autori. tutor.& in l.1. C.quando decre.opus non est.

Amplia secuodò habere locum etiam si statutum dicat quòd debitor posit carcerari,vt etiam hęres eius tunc capi posit & etiam carcerari. ita expresse teoet Bartol.in d. leg.postulante.in fin.principij.ff. ad Trebell. quia debitor est:vt in leg.debitor.ff. de verborum significat.& illud dictum Bartol.vltra Ioan.de Imol.& docto.ibi sequitur Iason in leg.si cui legetur.in §.fin.in 3.notab.& in leg.diuortio.in §.interdum.numero 6.ff.solut.matrimo. Gomezius in §.fuerat.oumero 35.Institut.de actio.Iacob.de Sancto Georg.in l.1.numero 18.ff.si cert.peta. Chassanæ.in consuetud.Burgund.in titu. { des censes. } Rubr.11.§.6.folio 362. colum.4. numero primo eum sequentibus. Abba.in consilio 82.numero 4. libro 2.Philip. Deci.in consil.536. numero 2. Quod tamen oon habet locum quando debitor obliganit personam & bona sua:nam ratione huius obligatioois noo poterit capi hæres, licet debitor potuisset. ita expresè tenet Barto.in l.si decesserit.ou.1.ff.qui satisd. cogan.quem sequitur ibi Iason ou.13.& in ou.14.asignat rationem in boc.

Amplia tertiò vt talis executio non solum posit fieri per creditorem,verum etiam per cesionarium:& hoc dũ modo fiat ex persona credentis quòd cesionarius dicere teoetur,licet fiat ad vtilitatem cesionarij : vt in leg.seruo. in §.fin.ff.ad Trebellianum. Angel. & Imol. in leg. ille à quo.in §.vtrum. eodem titulo. Bartol.in leg.in prouinciali.ff.de noui operis nuntiat. & sic cum cesionarius dicatur creditor, illi executio fiet. ita tenet Bald. in leg. prima in fine. C. de actioni. & obligation. & in leg. per diuersas.in 10 quæstio. C.mandati. Iason in dicto §. fuerat. oumero sexagesimosecundo.Hippoly.de Marsilijs, vbi plura allegat in singul.26. vbi dicit post Bald. io dict.l.post diuersas. quòd prius constare debet de cesione, & prius debet debitor citari. quem sequitur Nicolaus Boerius, vbi plures docto.ad hoc allegat in decisione 10.numero 1. Ioannes Imbertus, vbi allegat plures docto.pro hoc in Institutionibus Forensibus Galliæ:libro 1.cap.4.pagina 34. Rodericus Xuarez in l.post rem iudicatam. in 7.ampliatione, fol 136.col. 1.tit.de re iudic.

Amplia quartò vt etiam contra fiscum & fisci successorem fieri posit:vel in eum cui fiscus bona dedit : vt in leg. 1.C.de bæredi.vel actione vendi. & in leg. eum qui bona. ff.de iure fisci.& ita tenet Ias.in consi.139.in præsenti.vol. 3.quia fiscus non vult nec intendit iuri tertij præiudicare: vt in l.2.in §.si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. & princeps concedendo bona, obligationes concedere videtur: vt in l.princeps bona.ff.de verbo.signi.

Amplia quintò procedere vt non solum executio posit fieri ad petitionem creditoris,verum etiam ad petitionem hæredis ipsius creditoris.Ratio est quã suprà dixi io principio regulæ:scilicet quòd actiones actiuæ & pasiuæ transeunt in hæredem: vt in dict.leg.vnica.C.vt actioo.ab hęredi.& contra hæred.& in l.prima in principio.ff.ad Trebellia.text.& ibi Bald.in leg.1.C.quorum legat.& in dicta leg.seruus.in §.qui margaritam.ff.de leg.1.& ita expresè tenet Bald.in leg.vnica.in §.videamus.ad finem.C.de rei vxo.action. Ioan. Andreas in additio.ad Specul. in titu.de cesione actionum. Quod tamen intelligo verum dum tamen petens executionem probet se hæredem. ita tenet Bald.in leg.per diuersas.in 10.quæstio. C.mandat.Angel. in leg. Creditores. C. de pignor. quos sequitur Roderic. Xuarez in dicta leg. rem iudicatam. in dict. 1. extensione: folio 122.colum.4.numero 11.ff.de re iudic. Nicol.Boerius in decisione 10. numero 6. vbi dicit quòd prædictus hæres potest procedere io executione, cum censeatur eadem persona cum defuncto : & postea tenebitur docere, ao sit hæres vniuersalis vel particularis:alias diceretur male processum cum oullum haberet ius in ipso debito. & ita ibi dicit fuisse iudicatum per Arestum. quod ante eum consuluit expresè Paulus de Castro in consilio 91.numero quinto. versicul. tertio dicitur. libro primo. & ita expresè teoet ipse Xuarez in bærede debitoris, in dict. extensione 1.numero 3. Quod puto verum quandocunque pars aduersa hoc peteret:alias non oportet probare se hæredem: vt io l.4.§.hoc autem iudicium.& ibi Bar.& Frãc. de Ripa.ff.de damno infecto.

Primò fallit intra tempus conficiendi inuentarium, id est intra tres menses:nam tunc executio in hærede fieri nõ potest : vt in leg.fina.in fin.in §.donec.& in §.& si præfatam.C.de iure deliberandi.& ibi docto.Bald.in leg.ait prętor.in §.si quis. ff.de procurator. Rodericus Xuarez in d.

extensione

extensione 1.num.5.Iason in §.fuerat.nume.61. Instit.de actionib. Nicolaus Boerius in dicta decisione 10.numero 3.Chassanæus in consuetudinib.Burgundiæ,in titu. { Des succesions. } Rub.7.§.14.folio 280.colum.4.numero 9. De iure regio probatur in leg.7.titu.6. part.6.& in leg.13. titul.9.part.7.facit quod suprà dixi in regul.ducentesimasexagesimaseptima.

Limita secundò in successore singulari: id est in possideni aliqua bona contra quem non fiet executio:vt in l.si debitori. & ibi Bart. C.si aduersus creditorem præscriptio opponatur.gl.in l.ea lege.C.de condi.ob caus.in gl.magna; in fin.Ias.in l.quædatm.in §.nihil.interest.nu.7.ff.de edendo.& in l.ait prætor.la secunda, nu.10.ff.de iureiur.& in l. si vnus.in §.ante omnia.nu.5.ff.de pactis.& in l.1.§.si heres.nu.4.ff.ad Trebellianum.

Limita tertiò non procedere contra tenentem bona. Ratio est: quia obligatio personalis non sequitur singularem, nec fundi possessorem: vt in dicta leg.ea lego.C. de conditione ob causam: vt in leg.vt pomum.de seruitut. & in leg.4.in §.opus.ff.de aliena.iudic.mutan.causa fact.& in leg.venditor.in principio.ff. communia præd.ita expressè consuluit Iason in consilio 88.in præsenti. volumine 3.Socinus in regul.135.Xuarez,vbi hoc notabiliter declarat,in dict.leg.post rem iudicatam. folio 136. colum.3. nume.1. cum sequenti.

Ex quo infero declarationem ad doctrinam Bartoli,in l.controuersia. numero 7.ff. de transactio. vbi tenet quòd possessor bonorum hæreditatis potest conueniri à creditoribus.pro qua opinione est text.in leg.filiusfamiliai.in §.si seruus.ff.de petitio.hæred.& gl.in l.1.in verbo, poterit.C. de fideicommissa.hæred.petitione.vt non procedat quòd via executiua conueniri possint,per ea quæ dixit Rodaric. Xuarez.vbi suprà.

Quartò limita vt non habeat locum contra hæredes defuncti,nec contra eius vxorem,affines, vel coniunctas personas: vt instrumentum contra eos non possit executioni mandari intra nouem dies à tempore mortis defuncti:ita expressè probat text.& ibi Bartol.qui ibi eum expressè ad hoc summat, in Authent.vt cum de appellatione cognoscitur.in §. hæc autem. collar. 8. quem sequitur Roderic. Xuarez in dicta l.post rem iudicatam. in 9.limitatione.fol. 148.col.prima.

Quintò limita non habere locum contra tertium possessorem in quem non potest executio fieri. ita expressè concludit Iason in leg. si vnus. in §. ante omnia. numero 4.ff.de pactis.argumento.tex.in l.1.ff.si certum petatur.& in l.iuris gentium.in §. prætor ait.numero 9.ff.de pact.& in l.certi condictio. in §.quoniam. numero 9.ff. si certum petatur, Roderic.Xuarez vbi plura allegat in repetit.dictæ l.post rem iudicatam.fol. 137.colum.prima, numero 3.& facit tex.in l.si vnus.in §.ante omnia.ff.de pact.gloss.in l.si creditor.ff.manda.& vide notabiliter Chassanæum in consuetu.Burgundiæ,in tit. { Des succesions. } Rub.7.§.13. fol.281.col.2.nu.15.

Limita sextò non habere locum in hærede conuentionali,qui fit in contractu matrimonij,seu societatis,seu pacti:in quem de iure non fiet executio: iuxta text.in l.licet. C.de pact.quia talis institutio habet vim donationis:vt est gl.in d.l.licet.& ideò in eum potest fieri executio:quia hæres propriè non est, nec iure hæreditaria succedit. ita expressè tenet Masuerins in sua pract.in Rubr. de executione,in §.item quę dicta sunt.vbi dicit intelligendum de hęrede ex testamento,non de conuentionali.

Limita septimò non habere locum in hęrede sub beneficio inuentarij:nam tunc in illum executio fieri non potest vltra vires hæreditarias: vt in leg. finali. & ibi Salicetus in §. fin verò. & in fine. C. de iure deliberandi. Bartholomæus Socinus in leg. si decesserit. numero 7. ff. qui satisdare cogan.

Limita octauò hanc regulam procedere post aditã hæreditatem: vt in l.3.in §.si quis ita.& ibi Ioannes de Imola.ff.de hæredib.instituend.facit etiam textus in l.3.in §.si quis hæredi.ff. de statu liber.& in l. si in diem. & quod ibi notat Bartolus.ff. de cõditionibus & demonstrationibus. ita tenet Alexand.in consilio trigesimosexto,numero 11. volumine quarto.Philippus Decius in l. hæredem. nume. 8.ff.de regulis iuris.Carolus Molinæus in consuetud.Parisiensibus in §.4.numer.6. pro qua opinione est tex.quem ibi ad hoc ponderant docto.in capitulo tua nos. de vsuris. in quantum textus ibi dicit, succedunt.quasi vellet dicere quòd ita demum dispositio illius textus habeat locum & hæredes teneantur, si patri successerunt;secus si abstinuerunt ab hæreditate paterna,nolentes se negotijs hæreditarijs implicari:vt in l.si filius qui patri.ff. de vulgari & pupillari.& hæres dicitur adire hæreditatem quando incipit soluere creditoribus hæreditarijs.ita probat textus quem ibi ad hoc notat Bartol. vbi dicit de illo text. semper interrogasse rusticos,in l.cum debitum.C.de iure delib.& ibi hoc tenent docto.ita etiam per illum tex.tenet Mathesil.in notabili 35.Iaso.in l.frater à fratre.nu.42. in prima lectura.ff. de condictione indeb.& ibi Bar. etiam vult quòd filius recipiendo debitum quod patri debebatur etiã naturaliter, dicitur adire hæreditatem eò quia censetur actus qui non potest fieri citra ius & nomen hæredis.

REGVLA CCLXXVIII.

EXHAEREDATIO debet esset pura: & si fit sub conditione,nihil valet. Hanc regulam probat tex.in l.etsi pepercerit.in §.purè.ff.de liberis & posth. & in l.si quis Sempronium.in fi.& in l.iam dubitari.ff.de hęred.instit.& in l. sub conditione.ff.de bonorum possesio.cõtra tabulas. De iure regio probatur in l.3.tit.7.par.6.Circa quam regulam vide Ange.de Gambellionibus in tract. de testamentis.in gloss.74.nu.4.Ioan.Gualdensem in tract.de arte testandi. tit.3.cautela 4.

Hanc regulã amplia duobus modis,& limita alijs duobus modis,vt per Ias.in d.§.purè.nu.9.vsque ad finem.

REGVLA CCLXXIX.

EXISTENTES in quasi possessione pręsentandi,semper habent ius præsentandi in habitu:in actu verò non,nisi ecclesia vel beneficium vacet. Hanc regulam probat gl.in c.piæ mentis.16.q.7. vbi probatur quòd ius præsentandi semper est penes patronum in habitu, non tamen in actu. & ita expressè tenet Lambertinus in tract.iuris patronat. in 1.par.2.libri,in 6.q.principali, artic.1.nu.2.fol.190.col. 2.tamen quòd hoc ius præsentandi nõ habeat in actu nisi à tempore vacationis,probat text.in c.illud de iure patronat.& expressius probatur in c fi.de concess.pręben.& ibi Ioan.And.Card.& Abb.Lud.Rom.in consi.465:Et quando ecclesia dicatur vacare, ponit idem Lambert.in 1.par. 2.libri:in 2.artic.6.q.principalis, folio 160.& suprà dixi in reg.71.fallent.5.

Hanc regulam ampliat duodecim modis,& limitat duobus modis Lambertin. in tractat. iuris patro.in 1. parte 2. libri,in 22.articu.6.quæst.principalis.nume.7. fol.213.columna quarta.

REGVLA. CCLXXX.

EXEMPLVM non facit plenam fidem. Hanc reg.probat tex.in c.1.& ibi doct.de fide instru.text. in Auth.si quis in aliquo.& ibi gl.Bar.& doct.de edendo.gl.in l.2.C.de fide instru.& in c.ex inquisitione.in gl.1.de rescrip.Et circa hanc regulam & eius materiam notab. & melius quàm alibi vide, vbi eam declarat Carolus Molinæus in consuetu. Parisiensibus.§.5.nu.1.cum alijs.

Hanc regulam limitat duobus modis Soci. in reg.136. Eandem cum septem limitationibus ponit Ludo. Roma. in Authent.si quis in aliquo.numero 6. C.de edendo.Eandem regulam limitat octo modis Iacob.de sancto.Georgio,in dicta Authent.si quis in aliquo.num.decimonono.

Eandem

Eandem item limitat decem modis Philippus Decius in dicta authentic. si quis in aliquo. numero 14. Et decem limitationes ad hanc regulam ponit Claudius de seysello in dicta Authent. si quis in aliquo. num. 5. Hanc etiam regulam cum duabus ampliationibus, & vndecim limitationibus, ponit Ias. in d. Authen. nu. 2. Eandem cum quinque rationibus, & tribus ampliationibus, & decem limitationibus ponit Franciscus Purpuratus in d. Auth. si quis in aliquo. à nu. 6. vsque ad numerum 36.

REGVLA CCLXXXI.

EXIMENS aliquem de manibus familię condemnatum, vel in carcere existentem, debet puniri pœna capitis, & criminis læsæ maiestatis. Hanc regulam probat tex. in l. cuiusque. & ibi Bart. ff. ad legem Iul. maiest. nu. 3. & in l. addictos. C. de episcopa. audien. Hanc opinionem tenet Hippoly. in sing. 278. col. 3. versi. quibus etiam addi potest. Ias. in l. 1. in §. prætor. & ibi Alex. ff. ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat Hippolyt. in l. 1. in princ. ff. de quæst. & in l. 1. princip. ff. de sicarijs. & in repet. Rub. de fideiussoribus. nu. 16. Chassanæ. in consuetu. Burgund. in tit. {des iustices.} Rub. 1. in princ. fol. 19. col. 1. nu. 68. & in d. tit. §. 7. fol. 77. col. 3. nu. 34. Ang. Areti. in tractat. maleficiorum: in verbo, fama publica. nu. 15. Gul. Benedi. in repet. c. Rainutius. in verbo, mortuo itaque testatore. el 1. nu. 180. Cæpolla in tract. cautelarum, cautela 1. Ias. in §. pœnales. nu. 102. & Gome. num. 48. Instit. de actio. De iure regio probatur in l. 5. tit. 12. lib. 8. ordi. & in l. 14. tit. 29. part. 7. & in l. 11. tit. 13. lib. 4. fori.

Hanc regulam cum tribus limitationibus ponit Ioan. Bernard. in reg. 97. remittendo se ad Iaso. in d. §. pœnales. nu. 102. Instit. de actio. ibi vsque ad nu. 109. limitat tribus modis hanc regulam.

Vltra quem limita primò non habere locum quandocunque iniustè ille fuisset condemnatus: vt est tex. in l. omnes. C. de decurio. libr. 10. & facit pro hoc quod suprà dixi in reg. 190. in 8. ampliatione.

Limita secundò non habere locum in eripiente seu eximente clericum à manibus familiæ iudicis secularis. ita tenet Feli. allegando Bal. in c. 1. num. fi. in finalibus verbis. de offi. deleg. Guido Papa in q. 73. in fine. Quod dictum Fel. relinquit cogitandum Chassanæ. in consuetud. Burg. in tit. {des iustices} Rub. 1. §. 7. nu. 34. licet apud eos dicat illud dictum non obseruari.

REGVLA CCLXXXII.

EXISTENTES in quasi possessione iuris patronatus seu præsentandi, valide præsentant: & eorum præsentatio admittenda est, & institutio sequi debet. Quam regulam probat tex. in cap. consultationib. in 1. parte. de iure patro. vbi probat tex. quòd ad validitatem præsentationis sufficit præsentantem esse in quasi possessione iuris præsentandi: & ita illum text. doctor. communiter summant. & ibi Abb. ponit rationem dubitandi & rationem decidendi ad illum text. qui probat hanc conclusionem, quia præsentatio pertinet ad patronum: vt per totum de iure patronat. & in cap. decernimus. & in c. filijs. cum similibus, 16. quæst. 7. Ex quo ergo compertum est, illum præsentantem non fuisse patronum, videbatur institutum esse amouendum, & alium ponendum ad præsentationem veri patroni: prout est text. in capit. ex insinuatione. de iure patronatus. vbi tenens ecclesiam sine præsentatione, dicitur occupator & detentor: sed rationem decidendi in contrarium esse, quia præsentare est quidam fructus iuris patronatus: vt ibi est text. & notatur in cap. cum Bertholdus. de re iudica. Vnde quemadmodum fructus rei naturalis pertinent ad possessorem bonæ fidei, & non ad dominum: vt in §. si quis à nō domino. Instit. de rerum diuisio. & notatur in capitu. grauis. de restit. spol. ita & isti fructus iuris præsentandi pertinent ad possessorem, & nō ad dominum. Sed ex quo quis consumpsit fructū, non tenetur eū restituere: ita per præsentationem & institutionem iste fructus videtur consumptus: & ideò institutus remoueri non debet. & alia de quibus ibi per eum. Hanc regulæ conclusionem firmat Abbas, & ibi Card. & omnes doct. in d. c. consultationis. & in capitu. ex literis. de iure patronat. idem Abb. in cap. querelam. de electio. & ibi omnes doctor. Archid. in c. si plures. 16. q. 7. & in c. vnico. num. 1. versi. item nota. de iure patro. libro 6. & ibi Ioan. And. col. 2. Dominicus num. 7. Card. in Clem. 1. quæst. 8. de iure patro. & in consi. 69. num. 7. Eandem conclusionem tenent Domini de Rota in decisione 575. in antiquis, secundum antiquam impressionem: & secundum nouam in decis. 14. in tit. de iure patro. & in decis. 140. in nouis, secundum antiquam impressionem: & secūdum nouam in decis. 1. in tit. de iure patro. & in decis. 268. in nouis, secūdum antiquam impressionem: & secundum nouam in decisione 7. in titu. de iure patro. Lapus in alleg. 89. Petrus de Ancharrano in consi. 20. in tit. de iure patro. inter consilia Calderini. & est consilium fin. Abb. in consilio 54. vol. 1. num. 2. & in consi. 106. nume. 3. versic. dico tamen, vol. 2. Federicus de Senis in cons. 111. num. 8. vers. in casu autem nostro, Bald. in c. in literis, nume. 5. de restit. spoliat. & hanc opin. regulæ sequitur Pau. de Monte Pico in repetit. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. q. 39. ff. de leg. 2. Alex. in consi. 75. num. 42. volu. 4. Oldradus in consil. 312. num. 2. Rochus de Curte in tractat. iuris patronat. in verb. competens. q. 14. num. 28. Paul. de Citadinis, vbi hoc diffusè tractat in tract. iuris patro. in 3. art. 6. part. q. 13. num. 12. cum alijs. & in 8. part. q. 2. num. 3. Lambertinus in tract. iuris patronatus: in parte 1. secundi libri: in 3. q. princi. nume. 1. cum alijs. Philip. Dec. in consil. 117. nume. 2. ver. sed his tamen non obstantibus. & in consilio 134. nume. 1. And. Tiraquel. vbi quamplura similia in proposito adducit, in legibus connubialibus, in glo. 6. numero 144. Guido Papa in consilio. 92. numero 2. Stephanus Bertran. in consil. 373. nume. 1. volum. 2. primæ impressionis. Carolus Molinæus in consuetudinibus Parisi. in §. 37. in glo. 10. num. 3. & 19.

Hanc regulam cum 27. ampliationibus, & sex limitationibus pouit Cæsar Lambertinus in tracta. iuris patro. in 1. par. 2. lib. in 24. art. 3. quęst. principal. nu. 4. vsque ad finem. fol. 187. col. 4.

REGVLA CCLXXXIII.

EXISTENS in quasi possessione pręsentandi, non solum potest per seipsum præsentare, sed etiam per alia legitima media, sine ipsius pręsentia. Hanc regulam probat tex. & ibi glo. & omnes doct. in c. ea noscitur. de his quæ fiunt à pręlat. vbi Abb. & Imo. post Card. & alios ex illo tex. colligunt in 2. notabili, ibi: aut per literas habentem ius præsentandi, posse pręsentare clericum per literas: quia per eas constituitur procurator: & sic à maiori, si per literas: ergo & per procuratorem. sed clarior est tex. in c. fi. de concessio. præb. vbi prohibetur constitutio procuratoris ad præsentandum beneficium vacaturum ratione voti captandæ mortis & fraudis: ergo contrarium in beneficio iam vacante, vt non militet illa ratio. & hoc ibi volunt omnes doctor. saltem à contrario sensu: præsertim Inno. Ioan. And. Card. Abb. & Imol. ibi idem Abb. tenet hanc opin. in consilio 76. nume. 2. lib. 2. Labus in allegatione 8. Pau. de Citadinis in tractat. iuris patrona. in 6. part. artic. 3. quæst. 32. num. 56. Cæsar Lambert. in tractat. iuris patro. in 1. part. 2. lib. 4. q. principalis, num. 2. & ibi num. 5. dicit quòd hoc in practica seruatur.

Hanc regulam ampliat septē modis, & declarat restringitq; pluribus modis Lambertinus in tractatu iuris patro. in 1. par. 2. lib. arti. 18. 4. q. principali. fol. 195. col. j. versi. conclude ex omnibus supradictis.

REGVLA CCLXXXIIII.

EXPENSARVM condemnatio in quibus casibus fiat ante litis contestationem, ponit Speculator triginta casus in tit. de expensis. §. si ante litis contestationem. à nu. 9. vsque ad numerum duodecimum.

REGVLA

REGVLA CCLXXXV.

EXPRESSIO eius quod tacitè inest per modū dispositionis, nihil operatur. Hanc regulam probat text.in l.hæc verba.ff.de leg.1.in l.si arrogator.ff.de adopt.in l.vnum ex familia.in §.1.ff.de leg.2.& in l. quæsitum.in §.fi.ff.de distract.pign.in l.non rectè.C.de fideiuss.in l.Titiam.ff.ad l. Falcid.in lege,si in diem.ff.de condit.& demonst.

Circa quam regulam vltra Doct.in suprà dictis locis vide Pau.Paris.in consil.30.nu.13.vol.4.Albertum Brunum in tract.de augmento, in 4.q.princi.nume.3.& 13. Maria. Socin.Iunior,in consi.177.nu.22.vol.2.& in consilio 128. num.224.vol.1.

Hanc regulam limitat vno modo remittendo se ad Alexand.ibi Guliel.Pontanus in d.l.hæc verba.nume.3.Eandem regulam limitat quatuor modis Franc.de Ripa in d.l. hæc verba.num.35.Hanc itidem regulam cum quinque limitationibus ponit Pyrrhus Englebermæus in regul. expressa.de reg.iur.ff.

REGVLA CCLXXXVI.

EXTENSIO etiam à maioritate rationis non est licita in legibus correctorijs. Hanc regulam probat text.& ibi glo.in Authen.quas actiones.C.de sacrosanct.eccles.& ibi habetur per Bart. Bald.& doct.bonus text.in l.illam.& ibi hoc notant Pau.Castr.Alex.& Docto.C.de collat.in l.præcipimus.in fine.& ibi Bart.C.de appell.& in l.sancimus.C. de testamen.in c.cum expediat.de elect.lib.6.tex.in l.si verò.in §.de viro secundum communem intellectum.ff.soluto matrim.tex.melior de iure in Auth. de administrantibus officia in sacris appel.in §.illud tamen. & ibi gloss.in verbo, quoniam.collat.Circa quam regulam vide Maria. Soci.Iunio.in consil.16.nume.4.& in consil.30.nume.26. vol.1.Laurentium Syluanum in consilio 42.nu.12. Thomam Grammaticum in decisione 82.num.13.Paul.Paris. in consi.69.nu.175.vol.3.cum sequent.& in consi.83.nu. 22.eodem vol.& notabiliter Aymonem Crauetū in trac. de antiquitate temporis:in 4.par.nu.108.cum sequentib. fol.118.col.4. Tiraquel.in repet.l.si vnquam.in verbo, libertis.nu.37.C.de reuocand.donat.Nicolaum Bellonium in lib.4. supputationum.c.19.nu.8.

Hanc regulam cum sex limitationibus ponit Ioan.Bernar.in reg.276.remittendo se ad Ias.in dicta Authen.quas actiones,num.21.

Hanc eandem limitat duodecim modis Nicolaus Euerardus in locis legalibus,loco 25.fol.117.pag.1.versi.secūdo casu,quando maioritas rationis. Eandem item ampliat vno modo & limitat decem modis. Franciscus de Ripa in l.si constante.nu.57.ff.soluto matrimonio.

REGVLA CCLXXXVII.

EXTENSIO non fit in pœnalibus ob identitatem rationis etiam si sit eadē ratio, & omnimoda similitudo.Hāc regulam probat text.in reg.in pœnis. & in reg.odia cū ibi notatis per Doct.de regul.iur.lib.6.in l.cum quidam.ff.de liberis & posthu.in l.si præses.& interpretatione.ff.de pœnis.in c.pœnæ.de pœnit.dist. 1.quod notat glo.in §.itē mista.Instit.de actio.Hanc regulā per suprà dicta ponit Ang. Areti.in §.ius ciuile.nu.23.Instit.de actio. Philip. Deci.in l.si quis id quod,nu.47.ff.de iurisd.omn.iudi.& circa hanc regulam vide Ioan.de Imol.num.24. in l.si verò.§. de viro.ff.soluto matrim.

Hanc regulam amplia vt procedat qñ constitutio pœnalis contineret odiū irrationabile, prout in l.quisquis.C. ad l.Iul.maiest. q̃ filij puniūtur ex paternō delictis. & ideò lex illa loquens in filijs non extēditur ad filias:vt in d.l.quisquis.in §.ad filias.& ita tenet Bar.in l.1.ff.de verbo.signifi. Ang.in l.quicunq;.C.de seruis fugit.Ias.in l.si quis id quod nu.16.ff.de iurisdict.omnium iudic.

Hanc regulam limitat 8.modis Philip.Deci.in regu.factum cuiusque.in §.in pœnalibus.nu.10.ff.de reg.iur. Eandem reguam, vbi eam notabiliter examinat & respondet ad text.qui huic reg.videtur contrariare in c.1.in §.porrò, quæ fuit prima causa beneficij amittendi. In Vsibus feud. ponit Aymon Crauet. in tract. de Antiquitate temporis. in 4.par.fol.125.col.4.nu.146.cum sequentibus.& ibi fol. 129.col.2.in versi.videamus modò de aliquibus limitationibus,à nu.1.vsque ad nu.37.limitat eam tredecim modis.

Eandem item regulam, vbi etiam respondet ad suprà dictum tex.ponit cum 14. limitationibus Nicolaus Euerardus in locis legalibus:in loco 35.fol.129.col.2.versic.2.casu,quando agitur de mera pœna:vt quia est pœna respectu recipientis.Eandem, vbi limitat eam sexdecim modis,posuit Dominicus in c.primo, nu.9.de temporibus ordinan. lib.6.quem refert Iason,vbi addit alias sex limitationes,& sic sunt viginti duæ, in l.cum quidam.nu. 24. ff. de liberis & posthumis.

REGVLA CCLXXXVIII.

EXTRAHI de domo sua inuitus quis non debet. Hanc regulam probat tex.in l.nemo de domo.ff.de regulis iuris.in l.plerique.cum tribus sequentibus.ff.de in ius vocand. cum alijs.Circa quam regulam vltra Doct. in supra dictis locis vide Marcum de Mantua in obseruatione 63.libr.7. Parid.de Puteo in tract.syndicatus:in verbo, captus illicitè, nu.4.Chassanæum in consuetud. Burgun. tit. { Des iustices.} Rub.1.§.3.fol.23.col.2.num.7.Hippol.de Marsil. in sing.189.& in sing.225.Ias.in l.vnum.nu.4.ff.si certum peta.in l.2.in §.sed excipiuntur.nume. vndecimo.ff.de ferijs.& quæ suprà dixi in regula cētesimaseptuagesimaquinta in 3.limitatione

Hanc regulam cum nouem ampliationibus, & decem limitationibus ponit Pyrrhus Englebermęus in regula,nemo de domo, à principio vsque ad finem. ff.de regulis iuris. Eandem regulam ampliat duodecim modis,& limitat quatuordecim modis Iaso.in d.lege,plerique.à nu.3.vsque ad numerum 30.ff.de in ius vocando.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera F.

REGVLA CCLXXXV.

FACERE quod mihi prodest & tibi nō nocet, si contractus de iure præcessit, quis cogi potest non secus ac si lucrari aut damnum euitare volo.l. in creditore.ff.de euict.dot.in gl.l.2.ff.sol.matr.& in l.si.ff.de vsu & hab.& l.nec creditores.C.de nouat.

Primò fallit fauore vltimæ voluntatis l. quia poterat.ff. ad Trebel.& etiam fallit in dote.d.l.2.Secundò autem casu aut ad finem reformandi quod primo erat, & tunc cogor.l.chirographis.cum gl.ff.de admin.tut.& l.2.§.idē Varus.ff.de aqua plu.ar.aut vt de nouo faciam, & non cogor, vt putà vult quod vendam sibi viam ad fundū,cum absunde re non possit.l.binas.ff.de serui.rustic.præd.

Secundò fallit fauore religionis & sumptuum funerum & hoc est arg.an vasallus ad petitionem domini cogatur alteri promittere fidelitatem vt per Bar.& Imo.in d.l.2.vnde hæc attendenda sunt, quia nedum in vltima voluntate & in dote, sed etiam in his & in alijs casibus compellatur quis vendere rem suam seu ius suum transferre.

REGVLA CCLXXXVI.

FACTVM à maiori parte regulariter ab omnibus factū esse censetur.text.gloss.& Bartol.in l. quod maior. ff.ad municipalem.

Primò fallit in datione coadiutorū:quia in ipsa datione non

non sufficeret maior pars, sed requirũtur duæ partes ipsius capituli: vt est tex. in c. j. circa princ. de cleric. ægrot. lib. 6.

Secundò fallit dicta regula in postulatione, quæ concurrit cum electione: quia tũc etiam illo casu requiruntur duæ partes: vt est text. in c. si scriptum. de elect. & tenet gloss. in d. c. 1. de cler. ægrot.

Tertiò fallit in confirmatione officialis, quæ nõ potest fieri à maiori parte, nisi omnes, ad quos spectat dicta electio, sint concordes. vt est tex. not. in auth. de defen. ciui. §. fi. & illum tex. allegat Ang. pro singulari in l. iuris gẽtium. §. fi. ff. de pactis.

Quartò fallit vbicunque maior pars aliquod contrariũ faceret de iure communi: quia tunc omnes debent consentire secundum Innocentium in c. humilis. de maior. & obed. pro quo facit text. in c. cum omnes. de constit. & ibi hoc tenent Doct. licet Bald. tenuerit contrarium. in l. 1. C. de autoritate præstanda.

Quintò fallit vbicunque maior pars vniuersitatis vellet extrahere aliquem de banno, vel aliam gratiam voluntariam facere: quia hoc etiam casu omnes deberent consentire ita tenent communiter Doct. in d. c. cum omnes. de constitutionibus. quamuis Abbas Sicu. & Card. ibi teneant contrarium.

Sextò fallit in pluribus creditoribus remittentibus partem debiti: quia ista remissio facta à maiori parte, non habet nocere vni fideiussori habenti fideiussorem vel mandatorem, vt est casus not. in l. fi. in §. 1. ff. mand. Aliæ limitationes traduntur per gl. & doct. in d. l. quod maior. & de ista materia quotidiana habetur per Bar. in l. omnes populi. in 1. q. princ. in versic. 3. quæritur. ff. de iust. & iure. & per
a glo. & doct. in d. c. omnes a, per Bal. in auth. hoc ius porrectum. in 3. col. C. de sacrosan. eccles. & per Bal. & Ang. in l. non ambigitur. ff. de leg. & per Bal. in addit. Spec. in tit. de instru. edit. in vlt. col. & per Bal. in l. fi. in prin. C. communia de leg. & in l. viduæ. C. de nupt. & in l. id quod pauperibus. C. de epis. & cler. & per doct. in c. fi. de maio. & obed. & per doct. in c. quapropter. de æta. & quali. & per omnes canonistas in c. coram. & c. ingressi. de elect. & singulariter per Pau. & Bar. in l. Marcellus. ff. de fideiuss. & per glo. in c. cum apostolica. 56. dist. & in c. 1. de iud. in 3. q. & in c. canoni. 18. dist. & in c. 2. de noui operis nuntia.

ADDITIO.

a *Cum omnes. Vbi vide omnino Felyn. in 10. col. qui ponit 14 fallen. ad prædictam regulam. Bened. Vad.*

REGVLA. CLXXXVII.

b FAMA cum vno teste in ciuili causa probat b, sed sine teste probationem semiplenam inducit. glo. in c. 1. extrà, de appel. & l. 3. §. eiusdem. ff. de testi. & glo. & doct. in c. veniens. el 1. extrà, de testibus.

ADDITIO.

b *Probat. Vide limitationes positas per Fel. in a. c. veniẽs. circa princ. 2. col. versi. 1. conclusio. extrà, de testib. & vide Lud. Rom. in consil. 7. & Felyn. l. cum oporteat. in 10. col. de accus. & adde Bal. in consi. 123. in 3. parte. quod fama debet esse efficax non leuis & nuda. Bened. Vad.*

Primò fallit hæc regula in nonnullis casibus, quos enumerant canonistæ in d. c. veniens. vbi etiam ponunt plenè quando fama probet, & an in criminali causa probet: vbi concluditur quod non, per nõnulla iura, de quibus ibi per doct. Primò igitur fallit quãdo ipsa fama non traxisset originem ex aliqua præsumptione verisimili, sed ex quadam vana voce populi: cum tunc non probet plenè nec semiplenè: cum sit potius vana vox populi, quæ exaudienda non est. l. decurionum. C. de poenis. licet aliud sit quando illa fama traxisset originem ex indicijs & coniecturis verisimilibus & apparentibus: cum tunc semiplenam probationem inducat, & in quibusdam alijs, si iudici videbitur: ita quod iudex arbitratur an semiplenam probationẽ faciat, quod eius arbitrio relinquitur: vt voluit Barto. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstionibus.

Secundò fallit quando testes deponentes super ipsa fama non redderent causam sui dicti. debent enim reddere sufficientem causam, ad hoc vt ipsa fama ita probata operetur & semiplenam probationem inducat: vt voluit not. Innoc. in c. cum oporteat. de accus. & hoc voluit Bald. in l. proprietatis. C. de proba. quod dic vt plenè per Cano. in c. cum causam. extrà, de testib.

Tertiò fallit quando cum ipsa fama concurrerẽt ita expressa argumenta & indicia coniecturata quæ & ipsa plenè probant vt voluit Io. An. in addit. Spe. in tit. de notorio crimine. §. fama. ver. quod si agente. & not. in l. indicia. C. de rei vendicat.

Quartò fallit in casibus ciuilibus leuibus, seu modici præiudicij: cum in eis fama orta ex verisimili probatione probet non solum semiplenè, sed etiam plenè, vt putà, in restitutione dotis marito vergente ad inopiam ex fama: vt voluit gl. in l. vbi adhuc. C. de iur. dot. & not. in l. si constante. ff. sol. mat. & extrà, de probat. c. cum causam. quod etiã per Bar. in l. 2. §. si dubitatur. ff. quemadmodum testam. aper.

Quintò fallit quãdo esset materia, in qua ipsa fama seu opinio communis tribuat ex eius verbis certum intellectum: cum tunc sufficiat ꝙ ipsa probetur: vt l. Labeo. ff. de sup. leg. & l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instruc. secundum do. Ant. in d. c. veniens. in quo autem differat fama à communi opinione, not. per Io. An. in addit. Spec. & per dom. Ant. in c. veniens. extrà, de coha. cleric. & mulier.

Sextò fallit vbi aduersatur fauor publicus præferens opinionem veritati: vt in casu l. Barbarius. ff. de officio præsidis. secundum dom. Nicolaum in d. c. veniens.

Septimò fallit quando ipsa fama emanat super factis antiquis excedentibus memoriam: vt est si excedat metã centum anno. cum tunc plenè probet: vt ff. de proba. l. si arbiter. & vt not. in leg. in summa. §. si idem Labeo. ff. de aqua plu. arcen. & Innoc. in c. quod per nouale. & c. veniens. de verb. significa.

REGVLA CLXXXVIII.

c FAMA in factis antiquis regulariter nõ plenè probat c. gl. in l. 3. §. eiusdem. ff. de test. & quod habetur in c. tam literis. extrà, eo. tit. Inn. & d. Nicol. in c. veniẽs. eo. tit. & per Io. And. in c. licet causam. extrà, de proba. Bal. in l. emãcipatus. C. de fide instru. & in l. cum super. C. de rei vendi.

ADDITIO.

Non plenè probat. Vide dom. Pet. Phil. Cor. in cons. 304. incip. rem arduam. per totum. in 3. parte, & in consi. 48 incip. præsupponitur. in litera f. & g. in 4. part. & Lud. de Ro. in consi. 109. & in consi. 26. & Fel. in d. c. veniens. in 4. col.

Primò fallit in casibus expresis, in iure: vt voluit Inno. in c. quod per nouale. de verb. signi.

Secundò fallit in actis notorijs antiquis: prout voluit authen. quas actiones. & ibi glo. not. C. de sacrosan. eccles. ad hoc quod not. in c. pen. extrà, de iuram. calum.

Tertiò fallit in antiquis iurisdictionibus, de quarũ principijs non est memoria, idest in vniuersalibus differentijs regum vel alterius: cum in eis fama probet: vt voluit Bald. in l. proprietatis. C. de probat. & leg. conuenticulam. C. de episc. & cler. & in l. si arbiter. ff. de probat. & l. hac sentẽtia. §. cum me absente. ff. de neg. gest. & in l. in summa. §. item Labeo. ff. de aqua pluuia arc. & in d. c. tam literis. extrà, de test. & in d. c. veniens. cum si.

REGVLA CLXXXIX.

FEVDA dignitatum vt marchionatus, comitatus, ducatus, vel regni, sunt indiuidua: vt est tex. in c. imperialem. §. prætereà. de prohibita feud. alienat. & in c. licet. & ibi gl. fi. vbi Abbas, extrà, de voto.

Primò fallit in administratione iurisdictionis, & in cõmoditate taliũ rerum: quia bene possunt tpe diuidi absque alio consensu directi domini: vt per Bar. & Ias. in l. stipulationes non diuiduntur. in prima opposi. ff. de verb. oblig.

Secundò fallit quando in diuisione vni ex fratribus obueniret totus marchionatus vel comitatus, alij vero cætera bona allodialia: quia talis diuisio sine cōsensu directi domini valet, quia quo ad marchionatum non est diuisio: vt per Baldum in d.§.prætereà. in fin. quem sequitur Alexā. consi.18.in 2.vol.incip. visis c.& in consi.60.in 3.vol.inci. visis dubitationibus.

Tertiò fallit ex consuetudine generali, quæ est in Italia & in Longobardia, vbi omnia feuda dictarū dignitatū, excepta regali, possunt diuidi absq; consensu directi domini. secundum Io.An.in addit. Spec.in titu.de feu.super rub.& Old.consi.337.incipien.perlectis.& And.de Iser.c.omnes si de feu.fuerit contr.inter dom.& agnat.

REGVLA CXC.

FIDEIVSSOR in duriorem causam quàm principalis regulariter se obligare non potest.lege, Græce.§. illud.ff. de fideiussor.

Primò fallit vbi iurasset: quia iuramentum facit eū principalem. ita dicit Bar.in l.si quis.§.eodem.ff.de fideiuss.

Secūdò fallit in fideiussore de sistēdo, qui potest promittere pœnam, licet illam principalis non promiserit. ita dicit not. Ang.in l.si post tres dies.ff.si quis cau.glo.est in l.sicut reus.ff.de fideiuss.& Bar.in l.qui accessionis.eo.tit.

REGVLA CXCI.

FIDEIVSSOR qui in fideiussione diu stetit, se de ea liberari petere potest.l. Lucius.ff.manda. & in l.si pro ea.§. 2.C.eodem tit.

Primò fallit quando obligauit se sub conditione: cū dicta regula procedat qn̄ se purè obligauit. est tex. not.in l.facere posse.in fi.ff.sol.matr.secundum Iaco.de Aret.Bar. & Bal.& omnes alios. ideo Bal.dicit ꝙ vis est in forma practicandi & libellādi: quia non procederet libellus, in quo concluderetur ꝙ diu stetit in fideiussione, sed bene quòd diu stetit in obligatione fideiussoria: quia primò casu potest esse fideiussio sub conditione. vt d.l.facere posse.in fine.

Secundus casus patet in dictis iuribus pro regula. nam tex.in d.l.Lucius.dicit quòd reus diu in obligatione cessauit. ergo præsupponit quod erat obligatus. vt l.si cui.§.cessatum.ff.vt in poss.leg.& in l.si stipulatus.de verb.oblig.& l.lecta.si certum petatur.

Tertiò scias quòd illa iura secundò alle.non habent locum in procuratore obligante mandato domini: quia tunc non est opus quòd diu stet in obligatione, sed statim potest petere vt liberetur. text. in l.si mandato meo.in princ. ff.mandati.

Quartò fallit dicta regula in obligato de iudicio sisti: quia ipsa regula procedit in fideiussore contractus, non iudicij, propter executionem paratam. Bartolus in leg.1.ff. iudic.sol.

Quintò fallit quando fideiussor esset absentādus ex necessaria vel vtili causa, vt causa studij: quia iste talis fideiussor potest statim se liberare secundum Guliel. in Specu.in titu.de fideiuss.§. specialia. versicu. si vero fideiussor. ar.l. filiusfam.& leg.absentia longa.ff.de cura. & l. si longus. in prin.ff.de iudi.

Sextò fallit in promissis animo nouandi: quia tunc videtur liberasse reum, & per consequens soluisse.leg.si mandato.meo.§.in dubio.ff.mandati. quod etiam voluit gloss. in dict.l. si pro ea. sed ista non est propria fallentia sed bona declaratio.

Septimò fallit si interuenit inimicitia inter fideiussorem & debitorem culpa tamen debitoris. ita eleganter dicit Io. An.in d.§.specialia.in addit.quæ incipit, hic not.quòd vim inesse.arg.l.licet.de arbitris.& Instit.de act.§. minime.secus si culpa ipsius fideiussoris: quia nemo posset suo delicto conditionem suam reddere meliorem.l. non fraudantur. §.nemo.ff.de reg.iur.cum simil.& c.2.extrà, de rescriptis. cum concord. & quia nemo facto concedentis beneficiū fraudari debet.l. commodo.§. sicut.ff. commodati.& c.1. extrà de concel.præbend.& eccles.non vacantis.arg.leg.si quis rem.ff.de arbi.& c.quanto.extrà, de diuortijs. & facit similis tex.in leg.1.§.cum quis.ff.de quæst. vbi non potest quis iniuriari testi contra se inducto & incidere eius testimonium. de quo per Bal.in l.sed & si quis.§.illud.ff.si quis cau.& ad idem.l.cum tabulis.§.1.ff.de his qui.vt indi.quā uis in repellendo tutorem propter inimicitiam, non fiat distinctio cuius culpa interueniat. leg. athleta. de excusatio.tutorum.

Octauò fallit quia lex, Lucius.& similes, habent locum quando quis fideiussit: quia statim potest petere se liberari. per glo.in l.si videamus.ff.de negotijs gestis. quam notanter alleg. Ang.in apostilla manu sua propria in d.l. Lucius. vbi subdit idem esse si promisit, non vt fideiussor, quia tantum videtur sibi abesse quantum soluere oportet. per tex. & gl.in l.2.ff.de neg.gest.& tex.in l. si quis mandato meo. eo.tit.& ista est optima consideratio in illa materia.

Nonò fallit nam interpretanda sunt dicta iura, vt licet nisi ipse fideiussor sit obligatus per instrumentū, quod habet paratam executionem ex forma statuti: vt voluit Bar. in l.fideiussor.ff.de fideiuss. & Bal.in l certum.ff.fam.ercis. vbi etiam idem dicit quando quis est obligatus per scripturam mercatorum, quæ ex forma statuti habet executionem paratam. idem voluit in d.l.si pro ea. sed in hoc Ang. in d.l. fideiussor. tenet contrarium quia talis obligatio fideiussoris causa guarentigiata, expectat declarationem iudicis pronuntiantis. extrà, eo.c.licet. nam lata sententia nō restat vltra aliud quærendum quàm quòd fideiussor condēnatus antè quàm soluat possit agere vt liberetur vel indemnis conseruetur. vt d.l. Lucius. & d.l.si pro ea.& l.fideiussor. sed si nō esset condēnatus, non posset antequam soluat agere, nisi diu stetisset in obligatione: vt in dictis iuribus. quia videtur dedisse fideiuss. de soluendo.l.indebitū. ff.de cond.indebit. vnde antequam soluat non est functus officio suo, nec impleuit. ratio est vt Angel. voluit, & Paul. quia fideiussor quando fideiussit, à principio sciuit posse incipi ab executione. Item fidem dedit de soluendo. & debitor deciperetur si statim à fideiussore nondum molestatus à creditore posset conueniri: quod secus si diu stetisset in obligatione. & hoc intelligitur arbitrio iudicis. vt dicit gl. in d.l. Lucius.& in d.l.si pro ea.& ibi Bal. pro hoc etiam facit quia licet guarentigia habeatur in sententia statutorū, non est propriè sententia, quod patet vt dicit Pau.de Cast. in d.l.fideiussor.§.fi.ff.de fideiuss. sed fortius patet, quia frustra quæreretur per Bar.in l.non fatetur.ff.de inoff.testam. & in l.error.C.de iur.& fact.ign.& per Bald in l.ab executione.C.quorum appellat.non recip.an sententia, quæ expectatur ferri, ante instrumenta guarentigiata sit exequenda, vt diffinitiua, an verò interlocutoria. Et pro Angel.& Pau.facit quod non possit petere se liberari. per l.si edicto. C.de edict.diui Adrian.toll.& in l.Titio cum moritur ff. de vsufruc.& l.idem quoties. de verb.oblig. quæ nota pro pulchra expeditione huius passus.&c.

REGVLA CXCII.

FIDEIVSSOR contra principalem debitorem, vt eum liberet antè quàm soluat, agere non potest.lege, si pro ea.C.mandati.

Primò fallit vbicunque post fideiussionem factam debitor inciperet malè vti substantia sua: vt in d.l.si pro ea.& dicitur malè vti, quādo de hoc esset fama in vicinia: vt ibi notatur in gl.& in l.vbi adhuc.C.de iure dotium. quod intellige si malè vtatur, ita quod probatur fideiussorē posse timere: alias non. nam si bona sua valuerunt mille, & ipse debitor consumpserit centum malè, non propterea fideiussor malam causam habet timendi: & propterea non poterit agere contra eum, sicut nec ageret si primò, antè quàm fideiuberet, incœpisset malè vti sua substantia. vt l. creditores.ff. de priuil.cred. nisi modicè consumpsisset & post fideiussionem continuasset magis dilapidationem: quia tunc ex minima causa suspicio fieret vt agere posset: vt not. Bal.in d.l.si pro ea.

Secundò

Secundò fallit quando fideiussor fuit condemnatus soluere a. nam etiam antequã soluat agere potest contra principalem. Et isti tres casus ponuntur in d.l.si pro ea.& idem dicit Bald.si esset talis casus, vbi non requireretur condemnatio, putà quia ex forma statuti instrumentũ habeat executionem paratam. nam tũc post modicum tempus etiam creditore non petente, poterit fideissor agere contra principalem.& idem tenet Bal.in l.si fideiussor.ff.de fideiussoribus.& idem si non esset condemnatus, sed in causa conclusum, ita quod esset clarum ipsum condemnari: vt ibi not. Bald.in versi.6.quæro.

ADDITIO

Soluere. Adde dom. Pet. Phil. Corn. in consi. 111. in litera d. in 4. parte. Bened. Vad.

Tertiò fallit quando fideiussor diu stetit in obligatione. vt in l.Lucius.ff.mand. quod tempus intelligitur arbitrio iudicis vt not.Bal.in d.l.si pro ea.in versi.10.quæro.

Quartò fallit quando fideiussor obtulit, consignauit, & deposuit pecuniam debitam creditori volenti illam recipere: quia similis est soluenti. & ideo poterit agere cõtra principalem: vt not.glo.in d.lege, Lucius.alleg.textũm in lege, qui mutuam.§.fideiussor.ff.mandati.

REGVLA CXCIII.

FIDEM frangenti regulariter fides seruari non debet.l.cum proponas.C.de pact.& l.si conuenerit.ff.pro socio c.peruenit.el secundo.de iureiur.& 28.q.secunda c.infidelis.cum simili.

Primò fallit in conuentione magna: quia non possum frangere fidem frangenti in eadem, donec durat tempus treugæ secundum Io.And.& Ant.in d.c. peruenit.alleg.in arg.l.actione.§.diximus.ff.pro socio. vbi tamen non videtur iure probari.& fuit hoc originale dictum Vincen.in c.1.in fi.de treu.& pace.in prin.& ita dicit Archi.in c.illi.30.q.1.& dicit hoc seruari in Hispania,& dicunt idem esse in frangente fidem pacis per dictam.l.cum proponas.& similiter trãseunt Ang.& Imo.in l.si ex legati causa.ff.de verb. oblig.Ang.Raph.& Pau.de Cast.in l.si seruũ.eo.tit.& dicit ibi Imo. quod istud potius procedit ex cõsuetudine quàm de iure, per regulam dictæ legis, cum proponas.& dicit q allegatur in contrarium, sed non probat.

Secundò fallit post executionem factam in contractibus innominatis: vnde si vendidi tibi librum & eum tradidi, vt 10.mihi dares, non potero post traditionem libri petere librum: vt in l.ancillæ. C.de rei vend.& ita dicit Bald. ibi limitari regulam d.l.cum proponas.

Tertiò fallit vbi ille, qui mihi fidem non seruauit, soluit mihi pœnam, quam per illud incurrit: nam posteà teneor sibi seruare fidem. quia solutio pœnæ habetur pro obseruantia contractus: cum pœna succedat loco solutionis rei principaliter debitæ.l.prædia.ff.de actio.emp.l.apud.§.Labeo.el 1.ff.de doli excep.ita not.tenuit Cyn.in l. petens.in 2.q.C.de pac.in 7.col.& in l.pen.ff.de sol. & procedit regula d.l.cum proponas, etiam si iuramẽtum interueniat. vt d. cap.peruenit.

Quartò fallit in voto castitatis facto per virum & vxorem, quia dicitur mutua obligatio, quæ concernit Deum. & ideo licet per alterum non seruetur: tamen alter tenetur seruare, vt est text.in d.cap.adeo.33.q.5. & gloss. in præalleg.c.placuit.

Quintò fallit quando esset actum expressè vt alio non seruante fidem, alter nihilominus seruet.ita tenet Io.And. & docto.in d.c.peruenit.& not.istam limitationem, contra quã facit, quia pro hoc videtur dari materia delinquendi.& dolus videtur remitti, quod est prohibitum à iure.l. quæritur.de pac.dot. & l. si vnus.§ illud. ff.de pac. sed licet pars altera teneatur ad obseruantiam pacti, ipso non obseruante nihilominus poterit agi contra illum qui contrauenit conuentioni, ad interesse vel ad pœnam, si pœna fuit apposita in contractu.

Sextò fallit vbicunque nolo tibi seruare fidem circa casum separatum vel diuersum, vel connexum: quia tunc teneor tibi seruare fidem etiam mihi non seruanti. ita limitat Cyn.Saly.& Fulg.in l.cum proponas. pro quo est gl.in l.si duo.ff.de dolo.& facit tex.in l.fi.§.pen.ff.de eo per quẽ fac.erit.& idem tenet Card.Zab.in d.c.peruenit.& dicuntur connexa, quando obligationes sunt respectiuæ. & ita etiam voluit Ant.de But.& expressius dom.Abb.in c.peruenit.vbi adhuc inducunt cap.quod adeo.33.q.5. & idem not.Ang.in l.si seruum.ff.de verb.oblig.

Septimò fallit quando primò actio fuerit ipso iure sublata: quia tunc ad eam redire non potest. vt l.vt responsum. C.de transac.cum ibi not.in gl.magna.C.de pactis.l.mora.gl.in l.cum proponas.la secunda.C.eo.tit.

REGVLA CXCIIII.

FILIA renuntians cum iuramento hæreditati paternæ, amplius succedere non potest.text.est in c.quamuis. de pactis.in 6.

Primò fallit si sit factum pactum de non succedendo, quia tunc penitus non valeret: quia tollit libertatem arbitrij.h.d.Barto.in l.stipulatio hoc modo concepta. de verb. oblig.& sequitur Bal.in l.fi. C.de pac.vide Lud.de Ro.qui adducit optimam rationem.ad hoc in d.leg.stipulatio.hoc modo concepta.

Secundò fallit si illę personæ, quarum contemplatione pactum factum est, decesserint viuo patre, secus si viuerẽt, vt filij masculi. nam his mortuis non nocet pactum filiæ. vt l.pactum.de col.C.& ibi hoc tenuit Ang.& in cons.suo 53.& sequitur Dom.de S.Ge.in d.c. quamuis.de pactis.ad hoc facit l.iubemus.C.ad Velle.

Tertiò fallit si filius maschulus, qui superextabat tempore pacti facti cũ filia, fuit posteà à patre exhæredatus: quia filia poterit succedere non obstãte pacto. ita not.dicit Bal. in l.in ambigua.ff.de legi.& ad hoc adducas rationem, quia verba exclusiua intelliguntur apposita rebus sic stantibus & non aliter: vt not.dicit Ange.in l.quoties.§. si duo.ff.de hær.insti.per tex.notab.in l.Paulo Callimacho.§.1.de leg. 3. vbi probatur quòd illa clausula consueta in testamentis apponi: & iussit eam esse contentam & tacitam. operatur solum quandiu supersunt illæ personæ, quibus testator voluit prouidere. & vide Bartolum in l.quòd seruus. in fi. de cond.ob causam.ff.

Quartò fallit si filius primò iurauit, & post in contrarium interponit iuramentum: quia istud secundum iuramentum non operatur: prout in simili, est gloss.in cap.licet mulieres.de iu.iur.lib.6.& vide ad hoc Spe.in tit.de.empt. & vendi.§.& si consilium. & eum sequitur ibi Ioan.And. in addition.

Quintò fallit quando illa filia, quæ renuntiauit, non percepit legitimam suam vel dotem: vt dicit Richar.de Sal.in d.l.licet.C. de collat. sed generaliter facit pactum de non petendo. Nam tunc Richar.de Salyc.& Pet.de Anch.in d. c.quamuis.præsupponũt quòd filia dicit se dotatam, & hoc fortificatur, quia non debet excludi à legitima, nisi specialiter sit facta renuntiatio: per tex.not.in leg.si quando.ff.de inoff.testa.& ideo dicunt, quòd iuramentum non operatur.sed ista limitatio nõ posset forte procedere propter generalitatem & rationem d.c.quamuis.

Sextò fallit secundum Pet.de Anch.in c.1.de constit.& in d.c.licet mulieres.quãdo resultaret grauissima læsio mulieri, vt putà, quia receptione dotis, quæ valet centum, renuntiauit hæreditati, quæ valet quinque millia. nam tunc dicitur quòd videtur dolo subducta. & iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum: vt in c.quantò.de iureiur. sed tu ad hoc adducas authoritatem. Bal.in tit. de pace iuram.firman.§.1.item sacramenta.vbi dicit quòd ex enormi læsione præsumitur dolus.vt not. Bar.in l.fi.de præt.stipul.adde gl.in c.veniens.de iureiur.

Septimò fallit quando præsumitur metus, vel dolus, vel reuerentia patris.arg.text.in authen.sacramenta puberum.

C.si aduer.vend.& ita dicit Bal.in l.pactū quod dota.C.de colla.quod intellige secundum not.per Bartol.in l.1.§.qui onerandæ.ff.qua.re.act.non dat.& per Inn.in capitulo,caussam.de offi.deleg.& vide Fed.de Sen.in consi.293.

Octauò fallit quando paciscitur Iudęus cū filia sua,quia tunc iuramentum non attenditur secundum Bal.in d.auth. sacramenta puberum. & istam limitationem ponit etiam Lud.de Roma in l.1.§.qui supersti.de acqui.hæred.sed fortè non est verum:quia inter Iudæos seruatur iuramentum per Moysen, sicut inter Christianos per CHRISTVM. vt habetur in glo.in l.non erit.de iureiur.&c.

Nonò fallit quando filia esset impubes:& iurasset super hoc pacto de perdenda hæreditate.nam tunc tale iuramentum non habilitat mulierem ad iurandum, cum sit impubes.Iacob.But.& Bal.in l.si quis minor.C.de transa.dicunt quod in impubere debet esse duplex iuramentum,vnum de non veniendo contrà ratione minoris ætatis: alterum de obseruando pactum.

Decimò fallit si filia renuntiauit cum iuramēto hæreditati paternę,viuente patre,& promisisset de illis bonis paternis nunquā aliquid petere.& frater eius, ad quē deueniş successio moritur,potest fratri illi succedere vna cum alijs fratribus.ita dicit Paul.de Cast. in l.Pau.§.idē respondit.ff. de acqui.hæred.adde Oldr.ad hoc quod ita consuluit vide tex.in l.Titij testamentum.ff.de his quibus vt indig.& l.3. §.planè.ff.ad Carb.& l.fi.in princ.de leg.3.

Vndecimò fallit:nam si renuntiatio cum iuramento interueniat de non succedendo,intelligitur duntaxat de successione ab intestato, nec tollitur q non possit succedere ex testamento eius,cuius bonis renūtiauerit.l.patronus.nō aliud de bon.quæ lib.& l.fi.ff.qui & à quibus. hanc limitationem posuit Saly.in l.pactum. C.de pact.& Bald.in l.pactum. C.de codic. vide c.per irrefragabilem. extrà, de renunt.& Bal.in c.ad nostram.el 1.in 4.col.de iureiur.

Duodecimò fallit quando renuntiauit hæreditati paternæ in manibus fratris cum iuramento:nam talis renuntiatio non valet.& ita refert se cōsuluisse Raph. per text.in d. c.quamuis. qui loquitur de renuntiatione facta fratri, sed certè illa fuit contingentia facti. item fundat se ista decretalis super iuramento quod potest seruari.& etiam contra Raph.est consilium Fed.de Sen.263.& idem firmat Bald. in auth.sacramenta puberum.

Decimotertò fallit si renuntiatio fiat in manibus fratris per sororem,etiam cū iuramento viuente patrę,& nō pręsente renuntiationi.nā non valet talis renuntiatio:cum dicatur pactum de hæreditate viuentis. quod est improbatū per l.fi.C.de pac.& ita determinauit Pet.de Anch.quem sequuti sunt Io.de Imo.& Domi.in d.c.quamuis.

Decimoquartò fallit si filia renuntiauit falsis persuasionibus inducta: quia rescindetur renuntiatio. ita consuluit Fede.de Senis in consi.144.

Decimoquintò fallit in muliere renuntiante hæreditati paternæ si decedat ante patrem, eius filij vel filie suæ non excluduntur ab hæreditate.& ita dicit Bal.in l.fi. C.de pac. & in l.pactum.C.de coll.quem sequitur Paul. de Cast.vide Lud.Rom.& ibi Bar.in d.l.qui superstitis.

Decimosextò fallit si in renūtiatione dicatur, q pars renuntiat omni iuri,quod habet & habere sperat, non intelligitur de iure quòd sperat de nouo, & ex noua causa:sed intelligitur de iure futuro proueniente ex iure præsenti seu prætento,secundum Bald.in d.l.pactum. & Bald.in l.quod seruus.ff.de condi.ob causam.

Decimoseptimò fallit si mulier renuntiat omni iuri qđ sibi debetur. nam non intelligitur renuntiare rei vendicationi,secundum Bal.in d.l.pactum.

Decimooctauò fallit vbi mulier renuntiat generaliter de non succedendo, nulla expressa causa. nam renuntiare intelligitur respectu bonorum præsentium: vnde si pater acquirat posteà bona,mulier possit succedere:vt l.cum stipulatus.de verb.oblig.

Decimonono fallit vt potest sumi per tex. in l.tres fratres.ff.de pactis.

Vigesimò fallit vt per Bal.in d.l.pactum, quādo filius renuntiat pro impensis factis in studio.

Vigesimoprimò fallit vt per Angel.in l.filiæ.C.de eden. vbi loquitur de statu.

Vigesimosecundò fallit nisi ex aliquibus coniecturis filia succederet ab intestato:vt per Sal.in d.l.pactum.

Vigesimotertiò fallit quando inter aliquas personas nō supersunt aliquæ personæ, in quibus est maior ratio succecedendi, vel maior ratio affectionis, quàm in filia.vt quia non extarent nepotes, vel quia non videtur voluisse vti pacto iurato, ex quo aliter non disposuit.idem tenet Ioan.de Prato in l.pactum.C.de collat.tu allega pro eo notatā in lege secunda.in fine, & per Bartolum in l.prima.ff.de vulg. & pupillari.& Bal.in l.qui se patris.vnde liberi. & ibi Ang. de Vbald.in repetit.sua & recollectis Azo.& Bald.in l.non per.C.ad Orfi.

Vigesimoquartò fallit quādo filia renuntiat hæreditati maternæ,nec propterea pater excluditur si non consenserit, vel si consenserit, & supersunt alij filij qui renuntiauerint.ita dicit Bald. in leg.non solum.in princip. C.de bo. quæ lib.

Vigesimoquintò fallit quia non valeret pactum si coniuges paciscerentur, vt filij nascituri ex eis non succederēt. fallit tamen nisi esset talis consuetudo.

Vigesimosextò fallit si renuntiat soror, & iurat se contentam:quia non videtur renuntiasse generaliter omnibus relictis in testamento vel legitimæ,nisi specialiter dicatur: vide Bal.in l.de his.ff.de transact.

Vigesimoseptimò fallit quia non valeret renuntiatio cū iuramento si filia esset in egestate:ita quod non possit se aliter alere.ita Bald.in capitulo, cum contingat.in vndecima col.extrà,de iureiuran.

Vigesimooctauò fallit si esset statutum,quòd minor nō possit contrahere,renuntiare,aut facere quittationem sine arcta solennitate licet iurauerit mulier renuntiando hæreditati paternæ,tamen etiam si sit dotata,poterit contrauenire, & petere absolutionem à iuramento non seruata solennitate præstito.ita dicit Pet.de Anch.in capitulo,canonum statuta.extra de constit.in 16.col.

Vigesimonono fallit si filia renuntiauit fratribus hæreditati paternæ, demum alij fratres nati sunt, & alij hæredes instituti, renuntiatio non tenet quo ad illos extraneos. Et ideo fratres habebunt omnia, & faciant sibi cedere per sororem sua iura.ita dicit Ange.in leg.auus.in vltim. colum.C.de pac.

Trigesimo fallit si filia non percepit totā legitimam, & renuntiasset: nihilominus poterit petere suppplementum de continuo.ita dicit Angel.in l.de his.in fi. de transact. & ibi ponit cautelam ad hoc.

Trigesimoprimò fallit si quis per metum renuntiat iuri, quod habet in rę: non intelligitur renuntiare possessioni rei.ita dicit Angel. in leg. metum. in princip.ff. quod met.causa.

Trigesimosecundò fallit si esset statutum quòd mulier minor non possit contrahere sine consensu propinquorū, vel alia solennitate:nam si fuerit maritata indotata, & iurauerit de non contraueniendo, prout fit:tamen si non interuenerit dicta solennitas,poterit contrauenire, petendo se absolui prius:vt dicit Pet.de Anch.in d.c.canonum statuta.de constit.

Trigesimotertiò fallit quando dicta filia non esset dotata & repudiasset:quia tunc essemus extra formam capit. præallegati, quamuis id loquatur in muliere dotata. nam habemus capitu.illud quod est 26.quæstio.2. leg.fin.ff. de leg.l.continuus.& leg.prima.ff.ad municip. sed hoc reprobat domi.Ioan. Andr.in leg.qui superstitis.ff. de acquiren. hæredit.& istam limitationem posuit Ludo.de Rom.in d. l.qui superstitis.

Trigesimo-

Trigesimoquartò fallit si pater eam legitimet cum hac conditione sibi succedat pacto & reseruatione. nam tunc valet pactum & reseruatio secundum Anon, de Butr. in c. per venerabilem. qui filij sint legit. & ad hoc adducit glos. in cap. cum inhibitio. de clandestina despon. & ad hoc vide Paul. de Castr. in l. 1. C. de iure anulo. aureo. & Barto. in l. si tibi. ff. de adop.

Trigesimoquintò fallit vt per Lud. de Roma. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. & Domi. de Rota secundum modernum ordinem in decisio. tricentesima septuagesimaquinta.

Trigesimosextò fallit secundum Pet. de Anch. in repet. c. 1. de renun. si talis renuntiatio contineret euidentem iniustitiam: vt quia pro modico renuntiasset hæreditati magnæ, quæ virtualiter debet continere tria: vt ibi per eum, licet Imo. teneat contrarium.

REGVLA CXCV.

FILIVSFAMILIAS in iudicio sine consensu patris esse non potest, in l. fi. §. necessitate. C. de bonis quæ libe.

Primò fallit in casu criminali, per l. inter liberas. §. filiusfamil. ff. de adul. quod Bal. consulendo tenuit etiam verum in crimine pub. secus autem in priuato: vt ipse dicit in suo consilio, quod incipit, filiusfamilias armata manu, &c.

Secundò fallit in causa spirituali: vt in cap. fin. de iudi. libro sexto.

Tertiò fallit in his, quæ sunt volũtariæ iurisdictionis de quo per Bal. in l. fi. §. necessitate. C. de bo. quæ liber.

Quartò fallit quando pater non esset legitimus administrator, Bar. in d. §. necessitate.

Quintò fallit quia potest comparere & litigare coram arbitratore. ita dicit Ioan. And. titu. de iurisd. om. iud. in §. ex petito. in addi. Spec.

Sextò fallit in beneficialibus, in quibus agit filiusfamil. vt integer homo gloss. singul. in cap. 1. de iureiuran. & leg. ait prætor. in princip. de milita. testam. ff. quæ beneficialia æquiparantur castrensibus. not. glo. magna in cap. ex parte. de restit. spol.

Septimò fallit quando filiusfamil. implorat officium iudicis. glo. in l. 1. C. qui admit.

Octauò fallit in causa reconuentionis, quo casu non requiritur consensus patris. gloss. in l. sed & hæ. in princip. ff. de procur.

Nonò fallit in causa appellationis arg. l. ita demum. C. de procu. secundum Bal. in d. §. necessitate.

Decimò fallit si impetret rescriptum. ita volunt Do. de Rota in decisione 183. & ita not. d. Andr. Sicu. in cap. fin. extrà, de iudi.

Vndecimò fallit in omnibus casibus, in quibus minor potest esse in iudicio sine authoritate tutoris: vt ibi Bald. in addi. Spe. in tit. de actio. §. 1. vers. sed nũquid. & in ver. sed nunquam. & not. Ludo. de Rom. in suis singularibus.

Duodecimò fallit quando filiusfamilias nomine alieno comparet, vt est casus in capitulo, generaliter. in secundo responso. de procurat. in 6. & notat gloss. pulchra in capitu. fin. de iudic.

Tertiodecimò fallit quando filius comparet in iudicio sine consensu patris & confitetur debitum: & iudex facit præceptum quòd soluat. nam valet istud præceptum, tanquam extra ordinem non in figura iudicij. ita dicit Bal. in c. 3. in 2. col. de litis contesta. alleg. gl. sing. ad hoc in l. fin. §. necessitate. C. de bo. quæ liber.

REGVLA CXCVI.

FILIVS legitimam iure institutionis habere debet, alias testamentum conquerelare potest ita communiter tenetur. Bar. in auth. nouissima. C. de inoffic. testa. & in auth. vt cum de appel. cog. in §. aliud quoque.

Primò fallit in patre testante inter liberos minus solenniter: quia tunc sufficit si relinquatur quoquo relicti titulo: vt est glo. sing. in dicta authent. nouissima. C. de inoffi. testa. & est in verbo, instituit. & eam sequitur Iacobus Butrigarius. ibi, argu. l. hac consultissima. § ex imperfecto. C. de testa. & idem Innocent. tenuit in cap. Raynutius. eod. tit. vbi tamen dicit, quòd tale testamentum non valebit vt testamentum, & inter liberos, sed bene valebit vt vltima voluntas inter ipsos liberos tantum, non quò ad extraneos quam vltimam voluntatem iudex seruare faciet: vt l. 1. ff. famil. ercisc. sed Iacob. de Aret. & Cy. in prædicta authentica, nouissima. videntur dictam glossam reprehendere, tenentes quòd d. auth. corrigatur per d. §. aliud quoque. primam tamen opinionem sequutus etiam fuit Matthæ. de Mathe. in suis notabilibus, nu. 14.

Secundò fallit dicta regula in institutione pia. secundũ Bar. in l. prima, in secunda q. prin. C. de sacrosan. eccles. per rationem, de qua ibi per eum in 26. col. & idem tenet Pet. de Anch. in capitulo, cum essent. de testa.

Tertiò fallit in codicillis: vt not. Bar. in l. filij. ff. fa. ercis.

Quartò fallit vbicunque statutum diceret, quòd pater teneatur relinquere filio quintam partẽ pro legitima: quia tunc sufficeret relinqui quoquo relicti titulo. ita singul. tenuit Bal. per aliquas rationes in l. maximum vitium. C. de lib. præte. in sexta columna, sed Ludo. in l. si quis prior. ff. de testa. dicit quòd licet ipse non reperiat aliquem tenentem contra Bald. tamen dicit quòd Florentie consuluit contrarium: & plus non dixit. hanc partem sequutus fuit etiam præceptor meus. d. Alex. de Imol. in l. inter cætera. ff. de libe. & posthu. motus ista ratione, quia statutũ debet interpretari, vt quantominus fieri potest corrigat ius naturale: vt probatur in l. secunda. C. de nox. & cap. cum dilectus. de consue. & not. Bar. in l. omnes populi. in 6. quæstione prin. ff. de iust. & iure.

REGVLA CXCVII.

FILIVS hæreditatem vsucapere vel præscribere non potest. l. secunda. §. filium. ff. pro hærede. & leg. nihil. C. eodem. titulo.

Primò fallit vbicunque filius veniat ex capite agnatorum: & ita possideat. & tenet Bald. in rub. extrà, de prescri. & dicitur ibi hoc non esse tractum ab alio. facit quod sing. not. Bald. in leg. licet in 4. quæst. in fin. C. de iure deliberan. quod tene menti.

REGVLA CXCVIII.

FILIVS si hæreditatem adire nolit legitima priuatur. tenet Bar. post Iacob. de Are. in l. Marcellus. in §. quia poterat. ff. ad Trebel. & idem tenet Cy. Ray. Saly. Bal. & Fulgo. l. hæres instit. C. de impub. & alijs sub. & Barto. in l. pro hærede. & in l. gerit. in secunda col. de acqui. hæred. & in l. 1. in 4. q. de vulg. & pup. & Bald. in l. 1. in versi. quo ad primam q. C. quando non pe. par. Ang. in consi. 81. incip. subtiliter. Bal. in c. Ray. ad fi. de testa. & hęc est communis opinio, licet Ludo. Roma. tenuerit contrarium in d. leg. 1. C. quando non petent. part.

Primò fallit nisi filio fuerit datus substitutus vulgaris, & filius grauatus est in legitima rerũ suarum: quia tũc potest legitimã accipere, & residuum ad substitutum transmittere: vt est casus reputatus sing. in l. si libertus patrono. versi. quid ergo. ff. de bon. liber. not. Bar. & doct. in locis prælle. & ita intelligitur quod not. Bart. in l. quandiu. la 1. ff. de acquir. hæredi. & in l. sancimus. in princ. in 6. q. C. de inoffic. testa. & in d. l. si hæres. dicunt tamen doct. in locis prælle. quod hæc limitatio non procedit, vbi filio esset datus substitutus, sed non esset grauatus legato. bene facit l. si solus. de acquirend. hæred. sed solum procedit vbi esset grauatus lega. tamen Angel. in d. leg. si pater. C. de instit. & sub. sub condit. & Bald. in dict. leg. 1. C. quando non peten. non videtur curare, quod sit grauatus l. sed satis est si habeat substitutum, per d. l. libertus patrono. & idem tenet Salycet. in dicta leg. quoniam in prioribus. in vltim. colum. vbi videtur tenere indistinctè quòd filius abstinens ab hæreditate, priuetur legitima, per dictam leg. libertus patrono. & l. sub cõditione. §. existere. de bonis libertorũ. & per l. suus quoque. & l. sed si filio. de hæred. instit. vbi filius potest institui

ſub conditione poteſtatiua, quam ſi non impleat, ſubſtitutus admittitur. & reſpondet ad d.l. libertus patro. & idē tenet Pet. de Ancha. in conſil. 302. incipiente, in CHRISTI nomine ex ſola ſubſtitutione vulgari. & ita etiam tenet Pau. de Caſt. in conſi. 255. incip. vt ſis cautus.

Secundò fallit dicta regula, niſi filius poſt recuſationem hæreditatis mutauerit propoſitum, & voluerit adire: quia tunc nec legitimam, nec aliquid perdet: vt l. fin. C. de petit. hæred. ita tenuit Bart. in d. §. quia poterat. & hoc eſt verum in filio in poteſtate: ſecus in emancipato, ſecundum Ange. in dicto §. quia poterat. quia in eo non habet locum diſpoſitio d.l. fin. vt ibi Bart. Bald. & communiter omnes & in l. ſecunda & tertia. C. de iur. & fac. igno. & not. Bar. in l. ſi quis ſuus. de iure delib. hoc tamen dictum Io. de Imo. in d. §. quia poterat ſingu. limitauit, niſi filius emancipatus eſſet inſtitutus in legitimam tantum, quam repudiauit: quia poſtea etiam ſemper poterit mutare propoſitum, per tex. quem ipſe ad hoc reputat ſingu. in l. ita tamen. in d. §. ſi patronus. ff. ad Trebel. quod eſt perpetuo notandum ad limitationem d.l. fin.

Tertiò fallit dicta concluſio fortè in filio ſuccedēte ab inteſtato: quoniam tūc concedet ratio ꝙ habeat locum in iure ſubſtitutionis & iure hæreditario: quoniam tūc illam habet tanquā quotam bonorum, non tanquam hæreditatem: vt l. Papinianus. in §. quoniam aūt quarta. ff. de inoffi. teſta. Bar. & doct. in l. ex facto. la grāde. ff. de hære. inſtit. & l. quoties. eo. tit. & per conſequēs debet poſſet capere legitimam, & reſiduū repudiare: quia ceſſant rationes prędictę. ita tenet domi. Abb. in capitulo, Ray. de teſta. vbi alleg. l. primā. §. ſed ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. vnde tu cogita.

REGVLA CXCIX.

FILIVS qui ab hæreditate patris ſe abſtinuit, prælegata regulariter petere poteſt. l. apud Iulianum. §. ſi quis. ff. de doli excep. & in l. filio pater. de legat. primo. & in l. cum reſponſo. C. de leg.

Primò fallit quando pater diuiſiſſet omnia bona vel maiorem partē inter filios: quia tunc, ſi ſe abſtinuerit ab hæreditate patris, nō poterit petere prælegata. vt eſt caſus multum notabilis in l. quid ergo. la 2. ff. de leg. 1. quem not.

REGVLA CC.

FILIVSFAMILIAS regulariter teſtari non poteſt, etiam pater permittente. l. qui in poteſtate. ff. de teſtam. Inſtit. qui. permi. eſt fa. teſta. in prin.

Primò fallit in teſtamentis ad pias cauſas. ita tenet Bart. & doct. in repet. l. 1. C. de ſacroſan. eccleſ. per tex. in c. licet. extrà, de ſepul. lib. 6. & idem tenet Ang. in d.l. qui in poteſtate. Bal. & Saly. in d.l. ſenium. C. qui teſt. face. poſ. licet Io. And. in c. ſi pater. extrà, de teſta. in nouel. tenuit contrariū. & Fede. de Senis in conſi. 260. & conſi. 28. & Io. de Imo. in d.l. qui in poteſtate. & Fulgo. in d.l. ſenium. dicentes quod text. in prealle. c. licet. de ſepul. debet intelligi de donat. cauſa mortis. prima tamen opinio eſt magis communis: licet vtraque ſit ſuſtentabilis.

Secundò limitatur non procedere in bonis ab Imperiali maieſtate donatis filio vel filiæ: quoniam in illis bonis teſtari poterit: cum in his bonis incluſum ſit tale priuilegiū teſtantium: vt eſt tex. not. & ibi Bal. qui notat illum tex. in l. cum nulla. C. de bonis quæ liber. & ibi eſt tex. ſing. qui dicit quòd filiusfamilias poteſt teſtari de illis bonis, tāquam illa bona ſint caſtrenſia vel quaſi.

Tertiò fallit in filijs Gallorum ſeu Francigenariū quoniam tales filij non ſunt in poteſtate patris: vt eſt glo. ſing. Inſtit. de pa. po. in glo. in verbo, ciuium Roman. quam glo. ſequitur Bald. in cap. 1. an maritus ſuccedat vxo. in benefi. & Bal. in l. fin. C. qui teſta. facere poſ. & hanc limitationem poſuit Ludo. Rom. in auth. ſi mulier. ff. ad l. fal. & idem tenuit Bal. in tit. de duobus fratribus à cap. inueſt.

Quartò fallit in lucris dotalibus obuētis marito ab vxore prædecedente: tunc enim maritus tranſiens ad ſecunda vota, illud, quod lucratur, trāsfert in filios, & illi filij poſtea teſtari de illis poterunt. ita notanter tenuit Ang. in §. quoniam autem infirmus. in authentico, de nuptijs.

Quintò fallit in filijs presbyterorum: vt in auth. presbyteros. C. de epiſ. & cler. in l. ſacroſanct. C. eod. tit. & gl. iuris canonici reputata ſingul. in c. quia ingredientibus. 9. q. 1. & prædicta locum habent non ſolum in presbyteris, ſed etiā in clericis habentibus tantum primam tonſuram. iſtud videtur probari per text. in c. quia nos. extrà de teſta. nam ibi permittit clericis, & non diſtinguit vtrum fuerint in patriā poteſtate, ſicut & ille qui habet primam tōſuram tantum: vt eſt glo. ordinaria in c. cum voluntate. de ſent. excom. & hoc ibi voluit Hoſti. & Ant. de But. dicit illum tex. habere locum in omnibus & quibuſcunque ordinibus. & ſic non tantum in presbyteris: ſed etiā in clericis habentibus tantum primam tonſuram: quia iſti etiam appellantur clerici. & hoc etiam tenet Pet. de Anch. & Io. de Imo. in d. c. quia nos. ſed Iac. But. & Bar. in d.l. ſacroſanct. C. de epiſ. & cler. videtur dicere, quòd iſtud ſolum procedit in acquiſitis ratione officij & dignitatis eccleſiaſticę. ſed in aduentitijs acquiſitis aliunde, videtur tenere quòd teſtari non poſſunt. ſed contra eos videtur etiam tex expreſſus in d. auth. preſbiteros, ibi quos libet ad rem diuinam venientes, &c. & in d.l. ſacroſan. ibi, quæcunque bona, &c. & pro iſta opinione facit glo. in d. c. quia ingredientibus. 9. q. j. quæ dicit quòd clericus in poteſtate conſtitutus poteſt teſtari. & loquitur indiſtinctè, & allegat d. auth. presbyteros.

Sextò limitatur dicta regula non habere locum quando filius vellet teſtari pro eius anima, nam tunc poteſt, modò pater conſentiat: vt eſt caſus in d. c. licet. §. quamuis. ſecundum doct. de ſepul. in 6. & vide in Spec. in tit. de inſtrumedi. in §. porro. in fi. & §. compendioſe. verſi. 7.

Septimò limitatur non habere locū in peculio caſtrenſi vel quaſi: quia in illis poteſt liberè teſtari. vt voluit gl. in l. fi. C. qui teſt. ſac. poſ. & eſt glo. in l. fin. C. de inoffi. teſta. vnde clericus, qui miles eſſe cenſetur, vt voluit gloſſ. in l. 1. circa prin. ff. de milit. teſta. teſtari poterit de aduētitijs tanquam caſtrēſibus. vt ſuprà dictum fuit & quod ſuprà dictum eſt quòd filiusfamil. non poteſt teſtari, poterit tamē patre permittente, habet locum non ſolum in bonis aduentitijs in quibus patri acquiritur vſusfruct. ſed etiam in his caſibus, in quibus non acquiritur patri vſusfructus: vt tenuit gl. vaſ de not. in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Trebel. quam gl. communiter ſequuntur doct. per tex. in l. pen. C. qui teſta. facere poſſunt. & Inſtit. quibus non permiſ. eſt face. teſtam. in princ. & per tex. in §. Inſtit. de teſta. mili.

REGVLA CCI.

FILIVSFAMILIAS licet ex aliquo contractu obligetur, & ſi non ſoluat conueniri & incarcerari poſſit, vt habetur in l. 1. §. ſed verū. ff. de minor. tamen, ſi à patre emancipetur, non tenetur niſi inquantum facere poteſt, licet prius ſecus: vt eſt tex. not. in l. 2. ff. quod cū eo. & in l. ſed ex alio. eo. tit. & ibi not. Bal. & idem not. Io. de Plat. Inſti. de actio. in §. ſunt præterea. in fin.

Primò fallit niſi fuiſſet obligatus ex delicto. vt l. ſed ſi ex parte. §. quanquam. ff. quod metus cauſa. & not. gloſ. in dicta l. ſecunda.

Secundò fallit quando per multos caſus filiusfami. contraxiſſet multa debita: & poſtea incontinenti petijſſet ſe emancipari, & ſic contraxit dicta debita in fraudem: nam tunc emancipatio ſequens ipſum non iuuaret. & pro hoc allego tex. in l. 1. & quod ibi ſingulariter not. Bart. ff. ſi quis teſt. liber. eſſe iuſ. fue. vbi dicit quòd de conſuetudine eſt, ꝙ quando Imperator recipit coronam Romæ, quòd liberat præfectum vrbis ab omnibus debitis ſuis. Et ſi præfectus, ſciens de aduentu imperatoris contraxit multa debita, ꝙ Imperator non tenetur eum liberare ab illis. Item ad hoc alleg. text. in l. omnia. in §. cum ita legatur. alias incipit. leg. cum ita. de leg. 2. & in l. contra legem. & quod ibi notatur per doct. ff. de legibus.

REGVLA

REGVLA. CCII.

FILIVSFAMILIAS vt à patre se emancipari patiatur cogi non potest. text. est in auth. quib. mod. na. effi. sui. in 7. col. & in gl. in l. fi. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & not. in l. nec auus. C. de emanci. lib.

Primò fallit vbicunque subesset aliqua causa, quia tunc poterit emancipari filius etiam inuitus: vt tenet not. Bar. in l. quidam cum filium. ff. de verb. oblig.

Secundò fallit vbicunque filius esset rixosus, & pater sæpe solueret condemnationem pro eo, quod facere tenetur ex forma statuti: quia tunc etiam eo inuito pater ipsum emanciparet. ita tenetur not. in l. virum. ff. de verborum oblig.

REGVLA CCIII.

FORVM per viatorem contrahentem non sortitur ibi vbi contraxit. text. est in leg. hæres absens. §. 1. versicul. nam vbi sic. ff. de iudi. gloss. & text. in capitulo finali, de foro competenti.

Primò fallit quando effectus ipsius contractus non esset destinatus seu adimplendus in ipso loco, in quo contraxit, sed in alio: putà si existens in Perusio vbi promisit certas quantitates Florentię. tunc non inspicitur locus vbi fuit initus contractus quò ad sortiendum forum, cum quo ad hoc non censeatur ibi contraxisse. vt, voluit glo. in capitulo, Romana. §. nec etiam. de foro competenti. in sexto. vbi canon alium locum dat. nec inspicitur locus, in quo confectum est instrumentum: vt not. in l. exigere. ff. de iudic. sed inspicitur locus vbi adimplendus est seu destinatus est effectus ipsius materiæ seu contractus. extrà de foro competenti, capitulo, delicti. & ff. de act. & oblig. contraxisse. vbi videtur contractus initus quo ad hoc fictè tantum: prout habetur in d. l. contraxisse.

Secundò fallit quando contrahens in loco contractus non sit diu permansurus, sed vt viator: cum tunc sortiatur forum vt voluit glo. in d. capitulo, Romana. §. secundo. & etiam tex. est in d. l. hæres absens. §. 1.

Tertiò fallit in 6. casibus, in quibus ipse viator conueniri posit in loco contractus. Et primo quando contrahens eum ignorasset esse viatorem, cum talis ingnorantia ei nõ noceat: vt voluit Bar. in d. l. hæres absens. quæ ignorãtia in dubio præsumitur, sicut tanquam viator incideret. & hoc videtur inducere tex. in d. lege, hæres absens.

Quartò fallit quãdo ibi fecit talem contractum: quem verisimiliter debuit adimplere: vt si quis emit equum à viatore, & eidem pretium soluit: cum tunc versimiliter videatur actum vt tradere debeat equum, vnde poterit ibi conueniri: vt voluit Barto. in dict. leg. ad hoc. & leg. 2. ff. de pignor. actio.

Quintò fallit in eo qui accessit ad locum, vt ibi contraheret: cum tunc sortiatur forum ibi: scilicet, quando accessit vt viator: vt voluit Pet. in l. 2. de in ius vocan. & Dom. in d. c. finali, de foro compet.

Sextò fallit quando conueniretur ibi ex causa, ex qua leue esset ibi respõdere: vt quia vendidisset morbosum equũ vt probatur in l. hæres absens. versi. sic firmissimum. à contrario sensu, secundum Bald. in cap. quod clerici. extrà, de foro compet.

Septimò fallit quando contrahendo intẽderet decipere contrahentem secum, vt si recederet cum equo vendito recepto pretio. ff. de iudi. l. cum alicui. & l. non alium. secun cum Baldum in d. capitulo, quod clericis.

Octanò fallit quando talis viator contrahens cõtraxisset in loco, in quo alias non poterat conueniri, vt si priuilegiatus esset: cum tunc quantumcunque priuilegiatus vt ibi conueniri non posit, poterit tamen conueniri, cũ ita contrahendo tali priuilegio renuntiare videatur: vt in capitulo, dilecti. extrà de foro compet. & vt habetur in l. 2. §. omnes autem. & §. planè. vers. sed si agant. ff. de iud. secundum dom. Anto. in d. c. fi. qui ex hoc dicit quod si exẽptus transitoriè contrahit in loco non exempto, potest conueniri, per quod ampliatur c. 1. de priuileg. in 6. sed hoc dictum in exemplo non placet: quia licet procedat in eo, qui est omnino subditus, & conueniri potest in loco, licet habeat ius reuocandi domum, prout loquitur d. l. 2. tñ non procedit in exemplo, in quo non censetur subditus: vt habetur in capitulo, si proxima. de priuil. in 6. & dic esse idem quod est in non subdito, de quo loquitur d. l. hæres, ad quod d. c. Romana. §. sed neque. secundum Nicol. in d. c. fin.

REGVLA CCIIII.

FORVM in loco contractus quis regulariter sortitur. l. hæres absens. ff. de iudi. & in l. 2. C. de iurisd. om. iud.

Primò fallit dicta regula vbicunque non agitur ad obseruationem contractus aut ad eius distractum & rescissionem: quia tunc eo casu in loco contractus quis non sortiretur forum. ita tenet Bal. in l. 2. C. vbi & apud quẽ restit. in integ. peten. sit. & idem tenet d. Pau. de Cast. in d. l. 2. dicens se ita de facto respondisse cum esset interrogatus à quodam doctore primo anno quo venit Paduæ, dicens tamen quod tunc non erat memor istius dicti Bald. pro quo bene facit quod not. Barto. & Guliel. de Cug. in l. qui certo loco. ff. de condictio. indeb.

REGVVLA CCV.

FRVCTVS, quando quis rem sibi restitui petit, non veniunt nisi expressè petantur. ponũt Canon. in c. grauis. de restit. spol. l. sciendum. ff. de ædi. edi.

Primò fallit quãdo tales fructus percepti sint post litem contestatam: quia tunc venirent non petiti: vt in §. item sciendum. l. videamus. ff. de vsu.

Secundò fallit quando agitur interdicto vnde vi: quia tunc veniunt fructus, etiam si non fuerint expressè petiti in libello: vt ff. de vi & vi ar. l. 1. §. certissimum.

Tertiò fallit quando ageretur condictione legis, si quis in tantã. C. vnde vi. cum tunc etiam similiter veniant non petiti: vt not. ibi.

Quartò fallit quando ageretur actione quod metus causa; cum tunc idem sit. ff. quod metus causa. l. sed & partus.

Quintò fallit, quando ageretur petitione hæreditatis. l. item veniunt. §. si. secundum Inno. & Ioan. And. in d. c. grauis. extrà, de restit. spol.

ADDITIO

a *Fallit. Adde Ia. May. Instit. de actio. in §. actionum. nu. 234. vbi quid tunc de perceptis & percipiendis & quid de his qui percipi potuerunt.*

REGVLA CCVI.

FVGA post accusationem suspicionem non facit, tenet Bald. in l. 1. ff. de reb. eo.

Primò fallit nisi quis coram iudice fuisset minatus de accusando, licet adhuc non accusauerit: quia tunc videtur quod fuga secuta faciat suspicionem, propter quod ex hoc resultat in multis casibus idem effectus, qui resultaret ex libello accusatorio: vt est text. qui non est alibi, in l. miles. in §. socer. de adult.

Secundò fallit nisi alias frustra suspicione laboraret contra fugientem post accusationem. rem enim maximam inducit suspicio, argumento eius quod dicitur in l. fin. qui. mo. tu. &c.

Tertiò fallit nisi post accusationem accusatus aufugiat de carceribus: quia tunc contra eum proceditur tanquam contra confessum de crimine: vt est text. in l. eos. in fi. ff. de cust. re. & ibi est glo. not. rectè intellecta, quæ ad hoc semper allegatur. quando ergo accusatus est captus & aufugit, non habet locum dict. Bar. cum statim posit condemnari tanquam confessus. quod intellige si aufugerit de carcere clauso: secus si de aperto, vt de sala palatij, vbi iudex præcepit eum stare. quo casu si incarceratus fugiat ostio dimisso aperto per negligentiam custodum: tunc aufugiens non habetur pro confesso. ita sing. tenet Bald. in l. succurritur. ff. ex quib. caus. ma. quod est sing. & fuit dictum originale Guliel. de Cu. de quo facit magnum festum Ludo. de Roma.

in l.admonendi.ff.de iureiurand.item intellige, nisi carcer fuisse fractus per tertiam personam, non data opera incarceratorũ: quia tunc eadẽ est ratio, quę est in ostio dimisso aperto.ita tenet domi. Lanfran.de Oria.in l.fugitiui.C.de ser.fug.quæ bene nota.& adde gl.not.in §.si vero quidam. in fi.in auth.de exhib. reis.quæ vult quòd familiaris de familia tua fugiens, videtur surripuisse res de domo, si non reperiantur & probantur primò fuisse.

REGVLA CCVII.

FVGA solam suspicionem facit, vt tenet Bart.in l.admonendi.de iureiur.licet ibi gl. dicere videatur quod semiplenam probationem faciat.

Primò fallit nisi quis timore familiæ rectoris aufugiat, & postea citatus à iudice compareat: tunc enim purgatur omnis suspicio vt est text.in leg.quis sit fugitiuus.§.1.ff.de ædi.edic.&c.

Secundò fallit nisi aliqua causa excuset fugientem, putà tenere partialitatem in ciuitate, vel quid aliud. d.l. quis sit fugitiuus.§.apud Labeonem.

Tertiò limita dictum Bart.quod fuga indicium facit, vt dicitur in d.l.admonendi.& clarius in l.lege Cornelia,ff.ad Syllan. videlicet quando aufugit ante accusationem de se factam: secus si post, quia tunc licuit sibi sanguinem suum redimere, per d.l.1.in fi.de bo.eo.vbi Bar.ita tenet per illũ tex.quod intelligo quando delictum erat capitale, ex quo aut debebat occidi, aut membris mutilari: secus si esset imponẽda pœna pecuniaria, &c.quod dic vt not.in d.l.admo. adde tamen quod in casu speciali fuga plenè probat: vt l. consiliarios.C.de assess.

REGVLÆ IOANNIS
BERNARDI DIAZ.

De litera F.

REGVLA CCLXXIX.

ACTA regulariter, videntur esse indiuidua. Text.est in l.stipulationes non diuiduntur.vers.idem puto.ff. de verb.ob. Et ibi notat Bar.gl.in l.2.§.& harũ.eod. tit.& in l.4.§.Caro.cuius rationem assignat & confirmat Iaso. in d.l.stipulationes non diuiduntur.col.17.

Limita dupliciter vt per eundem Iaso.in d.l. stipulationes.col.17.

REGVLA CCLXXX.

FACTA in dubio non pręsumuntur. Tex.in l.in bello.§. facta.ff.de cap. & postlim.reuer.& in l. si mancipati. C. de collat.

Limita quando sunt facta consueta fieri, tenet Bald.in rub.C.de fideiuss.in col.3.per tex. quẽ reputat valde notabilem l.fi.C.de fideiussor.idem Bal.in l.incendiũ.C.si cert. peta.quam dicit elegantem limitationem ad hanc regulam Ias.in l.sciendum.circa princ.ff.de verb.oblig.

Secundò limita, nisi in instrumento sit appositum tale verbum, quod de necessitate inducat illud factum, per tex. in l.sciendum.suprà alleg.& in §.fin. Instit.de fideius.& in §.fi.Insti.de inut.stip.& in l.j.C.de contrah.& commit.stipul.per quæ iura ita limitat Ias.vbi suprà.

Fama, vide infra, Indicium.

Famuli, vide suprà Delictum.& suprà Dominis.

REGVLA CCLXXXI.

FAMAE restituere potestates inferiorum non possunt. Ita dicit communiter Fel.in c.cum T.A.B.de re iudi.7. col.nu.12.in fine, post Abb.ibi.

Limita tripliciter, vt per Felin.vbi suprà.

REGVLA CCLXXXII.

FOEMINA non succedit in feudum. Text.in c.1.§.hęc autem.qui feud.dare poss.in vsibus feud.& in c.1.de successio.feud.

Limita septem modis, vt per Georg.Natam, in repe.c. quamuis pactum.de pact.in 6.col.60.

REGVLA CCLXXXIII.

FEVDVM pro anima relinqui non potest. Text.est in c. 1.§.donare. qualiter feudum olim alie. pot. Confirmat Fel.in c.quæ in ecclesiarum.25.col.de constit.

Amplia vno modo, & limita alijs quatuor, vt per Felin. ibi, col.25.num.102.

REGVLA CCLXXXIIII.

FEVDVM alienari in monasterium non potest, etiamsi habens ingrediatur monasterium. Ita firmat Felin.in capitu.in præsentia.de probatio.colum. 17.numero 79.cum sequentibus.

Limita quatuor modis, vt per Feli.ibi.

REGVLA CCLXXXV.

FEVDA dignitatum, vt marchionatus, comitatus, ducatus, vel regni, sunt indiuidua. Text.est in c.imperialem. in §.prętèrea ducatus.de prohibit.feud.alie.per Fede. Tex. in c.licet.de voto.vbi est glos.Abb.& doct.not.text.in c.si hæredes.de testam.

Limita tribus modis, vt per Ias.in l.stipulationes non diuiduntur.col.19.ff.de verb.oblig.

REGVLA CCLXXXVI.

FEVDALIS quæstio, si inter dominum & vasallum est agitanda, quãdo est propriè feudalis: puta quia agitur ad inuestituram, vel ad priuationem feudi, vel ad præstitam fidem, vel ad aliud simile, tunc coram paribus curiæ, est terminanda. Text.in c.1.§.præterea.de prohib.feud.alien.in vsib.feud.& c.si inter.de contro. feu.coram pa. termi.& in c.dominus.de mili.vasa.qui contu.est.& ponit Fel. in c.cæterum.de iud.col.4.versi.fallit quando.

Amplia etiam si vasallus esset clericus.Bal.in c.1.de con. feu.apud pa.termi.

Limita sex modis, vt per Maria.Soci.in c.ex transmissa. col.4.de foro compet.vbi etiam sequitur suprà scriptã ampliationem: & qui dicantur pares curiæ, & de pluribus quęstionibus circa eos, vide per eundẽ in duabus col.& collige alias tres fallentias ad hanc regulam, ex Fel.vbi suprà.

Fictio, vide infrà in versi.lex.& in versi.ratificatio.

REGVLA CCLXXXVII.

FIDEICOMMISSVM vniuersale relictũ à filio, post mortem.intelligitur si sine liberis decesserit. Decisio est tex. in l.cum auus.ff.de cond.& demon.

Amplia tripliciter dictam regulam, vt colligitur ex tex. in l.generaliter.§.cum autem.C.de constit.& substit.prout ibi declarat Ias.in 1.col.qui in col.2. & seq.extendit dictam conclusionem alijs quinque notabilibus modis.

Amplia 9.vltra Ias.vbi suprà, idem esse si fiat filio furioso substitutio exemplaris. Text.in l.ex facto. ff.de vulgar. & pupilla.

Amplia decimò si sit facta filio substitutio pupillaris, quia tunc susceptione filiorum expirat. Ita tenet Bart.in l. in pupillari.in fi.ff.de vulgar.& pupil.& Bal.in l.humanitatis.in versi.quarta differentia. C.de impub.& ali.vbi Alex. in colum.3.in fin.in verbo, cesset.refert plures idem tenentes, & eam dicit communem opinionem Socinus in d.l. cum auus.col.6.quẽ vide omnino ibi, & in 2.seq. col.quia subtiliter loquitur morte suo: quam ampliationem intellige, quando pupillus decederet relictis filijs legitimis & naturalibus, secus si naturalibus tãtum. Ita Bald.limitat istam conclu.in l.nec enim.§.eorum.ff.de adop.quam dicit singularem limitationem Alex.in d.l.in pupillari.col. fi.pro qua aliqua vltra Bal.adducit. Pro declaratione vide Soci.in d.l. cum auus.col.12.in princ.

Amplia vndecimò, etiam si talis filius esset institutus in vita sua tantum, & post eius mortem alius directò institutus, quia adhuc subintelligitur dicta conditio, si sine liberis, &c. Istam ampliationem tradit Socin. quam pulchrè examinat in d.l.cum auus. col. 12. cum seq. vbi tandem in hoc concludit.

Limita octo modis regulam suprà scriptam, vt per Iaf. ind.§.cum autem.à colum.3.vsque ad 6.quarum limit.aliquas bene examinat, & huic regulæ tradit solum Soc.in 2. limit.in reg.67.incip.grauatus de restituendo, & sine aliqua extensione.

REGVLA CCLXXXVIII.

FIDEICOMMISSVM vel relictum in diem certam potest ante illam diem statim restitui.tex.est in l.post mortem.C.de fideicommissis.

Limita hanc regulam quatuor modis, vt per Iaso.in d.l. post mortem.col.2.

Fideicommissum, vide suprà, in verbo, actiones.& in verbo, alienant.

REGVLA CCLXXXIX.

FIDEIVSSISSE aliquem vbi reperitur in aliqua scriptura, præsumitur præcedenti stipulatione. Tex.in l.blanditur.C.de fideiuss.

Amplia vno modo, & limita duobus modis, vt per Iaf. in l.sciendum.ff.de verb.oblig.col.prima.

REGVLA CCXC.

FIDEIVSSOR pro dote dari non potest.Text.est in l.11 & 2.C.ne fideiusso.dotium dentur.

Limita tredecim modis vt per Bal.nouellum in tract.de dote.in fol.17.col.2.versi.vigesimumprimū priuilegium. quos prosequitur per octo col.seq.vide Io. Lup.in repe.c. per vestras.in fol.39.col.2.cum sex sequen.vbi decem limitationes describit. Et quòd allegatio foliorum d.repet.nō est secundum numerum suæ vltimæ impressionis,sed anterioris: & sic allego in toto hoc opusculo.

REGVLA CCXCI.

FILIVS & serui hæredes instituti, non dicuntur hæredes etiam nomine, quo ad directas & vtiles actiones, & sic quo ad effectus iuris: nomine tamen faciunt quo ad effectus eosdem patrem vel dominum heredes, ac si ipsi essent instituti. Colligitur ex sententia Bartoli in leg. cum filio.ff.de leg.1.& est communis conclusio contra glo.ibi, quæ ponit differentiam inter filium & seruū licet eam sequantur aliqui, prout refert Iaf.ibi, col.13.& 14.vbi defendit prædictam communem opinionem Bar. pro qua facit tex.in l.acquiritur.§.1.ff.de acqui.rerum domi.Bonus tex. in l.1.§.filio.iuncta l.si hæres.ff.ad Trebel.

Limita dupliciter vt per Iaf.vbi suprà.d.col.14.

REGVLA CCXCII.

FILIVS à matre intra biennium debet ali. Text.in l.nec filium.C.de patr.potest. Areti.& Alex. in l.alimenta. C. de neg.gestis.gl.& ibi Canonistæ in c.fi.de conuer.infidel. Fallit dupliciter, vt per Io.de Neuiz.in sua sylua.fol.95.

REGVLA CCXCIII.

FILIO FAMILIAS instituto, repudiante hæreditatem, potest pater eam acceptare, etiam si tali filio esset à testatore datus substitutus. Ista est cōmunis opin.doct.quę sundatur in gl.expressa in l.fi.§.j.in verbo,recusare.C.de bon. quæ lib.quam dicit communem Iaf. vbi bene circa hoc loquitur in l.3.col.5.C.de hæredi.Insti.vbi & in col.seq.refert aliquos contrarium tenentes, cum fundamentis pro ipsis vrgentibus.

Limita notabiliter, nisi substitutus esset coniunctus testatoris. Istam limitationem tradit Bal.in d.l.3.post Gulie. quam dicit ibi Iaf.in 7.col.communiter teneri, licet dicat quòd in puncto iuris sibi non placet.

REGVLA CCXCIIII.

FILIORVM appellatione simpliciter à lege prolata, non veniunt filij naturales tantum: est tex.in l.filium eū diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie. iur.& in l. generaliter. §.cum autem.quem ibi notat Iaf.col.6.C.de instit.& substit.probatur etiam in auth.in successione. C.de suis & legitimis hæred.

Limita in quinque casibus ab Alex.descriptis in l.ex facto.§.si quis rogatur.lo 1.col.14.ff.ad Trebel.

REGVLA CCXCV.

FILIVS non potest vocare in ius sine venia patrem, etiā naturalem tantum: tenet gloss.in §.pœnales. in verbo, vel parentem, in fine.Instit.de actio.est text.iuncta gloss. in leg. parentes. ff. de in ius vocand. & ita est communis conclusio.

Limita dupliciter regulam suprascriptam, vt per Iaso.in d.§.pœnales.in colum.9.versicu.prædicta conclusio gloss. quarum limitationum secundam pro multum mirabili commendat.

REGVLA CCXCVI.

FILIVS grauatus fideicomisso non puro, sed in diem vel sub conditione, detrahit duas quartas. Ista est cōmunis opinio doctorum, quę consuetudine approbatur, secundū Iaf.qui plura allegat pro ea in l.filium quem habentem.C. famil.ercifcun.in columna quinta, quam approbant iura canonica in c.Rainutius.& in c.Rainaldus.vbi per gl.& doctores.de testament.

Limita tribus modis, vt per Iaf. vbi suprà.d.col.5.in fi. & seq.col.quarū limitationū secundam & tertiā rescripsit idem Iaf.in auth.res quæ.C.com.de leg.in 3.col.in fin.vbi etiam bene loquitur circa ipsam principalem regulam.

REGVLA CCXCVII.

FILII testatoris detrahunt Trebellianicam ex corporibus hęreditarijs, nulla facta imputatione fructuum, etiā si pater iusserit: vt in l.iubemus.C.ad Trebel.

Limita decem modis, vt per Ripam in l. in fideicommissaria.ff.ad Treb.in col.5.& sequen.

Fiscus, vide suprà, in litera A, in regula secunda.incipiente ablatum.& vide infrà, in verbo, pœna.& infra, in regula incip.lex.vbi in versi.amplia.

REGVLA CCXCVIII.

FORMAE defectu quando actus est nullus, tunc nullo modo valet, vt valere potest. Text.est in leg.1.§.si quis ita.ff.de verbo.oblig.quem ita intelligit Bart.ibi, & in leg. si quis pro eo. in tertio membro. ff. de fideiusso. quem alij sequuntur.

Limita tripliciter, vt per Ripam in d.§.si quis ita.in col. 5.& sequent.

REGVLA CCXCIX.

FORVM sortitur quis ratione rei sitæ in loco, vbi res sita est. Text.est in cap.sanè.& in c.fin.de foro compe.& in cap.experientiæ.11.q.1.& in leg.fin.C.vbi in rem actio.& in l.si prædium.C.de præd.min & in l.fin.C.de long.temp. præscript.

Declara hanc regulam quatuordecim modis, & limita tribus, vt per Mariā.Socin.in d.c.sanè.col.2.in prin.& per sex col.seq.vsque ad finem.

REGVLA CCC.

FRVCTVS non veniunt in restitutione fideicommissi, sed cedunt lucro hæredis: vt in l. in fideicommissariam, ff.ad Treb.& in l.postulante.§. sed si huiusmodi. ff.eo.& l. si quis bonorum.ff.de leg.1.

Limita hāc concusionem decem & octo modis, vt per Ripam in d.leg.in fideicommissariam. in colum.2.cum 2. sequentibus.

REGVLA CCCI.

FRVCTVS non imputantur in legitimam, in l.scimus.§. repletionem.C.de inoffi.testam.

Limita septem modis, vt per Ripam in l.in fideicommissaria.ff.ad Treb.col.6.

REGVLA CCCII.

FRVCTVVM quando à lege fit mentio, intelligitur deductis expēsis.tex.est iuncta doctrina Bar.ibi, in l.fructus. ff.sol.mat.& in l.1.C.de fruct.& lit.expens.

Amplia primò procedere, etiam si proferatur à lege municipali. vt not. Vincent. in d.l. fructus. col. 2. in fi. quem vide per totam sequent.

Amplia secundò, etiã si in lege viua fiat mentio de fructibus, vt in rescripto quo impetratur beneficiũ, cuius fructus non excedunt centum, &c. Quia etiã intelligitur deductis expensis. ponit Ias. in d.l. fructus. col. pen. in fi. referendo Bal. Pau. & Cum. Vide ibi melius per Vincen. 4. col. & tenet etiam Segura referendo solum Bal. & Pau. in repe. l. si ex legati causa. in fol. 3. col. 2. ff. de verb. oblig.

Amplia tertiò, etiam si à lege vel statuto addatur verbum, integros, videlicet iubendo aliquẽ restituere fructus integros: notat Ias. in d.l. fructus. col. pen. referẽdo Bal. Sali. & Alex. de quo vide melius per Vincen. in d. col. 4.

Limita quadrupliciter, vt per Vinc. in d.l. fructus. col. 5. & sequent.

Regvla CCCIII.

Fvga non probat delictum, probat tex. in l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. & l. 1. §. sin autem post cõmissum. C. de raptu virginum. & §. suscepto. in authentico, de exhibẽdis reis. collatione 5. & in l. raptores. C. de episc. & cler.

Limita istam conclusionem sex modis, vt per Feli. in c. nullus. de præsump. quos rescripsit Hippol. in repetit. rubr. C. de probat. in colum. 54. quos referã in summa, omissis allegationibus per eos descriptis, quia aliqua opinor vltra eos adiungere.

Primò limita istam conclusionem in officiali notato de barataria, fugiente pendente causa, quia talis habetur pro confesso, per tex. in l. consiliarios. C. de assessor. quem commendãt plures doctores per Hippol. vbi suprà relati, quod subintellige vt per eos ibi: & vide eundem Hippol. in sua practica criminali, in §. diligẽter. col. 8. vers. vnus casus est. Adde Iaso. in l. admonendi. col. 17. ff. de iureiur. in lectura, qui post Sali. & Ro. ibi dicit, quòd ille tex. hoc non probat: quia non dicit, quòd facit probationem fuga contra ipsum officialem fugientem, sed contra eum qui illum subtraxit, & fecit fugere: & ita constat apertè cuilibet consideranti legem illam.

Secundò fallit, in eo qui aufugit fractis carceribus, quia habetur pro confesso. Et pro ista secunda fallentia, cum tribus sublimitationibus sequent. vide Hippol. in d. §. diligenter. in d. col. 8.

Sublimita secundum eos tripliciter. Primò, quia non habet locum ista limitatio, vbi quis fugit de carcere aperto.

Secundò, vbi fugeret non de carcere, sed de palatio Prętoris.

Tertiò sublimita, nisi ille esset incarceratus pro generali inquisitione: & limitatio procedit in incarcerato pro speciali. Ita Felinus & Hippolytus, vbi suprà. Adde pro primis duabus sublimitationibus Iaso. in d.l. admonendi. col. 19. qui secundam sublimitationem latius describit, videlicet quòd procedit etiam si dictum palatium Prætoris, vel vna camera palatij esset pro carcere assignata: qui refert Baldum, Alericum & Ludouicum.

Quartò sublimita, nisi post fugam quis denuo esset incarceratus, licet inuitus: quia tunc fuga prior non sufficit ad condemnationem. Ita tenet Ias. vbi suprà allegãdo Bal. in d.l. raptores.

Quintò sublimita, nisi carcer esset fractus per tertiam personam, non data opera incarceratorum: quia tunc eadẽ esset ratio, quæ in ostio dimisso aperto. Ita tenet Lanfrãc. in l. fugitiui. C. de ser. fugit. quem refert Soc. in regula 172. in vltima fallentia, vbi etiam primam & secundã sublimitationem sequitur: & sic habes hanc fallentiam quinque restrictionibus ornatam, quas nullibi sic simul reperies.

Tertiò fallit principalis regula, quando famulus fugit, & reperiuntur amissæ aliquę res domini: quia ex hoc videtur quòd famulus illas subtraxerit. Allegant gloss. not. in auth. de exhib. reis. §. si verò. in verbo, factum. collatio. 5. Adde quòd illam gloss. commendauit vltra eos Ias. in dicta lege, admonendi. columnã 20. vbi refert Angelum, & Ioãnem Andream illam commendantes. Idem Hippolytus in dicta repetitione, colum. 47. vbi refert Angelum de Aretio. Et vide eundem Hippolytum, qui idem tenet in d. §. diligenter. in d. colum. 8.

Quartò fallit, quantum ad faciendum iudicium ad torturam. Sublimita hoc tripliciter secundum Felinum, vbi suprà.

Primò, si fugit postquam est accusatus vel inquisitus, vel post talem inquisitionem stat occultus: quia tũc non facit contra eum indicium: & vide Hippol. in d. §. diligenter. in col. 7. qui facit in hoc bonam considerationem, ex qua videtur quòd nunquam fuga faciat indicium ad torturam.

Secundò, quando quis fugit de manibus familię, & posteà citatus comparet: quia per talem comparitionem fuga purgatur, & non facit contra eum indicium.

Tertiò, vbi quis fugit ratione partialitatis vel inimicitię: hæc sunt Felini. Adde Iaso. in d.l. admonendi. in d. col. 19. qui hanc quartam fallentiã pro principali regula ponit, & prædictas sublimitationes ei assignat pro limitationibus, quem vide, quia latius allegat pro ipsa regula quàm Fel. & tertiam limitationẽ suprà scriptam generalius descripsit, videlicet quando quis aufugit ex probabili vel rationabili causa: & ponit exemplum prædictum de habente partialitates, & refert aliud optimum in scholaribus.

Quartò sublimita secundum Ias. ibi, quòd facit indiciũ contra eum qui fugit, non contra consocios de eodẽ delicto inculpatos: pro quo refert Io. Andr. & exemplũ eiusdem satis no. & vide Soci. in reg. 173. quæ incip. fuga sola. vbi dictas primas sublimitationes tres describit, quarum primam in 3. suarũ declarat, quia alio ordine eas congessit, licet regula cui eas ipse assignauit, ab hac nostra fallẽtia aliqualiter differat, quia ipse ponit quòd fuga facit suspicionem, & sublimitat dictis primis tribus modis: nos autem dicimus quòd facit indicium ad torturam, vnde credo q̃ declaratio data per eum ad primam ex suprà scriptis limitationibus, in terminis nostrę fallentiæ nõ procederet.

Quintò fallit principalis regula, quando lex punit fugã ipsam tanquam specificum delictum, non autem tãquam signum delicti: putà militem fugientem, vel monachum fugitiuum. Ita Felin. & Hippol. vbi suprà, & idem Hippol. in dicta colum. 8. sed ista restrictio (pace eorum dixerim) impertinentissima est, quia tunc fuga est ipsum delictum, non autem est probatio delicti, & sic non restringit hoc propriè regulam.

Sextò fallit, quando agitur de probando crimine solius suspicionis, videlicet an aliquis sit suspectus vel non, vt ex ista suspicione sequatur aliquis effectus, quia probata fuga, statim est probata suspicio. Docto. ijdem vbi suprà: quod commendat Felin.

Amplia omnes suprà scriptos casus fallentiæ procedere, non solum in fugiente in actu, sed etiam si adessent aliqua signa euidẽtia, qualiter vult adiungere, & iam se pręparasset ad fugam. Ita tenet Hippol. in d. repet. col. 55. motus per aliqua vrgentia, & maximè ex eo quod notat Bal. in l. pignoris, de pignot. actio. C. vbi vult, quòd illud quod operatur fuga in actu, operetur in promptu: & tenet etiam idẽ Hippol. in d. col. 8. in fi. in d. §. diligenter.

Septimò aduerte, an possit limitari hęc regula nõ procedere de iure nostri regni. per l. 9. tit. 11. lib. 3. in ordi. regalibus. in finalibus verbis. vbi loquẽdo de capto pro crimine qui aufugit dicit: { y el huydo vaya por hechor, y quando quier que le hallaren, hagan iusticia del. }

Regvla CCCIIII.

Fvrem, vel alium malefactorem, non tenetur quis indicare. Glos. & doct. in l. inciuile est. C. de fur. ponit nota. Host. in summa, in titu. de furt. in rubricella de condi. furti. versi. illud faciendum. & in versi. seq. vide Bald. in l. 1. C. de condi. ob turp. caus.

Amplia adeò hoc procedere, quòd licet venditori rei alienæ

alienæ aliquid accipere à domino, vt sibi indicet rem secundum Abbatem post Host. in ca.dudum. el 2.in 6.col. de electionib.

Limita 4.modis, vt per Ias.in l.j.§.si tibi iudicium. ff.de condi.ob turp.cau.

REGVLA CCCV.

FVRIOSI nomine per curatorem suum successio agnita, non transmittitur ad eius hæredes, eo in furore defuncto. Tex.in l.si.§.sin autem in furore. C.de curato.furio.& in l.j.ff.de success.edicto.& in l.2.§.sed si infans tiff.ad Tertul.

Limita dupliciter vt per Ias. in l.infantis. C.qui admitti.prope finem.

Primò quando talis furiosus esset hæres necessarius.

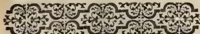
Secundò, quando mediante seruo vel filio esset ei acquisita successio, qui adiuit iussu curatoris.

REGVLA CCCVI.

FVRIOSVS testari non potest.tex. in §.item furiosi.Instit.quibus non est permiss.face.testam. & in l.furiosum.C.qui testam. face.poss. & in l.filiusfamiliàs.ff.de testamen.

Amplia procedere etiam nec ad pias causas. Bart.in l.j. }.q.primæ quæstionis principalis.C.de sac.san.eccl.

Limita 4.modis, vt per Ias.in d.l.furiosum.col.j.

REGVLÆ D. PETRI DVENAS.

De litera F.

REGVLA CCLXXXIX.

FABER potest compelli ne malleet prope scholas publicas. Hâc regulam ponit Bar.in l.j.nume.30. ff.solu.mat. & ibi Ias.nume.45.Fran.de Ripa, nume.127.Lud.Roma.nume.31. Vldaricus Zasius, nu.39. Gulielmus Pontanus, nu.87.& Thom.Parpalia nu. 44. & cæteri Doctor. Pro qua opinione est text. in l.ædificia. ff.de operibus publicis.facit etiam text. in c.præcipimus. 17.q.2.ita expressè tenet Spec.in titu.de ferijs. in §.sequitur.nu.4.Hanc opinionem tenet glo.si. in fi. in l.vnica.C. de studijs liberalibus vrbis Romæ.lib.11.& ibi Plat.nu.5. & ibi Lucas de Penna & Bar.in §.ita vt nu.2.& not. Pyrrhus Englebermeus, vbi hoc not.examinat, & allegat alia iura quamplura ad hoc.idem Io.de Platea, in l.cùm filios. nu.1.versic.hinc est.C.qui ætate se excusant. lib.10. Doctores, præcipuè Io.de Imo.in c.vestra.de locat. Vincentius de Herculanis, in l.in excusatione. nu.168. ff.de verbor.obligat. Bartholomæus Cæpola in tract. de seruitutibus vrban.prædior.c.43.nu.3. Abb. in c.j.nu.24. de iudicijs.& ibi Fel. nu.16.idem Abb. in c.bonæ. el j.nu.11.de postul.prælat.Deci.in l.j.num.72.ff.de offic. eius.& in c.j. nu.86.de probationibus.Io.de Amicis in consi.103.nu.9. Montolonius in Promptuario Iuris, in verb.faber. Ias.in l.j.§.sed excipiuntur.nu.2.ff.de ferijs. & circa hanc regu. vide posita, suprà in reg.213.in 2.limitatione.

Hanc regulá amplia quinque modis, & limita vno modo, vt per Franc.de Ripa, in l.j.à nu.131.vsque ad nu. 139. ff.sol.mat. Eandem regulam cum alijs quinque ampliationibus, & vnica limitatione ponit Petr. Rebuffus in tract. de priuil.scholarium, priuilegio 3.ex quibus ampliationibus duæ differunt ab ampliationibus Francisci de Ripa.

REGVLA CCXC.

FACIES hominis non debet signari. Hanc regulam probat tex.in l.si quis in metallum.C.de pœnis.& ibi Doct. De iure Regio probatur in l.6.tit.31.par.7.Et quid veniat appellatione faciei, vltra Ange.in d.l.si quis in metallum.vide Aret.in tract.maleficiorum . in verbo , in facie.nume.1.Bart.in l.stigmata.C.de fabricensibus. lib.11. Corset.in sing.in verbo, testis.incipienti, dictum testis asserentis.& hanc opinionem tenet Paris de Puteo in tract. de re milit.in c.incipienti, Duo in singulari certamine.nume.4.Placentinus in tract.de accusat.in tit.7.nu.31.

Limita primò non habere locum in clerico qui falsauit sigillum Principis aut alicuius Regis : nam talis clericus deponi debet & sibi character imprimi, & in exilium mitti:tex.est notabilis & ibi glo.fi.& Doct.in c.ad audientiam. de crimine falsi.quod etiam habetur de iure Regio in l.60.tit.6.par.j.& iu l.2.& in l.6.tit.12.lib.4.fori.& hác opinionem per suprà dictum text.tenet Franc. de Pauinis in tract.de visitatione:in j.part.q.6.nu.30.Laici autem falsantes sigillum qua pœna debeant puniri, ponit text.in d. l.6.tit.12.lib.4.Fori.& in l.6.tit.7.part.7. vbi leges prædictæ dicunt q̃ tales debent mori qui falsificauerunt literas, priuilegium, vel Bullam Papæ, vel Regis:licet de iure Canonico aliter erat dispositum per text. in c.at falsariorum. de crimine falsi. Circa quod vide notabiliter Ioan. Ber.in practica, c.108.Matth.de Afflic.notab.in decis.21. & 404. Hodie tamen falsificans sigillum Principis, archiepiscopi, vel episcopi, seu aliorum prælatorum, punitur amissione medietatis bonorum:vt in l.3.tit.6.lib.8.ordin. De falsificante literas aliorum inferiorum est tex.& ibi glo.in verbo, sigilla.in c.cùm olim.el 2.de offic.deleg. & in c.at falsariorum.in verbo, legitimas.de crimine falsi. Circa quas, vltra Io.Ber.& Matth.de Afflict. vbi suprà, vide Io.Fabrú & ibi Doct.in §.item lex Cornelia . Instit.de publicis iudic.Ias.in §.pœnales.nu.32.Instit.de act.Nicol. Boerium notab.in decisione 82. Thomam Grammaticum in decisione 27.nume.9.cum sequentibus . Matth.de Afflict. in constitu. Neapolit. libr. 3. Rubric. 39. numer. 1.cum alijs.Chassan.in consuet.Burgun.in tit.{ Des iustices.} Rubric.j.in princ.fol.17.col.2.nu.52.Porrò in foro conscientiæ qua pœna debeat puniri, ponit Martinus Nauarrus in c.sacerdos.nu.10.cum alijs, de pœniten. dist.6.

Limita secundò non habere locum in casu l.4.titu.28. part.7. vbi quandocunque ciuis vel rusticus Deo vel eius Genitrici maledixerit, si nihil habet ĩ bonis, pro prima & secúda vice ferro cádente ad signú Crucis signat̃ in labijs.

Et ibi supradicta l.4. cum tribus antecedentibus ponunt pœnam blasphemantium:quæ ll. approbátur per l.j. tit.8.lib.8.ordin. quæ omnes corriguntur hodie per text. in l.2.tit.8.lib.8.ordin. quæ omnes etiam corriguntur per Pragmaticam j.in vol.Pragma.& per Pragma.l.72. Tolerianam, Anni 1525.& per Pragmati.69.de Madrid, Anni 1528.Et quis propriè dicat blasphemare, vide Soc. in cósil.102.nu.5.vol.j.Ioan.de Platea, in §.consequens. Instit. de suspectis tuto. & circa suprà dictas ll. Regni quæ loquuntur de blasphemia. vide Gerar.de Petra Sancta in singul.83.Anto.de Burgos in c.2.nu.6.de empt.& venditione.Ias.in l.2.in §.iurari.nu.9. & in l.si duo patroni. in §.si. nume.1.ff.de iureiur. Lud. Montaltum in tract. de reprobatione sententiæ Pilati, in primo dubio, nu.1.cum alijs. Io.Ber.in practica, c.103.Chassan.in consuetu.Burgun.in tit.{ Des iustices.} in princ.Rubr.j.fol.18.col.j.nu.59. Nicol.Bello.in consi.69.num.5.Marcum de Mantua notabiliter in apophthegma. 106. & in obseruatione 86.libr.9. insignis ac egregius Doctor Iacobus Septimacensis in suo libr. Institutionum catholicarum, c. 8. quod facit ad declarationem tex.in c.statuimus.de maledicis.

Limita tertiò non procedere in illo qui viuente prima vxore cum alia contraxerit:nam iste talis debet signari in fronte:vt in l.3.tit.j.lib.5.ordin.& in l.6.titu.15.lib.8. ordinam.

dinam.per quas ll.corrigitur tex.in l. 16.tit.17. part.7. De iure verò Ciuili ille qui matrimonium bis contraxit,pœna infamiæ debebat puniri:vt in l.eũ qui duas.C.de adult. & ille qui duas vxores accepit, quasi non rectè sentiat de sacramentis,est hæreticus censendus.ita concludunt Dominicus & Philippus Francus in c.accusatus.in §.sanè. de hæreticis,lib.6.quos sequitur Pala.Ruuius in repetit.c.per vestras.§. 17.nu.25. Gundisaluus de Villadiego in tract. contra hæreticam prauitatem, quæstio.9. & in foro conscientiæ iste talis debet graui pœna puniri. De qua materia & quam pœnã debeat pati qui binas nuptias cõtraxit, tam iure Canonico quàm Ciuili, quia non est præsentis speculationis remitto me ad ea quæ notabiliter tradit Ange.Areti.in tract.maleficiorũ,in verbo, {che me hai adulterato la mia donna.} nume.65. Palacius Ruuius in repetit.Rubric.de donat.§.60.nume.6.Alex.in consil.165.volu.7.Io.Montolonius in Promptuario iuris:in verbo,dulcis.Io.de Neuizanis in Sylua nuptiali, in lib.4.numer.44.

Et vltra suprà dictam pœnam contrahens nuptias, incidit in crimen aleuosiæ,de iure regio,vt in l.6.tit.7.& in l.8.tit.18.lib.8.ordin.Quam limitationem intelligo verã secundum ea quæ dixi suprà in reg. 150.in 2. limitatione.

Est tamen notandum circa hanc limitationem quod in Pragmatica 79.de Segouia, Anni 1532.fuit petitum vt pœna suprà dictarum legum ordin.attenta qualitate delicti pœna quæ leuis erat augeretur. & ibi simpliciter respõsum fuit quòd suprà dictæ ll. exequantur: posteà autem fuit idem petitum in Curijs de Valladolid, petitione 105. Anni 1548.in qua fuit statutum quòd suprà dictæ ll.ordin. custodiantur.& vltrà fuit declaratum quod pœna l. 16. Partitæ suprà allegat.quæ loquebatur de relegatione quinquẽnij contra illũ qui bis cõtraxit, debeat intelligi vt per quinquennium ad triremes & galeras mittatur, & suprà dicta l.Partitæ.quæ anteà,vt suprà dixi, erat correcta per suprà dictas ll.ordin.hodie approbata & declarata est per suprà dictam Pragma.105.de Valladolid. Et ita vltra suprà dictam pœnam de qua in suprà dictis legibus ordina. illi, qui binas nuptias contraxerunt, puniri debent pœna de qua in suprà dicta Pragma.105. de Valladolid: vt ibi clarè constat.

Regvla ccxci.

Facta simplicia postquàm sunt deducta in obligationem,sunt indiuidua obligatione,solutione, & petitione. Hanc regulam probat tex. in l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.oblig.& ibi Bar. nu.25.& Pan. Castr. & doct.præcipuè Ias.numer.28.text. etiam & ibi doct.in l.4.in §.Cato.ff.de verb.oblig.& ibi communiter Bart. & doct.& in l.in exequutione.in §.j.eod.titu. glo.in l.2.in §. & harum.ff.eod.tit.& in d.§.Cato.in verbo, diuisionem.

Hanc regulam limitat duobus modis Bernar. de Luco in regula 279.remittendo se ad Ias.in d. l.stipulationes nõ diuiduntur.nu.29.

Hanc item limitat sex modis Martinus Sanctius Vascoletus in tractatu indiuiduorum,in 2.cerula, à num.19. vsque ad nu.22.

Regvla ccxcii.

Factvm vel dictum calore iracundiæ, non obligat dicentem vel facientem. Hæc regula probatur in l. quicquid calore.ff.de reg.iur.in c.si quis iratus.2.q.3.in l.3. ff.de diuortijs.in l.si filiam.ibi,si non inconsulto calore.C. de inoffic.testam.& in l.si non conuitij.C.de iniurijs.in l. famosi.in versic.lubricum linguæ. ff.ad leg. Iul. maiestat. in c.quicunque.in §.diuortio de pœnit. dist.j. facit text.in argumentum,in l.Gracchus. C.de adult. & in l. si adulterium cũ incestu.in §.Imperatores.ff.de adult. in c.illa præpositorum.11.q.3.in c.sicut,el j.de iureiuran. in l.2.C.ad l. Iul.maiest. De iure Regio probatur in l.16. tit. fin.part.7.

Circa quam regulã vide Philip.Decium,Guliel. Maynerium, & Hiero.Cagno.in d.l.quicquid calore.Ias.in l.si duo patroni.in §.fi.nu.1. ff.de iureiur. & notabiliter in l.si filiam tuam.nume.5.C.de inoffic.testam. Ludo. Rom.in sing.508.Hippol.in singu.626. & in consil.80.numer. 56. volu.2.Io.de Selua in tract.de iureiur.in 3.par.nu.26.Thomam Grammaticum in voto 19.nu.15.Marcum Antonium Baueriam in tract.de virtute & viribus iuramenti. priuilegio 78. nu.144.

Amplia primò habere locum in iuramento: nam iuramentum factum calore iracundiæ non obligat, vt est tex. in c.sicut.el j.de iureiur. & ibi expressè Io. And. & Anto. de Butr.& Panor.in 3.notab.idem Abb.in c.si verò. nume.7.eod.titu.Lud.Rom.in sing. 508. Felin.in d. c.sicut. nume.3.Eandem opinionem tenet, vbi eam notabiliter declarat Ioan.de Selua in dicto tract. de iureiur. in 3.parte.nume.26.

Amplia secundò in voto facto calore iracundiæ: nam tale votum non obligat:vt est glo.no.in c.dudum. in verbo,calore.& ibi Anto.de But.& Panor.de conuersio. coniug.& est similis glo.in c.sunt qui opes. 17.q.4. in verbo, non iudicio.quas glo.sequitur Ias.in d.l.si filiam. nu.4. Ludouic.Roma.in d.singul.508. Corsetus in Repertorio ad Abb.in verbo, iracundia. Philip. Dec. in d.regula, quicquid calore.nume.2. vbi dicit quòd hoc est verum, quando iracundia esset talis quæ alienationẽ mentis inducit: aliàs secus.eandem opinionem tenet ibi Hieronymus Cagnolus nume.6.

Amplia tertiò habere locum in confessione:nam confessio facta calore iracundiæ, non obligat: vt est glo.in c. ex literis.in verbo,admonita.& ibi Abb.& Doctor. de diuor.quam glo. vltra Doct.relatos suprà in reg.119. in 3.limitatione,qui eam sequuntur,sequitur Io.de Selua in tracta.de iureiur.in d.3.par.nu.30.

Amplia quartò habere locum etiam in exhæredatione:nam exhæredatio facta à patre calore iracundiæ, non valet.ita probat tex.& ibi glo.Bal. & Salic. in d. l.si filiam. C.de inoffic.testamen.& Ias.nume.4.Hieron. Cagn.in d. l.quicquid calore.nume. 5.

Amplia quintò procedere in accusatione: nam accusatio facta calore iracundiæ debet per iudicem aboleri: vt in l.ij.C.de abolitionibus.c.si quis iratus.ij.q.3.

Amplia sextò in acceptatione secundi beneficij: nam si facta est calore iracundiæ,non vacat primum,iuxta tex. in c.de multa.de præben.ita expressè tenet Panor. in d.c. de multa.numer.13.argu. text. in d.c. ex literis.de diuor. quem sequitur Ias.in d.l.filiam tuam.nume.4.Philipp.Deci.in d.l.quicquid calore.nume.5. Felin. in c.sicut. el j.nume.4.de iureiur.

Amplia septimò in sententia calore iracundiæ prolata: nã non debet statim executioni mãdari,sed differri debet triginta dies,etiã si sententiã Principis sit,quandocunq; lata est calore iracũdiæ.ita probat tex.in c.cùm apud Thessalonicam.11.q.3.vbi assignatur ratio. similis est text.de iure ciuili in l.ij.C.si vindicari.C.de pœnis. De iure regio probatur in l.29.& 30.tit.18.par.3.& est glo.& ibi Felin. nume.4.in c.iurgantium.nume.4.de re iudic. & hanc opinionem tenet Anto.Corsetus in Reperto.ad Abb.in verbo, calore iracundiæ.Io.And.& ibi Anania in c. 3. num.2.de accusat. Martinus Laudensis in tract.de consiliarijs Principum.q.6.Paris de Puteo in tract.syndic.in princ.in titu. de excessibus consiliariorum.nume.11. & in eodem tracta.in fi.in c.incipienti,Mandauit Rex.nume.2. Thomas Grammaticus in voto 22. nu.13.Ias.in l. puniri.in finalibus verbis.C.si contra ius vel vtili.public.& in l.debitoribus.nu.15.ff.de re iudic. Abb.in c.cùm olim.nume.23.de re iudic. Hip.in l.j.in §. si quis vltrò.nu.52.ff.de quæst.de Neuizanis in sua Sylua nuptiali,lib.j.nu.9.1.Hier.Cagn.in l.quicquid calore.nume.15.ff.de reg.iur.& ibi Gulielmus Mayn.nume.8.

Amplia octauò habere locum in professione facta per iracundiam.ita tenet Anto.de Butr.in c.sicut.el j. de iureiur.quem sequitur Felin.in d.c.dilecti.nume.16.de excep. & in

& in d. c. Matthæus. nume. 2. de simonia.

Amplia nonò procedere in contractu: nam cótractus celebratus calore iracundiæ nó valet, vt in l. 3. ff. de diuor. & in l. licitatio. in princ. ff. de publicanis. ita tenet Roma. in d. singul. 508. Corsetus in Repertorio ad Abb. in verbo, iracundia. Quod intellige nisi contractus esset ad pias causas: vt infrà dicam. quæ ampliatio procedere non videtur: vt in l. 62. tit. 6. part. 5.

Limita primò non habere locum in delictis, in quibus quis calore iracundiæ non excusatur. ita probat text. in l. si non conuitij. C. de iniurijs. & in c. j. & ibi Abb. de his qui filios occider. Ratio est quia si aliter esset, rarò punitioni delictorum esset locus, contra text. in c. vt famæ. de sent. excommu. cum similibus.

In quo est notandum, quod licet sit vera prædicta limitatio, mitiganda est tamen pœna quandocunque iracundia ex iusto dolore prouenit, vt in l. si adulteriũ cum incestu. in §. Imperatores. ff. de adulte. & in c. si quis irascitur. 13. q. 2. & in l. j. C. si quis Imperat. maledixe. De iure regio probatur in d. l. 16. titu. fi. part. 7. ita expressè tenet Iason in d. l. si filiam. nume. 6. & in d. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. el 2. Abb. & Felin. in c. dilecti filij. nu. 12. de except. Nicolaus Boerius in consil. j. col. 5. posito post consuetudines Bituricenses. Philip. Dec. in regula, quicquid calore. nu. 8. Anto. Corsetus in Repertorio ad Abb. in verbo, calore iracundiæ, & in verbo, iracundia. Ex quo notabiliter Decius in l. vt vim. ff. de iustit. & iur. dicit quod licet prohibitum sit occidere fugientem qui te percussit, quia id potiùs ad vindictam, quàm ad defensionem tendit: tamen si id feceris, de homicidio pœna ordinaria puniri non debes, propter iustum dolorem: vt in d. §. Imperatores. quam opinionem sequitur Hieronymus Cagnol. in d. l. quicquid calore. nu. 10. eandem opinionem tenet Fel. in c. significasti. el 2. de homicidio Franciscus Areti. in consi. 80. nume. 8. Bartholomæus Cæpola in consi. 43. in consilijs criminalibus. Hippol. de Marsilijs in consil. 25. Marcus Antonius Bauer. in tractat. de virtute & viribus iuramenti. in priuilegio 78. nu. 144. Thom. Grammat. in voto 19. num. 14. cum alijs.

Et circa hanc limitationem notandum etiam est notabile dictum Angeli in d. l. si non conuitij. C. de iniurijs. nume. 6. dicens quod quandocunque aliquis dixit alicui aliquod verbum iniuriosum, si posteà pœniteat, probata iracundia proderit sibi ne actione iniuriarum conueniri possit, quãdocunque iniuria possit reuocari: secus si iniuria reuocari non possit, & sic intelligit tex. in d. l. quicquid calore. quod dictum tanquam notabile & semper menti tenendum sequitur Lanfrancus ab Oriano in tract. confessionum, in prin. nu. 2. Thom. Ferratius in cautela 39. in fi. Fel. in c. dilecti filij. nu. 16. de except. Hieron. Cagn. in d. l. quicquid calore. nu. 14. Hippol. de Marsil. vbi illud dictum nimis exaltat, & dicit se habuisse in practica & obtinuisse, in singulari 626. & in l. is qui cum telo. C. de sicarijs.

Limita secũdò in donatione facta ecclesiæ vel piæ causæ calore iracundiæ: quia valet. ita tenet glo. in c. dudum. in verbo, calore de conuersio. coniug. per text. in c. sunt qui opes. 17. q. 4. ita expressè tenet Roma. in d. singul. 508. Ias. in d. l. si filia. nume. 6. Alex. in addition. ad Bar. in d. l. quicquid. Fel. in c. Matthæus. nu. 2. de simon. Quod tamen est verum in eo qui fuisset aliqualiter concitatus: secùs si fuisset alienatus à mente propter iracundiam: quia talis contractus non debet seruari. ita tenet Io. And. & Doctor. in c. dudum. de conuersio. coniuga. Felin. in d. l. sicut. de iureiur. & in d. c. dilecti. nu. 15. in fi. de exceptio. Philipp. Dec. in d. l. quicquid calore. nu. 1. & ibi Hierony. Cagn. nu. 24. Marcus Anto. Baueria in tract. de virtute & viribus iuramenti, in dicto priuilegio 78. nu. 144.

Limita tertiò procedere nisi iratus post iracundiã perseuerasset in eadem voluntate: vt in d. c. si quis iratus. 2. q. 3. & ita tenet Bart. per illum text. in d. l. quicquid calore. facit in simili tex. in l. licitatio. in princ. ff. de public. & vectig. ita tenet Ias. in d. l. si filiam. numer. 6. C. de inoffic. testam. Hier. Cagn. in d. l. quicquid calore. num. 22. pro quo facit text. in d. l. quicquid calore. ibi, si perseuerantia apparuerit.

Quartò limita non procedere in sententia excommunicationis: quia licet lata sit per iracundiam, valet: ita probat tex. in c. si episcopus fortè iracundus. 11. q. 3. & ita per illum tex. tenet Philip. Dec. in d. regu. quicquid calore.

Quintò fallit in blasphemante: nam etiam si per iracundiam blasphemet, non remittitur ei pœna. ita expressè cõcludit Hostien. in Summa, in titu. de maledicis. quem sequitur Io. de Selua in tract. de beneficio, in 3. par. num. 27. quod dictum limitat Abb. in c. 2. de maledicis. nisi esset tanta blasphemia quæ induceret mentis alienationem, sicut de ebrio: & hoc maximè quando procedit iracundia ex iusto furore: secus si dando operam rei illicitæ, puta post amissionem in ludo. Quam opinionem sequitur ibi Io. de Ana. nu. 2. eandem opinionem Abb. sequitur Fel. in c. sicut ex literis. el j. nume. 2. de iureiuran. Ias. in l. si filiam. nume. 7. C. de inoffic. testa. Io. de Selua in d. tract. de iureiur. in 3. par. nume. 27. facit text. in c. inebriauerunt. Loth. 15. q. j. quam opinionem sequitur Ias. in l. si duo patroni. in §. si quis iurauerit, el 2. nu. 1. ff. de iureiur.

Regula CCXCIII.

Factum per Principem laicum nó potest eius successor irritare, imò tenetur ratum habere. Hanc regulam probat text. & ibi Bal. in c. si quis inuestitus. qui successores teneantur. in Vsibus feud. & in c. decessorum. 25. q. 2. not. Archidiac. in c. quia sancta. nu. 5. 63. dist. glo. in c. literis. de rescript. in glo. in verbo, cùm factum. facit text. in l. si ab eo. C. de liberali caus. ibi, respectu tamen aditæ hæreditatis voluntatem defuncti consensu confirmare debuit. & ibi glo. allegat concordantes. facit etiam tex. in l. si ego. in §. j. ff. de iure dotium. & in l. quidam cum filio. ff. de verb. oblig. quem tex. allegat Bal. in d. c. si quis inuestitus. nume. 6. eandem opinionem tenet idẽm Bal. in c. 1. nume. 3. de natura feudi. in Vsibus feudorum. quem ibi sequitur Præposit. Anania in c. fi. nume. 14. ne prælat. vices suas. Ludouic. Roma. in consi. 52. nume. 3. & in cõsil. 116. num. 3. Fel. in c. j. vbi latè, de probat. Ioan. de Neuizanis in consi. 12. nume. 30. inter consilia Alberti Bruni, Abb. & ibi Decius c. j. de probat. nume. 25. & 37. Io. Igneus in repet. l. donationes quas diuus Imperator. nume. 5. & 16. C. de donatio. inter virum & vxorem. not. Rodericus Xuarez in alleg. 10.

Limita primò nisi factum per Principem concernat factum in alterius præiudicium: vt quia simpliciter & purè fecit inuestituram mihi de feudo Titij viuentis: nam eius successor non tenetur ratam habere talem inuestituram. ita concludit Bal. in d. c. j. qui successores teneantur. quem sequitur ibi Matthæus de Afflict. numer. 44. vbi plura allegat.

Limita secundò nisi successor laici qui facit inuestiturã, esset fiscus qui successit propter delictum: tunc enim fiscus non tenetur ratam habere. ita tenet Bal. in d. c. j. successores teneantur. allegat pro hoc text. in l. quoties. in fin. C. de nouatio. fiscus enim æquiparatur prælato ecclesiæ & non hæredi, secũdum Bal. vbi suprà. Ratio est, quia succedit bonis & non personæ, secundum eundem Bal. in l. si constante. in §. si bona. ff. solu. matr. & in l. ex facto. ff. de vulg. & pupi. not. glo. in l. 2. ff. sol. matri. Bald. tamen in d. l. quoties. dat optimam regulam quando fiscus habeatur loco hæredis, & quando non. Dicit enim quod in obligationibus iam contractis habetur loco hæredis: sed in obligationibus contrahendis ex causa de præterito, non habetur loco hæredis.

Limita tertiò nisi inuestitus sub aliqua conditione, pendente conditione, commiserit aliquam culpam propter quam veniret feudo priuandus: tunc adueniente conditione

tione non tenetur hæres ratam habere inuestituram factã per suum prædecessorem: quia inuestitura ipsa iam fuit extincta propter culpam. & sic sicut antecessor non tenetur habere ratam ipsam innestituram: ita eodẽ modo eius successor, vt suprà dixi, patet: nam propter delictum censetur mutata persona inuestiti: ergo censetur mutata ipsa inuestitura: argumento tex. in c. veniẽs. & in c. cùm in tua: de testibus. & in c. cùm super. & in c. fi. de re iudic. Hanc limitationem ponit Matth. de Afflict. in d. c. j. numer. 49. qui successores teneantur, facit pro hoc l. 8. titu. lib. 3. Fori. & l. 9. tit. 9. lib. 5. ordin.

Quartò fallit nisi successor esset potiùs iure sanguinis, & sic ex pacto & prouidentia, tunc cùm feudum veniat ad successorem ex prouidentia concedentis, prædecessor non potuit successorem obligare: vt in c. j. an agnatus vel filius. in Vsibus feud. quam limitationem sentit glo. j. in d. c. si quis inuestitus. qui successores teneantur. dum dicit quod ideò successor tenetur confirmare: quia ex qua persona, &c. & ita tenet ibi Matthæus de Afflict. nu. 52.

Quintò limita non habere locum in donationibus factis à prædecessore enormiter regnum lædentibus: nam tunc Rex successor potest prædictas donationes reuocare. ita tenet Specu. in titu. de instrum. editione. in §. nunc autem. in fi. nume. 11. & ibi Bal. in additionibus. Quos sequitur Bertachinus in tract. de episcopo, in 4. part. 4. libri. q. 54. nume. 184. vbi dicit ꝙ non solùm successor, verùm etiam ipse Rex donans potest hoc reuocare. Pro qua opinione de iure regio est tex. in l. 3. & 4. tit. 9. lib. 5. ordin.

REGVLA CCXCIIII.

FACTVM à maiori parte creditorũ præiudicat alijs, fauore liberationis. Hanc regulam probat text. in l. & suum hæredem. in §. hodie tamen. ff. de pact. cum l. sequẽti. & in l. fi. C. qui bonis ced. possunt. De iure regio probatur in l. 5. titu. 15. part. 5. Circa quam regulam vide Romanum in singu. 99. Felin. in capi. cùm omnes. de constitut. Matth. de Afflict. in decisionibus Neapo. in decisio. 288.

Hanc regulam limitat septem modis Ias. in d. §. hodie tamen. à nume. 1. vsque ad nu. 3.

REGVLA CCXCV.

FACTVM à maiori parte in his quæ sunt communia pluribus vt singulis, etiam si essent mille, non valet, nisi omnes consentiant. Hanc regulam probat text. in l. per fundum. ff. de seruit. rusti. præd. & in l. fin. ff. cõmun. præd. glo. j. in c. cum omnes. & ibi Doct. de constitut. & in c. si archiepiscopus. in verbo, ab omnibus. in fi. de tempor. ordinan. & in regul. quod omnes tangit. & ibi Dinus de reg. iur. lib. 6. Circa quam regul. vide Oldradum in consil. 34. Nicol. Boer. in decisione 5. per totam. Lud. Romanum in Rubric. ff. de arbitris. nu. 41. Dominicum Iacobatium in suo lib. 5. de concilio, art. 7. pag. 270. cum alijs. Pyrrhum & Doct. in l. aliud est vendere. ff. de reg. iur.

Hanc regulam ponit Bernar. de Luc. in reg. 105. remittendo se ad Fel. in c. cùm omnes. nume. 15. de constit. vbi eam limitat septem modis.

Amplia primò vltra eum vt procedat etiam in rebus pijs. ita tenet Abb. in c. fin. num. 5. de his quæ fiunt à maiori parte cap. quẽ sequitur Phil. Dec. in c. cùm omnes. 2. lect. nu. 33. de constit. vbi plura allegat.

Limita primò quando minor pars vel etiam vnus ex socijs vellet vti re communi ad vsum destinatum, ita concludit glo. j. in d. c. cùm omnes. allegando tex. in §. religiosum. ibi, in commune sepulchrum. Insti. de rerum diuisio. quam glo. sequitur ibi Felin. vbi plura ad hoc allegat, in d. c. cùm omnes. nume. 15. versic. & j. fallentia. & ibi Bal. nume. 20. Philip. Dec. in j. lect. in d. c. cùm omnes. nume. 23. & in 2. lectu. nu. 36. Ias. in j. lect. in d. c. cùm omnes. nu. 23. & in 2. lectu. num. 36. Ias. in l. & suum hæredem. in §. hodie tamen. nu. 6. ff. de pact. facit tex. in l. arboribus. in §. nauis. iuncta glo. ff. de vsufructu. & in d. l. ꝙ maior. ff. ad municip. idem Bar. in l. hæc distinctio. in §. si. ff. locati. Alber. in l. in tantum. in §. religiosum. ff. de rerum diuisio. Alex. in l. de pupillo. in §. si plurium. numer. 5. ff. de noui operis nunciatione. Soc. in consi. 58. volu. 4. Ludouic. Bolognin. in consi. 53. Philip. Dec. in l. si socius. in fi. ff. si cert. petatur.

Pro qua limitatione facit notabile dictum Salicet. in l. iubemus. la 2. C. de sac. san. eccles. vbi dicit ꝙ si duo fratres vel duo socij habent fundum communem pro indiuiso, & vnus vult ꝙ colatur & seminetur prout fieri debet: alter verò dicit ꝙ pars sua non seminetur: si alter socius facit totum coli & seminari, non tenetur alteri respondere de fructibus etiam pro parte ipsius vetantis, cùm vtatur re communi, vt suprà dixi. Quod dictum Salic. sequitur Socin. in dicto consil. 58. Ias. in l. j. nu. 26. C. qui testamen. face. poss. & in l. serui electione. in §. Labeo. nume. 19. ff. de leg. j. & in repet. l. quo minus. nume. 109. ff. de flumini. ex quo apparet verum esse dictum Richardi Malumbræ Doctoris Cremensis, in l. si qui putans. in §. siue autem. ff. communi diuidun. vbi dicit ꝙ si duo fratres vel duo socij habent domum communem pro indiuiso. & vnus eorum totam domum habitat, non tenetur ad aliquam pensionem fratri vel socio pro parte ipsius fratris vel socij, cùm vt suprà dixi, vtatur re communi ad vsum destinatum: vt in l. Sabinus. ff. communi diuidun. quam opinionem sequuntur Bal. & Ang. in l. duo fratres. ff. de acquiren. hæredit. vbi Bal. refert ita in contingentia facti iudicatum fuisse. idem Bald. in c. 1. in §. præterea. nu. 7. de prohibita feudi alienatione per Federicum. Ludo. Roma. in consi. 168. in fi. Ias. in d. §. Labeo. nume. 20. & in d. l. j. nume. 27. C. qui testamen. face. poss. & ibi Pau. de Cast. nume. 5. Dec. nu. 28. Ias. in d. §. hoc die. num. 7. ex quo datur limitatio notabilis ad tex. in l. item queritur. in §. qui impleto. ff. loc. vbi tex. probat ꝙ quando aliquis conduxit domũ ad certũ tempus, finita locatione si ille qui eam conduxit tacente domino habitat in illa, videtur tacitè eam reconduxisse: vt dicamus ꝙ tex. ille non habeat locum in socio: quia socius non videtur tacitè reconduxisse domum, & non tenetur socio quicquam soluere pro parte sua: quia vera ratio illius §. est secundum Bar. ibi: quia si aliter esset, iste conductor censeretur habitare illicitè in illa domo: iuxta text. in l. meritò. ff. pro socio: quæ ratio in socio non militat cùm semper licitè potest totam domum habitare, vt suprà dictum est: ergo cessat dispositio illius §. vt in l. adigere. in §. quàuis. ff. de iure patron. & hanc limitationem ad illum text. ponit Socin. in d. §. Labeo. numer. 3. quam limitationem sequitur Francisc. de Ripa in repet. l. quo minus. nu. 141. ff. de fluminibus.

Limita secundò non procedere ratione sepulturæ, vt in l. si plures. & in l. sunt personæ. ff. de religio. & sump. fun. glo. in l. Sabinus. ff. commu. diuidun. in verbo, constat. Phil. Dec. in c. Cùm omnes. nu. 35. de constit.

Limita tertiò vltra Fel. in d. c. cùm omnes. non habere locum in casu l. multùm interest. C. de communi rerũ aliena. nam Princeps vel fiscus qui rem communem cum aliquo habet, inuito socio potest eam alienare. & ita per illũ tex. tenet Abb. in c. ratio nulla. num. 2. de præbend. Franciscus Lucanus de Parma in tract. de fisco & eius priuilegijs. in 35. casu: & in 47. nume. 35. & numer. 47. Martinus Laudensis in tract. de fisco, q. 53. Matthæus de Afflict. in tractat. de iure protomiseos, in principio legis, in 4. notabili, nume. 16. & 17. Philip. Dec. in c. cùm omnes. in 2. lectura, numer. 38. de constitutionibus. Ias. in l. qui sine. nume. 3. ff. de condictione sine can. Hippoly. in l. j. in §. cùm quidam deponeret. numer. 1. ff. de quæstionib. Bartol. in l. fina. C. si contra ius vel vtili. public. Felin. in capitu. quæ in ecclesiarum. numer. 51. versicu. sexta declaratio. de constitut. & est similis text. in l. j. C. de venditione rerum fiscal. lib. 10. & ibi Barto. Eandem opinionem tenet Philippus Decius in consil. 235. numero 7. quam limitationem infrà latiùs tractabimus in regula incipiente, Fiscus.

REGVLA CCXCVI.

FACTVM à maiori parte in rebus collegij, vniuersitatis, vel cómunitatis, valet: & sic regulariter in his quæ pertinent ad plures vt vniuersos. Hanc regulam probat tex.in l.quod maior.ff.ad municipal.& ibi glo.& Bar. tex. in l.nulli.ff.quod cuiusque vniuersitatis nomine.in l.aliud. in §.refertur.ff.de reg.iur.& in c.j.de his quæ fiunt à maiori parte capituli.& in c.quia propter. & in c. auditis. de electio.glo.& Doct.in c.cùm omnes. de constit. & in c.j. in verbo, tractatus.de rebus ecclesi.non alien.lib.6. & in c. pastoralis.in princ.in verbo, plures.de rescriptis.& in l. vbi absunt.ff.de tut.& cura.dat.ab his. Circa quam regulá vide Matthæum de Afflictis in decisio.j. & in tract. de iure protomisæos.versic.idem de ipso. num.5.Cardinalem Iacobatium in tract.de concilio, lib.5.artic.7. pag.270.colum.j.cum alijs.& in lib.3.articu.j.pag.167.cum alijs. & in lib.6.arti.3.pag.353.Abb.in consil. Basiliensi, in j.dubio, nume.12.& circa hanc regulam vide l.10.titu.14. parte j. Lambertinum in tract.iuris patronat.in 2.parte, 2.lib.8.artic.2.quæst.princ.nume.4.fol.282.& in eadem 2.part. 36. artic.2.quæstio.princ.nume.3. fol. 286. Ludouicus Bologninum in repet. Authent. habita.numer. 85. C. ne filius pro patre.

Hanc regulam cum vnica limitatione ponit Barthol. Soc.in reg.6.in posterioribus.

Eandem regulam cum vnica ampliatione: & quatuordecim limitationibus posuit Bernardus de Luco in regu. 449.remittendo se ad Felin.in c.cùm omnes.à nume. 17. vsque ad nu.19.de constitut.

Hanc regulam cum quinque limitationibus ponit Roma.in Rub.de arbitris.nu.41.eandem regulam cum quinque ampliationibus & sex limitationib.ponit Pyrrhus Engleber.in l.alind est vendere.§.refertur. ff.de reg.iur.Eandem limitat Decius decem modis in c. cùm omnes. in j. lectura, à nume.27.vsque ad nume.41. de constitut. Eandem cum vnica ampliatione & quinque limitationibus ponit idem Deci.in 2.lectu.numer.42.Hanc etiam regulam cum sexdecim limitationibus ponit Ias. in l. & suum hæredem.§.hoc die tamen.in numer.8. ff.de pactis.Eandem regulam vbi notabiliter eá declarat cum tribus ampliationibus, & vna & viginti limitatio. ponit And.ab Exea in c.cùm omnes.à nume.155.vsque ad nume. 204. de constitutionibus.

REGVLA CCXCVII.

FACTVM à maiori parte collegij vel vniuersitatis in præiudicium singulorum, non tenet, nisi omnes consentiant.

Hanc regulam probat glo.in l.2.in verbo, aut legem.in versic.hæc autem consuetudo.C.quæ sit longa consuetudo.& ita per illam glo.tenet Barto.in procemio Digestorum, nume.5.Felin.in c.cùm omnes.numer.18.in 10.fallent.de constitutionibus.& ibi Andr.ab Exea.nume.279. Ias.in l. & suum hæredem. §.hoc die tamen. numer.8.in 16.fallent.ff.de pactis.Iacobatius Cardinalis Sancti Clementis in suo libr.de concilio.lib.6.artic.3.colum.9. versi. & ideò vbicunque.pag.352.vbi plura ad hoc infert. eandem opinionem regulæ tenet Ange.in consi.271.num.1. Corne.in consi. 177.numer.6.volu.2. Maria.Soc.in tract. de citatione, artic. 5.nume.20.versi.sextò fallit.And. Barbat.in consi.27.num.23.vol.2. Hanc opinionem expressè tenet Steph.Bertrand.in consi.16.nume.1. volu.2.primæ impressionis.Et circa hanc regulam vide posita suprà in regula 46.

Amplia primò vt procedat etiam si illi de quorum præiudicio agitur essent absentes: quia nihilo minùs vocandi sunt, ita tenet Lucas de Penna in l.nominationum. C. de decurio.lib.10.Quem sequitur Andre. ab Exea in c.cùm omnes.nume.183.& nume.214.de constitutionibus.

Limita primò hanc regulam vt non procedat in seruo qui vult effici clericus: quia sufficit consensus vnius ex pluribus dominis.ita probat text.in c.nullus. & ibi gloss.j. & Doct.54.distinctio.

Limita secundò vt non procedat quádo ciuitas vel maior pars statueret super victualibus.ita tenet Lucas de Péna in l.nominationum.col.fi.versic cæterùm sciédum est. C.de decurio.lib.10.Matth.de Afflict.in constit.Neapol. lib.10.Rub.64.in versicu.incipiente, ad officium baiulorum.nume.1.Alber.de Rosa.in j.parte statutorum, quęst. 69.Hinc est q̄ ciuitas vel communitas habens frumentú superfluum, potest cópellere ciues vt emant ita tenet Felin.in c.j.nume.2.de Iudæis.allegat tex.in l.vnica. C.vt nemini liceat in emptione specierum se excusare.lib.10. Anton.de Burgos in c.j.numer.19.de emptio.& venditio.& in nume.22.allegat tex.in l.2.ff.de nundinis. vbi probatur q̄ rustici compelluntur venire ad ciuitatem, & ibi victualia vendere.Soc.in regula 435.in quarta limitatione.& circa hoc vide Montal.in glo.l.3.tit.5.par.5.

Limita tertiò vt non procedat in vniuersitate habente potestatem legis condendæ.Pro quo facit quod not.Ias.in l.si se non obtulit.nume.23.ff.de re iudic.

Limita quartò non procedere quando factum à maiori parte concerneret publicam vtilitatem: ita vt omnes ex illo facto perciperent commodum.ita tenet Bal. in consi. 85.incipiente, Punctus super quo consilium petitur. & in consi.462.vol.2.quem sequitur Andreas ab Exea in c.cú omnes.nume.185.de constitutionibus.

REGVLA CCXCVIII.

FAMA seu infamia debet præcedere in inquisitione: aliàs inquisitio non procedit. Hanc regulam probat tex.in c.cùm oporteat.& in c.qualiter & quando.el 2.& in c.inquisitionis.de accusationib.& in c.j.eod.titu.libr.6. & in c.licet Hely.de simonia.in c.Deus omnipotens.in princip.2.q.j.De iure Regio probatur in l.j.in fi.tit.17. par.3.

Hanc regulam ponit Spec.in tit.de inquisitione.§.j.nume.5.Bar.in l.congruit.nume.3. ff.de officio præsid. Angelus in repet.l.si vacantia.C.de bonis vacan.lib.10.Bald. & Salic.in l.ea quidem.C.de accusat.Bar.in l.2.in §.si publico.ff.de adult.Paris de Puteo in tract.syndic. in verbo, inquisitio.Philip.Dec.in consil.170.& in consil.175.& in cósi.189.Ludouicus Carrerius in pract.criminali, in prin. nume.82.Pau.Paris.in consi.203.numer.21.volu.4. Ioan. de Imo.in c.cùm oporteat.nume.21.cum sequen.de accusa.Bald.in l.iubemus.C.de probatio.glo. & ibi Bart. in l.2. in §.si publico.ff.de adult.

Ratio huius regulæ est quia nemo sine accusatore condemnari debet, vt probatur in l.rescriptum.in §.si quis. ff. de mune.& honoribus.& in c.de manifesta.2.q.j. & ideò requiritur accusator verus si proceditur per viam accusationis: si autem proceditur per viam inquisitionis, requiritur accusator saltem fictus: scilicet q̄ præcedat infamia, vt in suprà dictis iuribus.

Hanc regulam Ange.in d.l.si vacantia.limitat in aliquibus casibus, quos refert Ang.Aret.in tract.maleficiorum, in verbo, hæc est quædam inquisitio.nume.51. & in verbo, quod fama publica.nume.2. Hippol. de Marsi.in practica, in §.constante.nume.12.Ex quibus omnibus & ex alijs quæ in varijs locis traduntur.

Amplia primò in tantum procedere q̄ licet testes producti super tali inquisitione probent crimen contentum in ipsa inquisitione, de quo inquisitus non erat infamatus: tamen tales testes illi inquisito non præiudicant: nec ex eorum dictis condemnabitur.ita tenet Spec.in titu.de inquisitione.in §.nunc videndum.nume.6.& ibi Bal. in additionibus.Pro qua opinione est text. in c. inquisitionis.in §.tertiæ dubitationis.de accusationibus.

Amplia secundò in tantum procedere q̄ non valet statutum superioris quod possit inquiri de aliquo delicto cótra non diffamatum.ita concludit Cardina.in Clem.j. nume.23.de offic.ordina.quem sequitur Hippo.de Marsi.in d.§.constante.nu.13.

Limita

Limita primò quando inquisitio fit parte præsente, & non opponente de præcedente infamia: nam tunc valet & tenet inquisitio.ita probat text.in cap.2.de accusati.libro 6.& ita per illum tex.tenet Hippol.in d.§.constante. nume.20. Ange.Aret.in tract. maleficiorum, in verbo, quod fama publica.nume.7.Ludo.Roman.in consil.110. numer.1.idem Ange.Areti.in d.tract.malefi.in verbo,& hæc est quædam inquisitio.nume.51.Ias.in l. patre furioso.num.27.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. Cæpola in consi.60.nu.3.in consilijs criminalibus.

Limita secundò in inquisitione generali quæ fit ad inuestigandum facinorosos homines: de qua habetur in l. congruit.ff.de officio præsi.in c.j.de officio ordin. in c.irrefragabile.eod.titu.in c.excommunicamus.de hæreticis. in c.placuit.10.q.j.Ita Innocent. in c.j. de postulat.prælat. Abb.in c.ad nostram. el 2.numer.2.de iureiur.Hippol.in d.§.constante.nume.20.Abb.in c.j.numer.6. super glo.j. de officio ordin.Ang.Aret.vbi suprà, in d.verbo, hæc est quædam inquisitio.nume.51.Salic.in l.ea quidem. nu. 30. C.de accusationibus.quibus adde Caietanum. 2. 2. q. 69. artic.j.

Limita tertiò in inquisitione quæ fit ad publicam vtilitatem,in causa merè ciuili ex pecuniaria. ita tenet Ang.per tex.ibi in d.l.si vacantia.facit text.in l.si quis intra.C.de honis proscripto.ita tenet Hippol.in d.§.constāte. num.20.

Quartò fallit quandocunque per inquisitionem proceditur ad denunciationem publici officialis.ita probatur in d.l.ea quidem.C.de accusatio.in c.j.de officio ordi. in c.j. in §.fi.de offic.custodis.tex.& ibi Bart. in l. diuus Adrianus.ff.de custodia & exhibitio.reorum.Montal.in gloss. l. 28.titu.j.part.7.Bal.& Salic.in d.l.ea quidē. aliàs iudex facit litem suam,secundum Bal.in l.iubemus.col.2.versic.2. C.de probatio.

Quintò fallit quando iudex inquirit ex necessitate officij.ita expresse tenet Ange. in d. tract. maleficiorum, in verbo,hæc est quædam inquisitio.nume.51.Ang.de Perusio ante eum in d.l.si vacantia. C. de bonis vacantibus. lib.10.Hippol.in d.§.constante.numer.20. Quod tamen intelligo verum dūmodo ex aliqua iusta causa iudex fuerit motus ad inquirendum:scilicet per famam vrgentem. ita Ange.in l.athletas.in §.calumniator.nume. 6. ff.de infamibus.allegat text.in c.cum oporteat. de accusatio. pro qua opinione facit quod no.Batto.in l. cùm quidam.in §. quod dicitur.nume.3.ff.de acquir.hæredita. vbi per illum tex.dicit quod quando esset publica fama,& aliquis accusauit vel denunciauit aliquem de maleficio, non potest puniri pœna proponentis falsas accusationes:iuxta ea quæ suprà dixi in reg.27.quod dicit sæpius fuisse de facto obtētum. Idem voluit Bal.in l.si.C.si seruus aut libertus. lib. 10. quē sequitur Ias.in l.j.in princ. num.27. ff. de eo per quem factum erit.ex quo dicto Bart. possumus limitare text. in l. 83.Tauri.vt non habeat locum quando testis deposuit super delicto.de quo erat publica vox & fama,quia tunc testis non debet puniri tanquàm falsum deponens, cùm fama excuset eum à dolo:quod expressiùs tenet idem Bart. in d.l.athletas.

Sextò fallit quandocunque vertitur periculum animarum: & sic non ad effectum puniendi, sed ad effectum corrigendi pro salute animæ, vt quando episcopus visitat ecclesiam, vel quando vult se informare de vita & moribus eligendi vel consecrandi, vel alicuius promouendi ad ordines, si est idoneus: quia tunc ex officio inquirit nulla fama præcedente, vt in c.j.de clericis peregri. & in c. vnico,vt ecclesiastica benefi.in c.graue.de præbendis. ita expresse tenet Host.in d.c.vnico.Abb.in c.j.num.35.de postulatio.præla.& in c.postquàm.nume.4.de electionibus. & in c.j.nume.6.de officio ordina.Spec. in tit. de inquisitione.in §.quando.nume.6.& in §.viso.nume.41.Bald.in consi.220.vol.3.Facit quod habetur in c.ad nostram. el 2. de iureiur.in c.cùm nobis.& ibi glo.de electio.in c.j.in §. sanè.de censibus.lib.6.& istam opinionem tenet Aret. in c.qualiter & quando.el 2.nu.12.de accusationibus.

Limita septimò quandocunq; inquisitio fieret de mandato principis:quia tunc potest fieri, etiā non præcedente fama.ita expresse tenet Bald.in l.nullus. per illum text. nume.1.C.ad legem Iuliam maiestatis. quod ante eum tenuit Innocen.in c.cùm oporteat.de accusationibus. Ang. Areti.in tract.maleficiorum, in dicto verbo, quod fama publica.nume.5.Cæpola in consi.17.num.48. in consilijs criminalibus.Ludouic.Carrerius in practica sua criminali,in princ.super l.obseruare curabis.nume.83. Quod tamen intelligo verbo verum quando inquisitio formatur de mandato seu ex conscientia Principis, ex motu proprio ipsius Principis:nam tunc non requiritur diffamatio nec fama:secus si ad postulationem alterius Princeps hoc mandat.ita probat glo.in c.2.in verbo, fuerat. de accusatio.lib.6.& ita expresse per illam glo.tenet Hippol. in singul.14.idem Hippol.in d.§.constante.nume. 21. Augustinus Ariminensis in additionibus ad Ange.in tract. maleficiorum, in d.verbo, quod fama publica.nume.5. Catellanus Cotta in memoral.in verbo,fama.Fel.in c. cùm oporteat.in 4.notabili,de accusat.& ibi Io. de Anan. nume.2. vbi pro hac opin.allegat etiam glo.in c.ex tenore.de foro compe.idem tenet Philip.Dec.in d.consi.170. & in consil.189.Et de iure regio est l.j.tit.17.par.3.

Limita octauò non procedere quando aliquis denunciaretur de crimine per aliquem probum virum:quia tūc prædicta denunciatio est sufficiens, vt inquiratur contra eum super infamia tantum,& non super crimine: sed reperta infamia potest inquiri de crimine. ita tenet Abb.in c.licet.num.4.in vlti.notabili,de accusatio.& ibi Anch.& Fel.nume. 3.

Limita nonò non habere locum in crimine hæresis: quia proceditur per inquisitionem nulla præcedente diffamatione.ita probat tex.& ibi Card.qui dicit alibi non legisse,in c.excommunicamus.in §.adijcimus. de hære. & ita expresse tenet ibi Io.de Ana. num.2. Eandem opinionem tenet Bar.in Extrauaganti,Ad reprimendum.in verbo,inquisitionem.quomodo in crimine læsæ maiesta. in Vsibus feud.Cardin.in Clem.j.in §.penult. & in Clem.2. in 2.q.de hæreticis. Augustinus Ariminensis in additionibus ad Ang.in tract.maleficiorum,in verbo,hæc est quædam inquisitio.nu. 58. Ludo. Carrerius in practica criminali:in tract.de hæreticis,nu.110.

Limita decimò non procedere in inquisitione quæ fit contra officialem in syndicatu:quia potest cōtra eum inquiri generaliter & specialiter indistinctè, etiam fama nō præcedente: & potest inquiri contra eius familiam, officiales,& ministros. ita tenet Paris de Puteo in tract. syndicatus,in verbo proceditur autem in syndicatu. Ange.in l.vacantia.col.14.C.de bonis vacantibus.Bal.in l. obseruare.in §.proficisci.nume.7.ff.de officio proconsulis & leg. De iure regio probatur in c. 59. {de los Corregidores.} cum sequentibus.

Limita vndecimò non procedere in casibus in quibus præcessit inquisitio generalis:quia potest perueniri ad specialem sine alia probatione famæ.ita Bar.in d. Extrauagāti,Ad reprimendum.in verbo,inquisitionem.allegat text. in l.congruit.ff.de offic. præsi. in Auth. de collatoribus.in §.iubemus.colla.9.tex.in l.4.in §.mandatis.& ibi Bart.ff. ad l.Iuliam pecula.idem Bar.in l.2.in §.si publico.num.9. ff.de adulterijs.Bal.in l.iubemus.nume.4. C.de probatio. Montal.in glo.l.28. tit.j.part.7. Et de iure regio probatur in l.j.tit.17.par.3.

Duodecimò limita quando starent contra inquisitum indicia sufficientia:nam licet non constet de fama, potest tamen inquiri ex illis indicijs.ita Bar.in d. l.congruit.ff.de offic.præsi.vbi æquiparat processum inquisitionis cū indicijs,& cū fama publica.Quē sequit Paris de Puteo i d.tracta.syndicatus,i verbo,inquisitio.Bal.i d.l.iubemus.nu.4,

Decimo-

Decimotertiò limita non habere locum vbicunq; crimen habet in se maximam offensionem: scilicet vbicunque crimen committitur coram iudice, iudex potest super illo per inquisitionem procedere: vt in l.j. C.de calumniatoribus.& in l.nullum.C.de testibus.& in l.pen. C.de probatio.ita expressè tenet Bar.in d. Extrauagan. Ad reprimēdum.in verbo, inquisitionem. Montal.in glo. l. 28. titu.j. parte 7.Barto.in l.2.in §.si publico.nume. 30. ff.de adulte.

Decimoquartò fallit propter immunitatem criminis, scilicet contra illum qui facit iniuriam sacerdotibus vel ministris tempore cultus diuini: vt in l.si quis in hoc genus. & ibi expressè Bald. C.de episcop. & cleric. & ita per illū textum tenet Montal. in l.28. titu.j.part,7.& ita expressè tenet Barto.in l.2.in §.si publica.num. 11. ff.de adulterijs,

Decimoquintò fallit in crimine læsæ maiestatis: vt in d.Extrauagand. Ad reprimendum.& ibi glo.in verbo, per inquisitionem.

Decimosextò fallit quandocunque delictum est notorium & nescitur quis illud cōmisit: nam tunc superior faciat inquisitionem generalē. ita tenet Innoc.in c.bonæ.el j. nume.6.de electio.Bar.in l.fin. ff.de quæst.Abb.in c.j.nume.6.de offic.ordin.De iure regio probatur in l.11.tit.20. lib.4.Fori.& in l.10.tit.j.lib.8.ordina.& l.28.titu.j. part.7.

Decimoseptimò limita non habere locum in archiepiscopis qui possunt visitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiam si non appareret de negligentia suffraganeorū.ita probat tex.in c.sicut olim.de accusatio.vbi Abb. in 3.not.& in nu.4.hoc expressè tenet.

Decimooctauò fallit in regularibus: nam contra regulares potest inquisitio fieri, etiam nulla præcedente infamia.ita expressè firmat Io.And.in d.c.olim. col.3. in prin. versi.vnde & sine infamia proceditur ad inquisitionē. de accus.allegat text.in c.in singulis.& in c.sequenti. de statu monacho.quod sequitur Anto.de But.ibi,& Card. & Anchara.sed Io.de Imo.in d.c.olim.nume.20. dicit q illa iura loquuntur quando illa inquisitio fit per visitatores in c. generali. & sic non concludunt q alias possit procedere contra regulares fama non præcedente. & sic concludit Imo.q extra casum d.c.in singulis.cum sequēti remaneamus in regul.q non debeat fieri inquisitio non præcedente infamia cōtra regulares,& maximè prælatos: allegat ea quæ dixi in c.cum oporteat.& in c.qualiter & quando. de accusatio.quod dictum Io.de Imo.sequitur Io.de Ana,in d.c.olim. nu.14.eandem opinionem sentit ibi Abb.nu.2. Corsetus in Repertorio ad Abb.ī verbo, inquisitio. col.4.

Regula CCXCIX.

FAMA regulariter non facit plenam fidem. Hanc reg. probat tex.in l.3.in §.eiusdem.& ibi glo.in verbo, cōfirmat.ff.de testibus.eandem reg.probat text.& ibi etiam glo.in c.si testis.in §.sæpe etiam.& ibi glo.in verbo, fama. 4.q.3.& in c.illud.in verbo, in hoc.de clerico excom.min.

Circa quam regulam vide Bar.no.in l.de minore. in §. plurium.nume.30.ff.de quæst.& ibi Hippol.nume.36. ponit quotuplex & quid sit fama:& per quos testes probetur ponit ibi nume.93.Albertum Gandinum in tract.maleficiorū in Rub.à quo vel à quibus possit fama incipere. versic.quid sit fama.per totum.Fel.& Doct.in c.veniens. el j. nume.7.de testib.Ias.in l.admonendi.nume.242. ff.de iureiur.Decius in c.j.nu.36.de appellatio. vbi dicit hanc esse communem opinionem.Corne.in consi.51.num.1.volu.1.& in consi.46.nume.16.vol.3.Dec.in consil.427.nume.2.& in consi.652.nu.2.Marcum de Mantua in consil. 62.nume.41.& in consi.248.nume.7.Io.de Amicis in cōsil.28.nume.31.& in consi.60.nume.12.Chassanæ.in consuet.Burgun.in titu.{des fiedz.} Rub.3.§.4.fol.106.col.2. num.4.Maria.Socin.Iuniorem in consi.86.nume.3.& in consi.148.vol.2.& in consi.89.nume.18.& nume.26.volu.j. Paulum Parisi.in consi.65.nume.17.& in consil.104. nume.166.vol.j.Io.Corasi.in l.admonendi.nume.80.vbi dicit ita communiter seruari.ff.de iureiur.eandem dicit cōmunem Aret.in d.c.veniens.nume.21.& hanc opin.regulæ tenet Caro.Rui.not.in consi.158.vol. 5.nu.23.

Limita primò in casibus à iure expressis: scilicet vbi cōmunis hominum opinio aliquid potest inducere: vt in cōmuni vsu loquendi: vt in c.ex literis.de sponsalibus. in l.librorum.in §.quid tamen Cassius.ff.de legat.3.ita tenet Felin.in c.veniens.el j.nume.7.de test.Hippol.in l. de minore.§.plurimum.nu.82.ff.de quæstionibus.

Limita secundò vbicunq; versatur fauor publicus præferens opinionem veritati: vt in casu l. Barbarius Philippus.ff.de officio præto.& in l.si arbiter. C.de senten. & in §.tria.3.q.7.ita tenet Abb.in d.c.veniens. nume.8.versic. quædam sunt in quibus.& ibi Felin.nume.8.Socin.in reg. 144.in 6.fallentia.Hippol.in d.§. plurimum.nume. 82.

Limita tertiò quando agitur de probanda nobilitate & virtute.ita expressè tenet Bar.in l.prouidendum.per illum tex.C.de postulan.quem sequitur Felin.in d.c.veniens. nume.9.de testibus.Decius in c.j.nume.37.de appellat. latissimè Tiraquel.in tract.de nobilitate.c.37.nume. 84. & in c.10.nume.8.Ias.in repet.l. admonendi. numer.246.ff.de iureiur.Guido Papa in decisione 196. & 387. & in consil. 217.nume. 1.

Limita quartò in his quæ de sui natura probare nequeunt: vt est in filiatione: vt in c.per tuas.de probatio.& in c.transmissæ.qui filij sint legi. & in l. filium definimus. cum alijs.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. & ita expressè tenet Anton.de Butr.in d.c.transmissæ.nume. 10.col.3. versi.quandoque adest,idem Anto.in d. c.veniens.el j.nume.10.de testi.& ibi Fel.nume.9.Philip. Dec.in d. c.j.nume.41.de appellatio.Quod tamen intelligo verum quando contra famam non instat negatio parentum. ita tenet Abb.& Præpo.in d.c.transmissæ. Doctor Couar. vbi hoc declarat,in Epitome 4.libri,in 2.par.c.7.§.3.num.9. Circa quam limitationem, quomodo filiatio probatur, vide per Pau.Paris.in consi.10.vol.2.per totum.

Quintò limita in causis breuioribus, & modici præiudicij.ita tenet Barto. in d.l.de minore.in §. si plurium.nume.30.versi.si verò ista fama.ff.de quæstio.quem sequitur ibi Hippol.nume.50.& 54.Abb.& in d.c.veniens.el j.nume.8.circa fi.& ita dicit Bar.vbi suprà intelligi debere gl. in l.vbi adhuc.C.de iure dotium. in qua sufficit probare per famam q maritus malè vtitur substantia sua ad effectum vt restituat dotem: remittit se idem Bart.ad ea quæ dixit in repetit.l.si constante.in j.2.& 3.q.ff.solu.mat.eandem opinionem tenet Anton.de But.nume.10.& ibi Fel. nume.9.in d.c.veniens.el j.& ibi Philip. Dec.nume.18.& 40.& in c.j.nu.37.de appellatio.Anto.Corsetus in Repertorio ad Abbatem.in verbo, fama.Ias. in repetit.l.admonendi.nume.246.ff.de iureiur.Soci.in reg. 144.in 4.fallen. Præpos.Alex.in c.j.nume.11.de appel.Matth.de Afflict. in c.j.§.sed quia.nu.41.quæ sit prima caus. benefic. amittendi.in Vsib.feudorum.Cæpola in l.j.§.sed sciendū. nume.132.ff.de ædilitio edicto.

Limita sextò in impedimento matrimonij: quia probatur per solam famam: vt probat text. & ibi Abb. per eum in 3.notabili.in c.super eo.de consanguini.& affinit. & ibi doct.Roma.in sing.616.eandem opinionem tenet Alex. in additionibus ad Bart.in d.§.plurium. nu.30.in additione incipienti, Vana vox.& Hippol.in d.§.plurium. nu.56. Felin.in d.cap.nume.9. Philippus Decius in c.j.nume. 40. de appellatio. Doctor de Couarruu. in Epitome 4. libri, in 2.parte,capitu.6.§.10.nume. 29. De iure regio probatur in l.2.titu.3.parte 4. De iure cano. glo. per illum text. in cap.illud.in ver.in hoc de clerico excommu. vel deposito ministrante.

Septimò fallit in factis antiquis excedentibus memoriam hominum: quia tunc fama plenam probationem facit. ita probat glo. in l. atqui natura. §.cùm me absente.ff. de nego.gest.Innocent. in c.quid per nouale.& in capitu. veniens,

veniens, de verborum significatio. Bald. in Authen: quas actiones. in vltima col. C. de sacr. sanct. eccles. in l. cùm super. C. de rei vendic. in l. in bonæ fidei. colum. fin. C. de rebus creditis. Cæsar Lambertinus in tractatu iuris patronatus: in 2. parte, 2. libri, in 9. articul. 10. quæst. j. fol. 335. colum. j. Andreas Tiraquellus in tract. de primogenitura, in præfatio. nume. 103. Ludouicus Gozadinus in consil. 8. nume. 47. Matthæus de Afflict. in decisionibus Neapolitanis, decis. 277. numer. 1. Paulus Parisius in consil. 52. nume. 50. volum. 3. & in consi. 23. nume. 236. volum. j. Gratus in consi. 95. numer. 15. volum. 2. Matthæus de Afflict. In capit. j. in 4. notab. num. 28. de pace iuramento firmanda. Ioannes Samson in consuetudinibus Turonens. articu. 13. colum. fin. idem Bald. in l. 4. C. de probatio. in l. non ignorat. in 6. colum. C. qui accusare non possunt. Anto. de Butr. in cap. veniens. numer. 10. de verborum significatio. Philip. Deci. vbi dicit hanc esse communem opinionem, in capitu. j. nume. 46. de appellatio. Felin. nume. 9. & 16. in dicto capit. veniens. de testi. vbi allegat text. in c. cùm causam. de probatio. Barto. in l. 2. in §. Labeo. ff. de aqua pluuia arcen. Hippo. de Marsi. in d. l. de minore. in §. plurimum. nume. 60. ff. de quæstio. & in singu. 505. Ias. in l. prætor ait. §. prætor ait. numer. 25. ff. de edendo. Carolus Ruinus in consi. 13. nume. 3. & in consi. 112. num. 2. & in consi. 151. nume. 2. & 3. & in consil. 173. num. 2. volum. 4. & in consil. 103. nume. 16. volum. 5. Et dicitur esse tempus de antiquo, quando est tempus centum annorum, vel vltra. ita tenet Innocent. in d. capitu. veniens. Barthol. Socin. in regu. 144. in 7. limitatione. Corsetus in Repertorio ad Abb. in verbo, fama. eandem opinionem dicit ita communiter teneri Alex. in l. cum aliquis. C. de iure deliber. & in consil. 208. nume. 12. volu. 2. Specu. tenet eandem opinionem in titu. de probationibus. in §. j. versic. valet etiam. Alex. vbi etiam loquitur de centum annis, in consi. 12. nume. 8. volu. 4. & in consi. 74. num. 6. eod. volu. hanc opinionem dicit etiam communem. Philip. Dec. in d. cap. j. nume. 46. de appellatio. eandem opinionem dicit etiam communem, scilicet quòd requiratur tempus centum annorum, quod est tempus longæuæ vitæ hominis: vt in l. fina. C. de sacr. sanct. eccles. & in l. an inutiles. ff. de vsufruct. legat. tenet Ias. in repe. l. admonendi. nume. 246. ff. de iureiurand. eandem opinionem tenet Ioan. de Imo. & ibi Abb. nume. 8. in d. cap. veniens. el j. de testibus. Iacob. de Sancto Georg. in l. 3. in §. eiusdem. nume. 16. ff. de testib. Francis. Curtius Senior. in consi. 69. nume. 5. & in consi. 76. numer. 4. Roma. in consi. 109. nume. 1. versicu. quo ad secundum. ad finem. Philippus Decius in consi. 428. num. 2. vbi hanc attestatur communem. eandem opinionem videtur etiam tenere Andre. Alciat. in tract. præsumptionum, in 2. regula, præsumptione 3. numer. 3. Eandem opinionem tenet Cæpola in tract. seruit. vrbanorum prædiorum, capit. 19. Ias. in consi. 81. colum. 2. volu. j. & in consi. 24. colum. penult. volu. 3. & in consil. 148. in fin. volum. 4. eandem dicit communem esse Bertrandus in consil. 41. nume. 8. volu. j. primæ impressionis. Eandem opinionem dicit esse communem, & ita secundum eam consuluisse Ias. in l. cum aliquis. numer. 7. C. de iure deliberand. eandem opinionem tenet Præposi. in cap. j. numer. 11. de appel. Carol. Ruin. in consi. 84. nume. 9. volu. 3. Ioan. Cora. in repet. l. admonendi, num. 83. ff. de iureiurando. Carolus Molinæus in consuetud. Parisiensi. §. 5. numer. 63. eandem opinionem, vbi dicit magis communiter teneri, firmat idem Stepha. Bertrandus in consi. 283. num. 4. volu. 3. primæ impressionis. Sigismundus Lofredus, vbi hoc not. examinat, in consi. 44. nume. 4. pro qua opinione facit quod suprà dixi in regu. 90. in j. limitatione.

Licet Anton. de Butrio in d. cap. veniens. el j. de testibus. numer. 10. dicat tempus longissimum esse spatium quadraginta annorum. Quem sequitur Alexand. sibimet contrarius, in consi. 4. nume. 13. volu. 2. quam opinionem tenet etiam Dominicus de Sancto Geminiano in capit. j. de rescriptis lib. 6. eandem opinionem sibimet contrarius videtur tenere Stepha. Bertrandus in consi. 260. nume. 8. volu. 2. primæ impressionis. Alij etiam dicunt septuaginta annorum, vt Franc. Aret. in consi. 36. nume. 6. sed nihilominùs, vt suprà dixi, præcedens opinio est vera & communis. Sed opinionem Anto. saluat Decius in d. cap. j. nume. 47. de appellationibus.

Octauò fallit quando esset materia in qua ipsa fama, seu opinio communis tribuat ex eius verbis certum intellectum: tunc enim sufficit quòd ipsa probetur: vt in l. Labeo. ff. de supellectili legat. in l. cùm de lanionis. in §. asinam. ff. de fundo instructo instrumentoque legato. ita tenet Anton. de Butrio in dicto capitu. veniens. nume. 10. quem refert Socin. in regu. 144. in 5. limita. Abb. in dicto cap. veniens. nume. 8.

Limita nonò in probatione mortis. ita tenet Cyn. in l. siquidem. C. solu. matri. Anto. post alios in c. in præsentia. de sponsalibus. nume. 7. Bar. in l. 2. §. si dubitetur. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. & est bonus tex. in l. nõ omnis. §. à Barbaris. ff. de milit. testa. & hanc opinionem tenet Felin. per illum tex. in d. c. veniens. nume. 8. Barto. in d. l. siquidem. C. solut. mat. & ibi Salic. eandem opinionem tenet Ias. in l. cum ea quæ. nume. 7. C. de transact. additionat. Præpo. in d. c. j. in num. 11. de appel. Hippol. de Marsi. in d. §. plurimum. numer. 79. Iacob. de Sancto Georg. in l. 3. §. eiusdem. nume. 9. ff. de testibus. quod tantum intelligo verum quandocunque aliquis longè fuit absens, & tractatur de eius hæreditate: & sic in his quæ sunt leuis præiudicij: aliàs autem sola fama non sufficit, sed requiritur alia probatio vltra famam, secundum Abb. & Anton. in dicto c. in præsentia. de sponsalibus. Stephanum Aufredum in additioni. ad decisiones Capellæ Tolosanæ. 316. & in decisione 512. glo. & ibi Barto. & Salic. in d. l. siquidem. C. solut. matri. Corsetus in sing. in verbo, mors. Corneus in consi. 10. nume. 7. vol. j. Alex. in consil. 4. num. 15. vol. 2. & in consi. 115. volu. 4. Nic. Boer. not. vbi hoc examinat, in decis. 288. per totam. Bartho. de Chassan. in consuetud. Burgund. in procemio, fol. 10. col. 2. nu. 9. Marian. Soc. Iun. in consi. 26. vol. 2. per totum. vbi tractat qualiter mors probetur. De iure regio est tex. in l. 14. tit. 14. part. 3.

Decimò limita non habere locum quando agitur remedio c. reintegranda. 3. q. j. ita tenet Ancha. in consil. 42. nu. 3. vbi dicit quod fama publica de possessione facit rem restitui: quam opinionem sequitur Philip. Dec. in d. c. j. nume. 42. de appell. Ratio potest esse: quia causa videtur esse leuis præiudicij, cùm agatur de sola possessione: vt not. in l. j. C. si de momenta. posses. fue. appellat. not. idem Dec. in c. de appellationibus. de appella. & in d. c. veniens. el j. nume. 43. de testibus. & ibi Fel. nume. 26. in fine.

Vndecimò fallit quando agitur de sufficientia ordinandi. ita tenet Dominic. de S. Gemin. post glo. ibi, in c. nulles. in fi. 24. dist. quem sequitur Fel. in d. c. veniens. el j. nume. 9. de testibus. Hipp. in d. l. de minore. in d. §. plurimũ. nu. 80. ff. de quæstio.

Duodecimò limita in collatione beneficij: nam pertinentia collationis sufficit probare per reputationem & famam. ita concludunt Domini de Rota in decis. 123. secundum impressionem antiquã, & secundùm nouam in decis. 3. in titu. de probat. quam opin. tenet Philip. Dec. in d. c. j. nu. 39. de appellat.

Decimotertiò fallit in possessione seruitutis, aut libertatis, aut simili: vel in quasi possessione ingenuitatis: ita onus probandi transeat in aduersariũ volentem dicere contrarium. vt in l. mater. C. ne de statu defunct. ita tenet Bart. in l. de minore. in d. §. plurimũ. nu. 30. in fi. Bal. in l. 2. per illũ tex. C. si seruus aut libertus. lib. 10. Iacob. de S. Georg. firmat etiam hanc opinionem in l. 3. in §. eiusdem. num. 7. ff. de testibus. Andr. Tiraquel. in tract. de nobilitate, c. 10. nume. 8. Carol. Rui. in consi. 128. vol. 4. nu. 10.

Decimo-

Decimoquartò fallit quando à statuto hoc disponitur: vt quia dicat statutum q delictum sola fama probetur: argu. tex. in c. cùm dilectus. de fide iustru. ita tenet Bar. in d. §. plurimum. nu. 32. quem sequitur Phil. Dec. in d. c. j. nume. 48. de appel. Abb. in d. c. veniens, el j. nu. 10. de testibus. vbi dicit q tale statutum quod sit contra ius commune, debet strictè interpretari. quē sequitur ibi Philip. Decius, nume. 33.

Decimoquintò fallit in probanda excommunicatione: nam excommunicatio per famam probatur. ita tenet Bal. in c. j. per illum tex. col. j. versic. no. q excommunicatio. hic finitur lex, & incipiunt cōsuetudines regni. in Vsibus feud. pro qua opinione est text. in c. illud. & ibi glo. in verbo, in hoc. de clerico excommunica. ministran. & in c. ad hæc. in glo. in verbo, publicè, de postula. prælat. Quod tamen intelligo verum quando non agitur de præiudicio alterius, vel in foro animæ: sed quantùm ad hoc vt quis repellatur ad agendum tanquam excōmunicatus, non sufficit fama, sed debet fieri apertissimis documentis. ita Ant. de But. in d. c. veniens. el j. nu. 10. allegat Spec. in tit. de notorio. in §. fama. Anto. de But. & ibi Abb. nu. 11. in c. prudentiam. in §. sexta. de offic. deleg. & ibi Phil. Dec. nu. 36. idem Dec. in d. c. ad hæc. nu. 48. de postul. prælat. Iacob. in d. l. 3. in §. eiusdē. nu. 19. ff. de testi. pro qua opinione est tex. in c. pia. in verbo, apertissimis documentis. de excep. lib. 6.

Decimosextò limita quandocunq; clericus fuerit infamatus à populo: nam tunc fama probat, & tenetur innocentiam suam purgare. probat text. in c. presbyter. 2. q. 5. in c. cùm desideres. in §. secundæ. de sent. excommu. in c. j. cum alijs, de purga. cano. ita tenet Alex. in additio. ad Bar. in d. l. de minore. in §. plurimum. nu. 30. in additione incipienti, Vana vox. ff. de quæst. Philip. Dec. in c. prudentiam. in §. 6. nu. 42. de offic. deleg.

Decimoseptimò fallit in probando iudicem esse consuetum incarcerare vel torquere homines, vel similes violentias inferre appellantibus vel conquerentibus de eo. ita concludit Bart. in l. de pupillo. in §. si quis ipsi prætori. nu. 17. ff. de no. ope. nunc. quem sequitur Alex. in additionibus ad Bar. in d. l. de minore, in §. plurimum. num. 30. in additione incipienti, Vana vox. Quam opinionē sequitur Fel. in d. c. veniens, el j. nu. 9. in fi. de testibus. idem Felin. in c. afferre, nume. 11. de præsumpt. & in c. de quarta. nu. 24. de præscript. & de illo dicto Bart. facit etiam mentionem Alex. in consi. 66. nu. 9. volu. 3. hanc opinionem tenet Ias. in repet. l. admonendi, nu. 246. ff. de iureiur. Carol. Rui. in consi. 105. nu. 3. vol. j.

Decimooctauò limita non habere locum in Principe attestante de fama seu infamia alicuius, quando loquitur assertiuè: secus si loquatur narratiuè. Porrò dicitur loqui per verba assertiua, quando loquitur hoc modo: quia constat nobis talem esse infamatum, &c. Per verba autē narratiua dicitur loqui, quādo dicit: multorum clamor ad nos peruenit q talis est infamatus. Hanc limitationem posuit Io. And. in additionibus ad Specu. in titu. de inquisitione, in §. nunc tractemus. versic. hoc autem notandum, quem sequitur Abb. in c. cùm oporteat, in 3. notabili, de accusa. Iacobi. de S. Georg. in d. l. 3. in §. eiusdem, numer. 21. ff. de testibus. Ias. in repet. l. admonendi, numer. 246. in fin. ff. de iureiurando.

Decimonono limita non habere locum vbi tractatur aliquid circa materiam peccati: nam ad euitandum peccatum, fama plenè probat. ita tenet Abb. in c. j. numer. 17. de postula. prælat. quem sequitur Præposi. in c. j. nu. 11. de appel. Franc. Aret. in consi. 13. col. 8. Hippol. in d. l. de minore, in §. plurimum. nu. 73. ff. de quæst.

Vigesimò fallit quando agitur de informatione conscientiæ alicuius: nam tunc fama plenè probat, ita concludit Anto. de Butr. in repet. c. peruenit, col. 17. de censibus. allegat Compostellanum in c. j. de elect. lib. 6. quem sequitur Felin. in d. c. veniens, numer. 9. de testibus. Hippol. de Marsil. in d. §. plurimum, nume. 81.

Vigesimoprimò limita non habere locum in consuetudine: nam consuetudo probatur per famam, ita tenet Cinus in l. 2. in versic. a. quæritur. C. quæ sit longa cōsuet. quē refert & sequitur Alex. in consi. 24. nu. 1. volu. 5. eandem opinionem sequitur etiam Hippo. in d. l. de minore, in §. plurimum, nu. 75. ff. de quæst.

Vigesimosecundò limita non procedere in mala fide: nam mala fides bene probatur per famam, ita Bario. in l. Celsus. nu. 18. ff. de vsucapio. Cardina. in consil. 28. Ang. in Lenm qui. in §. si. ff. de Publicia. & in cōsi. 160. nu. 5. Aret. in consi. 15. nume. 11. Hippolyt. in d. l. de minore, in §. plurimum, nume. 76. ff. de quæstio. Ludouic. Gozadinus in consil. j. nume. 33. Matthæus de Afflict. in cap. j. in 4. notab. nume. 27. de pace iuramento firmanda. in Vsibus feudorum. Marianus Socinus Iunior in consi. 69. numer. 52. volum. j.

Vigesimotertiò limita non procedere in confinijs: nā bene probantur per famam. ita tenet Archidiac. in c. inter memoratos. nume. 4. 16. quæst. 3. quem sequitur Ioan. de Imol. in c. cùm causam, nume. 5. de probatio. & ibi Felin. nume. 9. Hippol. in d. §. plurimum, numer. 78. pro quo facit quod suprà dixi in 7. limitatione. Eandem opinionem tenet Gratus in consi. 95. nume. 15. volu. 2. facit tex. in d. c. cùm causam, de probationibus.

Vigesimoquartò limita non habere locum in ecclesiastico interdicto: nam sola fama facit probationem sufficientem: vt interdictum superioris obseruetur, ita probat glo. in c. j. in verbo, publicè. de postul. prælato. quam gloss. sequitur ibi Abb. numer. 17. eandem glo. sequitur expressè Petrus Brixinus Nauarrensis in Directorio electionū, in j. part. cap. 20. nume. 10. eandem etiam glo. sequitur Philip. Deci. vbi eam declarat, in d. c. j. numer. 48. de postulatio. prælator.

REGVLA CCC.

FAMA in criminalibus non facit semiplenam probationem. Hanc regulam probat glo. in cap. veniens, el j. in verbo, illorum. de testibus, & ita per illam gloss. tenet Bald. & Ioan. de Imo. ibi. Anton. de Butrio, nume. 10. & Abb. nume. 8. Felin. nume. 12. Philip. Dec. nume. 25. & ibi cæteri Doct. Bald. & Doct. in cap. j. de appellatio. Bart. in l. de minore. in §. plurimum, numer. 30. ff. de quæst. & ibi Hippolyt. nume. 55. vbi allegat quàm plures Doct. eandem opinionem tenet Ias. in repet. l. admonendi, nu. 250. ff. de iureiurand. Aymon Crauetta in consil. 41. nomer. 6. Barthol. Cæpola in consi. 34. numer. 5. in consilijs criminalibus. Iacobi. de Sancto Georg. in l. 3. in §. eiusdem, nume. 10. ff. de testib. Salic. & Doctor. in l. ea quidem. C. de accusatio. & hanc dicit esse communem opinionē Marcus Antonius Blancus in tracta. de indicijs, & tortura, numer. 313.

Ratio huius regulæ est: quia in criminalibus, probationes debent esse luce meridiana clariores. vt in l. sciant cuncti. C. de probatio. canonicata, in capitu. sciant cuncti, 2. q. 8. quibus concordat regia l. 12. titu. 14. part. 3. ita concludunt omnes suprà dicti doct. & circa hanc regu. vide Decium in consil. 429. numer. 9. & in consil. 189. numer. 13. Hierony. Gratum in consi. 136. numer. 2. volum. j. Matthæum de Afflictis in cap. j. notabili 4. numer. 15. de pace iuramento firmanda. in Vsibus feudorum. Ioan. de Amicis in consi. 60. nu. 12. Pau. Parisium in consil. 153. nu. 12. cum alijs volu. 4.

Amplia primò, etiam si agatur de crimine ciuiliter: quia idem erit quod in criminalibus, ita concludit Antonius de Butrio in dicto cap. veniens. nume. 10. & ibi Abb. nume. 9. allegant text. in capit. tam literis, de testibus. vbi dicunt probari q fama cum vno teste non probat. & ita illum textum expressè no. ibi Bald. nume. 1. in 2. notabili. Io. de Ana. in consi. 59. nu. 3. Fel. in d. c. veniens, nu. 12. Ias. in d. l.

in d.l.admonẽdi, nu.250.quam ampliationem reprehendit Dec.in d.c.veniens,el j.nu.28. Eãdem ampliationem ante Dec.reprehendit ibi Io.de Imo.nu.8.quem sequitur Iacob.de S.Georg.in d.§.eiusdem,nu.11.Ratio in qua se fundat Io.de Imo.est,quia quando agitur de crimine ciuiliter,non requiruntur ita strictæ probationes sicut quando agitur criminaliter.

Amplia secundò vt habeat locum in causa ciuili famosa & ardua:quia æquiparatur criminali.ita tenet Bald.in d. c.veniens,el j.nu.7.de testibus allegat tex.in l.propter litẽ. ff.de excusationib.tutor.quem sequitur Phil. Dec. nu.39. & ideò in matrimonio dissoluendo, quia grauis causa reputatur,non sufficit fama cum vno teste:vt cõcludit Alex. in consi.143.nu.4.vol.2.quem sequitur Hippo.in d. §.plurimum.nu.56.allegat not.per glo.& doct.in c.mulieri.de iureiur.facit tex.& ibi not.per Anto. in c.j. de consangui. & affinit.Eandem opi.sequitur Ias.in d.l.admonendi, nume.252.ff.de iureiur.

Amplia tertiò habere locũ in omnibus casibus in quibus non defertur iuramentum in probationis defectum: nam in talibus fama cum vno teste non probat, ita tenet Bal.in c,j.nume.3.de appel.quem sequitur Philip. Dec. in d.c.veniens,nu.31.de testibus.Et casus in quibus iuramẽtum non defertur in supplementũ probationis. ponit Ias. in repetit.l.admonendi,nu.294.Hippo.de Marsi.in l.maritus.ff.de quæstionibus.

Amplia quartò, etiam si agatur de probanda excommunicatione vt quis à iudicio repellatur,ita concludit Anto.de Butr.in d.c.veniens,nu.10.& ibi Fel.nume.12. facit quod suprà dixi in regu.299.in 15.limitatione.

Amplia quintò, etiam si de hoc esset statutum episcopi, ꝙ per vnum testem de veritate,& tres de fama conuincatur quis de vsura.ita cõcludit Federicus de Senis in consil.17.per totum:quem sequitur Petr.de Anchar.in repet. c.j.col.80.versicu.accedat quò suprà,de constitu. quos sequitur Fel.in d.c.veniens,nu.12.

Limita primò quando esset facta plusquam semiplena probatio,ita tenet Bald.in l.si quis.in §.j.ff.de edendo.nume.4.quem sequitur Aret.in d.c.veniens, nu.23.eandem opinionem tenet Io.And.in additionib. ad Specu. in titu. de probat.in §.fi.versi.13.ad finẽ additionis,pro qua opinione ibi Aret.allegat tex. quem dicit esse singularem secundum vltimum intellectum glo.in c.præterea, de testibus:vbi si testes deponunt super adulterio de auditu, quia testes audiuerunt adulteros commisceri, tunc vna probatio iuncta cum fama & alijs legitimis adminiculis,probat crimen.Facit etiam tex.in l.j.in §.idem Cornelio, in fi.& ibi Bar.ff.de quæstio.vbi ex vno teste de veritate coniunctis argumentis fit plena probatio. facit etiam glo. & ibi Dominicus in c.j.in verbo,manifestos.de vsur.lib.6. Eandem opinionem sequitur Fel.in d.c.veniens,nu.13.de testibus.Iacob.in d.l.3.in §.eiusdem,num. 13. ff.de testibus Phil.Dec.in consi.103.num.12.Thom.Grammat.in decis.42.nume.12,Dec.in d.c.veniens,nume.32.vbi dicit ꝙ hoc totum est in arbitrio iudicis, attenta qualitate famæ & præsumptione quæ esset vltra semiplenam probationẽ.

Limita secundò vt nõ procedat quantum ad inducendam purgationem:vt in c.presbyter si à plebe.2.q.5.ita tenet Fel.in d.c.veniens,nu.14.Iacob.de S. Georg. in l.3.in §.eiusdem.nu.12.ff.de testibus.

Limita tertiò, vt non procedat quantum ad inquirendum, vt in c.qualiter & quando, el 2.de accusatio. ita tenet Fel.per illum tex.in d.c.veniens,nu.14.de testibus.Iacobi.in præallegato §.eiusdem,nu.12.

Quartò fallit quo ad deueniẽdum ad torturam, ista est glo.not.& communiter approbata,quę hoc clarè videtur probare,in l.qui sine accusatoribus. in verbo, suspicionibus.ff.de quæst.

Contrariam tamen opinionem, imò ꝙ fama non faciat indicium ad torturam contra aliquem, tenet Io.And. in additionibus ad Specu.in tit.de probationibus,in §.videndum.in additione ad nu.19.incip.sciant.in fi. idem titu.de notorio crimine,in §.fama est.super versic.casus ad finem additionis.Quem refert & sequitur Ant.de But.in c.3.loco,nu.19.de probat.Ang.in tract. malefic.in verbo, ꝙ fama publica,nu.41.Panor.in c.j.nu.fi.de purg. canon.& in c.cùm in contemplatione,de regu.iur.Alex.in consil.5. nu.3.vol.j.& hanc opinionem dicit communẽ esse Hippol.de Marsi.in sing.97.hanc etiã opinionem tenet Bart. in l.milites.C.de quæst.& in d.l.de minore, in §.plurimũ. nu.31.ff.eod.licet non clarè.Hanc etiam dicit communẽ Ias.in repetit.l.admonendi, nu.251.ff.de iureiur. vbi allegat quamplures doctor. Eandem opinionem dicit esse communem Hippol.in d.§.plurimum,num.27. vbi dicit istam esse magis communem opinionem & æquiorem. Hanc etiam tenet Pau.Paris.in consi.153.nu.21.vol.4.idẽ Hippo.in consi.15.nu.12. Eandem opinionem tenet Anto.Corsetus in Repertorio:in verbo, fama. Paris de Puteo in tract.syndic.in verbo,an fama. Marcus de Mãtua, vbi assignat rationem,in consi.188.num.7.Io.de Amicis in consi.85.nu.4.Steph.Bertrandus in consi.31.nu.2.volu.3.secundæ impressionis. Et hanc opinionem dicit ita communiter teneri Marcus Antonius Blancus in tract. de indicijs & tortura:nume.113.Iacobi.de S. Georgio in l.3.in §.eiusdem.ff.de testibus. Quam limitationem intellige vt dicam in regula infrà proxima.

Quintò limita non habere locum quando agitur tantum ad finem probandi iurisdictionem illius causæ: nam tunc fama publica in criminalibus facit plenam probationem.ita concludit Dominicus de S. Gemin. in c.si iudex laicus,in §.& si notorium,nu.2.in j.notabili, de sent.excommu.lib.6.quem sequitur Hippoly.de Marsi.in d.l.de minore,in §.plurimum.nu.74. ff.de quæstionibus.

Sextò limita non procedere quando cum fama esset dictum Syndici qui ita denunciauit Titium occidisset Caium: quia tunc fama facit semiplenam probationem. ita consuluit Bar.in consi.191.in finalibus verbis. Quam opinionem,licet corruptè eam alleget, sequitur Aug. Ariminensis in addit.ad Ange.in tract.maleficiorum, in verbo, quod fama publica,nu.43. Eandem opinionem sequitur Hiero.Gratus in consi.136.nu.17.vol.j.Hiero.Zanetinus in tract.differẽtiarũ vtriusq; iuris:differẽtia 109.nu. 185.

Regula CCCI.

FAMA in criminalibus non facit indicium ad torturam,ita expressè tenet Bar.in l.milites.C.de quæst. & Ant.de But.& ibi doct.in c.veniens,{el primero,} de testibus.Quam opinionem sequuntur doct. in regula præcedenti,in 4.limitatione relati. De iure regio probatur in l.3.tit.30.par.7.

Hanc regulam ponit Bern.de Luco cum duabus limitationibus.remittendo se ad Hippol.in l.de minore, in §. plurimum,nu.27.ff.de quæstionib.in reg.333.

Limita primò quandocunq; fama est vehemẽs,ita expressè concludit Bar.in consi.191.Eandem opinionẽ sequitur Bal.in c.j.in §.iniuria,de pace iur.firman. in vsibus feu.Fel.in d.c.veniens,nu.15.de testib. Aug.Arimi. in addit.ad Ang.in d.tract.malefic.in verbo,quod fama publica.nu.42.Tho.Gram.in consi.57.nu.16.in criminalibus. opinionẽ hanc sequitur Hipp.de Marsi.in d.§.plurimum. nu.28.& in l.patre vel marito.nu.59.ff.de quęst.& in practica crimi.in §.diligẽter.nu.20.& in cõsi.3.nu.6. & in cõsil.49.nu.65.& in sing.97.& sing.205.Pau.Paris.in consil. 153.nu.22.vol.4.Hier.Gratus in cõsi.57.nu.2.lib.2.{Matthæ.de Afflic.in c.j.nu.17.de pace iuram. firman.in vsib. feud.Thom.Gram.in decis.34.nu.52. & ibi nu. 53. dicit ꝙ relinquitur arbitrio iudicis quando fama dicatur vehemens.Hippo.in d.§.plurimum.nu.30.

Limita secundò quando cum fama adesset dictum officialis denunciantis cum iuramento, vt suprà dixi in præcedenti Reg.in finali limitatione. Eãdem opinionem tenet

net Paris de Puteo in tract. syndicatus, in verbo, an fama, nume. 3. pro qua opinione allegat text. in Auth. hodie. C. de repudijs. Matth. de Afflict. in c. j. in 4. notabili nu. 35. de pace iura. firm. in vsib. feud.

Limita tertiò quando contra illum malefactorem cõtra quem vox & fama de delicto commisso est, est etiam probatum, illum hominem esse malæ famæ, vitæ, & conditionis. ita expressè tenet Albertus Gãdinus in tract. maleficiorum, in rubrica, à quo vel à quibus possit fama incipere, nume. 12. quem sequitur Augu. Ariminensis in additionibus ad Ange. in verbo, quod fama publica. nu. 44. Pro qua opinione est tex. de iure regio in l. 3. tit. 30. part. 7. pro quo vide Matthæ. de Afflict. in d. c. j. in 4. notab. nume. 45. de pace iuram. firman. Hieronymum Zanetinũ in tract. differentiarum vtriusq; iuris: differẽtia 109. nu. 185.

Quartò fallit quandocunque cum fama adesset fuga: nam tunc talis infamatus potest torqueri: vt in Auth. de exhibendis reis. in §. si verò. collat. 5. & in Auth. de sanctissimis episcopis, in §. si quis autem. collat. 9. nam tunc iste talis potest torqueri. ita expressè per illum text. tenet Matth. de Afflict. in d. 4. notabili. nume. 40. Eandem opinionem tenet Bat. in l. fi. ff. de quæst. Io. de Imo. & ibi Fein. nume. 6. in c. nullus. de præsumpt. vbi hoc declarat. hãc etiam opinionem tenet Hieronym. Gratus in consil. 48. nume. 8. vol. 2. Circa quam limitationem vide text. de iure regio in l. 13. tit. 19. part. 7. doct. in l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. & vide infrà in Regula 307.

Quintò fallit quando fama habuit originem ab honestis personis: nam tunc bene facit indicium ad torturam. ita sentit Bal. in c. j. in §. item si Vasallus. col. vlt. de controuersia inuestitu. Sali. in l. ea quidem. C. de accusa. facit text. in c. qualiter & quando. el 2. de accusat. & in l. miles. in §. mulier. & quod ibi not. Bart. ff. de adulte. Paris de Puteo in tract. syndicatus, in verbo, an fama. nu. 5. Hanc opinionẽ tenet Hippol. in d. §. plurimum. num. 30. & in singu. 97. & in consi. 3. num. 5. & in consi. 31. nume. 5. Franc. Aret. in d. c. veniens. nu. 35. & ibi Fel. nu. 17. Pau. Parisi. in consi. 153. nume. 12. volu. 2. facit etiam tex. in c. cùm in iuuentute. de purgatione canonica.

REGVLA CCCI.

FAMVLO dicens, ne reuertaris domũ nisi sentiã nouum de te, si famulus occidat aliquẽ, tenetur dominus de homicidio, quãdo dominus priùs recipit aquãiniuriã.

Hanc regulam ponit Bar. in l. si quis mihi bona. in §. pater Seio. nume. 2. per illum tex. ff. de acquir. hæred. & illud d. Bar. vltra doct. ibi sequutur Ancha. in c. ex literis. de excessibus præla. & ibi Abb. vbi pro hac opinione Bar. allegant illum tex. Eandem opinionem Bar. sequitur Alex. in consi. 127. nume. 4. & in consi. 128. nume. 5. volu. 4. Eandem opinionem sequitur Ripa in l. si ventri. §. fina. nu. 4. ff. de priuil. cred. Fel. in c. afferte. nume. 13. de præsumpt. & in c. sicut dignum. nu. 12. de homicidio. Iaco. de S. Georg. in l. j. nume. 6. C. de seruis fugit. Ang. Aret. in tract. maleficiorum, in verbo, & Sempronium mandatorem. nu. 42. & ibi Augu. Ariminen. in additionibus dicit hanc esse cõmunem opinionem. Pro qua opinione Barto. facit notabile dictum eiusdem Bar. in l. sed si vnius. in §. seruus. nu. 2. ff. de iniur. vbi dicit ꝙ quandocunque aliquis interfecit aliquem per alienum hominem, qui de necessitate debet ei obedire, dicitur propriè interficere. allegat ad hoc tex. in l. ita autem. in §. gessisse. ff. de administrat. tuto. Eandẽ opinionem tenet idem Bart. in l. 3. in §. si procurator. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. pro qua opinione facit etiam text. & ibi Abb. nume. 9. & Fel. nume. 9. in c. mulieres. de sent. excommu. quod dictum Bar. sequitur Hiero. Gratus consil. 5. nume. 11. volu. j. Matth. de Afflict. in constit. Neapolitan. lib. j. Rub. 52. nu. 57.

Amplia primò procedere etiam si dominus dixisset famulo in aurem certa verba, & ille statim iuit & occidit hominem: nam præsumitur factum de mandato domini: ita expressè tenet idem Bar. in l. si ventri. in §. fin. nume. 5. ff. de priuilegijs credit. per glo. ibi: quem vltra Ang. ibi sequitur Bal. in l. multum. col. 2. C. si quis alteri vel sibi. & in l. j. col. 4. C. de seruis fugit. & in c. veritatis. col. 3. de dolo & contu. Alex. in l. si cùm dotem. in §. si mulier. in 7. notab. ff. solut. matri. Io. de Ana. in consi. 23. Fel. in c. j. numer. 12. de offic. deleg. Hippol. in l. j. in §. præterea. nume. 27. ff. de quæst. Hiero. Gratus in consi. 110. nu. 11. volu. j.

Amplia secundò etiam si famulus extitisset per multos dies ꝙ non commisisset maleficium: nam si posteà commisit tale delictum, videtur commisisse vigore mandati. ita concludit Innoc. in c. ad audientiam. de homicid. quẽ sequitur Felin. in c. sicut dignum. numer. 12. de homicid. Hanc opinionem tenet Barto. in l. non solùm. in §. si mãdato. num. 52. ff. de iniurijs. quem sequitur Ang. Aret. in d. tract. malefic. in verb. & Semproniũ mandatorẽ. nu. 55.

Amplia tertiò habere locum etiam si dominus proferens talia verba famulo expressè inhibuisset ne occideret: nam sequuto delicto tenetur dominus, iuxta text. in c. fi. de homicid. lib. 6. & ita per illum tex. hoc tenet Bal. in l. non ideo minus. nu. 34. C. de accus. Eandem opinionem tenet Matth. Syluanus, licet de Bal. nullam mẽtionem faciat, in singu. 188. in fi. Maria. Soc. in c. ad audientiam. nume. 63. de homicidio.

Hanc regulam cum 6. limit. ponit Bernat. de Luco in reg. 205. remittendo se ad Ias. in l. j. à nu. 28. vsque ad nume. 38. C. de seruis fugit.

REGVLA CCCII.

FAMVLOS vel consanguineos habens in domo, qui essent homines improbi, dominus ex ipsorum delictis tenetur: quia præsumendum est ꝙ perseuerabunt in delictis suis, vt in regula, semel. de reg. iur. libr. 6. & dominus accipiens eos in domo, præsumitur informatus de eorũ cõditione, vt in l. fi. in §. seruorũ. ff. de naut. caup. & stabula.

Hanc regulam ponit Card. Zabarella in Clemen. ne in agro. in §. porrò. in 4. notab. de statu monach. quem sequitur Fel. in c. Petrus. nu. 7. de homicid. Phil. Dec. in l. 3. nu. 8. & ibi Curt. Iun. nu. 9. & doct. moder. in c. j. de pactis. Alciat. in tract. præsump. in 3. Reg. præsump. 40. Franc. Zoanettus Bononien. in consi. 27. numer. 6. pro qua opinione est text. in c. nulli. de accusat. & in l. fin. de abigeis. Et circa hanc reg. vide Ias. in l. age cũ Gemi. nu. 7. C. de trans. Petrũ de Ferra. in pract. in forma inquis. in verb. transeat. nu. 6.

Limita & intellige istam regulam, vt non procedat ad hoc vt prędicti domini puniantur eadẽ pœna qua ipsi delinquentes, sed mitiùs arbitrio iudicis, ex quo puniuntur per præsumptiones: secundum doctrinam Inno. in c. quia verisimile. de præsumpt. nu. 2. vbi tenet ꝙ quoties condemnatur quis ex præsumptionibus, seu ex præsumptiuis probationibus, iudex debet multum temperare sententiã, & mitigare pœnam. quem ibi sequuntur doct. Canonistæ. præcipuè Abb. & Fel. nu. 6. per tex. ibi. sequitur etiã Ias. in l. j. nu. 28. C. de ser. fug. & in l. j. num. 25. ff. si cert. pet. Phil. Dec. in c. 3. loco. nu. 6. de ꝓbat. Thom. Grammat. in decis. 42. nu. 13. & cũ illo d. Inno. esse commu. opi. testatur expressè Pala. Rubi. in allegat. hæresis. §. 55. illud etiã dictũ, vbi id notab. declarat, sequitur Iaco. in Rubr. nu. 7. ff. de probat. Ratio est: quia in hoc casu videtur potius argui culpa domini quàm dolus, vt in l. culpa caret. ff. de reg. iur. Bal. in c. veritatis. nu. 5. de do. & contu. ꝙ tamen intelligo verum quando delictũ non fuisset factũ cõtemplatione domini: quia si eius contemplatione esset factum, eadẽ pœna veniret puniendus qua ipse delinquens. Pro qua opinione facit notabile dictũ And. Barb. in c. j. nu. 34. de offic. delega. vbi concludit ꝙ si famulus præsente domino habente verba cum aliquo, percussit illum ense vel alio modo, si delictũ famuli cadit ad commodũ domini, imputatur ipsi domino. pro quo allegat dictũ Bal. in l. de pupillo. in §. si qs ipsi prætori. ff. de no. ope. nunc. vbi si famulus potestatis verberauit appellantẽ, præsumitur de mãdato potestatis quod

dictum Bar.sequitur ibi Alex.& Bal.in l.j.c.de ser.fug.Fel. in c.mulieres.de sen.excom.nu.4.Hipp.in consi.20.nu.1. Matth.de Afflict.in constitu.Neap.lib.j.Rub. 12.nu.18.

REGVLA CCCIIII.

FAMVLVS de mandato domini tenetur præstare operas alteri, quas sibi exhibere tenetur. Hanc regulã probat tex.in l.operæ in rerum. in fi.ff.de operis liber. & in l.homines.& in l.vxori. in §.Serapium. ff.de vsufructu legato.Ratio est:quia is qui conduxit, alteri potest locare, vt in l.cùm plures.ff.locati: & illa pecunia per famulũ acquisita acquiritur domino: vt in l.patronus.& in l.si libertus.{la primera.} & in l.qui libertinus.ff. de operis libert.

Primò fallit quãdo dominus vellet delegare operas turpes, quas ipse dominus non potest exigere, vt in l.hac demum.ff.de operis liber.

Secundò limita quando extra locum vellet vt famulus seruiret: quia famulus non tenetur si ad illas operas non esset obligatus, vt in lege, vsuras. & ibi doctor. C.de solutionibus.

Tertiò fallit quando dominus his quibus operas iubet exhiberi esset odiosus, vel onerosus, vel rixosus: nam tunc non tenebitur famulus eidem seruire, argumento text. in l.2.ff. vt in possessio.legato. & in l.inuitus. ff. de fideicommiss.libertat.in l.fi.C.de pactis inter emptor.& vend.quia non debet fieri deterior conditio famuli, vt in lege, generaliter.in fi.ff.de fideicommissarijs libertatib.

REGVLA CCCV.

FAMVLI scholarium & clericorum, gaudent priuilegio ipsorum.Hanc regulam probat tex.& ibi doct. in Auth.habita.C.ne filius pro patre.& in clericorum famulis probat tex.in l.j.& 2.C.de episc. & cler. quam opinionem tenet Philip.Franc.in proœmio.6.in verbo, scholaribus.Iacobus Rebuffus in l.vnica, in §.fi.de collegiatis & nummularijs.lib.11. Et circa hanc regulam vide Fel. vbi eam declarat, & plura adducit, in c.2.nu.2. de foro compe. Ias.& ibi doct.vbi hoc etiam examinant, in l.scriniarios. C.de milit.testamen. Bal.in notab. in d.l.j. C.de episc. & cler.vbi suprà dictis locis reperies hanc regulam, ampliatam & limitatam.Et qui propriè dicantur de familia domini, ponit Fel.in c.insinuante.de offic.delega. Matth. de Afflict.in constit.Neap.lib.j.Rub.15.nu.19.

Hanc regulam in famulis scholarium cum duabus ampliationibus & vnica limitatione, vbi plura congerit in proposito, ponit Petrus Rebuffus in tract. de priuil.scholarium, priuilegio 160.à nu.1.vsque ad finem.

Quæ regula in famulis scholarium est hodie correcta de iure regio, per pragmaticam 25.in volu.pragmaticarũ.

REGVLA CCCVI.

FAMVLVS intra triennium salarium à domino petere debet:aliàs post tres annos non auditur. Quæ regula probatur de iure Regio in pragma. 157. de Madrid, Anni Domini 1528.vbi dicitur ꝙ seruitia famulorũ per triennium præscribuntur. Circa quam regulam vide quæ dixi in reg.6.& Philippum Corneũ in consil.269. & 328. volu.j.item D.Couarruuias in repet.reg. possessor.2. part. §.11.nume.2.

Limita primò non procedere quando impediuntur petere aliquo iusto impedimento: vt c. commissa. de elect. lib.6.in l.fi.C.de adult.in l.si cùm ipse.ff.de excusat.tutor. ita expresè tenet Bal.in Auth.nisi tricennali.in prin. versic.sed quid dices. C.de bonis mater. vbi dicit ꝙ hæc limitatio est naturalis:quia vbi non est negligentia, non debet esse pœna.Eandem opinionem tenet Ias.in cõsi.35.col.2. vol.j.facit quod no.Alex.in consi.65.nu.5.lib.6.

Secundò fallit quando dominus iurauit soluere: quia iuramentum perpetuat actionem: vt in l.nam & posteà, in §.si his qui temporali, ff.de iureiur. quam opinionem sequitur Ias.in addition.ad Christophorũ, in §.sed aliquãdo.in additione ad nu.5.Instit. de vsucap. vbi dicit ꝙ hoc sumitur ex notatis per Anto.de Butr.post Hostien.in c.si diligenti.de præscr.ita etiam tenet idem Ias.in §. de constituta.Instit.de actio.Hãc etiam opinionem per illum tex. tenet Bar.in d.§.si his qui temporali.& ibi Ias.nu.4. Hippoly.vbi dicit ita obtinuisse in contingentia facti in singu.141.vbi etiam quàm plures doctor.allegat Feli. in c.fi. numer.7.de præscriptionib.Marcus Antonius Baueria in tractatu de virtute & viribus iuramenti:priuilegio 29.nume.42.quam opinionem tenet Corneus in consi.328.nume.22.vol.j.& Roderic.Xuarez, vbi hoc notabiliter examinat, in repet.l.post rem iudicatam. fol. 116.col. 3.nu.2. in §.considera vltimò.ff.de re iudicata.

Tertiò limita non habere locum quandocunque famulus peteret debitum competens sibi actione reali: *ita Bal.* in l.penult. C.quod cum eo.Ias.in prin.Instit.de *actio.nume.*101.post Bald.& Aret.ibi, quam limitationem latiùs examinaui in d.reg.6.in j.limitatione. & ideo si famulus relinqueret vestes apud dominum depositi nomine, eas repetere poterit, etiam post tres annos, non obstante suprà dicta pragma.

Quartò limita si famulus deserat dominum, & statim redeat:tunc non videtur recessisse: ideò annus cõputabitur à die quo nouissimè discedet cũ effectu:vt in l.3. ff.de diuortijs.& in l.quod calore.vbi hoc not. doct. ff.reg.iur.

Quintò limita quandocunque talis præscriptio esset per litis cõtestationem interrupta: quia famulus intra tres annos conuenit dominum, & lis fuit incœpta, tunc perpetuatur actio: vt est tex.& ibi doctores in d.l.nam & posteà.in §.si is qui temporale.& in l.fi.C.de præscript.30.vel 40.annorum. quod latè tradidi in dicta regula 6. in *fine.*

Limita sextò non procedere in foro conscientiæ: *nam* si dominus sciat se hoc famulo debere, non est tutus quo ad Deum: cùm sit malæ fidei possessor: vt in capit.vigilanti.in c.fi.de præscript.cum similibus. ita expresè concludit Philip.Corneus in consi.169.nume.15. & in consi. 328.nume. 14.& 32. Quam limitationem allegando fratrem Alfonsum à Castro, qui ita eam tenet, posui in d.regu.6.in 2.limitatione.Hanc etiam limitationẽ tenet Gulielmus Rouille in glo. ad consuetudines Cenomanenses, articu.35.

Limita septimò si rem aliquã domini famulus habeat: Nam si res ab eo petatur, poterit famulus excipere de salario, etiam post tempus:quia quando quis agere in ciuilibus prohibetur, excipere tamen poterit.ita Bar.in l.j.in §. sublata.& ibi Ias.in 2.lect.ff.ad Trebel.Ratio: quia exceptiones sunt perpetuæ: vt in l.purè.in §.fin. ff.de doli *mali* & metus exceptione.glo.in l.sicut, in verbo, *persecutione*.C.de præscript.30.vel 40.annor.Bar.vbi hoc notabiliter declarat, in l.societatẽ.in §.arbitrorũ.nu.22. ff.pro soc.

Octauò limita non procedere quando debitor conuenitur coram cõseruatore, vel alio iudice ecclesiastico: quia suprà dicta ordinatio non astringit hos iudices: vt in c.ecclesia S.Mariæ.& quod ibi notatur, de constitu.not.Bal.in consi.184.col.2.vol.5.Corneus in consi.328. vol.j.nu.25. facit tex.& quod ibi not.doct.in c.fi.de rebus Eccles.non alien.& quod suprà dixi in reg.135.

Nonò limita quando debitor confitetur se illam summam debere: nam tunc iudex debet dominũ condemnare ratione cõfessionis, etiam si aliàs fuisset absolutus: quia confessus pro iudicato habetur: vt in l.j.ff.de confessis. facit etiam tex.in c.2.de purg. vulg.& in c.quia plerique. de immu.eccl.vbi dicunt quem audiri post sentẽtiam, si pars confiteatur eam iniquam.

Decimò limita quando dominus non exciperet de suprà dicta pragma.nam etiam post tres annos poterit condemnari: vt in l.4.in §.hoc autem iudicium. ff.de damno infecto.& in l.de pupillo.in §.qui opus. ff.de no.ope.nunciat.Cuius est ratio, cum iudex non teneatur impartiri officium non postulatum: vt in d. §.hoc autem iudiciũ. pro quo facit quod in proposito huius limitationis adducit Ripa, in d.§.hoc autẽ iudicium.Philip. Dec.in l.res iudicata. nume.4.

nume. 4. ff. de reg. iur. Ias. in l. patre furioso. nume. 11. cum alijs. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Pro qua limitatione facit: nam præscriptio excludit actionem: vt in c. ad aures. & ibi Fel. de præscript. probatur etiã in suprà dicta prag. no. Bal. in l. si penè. ff. de condict. indebiti. & l. j. C. si aduer. cred. & in l. sicut, vbi glo. C. de præscript. 30. vel 40. anno. & sic cum præscriptio pariat exceptionem, illam debuit pars opponere: aliàs sibi imputet, si index eum condemnet post tres annos, quæ exceptio si fuerit omissa in j. instantia, in causa appellationis allegari potest: vt in l. per hanc. C. de tempor. appellat.

Vndecimò limita non procedere à contrario sensu: nã si dominus accepit famulum vt eum doceret officiũ suũ si erat artifex: & sic famulus volebat ab eo discere illud officium, & dabat domino decem vel quinque aureos singulo anno: nam si dominus intra tres annos non petat salarium, poterit posteà petere. Quia suprà dicta prag. debet strictè intelligi in casu in quo loquitur: & lex loquens in debitore, non cõprehendit creditorem, & econtrà. ita Bar. & alij in l. j. ff. si cer. pet. Bal. in Rub. C. de reb. creditis.

Duodecimò limita vt etiam post tres annos si famulus non possit recuperare debitum, possit recuperare rẽ æquiualentem à domino. ita tenet Panor. post Innoc. ibi, nu. 8. in c. olim. {el primero,} de restitut. spoliat. & ita expressè teneo in regul. 88. in 5. limitatione: vbi latè: Ratio huius limitationis est: nam calumnia per calumniam repelli potest: vt est glo. in c. cupientes. in verbo, malignantium. de elect. lib. 6. quam opinionem vltra doctor. allegatos in dicta reg. 88. tenet Matth. de Afflict. in c. j. super glo. j. nume. 16. de pace iuramento firmanda.

REGVLA CCCVII.

FAMVLVS si aufugit, eo ipso res amissas per dominũ præsumitur subtraxisse. Hanc regulam probat glo. in Auth. de exhib. reis. in §. si verò etiam quidam iurent. in glo. in verbo, factum. Collatio. 6. §. facit tex. in l. 2. in §. fin autem reus, & in §. & si actor. C. de iuramen. calum. Ratio est: quia fuga facit quem suspectum & haberi pro confesso: vt in d. §. si verò quidam not. glo. in l. impuberibus. in §. pretereà. ff. de suspectis tutorib. Circa quam regulam vide Bar. in l. consiliarios. C. de assessoribus. Lucã de Penna in l. coloni. C. de agric. & censit. lib. 11. vbi plura de materia fugæ Lud. Rom. in l. lege Cornelia. & ibi Io. Ignea. ff. ad Syllan. Fel. in c. nullus. de præsump. Io. Ber. in regula 33. Ias. in repet. l. admonendi. nu. 167. ff. de iureiur. Hipp. in repetit. Rub. C. de probatio. nu. 259. Corsetum in Repertorio ad Abbatem: in verbo, fuga. Marcum Antoniũ Blancum in tractatu de indicijs & tortura. nume. 423.

Limita primò procedere quando aufugit ante accusationem: secùs si post: quia tunc licet fugiendo redimere sanguinem suum: ita expressè tenet Bar. in l. j. num. 1. ff. de bonis eorum qui ante sentẽtiam mortem sibi con. quem sequitur Matth. Matthesilla. in notabil. 146. Ias. in repeti. l. admonendi. nu. 169. ff. de iureiur. & in l. si his qui. nu. 5. C. qui testa. fac. poss. Lud. Rom. vbi dicit se ita vidisse practicari, in d. l. lege Cornelia. nu. 2. & ibi Io. Igneus nu. 17. ff. ad Sylla. Hippo. in d. repet. Rub. C. de probat. num. 259. Ang. Aret. in tract. maleficiorũ, in verbo, quod fama publica. nu. 46. Hippo. in sing. 115. & in singu. 497. Montaluus in gl. l. 13. titu. 29. part. 7.

Limita secundò nisi ille qui aufugerit sua spontaneq; voluntate, reuersus est: nã propter ipsam fugam non grauatur eius opinio. ita Barto. in l. quis sit fugitiuus. in §. j. ff. de ædil. edict. per tex. ibi: & ibi Cæpola in l. bouem. in §. qui ad amicum. nu. 1. ff. eod. titu. facit tex. in l. 3. ff. de re milit. vbi qui fugit animo reuertendi non patitur pœnam ex fuga. & ita tenet Bal. in l. j. C. de seruit fugitiuis. facit text. in l. 3. ff. de diuor. & in l. quicquid calore. ff. de reg. iur. & dictum Bar. vbi suprà sequitur Anto. Corset. in Repertorio ad Abbatem: in verbo, fuga. pro qua limitatione videtur tex. in l. 130. ff. de reg. iur.

Tertiò limita procedere nisi prædictus famulus aufugit propter sæuitiam iudicis vel domini: nam tunc nõ habet locum hæc regula. ita tenet Lucas de Penna in dicta l. si coloni. C. de agric. & censit. lib. 11. pro qua opinione facit tex. in d. l. quis sit fugitiuus. in princ. versicu. item ne eũ quidem qui à prætore, cui in disciplinam traditus erat fugisset. & in versi. sicuti nec eum quidem qui cùm dominum animaduerteret. ff. de ædil. edict. & ibi Cæpola nu. 6. Io. Igneus in d. l. lege Cornelia. nu. 55. ff. ad Sylla. Ias. in repet. d. l. admonendi. nu. 169. ff. de iureiur.

Quartò limita non habere locum quando quis aufugeret & iret ad superiorem: quia non dicitur fugere: nã itineris arreptio ad superiorem, loco appellationis habetur secundum Host. in c. vt debitus. de appell. not. Bal. per illum tex. in l. sed & si per prætorẽ. in §. fi. ff. ex quib. cau. maior.

Quintò fallit quandocunq; famulus aufugisset ex aliqua iusta causa. ita probat text. in l. quis sit fugitiuus. in §. apud Labeonẽ. ff. de ædil. edict. & ibi. hoc tenet Cæpola. Eandem opinionem tenet Bal. in l. in bonæ fidei. num. 7. C. de rebus credit. Ias. in d. repet. l. admonendi. nume. 169.

REGVLA CCCVIII.

FOEMINAE regulariter deterioris conditionis sunt quàm viri, quãtum ad ciuilia & publica officia. Hanc regulam probat tex. in l. fœminæ. ff. de regu. iur. in l. j. ff. ad Velleia. in l. fi. C. de arbitr. tutel. ibi, ab omni iudiciorum agmine. in l. fi. ff. de fid. instru. tex. notab. in l. multũ. de statu homi. Circa quam regulam vltra Doct. in l. 62. Tauri. vide And. Tiraq. in legibus connubialib. in gl. 3. num. 160. Cæsarem Lamb. in tract. iuris patr. in 3. par. 2. lib. in 19. articu. 5. q. princ. fol. 361. col. 4. nu. 1. cum alijs. Io. Cirier, vbi ponit rationem huius regu. in tract. de primoge. in j. lib. q. 20. per totã q. Chass. in consuet. Burg. in tit. {Des iustices.} Rub. j. §. 6. fol. 65. col. 2. num. 40. Guliel. Bened. vbi ponit plures laudes fœminarũ. in repet. c. Raynutius. in verbo, duas habens filias. nu. 4. cum seq. Chassa. in Catologo gloriæ mundi, in 2. par. consideratione 8. cum seq. considerationibus: vbi etiam ponit plures laudes mulierum. Pyrrhũ Englebermæũ, & doct. in l. fœminæ. ff. de regu. iur. Marc. de Mantua in tract. l. Oppiæ, posito post 500. apotbemas quas fecit in magno volumine. Matth. de Afflict. in c. vnico, nu. 47. de nat. succes. feudi. Nepotem à monte Albano in tract. de excep. art. 7. Gome. in c. mulieres. de iud. lib. 6.

Hanc regulam ponit Specu. post glo. in d. l. in multis. in tit. de pcu. in §. ratione. vbi ponit 37. casus in quibus fœminæ sunt deterioris conditionis quàm viri. Alios casus etiã in quibus fœminæ sunt deterioris conditionis quàm masculi, ponit Lambertinus in tract. iuris patr. in j. par. j. libri, in 2. art. 7. q. prin. fol. 58. nu. 1. cum seq. Præterea 39. casus ponit Philip. Dec. in d. l. fœminæ. nu. 1. vsq; ad nu. 55.

Casus autem in quibus fœminæ sunt melioris cõditionis quàm viri, ponit Hippol. de Marsi. in singu. 248. Vndecim casus ponit Spec. in d. titu. de procu. in d. §. ratione. nu. 3. Decem & octo casus ponit Philip. Dec. in d. l. fœminæ. à num. 70. vsque ad num. 83. Ad hæc centum casus in quibus conditio fœminarum est melior quàm masculorum, ponit Io. Basianus in glo. ad consuet. Aluerniæ, in titulo {Des donations.} c. 14. arti. 11. per totum. fol. 85. colum. 3. cum sequentib. Postremò circa hanc regulam 13. casus in quibus conditio fœminarum & masculorum est æqualis, ponit Specu. in d. §. ratione. nume. 3. versi. porrò. Philip. Dec. in d. l. fœminæ. nu. 86.

REGVLA CCCIX.

FOEMINA non succedit in feudum. Hanc regulam probat tex. in c. j. in §. & hoc autem notandum est. de his qui feud. dare poss. in Vsib. feud. & in c. j. de successione feudi. De iure regio probatur in l. 6. tit. 26. part. 4. & ita expressè tenet Bal. in d. l. quoties. nume. 7. C. de suis & legit. hæred. Roma. in consi. 32. Ias. in consil. 8. nu mer. 28. & in consi. 9. nume. 2. & in consi. 114. nume. 1. volu. j. Pau. de

Cast.in consi.176.in j.volu.Bartò.in consi.72.& 92. Ang. in consi.262.& 321.Alex.in consi.10.col.2.vol.5. Maria. Socin.Iunior in consi.65.nume.23.vol.j.Pau.Parisi.in consil.4.nume.2.& 3.& in consi. 12. nume.1.vol.j.& in consil.72.nume.75.libr.4. Ludouicus Guzadinus in consil.8. nume.5.& in consi.10.nume.13.& in consi.26.nume.31. & in consi.56.nume.16.Ripa in consi.1.nume.69.volu.j. Carol.Ruin.in consi.167.nume.6.volu.5.& in consil. 17. nume.1.cum alijs,lib.j.Roma.in consi.1.nume.1.cũ alijs. And.Barb.in tract.de præstan.Card.in 5.q. primæ partis. nume.15.Matth.de Afflict.in c.j.in §.filia verò. num.1. de succe.feudi, Nicol.Boerius in consuet.Bituricen. in tit. de feudis.§.7.Pau.Parisi.in consi.98.num.15.vol.2. Et circa hanc regulam vide Pau.Paris.in consil.1.numer.1.cum alijs, volu.1. Vldaricum Zasium in tract. feudorum,in 8. parte,nume.36.cum alijs.Laurentium Sylnanum in consil.1.nume.28.& 117.Corneum in consi.239.nume.1.cũ sequen.volu.j.& quod suprà dixi in regula 103.

Hanc regulam cum septem limitationibus posuit Bernar.de Luco in regul.282.remittendo se ad Georgium Natam in reper.c.quamuis pactum.numer.183.de pactis. lib.6.quas limitationes ante Georgiũ Natam posuit Bald. Nouel.in tract.de stat.loquentibus de dote, posito in tracta.de dote.q.42.nume.2.Et quinque rationes ad hanc regu.ponit Bal.in l.quoties.nume.7.C.de suis & le. hær. quẽ refert Ias.in l.si quis id quod.nu.12.ff.de iurisd.omn.iudic. easdem rationes ponit Chas.in consuet.Burg. in tit. {Des fiefz.} Rub.3.§.5.fol.112.col.j.nume.28. Easdem ponit Gul.Bened.in repet.c.Rainutius. in verb.duas habens filias.num.31.easdem ponit Franc.Cur.Iunior in tract.feu. in 3.part.in princ.nume.1.Ioan. Iacobus de Leonardis in consi.114.nume.28.inter consil.Alber.Brun.

Porrò vltra suprà dictas limitationes primò fallit quando adesset consuetudo, ꝙ fœmina succedat in feudum, vt est in regno Siciliæ: quia stante tali consuetudine licitè mulieres succedunt in feudis, vt in c.j.de feudi cognitione, in vsib.feud.& ita expresè tenet Io. Faber in Auth. ingressi.C.de sacr.san.eccles. Aluar. in c.j.in §. & quia vidimus. & ibi And.de Iser. qui feudum dare poss. Ias. in l. de quibus.nume.64.ff.de leg.Iacob.de S. Geor.in tract. feud.in verbo, & fœminis.nume.9.Chass.in consuet. Burg. in tit. {Des fiefz.} Rubr.43.§.5.fol.112.col.j.numer.29. Eandem opinionem tenet Ioan.Campecius in consil.11. nume.53.inter consilia Alberti Bru. Phil. Dec. in consil.39. nume.12.& in consi.208.nume.5.& in consi.424.nu.13. & in consi.445.num.20.in consi.488.num.17.Lud.Gozadinus in consi.8.nu.10.& 41.Pau.Paris.in consi.13. nume.21.volu.j.Matth.de Affli.in c.j.nu.25.de alienat. feudi paterni.& stante suprà dicta consuetudine, etiam si dignitas sit regia, potest fœmina succedere, vt suprà dixi. ita expresè tenet Panor.in d. c.dilecti.& in c.significasti. de arbitris.& in c.ex parte.de foro compet. Chassan. vbi suprà, nume.32.vbi ponit omnes dignitates in quibus in regno Franciæ fœminæ succedunt, & in quibus regnis fœminæ succedunt, & in quibus non succedunt, ponit And. Tiraq.in tract.de primogenit.q.10.nume.2.cum sequen. Guliel.Bened.in repet.c.Raynutius .in verbo, duas habens filias.nume.67.de testamen.

Secundò fallit quando fœmina esset consueta in armis: nam in hoc casu succedit in feudum: sicut legitur de vxore Mithridatis, vt testatur Valerius Maximus in titulo de amore coniugali.ita expresè tenet Andr. de Iser. in c.j.in §.notandum.quĩ feu.dare pos. Quam fallentiam per suprà dictam rationem Bal.reprehendit Iaco. de S.Georg. in trac.feud.in d.verbo, & fœminis.nume.8. eandẽ reprehendit etiam Franc.Iunior in trac.feu.in 3.parte,in princ. nume.9.Matth.de Afflict.in d.c.j. in §. & quia vidimus. nume.23.de his qui feud.dare possunt.

Tertiò fallit quando dominus propter seruitium patris dedit feudũ filiæ.ita probat glo.in c.j.in §.cùm verò Corradus.in gl.sic ergo.qui feud. dare pos. & ita expresè per illam glo.tenet Iacob.in d.verbo, & fœminis nu.4. Eandem opin.tenet Ludo.Gozadinus in consil.26.nume.17. Fran.Curt.Iunior in trac.feud.in 3.par.princ.num. 4. pro qua opin.est tex.in c.vnico, quemadmodum feu.ad filiam pertineat.in vsib.feu.& ita tenet Pau.Paris.in consi.4. nume.7.volu.j.

Quartò limita in feudo ligio, in quo fœmina ex consuetudine succedit.ita Spec.in tit.de feudis.in §.quoniã.versi. 21.& ibi Io.And.in addit.incip.est sciendum ꝙ Iacob.de Belui.Alex.in consi.30.vbi ponit quid sit feudum ligium. nu.3.vol.j.glo.quæ etiam hoc ponit in Clemen. pastoralis.in §.verum.in verb.homo quæ ligius. de re iudi.quam glo.sequitur Chassan.in consuet.Burg. in tit. {Des fiefz.} Rub.3.§.3.fol.106.col.4.nu.10.Eandem opinionem, scilicet ꝙ in feudo ligio fœmina succedat, tenet Ias.in repetit.l.de quibus.num.64.ff.de legib. & in procem. feu. nume.111.Franc.Cur.Iunior in tract.feu.in d.3.part. nu.13. Guliel.Bened.in repet.c.Raynutius.in verbo, duas habẽs filias.nume.68.Phil.Dec.in consi.424.Lud.Gozadinus in consi.56.nu.21.Ripa.in consi.1.nume.75. vol.j. Soc. Iunior consi.72.nu.22.vol.j.

Quintò limita non procedere quando sententia esset lata inter aliquas partes, & fiat mentio qualiter tale feudũ spectat ad Titium & filios: quia tunc admittuntur ad successionem fœminæ sicut masculi. ita mirabiliter concludit Alex.in consi.1.nu.22.vol.5.Motus in effectu: quia in verbis sententiæ, masculinum genus concipit fœmininũ. allegat Arch.in c.si quis suadente.nu.4 17.q.4. imò fortiùs dicit Alex.ꝙ non solùm hoc procedit in sententia iudicis, sed etiam in sententia arbitri: cùm arbitria sint redacta ad instar iudiciorum, vt in l.j.ff.de arbitris.quæ opinio Alex.per plura fundamenta reprehenditur à Franc. Curt. Iuniore, in d.tract.feud.in 3.par.nu.15.

Sextò limita non habere locum quando aliquis infeudaret allodium suum, id est, propriũ patrimoniũ: & posteà decesserit relictis masculis & fœminis. Nam in tali feudo ita succederent fœminæ sicut masculi: & tenebitur vasallus ita recognoscere feudum à fœminis sicut à masculis.ita expresè concludit Iacob.Aluarotus in c.j.in tex.in fi.& in 3.col.nu.5.versi.quidam tamen timore huius contrarij. de eo qui sibi & hæredibus suis mascu. & fœmi. in vsibus feud.De qua limitatione & opinione Aluaroti dicit multum dubitare Franc. Curt. Iunior in tract. feudorum, in 3.parte, nu.16.per rationes ibi per eum adductas.

Limita septimò: nam licet validum sit argumentum de feudo ad emphyteusim, vt probat glo. in c.j.an agnatus vel filius.in vsibus feu. de qua glo. suprà feci mentionem in regu.40.in 10.ampliatione: tamen fœmina succedit in emphyteusi.ita probat text. & ibi Bald. in c.2.si de feudo fuerit controuer.& in Auth.de non alienan. in §.emphyteusim.collat.2.& ita expresè tenet Io. Baptista Caccialupus in tract.de feudi cognitione, in 7.artic.in differentia inter feudum & emphyteusim, nu.14. Ang.de Gambellionibus in tract.de test.in glo.4.nu.30. Marianus Soc.Iunior in consi.71.nu.25.vol.j.& in consi.104.nu.13. vol.2.

Octauò limita non procedere quandocunq; pater decedit relicta vnica filia, quæ petat se mitti in possessionẽ beneficio legis fi.C.de edicto diui Adri.toll.nam filia debet mitti etiam si res sit feudalis: & agnati etiam quo ad impediendam immissionem in possessionẽ in re feudali, non erunt legitimi contradictores, etiam si feudum sit eis debitũ, & veniat illis restituendum. ita probat text. in c.j. in §.inter filiam.& in §. definito.ibi, Respondi filiam in possessione feudi manere debere, donec de eo iudicetur. & ibi And.de Iser.Bal.& cæteri Doct.si de feud. defuncti conten.sit.gl.in c.j.gl.j.de controuers. inter masculum & fœminam.& hanc opi.Io.And.tenet in addit.ad Spec. in titu.de testam.in §.sequitur.col.pen.versi.sed pone.in additione incipiẽte, dubitatur etiam.Idem Io.And.in tit. de feudis.

feudis.in §.quoniam. versicu.21.in additione incipiente, cessante. quem refert & sequitur Alex.in l.fin.colum.vltim.versicu.aliud notabile dictum.& ibi etiam Ias.nu. 26. Franc.Curt.Innior nume.84.C.de edicto diui Adria. tollend.Eandem opinionem tenet Philippus Decius in consil.424.nume.10.idem Decius in consil.467.numer.9. & in consi.498.numer.2.& in consil.588.nnmer.9.Carolus Ruinus in consi.18.nume.20.volum.1.Albertus Brun. in consi.1.numer.12.Ioan.Campecius in consil.2. nnmer.7. cum sequen.inter consilia Alber.Brun.Ludoui.Gozad. in consi.6.nume.86.& in consi.7.nume.10.& 11.Pau. Paris. in consi.22.nume.65.& in consi.41.nume.2.vol.j. Nicolaus Bellon.in consi.10.Fran.Cur.Iunior in consi.30. nume.10.& in consi.41.nume.5.& in consi. 108.numer.14. & in tract.feud.in 3.parte,nume.23.Quod tamen est verum,nisi agnati offerant se incontinenti probare esse feudum:nam tunc bene possunt impedire prædictam missionem.pro quo facit tex.in argumen.in l.si his.in §.j.ff.vt in poss.lega.& ita per illum tex.limitat hoc & declarat And. de Iser.in d.§.si inter filiam.quem sequuntur ibi Præposi. Aluarotus & Doct.eandem opinionem tenet Ludouicus Gozadinus in consi.7.nnmer.2.& in consi.50. numer.20. De iure regio probatur in l.2.tit.14.par.6.

Nonò limita non habere locum quandocunque feudum est sub annua præstatione concessum, si non sit concessio ad masculos restricta: nam tunc non dicitur propriè feudum, sed mercenarium: secundum Bal.in l.si quã. C.de operis liberto.& in l.qui se patris. C. vnde liberi. & magis participat de emphyteusi quàm de feudo, vt tenet Bal.in c.quæ in ecclesiarum.col.3.de consti. & ideo in tali feudo fœmina admitti debet, cùm succedit in emphyteusim, vt suprà dixi in septima limitatione. & ꝙ in tali feudo fœmina succedat, concludit expresse Soc.in consil. 257.num.4.voln.2.Motus hac ratione: nam iura quæ excludunt fœminam à feudo, loquuntur in simplici & vero feudo:& cùm sint contra ius commune, non debent habere locum in feudo conditionato & improprio. & illam opinionem Soc.per suprà dicta sequitur Carolua Rninus in consi.24.nume.7.lib.j.Paulus Parisi. in consil.4.nu.22. vol.j.in consi.12.nume.20.eod.volu. Alex. in consil.136. col.2.vol.j.Lauren.Sylua.in consi.42.numer.6.& in consil.3.nume.59.Albert.Brun.in consi.41.nnme.4. Hieron. Grætus in consi.11.nnme.154.libr.j.Ludouic. Gozadi.in consi.8.nume.16.& in consi.56.nume.17.

Decimò limita suprà dictam regulam procedere de consuetudine feudorum, vt patet in iuribus in principio allegatis: secus tamen est de iure communi: quo iure ita succedunt fœminæ sicut masculus, vt in l. maximum vitium.C.de libe.prære.vel exhæredat. vbi adducitur ratio. & in Authen.de hæredi.ab intest.venien.per totum, collat.9.vbi sublata est differentia sexus respectu successionis.Habetur etiam in Authen.de successione.C.de suis & legit.hæredi.& in §.sed & hæc quidem. cum concordan. Instit.de exhæredat.liberor.ita tenet Pau.Paris.in consi.4. nume.1.vol.j.& in consi.21.nume.1.eod. vol.

REGVLA CCCX.

FOEMINAE regulariter non computãtur in numero eorum qui possunt inducere cõsuetudinem. Hanc regulam ponit Bar.per tex.ibi in l.j.nume.7. ff.de legibus. idem Bar.vbi hoc notabiliter declarat in l.2.C.quæ sit lõga consuet.Abb.in c.fi.nume.8.& Anto.de Butr.num.43. & And.Barb.nume.174.de consuetu.Roma.in singu.42. Panor.in consi.53.in princ.volu.2.Card.Alex.in c.frustra. in fi.8.dist.Hanc etiam regulam ponit Rochus de Curte in tract.de consuetu.numer.386. vbi refert Innoc.tenere contrariam opinionem.in c.2.de no.ope.nunc.& ibi dicit ꝙ allegata per Inno.non probant opinionem suam: & refert etiam Barb.qui sibimet contrarius videtur tenere cõtrariam opinionem.in rubr.nu.10. de consuet. per fundamenta de quibus ibi per eũ: quibus respondit Rochus de Curte, vbi suprà, & hanc opi.regulæ tenet Marian.Socin. in consi.7.num.8.vol.j.inter consilia Bartholomæi Socini.Catellianus Cotta in memoralibus iuris: in verbo, masculinum. Lambertinus in tracta.iuris patronat.in j.parte j.libri, in 2.artic.7.q.princ.fol.58.col.2.num.11. Hanc regu.cum tribus limitationibus posuit Bernard. de Luco in reg.483.referendo Ias.in d.l.j.nume.14.ff.de legibus.

Limita primò vltra eum vt nõ procedat in mulieribus quæ sunt moniales, vel quæ collegium faciunt: quia possunt statnere, & consuetudines inducere: probatur argum. tex.in c.dilecta.de maiori.& obed.& ita per illum text.tenet Anto.de Butr.in d.c.fi.allegando illum text. nu.43.de consuet.Pro qua opinione facit quod not. Specu. in tit.de syndico.versi.quid de mulieribus.quam opinionem tenet etiam Rochus de Curte, vbi suprà, nume.388.

Limita secundò quando consuetudo mulierum à populo saltem tacitè approbata.ita sentit Bar.in repe.l.2.nu.13. C.quæ sit longa consuet.exemplificando in consuetudine mulierum ꝙ primogenita succedat.Certè si id deueniat in notitiam populi qui non contradicat, valebit consuetudo: vt ibi per eum.qnem sequitur Rochus de Curte, in d.tracta.de consuet.nu.388.Eandem opiniouem sequitur Andre.Tiraq.in tract.de primogenitura.q.15.

REGVLA CCCXI.

FOEMINA non potest esse procuratrix. Hanc regulam probat text.in l.qui absente. & in l.alienam.C.de procuraro.& in l.nec fœminæ.ff.eod. tit. & in l.fœminæ: ff.de reg.iur.& glo.in c.cum dilecta.in verbo, procuratricem.de confirmatione vtili vel inutili. & in c.noua.in verbo, prædicare.de pœniten.& remissio. & in l.in multis.ff. de statu homi.cum alijs. De iure regio probatur in l.4.titu.4.lib.j.fori:& in l.5.titu.5.parte 3. & in l.12.eod.titu.& par.Circa quam regulam vide Ias. & doct. in d.l.alienam. C.de procurato.Specu.in tit.de procura.in §.j.in prin.Nopos à monte Albano in tract.exceptionum, artic.8.nu.13. Io.Monachus in defensorio iuris: in Rubr. contra procuratorem.nn.3.Decius in l.fœminæ.num.14. ff.de reg.iur. Abb.& Deci.in c.cũ dilecta. de confirma. vtili vel inutili.

Limita primò non procedere in extraiudicialibus: nã in extraiudicialibus procurator constitui potest. ita tenet Barto.in d.l.fœminæ.in versi.si verò explicandum.allegat pro hoc tex.in l.3.in §.j.ff.de nego. gest. Quẽ sequitur ibi Phili. Dec.nu.14.Alex.in l.quamuis.in §.nihil. ff. ad Trebel.Alber.& doct.in d.l.alienam.& ibi Ias. nu.2.in fi.facit pro hoc tex.in l.sed & si quis.in §.parui. ff.de institoria.& in l.idemq;.in §.si cui mandauero. versic.si mater.ff.manda.Eandem opi.tenet Abb.in c.cùm dilecta. nume.17.& ibi Dec.de confirm.vtili vel inutili.Eandẽ opi. tenet Anto.Corse.in repert.ad Abb.in verb. mulier.in fi. Petrus de Vnzola in practi.artis notariatus.in rub.de personis.nu.6. And.Tiraq. in ll.connubialib. in glo.3. nu.160. & ideo licet mulier ex forma statuti obligare se non possit, vt in l. 55.Tauri officium tamẽ procurationibus ad negotia suscipere potest.ita tenet Ang.in l.quamuis. ff. de acquiren. poss.quem vltra Tiraquel.vbi suprà, sequitur Philip.Dec. in d.l.fœminæ.nu.14.& in d.c.cum dilecti.nu.13.

Secundò limita in iudicio voluntariæ iurisdictionis.ita tenet Bal.per illum tex.in l.fi.§.id quoque. C.communia de manumis.quem sequitur Ias.in l.alienam.num.2.C.de procur.Dec.in d.l.fœminæ.nu.15.idem Philip. Dec.in c. cum dilecta. nu.31.versi. secundò fallit. de confirma.vtili vel inutili.vbi dicit quod tex.ille hoc generaliter probare non videtur, cum in casu speciali loquatur: vt not.ibi glo. per tex.in l.nec mulierem.ff.de nego.gest.

Tertiò fallit in Abbatissa, quæ pro suo monasterio potest esse procuratrix: vt in c.cũ dilecta.& ibi glo.in verbo, procuratricem.de confirmatione vtili vel inutili. & in c. dilecti.in verbo, sint remotæ.de arbitr.quibus concordat l.5.tit.5.par.3.& ita hoc tenet Philip. Dec. in d.l.fœminæ. nu.15.& in d.c.cum dilecta.nu.31.versi.sextò fallit Ias.in

d.l.alienam.nume.2.C.de procur.& ibi Iaco.de S.Georg. nume.5.& circa hanc limitatio.vide quæ no. Fel.in c.cum I.& A.numer.11.de re iudic.

Quartò limita vbicunq; agitur de periculo animæ: scilicet si agitur de repetitione vsurarum vel decimis: nam tunc mulier bene potest esse procuratrix. Hoc fuit notabile dictum Archidia.in c.scriptum.6.q.3.quod dictum sequitur & dicit esse menti tenendum Iacob.de S.Georg.in d.l.alienam.numer.6.illum etiam sequitur Philip. Dec.in d.c.cum dilecta.nume.31.versicu. quintò sallit.& in l.fœminæ.nume.16.ff.de regu.iur.Roma.vbi dicit illud dictũ Archidiaconi esse Legistis incognitum,in singu.68.Mouetur Archidiac. per regulã generalem:nam vbi agitur de salute animarum, de apicibus iuris non est curandum: vt in c.duo sunt.19.q.2.& hanc opinionem tenet Pala. Ruuios in rep.c.per vestras.§.34.nume.6.

Quintò limita non procedere fauore minoris: nã quilibet admittitur ad proponendum & probandum exceptiones pro pupillo,etiã si fuerit fœmina.ita tenet Bar.per text. ibi in l.contra impuberes.nu.6.in j.lectura,& etiã in 2.lectura.C.de nego.gest.quod dictum declarat ibi Alex. nume.2.Philip.Dec.in d.l.fœminæ.nume.16.& in c.cum dilecta.numer.31.versicu.quartò sallit. de confirma. vtili vel inutili.Ias.in l.ita demum.versic.tertiò limita. num.2. C.de procura.

Sextò limita procedere si ei opponatur ante litem contestam:aliàs secus ista est glo.ordinaria in l.ita demum. C. de procurato.quam glo.sequitur ibi Ias.numer.2. versicu. quartò limita.

Septimò limita non procedere quandocunque mater non posset per tutorem consuli:scilicet quia filius est maior quatuordecim annis,vel maior viginti & quinque: nã tunc mater admittitur ad defensionem eius: quia si admittitur ad defensionem parentis, vt in l.fœminis. ff. de procurat.multo magis debet admitti ad defensionem filiæ. argu.tex.in l.nam & si parentibus. C.de inoffic. testa. ita tenet Bar.in d.l.alienam.nu.2.in 2.oppositione. & ibi Alex. numer.3.Iacob.num.7.& ita communiter teneri dicit ibi Ias.nu.2.licet aliter ibi sentiat.

Octauò limita non procedere si talis mulier sit in rem suam constituta:vt in l.qui absentem.C.de procurat. in fi. & ibi glo.fi.tenet Specu.in titu.de procur.in §. ratione.nume.1.Io.Monachus in d.defensorio iuris, in Rub. contra procuratorem.num.3.versi.secundus casus. pro qua opinione est tex.in l.4.& ibi Montal.in glo.4.titu. 10. lib.j.fori.Eandem opi.tenet Ias.in l.qui stipendia.nu.1.C.de procurat.Quod tamen intellige verum interueniente licentia mariti quandocunque nupta est:vt est tex.in l.55. Tauri.& ibi Castillo in glo.in verbo,{haziendo.

Nonò limita quando mulier esset procuratrix pro parentibus,morbo aut ætate agere impeditis, nec alios procuratores inuenientibus:vt in l.fœminis.ff.de procurat.gl. in d.l.qui absente.C.eod.tit. De iure regio probatur in l.5. titu.5.par.3.ita Spec.in d.titu.de procuratore.in §.j.Ioan. Monachus in d.defensorio iuris,nume.3.in d.Rubr.contra procuratorem.Nepos à monte Albano in tract. exceptionum,artic.8.nume.13.Montal.in glo.4.titu.10.libr.j. fori.Guliel.Mayne.in l.fœminæ.nume.24.ff.de regu.iur. quæ opinio mihi vera videtur: cum sit officiũ pietatis & naturale ꝙ filius teneatur subuenire parentibus,maximè existentibus in necessitate: licet Castillo in d. glo.in verbo,{haziendo,} dicat ꝙ ista limitatio & sic tex.in d.l.fœminis est correctus per d.l.55.Tauri.

Decimò limita quando cessæ vel mandatæ sunt sibi actiones:vt in l.qui absente.C.de procurat. & ita per illum tex.tenet Io.Monachus in d.Rub.contra procuratorem. nume.3.versi.tertius casus.Nepos à Monte Albano in tracta.exceptionum.artic.8.nume.13.versic.secundus casus.

Vndecimò limita quando mulier gerit tutelam filiorũ: vt in l.fin.& in Authen.ibi posita. C. quando mulier officio tutelæ fungi possit.& in c.ex parte. de appellatio. & in c.ex tenore.qui filij sint legi.ita tenet Specu. in tit. de procuratore.§.j.nu.1.Montal.in d.l.4.tit.10.lib.j.fori. Nepos à Monte Albano in d.arti.8.nu.13.versicu. quartus casus. Philip.Francus in c.mulieres.nu.3.de iudicijs. libr.6.

Duodecimò limita quãdo mater litigat in iudicio pro libertate filij sui:vt in l.amplius.ff.de libera. causa. & probatur de iure regio in d.l.5.titu.5. parte 3.glo. fi. in d.l.qui absente.C.de procur.

Decimotertiò fallit in causa filij per sententiã condemnati:nam mater potest pro eo appellare, & causam prosequi.ita probat tex.in l.j.in versi. sed & si cum mater. ff.de appella.recipien.& ita per illum tex.tenet.glo.a.in d.l.alienam.ita etiam probat tex.in c.non solent. 2.q.6. & ita tenet Montal.in glo.d.l.4.tit.10.lib.j.fori.

Decimoquartò limita habere locum nõ solùm pro filio,verùm etiam pro quolibet cõsanguineo. ita tenet Specu.in d.tit.de procuratore. in §.j.num.1.versi.idem forte. allegat text.in c.cum simus. de regul.qui hoc non probat. Quæ opinio probatur de iure regio in d. l.5.tit.5. parte 3.

Est tamen notandum circa declarationem huius regulæ,an in suprà dictis casibus in quibus mulier admittitur ad defendendum alium, iuuetur beneficio senatusconsul. Velleiani.Bar.in d.l.alienam.nu.4.C.de procurat. concludit ꝙ sic.& ideo dicit ꝙ debet esse cautus aduersarius, vt faciat eam renunciare beneficio Velleiani: alioquin ipse reperiet se deceptum sua stultitia:non autem legis authoritate.allegat ad hoc tex.in Authen.matri & auiæ.C.quando mulier officio tutelæ fungi potest. Eandem opinionẽ sensit ipse Bar.in d.l.fœminis.ff.de procur. vbi dicit tutius esse quod ipsa renunciet beneficio Velleiani: & sic sentit ꝙ potest iuuari dicto beneficio. Hanc opinionem sequitur Bal.& ibi Salic.in d.l.alienam.C.de procur.allegant ad hoc tex.in l.2.in §.fi.ff.ad Velleianum.

Contrariam tamen opinionem tenet Cyn. in d.l.alienam.C.de procurato.quem sequitur ibi Pau.de Cast. Eandem opinionem tenet Bar.sibimet contrarius, per tex.ibi in d.l.j.ff.de appellat.recipien.quem ibi sequitur Raph.Cumanus,& ibi Matthæ.Mathelilla.Ang.de Perus.in d.l.fœminis.ff.de procurato.pro qua opinione vltra text.in d.l.j. est etiam glo.quã ibi sequuntur doct.in l.exigendi. in verbo,condemnatione.C.de procurat.vbi probatur ꝙ in casibus in quibus minor admittitur ad defendendum aliquẽ, non iuuatur beneficio minoris ætatis: & sic non restituitur.nec obstat tex.in d.Authent.matri & auiæ: quia ibi loquitur in casu speciali:scilicet quando Imperator concessit nouum beneficium matri vt posit esse tutrix filij sui quo casu debet renunciare Velleiano. Nos autem loquimur in casu à iure antiquo permisso, in quo nõ est necesse seruare formam, de qua in d. Authent. matri & auiæ. quam opinionem tenet Alex. in dicta l.alienam. num.4. Ias.nu.3.& eam tanquam æquiorem esse tenendam,tenet expressè Iacobi.de Sancto Georg.in d. l.alienam. nu.9.

REGVLA CCCXII.

FOEMINA pro debito ciuili non potest capi nec carcerari in domo,nec extra domum.Hanc regulam probat text.in l.j.C.de officio diuersorum iudicũ. & in Auth. ibi posita: & in Authent. hodie nouo iure. C. de custodia reorum.gl.in l.consentaneum.in verbo, ad cogendum.& ibi Bart.& doct.C.quomodo & quando iudex. & in l.ad egregias.in glo.j.ff.de iureiur. De iure regio probatur in l.62. Tauri.& in l.2.tit.11.& in l.3.tit.13.lib.5.ordi. Hanc opinionem tenet Ias.in l.cum dubitatur. nu.93.C.de iure emphyt.& in l.plerique.nume.34.ff.de in ius vocan. & in l.si ego.nume.4.ff.si cert.pet.& in l.ad egregias.nume.9.ff. de iureiur.Cifuentes & doct.in d.l.62.Tauri.Philip.Dec. in reg.fœminæ.numer.72.ff. de reg.iur.Palat.Ruui.in repet.cap.per vestras. §.21. numer.22. Roderic. Xuarez in l.2.tit.{de las iuras.} lib.2.fori:in 5.q.nu.6.Barb.in c.lator. nu.1.de pignoribus. Domi.Franc.Luc. Gomes.& cæteri doct.

doct in c.mulieres.de iud.lib.6. Bal.in tract.de carceribus. c.1.nu.3.Io.Baptista.de S. Seuer.in tract.de debitore suspe cto & fugitiuo.q.5.nu.22.Maria. Soci.in tract. de citationibus,arti.5.nu.39.versi.decimosextò salli.Bar.& docto. in l.nemo carcerem.C.de exactoribus tributorum.lib.10. Nicol.Boerius in decis.349.nu.11. Hippol.de Marsilijs in pract.criminali.§.attinguam.nu.64. & in sing.248. Petrus Rebuf.in gloss. ad constitutiones regias Galliæ:in tract.de literis oblig.glo.3.art.11.nu.32.Soci.in reg.249.ponit reg. cum 7.fallentijs,quòd mulier personaliter capi non potest vt ducatur ad iudicium.

Per quam regulã ampliatur primò hæc regula nostra.

Amplia secundò procedere etiam si debitum sit fiscale: nam tunc mulier etiam incarcerari non potest. ita tenet Bar.in l.nemo carcerẽ.C.de exactori.tribu.lib.10.per text. in d.l.1.cum Authen.ibi posita.C.de offic. diuerso.iudicũ. & in d.Auth.hoc die.C.de cust.reorum.ita expressè tenet Cifuentes in d.l.62.Tauri:in prin.& ibi Pala.Ruui.in prin. quam opinionem tenet Ioan.de Platea in d.l.nemo carcerem.& ita expressè tenet Nicol.Boer.in consuetu. Bituricen.in tit.1.in §.4.glo.3.fol.5.col.1.Ioan. Baptista Caccia lupus in tract. de debitore suspecto & fugitiuo. in 5.q.nu. 21.Pro qua opin.est text.in.d.l.62. Tauri:ibi,{por ninguna deuda.} & in l.2.tit.11.& in l.3.tit.13.lib.5.ordi. Eandẽ opi.tenet Matth.de Afflict.in c.vnico,versi.condemnatorum.nu.62.quæ sint rega.in vsib.feud.Nic.Boer.in repet. l.consentaneum.nu.139.C.quomo.& quan.iudex.

Amplia tertiò in tantum procedere vt iudici contra facienti imponitur pœna capitalis. probat text.in d.l.1.& in Auth.ibi posita.C.de offi.diuerso.iudi.& ita per illum tex. tenet Castillo in d.l.62.Tauri.in prin. Hanc opi.tenet Bal. in l.consentaneum.col.fi.C. quomo.& quan.iudex.Ludo. Rom.in repe.l.1.in q.20.C.de hæred. instit.& notabiliter Thomas Grammaticus in decisi.33.nu.9.

Amplia quartò etiã si debitũ ex delicto descendat. ita expressè probat text. in Auth. Sed hodie nouo iure. C.de custodia reorum.& istam opi.per illũ tex. tenet Bal. in l.3. C.de episco.audi.Ias.in d.l.si ego.nu.4.in quo Io. de Imol. in c.lator.nu.15.in fi.& nu.16.de pignoribus.quem tex.legit iunctè cũ c.1.dicens quòd hodie de consuetudine non seruatur:sed de consuetudine carceratur in carcere separato à masculis,quem sequitur Socin.in tract.de citatoribus, artic.5.num.trigesimonono. Eandem opinionem sequitur Baptista de sancto Seuerino in tract. de debitore suspecto & fugi.in 5.quæst.num.24.Thom. Gram.in d.decisi. 33.num.10. Quæ opinio & sic suprà dicta consuetudo approbatur hodie de iure nostro regio in d.l.62. Tauri. & in l.79.in eisdem legibus.

Limita primò non procedere in muliere meretrice seu luxuriosè viuente.ita Bald.in l.consentaneum.C.quomo. & quã.iudex.in vlt.col.Arch.in c.definimus. 18.q.2.Alex. in addi.ad Bar.in Authen.matri & auiæ.C.quando mulier officio tutelæ fungi possit.Ioan.de Platea in l.2. col.6. ante finem.C.de exacto.tributo.lib.10.pro qua opinione est tex.in d.l.62.Tauri.Porro quãdo mulier dicatur meretrix, ponunt docto.in d.l.62.Tauri.Pala. Ruui.in d.repe.c.per vestras.§.21.Quod tamen est verum nisi prędicta mulier esset nupta,& sic haberet maritũ,per tex.in l.si vxor.in §. 1.versi.qualecunque matrimoniũ.ff.de adulte.ita Io. And. in addit.ad Spec.in Rub.de iniurijs.in 1.additione.quã opinionem sequuntur doct.in d.l.62.Tauri.Alex.in d.l.plerique.ff.de in ius vocan.& ibi Ias.num.35.Pala.Ruui.in d.§. 21.num.22.Bald.in tract.de carceribus,c.1.nume.3.Ioan. Baptista Caccialupus in d.tract.de debitore suspecto & fugitiuo,in 5.quæst.num.23.Barba.in c.lator,nume.1.de pigno.Roderic.Xuarez in l.2.tit.{de las juras.} lib.2.fori,in 5.q.nu.7.Nicol.Boer.in decisione 349.num.11. Ias.in l.ad egregias.nume.9.ff.de iureiur.Hippol.in practica,in §.attingat,nu.56.& in sing.248. Rom.in l.si verò.in §.de viro,in secunda fallentia.ff.solut.matrimo.Pro qua opinione est tex.in l.quæ adulterium.in fi.C.de adulter. vbi lex prohibens accusationem illiciti coitus cum meretrice commissi,non extenditur ad meretricem coniugatam quæ accusari potest per maritum.Eandem opinionẽ tenet Socin. in reg.259.in 3.fallentia.

Hanc etiam opin.tenet Ludo. Gome.in c.mulieres.nu. 18.de iudi.lib.6.vbi dicit quòd non solum meretrix maritata, verum etiam non maritata non potest carcerari pro debito. allegat ad hoc text. in Auth. sed hodie nouo iure. C.de officio diuers.iudi ibi,nulla mulier.& ponderat ibi dictionem,nulla,quæ ex sua natura vniuersali nihil excludit, vt in l.impossibilium.ff.de regu.iur. de qua opinione Gomezij in hoc non est curandum,maximè cum hodie contrarium decisum sit per d.l.62.Tauri,ibi, { si no fuere conocidamente.} sed opinionem eius quo ad meretricem maritatã credo esse verissimam per suprà dicta fundamenta,& alia quæ ipse ibi tradit.

Est tamen verum in eo quod suprà dictum est de meretrice maritata:quòd Philip.Dec.tenet contrariam opinionem in c.pastoralis.nu.28.de iudi.vbi dicit quòd talis mulier non debet habere aliquod priuilegium ex matrimonio quod violauit:& sic quòd si est meretrix,licet maritata sit.poterit carcerari, & dicit quòd non obstat text.in l.si vxor.in §.1.quia text. ibi loquitur vbi agitur de interesse mariti:tali casu consideratur matrimonium etiam in meretrice: secus vbi solum tractatur de præiudicio mulieris, vt hic.quam opinionem ante eum tenuit Ioã. Baptista de sancto Seuerino,in tract.de debitore suspecto & fugitiuo, in 5.quæstio.numero 23.Eandem opinionem firmat expressè Ioan.Montolonius in promptuario iuris,in verbo, luxuriare.Eandem opinionem tenet Alex.in consi.99.nu. 9.libro 6.Quam opinionem tenet Soc.sibimet contrarius in l.plerique.nume.41.ff.de in ius vocando.vbi dicit procedere indubitanter,quando meretrix maritata meretricaretur consentiente viro. Eandem opinionem tenet expressè Hippol.de Marsi.in sing.279.allegat in hoc text.in argumentum, & quod ibi notatur in l.in arenam.C.de inofficio.testamen.Circa quod aduertendum est quòd eo casu quo vir consentit adulterio vxoris, vir debet puniri & non vxor,per text.in c.si tu abstines. 27.q.2. in quo multũ valet consuetudo patriæ & occasio:scilicet si mulier meretrix contraxit matrimonium cum aliquo homine vili vel infami,& habito testimonio matrimonij,illicò recedit ab vxore, & sic matrimoniũ nihil aliud operatur nisi vt istud priuilegium fraudetur.ita sentit Ludoui.Gomezius in d.c. mulieres.nu.23.de iudi.lib.6.

Secundò limita vbicunque mulier esset obligata ratione tutelæ quam administrauit:& in assumptione tutelæ renuntiauit Velleiano & omni alij auxilo: nam pro debito contractu ratione malæ administrationis dictæ tutelæ bene poterit capi & carcerari. Hoc fuit elegans dictum Bart. in Auth.matri & auiæ.nume.13.C.quando mulier officio tutelæ fungi possit.fundatur Barto. in hoc:quia per talem renuntiationem beneficia mulieribus concessa tolluntur: & mulier in hoc casu redigitur tanquam si esset tutor masculus:& per talem renuntiationem videtur mulieri sublatum beneficium sibi competens per dictam Authent.sed hodie.C.de officio diuers.iudi. Eandem opinionem tenet idem Bart.in l.si quis sub conditione.nume.17.ff.de testamenta.tute.hanc opinionem sequitur Salic.in d. Anthent. matri & auiæ.num.14. Roma. Alex.& Ias.num.34.in d.l. plerique.ff.de in ius vocand.idem Roma. in l.si verò.in §. de viro.& in l.alia.§. eleganter.num.11.ff. soluto matrim. Philip.Deci.in l.fœminæ.nu.74.ff.de reg.iur. Alex.in additionibus ad Bart.in l.nemo carcerem.nu.4.C.de exactio. tribu.lib.10.Eandem opinionem tenet Math.Matthesil. in singul.190.Bald.in tract.de carceribus,c.1.num.3.Bartholomæus Socinus in regul.249.in 7.fallentia & in regul. 229.2.fallen.& in consi.180.num.2.volu.2. Guliel.Mayne.in l.quo tutela.num.138.ff.de regu.iur. Marianus Soci. in tract.

in tract.de citationibus.artic.5.num.39.versi.decimosextò fallit. Nicol. Boerius in decisione 249. nome. 11. Petrus Rebuffus in gloss.ad constitu.Regias Galliæ:in 1.parte,in tract.de literis obligatorijs.articu.11. in glo.3.numero 32. Ias.in d.l.ad egregias.num.9.ff.de iureiuran.& in l.si ego.la 2.numero 4.ff.si cert.petat. Hippolyt. in singul.248. Gomezius in dicto cap.mulieres.num.13.de iudic.libr.6. Cifuentes in l.62. Tauri.& ibi Pala.Ruuius num.3.& Castillo in prin.Marcus de Mantua,in d.l.j. C.de officio diuersorum iudicum. Bald. Nouellus in tract.de dote, in 7.parte, priuilegio quinto.Nicol.Boer.in repet.leg.consentaneum. num.141.C.quomodo & quando iudex. Tamen Bartho. Socin.in d.l.plerique.numero 40.ff de in ius voc.dicit non videri sibi verum quòd mulier post dictam renuntiationem possit carcerari,cum sit in præiudicium sexus & ignominiam pudicitiæ: tamen dicit illud dictum sibi placere, cum introductum sit fauore pupillorum. Barbat.etiam in dicto c.lator.nu.4.tenet expressè contra suprà dictam opinionem Bartoli:allegat ad hoc text.in c.2.in §.fi.versi.etiã si ad hoc voluntas accederet earundem.de iudic.lib.6.iuncta l.2.§.si autem dignitas.C.de iura.cal.& facit tex.in l.1. C.de officio diuers.iud.vbi ponderatur honestas sexus, & ideo succedit, regula quòd vbicunque aliquod priuilegium est introductum propter honestatem personæ seu sexus, non potest tolli per renuntiationem. ita dixit Bald. in l.1. C.qui bonis ced.poss.& alia de quibus ibi per eum.quod dictum refert Rode. Xuarez in d.l.2.tit. {de los gouiernos.} lib.2.fori,vbi indecisum relinquit in d.5.q.nu.8.

Dico tamen quòd si mulier ista quæ fuisset tutrix esset mater vel auia illius cuius tutelam gessit, haberet beneficium nec conueniri possit vltrà quàm facere possit: vt in l.sunt qui.in fi.ff.de re.iur.non quia mulier, sed quia parẽs: quia tunc non videtur renuntiatum,& sic non possit incarcerari, & hanc opinionem tenet expressè Præpos.Alex.in c.ex parte enim,nu.12.de appel.vbi refert ita tenere Albe. in l.vbi adhuc.C.de iure dot.Eandem opin.tenet Hippol. per suprà dictas rationes:ad quas dicit se mirari quòd Bar. & suprà dicti doct.non animaderterunt, in pract.criminali.§.attingam,num.65.Hanc etiam opin.licet Hippol.eum non referat, tenet Io. Baptista de S.Seueri.in tract.de debitore suspecto & fugitiuo.q.5. nu. 26. Quæ limitatio suprà dicta hodie non procedit per tex.in d.leg.62. Tauri.cuius verbo sunt, {ninguna muger por ninguna deuda, que no descienda de delito,pueda ser presa ni detenida, &c.} nam per ista verba,{por ninguna deuda,} videtur nõ possè procedere opinio Bart.suprà dicta,in d.Authen.matri & auię. & sic suprà dicta limitatio,cum dicta verba sint generalia & mens legislatoris sit quòd pro nullo debito cuiuscunq; naturæ & conditionis sit, dum tamen non descẽdat ex delicto,posset mulier carcerari.& hãc opi.per suprà d.l.Tauri,tenet Roder.Xuarez in d.l.2.tit.{de los gouiernos.}lib. 2.fori,in 5.q.nu.11.fol.299.col.4.

Tertiò limita quando lex vel statutũ disponit quòd debitor fugitiuus possit capi & carcerari:nam tunc comprehenditur mulier fugitiua,nisi specialiter sit excepta ex idẽtitate rationis: & sic poterit carcerari. ita expressè tenet Bart.in l.1.nu.24.ff.de peculio. & in l.iura.nu.2.ff.de legibus.Bald.in l.ne passim.C.de iuris & facti ignoran.& in l. quęcunque.C.de seruis fugit.nu.10. & hanc limitationem expressè ponit Didacus del Castillo, in d.l.62.Tauri,in 1. col.& ibi Pala. Ruui.nu.4. pro qua limitatione facit quod dixi suprà in reg.175.

REGVLA CCCXSSI.

FOEMINA de iure potest esse testis in causa ciuili. Hanc regulam probat tex.in cap.quoniam.& ibi glo & Abb. in verbo, mulieres, de testibus.facit etiam text.in capitul. tam literis. eodem titul. & ita expressè per suprà dicta iura tenet Robertus Maranta in tract. de ordine iudiciorũ, in 4.parte principali,num.33. Barto.in tractat.differentiarum iuris canonici & ciuilis:nu.6.Speculator in tit.de test. §.opponitur,num.83.Lamberti.in tractat.iuris patrona.in 5.parte 1.libri,arti.2.7.q.princ.numero 15.fol.58.col.2.Io. Igneus in l.1.§.insta.nume.54.ff.ad Syllanianum.Gulielmus Benedictus in repet.c.Rainutius, in verbo, testamentum.el 1.nu.64. Stephanus Bertrandus in consi.259.nu.2. vol.3.secundæ impressionis.Hierony. Zanetinus in tract. differentiarum vtriusque iuris:differentia 26.nu.38. Iacobinus de sancto Georg.& ibi Florianus,in l.ex eo.ff.de testibus.gl.& ibi doct.in c.forum.in verbo, non fœmina.de verb.signi.& in c.ex eo.15.q.3.facit etiam tex.& ibi glo.in c.mulierem.33.q.5.

Limita primò non procedere in casu c.1.in fine,quot testes sunt necessarij ad probã.inuesti.in vsibus feudo. & ibi Iac.de Perusio,Bal.& Aluarotus,& cæteri doct. Lud.Ro. in repe.l.admonendi.nu.159.ff.de iureiur.Fel.in c.quoniã. num.2.& ibi Philippus Decius,num.18.de testibus.Iacobinus de sancto Georg.in l.ex eo.num.2 ff.de testibus.Ias. in l.si quis agere, numero 19. C.de codicillis. & in leg.hac consultissima,in princ.colum.2.C.de testamen.Philip.Decius in l.fœminæ,num.34.ff.de reg.ior.Ioan.Baptista Caccialupus in tract.de feudi cognitione:artic.6.num.2.And. Tiraquel.in ll.connubialibus,in 9.l.num.52. Guliel.Benedictus in repet.c. Raynutius, in verbo, duas habens filia, num.30.Cato Saccus in repet.l.admonendi,nume.108.& 109.ff.de iureiuran.Hippolyt.in sing.611.Stephanus Aufre.in tract.de reprobatione testium,num.69. Maubæ.de Affl.in c.1.num.104.de controuer.inuestituræ, & in c.1. numero 35.quot testes sunt necessarij ad proban.inuestit. in vsibus feud. vbi dicit hoc non procedere quando mulier esset illustris & haberet feudum: allegat ea quæ notat Cinus & Bald.in l.fin.C.de arbitris.facit etiam quod notat Angel.in l.cum prætor,in §.fin.ff.de iudi. facit quod notat ipse Matth.de Afflictis in c.1. de natura successionis feudi.in vsibus feudorum.

Secundò limita non habere locum in testamentis:nam mulier in testamentis testis esse non potest:ita probat tex. in l.qui testamento,in §.mulier.ff.de testamen.& in §.testes. Instit.eod.tit. De iure regio probatur in l.17.titu.16. par.6.& ita expressè tenet Fel.& ibi doct.in d.c.quoniam. num.2.de testbus.Decius in d.l. fœminæ.nu.28.ff.de reg. iur.Didacus del Castillo,& ibi cæteri doctor.in l.3.Tauri, Specul.in tit.de teste,in §.1.num.83.Abb.& doct.in c.relatum,el 1.de testamen.Hanc limitationem,vbi eam limitat quatuor modis,ponit Bernardus de Luco in regu.482. Hanc etiam limitationem sublimitat quatuor modis Soc. in regul.419. Hanc item opinionem tenet Lanfrancus de Oriano in tract.de depositionibus testium, numero 110. Iacobinus de sancto Georgio in l.ex eo.numero 2.ff.de testibus.Ias.in l.si quis agere.nume.19.C.de codicillis.And. Tiraquel.in leg.connubialibus, in 9.leg.num.44.Thomas Grammaticus in decisione 62.nume.16.Carolus Ruin.in consi.292.num.3.volu.2.Chassanæ.in Consuetu.Burgundiæ,in tit. {des successiones.} in §.4.rub.7.fol.239.col.4. num.10.Eandem opinionem tenet Marcus Anton.Baue. in d.§.testes,num.5.& ibi Fran.Ozerius,num.54.Institu. de testam.vbi sequitur glo.in d.§.mulier.in verbo,non poterit:quæ ponit rationem,scilicet propter fragilitatẽ sexus. Quam rationem sequitur ipse Marcus Antonius in num. 10.Eandem opinionem per suprà dictam rationem tenet Nicolaus Bellon.in consi.14.nu.8. Hanc etiam opinionẽ, vbi eam notabiliter declarat,tenet Marcus Anto. Astensis in repe.l.hac consultissima,in §.ex imperfecto,num.168. cum alijs. C.de testamen. Circa quam limitationem vide quæ dicam in reg.sequenti.

Tertiò limita non procedere in scriptura priuata, tribus testibus subscribenda: vt in casu l.scripturas.C.qui potiores in pignore habean. ita expressè tenet Bald. in d.l. scripturas.in verbo, trium virorum.quod dictum tanquã notabile sequitur Fran. Cremensis in singu.144.facit pro hac opinione quod notat Barto.in l.1.per illum text.in verbo, virorum.

virorum ff. de testibus. Eandem opinionem tenet Socin. in d. reg. 419. in princip. Ias. in l. si quis id quod, colum. 4. in 10. limitatione. ff. de iurisdictio. omn. iudi. Curtius Senior in repet. leg. si quis maior, numero 9. C. de transact. Philip. Decius in c. quoniam contra, in 8. notabili, de probatio. & in c. quoniam, de testibus, num. 18. & in l. fœminæ, nu. 32. vbi additionator eius dicit hanc esse communem opinionem. ff. de reg. iur. Hippolyt. in sing. 611. Catelhanus Cotta in Memoralibus iuris : in verbo, mulier regulariter potest esse testis: vbi dicit quòd ratio illius dicti Bal. est, quod cum in his scripturis priuatis desint aliæ solennitates quæ in publicis solent facere fidem, ideo in hoc casu lex magis confidit de masculis quàm de fœminis : iuxta text. in cap. forum. de verborum significa. Hanc etiam opinionem tenet Felin. in c. ita quorundam, num. 1. de Iudæis. Hierony. Zanetinus in tract. differentiarum iuris cano. & ciuilis: differentia 26. nu. 38. quæ opinio per suprà dictam rationem videtur mihi vera, licet multi doctor. teneant contrariam opinionem : quos refert Andr. Tiraq. vbi etiam eã tenet, in legibus connubia. in 9. l. num. 54. & 56. Eandem opinionem tenet Chassanæ. allegando Ias. qui sibimet contrarius tenuit opinionem contrariam, in consue. Burgund. in titu. {Des successions} Rub. 7. §. 4. fol. 229. col. 4. nu. 11. Eandem opinionem sibi contrarius tenuit Feli. in c. quoniam, nume. 4. de testibus. Fundant se suprà dicti doct. per aliud dictum eiusdem Bal. in c. licet. el 1. nu. 3. de testibus. vbi super illo text. in verbo, trium virorum, dicit quòd masculinum concipit fœmininum : quia mulier poterit esse testis: per tex. in l. 1. ff. de verbo. signifi. sed nihilo minus, vt suprà dixi, opinio Bal. in d. l. scripturas. est magis vera & communis: vt tenet vltra doct. suprà relat. Aymon Crauetta in tractat. de antiquitate temporis : in 1. parte, versicu. quæritur etiam, fol. 43. col. 3. nu. 34.

Quartò limita quo ad probandum tenorem instrumenti deperditi, ita tenet Bar. in l. 1. nu. 27. ff. si cer. pet. Contra quam limitationem tenet expressè ibi Franc. de Ripa, nu. 82. vbi dicit quòd si mulier est perita, bene debet admitti: per tex. in l. ex eo. ff. de testibus: allegat etiam ea quæ scribit Ias. in l. 1. ff. de legibus. Dec. in d. l. fœminæ, de reg. iur. Hãc opin. contra Bart. tenet expressè And. Tiraq. in suis ll. connubialibus: in 9. l. nu. 53. Circa quam regulam est notandũ quòd in casibus in quibus mulier admititur ad testimoniũ, debet ei minor fides adhiberi quàm viro, ita probat tex. in l. in quæstionibus. ff. ad l. Iuliam maiesta. & ita expressè tenet Spec. in tit. de teste, in §. postquam, num. 4. Hippolyt. in sing. 611. Gerardus de Petra sancta in singul. 11. Andr. Tiraquel. vbi allegat quàm plures docto. eandem opinionem tenentes, in suis l. connubialibus: in 9. l. num. 57. Dec. in l. fœminæ, nu. 35. ff. de reg. iur. Quod tamen est verum nisi masculi deponant pro actore, & mulieres pro reo: argum. glo. notabilis in cap. clerici. 81. dist. in glo. fin. quæ dicit quòd si duo testes clerici dicunt me commisisse fornicatiunem vel aliud delictum certa die, & duo laici dicunt oppositum quòd tota die ille fuit cum eis, ita quòd non potuisset commitere quin ipsi vidissent: quòd reus absolui debet. Quam opinionem per illam gloss. tenet Felin. in cap. quoniam, nu. fin. de testibus. Ant. Corsetus in singularibus, in verbo, testis, el 9. Hippol. in l. vnius facinoris, in §. in ea causa. nu. 8. ff. de q. And. Tireq. in legibus connubialibus, in 9. l. num. 57. quod non procedit quando testes deponerent verba verisimiliora, ita expressè tenet Felin. in c. licet causam, nu. 8. de probatio. & in c. auditis, de præscript. Hippol. in repet rub. C. de probat. nu. 108. Marcus Ant. Blancus in tract. de indicijs & tortura, num. 37. Eandem opinionem, vbi notabiliter eam declarat, sequitur Gerardus de Petra sancta in singul. 11

Quod dictum etiam intellige quandocunque masculi etiam depunentes per verba verisimiliora, essent bonæ famæ: alias si essent malæ famæ & mulieres essent honestæ, bonæ famæ & matronæ; tunc dictũ mulieris præferri debet dicto masculi: vt expressè tenet Matthæ. de Afflict. in c. 1. num. 36. qui testes sunt necessarij ad probandam inuestituram, in vsibus feudor. allegat Bart. qui hoc dicit tenere, in l. in multis. ff. de statu homi. sed licet Bar. ibi hoc non dicat, tenet hoc Albericus ibi num. 3. quod verissimum & notabile mihi videtur.

Regula CCCXIIII.

Fœmina in testamentis testis esse non potest. Hãc regulam probat tex. in l. qui testamento, in §. mulier. ff. de testamen. & in §. Testes. Instit. eo. tit. & ibi omnes docto. vbi assignat rationem: præcipuè Marcus Ant. Baueria, nu. 1. & 10. Franc. Osorius, nu. 14. Hierony. Campus, nu. 1. De iure regio probatur in l. 17. tit. 16. part. 6. & hanc opinionẽ sequuntur omnes doct. allegati suprà in regula præcedenti, in 2. limitatione : & vltra suprà dict. doct. vide docto. de Couarruuias in cap. relatum. el 1. numero 4. de testa. And. de Besetis in repet. l. 1. numer. 214. C. de sacrosanct. eccles. Hanc regulam limitat quatuor modis Socin. in regul. 419. Eandem cum alijs quatuor limitationibus ponit Bernard. de Luco in regul. 482. remittendo se ad Philip. Deci. in leg. fœminæ, num. 26. ff. de reg. iur. vbi refert quòd tres limitationes ex suprà dictis ponit Didacus del Castillo in l. 3. in glo. {siete testigos,} col. 8. versic. quæro insuper an septem testes testa.

Vltra quos limita primò non procedere in testamento militis. Pro qua opinione facit: nam vbi remissa est solennitas iuris positiui, ibi sufficiunt duo testes etiam fœminæ, ita, tenet Bar. in l. hac consultissima, in §. ex imperfecto. C. de testa. glo. in Auth. eo. quod sine. C. eo. tit. sed in testamento militis remissa est solennitas iuris positiui : vt in l. 1. de militari testa. ergo in tali testamento mulier poterit esse testis. Eandem opin. tenet Ang. Aret. per glo. ibi in §. testes. Instit. de testamen. Franc. à Ripa in tract. de peste, in Rub. de priuilegijs vltimarum voluntatum causa pestis. nu. 24. quem sequitur Ant. Caius in additionibus ad Ang. in d. §. testes. nu. 6. eandem opinionem, vbi eam notabiliter declarat, tenet Marcus Ant. Baueria in d. §. testes, nu. 26. Instit. de testamen. pro qua opin. est tex. in l. Dinus. ibi, conuocatis hominibus. ff. de milit. testam. nam appellatione hominis continetur tam masculinum quàm fœmininum: vt in l. hominis. ff. de verbo. signifi.

Secundò limita in testamento facto tẽpore pestis, Hanc opinionem tenet Iaso. in leg. fin. numero 19. C. de codicillis. vbi determinat quòd in subsidium mulier admittitur ad testimonium, in casibus in quibus alias non admittitur. allegat Ioan. Andr. in additio. ad Specu. in tit. de teste. in §. 1. Eandem opinionem tenet Alexand. in consilio 24. numero 11. volumi. 2. Stephanus Bertrandus in consil. 212. num. 6. lib. 1. secundę impressionis. Pro qua opinione dicit facere tex. in c. si. de testibus cogen. iuncto tex. in l. quoniã liberi. C. de testibus.

Contrariam opinionem, imò quòd mulier tempore pestis non possit esse testis in testamentis, consuluit Alex. in consil. 70. numero 16. volum. 2. vbi dicit quòd licet de iure canonico sit diminutus numerus testium per text. in c. cum esses. de testamen. tamen requiritur quòd sint idonei: sic etiam in testamento facto ruri fuit diminutus numerus propter inopiam testium, vt in l. fin. C. de codicilis. tamen requiritur quòd testes necessarij alias sint idonei : vt ibi omnes concludunt, & per alia de quibus ibi per eum. Hanc etiam opinionem sequitur Philip. Deci. in consilio 284. Thomas Grammaticus in decisione 62. nu. 16. Fran. à Ripa in tract. de peste, in Rub. de priuilegijs vltimarum voluntatum causa pestis. nu. 19. quam opinionem dicit nõ procedere ibi in nu. 22. in testamento eius qui in ciuitate permanserat vt labenti reipublicæ subueniret : quia in tali testamento mulier bene admittitur, quem sequitur Anto. Caius in additionibus ad Ang. Aret. in d. §. testes. nu. 7. Instit. de testamen.

Tertiò

Tertiò fallit in testamento condito in terris ecclesiæ. Ratio est, quia ius canonicum non curiat in testamentis solennitatem iuris ciuilis. ita tenuit Abb. in c. cum esses. col. j. de testamen. quem sequitur Ias. in l. hac consultissima. nu. 9. vbi hanc dicit communem opinionem, de testamen. C. Hanc etiam opinionem sequitur expresse Marcus Anto. Astensis in repet. dictæ l. hac consultissima. in §. ex imperfecto. nu. 175. Pet. de Anch. in d. c. cum esses in 4. notabili, nu. 6. vbi dicit quæ personæ dicantur idoneæ, idē Panor. in c. relatum. el 1. num. 3. de testamen. Imo. in dicto c. cum esses, num. 13. Hanc opinionem dicit esse communem Io. de Imo. in l. nemo potest. num. 4. ff. de leg. 1. Carol. Rui. in consil. 192. nume. 7. volu. 2. & illud dictum Abb. sequitur Hieronymus Zanetinus in tractatu differētiarum vtriusq; iuris differentia 26. nu. trigesimo octauo, eandem opinionem sentit Nicolaus Boerius in decisione 93. num. 4. hanc etiam dicit communem Ioan. Crotus in tract. de testibus, in prima parte, num. 10. quem allegat Doctor de Couarruuias, vbi dicit hanc etiam esse communem opinionem, in d. c. cum esses. numero 14. de testam. quamuis ipse ibi contrarium teneat.

Quartò limita non procedere vbi agitur de declaranda ambigua voluntate testatoris: quia ibi respiciuntur tantummodò probatio, & non solennitas. ita consuluit Oldrad. in consi. 297. nu. 7. quem sequitur Marc. Ant. Astensis. in repet. l. hanc consultissima. in d. §. ex imperfecto. nu. 173.

Quintò limita non procedere quo ad probandam voluntatem contrariam testatoris, prioris reuocatoriam: nā in hoc casu mulier bene admittitur. ita concludit Bal. in cō silio 39. incipienti, Factum super quo consiliū petitur. vol. 2. quem sequitur idem Marcus Ant. Asten. in repe. d. §. ex imperfecto. nu. 174. licet contrarium teneat Alberi. dicēs alicubi non esse tactum, in l. qui testamento. in §. mulier. ff. de testam. Eandem opinionem contra Alberi. tenet idē Bal. & Imo. in d. §. mulier. Marc. Anto. Baueria. in §. teste. nu. 11. Instit. de testam.

REGVLA CCCXV.

FOEMINA de iure canonico in causa criminali testis esse non potest. Hanc reg. probat text. in c. mulierem. 33. q. 5. in c. forum. & ibi gl. de verb. signifi. glo. in c. quoniam. in verbo, mulieres. de testibus. & in c. tam literis. in verbo, fœmineis. eod. tit. & in c. ex eo. 15. q. 3. ita tenet Hosti. in Summa, in tit. de testibus: in §. quis testis esse possit Spec. in tit. de procurat. in §. 1. versic. septimò in criminali testificatione. Alberic. de Rosate in l. qui testamento. in §. mulier. col. 1. ff. de testam. Florianus de S. Petro in l. ex eo. nu. fin. & ibi Iacobinus de Sancto Georg. nu. 4. ff. de testibus. Io. Faber, & ibi Ang. Aret. & cæteri Docto. in §. testes. Instit. de testam. Rom. In repet. l. admonendi. num. 119. ff. de iureiur. Abb. in d. c. forum. de verb. signi. Hanc opi. dicit esse communem idem Abb. in c. quoniam. nu. 2. de testibus. & ibi Fel. nu. 1. hanc eandem opin. tenet expresse And. Tiraq. in suis legibus connubialibus: in 9. l. num. 49. eandem opinionem tenet Ioan. Ign. in l. 1. in §. iusta. nu. 54. ff. ad Syllan. Marcus Ant. Baueria in §. testes. nu. 17. Institut. de testam. Iacobus Butr. in tract. de testibus: in Rub. de interrogationibus testium. nu. 30. Feder. Schenk in tracta. de testib. nu. 38. Alex. in consi. 19. nu. 1. vol. j. & in consi. 64. num. 1. eo. vol. & in consi. 24. nu. 4. lib. 2. Iacob. Vagarotus in tractat. de reprobationibus testium. num. 13. Hippol. in consi. 22. & in consi. 18. num, 34. & in consi. 130. nu. 34. And. Alcia. in tract. præsum. in 1. reg. præsump. 47. Cępol. in consi. 32. nume. 2. & 3. in consilijs criminalibus. Stephanus Bertr. in consi. 137. nu. 3. vol. 2. primæ impressionis. Marc. de Mantua in consi. 56. nu. 23. & in consi. 152. num. 17. & in consi. 238. num. 6. hanc opin. tenet expresse Cato Sacchus in repet. l. admonendi. no. 110. ff. de iureiur. Ratio autem huius reg. assignatur per suprà dictos doct. & opinio huius regu: sem per fuit vera, vt ex supra dictis patet: & nemo auersatus est eam ante Philip. Dec. qui in l. fœminæ. nu. 27. ff. de reg. iur. & in c. quoniam. num. 20. de testibus. sentit contrarium: & dicit quòd etiam de iure canonico sit in causis criminalibus testis idonea. Rationes autem propter quas motus fuit ad hæc tenendum, ibi videri possunt.

Amplia primò hanc regulam habere locum etiā in causa matrimoniali quæ criminali æquiparantur, vt in c. mulieri. de iureiur. Spe. in tit. de rescriptis. in §. ratione formæ. col. 10. vers. nūc igitur ad instructionem. Bal. in consi. 112. vol. 2. Abb. in c. si pro debilitate. nu. 4. de offi. dele. pro qua opinione faciunt etiam alia quæ congerit Maria. Soci. Iunior in consi. 31. nu. 10. vol. 2.

Sed his non obstantibus in contrarium est communis opinio: imò quòd mulier in causa matrimoniali *potest esse* testis, probat text. in c. super eo. el 2. de testibus. *& hanc* esse magis communem opinionem tenet expresse Alex. in d. consi. 11. volu. 1. Eandem opinionem dicit etiam esse communem Iacob. de Sancto Georg. in d. l. ex eo. num. 5. de testibus. Phil. Dec. in consil. 133. hanc opinionem tenet Andr. Tiraquel. in suis legib. connubialibus: in 9. l. nu. 51. hanc dicit communem & quotidie obseruari Maria. Soci. Iunior in consil. 31. num. 13. vol. 2. & pro hac opinione est etiam tex. in c. videtur. 35. q. 6. vbi dicitur quòd etiam coniuncti vtriusque sexus in testificationem causæ matrimonialis admittantur.

Secundò amplia procedere etiā si ciuiliter agatur, si pœna est applicanda fisco ratione delicti: mulieres de iure canonico, quod est seruandum in terris ecclesiæ, non sunt testes idonei. ita expresse concludit Alex. post docto. quos ipse ibi allegat, in consi. 19. nume. 1. volu. 1. quem *sequitur* Pau. Paris. in consi. 165. num. 12. volu. 4. Pro qua *opinione* facit: nam quandocunque pœna quantumcunque sit pecuniaria est applicanda fisco, dicitur actio criminalis, vt est glo. notabilis in l. 3. in princ. in verbo, aureorum centum. ff. de sepulchro viol. quam glos. sequitur ibi Barto. eandem glos. sequitur Cynus & Bald. in l. si qua per calumniam. C. de episcopis & clericis. & tradit Alex. in Rub. C. de iudi. & in consi. 132. nu. 5. vol. 1. Io. de Imo. in c. qualiter & quando. el 2. nu. 64. de accusat. & idem Imo. in Rub. ff. de publ. iud. Philippus Decius in Rubr. de iud. num. 52. & ibi Franciscus de Rip. nume. 102. Iason in princip. Instit. de actio. num. 15. idem Ias. in l. 1. num. 7. C. de edendo. eandem opinionem tenet Bart. in l. agraria. ff. de termino moto. & hāc opinionem dicit esse communem Ludou. Gomezius in d. princip. Instit. de actio. num. 18. licet glo. aliæ quàm *plures* aliter dixerint: quas omnes allegat & impugnat Bar. *in d. l.* 3. de sepulchro viola. & Ludou. Gomez. vbi suprà, *& hanc* dicit communem Fran. Curtius Iunior Rub. ff. de iudicijs. numero 18.

Quod tamen est verum quando pœna est applicanda fisco ex accusatione: quia tunc dicitur causa criminalis: secus si aliqua actio intentetur nomine fisci, puta petitio hæreditatis: quia tunc dicitur causa ciuilis, ita tenet Bartol. in d. l. 3. In fin. ff. de sepulchro viol. per iura de quibus ibi per eum. quem sequuntur Docto. suprà alleg. vbi hoc notabiliter declarant.

Limita primò quādo causa criminalis est ciuiliter intentata. ita probatur in d. c. quoniā. & ibi gl. & Fel. de testibus. & in c. tam literis. eo. tit. & ita expresse tenet Chass. in consue. Burg. in tit. {Des iustices.} Rub. 1. §. 6. fol. 65. col. 2. nu. 41. Quam limitationem intelligo veram, nisi pœna sit applicanda fisco, vt suprà dixi in 2. ampliatione.

Secundò limita, quando veritas aliter habere non potest. ita tenet Io. And. in additionibus ad Spec. in tit. de teste. in §. in additione ad nu. 83. incipienti. §. testes. Iaco. de Arenis, quem refert Alex. in consi. 24. num. 11. vol. 1. Iaso. in repe. l. 1. num. 49. C. de summa Trinit. & fide catholica. And. Alcia. in tract. præsump. in 1. regula, præsump. 47. nu. 3. idem Alex. in consi. 64. nu. 1. vol. 1. & in consi. 102. nu. 7. vol. 7. Philip. Decius notabiliter in consi. 363. num. 5. Ant. Rube. in consi. 165. nu. 2. Stephanus Bertrandus in consil.

212.nu.6.vol.1. secundæ impressionis. Hippol. in practica, in §.diligenter.nu.81.& in l.infans.nu.45.ff.de sicarijs. pro qua opin. facit quod suprà dixi in regula 414. limit.2. quam limitatio.intellige vt per Andr. Alciat.in d.præsumptione 47.num.5.

Tertiò fallit in crimine hæresis, læsæ maiestatis, & simoniæ.probat glo. in c.cum P.Manconella. de accusat.& in summa.2.q.7. facit text.in c.tanta.& in c.per tuas.de simonia.& ibi Docto. præcipuè Ioan.de Anania nu.1.cum sequentibus. facit quod notat Bernardus de Luco in practica,cap.85. Alexan.in consil.11.nu.6.volum.primo.Maximè quando mulier est bonæ famæ & opinionis.Quam limitationem declara & intellige vt per Palat.& Ruu.in allegatione hæresis. §.12. cum seq. & per Arnaldum Lambertinum in repe.c.1.de hæreticis.li.6.q.16.num.13.cum alijs: & per Iacobum Septimacensem in Institutionibus catholicis,cap.42.

Quartò limita quando proceditur per viam inquisitionis, vel denūtiationis.ita tenet Inn.in c.quoniam.nu.1.de testibus.facit tex.in c.tam literis.eod.tit.ita tenet Lanfr.de Oriano in tract.de depositionibus testiū.nu.10.Stephanus Aufredus in tract.de reprobationibus testium.nu.69. facit glo.in c.quoniam.in verbo, mulierem de testib.

Quintò limita non procedere de iure ciuili,vt est tex.in lex eo.ff.de testibus.& ibi Florianus de S.Petro,& Iacob. de S.Georg.nu.4.qui dicit hanc esse communem opinionem.gl.in c.forum.in verbo,non fœmina,de verb.signifi. cum alijs.& hanc opin.dicit esse communem Abb.in d.c. quoniam.nu.2.de testibus.& ibi Fel.nu.1.facit etiam text. in l.3.in §.lex Iulia.ff.de testibus. Hanc etiam opinionem tenet Spec.in tit.de teste.in §.1.nu.83.eandem opin.tenet Alex.in consi.11.nu.6.vol.1.Fel.in consi.36.nu.4.Docto. in §.testes.Instit.de testam.Stephanus Bertrandus in conf. 137.num.5.vol.2.& in consi.139.num.1.vol.3.primæ impressionis.eandem opinionem tenet Andr.Tiraq.in legibus connubialibus, in 9.l.nu.50.Quæ opinio approbatur de iure regio per leg.17.tit.16.parte tertia. vbi dicit quòd mulier bonæ famæ & opinionis potest esse testis in omni causa,excepto in testamento.

Contra quam l.Partitæ est text.de iure fori, in l.8.tit.8. lib.2.fori.quę approbatur per l.96.Styli.de quibus legibus meminit Pala.Runios in allegatione hæresis. §.13. quæ l. Partitæ procedit vbicunq; l.fori non esset recepta nec vsitata:nam tunc recurrendum est ad l.Partitæ, vt in l.1.Tau ri.facit quod notat Roder.Xuarez.in proœmio Fori.

REGVLA CCCXVI.

FEVDA dignitatum,vt Marchionatus,Comitatus, Ducatus,vel Regni,sunt indiuidua. Quam reg.probat tex. in c.Imperialem.in §.prætereà. de prohibita feudi alienatione per Federic.& ibi Bal. & Doct.& in c.licet.& ibi gl. fin.& Abb.de voto.gl.in c.si hæredes.in gl.fi.de testamen. Circa quam regu.vltra Matth.de Affl.vbi suprà vide Carol.Molinæum in consuet.Parisiensi.tit.1.de materia feud. §.35.num.j.cum alijs.Carolum Rui.in consi.34.nume.9. volum.j.Pau.Parisium in consil.71.nu.3.vol.j.& in consil. 23.nume.14.eod.volum.& in consil.10.nume.10.& 11. eodem vol.Carol.Rui.consi.39.num.16.lib.5.& in consi. 9.num.18.vol.j.Philip. Dec.in cons.389.nu.3.Maria.Soc. Iunior in conf.77.num.94.volum.j.Ioan.Baptistam de S. Blasio in consi.66.nume.j.cum sequentibus:inter consilia Alberti Bruni, Ludouicum Gozadinum in consil.84.nu. 16.Iac.Aluarotum in consi.60.nu.1.cum seq. inter consilia Alberti Bru.Andr. Tiraquel.in tract. primogenit.in 4. quæst.num.22.cum seq. Hieronymum Gratum in consi. 4.nu.29.vol.1.

Hanc regulam ponit Barthol.Socin.cum tribus limitationibus in regul.44.in posterio.Hanc item regulam cum eisdemmet limitationibus ponit Bernard.de Luco in reg. 285.remittendo se ad Iaso.in l.stipulationes non diuiduntur.nu.31.ff.de verbo.obliga. Eandem cum vnica ampliatione & quatuordecim limitationibus ponit Chassan. in consuet.Burgun.in tit.{ Des fiefz.} Rub.3.§.6.à nu.7.vsque ad nu.22.fol.116.col.j. Quam reg.cum prædicta ampliatione & limitationibus ante eum posuit Franc. Curtius Iunior in tract.feudor.in 4.par.in 30.q.nume.121.per totum. Eandem regulam limitat sexdecim modis Andr. Tiraq.in tract.de primogenitu.in 4.q.à num.37.vsque ad finem. Eandem limitat sex modis Baptista de sancto Blasio in d.consi.66.

REGVLA CCCXVII.

FEVDVM nec generaliter nec specialiter, nec tacitè nec expresse obligari potest.Hanc regulæ opin. tenet Spec. in tit.de pignoribus.§ j.nu.30.eandem opin.tenet Sali.in l. fi.C.de iure emphyteutico. Bal.in l.3.C.vt in possessione legatorū.& in c.1.§.aut si libellario.quib.mod.feud.amittat.Eandem opinio. tenet Alex.in l.si constante.in prin.in 3.q.prin.ff.sol.mat.& ibi Doct.idem Alex.in consi.21.nu. 1.& 2.vol.6. Hanc etiam opin.tenet Ias.in d.l.fi.nu.54.C. de iure emphyt.Eandem opi.tenet Matth.de Affl.in constit. Neapolitanis,lib.3.Rub.5.nu.85.Eandem dicit communem Franc.de Ripa in l.obligatione, nu.36.ff.de pign. Palatios Ruui.in repet.c.per vestras. §.30. in septima ampliatione,de donat.inter vir.& vxo.And.Tiraq.vbi refert alios Doct.in tract. de vtroque retractu:in tit.de retractu {Linagier.} §.j.gl.3.nu.5.licet contrarium teneat Bar.qui communiter in hoc reprobatur, in rep.l. si constante.nu. 73.ff.sol.mat.& circa hanc reg.vide suprà in reg.40.

Hanc regulam cum quinq; limitationibus ponit Anto. Negusantius de fano in tract.de pignorib. vbi dicit hāc esse communem opinionem,in secundo membro secundæ partis principalis:à num.43.vsque ad numerum 50.

REGVLA CCCXVIII.

FEVDVM quibus casibus amittatur:vltra posita in regu. 40.vide Hieronymum Gratum in consil.9.nu.53.cum seq.vol.j.Carol.Molin.in consuet.Paris.in tit.1.de materia feud.§.30.nu.23.cum seq.

Quadraginta casus ponit Martinus de Silimanis in tract.de feudis: in Rubr.quibus modis feudum amittatur.à nu.111.vsque ad nu.186.in 13.volu. tractatuum diuersorum Doctorum.Præterea 72.casus ponit notabiliter Matthæus de Affl.in c.j.in §.item si quis feudum.quibus modis feudum amittatur.in vsibus feud. à nume.22.vsque ad finem.Ad hæc 41.casus, in quibus feudum amittatur, ponit Fran.Curtius Iunior in tract.feudorum,in 4.part.à nu. j.vsque ad nu.82.Et vide de iure regio tex.in l.7.8.& 9.tit. 26.part.4.

REGVLA CCCXIX.

FEVDVM concessum alicui ad vti fruendū,finitur morte feudatarij.Hanc regulam ponit Bal.in prælud ijs feudorū, nu.51.per text.in l.habitatio.ff.de vsu & habita.sicut si diceretur. Concedo tibi talem fundum in feudum ad alimenta.Nam quod in proprios vsus relinquitur, morte finitur:secundum Baldum qui hoc firmat in leg.cum 2.in §.si vni.ff.de transact.Bar.in l.libertis.ff.de alimen.& cibar.legatis.in sua distin. vbi dicit idem, si concedatur fundus ad alimenta: nam talis clausula minuit legatum, id est, quòd finitur cum persona, sicut finiuntur alimenta & vsusfructus: vt in §.finitur.Institu.de vsufructu.in l.cum pater.in §.dulcissimis.ff.de leg.2.in l.epistol.ff.ad Treb.Hanc opinionem sequendo Bald.tenet Matth.de Affli.in prælud ijs feudorum,nu.116.

Primò fallit nisi in dicta inuestitura feudi ad vsumfructum fuisset dictum expresse,ita vt non posit dictus fundus vendi vel alienari: tunc.n.videtur concessum vtili dominium sibi & hæredibus.ita tenet Bal.in l. Proculus.ff.de vsufructu.versi. & est argumentum. quę sequitur ibi Ang. in versic.ex prædictis. Marcus de Mantua in apothegma. 152.quia vt dicit Bald.in d.l.Proculus, dicta clausula quòd non posit alienari,non cadit in vsufructu formali.

Limita secūdò nisi detur res mobilis ad vsumfructum: nam

nam tunc videtur donata proprietas. ita tenet Bal. in d. præludijs feudorum, num. 51. per tex. in l. donationes. in §. species. ff. de donat.

Tertiò fallit nisi ex verbis præcedentibus posit apparere quòd concessione feudali ad vsumfructũ inuestiens voluit concedere vtilem proprietatem, & sic quòd transeant ad hæredes, vt patet in d. §. species, vbi dicitur quòd extra dotem datam donabat puellæ ad vsum: tunc videtur donata proprietas, vt essent bona paraphernalia. ita concludit Raphael Cumanus in d. §. species. nu. 3.

Quartò fallit si inuestitura feudi diceretur vt inuestitus percipiat dictum vsumfructum vel alimenta: tunc illa dictio, vt, nõ restringit ipsam inuestituram. ita tenet Bal. in l. Titia. in §. Titia cum nuberet. ff. de leg. 2. idem Bald. & alij Doct. in l. cum 2. io §. si vni. ff. de transactionibus. Bart. in l. libertis. nu. 2. ff. de aliment. & cibarijs legatis.

Quintò fallit quando feudum ad vsumfructũ concessum fuisset extraneo, & non filio. ita tenet Bal. in l. si pater. nu. 10. C. de innfficiosis donat.

Sextò fallit nisi in inuestitura prædicta fuisse apposita hæc clausula, pleno iure. ita concludit Bal. in l. j. nu. 2. C. de fructibus & litium expen.

Septimò fallit nisi feudum vẽderetur ad vsumfructum: tunc videtur venditum vtile dominiũ. ita Bal. in Rubr. C. de iure emphyt. nu. 9. in fin. alleg. text. in d. l. donationes in concubinam, in §. species. ff. de donationibus.

Octauò fallit si fuerit dictũ in inuestitura feudi, ad vsumfructum tibi & hæredibus: tunc in persona hæredis esset nouus vsusfructus. ita tenet Bald. in d. præludijs feudorum. quem sequitur ibi Matth. de Affli. ibi, nu. 135.

Nonò fallit nisi inuestitura ad vsumfructum facta esset ecclesię vel religiosis personis: tunc videtur concessum vtile dominium in perpetuum tenet glo. quam ibi sequuntur Cinus & Bal. in lege, si mulier. C. de iure dotium. in verbo, mulier. in versiculo, item ad hanc dedi prædium. eandem glo. sequitur ibi Albericus, idem Albericus in d. §. species. Bald. in lege, & in epistola. nu. 5. C. de fideicommissis. pro qua opinione est text. in d. l. Titia. in §. Titia cum nuberet. ff. de legatis 2.

REGVLA CCCXX.

FEVDVM non potest pignori dari sine consensu directi domini. Hanc regulam probat tex. in c. j. in §. itẽ si quis. quibus modis feudum amittatur. & in c. j. ibi, feudum totum, vel partem aliquam vendere, vel pignorare, de prohibita feudi alienat. per Fede. ita expressè tenet Bartho. Soc. in cons. 19. nu. 12. vol. j. Mariannus Soci. eius nepos in cons. 77. nu. 73. vol. j. Carol. Ruinus in consi. 143. nu. 19. volu. 3. Augustinus Berous in q. 94. num. 11. Ioan. Ign. in l. j. seruus pignori datus. nu. 7. ff. ad Syllan. Martinus de Silimanis in tract. feudorum, in Rubr. quibus modis feudum alienetur. nu. 99. & facit quod dixi suprà, in reg. 40. in 3. ampliatione. De iure regio probatur in l. 10. tit. 26. parte 4. & in l. 68. tit. 18. parte tertia.

Hanc regulam limitat quatuor modis Chassan. in consuet. Burgun. in tit. { Des fiefz. } Rub. 3. §. 8. nu. 11. fol. 11. fol. 118. col. 4. vsque ad nu. 21. Quarum limitationum tres ante eũ posuit Fran. Curt. Iunior, vbi hanc reg. limitat alijs quatuor modis, in tract. feudorum, in 4. parte, nu. 95. Eandem regulam cum quinque limitationibus ponit Matth. de Affli. in c. imperialem. nu. 4. de prohibita feudi alienanatione per Feder. Hanc regulam cum tribus ampliationibus & tribus limitationibus ponit Franc. de Ripa in l. obligatione. nu. 35. ff. de pignoribus.

REGVLA CCCXXI.

FEVDI dominus est iudex inter ipsomet Vasallos. Hanc regulam probat text. in c. Imperialem. in §. pen. de prohibita feudi alienat. per Feder. & in c. j. de controuersia feudi apud pares terminanda. & in c. cæterum. de iudicijs. & ibi gl. & in c. ex transmissa. & in c. verum, de foro compet. De iure regio probatur in l. vlt. tit. 20. part. 4. & vltra doct. in suprà dictis locis tenet Bartho. Soci. in consil. 12. nu. 20. vol. j. Marti. de Silimanis in tract. feudorum: Rubr. quis sit iudex feudi, & vbi agatur causa feudi. per totam. Vldaricus Zasius in sua Epitome feudorum: in 11. parte, nu. 6. Io. Igneus in repet. l. necessarius. in §. non alias. num. 610. ff. ad Sylla. Io. de Ayma in procemio concordatorum: fol. 113. col. 3. Et circa hanc regulam vide Socin. in tract. fallentiarum: in regul. 52. & 53. in posterioribus. Nicolaus Boer. in decis. 114. nu. 5. Stephan. Aufr. in repet. Clem. j. de offic. ordin. in reg. 2. in 1. fallen. Ias. in l. 1. §. & post operis. num. 12. ff. de noui operis. Carol. de Grassalijs in suo regalium Franciæ, lib. 2. iure 11. Alex. in consi. 1. vol. 5. Barthol. Socin. in cons. 284. vol. 2. & in cons. 87. vol. 3. Io. de Amicis in cons. 2. nu. j. Bald. in consi. 327. vol. j. & in consi. 183. & in consil. 188. vol. 3. Alex. de Imo. in consi. 79. per totũ. vol. 1. Chassan. in consi. 41. nu. 1. & 16. Alber. Brunus in consil. 20. nu. 7. Matth. de Affli. notabiliter in d. c. 1. nu. 2. de controuersia feudi apud pares terminanda. & in d. §. prætereà inter duos. nu. 1. cum alijs.

Hanc regulã limitat sex modis Maria. Soc. in c. ex transmissa à nu. 27. vsque ad nu. 34. de foro compet. Eandem regulam limitat duodecim modis Franc. Cur. Iun. in tracta. feudorum, in 7. par. à nu. 3. vsque ad nu. 15. & à nu. 15. vsq; ad nu. 34. ponit 13. q. circa materiam huius reg. Hanc etiã reg. limitat tredecim modis Fel. in capitulo, cęterum, à nu. 5. vsque ad nu. 14. de iudicijs.

REGVLA CCCXXII.

FEVDA inferiora quæ non habent dignitatem annexã, diuidi possunt. Hanc regulam probat textus. in c. j. in §. omnes, si defendo fuerit controuersia inter dominum & agnatos vasalli, in vsibus feudorum. in c. Imperialem, in §. prætereà ducatus, & ibi omnes doctor. de prohibita feudi alienatione per Feder. Circa quam regulam vide posita suprà, in reg. 316.

Hanc regulam cum vnica ampliatione & vnica limitatione ponit Chass. in consue. Burg. in tit. { Des fielz. Rubr. 3. §. 6. fol. 117. col. 4. nu. 22. Quam ampliationem & limitationem ad hanc regulam ante eum posuit Franc. Curt Iunior, vbi eam declarat, in tract. feudorum. in 4. part. quæst. 30. num. 124.

REGVLA CCCXXIII.

FEVDVM antiquum si renouatur, Vasallo nõ desint esse antiquum. Hanc regulam probat text. in c. 1. de Vasallo decrepitæ ætatis, in vsibus feud. hanc opinionẽ tenet Bar. & doct. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. oblig. & ibi Ias. nu. 12. col. fin. & in l. quod dicitur. la j. ff. de impensis in rebus dotalibus factis. Rom. in cons. 315. nu. 1. Alex. in consi. 30. nu. 6. vol. 1. Bartho. Soci. in consi. 100. nu. 11. versi. ex quibus infero in proposito. vol. 3. Philp. Dec. in cons. 53. nu. 3. Alber. Bru. in consi. 79. nu. 4.

Limita primò quando feudum erat omnino extinctũ quia Vasallus priuatus esset feudo ipso iure, ita q alia sententia priuationis necessaria non esset, nam tunc ex tali renouatione efficitur nouum feudum. ita concludit Bal. in c. 1. in §. in super. in fine, de probibita feudi alienatione per Federicum. Alex. in consi. 34. col. 2. vol. 5. & pro hoc quòd res extincta si renouetur dicatur noua & alia res. est tex. in l. inter stipulantem. in §. homo liber. versic. & natis. ff. de verbor. obligat. & in l. 1. in §. opus. ff. de noui operis nunt. Iaso. in l. ius autem ciuile. nume. 15. & 18. ff. de iusti. & iur. Decius in lege prima. io princ. numero 28. ff. quod quisque iuris. Matthæ. de Afflictis in dicto c. 1. num. 12. de vasallo decrepitæ ætatis.

Limita secundò quando in renouatione feudi adijceretur noua forma: quia tunc ex tali adiectione nouæ formę diceretur nouum feudum. ita tenet Bal. in c. 1. in §. in super. in fine, de prohibita feudi aliena. per Federicum. ex mutatione enim formæ inuestituræ, efficitur nouum feudum. ita concludit Bartho. Cæpola in consi. 31. nu. 7. in concilijs ciuilibus. Iaso. in d. l. si mihi & Titio. colum. fin. nume. 12.

Idem

Idem voluit Oldrad. in consil. 178. incip. quidam nobilis. vbi dicit quòd feudum dicitur nouum ratione nouarum conuentionum quem sequitur Francisc. Curtius senior in consil. 50. num. 50. & num. 29. Matth. de Affli. in decisionibus Neapol. decisione 112. nu. 5. & in decisione 244. nu. 8. Albertus Brunus in consi. 78. nume. 5. pro quo est bonus text. in l. ius autem ciuile. & ibi Doct. Mod. ff. de iust. & iure. Quam limitationem Calderinus in consi. 11. in titu. de feudis. versi. ad cuius declarationem intelligit verum quando mutatur aut alteratur forma circa substantialia feudi: secus si circa accidentalia.

Tertiò limita, nisi feudum amissum per vasallum fisco principis fuisset incorporatum, aut possessio eius per dominum apprehensa: quia tunc si renouetur vasallo, dicitur nouum feudum. ita concludit Bald. in l. 1. q. 15. nu. 21. ff. de rerum diuis. Alex. in d. consi. 34. col. 2. Iason in cons. 152. nu. 1. in fin. in 2. col. vol. 2. & in consi. 64. colum. 4. num. 1. vers. secundò possunt limitari. Ludoui. Gozadinus in consi. 84. num. 10. & 21.

Quæ tres limitationes non procederent quando feudũ renouaretur sub commemoratione antiquarum inuestiturarum & sub eisdem pactis & qualitatibus. ita Franc. Aret. in d. l. si mihi & Titio. Alex. in d. consi. 30. nu. 6. versi. & ita etiam colligitur ex verbis dictorum priuilegiorum. vol. 2. Albertus Brunus in consi. 79. nu. 5.

Secundò non procedunt prædictæ limitationes quãdo in renouatione feudi superiori, verbũ, restituimus aut reddimus, apponitur, etiam si sint verba, & de nouo concedimus. ita tenet Martinus Lauden. & Præposi. in c. 1. de vasallo decrepitæ ætatis. & ibi Matthæ. de Afflict. nu. 15. per quem vide alia circa hanc regulam.

REGVLA CCCXXIIII.

FEVDI contentio vbi est inter dominum & vasallum, pares curiæ sunt iudices. Hanc regulam probat tex. in c. imperialem. in §. prætereà si inter duos. de prohibita feudi alienat. per Federicum. & ibi Matth. de Afflictis, nu. 38. & in c. 1. de controuersia feudi apud pares terminanda. & ibi etiam Matth. de Affl. num. 1. facit etiam tex. in c. 1. de lege Corradi. notatur in c. cæterum, de iudicijs. De iure Regio est tex. in l. 11. tit. 26. par. 4.

Hanc regulam cum vnica ampliatione & sex limitationibus ponit Bernardus de Luco in regula 287. remittendo se ad Marianum Socin. in cap. ex transmissa. num. 9. de foro competenti.

Eandem cum quatuor ampliationibus & sex limitationibus ponit Franc. Curtius Iunior in tract. feudorum, in 7. parte, versic. tertia principalis regula datur. à nume. 34. vsque ad finem.

REGVLA CCCXXV.

FEVDVM negans, rem feudalem perdit. Hanc regulam ponit Abb. in c. cæterũ. nu. 21. post Inn. ibi, de iudicijs. allegat ad hoc text. in c. quo iure. 8. dist. Eandem regulam ponit Bal. in 2. col. C. quomo. & quan. iudex. probatur per tex. in l. si. ff. de rei vend. vbi probatur quòd negans se possidere si conuincatur, perdit possessionem. Cui consonat tex. de iure Regio in l. 3. titu. 3. par. 3. & l. 40. titu. 2. ead. par. Circa quam regulam vide Rom. in consi. 70. nu. 4. Arnoldum Ferronium in consuet. Burdegalensib. in tit. de feudis. §. quinto. Abb. in c. fi. de solutionibus. num. 2. Ias. in l. quod te mihi. num. 29. ff. si cert. pet. & in §. omnium num. 86. Instit. de actio. Hippoly. in repet. Rub. ff. de fideiussor. num. 19. & nu. 322. & in sing. 242. Matth. de Afflict. in decisio. Neapol. decis. 18. num. 1. Ludo. Gomes. in §. ex maleficijs. num. 16. Insti. de actio. Antonium Capitium in decisione 19. nu. 6. Hiero. Gratum in cons. 37. nu. 1. vol. 2. Guid. Papam in sing. 609. & in consi. 3. nu. 2. & in decisione 237. in fin. Ripam in l. qui cum se. nu. 1. cum alijs, ff. de re iud. & vide infrà in reg. 329.

Et plures casus in quibus negãs punitur vide per Bal. in Auth. contra qui propriam. C. de non nu. pec. quem refert Catellianus Cotta in Memoralibus iuris, in verbo, negans.

Hanc regulam ampliat vno modo & limitat quinq; modis Felinus in dicto cap. cæterum. à nu. 18. vsque ad num. 20. de iudicijs.

REGVLA CCCXXVI.

FEVDA noui inuestitura ad hoc vt probetur, necessariũ est quod adhibeantur pares curię. Hanc regulã probat tex. in c. 1. quid sit inuestitura. in vsibus feudo. Ratio aũt quare extranei non admittantur, ponit iu text. in c. 1. in §. 1. & in §. idcircò. de notis. feudorum. Circa quã reg. vide Alex. in consil. 10. vol. 3. & in consil. 79. vol. j. Mart. de Silimanis in tract. de feudis, in Rub. de inuestitura qualiter fiat. nu. 225.

Hanc regulam amplias vno modo & limitat tredecim modis Franc. Curtius Iunior in tract. feudorum, in 2. part. in 4. q. à nu. 16. vsque ad nu. 30.

REGVLA CCCXXVII.

FEVDVM pro anima vasallus relinquere nõ potest. Hãc regulam probat tex. in c. imperialem. ibi, vel pro anima iudicare. de prohibita feudi alienat. per Feder. & in c. 1. in §. donare. qualiter olim feudum alienari poterat. & ibi Bal. & Aluarotus. Ratio est: quia magnum præiudicium fieret domino superiori: quia postquam feudum esset semel incorporatum ecclesiæ quę nunquam moritur nunquã esset spes quòd feudum possit ad dominum reuerti, & ideò ecclesia quę debet esse cultrix iustitiæ, nihil sinistri debet pati fieri, neque in se, nec in aliam. ita probat text. in c. 1. in §. Mediolanenses. versi. inde potest præsumi. de alienatione feudi, in vsibus feudorum. Hanc etiam opin. sequitur Bal. in l. 1. C. de sacrosan. eccles. Fel. in c. inter dilectos. nu. 10. de fide instru. Lud. Gozad. in consi. 8. nu. 21. & in consi. 4. nu. 8. Et hanc opin. tenet Alex. in consil. 30. nu. 3. vol. 1. Barth. Soci. in consi. 19. nu. 20. vol. j. Maria. Soci. Iunior in consil. 76. nu. 46. vol. j. Rom. in sing. 527. Hanc etiam opin. tenet Abb. in c. quæ in ecclesiarũ, nu. 18. de constit. & hanc opin. vbi latissimè eam examinat, & refert Doct. contrariã partem tenentes, tenet Franci. Curt. Iunior in tract. feud. in 4. parte, q. penul. nu. 125. & circa hanc regulam vide suprà in regula 40. in sexta ampliatione.

Hanc regulam amplias vno modo Ludou. Roma. in d. sing. 527. eandem regulam limitat quatuor modis, & ampliat vnico modo Felin. in c. quæ in ecclesiarum. num. 69. versi. cæterum inquantum dictum est. de constit. vsque ad numerum 75. Hanc etiam regulam limitat 5. modis, vbi notabiliter examinat Franc. Cur. Iun. in tract. feud. in 4. parte, in d. pen. q. nu. 226.

REGVLA CCCXXVIII.

FIDEIVSSOR non possidens immobilia, potest recusari tanquam non idoneus. Hanc regulam probat text. in l. 2. & in l. sciendum. ff. qui satisdare cog. gl. in Auth. de exhibend. reis. in §. suscepto. in verbo, personali. coll. 5. & in l. si quis stipulatus sit Stichum. in §. si quis stipulatus fuerit. ff. de verb. oblig. Hanc opinionem tenet Bal. in c. coram. nu. 8. de offi. deleg. Spec. in tit. de satisdationibus. in §. d. versic. sed si scholaris. Alex. in consi. 160. nu. 5. vol. 5. & hanc dicit esse communem opi. Ias. post Bart. ibi in l. sciendũ. in prin. nu. 30. ff. qui satisd. cogantur.

Hanc regulam ampliat vnico modo, & limitat quatuor modis Hippol. in repet. Rubr. ff. de fideius. à nu. 226. vsque ad num. 241.

REGVLA CCCXXIX.

FIDEIVSSOR negans se fideiussisse, si conuincitur de mendacio sibi prędicat, vt in l. sed hoc ita. in §. 1. ff. de re iud. vbi dicitur quòd negans se socium, perdit beneficiũ ne conueniatur vltrà quàm facere potest: quod competit socio, vt in l. sunt qui. ff. de re iudic. ad quod etiam est text. in l. si vnus. in §. fin. ff pro socio. & facit etiam pro hac reg. tex. in l. sed si ex part. in §. interdum. ff. quod cũ eo. vbi ponitur, vbi punitur filiusfamilias negando se filiusfamilias, & mentiendo dixit se filiusfamilias. Tertiò fallit text. in l. hæreditatem. in §. fin. ff. ad leg. Falci. vbi dicitur quòd hæres

res negans rem hæreditariam, si conuincatur de mendacio, sibi præiudicat. quem text. pro sing. allegat Bal. in Reper. suo, in verbo, negatiua. vbi dicit quòd negans similis est subtrahenti: per illum tex. & idem dicit Bald. in c. dudú. el a. nu. 8. de elect. Ias. in §. item si quis in fraudem. Instit. de actio. ex quibus videtur confirmata suprà d. nostra reg. Pro qua opin. est tex. in l. fin. ff. de rei vend. vbi habetur ꝙ si quis in veritate possidet aliquã rem, & contra eum agatur rei vendicatione ad illam rem, si ipse negat illam possidere & conuincatur de mẽdacio, quia actor probat ipsum illam possidere: tunc debet talis possessio incontinenti ab eo auferri & in actorem transferri, etiam nihil de iure suo probantem. Circa quam regulam vide suprà in regul. 325. & præiudicat sibi iste fideiussor in hoc, quia perdit beneficium excusionis, & beneficiũ cedendarũ. ita tenet Bal. in Auth. contra qui propriam. in 3. col. C. de non num. pec. vbi allegat bonum text. in l. si dubitetur. in §. ita demum. ff. de fideiuss. vbi hoc tenet Ang. de Peris. & Alex. & Ias. in l. 3. nu. 11. C. de transact. Bar. in l. etiam §. 1. ff. sol. mat. & vlt. & opinionem huius regulæ tenet Hieron. Gratus in consilio 63. nu. 44. & in consi. 119. nu. 22. vol. 2. Fran. Purpuratus in l. nec pactio. nu. 79. C. de trans. Nicol. Bellon. in §. si plures. nu. 12. Instit. de fideiussoribus.

Hanc regulam, vbi eam pluribus fundamentis confirmat, ponit Hippolytus de Marsil. in repet. Rubr. ff. de fideiuss. nu. 32 a. & à nu. 336. vsque ad num. 345. limitat eam quatuor modis.

Regvla cccxxx.

Fideiussori minoris non prodest restitutio minori concessa. Hanc regulam probat tex. in l. 1. & 2. C. de fideiussor. minorum. & ibi Bart. & in l. Marcellus. ff. de fideiur. & in l. in causæ. la 1. vbi assignatur ratio huius reg. ff. de minoribus, & in l. 3. §. sed vtrum. versi. sed an hoc auxiliũ. eod. tit. De iure regio est text. in l. 25. tit. 4. part. 3. & in l. 4. tit. 12. par. 5. & hanc opinionem vltra suprà dict. Doct. tenet Fran. Cur. Iunior in l. post aditam. num. 5. C. de impub. & alijs. & circa hanc regulam vide Io. Mauritium in tract. de restitutione in integr. c. 14. Hippol. in repet. Rubr. ff. de fideiuss. nu. 267. Vincentium de Herculanis, & ibi Docto. in l. & si fideiussor. ff. de re iudic. Ant. Caimum in Summa. C. de restitut. in integr. pagina 4.

Fallit primò quando dolus aduersarij interuenit. ita probat tex. in l. 2. in fi. C. de fideius. minorum. Et est ratio: quia æquius est aduersarium qui dolum commisit pati damnũ, quàm ꝙ fideiussor qui bona fide fideiussit soluat de suo proprio: nec poterit solutum repetere à minore: quia minor aduersus fideiussorem poterit petere restitutionem in integrum: vt in l. j. C. de fideiusso. minorum. & ita expressè tenet glo. in d. l. 2. Iacob. de S. Georg. in l. 1. nu. 7. C. de fideius. minorum. Montaluus in glo. l. 4. tit. 12. part. 5. Io. Mauritius in d. tract. de restit. in integrum. in d. c. 14. pag. fin. Petrus Rebuf. in gl. ad constitutiones Regias Galliæ, in secunda parte, in tract. de restitutionibus. arti. 2. in glo. 3. num. 8. pag. 143. gl. in l. minor 25. annis. in verbo, succuritur. ff. de procurator. Barto. in l. Stichum. §. quòd vulg. num. 2. ff. de solutionibus.

Limita secundò quando creditor potest habere regressum contra alium: quia tunc beneficium restitutionis in integrum concessum minori proderit etiam fideiussori. probat text. in l. minor 25. annis. ff de procura. & ita per illum tex. tenet Iacobin. de S. Georg. in d. l. 1. nu. 6. C. de fideiussor. minorum. Pet. Rebuf. vbi suprà, nu. 9. facit etiam text. in l. 2. ff. de administr. ator.

Tertiò limita quando restitutio nullum esset adlatura commodum ipsi minori, nisi etiam prodesset ipsi fideiussori: puta quia essemus in casu in quo minor non posset petere restitutionem aduersus fideiussorem. nam hoc casu restitutio concessa minori transiret ad eius fideiussorem: per notata per Bart. in l. cum filius. in §. 1. ff. de verbo. oblig. faciunt notata per Cinum & Bal. in l. quoties. C. de precibus Imper. offer. per Salic. in leg. fi. C. de vsuris rei iudic. ita expressè tenet Iacob. de S. Geor. in d. l. 1. nu. 7. C. de fideiuss. minorum. Per. Rebuf. vbi suprà, nu. 9.

Quartò limita quãdo fideiussore conuento qui esset habiturus regressum contra minorem debitorem principalem, ipse minor cõpareret vt defensor necessarius pro ipso fideiussore, & peteret restitutionem in integrum: tunc restitutio etiam fideiussori proderit. ita expressè tenet Bart. per illum tex. cum gl. in d. l. Stichum aut Pamphilum. in §. quod vulgò. ff. de solut. & ibi expressè Io. de Imo. sed Pau. de Castro in d. l. 1. C. de fideiuss. minorum. & Raphael Cumanus in d. §. quod vulgò. damnant hanc opinionem, dicentes, quòd hoc casu minor non est defensor necessarius quia ista non est necessaria defensio spectãs ad minorem: cum nullo casu habiturus est regressum contra eum, cum semper minor ipse potuerit petijsse restitui aduersus fideiussorem: vt in l. 1. C. de fideiussor. mino. ergo ipsius minoris non interest capere defensionem pro ipso fideiussore: nec ipse minor hoc casu est dicendus defensor necessarius. & ibi Alex. in d. l. j. dicit quòd licet illud dictum Bar. sit valde singulare, tamen Bart. non considerauit dictum fundamentum in contrarium factum: & quòd eius opinio malè potest substineri. Quem sequitur Ias. in l. si cum procuratore. num. 5. ff. de re iud. Est quidem verũ quòd quando minor esset defensor necessarius, posset comparere pro fideiussore, & assumere defensionem pro eo: & tunc exceptiones competentes principali, prodessent etiam fideiussori. tex. est notabilis in l. idem quæ. in §. generaliter. ff. mandati. & ita tenet Iacob. in d. l. 1. nu. 7. C. de fideiuss. minorum.

Quintò limita quando fideiussor succesit minori principali. Nam tunc ex persona defuncti posset petere restitutionẽ in integrum. iste est tex. & ibi Bar. secũdum vnam lecturam, in l. Stichum. in §. quod vulgò. ff. de solutio. notant doct. in l. debitori. C. de pactis. ita expressè tenet Iacobinus de S. Geor. vbi notabiliter declarat illum tex. in d. §. quod vulgò. in d. l. 1. nu. 7. C. de fideiuss. minorum.

Limita sextò quando fideiussor pro re minoris stipularetur & fideiuberet: vtpote si minor rem vẽdat in qua est deceptus: si aliquis fideiusserit pro eo, illi fideiussori succurretur post minoris restitutionem: vt in l. 2. ff. de administ. tut. l. exceptione quæ personæ. in fi. ff. de excep. quia in hoc potest etiam maior decipi, videlicet in rei valore: vt in leg. quisquis. C. de rescindenda venditione. & ita tenet Petrus Rebuffus vbi suprà, nu. 5.

Regvla cccxxxi.

Fideiussor de iudicio sisti habet beneficium excussionis. Hanc opinionem tenet Guliel. de Cugno in l. 2. in §. si quis ex his, ff. qui satisd. cog. vbi tenuit quod iste fideiussor habebit beneficia omnia quę fideiussoribus conceduntur, & per consequens gaudebit priuilegio seu beneficio excussionis: de quo in Authent. præsente. C. de fideiussor. Hanc opinionẽ sequitur Rom. in d. §. si quis ex his. nu. 6. & hoc videtur etiam tenere Io. Faber in §. sed hodie. Institut. de satisda. col. 2. vbi dicit ꝙ quando principalis est præsens & soluendo, tunc non potest agi contra fideiussorẽ de iudicio sisti: secus in casu quo esset absens, vel non haberet bona. Eandẽ opinionẽ tenet Bal. in d. §. si quis ex his & ibi Pau. de Cast. Alex. & Ias. nu. 7. Iacobin. de S. Georg. nu. 5. & hanc opinionem dicit esse communiorem Rode. Xuarez in d. l. 2. titulo, {De los emplazamientos.} lib. 2. fori. in §. quæritur vlterius. nu. 1. 2. & 3. fol. 187.

Limita primò nisi fideiussisset pro eo qui non erat obligatus sistere in iudicio: vt tenet Bald. Ang. & Alex vbi suprà. Et est ratio: quia tũc non est propriè fideiussor ex quo intercedit pro eo qui nõ erat obligatus. & ad hoc iuuat gl. notabilis in Authent. de fideiuss. in princ. collat. 1. vbi dicit glos. quòd in ex promissore non habet locum beneficium excussionis: & expromissor qui promisit alium in iudicio sisti: vt in l. 2. in glo. magna. ff. qui satisd. cogan. & sic debet intelligi

intelligi glo. in d. l. 2. in §. si quis ijs. in glo. magna, ad finem: vbi gl. dicit quòd fideiussor de iudicio sisti, non est propriè fideiussor, cum principaliter obligationem in se suscipiat. & idem sentit gl. in l. in eo. in §. nemo. ff. de reg. iur. & hoc tenet Xuarez vbi suprà.

Secundò fallit vbicunque agitur contra fideiussorem, vt sistat reum: nam ad hoc potest cogi officio iudicis, nec habebit beneficium excussionis: secus quando conuenitur ad interesse, eo quia non sistit. ita Bal. & Alex. in d. §. si quis ijs. per text. in l. eum pro quo. ff. de in ius voc. & satis videtur etiam de mente eiusdem Bald. in l. j. C. de conuen. fisci deb. lib. 10. col. 4. vbi eleganter loquitur: & hoc etiam tenuit Xuarez vbi suprà.

Tertiò fallit in causis criminalibus, in quibus fideiussor non habet beneficium excussionis: sed officio iudicis proceditur contra eum executiuè. probatur in l. si quis reum. ff. de custodia reorum. Bal. in d. §. si quis ijs. & ibi Roma. & Iacobinus num. 5. & Alex. facit tex. & glo. in c. cum homo. 23. q. 5. vbi dicit glo. quòd fideiussor in causa criminali non potest interuenire: & sic licet fideiussor promittat præsentare aliquem reum mortis, si non præsentat, non punitur pœna mortis: quia ille veniebat puniêdus: vt in d. l. si quis reum. sed debet puniri pecuniariter, arbitrio iudicis executiuè: vt suprà dixi: & sic non habet beneficium excussionis. Et quia intellectus suprà d. glo. in d. c. cum homo. traditur in varijs locis, ideo vbi crimen non est magnum, ita vt non veniret imponenda pœna corporalis, fideiussor potest interuenire: & sic debet intelligi text. in cap. si clericos. de sent. excommunic. lib. 6. & tex. in l. Diuus. iuncta dicta lege, si quis reum. ff. de custodia & exhibitione reorum, secundum Abbatem in Rubrica de fideiussoribus. nume. 1. Sed vbi veniret imponenda pœna corporalis vel mortis, non admittitur fideiussor, nec poterit interuenire. iste est text. notab. & ibi gloss. in l. in verbo, supplicium. in c. cum homo. 23. q. 5. quam gl. ad hoc dixit nota. Bald. in l. 5. C. ne filius pro patre. Felin. in c. contingit. el 1. de sentent. excom. & in c. pastoralis. §. quia vero. num. 15. de offic. deleg. & in c. cum venissent. num. 4. de testibus. Ias. in l. 1. num. 9. ff. de in litem iuran. & in l. non impossibile. nume. 2. ff. de pactis. Hippo. in repe. rub. ff. de fideiusso. num. 206. & in l. infans. nu. 15. ff. ad l. Corne. de sica. & in practica. §. examinanda. nu. 12. & in consi. 16. nu. 27. & in sing. 651. Nicola. Bellon. in §. in omnibus. nu. 6. Instit. de fideiuss. Roderi. Xuarez in tract. de fideiussore in causa criminali: versic. quo ad aliam particulam. pagina 5. fol. 107. De iure regio est tex. in l. 16. tit. 1. parte 7. & in l. 10. tit. 29. par. 7. & in l. 3. tit. 8. lib. 2. fori per quam l. fori intelligitur suprà d. leg. parti. & l. 116. styli. Sed suprà d. gl. in d. c. cum homo. seipsam limitat, nisi esset consuetudo quòd quis pro alio puniretur pœna corporali: quia tunc valeret prædicta consuetudo. quam gl. in hoc sequitur Roma. in sing. 128. Roderic. Xuarez vbi suprà pagina 7. versi. tertiò limita. fol. 108. Chassanæ. in consuetu. Burgun. in tit. {des iustices.} rub. j. §. 5. folio 59. col. 2. numero 167. Cæpola in repet. l. si fugitiui. num. 61. C. de seruis fugi. Petrus de vbaldis de Perusio in tract. de pace Constantiæ, nume. 75. Augustinus Ariminensis in additio. ad Angel. in tract. maleficiorum: in verbo, pro quibus & quo libet. num. 1. Philip. Deci. in c. 2. numero 8. in j. lectu. & in 2. lect. num. 26. de constit. & in c. 2. nume. 58. de probatio. Ioan. Montolonius in promptuario iuris: in verbo, fideiussor: quæ opinio communis esse videtur, licet contrariũ velit tenere Feli. in c. 2. nu. 2. de constit. & in d. c. 2. nu. 8. de proba. & in additionib. ad Abb. in c. ius generale. col. fin. 1. dist. quibus motiuis per eum ibi traditis potest respõderi, prout respondit Deci. in locis suprà allegatis. & alia circa illam gl. vide per Roder. Xuarez in d. tract. de fideiussore in causa criminali, per totum.

REGVLA CCCXXXII.

Fideiussor non potest obligari nisi verbis: & sic requiritur stipulatio. Hanc regulam probat tex. in l. Blanditius. C. de fideiusso. & in leg. sciendum. & ibi gloss. & Ias. numero 2. C. de verborum obligat. De iure regio videtur text. in leg. 1. titu. 12. part. 5. & ita tenet Hippol. de Marsi. in repet. Rubr. de fideiusso. numero 356. & circa hanc regulam vide Andr. ab Exea in lib. pactorum, numero 450. notab. Catellia. Cottam in Memora. iuris: in verb. fideiussor. el 1. Fortu. Gratiam in l. legitimam. numero 45. & in leg. iuris gentium. nume. 41. ff. de pactis. Hirony. Butigellam in repe. rub. nu. 9. ff. de verborum obligat. & Hierony. Berium in repet. rub. num. 214. & 216. eod. tit. Rationem huius regulæ ponit Lancelotus Galiaula in repet. d. Rubr. nume. 70. quem vide etiam ibi, nume. 144. item Iacobum de Nigris in repet. l. 1. num. 55. ff. de verb. oblig. Ioan. Crotum in repe. d. l. 1. nu. 4.

Hanc reg. cum quatuor illationibus & quatuor limitationibus ponit Ias. per tex. ibi, qui hanc regulam probat in l. stipulationum. in §. satis acceptio. nu. 2. ff. de verb. obliga. Hanc etiam regulam limitat octo modis Ioan. Crotus in repe. l. sciendum. nu. 7. ff. de verb. oblig.

Hodie tamen de iure regio corrigitur hæc regula per l. 3. tit. 8. lib. 3. ordi. vbi fideiussor per illam l. hodie potest obligari pacto nudo. Facit quod dixi suprà in reg. 11.

REGVLA CCCXXXIII.

Fideiussor de iudicio sisti tenetur successiuè vsq; ad sententiam. Hanc regulam probat tex. in l. Græcè. in §. & post litem. ff. de fideiuss. quæ l. non reperitur alibi secundum Bar. ibi: & secundum Ang. in l. fideiussor. in §. in fideiussorem. ff. qui satisda. cogan. secundum Matthesillanũ in sing. 177. sed est similis gl. in l. j. in prin. iuncta glo. parua, in verbo, iudicium. ff. si ex noxali causa agatur.

Hanc regulam limitat duobus modis Ias. in d. l. fideiussor. in §. in fideiussorem. nu. 7. & 8. ff. qui satisd. cogan.

REGVLA CCCXXXIIII.

Fideiussores habẽt beneficium diui Adriani. Hanc regulam probat text. in §. si plures. Instit. de fideiuss. & in l. inter fideiussores. & in l. si plures. ff. de fideiusso. & in l. fin. C. de constit. pecunia. De iure regio probatur in leg. 4. tit. 18. lib. 3. fori. & in l. 10. tit. 12. parte 5. Circa quam regulam vltra docto. in suprà dictis locis, vide Anto. Nicellum in concordan. glossarum, concordantia 19. numero 177. Martum de Mantua in libro 9. obseruationum, obseruatione 85. eundem Marc. de Mantua in apophthegmate 88. in apophthegmatis nouis. Hippolyt. in rubric. ff. de fideiusso. nume. 27. 28. & 34. Purpuratum in l. si creditores. nu. 38. C. de pactis.

Hanc regu. cum quinque limitationibus ponit glo. in d. §. si plures. in verbo, partes. Instit. de fideiusso. quas limitationes gl. ponit Nicol. Bellon. in §. si plures. nu. 9. cum alijs: vbi addit aliam & sextam limitationem, & ampliori stylo eas prosecutus est.

REGVLA CCCXXXV.

Fideiussor regulariter ante principalem conueniri non potest. Hanc regulam probat text. in Authen. præsente. C. de fideiuss. & in Auth. de fideiuss. in §. si quis igitur. & in §. non solum. colla. 1. in Authen. hoc si debitor. C. de pign. De iure regio tex. in l. 9. tit. 12. parte 5. & l. 229. styli. Circa quam regulam vltra Bart. & doct. in suprà dictis locis, vide Abb. & doct. in c. peruenit. de fideiuss. Ias. in §. idẽ si quis. el 1. num. 67. Instit. de actio. Steph. Aufred. in additionibus ad decisiones Capellæ Tolosanæ: decisione 196. Andre. Barba. in leg. stipulationum. la. 2. in §. satis acceptio. colum. 4. versic. item gloss. ff. de verbo. oblig. Claudium de Seyssello in l. decem. nume. 4. ff. de verbo. oblig. Petrum de Vnzola in practica artis notariatus: in Rubr. de beneficio competenti fideiussoribus. Ioan. Oldendorpium in tract. de iure singulari, in Rub. de priuilegijs fideiussorum. Benedictum de Plumbino, in tract. de discussionibus. nume. 4. Petrum de Rauenna in suo Alphabeto aureo: in verbo, fideiussor. folio 42. Curtium Seniorem in consil. 6. nume. 3.

Hieronymum Gratum in consil.87.num.23.volu.j.& in consil.63.nume. 43.vol.2.Vitalem de Cambanis in tract. clausularum,in clausula finali. Hippolyt.in repet.rub.ff.de fideiuss,nu.7.cum alijs.& in sing.2.& sing.220.Paul.Paris. in consi.47.num.5.lib.1.& in consi.110.eod.vol.Catellia. Cottam in Memoralibus iuris: in verbo,fideiussor.Phili. Corn.in consi.106.nu.7.vol.j.Feli.in c.accepimus.num.5. versi.adde quod notat Bart.de fide instrum.And.Tiraq.in tract.iuris constituti.in 1.parte,nu.53.Bart.& cæteros doctor.in l.si ego.ff.si cert.peta.Bald.& Io.de Plat.in l.j.C.de conueniendis fisci debitoribus.lib.10.Ant.Rube.in repet. l.non solum.§.morte.nu.507.cum alijs.ff.de noui operis. Nicolaum Boerium in decisione 201.Guido.Papam in decisio.94.& in decisio.570.

Hanc regulam cum duodecim limitationibus ponit Socinus in regul.134.vltra quem amplia & limita sequentibus modis.

Amplia primò in tantũ procedere vt in excussione quę fit contra principalem vt deueniatur contra fideiussores, citari debent ipsi fideiussores. ita tenet Bart.in l.decem.ff. de verbo.oblig.numero 4.quem sequuntur ibi doctor. & in l.nam ita Diuus.ff.de adoptio.& in l.ne quicquam.in §. vbi decretum.ff.de officio proconsulis. Alex. in l. de vnoquoque, in fin.& ibi Hippol.de Marsi.numero 73.ff.de re iudi.& licet Bar.ibi teneat q̀ sufficiat generalis citatio,tamen in hoc contrarium tenent Bald.Ang.& Paulus Castr. per ea quæ habentur in l.de vnoquoque. ff.de re iudi.& in l.nam ita Diuus. ff.de adoptio. quia vbi agitur de præiudicio certæ personæ, illa nominatim citanda est. Alexan.de Imo.in consi.86.nu.3.& in consi.156.nu.4.vol.2.& istam esse verissimam opinionem firmat expresè Claudius de Seysello,in d.l.decem,nu.16.de verb.oblig.Ias.in d.§.vbi decretum.nu.36.

Amplia secundò procedere in fideiussore indemnitatis: nam fideiussor indemnitatis etiam si renuntiet beneficio de fideiussoribus, potest petere prius excuti principalem. ita expresè tenet Bar.in l.1.numero 2.C.de conueniendis fisci debitoribus.lib.10.quem sequitur ibi Alex. in Additionibus,vbi ad hoc allegat quàm plures doct.idem tenentes.idem Alex.in consil.29.nu.34.vol.7.Eandem opinionem tenet Ang.& idem Alex.& docto.præcipuè Curtius Iunior, num.4.in l.si ego.ff.si certum petat.Anto.Rubeus in repet.l.non solum.§.morte.numero 508.ff.de noui operis nuntiatio.Chassanę.in consuet.Burgun.in tit.{des censes.}rub.11.§.6.fol.362.col.3.num.26.Corneus in consi. 109.num.7.vol.j.Catellia. Cotta in.Memoralibus iuris:in verbo fideinssor.Hippol.de Marsil.in repe.rubricæ,num. 23.ff.de fideiussoribus.

Amplia tertiò procedere in fideiussore de iudicato soluendo:Nam si conueniatur & petatur executio contra eũ sententiæ latæ contra debitorem principalem,poterit opponere beneficium excussionis,dicendo quòd primò debeat excuti debitor principalis, per illum tex.in l.fin.C.de vsuris rei iudic.quem sequitur Iac.de S.Georg.in l.fideiussor.in §.si quis his.nu.6.& in §.in fideiussorem.nu.3.ff.qui satisda.cogan.& in l. & post rem.in §. fideiussor. in 2.lect. nu.4.ff.de transact.

Amplia quartò habere locum in fideiussor de iudicio sisti.vt dixi suprà in reg.331.

Amplia quintò etiam si creditor habeat pignus:nã prius debet vendi pignus quàm fideiussor conueniatur, licet gl. contrarium teneat in Auth. de fideiussoribus. in §. si quis igitur,in verbo,summat.colla.j.vbi dicit quòd creditor potest agere contra fideiussorem, non obstante quòd habeat pignus. Quam gl.sequitur Dinus,quando incontinenti & de facili vendi non potest:alias dicit quòd prius debet vendi.sequitur etiam Bald.in l.inter eos.§.creditor.ff.de fideiusso.Ancha.in d.c.peruenit.eod.tit. Cinus in d. Authent. præsente.sed contra illam glo. tenet expresè Cardi.in d.c. peruenit.de fideiusso.per text.in d.Authen.præsente.& in corpore vnde sumitur,vbi non potest deueniri ad fideiussorem quando debitor est præsens nisi prius discussis bonis debitoris. & si dicit quòd indistinctè debet vendi pignus: & si non reperiatur emptor, debet pignus æstimari & adiudicari creditori in solutum iuxta æstimationem faciendam arbitrio iudicis:per tex.in l.fi. C.de iure dominij impetrando. Quam opinio.Card.dicit ibi Ioan. de Imol. veriorem esse.Eandem opinionem tenet Vitalis de Cambanis in tract.clausularum,clausula finali,nu.2.in fin.Barb. in d.c.peruenit.num.9.

Limita primò hanc regulam non habere locum quandocunque principalis cessit bonis.ita tenet Raph.Cuman. in l.decem.ff.de verb.obli.hoc etiam tenet Cinus,licet ipsum non alleget,in Auth.hoc si debitor.C.de pignori.Stephanus Bufredus in additionibus ad decisiones Capellæ Tolosanæ, decisione 196. Hanc etiam opinionem tenet expresè Claudius de Seysello in d.l.decem. num. 10.ff.de verborum oblig.

Secundò limita non procedere in debitore speciei:vt si aliquis deberet puta librum in specie, & illum alienaret in fraudem creditorum : nam posset creditor agere ad reuocandum contra eum in quem alienauit, nulla penitus excussione facta: quia quod debetur est species,& in ipsa nõ est opus excussione.Hoc fuit notabile dictum Bal.in rubr. numero secundo. C.de reuocan. his quæ in fraudem credito.alienata sunt quod dictum sequitur Ias. vbi dicit alibi scriptum in iure non reperiri, in §.item si quis.el 1.nume. 76.Instit.de actio.

Limita tertiò in campsoribus & mercatoribus:nam in curia eorũ debet procedi & iudicari de bona æquitate non inspectis iuris apicibus.ita probat tex.& ibi gloss.& Angelus de Perusio in Authen.de fideiussoribus.in §.finali.coll. 1.& ita in proprijs terminis tenet Bartol.in l. frustra.C.de non num.pec.vbi dicit rationem huius esse propter publicam fidem,quã homines habent in promissione campsorum.Quam opinionem tenet idem Bald.in l.fina.C.ad legem falcid. Decius in l.fin.num.23.ff.si certum pet.Additionator Abb.in c.peruenit.in additione magna :versic.tu dicas.de fideiusso.Ias.in §.item si quis.el 1.num.68.Instit. de actio.Hippol.in repe.rub.ff.de fideiussori.nu.8.& num. 358.Francis.Curtius Senior in consil.6.num.1.Stephanus Aufredus in additioni. ad decisiones Capellæ Tolosanæ 196.facit quod dixi suprà in regu. 160.in 9.limitatione.& ita seruari tenet Boerius in decisione 221.nu.15.Guid Papa in consi.103.nu.2.

Quartò limita non procedere de iure canonico,quia de iure canonico non est curandum de apicibus iuriscuilis: vt est gl.in c.cum dilecti.in verbo,subtiliter.ad fin.de iudi. Quam limitationem ponit Ias.vbi firmat nunquã in scriptis meminisse se legisse, in dicto §.item si quis.el 1.num. 78.Insti.de actio.vbi dicit quòd si suprà dicta limitatio vera esset,est multum notanda & signanda:attamen ipse non audet eã affirmare. De qua limitatione Iasonis facit mentionem Hierony.Gratus in consi.87.num.25.volu.1.Sed contra hanc limitationem videtur tex. in c.peruenit.& ibi glo.1.de fideiussoribus.

Quintò limita quandocunque fideiussor intercedit animo nouandi:nam tunc non habet beneficium excussionis glo.est notabilis in Auth.de fideiussoribus.in §.si quis igitur.in verbo,fideiussorem,coll.1.& ita expresè tenet Bal. in l.Antiquæ.in §.1.C.ad Velleia.& in l.in personam.in §. 1.ff.de pactis.Alex.in consil.29.numero 34.lib.7.Stephanus Aufredus in dicta decisione 196.Curtius Senior in dicto consilio 6.numero tertio, Barbat.in l.5.in §.latis acceptio.columna 5.versicu. item fallit.ff. de verborum oblig. Phil.Decius in l.fi.nu.27.si cer.pet.Pau.Paris.in consi.110. nu.13.vol.j.nu.69.cum alijs.

Limita sextò quando fideiussor renuntiauit suprà dicto beneficio : cum quilibet posit suo fauori renuntiare: vt in l.penul.C.de pactis.& in l.pactum inter hæredem.ff.

eo.tit.

10.tit. & hoc in expresſis terminis tenet gl.in verbo,accedat.in d. Auth.de fideinſſoribus,in §.ſi quis igitur, colla. 1. & ita expreſſè tenet Bal.in d.Auth. præſente.nu.6.Spec.in tit.de renuntiatione, & in §.j.verſi.viſo de beneficio.Eandem opinionem tenet Hippo.in d.repe.Rub.ff.de fideiuſ. nu.j.Barb.in c.peruenit.nu.5.& nu.6.verſ.tertiò niſi renunciaſſet.de fideiuſſori.& ibi gl.1. Eandem opinionem tenet Corneus in conſil.109.nu.5.vol.j. & hanc opinionem tenet,vbi dicit ita communiter ſeruari,Amedeus de Caſtello in tract.de ſyndicatu.nu.208.Curt.Senior conſi.6.nu.j. Hierony.Gratus in conſi.136.vol.4.nu.1. Stephanus Bertrandus in conſi.244.nu.2.lib.2.primæ impreſsionis.Philippus Decius in l.fi.nu.2.ff.ſi certum petat.Eſt tamen notandum quòd ſunt aliqui caſus in quibus non obſtante prędicta renuntiatione habet locum ſuprà dicta regula quod ponit Roder.Xuarez in l.2.tit.{De los emplazamientos.} lib.2.fori.in §.quæritur vlterius.nu.7.

Limita ſeptimò non procedere in fideiuſſore fiſci.ita tenet Bal.in l.j.C.de conuenien.fiſci debito.lib.10.num.17. quem ſequitur Pet.de Rauenna in Alphabe.ſuo:in verbo, fideiuſ.col.2. Alex.in l.fi.col.2.verſic.accedit. & ibi Iaſ.nu. 6.ff.ſi cert.peta.idem Iaſ.in l.decē.nu.33. ff.de verb. oblig. & ibi Claud.de Seyſello, nu.12.& Zaſius num.53. Catellia Cot.in Memora.iuris, in verbo, fideiuſſor.el 3.in contrarium tamen eſt gl.in l.ſententia.in verbo, interceſſores.C. de fideiuſſ.quæ gl.debet intelligi de principe iuſto:ſecus tamen eſſet in principe iuſto & tyranno:quia tunc procedit ſuprà dicta limitatio,ſecundum ſuprà dictos doctor.& illam glo.ſequitur Roma.in ſingul.635.Franciſ. Cremenſis in ſingula.43.

Octauò limita quando perſona principalis poteſt ſe defendere aliqua exceptione notoria:vt quia principalis eſſet clericus,ſecundum Bart.in l.Marcellus.ff.de fideiuſſori.& in l.3.in §.ſi is pro quo.ff. quod quiſque iuris. Stepha.Aufredus in additio.capellæ Toloſanæ, deciſ.196. Additionator Abb.vbi hoc multum commendat,in dict.cap.peruenit.de fideiuſſo.

Limita nonò quando cauſa eſſet determinanda ſecundum æquitatem.ita tenet Barbat.vbi dicit ſe ita Bononiæ conſuluiſſe,per ſingulare dictum Bal.in l.ſi mancipium.ff. de euictio.in apoſtillis:vbi exceptio excuſsionis eſt de apicibus iuris:ſed vbicunque cauſa deciditur ſecundum æquitatem,non attenduntur ea quæ ſunt de apicibus iuris:vt in l.fideiuſſor.in §.quædam.ff. mandati. & hoc eſt quod voluit gl.in c.dilecti.de iud. Barb.in c.peruenit.de fideiuſſoribus,nu.7.verſi.quartò fallit.Deci.in l.fi.nu.22.ff.ſi cert.pet. Stepha. Aufredus in additionibus ad deciſiones Capellæ Toloſanæ 196. quæ limitatio in effectu videtur eſſe quod ſuprà dixi in 3.limitatione.

Decimò limita quandocunq; debitor eſſet naturaliter obligatus,& ſic non poteſt excuti de iure:vt quia fideiuſsit pro pupillo,furioſo,vel prodigo,naturaliter obligatis:vt in d.l.Marcellus.& ibi Bar.ff.de fideiuſſo. ita tenet Guliel.de Cugno,& ibi Cinus, nu.3.in d.Auth.præſente.Montal.in glo.l.9.tit.12.par.5.Bal.in 1.num.54.C.de conuenien.fiſci debito.libr.10.Barba.in d.c.peruenit.nume.7.de fideiuſſo. Stephan.Aufred.in dicta deciſione 196.Iaſ.in l.fin.nu.51. ff.ſi certum petatur.

Vndecimò limita quando bona principalis eſſent apud fideiuſſorem,vt in l.ſi procuratorem,in §.ſed ignorantes.ff. mandati.ita tenet Barba.per illum tex. in d.c.peruenit.nu. 6.Stephanus Aufredus,vbi ſuprà.

Duodecimò limita quando principalis poſtquam conſtitutus eſt in mora, deceſsit, etiam non facta excuſsione de hæredibus debitoris,ſecundum Petrum de Bellapertica,& gl.Bald.in l.ſi plures, nu.24.C.de condit.inſertis.ſecus ſi principalis non fuit in mora:quia tunc hæredes prius debet interpellari,ſecundum Bal.ibi. Quem ſequitur Stephanus Aufredus in d.deciſi.196.in fine.

Decimotertiò limita quãdo pater interuenit pro filio: vt eſt tex.ſingul.in l.3.in §.ſed vtrum:verſi.pro inde,& ibi Bald.ff.de minoribus.& ita per illum tex. tenet Barb.in d. c.peruenit,nu.7.de fideiuſ.idem Barba.in l.ſtipulationum, la 2.in §.ſatis acceptio.col.5.verſ.item niſi pater fideiuſsiſſet.ff.de verb.oblig.Stepha. Aufred.in d.deciſi.196.Nicol. Boerius in deciſio.221.nu.6. & 14. & hanc eſſe communem opinionem firmat Pyrrhus Englebermæus, in l.j.C. de decurionibus.lib.10.

Decimoquartò limita quando fideiuſſor negat fideiuſſiſſet,quia tunc beneficium excuſsionis perdit,tex.eſt notabilis in l.ſi dubiterur, in §.j.ff.de fideiuſ.& ibi Bal.& Angel.Salic.in d.Auth.præſente,Bal.in Auth.contra qui propriam.C.de non num.pecu.Hanc opinionem tenet Barb. in d.c.peruenit,nu.7.idem in d.l.ſtipulationum,la 2.in §.ſatis acceptio,col.4.verſi.item eſt verum.ff.de verb.obl.Stepha.Aufred.in d.deciſ.196. Iaſ.vbi allegat alia quàm plura iura,in §.item ſi quis,el j.nu.79.Inſtit.de actio. Hierony. Gratus in conſi.63.nu.44.& in conſil.119.num.21.vol.2. Fran.Ozerius in §.ſi plures,nu.12.Inſtit.de fideiuſſo.& vide latè ſuprà in reg.325.& 329.

Decimoquintò limita quando omnia bona debitoris ſunt publicata : nam tunc fideiuſſor poteſt conueniri,non facta excuſsione,ita tenet Bar.in l.ſi ego,in princ.in finalibus verbis.ff.ſi cert.pet.quem ſequitur ibi Iacobinus, nu. 3.verſi.3.fallit. ſed contra hanc limitationē tenet expreſsè Raphael Cum.in d.l.fi.ff.ſi cert.pet. per tex.in l.ſi debitori deportato.ff.de fideiuſſ.ſcilicet quia prius debet conueniri fiſcus:quia ſemper præſumitur idoneus ad ſoluendum : vt in l.j.in §.ſi ad fiſcū.ff.vt lega.ſeu fideicommiſ.nomi.caue. & in l.5.§.idem ſciendum.ff.ſi cui plus quàm per l. falcid. Quam opinio.Raphaelis Fulgoſij ſequitur Roma.vbi notabiliter eam declarat,in d.l.fin.nu.5.ff.ſi cert.pet.vbi dicit ſe ita conſuluiſſe contra Bar.& ita conſuluit in conſ.93.nu. 4.Eandem opinionem contra Bar.tenet And. Barba.in c. peruenit,nu.7.de fideiuſſorib.quam opi.Bar.dicit communiter reprobari Franc.Curt.Iunior in d.l.fi.num.8.vbi ipſe vult defendere Bar.& contra Bar.tenet Claudius de Seyſello,vbi dicit magis veram eſſe,in d.l.decem,num.7.ff.de verbo.oblig.& Philip. Dec.in dicta l.fin.num.55.ff.ſi certum pet.& ibi Iaſ.nu.15.

Decimoſextò limita vt non procedat quando debitor conſtituiſſet ſe poſsidere bona ſua nomine creditorū:iuxta tex.in l.quod meo,in princ.ff.de acqui.poſſ.vel conſtituit ſe precario poſsidere nomine creditorum:iuxta text. in l.interdum.ff.eod.tit.nam tunc ſi ipſe debitor bona illa alteri vendiderit,& tradiderit,poterit creditor nulla bonorum diſcuſsione facta, tanquam ſua poſſeſsione priuatus agere contra hunc tertium ad reuocandam illam ſuā poſſeſsionē,nulla facta excuſsione.per tex.in l.fi. C.de acquir. poſſ.in verſic.vel quiſpiam alius.& ibi glo.in verbo, cuiuſcunque rei, & in verbo, generetur.hoc fuit notabile verbum Iacobi Butrigarij in d.l.fi. & ibi Bald.in princ.qui dicit perpetuò menti tenendum. Angel.in lectura Paduana, col.1. qui dicit obſeruari Bononiæ. idem Iacobus Butrig. in l.exitus.& ibi quoque Bald.Ang.Imol.Raphael Cuma. Roma.& Alex.ff.de acquir. poſſeſſ.idem Iacob.Butrig.in dicta Authen.hoc ſi debitor,ad finem.& ibi quoque Florianus,Bar.in l.nomen.C.quæ res pigno.obli.poſſunt.Eandem opinionem tenet Iaſ.in §.item ſi quis, el 1.nu.77.Inſtit. de actio. Hanc etiam limitationem poſuit Socin.in d. reg.134.in 4.limitatione,& hanc limitationem,vbi allegat quàm plures doct.eam tenentes & eam notabiliter declarat,poſuit And.Tiraq.in tract.de iure conſtituti, in 1.parte : à nu.53.vſque ad nu.67. Eandem limitationem poſuit Decius in l.fi.nu.28.ff.ſi cert.pet.Alex.in conſi.86.nu.2.& in conſi.88.nu.2.vol.6.

Decimoſeptimò limita quandocunque notorium eſt principalem debitorem non eſſe ſoluendo : quia tunc poteſt conueniri fideiuſſor nulla excuſsione facta in debitorem principalē.ita Bar.in l.fi.in fi.ff.ſi cert. pet.quod dictū

ſequitur Bal.in l.j.circa medium. C.de his quæ in fraudem credito.alie.ſunt.& hoc ante Bart.tenuit gl.in l.decē,in gl. fi.ff.de verbo.oblig.& in l.fi.in verbo, ſed ſi cum Seio.ff.ſi cert.pet.glo.& ibi Ange. de Peruſin expreſsè in l.niſi hoc actum.ff.de pactis.Hanc opinionē tenet Alex.in d.l.ſi ego, ff.ſi cert,pet,& ibi Iaſ.nu.11. Claudi.de Seyſello nu.4.Curtius Senior in conſi.6.nu.3.Pet.de Rauenna in Alphabeto ſuo,in verbo,fideiuſſor.Fel.in c.cum olim. nu.11.verſi.ſicut etiā dicunt,de re iudi.And.Barb.in c.peruenit,nu.5.de fideiuſ.& in l.5.in §.ſatis acceptio. col.4.verſ.& de iſta excuſsione.ff.de verb. oblig. Hormanotus Deius in reper.l. hoc edicto,in §.nuntiatio,nu.130 ff.de noui ope.nun.Iaſ. in d.§.item ſi quis,el j.nu.68.Inſtit.de actin.Corn.in cōſ. 46.nu.13.lib.2.& in conſ.151,nu.5.vol.4.vbi dicit ita cōmuniter teneri,dicit Hippol.in repe.rubr.ff.de fideiuſſ.nu. 10.Anton.Capitius in deciſio.54.Hieronymus Gratus in conſi.87.nu.23.vol.j.& in conſi.63.nu.43.vol.2,Soci.in d. reg.134.in 5.limitatione.

Quod tamen intelligo verum quandocunque ſuper illo facto notorio fertur ſententia:ita tenet Ioan.de Imo.in d.l.decem. col.4. vbi dicit quòd ſi fideiuſſor conuentus in iudicio dicat principalem non eſſe excuſſum,& replicetur quòd principalis eſt notoriè impotens:tamē fideiuſſor grauari non poteſt niſi ſuper hoc feratur ſententia quod dictum tanquam notabile ſequitur Fel.in c.euidentia.de accuſa.ita etiam ſentit Abb.c.porrò, in j.notabili, de diuortijs.Claudi.de Seyſello in d.l.decem, nu.5.ff.de verb.obli. Pro qua opinione eſt tex.notabilis in c.cū dilectis,in verſi. his igitur. in fine : ibi , cum nimirum ſi crimen notorium exiſtebat,non erat illi indicenda purgatio, ſed in eum condemnationis ſententia promulganda,de purga.cano.& ibi expreſsè gloſſ.

Quod tamen intelligēdum eſt quòd iam ꝙ requiratur ſententia, non tamen requiritur quòd tunc in ſcriptis feratur , glo.eſt notabilis in Auth.vt iudices ſine quoquo ſuffragio.in §.neceſsitatem.in verbo, ex non ſcripto , colla, 2.& ita per illā gl.tenet Bal.in l.presbyteri, la j.C.de epiſc. & cler.Archid.in c.quæ Lotharius, nu.2.2.q.j.Domi.in c. fin.de re iudi.lib.6.& ibi Philip.Franc.nu.6.Fel.in d.c.euidentia,in fine,de accuſat.

Decimooctauò limita quandocunque eſſet conſuetudo in aliquod loco , huic noſtræ regulæ contraria,ita probat text.in l.3.tit.18.lib.3.fori, per quam l.corrigitur hæc noſtra regula:ſecundum Pala.Ruuios in repe.c.per veſtras, §.18.nu.10.& ſecundum Rode.Xuarez in l.2.tit.{ De los emplazamientos, } lib.2.fori:in §.quæritur vlterius,num. 12.fol.188.ſed ſuprà d.l. fori debet intelligi : vt ſuprà dixi, quandocunque de conſuetudine ſeruatur:& ſic vbicunque eſſet vſitata:iuxta tex.in l.j.in ll. Tauri.facit quod notat ipſemet Rode.Xuarez in proœmio fori.& ſic videtur debere intelligi ſuprà d.l.fori:& Pala.Ruui.& Roderic.Xuarez, vbi ſuprà.

Vel alio & ſecundo modo intelligo ſuprà dictam l.fori, quandocunque fideiuſſor & principalis ſimul eſſent obligati:quòd Hiſpanè dicitur,{de mam comum,}& ſic fideiuſſor eſſet obligatus tanquam principalis,pro quo eſt tex. in l.5.in fi.tit.2.par.3. & quod notat Hippol.in repe.rub.ff. de fideiuſſo.nu.72.cum alijs.

Decimononò limita non habere locum in duobus reis: nam licet in ſolidum conueniri nō poſsit vnus eorum, niſi hoc ſit renuntiatum,in parte tamen poſſunt:vt in Authen. hoc ita.C.de duobus reis.ita tenet glo.j.in d.Auth. præſente.De iure regio probatur in l.4.tit.18.lib.3.fori:& in l.10. tit.12.par.5.& in l.2.tit.13.libr.3.ordi. Circa quam limitationem eſt notandum quòd ſi plures rei debendi conſtituerunt , & vnus ex eis habuit totam vtilitatē contractus, ſcilicet quòd ad eum peruenit tota pecunia , alij habentur loco fideiuſſorum, & gaudent beneficio fideiuſſorum : & poſſunt excipere ꝙ ille qui vtilitatem totam habuit, prius conueniatur:& ſic non habet locum ſuprà dicta limitatio, ita tenet Guliel.de Cugno , in l.ſed Iulianus, in §.idem ait ſi duos,per illum tex.cum glo.ff.ad Macedo. glo.in Auth. de fideiuſſoribus,in §.j.colla.j.Eandem opinionem tenet Bar.in l.duobus, in §.vbi duo rei, nu.15.ff.de duobus reis. Cremenſis in ſingul.38. Eandem opinionem tenet Alex. in additio.ad Bartolum,in l.Marcellus,in additione ad nu. 7.ff.de fideiuſ.Florianus in l.nullus,per gl.ibi.ff.de teſtibus, Rom.in conſi.114.num.1. Ioan.de Anania in conſilio trigeſimotertio, num.ſeptimo.vbi hoc declarat, Paulus Caſtrenſis, vbi hoc etiam notabiliter declarat,in l.vnde quæritur.ff.de peculio.Hippolyt.in ſingul.2.& in repet.Rubr. ff.de fideiuſſo.numero ſexageſimoquinto,& tricenteſimo ſeptuageſimoprimo, Iaſ.in l.huiuſmodi.ff.de leg.1.numero 2.col.2.Pala. Ruui. vbi dicit ſe ita multoties practicaſſe,in repe.c.per veſtras.in 5.notabili:nu.10. ad fi.ver.hinc eſt etiam.Quod eſt verum ſecundum ſuprà dictos docto. dum tamen periculo & ſumptibus illius cōueniatur: quod non ſolum in duobus reis , verum etiam in fideiuſſore & principali locum habet. Nam in caſibus,in quibus fideiuſſor poteſt conueniri ante principalem , poteſt ipſe fideiuſſor petere vt ſuis ſumptibus principalis prius conueniatur, ita tenet Bart.in lege,cum in plures, in §.veſtimenta.ff.loca.& ibi Bal.idem Bart.in l.vnde quæritur,nu.12.ff.commodati.Io.de Platea in §.legatarijs.Inſtit.de teſtam.Additionator Abb.in c.peruenit,de fideiuſſ. ita tenet Pala.Ruui.vbi ſuprà:& Hippol.etiam vbi ſuprà.

Vigeſimò limita quando fideiuſſor fideiuſsit cum iuramento:nam tunc nō procedit ſuprà dicta regula:ita tenet Bald.in c.ex reſcripto,nu.2.verſic.item quia iurauerunt.ff. de iureiur.quem ſequitur Barthol.Soci.in d.regu.134.in 1. limitatione. Hanc opinionem tenet Anch.in d.c.ex reſcripto,licet de Bal.nullam mentionem faciat,& ibi Abb.per illum tex.Alex.in additio.ad Bar.in l.Marcellus,in additione ad num.7.ff.de fideiuſſo.idem Alex.in conſi.29.nu.38. lib.7.Additionator Abb.in c.peruenit , de fideiuſſo.in additione magna, & ibi etiā in additione ad nu.6.in alia parua additione . Eandem opinionem vbi dicit ſe ita conſuluiſſe,tenet Anto. Corſet.in tracta.de iureiur.in 7.q.nu.36. Marcus Anto.Baueria in tractat. de virtute iuramenti,in princ.nu.23. Rom.in l.1.in §.ſi quis ita, nu.24.ff.de verb. oblig. Ludo.Gozadinus in conſil.32.nu.14.Hieronymus Gratus in conſi.28.nu.16.vol.1.Catellianus Cotta in Memoralibus iuris:in verbo,fideiuſſor indemnitatis.Hippol. in d.rep.Rub.ff.de fideiuſſo.num.9.Io.Bapt.iſta de ſancto Blaſio in tract.de arbitris.q.79.colum.4.verſi. quinta concluſio. Hanc etiam , vbi notabiliter eam examinat, tenet Pala.Ruui.in repet.c.per veſtras,in §.12.nu.27.cum alijs, fundant ſe per tex.in d.c.ex reſcripto. vbi mulier fideiuſsit & non expreſsè renuntiauit beneficio Velleiani : ſed quia iurauit, viſa fuit illi beneficio renuntiaſſe : ita eodem modo fideiuſſor virtute iuramenti videtur renuntiaſſe beneficio excuſsionis non factæ : ſecundū Bal.ibi & alios doct. ſuprà alleg.& hanc opinionem , vbi dicit ita communiter omnes doct.tenere, tenet Io. Hannibal in repet.l.ſi inſulā. nu.162.ff. de verb.oblig. Hanc eandem opinionem tenet Cynus in l.ſi ex cautione.nu.6. C.de non num.pecu. & ita fuit deciſum in Curia Toloſana,deciſione 130.

Contrariam tamen opinionē,imò quòd fideiuſſor non obſtante iuramento habeat beneficium excuſsionis,tenet Bal.ſibimet contrarius, in c.cum contingat.nu.20.verſ.ex hoc ſequitur ꝙ fideiuſſor.Quam opinionem Bal.ſequitur Barba.licet de eo mentionē non faciat,in conſi.43.nu.10. vol.2.Alex.ſibimet contrarius,& ibi Iaſ.nu.2.Philip.Dec. nu.10.& 18.& Iacob.de S. Geor.nu.3.in l.fi.ff.ſi cert. pet. Thomas Gramma.in conſ.170.nu.4.in conſilijs ciuilibus Guliel.Bened.in repe.c.Raynutius.in verbo,teſtamentū. el 3.nu.29.verſi.quartò inducitur.And. Alcia.in c.cū contingat.nu.174.de iureiur.Fel.in c.ex reſcripto.nu.19.co.ti. Hanc opin.tenet etiam D.de Couarru.in repet.c.quamuis pactum.in 1.par.§.4.nu.4. & ſecūdum hanc opin.fuit de-

ciſum

clsum in decisio. Tolosa. 139. Eandem opi. tenet expressè Ant. Franc. in additionib. ad Abb. in d. c. peruenit. in addit. ad nu. 6. de fideiuss. Fundat se suprà dicti doct. in hoc: quia iuramentum licet validet & corroboret contractum & actum super quo interponitur, non tamen tollit iurandi priuilegium, vt non conueniatur nó excusso principali. de quo in Auth. præsente. quia cum lex concedat fideiussori hoc beneficium, de quo in Auth. præsente. C. de fideiusso. iuramentum debet intelligi secundum naturam huius ob ligationis: argumento tex. in l. fi. C. de non num. pecu. & in c. ex parte tua. de clericis non residen. & per alia fundamen ta quæ ipsi doct. vbi suprà tradunt. Eandem opinionem te net Caro. Molin. in additionibus ad consilia Alex. in consi. 29. in additione ad nu. 7. lib. 7.

Sed nihilo minus prima opinio videtur mihi magis vera, per suprà d. tex. in d. c. ex rescripto. & per glo. ibi, in verbo, & vxorem. & hanc opinioné tenet expressè Stephan. Aufredus in additio. ad decisiones Capellæ Tholosanæ: in decisi. 139. vbi dicit φ semper vidit seruari hanc opinioné, & φ litera illius decisionis 139. quæ contrarium tenuit, sit corrupta. Hanc etiam opinioné tenet And. Tiraq. in repe. l. si vnquam, in præfatione, nu. 1[illegible]. & num. 152. licet pro contraria citetur à D. Couarru. vbi supra. Pro qua opinione facit etiam: nam iuramentum quandocunque in aliquo actu interponitur, habet vim expressi. ita tenet Bal. in l. 1. in 2. q. & ibi Salic. col. vlt. C. commodati. per text. in l. cum pater. in §. filius matrem. ff. de leg. 2. Tiraq. vbi quàm plura ad hoc allegat, in ll. connubialibus: in gloss. 5. nu. 148. & sic quàuis requiratur expressa denuntiatio Velleiani per mulierem quando illi renuntiat, vt in l. fin. §. penul. ff. ad Velleia. tamé mulier quæ fideiussit, obligatur propter iuramen tum licet expressè non renuntiauerit beneficio Velleiani: vt in d. c. ex rescripto. & ibi glo. ita eodem modo videtur in casu nostro fideiussor per iuramentum renuntiasse beneficio excussionis: & sic quòd possit conueniri non excusso principali, sicut si expressè renuntiasset: vt suprà dixi in 6. limitatione.

Est tamen notantum quòd suprà dictum iuramentum hodie non potest per tabelliones in contractibus apponi: alias contractus non valet & tabellio punitur: vt in l. 6. tit. 1. libr. 3. ordina. Quæ lex procedit quando contractus alias de per se sine iuraméto esset validus: secus autem si de per se contractus esset inualidus sine iuramento. nam tunc bene potest apponi: vt in contractu facto per mulierem, vel per minorem: vt Auth. sacramenta puberú. C. si aduersus vendi. & regia l. 16. tit. 11. par. 3. & ita suprà d. leg. intelligit doct. de Segura, vbi notabiliter eam declarat, in repe. l. 3. in §. si vir vxori, nu. 138. cum alijs. ff. de acquir. poss. Pala. Ruuios in repetitione c. per vestras. §. 12. qui est §. fi. nu. 30. de donat. inter virum & vxorem.

Vigesimoprimò fallit in causa appellationis: nam exceptio excussionis non potest opponi. ita tenet Alex. in cósi. [illegible] incipienti, in causa. in princ. lib. 6. quem sequitur Phili. Dec. qui hoc expressè tenet, in dict. l. si ego. numero 28. ff. [illegible] petat.

Vigesimosecundò limita quando creditor alias esset debitor fideiussoris, & vellet vti compensatione: quia hoc casu fideiussor non potest dicere, excutias primò debitorem principalem: sed potest cogi per creditorem ad faciédum locum compensationem absque alia excussione facta contra principalem. ita singulariter dixit Bald. in l. exceptione, in versi. dicendum est. C. de euictio. quem sequitur Andre. Barba. in c. peruenit. de fideiussor. Hippol. in repet. rubr. ff. de fideiuss. num. 11.

Vigesimotertio limita non habere locum quandocunq; fideiussor succedit debitori tanquam hæres: quia tunc extincta est obligatio fideiussoria, & tenetur ipse fideiussor vt principalis, & non habet locú beneficium excussionis. ita probat tex. in l. fideiussores. & ibi Ang. & doct. C. de fideiusso. & ita tenet Hippol. in d. Rubr. de fideiusso. nu. 20.

REGVLA CCCXXXVI.

FIDEIVSSOR non potest agere contra principalé debitorem vt eum liberet antequam soluat. Hanc regulam probat tex. in l. si pro ea, C. mád. & in l. Lucius Titius. ff. eo. tit. & in c. fi. de fideiusso. De iure regio probatur in l. [illegible] tit. 18. lib. 3. fori: & in l. 4. tit. 12. par. 5. & circa hanc regulá vltra doct. in suprà dictis locis, vide Nicolaum Bellonum in §. si quid autem. nu. 3. Instit. de fideiussorib.

Hanc regulam cum quatuor limitationibus ponit Soci. in regul. 148. Hanc etiam regulam limitat quatuor modis tex. in d. l. si pro ea. & tribus modis limitat textan d. c. fi. & ibi gl. in verbo, si diu. addit alium casum. Quatuor etiá casus ponit gl. in §. si quid autem. in verbo, soluerit. Instit. de fideiusso. Quinque casus ponit glo. in d. l. Lucius Titius. in verbo, condemnetur. Alios quatuor casus ponit tex. in d. l. 7. fori: & ibi Montal. in gl. addit alios quatuor casus. Quinque casus ponit tex. in d. l. 14. tit. 12. par. 5. & ibi Montal. in glo. addit alios tres casus. Octo limitationes ad hanc regulam ponit Matth. de Afflict. in consut. Neapol. lib. 3. rub. 22. numero 11.

Hanc etiam regulá limitat tredecim modis H[illegible] in repe. Rub. ff. de fideiussori. nu. 216. & quinque mo[illegible] limitat Io. Corasius in repetit. l. frater à fratre. §. quæsitum est. nu. 38 ff. de condi. indebit.

REGVLA CCCXXXVII.

FIDEIVSSOR soluens pro reo, habet contra eum mandati actionem. Hanc regulá probat tex. in §. si quid autem. Institut. de fideiussor. & in l. si fideiussor. C. mandat. & in l. ex mandato. §. 1. & in l. inter causas. §. is qui. ff. manda. & in c. 2. & 3. de fideiuss. De iure regio probatur in l. 8. titu. 18. lib. 3. fori: & in l. 11. & 12. tit. 12. parte 5. Circa quam regulam vide vltra doct. in suprà dictis locis doct. in l. semper. ff. de reg. iur. Ludouicum Bologninum in repet. rubricæ, nu. 21. ff. si cert. pet. & Antonium de Petrucia in repe. l. 2. nu. 187. ff. de iureiur.

Ratio istius regulæ est: quia fideiussor videtur habere mandatú à reo de soluendo, vt in l. indebitam. ff. de condi. indeb. cum. n. reus mandauerit sibi vel passus est vt fideiubeat, videntur & alia mandata quæ sequuntur, vt in l. qui procuratorem. ff. de procurat. & glo. in d. l. indebitam.

Amplia primò hanc regulam siue fideiu[illegible] sponte soluerit, siue coactus per iudicem, vt in l. idem q[illegible] que. §. fideiusserit. ff. mandati. etiam si talis solutio coacta esset indebité facta. ita tenet Bal. in l. venditor. §. solet. per illum tex. ff. de hæred. vel actione védita. vbi dicit quòd fideiussor iniuste condemnatus qui fecit quicquid potuit ne condemnaretur, habet actionem contra pri[illegible]lem debitorem pro quo fideiussit. Nam satis est ei quòd fuit condem natus sine dolo suo: & totum istud negotium principaliter pertinet ad debitorem. idem firmat Abb. in consi. 60. incipienti, quoniam satis abundè. col. 1. vol. 1. Vbi dicit φ hoc probatur in l. exceptiones. ff. de excep. & hanc opinionem tenet ibi Bart. adducit etiam tex. iuncta glo. in verbo, iudicium. in l. nam Seruius. ff. de neg. gest. facit quod not. Hippol. qui hoc tenet, in repet. rub. de fideiul. nu. 186.

Amplia secundò vt non solum talis fideiussor habeat actionem contra principalem ad recuperandum debitum principale, verum etiam ad recuperandum damna & interesse. ita expressè tenet Abb. in d. consil. 60. col. 1. vbi dicit quòd fideiussor potest agere contra mandatorem seu fideiussorem: nedum pro sorte principali quam pro eo soluit, sed etiam ad damna & interesse. Pro qua opinione est tex. in c. peruenit. in versi. alioquin. de fideiussori. & facit quod habetur in l. inter causas. in §. impendia. & in l. quæ mutui. in fine. ff. manda. & ita tenet Bald. in l. constitutionibus. C. de vsuris. Hippoly. vbi hoc declarat, in repet. Rub. ff. de fideiuss. numero 193. De iure regio est tex. pro ista opinione in l. 11. tit. 18. lib. 3. fori.

Amplia tertiò in tantum procedere suprà dictam regulam, quod si principalis negauerit fideiussorem fideiussisse

pro eo de mandato suo, & fideiussor contrarium probauerit, poterit recuperare à principali debitum duplicatum. ita probat tex. in d.l. 11. tit. 18. lib. 3. fori.

Amplia quartò adeò procedere quòd sufficit confessio creditoris dicentis sibi satisfactũ esse à fideiussore ad hoc, vt ipse fideiussor posſit agere contra principalem. ita expressè tenet Bar. per quatuor fundamẽta de quibus ibi per eum, in consi. 160. incipienti, Titius promisit Sempronio eum indemnem conseruare. & ibi Additionator eius. Eandem opinionem tenet Salic. & ibi Pau. de Cast. & Ludou. Roma. nu. 1. Alex. & Ias. nu. 9. in l. duobus reis. in §. 1. ff. de duobus reis. & ibi Pau. de Cast. dicit quòd ita consuluit in ciuitate Florentiæ: motus ex fundamentis Bar. in d. suo cõsilio: & motus etiam ex eo quod voluit Barto. in l. assiduis. C. qui potiores in pigno. habeã. vbi dicit quòd mulier quæ solum habet instrumentum confessionis dotis, potest agere contra tertios possessores bonorum, sicut si instrumentum contineret veram numerationem: quamuis gl. ibi teneat contrariũ. Et pro hac parte consuluit Fran. Tigrinus, vt referunt Alexand. & Iason in dict. leg. duobus. & refert etiam Alexand. ibi, se pro hac parte bis consuluisse. & ita consuluit in consilio 90, numero 3. volum. 3: & in consilio 123. volum. 6. Cæpola in consilio 12. tenet hanc opinionem, in consilijs ciuilibus. Decius in leg. 2. in §. fi. ff. si cer. pet. & in consi. 493, num. 6. Matth. de Afflict. in decisionibus Neapolit. decisione 91. num. 3. & in decisione 94. nu. 3. dicit quòd ita communiter tenetur: & in decisio. 150. num. 35. & hanc opinionem veriorem & communiorem esse firmat Hippolyt. in repet. Rubri. ff. de fideiusso. num. 365. Eandem opinionem tenet Felin. in c. si cautio. numero 89. de fide instrumẽ. Andr. Tiraquel. in tracta. de vtroque retractu: in tit. de retractu {Linagier:} gl. 16. nu. 84. & in tit. de retractu conuentionali, gl. 6. num. 17. And. Alcia. in l. solutionis verbo. in fine. ff. de verb. signifi. & in l. j. in fi. C. de transact. & hæc est vera & communis opinio, vt suprà dixi, licet aliter teneat gl. quam ibi sequitur Bart. sibimet cõtrarius, in d. l. duobus reis. in §. in fideiussore. in ver. solutionis. ff. de iureiur. idem Bar. per illam gloss. in l. & per iusiurandum. in §. antepe. ff. de accep. & in l. cum filius. in fine princ. ff. de verb. oblig. & in l. reos. in 5. q. ff. de duobus reis. Rom. in l. prædia. ff. de acquiren. possess. Raphael Fulg. in d. l. duobus reis. Carol. Mol. in addit. ad Alex. in d. consi. 90. in additione ad nu. 3. vbi refert Alex. in aliquibus consilijs tenere hanc secundam opinionem.

Amplia quintò quòd si prædictus fideiussor est de iudicato soluendo postquam executio facta est contra eum & soluit pro principali, ipse etiam viam exequutiuam habet contra principalem: & potest contra eum agere via exequutiua, & impetrare executionem sine processu ordinario. Casus est valde sing. in l. fin. in fine. C. de vsuris rei iudi. ibi, quia per medium fideiussorem statim pecunias persoluere compellebatur. & ibi, & ipse reum coercebat ad inuitam solutionẽ. ita tenent Bar. Bal. & Ang. ibi. Bart. & Ang. in l. j. in fin. ff. iudi. solui. Hippol. in repet. Rub. ff. de fideiuss. nu. 362. Rode. Xuarez, vbi hoc notabiliter declarat, in l. 2. tit. {de los emplazamientos:} lib. 2. fori. §. sed pone quæstionem. nu. 22. fol. 185. col. 2.

Amplia sextò vt fideiussor posſit soluere de bonis & substantia ipsius rei pro quo fideiussit. ita probat tex. nota in l. si procuratorem. in §. si ignorantes. ff. mand. ibi, ex substantia debitoris soluere. & ibi Bart. illum text. ad hoc notat: & in Auth. qua in prouincia. in fine. C. vbi de crimine agi opor. facit etiam text. in Auth. si captiui. C. de episcop. & cler. vbi eleganter dicit tex. quòd ille [illegible] alium redimit, si habeat de suo, ponat de suo: alias potest vẽdere bona redimendi causa istius captiui. per quem text. ibi Bal. num. 6. dicit & limitat suprà dictam ampliationem esse veram, quando fideiussor non habet vnde soluat: & timet ne ponatur in carcere. Nam tunc potest vendere bona principalis & satisfacere, vt in d. §. si ignorantes. sed si fideiussor esset soluendo, non potest vendere bona principalis. quod dicit esse notandum ad limitationem text. in d. §. si ignorantes. & ita hanc ampliationem intelligit Roder. Xuarez in d. l. 2. titu. {de los emplazamientos:} lib. 2. fori. in §. sed pone quæstionem. nu. 25. Hippolyt. in d. repet. Rubr. ff. de fideiussor. num. 364.

Limita primò hanc regulam, quandocunque fideiussor pro inuito fideiusserit, vt in l. si remunerãdi. in §. si passus. & in l. si pro te. ff. mand. De iure regio probatur in l. 12. tit. 12. partita 5.

Limita secundò quando quis fideiussit animo donandi, vt in d. §. si passus. ff. mand. Et probatur de iure regio in l. 12. tit. 12. par. 5. & tunc licet exceptiones & non [illegible] cõmoda competant fideiussori ex persona rei, vt in [illegible] persona. ff. de fideiu. & in l. tam mandatori. C. eod. tit. tamen casu non proderunt nisi specialiter aliud esset [illegible] probat tex. qui etiam probat hãc limitationem, & [illegible] l. quod dict. ff. de pactis. & ita per suprà d. tex. hanc limitationem posuit Lud. Bol. in rep. Rub. ff. si cert. pet. nu. 21.

Limita tertiò quandocunq; fideiussor fideiussit in rem suam, vt probat tex. in d. l. si remunerandi, in §. si passus, ad suum negotium gerens. Exemplum: quando quis fideiuberet pro suo procuratore in iudicio, qui posteà fuit condemnatus, & pro eo soluit, vt per gl. ibi. Et ratio quare tũc non repetat est, quia sua non interest: nam ipse principalis tenebatur procuratori, si ipse procurator soluit et de suo: ideo non potest haberet regressum contra procuratorem. arg. eius quod dicitur in l. vendicantem. C. de euict. De iure regio probatur in l. 12. tit. 12. part. 5.

Quartò limita si hoc actũ sit vt non agat: puta quia periculo suo fideiussit, vt in l. remunerãdi, in §. Maurus. vers. Marcellus. ff. mand.

Quintò limita si quis fideiusserit ad instantiam eius qui promiserat aliquid contra bonos mores: puta facere furtũ, aut aliud damnum dare. Nam tunc licet fideiussio non teneat, vt in l. si à reo. in §. fin. ff. de fideiussor. tamen si soluat non potest repetere, vt in §. ill. d. Inst. t. mand. & in l. si remunerandi, in §. rei turpis. ff. eod. tit. De iure regio textus, in l. vigesimaquinta, tit. 12. parte 5.

Sextò limita si fideiussor non opposuit exceptionem, quam potuisset opponere: vt in l. fideiussor. ff. mand. solet tamen fieri distinctio an exceptio sit peremptoria, an dilatoria: vt in d. l. si fideiussor, in §. quædam. & latius distinguunt doc. in d. l. si fideiussor. Sali. in l. pro ea. C. mãd. Ang. Aret. in §. si quid autem. Instit. de fideiuſ. De iure regio est tex. qui probat hanc limitationem, in l. 15. tit. 12. pa[illegible]

Limita septimò si fideiussor non ostendat reum [illegible]beratum ex sua solutione, vel caueat de eo defend[illegible] si conueniatur. ita probat tex. in l. si ex duobus, in §. quoties. ff. iudic. solu. vbi Bar. dicit illum tex. esse notandum. ad hoc Ias. in additionibus ad Christophorum, in §. si quid autem Instit. de fideiussor.

Octauo limita quandocunq; fideiussor soluit ante [illegible] nam tunc fideiussor non potest agere contra principalem nisi adueniente die. ita probat tex. & ibi Bar. per eum in l. si mandauero tibi, in prin. ff. mand. & ita per illum tenet [illegible] in l. si pro ea. in fi. C. eod. tit. De iure regio probatur in l. 16. in fin. tit. 12. par. 5.

Nonò limita vbicunque fideiussor fideiussit pro aliquo de mandato testatoris: & sic grauat hæredem vt pro aliquo fideiubeat. nam tunc intelligitur voluisse, quòd si hæres soluat tanquã fideiussor, non posſit repetere ab eo pro quo fideiussit. & ita per illum tex. in l. si tribus hęredibus. ff. de vsufructu earũ rerum quæ vsu consumuntur. tenet Bal. in l. si pro ea. C. mand. & in l. 1. in §. ne autem. C. de [illegible] ducis toll. Ang. in l. si quis mandato. ff. de neg. gestis. Lud. Bolognius in rep. Rub. nu. 21. ff. si cert. pet. Ias. in l. quod dictũ. nu. 10. ff. de pactis. & in l. indebitã. nu. j. in j. notab. ff. de cõdi. indeb. & in l. si res obligata. nu. 21. ff. de leg. j. Frã. de Ripa in l. cũ filiofamilias. nu. 14. ff. de leg. j. Rom. in sing. 98.

Didacus

Didacus de Segura in l.si ex legati causa.nu.75.ff.de verb. oblig.Ias.vbi sublimitat hanc limitationem, in l.si fideiussor.nu.6.ff.de leg.1. scilicet vt non procedat quando fideiussio affert magnum damnum ipsi hæredi,per d.Bald.qui hoc tenet limitãdo illum text.in l.vnica,in §.ne autem.C. de caducis tollen.& illud dictum Bal.sequitur etiam Anto. de Tremolijs in addit.ad practicam Bonaccursijun Rub. quibus modis suo nomine.in prin.num.30.fol.21. versic. aduerte etiam.col.2.

REGVLA CCCXXXVIII.

Fideicommissi conditionalis remissio seu renunciatio simplex,ipsum non tollit, nec extinguit fideicõmissum.Hanc regulam probat tex.in l.si ita scriptũ, in §.si sub condit.ff.de leg.2. & ita per illum tex.tenet Guliel.Bened. in repet.c.Rainutius.in verbo,si absque literis moreretur. el 2.nu.107.& 116.de testamen.

Hanc regulam limitat sex modis, vbi ponit rationẽ huius regulæ,& eam notab.examinat Gul.Benedictus in d.c. Rainutius, in d.verbo, si absque liberis moreretur.el 2.nu. 116.cum alijs.

REGVLA CCCXXXIX.

Fideicommissum ex futuro euentu pendens potest per pactum remitti.Hanc regulã probat tex.& ibi Bart. & Doct.in l.1.C.de pactis,gl.in l.si ita scriptum,in §.si sub condit.ff.de leg.2.& in c.Rainutius.de test. Circa quam regulam vide Guliel.Bened.in repe.c.Rainutius.in verbo, si absque liberis moreretur.el 2.nu.105.cum alijs,de testa. vbi assignat rationem huius regulæ.

Hanc regulam ampliat quinque modis & limitat alijs quinque modis Franc.Purpuratus,in l.1.à num.9.vsque ad nu.49.C.de pactis.

REGVLA CCCXL.

Filia per statutum à paterna successione exclusa, non retinet iura suitatis.Hanc regulam ponit Bar. in l.j.in §. sciendum.ff.de suis & legit.hæred.nu.2.& in l.1.§.si pater. ff.de coniug.cum emanc.lib.eius. Bald.in l.maximum vitium.in fin.C.de lib.præt.vel exhæred.Rom.in l.apud Iulianum,in §.idem Iulianus.nu.52.ff. ad Trebel.& in l.ventre.ff.de acquir.hæred.nu.10.Alex.in consil.131.lib.j.Ias. in l.si emancipati.nu.34. C.de coll.& in l. si arrogator.nu. 20.ff.de adopt.Philippus Decius in l.iura sanguinis.ff.de regulis iuris.Maturinus Montanus in Auth.de hæredibus ab intestato venientibus.pag.34.in fine versi.cæterum dubitari potest.col.9.

Hanc regulam limitat quinque modis, vbi notabiliter eam examinat Alber.Bru.in tract.statutorum,in 10.artic. principali.in 3.q.nu.1.cum sequentibus.

REGVLA CCCXLI.

Filiatio ex sola nominatione non probatur in extraneis.Hanc regulam probat tex.in l.non nudis,& in l.nõ epistolis.C.de proba.gl.in c.Michael,de filijs presby.& in c.per tuas.de proba.& in c.illud.de præsump.& in c.transmissæ.& in c.per tuas.qui filij sint legitimi. Circa quam regulam vide quæ dicam in regula sequenti.

Ampliа primò procedere quòd nec in præiudicium tertij præsumptionem faciat.ita concludit Ias.in consi.81.nu. 2.vol.1.& in consi.102.col.1.vol.4.

Limita primò quando ex antiquo sic nominatus esset: vt est gloss.& ibi Doct.in c.cum causam.de probat. Andr. Barb.in consi.6.num.14.lib.2.Dec.in consil.135.ad iustificationem. Petrus Rebuffus in tractat.nominationum.in princ.num.4.

Limita secundò quo ad legitimationem : vt in Anth.si quis liberos.C.de naturalib.liberis. Albericus in l.non idcirco.C.de iuris & facti ignorant.Alex.in consi.150.libro 5.Guliel.Benedict.in repet.c.Rainutius,in verbo, & vxorem.nu.204.Petrus Rebuffus in d.tracta.nominatio.in d. q.5.nu.5.vbi hanc limitationem declarat Marcus de Mantua notabiliter in Apophthegma.100. Ias.in l. neque professio.nu.4.C.de testamentis.

Tertiò limita fauore libertatis:vt pote si dominus scienter nominauerit seruum suum filium , tunc efficitur liber: vt in §.si.Instit.de adoptio.

REGVLA CCCXLII.

Filiatio non probatur ex sola nominatione parentũ, nisi alia adminicula concurrant. Hanc regulam probat text.& ibi glo.in c.ex transmissæ. qui filij sint legit.& in c. per tuas.de proba.& glo.etiam communiter approbata in l.non epistolis.C.de probat. & hanc opinionem dicit esse communem Philip.Dec.in d.c.per tuas.num.28.licet glo. in d.c.Michael.de filijs presbyt.teneat quod stetur nominationi,donec probetur contrarium.quam gloss. sequitur Bald.in d.l.non epistolis,in 2.notab. & in l.neque professio.C.de testa.& in c.tuam.de ordi.cog.sed gloss.in d.c.per tuas.ad hoc allegat suprà d.tex.in d.c.per tuas.& debet intelligi secundum illum : scilicet quandocunque alia concurrunt, vt suprà dixi.

Limita primò nisi talis nominatio magis esset conueniens filio quàm extraneo: vt est datio alimẽtorum,& traditio alicuius rei ad alimẽta:ex hoc erit cõstitutus in quasi possessione filiationis.ita Bar. in l.1.in §.idem per contrarium.ff.de liberis agnos.quem sequuntur Anto.de Butrio, Philip.Dec.& Fran.Aret.in d.c.per tuas.Iaso.in consi.102. vol.4.Iacob.de sancto Georg.in l.quidam quasi,nu.3.ff.de probat. Andr.Tiraq.in tract.de vtroque retract.in tit.1.§. 1.glo.16.nu.6.Pau. Paris.vbi allegat quàm plures Doct.in consi.10.nu.50.vol.1.licet contrarium teneat Abb. in d.c. per tuas.nu.7.de probat.per tex.in Clem.si summus Pontifex , in 2.responso.de sentent. excommu.cui respondent Doct.suprà alleg.

Secundò limita nisi nominatio facta sit directè in indicio: vt in l.j.in §. Iulianus.ff.de lib.agnosc.ita Panor.in d.c. per tuas.nu.8.de probat.quẽ ibi sequitur Phil. Dec. nu.32. Pau.Paris.in consi.10.nu.47.lib.1.idem dicunt si nominatio facta fuit extra iudicium directè nominato pręsente:secundum suprà dictos Doctores argum.tex.in lege.certo. in §.si quis absente.ff.de confessis.

Tertiò limita qñ nominatio facta est incidẽter,filio non minato præsente:quia tũc filiatio probatur.ita tenet Aret. in d.c.per tuas.quem sequitur ibi Feli.nu.12. pro quo facit text.in d.l.quidam quasi.ff.de probat. Decius,vbi hoc notabiliter declarat,in d.cap.per tuas.num.34.

REGVLA CCCXLIII.

Filiatio probatur ex solo tractu de aliquo tanquam de filio,etiam si non nominetur. Hanc regulam ponũt Doct.in l.quidam quasi.ff.de probat.gl.penult.& ibi Ant. & Doct.in c.ex trasmissæ.qui filij sint legit.Bar.in l.a.ff.de lib.agnosc.& in l.1.in §. ad quæstionem. per illum text.ff. de quæst.Ange.de Peru.in l.vxorem. ff.de manumiss.testa. Abb.& Doct.in c.per tuas.de probat. & ibi Feli.num.13. circa quam regulam vide Barto.in l.filium definimus.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur. vbi ponit practicam quomodò filiatio probetur.Lud.de Sardis in tracta.de natur. liberis, in §.de filiationis probatione. Ias.in l.nec professio.C. de testam.& in consi. 102.lib.4.& in consil.81.lib.1.Alex. in consi.150.lib.5.Pau.Paris.notab.in consi.10.lib.2.Iacobinus de S. Georgio notab.in d.l. quidam quasi.vbi etiam ponit quomodò filiatio probetur.

Hanc regulam ampliat duobus modis Fel. in d.cap.per tuas.nu.13.& 14.de probat.

REGVLA CCCXLIIII.

Filius natus in domo,præsumitur esse mariti.Hanc regulam probat text.in d.c.per tuas. de probat. & in l. filiũ definimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.in l.si vicinis.C. de nuptijs.in l.miles, in §.defuncto.ff.de adul. De iure regio probatur in l.9.tit.14.part.3. & in l.7.in fin.tit.2.par.4. Circa quam regulã vltra Doct. in d.c.per tuas.vide Doct. in cap.transmissæ.qui filij sint legitimi.& in capitulo,officij.de pœnitentia & remissione.Palatias Rubios in repetitione Rubr.de donat.inter virum.§.60.num. duodecimo.

Ioannem de Neuizan. in Sylua nuptiali, libro 1. numero 85. And. Alcia. in tracta. de præsump. reg. 3. præsumptione 37. Nicol. Boer. in decision. 299. Paul. Parisi. in consilio 10. numero 1. Marcum de Mantua in repetit. leg. transigere. nu. 24. C. de transact. Albert. Brunum in cons. 15. in consi. feudalibus.

Amplia primò etiam si talis mulier soleat alijs commisceri. ita probat text. in d. l. miles, in §. defuncto. ff. de adult. & ita per illũ text. tenent Abb. & doct. in d. c. per tuas. Bal. in Rubr. C. de probat. & in l. si matre. C. de suis & legit. & in l. fin. C. de communi seruo manu. Ange. de Peru. in l. septimo mense. ff. de statu hom. Paul. Castr. in l. 3. ff. de lib. & posthu. Fran. Cremen. in singul. 126. Palat. Ruu. in d. repet. Rub. in d. §. 60. nu. 12. Marcus de Mantua in d. l. transigere. nu. 24. Ioan. de Neuiz. in d. Sylua nuptiali, libr. 1. nu. 85. Curt. Iunior in consil. 31. col. 2. Hippol. in l. 1. in §. ad quæstionem. nu. 84. ff. de q. Ange. de Claua. in Summa, in verb. adulterium. §. 5. Nicol. Boer. in d. decisi. 299. nu. 3. & sic suprà dicta reg. & ampliatio procedit, quocunque modo filius concipi potuerit ex marito: vt in d. l. 9. tit. 14. part. 3. & sic non refert vtrum mulier fuerit publica meretrix vel recesserit à viro, si probetur aliquo tempore maritum cum ea habitasse. Ratio est: quia semper in dubio interpretatur fauore filiorum. ita tenet Abb. in d. c. per tuas. nu. 1. & in c. transmissę. nu. 9. qui filij sint legit. & in c. intelleximus. nu. 7. de adul. Pau. Paris. notab. in d. consi. 10. nu. 5.

Amplia secundò vt procedat, nedum per viam simplicis præsumptionis, verum etiam per præsumptionem iuris & de iure, vnde non poterit probari contrariũ. ita Paul. de Cast. in consi. 275. vol. 1. And. Barb. in consi. 50. num. 2. vol. 2. vbi referunt se ita consuluisse. Hipp. de Marsi. in d. §. ad quæstionem. nu. 36.

Quam ampliationem And. Alcia. in d. tract. præsumpt. dicit non esse simpliciter veram, in d. reg. 37. nu. 2. & contra eam expressè tenet Pau. Paris. in d. consi. 10. nu. 42. vbi dicit quòd ex coniecturis, indicijs, & pręsumptionibus potest probari contrarium.

Amplia tertiò vt procedat etiã in concubina retenta in domo: quia præsumitur filius eius qui eam concubinam retinet: non aũt alterius. gl. est notabilis in c. Michael. de filijs presbyt. in verbo, constiterit. Quam gl. sequuntur Abb. & cæteri Doct. in d. c. per tuas. idem Abb. in c. trãsmissæ. qui filij sint legit. Pala. Ruu. in d. repet. Rub. §. 60. nu. 13. Nicol. Boer. in d. decis. 299. nu. 2. quam ampliationem quadrupliciter declarat And. Alcia. in d. reg. 37. nu. 3.

Amplia quartò etiam si tam mater quàm maritus negarent, & dicerent natum ex adulterio. vt est gl. in l. si posthumus. in §. fi. & ibi gl. & Doct. ff. de lib. & posthu. & in c. transmissæ. in verbo, indicijs. qui filij sint legi. Pro qua opi. est tex. in d. l. filium definimus. & in l. fi. in fi. iuncta gl. ff. de Carb. edicto. & in c. per tuas. & ibi Abb. nu. 4. & Doct. de prob. Alex. in l. nec possessio. C. de testa. Andr. Alciat. in d. præsumption 37. nu. 6. Nicol. Boer. in d. decis. 299. num. 6. Marcus de Mantua in apophthegma. 100. ex quo reprehenditur quidam filius regis qui credens dicto matris renuntiauit regno. de quo per doct. in leg. si vicinis. C. de nupt. per Bar. & Iacob. de Arenis in d. l. filium definimus. de quo per Ias. in l. Gallus. num. 66. ff. de liber. & posthu. per Ioannem de Neuizan. in d. Sylua nuptiali, libr. primo. nu. 86. & hanc ampliationem sequitur Pau. Paris. in d. consilio decimo, numero decimoquarto, lib. 2. Quæ ampliatio procedit quandocunque filius non habet conscientiam læsam ex dictis matris: qua nullo modo vult credere matri. secus autem si filius habet conscientiam læsam ex dictis matris: quia tũc debet credere matri, & omnia bona restituere: alias faceret contra conscientiam & ædificaret ad Gehennam, vt in c. literas. de restit. spoliatorum. ita tenet Hostien. quem sequitur ibi Abb. nu. 4. in c. officij. de pœnitentia & remissione. idem Abb. & Præpo. in c. veniens. q. pen. de eo qui duxit in matrimonium. And. Alciat. in d. reg. 27. nu. 6. Iacob. in l. Imperatores. nu. 9. ff. de probat. Quod tamen intelligo verum nisi aliter iste filius viuere non possit: quia tũc posset capere vitæ necessitatem: maximè alijs quibus debetur non existentibus in tanta necessitate. ita tenet Sylue. in Sũma, in verbo, adulterium. nu. 4. in fi. & tunc talis filius debet proponere satisfacere si ad pinguiorem peruenerit fortunam. Verum tamẽ est quòd talis filius de bonis consumptis bona fide durante, non tenetur: secundũ Hostiensem. Ratio est: quia tunc erat bonæ fidei possessor, vt in l. certũ. C. de rei vendicat. sed tunc dicit Host. quòd mulier ista tenetur restituere consumpta per filium putatiuum.

Sed est dubium an dictus filius post completam præscriptionem debeat facere conscientiam de successione in bonis: si probetur vel sibi constet non esse legitimè conceptum. Angel. in Summa, in verbo, adulterium. §. 6. & ibi Syluest. nu. 4. in fine, tenet quòd non. Pro qua opi. est glos. in c. vigilanti. in verbo, nouerit, & in c. fin. in gl. fi. de præscrip. vbi probant quòd si post completam præscriptionẽ superueniat scientia rei alienæ, qui est tutus pręscriptione, non tenetur ad restitutionem in foro conscientiæ. similis est gloss. in cap. si virgo. in verbo, possidere. 34. quæstio. 2. & in regula, possessor. in glo. 1. de regulis iuris. libro sexto. & in c. si res. in glo. 1. 14. q. 6. & in c. 1. in glos. verbo, repellendi. de concessione præben. hanc opinionem tenet Bal. in d. cap. vigilanti. nume. 3. & ibi Abb. nume. sexto. Felinus numero 11. idem Abb. in c. fin. num. 37. de præscript. & in c. quia plerique. numero 25. de immunitat. eccles. pro qua opinione est tex. in l. 1. in §. fin. cum l. sequenti. ff. de itinere actuque priuat. vbi dicit tex. quòd nec corrumpi nec commutari potest quod rectè transactum est superueniente delicto. Et hanc opinionem sequitur Angelus Aret. in §. fin. num. 1. Instit. de vsucap. Petrus Rebuffus in tract. de pacificis possessor. pagina 2. num. 8. Alciat. in Rub. de præscrip. numero 13. & in cap. nouit. num. 39. de iudic. & ibi Philip. Decius numero 11. Io. Oldendorpius in tract. de vsucapi. in 3. parte, num. 4. Angel. de Perus. in repet. l. 1. numero 56. C. de iudic. vbi in nu. 65. dicit hanc esse communem. Pala. Ruu. in repet. Rub. de donat. §. 65. numero 28. Chassanęus in consuet. Burgun. in tit. {Des forestz.} Rub. 13. & 8. fol. 177. colu. 2. num. 24. & hanc opinionem dicit esse communem Ioan. de Imola in c. finali, numero 30. de præscr. tam Legistarum quàm Canonistarum. Quæ opinio est etiam communis Theologorum, vt tenet Syluest. in Summa, in verbo, præscrip. el 1. num. 13. Ang. de Clauasio in Summa, in verbo, præscriptio. §. 46. vbi dicit ita tenere Scotum in 4. Sententiarum, distin. 15. Ioan. de Medina in tract. de restitutio, q. 18. Conradus in tractatu de contractibus q. 11. Sanctus Ant. Archiepiscopus Floren. in Summa, in 2. parte, titulo 1. c. 15. licet contrarium teneant Anto. de Butrio & alij Docto. quos ipse allegat in c. fin. de præscrip. Quam opinionem sibimet contrarius conatur defendere And. Alciatus in repetitione l. quinque pedum. numero 15. C. finium regundo.

Amplia quintò etiã si filius natus non assimilaretur marito, sed alicui adultero. argu. tex. in l. si. in §. pen. ff. ad municipali facit tex. in l. qui si nolit. in §. si mancipia. ff. de ædilitio edicto. & quia istud potuit contingere propter cogitationẽ mulieris tempore conceptionis, vt per glo. in l. quærat aliquis. in glo. fin. ff. de verb. signi. ita consuluit Pau. de Cast. in d. consil. 275. Facit quod notant Ias. & Doct. in l. Gallus. in fi. princ. ff. de lib. & posthu.

Amplia sextò etiam si prædicta mulier fuisset per longum tempus sterilis cum tali marito. ita tenet Abba. in dicto capitu. per tuas. in princip. quem sequitur Andr. Alcia. in dicta præsumptione 38. nume. 8. Felin. in dicto cap. per tuas. num. 1.

Limita primò non procedere quando maritus tempore conceptionis non esset habilis vel potens ad coeundum propter aliquam infirmitatem, vel aliquod impedimentum. ita probat tex. in dicta l. filium definimus. in fin. & ita

tenet

tenet Abb.in d.c.per tuas.nume.3.Nicol.Boer.in d.decis. 299.nume.3.Felin.& Doctor.in d. c.per tuas.& in d.l.filium definimus.& in l.Gallus.in princ.ff.de liber. & posthu.Præp.in c.transmissæ.col.j. qui filij sint legitimi. Alex. in consil.78.nume.7.& 9.volu.7.Pau.Paris.in d.consi.10. nu.36.& nu.78.lib.2.

Limita secundò quandocunque mater adulterabat cũ alio,& filius claudus vel cæcus natus fuerit:nam tunc præsumitur potius ex adulterio quàm ex coniugio cõceptus. ita expressè tenet Andr.Barba.in c.in præsentia.nu.98.de probat.Quem sequitur Hippo.in sing.530.

Quæ limitatio meritò reprobatur per Didacum Couarru.in 4.Decretal.in 2.par.c.8.§.3.nu.8.

Limita tertiò quandocunque maritus esset tanto tempore absens vt verisimiliter potuisset credi attenta natura,filium ex alio genitum,vt in d.l.filium definimus. & in d.l.9.tit.14.par.3.

Alias limitationes circa hanc regulam vide per Doct. in locis suprà allegatis.

REGVLA CCCXLV.

FILIVS regulariter puniri non debet pro delicto patris.Hanc regulam probat tex.in l.2.in §. nullum patris delictum innocenti filio pœnæ est.ff.de decurionibus. & in l.crimen.ff.de pœnis.& in l.sancimus.C.eod.titu.glo. quæ allegat plures concordantias in d.§.nullum.probatur etiam per totam.56.dist.facit glo.in l.si quis suo testamento.C.de inoffic.testa.De iure Regio probatur in l.9. tit.5. lib.4.fori,& in l.9.tit.31.par.7.& circa hanc regulam vide Fel.in addit.ad Abb.in c.ius generale.col.5.in fi.j.dist.Archidiac.in c.qui bona.nu.15.17.q.j. Didacum de Couarru.in lib.2.variarum resolutionum,c.7.Ioan. Igneum in l. si de pluribus.nu.23.ff.ad Syllan.Matth.de Afflict.in const.Neapo.lib.j.Rub.2.nu.70.

Amplia hanc regulam idem esse econtrà: nam pater etiã pro delicto filij puniri nõ debet,vt in d.l.9.tit.5.lib.4. fori,& in d.l.9.titu.31.par.7.& ibi glo.vbi etiam aliæ personæ enumerantur.

Limita primò hanc regulam non procedere in crimine læsæ maiestatis,vt est tex.expressus in l.quisquis. C.ad leg.Iul.maiest.in §.filij verò.& in l.2.titu.2.& in d.l.9. titu.31.par.7.glo.in d.l.2.§.nullum. ff.de decur. text. in c.si quis.§.filij verò.6.q.j.

Limita secundò non procedere in crimine hæresis, vt in c.quicunque.de hæret. lib.7. §.hæretici autem . & in c. vergentis.eod.tit.& in Auth.Gazaros.C.de hæretic. gl.in c.cum secundum leges.in verb.ipso iure.de hær. libr.6. & ibi Doct.licet de iure Regio aliter sit dispositum,vt in l.7. tit.7.par.6.& in l.6.tit.24.& in l.2.& 3.titu.26.par.7.scilicet quòd filij hæreticorũ poterant succedere in bonis parentum,etiam post condemnationem . sed suprà dictæ leges Partitæ hodie sunt correctæ per suprà dicta iura Canonica:quibus standum est cùm sit crimen ecclesiasticũ , vt in c.vt officiũ.§.statuimus.de hæret.lib.6.not.Abb.in c.j.de offic.ordin.& ita expressè tenet Pala. Ruui.in repet. c.per vestras.§.14.incip.sed pulchrum est videre.de dona. inter vir.& vxor.eandem opin. vbi notabiliter eam examinat, ponit D.Iacobus Septimãcensis in suo eleganti tract.Catholicarum instit.c.9.nu.2.cum alijs . & quantum ad officia & dignitates quòd filij puniantur in crimine hæresis pro parentibus, est text.in pragma.8.& 9.in pragma.antiquis.

Tertiò fallit in filio nato ex non iustis nuptijs , vel ex fornicatione, vel ex dãnato coitu : nã propter delictũ patris, ipse non succedit patri, & est incapax bonorũ patris: vt in Auth. ex cõplexu. C.de incest.nupt. & in Auth. quibus modis natur.effic.sui. §.vlt. collat.7.& ita expressè tenet Paul.Grillan.in tract.de hæreticis.q.3.nu.5.facit quod suprà dixi in reg.150.& infrà in reg.366.

Quartò fallit, quando libertus fuit manumissus , & fuit ingratus patrono: quia fecit ei aliquam offensam: nã propter hoc reuocari potest in seruitutem , & etiam filij qui post reuocationẽ nati & concepti fuerint. ità probat text. in l.si manumissus ingratus.C.de liber. & eorũ liber. Quẽ text.ad hoc dicit esse mirab.Ias.in l.naturalis.in princ.nume.1.ff.de præscript. verbis.facit glo.in l.diui. ff.de iure patr.

Quintò fallit nisi filius sit hæres patris , tunc tanquam hæres tenetur pro patre ciuiliter.ita tenet Bal.per text. ibi in l.ne contra iuris.C.ne filius pro patre. Barto. in l.j.ff.de interdict.& releg.& ibi Alex.in addit.gl.& Doct. in l.adoptiuum.in fin. ff. de in ius voc.Matthæ.de Afflict.in Constit.Neap.lib.j.Rub.2.nume.76.

Sextò fallit in filijs primipilaris qui conueniri possunt pro debito paterno , etiam si hæredes patri nõ extiterint. probat tex.in l.cum ex sola.C.de primipilo. libr.12. & ibi Bar.per illum textum.Archid.in d. c.qui bona . nu.15.17. q.j.& quis dicatur primipilus, vltra text. de iure regio in l. 16.titu.9.par.2.vide Alciat.in d.Rub.C.de primipilo.lib. 12.Bar.de Chass.in catalogo gloriæ mundi:in 9.par. consider.20.& in Consuet.Burg.in titu.{Des confiscations.} Rubr.2.§.2.fol.197.col.j.num.27.Claudium Cottareum in tract.de iur.mil.lib.j.c.22.Alex. in l. à diuo Pio. In §.in venditione.nume.27.ff.de re iudi. Abb.in c.ex parte . nume.fi.de consuet.

Septimò fallit de iure canonico : nam filius tenetur ex delicto patris:vt in c.tuæ nos.de vsuris. facit quod dixi suprà,in reg.13.in 11.& 12.limitat.

Octauò limita non procedere in occidente , capiente, vel banniente episcopum,vel qui contra ecclesiam delinquunt : nam ipsi & eorum posteri perdunt quicquid habent ab ecclesia vsque ad quartam generationem, vt in c. ad aures.& in c.in quibusdam.de pœnis. & ibi glo. in verbo,ad hæredes.tex.in Clemen.si quis suadente.de pœnis.

Nonò fallit in priuilegijs concessis patri & filijs , vt si pater committat crimen propter quod debet priuilegium amittere.talis enim macula patris afficit filios post maculam conceptos,vt in l.emãcipatum.in §.si quis.ff.de senat. & in l.eum qui ciuitatem amisit.ff.de interdi.& releg.

Decimò fallit in infamia,vt si pater infamis sit,erit etiã filius eius infamis , vt in §.verum.6.q.j. & in c. cùm multæ.15.q.8.glo.in verbo,de quarta in prin.j.q.4.

Vndecimò fallit in pœna diuina : vbi ex delicto parentum sunt puniri filij,vt est tex.& ibi glo. Authen. vt omnes obediant iudicibus prouinciæ, in §.plurimorum . in glo.in verb.sequuta.collat.5.tex. & ibi glo.in c.ecclesia.in §.item peccato.j.q.4.tex.in c.vergentis.in fi.de hæret. facit quod no.Beatus Thomas in j.2.q.81.art.19.nu.1.& 2.

Duodecimò fallit in filijs sacerdotum : nam sunt serui ecclesiæ.vt in d.c.cùm multæ.15.q.8.circa quem tex. vide notab.Marc.de Mantua in lib.8.obseruationum , obseruatione 74. Quod de consuetudine non seruari dicit glo.in d.c.cùm multæ.in verbo ,connubio.& in c.dominus.in verbo,repellitur.56. dist. quas glo. sequitur Guliel. Bened.in repet.c. Raynutius . in verbo , Raynutius de Clera.nume.11.

Decimotertiò fallit in filijs presbyterorum qui promoueri non possunt ad sacros ordines, nec prælatias habere possunt,vt in c.j.per totum , de fil.presb.& in c.presbyterorum filijs.56.dist. Pet. Rebuf. in concordatis , in forma de mandatis Apost.pag.312.col.2. & in tract. de pacificis pos.nume.225.

Decimoquartò fallit si vigore statuti filius puniatur pro patre,vt est glo.notabilis in Rub.C.de decur. libr.10. pro qua glo.est tex.in c.2.de delict.puerorum . in versicu. secundum consuetudinem illius terræ.& ita tenet Matth. de Afflict.in constitu.Neapo.lib.j.Rub.2.numer.81.facit quod ipse not.in præludijs constitutionum,q.9.num.2.& ita posui in regu.356.ampliatione.2.

Decimoquintò limita in feudis:nam propter delictum patris filius amittit feudum : vt dicam in regula sequenti.

Decimosextò limita non habere locum in iure patronatus : nam propter delictum patris , priuatur filius iure patrona-

Iacob. de S. Geor. in l. Imperatores. nu. 9. ff. de probationib. Matur. Mont. in d. Auth. in d. pag. 1 Marcus de Mantua in d. apop htheg. 100. & vide in reg. 350. in 18. ampliat.

Limita 2. non procedere quando pater sine dedecore non posset contrahere matrimonium cū muliere ex qua filius natus est. ita tenet Bal. in d. l. res inter alios. nu. 4. q̄ sequitur Iac. in d. l. Imperatores. nu. 9. Marc. de Mant. in d. apophthegm. 100. & hanc dicit communem opin. Mar. Soc. Iunior in consi. 52. lib. j. Sylu. Aldobr. in §. aliquādo. nu. 12. Instit. de nupt. vide infrà in reg. 350. limit. 8.

Tertiò limita non procedere quandocunq; mulier ex qua filius natus est, esset mortua. ita tenet Bal. in d. l. res inter alios. nu. 4. quem sequitur Iacob. de S. Georg. in d. l. Imperatores. nu. 9. ff. de probat. Gul. Mayn. in l. quoties idem, nu. 93. ff. de reg. iur.

Quartò limita non procedere de iure canonic. secundū Lud. de Sardis in tract. & part. nu. 14.

REGVLA CCCXLIX.

FILIVS qualitercunque consentiat in testamento patris, siue tacitè siue expressè, excluditur à querela. Hāc regulam probat tex. in l. parentibus. C. de inoffic. testa. & in l. si proponas. in §. si hæreditatē. ff. eod. tit. De iure regio probatur in l. 6. titu. 8. par. 6. & circa hanc regulā vide Pau. Paris. in consi. 9. nu. 1. vol. 3.

Limita primò quando filius approbauit testamentū patris post aditam hæreditatem, vt tunc nascatur querela, & ante illud tempus non posit repudiare quod non est delatum: vt in l. j. cum alijs. C. de pactis. glo. in l. si quis filium. in verb. hæreditatem. C. de inoffic. testa. & ita tenet Did. del Castillo in l. 24. Tauri. nu. 3. versi. 14. conclusio est, licet aliter teneat Sali. quem ipse ibi refert in d. l. parentibus.

Limita secundò non habere locum in querela de inofficiosis donationibus. tex. est in Auth. vnde si parens. C. de inoffic. testa. & ibi Ias. post principium. Bar. in l. circa, in §. Imperator. ff. de leg. 2. Ias. in d. l. parentibus. Doct. in l. cum donationibus. C. de inoffic. don. Castillo, vbi assignat rationem, in d. l. 24. nu. 34.

Tertiò limita procedere in ipso qui approbauit iudiciū patris: secùs est in filio ipsius & sic in nepote testatoris, qui venit ad querelam per successorium edictum: nam ille non potest illam intentare, licet filius exhæredatus approbaret testamentum. ita Alex. in l. si quis posthumos, in §. j. ff. de liber. & posthu. quem sequitur Ias. in Rubr. nume. 6. versi. secundò limitat. C. de successorio edicto. reprobato Bald. qui contrarium tenuit in l. in suis, in 9. oppositione. ff. de liber. & posthu.

Quartò limita non habere locū in iure agendi ad supplementum: nam talis filius potest agere ad supplementū, licet approbauerit iudicium patris. ita probat text. in l. si quando, in §. generaliter. & ibi Bal. & Salic. C. de inoffic. testamen. Hanc opinionem per illum tex. tenet Bar. in l. Papinianus, in §. si conditione. in fi. ff. eod. titu. Bal. in l. omnimodò. C. eo. licet olim approbans testamentum excludebatur à iure agendi ad supplementum: vt est glo. in d. l. Papinianus. in §. si conditione, in verbo, excludi: vbi dicit glo. 91. hoc iura antiqua remanent correcta. similis est gl. in d. l. quando, in §. & generaliter, in verbo, præiudicium.

Et circa hanc regulam nouem casus in quibus quis dicitur approbare iudicium vel testamentum patris, & propter quod excludatur à querela, ponit Castillo, in d. l. 24. Tauri, nu. 3.

REGVLA CCCL.

FILIVS naturalis legitimatur per subsequens matrimonium. Hanc regulam probat tex. in c. tanta. qui filij sint legi. & in §. fi. Instit. de nuptijs. & in §. quibus, versic. necnon. Instit. de hæred. quæ ab intesta. deferuntur. in Auth. quibus modis naturales efficiun. legit. in princ. collat. 5. & in Auth. quibus modis nat. efficiun. sui, in §. si quis igitur dotalia. collat. 7. & in l. nuper. C. de natu. lib. De iure regio probatur in l. 2. tit. 6. lib. 3. fori. & in l. 12. titu. 6. & in l. j. tit. 13. & in l. 2. tit. 15. part. 4. & in l. 12. Tauri. Circa quā reg. vltra Doct. in suprà d. locis, vide Ant. de Butr. & Abb in c. innotuit. de elect. & in c. cūm in cunctis. vbi Philip. Dec. num. 13. cum alijs. eod. tit. Ias. in l. generaliter. §. cū autem. & ibi Doct. C. de instit. & substitu. & in l. Gallus, in §. & quid si tantū. ff. de liber. & posthu. Doct. in §. fi. præcipuè Syluest. Aldob. Instit. de nuptijs. Matth. de Afflict. in c. j. in §. naturales, in 5. notab. si de feudo fuerit controuer. inter dominum & agna vasal. in Vsibus feudor. Cisuētes & Doct. in l. 11. & 12. Tauri. Pet. Briax. in Directorio electionum. c. j. 2. partis. And. Barba in repet. l. cum acutissimi. nume. 241. cum alijs. C. de fideicommi. D. Couarr. in epitome desponsalibus, in 2. parte, c. 8. §. 2. Guliel. Mayne. in l. quoties idem, nu. 9. cum alijs. ff. de reg. iur. Io. Brunel. in tract. de sponsalibus, conclusione 2. Chassanæ. in cōsue. Burgun. in tit. {Des successions.} Rub. 8. §. 3. fol. 287. col. 2. nu. 2. Lauren. Sylua. in consi. 3. nu. 20. cum alijs. Deci. in consi. 155. Ludoui. Gozadinum in consi. 15. num. 1. & 2. cum alijs. Boerium in decisio. 159. Guliel. Benedictum, in repet. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiā, in princ. nu. 181. Tiraquel. in repet. l. si vnquàm, in verbo, susceperit liberos. nume. 71. cum alijs. C. de reuo can. donatio. & in tract. de primogenitu. q. 34. Io. And. in reg. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. Maria. Socin. Iuniorem in consi. 1. nume. 1. cum alijs, volu. 2. Rodericum Xuarez in glo. l. j. titu. 6. lib. 3. fo. 1. Franc. de Ripa in repetit. l. si vnquàm. C. de reuocan. donatio. q. 32. Franc. Curtium Iuniorem in consi. 136. Ludo. de Sardis in tract. de naturalib. liberis. c. de legitimatione per verum matrimonium: cum tribus sequen. Anto. de Rosellis in tract. de legitimatione, lib. j. c. de causa materiali legitimationis. Paul. Parisi. in consi. 13. nu. 33. volu. 2. Marcum de Mantua in consi. 45. Maturinum Montanum in Auth. de hæredibus ab intestato venientibus, collat. 9. pag. 36.

Amplia primò vt filij hoc modo legitimati dicātur verè & propriè legitimi. text. est in d. Authen. quibus modis natura. effician. legi. c. llat. 6. ita tenet Ias. in l. generaliter. §. cùm autem. C. de instit. & substi. numer. 9. facit etiā text. in Auth. de incestis nuptijs, in §. dubitatum, collat. 2. Hāc opinionem tenet Anto. de Butr. in c. innotuit. de electio. Pau. de Castr. in l. fi. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt. Franc. de Ripa in l. si vnquàm, in Rub. nu. 86. C. de reuocand. dona. Chassanæ. in Consue. Burgun. in tit. {Des successions.} Rub. 7. §. j. fol. 228. col. 4. nu. 1 gloss. j. in d. c. tanta. tex. in Auth. quibus modis natu. efficiun. sui. ibi, nihil a legitimis differentes, & in §. liceat. ibi, nihil à legitimis differentes, col. 6. tex. in l. 12. Tauri, licet contrarium teneat Barbatius in repet. l. cum acutissimi. nu. 241. C. de fideicommi. Paul. Parisi. in consi. 13. nu. 37. volu. 2.

Amplia 2. vt tales filij comprehendantur in instrumento faciente mentionem de legitimis. ita concludit Præpos. in c. per venerabilem, in §. quod autem. nume. 63. qui filij sint leg. etiam si statutum loqueretur de legitimè natis. eandem opin. tenet Anto. de But. in c. innotuit. col. 2. in fi. in versic. not. de electio. & Philip. Dec. in c. cùm in cunctis. nume. 29. eod. tit. Pau. de Cast. in l. fi. C. de his qui veniam ætatis impetraue. Deci. in consi. 155. col. penul. & fi. Ioan. Campegius in tract. de dote, in j. par. 5. partis principalis. q. 59. in fi. Pau. Parisi. in consi. 13. nu. 40. vol. 2. Ioan. Crot. in repet. l. Gallus. §. & quid si tantum. nu. 82. & 169. ff. de liber. & posthu. licet contrarium teneat Ant. de But. in d. c. tanta.

Amplia tertiò q̄ per talem legitimationem fingitur à principio omnis coitus licitus & matrimonialis. vt in d. c. tanta. & ibi Doct. per quem text. ita tenet Soc. in l. Gallus. in §. si eius. nume. 4. ff. de liber. & posthu.

Amplia quartò vt non solum legitimentur quo ad patrem & matrem, verùm etiā quo ad alios agnatos & cognatos. ita tenet Abb. & Doct. in c. j. & in d. c. tanta. qui filij sint legi. facit tex. in §. proxima itaque, in Authen. quibus

bus modis natura.efficiantur sui.collat.6.

Amplia quintò vt [illegible] prædicto mod[illegible] m[illegible]ri possint promoueri absque dispensatione ad or[illegible]ne[illegible], beneficia, honores, & etiam ad episcopatum: vt est gl. communiter approbata in c.tant[illegible]. & in c.innotuit, in verbo, coniugata, de electio, quam glo. sequitur ibi A[illegible]b. idem Abb. in d.c.tanta. Io. Calderinus in c[illegible]i.2. sub R[illegible]b. qui fi[illegible] int legitimi. Aegidius de Bellamera in c.2.nu.3.76. dist. & in c.cum in cunctis. nu.18. de elect. & ibi Ph[illegible]ipp. Dec. nume.24. Chassanæ. in Consue. Burgun. in ti[illegible]. {Des successions.} Rub. 8. §.3. fol.287. col.2. nu.6. Ias. in l.generaliter, in §.c[illegible]m a[illegible]tem, nu.10. C. de instit. & substitu. Nicolaus Boerius in decisio.159. nu.4. Andr. Tiraquel. in tract. de primoge. quæst.34. nume.55. Franc. à Ripa in d. repet. l.si vnquam. nu.87. C. de reuocan. donatio. Paul. Paris. in consi.1[illegible]. nu.45. lib.2. Laurentius Syluanus in consi.3. nume.23. Guliel. Mayne. in l.quoties idem, numer.14. ff. de reg.iur. Lud. de Sardis in tract. de naturalibus liberis, in c. de legitimationis effectu, nu.5. Io. Corasius in l.pro parte. nu.14. ff. de seruituribus. Petr. Briaxius in Directorio electionum. c.j.2. parti[illegible], nu.6.

Amplia sextò adeò procedere quod licet fi[illegible]j naturales legitimati nõ admittantur ad successionem feudi: vt in c.j. in §.naturales, si de feudo defun. conten. sit inter domi. & agna. vasalli, in Vsibus feudo. tamen si legitimati sunt per subsequens matrimonium, succedunt in feudis. ita tenent Iac. de Belloui. in d. §.naturales. Host. & Io. Andr. in c.[illegible]lator. qui filij sint legi. & ibi Doct. Hanc opin. dicit esse cõmunem Ias. in l.generalirer. in §.cùm autem. num.10. C. de instit. & substit. Alex. in l.ex facto, in §.si quis rogatus. num.18. ff. ad Trebellia. & ibi Franc. à Ripa num.48. eandem opin. dicit etiam communem idem Ripa in repet. l. si vnquam. C. de reuocan. donatio. num.88. Dec. in c.cùm in cunctis. num.26. de electio. Chassanæus in consuet. Burgun. in ritu. {Des successions.} Rub.8. §.3. fol.287. col.2. nume.6. Marcus de Mantua in consi.45. nume.15. Ias. in consi.148. nume.6. volu.4. Panor. in d. c.innotuit. de electio. & in d.c.tanta. nu.7. Dec. in consi.155. Nicol. Boer. in decil.123. nume.4. Barthol. Soc. in consi.3. nu.11. volu.3. vbi etiam dicit hanc esse communem. & Io. Crot. in d.l. Gallus. in §.& quid si tantum. nu.82. Præposi. Alexandrinus in d.c.tanta. nume.20. Laur. Sylua. in consil 3. nu.49. Hanc etiam dicir communem, vbi notab. eam examinat Matth. de Af[illegible]ict. in d. §.naturales. in 5. notab. nu.6. Petrus Briaxius in Directorio electionum, in c.j.2. partis, num.6. Io. Anto. Rubeus in repetitio. l. Titia Seio. in §.Imperator. nu.46. ff. de leg.2. Barthol. Fumeus in sua Aurea summa Armi[illegible]la in verbo, filius. §.[illegible]1. Io. Corasius in l.pro parte, nu.14. ff. de seruit. An[illegible]. Tiraq. in tract. de primogenitura, q.34. nu.53. eandem opinionem dicit esse communem Balan cõsi.[illegible]29. in prin. vol.[illegible]. Curtius Iunior in cõsi. 136. nu.1. Guliel. Mayne. in l.quoties. nu.14. ff. de regu. iur. Alciatus in l.ex facto. nu.7. v[illegible] [illegible]am & [illegible] furiosus. ff. de vulgari. Bernar. de Lucn in regu.2[illegible]t. in [illegible]limitatione. licet de hoc dubiter Bald. in consi.367. nu.2. lib.5. Andr. Barba. in d.repet. l.cum acutissimi. num.241. C. de fi[illegible]commi. & contrarium consuluit Ang. i[illegible] co[illegible].2[illegible]col. fi. versic. item non obstat dictum. & licet idem [illegible]l. in d. §.natu[illegible]ales. distinguat, an in concessione feudi fuerit dictum de descendentibus legitimè, vel de natis legitime, vt tunc non su[illegible]cedant legitimati per subs[illegible]ue[illegible]s matrimonium, sed [illegible]distincte tenenda est prædicta limitatio. quam etiam vltra suprà dictam Doct. dicit esse communem Franc. Curtius Iunior in trac. feud. in [illegible] parte, quæst.17 [illegible]me.41. & hãc opin. tenet Zasi[illegible]s in tra[illegible]. feu[illegible] in 8. par. nume.87. Pau. Parisi. in consi.13. nu.44. vol.2.

Amplia septimo procedere in emphyteusi ecclesiasticæ: nam [illegible] legitima[illegible] per subsequẽs matrimonium succedunt in em[illegible]yte[illegible] eccl[illegible]siastica. ita ten[illegible] Petr. de Anchar. in consi.241. nume.5. quem sequitur Io. de Imo. in l. [illegible] d[illegible]icitur. ff. de verb. oblig. nu.10. in fi. verbis. vers. [illegible]c. & per [illegible] rationem. Dec. in c.cum in c[illegible]is, nume.[illegible] el[illegible]. Alex. & Doct. in l.ex facto, in §. si quis rogatu[illegible]. ad [illegible] el. id[illegible] Dec. in consi.1[illegible]5. in fi. Ripa in re[illegible] vn[illegible]quam, nu.[illegible]. C. de reuoc. dona. & in Rubr. de iudic[illegible] nume.[illegible] Tiraquel. in tract. de primogeni. q.34. num. 54. Pau. Paris. in consi.[illegible]. nume.43. vol.[illegible]. Ias. in d. l.generaliter. nu.1[illegible]. C. de instit. & substit. Chassanæ. in consuet. Burgun. in titu. {Des successions.} Rub.8. §.3. fol.287. col.2. nume.7. Lauren. Sylua. in consi.3. nume. Bonus de C[illegible]li in tract. de nobilitate, in 4. par. nume.20. Io. Cr[illegible]t. in repet. l.Gallus, in §.& quid si tantum. nume.169. ff. [illegible] & posthu. Pala. Ruui[illegible]s, in repe. Rubr. de donatio. §.[illegible] nume.[illegible]. Ioan. Coral. in l.pro parte, numer.14. ff. de [illegible] cet ad hanc emphyt. ecclesiasticam non admitt[illegible] rescr pto princ pis legitimatu : secundum Bald. [illegible] quuntur Do[illegible]. suprà alleg. in l.generaliter, in §.cu[illegible] C. de institur. & substitut. Ratio huius ampli. est: q[illegible] filij legitimati per subsequens matrimonium dicuntur verè legitimi, & perinde censentur ac si ab initio matrimoniũ contractum fuisset: vt in §.dubitatum, in Authen. de incestis nupt. collat.2.

Amplia octauò quod talis filius legitimatus per subsequẽs matrimonium, exclud[illegible]t substitutum: vt si pater in te[illegible]amento instituit Titium filium suum hæredem & sub[illegible]ituit Sempronium, si filius eius decesserit sine fi[illegible]js legitimis: si [illegible]ius decedat cum filio legitimato per subsequens mat[illegible]imoniũ, quod tunc substitutus excluditur. ita tenet Anto. de But. in c.innotuit. de electi. Dec. in consi.[illegible]55. nu.[illegible]. & in consi.284. nu.9. vbi dicit hanc esse communem [illegible]. hoc etiam tenet Philip. Dec. in c.cum in cunctis, nu.[illegible] de electio. Cate[illegible]a. Cotta in memora. iuris: in verbo, l[illegible]matus, el 2. Lauren. Syluan. in consi.3. nu.22. Nico. Boer. in decis.159. nu.20. Ripa in Rub. ff. si cert. peta. nume.[illegible]. & in repet. l.si vnquàm. C. de reuocan. donatio. nu.86. Io. Anto. Rube. in repet. l. Titia Seio, in §.Imperator. num.46. ff. de leg.2. & hanc dicit esse communem opin. Carol. Ruin. in consi.163. nume.6. & 7. volu.3. licet Bald. in consi.357. nume.2. vol.5. teneat quod legitimatus per subsequens matrimonium non excludit substitutum, vbi facta fuit substitutio decedẽti sine filijs de legitimo matrimonio procreatis: nam hoc videtur cõtra tex. in c.cum in cunctis. de elect. qui loquitur per talia verba: de legitimo matrimonio, & tamen verificatur in legitimato per subsequ[illegible] matrimonium. facit etiam gl. & Doct. in c.innotuit. de [illegible].

Amplia nonò procedere etiam si matrimonium [illegible]tatiuum: nã tunc legitimatur proles per subsequen[illegible] matrimonium, vt qui[illegible] pater erat sacerdos qui cum [illegible]e cõtraxe[illegible]t, vel mulier monialis quæ nupsit, aut vi[illegible] a[illegible]m vxorem habuit, vel vxor alium maritũ: tunc si alter [illegible]oc ignorasset, licet alter sciuerat, legitimitas filiorũ non impe[illegible]tur. ita tenet Aluar. in c.j. §.naturales. col.5. ver[illegible]d si n[illegible] [illegible]e feudo cõtrouersia fue. inter domi. & agna. Va[illegible]. in v[illegible]us feu. quem sequitur Vldaricus Zasi[illegible] tra[illegible]cta. feudorum, in 8. parte, nu.88. Pala. Ruui. in repet. R[illegible]. de donatio. §.[illegible]6. num.2. Roderic. Xuarez in l.j. tit.[illegible].3. fori, f[illegible]l.[illegible]5. pag.1. in §. ad prædicta, vt naturalibus. Cassiod. in deci[illegible]. vnica, in tit. de sponsal. facit text. in c.ex tenore, & in c.tescriente. qui filij sint legi. & ita expressè d[illegible]xi supr[illegible] in regu.150. in 2. limitatione. & vltra ibi allegata pro ista opi. e[illegible]t g[illegible]o. in d.c.tanta. in verb. alia. & in c.non om[illegible]. in verb. constituente. 32. q.2. quas allegat Xuarez vbi suprà facit etiam text. de iure Regio in l.4. titu.6. lib.3. fori, quæ lex videtur approbare suprà d. limitationem. & l.j. titu.13. & l.2. titu.15. part.4. Rationem huius ampliationis ponit Abb. in d.c.tanta. nu.[illegible]. Didacus del Castillo in l.11. Tauri, nu.10. & 11. Syluester Aldobrandinus in §. fi. nume.11. Instit. de nupt. & vide infrà in 3. limitatione.

Amplia decimo procedere etiam si matrimonium sit intermediũ: scilicet si vir solutus habet filios ex muliere soluta,

soluta, & contrahat cum alia muliere, qua mortua contrahat cum illa ex qua filios naturales susceperat: filij legitimantur per hoc matrimonium, non obstante matrimonio intermedio. ita tenet Io. And. in reg. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. Ange. in consil. 18. in 2. q. pro quo allegat text. in Auth. quib. mod. natu. effic. sui. in §. si verò plurimis, ver. omnino enim. collat. 7. quē tex. dicit esse notab. ad hoc Ange. vbi suprà, eandem opin. tenet Præpo. in d. c. tanta. q. 7. nume. 14. Ias. in l. Pomponius. in §. quæsitum. ff. de acqui. poss. Mayne. in l. quoties idem. ff. de regu. iur. Hanc opin. tenet, vbi eam notabiliter examinat per plura fundamenta Io. Brunel. in tract. de sponsalibus, conclusione 2. nu. 22. & hanc opinionem dicit esse communem Anto. de Rosellis in tract. de legitimatione, lib. j. c. de causa materiali legitimationis. nu. 44. cum sequent. Ferdinan. Loazes in tracta. de matrimonio, in 12. dubio, nu. 18. Carol. Molinæ. in consuet. Paris. in tit. j. §. 8. glo. j. q. 7. nu. 34. Barth. Fumeus in sua Sūma Armilla, in verbo, filius. §. 11. Abb. in d. c. tanta. nu. 3. Ias. in l. eum qui ita. in §. qui hominem. nume. 7. ff. de verb. oblig. Montal. in glo. l. 2. tit. 6. lib. 3. fori, & hác dicit communem esse Lud. de Sardis in tract. de natur. libe. in c. de legitimatione per verum matrimoniū. nu. 9. versi. est autem necessarium. licet ipse ibi post longam disputationem, quam à nume. 5. vsque ad nume. 15. facit, contrarium teneat.

Amplia vndecimò vt talis filius legitimatus per subsequens matrimonium admittatur ad retractum, scilicet vt possit retrahere rem venditam à consanguineis iure proximitatis intra nouem dies. de quo in l. 80. cum quatuor sequentibus, in legibus Tauri, & in l. 13. titu. {De las vendidas.} lib. 3. Fori, & in l. 6. tit. 7. lib. 5. ordina. ita expresè tenet Guliel. Benedi. in repet. c. Raynutius. in verbo, & vxorem nomine Adelaliam. in prin. nume. 181. Quem sequitur Didacus Couarruuias in Epitome de sponsali. in 2. parte, c. 8. §. 2. nu. 22. eandem opinionem sequitur expresè Io. Paponis in glo. ad consuetud. Borboniæ. §. 437.

Amplia duodecimò vt talis legitimatio non reuócetur per superuenientiam filiorum legitimorum & naturaliū, vt in l. cùm quis. & in l. nuper. C. de natura. libe. & in Authen. quibus modis natu. effi. legitimi. collat. 6. circa principium. tex. in §. j. in versi. necnon. Institu. de hæred. quæ ab intesta. deferūtur. & in §. fi. Instit. de nuptijs. & sic succedunt vna cùm alijs filijs posteà legitimè natis. Hāc opinionem tenet Barto. & ibi cæteri Doct. in l. ex facto. ff. de vulgari. vbi Hierony. Verius in repe. nume. 175. dicit hác esse communem opinionem. eandem opinionem tenet And. Tiraquel. in tract. de primogenitu. q. 34. nu. 52.

Amplia decimotertiò ꝙ filij hoc modo legitimati infringunt donationem omnium vel maioris partis bonorum, remedio l. si vnquàm. C. de reuocan. donatio. ita tenet Bal. in c. innotuit. de electio. quam opinionem Bal. dicit alibi non legisse Ias. in Rub. nume. 4. ff. de libe. & posthu. & in l. Gallus. in §. & quid si tantum. in 2. lectu. nu. 42. Ange. & Salic. in l. si totas. C. de inoffic. donatio. & hanc opinionem dicit communem Syluester in §. fi. nu. 8. Insti. de nupt. etiam si nati forent ante donationem: quod saltē procedit ad reuocandam donationem in ea parte quæ ad legitimam attinet. ita tenet Bal. in l. j. C. de reuocan. donat. quem sequitur Nicol. Boer. in decisione 159. num. 12. sed ꝙ donatio in totum reuocetur, quando filij anteà sunt nati, licet legitimati post donationem, negat Franc. de Ripa in repet. l. si vnquàm. C. de reuocand. donatio. q. 32. nu. 89. And. Tiraq. in repet. l. si vnquàm. in verbo, susceperit liberos. nume. 71. secundum nouam impressionem. Maria. Socin. Iunior in consi. 54. col. 2. volu. 1. Laur. Syluan. in consil. 3. nu. 16. eandem opinio. tenet Didacus Couarru. in 4. lib. Decretal. in 2. par. c. 8. §. 2. nume. 29. vbi se remittit. ad Matth. de Afflict. in c. j. §. naturales. in 5. notab. nume. 44. cum alijs, si de feudo fue. controuers. inter domi. & agnat. vasal. in vsibus feudor. qui in veritate eandem opinionem Ripæ vbi suprà tenet.

Amplia decimoquartò ꝙ talis legitimatus per subsequens matrimonium habeat querelam inofficiosæ donationis. ita tenet Bal. in l. j. versi. ex his sequitur. nume. 33. C. de iure fisci. lib. 10. quem sequitur Andr. Tiraq. in repet. l. si vnquàm. in verbo, susceperit liberos. nume. 71. C. de reuocan. donatio. & in tract. de primogeni. q. 34. nume. 55. Syluester Aldobrandinus in §. fi. num. 8. Instit. de nuptijs. Anto. Rubeus in repet. l. Titia Seio. in §. Imperator. nume. 46. ff. de leg. 2.

Amplia decimoquintò ꝙ filij huiusmodi legitimati repellunt fœminas exclusas ab statuto per masculos. ita Bal. in l. eam quam. nume. 26. & in l. cùm acutissimi, num. 7. C. de fideicom. & ibi Ias. nume. 2. postquàm examinauit suprà d. q. refert plures Doct. tenentes contra Bal. dicens secundum opiniònem Bal. se bis consuluisse. Hanc etiā opinionem Bal. sequitur And. Tiraquel. in tract. de primogenitu. q. 34. nume. 56. & in repet. l. si vnquàm. vbi refert plures Doct. eam tenentes, in verbo, susceperit liberos. nume. 82. Decius in c. cùm in cunctis, num. 28. de electio. & in consi. 365. nume. 7. eandem opinionē tenet Carol. Molinæus in consuetu. Parisi. tit. j. §. 8. glo. j. nume. 45. Ludou. Gozadinus in consi. 6. nume. 38. D. Couarru. in Epitome de sponsal. in 2. par. c. 8. §. 2. nu. 25.

Amplia decimosextò adeò procedere ꝙ si mulier est talis conditionis cum qua pater posset matrimoniū contrahere, tunc pater non potest facere legitimari filios, nisi matrimonium contrahendo cum tali muliere: & sic quoties filius naturalis potest legitimari per subsequens matrimoniū, nunquàm potest legitimari per rescriptū Principis. ita probat tex. & ibi gl. expressa in Auth. quib. mod. nat. effic. legitimi. §. sit igitur. in verbo, permittimus, collat. 6. & ita expresè tenet ibi Bar. nume. 5. & Ang. qui expresè not. ibi illam glo. nume. 10. eandem opin. tenet Bal. in c. per tuas. nume. 3. de maiorit. & obedien. & in c. illud. vbi dicit alibi non reperiri, nume. 3. de præsumptio. Hippol. in singu. 130. Hanc etiam opin. vbi dicit esse communem & semper menti tenendam, tenet Ias. in l. Gallus. in §. & quid si tantum. in j. lectu. num. 107. ff. de libe. & posthu. Gerard. de Petra Sancta in singul. 60. Chassan. in consue. Burgun. in tit. {Des successions.} Rub. 7. §. 3. fol. 286. col. 3. in princ. nume. 9.

Amplia decimoseptimò vt tali filio facienda sit prouisio de alimentis, siue agatur contra eum, siue ipse agat super successione bonorū patris, cùm nihil à legitimis differat, vt suprà dixi in j. ampliatione. ita expresè tenet Petr. Rebuf. in glo. ad constitutiones Regias Galliæ, in j. parte, in tract. de sententijs, artic. j. in glo. 2. pag. 250. numet. 13.

Amplia decimooctauò procedere etiam si prædicti filij nati essent ex concubina quæ esset ancilla. Cuius ratio est, cum inter ipsum & ancillam validum sit matrimoniū, nec dispar conditio impediat matrimonium de iure canonico, in c. 2. de coniugio seruorum. licet aliter de iure ciuili dispositum sit in l. cùm ancillis. C. de incestis & inutil. nupt. sed in materia matrimoniali iuri canonico standum est, vt in c. pen. & fi. de secun. nupt. De iure nouo ciuili est tex. pro hac opinione in Authen. vt liberti de cætero aureo non ind. &c. in §. si quis autem libertam ducere voluerit. versi. si cui. collat. 6. & ibi glo. in verb. conscriptionem. & hanc opi. tenet Io. Brunel. in tracta. de nupt. conclusione 2. nume. 17. Roderic. Xuarez in l. j. tit. 6. lib. 3. Fori, in §. hoc præsupposito deueniendum est. in fi. vet. hodie verò. fol. 84. pag. 2. Syluest. Aldobrandinus in d. §. fin. nu. 10. Instit. de nuptijs. Cassiodorus in decis. vnica, in tit. de sponsa. Ludo. de Sardis in tract. de natu. libe. cap. de legitimatione per verum matrimonium. nume. 18. De iure regio probatur in l. j. tit. 13. part. 4.

Amplia decimonond procedere ꝙ ad hoc vt filius legitimetur sufficit parentes posse contrahere tam tempore conceptionis quàm natiuitatis. ita probat glo. quam ibi sequuntur

quuntur Doct.in c.2. qui filij sint legi. eãdem opinionem tenent Host.Ioan.Andr.& Anto. & ibi Præposi.nu.17.in d.c.tanta. hanc opin.tenet Salic.sibi contrarius, qui aliter tenuit in l.filium.C.de suis & legi.in l.nuper.C.de natu. libe.vbi pro hac opin.est tex.ibi in §.& generaliter.Henricus in c.1.qui filij sint legi.& pro ista opin.est etiam tex.in l.in seruorum.in §.fi.ff.de statu homi.& in §.sufficit. Institu.de inge.& manu.vbi probatur q quo ad filiorum libertatem, status matris tempore conceptionis vel natiuitatis attenditur.facit etiam text.in l.qui in vtero. ff. de statu homi.Et hanc opin.probat tex. de iure Regio in l.31.Tauri,& ibi Pala.Ruui.num.9.licet text.in l.8.titu.13.par.6.in princ.ibi, {que fuesse el hijo engendrado en tiempo.} teneat q tempore conceptionis & non natiuitatis debeat attendi:sed lex illa alternatiuè est intelligenda,scilicet tempore conceptionis vel natiuitatis:& sic debet suppleri: vt est tex.in d.l.nuper.C.de natur.liber. cum qua concordat. per quam legem Tauri cessat maxima contentio Doctorum in hac opinione.

Amplia vigesimò q dicti filij hoc modo legitimati rumpant testamentum patris ac si nati forent post testamentum.ita tenet Bal.in l.filius à patre.in §.j.ff.de liber.& posthu.idem Bal. & Imo. in l.certum.ff.de iniusto rupto. Ang.consi.76.Ancha.in consi. 290, Barthol.Soc. in consil.226.nume.5.volu.2.& in consi.63.volu.3.nu.19. Ias.in l.qui se patris.num.55.C.vnde libe.& in Rub. C.de posthu.hære.numer.1.Chassanæus in consuet.Burgun.in titu. {Des succesions.} Rub.7.§.3.fol.287.col.2.nu.8. Hanc opin.tenet Lauren.Syluanus in consi.3.numer.25. Anto. de Rosellis in tract.de legitimatione,lib.j.c.de matrimonio præsumptiuo,num.1.And.Tiraq.in repetitio. l.si vnquàm,in verbo,susceperit liberos. numer.80.& 81. C.de reuocand.donat.

Limita primò non procedere in legitimatione facta in mortis articulo,vel à sene decrepito cum concubina contrahente.Hanc opinionem tenet Bal.in l.nuper. C.de natur.libe.& in l.eam quam.num.27.C.de fideicommis. pro qua opin.est text.in d.l.nuper.vbi matrimonium susceptá prolem reddit legitimam,quando contrahitur spe prolis. Facit etiam text.in c.2.de frigi.& malefic. vbi probatur q matrimonium contrahi non potest ab eo qui generare minimè valet,& ita sicut puer qui non potest debitum reddere est incapax ad contrahendum matrimonium,vt in c. à nobis.& in c.puberes.de despons. impuber. ita & taliter impediti sunt inhabiles: cum ille qui est in mortis articulo,vel senex decrepitus,sint inhabiles ad debitum reddendum.Sed nihilominùs contraria opin.est vera & communis:imò q filij legitimantur per matrimonium in mortis articulo,vel à sene decrepito contractum. Hanc opin. tenent Io.And.post longam disputationem,in reg. sine culpa.in j.q.j.nu.1.de reg.iur.lib.6.Abb.in c.2.de frigi. & male.idem Io.And.Anto.de Butr.& Præpositus nu.7.in d.c. tanta.Alberi.in l.quisquis.C.de natura.liber.& ibi ante eú Cyn.Lud.de Sard.in tract.de natura.libe.cap. de legitimatione per verum matrimonium.nu.1.2.3.& 4.Ange.in §. fi.nume.fina.Instit.de nuptijs.Hanc opin. dicit esse communem Alex.in l.si quis posthumos.colum.j. ff.de libe.& posthu. Ias.in l.sed & quæsitum. col.3.ff.eod.titu. D.Couarru.in Epitome de sponsa.in 2.parte,c.8.§.2. nume.10. Paul.Paris.in consi.13.nu.68.lib.j.Anto.de Rosellis in tracta.de legitimatione.vbi eam latissimè examinat, in prin. c.de causa materiali legitimationis. à nu.23. vsque ad nume.43.licet dubius sit in ea.Hanc etiam opin. vbi eam latissimè examinat,tenet Io.Brunel.in tract. de spõsalibus. in 2.conclusione,nu.10.Didacus del Castillo in l.12. Tauri.nu.25.& ibi Cisuentes.nu.13.Gnliel.Mayne. in l.quoties idem.nume.22.ff.de reg.iur.Abb.in c.commissum.de sponsa.Laur.Syluan.in consi.3.nu.29.Carol.Rui.in consi. 162.nume.6.volu.3.Andr.Tiraq.in repet.l.si vnquam. in verbo,susceperit.nu.73.C.de reuoc.dona.Montal.in glo. l.2.tit.6.lib.3.fori.vbi suprà, Doct.respondent ad contrariam opinionem & ad iura pro ea allegata. Nicolaus de Vbaldis in tract.de successionibus ab intestato:in prin. nume.63.Io.Gualdensis in tract.de arte testandi. tit.j.cautela 14.nume.2.

Quam limitatio.intelligo veram, nisi talis legitimatio in mortis articulo facta esset in fraudem legatariorum & fideicommissorũ:ita tenet Ange.de Perus.in l. sed & quæsitum.ff.de liber. & posthu. quem sequitur Anto. de Rosellis,vbi suprà, numer.41.Caro.Rui.vbi not.in d.consil. 163.nume.7.vol.3. vbi dicit q ita debet intelligi ampliatio 8.suprà posita,scilicet q legitimatus excludat substitutum quando legitimatio non est facta in mortis articulo, idem tenet Carol.Ruin.in consil.211.numer.7.lib.j.& in consi.46.nume.7.lib.2.idem Ange.in d.l.nuper. C.de natura.liber. facit pro hoc text. in l.filiæ.& ibi Bald.Imo.& Alex.ff.solut. matri. & in c.2.& ibi Doct. de renunciatio. lib.6. Tiraquel.in repet.l.si vnquam. & in verb. susceperit liberos.nume.74.C.de reuoc. donat. vbi refert alios Doctor.eandem opin.tenentes: & refert Valerium maximũ lib.7.c.7.vbi dicit q Septitia mater Trachalorum Ariminensium irata filijs,in contumeliam eorum, cùm iam parere non posset,Publio seni admodum nupsit, & in testamento præterijt filios:à quibus aditus Augustus, nuptias mulieris & testamentum improbauit. Nam & hæreditatem maternam filios habere iussit:dotem,quia non creandorum liberorum causa coniugium intercesserat, virum retinere vetuit. Pro qua opin. facit quod not. Domini de Rota in decisione 340. in antiquis, secundum antiquam impressionem: & secundum nouam in decisio. 2.titu. de præsumptio.Hanc opinionem tenet Albertus Brunus in consi.15.nume.17.eandem opinionem Ange. tenet Roderic.Xuarez,vbi dicit q est mirabile dictum, in lectura l.9.titu.11.lib.j.fori.fol.74.pag.1.versic.adde etiã & perpetuo tene menti.

Limita secundò quandocunque filius naturalis decessit antèquam pater contrahat matrimonium cum matre sua: nam per ipsum matrimonium nepos ex tali filio naturali natus,non legitimatur, nec trãsit in potestatem aui. Quam opin. tenuit expressè Bald. post Guliel. de Cugno in l.benignius.ff.de legibus.sequitur Præpo. in c.per venerabilem.numer. 24. qui filij sint legi.Franc. Cremensis in sing.31.Hippol.in sing.121.Chassan.in consuet. Burgun. in tit.{Des succesions.} Rubr.7.§.3. fol.286. col.2. nume.8.Hanc opinionem vbi eam latissimè examinat tenet Ias. in l.si is qui pro emptore. numer.121. ff.de vsucapio. Pau.de Cast.in l.in ambigua.ff.de legib.Ant. in c.per venerabilem.qui filij sint legi.Pro qua opin.est text.in l.qui libertinus.in §.posthumus. ff.de oper.libertor. Eandẽ opinionem tenet Alex.in l.Gallus.in §.si eius. col.penul.ff.de liber.& posthu.vbi dicit q non reperit istam decisionem Guliel.de Cugno per aliquem reprehensam. Hanc etiam opinionem tenet Alberi.in d.l.benignius.Ludo.de Sardis in tract.de naturalibus liberis: c.de legitimatione per verum matrimonium.quæst.5.nume.19. Catellianns Cotta in Memoralibus iuris:in verbo,legitimatio. Quæ opinio tenenda est,licet contra eam teneat Andr.Alciat. in tract. præsumptio.in princ.nume.10. per tex. in l.si filium. ff.de gradibus affini.vbi probat tex.q si filio meo mortuo Titium adoptauero, fingitur adoptatus esse frater defuncti, licet extremum sit inhabile,quia defunctus.

Limita tertiò non habere locum in filijs adulterinis: quia non legitimantur ex subsequenti matrimonio. ita probat tex.& ibi Doct.per eum,præcipuè Cardi.in 3. notab.nume.2.in d. c. tanta.ibi, nihilominùs spurius erit filius & ab hæreditate repellendus.Hanc etiam opin. tenet Richar.Malumb.Gnliel.de Cugno,& Bald.in l.Paulus.ff. de statu homi. idem Bald. in l. ex libera.C.de suis & legit. nam ad hoc vt filius legitimetur, requiritur q sit natus ex soluta & soluto: vt in d.c.tanta. Hanc opin. tenet Cifuentes in

tes in l. t 2. Tauri. nume. 12. & ibi Pala. Runi. num. 31. Guliel. Mayoe. in d. l. quoties idem. nume. 9. ff. de reg. iur. Syluest. Aldobrandinus in d. §. fi. nume. 11. Instit. de nuptijs. Maria. Socin. Iunior in consi. 31. nume. 44. volu. 2. De iure regio probatur in l. 2. tit. 15. par. 4.

Quæ limitatio non procedit quandocunque vnus coniugum ignorabat impedimentum ꝙ alter fuisset coniugatus: nam si quis ignoranter cōtraxit matrimonium cum coniugata, filij inde geniti sunt legitimi: vt suprà dixi in 9. ampliatione. secus vbi non interuenit contractum matrimonij, sed à principio aliquis habuit filium sine matrimonio ex muliere coniugata: nā tunc etiam si pater ignoraret mulierem illam coniugatam esse, filius non legitimatur ex subsequenti matrimonio. Ratio est secūdum Ioan. Andr. in d. c. tanta. & ibi Abb. num. 8. quia contrahens matrimonium dat operam rei licitæ, ideo excusatur ex ignorantia: sed admittentes virum sine matrimonio, dat operam rei illicitæ, ideo ignorantia sua non est probabilis, nec eam excusat. Quam opinionem tenet Anto. de Butr. in d. c. tanta. & ita debet intelligi glo. ibi in verbo, alia & suprà, d. 9. ampliatio. & ita expresse vltra Syluestrum vbi suprà tenet Castillo in l. 11. Tauri. nume. 10. & 11.

Quartò fallit in filio vulgo concepto: nam talis filius non legitimatur per subsequens matrimonium: quia spurius est: vt in l. vulgo. ff. de statu homi. vbi dicit ꝙ vulgo concepti, patrem demonstrare non possunt. Hanc opinionem non solum de iure ciuili procedere: sed etiam de iure canonico, tenet expresse Ludoui. de Sardis in tract. de naturalibus liberis: in c. de legitimatione per verum matrimonium. q. 7. nume. 21. Hanc etiam opinionem, ꝙ isti filij non legitimentur, tenet Guliel. Mayne. in d. l. quoties idem. nume. 16. ff. de regu. iur. Ias. in consil. 234. col. 2. vo-lu. 2. Bal. in l. eam, quam. nume. 24. C. de fideicommis.

Quintò fallit in filio furiosi: nam filius natus ex furioso patre, non legitimatur per subsequens matrimonium. Quam quæstionem mouet Ludo. de Sardis in tract. de naturalibus liberis. c. de legitimatione per verum matrimonium. q. 6. nume. 29. vbi non se determinat in suprà dicta limitatione: sed pro ea facit text. expressus in c. dilectus filius. de sponsa. vbi furiosus matrimonium contrahere nō potest. si ergo non potest contrahere, nec poterunt filij legitimari. Quæ legitimatio procedit in perpetuo furioso: nam si furiosus haberet dilucida interualla, tunc matrimonium contrahere potest in dilucidis interuallis, & sic legitimarentur filij: vt est glo. & ibi Doct. in d. c. dilectus. sed in dubio matrimonium præsumitur contractum tempore furoris alijs coniecturis cessantibus: & sic matrimoniū est nullum, & filij non legitimantur. & alleganti matrimonium contractum fuisse in dilucido interuallo, incumbit onus probandi: vt est glo. communiter approbata in c. fi. in verb. cum potestate. de successio. ab intesta. & in c. indicas Hermanum. 3. q. 9. & hanc opinionem dicit esse cōmunem Ias. in l. patre furioso. num. 5. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. pro quo facit notabile dictum Ancha. in Clement. si furiosus. nume. 6. de homicid. vbi tenet ꝙ si probatum est per vnam partem aliquo tempore quem esse furiosum, & ex aduerso probatur eum fuisse sanæ mentis: & habuisse dilucida interualla, hoc vltimum non sufficit ad validandum actum gestum, nisi specialiter probetur eum fuisse sanæ mentis tempore actus gesti. & dicit ibi Anchar. se ita obtinuisse. Quam opinionem sequitur Ias. in d. l. patre furioso. nume. 6.

Limita 6. non habere locum in filio incestuoso qui natus est ex consanguineo & consanguinea. ita tenet Abb. in d. c. tanta. nu. me. 12. Bar. in l. in concubinatu. ff. de concubinis. Io. Fab. in §. fin. Institu. de nupt. eandem opin. tenet Cifuentes in d. l. 12. Tauri. nume. 13. Hippo. de Marsi. in singu. 121. & ita quandocunque parentes propter aliquod impedimentum iuris diuini vel canonici non poterant contrahere matrimonium tempore conceptionis & natiuitatis, tunc filij iam nati non legitimantur per subsequens matrimonium. ita tenet Abb. in d. c. tanta. Bald. in l. & si contra. C. de nupt. Io. Faber in d. §. fin. Bart. in d. l. in concubinatu. & hanc opin. tenet Cifuentes in d. l. 12. Tauri. nume. 13. Maria. Socin. Iun. in consi. 31. nu. 43. volu. 2. facit text. in d. §. fin. Institu. de nupt. & in l. cum quis. C. de natura. libe. & in d. c. tanta. Eandem opin. tenet Io. Crot. in repet. l. Gallus. in §. & quid si tantum. num. 170. ff. de liber. & posthu. & hoc latissimè prosequitur Franc. Curt. Senior in consi. 73. in 3. dubitatione. nume. 18.

Limita septimò quandocunque clericus in minoribus constitutus haberet beneficium tempore quo habuit filium: nam tunc ille filius non dicitur naturalis, nec potest legitimari per subsequens matrimoniū. ita concludit Bar. in l. in concubinatu. nume. 5. ff. de concubi. quam opinionem sequitur Ludo. de Sardis in tract. de legitimatione in 2. parte quæstio. 3. capitu. de legitimatione per verum matrimonium: nume. 17. Anto. de Rosellis in tract. de legitimatione, lib. 3. c. de causa materiali legitimatione. num. 3. Hanc etiam opin. tenet Pala. Ruuios in l. t t. nume. 15. in ll. Tauri. & in l. 9. numer. 39. & in repet. c. per vestras. in 3. notabili. §. 21. nume. 21. Cifuentes in l. 12. Tauri. num. 16. Præpo. in c. per venerabilem. in §. quod autem. nume. 12. qui filij sint legi. sed si clericus iste non haberet beneficiū, licet esset in minoribus constitutus filius esset legitimatus per subsequens matrimonium.

Contrariam tamē opinionem, imò quòd etiam si clericus in minoribus ordinibus constitutus habeat beneficium, filius legitimatur per subsequens matrimonium. Hanc opinionem post longam disputationem concludit Io. Andr. in regula, sine culpa. numer. 3. versicu. ego probabo. de regu. iur. lib. 6. quem sequitur Bald. in c. 1. in §. naturales. si de feudo fue. contro. inter domi. & agnat. in vsibus feudo. & ibi expresse Matthæ. de Afflict. in 5. notabili. nume. 38. hoc tenet. Hanc etiam opinionē tenet Anto. de Butr. in d. cap. tanta. & ibi expresse Præpositus post longam disputationem, in 6. quæst. nume. 12. & 13. idem præpo. in c. per venerabilem. in §. quòd autem. nume. 12. eod. titu. vbi remittit se ad ea quæ dixit in d. capitu. tanta. glo. in pragma. sanctionibus in titu. de concubinarijs. §. ipsas. in verb. arcere. Nicolaus de Vbaldis in tracta. de successio. ab intestato. nume. 60. Hanc etiam opinionem tenet expresse Ioan. Brunellus, vbi eam latissimè examinat, in tract. de sponsalibus in 2. conclusione, nume. 26. Et pro hac opinione vltra plura fundamenta adducta à suprà dictis doct. facit: nam matrimonium contractum à clerico beneficiato in minoribus constituto cum concubina, valet & tenet: licet amittat beneficium: vt in c. 1. & in cap. quòd à te. de cleri. coniuga. si ergo matrimonium valet, & tempore conceptionis vel natiuitatis poterat contrahere cum concubina, filij dicuntur naturales: & sic legitimantur ex subsequenti matrimonio. facit text. in l. 1 t. in legibus Tauri.

Octauò fallit quandocunque nobilis matrimonium contraxit cum vili & rustica, vel cum meretrice: nam ex tali matrimonio filij non legitimantur. ita tenet Ange. in Authen. quibus modis natura. effici. legi. in princ. nume. 1. & in §. sed illud. num. 4. vbi dicit habuisse istam quæstionem de facto, quòd quando mulier est vilissimæ conditionis, & maritus nobilis & diues, inter quos honestè matrimonium esse non potest: filij non legitimātur per subsequens matrimonium. Hanc opinionem tenet Bald. in Authen. item si quis. C. de natur. liber. & in l. 2. C. quibus res iudicata non nocet. Præposit. in dicto capit. tanta. numer. 27. Martinus Laudensis in tracta. de legitimatione. nume. 158. Cæpola in Cautela 250. incipienti, debes scire. Francis. Curtius Iunior in consil. 136. numer. 10. Hanc opinionem dicit esse communem, & ab ea non recedendum in iudicando & consulendo, cum non habeat contradictorem, Marian. Socin. Iunior in consil. 52. numer. 2. volu. 3.

volu.j.eam etiam communem dicit Syluester Aldobrandinus in d.§.si.nume.11.Institu.de nuptijs. Pro qua opin. est tex.in d.Authen.quib.mod.natu.effician.legi. in §.sed aliud.in versi. nec dignam eam existimauit legitimo quodam nomine.& ibi expresse Ang.vt suprà dixi.Hanc etiã opinionem tenet Carol.Rui.in consil.111.numer.5. & 6. lib.j.Gerar.de Petra Sancta in singu.60.

Contrariam tamen opinionem tenet expresse Nicol. de Vbaldis in tract.de Successio. ab intesta. numer.61.& 62.quam opinionem reprobando suprà dictam tenet Ias. in consi.234.volu.2.col.j.in versic.sed præmissis non obstantibus, vsque ad fin.Franc.à Ripa in repet. l.si vnquam: C.de reuocan.donatio.nume.55.Pala.Ruui.in l.j.num.32. Tauri.pro qua opin.facit: nam aut Ang. præsupponit matrimoniũ tenere cum tali muliere,prout ipse videtur præsupponere tunc per rationem tex.in d.c.tanta. considerantis an tempore coitus potuerit esse matrimonium, & nihil aliud: certè filij anteà nati legitimantur per subsequẽs matrimonium,& per regulam traditam per Io.And. in d. regu.sine culpa. in Mercurialibus: prout refert Anton. de Buir.in d.c.tanta. vbi dicit ꝙ ex quocunque coitu natus, legitimatur per subsequens matrimonium,dummodò tẽpore coitus potuisset esse matrimonium inter virũ & mulierem,eo casu quo legitimus consensus interuenisset. Vnde de iure canonico talis filius legitimatur, quicquid fortè aliud disponatur per ius ciuile. Aut Angelus præsupponit matrimonium cum tali muliere non tenere: & tunc licet de iure ciuili illud possit procedere,quia prohibitum est matrimonium inter tales: vt in l.Imperialis. C.de nuptijs. & in l.humilem.C.de incestis & inutili. nupt.tamen de iure canonico, quod sequendum: vt in capit. penult. & in c.finali, tale matrimonium tenet. Pro qua opinione facit quod suprà dixi in 18.Amplia.Facit etiam: nam matrimonium etiam cum meretrice, & persona ignominiosa contrahi potest:vt in cap.integritas. in §.fina. & in cap. non est culpandus.32.quæst.j. in c.inter opera. de sponsa. in c.quemadmodum. versicu. alioquin.de iureiurando in l.3.in §.si emancipatus.ff.de contra tabu.in l.si vxor. in §. sed si ea.& in §.fina.ff.de adulter.& in l.cùm ita.& ibi Bar. ff.de condit.& demonstrat. & pro ista opinione dicit Nicolaus de Vbaldis,vbi suprà,facere quod not.Ang.in Authen. vt liceat matri & auiæ. in §. quia verò legem dum protulimus. collat.8. vbi expresse dicit hæc verba in numer.10.& inter alios casus nota de eo qui vult legitimare filios ex eo natos,& ex muliere vili aut meretrice:quia nõ potest,nisi instrumenta dotalia sequantur. Sentit ergo Angel.à contrario sensu, ꝙ si sint instrumenta dotalia, possit cum huiusmodi muliere vili aut meretrice contrahi matrimonium, per quod filij anteà suscepti legitimẽtur. Vnde concludendum est ꝙ matrimonium contractum cũ personis vilibus teneat, & proles anteà suscepta legitimetur. Pro hac opinione facit etiam quod not. Bal.in l.eam quã. nume.24. C.de fideicommis. vbi dicit ꝙ per matrimonium consequens, omnes possunt legitimari, præter vulgò conceptos:eò quia pater est incertus. Et hanc etiã opinionem tenet Philip.Dec.in consi.155.numer.1.in j.col. Lauren.Syluanus in consi.3.nume.44.& non obstat text. in d.§.sed & aliud.in quo se fundat Ang.vbi suprà, & cæteri doctor.quia text. ille loquitur in vulgò concepto: qui vt suprà dixi in 4.limitatione, non legitimatur ex matrimonio subsequenti. Et pro ista opinione est text. de iure regio in l.j.titu.13.part.4.suprà allegato in 12. ampliatione: & tex.in l.7.titu.2.ead.parte,vbi text. dicit, { y aun ha otra fuerça el casamiento segun las leyes antiguas,que maguer la muger fuere de villinage si casare con Rey, deuenla de llamar Reyna.} Et sic præsupponit tex.ille,quòd mulier ignobilis potest contrahere matrimonium cum nobili, & etiã cũ rege:& matrimoniũ valet. Si ergo matrimonium valet,filij anteà hábiti, bene legitimantur. Et hanc opinionem contra Ange. vbi suprà tenet Pala, Ruuios in repet.c.per vestras.in 3.notabi.§.20.num.17. versicu.ex his etiam resultat.& Gulielmus Cassiadorus in decis.vnica,nume.6.in tit.de sponsalib.

Nonò fallit quandocunque filius non consentit in legitimatione:quia inuiti non legitimantur:vt est text.in §.generaliter.in Authen.quibus modis natur.effic.sui.collat.7. ibi, dum & filij hoc ratum habuerint. & ibi expresse Iacobus de Bellouiso, & Angel. numer. 7. Guliel. de Cugno, Alberic.Fulg. & Paul.de Castr. in l.benignius. & ibi Bald.ff.de legibus. Martinus Laudensis in tracta. de legitimatione,nume.160.Ludo. de Sardis in tract. de naturalibus liberis.c.de requisitis in legitimatione.nume.2. Nico. de Vbaldis in tracta.de success. ab intestato. lib.j.num.64. Anto. de Rosellis in tracta. de legitimatione. c. de causa formali legitimationis. nume.11. Ange.in §.fina.num.9. Institu.de nupt.Gulielmus Mayn.in d.l.quoties idem.nume.97.ff.de reg.iur.Laur.Syluanus in consil.3. nume.37. Ange.per tex.ibi,in Auth.quibus modis natu. effic.leg.in §.j.& pro ista opinione est tex.in l.inuiti. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Eandem opin. tenet expresse Nicolaus Boerius in decis.160.numer.2. & 3. Matthæus de Afflictis in cap.j.§.naturales.in 5.notabili nume.26.si de feudo fuerit controuersia inter domi.& agnat. Vasalli.Franc. Aretinus in l. Gallus. §.forsitan. numer.46.ff.de liber.& posthu.& ibi Bartholomæus Socin.numer.5. Io. Brunellus in tract.de sponsalibus.conclusione 2.numer.16. And. Barb. in repetit. l. cùm acutissimi. nume.252. C.de fideicommissis.

Contrariam tamen opinionem tenet Ang.in consi.17. nume.5.col.2.versicu.hodie autem. vbi tenet,ꝙ in legitimatione quæ fit per subsequens matrimonium, non requiritur liberorum consensus. fundat se per text.in §. sit igitur licentia.& ibi glo.in verbo, fraudare. in Auth.quibus mod.natur.effic.leg. collat.6. quam opinionem tenet etiam Salic.in disputatione incipienti: Mediolanensis quidam.in 2.dubio,articu.3. Eandem opinionem tenet Præpo.in d.c.tanta. quæst.13.numer.23.& in c.per venerabilem.in §.quod autem.numer.17. versicu.octauus modus. Quam opinionem sequutus fuit D.de Couarru.in Epitome de sponsalibus:in 2.parte, cap.8.§.2.nume.13.Eandẽ tenet Pala.Ruuios in repe.c.per vestras.in 3.notab. §.20. numer.17.in fin.versicu.item infertur,Montaluus in glo. l.2.titu.6. libr.3. fori. & eam videtur tenere Pau. Paris.in consi.13.nume.36.volu.2.

Sed nihilominùs prima opinio videtur mihi magis vera:imò ꝙ non solùm in legitimatione quæ fit per rescriptum, sed etiam in legitimatione quæ fit per subsequens matrimonium,requiritur filiorum consensus: vt patet ex tex.in d.§.generaliter.iuncto tex.in §.reliqui igitur. & in §.si quis igitur.in dicta Auth.quibus mod.natur.effic.leg. collat.6.nam suprà Imperator posuit plures modos legitimandi, inter quos est iste per subsequens matrimoniũ: posteà autem per modum regulæ dicit, & generaliter in omnibus qui per prædictos modos deducuntur ad legitimum ius,tunc hoc volumus obtinere dum & filij hoc ratum habuerint. Nam ponderando illud verbum, prædictos modos, apparet ꝙ refert se admodum legitimandi per subsequens matrimonium: quem modum suprà retulerat in dicto §.retulit. & in dicto §. si quis igitur dotalia. relatum enim censetur esse in referente cũ omnibus qualitatibus: vt in l.asse toto.ff.de hæred.instituen.& in Authen.si quis in aliquo documẽto.C.de edendo. cum alijs.

Nec obstat tex.in quo se fundant suprà dicti Doctores in d.§.sit igitur licentia.in verbo, fraudare.quia licet text. ille innuat ꝙ pater possit contrahere matrimonium & legitimare filios,si filij non occultarent matrem,& per consequens facere eos legitimos ipso iure:nõ tamen per hoc tollitur quin ius legitimationis quæsitum filijs, non possit extingui si filij expresse nolint esse legitimi.

Decimò limita ꝙ ad hoc vt talis legitimatio procedat

per

per sequens matrimonium, requiruntur instrumenta dotalia de iure ciuili: aliàs illis non confectis, filij non legitimantur.ita probat text.in §.fi.& ibi glo.in verbo, instrumentis.Instit.de nupr.vbi glo.allegat alia quàm plura iura quæ hoc probant. Hanc opinionem tenet Bald. in l.cùm multæ.col.j. C.de donationibus ante nuptias. & in l.nec. C.de nup.& in l.eam quam.nume.27. C.de fideicommiss. Ange.in l.contrahitur.ff.de pign. Io.Brunellus in tract.de sponsconclusione 2.nu.14.

Quæ opinio de iure canonico non procedit: quia de iure canonico valet matrimonium, & filij legitimantur sine dotalibus instrumentis: vt est glo. in c.aliter, in verbo,contubernia.30.q.5.Abb.in d.c.tanta.in j.notab.& ibi Doct.vbi dicit ꝙ ita communiter tenetur.fundant se doctor.per text.in d.c.tanta.scilicet propter vim & potentiā matrimonij. Matrimonium autem non requirit nisi consensum ad eius perfectionem: ad cuius esse non requiritur instrumentum dotale.Eandem opin.tenet Ang. in §.fin.nume.8.Instit.de nupt.Ias.in consil.168.num.7. lib.4. Decius in consi.155.num.2. vbi dicit hanc esse communem opinionem idem Dec.in l.iura sanguinis.ff.de regul.iur.Hippo.in singu.a 50.Matth.de Afflict. in c.j.in §.naturales.in 5.notabili.nume.27.si de feu.fue.controuer.inter domi.& agnat.in vsibus feud.Anto.de Rosellis in tracta.de legitimatione.c.de formali causa legitimationis:nume.5.Quam opinionem dicit Abb.vbi suprà,communiter Legistas tenere.Ange.in consi.29.nume.6.tenet suprà dictam opinionem Abb.esse veram quo ad hoc vt filij legitimentur, quia in hoc attenditur ius canonicum: sed ad successionem in quo attenditur ius ciuile, talis legitimatio sine instrumentorum dotalium confectione,non operatur quo ad bona existētia in terris Imperij. Quam opinionem tenet Bald.in l.neque, la j.C.de nuptijs. & in l.si qua illustris,versicu.item.C.ad Orficia.Aluar. in c.j.in §. naturales,si de feu.fue.controuer.inter domi.& agnat.colum.5.versi.quæro quid si filius.Cyn. post Iacob.de Are. in l.& si contra.C.de nupt.& in l.fin.C.de interdict.matr. Ange.in Auth.de incest.nupt.in §.dubitatum, post gloss. ibi,in verbo,confectione, collat.2.in l.nuper.C.de natur. liber.eandem opinionem tenet Præpo.in d. c.tanta.q.10. num.20.versi.descendo ad tertium. Hanc etiam opinionem tenet Syluest.Aldobrandinus in §.fi.nu.15. Institut. de nupt.Marian.Socin.Iunior in consi.52. nu.4. volu.j.& hanc dicit esse communem Franc.Curtius Iunior in consil.136.num.7. & ab ea in iudicando & consulendo recedendum non esse.

Contrariam tamen opinionem: imò ꝙ non solum in terris ecclesiæ, verùm etiam in terris Imperij,quo ad successionem filij legitimantur ex subsequenti matrimonio, tenet expresè Alex.in l.ex facto,in §.si quis rogatus, nume.19.ff.ad Trebellianum.vbi reprobat opinionem Ange.in d.consil.Ratio est vt suprà dixi:quia in materia matrimoniali standum est iuri canonico, etiam in terris imperij:vt dicit glo.in §.j.Instit.de nupt.& in §.j.in gl.j. Instit.de grad.latè doct.Mod.in l.priuilegia.C.de sacr.sanct. eccle.& in c.per venerabilem qui filij sint legit.text.& ibi Archidiaco.in c.Euphemium, in §.hinc colligitur,2.q.3. Felin.in Rub.de spons.nume.6.versi.octauò in causa matrimoniali,& ideò communis opinio est,quod nullis confectis instrumentis dotalibus, per subsequens matrimonium filij anteà nati legitimantur: vt in d.c.tanta. vbi non requiruntur aliqua dotalia vel nuptialia instrumenta, & generaliter & distinctè loquitur. Hác opinionē tenet Cy. in d.l.nuper. C.de natur.liber. Io.And.in reg.sine culpa,in Mercurialibus:de reg.iur.lib.6.Sal.in l.cùm quis,& in Authen.si quis habens.C.de natur.liber.Io.Fab.in §.fi.Institu.de nupt.nume.2.Felin.in c.j.nume.12. de spons. Eandem opinionem tenet Ange.in §.fi.nu.3.Institu. de nupt. vbi dicit ꝙ cùm in tali casu attendatur ius canonicum; hoc debet etiam seruari in terris Imperij. Ias. in lege, sed & quæsitum.colum.pen.ff.de libe.& posthu. & in l.generaliter.§.cum autem,col.pen.C.de instit. & substit. Hanc etiam dicit communem & ab ea in iudicando & consulendo recedendum non esse. Deci.in consil.155. nu.2. Carol. Ruin.in consil.211.nu.5.lib.j. hanc etiam opinionem tenet D.de Couarru.in Epitome de spons.in 2.parte,cap.8. §.2.nume.8.hanc etiam dicit esse communem Pau. Paris. in consi.13.nume.46.cum alijs,lib.2.Hanc etiam dicit cōmunem,vbi latissimè eam examinat Lauren. Syluanus in consi.3.nu.30. cum seq. Hanc etiam dicit esse communē & tenendam Guliel.May.in d.l.quoties idem, à num.17. vsque ad nume.22.ff.de reg.iur. eandem opinionem, vbi dicit quòd ita communiter practicatur, tenet Bartholomęus Fumæus in sua Sūma Armilla:in verbo,filius.§.11.

Limita vndecimò, si mulier illa non sit in schemate cōcubinæ domi retentæ: vt in Auth. quib.mod.nat.effic.sui. in §.si quis autem defunctus, in Auth.de triente & semisse,in §.consideremus,versi.& hoc dicimus si concubinæ, collat.7. & ita illa iura ad hoc vltra doct. ibi allegat Anto. de Rosellis in tract.de legitimatione, lib.j. c.de causa materiali legitimationis:nume.45.quam opin.dicit communem Franc.Curt.Iunior in consi.136.nume.9. Quæ opinio de iure canonico non procedit: imò etiam si mulier non sit retenta in schemate concubinæ, filij anteà nati legitimantur per subsequens matrimonium,de iure canonico contra ius ciuile: ita expresè glo.in c.innotuit, de electione,& ibi Compostellanus,Ioan.Andr.Imo.Panor. & communiter doct.Goffredus in Summa,de filijs presby. versic.quid si quis: glo. in c.qualis.30. quæst.5. Abb.in d. c.tanta,nu.12.& in c.per venerabilem, nu.31.qui filij sint legit.pro qua opinione est text. in d.c.tanta.vbi ad hoc vt filius dicatur naturalis & legitimetur per subsequens matrimonium,non se fundat super concubinatu: sed indistinctè propter potentiam matrimonij legitimat ante genitos. Nec debemus attendere ad concubinatum: quia expresè damnatus est de iure canonico: vt in c. nemo. 32. q.4.imò de iure ciuili, per text.in c.j.de filijs natis ex matrim.ad Morganicam contract.in vsib.feud. & dicit Hostien.in d.c.tanta. ꝙ hodie de iure ciuili omnis coitus est reprobatus præter vxorium: per text.in Auth. de lenonibus, collat.3.& in Auth. scenicas mulieres, collat.5. & in Authentico de incest.nupt.collat.3.& in similibus,in quibus Imperator dicit ꝙ est amator castitatis: & ꝙ in istis spiritualibus vult sequi canonum dispositionem: vt in Authen.de ecclesiast.titu.collat.9. aliàs ex opinione contraria sequeretur, ꝙ magis faueretur peccato diutino & continuo, quàm momentaneo: quod non est dicendum: vt in c.fi.de consuet.& in c.cùm haberet,de eo qui duxit in matrim.quam polluit per adult.& in c.cùm ecclesia.de simo. cum similibus. Et hanc opinionē tenet Bal. in consil.129. volu.2.& in consi.206.col.fin.lib.3.Io. Brunellus in tract. de sponsal.conclusione 2.numer.27.D.de Couarruuias in Epitome de sponsal.in 2.parte c.8. §.4.nume.2. Eandem opinionem tenet Gulielmus Mayn.in d. l. quoties idem, nume.12.ff.de reg.iur.Præposi.in d.c.tanta, nume.6.Aymon Crauettus in consil.166.nume.8.volumi.j.Nicol. de Vbaldis in tracta.de successio.ab intesta.in j.parte, nu.58. Hanc etiam opinionem tenet expresè Syluest. Aldobrandinus in §.fin.numer.11.Institu. de nupt.Ias. in consil.51.col.3.versicu. extat ergo ex prædictis vera conclusio.volu.3.Fran.à Ripa in repet.l.si vnquam. C.de reuoc. donat.nume.55.Rodericus Xuarez in l.j.titu.6.lib.3.fori fol.83.pag.2.Pro qua opinione est text. de iure regio in d. l.11.Tauri.

Duodecimò limita,non procedere quandocunque matrimonium non est contractum in facie ecclesiæ: nam ad hoc vt filij legitimentur, requiritur ꝙ matrimoniū in facie ecclesiæ contractum sit: vt est tex.in Auth.quib.mod. nat.effic.legi.in §.si verò etiā, & in §.sequenti. collat.6.& in c.cùm inhibitio.de clandesti.de spons. facit text. & ibi

doctor.in c.ex tenore,qui filij sint legit.& ita expressè tenet per suprà dict.iura Matth.de Afflict.in c.j.in §.naturales,in 5.notab.num.32.si de feu.fue.controuer. inter domi.& agnat.Marian.Soc.Iunior in consil.31. nu.46.lib.2. & ibi suprà dict. Doct. ponunt quãdo matrimonium dicatur contrahi in facie ecclesiæ. Eandem opinionem tenet Host.in Summa,de clandesti.de spons. §.fi.col.3.vers. secus puto.& in Summa, qui filij sint leg.§.2.Io.Fab.in §. fi.Insti.de nuptijs. August. Berous in q.107.nu.1.cum sequen.vbi ponit rationem.

Decimotertiò fallit quando concubina ex qua filius genitus fuit erat Sarracena,Iudæa, vel aliàs infidelis: nã tunc filius non legitimatur ex subsequenti matrimonio. Ratio est: quia nec tempore conceptionis nec natiuitatis poterat inter parentes legitimè contrahi coniugium:vt in c.caue.28.q.j.& in c.ius gentium.j.distin.tradit hoc Couarruuias in Epitome de sponsal.in 2.par.c.6.§.11.Iacobus Septimãcensis in libro Catbolicarum institutionũ:c.40. numer.7.& sic cùm inter eos non possit contrahi matrimonium,filij non legitimantur.tenet Host.Io.And.Anto. & Abb.nu.fi.Prępos.nu.11.in d.c.tanta:vbi reprobant opinionem Calderini,qui contrariam tenuit.Hanc etiam opinionem tenet Cifuentes in l.12.Tauri: nu.15.Gul.Mayner.in d.l.quoties idem,num.10.ff.de reg.iur.Io.Brunellus in tract.de sponsal.conclus.2.nu.28.vbi reprobat Anto.de Rosellis qui contrarium tenuit in d.tract. de legitimatione:lib.j.c.de causa materiali legitimationis,nu.28.

Decimoquartò limita quod talis legitimatus ex subsequẽti matrimonio,nõ tollat ius primogenituræ iam nati: stante consuetudine quod primogenitus succedat in maioratu:vt si aliquis habuit ex aliqua concubina filium naturalem, & posteà duxit vxorem, ex qua suscepit filium legitimũ & naturalem: posteà mortua vxore accepit concubinam in vxorem,& sic filius est legitimatus ex subsequenti matrimonio:iste filius sic legitimatus non excludit à successione maioratus secundo natum legitimum. Hanc opinionẽ tenet Io. Andr.vbi eam examinat post Richar. Malumb. in regula,sine culpa.De regu.iur. libr.6. Quem sequuntur Henricus,Card.& Anch.nu.12.in d.c.tanta. Ias.in l.quoties,numer.40.C.de rei vendic.& in l.Gallus.in §.& quid si tantum,in j.lectu.nu.89.ff.de liber.& posth.& ibi Alex. colum.fi.& ibi Lancelotus Galiaula nu.80.Albe.in l.cùm quis.C.de natura.liber. Hanc opinionem dicit communẽ Cifuentes in l.40.Tauri:in princ.Eandem dicit esse communem Castillo in l.12.Tauri:nu.20.& ibi Palat. Ruuios nu.28.Hanc opinionem,vbi eam latissimè examinat, tenet Carol.Molin.in consuet.Paris.in titu.j.§.8.glo.j.quæstio.7.nu.34.cum sequent.Io.Cirier in tract. primogenit. q.14.vbi eam per totam q.examinat.Eãdem opinionem, licet dubitanter,tenet Nicol.Boer.in decisio.159.num.fi. Marian.Soc.Iunior in consi.52.num.7.lib.j.Albericus in l.cùm quis.C.de natur.lib.Franc.Curtius Senior in consil. 73.nu.29.versi.6.ex capite.Hanc etiam opinionẽ, vbi adducit octo fundamenta, & ad omnia quæ pro contraria parte adducuntur respondet, tenet Io.Brunellus in tract. de sponsalibus,in 2.conclusione, nu.32. cum alijs.Alex.in consi.25.nu.2.lib.j.And.Tiraquel.in repet.l.si vnquam,in verbo susceperit liberos,nu.64.idem Tiraquel. vbi refert plures alios docto.eam tenentes,& quàm plures tenentes contrariam partem.in tracta.de primogenitura,quæst.34. per totam. Et pro ista opinione vltra ea quæ ipse tradit, est text.expressus in d.capit.tanta: vbi dicit text. quòd filius est legitimus post matrimonium contractum: ergo præsupponit quod anteà verè legitimus non erat: & sic progenitus ex matrimonio,est primogenitus censendus:cùm eo tempore quo ipse natus fuit, nullus erat primogenitus, & ita illum tex.ad hoc not.And.Alcia.lib.3.Paradoxorũ: c.13.quem sequitur Syluest.Aldobrandinus in §.fina.nume.14.Institu.de nupt. Item pro ista opinione facit:nam legitimatio non trahitur retrò in præiudicium alicuius:vt est tex.in Authen. quibus modis naturales efficiantur legitimi.in §.liceat,& in §.& hoc licet,collat.6. & in l.si mulier diuerterit.ff.solu.matr. & ita concludunt doct. in d.§. & quid si tantum. & isti secundo legitimè nato statim fuit ius quæsitum probabili spe: vt videre est in c.quamuis. de rescriptis, libr.6.igitur in tanto præiudicio non debet fictione iuris legitimatio ista ad naralia deduci. Quæ opinio est tenenda per ista & alia fundamenta,quæ adducunt doctor. suprà relati: licet multi quos ipsi referunt contrarium teneant: per text.in l.cùm quis.C.de natur.liber.ibi, gratias agere fratribus suis posteriores debeant,quorũ beneficio ipsi sunt iusti filij.sed text. ille loquitur quando filij sunt ex vna & eadem matre:suprà dicta quæstio, quando sunt ex diuersis matribus:& sic non obstat.

REGVLA CCCLI.

FILIVS non potest vocare patrem in ius sine venia. Hanc regulam probat tex.in l.fina.C.de in ius vocan. & in l.parentes.ff.eod.titu.glo.in §.pœnales in verbo, vel parentem. Institu.de actio. De iure regio probatur in l.3. titu.2.parte 3.Circa quam regulam vide Catel.Cottam in Memoralib.iuris, in verbo,filius. Hanc regulam limitat duobus modis Bernard.de Luco in regul. 293.remittendo se ad Ias.in §. pœnales. numero 60. Institut. de actio.

Amplia primò procedere in filio naturali. ita probat text. in d.l.parentes. ff. de in ius vocand. & in d.l.3.titul.2. parte 3.

Amplia secundò procedere etiam in patres siue matres spirituales,scilicet qui eos leuant de sacro fonte. ita tenuit Guliel.de Cugno,Pau.Bal.Ange.& Roma.Alex.& Ias.in l.generaliter.ff.de in ius vocand.Ange.& Fulgos. in l.adoptiuum,per illum text.ff.eod.tit.Philip.Franc.in c.postremo.col.penult.de appel.Ange.& ibi Ias.& Gome.nu.24. in d.§.pœnales.Instit.de act. Guliel. Benedictus in repetit.c.Raynutius.in verbo, & vxorem nomine Adelasiã, nu.765.Eandem opinionem tenet And.Tiraque.in repetit.l.si vnquam.in verbo,susceperit liberos,nu.28.

Amplia tertiò habere locum in filijs adoptiuis: nã patres in ius non possunt sine venia vocare: vt probat tex.in l.adoptiuum,& ibi doctor. ff.de in ius vocand. Ratio est: quia appellatione patris & filij, comprehenduntur etiam adoptiui. Hanc etiam opinionem tenent doctor. contra glo.ibi,in §.sed ea omnia.Institu. de hæred. quæ ab intestato.Gulielmus Benedictus in repe.c.Raynutius.in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,nume.742.Ludouicus Gome.in §.pœnales,nume.24.Institu.de act.And. Tiraquel.in d.repet. l.si vnquam. in verbo, susceperit liberos, nu.21.Syluest.Aldobrandinus in §.sed hodie, nu.3.Institu.de adoptionibus.

Amplia quartò habere locum in matre: vt in l.3.in fin. ff.de in ius vocand.& in l.fin. C.eod.titu.& in d.l.3.titu.2. par.3.quod vide per Decium in l.fin. numer.3.C.de in ius vocand.

Amplia quintò habere locum etiam si filius sit in dignitate constitutus,vt miles: nam non potest vocare patrem in ius sine venia, ita probat glo. in l.cogi, in verbo, contra obsequium.ff.ad Trebellia. Angel. in princip. Institut. de patria potestate.& in §.item inutilis.colum.fi. Instit.de inutili stipul.Syluest.Aldobrandi. in §. ius autem. nu.21. Institu.de patria potest.Iacob.de Sancto Georg.in l.adoptiuum.nume.8.de in ius vocan. Francis. Purpurat. in l.fina.nume.34.in tracta.quem fecit post lecturam illius l.C. de edendo.

Amplia sextò habere locum si filius implorat officium iudicis.ita probat glo.in d.l.cogi.in §.si pater.in verbo, cõtra obsequium.ff.ad Treb.& in §.pœnales.in glo.fina. Instit.de actio.ita tenet Philip. Dec.in l. fi.in secundo notab. & ibi Aret.C.de edendo.& Ias.& Purpu. numer.35.idem Ias.in §.pœnales. numer.87.Institutio. de actio. & in l.j. nu.8.ff.de iurisdict.omn.iud.Syluest.Aldobran.in §.libertinorum.nu.20.Insti.de liber.quãuis idem Ias. dubitet de

hoc in l.nec quicquam.in §.vbi decretum . nu.78.de officio proconsulis & legati.

Amplia septimò, vt non sufficiat petere veniã nisi impetretur.ita probat glo.in l.venia edicti . in gloss.j.C.de in ius vocan.quam glo.sequitur ibi Lancelotus Dec.pro qua opinione est tex.in §.fin.Instit.de pœna temere litigan.in versicu.postulauerit & impetrauerit . & ideò si iudex denegauerit,erit superior adeundus: per text.cum glo.in c.si religiosus.de electio.libr.6.non tamen preces exigitur expressa,sed tacita impetratio sufficit, secundum Io.Fabr.in d.§.pœnales.argu.tex.in l.libertus.la 2.ff.de in ius vocand. Ludouic.Gomezius in d.§.pœnales.nu.7.

Amplia octauò,in tantum procedere suprà dictã conclusionem,vt in hoc rusticitati non parcatur. ita tenent Salicet.Aret. & doct.in l.2. C. de in ius vocan. pro qua facit dictum Bald.in l.quicunque.col.pen.C.de seruis fug.vers. & not. vbi dicit ꝙ in his quæ sunt contra spem honestatis non parcitur rustico . ita etiam tenet Ias. in l. si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.Quam opinionem sequitur Purpuratus in d.tract.posito post d.l.fi.C.de edendo.num.29.

Amplia nonò,vt huic tali iuri honorifico personæ prędictæ renunciare non possint.ita concludit Alex.in l.alia. in §.eleganter.col.j.ff.solu.matri.vbi respondit ad text. in l.quamuis.ff.de in ius voc. qui obstare videtur Purpurato in suprà dicto tract.nu.34.

Amplia decimò,vt pœna sit exigibilis & processus annuletur.ita concludit Cyn.Alex.& doct.in d. l. 2 . C.de in ius voc.quam opinionem dicit esse communem Fran.Purpur.in d.tracta.nume.36.quamuis ibi Purpuratus ipse contrarium teneat.

Amplia vndecimò,habere locum in patrono : nam libertus non potest eum vocare in ius sine venia,vt in l.j.& 2.ff.de in ius vocan.cum alijs.Purpur. vbi hoc notabiliter declarat,in d.tract.per totum. & Ias.in d.§.pœnales . num. 60.Institu.de actionibus. De iure regio est text. in l. 3. titu.2.parte 3.

Limita primò non habere locum in filio in potestate: nam talis filius etiam cum venia non potest patrẽ conuenire,vt est casus in l.si.C.de in ius voc.& in l.3.tit.2.par.3.

Limita secundò,quandocunque filius agit tutorio nomine , & sic in causa pupilli : nam tunc potest vocare patrem in ius sine venia.Pro quo facit: nam libertus non potest vocare patronum sine venia , vt in l. adoptiuum.in §. patronum.ff.de in ius vocan.tamen si sit tutor alicuius pupilli , poterit in causa pupilli vocare patronum in ius sine venia,vt in l.quæsitum.ff.de in ius vocand.quia tunc non facit hoc vt filius, sed vt tutor. Et hanc limitationem posuit Syluest.Aldobrandinus in §.dari autem.nu.6. Institu. qui testam.tuto.dari possunt.& ibi probatur ꝙ filiusfamilias possit esse tutor.probatur etiam in l.filiusfamilias.ff.de his qui sunt sui vel alien.iur.

Limita tertiò,non procedere quando filius vult intentare actionem criminalem cõtra patrem : quia etiam impetrata venia non potest . ita determinat glo. in §.pœnales.in verbo.patronum.quam ibi sequitur Gomez.nu.25. Institu.de actio.De iure regio probatur in l.3.tit.2.part.3.

Quartò limita,quãdo filius esset natus ex patre qui habebat duas vel plures concubinas: tunc filius natus ab vna de illis concubinis bene potest vocare patrem suum in ius sine venia. ita tenet Odofredus in l. quique. §.prætor ait. nume.3.ff.de in ius vocan.Motus : quia tunc non dicitur filius naturalis,sed spurius : vt in Auth.licet. in verb. solo. C.de natu.liberis.quem refert Ias.in d. §.pœnales . nu.62. vbi reprehendit, & bene,suprà dictam limitationem. Pro qua opinione contra Odofredum est text. in l.11. Tauri. Facit quod suprà dixi in regul.350. in 11. limitatione.

Quintò limita,in casibus in quibus pater cogitur emancipare filium, de quibus in l.si lenones. C. de episcop. audient.ita expressè tenet Petrus de Bellapertica in l. fina.in prin.C.de in ius vocan.quem sequitur ibi Lancelotus .Decius.Quam opinionem ante eos tenuit glo. fi.& ibi Cyn. in d.l.fi.C.de in ius vocan.

Contra quam limitationem tenet expressè Nicol. de Neapol.in §.pœnales.colum.7.Institu.de actio.quem sequitur Purpur.in suprà dicto tract.num.39. Eandem opi. tenet expressè Barth.Cæpola in cautela 115. num.3. Claudius de Seyssello in d.l.fina. numer.1. C.de in ius vocan.& ibi Fran.Curtius Iunior.nu.5.Pro qua opin.est tex.in l.sed si hac.in §.prætor ait.ff.de in ius voc.vbi licet ex graui iniuria permittatur filio agere contra patrẽ etiã actione famosa,tamẽ hoc debet causa cognita impetrari a prætore.

REGVLA CCCLII.

FILII naturales faciunt deficere conditionem fideicommissi.Hanc regulam probat text.& ibi Bart. in l. ex facto.in §.si quis rogatus.ff.ad Trebel.& ibi glo. fi.vbi allegat tex.in l.generaliter.in §.cum autem. C. de institut. & substitut.glo.in c.in præsentia . de probat. & in c.Raynaldus.de testamen. & ita concludunt doct. in d. l.ex facto.in §.si quis rogatus.& Canonistæ in d. c.in præsentia. præter Philip.Dec.qui in hoc reprobatur à Fran; de Ripa in d.§.si quis rogatus num.15.qui dicit hanc esse communem opin.Circa quam regulam vide Pau.Paris.in repet. c. in præsentia.nume.50.cum alijs.de probat.Hier.Gratum in consil.29.nu.43.volum.2.

Hanc regulam,vbi notabiliter eã declarat,limitat octo modis Franc.à Ripa in d.l.ex facto . in §.si quis rogatus.à nu.15.vsque ad nu.31.ff.ad Treb.

REGVLA CCCLIII.

FILIVSFAMILIAS quamuis habeat liberã administrationem,non potest donare.tex.est & ibi glo. vbi allegat concordantes in l. contra iuris . in §. si filius. ff. de pactis.De iure regio probatur in l.3.titu.4.part.5.Circa quam regulam vide Ias.in l.nemo ex lege.numer.4.C.qui testa.face.poss.& in l.iusiurandum.la 2.in §.procurator.nume.4.ff.de iureiur.Anto. Corsetum in repet. c.grandi. de supplenda negligen.prælator.lib.6.And. Tiraquel. in tracta.de nobilitate.c.37.nu.35.

Hanc regulam limitat sex modis Ias.in d. l.contra iuris. in §.si filius.nu.7.ff.de pactis.

REGVLA CCCLIIII.

FILIVS institutus in primo gradu,in totũ,vel in partem licet sit præteritus in secundo,testamentum non rumpitur.Hanc regulam probat tex.& ibi doctor.tenent per eum in l.si posthumos.in §.quod vulgò. ff.de liber.& posthum.

Hanc regulam,vbi assignat rationẽ & limitat eam tribus modis , ponit Ias. in d.§.quod vulgò. à nu. 1. vsque ad nume.6.

REGVLA CCCLV.

FILIVS legitimatus in vita patris aufert hæreditatẽ venientibus ab intestato.Hanc regulam ponit Bar.in l.Gallus.in §.& quid si tantum.nu.14.ff.de libe.& posthu. quẽ sequũtur ibi doct.De iure regio est tex.in l.12. Tauri.

Hanc regulam limitat quatuor modis Ias.in l. Gallus. in §.& quid si tantum.in 2.lectura,nume.36.ff.de libe.& posthu.& in j.lectura à nume.91.vsque ad num.112. limitat eam 8.modis.

REGVLA CCCLVI.

FILIO in vita patris non debetur legitima, vt est tex. in l.j.§.si impuberi.ff.de collat.bonor.& in l.2.in §.interdum.ff.de vulg.& pupi. & in l.lex Cornelia. & ibi Bald. eod.tit.in l.fin.& ibi Bar.& Bal.ff.de lib.agnosc.idem Bal. in l.quanquam.ad leg.Falc.C.vbi dicit ꝙ legitima non debetur viuo patre.glo.& ibi doct.in l.cùm à matre.C.de rei vendi.Bar.in Auth.si qua mulier.circa fi.C.de sacr.san.eccles.Bal.in consi.257.nu. 1.& 2. volu.3. licet contrariũ teneat glo.in Auth.de hæred.& falcid.§.si verò non implẽs. in verbo,auferri.collat.j.

Circa hanc regulam vide Alex.& doct.in d. l.lex Cornelia. ff.de vulg. Ias. & Doctor. in Auth.si qua mulier.

C.de sacr.san.eccle.& in l.in suis.num.8.ff.de libe. & posthu.& in l.is potest.nume.17.cum sequen.ff.de acqui. hæredit.Maria.Soc.Iuniorem in consi.51.nu.4. vol.j. Carol. Ruy.in consi.149.nu.13.volu.3.Pau.de Cast.in consi.80. nu.3.volu.j.Catellia.Cottam in Memor.iuris,in verbo,legitima.Phil.Dec.in consi.437.nu.13.Pyrrhum Englebermæum in tract.de suitate.nu.8. Rolandinum Bononiensem in sua Summa testamentorum : Rubr.16.nu.19.Syluest.Aldobrandinnm in §.prætereà.nu.53.Instit. quibus mod.ius patriæ potest.solui.Fabianum de Monte in repe. Auth.nouissima.nu.78.C.de inoffi.test.Albertum Brunũ in consi.80.nu.15.Chassan.in consuet.Burgun.in tit.{Des succesions.} Rub.7.§.2.fol.230.col.2.num.2. cum alijs. Abb.& Doct.in c.Raynutius. de testa.Marc.de Mantua in repet.Auth.nonissima. pag.23.versi. secundò dubitare contingit.C.de inoffic.testa. Gulielmum Benedictum in repet.c.Raynutius.in verb.in eodem testamento.el j.nume.255.de testamentis.Bertrandum in consil. 184.nu.2. volu.j.secundæ impressionis: & in consi.95. nu.4.volu.2. primæ impressionis.Thom.Grammat. in decisione 101. nume.61.& 65.

Amplia primò procedere, ꝙ si pater vendat dissipando bona,non possunt petere filij vt iudex cogat patrem assignare legitimam vel aliquem fundum.ita tenet Bal. notabiliter in l.non potest.in j.lectura. ff.de adopt. quam opinionem ante Bal.tenuit Spec.in tit.de executione sententiæ.§.sequitur.nu.15.in fi.Quam opinionem de rigore iuris dicit esse veram Ias.in l.nam & posteà.in §.sed & si quis nume.4.ff.de iureiur. idem Ias. in §.item si quis in fraudẽ. nume.3.Institu.de actio.& in l.lex Cornelia.nume.6.ff.de vulg.& pup.Chass.vbi in hoc remittit se ad Ias.in suprà dictis locis,in consuet.,Burgund. in titu.{Des succesions.} Rub.7.§.2.nu.4. fol.230. col.2. Eandem opinionem sequitur Syluest.Aldobrandinus in §.præterea.in nu.54.Institu.quibus mod.ius patriæ potest.solui.

Contrariam tamen opinionem,imò ꝙ quandocunque pater dissipat bona tenetur assignare legitimam filio, tenet Bal.sibi contrarius in l.defuncto.nume.3. ff.si quid in fraud. patro. quam opinionem sequitur Pau.de Cast.ibi: idem Paul.de Cast.in Auth.si qua mulier. nu.8.C.de sacr. sanct.eccl.Alex.in l.Imperator.vbi dicit illam opinionem Baldi esse menti tenendam in 5.col.& ibi Claud. de Seysello nu.6.ff.ad Trebel.Eandem opinionem sequitur etiã Hierony.Cagn.in repet.l.fi.nume.232.C.de pact. Didacus de Segura in repet.l.Imperator.nu.118. ff.ad Trebel. Fabianus de Monte in repet.Auth.nouissima.nu.83.C.de inoffic.testa. Eandem opinionem tenet Ias. vbi dicit procedere de æquitate, in d.l.nã & posteà. in §.sed & si quis. nu.4. ff. de iureiur. Eandem opinionem tanquam æquiorem tenendam esse testatur idem Ias.in l.si constante. nume.199.ff.sol.mat.& secundum hanc opinionem consuluit Rodericus Xuarez in allegatione 4.

Amplia secundò,vt legitima viuo patre pro delicto filij non veniat in confiscatione bonorum suorum. ita tenent Gulicl.de Cugno,Bart.Alber.& Bald.in l.si qua pœna.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur. Eandem opinionem tenet Specu.in tit.de executione sent.num.11.Cuius ratio est:quia viuente patre,filius nullam habet legitimã. Eandem opinionem tenet Bal.in consi.257.per totum, vol.3. Franc.Lucas de Parma in tract. de fisco & eius priuilegijs, c.de publicatione bonorum,nu.2.Hanc opinionem tenẽt doct.communiter in l.in suis, ff.de liber. & posthu. Hanc etiam opin.dicit communiter teneri Maria. Soc.Iunior in consi.51.nu.5. lib.j.Syluester Aldobrandinus in §. præterea.nu.55.Institu.quibus mod. ius patriæ potesta. solui. Carol.Ruy.in consi.149.nu.13.vol.3.

Quę ampliatio procedit,& est vera,nisi esset statutum ꝙ pater teneatur soluere ex legitima pro delicto filij: vt est tex.per quem hoc ibi Io.de Anan.& Anchar.tenent in c.2.de delictis puer.& hanc opinionem expressè tenet gl. in Rub.C.de decretis decurio.lib.10. & quod suprà dictũ statutum valeat, tenet expressè Ias.in d.Authen.nouissima,nume.8.& 12.C.de inoffic.testa.Bald.in l.j.C.ne filius pro pat.Carol.Ruyn.in d.consi.149. nume.13. volum.3. Hanc opinionem dicit esse communem, & ita in practica obseruari Alex.post alios doct. in d. l.lex Cornelia.colum.2.ff.de vulg.& pupil.eam etiam dicit communẽ Syluest.Aldobrandinus in d.§.præterea.num.56.Insti. quib. mod.ius pat.potest solui.Chass.in consuet.Burgun.in titu. {Des succesions.} Rub.7.§.2.fol.320. col.3.numer.5.in fi.Hanc opinionem,vbi eam notabiliter examinat, tenet Marcus de Mantua in repet.Authen. nouissima. pag.25. versic.tertiò dubitare contingit. quam opinionem etiam suprà posui in reg.345.in 14.limitatione.

In quo Ias.in d.Auth.nouissima.dicit ꝙ Bald.in l.si qua pœna.in 2.lectura ad fin.ff.de his qui sunt sui vel alien.iur. dicit ꝙ nisi statutum dicat, difficile erit definire quãta debeat esse legitima. Ias. verò referendo alios doct. tenet ꝙ attendatur tempus condemnationis filij:per text.in l.eius qui.in §.j.versicu.quæ tunc habuit cum damnaretur.ff.de testam.& ideo dicit ibi Ias. ꝙ sunt ponderanda verba statuti,an se referant ad delictum,vel ad condemnationem. Reperio tamen,ꝙ Lancelotus Politus in repet. l. filium, quem habentem.num.163.hoc mouet & determinat, ꝙ suprà dictum statutum per istam regulam,quæ vult legitimam tempore mortis considerari,æstimandam & soluendam tempore mortis, non antem in vita:alioquin sequeretur, ꝙ delictum filij patri & fratribus nocere possit: quod ibi dicit esse iniquum. Quia si pater procreauerit alios filios, si legitima esset æstimanda tẽpore delicti vel condemnationis,filijs posteà natis noceret:& sic sequeretur ꝙ plus habebit filius delinquens quàm alius: quod esset maximè iniquum,& contra regulas iuris: vt in l.in omnibus quidem.ff.de regu.iur. quam opin.dicit Lancelotus ibi verissimam esse: quæ etiam mihi æqua & iuridica videtur, dum tamen pater in vita bona non alienet vel dissipet: nec tempore mortis, alios filios melioret in fraudem condemnationis filij & suprà dicti statuti. Et pro opin. Lancel. Politi videtur text. in l.19. & 23. & ibi Cifuentes.& 29.in fin.ibi, {pero las otras donationes.} vbi probatur ꝙ in melioratione, quæ fit per patrem filio, attenditur valor patrimonij patris tempore mortis, in legibus Tauri.

Limita primò, hanc regulam non procedere in Iudæo effecto Christiano: nam statim patre viuente legitimam petere potest. ita concludit Ioan.de Anan. in cap. *Iudæi.* el 2.nume.5.de Iudæis.per tex.in l.cognouimus.& ibi Salicet.& doct.C.de hæret. vbi pater & mater infideles tenentur præstare dotem filiæ orthodoxæ, & filio Christiano præstare donationem propter nuptias,& vtrunque alimentare secundum facultatem patrimonij. Facit etiam quod habetur in l.nec mater pro filia. C. de iure dotium. vbi gloss.dicit quòd mater hæretica tenetur dotem dare filiæ orthodoxæ. & ibi Bald. dicit idem esse in matre Iudæa: quia si filia efficitur Christiana, tenetur mater eam dotare & alimentare.& est similis glossa in l.finali. in verbo,paternum. C.de iure dotium. De iure regio textus in l.vndecima.titulo vndecimo. parte quarta. & ibi Ioan.de Anania adduxit pro hoc alia quàm plura. Quam opinionem Ananiæ sequitur Hieronymus Cagnol.in repetitio. l.finali.numero 232. C.de pactis. Gulielmum Benedict. in repetit.cap.Raynutius. in verb.in eodem testamento, el j.nume.215.& 216.licet contrarium teneat Fel. in d.c. Iudæi.nu.2.quia ipsemet Fel.tenet opi. Io. de Ana. in c.in præsentia.nu.56.de probat.& ibi Pau.Paris.nu.166.in fin.

Limita secundò nisi pater velit aliquid filio pro legitima largiri:arg.tex.in l.cum quo.in §.fin.ff.ad l.falcid.nam cùm hoc sit introductum fauore patris, poterit pater hoc renunciare:vt in l.pen.C.de pactis.& in l.si iudex.ff.de minorib.& in hoc casu quando filius dictã legitimã assigna-

tam

tam dissipauerit, non tenetur pater rursus legitimam assignare. ita tenet Bar. & ibi Pau. de Cast. & doctor. in l. si cũ dotem. in §. si post. ff. sol. mat. idem Pau. de Cast. in consil. 80. nu. 3. volu. j.

Limita tertiò non procedere in dote: nam quandocunque filia esset coniugio matura, pater officio iudicis compellitur filiæ legitimam siue dotem constituere. ita probat tex. in l. Pomponius. ff. famil. ercisc. & in l. qui liberos. ff. de ritu nupt. in l. fin. C. de dotis promiss. quibus concordat l. 8. titu. 11. par. 4.

Quartò fallit in alimentis: nam pater in vita tenetur filium alimẽtare. ita probat tex. in l. cùm oportet. in §. cùm autem. C. de bo. quæ liber. facit etiam tex. in l. si quis à liberis. in princ. & in l. non quemadmodum. ff. de liber. agnosc. ita tenet Ias. in l. in suis. nume. 18. ff. de liber. & posthu. De iure regio est text. in l. 3. titu. 4. lib. 3. fori. & in l. j. & 2. titu. 19. par. 4.

Quintò fallit etiam si nullum esset statutum ꝙ pater teneatur pro delicto filij, vt suprà dixi in 2. ampliatione: tamen si filius propter delictũ detineatur in carceribus, cogi potest officio iudicis pater vt assignet legitimã pro filio redimendo: nam si pro dote danda & alimentis potest cogi, vt suprà dixi, à fortiori potest cogi pro vita filij conseruanda & libertate. carcer enim perpetuus & seruitus, morti æquiparantur: vt in l. interdicit. ff. de condit. & demon. & in l. seruitutem. ff. de regu. iur. in Authen. si captiui. C. de episco. & cleric. ita expressè tenet Guliel. Bened. vbi dicit hunc casum se audiuisse à Cancellario Franciæ, in repetit. c. Raynutius, in verbo, in eodem testamento. el j. nu. 215. quem sequitur Eguinarius Ferdinandus in repet. l. in quartam. nu. 136. ff. ad l. falcid. quæ opinio si vera esset, sequeretur suprà dictum statutum de nihilo seruire.

Sextò limita quandocunque pater ingreditur monasterium: quia tunc viuo patre adhuc naturaliter debetur legitima filijs. ita probat text. in c. cùm simus. de regula. per quem tex. ita tenet glo. in c. transmissæ. in verbo, mota. qui filij sint legiti. Hanc opinionem tenet Abb. ibi. Eandem opin. probat tex. in Auth. si qua mulier. C. de sac. sanct. eccles. & ibi Bal. idem Abb. in c. in præsentia. de probar. nume. 59. & in c. Raynutius. de testa. Aret. in l. j. num. 6. ff. de testamen. & in l. ex ea parte. in §. insulam. col. 2. ff. de verbor. obli. Marcus de Man. in repe. auth. nouissima. pag. 29. versic. quartò dubitare. Catellia. Cotta in Memoralibus iuris: in verbo, legitima. Corsetus latè in singu. incipienti, legitima. Fabianus de Monte in repet. auth. nouissima. nume. 80. C. de inoffic. testa. Marian. Soc. Iunior in consi. 51. nume. 7. volu. j. Pyrrhus Englebermæus in tract. de suitate. nu. 8. Rolandinus Bononiensis in tract. vltimarum voluntatum: Rub. 15. nu. 19. & hanc dicit communem opinionem Ias. in authen. si qua mulier. numer. 50. C. de sacr. sanct. eccles. in auth. nouissima. nu. 8. C. de inoffic. testam. Fel. in d. c. in præsentia. nu. 55. Circa quam limitationem, vbi eam tenet & allegat alios doctor. tenentes cõtrariam partem, vide D. Couarruuias in c. 2. nu. 7. de testamen. vltra quos vide Pau. Paris. in repet. c. in præsentia. nu. 165. de probationibus. vbi contrariam partem tenet, & ibi latissimè hoc examinat.

Regvla CCCLVII.

FILIVS contra patrem in integrum restitui non potest. Hanc regulam probat tex. in l. cùm apud veteres. C. qui & aduersus quos. & ibi doct. præcipuè Iacobi. de S. Georg. & in l. sed si hac lege. in §. penult. ff. de in ius vocan. & in l. j. & in l. parẽtes. & in l. licet. ff. de obsequijs à libe. & liber. paren. & patron. præstan. & circa hanc regulam vltra doctores in locis suprà dictis vide Ioannem Mauritium in tract. de restit. in integr. c. 224.

Limita primò procedere quando peteretur restitutio ratione ætatis: secus si ex alia causa, puta legitimæ absentiæ: quia tunc bene restitueretur cùm non reperiatur iure denegatũ: vt in l. necnon. in §. quoties. ff. ex quibus causis maior. & ita expressè tenet Bar. Bald. & Iacobi. nu. 1. & cæteri doct. in d. l. cum apud veteres.

Secundò limita procedere vbi filius peteret restitutionem officio iudicis nobili: secus si via actionis, quia est efficacior: & tunc conceditur ei restitutio contra patrem. ita probat tex. in l. si superstite. C. de dolo. & ita tenẽt doct. in d. l. cum apud veteres. & ibi Iacob. nu. 1. Petr. Rebuf. in gl. ad constitutiones regias Galliæ. in 2. par. trac. de restitutionibus: art. 2. glo. 6. nu. 2.

Tertiò limita procedere vbi peteret minor restitui cõtra patrem, & contra factum patris simul: quo casu denegatur ei restitutio: secus si tantummodò peteret restitutionem aduersus patrem, & non contra factum patris: quia tunc ei non denegatur: vt in l. 2. C. si aduer. rem iudi. ita tenet Iacobi. in d. l. cùm apud veteres. num. 1. scilicet si petit restitui aduersus sententiam in fauorem patris latam: quia tunc non impugnat factum patris, sed iudicis: licet aduersus patrem.

Quartò limita procedere si peteret restitutionem contra factum patris, sed nõ aduersus patrem de directo: quia tunc non esset deneganda restitutio filio: vt in l. si in te. C. si aduersus donatio. & ibi Iacob. de S. Georg. nu. 2. & in d. l. cum apud veteres. nu. 1.

Regvla CCCLVIII.

FILIO spurio in supplementum probationis non defertur iuramentum. Ratio est: quia spurius censetur infamis, & eius fides nõ facit semiplenam probationem: ita expressè tenet Ludo. Rom. in repet. l. admonendi. numer. 84. ff. de iureiur. vbi allegat Azonem in Summa: in titu. de infamibus. Eandem opinionem sequitur Io. Baptista de Caccialup. in d. repet. l. admonendi. num. 156. & ibi Lanfrancus de Oriano nume. 51. Bald. in l. in bonæ fidei. C. de reb. credi. Hippo. de Marsi. in sing. 283. Circa quàm regulam vide Gulielmum Bened. in repetit. c. Raynutius. in verbo, Raynutius de Clera. numer. 30. And. Tiraque. in tract. de nobilitate: c. 15. nu. 14. & 15. & quod suprà dixi in regu. 69.

Hanc regulam ampliat vno modo, & limitat quatuor modis Hippol. in sing. 273.

Regvla CCCLIX.

FILIVS comprehẽditur appellatione hæredis in materia feudali, & non extraneus. Hanc regulam probat glo. in l. etiam filij. ff. sol. mat. & in l. ex facto. in §. fina. ff. ad Trebellia. Quam opinionem sequuntur communiter doctor. secundum Ludo. Roma. in d. l. etiam filij. nu. 2. idem Roman. in l. pro hærede. in §. si quis tamen. ff. de acqui. hæredit. quam opinionem tenet Matth. de Afflict. in c. j. numer. 40. de Vasallo decrepitæ ætatis. in vsib. feud. pro qua opinione est text. in c. j. in §. si clientulus. de aliena. feudi. hanc opinionem tenet Iacobi. de S. Georg. in tract. feudorum: in verbo, præsentes. nu. 3.

Hanc regulam limitat quinque modis Ludoui. Roma. in d. l. etiam filij. à nume. 1. vsque ad nume. 8. ff. solu. matr.

Regvla CCCLX.

FILIVS naturalis legitimatus non succedit in feudum. Hanc regulam probat text. in c. j. in §. naturales. si de feu. fue. controuer. inter domi. & agna. Vasal. in vsib. feud. Quam opinionem tenet Bal. in l. eam quam. C. de fideicommiss. Franc. Curt. Iunior, vbi allegat quàm plures doct. eam tenentes, in tract. feudorum, in 3. part. q. 17. nume. 39. Io. de Imo. in l. ex facto. col. 6. ff. de vulg. Pala. Rui. in l. 12. Tauri. nu. 21. Marcus de Mantua in consi. 45. nume. Vldaricus Zasius in tracta. feudorum: in 8. par. nu. 83. Io. And. in regula, sine culpa. de reg. iur. libr. 6. Paris de Puteo in tract. de redintegratione feudi. fol. 79. nu. 8. And. Tiraquel. in tract. de vtroque retractu. tit. j. §. j. glo. 3. num. 6. Carol. Molin. in consuet. Paris. titu. j. §. 8. glo. j. q. 8. nu. 38. Raph. Cuma. in consi. 168.

Amplia primò vt non solùm procedat in feudo paterno, verum etiam in materno: quia in eo non succedit filius naturalis. ita tenent Iacob. de Ardizone, And. de Iser. & cæteri doct. in d. c. naturales. Moti, quia text. ille non distinguit feudum paternum à materno: & ideò nec nos distinguere debemus: vt in l. de pretio. ff. de publiciana. & in l. non distinguemus. ff. de arbit.

Amplia secundò vt procedat siue sint soli, siue cũ alijs filijs legitimis & naturalibus: ita probat text. in d. c. j. in §. naturales: ibi, nec soli neque cum alijs. & ibi expressè tenent doct.

Amplia tertiò in filijs adoptiuis, vt est text. in d. c. j. in §. adoptiuus. & ibi etiam doct. & dicam infrà in sequenti regula.

Amplia quartò vt non solùm procedat in successione ab intestato, verùm etiam in successione ex testamento: ita expressè tenet Martinus Lauden. in d. §. naturales. quẽ sequitur Franc. Curt. Iun. in tract. feud. in 3. part. q. 57. numer. 40.

Limita primò non procedere quando dominus cõcessit feudum Vasallo pro se & suis filijs natis & nasciturís: & dominus tunc sciebat ꝙ Vasallus solùm habebat filiũ naturalem: quia tunc talis naturalis succedit in feudo: ita in specie tenet Aluarotus in d. §. naturales. Motus: quia scientia domini concedentis hoc importat: argu. tex. in l. si quis ita. ff. de testam. tutela. quem sequitur Curt. Iunior in d. tract. q. 17. nu. 40.

Limita secundò nisi esset legitimatus cum hac clausula expressa, ꝙ succedere possit etiã ad feuda: nam tunc propter legitimam principis potestatem legitimatus succedit in feudo, ita probat glo. in d. §. naturales. in verbo, legitimi: quam glo. sequuntur ibi doct. & est communiter approbata secundum Matth. de Afflict. ibi in 2. notabili, nume. 1. Eandem opinionem tenet Anto. Rubæus in consil. 33. nume. 3. Paris de Puteo in tract. de redintegratione feudi: fol. 79. nume. 3. Stephanus Bertrandus in consi. 112. nume. 25. volu. 2. primæ impressionis. And. Tiraquel. in tracta. de vtroque retractu, lib. j. titu. j. de retractu {linagier.} §. j. glo. 3. nume. 6.

Contra quam limitationem facit: nam deficientibus legitimis, feudum reuerti debet ad dominum cui competit istud ius, tanquam ius formatum & causatum è cõtractu, & infeudatione cui nõ potest Imperator aut summus Põtifex derogare, etiam cum clausula, non obstante, per not. in l. quoties. C. de precibus Impera. offeren. nisi fuerit legitimatus de consensu domini, vel nisi ipse legitimus sit dominus directus feudi: ita tenet Sal. in consi. incipienti, Comes Palatinus. & in quadam disputatione incipienti, Mediolanensis. quem sequitur Alex. in consi. 60. nu. 2. volu. 2. Cardi. Alexandrinus in repet. c. per venerabilẽ, in §. quod autem, nume. 61. qui filij sint legitimi. Anto. de Rosellis in tract. de legitimatione, lib. 2. c. de effectu legitimationis, nume. 24. versi, sed vlterius, & eadem ratione videtur dicendũ non sufficere consensum solius domini, nisi quando agitur de ipsius tantùm præiudicio, vt in feudo nouo: secus si feudum esset antiquũ, quia tunc requireretur consensus & filiorum & agnatorum legitimorum quorũ interest: quia ad eos feudum esset reuersurum: alioquin eis non præiudicaret legitimatio, ita tenet Ludo. de Sardis in tracta. de natura. liberis, in §. de legitimatione per rescriptum. q. 9. nu. 55. Zasius in tract. feudorum: in 8. parte nume. 84. nisi aliqua iusta causa esset vel reipublicæ necessaria, ex qua princeps possit auferre ius alienũ. & hanc opinionem in terminis iuris feudalis dicit esse veram Carol. Molinæ. in consuet. Paris. titu. j. §. 8. glo. 1. q. 8. nu. 39. & in additionibus ad Alex. in d. consi. 60. Quæ opinio non habet locum in feudis hæreditarijs, & sic quandocunque feuda sunt redacta ad instar patrimonialium: quia tunc sufficit legitimatio generalis ad hoc vt naturalis in feudo succedat: ita tenet Carol. Molin. vbi suprà, nume. 39. vbi allegat ad hoc alios doct. Hanc etiam opinionẽ tenet Chassanæ. in consuet. Burgun. in titu. {Des fiefz.} Rub. 3. §. 3. fol. 11. col. 4. num. 24. vbi dicit ꝙ in Ducatu Burgundiæ vixit consuetudo ꝙ feuda sunt redacta ad instar patrimonialium: idem tenet Guido Papa in decisione 59. & pro ista opinione est tex. in l. 12. Tauri.

Limita tertiò non habere locum in filio legitimato ex subsequenti matrimonio: vt suprà dixi in regu. 350. in 6. ampliatione.

Regula CCCLXI.

Filius adoptionis non succedit in feudis. Hanc regulam probat tex. in c. j. in §. adoptiuus. si de feudo defuncti contentio sit inter domi. & agnat. Vasalli. & sic patet ꝙ appellatione filiorũ in materia feudali non veniunt filij adoptiui, facit text. in §. adoptiui. Instit. de excusatio. tutor. & in l. si quis ita. in §. j. ff. de lega. 2. & in l. 2. in princ. ff. ad Syllania. & in l. 2. §. adoptiui. ff. de excusatio. mune. Nam appellatione filij, in dubio intelligitur de filio legitimo & naturali, secundum Bar. in l. filium definimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & ideò si habens feudum decederet, superstite sibi tantum filio adoptiuo, talis filius non potest succedere in feudo nec in emphyteusi: vt in l. filio quem pater. ff. de liber. præteri. tex. & ibi Bal. in l. fideicommisso, & ibi Bal. ff. de condit. & demonstr. Circa quam regulam vide Alex. in consil. 10. volu. 5. Philip. Dec. in consil. 399. nume. 3. Barthol. Socin. in consil. 10. num. 30. inter consilia Alberi. Bruni. Io. Oldendorpium in tract. de successio. ab intesta. num. 34. Rocbum de Curte in tract. iuris patronat. c. 12. incipienti, ipse vel is à quo causam habuit. q. 34. nume. 79. Zasium in tract. feud. in 5. part. nu. 48. & in 8. par. nu. 25. & 90.

Hanc regulam limitat duobus modis Matth. de Afflic. in c. j. in §. adoptiuus, nu. 3. si de feudo defuncti contentio sit inter domi. & agna. Vasal. in vsib. feud.

Regula CCCLXII.

Filius repudiata hæreditate non potest retinere feudum hæreditarium. Hanc regulam probat text. in c. j. in fi. An agnatus vel filius defuncti possit retinere feudum: in vsib. feud. & ibi doct. præcipuè Matth. de Afflict. vbi hoc notabiliter declarat, & tradit materiam huius regulæ, num. 1. facit etiam tex. in c. j. in §. filius. de capitaneo qui curiam vendidit, in vsib. feud.

Hanc regulam limitat quinque modis Matthæ. de Afflict. in d. c. j. à num. 32. vsque ad num. 38. An agnatus vel filius defuncti, in vsib. feud. Eandem regulam limitat decem modis Vldaricus Zasius in tract. feudo. in 8. part. à nume. 9. vsque ad nu. 26.

Regula CCCLXIII.

Filio viuẽte pater in bonis feudalibus habet vsumfructum. Hanc regulam, vbi plura pro ea adducit, ponit Franc. Curt. Iunior in tract. feudorum, in 3. part. quæstio. 4. nume. 46. per tex. in cap. 2. de fratribus de nouo inuestitis, & ibi doct. in vsibus feudor. & alia de quibus ibi per eum.

Limita primò nisi feudum esset concessum à principe: quia tunc patri nihil acquiritur, quemadmodum in omnibus alijs bonis acquisitis à principe, iuxta l. cũ m multa. C. de bonis quæ liberis. & ita hanc limitationẽ tenet Fran. Curt. Iunior in d. tract. nume. 47.

Limita secundò nisi esset feudum dignitatis cohærens personæ feudatarij: quia nihil acquiritur domino: vt in l. 3. in §. si quid. ff. de minoribus, & ita etiam tenet Curt. Iunior in suprà dict. loco.

Limita tertiò nisi feudum esset acquisitũ in castris, virtute armorum: puta quia Vasallus fuisset cum domino in castris, & illo respectu acquisiuisset: quia tunc non magis acquiritur vsusfructus, quemadmodum in alijs castrensibus: ita formaliter limitat Bal. in l. cum oporteat, nu. 18. C. de bonis quæ liberis ex cuius verbis inferuntur etiã aliæ duæ præcedentes limitationes.

REGVLA CCCLXIIII.

FILIO intestato ac sine liberis vel fratribus defuncto, succedunt parentes. Hanc regulam probat tex. in l. in successione, & in Authen. defuncto. C. ad Tertullia. & in Authenti. de hæredibus ab intestato venientibus, in §. consequens, & in §. sequenti, collat. 9. De iure regio est tex. in l. 4. titu. 13. par. 6. Circa quam regulam vltra doct. in l. 6. & 7. Tauri, vide D. de Couarru. in rub. de successio. ab intesta. Ias. in l. post dotem, nume. 105. ff. solu. mat. Arnoldum Ferronium in consuet. Burdegalen. in titu. de testamentis. §. 11. Montal. in glo. l. j. titu. 6. lib. 3. fori. Ioan. Corasium in l. hæres instituta, nume. 3. C. de impube. & alijs. Maturinum Montanum in Auth. de hæredibus ab intestato venietibus. pag. 45. versi. si igitur defunctus. collat. 9.

Hanc regulam cum quinque limitationibus posuit Nico. de Vbaldis. in tract. de successio. ab intestato. nume. 8. cum sequentibus.

Quæ regula hodie corrigitur per tex. in l. 7. Tauri. quæ lex probat q ad hoc q frater admittatur ad successionem fratris, requiritur q non habeat parentes: quia parētibus extantibus filij non succedunt cum eis. Quæ opinio probatur etiam per tex. in l. j. titu. 6. lib. 3. fori. & licet ibi text. loquatur quandocunque filius decessit ab intestato, idem est dicendum, quando sit condito testamento: vt in l. 6. Tauri: vbi filius non potest grauare patrem vel matrem in testamento quando non habet descendentes, nisi in 3. parte bonorum: præterquam in ciuitatibus & locis vbi statuta dicunt q bona deuoluantur radici.

REGVLA CCCLXV.

FILIO, durante lite super hæreditate paterna, facienda est sibi prouisio de alimētis. Hanc regulam probat tex. in l. qui de inofficioso ibi, vt interim possideat & alatur. ff. de inofficioso testam. & in l. si instituta, in §. de inofficioso. ff. eod. titu. De iure regio probatur in l. 8. titu. 13. parte 6. circa quam regulam vide Bart. & Doct. in l. si neget. C. de liberis agnoscen. idem Bart. in tract. de alimentis, per totum. Matthæum de Afflict. in decisio. Neapolit. decisione 10. & 11. Pala. Ruuios in repet. capituli, per vestras, in primo notabili, ampliatione 8. §. 39. Petrum Rebuffum in glo. ad Constitutiones regias Galliæ: in j. parte, in tract. de sent. per totum. vbi in art. j. glo. 2. eam limitat aliquibus modis.

Amplia primò siue ipse filius agat super successione bonorum patris, siue contra ipsum agatur: vt in l. si instituta, in §. de inofficioso. ff. de inoffic. testa. & in l. j. & ibi doctor. C. de Carboniano edicto.

Amplia secundò siue filius sit in potestate, siue sit emancipatus: quia hodie quo ad successionem & alimenta nulla est emancipationis & patriæ potestatis differentia: vt in Authen. de hæredibus ab intestato venientibus. in §. si verò neque fratres. in verbo, nulla, collat. 9. ita tenet Ange. in l. nihil. C. de vsucapio. pro hære. Alex. in l. cum quidam, in §. suum hæredem. col. fi. ff. de acqui. hære. Ias. in l. si emancipati, nume. 36. C. de collatio. facit quod suprà dixi in regu. 87. in 3. ampliatione.

Amplia tertiò procedere etiam pendente tempore dato hæredi ad deliberandum: nam filius ali de hæreditate debet, ne deliberationis dilatione pendente fame pereat: vt in l. filius. ff. de iure deliber.

Amplia quartò faciendam prouisionem filio siue in prima instantia siue in secunda: licet tex. in l. si instituta, in §. de inofficioso. ff. de inoffic. testa. loquatur in secunda instantia, & quando filius obtinuit in prima: tamen idem iuris est in prima ex æquitate ne fame pereat: & ne cogatur ob defectum pecuniarum deserere processum, & litibus renunciare, & ita expressè tenet Matth. de Afflict. in decisione 10. & 11. vbi dicit bis sic fuisse decisum in Curia Neapolitana, & ita expressè tenent Domini de Rota in decisione 2. in tit. de iudicijs. incipienti, vtrum filius agens petitione hæreditatis. in nouissimis decisionibus. Aegidius de Bellamera in decis. 88. & hanc opinionem seruari etiam in Francia tenet expressè Petrus Rebuffus in glo. ad constitutiones regias Galliæ: in j. parte tract. de sent. arti. j. glo. 2. nume. 5. licet glo. & ibi docto. in d. §. de inofficioso. in verbo, decerni. contrarium teneant.

Amplia quintò habere locum non solùm in filio, verùm etiam in nepote, pronepote & abnepote: in recta tamen linea, cùm in eis sit eadem ratio. ita tenet Masuerus in practica: in tract. de possessorio. §. item & recredentia. facit quod suprà dixi in regula 87. in 4. ampliatione. & pro ista opinione est tex. in d. §. de inofficioso. qui loquitur de nepote: quamuis Pau. de Cast. intelligat illum text. in filio.

Amplia sextò habere locum in patre: nam si pater litigat cum filio suo, vel petit successionem filij, debet illi fieri etiam prouisio de alimentis: quia non minùs parentibus quàm liberis piè relinqui debet hæreditas, & ex ea ali, vt in l. nam & si parentibus. ff. de inoffic. testa. glo. in c. prædicator. 16. q. j. & in c. cùm Apostolus. de censi. in l. scripto hærede. in fi. & ibi glo. ff. vnde liberi. facit quod suprà dixi in regu. 87. in 7. ampliatione: & in regu. 61. & l. 8. titu. 13. parte 6.

Amplia septimò procedere in filijs legitimatis per subsequens matrimonium, cùm nihil vel parum à legitimis differant, vt in c. tanta. qui filij sint legi. & l. cùm quis. C. de natura. liberis. & in §. fin. Institu. de nuptijs. facit quod suprà dixi in reg. 350.

Amplia octauò procedere siue agatur possessorio siue petitorio: cùm vtrobique versetur eadem ratio, vt in l. illud. ff. ad leg. Aquil. vnde si filius minor à primogenito partem hæreditatis petat per actionem familiæ erciscundæ, poterit etiam ad prouisionē durante iudicio, vt frater bona possidens teneatur illi aliquid assignare lite pendente.

Amplia nonò etiam si filius esset in vtero: quia ventri fiet prouisio & in possessionem admitti debet, vt in l. j. & per totum. ff. de ventre in possessio. mitten. nam in fauorabilibus qui in vtero sunt pro natis habentur, vt in l. qui in vtero. ff. de statu homi. & ita expressè tenet Masuerus in practica: in titu. de possessorio. nu. 26.

Amplia decimò habere locum in qualibet parte litis, etiam post litem contestatam. ita concludit Io. Gallus in decisione Parisiensis Parlamenti quæst. 128. Ratio est: quia semper oneratur filius cui non fit prouisio: ideo semper poterit fieri ante sententiam definitiuam, & ante conclusionem causæ: iuxta not. in c. cùm dilectus. de fide instru. ita tenet Petrus Rebuffus in suprà dicto tract. de sententijs. in princ. nume. 25. & in d. glo. 2. nume. 1.

Amplia vndecimò etiam si filius longo tempore captus esset ab hostibus: tunc illi reuerso facienda erit prouisio, vt in l. apud hostes. & in l. sequenti. ff. de captiuis & postlimi. reuersis.

Amplia duodecimò siue fuerit vir, siue mulier: quia eadem ratio versatur in vtroque: ergo, &c. argumen. text. in l. maximum vitium. C. de libe. præter.

Primò fallit quando filius non esset in possessione filiationis, nec habitus pro filio vel consanguineo illius cui vult succedere: tunc non fiet sine causæ cognitione illi prouisio. ita tenet Bar. in l. si neget. nume. 2. ff. de libe. agnoscen. per text. in l. j. in §. si ea. ff. de ventre in possessionem mittendo, & in l. 3. in §. causæ. ff. de Carboniano edicto. & in l. si quis à liberis. in §. si vel parens. ff. de liber. agnosc. ibi, si constiterit. & in c. per tuas. de probatio. Stephanus Aufredus in decisione capellæ Tolosanæ, decisione 77. & quæ causæ cognitio requirat, ponit tex. in l. 7. tit. 19. par. 4.

Secundò fallit quando filius mouens quæstionē successionis esset diues, & posset se aliunde alere, vt in l. extraneus. & in l. sequenti. & ibi Bar. ff. de ventre in posses. mitten. & in l. si. C. de ordine cognitio. Ias. in Auth. res quę. C. communia de lega. Panor. & alij in c. cùm haberet. de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulter. De iure regio est tex. in l. 6. tit. 19. par. 4.

Tertiò fallit quando filius esset ingratus, vel aliàs constaret saltem summariè eum esse hæreditate & bonis priuatum: quia tunc sicut non est alendus, ita nec prouisio facienda: quæ maximè ob alimenta fieri debent, vt est glo. in l. si quis à liberis. in §. idem iudex. in verbo, detulerat. ff. de liberis agnoscen. similis est glo. in l. fin. in verbo, promerueris. C. de alendis liberis. & ibi Bar. quas glo. sequitur Alex. in l. j. colum. 3. ff. solut. matri. Stephanus Aufredus in decisio. Capellæ Tolosanæ, decis. 77. Philip. Dec. in l. iura. sanguinis. ff. de reg. iur. Franc. de Aret. in l. 3. in §. filius. nume. 9. ff. de liber. & posthu. Roma. in singulari 222. Franc. Cremensis in singul. 19. Gerardus de Petra Sancta in singula. j. Pala. Ruuios in l. 49. Tauri, numer. 8. Ias. in l. ius autem ciuile, nume. 28. ff. de iustit. & iure. Chassanæus in consuetud. Burgund. in titu. {Des iustices.} Rub. j. §. 4. fol. 33. colum. j. nume. 19.

Quartò fallit quando filius vel is qui petit hæreditatem vendiderit eam, vel renunciauerit illi: nam etsi contractū dicat non valere, & eius petat rescissionem, prouisio fieri interim ei non debet. ita tenet Ioan. Gallus, vbi dicit q᷑ ita Parisijs fuit iudicatum, in quæst. 122. incipiēti, Primò fuit dictum contra vxorem, quem sequitur Petrus Rebuffus in dicto tract. de sententijs, articu. j. glo. 2. numer. 26. nam qui pretio fruitur, non minùs habere intelligtur quàm qui principaliter re vtitur, vt in l. quia. ff. de vsufructu. & remittentibus iura sua non est ampliùs dandus regressus, vt in l. quæritur. §. si venditor. ff. de ædilitio edicto. & in c. quàm periculosum. 7. quæst. j. & pretium succedit loco rei, vt in l. Labeo. la j. ff. de verbor. significat.

Quintò limita non procedere in adoptiuis filijs petentibus successionem: quia appellatione filiorum in hac materia non veniunt filij adoptiui. vt in c. in præsentia. & ibi not. Doct. de probat. & in l. fideicommissum. ff. de condit. & demonstrat. facit quod suprà dixi in reg. 87. in 2. limitatione. & ita tenet Petrus Rebuffus in dicta glo. 2. num. 27.

Sextò limita in spurijs & in alijs naturalibus quibus nō debentur bona paterna, nec legitima in illis: & sic eis nō debet fieri prouisio, vt in l. j. & per totum. C. de naturalibus liberis. Bar. in l. fin. C. de alend. liberis, quod de æquitate canonica non procedit, vt in c. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter. Et pro ista opin. est tex. de iure regio in l. 8. titu. 13. par. 6. Circa quam limitationem vide l. 9. & 10. Tauri, & ibi doct. D. de Couarru. in Epitome de sponsalib. in 2. part. c. 8. §. 6. per totū.

Septimò fallit in alimentis præteritis: quia in illis non competit alimentorum priuilegium, vt in l. de alimentis. C. de transactio. & sic in illis appellari potest, & appellatio recipitur. ita tenet Specu. in tit. de appellatio. §. in quibus. nume. 11. Quam limitationem intellige vt per Felin. in c. cùm dilecta. nume. 16. de rescriptis.

Octauò limita quando collateralis peteret hæreditatē fratris aut consobrini: tunc non fit prouisio: quia fratri non censetur hæreditas quasi debita sicut hæreditas patris, vt in l. in suis. C. de liber. & posthum. quod est verum quandocunque collateralis peteret hæreditatem consanguinei ab intestato: secus si eam peteret ex testamento. ita concludit Petrus Rebuffus in d. glo. 3. nu. 32.

REGVLA CCCLXVI.

FILIVS spurius de iure ciuili nec inter viuos neque in vltima voluntate potest aliquid capere de bonis parentis. Hanc regulam probat tex. in Authen. quibus mod. natur. effic. sui. in §. fin. collat. 7. text. in l. j. & in Authen. licet. C. de natur. libe. & in Authen. ex complexu. C. de incestis nupt. De iure regio est text. in l. 10. titu. 5. lib. 3. fori. & in l. 10. titu. 13. par. 6. Circa quam reg. vide Bar. in l. fi. ff. de his qui. vt indig. & in l. si quis ex bonis. & ibi Doct. ff. de vulg. & pup. Abb. & Doct. in c. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulter. Philip. Dec. in c. in præsentia. nu. 105. cum sequen. de probatio. Cifuentes & doct. in l. 9. & 10. Tauri. Pala. Ruuios in repet. c. per vestras, in §. 10. Roder. Xuarez in lectura l. j. tit. 6. lib. 3. fori. fol. 86. pag. 2. versicu. qui autem dicantur filij spurij, vsque ad finem lecturæ. D. de Couarru. in epitome de sponsalibus: in 2. part. c. 8. §. 5. & 6. Guliel. Benedict. in repet. c. Raynutius. in verbo. & vxorem nomine Adelasiam. decisione 5. nu. 122. cum sequen. D. de Segura in repet. l. cohæredi. in §. cùm filiæ. nume. 122. ff. de vulg. Ange. de Gambellionibus in tract. de testamen. in glo. 85. Ioan. Bessaniū in consuetudin. Aluerniæ, c. 12. de successionibus & testamentis, artic. 11. Matthæ. de Afflict. in decisio. Neapol. decisione 96. Chassanæum in consuetud. Burgund. in titu. {Des successions.} Rubr. 8. §. 3. fol. 284. colum. 2. num. 1. cum alijs. Bermondum in tract. de publicis cōcubinarijs. pag. 310. versicu. impropriè Papa. à numer. 1. vsque ad nume. fina. Nicol. Boer. in decisione 227. Nicol. de Vbaldis in tract. de successio. ab intestato: in j. parte, num. 44. cum alijs. Martinum Lauden. in tract. de legitimatione. nu. 72. cum alijs. Io. Gualdensem in tract. de arte testandi: titu. j. cautela 14. per totam. Io. de Garronibus in repet. l. j. nume. 101. cum alijs. C. de secun. nupt. Pan. Paris. in consi. 11. nume. 10. lib. 2. Iacob. de Sancto Georg. in l. qui testamentum. nu. 5. cum alijs. ff. de probatio. Io. Baptistam de Caccialupis in repet. l. si qua illustris. nume. 69. cum alijs. C. ad Orficia. Ioan. Corasium in l. hæres insti. num. 5. C. de impuberum & alijs. Barthol. Socin. in consil. 69. volu. j. Phil. Corne. in consi. 25. & in consi. 310. vol. j. & in consi. 207. lib. 3. Alex. in consi. 74. lib. 3. & in consil. 150. libr. 2. idem Corne. in consi. 236. lib. 2. Laur. Calcaneum in consil. 62. Rolandinum Bononiensem in tract. de testa. Rub. 18. Ex quibus omnibus amplia & limita sequentibus modis.

Amplia primò in tantum procedere q᷑ non valeat statutum disponens spurios ex testamento, vel alia vltima voluntate posse succedere patri suo: quia statutum præberet occasionem fornicandi, vt in l. conuenire. ff. de pactis dotali. in c. quemadmodum. de iureiur. ita tenet Federicus de Senis in consi. 265. numer. 1. & in consi. 277. Areti. in l. cunctos populos. nume. 15. & Bal. nume. 13. C. de summa trini. idem Aret. in l. testamenti factio. ff. de testamen. Ias. in l. ait prætor. in princ. nume. 12. ff. de iureiuran. Barthol. Socin. in consil. 95. nume. 9. lib. 4. Dec. in c. 2. in 2. lectura in 2. notabili, de constitutio. & hanc dicit communem opinionem Ioan. Baptista de Caccialupis in repet. l. cunctos populos. numer. 170. C. de summa trinita. Hanc opinionem dicit esse cōmunem Philip. Dec. in c. in præsentia. numer. 124. de probatio. Eādem dicit communem esse Ioan. Gualdensis in tract. de arte testandi. in titu. j. cautela 14. num. 1. Eandem dicit esse communem Ferdinandus Loazes in tracta. de matrimonio. in 2. dubio. in 2. fundamento pro parte negatiua, numer. 7. vbi adducit alios quàm plures docto. dicentes eam communem, idem Loazes in tracta. de conuersione Paganorum: colum. 22. nume. 7. versic. ex hac ratione. Nicol. Boer. in decisi. 127. numer. 9. Guliel. Bened. in repetit. c. Raynutius. in princ. nume. 39. & hanc opinionem tenet Bermondus in tract. de publicis concubinarijs: pag. 344. à nume. 63. vsque ad nume. 65. Pala. Ruuios in l. 9. nume. 6. in ll. Tauri.

Amplia secundò vt hæc nostra conclusio non solùm procedat de iure ciuili, verùm etiam de iure diuino: vt habetur Genesis 21. cap. vbi dictum est Abrahæ, Eijce ancillam & filium: quia nō erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. quod idem attestatur Apostolus ad Galatas 4. cap. Quod dictum etiam obseruatur de iure canonico: vt in c. non omnis. 32. q. 2. & in cap. dicat aliquis. 32. q. 4. & refert Augu. in c. quid est. 35. q. 7. vbi dicit q᷑ ex lege Dei statutum est q᷑ illi qui ex incestuoso coitu nascuntur, nullo iure parentibus succedant.

Amplia tertiò quòd si spurio aliquid relinquatur, id à lege legitimis liberis vel cognatis proximioribus defertur, ita tenet Bald. & ibi Sal. in l. j. per text. ibi. C. de natura. liberis.

liberis. Bartol. in l. fin. ff. de his quibus vt indig. Ias. numero 9. in l. 2. C. de hæred. instituend. Eandem opinionem dicit communem Alex. in l. hæreditas. C. de his quibus vt indignis. & in cons. 74. numero 6. vol. 3. Eandem opinionem, vbi notabiliter eam examinat, tenet Bermondus in tract. de publicis concubinarijs, pag. 318. numero 21, versic. ego autem puta contrarium. sed si venientes ab intestato agere noluerint, vel dissimulauerint, vel tacuerint intra duos menses inuadit fiscus tales res, ita probat tex. in l. 1. in §. quibus tacentibus. C. de natura. liberis. & ita expressè per illú text. tenet Bald. in l. certum, numero 17. versicul. sed pone bastardus. C. vnde legi. Bermondus in dicto tractat. de publicis concubinarijs, pagina 311. numero 7. Rolandinus Bononiensis in tract. de testamentis: Rubrica. 18. num. 1. Lud. de Sardis in tract. de naturalibus liberis: in fine, in versiculo, secundò videndum est, nu. j. Io. Garronis in repe. l. j. nu. 101. cum alijs. C. de secund. nupt. & pro ista opinione est tex. in l. 10. tit. 13. parte 6.

Amplia quartò quòd si instituatur spurius, talis institutio est ipso iure nulla: cum ipso iure sint incapaces: vt in Authen. quibus modis naturales effician. sui, in §. fi. colla. 6. & in Auth. ex complexu. C. de incestis nuptijs. & in l. si spurius. ff. vnde cognati. & in leg. si pater. & ibi glos. & in l. nec apud. C. de hæred. instituen.

Amplia quintò vt tales filij non possint præscribere sibi relictum à patre. ita tenet Bal. in l. id quod pauperibus. col. fin. C. de episcopis & clericis. & in lege, nulla. versic. secundò quæro. C. de rei vendicatio. pro qua opinione allegat glos. notabilem, in l. nemo. ff. de vsucapione pro legato. vbi probatur quòd spurius vel alias incapax non potest præscribere tali præscriptione in qua requiritur titulus, prout in vsucapione & præscriptione longi temporis, si voluerit præscribere tanquam sibi relictum ab eo à quo capere non potuit.

Eandem opinionem tenet Salicetus in dict. l. nullum. dicẽs istud procedere etiam si iusto errore putasset se esse legitimum: & ita intelligit suprà dictam glo. idem tenet ipse Salicetus in l. 1. C. pro hærede. eandem opinionem tenet Alex. vbi hoc duobus fundamentis comprobat, in consil. 74. num. 7. vol. 3. Bermondus in tract. de publicis concubinarijs, pagina 315. num. 16. Philip. Corneus in consil. 236. numero 4. vol. 2. Eandem opinionem tenet Francis. Balb. in tract. præscriptionum, in 4. parte 4. partis principalis. q. 28. per totam. & in repet. l. Celsus, in prima parte, nume. 9. ff. de vsucapionibus.

Amplia sextò quòd si pater in testamento mandaret bona sua vel partes distribui inter pauperes vel coniunctos, vel illis executor viderit distribuenda, non poterit executor eligere spurium. ita tenet Bal. in l. id quod pauperibus, C. de episcopis & clericis. num. 34. q. 22. Ratio est: quia spurius non venit appellatione coniunctorum, nec executor poterit illa bona distribuere contra prohibitionem iuris in personam prohibitam, nec concedatur per indirectum quod prohibetur directè: & si distribueret spurio, videtur esse relictum à patre, quia factum exequutoris exequentis voluntatem, iudicatur idem cum facto testatoris: vt in l. vnum ex familia, in §. si de falcidia quæratur. ff. de leg. 2. vbi dicit text. quòd electus non dicitur capere ab illo qui eum elegit, sed ab illo cuius iussu electus fuit. Eandem opinionem tenet idem Bald. in l. ab eo. C. de fideicommissis. & pro ista opinione est text. in l. si his qui. ff. de vulgari. vbi qui non potest capere per se, nec alio mediante: nec etiam videtur datum arbitrium exequutoris: vt disponat contra ius: vt in l. quanquam. ff. de ritu nupti. & in leg. Lucius. ff. ad municipa. & pro ista opinione est tex. in d. l. j. C. de natura. liberis. eandem opinionem tenet Philip. Corneus in consi. 236. numero 10. volum. 2. Bermondus in tract. de publicis concubinarijs. pag. 311. nu. 8. Ioan. Gualdensis in tract. de arte testandi: tit. j. cautela 14. nu. 9. Guliel. Benedi. in repet. c. Rainutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam. in 5. decisio. num. 122. de testam. Pala. Ruuios in l. 9. num. 16. Tauri. Alex. in consi. 54. nu. 1. vol. 7. Laurentius Calcaneus consi. 62. num. 7.

Quam ampliationem declara vt per Nicol. Boeriú vbi ponit Docto. tenentes contrarium in decisio. 127. numero 14. & 15.

Amplia septimò habere locum econuerso: nam ita eodẽ modo pater non succedit filio. ita cõcludit Bal. in Auth. licet. C. de naturalibus liberis. quia inter eos nullú ius agnationis vel cognationis reperitur: vt notatur in l. hac parte. & in l. si spurius. ff. vnde cognati. Hanc opinionem tenet idem Bal. in l. j. C. de episc. & cleri. & ante eum tenuit Azo in Summa. C. de hæredibus instituen. & C. de legiti. hæredib. Bart. in leg. fin. numero 5. ff. de his quibus vt indignis. Guliel. Benedict. in rep. c. Rainutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam. decisio. 5. numero 133. Ias. in §. pœnales. num. 61. Instit. de actio. vbi pro hoc allegat text. in dicta l. licet. C. de naturalibus liberis. Hanc etiam opinionẽ tenet Matthesillanus in tract. de successionibus ab intestato. in 2. membro. 2. arti. principalis. nu. 6. Bermondus in tractat. de publicis concubinarijs, pag. 357. num. 77. versic. & econuerso notate. vbi hoc notabiliter declarat Alex. vbi allegat Bar. in alijs locis idem tenentem. in consil. 150. nu. 6. lib. 2. Chassanæus in consuetu. Burgun. in tit. { Des successions. } Rubr. 7. §. primo. num. primo & secundo, fol. 283. col. 2. Ioan. Baptista de Caccialupis in rep. l. si qua illustris. num. 77. C. ad Orficianum.

Amplia octauò quòd tales filij spurij non succedunt parentibus ex parte patris ab intestato. ita probat tex. in d. l. 1. in fine. C. de natura. liberis. & in l. si spurius. ff. vnde cogna. & ita expressè tenet Cinus in Authentic. itaque. C. communia de successio. & in leg. si qua illustris. C. ad Orfician. Io. Faber. in §. nouissimè. Instit. eo. tit. Io. Baptista de Caccial. in repet. d. l. si qua illustris. nu. 79. & hanc opinionem tenet Ludo. de Sardis in tracta. de natu. libe. in §. de successione spuriorum. in 7. q. nu. 12. Cifuentes, in l. 9. Tauri, nu. 4. De iure regio probatur in l. 12. titu. 13. parte 6. Quod in filijs clericorum locum non habet: quia nec ab intestato nec ex testamento succedunt parẽtibus ex parte patris: vt in l. vigesimasecunda, titulo tertio, libr. j. ordina. & in lege secunda, titulo tertio, lib. quinto ordinamẽti. quę leges approbantur etiam per legem nonam Tauri, & ibi hoc tenet Cifuentes. num. 12.

Amplia nonò habere locum in filio incestuoso: nam filius incestuosus scilicet natus ex consanguineo & consanguinea, non succedit parentibus. ita tenet glos. & ibi communiter Docto. in d. l. si qua illustris. C. ad Orficia. in gl. in verbo, cum legitimis. & in §. nouissimè. Instit. ad Orficia. tex. in l. 11. tit. 17. parte 7. & pro ista opin. est text. quem ibi notat & intelligit Cifuentes in num. 11. in d. l. 9. Tauri. Roderic. Xuarez in gl. l. j. tit. 6. lib. 3. Fori, fol. 95. pagina 1. versi. hæc in successione parentum. & hanc esse communẽ opinionem tenet Baptista de Caccialupis in repe. d. l. si qua illustris, numero 96.

Amplia decimò habere locum in filijs adulterinis: vt est text. quem ibi ad hoc notat Cifuentes, numero 2. in d. l. 9. Tauri.

Amplia vndecimò adeò procedere ꝙ talis filius nõ poterit aliquid à patre capere ex lucratiuo contractu aut oneroso, per se neq; per interpositã personã: vt in l. j. & ibi gl. Cin. Bar. Bal. & Salic. in d. l. j. C. de natu. labe. licet contrariũ teneat glo. in l. qui testamentum. in glo. 2. ff. de probat. quæ in contractu oneroso contrarium dixit. quam sequitur Bal. in l. si is qui. ff. de vulgari & pupilla. sed illam glo. reprehendunt ibi Iacobus Butri. Salic. & Florianus, ne per hunc modum faciliter fraus fieri possit de contractu ad contractũ. Hanc etiam opinionem tenet Io. Gualdensis in tractat. de arte testandi, titu. j. cautela 14. nume. 3. Guliel. Benedict. in repet. c. Rainutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiã, in decisione 5. numero 129. Aretin. in l. si is qui ex bonis. num. 6.

nume.6.in fine.ff.de vulgari & pupillari.Eandem opinionem tenet Bermondus, vbi eam notabiliter intelligit, in tract.de publicis concubinarijs:pagina 325.num.32.versi.& prædicta conclusio.Iacobin.de S. Georg.vbi eam notabiliter declarat:& glo.ibi,quæ communiter, vt suprà dixi, reprobatur,in d.l.qui testamentum.nume.octauo,cum sequentibus.ff.de probatio.

Amplia duodecimò procedere vt neque substitui possit per patrem.quod procedit in substitutione vulgari:quia virtute talis substitutionis non potest succedere.Ratio est: quia directè & non per interpositam personam per vulgarem succeditur patri, cum sit eius testamentum:vt in prin. Insti.de vulgari.& istud procedit etiam, quando pater grauasset filium naturalem & legitimum restituere hæreditatem spurio.quia per istá fideicommissariam succedere non posset:cum per illá succedatur in bonis testatoris per mediam personam instituti : vt in l.cohæredi. in §. cum filiæ. ff.de vulga.in quibus bonis spurius est incapax. si verò spurius fuerit legitimo filio substitutus pupillariter, tunc eueniente casu substitutionis admittetur ex expressa pupillari ad bona impuberis tantum:ad que bona spurius est capax, etiam ex dispositione patris, quia licet sit prohibitus succedere patri,non tamé prohibetur succedere fratri:vt est tex. in l.si his qui ex bonis.ff.de vulgari & pupillari. & hanc distinctionem posuit glo.sing.in Authen. quibus modis natura.effician.sui, in §.fin. in verbo, participium. collat.7. Hanc opinionem sequitur D.Couarruuias in 4. Decret.in 2.parte,c.8.§.5.nu.4.Guliel.Benedi.in repet.c. Rainutius, in verbo,& vxorem nomine Adelasiam. decisi.5.nu.118. Eandem opinionem,vbi eam notabiliter examinat,tenet Bermondus in tract.de publicis concubina.pag.316.num. 17.versi.sed an spurius.

Amplia decimotertiò quòd si pater cum non possit aliquid relinquere filio spurio, donauit bona sua ecclesiæ : & ecclesia posteà donauit spurio, non valet donatio:quia secunda donatio præsumitur remuneratio : quæ non potest fieri in persona spurij.ita tenet Bald.in l.eam quam.nu.40. C.de fideicommissis.quem sequitur Pala.Ruuios in repe. Rub.de donationibus.§.30.nume.14. vbi dicit esse valde notandum , & vidisse in practica . Facit etiam quod notat idem Pala.Ruuios in dicta repet. Rubr.§.67.num.19.sed Bald.vbi suprà, concludit, quòd si ecclesia instituta vel cui donatum est à patre,posteà donaret spurio intuitu pietatis & paupertatis, vel expressa causa remunerationis:talis donatio posset sustineri de iure. & ita expressè tenet Alex. in cons.54.nu.j.vol.7.Bermondus in tract.de publicis concubinarijs.pagina 312.num.10.

Amplia decimoquartò vt talis filius non succedat in feudum.ita tenet Bald.in consi.207.num.1.vol.2.pro qua opinione est tex.in c.j.in §.naturales.si de feudo defuncti contentio sit inter dominum & agnat.vasalli.Eandem opinionem tenet Io.Andr.in c.lator.& in c.per venerabilem.qui filij sint legitimi. eádem opinionem tenet Pala. Ruuios in repet.c.per vestras.in §.10.num.4.Aegidius de Bellamera in decisione 742.sub titu.de donationibus.Bermondus in tract.de publicis concubinarijs, pag.311.nu.6. facit quod suprà dixi in regula 360.

Limita primò non procedere quando filius spurius instituitur sub conditione,scilicet si legitimabitur:quia tunc bene valet talis institutio.ita tenet Bald. Imol.& Alex.in leg. Gallus.in §.instituens.ff.de liberis & posthumis. idem tenet Albe.de Rosate in l.libertas testamento.per illum tex. ff. de manumissis testamento. & in l. quod conditionis. ff. de donatio.causa mortis.pro qua opinione est glo.in l.fi.in 6.intellectu. ff. de regula Catoniana. quam ad hoc allegat Bald.in l.seruus.C.de legatis. facit etiam text. in l.in tempus.ff.de hæredibus instituendis & in l.sicut.& ibi gloss.in princ.ff.quibus modis vsusfructus amittatur. & hanc opinionem dicit esse communem Lancelotus Decius in d.§. instituens.& ibi Ias.numero 5.hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. Gualdensis in tracta.de arte testandi,tit. 1.cautela 14.num.15. Eandem opinionem dicit etiam esse communem Catellianus Cotta in verbo, spurius.el 3.eandem opinionem dicit etiam communé Franc. Curt.iunior in consil.84.numer.3. Lancelotus Galiaula in repet.l.Gallus.in §.& quid si tantum . nume.4.ff.de liberis & posthumis.& pendente conditione legitimationis spurius potest petere bonorum possessionem,ex qua obtinebit administrationem hæreditatis, antequam legitimetur, vt in l.si quis instituatur hæres.& ibi Bart.& alij Docto.ff. de hæredibus instituendis.idem tenet Bald. in l.fi.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris. D. Couarruuias in Epitome, de sponsalibus.in 2.parte,c.8.§.5.nu.12.Pala.Ruuios in repe. Rubr.de donationibus.§.29.nu.4.Francis. Curtius Iunior in dict.consil.84.num.4.Ioan.Gualdensis,vbi refert alios Doct.contrarium tenentes, in tract.de arte testandi,in d. cautela 14.num.15.

Limita secundò non procedere in nepote : nam nepos legitimus & naturalis ex filio spurio,deficiente prole legitima,potest ab auo hæres institui.ita tenet Bartol.nume.3 Imo.& Alex.Aretinus,& Iaso.in l.Gallus.in §.quid si his. ff.de liberis & posthumis.idem Bartol.in consil. 118.incipiente,Odosius habens filium.vbi dicit quod ita fuit iudicatum pro opinione sua. Panorm.in c.cum haberet.de eo qui duxit in matrimoniú quam polluit per adult.vbi concludit quòd licet pater non possit instituere filium spurió, non tamen prohibetur ab auo. Hanc opinionem dicit esse communem Ias.in l.hæreditas, num.8.C.de his quibus vt indignis.Alex.in consil.74.num.2.lib.3.vbi Carol.Molin. in eius additionibus dicit hanc esse communem opinioné. & Philippus Decius in consilio 462.num.17.& 18. Philippus Corneus in consil.25.numero 10.volu.1.Ioan.Gualdensis in tract.de arte testandi, titu.1.cautela 14. numero 12.eandem opinionem,vbi latissimè eam examinat,tenet Bermondus in tractatu,de publicis concubinarijs,pagina 346.num.65.versi.apud Legistas difficilior oritur dubitatio.vbi eam ibi mouet.& in pag.350.num.70.eam determinat Nicol.Boer.in decis.127.num.16. per glo.quam ibi Doctor.sequuntur in d.l.fi. C.de natural. liberis. Didacus del Castillo in l.9.in glo.in verbo,ex testamento in legibus Tauri.Gulielmus Benedictus in repet.c. Rainutius.in verbo, & vxorem nomine Adelasiam.decisione 5.num.131. Hanc etiam dicit communem Roder. Xuarez in lectu.l. 9.tit.11.libro 1.Fori.fol.73. pagina 2.versi.consideratum. & in lectura l.j.tit.6.lib.3. fori.fol.88. pagina 2.versic.circa hoc quæritur de pulchra quæstione.licet contrarium videatur tenere Chassanæus in consuetud.Burgun.in titulo; {Des fiefz.} Rub.3.§.5.fol.113.col.4.num.70.sed in effectu ibi tenet communem opinionem:quia debet intelligi opinio eius stante prole legitimæ:prout in effectu concludit Iason,ad quem se remittit in d.l.hæreditas.

Quæ limitatio in nepote nato ex filio incestuoso non procedit secundum Bald.per textum ibi in l.si quis incestu. num.2.C.de incestis nupt.quem textum dicit esse vnicum idem Bald.in cap.in præsentia.num.35. de probationibus. Hanc opinionem tenet Ant. Corsetus in singul. incipiente,hæres.el 4.Hippol.in singul.143. Alex.in dicto §.quòd si his . Quam opinionem dicit esse communem Salicetus in dicta l.si quis incesti.hanc etiam tenet Cifuentes in l.9. num.7.Tauri.Doct.Couarru.in Epitome,de sponsalibus, in secunda parte, cap.8.§.5.numero 13.Bermondus in tractatu, de publicis concubinarijs , pagina 351.numero 70. versicul. ista conclusio indubitanter procedit. Gulielmus Benedictus in repet.c.Rainutius.in verbo,& vxorem nomine Adelasiam.decisione 5.nume.131.Corneus in consilio 25.numero 15.volum.1.Castillo in dicta leg.9. Tauri, in verbo, ex testament.Roderic.Xuarez in lectura leg. primæ,titulo 6.libro 3.fori,folio 89.pagina 1.licet contrarium teneat Paulus de Castro in filio incestuoso, in dicto §.quod si his.num.6.ad quem respondit Roderic. Xuarez

vbi

vbi suprà. & ab opinione Bal. velit recedere Ias. in dict. §. quòd si his. num. 25. eandem opinionem Bal. in d. l. si quis incesti. dicit esse communem Martinus Lauden. in tracta. de legitimatione, nu. 73.

Quod in nepote ex filio clerico locum non habet, sed possunt ab auo institui. ita tenet Baldus in dicta leg. si quis incesti. numero 2. versiculo, qu æro nunquid hæc lex. C. de incestis nuptijs. Ratio in qua se fundat est, quia suprà dicti filij clerici non sunt incestuosi, sed spurij & ex stupro nati. Quam opinionem tenet Petrus, Cinus, & Salice. in l. 2. C. de episcop. & clericis. Hanc opinio. tenet Abb. in cap. ex tenore. & in cap. causam quæ. & in cap. lator. qui filij sint legitimi. Alexander in dicto §. quòd si his. numero 9. Rodericus Xuarez in lectura leg. 9. titu. 55. libro 1. fori, folio 73. pagina 2. eandem opinionem dicit esse communem Corsetus in singu. in verbo, fornicatio. & Cifuentes in l. 9. nu. 7. Tauri. pro qua opinione est gloss. in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. in verbo, adulterinis. vbi filios clericorum vocat adulterinos.

Tertiò limita quandocunq; pater aliquid relinquit spurio si ingrediatur monasterium: nam tale legatum bene valet. ita tenet Guliel. de Cugno, & ibi Bald. in num. 3. versiculo, iuxta hoc quæro. in l. 5. C. de sacrosanctis ecclesijs. quem sequitur ibi And. de Beseiis in repet. num. 151. Ratio est secundum Baldum quia sicut per oblationem curiæ filij legitimantur, vt in Authen. quibus modis naturales effician. sui. in §. si quis igitur. collat. 7. ita per oblationé monasterio factam. & illud dictum Bald. sequitur Alexan. in additio. ad Bartol. in l. cum quis. C. de natu. liber. & in l. necessarijs. numero 13. ff. de acquirenda hæreditate. & ibi Francisc. de Aret. Cifuentes in l. 50. nu. 15. Tauri. Hippol. in singul. 273. Iacob. de sancto Georg. in Auth. non licet. nu. 21. C. de liberis præteritis.

Quartò limita non procedere de iure canonico: nam de iure canonico filio spurio. adulterino, vel incestuoso, debentur alimenta: vt est text. in c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. Ratio est, ne filius fame pereat. De iure Regio est tex. in l. 8. titu. 13. part. 6. & Abb. in d. c. cum haberet. in vltimo notab. dicit illum tex. non esse alibi ad hoc. & huic iuri canonico statur hodie, etiam de iure ciuili, secundum glo. in d. c. cum haberet. in fine. quam glo. sequitur ibi Abb. Card. & alij. eandem opinionem tenet Antonius Corsetus in singulari incipiente, spurius. & hác dicit communem opinionem Ias. in cons. 26. nu. 4. lib. j. Io. Gualdensis in tract. de arte testandi, tit. j. cautela 14. nu. 53. & circa hanc limitationem vide quæ dicam in sequenti regula.

Quintò limita vt pater teneatur filiam spuriam dotare, cum dos succedat loco alimentorum. ita tenet Bartol. in d. Auth. ex complexu. vbi dicit se ita dixisse & consuluisse, q vsque ad quantitatem sufficientem pro alimentis, pater potest filio spurio relinquere, & eodé modo filiæ spuriæ pro dote sua cum sine aliqua dote neque potest ali, neque nubere. Quod dictum dicit esse menti tenendum Panor. in d. c. cum haberet. numero 5. idem tenet ipse Bartolus in l. si fraudator. in §. qui à socero. ff. de reuocá. his quæ in fraudem credit. dicens quòd si clericus dotasset filiam suam spuriam, valeret donatio, neque ab ea posset auferre quatenus ipsa de iure canonico posset capere pro alimentis. idé tenet idem Bartolus in l. finali numero septimo. ff. de his quibus vt indignis. Hanc opinionem tenet Roderic. Xuarez in lectura l. 1. tit. 6. lib. tertio fori, folio 95. pagina 5. versiculo, & per dictum c. cum haberet. Circa quam limit. vide quæ dicam in regula sequenti.

Sextò fallit quandocunque filius esset legitimatus: nam tunc potest institui à patre. ita probat text. & ibi Ioan. Faber. in l. cum quis. in fine. C. de naturalib. liber. & text. in Authent. quibus modis naturales efficiantur sui. in §. nullum, collatio. 7. & ita tenet Bald. in capi. de causis. nu mero 34. de officio deleg. quem sequitur Ias. in Authent. si qua mulier. numero 47. C. de sacrosanctis ecclesijs. & in leg. hac consultissima. §. ex imperfecto. collat. s. C. de testam. Castellianus Cotta in Memoralibus iuris, in verbo, spurius. el 3. Philippus Dec. in consi. 258. numero 5. eandem opinionem tenet Bermondus in tractat. de publicis concubinarijs, pagina 327. numero 39. & in pagina 359. numero 81. Cifuentes in l. 12. numero 2. in legibus Tauri. pro qua opinione est text. ibi, inquantum dicit quòd extantibus filijs legitimis & naturalibus, non succedat legitimatus: ergo à contrario, si non extant, succedit. Facit quod suprà dixi in reg. 69. & vltra ibi dicta notandú est quòd iam quòd filius legitimatus succedat in bonis patris & possit institui à patre, tamen non gaudent nobilitate parentum, sed tenentur contribuere, sicut si legitimati non essent, vt in pragma. 9. An. 1544. per quam pragmaticam corrigitur l. 9. in fin. tit. 15. part. 4. & in d. l. 12. in fine Tauri.

Septimò limita in filijs spurijs Principum: nam Princeps potest eis donare, & filias dotare. ita notabiliter concludit Bald. in consil. 456. numero 9. volum. 5. facit etiam quod notat idem Bald. in consil. 267. numero 55. volum. j. Quem sequitur Nicolaus Boerius in decisione 127. nume. 17. Hanc etiam opinionem tenet idem Bald. in cap. 1. nu. 30. de constitutio. vbi dicit quòd Princeps de plenitudine potestatis hoc facere potest, licet Barba. teneat contrariam opinionem in dicto cap. s. nume. 192. de constit. vbi dicit quòd Princeps potest dotare filias suas spurias eatenus qua tenus sufficiat ad alimenta: per gloss. in dicto cap. cum haberet. & per alia: de quo ibi per eum. & hoc modo dicit quod procedit dictum Bal. ibi. & illud dictum Bald. sequitur Chass. in consuetud. Burgun. in tit. { Des succesions. } in §. 3. folio 285. col. 2. num. 54. sed si hoc esset verum, nullum priuilegium esset in Principe, cum quilibet priuatus hoc posset facere, etiam si sit clericus, vt suprà dixi in 5. limitatione. Præterea pro doctrina Bald. facit quod suprà dixi in regula 43. in 5. limitatione.

Octauò fallit in matre: nam non extantibus descendentibus legitimis & naturalibus, filius naturalis vel spurius succedit matri tam ab intestato quàm ex testamento. ita probat text. in l. hac parte. & in l. si spurius. ff. vnde cogn. & in l. 1. in §. sed vulgo. ff. ad Tertull. & in §. nouissimè. Instit. eo. titu. Probatur etiam de iure regio in l. 9. Tauri. vbi inquit l. quòd extantibus filijs legitimis & naturalibus, tales filij naturales tantum vel spurij ex dispositione matris sunt capaces quintæ partis bonorum. & ita expressè tenet ibi Cifuentes numero 1. Quod tamen est verum, nisi talis filius esset natus ex damnato & punibili coitu ex parte matris: quia tunc etiam non extantibus filijs legitimis, filius non succedit matri præterquam in quinta bonorum parte duntaxat, si sibi relinquatur, non alias. & ita expressè probat suprà dict. leg. 9. Tauri. & ibi expressè hoc tenent Cifuentes & doctor. & text. ibi ponit in fine quando filius esset natus ex damnato & punibili coitu. Quod etiá ponit D. Couarruuias in Epitome de sponsalibus, in 2. parte, c. 8. §. 5. nu. 55. sub num. sequen.

Quod tamen procedit præterquam si talis mater esset per vim stuprata: quo casu talis filius adulterinus non extantibus legitimis succederet matri. ita tenet Bald. in l. eam quam. num. 25. C. de fideicommis. vbi tenet quòd si tyrannus habuit accessum ad aliquam mulierem per vim, quòd filius inde natus non dicitur spurius. Quam opin. tenet idé Bald. in l. si qua illustris. num. 1. C. ad Orficia. quem sequitur Cifuentes in d. leg. 9. num. 2. & ibi Palat. Ruu. num. 15. Nicol. de Vbaldis in tract. de succes. ab intestato. in 5. parte, num. 45. Pro qua opinione est text. in c. 1. 2. & 3. & in c. ita ne. 32. q. 5. & in c. presbyteros. 50. distin. & in c. 5. 5. q. 6. vbi probant illa iura quòd ea quæ fiunt contra voluntatem facientis, non imputantur ipsi facienti. Probatur etiam per text. in leg. curia. in versicu. neque si per vim. ff. de munerib. & hono. facit etiam pro hoc illud quod notat Angel. de Perus. in leg. 1. in §. remouet. ff. de postulando. vbi tenet

quòd

quòd responsa violenter cognita ab sponso, potest ingredi monasterium eo inuito, sicut anteà poterat. Quem sequitur Hippolytus in leg. prima, in §. præterea. numero 12. ff. de quæstionibus.

Nonò limita vt possit institui hæres per viam fideicommissi: nam spurius fraude cessante potest institui hæres à patre dummodò grauetur purè alteri restituere suprà d. hęreditatem. Ratio est: quia cum pater possit, imò debeat hodie spurio relinquere alimenta: vt in 4. limitatione dixi: & hoc debeat seruari in vtroque foro. Est ergo regula quòd qui aliquid capere potest, licet solidum capere non possit, potest institui hæres, & grauari alteri restituere purè. ita probat text. in l. cogi. in §. hi qui solidum. ff. ad Trebell. vbi glo. j. ponit exemplum in filio naturali. sed cum spurius hodie possit aliquid à parentibus capere, & æquiparetur in hoc filio naturali: vt in d. c. cum haberet. ergo idem est dicendum in filio spurio quod in naturali. ita in specie determinat Ang. & ibi Ioan. de Imol. in l. in tempus. ff. de hære. instituen. idem Ang. in l. 2. C. eod. tit. Alex. in d. §. hi qui solidum. eandem opin. tenet Bermondus in tracta. de publicis concubinarijs. pag. 317. num. 20. Palat. Ruuios in repe. c. per vestras. §. 10. nu. 12. quod etiam videtur tenere Roder. Xuarez, licet non se bene firmet in allegatione 27. fol. 196. pag. 2. versic. præterea imo. ex quo apparet quòd licet decisio glo. in l. eam quam. in verbo, coguntur. C. de fideicommissis. sit iuridica: tamen Doct. ponentes exemplum ibidem de incapace in totum, scilicet de spurio, errant per inaduertentiam, habentes respectum solum ad ius ciuile, vetans spurius à parentibus alimenta relinqui. de quo in Authent. ex complexu. C. de incestis nupt. cum similibus. & non respicientes seu considerantes ius canonicum: de quo in d. capit. cum haberet. corrigens in hoc ius ciuile cui standum est. & hanc limitationem suprà d. intelligo verã, vt suprà dixi, quandocunque constaret in se nullam fraudem continere: alias non procederet secundum Ioann. de Imol. in d. l. in tempus. Alex. in d. §. hi qui solidum. & in d. l. 2. C. de hæred. instit. Philip. Corneus in consil. 217. num. 3. vol. 3. Io. Gualdensis in tract. de arte testandi. tit. j. cautela 14. numero 10.

Decimò limita in fratre: nam frater spurius natus ex eadem matre succedit fratri suo spurio. ita probat text. in l. si spurius. & in l. hac parte. ff. vnde cognati. & ita expressè tenet Ludouic. de Sardis in tractat. de legitimatione. in 3. parte, c. de spuriorum successione. q. finali. Matthæ. de Afflict. in decisio. 96. Bermon. in tractat. de publicis concubinarijs, pagina 358. numero 78. Catellianus Cotta in Memoralibus iuris: in verbo, bastardus. ex 1. Circa quam limitationem vide D. Couarru. in Epitome de sponsalibus: in 2. parte, c. 8. §. 5. num. 19.

Vndecimò fallit quando filius spurius institutus est ab hærede patris. ita concludit Bart. in l. si his qui ex bonis. nu. 3. in 2. q. ff. de vulgar. & pupill. vbi dicit quòd dicta institutio facta in fauorem spurij, est valida: quia ex tali actu testandi non debet præsumi fraus. argum. text. in l. edicto. in §. sed hæredem. ff. de aliena. iud. mutan. caus. fact. quem sequuntur ibi omnes Docto. secundum Ias. nume. 10. Hanc opinionem ante Bartol. tenuit Specul. & ibi Ioan. Andr. in tit. de successionibus ab intestato. in §. quid si pater instituit. num. 30. Bald. in l. eam quam. num. 54. C. de fideicommiss. vbi pro illa opinione adducit gl. in Auth. quibus modis natu. effic. sui. in §. fin. in verbo, participium. col. 7. hanc opinionem tenet Alex. in consi. 52. nu. 3. libr. 2. vbi pro ista opinione adducit text. in l. Titij qui testamentum. ff. de his quibus vt indig. in verb. principaliter. vbi dicitur quòd principaliter consideratur institutio quæ fit per hæredem: non autem consideratur institutio remota facta per patrem naturalem in fauorem hæredis. Et hanc opinionẽ tenet Bermoudus in tractatu de publicis concubinarijs, pagina 314. numero 14.

Portò circa hanc regulam cadit quæstio notabilis, An clericus iam quòd non possit instituere filium vel donare, an possit instituere vel donare nurui. Hanc quęstionem reperio in iure nostro tangi per Host. in c. j. in 2. col. de testa. vbi concludit quòd cum talis donatio censeatur fraudulenta, quòd nullo modo valeat: per iura quæ ibi allegat, & per suprà d. in hac nostra regu. quam opinionem Host. sequitur Io. And. ibi & Card. j. col. nu. 3.

Contra quam opinionem, ibi, in cap. cum in officijs. de testa. quia nullus in iure eam post suprà dict. tangit, videtur mihi magis verum per sequentia fundamẽta: & in primis facit, nam clericus de bonis patrimonialibus potest testari: vt in c. j. & in c. quia nos. de testamentis. & potest etiam testari de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ, ex quadam generali consuetudine nostræ Hispaniæ: vt in c. cæterum. de donat. & ibi glo. in verbo, ratum. ita tenet Syluest. in summa: in verbo, clericus. in 4. versic. 2. Guido Papa in decisi. 115. Io. Bernar. in practica, c. 124. & ita expressè concludit D. Couarruu. in c. cum in officijs. nu. 9. Quod hodie decisum est per quandam Extrauagantem Iulij Tertij nostri Romani Põtificis. vbi permittitur omnibus clericis tam episcopis quàm presbyteris vt possint testari de quibuscunq; bonis acquisitis, siue intuitu patrimonij siue intuitu ecclesię: & sic dico quòd clericus non solum de proprijs bonis, verum etiam de acquisitis intuitu ecclesiæ potest nurui donare. Et quòd talis donatio in se non contineat fraudem, vt præsupponunt suprà d. Doct. patet ex sequentibus fundamentis. nam ex tali donatione filio spurio nihil quæritur præter alimenta quæ habet ex illis bonis donatis vxori cõstante matrimonio: vt in l. doce ancillam. C. de rei vendic. & in l. 7. tit. 6. part. 4. traditur per Docto. in l. in rebus. C. de iure dotium. vbi probatur quòd maritus constante matrimonio est dominus rei dotalis. quod intelligendum est impropriè: vt in l. 1. §. si vir. ff. ad Syllan. quia maritus tantummodò debet recipere fructus dotis vt alat familiam: vt in suprà d. iuribus. Et patet hoc: quia soluto matrimonio dos reuertitur ad ipsam vxorem, vel ad hæredes eius. & sic talis donatio non videtur fraudulenta, cum clericus possit filio suo alimenta relinquere, ne fame pereat: vt in d. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adult. & in l. 8. tit. 23. part. 6. & ita dixi suprà in 4. limit. & dicam infrà in reg. sequen. & pater clericus tenetur dotare filiam, cum dos succedat loco alimentorum: vt suprà dixi in 5. limitatione. Quod non solum habet locum ex bonis patrimonialibus, verum etiam ex bonis intuitu ecclesiæ acquisitis: vt est glo. in c. omnino. 31. dist. facit quod infrà dicam in regula sequenti, in 3. ampliatione. Et si dicatur *quod talis* donatio facta nurui esset fraudulenta, quæ *excederet* quantitatem: vt in d. regula sequenti, in 3. ampliat. hoc esset verum in persona filiorum: sed in persona nurus, hoc non est fraus, nec donatio dicitur excedere quantitatem: cum, vt suprà dixi, maritus ex bonis datis vxori suæ à patre clerico præter alimenta, & sic sibi necessaria alia habere non potest. Nec obstant dicta in regula sequenti, in j. limitatione. Quòd si filius possit alias habere vnde se alat, quòd pater non tenetur eum alimentare: hoc est verum quòd pater non tenetur: sed licet non teneatur ita vt possit compelli, si vult bene potest, & sic nubere filium cum vxore cui fecit donationem: licet filius, vt suprà dixi, habeat dominium. Et si opponatur etiam quòd talis maritus potest institui ab vxore, hoc etiam non obstat cum spurius possit institui ab hærede patris, & valeat institutio: vt suprà dixi in 11. limitatione. Præterea quia est in potestate vxoris instituere maritum vel non: nec etiam obstat quòd isti habeant inter se filios, & post mortem matris hæreditas clerici ad eos deueniat: quia tunc donatio non censetur fraudulenter facta, cum clericus possit instituere nepotes ex filio spurio natos: vt suprà dixi in secunda limitatione, in fine. & sic non est fraus quòd post mortem aui clerici, vel matris hæreditas vel donatio perueniat ad nepotes filij spurij clerici. Et sic cõcludo valere talem donationem per su-

prà

prà dicta fundamenta,& per alia quæ ex suprà dicta regula & sequenti possunt colligi. verum etiam si post mortem nurus,cui clericus fecit donationem,illud quod ex donatione peruenit ad nurum, & sic ad vxorem filij spurij, veniat ad hæredes vxoris soluto matrimonio: isti hæredes tenerentur maritum,& sic filium spurium alimentare ex hæreditate clerici, si filius alias non habet vnde se alat, non per text.in Authent.præterea. C.vnde vir & vxor.sed per dicta in sequenti regula, in quarta ampliatione. vbi non solũ parentes,verum etiam hęredes ipsorum tenentur alere filium spurium. Quæ opinio suprà dicta maximè procedit si talis donatio esset nurui à clerico facta antequam cum filio contrahat matrimonium: licet postea contrahat:cum post donationem sit in arbitrio vxoris contrahere matrimonium cum filio eiusdem clerici vel non.

REGEVLA CCCLXVII.

FILIVS spurius de iure canonico,debet habere alimenta à parentibus.Hanc regulam probat tex.in c.cum haberet.in fine: de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.Circa quam regulam vide Doct.suprà positos in præcedenti regula,& Lambertinũ,vbi circa alimẽta plura adducit,in tract.iuris patronatus:in tertia quęstione principali tertij libri.à primo articulo vsque ad finalem:fol.392.cum sex sequentibus.

Amplia j.vt dispositio huius regulæ seruetur in vtroque foro:quia ius ciuile in hoc corrigitur per suprà d. text.in d. c.cum haberet.ita probat glo.in d.c.cum haberet.in gl.fin. in fin.verbis.vbi hoc tenent Doct.sequendo d.glo.præcipuè Abb.nu.5. & hanc opinionem dicit esse communem Philip.Deci.in c.clerici.nu.4.de iudic. & in c.in præsentia. nu.515.de probat.Hanc etiam opinionem dicit esse communem Francis.de Ripa in repet.l.si vnquam.q.27. num. 68.C.de reuocand.donatio.& in Rubric. ff.de verborum obligatio.numero 58. Eandem dicit communem Anton. Corsetus in singulari incipienti, Filij spurij.& in repertorio ad Abba.in verbo, alimenta.eandem opinionem dicit etiam communem Ioan.de Neuizanis in sua Sylua nuptiali:libro tertio.numero vigesimoquinto.Bermondus in tractatu de publicis concubinarijs:pag.347.nu.62.Carcaneus in consi.62.nu.52.

Amplia secundò,non solum procedere in vita, verum etiam in morte:nam parentes in morte possunt relinquere alimenta filijs spurijs.ita tenet Bart. in l.fin.num.7.ff.de his quibus vt indignis.vbi dicit quòd filio potest aliquid relinqui à patre tempore mortis:tantum vt sufficiat illi ad alimenta.quem sequitur Roderi. Xuarez in lectura l.primæ. tit.6.libri tertij fori,fol.91.pag.1.

Amplia tertiò,habere etiam locum in dote: nam pater tenetur dotare filiam spuriam,& potest aliquã rem ei assignare in morte pro dote. Ratio est:quia dos succedit loco alimentorum: & bonum est argumentum de alimentis ad dotem:vt in l.cum post.in §.gener.ff.de iure dotium.& in l.prima.ff.soluto matrimonio.ita tenet Bart. in d.l. fin.nu. 7.ff.de his quibus vt indignis. Abb.in d.cap.cum haberet. nume.5.Roderic. Xuarez in d.l.1.tit.6.libro 3.fori.fol.91, pagina 1.& vide quod suprà dixi in regul. præcedenti, in 5.limitatione.Quod non solum habet locum in laicis,verum etiam in clericis:quia clerici tenentur dotare filiam ratione alimentorum, tam de iure canonico quàm ciuili.ita tenet Bartol.in dict.l. fin. ff.de his quib. vt indig. & in leg. vxorem.in §.pater.ff.de legatis tertio.quẽ sequitur Guliel. Benedi.in repet.c.Rainutius.in verbo, dotem quam ei dederat.numero 43. Ioan. Baptista Caccialupus in repetit.l. si qua illustris.num.92.C.ad Orficia. Cifuentes in l.9. Tauri.nume.9.Quod non solum habet locum ex bonis patrimonialibus, verum etiam ex bonis intuitu ecclesiæ acquisitis.ita probat glo.in c.omnino,31.dist.& ita tenet per eã, vbi eam notabiliter declarat Palatias Ruuios in repe.c.per vestras.§.23.nume.13. Bermondus in d.tractatu, pagina 337.num.53.& 54.

Quod est verum, nisi dos excederet magnam quãtitatem:quia tunc præsumeretur fraus:secundum Bar. in l.j. C.de natu.liberis. eandem opin.tenet Abb. in consil. 515. vol.2.facit text.in l.filiæ.ff.de leg.3.& in l.quæro.ff.de iure dotium.Io.Gualdensis in tract.de arte testandi: tit.j.cautela 14.nu.13.Roder.Xuarez in suprà d.loco. Nicolaus de Vbaldis in tract.de succesio.ab intestato:in j.parte,nu.50. Nicolaus Boerius in decisio.127.num.7.Gulielmus Benedictus in repetit.c.Rainutius,in verb.& vxorem nomine Adelasiam.decisione 5.num.126.de testamentis. Mathesillanus in tract.de successionibus ab intestato:in 3.membro primi articuli,nu.58. Cifuentes in l.9.Tauri.num.10. Chassanæus in in consuetudinibus Burgundię:in tit.{Des succesions.}Rub.8.§.3.nu.11.fol.285.col.2.Caccialupus in repet.l.si qua illustris.nu.95.

Quod tamen hodie de iure regio est taxatum vsque ad quintam partem bonorum patris,quam potest relinquere filijs spurijs pater vel mater in vita vel in morte: de qua filij possunt ab libitũ disponere in vita vel in articulo mortis, etiam quantum ad proprietatem:vt probatur in l.9.& 10.in legibus Tauri: & ibi Cifuentes & Doct.Palat.Ruuios in repe.c.per vestras.§.24.num.50. Xuarez in lectura l.1. tit.6.lib.3.fori,fol.95.pagina 2.

Amplia quartò,procedere,vt non solum pater & mater teneantur eos alimentare, verum etiam successores ipsorum.ita tenet Bal.in Auth.licet.C.de naturalib.lib.& notatur in d.c.cum haberet.Chassan.in consuet. Burgun.in tit. {Des succesions.}rub.8.§.3.fol.284.colum.2.nu.3.Eandem opin.tenet Bermon.in tract. de publicis concubinarijs:pag.336.nu.52.Lauren.Calcaneus in consil.62.nu.57. Mathesilanus in singu.148.Abb.in consil.115.in 2.vol.Et pro ista opin.est textus de iure regio in l.8.titu.53.parte 6. Quod etiam procedit si fiscus sit hæres.ita tenet Pala.Ruuios in repet.c.per vestas.§.24.nu.8.& 9.& sic quòd quandocunque bona sunt confiscata, fiscus teneatur alimentare filios,etiam spurios.

Quintò amplia habere locum in filijs incestuosis.ita notabiliter per suprà dictum text. in d.c. cum haberet. tenet expresè Nicol.de Vbaldis in tract.de success.ab intestato. in j.parte,num.46.Quod ànte eum tenuit Io.de Imo.in l. ex facto.in §.si quis rogatus.el 1.in 5. colum.num.7.ff.ad Trebel. D.de Segura in l.cohæredi.in §.cum filiæ.nu.123. ff.de vulgari & pupillari.Hanc opinionem tenet D.Couarruu.in Epitome de sponsalibus, in 2.parte,c.8.§.6.nu.6.in fine.Quæ opinio comprobatur per text.in l.9.Tauri: vbi permittit matri vel patri relinquere filijs incestuosis quintam partem bonorum suorum ratione alimentorum:licet contrarium teneat Bald.in auth.ex complexu.nu.j.C.de incestis & inutil.nupt.& Palat.Ruuios in d.l.9.nu.50.Tauri. & Ludo.de Sardis in tracta.de natu. liberis:in §. de obligatione inter patrem & filium.nu.4.in fine. & primam opinionem contra Bal.tenet Roderic. Xuarez in l.j.tit.6.libr. 3.fori,folio 95.pagina 2.

Amplia sextò procedere, vt pater vel mater pro anima filij spurij præmortui posit in vita sua donare,vel in morte relinquere: quia licet post mortem cibo non indigeat corporali,tamen necessarius ei est cibus spiritualis pro anima:& cui debetur cibus corporalis, fortius debetur ei spiritualis pro redemptione animæ. ita tenet Ioan. Faber.in §.pœnales.Institu.de perpetuis & temporalibus actio.numero 8.in fine.quem sequitur Guliel.Benedictus in repet. c.Rainutus.in verbo, & vxore nomine Adelasiam.decisi. 5.nu.525.de testamen.

Amplia septimò habere locum etiã in nepote vel pronepote:nam auus & proauus deficiente patre vel matre tenentur alere nepotes & pronepotes.ita per text.in dicto c. cum haberet.in fine, tenet Nicol.de Vbaldis in tractat.de succesio.ab intestato.in 1.parte, numero 47.quem sequitur Bartholom. Socinus in consil. 165.numero 1.libro 2. colum.2.versic.quartò & vltimò præmitto. eandem opinionem

nionem tenet D. Couarruu. in dicta Epitome, in 2.parte cap.8.§.6.nu.16. vbi dicit quòd non obstat text. in l 5.tit. 19.par.4. vbi probatur tex.filios spurios alendos esse à matre,, auo, & proano materni generis.quia tex.ille loquitur secundũ rigorem iuris ciuilis:non autem attenta æquitate iuris canonici,de qua in d.c.cum haberet.

Limita primò, hanc regulam oon procedere qoandocunque filius habet vnde se alat:nam tunc pater non tenetur eum alere.ita probat text.in l.si quis à liberis,in §.sed si filius.ff.de lib.agnosc. eandem opinionem tenet Anto.de Butrio,& ibi Abb.io dicto cap.cum haberet.num.10.Baptista Caccialupus in repet.l.si qua illustris.nume.93. C.ad Orficia.Bartholomæus Socin.in consi.121.num.47.libro 4.Laoren.Calcaneus in consi.62.num.14. Nicol.de Vbaldis in tractat.de successio.ab intestato.in 1.parte, num.49. Philippus Decius in consilio 576.Alexan.in consi.74.numero 4. libro 2. Hanc etiam opinionem tenet Bermondus in tract.de publicis concubinarijs, pag.339.nume.58. versicu.sed aduerte.Cifuentes io l.9.num.1. Tauri.vbi concludunt,quòd quandocunq; tales filij habeot vnde se alãt, vel possunt se alias suis laboribus alimentare,patres ad hoc non tenentur. Quæ limitatio in se maximam æquitatem de iore videtur continere:quia ratio finalis suprà dictæ regulæ est,ne filij spotij priuati alimentis,pereant famę.quæ ratio cessat quando spurius habet bona vel artem ex quibus potest se alimentare: nam tunc cessat dispositio huius regulæ: & cessante ratione, cessare debet dispositio legis: vt in l.adigere.in §.quamuis.ff.de iure patronatus. De iure regio probatur in l.6.titu.19.part.3.Quod tameo iotellige procedere nisi dedecus sit filijs artem quam sciuor exercere.ita concludit Bart.in tract.de alimentis. quem sequuntur supgà dicti Doctores.& ita tenet Pala. Ruu.in repet.c. per vestras.in §.23.nu.7.D.Couarruuias in d.Epitome de spoos.in 2.par.c.8.§.6.num.9.

Limita 2.quaodocunque pater eget,& non habet vnde possit prædictos filios alere: nam tunc non tenetur vltrà quàm facere potest.ita probat gloss.in d.c.cum haberet.& ibi Abb.per eum,nu.10. De iure regio probatur io l.5.tit. 19.parte 4.

Limita tertiò quando talis filius commisit aliquam ingratitudinem contra patrem:nam omoes causas sufficientes ad exhæredãdum filium de quibus in Auth. vt cum de appellatiooe cognoscitur.in §.causas.coll.8.glo.in c. Quintauallis.de iureiur.sufficiunt ad priuandum eum alimeotis. ita probat glo.in l.si quis à liberis in §.idem iudex. io verbo,detulerat.ff.de liber.agnoscendis.& in leg.finali, in verbo, promerueris. C.de alendis liber.& ita expressè tenet Abb.in d.c.cum haberet.nu.10.& facit quod suprà dixi in reg.368.in 3.limitatiooe.

REGVLA CCCLXVIII.

Filivs non potest institui à patre sub cooditione casuali vel mixta, nisi sub contraria exhæredetur:alioquin testamentum est nullum. Haoc regulam probat text.in l.si pater.C.de instit.& subst.ibi, iure testatus noo videtur.Facit etiam text.io leg.1.ff.de iniusto rupto. text.in l.Lucius. in verbo, oullius esse momenti.ff.de conditio.& demonst.

Hanc regulam limitat quatuor modis Bernar.de Luco in reg.727.remittendo se ad Ias.in d.l.si pater.

Eandem etiam ampliat quinque modis, & limitat vno & viginti modis Gerardus Albertinus in repe.d.l.si pater. à nu.62.vsque ad nu.131.C.de institu.& substit.

Circa quam tegulam ootandum est quòd hodie corrigitur suprà d.l.si pater. & talis conditio reijcitur de medio vsque ad legitimam filij,& valet testameotum.ita tenet glos. in d.l.si pater.in verbo,erat:& in lege,suus qnoque.in verbo,constat.ff.de hæredib.instiu.Quam opinionem tenet Bartolus in dicta leg.si pater.numero 2.vbi dicit quòd vsque ad suum tempus omnes Docto. tenuerunt contra suprà dictam glos.in d.leg.si pater.pro qua opinione adducit textum in l.scimus. in §. cum autem. C.de inofficioso testamento.quam opinionem gloss.& Bartol.dicit esse communem Ias.in dicta l.si pater.nume. 19.& ibi Alexand.& Doctor. præcipuè Iacob.de S. Georg.nume.13. vbi dicit quòd in quæstione facti obtinuit secundum opinio. illius glo.& quòd ita fuit iudicatum per tres sententias. Eandem opinionem vbi latissimè eam examinat, & dicit suprà dictam regulam esse correctam per text. in d.l. quoniam in prioribus.C.de inofficioso testamento.tenuit Roder.Xuarez, vbi plura in hoc adducit, in repet.dictæ l.quoniam in prioribus.folio 6. colum.3.versic.sed ad pleniorem intellectum huius legis, à nume. 1. vsque ad finem. & idem Xuarez in eadem repetit.folio 14.in 5.ampliatione, per totam, eandem opinionem tenet Franc.de Ripa in rubr.ff. de vulgat. numer.157. Bernardus de Luco in dicta regula 727.Montaluus in gl.l.9.tit.4. parte 6.eandem opinionem tenet Guliel.Benedi.in repet.c.Raynutius.in verbo,delinquit.num.28.de testam.Pro qua opinione videtur text.de iure regio in l.9.& 11.tit.4. parte 6.& in l.17.tit.1.parte 6. in fi.ibi,{devẽ la auer libre y quita sin embargo y sin agrauamiento y sin ninguna condicion.} Licet aliqui Docto. quos refert Roder.Xuarez in dicto folio 6.teneant contrariam opinionem glo.& Bartol.& licet opinionem contrariam dicat esse veriorem Philip.Deci.in d.l.si pater.nu.14. in pen.col.in medio.versi.in fin.glossæ. sed ibi etiam dicit opinionem suprà dictam Bart.& glossæ esse communem: quam opinionem Decij sequitur Io. Corasius io Rub.nu. 9.C.de impuberum & alijs substitutionibus.

REGVLA CCCLXIX.

Filiusfamilias non tenetur de mutuo. Hanc regulam probat tex.in l.1.& ibi Doct.ff.ad Maced. *De iure* regio est text.in l.4.titu.1.part.5.circa quam regulam vide Doct.in l.4 §.primo.ff.quòd cum eo.Ias.in lege,qui cum se.ff.de re iudic.Bald.in l.Macedoniani.C.ad Maced.in l.si filiusfamilias.ff.si certum petatur. Gomez.in princ. Instit. de actio.ou.47. Alciatum in tractatu præsumptionum,in 1.regula,præsumptiooe 42.

Hanc regulam limitat quinque modis text.in l.2. C.ad Macedo.eandem regulam limitat vndecim modis Pet.de Vnzola,in practica artis notariatus.in §.de filiofamilias & vnde dicatur.nu.25. vsque ad finem.& ibi à nu.1.vsque ad numerum 25.tractat materiam huius regulę,quas 11.limitationes ante eum posuit gloss.in §.illud.io verbo,senatus. Institut.quòd cum eo.

Vltra quas limitationes limita 1.quandocunque filiusfamilias recipit pecuniam mutuo ab altero fratre, qui etiam erat in potestate patris.ita probat glos.in l.frater à *fratre*.in glo.magna:versi.item quæro.ff.de condic.indeb.quæ vult quòd alter frater obligetur naturaliter & ciuiliter, & cum effectu:& sic glo.noo vult quòd habeat locum senatusconsultum Macedonianum. Quam gl.ad hoc ponderat Salic. ibi.Bal.in l.fin.col.3.circa finem. C.quod cum eo.eandem gl.dicit esse veram & non habere contradicentem in hoc, vbi assignat rationem huius similitudinis,Iaso.in l.frater à fratre,in 1.lectura,ou.36.

Limita secundò,noo procedere in foro consciẽtię:nam filiusfamilias qui vtitur exceptione Macedoniani,vbi vere fuit sibi mutuatum, peccat: ita concludit Innoc.in cap. quia plerique, ou.5. de immunit.ecclesiæ. quem sequitur ibi Abb.nu.26. Alex. io addit.ad Bartolum in l.j.in prima additiooe.ff.ad Macedonianum. Iaso.io l.si filiusfamilias, num.1.ff.si certum petatur.

REGVLA CCCLXX.

Filio studeoti mutuum factum, potest repeti à patre. Haoc regul.probat text.in l.sed Iulianus, in §.proinde, & ibi glo.ff.ad Macedo.& ibi Bartolus, glo.in l.Macedoniani,in verbo,non recusaret.C.eod.tit.Hanc opinionem tenet Bal.in l.omni modo,in §.imputari, col.fin.C.de inofficioso testam.Alex.in l.fin.C.de negotijs gestis.Soci.in regula 137. in prima limitatiooe. De iure regio probatur in l.sexta,tit.primo,parte 5.

Amplia primò habere locum si receperit libros commodatos, & posteà moriatur: nã tenetur pater eos restituere sicut mutuum: ita tenet Io. de Anan. in c. j. de magistris. Pet. Rauennas in Alphabeto suo, in verbo, scholaris. quos sequitur Petr. Rebuff. in tracta. de priuilegijs scholarium: priuilegio 58. num. 2.

Amplia secundò etiam si contra voluntatẽ patris filius esset in studio: nam tunc pro ea parte quam domi expensurus erat, pater indistinctè tenetur: vt in l. 3. in §. proinde. ff. de in rem verso. & ita expresè per illum tenet Pet. de Vnzola, vbi hoc declarat, in practica artis notariatus. §. de filiofamilias, & vnde dicatur, nu. 30.

Amplia tertiò habere locum in monacho: nam si Abb. mittit monachum ad studiũ, in dubio videtur se obligare ad expensas factas per monachum in studio: ita expresè concludunt Doct. præcipuè Franc. Aret. vbi hoc notabiliter declarat in c. ex parte, nu. 13. & 14 de accusationibus.

Amplia quartò non solum habere locũ in filio studenti, verum etiam in alio quocunq; filio quandocunq; fecisset se debitorem, vt se aleret: quia tunc teneretur pater soluere illud debitum contractum pro alimentis: vt notatur in l. libertis quos, in §. 1. ff. de aliment. & cib. leg. & ita expresè tenet Matth. de Afsli. in decisi. Neapol. decisio. 10. nu. 4. Franc. Aret. in d. c. ex parte, nu. 13.

Limita primò quando filius erat aptus ad studium, & studebat: alioquin pater non tenetur: vt in l. Stichus. ff. de leg. 3. Quod tamen est verum quando filius erat in studio contra voluntatem patris: si verò esset in studio de voluntate patris, tunc siue filius bene studeat siue non, pater tenetur: nisi pater crederet filium bene studere, & creditor sciebat eum non dare operam literis: tunc patri daretur exceptio contra mercatorem petentem pecuniam mutuatã; argu. text. in l. si quis cum sciret. ff. de vsucapione pro empto. & in lege, cum quis, ff. de solut. & ita expresè tenet Petrus Rebuff. in d. tractatu de priuilegijs scholarium: priuilegio 58. num. 6. & 9.

Limita secundò procedere tantummodò vsq; ad eam quantitatem quam pater solebat subministrare filio, non vltrà. ita probat text. in dict. leg. sed Iulianus, in §. quod dicitur. ff. ad Macedon. & ita expresè tenet ibi Salicet. & Alberic. num. 10.

Tertiò limita habere locum considerata patris facultate & alia familia: & secundum hoc debet iudex arbitrari vt pater teneatur, & non vltrà, ita tenet Alberic. in dict. l. sed Iulianus, in §. quanquam. numer. 11. ff. ad Macedonia. quem sequitur Petrus Rebuffus in dicto tracta. de priuilegijs scholarium: priuilegio 58. num. 7. nam saltem tenebitur pater ad illam quantitatem, quã domi studens erat impensurus, & non vltrà: quia ibi non viuebat vento, vt lupus: vt dicit glos. in l. fin. C. de alimentis pupil. præstan. facit quod suprà dixi in quarta ampliatione. Quam limitationẽ intellige quando filius erat in studio contra voluntatem patris, vt etiam dixi suprà.

Quartò limita quandocunq; constaret, quòd pater prouidebat filio suo de rebus necessarijs: nam tunc pater non tenetur de mutuo facto per filium etiam studentem, ita probatur de iure regio in l. 2. tit. 19. part. 4. Quod tamẽ est verum quandocunque is qui mutuauit filio, sciebat quòd pater prouidebat ei de rebus necessarijs: secus tamẽ si hoc ignorabat: nam tunc bene potest agere contra patrem: vt in l. sed & si pupillus, in §. proscribere. ff. de institoria. & in lege final. ff. pro suo. & ita expresè tenet Salicetus in dicta lege, sed Iulianus, in §. quod dicitur, in finalibus verbis. ff. ad Macedonianum.

Quintò limita non procedere hodie de iure regio: vt in pragmat. 6. de Valladolid, Anni Domini 1542. vbi fuit statutum quòd si aliquis mutuauerit vel vendiderit aliquam rem filio scholari, non posit mutuum vel debitum à patre vel à matre petere, nisi ab ipsomet filio. Quam pragmaticam intelligo veram nisi clarisimè constitisset quòd pater non prouidebat filio suo de alimentis necessarijs in studio: quia tunc illud quod appareret esse mutuatum filio, bene posset à patre peti, non obstante suprà dicta prag. vt suprà dictum est.

REGVLA CCCLXXI.

FILIVS scholaris non tenetur libros à patre datos, post eius mortem conferre, licet cum fratribus succedat: sed eos habebit præcipuos, text. est & ibi glo. in l. quæ pater. ff. fam. ercis. & in l. filiæ cuius. C. eo. tit. & ibi Cin. & Sali. Bar. in l. j. §. nec castrense. ff. de collatione bonorum. gl. in prag. sanctione, in titu. de collationibus. in §. vt liberius. & hæc opinio est communis secundum Iaso. in l. filiæ licet, in fin. C. de collatio. Alberic. & Alex. in l. si donatione. in fine, eo. tit. Fabianus de Monte, in repet. Authen. nouisimè. q. 26. in princ. C. de inofficioso testam. Alex. in consil. 50. nu. 17. lib. 6. & in consilio 149. in fine, lib. 7. Ioan. Sanxon in Consuet. Turonens. in tit. {Des succesions de gens roturiers.} fol. 309. col. 4. Palat. Ruuios in l. 17. Tauri. nu. 16. & ita expresè tenui in regul. 222. in 3. ampliatione. De iure regio probatur hæc regula in l. 4. tit. 4. parte 5. in fine, & in l. 5. tit. 15. part. 6. Et circa hanc regulam vide vltra doct. in l. si donatione. & in l. filiæ licet. C. de collat. Vitalem Nemausensem in tractatu de collat. q. 5. nu. 10.

Hanc regulam ampliat quatuor modis, & limitat quinque modis Pet. Rebuff. in tract. de priuilegijs scholarium: in priuilegio 55. à nu. 1. vsque ad finem.

REGVLA CCCLXXII.

FILIVS potest compellere patrem vt sibi ministret sumptus & expensas in studio. Hanc regulam probat tex. in lege, de bonis. in §. non solum. ff. de Carboniano edicto. Cuius verba sunt: Non solum alimenta præstari debent pupillo, sed etiam in studia, & cęteras necessarias impensas debet impendere pro modo facultatum. Et licet non loquatur de patre, tamen tex. & ibi expresè Docto. in patre loquuntur, in l. Macedoniani. C. ad Macedo. & ita tenet Vitalis Nemausensis in tract. de collationibus, q. 5. num. 11. in finalibus verbis. Barthol. Bologninus in repet. Auth. habita. C. ne filius pro patre, nu. 267. Circa quam regulam vide suprà posita in reg. 270.

Hanc regulam ponit cum quatuor limitationibus Pet. Rebuf. in tract. de priuilegijs scholarium: in priuilegio 53. à nu. 1. vsque ad finem.

REGVLA CCCLXXIII.

FILIA clàm contrahens matrimoniũ, potest à patre exhæredarj. Hanc regulam probat tex. in l. 49. Tauri. Circa quam regulam vltra Doct. ibi, vide Pala. Rubi. in repet. c. per vestras. in 3. notabi. §. 6. cum sequenti. D. Couarru. in Epitome de sponsalibus: in 2. parte. c. 3. §. 8. nu. 5. & in ead. 2. parte. c. 6. in princip. nu. 7. Chassanæ. in consuet. Burgun. in tit. {Des iustices.} Rub. j. §. 4. fol. 32. col. 4. num. 16. cum sequen. Pau. Paris. notabiliter in consi. 29. per totum, lib. 3. Matth. de Afsli. in constitutionibus Neapolita. lib. 2. Rub. 9. num. 1. cum alijs.

Hanc regulam limitat quinque modis D. de Castillo in dicta l. 49. Tauri. numero trigesimoprimo, in gloss. in verbo, {asus hijas.

REGVLA CCCLXXIIII.

FISCI priuilegia quot sint, vide 31. quæ ponit Paulus de Castro in leg. si in te, numero 3. C. de priuilegijs fisci. & trigintaduo priuilegia ponit Io. Gallus in q. per Aresta Parlamenti Parisi. decisis. q. 156. fol. 180. col. 2. cum seq.

Sexagintasex priuilegia ponit Iacob. de Sancto Georg in tractat. feudorum: in verbo, sed an Princeps, à nume. 2 vsque ad finem.

Præterea 91. priuilegia ponit Matth. de Afsli. in c. si duo fratres, à nu. 15. vsque ad nu. 106. de fratribus de nouo inuestitis, in vsibus feud.

Ad hæc vide 140. priuilegia fisci, quæ ponit Franc. Luca. de Parma in tract. de fisco & eius priuilegijs: in j. parte, à nu. 7. vsque ad finem.

REGVLA CCCLXXV.

FISCVS ratione partis hæreditatis quam habet cum socio, potest vendere totam hæreditatem. Hác regulam probat tex.in leg.multum interest. C.de communi.rerum aliena.& in l.vnica.C.de venditione rerum fiscalium, libr. 10.& ibi Bart.& Docto.& hanc regulam per suprà dict.iura vltra doct.vbi suprà ponit Abb.in c.ratio nulla,nu.2.de præbend.Philip.Decius in c.cum omnes.in 2.lectura, nume.38.& de constitutio.& in consil.235.numero 7.Ioan. Gallus in quæstio.per Aresta Parlamenti decisis,quæstio. 156.in 9.priuilegio. Matthæ.de Afflict.in c.si duo fratres: nume.14.de fratribus de nouo beneficio inuestitis,in vsibus feudo.& in tract.de iure protomisæos.in princ.nu.16. & alios quàm plures Doct. quos suprà allegaui in reg.265. in 3.limitatione.

Amplia primò etiam si fiscus in tali re communi haberet minimam partem:ita probat tex.in d.l.j.C.de venditione rerum fiscalium,lib.10.

Amplia secúdò, idé esse in ecclesia.ita tenet Pyrrhus Engleber.in d.l.vnica, quam opinionem dicit se consulendo tenuisse,æquiparando fiscum & ecclesiam,Andr.ab Exea in c.cum omnes,nu.154.de constit.Io.de Platea in d.l.vnica.nu.1. C.de venditio.rerum fisca.lib.10.vbi hanc opinionem ante omnes tenuit.

Amplia tertiò,habere locum in re obligata fisco,& alteri priuato:vt etiam fiscus possit totam vendere: vt in l.res quæ.in §.j.ff.de iure fisci.& ita tenet Bal.in d.l.vnica,nu.7. & ibi Bart.nu.3.Io.de platea ibi nu.3.Salice.in d.l.multum, nu.2.C.de communi.rerum aliena.

Amplia quartò, vt etiam fiscus possit totam rem communem pignorare: vt est gloss.in l.vnica. C.si communis res pignori data sit, in gloss.fin.& ibi Petrus de Bellapertica.Salicet.in d.l.multum, numero 2.in fin.verbis, & Bald. Io.de Platea in d.l. vnica, de venditione rerum fiscalium, lib.10.numero 1.

Amplia quintò,etiam si res sit diuidua:ita probat glo.in d.l.vnica, in verbo distrahatur:quam ibi sequitur Odofre. C.de venditio.rerum fisca.lib.10.& ibi Bar.nu.2.vbi dicit quòd si est vtilitas fisci,quia maiori pretio venditur tota domus quàm pars:vt in l.Mæuius.in fi.ff.famil.ercisc.indistinctè totum potest vendere fiscus: cum hæc regula sit permissa in vtilitatem fisci, vt in d.l.2.& ibi gl.C.de communi.rerum alienatione. alias esset secus: cum nulla tunc fisci verteretur vtilitas.quem sequitur Salic. in d.l.2.nu.1. in fi. Io.de Platea:vbi per illud dictum Bar.limitat suprà dictam regulam in d.l.vnica,nu.1.col.j.

Amplia sextò,vt in tantum procedat quòd totum pretium rei communis debet emptor soluere fisco:& soluendo emptor fisco, liberatur ipse emptor: licet fiscus teneatur socio partem suam pretij tradere.ita tenet Bal.in d.l.1. C.de communi.rerum aliena.facit text. in l.senatus.& in l. res quæ.in §.j.ff.de iure fisci.Bar.in d.l.vnica,nu.4.quos sequitur Franc.Lucanus de Parma in tract.priuilegijs fisci.in prima parte, nu.36.quam opinionem tenet Sali.in d.l.multum.nu.2.gl.in d.l.vnica:in verbo, redigatur.& ibi Ioã.de Platea.C.de venditio.rerum fisca.

Limita primò, non procedere quandocunque fiscus haberet tantummodò vsumfructum: nam túc ratione vsusfructus, non potest vendere proprietatem. ita concludit Bald.in dict.leg.multum interest.numero 4.de communi. rerum aliena.

Limita secundò, non procedere quádo fiscus non interpellauit primò socium,an vellet emere partem suam:nam ad hoc vt procedat hæc regula,debet fiscus prius interpellare socium.ita tenet Bald.in d.l.2. C.de communi. rerum alien.qué sequitur Franc. de Ripa in l. serui electione.in §. Labeo.nu.15.ff.de leg.j.Ias.in l.fi.nu.11. C.de iure emphy.

REGVLA CCCLXXVI.

FORMA rei perempta, si aliquid ex materia remaneat, potest durare circa illud quòd remanet prior dispositio ac ius,actio,& obligatio.Hanc regulam probat tex.in l.domo pignori data.ff.de pignorati.Actio. & in l.Paulus.in §. domus.ff.de pigno.vbi combusta domo pignorata, vel diruta,ita quòd ad aream sit redacta,durat pignus in ea.Facit text.in l.seruum filij.in §. si pocula. ff.de legat.1.vbi legatum poculorum debetur, licet desierint esse pocula, & fuerint ad massam redacta.facit etiam text.in l. si seruus.in §.boue.ff.de códitione furtiua. vbi mortuo boue mihi subtracto,possum vendicare carnes,corium, & cornua. Eandem regulam probat etiam tex.in l.si ego. in §.idem ait.ff. de Publicia.in rem actio.vbi diruta domo cópetit habenti Publicianam actio ad aream & cæmenta.

Hanc regulam ampliat decem modis, & limitat nouem modis Albertus Brunus in tract. de interitu & peremptione,in 6.conclusione: à nu.23.vsque ad num.49.in 17.vol. tract.diuersorum doctorum.fol.91.col.4.

REGVLA CCCLXXVII.

FORVM suæ originis mutat mulier nubendo viro alterius fori.Hanc regulá probat text.in l.cum quædá puella.ff.de iurisdi.omn.iudi.& in l. exigere dotem.ff.de iud.& in c.j.de sponsa.& in l.fi.in §.idem rescripserunt.ff.ad municipal.Circa quam regulam vltra Doct. in suprà dictis locis,vide Chassanæ.in consue.Burgun.in tit.{Des droitz.} Rub.4.§.2.fol.134.col.3.nu.12.in versic. aduerte quòd si vir.Franc.Curt.Iun.& ibi Iacobinum in d.l.cum quædam puella.& in d.l.exigere dotem.Feli.in d.c.1.nu.24.de sponsa.Ias.in l.si arrogator.nu.42.de adoptio.Augustinum Beroum in q.108.Tiraq.in legibus connubia.in glo.1.nu.50. Hieronymum Gratum in cons.113.lib.2.& ea quæ infrà dicam in regula incipienti,Statutum.

Hanc regulam ampliat tribus modis Ias.in d.l.cum quędam puella.à nu.j.vsque ad nu.4.

Limita primò,non procedere in vxore putatiua,vt in l. de iure.in §.fi.ff.ad municipa.gl. in c.eos.32. dist. & in c.3. in glo.ad finem.11.q.1.& in l.vltima, in §. item rescripserunt.el 2.in 3.quæstio. ff.ad munici. Bald.in cap. iurauit.in prima columna, & ibi Felin.vltima col.de probatio. And. Tiraq.vbi refert alios Docto.in legibus connubialibus.in glo.6.nu.238.

REGVLA CCCLXXVIII.

FORVM sortitur quis ratione delicti.Hanc regulam probat tex.in c.postulasti.& in c.fin. de foro competen. & in l.prima,& in Authent.qua in prouincia. C.vbi de criminibus agi opor.in l.1.C.vbi senato. vel clari.in c.si peccauerit.2.quæst.1.& in c.placuit.6. quæstio.3. cum alijs.de iure regio est tex.in l.32.tit.2.par.3.ibi,{la dozne es por razon de hierro o de mal falsria que huuiesse echo en la tierra.} & in l.15.titu.1.parte 7.Circa quam regulam vide Abb.& Docto.in c.primo,de rapto.Hippol.in l.vnica.nume.123. C.de raptorib.virginum.eundem Abb.& ibi Docto.in c. fin.numero 6. de foro competen. Marian. Soci.vbi ponit 27.quæstiones circa hanc regulam in c. postulasti. à nu.5. vsque ad numerum 13.de foro competen. Nicol.Boer.in decisione 29.Chassanæ.in consuetud.Burgun.in tit.{Des adueuz.} Rub.12.§.vnico.fol.364.col.2.à nu.1.vsque ad finem.Alciat.in c.perniciosam.à nu.66. vsque ad num.73. de officio ordina.

Hanc regulam limitat sex modis Socinus in regula tricentesimatrigesimaquinta.

Amplia primò, procedere in Imperatore vel Rege:qui si delinquat in territorio episcopi, poterit per eum puniri, vt est glo.in c.duo.96.dist.& in c.quoniá.18.dist. facit tex. in c.cum apud Thessal.11.q.3. quod intellige præmissa tamen monitione canonica:iuxta text.in c.nouit.de iudi.ita tenent Hostien.Anton.& Io.de Imo.in c.perniciosam.de offic.ordi.Quod ipsi restringunt nisi princeps delinquens esset nimis seuerus vel iniuriosus: quia tunc delinquens, episcopus non debet eum punire, sed relinquere iudicio Papæ. Quod dictú videtur potius esse de consilio quàm de iure:secundum Alciatum ibi,nu.71.

Amplia

Amplia secundò, vt si iste delinquẽs euaserit & alibi carceretur, debeat iudex remittere puniendum ad iudicem delicti, vt est tex. in Auth. si verò crimen. & ibi Salic. C. de adulter. & in Auth. vt nulli iudicum. in §. si quis verò comprehensorũ. coll. 9. gl. in Clem. Pastoralis. in verbo, de more. de re iudi. vbi dicit quòd de necessitate iudex debet hoc facere. Eandem opinionem tenet Cynus, sequendo Petrum de Bellapertica, in d. Authen. qua in prouincia. Hanc etiam opinionem putat veram Bar. in l. si cui. in §. cum sacrilegium. nume. 1. ff. de accusatio. Hanc opinionem tenet Guido Papa in decisio. 102. Salycet. in dicta Auth. si verò criminis. C. de adulter. Nicol. Boer. in decisione 29. nume. 2. licet dicat quòd Bart. in d. l. si cui. in §. cum sacrilegium. teneat contrariam opinionem: scilicet quòd de vrbanitate hoc iudex debet facere, & non de necessitate. Quã opinionem Bar. non tenet: imò contrariam. & ibi post gl. suprà dictam hoc notabiliter declarat. & pro ista opinione est tex. in l. 2. tit. 17. lib. 8. ordinamenti.

Amplia tertiò, habere locum non solum ratione delicti, verum etiam ratione mandati: vt si aliquis existens in ciuitate Salmantina, mandauit fieri delictũ in ciuitate Toletana, ille mandans fieri delictum sortitur forum Toleti: & ita poterit puniri Toleti sicut principalis occisor. ita tenet Paulus Cast. in l. si vt proponitur. ff. de fideiusso. Quod dictum dicens se alibi non legisse, sequitur Hippo. in sing. 404. incipienti, Forum. sed ante Paul. de Cast. istam opinionem per text. ibi tenuit Alberic. de Rosate in l. hæres absens. in §. apud Labeonem. ff. de iud. Quem sequitur ibi Iacobinus de sancto Georg. numero 2. & hanc opinionem, licet Hippolyt. referat Paul. de Castro, tenet Bart. post Iacobum de Arenis in dicta l. si vt proponitur. numero 2. ff. de fideiusso. Eandem opinionem tenet Franc. Curtius Iunior in dicto §. apud Labeonem numero 2. & 3. vbi refert quòd Pau. de Cast. in l. 1. C. vbi de possessione agi oportet. dicat quòd vtrobique possit ille mandans conueniri: sed nihilo minus primam opinionem esse veram & communẽ, & ab ea non recedendum, tenet expressè Lancelotus Decius in dicto §. apud Labeonem. eandem opinionem dicit esse communem Marianus Socinus in cap. postulasti. numero 5. de foro competenti. & Abb. in dicto cap. fin. num. 27. de foro competenti.

Limita primò, non procedere in foro pœnitentiali. ita probat glo. in cap. placuit. el 2. in verbo, sepeliat. 16. q. 1. vbi dicit quòd si aliquis delinquit in aliena parochia, non potest confiteri peccata sua sacerdoti illius parochiæ, nec ab eo recipere pœnitentiam. Quam opinionem gl. dicit esse communem Abbas in capitulo primo, numero quarto, & ibi Ioan. de Anania, numero 4. de rapto. eandem opinionem glo. sequitur And. Alciat. in cap. perniciosam. numero septuagesimo, de officio ordina. And. Barbat. in cap. fin. numero 5. de foro competenti. & in Rubric. numero 53. Roma. in singul. 453. Ratio potest esse: quia in foro contentioso & iudiciali imponitur pœna, vt delinquens satisfaciat reipublicæ læsæ quam scandalizauit: & ideò talis pœna debet imponi vbi delictum fuit perpetratum. & ob hoc delinquens quo ad istam pœnam sortitur illius iudicis forum: sed in foro pœnitentiali imponitur vt satisfaciat Deo quem læsit. vnde cum in hoc foro habeat delinquens sacerdotem proprium loco Dei, vt in c. omnis vtriusque sexus. de pœniten. & remis. ideò à proprio sacerdote non ab alio debet iudicari in foro animæ: quia quo ad pœnam spiritualem quilibet dicitur iudex extraneus, nisi iudex domicilij: dato quòd alibi deliquerit.

Limita secundò, vt non procedere quando delictũ commissum non esset cõmuniter, sed in illo loco tantum: tunc succurretur delinquenti: qui cum esset forensis verisimiliter ignoranit illud esset delictum. vnde si talis conduceret triticum extra territorium contra formã statuti quod verisimiliter ignorasset debebit restitui in integrum ex clausula, si qua mihi iusta causa videbitur. de qua in l. 1. ff. ex quibus causis maiores. & ita tenet Inno. Ant. de But. & Imol. in Rubr. de consuetudine. Card. & Moder. in capit. finali, quæstio 22. eod. tit. Docto. in l. cunctos populos. C. de summa trinitate, & fide catholica. & hanc limitationem ponit And. Alciat. in cap. perniciosam. num. sexagesimo octauo, de officio ordinarij.

Limita tertiò, non procedere in delictis leuibus. ita probat tex. in l. desertorem. in princ. sumpto argum. à contrario sensu. ff. de re milita. & ita expressè tenet per illum tex. Melchior Kling in cap. fin. numero 10. de foro competenti, quam opinionem probat tex. in Auth. vt nulli iudicium. §. si quis verò cõprehensorum. coll. 9. & ita expressè tenet Chassan. in consuet. Burgun. in tit. {Des adueuz.} Rub. 12. §. vnico, fol. 364. nu. 7. col. 3. & ita communiter teneri dicit Abb. in d. c. fi. nu. 15.

Quartò limita, non habere locũ in vagabundis. ita probat tex. in l. 1. C. vbi de crimi. agi oportet. quæ habet secundum verum intellectum ibi, quòd vagabundus delinquẽs habeat iudicem vbicunque inuenitur. per quam glos. dicit Bar. in d. l. hæres absens. in §. proinde. nu. 4. ff. de iudi. quòd multi ribaldi suspẽduntur in ciuitatibus vel castris vbicunque inueniuntur: cum non habeant alicubi forum. & ibi Franc. Cur. Iunior nu. 10. Hanc opinionem tenet Io. Calderinus in c. primo, de rapto.

Contrariam tamen opinionem tenet Inno. in dicto capitulo primo, de rapto. vbi concludit quòd vagabundus debet remitti ad locum vbi deliquit, quem sequuntur Anto. de Butrio & Panorm. in dict. cap. fin. de foro competenti. quia eadem ratio remissionis est in vagabundo quæ in nõ vagabundo, vt scilicet fiat remissio propter exemplum & ad tollendum scandalum. imò addit Panormi. in dicto capitulo finali, de foro competenti. nume. 22. se putare quòd in vagabundo magis debeat fieri remissio, quàm in non vagabundo: cum talis remissio fiat sine iniuria alicuius iudicis. pro hoc facit tex. in dicto §. si quis verò comprehensorum. & in d. cap. primo, de rapto. & in d. l. desertorem. ff. de re milita. & in l. soleni. ff. de custodia & exhibitio. reorũ. quia iura indistinctè loquuntur, nec faciũt distinctionem inter vagabundum & non vagabundum. & hanc opinionem tenet expressè Bonifacius de Vitalinis in tractatu maleficiorum. in Rubr. de inquisitionibus & earũ formis, nu. 56. eandem opinionem tenet Montaluus in glo. l. 32. tit. 2. par. 3. in glo. in verbo, {la onzena.} & non obstat text. in d. l. j. C. vbi de crimi. agi oportet. Nã licet ibi caueatur quòd delinquens vagabundus possit conueniri in loco vbi reperitur, tamen inde non sequitur quòd remissio sit sublata. quam opinionem dicit esse veram Io. de Anania in c. primo, num. 2. de rapto.

Circa quam limitationem, sic distinguo: quòd aut delinquens non est omnino vagabundus, quia habet aliquã habitationem, & tunc debet remitti. ita sentit Abb. in d. c. fin. nu. 13. de rapto. quem sequitur Chassan. in consuet. Burg. in tit. {Des iustices.} Rub. 1. §. 5. fol. 21. col. 1. nu. 14. & in tit. {Des adueuz.} §. vnico, fol. 364. col. 3. nu. 12. Melchior Kling in d. c. fin. nume. 9. & 20. de foro compet. aut delinquens est omnino vagabundus, ita quòd certam habitationem nusquam habet, & tunc non debet remitti: & ita debet intelligi tex. in d. leg. 1. C. vbi de crimi. agi oportet. pro qua vide tex. in l. 15. tit. 1. par. 7.

Porrò quis propriè dicatur vagabundus, ponit Bar. post glo. in l. 4. in §. prætor. ff. de damno infecto. gl. in l. eius qui. in §. fina. ff. ad municipa. vbi dicit quòd ille dicitur vagabundus qui non habet domicilium certum vel habitationem. quam gloss. sequitur Panormit. in d. c. fin. num. 13. de foro compet. De iure regio est text. qui hoc probat, in l. 4. tit. 12. lib. 8. ordina.

Quintò limita, non procedere in crimine furti. Nam si fur reperiatur in alio loco cum re furtiua, in quocunq; loco cum ea reperiatur, puniri potest. ita tenet Bartol. per text. ibi, in l. si dominum rei. nume. 2. ff. de furtis. post Dinum.

Quam opinionem tenet Pau.de Cast.in consil.458.num. 2.lib. 2.plures alij Doctores tenent hanc opinionem Bartoli,quos refert Alex.in additionib.ad eum,in dicta l.si dominium.eandem opinionem tenet Ange.in tract.maleficiorum:in verbo,& vestem cœlesté.nu.15.& ibi August. Ariminensis in additione notabiliter eam declarat, & adducit quàm plures Doct.pro vtraque parte.

Limita sextò, non procedere in crimine raptus:quia raptores fugientes possunt vbique capi & puniri. ita probat tex.in l.vnica,in fine principij:ibi, sine fori præscriptione. C.de raptu virgi.& ibi expressè hoc tenet Bal. per illũ tex. nu.8.vbi dicit quòd tanquam vagabundus non habet priuilegium fori.eandem opinionem per illũ tex. tenet Chassanæus in consuet.Burgun.in tit.{Des adueuz.}Rub.12. §.vnico,fol.364.col.3.nume.11.pro qua limitatione facit etiam tex.in l.raptores.C.de episco.& cleri.

Sed hæc limitatio,non videtur vera nec probatur in suprà dictis iuribus : quia ibi tantummodò loquitur quando aliquis est priuilegiatus vt non possit conueniri nisi sub certo iudice : nam dicunt suprà d.iura quòd si iste priuilegiatus est raptor,illud priuilegium sibi non prodest.& ita expressè tenet gl.in d.l.vnica,in verb.sine fori pręscriptione. & ibi Ang.per eam.nu.3.& Sali.nu.10. Raphael.Fulgo.in d.l.raptores,nu.5.facit tex.& ibi Odofred.& idem Fulgo. in l.1.C.vbi senato.vel clarissi.

Limita septimò,non habere locum in crimine hæresis: quia de tali crimine potest vbicunq; puniri, nec fiet remissio: vt in l.Ariani.C.de hæreticis.ita tenet Pau.de Leazar. in Clem.Pastoralis.de re iudi. Chassanæ.in consuet.Burg. in tit.{Des adueuz.}Rub.12.§.vnico,fol.365.col.1.num. 17.Io.de Imo.in d.Clem.num.64.& alia circa hanc regulam vide per Docto.suprà allegatos.

REGVLA CCCLXXIX.

FORI in cõpetentia semper allegari potest. Hanc regulam probat tex.& ibi glos.in l.non erit.in §.dato. & ibi glo.& Ange.de Perusio.ff.de iureiur.& in l.fideiussor.in §. Prætor ait.& ibi Bald.ff.qui satisd.cogan. text.etiam & ibi Bald.in l.qui testamento.C.de testamen.text.in l.secunda, in §.fin.ff.de pœnis.& in l.scire oportet. & ibi Bal.ff.de excusatio.tutorum.& in l.si quis.ff. de iniusto rupto. gl.fin.in Clemen.vnica:& ibi Cardin.& Docto. de sequestratione possessio.& fruct.

Circa quam regulam , vide Hippol.in sing.10.vbi allegat quàm plures Doct.

Hanc regulam , cũ duabus ampliationibus , & quatuor limitationibus ponit Io.Bernar.in reg. 251.remittendo se ad Fel.in Rub.de foro compet.nu.2.

Quam regulam limita triginta quinque modis , vt per Anto.Corset.in repertorio.ad Abb.in verbo, fori in competentia. vbi per quatuor columnas congerit suprà dictos casus.

Quas limitationes ad literam posuit And. Barb.ante eũ in Rub.de foro compet.à nu.10.vsque ad finem.

Hodie tamen de iure regio fori in competentia debet intra 9.dies allegari : vt in l.8. in ll. de Madrid. per quam l. corrigitur tex.in l.1.tit.8.lib.3.ordina.

REGVLA CCCLXXX.

FORTVITI casus non continentur appellatione periculi in dubio.Hanc regulam probat glos.in l.sed & si quis. in §.quæsitum,in glo.magna,in fine.ff.si quis cautio.& ibi Bar.& Doct.pręcipuè Iacobi.de sancto Georg.nu.13.Ias. nu.30.pro qua opinione allegat tex.in l.1.in §.sæpe.ff.depositi.text.in l.quæ fortuitis. C.de pignora. actio.& istam esse communem opinionem dicit Franc.de Ripa in tract. de peste:in princ.in c. de priuilegijs contractuum causa pestis.fol.48.col.4.nu.70.cum seq.

Hãc regulam ampliat vnico modo , & limitat quatuor modis,vbi etiam adducit alia quàm plura circa eius materiam,Franc.de Ripa vbi suprà.Aliam limitationem ponit Iacobi.de S.Georg.in d.§.quæsitum.num.14.

Qui autem sint casus fortuiti, vltra text. De iure regio qui eos ponit in leg.3.tit.2.parte 5.vide quamplures quos ponit Ioan.Igneus in repe.l.contractus.nu.77.cum alijs.ff. de regulis iuris.

REGVLA CCCLXXXI.

FRATRES Minores sunt incapaces bonorum.Hanc regulam probat tex.in Clem.Exiui de Paradiso. de verb. signi.in §.proinde.& in c.vnico,de religio.domi.libr.6.& ibi gl.in verbo,domum.& in c.vnico,de excessibus prælaco.lib.& in c.exijs.de verbo.signi.lib.6.

Circa quam regulam, vide Abb.& Docto.in c.in præsentia.de probatio.præcipuè Paul. Parisi.nu.170.cum alijs Bald.num.15.& Docto.in Authen.ingressi.C.de sacrosan. ecclesi.Bart.in tract.Minoricarum, lib.1.cap.3.Philippum Decium in consil.499.per totum,Feder.de Senis in consi. 12.num.3.& in consil. vigesimosexto.numero 1.Stephanus Bertrandus in consi.178.num.1.volum.2. primæ impressionis:& in consi.152.nume.1.volum.1.2.impressionis:& in consil.206.numero quarto, volumine tertio primæ impressionis.Paul. Parisi.in consil.21. numero 1.cum alijs, libro tertio , Gulielmum Pontanum in l.per omnia. num.47.ff.de leg.1.Ias.in l.ex facto,in §.Iulianus.numero 10.ff.de vulgari.Alex.de Imol.in consil.88.numer.1.cum alijs, lib.2.Robertum Maranta in repet.l.is potest.numero 173.ff.de acquir.hæred.Petrum Bellugam in suo Speculo Principum.Rubr.16.§.vnico,nume.1.Aluarum Pelargum in lib.2.de planctu ecclesiæ:artic.55.& 56.& in articulo.64.65.66.& 67.Nico. Boe.in tractat.de vita & statu Eremitarum,nu.9.And.de Besetis in repet.l.1.nu.11.cum alijs.C.de sacrosan.ecclesi.Nicol.de Vbaldis in tract.de successio.ab intestato,in princ.num.1.cum alijs Domi.de sancto Geminia.in consi.40.per totum.Ioan.Gualdensem in tract.de arte testandi,tit.1.cautela 11.

Amplia primò, procedere in fideicommisso vniuersali: nam relinqui non potest fratribus minoribus,eò quia succedit loco hæreditatis : vt in l.si filius, in §.primo.ff.quod cum eo.& in l.prima,in §.de illo.& ibi Bart.ff.ad Trebell. Bart.in tract.Minoricarum,in libr.1.in secunda distinct.c. 1.nu.11.quam opinionem tenet Ias.in l.1.nu.99.ff.de legatis 1.& ibi Guliel.Pontan.nu.47.And.de Besetis in repet. l.1.nu.11.C.de sacrosan.ecclesi.Bal.in Auth.ingressi,num. 15.C.de sacrosan.ecclesi.

Amplia secundò, vt non possit eis relinqui locus in quo debeat construi noua ecclesia, vt ibi fratres commorētur, & relinquatur pecunia ad constructionem nam tale relictum omnino est inutile:quia prohibitum est dictis fratribus nouum locum acquirere, vt in d.c.vnico,de excessio. præla.lib.6.& in Clem.cupiētes.de pœnis.& ita tenet Pet. Bell.per suprà d.iura in d.Rub.16.de religiosis mendicantibus.nu.1.Io.Gualdensis in tract.de arte testandi.tit.1.cautela 11.nu.3.Bal.in d.Auth.ingressi.nu.19.

Amplia tertiò,habere locum etiam in hereditate parentum:nam parentibus non succedunt : cum hæc regula habeat locum in successione quarumcunque & quorumcunque bonorum sunt incapaces.ita tenet Bald.in l.1.C.de sacrosan.ecclesi.quem ibi sequitur Andr.de Besetis in repet. nume.12.vbi dicit quòd si pater cum non instituerit, non ideo testamentum vitiabitur . Quam opinionem sequitur Gulielmus Benedictus in repet.c.Rainutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam. præludio 4. numero 215.& in verbo,in eodem testamento relinquens, el 1.num.122. de testamen.Bartol.in tractat.Minoricarum.lib.1.in 1.distinctione,capitulo primo,facit generalitas tex.in d.Clem. exiui.de verborum signifi.Nicol. Boer.in decisio.354.nu. 10.Felin.in capitul.in præsentia.numero 52.de probat. & ibi Decius.num.266.

Ampila quartò, vt nec beneficia habere possint . Facit text.in Clement. vt professores.de regula. vbi dicit quòd nec aliquam curam , nec quodcunque animarum regimē tales possunt obtinere nec exercere. ita tenet Federic. de

Senis

Senis in consi.161.facit etiam tex.in Clemen.exiui,de ver borum signifi.& in c.cum ad monasterium.de statu regula.& ita expressè tenet Gulielmus Benedictus in d.repe.c. Rainutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam.præludio 4.nume.318.Eandem opinionem tenet Petrus Rebuffus in tract.de pacificis possesso.nume.258.facit etiam quod notat ipse Rebuffus in practica beneficiorum in tit. de vicarijs episcoporum.nu.32.Io.de Imol.in c.cum dilectus.nu.8.de cleri.non residen.

Amplia quintò, quòd neque naturaliter eis debetur, & hæredes in foro conscientiæ licitè possunt retinere eis relictum.ita tenet Bartol. in tractat. Minoricarum libr.1.dist. 2.c.3.per totum,maximè nu.8.quem sequitur Ioan.Gualdensis in tract.de arte testandi.tit.1.cautela 11.nu.1. Bald. in Authent. ingressi. C.de sacrosanct.eccles. vbi allegat S. Thomam, quem sequitur Andr.de Besetis in repet.leg.1. num.31.C.eod.tit.

Sextò amplia, quòd non possunt esse executores testamentorum:vt in d.Clem.exiui.§.proinde, & §.verum.de verb.signi.ita tenet Bal.in d.Auth.ingressi. C.de sacrosan. eccle.& in Auth.si qua mulier.eo.tit.in quo Bar.distinguit in tract.suo Minoricarum:in tertio lib.c.4.& 5.nu.5.& 6. Quòd si quis relinquit decem Florenos vt expendantur inter decem pauperes qui eleganter per talem fratrem Minorem: quia tunc nullum litigium fiet per talem fratrem, nec distributio pecuniæ: nam testator ipse distribuit: sed per fratrem fiet sola electio personarum.& in hoc casu putat ipse quòd possit fieri:quia cessant omnes rationes prohibentes fratribus minoribus proprium habere. Præterea ex hoc fratribus nullum ius quæritur: ista enim nominatio est merè facti.Quod patet: quia cadit in deportatum, qui non est capax eorum quæ sunt iuris ciuilis:vt in l.cum pater,in §.hæreditate.ff.de legatis 2.& in l.ex facto,in §.si quis rogatus.ff.ad Trebell.& hanc opinionem tenet idem Barto.in dicta l.cum pater,in §.hæreditate.quem sequuntur ibi Pau.& Io.de Imo. Petrus de Ancharano,in consil. 412.num.3.Ias.in l.1.§.item acquirimus,num.52.ff.de acquir.poss.Alexan.in consi.57.nu.8.vol.2. Couarru.vbi citat Bald. pro opin. Bart. & contrarium expressè tenet in c. tua.num.1.de testamentis.

Contra quam opinionem tenet expressè Bald.in d.Authent.ingressi.num.20.vbi dicit quòd nullo modo cadit in fratrem Minorem officium executoris:ideo quia de facili hoc officium possit trahi ad quæstû pecuniarium. Quam opinionem Bald.sequitur Card.in d. Clement.exiui,in §. verum,nume.14.& ibi Petrus de Ancharano, nume.23.& in consil.202.numero 2.Iacobus de Canibus in tractat.de executione vltimarum voluntatum.in prima particula,numero 23.Dominicus de sancto Geminiano in c.1.colum. 2.de testament.in 6.& ibi Francus. Quam opinionem tenet etiam Felin.in c.ex parte, numero 6.de consti.Barb.in consi.12.volu.1.num.3. versi.ex istis infert. Eandem opinionem contra Barto.tenet Franc.à Ripa in d.§.si quis rogatus,num.5.vbi dicit quòd verior & salubrior est suprà dicta opinio Bal.per text.in d.Clemen.exiui.in §.dubitauerunt. ibi,in ea quomodò oculos habere ad bona videstur.Quæ ratio militat etiam in casu Bartoli:cum possint eligere aliquos pauperes cum quibus participarent de lucro:& ibi respondit ad fundamenta Bartoli.

Opinionê tamen Bartoli dicit,ibi possè procedere,quæ communis videtur nemine se opponente:quia tunc valet electio,secundum Federic.de Senis in consi.293.ad finem. & in istis terminis loquitur Roman.in consi.409.numero 5.& in singu.242.& in consi.235.numero 4.& vltra doct. suprà dictam opinionem Bal.contra Bart.dicit esse puram veritatem Barb.in d.c.tua nobit. numero 9.& 10.& dicit quòd communis eam sequitur: & latissimè examinat & allegat quàm plures docto.Eandem opinionem Bald.dicit de iure veriorem, licet opinio Barr.videatur communior, Ioannes Gualdensis in tractat.de arte testandi,tit.7.cautela 7.num.3.sed ex suprà dictis patet quòd verior & communior est opinio Baldi.

Amplia septimò, quòd etiã annuos redditus acquirere non possunt.ita probat tex.in d.Clem.exiui de paradiso,in §.cumq; annui.& ibi Card.nu.12.quam opinionem tenet Phil. Dec.in c.in præsentia.nu.272.de proba.Pet.de Anch. in d.Clem.exiui.nu.14.Abb.in d.c.in præsentia.nu.63. Barb.nu.155.Bart.in tract.Minoricarum.in 2.lib.dist.6.c. 1.nu.32.Quam ampliationem declara vt Phil. Dec.vbi suprà:& per Io. Gualdensem in tract.de arte testandi.tit.3.cautela 11.nu.7.Nicol.Bellon. in consi.23.nu.9.

Amplia octauò, procedere non solum respectu proprietatis & dominij,sed etiam respectu æstimationis: vt bona non possint vendi,& capi æstimatio ipsorum per tex.in d. Clementina,exiui in §.cupientes, in verbo, nec liceat eis. de verborum signific.& ita tenet Bal.in d.Authen.ingressi.nu.19.in c.vnico,in verbo, domum.de religiosis domibus.lib.6.Card.in dicta Clem.exiui.in §.proinde.numero 11.& in consi.102.in 2.dubio. Decius in dicto cap.in præsentia.num.279. Nec obstat si dicatur hoc debere intelligi quãdo æstimatio esset magna & tanta quæ induceret fraudis suspicionem: secus autem si esset modica, taliter quòd cessaret fraudis suspicio: quia tunc liceret illam modicam æstimationem habere, per text.in d.Clem.exiui.in §.cupientes.& in d.versic.ne liceat eis. Nam procederet obiectio quando per viam legati esset relictum modicum, vt illa litera dicit:secus autem quando sumus in causa intestati:quia tunc etiam modicum non potest capi,siue illud modicum consistat in proprietate siue in æstimatione, & ita concludit Paul.Parisius, vbi hoc notabiliter declarat & limitat in dicto cap.in præsentia.num.175. Quam ampliationem tantummodò dico procedere in fratribus Minoribus,non autem in fratribus Prædicatoribus, & alijs mendicantibus:quia possunt capere bona immobilia,non vt retineant, sed vt vendant, & pretium in eorum vsum in necessitatibus conuertatur.ita probat gl.in c.vnico, in §.confirmatos.in verbo, domum.de religio.domibus.libro 6.& ita expressè tenet Spec. in tit.de statu monacho. §.1.versi. tertiò quæritur.Bald.in l.cum quæritur.C.de leg. Alex.ibi refert alios quàm plures Doctor.in l. apud Iulianum.in §. constat.col. 3.ff.de leg.1.Eandem opinionem tenet Deci. in c.post cessionem.numero 68.de probationibus.& eam dicit esse communem opinionem in cap.in præsentia.nu. 270. eodem titu. Eandem opinionem dicit esse communem Alex.in consi.88.num.1.lib.2. Abb.in dicto c.in præsentia.numero 63.& ibi Feli.numero 52. vbi tenent hanc opinionem. Hippolyt.in singula. 132. & in repet.l.fin.nu. 165.ff.de iurisdi.omnium iudic. Bertrandus in consil.152. numero 1.& 2.volum.1.secundæ impressionis.Hanc opinionem dicit esse communem Nicolaus de Vbaldis in tractat.de successio.ab intestato,in prima parte, numero sexto. Mathesilanus in tract.de successio.ab intestato,in 3.articu.numero 41. Paulus Parisius vbi hoc notabiliter declarat in dicto capitulo,in præsentia.num.177. & 180.Card. in dicto §.proinde.num.11.& ibi Docto. Pro hac opinione allegat quàm plura Maturinus Montanus in Authent. de hæredibus ab intestato venientibus.pag.63.versi.quartus casus,collatione 9.

Amplia nonò, procedere etiam si monachi promoueantur ad episcopalem dignitatem, prout de iure possunt, vt in cap.quorundam.de electio.libro 6.nam propter hoc nõ efficiuntur capaces, secundum gloss.notab.in dict.cap.quorundam.in verbo, mendicantium. Ratio est:quia licet efficiatur episcopus, adhuc est de ordine mendicantium, secundum suprà dict.glos.quem sequitur Iason in Auth.ingressi.nume.16.C.de sacrosan.eccles.& in l.ex facto.in §. Iulianus.nu.10.ff.de vulg. Nicol.de Vbaldis in tract.de successio.ab intesta.in prima parte,nume.3.Matthesillanus in tract.de successio.ab intestato,in 3.artic.principali,nume. 41.Maturinus Montanus in Auth. de hæredib. ab intestato venientibus.

venienlibus, pagina 63. ve: sic, quartus casus. Ratio etiam est; quia illa dignitas superueniens non liberat fratres Minores à continentia seu voto paupertatis, secundum glo. in cap. de Monachis. in verbo, discedere: 16. q. 1. nec etiam liberat ab habitu, vt est gl. in c. in noua. 16. q. 7. & in c. sancti monialis. 23. distinct. & in d. c. de Monachis, & bona prouenientia eis post dignitatem assumptam essent illius ecclesiæ ad quam assumpti fuerunt. ita probat tex. in c. statutum. & ibi gl. 18. q. 1. gl. 1. in c. quia in tua. 12. q. 1. plus etiam dicit Bald. in Auth. licentiam. C. de episcopis & cleric. nu. 3. quem sequuntur suprà dicti Doct. habere locum etiam si talis Monachus esset Cardinalis: nam nulla dignitas liberat monachum à substantialibus regulæ: bene tamen eximuntur tales assumpti ad dignitates prædictas ab obedientia suorum prælatorum, vt in d. c. de Monachis. 16. q. 1. & in d. c. statutum. 18. q. 1.

Limita primò, hanc regulam non procedere quandocunq; aliquid est eis relictum pro alimentis. ita tenet Bar. & Bal. in l. legatam. ff. de capitis diminutio. & in l. cum pater. in §. hæreditatem. ff. de legat. 2. & l. si in metallum. ff. de his qui pro non scriptis habētur. & in l. seruos. ff. de alimē. & cibar. lega. Ioan. de Imo. in l. inter dicit. in fi. ff. de condi. & demon. Angel. in l. si Stichum. in §. si stipulatio. ff. de verborum obligat. Rolandinus Bononiensis in tractat. de testamentis, in Rubr. 20. nume. 5. Quod est verum nisi esset annuum: quia habet aliquid proprietatis: nam tunc capere non possunt, secundum suprà dictos Docto. pro quo facit quod suprà dixi in 7. Ampliatione. Hāc etiam opinionem tenet Troilus Maluezius in tractatu oblationum. in 3. parte. nu. 4. Pau. Paris. in d. cap. in præsentia. num. 178. & videtur pro hoc tex. in dict. Clemen. exiui de Paradiso. in §. rursus. & ita concludit Dominicus de sancto Geminiano in consil. 40. num. 8. & 9.

Limita secundò, non procedere quandocunque Monachus efficeretur capax ex priuilegio apostolico, cuius tenor & verba sunt attendenda, vt in capitulo, porro. & in capitulo, præcipimus. de priuileg. nam tunc talis Monachus liberatus ab ordine authoritate summi Pontificis, ius succedendi recuperat, eo quia censetur constitutus in statu in quo erat ante ingressum. ita concludit Bartol. post longam disputationem in tractat. Minoricarum, libr. 4. distinct. 5. capitu. 3. num. 10. allegat ad hoc text. in cap. statuimus. 19. quæst. 3. & in l. 1. de sentent. pas. & in l. 1. in §. filio qui mortis. ff. ad Tertul. quem sequitur Ias. in l. ex facto. in §. Iulianus. nu. 10. ff. de vulgari. facit quod notat Pau. Paris. in cons. 22. nu. 2. vol. 3. Stepha. Bertrandus in consil. 152. nu. 3. vol. 2. secundæ impressionis. Feli. in c. in præsentia. nu. 52. in fine, de probationibus.

Tertiò limita non procedere quando isti fratres Minores recipiunt & retinent hæreditates nomine Romanæ ecclesiæ. ita tenet Bertrandus per quandam bullam Clementis & Sixti Papæ 4. in consi. 166. nume. 2. in 2. volu. primæ impressionis. Quæ limitatio olim procedebat per text. in dicta Clement. exiui, in §. proinde. ita tenet per illum text. Petrus de Vbaldis in tract. de canonica, episcopali, & parochiali. q. 14. num. 46.

Quartò limita, quando aliquid recipiunt ab ingredientibus eorum religionem: quia ab eis possunt recipere per modum eleemosynæ, dum tamen quantitas bonorum nō sit talis quòd possit præsumi contra eos quòd in fraudem fiat. ita probat tex. in d. Clemen. exiui. in §. cæterum. quam limitationem intelligo veram & supra d. tex. de receptione rerum, quæ fit propter necessitatem instantem, vt quia tempore ingressus, monasteriū eget pane, vino, ornamentis ecclesiæ & alijs necessarijs: quia illud nō repugnat mendicitati: non tamen permittit ibi text. quòd annuum reditum possunt super illis bonis recipere, cum hoc repugnet eorum statui, & expressè prohibitum sit in d. Clement. & ita expressè illum tex. intelligit Dominicus de sancto Geminia. in d. consi. 40. nu. 19.

REGVLA CCCLXXXVII.

FRATER pro fratre testificari potest. Hanc regulā probat text. in l. 1. §. 1. ff. de testib. vbi habetur quòd edictū de testibus est prohibitorium: qui ergo prohibitus non est testificari, est in testem admittendus, sed frater non prohibetur, ergo debet admitti. & ita expressè tenet gloss. in l. parentes. C. de testibus. in gloss. fin. & in capitu. consanginei. in gloss. in verbo, parentes. 3. quæstio. 5. & in capitulo, insinuante. in verbo, familiarem. & in capitul. cum R. canonicus, in verbo, cum sint eius socij. de officio delegat. & in capitu. literas. in verbo, de fratre. de præsumpt. De iure regio probatur in l. 15. titu. 16. part. 3. & hanc regulam vltra Doct. in locis suprà dictis, ponit Specula. in titu. de teste. §. 1. numero 8. Abb. in capitu. cum oporteat. numero 3. de accusationibus. & ibi Ioan. de Imol. numero 10. & Doctor. Bartol. in leg. qui testamento, in princip. ff. de testament. & quòd in causa ciuili admittatur, dicit vidisse seruari Albericus in dicta leg. parentes. nume. 2. hanc eandem opinionem tenet Stephanus Bertrandus, vbi allegat quàm plures Doct. hanc opinionem tenentes, in consi. 212. num. 4. volum. 1. secundæ impressionis. Marcus Ant. Baueria. in §. pater. nu. 23. Insti. de testamentis. Marianus Soci. iunior in consi. 38. vol. 2. Albericus de Rosate in tract. de testibus in 2. par. princip. num. 5. Andreas Alciatus in tractat. de præsump. in 1. regula præsump. 23. nu. 1. Hane etiam opin. dicit communiter teneri idem Maria. Soci. Ionior in consil. 29. nu. 12. vol. 2. Anto. Cors. in sing. in verb. testis. & circa hanc regul. vide Soc. in reg. 427. Berna. de Luc. in reg. 736.

Hanc regulam cum sex limitationibus ponit Felin. in c. cum oporteat. num. 3. de accus. easdem limitationes ponit idem Fel. in c. in literis. num. 11. de testib. Quas limitationes Fel. ponit etiam Hippol. in l. 1. §. ad quæstionem. nu. 7. ff. de q. quas sex limitationes sublimitat alijs sex modis idē Fel. in d. c. cū oporteat. in d. nu. 3. Eandē regu. cum hijsdem limita. & sublimita. posuit idem Feli. in c. literas. nu. 4. vsque ad 17. de præsumptionibus. Easdemmet limitationes & sublimitationes posuit Stephanus Aufredus in tract. de reprobationibus testium, in nu. 25.

REGVLA CCCLXXXIII.

FRATER pro fratre in criminalibus testificari non potest. Hanc regulam probat text. in l. lege Iulia. ff. de testibus, canonizata in c. si testes. §. lege Iulia. 4. q. 3. text. & ibi glo. in d. l. parentes. C. de testibus. probatur etiam hæc regula in glossis adductis in regu. præcedenti: & vltra ibi dicta tenet Albertus Gandinus in tract. malefic. in regula de testibus, & qui repellantur. nu. 7. Ratio est: quia in criminalibus testes debent esse omni exceptione maiores. Hanc etiam opinionem tenet Specu. in titu. de teste. §. 1. num. 8. Abb. in c. cum oporteat. numero 3. de accusatio. & in cap. literas. numero 8. de præsumptio. Alexand. in consilio 70. numero 6. volumine 1. Albericus in d. l. parentes. num. 2. & Bald. & docto. Iacobus de Bellouiso in pract. c. de causis criminalibus. num. 70.

Amplia primò, procedere in causa iniuriarum. ita tenet Bart. in l. lex Cornelia. in princ. ff. de iniurijs. quem sequuntur Bart. de Salic. & Ang. de Perusio in l. vnica. C. de raptu virg. Hippol. de Marsil. in l. 1. §. ad quæstionem. nu. 7. ff. de quæstio. Felin. in c. literas. num. 8. de præsumpt. & in dicto c. cum oporteat. num. 3. & ibi Ananias nume. 3. Stephanus Aufredus in tract. de reprobat. testium. nume. 25. Eandem opinionem tenet idem Bart. in l. quia testamento. §. quæcunque. num. 7. ff. de testam. & tunc quilibet de generatione & casata venit vsque ad quartum gradum repellendus. Ratio est: quia iniuria quæ fit defuncto, dicitur fieri omnibus de casata: vt in l. 1. ff. de liberali causa. & in l. lege Iulia. & in l. lex Cornel. ff. de iniurijs. facit tex. in l. qui iurisdictioni præest. ff. de iurisdi. omnium iudicum. & ita etiam tenet Bartol. in l. tutor. §. si tutor inimicus. ff. de suspec. tut. Idem Felin. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. nume. 99. de constitut. Iason in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætor, numero 18. ff. de

noui

noui operis nuntiat. Marcus Antonius Blancus in d.l.fina. num.172.ff. de quæst.& ideo quando tractatur de propria iniuria testificantis, non est idoneus testis: vt in l.nullus idoneus. & in leg.omnibus. C.de testibus.& hoc etiam tenet Abb.in d.c.cum oporteat.num.3.& ibi Aret.num.8. Florianus in l.testis idoneus.nume.7. ff.de testibus.& Marcus Ant.Baueria in §.pater.nu.23.Instit.de testa. Andr.Alcia. in tract.præsum.in 1.regula:præsum.23.nu.3.Et hæc ampliatio probatur de iure regio per tex.in l.11.tit.16.par.3. & in l.9.tit.30.part.7.

Amplia secundò, habere locum in causa ciuili omnium bonorum, vel maioris partis: nam frater non potest esse testis pro fratre. Ratio est: quia causa omnium bonorum vt maioris partis æquiparatur criminali, vt in leg. propter litem. §. primo.ff.de excusatio.tutor.& in capitul.primo.de restitutio.spoliato.& ita tenet Bald.in leg.parentes.numero 1.colum.1.& 2.C.de testib.& ibi Salice.nume.secundo Franc.Aret.in dict.c.cum oporteat.num.10. Marcus Antonius Baueria in §.pater.nu.23.Instit.de testam. Hippol. de Marsil.in l.1.§.seruus municipū.nu.9. ff.de quæst.Lanfrancus de Oriano in tracta.de testibus, nu.80.Iacobus de Bellouiso in pract.in 2.parte c. de causis criminalibus, nu. 70.Barth.Soci.in consil.17.num.6.& 7.volu.1.& in consi. 235.nu.7.vol.2.

Limita primò, procedere in causa matrimoniali pro illa parte quæ stat pro matrimonio, nisi inter illam partem & aliam sit disparitas in diuitijs, vel in honore, vel nobilitate, vt in c.super eo.el 2.de testib.& ibi Doct. Iacobinus de sancto Georg.in l.ex eo.nu.6.ff.de testibus. Marianus Socinus Iunior in consi.29.nume.11.cum alijs, volum.2.vbi dicit hoc procedere etiam si simul habitent & sint de eadem familia: licet causa matrimonialis dicatur grauis & ardua, vt in c.1.de consanguinit.& affinit.& notat Abb.in c. si pro debilitate, de officio deleg. & videatur æquiparare causæ criminali, vt videtur concludere Alex.in cons.143. nu.4.vol.2.& Deci.in consi.133.col.2.num.2.versi.sed in his non obstantibus. facit quod suprà dixi in regula 315. ampliatione prima.

Limita secundò, habere locum in crimine hæresis, vt est text. in dicto c. literas. de præsumptionibus. vbi frater purgat fratrem à crimine hæresis.& ibi Abb.numero 1.& num.8.& cæteri Docto.Bald.in dict.l.parentes.num.1. & ibi Salic.nume.2.Florianus de sancto Petro in l.testis idoneus.nu.6.ff.de testibus. Iacobinus de sancto Georgio in l.pater & filius.nume.2.ff.eodem titul.de testibus. Marcus Antonius Baueria in §.pater.num.23.Instit.de testa.Guli. Benedictus in repe.c.Rainutius.in verbo, qui cum alia matrimonia contrahens.nu.216.Hippol.in singul.508.Iacobus Septimancensis in suo libro Catholicarum institutionum, c.62.num.14.

Tertiò limita, non procedere ad purgandam innocentiam fratris: nā in causa criminali frater bene admittitur, scilicet quòd frater commisit delictum ad suam defensionem.ita tenet Bald.in dict.leg.parentes. nume.1.colum.1. & 2.& ibi Salicet.nume.2.Iaso.in leg.sed & si quis. nume. 5.ff.si quis caut.& in leg. vt vim.num,5.ff. de iusti.& iure. Florianus in leg.testis idoneus.nume.6.ff.de testib. Franc. de Ripa in leg.damnum.nu.12.ff.de damno infecto. Marcus Antonius Baueria in §.pater.num.23.Insti.de testam. Gulielmus Benedict.in repetit.cap.Rainutius.in verb.qui cum alia contrahens.num.257.de testam.Alexan.in cons. 4.num.10.volum.6.& in consi.5.num.8.vol.1.& in cons. 212.num.9.& in consi.24.num.39.volum.2. Hippoly.de Marsilijs in .l.vnius.§. cognitum.nume.52.ff. de quæst.& in singul.508.Andreas Alciatus in tract.præsumptionum in reg 1.præsumpt.23.num.2.Felin.in c.cum oporteat.nu. 3.de accusat. & in c.literas. nu.15. de præsumptionibus.& in hoc casu non attenditur an simul habitent vel non, secundum Salic.in d.l.parentes.quem sequitur Alex.in cons. 119.nu.6.vol.7.

Limita quartò, si frater est adeo bonæ opinionis, vt nō præsumatur deierare à veritate: nam tunc tanquam bonus vir admittitur.ita tenet Abb.in c.cum oporteat.num.3.de accusat.vel aliquis religiosus. Eandem opinio.tenet Io.de Imo.in c.cum R. canonicus.nu.8.de offi.dele.quem ibi sequitur Barb.nu.16.Fel.in c.literas.nu.11.de presum.Hipp. de Marsilijs in pract.criminali, in §.principiū.nu.11.& in repe.Rubricæ nu.124.ff.de fideiuss. Steph.Aufre.in tract. de reprobationibus testium.nu.25.Ias.in repe.l. admonendi.nu.180.ff.de iureiur. Hanc eandem opin.tenet Ioan.de Anania in d c.cum oporteat.nu.4.& Areti. nu.13. allegat pro hoc gl.in summa.3.q.5.vbi hoc Alanus tenet.quæ opinio reprobatur ibi à gloss.sed opinio Alani potest saluari in nostro casu.& pro hoc est text.in c.in literis.in fin.de testibus.& in l.9.tit.8.lib.2.fori.

Limita quintò, quando frater testificaretur inter duos fratres: nam tunc erit idoneus testis in causa criminali. Ratio est: quia paritas consanguinitatis tollit suspicionem: vt in l.non solum.§.1.ff.de ritu nuptiarum.& in l.extraneos. §.1.& in l.in hoc.C.de quæstionibus. vbi licet alias seruus non possit torqueri contra dominum: vt in l.1. §.diuus.cū alijs.ff de quæst. tamen si seruus torquetur inter duos dominos, bene potest. Nam tunc ratione æqualitatis dominij valebit tortura.facit tex.in l.sed & milites.vers.coæqualitas enim.ff.de excusar.tutor.& hanc opin.tenet Specu.in tit.de teste.§.1.numero 9.Bart.in l.qui testamento.§.quæcunque.numero 8.ff.de testamentis. Hippolytus.in l.1.§. seruum.num.6.ff.de quæst. Florianus de sancto Petro in l. testis idoneus.nu.8.ff.de testibus. Eandem opinionem tenet Anto.Baueria, vbi pro hoc adducit alia quàm plura in §.pater.nu.22.Instit.de testamentis. Stephanus Aufredus in tract.de reprobat.testium.nu.25.Fel.in d.c.literas.num. 13.& in d.c.cum oporteat.nu.3.De iure regio probatur in l.9.tit.8.lib.2.fori.

Limita sextò, quando causa criminalis ciuiliter est mota: nam tunc frater admittitur pro fratre, sicut in mera ciuili.ita tenet Abbas in dicto c.cum oporteat.num.3.per tex. in d.c.literas.de præsumpt.& ibi Io. de Imol.post Gulielmum, num.10.Ioan.And.& Io. de Ana.in d.c.cum oporteat.& ibi Additionator Aretini, in additione ad numerū 8.vbi dicit quòd ibi Aretin.hoc non bene intellexit.Facit quod suprà dixi in regu.315.limitat.1.

Septimò limita, non procedere quando à parte contraria non fuit oppositum: nam tunc bene admittuntur fratres, etiam in causa criminali.ita concludit Bald.in l.si quis testibus.num.7.C.de testibus.quem sequitur Feli.in d.c.literas.nume.14.& in d.c.cum oporteat. num.3. Stephanus Aufredus in dict.tract. de reprobat, testium.num.25.Ias. in l.certi condictio.§.quoniam.numero 13.ff.si cert.pet.& Bald.vbi suprà loquitur in exceptionibus fauore partis introductis: secus dicit in inductis odio testis: vt in excommunication.vel bannis: vt in l.tametsi.ff.ad Macedonia.& ita dicit intelligendum tex.in c.præsentium. & in c.ex parte.de testib.& in Authen.si dicatur. C.eod.titu.& dicit ibi quòd cauti aduocati semper debent protestari exceptiones sibi saluas esse in personis, & dicta testium in prin.productionis: nam per talem protestationē reseruatur ius opponendi, cum excludatur tacitus consensus.argu.l.si filius. ff.ad Maced. quæ procedunt in testibus productis contra præsentes: sed quando producuntur contra absentes non est necessaria protestatio, quia absens non intelligitur consentire, cum non habeat causam contradicēdi: vt notat Cinus in Authentica, si dicatur.C.de testibus.

Circa quam regulam est notādum, quòd in suprà dictis casibus in quibus frater admittitur pro fratre, de quibus in hac regula & in suprà proxima, detrahitur fidei eius: & sic non erit omnino integer testis, nec facit tantam fidem sicut alius.ita tenet Speculator in titu.de teste.§.1. versic.sed nunquid frater.nume.8.Barto.in l.qui testamento.§.1.nu. 6.ff.de testamentis. Imola in d.c.cum oporteat.nume.10.

Guido Papa, vbi hoc declarat, in c.cum regula canonica, nu.2.de offi.deleg. And. Alciat.in tract.præsump.in 1.reg. præsumpt.23.num.5. Marcus Ant. Baueria in §.pater.nu. 23.Instit.de testa. Barthol.Soci.in consil.20.num.18.& in consi.130.nume.10.volum.1.Ioan.de Amicis in consilio 61.num.19. Aretinus in d.c.cum oporteat.numero 11.11. Ias.in repetitio.l.admonendi.numero 180.ff.de iureiurando.pro qua opin.est glo.in l.etiam matris.ff.de probationibus.& Iaso.vbi suprà,intelligit hoc duobus modis: & alio modo intelligitur quando est testis instrumentarius,& sic rogatus ab vtraque parte: nam tunc est integer testis, & plene probat.ita Bal.in d.l.parenti.nu.1.

REGVLA CCCLXXXIIII

FRATER contra fratrem non cogitur testificari. Hanc regulam probat text.in l.lege Iulia.ff.de testibus canonizata in c.si testes.§.lege Iulia.4.q.3.& tex.in l.parentes.C. de testibus. De iure regio probatur in l.11.tit.16.part.3.& in l.fin.tit.30.part.7.& vltra docto.in locis suprà dictis ita tenet Abb.in c.literas.nu.8.de præsump. & ibi Feli.nu.16. idem Fel.in c.cum oporteat.nu.3.& ibi Io.de Imo.nu.12. de accusat.Bar.in l.qui testamento.§. quæcunque.num.6. ff.de testamentis. Stephanus Aufredus in tract.de reprobationibus testium.num.25.in fine. Albericus in tract.de testibus.nu.1.in 2.parte.

Amplia primò,habere locum in omnibus transuersalibus,vsque ad quartum gradum: vt in d.l.11.tit.16.par.3.& in d.l.fi.tit.30.par.7.

Amplia secundò, habere locũ tam in causa ciuili quàm in causa criminali,ita probat glo.in d.l.lege Iulia.ff.de testibus.cum qua gl.in hoc dicit ibi Iacobi.de S.Georgio nu.2. in fine, quòd transeunt doct.communiter. Eandem opinionem glo.sequitur Montaluus in glo.l.11.tit.16.part.3. Abb.in c.literas.nu.8.de præsumptionibus.

Limita primò, non procedere quando veritas alibi haberi non possit:nam tunc frater potest cogi.ita tenet Speculator in tit.de teste.§.de testium.num.1.quem sequitur Albericus in d.l.parentes.nu.2.Eandem opinionem tenet Host.Ioan.And.Panormitanus, & Imol.in c.j.de testibus cogẽdis.Iacobinus de sancto Georgio in d.l.lege Iulia.nu. 1.& ibi in nu.2.ponit cui incumbat onus probandi, quòd veritas aliter haberi non potest. Eandem opinionem tenet Federicus Schenk in tract.de testibus.num.31.Ludouicus Romanus in singul.383. vbi additionator eius addit quàm plures doct.idem tenentes. Eandem opinionem tenet Montaluus in gloss.leg.9.titu.8.libr.2.fori.in glos.1.in princip.& in glo.in parte,hermanos.in fine.idem Iacobinus contra gloss.ibi,qui contrarium tenet,in lege,inuiti.la 1.ff. de testibus. facit quod suprà dixi in regula 315. in secunda limitatione.

Limita secundò, quando est testis instrumentarius rogatus ab vtraque parte:nam tunc cogitur inuitus testificari.ita tenet Bal.in d.l. parentes.nu.1.col.1. versi.vel dic latius.Facit gl.in l.inuiti.la 1.in gl.magna,in fi.ff.de testibus. & in Auth.de testibus.§.& licet.in verb.& supplicijs.coll. 7.vel etiam testis testamentarius,quia est rogatus à testatore.idem tenet Salic.in d.l.parentes.nu.2.Alberi.in tract.de testibus.in 2.part.nu.2.

Limita tertiò,non procedere quando frater producitur ad defensionem fratris,& sic ad purgandam eius innocentiam: nam tunc potest compelli,etiam in causa criminali: scilicet quando prodest fratri, & nemini nocet.ita tenet Bal.in d.l.parentes.quia d.l.lege Iulia. cessat quando agitur de ipsius fauore;arg.tex.in l.quod fauore.C. de legibus.& in c.& si necesse.de donatio.inter virum & vxorem.& ita tenet Abb.in d.c.literas.nu.8.

Limita quartò, quando frater producitur pro fratre:nã tunc potest cogi etiam contra fratrem dicere. ita probat gloss.in c.cum nuntius.& in c.fraternitatis. de testibus. & est text.optimus in c.quanto. de iudi.& in l.3.in princip.& ibi Bartol. ff. de legit. tutoribus. & ita tenet expressè Stephanus de Federicis in tractat.de interpretatione iuris: in 1.parte.num.85.

Limita quintò, quando vtraq; pars ex litigantibus consentiret,vt frater produceretur contra fratrem: tunc etiam inuitus compellitur. ita tenet Albericus post Iacobum de Arenis in tract.de testibus.in 2.parte glo. & quod ibi notant docto.in l.2. C.de testi.quam limitationem intelligo veram quando vnus ex ipsis litigatoribus esset frater:nam si essent extranei, etiam de consensu ipsorum non credo posse cogi, maximè in causa criminali, vel in causa ciuili si est de maiori parte bonorum, per rationes suprà dictæ l. quæ hanc regulam probant.

REGVLA CCCLXXXV.

FRATER in feudis nouis non succedit fratri:sed Vasallo sine sobole mortuo, feudum ad dominum reuertitur. Hanc regulam probat tex.in c.1.§.filia verò.in fine,de feudi successione. & in c.1.in §. si duo fratres. de feud. Marchiæ. & in c.1.& 2.de duobus fratribus à capitaneo inuestitis.& in c.1.qualiter frater fratri succedat.in vsibus feud. De iure regio probatur in l.7.tit.26.parte 4. & hanc opin. vltra doct.in locis suprà allegatis. tenet Cald.in tit. de feudis.consi.9.Abb.in consi.82.volu.1.& in consil.3.volu.2. Iacobinus de sancto Georgio,in tractat.feud.in verb.nobiles.num.1.Albertus Brunus in consi.63.numero 2.& in consil.73.nume.5. & Iacobus de Leonardis inter consilia eiusdem Alberti Bruni,in consil.113.num.143.Alexan.in consi.30.num.8.vol.1.Carolus Ruinus in consil.12.nu.2. & 8. volum.1. & circa hanc regulam vide Matthæum de Afflict.in dicto c.j.§.in alio verò feudo.num.2.cum alijs. de successio.feudi.& in d.c.1.§.si duo fratres.de feud.Marchiæ.nu.1.cum alijs.& in c.1.§.& quia num.14.de his qui feu.dare possunt.& in c.1.nu.1.de fratribus de nouo beneficio inuestitis,& in c.1.nu.j.cum alijs,de duobus fratribus à capitaneo inuestitis.& in constit.Neapol.lib.3.Rub.24. nu.11.Bartho.Soc.in consi.19.num.10.vol.j. Pau.Paril.in consi.16.num.4.vol.4.

Hanc regulã,vbi eam limitat tribus modis,ponit Franciscus Curtius Senior in consil.49.num.69. Eandem regulam cum quatuor limitationibus ponit Matth. de Affli.in c.1.nu.8.de beneficio fratris.in vsibus feudorum.Eandem regulam cum vnica ampliatione, & sex limitationibus ponit Vldaricus Zasius in tractatu feudorum,in 8.part.à nu. 34.vsque ad numerum 44.

REGVLA. CCCLXXXVI.

FRVCTVS beneficiorum percipiũt scholares dum sunt in studio,ac si residerent. Hanc regulam probat text.& ibi Panormitanus in c.super specula.de magistris.tex.in c. 2.de priuilegijs.lib.6.Eandem opinionem tenet idem Abbas,per tex.ibi in c.tuæ.& in c.relatum.de clericis non residentibus.idem Abb.etiam per illum tex.in c.licet.de præbendis.Eandem opin.tenet idem Abb.in consi.588.in fi. colum.versi. tertiò quia his cessantibus. volum.1.eandem probat tex.in Clementina prima.§.cæterum.de statu monachorum.gloss.in pragmatic.sanctio.§. verum tamen.in verbo,libertus. Lucas de Penna tenet hanc opinionem in l.hac lege.C.de proximis sacrorum scrinior.libr.12.Iacobus Rebuffus in l.in sacris.l.2.eod.tit.& in l.1. C.qui ætate.lib.10.Ioan.de Platea in l.2.C.de incolis.lib.10.Ioan.de Imol.in Clement.1.in fine, de magistris.Federicus de Senis in consil.246. Nicolaus Boerius in decisione 18.Eandem opinionem probat tex.in c.olim.de verborum signi. & in c.cum ex eo.de elect.lib.6.& ita expressè tenet Ioan. Copus Parisiensis in tractat. de fructibus.tit.3.c.4.num.5. Ratio est: quia ab ecclesia non censetur absens qui causa studiorum abest:vt in l.quæsitum. in princip.ff.de legat.3. ibi,si studendi causa misisset,non quòd de fundo eũ aliorsum transferret.& in l.Seiæ.§. Panphilæ.ff.de fund.instru. Eandem opinionem tenet Blasius Ariolus in c.eam te.nu. 137.de rescriptis.

Hanc

Hanc regulam, vbi eam limitat duodecim modis, ponit Pet. Rebuf. in tractatu de priuilegijs scholarium: in priuilegio trigesimoprimo, à nu. 1. vsque ad finem.

Regula CCCLXXXVII.

Frvctvs restitui debent deductis impensis. Hanc regulam ponunt docto. per illum tex. in l. fructus. ff. solut. matr. glo. & ibi Bar. & Ang. in l. in fundo. ff. de rei vendi. in verbo, deducto. & in l. ex diuerso. versicu. certè illud. & ibi doct. Inst. de rerum diuisio. & gl. in c. cum contra. in verb. fructus. & ibi Barb. col. 2. de pign. Facit etiam gl. in c. grauis. in verb. fructui. de resti. spol. tex. in l. si à patre vel à domino. ff. de petitione hæreditatis, in §. fructus. De iure regio probatur in l. 6. tit. 8. & in l. 38. & 40. & 43. tit. 28. parte 3. & in l. 11. tit. 15. partita 5. & in l. 4. tit. 14. par. 6. & circa hãc reg. vltra doct. in locis suprà alleg. vide Andr. Tiraq. in tract. de vtroque retract. in tit. de retractu {linagier.} glo. 1. §. 15. fol. 192. pag. 2. nu. 1. cum alijs. & in tract. de primo genitura. q. 74. nu. 7. cum alijs. Catellianum Cottam in Memoralib. iuris, in verbo, fructus. Feli. in c. ad nostram. nu. 3. de iureiur. Paulum Parisium in consi. 94. nu. 25. & in cons. 96. num. 25. vol. 2. Ias. in l. cum quædam puella. §. quoties. nu. 6. ff. de iurisdi. omn. iudi. Vincentium de Herculanis in d. l. fructus. nu. 8. & in d. diuortio. nu. 5. ff. solu. matri. & Ias. in d. l. fructus. nu. 7. Didacum Couar. in lib. 1. Variarum resolutionum. c. 3. nu. 3.

Hanc regulam, vbi in princ. eam not. examinat, & adducit aliquas extensiones ad eam, & posteà à nu. 10. vsque ad numerum 24. eam limitat 8. modis. ponit And. Tiraq. in d. tract. de vtroq; retract. in d. tit. de retract. {linagier.} §. 15. glo. j. fol. 192. d. pag. 2. & ibi à nu. 24. vsque ad finem ponit alias octo quæstiones in proposito.

Regula CCCLXXXVIII.

Frvctvs percepti per creditorem ex pignore, computantur in sortem. Hanc regulam probat text. in l. si dominium. & ibi doct. C. de pignoribus. & in c. cum contra. de pig. & in l. creditor. la j. & in l. fin. C. de pig. actione. De iure regio probatur in l. 2. & in l. 21. tit. 13. parte 5.

Hanc regulam cum sex ampliationibus & sex limitationibus ponit Anto. Negusantius de Fano, in tract. de pignoribus: in quinto membro quintæ partis principalis, à num. 1. vsque ad finem.

Regula CCCLXXXIX.

Fvga non probat delictum. Hanc regulam probat tex. in l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. & in l. 1. in §. sin autem post commissum. C. de raptu virginum. in l. raptores. C. de episcop. & cleric. in Auth. de exhibendis reis. coll. 5. Hanc regulam limitat sex modis. Feli. in c. nullus. de præsumpt. à num. 1. vsque ad finem. quas limitationes ponit Hippol. in repet. Rubr. C. de probat. num. 259. cum alijs. & in practica criminali, in §. diligenter. numer. 41. Easdem limitationes posuit Bernard. de Luco in regula 303. & quia ibi confusè loquuntur, ideo ex eis quæ ibi tradunt, & ex alijs quã pluribus quæ doctores tradunt in diuersis locis, facio sequentes regulas.

Amplia primò, vt non valeat statutum quod fuga probet delictum: quia esset contra ius commune. vbi habetur quem ex præsumptionibus damnari non posset: vt in l. absentem. ff. de pœnis. & in l. 1. in §. diuus. & in l. fin. ff. de q. & in l. milites. in §. oportet. ff. eo. tit. ita concludit Ludo. Rom. vbi pro ista opinione allegat quàm plura fundamenta, in l. lege Cornelia. nu. 3. ff. de sicarijs. Quam opinionem sequitur Ang. Aret. & ibi August. Ariminensis in additionibus in tract. maleficiorum. in verbo, quod fama publica. nu. 47. & 48. Eandem opinionem Romani per eadẽ fundamenta, licet de eo mentionẽ non faciat, tenet Cato Sacchus in repet. l. admonendi. nu. 61. ff. de iureiur. Quam ampliationem intelligo veram, nisi essent manifesta delicta contra fugientem, & qualitas delicti pœnam mortis postularet: quia tunc valet suprà dictum statutum. ita concludit Philip. Dec. post Fel. & alios doctores, qui tenent contra suprà dictam opinionem Rom. in capitulo, sicut. numer. 56. cum seq. de probatio. vbi pro vtraque parte adducit quàm plura fundamenta.

Amplia secundò, quòd talis fuga purgatur iuramento ipsius fugientis, dicentis ob aliquam fuisse causam. ita voluit expresse Cinus in l. fin. C. de requirend. reis. quem sequitur Philippus Corneus in consi. 58. vol. 2. Hippolyt. in singu. 115. & in l. qui falsam. num. 93. ff. de falsis. & in Rub. C. de probat. nume. 121. & in practica criminali, in §. diligenter. nu. 43. Nicol. Boerius in decisi. 215. nu. 26. Francis. à Ripa in repetit. l. admonendi, nume. 168. ff. de iureiuran. Contra quam ampliationem per plura fundamenta tenet Marcus Antonius Blancus in tractatu de indicijs & tortura. num. 283. cum alijs.

Limita primò, non habere locum in officiali notato de barataria, & pendente causa fugit: quia habetur pro confesso. ita probat text. in l. consiliarios. C. de assessoribus. quẽ tex. tenet Felin. in cap. nullus. num. 2. de præsump. vbi allegat alios docto. Eandem opinionem tenet Hippol. in d. §. diligenter. num. 45. & in Rub. C. de probat. nu. 260. Rom. in repet. l. admonendi. num. 58. ff. de iureiur. & ibi Francis. Curtius. num. 161. & ibi etiam Petrus de Ptolomæis num. 81. & Fran. à Ripa numero 73. Cato Sacchus, numero 57. Ioan. in l. lege Cornelia. nume. 15. ff. ad Syllania. & Roma. vbi suprà in hoc concludit, quòd aut aufugit ante finitum officium, & tunc illa fuga hoc inducit quòd punitur tanquam committens crimen læsæ maiestatis. ita probat tex. in Authen. de administratoribus. in §. si quis autem. collatio. 7. aut aufugit post finitum officium, & intra quinquaginta dies per quos debet stare ad syndicatũ ex forma iuris communis: vt in leg. 2. C. vt omnes iudices tam ciuiles quàm criminales. & in Auth. vt iudices sine quoquo suffragio. in §. necessitatem. collat. 2.

Quod de iure regio hodie correctum est: nam sufficiũt triginta dies: vt in l. 6. tit. 16. lib. 2. ordi. & tunc aut est reductus, licet inuitus ad locum ex quo aufugerat: & tunc fuga contra eum nullam facit probationem, sed vt condemnetur debet legitimè probari. ita probat text. in Authent. vt iudices sine quoquo suffragio. in §. necessitatem. collat. 2. aut non est reductus ad locum à quo aufugit: & tunc fuga contra eum tantam facit probationem quòd iuramẽtum illi additum sufficit ad eum condemnandum. vt in Auth. de collatoribus. in §. nulli. versicul. super hoc. collat. 9. hanc distinctionem Ludou. Roma. sequuntur suprà dicti doct. & Iason in dicta leg. admonendi. num. 177. & ibi Ioan. Baptista Caccialupus num. 85. idem Iason in lectura dictæ l. admonendi. num. 90.

Limita secundò, quandocunque effractis carceribus. ita probat gloss. & ibi Bartol. per illum text. in l. in eos. ff. de custodia reorum. quem sequitur Felinus in dicto cap. nullus. numero 3. de præsump. Hippolytus in pract. in dicto §. diligenter. numero 46. & in Rubric. C. de probatio. nu. 161. Ias. in lectu. l. admonendi. numero 90. & in repet. nu. 172. ff. de iureiuran. & Rom. num. 57. idem Rom. in l. lege Cornelia. num. 7. ff. ad Syllan. Lanfrancus de Oriano in repet. dictæ l. admonendi. num. 56. & hoc communiter teneri dicit ibi Cato Sacchus nu. 56. Pau. Grillandus in tract. de relaxatione carceratorum. c. de fuga carcerati: nu. 12. quam limitationem infrà latius explicabimus, in regul. 393. in prima limitatione.

Tertiò limita, quãdo famulus aufugit à domino, & sibi aliquid erat furatum: nam tunc per fugã præsumitur subtraxisset res domini: ita probat glo. in Auth. de exhibendis reis, in §. si verò etiam quidã iurent. colla. 5. & ita expressè diximus suprà reg. 307. in princ. & vltra doct. quos ibi allegaui, ita tenet Ias. in lectu. d. l. admonendi, nu. 91. Hippo. in practica, in d. §. diligenter, nu. 47. Pau. Grillandus in tracta. de relaxatione carceratorum. c. de fuga incarcerati, nu. 17.

Franc.Curtius in repet.l.admonendi, nu.171. Nicol.Boerius in decisione 215.nu.29.

Quartò limita quandocunque cum fuga adesset fama publica. ita probat text.in Auth.de exhibendis reis,in §.si verò.collat.5.& in Auth.de sanctissimis episcopis, in §.si quis autem.coll.9.facit quod suprà dixi in reg.301.in 4.limit.& ita tenet Io. de Amicis in consil.85.nu.1.nam tunc talis fuga facit indicium ad torturam: vt in suprà dicta limitatione dixi.

Quintò fallit in milite fugiente:nam tunc probat delictum.vt in l.1.& 2.C.de desertoribus, & in l.desertorem, & in l.qui cum vno,in §.qui post desertionem.ff.de re milit.ita tenet Oldrad.quem sequitur Ioan. And.in additionib.Speculator.in tit.de præsumpt.in §.præsumitur.versi. violenta,in additione magna.Eandem opin.tenet Hippo. in repet.rub.C.de probat.nu.263.& in pract.in §.diligenter,num.47.Franc.à Ripa in repetitio.l.admonendi,num. 165.& ibi Francisc.Curt.numero 163.Ioan. Corasius,nu. 83.ff.de iureiurando.

Limita sextò, in casibus in quibus sola suspicio sufficit ad probationem ipsius criminis: vt in l.impuberibus,in fine.ff.de suspectis tutor.ita tenet Fel.in d.c.nullus, num.9. Hippol.in practica criminali, in §.diligenter, nu.47.& in repet.rub.de probat.num.263 .Franc.à Ripa in d.l.admonendi,num. 167.

Septimò fallit quo ad tollendam incertitudinē & dubitationem, quando dubitatur quis commiserit delictū: ita concludit Hippol.in d.repe.rub.nu.264.C.de probat.& in pract.in d.§.diligenter,num.47.allegat Bal.in l.voluntatis. nu.11.ff.de fideicommissis.qui hoc tenet.

Octauò limita non habere locum in istis mercatoribus fallitis,seu cambijs cessantibus soluere & fugitiuis: nā ipsi habentur pro confessis ex sola fuga,& possunt torqueri vt indicent pecunias eis datas vel depositas, quas habere denegant: & illas perdidisse, & subtractas per institores esse dicunt:ita tenet Paris de Puteo in tract. syndicatus.c.an in causa pecuniaria & ciuili,nu.2 .quem sequitur Hippol.in l. diuus,nu.5.ff.de quæst.& in d.pract.in §.expedita,nu.62. Francisc.Purpuratus in leg.singularia,numero 94.ff.si cert. petat. Nicolaus Boerius, vbi hoc latissimè prosequitur,in dicta decisio.215.num.5.

Et isti mercatores non habent beneficium immunitatis ecclesiasticæ.arg.tex.in Auth. de mandatis principum, in §.publicorum verò tributorum.ibi,quoniam fiscalium ratio,& militibus,& priuatis,ipsisq; templis,& cunctis rei publicæ vtilis est necessaria,collat.3.& in l.plenè.C.de exactoribus tributorum, libr.10. & ita expressè tenet Nicol. Boer. in dict.decis.215. nu.7. quem sequitur Remigius de Gonny in tract.de immunitate ecclesiarum: fallentia 38. De iure regio probatur in pragma.80.in antiquis, fol.76. vbi etiam ponitur pœna qua puniri debent, & in l.8.tit.8. libr.5.ordin. & non solum quandocunque iste talis absentasset personam,verum etiam quando bona celasset,debet puniri eadem pęna contenta in suprà dict.ll.vt in pragma. 24.de Madrid,anni 1528. Contra quod fuit etiam disposi tum in pragma.111.Segouianis,Anni 1532.quòd debeāt puniri etiam si sint nobiles. Quæ leges regni confirmantur per pragmat.122.de Valladolid,Anni 1537.

REGVLA CCCXC.

FVGA in criminalibus facit indicium ad torturam.Hanc regulam ponit Bar.in l.fi.ff.de quæs.Bal.in l. voluntatis, num.11.C.de fideicommissis.Ioan.de Imola,& ibi Felin, num.3.in c.nullus,de præsump. Hippol.in practica criminali:in §.diligenter,num.41. Iacobus de Bellouiso in practica iudiciaria:in tit.de quæstionibus,nu.1.Hanc opinionem tenet Marcus Anto. Blancus in tractat.de indicijs & tortura,nu.258.Ang.Aret.in tract. Maleficiorum,in verbo,quod fama publica.nu.46.Roma.in repet.l.admonendi, nu.57.ff.de iureiur.& ibi Ias.in lectura.numer.88.dicit hoc communiter teneri:& in repet.nu.169.

Limita primò,quando fugiens,prius reputabatur bonæ vitæ & famæ:ita tenet Archid.in c.decernimus.3.q.9.quē sequitur Cataldus de Boncompagnis,in tract.de syndicatu,nu.76.Quam opinionem tenet Hippol.in cons.49.nu. 38.vbi dicit quòd hoc fuit de mente Bal.in l.in bonę fidei. C.de iureiur. vbi dicit quòd absentia alicuius semper præsumitur in bonam partem.

Secundò limita quando cōstat quòd quis debet capi de facto:nam tunc ad euitandam violentiam facti licet aufugere, & tunc fuga ipsa non operabitur aliquid cōtra ipsum ita concludit And.de Isernia in gl.ad constitutiones Neapol.Rub.29.de iniurijs Curialibus illatis, incipienti,vt participatio.nu.10.quem sequitur Paris de Puteo in tract.de syndicatu,in c.an iudex,nu.3.Pau.Grillandus in d.tract.de relaxatione incarceratorum, c.de fuga incarcerati,num.9. Thomas Grammaticus in voto 19.nu.7.

Limita tertiò,habere locum solum contra illum qui aufugit, sed non contra consocios de eodem crimine culpatos:ita concludit Io.And.in addit.ad Spe.in tit.de præsum. in §.species.in additione magna, ad nu.4.vbi per text.in l. 2.C.de fide instru.& per.tex.in l.fin. C.de falsis.concludit quòd si quis accusat de falso eum qui produxit falsum instrumentum,& etiam notarium qui eum confecit, quamuis notarius aufugiat,eius fuga non facit indicium ad torturam contra producentem quamuis simul accusatum.Quē sequitur Ias.in lectura l.admonendi, nu.89.& in repet.nu. 176.ff.de iureiur.Bernardus de Luco in reg.203.in 4.sublimitatione Boerius in decisione 215.nu.25.Ripa in repe. l.admonendi,nu.174.ff.de iureiur.

Limita quartò, qn̄ quis aufugit à familia potestatis, & citatus posteà venit ad potestatem:quia per talem comparitionē fuga purgatur:ita tenet Bart. in l. quis sit fugitiuus, in §.j.per illum tex.ff.de ædilitio edicto,& ibi Cæpola nu. 6.& 15.idem Bar.in l.aut facta,in §.tempus,col.j.ff.de pœnis.Hanc opinionem sequitur Ias.in l.admonendi,in lectura,nu.89.& ibi Franc.Cur.nu.158. Rom.nu.156.Franc.à Ripa nu.168.ff.de iureiur.Marcus Ant. Blancus in tracta. de indicijs & tortura, nu.278. Felin.in d.c.nullus, nu.7.de præsumpt. Thom. Grammaticus in consil.42.numero 2. in criminalibus.Bertrandus in consi.61.num.7.vol.2.primæ impressionis.Boerius in d.decis.215.num.27.pro qua opin.est tex.in l.130.styli.

Quintò limita, quando quis aufugisset ex loco ob aliquam causam rationabilē, scilicet ratione partialitatis seu inimicitiæ:quia si inculpatur de homicidio,non præsumitur contra eum:quia non est locus ei tutus,facit tex.in c.accedens,el 1.vt lite non contestata,& ita deciditur per Bal. in l.in bonæ fidei.C.de iureiuran. allegat text.in Clement. pastoralis,de re iudi.glos.in cap.statutum,in §.1.de rescrip. libr.6.Felin.in dict.cap.nullus,numero 7. Iaso.in l.admonendi.in lectura, num.89.& in repet.num.169.ff.de iureiur.& ibi Franc.Curt.num.157.Roma.num.56.Petrus de Ptolomæis nu.76.Cato Sacchus nu.55.Marcus Antonius Blancus in tract.de indicijs & tortura,num.285. Barthol. Soci.in reg.163.in 2.fallentia.Eandem opin.tenet Stepha. Bertrandus in consi.115.nu.32.vol.2.secundæ impressionis.Dec.in consi.410.nu.30.Ioan.de Amic.in consi.7.nu. 12.& in consi.86.nu.5.

Sextò limita,nisi iste talis aufugit propter sæuitiam iudicis:ita tenet Lucas de Penna in l. si coloni. C. de agricolis & censitis,libro vndecimo, pro qua opinione facit textus in leg. quis sit fugitiuus, in princip. versicul. item ne eum quidem qui à prætore cui in disciplinā traditus esset fugisset,& in versi.sicuti ne eum quidem qui in dominum animaduerteret. ff.de ædilitio edicto. & ibi Cæpola nu.6.Io. Ignæus in leg. lege Cornelia, numero 55. ff. ad Syllanianum.Ioan.de Amicis in consilio 7.numero 19.facit quod suprà dixi in regul.303.in limit.3. Paulus Grillandus in tractat.de relaxatione carceratorum,in Rubr.de fuga incarcerati,numero 10.

Limita septimò, habere locum quandocunque aliquis aufugit ante accusationem vel inquisitionem contra eum factam: secus tamen est si fugit post accusationem: nam tunc hæc regula non habet locum: quia cuilibet est licitū redimere sanguinem suum, ita tenet Bart. in l.j. ff. de bonis eorum, numer. 1. vbi dicit, ꝙ quando aliquis est accusatus de crimine capitali, si aufugit, non est præsumptio contra eum. Quod dictum sequitur Fel. in d.c. nullus, nu. 6. Ang. Aret. in tract. maleficiorum: in verbo, quod fama publica, nume. 47. Mathesillanus in singu. 146. Barthol. Soc. in regu. 163. in 3. limitatione. & ita expresse dixi suprà in regu. 307. in j. limitatione, & vltra ibi allegata hanc opinionem tenet Hippo. in practica. in d. §. diligenter, numer. 41. & in consi. 49. numer. 37. & in singu. 119. & 497. Ias. in lectura l. admonendi, nume. 89. & ibi Franc. Curt. in repet. nume. 160. & 178. Marcus Antonius Blancus in tract. de indicijs & tortura. nume. 281. Io. Corasius in repetit. l. admonēdi, nume. 79. pro qua opinione est text. in c. si iudex, de pace tenenda & eius violatoribus. ibi, qui si de sua diffisus sit innocentia, in vsib. feud. & in l. fi. in §. fraudis. ibi, metu imminentis accusatoris. ff. de bonis damnatorum, & in auth. de exhibendis reis, in §. si verò etiam, in versi. penes sui accusatorem per fugam factum, colla. 5. Montal. in glo. l. 15. titu. 29. part. 7. pro qua opinione est text. in l. 130. in ll. styli. quæ limitatio latius declaratur in regula sequen.

REGVLA CCCXCI.

FVGA post accusationem non facit indicium ad torturam. Hanc regulam ponit Bar. in l. j. nu. 3. ff. de bonis eorum, quod expresse & plenè comprobaui in præceden. ti regula, in finali limitatione.

Amplia primò, habere locum etiam si post libellum, vel accusationem, seu inquisitionem comminatam, licet nondum factam, aufugisset: quia tum iustus fuisset timor fugiendi, & iustè debuit timere comminationē, per text. in l. miles, in §. socer. ff. de adulterijs. ibi, sed accusationem parante, & probationibus insistente ac imminente, & ita expresse per illum tex. tenet Ludo. Roma. in l. lege Cornelia, nume. 2. ff. ad Syllan. & ibi Ioan. Ignæus. numer. 15. facit etiam text. in l. edicto, in §. stat. ff. de iure fisci. Hanc opinionem sequitur Ang. Aret. in tract. maleficiorum, in verb. quod fama publica, nume. 46. Dec. in consi. 324. nume. 3. Ioan. de Amicis in consi. 51. numer. 3. Io. Corasius in l. admonendi, nume. 89. & ibi Franc. Cur. nu. 160. Petrus de Ptolomæis nume. 80. Cato Sacchus nume. 58. Marcus Anto. Blancus in tract. de indicijs & tortura, numer. 282. doct. suprà allegati in reg. 390. in 6. limit.

Limita primò, quando alia indicia seu suspiciones laborarent contra fugientem: quia tunc etiam fuga facta post accusationem, facit contra eum maximum indicium & suspicionem. argu. tex. in l. fi. C. qui numero tutelarū se excusant, & ita expresse per illum tex. tenet Roma. in d. l. lege Cornelia, nume. 2. Eandem opinio. tenet Soc. in regu. 162. in 2. limitatione. Io. de Amicis in consi. 37. numer. 7. Ioan. Corasius in d. l. admonendi, nu. 79. & ibi Petrus de Ptolomæis. nu. 77. Franc. Curt. in dicto nume. 160. Io. Ignæus in d. l. lege Cornelia, nu. 13. in fi.

Limita secundò, quandocunque delictum erat capitale ex quo aut debebat occidi, aut membris mutilari: secus si esset imponenda pœna pecuniaria. ita expresse sentit Bar. in d. l. j. ff. de bonis eorum. & doct. suprà allegati. & ita expresse tenet Soc. in d. reg. 193. in 3. limitatione, Io. de Amicis in consi. 7. nume. 11. & in consi. 86. nu. 4.

Tertiò limita, nisi post accusationem de eo institutam fractis carceribus aufugiat: quia tunc contra eum vt de crimine confessum proceditur, vt not. in l. in eos. & in l. fi. ff. de custodia reorum. & ita expresse tenet Soc. in reg. 162. in 3. limitatione. Phil. Dec. in consi. 234. num. 3. Petrus de Ptolomæis in repet. l. admonendi. nu. 77.

Quartò limita, nisi post accusationem quis esset relaxatus à carcere sub fideiussoribus, & pendente accusatione aufugisset: nam tunc talis fuga etiam post accusationē facit eum haberi pro confesso. ita probat tex. in l. 3. in fin. titu. 8. lib. 2. fori. & in l. 9. titu. 11. lib. 3. ordin.

REGVLA CCCXCII.

FVGA quæ fit ex carceribus, facit fugientem haberi pro confesso. Hanc regulam probat text. in l. in eos. ff. de custodia & exhibit. reorum. & ibi glo. & Bar. & in l. mi lites agrum. in §. pen. ff. de re milit. ita tenet Specu. in titu. de præsumpt. in §. 2. numer. 3. & ibi Io. And. in additione magna. Ange. in tract. maleficiorum: in verbo, quod fama publica. nume. 46. & ibi Augu. Ariminensis in addit. Hippo. in practica. in §. diligenter. num. 46. & in §. attingam. nume. 44. & in repet. Rub. C. de probatio. nume. 261. Ias. in lectura l. admonendi. nume. 90. & in repetit. nu. 172. ff. de iureiur. Barthol. Soc. in regu. 162. in 3. limitatione. Fel. in d. c. nullus. nume. 3. de præsumpt. Chassan. in consuetud. Burgun. in titu. {Des iustices.} Rubr. j. §. 5. fol. 54. col. 4. nume. 116. Eandem opinionem tenet Franc. Curt. in repetit. l. admonendi. num. 169. & ibi Petrus de Ptolomæis, nume. 77. De iure regio probatur in l. 13. titu. 29. part. 3. & in l. 34. titu. 18. lib. 8. ordina.

Amplia primò, ꝙ si re vera non commisit delictum pro quo erat carceratus, tunc habetur pro confesso, & punitur ac si re vera crimen commisisset: ita probatur in d. l. eos, & ibi glo. in verbo, puniendi. ff. de custodia reorum, & ibi Bar. & Ange. nume. 3. Iacob. de Belloui. in practica iudiciaria, in titu. de quæstionibus & qualitatibus tormentorum, nume. 103. Hiero. Zanetinus in tract. differentiarū iuris canonici & ciuilis, differentia 91. nume. 1. 59. Abb. in d. c. à nobis, nume. 3. & ibi doct. de apostatis. Hanc opin. tenuit Fel. in d. c. nullus, nume. 3. de præsumpt. vbi dicit ꝙ in hoc casu plus operatur ficta confessio quàm vera: & cum hoc non inueniat ab alio tactum, transit cum opinione Bar. in d. l. in eos.

Albericus tamen in d. l. in eos, determinat, ꝙ licet per suprà dict. tex. in l. in eos, innocentes sint puniendi, tamē quia illa l. non determinat pœnam, credit eam arbitrariā, & arbitrio iudicis puniendam, & determinādam, per tex. in l. j. in §. expilatores. ff. de effractoribus, licet glo. suprà dict. aliter teneat. Eandem opinionem tenet Raph. Cum. in d. consil. 106. nume. 2. & 3. Boerius in d. decis. 220. nume. 22. Thom. Grammat. in dict. voto 37. nu. 5.

Amplia secundò, quandocunque aliquis post accusationem fuit carceratus, & relaxatus à carcere sub fideiussoribus, & pendente accusatione aufugisset: nam tunc talis fuga facit eum haberi pro confesso: vt in l. 2. in fi. tit. 8. lib. 2. fori, & in l. 9. titu. 11. lib. 3. ordin. & dixi in reg. suprà proxima in 4. limita.

Amplia tertiò, habere locum si fuisset aliquis repertus cum velit exire carceres: nam habetur pro confesso. ita cōcludit Nicolaus Boerius in decisione 215. nume. 52. facit tex. in l. quis sit fugitiuus, in §. idem Celsus, cum alijs per eum allegatis. ff. de ædil. edicto. Hanc opinionem tenet Hippol. per alia fundamenta quæ ibi allegat, in rub. de probationis, nume. 265. & in practica in §. diligenter, nu. 49. & quod no. Soc. in consi. 99. nume. 2. lib. 4. vbi dicit ꝙ ille dicitur fugitiuus qui est in actu fugæ. Franc. Purpuratus in l. rogasti, in §. si fugitiuus, numer. 32. ff. si cert. petat. & hanc opinionem tenet Iac. de Belloui. in pract. iudiciaria: titu. de quæstionibus & qualitate tormentorum, nu. 103.

Amplia quartò, habere locum etiam in fugiente ex aliqua camera, vel ex palatio potestatis, in quo detinebatur sub custodibus. argu. tex. in d. l. in eos. ff. de custo. & exhibitio. reorum. quia loca ipsa siue palatium dicitur esse carcer, quando quis detinetur in eo mandato iudicis, vt est tex. & ibi not. doct. in l. j. ff. de custodia reorum. Hanc opinionem tenet Hippol. in pract. in §. diligenter. nu. 46. Paulus Grillandus in tract. de relaxatione carceratorum. c. de fuga incarcerati. nume. 13. Quod tamen est verum quandocunque recessit ianua scissa & fracta, vel muros transcenderit,

ſcenderit, vt in l.fin.ff.de rerum diuiſione. ſecus ſi retentus in palatio fugiat per portam: quia tunc non dicitur frangere carcerem: quia licet carcer largo modo poſſit appellari, tamen propriè non eſt carcer: nec dicitur in carcere incluſus qui retinetur in palatio.ita tenet Bar.& ibi Rom. nume.57.in repet.l.admonendi.ff.de iureiur. quem ſequitur Franc.Curt.in repet.nume.164.& ibi Petrus de Ptolomæis, nume.78.& hanc opinionem tenet Innocent.in c. nuper.de ſenten.excommu.facit etiam tex. in l.nemo carcerem.in verbo, aperta & libera.C.de exactoribus tribut. lib.10.per quem tex.dicit Bal.in d.l.admonendi.in lectura antiqua.ꝙ non dicitur frangere carcerem, qui retentus in palatio fugit per portam.Nicol.Boer.in deciſi.215.nume.15.& hanc opinionem expreſsè tenet Sal.poſt Guliel. de Cug.in l.ſuccurritur.in j.& 2.lectura. ff.ex quibus cauſis maio.Socin.in regu.162.in 3.limitatione. licet contrarium teneat Albericus in d.l.ſuccurritur.ff.ex quibus cauſis maio.nume.3.quem ſequitur Iaſ. in repet. l.admonendi.nume.174.ff.de iureiur.vbi dicit quod detentus in palatio vel camera, & non in publico carcere, ſi inde aufugiat fracto oſtio, non inde habetur pro confeſſo.idem in lectura d.l.nume.90.& licet alleget Bal. in d.l.ſuccurritur.dicẽs hoc tenere, firmat tamen contrarium, vt ſuprà dixi.

Quintò amplia, ꝙ etiam punitur pœna capitali, vt in d.l.j.ff.de effractoribus.& in d.l.milites agrum. in §.eius fugam. ff.de re milita. quod latiùs explicabo in regula ſequenti.

Limita primò, habere locum quando quis auſugit effracto carcere: ſecus autem ſi auſugit de carcere aperto: quia tunc non habetur pro confeſſo.ita concludunt Iaco. Butr.Guliel.de Cug.Bal.& Alberi.in d.l.ſuccurritur. ff.ex quibus cauſis maio.Ange.in l.vinum.la 2. per illum tex.ff. de furtis & in l.j. ff. de effractoribus. vbi dicit ꝙ ille qui exijt de carcere, quia inuenit oſtium apertum non tenetur pœna effracti carceris, & ſic nec pœna illius tituli. ff.de effractoribus.quos ſequitur Iaſ.in d.l.admonendi.in lect.nume.90.& in repet.nu.174.& quia præſens limitatio plus attinet ad reg.ſequentem, ideo ad ibi dicẽda me remitto.

Limita ſecundò, in eo qui auſugit animo reuertendi, & deinde ſponte reuerſus fuerit: quia ille non habetur pro confeſſo, nec incurrit pœnas de quibus in d.l.in eos.ff.de custo.reorum.vt in l.deſertorem. in §.j.& ibi glo.ff.de re milit.& in l.quis ſit fugitiuus.in princ.& in §.apud Labeonem.& ibi Bar.ff.de ædil.edicto. Hanc opinionem tenet Paulus Grillandus in tracta.de relaxatione carceratorum. c.de fuga incarcerati.nu.7.& 14. Quæ limitatio in regula ſequenti latiùs declarabitur.

Tertiò limita, quando quis poſt fugam eſſet incarceratus, licet inuitus.ita concludit Iaſ.in d.l.admonendi. in lectura, nume.90.ff.de iureiur.vbi dicit ꝙ ita tenet Bart. per illum tex.in l.raptores.C.de epiſco. & cler.in quo caſu iſti arbitrio iudicis puniendi ſunt, vt in l.13.in fi.titu.29.par.7. & ita tenet Boerius in deciſi.215.nume.20.

Quartò limita niſi quis eſſet incarceratus pro generali inquiſitione: ſecus ſi pro ſpeciali.ita tenet Fel. in d.c.nullus.nu.4.de præſumpt.Hippol.in repetit.Rubr.C.de probatio.nume.262.& in practica, in §.diligenter. nume.46. Paulus Grillandus in tracta.de relaxatione incarceratorũ. c.de fuga incarcerati.nume.1.Io.And.in additio. ad Spec. in tit.de præſumptio.in §.2.in additione magna, ad nu.3. Bal.in d.l.in eos.ff.de cuſtod.reorum.

Quintò fallit, quandocunque mulier aufugit de carcere cauſa euitandæ libidinis: nam tunc talis mulier non habetur pro cõfeſſa.vt probat tex.in Auth.nouo iure.ibi, ne caſtitate iniurietur.C.de cuſto.reorum.ita tenet Bal.in l.j. nume.11.C.de ædilitijs actio.Pau.Grillan, in tract. de relatione carceratorum.c.de ſuga incarcerati.nume.17.Boerius in d.deciſi.215.nume.18.

Sextò limita, non habere locum niſi fuga fuerit habita cum conſpiratione priùs habita in carceribus cum ſocijs: nam hoc modo habetur pro cõfeſſo: aliàs non.ita expreſsè tenet Bal.vbi dicit ꝙ ita debet intelligi tex.in d.l.in eos, in conſi.32.nume.1.volu.3.vbi dicit ꝙ ita tenet Guliel.de Cugno in l.ſuccurritur. ff.ex quibus cauſis maio. dicit tamen ibi Bal.ꝙ in hoc caſu punitur iſte arbitrio iudicis. & illam opinionem Bal.ſequitur Paulus Grillandus in d. tracta.de relaxatione carceratorum.c.de ſuga incarcerati. nume.13.in fi.Thomas Grammaticus in voto 37.numer.8.

Regvla cccxciii.

Fvgiens fractis carceribus punitur pœna capitis. Hanc regulam probat tex.in l.j.in princ.ff.de effractoribus.& in l.milites agrum.in §.eum tamen. ff.de re milita.ita tenet Bar.in tract.de carceribus. in 3.col.Hippol.in practica, in §.attingam.numer.37. Thomas Grammaticus in voto.37.numer.1.Petr.de Anchar. Io.de Anan.& Abb.in c.à nobis.de apoſtatis.

Amplia primò, in eos qui huiuſmodi fugitiuos celant vel occultant, vt in l.conſiliarios.in §.pro confeſſo. in verbo, ſubtraxit.C.de aſſeſſoribus.ita tenet Io. Igneus in l.lege Cornelia.nume.16.ff.ad Syllania.pro qua opinione facit tex.in l.j.ff.de recepr.& in l.j.& 2.C.de his qui latrones occulta. vbi probatur ꝙ ſi aliquis receptauerit in domo ſua maleſactorem, debet eadem pœna puniri ſicut ille qui cõmiſit delictũ. Quam ampliationem verã intelligo niſi iſti receptatores eſſent conſanguinei, iſta eſt glo.notabilis & ſemper mente tenenda in c.felicis.in verbo, receptauerit.de pœnis.lib.6.quam glo.ſequitur ibi Io.Monachus nume.3.& alij doct.Eandem glo.ſequitur Fel.in c.literas. nume.20.de præſumptio.& in c.cùm quidam. nume.11. de iureiur.Marcus Anto.Blancus tenet hanc opinionem, licet ſuprà dicta gl.mentionem non faciat, in tract.de indicijs, & tortura, nume.202.Hanc opinionem, vbi dicit ita vidiſſe ſeruari, tenet Chaſſanæ.in conſuetud.Burg.in titu.{Des iuſtices.} Rub.j.§.5.fol.39.col.4.in princ.nume.12.in fi.& nume.13.& pro iſta opinione eſt tex.in l.2. ff.de receptatoribus.

Amplia ſecuudò, habere locum non ſolùm in ipſos fugientes, verum etiam in perſonas ipſorũ qui per vim carceratos à carcere relaxant ſine licentia cuſtodis. ita probatur in l.14.tit.29.part.7.& in l.11.titu.14.lib.4.fori.

Amplia tertiò, adeò procedere ꝙ ille qui accuſat volentem frangere carcerem, debet conſequi liberationem. ita probat tex.in d.l.in eos.in verſic.eos verò. & ibi glo. ff.de cuſtod.& exhibit.reorum.& ita per illum tex. tenet Hippo.in practica criminali: in §.attingam.nu.50.Nico.Boer. in deciſ.215.nu.22.

Limita primò, habere locum quando quis aufugit effracto carcere: ſecus ſi aufugit de carcere aperto: quia tũc non debet puniri pœna effracti carceris. ita concludunt Guliel.de Cugno, Alberic. & Bal. in d.l.ſuccurritur. ff. ex quibus cauſis maio.Ange.per illum tex.in l.vinum. la 2.ff. de furtis.& in l.j.ff.de effracto.vbi dicit quod ille qui exijt de carcere eo quia inuenit oſtium apertum, non tenetur pœna effracti carceris: & ſic nec pœna illius tituli.ff.de effracto.quod dictum vltra docto. allegatos ſuprà in regu. 389.in 2.limitatione, & in regu.392.in j. limitatione: vbi etiam hoc dixi, tenet Chaſſan.in conſuet. Burgun. in titu. {Des iuſtices.} Rub.j.§.5.fol.54.col.4.nume.116.Raph. Fulg.in conſi.41.nume.1.Franc.Curtius Iunior in repet.l. admonendi.nume.164.& ibi Lanfrancus de Oriano. nume.56.& Franc.à Ripa nume.160.ff.de iureiurand.Ioan. Igneus in l.lege Cornelia.nume.52.& 53.ff.ad Syllan.Socin.in regu.262.in 3.limitatione.Hippo.in dicta practica, in §.attingam. nume.37.vbi dicit ꝙ mitiùs debent puniri: ſcilicet arbitrio iudicis. quod etiam tenet Nicol. Boer. in deciſione 215.nume.15.& 23.facit tex.in d.l.j.in verſi. ꝙ ſi per negligentiam cuſtodum euaſerint, mitiùs puniendos.ff.de effracto.Thom.Grammat.in voto.37. nume.9.

Limita ſecundò, in eum qui aufugit in animo reuertendi, & deinde ſua ſponte reuerſus eſt: quia ille non incurrit

in ſuprà

in suprà dictam pœnam de qua in d. l. j. cum similibus. ff. de effractoribus. facit pro hoc tex. in c. vulgaris. in §. diuortium, de pœniten. distinct. j. & in c. præsenti. lib. 6. glo. in c. postquam. de electio. lib. 6. quia non dicitur ausugisse qui recessit animo redeundi, vt in l. retroceditur. ff. de captiuis & postlimin. reuer. & hanc opinionem vltra suprà dicta in reg. 392. in 2. limitatione, tenet Pau. Grillandus in tracta. de relaxatione carceratorum. c. de fuga incarcerati. nu. 14. Curtius in repet. l. admonendi. nume. 159. ff. de iureiuran. & ibi Franc. à Ripa nume. 169. Marcus Anto. Blancus in tract. de indicijs & tortura. nume. 287. And. Tiraq. in repet. l. si vnquam. in verbo, susceperit liberos. numer. 179. Nicol. Boerius in d. decisione 215. numer. 18. Ratio est; quia propter spontaneam comparitionem purgatur omnis suspicio: vt in l. j. ff. de requiren. reis. & in c. cum contumacia, de hæreti. lib. 6. eandem opinionem tenet expresśè Petrus de Ptolomæis in d. repet. l. admonendi. numer. 79. Stephanus Bertrandus in consi. 61. nume. 7. & 8. vol. 2. primæ impresśionis. Iaco. de Belloui. in pract. iudiciaria: titulo, de quæstionibus & qualitate tormentorum. nu. 106.

Tertiò limita, non habere locum quando quis frangit carcerem vt iret ad superiorem: quia iste talis non punitur pœna effracti carceris: quia non dicitur fugere. ita tenet Host. in c. vt debitus. de appellationibus. facit etiam, quia itineris arreptio ad iudicem ad quem, habetur loco appellationis: vt est text. quem ibi ad hoc not. Bald. in l. sed & si per pretorem. in §. fi. ff. ex quibus causis maiores. facit etiã tex. in l. capitalium, in §. ad statuas. ff. de pœnis. & in l. quis sit fugitiuus, in §. apud Labeonem. ff. de ædilitio edicto, in l. milites agrum. in §. desertorem. ff. de re milita. & hanc opinionem tenet expresśè Cæpola, vbi dicit ita fuisse decisum. in l. quis sit fugitiuus, in princ. num. 21. de ædili. edicto. Eandem opinionẽ tenet Iacob. de S. Georg. in l. j. nume. 9. C. de seruis fugit. Nicol. Boer. in decisione 215. nume. 28. Thomas Grammaticus in voto 39. nume. 12. Io. de Amicis in consi. 7. nume. 20. facit quod suprà dixi in regu. 307. in 4. limitatione.

Quartò limita, quandocunque incarceratus erat iustè detentus in carcere: nam si iniustè erat detentus, frangens non punitur pœna mortis. ita concludit Bart. in l. vis eius. quem ibi sequitur Salic. C. de probationibus. Alex. in l. sed eximendi, in §. si quis. circa finem. & ibi Iaco. de S. Georgio. num. 3. ff. ne quis eum qui in ius vocatus est, vi eximat. idem Iacob. in l. j. nume. 51. de seruis fugit. Hippo. de Marsilijs in dicta practica, in §. diligenter. nume. 50. & in §. attingam. nume. 38. Nicol. Boer. in d. decisione 215. nu. 30. Ripa in d. repet. l. admonendi, numer. 71. ff. de iureiur. vbi ponunt quando dicatur quis esse incarceratus. facit etiam glo. in Clementina, Pastoralis. in verbo, per violentiam. de re iudi. vbi dicit ꝙ quando aliquis est iniustè incarceratus & est relaxatus sub iuramento de redeundo ad carcerem, ꝙ iste talis si est iniustè incarceratus non tenetur redire. Quam glossam sequitur Ias. in l. si duo patroni, in §. fin. num. 4. ff. de iureiur. quod putat Abb. verum in c. inter alia, in fi. de immunitate ecclesia. quandocunque imminet periculum mortis: aliàs secus. Quem sequitur Hippol. in singula. 177. Franc. Curt. in dicta repet. l. admonendi. nume. 168. Ias. in repetitione l. admonendi, numer. 169. ff. de iureiur. Ioan. Igneus in l. lege Cornelia, nume. 19. & in l. 3. in §. subuenitur. num. 123. ff. ad Syllania. And. ab Exea in c. j. nu. 246. de constiutio. Boer. in decisione 215. num. 19. Et hanc opinionem dicit communiter teneri D. Couarruuias, in lib. j. variarum resolutionum. c. 2. nu. 11. Fel. in d. c. j. nu. 43. de constit.

Quintò fallit, quando ausugit, de licentia custodis: quia hoc casu tenebitur custos, & nõ ipse fugiens. ita tenuit Gulielmus de Cug. in l. quoties. C. de exacto. tributo. libr. 10. Bal. in l. ad commentariensem. eod. titu. Ioan. And. in additio. ad Spec. in titu. de præsumptionibus, in §. 2. in additione magna ad numer. 3. Paulus Grillandus in tracta. de relaxatione carceratorum: c. de fuga incarcerati, num. 15. facit tex. in l. consiliarios. C. de assessoribus. De iure regio probatur in l. 12. tit. 14. lib. 2. ordina. vbi probatur, ꝙ quandocunque carceratus ausugit culpa custodis vel de licentia ipsius, debet puniri eadem pœna qua ipse carceratus puniri debebat. per quam l. declarantur l. 9. & 12. tit. 29. part. 7.

Sextò fallit, quandocunque mulier ausugit de carcere causa euitandæ libidinis: nam tunc ista mulier excusatur. ita probat tex. in Auth. nouo iure. ibi, ne castitate iniurietur. C. de custo. reorum. & ita dixi suprà in reg. 382. in 5. fallentia.

Limita septimò, quãdo ausugit de carcere timore ignis & aquæ: nam isto casu etiam si fregit carcerem non debet puniri: cùm iustus timor ipsum excuset. ita probat tex. in l. habitatores, in §. fi. ff. locati. Hanc opinionem vbi allegat alia iura, tenet Iaco. de Belloui. in practica iudiciaria, in titu. de quæstionibus & qualitate tormentorum. nume. 104. Quod dicit esse verum dum tamen ille qui frangit carcerem non ausugiat. quam opinionem sequitur Nicol. Boer. in d. decisio. 215. nume. 22. in fi. & in numer. 30. licet ibi teneat ꝙ etiam si ausugiat. Sed opinio Iacobi. de Belloui. procedit ad hoc vt habeatur pro confesso, vel arbitrio iudicis puniatur: sed ad hoc vt capite puniatur, etiã si ausugiat, procedit opinio Nicolai Boerij, ꝙ quando ausugit de carcere timore ignis vel aquæ, etiam si ausugiat non puniatur pœna capitis.

Octauò fallit, quando carcerem fregerunt, sed nõ perfecerunt fracturam: nam tunc non pœna capitis, sed arbitrio iudicis puniendi sunt. ita concludit Thomas Grammaticus in dicto voto 37. per totum. licet contrarium teneat Raphael Cuma. in consil. 106. num. 3. Hanc opinionem per text. in d. l. in eos. tenet ibi Albericus, scilicet ꝙ arbitrio iudicis puniatur. numer. 2. Boerius in suprà dict. decisio. 215. nume. 28.

Nonò limita & intellige suprà dictam regulam: quia cum suprà dicta iura loquantur tantùm in pœna capitali, & non in pœna vltimi supplicij, non debet puniri pœna mortis, sed alia mitiori pœna. ista est glo. notabilis quæ pro singulari solet allegari in l. j. C. ne christianum mancipiũ. in verbo, capitali. sed est alia similis in l. ne frumentum. & ibi Bal. & Salic. C. quæ res vendi non possunt. & in l. transigere. C. de transactio. glo. de iure canonico & ibi Io. Andreas per cam in c. quanto, in verbo, defraudatam. de iureiur. pro qua opinione est tex. in l. hos accusare, in §. omnibus, in verbo, capitis. ff. de accusatio. & in l. cùm patronum. ff. de iure patronat. & in l. præsenti. in princ. C. de his qui ad eccles. consu. vbi imperator videns nõ sufficere esse factam mentionem seu expresśionem de pœna capitali, quia ex hoc non inferebatur pœna mortis, ideò ibi dixit, capitali & vltimi supplicij, idem probat text. in l. eos, in §. super his. C. de appellationibus. & in l. qui cùm maior. in §. his demum. ff. de bonis libertorũ. & in l. edicto. in §. j. ff. de bonorum posses. & in l. capitalium. in princ. ff. de pœnis. & in l. 2. ff. de publicis iudicijs. & hanc opinionem sequitur Felin. in c. qualiter & quando, el 2. vbi eam quadrupliciter limitat in §. fin. num. 52. de accusatio. & ibi Fran. Aretin. nume. 144. Abb. in d. c. quanto. de iureiur. Ias. in l. diuortio. nume. 15. ff. solu. matrim. & in l. 3. in §. pœna. ff. quod quisque iuris. & in l. transigere. col. fin. C. de transactio. & ibi Riminaldus Maria nume. 4. Augu. Ariminensis in additionibus ad Ange. in tract. maleficiorum. in verbo, & caput à spatulis. nume. 32. And. Alciat. in l. licet capitalis. ff. de verbor. signi. Ioan. de Villamati in repet. l. diuus. col. 70. nume. 40. ff. ad l. Corneliam de sicarijs. Io. de Imo. vbi hoc notabiliter declarat, in l. 2. nume. 3. in fi. ff. de public. iudic. Philippus Dec. in c. ex literis. nume. 48. de constitut. Chass. in consuet. Burgun. in tit. {Des iustices.} Rubri. j. §. 5. fol. 43. col. 4. numer. 3. & in eod. titu. Rubr. & §. fol. 54. col. 4. nume. 119. & hanc opinionem communiter teneri testatur Hippol. vbi allegat alios doct. in dicta practica,

ctica, in §. opportunè: numer. 40. vbi dicit ꝙ assessores ita practicant ꝙ in sententijs capitalibus & vltimi supplicij apponunt illa verba: videlicet quod talis moriatur, & anima à corpore separetur. Facit, etiam pro hoc quod notat Cyn. in l. j. C. de falsis, vbi dicit ꝙ pœna capitalis interpretanda est in mitiorem partem, vt comprehendat deportationem & non mortem naturalem. allegat ad hoc text. in l. si de interpretatione. ff. de pœnis. cùm delicta semper debeant interpretari in illam partem in qua pœna venit euitanda: vt in l. proximè. ff. de his qui in testamen. delentur. cum alijs. facit etiam pro hoc gl. in Authen. sed nouo iure in verbo, vna. C. de ser. fugit. vbi dicit ꝙ si quis est condemnatus in amputatione manus, intelligitur de debiliori: & si reus haberet vnam aridam, illa esset amputanda. quam glo. sequuntur ibi Iacob. de Butrig. Alberi. Salic. & Paul. de Castr. & Cæpola nume. 34. idem Alberic. in tracta. statutorum, in 3. parte, quæst. 60. & hanc dicit cōmunem opinionem Ioan. Andr. in additio. ad Specu. in Rubri. de pœnis, in additione j. in fi. versicu. 2. quæstio. Eandem opinionem sequitur Ange. in tracta. maleficiorum, in verbo, quasi non soluerit. col. j. Ange. de Peru. per text. ibi in l. 3. in §. Labeo. ff. arborum furtim cæsarum. Maria. Socin. in repet. c. ad audientiam. numer. 42. de homicidio. vbi allegat pro illa glo. tex. in c. sicut vrgeri. j. q. j. Eandem opinionem tenet Felin. in c. inter cæteras. numer. 8. de rescriptis. Ias. in l. fin. num. 5. ff. de officio eius. & in l. de quibus. nume. 37. ff. de legibus. reprobato Cyno, Bal. & Barto. qui contrarium tenuerunt in dicta Authenti. sed nouo iure.

Regula CCCXCIIII.

FVNDARE & construere ecclesiam pro iure patronatus acquirendo non sufficit, sed requiritur eius perfectio. Hanc regulam ponit Paul. de Citadinis, vbi adducit quàm plura pro ea, in tracta. iuris patronat. in 3. parte, quæstio. 14. nume. 22. Eandem regulam, vbi eam examinat & quàm plura etiam pro ea allegat, ponit Cæsar Lambertinus in tractatu, de iure patronatus, in j. parte primi libri. articu. 2. quæstio. 4. principali, nume. 1. cum alijs, fol. 28. colum. 4.

Hanc regulam ampliat duodecim modis, vbi eas latissimè examinat & limitat quatuor modis. idem Lambertinus in dicto tracta. iuris patronatus, in j. parte primi libri, in 14. articu. 4. quæstio. princip. fol. 32. col. j. numer. 2. vsque ad fi.

Regula CCCXCV.

FVNDI parte apprehensa censetur possessio totius fundi apprehensa. Hanc regulam probat tex. in l. possideri. ff. de acqui. possess. & in l. vulgaris quæstio. ff. de furtis. & rationem huius regulæ ponit Socin. ibi numer. 37.

Hanc regulam ampliat quatuor modis, & limitat vno modo Vldaricus Zasius in d. l. possideri. nume. 20.

Regula CCCXCVI.

FVNDVS datus filiæ spuriæ in dotem vel pro alimentis, post eius mortem reuertitur ad patrem vel ad hæredes eius. Hanc regulam ponit Bald. in l. eam quam. nume. 41. C. de fideicommissis. vbi dicit ꝙ legatum factum filiæ spuriæ pro alimentis, non transit ad hæredes spuriæ: quia non ratione proprietatis, in qua non valet legatum, nec ratione alimentorum, quia cum vita extinguuntur: vt in l. cùm 2. in §. si vni. ff. de transact. & in l. dominus, in §. fin. ff. de vsufructu. Quam opinionē sequitur Philip. Dec. in consi. 311. nume. 4. vbi dicit ꝙ pro ista conclusione est tex. in l. j. & ibi Bar. C. de natura. libe. Eandem opinionem sentit idem Bal. in d. §. si vni. & in repe. l. fi. ff. de his quib. vt indig. quem sequitur Ioan. Baptista Caccialupus in repet. l. si qua illustris. nume. 91. C. ad Orficia. Pala. Ruuios in repet. cap. per vestras. §. 24. incipienti, in constituenda tamen dote. vbi plura pro hoc adducit in num. 4. cum alijs.

Hanc regulam limitat quatuor modis Bermondus in tract. de publicis concubinarijs. pag. 341. à numer. 60. vsque ad numer. 62. quas limitationes ante eum declarando suprà dictam regulam posuit Pala. Ruui. vbi suprà.

Et ibi Pala. Ruui. addit aliam & quintam limitationē: scilicet ꝙ non procedat de iure regio: quia cùm hodie sit taxatum ꝙ parentes possunt relinquere filijs spurijs quintam partem bonorum, vt in l. 9. & 10. Tauri: ipsi filij spurij tam in vita quàm in morte possunt ad libitum disponere, etiam quantum ad proprietatem. ita tenet Pala. Ruui. vbi suprà, nume. 10. doct. in d. l. 9. & 10. Tauri. Rodericus Xuarez in lectura l. j. titu. 6. lib. 3. fori, fol. 91. pag. 2. & ita expressè dixi in regu. 362. in 3. ampliatione in fi.

Regula CCCXCVII.

FVNERARIA actio in multis priuilegiata est. Ratio est propter vtilitatem publicam, ne sine sepultura cadauera iaceant: vt in l. sunt personæ. & in l. nec corpora. ff. de religiosis & sumptibus funerum. quia expedit reipublicæ non minus mortuos humari, quàm viuentes conseruari. ita tenet Bal. in l. fi. col. 2. C. de nego. gest. & ob id si hæredes nolint expensas pro funere præstare. iudex per modum prouisionis solet eos condemnare, salua repetitione si opus sit. Quæ repetitio fieri poterit actione funeraria: vt in l. si quis sepulcrum, & in l. at si quis. in §. hæc actio. ff. de relig. & sumpt. fune. & quæ requirantur antea quàm hæc actio funeraria competat, ponit Specu. in Rub. de sepulturis. & ibi Io. And. in additionibus ad eum tradit octo requisita in versicu. porrò, in nume. 13. quæ habuit à Rofredo in tract. libellorum, in 3. parte, in Rubr. de actione in factum funeraria. in versicu. quia multoties. nume. 1. & quia ibi satis obscurè procedunt Petrus Rebuffus in gl. ad constitutiones Regias Galliæ, in j. parte, in tract. de sententijs præiudicialibus, nume. 43. pag. 230. ponit suprà dicta requisita.

Et primò requiritur ꝙ aliquis sit mortuus: quia viuens non sepelitur, vt in c. fraternitatem. de sepulturis.

Secundò ꝙ sumptus fiant in funus mortui: nam si ad aliam causam fierent, hæc actio non competeret, vt in l. at si quis. in §. hæc actio. & in l. si quis sepulcrum. ff. de religio. & sumpti funerum.

Tertiò ꝙ sumptus facti sint animo recuperandi, vt in d. l. si quis sepulcrum. in §. prætor. nam si quis pietatis causa faceret, non repeteret, vt in d. l. at si quis. in §. interdum. eod. titu. l. 12. titu. 13. par. j. & in dubio non præsumitur factum causa donationis, vt in l. cùm de in debito. ff. de probationibus. nisi aliud suaderent persona & causa, vt in l. quod in vxorem. ff. de nego. gest.

Quartò ꝙ funerales fiant sumptus pro qualitate personæ & dignitate eius qui funeratus est, & pro modo facultatum, vt in d. l. at si quis. in §. hæc actio. in versic. æquum autem. per quem text. Alex. in l. ex facto. in §. si quis rogatus. in j. colum. in fi. ff. ad Trebellianū. dicit, ꝙ maior pompa funeris debet esse in nobili quàm in ignobili. quem sequitur Bonus de Curtili in tractatu, de nobilitate, in 5. parte, nume. 82. & iden si quis fecerit impensam funeris tam modicam quæ potiùs in contumeliā cedat mortuo quàm honorem, non potest illam repetere, vt in l. at si quis. in §. iudex. & ibi Ludo. Bologninus in secundis interpretationibus. ff. de religio. & sumptibus funerum. & ita expressè tenet Vincentinus de Herculanis in l. j. in §. de impensa. in 5. col. in versic. dicit tamen Imo. hic. ff. ad leg. Falcid. quod dicit esse notandum contra auaros Petrus Rebuffus vbi suprà, nume. 52.

Quintò, ꝙ habeatur ratio temporis: plus enim expenditur in hyeme quàm in æstate, vt d. §. hæc actio. versicu. æquum autem. & ibi glo. expressè tenet in verbo, ex tempore. & ita tenet Rofredus vbi suprà.

Sextò requiritur, ꝙ alia actio non competat: quia si fuerit promissa impensa funeris reddi per stipulationem, hac non ageretur, vt in d. l. at si quis. in §. si quis dum. & in §. Labeo. & ibi glo. hoc dicit. ff. de religio. & sumpti. fune.

Septimò requiritur ꝙ fiat protestatio, maximè à consanguineis,

ſanguineis, ꝙ animo repetendi tales ſumptus faciunt, vt in d.l.at ſi quis.in §.ſed interdum.in verſic. oportebit igitur. & in §.ſequenti. & in l.quod in vxorem. C.de negot. geſtis.

Octauò hæc actio datur contra hæredem, bonorumve poſſeſſorem, cæteroſq; ſucceſſores, vt in d.l.at ſi quis. in §.datur autem hæc actio.quod eſt §. fina. ff. de relig.& ſumptib.funer.& ita per illum text. ponit Io.Hannibal in repet.Rub.ff.ſolu.mat.nume.426.& 427.

An autem hæc actio detur contra ſucceſſores in beneficijs,Panormi.in diſputatione ſua incipienti,Sempronius clericus.quem ſequitur Phil.Dec.in conſil.157. incipiente,Quæritur de expenſis funeraliũ.vbi concludit,ꝙ conſanguinei qui ſuccedunt clerico in ſuis bonis, tenentur ad funeris impenſas: ſecus ſi nihil habeat: quia tunc ſucceſſor in beneficio tenebitur ad illas, ſecũdum eundem Abbatem in c.ex præſentium. & ibi Barbat. & alij Doct. de pigno. hæc tamen actio non datur contra illum qui non ſuccedit defuncto ex ſua diſpoſitione ſed alterius: argum, tex.in l.cohæredi.in §.cùm filiæ. ff.de vulgari.ita conſuluit Stephanus Bertrandus in conſi.311.nume.2.lib.j.primæ impreſsionis.niſi in ſubſidio, vt ſuprà de beneficiato dixi,ſecundum Rebuffum vbi ſuprà,nu.57.

His ſic præhabitis,hæc actio in multis eſt priuilegiata.

Et primò quia interdicta eſt appellatio in ea, ne cadauer ſepeliatur, vt in l.fina.ff.de appellatio.recipien.in c.ex parte.el j.& ibi glo.in verbo,poſt appellationem.de ſepul. Specu.in titu.de appellationibus.in §.in quibus, verſicu.8. De iure regio probatur in l.8.titu.15.lib.2.fori, & in l.11. titu.16.lib.3.ordina.& in l.13.tit.9.par.7.& in l.15. tit.13. par.j.& in l.5.tit.18.lib.4.fori.Quod etiam procedit, etiã ſi contra defunctum pro debito habetur inſtrumentum guarentigium, ſecundum Fel.in c.ſicut Iudæi. in 2.col.de Iudæis.in verſic. item nota. Rodericus Xuarez in repet.l. poſt rem iudicatam.in 5.extenſione. ff.de re iudic. Didacus del Caſtillo in l.30.Tauri,nume.15.verſic. extra nota. Gulielmus Benedi.in repe.c.Raynutius. in verbo, mortuo itaque teſtatore.el j.nume.56.ff.de teſtamen.

Licet contrarium teneat Ange.in Authen. vt defuncti ſeu funera eorum non iniurientur à creditoribus.in princ. nu.1.in verſic.nota hic caſum. collat.5.vbi tenet,ꝙ quandocunque debitor obligatus eſt vigore inſtrumenti guarentigij,poteſt impediri à creditore ne cadauer eius ſepeliatur.Quem ſequitur in hoc D.de Segura in repet. l.ſi ex legati cauſa.num.73.ff.de verb.oblig.

Secundò,quia nunciatio noui operis non habet locum contra faciẽtem foſſam vt mortuus ſepeliatur. argumen. tex.in l.de pupillo.in §.ſi quis riuos.ff.de no.oper. nuncia. & ita per illum tex.tenet Franc.à Ripa in tract. de peſte,c, de præſeruatiuis remedijs contra peſtem. num.138.verſicu.& hac ratione attenta,& ibi in nume.70.

Tertiò, qui funus ducit non poteſt in ius vocari, vt in l.2.ff.de in ius vocan.nec ante nouem dies vel quadraginta pro more regionum,vt in c.quia alij.13.quæſtio.2.& in Authen.ſed nec ante nouem dies. C. de ſepulcro violato. Sed de iure noſtrò Regio vſque ad nouem dies non poſſunt hæredes conueniri, vt in l.5.tit.13.par.j.& in l.13.titu.9.par.7.& ita tenet Iacob.de S.Georgio poſt Bald.in l. interdum.nume.8.ff.de iudic.

Quartò ſi quis funere domeſtico impeditus non venit ad iudicium,debet ei exceptio dari, vt in l.ſed & ſi quis.in §.præterea.ff.ſi quis cautio.

Quintò,qui exequias prohibet excommunicando infirmum,aut alio modo,priuatur ſuo debito,& aliàs punitur,vt in Authen.item qui domum. C.de ſepulcro violato.ita tenet Franc.de Ripa in c, cùm M. Ferrarienſis. nume.147.de conſtitutio.probatur etiam per text. in Auth. vt defunctus ſeu funera.in §.ſancimus.el j.& in §.ſi verò. collat.5.

Sextò, competit hæc actio funeraria contra hæredem prohibentẽ expenſas fieri, licet regulariter aliæ non competant, vt in l.at ſi quis. in §.item Labeo. ff. de religio. & ſumptibus funerum.quem tex.ad hoc dixit eſſe notab.Ludoui.Roman.in conſil.428.nu.10. Franc. de Ripa in tracta.de peſte,in Rub.de remedijs præſeruatiuis contra peſtem,nume.132.Ant.Corſetus in ſingula.incipiente, Expenſa.el j. vbi ſcribit quinque caſus in quibus impenſa cõtra voluntatem facta reperitur. quod eſt verũ quando expendiſſet iuxta patriæ conſuetudinem in cauſis pijs: ſecus ſi in conuiuijs,vel in alijs rebus non neceſſarijs, vt notant Doct.in l.quod in vxorem.ff.de neg.geſt.

Septimò creditor funeris præfertur omnibus alijs creditoribus licet ſit poſterior,vt in l.impenſa funeris.ff.de religio.& ſumptibus funerum. & ſic præfertur doti, & expreſsis hypothecis, vt eſt glo.in d.l.impenſa. Barto.& alij Doct.in l.j.ff.ſol.mat.Anton.Negulantius de Faño, in tractatu de pignoribus.in 2. membro 5.part.principalis, nume.28.fallen.13. & hoc propter vtilitatem publicam, vt in l.2.ff.de priuil.credito. & ita tenet Franc. à Ripa in tracta.de peſte, c.de remedijs præſeruatiuis contra peſtem, nume.133.Chaſſan.in conſuet.Burgun.in tit.{Des mains mortes.} Rub.9.§.15.fol.319. col.5, verſicu. licet hic nihil dicatur.De iure regio probatur in l.12. titu.13. part.j. & in l.9.tit.3.par.5.& in l.30.tit.13.ead.par.& in l.2.tit.11. par.6. Et licet exceptio inuentarij non confecti impediat litem conteſtati, vt in l.fi.in §.donec. C.de iure deliber. vt dixi ſuprà in reg.267. hoc non habet locum quoties petitur aliquid ab hærede pro impenſa funeris, vt dixi in ſuprà dicta regula,in 3.limitatione.

Octauò hæc actio datur marito contra hæredes vxoris vel contra illos ad quos dos reuertitur ſoluto matrimonio, vt in l.in eum. & in l.ſed ſi nondum. ff.de religio. & ſumpti.funerum.etiam ſi maritus promiſiſſet totã & integram dotem reddere, adhuc poterit retinere ex dote impenſas funeris.ita tenet Ludoui.Roman.& Ange.in l.qui bona.in §.qui parietem. ff.de damn. infect. quos ſequitur Franciſcus Curtius Senior in conſi.13.incipiente, ſtatuto Ianuæ cauetur.nume.26.facit quod not.Bal.in l.fi. ff.ad legem Falcidiam.Hanc opinionem tenet Franc.de Ripa in tracta.de peſte,c.de remedijs præſeruatiuis cõtra peſtem, nume.135.& ſic maritus de ſuo non tenetur vxorem funerari niſi lucretur dotem, vt in d.l.in eum. & not.Doct. in l.quod in vxorem.ff.de negot.geſt,& idem quando lucratus eſt portionem dotis, proportione tenetur, vt in l. Celſus.cum l.ſequenti.ff.de religio.& ſumpti.funerum.ita tenet Guido Papa in conſi.127.nu.1.in 2. col.

Sed ſi mulier nihil habet,maritus tenetur eam ſepelire: & ita eodem modo econuerſo, ſi maritus nihil habet tenetur mulier eum ſepelire, cùm cauſa funeraria ſit pia, & cõmiſeratione plena:nec honeſtas coniugalis id ferre poteſt, cùm ſit alterius iniuria, vt alter eorum inſepultus iaceat.facit etiam tex.in l.ꝙ ſi nulla. ff.de religin. & ſumpti. funerum.& ita tenet Ludo.Roman.in conſi.517.num.2. quem ſequitur Chaſſan.in conſuet.Burgun. in titu. {Des droitz.} Rub.4.§.9.fol.174.col.j.num.4.Ioan. Baſtianus in glo.ad conſuet.Aluerniæ,c.14. artic.44. Ioan. Paponis in glo.ad conſuet.Borboniæ.§.241. in fin. Vldaricus Zaſius in Summa.ff.de religio.& ſumpt.funerum.nu.8.

Nonò,qui per vim cadauer rapuit,& ſic impediuit quo minùs ſepeliretur, tenetur pœna legis de vi publica, vt in lege,qui cœtu.ff.ad legem Iuliam de vi publica. cuius pœna eſt deportatio: vt in lege,qui dolo.in §.fina.eod. titu.& bonorum confiſcatio, vt in §.pen.Inſtitutionibus de publicis iudicijs.& ad hæc tenetur pœna ſepulcri violati,cuius pœna deſcribitur in l.ſi quis ſepulcrum.C.de ſepul. viola. imò ſi ſacerdos parochialis corpus eius qui alibi elegit ſepulturam violenter rapuerit, & funus ſpoliauerit, tenetur reſtituere totum quod accepit, & perdit quartam canonicam.ita tenet Hoſt.in c.cùm liberum. de ſepulturis. quem ſequitur Ioan.Samſon in glo.ad conſuetudi. Turonenſes,

nenses,in Rub.de succesf.art.11.col.4.fol.310.Petrus Rebuffus in glo. ad constitutiones Regias Galliæ, in j.parte, in tract.de sent.nume.67.

Decimò expensas funeris non tenetur hæres scribere in inuentario,sed probat eas per testes vel proprio iuramēto,vt in l.fin.in §.in computatione.C.de iur. delib. De iure regio probatur in l.8.tit.6.par.6.

Et circa hanc Regulam vltra Doctor.in suprà dictis locis vide Chassanæum in Catalogo gloriæ mundi,in secunda parte,consideratione quinta & sexta.Et est notandum, ꝙ hodie de iure regio expensæ funerum detrahuntur de quinta parte bonorum,non de corpore hæreditatis: vt in l.30.Tauri.

REGVLA CCCXCVIII.

FVRTVM commissum à familia vnius domini, dominus soluendo pro vno liberatur quo ad alios.Hanc regulam probat tex.in l.si familia.ff.de iurisd.omn.iudi.& in l.j.ff.si familia furtum fecisse dicatur.

Hanc regulam limitat tribus modis Bart.in d.l.si familia.nume.4.in quadam distinctione quam ibi facit. quam distinctionem sequitur ibi Franc.Curtius Iunior, vbi ponit quinque limitationes ad hanc regulam, in nu.19.cum alijs.Eandem regulam limitat sex modis Ias.in d. l.si familia.nume.6.

REGVLA CCCXCIX.

FVR pro furto regulariter non punitur pœna mortis. Hanc regulam probat text.in Authent.sed nouo iure. C.de seruis fugit.& in Authen. vt nulli iudicum. in §.pro furto autem.collat.9.& in l.fina. ff.de furtis. De iure regio probatur in l.18.titu.14.part.7.Circa quam regulam vide Doctor. in d.Authen.sed nouo iure. vbi eam notabiliter declarant. Ias.in §.ex maleficijs. à numer.1.vsque ad nume.17.& ibi Ludouicus Gomezius num.4.cum alijs,Instit.de actioni.Hippol.in consi.53.nume.35. & in l.vnius. in §.cognitură. nu.79. ff.de quæstio. & in l.j.in §.Diuus Adrianus.numer.12.ff.de sicarijs.Ias.in l.j.numer.4. C.de precibus Imperat.offeren.& in l.cum seruus. numer.7.ff. de condictio.causa data.Bald. & cæteri Doct. in e.vnico, in §.si quis quinque solidos. de pace tenenda & eius violatoin vsibus feudo.& ibi Matth.de Afflict. idem Matthæ. de Afflict.in d.e.j.in §.publici latrones. num.1.cum alijs Doctor.Couarru. in libr.2. Variarum resolutionum, c.9. nume.7.Ludo.Carre.in practica crimin.super l.obseruare curabis.C.quorum appella non recipi.num.96.Io. Igneû in l.j.in §.si sibi manus.nume.19.ff.ad Syllania.Io. Montolonium in promptuario iuris : in verbo, furari.Nicolaû Boerium in decisione 173.nume.2.cum alijs. Ang.Aret. in tract.maleficiorum:in verbo, & vestem cœlestem abstulit.nume.12.cum alijs.Chassanæ. in consuetudin. Burgun.in tit.{Des iustices.} Rub.j.§.5.fol.46.colum.3. nume.3.Aymonem Publicium in glo.ad consuet.Aluerniæ. titu.8.artic.5.nume.5.per totum.vbi ponit plures casus in quibus furibus pœna est alleuianda post Chassanæ. quem ibi allegat in consuet.Burgun.in titu.{Des iustices.} Rubri.j.§.5.fol.47.col.2.num.10.cum alijs.Iacob.Boulenc. in repet.l.capitalium.in §.famosos.nume.7.cum alijs.ff.de pœnis.Matth.de Afflict.in constitu.Neapolit.lib.j. Rub. 42.nume.7.

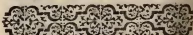
Hanc regulam limitat quinque modis Bartholomæ. Cæpola in d.Authen.sed nouo iure. num.76. eandem regulam cum septem limitationibus ponit Barth. de Chassanæ.in consuet.Burgun.in tit.{Des iustices.} Rub.j.§.5. fol.41.col.4.à nume.1.vsque ad nu.18.

Et circa hanc regulam vide octo casus in quibus quis furca suspenditur, quos ponit Albertus Gandinus in tractâ.maleficiorum:in titu.de pœnis reorum.num. 58. versic.item suspenditur.

REGVLA CCCC.

FVRIOSVS non potest facere testamentum.Hanc regulam probat text.in l.furiosum.C.qui testamen.facere possunt. & in §.item furiosi. Institu. quibus non est permissum facere testamen.& in l.filiusfamilias. in §.Marcellus.ff.de testamen.De iure regio probatur in l.13.tit.j. part.6. Circa quam regulam vide Rodericus Xuarez in allegatio.j.

Hanc regulam cum duabus ampliationibus & quatuor limitationibus ponit Ias.in d.l.furiosum. nume.1.cū alijs. Hanc regulam in hac j.parte latissimè intendebam examinare : sed quia pendet in casu proprio, relinquo eam examinandam in principio secundæ partis huius operis.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera G.

REGVLA CCVIII.

GABELLAS fraudare non licet secundum communem conclusionem.

Primò fallit, quando imponēs gabellam nō habet iurisdictionem imponendi.& hanc regulam ponit Bart. in l.vectig.ff.de pub.

Secundò fallit si gabella esset nimis excessiua,& sentiret reprehensionem debitam secundum Bal.in l.j.C.de iur.aureo.annul. quem allegat Innoc. in c. plerique.de immunitate ecclesiæ.

Tertiò fallit,quando rex vel alius imponit noua vectigalia sine causa:quia cum causa posset,putà propter defensionem patriæ,secundum Innoc.in c.innotuit.de censi.& ibi Hostiensis.

Quartò fallit,quando illud vectigal, vel gabella imposita essent ob causam scilicet, vt itinerantes sint securi pro rebus, & pro personis: &. princeps vel communitas custodirent itinera secura : quia tunc non est licitum fraudare gabellas.sed si princeps hoc non faceret,teneretur ad restitutionem damni secundum Host. in summa de censibus.§.in quibus casibus.in pen.colum.versicu.quod si res.

REGVLA CCIX.

GESTA per falsum procuratorem, vel per non habentem mandatum vel non sufficiens, regulariter per dominum ratificari possunt, ita quod valeant.l.licet. de iudic.

Primò fallit, vbicunque aduersarius à principio protestatur, ꝙ non intendit cum ipso litigare, nisi & inquantum habeat legitimum & sufficiens mandatum.nam hoc casu si non habeat mandatum & sufficiens, etiam si dominus ratificauerit gesta per eum, nihilominus talis ratificatio ea non approbauit : vt est casus singularis secundum vnum intellectum in l.eos quos.§.alieno. ff.de dam.infec.secundū Ludo.de Roma.in quodam suo singu.quod incipit,Quæro nunquid gesta per falsum procuratorem, & c.ita etiam not.Ange.in d.§.alieno.& Bal.in apostill. & ita aliàs à me obtentum fuit.

Secundò fallit,quando ego reuocassem procuratorem meum, & ille postea gessert negotia mea me ignorante; quia tunc non possum ratificare ea quæ gessit. Quia quod semel displicuit amplius placere non potest.l.Pomponius scribit.ff.de negot.gest.& ita tenet Ang.in d.l.licet.

Tertiò fallit, quando agitatum fuisse iudicium coram iudice principis, quia propter obieptionē non potest dominus ratificare.ita tenet Bal.in l.falsus.C.de falsis.

Quartò fallit,quādo vna partium fuisset absens, secundum

dum Angel.in d. l.licet. ff.de re iudic. qui dicit se audiuisse ab Oldr.

Quintò fallit, quando essent duæ prohibitiones falsi procuratoris,legis, vel statuti: vt in §.sancimus.de alie. & emphyt.ita tenet Bal.in d.l.si quis vxorem.de condit. infer. Et quod dictum suprà est, q gesta per falsum procuratorem potest dominus ratificare, illud habet locum in illis casibus,in quibus requiritur speciale mandatum.Ita notenet Archi.in c.si generali.extrà de procu.lib.6.& l.illud.in §.sicum l.seq.ff.de procur. quod dictum bene nota, quia multoties de facto contingit.

REGVLA CCX.

GESTA ab occulto excommunicato & tolerato, seu ab eo,qui communi opi.pro non excõmunicato habetur,tenent & valent.l.Barbarius.ff.de offic. præt. & per cano.in c.veritatis.de do.& contu.in fi.

Primò fallit, quando actus gestus per excommunicatũ concernit fauorem illius, qui sciuit eum esse excommunicatum:cum tunc causa eius debeat retractari.vt not.Ioan. Cald.in d.c.nihil.extrà de elect.& c.tanta.de exces.prælat. in disputat.sua quæ incipit,excommunicatus qui.

Secundò fallit,quia excommunicatio, qualitercunque lata sit ab excommunicato tolerato,non valet:cum excõmunicatus extra ecclesiam existens non possit quem per actum excommunicationis extra ecclesiam ponere. vt tenuit glo.24.q.j.in summa.in c.audiuimus.& Host.Io.An. in c.pia.de except.lib.6.& Io.Cald.in d. c.ad probandum. de re iud.ar.dist.j.c.j. Verùm Inno.in c.si verò.de sent.excommu.sentit contrarium, qui vult q valeat talis excommunicatio:quia tutius & verius videtur quò ad ecclesiam militantem , & tutius est q teneat, saltem ad factum . ad quod c.iuuenis . de spons. secundum Domi. Nico.de quo pleniùs in d.c.tanta.de exces.prælat.

Tertiò fallit in spiritualibus,in quibus imprimitur character, & vltra expectatur executio actus collati : prout est in collatione ordinum & sacramentorum : quia tunc character licet in his imprimatur,executio tamen non potest fieri sine dispensatione, etiam si cõferatur ab excommunicato tolerato : quia ipse excommunicatus sic ab ecclesia præcisus executionem ipsam alteri dare non potest, vt voluerunt quidam in c.fin.extrà, de ord.ab epis.& vide latius per doct.in d.c.veritatis.extrà,de do.& contu.

REGVLA CCVI.

GRAVATVS de restituẽdo post mortem suam intelligitur si sine liberis decesserit.l.cũm acutissimi.C. de fideicom.& l.generaliter.in §.cùm autem. C.de instit.& substitut.

Primò fallit, vbicunque hæres extraneus esset rogatus de restituendo hæreditatem post eius mortem: quia tunc non subintelligitur dicta conditio, si sine liberis decesserit.vt est glo.notabilis in l.ex facto. in §.si quis rogatus.ff. ad Trebel.

Secundò fallit,si descendens purè rogetur : vt tenet gl. in d.§.si quis rogatus.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

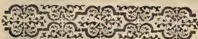
De litera G.

REGVLA CCCVII.

GENERALI sermone, persona loquentis videtur excepta.text.in ll.inquisitio.C.de solu.text.cum gl.in l.si mercedem.§.fi.ff.de act.empti.& vendi.& in l.qui insulam.§.fi.ff.locati.

Limita,nisi in tali sermone, nõ alia, quàm persona loquens, comprehendi possit.Ita restringit Hippol.in l.j.§.si seruus. el 2.in princ. ff.de quæst.motus doctrina Barto. singu. in l.si quis legauerit.ff.de leg.j.& vide eum , quia aliqua exempla pro ipsa principali regula scribit.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera. H.

REGVLA CCXII.

HAEREDITAS nõ adita ex suitatis beneficio transmittitur.l.apud hostes. de suis & leg.

Primò fallit,nisi hæreditas esset per filium repudiata:quia licet ipsi competeret pro beneficio.l.j.C.de repud.hære.tamen ad subsequentem hoc beneficium non transmittit, & sic nec hæreditatem non aditã & hoc per l.vnicam.C.de his qui ante aper.tab. istud dicit Ang.in l.vẽtre.ff.de acqui.hęr.& fuit dictũ Bal.in l.minor.

Secundò limita,nisi filia excludatur masculis extãtibus: quia tunc non videtur sua, per consequens non habet beneficium suitatis:vt singu.voluit Bart.in l.j.§.sciendum.ff. de suis & leg.per illum tex. & ideo illo tunc casu si hæreditas ex fraternitatis benignitate sibi foret cõcessa,si talis hęreditas non adeatur per eã,transmissa non dicetur.& hanc limitationẽ ponit Roma.in l.ventre.in 3.col. ff.de acquir. hære.sed si in prædicto casu frater decederet sorore viuente & non adita hæreditate, nihilominus transmitteret partem,quam habet sibi attinentem propter sororem exclusam à successione.ita dicit Ludo.de Roma.in d. l.ventre. in 4.col.alleg.Bal.hoc dixisse in quodam consi. quod incipit, in Christi nomine amen . factum ponitur in hac forma,quidem nomine.

Tertiò limita,sing.secundum Bar.in l.militari.§.fin.de test.mili.nisi à suo petitum esset ius deliberandi: quia tunc eo infra annum decedente, idem videtur quò ad trãsmissionem,quod de extraneo dicitur.l.cum in antiquioribus. C.de iur.delib.& istud d.Bar.in d.l.cum in antiquio. ponit etiã Lud.de Roma.in l.ventre.in 7.col.ff.de acqui. hæred.

REGVLA CCXIII.

HAEREDITAS per fideicommissum solum,& nõ in codicillis directè dari & adimi potest.l.2.C.de codic.l.hæreditas.C.de his quib.vt indig.cum vulg.

Primò fallit, quia dicta regula non habet locum inter liberos,seu proximos venientes ab intestato . vt in l.militis codicillis.in princ.& ibi Bãrto.ff.de testam. mil.vbi expressè hoc habetur.

Secundò fallit ad pias causas.vt in l.j.C.de sacr.san.eccl. & ibi Bal.in penult.col.

Tertiò fallit, in institutione facta de re certa. vt tenet Bal.in l.nec codicillum. C.de testa. quod intellige verum quãdo instituitur hæres extraneus in codicillis.secus in filio:quia Bal.in l.omnium.in prin.in 3.q.C.de inoffic.test. & in auth.ex causa.in 6.q.C.de lib.præte. dicit q secus est in filio.& declarat & reputat esse verum & bonum not.

Quartò fallit, quando per viã declarationis testator faceret testamentũ:vt l.à seruis.& ibi per Io.de Imo.de hæred.instit. quod sanè intellige,quando mentio facta fuerit de hærede,in quẽ, vt de isto hærede.secus si aliter esset secundum Bal.in d.l.nec codicillum.C.de testa.& ibi Sal.vn de testa.non assumunt vires à codicillis: sed econtra sic.& ideo Bal.in l.quoties.C.de hære.instit. dicit q pater in testamento dixit iure institutionis prout requirit in §.aliud

quoque

quoque capitulũ.iuncta glo.in auth. vt cũ de appell. cogn. sed in codicillis non potest per patrem declarari ꝙ relinquat iure institutionis : cum verbum relinquo si proferatur ad vniuersalia, facit institutioné ad particularia vt notatur in l.cogi.§.fina.ff.ad Treb.vt ibi per Bar. & alios latissimè disputatur.

REGVLA CCXIIII.

HAERES inuentariũ non cõficiens vltra hæreditatis vires tenetur.& alias pœnas patietur,de quibus in auth. de hęr.& Fel.in §.quia verò.& nota.in l.fi.C.de iur.delib:

a Primò fallit,[a] quia in foro conscientiæ quis non tenetur vltra vires hæreditatis,licet non confecerit inuentarium : licet teneatur de iure ciuili . & ista est communis opin. vt tenet Lud.de Rom.in rub.ff.de acqui. hær. & ibi vide per Bar.& vide etiam per Bar.in l.j.C.de sac.san.eccle. & Bar. in l.fi.in princ.in 6.q.C.de iur.delib.& Petr.de Anchar.in c.2.de re iud.in 6.& Butr.in c.2.de immunit.eccle.& contra Bar.tenuit Imo.in l.gerit.de acquir.hæred.

ADDITIO.

a *Primò fallit.Pro hac prima vide domi.Pet.Philip.Corn. in consi.39.incip.adeo.in litera f.in 4.par.& And.Barb.in rub.ff.de acquir.hære.vbi per multa argumenta tenet contra Bar.& vide Fel.in c.cum M.Ferra.in 2c.col.in versi. hanc conclusionem.de constit.*

Secundò fallit, in hærede vsurarij. ita tenuit Federicus de Sen.in consi.51.& Lud.de Rom.in d. rub.de acqui.hæred. idem tenuit in l.j. §.antepen. si cui plusquã per l.Falc.

Tertiò fallit in hærede executoris, qui nullum cõmodum ex hæreditate reportat.& sic nullum incommodum ex hæreditate debet reportare.ita voluit Io.And.in c.j.de instru.edi.§.ostenso.ver.nunc.& Ange.in l.j.§.antepe.ff. si cui plusquam per l.Falc.& Lud.in d.rub.de acqui.hære.

Quartò fallit, in monasterio succedente ingresso iure religionis,& in patre succedente filio iure peculij. ita dicit Bal.in l.sancimus.& in l.iubemus.C.ad Trebel.& in auth. causa quæ fit cum monacho.C.de sacr.san.eccle. circa fin. Iaco.Butr.in l.2.C.vnde vi.

Quintò fallit,in eo qui succedit illi qui non tenetur vltra quàm facere posit:vt voluit Ang.in d. §.antep.per regulam l.qui in alterius.ff.de reg.iur.

Sextò fallit, si creditores seu legatarij hæreditarij confitentur sponte non sufficere bona hæreditaria pro soluendis debitis.ita voluit not.Bal.in l.filium quem habentem. C.fami.ercisc.& Ludo. de Rom. in d.rub.facit glo.in l.in contractibus.C.de non nume.pecu.& Pau.de Cast.in l.in ratione.§.qui vulgò.in fi.ff.ad l.Falc.

b Septimò fallit,[b] si testator antequam decesserit, bonis cesserit: quia tunc hæres succedens & inuentarium non conficiens non tenetur vltra vires:quia talis cessio trãsit in hęredé:vt voluit elegãter Bal.in l.fi.C.qui bon.ced.pos.& Lud.in d.rub.& vide ad hoc Bald.in d.l.filium.C.fam.erc.

ADDITIO.

b *Septimò fallit.Vide And.Barb.in d rub.de acqui.hæred. reprobantem hanc fallent.dicentẽ quòd hodie nõ habebit locum,cùm de iure Digestorũ de inuentario prouisum nõ erat.*

Octauò fallit, si legantur alimenta seu aliquid ad arbitrium.vt Bal.voluit in l.voluntas.C.de fideicõmis.& Ludo.de Roma.in d.rub.

Nonò fallit in ecclesia, quæ non tenetur conficere inuentarium:vt tenet Bal.in fin.C.de iur. delib. & vide Angel.ibidem.& idem Bal.in l.cum à matre . C.de rei vendi. idem Abb.in c.j.de test.& ibi dicit hanc opin. esse tenendam:quia fauet ecclesiæ.vide Ludo.in auth.sed cùm testator.C.ad l.Falc.qui sequitur Bar.& vide Bal. in l.post diuisionem.C.de furt.& in l.filium.C.fam.ercisc.& Bal.in l.j. C.de sac.san.eccle.& Bald.in l.fi.C.qui bon.ced. pos. & in auth.sicut alienatio.C.de sac.san.eccles. contrarium tenet Ludo.in d.§.antepen.per tex.in auth.de hær.& Falc. in fi. & ita voluit Fulg.in d.l.fi.de dolo.& ita Ludo. in d.rub.alleg.glo.quæ hoc dicit in c.j.de testa.& vide per Bal. qui tenet primam opi.in l.cum à matre.C.de rei vendi.& quod non teneatur ecclesia conficere inuentarium, tenuit Cardi.in c.j.de sol.& ibi Abb.hoc tenet per tex.in l. j. §.cui bona.ff.de iure fisc.sed But.in c.j.de testa. tenet quod de iure ciuili teneatur conficere inuentarium:licet posit restitui. idem tenet Io.And.& Imo.ibi.sed Bald. dubitauit de hac q.in auth.sed cum testator. C.ad l.Falc.

Decimò fallit,in fisco:vt voluit Bar.in d.l.j. §.an bona. ff.de iur.fis.vide per Bar.in l.j.C.de sac.san.eccles.qui tenet quod non.idem Petr.de Anch.in suo eleganti consil.392. quod incip.in Christi nomine amen , prima facie. vide in d.l.j.Bar.in 2.col.concor.Innoc.in l.fi.C.de iur. delib. vide Car.in c.j.de sen.excommu.Io.de Commo.& Imo. in c.j.de testam.vide Bal. in l.fin.C.de hære.vel act.vend.& vide Bar.in l.si vacantia.C.de bon.vac.& Bald.in l.fi.C.ad Treb.sed contrarium tenuit Bart. in auth. sed cum testator.ad leg.Falc.sed Io.de Imo.& Lud.de Roma.in d.rub. concordant, ꝙ aut accepit ea tanquam bona vacantia , & non tenetur : sed sic si vt hæres . & istud etiam tenet Bened. de Plum. in lege, Diuo Marco. ff.de manu. testa. & in l.j.§.hæres instit.ff.de fideicõmissis . licet faciat in contrarium.l.non puto.ff.de iur.fis.& glo.in d. §.an bona,&c.

Vndecimò fallit , si testator dicat quòd nolebat omnia solui de bonis suis : quoniam tunc non tenetur vltra vires,si inuentarium non confecerit ratione dictorum verborum,vt voluit no.Bal.in l.j.C.de his quæ pœ.no. in lec. antiqua.& Lud.in d.rubr. per dictas fallen.contra hoc facit Bal.in d.l.j.C.de iur. delib. vbi nõ potest confectio in-

a uentarij remitti,[a] facit lex secũda. ff.ad Sylla.quę est sing.

ADDITIO.

a *Remitti.Et hoc reprobat And. Barb.in suprà alleg. rub. de acquir.hæred.*

Duodecimò fallit,in filio arrogato,qui non tenetur facere inuentarium de bonis in eum translatis.vt per Inno. in c.in pœnitentia:extrà de probat.

Tertiodecimò fallit,in eo qui succesit illi, qui non tenebatur vltra vires,si non fecerit inuentariũ.& ita consulendo tenuit Pet.de Anch.in cõsi.392.quod incip.in Christi nomine amen.prima fronte videtur.& voluit Ange.in d.§.antep.cõtra hoc videt tex.i l.maritũ.cũ l.seq. sol.mat.

Quartodecimò fallit , quando hæres esset homo miræ sanctitatis : quoniã non cõficiendo inuentariũ nõ tenetur vltra vires hæreditatis : quia cessat contra eũ suspicio. argu.no.per Host.in c.finem litibus . de do.& contu. faciunt no.in c.2.de oper.no.nuncia.facit glo.in c.expedit. 12.q.j.

b Quintodecimò fallit, [b] si filius institutus separat legitimam ab hæreditate paterna: quia tunc non tenetur cõficere inuentarium & per consequens non tenetur vltra vires.ita dicit Bal.in l.j.C.quando non pet.part.

ADDITIO.

b *Decimoquintò fallit.Adde idem tenentem.Barb.in suprà alleg.rubri.*

Sextodecimò fallit,quia ecclesia legataria nõ potest cogere hæredé sibi soluere legatum vltra vires hæreditarias quia debet viuere de bona conscientia.& ita tenet Bart.in l.j.C.de sac.san.eccl.& Lud.de Roma.in d.rubr.

Decimoseptimò fallit, in eo , cui libertatis causa bona adijciuntur:quia non tenetur conficere inuentariũ . vt l.j. §.antepen.ff.si cui plusquam per l.Falc.& Ange.hic.

Decimooctauò fallit, etiã in rustico:& maximè quando non potuit peritiores consulere , per not. in l. vbi. ff.de eden.& per not.in l.venia.C.de in ius voc. Bal.in l.fi.in 2. col.C.de iur.delib.qui tenuit contra glo.38.dist.c.ignorantia.& j.q.3.c.ignorantia.

c Decimonò fallit,[c] in amico vel consanguineo, qui succedit amore Dei,vel respectu animæ instituentis:quia nõ conficiendo inuentarium non tenetur vltra vires hæreditarias.ita no.dicit Bar.in l.j.C.de sac.san.eccl.

ADDITIO

ADDITIO.

c *Decimonono fallit. Adde And. Barb. in d. rubri. vbi idem tenere videtur, non audendo tamen recedere à dicto Baldi.*

d Vigeſimò fallit, [d] ſi teſtator dicat quod legat centū de bonis ſuis, & in hæreditate non reperiuntur niſi quinquaginta: quia per boc non poterit conueniri niſi in quinquaginta, dato quod non fecerit inuentarium: quia non verificat verum de bonis ſuis, niſi inquantum reperiuntur in hæreditate: vt dicit Bald. in rubr. de his quæ pœ. nom. licet contra hoc faciat text. in autb. de bær. & Falc. §. ſancimus. vbi eſt præſumptio contra bæredem, ꝙ ſubtraxerit. & ita reprehendit dominum Bened. de Barzis in l. ſancimus. in princ. C. de iure deliber.

ADDITIO.

d *Vigeſimò fallit. Adde And. Barb. in d. rubri. de acquir. beredit.*

Vigeſimoprimò fallit, in alio caſu valde notabili, videlicet quando in confectione inuentarij fuiſſet neceſſe expendere pluſquam eſſet in bæreditate, vt poſſet continge re in hæreditatibus artificū. ita voluit Bart. in l. mediterraneæ. C. de annonis & tribut. libr. 10. cuius ſententia ſeruatur in practica à peritioribus doctoribus.

REGVLA CCXV.

HAERES rem legatā à teſtatore regulariter luere tenetur. l. ſi res obligata. ff. de lega. j. & l. prædia. C. de fideicommiſsis.

Primò fallit, vbi res eſſet obligata facto legatarij: nam tunc onus luendi non ſpectat ad heredem. ita nota. voluit Bald. in d. l. prædia, per l. placet. in fi. ff. de dote prælega. & hoc etiam voluit Io. Fab. ſub dubio forte, in §. ſed ſi rem. Inſtit. de lega.

Secundò fallit, quando quid vniuerſale eſſet legatum: quia tunc onus luendi non ſpectat ad hæredem ſed ad legatarium ſecundum Bald. in d. l. ſi prædia. per d. l. placet. quæ loquitur in dote, quæ eſt quid vniuerſale. l. quod dicitur. {la grande.} ff. de impen. in re. dot. fac. & not. Bart. in rubr. ff. ſolu. matr. & natura legati vniuerſalis eſt, ꝙ tranſeat cum onere. l. cum pater. in §. coniuncti. ff. de leg. 2.

Tertiò fallit, quando res eſſet obligata pro debito alterius, quàm teſtatoris vel hæredis eius: quia tunc abſque diſtinctione aliqua hæres tenebitur luere rem legatam: quia ad legatarium pertinere non poteſt per hypothecariam actionem, niſi prius debitore principali exiſtente in mora: vt in l. debitores. de pign. ita tenuit Bart. in d. l. prædia. & ibi dicit hoc à nemine fuiſſe tactum. & idem etiam tenuit in d. l. ſi res obligata. & hoc dicit tenere glo. in l. qui ſolidū. in §. fi. ff. de leg. 2. & ipſum etiam ſequitur Pet. de Anch. in c. filius. extrà, de teſt. Addo Bald. Imo. & Ange. & Pau. de Caſt. in d. l. ſi res obligata. & Bald. Tancr. & Sal. in d. l. prædia. ſed Io. de Imo. in d. l. qui ſolidum. & in d. c. filius. tenet contrarium per d. l. ſi res obligata. indiſtinctè loquentem. Secus autem ſi talis res eſſet obligata pro debito teſtatoris vel hæredis: quia tunc legatarius tenebitur ad talem rē legatam: vt eſt de mente Bar. in dictis locis.

REGVLA CCXVI.

HAERES de reſtituenda hæreditate grauatus regulariter fructus, quos ante moram in reſtituendo percepit, reſtituere non tenetur. l. mulier. §. ſi bæres. & in l. fideicommiſ. ff. ad Trebellianum.

Primò fallit, niſi hæreditas ſit diminuta caſu fortuito, putà ex terræ motu quia tunc talē diminutionē tenet hæres ſupplere ex fructibus hæreditarijs, eatenus quatenus eſt pro rata diminuta. tex. eſt ſing. ſecundum Ludo. de Roma. in l. ſcribit Celſus. ff. ad Treb. de quo Bar. ibi facit magnum feſtum.

Secundò fallit, niſi illi fructus quærantur fideicōmiſſario ex prouiſione teſtatoris: quia tunc illos fructus tenetur ſibi reſtituere: vt eſt tex. ſing. in l. poſtulante, in §. huius. ff. ad Treb. vbi ergo teſtator habet in bonis mille, quæ dat mercatori ad decem pro centenario & grauet vt illa mille hæredibus reſtituat, tunc talis hæres tenebitur reſtituere etiam illa decem, quæ ſunt quæſita ex teſtatoris prouiſione & permiſsione, quod eſt notandum.

Tertiò fallit, niſi teſtator grauet de reſtituendo vltrà quàm ſit in hæreditate: quia tunc illud vltrà hæres tenetur reſtituere vel ſupplere ex fructibus. text. eſt in l. ita tamen. in §. hæres ex aſſe. ff. ad Treb. quem adde etiam ad l. iubemus. C. ad Trebel. vbi vide de hac materia & nota.

REGVLA CCVII.

HAERES ſuus hæreditatem non aditam ad quoſcunque heredes extraneos trāſmittit. l. apud hoſtes. C. de ſuis & leg. & ibi hoc tenet Sal. & gl. in l. his. in fi. C. ad Orfi. & idem tenet Iac. de Bel. diſputando: in auth. de trien. & ſe. circa ptin. & Bar. in l. ventre. de acquir. hæred. & Bal. in l. 4. C. de iure deliber.

Primò fallit, ſi filius decedens hæreditate non adita relinquat hæredem extraneum ſuperexiſtente nepote primi defuncti: quia tunc nepos, qui eſt de deſcendentibus virtute. l. vnicæ. C. de his qui ante aper. tab. habebit hæreditatem non aditam, non autem eam habebit bæres extraneus filij ex tranſmiſsione virtute ſuitatis. ita tenet Bal. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. & ita intelligit Bal. illam no. l. & eum ſequitur Sal. in lect. Padua nihilominus idem Sal. in lect. Bononien. mutauit propoſitum & opin. & reprehendit Bal. vna cum Ludo. de Roman. & alios Moder. & licet ipſe non alleget, certè ipſe idem Bal. in l. 2. C. ad Orfic. ſe correxit, & hoc eſt verius: quia d. l. vnica. C. de his qui ante apert. tab. requirit quod deſcendens, in quem fiat tranſmiſsio ſit hæres tranſmittentis: ergo non poteſt habere locum in caſu noſtro.

Secundo limitat Ange. in l. ventre. ff. de acquir. hær. niſi hæreditas paterna fuiſſet per filium repudiata: tunc enim licet ipſi filio competeret facultas interim adeundi ex beneficio. l. fi. ff. de repud. hæred. tamen moriens tale beneficium non tranſmitteret virtute ſuitatis ad hæredem, mouetur per d. l. vnicam. C. de his qui ante aper. tabu. & cum hoc tranſit Ludo. de Roman. in d. l. ventre. dicens ꝙ licet Ange. non alleget, hoc fuit primò dictum Bald. in d. l. vnica, per illum tex. volentem quod filius, qui repudiauit nihil tranſmittat. Tu adde quod ille tex. fuit primò ad hoc ponderatus per Bar. in l. ex militari. §. fin. ff. de teſta. in vlt. verbis. ſed licet hæc fuerit opin. communis inter antiquos, ꝙ filius non tranſmittat beneficio d. l. fi. de repud. hæred. nihilominus Raph. Fulgoſ. & Lud. de Roma. in d. l. qui ſe patris. tenebat oppoſitum.

Tertiò limitat Ange. in d. l. qui ſe patris. hoc modo, niſi ſuus decedit infra tempus deliberandi traditum in l. cum in antiquioribus. Nam iſto caſu, ſecundum eum, non trāſmittit hæreditatem virtute ſuitatis, ſed tranſmittit ſolùm ius deliberandi, ſicut quilibet extraneus hæres: ex quo ſequitur ꝙ ille, in quem fiat tranſmiſsio, iſto caſu non poſſet perpetuò adire hæreditatem tranſmiſſam, ſed ſolùm infra reſiduum anni: & eſt mirabilis effectus. probatur hoc quia tex. in d. l. cum in antiquioribus. concedendo filijs ius deliberandi, videtur concedere eis ſimpliciter de iure ciuili beneficium abſtinendi. & ſic eo tempore deliberatione durante ceſſat omnis ſuitatis effectus, quod dicit eſſe no. dignum & pulchrum in cathedra, licet tamen periculoſum ſecundum eum: tu pondera vt per Bar. in d. l. cum in antiquiori. in verſi. oppono. & videtur quod terminus adeundi, &c. vbi expreſsè tenet contrarium, dum in hærede ſuo non diſtinguat, an decedet infra annum vel poſteà: ſed ſimpliciter dicit quandocunque decedat trāſmittit hæreditatem ad quoſcunque hæredes perpetuò adeundam: vt ibi Ludoui. de Roman. in d. l. qui ſe patris. reprobat Angel. vt ibi per eum ſed fortiùs vrget contra

Ange.quia d.l.cum in antiquioribus.intendit soluendo be neficium concessum olim filijs extendere ad extraneos non autem intendit iura suitatis perpetuò adeunda,per iura superius allegata hoc simpliciter dictantia: ergo d. l.cū in antiquioribus.non intendit ius diminuere. & ex his sine dubio puto opinio. Ange.non procedere.

Quartò hoc limitat Bart. singu.in l.ex militari.in fin.ff. de testam.mil. nisi filius expressè petijsset à iudice terminum ad deliberandum: nam si interim decedat, idem ius ad hæredem transmittit, quod trāsmitteret extraneus hæres.non autem transmitteret hæreditatē perpetuò adeundam.& ideo dicit ꝙ hæres,in quē fit transmißio, non poterit isto casu adire hæreditatē transmissam,nisi infra residuum tempus,probatur per tex.in d. l.cum in antiquioribus.in fi.& ibi sic sequitur Bal.dices hoc procedere,quando se astrinxit ad ius deliberandi. Ludo.de Roman.in d.l. ventre. hoc reprobat.quia hæreditas transmittitur cū his qualitatibus, cum quibus erat apud eum, qui transmittit: vt l.si quis filiam.§.j.ff.de acquir. hæred. sed certum est ꝙ suus vltra terminum petitum ad deliberandum potuisset perpetuo tēpore adire, vt not.in d. l.cum in antiquioribus. & in l.suum. iuncta l.licet.eod.titu. ergo eodem modo vt hæres eius.tu sequere opin.Bart.viua ratione.nam aut fuit datum tempus ad deliberandum secundum instantiā instituti vel substituti,& tunc si venitet ipse filius elapso tempore,statim haberetur pro repudiante,& non posset vlterius adire: vt lege,quandiu.& ibi Bar.& omnes doct. ff.de acquir.hær.& in l.si quis suus.ff.eod.titu. ergo eodem modo & ille,in quem transmittitur aut tempus fuit datum ad petitionem creditorum: & tunc si infra tempus filius non repudiasset,habetur pro adeunte.ergo & eodem modo hæres eius, in quem fit transmissio.& hoc per d. reg. l.si quis filium.§.j.vbi habetur ꝙ hæreditas non adita transmittitur cum qualitatibus adeundi & repudiandi, cum quibus erat apud hæredem.

Quintò limita, nisi ex forma statuti filia sit exclusa à successione extantibus masculis. nam tunc de iure communi,licet filius appellatur hæres suus,vt l.fina.de acquir. hæred. tamen virtute talis statuti censetur redacta ad instar extranei quantum ad d.iura suitatis.& ideo si qua hæreditas ex fratris benignitate vel ex patris testamento forte esset sibi delata, moriens hereditate nō agnita,non trāsmitteret illam tanquam suam virtute suitatis.ita not. sing. in l.j.§.sciendum.de suis & leg.& omnes doct. sequuntur. Crederem tamen ꝙ transmitteret eam ad omnes successores descendentes virtute legis vnicæ. C.de his qui ante apertas tabulas. quia illa lex nō requirit suitatem supernaturalem,& cætera.

Sextò limita, nisi stāte dicto statuto filius mas. decedat non adita portione delata sibi ex forma statuti,quæ de iure non ad fœminas pertineret.nam illam portionem virtute suitatis filius aliquo peccato nō transmittit: quoniam ipsum priuilegium & prærogatiua transmittendi,est datū & concessum tantummodo ipsi filio in causa hæreditatis paternæ,ad quod ipse filius venit, & cui de iure communi spectat,& quasi habetur tanquam creditor, non autem in parte & portione sibi contingente & debita ac delata ex aliquo lucro,& ex formali tenore & forma proprij statuti,in qua cùm ipse filius minime valebit & poterit appellari suus, ideo non est dicendum ꝙ transmittat. ita audacter tenuit Sal.in l.j.in vlt.verbis.C.de adult. licet Lud.de Roma.in l.ventre.Sal.non alleg. dubitando super hoc referet se inuenisse consil.Bal.incip.in Christi nomine amē. factum proponitur sub hac forma quidam nomine, &c. in quo Bal.de hoc dubitauit, & apertè inclinauit in contraria partem: quia absurdum videtur quantum ad partem hæreditatis esse.& non quantum ad aliam partem. & not. in argu.l.eum qui ædes.ff.de vsuc. Item mouetur Bal.quia dicta portio filio per statutum delata, videtur esse portio accrescēs,& sic ex primis regulis dicitur determinari iuxta no.in l.si ex toto.ff.de leg.j.& in l.etiam. C.de iure dotium.cum simil.ad quod posset dici, ꝙ ista non potest dici portio accrescens, quia per iura deficiunt regulæ iuris accrescendi,quæ traduntur in l.vnica. C.quando non pet. par.vnde tu vide opi.Sal.& Lud. de Roma. in d.l.ventre: dubitando super illa opinio. Bald. in d.consi.in rationibus de quibus ibi per eum,qui si vidisset Sal. magis audacter nuisset contra Bal.

Septimò limitat, hoc Paul.de Castr. in d.l.fratres. C.de iur.delibe.nisi statutū permittat filium repudiare:nam vbi statutum vrget, videtur reducere filium ad instar hæredis extranei,& sic videtur tollere suitatem,& per consequens transmissionem,quæ suitatis causa est: aliàs secundum cū tale statutum nihil operaretur. vnde de iure communi filius habet beneficium abstinendi. l.necessarijs.ff.de acqui. hæred.cum simi.super hoc tamen relinquo cogitandum, quoniam Bal.in d.l.qui se patris.in pen.col. voluit expressè contrarium: sed aduerte quod idem Pau.de Cast. in d.l. qui se patris.refert hanc opin. Bal. & dicit eam esse singularem videlicet non obstante tali statuto, &c.vt ibi.

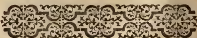
REGVLA CCXVIII.

HOMO liber in obsidem dari non potest: & potisimè clericus laico.l.2. C.de pat. qui fil. distrah. Azo in summa de testam.& est glo.in c.ex rescripto.de iureiuran.

Primò fallit,quādo daretur pro publica causa, putà pro pace vel similibus: tunc dari posit: vt per glo.in d.c.ex rescripto.dummodo detur ab Imperatore & ab alio habente iura principis, Host. vel econtra: cum tunc dari posit, & datus proprie efficitur obses: cum perdat quodammodo libertatem: vnde testari non potest sine licentia principis.ff.de test.l.obsides. ad hoc quod habetur in simili in l.si.ff.de pub.iudi.secundum domi. Nico. in d. c.ex rescripto.quod intellige quando datur pro pace vel pro simili causa: vt suprà ad hoc quod no.p Bal.in l.obsi. C.de accus.

Secundò fallit,quando dantur impropriè, nō quod sint obsides, sed ne recedant de certo loco, donec fuerit obseruatum,quod inter partes conuenit: ita ꝙ aliter non alteratur eorum status: tunc dari possunt ab inferiori à principe dummodo interueniat eorum iuramentum non recedere de loco: cum tunc compelli posint ad obseruandū ipsum iuramentum: & sic stent in illo loco, donec fiat quod est conuentum inter eos: non tamen aliter inuiti detineri debent: quia esset contra bonos mores,& contra reg. non est obligatorium.in 6.secundum Abb.in c.ex rescripto.de iureiur.sed Imo.ibi tenet contra.ideo vide eum.

Fallentias nonnullas alias vide positas per Fel. in d. c.ex rescripto.de iureiur.in fi.primæ col. Bened. Vad.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera H.

REGVLA CCCVIII.

HAEREDITATIS vna pars, licet solùm sit à principio alicui delata à testatore, si tamen posteà cohæres repudiet, reliqua pars sibi inuito accrescit, vt in l.si ex duabus.§.fi.iuncta l.si duo. ff.de acquir. hæredit. per quæ iura istā regulam tradit Ias.contra Bart. ibi in l. quidam elogio.col.fi. C.de iur.deliber.

Limita dupliciter, vt per eundem Ias.ibi.

REGVLA

REGVLA CCCIX.

HAEREDITAS non potest dari nec adimi directo in codicillis. Tex. in l. 2. C. de codicil. & in l. hæreditas. C. de his quibus vt indignis. & in l. non codicillum. C. de testamen. & in §. penul. Instit. de codicil. cum concordāt. alleg. per glo. in d. l. 2. cui regulæ solùm tradit quatuor limitationes Soc. in regula 169. incipien. hæreditas per fideicōmissum. sine ampliationibus.

Amplia istam regulam, quod nec conditionem potest apponere testator in codicillis, instituto purè in testamento: vt est text. in l. penult. §. fin. ff. de con. institu. & in l. diui. io princ. ff. de iure codic. Et habes tu Hispane text. in l. 8. titu. 3. parti. 6.

Amplia secundò, quod nec substituere potest testator in codicillis in locum hæredis instituti in testamento, vt est tex. in d. l. 8. titu. 3. par. 6.

Primò fallit, in milite, vt est text. in l. militis codicillis: ff. de testa. mili. ponit Alex. & Ias. in d. l. 2.

Secundò fallit, in codicillis conditis inter liberos. Bart. in d. l. militis. refert Alex. in d. l. 2. & ibi etiam Ias. de cuius veritate vide latissimè per eundem Alex. l. hac consultissima. §. si quis autem. 3. & 4. col. C. de test. & Ias. ibi, penul. col. post medium, & seq. & hanc limitationem posuit Socin. vbi suprà, & refert solum Bar. in loco suprà alleg.

Tertiò fallit, in relictis ad pias causas, ponunt Alex. & Ias. in d. l. 2. posuit Soc. vbi suprà allegando solum text. in l. j. C. de sac. san. eccl. & Bal. ibi, col. penul.

Quartò limita, in institutione directa certæ rei, quę potest fieri in codicillis, quando datus est cohæres vniuersalis in testamento, cum tunc talis institutus in re certa habeatur loco legatarij, per l. quoties. C. de hæred. institu. quod voluit Bal. in l. non codicillum. suprà alleg. sequitur Ias. in d. l. 2. vbi ante eum sequitur hoc etiam Alex. quod sublimita, quādo ille institutus in re certa esset extraneus, secus si filius, quia tūc saltem quo ad querelam institutio in re certa, habet potius naturam institutionis quàm legati. Ita Bal. in l. omnimodo, in princ. 3. q. C. de inoffic. testa. quod reputant solenne Alex. & Ias. vbi suprà.

Quintò fallit, quia potest fieri institutio hoc modo: instituo illum hæredem quem in codicillis declarauero, vt in l. asse toto. ff. de hæred. instit. Et vide similem legem 8. titu. 3. par. 6. Istam limitationem tradit Ias. vbi suprà, quā etiam ponit Alex. ibi, à quo Ias. habuit omnes præcedentes limitationes, licet de eo nullam fecerit mentionem in aliqua earum, contra fidelitatem scribentis debitam, cum ipse nihil addiderit, præter bonum ordinem, quo nó sunt ab Alexandro compositæ.

Sextò fallit, quando hæreditas esset adempta ab hærede scripto, & data alteri in codicillis, quia tunc ille hæres videtur grauatus restituere eam per fideicommissum scripto in codicillis, vt firmat Imo. in l. j. §. 2. ff. de iniust. rupt. irri. refert Alex. in d. l. 2. in fi. & in l. verbis ciuilibus. 3. col. in princ. ff. de vulgar. & popil. & sic regula nostra loquitur, quando tantū fit ademptio in codicillis, & alteri non conceditur. Licet ista non sit propriè restrictio ad regulam, cum ista talis ademptio hæreditatis tunc non fiat directo in codicillis.

Septimò limita, seu declara prædictam regulam, quia, licet in codicillis nihil possit directo testator disponere, vt in regula, tamen clausulam derogatoriam appositam in testamento potest testator in codicillis reuocare, adeò quod si posteà faceret aliud testamentum, valeret absque alia derogatione. Ita singulariter tenet Salic. in l. 2. C. de codicil. refert & sequitur Ange. in §. penult. Institu. de codicil. & commendat etiam Ias. in l. sancimus. C. de testam. in quarta col. sic declarando l. hæreditatem. C. de codicil. & §. penult. Institu. eod.

REGVLA CCCX.

HAEREDITATIS filiofamiliàs delatæ detentio facta lōgo tempore per ipsum, facit præsumi iussum præcessisse. Tex. est singu. & non alibi secundum Bart. ibi in l. si filius. C. de petit. hæred. de cuius intellectu & materia, vide Balb. in tract. de præscript. in 3. part. principali. in 7. col. cum duabus seq.

Limita quinque modis, vt per Ias. in l. j. col. 5. & sequen. C. qui admit.

REGVLA CCCXI.

HAEREDITATEM paternam acceptans, cogitur inuitus pupillarem substitutionem acceptare. Text. est in l. quidam eulogio. C. de iur. deliber. Concordat tibi Hispano tex. in l. 8. titu. 5. parti. 6.

Amplia quatuor modis, vt per Ias. in d. l. quidam. colum. j. & 2.

Limita secundum eundem in d. 2. col. quando talis acceptans hæreditatem, fuerat institutus in re certa: pro quo refert Pau. Imo. & Alexand. quod intellige alio dato cohærede vniuersali, qui hæreditatem adierit, vt ibi per eū.

REGVLA CCCXII.

HAEREDITATE iacente non inchoatur, nec currit præscriptio, donec vacat, licet continuetur iā cœpta contra ipsam: vt in l. ea quæ. & ibi not. C. de temp. in inte. rest. & in l. si seruus hæreditarius. & ibi not. Ange. & Imo. ff. de stip. ser. iuncta l. cœpta. ff. de vsucap. per quæ iura ita concludunt Cyn. Bal. Ang. Pau. & Alex. in l. licet. ad fin. C. de iur. delib.

Limita quatuor modis, vt per Balb. in tract. de præscri. in 6. par. princ. in col. 19. versicu. 25. casus. vide Fel. in c. de quarta. de præscript. qui ante eum limitauit hanc regulam tripliciter, in col. 6.

REGVLA CCCXIII.

HAEREDITATE non adita, etiam legata ad pias causas non debentur, vt tenet Bal. in l. fin. C. de testa. manu. Ang. & Imo. in l. qui filio. §. j. ff. de hæred. instit. Bal. Salic. & Flor. in l. eam quam. C. de fideic. & hanc dicit communem sententiam Ias. in l. j. in j. lect. col. antepenul. C. de sac. san. eccl. & in ea l. in 2. lectu. col. fi. & in d. l. eam quam. col. 12. in quibus locis plures refert hoc asserētes, licet Bar. contrarium firmauerit in d. l. j. Vide Phil. Dec. remissiuè in regu. si nemo subijt. ff. de regu. iur. & vide latissimè per Barb. in rub. de testa. in col. 67. versicu. 21. limita, cum 15. col. seq.

Limita tripliciter, vt per eundem Ias. in d. l. j. in j. lect. in d. col. antepen. in fi. & in seq. & in d. l. eam quam. d. col. 11.

REGVLA CCCXIIII.

HAEREDITATEM, seu portionem hæreditariā restituere grauatus, non tenetur prælegata restituere. Ita concludit glo. in l. cum virum. glo. magna prope fi. C. de fideicom. mouetur per l. Marcellus. §. quidē. ff. ad Trebellia. & l. fideicommissa. §. fi. & l. si Titius. ff. de leg. 3.

Limita tripliciter secundum Ias. in d. l. cum virum. in fi.

REGVLA CCCXV.

HAEREDIS est electio, quā dare velit, quando domum testator simpliciter legat, & in patrimonio suo plures domos habeat. Tex. est in l. si domus. ff. de leg. j. vbi Bar. no. & ponit rationem. facit tex. in l. si quis vxori, in fi. ff. de aur. & argen. leg.

Amplia hanc regulam vno modo, & limita dupliciter, vt per Ias. in d. l. si domus. 2. col.

REGVLA CCCXVI.

HAEREDI facta prohibitio, non simpliciter, sed cum expressione nominis proprij, non transit ad hæredem hæredis: notat Barto. in l. Lucius. §. Semproniæ. ff. de leg. 3. tenent Imol. & Alex. in l. filiusfamiliàs. §. diui. ff. de legat. j.

Limita tripliciter, vt per Ioan. Crotum in repet. d. §. diui. col. 33.

Primò, quando nomen appellatiuum fuit præpositum nomini proprio.

Secundò, quando causa prohibitionis durat in personã hæredis: & refert Alex. dicentem hanc limitationem non esse veram, quam tamen ipse defendit.

Tertiò, quando testator prohibuit nominatim hæredem alienare bona extra familiam, quia volebat vt dicta bona remanerent in sua familia. Sed si bene lector aduertis, ista fallentia potius est exemplum præcedentis, quàm restrictio principalis.

REGVLA CCCXVII.

HAEREDI simpliciter facta prohibitio, trãsit ad hæredem hæredis. Est decisio Bar. in l. filiusfamiliàs. §. diui. col. penult. nume. 73. primæ lecturæ. ff. de leg. j. & ibi eam confirmat Ias.

Limita duobus modis, vt per Ias. in d. §. diui. col. allegata. nume. 74.

REGVLA CCCXVIII.

HAERES potest indistinctè soluere extimationem, legatario etiam inuito, quando est legata quota pars bonorum, & etiam si bona recipiant commodam diuisionem. Est notanda conclusio, pro qua est tex. in l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de lega. j. vbi Doct. notant. facit tex. in l. generali. §. vsumfructum. ff. de vsufruct. legat.

Limita dupliciter, vt per Ias. in d. §. cum bonorum. colum. j.

REGVLA CCCXIX.

HAERES qui adiuit hæreditatẽ testatoris occisi eius nece inulta, tanquam indignus priuatur successione & fisco applicatur: quia prius tenetur accusare occisorem, & facere ꝙ puniatur. Tex. est in l. j. C. de his quibus vt indign. vbi ex eo no. Ias. j. colum. Vide tu Hispane l. 13. tit. 7. part. 6.

Amplia regulam procedere etiam in fœminis, quia eodem modo, vt viri tenentur testatoris necem vindicare: vt probant iura in l. cum fratrem. iuncta suprascriptione, & in l. sororem. C. de bis quibus vt indign.

In quo est secus iure nostro regio, vt in l. j. tit. 3. libr. 5. in ordin. rega. vbi soli viri ad præfatam vindictam cogũtur, sub illa pœna priuationis hæreditatis. Quæ quidem prouisio regia satis mihi pia semper visa est, cum in fœminis vindictæ, & vagandi innatam cupidinem, tẽperet ac præscindat.

Amplia secundò, hoc procedere de iure canonico, secundum quod, etiam licet cum bona conscientia occisorem testatoris accusare: vt not. Ioan. And. quem ibi sequitur Abb. in c. accusasti. de accus.

Amplia tertiò procedere, etiã in filio exhæredato, qui per querelam inoffic. testa. obtinuit rescindi testamentũ, quia si vult succedere, tenetur vindicare necem testatoris occisi: vt est glo. in l. ex inofficioso testamento. ff. ad Sylla. in glo. 2. iuncto text. quam sequitur Alex. in l. sororem. in fin. verbis. C. de his quibus vt indign.

Limita primò, nisi occisor talis testatoris esset pater ipsius hæredis instituti, quia tunc hæres nõ debet vlcisci necem defuncti accusando proprium parentem: tenet Alberic. in rub. eiusdem tit. Dicit illud singulare Ias. in d. 2. col. qui dicit idem econtra, si occisor esset filius instituti.

Secundò limita, in fisco succedente propter negligentiam hæredis non vlciscentis, quia ipse nõ tenetur vlcisci. Glo. est singu. quam ibi sequuntur doct. in l. recusare. §. si fisco. ff. ad Trebellianum dicit eam singu. Ias. in d. 2. col.

Tertiò limita, non procedere in minoribus 25. annis, vt in l. minoribus. C. de his quib. vt indig. & voluit lex prima nostri regni suprà alleg. & alia lex partitarum, in 6. parti. in tit. 7. in l. 15. ex quo idem esset dicendum in ecclesia hærede instituta, ex similitudine eius & minoris per plura iura introducta, vt in c. j. de restit. in integ. cum similibus, vt habes latius suprà, in regula, ecclesia. la. j.

Quartò limita in rustico, vt concludit Alex. in l. j. in fin. C. de his quibus vt indig. contra Pau. ibi, per text. in l. 3. §. si quis ignorans. ff. ad Syllania.

Et vide l. parti. suprà alleg. in regula, quæ in hac materia videtur indulgere viro rustico, & sic fauet opinioni Alex.

Quintò, sextò & septimò limita, vt poteris tu Hispana colligere ex alleg. l. 15. tit. 7. parti. 6.

Hæres, vide in verbo, institutus.

REGVLA CCCXX.

HAERES grauatus restituere hæreditatem, retenta alia dimidia, & sic retenta quota hæreditatis, tenetur ad legata pro rata parte hæreditaria, quatenus habet vltra quartam. Tex. est in l. j. §. sed si quatercenta. ff. ad Treb. Facit tex. in l. Titia. in fi. & in l. quod de bonis. §. fi. & in l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Falc.

Limita dupliciter, vt per Ias. in d. §. sed si quatercenta. colum. j.

REGVLA CCCXXI.

HOMICIDA regulariter punit pœna mortis. Tex. est in l. j. ff. ad leg. Cornel. de sicar.

Amplia nouem modis, & limita 25. vt per Hippo. ibi, à prima vsque ad 14. col. & limita latius 45. modis, vt per Iacob. Boullen. in repe. §. famosos. l. capitalium. ff. de pœnis, fol. 35. vsque ad finem repetitionis.

Et tu Hispane, vide l. 2. & 3. tit. 8. par. 7. ex quibus colliges sex casus, in quibus fallit ista regula: & vide etiã l. 4. tit. {de los homicidios.} lib. 8. in ordin. regal. quæ ponit plures casus.

REGVLA CCCXXII.

HOMICIDIO præstans opem, tenetur vt homicida. Probatur in c. sicut dignũ. §. illi etiã. de homic. facit tex. in l. is qui opem. ff. de furt. & in §. ope. Instit. de obligat. quæ ex deli. nascum. glo. in clemen. j. de pœnis. in verbo, defensam, plenissimè per Sali. in l. j. C. de raptu virg. & per Ange. in l. j. C. de Nili agger. non rumpen. & quando quis dicatur opem præstare, vide Fel. in d. c. sicut dignum. col. 2. in fi. vbi refert tres doctrinas notabiles.

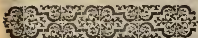
Amplia hoc intantum procedere, ꝙ punitur cũ illa qualitate pœnæ, cũ qua ipse principalis delinquens: vnde præstans opem parricidio, punitur ita grauiter, sicut ipse committens: tenet Bart. in d. l. is qui opem. & in l. vtrum. ff. de parric. quod refert, & clarius ponit Abb. in c. j. col. fin. in princ. de offic. deleg. ex quo venit casus in quo ille qui auxilium præstitit parricidæ, grauius punitur, quàm si ipsemet solus occideret, cum tunc veluti extraneus puniretur. Istam ampliationem limita & declara, nisi talis præstans opem, ignoret illam qualitatem aggrauantem. Ita tenet Ange. vbi suprà. Sequitur Anan. in d. c. sicut. Fel. tamen ibi in j. col. in fin. & latius in d. c. j. col. 7. de offic. de legat. dicit ꝙ moderni tenent contrarium.

Secundò amplia & declara istam regulam, etiam si qualitas aggrauans delictum, non adesses tempore quo quis dedit principium auxilij, sed tempore maleficij: vnde si volenti occidere priuatum, dedi scienter arma, & interim ille occidendus constituatur in dignitate, eo occiso imputabitur mihi mors, etiam quo ad illam qualitatem. Ita Bar. in d. l. is qui opem. sequitur Felin. in d. c. sicut dignum. in 2. col. in princ. & in d. c. j. d. 7. col. & ista ampliatio facit contra dictum Ange. in præcedenti ampliatione relatum: & vide Io. Brunel. in repet. c. j. de homi. in 4. parte. in conclusione 18. vbi huic regulæ tradidit sex declarationes, inter quas inseruit hanc, & præcedentem ampliationem.

Limita prædictam regulam septem modis, vt per Fel. in d. c. sicut dignum. col. 2. ferè per totam: & vide eundem in d. c. j. col. 7. & seq. vbi etiam ponit huic regulæ 7. limitationes, quarũ sex primæ sunt eædem cum præcedẽtibus: earum tamen septimam poteris addere cum alijs, & sic habebis octo limitationes. Vide Hippo. in l. fi. col. 6. cum duabus sequen. ff. ad leg. Cornel. de sicar. vbi refert plures ex dictis limitationibus Felin. & postea vltra eum ipse tradidit alias duas. Sed tu aduerte, quia vltimam earum posuit Felin. quem ipse non refert in d. capitu. j. in 7. limitatione, ex quibus colliges nona. limitationes ad regulam

suprà

ſuprà ſcriptam. Et vide Io. Brunel. in d. repe. in alleg. concluſione 18. in fi. vbi ponit ſex limitationes ad hanc regulam. Et vide Io. Villemati in repet. l. diuus. ff. ad leg. Corn. de ſicar. in col. 2. & ſeq. vbi hanc regulam ampliat dupliciter, & limitat 7. modis. Vide per te an differant ab alijs limitationibus ſuprà relatis.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera I.

REGVLA CCXIX.

IGNORANTIA in facto propriò non præſumitur, nec excuſat. l. fina. ff. pro ſuo. & in c. ab excommunicato, de reſcript. in 6.

Primò fallit, vbi tractatur de damno euitando. nam tunc etiam in facto proprio præſumitur ignorantia: vt l. ſi poſt diuiſionẽ. C. de iur. fac. igno. & l. ſed & ſi me præſente. in prin. ff. de proba. & gl. ĩ l. ſi res obligata. ff. de leg. j. nō. tenet Bar. in l. qui fundũ. §. ſeruus meus. per illũ tex. ff. pro empt. vbi etiam dixit, ꝙ in hoc caſu obliuio eſt iuſta cauſa ignorantiæ.

Secundò fallit, vbicunq; eſſet factum multũ antiquũ: nam tunc in eo excuſat ignorantia: vt no. Dy. in reg. præſumitur. nam ex longitudine temporis præſumitur obliuio. l. peregrè. ff. de acqui. poſſ. & no. Bar. in l. ſi quis delegauerit. ff. de noua. & in d. l. ſi res obligata. & idẽ tenet Bar. in l. ſi non fatetur. ff. de confeſ. & l. 2. §. quod obſeruari. ff. de iur. cal. facit glo. & ibi no. Bal. in c. j. de feu. guar. niſi factũ eſſet arduũ & notabile. quia tunc non toleratur ignorantia. c. cum illorum. & ibi Abb. in vlti. nota. de ſent. excom. quod etiam limita, niſi iuramentum interueniſſet ſecundum Bal. in c. j. de no. for. fid.

Tertiò limitatur, non procedere in facto antiquo obligatorio vigore promiſsionis illius, qui allegauit errorem propriũ facti antiqui. & ita no. limitat Bald. in l. j. in 4. col. C. de cõfeſ. quod procedit niſi tractaretur de lucro captãdo: vt ſing. dicit Bart. in l. qui fundũ. §. qui ſeruus. ff. pro empt. vel niſi factũ ſit graue vel no. quia tunc pręſumitũ obliuio. tex. eſt ſing. in c. cũ illorũ. de ſen. excom. & ita tenet dom. Ant. de Bu. in d. c. ab excommunicato. de reſcript.

Quartò fallit, vbicunq; factum eſſet multum intricatum: nam propter eius difficultatem præſumitur obliuio & toleratur. l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. & d. l. nõ fateẽ. & ibi Bar. & no. in d. l. ſi res obligata. & d. l. ſi quis delegauerit. & in l. magnã. C. de cõtrah. & cõmit. ſtipul. & in l. cum falſa. ff. de acqui. hær. vbi etiã Paul. de Caſtr. nec mirũ quia etiã difficultas iuris excuſat ab ignorania, vt Inſti. de obli. quæ ex qua. delict. & no. Bal. in l. j. C. ſi quis rem, &c.

Quintò fallit, quotieſcunque tale factũ non fuiſſet implicatum per ſe, ſed per ſeruum, vel filium, vel etiam procuratorem. [a] quia tunc talis ignorantia toleratur, vt eſt gl. quæ ſemper allegatur in d. l. ſi res obligata. ff. de leg. j.

ADDITIO.

a *Procuratorem. Adde eundẽ d. Barth. Soc. in conſi. 263. inci. circa primum. verſi. ſecunda ſpina. circa medium in ſecunda parte. Bened. Vad.*

Secundò fallit, vbicunque quis eſſet implicitus multis negotijs: quia tunc etiam in facto ſuo præſumitur ignorãtia. ita tenet Bar. in l. 2. §. quod obſeruari. in 4. col. C. de iura. cal. & de materia iſta vide glo. de iur. cal. in c. ab excommunicato. de reſcript. in glo. in ver. de facto. & dicit Inno: in c. olim. de reg. iur. ꝙ ſi iudex facit vnam ſententiam interlocutoriam, poſtea vnam contrariam non facta mentione de prima, præſumitur ignorare primam: cum multum iudex ſit implicitus: ita no. in l. quod iuſsit. de re iudic.

Septimò fallit, vbi aliquis in mortis articulo obligaſſet aliquid, quod poſtea legauit alteri: quia tunc fideicõmiſſarius vel leg. debet id luere, & nõ hæres. l. ſi res obligata. de leg. j. & ratio huius fallentiæ quare præſumitur tunc ignorantia eſt, quia quando obligauit erat in mortis articulo: & tunc homines ignorare poſſunt, per l. hac conſultiſsima. C. qui teſta. face. poſſ.

Octauò fallit, vbi tractaretur de valore rei de futuro, & non de præſenti. per l. qui in fraudem credito. ff. qui & à quibus. §. in fraudem. inſtit. quib. ex cauſ. manumit. non licet. ibi, ſperant.

REGVLA CCXX.

b IGNORANTIA circa factum [b] regulariter præſumitur. l. verus. de appella.

ADDITIO.

b *Alienum. Adde d. Pet. Phil. Cor. in conſi 219. incip. ex duplici in literam. in 2. parte, quod talis ignorantia reſtitutionem in integ. inducit. & adde d. Barth. Soc. in conſi. 214. inci. in cauſa. ver. in hac difficultate. & in conſi. 168 incip. in primis. verſi. ſed contra hanc. in 2. parte. Bened. Vad.*

Primò fallit, niſi eſſet tale factum, quod quis ſcire teneretur: quia tunc habetur pro ſciente: vt l. quod te. ff. ſi cert. pet. & eo caſu præſumitur ſimulata. l. j. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſt. vbi Bal. etiam hoc tenet.

Secundò fallit, quando quid eſſet publicè factum: quia in eo, quod publicè agitur, non præſumitur ignorantia: vt no. glo. in c. j. de poſtulatio. prælato. & in l. ſi tutor. de per. & commo. rei vendi. & ibi Bar. niſi in abſente, & in infirmo: vt l. is poteſt. ff. de acqui. hær. & in forenſe etiam. ff. de decret. ab ordi. faci. l. j. & no. Bar. in quæſt. per eum diſputata, de adunantia generali.

Tertiò fallit, vbicunque eſſet denunciatum ad eius domum: vt no. glo. in d. l. ſi tutor. nam præſumitur perueniſſe ad eius notitiam: vt no. Bal. in l. ſcire oportet. §. illud. ff. de excuſ. tuto.

Quartò fallit, vbicunque fuiſſet notatum illud, quod fuiſſet factum: vt no. glo. in l. j. ff. de exce. & eſt glo. ſingula. in l. ſi tutor. C. de excu. tuto. & no. in l. quicunque. C. de ſer. fugit. Bal. in l. j. in princ. C. de cadu. tollen.

Quintò fallit, quando tali facto quis fuiſſet præſens: vt dicit gl. in d. l. ſi tutor. ſed intelligo niſi fuiſſent facta interualla: vt dictum eſt in præcedenti regula.

Sextò fallit, in eo, quem conſtat inueſtigaſſe factum: vt ſi vnius tantùm habuit notitiam, & cenſeatur habuiſſe notitiam totius. arg. l. non eſt ferendus. ff. de tranſact.

Septimò fallit, in eo apud quem ſit ſcriptura teſtium: vt præſumatur habere notitiam dictorum ſuorũ: vt eſt text. iuncta glo. & ibi per Innoc. in c. conſtitutus. de teſtib. & probatur in authen. at qui ſemel. C. de probat.

Octauò fallit, in hærede extraneo vt præſumatur habere notitiã tenoris totius teſtamenti: vt in l. eius qui in prouincia. ff. ſi cer. pet. & in l. cum hærede. de lib. lega. Bal. in d. l. tutor. ſed Pau. de Caſt. in d. l. nõ eſt ferendus. dicit quod hoc non videtur ſibi iuri conſonum: cum ipſe hæres poſſit adire hæreditatem etiã clauſis tabulis, vt in d. l. j. §. nouiſsime. C. de cadu. tollen.

Nonò fallit, in factis nobilium perſonarum: nam in his de facili non admittitur allegatio ignorantiæ: ſed præſumitur in alijs, vt no. in c. illorum. de ſent. excom. & not. Abb. Siculus in c. tuam. de ordine cogni.

Decimò fallit, vbicunque aliquod factum eſſet ſæpius tractatum: vt in l. procula. ff. de probatio. & in l. patronus. ff. de confirman. tuto. & not. Bal. in l. alienam. C. de legat.

REGVLA CCXXI.

IGNORANTIA in dubio pręsumitur.l.verus.de appellationi.& ibi nota.

Primò fallit, vbi & inquantum fama laborat, nam fama facit opinionem. l.cum quidã. §.quæ dicitur. ff.de acquir.hær.& ratum falsum inuenitur: quia vniuersi dicuntur ciues.

Secundò fallit, in facto proprio: quia non præsumitur ignorantia.l.si.ff.pro suo.

Tertiò fallit, in factis vicinorum.l.domus.ff.locati.& in factis consanguineorum.l.de tutela. C.de in integr. restit. & etiam in factis domesticorum. l.consensu. §. super seruis.de repu.& has limitationes ponit Bald. in l.quicquam. in j.col.C.de ser.fugit.

REGVLA CCXXII.

INCENDIVM regulariter habitãtium culpa venisse pręsumitur.l.venditio.ff.de peri.& commo.rei vendi.& no.glo.in l.si modo.ff.de legat.j.& in l.4.§.j.ff.de offic.proconsul.& leg.

Primò fallit, vbi ex parte habitantis probetur, ꝙ incendium aliunde processit, & absq; culpa sua & suorum, pro quibus tenetur.in l.insulam.§.fi.ff.loc.& ita videtur sentire Bar.in l.si quis ex argentarijs.§.pen.ff.de edendo quod est menti tenendum secundum Io.de Imol.in d.l.si modo culpa.sed in contrarium facit, quia conductor non teneiur nisi de lata & de leui culpa: vt l.contractu.ff.de regu.iur.l.si vt certo loco. §.nunc videmus. ff.commo. nisi in casu l.si metus. & ibi notatur.ff.locati.sed culpa, quæ præsumitur in incendio, est leuissima: vt est glo.singu. in §.præter eorum.Instit.qui.mo.re contrahi.ob.&c.

Secundò fallit, quotiescunque ille, qui habitabat in domo, consueuit esse vigil & diligens, & alia indicia contra eum non apparerent. nam tunc in dubio non teneiur de incendio.ita no.domi.Bal.in quodam suo consilio, quod incipit, quidam testator decernere.alleg.in arg. l. non omnes.§.à Barbaris.ff.de re milita.& l.argentum.ff.commodati. quod est notandum: & de hac materia habetur per Saly.in l.quæ fortuitis.in vlti.col.C.de pignoratitia actione. vbi dicit quod hoc est not.

REGVLA CCXXIII.

INCERTITVDO quantitatis vitiat actum. l.cum post.§.gener.& ibi doct.ff.de iure dotium.

Primò fallit, in casu legis, quidam in testamento.ff.de leg.2.& in l.ad instructiones.C.de sac.san.eccl.vbi valet legatum incertum ad refectionem viæ publicæ.

Secundò fallit, in dote, vbi incertitudo quantitatis vel rei non vitiat.d.l.cum post. §.gener. quod intellige etiam procedere si promissio dotis esset facta pro muliere incerta: vt si diceretur quamcunque duxeris in vxorem, &c.l.à Titio.ff.de verbor.oblig.

Tertiò fallit, fauore alimẽtorum: vt probatur in l.si cui annuum.ff.de annuis lega.de quo tamen vide per Cyn. in l.j.de dotis promissione.

Quartò fallit, in legato ad pias: vt est glo. in c.nos quidem.& ibi doct.de testa. glo. & Barto. in l.si cui annuum. ff.de annu.lega.

Quintò in relicto incerto facto causa studij, vel alterius artificij addiscendi: quia tunc nõ vitiatur propter incertitudinem: vt est tex.in l.si Stichus.ff.de leg.3.

REGVLA CCXXIIII.

INFAMIS regulariter efficitur qui actione famosa conuenitur & condẽnatur.l.athletas.§.calumniator.cũ seq.ff.de his qui not.infam.& l.infames. ff.de publi. iudic.

Primò fallit, vbicunque quis litigaret non per se sed per procuratorem: nam tunc licet ipse conueniretur, & eius procurator procuratorio nomine, iuxta l.j.de sentent.& interlo.om.iudi. Tamen hoc casu nec dominus, nec procurator efficitur infamia: vt probatur per text. & glo.in l. furti.in §.qui alieno.ff.de his qui notantur infamia.

Secundò fallit, quando reus soluit antequam lis contestetur: vt no.Bart. in l.ictus fustium.ff.de his qui not. infa. per l.si reus paratus.ff.de procu.& ibi hoc no.Bar.qui dicit ꝙ sufficit soluere ante condemnationem.

Tertiò fallit, quando tertius successor mãdato ipsius rei solueret: vt tenet Ange.no.in l.non potest.ff.de fur.& hoc etiam est naturale: quia aliquando ex hoc solo crimine sequitur infamia: quia est cõfessus vel conuictus, vt est casus in c.testimonium, extrà, de testi.licet aliquando non efficiatur infamis ex solo crimine, sed demum secuta sententia: vt est casus in d.§.calumniator.& ideo vbi ex solo crimine non infertur infamia, nisi per cõdemnationem, sufficit quod reus soluat ante litem contestatam vel ante sententiam: & ita seruatur cõmuniter in illis qui debeat condemnari in arengo: quia si soluunt ante cõdemnationem, & non legitur sententia in arengo tunc talis non efficitur infamis: sed si ex solo crimine, quando de eo est confessus vel cõuictus, sequeretur infamia: vt d.c.testimonium. non esset bona cautela quòd ipse reus solueret ante lit.cõtesta.vel ante sententiam: quia per solutionẽ, videtur crimen confiteri: vt in l.ad solutionem.C.de re iud.& l.quoniam.ff.de his qui not.infa. & ideo hoc casu est necessariũ quòd alius soluat pro eo siue eius mandato: quod no.

REGVLA CCXXV.

INGRESSI monasteriũ bona & iura omnia in monasterium trãseunt.c.in præsentia.[a] & ibi doct.de probat.& in auth.ingressi.de sac.san.eccl.

ADDITIO.

a *In præsentia. Vbi omnino vide Fel. & domi. Ias. Meya. in d. authen. ingressi.*

Primò fallit, quando ipse haberet descendentes, quibus debetur legitima: cum tunc eius bona transeant in monasterium salua ipsa legitima.19.q.fi.c.j. secundum Io.And. & Inno.in d.c.in præsentia.& hoc habetur in auth. si qua mulier.C.de sac.san.eccl.& facit ad hoc quod not.de regu. c.cum scimus.& extra qui fil.sint legi. c.j.imò & si supersint ascendẽtes, eorum legitima erit salua, vt voluit Innoc. & Io.Andr.in d. c.in præsentia.per id quod habetur.ff.de inoffic.testa.l.nam & si parentibus. & hoc quod habetur in authen.presbyteros.C.de episc.& cle.sed licet ipsis descendentibus detur legitima & seruetur, tamen eam petere non possunt ante mortem naturalem ipsius ingredictis. sed postea: vt voluit Bar.in d.authen.si qua mulier. per illum text.pro quo facit quod not.extra de testi. c.Raynutius.interim tamen ipsi descendentes habebunt alimenta ab ipso monasterio: vt voluit Cy.in d.auth. si qua mulier. cum quo transit domi.Nicol.in c.in præsentia. cum forte non procedat respectu legitimorum filiorum seu descendentium, & dici possit fortasse per tex.no.in d. c.cum scimus.vbi tex.ad literam videtur probare ꝙ filius possit legitimam petere in vita patris.& hoc sentit ibi Io.Andr.& Pet.de Anch.& do.Flo.& Bal.in auth. ingressi.de sac.san. eccl.secundũ d.Nic.qui hoc tenet plenius ĩ d. c.in pñsentia.

Secundò fallit, in eo, qui ingreditur ordinem siue monasterium mendicantium, vt fratrum minorum, prædicatorum mendicantium, circa quos licet fuerint opiniones, quibus eorum bona deputentur, de quibus per Inno.in c. in præsentia.& alios moder.tamen dici & concludi poterit ꝙ si ingrediatur monasterium fratrum minorum, ꝙ tunc bona eius veniunt ad succedẽtes ab intestato: cũ ipsi fratres nõ possint capere, nisi quod habeẽ in cle. exiui.de verb.sign.prout Fed.de Sen.in cõsi.26.& Bar.in tract. minoricarum.ad hoc l.si in metallum. ff.de his quæ pro non scrip.ff.de test.milit.l.neque fratres.C.de hæred.instit.l.j. secundum do.Ant.in d.c.in præsentia. vbi latiùs per Can.

Tertiò fallit, quando tales ingredientes monasterium decederent intra annum probationis: cum tunc eorum bona non perueniant ad monasterium: vt tenuit Cyn.in d.authen.si qua mulier.& dom.Anto.in d.c.in præsentia. sed

ſed ad illos,quibus reliquerint ſi fuerint teſtati, cum teſtari poſsint intra annum probationis:vt voluit Io.And.in c. beneficium. de regu.iur.in 6.ſi vero non fuerint teſtati, & tunc ad venientes ab inteſtato deuoluuntur, ex quo expreſsè vel tacitè non fuerint collata in monaſterium. arg. l.ſi quis cum nullum.& l.conficiuntur.de iure codi.ſecundum Io.de Imo.in d.c.in præſentia.& hoc etiam diſputando tenuit Petr.de Anchar.prout ipſe refert in d. c.beneficium.de reg.iur. quod etiam habet locum in alijs caſibus, in quibus plenè per Cano.in d.c.in præſentia.

Quartò fallit, quando ipſi ingredientes primò diſpoſuiſſent de eorum bonis: nã tunc diſponere poſſunt prout eis placuerit,vt habetur 18.q.3.quia ingredientibus. & in auth.de monaſterijs. §.illud quoque decernimus. cum eorum bona non deuoluantur effectualiter & irreuocabiliter ad monaſterium illud: quia diſpoſuerunt ingrediendo.vt per Cano.in d.c.in præſentia.

Quintò fallit,vbicunque perſuaſione alicuius abbatis vel prælati quis ingrediatur monaſterium: quoniam hoc caſu bona ingredientis non applicabuntur monaſterio: ſed debebunt reſtitui eis, qui forent ſui hæredes. text.eſt ſing.20.q.3.conſtituit.quem tex.allegat glo.in c.pe.de offic.deleg.de limitatione d.auth.vide per Imo. in l.cũ mulier.in 10.col.ff.de ſolut.

REGVLA CCXXVI.

INSTANTIA cauſæ appellationis non poteſt prorogari.l.nemo.C.de temp.appel.Bal.in l.fi.§.fi.eod.tit. & per Anto.de But.in c.ex ratione.de appella.

Primò fallit, niſi fiat compromiſſum in arbitrum:quia tunc illo pendente non currit tempus proſequendi appellationem.per tex.in auth.ſi tamen.C.de tẽpo.appel. Spec. in titu.de legato.§.reſtat videre. verſicu. item ſi inſtantia. quod intellige ſi fiat compromiſſum poſt appellationem interpoſitam,& ſi partes egerint coram arbitro: ſecus ſi facto compromiſſo nihil egerint, argu.legis, contra maiorem.C.de appel.& ita conſuluit Fulg.in conſi.120.& Pet. de Anchar.in conſi.286.incip.Io.And.

Amplia prædictam fallentiam vt non ſolum procedat in arbitro:ſed etiam in arbitratore:vt per Bald.in l. eos.§. apoſtolos.C.de appellationibus.

Secundò fallit, quando eſſet taxata à ſtatuto: quia tunc poteſt per partes prorogari: vt per Bald.in extrauagan. in verbo,in cauſis.de pace Conſtan.

REGVLA CCXXVII.

b INSTANTIA conteſtata lite cum defuncto in ſucceſſorem [b] tranſit.l.tam ex contractibus. ff.de iudi.

ADDITIO.

b *In ſucceſſorem. Adde Fel. in c.quia V. circa princ.j.col. de iudi.*

Primò fallit,in fiſco.l.ſi conſtante.in fi. ff.ſol.mat.

Secundò fallit,quia inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.vt no.Ange.in d.l.tam ex contractibus.

Tertiò fallit,quia ſiue agatur reali ſiue perſonali actione,nunquam tranſit inſtantia in ſucceſſorem poſt concluſionem in cauſa: vt not. Ange. in l. nam & ſi actor. ff. de rei vendicat.

REGVLA CCXXVIII.

INSTANTIA cauſæ principalis tantùm biennio durat.l.fi.C.vt infra cer.tem.cri.quæſtio.termi.

c Primò fallit,ſecundum Io.And. in c.venerabilis.[c] extrà de iudi. quando verteretur inter clericos. cum tunc infra duos menſes debeat terminari:vt in auth.apud prop. epiſcopos.§.ſi tantùm.in 6.col.

ADDITIO.

c *In c.venerabilis.Vide ibidem Fel in princ.*

Secundò fallit,in l.vnica.§.j.C.vt omnes tã ciui. quàm crim.vt eſt in officiali,quando ſyndicaretur,vt ibi,de quo per Bar.in l.2.ff.ad l.Iul.repet.& in d.c.venerabilis. per domi.Anto. & domi.Nicol.

Tertiò fallit,in caſu.l.de ſubmerſis.C.de naufra. lib.10.

Quartò fallit,in caſu l,fin. C.de dolo. ſed dic aut loquimur de inſtantia cauſæ ciuilis, & hæc regulariter durat triennio: vt in l.properãdum.de iudi. & hoc de iure ciuili, in illis caſibus,de quibus per glo.in d.l.properandũ. & per Io.And.in d.c.venerabilis.& hoc etiam voluit Io. And.in addi.Spec.in tit.de leg.§.reſtat.verſic.quid ſi ſtatutum. & Bar.in d.l.properandum.vbi plenius de hoc. & ita tenetur ſecundum Io.And.in d.c.venerabilis.nec etiam per iuramentum prorogari poteſt vt voluit glo. in d.l.properandum.quod eſt verum de iure ciuili.l.non dubiũ.C.de legibus.ſecus de iure canonico.vt in c.cum contingat. extrà, de iureiuran.ſecundum Imo.& canoniſtas in d.c.venerabilis.vbi latè vide per eos.

REGVLA CCXXIX.

INSTITVTIO facta ſine præſentatione patroni eſt ipſo iure nulla: vt probatur in c.decernimus.de iur.pat.

Primò fallit, quando præſentatus per patronum ſine ſcandalo inſtitui non poteſt: quia tunc epiſcopus poterit inſtituere quem velit ſine præſentatione.tex.eſt & ibi no. Abb.in c.quoniam.de iure patr.& quomodo dicatur imminere ſcandalum in caſu noſtro, declarat Hoſt.in ſumma eiuſdem tituli.verſic.quid iuris.

Secundò fallit,quando non conſtat eccleſiam eſſet patronatam,dato quod aliqui intra ſe contendant ſuper iure patro.quia tunc epiſcopus poteſt inſtituere ibi clericũ ſinè eorum præſentatione:vt colligitur ex doctrina Abb.in c. ſi vero.eod.titu.

Tertio fallit,iſta regula in patrono eccleſiaſtico:quia eo ſpreto poteſt fieri inſtitutio per legatum de latere. c.cũ dilectus.& ibi not.de iure patron.

REGVLA CCXXX.

INSTRVMENTA poſt cõcluſionem in cauſa produci non poſſunt:vt eſt text.gl.& doct.& in c.cùm dilectus.extrà,de fide inſtru.& not.in l.iubemus. C.de indi.

Amplia primò, vt locum habeat etiam coram arbitro vel arbitratore,ſecundum Romanum in l.j.in 3.colum.ff. de arbitr.

Amplia ſecundò, etiam ſi producantur non ad probandum,ſed declarandum priores probationes,ſecundũ Roman.in l.admonendi.6.col.ff.de iureiur. contrarium tamẽ vide tenentem Fel. in d. c.cùm dilectus. in hac eadem ſecunda ampliatione per eum ibi relata.

Amplia tertiò,etiam ſi ſtatim poſt ſentẽtiam quis vellet producere,ſecundum Bal.in d.c.cùm dilectus. pro cuius ampliationis intellectu vide ibi Fel. eam referentem.

Amplia quartò,ſi ſit talis probatio facti,quę poteſt opponi poſt ſententiam: quia non ſequitur quòd poſsit opponi poſt concluſionem in cauſa:vt ſing.per Car. in c.licet cauſam.in princ.in pen.quæſt.de proba. vbi dicit ſe vidiſſe obtineri in facto,ꝙ poſt concluſionem in cauſa non poteſt opponi exceptio falſitatis,per tex.in d.c.cum dilectus. pro qua ampliatione vide ibi latiùs. Felin.& dic prout ibi per eum.

Primò fallit, quando inſtrumenta fuiſſent de nouo reperta poſt ipſam concluſionem: vt eſt caſus in l.admonendi.ff.de iureiur.ſecundum vnam lecturam.quam ſequitur ibi Barto. etiam plenius in c. paſtoralis.extra de cauſa poſ. & proprie.

Secundò fallit, in caſu, in quo iudex procedit ex officio: cum poſsit inſtrumenta producere, ſi eidem hoc videatur expedire: cum eidem non ſit præcluſa via.argu.d. c.paſtoralis: & hoc voluerunt domini de Rota deciſio.5. quę incipit,item ſi poſſunt.& ſequitur ad hoc etiam quod no.extra de teſti.c.cùm clamor.

Tertiò fallit,in cauſis criminalibus cum etiã in eis reus probare poſsit etiam poſt concluſionem in cauſa. arg.l.diui fratres.ff.de pœnis.hoc expreſsè tenetur in l.j.ff.de quæſtio.ad hoc etiam quod notat.in l.2.de vulg.& pupil. adde Bar.in l.2.vi bo.rap.

Quartò fallit, vt in d.c.pastoralis.de causa poss.& proprie.de quo ibi.

Quintò fallit, quando ipsa instrumenta producta fuerunt post ipsam conclusionē parte altera præsente & non contradicente: adeo quod si admittantur non poterit appellari.argu.c.cum dilectus.extrà,de fid.instr.& d.c.pastoralis. Quinimo si producerentur eo non contradicente & admittantur,tenebit admissio:cū ex hoc videatur renunciatum ipsi conclusioni:vt no.per Dom.de Rota. in decisione suprà alleg.argu.c.petitiones.extrà, de causa poss. & proprie.& quod notatur in clemen.sæpe.extrà, de verbo. signi.in verbo,interrogauit.

Sextò fallit, quando conclusio esset facta in causa principali, & in causa appellationis producantur instrumenta antè quàm esset conclusum: cum non solum instrumenta,sed etiam testes quandoq; produci possint, nam disponitur ex ipsa conclusione,secundum Inno.in d.c.cum dilectus.de fid.instr.& c.j.extra de except.

Septimò fallit, in causa publica, pupilli, vel ecclesiæ.vt no.in d.l.admonendi.& in locis pijs, vt not.in c.inter monasterium. de re iudic. isti enim omnes post conclusionē etiam in causa possunt producere instrumenta de nouo reperta:ergo fortius ante sententiā & post publicatum processum.

Octauò fallit, in causis summarijs,in quibus ad instantiam vnius partis post conclusionem in causa iudex poterit aliam partem interrogare,& petere ab ea q etiā producat instrumenta: vt est glo.sing.in clem.sæpe.de verb.sig.

Nonò fallit, vbicunque iudex ex aliqua iusta causa peteret apertè,vt producerentur instrumenta: vt tenet Specu. in tit.de alleg.& conclu.§.j.& not.Bald. in l.j.C.de rescin. nou.pos.

Decimò fallit, nisi quis produceret instrumenta post conclusionem in causa ad declarationem instrumentorū productorum ante conclusionem in causa. text.est no.in c.auditis.de restit.in integr.& prædictæ limitationes procedunt, videlicet quod instrumenta nouiter reperta possunt produci post conclusionem in causa in casibus suprà dictis. Sed limita hoc esse verum,quando terminus ad probandum fuerat assignatus ab homine: secus autem si à lege vel à statuto: quia tunc post conclusionem in causa,nō potest amplius produci, etiam cum iuramento ignorātiæ, ita sing.voluit Bal.in l.exceptionem.C.de probat.per tex. not.in l.qui procuratorem dat. ff.de procur.iuncta glo.ibi, quæ dicit sciens vel ignorans.& dicit ibi Bal. q pluries vidit obtineri, q lapso tempore ad probandum ordinato, non admittitur quis ad producendum instrumenta nouiter reperta cum iuramento ignorantiæ. Aduerte quia hoc dictum non videtur verum. primò quia mitius agitur cū lege,quàm cum instrumento legis, seu cum homine: vt l. Celsus.ff.de arbit.item quia text.in d.l. qui procuratorem dat.dicit ex pœnitentia. ergo patet quòd ibi ante litē contesta.omisit sciens:quia in ignorante non cadit pœnitētia: cum illa sit mutatio voluntatis in contrarium. Nec ob.ibi dum dicit sciens vel ignorās, quia intelligitur per ignorantiam iuris,secus si per ignorātiam facti,secundū Sal.ita intelligentem l.ita demum. de probationibus. & in l.error. de iur.& fact.igno. per quem reprobatur Bal.& hanc opinionem tenuit Io.de Prato in quadam sua solenni repetit. l.admonendi. ff. de iureiur. in 2. char. & ita dicit se pluries de facto obtinuisse,quod est benè notandum & menti tenendum.

REGVLA CCXXXI.

INSTRVMENTI cuiuscunque publicatio partis citationem requirit,& sic vt aut præsens sit, aut per contumaciam absens:vt per cano.in c.fi.de fid.instr.alleg. no. c.penult.eod.titu.& in c.cùm dilecta.de confir. vti.vel inutil.& de priui.in c.ex parte.& l.fin. C.de fid.instru.& l.de de vnoquoque.ff.de re iudic.& c.inter quatuor.de maior. & obedient.

Primò fallit, quando talis exemplificatio fieret per illū notarium qui fecit primum instrumentum,cum talis possit exemplificare & publicare absque citatione alicuius: vt not.in c.cum P.Tabellio.de fid.instrum. & C.de eden. l.si quis in aliquo.& ibi per Bar.

Secundò fallit,quando pars, contra quam fuit exemplificatio vel publicatio facta, fuerit vocata ad contradicendum exemplificationi, & ipsa non contradixit, sed fortè illud,in quantum pro se facit, produxit: cum tunc illi noceat,vt no.domini de Rota decisio.248.

Tertiò fallit,quando imminet periculum in expectando partē:quia tunc possunt talia instrumenta statim transcribi vel publicè exemplari, etiam non præcedente citatione secundum Innoc.in d.c.fi.de fide instr. quod tamen procedit saluo iure absentium: cum ipsi obijcere possint contra hanc secundam scripturam, sicut & poterant contra primam:sicut habetur in c.quoniam.extrà, vt lite non contesta.& de confirma.vtili vel inutili. c.cum dilecta. §. ne igitur.secundum Io.And.in d.c.fin.

Quartò fallit, quando ageretur de innouandis priuilegijs vel indultis in curia Roma. cum transeant per multas manus:quia tunc non exigitur talis citatio, per c.cum dilecta.extrà de confir.vtili vel inutili.& Specu. de instrum. edi.§.ostenso.versi.porro. secus autem si extra curiam:vt per dumi.Anto.& domi.Abba.in d. c.cum dilecta.

Quintò fallit, quando statutum vel cōsuetudo eodem modo disponeret, secundum quod not. in d. c.cùm dilectus,de fide instrum.& per Bal.in authen.si quis in aliquo.

Sextò fallit, nisi exemplatio instrumenti fiat de mandato Papæ & authoritate ordinarij: quia non requiritur citatio,secundum Host.in c.peruenit.de fideiussoribus.quem sequitur ibi Imo.in vlti.col.Bened.Vad.

Septimò fallit, nisi aduersarius sit præsens & sciens, secundum Io.And.in simili in c.fin.de elect. in 6.& Bart.in l.j.ff.de in ius voc.secus si esset sciens, licet non præsens: quia tunc requireretur citatio secundum Host.Io. Anto. & Imo.in d.c.fi. Bened.Vad.

REGVLA CCXXXII.

INSTRVMENTVM si penes debitorem repertum fuerit,creditor ipsum liberasse præsumitur: vt per Bal. in l.3.ff.de pactis.

Primò fallit, quando appareret de alia causa traditionis ipsius instrumenti: vt est si creditor tradat instrumentum venditionis,in quo erat debitum, vt defenderet emptam rem,vel si creditor tradit instrumentū fideiussori ad hoc, vt agat contra debitorem: cum tunc ex eo non videatur liberatus,si ex causa sit traditum:cum illa causa iusta iudicetur.argu.c.cum voluntate.extra de senten. excom. & in l.qui iniuriæ. ff.de fur. & quod not. in l. cum quidam. ff.si cert.peta.secundum domi.Nicol.in c.ecclesia. extrà vt lit. penden.& hoc voluit Bar.in d.l.3.ff.de pact.

Secundò fallit, si in instrumento debiti apparerent duo obligati, tunc vterque non videtur liberatus, sed præsumendum est, illi cui apparet traditionem factam esse, remissum itidem esse debitum proprium, & eidem cessa actio,& non contra alium:arg.l.j.ff.de donat.& l.si is qui. ff.de libe.legata.& hoc voluit Bart. post Guliel. in d. l.4.ff. de pact. quod procedere poterit,quando apparet tale instrumentum traditum ex aliquo titulo lucratiuo, vt legati vel donationis: alias in dubio videtur potiùs constituisse vnum procuratorem contra alium quàm actionē cessisse secundum domi.Anto.in d.cap.ecclesia.ad hoc quod not.ibi.

Tertiò fallit, quando ex coniecturis appareret animus non remittendi,sed potiùs ob aliquam causam instrumentum fore traditum: cum ad ipsas coniecturas sit recurrendum.vt voluit domi.Nicol.in d. c.ecclesia.adducens no.in c.2.de renun.in 6.

Quartò fallit, quando appareret instrumentum debiti primò traditum per creditorem ipsi debitori, & postea per

per eum restitutum ipsi creditori: cum tunc per istam secundam traditionem videatur factum pactum de petendo, pro quo nõ dicitur facta liberatio. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactum. vt voluit Bart. & Guliel. in d. l. 3. quorum dictũ procedere posset, quando appareret ipsum instrumentum traditum ex aliquo titulo lucratiuo. alias in dubio præsumitur traditum instrumentum ipsi debitori potius, vt se informet, quàm vt videatur debitum remissum, quando appareret postea restitutum re integra: maximè quando appareret infra breue tempus restitutum. argument. capit. in his. extra de verborum signific. & de pœnit. distin. 1. in dubio enim præsumitur titulus donationis. secundum dom. Nic. in d. c. ecclesiam.

Quintò fallit, quando redditur instrumentum tale, in quo non continetur ius in re, sed ad rem prius quàm in re: & sic quodammodo ius est relatum ab ipso instrumento, vt est si resignentur literæ concessæ super re instituta ferenda post institutionem factam: cum tunc non videatur resignatum ipsum ius ex ipsa institutione, quantumcunq; sit quodammodo separatum ab ipsis literis: vt colligitur in d. c. ecclesia. & gl. & ibi per docto.

REGVLA CCXXXII.

INSTRVMENTVM si per aliquem producatur, regulariter in totum, & non in parte ei stare cogitur: vt per Cynum in l. 1. C. de confes. & in leg. secunda. C. de dona. ante nupt. cum simili.

Primò fallit, vbicunque in eadem scriptura continerentur plura capitula separata: quia tunc pro parte approbare potest, & pro parte non: vt probatur in leg. Publia. ff. depositi. in fine.

Secundò fallit, nisi ille, qui produxit instrumentum habens tantum vnum capitulum seu plura connexa habeat præsumptionem iuris cõtra se: quia modo in hoc casu quis poterit pro parte approbare, & pro parte non approbare. vnde si confitearis te occidisse hominem pro tua defensione, possum stare confessioni, inquantum dicis te occidisse. Sed non cogar stare inquantum dicis ad tuam defensionem, quia ius præsumit contra te. vt in l. secunda. C. de sicar. & in l. si non conuitij. C. de iniurijs. ita singulariter tenet Bar. in l. Aurelius. in §. idem quæsiuit. ff. de liber. legat. quod est singulariter notandum.

REGVLA CCXXXIII.

INTERDICTO vti possidetis seu retinendæ agens, se possidere & in sua possessione turbari dicit: ideo vt contrarius audiendus non est: vt in cap. solicitudinem. de appellationibus.

Primò fallit in corporalibus, in quibus potest possessorium retinendæ, & petitorium ab eadem parte proponi ratione iuris incorporalis, putà ratione seruitutis, pro qua competit interdictum retinendæ: vt not. extra de causa possess. & proprie. capitu. ecclesia. & ff. si serui. vndic. leg. secunda. §. Aristo.

Secundò fallit, in corporalibus quando petitoriũ & possessorium proponeretur ab eadem parte, respectu diuersarum specierum possessionum: quia tunc proponi potest, vt extra de causa poss. & prop. c. pastoralis. de quibus duabus fall. potest intelligi tex. in c. cum dilectus. extrà, eod. tit. secundum Imo. & dom. Nic. ibidem. & latius per eos.

REGVLA CCXXXV.

a INTERDICTVM retinendæ possessionis cũ petitorio [a], secundum communem conclusionem intentari non potest, ne sibi quis contrarius videatur: cum interdictum tale intentans in illa perturbari dicatur, & intentans petitoriũ & rei vendicationẽ alium possidere præsupponat: & actus contrarij simul intentari non possunt, vt l. incerti. C. de interd. & in l. fi. ff. de iud. & in l. ordinaria. C. de rei vendi.

ADDITIO.

a Cum petitorio. Vide latè per Lanfran. in repe. rub. de causa poss. & propriet.

Primò fallit, quia potest simul intentari, quando agitur super re incorporali, secus si ageretur super re corporali. casus est in c. pastoralis. de causa pos. & prop.

Secundò fallit, quando potest intẽtari simul diuer. respectibus, idest ratione diuersarum possessionum: putà quia intentat petitorium propter possessionem naturalem, qua possidet alius, & ipse habeat ciuilem: & posteà intentat interdictum retinendæ, quia ille molestat eum in sua ciuili. ita dicit Barto. in leg. naturalem. §. nihil commune. ff. de acquirenda possess.

REGVLA CCXXXVI.

INTERDICTVM recuperandæ vel adipiscendæ possessionis simul cum petitorio secundum communem opi. intentari põt, vt in l. fundi. ff. de vi & vi arm. & gl. & doct. in l. incerti. C. de interdi. & in l. si de vi. & lege, ordinaria. C. de rei vendicat. & in lege, cum fundum. & in l. naturalem. §. nihil commune. & ibi Bar. de acqui. poss.

Primò fallit, vbi petitum esset iudicium petitoriũ & conclusum in eo, & vult intentare possessorium ad hoc, vt impediat sententiam super petitorio: nam potest, vt est casus in cap. pastoralis. de causa possessionis & proprietatis.

Secundò fallit, vbi nollet intentare possessorium & petitorium ad hoc, vt transfundat onus probandi in aduersarium: putà quia intentaret interdictũ recuperandę possessionis, & vellet posteà intentare petitorium ad hoc, vt aduersarius probaret illum non esse dominum. ita dicit Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poss.

REGVLA CCXXXVII.

b INTERESSE per solum iuramentum [b] probatur, si aliter probari non potest: vt in l. si quando. C. vnde vi. & gl. optima in c. qualiter. de accus. quæ dicit, quòd quando prælatus aliter rationem reddere non potest, suo iuramento statur: vt not. gloss. in l. 1. ff. quod vi aut clam. & not. in c. 1. quod metus causa.

ADDITIO.

b Per iuramentum. Vide ad materiam Fel in capitulo, veniens. el 2. post medium in 4. colum. versicul. quinta conclusio de test.

Primò fallit, quando ageretur contra aliquem, qui teneretur de dolo alicuius alterius, & non contra illum. qui cõmisit dolum, vt in hospite: quoniam tunc debebit probari per veras probationes. ita not. dicitur in l. 1. ff. furti aduer. naut. & in l. si quãdo. C. vnde vi. l. 1. in §. sic ista. ff. depositi: dicit tamen Bar. in locis præallegatis, quòd licet hospes teneatur probare per veras probationes, tamen quando difficile esset, fit probatio per coniecturas verisimiles, scilicet quas vestes solebat portare Venetijs, & considerata conditione sua, vna cum iuramento fiet probatio.

Secundò fallit, vbicunque fuisset commissus dolus: quoniam tunc non probatur per iuramentum, sed solum quando non fuisset commissus dolus. vt d. leg. si quando. C. vnde vi. item quando dolus constat in faciendo: secus autem quando dolus resultat in non faciendo vel committendo: quoniam tunc testes probant, vt est casus in l. argentarius. §. cum autem. ff. de eden. quem ad hoc reputat Ludoui. de Ro. in quodam suo sing. in nu. 401. incipien. interesse &c. pro quo etiam facit tex. in l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. & tex. in c. in primis. 2. q. 1. & pro hoc etiam facit text. in l. pen. C. de don. qui dicit ꝙ in donationibus, quas magistri militum conferunt in militia, & in illis, quæ donantur in reparationem domus combustæ, quòd in casibus prædictis si sit pecunia expensa, probatur iuramento. pro quo facit etiam quod not. tenet Bal. in l. fi. C. de eden. vbi de notario quòd tenetur ad interesse.

REGVLA CCXXXVIII

INTERPELLATIO extraiudicialis regulariter debitorẽ in mora constituit. vt in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verbo. oblig. & in l. si pœnam. ff. quando dies leg. ce. & not. glo. in lege, vinum. ff. si cert. peta. in glo. magna.

Amplia istam regulam procedere etiam si interpellatio fieret per verba enuntiatiua, vt si diceret egeo illa pecunia, vel scio quòd est discretatus, vel similia. ita not. Bart. in l. & hoc modo. de legat. j. & idem Bar. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. & ibi doct. de acqui. hæredi.

Amplia secundò, dictam regulam vt non solum interpellatio extrà iud. sed etiã sola notificatio debiti extra iud. constituat debitorem in mora. ita Bal. in l. vinum. ff. si certum petatur. in fine.

Primò fallit, nisi alia mora præcessisset: quia tunc interpellatio non constituit debitorem in mora: sed etiam purgat moram præcedentem. l. Aemilius. versi. dicebam. iuncta glo. ff. de minoribus.

Secundò fallit, quando debitor tempore interpellationis sibi factæ non poterat soluere. ita singul. vult gloss. in leg. vinum ff. si certum petatur, & ibi Angel. & Salycet. & Alexander. a

Tertiò fallit, nisi quando peteretur illud quod solũ erat debitum per officium iudicis: quia tunc per talem interpellationem extraiudicialem, non constitueretur debitor in mora: imò requiritur quòd fiat interpellatio iudicialiter: tex. est quem ad hoc reputat sing. Bar. in l. cum postulasset. in princ. ff. de dam. infec. per quem signanter loquitur Bar. in l. si ex legati causa. in fi. ff. de verb. oblig.

Quartò limitatur, dicta regula, nisi creditor prius fuisset in mora recipiendi: nam si ipse posteà velit in mora constituere debitorem, non posset per interpellationem extra iudicialem: sed requireretur litis contest. ita sing. dicitur in l. sed & si alia. ff. de compen. per illum tex. in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. quem ipse ad hoc intelligit, & dicit esse singu. & videtur suum nouum dictum. Sed in contrarium allegatur text. in l. Celsus. §. fin. cum l. sequen. ff. de arbit. & ad d. l. sed & si alia. responderi potest, quod ibi ante lit. contest. fuerat facta per actorem interpellatio: vnde nihil mirum si expectatur lit. contest. vel potest dici quòd ille text. debet intelligi, prout intelligit Bartolus ibi, & plenius in l. interdum. §. fin. ff. de verbo. obligat. Bald. in leg. acceptam. in 3. q. C. de vsu. & de hac etiam limitatione aliquid tangit Baldus in dicta lege, si ex legati causa. ff. de verbotum obligation. & tandem se remittit ad dicta in leg. si alia. ff. de constitut. pecu.

Quintò limitatur, vbicunque fuisset in dolo creditor: vt quia constabat debitorem pecuniam habere, & noluit creditor recipere, & posteà, cum sciuit eum non habere petit: nam tunc debitor non constituitur in mora, etiam per interpellationem iudicialem: & sic vltima mora non nocebit ipsi debitori, vt est gl. valde not. in l. si per emptorem. ff. de actio. emp. & ideo tenebitur expectare creditor per aliquod tempus arbitrio iudicis statuendum, donec debitor possit congregare pecuniam, quam expendit. ita not. Spe. in tit. de arbitris. §. fin. versi. sed pone igitur, &c.

REGVLA CCXXXIX.

INVECTA & illata in domum conductam tacitè pignori obligata sunt. l. item quia. ff. de pactis. & in l. certi iuris. C. locati.

Primò fallit, in casibus alle. in gl. l. item quia. ff. de pactis. & in d. l. certi iuris.

Secundò fallit, quando imposita non sunt ibi duratura: vt est textus in d. l. item quia. vt est pecunia, vel merces venales, quæ domini vsu consumuntur: nã tunc illa non sunt tacitè obligata, vt l. debitor. de pign. & l. Caius. de leg. 2. l. generaliter. in §. vxori. ff. de vsufr. leg. facit leg. quæsitum. de legatis tertio.

Tertiò fallit, quando imposita conscribũtur in loco: vt quia in quibuslibet imposuisset instrumentum contra debitores: vt dicit Bal. in d. l. Caius. de legatis 2.

Quartò fallit, quando fuit datus fideiussor. tex. in l. plures. in quib. cau. pig. tacit. contra.

Quintò fallit, quando conductor non esset legitimæ ætatis: vt quia esset minor: vt per glo. in d. l. item quia. licet Bart. tenuerit contrarium in l. si constante. ff. solut. matr. gl. in l. fin. C. de leg. tut. & has fallen. ponit d. Bened. in l. item quia. ff. de pact.

Sextò procedit prædicta regula in his, quæ in obligatione generali veniunt, secus autem si sunt talia, quæ non veniunt in obligatione generali, vt suppellex, vestis, & ea quę in ministerio hominis necessaria sunt, & reliqua, quæ quis verisimiliter non esset obligaturus: cum talia non veniant in obligatione generali: vt in l. obligatione generali. C. de pig. quia non veniunt etiam in tacita quæ insurgit ex inuectione bonorum, ne plus operetur tacitum quàm expressum: vt in l. cum quid. ff. si certum pet. & l. item quæritur. in §. qui impleto. ff. locati. & hoc tenet Bald. in l. certi iur. C. loc. & refert. Ang. Are. in §. item seruiana a. Instit. de actio. Et prædicta regula debet intelligi non tantum in primo inquilino: sed etiam in secundo inquilino inquilini. l. solutũ. §. solutam. ff. de pig. actio. si secundus inquilinus gratuito à primo inquilino haberet: vt l. si gratuitam. in princ. ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ta. contra.

ADDITIO.

a *Item Seruiana. Vbi ad hoc vide Iasonem Mayn.*

Septimò item procedit dicta regula nedum in inquilino, verum etiam in colono partiario: vt est gl. sing. in d. §. item seruiana. Insti. de actio. quam Bal. sequitur in d. l. certi iuris. & etiam Bar. in l. si proprie conductor. & not. gl. in l. licet. C. locati. quia nec est etiam proprie socius vt est text. in l. merces. §. vis. ff. locati. ibi, quasi societas.

REGVLA CCXL.

IVDEX vel superior potest authoritate sui officij moderare dilationem legalem. glo. in capi. cum sit Romana. de appella. vt in authen. hodie. C. eod. titulo & ibi doctores.

Primò fallit, in dilatione statuta à lege in actu modici præiudicij, quam etiam ex causa iudex non potest prorogare. glo. & Dominicus in c. pia. in verbis, octo dierum. de except. libro 6.

Secundò fallit, quando iudex moderando dilationẽ legalem se intromitteret de iurisdictione superioris. c. ex insinuatione. de appellationibus.

Tertiò fallit, in principe, quia etiam sine causa omnem dilationem abbreuiat. c. ex ore. de his quæ fiunt à maiori parte capituli.

Quartò fallit, vbi iudex velit in totum tollere terminum legalem. gloss. in l. quod iussit. in fine gloss. magnæ. ff. de re iudi. Specu. in titulo de citatione. §. nunc de emptione. versi. fin.

Quintò fallit, vbi l. assignat certam dilationem, & post ipsam aliquid statuit: quia tunc dilatio non potest mutari, ita Bald. in l. 1. C. de requir. reis. & Roma. in l. 2. in 11. col. ff. de re iudicata.

REGVLA CCXLI.

IVDEX ab interesse inuito actore reum absoluere potest, cum fauore rei talis solutio introducta sit. l. stipulationes non diui. §. Celsus. ff. de verb. oblig. & not. Bal. in l. 1. in 16. col. in fin. C. de sent. quæ pro eo quod interest.

Primò fallit, propter prætoris mortui contemptam authoritatem. vt ff. de oper. noui nunt. l. stipulatio. §. siue.

Secundò fallit, propter rigorem iudiciorum conseruandum: vt ff. de procu. l. non cogen. §. Sabinus.

Tertiò fallit, propter publicam vtilitatem, saltem secundario vt in scriptore qui promisit scribere libros legũ, vel medicinæ vel alios similes, nõ vnam cantilenam: nam iste scriptor potest in compedibus poni, vt d. §. siue.

Quartò fallit, si super ipso facto est appositum iuramentum. ff. de condic. ob causam. l. si pecuniam. in principio. in gloss. parua.

Quintò fallit, si debet fieri aliquod opus piũ vel ad honorem Dei: putà sepulcrum vel capella: vt l. fideicõ. de leg. 3. & has fallentias ponit Bal. in d. l. j. in 9. col. C. de sent. quæ pro eo quod interest. post med. in vers. modò quæritur.

REGVLA

Regvla CCXLII.

IVDEX ad hoc, vt ad primum & secundũ decretum peruenire posit, necesse est quod reus latitet: vt not. in l. cũ proponas. C. de bon. auth. iudi. posid.

Primò fallit, vbi agitur contra reum damnatum & iudex peruenire vult ad executionem sententiæ: quia isto casu non est necesse vt latiret: vt l. properandum. §. si autem reus. C. de iud. & per not. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudic.

Secundò fallit, in eo qui est absens causa reipublicæ & dolosè: quia non est necesse quòd latitet: vt in l. eum qui. la prima. ff. de reb. aut. iud. posid.

Tertiò fallit, in debitore fisci: quia potest perueniri ad primum siue secundum decretum absque eo quòd latitet reus: vt est casus in l. 1. C. si propter publicas pensitat.

Regvla CCXLIII.

a IVDEX in causa propria [a] quis minime esse potest. l. j. C. ne quis in sua causa ius sibi dicat.

ADDITIO.

a *Propria. Adde Felyn. in capitu. cum venissent. in fine de iudicis.*

Amplia quòd sicut quis iudex in causa propria esse non potest, ita nec arbiter esse potest. text. est not. in l. pen. ff. de arbit. facit reg. l. j. ff. eo. quod est verum; vt arbiter, sed bene vt arbitrator. lege, si libertus. ff. de operis libertorum.

Primò fallit, quando agitur vtrum sit competens. leg. si quis ex aliena. ff. de iudi. & Pau. in d. l. 1.

Secundò fallit, quia quis põt arbitrari in causa propria: vt est glo. sing. a 1. dist. can. nunc autem. in versi. aut ex ore.

Tertiò fallit, vt ponit Ant. de But. aliquos casus in c. nostri. in vlt. col. de elect.

Quartò fallit, quia ciuitas potest condere statutum & priuilegium maxime vt in causis suis summarie procedatur: vt dicit Baldus in leg. prima. C. quorum appellat. non recipiuntur.

Quintò fallit, in casibus nonnullis alijs positis per Iasonem Mayn. in leg. qui iurisdictioni. de iurisdict. omnium iudicum.

Regvla CCXLIIII.

IVDEX causam in sententia exprimere non debet. leg. in summa. ff. de re iudi. & ita dicit glo. in l. si me & Titium. ff. de excep. rei iudic.

Primò fallit, vbi victus absoluitur ab expensis. nam in illa absolutoria debet exprimi causa, vt est not. tex. in auth. post vsuc. C. de iud.

Secundò fallit, in sententia absolutoria ab obseruatione iudicij. vt l. properandum. §. illo. C. de iudicijs. & ita tenet Ant. de But. in c. examinata. de iudicijs. in 3. col.

Tertiò fallit, vbi sententia fertur contra actorem, qui habet fundatam intentionem suam in aliqua causa superuenienti, & fertur sententia pro reo: vt quia soluit pendente iudicio. nam tunc debet reus absolui expressa causa: quia soluit: vt probatur per gloss. in l. vtique. de rei vend. & potest iudex in sententia adijcere secundum Ang. in l. absoluimus. quia soluit pendente iudicio, in quo erat condemnatus nisi soluisset.

Quartò fallit, quando sententia esset lata expressa falsa causa: quia iudex appellationis si reperiat causam expressam esse falsam, & reperiatur alia causa vera, propter quam sententia debeat infirmari tũc debebit exprimere causam veram in sententia sua iudex appellationis. glo. est sing. secundum Ang. in l. fin. ff. quod cum eo.

Quintò fallit, in sententijs Cardinalium: quia communiter Card. reddunt causam sententiarum, secundũ Hosti. in c. Cardinalibus. vt ibi refert Ioañ. And. in 6. col. in vers. fin. in nouel. & vide per Flor. in hac materia in l. aduer. in princ. ff. si mens. fals. mod. dixerit.

Sextò fallit, quando sententia est pro parte condemnatoria: quia debet intus inseri ratio quare potius pronuntietur in vno capitulo, quàm in alio. ita dicit Bald. in cap. cum olim. de præscript.

Septimò fallit, quando quis absoluitur propter ineptam petitionem: vt in c. examinata. de iud.

Octauò fallit, quando quis absoluitur propter ineptam petitionem & iudex recedit à iure communi. l. sciendum. de appel. recip.

Nonò fallit quando iudex absoluit eò quia nõ posidet, ne posteà actori agenti de noua possesione, exceptio rei iudicatæ obstet: vt in c. pen. de except.

Decimò fallit, in sententia excommunicationis, vt in c. medicinalis. de sententia excommunicationis. & in cap. sacro. eod. titu.

Vndecimò fallit, in causa criminali. lege 1 præsens. ff. de pœnis.

Duodecimò fallit, vbi sine expresione causæ sententia est incerta. l. 2. §. ignominia. de infa. & Spec. in tit. de sent. §. quod autem. prope finem. & has quinq; fallen. & alias ponit Bal. in c. sicut. de re iud. in 1. col.

Decimotertiò fallit in sententia, in qua oritur regressus de euictione: quia debet exprimi causa concludens in primo regressu. item debet constare quod emptor succubuit propter malam causam, & non propter culpam. ita dicit Bal. in c. sicut à nobis. in a. col. de re iudic.

Decimoquartò fallit, quia si apparet quod quis habet bonam causam: licet male egerit, iudex debet illam actionem bonam in sua sententia reseruare. ita dicitur in l. clandestina. ff. qui potiores in pignore habean.

Decimoquintò fallit, in causa appellationis 1 vt in c. sicut. de re iudi. & ibi per glo.

Decimosextò fallit, quando sentẽtia fertur contra eum qui habet fundatam intentionem suam. gl. est in lege, vtique. ff. de re iudi. & ibi hoc notat Bal. vt patet in alia rubrica, & vt supra dixi in tertia fallentia.

Regvla CCLXV.

a IVDEX petitus [a] suum interponit officium, & non alias. l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. par. iu. sup. & in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto.

ADDITIO.

a *Petitus. Adde dom. Pet. Phil. Cor. in consi. 293. incip. in hac. in litera f 3. parte.*

Primò fallit quando iudicis officiũ concernit id, in quo
b versatur publica vtilitas [b]. ff. de offic. præsidis. l. congruit. & in auth. vt nulli iudicum. §. 1. & §. quoniam. & C. de episc. & cler. lege, si quis in hoc genus.

ADDITIO.

b *Publica vtilitas. Quam fallentiam limita prout infra in reg. 100. Bened. Vad.*

Fallit secundò, in casibus in quibus licet vertatur priuata vtilitas: tamen concerneret honorem iudicis. ita intelligatur. C. de appel. l. eos. §. fin. & l. iudicibus. eod. tit. & Bar. sequitur in d. §. hoc autem. in tertia oppositione.

Fallit tertiò, vbi officium iudicis concernit miserabiles personas: vt in l. nec quicquam. §. aduocatos. ff. de offi. proconsul. & C. de administ. tuto. l. sancimus. §. 1. & tenet Bar. vbi supra in 4. oppositione.

Fallit quartò, in his quæ concernunt principaliter personam iud. & iur. publici obseruantiam: vt dicit Bart. in d. l. 1. C. vt quæ desunt aduoc.

Quintò fallit, in emergẽtibus post litem contestatam, etiam si partium vtilitatem concernant. ff. de ædilitio edicto. l. ædiles. §. item sciendum. ex quo inferas quòd in expensis potest ferre sententiam iudex, etiam si partes non petierint: licet pars non teneatur si iudex non condemnasset. & ita intelligatur gl. in l. fin. §. beneficia. quando appell. non est necesse. de quo per Bar. in d. §. hoc autem. in 6. q. & idem dicendo de fructibus, de quo tamen vide in Spec. in tit. de alleg. §. fin. versi. fructus.

Sextò fallit, in his, quæ concernunt ius prætoris. l. quos prohibet.

prohibet.ff.de postul.de quo vide quod tangit Bart.in l.prima,de iurisdi.omn.iudic.

Septimò fallit,vbi iudex ad sui informationem repeteret testes post didicita testificata.l.vbi tenet.ff.de interrog. act.& in auth.de testibus.§.illud.& extrà,de testib.c.cum clamor.& de fide instrumen.c.cum Io.eremi. Bar.in d.§. hoc autem.in 2.oppositione.

Octauò fallit, vbi supplet defectum partis absen.inducendo instrumenta & alias probationes,de quo in authen. qui semel.C.quo.& quan.iudex.& l.ampliorem.§.1.ff.de appel.de quo per Bar.in d.§.hoc autem.

Nonò fallit, vbi inquirere vellet ad reperiendam veritatem post instrumenta in iudicium producta:vt in auth.de tabell.in princip.cum ibi not.

Decimò fallit, vbi iudex vellet inquirere post conclusionem testium productorum.gl.est not.in l.licet.in versi.inimicitiæ.ff.de testibus.

Vndecimò fallit,in causa criminali, in qua potest quærere defensionem accu.l.si non deferri.ff.de pœnis.& de appel.l.non tantum.vbi per Angelum.

Fallit 12.in quæstionibus omnibus,quæ veræ sunt,vt l. 1.ff.vt quæ desunt adu.& in Spec.de elig.& postu.§.fi.

Decimotertiò fallit,in his,quę sunt ei cognita vt iudici, etiam si in facto consistant:vt gl.in l.vbi pactū.C.de transf. & Gul.de Cu.in d.§.fi.ver.item sicut.& probatur in l.si interruptione.ff.fin.regundo.

Quartodecimò fallit,in his,quæ veniūt ex natura actionis.in l.bonæ.§.fin.ff.de ædil.edic.& Guliel.in dict.§.fin. versi.creditor.

Decimoquintò fallit , in electione , in qua iudex debet supplere ea,quæ illius substantiam concernunt. 67. dist. c. Petro.& 61.dist.c.suffraganeis.de elec.c.pro nobis.& Spe. in d.§.fi.& Arch.in d.c.quia.

Decimosextò fallit,& hoc est singulare,vbi vertitur cōmune periculum, putà si contrahatur matrimonium cum consanguinea:quia tunc iudex ne talia fiant interponit officium.tex.est de clandest.despon.capitulo,in iudicio.Guli. in d.§.fin.& Archid.in c.pia.de except.

Decimoseptimò fallit, vbi cognoscit partem fine actione experiri;ita dicit glo.in d.l.vbi pactum.C.de transact. ad hoc tamen vide quod not.Bar.in l.si Titius aut Seius.de verbo.oblig.

Decimoctauò fallit, vbi actio præsupposita fuisse inepta.l.1.ff.si mensf.fals.mod.di. de quo vide Bal.in l.1.ff.de iur.omn.indi.

Decimononò fallit, c in notorijs, de quo per Bal.in l.1. vt quæ desunt aduoc.par.& glo.in leg.1.C.qui & aduersus quos.Bal.in l.1.ff.de pet.hæred.

ADDITIO.

c *Fallit.Huic Fal.adde d.Pet.Phil.Corn.in consi. 2.incip. hac.in litera h.in 2.parte.*

Vigesimò fallit, in causa criminali, in eo, qui promisit stare sub pœna, & non stetit secundum Bartol.in l.si quis. ff.de cu.reorum.& est casus extrà, de iureiuran.cap.ad nostram.el 2.

Vigesimoprimò fallit,vbi iudex cognosceret per inquisitionem vt not.dixit Inn.in c.extrà,de postu.præ.de quo vide Bal.in l.2.§.si publico.ff.de adul.

Vigesimosecundò fallit, vbi fuisset proposita inepta exceptl.l.Labeo.& ibi per Bar.ff.de fide instru.

Fallit 23.vt per Odof.& Bald.in l.j.vt quæ desunt aduo. par.& l.1.C.de edendo.

Vigesimoquartò fallit , in casu leg. apud Labeonem.§. quod ait.ff.de iniur.

Fallit 25.secundum quosdam in omnibus contractibus bonæ fidei, quod tamen non est semper verum vt dixi in l.3.de transf.& in l.age.de quo dic vt ibi.

Vigesimosextò fallit,in casu incidenti vel emergenti coram iudice,secundum gl.in l.filiusf.ff.de procu.§.veteri.

Vigesimoseptimò fallit, in casibus gestis coram se:quia tunc supplere poterit. C. de iudicijs.leg. properandum.§. sin autem.

Fallit 28.in allegando consuetudinem,quæ est notoria vt quando dicitur esse iuris & non facti.ita dicit Bald.in d. §.veteri.licet aliter sentiat in d.leg.1.vt quæ desunt.ad.sed pro primo dicto videtur casus in d.c.ad audientiam.extrà, de simonia.vbi iudex se mouet ad faciendam seruari consuetudinem laudabilem.

Fallit 29.in casu mirabili.§.fin. de petit.hær. quem aliter allegat Inno.in c.Ray.in vlt.gl.in fin.& Arch.1.q.7.c. adierit.facit l.si pater.ff.fam.ercif.

Trigesimò fallit in casu , in quo executio iurisdictionis esset offensa.l.2.C.de sportu.& C.de testa.l.nullum.

Fallit 31.in arbitrarijs,per ea quæ habentur in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his quæ not.infam. & in l.si seuerior.C.eod.tit.

Fallit 32.in casu c.tua.de consang. & affi.& in c.fideiuss. de offic.ord.

Fallit 33.etiam,quia inquiritur ex officio in causa principis l.si vacan.& l.pen.de bon.vac.C.

Fallit 34.etiam quia inquirit episcopus vel Papa de iuribus causæ.c.cum venissent.de institutionibus.

Fallit 35. quia interponet officium non peritum ad concordiam partiū inducendam.l.æquissimum. ff.de vsuf.l.1. §.operis.ff.de noui oper.nun.vltimò adde gl.sing.28.q.3. c.iudicandum.quā refert & sequitur Bal.in d.§.pœna grauior.in 2.opp.primæ partis principalis.quòd omnibus alijs casibus,quibus potest iudex officium suū interponere non petitum,eidē iudici semper incumbit onus probandi causam propter quam se mouet ad officium interponendum: ideo dicit not.Bal.in l.vbi pactum.C.de transf.quod iudex potest suppere defectum personæ,non causæ,&c.

REGVLA CCXLVI.

IVDEX de qua re cognouerit,de ea pronuntiare debet:vt in c.cum super.extrà , de caus.pos.& propriet.& l.de qua re.ff.de iudic.

Primò fallit hęc regula in quamplurimis casibus,de quibus per gl.in fi.d.c.cum super.circa quæ vide & not.in c.j. de postu.prael.in 6.

Secundò fallit, vltra glo.in causa criminali patricij consultoris, & multorum similium : vt C. vbi senatores vel clarissimi.

Tertiò fallit, in priuilegijs sedis apost.extrà , de iu.cap. cum venissent.

Quartò fallit,propter appellationem,& recusationem, vel reuocationem:pronuntiare enim potest iudex, qui cognonit.extrà de appell.c. dilectus.c.secundo requiris.& c. intimasti.& extrà vt lite penden.c.ecclesia.el 2.secundum Io. Andr.in d.c.cum super.secundum quem fallit ibi in c. constitutus.el 2.de appel.

REGVLA CCXLVII.

IVDEX de actis gestis in causa testificari potest.tex.est & gl.& doct.in c.cum à nobis.extrà,de testi.& ibi Io.Cald. & Bar.& Bal.in lege,nec in arbitris.C.de arbitris.

Primò fallit,tamen in casibus,de quibus per Cano.in d. c.cum à nobis.Et primò fallit, quando non ad probādum sed ad formationem & præsumptionē inducendā producereturcum ad hoc induci possit,per id quod habetur 18. dist.consimilis.& hoc modo potest intelligi c.non sine.extrà,de arbit.secundum vnum intellectum.

Secundò fallit, quando induceretur de voluntate partium cum tunc induci possit.& probatur per c.romana.de testib.in 6.

Tertiò fallit quando induceretur ad testificandum non pro ipso actu gesto,sed contra ipsum:eū tunc possit testificari:vt d.c.non sine.secundum alium intellectum.

Quartò fallit, quando non induceretur ad testificandū super eo, quod nō venit ad testimonium, sed ad iustificandum quod fecerunt:nec in eis potest ascribi laus aut vituperium:

perium:cum tunc testificari possit, per not. in d.c. inter dilectos.de fid.instr.

Quintò fallit quando induceretur ad testificandum in defectum aliorum: cum tunc testificari possit, per not. in dictis iuribus: vt voluit d. Nicol. in d.c. cum à nobis. extrà, de testi. ad hoc adde quod habetur in c. 1.& c. peruenit. extrà, de testi. cogen.

REGVLA CCXLVIII.

IVDEX ex officio suo ad priuatam vtilitatem, etiā in criminalibus, procedere non potest, nisi petatur: vt in c. inconsuit. extrà, de elec. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. & l. cum postulassent. eo. tit. vbi per Bar. & doct.

Primò fallit, quando debitor iurasset non repetere vsuras: cum tunc repetere iudex ecclesiasticus possit, & ex officio inquirere ad commodum ipsius iurantis. vt est tex. expressus in d.c. ad nostram. el 2. de iureiur. secundum Ioan. a And. & Imo. ibidem.

Secundò fallit, quādo iudex ecclesiasticus inquirere vellet de statu & iuribus ecclesiarum: cum possit hoc ex officio facere, si sit Papa: quia ex plenitudine potestatis potest, secundum Innocen. ibidem. & extra de Inst. c. cum venissent. secus autem si sit episcopus, vel inferior à Papa: cum talis teneatur iura seruare. extrà, de testib. c. cum olim. secundum Inno. ibi. cum quo transit Io. An. in d.c. ad nostrā. el 2. remittens se ad not. in c. fi. extrà, de foro compet. in 6. imò non solum Papa, sed etiam inferior iudex ecclesiasticus, potest inquirere de rebus ecclesiæ, quando sunt malè occupatæ, vel malè detentæ: cū tunc detur excessus, ad hoc quod habetur extrà, vt lite non contest. c. quoniam. §. sunt & alij. & ibi per Inn. & Ant. quod tamen non videtur simpliciter verum, per not. in c. cum olim. extrà, de restit. spol. secundum Ioan. de Imol. in d.c. ad nostram. vbi vide. sed secundum Inno. indistinctè poterit iudex ecclesiasticus inquirere super iuribus ecclesiæ ex officio: cum tunc teneatur inquirere super rebus principis: vt plenè per dom. Nicol. in d.c. ad nostram.

Tertiò fallit, quando vellet inquirere ipse iudex de iuribus principis cum possit. C. de bonis vac. l. pen. & fi. lib. 11. secundum ipsum Inn. & Io. An. in d.c. ad nostram. cū quibus transeunt communiter doct. ibidem.

Quartò fallit, quando inquirere vellet inter cōiuges de consanguinitate: vt extrà, de diuor. c. porro. vel de aliquo alio vinculo: cum subsit eadem ratio, secundum Ion. & Io. And. in d.c. ad nostram.

Quintò fallit, quando vellet inquirere ad commodū miserabilium personarum: cum possit, si sint oppressæ. vt no. extrà, de resti. spol. c. solitæ. vt dicit Io. de Imo. post ipsum do. Ant. in d.c. ad nostram. imò poterit indistinctè pro miserabilibus personis inquirere, quando actus est pius. l. nec quicquam. §. aduocatos. ff. de offic. proconsul. ad hoc quod not. in l. 1. §. præterea. ff. de suspect. tut.

Sextò fallit, quando vellet se intromittere pro obseruatione propriæ causæ. vt in c. ad audientiam. secundum In. & d. Ant. & Io. de Imo. in d.c. ad nostram.

Septimò fallit, quando vellet inquirere pro executione testamenti ad piam causam, cum possit. vt d.c. tua. extrà, de testam. & in authen. de eccles. tit. §. præterea si quis voluerit ædificare.

REGVLA CCXLIX.

IVDEX sententiam per alium regulariter recitare non potest. tex. est & gl. in c. fi. de sent. & re iud. in 6.

Primò fallit, in episcopis: vt vult tex. in d.c. fin. quod verum est, si sit confirmatus & consecratus: cum dignitas & honor principalis alijs non competat: vt in d.c. 1. de trāslat. epis. & in d. cap. 3. de excef. prælat. & ita disputando tennit Dom. de S. Gemin. vt refert do. Ant. in d.c. 3. & si alibi gl. fin. dicit quòd episcopus ante consecrationem non vocatur episc. sed electus: vt est gl. in l. 1. ff. de reli. do.

Secundò fallit, in iudicibus illustribus & superioribus in l. 2. C. de sent. ex breuiculo recitan.

Tertiò fallit, quando ex pluribus iudicibus vnus recitat sententiam ex mandato, & in præsentia aliorum: vt in capitulo, cum ab vno. extrà, de sent. & re iud. lib. 6.

Quartò fallit, in conseruatoribus: vt in c. fin. de offic. vica. in sexto.

Quintò fallit, in inquisitoribus hæresis, vt c. commissi. de hæreticis. in 6.

Sextò fallit, in sententia interlocutoria: vt per Bal. in l. fi. C. de sent. ex breuiculo recit. per glo.

Septimò fallit in casibus, in quibus valet sententia sine scriptura: vt in d.c. fi. de re iudi. & gl. super verbo, illustriū. in istis enim casibus sententia poterit legi, & recitari per alium præsente & mandato iudi. vt in dic. c. ab vno vbi de hoc plenius vide.

REGVLA CCL.

IVDEX in causa sua a aut liberorum, seu suorum familiarium, quis regulariter esse non potest. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. omn. iudio.

ADDITIO.

a *Sua. Vide Feli. in c. cum venissent. in 1. col. de iud. in fi. & d. Iaf. May. in d. l. quid in. Bened. Vad.*

Primò fallit, in iurisdictione voluntaria: vt l. si consul. ff. de adopt. l. apud filium. alias est l. j. ff. de offic. præf. & ideo quis in sua causa potest filium coram se emancipare. dict. l. si consul.

Secundò fallit, quando actio esset tempore peritura: vt puta quia esset periculum in mora: & tunc permittitur ei cognoscere vsque ad lit. contest. & sic quousque perpetuetur actio: vt tenet gl. in d. l. qui iurisdictioni. in verbo testis. pro quo facit quod habetur in l. sed si restituatur. versi. sed cum duo. ff. de iudi. & tenet Ludo. de Roma in l. si verò. in §. de viro. in 2. fallen. ff. solu. matr.

Tertiò fallit, in breuibus & leuibus causis ratione paruitatis suæ. l. senatusc. ff. de offic. præsi. facit quod tenet Lud. de Ro. in §. de viro. in 5. fal. de paruitate rei.

Quartò fallit, vbi consuetudo disponeret quòd possit esse iudex in facto proprio: per tex. notabilem in c. j. de poenis. quod videtur mirabile quòd talis consuetudo valeat tribuens facilitatem, & occasionem delinquendi. in c. non putauimus. de consu. lib. 6.

Quintò fallit, si inter litigantes consanguineos sit paritas affectionis respectu iudicis. vt in l. non solum. ff. de ritu nupt. & in c. postremo. de appell. in gl. in c. cum R. canonicus. de effic. deleg. & 3. q. 5. c. 1. vbi loquitur de testam. per Lud. de Roma in d. §. de viro. in 18. fallent.

Septimò fallit, si conuenirentur liberi vel alij corā patre officiali: nam si actor confidit de eo, non est deneganda iurisdictio, secundū Io. de Imo. in d. l. qui iurisdi. sicut alias ratione inimicitiæ quis repellitur à testimonio, & tamen, si inimicus vult inducere in testem suum inimicū potest: vt probatur in principio ibi, barbaricæ gentis.

Septimò fallit vbi persona iudi. esset talis, quod omnis suspicio verisimilis cessaret: vt si esset monachus, ita singulariter dixit Speculator in titulo, de iudice de legato. §. superest. versiculo, si non est consanguineus. arg. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mi. & in l. j. in princ. ff. de testibus.

Octauò fallit, in iudice delegato secundum glo. in l. j. ff. de iudi. & ratio differentiæ est: quia ordinatus non potest recusari tanquā suspectus de iure ciuili, vt in l. nemo. & ibi not. C. de iud. om. iud. & ideo grauissimum fuisset quòd talis posset recusari, sed delegatus, tanquam suspectus, bene posset recusari. vt leg. apertissimi. & ibi plene notatur. C. de iudi. & in auth. ibi posita. & ideo poterit esse iudex: vt tenent Bar. & Bal. in l. qui iurisdictioni. eo. tit.

Nonò fallit in officiali, putà notario vel assessore, qui deliquit in officio: quoniā ille cuius fuit ipse officialis potest esse iudex. & ab eius sententia non poterit appellari: vt est tex. in l. nulli. C. quorū appel. non recip. & 2. q. 5. nulli. quod ita intelligit Bart. & Ang. in d. l. nulli. post antiquos. & not. Spec.

Spec.in tit.de cōpetētis iudicis additione.§.sequitur.verſ. In materia reliqua.vide per Spec.in d.§.excipitur.verſi.itē quia maritus. & per eundem in titu.de remiſſ.§.1.& vide per gl.& doct.in d.c.poſtremo.de appel.vbi habetur vſque ad quem gradum conſanguinitatis prohibeatur quis iudex inter ſuos.& vide per Bar.in d.l.qui iuriſdictio.& per doc. poſt glo.in c.mutuante.de offi.deleg.plura inter cætera tangit ibi Card.& Imo. an conſanguineus conſanguinæi mei prohibeatur eſſe iudex in cauſa mea, quemadmodum & meus conſanguinæus, ſe remittunt ad not.in c.poſtremo, ad quod facit quod not.per Bal.in l.1.C.ſi quacunq; pręd. po.vel ad eum pert.& Cy.& Bal.in l.ſi quis.C.de teſtibus. in vlt.colum. vbi tenent quod non ſolum inimicus meus, ſed etiam amicus inimici reddatur ſuſpectus.ad quod facit text.in l.1.§.patronus.in verbo, inimicus.ff.de offic.præſ. vrb.& in l.liberi.C.de inoſ.teſtam.

REGVLA CCLI.

IVDICIS authoritas regulariter quem à pœna excuſa. text.eſt in l.ait prætor.§.penult.ff.de min.& ibi glo. & in leg.furti.§.qui iuſſu.ff.de his qui not.infa.& in l.2.§.caſus. ff.de aqua plu.arcen.& not. gloſſ.in l.id quod.ff.de iuriſdi. omnium iudic.

Primò fallit, niſi authoritas iud.iniuſtè eſſet interpoſita:quia tunc non excuſaret à pœna. ita not.Bart.in l.iuſtè. ff.de acq.hær.& in l.meminerunt. C.vnde vi.quod tamen intellige niſi authoritas iudicis eſſet interpoſita iuris ordine ſeruato:quia tūc excuſat à pœna,licet iudex iniuſtè pronuntiet.ita tenet do. Abb.in c.ad noſtrá.extrà, de iureiur. quia imputandum eſt parti,quę non appellauit:ſed qui nō ſeruat ordinem iuris actus eius eſt ipſo iure nullus, & non excuſat,nec eſt neceſſaria appellatio: vt ibidem ipſe tenet. eodem modo iuſſus patris excuſat regulariter filium vel ſeruum:vt not.glo.in c.mulieres.in glo.fin.de ſent.excom. quod ſing.limita, videlicet quod mandatum patris vel domini mitius debeat puniri.& pro hoc alleg.duos text.egregios vnus eſt in l.ſeruus.C.ad l.Iuliam de vi.alius eſt in l.2. C.de ſepulcro violato.& pro hoc alleg.tres glo. ſingulares hoc idem tenentes in l.ſeruus.ff.de act. & obliga. bene faciunt ea,quæ notat Bar.in l.non ſolum.in §.non mandato. ff.de iniurijs.& eſt optima gl.in lege, ſi ea.ff.de regulis iur. Bald.& Sali.in d.l.ſi ſeruus. quod perpetuo tene menti, vt ſcias adiuuare illos, qui interficiunt homines de mandato dominorum ſuorum.

REGVLA CCLII.

IVRAMENTVM in probationis ſupplemētum defertur.

Primò fallit,quia iuramentum in ſupplementum probationis non defertur vbi lex,vel ſtatutum, vel alia diſpoſitio requirit probationes exactiſsimas vel pleniſsimas, vtendo ſuperlatiuo,vel euidentiſsimas,vel liquidas,ſeu dilucidas,vel manifeſtas, ſeu veras,vel plenas, ſeu legitimas. glo.eſt ſingul.quam doctores ſequuntur in l.fin.quod metus cauſa.Ludoui.in ſuo ſing.12.quod incipit, tu ſcis quod datur omnis.& Bal.in l.fi. C.de ſecundis nup. pro quo etiā vide not.per Inn.in c.cognoſcentes.de conſti.& quod per Card.ibidem in 6.oppo.& quod per tex.in l.ſi creditor.C. de pig.& vt per Bald.in cap.ſacramentum.de conſuet.rec. feu.& per glo.ſing.in c.cupientes.in ver.plenam.de elect. & vide gloſſ.in l.cum de indebito.in princ. in verſi. legitimam.ff.de probat.& gloſſ.in l. ſemper.§.offi.quod vi aut clam.& per Alberi.de Roſa.in d.l.cum de indebito.& vide quæ habentur per Lud.Rom.in l.admonendi. de iureiur.per c.2.de probatio.& per glo.in c.ſtatutum.§.inſuper. de reſcript.in 6.

Fallit 2.quia tale iuramentum non defertur vbi dicitur quod procedi poſsit facta fide.gloſ.eſt in c.cupientes.in §. quod ſi per 20.in verbo,facta fide.de elect.

Fallit 3.vbi probatio deducitur in conuentione, vt quia dicatur in ſtatuto vel teſtamento,ſi probauerit,vel probatum fuerit:quia non defertur tale iuramentum.iſtud ſing. tenet Bartol.in l.ait prætor.§. ſi iudex.iuxta. fin.ff.iudi.ſol. & Bald.in leg.in bonæ fi. C.de iureiuran.& ratio eſt, quia non eſt propriè probatio: vt leg.ſed & ſi poſſeſſori.§.fina. ff.de iureiuran.

Fallit 4.ſi in ſententia dicatur condemno, ſi probatum eſt iſto caſu non videtur abſolutus propter inopiam probationis.ita dicit Bald.in c.quò ad conſultationem in prin.3. colum.extrà,de re iudi.per Bart.in l.Lucius.ff.de condit.& demon.& hoc etiam alleg.Bal.in l.j.& 3. C.de ſen.quæ ſine certa quantitate.

Fallit 5. quando ſtatutus eſt terminus ad probandū per omne genus probationis:quia tunc elapſo termino nō poteſt peti tale iuramentum:vt not. Bal.in c.cum contingat. de iureiur.& idem videtur tenere Angel. in l.certum. §.ſi quis abſentem.ff. de confeſ.& vide Domi. de ſancto Gemin.in c.1.§.2.qui in 2.col.de exceptio.idem tenet.& ratio eſt ſecundum Bal. quia iuramentum eſt loco probationis,vt ſuprà dictum eſt.

Fallit 6.vbi agitur de legitimatione perſonarum : vt eſt in procuratore ad agendum:nam licet probauerit ſemiplenè, iuramentum prædictum in ſupplementum probationis non defertur.& iſtud tenet Ange.in l.non ſolum.§.qui in alieno.ff.de procur.& Lud.in l.admonendi.præalleg.licet Fran.Accur.tenuerit contrarium in l.1. C.de procu.in ſuis addi. & eſt ratio:quia mandatum debet liquere vt per Bal.in d.§.qui in alieno.& vide Inn.& doct.in c. inſinuante.& in c.cum dilectus.de ſuc.ab inteſt.licet ſecus ſit in reuocatione mandati probanda:quia in illo caſu defertur iuramentum prædictum vt in c.inſinuatione.de procura.

Fallit ſeptimò,quia procurator non admittitur ad recipiendum ſolutionem cum cautione de rato,nec ſufficit ſemiplena probatio cum iuramento: quia debet liquere de mandato: vt in authent.de collat.§.eos.ſecundum Bald.in d.§.qui in alieno.

Fallit octauò, quia ſi quis eſt procurator in rem ſuam, & vult ſibi ſolui,debet hoc probare,nec defertur hoc caſu prædictum iuramentum. ita dicit Bald. in dict.§. proxime allegato.

Fallit 9.ſi quis agit vt ceſsionarius:nam liquidè debet docere de ceſsione,nec prædictum iuramentum defertur.ita Bal.in d.§.proxi.alleg.

Fallit decimò, in executione iudicis: nam mandatum ſuum debet liquere. & ideo prædictum iuramentum non defertur: vt per Bald.in d.§.qui in alieno.in fine tertiæ columnæ,&c.

Fallit 11.vbi eſt quæſtio. vtrum filius ſit legitimus.quo caſu non defertur iuramentum in ſupplementum probationis.ita dicit Bal.in l.bona fide.C.de iureiur.

Fallit 12.in cauſa criminali, quia in ea non defertur iuramentum tale:glo.eſt in l.3.§.1.ff.de iureiurando. & Spec. in titulo de iura.dela.§.1.& Bald. & alij in l. in bonæ fidei. C.eodem.ſed Ludo.in l.admonendi. dicit hoc eſſe arbitrarium, per textum in c.fin.in fine.extrà, de iureiur.& vide Bald.in l.fi.C.de teſti.& vide Bar.in l.maritum. ff.de quæſtio.vbi per ipſum.

Fallit 13.in cauſis ciuilibus & criminalibus à priuato deſcendentibus, & infamiam irrogantibus : quia in iſtis non præſtatur iuramentum tale. & ita not. Spec.in tit. de iuramen.dela.in ver.ait autem plenius inſtrueris.vt quæſt.Bal. in leg.bonæ fidei.de iureiuran.& vide de hoc gloſ. in capitulo,tam is.extrà, de teſtib.& ibi per doctores & not.Cardina.in capitulo, cognoſcentes.in 6.quæſt.extrà, de conſtitutionibus.licet Bart.ſenſerit contrarium in l.maritus.ff. de quæſtionibus.

Fallit 14.in cauſa ſyndicatus:quia ſi eſt ſemiplene probatum contra officialem, non defertur ſibi tale iuramētum. ita tenet Ang.in l.1.C.vbi de ratiocinijs agi oporteat.

Fallit 15. in cauſa vſuraria : quia non defertur tale iuramentum.ita dicit Baldus in l.in bonę fidei.C.de iureiuran. quod intelligo quādo ageretur criminaliter,vt puniatur ex ſtatuto:alias ſecus.& facit quod no.Ioan. And.in capitulo, quanquam.

quanquam. de vsuris. in nouella. & ista causa vsuraria sapit vim criminalis:vt habetur in clement.exigendi.de vsur.& vide Bald.in l.in bonæ fidei.

Fallit 16. quando probanda est ingratitudo:nam si probatum est semiplenè, non defertur iuramentum tale,casus est in l.fin. C.de secundis nuptijs.

Fallit decimoseptimò,vbi est causa vsuraria famosa:quia iuramentum tale non defertur, licet non sit criminalis.ita tenent Canonistæ in capitulo finali.extrà, de iureiurando. & Specul.in §.vt plenius.de iuramen.dela. sed contrarium tenet Bartolus in leg. nam & postea. §. si damnetur. ff. de iureiurand.sed ibi loquitur de iuramento iudiciali vel conuentionali.

Fallit decimooctauò, vbi agitur de dolo : quia non defertur vt dicit Bald.in l. 1. C.qui & aduer.quos.& gl.in l. 3. §.1.ff.de mino.

Fallit decimonono,quando obijcitur exceptio excommunicationis:quia in vim dilatoriæ non defertur.quia requirit aptissimas probationes:vt est textus in capitulo, qui. in verbis, aptissimis documentis.extrà, de exceptionibus. in 6.& ita tenet Ludo.de Roma in quodam sing.

Fallit vigesimò, vbi est quæstio , vtrum aliquis sit filius spurius:quia non defertur in tali causa,quæ est quodammodo famosa : cum sit in famia quædam esse illegitimum secundum Azo.in summa de infami.& not. Bal.in dicta l.in bonæ fidei.

Fallit vigesimoprimò,vbi causa est ciuilis & magna:quia tale iuramentũ non præstatur:gl. videtur hoc tenere ind.l. admonendi.& in d.l.in bonæ fi.& quia causa ciuilis magna æquiparatur criminali : vt in l.propter litem.de excusa.tut. & vide gl.in l.2.& ibi hoc not.Bal. C.de probationi.& sentit glo.in c.cum contingat.extrà de iureiur.& vide Bald.& Cyn.in l.in bonæ fidei.

Fallit 22.vbi pœna petitur ex contractu : quia tale iuramentum non defertur.ita dicit not. Bald.in l. 1.in 3.oppos. in 2.colnmna.C.de his quæ pœ.no. quia ad istud probandum debet liquidè probari, secundum eundem facit.l.fin. C.de probat.

Fallit 23.dicta regula vbi agitur ad interesse:quia ratione lucri debet plenè probari, nec defertur tale iuramentum.ita not.dicit Bald.in dict.leg.1. C. de sent.quæ pro eo quod interest.

Fallit 24.in causa beneficiali secundum Bal.in l.in bonæ fidei. quia causæ beneficiales regulariter sunt graues. item quia tractatur de præiudicio tertij, scilicet, ecclesiæ. & de hac quæstione vide Domi.de S.Gemin.in c.j.in vlt.col.in tit.de eo qui mit.in pos.causa rei seruandæ.

Fallit vigesimoquintò,vbi tractatur de probando præscriptionem,quæ est inducta in pœnam negligentiæ,ita dicit Bald.in leg. admonendi. licet quidam illum reprehendat.igitur,&c.

Fallit 26.vbi agitur de rescindendo sententiã:quia tunc illud iuramentum non habet locum.ita dicit Bal.in l.fi. C. si minor se maiorem dixerit, per illum tex.& Lud.Roma. in d.l.admonendi.igitur,&c.

Fallit 27.in causa feudali, vbi est quæstio de feudo:quia non defertur nisi possessori.ita dicit Bal.in l.j.§.si vasalli.de consue.rec.feu.idem ponit Bal.in l.in bonæ fidei.

Fallit 28.& isti casus non continentur amplius sub primis tanquam extrà,vbi factum in iudicio deducitur,quod de sui natura debet esse pluribus apertum : tunc probatio vnius testis non sufficit pro semiplena probatio. & sic non potest deferri tale iuramentum.vt not. Barto.in d.l.admonendi.& doct.in c.cum contingat.

Fallit 29.vbi debet probari notorium : quia nõ defertur iuramentũ.& ratio huius,& præcedentis est,quia tale quid debet similiter sciri per plures.& ita tenet Bald.in l.de quibus.de legi.quod not.&c.

Fallit 30.vbi probanda est consuetudo:vt dicit Bald.per prædictam rationem in d.l.de quibus.

Fallit 31. vbi agitur de communi vsu loquendi vel intelligẽdi:quia largo modo appellatur consuetudo, secundũ Bal.in d.l.de quibus.vide Bar.in l.Labeo.ff.de supel.legata. & in lege.liberorum.§.quod tamen Cassius.de leg.3.

Trigesimosecundò fallit vbi est tale pactũ,quod verisimiliter venit ad notitiam eius.nam & hoc casu non defertur iuramentum.istud ponit Bar. & Bal.in l.in bonæ fidei.

Fallit 33.vbi lex requirit certum numerum testium pro solennitate formali : quia tale iuramẽtum non defertur.vt dicit Bal.in l.a.C.de bon.pos. secundum tab. & Lud.in d.l. admonendi.probatur in l.cum quærebatur. de leg.2. & ibi gl.& Bal.in c.j.§.item si vasallus.qui succes.teneantur.

Trigesimoquartò fallit in executione vltimæ voluntatis. & sic in vltima voluntate non defertur tale iuramentũ in supplementum probationis,secundum Baldum in l.nõ solum.§.qui in alieno.ff.de procurato in 3.colum. & idem tenet ipse Bald.in vlt.q.C.de bonorum possessione secundum tabulas.

Trigesimoquintò fallit,in casu monachali,vt est gl.ord. in d.l.3.§.1.& ibi per Bar.& doct.ff.de iureiur.& per Ant. de Butr.& alios in dicto capitu.cum contingat.& est ratio quia per monachationem quis obligatur Deo , & inferior illam tollere non potest:vt in capitu.cum inferior.de maiorita.& obed.

Trigesimosextò fallit,quia contra præsumptionem consuetudinis non defertur hoc iuramentum:tex. est not.in d. §.præterea.in tit.quid sit inuestitura.in vsibus feudorum. & ibi hoc tenet etiam Bald.

Trigesimoseptimò fallit in cõtractu in scriptis celebrato:nam eo semiplenè probato non recurritur ad hoc iuramentum.vt in auth.sed nouo iure.C.si cert.peta.& ita dicit Salyc.in l.in bonæ fidei. C.de reb.creditis.& idem dicit in auth.sed nouo iure.in vltimo notabili.

Fallit 38.quando pars aduersa non fuit citata ad videndum deferre iuramentum:quia talis delatio non tenet, secundum Bar.in tit.de controuersia inuesti.in 3.col.in fi.& idem tenet Ang.in l.certum.§.si quis absente.ff.de confes.

Fallit 39.si iudex deferat iuramentum parte non petente,talis enim delatio non tenet: vt not.Bar.in l.admonendi.circa fi.& est ratio:quia iudex non debet impartiri officium suum non petentibus. vt l.4. §. hoc autem iudicium. ff.de damno infecto.

Fallit 40.vbi in causa est conclusum : quia pars non potest petere sibi deferri iuramentum.vt not. Bald.in titu.de controuer.inuesti.per Bal.in l.admonendi.& Bal.in c.cum contingat.

Fallit 41. quia iuramentum tale nunquam defertur,nisi viso & discusso ꝙ talis sit effectus probationis.nam causæ cognitio in eius delatione requiritur:& partis citatio,secũdum Bal.qui ita notauit in c.j.de gradi.succes.in feud.

Fallit 42. vbicunque causa omittitur, vt sub hac forma procedatur de iuris rigore,& non de æquitate.nam hoc casu iudex non poterit deferre iuramentum, vt colligitur ex doctrina Bald.in capitu.1.si de feu.fue.contro. vbi dicitur quòd iuramentum potius debet deferri ei ex æquitate, quàm ex legis rigore, vide Baldum in capitulo primo. de gradi.succe.feud.

Sequitur vide de personis propter quas iuramentũ non defertur,& primo de persona eius cui defertur,secundo de persona testis.hoc dicit.

Fallit 43.quando ille,qui debet iurare,est talis ꝙ non potest esse testis vel non est omni exceptione maior, vt infamis infamia facti, Iudæus, vel alius infidelis.vide Bald.in l. qui accusare. C.de edeu.& Bal.in d.l.admonendi.

Fallit 44.si ille est vsurarius,cui defertur,secundum Bal. in l.improba.C.de iofami.

Fallit 45. quia non defertur prædictum iuramentum stipendiario, qui est infamis infamia facti, secundum Albericum de Rosa.in l.3.§.lege Iulia. ff.de testi. & Bald.in d.l. qui accusare.

Fallit

Fallit quadragesimosextò, quia non defertur iuramentum illi, qui semel iurauit falsum.tex. & ibi gl.ordin.in capitulo, per nullius.22.q.quinta, & est text.in c.non potest.in fine.2.quæst.7.& idem 23.quæst.1.quinque.& not.in capitulo, testium.de testi.

Fallit 47.quia non defertur iuramentum tale excommunicato in causa defensionis, vbi potest comparere si semiplenè probauit.ita not.dicit Bald.in cap. inter priorem. de except.

a Fallit[a] quadragesimooctauò, quia non defertur hoc iuramentum ei qui facilis est ad iurandū. istud not. dicit Bal. in l.qui sub condit.ff.de condit.institut.

ADDITIO.

a *Fallit. Adde eundem dom. Bart. Soci.in consi.155.incip. præstantissimus.ver.41.& vlti.in 2.parte. vbi dicit, quod nunquam defertur periuro, nec de facili defertur rustico, cum ipse non dicatur legalis, & sit facilis ad deierandum. Bened.V ad.*

Fallit quadragesimononò, quia non defertur ei qui sua culpa amisit instrumenta, vt quia lacerauit ea, vel offuscauit.ita not.dicit Bald.& Paul.de Castro in l.1.C.de fide instrumentorum.

Fallit quinquagesimò, quia si agitur contra aliquem debitorem, qui est furatus instrumentum creditori, non sufficit probare amissionem, si amisit aliquo casu:ideo probare debet de instrumenti tenore, & demū deferre sacramentum:alias non.ita dicit Ange.in auth.si quis in aliquo.C.de eden.alleg.ad hoc glo.singul.in l.si quis iniquum.C.de fide instrumentorum.

Fallit 51.quando semiplene probans fuit negligens in faciendo semiplenam probationem : quia eidem non defertur prædictum iuramentum.

Fallit 52.quia non defertur tale illi, qui nescit veritatem rei.glo.est not.in l.maritus.& ibi Barto.ff.de quæst.& not. per doct.in c.cum contingat.

Fallit 53.quia hoc iuramentum nō defertur pupillo, sed tutori deferendum est, si probatum est semiplenè.ita not. Pau.de Cast.in l.videamus.incip.ff.de in lit.iuran.

Visum fuit de persona cui defertur, nunc videndum est de persona testium.

Fallit 54.quādo testis non est omni exceptione maior, vt quia affinis, colonus, vel alia persona domestica.quo casu non defertur iuramentum:vt dicit Bar.in l.admonendi. & Bald.in c.fin.de iureiur.& in c. sacramentum.in titu.de consuetudine recti seu.& dicitur quis omni exceptione maior, cum nihil potest contra eum opponi: vt est gloss.in capitulo primo, de consan.& affinit.& in §.item verò.Institu.de inuti.stipula.

Fallit 55.quando testis est fœnerator, vel spurius:vt Azo in summa de infami.

Fallit 56.quando testis est infamis infamia facti: quia non defertur hoc iuramētum:cum non sit integer homo. l.Cassius.ff.de Sena.& vide ad hoc gloss.& Nico.de Mata. Cyn.& Bald.in l.1.C.de sum.trinit.

Fallit 57.quia non defertur iuramentum si testis deposuit primò, & postea tractu temporis variat:quia per istam variationem minor adhibeteur fides primo dicto. & pro hoc vide Io.An.in c.præterea.extra de testi.cogen.

Fallit 58.quando testis non fuit legitimè examinatus, licet fuisset habilis:vt quia à notario nō à iudice:vt per Bar. in l.admonendi.& per doct.in d.c.cum contingat. quo casu tale iuramentum non defertur.ita not. dicit Bal.in c.sacramentum.in tit.de consue.recti feud.

Fallit 59.si testis interrogatus non reddit rationem sui dicti: vt dicit Bald.in cap.sacramentum.de consuetu.recti feu.in 2.facie.& pro hoc facit optimè quod not.Bal.in leg. presbyteri.C.de episcop.& clericis.vbi dicit quòd duo testes, non reddentes rationem dicti sui, non reprobant instrumentum.

Fallit 60.si contra partē aduersam, & testem in me productum, ego protestor me velle opponere contra eius personam, & postea ille testis deponat pro me. nam etiam si sit nobilis non inducit semiplenam probationem:cum iudex præsumat collusionem inter me objicientem & testē. istud est dictū not.Archi.37.dist.c. si quis velit. & ita Lud. in quodam suo sing.quod incipit, tu scis: & pro hoc videtur tex.in c.præsentium.de testibus.

Fallit 61. vbi est aliqua præsumptio contra semiplenam probationem:nam tunc, quia semiplena probatio est elisa, non defertur hoc iuramentum.glo.est nota.in l.j.C.qui & aduer.quos.& ibi Bar.Bal.& doct. & not. Angel.in l.fin.ff. quod metus causa.quod fallit nisi esset leuis præsumptio:vt not.Præposi.in c.super eo.ante finem.de testibus.

Fallit 62.licet sit facta semiplena probatio, si non est verisimilis:quia in contrarium sit aliquid verisimile dicitur semiplena elidi.& sic non defertur iuramentū.ita dicit Bald. in l.j.in 2.col.circa me.C.qui & aduersus quos.

Fallit 63. vbi contra semiplenam probationē est aliqua præsumptio etiam leuissima, per d.gl.in d.l.1.C.qui & aduersus quos.vt si esset testimoniū de auditu, qui facit æqualem probationem:vt not.Anto.de But. & Innoc.in.c.præterea.de testibus.

Fallit 64.si probādus est error notarij:quia licet quis probauit per vnum testem, non defertur sibi iuramentū : quia præsumptio est contra eum, quòd notarius non errauerit. & ita dicit Bal.in l.Imperatores.de statu ho.

Fallit 65. vbi probandum est pactum contrarium extraneum à natura contractus, quod non solet poni in simili contractu. ita not. dicit Bald. in capitulo primo. quid sit inuestitu.& vide Bal.in addit.Spec. in titu.de iure dotium.

Fallit 66.vbi propter defectum iustitiæ secularis habetur recursus ad iudicem ecclesiasticum, iuxta not.in cap.nouit.de iudi.& in c.licet de suspecto.de foro compet.& not. Bald.in cap.si quis per 30.annos.§. fin.versic. postremò si de no.fue.inuesti.

b Fallit[b] 67.vbi sunt testes singulares, quia non defertur tale iuramentum vt not.Bald.in l.de quibus.ff.de leg.& est ratio, quia testes singulares, etiam si essent mille, non faciūt semiplenam probationem:vt habetur l.iureiur.C.de testi. & per Bal.in l.1.eod.tit.Sed hoc fallit in singulari, qui comprebenditur sub aliquo principe vel vniuersitate:vt si volo probare possessionem, vnus dicit quod collegi frumentum alicuius vel vinum:vel vidit arare.nam hoc casu probat.idem si quis vult probare quod aliquis dixit missam & vnus deponit quod vidit dicere confessionem. alius quod vidit dicere euangelium alter leuare corpus domini. quod isti probant.ita not. Inno.in c.qualiter & quando.de accu. & habetur.1.quæst.1.in c.nihilominus.per glo. & doct.in l.hoc carmen.§.fin.ff.de test.& per Ang. in sua disputatio. quæ incipit, Alten.miles, &c.

ADDITIO.

b *Fallit Vide Lanfranc.in repe.l. admonendi de iureiur. in 19.col. versi.2.conclusio. & adde quod habetur per Pau.de Cast.in consi.166.in princ. 2.col. quòd singularitas tunc nocet tantum, quando probatio remanet dubia:quia potest se habere ad esse & non esse, aliàs non, quando omnia tendunt ad esse & ad eundem finem sine quacunque dubietate.alleg.not. per Bal.in l.1.circa fi.pen.col.C.de testa. Bene.V ad.*

Fallit 68.vbi adest præsumptio minor semiplena probatione.gloss.alleg. pro not.& ibi per doctor.in leg.licet.§.si minor.de mi.

Fallit 69. vbi est sola fama probata:quia nō potest deferri prædictum iuramentum.& ita not. Bal.in c.fi.de iureiu.

Fallit 70.quando testis deponit in causa vniuersitatis: quia non est omni exceptione maior, & ideo iuramentum prædictum non defertur.ita dicit Bald.in leg.in tantum.§. vniuersitatis.de rerum diuisione.allegando Speculatorem in tit.de testibus.

Fallit

Fallit 71. vbi aliqui testes requiruntur pro forma: quia non præstatur iuramentum in supplementum probationis. ita not. dicit Bald. in c. t. in §. quia vasallus. de controuer. inuesti.

Fallit 72. si statutum vult quod solutio non posit pro bari nisi per instrumentum: nam facta semiplena probatione non est locus iuramento. ita dicit Bald. in additio. Spec. in tit. de probatio. circa medium.

Fallit 73. quia non defertur iuramentum alicui, vbi aduersarius eius plene probauit. ita dicit Bald. in addi. Spec. in tit. de iura. dela.

Fallit 74. quando vnus testis asignat bonam rationem, alius testis malam pro dicto suo: quia diminuit fidem alterius, & ideo non defertur iuramentum, sicut si nullam causam haberet. ita dicit Bald. in l. de quibus. 124. col. ff. de legibus.

Fallit 75. in alio casu in l. imperator. ff. de statu homi. vbi Bald. ponit.

Fallit 76. si actor ꝓbauit plenè & reus semiplenè: quia reo non defertur dictum iuramentum. vt dicit Bald. in c. sicut. extrà, de probatio. in vltim. col.

Fallit 77. quia non defertur illi qui plenè probauit. ita dicit Bald. in capit. sicut, in 1. col. extrà, de probatio. per illum text.

Fallit 78. quia contra matrimonium, scilicet, quod non tenet si per vnum testem est probatum, non defertur iuramentum. secus si pro matrimonio, ita dicit Bal. in l. mulieri. in fin. extrà, de iureiur. vide suprà in 42. fallen.

Fallit 79. si est dubium super intellectu legis vel statuti, & cum non consistat in facto, non defertur iuramentum prædictum, vt dicit Bald. in c. iuramentum: in 2. col. extra de iureiuran.

Fallit 80. si est statutus terminus ad probándum per omne genus probationis: quia post illum terminum non possit deferri prædictum iuramentum, nisi ad purgationem. ita dicit Bald. in c. fi. in pen. col. extrà, de iureiur. & de hoc vide suprà in duodecima fallentia, & similiter infinitas similes fallentias in locis ibi allegatis.

REGVLA CCLIII.

IVRAMENTVM habet vim clausulæ codicillaris. l. cùm pater. §. filius matrem. de leg. 2. Bart. in l. si quis pro eo. de fideiusso.

Primò fallit vt procedat in iuramento hæredis testatoris, secus in iuramento delato per testatorem hæredi. ita singulariter Bart. in l. a. per illum tex. cũ gloss. C. communia de leg. verum est quod dicit ipse contrariũ. d. §. filius matrẽ. vbi formaliter summando tex. dicit iuramẽtum testatoris vel heredis. de quo per Ias. in d. l. 2. infrà, communia de lega.

Secundò fallit dict. §. filius matrem, vt procedat quádo testamentum deficit ratione solennitatis omissæ: tunc iuramentũ bene vim habet clausulæ codicillaris, secus quando deficeret ex defectu substantiæ in persona testatoris, vel ratione deficientis consensus. ita limitat Ludouic. in consil. quingentesimo decimoseptimo, incip. in casu propositæ consultationis arche celeberrimorum docto. consilia in 9. col. in fin. & sequitur. d. Franc. de Aret. in cõsi. 24. incip. quatuor dubia, in secunda col. facit l. finalis, de non numerata pecunia. vbi iuramentum nihil facit quia deficiebat consensus.

REGVLA CCLIIII.

IVRAMENTVM recipit interpretationem secundũ subiectam materiam, super qua præstatur. l. finali. C. de nõ numerata pecunia. l. fin. ff. qui satis. cogan.

Primò fallit cùm intelligitur hoc procedere in contractu, in quo deficit consensus: quia iuramentum non intelligitur nisi quatenus quis verisimiliter consensit. ita tenet Imol. in cap. per tuas. & Alexand. in l. si conuenerit, & alij ibi allegati per mod. & ita communiter tenetur. pro quo facit quod not. Aret. l. 1. §. si quis ita. in 5. col. ff. de verborum oblig.

Secundò fallit, & intellige prædictam conclusionem vt regulatur secundum naturam primordialẽ, non autem secundum accidentalem. argum. l. item veniunt. §. cum prædiximus. ff. de peti. hæred. gloss. & scriben. in l. certi condictio. in princ. ff. si certum peta. intelligitur autem natura primordialis, quæ considerata regula, semper habet locũ nisi ex causa: tunc est natura accidentalis: facit quod not. Bald. in cap. 1. in 3. col. infrà, de his quę metus causa.

Tertiò fallit quia debes intelligere prędictam conclusionem, vt iuramentum ita reguletur, ꝙ faciat aliquẽ obligari efficacius, non autem plus. ita tenet Decius in c. 1. de tud. arg. not. per Alex. in l. 1. ff. de pact. & Mod. in l. miles. §. decem. ff de re iudicata. de quo dic vt per eum, cuius ratio non impugnat hoc dictum.

Quartò fallit vltra dicta ibi per Moder. quod d. l. fi. procedit in iuramẽto simpliciter & generaliter prolato: quia regulatur secundum natura m cõtractus: secus in iuramento explicitè prolato: quia illud ad vnguem seruandum est. ita tenet Baldus in cap. quæ in ecclesiarum, in sexta colũ. de constitut. & Cald. in consi. 1. in rubr. de iureiuran. quæ tamen limitatio videtur contra nota. in l. si quis maior. C. de transactio. & not. per Iason. in l. sancimus. vbi allegat quasdam decisiones Bald. C. de testi. in secunda colum. & Bald. in consilio quadringẽtesimo quadragesimo primo, in quinta parte. vbi dicit quod iuramẽtum factum in parte instrumenti intelligitur factum super toto. adde ꝙ iurans in contractu implicitè, intelligitur iurare super omnibus, Alexand. in consil. 25. in penult. col. versi. & ex prę dictis, in 3. volumine.

Quintò fallit quia d. l. finalis, procedit solùm de iure ciuili, secùs de iure canonico, quo iure iuramentum maiorẽ efficaciam habet. l. pactum quod dotali. C. de colũ. iuncto cap. 2. de pacto lib. 6. l. non dubium. C. de legibus, iuncto cap. cum contingat. extrà de iureiur. & ita Mod. sequũtur contrarium tenet do. Anto. in c. Quintauallis. in 25. colũ. de iureiuran. refert in consilijs Francis. de Cur. in conf. 3. in secunda columna.

Sextò fallit ꝙ l. fi. procedit in iuramento de non contra ueniendo, secus in iuramẽto assertorio, putà, quia iurando dixi, iuro prædicta omnia vera esse, &c. & ita tenet Io. de Imo. in l. nemo potest, & ibi Ias. ff. de leg. 2. de quo per Angel. Aret. Instit. de exceptio. §. 5. c. 58.

Septimò fallit d. l. finalis vt non habet locum quando quis soluere promisit in aliquo loco: nam quamuis pœniteat, tamen sortietur ibi forum ratione contractus: quia lex fingit eum ibi contraxisse. ff. de actio. & obligatio. cũ si. l. 3. ff. de bo. auto. iudic. poss. & l. hæres absens. §. fi. ff. eod. & ista conclusio procedit etiam quò ad accessoria, in quibus quis sortitur forum in loco, in quem collata est solutio: vt Abb. dicit in c. dilecti, per illum tex. in tit. de foro comp. & sequitur simpliciter Decius ibi, sed in contrariũ facit quod not. Bar. in l. 5. de vsu. per l. si fundus. ff. de euic. sed solue vt ibi per Bart. ex cuius dictis collige, quòd vsuræ attenduntur non pro consuetudine regionis in qua cõtractum est. sed pro consuetudine regionis in quam destinata est solutio, quod procedit etiam si reus alibi conuentus sit: vt declarat ibi Saly. post gloss. facit regula, quòd in quo cognoscitur de principali, in eo etiam cognoscitur de accessorio. l. minor. 25. annorum. in fi. princi. ff. de euictio. Bald. in l. ordinarij, in 2. not. C. de rei ven. Mod. in rubric. super eodem. in prima col.

REGVLA CCLV.

IVRAMENTVM ille, cui defertur, iurare vel referre necesse habet: aliàs verò in magna turpitudine est. tex. est in l. manifestæ turpitudinis. ff. de iureinrando.

Primò fallit in eo, qui iam plenè probauerat intentionem suam antequam deferretur iuramẽtum: quia tunc ipse non cogitur referre nec iurare. imò consuetudo contraria dispositioni legis non valeret: vt est tex. not. in c. 1. de probationibus.

Secundò fallit vbicunq; actor nihil probauit:quia acto
re nihil probante,reus absoluitur,l.qui accusare.C.de edē.
& in c. vnico, vt ecclesia, beneficia, & hæc regula. dict.l.
manifestæ,debet intelligi quando actor aliquid probauit,
sed non plenè: ita singula. limitat illam l.Specu.in titu. de
iuramen.delatio.§.1.versic.si autem actor.per c.fi. de iu-
reiur. Sed Paul.de Castro in d.l.manifestæ.& in l.iusiuran
dum.§.ait prætor.ff.de iureiur. tenet contrarium per l.ge
neraliter.C.eod.titu.& respondet ad l.manifestæ,per d.§.
ait prætor quia illa limitatur prout ibi per eum, & etiam
dicit quòd tex. in d.c.fi.§.sane,de iureiur.non obstat,quia
loquitur in iuramento necessario seu prærogatiuo : cum
deferatur à iudice non à parte, & hanc secundam opinio.
tenet Bald.in d.l.manifestæ,in lectura antiqua:non tamen
facit mentionem de dicto Specul.idem videtur etiam es-
se de mente Angel.in dicta l.manifestæ,sed Abb. in dicto
capitulo,sequitur opinionem Specul.& dicit quod ita sen
tit Ioannes Andr. in dicto capitulo fin. super text.in ver
bo , & nihil præstiterit. super gloss. 2. & pro hoc adducit
dom.Bartol.in l.bonæ fidei. C. de iureiurando, dum dicit
quod causa seu lis decidi debet per iuramentum : ergo ex
simplici delatione , & dicit quod ita videtur sentire gloss.
& Bartol.in dicta l.in bonæ fidei,et in l.admonendi,de iu-
reiuran.& dicit hoc intelligi tam in iuramento, quod de-
fertur à iudice,quàm quod defertur à parte.quia si ex hac
causa potest recusare iuramentum necessarium deferen-
dum à iudice:vt d.cap.fina. magis etiam iudiciale , & pro
hoc facit secundum eum quod not.Ioan. Andr. in cap.1.
de clandestina desponsa. & text. in c. 2. eodem tit.& Bart.
opinionem puto veriorē.& pro hac opinio. adduco text.
in dicto cap. finali,inducendo sic.Nam ibi primò dicitur,
quòd si actor omnino in probatione defecerit , reus dici-
tur obtinere si nihil præstiterit:postea autem dicitur, præ
sumptione verò fauente pro illo , reo potest deferri iura-
mentum.sed nota dictionē verò, quæ est aduersaria & di
citur aduersari in iure & in facto.l.sed & si. lege.ff.de peti.
hæred.& in l.1.ff.ne quis eum.l.vsufruct. ff.de verborum
obligat. vt ergo aduersetur in iure & in facto , necesse est
intelligere versiculum,sanè,dum dicit quòd si actor om-
nino in probatione defecerit, quòd nihil omnino præsta-
bit. ita quòd nulla præsumptio est pro eo . nam verbum
omnino est vniuersale negantis, vt notatur in capitulo, &
si CHRISTVS,in glos.in verbo,omnino,de iureiurando,
& est text. & ibi per Bartol. in l. Græcè. §. illud. ff. de fi-
deiuss.item est necesse exponere verba , si nihil præstite-
rit,dato quod nō iurauerit : quoniam ille qui iurat aliquid
præstat: quia præstat ipsum iuramentum. & ita etiam ex-
ponit Ioan. Andr. quæ expositio est facienda , vt verba
intelligantur semper secundum subiectam materiam.l.si
in stipulationibus.ff.de verborum signific. & in c. ex lite-
ris.cum ibi not.de sponsa.vnde in versi.præsumptione.in
verb. optime nouit. aduersatur in facto & iure , in facto ,
quia ibi loquitur quādo est præsumptio pro actore,in ver
sicu.autem sanè, loquitur quando nulla præsumptio est
pro eo. item aduersatur in iure. quia ibi reus absoluitur si
ne iuramento: sed in verbo præsumptione alleg.vers.de-
bet deferri iuramentum. vnde eo iudicio ibi aptissime pro
batur, quòd ibi nulla præsumptio est pro actore, & reus
debet absolui sine iuramento, & dicit ibi dominus Abbas
hoc esse notandum : quia multi decipiuntur credentes
generaliter quòd aduersarius vel iudex posset deferre iu-
ramentum.& istam opin. expressè tenet Hostien.in sum
ma,de iureiurand. in rubr.de iura.assertiuo.§.1. versi. vel
possit aliter intelligi. vbi dicit lex quòd manifestæ turpi-
tudinis est , nolle iurare vel iuramentum deferre . quod
debet intelligi quando est præsumptio pro deferente : sed
si non est aliqua præsumptio pro deferente , tunc potest
indistinctè recusari iuramentum : quia non committit
aliquam turpitudinem , ex quo non est præsumptio pro
deferente.

Limitat ibi Paul.de Castr.dicit enim q̄ illa l.cum simi.
habet locum quando actor vult deferre iuramatum reo,
antequam constet quòd ipse actor nō probauerit: vt quia
non omnes sunt examinati testes.nam quando vult defer
re iuramentum reo,tenetur reus,& tunc reus debet iura-
re vel referre iuramentum,postquam omnes testes essent
examinati & publicatus processus & si appareret intentio-
nem rei fundatam: nam non posset actor ipsum compel-
lere ad iurandum , sed debet simpliciter absolui . & dicit
quod hoc multum sibi placet. & quod habet æquitatem ,
quia econuerso si intentio actoris esset fundata,non audi-
retur reus volens deferre iuramentum actori:vt l.in con-
tractibus.§.illo.C.de non num.pecu.& in c.2.de prob. &
pro ista opi.allego bonum text.in l.tutor.in princ.ff. de iu
reiuran.vbi dicit text.quod tutor deferens iuramentū om
nibus probationibus deficientibus, audiēdus est. ad idem
facit l.cum de indebito.§.in quibus.ff.de probat. vbi tex.
dicit quòd ille,cui probandi onus incumbit,potest defer-
re iuramentum aduersario suo de veritate dicenda,dum-
modo priùs iuret de calumnia:debet tamen ille, cui defer
tur,habere facultatem referendi iuramentum. ex his con
clude quòd quando loquimur de iuramento necessario ,
quòd tunc iudex non debet ipsum deferre,nisi aliqua præ
sumptio sit pro actore : vt suprà dictum est . dicit tamen
Dyn.in d.c.mulieri de iureiur. quòd ad hoc vt reus tenea
tur subire iuramentum purgationis , quòd sufficit minus
quàm semiplena probatio.Ad hoc facit quod not.Bald.in
d.c.1.§.item vasallus.de controuersia inuestit.in 3.col.vbi
respondendo ad dictam l.qui accusa.dicit quòd non tene
tur actor vel reus iurare,nisi stantibus indicijs . & vide gl.
quæ ibi incipit , per guardiam , & istum intellectū tenuit
Bart.in d.l.admonendi. in penul.col.& Butri.& do. Abb.
in d.c.fin.§.sane, de iureiur.

REGVLA CCLVI.

IVRAMENTVM seruandum est, vt per Cano.in c.si ve-
rò,de iureiur.&c.2.85. distinctio. vbi per gl. & Archid.
in cap.animaduertendum.23.quæstione 2.

Primò fallit quando tale iuramentum vergeret in inte
ritum salutis æternæ: vt patet per tex.in d.c.si vero.

Secundò fallit quando intenderet in interitum salutis
corporalis. & vide glos.in d.c.si vero.& 22.quæst.3.c.vlt.
versi.quisquis ergo. in fine.

Tertiò fallit quādo vergeret in peiorem exitum : vt pa
tet in dicto cap.si vero.

Quartò fallit quando esset contra bonos mores, scili-
cet,naturales:vt si præberet occasionem delinquendi: vt
c.queadmodum,de iureiur.& not.in regula, nō est obliga
torium, in 6. secus si esset contra bonos mores ciuiles : vt
extra,eodem c.cum contingat.& c.2.de pactis.in 6.

Quintò fallit quando præstitum esset ratione iracundiæ
& temeritatis, cum tunc consensum iurans non videatur
habere,ad hoc quod not.in cap.ex literis.extrà, de diuor-
tijs,& hoc vult dominus Antonius in cap.sicut extrà , de
iureiur.vbi de hoc vide pleniùs.

Sextò fallit quando iuramentum esset reprobatū à iu-
re canonico vt ibi in d.c.sicut,& extrà,de foro competen
ti c.si diligenti. si vero sit reprobatum à iure ciuili,tunc di
cendum est vt per docto.in cap.cùm contingat,extrà, de
iureiur.c.quemadmodum eod.tit.

Septimò fallit quando conditio in eo iuramento sub-
intellecta non adesset: vt est conditio,si Deo placuerit,vt
d.c.quemadmodum.& conditio intelligitur,si res in eodē
statu permaneat: vt notatur ibidem.

Octauò fallit in casu quo autoritas superioris interueni
ret contra iuramentum:cùm tunc secus esset, vt in c. ve-
nientes.extrà,de iureiurā.& extra, de testib.cap.constitu-
tus.vbi de hoc latiùs tractatur.

REGVLA CCLVII.

IVrare de calūnia principalis ꝑsona tenetur.vt est tex. &
glo.in c.in pertractādis,vbi per doc.extra de iuram. cal.

Primò

Primò fallit quando dominus esset absens à longe, ꝙ in breui haberi non posit: cum tunc admittatur procurator ad iurandum, dummodo habeat speciale mandatum: vt voluit Bartol.in l.2.C.de iura.cal.l.si longius.ff. de iudi. cap.fin.de iuram.calumniæ.in 6.secũdum dom.Nicol. in dicto capitulo, in pertractãdis. quod an procedat vide no ta.gloss.& docto.in c.cæterum. eodem titulo.

Secundò fallit quando esset procurator ad negotia, qui haberet agere & defendere, vt habetur in cap.generali. de procura. in 6.& latiùs per doct.in d.c.in pertractandis. de iura.calum.

REGVLA CCLVIII.

IVRARE debenti de calumnia terminus ad deliberandum non datur: vt per doct. in c.cum causam. extrà, de iuramen.calum.

Primò fallit quando quis habens iurare de calũ.respondisset libello: vt quia sit hæres vel procurator illius, qui respondit: cum habere debeat tempus ad deliberandum, vt se informet: cum tunc cesset ratio predicta secundum do. Nicol.in d.c.cum causam, de iura.calum.

Secundò fallit quando superuenisset causa: propter quã verisimiliter posset dubitare, vt quia reperit aliquid in arca paterna, quod faciat eum dubitare, secundũ do. Nicol. in d.cap. cum causam. pro quo facit quod not. de iureiur. l.iuris gen.§.fi.per Bart.& Bald. vt ibi patet.

REGVLA CCLIX.

IVRARE de calumnia actor & reus recusantes incidunt in pœnam, vt actor ab instituta actione cadat, reus vero pro confesso habeatur. c.fin. & ibi per doct. extrà, de iuram. cal.

Primò fallit quando recusasset iurare de calumnia ante litem contesta. non enim super tota causa iurare tenetur, sed tantum post litem contesta. vt extrà, de iura.cal.capit. cum causam, & per dom.Anto.in d.c.finali.

Secũdò fallit quãdo ipse reus recusans iurare, vellet purgare contumaciam, & iurare: cum tunc admittendus sit: vt per doct.in l.2.C.de iura.calum.& Ioan.Andr.in addi. Spec §.fi.eod.ti.ver.sed nunquid. arg.l.si quis libellos, de appellat.C.quod non tantum verum est de futuro sed etiã de præterito, secundum do.Anto. in d.c.fin. item hoc verum quando pœnitet vsque ad sententiam condemnatoriam vel declaratoriam: cum tũc ipse postea pœnitere nõ posit.arg.l.quia viator.§.qui accusare.ff.de bo.quæ lib.secundum dom.Nico.in d.c.fi.de iura.cal. de quo extrà, de foro competenti.c.si diligenti.

Tertiò fallit quandò ambæ partes nolunt iurare: quia conuenissent fortè de non iurando. vt voluit Spec.in eod. ti.§.fi.ver.sed quid si.& Io.And.in d.c.fin.compensat.n. delictum cum delicto quo ad hanc pœnã euitandam, sed non quo ad hoc, vt iudex procederet in causa sine iuramento, cum si procedat non valet sententia, ex quo tale iuramentum expresse remitti non potest l. 2. §.sed quia. C.eod.tit.l.prolatam.C. de sen. secundum dom. Nicol. in d.c.fi.de iura.calum.

Quartò fallit in parentibus & patrono, vt parentes seu patroni qui nolunt iurare de calumnia, non teneantur.l. iusiurandum.ff.de iureiur. vnde in hanc pœnam nõ incurrunt, vt voluit Io.Andr.in d.c.fi.

Quintò fallit in tutore & procuratore: quia licet nolint iurare, minor tamen in prædicta causa non habetur pro confesso, nec eidem nocet: vt voluit Spec.in d.c.fi.eod.ti. versi.quid si tutor.& idem quod habetur in d.l.1.§.2.ff.si quis ius dicen.non obtem.ad hoc quod not.in d.l. non est ignotum.C.de administr.tuto.

Sextò fallit in prælato vel syndico qui quantumcunq; nolint iurare, non prẹiudicant ecclesiæ. vt voluit Io.And. in addi.Spec.in d.§.quid si tutor, per id quod habetur 16. q.6.episcopus. & ibi plenius per eum. similiter concludit hoc procedere quando causa esset calumniosa ex parte ecclesiæ, arg.l.quoties.§.si est.ff.de admini.tutorum.

REGVLA CCLX.

IVRARE faciens aliquem, quem falsum iuraturum scit, peccat.c.qui hominem. 22.q.5.

Primò fallit in iudice vel in alia persona publica, qui defert iuramentum ad instantiam alicuius secundum ordinẽ iuris: quia tunc non peccat, licet sciat illum, cui defertur, iuraturum falsum. Ita tenuit sanctus Thom.j.q.2.artic.4. vbi facit differentiam inter personam publicam & personam priuatam, quẹ exigit iuramentum: quia si scit ipsum iuraturum esse falsum, quia scit eum fecisse cõtra id, quod iurat, tunc talis cogens iurare est homicida: quia suppressit manum illi, quẽ cogit iurare, vt suo periculo se interimat. & hoc modo loquitur ca.ille, qui hominẽ 22.q.5.sed persona publica cogit iurare ad petitione alterius, secundum quod ordo iuris exigit, siue sciat eum iurare falsum, siue verum [a]: quia non videtur ipse exigere iuramentum, sed ille, ad cuius instantiam exigit, & ex hoc habes singularem limitationem ad prẹallegatum c.qui hominem. 22. quẹst. 5.

ADDITIO.

a *Verum. Vide do.Ias.May.in l.ambiguitates.de indi.vidui.toll.nu.5.& seq.Bened.Vad.*

REGVLA CCLXI.

IVRECONSVLTVS qui format aliquam quæstionem & ei expresse non respondet, præsumitur ꝙ ei respondeat Prout quæstionem formauit.l.in rebus, in prin.& ibi glos. ff.commodati l.quod sẹpe.§.si res.ff.de actio.empti.

Primò fallit quando formaret quẹstionem, & argueret ad partes, vel ferret opiniones: quia tunc, si nihil determinat, intelligitur pro opinione, quã vltimo loco posuit: vel pro qua vltimo arguit.ita Bart.in l.bona fides. ff. depositi. & glo.in l.qui filium.§.Sabinus.ff. ad Treb. limita tñ, nisi prima opinio saperet æquitatem, vltima verò rigorẽ. ita in specie notat Aret.in cõs.163.incip.diligẽter & mature.

REGVLA CCLXII.

IVRISDICTIO per vasallos prorogari non potest inuito domino, doct.in c.cẹterùm, de iudicijs.

Primò fallit nisi feudum esset franchum: quia tunc possunt vasalli prorogare iurisdictionem: vt per Bal.in l.C.si à non cõpetenti iudice, de quo tamen vide per Ioan.Andream in additionibus ad Spec.in rubr.de præscript.

Secũdò fallit vbi esset quæstio inter vasallum & alium tertium quem constat non esse vasallum. vt per gl.in d. c, cæterum. in fine.

Tertiò fallit quando est quæstio inter vasallos non tangens feudum, seu quam non decidunt leg. feudorum: vt per doctores in d.c.cẹterum.

Quartò fallit in Libellarijs: quia quæstiones eorum deciduntur ab ordinario. ita Baldus in procemio secundi decreti.

Quintò fallit quando quæstio feudalis habet radicem in materia iuramenti. nam decisio tunc pertinet ad ordinarium ecclesiasticum vt per Calderinum in titulo, de iudicijs.c.2.

REGVLA CCLXIII.

IVRISDICTIO ordinaria respectu certi generis nõ potest prorogari ad diuersas causas & dissimiles expresse doctores in c.cæterùm, de iudic. & Ant.de Butr. in c. 1. de offic.deleg.

Primò fallit nisi non reperiretur iudex in loco: vt tempore pestis. vt per Ang.in l.si vacantia.C. de bonis vacantibus. libro 10.

Secundò fallit nisi prorogatio oriretur ratione incidentis: quia tunc de ipso iudex causẹ principalis cognoscere posset.ita Bart.in lege, interdum §.qui furem.ff.de furtis.

Tertiò fallit nisi fieret prorogatio de minori ad maiorem: quia nõ est diuersum genus: sed maior intentio: vt probatur in lege, de qua re.§.penul.ff.de iudicijs.

Quartò fallit in iurisdictione voluntaria: quia illa pro-

rogari poteſt, gloſſ.in l.1.ff.de iudicijs, quam Baldus dicit ſingularem in lege, ſecundum diui Leonis C. de donat.

REGVLA CCLXIIII.

IVRISDICTIO voluntaria non terminatur territorio: ideo extrà exerceri poteſt.l.1.de officio proconſul. gloſ. in l.extra territorium.ff.de iuriſdict.omn. iudicum.

Primò fallit quando conceditur ex priuilegio: vt in c. ſtatutum, in fi.de priuil.

Secundò fallit ſi exercetur per minorem iudicem, non ſorte etiam proconſul. vel iud.qui haberet poteſtatem cognoſcendi à principe. l. ſecunda.ff. de offic. proconſul. & ibi not.

Tertiò fallit in notarijs, qui ſunt creati à comitibus, qui non poſſunt exercere officium extra territorium, in quo ſunt creati notarij: vt not. Bart. in l.his verbis, & in l.non aliter.ff.de adopt.& in l.1.C.de ſumma trinit. & has fallentias poſuit Bened. de Barſ.in d.l.extra territorium. de iuriſd.omn.iud.

REGVLA CCLXV.

IVRISDICTIONEM prorogare errantes non intelliguntur.

Primò fallit maximè vbi partes conſenſerunt in iudicē per errorem, cui tradita fuit iuriſdictio per vniuerſitatem vel populum iuxta l. Barbarius. de officio præſidis. ita ſignanter tenuit Bald.in l.2.C.quæ ſit longa conſuetudo. in 10.col.& habetur in c.nihil, de elect.& in c. cōſultationibus.de iure patr. & tamē limitatio iſta dependet an error impediat conſuetudinem iudicij, de qua materia vide per gloſſ.in l.de quibus.ff.de legi. & ibi per Gul. de Cuneo, & per gloſ.& doct.in l.2.C. quæ ſit longa conſuetudo.

Secundò fallit & non procedit dicta regula in his, quæ ſunt fundamenta: ſecùs in his, quæ veniunt in conſequentiam: quo caſu non impediunt conſenſum. ita tenet Bald. in l.prima, in 17.colum. de confeſsis, motus per legem, regula eſt. §. qui ignorauit.ff.de iuris & facti igno. vbi eſt notabile exemplum.

Tertiò fallit quando litigatur corā iudice habente iuriſdictionem, ſed non plenum vſum ſeu exercitium iuriſdictionis: quia tunc litigantium error non attenditur exemplum, ſi duo fuerunt iudices delegati. quorū vnus fuit incompetens: nam tunc talis conſenſus ſuperueniens à partibus per errorem non nocet. quin ſit iudex cōpetens.ita tenent Paulus & Angelus in d.l.ſi per errorem. allegant capitulum, in cauſa.& capitulum, prudētiam.de officio delegati.& legem, duo iudices. de re iudic. & Innocentius in prædicto c.prudentiam. Sed ego allego Bald.in l. ſi conuenerit.ff.de iuriſ.omn.iud.& Ang.in l.1.ff.de iud.& in l. Pōponius, aliàs eſt l. 1.ff.de iud.& idem tenuit conſil.159. in princip.petita fuit.alij autem doct.non firmant hāc limitationem, imò contradicunt, vt Card.Flor.& Ioan.de Imo. in d.c.prudētiā.in principio. Fulg.in l.ſi per errorē. qui alleg. c.ſuper.de offi.deleg.idem tenet Io.de Imo.in d.l. Pomp.

Quarto fallit ſi per errorem fuerit pronuntiatū talem eſſe competentē: vt tenet Inno.in c.ſuper literis. de reſcriptis.& Bal.in l.2.ff.ſi quis in ius vocat.non ierit. & Pan. in d.l.ſi per errorem.imo fortiùs dixit Bald.in d.l.2. ꝙ idem tenet in dubitante: quia errans & dubitans æquiparantur. in l.finali.C.de condiction.indebiti.& notat Bartolus in l. manifeſtum, C.de furtis. & ſic ampliat d.l. ſi per errorem. videlicet, vt illa habeat locum etiam in dubitante.

Quintò limitatur regula illius l. procedere in declinatoria fori: quia ſi per errorem forum non declinatur, poteſt ſemper declinari, & geſta nō valent, & per conſequēs nec lit.cōteſ. ſecus in alia exceptione dilatoria: quia ſi quis per errorem omiſit eam ante litis conteſt.opponere, non poterit poſteà eam vlteriùs opponere: vt eſt gloſſ.in l.qui procuratorem dat.ff.de procu.in verbo, omiſit. quod tamen intelligitur, vt per Cano. in c. paſtoralis, de elect. & gloſſ.in c.ad aures, in glo. magna. de reſcript. & per Ang. in l.dedit. §.ſi ſeruus.ff.qui ſatiſd. cog. & ſic per hoc limitatur lex, etiam.C.de prob. quæ dicit exceptionem dilatoriam ante lit.conteſt.opponi deberi. nam illud non procedit de iuriſdictione iudic.incompetentis: vt hic.& ideo dixit Bald.in d.l.ſi per errorem.dando cautelam quādo quis eſt aduocatus ſeu procurator rei, & videt actorem coram iudice incompetente, quem actor credit eſſe competentem. nam non expedit opponere exceptionem incompetentiæ vt eatur ad alium iudicem competētem, ſed ſileat & dimittat procedere, poſteà opponat & irritet totū proceſſum & ſententiam: quia ſola ſciētia rei non facit ipſum iudicem competentem.& ſic ille poſteà fatigabitur laboribus & expenſis, & citiùs veniet ad concordiam tecum. tamen licet iſta ſit bona cautela in foro, caueas tamē ne ipſa vtaris: quia docet damnare animā, vt dicit Paul.de Caſt. in d.l.ſi per errorem.allegans Cyn.in l.vnica.C.vt quæ deſunt aduoc.parti. dicens hanc cautelam non eſſe ſeruandā propter damnationem animæ.

Adde tamen ad prædicta not.dictum Ioan.de Imol. in l.ſciendum.ff. de verborū obligationib. vbi dixit, ꝙ licet exceptio procuratoria, quę reddit iudicium retro nullum poſsit opponi quandocūq; et poſt ſententiam, vt eſt caſus in l.licet.C.de procur.vt eſt quando quis opponit quē nō eſſe procuratorem. tamen non incumbit onus probandi ei qui dicit non fuiſſe procuratorem, ſed eo ipſo, ꝙ ſterit in iudicio vſq; ad finem cauſæ, præſumitur ipſum fuiſſe procuratorem. quod perpetuò tene menti, quia eſt de pane lucrando, quia iſta eſt quæſtio quę ſæpiſsimè vertitur in palatio.nā ſæpenumero fertur ſententia contra aliquem.& poſteà lata ſententia ille cōtra quem fuit lata opponit, dicens procuratorem non fuiſſe legitimum & non potuit facere ſi non de mandato, ideo, &c.

REGVLA CCLXVI.

IVs accreſcendi alia parte deficiente vel etiam repudiata locum habet, vt l.re coniuncti. de legat.3. & l. vnica. C. de caducis tollendis.& l.1.de vſufruct.accreſc.

Primò fallit quando pars deficit ex beneficio ſpeciali: quia tunc non accreſcit alteri ius. l. ſi minor.de acquir.hæreditatē.

Secundò fallit quando quis excluditur per exceptionem ipſo iure. lege, ſi duo patroni. in princip.ff.de iureiurando.

Tertio fallit quādo vna pars fuit ſemel acquiſita, poſteà deficiat, quia non accreſcit alteri.l.prima. §. finali. de vſufruct.accreſc.

Quartò fallit quādo duo ſuccedunt ex diuerſo iure.l.ſi cum pat.ff.de contra tab.l.mulieri & Titio.ff.de condi. & demonſtra.

Quintò fallit ſi vnus excludit ſe facto ſuo, vt per pactū de non petēdo. ita tenet Floria.in l.antepenult.ff.de vſufr. accreſ.allegat not.in l.ſi duo patroni.in principio. ff.de iureiur.facit l.pater filium.ff.de inofficioſo teſtamento.

Sextò fallit in teſt.diuerſorū: quia non habet ius accreſcendi.l. ſi ſub conditione. in fine. ff. quibus modis vſuſfru. amit.

Septimò fallit vbi eſt coniunctio verbalis in rebus penitus diuerſis: quia tunc non habet locum ius accreſcendi. tex.eſt not.in l.huiuſmodi legatū. §.quibus ita.de leg.2.

Octauo fallit in his quæ dantur gratia conditionis implendæ, quo caſu non habet locum ius accreſcendi.l. pen. ff.de cond.& demonſt.

Nonò fallit in coniunctis coniunctione legali.l.Proculo.ff.de leg.2.

Decimò fallit quando portio in principio eſt pro non ſcripta: quia in coniunctis coniunctione legali non habet locū ius accreſcēdi: vt eſt in caſu l. Plautius.ff.ad.l.falcidiā.

Vndecimò fallit quando legatur piæ cauſæ: vt quando filius teſtatur ad piam cauſam, & in illo legat fundum eccleſiæ, vt accreſcat eccleſiæ.ita dicit Bald.in l.ſenium, in fine.C.qui teſtamenta facere poſſunt, & hoc quando filius teſtatur ad piam cauſam cum conſenſu patris.

Duode-

Duodecimò fallit inter eos, quibus legatur à diuersis heredibus. lege penultima & finali, de vsufruct. accresc. quod limita per text. in l. plane. §. si coniuncti, de legatis primo.

Tertiodecimò fallit inter eos, qui habent communionem in re, sed vni expressa est dispositio, alteri verò tacita. l. 1. in 2. & 3. responso. & l. item si apud §. 1. de vsufru. accrescendo.

Quartodecimò fallit in contractibus inter viuos, vt stipulatus cum Titio. ff. de ver. obl. præterquam in vsufru. l. 1. §. interdum. ff. de vsufru. accre.

Quintodecimò fallit inter eos quibus legatur res ad vnam causam, quæ non recipit pluralitatem impletionis, l. dominus de vsufru.

Sextodecimò fallit inter legatarios, quibus est legata pecuniæ quantitas secundum Pet. in l. 4. ff. de leg. 1. si inter. de leg. 3. in 1. chard.

Decimoseptimò fallit si illi cuius portio vacat substitutus suppositus est: vt l. vni. §. in 1. & §. pro secundo. C. de cadu. toll. & in l. si seruus communis. ff. de acqu. hæred.

Decimooctauò fallit vbi per fideicōmissum ob alimenta fructus pluribus relinquitur: nam si alimentarij diminuuntur, legati commoditas non augetur. l. dominus. postremo responso. ff. de vsufru.

Decimononò fallit vbi testator prohibuisset ius accres. d. l. dominus, in princ.

Vigesimò fallit vbi nō relinquitur vsusfr. sed eius commoditas. casus est in d. l. dominus. de vsufruct. secundum vnam lect.

Vigesimoprimò fallit vbi sunt plures vsufructuarij. nā illis non competit ius accrescendi. l. non multum. & l. Titium. ff. de cond. & demonst.

Vigesimosecundò fallit per tex. l. ex contractu. de re iudic. de quo vide Pau. in l. pen. ff. de acqu. hæred.

REGVLA CCLXVII.

IVs accrescendi in contractibus locum non habet. l. si mihi & Titio. & ibi per doctores. ff. de verborum obligationibus.

Primò fallit in his, quæ indiuidua sunt, vt seruitutes. lege, proprium. ff. communia prediorum, et in l. fi. ff. quibus ad libertatem proclamare non licet.

Secundò fallit in casu l. communi diuidundo. §. si debitor. ff. communi diuidundo, & in l. Iulianus §. idem celsus. ff. de action. empti.

Tertiò fallit in assignatione libertorum.

Quartò fallit quando esset concessio in contractibus ex liberalitate principis: vt l. 1. C. si lib. impe. soc. sine hæred. deces. lib. 10.

Quintò fallit in vsufru. l. 1. §. fin. ff. de vsufruc. accres.

Sextò fallit quādo interest promissoris vel stipulatoris: vt est casus in l. fundus ille. ff. de contrahenda emptione.

Septimò fallit in donatione causa mortis, per text. in l. 1. in fi. C. de cadu. toll.

Octauò fallit in mortis causa capione l. mo. causa capione, de don. causa mortis, & de ista materia vide plenè per Bart. in d. l. si mihi & Titio. ff. de verb. oblig.

REGVLA CCLXVIII.

IVs ciuile in eius foro seruandum est. c. quod clericis. & ibi per doct. de foro compet.

Primò fallit quando tale ius odiosum esset odio irrationabile: prout voluit Bald. in l. 1. de summa trin. vbi pleniùs vide per eum, de quo etiam per ipsum in c. si clericus, extrà, de foro competenti.

Secundò fallit quando tale ius cōcernit personam non subiectam: prout est si statutum disponat quòd nullus possit facere testamentum sine certa solennitate. Nam tunc cum statutum non afficiat non subditum, vt l. 1. de ma. lib. & l. 1. de tut. et cur. nō ligat clericum, vnde secundū ipsum non iudicabitur etiam in foro seculari, sed Imo. aliter in c. quod clericis, extra de foro cōpet. Ant. in c. ecclesia. extra, de cōst. & not. per Bar. in l. 1. de summa Trin. & fide cath. quod sic disputādo tenuit Lapus in quæst. sua, quę incipit, statuto Mutinensi. & Petr. de Anchar. in c. 1. de constitut.

Tertiò fallit quando ius laicorum disponeret circa modum decidendi. vt si dicat quod stetur libris mercatorum: quia tunc nō statur tali statuto in preiudicium clerici, etiā in foro seculari, cui non subiectus est. ad hoc facit text. in dict. c. quod clericis. intelligendo quod loquitur generaliter, & non loquitur specialiter: vt voluit glos. & tex. et dicit quod causæ clericorum decidi debent secundum ius canonicū, etiam si clerici agant cōtra laicum in foro seculari. & hoc nisi ipse clericus vellet librum pro se inducere, secundum do. Nico. in d. c. quod clericis. extrà, de foro comp. vbi pleniùs per ipsum.

REGVLA CCLXIX.

IVs superueniens actori lite pendente regulariter ei non prodest. c. fi. & ibi per doct. extrà, vt lit. pēd, & colligitur in l. non potest. ff. de iud.

Primò fallit quando post litem contestatam accederet aliquid, quod esset accessoriū ad id, quod est in iudicio deductum. ff. de ædil. edict. l. ędiles. §. item sciendum, & hoc etiā voluit glos. in dicta l. non potest. ff. de iudicijs.

Secundò fallit quando esset defectus non ex parte actoris, vt quia non possidebat, cum incipiat possidere post litis contestationem, & hoc eueniret iudicio pendente: vt l. 3. ff. de pet. hæred l. si autem. ff. depos. & not. de excep. capitulo, aduersario.

Tertiò fallit quādo superueniret ius ex causa in iudicio iam deducta. ff. de pign. act. l. si rem. §. fin.

Quartò fallit quando fuisset generaliter actum non expressa aliqua causa: cùm tunc superueniens ius prosit ex quadā ęquitate: vt pleniùs not. c. abbate sanè, extrà, de iud. in 6. & pleniùs de hoc per Barr. in d. l. non potest. ff. de iud. & in l. an eandem §. actiones. ff. de excep. si vero ius ex parte rei, tunc regulariter prodest eidē: vt d. l. si autem. ff. depositi. & c. aduersario, extrà, de excep. adde l. rei iudicatæ. ff. sol. mat. cū simil. quod tñ fallit si post vsucaptū, vt l. si post ff. de rei ven. vbi nō prodest reo vsucapio cōpleta pendēte iudicio. & hoc quia est odiosa: vt ibi notatur. de quo pleniùs in l. 1. ff. de expen. & per Io. And. in addition. Specul. in tit. de causa poss. es. §. nunc videndum, ad fin. & quod ibi habetur per doct. can. in d. c. fi. extrà, vt litepend. circa quę vide quæ notantur in d. l. nō potest. ff. de iud. & ibi per Bal. & Bart. & doct. in d. c. abbate sanè, extrà, de iudi. in 6.

REGVLA CCLXX.

IVs patronatus regulatur prout alia iura spiritualia. cap. quanto de iure patronatus.

Primò fallit in casibus in contrarium expressis.

Secundò fallit etiā in odiosis, quia appellatione spiritualium non venit causa iuris patronatus: vt per Abb. Pan. in c. 2. de iuramento calumniæ. de quo etiam in c. translato. de constit.

Tertiò fallit quò ad actionem personalē quæ competit ad constituendū ius patronatus: quia non regulatur vt alia spiritualia, nec est de foro ecclesiast. & per consequens nō habet priuilegium: vt per Anto. de But. in d. c. quanto. & idem vult Barb. ibi in antepenult. col. & Fel. in fine.

REGVLA CCLXXI.

IVs patronatus coram iudice seculari tractari nō potest vt in c. quanto. de iudic.

Primò fallit quando interuenit accessoriè cum vniuersitate seculari: in qua esset patronatus: cum tunc potest de ipsa causa cognoscere: vt vidi, & dicit dom. Flor. se [illegible] consuluisse per c. ex literis, extrà, de iure patronatus. pr[illegible] facit glossa singularis vigesima quæstione septima, filijs. secundum dom. Antonium in c. quanto. de iudicijs.

Secundò fallit quando ageretur de iure patronatus nō actione reali: vt in dict. cap. quanto, sed ageretur re[illegible]ter actione personali, putà exceptione vel prom[illegible] de donando: cum & tunc possit secularis de tali caus[illegible]

gnoſcere,ſecundum dominum Ant.in d.c.quanto,cuius dictum non videtur tutum: cum text. ibi generaliter loquatur. ad hoc duodecima diſtinctio.c.ſi Roma.

Tertiò fallit quando patronus eccleſiæ fuiſſet excluſus de cuſtodia eccleſia vacante,vel in ea turbatus: cùm tunc agere poſsit actione iniuriarũ corã iudice ſeculari. agit.n. tunc de iniuria commiſſa in perſona ſua:omnis.n.violentia dicitur iniuria perſonalis:vt ſing.no.ff.de ſur.l.quæ falſo.ſecundũ Bal.qui ad hoc etiam adducit quod no.in c.cęterùm,extrà, de teſtibus, vbi latiùs vide per canoniſtas.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera. I.

REGVLA CCCXXIII.

IGNORANTIA regulariter probatur per iuramentum.Gloſ.ordinaria in regula præſumitur,de regu.iur.in 6.& gl. in c.innotuit.de elect.& in c.2. in verbo,ſcienter,de tempor.ordin.in 6,probat tex.in c.ſi verò. el 2. de ſent. excõ.

Limita ſeptem modis iſtã regulam, vt per Fel.in c.2. de cõſtit.in col.6. cum duabus ſequẽtib.

REGVLA CCCXXIIII.

IGNORANTIA probabilis abſq; ſimplicitate excuſat in beneficialibus,in materia ſurreptionis, ſicut ipſa ſimplicitas,quando ea quæ debent exprimi, tacentur per ignorantiã.Caſus eſt in c.gratiam,de reſcript.lib.6.vbi Domi. col.2.qui non eſt caſus ſpecialis contra Ioan.Andr. ibi, vt tenet Imol.Butr.& Abb.vbi Fel.colligit hanc regulam in c.ſuper literis.colum.3.ad fin.de reſcriptis.

Limita quinq; modis,vt per eum ibi col.4.

REGVLA CCCXXV.

IMPEDITVS aliquid agere,debet proteſtari,vel vtile eſt ꝙ proteſtetur:notat Abb.poſt Inno. in c.ex tranſmiſſa. de præſcript.facit text.in c.ſciſcitatus, de reſcrip.vbi idem tenet Abb.facit gloſ.aurea in c.cupientes §.q. ſi per viginti,in verbo,propoſita, de electione.lib.6. Et hãc regulam confirmat Fel.in d.c.ex tranſmiſſa 2.colum.

Et vide in doctrinis meis magiſtralibus, doctrina 14. in.c.Actum facere impeditus.

Limita tribus modis nouiſsimis,vt per eundẽ Felin.ibi.

REGVLA CCCXXVI.

IMPEDITVS morbo,vel alio iuſto impedimento,mittere procuratorẽ nõ tenetur l.2.§.quod diximus, vbi glo. & Bart.ff.ſi quis cautio.gloſ.in l.quæſitum ff.de iudicijs.

Amplia hanc cõcluſionem procedere, etiam caſu quo aliquis non ſit impeditus, arduam tamen vel grauem defenſionem vel cauſam habeat. Text.in c. querelam. verbo,grauibus cauſis. de procur.

Limita ſex modis notandis, vt per Zaſium in l.quæſitum.ff. de re iudicata, ſecunda columna, in fine cum ſequentibus.

Primò fallit in perſona actoris.l.1.ad fi.vbi Bar.ff.de diuer.& tempor.præſcript.

Secundò,niſi impedimẽtum ſit perpetuum,vel dignitatis,quia factus epiſcopus,vel morbi,quia perpetuo morbo laborat.Textus eſt in l.finali.C.de procuratoribus l.1, & 2.ff.de in ius vocando, tex.in l.pars literarum ff.de iudicijs. in quibus tangitur etiam de impedimentis propter dignitatem accedentem.Extende hanc limitationem etiã ad impedimenta longo tempore duratura, licet non ſint perpetua. Speculator in titul. de procuratoribus §.ſecundo.ad fin.& eſt notandus tex.in argument.in l.ſi longius. ff. de iudicijs.

Tertiò,niſi ſit impeditus voluntario impedimento, puta nuptiarum,vel peregrè profectionis,l.1.§.vſus, de procurat.ff.ſicq; intelligendus Innoc.in c.cum dilecti.de dolo & contum. ſecundum Imol.in d.l.quęſitum.

Quartò, ſi impedimentum non eſt probabile, quia ex abſentis delicto cauſatur vel emergit: vt quando quis relegatur in exilium l.Papinianus exuli.de minorib.ff.l.ſed & ſi per prætorem §.aduerſus, ex quibus cauſis maiores. ff. Sublimita primò hanc limitationem, ſi non ſit copia procuratorum apud iudicem,ad quem citatus eſt.

Secundò,ſi ſit in vinculis & carceribus eatenus cuſtoditus,vt nemo ſecum loqui audeat:quomodo enim procuratorem mittet, qui ab hominum communicatione excluſus eſt? Paulus in dicta lege quæſitum.quod etiam tangit Imol.

Tertiò & finaliter, ſi cauſa ſit ardua & grauis, per d.c. querelam,de procurat.

Quintò in cauſa electionis, quæ eſt cauſa grauis & ardua c.quàm ſit,de elect.libro 6. text.eſt in c.cupientes,in prin.& in §.quòd ſi per viginti,eod.tit.lib.6.

Sextò & vltimò, ſi ſit leue impedimentum vel leuis ſebricula, aut infirmitas quæ ſperni poſsit. Text. in dicta l. quæſitum.

REGVLA CCCXXVII.

IMPETRANTI, aſſerenti non valere beneficium pluſquam expreſſerit, incumbit probandi onus. Ita Car. in c.fin.de præſump.dicens ſe ita conſuluiſſe: & notant Ioã. de Fanno & Cald.quos ſequitur Felin.vbi hoc confirmat in c.ad aures col.4.de reſcript.

Limita,vt per eum ibi.

REGVLA CCCXXVIII.

IMPETRATIO de beneficijs in aliqua eccleſiarum diœceſi non comprehendit eccleſiam cathedralem, ideo oportet eam exprimere. Text.in c.quamuis.lo 1.de pręben.lib.6.cum his quæ allegat Felin.in c.in noſtra col. 24. de reſcript.

Limita ſeptem modis,vt per eum ibi,col.25.

REGVLA CCCXXIX.

IMPETRANS,debet facere mẽtionem de primo reſcripto. Tex.in c.cæterùm, vbi doct. de reſcript.

Amplia quatuor modis,& limita ſeptem: rurſus primam ampliationem limita decem modis,vt per Felin.in d.c.cæterum,per quatuor col.

REGVLA CCCXXX.

IMPETRATIO facta ab excõmunicato eſt nulla. Text. eſt in c.1.de reſcrip.lib.6.notant omnes doct.in c.venerabilem. de except.

Amplia tripliciter,& limita ſeptem modis, vt per Feli. in d.c.venerabilem 1.& 2.col.

REGVLA CCCXXXI.

INCENDII timore ſi à vicinis fuit domus alicuius destructa,tunc vicini tenẽtur domino damnum reſarcire. Text. eſt in arg. ſecundum Bar.ibi, in l.2.ad l. Rhodi. de iactu.in princip.tenet Alber.in 2.parte ſtatut.q.114.Ang. in conſil.93.

Limita, niſi probaretur quòd domus illa omnino combureretur. Text. eſt in l. ſi alij §. eſt etiam alia. ff. quod vi aut clam.per quem ita reſtringit Felin.in c.tua nos,de ſententent.excõmu.& regula procedit ſecundum eum, quando domus fuit deſtructa ad abundantem cautelam.

REGVLA CCCXXXII.

INDICARE furem,vel alium malefactorem quis nõ tenetur. Text. eſt expreſſius in l.1.§. ſi tibi.ff.de condi.ob tur.cauſ.tenet Bal.in l.j.C.eod.tit.gloſ.& doctores in l.ciuile.C.de ſur.Hoſt.in ſumma,tit.de ſur.rub.de cond.ſurti. §.fin.verſic.illud ſciendum.

Amplia vno modo hãc concluſionẽ,& limita quatuor modis,vt per Iaſ.d.§.ſi tibi 1.col.

REGVLA CCCXXXIII.

INDICIVM sufficiens ad torturam, fama sola non est, voluit Bald.in l.milites,de quæst. C.Ant.in c. veniens,el 1.de testi.col.4. & istā dicit magis cōmunem & æquiorē sententiā Hipp.in l.de minore §.pluriū,col.5.ff.de quęst. contra Barb.ibi,qui refert plures alios idem tenentes.

Limita dupliciter secundum eundem Hippol. vbi supra,in col.6. quas limitationes omissis allegationibus, libet in summa referre.

Primò,si fama esset vehemens,quia talis sufficeret.

Secundò, quando constat quòd fama habuerit ortum à honestis personis:quem vide,quia plura alleg.pro vtra que limit.

REGVLA CCCXXXIIII.

INFIDELITAS præcedens,non nocet conuerso in pro motionibus. Text.quem ibi ad hoc simpliciter notant gloss.& doct.in c.eam te.de rescript.

Limita tripliciter,vt per Fel.ibi,col.8.

Iniuria,vide in verbo, veritas.

REGVLA CCCXXXV.

INFINITIVVM licet sit aptum comprehendere omnia tempora,tantum in dubio est ferendæ sententiæ, & sic potius futuri quàm præteriti & præsentis naturam sortitur.Glos.verbo,imminere.in authen.de incest.nupt.& c. 1.verbo,sustinere 2.q.3.Card. Alexand.in cap.1.in princ. quibus modis feud.amitt. & in c.domino col.2. si de feu. defunc.conten.fit inter domin.& agnat.vasal.

Limita vnico modo, vt per Tiraquel. in repet.l.si vnquam C.de reuoc.donat.col.364.in fin.cū princ.seq.post Corn.consil.15.incip.ex quo dictus Francisc.col.5. lib. 1. videlicet quòd hæc regula procedat quādo agitur de pœna imponenda, vel aliàs in materia odiosa, secus si in alia materia loquamur in qua fauorabilius esset verbū dubiū interpretari in sensu directo.i.vt ipso iure & sine alterius adminiculo,quàm in sensu obliquo : quam limitationem vltra Corneum confirmat ibi Tiraquel.optimo simili.

REGVLA CCCXXXVI.

INQVISITIONIS iudicium dicitur extraordinarium, & non ordinarium,vt voluit Innoc.in c. cum oporteat. de accus.quem sequuntur communiter doct.in rub.de iu dic.& sequitur Bar. & alij in l.si maritus §.si autem exiēs. ff. de adult.

Limita dupliciter, vt per Ioan. Fran.de Ripa in allega. rub.de iud.in col.13.quē vide prius in col.10. in fi.& seq. vbi plures refert ꝓ ipsa principali regula,et in duabus col. seq.variàs opiniones describit, quæ fuerunt in hoc artic.

REGVLA CCCXXXVII.

INQVISITIO regulariter nō est permissa in ciuilibus, ob priuatam vtilitatem principaliter. Istam regulam de scripsit Prep. in c. de accusatione 2. q. 8.in col. 22. referendo Ang.

Limita decem & nouem modis,vt per eundem Præp. in d.col.22.& in seq.

REGVLA CCCXXXVIII.

INSTANTIA de iure canonico non perit,secundū com munem opinionem doct.vt firmat Felin.in c.venerabilis,in princip.de iudi.per tex.in c.fi. de probat. iuncta declaratione Host.ibi,licet aliter teneat Barb.in d.c.venerabilis.& ita etiam dicit communiter teneri,& sic seruari in curijs ecclesiasticis Ias. in l.properandum,in princ.in col. fin.C.de iudic.

Limita dupliciter, vt per Felin. in d.capit. venerabilis, in princip.

REGVLA CCCXXXIX.

INSTITVTIO facta sine præsentatione veri patroni,est ipso iure nulla.Tex.est melior. de iure in c.illud de iurepatr.& not.Abb.ibi,in princ. & circa fi.& in c.ex insinua tione. in a.not.eo.tit & in c.cum Bertholdus, col.quarta, versic.& ex hoc notabiliter,de re iudic.& ponit Thomas Ferrarien.in cautelis vltra Cępol.in cautela 45.in col.1. & Felin.referendo Cardin.in tractat.quando literæ apostoli cæ noceant patrono.in col.penultima.

Limita tripliciter,vt per Paul.de Citadinis in suo tract. de iure patr.in 6.parte,artic.3.versi. trigesimoprimò quæro,& limitat etiam 6.modis Fel.in d.c.cū Bertholdus, de re iud.in 3.col.cum 2.seq.& vide Roch.in trac.de iure pa tro.in verbo,honorificum,in prin.& in col.2. vbi etiam limitat tripliciter istam regulam.

REGVLA CCCXL.

INSTITVTVS in re certa, vel in certis rebus, dato vniuersali cohærede,vel hærede instituto in quota hæreditatis,habet loco legatarij. Regula est quæ sumitur ex tex. in l.quoties C.de hered.insti. vide de materia per Bart. in l.ex facto,la 2.ff.de hęred.instit. Vide l. 14.tit.3.parti.6.

Limita quadrupliciter,vt per Ias.in d.l.quoties,in 2.col.

REGVLA CCCXLI.

INSTRVMENTO reprobato, corruit confessio orta tacitè ex eius productione: notant Inno.& Doct.in c. cū venerabilis,de except.& Card.in c.inter dilectos.in fi. de fide instrum.

Limita tribus modis, & subtiliter, vt per Felin.in d.c. cum venerabilis,col.7.vers.secunda conclusio, cū duabus sequentib.vbi regulam istam optimè declarat.

REGVLA CCCXLII.

INSTRVMENTVM producens, videtur confiteri cōtra se contenta in eo,& condēnari potest ex eo. Inn.& om nes in c.cum venerabilis, de excep. Bart. in l. post legatū. col.2.de his quib.vt ind.Bal.in l.scripturę.C.de fid.inst.

Limita hanc conclusionem dupliciter, vt per Feli. in d. c.cum venerabilis,col.5.vers.prima conclusio. & col.6. in princi. ponit 4.casus, in quibus procedit limitatio secunda, aliàs non.

REGVLA CCCXLIII.

INSTRVMENTVM alienationis rei ecclesiasticæ,in quo narratur præcessisse tractatus, & licentiam, non probat dictos tractatus,& licentiam,nisi aliter de eis cōstet : not. Bart.in l.& si fortè.ff.de castren.pec.& notant alij,quos re fert Hippol.in l.1.§.si quis dicam.ff.de quæst. in col.3.& Purp.in authen.si quis in aliquo C.de eden.col.pen.

Limita quatuor modis, vt per Purpuratum vbi suprà.

Primò quādo talia verba essent in instrumēto antiquo.

Secundò, quando talia verba essent apposita à pręlato & toto capitulo,cum iuramento.

Tertiò,vbi de modico præiudicio ageretur.

Quartò, vbi coniecturæ essent pro enuntiante.

REGVLA CCCXLIIII.

INSTRVMENTA publica, confecta manu notarij publici,non habēt executionem paratam de iure communi: sed requiritur solennis libellus, & alius processus iudiciarius.Tex.est melior de iure in l.minor 25. annis cui fideicom.in princ. ff. de min. quem ad hoc allegat Ias. in l. pactum inter hæredem.ff.de pact.& alleg. etiam l. 1. C. de execu. rei iudic.

Limita sex modis,vt per Iason,in l.fi. col.1. C. de edic. diui Adria.tollen.

REGVLA CCCXLV.

INSTRVMENTORVM amissio,iuramento probatur:tenet Bart.in l.emancipatione C.de fid.instru.per l. fin. C. eod.& Flor.in l.in lege Aquilia si deletū.ff.ad l.Aquil.Notat etiam hoc Hippolyt.qui ad hoc plures refert in repet. rub.C.de prob.col.28.

Limita tripliciter, vt per eundē Hippol.vbi suprà. Aduerte tamen,ꝙ Fel.in c.sicut,in 6.col.de re iudic. facit regulam contrariam,videlicet ꝙ amissio instrumenti debet probari per probationes legitimas,licut etiam amissio cu iuslibet alterius rei:pro qua alleg.Bar.& omnes in l.si quis ex argentarijs §.fi.ff.de eden.quam limitat dupliciter.

Primò, vbi agitur de modico præiudicio.

Secundò, quando quis teneretur ad exhibendum officio iudicis tantum.

REGVLA CCCXLVI.

INSTRVMENTA, si eodem die appareant confecta, nec constat de prioritate, nec posterioritate: dotis instrumẽtum præsumitur prius confectum. Text. in arg. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. Bart. in l. j. ff. solu. matrimonio, Ias. in §. fuerat. col. 13. nume. 70. Insti. de act. & in l. j. ff. soluto matrim. in princ. & in l. fin. C. de edict. diui Adriani.

Amplia quatuor modis, & limita tripliciter secundum Ias. in d. l. j. col. j. cum seq.

REGVLA CCCXLVII.

INSTRVMENTA confecta per notarium putatiuũ, non legitimè creatum, nihil valent: tanet Spec. in tit. de instr. edi. §. restat. vers. quid si is, & Bart. in l. actuarios. C. de numer. & actua. lib. 12. & in l. Herennius. ff. de decurionib. & ita est communis sententia, licet aliqui dissentiant.

Limita quinq; modis, vt per Ias. in l. Barbarius. ff. de offic. præt. in col. penul. in fine, & per totam seq. quem vide prius col. 8. & 9. vbi ipsam regulã principalẽ bene examinat, & tandem dicit eam communem sententiam esse.

REGVLA CCCXLVIII.

INSTRVMENTI falsitas in vna parte vitiat totum instrumentum. probat glos. t. c. si scripturas. 9. dist. tenet Innoc. in c. fraternitatis. de hær. & in c. cũ in iure. ante fin. de offi. deleg. & Bar. in l. quintus. ff. de aur. & arg. leg.

Amplia istam conclusionem etiã si falsitas esset in verbis narratiuis notarij, vt in appositione confinium loci in quo est factum instrumentum, vel in alia narratione facta ab ipso notario, non à partibus, in qua non asserit aliquid de visu suo, nam tunc vitiatur totum instrumentum: tenet Innoc. in d. c. cum in iure, & Arch. in c. si papa. de priui leg. in 6. quos refert, eis assentiendo Fel. in d. c. fraternitatis. penul. col. in princ.

Limita primò, quando falsitas est præsumpta, quia tũc si esset in vno capitulo non vitiat reliqua: firmat Iac. But. & Bal. in l. iubemus. per illum text. de testamen. C. refert Fel. in d. col. pe. ver. fallit autem. scripsit hoc etiam Ias. qui latius in hoc allegat quàm Fel. in l. si ex falsis. col. fi. de transac. C. qui firmat idem in quasi falsitate, vt puta si sit rasura instrumenti in vna parte.

Secundò fallit, quando est vitium in accessorio, quia tunc nõ vitiabitur principalis dispositio instrumẽti, puta in fideiussore, vel in pœna secundũ Bal. in l. 2. C. de falsis. per illũ tex. & gl. & sequitur Fel. in d. pen. col. ver. 2. fallit.

Tertiò fallit, quando falsitas est in parte non substantiali instrumenti: puta in demonstratione alicuius rei, de cuius corpore aliter constat. Ita restringit Fel. in d. pen. col. & Ias. in d. l. si ex falsis. in pen. col. in fi. versi. limita. qui referunt Doct. hoc tenentes.

Quartò fallit, nisi sit falsitas commissa sine vitio notarij, sed ob falsam partis assertionem, quia tunc non vitiantur capitula separata ab illa parte in qua inest falsitas: tenet Fel. vbi supra, qui refert Bal. in c. ad audientiam. de rescript. & in d. l. ex falsis.

Quintò fallit, nisi pars contra quam producitur tale instrumentum, acceptet ipsum in partibus non falsi, redarguendo ipsum solum in partibus falsis: tenet Bal. in d. l. 2. C. de falsis. Fel. in d. pen. col. ponit etiam Ias. in d. l. si ex falsis. in fin. qui melius loquitur alios referendo, & rationem assignando.

REGVLA CCCXLIX.

INSTRVMENTA, nec alij actus, non possunt recipi, nisi parte præsente, vel saltem citata, vt est tex. quem dicunt ibi sing. Ang. & Alexand. in l. properandum §. sin autem reus. C. de iudic.

Limita tripliciter, vt per Ias. ibi, in 2. col.

REGVLA CCCL.

INTERESSE lucri cessantis, potest peti etiam iure canonico: tenet Abb. in c. cum venerabilis. de excep. & idem in consil. 65. & alij plures doct. relati per Felin. in d. c. cum venerabilis 2. col.

Limita & intellige dictam conclusionem quadrupliciter, vt per Felin. vbi supra.

REGVLA CCCLI.

INTERLOCVTORIA à qua fuit bis appellatum, & semper fuit confirmata, non potest amplius per iudicem reuocari. Glos. est sing. in clem. fin. de appell. in verbo, super eam. quam sequitur & commendat Abb. in cap. cum cessante. de appell. in col. 3. commendat etiam Felin. vbi plura pro ea refert in c. qualiter. el 1. col. 6. de accusat.

Limita dupliciter, vt per Felin. ibi.

REGVLA CCCLII.

INTERLOCVTORIA quælibet, potest reuocari per iudicem, siue concernat processum, siue emergẽtem, siue incidentem quæstionem: vt in l. quod iussit. ff. de re iudic. & in c. cum cessante. de appella. & in l. diem proferre. in princ. ff. de arbi. facit c. fi. de appel. in 6. notat Innoc. c. quo ad consultationem. de re iudica.

Limita 12. modis, vt per Feli. in cap. qualiter. el 1. de accusa. in col. 4. cum 9. sequentibus, vbi aliquibus ex limitationibus, alias sublimitationes interserit. Vide Alexan. qui ante ipsum illas 12. limitationes scripsit, licet non tam copiosè examinauit in d. l. quod iussit. in 5. col. cum tribus sequen. ff. de re iud. vbi Ripa ampliat istam regulã vndecim modis, & limitat alijs tredecim. & vide Præpo. in d. c. cum cessante, col. 12. cum tribus sequẽtibus de appell. vbi eam restringit 22. modis: vbi vide Philip. in col. 3. cum 6. seq. qui eam 14. modis restringit.

REGVLA CCCLIII.

INTERLOCVTORIA habens vim diffinitiuæ, reuocari non potest, quoniã de illa, prout de diffinitiua iudicatur: not. Bart. in l. quod iussit. ff. de re iudi. refert eum Maria. in c. qualiter. el 1. de accusa. tenet Abb. in c. cum cessante 2. col. in fi. de appel. & in c. peruenit. el 2. eod. tit. & voluit gl. in c. fi. in verbo, inanes. de electione. in 6. quã commendauit Felin. in c. causam matrimonij. de offi. deleg. in princ.

Limita duobus modis: vt per Felin. in dicto cap. qualiter. col. 4. in fin. & sequ. de accusa. per quem vide in dicta colũ. 4. quæ sit interlocutoria habens vim diffinitiuę: de quo etiam per Bald. in l. penul. in 1. col. C. si aduersus rem iudic. & per Barba. in addit. ad Bald. in l. minoribus C. de his quibus vt indig. in addi. incip. debet intelligi, in litera B, & in addit. sequen. Et vide quod notaui in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incipien. interlocutoria, & vide Philip. in d. cap. cum cessante. de appell. in col. 3. melius per eundem in col. antepen. vsq; ad fin. vbi describit vltra 26. sententias interlocutorias, quarum aliquæ habẽt vim diffinitiuæ.

REGVLA CCCLIIII.

INTERLOCVTORIA per quam iurisdictio iudicis est finita, vt si pronuntiat se iudicem incompetentem, vel non esse procedendum ad vlteriora, vel si absoluat conuentum ab obseruatione iudicij, non potest reuocari per eum. Text. not. in c. significantibus, de offic. deleg. bonus tex. in c. iudex ab apostolica §. 1. in fi. eod. titu. in 6. notant Abb. Imo. Rom. Maria. Bal. et Ant. in locis relatis per Fel. in c. qualiter. el j. col. 4. in fi. vers. fallit secundò. de accusa.

Limita quatuor modis, vt per Fel. ibi, quas limitationes transcripsit Ripa, & si aliquid addens in l. quod iussit. col. 3. de re iudic. ff. quas in summa transcribere libet.

Primò fallit in iudice ordinario: pro quo allegant Feli. & Rip. Bal. Paul. & Ias. hoc tenentes, & postea referunt alios doctores contrarium firmantes.

Secundò fallit, vbi à tali interlocutoria esset appellatũ, quia tunc poterit reuocari, secundum Feli. & Ripam vbi suprà: quam tamen limitationem dicit idem Ripa, sibi non videri tutam, ex ratione de qua per eum, ex quo relinquit cogitandum.

Tertiò fallit, quando iudex declarauit se incompetentem super aliquo dependenti à principali negotio, seu incidenti tantum.

Quartò

Quartò fallit, quando iudex qui pronuntiauit se non iudicem, non est datus principaliter. sed accessoriè, vt executor: quia potest talem sententiam reuocare. Ita not. singulanter Dominic. post Paul. in c. si super. de offic. deleg. in 6. quos refert Feli. qui dicit hanc limitationem notandam, quia multa ex ea elici possunt: quam simpliciter sequitur Ripa, referendo Felin.

REGVLA CCCLV.

INTERPELLATIO extraiudicialis cōstituit debitorem in mora, vt not. glo. in l. qui Romæ. §. cohæredes, in verbo, testato. ff. de verb. oblig. & in l. fideiussor obligari §. fi. ff. de fideiussor. in verbo, reus, & in l. amplius non peti. ff. rem ratam hab. per quas ita tenet Bar. in l. si ex legati causa. ff. de verb. obl. idem in l. qui vxori. in princip. ff. de adulte. alia glos. est in l. vinum, si cert. pet. ff. in glos. mag. in principio. tex. pro eis in l. denunciasse. in princ. ff. de adult. quem ad hoc dicit mente tenēdum Bart. in d. l. qui vxori. in prin. cum qua legit simul eandem legem, denunciasse. Et hoc tenet Segura, vbi plures gl. alleg. in repet. l. si ex legati causa. in fol. 14. col. 3. ff. de verborum oblig.

Amplia etiam si talis interpellatio fieret per verba enūtiatiua: vt si creditor debitori dicat, egeo pecunia quā mihi debes, vel similibus verbis vtatur, not. Bart. in l. & hoc modo. ff. de legat. 1. Angel. & Flor. in l. mora. ff. de vsur. qui adducunt text. in l. Paulus §. 1. ff. de bon. liber. & notant alij, quos refert Ias. in d. l. vinū, in col. 8. ff. si certum pet. in d. l. si ex legati causa, in col. 6. ff. de verb. obli. & ista est magis communis sententia secundum eum, licet alij, quos ipse enumerat, ab ea dissentiant: & tenet etiam Segura in d. fol 14. & dicta colum. 4.

Amplia secūdò, q etiam sola notificatio debiti extraiudicialis constituit in mora. Ita Bald. in d. l. vinum, quod ibi sequitur Ias. in d. colum. 8. dicens hoc raro reperiri alibi: & not. etiam Segura in dicta col. 4. in fin.

Amplia tertiò, vt sufficiat etiam vna interpellatio. Ad hoc textus est iuncta glossa in l. mora. ff. de vsur. & not. Bartol. in l. Titia. §. vsuris, per illum textus. ff. de leg. 2. notat Didacus de Segura in alleg. l. si ex legati. fol. 15. col. 1. vbi describit tres casus vbi hoc fallit, & sic non sufficit vnica interpellatio.

Limita istam regulam quadrupliciter, vt per eundem Ias. in d. l. vinum, in d. col. 8. & in d. l. si ex legati d. col. 6. cū duabus seq. quarum limitationum duæ vltimæ differunt à tribus descriptis per Socin. huic regulę in suis fallentijs, in regula 191. incip. interpellatio. & duæ primæ, quæ cum alijs concordant. Latius & melius a Ias. examinantur, quàm sint ab ipso Soci. descriptæ, qui huic regulæ nullam ampliationem assignauit: & suprà scriptas quatuor limitationes rescripsit etiā idem Didacus de Segura, in allegata l. ex legati, fol. 15. col. 4. & in duabus col. sequentibus.

REGVLA CCCLVI.

INTERPELLATIO ad hoc vt constituat debitorem in mora, debet fieri congruo tempore. Text. est in l. cum filius §. fina. ff. de verborum oblig. Et dicas idem si cōgruo loco non fiat, vt in l. si soluturus. ff. de solut. & notat gloss. in l. mora. in princip. ff. de vsuris, cum de tempore ad locū argumentum teneat, vt sunt iura in l. fi. ff. de tritic. in l. vinum. ff. si certum petatur. in c. 1. de plus petitio.

Limita dupliciter vt per Ias. in d. §. fi. col. 1.

REGVLA CCCLVII.

IRREGVLARITAS contrahitur, quando aliquis ministrat in ordine, quem non habet: vt in c. 1. & 2. de cle. non ordi. mi.

Limita sex modis vt per Syluestrum in sua summa, in verbo, irregularitas, versic. duodecimò quæritur.

REGVLA CCCLVIII.

IVDEX potest parcere reo contumaci, expectando eum etiam actore inuito & contradicente. Text. est in capit. consuluit. de offic. delega. quod dicit ibi Felin. singulariter notandum.

Limita tripliciter, vt per Felin. ibi, col. 1.

REGVLA CCCLIX.

IVDEX si ex pluribus pœnis vnam eligit, non potest aliā imponere: vt in l. prætor edixit. §. fi. ff. de iniur. & not. Bart. per illam l. in l. 1. in fin. ff. de vi bonorum rap. idē in l. senatus. in 2. col. ff de accusa. vide Bald. in l. data opera. colum. 2. C. de accus.

Limita tripliciter vt per Felin. in cap. quod olim. de Iudæ. in fine.

REGVLA CCCLX.

IVDEX non potest reuocare diffinitiuam sententiam. Text. est in l. Paulus, & in l. iudex. ff. de re iudic. faciunt iura notanda, quæ in criminalibus loquuntur in l. moris. §. sed enim, & in l. diui fratres. ff. de pœn. quæ commendauit Abb. in c. suborta. de re iudica. in colum. penul.

Habes Hispane text in l. 2. tit. 22. parti. 3.

Limita 12. modis, vt per Præposi. in cap. cum cessante. de appell. in colum. 17. & sequent. quam etiam regulam 8. modis restringit Felin. in cap. qualiter. el 1. colum. 13. cum 8. sequen. de accusatio. vbi plenissimè hoc examinauit: & vide Ripam in l. quod iussit. in colum. 10. cum duabus sequen. ff. de re iudic. vbi ampliat istam regulam octo modis, & limitat alijs nouem.

REGVLA CCCLXI.

IVDEX delegatus non potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ, vt in l. si vt proponis, la 1. C. quomodo & & quando iud.

Amplia tripliciter, & limita quinque modis, vt per Ripam in l. quod iussit. ff. de re iudic. in col. 13. & sequen.

REGVLA CCCLXII.

IVDEX secularis non potest cognoscere de causa spirituali, nec principaliter, nec incidenter: vt probat text. in cap. tuam. de ordi. cogni & in cap. lator. qui filij sint legiti. & in cap. si iudex laicus, de sententia excommunicationis, in sexto.

Limita nouem modis, vt per Alexand. in l. Titia. in 4. & 5. col. ff. solu. matrimo. Vide Ias. qui addit alias quatuor limitationes in l. quoties 2. colum. ad fin. & in sequen. C. de iudi.

REGVLA CCCLXIII.

IVDEX propter sententiam nullam, non facit litem suā: not. Angel. in l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisq; iuris. quod dicit singul. Feli. in cap. ex tenore. de rescript. in col. 3. qui allegat gloss. in l. fin. ff. de varijs & extraordi. cogni. & ibi Bartol. Adde vltra eū Barto. in suis quæstionibus, in quæstione 9, incipien. iudex per imperitiam. in colum. 1. versiculo decimò probatur, vbi sequitur prædictam glos. Ex quo colliges rationē huius regulæ, quæ est, videlicet, quia talis sententia non lædit partem: & vide Imo. in c. fin. de empt. & vēd. qui dicit nō esse alibi illā glos. eam etiā commendat ad hoc Ias. in l. 4. in §. condemnatum, in princip. ff. de re iudi. vbi etiam refert Ange. vbi suprà, not. etiam Paul. in l. si filium familias. ff. de iudic. allegando d. glo. Et vide tu Hispane l. 11. tit. 22. parti. 3. quæ ponit plures casus in quibus sententia est nulla.

Limita primò, nisi fuisset eam executus secundū Bald. in l. obseruare §. proficisci quæst. 21. ff. de offic. procons. quem sequitur Felin. vbi suprà. & tenet etiam Paul. in dicta l. si filiumfamil. Adde vltra eos Ange. in l. 1. §. hæc verba suprà alleg. vbi etiam per Alexan. in princip. qui refert Fulg. hoc sublimitantē, nisi executio possit retractari per grauatum, quia tunc debet eam retractare grauatus, & sic quòd limitatio procedat, quando executio est irretractabilis: quam sublimitationem nota, & credo eam intelligēdam, siue sit irretractabilis ex natura ipsius actus, qui fuit executus, siue quia lapsum est tempus quo pars debebat illam retractare, quia ista negligentia non poterit opponi parti per iudicem, ex his quæ infrà in 4. limitatione describam. Ex hoc habes vnum effectum, quòd actus sit irretractabilis: confirma eo quod not. Philip. in cap. vt debitus.

biius 6.col.de appella. vbi tenet quòd à futuro granamine potest appellari, quandu grauamen est irreparabile, vt puta à tortura, vel captura: & vide Felin.in cap. si quando de offic.delega.in col.penult.vbi ponit 5.effectus actus irreparabilis, contra regulas iuris communis, Vide etiam alium per Alexand.post Paul.ibi, in l.4.§. condemnandũ. col.fin.versic.& per istam.ff.de re iudi.videlicet, quòd quando per executionem sententiæ infertur infamia vel præiudicium irretractabile: tunc allegatio nullitatis vel restitutionis in integ.impedit executionẽ. Vide alium per Ias.in l.vt vim, in col.4.circa fin.ff.de iustitia & iure.

Secundò declarat, quòd regula procedit quo ad totale interesse, sed quo ad expensas propter hoc factas & damna, bene facit litem suam. Ita Bart. in solutione quæstionis 9. suprà allegatæ, in j.col.in fin.& tenent Ange.& Alex. vbi suprà: tenet etiam Paul.in dicto loco.

Tertiò limita, nisi nullitas sententiæ prouenerit ex eo, quia iudex pretio corruptus tulit eam: quia tunc licet sententia sit ipso iure nulla, vt in l.venales C.quan.prouo. nõ est neces.& in l.seruo inuito §.cum prætor. ff.ad Trebel. vbi Docto.& not.gloss.in c.cum ab omni.in gloss.fin. de vita & honesta clem.& in l.si per imprudentiam, in verbo, autore.ff.de euic.tamen tenetur parti in totum, vt est text.& Bart.in l.fin.C.de pœn.iudi.& in d.q.9.in col. ante pen.in si.in versi.decimò probatur, & vide Alexã. in d.§. hæc verba, in 1.colũ. vbi idem tenet per allegat.l.& refert plures idem firmantes, licet de Bart.vbi suprà, non meminerit. Et aduerte quòd Alexand.vbi suprà, generalius tradit hanc limitationem, dicendo quòd quando sententia nulla fuit dolo iudicis lata, tunc iudex tenetur ad integram litis æstimationem: licet vt videre poteris, illa lex finalis solum loquitur, quando iudex præcibus vel pretio tulit sententiam.

Quartò crederem, saluo meliori iudicio, suprà dictam regulam restringendam, nisi esset lapsum tempus agendi de nullitate (quod ex iure nostri regni Hispaniæ est tempus sexaginta dierum, vt in l.2.tit.15.lib.3. in ordi. rega.) vel si elapsi sunt triginta anni, infra quos potest agi de nullitate, iuxta notata per Bart.in l.si expressim. ff.de appell. quem refert Lanfran.in repet.cap.quoniam contra.fol.3. col.2.de probat. & per Cardin.in clement.1.de re iudic.in 14.quæst.& per Philip.in cap.dilecto. de appell. in col. 5. & per Ias.in l.1.colum.fina.ff.de ferijs, quia tunc cùm sententia lædat partem, & ratio huius regulæ cesset, meritò cessabit eius dispositio. Nec arbitror quòd poterit iudex imputare parti quare de nullitate non egerit, sicut nec imputare potest, quòd ab eius sententia iniusta non appellauit, vt voluit gloss. in l.1.§.1. in verbo, noui iuris.ff.quod quisq; iuris, & probat gloss.in d.l.si per imprudentiam. ff. de euict.& notat Bart.in solutione d.quæst.in princip. & tenet Inno.in c.sacro, de sentent.excommu. quem refert & sequitur Bald. qui hoc comprobat rationibus optimis in cap.1.§.iudices, de pa.iura.firman.in colum.penul.ver. quæro nunquid.& tenet Ang.in l.4.§.fi.ff.de damno infecto, vbi vide Alexand.qui plures refert, & tandem cõcludit quòd ita est communis cõclusio. Imo fortius opinor quòd etiam si pars cœpit agere de nullitate, & causa nullitatis sit deserta, adhuc possit cõtra iudicem agere: quod infero ex illa magis communi conclusione, relata per Alexand.vbi suprà, quæ habet, quòd etiã si appellatio sit deserta, pars agit contra iudicem qui iniquè pronunciauit, dum tamen lapsu temporis, & non renunciatione ipsius appellantis, sit appellatio deserta: & sic eodem modo intelligo de desertione nullitatis, vt iudex teneatur.

Quintò generalius restringe, nisi aduersarij intersit; quia tunc bene facit litem suam. Ita tenet Bald. in l. si vt proponis la 1. in fin.C.quomodo & quãdo iudex.& consonat illud quod firmat idem Bald. in allegato §. iudices. in colum.1.vers.quæro nunquid. vbi tenet, quòd in casu nostræ regulæ iudex facit litem suam, in eo quòd partem damnificat: facit etiam quod voluit idem in l.pen.C.de pactis, prope fin. vbi tenet quòd quando sententia nulla generat præiudicium parti, iudex facit litem suam.

REGVLA CCCLXIIII.

IVDEX vel is cui fit commissio, non se excusat prætextu infamiæ, vel alterius inhabilitatis. Text.in l.nec infames. C. de decurio. libr. 10. per quem ita tenet Specular. titu. de legato §. excipitur. vers.sed nunquid.tenet Inno. & communiter alij Doctor. in capitulo, suscitatur, de rescriptis.

Limita sex modis, vt per Felin.ibi, col.4.

REGVLA CCCLXV.

IVDEX ad quem, non inhibit iudici à quo, sed prius debet præmittere cognitionem vtrum appellatio sit recipienda: & si eam recipit veluti emissam ex probabili causa, poterit postea innibere iudici à quo, ne procedat text. in cap.Romana.§.quòd si obijciatur.de appel.libr.6.iuncto Innoc.in cap. dilectus lo 2.de rescriptis. Istud dictum sequitur Compostella.& communiter alij ibi.Bald.in addit.ad Specul.titu.de appella.versic. per appellationem ab interlocutoria. idem tenet domini de Rota in decis.412. in nouis.incip.item si appellatur.tit.de appellat.et eod.tit. decisio 6.in antiquis.

Limita quadrupliciter vt per Felin.in d.c.dilectus, lo 2. colum.9.

REGVLA CCCLXVI.

IVDEX debet pronuntiare sententiam, secundum partium conuentionem & concordiam. Text.est in lege, si conuenerit.ff.de re iudic.facit l.1.§.post operis.ff.de ope. no. nuntia. Exempla ad hãc regulam ponit Vldaricus Zasius in d.l.si conuenerit.col.1.& in 2.col. dicit per eam limitari tex.in l.iudicium.ff.commun.diui.item text. in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi. præsi.item tex.in l.rem non nouam.C.de iudic.

Limita hanc conclusionem quinque modis notabilibus, vt per Iason.in d.l.si conuenerit: & adde sextam limitationem per Vldar.Zasi.vbi suprà.

REGVLA CCCLXVII.

IVDEX potest supplere in accessorijs, postquam tulit sententiam, debet tamen illud facere eodem die.l. Paulus respondet rescindere.ff.de re iudic.facit l.iudex posteaquam, eod.tit.

Amplia hanc regulam in prima parte, scilicet quòd iudex potest supplere in accessorijs duobus modis, vt per Vldaric.Zasi.in d.l.Paulus 1.col.

Limita tripliciter, vt per eum vbi suprà 2.col.

REGVLA CCCLXVIII.

IVDEX alterius territorij, non potest mittere executioni sententiam ab alio iudice latam, nisi ad literas & requisitionem iudicis, qui eam tulit, tex.est, quem ibi notat Angel.in l.properandum §.sin autem reus, C. de iudic.in col.1.quem tex.dicit ibi Paul.alibi in corpore iuris nõ reperiri meliorem. Et vide Hispane l.1.tit.27.part.3.

Limita duobus modis notabilibus, vt per Iaso.ibi, in col.1.& vide Alexand. quem ipse Ias.non refert in l.à diuo Pio. §. sententiam, in colum.5.ff.de re iudic.vbi descripsit dictas duas limitationes, & aliam tertiam, & in materia bene loquitur.

REGVLA CCCLXIX.

IVDEX etiam delegatus, cognoscit an sua sit iurisdictio: probat text.in l.2.ff.si quis in ius vocat, non ierit. & in l. Præscriptione C.si con. ius vel vtilit. & in c. super literis, de rescript.

Amplia istam regulam tribus modis, & limita alijs.14. vt per Felin. in d.c.super literis, in col.12.cum alijs 12. colum.sequen.

REGVLA CCCLXX.

IVDEX quando procedit super delicto ex præsumptione, debet multum temperare sententiam suam, & maximè ne condemnet, nisi raro & modicè ad pœnam, nec pecunia-

pecuniariam, nec corporalem. Verba sunt aurea Innoc. in cap. quia verisimile, de præsumpt. quæ commendat Abb. in c. auditis, in col. penult. de præscript. Ant. & idem Abb. in c. quanto, de præsumpt. & celebrant hãc doctrinam Innocen. Specul. Oldrad. Petr. de Anchar. Bald. & Cæpol. & Feli. in pluribus & varijs locis satis diffusè relatis per Hippolyt. in repet. rubr. C. de probat. in col. 50. quos etiam se ad literam retulit idem Hipp. in l. repeti. ff. de quæstio. in col. 6. in fin. & sequent. quæ loca referre nolui breuitatis causa. Sat sit autorum tibi referre nomina, vt noueris qui fuerint tantæ decisionis celebratores, vltra quos vide Iasonem in l. vt vim, in 3. col. ff. de iustit. & iure Alexand. in l. 1. in col. 9. ff. si certum petatur, & ibi Ias. in 5. col. in fi. qui allegant glos. in c. inter solicitudines, de purgatio. canonic. in gloss. fi. licet Iason in loco proximè relato, corruptè eam alleget. Commendat etiam Tho. Ferr. in cautelis vltra Cæpol. cautela 5. in col. 2.

Amplia istam regulam verbis Pauli de Castro notãdis in consil. 197. incip. visa inquisitione. vbi voluit quòd ad condemnandum quo ad pœnam ordinariam delicti: non sufficiunt argumenta, vel indicia quantumcunque vrgentissima, etiam si sint talia quæ mentem iudicis adeò coarctarent, quòd aliud credere non posset: & ibi describit plura exempla, quod refert Hippol. in d. col. 50.

Limita & intellige prædictam conclusionem, quando iudex procedit ex hominis præsumptione, secus si ex præsumptione iuris. Ita limitat Abb. in c. accedens. in col. 2. de accus. in versic. nec obstat. Dat rationem, quia illa non ita fallit, sicut præsumptio hominis: confirma hanc conclusionem 12. differentijs, quas cumulat Felin. inter ea quæ sunt hominis, & ea quæ sunt iuris in c. pastoralis §. fi. pen. col. de offic. deleg.

REGVLA CCCLXXI.

IVDEX ex causa potest pœnam à iure statutam moderare. Textus est in l. quid ergo §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. not. Inno. in c. qualiter & quando. el 2. de accus. text. gloss. & Bald. in l. & si seuerior C. in quib. caus. infam. irroga.

Limita istam regulam 6. modis, vt per Felin. in d. c. qualiter & quando. in §. ad corrigendos. in col. 6. & vide per totam col. seq. septem causas iustas alternandi pœnam.

REGVLA CCCLXXII.

IVDEX si incipiat à præcepto executiuo, tale præceptũ factum sine causæ cognitione, quãdo in eo non est clausula iustificatiua, est ipso iure nullum, & potest sperni, & quamuis citatus non compareat, non incurrit pœnam præcepti: notat Bartolus in l. 1. C. de execut. rei iud.

Limita quatuor modis, vt per Ias. in l. nec quicquam §. vbi decretum, in colũ. 3. ff. de offic. proconsul. & legat. qui eam per supradicta verba descripsit, sic esse magis communem conclusionem firmando.

REGVLA CCCLXXIII.

IVDEX secularis cuiuscunque preeminentiæ sit, non est competens, quando tractatur de materia iuramenti, cũ sit spiritualis: notat Hostien. in capitulo tua, super glo. fin. de ordin. cognit. Abb. in capitulo significante. de pignor. in 1. notab.

Limita quinq; modis, vt per Felin. in c. 2. de spõs. in col. 10. vbi, & in seq. col. vide plenè de materia.

REGVLA CCCLXXIIII.

IVDEX potest sententiam diffinitiuam à se latam declarare, seu interpretari: notat Card. Anton. Abb. Ioan. de Anan. & Maria. in c. qualiter, el 1. de accus. vide bonam gl. in c. loci nostri §. his ita, 35. q. 9. in gloss. magna, per Barto. in l. ab executore, col. 2. ff. de appellat. Vide Hispane l. 2. titu. 22. part. 3. in fine.

Limita quatuor notabilibus modis, vt per Felin. in dicto cap. qualiter. el 1. in col. 13. & seq. vbi vide sing. de materia: & pro ipsa principali regula vide eum in col. 13. post medium, quia bene loquitur. Vide l. 3. tit. & part. alleg. in regula.

REGVLA CCCLXXV.

IVDEX non tenetur impartiri officium nõ postulatum, vt in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. & in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de noui oper. nuntiat.

Amplia sex modis, & limita alijs sex, vt per Ripam in d. §. hoc autem, in col. 2. cum tribus sequent.

REGVLA CCCLXXVI.

IVDEX ecclesiasticus non potest inhibere iudicem secularem, nisi parte citata: notat Anto. & cano. in c. tuam. de ordin. cognitio, & hanc dicit magis communem sententiam Alexand. in l. 4. §. condemnatum, col. 6. ff. de re iudic. idem in l. Titia. in fi. ff. solut. matr. & vtrobique refert plures Doct. Hoc etiam tenet Ias. in l. si opus, col. 2. ff. de noui oper. nuntia. qui etiam varia loca describit, vbi hæc sequetur opinio, licet aliquos doct. tenentes contrarium referat: & idem Iaso. in l. nec quicquam §. vbi decretum, col. 6. in princip. ff. de offic. procõsul. & sequitur etiam Thomas in cautelis vltra Cæpol. cautela 28. in col. 3.

Limita primò, vt per Ias. in l. ab administratione. C. de lega. cuius limitationem refert Thom. vbi suprà.

Secundò limita, quando iudex ecclesiasticus inhiberet ex officio suo, vt voluit Alexan. in consil. 9. in 4. volu. incipit d. consil. præstantissima doctor. & refert Thomas, vbi suprà, & ponit etiam Ias. in lectura l. admonendi, col. 6. ff. de iureiur. & in repet. col. penult.

REGVLA CCCLXXVII.

IVDEX omissa conscientia, secũdum acta & probata pronuntiet: tangit Abb. allegando sanctum Thom. in c. pastoralis. §. quia verò. de offic. deleg. tenet Ricardus de media villa, in 4. distin. 18. quæst. 3. arti. 2. Inno. in cap. cum dilecta, in glos. magna, in fin. de rescriptis. Bart. & Bald. post gloss. ibi in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsidis.

Limita septem modis hanc conclusionem, vt per Feli. in d. c. pastoralis. §. quia verò, col. 7.

REGVLA CCCLXXVIII.

IVDEX ex causa potest mutare omnem dilationem legalem: notat Bartol. in l. 2. ff. de re iudic. vbi vide Imo. Roma. & Alexand. & Butr. in c. 2. de dilat. & probatur in d. l. 2. iuncto c. quo ad consultationem. de re iudic. & in c. per sonas. de appel.

Limita octo modis, vt per Felin. in cap. cum sit Romana. t. & 2. col. de appella & in materia huius regulæ Vide Ripam in d. l. 2. ff. de re iudic. in col. 3. vbi ponit pro regula conclusionem negatiuam, contrariam huic regule, & limitat sex modis & postea limitat istam regulam dupliciter, limitando opinionem Bartol. ibi.

REGVLA CCCLXXIX.

IVDEX cuius arbitrio aliquo casu pœna est relicta, potest vsq; ad pœnam mortis arbitrari, gloss. est sing. §. in summa. Instit. de iniur. verbo, extraordina. quam sequitur Abb. in c. ex literis, de constit. & in c. cum te A B. de re iudic. Barto. in l. fin. ff. vbi pupil. educa. deb. quam etiam sequitur Prepos. in cap. 2. de sponsa duorum, ex qua dicit notabiliter, referendo Anton. q̃ secundum qualitatem personarum, poterit iudex punire eum, qui duas vxores accepit in pœnam mortis: puta quia ignobilis accepit nobilem, cum aliam haberet.

Limita istam conclusionem tripliciter, vt per Felin. in c. inquisitionis, in princ. col. fin. de accusatio. vbi vide omnino per totam illam col. de veritate illius singularis glos. & vide eundem Felin. in c. ex literis, col. 10, & 11. de constit. vbi tractat de dicta conclusione, & ponit quinq; declarationes circa eam, & vide ibi Decium col. pen. & fin. qui etiam ponit 8. declarationes.

Iudex secularis. vide infrà in verbo, matrimonij.

REGVLA

REGVLA CCCLXXX.

IVDICES ordinarij plures, licet habeant iurisdictionem & exercitium insolidum, tamen si omnes simul cœperunt de causa cognoscere, non debet pronuntiare vnus si ne alio, sed omnes simul debent iudicare: notat gloss. quæ ibi omnes sequuntur in lege, si vni. ff. de re iud. in verbo, proferre.

Limita hanc regulam tripliciter, vt per Ias. in d. l. si vni. 3. columna.

Primò, nisi vnus eorum iuret sibi non liquere,

Secundò, nisi in sententia interlocutoria.

Tertiò limita, si aliquis eorum sit impeditus aliqua iusta causa.

REGVLA CCCLXXXI.

IVDICI resistere non licet. Tex. in c. qui resistit 2. quest. 3. gloss. singu. in c. præsentium 7. quæst. 1. allegate â Abb. in c. ex insinuatione, de procurat. col. 1. & ibi eam facit singularem: & est text. in l. addictos C. de episco. audien. imò resistens puniri debet pœna criminis læsæ maiestatis. Barto. in l. 4. in fi. ff. ad l. Iuliam maiestatis.

Limita quatuor modis, vt per Feli. in c. si quando. de officio deleg. col. 2. & 3.

REGVLA CCCLXXXII.

IVDICIVM vbi semel acceptum est, ibi finem accipere debet. Verba sunt text. in l. vbi acceptum. ff. de iudicijs.

Limita vndecim modis, vt per Felin. in cap. ex tenore. de rescriptis, col. 7. cum duabus sequen.

REGVLA CCCLXXXIII.

IVRA canonica ligant omnes. Text. iunctis gloss. in c. 1. de constit. vbi omnes Doctor. quam ibi confirmat Feli. Limita decē modis, vt latissimè per eum ibi per 15. col.

REGVLA CCCLXXXIIII.

IVRAMENTVM per metum præstitum, obligat. Firmat hanc regulam Felin. in c. si verò. de iureiur.

Limita sex modis, vt per Ioan. de Selua, in tractatu de iureiur. in fol. 6. col. 1.

REGVLA CCCLXXXV.

IVRAMENTVM in lite de veritate ad hoc vt deferatur, requiruntur duo. Primum, difficultas probationis. Secundum, dolus aduersarij. Doctrina est Bartol. post gloss. ibi in l. in actionibus. ff. de in lit. iuran. notant Canonistæ in c. fin. quod met. causa. facit text. cum gloss. in l. semper §. hoc autem edicto. ff. quod vi aut clam. & dicit eam communē Ias. in d. l. in actionibus. 8. colum.

Limita hanc conclusionem duobus modis, vt per Iaso. vbi suprà.

Primò, vt nō procedat in actionibus bonæ fidei, in quibus etiam si non concurrat difficultas probationis, sufficit dolus aduersarij. lege, nummis. vbi Fulg. not. eodem titulo.

Secundò limita quando quis conuenitur ex dolo proprio, secus si alieno: quia tunc non defertur iuramentum in litem de veritate.

REGVLA CCCLXXXVI.

IVRAMENTVM non transit ad hæredes, cum sit personale, vt in cap. veritatis, de iureiurando, vnde licet iurās posset cogi ad factum, vt est gloss. singularis in l. si pecuniā. ff. de condictione ob causam tamen eius hæres non poterit. Ita not. Bald. in præludijs feudo. col. 7. nec hæres iurantis efficitur de foro ecclesiæ, vt not. idem Bald. in l. 1. versi. extra quæritur. C. de reb. credit. & in authent. sacramenta puberum C. si aduers. vendit.

Amplia, quòd sicut non transit iuramentum, ita nec facultas iurandi: not. Bald. in l. 2. C. de contract. indeb. Vide quatuor notabiles conclusiones pro declaratione huius ampliationis, per Marc. Anto. in loco infrà allegando.

Limita non procedere in iuramento cōfirmatorio cō tractus, sicut in casu text. in cap. cum contingat. de iureiuran. & in c. licet. eodem titulo, in 6. & in authēt. sacramenta puberum, quia tunc sicut ipse contractus validatus transit ad hæredes, eodem modo transit effectus iuramēti tanquam ejus sequela. Ita pulchrè Paul. de Castr. in consil. 65. & 67. idem in authent. quod obtinet. C. de probat. Petr. de Anchar. in d. c. veritatis, quos & alios refert ad hoc Marc. Anton. in tractat. de virtute iura. in effectu 45. Et idem videtur velle Fel. in c. cum sit generale. col. 6. de foro compet. quem vide ponentem aliam, & secundam notabilem limitationem ad hanc regulam.

REGVLA CCCLXXXVII.

IVRAMENTO acquiritur obligatio, & per consequens actio: probat text. in cap. qui sacramento 22. quæst. 4. & in cap. fin. de foro compet. lib. 6. probat gloss. in c. quoties cordis. 1. quest. 7. & est communis opinio doc. vt latius videbis in loco infrà alleg.

Limita 24. modis, vt per Ioannem de Selua, in tractatu de iureiurando 3. par. quæst. 1. per 12. columnas, quem vide in duabus primis colum. pro ipsa principali regula, vbi refert primò aliquos contrariam sententiam tenentes.

REGVLA CCCLXXXVIII.

IVRAMENTVM in fauorem alicuius præstitum, potest ab eo, siue periurij non remitti. Tex. in capitulo primo, de iureiurand. in cap. 2. de renuntiat. in cap. significauit. de censibus, & in l. fi. ff. qui & à quibus. Abbas & doct. in c. 2. de sponsalibus.

Limita vnico modo, vt per Felin. colum. decimatertia, in d. c. 2.

REGVLA CCCLXXXIX.

IVRAMENTVM appositum in testamento, habet vim clausulæ codicillaris, & sic operatur repetitionem à venientibus ab intestato. Text. singul. in l. cum pater. §. filijs matrem. ff. de legat. 2. ita tenet Bald. per illum text. l. si iure. C. de testa. manu. Et Bartol. in l. si quis pro eo, col. pen. ff. de fideiuss. & l. si quis in princi. ff. de leg. 3. & l. 1. §. si quis ita. ff. de verborum oblig. l. eam quam, cos. penult. C. de fideicommis. versi. sextus casus, & Socin. in regula 98. incip. testamentum si non valet. fallentia 3. & Ias. §. item si quis postulante. Instit. de actio. col. 2.

Limita dupliciter, vt per Ias. in d. l. eam quam, col. 9.

REGVLA CCCXC.

IVRAMENTVM sapit naturam actus, super quo interponitur. Text. est not. qui ad hoc solet allegari l. fi. C. de nō nume. pecunia. & ibi Bart. & Bald. dicunt eum singulārē Bald. in c. quæ in ecclesiarum. de constitut. Anton. de Butrio c. 1. de iud.

Limita istam conclusionem octo modis, quibus multum declaratur ista regula, vt per Marcum Anto. in tractatu de virtu. iuramen. in 72. effectu, col. fina. quem omnino vide, quia prius per duas colum. et vltra corroborat suprà scriptam regulam duodecim fundamentis notandis: quod non obliuiscaris, quia cum plura sint, in quibus iuramentum alterat contractus naturam, vt per Iason. in l. si conuenerit. in secūda, & tertia colum. ff. de iurisd. omn. iud. vbi plura cumulat ex prædictis limitationibus. Optimè declaratur materia, & habes illum tractatum in 3. volum. Tractatuum.

REGVLA CCCXCI.

IVRAMENTO omni semper intelligitur autoritas superioris excepta. Tex. in c. venientes de iureiur. facit tex. in c. ea, & in c. ad nostram, eod. tit.

Limita quatuor modis, vt per Io. de Selua in d. tract. de iureiur. fol. 6. 4. col. vbi prius vide aliqua exempla pro ipsa regula: & vide Felin. in c. constitutus. in col. 6. cum tribus sequentibus de rescript. vbi ampliat tripliciter regulam istam, & limitat etiam quatuor modis.

Iuramētum, vide suprà in verbo, absolutione. & in verbo, authoritate. & in verbo, clausula. lo 4. & in verbo, deponens. & in verbo, episcopus. & in verbo, iudex.

REGVLA CCCXCII.

IVRANDI facltas (in casu l. si quando. C. vnde vi, & in casu cap. fin. de his quæ vi, metusve caus.) transit ad hæredes.

redes damnum passi, si sit mortuus damnum passus antequam iuret: notant Paul. Romanus, & Alexand. in l. si per alium. §. fi. ff. ne quis cum qui in ius voca. est vi exi. ponit Ias. vbi hoc ratione confirmat in d. cap. si quando. penult. col.

Limita & intellige, quando hæredes sunt in tali conditione q possunt iurare, quia sunt bene informati, aliàs nõ: ideo oportet q sint tales hæredes, qui morati essent cum defuncto, & gessissent negotia eius. Ita Bal. in cap. 1. col. 1. de inuest. inter do. & vers. lis ori. & refert sequendo Ias. in d. col. pen. pro quo facit gloss. 1. iuncto tex. in l. maritus. ff. de quæst. ex qua not. ibi Hippol. in 2. col. quòd iuramentum non defertur habenti vnum testem, quando ille non potest scire veritatem rei. Et ponit exemplum in hæredibus, & in successoribus in iis alterius, quibus dicit non deferendum iuramentum per prædictam gloss. quod est notandum, quia sæpè contingit in practica.

REGVLA CCCXCIII.

IVRISDICTIONEM ordinariam & delegatã habens, si procedat simpliciter videtur procedere principaliter ex delegata: not. Io. Andr. in c. si postquam. super verb. ordinaria. de elect. in 6. per l. 3. ff. de test. mili. & sequitur ibi Domi. in princ. in 2. col.

Amplia dupliciter, & limita duobus modis, vt per Feli. in c. cum ex officij. de præscrip. col. 12. & seq.

REGVLA CCCXCIIII.

IVRISDICTIONIS perpetuatio circa expressa in rescripto, non operatur regulariter quo ad non expressa. Gloss. Ioan. Andr. & communiter Doct. in c. quoniam. de præscript. Bald. in c. licet vndiq;. de offic. deleg. quam conclusionẽ probat, defendit, & dicit communiter teneri Fel. in d. c. qnoniam. col. 3.

Limita 5. modis notabiliter, vt per eũ ibi, & in col. seq.

REGVLA CCCXCV.

IVRISDICTIO ordinaria, respectu certi generis, non potest prorogari ad diuersas causas, & dissimiles expressis. Istam regulam ponit Abb. in c. cæterùm. de iud. quam ibi refert Felin. in 1. colum. & allegat Anto. idem tenentem in cap. 1. de offici. deleg. col. 16. facit notabilis doctrina, quam inserui in meis doctrinis magistralibus, in doctrina incip. iurisdictio.

Limita quadrupliciter, vt per Felin. in d. col. 1.

REGVLA CCCXCVI.

IVRISDICTIONEM contẽtiosam non potest quis exercere in alieno territorio. Text. in l. fi. de iurisd. omn. iud. ff. & in c. fi. de constit. lib. 6. facit text. in l. fi. ff. de offic. præf. vrb. & in l. 2. ff. de offic. proconsf. & leg. Probat hoc l. 7. tit. 4. par. 3. quasi in medio. quæ lex punit simili ordine supplicij iudicem, qui homini alieni territorij corporalẽ pœnam infligit.

Limita quatuor modis, vt per Marian. Socin. in capitulo finali, columna 37. de foro competen. vide Iaso. vbi eam limitat 17. modis in d. l. fina. inter quos includit dictas limitationes Mariani, præter vnam, etsi eũ nõ referat.

REGVLA CCCXCVII.

IVRISDICTIO de iure ciuili præscribitur spatio longi temporis, videlicet decem annis inter præsentes & viginti inter absentes: exigitur tamen scientia & patientia illius contra quem præscribitur, quæ habet vim tituli, per l. 1. C. de seruitut. & aqua. & facit text. in l. fin. C. de long. temp. præscript. ita concludit Maria. in cap. cum contingat. de foro competent. in columna 10. de quo vide notabiliter & latè per egregium Doctorem nostrum, Ioan. Lupum de pal. rub. in sua vberrima repet. c. per vestras. de donat. inter virum & vxorem, fol. 19. col. 3. cum duabus sequentibus.

Limita quinq; modis, vt per eundẽ Maria. in d. col. 10. quem vide in Materis per tres col. præcedentes.

REGVLA CCCXCVIII.

IVRE communi sublato, intelligitur sublatum statutum illi simpliciter conforme: colligit Felinus. post plures hanc regulam, defendit, & dicit eam communem in c. 1. de rescript.

Limita duodecim modis, vt per eum ibi, columna decima, cum sequent.

REGVLA CCCXCIX.

IVS superueniens ex causa de præterito, pendente lite prodest, & potest sequi condemnatio, etiam de iure ciuili. Text. in l. si rem §. fi. ff. de pigno. action. & in l. si tibi mãdauero vt à Titio exigeres. ff. mandat. Ista est communis conclusio doct. in l. non potest. de iud. ff. & in d. §. fi. vt firmat Marian. in c. significantibus. col. 38. de libel. oblatio. quem vide in materia, per tres col. præcedentes.

Limita tripliciter, vt per eum ibi, col. 39. per totam: vide Paul. in d. l. non potest, in fin. vbi hanc regulam limita dupliciter.

REGVLA CCCC.

IVRI patronorum nunquam censetur Romanus pontifex per literas derogare, nec præiudicare. Ita tenet Hostiens. in c. dilectus, de offi. deleg. & Lapus allegatione 96. incip. beneficia vacantia. Domin. post Io. Andr. in c. 2. de præben. lib. 6. reprobata ibi gloss. & Abb. in c. cum dilect. de iure patronat. & plura ponit Felin. in tracta. quando literæ apostolicæ noceant patronis ecclesiarum.

Amplia hanc regulam vndecim modis, & limita totidem, vt per Felin. vbi suprà, col. 2. cum 7. sequen.

REGVLA CCCCI.

IVS patronatus potest vendi cum vniuersitate, & transit in emptorem. Textus in c. cum seculum. de iure patronatus, not. in cap. ex literis. eod. tit. Vide in materia Roch. in tract. eiusdem titu. folio. 33. in col. 1. in versi. vigesimoquintò quæro.

Limita quadrupliciter, vt per Paul. de Citadinis in tract. de iure patronatus. in 9. parte, col. 3. in versiculó, nonò quæro.

REGVLA CCCCII.

IVS, seu priuilegium reuocandi domum, si competat alicui, & cœpit alium conuenire durante causa concessiua dicti iuris, seu priuilegij: tunc potest conueniri, & cogitur defendere se. textus est in lege secunda §. sed si agant. ff. de iudicijs, & tenet glossa, & doctores in capitulo finali, de foro comp. Habes Hispane legem idem disponentem, in part. tertia. titulo 3. l. 4. quæ etiam seipsam limitat.

Limita quinqne modis, vt per Marian. in d. cap. fin. in colum. vigesimaoctaua, qui in materia ista iuris vocandi domum pulchrè & ordine singulari per sex columnas præcedentes, & per quinque sequentes plura describit; quas quinque limitationes transcripsit Felin. ibi, in col. antepenult.

REGVLA CCCCIII.

IVs accrescendi cessat, vbi portio vacans fuit acquisita. Ita textus in l. 1. aqus m. ff. quemadm. seruit. amit. in l. 1. §. interdum. ff. de vsufruct. accresc. Platea in l. 1. C. si liber. imper. socius lib. 10.

Limita nouem modis per Ias. in l. re cõiunct. ff. de leg. 3. colum. 47. cum duabus seq. à nu. 221. vsque ad 238. & eundem Ias. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obligat. à nume. 5. vsque ad 10.

ſonarum plurium: quia plurium perſonarũ exemplis iudicandum eſt, non paucorum: vt no. in c. quoniã de iureiur.

Tertiò fallit quando ius nõ reperitur expreſſum, nam tunc iure deficiente, iudicandum eſt ſecundum exempla aliorum, ita limitat gloſ. in prællegato c. fi. 23. diſtinctio. quam tene menti.

REGVLA CCLXXXI.

LEx ſecunda. C. de reſcind. vend. an & quando locum non habeat.

Primò locum non habet vbicunq; inſtrumento dicatur ꝙ quis vendit rem pro tanto, & illud plus quod valebat dedit & donauit emptori, ita tenet Bar. in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. oblig. quod habet locum etiam in habente errorem rei, vt not. Bar. in d. l. 2. in 4. colũ. & ſequitur ibi eum Bal. in l. cùm filius, §. pater. de leg. 2. & idem tenet Io. de Imo. in c. cũ cõtingat. in 35. char. de iureiur. Pet. de Anchar. & Innoc. in d. c. cum contingat. dicunt hoc eſſe verũ quando in inſtrumento diceretur & illud plus quantumcunque ſit. quia tunc propter verbum, quantumcunque, non habebit locum remedium d. l. ſecunda vt ibi per eos. & iſtud fuit de mente Gul. in l. ſi tibi. 10. in prin. ff. de pac. vbi tex. not. in l. fi. §. idem quæſiuit, & ibi Bar. ff. de condit. indeb. & ibi Bal. & in rub. C. de contrahen. empt.

Secundò locum non habet vbicunq; venditio facta eſſet cum decreto iudicis l. 1. C. de prædi. cur. lib. 10. quã ad hoc ibi ponderat Bart. in verbis, immoderatus venditor & emptor iniuſtus inuenitur, ſed contrarium tenuit Ioan. de Imo. & Lud. de Ro. in d. l. ſi quis cùm aliter. per tex. in l. 2. C. de fide inſtru. & iur. haſt. fiſc. lib. 10. vbi propter iniuſtùm pretium vẽditio reſcinditur, & tamen in illo contractu interuenit decretũ iudicis requiſitum: vt ibi iũcta l. 2. C. ſi propter pub. pen. quia aliàs ſequitur ꝙ rei vẽditæ per minorem cum decreto nõ poſſet peti reſtitutio in integ. l. ſi quidem. C. de præd. min. &c. Adde tamen quod cum opin. Bart. concordat Ang. in conſil. 148. incip. tutor vxoris, in fin. & idem tenuit ipſe in l. pretia rerum. ff. ad l. Falc. per tex. quem dicit eſſe ſingu. in d. l. & idem tenuit Bal. in l. eadem. & in d. c. cùm dilectus. de empt. & vend. ſed eandem opin. tenuit Bart. in l. 1. C. de præſcrip. 30. annor. ſed vt idem dicit Barto. fuit defectus circa iniuſtitiam pretij, & ſic reſcinditur & idem etiam tenuit Imo. in d. l. pretia rerum. & Bald. in repet. d. l. 2. in verbo, ſuper quanta. C. de reſcind. vend. Abb. in d. c. cum cauſam, vbi pro hoc allegat l. magis. §. penul. ff. de verb. obl. & in c. 1. de reb. eccle. non alien. lib. 6. & iſta pars de iure videtur verior.

Tertiò locum non habet quãdo venditio eſſet facta ad publicum incantum. Ang. in repe. l. ſciẽdum. in 6. col. ff. de verb. obl. per tex. not. in l. 1. C. de præd. curia. lib. 10. & idẽ tenuit in d. l. pretia, & in l. 1. C. de præſcrip. 30. annorũ. per tex. ſing. in d. l. 1. C. de præ. curia. Bart. tenuit cõtrarium in l. 1. C. de præſcrip. 30. anno. per tex. in l. ſi quos. C. de reſc. vend. Lud. Rom. idem tenuit in d. l. ſi quis cum aliter. ſed Ang. in prælleg. l. pretia, reſpondet quòd ibi clarè probatum fuit quòd fraus & ambitio intrauenerit in ſubhaſtatione, quæ tamen reſponſio violat dictam l. ſi quis cum aliter, & ideo teneo opinionem Bartoli.

Quartò locum non habet in adiudicatione inſolidum facta creditori per iudicem, quæ habet vim quaſi tranſactionis: vt l. à diuo Pio. §. pignor. ff. de re iud. Bal. in l. ordo, C. de excep. rei iudic.

Quintò locum non habet in venditione facta per aliũ quàm per dominum, putà per procuratorem: quia tunc non requireretur quòd eſſet deceptus in dimidia, ſed ſufficit ꝙ ſit deceptus in ſexta parte totiùs: vt ſingulariter voluit Bartolus in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum in ſexta col. ff. pro ſocio, iuncta l. vnde ſi Nerua. eodem titulo. quod tamen non firmat: ſed contrariũ tenuit Ludouicus de Roma in dicta l. ſi quis cum aliter. per l. ſi voluntate. C. de reſcind. ven. per quam l. ita tenuit Io. de Imo. in de c. Quintauallis, in 6. q. & idem tenet dom. Abb. in 2. art. & Imo, in d. l. ſi quis cùm aliter. in fi. ff. de verbor. obligat: Abb. in d. c. cum cauſam, quia imputari debet domino qui talẽ procuratorem elegit, arg. l. cum mandato §. fi. ff. de minor. circa quod vide etiam per Bald. in repet. d. l. 2. in 4. colum.

Sextò locum non habet vbicunq; facta eſſet venditio minùs quam ſit dimidia iuſti prætij, cum hoc, vt ſi pretiũ conuentum non ſufficeret, paciſcatur vt ſuppleatur iuſtũ pretium. ita tenet Baldus in cap. 1. qualiter, de appellatione in princip. per rationem de qua ibi per eum.

Septimò locũ non habet quando quis eſſet grauatus à teſtatore de vendendo fundum Sempronio, & vendidit minus quàm eſſet dimidia iuſti pretij. nam tũc non habebit locum d. regula: quod intellige tamen, vt ibi per Imo. & Bal. in l. ſi fideiuſſori. §. meminiſſe ꝑ illũ tex. ff. de leg. 1.

Octauò locum non habet in contractu trãſactionis: vt tenet gloſſa in d. c. cum cauſam, & ibi hoc tenet Imola Innoc. & Ioan. Andr. & Petr. de Anchar. & Specu. in titu. de empt. & vend. §. nunc videndum. ver. reſtat. Gul. de Cun in l. ex cauſa. C. de vſuc. pro emp. Bald. in l. ordo. C. de execu. rei iudic. & in l. tertia §. 1. ff. de tranſact. & ibi gloſſ. in verbo, debere. Bal. in l. 1. in princip. C. communia de leg. & idem in l. 2. C. de pac. & eſt tex. optimus in l. in ſumma. in princip. in verbo, nulla res. & ibi not. ff. de cond. indeb. ad idem tex. in l. à diuo Pio. in §. pignora. ibi, veluti &c. ff. de re iudic. & in l. ſi ſuper. iuncta l. ſecunda C. de do. ſed Bart. in d. l. ſi quis cum aliter. tenet contrarium: dicit tamen quòd haberi debet reſpectus ad eſtimationem dubij euentus, ſuper quo tranſactio eſt facta, & non ad veram æſtimationem rei, & ita intelligit gl. in dict. l. Lucius. ff. ad Trebel. & idem tenuit Rayn. Bartol. & Angel. & Imo. & Ludou. de Rom. in d. l. ſi quis cùm aliter. & Ioan. de Imo. in d. c. quintauallis. in 6. char. de iureiu. & Abb. in d. c. cum cauſam. de empt. & vendit.

Nonò locum non habet in contractu feudi. quia feudũ ſapit naturam gratiæ, vt not. in Specul. in titu. de feudis. §. nunc videndum, verſ. ſed nunquid. refert Bald. in d. l. 2. verſi. an habeat locum.

Decimò locum non habet in contractu emphyteutico: vt dixit Spec. in d. verſic. §. nunc videndum. ſed Bald. tenuit cõtrarium & bene in d. l. 2. verſ. ſed nunquid, & eſt ratio quia ille contractus emp. ſimilis eſt locationi: vt in §. adeo. Inſtit. loc. in qua conſtat remedium d. l. 2. habere locum etiam in omnibus contractibus bonæ fidei: vt ibi per gloſ. & doct.

Vndecimò locum nõ habet vbi ſuper contractu interueniſſet iuramentum ex certa ſcientia: vt not. Bal. in l. quæ ſub conditione. §. 1. ff. de cond. inſtit. niſi aduerſarius eum induceret ad iurandum ſuis perſuaſionibus: quia tunc non obſtante iuramento & tali ſcientia, retractari poteſt venditio quantumcunq; iurata ſicut etiam poſſet retractari ſi interpoſitum eſt per errorem facti: vt colligitur ex not. in tex. d. l. 2. verſic. 9. quæro.

Duodecimò locum nõ habet vbicunq; quis renuntiat beneficio illius l. quia renuntians eſt ſimilis ſcienti. l. quæritur §. venditor. ff. de ædil. edic. niſi renuntiatio proceſſerit ex renunciantis ſimplicitate vel facilitate. nam tunc nõ præſumitur ſcientia ſed error niſi talis renũtians appareat certificatus de beneficio d. l. ita no. dicit Bal. in d. l. 2. verſi. 4. quæro, ſi autem renuntiaret omnibus beneficijs, talis renuntiatio non porrigitur ad renuntiationem illius l. & de materia vltra prædicta vide Bart. in d. l. ſi quis cum aliter. vide etiam ponit an remedium d. l. 2. habeat locum in ſtipulatione, in qua quis fuit deceptus vltra dimidiam iuſti pretij: & communis concluſio eſt quòd ſic, & vide etiam plene per Bal. in rep. d. l. 2. & circa iſtam tranſactionem vide & adde dato quòd ceſſatet remedium d. l. 2. tamen ſi apparet contra me motam eſſe litem, ſuper qua tranſigendo deceptus ſum. tunc tranſactio eſt ipſo iure nulla. text. eſt notat in l. in ſumma, de condi. indeb. & prædictis adde quòd remedium d. l. 2. non tantum competit vẽditori ſed

etiam

etiam emptori: vt not.gloss.in præalle.l.2.& ibi not.tenet Bar.& Bal. & etiam creditori cui res est obligata, & vendita est infra dimidiam iusti precij: vt est gloss.not.in l.vend. §.1.ff.de bon.auto.iud. pos.secus autem si ipse creditor illam rem in solutum accepisset, sed iudicis autoritate: vt Bal.in l.1. C. de exec. rei iud. & de materia vide plene per Cano.in c.cum causam.de empt.& vend.

REGVLA CCLXXXII.

Lex, Barbarius, de offic. præf. an & quando locum nō habet.

Primò fallit & locum non habet si Barbarius sit factus prætor electione non præcedente, secundum Inno.in c.nisi esset.in fi.de elect. & per Bart.in l.actuarios. C. de num. & adiu.lib. 12.

Secundo debet limitari quando officium Barbarij fuit publicum authoritate & vtilitate:secus si autoritate sit publicum, vtilitate priuatum:vt de tutore dicit Bal.in conclusionibus Spec.in tit.de actore.

Tertiò quando valerent gesta per Barbarium, tamen quia ipse non fuit prætor, non deberet habere salarium: vt ibi dixit Bartol. in repetitione.& Bal.in l.2.C.de seruit. & aqua.

Quartò debet limitari quando inhabilitatis, licet sit facta, tamen non est imponēda:vt no.dicit Bal.in l.2. de mavin.& in l.si arbiter.C.de sen.Barba.licet esset seruus,tamē poterat fieri liber. sed quando foret infamis, quo casu esset inhabilis habito & actu,non procederet d.l. Barbarius. & de intellectu d.l. vide quæ notat Bald. in l. testium.ff.de testamen.

Quintò limitati potest si iudex excommunicatus, qui communiter habeatur pro habili, excommunicauerit vel absoluerit aliquem ab excommunicatione:quia non valet talis sententia:vt est glo.24.q.1.in secunda.Inno.in c. si vero,de sen.excom.

Sextò fallit quando illa cōmunis opi. vel tolerantia non est probabilis, vt quia quis nō fuerit publicè excōmunicatus,quia gesta per eum valent,per not.in c.1.de post.prælat. nisi iam diu fuisset excommunicatus,& in loco lōginquo: vt per dom.Ant.in c.ad probandum. de re iudic.

Septimò fallit quando talis sciebat vitiū:vt per Io. And. in c.dilectus.el a.de præb. has tres vltimas fallentias ponit An.Barb.in d.c.dilectus.de præben.

REGVLA CCLXXXIII.

Lex pen.C.de prędi.min.& l.pupillorum.ff.de re.eorū. qualiter limitetur.

Primò fallunt vbicunq; minor faceret suam conditionē meliorem,& dicitur facere suam cōditionem meliorem, si habeat rixosum vel damnosum vt est text. notab. in l. si conuenerit.ff.pro socio.& no.Bal.in l.1.si aduēr.transact.

Secundò fallunt quando maior dilapidaret bona,vt habetur per Gul.de Cu.in d.l.pen.& per Dy.& doct.in l. inter pupil.ff.de auto.tut. adde tamen quod vna ecclesia potest aliam ad diuisionem prouocare, vt not.in c. ex literis. de prob.gl.in d.l.iubemus,& quod suprà dictum est quod a minor potest maiorē ad diuisionē prouocare a limita hoc esse verū nisi minori esset bonis interdictū: quia tunc non poterit ad diuisionē prouocare, vt in l.ex castrensi,in prin. de castrensi peculio. qui tex.reputatur à doctoribus sing.

ADDITIO.

a *Prouocare.Vide Baldum in d.l.si conuenerit.ff.pro soc. & Fran.Aret.in d.l.1.si aduer.trans.*

REGVLA CCLXXXIIII.

Lex generaliter loquens generaliter intelligi debet.l.de pretio.ff.de pub.& Lud.de Ro.in l.si vero.§.de viro.soluto matrim.

Primò fallit quando est facta in fuitate,quia intelligitur si hæres non erit,quia non potest: vt est glo.valde not. in l.Gallus.§.quidam recte.de lib.& post.ratione dignæ personæ.l.si condi. §.si arbit.ff.de arbitr.l.a.C.de sent.ex breuic.rec.& l.sed & reprobari.§.amplius.ff.de excu tutor.facit ad hoc l. & no. singularitatis secundum aliquos & l.ad bestias. ff. de pœnis.pro quo vide do.Laur. de Palazo.in l. quorum.ff.de pig.in 2.char.in repe. sua.& omnino vide & ibi signa per me.

Secūdò fallit propter vtilitatem personæ. nam licet mulier non possit carcerari vt in l.1.& in auth.ibi posita.C.de offic.ciui.iudi. tamen mulier vilis poterit secundum Bald. in l.consentaneum. C. quomodo & quando iudex. quod limita vbi esset maritata quia tunc etiam vilis habet priuilegium secundum Io. And.in addi. Spec.in tit. de iniur. & de dam. dato.in princ.fallit tamen regula in d.l.1. in authē. ibi posita in tribus casibus, qui habentur per Bart. saltem duo in l.si quis ita. de testa.tutel.videlicet quādo esset meretrix.item quando mulier conuinceretur ex administratione tutel.vt ibidem.

Tertiò fallit propter modicitatem rei: nam licet ex forma statuti puniatur ille,qui extraxit sanguinē alicui, nō puniretur ille qui extraxit guttam tantùm Bald.in l.1.§.item secundū.ff.de ædil.edic.pro hoc facit vna glo.sing.1 5.q.2. c.non licet.quę docet ꝙ licet regulariter licitum sit aduocato seu doctori consulenti petere salariū, tamen hoc non habebit locum in eo qui paucissimo labore & sine chartarū reuolutione laborauit consulendo vel aduocando.illam tamen gloss.reprobat Io.And.in addit.Spec.in tit.de salario aduoc.§.sequitur.circa prin. eo quia debet remunerari labor præteritus propter quem de præsenti sine chartarum reuolutione potest,aliàs essent deterioris conditionis periti quàm ignorantes,& intel.dictū Io.An. quando propter laborem pręteritum in puncto consuluit:si autem consuluisset sine reuolutione chartarum quia casus erat clarus, quem omnes sciūt, vt putà si aliquis esset interrogatus de casu.§.gallinarum.Instit.de re.diui. tunc locum habeat gl. supra alleg.& ita soluunt doct.illam glos.

Quartò fallit. nā ratione dignitatis quis non potest citari nisi in scriptis, licet aliquis alius posset siue scrip.text.est in l.quoties.C.de dign.lib.12.

Quintò fallit.nā licet regulariter tantū illi.qui sunt sufficientes debeant promoueri ad doctoratum, vt l.meminerint.C.de aduoc.di.iu.fallit nisi quis fuerit præstantis ingenij,qui licet non studuerit legitimo tēpore, tamen est spes futuræ scientiæ secundū Inn.c.cum iussionis.de elec. facit tex.iun.cta gl.l.1.C.quibus & aduer.quos. vbi si minor 25. ann.est pręstan.ingenij & diligens paterfa. ita quod nō fuerit verisimile per ætatem esse læsum non restituitur.

Sextò fallit ratione pacis.nam ratione futuræ pacis matrimoniū contrahi potest inter eos inter quos regulariter propter ætatē esse nō potest, vt not.in c.1.de despō.impu. lib.6.ego addo ad hoc dictū Io.An.in reg.act⁹ legitimi.de reg.iu.in 6.vbi dicit ꝙ ratione futuræ pacis Papa pōt dispēsare cum monacho & moniali vt virū vel vxorē accipiat.

Septimò fallit ratione futuri periculi, vt l.si quis officiū. §.fi.ff. de ritu nup. nam ratione futuri periculi licitum est officiali maritare filiam suam in loco cui pręest, licet aliquis ciuis non posset vxorem deducere.

Octauò fallit ratione promotionis & dignitatis vt per Sal.in l.1.vt dig.or.seruet. & ideo solet dubitari an doctorati per Imperatorē debeant pferri doctoribus creatis per collegia,& est dicendū ꝙ aut imperator creauit ipsum doctorē cum examine rigoroso,& tunc præfertur, aliàs non. ita dicit Paul.de Cast.in l.quoties.C.vbi de cri.agi.opor.

Nonò fallit ratione publicæ vtilitatis, vt l. portio. C. de offi.rec.prouin.

Fallit 10.ratione loci,vt in c.licet.de pœn.& remis.vt in Mediolanensibus,qui faciunt regulam hebdomadarum.

Fallit 11.ratione sterilitatis,vt in l.2.C.de agr.& censit. lib.11.& ibi per Bar.nam licet quis conducat aliquam possessionēm, & promittat eam colere per quadriennium,& eam non deserere,fi superuenit magna sterilitas eam teneatur colere,vt ibi probatur.

Fallit 12.ratione nimiæ austeritatis & crudelitatis.nam licet dominus posſit seruum suum impunè verberare, vt Insti.de iure personarum.tamen si nimium ipsum crudeliter verberat, tenebitur,vt Inst.de his qui sunt sui vel alie. iur.§.fin.& l.1.eod.tit.ff.

Fallit 13.ratione ciuitatis : nam si sunt in rotulo duo doctores, vnus aduena, & alius ciuis,cæteris paribus non erit locus gratificationi,licet aliquis alius esset,sed ciuis,præfertur: vt l.ecclesias. de epis.& cler.

Fallit 14.ratione hostilitatis:vt l.minimè. de religiosis. ff.nam licet filio patrem offendere impune si est hostis patriæ. licet aliàs secus.

Decimoquintò fallit ratione coniunctionis sanguinis, vt l.1.& 2.ff.de recep. nam coniunctus sanguine celās maleficium non punitur ita,sicut puniretur alius,qui non esset coniunctus.

Decimosextò fallit ratione coniunctionis hinc inde: vt l.non solum. §. de vno. ff. de rit. nup.nam licet frater non posset cogi deponere contra fratrem vt l. Iulia. ff. de testi. hoc verum, nisi deponeret pro alio fratre contra fratrem per illum text.

Fallit 17.ratione æquitatis. nam licet quis per formam statuti non posſit legere per substitutum, hoc verum nisi substitutus esset æqualis scientiæ: vt not.Bald.in l. abolendæ. de episcop.& cler.

Fallit 18.ratione subrogationis.nam licet rector nō posſit facere aliquid in vniuersitate,nisi adsit maior pars consiliariorum,hoc verum nisi essent alij subrogati deficientes. ita voluit Bald.in l.1.C.quando non peten.

Fallit 19.ratione magnæ meliorationis: vt in to. tit. ff. & C.locati.& per Bart.in l.qui tenet. C.de omni agro deser.libro 11.

Fallit 20.ratione metus : vt in clem.1.de foro compet. nam ratione metus quis potest exercere iurisdictionem extra territorium ; licet regulariter secùs : vt l.fin.ff.de iurisd.om.iud.

Fallit 21.ratione concesſionis. nam princeps renocādo priuilegia concesſa ciuibus alicuius ciuitatis, non videtur in dubio reuocare priuilegia clausa in corpore statutorū, per glos.in authen. qua in prouincia.C.vbi de cri.agi oportet, & l.hæres absens.ff.de iud.& l.2.§.1.eod.titulo.

Fallit 22. si priuilegium concessum per principem transit in contractum. nam tunc non poterit illud reuocare, licet aliàs posset Bald.in d.l.ambitiosa,de decre.ab or.fac.& in l.qui se patris.C.vnde liberi.

Fallit 23. ratione paupertatis.nam iudex,qui habet multas causas,primò debet expedire causam pauperis gl.est.1. q.1.c.primis.& in l.non obstante.de iure fisci.

Fallit 24. ratione futuri scandali : vt in c. quàm cito. de consuet. nam licet subditi debeant obedire superiori, hoc verum nisi sequeretur scandalum . & ideo tunc debet rescribere superiori si timet de scendalo : vt in c. si quando. de rescript.

Fallit 25.ratione personæ.§.iste frater.ff.de pen.leg.vbi est iste casus.

Fallit 26 ratione amiciciæ: vt est glo.in l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.nam si aliquis legat centum, ratione amiciciæ cognoscetur nunquid de maiori vel minori summa legauerit.facit l.sed & hæc.ff.de procu.& in l.exigendi. eo.tit. vbi vnus amicus potest admitti sine mādato pro amico.l.inter amicos,de verb.signific.

Fallit 27. ratione absentiæ paternæ : vt l. si longius. §. filiusfamilias. ff. de iudic. nam ratione absentiæ paternæ filius admittitur ad agendum, qui aliàs non admitteretur.

Fallit 28.ratione affectionis paternæ vt l.qui officij . de contrahen. empt. nam ille, qui præest venditioni, potest emere,etiam filius in potestate,licet aliàs non posset,l.si in emptione.ff.de mi.

Fallit 29. ratione si finiatur causa. nā licet ex forma statuti vxores bannitorum debeant expelli de ciuitate, non debent expelli si vxores remanserunt viduæ secundū Bar. in l.Titia.§.vsuras. de leg.2.

Fallit 30.ratione famæ.nam licet regulariter ille,qui doctoratur,debeat examinari,fallit si est aliquis bonæ famæ, qui publicè visus est legere, & conferre, vel facere alia, ita quòd ex fama sit doctus . nam iste poterit sine alia examinatione licitè doctorari [a] secundum Io.Andr.in c.constituti. el 2. extrà,de appel.

ADDITIO.

a Doctorari. Adde idem tenentem Feli. in c.cleri.circa finem.2 col.de iudi.

Fallit 31. ratione geminationis. nam licet confesſio facta per principem bonorum alicuius banniti non valeat: vt l. 1. C. de pet. bono. sub. lib. 11. fallit nisi geminauerit suam confesſionem . vt est text. in l.nec damno.C. de precib. imper. offeren. sicut & aliàs dicimus in simili in l. si quando. de rescript. item licet confesſio facta absente parte non probet. l. certum. §. si quis absente. de confes. fallit nisi emanauit geminata confesſio . nam talis probabit secundum Bartol.in l. cum scimus. de agric. & censit. lib. 11.fallit,vt in l.1. in fine.de const. pecu.& in l.antiquis.C. ad Velleia.

Fallit.32.ratione magnę iniquitatis.nam licet ex forma statuti contra sententiam non posſit opponi exceptio, fallit nisi opponatur exceptio euidentis iniquitatis, secundū Ioannem Andream in additione.Specul.in titulo, de sent. §.vt autem,& facit quod not. Oldr.in consil.18.& Baldus in l.1.C.ne liceat tertio prouoc.nam quando latę sunt tres sententiæ conformes, licet non posſit regulariter opponi exceptio, poterit opponi exceptio nullitatis vel iniquitatis euidentis.vel etiam exceptio non rectæ formatæ inquisitionis,secundum Franciscum de Capil. in lege, licet. C. de procuratoribus.

Fallit 33. ratione præiudicij : nam si princeps promisit seruare statuta,non promisisse intelligitur de illis, per quæ generatur sibi pręiudicium: vt in cap.si gratiosè.de rescriptis.& Cyn. in lege,cum oportet.de bonis quæ liberis.

Fallit 34.ratione perseuerantiæ: vt l.fin.ff. de exceptio. nam priuilegium, quod datur aliquibus, qui sunt in aliqua arte,non intelligitur datum illis, qui desciuerunt de illa arte.pro hoc facit quod notat Bald.in authent.habi.C. ne fil. pro pa.vbi voluit ꝙ scholaris, qui nō intrat, sed vadit vagabundus,non posſit dare vocem.pro hoc facit glos.in l.antea.§.si quis.ff.de acquir.poss.nam aliud est esse in studio, & aliud studere,pro hoc etiam vide gloss. in l.vnicuiq;. C. de sac.san.eccle.& 3.q.2.c.gloria episcopi. qui voluit quod ad probandum quem peritum,non sufficit allegare ꝙ diu studuit, sed bene studuit. facit glo.not.in c.literis.de in integr. restitu.

Fallit 35.ratione affectionis paternę.nam si auus diligat nepotes & eos tractat vt filios,continebuntur filiæ appellatione: vt l.alimenta.de alim.& cib.leg.

Fallit 36. ratione affectionis.nam licet tres tutelæ procurare posſint excusationem, vt l. tria onera.de excus. tut. hoc verum nisi fuerit affinitas.l.spadonem.in princi. ff. de excus.tut.

Fallit 37. ratione necesſitatis officij.nam licet ex forma statuti debeatur pręmium capienti bannitum, non tamen debetur capienti officiali potestatis. secundum Bart. in l.si quis maior.in.§. vtrum.ff.ad Syllan.

Fallit 38. ratione reprobationis. nam nunquam quis poterit petere officium , à quo fuit expulsus tanquam indignus, vt c.nullus.de pact.lib.6.

Fallit trigesimonono ratione necesſitatis propriæ personæ : nam licet ex forma statuti omnes lapides qui extrahuntur ex lapidicinis padi debeant vendi communitati : tamen quis non tenetur vendere illos quos extrahit pro sua necesſitate l. venditor. §. si constat. ff. communia prædiorum.

Fallit

Fallit 40. quando esset periculum in mora. nam potest capi debitor nullo iuris ordine seruato, secundum Bal. in l. consentaneũ. C. quõ & quando iudex, et per Bar. in l. si creditores. ff. de priuil. credi. & est gloss. not. & Bal. in l. fi. C. de ferijs. iuncta alia gl. Insti. de act. in prin. in verbo, iudicio.

Quadragesimoprimò fallit ratione absentię iudicis. nã si aliquis non habeat copiam iudicis poterit in eius absentia appellare, quamuis aliàs non possit: vt notatur in l. 2. §. biduum. C. quando app. sit. facit quod no. in c. ex suscepto. extrà, de foro comp. & quod no. Bal. in c. 1. de vasal.

Fallit 42. ratione simulationis. nam statutũ puniens mulieres portantes monilia, siue perlas, non obligauit eã quæ portat monile contrafactum, vel perlas simulatas, secundum Bar. in l. 1. ff. de fonte.

Fallit 43. ratione viduitatis. nam vnum verbum vel vna oratio recipit interpretationem ratione clausulæ, vel orationis præcedentis vel sequentis secundum Bartolum. in lege, qui filiabus. de leg. & gl. ordin. in l. si seruus plurium. eodem tit.

Fallit 44. ratione infirmitatis. nam legatus, qui finita legatione rediens domum moratur infirmus in aliquo loco, habet priuilegium, quamuis si moraretur non haberet vt l. si cui. §. tamen dominus. ff. ex quibus cau. maiores.

Fallit 45. ratione impedimenti. nam licet caupo, postquam apposuerit signum in caupona, teneatur omnes hospitari: tamen nõ tenebitur si habet multos in domo, adeo quòd non possit omnibus sufficere, vel locus esset incapax. & hoc probatur in l. facti aduersi. ff. nautę caupo. stab. & idem notatur in iudice: vt per Barto. in l. munere. ff. de mune. & hono.

Fallit 46. ratione immunitatis criminis. nã ratione immunitatis criminis potest pœna alterari secundum Innoc. in c. 1. extrà, de constit. quem refert & sequitur Bal. in authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & intellige quod poterit alterari per principem, non autem per minorem à principe: vt l. diuus. de fal.

Fallit 47. ratione magnæ contumacię. nam poterit prætor ratione magnæ contumaciæ mittere aliquem in possessionem ex primo decreto. & quod non admittat dominum in possessione: sed regulariter secùs vt l. 4. §. duas. in verbo, deceditur. ff. de dam. infec. eodem modo poterit iudex denegare audientiam, l. sed & si per prętorem. §. sed si decreto. ff. ex quibus cau. maio.

Fallit 48. ratione beneficij præteriti circa republicã, de quo non fuit quis remoratus. nam ea ratione quisquã minimè punitur ex delicto. l. non omnes. §. fi. ff. de re mili.

Fallit 49. ratione personæ concedẽtis dignitatem. nam ille, qui primus descriptus est in matricula præfertur alijs, nisi postea esset primo descriptus & receptus ex permissu dignitatis. ita vult Bart. in l. 1. de albo scriben. & Bald. in c. is qui. de præben. in 6.

Fallit 50. ratione inuentionis de nouo. nam licitum est alicui aliquando vti instrumentis de nouo repertis, aliàs non posset vti. l. admonendi. ff. de iureiurand. & l. sub prætextu. C. de transact. & facit dictum Bald. in l. inuitus. C. de procur. vbi vult oppo. quando quis appellat ab interlocutoria.

Fallit quinquagesimoprimò ratione ignorantiæ: nam quis excusatur ab incestu. l. qui contra. C. de incest. nupt. & not. in c. 2. qui filij sint legitimi. & dicitur quis facere ignoranter, qui contraxit palam. l. 1. C. de interd. matrimo. vbi est gl. singu. in d. l. qui contra.

Fallit quinquagesimosecũdò ratione ætatis. nam testib. antiquioribus creditur, vt l. ob causam. de testi. ff. §. fi. & ibi glo. itẽ senior Canonicus potest conuocare capitulũ quando deesset prælatus. secundũ Inn. in c. 1. de maiori. & obe.

Fallit quinquagesimotertiò ratione conclusionis in causa. nam licet emptor possit denuntiare venditori quolibet tempore, hoc verum nisi esset in causa conclusum. l. si rem §. quodlibet. de euic.

Fallit quinquagesimoquartò ratione necessitatis, vt in l. 2. ad legem Rhodiã de iactu. & probatur in l. 1. C. de ope. li. & l. si vsusfruct. ff. de iure dotium. vbi est casus; ꝙ valet stipulatio facta ex necessitate de vno nummo, licet regulariter secus. l. si quis vno nummo. ff. de locato.

Fallit 55. ratione aliqualis probationis, not. per Inno. in c. cùm dilectus. extrà, de accus. et per Bar. in l. qui libertatẽ. ff. de peti. hære. ꝙ licet res inter alios acta alijs non præiudicet hoc verùm quò ad plenam probationem, secus quò ad aliqualem præsumptionem. hoc tamen limita secundũ Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. in 10. colũ. si testes sunt mortui, secùs si essent viui, & pars vellet quod examinarentur de nouo. nam tunc nullam faciunt præsumptionẽ secundum Bart. ibidem.

REGVLA CCLXXXV.

Lex abrogata regulariter allegari, nec ex ea argui potest tex. est not. & ibi Barto. & docto. in l. fi. ff. de fur. & per Archid. in c. frequens. de restit. spol. in 6. & per Cano. in c. nouit. extrà, de iudic.

Primò fallit quando allegatur ad hoc vt habeatur notitia de ea: vt nihil antiquitatis ignoretur. vt voluit gloss. in d. c. nouit.

Secundò fallit quando allegaretur ad finem ostendendi effectum concedentis eam: vt glo. in d. c. nouit. & not. 11. quæst. 1. qui tenet.

Tertiò fallit quandò eius ratio durat: quia tunc allegari potest: vt gloss. in d. c. nouit. & not. in d. c. qui tenet. & do. Anto. & Inno. in c. 1. extrà, de constitu.

Quartò fallit vltra glos. si allegaretur per principem, cũ per eum allegari possit. & extat. arg. C. de constitut. pecu. l. 2. §. penul.

Quintò fallit quando ipsa lex trãsiuisset in priuilegium concessum ecclesiæ, vt not. per tex. in d. c. nouit. extrà, de iud. & ibi per Inno. pro quo facit d. c. cum suis concor. secũdum Ioã. And. qui hoc tenet: imò videtur velle ex eorum not. singulariter secundum dom. Flo. & dom. Anto. quod vbi lex vel statutum transit in priuilegium non subditi, reuocari nõ potest nisi per condemnationem. & hoc etiam voluit Archid. in d. c. qui tenet. 11. quæst. 1. idem si transit in contractum cum non subdito. l. qui semel. cum ibi nor. per Bart. ff. de decre. ab ordi. fac. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. Et hoc etiam voluit Ang. in quadam sua disputatione, secundum quod eam recitat do. Nico. in d. c. nouit. extrà, de iudi. aliàs verò si non transijsset in priuilegium subditi, vel contractum cum subdito, & tunc reuocari potest per id quod not. Inno. in c. in nostra. extrà, de iniurijs, secundum do. Anto. & Flo. qui ita transeunt. d. c. nouit. quod vltimum dictum procederet quando iusta causa subsisteret, aliàs si causa non subesset tolli nõ posset per id de quo habetur in c. quæ in ecclesiarum. extrà, de constitu. per Innoc. secundum Ioan. de Imo. circa finem.

Sextò fallit quando ipsa lex abrogata fuisset Canonizata, & tunc reuocari non possit per id quod voluit glo. nor. in verbo, vbi lex 6. q. 1. in primis. quod verum est quando esset canonizata per habentem potestatem in hoc: aliàs aliud esset. per no. extrà, de rescript. vbi vide in c. 1.

Septimò fallit quando lex abrogata consonat cum iure nouo. nam tunc allegari potest cum concordantia iuris noui: vt in prima constitutio. C. ad hoc quod not. in c. si. de offic. deleg. in 6. imò etiam vt det aliquod robur. extrà, de restit. spo. super eo, quod tamen fallit si allegaretur ad decisionem casus de preterito vel tempore quo non erat alleganda, in authent. vt cum de appel. cog. in princ. & quod. not. per Bart. in d. l. fi. & per do. Anto. in d. c. 1. circa quod ibi vide, vbi plene not.

REGVLA CCLXXXVI.

Lex suum non tuũ tollit auxiliũ. l. fi. C. de pact. conuen.

Primò fallit nisi auxiliũ legis habeatur pro expresso per viã legis: quia tali casu prouisio hominis tollit per prouisionẽ legis vt per Roma. in cõs. 121. inci. circa primum

Secun-

Secundò fallit & limitatur ista regula habere locum in casibus expressis in iure, sed extrà illos casus prouisio hominis bene potest tolli per legem: vt tradit notabiliter Vitalis de camba.in tract. clausularum in clausula 103.cbar.3. secundum primam impressionem.

REGVLA CCLXXXVII.

LIBELLVS sine conclusione regulariter non procedit neque valet: vt not.in l.edita.C.de eden.& in c.examinata.de iudi.

Primò fallit in iuribus realibus quia etiam libellus inhabilis toleratur sine conclusione.ita dicit Inno.in c.1.de lit. contes.& in c.in eũ.de sepul.Bald.in l.vsusfructus. in prin. de vsufru.in apostil.& adde.1.quæst.4.præsulatus.

Secundò fallit quia sine conclusione libellus procedit coram Papa,& forte etiam coram alio,si conclusio sit vniformis & responsio colligi possit:arg.ff.de auto.tuto.l.1.& not.1.quæst.4. præsulatus. & vide ad hoc Innoc.in c.1. de lit.contest.

Tertiò fallit in libello criminali. casus est in c.licet. de simo.& vide Bart.in l.libellorum.in fi.prin.de accu.

Quartò fallit si libellus formetur hoc modo,conqueror quod Titius alienauit bona sua in fraudem meã.quia ista verba satis concludunt,vt no.in l.oẽs §. Lucius.ff. de his quæ in frau.cre.& idem si quis dicat côqueror de Mar. cui mutuaui 10.quæ reddere recusat.allegatur ad hoc l.Paulus respondit.§.Lucius.ff.quæ in frau.credi.

Quintò fallit in possessorio.1.q.4.quia præsumitur Inn. in c.1.de lit.conte.& in c.dilectus.de ordi.cog.& vide Anto.in d.c.ex literis.in 3.col. in princ. vbi dicit tutius tamen esse quod ponatur despoliatio.& per eundem in c.causam de cau.poss.& pro.Bald.in l.edita.C. de edendo. vbi ponit despolia.agentis possessorio recuperandæ.

Sextò fallit in his in quibus iudex potest supplere ex officio suo:quia tunc non requiritur conclusio ita Bart.in l.li ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infam.

Septimò fallit si sic generaliter concludatur, peto mihi iustitiam ministrari, & omnes prædictas limitationes ponit Ant.de But.in c.examinata,in 10.col.extrà,de iudi.vbi ponit plures conclusiones circa materiam conclusionis libelli.

REGVLA CCLXXXVIII.

LIBELLVS ad hoc vt lis contestari possit, petitionem seu conclusionem côtinere debet, aliàs recipiendus nõ est: cum sententia sine petitione dici non possit.l. fundus. ff.commu. di.& extra, de simo. c. licet. el 1. pro quo vide etiam quod voluit Inno.in c.1.extrà,de litis contes.vbi etiam per gloss.& doct.

Primò fallit & non tenet hæc regula quãdo factum proponeretur coram Papa: cùm tunc sufficiat ipsa facti narratio & responsio rei ad ipsam litem inducendam.extrà, de institu.c.cùm venissent. supplet enim princeps eius omnẽ solennitatem. extrà, de transf.capit.1.secundum Innoc.in dicto capit.1.& hoc tenet Gul. de Cu.secundum Io.And, ibidem.

Secundò fallit quando agitur de electione seu postulatione ecclesiarum,secundum Host.in d.cap.1. §. certum, in his enim hodie procedi potest sine litis conte. vt in cle, sæpe de ver.sig.

Tertiò fallit quando agitur de spiritualibus inter religiosos. extrà, de iudi.c.dilecti secundum Host.in d.c.1. de lit. contest. & de his plene dicendum est,vt in ca.1.extrà, de transact.

a Quartò fallit a secundum quosdam quando agitur possessorio; cum tunc admittatur talis libellus, conqueror de tali, qui me spoliauit, absq; alia petitione: prout not.glos. 3.quæst.4. præsulatus. per illum text. & 2.quæst.1.non tamen.extrà,de causa posses.& proprie. sed hoc non est verum:cum in possessorio requiratur lit.contest. c.1.& 2.de lit.conte.not.extrà,de offi. dele.c. consultationibus: vt in alijs nõ procedat talis libellus:vt not.Inno.in c.nostra.extrà,de sep.& etiam tenent Domi. de Rota decisione 311. secundum dom.Anton.in d.c.1.extrà,de lit. contest. Nec obstant in contrarium inducta: cum constet quod exceptio ibi facta fuit. Et hoc voluit Host.in d.c.1.& Nic.in d. c.secundum quem credi poterit quod dicta iura loquãtur, quando factum fuit propositum coram Papa.

ADDITIO.

a *Quartò fallit. Pro qua fallen. vide d.Petr.Philip. Cor. in consi.429 incip.ostenso per totum. in 1.parte.*

Quintò fallit in summarijs in quibus potest procedi sine strepitu & figura iudicij prout voluit Barto.in extraua. ad reprim. in verbo, sine figura.sed certe in his requiritur quod saltẽ apud acta appareat talis petitio vt patet ex not, in d.cle.sæpe.de ver.si.

Sextò fallit in casibus in quibus iudex procedere potest ex officio: cum in eis sufficiat sola narratio sine conclusione siue petitione: vt not.Ioan.de Lig.extrà,de resti.spol.c. 1.dicens,sic intellige c.qui præsulatus.secundũ dom.Ant. in d.c.1.de quo plenius extrà,de iudi.c. examinata. & per do.Nic.in d.c.1.qui dicit idem esse eadem ratione in quibus exuberat officium iudicis, vt in eis sufficiat sola narratio absq; conclusione.ad hoc quod not.Inno.extrà, de iureiur.c.ad nostrã. el 2.& quod not.in l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de damno infe. Et pleniùs in d.c. per eundẽ Host, qui ponit de generali conclusione libelli. Et quando conclusio est latior quàm narratio vel econtra, vide extrà, de lib.ob.c.1.& extrà, de ord.cogni.c.cum dilectus.

REGVLA CCLXXXIX.

LIBELLVS in qualibet causa offerendus est, nec etiam si à parte non petatur,admitti potest: cum de iudicij substantia, tam de iure ciuili, quàm de iure Canonico requiratur, vt in c.1. & ibi per doct. extrà,de lib.ob. & tacit 5. quæst.1.c.1.

Primò fallit quando proceditur per viam inquisitionis; cum in ipsa inquisitione, quæ procedit ex mero officio iudicis dari non possit: cum non sit qui offerat, sed loco eius danda sunt capitula super quibus inquirendi sunt.extrà,de acc.c.qualiter. §.debet. secundum Host.& Ioan.Andr.& dom.Anto.in d.c.1.de lib.ob. secundum Imo.in tit.de quisitio.erit offerendus si petatur, & tempus ad deliberandum debebit eidem dari.l.2.ff.de requi.reis,& in authen.offeratur.C.de lit.conte.& secundum Bald.in d.c.1.& hoc quando proceditur ad inquisitionẽ ex mero officio & neutro præsente: aliàs si procedatur ad eam aliquo præsente, eo scilicet qui eam impetrauit, tunc erit dandus, cum requiratur lit.conte. prout est text. in d.c.3. & c.cum dilectus. extrà,de priui.vbi de hoc.& extrà, de re iu.c.cum L.extrà, vt lit.non conte. c. quoniam.§. sunt & alij.secundum do. Nico.in d.c.1.de lib.obla.

Secundò fallit in causa quę celeritatem desiderat: vt in causa dam.infe.secũdum Do.in d.c.1.quod procedit quando iudex hoc arbitraretur arbitratu suo: sed an in hoc requiratur libellus vel non,no.in l.4.§. quoties.ff. eod. tit.& l.1.§.fi.ff.de fer.secundum Host.& Io.And.in d.c.1. & ita resideas ibi cum dom.Anto.& dom. Nic.circa quod vide quod not.Bal.& alij in d.l.4.§.hoc autem iudicium.

Tertiò fallit quando contra neminem specialiter agetur,nec aliquis appareret contradictor: cum tunc non sit cui offeratur: vt in d.authen.offeratur. ad hoc autem si casus tales erunt.secundum Host.& Io.And.& dom.Ant. in d.c.1.de lib.ob.sed certè & tunc licet nõ requiratur quod libellus alicui specialiter offeratur, vt contra aliquem recipiatur,nec tunc litis contest.sit facienda,vt not.in d.auth. si omnes. libellus tamen generaliter erit iudici offerendus secundum Bald.in d.c.1.circa quod vide quod not. extrà, de offic.iud.c.fi.

Quartò fallit in casibus vilibus seu modicis, vt voluit glo.in c.fin.extrà,de lib.ob.& per doct.Cano.in d.c.si quis cum clerico, ad hoc authent. nisi breuiores.C.de sent. ex breuic.

breuis.rec.& tunc non requiritur scriptura, prout ibi habetur. quæ autem dicatur modica causa vel vilis, qualitate personarum attēditur.l.plenius.§.æquitate.ff.de vsu & ha. vt voluit Ioan.Andr.in addit. ad Spec.§.nunc videndum. & secundum dom. Anto. in d.c.1.qui hoc videtur tenere, quod placet Nic. ibidem secundum quod Barto. voluit in authent.nisi breuiores.

Quintò fallit cum litigantes rudes sint, vt agricolæ vel similes. ad hoc facit text.in authent. de man.prin.§.si tibi. & in authent.de quæst.in 6.col.extrà,de rescrip.c.1.secundum Inno.& Ioan.And.in d.cap.1.de lib.obl. facit ad hoc quod not.in d.versi.per Gul.

Sextò fallit quando est talis causa in qua nō exigitur lit. conte.quia tunc non requiritur libellus secundum Innoc. & d. Anto.in d.c.1.qui ita transeunt in præal.c.1.quod non est verum. quia ista duo,scilicet,libellus & lit.contest. sunt duo substantialia iudicij separata, vnde vna sublata nō intelligitur alia.Inst.de nup.§.affinitas.adde quod not.per gl. in d.c.1.secundum Inno.ibi.

Septimò fallit quando vertitur negotiū inter episcopū & suos clericos: vt d.c.si quis cum clerico.quod vt dicūt quidam locum habet etiam si agerent coram delegato: cū non sit diuersitatis ratiō.extrà,de consti.c.translata. quod etiam placet Imo.& Gul.de Cug.in d.§.nūc videndū.ver. sed nunquid.sed hoc nō videtur verū,cum sit contra text. in d.c.1.de libel.obla.secundū Host. secundū quē non obstat d.c.si quis.cū loquaē in causis breuibus siue modicis,&c.

Octauò fallit quando agitur de reddenda ratione per administratores, seu officiales, vel ex syndicatu: vt in authent. vt iudices sine quoquo suff. §.necessitatem. & C. vt omnes tam ciuil.quàm cri.l.fi.secundum Host.& Ioan. And.in d.c.1.

Nonò fallit quando factum proponeretur coram Papa. de quo extrà,de lit.contest.c. vnico. ad hoc quod not. in l. enim.C.de testa.

Decimò fallit quando agitur inter religiosos,de his quę pertinent ad religionem. extrà, de ap. c. reprehensibilis. & de reli. c.fin.

Vndecimò fallit etiam in notorijs.11.q.1. de manifesta. & extrà,de accu.c.euidentia.& de iureiur.c.ad nostram.secundum Inno.& Io.And. ad hoc quod habetur extrà, de fi.instru.c.conueniatur.

Duodecimò fallit quando agitur de beneficijs authoritate rescripti Apostolici committēdis,secundum aliquos: vt not.extrà,de æta. & quali.c.accepimus, secundum Inn. & Ioan.And.in d.c.1.cum rescriptū loco habeatur libelli: vt in d.§.nunc videndū.ver.tunc,sed Bal.in l.1.& Imo.dicunt non solum de beneficijs obtinendis vigore rescripti, sed etiam cum agitur de causa beneficiali non requireretur libellus: vt expressum est in clem.dispendiosam.de iudi.

Decimotertiò fallit in causa matrimoniali, si in ea iudex ex officio procedat:vt extrà,de clan.despon.c.fi.

Decimoquartò fallit in causis in quibus sufficit summaria causæ cognitio,vt.ff.ad exhi.l.2.& 3.§.ibidem.secundū Host. & Io.And.in d.c.1.& ibidem dom. Ant.ita transit. quod verū est si tales causæ sunt ita summariæ ꝙ in eis procedit potest ita simpliciter de plano, & sine figura iudicij, vt sunt duæ causæ prædictæ.l.quando agit.de vsuris,aliud si sint tunc solum summariæ, & tunc vnius cognitio non inest sub alia causa,& sic nec libellus nec lit.conte.sed solū inducuntur vt breuiter & breuioribus dilationibus procedatur: vt no.per Bar.in extraua.ad reprimēdum.in verbo, summariè,ad si.quod not. per glos.in ver.figura in d.clem. sæpe,secundum Inno.circa quæ vide eundem ibi de quolibet instrumento verboso. fallit tamen in causis merè spiritualibus.extrà,de dolo & contu.c.1.secundum Io.And. & dom. Ant.in c.1.extrà,de lib.ob.sed hoc nō probatur ibi, nec est verum per d.cle.dispendiosam. quæ enumerat certas causas speciales.vnde secùs est in alijs.extrà,de præscri. not.in l.maritus secundum Imo.in d.c.1.

Decimoquintò fallit quando cōsuetudo disponeret circa libellos,& esset seruanda: cum talis consuetudo valeat. vt C.de priui.fisc.lib.12.& extrà, de eo qui mit. in pos. c. 3. secundum Imo.& Ioā.Andr.in præall.c.1. quod procedat non solum in conuentione,sed in statuto alicuius municipij vt voluit Bald.in d.c.1.& in l.nec quicquam.§.præfinito.ff.de offi.procon.& in d.cle.sæpe. & quod habetur in c. fi.de appella. in 6. nec potest consuetudo vel statutum inducere, quòd saltim petitio non fiat apud acta, cum esset rationabilis,quod not.in dicta clementina,sæpe.

Decimosextò fallit quando imploratur officium iudicis à parte incidenter, & deseruiens actioni, vt si petatur mitti ex secundo decreto,secundū Inno.in c.1.de lib.obl. ad hoc quod not.ff.de inoſ.test.l.Papinianus.§. sed si filius. & ff.de ædil.edi.l.ædiles.§.item sciendū. extrà, de sepul.c. certificari.et d.l.nec quicquā.§.vbi decretū.vbi de hoc.vel quādo extraordinariè imploratur.ff.de cōd.& dem.l.quibus diebus,in princi.aliàs regulariter requiritur libellus vt not.in d.c.fi.sed illud voluit gl.in rub.fi.de interrog. actio.

Decimoseptimò fallit in casibus in quibus nō est necesse quod sentētia referatur in scriptis:vt not.in gloss.in d.authent.offeratur,secundum dominum Antonium in d.c.1.

Decimooctauò fallit quādo agitur de re per sententiā, transactionem,vel cōpositionem finita,ne lites ex litibus oriantur.l.fi.C.de fide instr.secundū Imo.in d.c.1.quòd verum est,si executur liquidè & imploratur offi. iu.cū tunc non requiratur libellus. ad hoc quod not.per glos.de inoſ. test.& quod habetur in l.minor.25.annis.ff.de mino. aliàs intentatur per executionē sententiæ actio iudicati,vel alia actio descendens ex ipsa sententia, trāsactione vel compositione:quia tunc libellus,&c.vt voluit Bart.de in lit.iu.& suprà,de re iud.Bald.in d.c.1.de lib.obla. dom.Anto.quod procedit vt not.Inno.de except.in c.cum venerabilis.

Decimonono fallit in appellatione,cū appellator ab interlocutoria: cum tunc non requiratur libellus,vt not. per Gul.in d.§.nunc videndum.versi.nunquid in causa appel. vbi dicit ita in curia seruari secundū Bal.in d.c.1.qui tamē dicit hoc verum,si vtraq; pars sit præsens: cum tunc offerendus sit libellus, secus quando cōtestatio litis est necessaria.C.de tēpo.appell.l.illud.§.fi.& extrà,de testa.c.Raynal.

Fallit 20.quando libellus fuisset productus contra illum à quo quis haberet causam, & processum: cum teneat lit. conte. facta cum habent causam. nam processus cùm eo agitatur absq; alia productione libelli, pro quo facit quod habetur.ff.de re iud.l.sæpe.extrà,de re iudi.c.quamuis. vbi de hoc per dom. Anto.

Fallit 21.quando partes in hoc conueniunt, quòd iudex non in figura iudicij, sed de plano ex officio veritatem audiat, qui reperta veritate dicat & ordinet quod vult. & ita procedit casus in l.quoties.in fi.C.de priuile.& hoc secundum ipsum Host.in d.c.1.qui etiā ad hoc not.extrà,de arbi.cum tēpore,& in aothen.de offi.iud.§.si non contingit non tamen posset fieri ex consensu partiū pactum, ꝙ iudex omisso libello sentētiā ferat. ad hoc not.in c.fi.de iud. in 6.secundū Io.And.in d.c.1.qui ita resider.sed Inno.nec pacisci voluit posse partes, vt procedat iudex de plano & non in figura iudicij: cum non possint renuntiare partes ipsis solennitatibus substantialibus iudicij: vt not.de offi. deleg.c.de causa.per gloss.& 2.quæst.1. in primis. nec illis de ipsis loquentibus.ff.de leg.1.l.nemo potest.extrà,de foro competen.c.si dili.sed vide de his latius per Cano. in d. c.extrà,de libel.oblatio.& sic finsit.

REGVLA CCXC.

LIBELLVS siue actione reali agatur, siue personali, siue in iudicijs singularibus,siue particularibus, res specifice continere habet: vt in c.finali & ibi per glo. & doct. de libelli obla.

Primò fallit quando contra ipsum libellum non opponeretur nec peteretur ipsum declarari, vt dicit text. in d.c. fi.& vt habetur in l.fin.C.de annali exceptio.

Secundò fallit quñ res ipsæ petitæ per ipsum actoré, probabiliter certificari non possunt, tunc admittitur libellus non facta aliqua specificatione. & ita procedere poterit dictum Inno. in d.c.fi.dicens, q sufficit petere fructus ex tali fundo absque expressione. & si non extant poterit peti æstimatio in sententia, & non erit exprimenda quantitas, vt C.de sen.quæ sine certa quantitate l.2.& 3.

Tertiò fallit quando res accessoriè veniút, cum in ipsis accessorijs admittatur libellus incertus. sed non procederet libellus iste, peto mihi restitui talé fundum cum fructibus perceptis, vt voluit Inno.in c.certificari, de sepul.& c. tanta, qui fil. sint le. & not. extrà, de ordi. cog. cú dilectus. & per Cyn. in l.certum. C. de rei ven. l. cum propria. C. si quis alteri vel sibi, secundum dom. Anto. in d.c.fi. ad hoc quod not. per glo. in l.fundi. ff. de excep. rei iud. & per Bar. in l. 1. ff. de eden. circa princi. vbi hoc tenet, quæ opi. omnino seruatur & cósuetudine interpretatur. vnde est seruanda. c. cum dilecti. extrà, de consuetudine.

REGVLA CCXCI.

LIBELLVS ante litem conte. emendari & corrigi potest, vt est glo. in cap. fin. extrà, de libel. obla. & in l. edita[a]. C. de eden.

ADDITIO.

a L. edita. Vbi vide Franc. Aret. in ver. secundum, & in ver. 2. fallit & se.

Primò fallit quádo lapsus temporis impediret agi, cum tunc pariformiter impediat edi; vt habetur in l. bonorum l. 1. ff. rem re. ha. & l. cauere. de adul. prout est si statutum sit quod potestas non possit punire delictum retro commissum per duos menses ante principiú officij: cúm tunc si hoc tempus sit elapsum emendatio fieri non possit secundum do. Anto. in d.c. fi. de libel. obla.

Secundò fallit quod emendatio adderet aliam rem nó inclusam in libello actione deducta; vt voluit Barto. in l. edi. & Cyn. in d. l. fin.

Tertiò fallit quando semel emendasset, cum non possit iterum emendari vt C. de rebus credi. l. 2. secundum Bal. in c. fin.

REGVLA CCXCII.

b LIBELLVS post lit. contesta. emendari[b] non potest; vt l. edita. C. de edendo. & cap. fin. & ibi per doc. extrà, de libelli oblat.

ADDITIO.

b Emendari. Vide Fel. in c. significantibus in. 1. col. ver. ad illam materiam. & in 11 col. versic. circa mutationem. & in 12. col. ver. vnum vltra omnes de lib. obla.

Primò fallit quando vellem emendare detrahendo aliquid à re petita, & quò ad id liti renuntiando, cum possit etiam vsq; ad sententiá: nam sicut potest in totum detrahere & liti renunciare: vt l. postquam. C. de pact. ita etiam potest in parte. ad hoc quod not. extrà, de pact. c. cum pridem. ff. si cer. pet. l. quidam, d. Anton. & Imol. videntur etiam velle in d. c.

Secundò fallit quando talis emendatio esset circa accessoria occurrentia pendente lite, cum in his possit etiá fieri litis contestatio, de ædil. edicto. §. ædiles. & §. item sciendum. C. de iud. l. 2. & secundum Ant. & Nic. in d. c. fi.

Tertiò fallit quando emendatio fieret circa qualitaté, quæ non habet immutare substantiam facti nec formam suam, sed solùm habet diuersificare exceptionem suam, cùm tunc fieri possit vsq; ad sententiam. l. delictis. §. si de tracta. ff. de noxa, secundum Inno. qui circa hoc voluit in d. c. fi. & communiter per doctò.

Quartò fallit in iudicijs vniuersalibus, cum in eis possit fieri emendatio & additio post litem contest. vsq; ad sententiam. & hoc voluit Inno. in d. c. fi. & gloss. in d. l. edita. ad hoc Instit. de act. §. si minus. de peti. hære. l. 4. quia procedit non solum si conclusio fuisset generalis, vt quia petat declarari se hæredem, quia nó fuit sibi satisfactum: sed etiam si actor ponat in libello exceptioné legitimam cópetentem, puta si dicat peto decem, quæ mutuaui & es mihi obligatus non ob. pacto de non petendo, ipse actor est audiendus si non probat aliquid allegando ea, pro hoc apparet libellú esse iniustum, debet. n. libellus contra libellantem seruari. C. de libe. causa. l. cum per. & extra, de iudi. c. examinata. per Cano. in c. fi. extrà, de verb. sign.

Quintò fallit vbicunq; libellus relatiuè non narratiuè loquatur, vt quia dicit quod tale quid sic fuit vt continetur in instrumento. ita not. Paul. de Cast. in l. Gallus. §. idé credendum. in fi. ff. de liberis & posthu.

Sextò fallit quia dicta regula procedit quando lis est cótestata super re, antè verò litem contestatam potest emendari iuxta materiam l. edita. C. eodem.

Septimò fallit quando pars aduersa acceptat id, quod in libello est narratum, secus autem si illud negat. ita tenet Bald. in d. l. eum, & idem dicendum est in narratis exactionibus, quia ille fuit libellus rei vt l. 1. C. de his quæ pœnæ nomine. & ideo dicitur quod in exactionibus reus est actor. & ideo non potest quid narratiuè dici in libello vel in exactionibus per pœnitentiá reuocari: vt est glo. notabi. in d. l. eum, nisi ante litem contesta. vt not. gloss. in l. qui familiæ. ff. fa. er. & Bald. in l. ex hac scriptura. in fi. ff. de do. & vide Paul. de Castr. in l. exempla. ff. de pactis.

REGVLA CCXCIII.

LIBELLI verba ambigua in libellantis fauorem interpretari debent. l. si quis. ff. de iudi.

Primò fallit quia dicta regula procedit in libello ciuili, secus autem in criminali: vt not. Lud. de Roma in l. diuortio. ff. solut. mat. pro quo alleg. decisionem Bal. in l. quoties §. si quis, ff. de hæred. instit. quod esset valde singu. si verú esset: sed hoc non puto verum, nec de iure probatur.

Secundò fallit quando in criminalibus proceditur ad instar ciuilium causarum, vt l. absentem. ff. de pœnis.

Tertiò fallit quando in his terminis Bart. contrarium voluit in l. libellorum. in prin. ff. de accusa. ver. quæro, aliquis percussit aliqué per aliquot dies, & c. quem sequitur Io. Fabri Instit. de acti. in prin. nec obstat decisio Bald. in l. diuortio, & in dictis locis alleg. quia illa procedit ex eo, quia in d. l. quoties, §. si quis, ff. de hęred. insti. pręsumitur id q etiá probatio accusationis non aliter concludebat quá non concludebant verba accusationis: & ideo cum probatio ambigua debeat interpretari contra ipsum probantem, vt in c. in præsentia. de pro. non interpretantur dicta verba incótinenti contra accusatorem, & ita aperte declarat Bald. in d. §. si quis. el 2. de hæred. instituen.

REGVLA CCXCIIII.

LIBRI seu scriptura quantumcunq; antiquissima plenam fidem non facit, præsumptionem verò inducit, quæ arbitrio iudicis relinquitur. l. in contione dictorum. C. de reli. & sum. fu. & vt voluit Io. An. in c. cum causam. extrà, de prob. & in rub. de consecra. eccle. vel alta.

Primò fallit in libris seu scripturis repertis sub custodia publica, & fideli, seu in loco vbi reponunt solùm scripturæ authenticę, vt in archiuo publico, cum tales faciant fidem: vt voluit Io. An. in d. c. cú causam. cú ibi reponuntur ad hoc. not. per gl. in l. 2. §. exactis. in ver. p resti. de ori. iur.

Secundo fallit in scripturis quibus ab antiquis nostris communiter est creditum, vt in libris historialibus seu chronicis: vt voluit Bartol. in l. prima. ff. si certum petatur. vbi ex hoc dicit quod credendum est libris Aristotelis & Hypocratis, cum magistris maioribus communiter sit fides adhibita. ad hæc quod not. per gloss. in verbo magis. in c. inter dilectos. extra, de fi. instru. & per gloss. in verbo, translulit. in c. per venerabilem. extra, de loca. quod similiter locum habet in scripturis quæ olim fiebant in albo, hoc est in loco dealbato ante domum prætoris, de quibus glos. in verbo albo. extrà, de iudi. cum & istæ faciant fidé, ex quo ab antiquis nostris fides fuerit adhibita.

REGVLA

REGVLA CCXCV.

LIs propriè dicitur quando est facta cõtestatio.ita Bar. Ful.& Paul.de Castr.in l.causas.C. de transact.intellige quando verbum lis,infertur ad actus iudiciales, seu refertur in materia iudiciali: vt probatur in c.sæpe.in fi.de appel. & ibi Abbas.

Primò fallit quo ad inducendū vitium litigiosi:quia inducitur sola citatione,gloss.in verbo exordium,in c.super quæstionum,de officio deleg.& Bart.in l.s.ff.de litig.

Secundò fallit etiam quò ad perpetuandam iurisdictionem,vt probatur in c.gratum,de officio deleg.

Tertiò fallit quò ad inducendam litis pendentiam,quę inducitur sola citatione: vt in lite pendente.

Quartò fallit vbicunq; tractatur de liberatione:quo casu lis etiam dicatur ante litem contestatam.

REGVLA CCXCVI.

LIte non contestata ad sententiam diffinitiuam perueniri non potest: vt not.in l.fin.§.illud.C. de tempo. appella.& Bald.in authen.qui semel.in 3.colum.C. quomodo & quando iu.& ibi per Bal.& doct.in c. quoniam frequenter. vt lit.non contest.

Primò fallit in causa appellationis: vt in d.§.illud.

Secundò fallit in causa nullitatis annexa appellationi. Bald.in l.ambe.in 4.col.C.quomodo & quando iudex.

Tertiò fallit quando actor se absentat:vt per Bart.in d. authent.qui semel in 3.col.& ibi etiam Bald.

Quartò fallit quando intentaretur officium iudicis, vt pars se absentet,vt dicit Bald.not.in d.authent.qui semel, in 3.col.vide Baldum & Bartolum,in l.ab eo, & in dict.§. illud. qui examinat istam materiam.

Quintò fallit in causa criminali, in qua potest ferri sententia etiam lite non contest.vt est glo.sing.in l.absentem ff.de pœn. sed contrarium tenuit Azo in summa.C.de requi.reis,& istud est verius.

Sextò fallit quando iudicium non dirigitur contra certam personam,nec ab ea petitur aliquid dari vel fieri, concluditur tamen iudicium:nam tūc poterit procedi ad sententiam lite non contest.vt l aut si omnes.C.si iu.adhi. & ita procedere poterunt iura Legistarum secundum dom. Anto.& Imol.in c.3.vt lit.non contestata.

Septimò fallit quando agitur de libertate obtinenda:vt habetur in l.1.C.de asser.tol.& l.1.§.si verò subuentum. ff.de fideiuss.pro quo facit quod not. in simili in c.cū olim. extrà,de iud.

Octauò fallit in causa beneficiali vt est expressum in c. 1.C.de eo qui mittitur in poss.in 6.

REGVLA CCXCVII.

LIte non contestata in causa appellationis, ad sententiam diffinitiuam perueniri potest:vt est casus in §.illud.ff.de tempo.appel.

Primò fallit coram iudice à quo,secus coram iudice ad quem:vt dicit Bald.in c.per tuas. de appel.

Secundò fallit quādo partes essent præsentes tempore litis conte.quia debent litem contestari, aliàs non audiuntur.ita dicit Bald.in authent.qui semel.in 1.col. C. quō & quando iudex.qui dicit quod si comparet in medio tēpore probationis,non debet audiri ne sit cõtestetur vt patet.

REGVLA CCXCVIII.

LItem contestandi animus in dubio tam ex parte rei quàm actoris præsumitur vt in c.1.& ibi per doc. extra de lit.contest.

Primò fallit quando in loco esset cõsuetudo talis vt animus lit.conte.exprimatur:cum tunc nisi exprimatur non præsumitur talis animus,nec inducitur lit.conte.vt voluit dom.Nico.in d.c.1.de lit.contest.l.semper.ff.de regu.iur.& l.liberorum.§.quod tamen Cassius ff.de regulis iuris.

Secundò fallit quando illud apparet, videlicet, de non lit.contest.quia actor proponēdo factum,& reus respondendo protestatus fuit, ꝙ hoc facit non tamen animo lit. contest.cū talis protestatio ipsam lit.contest. impediet;vt voluit glo.in d.c.1.& in l.vnica.C.de lit.conte. Inno. in c. cum M.de consti.& Domin.in c.1.de lit.conte.

REGVLA CCXCIX.

LIte non conte.testes regulariter recipiendi non sunt: vt in toto tit.legis vnicæ,& in c. quoniam frequenter. & ibi per doct.extrà,vt lit.non conte.& in c.veritatis.extrà,de dolo & contu.

Primò fallit hæc regula in pluribus casibus enumeratis per glo.in d.c.1.vt lit.nō cōte.& per glo.3.q.9.in summa.

Sunt & vltra gloss. singulares alij casus in quibus similiter recipi possunt lite non contestata. quandoq; vnus est etiam notarius,qui recipit testes ad cautelā,extrà,de elec. c.bonæ.el primo.

Secundus est in vniuersalibus actionibus post sententiam diffinitiuam.C.de pet.hære.

Tertius est quando agitur de re iud.vel transacta à defuncto. vt lit.pen.c.5.in 6.

Quartus casus est in his quæ lit.non conte. sunt mota. extrà, de consti.c.cum M.de consti.

Quintus casus est in bonis ecclesiæ alienatis,& suspensis,vel excommunicatis post inhibitionem. extra de do. & contu.c.veritatis.in fin.

Sextus casus est quādo agitur contra clericū,qui de maleficijs suis publicè gloriatur,extrà,de excess.prælat. ꝗ sit.

Septimus casus est quando curant admittere iuramentum. extrà,de testi. veniens.

Octauus casus est in incidentibus vel emergentibus quæstionibus:vt not. per gloss.sing.in d.c.extrà,vt lit.non conte.imo & in omnibus casibus in quibus non est necessarius libellus.extrà,de lib.ob.c. t.secundum Paul. qui has post gloss.enumerat in d.c.extrà,vt lite non contesta.

Et de his omnibus in Specul.in tit.de leg.vbi enumerat 36.in quibus testes recipi possunt lit.non contest. quibus adde alium casum in c.quamuis.de offic. ordi. in 6. alium casum in c.pro humanis. de homi.eo.lib.& alios in clem. dispen.de iudi.& ibi dom.Nicol.

Nonò fallit quando procederetur per viam inquisitionis:vt plene per canonistas in d.c.veritatis.

Decimò fallit quando procederetur super crimine dilapidationis.ibidem per Cano. & habetur per Cano. 3.q.2.

Vndecimò fallit quando procederetur ex mādato personæ:vt patet in glo.in d.c.veritatis,& ibi etiam per doct.

Duodecimò fallit in crimini hęresis,in quo etiam post mortem ferri potest sententia.24.quæst.2.sanè.& vt not. in c.insinuatione.

Decimotertiò fallit quando infamato de crimine inducta fuisset purgatio, cum tunc si non veniat intra terminum pro confesso habeatur & conuicto eo elapso: adeò ꝙ possit contra eū ferri sententia & lis conte. per id quod voluit glo.in c.1. de simo. ad hoc etiam de pur. Cano. c. cum P.quod voluit gl.in c.decernimus.prout refert dom. Anton.in d.c.veritatis.

REGVLA CCC.

LIte non contestata contra absentem regulariter procedi non potest: vt per Inno.in c.veritatis.extrà,de dolo & contu.

Primò fallit quando ipse actor agere non posset de pręsenti:vt quia debitum sit conditionale in diem, vel pendeat ex alterius arbitrio: cum tunc recipi possit lite conte. ff.ad l.Aquil.& extrà,de ver.si.& ea quæ,vt plenè videtur in dictis iuribus.

Secundò fallit quā ipsa pars esset præsens & impediret litē cōtestari,per id quod habetur extrà,de iud.c.pe. & fi.

Tertiò fallit quando dignitas excitaretur. extrà, ne sede va.c.vlt.circa quod vide quod ibi not.

Quartò fallit quādo exigitur parte præsente, quòd vnū malitiosum tyrannum conuenire actor non audeat nec recipit testimoniū eadem denū. cum tūc iudex subueniat eidē actori iuste timenti.ar.extrà,de ap.c.si iustus.& cōsiderata negotij qualitate, & alijs circūstātijs,recipiet testes quoad

quoad poterit,& diligenter ſuſtinebit intereſſe rei in ipſorum examinatione, ſeruando ſibi exceptionem in perſonas in d.cauſa,ſecundum Hoſt.& Ioan.And. in d.c. quoniam,vt lit.nõ conte.& not.ad hoc etiam in c.fi. extrà,de hæret.in 6. ſecundum Nico.non ob.text.in præal.c.quoniam,faciens mentionẽ de reo, quando eſt contumax vel abſens, cum habeat reſpectum ad id quod communiter accidit,ſecundum dom.Nicol.in præal.c.quoniam frequẽter, vt lite non conteſta.

REGVLA CCCS.

LIs inter patrẽ & filium regulariter eſſe nõ poteſt,vt in l.lis.ff.de iud.& l.actiones.ff. de act. & obli. ſine veniæ petitione:vt l.fin.C. de in ius voc. & ſic eodẽ modo contractus non valet.l.1.§.fin.de contrahen.empt. & §. poſt mortem.Inſti.de inu.ſtipu.& l.1.C.de inoffi.dona.

Primò fallit vbicunq; vellet filius agere contra patrem extraordinario officio iudicis: quia tunc poſſet bene agere,venia tamen petita:vt in gloſſ.valde not.iuncto tex. in l.cogi.§.ſi pater filio.ff.ad Trebel.& not.in l.3. §. ſi ea. ff. de bon. poſſ.

Secundò fallit in cauſa alimentorum: nã ſi pater denegat alimentare filium, vel filius patrem, tũc eo caſu inter eos poterit eſſe lis:vt eſt tex. in l. ſi quis à liberis. in princ. ff.de li.agno.& eſt text. in l.fi.§. ipſum autem,C. de bonis quæ liberis.& in l.nec filius,C.de pat.pote.

Tertiò fallit in caſtrenſi vel quaſi caſtrenſi. nam in his bonis poterit eſſe lis inter patrem & filium,vt eſt tex.iuncta glo.in l.adop.in princ.ff.de in ius voc.& tenet gl. in d. l.lis nulla, & eſt text. in l. cum oportet. in §. eo.C.de bo. quæ liberis.

Quartò fallit vbicunq; inter patrem & filium eſſet facta obligatio, & firmata iuramento:quia tũc inter eos poterit eſſe obligatio. ita notanter tenet Bal.in l.3. C.pro donato. Quia iuramentũ eſt de iure naturali, quo iure non cõſideratur patria poteſtas. Et idem etiam tenuit Io. An. in tit.de teſt.glo.in ver. Vber.de gobijs.in addit.Specu.Et hoc eſt ſecundũ eum: quia iſta donatio non eſt prohibita per legem,nec reprobata,ſecundum ea quæ not.in l.cum lege,de fideiuſ.et per Bal.in l.non dubio,ff.de leg.Sed Pau. de Caſtr.in ſuo conſi.303. conſuluit contrarium & malè. nec fuit recordatus de eo quod dixit Bald. in d.l.3.C. pro don.nec de regulis quas ponunt doct.in c. cum cõtingat. de iureiur. vbi dicunt quod quando actus eſt prohibitus, quia eſt contra bonos mores ciuiles, nõ vitiatur iuramentum quod eſt de iure naturali. vnde ius canonicum non conſiderat aliud,niſi an iuramẽtum poſſit ſeruari ſine peccato,vel non,iſtud ponderat tex.in d.c.cum contingat. & in c.licet mulieres, eod.tit.lib.6.& c.2.de pac.eod.lib.

Quintò fallit ſi filius alieno nomine, puta tutorio vel curatorio nomine conueniat patrem: quia hoc caſu põt, vt eſt tex.l.quæſitum.ff.de in ius voc.& auth.vt liceat matri & auiæ,in princ.quod ſecus eſſet ſi eſſet procurator in rem ſuam quia non licet filio accipere ceſsionem actionũ contra patrem, vt eſt caſus ſecũdum vnam lecturam in l. actiones.ff.de act.& obl. & ita tenet Ang. in d.l.lis nulla, qui dicit illum tex.eſſe ad hoc perpetuò notandum.

Sextò fallit quia iſta regula procedit de iure ciuili.ſecùs autem de iure canonico:quia de omni cauſa inter patrem & matrem & filiũ poteſt eſſe iudicium. ita not.Io.An. in c.in anima.in gl.pe.de iud.li.6.& idẽ tenet Angel.in d.l.lis nulla,qui dicit hoc eſſe vtile in terris eccleſiæ.& ego allego de hoc gl.de iure cano.valde not.vna eſt.3 3.q.4.c.ſi eccleſia.alia 2.q.7.quare.tertia eſt in c.fi.in gl.pen.de iud.lib. 6.quas cõmuniter ſequuntur,& pro hoc allego bonũ tex. in c.non eſt nobis,de ſponſ.qui tex.vult quod in cauſa matrimoniali inter patrem & filium poſsit eſſe iudicium.

Septimò fallit quando pater filium maledicit, & cõtra pietatem tractat:quia tunc filius poteſt cogere patrem vt ipſum emãcipet.vt no.in l.quidã cũm filiũ.ff.de verb.obl.

Octauò fallit quando pater diſsiparet fideicõmiſſum; quia tunc obligatur filio exiſtenti in poteſtate reſtituere ante conditionis euentum: & ſic filius poterit petere vt remoueatur ab adminiſtratione, vt eſt caſus not. in l. imperator.ff.ad Treb.& ibi per doct.per Bar.ſolum in l.fi.in fi.de ſent.paſ.& per eundem in l. 3.§. quod ſi mihi patris. & in l.fi.in prin.ff.ſolu.matr.alios caſus vide per gl. & doc. in d.l.lis nulla,de iud.& per tex.in l.ius certum.ff.eod.

REGVLA CCCIS.

LITSGARE tenetur quis per ſe in iudicio,maximè criminali.l.fin.C.de procur.& in c.paſtoralis,de iudi.

Primò fallit in magiſtratibus, quia ratione officij poſſunt per alium litigare.l.non ſolum.ff.de procu.

Secundò fallit in excõmunicato, quia per alium debet litigare.vt in c.intelleximus.de iudic.

Tertiò fallit in epiſcopo, qui per alium litigare poteſt. vt 5.q.3.c.quia epiſcopi.

Quartò fallit in vniuerſitate,vt in l.eorum. & in l. 3. ff. quod cuiuſq; vni.nomine.

Quintò fallit in illuſtribus perſonis, quæ per alium litigare poſſunt, vt d.l.fi.C.de proc.

Sextò fallit in his,qui non habent diſcretionem.vt ſunt pupilli,prodigi,& furioſi,& ſimiles.vt not.dicit Anto.de But.in c.paſtoralis.de iudi.qui ponit 6.ſupraſc.fallen.

Septimò fallit quando delinquens eſſet poſitus in carceribus:quia propter neceſsitatem datur procurator, niſi pro alio delicto fieret inquiſitio contra eum in alio loco; vt dicit Bal.in l.eos.§.ſup his,in fi.ff.de app. & vide quod not.Bald.in l.minimè.C.de appellat.

REGVLA CCCSII.

LITERIS ordinarij iudicis nõn creditur, ſi in eis teſtes deſcripti non ſunt.vt in c.1.& in c.quoniã, de proc. & plenè per cano.in c.poſt ceſsionem.extrà,de prob.

Primò fallit quando cõſuetudo loci eſt quod credatur cum ipſa conſuetudo loci attendenda ſit in hoc.vt voluit Inno.in d.c.1.de proc.in 2.op.& Io.An.in d.c.poſt ceſsionem,& Io.Cald. ibidem, & ita cõmuniter tenetur per c. cum dilectus,extrà de fide inſtru. & per id quod habetur in l.5.& 2.C.de ſumma Trinitate.

Secundò fallit quando tales literæ eius ſigillo ſunt ſigillatæ,vel contra producẽtem facerent fidem, per id quod habetur in l.ſi procuratorem.ff.de proc.& C.de reb.cred. l.2.& extrà,de ſim.c.ſi ad quorundam.& in cle.5.de proc. ſecundum Ioã.Cal.& Io.de Imo.& dom.Nic.in d.c.poſt ceſsionem.de probat.

Tertiò fallit in literis commiſsionis iuriſdictionis, vt quia per eas delegatur iuriſdictio: cum talibus literis credatur ſigillaris ſigil. ipſius ordinarij.extrà,de offi. delega. c.cũ in iure.ad hoc quod not.domini de Rota,deciſi.248. quę incipit.Item voluerunt,& quod habetur in l.ſi per calumniam.C.de epiſcopis & cler.& Gul.de Cu.& Bart. in d.l.ſi procuratorem. pro quibus facit quod habetur in c.ſignificauit.extrà, de appel. à contrario ſenſu. & quod not. Arch.in c.1.de offic.deleg.in 6.

Quartò fallit in literis citatorijs,monitorijs,ſeu requiſitorijs:cum talibus literis cum ſigillo ipſius ordinarij credatur,per id quod habetur 70.di.non det. & extrà, de offic. deleg.prudentiã.in princ.& c. cum cauſam.18.diſt. ſi epiſcopus,imo & creditur literis ſigillatis per capitulum, per ipſas.n.recognoſcitur canonicus ad electionem. 18. q. 3. ſtatutum.extrà,de elect.c.cum inter I,& P. & etiam ſecũdum Io. Cald.& Imol.

Quintò fallit in leuibus,ſeu in his quæ ſunt modici prę iudicij: cum in his credatur literis ipſius ordinarij ſuo ſigillo ſigillatis, & vide de his plenè per cano.de d.c. poſt ceſſionem, extrà, de probat.

Sextò fallit in literis teſtimonialibus atteſtantibus factum, de pręſenti emanantibus ſuper his, quæ fuerunt in iudicio de pertinentibus ad officium ipſius ſcribentis,ſeu ſcribi facientis.& hoc ſi fecerit ad requiſitionẽ propriam cum tunc eis credatur: præſertim ſi Papa in commiſsione

dixerit

dixerit se fidem relationi habiturum.extrà,de appel.c.intimasti,& de purg.ca.c.cum dilecti. ver.is igitur. secundũ Io.Cal.& Imol.

Septimò fallit in his literis testimonialibus emanãtibus super his,quę fiunt in iudicio tempore datæ.de pertinentibus ad officium scribentis,quando in his literis concurrerent plura sigilla plurium ordinandorũ :ordinariorum: cum tunc ipsis literis credatur. extrà, de dolo & contu.c. cum olim,& d.c.veritatis.secũdum ipsos Io.Cal.& Imol. d.c.post cessionem.extrà,de probat.

Octauò fallit in ipsis literis testimonialibus attestantibus factum extrà iudicium, præsertim commissum corã se ad officium ipsius scribentis: cum tunc credatur ipsis literis secũdum Host.in d.c.post cessionem,& Imo.in d.c. 2.ad quod not.in d.c. 1.in 3.opposit.

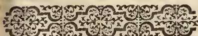
Nonò fallit in factis valde antiquis,in quibus fortè sufficit præsumptiua probatio:cum tunc credatur literis testimonialibus ordinariorum,etiam enuntiatiuis, si enunciẽt fines antiquos. vt capit.si Papa, de priuilegijs.in sexto, & capitulo,cum causam.extrà, de probationibus, vbi etiam notabiliter in literis Papæ.

REGVLA CCCIIII.

LOCVTIO indefinita ad futura regulariter extenditur: vt l.fi.C.quæ res pig.obli.pos.& in l.senatus,& in l. seruitus.C.de seru.vrb.præd.& in c.quia circa,de priuil.& habetur plenè per Bar.in l.si ita.ff.de auro & argen.leg.

Primò fallit in iuramento,quia iuramẽtum est stricti iuris, & ideo non debet de facili extẽdi propter periculum periurij, etiam si sit generale. ita tenet Host. in c. pe. extrà,de iureiur.& ibi etiam hoc tenet d.Abb. qui dicit hoc bene esse notandum,& idem tenet d.Gasp. Cal.in c. cum contingat eod.tit.

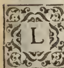
Secundò procedit hoc in fauorabilibus, secus autem in odiosis:vt tenẽt præfati doct.in locis præall. & de hac materia habetur etiã per Bal.in l.si ex toto,in §.1.ff. de leg. 1. vbi etiam in materia format talem quęstionem de eo,qui promisit nõ offuscare domum alicuius luminibus suis, an etiam intelligatur promisisse & stipulatum etiã fuisse de futuro.Et eodẽ modo dicas si alicui concessa sit immunitas collectarum, & postea veniant guerræ & ponãtur nouæ collectę:an ille cui cõcessa est immunitas teneatur collectam soluere? de quibus omnibus habetur per Bald. in loco præall.qui alleg.in hac materia text. valde not. in d.l. seruitus.de seru.vrb.præd. qui tex. innuit quod talis promissio de præsenti,extẽdatur etiam ad futura.quem text. habeo pro not.& videtur esse in simili per Io.An.in addi. ad Spec.in tit.de treu.& pace.in pen.q.& per Bart.in simili in l.damni infecti.§.si vicinus.ff.de dam.inse.& per Bal. in l.iubemus.C.de sacr.san.eccl.& per Pau.de Cast.Raph. & Imol.in d.l.si ex toto.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera. L.

REGVLA CCCCIIII.

EGANS extraneus mihi rem meam alteri tertio pignoratam, censetur grauare hæredem vt illud pignus liberet, soluendo debitum principale. Text. est in l.si tibi homo. in princip. ff.de leg.1.

Amplia vno modo, & limita quatuor modis hanc regulam, vt per Iaso. in d.l.si tibi homo.col.2.cum seq.

REGVLA CCCCV.

LEGATARIVS habens electionem legati alternatiui, non potest eligere partem in vno,& partem in altero, quando in vna parte alternatiuæ legatũ est vnum,& in altera plures quantitates subrogatæ loco vnius.text. est in l. si ex toto §.si ita legatum.ff.de leg.2.

Limita tripliciter hanc regulam,vt per Ias.post Petr.de Bexu.in d.§.si ita legatum.

REGVLA CCCCVI.

LEGATARIVS, cui facultas eligendi competit, debet rem mediocrẽ eligere. Text.in l.fin.§.1.cõmu.de leg. tex.in l.siquis argentum.§.2.C.de donat. Tex. in l.legato generaliter, & in l.si hæres generaliter.ff.de legat.1.

Limita dupliciter, vt per Ias.post omnes doc.ibi,in d.l. generaliter.

REGVLA CCCCVII.

LEGATARIVS, qui rẽ legatam propria authoritate occupat cũ vitio cadit ab omni iure suo. Tex.est in l.non est dubium.C.de leg.qui sing.est secundum Pau.ibi.

Amplia,siue sit legatum generis,siue speciei,notat Bar. & communiter doct.in l.extat.ff.quod met.caus. & notat Alex.in d.l.non est dubium.

Limita non habere locum in legatario, cui data est licẽtia propria autoritate apprehendere rem legatam, vt in l. Titia cum testamento §.1.secundum vnum intellectum glos.ff.de leg.2.& Alex.in d.l.nõ est dubium.vbi vide Ias. latius in hoc scriben.

Secundò limita nõ habere locum in legatario, qui esset exequutor testamenti:not.Bald.Ang.Sal.& Pau.in d.l.nõ est dubium. quos ibi refert Alex. alios etiam ad hoc referendo; & vide ibi Ias.qui idem sequitur.

Tertiò limita in instituto in re certa,quia licet talis censeatur legatarius dato cohærede vniuersali, tamen potest illam rem propria autoritate apprehendere,nec incidit in pœnam priuationis. Ita limitat Ias.in d.l.non est dubium. in fin.col.

Quartò fallit in eo cui relicti sunt annui fructus certi fundi,qui si hæres neglexit facere coli & seminare fundũ, potest legatarius propria autoritate apprehendere possessionem talis fundi. Notat Bal.in l.vnica. §.excepto. C. de cadu.toll. quem refert Ias.in d.fin. col.sic restringas istam regulam: consuluit tamen Bald.vbi suprà, quòd tutius sit in hoc protestari.

REGVLA CCCCVIII.

LEGATARIVS, si stipuletur ab hærede seruum in specie sibi legatum non esse fugitiuum, nihil plus sibi debetur,quàm esset in legato per stipulationis adiectionem. Tex.est in l.si à substituto §. fin.ff.de leg.1.& in l. si legati serui.eo.tit.vbi notatur:facit text.in l.5.§.conuentionales ff.de verb.obli.& tex.in l.1.§.si quis sub conditione.ff.vt leg.vel fideicom.nom.cauea.

Limita dupliciter, vt per Ias.in d.l.si legati serui, col.1. nu.3.vsque ad finem.

REGVLA CCCCIX.

LEGATARII in causa testamẽti testes esse possunt. Ita concludit Abb.in cap.insuper.de test.cui assentitur ibi Fel.col.antep.post medium,licet dicat quod est passus difficilis,de quo ad varia Doct.loca se remittit: & ita videtur tenere Ias.in l.dictantibus.in princ.C.de testa.probat tex. in §.legatarijs.Instit. de testam. & in l.qui testamenta, in princ.ff.eod. Text.melior.de iure in l.si quis ita.ff.de reb. dubijs.Vide tu Hispane l.11.tit.1.parti.6.

Limita dupliciter,vt per Fel.in d.c.insuper, col. penult. in princip.

REGVLA CCCCX.

LEGATA reuocantur per solas inimicitias superuenientes post factum testamentum, licet hæredis institutio non vt in l.ex parte.ff.de adim.leg.ponit Iason in l.hæreditas 2.col.circa medium.C.de his quib.vt indign. vbi vide rationem diuersitatis.Et nota q; tales inimicitiæ debẽt

probari

probari per quinque vel septem testes sitä dicit Bart. post Dynum in l.hæredes palã.§.si quid post.ff. de testa. quod dicit mirabile Ias.in d.2.col. & sequitur hoc commẽdando idem Ias.in l.filio quem pater.ff.de lib. & posth.2. col. contrarium tenet idem Ias.referendo Pau.ibi,in l. fideicõmissum. C.de fideicom. imo quòd duo testes sufficiunt.

Limita primò, nisi inimicitiæ processissent culpa testatoris: tenet Bart.in l.cum tabulas.§.quoniã.ff. de his quib. vt indig. qui sic summat illum §. quod dicit singu. Ias. & non legisse alibi, in d.2.col. quod tamen ibi dicit falsum esse, & adducit quatuor fundamenta in contrarium, quæ videt: & asserit q. neminem vidit qui illud dictum Bart. approbet, nec reprobet. Et idem contra dictã doctrinã Bart. dicit ipse Ias.in l.si filiam. in 1.col.C.de inoffic.testamen. vbi eadem posuit, quę in d.l.hæreditas.in hoc passu: et opinioni Ias.contra Bar.assentitur Gerardus de Petra sancta in singul.5.incip.regula est.& Ios. Lup.in repetit.rubr.de don.inter vir.& vxor.fol.48.col.2.in fin.& in prin.sequẽtis, vbi per totam col.aliqua cumulat, quæ contra Bart. vrgent. Et dictæ opinioni Ias.contra Bart. assentitur etiam nouissimè Ioan. Franciscus de Ripa in c.1.de iudic.col.3. versi.1.conclusio.& respondet ad dictam l.In qua se fundat Bart.tu vide Barb.in c.1.in 19.col.de probat. vbi dicit ad hoc illum tex. valde celebrem, & nõ refert doctrinam Bartol.refert Philip.in c.cum speciali. in colum.7.in prin. de appel. Istam etiam regulam aliter limita, vt per Gerar, in d.singul.quinto.

REGVLA CCCCXI.

LEGATA peti non possunt, hæreditate non adita. Tex. est in l.si nemo.ff.de testa.tutel.& in l.si quis omissa.ff. si quis omis.caus.testam.

Limita viginti & vno modis, vt per Barb.in rub. de testam.in col.65.cum duabus seq. vbi prius assignat tres rationes huic regulæ.

Vigesimo secundò limita, quia hodie ex l.nostri regni Castellę, etiam non adita hæreditate debentur: vt in l.1.ti. de los testamentos. lib.5.in ordi.regal.

REGVLA CCCCXII.

LEGATVM domus factum simpliciter, est derisorium, & sic inutile quando testator nullas domos in patrimonio habebat, neq; hæres tenetur aliam domum extra patrimonium testatoris redimere. Tex.est ibi, Alex. rationẽ assignat, Iason verò ibi reprobat, & addit alterã in l.si domus.ff.de lega.1.in princ. versicu.q si nullas. aliam ponit Zasius libr. intellectuum singularium c.5. de oblig gener. pag.6.col.2.& videndus Gul.Bened.in repetit.c. Raynutius, de testam. verbo, domum.

Amplia vno modo, & limita tribus, vt per Ias. in d.l.si domus.col.3.

REGVLA CCCCXIII.

LEGATVM quantitatis similis in eodẽ testamento, pluries relictũ, in dubio semel tantum debetur. Tex.est in l.plenè.§.si eadem.ff. de leg.1.quem ibi notant doctores.

Limita tripliciter hanc regulam, vt per Iason. ibi, columna.3.

REGVLA CCCCXIIII.

LEGATVM non vitiant angustiæ temporis, & difficultas præstationis, seu impossibilitatis, quę cõcernit eius exęcutionem, seu pręstationem. Tex.est in l.si mihi & tibi.in §.si quis seruos.ff.de leg.1. per quem ibi notãt Doc. communiter. facit tex.in l.non tantum.C.de legatis.

Limita tribus modis, vt per Iasonem in d.§.si quis seruos. colum.2.

REGVLA CCCCXV.

LEGATVM factum seruo sine libertate non valet, nec reconualescit, licet post mortem testatoris efficiatur liber. Tex.est in l.seruus.C.de lega.facit tex.in l.ex fideicõmisso.C.de fideicõ. & in l.si legatarius §.1.ff. de lega.3.& in l.quidam.§.illo.C.de necess.ser.

Limita quadrupliciter, vt per Ias.in d.l.seruus.1.col.

REGVLA CCCCXVI.

LEGATVM rei alienæ factum à testatore sciẽter, valet. Tex.in l.cum alienã.C.de leg.& §.non solum. Institu. eo. Habes tu Hispane l.10.ti.9.par.6. quæ idem disponit.

Amplia quatuor modis, & limita tribus, vt per Ias.in d. l.cum alienã.in colum.prima. & in materia huius regulæ. vide aliam regulam, quam habes suprà, in litera A. in verbo, alienę.

REGVLA CCCCXVII.

LEGATA non reuocantur, si necessitate ductus testator rem legatam alienauerit. Tex.est in l.fideicõmissa §.si rem.ff.de leg.3.& in l.rem legatam.ff.de adimen. leg. per glos.& doct.in l.qui post testamentum.C.de legat. confirma, quia actus necessitate celebrati non eos effectus operari solent, quos si voluntariè fierent, sortirentur: vt per plura cumulata comprobat Hippol.in l.1.§. præterea. in col.3.& 4.ff.de quęst.

Limita procedere quando illa necessitas sit circa res familiares, secus si à lege inducta vel imposita. Ita tenet Albericus in l.filia legatorum.C.de leg. quod dicit mirabile ibi Iason circa princ.

Legatum. vide supra, in verbo, actione, & in verbo, alienæ, & in verbo, alimentorum.

REGVLA CCCCXVIII.

LEGATVS de latere, nec cardinalis ei ęquiparatus, non potest causam appellatione remota committere, glos. in Clem.sæpe, verbo, mandamus. de verbo. signific. & in Clem.ne Romani.in princip.de elect.& in cap. quod trãslationem, de officio deleg.& in c.indemnitatibus. verbo, sine strepitu.de elect.in 6.& in Clemẽ.2.de rescript. Tex. ibi & glossa in cap.dilectus.de præbendis.

Limita dupliciter vt per Ias.in l.nemo potest.col.2.nu. 8.ff.de leg.1.

REGVLA CCCCXIX.

LEGATVS non creditur quis, nisi ostendat literas: probat tex.à contrario sensu in c. ad eminentiam. de sent. excom.& in c.quod translationem.de offic.legat.& in l.1. C.de mand.princ.

Limita hanc conclusionem tripliciter, & omnes tres limitationes sublimita semel, vt per Feli.in d.c.ad eminentiam. in principio.

Legatus. vide supra, in verbo, absoluere.

REGVLA CCCCXX.

LEGATVS non committit causam sublato iuris ordine. Abb.in c.1.de rescript.allegat glos.in c.fi.in glos.maior. quasi in fin.de hæret. lib.6. & vide quæ allegat Felin. in d. c.1.col.2.

Amplia dupliciter, & limita quinque modis, vt per eũ ibi, alibi secundum eum non reductis: & vide Iason. in lege, nemo potest.in 2.col.ff.de leg.1.vbi hanc regulam scripsit per generaliora verba, videlicet quòd cardinalis vel legatus de latere, non committit causam, vt in ea procedat summarie, simpliciter, & de plano, iuris ordine non seruato: quam limitat dupliciter.

REGVLA CCCCXXI.

LEGITIMA quanta esse debeat, inspicimus tẽpus mortis, nec curatur, an alijs tẽporibus habuerit defunctus ampliores facultates. Text. est ex quo ibi istam regulam colligit Ias.in l.cum quæritur. C. de inoffi.testa. facit text. in l.in quantitate, in princi.ff.ad legem Falcid.& notat Didacus de Segura commendando ad hoc dictam l. cũ quæritur.in l.Imperator.ad Trebel.fol.11.col.2.qui refert Bal. idem tenere in l.si qua pœna. prima lectura. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Limita tribus modis, vt per Iason.in d.l.cum quæritur. & vide eum latius in authent.nouissima.3.col.vbi duas ex dictis limitationibus latius ponit, quas etiam descripsit Segura in d.fol.11.col.4.

Legitima. vide suprà in verbo, consuetudo, & in verbo, conditio.

REGVLA CCCCXXII.

LEx Barbarius.ff.de offic.præto. habet locum etiam in delegato. facit glo.& ibi communiter doct.in c.scisci-tatus.de rescript.

Limita tripliciter vt per Felin.ibi col.3.in princ.

REGVLA CCCCXXIII.

LEx non fingit super eo,quod est impossibile.glos.in l. Gallus.§.si eius.ff.de lib. & posthu. probat tex.in l.qui ad certum.ff.loc.& in l.certè.in princ.ff. de preca. vide gl. singularem in l.talis scriptura. in verbo,hanc autem.ff. de legat.1.de qua fecit mentionem Ias. in l. si is qui pro emptore.ff.de vsuc.pro empt.col.37.vbi refert Bal.commendantem eam in varijs locis.

Limita septem modis,vt per Io.Crotum,in repet.d.l.si is qui pro emptore.col.21.& 22.

REGVLA CCCCXXIIII.

LEx vbi introducit actioné pro pœna pecuniaria simpliciter imposita, propter delictú,tunc pœna applicatur parti,vt in l.3.vbi glos.& Bart.ff.de sepulchro violato.

Amplia triplicitet,& limita duobus modis, vt per Ioá. Franc.de Ripa in rubr.de iud.col.pen.per quem vide aliá bonam cóclusionem in materia,cum duplici limitatione, scilicet q vbi lex non introducit nec actionem nec accusationem tunc pœna applicatur fisco.

REGVLA CCCCXXV.

LEx, vel statutum prohibens fieri actum vel contractum,licet non procedat vltra annullando, tamé actus est nullus. Tex.est melior de iure,& ibi not. Bar. & doct. in l.non dubium.C.de legib.

Limita quinq; modis,vt per Ias.ibi,col.5.

REGVLA CCCCXXVI.

LEx, bene à Zenone.C.de quadrien. præscript.limitatur 8.modis,vt per Matt.Laudens.in tract.de principibus,fol.1.col.2.§.11.incipien.notádus est. Vide latius per Ioan.Franc.Balbum in illo suo eleganti tractat. de præscriptio. vbi limitat 11.modis,in 2.parte quintæ partis principalis.col.antepen.& pen.& vide Felin.in cap.quę in ecclesiarum.col.12.num.34.de constit.vbi ponit quinq; limitationes.Et his limitationibus potes tu Hispane restringere legem 53.titu.5.parti.5.quæ lex est conformis dictæ l.bene à Zenone.

REGVLA CCCCXXVII.

LEx canonica,ciuilis,aut alia,maximè præceptiua,seruanda est in foro conscientiæ.

Limita istam regulam 11.modis,vt per Syluestr.in sua summa.in verbo,lex.§.9.quæritur. Et vide Feli.in c.1.de constit.col.3.nume.11.vbi ponit decem limitationes.

REGVLA CCCCXXVIII.

LEx incipit ligare post duos menses, à tempore publicationis. Tex.est in auth.vt factæ nouę cóstitu.in princip.coll.9.tex.in c.nouerit.de sent.excom.

Limita sex modis,vt per Fel.in c.cognoscétes.de const. col.2.cum duabus sequ.

REGVLA CCCCXXIX.

LEx noua disponens in vno casu procedit in alio, qui erat ei æquiparatus per l.antiquam. Probant regulam istam gloss.in l.si quis seruo.C.de furt.& in l.2.C. de cura. fur.& in l.quòd verò contra.ff.de legib. notat Bart.in l. & tantum per illum tex.ff.de seru.corrupt.Ias.in l. transigere.col.6.C.de transact.& §.ex maleficijs.col.8.Institu. de act.Calcaneus consi.15.col.15.post medium.& cons. 57. col.6.in fin.& Barbat.c.at si clerici.de iudi.col.25.in fi. vnde dicit ipse, q ita infamat confessio,sicut sententia, cùm ista sint æquiparata:& tenet contra Bart.in l.infamem. ff. de publi.iudic.qui aliud voluit.

Amplia istam regulam procedere etiam in exorbitantibus à iure communi,vt not.Alex.in l.Centurio.in col.2. ff.de vulg.& pupil.pro quo allegat glos.quam dicit elegantem in d.l.2.C.de cura.fur.quæ voluit secundum eum,q omnia priuilegia concessa minoribus, extenduntur ad furiosos minoribus æquiparatos:de qua glos.Bald. meminit in pluribus locis,ibi descriptis ab Alexand.

Limita sex modis,vt per Io.Crotum,de monte Ferrato in repet.l.si constante.2.lectura. in col.25.& seq.ff. sol. matrim. quos libuit in summa referre,tum quia repetitio illa non erit sic in potestate omnium, tum quia aliqua intendo superaddere.

Primò videlicet quádo lex noua,quæ aliquid disponit, illud non disponit in materia in qua à lege antiqua fuit facta illa adæquatio, seu æquiparatio, pro quo allegat gloss. in c.1.in verbo declaramus. ne cler.vel mon.lib.6. & Ro. consil.179.

Secundò fallit,quádo dispositio est correctoria, secundum Aret.ibi,qué ad hoc refert dictus Ioá. Crotus,cuius tamen contrariú tenet per optima fundamenta,& respondet ad fundamenta Areti. Tu adde q idem tenet Barto.in l. Marcellus.in princ.ff.ad Treb.& in authé. sed cum testator.C.ad leg.Falci.vt refert Ias.in d.l.transigere.in d.col.6. & sic q regula ista procedat etiam in correctorijs, vnde ista fallentia non est vera, imo poteris ampliare regulam, vt etiam militet in correctorijs, & tenet hoc etiam idem Iason in lege,qui condemnare.ff.de re iudic.

Tertiò fallit secundum eundem, quando dispositio est pœnalis,pro quo etiam refert Aret.ibi, & tandem cótrarium tenet per gloss. in c.si postquam.de elect.in 6,& respondet ad fundamenta Aretin. Et vltra eum adde quòd eandem sententiam, & sic quòd ista regula procedat etiá in pęnalibus,tenet Panor.per glo.ibi,in c.de multa.de pręben.quod sequitur Ias.in d.l. transigere. & pro hac etiam conclusione allegat d.glo.in c.si postquam,& in c. de multa.Ias.in d.§.ex maleficijs.in d.colú.8.reprobata gloss.ibi, quæ contrarium voluit: & vide Philippum Decium in regula,in pœnalibus. col.fin. versi.5.fallit.ff.de regu.iur.& vide Syluestrum in sua summa,in verbo,pœnam. versic.4. quæritur vbi dicit,quòd tunc habet locum ista conclusio, quando aliqua duo sunt parificata communiter,& est eadem ratio expressa, vel indubitatè præsumpta, qui nihil allegat. Fundatur ista sua sententia ex 5. & 6. limitationibus infra positis: vide tamen Ioá. Crotum vbi suprà, qui saluat istam fallentiam Aret.in vno casu,ex quo dat quartam limitationem,quæ sequitur.

Quartò fallit,quando per legem nouam imponitur pęna ipso iure. Allegat gloss.in c.licet canon.in verbo, parochialis. de elect.lib.6.

Quintò fallit, quando non esset eadem ratio in casu ad quem fit extensio, quia in illo non videtur facta æquiparatio ex mente legi. Allegat Bar.in l.hæres absens.§.1.ff. de iudic.

Sextò fallit, qñ adæquatio fit de iure antiquo, sed non per modú regulæ. Allegat tex.qué sic intelligit in l.fi.iuncta anthent.quas actiones.C.de sacrosanctis ecclesijs.

REGVLA CCCCXXX.

LEGEM diuinam potest princeps secularis limitare,seu interpretari ex causa:tenet Inn.originaliter in c.quę in ecclesiarú de constit.Anto.Imo.et Abb.ibi,sequétes Inn. Bart.etiam in 1.constit.ff.col.5.glos.etiam in l.1.in glos.fi. ff.de constitutio.princip.Bald.in authent.ad hæc.col.2.C. de vsur.& in l.2.ad fi.C.de prec.imper.offer.latissimè Fel. d.c.quę in ecclesiarum.col.2.cum tribus seq.

Limita hanc conclusionem tripliciter, vt per Felinum ibi,colum.5.

REGVLA CCCCXXXI.

LEGEM si à principio aliqui suspiciunt in eodem loco, & aliqui non,& Papa simpliciter sustinet,nec aliquid super illo disponit,tunc tolerantia Papæ non excusat à peccato, nec dispensationem inducit:notat Abb. in c.cum olim 2.col.de cleri.coniugat.& in cap. treugas.de treu. & pace. per c.cum iamdudum.de præbé.& Butrig.in c. quia circa. ad finem.de consangu.& affinitate.

Limita tripliciter,vt per Fel.in d.c.treugas.colum.7.qui

in col. 6. in fine. versi. quinta declaratio. ponit supradictam regulam.

REGVLA CCCCXXXII.

LEGIS verba an sint consilij, vel præcepti attenditur, & secundum illorum naturam denominatur lex, quando non constat an materia eius sit præcepti, vel cõsilij: & potest se habere ad vtrunq;. Hanc regulam colligit Fel. in c. nam concupiscentiam. col. 2. de constit. vbi addit exempla & alia pro ornamento materiæ.

Limita sex modis, vt per Fel. ibi, co. 3.

REGVLA CCCCXXXIII.

LEGES transgredi ex causa licitũ est, Doctrina est Inn. in c. 1. de cõsti. refert Bal. in l. & si seuerior. C. de infam. & ibi Salic. idem Bal. in authen. sed nouo iure. C. de seru. fugit. col. pen. de qua doctrina vide Fel. in d. c. 1. col. 14. de cõstit. & Ias. in l. 1. col. 1. C. de prec. imperat. offer. de quo dicto Inn. meminit Decius in regula, quoties æquitatem, in prin. ff. de reg. iur. quod dictũ etiam celebrant & sequũtur plures Doct. in varijs locis relati ab Hipp. in l. vnius §. cogniturũ. col. 14. ff. de quæstio. vide etiam eundẽ in l. 1. in colum. 9. ff. de quæstio. dicit etiã singulare illud dictum Inn. Io. Francis. de Ripa in rubr. de iudic. in col. 5. quasi in fine. Dicit etiam sing. Barb. in c. at si clerici. in princ. in colũ. 32. de iudi. & vide eundem postea in col. antep. eiusdem principij. vbi allegat l. diuus. iuncta glo. ff. de falsis. quem text. dicit destruere illum dictum singul. Innoc.

Limita hanc conclusionem dupliciter, vt per Iasonem in d. l. 1. in col. 2.

REGVLA CCCCXXXIIII.

LEGES Imperatorum regulariter comprehendunt clericos. Text. optimus in c. 1. de noui oper. nunt. in c. si in adiutorium. 10. distin. & in c. quoniam. & in c. de capitulis. & in c. quis autem. cum multis ibi positis, eadem distinct. & confirmat Felinus in c. ecclesia sanctæ Mariæ. 13. colũ. de constitut.

Limita quatuor modis notandis, vt per eum ibi, per septem colum. vbi ex secũda limitatione infert ad aliqua bona in materia, & ad tertiam limitationem ponit octo declarationes, & etiam ad quartam subnectit totidem.

REGVLA CCCCXXXV.

LEX, cum de in rem verso. ff. de vsu. limitatur supra in verbo, allegans. & lex 2. C. de rescind vend. in verbo, defectus, & l. vbi acceptum. ff. de iudic. supra in verbo, iudicium.

REGVLA CCCCXXXVI.

LIBELLO non est necessarium locum & tempus exprimere: tenent Inno. Ioan. Andr. & Dom. in c. abbate sanè. de re iudic. in 6. Barto. in l. an eandem. §. actiones. ff. de except. rei iudic.

Limita quinq; modis, vt per Maria. in c. significãtibus. 21. col. de libel. oblat.

REGVLA CCCCXXXVII.

LIBELLVS licet debeat esse clarus, si tamen nõ sit, & nõ opponatur, procedit. Ita notat Bald. in l. edita. in 2. col. C. de eden. probat tex. in c. abbate sanè. de re iudic. in 6. in versicu. secus notat Ias. in l. 1. in 2. not. C. de success. edict.

Limita quinq; modis vt per Purpurat. in d. l. edita. C. de eden. in col. 4.

Primò dũmodo non sit tanta incertitudo libelli, vt reo auferat defensionem.

Secundò fallit in criminalibus, in quibus libellus generalis non recipitur, etiam parte non opponente: & ponderat etiam Barto. velle idem in ciuilibus descendentibus ex crimine.

Tertiò, quãdo aliquo casu specialiiurisdictio competit, quia coram tali iudice libellus generalis non admittitur.

Quartò, quando iudex vellet cogere ad declarandum, etiam parte non petente.

Quintò, quia licet talis libellus à principio procedat, tamen ex postfacto debet declarari, etiam parte non opponente. Allegat gloss. sing. in l. 1. §. si quis argentum. ff. depositi.

REGVLA CCCCXXXVIII.

LIBELLVS nõ potest esse alternatiuus. Tex. est in l. prætor edixit. §. quòd autem. ff. de iniurijs.

Limita nouem modis, vt per Marian. in c. significantibus. in col. 51. de libel. oblatio. & per totam col. seq.

REGVLA CCCCXXXIX.

LIBELLVS non potest esse conditionalis: probatur in l. non quemadmodum. ff. de iudi. & in l. si. ff. quan. dies lega. ced. notant Doct. in c. 1. de libel. oblat.

REGVLA CCCCXL.

LIBELLVS non potest emendari vel mutari post litem côtest. etiam si in eo sit clausula, saluo iure addendi, vel minuendi: vt est gloss. sing. in c. inter dilectos. de fide. instrumen. in verbo, addendi. quam ibi sequitur Abb. in col. 7. & sic asserit teneri communiter. Eam dicit sing. Ias. in l. non solum. §. morte. ff. de noui operis nuntiatione. col. 15. & sequuntur eam plures doctores relati ibi à Feli. in col. 7. vide Thomam Ferrarien. in cautela. 34.

Limita tripliciter, vt per Ias. in l. edita. C. de eden. in fin. pro quarum finali limitatione, vide melius per Felin. in d. colum. 7.

REGVLA CCCCXLI.

LIBER rationum non probat pro scribente: notat Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. in colum. 6. probat tex. in l. exemplo. C. de probat.

Limita septem modis. vt per Ias. in d. l. admonendi. in col. 16. in fin. & in sequen. & de duabus primis limitationibus se remittit ad Bart. & ipse addit alias quinq;: & vide in materia huius regulæ quod habetur supra, in regula, cõsuetudo. la 1.

REGVLA CCCCXLII.

LITERAE ad lites impetratæ sine speciali domini mandato, non valent, nisi impetrentur per coniunctam personam. Tex. est in c. nonnulli. §. sunt & alij. de rescriptis.

Amplia septem modis, & limita octo modis: quarum vltimam limitationem limita sex modis, vt per Felin. ibi, 19. colum.

REGVLA CCCCXLIII.

LITERAE priores in data, regulariter præualent. Tex. in c. capitulum, secundum communem intellectum. de rescript. text. in c. si duobus. cum gloss. verbo, non apparet. eod. titu. lib. 6. tex. in c. eum cui. de præben. lib. 6. & ibi glos. quod tanquam regulariter præsupponunt Doct. in c. eam te. de rescrip.

Amplia vno modo, & limita tripliciter, vt per Fel. in d. c. capitulum. col. 3. cum tribus sequent. vbi primam limitationem ampliat vno modo, & limitat dupliciter.

REGVLA CCCCXLIIII.

LITERAE ad lites surreptitiæ, non sunt nullæ ipso iure, sed ope exceptionis: probatur in c. si autem, & in c. plerunq;. de rescrip. & doct. tenẽt in c. cæterũ. eod. tit. firmans domini de Rota in decis. 13. tit. de offic. deleg. in nouis.

Amplia vno modo, & limita vndecim modis, vt per Felin. in c. ad audientiam. lo 2. col. 11. cum duabus sequen. de rescript.

REGVLA CCCCXLV.

LITERAE beneficiales surreptitiæ, sunt ipso iure nullæ, Inno. & communis opinio doct. in c. ad audientiam lo 2. de rescript. vbi vide Felin. col. 13.

Amplia tripliciter, & limita dupliciter, vt per eum ibi. & col. sequen.

REGVLA CCCCXLVI.

LITERAE plures, ad diuersas ecclesias, sub eadem data impetratæ, non valẽt. Host. & Io. And. Cald. But. Imo. & Abb. in c. in nostra. de rescript. & est communis opinio secundum Felin. col. 2. ibidem contra glo. Innoc. & Abb. antiquum.

Limita dupliciter vt per Fel. ibi. d. col.

REGVLA

REGVLA CCCCXLVII.

LITIS contestatio in iudicijs possessorijs, videlicet retinendæ, adipiscendæ, & recuperandæ, requiritur: tenet glo. & Bart. in l.1. C. si de moment. possess. glo. & ibi Ioan. Andr. Bal. Abb. & alij in c. consultationibus, de offi. deleg. & ita dicit communiter teneri Salicet. in l. fin. C. si per vim vel alio modo. & eam dicit communem sententiam Alex. in l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acquiren. possess. in col. pen. qui multa allegat in materia.

Limita dupliciter, vt per Claudium Marmerium in repet. §. nihil commune l. naturaliter. ff. de acqui. poss. in col. pen. quem in antep. col. vide singulariter loquentem circa ipsam principalem regulam, quas limitationes ante eũ descripsit Lud. Bologni. in repet. d. §. nihil commune, in col. pen. & habuerunt eas ab Alex. ibi d. col. pen.

Primò in possessorio recuperandæ, in quo delegata est iurisdictio iudici ad certum tempus limitatum, quia tunc potest procedi contra reum etiã lite non côtestata, etiam ad diffinitiuam sententiam. Ita limitat Io. And. in c. consultationibus. de officio delegati. vt refert Bolognin. & Claudius, vbi suprà, post Alexandrum.

Secundò, quando periculum est in mora, quia tunc nõ requiritur litis côtestatio. Ita Bald. in l. incerti. C. de interd. Sed hanc limitationem dicit nõ esse veram Alex. in d. §. secundum Bologn. vbi suprà: & vide nouissimè Ripam in d. §. nihil cõmune, in col. 34. & seq. vbi istam regulam ampliat duobus modis, & limitat alijs nouem.

REGVLA CCCCXLVIII.

LITIS pendentiæ mẽtio fieri debet in rescripto ad lites. Glos. in c. prudentiam. §. sexta. verbo, ob causam, de officio. deleg. quam ibi valde notat Abb. col. 3. gl. in c. vt debitus. verbo, dicat. de appell.

Amplia quadrupliciter, & limita bis, vt per Felinum in c. super literis, col. 7. cum media sequentis. de rescript.

Lite pendente. vide suprà, ius superueniens.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera M.

REGVLA CCCV.

MAGISTRATVS mulctam taxatam in l. eos. C. de mo. mulctan. excedere nõ potest. vt in d. l. eos.

Fallit, quia dicta lex procedit quando iudex in precepto suo nullam expressit quantitatem: secus si iudex diceret, præcipio tibi vt compareas ad talem diem sub pœna centum: quoniam si tunc non compareret, & postea citatus non allegaret excusationem legitimam, iudex poterit ipsum punire in centum, vel in illa quantitate quam expressit. ita dicit sing. Old. in cõs. suo t 2. incip. cur processum, &c. ibi alleg. tex. in l. si quis reum. ff. de cust. reo rũ. Spec. etiam dicit & idem videntur innuere verba Hos. in tit. de sen. & re iudic. & in §. item not. quæ fit nulla. ver. posit etiam. vbi alleg. l. 1. §. 1. ff. de seru. fug. & l. diuus. quę est l. 4. eod. ti. & adducit ratione in l. quod quis. ff. de reg. iu. & dicit q hoc etiam de consuetudine deductũ seruari debet. l. minimè. de leg. c. cum dilectus. de cõsuetudine, quod perpetuò tene menti: quia est dictum singulare & aureũ.

REGVLA CCCVI.

MAgistratus durante magistratu conueniri non potest. Amplia quod etiam nõ tenetur per procuratorem comparere, aliàs nullum esset eorum priuilegium. Bart. in lege secunda. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau.

Primò fallit quando magistratus citatur vt compareat durante magistratu, secus si citetur vt compareat finito magistratu. l. si tempus. ff. de hær. insti. gl. in c. prohibentur. 2. q. 1. cano. in c. legebatur. de maio. & obedien.

Secundò fallit quando cõuenitur pro delictis in officio commissis. glos. & Bart. in l. nec magistratibus. de iniu. l. iubemus, & ibi glos. C. ad l. Iul. repetũdarum. quam dicit singularem Romanus consi. 415.

Tertiò fallit quando haberent dignitatem sine administratione, vt sunt comites, marchiones, & duces: quia tales possunt cõueniri. l. 2. C. vbi senatores vel clarissimi, & Bar. in d. l. nec magistratibus.

Quartò fallit quando magistratus esset extra locum sui officij. vt in patria sua. gloss. l. si præsens. C. de episcopali audientia.

Quintò fallit nisi imponatur à iure pena remotionis ab officio: nam tunc poterit durãte magistratu cõueniri. quia si expectaremus finẽ officij. frustra fieret talis amotio. ita Bal. in tit. de pace constan. in verbo, prudentia, ad finem.

Sextò fallit quando faciunt aliquid contra iurisdictionẽ superioris: tunc etiam si sunt maximi magistratus possunt diminuto officio conueniri. l. si appellationem. & ibi Bald. C. de appellation.

Septimò fallit in furto, de quo durante officio potest cõueniri, vt in §. 1. in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. & in §. si vero, in authen. de de sensore ciuitatis, & tenet glo. in d. l. 2. de in ius vocan.

Octauò fallit si coram principe cõueniatur, qui solutus est legibus: vt not. gl. in authen. de man. princi. & in d. §. si vero. in authent. vt iudi. sine quoquo suffra.

Nonò fallit in magistratu perpetuo sine dubio: quia iudicantur perpetui. argu. l. sufficit. de condi. in de. & gloss. in cle. 2. de rescri. qui bene possunt conueniri dum sunt in officio: vt not. in l. principalibus. ff. si cert. pet. & idem dixit Bart. in l. de pupillo. in §. si quis pretori. ff. de no. oper. nun. & Ang. in d. l. 2. ff. de in ius vocan. & Spec. in tit. de actio. §. 1. ver. illustres, & Bal. in d. l. principa. fallit etiam vbicunq; magistratus esset extra suum territorium: quia tunc poterit citari, vt voluit glos. in l. prius. C. de epi. audien.

Decimò fallit quãdo actio esset tempore peritura: quia potest tunc in ius vocari ad præscriptionem interrumpendam, vel actionẽ perpetuandã. vt l. senatus. ff. de offi. præsi. facit l. sed si restituatur. §. sed si dies. ff. de iudicijs.

Vndecimò fallit si subijciat se alterius iurisdictioni. Nã & Imperator potest se subijcere cuiuslibet iurisdictioni, secundum gl. singul. in c. statuto. de offic. deleg.

REGVLA CCCVII.

MAlæ fidei possessor si quis à principio fuerit, ex postfacto vero bonę fidei pro rata tẽporis malæ fidei & bonę fidei iudicandus est, secundũ d. Ant. & Inno. in c. grauis. extrà, de rest. spol. quicquid dixerit Bart. in l. ex diuerso. ff. de rei ven. qui non decidit secundum Can. in d. c. grauis.

Primò fallit quando efficeretur bonæ fidei possessor ex postfacto, non superueniente aliqua legitima causa: cum & tunc reputetur malæ fidei possessor. l. non solum. §. 1. ff. de mortui.

Secundò fallit quando effectus fuisset bonæ fidei possessor repræsentatione talis personæ, quæ repræsentat primã personam: vt quia hæres, qui est in bona fide, successit defuncto qui erat in mala fide: nam cum tunc ipse repræsentet primum defunctũ censetur esse in mala fide. C. de fru. & lit. expen. & l. cum hæres. ff. de diuersis & temp. pręscri. & l. sequitur. ff. de vsuca. in §. fructus. vbi gl. & Bar. hoc voluit secundum d. Nic. in d. c. quamuis. de rest. spo. qui idem tenuit per d. l. ex diuerso. ff. de rei vendi.

REGVLA CCCVIII.

MALAE fidei possessor de perceptis fructibus propter titulum excusatur. l. si fundum. ff. de rei vendi. per Capo. in c. grauis. de resti. spoliato.

Primò

Primò fallit in eo qui in fraudem creditoris emit. vt.ff. de his quæ in fraudem credito,l.emit,§.prætor ait.

Secundò fallit in eo qui emit contra interdictum legis, C.de agrico.& censi.l.quemadmo.& l.fi.libro 11.

Tertiò fallit in eo qui emit à fisco non seruata solennitate,C.de fide instrum,libro,11.

Quartò fallit in eo qui emit à vendente per metum.ff. quod metus causa,l.sed & si parens, & ibi per gloss. de his quatuor casibus, qui procedunt quando cõstat eum fuisse malæ fidei,cum in dubio presumatur esse bonę fidei iusto titulo vsq; ad litem conte. vt voluit d.Anton. in d.c.quamuis,& Dom.de Rota in decisi.33.secundum dom.Nico.in d.c.grauis,ad hæc adducit quod not. extra,de præben.c.de mulcta,& extrà,de cau.possess.& proprie. c.cum super. & de præscript.c.si diligenti.

REGVLA CCCIX.

MANDATI fines diligenter custodiendi sunt.l.diligenter.ff.mandati.

Primò fallit quando actus sunt connexi & dependẽtes: quia quãdo mandauit vnum, etiã videtur mandasse aliud. vt not.Ang.in lege,qui procuratorem.ff. de procurat.

Secundò fallit quando dedisset mandatum ad confitendum, & peruenisset aliquid ad aures procuratoris propter quod non deberet confiteri : quia non debet confiteri. vt not.Bal.in c.t.extrà,de lit.contest.

Tertiò fallit quando procurator excedit mãdatum præsente domino & non contradicente:vt not.Bald.in authẽ. qua in prouincia . C. vbi de cri. agi oportet . vbi omnino vide plene per eum & per alios doct.in alijs allegatis locis in d.l.diligenter.

REGVLA CCCX.

MANDATVM habens ad aliquid emendum vel faciendum,si illud emit vel emere fecit, nomine mandantis fecisse præsumitur, vt est glo.& Bart.in l.qui verò aliena. ff.de itine.actuq; priua.§.qui seruum.

Primò fallit cum mandatum fuisset repudiatum : quia non præsumitur nomine mãdantis emisse vel fecisse, Bal. in l.qui literas.C.man.& satis patet per Ang.in d.l.

Secundò fallit quando illud fecisset ex interuallo longi temporis : quia tunc non præsumitur illud fecisse nomine mandantis. vt est glo.Insti.de ob.quæ ex malefi.§.ope. In noc.in c.ad audientiam.de homic.

Tertiò fallit in multis casibus de quibus Ang.in l.procurator.& Bald.in l.t.§.denuntiatio.ff.de ope.no.nunt.

REGVLA CCCXI.

a MANDATVM regulariter morte mãdantis reuocatur [a], l.& quia.ff.de iurisdi.om.iu.

ADDITIO.

a *Reuocatur. Vide Felin.in c.relatum.circa fi.de off.dele. & in c.licet. in fi.infrà eod.tit.*

Primò fallit quando res desinit esse integra vt in dictis iuribus.

Secundò fallit quando esse mandatum cum iuramento, quoties mandantem abesse contigerit. c. si dilectus. de offic.deleg.

Tertiò fallit quando mandatum est adhibitum ad placitum sedis apostolicę: vt c.gratiosè.de rescri.

Quartò fallit quãdo executores essent deputati ab Apostolica sede. vt in c.super gratia.de offi. deleg. in 6.

Quintò fallit quando executores sunt dati super re , ad quam tradendam quis erat obligatus : vt l.fundum.de acquir. poss.

Sextò fallit in institore. l.si quis emancipatus.§. si impubes,& ibi glos.de instit. act. & ratio est quia ibi erat mandatum generale secundum vnum intellectum : vt not. ibi Paul.de Cast. vt l.si quis per epistolam.de acqui.hære.& in l.eius qui.ff.si cert.peta.

Septimò fallit in mãdato seu in cõmissione facta nuntio curiæ ab ipso iudice: vt not.Bar.in l.fundi.§.1.ff. de acqui. poss. & Paul.de Cast.in d.l.si per epistolam. in fi.vide omnino Lud.de Ro.in consil. 22. quod inci.morte mandantis,&c.vbi dicit q; si dominus credebat procuratorẽ mortuum viuere,reuocasset mandatum : casus sing.in l.libera. ff.de peri. secundum eum.

Octauò fallit quãdo est mandatum ad pias causas : quia hæres non potest illud reuocare: vt in cle.exiui de paradiso.§.in verbo.& non est alibi secundum Bal.in authent. si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.in fin.& not.etiam Bal. in l.fin.de sol.vbi etiam dic quod idem in mandato de donando aliquid per l.si ego.§.1.ff.de iure dotium.

Nonò fallit quãdo dominus satisdedit procuratori, etiã in instrumento procuratorio:quia tunc res desinit esse integra: vt not.Bart.in l.si defuncti.ff.de procu.

Decimò fallit quando mandatum debet & potest exequi post mortem: vt in cle.registrando,& not.Alb.de rosa. in l.si vero non remunerandi.§.mandati.

REGVLA CCCXII.

a MASCVLINVM regulariter fœmininum [a] concipit:vt in l.si quis id quod.ff.de iu.om.iud.l.mãcipia.C.de ser. fug. bonus tex.in l.qui duos milites.ff. de leg.3. & habetur plenè per Dyn.in l.1.ff.de verb.sig.cum si.

ADDITIO.

a *Fœmininum. Ad materiam vide d. Petr. Philip. Cor.in consi.50 inci.pro decisi.in litera i,& in consi 13.inci. ad huius,in litera m,& in cons.94.inci.circa per totum, & in consi.138.inci.placet.in litera d, & in consi. 199.inci. In præsenti. in litera o,la 2.in 2.parte & in consi.96.inci.licet per totum,& in consi. 171.inci. Repetito per totum.& in consi. 211.inci quanquam.in litera a,& in consi. 221.inci. quanquam per totum.in 3. parte.*

Primò fallit in contractibus: quia appellatione filiorũ non comprehenduntur filiæ fœminę. ita dicit Arch. in c. si quis suadente diabolo.17. quæst.4. Et ideo eleganter dicit Ioan. de Imol.in c.potuit. de locato. quòd si in instrumento concedatur feudum pro me & filijs, &c. & ita tenet Bald. in l. 1.ff.de li. & po.allegando Arch.in d.c.si quis suadente diab.

Secundò fallit vbicunq; esset consuetudo, vel esset statutum in ciuitate quod filiæ fœminæ non succedant: quia tunc appellatione filiorũ non debebunt comprehẽdantur filiæ fœminæ.ita mirabiliter Petr.de Anch.in l.tres fratres.ff.de pact.pro quo facit quod signãter tenuit Bart.in l.pen.ff.ad Tre.& tex.not.& etiã Raph.Ful.in l.1.C.de cond. inser.sa cit quod not.tenuit Bartol.in l.hęredes mei.§. non ita. ad Treb.& l.iurisiurandi.ff.de ope.li.vbi dicit quod si quis accepit feudum pro se & filijs : & tunc appellatione filiorũ non comprebenduntur filiæ fœminæ, vbi in ciuitate vigeret consuetudo quòd filiæ fœminæ non succedant.

Tertiò fallit d.regula vbicunq; in statuto fieret mẽtio de filijs : quia tunc appellatione filiorum non includerentur filiæ fœminę. ita Car.Za.in c.quintauallis.extrà, de iureiur.qui ita dicit se consuluisse : ratio est secundum eum quia licet appellatione filiorũ comprehẽdantur filiæ fœminę,vt in d.l.si quis id quod.de iur.om.iud.cum si tamen hoc non est ex propria significatione : sed per interpretationem & extensionem vt in l.iusta.ff.de verb.sign.vbi dicitur quòd iusta interpretatione sæpe filij appellatione cõtinetur filia.& sic non semper. ad id est gloss.not.in l. Lucius.§.quæsitum.ff. de leg.3.quæ dicit quòd si nomen fratris conferatur in plurali, quod etiam continetur soror: vt in l.Lucius. iuncta glo.ff.s.er.habet locum non ex vi verborum, seu ex propria significatione verbi : scilicet ex eo quòd masculinum concipit fœmininum . sed statuta non recipiunt extensionem,cũ propriè debeant intelligi: prout in l.3.§.hæc verba.ff.de ne.gest.l.non aliter.ff. de leg. 2. & l.t.§.is qui nauem. de exercitor. & ideo infert ipse d. Card.in loco præal.quòd modo statuti appellatione filiorum non includũt filiæ fœminę per rationem de qua suprà,&

prã,& de materia habetur per Cyn. & doct.in l.quicunq;. C.de ser.fug.per Bald.in l.si ita,de irri.& ru.testa.& in l.cũ ex filio.§.ex filio.ff.de vul.& pu.& in l.in multis.ff.de statu hom.& per Bal.in l.s.in princ.ff. de libe. & posth. & in clem. prima, de elect.

Quartò fallit d.regula,vbicunq; tractaretur de odio, & sic masculinũ conferatur in materia odiosa & pœnali: quia tunc masculinum non concipit fœmininum. gl.est reputa ta sing.quæ alleg.l.1.§.quæritur.ff.de ven.inspi. iuncta l.si quis exhæredato,et in l.si quis.ff.ad leg.Iul.maie.et est opti mus tex.in c.quæuis.de pœ.in 6.no.Do.de bære.eo.li. vbicunq; alia esset mens loquentis:quia tunc in hoc casu masculinum non concipit fœmininũ:vt in l.Lucius. in §.quæ situm.ff.de legatis tertio.& ibi casus.& ita tenet glos. in d. l.1.digestis,de verborum significatione.

Quintò fallit vbi masculinum profertur à iure qualifica tum,sicut si esset doctor,medicus, religiosus: nã hoc casu masculinum non concipit fœmininũ. casus est in cle.5. de consang.& aff.& ibi hoc tenet Paul.de Lea.Car.Flo.

Sextò fallit vbicunq; masculinum profertur in materia differenti,quæ non congruit fœminæ sicut viro.nam tunc etiam masculinum non concipit fœmininũ: vt in l.fi.ff.de tut.iũcta l.ferè.ff.de regulis iuris, & hoc est quod dicit Bal. in lege,in multis.ff. de statu homi. vbi dicit quod masculinum non concipit fœmininum in his, quæ differunt ratio ne consuetudinis vel causæ finalis. & ponit exemplum de consuetudine. putà dicit statutum quòd magnates possint intrare palatium.nam tale statutum non extenditur ad fœ mi.quia non conuenit mulieri intrare palatium.

Septimò fallit vbi profertur masculinũ & fœmininũ separatim. nam masculinum non concipit fœmininum. ita concludit Bald.in d.l.in multis.ff.de statu homi. & pro batur in l.fi.in princip.C.ad Tertul.

Octauò fallit vbicunque quis probatus est sub nomine proprio.nam tunc etiam non concipit fœmininum: vt l.si quis ita.cum ibi nota.digestis,de testa.tutela. & est conclu sio omnium.hæc tamen regula patitur vnam limitationẽ. nam tale masculinum est probatum à iure condendo legem. vt in prima conclusione. & tunc efficitur lex continens,quia lex debet esse vniuersalis,vt lege, omnes populi.& ibi per Bart.ff.de iustitia & in te. de quo vltra prædicta habetur per docto.in cle.s.de electione in 6.& Specul. tra ctat in tit.de disput.in §.post hæc. vbi omnia copiosè Bal. in lege fi.C.de hæred.instit.& dicta lege, in multis.de statu hominum.habetur in lege,qui domum.cõiuncta l.mater.§.mulieres.ff.ad legem Iuliam de adul.& l.vnica iuxta finem.ff.de rap.vir.

Nonò fallit vbicunq; sequeretur correctio legum:quia tunc masculinum non concipit fœmininum.ita Bald. in l. quicunq;. quas limitationes bene not.

REGVLA CCCXIII.

MARITVS constãte matrimonio ex causa donationis dotem vxori constituere non potest.l.si constante.de dona.ante pen.

Primò fallit fauore libertatis:vt in l.1.C.de ser.pig.

Secundò fallit in alienatione, quam fecit fiscus. & hoc eius fauore:vt l.si hypothecas.C.de dis.pig.

Tertiò fallit in alienatione pignoris, quasi sit vn⁹ de cre ditoribus cũ solẽnitate per proclama vocatus, & tacẽtibus præiudicat taciturnitas: vt l.si eo tempore.C.de dis.pig.

Quartò fallit nisi studiosè & dolose faciat vt decipiat il lum,qui super esse suum contrahit:vt C.de lati.li.tol. auth. ad hæc.& l.si res alienas pigno.l.2.C.de distra.pig. mulier. & d.l.si senten.&c.

Quintò fallit ratione sanguinis seu cõiunctiones: vt l.si seruus communis.ff.de donatio.inter virum & vxorem.

Sextò fallit si potior sum eo in iudicio eodem cuius pri mo loco mihi competit prosecutio:vt l.sæpe.de re iudi. & in c.quamuis,de re iudi. vide de hac materia per Ludo. de Ro.in l.quæ do.ff.solut.matri.

REGVLA CCCXIIII.

MARITVS regulariter non tenetur nisi inquantum facere potest vt l.maritum.ff.solut.matri.

Primò fallit in marito procuratore: vt est tex.in c.t. de do.inter vir. & vxor.secundum communem intellectum Io.And.& doc.quicquid gl.aliter dicat & idem tenuit Iac. de Belui.in disp.sua quam ponit in l.s.C.de rei vxo.actio. & Ioan.de Imo. in l.diuortio.§.impedienda.ff.sol.mat. & l.filio.ff.eod.tit.

Secundò fallit vbicunq; maritus conuenitur constante matrimonio, & ad dotem, eo quia male vtitur substantia sua,secundum gl.in l.adhuc.C.de iure dot.in verbo, ita tamen. & in verbo substantiam. sed de hoc dic vt per Bart. & alios in l.si constante.in 8.q.& vlt.ff.sol.matr.

Tertiò fallit si maritus à prin. sciens se non posse solidã dotem reddere illam accepit,vel confessus fuit illam accepisse:vt est glo.not.iuncto tex.in l. pe.in fi.ff.de iure dotiũ. Bart.in l.maritum.§.eleganter.ff.sol.matri.

Quartò fallit si res dotalis existit apud maritum, quia species sit in dotem data: quia marito videtur concessum hoc priuilegium, nisi quando data esset in consistentibus in pondere numero vel mensura vt l.vnica.§.cum autem. C.de rei vxo.actio.pro hoc bene facit l.in bonæ fi.in prin. de no.feu.& Io.de Imo.in l.si fundum.ff.sol.mat. Bart.in l. Nesennius.§. si fundus.ff. de re iud. & latiùs in d.l.si filio. tenet expresse contrarium. quod dic vt ibi per Dominic. & idem videtur dicendum si res dotalis non extaret, sed alia empta & acquisita ex rẽ dotali per l. si cum dotem.§. fin.ff.sol.matri.argu.l.Imperator.§.fi.ff.de leg.3.& in terminis videtur text. in l.maritus.ff.de dona. inter virum & vxorem.

Quintò fallit si maritus conuentus negauit se fuisse ma ritum per l.sed hęc ita.in fi.de reg.iur.& l.verum.§.fin. & l.si vnus ex socijs.§.fi.ff.pro socio.& in terminis firmatur per Bar.per verbum,puto,in l.etiam.sol.matr.

Sextò fallit nisi maritus promisisset alteri quàm mulieri dotem restituere, per d.l.Nesennius.in prin. & procedit secundum dist.glo.not.ibi,& in l.si prior.ff.sol.matr.

Septimò fallit si mulier in iudicio iurasset maritum sibi debere centum ex causa dotis:vt est text.not.in l.eum.§.si mulier.ff.solut.matr.

Octauò fallit si vltra dilationem legalẽ, marito esset cõ cessa longior dilatio in restituenda dote,quàm habere deberet de iure cõmuni:vt in casu l.licet. & ibi not.ff.de pac. dot.tex.est not.secundum vnam lecturam gl.in l. si ex parte.§.sed an etiam.ff.quod cum eo.quam limitationem po suit Lud.de Ro.in d.l.maritum, sed Bar. ibi tenuit contrarium secundum aliam lecturam.

Nonò fallit si maritus vel eius liberi artifices sint: quia ex artificio commodè viuere possent: vt est gloss.in l. ma ritus in id.& ibi doct.ff.sol.mat.& not. gl.in l. si quis argen tum.ff.de donat.limita etiam vltra prædicta, regulam prædictam sex alijs modis, vt per Bar.in d.l. maritum.ff.soluto matrimo.

REGVLA CCCXV.

MARITVS vxorem alere non tenetur si dos sibi promissa non detur, vt est glo.not.in authent. de non eligen.secundò nu.§.si.vers.onera.& eam expellere poterit, probatur in l.si.C.ad Velle.& illum text. ad hoc ponderat Bal.Cy.& Saly.in l.quod in vxore.C.de nego. gest.Bal. in l.diuisione.ff.sol.ma.& in l.si cum dotem.in §.finaute m.ff. eod.tit.vbi etiam per moder.& per Bart.in l.si donaturus. ff.de condi.ob causam.

Primò fallit nisi mulier,quæ dotem promisit,dedit id, quod potest marito:quia non tenetur nisi quatenus facere potest:vt l.ex diuerso. circa princ.solut.matr.

Secundò fallit vbicunq; alius,vt putà pater vel alia persona promisisset, & daret pater id quod potest: quia hoc casu non posset mulier expelli: quia patet mulieris habet beneficium ne teneatur genero,nisi inquantum facere potest.

teſt.vt l.pen.ff.de iure dot. & d.l.ex diuerſo. in prin.ita tenet Raph.in d.l.li cum dotem.§.ſi maritus.cum l.ſeq.ff.ſo lu.mat.& optimè,& probatur in authen.de relli.& ea quę parit.§.quia vero.& not.Mod.in d.l.ſi donaturus.

Tertiò fallit vbicunq; nulla dos fuiſſet promiſſa viro: quia hoc caſu etiam tenetur alere,nec eam poſſet expellere. vt probatur in §.qui autem.in authen.quib.mod.natura efficiantur ſui. bene facit l. quod ſi nulla.ff. de religio. & ſump.fu.& c.per veſtras.de dona.inter virum & vxorem. & ita etiam tenet Bald.in l.pro oneribus.§.ſi.ff. de iure dotium.vbi pro hoc alleg.rationem:quia mulier tenetur operari viro.vt not.in l.ſicut.C.de ope.libe.

REGVLA CCCXVI.

MATRIMONIVM cōtrahere metu pœne aſtringi quis non poteſt: tamen ſpe præmij & lucri ad eum contrahendum inuitari poteſt.l. Titia.& ibi doc.ff.de verborum obligat.

Primò fallit quando lucrum percipiēdum eſt ante contractum matrimonium ab altero ex futuris coniugibus vt ſi dixerit promitto tibi centum ſi conſenſeris in me, vt in maritum: quia tunc non valet cum contineat turpitudinē & cauſam turpis amoris, vt in l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.in fi.& ibi Bart.ff.de verb.olig.

Secundò fallit quādo eſſet amiſsio magni lucri:quia tūc induceretur iuſtus metus:vt per Petrum Anchar.in c.1.in fin.quod metus cauſa. in 6.

Tertiò fallit in matrimonio ſpirituali, in quo nec metu pœnę nec ſpe prę mij quis poteſt induci.vnde ſi fieret promiſsio abbati vel abbatiſſę ab aliquo dando ſi receperit talem in monachum vel in monialē, non valet: imo eſſet ſimonia.c.non ſatis.c.quoniam,& c.dilectus.de ſimo.

Quarto fallit & quantū ad inſtituendū hæredem : quia aliquo modo non poteſt inuitari per pœnam nec per præmium.vt in l.ſtipulatio hoc modo.ff.de verb.oblig. & per doct.in l.cum donationis.C.de tranſact.

REGVLA CCCXVII.

MATERFAMILIAS etiam vt ducatur ad iudicium,perſonaliter capi non poteſt.l.1.& authen.ibi poſita.C.de offi.diuer.iud.& in authent.nouo iure.ff.de cuſto.reo.

Primò fallit ſecundū Angel.in l.conſentaneum. C. quō. & quando iudex. hoc debet eſſe verū niſi abſq; eius præſentia iudicium expediri nō poſſet: quo caſu abſq; ſuo debitore in iudicio eſſe poſſit.l.1.§.quod agitur.ff. de ventre inſpici.& ibi patet exemplum ſecundum Ang.

Secundò fallit ſecundum Bald.in d.l. conſentaneū. illud quod dicitur q materfamiliâs non poteſt capi: quia nō habet locum in muliere boneſta,ſecùs in meretrice vel luxurioſè viuente,quæ poteſt perſonaliter capi.ar.authen.de reſtit.& ea quæ parit in 11.menſe.§.fi.col.4.& per Bal.ibi facit etiam l.1.de off.diuerſorum iudi.& gloſ.in d.l.conſentaneum.loquitur de matrefa. licet materfa. dicatur illa, quæ honeſtè viuit.vt not.gl.in d.l.mancipijs, in princ.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.itē de illa,quæ eſt notæ authoritatis: vt eſt tex.in l.3.§.ſi iuſtū.ff.de libe.exhi.ſed meretrix.& luxurioſa,& leno,& ſimiles nō:quia Bal.in d.l.conſentaneū. limitatur de l.1.& authen.ibi poſita.C.de offi.diuer.iudi.

Tertio fallit & hoc limita verum niſi iſta meretrix haberet maritum:quia tunc propter reuerentiam mariti gauderet priuilegio d.l.1.& authen.ibi poſitæ. & fuit dictum Ioā.And.in addi.Spec.in tit.de iureiu. vbi dixit quod ſi ex forma ſtatuti puniatur meretrix,impunè,offendi non poterit ſi eſt maritata.l.ſi vxor.§.diuus tyranno.& §. adul.ff. de adul.melius facit tex.in ver.pręcedenti.in d.l.ſi vxor.& ponunt Mod.in l.ſi viro.§.de viro.ff.ſol.matr.

Quartò fallit quia non habet locum quando in criminali proferendo teſtimonio duceretur: quia tunc bene poſſet cogi ad iudicium. glo.eſt ſing.in c.1.de teſt.cogen.ſecūdum Lu.de Ro.in ſing. ſuis. ratio poteſt eſſe quia tunc nō curatur de honore. ſecùs quādo pro ſuo crimine conueniretur: quia tunc capi non poſſet nec duci ad iudicium.l.ad carcerem.vt eſt tex.in authē.vt nulli iudicū. §.nouit. verſ. ſi verò.col.8.in authen.ſed nouo iure.C.de cuſto. reorum.

Quintò fallit vbi mulier pateretur, & eſſet contenta venire ad iudicium.c.mulieres. de iudi. lib.6.ibi, in illæſas, & ita tranſit do.Pet.de Anchar.ſed Cyn.& Petr.in l. nec honores.C.de epiſcopis & cle.dixerunt quod priuilegio dato eminenti perſonæ, putà quòd iudex accedat ad illam. vt l. ad egregias,de iureiu.nō poteſt renunciari,& Lud.de Ro. in 70.ſing.dicit de hoc dicto Cy.eſſe caſum in c.2.§. cæteris. de iudi.in 6. ſed dic quod fortè ille tex. loquitur in caſu ſpeciali in monialibus: ergo in contrarium eſt ius commune.l.ius ſing.de leg.

Sextò fallit niſi reſcripto Apoſtolico hoc exprimeretur: quia tunc ad hoc iudicium etiam plures caſus not.in c.1.de iudi.in 6.

Septimò fallit in muliere quæ acceptauit tutelā filij ſui: & renunciauit nuptijs,& velaminibus, & omni alij legum auxilio: quia tunc iſto caſu pro tali debito poteſt capi mulier,& incarcerari,licet alias non poſſet.ita ſing. dicit Bart. in l.ſi quis ſub conditione. in 7. col. ver. quæro quid ſi renuntiauerit ſecun. nup.ff.de teſta. tu.ita no. Bart. in authē. neq; & à vero.C.quando mu.tute.fun. poteſt.col.4. verſi. & iſto caſu.

REGVLA CCCXVIII.

MENSIS mentio quando fit,in dubio de menſe 30.dierum intelligitur ſecundum Bart. in l. cum biſextus.ff. de verb.ſigni.& Bal.in authent.qui ſemel.C.quomodo & quando iudex.& in l.eos.C.de appel.

Primò fallit quando proſeqneretur vltra lex vel ſtatutū vſq; ad 31.diem:quia tunc intelligitur de menſa habente. 31.diem.& eſt caſus in c. cum interioribus. extrà, de tem. app.& ſecundum doct.in locis præalleg.

Secundò fallit vbi aſsignantur menſes à iudice pro termino partis, vel aliter profertur ab ipſo : quia tunc intelligitur de menſe habente tot dies,quot habet menſis ille, in quo fuit aſsignatus ille menſis pro termino ſuo. Io. An. in c.quam ſit periculoſum.de electio.in 6.& ita tenet Bar. in l.cum dixiſti.de verb.ſigni.

REGVLA CCCXIX.

MINOR ſi ex forma ſtatuti contrahere non poteſt ſine conſanguineorum conſenſu,ſi contrahat,talis contractus ipſo iure [a] eſt nullus.ita Bald.in l.ſi quis mihi bona.ff. de acqui.hæredi.§.q ſi mandata.

ADDITIO.

a *Ipſo iure. Vide ad materiam quæ habentur per Bald. in conſi.487.in 3. parte, & per Firmianum in ſuo aureo repertorio,in verſi. ſtatuta de contractibus. verſi.57.*

Primò fallit niſi talis pupillus contraheret cum patre: quia in eo caſu ceſſat ratio. nam ſtatim pater eū decipere non præſumitur l.fi.in prin.cum ſi.de cur.fu. & hac ratione requiritur conſenſus conſanguineorum. ita conſuluit Bal.& ipſe Bal.ponit in l.pactum dotale.C.de colla.

Secundò fallit in quaſi contractibus, in quibus talis ſolennitas ſtatim non requiritur: vt voluit idem Bald. in l.1. ff.de acquir.hæred.

Tertiò fallit ſi contractus pupilli eſſet ad ſui lucrum,ſecùs ſi ad ſuum damnum, quia hoc caſu requirerentur conſanguinei,vt per Bald.in d.l.1.

Quartò procedit quando ipſe pupillus habet cōſanguineos,ſed ſi non habet tunc procedit contractus abſq; eiſdem,ſecundum Bal.in l.turpia.in fin.depoſiti,& in l.1.& l. ſi cum dotem.§.eo autem tempore.& § ſi autem.in fi. ff. ſol.mat.& Ang.in l.1.in fi.ff.quod cuiuſq; vni.no.& c.

Quintò fallit ſi habet conſanguineos inhabiles, quia abſq; eis contractus procedit ſecundū Bal.in l.1.C.qui admit.tutius eſt tamē in his duobus caſibus interponi decretum iudicis.l.viduæ & l.furioſo.& ibi per Bal.C.de nup.

Sextò fallit niſi iſti conſanguinei reperiantur furioſi, cū eorum conſenſus nō poſſit interuenire.l. qui ſeruum.ff.de

acqui.

acqui.hæ.secundum Bal.in l.cum hæres.eo.tit.has limitationes ponit Ludo.de Ro.l. si quis mihi bona.§.si quis in bona.ff.de acquir. hæredi.

Septimò fallit quando mulier & pater gessere actū minoris,qui principaliter ordinatur ad acquirēdum,licet in consequentiam ad obligandum. vt not.in le. quamuis.in prin.de acqui.poss.& Iaco.de Aret.& ita Ang. in l.mutū. §. s.ff.de acquir. hæred.

Octauò fallit qn̄ minor diu possedit hæreditatē vel curator:quia præsumitur habuisse cōsensum propinquorū.l. similis.ita dicit Ang.in l.qui alienas.ff.de acquir.hær.§.1.

Nonò fallit qn̄ illud decretum fuisset in hæreditate. nā valuisset aditio minorum fine consensu consanguineorū quæ probatio transfertur in aduersarium : quia in dubio factus quis non præsumitur debitor. & hoc dicit Ang.de Perusio in l.intuitu.ff.de acqu.hæred.§.j.quod bene not. quia est subtilis materia & quotidiana . nam cōmune est illud statutum per ciuitates Italiæ.

REGVLA CCCXX.

MINOR publicatis attestationibus regulariter restitui debet, vt testes producere possit Bar. in l.1.§.nunciatio.ff.de ope.no.nun.

Primò fallit nisi minor diligenter inquisitionē fecisset in perquirēdis testibus, antequam attestationes publicarētur:& eos inuenire non potuit.nā ex hoc non fuit læsus dolo aduersarij nec sui facilitate. & ideo non debet restitui.ar.l.fi.C.de in inte.restitu.mi.ita singulariter voluit Spec.in tit.de resti.in inte.in §.fi.versi quid si causa.

Secundò fallit nisi peteretur restitutio ad producēdos testes superaliqua exceptione dilatoria vel declinatoria iudicij,quæ non concerneret merita causę: quia illud diceretur modicum in iure, dato quod non probaretur.ar. le.si fideiussor.§.quædam.ff.man.& pro modica læsione non competit restitutio.l.sicut.de in inte.restit.ita fuit de mente Inno.in c.causam felicis.de resti.in inte.,& Bal.l.si cut.& in l.peremptoriam.circa 4.col.C.quæ sent.resc.nō po. vbi etiam ad hoc allegat Archi.

Tertiò fallit vbicunq; minor poterat restitui ad probandum crimem, quod opposuit contra aduersarium:vt putà minor opponit contra aliquem qui erat infamis vel aliquem accusauit de aliquo crimine. & doctri.Bald.in d. §.nūtiatio.nō habet locu in criminali:vt ēt gl.not.in c. non pōt.in ver.pen.de procu.& not.Spe. in ti.de resti.in inte.in §.si quis aūt.versi.sed pone,bene facit tex.in d.l.auxilium.in princ.& hoc not.Bart.ff.de mino.& quod not. gl.in l.s.§.accusationis.in verbo,merito consequēti.ff.ad Tur.Adde et quod idē voluit Anto.in c.quod electio.& Abb.in c.auditis.de resti. in inte.Lud.de Ro.in d.§.nūtiatio. sed in contrariū allego gl.in l.si minor 25.annis omissam.ff.de mino. & ibi Bal. qui dicit quod inuenitur quædam deci.Spec.quæ dicit quod minor 25.annis non restituitur in iute. vt possit publicatis attestationibus producere nouos testes super eisdem articulis. ita dicit Bald. in addi.& non in lec.postea dicit quod ego allego gl.in l.minor 25.annis omissā.& postea soluit,aut in tali causa criminali veniebat aliquid quærendum minori & non restituitur.aut nihil tunc procedit doctri.Spec. & de hac materia habetur per Bar.& Bal.post gl.in d.l.minor 25.ann. omissam.per Ange.post antiquos in l.vbi.ff.de eden.& per Bart.in l.nam & postea.§.si minor.ff.de iureiu.& in l.minor si sit quasi contumax.ff. de mi.& per Car. in cle.1.de resti.in inte.& 56.q.per Io.An.Ant.de Butr. & per Imo. in d.c.auditis.vbi dicitur quod iura,quæ dicunt ꝙ publicatis attestationibus admittitur minor, debent intelligi, quando sui facilitate fuit deceptus, de qua deceptione debet præcedere causæ cognitio : & sic debet citari pars aduersa.& idē in ecclesia.vbi dicit Car. in præal.cle.1. quod si etiā habetur testis qui melius ꝓbat,& si vult eum producere super eisdē capitulis, ꝙ prius requiritur cognitio causæ super suę deceptionis facilitate. & videt etiā verū circa prædicta.sed adde quod Iac.But.in d.l.minor 25.annis.ff.de mino.tenet cōtrarium , scilicet,quod nunquam restituitur.quem textum ibi Bart. etiam putat singu.in l. quires.i prin.ver.tūc applicat.in gl.sua.ff.de so.vbi dicit ꝙ restitutio in integrū cōcessa maiori nunquā prodest eius aduersario in aliquo,si læsio minoris aduersarij præcessit.

REGVLA CCCXXI.

MINOR aduersus solutionē sibi factā restitui debet. Primò fallit vbicunq; pecunia esset deperdita casu fortuito non aūt facilitate ipsius minoris:quia tunc nō poterit restitui in inte.aduersus dictam solutionem.ita not.tenet gl.in l.verū.§.sciēdum.ff.de mino. quam ibi Bar.dicit ad hoc esse notandam & eam reputat esset singularē Pau. de Cast.in d.le.1.C.si aduer.so.pro limitatione d.gl.

REGVLA CCCXXII.

MITTI in possessionē si quis velit,contradictorem citari facere debet,qui si compareat, & tēpore missionis expulsus sit,& non appellet,ad contradicendum amplius non admittitur.l.1.C.si de momen.pos. fue.appel.

Primò fallit vbicunq; fuisset citatus simpliciter ad cōtradicendū,nō aūt sub cōditione, vt si haberet ius cōtradicēdi & cōpareat.& ideo cōpareat seu cōparere debeat: quia mō hæres vel alius, qui fecit eū citari pro legitimo cōtradictore, nō admitteret postea ad dicendū ꝙ nō esset postea legitimus cōtradictor. ita sing. limitat Bal.in l. fi.C.de edi.di.adri.tol.alle.no. per Inn.in c.cū inter.extrà de exce.& licet.& not.Bar.& Bal. & docto.in l.mulier.ff: sol.mat.& Bal.in l.suscepta.C.de inof.test.& Ant.de Butr.in c.exhibita.in ante pe.col.C.de iud.Cano.in d.c.cū inter.& facit quod dicit Bal.in l.testamēta in fi.C.de test.& Ang.in l.j.in §.hære.stipul.in 8.col.ff.si cui plusquā per l. Fal.Et ideo si statutū dicit quod propinqui, vel collaterales,vel vicini possint præsentare sup venditionibus vsq; ad certū tēpus, & elapso tēpore emptor denuntiat alicui affini,ꝙ si vult se præsentare super vēditione prædicta debeat cōparere,iste affinis cōparet,emptor vidēs quod affinis cōparuit, opponit ꝙ nō pōt:quia elapsa sunt tempora cōparendi. Dicendū est ꝙ si emptor citauit ipsum pro habiliter & citatio fuit facta purè & nō cōditionaliter,vel specialiter fuit facta illi affini , emptor nō poterit posteà opponere de inhabilitate:quia citādo ipsū simpliciter videtur reputare ipsum legitimū contradictē vel præsentatore.Et idē esset et dicēdū si statutū diceret sicut est Taruisij,& citatus cōparuit: nā tunc nō poterit citans opponere,ꝙ non sit habilis ex forma statuti,ex quo videtur ipsum approbasse citādo ipsum simpliciter: quia paria sunt exceptionē nō cōpetere, & nō posse ipsam opponere:vt vt est glo.no. in l.habebat.ff.de ma.rest.Et ideo sitis cauti in casib. prædictis & in similibus qn̄ vultis specialiter aliquē citari facere, vt cōcipiatis citationem cōditionaliter hoc mō, citetur talis vt cōpareat si habet ius cōparendi, vel præsentandi,vel aliquid aliud faciendi, vel si sua putauerit interesse, quod non creditur, debeat comparere.& non dicatis vt faciunt ignorātes compareat talis, vel si talis vult præsentare debeat comparere ad deponendum pecuniam,vel aliquid simile faciendum: quia tunc videretur approbasse personam suam : vt dictum est.quod singulariter not. quia est valde vtile & quotidianum.

REGVLA CCCXXIII.

MISSVS in possessionem si reus infra annum veniat fructus non lucratur.c.quoniam.§. in alijs. & ibi gl. extrà,de vtilit.non contest.

Primò fallit hæc regula quando ipse reus non veniret infra annum.nam cum per annum efficiatur verus possessor retinebit ipsam rem cum fructibus: non enim audietur ipse reus nisi super proprietate vt d.§.in alijs.

Secundò fallit quando statutū vel cōsuetudo ita disponeret,vt ipse missus lucraretur fructus infra annū.ad hoc gloss.in auth.de exhi.reis.§.si verò. per quam gloss.Bald. in d.§.in alijs. hoc videtur velle. & loquitur in personali

bu.,sed vide Abb.in §.in alijs, & distingue vt ibi per eũ.

Tertiò quando iudex propter nimium contumaciam rei hoc decerneret, vt ipse missus recipiat, vel quod lucretur fructus: vt est casus sing.ff.ex qui.cau.in pos. ea.l.Fulcinius.§.fin.secundum dom.Nic.in d.§.in alijs.

REGULA CCCXXIIII.

MISSUS in possessionem in personali secũdo decreto interposito fructus a non lucratur, sed reus contumax:licet ipse custodire possit: vt per glo.in c.quoniã. §.in alijs.& ibi per doct.extrà, vt lit. non contest.

ADDITIO.

a *Fructus.Vide Felin in ca.consultatio.in fin.circa prin. 3. col de offic.deleg.*

Primò fallit quando iudex propter victi contumaciã hoc decerneret: vt lucraretur, ꝓ eo casus est sing.in l.Fulcinius.in,§.fi.ff.ex quib.cau.in poss.ea.

Secũdò fallit qñ consuetudo hoc disponeret vt voluit sing.gl.in auth.de exhi.reis.§. si verò.quod locum habet pariformiter in statuto,si ita disponat, cum sit seruandum vt voluit Bald. in d.§.in alijs.non enim æstimantur dicti fructus per personam,si sint consumpti: cum percipiantur vitio cõtumaciæ iudicialis secundum Bal.in d.§.in alijs quod verè procedere posset qñ consuetudo vel statutum ita disponeret propter contumaciã. ad hoc d.l.Fulcinius. sed si nõ ita disponat sed potius respectu ad ipsum creditorem vt lucretur fructus: & tũc cũ sapiat speciem vsuræ,non valeret ipsa consuetudo vel statutum: vt voluit Bar.in l.si finita.§.Iulia.de dam. infec.& dom.Nic.in d.§.in alijs.ad hoc quod not.in d.clemẽ.vnica,de vsur.

REGULA CCCXXV.

MONACHI vel clerici in obsides dari nõ possunt: vt not.in l.2.C.de pac.& in l.2.C.de pat.qui fil. di.& gl. in c.ex rescripto.de iureiur.

Primò fallit quãdo darentur per Papam, cum ipse eos dare possit. vt sic vidi. & propriè obsides sunt dum modo dentur pro pace vel simili causa, arg.8 q.3.cap.cuncta per mundum.& c.principalem.& ita procedit gl.in d.ca. vt prædictum est.24.q.9.secundum dom. Nico.in d.cap. ex rescripto.

Secundò fallit quando ipsi darentur non vt sint propriè obsides,sed vt sint in certo loco: quo casu si quæratur de clericis secularibus ipsi dari poterũt per interiurem à papa,puta per episcopum dũmodo velint & iurent ita manere.sicut supradictum fuit de laicis,idem erit de monachis per Abbatem suum: vt in præallegatis locis Canonistæ sequuntur.

REGULA CCCXXVI.

MONACHUS testamentum condere non potest.c. quia ingredientibus. de testa.

Amplia quia licet statutum vel consuetudo posit habilitare filiumfa.ad testandum vt per Bart.& alios in le.si quæramus.ff.de test.& Imo.in c.2.extrà, eo.tamen consuetudo vel statutum non possunt habilitare monachũ ad testandum: quia repugnat regulę monastic̨ę.c.cum ad monasterium.de stat. monacho.

Primò fallit nisi fuerit sibi data licẽtia à Papa ante vel post: vt per Bal.in l.fi.C.vnde legi. sequitur Paul.de Cast. l.militibus.C.de testa. mili.

Secũdò fallit quãdo monachus efficeretur episcopus: quia tunc potest testari, non de bonis iam quæsitis monasterio, sed de alijs postea obuenientibus secundũ Spec. in ti.de statu mona. ver.23.& ibi Bald.in additio.

REGULA CCCXXVII.

MONITIO in denuntiatione facienda duplex requiritur: vt in c. nouit b extrà, de iudi.

ADDITIO.

b *Nouit.Vbi vide Feli. circa medium 7 col. & seq.*

Primò fallit quando peccatum esset notorium, vt in dic. Canone secundum illud.45. distinctio.

Secundò fallit in matrimonio impediendo, cũ tũc nõ requiratur aliqua monitio.extrà,de despon.impu.ad dissolutionem.secundum d.Ant. qui dicit idem esse in peccato cõmittendo, vt voluit in d.c.nouit.sed certe non cadit in his propriè denuntiatio prædicta: imò potius quędã iudicis intimatio facta, vt procedat ad peccatum impediendum, in qua nõ requiritur aliqua monitio. ad hoc est quod not.extrà,de iureiur.c.s.& ca.ad nostram.

c Tertiò fallit in denũtiatiõe faciẽda in foro ciuili c eo, casu quo fieri potest de plano, vt non requiratur monitio:prout voluit Inno.in d.c.nouit per ea quæ habentur. ff.de offi. præfect.vrb.l.1.§. quod autem.& §.vicarius.& de officio proconsul.l. neq;.§.de plano. Sed requiritur in tali denuntiatione iudiciali pro eius forma, ꝙ existat in peccato, vt patet in textu,in d.ca.nouit.vbi de hoc.& alia pro solennitate requisita in tali denuntiatione facienda, plenissimè ibi vide per Canonistas.

ADDITIO.

c *Ciuili. An autem in ciuilibus monitio requiratur,vide Fel in c.2.ar.te fi.vers not. vberius vbi quod nec inutilibus de acca.& in c.1.*

REGULA CCCXXVIII.

MORA aliter quam per interpellationem non committitur: vt not.in l.si ex legati causa.ff. de verb.obli. & gl.in l.amplius.ff.rem ra. habe.

Primò fallit in eo quod debetur fisco.l.cum quid.§.fiscus.ff.de vsur.& ibi not.& est sing.gl.de hoc.& not.bart. in l.1.C.de his qui.vt indig.& not.Rom.in d.l.si ex legati causa.ff.de verb. oblig.

Secũdò fallit in eo quod debetur ecclesię in vltima voluntate: vt est gl.sing.in §. itẽ mixta.Instit.de actio.& not. Bal.in authẽ.hoc amplius.in 2.col.C.de fideicõ. & Pet.de Anch.in c.accessoriũ.extrà,de reg.iur.in 6.Io. de Imo.in c.breui.extrà,de iureiur.& Roma.in d.l.si ex legati causa.

Tertiò fallit in his causis ex quibus debetur minori.l. in minorum.C.in quib.caus. in integr.resti.non est neces.

Quartò fallit in dote post biennium.l.1.§.prȩterea.C. de iure dot. quo casu per lapsum biennij constituitur in mora absq; interpellatione.vt ibi.& not.in l.diuisione.ff. solu.matri.

Quintò fallit in eo qui tenetur ex delicto.quo casu cõmittitur re ipsa: vt in l.1.§.rectissimè.& l.merito.ff. de vi & viarma. æquiparantur enim fur & mortuus.l.inter stipulantem.§.pen.ff.de verb. oblig.

Sextò limitatur in contractibus vltro citroq; obligatorijs, in quibus vnus adimpleuit.nã videtur re ipsa alius constitutus in mora: vt in l.curabit, de iure emphyt.& l. Iulian.§.ex vend.ff.eod.tit.

Septimò fallit vbi quis iurauit aliquid præstare alicui & illi dare rẽ promissam:nã propter iuramentũ absq; interpellatione cõstituitur in mora.ita est de mente Io.Andr. in c.breui.extrà,de iureiur.& ibi Ioan.de Imol.ponderat verba Io.And.quod valde nota: tñ nõ puto hoc iure probari.imo in contrariũ allego text.in c.licet.ſi de feu.fuer. controuers.inter do.& agna.cõiũcto ca.1.de for.fide.ad de ꝙ specialiter in vasallo est permissum qñ dño suo emi net magnũ periculũ,nisi prȩstet suũ subsidiũ ad quod tenetur ex iuramẽto fidelitatis, dicitur esse in mora.& non alias: vt ibi in c.j.§.ad hęc mutatio.hic finit l.Cor.& not.in ca.1. in verbo, inquisitio.hic de noua for.fide.& vide etiã quæ dixi tenendo oppositum in l. quod te.ff.si cert.peta.

Octauò limitatur vbicunq; quis promisit se facturum & curaturum: nam tũc non requiritur interpellatio, quia intelligitur quamprimum potest: tenet sing.Bal.in d.c.j. §.ad huc per iura ibi alleg. per eum.

Nonò limitatur vbicunq; quis ꝓmisisset mihi dare cẽtũ vsq; ad pasc ha ad mei petitionẽ.nã adueniẽte die paschatis est in mora absq; aliqua interpellatione. ita Bar.sing.in l.ita stipulatus.in fi.ff.de verb. oblig.

Decimò

Decimò limitatur vbicunque quis promisisset aliquid consistens in faciendo habens tractum successiuum; putà ædificare domum: nam inest dies infra quem cómodè fieri potest, & ideo transacto illo die remittitur stipulatio ad interesse ratione moræ, in quá quis incurrit per interpellationẽ domini tacitè. l. si ita stipulatus, & ibi not. ff. de verb. oblig. & in l. si insulá, et not. Bar. in l. si ita stipulatus, in. q. 2. principali. ff. eod. versi. quæritur quãdo committitur stipulatio, dum allegat l. si insulam, & clarè notat dom. Paul. de Castr. in d. l. si ita stipulatus essem abs te.

Vndecimò limitatur non habere locum vbicunq; debitor ipse interpellasset, & creditori dixisset se velle adimplere quod promisit, vt debet: quia est casus qui ęquipollet interpellationi vt probatur in d. cap. 1. §. ad hæc. hic finitur l. Cor. vnde videmus q̃ ille qui dicit se velle ad causam cõparere, non est de necessitate ampliùs citandus neq; requirendus. c. 1. extrà, de dolo & cont. libr. 6. & not. glo. & doc. in l. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex. & in l. fi. de in integ. rest. & alios casus vide etiam latè per gl. in l. mora. in princ. gl. magnæ. ff. de vsur.

REGVLA CCCXXIX.

MORA vltima nocet. l. illud. ff. de peri. & commo. rei ven. cum simil.

Primò fallit si sumus in diuersis personis: quia vltima mora rei principalis nõ nocet fideiussori, qui cõstituit creditorem in mora ei offerẽdo: vt est tex. sing. in l. mora, & ibi Pau. de Cast. ff. de verb. oblig.

Secundò fallit fauore reipublicæ, quia attẽditur prima, & non vltima mora. tex. est & ibi Bar. in l. nulli. C. de erog. milit. anno. lib. 12.

Tertiò fallit quando hoc fieret in fraudem: quia tunc vltima mora nocet. vt l. si per emptorem. in fi. cum glo. ff. de actio. empti.

Quartò fallit in editione. casus est & ibi Bar. C. de erog. mili. annonæ. lib. 12.

Quintò fallit quãdo quis fuit in mora, & per morã habebatur conditio pro impleta: ita dicit Bald. in l. 1. in fine. de institu. & subst. sub cond. fact is. & vide Pau. de Castr. in l. si seruus. §. sequitur. ff. de verb. oblig.

REGVLA CCCXXX.

MORA purgari potest vsq; ad litem cõtestatam, ad quantum condemnationem, interesse, vel pœnam. l. si insulam, & ibi Bar. ff. de verb. oblig.

Primò fallit nisi intersit actoris. l. si ita quis. §. Seia. ff. eodem titu.

Secundò fallit quando est adiectã dies & pœna: quia tunc non admittitur purgatio moræ: vt per Bar. in d. l. insulam. in tertiam opposit.

Tertiò fallit in Iudæis, qui non admittuntur ad purgandum moram: quia contra eos seruatur rigor, & non æquitas: vt per Ias. in l. si insulam. in 3. not. ff. eod.

Quartò fallit in casu quo esset ꝓhibita appellatio: quiá etiã tunc repellitur remedium purgãdi moram. gl. in c. cupientes. §. quod si per viginti. in verbo, expectari, de elec. in 6. & ibi Gemin. de quo tamen dubitatur per Imolã ibi.

Quintò fallit quando intercessit geminata interpellatio, et sic geminata mora: vt per Bart. in l. si insulam. in 1. q. ff. de verb. oblig.

REGVLA CCCXXXI.

MORA purgari potest per eum, cui iudex terminum assignauit, vt instrumentũ producat, si ille in mora producendi sit. tenet Ang. in l. insulam. ff. de verb. obli. Cyn. in l. quandiu. & l. 7. de acquiren. hæred. & in l. 1. §. edenda. ff. de eden.

Primò fallit nisi terminus esset præfixus à lege, vel à statuto: nam tunc elapso termino non poterit reus vel actor purgare morã. ita sing. tenet Inn. in c. cum in tua. qui mat. ac. pos. & idẽ tenet Bald. in authen. ad hoc. C. de vsur. & in l. diffamari. C. de inge. & manumis. & in c. 1. quo tempore miles. faciunt not. per Bar. in l. postquam liti. C. de pact.

Secundò fallit nisi iudex assignasset terminum alicui in causa modici preiudicij, vt putà interloquendo: vt est tex. in c. pastoralis. de except. & hoc voluit Cœpol. in l. iudicis C. de iudic.

Tertiò fallit nisi iudex assignasset terminum alicui ad respondendum positionibus, & ille sit in mora in respondendo: quia tunc non poterit amplius moram purgare, ita tennit Angel. & Ioan. de Imo. & Lud. de Roma. in d. l. si insulam.

REGVLA CCCXXXII.

MVLIER quæ infra tempus luctus nubit, infamis est; & etiam pœnas patitur ad quibus habetur in l. 2. C. de secundis nuptijs. & est glos. in c. cum omnes. sexta quæstione prima.

Primò fallit nisi mulier nubat de consensu filiorum mariti primi: quia tunc euitabit pœnas prædictas. ita tenuit Angel. in l. mater. C. ad Trebell. alleg. gloss. singu. in authen. de non elig. secun. nub. in princip. in verbo, copulatiuè. quòd etiam fortificatur ratione. nam ratio quare mulier transiens ad secunda vota infra tempora luctus venit punienda, est, quia per secundum matrimonium facit iniuriam filijs primi matrimonij: vt §. certo. in authen. de nupt. Sed hic cessat filijs consentientibus: quia scienti & volenti non infertur dolus l. 1. §. vsque. cum ibi not. in glo. ff. de iniur. & l. 1. de actio. emp. quod etiam videtur sentire Bal. in l. hac edictali. versic. pone statutũ, &c. C. de ser. fug. & propterea dico quod statutum vel dispositio l. hac edictali. quæ vult matrem transeuntem ad secunda vota teneri reseruare lucrũ primi matrimonij filijs eiusdem matrimonij. & hoc per ea quæ habetur in l. fœminæ. C. eod. titu. non vendicat sibi locum quando filius consentit ad matrimonium matris: & propterea si cupis: viduam habere in vxorem prouideas habere filiorum consensum. & quæ dicta sunt in matre habent etiam locum in patre: cũ & ipse in pœnas multas incidat propter transitum ad secũda vota. vt in authentico, de non eligendo secundò nubentes. §. est quoq;.

Secundò fallit vbicunq; mulier nubata infra annum de consensu primi mariti dantis licentiam in eius testamento: quia tunc vxor non pateretur pœnas legales. ita singul. tenet Bald. in l. filium quem habentem. C. famil. erc. & in l. 1. C. de secun. nupt. quia habet licentia à testatore, videtur habere hanc licentiam à lege, per illum tex, sed Lud. de Ro. in singu. suo numero 263. incip. tu scis. ponit istam quæstionem, & in ea ita distinguit, quòd aut maritus ita permittit quod nubat infra annum & hoc casu nõ euitat pœnas iuris. & mouetur ista ratione, quia nubit infra annum, quod est contra bonos mores de iure ciuili. & alleg. casum singu. in dicta l. 1. ibi, ne in his quæ corruptionem morum, &c. cum in bis testator disponere non possit: vt l. turpia, & l. si quis inquilinos. ff. de legat. 2. & c. aut de promissione viri nubit post annum & in tali casu non incidit in pœnas. & dicit de hoc esse gl. sing. secundũ eum in d. §. duo. in authen. de nupt. versicu. vnum. & pro hoc ipse adducit rationem quare mulier punitur si post annũ nubat, quia facit iniuriam animæ primi mariti per secundas nupt. vt in §. quia verò. in authen. de nupt. vers. nos igitur, sed marito permittente nulla sit iniuria. d. l. 1. ff. de act. empt. in princ.

Tertiò fallit in muliere minore 25. ann. argu. glo. sing. que hoc probat in l. 2. C. si aduer. delictum. alleg. l. pen. C. de his qui not. infam.

Quartò fallit quia d. regula procedit de iure ciuili, secus autem de iure cano. quia d. ll. sunt cotrectæ: vt dicit gl. l. 1. C. de secun. nupt. per illum dictum, quod mortuo virò nubat in domino. & idem tenet glo. in l. liberorum. §. non tamen. ff. de his qui not. infa. sed contrarium tenet gloss. in l. decreto. C. de infa. & idem tenet in c. fi. de sec. nup. & in c. ex parte, de appel. vide per Bal. in d. l. 1. C. de secun. nupt. vbi de hoc disputat.

REGVLA CCCCXXXIII.

MVLIER de Velleiano non certiorata, si renuntiet, nō tenet renuntiatio a.l.antiqua.§.ne autem.C. ad Velleianum.

ADDITIO.

a Renuntiatio. Vide Felyn in c. si diligenti. de fo comp. circa fi. 3 col. in verf. circa primum corrolarium. & in c. ex rescripto, in 4. col. verf. in gl pen. de iureiur.

Primò fallit quando renūtiatio facta est in iudicio, quæ tunc calore iudicij absq; certioratione valet. vt l.fin. ff. ad Velleianum. argum. glo. in l.rem.§.fin.ff.de pign. actione.

Secundò fallit nisi interueniat iuramentum, secundum Bart. in l.sciendum.ff.de verbo. oblig. facit quod no. in l.si duos.§.iurauerit.ff. de iureiur. & quod not. Bal. in auth. sacramenta pub. C. si aduer. vend. & in l.1.C. de reb.cred. & in l.2.C. de peri. & commo. rei ven. & per Can. in c.quamuis. de pact. in 6.

Tertiò fallit in renūtiatione facta prætextu tutelaris officij quod pro filijs suscepit, per authen. matri & auiæ. C. quādo mul. ofli. tu fungi po. facit quod not. Bar. in l. si quis sub cōditione.ff.de testa.tut.& istas limitationes ponit Ludou. de Roma in l.repudianda.ff. de acquiren. hæreditate.

REGVLA CCCCXXXIIII.

MVLIER Velleiano regulariter renuntiare non potest, gl. & ibi doc. in c. si diligenti. extrà, de foro cōpetenti.

Primò fallit quando ipsa mulier renuntiat in iudicio. l.si mulier.§.planè.ff.ad Velleia.

Secundò fallit quando ipsa mulier renuntiat iurisautoritate, vel iure permittente. C. quando muli.tu.offic.fun.potest. authent. & iure.

Tertiò fallit qñ mulier renuntiat per contractum ex interuallo: vt per bienniū. lege, sed mulier. C. ad Velleianum.

Quartò fallit quando interuenit iuramentum, cum tūc potest absq; dubio. extrà, de iureiur. c. cum contingat. & dicit Ioan. And. in c. si diligenti. extrà, de fo. compet. & præsumitur tunc certiorata, vt voluit Archid. in c.2. de pac. in 6. secundum dom. Ant. in d.c. si diligenti. & hoc etiam voluit Bart. in l.sciendum.ff.de verborum obligationibus, vide plenius in d.c. cum contingat.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De Litera. M.

REGVLA CCCCXLIX.

MAIOR pars collegij, vniuersitatis, vel capituli quicquid facit, valet in reb. ipsorū l. quod maior. ff. ad municip. glo. in c.1. verbo, tractatus. de reb. eccles. non alie. lib. 6. glo. in clem. pastoralis. in princip. verno, plures. de rescript. Abb. c. cum in veteri. 4. col. de electiõ.

Amplia vno modo, & limita 14. modis, vt Felin. in capit. cum omnes. col. 8. ad medium, cum duabus sequent. de constitut.

REGVLA CCCCL.

MANDATO quantumcunq; generali, nunquam intelligitur mandatum procuratori, quòd indebitum recipiat, aut illicitum faciat. Probatur ista regula in l. si procurator. ff. de cond. indeb. & in glos. c. dilecto. de præben. vbi Imo. notat. in col. 2.

Amplia tripliciter, & limita octo modis, vt per Ias. in d. l. procurator. 1. col. cum duabus seq.

REGVLA CCCCLI.

MANDATI solennitas non præsumitur ex diuturnitate alicuius temporis: notat Bald. in l.1. col. 2. verf. sed pone quòd aliquis. C. de reb. alien. & ibi Salic. idem Bal. in l.2. ibi: vsque ad mille annos. C. si ex fals. instru. sequitur Alex. in l. sciendum. in col. 5. ff. de verb. oblig.

Limita dupliciter, vt per Fel. in c. sicut. de re iud. col. 16.

REGVLA CCCCLII.

MANDATVM procuratoris intelligitur ipso iure reuocatum, mutatione conditionis eius in deterius: puta si bannitus efficiatur, vel ribaldus. Tex. est in l. cum quis. vbi not. Bart. & in l. si cum Cornelius. ff. de solu. & in l. cum qui §. qui filio. vbi Alex. ff. de verb. obl. & in l. rogasti §. si fugitinus. vbi Ias. & allegat alia iura. 1. col. ff. si cert. petat.

Amplia & limita istam regulam quatuor modis, vt per Ias. d. §. si fugitiuus.

Primò idem in tutore. l. pater hærede. §. finali. de testa. tutela.

Secundò idem in executore vltimæ voluntatis. l. liberto. §. largius. ff. de annuis leg.

Tertiò amplia, etiam si statū mutaret in melius. Alex. & Ias. post Bart. in d. §. si fugitiuus. licet Decius cōtrarium teneat cum eodem Barto. aliàs sibi contrario.

Quartò amplia, vt etiam certioratio domini non requiratur. Bald. ibi.

Primo limita dictam regulam procedere quo ad debitores scientes conditionem mutatam: secus si non scirent.

Secundò limita in mandato volūtario, secus in necessario: puta legitimi administratoris.

Tertiò limita, nisi vnum esset promissum principali, aliud adiecto ad solutionem: quia per mutationem status adiecti, principalis non reuocatur.

Quartò limita in procuratore simplici: secus si in rem suam.

REGVLA CCCCLIII.

MANDANS facere homicidium, & mandatarius, qui illud perficit, æquali pœna puniūtur: vt notat Bar. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. ff. de acquir. hære. & in l. si pecunia. §. si seruus. ff. de condict. ob turpē cau. & Bal. in l. mandatum. C. mandati. col. fin. quos refert & sequitur Alex. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniurijs.

Amplia istam regulam tribus modis, & limita alijs tribus vt per Io. Villemati in repe. l. diuus. ff. ad l. Corneliam, de sicar. in col. 3.

Mandans. vide supra, in verbo, dominus.

REGVLA CCCCLIIII.

MARITVS si ex forma statuti debet lucrari certā partem doris, & vxor aliquid ei leget in testamento, tale legatum quamuis simpliciter factum, computatur in lucro talis statuti. Hanc dicit communem sentētiam Ias. in auth. præterea. col. pen. C. vnde vir & vxor.

Limita dupliciter, vt per eum ibi.

REGVLA CCCCLV.

MARITVS non potest concedere licentiam seu cōsensum vxori vt secum contrahat, casu quo mulier vigore statuti, sine licentia viri non potest contrahere, prout cauetur lege nostri regni Hispaniæ in l. Tauri. Ita concludit subtilis Didacus de segura in elegāti repetitio. §. si vir. l. 1. ff. de acquir. poss. fol. 10. col. 4. post medium. & vide doctor. de Castillo, in commento legum Tauri. in l. 55. in gl. in verbo, sine licentia, vbi refert Roma. in l. pactum quod dotali. 6. col. C. de collat. & Bart. in l. cum pater §. libertus. ff. de leg. 2. ad hoc quòd quando mulier contrahit cum marito, non requiritur licentia.

Limita quatuor modis, vt per eundem Didacum de Segura in d. loco, per totum fol. 11. seq.

REGVLA CCCCLVI.

MASCVLINVM in contractibus non continet fœminīnum. Ista est commu. opin. prout testatur Ias. l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iud.

Limita

Limita quatuor modis, vt per Iaſ. in d.l.ſi quis id quod colum.4.nume.a 3.

REGVLA CCCCLVII.

MATER meretrix non poteſt filiam ſuam exheredare, propter ipſius filiæ meretricium. Ita Bar. Bal. & Fulg. in l.in arenam.per tex.ibi.C.de inoffic.teſt. quod ibi ſequitur Iaſ.in col.2.verſ.4.nota.

Limita dupliciter, vt per eum ibi, in col.ſeq.quarum limitationum primam examinat.

REGVLA CCCCLVIII.

MATER, quæ filio ſuo impuberi infra annum tutorem non petijt, priuatur eius ſucceſsione. Text.eſt in §.fi. Inſt.ad Tertul.& in l.ſciant cūcti.C.de legit.hæred.& probat tex.in l.fi.C.ſi aduerſ.deli.& in l.matres.C. ad Tertull. per locum ab ſpeciali.

Amplia vndecim modis, & limita quatuordecim, vt copioſe per Ioan. de Neuiz. in ſua ſylua nuptiali. fol.7.col.2. cum duabus ſeq.in nouiter verò impreſſa, in fol.39. & 40. Adde vltra eum decimamquintam reſtrictionem ad regulam, quando mulier propter mortalitatem non poſſet adire iudicem, quia tunc excuſaretur. Ita notat Bartolus in l. interdum.in princ.ff.de iudicijs.

REGVLA CCCCLIX.

MATRIMONII cauſa vel ſimilis, poteſt per ſecularem iudicem tractari, quādo queſtio facti incideret, ſecus ſi iuris: voluit Bar.in l.Titia.ff.ſolu.mat.in lectura antiqua. & in l.omni nouatione ceſſante.C.de ſacroſanct. eccleſ. & in l.quoties.C.de iudi. & Abb. vbi dicit ꝙ iſta opinio videtur magis communior in c.cum ſit generale.de foro cōpe. in col.6.& vide Alex.in d.l.Titia.col.3.& 4.vbi plures refert idem ſequentes: & hanc dicit communem opinionē, licet aliqui contrarium teneant.

Limita decem modis, vt per eum ibi in d. col.4. cum ſequent.

REGVLA CCCCLX.

MEDICINA recipiens à Iudæo, peccat mortaliter. Eſt text.in c.nullus.28.queſt.1.quem not.Doct.ad hoc in c.1.de Iudæis.

Limita dupliciter, vt per Felin.in d.c.1.in fi.

REGVLA CCCCLXI.

MEDICI, vel alij periti, qui de peritia artis debent deponere, debent eſſe ſaltim duo: probat tex.in c.ſignificaſti.el 2.de homic.iuncta regula, pluralis. de reg.iur.lib. 6.notant Bart, & Bald.in procemio ff.in fine princ.Sal.in l. comparationes.C.de fide inſtru.Ang. in auth.de nō alien. §.quod autem.collar.2.

Limita tribus modis, vt per Fel. in d.c. ſignificaſti. el 2. col.2.de homic.

REGVLA CCCCLXII.

METVM, aut turpitudinem commiſſam in contractu, purgat ſolutio ſpontanea ſequens. Probatur iſta regula in l.2.C.quod met.cau.& in l.ſi ob turpem.ff.de condic. ob turpem cauſam.cuius rationem aſsignat gloſ.in d.l.2.

Limita ſex modis, vt per Iaſon. in d.l.ſi ob turpem. in col.2.& 3.

Metus. vide infra, in regula, patris.

REGVLA CCCCLXIII.

MILITIA non eſt dignitas: probat tex.in l.ſi quis in cōſcribendo.C.de pactis.

Limita tripliciter, vt per Iaſ. ibi, in col.2.

REGVLA CCCCLXIIII.

MINIMVM quod eſt, in dubio cenſetur eſſe in legato. Text. eſt in l.qui concubinam.§.1. & in l. nummis.ff. de lega.3.in l.ſi ita.ff.de verb.oblig.& in l.apud Iul.§.Scio. & in l.ſi ita ſit ſcriptum.ff.de leg.1.

Limita tripliciter ſecundum Iaſ. in d.l.ſi ita ſit ſcriptū. colum.3.

REGVLA CCCCLXV.

MINOR viginti annis, non admittitur ad probādum in cauſis criminalibus. Tex.eſt in l.in teſtimonium.ff. de teſtib.& in §.in teſtimoniū.4.q.3. Sed habes Hiſpane textum in l.9.tit.16.3.par.qui in cauſa accuſationis exigit, ꝙ teſtes 25.annū cōpleuerint, & idem in cauſa inquiſitionis, quam rex præcipit fieri cōtra aliquem de delicto mortis, membri, vel relegationis pœnam infligente infamatum.

Limita primò, quando alię probationes haberi nō poſſunt: vt puta ſi duo minores viginti annis viderūt aliquod delictum, & alij non, quia tūc admittitur. Ita tenet Alber. in d.l.in teſtimonium.& Ioan.And.in addit.ad Spec.in tit. de teſte.verſicu.item excipitur ꝙ eſt impubes, quod dicit pulchrum & vtile Iaſ.in l.fi.col.fi.C.de his quib. vt indign. Aduerte tamen an obſtet huic dicto, quod habes infra in regula incip.teſtes qui aliàs non ſunt idonei.

REGVLA CCCCLXVI.

MINORI etiā pupillo currit præſcriptio conuētionalis procedēs ex cōtractu defuncti, ſicut cucurriſſet cōtra defunctū, ſine ſpe reſtitutionis. Caſus eſt in l.Aemilius.ff. de mino.& in l.ea quæ à patre.C.de reſti.mili.notāt Doc. in l.fi.C.in quib.cau.in integ.reſ.vbi Pau.in vl.col. aſsignat rationē, & eſt glo.in l.ſi cum militaribus.C.de reſtit. milit.

Amplia tripliciter, & reſtringe tribus modis, vt per Bal. in trac.de præſcript.in 6.parte.principali, in col. 12. & ſeq.

REGVLA CCCCLXVII.

MINORI etiā pupillo currit præſcriptio legalis inchoata cum defuncto, ſed datur reſtitutio. Caſus eſt in l. 1. C.ſi aduerſus vſucap.

Amplia quod procedat etiam contra exiſtentem in vtero. Caſus in l.etiam ei, & ibi gloſ.& Bar.ff.de mino.

Limita in præſcriptione 30.annor. quæ etiam inchoata cū defuncto non currit contra pupillum, durāte tempore pupillaris ætatis, ſed interim dormit. Caſus eſt in l.ſicut. C. de præſcript.30.ann.& ita Bal.ibi, in fi.1.col.ponit Balb. ſupradicta in d.tract.de præſcrip in 6.parte.col.13.

REGVLA CCCCLXVIII.

MINORI non currit hodie præſcriptio 10. vel 20. annorum, vel minoris temporis, vt in l.fin.C. in quibus cau.reſtit.in integr. non eſt neceſ.& ibi Doct. Vide Hiſpane l.8.tit.29.par.3.

Limita ſex modis, vt per Balb.in d.tract.preſcr.in 6.parte principali col.16.& ſequent.

REGVLA CCCCLXIX.

MISSIO in poſſeſsionem ex ſecundo decreto, non fit in bonis pupilli, donec ad tēpora pubertatis veniat: & in hoc creditoribus expectandū erit. Tex.eſt in l.apud Iulianū.poſt principiū.ff.ex quib. cauſis in poſſeſsion. eatur.

Limita hanc concluſionē tripliciter, vt per Vldar. Zaſi. in l.contra pupillum.col.2.ff.de re iudic.

REGVLA CCCCLXX.

MODVS mixtus pendens ex facto honorati, & alterius tertij, ſi deficiat per factum illius tertij, vel per caſum fortuitum mortis, nō facit deficere legatum. Text.eſt ſecūdum commu.lecturam in l.ſi Titio.ff.de leg.1.vbi idē tex. aſſignat rationem, quam ibi confirmat Iaſ.num.2.& 3.

Limita dupliciter hanc regulam, vt per eum ibi.

REGVLA CCCCLXXI.

MOLENDINVM habenti in parte ſuperiori licet recolligere aquam tēpore ſiccitatis inuito domino molendini inferioris. Not.Bart.in l. quominus.ff.de fluminibus. 14.quæſt.quia aqua quouſque eſt in ſua formula, propria eſt: vt in l.1.§.illud Labeo.ff.de aqua quoti.& æſtiuali.

Limita quinq; modis vt per Ripam in repet.d.l.quominus.18.colum.

REGVLA CCCCLXXII.

MONACHVS non poteſt teſtamentum condere. Tex. in auth.ingreſsi.C.de ſacroſanc.eccleſ.& in c.quia ingredientibus.cum ſeq. 19.q.3.

Concordat lex 17.tit.1.6.part.

Amplia ſemel, & limita ſex modis, vt per Iaſ.in d.auth. ingreſsi.2.col.vide Philip.in rub.de teſtam.in 6.in col. 34. & 35.qui dupliciter tantum limitauit hanc regulam.

REGVLA CCCCLXXIII.

MONACHVS non poteſt agere nomine proprio. Ita cõcludunt Doct. in c. cum dilecta. de reſcrip.

Limita octo modis, vt per Felin, ibi, in col. 23. cum tribus ſequentibus.

Monachus. vide infra, in verbo, vſusfructus.

REGVLA CCCCLXXIIII.

MONITIO requiritur ad incurrendam pœnam, quãdo lex loquitur negatiuè, videlicet, ſi non fecerit reſidentiam, ſi nõ fecerit inuentariũ, vel quid ſimile: ſecus, ſi affirmatiuè, vt ſi quis percuſſerit clericũ, ſi acceſſerit ad monialem, quia tunc non requiritur monitio. Iſta eſt aurea doctrina Innocen. in c. extirpandæ. ante ſi. de præben. quam ibi ſequuntur doc. Eam dicit elegantem Alex. in l. ita ſtipulatus. {la grande.} in 3. col. verſicu. in contrarium autem. ff. de verb. oblig. vbi vide in col. ſeq. Eam refert etiam poſt Bald. idem Alexand. in l. ſi mora. in col. 6. verſicu. ſubdit. ff. ſolu. matrim. vide eundem Alex. in l. 1. colum. penul. C. de his quibus, vt indig. & per Franc. de Aret. notab. in c. cum olim. de teſtib. 5. col. & ſequen. dicit eam auream Feli. in c. 1. colum. 3. verſi. quinimo plus, de conſtit. vide eundem in c. ſi autem. de reſcrip. 2. col. prope fin. Hippol. in l. vnius §. cogniturum, in 4. col. in princip. ff. de quæſtio. vbi refert plures eam commendantes. Hanc concluſionem dicit eſſe communem Syluester in ſua ſumma, in verbo, excommunicatio. lo 7. in excommunicatione 20. verſic. ſecundò dubitatur.

Limita primò, niſi eſſet appoſitum tempus ad incurrendam pœnam in facto negatiuo: quia tunc non requiritur monitio. Ita reſtringit Fel. in c. 2. de magiſtr. col. 1. in fi. poſt Bald. & Anchar. quos refert: quam limitationem tripliciter declarat.

Secundò fallit, niſi eſſet conſtitutio ſynodalis, cõtinens id quod ius commune, imponens facto negatiuo pœnam quia tunc illa incurritur omittendo, ſine monitione. Ita tenet Fel. in d. c. 2. de magiſt. referendo Fed. de Sen. cõſ. 109. & Anton. in c. quoniam frequenter. §. ſin vero. vt lite non conteſta. quos ante eum retulit Alex. ſic reſtringendo dictam doctrinam in d. l. ſi mora. d. 6. col. qui loquitur in ſtatuto. Et vide eundem Fel. in d. c. ſi autem. in d. col. 2.

Tertiò fallit, quo ad Deum, quia quo ad ipſum, ſatis incurritur pœna, vel culpa, ſine monitione. Ita reſtringit Felin. in d. c. 2. de magiſt. poſt Abb, quem refert in duobus locis: & vide eundem Fel. in d. c. ſi autem. in d. col. 2.

Quartò notabiliter limita, quando illud quod non eſt factum, non habet in ſe aliquam veriſimilem rationẽ excuſationis: quia tunc eo ipſo ꝙ quis potuit facere, & non fecit, incurritur pœna abſq; monitione. Ita limitat Feli. in d. c. 2. de magiſt. col. 2. verſ. quartò limita. poſt Abb. in locis per eum relatis.

REGVLA CCCCLXXV.

MORAE purgatio in conditionibus non admittitur: notat Bald. in l. ſi ſuper poſſeſsione. in fine. C. de tranſact. per tex. in l. Thais. §. intra. ff. de fideicommiſ. libertat. not. Iaſ. per eandem l. in l. 1. C. de inſtit. & ſubſtitu. col. 4.

Limita duobus modis, vt per eundem Iaſo. ibi, qui huic regulæ aſsignat duas rationes.

REGVLA CCCCLXXVI.

MORAE purgatio non admittitur, quando executio eſt facta à lege, vel ab homine. Text. eſt in l. ſi is cui. ff. de leg. 2. tenet Bart. in l. ſi inſulam. in 4. q. ff. de verb. oblig. vbi Iaſ. ex hac regula inſert duo notabilia.

Limita hanc regulam dupliciter, vt per Iaſ. in d. l. ſi inſulam. col. 17.

REGVLA CCCCLXXVII.

MORA principalis debitoris, perpetuat obligationem fideiuſſorum. Tex. eſt in l. ſi ſeruum Stichum. §. nunc videamus, & in l. mora. ff. de verb. oblig.

Amplia vno modo, & limita dupliciter, vt per Iaſ. in dicto §. nunc videamus. col. 1.

REGVLA CCCCLXXVIII.

MVLTA requirit nouam citationẽ: not. Bar. in l. 1. in fin. princ. ff. ſi quis ius dicen. non obtem. & ibi Ang. in §. j. Anch. in c. j. de do. & contu. in 6. & Arch. in c. certum. 11. quæſtio. 3.

Limita quatuor modis, vt per Fel. in c. 1. de iud. in col. 6.

REGVLA CCCCLXXIX.

MVLIER ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata, propter iuramentum primum. Gloſ. eſt ſing. in c. licet mulieres. in gloſ. fin. de iureiur. lib. 6. quam tenet Bart. in l. ſi prædium. C. de iure dot. & in l. ſi quis pro eo. in tertio membro princ. ff. de fideiuſſor. & vide Alexan. in l. duobus reis. §. idem Pomponius. ff. de iureiur. vbi dicit ꝙ illa glo. in terminis ſuis eſt magis communiter approbata. Eam dicit ſingu. Iaſ. in authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vend. in col. 17. in quinta limitatione, vbi eam extendit ad minores, & ſic reſtringit d. authẽ. & allegat Doc. pro ea, licet idem Iaſ. in §. item ſi quis poſtulante aduerſario. in col. 1. in fin. Inſtit. de actio. atteſtetur, & male, quòd illa gloſ. ſolet communiter reprobari: vide eundem Iaſon. in d. §. idem Põponius. vbi ponderat & allegat contra dictam gloſſam quatuor deciſiones, in quibus valet actus contra iuramentum prius præſtitum celebratus, & tandẽ tenendo eam limitat tribus modis.

Primò, vt procedat in terminis ſuis, ſcilicet quando mulier iurauit non alienare rem dotalem, & ſic iuramentum fuit præſtitum ſuper eo quod erat prohibitum à iure communi: quia tunc tale iuramentum quod concurrit cũ prohibitione iuris communis, bene impedit actum ſecũdum in contrarium factum, quamuis iuratum. Ita limitat Io. de Imo. in c. dilecto. de præbend. & in iſtis terminis procedit tex. in c. intellecto. de iureiur. qui ſolet allegari pro illa glo. & ita limitat Iaſ. vbi ſuprà.

Secundò limita quia regula procedit quando ille cum quo celebratur alienatio, vel actus, ſciebat talem actum fieri contra iuramentum prius præſtitum: ſecus ſi ignorabat (prout in dubio præſumitur) quia tunc valebit actus, non obſtante primo iuramento. Ita Iaſo. vbi ſuprà, referendo Imo. in l. cum vir. in pen. char. ff. de vſucap. & ante eũ Ioã. Fab. Inſtit. quib. alien. licet vel non, in prin. refert etiam ad hoc Alex. in conſ. 381. & vide addit. Alex. in d. §. idẽ Pomponius, qui refert aliquos pro iſta limitatione.

Tertiò limita dictam gloſ. quando iuramẽtum fuit præſtitum à muliere in manibus patris, vel alterius cuius intereſſe poterat: aliàs ſi non iurauit in manibus alicuius, tanquam iuramentum ſit nudũ, non impedit actum fieri. Ita limitat Bald. in d. §. idem Pomponius. vbi Iaſ. refert eundẽ Bald. alibi, & Alexan. idem firmare, quibus limitationibus ſic extenuata eſt dicta glo. nimirum ſi vera ſit.

REGVLA CCCCLXXX.

MVLIER etiam pro filio ſuo nõ admittitur in iudicio ad defendẽdum: licet filius eſſet pupillus. Caſus eſt in l. alienam. C. de procur. facit tex. in l. quia abſente. eod. titu. & in l. neq; fœminæ. ff. eod.

Limita nouem modis, vt per Iaſonem in d. l. alienam. in 1. & 2. colum.

REGVLA CCCCLXXXI.

MVLIER mortuo viro alenda eſt infra annum ab hæredibus viri, ſi non habet vnde alatur aliunde. Glo. eſt, quam communiter ibi Docto. ſequuntur in l. diuortio. in princ. in verbo, facto. ff. ſol. matr. & in l. vna. §. exactio. in verbo, redimendis. de rei vxo. actio. C.

Limita dupliciter, vt per Iaſ. in §. fuerat. in col. 6. in prin. Inſtit. de action.

REGVLA CCCCLXXXII.

MVLIER non poteſt eſſe teſtis in teſtamentis: probat tex. in l. qui teſtamẽto. §. mulier. ff. de teſta. in §. teſtes. Inſt. eod. tit. vbi Faber ponit rõnes, & in l. 17. tit. 16. part. 6.

Fallit quatuor modis, vt per Deci.in l.fœminę.ff.de reg. iuris.num. 28. vsq; ad 35. inclusiuè: quarum tres priores descripsit Doctor del Castillo in commento leg. tertię, in parte, {siete testigos.} immemor Decij, vbi suprà.

REGVLA CCCCLXXXIII.

MVLIERES non possunt interesse ad statuta cōdenda: probat tex.& ibi not.Bar.in princ.l.1.ff.de legib.& sic in condendis legibus, vel statutis non est exquirēdum mulierum consilium, propter earum fragilitatem, secundum Cynum,& Bal.ibi.

Limita tripliciter, secundum Ias.ibi, in col.fi.

Primò in comitissa, quia illa potest leges, statuta, siue cō suetudines in suo territorio condere, siue introducere. Facit l.4.titu.4.parti.3.

Secundò, nisi ex speciali priuilegio mulier haberet iurisdictionem.

Tertiò in his quæ ad mulierum artem spectant: & iura quæ allegant breuitatis causa non transcribo. vide per textum.

REGVLA CCCCLXXXIIII.

MVTVS & surdus insimul à natura, non potest testari, nec vltimam volnntatem condere. Regula est text.in l.discretis.C.qui test.facere possunt.vbi eam ponir Ias.Habes Hispanè tex.in l.13.tit.1.6.parti.

Limita tripliciter, vt per Ias.ibi, in 1.& 2.col.vbi quamlibet limitationem examinat.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De Litera. N.

REGVLA CCCXXXV.

NEGATIO rem dnbiam facit.l.1. C. de procur.

Primò fallir quando notorium est in contrarium, argum.l.3.§.duæ causę,ff.ad Carbon.

Secundo fallit quando fit post conclusionem in causa: vt not.3.quæstione prima.nos.& l.Pomponius.ff.de procurat.§.rati.

Tertiò fallit quando negatur calumniose vt est glo.not. in l.post rem.ff.de transact.& in l. quidam existimauerūt. ff.si certum pet.& vide de hac materia per Inno.in c. statutum. de officio delegati.

REGVLA CCCXXXVI.

NOTARIVS subscribens in instrumento mutui verbum numerauit; si non viderit pecuniam numerari, punitur de falso, si probatur quòd nulla pecunia fuerit, numerata.

Primò fallit nisi cōsuetudo & stylns notariorum illius, loci esset apponere verbum numerauit, quādo partes consitentur, licet pecunia non fuerir numerata: quia tunc consuetudo excusat notarium.Bald.in cap.1.in 2.col. de feud. cogni.& in l.1.C.de confes.circa fin.

Secundò fallit quando notarius attestatur in instrumento se vidisse pecuniam actualiter nnmeraram antequam esset rogatus. ita Bald. in l.ex his verbis.C.de testamen. milit.

Tertiò fallit quando notarius fuit rogatus, vt conficeret instrumentum de consilio sapientis. ita in simili notat Bal. in l.captatorias. in 2.col.C.de testam.milit.

Quartò fallit quando notarius in instrumento dicat, ꝙ talis fuit confessus habuisse & recepisse cētum à Titio dante & numerante: quia ista verba censentur verba confessionis partinm. ita concludit Bal.in l.1.in 8.col.C. de confes.idem Bald.in l.si ex pretio.C.eod.tit.& in l.si ex cautione.C.de non nnmer.pecu.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De Litera. N.

REGVLA CCCCLXXXV.

EGANS de mendacio cōuictus, sæpè priuatur iure suo. Probatur ista regula per tex.in l.fin.ff.de rei vend.cui consonat lex 3.tit. 3. part.3.& dicta per Abbatem in c. cæterū. de iud.pen.col.post Inn. & per Ias.§. omniū.col.3.de acti. Instit.vbi inter alia refert notabile dictū Ang.ꝙ si emphyteuta negat rem esse emphyteuticā, & de mendacio cōuincitur, priuatur iure suo.

Limi.quinq; modis, vt ꝑ Fel.in d.c.cæterū.pe.col.de iu.

REGVLA CCCCLXXXVI.

NEGATIO reddit rē dubiā.l.3.C. quib' ad liber. procla. non licet.gloss.in c.1.de offic.deleg.lib.6.gloss. magna in medio gloss.1.in cap.veniens.de renuntiant.

Limita hanc conclusionem quatuor modis, vt per Fel. in c.coram.col.3.de offic.deleg.

REGVLA CCCCLXXXVII.

NEgatio qnando præcedit verbū potest, indncit necessitatē præcisam, & priuat potentiam: vt est glo.ordin.in c.1.de reg.iur.in 6.tenet Bart.in l.de his.ff.de transac.Bald. in l.1.qui admit.in penul.col. & ponit hanc conclusionem Ias.allegando illam glos.in l.1.in princ.ff.de verb.oblig.

Limita primò, quando talis negatio poneretur ab eo, qui non habet potestatem priuandi potentiam.

Secundò, qn̄ resultaret absurdns intellectns. Ponit has limitationes Ias.in l.Gallus.in prin.col.5.ff.de lib.& posthu. quem vide prius notabiliter in col.antece.pro ipsa regula.

REGVLA CCCCLXXXVIII.

NEgatiua fundās se agendo, siue excipiēdo, tenetnr illā probare.Bar.in l.in illa stipulatione.ff.de verb.obl.post Inno.in c.super his, de accusat. & ita communiter tenetur secundū Alex.in d.l.qni allegat multas concordantias: & sequitur Ias.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iudic.col.2.

Limita quinq; modis, vt per Ias.in d.l.in illa 5.col. cum duabus sequen.quem vide in d.5.col.allegantē plures text. & in eis Bart. & alios pro ipsa regula princip.

REGVLA CCCCLXXXIX.

NIHIL additum tale, facit rem desinere esse talem. Exemplum est in homine, quia licet ab infantia crescat, & augeatur, semper est idem homo: & in grege, in populo, & similibus.

Istam regulam describir, declarat, et septē modis limitat Alber.Brun.in tract.de augmento & dimin. monetarum. fol.7.col.3.vers.quarta conclusio.cum quatuor seq. col.

REGVLA CCCCXC.

NOMEN delinquentis designandū est, vt certi hominis factum arguatur: probat tex.ex qno ibi notant Baldus & Floria.in lege, licet.§.possumus.ff.naurę, caupon.stabu.

Limita tripliciter, vt per Felin.in c.auditis.col.15.num. 27.ad fin.de præscript.

Primò, nisi probetur per testes, ꝙ aliquis qui est captus commisit maleficium, licet ignoretur eius nomen.

Secundò limita, quando accusatns, quamuis non sit pręsens, habet notabile signnm, in quo errari non potest.

Tertiò limita, nisi agatur actione, quod metus causa, ad recuperandam rem, & probaretur de violentia illata à plnribus: vel de nocte, quia licet nomina vim inferentium ignorentur, obtinebit.

REGVLA CCCCXCI.

NOMINATIS contractibus, etiam re integra, non est locus pœnitentię, vt resoluatur cōtractus, sed bene debet agi vt impleatur: vt in l.sicut.C. de actionib. & oblig. & in l.commodato. §.sicut.ff.commoda. iuncta l.in ciuilem.C.de rei vend.

Amplia dupliciter, & limita tribus modis, vt per Ias. in l.si pecuniam, in 5. & 6. col. ff. de cond. ob caus.

REGVLA CCCCXCII.

NOTARIVS, si in instrumento mutui apponat verbū numerauit, & probetur q tempore celebrati contractus nulla pecunia fuit numerata, potest puniri de falso, nec potest aliquo modo excusari. Bart. notab. in l. singularia. colum. 7. ff. si certum pet. quæ doctrina est communis secundum Dec. ibi, fin. col. & totus mundus eum sequitur secundum Ias. ibi, col. 17. num. 48. contra eundem post Iaco. in l. prædia. ff. de acquir. poss.

Amplia vno modo, & limita quadrupliciter, vt per Ias. vbi suprà. Ampliatio est, quod doctrina Bar. nedum procedit quando nulla apparuit pecunia, sed etiam quando apparuit, in bursa tamen, vel in sacculo, non tamen numerata fuit. Bart. singul. rubr. C. de fide instru. 4. colū. quod alibi in specie Ias. dicit, vbi suprà non legisse.

Limita primò singulariter, nisi consuetudo, & stylus notariorum esset apponere verbum numerauit, quando partes consitentur, licet pecunia nō fuerit numerata: quia talis consuetudo excusaret: & refert aliàs defendisse ita notarium Placentinum à falso, Allegat Bald. in tribus locis: & confirmat hanc limitationem optimè.

Secundò limita hanc regulam, vt non procedat quādo notarius attestatur in instrumēto, q vidit in præsentia sua pecuniam actualiter numerari, antequam esset rogatus à partibus de confectione instrumenti: quia tunc tanquam priuatus vidit, non tanquam notarius, & ideo non potest de falso puniri. Verba sunt singularia Bal. in l. ex his verbis 2. col. de testam. milit. vbi refert istam doctrinam esse Innoc. in c. quoniam contra. de probat.

Tertiò limita hanc regulam non procedere, quando notarius fuit rogatus conficere instrumentum de consilio sapientis, quia tunc excusatur. Bal. in similibus terminis l. captatorias. de testam. milit. C.

Quartò limita, & vltimò non procedere, quando notarius in instrumento mutui diceret, q Titius fuit confessus accepisse & habuisse centum à Sempronio dante, & numerante: quia tunc licet probetur quòd nulla numeratio fuerit, tamen notarius non posset puniri de falso, quia ista verba censentur verba confessionis partium. Notat. Bald. in l. 1. circa 8. colum. C. de confessis. & alibi, vt per Iaso. vbi suprà.

REGVLA CCCCXCIII.

NOTARIVS, si nō commisit falsum, sed aliter deliquit, ex quo est effectus infamis, valebunt instrumēta confecta per eum. ita Bartol in l. 3. ff. ad l. Iul. repetun. Sequitur Abb. & Ancha. in c. fraternitatis, de hære.

Limita quatuor modis, vt per Fel. in d. cap. fraternitatis col. 2. versic. fallit secundò.

REGVLA CCCCXCIIII.

NOTARIVS qui committit falsum, perdit potestatem conficiendi instrumenta: tenet Inno. in c. fraternitatis. de hære. probatur in l. si aliqui. C. de suscept. & arca. lib. 10. not. gl. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden.

Amplia etiam instrumenta ad pias causas: tenet Bald. & Imol. in l. in fraude. §. si quis. ff. de testa. milit.

Limita decem modis, vt per Feli. in d. c. fraternitatis. de hæreti. 2. & 3. col. vbi etiam refert & sequitur suprascriptā ampliationem: & vide Iaso. in l. Barbarius. in col. antepen. ff. de offic. præto. vbi ponit quinq; limitationes, & ponit regulam in notario condemnato de falso.

REGVLA CCCCXCV.

NOTITIA vndecunq; sufficit, quando non præiudicatur parti, nec arctatur eius sit intimatio, aliàs debet fieri cum solennitate, de qua in Cle. causa, de elect. Hanc conclusionem colligit Fel. in c. cum cōtingat, col. 5. de rescrip.

Limita dupliciter, vt per eum ibi.

REGVLA CCCCXCVI.

NOTORII ratione iudex aliàs incompetens, non fit competens. Istam regulam ponit Felin. pro qua ponderat tex. l. ibi, in c. at si clerici. in 2. col. de iud.

Limita dupliciter, vt per eundem Felin. ibi.

REGVLA CCCCXCVII.

NOTORIVM licet releuet ab onere probandi, secus tamen ab onere proponēdi. Ita glos. singularis in Clem. appellanti. de appella. facit text. in l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adult. Felin. & Doct. post gl. in c. super literis. de rescript. Abb. & scribentes post glo. in c. si duobus. de appel. Scriben. post glos. in c. veniens. de appel.

Limita istam regulam septem modis, vt per Fel. in c. cū ordinem, col. 8. de rescript.

REGVLA CCCCXCVIII.

NVLLITATI sententiæ potest quis pacto renuntiare, & sic se astringere, vt de ea non possit agere vel excipere. Ita notat Ang. in repet. §. qui prouocauit. in l. tale pactum. ff. de pact. in col. 16. versic. iuxta prædicta quæro. & consuluit idem in consi. 197. incipien. A, & B, facit text. & glo. in l. si creditorib. C. de seruo pign. dat. manu. facit quod notat Bart. in l. properandū. t. col. in fin. C. de iudi. & Imo. in c. pen. in col. fin. in prin. de iudicijs.

Limita in quatuor casibus, vt per Philip. in c. dilecto. de appella. in col. 32. in quæst. 50.

REGVLÆ BARTHO-
LOMAEI SOCINI.

De Littera O.

REGVLA CCCXXXVII.

OBLIGATIO personalis vniuersalem nō singularem fundi successorē sequitur: vt l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb. cum simili.

Primò fallit in possessore rei feudalis, vt possit compelli ad præstandum iuramentum fidelitatis quasi quodam modo sit ius reale. ita tenet Ang. in d. l. 1. in §. si hæres. ff. ad Treb. alleg. l. omnes. §. fin. cum glo. in verbo, eiuem. ff. vsuf. quemadmo. caue. sed Io. de Imol. & Lu. de Ro. in d. §. si hæres, dicunt quod nec ille text. nec etiam glo. hoc dicit: quia illa glos. loquitur in hærede seu successore vniuersali de quo non est dubiū vt habetur per Cyn. in l. t. C. de noua. & ponit Iacob. & alij in l. a. ff. solnr. matr. Barto. in l. debitorem. C. de pactis. & in c. dilecti. de maio. & obedientia.

Secundò fallit in casu l. pe. secundum Ange. ibi. ff. de acquirenda hæredit.

Tertiò fallit in subsidium: vt in l. t. §. si is qui. ff. ad Trebel. & plenè not. gloss. in eadem l. in §. fi. in gloss. magna. & de materia vide plenè per Ang. in l. si debitori. per illum tex. C. si aduer. cre. etiam per Bald. in l. t. C. communia de leg. in verbo, not. hic de dictione super. vbi singu. dicit q si statutum disponat quod in causis vertentibus super instrumentis procedatur omni modo, non habebit locum si agatur non contra debitorem, sed contra tertium possessorem per d. §. si hæres. quod dictum sequitur etiam Pet. de Anch. in repet. c. canonum statuta. de constit. in ver. cōtra istam extensionem, &c. quod perpetuo tene menti. pro quo bene facit quod voluit Ioan. de Imo. in l. fi. in pe. char. in ver. aduerte tamen inquantum dixi. ff. à quibus ap. non licet. & faciunt no. per Bal. in repet. l. creditores. in 3. quæst. principali. in ver. item dubitatur quia de successione vniuersali. C. de pigno.

REGVLA CCCXXXVIII.

OBLIGATIO facti non obligat quem præcisè ad factū, sed soluendo interesse liberatur. l. stipulationes non diuidūtur. ff. de verbo. oblig. & in l. si quis ab alio. ff. de re iudicata.

Primò fallit quando obligatio ad factum inducitur à lege præter propositum principale eius, qui obligatur: quia tunc potest præcisè compelli ad factum. l. si cum exceptione. §. sed & si quis. & ibi Bar. ff. quod metus causa. & idem Bart. in l. 1. §. 1. ff. de no. ope. nun.

Secundò fallit vbi quis obligatur ad factum ex dispositione testatoris: quia tunc præcisè tenetur, nec soluendo interesse liberatur. l. fideicommissa. §. fin. ff. de legatis tertio, & ibi Bart.

Tertiò fallit quando est tale factū, quod de facili potest expediri, quia tunc præcisè compellitur ad factum: vt per Io. And. in addi. Spec. in titu. de rebus eccle. non alie.

REGVLA CCCXXXIX.

OBLIGATIO ad interesse, & sic ad pecuniam, dicitur diuidua: & ideo ad quemlibet ex hæredibus promissoris agi debet pro portione hæreditaria: Bart. in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. oblig.

Primò fallit quando interesse petitur iure actionis & obligationis: vt per Bar. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. obl. secùs autem quando interesse veniret accessoriè per officium iudicis necessarium: quia tunc censeretur in diuiduum, vt per Bart. in dicto loco.

Secundò fallit quando ageretur ad interesse ratione moræ commissæ, secus si ratione doli in faciendo circa speciē restituendam: quia tunc cōpetit actio insolidum in quemlibet committentem dolum l. 1. §. si apud duos. & l. si duo. §. si lancem. ff. depositi.

REGVLA CCCXL.

OBLIGATIO personalis & instantia cōtra successorem non transeunt. l. 1. C. si cert. peta. & not. in c. quia verò. extrà, de iudi.

Primò fallit in casu d. c. quia. extrà, de iudi. in quo transit in odium succedentis scienter in vitium: vt ibi not.

Secundò fallit quando esset inchoata cū filio: quia transit ad patrem ex quo succedit in bonis: vt l. si tam ex contractibus. ff. de iud. ex eo quia hodie pater succedit vt hæres. vt in authen. de hære. quæ ab intesta. §. si autem.

Tertiò fallit quando fuisset inchoata cum defuncto sub nomine dignitatis vel administrationis: cum tunc transeat in successorem in dignitate vel administratione secus autē si non sub nomine dignitatis sed procuratorio, secundum Imo. in d. c. quia. & ibi circa hoc dic vt habetur in c. 2. vt lite pendente. in 6.

Quartò fallit quādo fuisset inchoata cum procuratore: quia tunc transit: vt in l. qui nomine. ff. de procura.

Quintò fallit quando mortuo accusatore constaret de crimine accusati per eius confessionem: quia tunc si crimen remanet impunitum, inde poterit prosequi illum impunitum & illum punire. l. quamuis. C. de adult. secūdum Inno. & Ioan. And. in d. c. quia extrà, de iud.

REGVLA CCCXLI.

OFFENDENS stipulatorem, vel eius personam reprehensans non tenetur ad interesse. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. & l. cum pœna. ff. de arbi.

Amplia etiam si non offendatur repræsentans stipulatorem, sed etiam extraneus expressus in stipulatione: quia & tunc non attenditur interesse: vt in l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. oblig.

Primò fallit quando stipulator est stipulatus pœnam sibi quando non daretur illi tertio: quia tunc committitur pœna, dato ꝙ omnino intersit dari illi tertio, vt in d. §. alteri. vt probatur in l. arbiter intra certum, & ibi Bart. & Bal. ff. de arbi. & Bart. in l. 1. ff. de iu. fis.

Secundò fallit quando pœna fuit appositanudo pacto iuxta contractū quia tunc nō potest agere ad pœnam nisi sua interesset. l. ege, seruus, ea. l. ff. de ser. exportandis.

Tertiò fallit in pœnis iudicialibus vel prætorijs, in quibus consideratur an intersit, aliàs peti non possent: vt probatur in l. 2. & ibi Ang. ff. si quis in ius voca. non ierit. & gloss. in §. alteri. in verbo, ei. Institut. de inuti. stipulat. & Bald. in lege. & si post tres. ff. si quis caution.

Quartò fallit quando pœna est adiecta stipulationi accessoriè, non autē principaliter, vt in stipu. de iudi. sibi sub pœna, & c. quia talis non potest committi nisi intersit. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. intelligendo vt per Bart. in l. qui eum. ff. eodem tit. & ita voluerunt Rapha. & Fulg. in l. fina. ff. si quis caution.

Quintò fallit nisi petitio pœnæ fundetur super aliqua causa finali: quoniam si in illa causa non vertitur interesse partis, nulla potest committi pœna. ita nouiter limitat Pe. de Ancha. in consilio. 66. quod consilio. incip. pro clariori decisione.

Sextò fallit in curia mercatorū vbi non potest peti pœna vltra quàm realiter & effectualiter intersit: ut per Ang. in consil. 259. incip. arbitra. d. Pet. nam & Aret. §. Cato. in 1. col. de verb. oblig.

REGVLA CCCXLII.

OFFICIALIS dum est in officio cum subditis contrahere non potest. l. non licet. ff. de contrahenda emptio. & l. 1. C. de contracti. iudi.

Primò fallit quando contraheret non per se sed per vniuersitatem, cui præest. l. Caius. ff. de vsu.

Secundò fallit quia in loco originis potest contrahere: vt in l. præsidis. ff. si certum petatur. secundum vnam lecturam.

Tertiò fallit cum contraheret cūm nō subditis: vt not. in d. l. præsidis.

Quartò fallit quia causa necessitatis potest contrahere: vt d. l. vnica. C. de contra. iudi. & c.

Quintò fallit quia palam & publicè potest contrahere. glo. in d. l. non licet. de contrahen. empt. licet Ricar. teneat contrarium.

Sextò fallit quando conceditur à rege vel à principe vt possit contrahere. vt d. l. licet. & d. l. 1. C. de contra. iudi.

Septimò fallit quando esset officialis perpetuus. vt d. l. præsidis. si certum peta.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera O.

REGVLA CCCCXCIX.

BLATIONES non tenētur facere Christiani ex præcepto, nec ex debito in dominicis diebus, vel festiuis in ecclesijs parochialibus, nec in alijs. Ita concludit S. Thomas 2. 2. in quæst. 86. in art. 1. quē refert & sequitur Calcaneus in consi. 57. in col. pen. in fi. de quo per Ioā. Andr. & Car. Flor. in rubr. de paroch. & vide l. 3. & 4. tit. 20. par. 2.

Limita in quatuor casibus, vt per sanctum Thom. vbi suprà, quos remissiuè sequitur Calcan. in loco iam alleg. & ponit Abb. in d. rubr. de paroch. & Syluest. in verb. decimæ. §. 2. quæritur.

REGVLA D.

OBLIGATIO vel onus augetur, aucta re: ex qua vel propter quam, aliquid debetur. Probatur ista regula in l. & si contra. ff. de vulg. & pupil. notatur in l. paterfa. §. duobus. ff. ad l. Falcid. de scripsit eam, corroborat & limitat sex modis Alber. Brun. in tract. de augmen. & dimi. mone. fol. 54. col. 1. cum duabus sequen. versic. decimatertia conclusio.

REGVLA DI.

OBLIGATIO est mater actionis. gl. est Institu. de actio. in princ. in verbo, actio. in medio glo.

Limita dupliciter vt per Iaso. ibi, in col. 2. versic. ista tamen conclusio.

REGVLA DII.

OBLIGATIO dandi in contractibus innominatis succedit

cedit ad intereſſe, nec eſt præciſa. Tex. in l. naturalis. §. j. de præſcript. verb. & in l. j. ad fin. ff. de rerum permut. gloſſ. in l. cum precibus. C. eodem tit. gloſſ. in l. vnica. C. de ſent.

Amplia vno modo, & limita dupliciter, vt per Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur. 14. col. ff. de verb. oblig.

REGVLA DIII.

OBLIGATIONIS conditio non mutatur per perſonarum mutationum. Tex. in l. 2. §. ex his. ff. de verborum oblig. & in l. in executione. §. pro parte. eod. titu. & in l. 2. C. de fruct. & lit. expen.

Limita duobus modis, vt p Iaſ. in d. §. ex his. col. 2. nu. 3

REGVLA DIIII.

OBLIGATIO ad intereſſe, & ſic ad pecuniã, dicitur eſſe diuidua: & ideo contra quemlibet ex hæredibus promiſſoris agi debet pro portione hæreditaria. Text. eſt vbi notatur in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obli.

Limita dupliciter, vt per Iaſ. in d. l. ſtipulationes. col. ij. numero 7. vbi primam dicit ſingularem.

REGVLA DV.

OBLIGATIONIBVS dandi, non ſuccedit obligatio ad intereſſe: ſed obligatus tenetur pręciſè dare, & ſic dominium transferre. Text. eſt, qui ad hoc ſecundum Iaſo. ibi tota die allegatur in l. fundi. §. hæc ſtipulatio. ff. de verb. oblig. tenet Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur. & in l. vbi autem. eod. tit.

Limita octo modis, quarum ſex limitationes ponit Iaſon in d. l. ſtipulationes non diuiduntur. col. 15. & 16. aliàs duas ponit idem Iaſ. in d. §. hæc ſtipulatio. col. j.

REGVLA DVI.

OBLIGATIONIBVS facti, non tenetur quis præciſè ad factum, ſed ſoluendo intereſſe, liberatur. Text. eſt in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obli. & in l. ſi quis ab alio. ff. de re ind.

Limita quatuor modis, vt per Iaſo. in d. l. ſtipulationes. col. antepen. vbi dicit quòd alias quatuor limitationes ponit Alexand. ibi, & alias quinque Bald. in addit. ad Specul. in tit. de intereſſe. verſic. & nota quòd aut merum factum. & dicit quòd alio modo limitat Roma. in qua limitatione licet non fuerit auſus deciſiuè ſe affirmare, refert tamen Abb. in duobus eam tenentem contra Anto.

REGVLA DVII.

OCCIDERE alium eſt licitum etiam pro rerum defenſione. gloſſ. eſt in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. not. Bart. in l. furem. ff. ad l. Cornel. de ſicar. hanc opinionem approbat lex noſtri regni, in ordi. reg. libr. 8. titu. 8. l. 4. hanc etiam ſententiam tenet Ioan. Villemati in repetit. l. diuus. ad l. Cornel. de ſicar. ff. col. 6. & vide Syluest. in verbo excommunicatio. la 6. in 4. notabili. verſic. nonò in eod.

Amplia tripliciter, vt per Iaſ. in dicta l. vt vim. in 5. col. verſic. in gloſ. ibi: & vide Ioan. Villemati vbi ſuprà, qui ampliat dupliciter.

Limita quatuor modis, vt per eundem Iaſ. vbi ſuprà, in col. 6. quem vide pro ipſa princi. regula in dicta 5. col. vbi aliqua ponderat contra eam poſt Anan. in c. 2. & in c. ſuſcepimus. de homicid. & tandem reſidet in opinione dictæ gloſſæ, quę eſt communis ſecundum eum. Sed opinionem Ioan. de Ana. in locis ſuprà allega. defendit, & ſuſtentare videtur Fortunius Garcia de Eralla, præclari ingenij, Hiſpanus Doctor nunc, & meritò vnus ex conſiliarijs Cæſaris inuictiſsimi, ac catholici regis noſtri in militarium ordinum conſilio, ac ob eius magnam iuris peritiam, prudentiam, ac virtutum copiam, quas ipſe ſum ſæpius expertus, omni honore, ac extimatione digniſsimus, in d. l. vt vim. in col. 6. cum tribus ſequent. vbi etiam reſpondit fundamentis Iaſ. adductis pro communi: & vide Iaco. Boullen, in reper. §. famoſos. l. capitalium. ff. de pœ. fo. 16. cum duobus ſequen. vbi etiam decem fundamentis confirmat opinio, Ioan. de Ana. & reſpondet ad fundamenta vrgentia pro contraria parte, & reſidet in opinione prædicta, licet dicat quòd opinio gloſſ. & Bart. eſt communis: & vide Philip. in d. l. vt vim. in col. 10. & ſequen.

Occidere. vide ſuprà, animus. & in verbo, conſulens. & infra, rebannitus.

REGVLA DVIII.

OFFICIALES non poſſunt mutuare, nec alios contractus facere, durante officio eorum. Text. in l. principalibus. ff. ſi cert. petat. vbi vide per gl. concordantia iura.

Amplia hanc regulam vnico modo, et limita 10. modis notandis, & bene diſcuſsis, vt per Iaſ. in d. l. principalibus. per 3. priores col.

Officialis. vide ſuprà, dominis.

REGVLA DIX.

OFFICIO iudicis præſcribitur ſpatio triginta annorum: notat glo. in lege, ſicut. C. de præſcript. 30. vel 40. anno. In verbo perſequutione, & in l. querela. C. de fal.

Primò fallit, quando officium iudicis ſuccedit loco exceptionis, quia tunc eſt perpetuæ vitæ.

Secundò fallit, quando officium habet cauſam ex iure, quod in futurum ſemper inſtat.

Tertiò fallit ratione ſubiectæ materiæ, pro qua competit, quia ſecundum eam aliquando prorogatur in longius, aliquando durat breuius. Iura & alia in fauorem huius regulę & reſtrictionum ſuarum vide per Bald. in tract. reſcript. in 4. par. partis principalis. in 30. q. prin. per 2. col.

REGVLA DX.

OFFICIVM iudicis poteſt implorare, timens ab aliquo offendi, vt ipſum compellat ad præſtandam cautionẽ. Ita Bart. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. præſid. & in l. ſanctum. ff. de rer. diuiſ. & in l. denuntiamus. C. de his qui ad eccle. confu. & in l. qui bona. §. damni. ff. de dam. infect. & ibi Ang. Bald. in authent. habita. C. ne fil. pro pat. & in l. fi. ff. de offi. præfect. vigi. Abb. Panor. in rub. de treug. & pace. vbi Fel. col. 5. nume. 10.

Limita & declara iſtam regulam 9. modis, vt per Felin. in d. rubr. num. 10. col. 5. & duabus ſeq.

REGVLA DXI.

OFFICIO duplici poteſt quis fungi extra iudicium, vel in iudicio iuriſdictionis voluntariæ, vbi non eſt impedimentum iuris vel facti. Iſtam regulam tradit Felin. in c. ex literis. de probat. in 4. colum. quam ibi limitat quatuor modis.

REGVLA DXII.

ONVS non augetur aucta re, circa quam, vel in qua aliquid oneroſum verſatur, vel debetur.

Iſtam regulã tradit Alber. Bruniſus, cum quinque limitationibus, in alleg. tract. de augmen. & diminu. moneta. fol 13. 14. & ſequent.

REGVLA DXIII.

OPEM præſtans punitur vt faciens. Glo. in clem. 1. verbo, defenſauerit. de pœn. Docto. vbi allegant iura in c. 1. de offic. deleg.

Amplia tripliciter, & limita ſeptem modis, vt per Feli. ibi col. 5. & ſequent.

REGVLA DXIIII.

OPINIO vltima videtur approbari, quando ſtatutum l. gloſſ. vel doctor. plures opiniones enumerat. Notat Bald. & Ange. & text. ibi in l. ſi idem cum eodem. §. fin. de iuriſdictio. omn. iud. ff. probat gloſſ. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebell. notat Barto. in l. ſi bona fides. ff de depoſi. per illum text.

Limita tripliciter, vt per Iaſ. in d. §. fi. quem refert deſcribendo eaſdem limitationes Ioan. de Neuiza. in ſua ſylua nuptiali. ſol. 20. colum. fin. & in earum duabus vltimis copioſius allegat, quàm ipſe Iaſo. & vide eundem in eadem ſylua nupt. in ea quæ hoc anno 1524. fuit impreſſa, in ſol. 116. in tertio. vbi dictis tribus limitationibus addit alias duas.

REGVLA DXV.

ORDINARIVS vnus ex duobus datis in ſimul, poteſt ſententiam interlocutoriam ferre ſine alio. Gloſſ. eſt; quæ

quæ sic communiter intelligitur secundum Alexan.ibi,in col.2.in l.si vni.ff.de re iud.voluit Bald.in l.eum magistratus.C.quan.prou.non est necess.col.fi.

Limita dupliciter secundum Alex.vbi suprà,quas limitationes transcripsit Fel.de Alex.non faciendo mentionẽ in c.causam matrimonij.de offic.deleg.in princ.

Primò,in interlocutoria habẽte vim diffinitiuę: & hæc limitatio fuit Bart.d.l.si vni.

Secundò,quia non potest talis ordinarius sine alio citare ad audiendam sententiam diffinitiuam, vt per eos, vbi suprà.

REGVLA DXVI.

ORDINARIVS vnus ex pluribus ,pcedere potest,quia habet insolidum iurisdictionem: tenet Bal.in l.1.ff.de offic.proconsul.Abb.in c.prudentiam.super gloss.verbo, teneatur, de offici.delega.

Limita tripliciter,vt per Felin.ibi,col.1.

REGVLA DXVII.

ORDINARIVS potest causas meri vel mixti imperij delegare ex causa infirmitatis, sicut ex causa absentiæ. Communis est conclusio Doct. in l.1.ff.de offic.eius cui man.est iurisd.& ibi ita dicit cõmuniter teneri Ias.in princ. in col.pe.pro qua opinione ipse aliqua adducit, licet Fulg. ibi & Roma.alter sentiant. Et tu Hispane poteris extendere cum ista regula l.18.tit.4.part.3.quæ quando ordinarius vocatur à rege,vel iuste abesse debet,permittit talium causarum delegationem.

Amplia dictam conclusionem,non solum si infirmitas sit propria ipsius iudicis,imo si sit filiorum vxoris, vel suorum.arg.gl.in c.communis.in verbo,suorum.23.distinct. quam gl.commendat Abb.in c.querelam.in 1.col.de procura.& Alex.in l.quęsitum.ff.de re iud.& per illam gl.motus ita in specie extendit illam regulam Iaso.in dict.l.1.in princ.col.fin.licet non referat prædictos doct.illam commendantes.

Limita quatuor modis vt per eundem Ias.vbi suprà.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De Littera P.

REGVLA CCCXLIII.

PACTVM quòd debitor bonis cedere nõ possit, non valet, cum ad carcerem se obligare videatur, quod est contra bonos mores: vt l.alia §.eleganter.ff.solut. mat.vbi etiam per Bart.& Cyn.& Bal. in l.1.C.qui bo.ce.pos.vbi refert id qđ per Iac.de Are.consultũ fuit.facit quod habetur in authen.imo.C.de actio.& ob.vbi idem voluit Ricar.Mal.

Primò fallit quando debitor dilapidauit omnia bona. l. creditor fisci.in fin.ff.quæ in frau.cre.& pro hoc vltra Bar. facit quia ex delicto vel propter dolum in contractu commissum perdit quis beneficium,ne condẽnetur vel ne cogatur vltrà quàm facere potest.l.si rem.ff.de re iud.l.2.§.1. ff.sol.matr.

Secundò fallit quando tempore cõtractus debitor sciebat se non esse soluendo.l.pretium.ff.de iure dot.

Tertiò fallit secundum Angel.in d.§.eleganter.quando debitor vellet cedere bonis nec acceptare velit inducias quinquennales: vt l.fi.cum ibi not.ff.qui bo.ce.pos.

Quartò fallit secundum ipsum quando acceptauit inducias quinquennales: quia tacitè videtur renuntiasse facultati cedendi bonis: vt ibi per glos.

Quintò fallit secundum Imo.in d.§.eleganter. quando statutum prohiberet cesionem bono.& hoc voluit Bart. per plures rationes in l.Titio.§.2.de condi.& demon.

Sextò fallit quando debitor pręcisè tenetur ad factum: quia tunc potest cedere bonis, per Cyn.in 1.q.C.qui bo. ced. poss.

Septimò fallit quando debitor negat debitum: quia ad hoc vt possit cedere bonis requiritur quòd confiteatur à princ. aut quod negans conueniatur & condẽnetur,vt est text.in l.fi.ff.de ces.bo.vel est postfacto confiteatur vel neget: & hoc est quod subtiliter sentit Bald.in d.l.1.C.qui bo.cede.pos.quia multũ facit quod negans maritum perdit beneficium de quo in l.maritum.sol.matr.& est text. in l.sed hoc ita.§.fi.de re iud.

Octauò fallit quando persona est affecta, non respectu alicuius præstationis,sed officij: quia tũc cessio bonorum nihil sibi prodest.l.si quis vniuersale.C.de epi.& cle.secundum Bald.ibi in fin.

Nonò fallit, quòd sicut in foro pœnitentiali non habet locum beneficium in condemna. vt exigatur vltrà quàm facere posit,& secùs sit in contentioso vt est glo.not.in c. cum tu.in vers.facultatibus.extrà,de vsu.& ibi Abb.Sicul. ita videtur quod bonis cedere nõ possit sed dubium facit: nam facilius denegatur primum tanquam beneficium specialius.ar.l.eius militis.§.militia mis.ff.de mili.test.sed non videtur debere consequi dictum beneficium post cessionem ne cõdemnetur vltrà quàm facere potest,licet secus in contentioso:vt est glo.not.in d.c.cum tu.vers.facultatibus.extrà,de vsu.& ibi Abb.& ita dicit videtur quod non possit cedere bonis,iuxta l.qui bonis,& l.1.ff.de ces.bo.& hoc casu loquitur glos.& Abb.in d.c.

Decimò fallit nam non potest quis cedere bonis in præiudicium reip.vt l.nemo cedere.C.de exact.trib.lib.10.

Vndecimò fallit quando quis est obligatus ex instrumẽto guarentigiæ,quod habeat executionem paratam, contra quam guarentigiam possit opponit exceptio cessionis bonorum: nam per huiusmodi cessionem bonorum debitor non liberatur: vt d.l.1.C.qui bo.ced.pos.& ita dicit Ang.in l.nemo carceratus.C.de exac.lib.10.in sua repetitione,sed diceret aliquis quod Bal.in d.l.1.tenet cõtrariũ, dum dicit q; stante statuto q; instrumentum guarentigiatum mandetur executioni per carcerem,vel aliam iustitię viã,quæ placuerit creditori, potest cedere bonis: per not. in d.l.fi.§.in computatione.C.de iure deli.quia non potest videri beneficium sublatũ cessioni: sed dicas quod Bald.& Ang.in diuersis casibus loquunť in terminis.nec ob.Ang. & Bar.nec gl.nec Ang.in apostil.in d.§.in cõputatione.vbi tenet q; stante statuto q; instrum. confessionatum habeat executionem contra debitorẽ & eius bona,intelligitur nisi hæres fecerit inuentarium. & sic statutum recipit interpretationem à iure communi.l.2.C.de noxa.cum si. nam eadem ratione videtur interpretandum,nisi cedendo bonis:quia exceptio cessionis permissa à statuto in terminis simpliciter,confirmat regulam statuti in non exceptuatis. l.nam qui.ff.de penu.leg.& si statutum remouet vniuersaliter omnem aliam exceptionem,& cessionis bonorum, quod facere potest: vt dixi suprà in 5.fallen.cum per huiusmodi factum suum deludat creditorem & statutarism dispositionem.dictum vero Baldi non præsupponit statutũ recipere aliquam exceptionem quæ habeat confirmare regulam in non exceptuatis. & ratio vero dicitur in terminis suis: licet Paul.de Cast.in d.§.eleganter improbauerit Bald.contra quem dicit vidisse Florentiæ seruari, & quòd ibi omnes fauent dicto Bal.sed parcat mihi reuerẽtia sua, malè dicit & non aduertit ad ea, quę dixit: & ideo tene menti: quia faciet tibi magnum honorem.

Duodecimò fallit si maritus est conuentus de dote constante matrimonio:quia non potest cedere bonis.sicut nõ habens beneficium ne condẽnetur vltrà quàm facere possit. & sic etiam dicto casu receditur à quibusdam alijs regulis, per ea quæ dixi in d.§.eleganter. & in d.l.si constante, per alios. nam dicto casu nõ potest facere mulier eum incarcerari eo non existente soluendo.facit tex.in l.si cum dotem:

dotem.§.si autem in fæuissimo per doct.in d.vers.d.l.constante.& sic cessat ratio propter quam fuit inuentum beneficium cessionis bonorum, causa euitandi carceres. C. qui bo.ce.poss.l.1.

Tertiodecimò fallit quando non vult præstare cautionem, ꝙ si ad pinguiorem fortunam peruenerit, satisfaciat insolidum, aliàs quatenus facere poterit: imo debet de vltima causa cautionem offerre.l.vnica.§.cum autem. de rei vend.vbi tex.in fi.loquitur conditionaliter per ablatiuum absolutum, per quem tex.etiam solenniter limita l.maritus.& l.si miles.ff.solu.matr.nam si vult gaudere illo beneficio: debet cautionem præstare,& vltra etiam offerre & quod præstare deberet & etiam cautionem: vt voluit Rapha. Cumanus in dicta lege, maritus.

Quartodecimò fallit secundum quosdam quando non confecit inuētarium: quia præsumitur eum esse malignū, & sic esse in dolo.vt in authen.de hęre.& Fal.§.sancimus. col.1.ideo non potest cedere bonis vt suprà,in prima et secunda fallent. Tu autem super hoc casu diligenter aduerte, quia si facit inuentarium, propter tale inuentarium nō potest personaliter capi, vt tenet Bal.& moder.in l.fi.in §. in computatione. de iu.de l.ergo tunc non est opus beneficio cessionis bonorum, ne propter non confectū inuentarium videatur & dicatur adeo delinquere, ꝙ perdat beneficiū cessionis per d.l.1.quæ indistinctè loquitur & lex ponit remedium & beneficium ad euitandum seruitutem carceris. & vlterius potes imaginari plures alios casus, in quibus quis nō potest cedere bonis, videlicet in omnibus, in quibus non potest quis personaliter capi & incarcerari: quia tunc cessat ratio inductiua facultatis cedēdi: vt d.l.1. C.qui bo.ce.pos.& dicta locum habent in clerico qui regulariter cedere potest. vt in c.dominus.extrà, de sol. & habet beneficium. ne exigatur vltrà quàm facere possit: vt est gl.in l.miles.in princ.ff.de re iud. & etiam ecclesia quæ similiter bonis cedere potest, vt solet allegari tex.fin.in authen.vt determinatus sit numerus clericorum.in §.cū vero demonstrabiles. in 1.col. ibi secundum Adria. omnem infelicissimam causam,&c.Ex quibus etiam dico quod sicut in duabus primis fall.Bar.potest renuntiari per pactionem beneficio cessionis bonorum, eadē ratione & in alijs fallatijs prædictis, sicut est in eisdem: sicut etiam dicimus valere pactum, vt creditor possit capere debitorem propria autoritate, iuxta ibi notata, hoc accommodari potest ad antedictas fallentias,&c.idem sequitur eadem ratione, vt valeat pactum quod obliget ad crimen publicum vel priuatum, secundum l.5.ff.de adul.& facit, quia hæc pacta dictis casibus concordant iuri communi.l.legitima. C. de pact.cum ibi not.per glos.& doct.& in habentibus symbolum facilis est transitus.l.in rem.§.item perforationem ff.de rei ven.& l.sed cum paruo.ff.de bon.poss. & quia cōstat ratione quod non est contra bonos mores.

REGVLA CCCXLIIII.

PACTVM de hæreditate certo modo disponenda vel diuidenda non valet.l.si.C.de pact.& l.quidam de iure.§.fi.ff.de dona.

Primò fallit si interueniret consensus illius, de cuius hæreditate agitur & in eo perseueret vsq; ad mortem, per dictam l.fi.C.de pact.

Secundò fallit quotiescunq; fit pactum super hęreditate incerti hominis: vt probatur in l.3.ff.pro socio.

Tertiò fallit quotiescunq; tale pactum fieret in consequentiam alterius contractus liciti præcedentis: vt est casus in l.si seruum. in prin.de act.empt.

Quartò fallit vbi fieret pactum ad liberādum paciscentem, putà quia filius daret certum quid creditoribus hoc pacto quod ipsum non molestent si contingat eum succedere patri.l.& suum.§.filius.ff.de pact.

Quintò fallit vbi hæreditas veniret accessoriè: vt quia in hæreditate vendita continebatur substitutio pupillaris. l.2.§.illud,in verbo, maximè.ff.de hære.vel actio.vendita.

Sextò fallit in patre emancipante filium, & accipiente aliquid in præmium emancipationis.l.1.§.si vel parens.ff. si quis à parente fuerit emanumissus.

Septimò fallit in filio spurio, vel naturaliter legitimato: quia tempore quo legitimatur, potest facere pactum de non succedendo patri: vt per Bartol. in l. quæ situm.ff.de adoptio. sequitur Roma. in l. qui superstitis. de acquiren. hæreditate.

Octauò fallit quando filius paciscens accepisset tātum à patre, quantum ascendebat sua legitima: quo casu valet pactum, secūdum alium intellectum per d. §. si vel parēs. & per Bald.& Ang.in l. stipulatio hoc modo concepta. de verb.oblig.& per Bart.& Bald.in l.fi.C. de pac. cōtrarium tamen tenuit idem Bal.in l.pactum.C.de colla.

REGVLA CCCXLV.

PACTVM factum de hæreditate perdenda non valet.l.fi. de suis & legitimis.& l.pactū.C.de colla. & c.quamuis. de pact.in 6.l.si quando.C.de inoffic.testam.& ibi ponitur ratio, sed non generalis: quia in filijs tantùm. aliam ponit Bart. in l.stipulatio hoc modo. de verb. obli. Sed contra eam facit tex. in l.1.C.de pact. aliam ponit Bald.in l.pacta quę contra.eod.titu. Aliam ponit Bal.in l.quamuis. C. de fideicom.

Primò fallit quando habet admixtum delictum: vt in l. 1.§.si vel parens.ff.si quis à part.fue. ma.secundum vnum intellectum.

Secundò fallit quando recipit suum debitum ab illo qui renuntiat: vt in d. §. si vel parens, secundum alium intellectum.

Tertiò fallit quando pater paciscitur de non succedendo filio: quia potest, quia non est contra sed præter ius naturale: vt dicit Bald.in d.l.quamuis.

Quartò fallit secundū Ang.in repeti. sua d.l. stipulatio. quando pactum non est inter patres & filios, sed fit inter alias p̄sonas de hęreditate: quia tūc dicit quod valet prout occurrit in Esau qui remisit iura sua primogenituræ fratri suo Iac.sed hoc dictum reprobat Raph.& cōcor. Moder. in l.de quæstione.C.de pac. sed posset responderi dictæ legi, de quęst. ꝙ ibi non erat pactū de perdēda possessione.

Quintò fallit quando interuenit iuramentum vt in c. quamuis. de pac.in 6.

REGVLA CCCXLVI.

PACTVM factum de succedendo cum eo, de cuius hereditate agitur non valet.l. ex eo. C. de inutilibus stipulationibus.l.fi.C.de pact.cum simi.

Primò fallit quotiescunque tale pactum esset approbatum à statuto vel consuetudine: vt per Bal.in l. cum archimedoram.C.vt in possessio. leg. de quo tamē per Moder. Bonon.in l.pactum.C.de collationibus.

Secundò fallit in militibus tendentibus ad bellum, inter quos valet pactum de inuicem succedendo. l. licet.C. de pactis.

Tertiò fallit vbi pactum de succedendo non tollit directò facultatem testādi, sed reseruatur alia forma disponendi de bonis.l.quidam cum filium. de verbor. oblig. iuncta glo.magna in fi.secundum Ro.in l.stipulatio hoc modo.in 12.col.eod.titu.

Quartò fallit vbi pater, cui pactum factum est, decederet intestatus: nam tunc valet inter liberos: quia nihil refert quomodo declaret voluntatem suam, in l. fin. C. famil. ercisc.

REGVLA CCCXLVII.

PACTVM factum per patrem filio, ꝙ nō possit eum exheredare propter ingratitudinem, valet.l. omnimodo. C.de inoffi.testa.

Primò fallit vbi non remitteretur ingratitudo præterita, sed futura: quia tale pactum innitat ad delinquendum.l. cum venire.& ideo non valet.ff.de pac.dota.l. quidam decedens.ff.de admini.tuto.

Secūdò fallit in casu.l.2.C. de libertis & eorum liberis.

Tertiò fallit nisi remaneret incapax hęreditatis in genere, non obstante tali remissione, secúdum Imo. & Gemi. in c.2.de pact.

REGVLA CCCXLVIII.

a PATER filiam dotare tenetur. lege, filiam [a]. C. de dotis promissione.

ADDITIO.

a *Filiam. Adde do.Pet.Phi.Corneum in consi.242. in litera n, in tertia parte, & Feli.in 1.c.qua in eccles.in a 5.col. statim post medium. de constitutio.*

Primò fallit si filia esset Iudęa vel hæretica quia non tenetur illam dotare. glos.est singula.in l.si vero.ff.de in rem verso.

Secundò fallit quia non tenetur dotare filiam naturalem nisi sit pauper. ita notat Bald. in l. si de iure. ff. de iure dotium.

Tertiò fallit si pater esset egenus & non posset eum dotare secundum Ludouic. in l. 1. in tertia columna, soluto matrimonio.

Quartò fallit quádo accepit virum indignum sine consensu patris. ita not. Ludo. in d.l. 1.aliàs Bald. in l.fi. C. de do. promis.

Quintò fallit quando esset contractum cum viro sine dote: quia non tenetur illam dotare pater. Lud.in d.l. 1.& ita dicit Bar.tenuisse.Sed Bal.tenet contrarium in auth.res quæ.C.de leg.

REGVLA CCCXLIX.

PATER promittens 10. pro filia, si post ei leget, animo cópensandi dotem promissam legare videtur.l. si quis mandati.§.cú pater.ff.de leg.2.cum concordan.de quibus in glo.tex.in auth.præterea.in fi.l.3.C. vnde vir. & vxor.

Primò fallit secundum Old.Bar.Bal.& Paul.in d.§.si pater.vbicunq; in legato esset species relicta.& pro dote fuisset promissa quantitas & econtra.& ita intelligunt l. si pater pro filia.ff.de col.dot.Bal.in l.quoniam in prioribus, in penul.col.C.de inoffi.testam.& in l.si vxor.C.de bo.auth.iud.pos.idem tenet Bal.in l.Nesennius.C.de negot.gest.cú regulariter de quantitate ad speciem non fiat compésatio: vt in l.si conuenerit. in princ.ff.de pign.act.

Secundò fallit hæc limitatio quia est contra §.si pater & contra authé.præterea.in fin.vbi dicta iura non admittunt hanc distinctionem, & istam vniuersalem tenet Ioá. de Imo.in dicto §.si pater.& in dicta authen.præterea.

Tertiò fallit dicta regula nisi filia esset cum alijs hæredibus extraneis instituta, vel etiá cum fratribus, qui ex parte tantú præcipui lucri percepissent quantú fuit legatum: & tunc dotem præcipuá habebit, nec compensabitur cum legato, vt in institutione relicta de ipsa filia. & ita tenuit Bal. Raph.& Lud.de Roma in d.§.si pater, & allegant tex.singu.in l.fi.C.communia vtri. tamen in contrarium videtur gl.in d.l.Titia.§.qui inuita.in vers.verisimile, ibi dum glos. maximè dicit in illa implicatiua.& etiam Imo. ibi.

Quartò fallit secundum Ioá.de Imo.in d.§. pater filiæ, & in d.§, cùm pater. vbicunq; pater non dixisset filię lego pro dote sed simpliciter dixit lego. quia tunc vtrunq; debetur: vt in d.§. si pater. sed contrarium tenuit ibi Bar. & scribentes, quia obligatus ex causa necessaria à l. inducta, prout est pater, qui ex necessitate tenetur dotare filiam, videtur legare animo cópensandi, secúdum d.auth.pręterea. & l.etiam, & l.debitor.ff.de bon. quæ lib.nam arctat patré ad duo, scilicet ad cóiungendam filiam in matrimonium & ad dandum doté: vt l.qui liberos.§.fi.ff. de ritu nupt. & not.gl.reputata sing.in l.obligamur.§.lege.ff.de act.et obl. quam magis communiter sequuntur doc. Bal.in auth. res quæ.C.communia de leg.& Nic.in rub.ff.solu.matr.Bald. Imo. & Raph. in l.1.eod.titu.Bald.in l.fin.C.quæ sen.sine cer. quan.Bal. & Ang. in l. nupta.in princ.ff.sol. matri. & per Abb. in c. 1. de adul.licet Bar.in d. authen. res quæ & in d.l.obligamur.teneat contrarium. & bene not. quia est pulchrum. Item pro hac opin.facit, quia pater simpliciter legás videtur sine dubio pro dote legare: vt sing.dicit Bar. in l.quod autem in stipulatio.ff.de iure dot.per illum textum & probatur in l.tali.§.fin.coniuncta glo.ff.eod.tit.cú vulgaribus.Item quia si dixit lego pro dote, perinde est ac si dixisset lego causa cópensandi pro dote. textus est menti tenendus secundum Bald.in l.1.C.de rei vxo.action. & hæc est communis opinio quam tenet glos. in dicto §. si pater, in verbo, eadem, & eam sequitur Dynus & Iacob. de Are.Petr.Bar.Bald.& communiter omnes ibi, & Cyn. & Bal.in l.filia. post glos.ibi C.de leg.& est de mente glos. fi.in l.cum pater.§.fi.ff.de iure dot.

Quintò fallit dicta regula vbicunq; quantitas legati nó concurreret cum quantitate dotis: quia tunc non pręsumitur animus compensandi.& hoc tenet Pau.de Cast.in d.§. si pater in lectura Bon.alleg.l.cum centum.ff.de adim.leg. secúdum Imo.Iac.de Are.& Bar.in d.§. si pater. sed istud non videtur verum per d.auth.præterea, vbi non attenditur an fuerint quantitates relictæ pares & dispares: quod etiam tenet Bal.in l.Titia.§.inuita, de lega.2.Bald.& Imo. in d.l.cum pater. per l.Lucius.ff.de leg.2.Bald.& Angel.& Imo.in d.l.si pater.ff.de col.dot.

REGVLA CCCL.

PATER filium sua legitima regulariter priuare non potest: vt in l.si quando.C.de inoffi.testa. & l. quoniam in prioribus.C.eod.tit.

Primò fallit vbicunq; pater ex causa onerosa omnia sua bona promittat alteri post eius mortem: nam cum legitima eius detrahatur post æs alienú, vt l.Papinianus.§.quarta.ff.de inoffic.testam.deductis illis bonis vt æs alienum, nihil restabit filio, et sic filius hoc casu priuabitur legitima. ita tenet Dyn.in l.hæreditaria.ff.de bo.autor.iudi.pos. sed Bar.ibi dicit non esse bonum: quia adducit pactum de nó petendo iuxta dictum Aug. Qui vult, inquit, filium exheredare & alium instituere, ab alio quàm ab Augustino cósilium quærat.de quo not.glos.in l.si quis ad declinandam C.de episcop.& cler. si tamé appareat de fraude, filius posset rescindere vendi.pro sua legitima: vt tenet Io.de Platea in §.item si quis, ad fin.Instit.de inuti.stipulat.& per Bart. in d.l.hæreditaria.

Secundò fallit quando pater institueret filium in nuda proprietate & alium in vsufructu, dummodo valor dictæ proprietatis æquiualeat legitimæ: nam tunc etiá hoc casu habebit legitimam inutilem. ita tenet Ang.in §.prohibemus.per glos.ibi in auth.de trien.& semis.adde Bar. in d.l. hęreditaria.sed iste modus cú reuerentia doct.non est verus & contra tex.in auth.nouissima, & ibi glo.C.de inoffi. testa.vbi filius debet habere vsumfructum suę legitimæ, de quo Bart.tangit in l.vxori meæ.de vsufructu legato.

Tertiò fallit quando pater haberet in hæreditate solos seruos & eos manumitteret: nam tunc filius nihil habebit vt probatur in d.§.prohibemus. alios casus, in quibus potest filium priuare, vide per glo.not.in c.quintauallis, de iureiur.& in §.aliud quoq;, in auth.vt cum de appel.cog. Adde quod in illis est casus, quo pater filijs & filiabus potest denegare alimenta. glos.& ibi hoc expressè tenet Bart. in l.si quis à liberis.§.idem iudex.de liberis agnos.& idé Bar. in l.si pactum.& l.fi.C.de lib.agnos.& l.diuus.ff.ad l.Pom. de patri.& idem tenet Ioá. Andr. & Petr.de Anch.in d.c. Quintauallis, de quo se remittunt ad Specu.in tit. qui filij sint legit.versicu.quod si filia, & vers.seq. dicit tamé Spec. in titu.præal.quod si filia vult pęnitere de peccato, vt quia luxuriosa erat, & nunc vult seruare continentiá pater debet eam alere: ar.c.ferrum.50.distin. & hoc sequitur Bar. Io.de Imo.& do.Abb.in d.c. Quintauallis. qui plus dicit, quòd etiam pater tenetur eam dotare: quia causa dotis nó est minùs fauorabilis quàm causa aliméntorum: vt not.Cy. in l.non ideo.C.de administr.tutor.facit l.1.ff.soluto mar. & faciunt not.per Bart.in authent.expressi.C. de incest. nuptijs. vbi dicit quod pater potest relinquere filio spurio vsque

vſq; ad quantitatem ſufficientem in alimentis, & eodem modo filiæ ſpuriæ pro dote: quia ſine dote non poteſt alicui nubere, quæ omnia bene not.

REGVLA CCCLI.

PATER licet alienationem inter filios fieri prohibeat tamen vltra ipſos, niſi expreſsè dixerit, regulariter talis prohibitio non extenditur. gloſ. eſt repu. ſing. in §. nos igitur. in auth. de reſti. fideicom. & idē tenet Dyn. Ray. Bar. & Io. de Imo in l. ſi tibi homo. in §. diuus Seuerus. ff. de lega. 1. Bal. & Salyc. in l. voluntas. C. de fideicom. Bal. in l. Lucius, in princip. ff. de liberis & poſthumis. & Bart. in l. Lucius, in §. 1. ff. de legat. 3. & Bald. in lege, quiſquis. C. ad legē Iul. maieſta. cum alijs concordantijs.

Primò fallit vbicunq; pater non prohibuiſſet filios ſed liberos, ne alienarent, quia tūc huiuſmodi prohibitio, extenderetur etiam ad nepotes & alios deſcendentes vt not. Cyn. in l. voluntas. C. de fideicom.

Secundò fallit quando teſtator non prohibuit filios, ſed heredem ſuum quia tunc intelligitur prohibitus hæres heredis vt probatur in l. pater. §. Iulianus. ff. de leg. 3. & l. Lucius. arg. à contrario ſenſu, de quo vide plene per Bar. in l. filiusfamil. §. diuus Seuerus. ff. de legatis primo. & lege Lucius. ff. de legatis ſecundo. & per Cynum in d. l. voluntas. C. de fideicom. & per Lud. de Rom. in l. ſi quis filium. ff. de acquir. hæred. & vide etiam optimum textum in §. penul. in authen. de reſtit. fideicom. vbi dicitur, quod licet heres prohibeatur alienare fundū, vt in familia remaneat: dicta tamen prohibitio non extenditur ad quartum gradum, ſeu ad quartam generationē poſt teſtatorem: vt eſt caſus notabilis in d. §. penul, & ibi etiam per Angelum, & tetigit Bart. in d. §. diuus Seuerus.

REGVLA CCCLII.

PATER filijs naturalibus legitimis exiſtētibus vnam vnciam tantùm legare poteſt. tenet gloſſ. in l. cogi. in §. hi qui. ff. ad Trebel. quam glo. ſequitur Lud. Rom. dicens illā eſſe ad hoc ſingulariter not. pro qua videtur caſus expreſſus in l. 1. C. de natu. lib. & idem etiam tenet gloſ. in l. Lucius. in princip. ff. de vulg. & pup. quæ gloſ. iuncto tex. probat. quòd olim de iure ſſorum filius naturalis poterat in totum capere hæreditatem patris & ſic vnciam licet in contrarium teneat gloſ. in l. Plautius. ff. de cond. & demon. quæ tenet ꝙ etiā hodie pater poteſt eis legare duas vncias exiſtentibus legitimis.

Primò fallit vbicūq; filius naturalis eſſet vulgariter ſubſtitutus in totū, tunc filio legitimo repudiante filius naturalis vulgariter ſubſtitutus poterit capere totam hæreditatem, ac & perinde erit ſi eſſet legitimus. Ita ſing. tenet Barto. in l. is qui bonis. ff. de vul. & pupil. quem ſequuntur ibi Iac. de Aret. Dyn. Bald. & Ang. & communiter omnes, & aſsignant rationem, quia ſicut poteſt filius naturalis tantū nō exiſtētibus legitimis & naturalibus capere vltra vnciā, vt in authent. licet. C. de naturalibus liberis. Ita poteſt filius naturalis ſubſtitutus vulgariter in totum quia tunc demū vocatur filio legitimo repudiante: quo caſu perinde eſt ac ſi non extarent legitimi. ar. l. 2. §. fin. & §. ſi filius. ff. de bo. quæ lib. cum ſimil.

REGVLA CCCLIII.

a PATER ad filium [a] emancipandum regulariter compelli non poteſt, lege, nemo, poteſt. ff. de adoptionibus. Inſtitutionibus, quibus modis patria poteſtas ſoluatur. §. filij.

ADDITIO.

a *Filium. Vide remiſſiones datas per Iaſon. May. in auth. ſi qua mulier. de ſacroſan. eccle num 48.*

Primò fallit in quatuor caſibus enumeratis ibi in glo. & in d. l. nemo poteſt. putà ſi agnouit legatum relictum filio ſub conditione ſi emancipet eum: vt in l. ſi cui. ff. de cōd. & demonſtr.

Secundò fallit quādo vitricus adoptat priuignum ſuum impuberem, & factus pubes doceat non expedire ſe eſſe in poteſtate patris adoptiui, vt l. nonnunquam. §. fin. cum ſeq. ff. de ado. quem caſum gl. illius l. extēdit ad quemlibet adoptiuum.

Tertiò fallit ſi pater proſtituit filiam, imponens ei neceſsitatem peccandi: vt l. ſi leones. C. de epi. audi.

Quartò fallit quando pater contra pietatem paternam afficit filium iniuria. l. finali. ff. ſi quis à paren. fuerit manū.

Quintus caſus eſt qui non numeratur in dicta gloſ. videlicet quando filius promiſiſſet aliquid patri per ſtipulationem nam poteſt tunc compellere vt ipſum emācipet per officium iudicis. vt eſt caſus notabilis ſecundum doctor. in l. virum. ff. de verborum obligatio, cum ſimilibus.

REGVLA CCCLIIII.

PATER ſi filio aliquid donat, illud in legitimam nō computatur, niſi dictum ſit: vt in l. ſi quando §. generaliter. C. de inoffic. teſtam.

Fallit niſi pater filio ſimpliciter dedit. ita ſingulariter dixit Bartol. in l. parentes. ff. ſi quis à paren. fuer. man. facit illud quod ipſe vult in l. cum quo. in fi. ff. ad legem Fal. & in l. Titio centum. §. genero. ff. de iure dot.

REGVLA CCCLV.

PATER eo viuente legitimam filio dare non cogitur: vt in l. 1. §. ſi impuberes. C. de collat. bon. & not. glo. in c. Raynutius. de teſtam. & not. Bart. in lege poſt emancipa. de liberat. legata.

Primò fallit ſi diſsiparet bona ſua quia tūc cogitur filio dare legitimam eo etiam viuente. ita not. tenet Bal. in l. 2. ff. ſi quid in frau. pat. & in l. 1. in 4. q. C. de inoſ. do. pro quo facit quod not. tenet Bart. in l. 1. in §. ſi in patris. ff. ſol. mat. & in l. ſi cōſtāte. in princ. ff. eod. vbi not. dixit quod ſi vxor alicuius deceſsit remanentibus filijs hæredibus relictis, & dos remanet apud patrem, qui diſsipat omnia bona ſua, q. tunc filiæ poterunt agere contra patrem, ut eorum dos nō cōſumatur, de quo habetur etiam per Bar. in l. fi. C. de ſen. paſ. vbi ponit an filij poſsint petere vt pater remoueatur ab adminiſtratione, quando pater habet malos mores & diſsipat bona filiorum. vt habetur per Bald. & doctores in l. Imperator. ff. ad Trebellianum.

REGVLA CCCLVI.

PATRONO inſcio nihil poteſt fieri in præiudicium iuris patronatus. Gemi. in c. quamuis. de reſcri. lib. 6. Abb. & omnes doctores in c. cum acceſsiſſent. de conſtitu. cum ſimilibus.

Primò fallit niſi immineret neceſsitas, per quā pro vtilitate eccleſiæ epiſcopus moueretur ad diſponendum de beneficio patroni, aliter quam eius natura exigat, quia etiā patrono inuito hoc poterit fieri. ita Abb. in d. c. cum acceſſiſſent, & ibi Felyn. adde pro hoc bene facere gl. in c. 1. 10. diſtin. quæ cōcludit quòd vbi ſubeſt iuſta cauſa poteſt epiſcopus parochiam diuidere inuito rectore, licet ſine cauſa non poſſet, per quam glo. ita determinat Abb. in c. ad audientiam. de eccleſijs ædificandis.

Secūdò fallit in patronatu eccleſiaſtico: quia ipſi poteſt præiudicari, vt per Fely. in tractatu quando literæ apoſtolicæ, &c. & per Rom. in conſi. 361. incip. in caſu propoſitæ conſultationis.

Tertiò fallit in iure patro. quod habetur ex conſuetudine vel præſcriptione: quia legatus de latere poteſt ipſi derogare: vt per Fed. cōſ. 65. incip. in ſraſcriptæ quæſtiones. idem tenet Abb. in c. dilecte. de officio deleg. & Ale. in cōſil. 75. incip. viſo puncto. in 4. volu. quamuis contrarium tenuerit Io. de Imo. & Bart. in d. c. cum dilectus.

REGVLA CCCLVII.

a PAVPER ad teſtimonium regulariter admittitur: vt eſt gloſ. in l. 3. in princi. ff. de teſti. & gloſ. in c. ſi qui 4. extrà, eod. titu.

ADDITIO.

a *In c. ſi qui. Vbi vide Felyn. in 2. col. in verſic. gl. fin. ibi aliàs cum ſequent.*

Primò

Primò fallit nisi esset suspectus, quia tunc debet repelli à testimonio vt in dictis glo.

Secundò fallit in causa criminali, quia tunc etiam repel litur à testimonio, sicut pauper etiam repellitur ab accusa tione, vt 2. q. j. in princip. Et ita tenet Tancre. in præallegato c. si qui. & istud sequitur domi. Ant. de Butr. & cõ muniter omnes scribentes ibi. Sed domi. Abb. ibi tenet contrariũ. dicit. n. quòd non videt causam diuersitatis in hoc: nam, paupertas reddit testem suspectum, quia timetur ne fuerit corruptus per producentem. nam hæc rõ mi litat etiam in causa ciuili. vnde ipse dicit pauperem nõ esse admittendum ad testimonium, sed iudex secundũ qua litatem personæ & qualitatem causæ arbitrabitur quanta sit fides testi adhibenda. Et sic dñs Abb. non facit differen tiam inter causam ciuilem, & criminalem, &c.

Tertiò fallit cum quis incidit in paupertatem propter vitium suum, tunc etiam non est idoneus testis, secundũ Bal. in c. præalleg. si qui. quia hoc casu non solum rerum, sed etiam famæ suæ est prodigus, & videtur talis. vnde ta lis est expellendus à testimonio, quia qui vitiosus in se præsumitur esse, multo magis in alium vitiosus, vt l. fin. C. de sent. pas. secus autem in eo, qui incidit in paupertatẽ sine vitio suo & tunc bene fauet, quia tunc talis bene esset idoneus. & dicit etiam ipse Bal. vbi supra, quod magis est credendum pauperi virtuoso, quàm diuiti vitioso. dicit ta men ibi, quod quando pauper non est nec bonæ nec ma læ famæ, tunc bene admittitur ad testimoniũ, sed minus ei creditur, quia quod deficit in fide tantum numero supple tur. Allegat glo. notabilem & menti tenendam in l. 2. §. eiusdem quoq; in princ. in verb. nunc. ff. eo. quare quando testes non sunt multum boni, quia deficiunt in fide sup plet numerus, puta si quis probaret per tres aut quatuor, testes, qui non essent omnino integri, vnus testium sup pleret defectum fidei, quam glo. semper tenebis menti de cidendo. dicit tamen Bal. quod hæc omnia ibi remittun tur iudicis arbitrio, quia non potest dari ista discretio qñ dicatur plene probatum, sed relinquitur in iudicis arbi trio. de hoc etiam est tex. melior quam sit in iure, l. quãdo dicatur plene probatum in l. 3. §. an magis scire potest. & in §. eiusdem in prin. ff. de testi. Et vltra prædicta adde q̃ testis ad hoc vt non dicatur pauper debet habere tantum in bonis, quantum est summa negotij, de quo vertitur ip sa quæstio, vt habetur elegantissime in glo. singu. in §. si vero autem sunt in authen. de hære. & Falc. quam pro cõ stanti & valde singulari alleg. egregius doct. d. Lud. Rom. in l. si constante, in princ. ff. sol. matr. quam glo. bene not. & tene menti, quia valde singularis est.

REGVLA CCCLVIII.

PECVNIA ante terminũ peti non potest, vt in c. vnico & ibi per doct. extra de plus peti.

Ampliа istam regulam habere locum etiam in debito, conditionali.

Primò fallit secundum Bal. & Alex. in l. pecuniam. ff. si cer. pet. nisi conditio esset purificata pendẽte iudicio, per l. si rem §. fi. de pign. actio.

Secundò fallit etiam in fisco, cui si quid debetur in diẽ vel sub conditione, statim peti potest, & hoc procedit qñ esset necessitas rei publicæ per tex. in l. j. C. de condic. ex lege, vbi Bald. notat.

Tertiò fallit quando maritus vergit ad inopiam, l. si ad huc C. de iure dot.

Quartò fallit quãdo debitor fugit. ff. de his quę in fraud. cred. l. ait prætor. §. si debitorem.

Quintò fallit quando debitor esset suspectus, cũ tunc ab eo peti possit eo inuito ff. qui satisd. cog. l. si fideiussor §. fi. ff. iud. sol. in omnibus secundum Host. & Ioan. An. in c. vnico de plus peti.

REGVLA CCCLIX.

POENA ex delicto contra hæredem non transit, vt in l. j. C. ne ex delic. defun.

Primò fallit nisi pœna sit imposita per legem, prout di cit gl. not. in l. si quis iniquum, §. quid autem. ff. quod quis que iuris.

Secundò fallit quando ope exceptionis irrogatur pœ na delicti, vt dicit Ang. in d. §. quid autem vnde si prohi betur quis ne agat per statutũ, si tale quid non fecerit, ta lis exceptio transit contra hæredem ad repetitionem. ita dicit Bal. in d. §. quid autem.

Tertiò fallit quando non est mera pœna, vt puta, quia ex parte actoris est prosequutũ ad interesse, vt dicit Bart. in d. l. j. C. ne ex delictis.

Quartò fallit quando delinquens erat confessus, deli ctum, vt dicit Specul. in titulo, de confes. §. sequitur. ver si. quod si.

Quintò fallit quando delinquens fuit confessus deli ctum quia passus est; nam tunc dicit Bal. eleganter in l. j. ne ex deli. q̃ illa confessio transit in cõstitutum per tex. in l. qui numeratum. de constit. pec.

REGVLA CCCLX.

POENA l. si quis in tantã. C. vnde vi. in locis, seu causis, rebusq; ecclesiarum locũ non habet, etiam si talis rigor pactionibus approbatus sit, vt est glos. & ibi communi ter per doct. in c. j. extra, de dolo & contu.

Primò fallit quando prælatus ita deliquisset in re spe ctante ad eius mensam, cum tunc leuis sit pœna illius le gis cum priuetur dominio iuris, quod habet in re in eius, vita. vt not. dicit dom. Ant. in dicto c. j. de dolo & contu. per id quod habetur in cap. si clericus. in tit. de capi. Cor radi. in vsib. feud. & c. verum, extra de foro competenti, capitulo. cæterum. & capitulo. constitutus. de religion. domi. & quod locum habeat dicto. capitul. si delinquit in re spectante ad ipsius mensam vt priuetur iure quod ha bet in re ipsa in vita ipsorum viuentium, & delinquen tium sentit dominus Nicolaus in dicto cap. j. de dolo & contumacia.

Secundò fallit quando prælatus cum capitulo ecclesiæ seu communicato consilio ita deliquisset inuadendo rẽ ipsius ecclesiæ cum tunc locum habeat pœnã, d. l. si quis in tantam, C. vnde vi. per l. iubemus. C. de sacr. san. eccles. vbi Bar. hoc idem videtur velle in d. l. quod etiam vide tur tenere glo. in regula delictum in 6. & in c. j. de ordin. cognit. & Host. & Io. And. in d. c. ecclesia. & dom. Ant. in d. c. j. de do. & contu. ex eo quod tale delictum non est totaliter punibile in persona prælati, vel capituli: cum ea pœna sit priuatio dominij, quod spectat ad ecclesiam. ad hoc in d. l. iubemus. vbi hoc videtur expressum secundũ Innoc. in d. c. secundum quem hoc commune est, imo vi detur casus in d. cap. 2. extra, de ord. cogn. iuncto eo quod not. ibi per glo. quæ dicit in prælato ecclesiæ non habẽte capitulũ seu collegium, per id quod notatur per glo. extra de loc. c. potuit. ad hoc etiã quod not. extra, de capel. mo. c. dilectus, d. c. j. extra, de dolo & contu. vbi latius.

REGVLA CCCLXI.

POENA legalis regulariter per iudicem minui vel mu tari potest, vt in l. quid ergo in §. pœna grauior a ff. de his qui not. infa. & not. in c. in archiepiscopatu. de rap. & habetur in c. ad petitionem, extra, de accus.

ADDITIO.

a *Pœna grauior. Vbi uide Bald. & Fran. Aret. in l. impube rum. C. ex quib. cau. infa. Fely. in c. qualiter & quando. in §. fi. in t. col. circa medium vers. 4. de accus.*

Primo fallit vbicunq; iudex non procederet ex denun tiatione, vel per inquisitionem, sed per accusationem. ita eleganter not. Host. in d. c. in archiepiscopatu, per l. 3. in fi. C. ne sanctum baptis. & per l. seruos in fi. C. ad leg. Iul. de vi. pub. vel priua.

Secundò fallit quando probatur plenè & iure. secus si per supplementum probationum, quia est iusta causa mẽ tiendi vt not. in §. si quis hominum. in prima glo. in titul. de pac.

de pac.constan.in ..col.de quo vide per Dyn.in c. indultum.de reg.iur.in 6.per Cyn.in auth.qui semel.C.quo modo & quando iud.& per glo.in ca. Romana. de appell.& in d.c.ad petitionem.plenius per Alb.in opere sta tutorum in rubr.3.in j.parte.

REGVLA CCCLXII.

PERITO in arte statur dicit Bar.in l.j.§.j.ff.de ven. inspici.& in procemio florum. & tenet Innoc.in c.proposuisti. de proba.& ad boc bonus text.in c.fi.extra de frigi.& malefi.facit lex prima, §. si neque C.de veter. iure, enucleando, & quod notatur in capitul. primo, de constitutionibus.

Primò fallit quando in loco plures reperirentur periti, de illa arte, quia tunc oẽs adhiberi debẽt, vt in d.c.proposuisti.quod procedit qñ agitur de re grauis prę iudicij, quia non ita de facili percip itur per vnũ, sicut per plures, cum tunc plures exhibendi sint si in loco reperiri possunt, alias sufficiat vnus, & ita procedit dict. Bar.& do.Ant.& Imo. alias si agatur de re parui præiudicij, in qua non requiritur magna industria, tunc sufficiat vnus etiam si in loco reperirentur plures, fit in d.c.quia indicante, secundum do. Innoc.in d.c.proposuisti.

Secundò fallit qñ agitur de graui præiudicio ad damnũ alterius ita ꝙ ipsi periti babent deponere tanquã testes cũ tunc debeant esse multo plures, & si nõ sint in loco debẽt reuerti ad loca vicina, ad hoc quod not.in c.præterea. de restitu.in integ.& secunda quæst.quinta.præsul.secundũ vnum intellectum, ad hoc etiam quod not. extra de fide iuss.c.constitutus. & l.si quando secundum Do.Nicol.d.c.proposuisti.

Tertiò fallit quando de crimine agitur, & de re multũ ardua, vt quia si agatur de vita hominis & dicatur vulnus mortale, cum tunc requiratur iudicium multorum, & sic requirantur plures periti, si in loco reperiantur, alias committi debet ad loca vicina pro ipsis.in istis.n. arduissimis, debẽt esse probationes, luce clariores, maxime in hoc casu, in quo periti deponunt de credulitate, & nõ de sciẽtia. ad hoc dictũ capitulũ, ꝓposuisti.& capitulũ, significasti.

REGVLA CCCLXIII.

PERTINENTIARVM appellatione veniunt oĩa, quæ ad rem pertinent, vt dicit Ioan.de Imo.in c.cum ad sedem, extra de restitutione spol.

Licet igitur appellatione pertinentiarum veniant omnia quæ pertinent ad rem de qua tractatur, siue pertineãt de iure cõmuni, siue cõsuetudine, vel statuto, siue sint corporalia, siue incorporalia, & etiam veniant sub nomine alicuius ecclesiæ, vt rei, vt per Ioan.An.& Inno.de appella. cap.cum ad sedem.fallit tamen in quibusdam casibus, vt ibi per Canonist.

Et primò fallit in his, quæ acquisita essent aliquo iure speciali, secundũ Inno.in c.cum ad sedem.puta priuilegio vel ex post facto, vt voluit dom.Anto. & Io. Andr. ibidem, cum talia non veniant nomine pertinentiarum vt voluit dom.Inn. ibidem, esto quòd in alijs voluerunt cõtrarium in boc, per c.cum de causa, extra, de causa posses. propriet.& de his vide latius in c.cum ad sedem.

Secundò fallit in possessionibus quæ non fuerunt assignatæ pro dote ecclesiæ vel alterius rei, sed ex postfacto, acquisitæ, cum non veniant sub pertinentijs, sed sunt exprimendæ, vt voluit Inn.in d.c.cum ad sedem. cuius dictum procedere poterit quando peteretur ecclesia, vel alia res cum possessionibus & pertinẽtijs.ad hoc l. ex fac. §. j.ff. de vulg. & pupill. alias si simpliciter fuisset facta mentio de ipsa re cum pertinentijs, & tunc veniant sub verbo pertinentiarum, vt dicta l. verbum pertinere.ff. de verb.sign.secundũ do.Ant.& Imo.in d.c.cum ad sedem.

Tertio fallit qñ qualitas petitoris aliud suaderet, cum eius qualitas sit attendenda, vt voluit Inn.in d.c.cũ ad sedem de resti.spolia.vnde si episcopus petat ecclesiam cũ pertinentijs, veniunt beneficia respectu iurium episcopalium, non respectu administrationis, secundum do. Nicol.in d.c.cum ad sedem. ad hoc quod not.ff.de vsur.le. plenum.§.requiri.

Quarto fallit, qñ peteret simpliciter ecclesia quoad ius episcopale, seu ius episcopi in ea re cũ pertinẽtijs, cũ tunc in ea probationes fiant generaliter, & sic inducatur ius cõmune.secus si probatur simpliciter iura episcopalia deberi: cum tunc veniant illa iura episcopalia, quę sunt debita de iure cõi vel eorum loco subrogata, vt per doct.in d.c. cum ad sedem vbi latius per eos.

REGVLA CCCLXIIII.

PETITIO hæreditatis cõtra titulo posidẽtẽ nõ intẽtat l.2.C.de petit.hæret.& ibi per doc.& maximè Pau.de Cast.in l.pro hærede.& l.nec vllam.ff.de petit.hæredit.

Primò fallit qñ quis intentaret petitionẽ hæreditatis, & rei vend.simul in vno libello, quia agens probaret, se dominum, vel defunctum.& tunc auocatur res à posidẽte ita Pau.de Cast.in l.2.de petit.hæreditar.

Secundo fallit qñ titulus fuisset acquisitus post mortẽ defuncti, quia talis titulus non obstaret agenti petitio.hęredit.secus si esset acquisitus ante mortem defuncti. Bal. in l.fi.C.de edicto diui Adr.toll.& l.j.C.si iud.no.pos.fac. appell.& l.incerti. C.de interdictis licet Pau.teneat cõtra Bal.in d.l.secunda.§.ff post motam.

Tertiò fallit quãdo quis emisset ius vniuersale vel quotam hæreditatis, quia si quis ageret petitio.hære. singulariter ad quamlibet rem, tunc illi non prodesset titulus cũ habeat titulum vniuersalem.ad hoc est text.in l.2. de hæred.vel ac. vend.

Quartò fallit qñ haberet titulum ab illo in quem alienauit rem quã simpliciter posidebat à patre, quia cõtra illum potest intentari petitio hæreditatis, vel ad rem, vel ad pretium ff.de petitione hæred.

Quintò fallit qnia ille qui emit rem aut emit iniusto, prætio, & intentatur petitio hęredit. aut insto, & tunc ille qui vendidit aut non est soluendo, & non intentatur, aut est soluẽdo, & intẽtatur, vt per glo.in l.j.& 2.C.de patit.hæredit.& ita dicit Ioan.de Pratu.C.de edic.diui Adr. tollen.l.fi.& vide glo.in hac materia in l.hæreditatẽ C.in quib.cau.cessat longi temporis præscr.

Sextò fallit quando titulus non esset aptus ad translationem dominij, vt puta titulus commodati, vel depositi, quia contra potest intentarj petitio hæredit. vt in loco præallegato.

REGVLA CCCLXV.

PORTIO iam acquisita si deficit, non facit locum iuri, crescendi.l.aquam.§. fi.quemadmodum serui. amittantur l. j. §.interdum.de vsufruct.accres.

Primò fallit in casu legis primæ. §.primo.ff.de vsufruc. crescend.

Secundò fallit in asignatione libertorum.l. verum in princ.& ibi not.ff.de asi.liber.

Tertiò fallit quãdo deficit ex postfacto per restitutionem in integrum, quia tunc accresc it nolẽti, vt in l.si minor.ff.de acquirenda hæredit.

Quartò fallit qñ ius accrescendi habet vnionẽ, in substitutione pupillari, vt in l.qui patris.ff.de acqui.hęredit.

REGVLA CCCLXVI.

POSSIDENS si ille per quem posidet de possessione, expellatur, nõ tantum naturalẽ sed etiam ciuilẽ perdit, & idem si sponte tradatur, vt est glo.in c.cum olim causam extra, de restit.spoliator & per glo.& doc.in l.fi.C.de acquiren. poss.& maxime per Bart.& Angel.

Primò fallit in ecclesia, quæ ipsam possessionẽ ciuilem non perdit, vt in c.quisquis.secundum Bal.& in d.c.cum olim causam de restit.spol.

Secundo fallit in fisco vel pupillo eadem ratiõe.ad hoc quo not.extra de rest.in integ.c.primo.

Tertio fallit quando ille qui nomine alieno posidet, eã nõ traderet mere, sed sub cõditione si domino placue

tit:

rit: cum tunc non perdant ipsam possessionem ciuilem, vt colligitur in d.c.cum olim causam, sed licet dñs perdas possessionem, etiam ciuilem, per traditionem ipsius rei nomine possidentis sponte & simpliciter facta, tamen ipse dominus poterit eam recipere per conditionem. l. fin. ff. de acquir. possess. imo etiam poterit ipse dñs si veniat, & non fuerit admissus illum incontinenti repellere, cum ipse si sit dominus ad eum pertinere videatur, & tunc eū expoliare potest. ad hoc facit tex. in d.c. cū olim causam. qui ita procedere potest, quando ipse dñs veniret incontinenti, cum ille incontinenti tradit ipsam possessionem: alias si ex interuallo nō possit, & si in illum translata fuit fet pos. ciuilis & naturalis; secus si tantum naturalis, vt quia fuisset tradita non simpliciter, sed sub cōditione, vt supra dictū est. & ita procedere potest tex. in d.c. cū olim cām, extra, de resti. spoliatorum, vbi latius vide.

REGVLA CCCLXVII.

POSSESSOR bonæ fidei licet fructus lucretur tamen il los cū impensa cōpensare tenetur vt l. fructus. ff. de vsu ris. & ibi glo. & l. sumptus ff. de rei vendicatione.

Primò fallit, quando bonæ fidei possessor rem posside ris cum titulo, & maximè oneroso, quia tunc non tenebi tur compensare fructus cum impensa, vt est glo. quæ à do ctoribus reputatur singu. in l. emptum. in fi. glo. magnæ, ff. de rei ven. doct. Mod. in l. diuortio. §. interdum. ff. so luto matr. eam alleg. pro sing. & per illam gl. dicit ibi Bal. vnum quod summè notandum, & menti tenendum, videtur quòd si quis tenuit fundum in emphyteusim ab ali quo pro se & descendentibus, & postmodum contingat non exstare plures descendentes, tunc non debet reuerti, ad dominum, quia tunc hæredes emphy teutę poterunt, petere omnia melioramenta facta in dicto fundo ad per petuam rei memoriam, & de hac. q. vide Bal. in auth. qui rem. C. de bon. quæ lib. & l. fi. C. commu. de leg. & in titu. de contro. inuest. §. sed si manzer. in ver. quæritur, quod bene not.

REGVLA CCCLXVIII.

POSSESSOR bonorum legatario satisdationem de lega to sibi præstando offerre nō tenetur, sed satis est quod non sit in mora, si legatarius satisdationem petat, vt est tex. in l. 1. §. j. C. quor. leg. qui tex. quotidie allegatur, q vbicunq; quis est obligatus ad aliquid, nō tenet se offerre sed satis est, q requisitus vel interpellatus morā nō faciat.

Primò fallit, nisi dies sit apposita, quia tunc dies interpellat, pro homine, vt l. magnam. C. de contrah. & com. stip. & in c. potuit. de loc. ita tenet Bar. in d. l. 2. C. quo. leg. & ita tenet glo. in c. cupientes. in §. si vero contempserit. de elect. in 6.

Secundò fallit vbicunque quis esset legatus ad aliquid faciendum, & interpositum fuit iuramentum, quia tunc etiam si dies non esset apposita, tenetur se offerre, etiam si fuerit minimè requisitus. ita singu. tenuit Ioan. And. in c. breui. de iureiu. quem ibi sequitur d. Abb. & per hoc etiam limita glo. in præal. c. cupientes. §. si vero contem pserit. de elect. in sexto & in præal. l. 2. §. j. C. quor. leg.

Tertiò fallit, quando ponuntur verba geminata, tunc enim debet offerre, licet nō sit requisitus, ad hoc est text. in clem. vnica. iuncta glo. in verbo, exigere. de test. nam il la dicit quod si religiosus est datus executor testamenti, quod debet reddere rationem executionis ordinario loci, & quod ordinarius tenetur rationem exigere. in glos. penultima dicit quod tenetur rationem reddere petenti si non offerret; & si ordinarius non recipit, ei non est imputandum. ita dicit glo. prædicta, & hoc multum nota, & hoc est quia verba debent aliquid operari, vt in l. si quis ff. de leg. j. & in c. si papa de priuil. in 6. vt ergo euitetur, superfluitas, quando verba geminantur, debet se offerre licet non requiratur.

Quartò fallit quando requiratur aliquid fieri tempore actus, de hoc est glo. not. in cap. vt circa. in verbo, præsti to. de elect. in 6. ex quo infertur, q si statutū dicat, q nul lus debeat admitti ad magistratum, vel eligi, nisi satisdet, vel præstet iuramentum, quod talis debebit offerre ante administrationem, alias electio vel assumptio ad magistra tum non valebit, & prædicta faciunt ad quæstionem sta tuti dicentis, quòd appellans tenetur præstare satisdatio nem infra decem dies à die appellationis, alias appellatio intelligatur esse deserta. nam hoc casu appellans tenebitur infra decem dies offerre satisdationem, alias appella tio erit deserta. & pro hoc adducitur tex. no. in l. fi. C. quo leg. qui tex. nō aperte hoc probat, sed pro hoc videtur esse glo. in terminis in d. c. cupiētes. §. si vero, de elect. in 6. quæ dicit: q quotiescunque apponitur dies vel terminus, in statuto, vel in l. q tunc non est necessaria petitio, quia dies interpellat pro homine. d. l. magnam. de contrahen. & com. stipu. & ita etiam videtur tenere glo. in l. cum pa tronus in glo. 2. ff. de bon. lib. Pro hoc alleg. bonum text. in l. 3. C. de iu. emphy teu. quæ dicit quod si emphyteuta non soluit canonem infra triennium, q priuatur emphy teusi. & dicit ibi tex. quòd ipse debet offerre debitum spō tanea voluntate, & persoluere, & sic non requiritur inter pellatio vt constituatur in mora. & ita illum text. quasi in terminis nostris tenuit Bar. in l. fi. §. fin. ff. quo. leg. sed cōtrarium facit quod not. Gul. in l. j. super glo. j. ff. de iu. om ni. iudi. vbi dicit quod iudex ita demum tenetur, si nō fe cit illud, quod sibi erat commissum, si ab eo fuerit petitū alias non. & alleg. optimum tex. in l. 2. §. magistratibus. ff. de magist. conue. quem Bal. ibi dicit ad hoc esse meliorem de iure pro quo facit tex. in l. 4. §. hoc autem iudiciū ff. de dam. infec. Item pro hoc videtur glo. quæ hoc expresse tenet in c. fi. extra, de rescri. cōfirmatur per id quod voluit Anto. de But. in c. veritatis de offi. deleg. vbi dicit stante statuto quòd iudex teneatur finire causam intra certum tempus, alias debeas puniri, quòd habet locum si alias fuit petitum. Item pro hoc facit quod tenes glo. in l. vniuersæ. C. de precib. impera. off. quæ dicit: quòd si quis impetrauit à principe, quòd non teneatur creditoribus, satisfacere, nisi vsque ad certum tempus, post quod ipse satisfaciet creditoribus, quòd hoc est verum si ab eo fuerit petitum, vt ibi dicit glo. & ad idem facit gl. in l. peto. ff. de leg. 2. & per d. glo. ita tenuit in terminis Paul. de Cast. in præal. locis. quod stante statuto, quòd appellans teneatur præstare fideiussionem infra decem dies, alias appella tio intelligatur esse deserta, quod tale statutum debet intelligi, si à parte fuerit petitum, alias non. & pro ista opi. facit glo. in l. de pupillo. §. qui procuratorio. ff. de no. ope. nunt. quæ dicit quod licet quis nuntiet nouum opus pro curatorio nomine debet satisdare, & c. alias nuntiatio rei j citur. quod procedit si fuerit petita satisdatio, alias autem non. accedis quod tenet glo. in c. 2. in titu. de ea quę inter fecit fratrem viri sui, in glo. super verbo. not. q quis. & quod notat Card. in c. quapropter. §. pen. in 17. q. de electio. & quamuis prima opinio in puncto iuris videatur verior, tamen communis seruatur in practica & adducta contra primam opi. potest responderi, q ibi nulla fuerat, dies apposita ad satisdandum, sed quandocunque poterat satisdare, quod secus erat in proposito, igitur & pro ista opin. etiam vltra superius alleg. adduco glo. q hoc vide tur velle in terminis in l. mora. ff. solu. matr. quam glos. Bal. Raph. & Fulg. ibi ad hoc reputant not. dignam. quæ gl. vult q mortuo viro hæredes tenentur restituere dotē mulieri elapso anno, alias tenetur ad vsuras, vt not. in l. di uortio. in prin. ff. sol. mat. etiam si nulla fuerit interpella tio facta, quid dicit glo. quòd lapsus anni interpellat.

REGVLA CCCLXIX.

POSSESSORIVM adipiscendæ & recuperandæ petitorium primo intentatum suspendere facit, vt in c. pastoralis. extra, de cau. pos. & proprie.

Primò fallit, quando proponeretur post conclusum in causa ipsius petitorij, vel postquam renūtiatum esset pro

bationibus.vt patet in d.c.pastoralis.

Secundò fallit, quando ipse proponens possessorium, vellet suspendere petitorium,cum non posit ad hoc no. in c.pia.de excep. in 6. & si ipse suspendens semel postea rediret ad possessorium suspensum,cum non sit locus ipsi nisi semel,nā ex quo intentat possessoriū,cogeretur in eo perseuerare: vt in auth. qui semel. C. quomodo & quando. & similiter in petitorio,ad quem redit per d.auth.qui semel.quæ in his quidem non reperitur limitata:vnde cogetur vtrunq; prósequi,secundum dom. Nicol. in ca. cū super.qui hoc tenet,quicquid ibidem dicat do. Anto. de But.& do. de Rot.in decis. 21. circa quæ vide per dominos de Ro.in de deci. 152.quæ incipit, item suspendens,

Tertiò fallit,quādo cōparens pro suo interesse in iudicio possessorio, vellet suspendere petitorium, cum non posit,vt voluerunt dñi de Ro.in dec.158.quę incip.itē si inter nos,& vide latius per doct.in d.c.pastoralis.

REGVLA CCCLXX.

PRAECEPTVM comminatorium iudicis non valet, si metum taxatum de iure excedat, ita tenet Bart. in l. j. ff. si quis ius dicen.non obtem.

Primò fallit,nisi cognitio interuenisset, puta quia iudex cā cognita præcipiat quòd talis restituat familiā sub pęna centum,&c.ita tenet sing. Inno. in c. cum in tua. qui ma.acc. poss.alleg. l.ea quæ.C. commi.vel episc.idem fuit de mente Spec.in tit.de sent.prolat.§.species. versic. sed nunquid iudex.quod dictum sequitur Ang. in l. debitor.C.de pact.igitur &c.

Secundò fallit, vbicunq; sit cōminatio ista vigore statuti ;exemplum in l.tutor,qui repertorium.§.solet.C.de administratione tuto.& ita etiam tenet Imo.in præalleg. cap.cum in tua,qui matri.accus.possunt.

REGVLA CCCLXXI.

PRETIVM in particularib. loco rei nō succedit, vt l. venditor.ff.de hæreditate actione vēdita.& l.si quis vxori §. si Titius.& l.quas §.fin. ff.de furtis.

Primò fallit,quando quis ignoranter emit rē furto subtractam.Nam isto casu pretium succedit loco rei, & est speciale.& potest esse ratio,quia emptor tractat de damno vitando,ne videamur locupletes fieri cum aliena iactura,casus est in l.Labeo. & l. Sab. §. item si dominus, a a de verb. oblig.

ADDITIO.

a §.item si dominus. Et ibi uide dom. Bart. Cæpol.

Secundò fallit,quādo qu is emit rē sibi legatā: vt l. testa de lega.§.si res,& l.plenè. §.si rem.ff. de leg. j.ratio est in præcedenti casu,

Tertiò fallit,in illa ratione quæ oritut ex contractu, vt si cōmodatarius vel depositarius vendiderit suo nomine ignoranter,quia tunc actio depositi vel cōmodati datur, ad pretium,etiam si res sit salua,casus est multū notab. in l. vim & ibi per doct.,C, de rei vendicatio.& ibi per Bart. & doct.in l.si cum seruum,in fi.ff.si cert.petatur.

Quartò fallit, quando venditio rei meæ esset facta necessitatis causa inuenta à superiore, vt si possidebam rē meam,& superior me compulit ad ipsam vendendam,vt daret eam militibus: non possum petere à te pretium per ceptum,quia nō sum ingressurus ad rē,l.item si verberatum.§.fi.ff.de rei ven.& at.l.qui solidum §.j. de leg. 2. & ita not. dicit Paul.de Ca.in l.in re.de rei ven.

Quintò fallit, vbi appatet de consensu partium expresse, secus tacite,quia tunc pretiū succedit loco rei.l.in pertinentib.in fi.& l.ita constante.& l.ex pluribus. & l. fi. ff. si de iur.do.& l.quoties eodem tit.

Sextò fallit , in re empta ex vsura tei,quia ita indicatur de re, sicut de ipsa vsura , vt not. Innoc. in c.cum tu. & ibi per doctor.extra de vsu.sed dic quod in hoc pretium, non dicitur succedere loco rei,sed bene res loco pretij.

Septimò fallit in foro animæ : vt not, in Specul, in titul.de vsur. ver.pone vsurarius.& Bald.in addi. Spe. eod. tit.in princ.

Fallit octauò, a quando res esset perempta, & si contra possessorem non esset mihi succursum, quia tunc contra venditorem posse agere ad prætium . & sic pretium succedit loco rei, ne venditor locupletetur cum iactura mea vt l. nō omnes. & lege si cum seruū.ff. si cert.pet

ADDITIO.

a Octauò fallit. Vide d. Bar. Cæp.in supra alle, §. item si. minus.in l.q.in ver.1 casu fallit.

Nonò fallit,in ac.quod metus causa.vt l.si pap.ff.quod me. causa.de quo dic. vt per Cæpol.in d.§.item si dñs in opposi.prima,in secundo casu.

Decimò fallit in hæredi.peti.vt l.si rem vel pretium. ff.de pact. quod dic vt per gl. & Cæp.in d. §.item si dñs

Vndecimò fallit,in hæreditatis testitutione,vt l.Imperator.cum l. seq.de leg. 2.de quo dic vt per Cæp. in d.§. item si dominus.in opposi.j. in quarto casu.

Fallit 12.in re data in dotem;vt l.res in dotem data. ff. de iure do.de quo dic vt pet gl. Bar.& Cæp. in d. §. item b si dominus b in opposi.prima,in secundo casu.

ADDITI

b §. item si dominus. Et ibi de omnibus his fallen. vide domi.Bar. Cæpol.& dic vt ibi per eum.

REGVLA CCCLXXII.

PRAELEGATA in fideicommissum nō veniunt, quando testatur post hætedum institutionem eis dedit , si de hæreditate nulla mentio facta est. casus est no.in l.Marcellus.§. quidam.ff.ad Trebel.

Primò fallit, vbicunq; testator totum patrimonium diuisisset inter filios in testamento,& eos æqualibus portionibus hæredes instituisset,vel in rebus, quæ idem important. vt l.ex. facto.ff.de hered.instit.casus est singu. secundum Ioannes. de Imol. in lege. quid ergo.la 2. ff.de leg. j.ratio est,quia ista prælegata succedunt in locum portionis hæredi.& iō totū videntur habere iure hæreditario, vt dicit Bar. in d.l. Marcellus.in §.quidam.ff. ad Trebel.

REGVLA CCCCLXXIII.

PRAESCRIPTIO longissimi temporis per litis cōtesta.interrumpitur; vt l.minor C.de rei vend.

Primò fallit, c nisi agens desisteret renuntiando lit. vt no.bene in l.scrip.ff.de sta.defunct.

ADDITIO.

c Primò fallit. Adde Fel. in c, illud. in 6.col.circa prin. in ver. & scias vnum casum de præscrip.

Fallit secundò,quando quis fraudulenter lit.contest.vt interrumpatur præscriptio,& postea litem non prosequitur:vt in Spec.in tit. de rescrip. præsantata.§. ratione autem impetra.ver. quid si quis vtitur ita literis . quod est valde singulare & menti tenendum.

Fallit tertiò, in pręscriptione libertatis, quæ seruitute non interrūpitur per lit.cōtest.l.si cui,de ser.& aqua C.& ff.& not.Paul.de Cast.in l.fi.§.fiquæratur, ff.si serui.ven.

REGVLA CCCLXXIIII.

PRAESCRIPTIO contra ignorantem regulariter cur d rit.l.fi.C.de præscrip.lon.temp.

ADDITIO.

d Præscriptio. Adde Fel. in c. uigilante.de præscr.in 1. col.& Paul. de Cast.in consil. 294. inci. ego Paul.& Bal. pleni us in l.24.oppo.C.qui admit.

Primò fallit quia licet currat præscriptio contra ignorantem,tamen si fuerit iusta ignorantia,dabitur restitutio contra præscribentem, vt dicit Bart. in l. j. §. si quis propter.ff.de iti.actuq; priua.

Secundò fallit,quia non habet locum d.l.in præscribēte seruitutem regulariter,quia requiritur scientia domini vt pet tex.& glo.in in l.2.C.de serui.

Tertiò fallit,& est limitanda d. l.secundum auth. malæ fidei.C. de præscrip.lon.temp.quæ non habet locū in sciente

ſciente ſecundum Bart. in l.Pompo.§. cum quis. ff.de acquir.poſſ. & Bal. & Sali. in d.auth.malæ fidei.C. de præſcrip. long.tempo.

REGVLA CCCLXXV.

PRAESCRIBI & conſuetudine quæri poſſunt ea, quę ſunt iuriſdictionis, vt per Cyn.in l.j. C.de emanc.lib. & per Bart. in l,j.ff.de aqua plu.arcen.& in c.cum contingat de foro compet.

Primò fallit, in his quę reſeruata ſunt principi in ſignũ ſupremæ poteſtatis, cum talia ſint impræſcriptibilia & conſuetudine quæri non poſsint. C.de præſcrip. 30. anno.le. competit.& hoc voluit Innoc.in ca.bonæ el 2.extra, de præben.& Anto.in d.c.cum contingat. pro quo facit tex. glo. 93.diſt.nulla.& quæ not.per glo. in c.vnico,de elect. in 6.ſecundum do.Ant.in c.cum contingat.& in d. c.bonæ.& in c. per venerabilem.extra,qui filij ſint legitimi.

Secundò fallit, in reſeruatis principi, non in ſignum ſupremæ poteſtatis, ſed in ſignum cuiuſdam regalitatis, de quibus in c.cum in tranſlatione.extra, de offic.delegg. & in c.ſicut.extra,de exceſ.pręlato.talia enim ſimiliter ſunt impræſcriptibilia, & conſuetudine quæri non poſſunt, ſecundum do. Ant.in c.cum contingat.pro quo facit gloſ. in d.c. vnico, quod procedit niſi interueniat patientia ipſius principis, quia ea interueniente poſſunt præſcribi & conſuetudine quæri, prout not. in c.tranſlationem.dummó interueniat curſus tãti temporis, cuius initij in cõtrarium memoria non exiſtat, vt extra de verb.ſign. c. cum quidam.prout voluit do.Ant.in d.c.per venerabilem. & not.per Inn.in c.cum P.extra de fide inſtrum.

Tertiò fallit, in his, quę competunt epiſcopo ratione ordinis, & ipſum ordinem reſpiciunt, cum talia nõ poſſunt præſcribi nec cõſuetudine quęri per inferiorẽ ab eo extra,de conſuetu.c.quanto, & extra, de priuil.c.accedentibus.Et hoc voluit Ant.in d.c.cũ cõtingat.poſt Imo. & Hoſt.dicentem ꝙ conſuetudo nõ põt tribuere poteſtatẽ clericis inferiorib.ab epiſcopis, vt ibi per do.Inno.qui ita intelligit, vt not.extra,de elect.c.tranſmiſſa.

Quartò fallit, in priuato, qui vellet conſuetudine, vel præſcriptione, ubi quærere ea.quæ ſunt meri imperij, cũ non poſsit ſecundum do.Nico.in d.c.cũ contingat.quod etiam videtur velle ibi Ioan. An.poſt Imo.dicens ꝙ conſuetudo non poteſt tribuere perſonę priuatę poteſtatem excommunicandi, arg.eorum quæ habentur extra,de offi.archi.cum ſatis, & c.ſequẽti: ad hoc etiã facit quod no. Inno.in c.conquerente.extra,de offic.ordi. ſed ipſe Imo. contrarium voluit extra,de reſti.ſpo.c.cum olim. el 2.dicens quòd conſuetudo poteſt dare ipſi clerico poteſtatẽ, excommunicãdi, cum epiſcopus eodem mõ hoc expreſſe poterit concedere. vnde & poterit etiam tacite ita permittendo.& hoc tenet d.Flori.in d.c.cum contingat, extra,de foro competen.& domini de Rot. in deciſione.47 quod verius videtur, cum poteſtas excommunicandi ſit iuriſdictio.extra,de remiſ.c.tranſmiſſum.ſecundum Inn. in capitu. cum contingat.quod verum intellige, quando clericus eam ſibi quæreret, nomine ſuæ prælaturæ, vel ſuæ adminiſtrationis. ar.c.dilectione.de ſen.excom.in 6. alias ſi nomine proprio non poſſet quantumcunque habeatur ad alios ſubditos nã cũ hoc depẽdeat à ptãte clauiũ non põt cõpetere noĩe proprio.arg.extra,de pœnit. & remiſ.c.2.in 6.vt voluit Io.And. in d.c.cum conting.

REGVLA CCCLXXVI.

PRAESCRIPTIO cõtra ius cõe titulum requirit. vt in c.j.de præſcrip.in 6.

Primò fallit, in pręſcriptione tanti temporis, cuius memoria non exiſtat in contrarium, vt in c.j.de præſcr.in fi.

Secundò fallit, vbi ius cõe non facit pro illo, ſed præſcriptionem impugnat, licet non faciat contra præſcriptionẽ, vt in glo.in d.clem. de preſcriptio.per Archid. & Ioan.An.

Tertiò fallit, quando tractatur in præſcribẽdo in actu qui ſimul in præſcriptione creatur vt dicit Paul.in d. c.generali.de elect.in 6.& ibi vide not.

Quartò fallit, quando ius cõe non facit iniuſtam rationem præſcribentis, licet faciat contra præſcribentem, vt in c.cum eccleſia.de cauſa poſ.& proprie.ſecundum Ant. in d.c.ſi diligenti.extra.de præſcrip.

REGVLA CCCLXXVII.

PRAESCRIPTIO per lit.cõteſt.interrumpitur, & actio perpetuatur, vt in l.ſicut.& in le.cum notiſsimi. C.de præſcrip.30.anno.

Primò fallit, niſi agens renuntiauerit liti, quia non dicitur interrupta præſcriptio.ita tenet d.Bene.de Plumbi.in l.ſi quis ſeruum.C.de furtis.

Secundò fallit, niſi quis ageret ea intentione vt preſcriptio interrumperetur & ſic animo non perſeuerandi litẽ, & tunc præſcriptio non interrumpitur.ita lin. tenet Spe. in tit.de reſcrip.rep.§. aut ratione.& idem do.Abb. Sicu. in c.illud.circa fi.extra,de præſcri. Addo.ſing. glo. 16.q. 6.c.placuit.el 2.§.poteſt.ad hoc pro ſin.alleg.Lud.de Ro. in l.ſi vero,§.de viro.ff.ſol.mat.in 34.fallen.principali, & habetur per Ang. in l.j.de priua.delic.& in lege.cum lite mortua.ff.de iudi.

REGVLA CCCLXXVIII.

PRAESENS in iudicio non eſt aliter citandus.l.de vno quoq;.ff.de re iud.cũ ſi vt per Ale. in rub. C.de in ius vocan.

Primò fallit, quando citatio fit ſolum ad ſimplicem finem comparitionis, vt citatus ſimpliciter compareat, ſecus ſi fieret in finem reſponſionis & defenſionis.

Secundò fallit quando citatio requireretur per modũ, formę, ſecundum Bal.in c. j. de mi. vaſ.qui cõtumax eſt.

Tertiò fallit, dummodo pars præſens in iudicio certificetur per iudicem de actu, qui debet fieri, alias cenſeretur factus tanquam contra abſentem, ſecundũ Bar. in l. furioſo ad finem.ff.de re iudi. quem ſequitur do.Ant. de But. in d.c.j.de re iudi.

REGVLA CCCLXXIX.

PRESANTIA alicuius, cui debetur reuerentia, non inducit iuſtum metum ad reſcindendum actum, niſi probentur minæ vel verbera præcedentia.ita Bart.in l.ad inuidiam.quod metus cauſa.

Primò fallit, quando actus fit cum eo cui debetur reuerentia, vt per Ro. in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore, ff. ſolu.matr.contrarium tamen vide per Bald.in le.pactum.C.de colla.

Secundò fallit, vbi eſt talis actus, qui requirit liberam voluntatem, vt in matri. quia tunc ſola præſentia inducit iuſtum metum reuerentialem, vt per Ant.de But.in c.cũ mirum.de regula.

Tertiò fallit, quando ille cui debetur reuerentia, erat ſolitus in ſimili inferre minas vel verbera contra ſubiectam perſonam, & probatur per ea quæ voluit Bart.in l.j.§. & poſt operis.de ope.no.nun.& doct.in c.fi.de appella.

Quartò fallit, vbi actus taliter factus enormiter lęderet perſonã ſubiectã, quia tunc abſq; eo quod probentur minæ præſumitur metus reuerentiæ, vt in ſimili voluit, Fede.in conſ.179.incip.quęritur an di. Margarita & Pet. de Anch.in regula,acceſſorium.in 13.col.& Paul.de Caſt. in conſ.175.incipien.in Chriſti nomine.

REGVLA CCCLXXX.

PRIVILEGIVM de iure canon.per ſuperueniens delictum non tollitur.

Primò fallit, quando reperitur aliquid in iure expreſſum: vt habetur in c. perpendimus extra,de ſententia ex commu.in 6.

Secundò fallit, quando tale priuilegium eximeretur à iuriſdictione reſpectu certi loci cum tunc delinquendo, extra locum perdat ipſum priuilegium.vt in cap. j. 3.q.6. vbi de hoc.

Tertiò fallit, qñ eximeretur à iuriſdictione reſpectu,

minorationis personæ, vt est priuilegium quòd inferior, non pòssit iudicare, tale enim est priuilegium si inferior, el inquat in loco maioris, vt not.in c.fi.pet docto. extra e foro competen.

REGVLA CCCLXXXI.

PRIVILEGIA debent strictè interpretari gl.in ver. ordinarij in c.literas.de fi.presby.cum concor.vt per Feli.in c. causam.in 8. col. de rescript. & text.in cap. sane de priuileg.

Ista regula ampliatur vt etiam priuilegium non extendatur ad causam habentem eandem rationem vel maiorē secundum Host.& communiter doct. in d.cap. postulandi.& ibi late Felyn. in 10.col.in fi.cum seq. vers. circa 3 q. & vers.limita.j.

Hanc limitationem declara & restringe, nisi illud minus vel illud quo est eadem ratio veniret per modum antecedentis, vel consequentis, aut connexi, iuxta ea quæ plene tradunt Mo. in l.a.de iur.omu.iud.& ponit Feli.in d.c.postulandi, in 3.limitatione.in 13.col.& in 6. & 8. limitatione in 6.col.& ponunt glo.& Cano.in c.per venerabilem.§.quod autem extra, qui fi.sint legitimi.

Amplia secundò, dictam regulā, q adeo strictè sunt interpretanda priuilegia, vt ēt verba improprientur, ad hoc vt minus lædant, ius cōe.l.si quando.in prin. C. de inoffi. test. & c.cū dilectus.de consue.& multa ponit ad propositū Fel.in c.j.in 6.col.& in d.c.causam quæ de rescrip. Hanc ampliationem declara & restringe dupliciter, primo nisi verba essent adeo lata & clara, quòd non possent, restringi salua ratione recti sermonis, secundum Butr. & Pan.in d.c.olim & Io. And. in addi. ad Spe. in rub. de fil. presb.quem refert Feli.in d.c.postulandi. circa principiū, 11.columnæ, & ideo dicit Bald.in d. l.a.in 4. nota. C. de legib. quod verba priuilegij non sunt obscure nec calumniosè interpretanda.

Benè facit vulgare dictum Bal. in d.c.causam. vbi vult quod licet ambigua probatio & dictum testis obscurum interpretetur contra producentem.c.in præsentia.de proba. tamen verba testium non sunt calumnianda sed interpretanda.

Benè faciunt etiam no.per Bar. & doct.in l.si de certa. & in l.sub prætextu specierum.C.de transa.cum concor.

Tertiò intellige & declara, dummodo verba rescripti, aliquid operentur, vnde si sint lata & generalia, debent restringi secundum formam iuris, dummodo aliquid possint operari, vt late Fel.in d.c causam, quæ in a.declaratione in 9.col.& latius per eum in ca.j.in 3 col.de rescri. bene facit doct.Bar. in l.j.§.nuntiatio.ff.de ope. no. nun. in 2.col. cum concor.ibi traditis, faciunt etiam no.in l.j.§. huius rei, in glo. in vers.fortissimum.ff.de offic.eius cui man.est iuris,

Primò fallit, nisi appareat de mente principis, vt quia velit præiudicare tertio, puta quod dicit nō obstante præiudicio tertij.per tex.in l.a.§. merito.& §.si quis a principe ff.ne quid in loco pub.& intellige in his in quibus princeps, potest præiudicare, puta vbi tractatur de. modico, præiudicio, iuxta glo.in l.nec auus.C.de eman.li.& in l.si cum hæredem.ff.ad Trebe.

Secundò fallit, quando tale beneficiū concerneret præiudicium reipublicæ ita procedat tex.in l.si aliquando.C. de ope.pu.secundum Ange. & mod.& idem vult Panor. post.Io. An.in c.2. in vlt.col.de immu.eccles. & ad hoc multa adducit Felin.in c.causam quæ.in 2.col. ver. 5. declaratio.de rescr.& ista fallentia est de indubitabili attenta præcedenti fallentia.

Tertiò fallit, quando tale beneficium cōcederetur, ad supplicationem partis, secundum Ang. hic per l.si aliquādo. Io. And. & Panor. in d.c.2.de immu, eccle.quod quāliter intelligatur, dicetur in glo. sequenti, & in materia, priuilegiorum.

Quartò fallit, qñ princeps cōcederet nō solita cōcedi, ita pōt intelligi d.l.si aliqñ secundū Ang. & mod. bene faciunt not.in more, in materia præsc.meri imperij.& l.imperiū.circa 8.col.in illa quæst.an regalia veniant in generali concessione.de iurisd.om.iudicum.

Quintò fallit, quando tale beneficium induceret plura specialia secundum Bal.hic in j.lect.in 2.col.per l.si qñ.in prin.C.de inoffi.test.Subijciunt tñ postea ipse Bal. quod illa l.non loquitur in beneficijs, sed in priuilegijs, vnde in in priuilegiis adduceretur hæc fallen.

Sextò fallit, & intellige de beneficijs propriè & strictè prout declarant Bar. & doct.secus autem est in rescriptis ad beneficia ecclesiastica, quia illa tāquā ambitiosa sunt restrigēda.c.quamuis.el.1.de præb.in 6. & bona gl.in c.quāuis.el 2.eo.tit.& li. & ita declarāt Bal.Alb.& Mod.hic & Feli.in d.c.causam quæ in 6.col. ver.6.declarando.& in c. Rodulph. in 6.col.eod.tit.

Septimò fallit, qñ beneficiū esset cōcessum ex certa cā, quia restringitur ad illam causam, l.2. §. capitis debilitas, ff.de vac.mune.faciunt multa quæ ponit Fel.in c. cum ordinem.in 3.col.de rescriptis.

Octauò fallit, qñ qualitas personæ repugnaret per tex. & quod ibi no.Ang.in l.plenū.§.equitij, ff.de vsu.& hab. ad quod multa ponit Fel.in d.c.cām quę in 2.col. ver.quibus adde.& Barb.j. vol. in cōs. 5.in 2.& 3.col.bene facit, quod decidit Bal.& sequūtur Mod.in c.in generali in tit. si de feudo fue.contro.in vsibus feudorum.

Nonò fallit, qñ materia subiecta aliter suadet, nā debet intelligi secundū materiam subiectā.ar.l.si vno in prin.ff. loca cum concor.& est de mente Fel.in d.c.Rodulph. in 7.col.ad quod adduco decisionem Pan.in c.dudum. el 2. circa finem, extra, de electionibus.

Decimò fallit, & intellige quod debet fieri latissima interpretatio, quæ ex verbis concipi possit.ista est glo. not. quam ibi sequuntur doctores maximè Butr.in c.fi. in gl. fi.de transla.episcop. bene facit text.in l.Gallus, §. j. ibi, quod ex verbis concipi possit.

REGVLA CCCLXXXII.

PRIVILEGIA piæ cāę quę sint.& dicitur relictū ad pias cās quod pro anima relinquitur, vt dicit Bar.in l.si quis Titio.ff.de leg.2.per glo.ibi positam. ad hoc vide glo. & Bal.in l.illud.C.de sacrosanct.ecclesijs.

Primum priuilegium est in dilationibus fraudulentis, nam si quis sine iusta cā differret soluere legatum pio loco, & expectaret strepitum iudicialem, condemnatur ad duplū æstimationis rei legatæ, de quo latius infra videbitur. & sic no.specialiter in pia cā.vt teneatur morosus ad duplum.Sunt & alia specialia multa, quia in piam cām dominium sine traditione transfertur ex contractu. l. fi. C. de sacros.eccle.secus, est in non pia causa l.traditionib. C. de pact.& l.si ego.C.de rei ven,

Priuilegium 2.est, quod valet donatio bonorum præsentium & futurorum ad pias causas, vt not.Bar.in l.fi.C. de pact.& Bal.in auth.si qua mulier.C.de sacros.eccl.nam cum possit totam suam partem vouere & donare pio loco, fortius vniuersa bona quæ sunt introducta gratia personæ.Instit.de re.di.§.interdum.licet regulariter secus. l. stipulatio hoc modo.ff.de ver.obli.

Priuilegium 3.est, q mulier ad pias causas fideiubendo non iuuatur Velleiano.l.pe.C.ad Velle.

Priuilegiū 4.est, qñ aliquis fide iussor, cū pacto nō obligatur, in piā causam vero obligatur.l.fi.C.ad Velleia.

Priuilegium 5.est, quia licet nō possit quis alteri stipulari, l.stipulatio ista.§.alteri.de ver.obli.tñ poterit pro pia cā, vt ecclesia.vt est glo.fin.j.q.7.c.quoties, cordis oculus & glo.& Bal.in l.illud.C.de sacros.eccle, licet doct. quidā velint, quòd de iure Cano.indistinctè quis possit alteri stipulari, quod etiam sentit glo.in d.c.quoties.

Priuilegium 6.est, quòd licet non valeat pactū de succedendo defuncto, cum inducat votum captandæ mor. l.fi.C.de pact.l.cum donationes.C.de trans. tñ valet pias,

causas,

causas,secundum Bal.in d.l.fi.sicut in militibus, dũ sunt, in expeditione.l.licet C.de pact.

Priuilegium 7.est,quia licet donatio omnium bonorũ vel alicuius partis per non filios retractetur per liberorũ superuenientiam.l.si nunquam C.de reuo. donat. tamen infirmatur facta ad pias causas.glo.sing. 17.q.4. & ponderat Bart. in l,3.§. Imperatores. de leg. 2.& Bald. in l. 4. ff.de dona.

Priuilegium 8.est,quia ordinatio per viam constitutionis vel consuetudinis facta per municipia de distribuendo aliquid erogãdum per pias cãs in eleemosynã, non potest per idem mancipium tolli, tex.est not. in l.priuilegia C.de sacrosan.eccle.& vide Bar.& est text.in l.ad æpistolam.eod.titu.& Ioann.And.in addi.Spec.in tit.de instru. edit.§.nunc aliqua.licet dici solet quod facta ad liberalitatem non inducunt necessitatem l.solet §.fin. ff. de offici. procon.& l.Seio amico,§. medico, ff. de leg.3. vbi interueniret casus dominij,l.cum de in rem verso.ff.de vsu.& ideo si rusticus ordinaretur de aliquid donando omni anno,nisi interueniret alia promissio,non obligaretur ex eo quod vsus fuerit in certis vinculis illa liberalitate, vt dicit Bar.in d.l.cum de in rem verso.

Priuilegium 9.est,quia licet emptio rei facta per me & meo nomine sit mea,licet pecunia si aliena C.de rei ven. l.si de tuo & l.si ex ea,& l.si patruus,& tamen si pecuniæ sint ecclesiæ vel pupilli secus,l.si vt proponas.C.de rei vẽdi.& no.cano. in ca.decedendum.de pe. cler.& videtur, probare,12.q.4.c. j.& c.seq.in fi.& q. vlt.Et adde ꝙ prædicta limitatur,quia per earum administratorem emitur. si tñ per alium,tunc non est ecclesiæ: licet empta sit de eius pecunia & idem in pupillo,quia si emitur de eius pecunia res per alium quam per eius administratorem non suam facit,alias secus.ita intelligunt doc.hanc materiã.ita refert Pau.Ca.in d.l.si ex ea.& in d.l.si vt proponas.C. dę rei vend.& l.si de tua,eod.tit.quod not.

Priuilegium 10.est, quia licet aliquod ædificium factũ in alterius solo perfecta ædificatione ædificium cedit solo,de quo in §.cum in suo Instit.de re.di.tamen si pecunia ecclesiæ ædificat,quis in proprio solo,ædificium tunc non cedit solo,imo solum ædificio,glo.est sing. 42.q.2. Apostolos quam sequitur Bal.qui solus in legistas sciuit illam glo.l.tantum.ff.de re.di. & no.Spec.in tit. de empt. & vend. §.tertio loco.el j. ver. quod si clerici. & videtur tex. 17,q. 7.c.cum seq.

Priuilegium 11.est,quia si aliquis vendiderit diuersis, temporibus duobus vnam rem,nõ præfertur ille cui primo vendita fuit,sed ille cui primo traditur,l. quoties. C. de rei ven.& l.si ea res, §.vterque.ff.de act.emp. licet per primum agatur ad interesse contra vendentẽ,vt ibi l.siue aũt.§.fi.ff.de pub.fallit in pio loco & in ecclesiastica persona vendente,quia præfertur qui primo emit.singulare fuit dictum Io.An.& postea aliorum in c.continebat. de his quæ fiunt à ma. part.capitul. quoniãm elusio in personis ecclesiasticis, maxime reprobatur. vt clementina mulier.

Priuilegium,12 est,quod licet aliquis prætẽdat sibi generaliter bona alicuius obligata & velit agere hypothecaria ad vnam rem,quã dicit fuisse debitoris,& quã conueniẽter possidet iure donation illius rei tñ nõ pręsumitur, post hypothecam generalem fuisse factam, vt est casus, in l.rebus.C.de do.ante nupt.tamẽ fallit in pia causa, quia iuris præsum. est ꝙ donatio fuerit facta post hypothecã nisi donator probet eam pręcessisse. ita consuluit sing. Fran.de Ramp.dicens,quod cum hoc sit in fisco per causam,l. j.C.de iure hastæ fis.etiam si sit non pia,idem in pia causa,cum æquiparentur, l.fi.C.de sacros.eccles.& in auth.de non ali.§. si minus,& c. Tu tamen aduerte,quia in l.j.de iure fisci.hoc non est specialiter in fisco, quia præsumitur contractus donationis factus,post hypothecã, vt ibi de hoc,si reperiantur duo contractus,& non appareat quis fuerit celebratus ante vel post,tũc in fraudem fisci, pręsumitur hypotecam præcessisse,& hoc speciale in fisco.& ita Bar. intelligit d.l.j

Priuilegium 13.est,quod repudians hæreditatem debitoris fiscalis occasione tributi,omnibus bonis priuatur quæ accepit inter viuos à defuncto debitore,vt est casus, memoriæ commendandus in l.hæredes C.de omni agro deser.lib.10.secus est in repudiante hęreditatem debitoris piæ causæ,puta occasione decimarum, quæ dicuntur, tributa animarum, vt in c. tua nobis de decimis,6.q.6.decimis,non priuabitur oĩbus,bonis quæ idem hæres repudians,recepit inter viuos à defuncto vt est ibi casus no.

Priuilegium 14.est,quia sub generali prohibitione donationis per statutum,vel testamentum,non videtur prohibita donatio in piam causam,vt sing. Bal.dicit in l.sponsus, §.si vxor. ff.de dona inter vir. & vxor. quia videtur, excepta persona Dei,sicut in sacramento fidelitatis intelligitur persona imperatoris excepta.§. contra imperialẽ. de prohi.feu. alie.per Fede.in vsibus feudorum.

Priuilegium 15.est,quia in alienatione ad pias cãs non est necessaria solennitas alicuius laicæ constitutionis, secundum Bal.in l.generali, C.de sacrosan.eccl.& reddit rationem,quia alienatio ad pias causas ducitur spiritu Dei, & ille non est sub lege,c.licet.de regu.& 18.quæstione secunda.duo sunt.

Priuilegium 16.est,quia licet mandatum morte mãdatis finiatur re integra.Instit.mand.§.si adhuc retinet. l.inter causas,.in princ.ff.man.& plene per cap.mandato. dę procu.tamen in fauorem piæ causæ secus. ita mirabiliter, dicit Bald. in authen.si qua mulier,C.de sacrosan.ecclesi. & l. si mandatum.C.mand.vbi alleg. l.si ego.§.fi.ff.de iure do.in 5.limitatione.

Priuilegium 17.est,quia regulariter in contractibus innominatis habet locum pœnitentia,sed in fauorem piæ, causæ non ita dicit Bald.in l.ab initio,C.de act.& ob.& al. leg.l. si quis pro empt. C.de dona.

Priuilegium 18.est,quod si creditor potest pacisci cum debitore vt possit propria autoritate intrare possessionẽ, rerum obligatarum.l.creditores.C. de pig.tamen non habet locum quando sunt ecclesię debitores, quia tunc nõ valebit conuentio. 12.q. 2. nulli liceat.& firmatur in ca. 23.de foro competen.

Priuilegium 19.est,quia à sententia lata super pia causa non põt appellari.arg.not.per Bart.in l.ancilla, ff.de alimen.& ciba.lega.vbi vide per l. fi. C.de acqu.poss. nõ.n. licet appellare à sententia in causa alimentorum.

Priuilegium 20.est,quod licet alias reus ad fundandam intentionẽ actoris non teneatur edere instrumenta apud se existentia,vt plene not. in l. fin.C. de edend. & l. j. §. creditores.ff.eod,tit.tamen cum pia causa agit est introductum quòd reus ad intẽtionem fundandam cogatur edere iura actori ad intentionem fundandam.fuit sing.dictũ Butr. in ca.j. de proba.arguendo de fisco ad piam causã, quia si illud est fisco temporali,fortius in fisco spirituali, siue in omni causa pia.arg. c.vt gentes.de hære.in 6.& ad fauorem fisci reus edere cogitur, vt l. ne quisquam secundum vnam lecturam.ff.de eden.& Ioan. And. in additio. Spe.de instrumen.edit.§.nunc videndum. vbi vult quod in causa matrimoniali fauore animæ,cum si res pijssima, cogatur reus edere instrumenta ad fundandam intentionem actoris.

Priuilegiũ 21.est,ꝙ exceptio non numeratæ pecu. potest solum intra biennium opponi,Instit.de lit.obli. per torum.& in l.in contractib.C.de non.nu.pecu.& per Cano.in c.fi.de solu.& ibi plene. tamen.pius locus semper, opponere poterit,vt voloit Bal.in auth.hoc ius porrectũ C.de sacros eccles.& ratio est in promptu cum non debeat sufficere sola confessio,sed expedit,quòd probetur versa in vtilitatem pij loci, per d.c.fi.

Priuilegium 22.est,quia in pia causa proceditur nõ so-

lum diebus feriatis in vtilitatem hominum inuentis. l. publicus C. de feri & sunt ad exemplum causarum publicarum & fiscalium, vt ibi per tex. in tit. de fer. §. sequitur. circa princ. Sed etiam diebus feriatis in honorem Dei, vt in c. conquestus de ferijs.

Priuilegium 23 est, quod relictum ad pias causas repertum cancellatum in vltima voluntate, censetur in dubio, iuris præsumptione inconsulte cancellatum, absq; testatoris intentione si non constaret de eius voluntate l. proxima in fi. ff. de his quæ in test. delen. & tex. loquitur determinate licet debeat extendi ad piam causam.

Priuilegium 24. est, quod relictum ad vnum vsum pium nõ potest etiam commutari ad alium vsum pium, sine licentia Papæ, etiam si hæres & legatarius consentirent. in cle. quia conting. de relig. dom. & l. legatum, de admi. tut. nec valet quod ex æquipollentibus fit. l. simplex. C. de instit. & restit. sub conditio. fact.

Priuilegium 25. est, quod licet aliqua cõditio adiecta in legato personam virginis, impeditura matrimonium & viduitatem inducens reijciatur. l. quoties. & l. talis, §. rescriptum. de condi. & demon. & plene not. in auth. cui relictum. C. de indi. vidui. toll. tamen fallit nisi conditione, impeditiua matrimonij defecta vocetur pia causa ad legatum, quia tunc non reijcitur, tex. est singula. in le. Titio vsufru. §. fin. ff. de condi. & demonst. & vide plene, per Paul. de Cast. in §. j. illius legis, Ego autem limitarem, ea dicta cum sua tota causa ne verisimiliter sit sterilis, per id quod dicit Bal. in l. conuenticulam. C. de episc. & cleri. circa prin. legis. nam sicut patronus inducit dicere & iurare, libertam suam vt nubat ne amittat ius patronatus, & ratio finalis prohibitionis est, vt possit nubere & filios legitimos habere & ciuitatem liberis replere l. j. ff. sol. mat. ita & in proposito.

Priuilegiũ 26. est, quia donatio per verba generalia facta in codicillis non comprehendit legatum piæ causæ. nã nõ obtinẽte tali donatiõe tale legatũ debetur. tex. est sin. loquens in libertate, & extenditur per Nico. de Ma. ad piã causam in l. libertus. §. posthumus ff. de ali. & ci. le.

Priuilegium 27. est, quia alias relictum anno tali vel tali die vel mense, & sic per verba tempus denotantia, in casu obiecto nõ potest peti nisi finito tẽpore. l. qui à nobis. ff. de verb. oblig. nihilominus relictum taliter ad pias causas poterit peti in initio temporis. casus est in l. si ita fuerit libertas relicta. ff. de manumis. testa.

Priuilegium 28. est, quia relictum alicui cum ad talem, ætatem peruenerit, peti non potest illo ad ætatẽ non perueniente, tanquã conditione nõ impleta: vt l. fundus. & l. Mæuius. ff. de condi. & demon. & l. qui habebat. ff. de vulga. & pup. nihilominus tale relictũ ad pias causas peti potest etiam si ipse ad ætatem morte præuentus non peruenerit, vt est tex. in l. ita scriptum. de manu testa.

Priuilegium 29. est quia licet aliquis filius illegitimus nõ possit institui à patre, vt l. fi. ff. de his quib. vt indig. nec ẽt substitui. l. is qui. ff. de vulg. & pup. potest institui, si intrat monasterium, & sic pium locum secundum Guliel. de Cu. sing. in l. j. C. de sacrosan. eccles. & pro quo possunt, adduci tres rationes. Prima quod intrans monasterium, omnem maculam illegitimationis abstergit, vt in auth. de christia. Secunda quia oblatus curiæ tẽporali censetur, legitimari, quo ad successionẽ offerentis l. cõiũctus. C. de naturali libe. fortius si sit oblatus prĩcipi spirituali. Tertia quia cum apud talem illegitimum non sit remansura hæreditas, sed transitura immediate in monasterium. vt in auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. merito deferri debet quia est capax. l. cogi. §. is ff. ad Trebel. quod intellige quo ad successionem, sed non quo ad hoc vt possint beneficia ecclesiastica sibi conferri, quia tunc non procederet. quia illegitimus factus monachus, si postea conferatur, sibi beneficium (quod fieri potest etiam quando habet curam animarum) vt possit esse in statu monachorum. 16. q. 1. per totum, necessaria est dispensatio specialis, vt in c. j. de filijs præsbytero.

Priuilegium 30. est, quia filius factus monachus exhæredari nõ potest occasione ingratitudinis, quam antequã esset monachus in patrem commiserat. & licet docto. & multi alij legistæ dubitauerint l. Deo nobis. C. de episc. & cle. tamen ego do tex. expressum 19. q. vlt. non licet.

Priuilegium 31. est, quia licet alias legatum rei alienæ, valeat si testator scribat rem alienam, quia tenetur hæres eam emere, si potest habere, & si non dare, æstimationẽ. Et hoc si legatarius testatori est extraneus, quia si esset cõiunctus, valeret legatum suum si testator sciuisset rẽ alienam siue ignorasset. l. alienam. C. de lega. tñ indistincte valet ad pias causas. sed hoc non videtur specialiter in pia cã quia si testator legat rem hæredis, valet legatum indistincte ẽt si testator ignorabat esse rem alienam. l. cum pater, §. hæreditatem. ff. de leg. j. alias est §. cum æstimaret. sed non est ita in pia causa. l. vt filius. iuncta glo. de testa.

Priuilegiũ 32. est, quia testes nõ requiruntur rogati in relictis ad pias causas, vt not. Io. And. in addi. Spec. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. sicut in testamento facto per patrẽ inter liberos, vt not. glo. ordi. in l. fi. §. j. C. de codicil. & not. in auth. inter liberos, C. de testa. & regulariter, requiritur quod in testamentis sint testes rogati ab ore testatoris l. hac consultissima. in prin. C. de testa.

Priuilegium 33. est, quando sunt duo testamenta, nec apparet quod prius sit vel posterius. præsumit posterius, quod est ad pias causas, sicut dixi in debitore fisci habente fiscum in creditorem per causam l. j. C. de iure fisci, li. 10. quia illud fortius dicendum esset in contractibus vel saltem in vltimis voluntatibus. l. seruum filij. §. eum qui chirographum. de leg. j. regulariter. vero duo testamenta quorũ vnũ non appareat prius vel posterius, se inuicẽ cõcidunt, vt plene not. per glo. in l. fi. C. de edicto diui Adr. toll. & per Bar. in l. j. §. hoc autem. ff. de secun. tabu.

Priuilegium 34. est, quando alias non valet testamentum. in quo tabellio scripsit solam voluntatem testatoris sed non publicauit si testator mortuus fuit vt dicit nota. Bar. in l. fideicom. §. j. de leg. 3. tamen fallit si esset ad pias causas, ita consuluit Dy. in l. Lucius. ff. de test. mi.

Priuilegium 35. est, quia licet alias substitutio fideicõ. vel sub conditione adiecta si decesserit sine liberis, intelligatur deficere substituto ingrediente monasterium, tanquam illud habeatur filij loco & excludat substitutũ, vt in auth. nisi rogati. C. ad Trebel. & c. in præsentia, de proba. tñ fallit vbi sub prædicta cõditione substitutus esset pia cã, quia tunc ingressus monasterij non facit illã deficere, imo si ille qui ingressus est monasterium decedit sine liberis ex suo corpore descendentib. vocatur pia cã, substituto monasterio excluso, quod erat prius institutum. vt est casus in auth. de sanctis. episcopis. vers. si tñ vniuersaliter, sed ista conditio sine liberis non intelligitur nec verificatur, in filijs ciuilibus, puta in adoptiuis. l. si ita quis. §. j. ff. de leg. 2. imo nec etiam verificatur in naturalibus tantum quia sic daretur materia fornicandi, vt l. generalite. §. j. C. de instit. & substit. sub condi. fact. nam alias relicta nominatim in testamento non debentur à substituto casus est singularis in l. 4. §. Lucius. ff. de ali. & ciba. lega. Tu vero adde quod si testator decessit sine filijs vel liberis, quod etiam filius naturalis excludit substitutum. casus est in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebel. sed quando testator grauat filium vel filiam vel alium vel seruum descendentem de restituendo hæreditatem vel legatum post mortem, suam, hoc casu lex subintelligit illam conditionem, si sine liberis decesserit. §. cum autem. in l. generaliter allegata C. de institu. & substitu. sub condi fact.

Priuilegium 36. est, quia licet mulier in testamento nõ possit esse testis. l. qui in testamento. §. mulier. ff. de testamen. tamen poterit esse testis ad pias causas, ad similitudinem testis qui profertur inter liberos, vt plene

in au-

in auth. quo fine. & in auth. inter liberos C. de test. vtrũ autem mulier possit esse testis tempore pestis. vide Bart. not. firmantem in l. j. de bonõ possess. vbi dicit bonum, esse prouidere per statuta.

Priuilegium 37. est quia licet scriptum per notas inusitatas sit inualidum. l. sed cum patrono. §. fi. ff. de bon. poss. tamen ad pias causas valet: ita cõsuluit Dy. ad similitudinẽ militis per d. l. Lucius ff. de testam. milit.

Priuilegiũ 38. est, q̃ si testamentum est imperfectum rõne voluntatis, quia testator nõ cõpleuit, quia mors super uenit, ergo est nullũ, l. si is qui. ff. de testa. tamen si reperitur quod fuerit ad pias causas, illud valebit, l. in testamen. & ibi Bar. ff. de fideicommiss. libertatibus.

Priuilegium 39. est, quia licet hæreditate non adita nõ debeantur legata. l. si nemo, ff. de test. tut. & l. eum quem. C. de fideicom. tamen debentur ad pias causas Bart. in le. miles. §. ita hæres. ff. de testa. milit. in fin.

Priuilegium 40. est quia licet alias filius non possit de consensu patris testari in aduentitijs, in quibus pater habet vsum fructum l. qui in ptãte. ff. de testa. l. seruũ. C. eo. tit. tñ valet ad pias cãs si de consensu patris fiat. c. licet. de sepultu. in 6. & Fede. de Senis in cons. 288. & 289. Bart. in d. l. qui in potestate & ibi per doct.

Priuilegiũ 41. est, quia licet alias in dubio in legato facto in genere & in legato in specie multoties quod minus sit debeatur vt not. plene in l. qui cõcubina. §. seq. de leg. 3 & l. generaliter. de leg. j. ad pias cãs debetur id quod ẽ ma ius casus est singularis in l. Titia. §. fi. ff. de au. & argẽ. lega.

Priuilegiũ 42. est quia licet testator leget & postea superueniat alienatio, & sic non debeatur legatum, nisi constet quod non adimendi animo voluerit alienare, & affinitas personæ cui factũ est legatũ suadeat contrarium l. si deiud. §. si in rem verso. ff. de lega. 3. & Insti. de lega. §. si rem suam. tamen fallit vbi esset legatum ad pias causas. l. filia. §. Titia. ff. de condi. & demon. si tamen sequatur recuperatio rei legatæ alienatæ, casus est in l. verum. de manu. testa. & idem dicit Bald. in l. qui propter. C. de legat. & vide in simili Bar. in l. placet. de libe. & posth. Sed generaliter licet sequatur recuperatio non remittitur legatum per iura supra alleg.

Priuilegium 43. est, quia licet vbi alias aliquid est relictum, puta si non fecerit & requiritur pro implemento, cautio mixta vel mutiana ff. de condi. & demonst. tamen ad pias causas non exigitur. Casus est vnicus in iure in l. liber. §. j. ff. de manu. testa. nisi alio modo appareat de mente testatoris vt l. fi. eodem titulo.

Priuilegium 44. est, quia licet in conditione pendente, adiecta legatario superueniat aliquid, quod faciat legatarium seruum, aut aliter legatarius sit mortuus, puta damnatus in metallum vel ad fodiendum arenam, ipsum legatum adeo extinguitur, q̃ etiam si pendente appellatione restituatur, nihilominus non reuiuiscit legatũ, vt est tex. in d. l. j. de cond. demon. tamen secus est in legato ad pias, causas, vt l. arca. de manu. testa.

Priuilegium 45. est, q̃ licet verba adulatoria directa ad honoratum non inducant dispositionem, vt in d. ca. cum venissent. de Instit. & si testator dicat volo quod Titius, facit quod ei placet, quia talia verba non sunt obligatoria. l. si tibi mandauero. §. si tibi. ff. mand. sicut etiam dicimus, inter viuos omnia bona mea sint tua, tamẽ propterea nõ erunt tua, nec quis ex his verbis obligatur: vt dicit gloss. not. C. in quibus cau. col oni. lib. 11. nec inducunt disposi tionem in eo, qui pluries dicit quod volebat talem instituere, quia etiam si esset Imperator, qui fuisset talia verba prolatus, non propter ea capiet per illa verba text. est in l. fi. de testa. tamẽ in pia causa secus, vt in libertate, vt si do minus testator dicat seruo, scio quod ligtes egit sibi gratias nam hæc verba inducunt libertatem, vt est tex. in le. Paulus. ff. de lib. & post.

Priuilegium 46. est, quia licet legatum incertum ratione sententiæ non valeat. l. Titia cum testamento. de leg. 2. sicut nec stipulatio. l. si ita stipulatus fuero. ff. de verbo. obli. nihilominus si dicatur lego ad pias causas, vel volo, quod distribuatur de bonis meis. legatum accipiet interpretationem ex quantitate patrimonij, & ex qualitate personæ legantis, vt tantum distribuatur ad pias causas, vt in l. si cui de leg. 3. & l. pen. de arbitr. & in l. Stichus. de leg. 3. & l. quidam de leg. 2.

Priuilegium 47. est quia licet alias in legatis conditio existens non trahatur retro, vt l. j. §. serui. ff. ad Sylla. vbi si seruus debeat liber fieri sub conditione & eueniat con ditio, non tamen intelligitur fuisse seruus hæredi, tamen fauore piæ causæ trahitur retro. l. Neratius. & manumiss. testa. vbi si lego libertatem seruo si vnus seruus mihi nascitur ex ventre vxoris de qua dubitatur an sit prægnans & postea reperiatur esse prægnans, tamen retro fingitur, fuisse liber quantum ad libertatem non tamen quantũ ad opera præstita pendente conditione.

Priuilegiũ 48. est quia licet plurib. conditionibus in diuersis partibus testamenti legatis adscriptis vltima condi tio sit implenda pro cõsequutione legati, vt l. quod trahi tur. de condi. & demon. tamen fauore piæ causæ attendimus leuiorem. vt l. 5. & l. quod vulgo. de manu. test.

Priuilegium 49. est, quia licet legatum ad pias causas detur, & deficiant duo gradus, quorum vno impleto illud iterum debeatur, & impleatur primus, quo deficiente relictum erit à secundo gradu, quia iuris præsumptione, & pietatis fauore ab vtroque gradu intelligitur relictum. casus est singularis in l. 2. de man. testa. vt Titium hæredẽ in stituo: & si hæres nõ erit Seiũ substituo. est cã legatũ certum, q̃m intelligitur cã, si Titius hæres sit, & sic si impleatur primus, in cuius effectũ testator posuit secundũ. leg. primũ nihilominus est debitum, quod est mirabile.

Priuilegium quinquagesimũ est, quia tempus interpellatum etiam contra testatorem fauore piæ causæ cõiungitur, casus est in l. Pau. §. Caio. ff. de lib. lega. alias est l. Aurelio & l. fideicommissa libertas. §. fin. de fideicom. liber. & sic relictum sit tale sub cõditione, si cõtinuus annis quid fecerit. nam nihilominus tale legatũ cõsequitur, si ex plu rib. temporibus adinuicem coniunctis resultaret tẽpus, perfectũ, posito, q̃ nõ cõtinuaret, & regulariter nõ sit recedendũ à verbis testatoris. l. non aliter, ff. de leg. 3.

Priuilegium 51. est, quia licet regulariter legatũ incertũ rõne personę sit nullũ, vt Inst. de leg. §. incertũ. & l. 2. C. de his quæ pro nõ scriptis habentur. fauore piæ causę, valet l. j. & l. quod pauperibus. de episco. & cleric.

Priuilegium 52. est, quia licet requirantur 7. testes in testamento, vt l. hac cõsultissima. C. de testa. fallit in pia causa, quia duo cũ parochiano etiã in foro seculari, sufficiunt vt est text. not. in c. relatum, extra, de testa. & not. Bart. in in l. j. C. de sacrosan. eccle.

Priuilegium 53. est, quòd tutor datus, cui aliquid legatum est, perdat illud si tutelam recuset. leg. qui tutelam. ff. de testam. tutel. & l. Nesennius. de excu. tuto. hoc fallit, nisi aliquid esset sibi legatum quod postmodum deberet ret ecclesiæ restituere, quia non perderet pia causa, s. ecclesia, quod ratione hoc casu inductum est, vt l. Titius. §. ancilla. ff. de fide.

Priuilegium 54. est, quia licet dicimus quod quamuis, admittatur conditio iurisiurandi ascripta legato, vt l. quæ sub conditione. §. quædam. ff. de condi. instit. tamen ad pias causas non admittitur illa conditio, vt in l. si quis libertatem. cum sequenti. ff. de man. testa. & clarius in l. si quis ita §. qui ita ff. de testa.

Priuilegium 55. est quod licet alias legatũ deficiat, vbi deficit conditio mixta illi adiecta ob causam superuenientẽ in personã illius, cui debet impleri. l. in testa. la 2. de cõdi. & demõs. non tñ ad pias causas speciali fauore deficit, relictũ, licet deficiat cõditio illi adiecta, secundũ Bar. in d. l. in testamẽto, de cõd. & demõ. & probatur apertius in l. si

peculium.§. is.cui.ff.de statu lib.& in l.cum ita datum.de conditionib.& demonstr.

Priuilegium 56.est quod licet alias modus adiectus cōcernens fauorem eius, cui relinquitur, censeatur in se cōtinere causam impulsiuam, & iō sit necesse præstari cautionem, vt l. Titio centum.ff.de condi.& demon. nihilominus adiectus legato facto ad pias causas, etiā si fauor eius cui legatur, dicatur continere causam fin.tamen non præstatur cautio de implendo.d.l.Titio secundo responso & est casus in l. si ego.in princ.de iure dotiū.in l. si quis pro redemptione, C.de donat.

Priuilegium 57.est quòd licet alias vt quis consequatur legatum sub modo, sit necesse præstare cautionem de implendo, vt l.quibus diebus, §.fi.ff.de cond.& demon.alias priuatur legato, l.j. C.de his quæ sub modo tamen in relictis ad pias causas, si modus adiectus sit incontinenti, præstanda est cautio. vt l.libertas.§.j.2.ff.de manu.test. si vero ex interuallo, & tunc non cogitur.l. imperator Seuerus.secundum lect.glo.eod.tit.

Priuilegiū 58.est, quia in pijs causis proceditur summarie & de plano, vt in clem.dispendiosam.de iud. & in cle. sæpe de verb.signifi.

Priuilegium 59.est quia iudex ipse ex proprio officio, nemine petente facere potest ea quæ pia sunt, vt de exequendo dotem per tex.in l. profectitia.vers. sed si proponas.ff.de iure dotium.vbi est expresse iudicem propter autoritatem posse dotem filie decernere, eo quod pater est, absens vel captus.facit l.quæ erat.ff.de familiæ erciscun. Quod autem dos sit causa pia, text.est in lege cum is. de cond.inde.& sic potest dubitari an talis causa posit agitari in die feriato introducto in honorem Dei, vt regulariter in causis pijs. vt in cap.fin.de ferijs.not. in l. dies festos. C.eod.titulo.

Priuilegium sexagesimū est etiam in alio speciali, quod licet donatio facta sub modo, non impleto, per cōditionē ob causam posit reuocari, vel agi præscriptis verbis admodum implendum. & sic est in electione agentis, vt l.si proponas.de condict.ob causam.& l.j.C. de donat. quæ sub modo.tamen si donetur ecclesiæ sub modo, eo nō impleto nō pōt agi ad repetendū donationem factam vt modus impleatur, nisi in donatione fuerit expresse dictum, vt modo non obseruato donatio sit nulla, textus est singularis in cap.verum de donationibus.Item de materia, legati ad pias causas vide Baldum in l.j.C.de sacrosanctis ecclesi. & in capitulo, cum esses.de test.& Bart.in l.proximè.de his quæ in testamento delen.& lege, si vnus, C. de test.& dicta l. Titia.& ibi per Paulum de Castro in §.j. ff.de cond.& demon.Bal.in 3.C.de fideicom.libertat.fac. 19.quæst.2.c.duo sunt, & text.in l.fi.C.de seruo cōi man. & Bal.in l.illud.C.de sacrosan.eccle.& And.Barb.in ca.significantibus.de offic.delegati.

Sexagesimumprimum priuilegium est, quod licet merus executor non habeat actionem contra hæredem ad petēdum legata, vt l.Lucius.§.j.ff.ad Trebel.tñ fallit in legatis piæ cāæ, vt vult not.Bar.in l.si quis Titio.de leg.2. & d. l. Lucius.§. j.& vide Bal.in l.nullam.C.de episc.& cler.

Sexagesimumsecundū priuilegium est, quia licet cōditio in legatis debeat impleri in forma specifica.l. Mæuius. & l.hæredi.ff.de condi.& demon.hoc tamen fallit in pia causa, quia debetur legatum, licet conditio nō fuerit impleta in forma specifica, vt vult sing.Rom.in l. si ita stipulatus essem à te, ff.de verb.obli. per tex.fin.in l.Pau.§.grauius.ff.de libe.cau.quem ad hoc ipse ponderat.

REGVLA CCCLXXXIII.

PROBATIO contra instrumentum, cui ex dispositione iuris cōis vel municipalis stari debet, nec contrariū probari potest, regulariter non admittitur, voluit Canō. & a maxime Ant.de But.in c.cum Io.a de fide instru.

ADDITIO.

a *Cum Ioannes.Vbi vide Fely.omnino in 9.col.in vers. in glo.3.vers.sic instrumentum.*

Primo fallit quādo induceretur probatio in cōtrariū per confessionē, cum ipsa probatio per confessionē admittenda sit.vt voluit glo.not.C.de donation.ante nup.auth.sed jam necesse.& in corpore vnde sumitur.

Secundo fallit qñ vellet probare instrumētum esse falsum, & false fabricatum, cū tunc admittatur probatio, ēt per testes, vt voluit Inn.in d.c.cum Io.& post eū do.Ant. pro quo facit l.j.ff.ꝙ vi aut clam.per Bar.& d.c.cum Io.secundum Imo.& Bal.in l.diuus.ff.de te.mi.& hoc etiā est quod not.per Imo.in c.super literis de rescrip.

Tertiò fallit qñ vellet probare defectum solennitatis, ipsius instrumenti, quia fatetur in veritate fuisse cōfectū, prout iacet, cum & tunc admittatur ad probandum per l. iuris gentium.§.fere, ff.de pact.secundū do.Ant. & Imo. in d.c.cum Ioann.quod etiam voluit Bal.in d. l.j.

Quartò fallit quando statutum factum vel æquè probaret ex quo patet effectus iuris, cū tunc admittatur, per ea quæ habētur cle.in literis.de proba.in glo. ꝙ si talia vbi glo.hoc exemplificat secundū d. Anto.in d.c. cum Ioan. vbi de hoc extra, de fide instru.

REGVLA CCCLXXXIIII.

PROBATIO contra præsumptionem iuris & de iure, regulariter nō admittitur, vt in l.antiquæ. C.ad Velleia. & no.in l.fi.C.quod metus cā.& in c. qui fidē.de spōsalib.

Primò fallit, vbi quis confitetur præsumptionē in contrariū, vt est gl.sing.in §.aliud quoq; capitulū.in auth. de æqualita.do.& in auth. sed iam necesse est.C.de don.ante nup.Bal.in l.filium quem habentem.C.de famil. ercisc.

Secundò fallit, si contra præsumptionem dictam ducatur instrumentum publicum, vt colligit glo. in c.ordinarij, de offi.ordinarij.lib.6.

Tertiò fallit, si fiat protestatio per illum, contra quem talis præsumptio surgit in contrarium, vt probatur in ca. j.in tex.& glo.quod metus causa.

Quartò fallit, quando quis nō opponeret probationē, talem non esse admittendā, sed taceret.& probatio assumpta esset in contrariū.nam tunc talis probatio assumpta, tolleret vires præsumptiones singu.not.Inno.in c. cū dilecta.de rescrip.& c.cum Bertholdus.de frig. & male. & in c.monasterium.de re iud.per Imol.in l.inter stipulantē.de verb.obli. §.si euictio.quod not.Bal.in l.certi condictio.§.fi.ff.si cer. pet.& in Spec.de teste probatio est de solennitate extrinseca, quæ nō præsumitur.l. sciendū. de verb.obl.sed si opponatur ab aduersario præsumitur. ita sing. dicit Compostellanus in c.cum dilectus.de cons. & habetur per Imo. & Lu.de Roma.in l.si quis mihi bona. §. iussum, ff.de acq.hæred.

Quintò fallit, vbicunq; tractaretur de fauore publicæ, vtilitatis ita signanter dicit Iac.But.in l.siue possidetis. C. de transactionibus.

Sextò fallit, vbi demonstratur per indirectum contra, huiusmodi præsumptionem.secundum Anto.in cle.in literis de probat.

Septimò fallit vbicūq; viderit ꝓbatio notoria, puta per inspectionē oculorū secundū Inn.in c.fraternitatis.de frigi.& male.rō est, quia cuicūq; speciei probationis derogatur per inspectionē oculorū, vt si iudex vadit super locū differētiæ &c.sed est sing.Bal.in rub.C.de prob.per eundē in l.cōtra negātē C.ad l.Aquil.hinc est quod dicūt doct. & maxime An.in l.qui bona.§.qui dāmni.ff.de dā. infec. quod si probato dāno ꝑ testes iudex vadat super locū, & vidit cōtrariū derogatū ē probationi per testes, & quia dictū est, supra, ꝙ qñ habens præsumptionē pro se cōfiteatur contrariū, ꝙ tunc cōtra præsumptionē iuris & de iure admittitur probatio in contrariū: intellige tñ vbi est talis actus cuius esse depēdet à partis voluntate, in quo potest sibi præiudicare, secus aūt vbi non dependet à partis voluntate, vt est tex.in c.verū, & in c.vidua.de reg.iu.ita sin. not.Imo.in c.quia plerumq; de imm.eccles.& quæ dicatur

præsum-

præsumptio iuris & de iure habetur per Ang. in l.si duo. ff. de acquir.hære. vbi dicit, q̀ præsumptio iuris & de iure est quando vult aliquid præsumi, & super illo præsumpto se fundat aliquid statuendo. & ita not. Bald. in le. siue possidetis. C. de transa. illa autem quæ est iuris tãtum, quia non est vera probatio. vt in l. diuus. ff. de cond. & demõs. bene recipit probationem in contrarium aliquando per iuramentum eius, contra quem est præsumptio: vt not. per glo. in c. fin. qui accu. poss. quod tamen fallit vbi agitur de secreto sui cordis, quod aliter probari nõ potest. vt est gl. in §. sed quia. Insti. de act. & in l. si tibi cui §. illud. ff. de transac. cum similibus.

REGVLA CCCLXXXV.

PROBATIO termino ad probandum elapso secundũ communem opin. amplius non admittitur. vt per Bar. in l. j. C. de dila. & in extrauag. ad repri. in verbo, dicto termino. & ad hanc regulam vide quod not. Bald. in leg. 3. in prin. vlt. col. ff. si ex noxa. causa aga. & not. in l. ea quidam. C. de accus.

Primò limita hanc regulam, vbi petitur per viam restitutionis in integ. secundum Inn. in c. Ber. de re iu. & in c. cum ex prædictis. de in integ. restit.

Secũdò limitatur nisi facto partis aduersæ lapsum fuit. vt in c. ex literis. de testi. facit gl. in l. vtile. ff. de minor.

Tertiò limitatur. nã aliud est determinatio in cã principali, aliud in causa appellationis. lapsus enim illius termini, quò ad probationem, restringitur ad causam principalem. l. per hanc. C. de tem. ap. vt voluit Io. And. in c. fin. de re iud. lib. 6.

Quartò limitatur de termino quò ad probationes testium seu instrumentorum, non autem quò ad probationes per confessionem: quia confessio propriè non est probatio: sed probationis releuatio, secũdum Io. And. in rub. de probat. secundum dom. Ant. in c. dudum. extrà, de præsu. & per eundem in c. licet causam. de prob.

Quintò limitatur vbi in tempore probandi superuenisset aliquod impedimentum. Nam tunc cõceditur probatio per in integrum resti. si tale impedimentũ quod non potuit prouideri, vt possit facere. hoc etiã not. Spec. in tit. de dilat. §. 1. vers. sed quid certe. pro quo facit tex. in l. si per prętorem. §. si feriæ. supra ex quib. cau. ma. & Cy. in l. 2. circa medium. ff. si quis cau.

Sextò limitatur illud non vendicare sibi locum in causa beneficiali, & matrimoniali quæ summariè expeditur. Nam in istis admittitur probatio per lapsum terminum datum ad probãdum. ita etiam determinauit Rota decisi. sua 3. quæ dicuntur procedere de æquitate canonica per dictum Spec. in d. versi.

Septimò limitatur, & procedunt prędicta quo ad fundandã talem probationem. sed declaratio probationũ potest esse post terminum datum ad probandum, si talis obscuritas prouenerit ex defectu iudicis. & hoc voluit Inn. in c. per tuas. de testib. & voluit Bald. & Ang. in l. veluti. ff. de eden. & voluit Io. And. in tit. de testib. §. nunc videndum. vers. hoc etiam not. secus si talis obscuritas ex culpa aduersarij. nam tunc sibi esset imputandum.

Octauò limitatur quo ad probationem faciendam per partes. secus est quò ad iudicem, qui lapso termino dato ad probandum poterit partem interrogare, & post conclusionem in causa, quod fieri potest in summarijs ex officio suo ad petitionem partis. vt voluit gl. not. in cle. sæpe. de verb. signific. in verbo, interrogauit. quam sequitur Car. & ibi scribentes.

Nonò limitatur, quia prædicta regula non habet locũ in causa criminali: quia post terminum, & conclusionem in causa admittuntur probationes tex. est in l. diui fratres. & quod ibi per Bar. ff. de pœnis.

Decimò fallit, quia prædicta regula habet locũ quò ad partẽ, secus quo ad iudicẽ: quia in his casibus, in quibus iudex potest supplere terminum per eum datum ad probãdum, non excludit ipsum, sed tãtum aduersarium. ad hoc extrà, de testi. c. cum clamor. de fide instru. c. cum Ioann. eremita. gl. & Ant. de But. in c. pastoralis.

Vndecimò fallit, quia si est datus terminus ad producẽdum instrumenta, possunt produci instrumenta post terminum, nisi aduersarij causa sit facta deterior. Ang. in l. 1. §. edenda. ff. de eden.

Fallit 12. quia si est datus terminus pcuratori, vt istructus cõpareat, intelligitur cũ testibus receptis. secus in recipiẽdis vt est glo. in c. cupientes. §. si vero. de elect. in 6.

REGVLA CCCLXXXVI.

PROBATIONEM offerens in peremptorijs exceptionibus, à quibus quis appellauit, per hoc nõ iustificatur appellatio, nisi causa appellationis probetur. c. ex parte R. de appel. c. interposita. eod. tit.

Primò fallit quãdo offertur probatio eo tempore, quo iudex tenebatur ex necessitate illã admittere, secùs quando offertur eo tẽpore, quo iudex non tenebatur admittere probationẽ: quia tunc nihil operatur oblatio probationis, & ita procedit text. in cap. ex parte. de appe. & not. per Imol.

Fallit 2. in arbitrarijs, & ideo in oĩbus casibus, in quibus non est determinatũ an probatio vel exceptio sit admittenda, vel non, sed relinquitur arbi. iu. tunc ex sola oblatione probationis non iustificatur appellatio. ita probatur in d. c. ex parte. secundum alium intellectum. pro quo facit l. non quicquid. ff. de iudic.

Tertiò fallit in appellationibus extraiudicialibus, etiã si appellatur à iudice procedente tanquam pars: tunc. n. oblatio probationis nihil operatur, sed debet probari de veritate ipsius causæ. vt probatur in c. 1. de his quę fiunt à maiori parte. & ibi per Imo.

Fallit 4. quando excipiens, qui obtulit probationẽ, & appellans vult solùm consequi deuolutionẽ negotij pincipalis: secus si velit consequi finalem effectum ipsius exceptionis. ita Io. An. & Imol. in c. interposita. de appel. & in c. exhibita. de iudi.

Fallit 5. quotiescunq; causa esset commissa appellatione remota, vel alio iure prohibita esset appellatio à iudice in illo casu. ita probatur in ca. 1. & ibi Imol. de his quæ fiunt à maiori parte.

Sextò fallit quando excipiens obtulisset se probaturũ, & eodem modo aduersarius vellet probare contrarium. ita not. per Imo. in c. Romana. de appel. in 6.

Septimò fallit, quando non fuit admissa oblatio probationis: quia non stetit per iudicem, sed per tertium: per hoc quod not. Archi. 2. q. 6. c. testes.

Octauò fallit, si offertur probatio tantum verbo, non realiter: vt quia habebat testes paratos vt per Io. An. in ad di. Specu. in tit. de appel. §. qualiter. vers. sunt quibus. & in §. penul. super verbo, illud.

Nonò fallit si offeratur probatio simpliciter, & nõ statim: vt per Ant. de But. & Panormitanum in c. interposita. de appel.

REGVLA CCCLXXXVII.

PROBATIONES factæ in iudicio summario fidẽ non faciunt in plenario. casus est in l. 1. iuncta gl. quorũ bonorum. & est casus in c. venientes. de test. & Bart. in l. 2. §. hæc lectio. ff. vi bon. rapt.

Primò fallit, vbi probationes resultarent ex confessione partis: quia tunc facerent fidem in iudicio summario & ordinario: vt tenet Inn. in c. cum dilectus. de ord. cogn. & refert Anto. de Butr. in c. causam. de testib.

Secundò fallit vbi in iudicio summario essent receptæ pbationes: quia faciunt fidẽ in ordinario iudicio. ita dicit Iac. But. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quibus causis maior. & refert Ant. de But. in d. c. causam.

Tertiò fallit, vbi partes consentiunt, vt acta facta in iudicio summario probarẽt in ordinario & plenario. gl. est in c. cum dilectus. de ord. cogn. in ver. igitur.

Regula

REGVLA CCCLXXXVIII.

PROCESSVS iudicis à quo non valet, postquam requisitus appellationem denegauit, & infra tẽpus negligenter & dolosè apostolos non dedit. tex. est in c. Romana. de appel. in 6. §. si.

Primò fallit, quando appellans renuntiasset appellationi: cum tunc valeat processus post dictam appellationem agitatus. arg. regulæ, non firmatur. de regu. iur. in 6. secundum Jo. And.

Secũdò fallit, qñ esset talis casus, in quo ius excluderet appellantes ab eius prosecutione: vt patet. §. vt supra.

Tertiò fallit, qñ iudex à quo, reuocaret grauamen ante negationem apostolorum tradendorũ, vel ẽt ante tempus, cum tunc liberè reuocare possit, & in causa procedere: vt in c. cum cessante. extrà, de appel. in c. à iudice. lib. 6. eod. tit. secundum Io. And. & potest postea denegare apostolos tametsi aliàs eos tradere teneatur, etiam si appellatio legitima fuisset: vt dicit Lap. in d. cap. vt suprà. & tenet ẽt ibidem Domi. sed Ioa. An. videtur tenere contrarium, dicens ꝙ etiam tunc tenetur tradere apostolos, & nõ bene, secundum Do. cum tunc cesset ratio quare teneatur tradere apostolos, de quo est tex. in d. ca. vt suprà. & tunc cessat legis dispositio: vt in d. ca. cessante. de app. in fi. & habetur alibi per multos doct. in locis prærallegatis vt patet.

REGVLA CCCLXXXIX.

PROCVRATOR siue ab initio litẽ exercuit, siue lite cõtestata, aliàs cõposita, ad eam transitum fecerit, dãnandus est: vt not. in se. 1. de sen. & interlo. omn. iud. & ibi gl. & habetur in l. liber. §. fi. ff. de in integ. restit. & in l. temerè. §. si plures. de procurator. & in le. nihil. C. eod. titu.

Primò fallit, si procurator primò lit. contestando esset substitutus ad vnum actum solum, nõ ad totã causam, secundum Bald. in l. 1. C. de sen. & interlo.

Secundò fallit, in sentẽtia interlocutoria minus preiu. secundum Bald. in l. quoties. C. de sen.

Tertiò fallit quando dominus est præsens in iudicio: quia isto casu ipse est condemnandus secundum Bal. in d. l. 1. sed de consuetudine vterq; semper condemnatur, secundum gl. in d. l. 1. C. de sen. & interloc.

Quartò fallit in casu l. final. C. de iniurijs. si est illustris: quia in causa criminali potest constituere procuratorem. & tamen ipse illustris est condemnandus, licet ipse litigauit per procu. & sic absens. no. in d. gl. l. 1. C. de sent. & interlo. omn. iudi.

Quintò fallit, in causa matrimoniali. vt per gl. in d. l. nihil. de procur.

Sextò fallit in ꝓcuratore seruitutis realis: quia prediũ nec procurator condemnabitur: vt l. qui in aliena. §. fin. ff. de neg. gest.

REGVLA CCCXC.

PROCVRATOR si de eius mandato certum sit de rato cauere non tenetur. leg. 1. & ibi nota. C. de procuratoribus.

Primò fallit, vbi dubitatur an mãdatũ illud sit sufficiẽs ad causam istam nã tunc locus est cautioni de rato. l. illud. §. 1. ff. de dam. infect. secundum Paulum de Cast. in l. non solùm. §. qui alieno. ff. de procuratorib.

Secundò fallit, qñ dubitatur, an illud mandatum sit reuocatũ: nã tunc tenetur cauere de rato. l. vulga. ff. de adm. tut. Pau. de Cast. in d. l. non solũ. §. qui alieno. ff. de procu.

REGVLA CCCXCI.

PROCVRATOR de cuius mandato dubitatur vt non habeat, de rato cauere tenetur. de quo per Anton. in le. tantus. §. is qui. de procu. & Lud. Rom. in sing. 114. & in l. 1. C. de procur.

Primò fallit quando dominus fuit in ciuitate vel prope, ita quod de facili possit haberi eius præsentia vt notat Ang. & Pau. de Ca. in l. mutus. §. hi qui sũt. per illũ textũ.

Secundò fallit quando esset procurator constitutus ad exigendum, de cuius mandato dubitaretur, quia non admitteretur cum cautione de rato. l. hoc autem. ff. de so. ita not. gl. dum allegat. l. non solum. §. qui alieno. ff. de procu. secundum Paul. de Cast.

Tertiò fallit, quia omnia iura dicẽtia quem admitti cũ cautione rati, & dubitatur de mandato, procedũt nisi agatur de magno præiudicio quia tunc etiam cum cautione nõ esset sufficiẽter prouisum. l. cogi. §. si seruo. ff. ad Treb.

Quartò fallit, vbi statutum diceret, ꝙ processus in causis sine mandato non valet: quia cautio de rato & ratihabitio domini non sufficit. l. si verò non remunerandi. §. si traditam, aliàs creditam. ff. man. Bald. in l. si vxorem. C. de cond. in ser.

Quintò fallit, in procuratore in rem suam, cum intelligitur potestas sibi data ad exigẽdum & ad solutionem recipiendam. & hoc dicit Bal. in d. l. 1. C. de procu.

Sextò fallit, quando non conuenit procuratori in personam suam recipere illud, quod dicit esse mandatum. in l. qui ita. §. 1. ff. ad Treb.

Septimò fallit, in procuratore cõstituto super laudum, vel ad promittendum. leg. non distinguemus. §. penul. de arbitris.

Octauò fallit, quando mandatum est de forma. nã tunc ratihabitio nihil releuat vt dicit not. Bal. in l. qui vxorem. C. de condit. infer.

Nonò fallit, postquam pronuntiatum fuit mandatum non esse licitum. nam tunc ratihabitio nihil valet: vt dicit Bald. in auth. si qui. de temp. appel. & vide Lud. de Ro. in sing. 278.

Decimò fallit, quando dominus est præsens in loco. nã tunc si sit dubium de mandato, non admittitur cum cautione rati: vt est text. & ibi Angel. leg. mutus. §. si is. C. de procu. &c.

Vndecimò fallit, si reus velit probare contra procuratorem eiusdem mandati. ita dicit in l. inter quod §. si alieno. de dam. infect.

Duodecimò fallit, quia non admittitur cautio rati quã do opponitur procuratori de falsitate: vt dicit Spec. & Io. Andr. in tit. de procu. §. cum autem. ratione formæ.

Decimotertiò fallit, nisi esset pronuntiatũ super habilitate personæ: quia tunc non posset opponi, quòd non habeat mandatũ vel petere cautionem: vnde nec obstat postea aliqua exceptio. caute la est vt pronuntietur super inhabilitate ꝑsonæ Ant. de But. in c. cũ dilectus. in 3. col. de elect. ad hoc facit quod not. Ange. in leg. icciirco. §. j. ff. de iudicijs.

Decimoquartò fallit, quia procurator non admittitur, licet sit factus procurator, nisi prius habeat mãdatum: vt not. Ang. in l. dummodo. ff. de procur.

Decimoquintò fallit, quia licet quis sit admissus cum cautiõe de rato in causa principali, nõ admittitur in causa appellationis. Ang. in d. §. qui alieno. & ibi Bart.

Fallit 16. in procuratore ad recipiendum solutionem non admittitur nisi ostenso mandato.

Fallit 17. quia si contra cõtumacem iudex fecit aliqua acta ostenso mandato, non põt postea ille veniens petere ostendi mandatũ, si procurator dicat dñm habere: qui do minus est in longinquis partibus, & per cõsequens nec cauere de rato. Ange. in l. Pomponius. §. tria. de procur.

Fallit 18. nisi esset aliquod gestum per procuratorẽ reuocatum: quia tunc ratihabitio nihil operatur: vt in ca. ex parte de rescript.

Fallit 19. in his, quæ requirunt speciale mandatum, per gl. in c. nonnulli. de rescrip. Bald. in c. si vxorem. vers. 3. de conditionib. institu.

Fallit 20. nisi tractaretur de maximo præiudicio: quo casu nõ admittitur procurator cum cautione. casus est singu. in l. qui ita. §. j. ff. ad Treb. vide alias fallentias in 1. & 2.

REGVLA CCCXCII.

PROCVRATOR regulariter procuratorẽ substituere non potest. l. ne quis sibi. C. de procur.

Primò

a Primò fallit, quando est procurator in rem suam[a] vt est gl. in d. l. ne quis. de procurat. per tex. in l. illa. C. de col.

ADDITIO.

a In rem suam. Quis aūt dicatur procurator in rem suam vi de Feli. in c. licet. ad fi. de offi. deleg.

Secundò fallit, quando lis esset contestata: vt vult gl. in d. l. ne quis. à contrario sensu. & hoc verum in causa ciuili secus in causa criminali: vt dicit Ang. in d. l. 1. C. de procu. & probat text. in l. fin. ff. de iniur.

b Tertiò fallit[b], si sit procur. ad negotia. l. si procuratorē. §. fin. ff. mand.

ADDITIO.

b Fallit. Pro qua fallen vide Feli. in c. vno delega. §. caeterum. circa princ. de offi. deleg.

Quartò fallit, quādo vertitur quęstio super vno articulo contingenti per vnum procuratorem, vt quia dicitur quòd non potest esse procurator: vt habetur in l. licet. C. de procur.

Quintò fallit in procuratore cōstituto ex parte rei, qui prętat cautionem: nam tunc à prin. effectus est dominus litis vt l. pen. ff. de procu.

Sextò fallit, quando procurator est cōstitutus sic: quia voluit valere quicquid per eum factum erit, licet in talibus quae mandantur requiratur industria personę. nam hoc non obstante potest facere substitutum Bal. in l. pen. §. mag. ff. de except.

REGVLA CCCXCIII.

PROCVRATOR factum, quod cadit in delictum vel dolum, vt si falsum testimonium dicat, domino regulariter non praeiudicat. l. si proc. ff. de cond. indeb. & l. si procu. ff. de except. cum simil. & gl. in ca. 1. & ibi per doct. extrà vt lite non contest.

Primò fallit, quando ipse procur. ad id directè haberet speciale mandatum, vel in consequentiam veniret, vel tēpore illius dominus ratificaret expressè vel tacitè, sciēdo id suo nomine committi & non cōtradicendo: vt voluit Io. An. in d. c. 1. vt lit. nō contest. ad hoc l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi ar. & quod habetur in ca. cum quis. de sent. excommu. in 6.

Secundò fallit, qn̄ ex ipsius dolo aliquod ius esset acquisitum dn̄o, ex quo agit: cum tunc cōtra ipsum excipi possit. l. apud celsum. §. quaesitum. ff. de excep. doli. imò & cōtra ipsum agi possit, quando dolus committeretur circa contractum, ex quo ipsi dn̄o contrahatur. ff. de trib. l. procuratores. secundum do. Ant. in d. ca. 1. qui dicit idem esse dicendum, si dubium sit an aliquid sit delictum vel non, vt si respondeat positionibus: vt l. certum. §. sed iam ipsos. ff. de confes. & vt plenius ibidem per ipsum tractatur an & quando agitur excipi possit contra dominum ex dolo vel delicto procuratoris, de quibus per do. Bar. in d. l. si procurator. & in d. c. 1. per dom. Ant.

REGVLA CCCXCIIII.

PROCVRATORIS contumacia domino regulariter non nocet. l. cum qui. C. de procu. & c. 1. & ibi per doc. vt lit. non contest.

Primò fallit, quando causa fuisset extracta per procuratorem & per eius contumaciam fuisset lata sententia cōtra dominum, cum tunc talis contumacia praeiudicet domino actori adeo quòd valet sententia contra eum lata siue sit interlocutoria siue sit diffinitiua quantumcunq; sit parui praeiudicij. l. 4. C. quomodo & quando iudex. ff. quā do appel. non sit.

Secundò fallit, quādo esset casus in quo exigeretur vera contumacia nec apparens. nam si sufficeret praesumpta contumacia quae puniendam poenā respiceret, ordo processus est vt deueniatur ad missionem possessionis: cum propter contumaciam procuratoris possit fieri missio in a possessionem solùm ex causa custodiae. l. sed & si. §. fin. ff. de procur. cum l. seq. & C. de dign. lib. 12. & quod habetur in d. l. 4. C. quomodo & quando iudex. secundum ipsum Inn. in d. c. j. cuius dictum procedere posset secundum Saly. in d. l. 3. C. de procur. quando ageretur de vera possessione danda pro executione sententiae diffinitiuae: cū tūc noceat. nam ex quō nocet quo ad diffinitiuam sententiā, vt suprà in consequentiam nocere debet quo ad executionem. arg. c. praeterea. de offi. deleg. alias si agatur de vera possessione danda ex 2. decreto, & tunc cum quō ad ipsum requiratur vera contumacia eius de cuius bonis agitur. l. Fulcinius. §. 1. ff. ex quibus cau in possess. eat non nocebit contumacia procuratoris, vt d. §. si procurator. l. j. ff. si quis in ius voc. & non obstat dictum dom. Ant. in d. c. j. dicentis quando procur. fuit citatus aliàs vt dominus, & tunc quia contumacia est domini, si sit constitutus ab eo, licet non compareat. l. si procuratorē. §. tutorem. ff. mād. tunc enim datur possessio. & hoc nisi appareat eum fuisse in vera contumacia: vt quia dominus misit procuratorem diligentem communi opin. cum tunc ab eo de facili reuocetur. secundum dominum Anton. in d. c. 1. extrà, vt lite non contest.

Tertiò fallit, quando non exigitur vera contumacia, nec apparens vera: sed sufficit praesumpta, & agitur de poena respiciente contumaciam super interesse: vt est condēnatio expensarum, cum tunc sit contumacia ipsius procuratoris. secundum ipsum Inn. in d. c. 1. adde quod not. extrà, de rescript. in c. fi. & hoc sequitur Hostien. Io. And. & dom. An. in d. c. licet aliud voluit Bar. in d. §. si proc. dicens q licet propter contumaciam procuratoris posset domino audientia denegari: tamen non poterit in expensis cōdemnari, sicut nec mulctari. not. bene, cum mulcta sit vera poena expensarum secūdum Inn. in c. 1. tunc contumacia procuratoris nocebit et ecclesiae ad condemnationem expensarum, licet ipsa restitui posset, si forte procurator non sit soluēdo. & hoc nisi esset parui praeiudicij: cum pro modico non detur restitutio. l. Scio. ff. de in integrum restitutione. secundum Inno. & Ioan. Andr. in di. capitul. 1.

Quartò fallit quando non oritur vera contumacia, sed sufficit taciturnitas, & tunc contumacia procuratoris nocet domino vt si procurator iussus non respondeat positionibus, cum tunc habeatur pro confesso: vt in l. fi. de cōfess. in 6. secundum do. Ant. de But. qui hoc tenet in d. c. licet aliud voluit Bar. in l. 2. §. procurator. nam ratio est, vt voluit Saly. in d. l. 3. de procur. quia tūc agitur de his, quae respiciunt procuratorem & processum, secus vbi ageretur de poena extrinseca: ex quo non infert contumaciam procuratoris in nolēdo iurare de calumnia ne noceat domino: cum tunc agatur de poena extrinseca, quae est valida causa. vt l. 2. §. actor. & ff. de iura. calum. licet aliud voluit dom. Ant. in hoc vltimo, secundum Io. de Imo. in d. c. 1. vt lite. non contest.

Quintò fallit, qn̄ culpa imputari possit ipsi dn̄o: vt quia in contractu sibi talem procuratorem instituit. cum tūc negligentia vel contumacia ipsius procuratoris imputetur dn̄o. l. si procuratorem. §. tutores. ff. mand. vt voluit Bar. in d. §. si procu. cum nullum impedimentum superuenerit in persona ipsius procuratoris, cum tunc dn̄s excusetur per ea quae habentur in c. significante. extrà, de pign. le. cum à matribus. C. qui pet. tut. quod verum est nisi talis pro cur. habuerit potestatem substituendi: quia tunc procuratori tali impedito si non substituatur imputatur domino. Et hoc si habeat potestatem substituendi à iure aliàs si ab homine cū tunc ipsi domino nō imputetur secundum Inn. in d. ca. 1. cuius dictum non bene probatur iure, nec est verum: cum vtroq; casu sit in culpa talem eligendo, secundum Inn. in c. 1. extrà, vt lit. non contest.

REGVLA CCCXCV.

PROCVRATOR pro alio in causa capitali[a] tam ad agēdum quàm ad defendendum regulariter non admittitur: vt in l. penul. §. ad crimen. ff. de public. iudic. l. seruum

ADDI-

quoq;.§.publice.ff.de procur.& in §.veniens,de accuſ.& in c.cum dilecti.de do. & contu,

ADDITIO.

a *Capitali.Vide latiſſime Felin. in c.meminimus.in 3.col. ante med. verſ not. ibi excuſaret. cum ſeq. de accuſ & Paris de Puteo in tractatu ſyndicatus verſ. procurator.*

Primò fallit, hoc eſſe verũ quando proceditur per modum accuſationis, ſecùs ſi per modum inquiſitionis vel denuntiationis.ita eleganter tenet Inno. in ca.ex parte.in verbo interpoſitum extrà,de teſtib. quod eſt valde notãdum, proquo eſt tex.in c.veritatis.extrà,de dolo & contu. circa fi.ibi defendendo. & ibi etiam eſt gl.

Secundò limitatur quoties impunitas delicti eſt notoria,vt ſi quis eſt accuſatus de occiſione banniti, quem notorie conſtat apud acta cauſæ bannitum. nam tunc vt libellus nõ ſit fruſtratorius admittit̃ vnuſquiſque.iſtud fuit ſing.not.Inn.ſecundum Bal.in §.publice.in c.1.de offi.vicar.l.qui cum maior.§.libertus.de bo.lib. hoc etiam tenet Guli.de Cug.in l. quos prohibet. C.de poſt.Cyn.in l. reos.C.de accu.facit quod no.p gl.& doct.in l.1.ff.de offi. aſſeſ.& per oẽs ſcribentes latiſsimè: vt facile videre eſt.

Tertiò fallit,quoties quis impetraret à principe,vt poſsit litigare coram eo, cum clauſula non obſtante.nam ſi ſine clauſula impetraſſet, non releuaret. caſus eſt hic ſin.ſecundum doct.in l.fi.de iniur.attamen clauſula appoſita bene poſſet eſſet vt dicit Angelus:nam quoties imperator derogat reſcriptis ſuis, tũc ea reſcripta valent, ſi habeãt clauſulam derogatiuam:vt tenet Bar.in extrauag, ad reprimẽdum.in verbo,non obſtante. per not.in le.non ſpeciali.& in auth.inter liberos.C.de teſta.Bar.tenet & Ang.in l.j.C. de nat.lib.aliàs enim procurator non poſſet aliquem conuenire,& ſi litigaret coram papa,caſus eſt ſin. in c.veniẽs, extrà,de accu.vel etiam coram delegato ipſius:vt eſt tex, not.cum gl.valde ſing.in c.de quo vult Deo.de iudicis.

Quartò limitatur quando interuenitur in cauſa capitali pro abſente cum abſens damnari poſsit. nam tunc quilibet admittitur ad allegandum cauſas abſentię,vt reo proſit & non obſit.caſus eſt ſingularis in d.§.publicè. ſecundum intellectum Bart.qui tamen originaliter fuit ſuus in d.c.veniens.extrà,de accu.

Quintò fallit,quoties crimen intentatur, non ad pœnam capitalem inferendam, nec ad pœnam pecuniariam parti applicandam,ſed potius ad quandam ſatisfactionem iniurię, per quã nihil applicabitur fiſco, nec parti aliquid pecuniarum : quia tunc venit procurator. exemplum in viro accuſante vxorem ad ſeparationem tori de adulterio coram iudice eccleſiaſtico, caſus eſt ſing. in c.tuæ.extrà,de procur. in 6.

Sextò limitatur quoties aliquis venit ad defendẽdum & obiecit crimẽ non principaliter propter eius defenſionem,ſed propter eius damnum euitandum. exemplũ in domino veniente ad defenſam ſerui capitis accuſati:vt le. fundum.ff.de public.iudicijs.& in l. ſeruus. & in l.2.C.de accuſat.ex quo nota limitationem. & dici poteſt ꝙ idem eſt in filio,quod in ſeruo.iſti enim æquiparantur vt dicit gl.not.in l.ſi quis ſeruo.C.de furtis.nam eo caſu, quo pater tenetur ex forma ſtatuti ex delicto filij, ſtatutum tenet vt eſt gl.ſingularis in rub.de decurionib.libr.10.licet negari nõ poſſet quod tale ſtatutum nõ ſit iniquũ.vt per Guli.& Bal.in l. ſi qua pœna.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.& Spe.de executiõe ſent.§.ſequitur quid ſi filius, poterit ideo interuenire pro ſuo intereſſe.

Septimò fallit,in illuſtribus perſonis : vt le.fundi.C.de iniurijs.

Octauò idem ego limito caſum eſſe in clericis & primo per tex.in l.cum clericis.C.de epiſco. & cleri. vbi per procuratorem poſſunt clerici litigare in criminali: dicit enim tex. quod apud epiſcopum in cauſa criminali ſunt conueniendi ciuiliter:ſecundo quia ęquiparantur perſonæ illuſtres & clerici:vt l.apud ſimilitudinem.C.de epiſc. & cler.& in l.2.C.de ſumma trinitate ꝙ fide catholica.ergo idem ius ſtatuendum eſt in illis.l.illud.C.ad l.Aquil.& l.à Titio.ff.de verb. obligationib.

Nonò fallit,quando impubes vel infans eſt accuſatus, licet crimen ſit capitale:quia tutor poteſt interuenire,l.in minoribus.ff.de his quib.vt indign.& l. Poll.C.eod.& in l.2.C.qui accuſa.non poſſ.ſed ſi eſſet pupillus doli capax, tunc ipſe debet accuſari cum cõſilio tutorum.l.2.§.ſi pupillus.ff.de excuſ.tutor.& l. clarum.de autor. præſtan.C.

Decimò limitatur,& hæc eſt pulchra limitatio & noua:neq; ab aliquo doctore maniſeſtius reperitur expreſſa q̃ hic,ꝙ iſtud habet locum in aduocato ſicut in procuratore.aduocatus enim æqualiter poteſt interuenire.iſte eſt text.notabilis & ſingularis in leg.2.C.de exhibendis reis, ibi,quantum ad iudicem venit adhibita aduocatione. & ſubeſt rõ:quia licet procurator teneatur de damno, tamẽ aduocatus non, & facit text.in l. cuſtodias.ff.de pub.iudi. Poteſt forte dari alia limitatio quod quotieſcunq; aliquis eſt debitor alicuius, & pauper eſt adeo ꝙ non poteſt habere regreſſum ad bona, quo caſu, capitaliter accuſatur, iſte creditor admittitur ꝑpter intereſſe ſuum in caſibus, in quibus aliàs non interueniret procurator, per ſupra d. iura.& pro hoc facit ꝙ ſi aliquis detinet debitorem meũ & propter hoc nõ poteſt mihi ſatiſfacere, cum opera ſua nõ poſsit lucrari & mihi ſoluere, ꝙ competit mihi actio iniuriarum contra eum vel de dolo, ſi ſcit ſe detinere eũ in meum præiudicium.item ſecundum Bald.ibi,competit interdictum de libero homine exhib. & eodem modo putarem eſſe dicendum quoties contra vaſſallum moueretur quęſtio capitalis. Nam licet feudum non publicetur,imò inſtrumentum factum efficitur vt eſt text. ſing. ſecundum Bald.in ca.1.de conſuetud.rec.feu.tamen propter intereſſe operarum & obſequiorum,quę domino debentur,de quibus in c.1.§.iuliurandum.de pace iur.fir.faciunt quæ not.Inn.in c,cum dilectus.extrà, de appel.dominus poterit agere.

Vndecimò limitatur,quotieſcunq; reus eſſet incarceratus,vel in fortia officialis.nam tunc procurator admittitur.ita tenet Bart.in l.non tantum.ff.de appel.& in le.1. §.fi.ff.de quęſtionibus.idem tenet Bald.in l.aduocatos.C. de epiſ.audien.& in l.eos.§.ſuper his.C. de ap.vt habetur in d.§.publice,contrarium tamen tenui diſputando, vbi plenius dicam, &c.

Duodecimò limitatur, quoties ciuilis quęſtio incidit in criminalem, vt quia dicit ſtatutum ꝙ non ſoluens collectam poſsit impunè occidi.ita tenet Bald.in d.§.publice.per tex.in l.patris.C.ad le.Iul.de plagiarijs.qui caſus eſt valde ſingularis.ſecundum Ia.But.

Tertiodecimò limitatur, & hęc fuit ſententia Baldi in l.reos.C.de accuſa.quoties põt procedi ad damnationem memoriæ vt ſi procedetur contra hęreticum mortuum, vel eum qui incidit in crimen læſæ maieſtatis, quod põt per l.fi.C.ad l.Iul.maieſtatis. nam tunc ſi non admitteretur defenſio per proc. oĩs defenſio excluderetur, quod eſſet iniquum vt l.vtrum.ff.de iuſt.& iure.iſte enim de per ſe nõ poteſt ſe defendere, quia mortuus:igitur per alium poterit defendi ne violetur ſepulcrum: vt l. quęſitum.& per totum de ſepulchro violato.cum ſimilibus.

Quartodecimò limitat̃,quotieſcunq; propter aliquod crimen, in quo regulariter non poteſt interuenire procurator, intentaretur actio contra aliquam vniuerſitatem, vel vniuerſaliter,ſeu ipſa contra alium intentaret.nam tenetur ad ſingula acta iudicijs interuenire procurator. de hoc eſt caſus in l. tam collatores. C.de re mili.& idem latiſsimè tenet Spe.in ti.de procu.§.1.verſ.item quando ſecũdum.& de hoc vide per Inn. in c.graue.extrà, de ſent, excom.& per Ang.in l. furti.§.ſi quis alieno.ff.de his qui not.infa.& per Bart.in l.2.ff.de accuſatio.

Quintodecimò limitatur, quando filius interueniret

pro

pro patre in causa criminali, vel pater pro filio. ita tenet Bal. in l. exigendi. C. de procuratori. argu. l. Lucius. de appellationib. & l. seruus. ff. eod. tit. & idem tenet Ioan. de Imo. hic in 7. col. & Io. de Ana. in c. veniens. extrà, de accusationi. in 10. col. idem tenet Bal. in l. reos. C. de accusationib. in 8. col. & in l. seruum quoq;. §. public. de procur. in 2. col. idem tenet Bald. in l. 2. in fin. 1. col. C. qui accusa. non possunt.

Sextodecimò limitatur, quoties opponitur accusatori quod non sit legitimus accusator & idem etiam in exceptione ineptitudinis libelli. nam per procuratorem opponi poterit, cũ etiam ipse iudex ex officio suo teneatur repellere ineptam petitionem: vt not. Cy. in l. neq;. C. de accu. & per Bar. in l. 1. ff. de offic. asses. & de his qui ad eccle. confu. l. si seruus. & l. filiusfamilias. §. veterani. de procur. not. Io. And. in c. examinata. de iud. & Inn. in c. 1. de offic. vic. & ista fuit limitatio Bald. in d. §. publice.

Septimodecimò limitatur prædicta conclu. in eo, qui est damnatus ad vltimum supplicium, quo casu admittitur procurator ad appellandum. casus est hic & in l. nõ tãtum. ff. de appella. vt licet ille text. non solum loquatur in amico, secundum quosdam, non autem in procuratore, tamen istud videtur mihi esse contrarium text. expresse dum dicit non tantum si ille mandauit. vnde intellige siue in procuratore, siue in amico, qui tamẽ solum ad actũ appellationis potest. Et hoc ratione cognitionis quam inter nos docens natura constituit: quoniam vocamur iure quasi fratres in Christo: vt legitur & not. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & in l. 1. de ser. exportan.

REGVLA CCCXCVI.

PRODVCI & probari in causa appellationis possunt non deducta, & probata in causa principali, vt not. in l. per hanc. C. de tempo. appel.

Primò fallit, vbi appellans potuisset in causa principali deducere, vt quia sciebat, & noluit deducere vt fatiget aduersarium. secus si ignorasset. ita dicit Bald. in le. per hanc. C. de tempo. appel.

Secũdo fallit, in inquisitione, id est in iudice qui inquisiuit super aliquo crimine: quia non potest sustinere sententiam suam per nouas probationes Bal. in d. l. per hanc.

Tertiò fallit, vbi interuenit appellatio à sententia diffinitiua: quia ab interlocutoria non potest aliquid de nouo adduci vt in l. a. ff. de ap. & est ratio quia prima interlocutoria est odiosa, quia impedit iurisdictionem alius iudicis. secunda ratio quia prohibita est appel.

REGVLA CCCXCVII.

PROHIBITA alienari, cùm fideicom. restitutioni subiaceant, in causa tamen dotis alienari poterunt, authẽ. res quæ. & ibi not. C. communia de leg.

Primò fallit, quando testator expresse prohibuisset ea causa alienari: quia non poterit alienari etiam in causa dotis: vt not. Bald. in l. nulla. C. de iure dotium. tenet Paul. de Cast. contrarium in consi. suo 12. quod incipit, in Christi nomine amen. quia per scriptionem eximij docto.

Secundò fallit, quando est res quæ de sui natura prohibita est alienari vt est res feudalis: quia non poterit alienari propter causam do. vt dicit Bald. in §. propter causam. & etiam Bald. in cap. 1. §. si donauero. in tit. qualiter olim feu. po. alie. & ibi tenet primam fallen.

Tertiò fallit, quia non habet locum in contractu inter viuos, vt per Bald. in d. auth. res quæ. communia de leg. & per eundem Baldum in l. nulla. C. de iure dotium.

Quartò fallit, quia si grauatur restituere aliquam rem, potest illam alienare, si est incarceratus, vt se redimat vt dicit Paul. Cast. in d. l. sancimus. & in auth. si captiui. C. de episc. & cler. & Ange. & Imo. in l. si Marcellus. §. res quæ ff. ad Trebel. licet Paul. de Castr. dixerit contrarium. in d. authen. res quæ.

REGVLA CCCXCVIII.

PROHIBITA vẽditione, censetur etiã prohibita donatio, & quælibet alia alienatio. Bar. in l. filiusfa. §. diui. de leg. 1. gl. in l. 2. C. de vsu. pro emp. quam Bald. dicit sing. in rubr. extrà, de pact. & in c. literæ. in fine, de dilationibus.

Primò fallit, nisi esset diuersa ratio in alienatione, quã sit in vẽditione. l. sicut. §. sed & si permiserim. ff. qui mo. pig. vel hypo. sol. & l. fin. cum gl. C. de iure emphyteu.

Secundò fallit, nisi cõis vsus loquẽdi se habeat in contrariũ: quia tunc appellatione venditionis non comprehenduntur alij contractus: vt per Abb. in ca. 1. de his quæ fiunt à prælato sine cõsensu ca. & Bal. in l. j. C. de re. perm.

Tertiò fallit, nisi fiat mẽtio in prohibitione de pretio. quia tunc venditio capitur strictè pro sola venditione. gl. in l. fi. C. de præ. curi. lib. 10. in glo. in l. apud Celsum. §. si cum legitimo. ff. de exce. doli. & gl. & ibi Bald. in l. si cum dotem. C. de iur. do. quod tamen intelligit quando pretiũ esset conueniens rei, aliàs secus. gl. est not. in l. 1. §. 1. in verbo, agendo. ff. de superficiebus. quam Bald. dicit singularẽ in c. literæ. de dilatio.

REGVLA CCCXCIX.

PROHIBITIO alienationis facta in contractibus nõ impedit translationem dominij, quamuis cõtra faciẽs incidat in pœnam vel ad interesse. Bart. in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. 1.

Primò fallit, quando alienatio est irreuocabilis, vt in libertate: vt probatur in le. ea quidem. C. si manci. ita fuerit alienatum. & idem dicas in omnibus alijs cõtractibus, vt per Bart. in l. si ita quis. §. ea l. C. de condi. ob causam.

Secundò fallit, nisi ille qui apposuit tale pactum reseruasset sibi ius reale: quia tunc impedit translationẽ dominij, vt est casus in l. si creditor. §. fi. ff. de distra. pig. de quo per Imo. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verb. obliga.

Tertiò fallit, quando pactum prohibitorium habetur natura resolutionum contractus: vt si dictum fuit quòd si contrafiat alienatio sit nulla, & deueniat res ad venditorem: vt per docto. in l. 1. ff. de dona.

REGVLA CCCC.

PROHIBITVS per testatorem alienare extra certum genus personarum, vt extra familiam vel descendentes, tamen potest ex testamẽto trãsferre in eum qui alias sibi esset successurus ab intestato: vt in filijs fœminis, quę nupserunt extra familiam. gl. est sing. quam sequuntur cõmuniter docto. in l. pater. §. Iulius Agrippa. ff. de leg. 3. & Bar. in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2.

Primò fallit, nisi in prohibitione essent verba vniuersalia geminata, putà quòd talis res non possit extra familiam aliquo ti. vel quocunq; ti. alienari, vt quod Areti. in l. Pantonius. §. 1. ff. de acqui. hæred. in contrarium tamen facit id quòd notat Ange. in consi. 57.

Secundò fallit si essemus in extraneo qui esset successurus ab intestato secus autem in probibito acquirere: vt in statuto, quo cauetur quòd nullus forensis possit aliquo ti. acquirere bona illius territorij, & aliquis forensis sit proximior consanguineus defuncto, & sic succedentibus ab intestato: quia non poterit etiam ex testamento succedere, & hoc videtur esse de mente Bar. in l. ventre. ff. de acquir. hæred. & ibi hoc ponderat Areti. in 16. col.

REGVLA CCCCI.

PROMISSIO facti alieni regulariter non valet. l. stipulatio ista. de verb. oblig. & ibi docto.

Primò fallit, in stipulationibus prætorijs, vt si promitto Titium ratum habiturum, vel promitto aliquem sistere in iudicio: quia videor promittere acturum & curaturum. l. quoties quis. ff. de verb. oblig.

Secundò fallit si stipulatio interponitur super contractum, de cuius natura est, vt quis teneatur de euictione, & sic de facto alterius: quia etiam sine tali stipulatione tenetur de facto alieno. l. emptorem. §. qui autẽ. ff. de actio. empt. & in l. inter stipulantem. ff. de verb. oblig. in princi.

Tertiò fallit, quãdo factũ tertij tendit de obseruationẽ eius ad quod tertius tenetur: vt si debitor in centum promittit quòd

tit ꝙ Titius pro eo fideiubebit vt in casu.l.qui autem.§. sed & si quis.ff.de constit. pecu.& ibi Bart.

Quartò fallit, quando quis promittit factum alienum, non vt personæ alienę, sed vt qualitates rei subiectę vt seruum non esse fugitiuum.l.si ita quis.ff. de euict.

Quintò fallit, si in promissione facti alieni interponatur iuramentum: quia tunc operatur vt actus valeat omni meliori modo, quo potest.l.cum pater.§. filius matré. ff.de leg.2.& Barto.in l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.& ita limitant Raph.& Ro.per capitulum ex literis.el secundo de sponsa.

Sextò fallit, in spiritualibus, vt in matrimonio, & ĩ spõsalibus: vt per Bald.in l.fi. in fine. de sponsa.

Septimò quando quis locauit, vel commodauit, vel deposuit seruum suum penes alium, à quo stipulatus est ne ab alio efficiatur seruus fur, vel fugitiuus: vt est.tex.& & ibi Bald.in l.non impossibile.ff.de pact.

Octauò fallit, qñ apponeretur pœna vel interesse: vt in casu.l.stipulatio ista.ff.de verbo.obligationib.de quo etiã vide per Abb.in consi.43.incip.videtur 1.

REGVLA CCCCII.

PROMISSIO facta sub conditione valet, licet aliam causam non habeat. quia ipsa conditio impleta succedit loco causæ, Bart.in l.à Titio.ff.de verbo.obligationib.

Amplia primò, vt procedat non solum in conditione propria sed etiam in conditione de pręsenti vel de præterito: vt in le. cum ad præsens.& ibi Alexand.ff.de verborum oblig.

Amplia secundò hoc procedere non solum quando ex implemento conditionis resultat commodum promissori vel stipulatori: vt in l.Labeo scribit.ff.de contrah.emp. sed etiam si aliquod commodum non resultaret vt in d.l. cum ad præsens.

Amplia tertiò hoc etiã procedere in pacto nudo: quia tunc non solum conditio habetur pro causa, sed etiã pro implemẽto, ita quod ex pacto nudo potest agi vt per Angelum in d.l.cum ad præsens. de quo tñ vide ibi per Iaso.

Primò fallit, nisi essemus in materia, in qua causę essent limitatæ à iure: quia tunc conditio non sufficit pro causa: vt si testator dixit exhæredo filium meum si venerit in patriam infra annum.nam in materia exhęredationis causæ sunt limitatæ à iure: vt in §.causas.in authenti. vt cum de appellatione cognoscitur.& in c.quintauallis. de iureiurand.& ita limitat Bald.in leg.si pater.in 6.q.C.de institu. & substit.

REGVLA CCCCIII.

PROMITTENS aliquem per viam securam ducere, si per viam inusitatam duxit, & derobatus sit, ad damni emendationem tenetur. vt singula.not.Barto.& Floria.in l.1.§.1. per illum text.

Primò fallit, quando via inusitata esset magis secura, vt l.eos.§.fi.ff.de Fal.

Secundò fallit, quando esset courreus seu cursor commissus non per viam vsitatam communiter itinerantib. sed per nõ vsitatã ar.l.1.§.equitij.ff.de vsu.& habi.hoc sẽ
a tit Bar.in l.in itinere [a] .ff.de verb.signifi.qui dicit quod incurrens debet facere transitum per quem vadũt courrei.

ADDITIO.

a *In l.in itinere. Vbi omnino vide dom.Bart. Cæpolam ponentem omnes istas fallentias.*

Tertiò fallit, si per aliquam iustam causam amisit viã consuetam, propter excrescentiam fluminis: vt in le.2.§. qui diffinitis.ff.si quis cau.Floria.in di.§.1.

Quartò fallit quãdo via vsitata esset lubricosa: vt l.qua actione.§.1.ff.ad l.Aquiliam.

Quintò fallit quando esset actum propriè quod teneret viam inusitatam: quia tunc imputandum est mittenti: quia mala electio fuit sua per docto. in d.l.in itinere.ff. de verb.signifi.

REGVLA CCCCIIII.

PROMITTENS factum alienum regulariter non tenetur: vt l.stipulatio ista.in prin.& in §. quęsitum.de verbo.oblig.& in §.si quis alij. Instit. de inuti. stipu.

Primò fallit, in casibus enumeratis per glos.in §.si quis alij.sed quia in aliquibus reprobatur, melius dic secũdum doct.& maximè Paul.de Cast.in d.leg.stipulatio ista.§.in pretorijs stipulationibus.& in le.quoties.ff.de verborum obligationibus.

Secundò fallit, in promissione euictionis, quę de natura contractus venit: in toto tit.de euict.& in l. inter stipulantem.secundum vnum intellectum, de verb.oblig.

Tertiò fallit, ad corroborationem præcedentis contractus, putà ꝙ talis fideiubebit pro me. vt l.qui autem.§.1. ff.de consti.pecu.

Quartò fallit, si promittitur non factum, sed qualitas rei, putà quod seruus venditus sit le.si ita quis.de euictio.

Quintò fallit, quando promisit se facturum. vt est glo. in d.l. stipulatio ista.

Sextò fallit, si interuenit iuramentum tunc promittẽs factum alienum cum iuramento obligatur ad factũ pręstandum. vt sic valeat iuramentum eo modo quo valere potest arg.c.ad nostram de iureiur.

Septimò fallit, in causa matrimoniali: vt in c. ex literis. & in c.sicut.de spon.& ibi Anton.de Butr.qui dicit quod in quacunq; causa spirituali valet promissio de facto alieno, &c.

REGVLA CCCCV.

PROTESTANS suæ protestationi renuntiare potest. vt est text.& ibi Cano. in c.præsentium. de testi.

Primò fallit quando aduersarij interesse propter impẽsas factas vel aliud interesse: cum tunc desistere non possit, nisi illud interesse remoueret, satisfaciendo de eo.ff.de reg.iur.l.nemo.extrà, de app. c.cum interposita.secũdum ipsum Inno.& Io.And. in d.c. præsentium.

Secundò fallit, quãdo ipse protestãs produxisset testes ad reprobãdum testes productos. nam cum ipsi testes iurauerunt pro vtraq; parte 14.q.5.sanè.non poterit pœnitere.secus autem esset, si produxisset instrumẽtum: cum post productionem possit desistere secundum Inn.in d. c.ad præsentium: vt latius per ipsum: vt not.Io. Andr.

Tertiò fallit, quando ipse protestans obtulisset se probaturum exceptionem contra testes: cum ex hoc sit quęsitũ ius parti.ad hoc auth.qui semel.C.quomodo & quãdo iudi.& c.ab eo.de elect.in 6.vt voluit Io.And.post Innoc.in c.1. eod.tit.

Quartò fallit quando res non esset magna, vt quia testes, contra quos protestatus fuit deposuissent, cum tunc obsistere non possit: vt l.si quis libellos.C. de ap.secundũ Anto.& Imo.in c. præsentium.

REGVLA CCCCVI.

PROTESTATIO requirit expressum cõsensum illius, contra quem facta est, ad hoc vt sibi noceat: Bartol.in §.morte.in fin.de oper.noui oun.Abb.in ca. Cumana.de elect.& Ioa.An.in c.in genesi.eod.tit. & Feli.in c.nonne. de præsumpt.

Primò fallit in casibus, in quibus tacẽs habetur pro cõsentiente in actu oneroso. vt per Bart.in l.quæ dotis.ff.solu.mat.& per Feli.in d.ca.nonne.de pręsumpt.

Secundò fallit, vbi is, cui fit protestatio, non simpliciter tacet, sed facit actum tacitum denotantem cõsensum, per not.in l. filius fa. ff.ad Mace.

Tertiò fallit, vbi ageretur de paruo pręiudicio eius, cui fit protestatio, vt colligitur ex notatis per Bar. in d.l.quæ dotis.in fin.ff.solu. mat.dum tractat an præsens & tacens videatur consentire.

Quartò fallit vbi ille, qui protestatur, agit de exonerãdo se ab obligatione, quæ debet oriri ex pacto non præambulo, sed secuturo: vt per Imol.in capitul.Cumana.de electio.

REGVLA CCCCVII.

PROTESTATIO debet fieri illi, cuius interest. l. si mādassem. ff. man. c. ex parte decani. de rescr. cum concor
Primò fallit seu intelligitur, vbi ille quem protestatio tangit, est certus, sed si est incertus, sufficit talem protestationem proponi publicè. vt per Barto. in §. morte. versi. quandoque per hanc protestationem. de oper. noui nun. pro quo faciunt not. per Do. in ca. fi. in fi. de elect. in 6. vbi dicit quod vbi non reperitur certus aduersarius, sufficit generalis citatio per edictum.
Secundò fallit, vbi materia tangit aliquem secundariò, non autem principaliter: quia tūc sufficit protestari ei ad quē spectat principaliter: vt per Io. Ana. in regula, in generali. de reg. iur. in 6. per c. pastora. §. fin. de offi. ord. vbi cōtra iudicem facientem aliquid ad commodum partis, fit protestatio coram eo, non coram parte: quia principaliter agitur de rescindendo factum iudicis.
Tertiò fallit, vbi non potest haberi copia illius, contra quem esset protestandum: quia sufficit protestari secundum formam d. c. pastoralis. §. fin. & l. vt perfectiùs. C. de anna. except. & l. 1. §. dies. ff. quando app. & sit & ca. si iustus metus. de appella.

REGVLA CCCCVIII.

PROVOCARE tertio in vna eademq; causa non licet. casus est in l. 1. C. ne lic. tertiò prouoca.
Primò fallit, quando iudex secundum appellationem suā magis grauasset illum, putà in expensis: quia tunc super illo licet ei appellare. ita dicit Ange. in d. leg. 1. C. ne li. tert. pro.
Secundò fallit, quando illud quod dicitur quod non licet tertiò alicui prouocare, intelligitur vni parti, sed ambabus partibus bene licet. quando scilicet prouocat quælibet pars, &c. vt dicit Bart. in d. l. j.

REGVLA CCCCIX.

PVPILLVS ad diuisionem regulariter alium prouocare non potest. l. si pupillorum. in princ. ff. de re. eorum. & ibi per Bart. & docto.
Primò fallit, in fructibus diuidendis, vt per Bal. in l. Lucius. ff. fami. er. & Bal. in le. 1. ff. de rebus eorum. & Bald. in l. iubemus. C. de sacrosanct. eccles. & per Flo. in d. l. Lucius præalleg.
Secūdò fallit, qñ expedit pupillo, & tunc potest fieri diuisio cum decreto iudicis vt per Bald. in l. j. ff. de rebus eo.
Tertiò fallit, quando esset diuisio facti, & non iuris, puta gratia commodioris culturæ. l. cum ius. §. j. de leg. 2. & hoc probatur per glo. & ibi Paul. de Cast. in terminis in l. iubemus. C. de sacros. eccles.
Quartò fallit, quando alius prouocaret eum ad diuisionem: quia tunc potest fieri: vt vult glo. not. in l. iubemus. C. de sacros. eccles. ar. l. 2. ff. de fun. do. & le. inter omnes de prædijs minorum. & l. si pupillorum. alleg. vt patet.

REGVLA CCCCX.

PVPILLVS suam hæreditatem autoritate tutoris adire debet tex. est in l. minor. & l. pupillus. ff. de acquirenda hæreditate.
Primò fallit, si in defectu tutoris iudex suum decretū interponat, vt tenetur in l. si infantis. in fin. de iure deli. & gl. in l. bonorum. C. qui admit.
Secundò fallit, si ipsi pupillo delata sit hæreditas patre viuente & tunc absq; consensu patris & autoritate tutorum hęreditatē per se adire & repudiare potest, per text. sing. secundum Raph. Fulg. in l. fin. §. si autem in secunda ætate. C. de bo. quæ libe.
Tertiò fallit, nisi ipse pupillus sit institutus sub conditione: quia tunc conditione per eum adimpleta immediate sua autoritate fit hæres. text. fin. in l. conditionibus pupil. ff. de condi. & demon.
Quartò fallit, nisi statutum hoc ei permitteret. ita dicit Angel. in leg. minor. ff. de acquirend. hæreditate. §. rationis.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De Littera P.

REGVLA DXVIII.

PACTVM nudum non vestitur calore iudicij, vt in l. siue apud acta. C. de transact. & in le. si præcedenti. §. Lucius. in verbo, pactus. ff. mandati.
Limita dupliciter, vt per Ripam in l. 1. in princ. in col. 3. ff. de verb. oblig.
Primò, vt non procedat in casibus, quibus pacto nudo promittitur aliquid, quod tendat ad coadiuuandum iudicium: vt puta, de iudicio listi, de iudicato soluendo, & de expensis restituendis, quod declarat, vt per eum ibi.
Secundò limita, in pacto nudo habente implicitam cōfessionem de iustitia, sententia contra se lata.

REGVLA DXIX.

PACTVM de litigando coram incompetenti iudice, non facit illum competentem: & paciscens conuentioni stare non cogitur. Text. est in le. si conuenerit. ff. de iurisd. omn. iud.
Limita decē modis, vt per Alex. ibi, colū. 1. cum 2. seq.

REGVLA DXX.

PACTVM initum inter partes vt non liceat appellare, valet. l. 1. §. 1. ff. à quib. appel. non licet. l. fin. §. fin. C. de temp. appel.
Limita dupliciter vt per Io. Crotum in repet. le. nemo potest. ff. de leg. 1. in col. 24.
Primò, in causa criminali. Allegat gl. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & Bald. in d. §. fi. col. 1.
Secundò, in procuratore etiam habente mandatū cū libera. Allegat Bald. vbi supra, & Ang. in d. §. 1.

REGVLA DXXI.

PACTVM factum ab ingrediente monasterium de retinendis bonis proprijs, nō valet, & ingressus remanet purus. Glo. est in auth. ingressi. C. de sacros. eccles. & in authē. de monachis. §. illud. collat. 1. & in l. si pater. la 1. glos. 2. ff. de adopt. & in c. solet. 32. q. 2. tenet Inno. Host. Ioan. Andr. & Anto. in c. fi. de condi. appos. vbi hanc dicit Ant. communem opinionem. & idem dicit Imo. c. cum M. de constit. vide omnino Ias. qui refert quinque opin. in hoc, & tandem ita concludit in d. auth. ingressi. col. 5. cum tribus sequent.
Limita suprà scriptam communem sententiam tripliciter, vt per eundem Ias. in d. authen. collat. 8. circa fin. & sequent.

REGVLA DXXII.

PACTVM de non succedendo non valet. Tex. in l. ex eo. C. de inutil. stipul. & in locum donationis. C. de trāsa. & in l. fin. C. de pact. & in le. pactum quod dotali. C. de collat. Georgius Natan in repet. ca. quamuis pactum, col. 15. de pact. lib. 6. vbi ponit tres rationes.
Limita sex modis, vt per eum ibi.
Primò, vbi tale pactum à statuto vel consuetudine esset approbatum. Ita singulariter Bald. in l. cum Archimedoram. C. vt in pos. leg. per c. mulier. & per c. filij. si de feudo fuer. contro. inter dom. & agnat. Vide tamen Georg. ibi, qui in contrarium allegat Bald. & moder. Bononienses, in quorum opinione residere videtur, & respodet ad fundamenta Bald. in d. l. cum Archimedoram.
Secundò fallit, in militibus tendentibus ad bellū, inter

quos

quos valet pactũ de inuicẽ ſuccedendo.l.licet.C.de pact.

Tertiò fallit ad pias cauſas ſecundum Bal. ſingulariter in le.fin. C.de pact.quia ſi valet fauore armatæ militiæ,vt prædixi,fortius valebit fauore cœleſtis militiæ.l. milites. cum gl.C.locati.& eſt gl.in l.miles.§.1.ff. de re iudi.Et vide eundem Georg.vbi ſuprà,allegantem Roma.pro contraria opinione, & tandem ſaluantem Bald.

Quartò fallit, ſi pactum de ſuccedendo eſt iuratum,ſecundum Bal. ſingulariter in c.moribus.ſi de feu. fuer.contr.inter dom.& agnat. Vide tamen Georg.vbi ſuprà,dicẽtem in contrarium eſſe veritatem.

Quintò fallit, vbi pater, cui factum eſt pactum de ſuccedendo,inteſtatus decederet , nam inter liberos tale pactum erit ſeruandum: quia inter ipſos non refert quomodo pater, vel per epiſtolam, vel aliter , declaret ſuam voluntatem,vt ſecundum illam filij ſuccedant.l.ſi.C.fam.er. quod eſt ſingulariter notandum , ſi ponamus, ꝙ pactum contineat filios debere ſuccedere portionibus inæqualibus,& ſic aliter quàm ab inteſtato ſucceſsiſſent , quo caſu filij ex pacto ſuccederent , non autem æquali portione.

Sextò & vltimò fallit , vbi per tale pactum de ſuccedẽdo, directo non tollitur facultas teſtandi , ſed reſeruatur alia forma diſponendi de bonis,per text.in l.quidam cum filium.iuncta gl.magna,circa finem.ff. de verb.obliga.ſecundum Ludoui.in d.l.ſtipulatio boc modo. in col.12.

REGVLA DXXIII.

PACTVM de ſuccedendo non obſtante ingratitudine inter patrem & filiũ valet.Tex.in l.omnimodo. C. de in offi.teſtam.& tenet Georgius Natan in repet.c.quamuis pactum.de pactis, lib.6.col.17.

Limita triplicíter,hanc regulam,vt ibi, per eum.

Primò fallit,vbi non remitteretur ingratitudo præterita,ſed futura: puta ſi dicatur ꝙ non obſtante ingratitudine committẽda , filius ſuccedat patri,quia tale pactum inuitat ad delinquendum, ideo non valet.l. conuenire.ff. de pactis dotal.l.quidam decedens.ff. de adminiſt. tut.ca. vt famæ.de ſent. excom.

Secũdò fallit,in caſu l.2. C. de libe.& eorum liber.vbi liberto propter ingratitudinem in ſeruitutem reuocato, non poteſt remitti talis ingratitudo, nec à domino dari libertas,principe inconſulto.

Tertiò fallit,quando non obſtante tali remiſsione,virtute delicti commiſsi,ille remanet incapax hæreditatis in genere & iure ſuccedendi, per l.1.C. de hæredib.inſtit.ſecundum Io.de Imo.& Gemi. in d.c. quamuis.

REGVLA DXXIIII.

PACTVM de hæreditate viuentis non valet. Text.in l. ſi.C.de pact.& in l.quidam in iure.§.fin.ff. de donatio. Georg.Natan in repet.c.quamuis.de pact.lib.6.col.18.limita quinque modis vt per eum ibi .

Primò,ſi ille de cuius hæreditate agitur conſentiret.d. l.ſi.dummodo in tali conſenſu perſeueret vſque ad mortem, vt ibi.

Secundò fallit, vbi fieret pactum ſuper hæreditate incerti hominis.l.3.ff. pro ſocio.

Tertiò fallit, vbi tale pactum diſponendi de hęreditate fieret in conſequentiam alterius contractus liciti pręcedentis.l.ſi ſeruum.in princ.ff.de act.empt.

Quartò fallit , vbi fieret tale pactum ad liberandum paciſcentem:puta pater habet multos creditores,filius in vita patris dat certũ quid creditoribus,boc pacto , quòd ipſum non moleſtent,ſi contingat eum ſuccedere patri.l.& eum.§.filius.ff. de pactis.

Quintò fallit,vbi talis hæreditas veniret acceſſoriè: puta vendo hæreditatem, in qua erat annexa ſubſtitutio pupillaris , ad quam venditor ſperabat venire ex pupillari , certè in hac venditione hæreditatis poteſt fieri pactum de hæreditatę pupilli viuentis , quæ venit acceſſoriè.le.2. §.illud in verſic.planè.in verbo,maximè.ff.de hæred.vel act.vend.& ita Bald.in d.l.ſi. Vide tamen eum ibi,qui contra hanc limitationem facit ponderationem quandam, & cogitandum relinquit .

REGVLA DXXV.

PAPA ex cauſa poteſt interpretari ius diuinum, conſtitutione vel reſcripto,licet non in totum tollere,tex.in c.licet.de ferijs.& in Clem. præſenti.de cenſib.& in c.quã quam.de cenſib.in 6.& in c.non minus. de immu.eccleſ. Ioan.And.in c.cum ad monaſterium.de ſtat.monac.& in regula,ſemel Deo.de regul.iur.in 6.Felin.vbi plura,& ibi referens ſanctus Thomas in capi. quæ in eccleſiarum. de conſtit.col.5. nu.19.

Limita tripliciter per Phili.Dec.in d.c.quæ in eccleſiarum.nu.15.col.5.

REGVLA DXXVI.

PAPA reſtituit famæ clericos , & laicos ſubditos, alios verò non. Inn.& communiter omnes notant in ca.cũ te.de re iud. Archid. & Domi.in §.hinc colligitur.2.q.3. S.Thomas 2.2.q.68. artic.vlti. in fine.

Limita hanc regulam duobus modis,vt per Felin. d.c. cum te.4. col.

Primò , niſi caſus quo Papa indigeat iſto infamato ad clericatum, quo ordinato, ceſſat infamia.

Secundò limita , niſi reſtituat laicum non recognoſcẽtem ſuperiorem in temporalibus.

REGVLA DXXVII.

PAPA poteſt diſpenſare ſuper quolibet iuramento per viam commutationis,diſpenſationis,vel totalis relaxationis.Iſta concluſio deſcribitur à Fel.in c.2. col.6.de ſpõſa.pro qua refert Spec.S.Thom..Cardi. Archi. Florẽ.Ant. Imo.& Abb.in c.quanto.de iureiur. & plures alios.

Limita hanc concluſionem tribus modis notabilibus, vt per Feli.vbi ſuprà, in 7.& 8.col. quam prius tripliciter declarat , & optimè loquitur in materia.

REGVLA DXXVIII.

PAPAE autoritas in iuramento , regulariter cenſetur excepta.c.venientes.de iureiur. docto.omnes in c.conſtitutus.de reſcript. vbi Feli. col.5.ponit aliqua dicta,quę infert ex hac regula.

Amplia tripliciter , & limita quadrupliciter, vt per eũ ibi,cum duabus ſequen.

REGVLA DXXIX.

PARTIS, ſeu portionis appellatione,in dubio, intelligitur de dimidia.tex.eſt in l. nomen filiarum.§.portionis. ff.de verbo.ſignif. gl.in le.etiam.ff.de vſufruct.

Limita primò , niſi iungatur cum aliquo *termino denotante* minorem portionem,quia tunc illam tantum includit.Ita limitat Philip.cap.2.§. ſtatuimus.de deci.lib.6. per text. ibi,in princ.

. Secundò limita,niſi verbum pars, vel portio,iungatur cum dictiõe aliqua,quia tunc verificatur in qualibet parte:vt eſt gl.ſingu.in Clem. 1.in verbo,aut eárum parte.de ſo.comp.quam dicit menti tenendam Abb.in c.ſuper eo. de eo qui cog.conſan.vxoris ſuæ,commendat etiam Corſe.in ſuis ſing.in ſing.pars.dicit ſingularem Philip.vbi ſuprà,& Feli.in c.ſignificantibus.in 6.col. de libe.obla.poſt Abb.in c.paſtoralis.de offi.deleg.ex quo ſic limitatur prędicta regula, & vide Iaſ.in le. 1.col.3.C.de pact.vbi refert aliquos doct.illam commendantes , & ibi ponderat vnũ text.nouiter contra eam, vide eundem Iaſ.in l. generaliter.§.cum autem.col.4.C.de inſti.& ſubſti.vbi etiã alios, refert,& ponderat alium tex.contra eam . Quam limitationẽ ſubintellige,quũ ſubiecta materia patitur , ꝙ verbũ pars,iunctum verbo,aliqua,poſsit probabiliter ad quamlibet partem referri quęcunq; ſit : ſecus ſi nõ patiatur.Ita intelligit Soc.conſi.53.in 4.vol.in 4. col.in fin.

Tertiò limita ex glo.3.in c.maioris.16.q.7. quæ dicit, ꝙ ſi aliquis debet partiri,nõ intelligitur de dimidia,ſecus ſi debet pars dari.Ita reſtringit Felin.vbi ſuprà,in d.6.col.

Quartò limita,niſi petantur duæ partes , quia non intelligitur de duabus dimidijs , ſed de duabus partibus re-

ſpectu

spectu tertię: notat Domi. post Anch. in c. indemnitatib. §. si verò. per illū text. de elect. in 6. Ita limitat Fel. in d. 6. col. quem vide: & vide Cose. in sing. suprà alleg.

Quintò limita, nisi ex mente loquentis appareat, q appellatione partis, intendit includere minorem partem dimidiæ, vt probat text. in c. 1. de sent. excom. in 6. secundū Domi. quem refert Philip. in d. §. statuimus.

Sextò limita, quia ratione incertitudinis quandoq; cōprehenditur totum, appellatione partis, vt in le. vxori, in prin. ff. de leg. 3. vbi dicitur, q si testator legat vxori domus partem, in qua morari consueuit, & testator tam tēpore testamenti, quàm mortis, totam domum in vsu habuit, tunc tota domus debetur ratione incertudinis, secundum gl. ibi. Ita limitat Philip. vt suprà.

REGVLA DXXX.

PARTEM non facit is, qui non admittitur ad partem, nec admitti speratur, ideo non impeditur ius accrescēdi: vt in l. planè. §. si duobus. ff. de leg. 1.

Limita sex modis, vt per Io. Crotum in repet. l. re con iuncti. in col. 20. cum duab. seq. ff. de leg. 3.

REGVLA DXXXI.

PARTIS quo ad partem idem iuris est quod & de toto quo ad totum: vt in le. quæ de tota. ff. de rei vend. & in le. an pars. & ibi Bar. ff. p derelict. & in l. si seruus eius. & ibi moderni. ff. de acqui. hęre. & in c. pastoralis. in prin. de offic. deleg. & vide glos. quæ allegat iura pro & contra in l. qui scit. ff. de vsur.

Amplia dupliciter, & limita sex modis, vt per Ias. in le. qui sine. ff. de condi. sine causa. & vide Decium in l. cuius effectus. ff. de regul. iur. vbi ampliat tripliciter, & limitat quatuor modis. & Nico. Euerardum in suis Topicis iuris ciuilis, in parte, locus à parte in totum. vbi vnam ampliationem, & quatuor limitationes describit.

REGVLA DXXXII.

PATRIS sola præsentia, siue alterius, cui reuerentia debetur, non inducit iustum metum reuerentialem, ad rescindendū actum, nisi probentur minæ, vel verba præcedentia. Bar. in l. 1. §. qui onerandæ. ff. qua. re actio nō da tur. & ibi Ang. idem Bart. in le. ad inuidiam. C. quod met. caus. & doct. in l. interpositas. C. de transactio. facit quod notat Abb. loquendo in matrimonio, in ca. veniens. lo 1. de spons. Et de mariti reuerentia, ita not. Pet. de Rauen. in suo Alphab. aureo, in fol. 116. in col. 2. in fi. referendo Bar to. in d. l. ad inuidiam.

Limita hanc conclusionē quadrupliciter, vt per Geor. Natan in repet. c. quamuis pactum. col. 11. post medium. & in seq. de pactis. lib. 6.

REGVLA DXXXIII.

PATER si instrumento donationis confiteatur se recepisse seruitia à filio, non statur in hoc eius confessio ni, sed oportet, q benemerita, seu seruitia probentur. Gl. est singu. quæ ad commendatur ibi, in le. si donatione. C. de collat. & ponit Io. Lupus in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. fol. 26. col. 2. in princ. versi. sed quatum gloss. not. etiam Ias. ibi, in colū. 4. vbi ad hoc assignat duplicem rationem.

Limita tripliciter, vt per eūdem Ias. in duabus col. seq. vbi suprà. Et vide eundem Ias. in l. frater à fratre. in colū. 20. in lectu. ff. de condict. indeb. vbi huic regulæ scripsit tres limitationes, quę omnes continentur in 1. & 2. limitationibus descriptis per eum in d. l. si donatione.

REGVLA DXXXIIII.

PATER non potest committere alteri, vt occidat filiā suam adulterantem, seu adulteram: tenet Bal. in l. accu sationibus. C. quod met. caus. & in l. ad officium. C. commu. diuid. & Paul. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matri. facit doctrina à me descripta in meis doctrinis magistralibus, doctrina incipien. vindictam facere.

Limita, nisi pater hoc demandaret filijs suis: tenet Bar. in l. non solū. §. si mandato. ff. de iniur. Sali. in le. Grachus. C. ad l. Iuliam de adult. quibus assentitur Fel. in ca. si verò. lo 1. in col. 1. versi. limita. de sententia excommu.

REGVLA DXXXV.

PATER potest cogi obligare se & sua bona pro restitutione dotis mulieris, cum qua filius est matrimonium contracturus, vbi aliàs nō posset commodè cum alia, vel illa contrahere, in loco vbi non est in obseruantia, q pater teneatur ad constituendā donationē propter nuptias: voluit Bar. in si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. vbi vide Imo. Roma. Paul. de Castr. & Alex. in 1. colū. de qua materia vide notabiliter per egregium doctorem nostrum Hispanum Ioannem Lupum in repet. rubr. de donatio. inter virum & vxorem. fol. 11. col. 1. cum quatuor sequentibus.

Limita istam conclusionem sex modis, vt per Bal. No uellum in tract. de dote. in fol. 16. col. 4. versic. infertur ex prædictis. cum seq. col.

REGVLA DXXXVI.

PATER tenetur pro filio, quatenus est in peculio. l. quod si Ephesi. ff. de eo quod certo loco. vt declarat Zasius in loco infrà citando.

Amplia vno modo hanc conclusionem, & limita sex modis, vt per Vlderic. ca. Zasi. in §. actiones. Inst. de actio. col. 92. ad fi. cum seq. & princ. seq.

REGVLA DXXXVII.

PECVNIA non est de rebus, quę seruando seruari possunt: ex quo sequitur quòd potest sine iudicis decreto alienari. gl. est sing. in l. 1. §. fuit quęsitum. in verbo, necessaria non est. versi. sed hoc non reperitur in adulto. ff. ad Treb. quam reputat vnicum, singularem, & alibi non reperiri. Bald. in l. si curatorem habens. C. de in integ. restit. mino. & in l. sed si ex stipulatu. ff. de verb. oblig. & est peregrina, secundum Bal. in l. 1. circa princ. ff. de reb. eor. Similes tamē allegat Ias. in d. §. fuit quęsitum. col. 6. in prin. vbi refert plures qui tenent cum d. gl. Et eam confirmat, & defendit.

Limita duobus modis, vt per Ias. in d. §. fuit quęsitum. d. colum. 6.

REGVLA DXXXVIII.

POENA imposita pro contumacia, regulatur secūdum limites contumacię. Casus est notabilis in c. ex literis. de constit. de quo Bar. pulchrè in l. si adulterium cum incestu. §. 2. ff. de adulterijs. alleg. illum textum Bal. in l. J. C. de postulan. & per eum Felin. ibi cumulauit sex d. notanda. col. 8. in fi. cum seq.

Amplia dupliciter, & limita totidem modis, vt per Felinum ibi.

REGVLA DXXXIX.

POENA promissa ab extraneo, qui se facturum & curaturum obligauit, q Titia cum aliquo contraheret, pōt peti matrimonio non secuto. Gl. est in l. Titia. ff. de verb. oblig. cum qua ibi tenet Bar. & alij per l. mulieri & Titio. cum gl. 1. ff. de condit. & demonst. Idem tenet gl. Cyn. & communiter doct. in l. fi. C. de spons.

Limita tribus notabilibus modis, vt per Ias. in d. l. Titia. col. 5. ff. de verb. oblig.

REGVLA DXL.

POENA corporalis, vbi venit imponēda, lata culpa nō equiparatur dolo. text. vbi not. Bar. in l. lege Corn. ff. ad leg. Corn. de sic. idē Bar. in l. 1. §. non autem. ff. si quis test. liber. esse ius. fuer. de quo latè per Hipp. in l. de minore. in prin. 6. & 7. col. ff. de quest. & istam dicit communem sententiam Ias. in l. in actionibus. col. 5. ff. de in. lit. iur. voluit Soci. in regula 95. incip. dolus latę culpę, & c. in 1. fallentia & seq. Vide in materia optimè per Io. Villemati, in repet. l. diuus. ff. ad l. Cornel. de sicar. in col. 9. & 10. & vide Syluestr. in summa, in verbo, pœna. in 16. q. & in verbo, culpa. versi. decimò quæritur.

Primò limita in casu l. pen. C. de custo. reor. & in l. milites. ff. eod. vbi imponitur commentariensi pœna corpora

lis, licet tantum propter ſuam culpam, & ſine dolo incarceratus auſugerit. Ita limitat Ang. in d. l. lege Cornelia. & ibi Hippoly. in 1. colū. & Iaſ. in d. col. 5. & Iacobus Boullen. in repet. ſamoſos. leg. capitalium. ff. de pœnis. ſoli. 45. colum. 2.

Secūdò limita in Caſtellano, ſiue arcis cuſtode, quia talis capite punitur, ſiue dolo, ſiue culpa perdat arcem. Notat Oldr. conſil. 92. incip. Rex habebat arcem. & Bald. in l. ad commentarienſem. ff. de cuſto. reor. quos refert, & ſequitur Iaſ. in d. col. 5.

Tertiò fallit, in caſu ſingulari leg. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. videlicet in eo qui abortionis, aut amatorium poculum dat, quia talis, etſi ſine dolo dederit, vltimo ſupplicio punitur: ſecus tamen ſi mulieri vt cōciperet medicamētum dederit, quo ſumpto mortua fuit, vt in l. 3. §. adiectio. verſ. ſed ex ſenatuſconſulto. ff. ad leg. Cor. de ſica. Ratio diuerſitatis ſecundum Bar. & Hippo. in d. §. adiectio. eſt, quia primo caſu dabat operam rei illicitæ, ſecundo verò licitæ: & iſtam limitationem, ponit ēt Iac. vbi ſuprà, in d. repet. §. famoſos.

Quartò fallit, in caſu le. pen. ff. de incen. rui. nau. ſecundum Ang. in d. l. lege Cornelia. quem ibi ſequitur Hippo. col. 1. Ita etiam limitat Iacob. in d. repetit. vbi allegando l. qui ędes. in d. titu. de incend. rui. nau. in 1. limitatione ad iſtam regulam, dicit ꝙ hoc fallit quotieſcunque is contra quem competit actio ex delicto culpa commiſſo, nō habet in ære, quia tunc poteſt puniri in corpore, licet culpa & non dolo deliquerit.

Quintò fallit, in medico imperito, qui aſſerit ſe peritum, ſi eius imperitia moriatur infirmus: quia talis punitur pœna corporali. Ita ſingulariter tenet Flor. in l. idem iuris. §. mulionem. ff. ad leg. Aquiliam. ad quod allegat gl. in leg. 2. ff. quod quiſque iur. quod ſequitur Hippol. in d. colum. 1.

Sextò fallit, in aſſeſſore imperito qui allegat ſe peritū, qui fecit aliquem indebitè perire: not. Flor. in quadā ſua diſputatiōe incip. inquiſitus de crimine capitali, & ſequitor Hippol. vbi ſuprà.

Septimò fallit, in caſu l. quoniam multa. C. ad le. Iul. de vi pub. ſecundum Flor. & Hipp. vbi ſuprà. Et hanc etiam limitatiunem ſequitur Iac. in loco præallega.

Octauò fallit, in caſu le. omne delictum. §. exploratores. & §. qui in aciem. & in §. ſed ſi caligatus. ff. de re mil. ſecundum eoſdem vbi ſuprà Vide eundem Hipp. vbi aliquos ex prædictis caſibus ponit in l. 3. §. diuus. col. pen. ff. ad l. Corn. de ſicar.

Nonò fallit, in d. Bart. in l. iuſte poſsidet. in fi. ff. de acq. poſſeſ. vt refert Hipp. in d. col. 1.

Decimò limita, quando ex lata culpa oritur dolus à lege prę́ſumptus, nam tunc ex culpa quis incidit in pœnam l. Corn. de ſic. Ita limitat Iac. in d. repet. in vlt. limitatione ad hanc regulam, vbi vide exemplum.

REGVLA DXLI.

POENA capitalis vbicunq; à lege vel ſtatuto imponitur, non debet imponi actualis amputatio capitis. Gl. eſt ſingu. in l. 1. C. ne Chriſtia. mancip. per quam ita tenet Ana. in c. qualiter. el 2. de accuſat. quam gl. dicit ad hoc ſingularem Io. de Villemati, de Fortia in repet. le. diuus. ff. ad leg. Corn. de ſicar. in col. 7. vbi refert aliquos idem firmātes. Quod procedit, etiam ſi ſtatutum diceret, pœna capitis. Ita tenet Io. And. poſt Goſre. & Hoſt. in c. quanto, ſuper glo. 1. de iureiu. & ſequitur ibi Imo. & in l. 2. ff. de pu. iud. Ana. in c. 1. in 3. col. de homic. & ſupra dicta etiam ſequitur Iaſ. vbi plures ad hoc refert in l. tranſigere. col. fin. C. de tranſact. prope fi. & vide eundem Iaſ. in l. ſi quis iniquum. §. hæc pœna. ff. quod quiſque iur. col. 1.

Limita primò, niſi aliter conſtaret de mente ſtatuentium: puta quia diceret ſtatutum ꝙ anima ſeparetur à corpore. Ita reſtringit Feli. in d. ca. qualiter. el 2. in fin. colum. referendo ibi Marian. Socinum. Sed iſta reſtrictio (ſalua eorum autoritate) non deſeruit de aliquo dubio, & eſt aperte impertinens ad regulam ſupra ſcriptam.

Secundò limita, niſi ſtatutum imponeret dictam pœnam eodē caſu, quo imponit ius commune pœnam mortis: quia cū ſtatutum interpretetur ſecundū ius cōe, vt in c. cum dilectus. de conſuet. ſi ſimpliciter loquitur, interpretabitur de pœna mortis. Ita Fel. poſt Maria. vbi ſuprà. Facit ēt vltra eos text. in c. cum dilectus. de cleric. non reſid. & quæ per eum not. Alex. in l. fin. §. in computatione. in 4. col. verſi. in eadem ibi. C. de iure deliber.

Tertiò limita, niſi lex vel ſtatutū exprimeret alias pœnas mortis, & poſtea nominet pœnam capitis: quia tunc intelligitur de morte naturali. Hoc probat text. cum gl. in l. relegati. ff. de pœnis. quam limitationem deſcribit Feli. in d. col. fin. Et ego eam arbitraret intelligendam, quando caſus, cui tale ſtatutum infligit pœnam capitis, eſſet ſimilis alijs, quibus impoſuit pœnam mortis: quia ſi eſſet diſpar, tūc etiam procederet regula noſtra, propter caſuum diſsimilitudinem.

Quartò limita, niſi lex dicens, capite puniatur, declaretur per alias leges ꝙ intelligatur de morte naturali probatur in l. iacularij. §. ſunt quidam. ff. de extraor. crim. & in l. 1. ff. eodem. & in l. 1. C. de eunucbis. & in l. præſenti. C. de his qui ad eccleſ. confu. & in le. nemo. C. de maleſ. Ita reſtringit Fel. in d. col. fi. quem vide, quia aliqua refert contra iſtam regulam, quibus tandem ſatisfacit.

REGVLA DXLII.

POENAM vbi epiſcopus imponit, licet poſsit eam retinere, honeſtius tamen pro euitanda ſuſpicione cupiditatis, in pium caſum deputabit. Abb. in c. de cauſis. de offi. deleg. & in c. cæterum. de offi. ordi. tenēt plures alij, quos ibi col. 3. allegat Felin.

Limita dupliciter, vt per eum ibi.

REGVLA DXLIII.

POENAM ipſo facto iura imponentia, nunquam habent locum, niſi præcedat declaratio, ꝙ quis eam incurrerit: not. Domi. in c. j. de homic. in 6. §. fi. col. 5. quem refert Fel. in ca. cum ab homine. de iudi. in 5. col. vbi pro hoc aliqua exēpla ſubiungit: de qua materia vide latè per Hipp. in rubr. ff. ad leg. Corn. de falſ. col. 3. cum tribus ſeq.

Limita quatuor modis, vt per Feli. vbi ſupra, & eundē Fel. in c. 1. de conſt. col. 12. nu. 45. & in c. præterea. de ſpō. col. 1. nu. 2. quos referre iuuat in ſumma.

Primò, niſi factū eſſet adeò notoriū, ꝙ nulla opus ſit declaratione, quia tūc ipſo facto pœna eſt incurſa. tenet Abb. in d. c. cū nō ab homine. & alij per Fel. relati vbi ſuprà. Vide Hipp. circa hanc limitationem in d. rubr. 7. col.

Secundò limita quādo factum & qualitas iam aderāt ante inchoatū iudicium, tunc non requiritur declaratio, ſecus ſi competit, & adſit iam inchoata lite: notat Io. Andr. in addit. ad Specu. in rub. de appel. in fi. & alij relati per Feli. in d. col. 5.

Tertiò limita, niſi agatur de pœnis trahentibus ſecum executionem, quia in iſtis non requiritur declaratio. notat Domi. in c. felicis. de pœnis, lib. 6. col. 3. vide Felinum vbi ſuprà, quia contra hoc aliqua adducit.

Quartò limita in caſu c. periculum. §. pręterea. de electio. lib. 6. ſecundum Feli. vbi ſuprà, quem vide.

REGVLA DXLIIII.

POENA vbi imponitur à lege poſitiua, non eſt ſoluēda in foro conſcientiæ. Gloſ. eſt ſing. in c. fraternitatis. 12. q. in gl. fi. in fi. quam dicit non alibi Abb. in c. 1. de conſtitu. antepen. colū. Commendat etiam idem Abb. in c. ſi egreſſus. de iniurijs. idem in c. ſuam. de pœnis. pro qua gl. vide omnino Feli. in d. c. 1. de conſtit. in 12. col. cum duabus ſequentibus, vbi refert plura dicta notanda, quæ doctores illius gl. argumento ſcripſere.

Limita quinque modis, vt per eūdem Felinum vbi ſuprà quas etiam limitationes reſcripſit in c. audiuimus de ſimonia.

Regula

REGVLA DXLV.

POENA pecuniaria simpliciter à lege imposita propter delictum, applicatur fisco, vbi lex introducit accusationem: notat Abb.in rub.de iud. qui allegat tex.in l.mulctarum.C.de modo mulctan.& ibi etiam Phil. Deci.qui allegat tex.in c.1.quæ sunt regalia.

Amplia, dupliciter, ac limita alijs duobus modis, vt p Io.Franc.de ripa in d.rub.de iud.in antepen.col.qui prius impugnat iura allegata à dictis doctoribus pro regula.

REGVLA DXLVI.

POENAM pecuniariam potest iudex ecclesiasticus imponere, si illa magis timetur. Abb.firmat post.Hostiē.& Io.An.in c.ceterum.de offi.ord.idem Abb.in c.de causis.vlt.notabili,de offi.dele.& ibi etiam pen.colū.colligit eam Fel.vbi plura circa eam in d.c. cæterum.in princ.

Limita quatuor modis, vt per eum ibi, col.2.

REGVLA DXLVII.

POENIS impositis alternatiuè à lege, iudicis non rei, est electio.Glos.in c.sicut Iudæi.de Iudæis.in gl. fi.& in c.à crapula.de vita & honest.cleric. & in c.fraternitatis 34.dist.vbi Domi.glo.& Archid.in summa.11.q.2.tenet Bal.qui notabiliter loquitur in materia.in l.e.cunctos populos.in col.5.versi. vlterius oppono.C.de sacros.eccl.& in l.conuenticulam.in 3.col.C.de episc. & cler.& vide notab.dist.quam facit Cæpola in repe.l.si fugitiuus. C.de ser ui.fugit.in colū.12.cum duabus seq.in impressione parua facta Lugduni.

Limita septem modis, vt per Feli.in d.c. sicut Iudæi.2. col.à versic.in gloss.fin. vsq; ad fin.qui notabiliter & latè loquitur.

REGVLA DXLVIII.

POENALIS dispositio nullam temporis præfinitionem tacitè vel expresse continens, in dubio censetur perpetua.Casus est in l.seruus.C.de pœn.vbi Cy.Bar.Bal. Sal.bonus tex.in l.fi.C.vt lite pēd.& alia plura allegat Fel. in loco infrà allegando.

Limita hanc conclusionem tripliciter, vt per Fel.in c. ex literis.de constit.col.8.

REGVLA DXLIX.

POENITERE licet eum, qui impleuit in contractibus innominatis, secus in nominatis. Text.est in l.si pecuniam.de cond.caus.data.

Limita hāc conclusionem tredecim modis, vt per Ias. d.l.si pecuniam.1.& 2.col.

REGVLA DL.

PENSIO, vel merces augetur, vbi augmentum rei est in bonitate, seu reddițu, & intrinsecum. Hāc regulam firmat Alber.Brun. in tract. de augment.& dimi.monet. fol.14.col.4.vers.14.conclu.quam limitat vndecim modis in tribus colū. seq. periti in arte. vide suprà, in verbo, medici.

REGVLA DLI.

PERPETVA sunt ad excipiendū, quę tēporalia ad agēdum. Text.est in l.purè.§.fi.ff.de dol.excep.cum alijs.

Limita istam regulam quinque modis, vt per Fel.in c. si autem.col.4.vers.temporalia.de rescrip.

REGVLA DLII.

PERSONAE industria tunc censetur electa, vbi committitur factum, quod per alium non potest expediri. Tex.est in l.inter artifices; ff.de solu. Bar.per tex. ibi, in l. fideicommissa.§.1.ff. de leg.2.

Limita dupliciter, vt per Feli.in c.fi.§.is autem.de offi. delegati.

REGVLA DLIII.

PERSONALIS citatio requiritur, nec sufficit ad domū in monitione quæ requiritur ad excommunicationē inferendam. Sententia est singu. Inno.in capitu.fin.de eo qui mitt.in possess.cau.rei ser.ante medium.sequitur Rota in decis.13.tit. de sent. excom.in antiq.& in 7.eiusdem tit. in nouis.

Limita dupliciter, vt per Feli.in c.cum sit Romana.de appel.in col.5.

Primò, nisi agatur de reintrudendo in eandem excommunicationē male absolutum, quia tunc valet citatio per andientiam, licet personaliter non apprehendatur. Alleg. d.decis.7.

Secundò fallit, nisi appareat q citatio male exequuta, & sic facta ad domum, induxit notitiam citato, quia fortè misit procuratorem: quia tunc inepta exequutio non nocet, quod reputat solenne.

REGVLA DLIIII.

PETITIO hæreditatis, est actio bonæ fidei.§.actionum.vbi nor.Faber & omnes, Instit. de act.ibi Ias.ponit subtilem rationem, quare fuerat dubitatum ante illius §.æditionem apud antiquos.

Limita nouissimè quatuor modis, vt per Vldar. Zasi in d.§.actionum.col.184.& 185.

REGVLA DLV.

POPVLVS habens iurisdictionem præscriptā, vel cōcessam à principe, potest per se facere statuta, nec requiritur cōfirmatio superioris. Colligitur ista conclusio ex traditis per Bart. in l.omnes populi.ff.de iust. & iure.

Limita, nisi princeps in ciuitate esset, quia tunc non valerent statuta populi, sine principis confirmatione. Ita tenet Bal.in l.humanum.4.notabili, per illum text.C.de legat.& in l.priuatorum.C. de iurisd. om.iud.& in l.fi.post Cy.eod.tit.refert Ias.in d.l.omnes.in lect.1.in col.pen.in fi.per quod sic limitat prædictam regulam.

REGVLA DLVI.

POPVLVS carens iurisdictione, potest condere statuta super administratione rerum suarum. Doctrina est quæ colligitur ex dictis per Bart. in d.l. omnes populi.ff de iustit.& iure.

Limita dupliciter, vt per Ias.ibi, in 1.lect.col.fi.

REGVLA DLVII.

POSSESSOR quilibet habens titu.verum, vel putatiuum causarum, etiam in iusto errore præsumitur bonæ fidei. Hanc regulam elicit ex dictis per eum Bald. in tractatu de præscrip.in repetitio.l.Celsus.ff.de vsucap. i col.36.qui eā ampliat vnico mō,& dupliciter restringit.

REGVLA DLVIII.

POSSESSOR quilibet i dubio præsumit bonę fidei. Limita quindecim modis, vt per Pet.de Vbal.in repet. c.si diligenti.de præscrip.in col.5.& 6.in 1.vol.repetitionum iuris canonici.

REGVLA DLIX.

POSSESSIO presumitur de præsenti ex possessione de preterito: tenent Abb.& doct.in ca.cum ad sedem. de restit.spoliat.Bart.& alij in l.e.siue possidetis.C. de probationibus.

Amplia primò etiam in possessione rei mobilis: Abb. in d.c.cum ad sedem.

Secundò, etiam si constaret q medio tempore aliquis fuisset in possessione.

Tertiò, etiam si pro forma requireretur determinata probatio certi temporis, quia adhuc sufficeret talis præsumpta probatio.

Limita primò, dummodo allegetur, quia licet præsumatur, tamen debet allegari, vt dicimus in bona fide.

Secundò limita, dū modo de possessione antiqua constet aliter, q per confessionē aduersarij, quia alias confessio extēderetur contra confitentē: quod esse non debet.

Tertiò limita, quādo quis se fundat in possessione propria: secus si in possessione tertij, ad elidendam intentionem aduersarij.

Quartò, quando ille qui allegat continuationem possessionis de preterito in presens tempus, possidet de presenti, alias secus. Et supradictas ampliationes, & restrictiones, ponit Io.Francis.de Rip.in c.cum ecclesia Sutrina.de causa possess.& prop. in col.8.per totam.

REGVLA DLX.

POSSESSIONEM alterius ingrediens autoritate iudicis inualida non excusatur à pœna legis. Text.in ca.cū causa.de offi.deleg.& in §.hac actione.Institu.vi bon.raptor.& in l.his demum.ff.eod.tit.Bart.in l.iuste.ff.de acquir.posses.

Limita istam regulam tripliciter,vt per Feli.in d.ca.cū causa.col.2.nu.4.

REGVLA DLXI.

POSSESSIONEM propria autoritate quis capere nō potest,etiam ex titulo,quem in re iuste habet. Text.in l.fi.ff.quor.leg.& in le. nec ex vera.C.de acquir.posses.& in l.si ex stipulatione.& in l.fi. eod.tit.

Limita quinque modis,vt per Ias.in d.l.si ex stipulatione.colum.1.

REGVLA DLXII.

POSSESSIO rerum hæreditariarum,in hæredem nisi mediante apprehensione non transit. Tex.est in l.cū hæredes.ff.de acquir.poss.& in l.1.§.Scæuola.ff. si quis testa.li.esse ius.fuer.

Limita primò, nisi sit statutum, vel decretum disponens q possessio defuncti in heredem continuetur ipso iure,ac si esset apprehensa:tenent Pau.& Alex.in l.si sorori.C.de iur.delib.& sic limitat ibi hoc Ias. in 1.col. Ratio huius est,quia lex, vel statutum potest absq; vlla apprehēsione, vel absq; vllo alio facto transferre possessionem ipso iure,sicut dominiū. Tex.est, de quo ibi exclamat Bart. in l.raptores.C.de episc.& cler.& ista est communis opinio,vt firmat Ias.referendo Alex.in l. 1. col.pen.C.commu.deleg. vbi refert plures huic opinioni assentientes,& reprobat Bal.ibi,qui aliter sentit.Sublimita tamen supradictam restrictionem, nisi mortuo defuncto possessio esset ab alio apprehensa, quia tunc impediretur illa ficta cōtinuatio īducta à statuto, vel decreto:quod voluit Cum. in loco per Ias.descripto in d.le. si sorori.qui refert etiam Alex.idem tenentem,& allegat gl. pro hoc à nemine allegatam.Et nota q heres virtute talis statuti, si ageret possessorio recuperandæ casu quo ab alio res esset possessa, succumberet.Ita Ias.in d.l.si sorori.col.fi.referendo Bald, Io.Fab.& Alex.in varijs locis hoc firmantes.

Secundò limita in bonis feudalibus,quorum possessio sine apprehensione transit ad filium, vt voluit singulariter Bald. in leg. cum antiquioribus.in 6.colum.C.de iure delib.versic.decimo.quem refert Ias. in d.leg.sorori.in d. fin.col.

Tertiò limita in suis hæredibus,quia in his possessio,sicut dominium continuatur sine apprehensione.Glos.est in l.in suis.ff.de lib, & posthu.alia in §.sui. Institu.de hæred.quali.& diffe.Contrarium tenet Bar.in d.l.in suis.per gl.contrariam in l.cum miles.ff.ex quibus causis ma.cum qua concordat gl.in le.cum hæredes.in princ.ff.de acquir. posses.vbi hoc tenet Bar.& alij sequuntur, de quo ibi per Franc.de Aret.in 2.col.& per Alex.in 3. & ita communiter tenetur: & sic ista fallentia non est vera, nec intentio glos.in d.l. in suis.fuit hoc dicere, prout ibi eam defendit Ias.4. col.

REGVLA DLXIII.

POSSESSIO si est antiqua,pro titulo beneficij præsumitur,ideo possidens non cogitur ostendere. Illud voluit Imo.in c.illud.de præsump.Ang.& Bal.in l.qui in aliena.§.q si adierit.ff.de acquir. hæred. tradit illam conclusionem Feli. vbi pro ea plures refert in ca.licet Heli.de simon.col.4.versi.tertia conclusio.Sequitur etiam hanc cōclusionem Ias.in d.l.qui in aliena.in prin.in col.7.in prin. vbi aliqua colligit, quæ operatur diuturnitas temporis; de quo etiam per eundem in l.cum aliquis.in col.2.C.de iur.delib.& per Feli.in c. Alber.de testib.per Hipp.in repetit.rub.C.de prob.in 4.col.

Limita quatuor modis, vt per eundem Feli.vbi supra.

Possessio. vide infra,in verbo, traditio.

REGVLA DLXIIII.

POSITIO tota non debet negari,sed admitti pars vera:quia petens tottum, non videtur excludere partem. Hanc conclusionem ponit Feli. in ca.nam concupiscētiā. de constit.col.fi.post Ant. Imo.& doct.gl. magna in c.2. de confes.lib.6.& in c.præsentium.verbo,sigillatim.de testib.eod. lib.

Limita hanc conclusionem tripliciter, vt per Felinum vbi suprà.

REGVLA DLXV.

POSITIONIBVS respōdere nolens, habetur pro cōfesso tribus concurrentibus. Primò,q positiones sint sibi lectæ,& datæ intelligi.Secundò,q sit iussus & monitus respondere à iudice in præsentia, & non per nūtium. Tertio q absq; rationabili causa recuset respondere,Probatur ista regula ex tex.& gl.in c.si post prestitum. de iureiur.in 6.& ex notatis per Bald.in l.fi.§.q si actor.C.de iura.cal.& tradit eam Fran.Curt. in loco infra allegando. Et vide l.1.tit.4.lib.3.in ordi.regal.

Limita hanc conclusionem septem modis,vt per Frācisc.Curt.in tract.positionum & interrogationum.in colu.4.& ille tractatus habetur in 1.vol. Tractatuum;quas limitationes, (quia vtilis est materia)in summa libet trāscribere.

Primo fallit, in beneficialibus & spiritualibus.

Secundo in criminalibus :de quo vide Spec.in titu.de positionibus.§.septimò videndum.in fi.Bart.in l.Marcellus.§.1.ff.re.amot.Abb.post Inn.in c.2.de confess.Feli.remissiuè in c. cum dilecti.in 2. col.de accusat.Alex.& Ias. remissiuè in le.qui iurasse.§.si pater.ff.de iureiur.

Tertio fallit, in interrogationibus, & regula procedit in positionibus, quia interrogās nihil ponit:& hanc etiā fallentiam declarat optimè, vt ibi per eum.

Quartò,quādo positio esset posita scienter falsa ab aduersario:& hanc & præcedentem ponit Bald. in l.licut.in fi.C.de repu.hæred.

Quinto fallit,in non respondente libello:& ista est impertinens fallentia ad hanc regulam, vt patet.

Sextò quando positio esset facta minus debitè. & quādo positio non sit debite facta, vide in d.tract.5.col.cum 6.seq.vbi plures defectus positionum inferuntur,quibus stantibus , quis non tenetur eis respondere.

Septimò fallit, quando qualitas causæ non exigit condemnationem,vt quia libellus esset ineptus, vel non concludens, vel manifestam defensionem rei continens.

REGVLA DLXVI.

POSTHVMA de qua non est facta mentio in testamēto,non comprehenditur in legato facto filiabus. Tex. est in l.qui filiabus.ibi,si mentionem,& c.vbi notant docto.ff. de leg.1.

Limita dupliciter, vt per Ias.ibi,col.2.nu.9.cum duobus seq.vbi dicit posse haberi alias limitationes, ex coniecturis,quas ibi tradit Bart.

REGVLA DLXVII.

PRAEBENDA non venit in materia stricta appellatione beneficij.Abb.in c.postulasti.de rescrip.vbi Feli.ponit aliqua col.6.

Limita quadrupliciter,vt ibi per eum.

REGVLA DLXVIII.

PRAECEPTA exequutiua,regulariter sunt prohibita, vt in l.1.C.de execu.rei iud.& in l.j.C.comm.vel epis.

Limita in quinque casibus, quos descripsit Ripa in le. de pupillo.§.meminisse.col.antepen.ff de noui ope.nūt. vbi etiam de alijs casibus se remittit.

REGVLA DLXIX.

PRETIVM rei sciens,si offerat aliquid vltra, tunc nulla est deceptio, & quod vltra est datum,legitimè retinetur:not.Abb.in c.1. de empt. & vend.& ibi Imo.

Limita tripliciter vt p Ant. de Burgos in c.cū dilecti. de emp.& vēd.i col.5. vbi supra scriptā regulā descripsit.

REGVLA DLXX.

PRAESCRIPTIONI, seu ad præscribendum nõ pro dest credulitas cum errore iuris non facti, suadens q titulus non iuridicus sit iuridicus: vt in l. nunquam. ff. de vsucap. & not. Abb. in c. de quarta. de pręscrip.

Limita quinque modis vtilibus, vt per Felin. in d. ca. de quarta. col. 8. vers. 2. doctri. cum quatuor seq.

REGVLA DLXXI.

PRAESCRIPTIO licet currat contra ignorantem, tamen ignoranti cõpetit restitutio ex capite iustę ignorantiæ. Ita concludit Barto. in leg. 1. §. si quis autem propter. ff. de itine. actuq; priu. tenet etiam Abb. in c. vigilanti. in vlt. not. de præscrip. allegat bonam gl. in l. 1. C. de pat. pot. & ista est communis opinio, vt firmat Feli. in d. c. vigilanti. 1. col.

Limita septem modis, vt per Fel. vbi suprà, col. 2. quorũ tres refert Balb. in tract. de præscr. in fol. 38. colũ. 1. quẽ vide in col. præcedenti pro ista regula.

REGVLA DLXXII.

PRAESCRIPTIONI etiam longissimi temporis, mala fides defuncti indistinctè nocet hæredi: adeò q hęres, nec canonico iure, neq; ciuili pręscribere poterit, eo casu quo defunctus non poterat, licet ipse sit in bona fide, & velit à seipso inchoare præscriptionem. Ista est cõmunis conclusio doctorum contra Dinum, qui contrarium voluit in c. possessor. de reg. iur. in 6.

Limita quatuor modis, vt per Balb. in tract. de præscr. in 3. part. princ. in col. 45. & sequẽ. quem omnino vide in col. 44. pro ipsa regula princ.

REGVLA DLXXIII.

PRAESCRIPTIONI non põt per pactum renunciari: not. Bal. in auth. quas actiones. in col. 4. C. de sacros. eccles. Abb. in rub. de pręscr. cum concord. de quibus ibi per Fel. in col. 5. qui hanc regulam tradit.

Limita sex modis, vt per Io. Crotum in repeti. l. nemo potest. ff. de leg. 1. in col. 30. & seq. & vide eum in col. 39. pro ipsa regula vide Fel. vbi suprà, qui ponit septem fallẽtias huic regulæ: vide Balb. in tract. de præscrip. in 5. parte quintæ partis principalis, in col. 7. vbi & in col. seq. ponit vnam ampliationem, & tres limitationes.

REGVLA DLXXIIII.

PRAESCRIBI non potest per naturaliter possidentem, quandiu dominus retinet possessionem ciuilem rei, quæ in absentia solo animo retinetur, nisi transeat tãtum tempus, per quod verisimiliter inducatur obliuio, & perdatur ciuilis possessio. Ista est vtilissima doctrina in practica, quam glo. descripsit in l. 1. C. de ser. fug. quam ibi commendant doct. maximè Ias. in col. antepen. vbi ipse dat gl. similes, in §. sed aliquando. Instit. de vsucap. & in l. male agitur. in gl. magna, circa medium. C. de pręscript. 30. vel 40. ann. pro quibus adducit bonam rationem, & in col. seq. limitat quadrupliciter: quas limitationes, quia notabiles, breuiter tibi referam, licet in earum descriptione ipse consumat vnam ferè col.

Limita primò, si res præscribenda sit talis, in qua apprehensione eius facta per alium dominus perdit statim ciuilem: vt in seruo fugitiuo.

Secundò fallit, in præscriptione 30. ann. quia illa non impeditur, ex eo quòd dominus retinet ciuilem.

Tertiò, si talis possidens naturaliter, vellet præscribere non principale dominiũ, sed ius forte feudale, vel emphyteuticum, vel vsumfructum.

Quartò, in præscriptione rerum incorporalium, putà seruitutum: quia eam nõ impedit possessio ciuilis domini, quę statim perditur.

REGVLA DLXXV.

PRAESCRIPTIO iurisdictionis in vna specie, non extẽditur ad diuersam. Ita cõcludit Ias. in l. imperiũ. in col. 15. ff. de iurisd. omu. iudic.

Limita dupliciter, vt per Io. Franc. in tractat. de pręscr. in fol. 8. col. 3. in princ. quem vide in duabus præcedentibus col. latè & notabiliter pro ipsa principali regula.

Primò limita, secundum eum, in iurisdictione retinẽda, quia tota retinetur per exercitium vnius actus. & regula procedit in acquirenda.

Secundò limita, quando nullus alius est in quasi possessione iurisdictionis, quia tũc quasi possessio vnius actus, causat ius vniuersale: vide eũ pro his limitationibus, quia optimè eas corroborat.

REGVLA DLXXVI.

PRAESCRIPTIO iurium incorporaliũ requirit sciẽtiam aduersarij: tenet Abb. in c. de quarta. de præscrip. & in c. 1. eo. tit. Bart. in l. j. §. j. col. 4. ff. de itin. actuq; priu. facit l. quoties. la 2. de seruit. & l. quorum. C. eod. titu.

Limita dupliciter, vt per Fel. in d. ca. de quarta. penulti. col. qui se remittit ad Paulum in l. seruitutes. 4. colũ. ff. de seruit. & latè Cæpol. in tract. de seruit. c. 20. col. 4. & c. 24. colum. 6.

REGVLA DLXXVII.

PRAESCRIPTIONE, vel consuetudine quæri potest, quod est quęsibile priuilegio: vt in ca. duo simul. de offi. ord. & in c. cum contingat. de for. comp. notat Cardi. post Lap. in cle. 1. col. pen. de relig. domib.

Limita quatuor modis, vt per Feli. in ca. accedentes. de pręscr. col. 3. in fi. cum quatuor seq.

REGVLA DLXXVIII.

PRAESCRIPTIONEM actione p̃sonali impedit mala fides, sicut in reali: tenet gl. & Imo. in c. fi. de pręscr. quam ibi sequuntur omnes canonici doct. maximè Butrigar. & Imol. & ista est vera & communis opinio, licet Host. Bar. & aliqui alij, quos latè refert Balb. in loco infrà allegando, contrarium tenuerint.

Limita quatuor modis, vt per Felin. in d. ca. fi. in col. 2. & 3. de præscript. quarum limitationum, primam & vltimam refert & ornat Balb. in tractat. de præscript. foli. a. columna. 4. & ipse addit aliam quintam & notabilem limitationem.

REGVLA DLXXIX.

PRAESCRIPTIONE tutus, si soluat, repetit quasi indebitum. Bar. in l. fi. ff. rem ra. habe. sequitur Abb. in c. ad aures. de præscr. facit quod in simili ponit Ioa. And. in regula possessor. col. 19. de reg. iur. lib. 6.

Limita vno modo, vt per Feli. in d. c. ad aures. col. 2.

Præscriptio. vide suprà, in verbo, accusatio. & in verbo, adesidi. & in verbo, dominiũ. & in verbo, ecclesia. & in verbo, hæreditate. & in verbo, minor. & in verbo, iurisdictio.

REGVLA DLXXX.

PRAESENTIA in dubio non præsumitur, nisi probetur. Bar. in l. 2. C. de statu. & imag. per illum text. & facit quod notat idem in le. Theopompus. prope finem. ff. de dote prælegata.

Limita quatuor modis, vt per Felin. in c. tenor. de re iudic. col. fin. quæ etiam alijs allegationibus corroborat ipsam regulam.

REGVLA DLXXXI.

PRINCEPS, vel populus non recognoscens superiorem, potest esse iudex in causa propria. Ita firmat Feli. in c. cum venissent. de iudi. in col. pen. motus ex eo quod. not. Bal. in l. 2. ad fin. C. de sen. quæ sine cer. quan. profe. & Bart. in l. si alius. §. bellissime. ff. quod vi aut clam. & Ang. in l. 1. C. ne quis in sua causa.

Limita hoc procedere quo ad subiectos, non quo ad alios. Ita tenet Host. in c. nouit. de iud. & ibi Abb. quos refert Fel. vbi suprà, qui asserit ita vidisse iudicatum.

Secundò fallit, nisi princeps vel populus sit reus: quia tunc subditus potest eos cõuenire coram Papa. Ita Abb. in c. t. de prob. dicens ibi esse text. sing. sed hoc impugnat ibi Aretin. tenendo contrarium: & eius opinioni contra Abb. assentitur Feli. vbi suprà.

REGVLA DLXXXII.

PRINCEPS, vel Papa non potest sine causa iuri alicuius præiudicare, rem illius alteri dando. Ita Bart. in l. si. C. si con. ius vel vtil. publ. & in locis alleg. per Phili. Dec. vbi ponit regulam in c. quæ in ecclesiarum. colu. 8. nu. 25. de constit.

Amplia, habere locum, etiam in bonis infidelium, secundum Abb. & Inn. quos allegat Dec. vbi supra.

Limita & declara septem modis, vt per Feli. in d. c. quę in ecclesiarum. col. 13. nu. 40. vbi Dec. quinque duntaxat posuit limitationes.

REGVLA DLXXXIII.

PRINCIPIS rescripto potest concedi debitori dilatio ad soluendum. Tex. est in l. quoties. C. de precib. Impera. offer. Habes Hispane l. 4. tit. 24. par. 3.

Limita primò, nisi debitum sit iuratum, quia tunc rescriptum non extenditur ad illud. Ita consuluit Alexã. in consi. 38. in 3. vol. consi. incip. Visa petitione An. de Roma. motus per plura, de quibus per eum: quem refert Ias. in d. l. quoties. in 1. col. qui allegat in confirmationem gl. sing. in c. cum non deceat, in glos. singu. de elect. in 6. quæ voluit, quod clausula non obstante, vel alia derogatoria nunquam tollit actum iuratum: & eandem conclusionem Alex. tenet idem Ias. in le. fi. prope fin. C. si contra ius vel vtili. public. vbi plures refert supra alleg. glo. sequentes, & vide Fel. in c. cōstitutus de rescrip. in col. 3. in prin. vbi idē tenet, referendo eundem Alex. licet in allegatione consilij circa numerū differat à Ias. & vide omnino Tho. Ferra. in cautelis vltra Cępol. cautel. 55. vbi latius comprobat dictam conclusionem Alex.

Secundò limita, data idonea fideiussione: vt in l. vniuersa. C. de precib. Imper. offer. Ita limitat Ias. in allegata. l. quoties.

REGVLA DLXXXIIII.

PRINCIPI reseruata, non veniunt in generali concessione. Tex. in ca. quod translationem. de offic. leg. & in c. fin. de offi. vic. lib. 6. & in le. 1. ff. de offi. eius cui mand. & plura circa hanc regulam congerit Fel. in c. quæ in ecclesiarum. de constit. col. 2. nu. 31.

Limita tripliciter, vt per Feli. vbi suprà, nu. 33.

REGVLA DLXXXV.

PRINCIPIS rescriptum est lex: probat tex. in le. diui Seuerus. ff. de adim. leg. & probatur varijs locis.

Limita sex modis, vt per Io. Villemati in repe. §. diuus ff. ad l. Corn. de sic. in col. 8. Et vide Feli. in ca. in causis. de re iudi. in col. 2. qui per tex. ibi, & in l. 1. ff. de consti. princ. & in l. fi. de legi. facit regulam, quòd sententia principis facit ius generale: quam limitat quinque modis ibi, & in colum. sequent. & quia est similitudo in materia istarum regularum, nolui hanc ponere de per se, præcipuè si limitationes vtriusque coincidunt, quod tu lector studiosè disquire.

REGVLA DLXXXVI.

PRINCIPIS secunda iussio idem operatur quod motus proprius. Doctrina est Bal. in l. nec damnosa. C. de prec. Imper. offeren. quam ibi multum commēdat Fulg. & Rom. in l. si verò. §. de viro, 31. fallent. ff. sol. matri. vbi dicit illud dictum nouum, & alibi nō legisse. Sequitur et. Alex. in le. 3. circa prin. ff. quod quisq; iur. Feli. quem vide de veritate in c. si quando. de rescript. col. fin. commendat etiam multum Ias. in d. l. nec damnosa. ex quo dixit notãdum, quod tūc cessabit omnis exceptio subreptionis, vel ob reptionis, sicut quando princeps concedit motu proprio & ita dicit obtinuisse in facto.

Limita notabiliter, vt procedat quando in secunda iussione, vel in secundo rescripto fieret de prima, vel de primo, mentio: quia aliter geminatio non haberet effectus motus proprij. Ita singulariter tenet Bald. in l. 2. C. de pet. bon. sub. lib. 10. quod dicit sing. Ias. pro limitatione huius regulæ, in d. l. nec damnosa. fin. ver.

Principis materia. vide regulam suprapositam, in litera D. in verb. dispositio, & in verb. dominium, & in verbo causa iusta.

REGVLA DLXXXVII.

PRIVILEGIVM concessum non subdito, non potest per concedentem reuocari. Colligit hãc regulam Fel. ex d. Inno. in c. nouit. de iudic. in col. 9. quam ibi comprobat pluribus doctrinis.

Limita nouem modis, vt per eundem Felin. in d. col. 9. cum duabus sequen.

REGVLA DLXXXVIII.

PRIVILEGIVM per quod conceditur aliqua facultas, vel datum ad aliquid faciēdum, perditur spatio decē annorū, si priuilegiatus eo non vtitur: vt est casus not. in l. 1. ff. de nund. de quo latè per Fel. in c. cum accessissent. col. 9. & 10. de constit.

Limita quinque modis, vt per Balb. in tract. de prescri. in 4. parte, quintæ partis princ. in 4. c.

REGVLA DLXXXIX.

PRIVILEGIVM est strictè interpretandum; vt in l. si quando. in prin. C. de inoff. testa. not. Arch. in c. frater. 16. q. 1. gl. magistra in c. 1. de constit. in 6.

Limita dupliciter, vt per Ias. in l. fin. col. 7. ff. de constit. princip.

Primò, quando verba eius essent tam plura & lata, quod restringi non possent. not. Ang. in d. l. fin. 3. col. secundum Ias. vbi supra, & not. Ant. in d. c. olim.

Secundò & notabiliter limita, quando priuilegium non priuaret legem communem, sed priuatam, puta statuariã: quia tunc non restringitur. Ita Antonius vbi supra, Iason referente.

REGVLA DXC.

PRIVILEGIO primo non derogat secunda dispositio contraria, non facta eius mentione. Text. in c. veniens. de præscript. per quem ita supponunt esse regulare omnes doctor. in ca. 1. de rescrip. vbi vide quæ dicit Felin. culum. 7.

Limita sex modis, vt per eū ibi, col. 8. & seq. vbi quintam fallentiam restringit quatuor modis.

REGVLA DXCI.

PRIVILEGIO dato ad aliquid faciendum, renuntiare videtur contraueniens ipsi. Text. est in argumentū in c. priuilegium. 11. q. 3. & in c. cum accessissent. de constit. vbi Abb. allegat tex. qui optimè facit in l. 2. C. de iure domi. impe. & Fel. plura allegat col. 11.

Limita septem modis, vt per eum ibi.

REGVLA DXCII.

PRIVILEGIVM perditur propter mendacium, vt in l. qui cum fe. ff. de re iud. & in l. sed hoc ita. §. si eo. titu. & in l. 4. §. interdum. ff. quod cum eo. & in l. hereditatem. §. fi. ff. ad l. Falc. in l. si dubitetur. §. 1. ff. de fideius. & in l. 1. C. ad Maced.

Limita tripliciter, vt per Ripam in d. le. qui cum fe. vbi etiam alias tres limitationes ponit remissiuè.

Primò, quando mendacium esset prolatum per ignorantiam: pro quo refert Alex. ibi, & alia fundamenta.

Secundò procedit regula, quando mendaciū profertur circa id quod est causa priuilegij, aliàs secus, vt est exemplum in d. l. qui cum fe. & in iuribus allegatis in regula.

Tertiò intellige regulam in casibus expressis in iure, non autem facienda est extensio ad alios casus non expressos.

REGVLA DXCIII.

PRIVILEGIVM secundum contra primum generale, valet, non facta eius mentione: siue contineat ius commune, siue aliquid vltra. Ita Hostien. Io. Andr. Card. Imol. & doct. in capit. 1. de rescript. Dom. in ca. quoniam 18. distinct.

Limita sex modis, vt per Fel. in d. c. 1. col. 3. cum princ. seq. Et ibi primam limitationem tripliciter restringit.

Regula

REGVLA DXCIIII.

PRIVILEGIVM in dubio præsumitur concessum ad petitiunem partis & non metu proprio concedentis: tenent omnes doct.teste Alex.ibi,in l.si quis iniquum.ff. quud quisque iur.in prin.mouentur per text.in c.si motu proprio.de præben. lib.6.

Limita tribus modis,vt per eũdem Alex.ibi, & vide etiã Pet.Rauennatem in suo alphabeto aureo , in versi.motus proprius.in litera M.vbi hoc etiam limitat tribus modis: & vide Ias.in d.l.si quis iniquum.ff. quod quisq; iur.colũ. 2.vbi hoc limitat quinque modis.

REGVLA DXCV.

PRIVILEGIVM vel beneficiũ concessum in principali.trahitur ad eius augmentum. Facit text. notabi.in §.aliud.in authent.de æqual.dot.coll.8.& ibi not.Angel. describit hanc regulam , & corroborat bene Albe. Bruni in tract.de augmento & diminut.mone.fol.11.col.1.ver sic. nona conclusio.

Limita tribus modis,vt per eundem Albe.ibi,in col.2. & sequen.

REGVLA DXCVI.

PRIVILEGIVM alicui concessum , non debet taliter interpretari,vt per illud tollatur aliud priuilegiũ ei de bitè cõpetens:notant hoc Bald. Ang.Fulg.& Alex.in l.si Rufinus.C.de testa.milit.ex text, ibi,ex quo inferunt, ꝙ statutum disponens ꝙ scholares tractentur pro ciuibus, debet intelligi,quo ad commodum,non quo ad damnũ.

Limita sex modis,vt per Ias.ibi, col.pen.& fi.

REGVLA DXCVII.

PRIVILEGIVM si habet effectum momentaneum, perditur per vnum actũ contrarium:probat text:in c. priuilegium.11.q.3.not.Bart.in l.2.ff.de vetera. de quo vi de omnino Alex.in consi.193.in 2. vol.incip. ex themate præmisso,in pen.col.in fi.& sequen.

Limita octo modis,vt notabiliter per Ias.in le.fin.col. pen.& fi.ff.de constit.princ.

Priuilegium,vide infrà,in verbo, subdito.

REGVLA DXCVIII.

PROBATIO quę fit ex coniecturis legitimis , dicitur euidens,licet expressè non appareat. Text.in le.si quis locuples.in fin. de manu.testa.ff.& in l.licet imperator.ff. de leg. 1.vbi Ias.plura iura allegat,col.1.

Limita dupliciter, vt per Ias.vbi suprà, col.2.nu.13.

REGVLA DXCIX.

PROBATIO testium & instrumentorum potest in iudicio renunciari: & valet conuentio facta in iudicio, quòd quis non posit probare,nisi per instrumentũ.Tex. est in c.de testib.& in c.cum venissent. eodem tit.quę iura loquuntur quãtum ad testes,& tex.in c.cum dilectus. de fid.instru.qui loquitur in instrumentis,& text.in le.3. C.eo.Et istam regulam per suprà dicta verba tradit Ias.in l. iubemus.C. de iudi.2.col.

Limita dupliciter , vt per Ias.vbi suprà.

REGVLA DC.

PROBATIO de non iure aduersarij, non prodest agẽti in beneficialibus, nisi probet de iure suo. text.in ca. olim.de rescrip.quem tex.ad hoc ponderauit gl.in c.vno de eo qui mittit.in posses.lib.6.glo. pen.in c.1.& gloss.ver bo,finita.in c.2.vt lite pend.lib.6.& gl.verbo,debebit.in c.si de iureiur.lib.6.& faciunt quæ cumulat Felin. in d.ca. olim.col.5.

Limita hanc regulam quinque notandis modis,vt per eum ibi , col.6.

REGVLA DCI.

PROBATIO quęlibet, & dictum testis debent de necessitate concludere.Text.est in leg. non hoc.C.vnde cogna.& in c.in præsentia. de probat.& in l. pen.§.docere.& ibi Bart.ff.ne quis eum qui in ius. vnde dicit Bar. in d.l.non hoc.quòd articulus & positio debent de necessitate concludere.

Amplia istam regulam vndecim modis, & limita alijs vndecim, vt per Iason. in d.leg.non hoc.2.colum.cum 5. sequent.

Probatio,vide suprà in verbo,apocha.& in verbo,consuetudo.lo 2.& in verbo, conuentio. & infrà ,in verbo , qualitas.

REGVLA DCII.

PROCESSVS factus super petitorio & possessorio,simul in casibus in quibus non admittitur concursus , valet parte nõ opponente:vt in ca. cum dilectus.in versi. citra litis contestationẽ.de ord. cogni.& in l.si mancipiũ. §.1.cum gl.ff.de euictio.& in l.2.C.commu.diuid.quæ re gula confirmari potest ex scriptis per Ias.in l. patre furio so.ff.de his qui sunt sui vel alienis iuris.

Limita quatuor modis vt per Ripam in le.naturaliter. §.nihil commune.in col.32.ff.de acqui.posses.

REGVLA DCIII.

PROCESSVS factus vigore primi rescripti reuocati per secundum, valet,donec per partem de secundo ex cipiatur:firmãt Inn.Compost.Butrig.Card.Imo.Domi. & Abb. in ca.cæterum.de rescript.quamuis Gofredus,& Io.And.contrà sentiant.Facit c.audita.in fi.de restit.spoliat.confirmat Fel.hanc regulam in d.c.cæterum.col.7.& in col.8. infert ex ea quinque correlaria.

Amplia & extẽde tripliciter , limita & restringe nouẽ modis, vt per eum,col.9.vsq; ad fin.per quatuor columnas, & in fine sublimitat vno modo dictas restrictiones.

REGVLA DCIIII.

PROCVRATIO, seu visitatio nõ potest pręscribi. Tex.est in c.cum ex officij.de pręscrip.Text.in ca.cũ instantia.de censib.& in c. accedentes.de pręscrip.Tradit Spec.tit.de lega.§.super.versi.illud quoq;.Card. & Imol. in Clem.1.de censi.

Limita septim modis,vt per Feli.in d.c.cum ex officij. col.4.cum tribus sequentibus. & ante eum vt per Maria. quem ipse non refert in tract.de visitatione.fol.11.col.4.

Primò , dũmodo loquamur respectu solutionis , secus respectu modi procurandi , puta ꝙ potius procuraretur in pecunia quàm in victualibus & econtra.Io.And.Spec. & Anto.in varijs locis, quos referunt & sequuntur Maria.& Felin. vbi suprà.

Secũdò limita,dummodo pręscriptio allegetur ad defraudãdum visitatorem, secus si sulum ad damnificandũ alium , puta ad hoc ꝙ aliqua tãtum pars cleri subeat onus totius procurationis,ita Ioa. de Ligna.in c.accedentes.de præscript.Quam contra Abb.ibi, sequuntur Maria.& Felin. vbi suprà.

Tertiò,nisi præscriptio allegetur ab alio prælato, qui diceret se pręscripsisse potestatem visitandi subditum alterius, & etiam ab ipso subdito contra prælatum suum , tunc enim poterit pręscriptio non à visitatione tantum , verùm à procuratione etiam,exclusiua induci,& non solùm à pręlato extraneo, verùm à subdito ipsiusmet Episcopi,tex.& ibi Abb.in 5.not.in d.c.cum ex officij.& tenet Host.tit.de censi.versi.ex qua.Competeret tamen ex præscriptione hoc casu inferiori, quando vigil esset in ea exercenda,sed eo negligente posset ordinarius visitare,p tex.in c.irrefragabili.in princ.de offi.ordin.& ibi latè Fel. & idem credit dicendum per illum textum idem Felinus vbi supra.

Quartò limita nisi allegetur tanti tẽporis præscriptio, cuius initij non existat in contrarium memoria, ita Maria.vbi suprà eo quod talis pręscriptio tituli constituti seu priuilegij vim habeat,de quo asserit se latius dixisse in ca. si de dila.q.4.22.prin.argu.& respondet ad tex. qui videbatur obstare in c.venerabili. de cẽsi.tribus modis,quem ad literam refert Feli.in d.c.eum ex officij.vbi sequitur secundum intellectum Maria.ad d.c.venerabili.Sed idẽmet Feli.in c.accedentes.de præscript. tenet contra hanc limitationem motus per tex.in d.c.cum ex officij. Dicit tñ ꝙ

Limita tribus modis, vt per Felin. in cap. transmissa. de præscrip. in col. 2. & 3. per quem vide, quia optimè declarat hanc materiam, in qua fuerunt opiniones & ex his quæ doct. dicunt, videtur res intricari, vt inquit ipse Fel. Et vide Io. de Franc. de Ripa in tract. de peste. in 2. partic. secundæ partis princ. in 6. q. vbi in ista materia refert opiniones contrarias, & tandem firmat regulam contrariam huic, videlicet quod impeditus in termino actum facere, excusatur, dato quòd non fuerit de impedimento protestatus, & limitat eam tripliciter.

REGVLA DCXVI.

PROTESTATIO vt noceat, requiritur expressus consensus eius cui fit, nec sufficit si simpliciter taceat glos. 3. in c. Cumana. de elect. vbi Host. & Abb. not. Ioan. Andr. in c. in genesi. eod. tit. vbi notab. Innoc. in proposito. Text. est etiam, non cauillando literam in l. fin. §. item si prædixerit. ff. nautæ caupo. stab. ibi consenserunt vectores. Bartol. sentit in l. non solum. §. morte. col. vlti. ff. de no. ope. nunt.

Limita quinq; modis, vt notabiliter per Felin. in c. cũ M. col. 15. de constit.

REGVLA DCXVII.

PROTESTATIO pôt fieri etiam per tertium cuius interest, puta si Titius protestatur, tibi inhibendo ne soluas. Sempronio creditori tuo. Not, eleganter Bart. in le. non solũ. §. morte. col. 7. ver. circa primum. ff. de no. ope. nun. per Bal. Ang. & Imo. in l. hæres. la. j. ff. ad Treb. Bar. in l. si à furioso. cum seq. in fi. ff. si cert. pet. facit l. 3. C. de nouatio. & l. fi. ff. de leg. commisso.

Limita & declara hanc conclusionẽ dupliciter vt per Fel. in c. cum M. de constit. col. 15. in fi. cum prin. seq.

REGVLA DCXVIII.

PROTESTARI nõ potest negotiorũ gestor. Sẽtit istã pro regula Bar. in l. non solum. §. morte. de noui oper. nun. ff. dum dicit quod non potest denuntiare debitori Titij, cuius nomen est mihi cessum, iuxta l. nomen. C. quæ res pign. oblig. poss. & l. 3. C. de nouat.

Limita tripliciter, vt per Fel. in d. c. cũ M. de cõst. col. 15.

REGVLA DCXIX.

PROTESTARI procurator pôt, nomine domini. Bart. in d. l. non solũ. §. morte. de noui. ope. nun. Inno. in ca. cum in iuuentute. de præsumpt. Nec requiritur speciale, mandatum secundũ Bar. in l. j. iuxta principium. ff. de lib. agno. & in l. de pupil. §. cum procuratorio. ff. de noui. ope. nunt. Ang. & Imol. contra glo. ibi.

Limita hanc conclusionem vno modo, & sublimita altero hãc limitationẽ, vt per Fel. in c. cũ M. col. 16. de cõst.

REGVLA DCXX.

PROTESTATIO fieri potest procuratori, in casibus in quibus scientia procuratoris nocet domino, secundum Bart. in l. non solum. §. morte. allegat. per l. procuratoris. in princ. de tributoria actione. probat clemen. causam. de elect.

Limita tripliciter hanc conclusionem, vt per Feli. in c. cum M. de constit. col. 16.

REGVLA DCXXI.

PROTESTATIO facta simpliciter non operatur, nisi in illo actu, qui tunc fit, vel postea incontinenti Bart. in d. §. morte, in prin. materiæ huius, & idem in l. item. §. fina. de pactis. & in l. qui in aliena. §. fi. de acq. hæred. & in l. Titia. §. pen. ff de verb. obli. & alia quæ colligit Felin. in c. cum M. col. 21. de constit. vbi confirmat, & infert aliqua ex hac conclusione.

Limita etiam tripliciter, vt per Fel. ibi col. alleg. cũ. seq.

REGVLA DCXXII.

PROTESTATIO contra substantiam actus regulariter non valet. Ant. & Imo. in d. c. cum M. de consti. per. l. cum precario. ff. de precar. & Felin in d. c. cum M. colum. 22. cum principio seq. ponit tria dicta notanda.

Limita tripliciter, vt per Felin. ibi.

REGVLA DCXXIII.

PROTESTATIO regulariter, tollitur, per factum ipsi contrarium. Ita communiter supponunt doct. in d. ca. cum M. & in l. pacta nouissima. vbi Bal. C. de pact. glo. & Anto. in c. cum olim. de censib.

Amplia vno modo limitando eum, & limita sex notãdis modis, vt per Feli. d. c. cum M. col. 24. cum seq.

REGVLA DCXXIIII.

PROVISIO ecclesiarum quæ subsunt plebibus, vel aliis ecclesiis inferioribus, reguraliter pertinet ad episcopũ Ita est text. cap. omnes. 16. q. text. in c. cum venerabilis de exce. per quæ iura ibi tenet Inno. & not. doct.

Amplia dupliciter, & limita quinque modis, vt per Feli. ibi, col. 10. cum sequ. & principio sequent. vbi optime declarat dictam regulam, & sublimitat aliquas ex dictis limitationibus.

REGVLA DCXXV.

PROVISIO facta per modũ dispositionis purè in vnũ, casum, non extenditur ad alium, quia casus omissus relinquitur dispositioni iuris cõis, vt in l. si extraneus ff. de cond. ob caus. Istam regulam tradit Ias. cum quinq; limitationibus, recolligens dicta per Bar. in l. Gallus. §. quid si tantum. col. 5. de lib. & posthu.

REGVLA DCXXVI.

PVPILLVS solus sine tutoris autoritate, non potest, agnoscere bonorum possessionem. Tex. est in l. bonorum. C. qui admit. vbi Ias. notat hoc ex text. in col. 2. & signat duplicem rationem.

Limita quadrupliciter, vt per eundem ibi, in d. col. 2.

REGVLA DCXXVII.

PVPILLARIS expressa cõtinet tacitam vulgarem. Ita tex. in l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Bar. & cæteri, in l. 2. ff. eodem tit. col. 5. nu. 29.

Limita quatuor modis, vt per Ias. in d. l. iam hoc iure. col. 3. nu. 5. quatum vna fuit Bar. vbi supra.

REGVLA DCXXVIII.

PVPILLARIS substitutio continetur tacitè sub expressa vulgari. Tex. est in l. quamuis. C. de impu. & aliis concordat tex. in l. iã hoc iure ff. de vulg. & pup. not. Bart. & doct. in l. Gall. §. & quid si tm̃ ff. de libe. & posthu. Est tex. de iure regio in l. 5. tit. 5. part. 6.

Amplia duobus modis, vt per Ias. in l. j. ff. de vulg. & pupil. & in l. iam hoc iure, col. 2. eod. tit.

Limita quadrupliciter, vt per Ias. in d. l. quamuis. & per eundem in d. l. iam hoc iure. d. col. 2. & eundem in d. l. j. col. 15. nu. 60. vbi simpliciter limitat.

REGVLA DCXXIX.

PVPILLARIS tacita comprehensa sub expressa vulgari non excludit matrem. Ita Ias. in l. precib. C. de impu. col. 4. nu. 7. vbi allegat quam plures doctor. & dicit quod ista est communis opinio, & idem tenet Ang. de quo fuit immemor Ias. in princ. Insti. de pupil. subst. col. 4.

Fallit quatuor modis, & in quatuor casibus, de quibus per Ang. vbi supra.

Adde tu & quintam fallentiam, quam ponit Ias. vbi supra, quæ diuersa est, à quatuor positis per Ang. puta quando pia causa esset substituta.

REGVLA DCXXX.

PVPILLARIS substitutio comprehensa sub breuiloqua, matrem excludit, tenet Bar. in l. præcibus, 2. col. C. de impube. & alijs. quod dicit ibi ab omnibus teneri, Ias. col. antepen.

Limita fin. vt per eundem Ias. ibi, quando talis breuiloqua esset facta verbis negatiuis conuenientibus substitutioni, vulgari, veluti si testator institutis duobus filijs dicat, si aliter vestrum hæres non erit, vos inuicem substituo, quia tunc pupillaris sub tali breuiloqua comprehensa, censetur omnino tacita, & per consequens matrem nõ excludit, quod dicit voluisse sing. Bartol. in l. Lucius. ff. de vulg. & pupill. fi. col. vers. pone quòd institutio, quod

ibi

ibi dicit not. Imo. & refert etiam Alex. in duobus locis, idem tenentem.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De Litera. Q.

REGVLA CCCCII.

VARTA de legatis & fideicommissis detrahi potest l. Marcellus §. Pomponius ad Trebell.

Primò fallit, vbi testator aliquid legat, & prohibet legatarium rem illam alienare. casus est in auth. sed cum testator. C. ad leg. Falc.

Secundò fallit, in relicto alimentorum facto pauperi, secus si diuiti. ff. ad leg. Falc. l. si omissus.

Tertiò fallit, vbi testator adiecit legato hoc verum totum, integrum, vel plenum, vel simile. vt est sing. in l. decem. de fideicom. quam Bald. tenet sing. in authen. sed cũ testator. C. ad l. Fal. & dicit eam non esse alibi. sed de hoc est text. in l. fin.

Quartò fallit, cum abducit legatum per fideicom. hoc verum pleno iure. hoc voluit idem Bal. in l. precib. de impu. & alijs subst. Bar. in l. centurio. ff. de vulg. & pup. sed Ang. tenet contrariũ in l. ad filios C. qñ & quib. quar. pars debe. lib. 10. & in auth. de hær. & Fal. §. si nõ expressam.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera Q.

REGVLA DCXXI.

VADRIMESTRE tempus debet assignari de iure communi, condemnatus ad soluendum post sententiam, vt in l. 2. & in l. fi. in princ. C. de execu. rei iud. & probatur in c. quo ad consultationẽ. de re iudi. & no. Bal. in l. executore. C. de execu. rei iudica.

Limita quatuor modis, vt per Ias. in l. si arrogator ff. de adop. col. fi. qui de alijs limitationibus se remittit.

REGVLA DCXXII.

QVALITAS certa vbicunque requiritur in personis adhibitis aliquo certo limitatio tempore, debet præcisè probari quòd illa qualitas tempore limitato interuenerit, & nõ sufficeret probare, ꝙ interuenerit ante illud tẽpus, vel post. Notant hoc Bart. & Bald. ex illo tex. in l. j. C. de testa, quos refert Ias. ibi, in 2. not. per supra dicta verba, licet Bal. nõ ponat sic istud notabile, prout à Ias. refertur, pro quo dicit facere text. in l. ad testiũ. §. j. ff. de testa.

Limita notabiliter per tex. in c. proposuit. de cle. excõ. administ. quẽ dicit sing. Franc. de Aret. in consil. 51. circa prin. ad hoc, ꝙ vbi requiritur certa & determinata temporis probatio pro forma, illa qualitas probatur inesse illo tẽpore præsumptiuè, probando, ꝙ olim inerat, quod dicit ex illo textu notare Inno. & Anto. licet Bal. aliter d dicat in l. siue possidetis. C. de proba. Et istam limitationẽ descripsit Ias. vbi supra quam libuit transcribere, quia potest de magistrali doctrina deseruire.

REGVLA DCXXIII.

QVANTITAS qñ legatur vt certum corpus existẽs in aliquo loco, tunc nõ iudicatur, vt quãtitas, sed vt spẽs Tex. ẽ in l. talis scriptura. ver. pẽ. ff. de leg. j. vbi Bar. & Ias. dicũt aliqua in materia. Tex. in l. sed & si certos. ff. eo. tit.

Limita dupliciter hanc regulam vt per Ias. in d. l. sed & si certos. quam legit sub §. si numerus. l. si seruus pluriũ, quæ præcedit.

REGVLA DCXXIIII.

QVERELA inofficiosi testamenti competit contra testamentũ fratris instituentis turpẽ, vel vilem personã. Tex. in l. fratres vel sorores. C. de inoffic. testa. concordat l. fratris C. eod. & l. j. ff. eo. & §. soror Instit. eodẽ. Et vide tu Hispane l. 2. tit. 8. part. 6.

Amplia quatuor modis, vt per Ias. in d. l. fratris. j. colũ. & limita alijs decem, vt per eundem ibi, col. 3. & sequen. vide l. 3. d. tit. 8. part. 6. vbi ponitur vnica limitatio ad regulam.

REGVLA DCXXXV.

QVERELA etiam non præparata, transmittitur ad liberos. Regula est, quæ colligitur ex tex. in l. si quis filiũ C. de inoffic. testa. & not. glo. in l. cum mota. in glo. j. C. de transactio.

Limita primò, vt procedat, qñ tractatur de hæreditate ascendentis, secus est in quærela transuersaliũ, quæ competit fratri, quia ista non præparata non transmittitur. Ita limitant Petr. & Ang. in l. scimus. §. fi. C. de inoffi. test. & Paul. de Cast. in d. l. si quis filium. & sequitur ibi Ias. in j. col. qui ponit rationem diuersitatis, & sequitur etiam doctor del Castillo, in loco infra allegando, in fallen. 2. Quã ponit ad istam regulam.

Secundò limita in ascendentibus exhæredatis, qui non transmittunt querelã non præparatam. Ita limitat Ias. in d. j. col. quem etiam refert dictus doctor del Castillo, in l. Tauri 24. in glo. {Se rompiere.} in 7. col. illius gl. in j. limitatione ad istam regulam.

Tertiò limita, nisi hæres scriptus adiuisset hæreditatẽ, & sic filius potuisset præparare querelam, quia tunc eam non præparatam non transmittit hodie, sicut nec olim. Ita limitat Salic. in l. cum mota, in 2. oppo. C. de transact. quod sequitur ibi Ias. 4. col. quasi in fi. & vide eundem in d. si quis filium in d. j. col,

Quartò limita, vt solum procedat quo ad liberos, secus quo ad extraneos. Ita Ias. d. col. j. referendo Bal. quæ limitatio clarè procedit ex verbo regulæ, liberos.

Quintò limita, quando tales liberi sunt sui, alias secus, Glo. est sing. in l. si quis affirmauerit. in verbo, hæredes, ff. de do. Contrarium tenet Sali. in d. l. cum mota. in 2. oppo. cui videtur assentiri Ias. in d. l. si quis filium. in 2. col. qui eius opinionem fundamento confirmat, & hoc firmat apertius idem Ias. in d. l. cum mota, 3. col. quamuis Raym. & Alberic. contra teneant.

Sextò limita, quando tales liberi sunt hæredes filij exhæredati, alias secus. Ita Paul. in d. l. si quis filium. sequitur ibi Ias. 2. col.

Septimò limita, actiue non passiue. Ita limitat dictus doctor del Castillo vbi supra, in 3. limitatione ad istam, regulam, referens Ias. in l. si hæredem. C. de inoffi. testa. dicens quòd ille solus hoc notat ibi.

REGVLA DCXXXVI.

QVAESTIONEM siue torturam, debent præcedere octo. Primum, ꝙ constet delictum esse commissum. Secundum, quòd præcedant indicia. Tertium, quòd detur ipsi reo copia indiciorum, cum termino competenti, ad purgandum ea. Quartum, quòd non sint aliæ probationes. Quintum, quòd accusator petet à iudice vt ponatur reus ad torturam, alias eo non requirente, iudex non potest, nec debet ipsum ponere ad torturam.

Sextum, quòd sit lis contestata, & nomen rei sit receptum inter reos. Septimum quòd ipse iudex & non notarius vel alius examinauerit testes indiciorum. Octauũ, ꝙ ipsi reo, si minor est, detur curator. Quæ oĩa latè ponit Hippo. in l. j. in col. 2. cum tribus seq. ff. de quæstio..

Limita supra dicta tribus modis, vt per eundem Hip. ibi, in col. 13. & seq. sub dubio fortè.

Primò

Primò, quando ageretur, seu procederetur contra insignem furem, vel malefactorem, quia contra tales iura nô adhibent tantam solennitatem, sicut contra alios.

Secundò, quando procederetur contra hominem malæ conditionis & famæ: quia tali non esset danda copia indiciorum.

Tertiò, in criminibus enormibus, in quibus cessant solennitates iuris. Allegationes & fundamenta harum limitationum vide per te in d. col. 8. & seq.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera R.

REGVLA CCCCXII.

RECONVENTIO actoris per reum corã eo iudice, quo côuẽtus est, licet alias iudex côpetens non sit, etiam pro cã diuersa, & separata à cã conuentionis, locum habet, vt l. cum Papi. C. de senten. & interlocu. omn. iudi. & in c. j. & ibi per doct. extra, de mut. peti.

Primò fallit, quando reconuentio fieret post lit. contesta. ex interuallo super conuentione, cum fieri non possit vt per glo. in d. c. j.

Secundò fallit, quando agens recuperandæ pos. reconueniretur petitorio, cum tunc reconueniri non possit. cum quæstio spoliationis piuilegiata & prius discutiatur, vt voluit gl. in d. c. j. & ibi per doc. & c. super spo. extra, de or. cog. sed certè tûc côueniri pôt petitorio. & hoc nisi recognouisset, quia tunc repellit per exceptionẽ spoliatiôis vt d. c. super de ordi. cog. secundum Io. And. in d. c. j.

Tertiò fallit, quando cã reconuẽtionis esset summaria. nã tunc non potest fieri reconuentio de alia causa nisi lit similis summariæ cognitioni, prout sentit glo. in d. c. j. & clare In. & Host. ibidem super quo Io. remittit se ad no. in cle. sæpe de verb. sig. super gl. Pau. de Ca. & Bal. in auth. consequenter. C. de sen. & inter loc. om. iu. & per d. Anto. in d. c. j. de mu. peti. & Io, de Imo. in præalleg. glo.

Quartò fallit, quando reconuentio fieret coram indice de tali causa de qua alias ipse iudex cognoscere nô posset, vt glo. circa fin. in d. c. j. & clarius tenent d. Ant. Host. Inno. & communiter doct. vnde coram laico non poterit fieri reconuentio de spiritualibus, nec coram iudice inferendo libertatem. extra, de iud. c. quanto. & extra de or. côg. tuam. pront voluerunt prædicti, quorum opi. procedere posset, qñ esset talis iudex, qui nô posset cognoscere, de prædicta causa etiã incidenter, vel partib. volentibus. & ita procedere posset quod vuluit glo. in d. auth. consequẽter secundũ Bar. ibi vt habetur latius in d. c. j.

Quintò fallit, in omni appellatione cũ corã iudice appellationis nô habeat locũ reconuentio. ff. de iud. l. 2. §. legatũ. & §. eũ qui app. secundũ Host. in d. ca. j. de quo per ipsum in summa eo. tit. §. 5. ver. fi. & in Spe. de reconuẽ. §. 2. ver. sed nunquid & per Io. in d. c. j. Bar. in d. auth. & côsequẽter, vbi indistinctè tenet post Bal. quod procedit nisi sit appellatũ ante lit. côtest. & ipsa appellatio sit iustificata, adeo ꝙ iudex appellatiôis possit cognoscere de cã principali. nã tunc sicut pôt fieri corã iudice principali, ita poterit corã iudice appellationis, qui in eius locũ succedit, quod videtur velle in d. c. j. de mu. pe. secundũ Io. An. & post eũ dic de iure, ibi, quicquid dicat ibidẽ do. Ant. idẽ si talis appellatio sit deserta, prout voluit Io. And. ibidẽ, & Bar. & hoc si appellatione iudiciali nô sit appellatũ, sed extraiudicialiter, nam in eo locũ habet reconuentio, vt voluit Spe. in tit. de reconnentio. ver. sed nunquid §. 2.

Sextò fallit, quando imploratur officium iudicis, cum tunc non sit locus reconuentioni. quod verũ est, qñ imploratur incidẽter, alias si principaliter. & tunc erit locus recôuentioni, per no. extra, de offi. dele. in d. c. j secundũ Io. And. quod voluit Bar. in d. auth. & consequẽter. C. de sent. & inter. om. iu. alleg. ad hoc l. j. in fi. ff. de ordi. cog. quod procedit quando imploratur contra partem, vel si includatur tantum iudici, & tunc non habet locum recôuentio secundũ do. Ant. & Nic. in d. c. facit ad hoc quod not. extra, de accu. c. qualiter & quando. in glo. magna.

Septimò fallit, quando agitur pro rebus ecclesiæ male administratis, id est alienatis. vt per Spec. de reconuen. §. nunc vide vers. licet.

Octauò fallit, quando cã non est talis quod exeat iurisdictionem commissarij. not. per Spec. in d. tit. ver. literas. §. reus vbi de hoc vide.

Nonò fallit, in causis rerum post datum rescriptum, cũ de eis impetrans reconueniri non possit coram iudice delegato absq; nouis literis, vt voluit Io. And. in d. §. reus. in addi. Spe. in tit. de rescr. per §. vnamquanque cauendi. ver. pone quod etiam videtur tenendum. dicat quicquid velit Host. in d. c. j. errat, per not. extra, de testi. in c. fin. & in d. §. reus vbi dicitur de hoc. circa quod vide per do. de Rota in decis. 44. quæ incidit, fuit disputatum, & extra, de mu. pet. c. fi. & per do. Nico. vbi videtur tenere quòd etiam possit conueniri. & quod tenet Flor. in d. c. j. maximè ex eo quod in eo potest dubitari de fraude & per d. §. reus. cum distinctè loquatur.

Decimò fallit, quando reconuentio fieret coram arbitris arbitratoribus, cum coram eis non habeat locum reconuentio. extra, de arbi. cum dilectus. quod etiam locũ habet in his qui sunt arbitri iuris, vt sunt arbitri electi in causa suspicionis: vt not. Spe. in tit. de recu. §. effectus. ver. sed nunquid duplici ratinne, & primo negotium recusationis plus debito differatur, quia tales arbitri iuris, sunt veluti iudices certi & determinati articuli, & sic reconuentio non fit. vnde non debet se intromittere ecclesiasticus, secundnm eum ibi, ex quibns rationibus colliguntur duæ aliæ fallentiæ, vt postea patebit, sed licet hoc procedat in arbitris iuris electis in causa suspicionis, vt supra tamen aliud est in arbitris iuris electis in causa mota per episcopum contra subditum, vt habetur 11, q. 2. ꝙ si clericus vel inter consanguineos ex forma facultatis, secundum Do. in c. j. circa quæ not. in d. c. dilectus.

Vndecimò fallit, quando causa exigeret celeritatem. nam in ea non habet locum reconuentiu, vt colligitur ex dicta ratione, primo quod iudex in arbitrio relinquit vt not. extra, de ordi. cogn. c. 2. & per Guliel. in d. ver. sed nũquid. secundum do. Ant. in d. c. j. vt est causa electionis, vel alimentorum secundum Bal. & idem tenet do. Nico. in d. c. j. per not. in d. c. 2. vbi plenius per eum.

Duodecimò fallit, quando reconuentio fieret coram, iudice certi & determinati articuli cum tunc non admittitur reconuentio, vt colligitur ex dicta regul. ad hoc l. testium. C. de testi. quæ facit vt si conuentum scholarem coram rectore vel doctore, vel artificem coram massario siue camerario, neq; possim coram eo reconueniri. quod videtur tenere in d. c. j. extra, de mu. pe. secundum do. Antò. facit quòd not. in auth. habit. C. ne filius pro patre. vbi videtur idem tenere quod etiam videtur tenere in d. c. j. Secundum Inno. hoc dictum non videtur procedere, cũ iste non sit iudex certi & determinati articuli, & eorum iurisdictio prorogabilis sit, vt not. in l. j. ff. de iudi. vnde videtur quod corã eis possit reconuentio fieri ad hoc quod no. in auth. consequenter. C. de sen. per Bartol. & hoc nisi scholaris conuentus coram vno, elegisset conueniri coram alio: iuxta not. in d. auth. habita. cum tunc reconueniri non possit,

Decimotertiò fallit, quando conuentio fuisset facta coram

ram delegato de communi consensu, cum tunc locum, non habeat reconuentio, vt voluit Bar. in d.auth. consequenter.ar.d.c.cum dilectus.quod non placet dom. Ant. nec Imo.in d.c.j.extra,de mut.peti, Arch.in d.§.reus.sed quicquid dicant forte verum est, cum lex non suppleat, nisi partes præuiderint, l.fi.C. de pact. do.secundum do. Nico.in d.c.j.

Fallit 14.in conuentione coram iudice ordinario,quē actor necesse habet adire, cum talis reconueniri non posſit vt voluit Do.in d.c.j.& hoc est quod not per d.c.2.& in d.auth. habita.

Fallit 15. in offerente se liti, cum talis reconueniri nō posſit.arg.no.extra de pact.c.inter.

Fallit 16.in conuento,super nullitate:quia reconueniere non potest,l.absentem.C.de accus.quod videtur tenere Bal. in d. §. reus,quod forte verum, quia principaliter non intentatur, nullitas,cum pro ea imploratur, officiū iudicis, vt not.in c. j.extra de offi.vic.in quo loco habeat locum reconuentio si accedit ur, vt supra dictum est,quo casu procedere posſit dictum Bal.

Fallit 17.in causis criminalibus in quibus locum non habet recōuentio vt voluit glo.in d.c.j.circa.fi.&in c.at si clerici,de iu.quod qualiter procedat vide in d.c.j. de mu. a pe.per Inn.Io.And.& d.Ant.& Io.de Imo.& per Nic.& Bar.in d. auth.consequenter.& l.is qui reus.ff.pub.iud.& l.j.& l.neganda..C.qui accu.non pos.

Fallit decimooctauō,quia non habet locum reconuētio vbi petitur executio instrumenti confessionati.secundū Bal.qui ita not.in auth.consequenter.in princ.in j.col. hoc iō,quia habet vim sententiæ.& post sententiam non habet locum reconuentio.

REGVLA CCCCXIII.

Rector vt vltra biennium duret quis eligi non pōt, nisi reconfirmetur, vt in auth.de defen.ciui.in §.fi. in 3.col.Regula maximè procedit quando locus ille vel ciuitas sub alicuius dominio esset cum tunc multominus liceat sine consensu illius cuius imperio subest,vt extra,de exces.præl.c.dilecta.& de offi.archi. c.ad hoc.ad līecūdū ipsum Host.& in c.fi.extra de iud.vbi plenius.&hoc eius dictum regulariter est verū,tñ fallit.Et primo quando de antiqua & approbata cōsuetudine appareret, vt est in Imperatore & duce Venetorū, qui eliguntur quandiu vixerint,extra,de elect. c.per venerabilem, & constituuntur, quandiu vixerint.extra,de fide instr.c.per tuas.secundum Io.An.& per eum plenius in d.c.fi.de iud.circa ouæ vide quod no.de ma.& obe.c.inter quatuor.

REGVLA CCCCXIIII.

Relicta ab instituto repetita esse censentur ab substituto.vt in l.licet Imperator.ff.de leg.j.

Primō fallit,cū euidētisſimè apparet de cōtraria,volun tate testatoris,quia tūc relicta ab instituto nō cēsentur, esse repetita à substituto vt in d.l.licet Imperator.

Secundō fallit,in secundo hærede scripto à milite, qui potest scribere hæredem ad tempus, vt in materia.l.centurio.ff.de vulg.& pup. & per l.quærebatur. §. fin.ff. de testam.milit.

Tertiō fallit,in eo,qui est substitutus in locum primi agentis à legis dispositione,vt est tex.no.in fi. ff. de leg.j. in d.l.licet Imperator.

Quartō fallit,in substituto pupillari,per ea quæ habentur in l.j.§. codicillis.ff.ad l.Falcid.& per ea quæ not.in l. quid ergo.§.j.ff.de leg. j. & in l.si fundum.in §. si patre. ff. eod.tit.

Quintō fallit,quādo legata sunt facta à substituto quę modo tempore testamenti non erant in rerum natura, vt est casus & ibi Bar.in l.quidam referunt.ff.de iure codicillorum.

Fallit 6.quando legata sunt facta ab instituto sub nomine proprio,vt est tex.in l.si plures.ff.de leg.secundo.& in l.celsus.in §. j. & 2.ff. de leg. 2.& in l. j.§. id quod ff. ad leg. Falcid.

Septimō fallit,in substituto particulari in re certa, vt per Bal. in l.quoties.in fi.C.famil.erci.& in l.vnica. §.pro secundo. C.de cadu.tollen.

Fallit 8. quando quis est institutus sub conditione,quę nō est verisimiliter ventura,& est grauatus legatis, & ei datus substitutus simpliciter,aut sub contraria conditione verisimilius, ventura: vt per Cuma. in l.licet Imperator.ff.de leg.j.

Nonō fallit,qñ vnus & idem esset Inst. & subst. vt est tex.in l.j.§.si proponatur.ff.si quis,omissa causa testamēti & Imo.in l.fi.§. Titius.ff.de vulg.& pup.& Pau.de Ca.& Alex.in l.sed si plures.§.fi.eod.tit.

Decimō fallit in conditione apposita instituto,quia d. conditio non intelligitur repetita in substituto, vt in l.cōditione.ff.de de hære.instit. & per Bar.& Bal.in l.quæ cōditio.ff.de cond.& demonst.& in l.vnica.§.ne autem,C. de cadu.tollen.

Vndecimō fallit, in instituto in secundo testamento, vt tenet Io.de Imo.in d.l.licet Imperator.

REGVLA CCCCXV.

a Remissio a in delictis regulariter locū habet.in auth. vt nulli iud. §.si quis.& not. Bar.in l.j.C.vbi de crimine agi opor.

ADDITIO.

a *Remissio.Vide tu de hac materia late per Fely in c.licet ratione. in 4. col. in princ. in ver.ex dictis doct.cum pluri. seq de foro compet.*

Fallit j. vbi prius esset condemnatus quia ibi debet puniri non autē remitti ad locum delicti,Bal. in l. executionem.in 12.col.C. de exec.rei iud.in alleg.not.in l.à diuo Piu.ff.de re iud. §.sententiam.

Fallit 2.quando aliquis esset sub eodem prætore, quia tunc non mittitur ad locum delicti vt not.Bart.in d.l.de lic.de requiren. reis.

Fallit 3.quia iudex originis vel domicilij non potest, petere vt sibi remittatur delinquens,sed solum vbi commisit delictum,vt not.Bal.in l.executorem.in 13. col. C. de execut.rei iudic.& de ista materia vide per Bal.in d.l.j. vbi de cri. agi opor.& in d. §. si quis comprehensorum. in auth.vt nulli.iudic.

Quartō fallit, quando iudex domicilij format processum contra delinquentem,& eum cōdemnasset antequā fuisset requisitus à iudice vbi commisit, delictum, ita Pau.de Cast.in d.l.à diuo Pio. §.sententiam. & ita tenet Dyn.per illum.tex.

Quintō fallit,quia iudex non tenetur eum remittere, nisi prius summariè cognouerit causam remittendam, & an commiserit maleficium,vt dicit glo.in c.pastoralis, de re iud.& Ang.in l.fi.C. de accus.

Fallit 6.quia hodie de consuetudine non habet locum remisſio,cum quælibet ciuitas habeat suos terminos, vt dicit Ang.in l. hęres absens.ff.de iu.& Bal.in l. requirēdum.in 3.col. C.de seru.fugi.

REGVLA CCCCXVI.

Remissio in causis ciuilibus regulariter locum non habet,vt no.in l.2.ff.si quis in ius vocat &in l.j.C. vbi de crimin.agi opor.& in l.hæres absens. §.j.ff. de iudic.

Primō fallit,qñ debitor renūtiauit priuilegio fori,quia tunc habet locum remisſio.glo.est sing.in d.l.2.

Secundō fallit, qñ quis iurat seruare promissa, nā in veritate istius iuramenti habetur remisſio.ita cōsuluit Bart. & Bal.in l.cum Archimedoram,C.vt in possesſ.leg.

Fallit 3.quando promittit quis se repræsentare in certū locū,quia tunc remisſio in cā ciuili valet.vt no. dicit Bal. in l.cum Archimedoram,dicens hoc etiam tenuisse doctores antiquisſimos etiam ante Accursium.

Fallit 4.quādo quis promittit se repræsentare, & iurat, nā tunc habet locum remisſio in causa ciuili vt dicit Angel,

gel. in l. heres absens. de iudic. alleg. text. sing. in §. si vero in auth. de exhib. reis. sed aliter dicit Pet. de Anch. in c. Romana. §. contrahentes. de foro comp. lib. 6.

Quintò fallit, quando quis esset debitor fiscalis. l. 2. C. vbi de crim. agi opor.

Sextò fallit, vbi ageretur de statu ingenuitatis vel seruitutis, vt si quis cum esset in quasi possessione seruitutis, aufugit possessionem, & in quasi ingenuitatis pos. se malè constituit. & c.

Septimò fallit, si esset quæstio de conditione personæ quæ dicitur esse distracta à corpore vel collegio à quo aufugit, C. vbi quis de curia. l. 1. has limitationes ponit Ang. in l. heres absens ff. de iudi.

Octauò fallit, quando dolosus de loco recessit vbi cótraxit & ibi bona non possidet: nam tunc fit remissio, vt dicit Bar. in l. hæres absens. ff. de iud.

REGVLA CCCCXVII.

Remissio a in cótractib. locú non habet sicut in delictis; vt not. in l. fi. C. vbi de cri. agi opor.

ADDITIO.

a *Remissio. Vide Bald. in consi. 167. in 3. par.*

Primò fallit, quando contrahentes in loco renuntiassent priuilegio fori, vt not. glo. sing. in l. j. ff. si quis in ius voc. ibi plenius.

Secundò fallit, quádo peteretur reddi ratio administrationis vt l. j. C. vbi de cri. agi opor.

Tertiò fallit, quando est in causa status vt l. j. C. vbi de causa sta. vbi plenius de hoc. & in alijs casibus similib. per Cyn. in d. §. contrahentes.

REGVLA CCCCXVIII.

b Renvntiatio simplex iuri de futuro nó valet b l. is qui hæres. ff. de acquir. hære. & in l. j. C. de pact.

ADDITIO.

b *Non valet Vide dom. Pet. Phil. Cor. in consil. 51. incip. licet in litera p. in 2 par. & in consi. 249. incip. visoin in litera b. in 2. parte.*

Primò fallit, c quando per pactum quis renuntiat & bene potest se obligare ad renuntiandum. istud probatur in l. j. C. de pact. vbi est casus de hoc.

ADDITIO.

c *Primò fallit. Huic praal. fal. adde d. Pet. Phi. Cor. in cõsil. 291. incip. videtur in litera a, in 4. par.*

Secundò fallit de æquitate canonica, quia simplex renuntiatio de futuro de iure cano. tenet, vt dicit Ant. de But. in c. multipliciter, extra de deci.

Tertiò fallit, quando ista renuntiatio fit à parte cuius interest, quia habet vim taciti pacti, ita dicunt doct. in l. is qui heres, ff. de acq. hæred. & Bar. in l. si constante. in prin. in 5. & 6. q. 2. partis princ. ff. soluto matr.

Quartò fallit, quando ista renuntiatio fit iudici: quia videtur esse facta iudice acceptante pro parte, glo. est not. in l. postquam liti. C. de pac. & Bal. in l. is qui hæres. ff. de acq. hære. & glo. in l. cum quo ff. de in ius voc. & etiam gl. in d. l. is qui hæres. & est glo. in l. j. ff. de cu. bon. dan. & in l. in plùrimis. ff. de acq. hære.

REGVLA CCCCXIX.

d Renvntiare iuri suo vel pro se introducto d quilibet potest. c. ad apostolicá. extrà, de regula. & l. si quis in conscribendo. C. de pact. & de hac materia vide glo. ad quam semper recurritur in c. si diligenti. extra, de foro có pet. & ibi per Host. & Io. And. & per glo. not. in auth. vt sine prohib. ma. debi. & credi. tu. ge. ini. §. quia vero, in 6. col. & ibi per Iac. de Bel. & per Cy. in l. 3. & Spec. de renú ti. vbi conclu. in 2. & 3. col. & per Bar. & Bal. in d. l. si quis in conscribendo. & ipsum Bart. in l. ius publicú. ff. eod. tit. & Io. de Imo. & alij referunt in d. capitulo. si diligenti de foro competenti, & posita regula, dic eam fallere in pluribus casibus, in d. l. si quis in conscribendo. & illis addo alios casus.

ADDITIO.

d *Introductio. Vide Feiy. copiose & nota in c si diligenti, de fo. comp. per totum commentum.*

Primò fallit, in iure naturali, vt é in iure sanguinis, vel agnationis, vel cognationis, cui renuntiari non potest. de regulis iuris, l. iura sanguinis. & ff. de pac. l. ius agnationis, & vt est ius defendendi: prout est in clem. pastoralis de re nunt. ff. de appellat. cui similiter renuntiari non potest, vt not. per glo. ff. de pact. l. pactum inter hæredem. vbi de hoc. iura. n. sunt naturalia, vt in 5. dist. in princ. & hoc habet similiter locum etiam de iure diuino, quod & natura le dicitur de proba. & consue. c. si circa quod dic, prout ibi not. sexta distinct. cap. ex his.

Secundò fallit, in iure positiuo, quando disponit circa aliquam solennitatem actus agendi: nemo enim potest agere quod leges non habeant locum in actibus suis, quo ad solennitatem l. j. de legi. & c. nemo, extra de testib. vide ad hoc et quod not. extra, de offi. dele. c. inquisitus. & per glo. in clem. sæpe. in glo. fin. extra, de verb. signific. nec in his duobus casibus prodest iuramentum, cum non præstitum sit secundum ius ipsum in cap. cum contingat. extra de iureiurando.

Tertiò fallit, quando tale ius non esset appropriatum, ipsi renuntiandi, sed quoddam fas, & quædam facultas, vt puta ius eundi per viam publicam, ff. de via pub. l. viá publicam & ius testificandi vt l. testificandi. & simil. nam istis renuntiari non potest. vnde dicunt doc. q quis renútiare non potest facultati probandi per testes, nec valet pactum q quis pacisactur, vt probare non posit per instrumentum, vt voluit, glo. in d. §. & quia & not. Io. And. in d. c. si diligenti. extra, de foro compet. & ita communiter, tenet do. Io. de Imo. pro quo facit: quia testificandi facultas communis est vt in auth. de test. §. j. in prin. vnde minui non debet sed potius adiuuari. C. de rebus credit. l. generaliter in princ.

Quartò fallit, quando non esset ius appropriatum personæ, sed datur à iure personæ inhabilitas ad renuntiandú vt in minore renuntiante beneficio restitutionis in inte. & muliere renuntiante Velleiano. de quibus in glo. in d. c. si diligenti, plenius dictum fuit.

Quintò fallit, quando ius tale contineret priuatam vtilitatem renuntiantis & publicam similiter, & vna esset inseparabilis ab alia. ad hoc l. debitorum. ff. de pact. do. & in l. 10 prima. ff. solu. matrimo. & quod habes in cap. primo, de iuram. calum. in 6. & hinc est quòd non potest renuntiari per clericum priuilegio fori, cum tale publicum sit, vel diuinum, vt colligitur secundum Host. in dicto capi. si diligenti. extra de foro competeo. & procedit etiam si interueniat iuramentum, vt ibi, nec potest reuuntiari illi iuri disponenti quód persona idonea & cano. eligatur, vt not. in c. quia. extra de elect. imo non poterit quis renuntiare seu pacisci vt non liceat publicum offendere hustē suæ reip. c. quantum. de pac. secundum Bald. in d. c. si diligenti. secus si priuata vtilitas nú fuisset separata à publica vel econtra. tunc bene potuisset quis renuntiare siue pacisci, l. ius gentium. §. si pacisar. ff. de pact. vbi hoc not. & in c. quemadmodum. extra de iureiu.

Sextò fallit, quando ius esset ius præcepti iuris vel diuini, vel generalis, vel prouincialis vel alterius superioris, quæ transgressio inducet peccatum mortale. extra de consue. c. n. 2 5. q. 5. sunt quidam. secundum Hosti. & Io. And. tunc enim quando ipsa renuntiatio fit cutra bonos mores, vel inducat delinquendum non valet ad hoc l. alia. §. eleganter. ff. sol. matr. & d. l. conueniunt. ff. de pact. & C. oe ti. do. den. l. j. & de pact. l. iuris gen. §. pacisci. & no ta. in l. exceptio. de coudiction. indeb. & hinc est quod iuri diuino renuntiari, non potest. vt voluit gloss. in dicto §. quia vero, & in autentic. si qua mulier, C. ad Velleian.

Septimò

Septimò fallit, quando ius renuntiantis esset fundatum super iure mixto quod concernit fauorem tertij, & est inseparabile à iure ipsius tertij & hoc l. 2. & 3. §. 7. ff. de liber. caus. & quod not. extra, de iureiur. & de instit. c. cũ iurassent. aliud si esset separabile, tunc valet renuntiatio in præiudicium renuntiantis, vt not. in d. c. cum venissent. extra de arbitr. & C. res inter ali. acta. per totum.

Octauò fallit, quando fundatur ius super causa odij inspicientis alterum vt est in Macedoniano, vt est glo. in d. c. si diligenti. & in pacto l. commissoriæ, & in pignore. de quo etiam an validentur iuramento not. extra de pig. & c. significante. C. de pig. l. vlt. quod verum intellige, nisi renuntiatio sit causa cessionis ipsius odij cum tunc valeat l. fi. C. ad Maced

Nonò fallit, quando renuntiatio esset contra naturam actus l. cum precario, ff. de precar.

Decimò fallit, quando ius, cui renuntiatur: non est de præsenti, sed sola spe: prout not. extra, de pact. cap. cum sidem. l. j. C. de pact. & ff. de acqu. hæred. l. qui superstitis. & c. 2. de pact. in 6. vbi de hoc sed an tales renuntiationes, validentur iuramento remittendum est ad docto. in iuribus supra aleg.

Regula CCCCXX.

Repetita in sequentibus intelliguntur, quæ in præfationibus dicta fuerunt, l. Titia. §. idem respondi. & ibi doct. ff. de verb. oblig.

Primò fallit, quando fieret ex interuallo, quia tũc præsumitur obliuio vel error, l. sed & si me putẽ. §. j. ff. de cõdi. indeb. & censerentur partes recessisse ab illis prius dictis, vt per glo. & doct. in d. §. idem respondi. & Bar. in l. item quia §. fi. ff. de pact.

Secundò fallit, quando repetita sunt diffinita & separata vt per Bal. in l. per retentionem. C. de vsu.

Tertiò fallit, prædicta regula, quia non procedit inter alias personas, vt est glo. & ibi Bar. in l. in repetendis, ff. de legatis tertio.

Quartò fallit, in repetitione odiosa; vt est in vsuris. ita not. per Bal. qui limitat prædictam regulam in d. l. per retentionem. C. de vsur.

Regula CCCCXXI.

Replicatio euitatoria damni contra exceptionem lucrosam debet admitti, Abb. in c. cum venerabilis. de exception.

Primò fallit, nisi replicatio agentis de damno euitando non tangeret merita causæ, sed personã excipiẽtis, vt per doc. in d. c. cũ venerabilis. pro quo facit doctr. Bal. in c. j. de statutis contra libertatem ecclesiasticam. in vsib. feud.

Secundò fallit, dummodo replicatio euitatoria damni sit de eodẽ facto, & præcisè exclusiua exceptionis, vt per Ant. de But. & Abb. in d. c. cum venerab.

Regula CCCCXXII.

Res si dolo ad aliquem peruenit, ille secundario, & in subsidium conueniri potest. l. fina. ff. de eo per quem fact. erit.

Primò fallit, quando lucrum pecuniarium non peruenit ad eum. vt not. Cyn. in l. licet. C. si aduers. liber.

Secundò fallit, quando ille primus potest conueniri, ad quem res peruenit, antequam conueniatur ille, qui dolũ, commisit, nisi quando participasset de dolo: quia tunc & postea potest conueniri, vt vt no. Bal. in l. j. C. de aduo. diuer. iud. & in l. si procurator.

Regula CCCCXXIII.

Res litigiosa regulariter vendi [a] aut alienari non põt, vt per totum tit. ff. de litig. & in ca. j. de conf. vti vel inutil.

Additio

[a] *Vendi. Vide glo. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. vt lit. pẽd. & apud Bar. in l. clam §. si dominus de dam. infe. quod nõ prohibetur alienatio necessaria & vide duo uerba per Fel. in cap. venerabili. de offic. deleg. in fine.*

Primò fallit, quãdo iussu vel licentia iudicis alienaret, quia tunc potest eam alienare, & valebit talis alienatio, vt est casus in l. diuus, ad fi. prin. ibi sed res, tẽpore perituras. permittere debet prætor, ff. de pe. hære. & ibi Ang.

Secundò fallit, quando est iudicium vniuersale, & controuersiã faciens idoneè satisdedit secundũ formam legis secundum Ang. ibi per hoc no. & dicit quod per has duas limitationes limitat materiam de litigiosis.

Regula CCCCXXIIII.

Res aliena à principe vel à fisco vendita ab emente vẽdicari non põt. l. bene à Zenone. C. de quadri. præscr.

Primò fallit, quando fiscus vel princeps aliener. l. bene à Zenone. vult quod habeatur regressus contra ementem à principe & habente causam à fisco, nam non habet locum nisi in principe, non autem in inferiore à principe, secundum Bal. in c. apostolicæ, de re iudic. nisi princeps in territorio suo regalia & iura fiscalia exerceat, vel non recognoscat superiorem, vel possedisset regalia & iura fiscalia pro tanto tempore cuius initii memoria non existat, c. super quibusdam, de verb. sig. §. præterea & l. hoc iure, §. ductus aquæ ff. de aqua. quo. & æsti. faciunt no. p Bar. in l. 2. C. de iure fisc. li. 10. & in l. j. C. de bon. autor iu. poss.

Secundò fallit, quia nõ habet locũ d. l. bene à Zenone. quando princeps esset in mala fide, vt quia sciuit rem esse alienam, secundum Bar. in l. fi. C. si contra ius.

Tertiò fallit, quia non habet locum l. bene à Zenone, in casu dato per Bal. in proœ. decre.

Quarta limitatio est, quia non habet locum dicta lex, bene à Zenone. quãdo res venditur nomine creditorum secundum Bal. in dicto proœ. decret. & vide in l. fi. C. si aduers. fisc.

Quinta limitatio est, quia non habet locum in reb. ecclesiasticis secundum Archid. 24. q. si cor.

Sexta limitatio est, quia non habet locum in rebus ecclesiæ non alienandis à principe vel fisco, glo. 12. q. 2. cap. quousque.

Septima limitatio est, quia non hẽt locũ in minore, cũ posset aduersus hoc petere restitutionem in integrum. l. j. C. si aduer. fisc. secundũ Ang. in repe. sua. l. j. C. de fide instrumentorum & iure hastæ fiscalis. lib. 10.

Octaua limitatio, est quia non habet locum di. lex, bene à Zenone. quando princeps alienat ante traditionem. secundum Bal. in l. prima. §. fi. de noua forma fidelitatis. quæ not. &c.

Regula CCCCXXV.

Res empta per alium eius nomine de pecunia mea ementis est, non mea. tex. est in l. si vt proponis. C. de prob. & in l. si ex ea, C. de rei vend. & concor. alleg. in gl. in d. l. ad probationem.

Primò fallit, in re empta ex pecunia militis per eius administratorem, vt d. l. si vt proponis.

Secundò fallit, in re empta ex pecunia pupilli, vel minoris, vt in l. 2. ff. quando ex facto tut. l. curator. C. arbitr. tut. quod habet locum quando est facta emptio per tutorem ipsius, secus si per alium extraneum, nisi fuerit in solidum, vt l. filia. cum glo. ff. de sol. & ita tene Bar. in l. Titium & Mæuium. §. altero. ff. de adminis. tut. & in d. l. 2. ff. quando ex fact. tut. quod est not. dignum. & posset esse in practica quotidiana.

Tertiò fallit, in re empta ex pecunia eius, cui bonis est interdictum, putà furiosi secundum Bar. in d. l. si vt proponis. & procedit si ematur ab eius administratore. secus aũt si ematur ab extraneo, quia tunc nõ efficitur sua, sed remanet sibi obligata hypotheca legali, vt ẽ casus no. in l. 3. in princ. ff. de re. eo. Bal. in l. tutor. C. de ser. pig. da. ma.

Quartò fallit, in re empta ex pecunia dotali nolente vxore, quia tunc dotalis efficitur, l. ita constante. cum sequ. & l. si res, quæ. ff. de iu. dot. secus autem si adsit voluntas, vxoris, vt not. in glo. l. j. C. si quis alteri vel sibi. vel si non

essec

esset pecunia dotalis,cum tamen sit vxoris, vt in l. procu lus.in fi.ff.de iu.do.sic ut etiam dicitur quod res empta ex pecunia mea non est mihi obligata.

Quintò fallit,in re empta ex pecunia ecclesiæ per eius administratorem.vt dicit glo.in d.l.siquis alteri vel sibi, quia efficitur ecclesiæ.secus si empta sit per extraneum, quia non remanet obligata ipsi ecclesiæ ad instar minoris a vt not.Bal.in d.l.si vt proponis,per text.in d.l.3.ff. de re, eorum.

Sextò fallit,in re empta ex pecunia vsuraria.vt in c. ex contractu, de vsu.quod intellige,vt per Bal.in l. si tutor. C.de seruo pig.da.ma.& quod dictũ,est supra. ꝙ res empta ex pecunia aliena est ementis. habet locum etiam in pecunia communi.nam licet instrumentum dicat ꝙ ego emi ex pecunia mea & Titij,non propterea erit communis.vt dicit Bal.in c. j.de beneficijs. in vlib.feud. quod est vtile pro fratribus viuentib. in communi, quorum vnus gerit negotia,& administrat,& omnia emit pecunia communi.nam res data fratribus communibus non efficitur, res communis ex illa emptione, licet acquisita per sociũ debeant communicari, vt no.Bal.in d.l.si vt proponit. & in d.l.j.C.si quis alteri,vel sibi addé quod not.Bal. in l.cũ proponas.C.pro soc. & habetur in l.4.ff.de ma.test. & idõ Bar.in l.cum proponas.dicit quod fratres habitantes in cõ muni debent esse cauti,quod ponat in instrumento quòd vnus tantum soluit quòd pretium soluit , quòd de communi pecunia. & dicit hoc esse perpetuo menti tenendũ quia valebit tibi mille aureos.vide omnino Bal. in l.cum duobus. §.fratres.circa prin.in ver. vnde de facto accidit quod duo fratres, & c.ff.pro so.& adde quod si mando, ꝙ emas pro me certam domum.& tu dicis da mihi pecuniam, ego non ita cito tibi dedi,& vadis & emis illam domum pro te nihilominus videris emisse pro me. Bart. in l.2.§. vnde quæritur.ff.mandati,& idem si simpliciter emisti non expresso,cuius nomine emas. Bar.in l.qui aliena.§.si is.ff. de acquir. hæred. & idõ reddito tibi pretio teneris rem emptam mihi tradere, vt not. Ben.de plum. in d.l.2.in §. si ab eo ignoto.de ma.test.quod intelligo,si incontinenti emisti,secus si ex longinquo interuallo, quia tunc non videris mandato emisse,vt per glo. Inst. de ob. quæ ex qua.male.§.ope.& no.per Inn.in c. ad audientiã de bo.item intellige si pecunia fuit petita,vt supra. vel aliter mandatum esset acceptatum,si autem fuisset repudiatum,tunc non intelligitur propter mandatum emisse.per ea quæ not.Bal.in l.si literis.C.mand.si autem emisti nomine domini, & possessio acquiritur mihi recta via, vt in l.j.§.procuratorum.de acq. pos.nam quando nomine meo vel simpliciter emisti,tunc dominium tibi acquiritur & teneris mihi dominium transferre , per actionem mandati.l.si ita quis.ff.de verb.obli.& l. ex mandato. de acq.rer.do.no. Pau.de Cast.in l.qui aliena.

REGVLA CCCCXXVI.

RES mobilis regulariter triennio vsucapitur vt in l.vnica.C. vsuca,in prin.cum simil.

Primò fallit,quia dicta regula procedit,quando interuenit titulus bonæ fidei, & possessio,vt ibi, sed si deficeret aliquod istorum,puta titulus non præscriberetur minori tempore,quam præscriberetur res immobilis. vt l. seruum.cum ibi not.C.famil. erc.& ibi hoc not.Ang.no. qui dicit quod 30.anni,requiruntur,vt not.in l.nullo. C. de rei vend.& in l.in seruorum.C.in quibus.cau. cef. lun. temp.præs.& ideo Ang. in d.l.in seruorum.dicit quod tu scholaris sis cautus vt in libro tuo fieri facias tibi publicũ instrumentum emptionis,ne deficias in probatione titu li, reperto libro penes alium sine titulo,quia tunc succũberes agendo rei vendicatione, vel publiciana, iuxta not. in §.sed & iste in fi.tex. de rei ven.per glo.& doct. in ca. Abbate sane de re iu.lib.6.etiam si ille apud quem est liber nihil doceret de iure suo vt est casus not.in l.fi.C. de rei ven.Et idem dicas in,alijs reb.pretiosis emptis,& loquor de pretiosis nũc,quia idẽ fit in alijs reb.mobilib. & minimis,sed de minimis nõ est multũ curandũ. Ex quo in eis non potest esse magnũ præiudicium.vt l.Seio.de in inte.rest.Sed tu qui habes librum alienum,ne vtaris,quia esset in detrimentum animæ tuæ.

REGVLA CCCCXXVII.

RES tñ valet quantum vendi potest a vt in l. j.§. si hæres. ff.ad Treb.not.in l. pretia rerum.ff.ad l. Fal.& in l.si quis vxori.§.fi.ff.de fur.& in l.pen.ff.de reb. eorum.

ADDITIO.

a *potest, Adde Fely.in c.cum Ioannes de fid. instr. in 1. col.ver. in text. ibi potuit & Ias. Mayn.Instit. de act. in plus autem.num. 10.*

Primò fallit,vbicunque res venderetur non in loco publico,sed in locis priuatis,vt est casus sing.secundum vnã lect. & ibi not.Bar. in l. septem diebus.C. de eroga. mil. anno.lib.12.

Secundò fallit,quando venderetur homini scienti, & rem cognoscenti,secus si ignoranti,vt est glo.sing.in l. si mortis causa.§.fi.ff.de do. causa mort.ad quod facit l. e. si quis.C.de rescin. vend.

Tertiò fallit,nisi facta fuerit æstimatio autoritate iudicis non existente, communi prætio,vt in l.fin.ff. de mag. conue.secundum lect.glo.ibi.

Quartò fallit,in loco in quo exponitur venalis,secus si in alio loco,vt est tex.fin.in l.fi.C.de admi.tut. Et prædicta procedunt de rebus mobilibus. immobilia autẽ considerantur respectu redituum & prout similes res venduntur. vt d.l.si quis.C.de rescin. ven.& per glo.Bar.Bal. & doct.in l.2.C.eod.tit.& per Ludou.de Ro.in d.l.j.§.si hæres, ff. ad Trebel.

REGVLA CCCCXXVIII.

RESCRIPTO renuntiari potest.Bal.in l.j. C.vt lit. pẽ. & Marian.in c.fi. crimine fals.de quo tamen per doc. latissimè in c.ex conquest. de restit.spol.

Primo fallit, nisi rescriptum afferat alicui ius vltra instantiam, vt per Bal. in l.postquam liti.in fi.C.de pact.

Secundò fallit, dũmodò renuntiãs satisfaciat reo de expensis,vt per Ant.de But.in c. super literis. de rescriptis.

Tertiò fallit,nisi rescriptum fuisset præsentatum iudici,vt eundẽ per Ant.in c. ex parte decani.ver.no. primo. de rescript.de quo tamen vide per Abb. in d.c.ex conquestione. & per Aret. in cõ.33. incip. consultatio præmissa.

Quartò fallit,nisi iam emanasset citatio vt per Abb. in d.c.ex cõquestio. & per Ro.in cõ.343.incip.ex themate.

Quintò fallit, nisi rescriptum esset ad bonum publicũ quia etiam ante præscriptionem ei renuntiari non potest vt per Abb. & Host.in d.c.ex conquestione.

REGVLA CCCCXXIX.

RESTITVTIONE in integrum postulata nihil est innouandum.casus est in l.j.C.de in integ.rest.

Primò fallit, ista regula si sententia est lata à principe, quia tunc nullo casu impeditur executio per restitutionẽ petita.casus est sing. secundum vnum intellectum in ca. suscitata.de in integ.restit.

Secundò fallit,si iudici,apparet,quod restitutio in fraudem differendi sit petita,vt est text.in d.c.suscitata. secundum alium intellectum de in integ.restit.

REGVLA CCCCXXX.

RESTITVI à quasi possessione matrimonij petenti, concedendum est vt in c.j.&ibi per doct.extra vt lit. non conte.& c.ex conquestione.extra,de re spol.

Primò falit,quinq; casib.enumeratis p gl.ĩ d.c.j.vt lit.nõ cõt.sũt.& octo alij quos enumerat Io.An.post Host. in d.c.j.addas alium,& sic in totum erunt quatuordecim,de quibus per Io.And.in c.inter alia.extra de sent.excom.& per Gul.in Spec. in tit.de petit.& pos.§.fi.vers.pen.

REGVLA CCCCXXXI.

RETENTIO alicuius rei non põt fieri nisi donec sibi fuerit solutũ debitũ.Bar.ĩ l.si nõ sortẽ.§.centũ.de cõd ideb.

Primò

Primò fallit, nisi fieret retentio pro expensis, vt in sartore, qui potest retinere vestem donec sibi fuerit satisfactum pro mercede. ita Bal. in l. fi. C. commo.

Secundò fallit, in eo, qui exposuit pecuniam in funera libus scholaris mortui, quia potest eius libros licitè retinere donec soluatur pecunia, vt per Bal. in l. in restituēdo C. de petitione hæred.

REGVLA CCCCXXXII.

RVSTICVS vel miles aliquid cōtra ius positiuū cōmittens excusandus est, vt no. in l. vnica. C. de in ius voc. & in l. si quis in tantam. C. vnde vi. cum simil.

Primò fallit, vbi rusticus vel miles esset sagax, quia isto casu non excusaretur, vt dicit Bal. in l. si illud. ff. de iureiurando.

Secundò fallit, vbi iste miles vel rusticus alleg. contraria, quia tunc non excusatur sed expellitur sicut quilibet, alius ita Ioan. And. in c. cum Ioannes eremita. de fide instrumentorum.

Tertiò fallit, quoniam rusticus vel miles non excusatur si non conficit inuentarium, sicut nec alij excusantur Bal. in l. fi. C. de iure deliberandi.

Quartò fallit, qñ miles vel rusticus cōmittit aliquid cōtra iuris dispositionē, & regula est q̄ nō excusatur isto casu, vt est gl. in l. fi. C. de incest. nup. & in l. j. C. de interdic. ma. contracto. & de tuto. & cura. l. pupil.

REGVLA CCCCXIII.

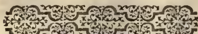
RVSTICIS errantibus in iure regulariter parcitur, vt in l. cum de indebi. ff. de pub.

Primò fallit, in rusticis errantibus in iure naturali, quia tunc eis non parcitur. vt in l. 2. & ibi hoc not. ff. de in ius voc. facit quod habetur in l. adulterium cum incest. & ibi not. per doct. de adulteriis.

Fallit 2. in rustico sagaci. vt est glo. not. licet vulgata, in l. athletæ. §. rustici. de excu. tut.

Tertiò fallit, in rustico, qui clandestinè aliquid facit. vt habetur in l. qui contra. C. de incest. nupt. & in l. j. C. de interdict. ma.

Fallit 4. in his, quæ sunt inducta ad rigorem iuris cōseruandū, vel ad solennitatem alicuius actus, vt in testamento, vt in l. iuris ignorātia. C. qui admi. & ibi Bal. facit quod no. idem Bal. in l. quicunq; C. de seru. fug. de quo vide plene per Ang. de Are. Instit. de act. in princ.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera R.

REGVLA DCXXXVII.

RATIFICATIO vt valeat, debet fieri in fra id tēpus, infra quod actus qui debet ratificari, fieri potuisset, probat text. in l. bonorū. ff. rem ratā habe. & in l. j. ff. de appel. recip. not. etiam Are. in con. 122. incip. in cā quæ vertitur. in col. 2. qui refert Bal. in auth. hodie. C. de appel. in fi. probat glo. sing. ex qua colliges exemplum in c. vt circa, de elect. in 6. in verbo, adhærentes. quam commendat ibi Aret. vbi hanc conclusionem tenet in l. Pantonius, in col. 4. ff. de acquir. hæreditate.

Limita hanc regulam sex modis, vt per Philip. in d. l. semper qui nō prohibet. ff. de reg. iur. in col. fi. Et nota q̄ Io. Crott. in rep. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. pro emptore. in col. 13. & 14. ponit quandam regulam sub his verbis videlicet fictio translatiua nō procedit, nisi ambo extrema sint habilia, videlicet extremū à quo, & extremū ad quod. Pro qua allegat Cy. post Iac. & Pet. in l. fi. C. de sen. pas. & tex. in d. l. bonorū. ff. rē ra. hab. & limitat eā decē modis, quā nolui, tāq̄ principalē reg. p̄ se scribere, quia etsi sit generalior ista, in effectu, tamen & in fundamento. d. l. bon. videtur esse idem.

REGVLA DXXXVIII.

REbannitus pōt impunè occidi, donec actualiter sit cancellatus propter probabilē ignorātiam. Ita firmat Ias. referendo. Bal. & Paul. & Alber. in diuersis locis in l. si creditoris, in j. col. C. de fideicom.

Limita tripliciter, vt per eundem Ias. ibi.

REGVLA DXXXIX.

RECEDERE à propria significatione verborum legis, vel statuti, non est licitū. Text. est in l. j. §. is qui nauē. ff. de exercito probat tex. in nō aliter. ff. de le. 3. ponit Bar. in l. non dubium. in 3. col. C. de legib.

Limita istā regulā septē modis, vt per Ias. in d. l. nō dubiū. in x. col. & seq. quas in summa trāscribere libuit.

Primò, nisi mens legis, vel statuti aliud suadeat, & hæc limitatio est Bar. d. l. non dubium.

Secūdo, qñ statutū ē fauorabile, quia extēdit ad casum, large & impropriè cōtinetur, quam examinat Ias. ibi.

Tertiò, vbicunque tractatur de fauore publico, puta ut delicta puniantur, quia tunc statutum trahitur ad casum improprium.

Quartò, propter qualitatem personæ ad quam verba referuntur, quia tunc recedimus à proprietate vocabuli, & intelligimus etiam in casu improprijssimo.

Quintò, causa honestatis seruandæ.

Sextò fallit, quia ratio iuncta facit recedere à proprio significatu verborum antecedentium.

Septimò, quis quandoque trahantur verba ad improprium significatum, vt aliquid operentur.

REGVLA DCXL.

RELATIVVM quis, vel qui iūctū verbo futuri tēporis inducit cōditionē. tex. in l. si debitor. §. verisimile. vbi Bar. ad hoc no. ff. de cōtr. em. tex. in l. nu p̄ ver. si. ff. de le. 3. text. in l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. j. vbi Ias. j. col. ponit rationem.

Amplia quinque modis, & limita dupliciter, vt per eū ibi d. col. j. cum sequentis media.

REGVLA DCXLI.

RELATIVVM quis, vel qui, iunctum antecedenti sine copula, stat restrictiuè. Tex. est in l. ea tū a directio ff. de leg. 3. de quo per Bar. in l. oēs populi. in j. col. ff. de iusti. & iure. per Bal. in l. præcipimus. in prin. de appel. C. per An. in §. ius autem ciuile, in pr n. Insti. de iure natu.

Amplia semel, & restringe sex modis, vt per Ias. in l. cunctos populos, in prin. j. lecturæ, C. de sum. Trin. & fi de Cath. latius per eundem, in ead. l. in 2. lec. in 1. & 2. col. vbi rescripsit easdem limitationes

REGVLA DCXLII.

REMISSIO in ciuil. b. nō habet locū, vt not. Bar. in l. hæres absens, §. j. ff. de iud. qui dicit de hoc esse casum hodie in c. Roma. § contrahentes. de for. cōpe. in 6. & tenēt doc. in d. §. cōtrahētes, idē Bar. in l. sicut. § fin. ff. de accusa. & est magis cōis conclusio, vt firmat Marta. in c. dilecti col. 22. de fo. cōpe. ver. circa tertiū articulū. no. Iasan l. j. in 4. not. post Alber. & alios. ff. de eo quod certo loco.

Primò fallit, nisi contrahentes renuntiaret priuilegio fori, quia tunc fit remissio. gl. est sing. in l. j. in verbo, pro non dato. ff. si quis in ius voc. non ierit. quam ibi sequitur Bar. in d. l. hæres absens. in d. §. j. eam dicit non alibi Bal. in l. cum Archimedoram, in col. j. vers. quarto de fideiussoribus. C. vt in possess. lega. & per illam glo. ita limitat Roma. in sing. 279. incip. regula est quā etiā sequitur & dicit perpetuo menti tenendū Abb. in c. fi. col. 2. de fo. cōpet. & per illam glo. licet corrupte alleget, & ita limitat Soci. in regu. 336. incip. remissio. in prima fallent, & Barb. in c. fin.

c. fi. in col. 19. de foro comp. & Fel. in d.c. fi. in col. 12. ver. tertio fallit, quem vide quia facit duas considerationes circa istam fallentiam, & illa glo. communiter tenetur secundum Alex. ibi, in colum. pen. quasi in fi. & eam dicit singularem ad hoc Ias. in d.l.j. in 2. colum. ff. de eo quòd cer. loc. qui de eius ueritate, se remittit ad dicta per eum, super eadem glo. & per illam glo. ita limitat, Pet. de Raue. in suo alphabeto aureo, in litera R. in parte remissio, vbi eam etiam dicit singularem, licet Ange. ibi, & in d.l.e. hæres, §.j. eam reprobet, cuius opinionem dicebat fortè meliorem Maria. vbi supra, qui sublimitat hanc fallentiam, vt ibi per eum. Ex quibus habes bene ornatam hanc primam fallentiam, quam satis succinctè describit Socin. in loco supra allegato.

Secundò fallit, quãdo quis iurat seruare promissa, quia tunc virtute istius iuramenti fieri remissio. Ita limitat Soc. vbi supra in 2. fallentia, & allegat Bart. & Bald. in d.l. cum Archimedoram, sed neuter eorum hoc dicit. Ideò aduerte, quod hanc fallentiam posuit genitor suus doctor celeberrimus, Marian. in d.c. dilecti col. 24. vers. octauò fallit. cuius litera est corrupta, & allegat solum text. in auth. ei qui C. de bon. auth. iud. possid. & posuit ante eum Roma. in dicto sing. 279. vbi tenet quod dicta regula fallit, vbi contrahentes iurarunt se litigaturos in loco contractus. Posuit etiam Barb. in dict. c. fin. de foro com. col. 19. qui allegat Angel. in d.l. hæres absens. §. si quis tutelam & remittit se de hoc ponit etiam Felin. in d.c. fi. col. 13. circa princ. vers. quintò fallit. qui refert Angel. hoc tenere in §. si vero etiam. in authen. de exhibend. reis. & defendit eũ optima ratione à Cardin. qui videbatur tenere contrariũ. Vide Ias. in allega. l.j. & in d. 2. col. in j. limitatione ad istã regulam, vbi dicit eam limitandam quando debitor promisisset soluerd certo loco, & iurasset, nam virtute iuramenti esset remittendus ad locum destinatæ, solutionis, allegat solum tex. in d. §. si vero etiam & sequitur hoc M. Anto. in tract. de virtute iuramen. in 40. effectu, & habetur ille tractatus in 3. volu. Tractatuum.

Tertiò fallit, quandò quis promisit se repræsentare, in certo loco, tenet Bald. in l. cum Archimedoram, C. vt in possess. lega. & ponit Soci. vbi supra in tertia fallentia, & Ias. vbi supra, in 3. Fall. Adde Felin. qui idem sequitur, in dicto c. fin. colum. 13. versi. quartò fallit, & secundũ hanc fallentiam superflua est quarta fallentia Socio. cum secundum eam iuramentum nihil adderet, cum sola promissio de repræsentando se, operaretur remissionem.

Quartò fallit, quando esset debitor fiscalis, per tex. in l. 2. C. vbi de crim. agi. opor. qua lege motus ita restringit, Soc. vbi supra, in 5. fallen. Aduerte tamen, quia allegat corruptè, & lex illa nihil facit. sed debet allegare, l. fin. C. vbi de rõ. agi opor. & l. fi. C. vbi de cur. vel cohor. & ita allegat genitor suus Maria. in d. cap. dilecti. de foro compet. col. 23. vers. quintò fallit. vbi etiam hanc fallentiam describit.

Quintò fallit, in causa status, quando existens in quasi possessione seruitutis aufugit, ad alium locum, & ibi vendicat se in libertatem, debet enim remitti, ad locum vnde aufugit, Ita restringit Maria. in d. col. 23. versic. quartò fallit. referendo Cyn. in l.j. & 2. C. vbi de ratiocin. & Bal. & Ang. in d.l. hæres absens. tenet etiam filius suus in alleg. regula, in 6. falle. ponit etiam Barb. in d.c. fi. col. 19. ver. quintò limita. de foro compe.

Sexto fallit, si agatur de conditione personæ quæ dicitur astricta alicui corpori, vel collegio à quo aufugit. Ita Marian. in dicta columna 23. versic. sextò fallit. per le. 2. C. vbi de curia. vel cohorta. refert Ang. in dict. l. hæres. §. j. ponit etiam filius suus in alleg. regula. in fallentia pen. cuius litera est corrupta. & ponit Barb. in d. col. 19. versi. sextò limita.

Septimò fallit, qñ quis turpiter se occultat, siue habeat bona siue non, tenet Bar. in d.l. hæres §.j. & vide Maria. i d. col. 23. vers. secundò fallit describit etiã Fely. in d.c. fin. de foro compe. col. 13. vers. septimò fallit.

Octauò fallit, quando reus latitat in alia prouincia, & in loco contractus vel quasi non possidet bona. Ita Barr. in d.l. hæret. §.j. qui ponit hãc limitationem distinctam à præcedenti, licet Maria. in loco proximè allegato vtranque, limitationem in vnam solam congesserit, quod est cõtra mentem Bart. & idem etiam videtur. velle filius tuus, vestigia patris sequendo, dum in dict. regula, in vltima fallentia refert Bar. & hanc fallentiam ponit Barb. in d.c. fin. col. 19. vers. septimò limita, qui dicit quod prædictis duobus concurrentib. fit remissio, allegando Bar. vbi supra.

Nonò fallit, qñ agitur de reddenda administratione quia tũc debet quis remitti ad locum vbi administrauit. Ita limitat Maria. in d. 23. col. vers. 3. fallit per le. j. & 2. C. vbi de ratiocin. agi opor. & per glo. ibi, & ita dicit tenere Ant. in d.c. fi. de fo. comp. vbi ita tenet Barb. in col. 19. Cuius additionem vide, quia se remittit de declaratione, & ponit etiam ibi Fel. in col. 12. ver. fallit primò.

Decimò fallit, propter nimiam contumaciã. Ita tenet Maria. vbi supra, vers. septimò fallit. referendo Bal. ibi, in vltimo notab. & tenet etiam Felin. in d.c. fi. col. 13. versi. sextò fallit. vbi dicit. quòd tunc potest reus personaliter, capi & ad iudicem duci referendo Bald. in l. consentaneũ, C. quomodo & quan. iudex. in 8. nota. vbi hoc tenet per tex. ibi, quem ad hoc dicit non alibi, cuius addationem vide, & ponit etiam Barb. in d. col. 19. ver. tertio limitã, & posuit ante eos Rom. in d. sing. 279. in 3. fallentia allegat d.l. consentaneum. & Bal. ibi, quod dicit pulchrum.

Vndecimò fallit in vagabundo, quia potest vbilibet cõueniri. Ita limitat Fely. in d.c. fi. col. 12. ver. secundò fallit vbi ad hoc refert Salı. quod tamen relinquit cogitandum. quia ex eo, quod possit vbilibet conueniri, non probatur q᷑ sit remittẽdus, & in materia quis dicatur vagabũdus, & vbi sortiatur forum, vide nota. per Maria. in d.c. fi. 20. col. de foro comp. uersi. j. igitur quæro, & per totam col. seq.

Duodecimò fallit, nisi quis esset obligatus per instrumentum confessionatum, quia tunc habet locum remissio. Ita dicit solus Barb. in d.c. fi. in d. col. 19. vers. octauò limita. motus ex eo quod not. Bal. l.j. C. de sent. quæ pro eo quòd interest proferun. vbi secundò eũ dicit q᷑ obligatus per instrumentum confessionatum tenetur præcise.

Decimotertiò fallit, in casu text. in §. necessitatem, in auth. vt iudi. sine quo. suffra. secundum Io. Andr. in d. §. contrahentes. quem refert Maria. sic limitans hanc regulam in d. col. 23. ver. nonò fallit.

Decimoquartò fallit, quando lis esset inchoata in loco destinatæ solutionis, quia tunc etiam in ciuilibus causis, fit remissio personalis ad locum iudicij inchoati. Tex. est in l. consentaneum C. quomodo & quando, iudex. quem ad hoc ibi, notat Bald. in 7. not. & dicit quod ille tex. est ad hoc sing. nec est alibi in iure, vt refert Ias. qui ita limitat hãc regu. in d.l.j. col. 2. ff. de eo quod cert. loc. in 2. lim.

Decimoquintò fallit, quando debitor, promisisset soluere in aliquo loco, & certo limitato tempore, vt fingatur per dolum abesse. Ita limitat Ias. in d. col. 2. in quinta limitatione ad istam regulam, referendo Inno. in c. si aduersarius. de eo qui mitt. in possess. & Bal. in c. j. in col. 4. de milit. vas. qui contu. in vlib. feud.

Et aduerte, quod Io. Franc. de Ripa in c. primo, de iud. in col. 29. colligit ex dictis per Abb. ibi, regulam, quę talis est promissor non potest conueniri in loco destinatæ solutionis nisi ibi reperiatur. Ampliat quinque modis, & limitat alijs duodecim limitationib. quæ omnes fere sunt ex supradictis, & quia illa regula est similis, in materia huic, ideo nolui illam per se ponere.

REGVLA DCXLIII.

RESCRIPTVM impetratũ tacẽs de sentẽtia quæ trãsiuit in rẽ iudicatã, est surreptitiũ. Bonus tex. in c. exposita. de arbit. & ibi doct. glo. in c. super literis. de rescrip.

Amplia vno modo, & limita dupliciter. vt per Felin. ibi octaua colum.

REGVLA DCXLIIII.

RESCRIPTVM non valet, vbi lex canonica vel ciuilis habet clausulam derogatoriam ad rescripta, nisi faciat mentionem de illa lege specialiter, vel saltem per verba æquipollentia. Istam regulam colligit Fely. in c. nonnulli. de rescript. col. 3. vbi allegat doct. sic tenentes, & iura quæ sic debent intelligi secundum eum.

Ampli sex modis & limita quadrupliciter, vt per eũ, ibi col. 5. & quatuor seq. vbi latissimè.

REGVLA DCXLV.

RESCRIPTVM secundũ, tacens de primo, nõ est nullum, sed exceptionis ope annullandum. Communis est regula secundum Felyn. in c. cęterum. de rescrip. & ab omnibus doctoribus approbata, excepto And. Sic. cuius motiuis satisfacit Fely. vbi supra col. 5. vbi etiam confirmat communem conclusionem.

Limita dupliciter, vt per eum ibi, col. 6.

REGVLA DCXLVI.

RESCRIPTVM non vitiatur falsa latinitate. Text. in c. ad audientiam de rescrip.

Amplia quinq; modis, & limita vndecim, vt ibi per Fel.

REGVLA DCXLVII.

RESCRIPTO potest imperator renuntiare inuito aduersario. communior conclusio est in hac parte secundum Fel. in rub. de rescrip. col. 2. allegat Bal. in l. j. C. vt lite penden. Maria. in c. fi. 3. col. de crimi. falsi.

Amplia vno modo, & limita quinque casib. vt per Fely. ibi, quos restinxit vno casu. vide per eum.

REGVLA DCXLVIII.

RESCRIPTVM contra legem, etiam non habentem derogatoriam clausulam, non valet. Ita regulariter esse præsupponunt Io. And. Anch. & Dominici in c. vno. de exces. præla. lib. 6. bona glo. verbo, noscant. in ca. j. de constit. lib. 6. tenet Abb. in c. nonnulli. de rescript. vbi Fely. aliqua dicit circa hanc conclusionem, & allegat Oldra. con. 36. cũ seq. vsq; ad fi. vbi loquitur copiosè de hoc.

Amplia dupliciter, & limita nouem modis, vt per Fel. ibi, col. x. per 12. sequentes, vbi sublimitat aliquas ex dictis limitationibus, & ponit plura notanda.

REGVLA DCXLIX.

RES in solutum si detur pro maiori quantitate debiti, vitiatur in totum datio insolutum. Text. vbi Bar. & scribentes, in l. si non sortem. §. si centum. ff. de condict. indebi. vbi Ias. & idem Ias. in l. j. §. sed & si mihi. ff. de verb. oblig. tex. in l. cũ aplius. ff. de regul. iur. vbi Decius.

Limita tripliciter, vt per Dec. in d. l. cum amplius. quarum vnam tantum Ias. in d. §. si centum. posuit.

REGVA DCL.

RES si bene geritur cessantibus solẽnitatibus, quæ alias requirebantur valet actus, qui alias non valeret, si male gereretur. Istam dicit pulchram cõclusionem Fely. in c. causam. el j. de iudi. in col. 5. circa fin. quam ibi colligit, ex dictis per eum, & ex dictis doctorum, & cõprobat eã aliquibus iuribus, pro qua inter alia allegat tex. in ca. quia quibusdam, de fideius. & gl. in c. j. in glo. fi. de schis.

Limita, tribus modis, vt per eum in col. seq.

Primò vbi solennitas est introducta pro forma, vt in alienatione rei ecclesiasticæ: & regula procedit, quando non pro forma, sed mere in fauorem prohibiti, quam limitationem colligit ex his quæ scribit Bald. in l. fi. §. necessitatem. C. de bon. quæ lib. & Abb. in c. tua. in col. 2. de his quæ fi. à prælat.

Secundò limita, nisi solennitas esset introducta ad conseruandum iuris rigorem.

Tertiò, in casu. l. 3. §. in bello ff. de re milit. vbi egressus aciem capite punitur, licet bene gesserit.

REGVLA DCLI.

RESIDVI appellatione. totum continetur. Tex. est in l. 2. C. de hære. instit. concordat text. in l. quod si Mæuius cum l. præce. ff. eod.

Amplia idem esse in dictione cæterorum. & in dictionibus superfluum, reliquorum, & amplius, & plus, vt per Ias. in d. l. 2. col. j.

Limita tripliciter vt per eundem Ias. ibi, in d. col. j. & seq

REGVLA DCLII.

RESTITVTVS ex banno ad bona, non recuperat per fiscum alienata. Card. in c. quia diligentia. de elect. per tex. in c. quamuis de rescr. lib. 6. & per tex. in c. super eo. de offic. dele. idẽ tenet Abb. in c. j. de parochijs. & in c. ex tuæ. de cleri. nõ residen. & in c. inter quatuor. de maiorit. & obe. Bar. in l. Gall. §. & quid si tantum. de liber. & posth.

Limita hanc regulam dupliciter, vt per Felin. in d. c. super eo. col. j.

REGVLA DCLIII.

RESTITVTIO in integrum infra quadriennium peti, & finiri debet: vt in l. fin. C. de temp. in integ. rest. pet. probat text. in l. fi. C. de repu. hære. & in c. j. de in integ. restit. in 6. & in cle. vna. do. tit. Nec perpetuatur litis contestatione, vt voluit glo. in d. l. fi. in verbo, finiendam. & in c. cũ ex literis in gl. a. de in integ. resti. Quod procedit in tãtum, quod restitutio concessa post quadriennium, est nulla, tenet glo. in d. clem. vna in verbo, finiri, quã dicit Abb. non habere sociam in iure Canonico, & sequuntur eam ibi Paul. Imola, & Ancb.

Limita primò quando propter subterfugia partis aduersæ, esset eius cognitio impedita. Tex. est in l. intra vtile. secundum Barr. ibi in 2. col. ff. de mino. vel facto iudicis, vt voluit vtrunque glo. in d. clem. vna in verbo, finiri & notat Abb. in d. c. cum ex literis. 4. col. quando ad hoc glo. ibi. & refert Io. And. ibi. idem tenentem, & ponderat tex. in d. c. j. dum dicit negligenter, & generaliter. nota ꝙ nõn currit dictum quadriennium impedito facto iudicis vel aduersarij. Not. Feli. in c. j. col. pe. de præscri. referẽdo Abb. in d. 4. col. & Car. in cle. vna, q. 25. de restit. in integr.

Secundò fallit, quandiu durat vita, seu iurisdictio iudicis qui tulit sententiam contra quam restitutio debet peti, quia propter verisimilem timorẽ, tunc nõ currit quadriennium, tenet Abb. notãdo multũ dictum Inn. ibi, ad hoc in d. c. cum ex literis. in 3. col. quod sequitur Fel. in d. cap. j. de præscriptio. d. col. pen.

Tertiò fallit, si restitutio sit petenda per ecclesiam contra contractũ, quo fuit læsa, & viuat ipse prælatus qui illum celebrauit, & sic qui male alienauit, quia tunc nõ currit quadriennium. Glo. est in d. c. j. resti. in integr. in 6. in verbo, causa. quam sequitur Abb. in d. 3. col. & tenet Cardi. in d. cle. vna. de in integ. restit. in 26. quæst. quod dicit singulare Fel. in d. c. j. de præscrip. col. pen. referendo Abb. vbi supra. & plures alios, & illam glo. dicit communiter approbari, à do. Geminiano ibi, vt refert Balb. in trac. de præscrip. in 5. parte prin. col. 10. ver. sed est notandũ. qui plus dicit, quòd illa conclusio videtur nõ posse procedere, tanquam superflua, stante alia conclusione pro vera, videlicet ꝙ viuo prælato, qui male alienauit, nõ currit pscriptio contra ecclesiam, & sic ꝙ impossibile est ꝙ currat quadriẽniũ viuente illo, si præscriptio nõ currit.

Quartò fallit, quando petitur restitutio aduersus sententiam, in quo nunquam transit in rem iudicatam, vt in causa matrimoniali, quia tunc etiam post quadriennium, potest peti, tenet Feli. in c. lator col. 5. in fi. de re iudi. pro quo refert Butri. in c. ex parte. de restit. spoliat. Dat rationem, quia quotidie affert præiudicium animæ obseruantia talis sententiæ erroneę. quod ipse commendat, & prædictã conclusionẽ Ant. sequitur idem Fel. in c. accepimus col. 2. de fide instrumen.

Quintò fallit, quando minor impetrauit veniam ætatis suæ in vigesimo anno: quia tunc per totum subsequẽs quinquennium, potest petere restitutionem de gestis intra

tra vigesimum annum. Tex. est qui hoc notabiliter probat in l.ea quæ.in prin.C.de temp.in integ.rest.peten.

Sextò fallit,nisi ille cui competeret restitutio esset in probabili ignorantia læsionis,quia quandiu sic est,nō currit sibi quadriennium,per singulare dictum Bal. in l. falsam. C. si ex falsi.instru. & per ea quæ notat Card.in di. clem. vna.fin. col.vers. quintò quæro. Et illam sententiā Bal.dicit perpetuo cordi tenendam Ias.in auth.quas actiones. C.de sacrosanct. eccle. 10.col. vbi refert plures eam commendantes, tenet etiam idem Iacobi de S. Georg.in l. petendæ.C.de tempo. in integ. resti. peten. Hanc etiā conclusionem firmat Balb.in suo elegāti tractatu de præscriptio.in 4.parte,4.partis principalis in quæst.29.in col. fi. illius quæstionis,vbi refert plura consilia Alexand. ad hoc, & Corneum in consil. 144.me subscripsi.2.volum. & in quinta parte princ. in column. 10. versic. sed est notandum.

Septimò fallit, in grauamine habente causam successiuam, quia tunc etiam vltra quadriennium posset peti restitutio. Ita voluit Feli. in c. accepimus.de fide instru. in col.2.in cuius fauorem faciunt ea quæ cumulaui infra in regula inci.vniuersitas,non dicitur in 2.limitatione.

Octauò fallit,quando læsio esset vltra dimidiam iusti, pretij,quia tunc ecclesia,populus,vel rex potest vsque ad 30. annos petere restitutionem à die alienationis. Ita est lex.singularis huius nostri Regni,in 6.parti.tit.fi.l. fi.

Nonò fallit,si lęsio fuit causata ex cursu temporis, quod est minus quadriennio,quia tunc debet necessario peti restitutio infra tantum tempus,quantum est tempus læsionis, & non vltra.Ita tenet glo. in l.sed & si prætorum. §. quoties.ff.ex quibus caus.maio. & in l.diuus.ff. de in integr. rest. & in l. interdum.de minor.ff.& in l.ab hostibus, §.sed quod simpliciter.ff.ex quibus caus. & hoc firmant, ibi Bar.idem & Bald. Ang. Sali. & communiter Doct.in l.superuacuam. C. de temp. in integ. resti.petend. ita firmat Balb. per supradicta in tract. præscriptio. in prima parte 6. partis principalis. 10.col. versic. interdum vero Quod limitat in col. sequ. in ecclesia, per text. in clem. j. de restit. in integ.

Decimò limita,quando læsio est enormissima,quia illa operatur,quòd lapsus quadriennij nō noceat.notat Feli.in c. j.de præscriptio. in col. penult. allegat. glo. fi. in c. j. de restit. in integ. in 6. & refert plures doctores qui adhæserunt huic sententiæ.

REGVLA DCLIIII.

REvs licet absoluatur ab instantia iudicij,tamē debet pronuntiari super iure actoris. Fūdatur ista regula ex l.si à te.§. j.ff.de exceptio. rei iudica.& colligit eam Feli. ex dictis per Abbatem ibi,in 2.not.in c.examinata, de iudic.in j.col.

Limita tripliciter,vt per Feli.ibi

Primò,nisi prius constet de ineptitudine intentionis, actoris,quā de ipsius iure. Ita dicit tenere Abb. post Cardinalem ibi.

Secundò,vbi actualiter non competit rei vendicatio, qua actor possidet,quia tunc non declaratur de iure suo etiam si constet: regula autem procedit, quando actualiter competit rei vendicatio,sed nō contra reum , quia tertius possidet,& pro hoc refert Imo.ibi.

Tertiò limita, vbi sciret actor eum non possidere, vel detinere,quia tunc non potest sequi alia sententia, quam absolutoria ipsius rei conuenti,pro quo allegat Mathesila. sing.138. incipien.nota quòd si reus.Cuius bonam additionem vide.

REGVLA DCLV.

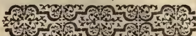
REvs dicitur necessarius ille,ad quem expresśè dirigitur actio, vel qui specialiter vocatur ad iudiciū. Doctrina Inno.aurea in c. cum inter priorem.de excep. quā sequitur commendando Felin.ibi, col. 6. vbi plurima cumulat pro ea.

Limita hanc conclusionem tripliciter,vt per Fel. vbi supra 7. col. & secundam limitationem confirmat, & defendit optimè.

REGVLA DCLVI.

REo & actori pariter fauetur circa media causę, & sic circa processum,not.Azo.in summa,in tit.de reb.du. & glo. in c.cum ad sedem.de resti. spol. vide Bar. in l. inter stipulantem.§. j. ff. verb.oblig,Bal.in l. qui accusare. pen.col. C.de eden.

Limita tripliciter.vt per Ias. in l.de die.in col. 3. ff.qui satisda. cogan.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De Litera. S.

REGVLA CCCCXXIIII.

SAcrilegi omnes sunt omnes excommunicandi,non autē ipso iure excōcati, glo.in c.conquestus,extra de fo. compet.

Primò fallit,quando sacrilegium committitur in personam ecclesiasticā, vt habetur 12.quæst.4.c.si quis suadente quia essent ipso iure excommunicati.

Secundò fallit,quando cōmittitur in ecclesia cum incēdio vel ostiorū effractione,extra,de sent. excom.c. conquesti & c. cum pro causa. vbi Host. dicit idem etiam in claustro ipsius ecclesiæ,si ita violetur.

Tertiò fallit,quando committitur in ecclesia , aliquid violentum, vt not. Host. in d.c.cum pro causa. quod est verum,quando interueniret incendiū, vel effractio, alias non esset ipse excommunicatus maiori,sed minori,prout not.in d.c.si quis.& d.c.cum pro causa.

Quartò fallit,quando bona ecclesiarum violenter rapiuntur,vt sentit glo. in d.c.conquestus.& d. c. cum pro causa.vbi plenius de his.

Quintò fallit, quando in ipsa ecclesia committitur sacrilegium,percutiendo vel capiendo aliquem in ea , cum immunitas ecclesiæ violetur,vt in d.c.cum pro causa. 17. quæst.4.c.omnes.circa quod vnum dic,quòd est extra de immu.eccle.non minus

Sextò fallit,quando lata esset sententia in quemcunq; hominem sacrilegum lædentem ecclesiam,vel auferentē bona ipsius ecclesiæ.vt est text. cum glo.in d.c.omnes & not. in d.c.cum pro causa.secundum do. Anto. in d. c.cōquestus.extra,de foro compe.& auferens libros, vel calicem de ecclesia,non esset ipso iure excommunicatus. vt dicit ibi Ioan. And.&c.

Septimò fallit,in casu capituli generalis,de electi. in 6. vbi patet, quòd ipso iure incurrunt excommunicationē, occupantes custodias ecclesiarum vacantium , & bona, ipsarum vsurpantes.

Octauò fallit, in laicis occupantibus,dissipātib.& vsurpantib. bona ecclesiarum vacātium. prout voluit Archi. in c.quia sæpe.de elect.in 6.& per Cano. in c.de laicis 12. q.2.& per do. Nic.in d.c.conquestus:

REGVLA CCCCXXV.

SCriptura manu alterius facta, & subscripta manu propria ęquipollet ac si ipsemet totā scripturā fecisset.Inn. in c.quoniā contra.de prob. quē sequit Abb.& Mod.pro quo facit tex. in c. inter dilectos. de fi. instrumentorum.

Amplia etiam,si esset statutum requirens plures notarios ad vnum actum,vt per Bal. in auth.contra qui propriam. in 2.col. C.de non.num. pecu.& idem Bal. in ru. C.de fi.instr. ver.sed dubitatur nunquid tabellio.

Primo fallit dummodo sit actus qui non poterat fieri me prohibēte; quia subscribendo videor consentire. secus si esset actus qui omnino poterat fieri me prohibente, vt per glo. & Bar. in l. Caius. ff. de pigno. acti. & Imo. in c. ex literis. de transactio.

Secundò fallit, nisi quis subscriberet se nomine alienos quia non nocet sibi. secundum Imo. in c. siquis presbyterorum. de rebus eccle. non alie.

Tertiò fallit, nisi quis subscribat se ratione socij, vt per doct. in d. c. si quis presbyterorum.

Quartò fallit, quando quis subscriberet se tanquam testis ad factum sibi non pertinens, per l. Caius. ff. de pi. act. secus si ad ipsum pertinebat & scienter se subscripsit: vt per doct. in c. ex literis. de transactio.

Quintò fallit, nisi subscribens non legisset, nec legi audiuisset illa, quibus se subscribit, secundum Ang. in l. ita stipulatur. §. Chrysogonus. de verb. obli.

Sextò fallit, dummodo sit specialis subscriptio, faciens mentionem de his, quæ superius in eadem charta scripta erant: vt per Bar. in l. diuus. §. idē senatus. ff. de fal. & Pau. de Cast. cons. 348. incip. in Christi nomine. de causa præsenti. de quo tamen vide Pet. de Anch. cons. 227. incip prius de iuribus. & Bald. in auth. si quis in aliquo. C. de edendo.

REGVLA CCCCXXXVI.

SCRIPTVRA publica publicatione non eget, cum de se sine adminiculo probet, vt in cap. j. de fi. instru. & per doct. in cap. fin. eod. tit.

Primò fallit, quando dubitaretur ne periret vt c. fi. de fide instrument.

Secundò fallit, secundum quosdam, quando in donatione excederet summam quingentorum aureorum, cū & ipsa publicanda sit, C. de do. l. sancimus. & videtur velle d. Anto. in d. c. fi. post Inno. sed certe, vt tangit d. Ant. ista non est propriè publicatio, cum non fiat ad finem cōseruandæ probationis de qua loquitur hæc materia. sed ad finem vt valeat ipsa donatio, quæ alias non valeret, vt in d. l. sancimus. & not. de do. l. Modestinus.

Tertiò fallit, in testamento in quo dicendum est secundum aliquos, ꝙ non probat quantuncunq; confectū manu publica. & hoc nisi probetur publica autoritate iudicis & scriba attestetur vera esse omnia ea que scripta sunt, vt in l. publicatis, C. de testa. & l. testamenta. C. eodem.

REGVLA CCCCXXXVII.

a SENTENTIA ad hoc vt valeat citatio peremptoria a requiritur. l. peremptorium. & l. cessante. C. quomodo & quando iudex.

ADDITIO.

a *Peremptoria. Vide Feli. in c. consuluit in 4. & 5. col.*

Primò fallit, quando iudex admonuisset partes in iudicio vt est casus sing. in d. l. cessante. secundum quartam lectu. gl. quod non habet locum in feudo, quando dominus citaretur personaliter, quia vna citatio non sufficeret, sed tres requiruntur. casus est in c. j. ver. curia. in tit. de mili. vasal. qui con. est & hoc not. ibi Bal. in 13. col. ad fi. & dicit quòd ratio est, quia non est tam rigorosa illa admonitio quam ista propter reuerentiam domin.

Secundò fallit, si nuntius præsente iudice, & mādato eius citat partem præsentem. lege. si procuratori præsenti. ff. de ver. obl. & arg. gl. seq. in l. cū preca ff. de in ius voc.

Fallit 3. quando citatus ad primam citationem dixit se nolle venire. nam citatio peremptoria non est necessaria ita vult glo. in l. diuus. ff. de in integrum resti. & in l. Fulcinius. §. finali. ff. ex quibus caus. in pos. eatur. & gloss. 24. quæstio. 3. de illicita. & est casus secundum Bald. in d. l. cessante.

Fallit 4. quando emanant tres citationes, quæ licet peremptoriæ non dicantur, habentur pro peremptorijs. casus est in lege tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex. secundum gloss. in dicta lege cessante, in quinta solutio.

Fallit 5. quando sententia fertur parte pręsente, licet non citata. ita tenet Ioan. And. in c. fi. de elect. in 6. & per l. si vt proponis. C. quomodo & quando iu. hoc tenet Bal. in d. l. prolatam. C. de sen. nam cum effectus citationis, sit vt veniat citatus, ergo aliud non requiritur. facit quod not. Guliel. in Spec. de lib. concep. alias obla. §. sequitur. ver. iam datur. vbi reo præsente licet non citato potest offerri libellus. sed Bar. in l. j. in vlt. quęst. C. de sent. & inter tenet contra Saly. & Bal. in ibi in versic. sed quærit ipse, quid si dominus. in 2. col. ad finem. distinguit. dic vt ibi per eum.

Sextò fallit, quando citandus fuisset inuentus & citatus personaliter, vt probatur in d. l. cessante.

Septimò fallit, quando citatus prima citatione ascendit statim æquum, & vadit in longinquas partes, quia facit actum incompassibilem vt not. Inn. in c. Iudæus, extra de probatio.

Octauò fallit, quando debet citari tyrannus, vel alius, qui sit persona terribilis citari, nam tunc sufficit vna citatio Io. And. in c. non vicinis. de immu. eccle. in nouell. quem sequitur Bal. in c. j. in 2. col. in vers. adde dicit Io. And. de milit. vasal. qui contu. est.

Nonò fallit, quando iudex comminaretur absenti citato, de quo vide tex. glo. & Bar. in l. si apparitores. de cohor lib. 12. C. & Ang. in l. ex consensu, §. fi. in 18. col. ff. de ap. vide Bar. in l. mancipiorum. ff. de op. lega.

Decimò fallit, in causa matrimoniali, in qua simplex citatio, sine solennitate peremptorij, valet, vt not. Anto. de Butrio in capitul. prolatam. in vlt. nota. extra, qui fil. sint legitim.

Fallit 11. in his, in quibus potest procedi sine figura iudicij, quia tunc vna citatio intelligitur peremptoria, vt not. Bart. per illum tex. in authent. ad reprimen. in verbo termino.

Fallit 12. in causis summarijs, in quibus est speciale, vt sine peremptorio possint ferri sententiæ diffinitiuæ, vt in cle. sæpe. de ver. signi. & ita not. Albe. de Rosa. in l. ius denuntiationis in princ. 2. column. C. quomodo & quādo iudex.

Fallit 13. de consuetudine ciuitatum quando iudices maleficiorum volunt facere sententiam aliquam ad sonum campanæ, quia tunc sine aliquo peremptorio potest ferri sententia diffinitiua, si ita est de more ciuitatis, quia mos ciuitatis est seruandus. l. fi. §. cum autem admonitus. C. de his qui ad eccles. confu. & Insti. de satisda. §. fin. ver. de iure. secus quando requiritur peremptorium, vt dicit Alber. de Rosa. in authen. qui semel. in vlt. quæst. C. quomodo & quando iu. & per eundem in l. tres denuntiationes. in princ. vlt. col. eodem tit.

Fallit 14. si dicatur in citatione procedere contra eum ad sententiam priuationis: vt not. Inn. in c. ad peti. de accu. & hoc etiam sequitur do. Anto. de But. in ca. eam te. extra, de rescrip. vide Bald. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de de damn. infect.

Fallit 15. quando ab hærede conficiente inuentarium citantur creditores, quia tunc vnica requiritur citatio, et si non ponatur verbum peremptoriæ, considerato quòd nullam habet iudex ferre sententiam, sed tantum coram eo actus inuentarij explicari debet. ita dicit Ang. in l. j. §. hæc stipu. in 9. col. in princ. vers. solum ergo restat videre in fi. illius ver. ff. si cui plusquam per l. Falci.

Fallit 16. in notario, quia in eo sufficit sola citatio peremptoria. ita dicit Io. de Imo. in c. ex parte. per illum tex. extra de cleri. non residen.

Fallit 17. in omni interlocutoria, quę infertur in paruū præiudicium, vnde sufficit vna citatio ad interrumpendā præscriptionem, quia reputatur modicum præiudiciū, licet non fuerit dictum peremptorie, ita not. Ang. in l. ad peremptoriū. ff. de iu. qui etiā tenet quod in missione, ex

primò

primo decreto non sit necessaria citatio peremptoria,idē tenet Paul.de Cast.in l.de vnoquoque.ff.de re iu.idem dicit quando fertur sententia absolutoria ab obseruatione, iudicij,cum sit interlocutoria,vt no.in cle.fi.de appel. & hoc dicit Pa.de Ca.in l.ad peremptorium.

Fallit 18.quando par citat parem,vt iudex iudicem, arbiter arbitrum,secundum ea quæ habentur in c. prudentiam.extra de offi.deleg.& in c. fi.de arbitr.& est glo. in clem.j.de hære.& ita not. Pau.de Cast.in d.l.ad peremptorium.ff.de iudi.

Fallit 19.si ille,qui erat citandus,appellauerat ab aliqua īterlocutoria,quia per hoc videtur protestari q̃ amplius corā iudice non vult cōparere.iō potest contra eum procedi ad diffinitiuam,eo vlterius non citato, vt est casus, in c. 2. de dolo & contumacia.libr.6. secundum Paul. de Cast.in d.l.ad peremptorium.

Fallit, 20.in casu l.consentaneum.C. qnomodo & q̃n iudex.vbi quādo quis citatur ad prosequendum litem solenniter,vt ibi,potest ferri sententia diffinitiua,absque eo quòd mittatur aliud præceptum.

Fallit 21. q̃n pars citatur personaliter, vel latitat dolo, malo, ne citator tunc eum apprehendat.& sufficit vna citatio sine peremptorio,vt not.Inn.in c.ad peremptoriā. extra, de accusa.

Fallit 22.in duobus casib.quos ponit Bar.in l.presbyteri,C.de epis. & cle.in §.fi.2.col.

Fallit 23.in extraiudicialib.quia sufficit vnica interpellatio sine peremptorio.gl.est in l.qui Romæ,§. cohæredes.de ver.obli. & gl.in l.Titia.de lega.2.

Fallit 24.in ferendo laudum per arbitratorem,vbi non requiritur peremptorium,secus in arbitro. ita dicit Bald. in c.quintaual. in. 5.col.extra,de iureiu.facit quod no. Pa. de Cast.in l.si quis arbitratu.ff.de verb.obli.& Bal. in §.J. c.j.de l.Corra.in vsi.feu.

Fallit 25.si instat terminus,quia arbitrator viderit vtrā q;. partē citatam ad illum diem propter suum peccatum, & per consequens nō requiritur tertia monitio & sic peremptorium Bal.in d.c.quintauallis.vide quod not.Bal.in authen.ei qui C.de tempo.appel.

Fallit 26.quando de voluntate partium est positus terminus ad decidendum litem nā talis terminus habet vim perēptorij Bal.in c.iuramentum in 6.col.de iureiur. vide quod not.per Bar.in l.si de meis.de arbi.vide gl.in c. j. de do &contu.in 6. vide in c.cupientes.§. quod si per viginti,de elect.libr. 6. & Anto.de Butr.in ca.pastoralis.extra de exception.

Fallit 27.quando omnis terminus qui datur in curia,in dubio intelligitur, peremptorius ex consuetudine. ita dicunt domini de Rot. in conclusione 39. & conclusione. 339.in termino iuris.vt in c. cupientes.§.quòd si per viginti.de elect.in 6.

REGVLA CCCCXXXVIII.

SENTENTIA contra sententiam non valet,2,& nulla ē cum secunda sine nouo processu & noua instantia lata reperiatur.l.j.C.quando prouo.non est necess.

ADDITIO

Nonò valet. Adde Lanfranc.in c.quoniā contra, de approb.in 8.col.post med ver stat maxima.& in col.9. ante medium & in l admonendi de iureiuran.circa princ. 2. col. & vide Felin.in c.inter monasterium.de re.iur.7. col. ver. regulariter.vbi de sententia lata contra sententiā quæ trāsiuit in rem iud.de quo vide etiam do.Pet.Phi.Cor. incon. a 16.incip.multum,per totū in 1.par.& Fran.Are.in l.ait prætor. §.si damnatur.de iureiu. & do.Ale de imo in cons. 33.in vlt. colum 1.parte.& in consi. 95.in 1 col.in 2.parte. vbi ponit de sententia lata contra sententiam arbitratoris, quæ transiuit in rem iudi.

Fallit j.quando sententia est lata ex diuersa instantia, secundum Bartol. in dict.lege.j. quando prouocan.non est necess.

Fallit 2. vbi est summaria,& talis vt posit deueniri ad sententiam diffinitiuam iuris ordine nō seruato, quia cessat ratio de qua in princ.secundum Angel. & docto. in præalleg.l. j.

Fallit 3. vbi secunda sententia posit defendi à contrarietare primæ quamnis esset lata inter easdem partes & super eandem rem,& ab eodem iudice secundum docto.in d.l.j.per illum tex.

Quartò fallit,vbi prima sententia fuisset inualida,quia sic secunda fuisset contraria primæ,tamen valet per l.j. ff. de sen.quæ sine cert.quanti.

Quintò fallit, vbicunq; sentētia esset data super remedio appellationis,vel resti. in inte.quia valet licet sit contraria primæ. secundum doct. in præall.l.j.

Sextò fallit vbi sententia est talis,quæ nunquam transit in rem iudicatam:vt est cā matrimonialis,quia licet sit lata sine nouo processu valet, quia speciale est in similib. causis,arg.d.l.j.Inn.in c.significauit de ordi.cog.Ange. in d.l.j.C.quando prouo.non est neces.

Fallit 7.vbicunq;a.sententia est lata inter dictas partes c.causas extra qui fil.sint legiti.

Fallit 8.vbicunq; prior sententia erit condēnatoria, & secunda absolutoria,rō est,quia est quod mihi imputetur quod iterum egerim,cum primā sentētiam obtinuissem secundum Gul.in l.duobus.ff.de excep.rei iud.&Ang.in d.l.j.C.quando prouo.non est necess.

Fallit 9.in sententijs criminalibus consulto cum superiore vt in l.si.in fin.ff.de quæstioni.

Fallit x.vbi essent duæ sententiæ interlo.per l.post sententiam.C.de sen.& interlo.om.iud.

Vndecimò fallit,quando non fuit appellatum à prima sententia,quia valet secunda contra primam.secus si non fuisset appellatum & exceptum,quia non posset verti cōtra primam,vt ponit Bal.in d.l. j.C. quando prouocare non est necess.

Fallit,12.quando partes expresſè renuntiarent primæ sententiæ,tunc semper valeret secunda contra primam, intellige inchoata instantia. & ita dicit Bal. in l. si diuersam.C.de transactio.

Fallit 13.quando pars,quę habuerit sententiam pro se confiteretur de iniustitia sententiæ.tūc enim semper posset ferri cōtra primam secunda,vt dicit Inn.in c. quia plerique.de immu. eccle.

Fallit 14.quando pars contra quā lata est sententia posset prius probare de iniustia sententiæ & de meritis causæ, cum enim iniustitia sententiæ est deducta in notoriū hoc casu poterit ferri secunda sententia contra primam, nec tunc audiretur pars allegans exceptionem rei iudica, ita dicit do.Ant. de But.in ca. quoniam contra extra, de probat.& c.cum dilectus.

REGVLA CCCCXXXIX.

SENTENTIA contra ius expresſè lata ipso iure non valet,l.j.& 2.C.quando prouo.non est nc.& in l.si expressim.ff.de appel.

Primò fallit, vbi falsitas colligitur ex similitudine legis. ita eleganter no.Inn.in c.cum speciali,circa princ.de app. secus si ex casu claro & manifesto.

Secundo fallit vbi sententia esset contra aliquam extra uagan.secundū Bar.in l.cum prolatam ff.de re iu.pro quo est casus in c.pastoralis.de fideiuſ.Ant.de But.in c. excōmunicato.in 5.co.de rescri.Sed hoc fallit,q̃n esset nota in loco iudicij,& in scholis: quia nō valeret sententia. secus si ignoraretur.ita dicit Abb.Sicu. in c. j.de sen. & re iud.

Fallit 3.quando sententia fertur contra consuetudinē ciuitatis,quæ tñ non est notoria secundum Dyn. & Bar. in l. j. & 2.B. quæ sit lōga cōsue.& Bar.in d.l. 2.C.q̃n prouo.nō ē necess.& l.j.C.vt quę desunt aduo.par.& casus Ic.

cum venissent extra, de eo qui mit. in pos. causa rei seruā.

Quartò fallit, si quis produxerit iudici sententiam imperatoria in simili casu, & iudex pronuntiauerit contra, cum talis sententia non sit clausa in corpore iuris, valebit sententia contra eum, licet possit rescindi. ita dicit Pa. de Cast. in l. cum prolatam.

Quintò fallit, quando duæ causæ sunt expressæ in sententia, quarum vna est vera, altera falsa, quia tunc re vera, falsa sustentatur ad eam quæ vera est, vt potius valeat quā pereat. ar. l. quoties. de reb. dub. & ita not. Inno. in cap. in præsentia. pro quo do. Ant. dat casum not. in ca. per tuas, extra, qui fil. sint le. & vide eundem in c. ab excommunica. in 6. in 4. col. de rescr. vide glo. in l. 2. C. de re in. & glo. in l. fi. ff. de iur. om. iud. a

Sed limita prædicta, quoniam si illa causa esset sufficiēs non valeret dicta sententia. ita Pau. de Ca. in d. l. cum prolatā. alleg. bonam glo. ad hoc in c. 2. de rescr. & Cy. in l. cū te. C. de prob. vide Cano. in c. si confirmatiuē de ele. in 6. & gl. in l. si præco. §. Marcello. de iud. & tenet Abb. in c. j. de sent. & re iu. & ibi Anto. de But.

Sextò fallit, qn̄ cā falsa cōtra ius esset expressa cū hac dictione maximè, quia tunc sustentatur sentētia ex vera cā reiecta falsa ex virtute illius dictionis, maximè quæ inclu dit. l. j. §. vel maxime. de col. not. But. in l. j. §. ignorantiæ de in sa. & hoc intellige prout Ant. in c. cū literis extrà, de in inte. rest. & vide has Limitationes per Lud. de Ro. in l. j. §. si is ad quem. de acq. hæred.

Septimò fallit, quando esset lata contra ius, de quo tamen sunt variæ opi. vel contra cōem opi. doc. quia sentētia valitura est Ant. de But. in c. translato de cōsti. idē tenet in d. c. ab excommunicato, in 5. col. vide Bal. in l. iusti. ff. de iusti. & iure.

Octauò fallit, quando in sentētia exprimit illud quod necessariò, & tacitè infertur in sententia lata, contra legem, quia hoc casu valet, vt not. Ant. de But. in c. translato. in 2. de consti. alleg. Inno. in c. j. & 3. de offi. deleg. idē tenet in c. ab excommunicato. alleg. glo. in c. peruenit de testi. cogen.

Nonò fallit, qn̄ sententia lata est contra ius tale, de quo iure sunt opi. ita dicit Cy. in l. j. C. de erro. aduo. & Ant. de But. in d. c. ab excomm. in 6. col.

Decimò fallit, quando est error iuris expressus nō pertinens, ad id de quo agit & ex toto, quia cōstat quod sententia nō est ferenda in scriptis, ac si diceret excōmunico te quia padus currit. secus si talis error pertineret ad cām ita no. doct. in c. per tuas, de sent. excom. & Ant. de Bu. in d. c. ab excommunicato. in 6. col.

Vndecimò fallit, qn̄ error iuris est expressus in actis, ad quæ sententia non referatur expressè. secus si index se referret, quia tunc valeret, licet sit aliqualis dubitatio per d. Anto. de But. qui ponit ista in d. c. ab excommunicato, in 6. 7. & 8. col.

Duodecimò fallit, in sentētia īperatoris lata contra ius, quia talis sententia valet. secus si esset inferior à principe, vt rex, dux, comes, quia eorū sentētia rescinduntur tanq̄ iniquæ. ita Ang. in l. j. in prin. in 3. col. ff. de fer.

Decimotertiò fallit, quando termini sentētiæ sunt differentes à terminis legis quamuis sint propinqui. ita Bal. in l. 2. C. quando prouo. non est necess. & l. non dubium. C. de legibus.

Decimoquartò fallit, qn̄ sententia est contra legem per aliqua arg. sed nō directè, vel per aliquas rationes. ita not. Inn. in c. j. & 3. de offic. deleg.

Decimoquintò fallit, quia si iudex dicit in sentētia per x. vel 5. est probatum quia si isti dicunt se nihil scire, talis, sententia valet. ita Bal. in l. j. in fi. C. de manu. vin. idē Bal. in l. 2. in j. col. C. de re iudi.

Decimosextò fallit, quia valet ista sentētia si iudex dicit, isto modo, quia 10. & 10 faciunt 20. ideo cōdemno te in viginti. ita Bal. in d. l. 2. in j. col. C. de re iud.

REGVLA CCCCXL.

SENTENTIA ab vno ex pluribus delegatis late non valet & nulla est l. cum magistratu. C. quando prouo. nō est necess.

Primò fallit, vbi iuraret aliter sibi non reliquere de cā, quia tunc vnus solus potest ferre sententiam, vt l. Pomponi. ff. de re iud. & ibi not.

Secundò fallit, vbi fuissent delegati cum clausula, quod si ambo nō possent expedire, vnus solus posset, si tamen alius fuisset requisitus primò an vellet simul ferre sententiam, casus est in c. cum plures. de offi. deleg. in 6. vbi vnus solus tulit sententiam interlocutoriam & non diffinitiuam. nam valet illa sententia interlocutoria. a vt est gl. in l. Pomponius. ff. de re iudica.

ADDITIO.

a *Interlocutoria. Vide Fely. in c. causam matrimonij. de offi deleg & seq.*

REGVLA CCCCXLI.

SENTENTIA lata per iudicem pecunia corruptū ipso iure nulla est. l. venales. C. quādo prouoc. non est necess.

Primò fallit, in sententia arbitri, quia valet etiam si fuerit corruptus pecunia, sed obstat exceptio, vulgata l. domum. & ibi glo. ff. de arbit. quod intellige in arbitro electo à partib. secus in arbitro electo à l. secundū Bal. in d. l. venales. & quæ sit rō differentiæ inter iudicis, & arbitri sententias, vide Io. de Imo. in l. diuus. ff. de re iudicata.

b Secundò fallit, vbi essent plures iudices, & vnus solus fuisset corruptus, quia tunc valeret sententia lata. ita dicit Ioan. And. Spec. in tit. de senten. §. iusta. & not. Ang. in d. l. venales.

REGVLA CCCCXLII.

SENTENTIA ad hoc vt valeat libello cōformis esse debet. l. vt fundus. ff. cōi diui. & c. licet de simo.

Ampliaquod procedat non solum in ordinario, sed & in arbitratore, vt nota. per Baldum in l. Aquiliam. ad fin. ff. de transactionibus. idem Bald. in l. fin. §. j. C. communia deleg.

Primò fallit, in causis criminalib. secus in ciuilib. vt per Bart. in l. quia ergo. §. pœna grauior. ff. de infamib.

Secundò fallit, quando interesse ex aptitudine actionis intentatæ comprehenditur, vt per Bal. in l. contra negantem. C. ad l. Aquil.

Tertiò fallit, in causa matrimonij carnalis, vel spiritualis, vel in alijs concernentibus periculum animæ, quia in similibus fertur, sententia secundum veritatem, licet nō sit conformis libello. ita dicit Car. in clem. sæpe. in §. j. de verb. signifi.

Quartò fallit, nisi quādo de nouo aliquid emergat. l. ædiles. §. item sciendum. ff. de ædil. edicto.

Quintò fallit, propter impositam necessitatem præstationis in oblig. rem dari; tunc enim petitur, sed rei per iudicis officiū mercenariū fit condemnatio in æstimationē l. si seruū. §. effectus. de verb. obl. & ita tenet Bar. Bald. & doct. in l. vinū. ff. si cer. pet. & in l. stipulationes nō diuidūtur. in 8. q. de verb. obli. Amplius dicit Raph. quod interesse potest peti, in vno libello in oblig. dandi, licet nō succedat obligatio ad interesse, tñ succedit officium iudicis, quo videtur posse peti æstimatio, vt l. illud. ff. de dona. cā mor. & l. in sententia. de cond. indeb. nam ex quo debetur officio iudicis, licite dicitur deberi, vt possit peti in libello, quia officio iudicis accedit fideiussor, vt c. quæro, de offi. deleg. & pōt cedi & nouari, vt l. si eius in prin. ff. ad Trebel. & in l. 2. §. Cato. de ver. obli. in glo. fed Mod. reprehēdunt eā, de quorū intellectu vide Bar. in d. l. stipulationes nō diuiduntur. & bene, nā leges allatę nō loquūtur in simplici obligatiōe. & ē clarū q̄ ista æstimatio de qua in tex. in d. §. effectus debetur officio iudicis mercena. quod actiōi deseruit, ergo non potest intentari sine actione, sicut docet Bar. in l. vinum, si cer. pet. & in l. 4. deposit. & in l. fi. & ibi not. ff. de eo quod certo loco.

Sextò

Sextò fallit, propter magnã informitatẽ, quã habet vna res cum alia, sicut interesse cũ obligatione.nã si petitur i a ctũ simpliciter, iudex poterit condẽnare ad interesse. l. si quando. §. hæres. de leg. j. & hoc dicit Bar. in l. Iulia. de cõ tit. & in d. l. stipulationes non diuiduntur,

Septimò fallit, quando id, ad quod fit cõdẽnatio, falsẽ sub larga significatione vocabuli põt cõprehendi in verbis libelli. casus est sing. per Ant. de But. in c. cũ dilect. de relig. domibus, & in c. in. extra, de consuetu.

Octauò fallit, in sententia arbitrali, vel in sententia arbitratoris, quæ procedit tanquam bonus vir. nam sufficit ꝙ pronuntiet super petita, vel iuxta petita, dũmodo extraneum non sit à petito, casus est not. in c. à sententia. extra, de præb. & tenet Bar. in l. cum aliqua. iuxta fin. ff. de transa. facit tex. in l. iam transa. §. in hac. ff. iudi. sol. Bar. in l. scire debemus. in 5. col. de verb. oblig.

Nonò fallit, si pars consentiunt vt super alio pronuntietur, vt l. si conuenerit. de re iud. & ita tenet Bald. in l. stipulationes non diui. & potest esse ratio, quia sicut quã do pars confitetur in iudicio de alio, quàm sit petitũ, põt fieri condemnatio super illo, vt not. Spec. in tit. de accus. deposit. §. j. & ibi Bal. in addi. & not. in c. possumus. de re sti. spol. per Io. And. ita quando partes consentiunt ꝙ feratur sententia super non petito, quia videntur tacite vel remouere ordinem iudiciarium, & consentire ꝙ feratur, sententia de alio, sed ista ratio non esset sufficiẽs, quia partes non possent renuntiare ordini iudiciario, vt in c. fi. de re iudi. lib. 6. & plenè in auth. offeratur. de lit. contest. & in l. prolatam. C. de sen. & interloc. omn. iudic. vnde arbitror distinguendum. quod partes, aut consentiunt vt iudex ferat sententiaam, aut cõsentiunt, si ferat primo casu, non valebit sententia, secundò sic. quia eo ipso volunt ꝙ sic feratur sententia, quia videntur fateri sic, ergo & confessiò dispensat contra solennitatem iudicialem, vt possit ferri sententia, non obstantẽ ineptitudine processus, & ꝙ aliud fuit petitum, iuxta ea quæ not. in l. si confessus. de custo. reo, & Inn. in c. qualiter de accusat.

a Decimò fallit, a qñ non requireretur libellus, quia tũc si primò vtitur reali, vel probatur, põt sequi cõdẽnatio, vt dicit glo. fin. in l. vinũ. ff. si cert. peta. quã sequuntur oẽs per quã Bar. not. quod vbi debet procedi sine figura iudicij semper põt ferri sententia in alio, quã in eo quod petitum, vt ibi not. in verbo figura. in extrauag. ad reprimen. & pro ista gl. alleg. tex. in l. iam tit. ff. de iudic. solui, & in l. j. C. de rei vxor. act. & quod not. Bal. in l. fi. C. de hær. instit. & Ant. de But. & Mod. in c. examinata. de re iud. Ad de ad prædicta quod not. Bar. in l. actor. ff. rem ratam haberi. vbi videtur tenuisse contra hanc sententiam. & quod not. Bald. in l. obseruare. §. proficisci, in 15. q. ff. de offic. proconsul.

ADDITIO.

a *Fallit. Ad quam fallen. adde dom. Pet. Philipp. Corn. in consil. 329. incip. ostenso. per totum in 1. par. vbi ponit an sententia sit ferenda secundum formam petitionis in causis commissarijs, in quibus ex forma rescripti proceditur summariè. & vide eum in consil. 65. incip. licet. in litera o, in 3. parte. vbi ponit quid in iudicio summario, de quo etiam per eum in consilio. 305. incipi. videtur, per totum in quarta parte.*

Fallit 11. vbi superuenit incrementum ex natura rei, in prima petitione. vt l. ampliorem. §. fin. de app. quod limita secundũ Ang. in l. tabulas. §. j. de seruit. qui allegat gloss. not. in auth. de defen. ciui. §. iudicare.

Fallit 12. vt no. dñs Lanfran. in l. in re furtiua. in verbo æstimationis. ff. de condi. furtiua. vbi petitur res in libello quæ est perempta; quia iudex poterit condemnare ad æstimationem, & valebit sententia: licet non sit conformis libello. l. fundum. ff. communi diuid. & est speciale in hoc casu, vt not. glo. quæ est in l. fi. infra quæ sententiæ, sine appel. re remittit ad Bar. in l. stip. non diuiduntur, & & in l. 3. C. an quib. cau. infamia irrogatur. est tamen videndum quòd oportet formare libellum alternatiuè, vt petatur si extat, vel valor rei, vt faciũt boni practici, qui libellus, licet alternatiuus, admittitur secundũ Bar. ita not. in d. l. sancimus. C. de sacrol. eccles.

Fallit 13. ista regula in papa & Imperatore, quia & vltra contento in libello possunt ferre sententiam. Arch. in c. 2. de rest. spol. li. 6. & Flor. in d. l. vt fundus.

Fallit 14. qñ essemus in iure, in quo nõ posset aliter iudicari, glo. sing. in 4. dist. c. frequens in gl. j. in fi. & not. Do. de S. Gemi. in c. ex antiquis. maxime si feren. est sen. super re iud. & potest etiam ferri ad exhibendum.

Fallit 15. in aliquo casu puta si peto 5. ab vno, & postea dico quod sunt 15. & conuentus confitetur. nã potest ferri sententia super 15. rõne confessionis, licet in libello nõ sit dictum, & non fuerit petitum. glo. est in l. præsens. §. notandum. ff. ad l. Aquil. & not. Ang. in l. si vacante. C. de bonis, vacan. lib. 10. in repetit. vbi loquitur eleganter. & hoc not. pro inquisitionibus, quæ fiunt contra malefactores, inquirendo super crimine vno, & ille confitetur de alio non inquisito. nam poterit ferri sententia super illo, & reus condemnari.

Fallit 16. qñ vni cõpetunt duo remedia, vnũ ad rescindendum, aliud ad exhibendũ, quia tunc si peto vnũ tunc iudex poterit iudicare super illo, vt l. j. §. aliquando, ff. de ædil. edic. & ibi Bar. per do. Ant. de Butr. in lin. suo, quod incip. in quantum competunt plures.

Fallit 17. quando nõ dependet ab arbitrio partis, sed ab arbitrio iudicis exigent. iurã. in lit. vt l. videamus. §. in rare ff. de in litẽ iurãdo, p'ene per Ant. de But. in c. nostra. in 5. col. extra, de cohab. cler. & melius in c. veniens, in 7. col. extra de prescrip. ver. sed pone quando papa. & in c. cum ecclesia Sutrina. vers. x. de cau. pol. & prop. & in ca. super eo. extra, de elect. & in c. per elect. eod. tit. per Inn. in vlt. glo. Bar. in l. huius rei de suspect. tutor.

REGVLA CCCCXLIII.

SENTENTIA lata pro falso procuratore valet, & tenet in effectu, & sic potest ratificari. Bar. in l. si mater. §. hoc iure, ff. de excep. rei iud. & Pet. de Anch. in con. 123. inci. vnus ex procu. Bald.

Primò fallit, nisi procurator egisset in materia requirẽ te speciale mandatum, vt est glo. in c. nonnulli. in ver. mã dato de rescrip.

Secundò fallit, vbi prcurator mentitus est se esse procuratorem corã principe, vt per Inn. in c. ex parte dicani. de rescr. de quo etiã per Bal. in l. falsus. C. de furt. & per Imo. & Card. in d. c. nonnulli.

Tertiò fallit, vbi allegasset se habere mandatũ corã inferiore, vt per Bald. in l. Iulia. ff. qui satisd. cog.

Quartò fallit, nisi fuisset reuocatus, & tamẽ continuat uit reuocatione non obstante, quia tunc per eum gesta ratificari non possunt, per glo. in l. dispensatorem. ff. de solutionibus.

Quintò fallit nisi ratificatio esset in præiudiciũ tertii. ita Bal. in l. obseruare. §. fi. ff. de offic. proconsulis.

Sextò fallit, nisi statutum requireret mandatũ, quia tũc non sufficit ratihabitio. ita Bald. in l. si vxorem. C. de condi. indebi.

Septimò fallit, si pronuntiatum est mandatum nõ sufficere, vt Bald. in authen. ei qui. in princip. C. de tempo. appel. & rationem vide per Rom. in singul. 679. incip. tu audisti.

Octauò fallit, quando procurator fuit admissus cum cautione de rato, iuncta protestatione, quòd si appareat eum non habere mandatum, omnia habeantur pro infectis, vt per Bar. in l. inter quos, §. si alieno. ff. de damn. infect.

Nonò fallit, niſi eſſet talis, qui nõ fuit, nec potuiſſet eſſe procurator. nã tũc geſta per illũ nõ poſſunt ratificari, vt ę glo. in l. licet. ff. de iud. quam ſequitur ibi Bal.

REGVLA CCCCXLIIII.

SENTENTIA lata contra filium in bonis aduentitijs in præiudicium patris executioni mandari non poteſt. l. ſi condemnatus, §. fi. ff. de noxal.

Primò fallit, quando pater conceſsit, & dedit filio administrationem in bonis aduentitijs, quia videtur etiam conſenſiſſe quod poſsit obligare, ſecundum Bar. in l. ſi finita. §. in vectigalibus. ff. de dam. infe. per glo. in l. ſi condemnatus. ff. de noxa.

Secundò fallit, vbi videtur pater conſenſiſſe ipſi filio, agenti & litiganti, ſuper bonis aduentitijs, ex quo ipſum in poteſtate habet quia tunc huiuſmodi facto, & tacito, conſenſu ſibi pręiudicat, ita dicit Bal. in l. fi. C. de vſu. rei iu. per glo. in d. l. ſi condemnatus.

REGVLA CCCCXLV.

a SENTENTIA regulariter de nocte [a] ferri non debet, vt in auth. de iud. §. ſedebunt. & not. in l. non minorem C. de tranſa&.

ADDITIO.

a *De nocte, Vide Felynum in c. conſuluit de offic. deleg. in med. 6 col.*

Primò fallit, ſi fertur contra præſentem vt dicit Ang. in l. more Roma. ff. de ferijs.

Secundò fallit, quando eſt conſuetudo loci, vt ita feratur de nocte, ſicut ẽ in curijs regũ. ita dicit Io. An. in addi. Spe. in tit. de ſen. §. iuſta. ver. ſed nunouid licet.

Tertiò fallit, quia propter multitudinẽ põt ferri ſentẽ. de nocte, vt dicit Bal. in j. conſtitutione fforum.

Quartò fallit, propter neceſsitatem, vt dicit Bal. in l. caſus, ff. de teſti. nam tunc de nocte ferri poteſt.

Quintò fallit, ex cauſa, vt ſi iuriſdictio expiraret, vt in cap. conſuluit. de offi. deleg. & tenet Bar. in l. non minorẽ, C. de tranſact.

REGVLA CCCCXLVI.

SENTENTIA requiritur ſi lex per verbũ futuri temporis loquatur, vt puta ſi quis fecerit ſic, puniatur in tantũ ſecus aũt ſi verbo temporis, præſentis vtatur, vt ſi quis fecerit, ſit priuatus. quia tunc ipſo iure intelligitur glo. in l. crimina. ff. de iur. om. iud. & gl. in auth. habita. C. ne filius, pro patre & eſt glo. in l. iubemus. §. œconomus. ver. ſanè. C. de ſacroſ. eccl. & in auth. de litig. §. omnẽ. vbi ẽt gl. & l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. facit quod dicit Ant. de Bu. in c. quoniam frequenter. §. porro vt lit. non conteſt.

Primò fallit, iſta regula, quando vtitur verbo futuri tẽporis ꝙ requiritur ſententia, ſ. quando l. vel ſtatutum vlterius proſequeretur ſe declarando, puta quia diceret, ſi quis fecerit ſic, priuetur ipſo iure, nã tunc non requiritur ſententia. ita not. doct. in d. l. ſiquis in tantam. per ea quæ not. in l. fi. C. de jure emphy. & ibi doct.

Secundò fallit, quando ratione adiuncti conſtaret, de mente leg. vt quia diceretur, priuetur mox, vel ilico, vel. ipſo facto, quia intelligitur ipſo iure, gl. eſt in auth. de inceſt. nup. in princ. & in c. eum qui de præben. in 6. Bal. in l. j. in vlt. char. C. de ſum. Trin. & fide cath. tex. eſt & gl. in verbo, ipſo facto, in c. fi. extra, ne cler. vel mon. & in c. vbi periculum, §. nullum. de elect. in 6. & in c. 2. de hære. eod. lib. de quo per Io. An. in c. j. de homi. in 6. & per Bald. in l. ſi quis non dicam rapere, C. de epiſc. & cler. in repe. in 2. col.

Tertiò fallit, vbi verbum, quo vteretur lex vel ſtatutũ eſſet tale, quod importaret priuationem ipſo iure, &c. gl. eſt in l. prouidendum. de poſtul.

Quartò fallit, quando verbo futuri tẽporis apponerentur verba, modis omnibus, quia intelligitur ipſo iure. gl. eſt in aut. vt diſt. ſeu ſun. eorum. §. ſancimus igitur. in ver. modis omnibus.

Quintò fallit, ſi apponatur verbũ omnino gl. eſt ſing. in l. prima. §. ſi pecuniam. ff. depoſiti. ſecundum Lud. in 2. ſingul.

Sextò fallit, ſi apponatur dictio, funditus. glo. eſt ſing. in l. nil decernimus. C. de epiſcop. & cleri. ſecundum do. Lud. in d. ſing. 2.

Septimò fallit, ſi apponatur dictio, penitus, glo. eſt in l. ſi quis aduocatorum, C. de poſtul. & not. Ioan. Andr. in c. per inquiſitionem. circa fin. de elect. & per Arch. in ca. ordinarij. in 6.

Octauò fallit, ſi adducantur iſta verba ſimul & cõiunctim, caſſentur, & irritentur, ſecundum Bal. in tit. de pace conſtan. in verbo priuilegia.

Nonò fallit, qñ ponitur verbũ futuri temporis, & iſta verba recta via, quia intelligitur ipſo iure. ita dicit Ant. de But. in c. quæ a te in princ. in ver. non dederunt.

Decimò fallit, vbi aliquod ſtatutum diceret ſpolietur talis ſi fecerit ſic quia intelligitur ipſo iure. eſt doctrina Hoſtien. in c. fi. de poſtulat. prælat.

REGVLA CCCCLXVII.

a SENTENTIA [a] propter inſtrumenta de nouo reperta, non retractatur l. ſub ſpecie. C. de re iud. & l. imperatores. ff. eodem.

ADDITIO.

a *Sententia. Vide Lanfran. in c. quoniam contra. in verſi. hic tractabimus. in 16 col. verſ. quæro incidenter de proba & latè in l. admonendi. de iureiu. in primo not. & ad idem Fely. in c. inter cæteras in 3. col. circa med. in verſic. quinta declaratio. & c. inter monaſterium. 8. col. in princ. in verſ. limita primo de re iudicata.*

Primò fallit in fiſco: vt eſt glo. in l. Imperatores, & in d. l. ſub ſpecie.

Secundò fallit, in fauore minoris, vt eſt glo. in d. l. ſub ſpecie. & in d. l. Imperatores.

Tertiò fallit, fauore furioſi, & prodigi, qui pupillo æquiparantur. l. Fulcinius. §. j. ff. ex quibus cau. in poſ. eatur & no. glo. in l. eatur. C. de cura. fur. Bar. in præallegatis ll. Imperatores, & ſub ſpecie.

Quartò fallit, fauore libert. vt l. 2. §. fin. ff. ſi liber ingen. eſſe dicetur.

Quintò fallit. in cauſis ſpiritualibus, vt not. Inno. in c. quia propter de elect. & hoc ideo, quia intelligitur in omnibus iudicijs, ſecundum Ang. in d. l. ſub ſpecie.

Sextò fallit, in cauſis criminalib. l. iſta. §. ſi quis. & l. diui fratres. & ibi vide Bar. ff. de quæſtionibus.

Septimò fallit in cauſa arbitratoris, vt not. Federic. de Senis, conſil. 237.

Octauò fallit, vbi ſententia eſt lata per ſubſidiarias probationes, puta per iuramentum neceſſarium, vt l. admonendi. de iureiu.

Nonò fallit, vbi licet quis feciſſet, ſuam diligentiam ante ſententiam tamen non potuit inſtrumentum recuperare, ita no. Inn. in c. vlt. extra de teſtib. & Bal. in l. ſi ex falſis C. de tranſa. & in l. pen. C. de ſent. aduer. fiſc. lat. lib. 10.

Decimò fallit, vbi inſtrumentum de nouo repertum, eſt inſtrumentum alterius ſententiæ, quia tunc retractaretur tanquam nulla & contraria primæ, vt l. ante ſententiam. C. ne ſen. & inter l. om. iud. ſic not. Bal. & Raph. Cu. in d. l. Imperatores de re iudic.

Vndecimò fallit, vbi per inſtrumenta de nouo reperta appareret alia ſententia lata ex falſis inſtrumẽtis vel probationib. l. pen. ff. de confeſ. & Bal. in d. l. ſub ſpecie, qui reprobat Raph. Cuma. in d. l. Imperatores.

Duodecimò fallit in ſententia condemnatoria, quia cõtra aliquos procedit ſecus in ſentẽtia abſolutoria, de quo tamen dic vt per Cy. & Bal. in l. pen. C. de cond. indeb. & per Raph. in d. l. Imperatores.

Decimotertiò fallit, quãdo teſtamentum eſt poſtea repertũ. gl. no. in l. j. §. ratio, ff. quemad. teſtam. aper. & in l. ſi

vir.

vir.ff.de except.rei iudic. licet gl.teneat contrarium in di. l.3.§.si legatarius.ff. si cui plusquam per l.Falci.in verbo, euicerit, sed dubitatur an his casibus teneat sententia de ro iure, an vera pœna.& not.infra quantum tempus debeat peti restitutio.de quibus dic vt per Spe. in tit.de exe cu.sententię.§.fi.vers.illud autem.Io.And. in addit.Spec. in tit.de instru.edit.§.postquam additis.qui incip.quid si solui.& Cano.in ca.inter monasterium.de re iudic.Cyn. & Bal.in l.1.C.de sen.aduer.fis.lat.lib.10.Paul.de Cast.& Saly.& Raph.in d.l.Imperatores.de re iudic.

REGVLA CCCCXLVIII.

SENTENTIA in dubio iustè præsumitur lata.l.Herennius.§.quia.de euict.vide text.in le.2.§. solent.de hær. vel act.vend.& vide gl. in authe.generaliter.C.de episc.& cler.& Bal.in l.in vlt.q.C. si ex noxa.causa aga.

Primò fallit,si non fuerit iudex ordinarius,sed delegatus.ita dicit Inn.in c.cum in iure peritus.de offi.deleg.vi de etiam Bar.in l. ex quacunq;. ad si.princ.ff.si quis in ius voc.non ierit.

Secundò fallit,quando sententia non transit in rem iudicatam.Inn.in c.bonæ.de elect.ad hoc facit gl.notabilis. in prin.C. si aduers. cred.

Tertiò fallit, quando quis appellat ad suum commodum:vt l.si quis libellos.C. de appel.

Quartò fallit,si vult in integ.restit.l.qui proprio.§.itē quæritur.ff.de proc.

Quintò fallit, quia ista regula procedit in sententia diffinitiua:secus in interlocutoria. ita dicit Innoc.in ca.cum in iure peritus, de officio delegati.& in c.bonę.de electionibus.

Sextò fallit, vbi apparet notoriè de iniquitate sententiæ ex eius tenore:quia est nulla, nec meretur executionem.vt in c.inter ceteros.de re iud.& in c.solicitudine.de app.gl.est pulcbra in cle.pastoralis. de re iud.& in c.frater nitatis. de frig. & malefi.

Septimò fallit,si victor dixit sententiam iniquam quia non poterit executioni mandari.ita dixit sing.Inn. in ca. plerisq;.de immunitate ecclesiæ.sed cōtrarium facit quod not.Ang.in l.vendicatum.& ibi gl.ff.de euict.

Octauò fallit etiam in iudice ordinario,vel speciali:vt in iudice feudi.vt est gl. singularis & eam tenet Bal.in c.1. in titu.de inuestitura in mari.facta.

REGVLA CCCCXLIX.

SENTENTIA in causa beneficiali lata in rem iudicatā transit.vt text.secundum vnam lecturam in c.cū olim. extra de dolo & contumacia.

Primò fallit,quando ab ea fuisset appellatum:vt voluit gl.in d.c. cum olim.

Secundò fallit, quando subesset causa, propter quam concederetur restitutio in integrum: cum tunc concessa restitutione non transeat in rem iudicatam. extrà, de re iudic.ca.cum Ber. & extrà. de restitu.in integrum.c.cum domino.

Tertiò fallit,quando ille, pro quo fuisset lata talis sententia,teneret beneficium iniustè,putà sine canonica institutione cum peccato : cum non transeat, sicut nec in matrimonio carnali non potest contra eum procedi per viam denuntiationis vel inquisitionis : eo quia iniustè & cum peccato detinet.vt voluit Innoce.& etiam per viam inquisitionis cum iudex ex officio suo posit contra eum inquirere non obstante tali sententia.arg.cap.consequen. extrà eo. & ideo ibi papa de iure processit, quando voluit quòd iterum de iuribus illorum inquireretur propter pręsumptionem iniustitiæ:gratiam tamē fecit postquam audiuit dictum contumacem post confirmationē solenniter factam, secundum dominum Nic.in d.capitu. cum olim.

Quartò fallit, quando nouiter comparens velle argue re sententiam de crimine vel defectu super quo alias fuit obiectum. cum tunc admittatur etiam per viam accusationis,si non potest sibi imputari quare in prin. ante con firmationem non comparuit: quia erat extrà diœcesim, vel graui infirmitate grauatus : ita q ignorauerit vel apponit ea quę nouiter scit: cum tunc etiam admittatur per viam accusationis.vt sentit Inno.in d.ca.cum olim per id quod habetur extrà,qui accus.non poss.c.fin.nam ille qui eligit,potest ea, quæ essent sibi occulta tempore electionis obijcere posteà.de electio.c.nōnulli.in 6.& audacter, saltem per viam accusationis vel denuntiationis ad hoc c. finale,exttà,de purgat.canon.& hoc sentit Feder.de Sen. in consi.23.& 97.

Fallit 5.quando electio non fuisset ita solenniter confirmata,vt quia non interuenisset contradictor, nec fuisset cognitum de causa: cum tunc postea contradictor, seu accusator admittatur, licet non comparuerit tempore confirmationis: vt sentit Inno.in d.c.cum olim.de electionibus.

REGVLA CCCCL.

SENTENTIA per falsa instrumenta vel falsos testes lata valet, sed retractanda est: vt est in ca.licet.de probat. & ibi per Canonistas & Bartol. in lege, diuus.ff.de re iudicata.

Primò fallit,quando sententia fuisset lata contra absentem ex falsis probationibus:cum tunc sit nulla, vt voluit l.si prætor.§.marcellus.ff.de iudic. secundum intellectū, de quo per Barto.in l.diuus.& in d.l.si is ad quem.ff.de acquir.hæred.

Secundò fallit quando fuisset lata contra minorem 25. annis:cum tunc similiter sit nulla vt le.1.& 2.C.si ex fals. allegat.

Tertiò fallit, quando fuisset lata contra fiscum : cum tunc similiter nulla sit,vt in l.2.C.de sen.aduersus fiscum latis. libr.10.

Quartò fallit, quādo est lata ex actis falsò fabricatis ad instantiam partis,per no.l.si quis obrepserit.ff.de falsis.& not.extrà,de rescript.c.cum olim.

Quintò fallit,in decreto quolibet,quod possit dicit sē tentia.per not.2.q.1.in summa.per gl. ipso tamen iure nō valet,si ex falsa causa sit interpositum.l.si vero.§.conuen tum.de fideicom.liber.& l.j.§.hæc.de fideiuss.& vide Io. de Imo.in d.c.licet.de proba.vbi plenè per ipsum,& com muniter per doct.qui dicunt quod in istis casibus,in quibus sententia ipso iure non valet,potest peti eius retracta tio de facto, sicut quatenus de facto processit per officiū iudicis,dummodo fiat infra 30. ann.C.de præscrip.30.an no.l.sicut.

REGVLA CCCCLI.

SENTENTIA regulariter ius facit inter partes.l. in genuum.ff.de statu hom.c.cum inter.de re iudic.& per doc.in c.quoniam contra.de probat.

Primò fallit, quando in ipsa sententia fuisset expressus error contra ius scriptum tunc non præsumitur pro ea, nec admissio appellationis purgat eam, hoc est vitium nullitatis.extrà,de re iudi.c.& si.& cap. cum inter de appella.& leg.si expressim.& leg.2. C.quando prouoc.non est necess.nec potest intelligi, quòd in ipsa sententia esset expressa solum vna causa contra ius, tunc licet sit contra ius litigatoris, tamen ex hoc capite non redditur nulla: prout Inn.voluit in c.in pręsentia.de re iudi.vbi plenè de hoc dicit.

Secundò fallit,quando sententia aliàs contineret notoriam iniustitiā:cū tunc sententia sit nulla, nec pro ea pręsumatur nisi infra x.dies sit appellatū.vt tenetur in c.fraternitatis.extrà de frig.& malef.vbi est bonus tex.secūdū vnum intellectum. ad hoc c. sollicitudinem.§.si verò.ex trà,de appel.ca.inter cætera.de re iudi.& ita communiter tenetur de quo ibi plenius.

Tertiò fallit,quādo colligitur error ibi patens ex. act. cum

cum tunc sententia sit nulla & admittatur ipse impugnãs ad probandum talem errorem & iniustitiam: vt tenuit Cyn. in leg. vnica. de erro. calum. quod etiam sentit Inn. in capit. cum dilectus. extrà, de re iudi. quod etiam tenuit Arch. in c. Romana. extrà, de sen. excom. in 6. prout referunt do. de Rom. in decisi. 340. quæ incipit, item fuit disputatum. vbi hoc idem tenetur & plene per Can. in d.c. quoniam contra.

Quartò fallit, quando quis fuisset admissus de facto ad disputandum de ipsa iniustitia, & de ea cõstaret: quia tũc iudex deberet illam sententiam retractare. extrà, de causa possess. & propriet. c. cum super. ff. de re iud. l. de qua re. & hoc voluit Inno. in c. cum dilecta. extrà, de rescript. & in d.c. cum Bertholdus. de re iudic. & per doc. in d.c. quoniam contra.

Quintò fallit, quando pars, pro qua esset lata sententia cõfiteretur illam iniustam: cum tunc debeat retractari. nec pro ea præsumatur. arg. gl. in auth. iam necesse. C. de donante nupt. & in corpore vnde sumitur. & hoc voluit Inno. sin. in d.c. quia plerisq;. de immu. eccles. quod intellige quando fuisset aditus iudex, qui per viam querelæ adiri posset secundum dom. Nic. in d.c. quoniam contra.

Sextò fallit, quando opponeretur contra ipsam sententiã de iniustitia, ex eo quia fuisset lata per falsos testes, vel corruptos: cum tunc pro ea non præsumatur, & admittatur probatio in contrarium: vt plenè per Cano. in ca. licet. de probat.

Septimò fallit, in sententia, quę nunquam transit in rẽ iudicatã lata in causa matrimoniali. quia licet pro ea pręsumatur, si non sit appellatum: tamen admittitur probatio in contrarium: vt not. extrà, de re iud. c. lator. & c. con sanguinei. & extrà, de elect. c. bonæ. el 1.

Octauò fallit, in sententijs latis ad dicta testium deponẽtium de credulitate: cum retractetur, si per alios testes postea idoneiores probatur contrarium: prout voluit Io annes Andr. in additio. Specu. in titu. de euict. §. 1. versic. sed pone. de quo etiam in c. proposuisti. per Can. extrà, de probat.

Nonò fallit, in sententia, quæ per appellationem suspenditur: vt in primis censuris: cum pro ipsis non præsumatur, neq; pro iustitia ipsarum & earum ordine. sed oportet q iustificentur per iudicẽ vel aduersarium, ad cuius instantiam fuerunt latæ, si infrà decem dies fuerit appellatũ arg. c. sacrę. de sente. excom. esto quòd appellatio non spectasset eas. & hoc voluit gl. & Inn. in d.c. quoniam cõtra. & etiam Inn. in d.c. bonæ. de elect.

REGVLA CCCCLII.

SENTENTIA in qua dicitur, pronuntio vt in consilio valet & tenet. Abb. & Imo. in c. cum venerabilis. de except. Pau. de Cast. in l. fundus. ff. de rescin. vend. & doct. in l. 1. C. si aduer. liber.

Primò fallit, quando dicta verba, pronuntio vt in con silio non sunt scripta. ita Ang. in consi. 246. incip. domina Liberina.

Secundò fallit, quando iudex non legerat consilium: quia tunc sententia est nulla. ita Bal. in l. j. C. de sen. ex bre uic. recit.

Tertiò fallit, quando consiliũ non fuit redactum apud acta: vt per Abb. in c. illa. in fi. de accus.

REGVLA CCCCLIII.

SENTENTIA lata contra prælatum particularem pro ecclesia agentem, eo casu quo potest, præiudicabit ecclesiæ, vt de cætero alias absque exceptione rei iudicatæ non admittitur. le. eum qui in popula. ff. de iureiur. vt dicunt Can. in c. cum olim. extrà, de testib.

Primò fallit, quando ipse agens fuisset preuaricatus, & de ipsa preuaricatione seu collusione doceretur. ad hoc c. 3. extrà, de eccl. ędific.

Secundò fallit, quando ille, cuius sua interesset, ingnorasset primum agere: cum eidem non præiudicet. ad hoc quod not. gl. extrà, de elect. c. cum dilectus & c. cupientes. §. cæterum. de elect. secũdum Ioa. de Imo. d.c. cum olim. vbi plenius per Canonistas.

REGVLA CCCCLIIII.

SENTENTIA prętextu falsorum testium pecunia corruptorum lata mero iure valet, sed contra eam in integrum restitutio datur. lege, diuus Adrianus. ff. de re iudicio.

Primò fallit, nisi sententia sit lata ex falsis probationibus factis ex dolo producentis, & in absentem. tex. est reputatus sing. in l. prętor. §. Marcellus. ff. de iudi. nam tunc sententia est nulla: vt per Inn. in c. cum in iure. de offi. deleg. & in cap. de cætero. de re iudic. & aliquid habetur per Bald. in l. 1. circa secundam col. C. de trans. & latissime per Ang. & Imo. in l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de verb. obl. & in l. seruo inuito. §. cũ prętor. ff. ad Treb. & in le. à diuo Pio. in prin. ff. de re iu. & per Bal. in l. fi. C. si ex falsis instr.

Secundò fallit, quando sententia esset lata contra matrimonium: quia ipso iure est nulla & eadem ratione idem dicendum in sententia lata contra minores, ita not. tenet Abb. in c. licet causam. de proba. facit quod not. glos. in l. si pro iure. ff. de iure fisci. & in §. item ista. in gloss. Instit. de electionibus.

Tertiò fallit in criminalibus, in quibus ista sententia est nulla. ita dicit Bal. in addit. Spec. de execu. sententiæ. in 3. colum. alleg. l. si quis obrepserit. in verbo, nihil agitur. ff. de Falcid.

Quartò fallit in sententia decreti, quę redditur ipso iu re nulla: vt tenet ipse Bal. in d. l. 1. C. si ex falsis instrum. & quod suprà in reg. 450. fal. 4. dictum est q aduersus talem sententiam potest peti retractatio. limita 1. nisi in prima causa fuerit cognitum de falso: quia vltimus hoc non poterit verificare. l. fin. C. si ex falsis instrumentis.

Quintò fallit, vbicunq; volẽs petere restitutionem in integ. dixerit se velle probare directò, q testes falsum deposuerunt: vt voluit Alexã. de Imo. in l. cum proba. C. de transact.

Aliam fallentiam vide in l. falsum. C. si ex falsis instr. & per gl. & doct. in d.c. licet causam. de prob.

REGVLA CCCCLV.

SENTENTIA super inepto libello lata ipso iure est nulla. vt est gl. sing. Instit. de act. in princ. & sequitur Bal. in l. actor. C. de re. cre. & Bald. in l. hoc iure. ff. de iust. & iu. & Cy. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. & Pet. de Anc. in c. cõstituto. de elect. quia nullus actus decisionis super eo formari potest. vt in l. si patronus. ff. de iureiur.

Primò fallit, nisi libellus per improprietatem verborũ posset saluari, vt l. si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiur. ita tenet Io. An. in tit. de offi. iur. §. deseruit,

Secundò fallit, nisi sententia lata sit super inepto libello, vt est gl. sing. in l. vinum. ff. si cert. pet. in glo. magna in fi. quam ad hoc reputat notatu dignam Bart. in extrau. ad reprim. in verbo, figura.

Tertiò fallit, si sententia sit lata prætextu confessionis, quæ non requirit talem iudicij solẽnitatem, & validatur processus alias ineptus. vt in c. Pisanis. de resti. spol. quod intellige vt ibi per An. de But. videlicet qñ expressa est cõfessio: secus si tacita. Item intellige quando confessio tendit ad illum finem, ad quem agebatur in lib. licet alias secũs. & ad hoc vide Bal. in le. 1. in 6. col. ff. de offi. præf. vrb.

Quartò fallit, etiam quando libellus est ineptus ratione taciti erroris non expressi, secundum Bal. not. in l. certa ratiõe. C. quando prouo. & si libellus est partim aptus, & partim ineptus valet, & reijcitur in parte inepta, secundum Lapum in alleg. 25. & est gl. sing. secundum Bal. in l. si quis homicidij. C. de accus. & vide Lud. de Ro. in le. 2. ff. de sol. & in l. si vero. §. dos. ff. de pact.

REGVLA CCCCLVI.

SENTENTIA sub conditione ferri non potest, vt leg. 1. in §. biduum. ff. quando appel. sit.

Primò

Primò fallit, vbicunq; fieret sub ea conditione, quę pẽdet ex his, quæ in iudicio fiunt: vt putà, feram sententiam pro te si iurabis modo, talis sententia bene valet. vt est gl. reputata sing. in l. cum iudex. C. de sent. & inter. om. iudi.

Secundò fallit, quando fertur sententia hoc modo: cõdemno te saluo si feceris sic, quoniam tunc valet talis sententia. ita tenet gl. super verbo, purè.

Tertiò fallit, quando fertur sub conditione de futuro. ita tenet gl. & Barto. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic.

Quartò fallit, in sententia interlocutoria: vt per glo. & Bart. in l. à diuo Pio. in §. in venditione.

Quintò fallit, in sententia lata sub modo: vt in le. cum eorum. iuncta gl. C. de sent. & vide Bar. in le. ait prætor. in §. si iudex. ff. de re iu. vbi plenè per supradicta. hoc tamen, q valet sententia lata sub conditione, si talis iurauerit, intellige verum, si fuerit iuratum incontinenti post sententiam, aliàs non valet: vt l. generaliter. in prin. C. si cert. pet. & not. Bal. in l. trinam. in fi. C. de fru. & lit. expen. & intellige incontinenti, scilicet antequam sententia transiuerit in rem iudic. argu. l. 1. ff. ad Tur. & l. si causa cognita. C. de transact. & le. eleganter. §. si post rem. ff. de condic. indeb. & pro hoc, q incontinenti sit iurandum, allego bonum text. optime probantem in le. si. ff. de stat. lib. & singulariter Bal. in d. l. generaliter. in fi. princ. C. de re. cred. sed adde q dominus Card. Zab. tenuit contrarium expresse in c. fi. de iureiu. quem omnino vide. & Ioa. Andr. in addit. Spec. in tit. de sentẽ. & re iu. in §. iusta. in addit. quæ incipit, sed quid de absolutoria. in addit. magna. vbi dicit quod prius est iurandum antequam deueniatur ad extraneos actus, quod est sing. notandum: quia est in practica quotidianũ nam communiter quando adijcitur conditio iurandi in sententia, partes non aduertentes non iurat incontinenti sed possunt iurare ex interuallo, & maxime quando litigant per procuratorem, qui negligit nuntiare dominis iurare debentibus, quorum negligentia nocet dominis: vt in simili not. Bar. in l. j. in §. si procurator. ff. si quis ius dic. non obtẽ. sed si talis conditio non esset potestatiua: tunc bene posset ex interuallo iurare. exemplum: condemno talem si actor probauerit. &c. vt not. gl. in præal. le. à diuo Pio. & in §. in venditione. ff. de re iudic. licet Bart. in hoc tenuerit contrariũ in l. cum iudex. C. de sen. & inter. omnium iudic. vide Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur.

Regula cccclvii.

SENTENTIA lata per plures arbitros electos, quorũ vnus condemnauit in 15. alius in decem. & alius in 5. præualet quæ minorem summã continet. vt l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitris. & in c. primo, eodem titulo libro 6.

Primò fallit, vbicunq; duo alij arbitri protestati fuerũt nolle valere sententiam in minori summa factam. nam tunc non valet sententia in minori summa facta ita not. dixit Vber. Galeo. in l. 1. §. stipulanti. ff. de verb. ob. quem referunt Bal. & Ang. ibi & eum sequuntur. & contra eos gl. in terminis in d. c. 1. de arbit. pro cuius concordia vide Ang. & Imolam in d. l. 1. §. stipulari. de verb. oblig.

Secundò fallit, quando iste, qui condemnauit in minori summa, in reliquis non absoluit. ita tenet Bald. not. in l. 2. C. de re iud. sed ipsemet Bald. in le. 1. C. de sent. quæ sine certa quantitate. videtur velle contrarium.

Tertiò fallit, nisi ex natura rei posset resultare aliquod inconueniens. ita tenet Bal. in d. l. 1. C. de sen. quæ sine certa quantitate.

Regula cccclviii.

SEQVESTRATIO regulariter prohibita est. vt in ca. 2. & ibi per gl. & doc. extrà, de sequest. poss. & fruct.

Primò fallit, qñ post lit. cont. accederet aliquid quod esset accessorium ad id, quod est in iudicium deductum. ff. de ædilit. edic. l. ædiles. §. item sciendum. & hoc etiam voluit gl. in d. l. non potest. ff. de iudicijs.

Secundò fallit, quãdo esset defectus non ex parte actoris vt quia non possidebat, cum tunc prior incipiat possidere post lit. contest. & hic veniret in iudicio & perderet l. 3. ff. de pet. hær. l. sin autem. ff. depo. & not. de except. ca. aduersario.

Fallit tertiò, quãdo superueniret ius ex causa in iudiciũ iam deducta. ff. de pig. act. l. si rem. §. fi.

Quartò fallit, quando fuisset generaliter actum, nõ expressa aliqua causa: cum tunc superueniens ius prosit ex quadam æquitate. vt plenius not. cap. abbate sane. extrà, de re iudi. in 6. vbi plenius de hoc per Bart. in d. l. non potest. ff. de iudic. & in le. & an eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. si vero ius superueniat ex parte rei, tunc regulariter prodest eidem: vt d. l. sin autem. ff. depositi. & c. ad uersario. extrà, de excep. adde l. rei iudicatæ. ff. sol. mat. cũ simil. quod autem non prosit, est text. in l. si post acceptũ. ff. de rei vendic. vbi non prodest reo vsucapio completa pendẽte iudicio. & hoc, quia est odiosa: vt ibi not. de quo plenius in l. 1. de except. & per Io. And. in addit. Spec. in titu. dé causa pos. §. nunc videndum. ad fi. & quod ibi habetur per dom. Cano. in d. c. fi. extrà, vt lit. pen. circa quæ vide quæ notantur in d. l. nõ potest. ff. de iudr. & ibi per Bal. & Bart. & doct. in d. c. abbate sanè. extrà, de re iud. in 6.

Regula cccclix.

SEQVESTRATIO fructuum an & quando appellatione pendente peti possit.

Primò si dilapidentur appellatione pendente: nam tunc per non possessorẽ poterit peti sequestratio ipsorum fructuum. leg. imperatores. §. idem rescripserunt. de appel. & fructus dicuntur dilapidari, etiam si conuertantur in proprios vsus, secundum Arch. 7. q. 2. ca. & quia res. quod tenet etiam Ang. in l. diuus. ff. de peti. hær.

Secundò quia potest innouari per partem vtentem in re sua vt not. Inn. in c. dilectus. de except.

Tertiò appellatione pendente per appellatum contra appellantem: nam contra appellationem etiam pro appellante nihil est innouandum. not. Inn. in c. quia propter. de elec. has limitationes ponit Ang. in l. furti. in a. col. ad fin. ff. de his qui not. infamia.

Regva cccclx.

SERVITVS, quæ causam discontinuam habet, ad hoc vt præscribatur, requiritur tantum tempus, cuius initij memoria non existat: vt le. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & ęsti. & not. gl. in l. seruitutes. {la granda.}. ff. de seruit. titu. gene. & tenet gl. magna. C. de ser. rust. præd. & est tex. in c. super quibusdam. de priuileg. & in cap. 1. in princ. de præscrip.

Primò fallit, quando ille, qui alleg. seruitutem sibi debitam, dicat habere titulum ab eo, qui potuit concedere, licet illud non probet: si tamen probet possedisse spatio x. ann. inter præsentes, & 20. inter absentes sufficit, & obtinebit in causa. Ista est gl. singularis, quam sequuntur doc. in d. l. seruitutes. quod perpetuo tene menti. & ita ad literam tenet Azo in summa in titu. de seruit. in §. consti. seruitutes per consuetudinem. & ita tenent Bal. & Floria. in d. l. seruitute vel seruitutes. & dom. Ang. de Aret. in princ. Insti. de action. & hanc opinionem tenent communiter doctor. tam legistę quam canonistæ: vt dicit d. Pau. de Castr. in præalleg. le. seruitutes. Et ideo cautela est q ille, qui allegat seruitutes sibi debitas, quæ habeat causam discontinuam, vt dicat se habere titulum concessionis. & sic ex aliquo titulo pręcedenti dicat sibi non autem seruitutem fuisse cõstitutam. & quamuis illud nõ posset probari per testes vel per instrumenta, tamen ad adminiculum suę intentionis inducit coniecturas: vt l. si vsusfructus. de serui. rusti. prædi. domino sciente & non contradicente per 10. vel 20. annos. per 10. inter pręsentes, & 20. inter absentes pręsumitur seruitus constituta per superius allegata. aliàs autem si non allegaret titulum concessionis, deberet probare possessionem per tantũ tempus cuius non esset memoria

moria hominũ in contrarium.ad hoc est optimum argu. per text.in d.l.hoc iure.in §.ductus aquę.de aqua quo.& æsti.& per alia iura.& ita aliàs determinaui propter impe b ritiam procuratoris,qui non intelligens,neglexit allegare titulum.quod not. in practica.

REGVLLA CCCCLXI.

SIGILLIS ignotis seu literis sigilli ignotis credendum b est,si in his plura concurrant:vt in c.1.& 2.18.di.& ca. super his.& ibi per gl.& doct.de fid.instrum.

Primò fallit, quando nomina illorum dominorũ, vel sigillorum, quorum sigillis vel nominibus dicuntur literæ sigillatæ, essent ignota probata:cum tunc non credatur nec sit eis standum, etiam si sint mille sigilla.vt notat glo.in d. canone 1.

Secundò fallit, in alio iure quàm speciali in præiudiciũ alterius:cum tunc non stetur ipsis sigillis ignotis,nec creditur,etiam si essent quinque vel plura: vt not.do. Nicol. in d.c.1.& Ioa.Andr.in cap.super his.extrà, de cleric.peregri.pro quo facit,quod quãdo de alterius pręiudicio agitur probationes debent esse clare. extrà, de proba.capi.in præsentia.& hoc etiam in cap.inter dilectos.in fin.de fide instrumen.

REGVLA CCCCLXII.

a SOLENNITAS intrinseca regulariter præsumitur[a] vt in l.sciendum.ff. de verb.oblig. cum si.

ADDITIO.

a *Pręsumitur.Vide Fel.in c.sicut de re iud.in 12.col.ver. extrinseca solennitas.*

Primò fallit,vbicunq; lex requireret probari per solẽnitatem: quia tunc non sufficeret loco probationis allegare pręsumptionem.ita tenent Inno.& Ioan. And.in c.innotuit.de eo qui fur.or.susc.& in cap.super his.de accu.& Io.And.& Anto.de Butr.in c.sicut de re ind. & Bu.in c.sicut.circa pe.char.de elect.allegant c.sacro.in prin.de sent. excommu.

Secundò fallit,nisi lex requireret actum cum solennitate certa fieri in scriptis:quia non præsumitur solennitatem interuenisse nisi probetur per scripturã,quę ad aliud à lege requisita non videtur.Ita tenent pręfati doct. in locis præallegatis.allegant c.primum.de appel.c. cui medicinali.de sent.excom.eod.lib.

Tertiò fallit , quia dicta regula procedit in solennitate intrinseca actus, de quo confecta fuit scriptura:vt d.l.sciẽdum.Secus si non probatur per scripturam sed per testes quia tunc non pręsumitur in actu interuenisse solennitatem vt testes deponant de contractu & non de solennitate.l.1.cum gl.C.de vsur. & not.glos.in d.§.siue scriptum. de quo per Bart.in d.l. sciendum. & per omnes doct.in d.le.1.C.de vsuris.& Barto.in l.1.C.de fide instrum.& iure hast.fis.lib. 10.

Quartò fallit , procedere in solẽnitate formali,sicut in solennitate intrinseca materiali,sicut est pretium in contractu emptionum & venditionum:& illa non præsumitur,per Cy.in l.j.C.de contrahen. & committen.stipula. & per Bar.in d.l.Titium.qui alle.§.pretium.Insti.de empt.& vend.quod intelligas esse verum quando principaliter litigabatur & disputabatur de pretio : aliàs autem secus.Exemplum, volo tibi probare quod præscripsi longo tempore possidendo rem cum tit. & probo per testes quod rem emi à Titio,tamen testes deponunt non recordari de pretio,certè dicetur probatum esse sufficienter titulum emptionis , quamuis aliter non sit probatum de ista solennitate materiali. Ita singulariter decidit Bald. in l.1. C.de reb. alie. non alienan. quia emptio de nummo vno valet.l.si vsufru.C.de iure dot.in rub. l.j.& a.C.de rescin. vend.& vide omnino Bartol. in le.si duo.§.Marcellus.in prin.ff.de iure do. Et illam opinionem tenuit etiã Raph. Fulg.in d.l.sciẽdũ.Et pro hoc addo quod singulariter no. Cy.in l.si prædij. & ibi Bald.in l.fi. C.de dona.ante nupt.

REGVLA CCCCLXIII.

SOLENNITAS extrinseca regulariter nõ pręsumitur nisi probetur[b] : vt l.quęcunq;.§.fi. ff.de publi.& gl.in l.sciendum.ff. de verb. oblig.

ADDITIO.

b *Probetur.Vide Feli.in suprà allegato c. sicut. eodẽ loco.*

Primò fallit,quia solennitas extrinseca præsumitur cõtra contumacem:vt not.Ioa.And. & Inn.in c.bonæ.el 2. de electio.

Secundò fallit,quando interuenit iuramẽtum:vt not. Archi.in c.quamuis.de pact.in 6.Ant.de But.in c.quod sicut.de elect.& in c.si diligenti.de foro compet.

Tertiò fallit , quando interuenit decretum iudicis : vt not.Spec.in tit.de empt.& vendi.§. nunc videndum.ver. & generaliter.& Ang.in d.le.quæcunq;.& in repeti.sua l. sciendum.ff.de verb.oblig.

Quartò fallit vbicunq; eius defectus non fuit allegatus à parte.Ita notabiliter tenet Compost.& Ioa.And.in c.cũ dilecti.de consue.per text.secundum vnum intellectum in c.dignoscitur.de his quæ fi.à pręla.sine consen.c.quem ibi approbant doct.

Quintò fallit, propter diuturnitatem temporum,propter quam pręsumitur solennitatem extrinsecam pręcessisse:vt est casus singu.in l.si filius.C. de peti.hæred.& ita tenet Ang.in d.l.sciendum. & illum tex. ad hoc approbat singulariter.Et probatur in l.qui aliena.vers.sed si nõ adhibet.cum gl.ibi not. ff.de acqui.hær.Et ibidem hoc not. Ang.adde Host.& Io. Andr. idem tenentes in c.Alberic. de testib.& in c.illud.de præsump.& no.Anto. de But.in d.c.dignoscitur,&c.tamen Bald.in contrarium tenuit in l.2.C.de legi.hæredi.cum quo transit Ludo.de Ro.in d.l. sciendum . Prima tamen opinio videtur esse communis, quam tenet Io.de Imo.& Lud.de Rom. in d.l.qui aliena. pro qua allego tex.cum gl.communiter approbata in ca. peruenit.de emp.& vend.& talis diuturnitas accipitur pro longo tempore,id est pro decennio:vt in d.l.filius.& hoc quando nõ tractatur principaliter de pręiudicio alterius: quia tunc requireretur tempus 30. annorum: vt est text. not.in d.c.peruenit.in verbo,30.annis.cum gl.& ibi Ludu.de Ro.& Imo.ad hoc ponderat illum tex.quę est singularis limitatio ad dictam legem ,si filius .

Sextò fallit in iudice actum iudicialem faciente : quia pręsumitur quod solennitas extrinseca interuenerit. Et si sit actus voluntarię iurisdictionis.text.est in l.ab ea parte.in fi.de proba.quam ad hoc pro sing.allegat Ant.de Butr.in c. cum sicut.in pen. char.de elect.Si autem est actus contentiosę iurisdictionis, & sic clara est sententia an pręsumatur lis contestata & alia solennitas. Iste articulus est valde confusus,& omnes variant,de quo vide tex.in cap. bonæ.el 1.de elect.& Comp.& Io.And.in ca. præsentia. de renun.& Spe.in tit.de sen.prola.in §.iuxta. & in §.vbi autem.& Anton. de But.in c.quoniam contra.de proba. & vide Io.de Imo.in d.l.ex hac scriptura.& in d.l.3.§.cõdemnatũ.ff.de re iud. & cõmunis conclusio est quod sic.

Septimò fallit , dicta regula in laudo arbitratorũ:quia præsumitur iustum, & ex iusta causa datum,& requisita omnia interuenisse,& præcessisse : sicut etiam præsumitur pro sententia iudicis.ita voluit Dy. in consi.42.incip. Ptolemæus.refert & sequitur Io.An.in addit.Spec.in tit. de arbi.§.sequitur.in add.incip.Dy.in regula,&c.& alleg. l.ea parte.ff.de proba.

REGVLA CCCCLXIIII.

SOLVI vnum pro alio regulariter non potest.l.2.ff.si cert.pet.& ibi not.

Primò fallit,in casu l.si seruus.de verb.oblig.in fin.& l. si vinum.in fi.in gl.magna.ff.si cert.pet.

Secundò fallit , vbi pretium vnum est mihi in obligatione:& aliud in facultate soluendi: vt in noxa. & similibus.l.item veniunt.§.idem tectè.ff. de petitione hered.

Regula

Regula CCCCLXV.

SPoliato quando renuntiatione initium non habuit, vel habuit initium & finem, sed post spoliationē: tunc contra spoliatum interdicto possessionis recuperandæ agentem, de renunt. opponi non potest. vt colligitur ex text. in c. sollicite. extrà, de resti. spo.

Primò fallit, quando renuntiatio fuisset facta coram iudice suo, seu coram superiore, in cuius manibus fieri debet: vt voluit gl. in d. capi. sollicite. cum tunc tollatur talis præsumptio iuris & inducatur notorietas defectus proprietatis, vt in d. c. sollecite. in gl.

Secundò fallit, quando contra ipsum excipientem de renun. non fuisset replicatum de spo. prius facta: cum tūc talis exceptio obstet. & ita intelligi potest ca. accepta extra, de resti. spo. ad hoc quod not. in c. 1. eod. tit.

Tertiò fallit, quando fuisset renuntiatum expresse in presentia aduersarij, & ipsi beneficio iuris agendi tali possessorio: vel fuisset fortè factū pactū de nō agendo cū tali possessore: cū talis exceptio bene admittatur, cōcludit. n. ad possessionem. ad hoc not. per gl. extrà, de procu. ca. ex insinuatione, & hoc tenuit Inno. in d. ca. quod voluerunt Do. de Ro. in conclusione 392. aliàs 462. quæ incipit. itē si pro agente. & hoc etiam tenet in d. c. sollicitè. d. Ant. & Imo. pro quo facit leg. sumus. §. gauisum. ff. de pact. sed d. Nic. dicit hoc procedere, quādo tale pactum fuisset factū post spoliationem: aliàs non valeret: cum daret materiam delinquendi. vt d. §. pacta.

Quartò fallit, quando ipsa renuntiatio post spoliationē fuisset facta sponte: vt si renuntiasset ex eo, q̄ habeat ibi inimicitias, propter quas ibi stare non poterat: secùs quia habebat cōscientiam læsam, quod alibi dixerat, & de hoc constabat: cùm hoc allegatur & probatur, tollitur & euacuatur præsumptio, de qua in tex. in dict. capitu. sollicitè. & poterit etiam tali renūtiationi opponi: vt videtur velle do. Ant. in præal. c. solicitè. vt ibi per ipsum latius.

Regula CCCCLVI.

SPoliatus ante omnia, siue in temporalibus, siue in spiritualibus, restituendus est, vt in c. 2. & in c. in literis. extrà, de restitu. spoliato. & l. si fundum. C. ad leg. Iuliam de vi.

Primò fallit, in casibus, de quibus per doct. in d. c. in literis. & primò, quando ipse possessor agens poterat impune offendi: vt si esset depopulator agrorum, cum talis agere non posit ipso possessorio. ad hoc, quod not. in le. cum mulier. ff. sol. mat. vbi de hoc.

Secundò fallit, quando contra ipsum opponeretur exceptio dominij, nō à spoliatore, sed à tertio: vt voluit gl. in d. c. in literis. relata ad tex.

Tertiò fallit, quando ipse spoliatus ageret simul petitorio & possessorio: cùm tunc opponi posit de dominio conuenti ex defectu veri agentis: vt not. per glo. extrà, de restitut. spo. & c. sollicitè. & c. accepta.

Quartò fallit, quando agens consentiret, vt de dominio conuenti opponatur, & cognoscatur: quia nihil replicat contra dominium: quo casu si reus comprobat dominium spoliatus non restituitur, vt est casus sin. secundum omnes in c. 1. de resti. spol.

Quintò fallit, quando opponeretur exceptio aliqua iudici: vt est exceptio excommunicationis, cùm opponi posit: vt not. per gl. in c. ex insinuatione. extrà, de procu. & 24. distin. in nomine Domini. & ibi per glo. & Archidiaconum.

Sextò fallit, quando opponeretur exceptio detrahens iuri agendi in possessorio: vt in d. ca. sollicitè. & per do. de Ro. deci. 48. quę incipit, item si agenti.

Septimò fallit, quādo opponeretur exceptio detrahēs poss. ipsius agentis, seu concernens eam de facto: cum talis opponi posit: vt in d. c. sollicitè. & c. accepta. extrà, de resti. spol. & per d. de Rom. in deci. 420. aliàs 454. quę incipit, item si agenti. & hinc est q̄ opponi potest contra ipsum agentem, q̄ est hereticus. 8. d. c. qua vice. vel quod agens ad beneficium est laicus. vt not. extrà, de fil. presby. c. constitutus. & per Bald. in l. 1. ad fi. C. de appel. vel quod beneficium illud sit reseruatum, & detrahat possessioni: vt voluerunt do. de Rot. in decis. 22. secundum do. Nico: qui hoc tenet in d. c. in literis. extrà, de resti. spo. quod forte non procedit cū beneficium iam iuste posidetur absq; alio ti. vt extra gl. in d. c. in literis. dictum plenè est per Cano. nec ipsi domini hoc ibi dicunt, vt reseruatio detrahat possessioni, sed bene detrahat iuri, & inficit quicquid inde sequitur: vt voluerunt ipsi domini de Rota ibi, per quod poterit opponi defectus iuris ipsius agentis notorius in ipsis beneficialibus: vt infra dicetur.

Octauò fallit, quando spoliatus ageret possessorio nomine ecclesiæ pro recipienda re ecclesiæ: cum tunc opponi posit de institutione non Canonica, secundum Inno. in d. c. in literis. quod verum non habetur per id quod habetur in l. vrbana. ff. de condi. indeb. & per Lapum in alleg. 30. vbi de hoc extrà, de caus. posses. & propriet.

Nonò fallit, quando opponeretur de dominio, seu iure conuenti, vel defectu iur. agentis, & opponeretur etiā si se offerret incontinenti ad probandum: cum tunc admitti debeat, de resti. spo. c. in literis, quod procedit in casu illo matrimoniali propter periculum animarum: aliàs secus est: vt voluit dom. Anto. in d. c. in literis. de restitut. spol. per id quod habetur extrà, eo. tit. ca. 1. & idem erit in beneficialibus: vt deseratur tunc institutio, etiam si in ea sit ratio: aliàs diceretur vitiosus ingressus & daretur materia peccandi. extrà, de elect. c. dudum. el 2. & c. qua. de eo qui mit. secundum do. Nic. in d. c. in literis.

Decimò fallit, quando opponeretur de dominio seu iure conuenti. extrà, de diuor. c. significante. & c. ad decimas. de resti. spo. in 6. cum tunc admittatur, dummodo incontinenti de hoc fiat fides: vt in c. significasti. de elect. & extrà, de conces. pręb.

Vndecimò fallit, quando opponeretur de defectu iuris ipsius agentis notoriè: cum tunc talis exceptio admitti debeat, dummodo sit ita notorium, q̄ sit certum, seu satis verisimile, vt ipsi petenti restitutio non competat ad ad illud. d. c. ad decimas. quod verum est quando notoriū non solum inferret defectum iuris in agente, sed etiam fundaret ius opponentis: vt not. in l. fi. C. de rei ven. aliàs si ius opponentis non fundaret quantumcunq; esset notu inferret defectum iuris in agente, & tunc admitti non deberet: vt colligitur in textu in d. c. ad decimas. à contrario sensu, & hoc voluit gl. ibi, in c. 1. de prescrip. in 6. quod licet regulariter verum sit, tamen fallit in matrimonialı, & beneficialibus, in quibus opponi potest de notorio defectu iuris ipsius agentis, etiā si non appareret de iure ipsius opponentis. vt tenet Io. An. & Imo. voluit in d. ca. in literis. extrà, eod. titu. quod etiam videntur velle do. de Rota in antiquis deci. 40. & in nouis deci. 58. & in decis. 383. alleg. gl. in d. c. in literis. pro quibus facit quod not. extrà, de filijs presby. c. quoniam. & ca. cōstitutus. per Inno. extrà, de offi. vic. c. 1. in istis enim notorijs iudex ex officio suo supplere debet. c. lator. extrà, de re iud. & c. consanguinei. & do. Albe. vnde poterit hāc exceptionem admittere in casibus dictis. non tamen debet dimittere beneficiū apud spoliantem, si de spoliatione constat: sed vero rectori restituat: vt suprà dictum fuit secundum domin. Nicol. in d. ca. in literis. & vt plenius per eum ibi, circa quæ vide in d. c. ad decimas. sed vltra hos casus, in quibus spoliatus non est restituendus, vide latius per Spe. in titu. de peti. & pos. §. fin. vbi ponit 22. casus. & Host. in summa, de resti. spo. §. quoniam. & Paul. de Castr. in d. l. 2. de edi. di. Adri. tol. & Bal. & Ro. in l. naturaliter. §. nihil commune. de ac. poss. d. Anto. in d. c. cum ad sedem. extrà, de resti. spo. Ange. de Areti. insti. de ac. §. ex maleficijs. sed melius in d. §. quadrupli. & omnes doct. in l. fides. de iudi. & in le. si quis fundum. ad l. Iul. de vi.

Duodecimò fallit, dicta regula quando præsumptio iuris est contra spoliatum. exemplum est, vt quia spoliatus ante spoliationem possidebat decimas, cum esset laicus, quarum decimarum poss. non cadit in laicum: vt in capi. causam. de præscri. certè spoliatus tali possessione non poterit restitui. istud est singu. dictum Inno. in ca. insti. de filijs presby.

REGVLA CCCCLXVII.

STATVTVM mandans simpliciter stari alicuius iuramēto valet, sed in contrariū probatio admittitur: prout communiter concludit gl. in c. 1. de tem. or. li. 6. Inn. in c. quia propter. §. illud. circa fi. de elect. & Bal. in le. 1. C. de re. cre. & l. contra negantem. C. ad l. Aqui. & l. 1. C. si aduersus liber. Azo. in summa. C. ad l. Aqui.

Primò fallit, si verbum statuti vltimò decidit quod nō admittatur probatio in contrarium secundum Bal. in l. 1. C. de re. cre.

Secundò fallit si statutum probiberet tacitas probationes admissas in contrarium, puta si statutū dicit quòd plenissima probatio sit officialis, cuius iuramēto mandat stari. gl. est sing. in cle. 1. de proba.

Fallit 3. si statutum apparet velle omnimodam probationem. secundum gl. fin. in cle. 1. de foro compe.

REGVLA CCCCLVXIII.

STATVTVM loci in quo celebratur contractus attendi debet. l. 1. & ibi Bald. in 5. q. C. ne filius pro patre. sequitur Paul. de Cast. in l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iudic.

Amplia prædictam regulam procedere etiam si maritus promisisset restituere dotem non solum in loco originis suæ, sed etiam in loco vxoris, & vbicunq; fuerit petitum: vt per Bal. in l. exigere. ff. de iur. dot.

Amplia etiam procedere si maritus mutasset domiciliū & mortuus esset in loco domicilij mutati: vt per Cano. in ca. 1. de si. & Ro. in consi. 29. incip. in proposita.

Primò fallit, in dote restituenda vel lucranda: quia nō attenditur locus contractus, sed statutum loci, in quo maritus habet domicilium. per l. exigere. quam Bal. dicit sin. ff. de iur. dot.

Secundò fallit, nisi maritus mutauerit domicilium suę originis ante mortem vxoris, & iuisset ad habitandum in loco, in quo non est statutum: quia tunc inspicitur locus domicilij, in quo reperitur tēpore mortis vxoris: vt per Sal. in l. cunctos populos. in 4. colū. C. de sum. Tri. contra Saly. tamen tenet Ant. de But. in c. j. in fi. de spon. & Abb. Panor. ibi.

Tertiò fallit, prædicta regula: quia non habet locum in sponsalibus: quia tunc attenditur locus vbi fuerunt facta sponsalia, nec attendimus locū mariti. ita sing. Bal. in authen. omnes peregrini. in 2. col. C. commu. de suces.

Quartò fallit, etiam vt non procedat, quando maritus non duxit vxorem ad locum domicilij sui. ita propriè loquitur text. & ratio d. le. exigere. quia si vxor vult trahere maritum suum tunc attendimus statutum loci vxoris. ita Bal. in l. fi. C. si à nō competenti iudice fuerit appellatum.

Quintò fallit, prædicta regula in persona aliorū, quàm vxoris, putà in matre, quæ dedisset dotem, & conuenisset de ea restituenda: quia tunc in dote lucranda non attēditur locum mariti, sed vbi celebratus est contractus. ita Bal. in rub. C. de priui. do. in 2. col.

Sextò fallit, in alijs contractibus celebratis inter vi. & vxo. vt per Bald. in d. rub.

Septimò fallit, nisi vxor ignorasset maritum esse forensem, vel alterius domicilij, in quo esset aliud statutum: vt sin. tradit Bal. in c. 1. §. fi. de re. alic. fac.

Octauò fallit, etiam prædicta regula nisi bona data in dotē essent sita in loco vxoris, de quo tamen vide per Bartolum in l. cunctos populos. C. de sum. tri. in 2. q. prin.

REGVLA CCCCLXIX.

STIPVLATVS in dubio pro se stipulari intelligitur vt habetur in le. stipulatio ista. §. hoc quoque. & §. si quis de verb. oblig.

Primò fallit, in filiof. quia pręsumitur stipulari patri. l. quicunq;. §. fi. eod. tit.

Secundò fallit, in seruo, quia stipulatur domino, vt l. 1. ff. de stir. ser.

Tertiò fallit, in procuratore, qui intelligitur stipulari domino. vt l. post dotem. ff. solut. matr.

Quartò fallit, in dote. de quibus fallētijs dic vt p Bart. in l. stipulatio ista. § hoc quoq;. & §. si quis ita.

REGVLA CCCCLXX.

STIPVLARI alteri nemo potest, nisi eius potestati subiectus sit, vel pœna sit adiecta. l. stipulatio ista. § alteri. ff. de verbo. oblig. & in le. solutum. §. per liberam. ff. de pignor. act.

Amplia istam regulam procedere etiam in fisco, & cōsequenter in re publica, quibus per liberam personam, & priuatam, & sibi subiectam non potest stipulari vel paciści. text. est & ibi Bar. in l. 1. in prin. ff. de iure fisci. & idem Bart. in l. arbiter intra certam. ff. de arbit.

Amplia etiam in matre, quæ non potest stipulari filio: vt in casus legis, debitor. in fi. ff. ad Treb. & Bar. in l. quod dicitur. ff. de verbo. oblig. & in l. pactum. & in l. pater. C. de pact. conuentis. ex quo infero ꝙ multominus alij consanguinei vel cognati possunt stipulari alteri consanguineo: vt est glos. in verbo, interest, in l. fideiussores. ff. de pact. & probatur in l. 3. §. sed & si fortè. ff. iudicatum solui.

Amplia hoc etiam procedere in liberto, qui non pōt stipulari patrono: vt in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo. oblig.

Primò fallit, nisi per consuetudinem fuisset inductum cōtrarium, per text. in le. certi condictio. §. si nummos. & ibi doct. ff. si cert. peta. & in l. si donaturus. ff. de vsufruct. in fine.

Secundò fallit, in dote, cui in hoc magis fauetur cum fisco: vt probatur in l. Caius. solu. matr. & in l. pactum. C. de pact. conuen. vbi fauore dotis alteri per alterum stipulari potest. de quo latè per Bal. nouellum in tractatu dotis in 6. parte principali in 22. priuileg.

Tertiò fallit, in feudis, in quibus frater stipulando acquirit fratri absenti, secundum Bald. in leg. fin. C. res inter alios acta. vt probatur per tex. in c. 1. de duobus fratribus. de quo vide per Alexā. in consil. 10. in 2. volu. ponderatis his. & Paul. de Castro. in consi. 154. incip. quod istud feudum. & per Bartol. in le. si mihi & Titio. ff. de verborum obligation.

Quartò fallit, si in stipulatione interpositum sit iuramentum per gl. 1. q. 7. c. quoties cordis oculus.

Quintò fallit, de iure Canonico: quia omni casu alteri per alterum stipulari potest: vt in d. gl. 1. q. 7. quam allegat Bal. in l. illud. C. de sacros. eccles. & in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cert. pet.

Sextò fallit, in pijs locis pauperibus: quia per alterum, etiam verbis directis, stipulari potest ipsis absentibus: vt per Bald. in l. illud. de sacrosanctis ecclesijs.

REGVLA CCCCLXXI.

STIPVLATIO de qua in l. vnica in §. exactio. C. de rei vxo. act. vbi dicitur quòd exactio dotis fit statim solu. mat. in rebus immobilibus, & post annū in rebus mobilibus, locum habet quando extraneus dotem dedit & dotē sibi reddi stipulatus sit: vt singu. not. in le. 2. in princ. in gl. mag. sol. mat.

Fallit nisi extraneus stipulatus esset ex interuallo, & habet locum nedum in extraneo, sed etiam in muliere, quę postquam dotem dedit, & sic quæsita sibi actione de dote, stipulata est ex interuallo dotem sibi reddi: nam tunc non subintelligitur dilatio, quæ erat in prima stipulatione vel obligatione: & sic poterit incontinenti solu. matr. sicut quando legatur dos mulieri pro marito: vt in le. verum. ff. de dote præleg. vt sic secunda stipulatio ex interuallo

uallo facta aliquid operetur, ſicut etiam operatur legatū in caſu prædicto.ita ſingu.dixerunt Iac. de Are.& Bar.& Moder.in l.diuortio.in fi.ff.de verb.obligat. quod tamen intellige & limita ſecundum diſt.de qua per Bart.in l.Stichum.in §.1.ff. de donationibus.

REGVLA CCCCLXXII.

STIPVLATIO ſecunda, continens pluſquàm prima, inducit nouationem primæ.l. qui vſuſruct.ff.de verbo. obligationibus.

Primò fallit,in caſu.l.ſi diuortio.ff.de verbo. oblig.vbi actio de dote competens ad dotem datam, non nouatur per ſtipulationem ſequentem, in qua eſt duplicata ſumma dotis.& ſic continebat pluſquam prima.

Tertiò fallit,quando per ſecundam ſtipulationem aliquid additur,vt de prima ſtipulator ſit magis cautus:vt ſi addatur fideiuſſor vel pignus.

Quartò fallit,quando prima ſtipulatio eſt pura,ſecūda verò pœnalis:vt late per Bar.in l.ſi ita ſtipulatus.in prima oppo.vltimæ partis.ff.de verb.oblig.

REGVLA CCCCLXXIII.

STIPVLATIO non comprehendit perſonam extrinſecam,neq; ad eam refertur.Bart. in l.ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus. de verb.oblig.

Primò fallit, fauore dotis, quia ſi extraneus, qui dedit dotem, ſtipulatus eſt ſimpliciter eam reddi, nec dicit ſibi vel mulieri,vt in l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.ff.de ver.obliga.tamen fauore dotis intelligitur ſtipulatus mulieri.le. poſt dotem.& in l.Caius.in fin.& ibi Paul.de Caſtr.ff.ſolut.matr.

Secundò fallit,ratione ſocietatis:vt in le. ſi quis vni.& ibi Bald.in fi.ff.rem ratam haberi.

REGVLA CCCCLXXIIII.

STIPVLATIO dandi quātitatem,dicitur omni reſpectu diuidua.l.2.§.fi.de verb. oblig.& in l.in executione in prin.eod.tit.& in l.ſi duo.ff. depoſiti.

Primò fallit,quando teſtator legaſſet quantitatē pro opere faciendo.quia licet hęredes videantur grauati ad quantitatem, tamen quilibet ipſorū tenetur inſolidum:vt probatur in l.fideicommiſ.§. pen.ff.de leg.3.

Secundò fallit, quia iſta regula procedit reſpectu primitiuę obligationis: ſecus autem reſpectu obligationis ſecundariæ,& ſic reſpectu pœnę:& ideo ſi quis promittit dare vel facere,& caſu quo non dederit, promittit quātitatem,tunc illa quantitas eſt indiuidua. vt eſt text.in l.5. §.fi.& in l. in executione.§. pen.ff.de verb.obligationib. & per Bar. in l.ſtipulationes non diuiduntur.in 2.q.ff.eodem titulo.

Tertiò fallit,in debitore quantitatis & reſpectu certæ ſpeciei:vt probatur in l.miles.§.decem.ff. de re iudi.quia tunc illa obligatio quantitatis cenſetur indiuidua ſolutione:vt eſt caſus in l.ſi communis ſeruus.ff. de noxa.& in l. ſi cum vno.ff. ſi ex noxali cauſa aga.

Quartò fallit,in caſu legis, frater à fratre.ff.de condi.inde.vbi obligatio cauſata ex facto vnius hæredis, qui contraxerat & qui habebat peculium à patre:quia iſto caſu talis obligatio quantitatis eſt indiuidua reſpectu illius, qui contraxit.de quo per Ioannem Bapt. de S.Seuerino in d. l.frater à fratre.

REGVLA CCCCLXXV.

SVBROGATVM ſapit naturam eius,in cuius locū ſubrogatur.vt l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.

Primò fallit, quia non aſſumit naturam accidentalem, ſed naturalem eius in cuius locum ſubrogatur. gl.eſt in l. certi condi.ff.ſi cer. pet.

Secundò procedit quando concurrunt ad eundem effectum: ſecus ſi ſunt diuerſa ratione: vt dicit Bart.in repetione ſua.le.ſi pater filium.ff.de inoffi.teſt.per text.in l. cum fundo.§.ſi fundus.ff. de iure dot.

REGVLA CCCCLXXVI.

SVBSCRIPTIO teſtium ſuper factis,ſcripturaq;, ſeu actis in iudicio non requiritur ſecundum communem opinionem, & maximè per Bartolum in l. in donatio.ff. de dona.& in c.quoniam contra.de proba.

Fallit tamen hæc regula & primò quando dubium verteretur de ſcriptura ipſius tabellionis, vel duorum virorum, cum tunc non credatur ſine ſubſcriptione ſeu preſentia teſtium.extrà,de elect.c. ſcriptum.& in auth.de fide inſtru.c.ſi quis in graui.

Secundò fallit,in auth.de hæredibus & Falci. §.ſi non. & C.ad l.Falc.auth. cum teſtator.

Tertiò fallit,in caſu cap.vt officium.de hæreti.vbi patet ꝙ propter grauitatem negotij adhibentur duæ perſonæ religioſæ, etiam quando examinantur teſtes.

Quartò fallit,quando conſuetudo eſſet in contrarium prout eſt in aliquibus locis, in quibus in ſententijs diffinitiuis tantum deſcribuntur teſtes,ſecundum Ioa.Andr.& doct.in c. quoniam contra.

Quintò fallit,in his, quæ ſui actus ſunt & non ſunt de acti iudicij:vt eſt inſtrumentum procurationis vel delegationis: cum talia non probentur per ſcripturam ipſius tabellionis tantum,niſi etiam veniat ſubſcriptio teſtium: vt voluit Lapus allegatione ſua 88.& do. Anto. & domi. Nic.in d.c.quoniam cōtra.ad hoc not.per Archi.in prin. de offi.deleg. in 6.

REGVLA CCCCLXXVII.

SVBCRIBENS ſe inſtrumēto, vel alicui chartæ, ea quę in inſtrumento vel charta continentur, approbare & ſe obligare videtur: vt not.in l.fideiuſſor.§.pater.ff.de pign.& not.in l.ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus.ff. de verbo.oblig.

Primo fallit,quando aliquis ſe ſubſcribit tanquā teſtis: quia tunc nō videtur ſe obligare vt le.titia.§.Lucius.ff.de lega.2.

Secundò fallit,regula quando ſe ſubſcribit,& prius nō vidit nec legit quæ continebantur in inſtrumento: quia iſto caſu nihil valet iſta ſubſcriptio. vt dicit Bald.in l.fi.& ibi not.C.plus va.quod ag.& Ang.in d.§. Chryſogonus. in l.ſi ita ſtipulatus.de verb.oblig.

Tertiò fallit, quando in inſtrumento ſunt plura, quæ partim concernunt fauorem ſubſcribentis,& partim dānum ſuum: quia tunc nō videtur approbare ea, quę ſunt damni: vt l.diuus.§.item ſenatus.ff.ad le.Corne.de Fal.& ibi per Bar. quod not.

REGVLA CCCCLXXVIII.

SVBSTITVTIO vulgaris ſi heres non erit, quia non vult, vel quia non poteſt [a], intelligenda eſt.l.cùm proponas.C.de hær. inſtit.

ADDITIO.

a *Non poteſt.Vide quæ dixi in rubr.Bald.ſuper.C.in apoſtilla mea,in fin.apoſtillæ. Bened.Vad.*

Primò fallit, quando eſt factum vi ſuitatis:quia intelligitur ſi dominus non erit: quia non poteſt.vt eſt gl.not. in l.Gallus.§.quidam rectè.in caſus poſitione, de libe.& poſthu.in gl. magna.

Secundò fallit, in legato, putà ſi dixerit teſtator ſi Titius non habuerit legatum talis habeat. intelligitur ſi non habebit,id eſt quia non vult habere.ita dicit Pau.de Caſt. per illum text.in l.pater Seuerinam.C.de conditio.& demonſtratio.

REGVLA CCCCLXXIX.

SVBSTITVTVS præfertur coniūcto per ius accreſcēdi.l.2.§.ſi duo.de bono.poſſeſ.ſec.tab.authent.hoc amplius.C.de fideicommiſ.& lege, vnica.§.in 1.C.de caduc. tollend.

Amplia non ſolum procedere in expreſſa ſubſtitutione,ſed & in tacita: vt probatur in l.fi.in verbo, partem.C. de hęre.inſti.& ibi Bald.

Amplia, vt nō ꝓcedat ēt ſi ſubſtitutio ſit inualida ex cā præteritionis filij.l. pen. & ibi Bartol.ff.de iniuſto rupto.

Primò

Primò fallit, nisi ex coniecturata vel presumpta volũtate defuncti apparet noluisse præferri coninnctum substituto. l. quidam testamento. & ibi Barto. ff. de vulgari & pupil. idem Batto. in l. 2. §. si duo. ff. de bono. possess. secundum tabu.

Secundò fallit, quando substitutio esset facta pluribus copulatiuè vel coniunctim: quia tunc ille, qui adiuit, habebit partes aliorum per ius accrescendi, & excludetur substitutus per eius aditionem. ita Barto. in l. 1. in prin. in 2. q. quintæ quæstionis, principio. ff. de vulga. & pupillari substitutio.

Tertiò fallit, quando institutos & sic coniunctos in institutione testator adinuicem substituit: talis substitutio non impedit ius accrescendi: vt per Baldum in leg. vnica. quando non petentium partes.

REGVLA CCCCLXXX.

SVCCESSOR singularis colono stare non tenetur. l. emptorem. C. loc.

Primò fallit, in colono, qui habet ius in re emphyteutica & similibus, vel habet rem obligatam, & habet omnia bona obligata. Floria. in leg. arborem. §. quicquam. de vsufruct. quod tamen limita vt per dicta per Pau. de Cast. in l. si filius. ff. solu. matri.

Secundò fallit, in colono repetente & excipiente de expen. factis in domo. ff. de vi & vi ar. le. colonus. & hoc tenet Floria. in d. §. quicquam.

Tertiò fallit in colono, qui conducit à domino in modicũ tẽpus. l. s. §. quod aũt. C. de superficie. & ibi Bart. & Bald. in l. emptor. C. lo.

Quartò fallit, in colono partiario: quia iste colonus nõ est propriè colonus: sed quasi socius. l. si merces. §. vis maior. ff. loc. & le. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro socio. & ita tenet Alb. in d. emptor. §. 1. C. loca.

Quintò fallit, in emptore fructuum, qui non potest compelli per emptorem proprietatis, ita Bald. in dic. leg. emptor. §. 1.

REGVLA CCCCLXXXI.

SVCCESSOR per prædecessoris contractum obligatur, eo quia ipsa ecclesia, quę nunquam moritur contra here dicatur: vt in c. grauis. depositi.

Primò fallit, quia dicta regula procedit in prælato, qui habet administrationem nomine ecclesię. secus autem in prębendario qui non habet administrationem, nisi nomine suæ personæ. & ideo non obligat successorem. vt in c. fi. ne prę. vic. su. vbi Inno. qui alle. c. 3. de prob. de quo per Bal. in c. 1. qui successor. teneant. in vsi. feu.

Secundò fallit, in prælato qui non habet possessionem & administrationem: quia talis nihil potest facere, & factũ non tenet. ita tenet Bal. in l. si tutor. in fi. C. qui ex cau. cess. in integ. resti.

Tertiò fallit, vbicunq; prædecessor damnificasset successorem in aliqua vtilitate cõsequenda: quia tunc prædecessor non potest auferre aliquam vtilitatem, nec in aliquo damnificare successorem. ita tenet Bald. not. in c. veritatis. de iureiur. & alle. c. 2. de precario. & c. 5. ne præla. vi. su. & l. defuncta. ff. de vsuf. & l. si quis domum. in §. fin. ff. loc. & dixit not. Arch. in c. aliena. 12. q. 2. ex mente Inno. in d. c. fi. ne prælati vic. suas. quod si prælatus ingerẽte vtilitate ecclesiæ locat fundum ecclesiæ pro decem annis & recipit integram pensionem 10. ann. deinde moritur vel recidit ante finitum tempus locationis, q̃ colonus iterato potest cogi soluere pensionem successori pro tempore, quo ipse prælatus succedit in beneficio. & hoc etiam tenet Lud. de Rom. in l. diuortio. in prin. ff. solut. matr. & idem tenuit Bal. in d. l. defuncta. de vsufru. sed idem Bald. tenuit contrarium in le. Iubemus. C. de sacrosanct. eccles. & idem tenet etiam Car. Zab. in d. c. fin. ne prælati vic. su. sed tamen, 1. opin. est verior vt probatur in iuribus, suprà alleg. quod tene menti, quia sæpissimè de facto contingit nam communiter quando moritur prelatus nihil in bonis relinquit, & communiter isti prælati non habent hæredes: quia omnia quæ acquirunt sunt ecclesiæ: quia vt plurimum carent patrimonio, & rari sunt qui lucrantur ex industria. item quia facilius potest prælatus cogere ad soluendum conductorem, quàm heredem ipsius prædecessoris. & ratio, quia melius est eis habere conductores obligatos, quam ipsos hæredes prædecessoris. & de materia etiam an successor in prælatura teneatur stare locationi factæ per antecessorem prælatum. vide per Can. in d. c. fi. ne prel. vic. suas. vbi est etiam bona gl. per Bald. & Ang. in l. si filio. in §. 1. ff. solut. mat. & per Bal. in d. l. iubemus. la 2. in prin. & in d. l. defuncta. & in l. emptorem. ff. de actio. empt. & l. si quis domum. ff. eod. titu. in ca. si vero. in prin. qui suc. teneant. & per do. de Ro. in sua conclus. 227. quæ inci. item si prælatus locat. cum duabus seq. & per Bar. in suo consil. incip. factum tale est. datus & confessus fuit. & in consil. inci. Io. & Pet. & per Pet. de Anch. in consi. inci. in CHRISTI nomine. secundum ordinem dubiorum. & per Abb. in c. ex literis. de proba.

REGVLA CCCCLXXXII.

SVCCEDENS in iuribus defuncti præscribere non põt siue singularis successor sit, siue vniuersalis, si à defuncto incepere vellet. secus si à se. le. cum hæres. de diuer. & tem. prescri. cum si.

Primò fallit, de æquitate canonica, secundum quam si hæres velit incipere præscriptionem ex se poterit bonam fidem habere, licet defunctus malam habuerit. ita not. dicit Dy. in c. possessor. in fi. de re iu. in 6. per rationem quã ibi vide. & sequitur Bal. in l. 1. in prin. C. de vsuca. & in d. le. cũ hæres. & Bald. cum modificatione tamen in l. nihil. C. pro herede. & ibi tenet idem Cy. & Ang. & Bald. in le. eum qui. in §. in hac. & in l. si ergo. in §. pactus. de publ. & ibi hoc idem voluit Ang. dicens tamẽ quod decisio Dy. debet solum seruari in terris ecclesię. & Ang. idem tenet in l. 1. C. de vsuc. & lon. temp. præscri. alle. gl. in c. cum quis de re iu. in 6. quę intelligit hoc esse verum in præscriptione in qua non requireretur titulus: quia tunc habet locũ tex. in d. l. cum heres. de quo vide Io. de Imo. & Abb. in c. si diligenti. de for. comp. & doct. in l. Pomponius. in §. cũ quis. ff. de acq. poss.

Secũdò fallit, vt per Bart. in l. eũ qui. §. in his. ff. de pub.

REGVLA CCCCLXXXIII.

SVSTAS per substitutionem vulgarem tollitur. l. filius hæres. de libe. & posthu.

Primò fallit, in tacita vulgari, quę continentur sub expressa pupillari, quę non tollit suitatem. l. nihil. & ibi not. ff. de acquir. hered.

Secundò fallit, quòd substitutio est facta in suitate, nõ in hereditate: vt, si filius me viuo decesserit nepotem substituo. nam si non decessit se viuo viuo erit filius hæres, post mortem substitutus. ita Paul. de Castr. in l. si filius hæres. de lib. & posthu.

Tertiò fallit, nisi sit datus fideicommissarius substitutus: nam tunc non videtur data abstinendi licentia. l. non iusta. & ibi per Bald. C. ad Treb.

Quartò fallit, in substitutione tacita, quæ continetur sub compendiosa: quia non est omnino expressa: vt not. Ang. in l. Papi. §. quoniam autem quarta. ff. de inoffi. testa. si autem esset partim expressa partim tacita, quid iu. vide Bal. in l. cum proponas. C. de hered. insti. & has limitationes vide per Bald. & Paul. in d. l. si filius heres.

Quintò fallit, quando quis substitutus fuisset per fidei commissum. l. recusare. §. Titius. ff. ad Trebel.

Sextò fallit, si habeatur in substitutum filius institutũ & in potestate: nam non potest repudiare in fraudem legatorum & ex parte sua, & à substituto, per quem emolumentum acquireretur. l. Iul. si quis omis. causa test.

Septimò fallit, si habet vnum substitutum vulgariter, & alium per fideicommissum substitutum, & fideicommissum repetitur: quia tunc datio substituti non intelligitur

gitur vulgariter facta.j.sermone filij,sed potius substituti per fideicómissum. in l.si patrono.§.1.in prin.gl.magnæ ad Treb.& has falle.ponit Ang.i l.1.i §.2.ff.de vul.& pu.

REGVLÆ IO. BERNARDI DIAZ.

De litera S.

REGVLA DCLVII.

ACERDOS non potest esse tabellio, vt in c.licut.ne clerici vel mona.Bar.in l.vniuersos.de decuri.libr.10.idé & alij in l.seruus.ff. de testa.

Amplia idem esse in clericis in minoribus habentibus sufficientia beneficia:tenet Floren.in 3.parte. titu.12.c.2.§.si.mouetur per c.1.de postul.

Limita nouem modis,vt per Ias.in l.1.in pen.col.ff.de iusti.& iu.quorum vltimum libuit referre,videlicet q̃ licet non posit esse tabellio, si,tamen instrumenta conficeret,tenent.Ita Bar.in d.l.vniuersos.& Ant.in ca.fi.in vlti.col.de constit.hoc tamen relinquit ipse cogitandum. Vide eundem Ias.in l. patre furioso.ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.in 4.col.vbi hanc conclusionem descripsit inter alias sibi similes, quæ licet fieri prohibeantur, tamen tenent,si fiant.Sed tu vide Alex.vltra eum in l.prætor.§.1.col.1.de eden.vbi dicit q̃ instrumenta sic confecta, non sunt nulla, nisi specificè sit inhibitum clerico vel monacho à superiore,officium tabellionis: & vide etiam Phil. Dec.in regula,in ambiguis.in §.nouũ.ff.de reg.iur.1.col. vbi simpliciter tenet q̃ instruméta valeãt: pro quo vltra prædictos alleg.Ro.consi.309.quo ad primũ.in 2.dubio.

REGVLA DCLVIII.

SANCTORVM patrum dicta sunt imitanda. Tex.est in c.ne innitaris.de consti.tex.in c.j.a o.dist.text.in c.cum apostolica.vbi Abb.de his quæ fiunt à præla.notat Inn.in c.cũ venerabilis.de excep.col.3.bonus text.in c.sunt nõnulli.vers.sanctorũ patrum.16.q.1.& c. sancta.15.distin.

Limita tripliciter,vt per Fely.d.c.ne innitaris.vbi etiã ponit tres casus, quibus dicta sanctorum præualent scriptis Papæ, si meliori ratione fundantur: qui casus deseruiunt pro limitationibus ad vltimã limitationem ibi per eum traditam.

REGVLA DCLIX.

SATISFACERE si aliquis promisit in contractibus,intelligitur promittere q̃ soluet: vt in auth. si quando.C. de const.pec.& probat tex.in l. quòd si non soluere.ff.de Pigno.& in l.rescripto.§.planè.cũ gl.ff. de mun.& hono.

Limita dupliciter,vt per Ias.in l.1.col.1.ff.qui satisdare cog.qui dictam conclusionem confirmat post Bartol. & alios.

REGVLA DCLX.

SATISDANDI impotentia operatur,q̃ stetur iuratoriæ cautioni:notat gl.in l.1.ff.qui satis.cog.in gl.fideiussoribus.per tex.in §.sed hodie.Instit. de satid.& in auth. generaliter.C.de epis.& cler.

Limita 14.modis,vt per Ias.in d.l.1.col.6.

REGVLA DCLXI.

SEDE vacante,non agitatur causa ecclesiæ cathedralis: colligitur ex notatis in c.fin. ne sede vacan. Notat glos. in cleme.fin.de procur.& Innocen. in c.cum dilectus . de consuetu.

Amplia tripliciter, & limita quinque modis,vt p̃ Feli. in c.edoceri.col.6. de rescript.

REGVLA DCLXII.

SENTENTIAE appellatione,propriè non comprehenditur interlocutoria.Probatur illa regula in rubr. C.de sent.& interloc.omn.iud.propter copulam,& ibi positã, quæ ponitur inter diuersa,vt in glos. rub.ff.de iur.& facti ignor.& c.querelam.de simon.

Limita tripliciter, vt per Ripam in rubric.ff.de re iud. 2.colum.

REGVLA DCLXIII.

SENTENTIA in criminalibus,statim mittẽda est executioni. Tex.in l.cum reis.C.de pœnis.Spec.tit.de dila.§.1.vers.executione.Fel.in c.querenti.de offic. deleg.Ias. in l.debitoribus.ff. de re iudic.

Limita 22.modis, vt per Io.de Neuizanis in sua sylua nuptiali fol.18.in paruis,nu.92.cum alijs seq.quarum septem Ias.duodecim verò Fely. vbi supra posuerunt.

REGVLA DCLXIIII.

SENTENTIA vbi alteri præiudicat, non tamen transactio,compositio, vel compromissum præiudicat: not. Abb.post Innocen.in c. auditis.in colũ.8. de præscrip.& Matth.in sing.26.

Limita dupliciter,vt per Fely.in c. quamuis.in col.antepe.de re iudi.vbi etiam alio & tertio modo conatur restringere,licet non se firmet.

REGVLA DCLXV.

SENTENTIA si apparet lata,& non apparet q̃ fuit lata parte instante,est ipso iure nulla: tenet Bart.& alij in le. vna.C.vt quæ desunt aduo.Ang.& Imo.in l.de vno quoque.ff.de re iud.

Limita quatuor modis.vt per Ias.in le.properãdum.§.& si quidem.1.col.de iud.

Primò,in causis fiscalibus,per text.in le.2.§.senatus.ff. de iur.fisc.quem ibi ad hoc notat Bar. & reputat mirabilẽ

Secundò,quãdo sententia lata, causa deuoluitur ad Papam per appellationem,quia tunc Papa ex officio suo,potest etiam parte absente procedere ad sentẽtiã:no.Alexã. in d.l.vna.col.pen.post Ang.& Imo.vbi suprà, quos refert Ias.in d.1. col.

Tertiò limita,nisi iudex videat perire instantiã causæ, quia tunc,ne iudicium agitatum reddatur illusorium,potest ferre sententiam,etiam neutra parte petente.

Quartò,quando ambæ partes sunt præsentes, & sentẽtia fertur pro actore: quia tunc valet sententia, quamuis aliter non appareat ex processu, q̃ actor petierit eam à iudice,ex ratione de qua per eum.

REGVLA DCLXVI.

SENTENTIA lata super expensis, dicitur interlocutoria.Glos.est,quam ibi notant doct.in l.quod iussit.ff.de re iudic.Ego aliàs legendo dedi sibi gl. consociam, licet à doctoribus non commendatur,in c.querelam. in gl.fi.de de procur.& ita dicit cõmuniter teneri Alex. in d.l.quod iussit in 4.col.

Limita dupliciter,vt per eundem Alex.ibi:primò,nisi sententia super expensis feratur vnà cum diffinitiua,quia tunc censetur esse pars diffinitiuæ. Ita refert voluisse notabiliter Angel.in l.Paulus.la 1.ff.de re iud. & Salyc.in le. post sententiam. C. de senten. pro contraria tamen parte allegat Bald.& Imol.& eis videtur assentiri: vide Fely.in rub.de re iudic.colum.8.qui ponit hanc limitationem,& allegat pro ea eosdem Angel.& Salyc.vbi suprà,& Ange. in alijs duobus locis,& Philip.& Anchar.& de contraria opinione non meminit, vnde, videtur eorum sententiæ adhærere.

Secundò limita, nisi expensæ principaliter peterentur de per se in iudicio,quia sententia lata super expensis,erit diffinitiua:pro quo alleg.Imo.in d.l.Paul.& ponit Felyn. vbi suprà.

REGVLA DCLXVII.

SENTENTIA interlocutoria quæ finitur iurisdictio iudicis, puta, quia pronuntiat se incompetentem, vel

non esse procedendum ad vlteriora. vel qua absoluit con uentum ab obseruatione iudicij, reuocari non potest per iudicem. Tex. est not. in c. significantibus. de officio dele ga. & in c. iudex ab apostolica. §. 1. in fin. col. eod. tit. lib. 6. not. Abb. in c. cum cessante. 2. col. in fin. de appel. & ponit hanc conclusionem Fel. allegando plura pro ea in c. quali ter. el 1. col. 5. vers. fallit prædicta regula. de accusat.

Limita quatuor modis, vt per eundem Fely. ibi.

REGVLA DCLXIII.

SENTENTIA lata per ordinarium, qui per errorem iu dicat vt delegatus, cum non sit, est nulla. Notat Specu. tit. de sent. prola. §. quoniam. versi. quid si dixit. Bart. in l. 1. vers. tu dic. C. qui pro sua iurisd. & vide gl. auream in c. ex literis. de offi. deleg. in gl. fin. quam ibi not. Abb. & ex tollit Imol. col. pen.

Limita quadrupliciter, vt per Feli. in c. cum ex officij. col. decima & seq. de præscript. qui pro regula copiosè al legat.

REGVLA DCLXIX.

SENTENTIA in qua dicit iudex, pronuntio prout in consilio, valet: not. Ludo. Alex. & Aret. in l. 1. §. 1. ff. de verb. oblig. Alber. Bal. Ang. Sali. & Paul. in l. 1. C. si aduer sus lib. facit gl. notab. in l. & puto. §. Iulianus. in ver. com muniri. ff. famil. ercis.

Limita quatuor modis, vt per Feli. in c. cum venerabi lis. de except. in col. antepen. quem vide prius in col. præ cedenti. vbi plures doctores citat ad augendam huius re gulæ authoritatem, quos referre, & tibi esset fastidium, & mihi onus.

REGVLA DCLXX.

SENTENTIA lata, liberatur fideiussor de iudicio sisti. Colligitur ista regula ex gl. in l. fideiussor. §. in fideius sorem. ff. qui satisd. cog. in verb. promisit. ex quo veniunt duo effectus. Primus, quod talis fideiussio non durat in exe cutione sententiæ, vt in l. Græcè. §. & post litem. ff. de fi deiuss. Secūdus, quod non durat in causa appellationis: vt est gl. notabilis in aut. de his qui ingred. ad appel. in prin. not. Bar. in l. cum apud. ff. iudicatum solui.

Amplia quadrupliciter, & limita dupliciter, vt per Ias. in d. §. in fideiussorem. col. 2.

REGVLA DCLXXI.

SENTENTIA lata super exceptionibus, est interlocu toria. Gl. magistra in cle. fin. in gl. secunda. de appel. Bal. in l. statutis. C. de sen. ex breuic. reci. & in l. 1. ad si. C. com mi. vel episto. Cald. in consi. 6. tit. de re iud. Petr. de Anch. consi. 509.

Limita dupliciter, vt per Felin. in rubr. de re iud. col. 6. nu. 8. & 9.

REGVLA DCLXXII.

SENTENTIA debet ferri super toto eo quod petitur, aliàs non valet: vt in l. in hoc iudicio. ff. famil. ercisc. & in l. etiam. ff. de minoribus.

Limita quatuordecim modis, vt latissimè per Fely. in c. cum inter. de re iudic. colum. 3. in fine. cum quatuor se quentibus.

REGVLA DCLXXIII.

SENTENTIA omnis, siue diffinitiua sit, siue interlo cutoria, requirit quòd feratur partibus præsentibus, vel legitimè citatis.

Limita istam regulā decem & nouē modis, vt per Ias. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. in col. 4. de offic. pro cons. vbi ipse firmauit hanc regulam: & vide Alex. in l. de vnoquoq;. ff. de re iud. ex quo colliges decē limitationes ad hāc regulam, saltem dum loquitur de diffinitiua, & vi de Ant. Nicellum in concordijs glossarum iuris ciuilis & canonici, in concor. 52. qui in col. 2. ponit supradictam re gulam, & refert omnes limitationes Ias. vbi suprà, eis ali quid addendo, & postea plures alias limitationem ponit, quibus fiunt cētum & quindecim limitationes ad istam regulam, quas per 37. columnas prosequitur.

REGVLA DCLXXIIII.

SENTENTIA lata super principali, videtur reijcere ex ceptiones non compassibiles cum ea: compassibiles ta men remanent in suo robore. Ita Abb. in c. suborta. de re iud. Paul. de Castr. in l. eo quod in diem. ff. de compensat. ornat hanc regulam Fel. in d. c. suborta. col. 3.

Limita octo modis, vt per eum ibi, col. 4. cum duabus sequentibus.

REGVLA DCLXXV.

SENTENTIA qua aliquis venit declarandus aliquam pœnam (ipso facto impositam) incurrisse, citationem exigit. Gl. est in clem. præsenti. de censib. & in clem. 2. de pœnis. quas ad hoc allegat Feli. in c. cum non ab homine. de iudic. in col. 6.

Limita tribus modis, vt per eum ibi: & vide melius p eundē in c. 2. col. 1. de spons. vbi hoc limitat quatuor mo dis, & bene loquitur in materia: vide eundem Fel. in c. pa rochianos. de sent. excomm. vbi hoc limitat quatuor mo dis: & vide eundem Fel. in c. Rodulphus. de rescrip. in par te, citari. col. 10. qu. 41. vbi ponit tres limitationes.

REGVLA DCLXXVI.

SENTENTIA si per iudicem appellationis fuerit con firmata, per ipsum est exequenda. Gl. in c. pastoralis. in verbo, discussa, in fin. de offi. deleg. alia in l. si quis priore. ff. ad Treb. & in §. si quis priore. Insti. quib. mod. testa. & ita dicit communiter teneri Alex. in l. à diuo Pio. 10. col. in fi. ff. de re iud.

Limita dupliciter, vt per eundem Alex. ibi, in col. 11.

REGVLA DCLXXVII.

SENTENTIAM regulariter non vitiat falsa causa ex pressa in ea, nisi per appellationem, vel alio remedio re scindatur. Ita sentit gl. in l. is ad quem. ff. de acq. hæred. vbi latè Imo. idem post Ange. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in colū. 13. versicul. & propter prædicta. ff. de verborum obligation.

Limita septem modis, vt per Fel. in c. sicut. de re iudic. col. 10. cum duabus seq.

REGVLA DCLXXVIII.

SENTENTIA lata ex probationibus priuilegiatis, nun quam transit in rem iudicatam, quin semper possit re tractari ex probationibus melioribus. notat Inn. in c. tua. de cohabit. cler. & mul. in gl. magna, in verb. sed est mira bile. quod reputat mirandum, & sequitur Ange. in l. 1. C. sent. rescindi non poss. & in l. diuus Traianus. ff. de re mili. & in l. sub specie. C. de re iudic.

Limita hoc procedere in probatione priuilegiata, pro cedente inuita parte: secus in ea quæ procedit ex mera vo luntate partium. Ita limitat Ias. in l. admonēdi. in col. 10. ff. de iureiur.

REGVLA DCLXXIX.

SENTENTIA tempore pronuntiationis ab ipso iudi ce, legi debet: probat tex. in ca. fi. de re iud. in 6. Bald. in l. hac consultissima. C. qui test. facere pos.

Limita duobus modis, vt per Bal. vbi suprà: & per Do mi. in d. c. fi. vbi limitat tribus modis.

REGVLA DCLXXX.

SENTENTIA lata non visis actis, vel sine præuia cau sæ cognitione, est ipso iure nulla. Hanc regulam poit Fely. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. colum. 6. ad fin. de cōst. quam probat veram terdecim fundamentis, per duas col. sequent.

Limita hanc conclusionem sex modis notandis vt per Fel. ibi, col. 9. cum seq. per quas reducuntur ad concordiā octo oppositiones seu fundamēta pro contraria parte ad ducta, per eundem Fel. ibi col. 5. in fin. cum seq.

REGVLA DCLXXXI.

SENTENTIA lata contra procuratorem offerentem se litii sine mandato, tradirur executioni contra eum. pro bat tex. in l. 4. in princip. ff. de re iudi. & in l. Plaucius. ff. de procur.

Limita

Limita dupliciter, vt per Rom. Alex. & Iaſ. in d.l.4. in princ. primò niſi procurator iuſto errore putaſſet ſe habere mandatum: vel ſi credebat mandatum quod habebat, eſſe legitimum, cum non eſſet, & hoc etiam iuſto errore.

Secundò fallit, niſi aduerſarius ſciret offerentem ſe liti carere mandato. Iura quæ ipſi allegant, vide per te.

REGVLA DCLXXXII.

SENTENTIAM pro ſe latam, non licet allegare iniuſtã eſſe: eo quia allegare turpitudinem propriam, non eſt licitũ. Tex. eſt in l.ſi ſeruus.§.ſi hæreditas.ff.de leg.1. faciũt nota. per Bart. & doct. maximè Iaſ. in l.iuſiurandum & ad pecunias.§.procurator. ff.de iureiur. gl. & doct. in c.inter dilectos.de donat.

Amplia vno modo, & limita duobus hãc regulam, vt per Iaſ. in d.§.ſi hæreditas.col.2.nu.4.& 5.

REGVLA DCLXXXIII.

SENTENTIA lata contra abſentẽ, præſumitur lata ma gis rõne contumaciæ, q ex eo q iniuſtam cauſam habuerit, per tex. not. in l.ſi ideo.ff. de euict. & probat text. in l.Papinianus.§.meminiſſe.& in l. qui repudiantis.ad fi. ff.de inoffi.teſta. Et vide Card. in cle. 1.col.4.de re indi. & corrobora iſtam regulam, vt per Fely. in loco infrà allegando, qui gloriatur de examinatione huius regulæ.

Limita quinque modis vt per Fel. in c. cũ Bertholdus. in col.8.cum tribus ſeq.de re iudic.

REGVLA DCLXXXIIII.

SENTENTIA lata contra notorium facti, non eſt nulla, ſed debet retractari: tenet Bald. in l.1.fin.col.verſ.ſed quid ſi iſte.ne fil.pro pat. & in l.ciues.C.de appel.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c per tuas.2.col.de ſent. excom, quem vide pro ipſa regula principali, quia refert prius plures contrarium tenentes, licet tandem cum opinione Bald. reſideat.

Sententia. vide ſuprà, in verbo, ordinarius. & in verbo, iudex. lo 2.3.4.5.& 9.

REGVLA DCLXXXV.

SEQVESTRVM euitatur ſatiſdatione. Ponit iſtam regulam Fely. poſt Io. Andr. in c.examinata.de iudic.col. 7.prope fin.

Limita quinque modis, vt per eum ibi, & col.ſeq.& el limitat Iaſ. quatuor modis. l.ſi fideiuſſori.§.fi.col.antepe. ff.qui ſatiſdare coga. quorum vltimus differt à poſitis per Felynum.

REGVLA DCLXXXVI.

SERVVS acquirit domino, etiam muto. Text. in l.ſeruus vetante.ff.de verb.oblig.& in le. etiam inuitis.ff.de acq.rer.dom.& glo. in d.l.ſeruus vetante.allegat concordantes text.

Limita duobus modis hanc regulam, vt per Iaſ. in d.l. ſeruus vetante.

REGVLA DCLXXXVII.

SERVITVS habens cauſam diſcontinuam, non acquiritur per præſcriptionẽ. Tex. eſt in l.ſeruitutes.la 3.ff.de ſeru.tit.generali. vbi Bar. Ang. & alij. Bart. in l.1.§.fi.ff.de aqua plu.arcen. omnes doct. in l.2.C. de ſeru. & aqua.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c.de 4. antepen.col.nu. 41.de præſcrip.

REGVLA DCLXXXVIII.

SERVI capacitas, vel incapacitas, pendet à capacitate vel incapacitate dñi. Tex. eſt in le.ſi mihi & tibi.§.regula.ff.de leg.1. vbi caſus planus, per quem ibi Iaſ. conſundit deciſionem notabilem Bart. in le.3.§.hoc autem.ff.de leg.præſt.de qua ibi egregiè diſputat.

Limita hanc regulam tribus notãdis modis, vt per Iaſ. vbi ſuprà, col.2. vſq; ad fi.

REGVLA DCLXXXIX.

SOLENNITATES requiſitas à canone in alienatione rei eccleſiaſticę, non põt cõſuetudo diminuere. Ita eſt cõis cõcluſio doctorũ, per tex. in c.cũ cauſa. de re iudi.cũ gl.ibi, & in c.1.de conſuet. & in c.quæ in eccleſia.de cõſt. & ponit Abb. in c.nulli. de reb. eccl. & ibi Imol. in col.2.

Limita 11.modis, vt per Fel. in d.cap.cum cauſa.col.4. cum duabus ſeq.

REGVLA DCXC.

SOLVENDO quotieſcunq; quis habet regreſſum contra alium, ſi non vult ſoluere de ſuo, ſoluet de bonis illius contra quẽ habet regreſſum. Regula eſt, quam faciũt doct. per tex. in l.ſi procuratorem.§.ſi ignorantes.ff.mãd. vbi probatur q fideiuſſor conuentus poteſt ſoluere de bonis ſui debitoris. Prædictam regulam firmat Fely. in c. olim.4.col.de accu. dicens ita firmate doct. per prædictũ tex. quem ad id quod ſupradictum eſt probari ex eo not. ibi Barto. & Pau. l.ſi ſeruus, §.ſi plurium.ff.ſi quis cautio. Bal. in auth. qua in prouincia. in fin. verb. C. vbi de cri. agi opor. Abb. in c.cũ inter.col.pen.de except. poſt Io. And.

Limita iſtud non procedere in procuratore ad iudicia. Ita Bald. ſic reſtringendo d.§.ſi ignorantes. in d.auth. qua in prouincia. in fi. & ſequitur Feli. in d.4.col. vbi ipſe ponit alias duas limitationes ad dictam regulam.

REGVLA DCXCI.

SPOLIATVS à iudice non petit reſtitutionẽ, prout petit ſpoliatus à priuato: quia præſumitur pro iudice. Gl. fi. in c.prætenunm.7.q.1. notat Arch. in c.quia præſulatus. 1.q.4. Abb. in c.licet ex ſuſcepto.7.colũ.de foro compet.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c.dilectus.el 1.de reſcript. Et vide eundem Fel. in c. cum cauſa. de offi.deleg. vbi ponit eaſdem limitationes.

Primò, quando iudex procedit extraiudicialiter, non vt iudex, ſed vt priuatus, per tex. in c.conquerente.de reſti.ſpol. & alia quæ allegat.

Secũdò, vbi iudex proceſſit iudicialiter, & notoriè cõſtat de nullitate, vel iniuſtitia ſententiæ qua ſpoliauit.

Tertiò, quando iudex iudicialiter procedens, caret iuriſdictione in actu quem expedit.

REGVLA DCXCII.

STATVTVM ſi fit ex cauſa rationabili ſpecialiter contra aliquem, & in eius præiudicium, tenet. Ita dicit Ange. in l.impetrata.C.ſent.reſcin.nõ poſ.allegat l.neq; Dorotheum.& l.doctitij.C.de decur.lib.10.& l. Antiochenſium.ff.de priui.cred.& tenet Ant. Imo.& doct. in c.cum omnes.de cõſtitut. bonus tex. in l.venditor.§.ſi conſtat ff.de commu.præd.& in l.1.iuncta glo. verbo, detrahi.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.

Limita tripliciter vt per Feli. in d.c.cum omnes.1.col.

REGVLA DCXCIII.

STATVTA iurata non tolluntur per generalem derogationem ſtatutorum: probatur iſta regula ex tex. in c. conſtitutus.de reſcript. firmat gl. in c.cum non deceat.de elect. in 6.ad fin. quam gl. dicit ſing. Iaſ. in l.quoties.col.1. de precib.imper.offe. vide eundem, vbi plures refert idẽ tenentes in l.omnes cuiuſcunq;.C.ſi con.ius vel vtil.publ. commendat etiam Thomas Ferra. in cautelis vltra Cępolam, cautela 20.

Limita quinque modis vt per Fel. in d.c.conſtitutus.3. & 4.col. quem vide in 3.col. vbi prius aliquas deciſiones doctorum deſcribit in propoſito, & demũ ampliat hanc regulam.

REGVLA DCXCIIII.

STATVTA debent intelligi ſecundum ius commune: probat text. cum gl. vbi late per Sal. in l.2.C.de nox.gl. & Doct. in l.fi.§.in computatione.C.de iure delib. Bar. in l.1.§.lex Falcidia.& ibi mod.ff.ad l.Falcid.

Limita dupliciter, vt per Iaſ. in l. omnes populi.ſi. col. ff.de iuſti.& iur. quarũ limitationũ primã late examinat.

REGVLA DCXCV.

STATVTVM, vel conſuetudo exigens probationem maiorem, quàm ius exigit, ſubſiſtente rationabili cauſa, & non nutritiua peccati, valet & tenet. Iſtam regulam tradit Feli. in c.2.de probat.col.2.

Limita quatuor modis, vt per eum ibi, & col.ſeq.

REGVLA DCXCVI.

STATVTVM licet disponat q̃ non possit opponi de nullitate, tamen in octo casibus restringitur, quos describit Phil. in c. dilecto. de appell. in colũ. 33. in q. 52. cum 2. col. seq.

REGVLA DCXCVII.

STATVTVM si in loco vxoris, mortua ea sine liberis, solum defert lucrum tertiæ partis marito. & in loco mariti, statutum deferat lucrum totius dotis, attenditur potius statutum loci mariti, quàm vxoris. Ita Bart. in l. cunctos populos. in 6. col. C. de sum. trin. & fide cath. & Bal. & Ang. in l. exigere dotem. ff. de iudicijs. quam dicit communem sententiam Ias. in d. l. cunctos populos. in 1. lect. col. 6. in prin. C. de sum. tri. & fide cathol. vbi refert Bald. Arch. Ant. & Panor. varijs locis hoc asserere. Idem Ias. in eadem l. in 2. lect. col. 15. licet Alber. in 2. parte statutorũ. in 10. q. aliud tenet.

Limita istam communem sententiam sex modis, vt per eundem Ias. in fi. dictæ 6. col. cum seq. vide eũdem in d. 2. lect. u. legis eiusdem, 65. col. & seq. vbi ponit quinque limitationes, & latius loquitur circa eas. Et aduerte q̃ earum vltima differt ab alijs sex positis per eum in 1. lectu. vide Fel. in c. 1. de sponsalib. col. pen. vbi ponit ante Ias. septem fallentias ad prædictam regulam, quarum quinta & septima differtur à positis per Ias. vbi vide supra: & vide eum in antepen. col. post medium. vbi circa principalem regulam bene loquitur. Ex quibus omnibus habes nouẽ limitationes ad prædictam regulam.

REGVLA DCXCVIII.

STATVTVM laicorum disponens circa substantiã matrimonij, inhibendo, vel impediendo matrimoniũ vbi ecclesia non improbat, nec impedit, nõ valet: quia disponit in materia spectante ad ecclesiam. Tex. est, qui probat hanc regulam in c. 1. de spon. secundum Ant. Abb. & Iac. & istam regulam tradit ibi Feli. in col. 5. in fi. quam declarat quadrupliciter.

Limita octo modis, vt per Fel. vbi suprà, p 6. col. sequ. & vide Paul. Ruu. in repet. rub. de dona. inter vir. & vxo. fol. 4. col. 3. in paruis.

REGVLA DCXCIX.

STATVTVM prohibens alienare in non subditum, est validum. Ita concludit Bart. in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. 1. in 2. col. de quo per Barb. in rub. de reb. eccles. t. quæst. colum. 3.

Limita quinque modis, vt per Io. Crotum de Monteferrato in d. §. diui. col. 20. & seq. qui prius in col. 19. dicit dictam opinionem Bart. communiter approbari ab omnibus, licet ipse nititur extenuare fundaméta Bart. & prædictas limitationes describit, vltrà alias quas asserit posuisse Barb. vbi suprà.

REGVLA DCC.

STATVTVM loquens in casu vero, non habet locum in ficto, vt in l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. gest. secundũ Bar. in l. omnes populi in 6. qu. lito principali. ff. de iustit. & iur. Et istam regulam comprobat ex notabilibus doctrinis Fel. in c. insinuantem. de simo. vide Aret. in l. Gallus. §. & quid si tantum. 6. col. ff. de lib. & posthu. per Imo. plenius q̃ alibi in l. 1. § de x Falcidia. ff. ad l. Falc. vide Soci. in consil. 252. incip. visis instrumentis concessionum. in 4. col. in prin. ver. 6. probatur. & quid in cõtractu, vide eũdem Soc. consi. 293. col. pen. vol. 2.

Limita primò, nisi statutum nõ loqueretur in materia iuris nõ disponẽdo præter vel contra ius, quia tunc interpretabitur prout ipsum ius. Tex. in c. ad audientiã. de cle. non residẽ. & ibi Abb. idem Abb. & Fel. in d. c. insinuatũ.

Secundò limita, nisi lex per omnia æquipararet casum verum & fictum: quia tunc etiam si statutum esset præter ius, extẽderetur ad casum fictum. Ita Fely. vbi suprà, referẽdo Ro. Adde tu Soc. in cons. 260. inci. in cã Nautẽsis. quod est in 2. volum. columna. 8. versic. secundũ quod allegatur.

Tertiò limita, nisi statutum esset illusorium, non intelligendo illud in casu ficto. Ita Feli. vbi suprà, post Domi. in c. vt circa, in prin. fi. col. de elect. lib. 6.

REGVLA DCCI.

STATVTA, licet possint fieri per villas iurisdictione carentes, maximè super administratione rerũ suarum, tamen talibus statutis, non possunt adijcere pœnã: nota Inn. in c. cũ accessissent. in verbo, sedes. de constit. Ant. & alij in c. cum omnes. in fi. eod. tit. Ang. in l. 1. in princ. ff. si quis ius dicenti non obtempe. quod dicit esse notandum, contra statuta villarum vel ciuitatum iurisdictione carẽtium, vt quia subsunt ciuitati: quod sequitur ibi Alex. col. 3. prope fi. & ponit Ias. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. fi. col.

Limita tripliciter vt per eundem Ias. in d. l. omnes populi. col. 8. in lectur. 2. Et vide Fel. in d. c. cum omnes. col. 7. nu. 15. vbi dupliciter limitat.

REGVLA DCCII.

STATVTVM quando loquitur prẹter ius commune, & sic in casu non prouiso à iure communi: tũc sicut in legibus & contractibus habet locum argumentum à contrario sensu, ita etiam habet locum in statutis. Conclusio est Bar. & Doct. communiter in l. 1. ff. de offi. eius cui mãdata est iurisd. & voluit Corse. in singularibus suis, in parte. argumentum. cl vlti. Salic. in l. conuenticulam. C. de episcop. & cler. & ita concludit Alex. in d. l. 1. col. 13. vbi refert alios hoc etiam tenentes, licet Benedict. de Plumbi. aliter teneat in l. si quis locuples. ff. de manu. testam.

Limita dupliciter, vt per Alex. in d. 12. col. quas limitationes trãscripsit Ias. in d. l. 1. col. 10. Alex. subijcendo. Rescripsit etiam eas, nullum eorum referendo Pet. Rauennas in suo alphab. aureo, in verbo, argumentum à contrario. in fi. quas in summa libet referre.

Prima est, nisi statuto esset cautum, q̃ statuta non reciperent extraneum, vel subauditum intellectum.

Secunda, si caueretur statuto q̃ statuta deberent seruari ad literam.

Tertia, si statuentes incurrerent in pœnas, deducendo tale argumentum à contrario. Ita Ias. vbi suprà, & Petr. Rauen. per glo. sing. in Clem. in verbo, facere. de vsuris, & per alia iura, de quibus per eos.

Statutum. vide suprà, 10 verbo, dispositio, & in verbo, mulier. & in verbo, populo, lo 2. & 1.

REGVLA DCCIII.

STIPVLATOR, vel eius personam repræsentãs, vt est hæres, qñ directo offenditur, tunc stipulatio committitur & nõ attenditur an intersit offensi. Nota Bart. in l. 2. §. item si in facto. in col. 1. ff. de verb. obl. per tex. in l. stipulatio ista. §. alteri. eod. titulo. & in §. alteri. Institu. de inutil. stipula.

Istam regulam & conclusionem Bart. dicit notabilem Ias. ibi, in colum. 6. vbi eam ampliat vno modo, & limitat alijs sex.

REGVLA DCCIIII.

STIPVLATIONEM vitiat longum interuallum inter interrogationem, & responsionem. Ita dicit text. in l. continuus. in prin. ff. de verb. oblig. & in l. duos. §. fin. ff. de duob. reis. Ita Ias. in l. 1. §. qui præsens. nu. 2. col. 2. vbi ponit duas rationes. ff. de verb. oblig.

Limita duobus modis, vt per eundem Iaso. vbi suprà, num. 5. colum. 3.

REGVLA DCCV.

STIPVLATIO dãdi quantitatem, dicitur omni respectu diuidua. Ista regula colligitur ex tex. secũdum Ias. ibi, in l. 2. §. & harum. col. 3. in fin. vers. secundò principaliter nota. ff. de verb. oblig.

Limita quatuor modis, vt per eum ibi, in duabus sequ. columnis.

REGVLA DCCVI.

STIPVLATIO qñ alternatiuè concipitur ab aliquo, scilicet sibi, filio, aut extraneo dari, tunc filius, vel extraneos

nens dicitur adiectus sulutioni, & non obligationi: quare debitor potest efficaciter tali adiecto soluere. text. est in l. eum qui ita. §. qui sibi aut filio. ff. de verb. oblig. & ibi Ias. assignat rónem tex. in l. sed & si filio. §. s. ff. de cõdi. pecu.
Amplia duobus modis, & limita quinque, vt per Ias. in d. §. qui sibi. col. 1. & 2.

REGVLA DCCVII.

STIPVLATIO sub conditione confecta, valet, & tenet, licet aliam causam non habeat: quia conditio ipsa impleta, est loco causæ. Est perpetuò menti tenenda regula secundum Paul. de Cast. in l. à Titio. qui text. probat eam. vers. nam cum conditio. ff. de verb. obl. & ibi Bar. allegat alia iura, & Ias. cõfirmat, & infert ex ea ad vnum dictum Paul. de Cast.
Amplia tripliciter, & limita duobus modis, vt per Ias. in d. l. à Titio. col. 2.

REGVLA DCCVIII.

STIPVLATIO secunda, cõtinens plus q̃ prima, inducit primæ nouationẽ. tex. est in l. qui vsumfructum. iũcto fin. prout ibi ponderat Ias. ff. de verb. obl. & est cõiter approbatus intellectus ad dictum. tex. secũdum eum ibi. Adde gl. in l. scire debemus. in prin. ff. eod. tit. verbo, mixta. Bar. in le. pen. ff. de preç. stipul. & in simili est text. valde notabilis in l. si ita scriptum fuerit. lo 2. ff. de hære. instit.
Limita hanc regulam tribus modis, vt per Ias. in d. leg. qui vsumfructum t. & 2. col.

REGVLA DCCIX.

STIPVLATIO facta de propria re purè, nihil valet. Text. est in l. nemo rem suam, in princ. ff. de verb. oblig. & in l. scire debemus. §. fi. ff. eod. tit.
Limita quinque modis vt per Ias. in l. si rem meam. ff. de verb. oblig. s. col.

REGVLA DCCX.

STIPVLATIONVM diuersitas inter interrogantem, & respondentem, inducit diuersitatem in substantia, & qualitate obligationis & vitiat stipulationem. le. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. in §. præterea. Instit. de inutil. stipul.
Fallit 8. modis, vt per Io. de Imo. in d. §. si quis simpliciter. col. 3. nu. 4.

REGVLA DCCXI.

STIPVLATIONIS vim non habet simplex patientia in iudicio: vt l. omnes. §. in hac. C. de epis. & cler.
Amplia quadrupliciter, & limita alijs quatuor modis, vt per Ripam in l. 1. in princip. in 3. column. ff. de verbor. obligation.
· Stipulatio. vide infrà, in regula, verbum.

REGVLA DCCXII.

STVDENTES habentur pro residẽtibus in beneficijs. Hanc conclusionem tradit Felyn. cum duplici declaratione. in c. fi. de magistra.
Limita sex modis, vt per eum ibi.

REGVLA DCCXIII.

SVBDITO concessum priuilegium, potest per concedentem reuocari. Istam regulã descripsit Fely. in c. nouit. de indic. 12. col. circa princ.
Limita tribus modis, vt per eum ibi, quem vide, quia primæ limitationi earũ ponit tres optimas declarationes: quid autem sit in priuilegio concesso non subdito, vide regulam cum suis fallentijs suprà, in parte, priuilegio.

REGVLA DCCXIIII.

SVBSTITVTIO pupillaris tacita, sub vulgari comprehensa, excludit matrem, quando vulgariter substituta esset pia causa, vt puta ecclesia: quia præsumitur testatorem plus dilexisse animam suam q̃ vxorem. Doctrina est sing. Ang. in l. precibus. in lectu. Perusina, col. 2. C. de impub. & alijs. quam ibi sequitur Paul. in colũ. 4. & Ias. in 5. qui refert Alex. in tribus consilijs idem tenentem, & dicit q̃ nemo ab hac doctrina discessit.
Limita dupliciter, vt per Ias. in d. 5. col. referendo Are. consi. t 55. incip. periculosum est. quarum prima vtilis est & notabilis.

REGVLA DCCXV.

SVBSTITVTVS excludit cohæredem, volentem succedere per ius accrescẽdi. Regula est tex. in l. s. §. si duo ff. de bon. poss. secundum tabu.
Amplia etiam si substitutio sit inualida, vt est tex. in l. pen. ff. de iniust. rupt. testa.
Amplia secundo, etiam si substitio sit tacita. Tex. in le. fi. C. de hær. instit. ibi patrem. quem not. Bald. ibi in q. 36. & Ias. col. fi. vers. sextò nota.
Limita hanc regulam pulchra limitatione, vt per Ias. in l. fi. C. de instit. & substit. col. 4. vers. quintò principaliter nota. Et vide eundem Ias. in le. re coniuncti. col. 28. ff. de lega. 3. vbi hanc regulam ampliat tripliciter, & limitat alijs tribus modis.

REGVLA DCCXVI.

SVCCESSORIO edicto locus est in querela inoffi. testa. ideo excluso filio exhæredato à querela per lapsum quinquennij, vel morte, nepos succedit in ea: tenet Bart. in rub. de succes. edic. C. motus per tex. qui hoc bene probat in l. si is qui. ff. de inoffi. testa. quod refert Ias. in d. rub. col. antepen. in medio, vbi, & in seq. circa hoc bene loquitur, & tandem resides, quòd ita communiter tenetur.
Limita dupliciter, vt per eundem Ias. vbi suprà, in fin. colũ. Primò videlicet quando exhæredatus esset vita functus, testatore viuo.
Secundò quando exhæredatus testamentum approbaret: quam secundam limitationem duplici ratione improbat, quem vide.

REGVLA DCCXVII.

SVCCESSORIS appellatione, in dubio intelligitur de vniuersali tantum, & non de singulari: notat Bald. in l. emptorem. C. locati. quem refert Feli. in c. quia Gu. de iudic. fi. col. & idem dic appellatione hæredis, scilicet quòd non venit singularis successor, nec hæres in certa re, vt notat Bal. in ca. si pater. 38. col. de test. in 6. vt refert Feli. in d. col. fin.
Limita dupliciter, vt per eundem in d. fin. col. & vide Ias. in l. quidam. §. nihil interest. ff. de edendo. vbi hoc limitat quatuor modis, & notat ibi text. pro ipsa regula, quæ quotidie allegatur ad hoc secundum eum.
Primò fallit, quãdo fuit dictum successoribus quibuscunq; Ita Ias. post Felin. in 1. limit.
Secundò fallit, quantum ad hoc, vt detur ius excipiendi quia tale ius bene transit ad singularem successorem, Ita Fel. in 2. & Ias. in 4. limit.
Tertiò fallit, quando iste terminus successoribus, vel hæredibus, profertur per se: secus si ambo cumulantur. Ita Ias. vbi suprà, in 2. limitatione, referendo Alex. quod tamen reprobat, & tenet contrarium.
Quartò fallit, quando essemus in beneficijs vel similibus in quibus fit latissima interpretatio, in præiudicium concedentis. Ita Ias. in 3. limit. referendo Alex. in quo tamen dicit aduertendum, & sic non bene se firmat.

REGVLA DCCXVIII.

SVMMAE maiori inest minor. Tex. in l. 3. §. si quis plus ff. de alimen. & cib. legat. & in leg. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig.
Amplia istam regulam quatuor modis, vt per Ias. in d. §. stipulanti.
Limita septem modis, vt per eundem Ias. ibid. col. 3.

REGVLA DCCXIX.

SVPPLICARE licitum est à sententia in casibus, in quibus non potest appellari ab ea. Regula est, quam tradit glo. in c. ex literis. de restit. in integr. in verbo, supplicauit in princip. quam ibi dicit singul. Abb. in colum. s. probatur etiam ex leg. si quis aduersus. cum authentic. qua supplicatio. C. de precib. imperat. offer. ita not. Ias. in d. authẽ. in notab. 5.

Limita & intellige istam regulam, quando à sententia non potest appellari propter excellentiam eius qui eam tulit: secus quando à iure communi non potest appellari, quia tunc non potest etiã supplicari, nisi beneficio ętatis, aut fauore matrimonij. Ita Inno. & Caño. in d.c. ex literis. quem cum alijs pluribus refert Ias. vbi suprà, sic restringendo suprascriptam regulam.

REGVLA DCCXX.

SVRREPTIO non dolosa, sed per simplicitatem quæ fuit causa vnius rei tantum, vnam solam vitiat & non aliam cuius non fuit causa in literis gratiosis: & ad beneficia, in quibus censentur concessa eã, quæ princeps omnino concessisset, etiam si fuisset expressum id quod est tacitum. Firmat hanc conclusionem Ant. Imol. Domin. & Abb. in c. super literis. de rescrip. laté Dom. in repet. c. postulasti. col. 15. eod. titu. Domini de Rota in decis. 19. incip. quidam obtinuit. tit. de præben. in antiquis. text. est in c. dudum. versicu. considerantes. de præben. lib. 6. & in c. si pro clericis pauperibus. eod. tit. quæ iura inter alia allegat Fely. in d.c. super literis, col. 2.

Limita quinque modis, vt per eum ibi, col. 2. & 3.

REGVLA DCCXXI.

SVRREPTIONEM rescripti fundans in taciturnitate actus, quẽ prius impugnauit, non auditur. Notat Aegidius conclus. 554. & confirmat Fel. in c. super literis. de rescrip. col. 8. ad fi.

Limita tripliciter, vt per eundem Fel. ibidem.

REGVLA DCCXXII.

SVSPENSVS donec satisfecerit, satisfaciendo liberatur absq; absolutione, præmissa tamen iudicis declaratione super ipso facto, scilicet ꝙ satisfecerit: probat gl. in cle. 1. de deci. in verbo, donec. & est communis conclusio modernorum in c. 1. de iudic.

Limita in tribus casibus, in quibus dicta declaratio nõ requiritur, vt per Ioan. Francis. de Ripa in d.c. columna 2.

Primò, in suspenso à iure: & regula procedit in suspenso ab homine, quod confirmat triplici differentia inter suspensionem iuris & hominis: in cuius confirmationem adde duodecim differentias, quas ponit Felin. inter ea quę fiunt à iure, & ea quæ fiunt ab homine in ca. pastoralis. §. fin. de offi. deleg.

Secundò limita, in suspenso ad tempus, qui eo elapso, poterit celebrari absq; vlla facti declaratione.

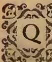
Tertiò, quando talis suspensus donec satisfecerit, satisfecisset coram iudice, quia sine alia declaratione est absolutus, vt ibi per eum: quia acta faciunt notorium, vt in ca. cum olim de verb. signif. cum similibus.

FALLENTIÆ DOMINI ANTONII CORSETI SICVLI.

AD REGVLAM,

Spoliatus ante omnia restituendus.

VAERO an rex iniustè expulsus à regno suo debeat restitui? Et respondeo quòd sic propter regulam iuris vtriusq; quam hic intersero cum fallentijs suis. Regula est quòd spoliatus ante omnia est restituendus. c. fi. de ord. cog. ca. in literis. & c. itẽ cum quis. c. conquerente. & c. sollicite. de restit. spoliato. rum. l. si quis ad se fundum. C. ad legem Iul. de vi publi.

Limita primò, vltra 11. fallentias datas per Lafran. Brixi. in repet. rub. de caus. poss. & propriet. in fi. 8. col. & per Moder. in l. naturaliter. in §. nihil commune. ff. de acquir. pos. hanc regulam, vt non habeat locum, quando possessorium sapit causam proprietatis, & habet annexam, seu mixtam proprietatis causam. l. 2. §. quædam. ff. de interdi. cum ibi plene not. & volunt omnes Doct. & ibi Bart. & alij in d. l. naturaliter. §. nihil commune. & Docto. in d.c. solicite. & Abb. Moder. in d. ca. in literis. in ver. sed contra prædicta & text. oppono, in 5. col. de restit. spoliato.

Limita 2. dictam regulam non habere locum, vbi spoliatus reconueniretur super quæstione spoliationis. text. est in d.c. fi. de ordi. cognit.

Limita 3. si excipienti de proprietate præiudicaretur posteà super possessione, si posteà agẽdo petitorio, & obtinendo non posset finaliter reddi ipsa possessio in ea fortitudine, in qua nũc est, puta si est talis possessio, quæ per modicum tempus corrumpitur, vt esset corpus mortuũ, secundum Inn. in c. cum liberum. de sepul. facit quod no. in c. in literis. de restit. spoliato.

Limita 4. non habere locum, vbi præsumptio iniustæ possessionis esset fundata de iure cõi contra agentem possessorio: quia talis præsumptio admittitur contra agentẽ possessorio recuperandæ per tex. c. ad decimas. de restitu. spol. lib. 6. & quando notorie constaret de non iure spoliati, ex quo ius commune est contra eum, secundũ Imo. post Bald. in d. l. naturaliter. §. nihil commune.

Limita 5. vbi in omni spoliatione notoriè cõstaret de non iure spoliati, & de iure spoliãtis, secundum Inn. in c. cũ ecclesia Sutrina. de caus. pos. & proprie. & ibi per Abb. in versic. sed circa prædicta quæro. vbi dicit quòd prædo. & possessor malæ fidei est restituendus, nisi constet in iudicio eum esse prædonem, quod est notandum pro limitatiõe c. in literis. de rest. spol. licet aliter ibi senserit Abb. & facit d.c. ad decimas. & quod not. Inn. in c. constitutus. de fil. presby. & not. Doct. in d c. in literis. & Abb. in c. ex parte. circa fi. eod. tit. de resti. spol. & per Alexã. in d. §. nihil commune. vbi plenè de hoc.

Limita 6. in casu c. literas. de restit. spoliat. quando spoliatus peteret restitutionem coniugis, & probationes super consanguinitate incontinenti offerentur probandæ: quia tunc impeditur restitutio, quo ad copulam carnalẽ, secus si probationes non offerentur incontinenti, vt in c. ex conquestione. de restit. spoliato. secundum Abb. in d. c. in literis. eod. titu. vbi dicit idem esse in causa beneficiali propter rationem peccati: quod vltimum non puto verum in d.c. in literis.

Limita 7. nisi spoliatus confitens de iure suo consenserit, vt admitteretur exceptio defectum proprietatis concernens. tex. est apertus in c. 1. de restit. spoliat.

Limita 8. in prędone, qui moratur in stratis publicis ad deprædandum, & occidendum, vt est tex. in l. 1. C. quando licet vnicuiq; sine iud. se vin. & glo. sing. in d.c. in literis. in ver. prædo. de resti. spolia. quam magnifacit ibi Bal. ꝙ qui potest offendi in persona, multo fortius in bonis. facit leg. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. & ꝙ voluit Bal. in auth. sed nouo iure. in 2. col. C. de ser. fugi. vbi notorio criminoso denegatur aduocatus.

Limita 9. quando possessorium & petitorium intentãtur ab eadem persona spoliata, vt est tex. in c. cũ dilectus. de ordi. cogni. & voluit gl. 1. in d.c. in literis.

Limita 10. regulam procedere, quando agens proponit veram violentiam, secus si factam: quia tunc contra eum obstat exceptio domini conuenti, vt l. fi. & l. inuasor & ibi per doct. C. vnde vi. & per Bart. in l. si de vi. ff. de iudic. restringerem tamen hoc in casu quo absens rediret, & sciret possessionem naturalem occupatam per alium & suspicaretur posse expelli: quia tunc datur interdictũ vnde vi, secundum Doct. in d.c. in literis. per text. in le. clam possidere. §. qui ad nundinas. cum le. seq. & l. si id quod. §. fi. ff. de acqui. poss.

Limita 11. nisi spontanea abiuratio, seu renuntiatio beneficij cum iuramēto præcessisset spoliationem: quia nō potest petere restitutionem: quia per ipsam renuntiationem perdidit tam proprietatem, quàm possessionem: & quia notoriè obstat sibi defectus proprietatis. tex. est pulcher in c. accepta. de resti. spol.

Limita 12, secundum Bald. in l. pen. C. si à non compe. iud. ad fi. quando exceptio, quę obijcitur spoliato non requirit probationem facti, allegat Old. consi. 281. & Alex. ibi in a posti. allegat eundem consi. 274. incip. in causa quę vertitur.

Limita 13. quando petitio in possessorio esset iuri publico & iuri cōi contraria: quia tunc auditur excipiens. ita dicit, Bald. in l. si quis conductionis. circa fin. C. loca.

Limita 14. si agens alleget canonicè possedisse in beneficialibus, aliter non admittendus per iudicem. de fil. presbyt. c. constitutus. & de reg. iur. c. 1. lib. 6. secundum Bald. in d. l. si quis conductionis. & plenè per Abb. & alios in d. capitu. in literis. licet Abb. ibi, alleget plura iura probantia contrarium.

Limita 15. quando agitur pro recuperanda possessione quæ vacabat tempore in quo fuit occupata per reum conuentum. gl. est not. in l. fi. C. vnde vi. quā Doct. ibi approbant. & An. in l. 2. C. de edic. diui Adri. tol.

Limita decimosextò, nisi exceptio defectus proprietatis esset notoria præsumptione iuris: vt quia possidebat duo beneficia incompatibilia, vel erat minor ætate respectu illius beneficij. ita pulchrè Io. An. in addit. Specu. in rub. de resti. spo. post prin. & But. in c. in literis. eodem tit. & Rota deci. 3. si contra agentem. in addit. ad eam in verbo, restitutio. incip. pone q aliquis obtinuit. eod. tit. in nouis. licet Abb. contrarium teneat in d. c. in literis. in penul. col. per c. insinuatione. in fi. de procu.

Limita 17. nisi crimen opponatur inhabilitans personam ad agendum, vt excommunicatio, vel bannum: quia obstabit agenti possessorio. But. in c. item cùm quis. in gl. 2. de resti. spolia. alleg. gl. in c. ex insinuatione. in ver. canonicum. de procur. vbi idem dicit de pacto de non petendo restitutionem, vel de re iudica. vel rauhabitione sententię latæ cum falso procuratore. Abb. in d. c. item cum quis alleg. aliam gl. in c. dilectus. el 1. in verbo, excommunicationis. de rescrip. & gl. in c. in nomine Domini. in verbo. audientia. 23. dist. tu adde aliam in can. 1. in glos. magna. in fi. 14. q. 1. & ibi Archi. & glos. 2. in fi. ibi, nullo. in can. infamis: §. verum. 3. q. 7.

Fallit primò, in excommunicato excommunicatione minori. Archi. & Domi. in d. c. in nomine domini. in fi.

Fallit secundò, nisi conueniatur ab excommunicatore vel ab eo qui fecit eum excommunicari. Spe. in tit. de peti. & poss. §. fin. in ver. 21.

Fallit tertiò, vbi spoliatio impediret implementum actus permissi excommunicato: puta ire Romam pro absolutione. Abb. in c. intelleximus. in 3. col. ibi, hoc dictum limito verum. de iudi.

Fallit quartò, nisi spoliator esset fugitiuus, vel res esset peritura. Abb. in c. cùm inter. in 5. col. de excep.

Fallit quintò, si est spoliatus vxore sua. glo. in c. quoniā in verb. vxores. 11. q. 3. quod intellige otherin iudicijs, non per viam actionis. Abb. in 6. col. post But. & Cal. in c. si. de ord. cogni.

Fallit sextò, quando excommunicatus non venit propriè vt actor, sed vt reus. Abb. in d. ca. ex insinuatione. in 3. col. de procur.

Limita 18. nisi obijciatur crimen hæresis: quia qui nō potest possidere, non potest prętendere spoliationem. gl. 2. in c. quo iure. 8. dist. But. & Abb. in d. ca. item cum quis. in gl. 2. gl. antepen. in ver. commodo. in c. ex parte. de rest. spoliatorum.

Limita 19. in casu schismatis. 23. q. 5. non vos. & glo. in d. c. in nomine domini. in ver. audientia. 23. dist.

Limita vigesimò, in casu intrusionis. tex. & gl. in d. ca. in nomine domini. in ver. audi. & 3. questio. 1. in summa, vbi dicit hoc speciale esse in Papa. & vnum pulchrum dictum de intrusione vide per Abb. in ca. ad aures. in 4. col. de rescript.

Limita 21. nisi opponatur criminis enormitas. 3. q. 5. c. super causa. item infamia & criminis euidentia, vt 2. q. 5. c. presbyter. 2. q. 1. c. scelus. & c. manifesta. item simonia, de simo. c. accusatum. & c. tanta. item contumacia, vt 3. q. 9. cap. decernimus. item scandalum. tertia quæstione 6. c. hęc quippe.

Limita 22. in casu cap. significasti. & capitul. gaudemus de diuor.

Limita 23. nisi aliquis conditionaliter possidens ante existentem conditionem spolietur: quia non restituitur, ex quo non possidebat, cum conditio nihil ponat in esse. c. olim. el 1. de restit. spolia.

Limita 24. nisi incontinenti dominus deiecerit aliquē de possessione sua. dict. capitulo olim. & ibi gloss. penult. allegat l. 1. §. vim vi repellere. ff. de vi & vi arma. & ff. ad l. aquil. l. scientiam. §. qui cum aliter. & de sent. excommu. c. si verò. el 1.

Limita 25. nisi spoliatus exciperet de spolatione: quia tunc non consequitur restitutionem: quia qui excipit, nihil petit. c. cum dilectus. de ordi. cogni.

Limita vigesimosextò, nisi à muliere obijciatur scientia viri magna. de restit. spol. c. ex transmissa. & c. literas. in fi. eod. titu.

Limita vigesimoseptimò, si ex gratia, vel precariò possedit. 10. q. 3. cap. quia cognouimus. & glo. penul. in dicto. capitulo, olim causam. & de exces. prelato. capitu. cum ad quorundam.

Limita 28. quādo de dominio apparet per sententiam absolutoriam latam in fauorem rei in petitorio iudicio, secundum doct. contra Bart. in d. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ar. c. cùm teneamur. de appella. & hoc siue conuentus possessorio recuperandę incidisset in pœnam l. si quis in tantam. C. vnde vi. siue nō, & pro dicta communi opi. doct. facit quod not. ipsemet Bart. in d. l. 1. §. sed & si is. ff. de noui ope. nun. & Inno. in c. cùm dilectus. de cau. poss. & proprie. & Io. And. in c. pastoralis. eod. titu. & in addit. Specu. in titu. de peti. & poss. in §. 1. ver. quid si. & ibi hoc fuit de mente Spec. Nec obstat d. c. cùm dilectus. quia procedit, quando spoliatus eodem libello immiscuit petitorium & possessorium, vnde si sententia est lata in petitorio contra ipsum actorem: quia reus fuit declaratus dñs, licet in possessorio fuerit lata pro ipso agente, preualet in executione sententia lata in petitorio, ex eo quia est quid imputetur sibi spoliato agenti, ex quo voluntariè immiscuit causam proprietatis cum ipso possessorio.

Limita 29. quando quis fuit spoliatus, & agit pro violētia sibi illata: quia clandestinè fuit spoliatus, nā tūc poterit reus qui clam spoliauit, agenti possessorio recuperādę opponere exceptionem dominij sui. ita Bald. in addi. in d. §. nihil commune. alleg. tex. in l. si de eo. in §. fi. ff. de acquir. possess. & idem voluit Bald. in l. si quis emptionis. in §. sed hoc super illis. C. de prescrip. triginta anno. idem Rom. in d. §. nihil commune. & Ang. & in l. vitia. C. de acquir. possess. & in d. §. sed hoc. & fuit de mente Dy. in c. qui ad agēdum. de regu. iur. lib. 6. licet Imol. & Moder. aliter voluerint in d. §. nihil commune.

Limita 30. an hęc regula habeat locum in colono. ff. de vi & vi arma. l. cùm fundum. in §. fi. & dic quòd sic, & cesset limitatio.

Limita trigesimoprimò, quādo obijcitur de dominio acquisito post spoliationem interueniēte facto, aut negligentia eius qui possessorium intentat, secundum Baldū, in d. capit. in literis, qui allegat quod habetur in capitulo, super hoc. in gl. magna. & ibi per Innocentium, de renunciationibus. & expressè affirmat But. in c. sollicitè. de rest. spol.

ſpol.& ſequuntur Moder. in d.§.nihil commune.

Limita trigeſimoſecundò, ſecundum Bal.in d.§.nihil cõmune;vt d.regula procedat, quando per vim expulſiuam ſeu per vim ablatiuã quis eſt priuatus poſſeſsione:ſecus ſi priuatus eſſet per vim compulſiuam: quia tunc regula nõ habet locum,vt ſi compuli te per metum ad tradendum rem,feciſti,licet coactè,ſi agas vt poſſeſsionem recuperes poterit tibi opponi exceptio dominij, per tex.cum gl.in d.c.ſuper hoc. & ſequuntur Imol. & Moder.in d.§.nihil commune.& Bal.in le.pen.ff.de cond.ob turpem cauſam & in l.3.C.quod met.cauſ.& in l.2.per Bar.C.eo. & ratio eſt , nam tunc competit remedium actionis , quod met. cau.quando præceſsit dicta vis compulſiua,vt in toto tit. quod met.cauſ. in quo remedio poteſt opponi exceptio dominij : quia illud non datur niſi damnum paſſo , & ſic non poteſt prætendere damnum, ex quo tenebaris reſtituere incontinenti per rei vendicationem, & ex quo poſſidebas de facto , & tenebaris mihi reſtituere, non habes intereſſe in repetendo per dictã actionem , ita dixit Azo in ſumma,quod met.cau.pro quo facit tex.in l.fin.§.fi.ff. quod met.cau.

Amplia trigeſimotertiò,ſi proponatur tacita renuntiatio beneficij facta ante ſpoliationem per aſſumptionem ſecundi beneficij incompatibilis cum primo , vt probat text.aureus in c.audita.de reſti.ſpoliato quod dictum approbant Moder. Peruſini in d.§. nihil commune.

Limita 34.ſecundum doct.in c.in literis.de reſtit.ſpol. & Bal.in d.§.nihil commune.vbi per confeſsionem actoris,vel facti notorietatem apparet iudici poſſeſsionem nõ debere reſtitui,per ea quæ habentur in c.ſignificaſti.de diuor.& ibi not.Innoc.& in c.conſtitutus.de fil.presbyt.& Bal.in l.ordinarij.C.de rei vendicatione.in 6.col.& in tit. de pace Conſtan.in ver.reſtituatur. per Ang.in d.l.ſi quis à ſe fundum.But.& Abb.in d.c.in literis.

Limita 35. niſi opponens de dominio haberet probationem paratam:puta per inſtrumentum publicum, ſtante ſtatuto ꝙ contra inſtrumentum publicum nihil poſſet opponi,& habeat executionem paratam ſicut ſententia:nam ſicut opponens , & probans de ſuo dominio per ſententiam auditur contra ſpoliatum agentem , vt ſuprà dictum fuit.ita etiam probans de tali dominio ſuo per tale inſtrumẽtum quod æquiparatur ſententiæ . facit quod not.Bar.in ſimili,in l.vinum.ſi cert.pet.& in l.in hac actione.ff.de tritica.& in le.3.§. in hac.ff.commoda.ſecus ſi ex forma ſtatuti inſtrumentum non habet executionem paratam, prout non habet de iure communi.l.4.§.ſi ex conuentione.ff.de re iud.& in l.minor 25. annis,cui fideicõmiſſum.ff.de minori.quia licet habeat incontinenti paratam probationem , non tamen obſtaret ſpoliatio agenti. per id quod not.in c.1.de reſti. ſpol. & eſt de mente Bart. in 1.lectura in d.§.nihil commune.& gl.in l. ſi de vi.ff.de iudi.dum voluerunt dictam probationem incontinenti paratam admitti ſolum in poſſeſſorio adipiſcendæ,& nõ in poſſeſſorio recuperandæ.& hoc voluerunt Moder.Peruſini in d.§. nihil commune.

Limita 36.vbi in reſtutione imminet peccatum,debet deferri reſtitutio , ſi probationes ſuper defectu proprietatis offeruntur paratę.iſta eſt ſingularis theorica Abb.in c. literas.de reſtit.ſpol.facit bona gloſſ.in cap.ſuper cauſa.2. quæſt.5.

Limita 37. niſi prælatus eccleſiæ ſpoliaſſet poſsidentẽ rem eccleſiæ,& poſteà conueniretur poſſeſſorio recuperandæ:nam ſi opponeret exceptionem dominij ſpectantis ad eccleſiam , & offerret ſe probaturum in promptu, deberet audiri.Bal.in l.1.ad fin.C.de appel. vbi dicit,ꝙ taliter poteſt ſaluari gloſſ.in l.ſi de vi.ff.de iud.quæ tenet,ꝙ admittitur exceptio dominij in omnibus poſſeſſorijs, quando reus ſe offert incontinenti probaturum , quę tamen reprobatur pręterquàm in poſſeſſorio adipiſcendæ. Bal.tamen ibi ſaluam dictam glo.etiam in iſto caſu,& ſequuntur Moder.in dic.§. nihil commune.per rationem: quia prælatus eccleſiæ inuadendo rem & poſſeſsionem rei eccleſiæ exiſtentis apud alium , non facit incidere eccleſiam in pœnam d.l.ſi quis in tantam. per gl.not.in c.1. ne dolo.& contu. Mihi videtur hoc non eſſe verum, per text.iuxta glo in c.1.de reſtit.ſpol.vbi gloſ.& communiter Doctor.tenent ibi, contrarium , & niſi ibi ſpoliatus conſenſiſſet agens nomine eccleſiæ non fuiſſet admiſſus in petitorio.

Limita 38. quòd obſtabit exceptio dominij ſpoliato oppoſita per tertium.l.bona fides.ff.depoſi.But. & Abb. in d.c.literis.in fi.Ange.in d.l.ſi quis à ſe fundum.& Moder.in d.§.nihil commune.Inno.in ca.veniens.de ſponſa. quod But.dicit procedere , quando ius tertij eſſet ſeparatum à iure ſpoliantis conuenti,vt ſic ſpolians non reportet commodum,de quo per Rot.deciſ. 3.ſi inter Titium. de cauſ.poſſeſ.& prop.in nouis.quod Abb.non putat verum : quia imò data connexitate procedit dicta fallentia per c.ſacris.de ſepult.pro qua opinione adduco bo.tex.in l.ſi communem.ff.quemadmodum ſerui. amit.& l.ſi quis ex argẽtarijs.in §.cogentur.ff.de eden.& plenè per Barb. in repe.c.Raynaldus. circa medium.de teſta. & per Fely. in c.1.de pręſcript.Limita tamen niſi ſpoliatus ageret per remedium attentatorum pendente appellatione: quia illud non poterit impediri per tertium. Imo.& Abb.in ca. bonæ. de appel.

Limita 39. niſi eſſet talis exceptio , per quam declararetur deficere ſpoliato agenti cauſam,& intereſſe ſuę poſſeſsionis: per id quod habetur in cle.1. de cauſa poſſeſſ.& proprie.ſecundum quoſdam ibi,ſed hoc non videtur verum indiſtinctè,niſi fortè in beneficialibus, ſecundũ Docto.in d.c.in literis. vel quando intereſſe deficit ex aliqua cauſa ſuperueniente poſt ſpoliationem.

Limita 40.ſi opponitur exceptio paupertatis conuenti contra ſpoliatum agẽtem: nam illa obſtat etiam in hoc iudicio priuilegiato: vt habetur in c. olim. el 2.de reſtitu. ſpol.quod procedit quãdo talis paupertas ſuperuenit propter ſpoliationem factam contra ipſum reum in repetita, non ſic ſi ex alia cauſa , vt ibi not. & per Rotam deciſione 444.incip.incip.fuit dubitatum.& not.in cap.frequens.de reſti.ſpol.lib.6.

Limita 41.in exceptione reſeruationis Papalis ſpecialis vel generalis cum decreto annullatiuo . nam illa obſtat ſpoliato agenti ad reſtitutionem beneficij ita reſeruati : cum talis reſeruatio Papæ afficiat non ſolum titulum beneficij,ſed etiam poſſeſsionem.Rot.deciſi.3.incip.ſi contra agentem.in tit.de reſti.ſpol.in not.But.& Abb.in d.c. in literis.in 17.col.eod.tit.

Limita 42. quando ſpoliatus nõ ageret poſſeſſorio recuperandę,ſed per actionem furti,vel condictione furtiua, vel vi bonorum rapt. vt cõtingit in rebus,pro quibus non datur interdictum recuperandę: ſecundum quod habetur in l.rem quæ nobis.ff.de acq.poſ. & ibi no.quia tũc ſpoliato agenti obſtat exceptio dominij per not.in l.ſi de eo.in §.fin.ff.eo. facit quod habetur in l.qui iniuriæ.in §. fi.ff.de iur.

Limita 43. quando ſpoliatus non ageret contra ſuum ſpoliatorem,ſed contra alium tertium, qui non ſpoliauit, licet forte habuerit cauſam ab ipſo ſpoliatore , puta aliquo remedio poſſeſſorio fortè,per le.ſi coloni.C.de agri. & cenſi.lib.11.vel per condictionem triticariam , vel ex canone,reintegranda.3.q.1. vel ex ca.ſæpe, de reſtit.ſpol. quando ageretur contra ſuccedentem ſcienter in vitium quia tunc obſtat exceptio dominij ipſius cõuenti,vt fuit de mente Bal.in l.2.ad fi.C.de ſer.fugi.& voluit Lap.alle. 302.contrarium ſenſit Bal.in l. in ciuilem.C.de furtis. & Butrigarius in c.paſtoralis.de cauſa poſſeſ. & propriet.facit quod habetur in l.fi.C.vnde vi.

Limita 44.non habere locum dictam regulam in omnibus caſibus, vbi non datur poſſeſsio.cap.ex parte.& ibi not.

not. de restit. spol. quia priuatio præsupponit habitum. l. manumissiones. ff. de iusti. & iur. l. decem. ff. de verb. obli. c. ad dissoluendum. de despon. impube. & c. quod vero nõ forma tum. 32. q. 2. istis secunda limita tamen in casib. not. in d. c. ex parte, in glo. antepen.

Limita 45. nisi mulier expelleretur à marito propter, dotem promissam, & non solutam. cap. per vestras. & ibi Doct. de don. inter virum & vxo. & l. si. C. ad Velleianũ, & ibi Bald. & Sily. glo. sing. in auth. de non eligen. secundo nu ben. §. fi. Bal. in l. de diuisione. ff. solut. matr. & in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. in l. pro oneribus. C. de iur. dot. Bal. Imo. & Mod. in l. si cum dotem, §. finautẽ in sæuissimo. ff. solu. mat. Abb. in c. quemadmodum. & in c. tua de iureiu. & in d. c. per vestras. & in c. literas. de restitu. spoliatorum. per Moder. in c. j. de adult. Inno. & doct. in c. salubriter, de vsuris.

Limita 46. nisi post violentiam & spoliationem factã, interuenisset consensus spoliari, vel taciturnitas tanti temporis, quod verisimiliter videtur per discessum, seu recessum à violentia. c. ad id quod. de spon. l. 2. cum ibi not. C. quod metus causa.

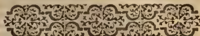
Limita 47. quod ex sola possessione facti cum nulla fuerit possessio iuris, sed nuda possessio nullo iuris colore fulcita, non competit restitutio. glo. antepe. & ibi doc. in d. c. ex parte. de resti. spol.

Limita 48. nisi laicus restitutionem decimarum petat. licet de facto possideat, c. causam quæ de præscrip. & not. glo. antepe. in d. c. ex parte.

Limita 49. nisi capellanus denegasset sacramenta suis, parochianis: quia si postea ab eis petat decimas, repelli poterit exceptione spoliationis sacramentorum. per text. in c. cum dilecti. de ord. cog. nã isto casu ipse capellanus non dicetur spoliatus, ex quo non exhibuit sacramenta, per quæ debebatur sibi decima, ita pulchre dixit Lap. alleg. sua, 202. quem refert & sequitur Butr. do. meus do. And. Sicul. in d. c. cum dilectus. in 22. col. facit quod habetur in auth. dos data. C. de don. ante nup. vbi colligit Bal. quod ille, qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, vt est glo. j. not. in l. si non fuerit. ff. de iureiur. & quod voluit Bald. in c. j. qualiter dominus propriæ. feud. priue. & bonus text. in c. esto subiectus. 95. dist. & quod voluit Inno. in c. mandatum. de rescr. quem referunt & sequuntur Bal. & Sali. in l. cum proponas. C. de pact.

Limita 50. q̃ si rector parochialis agat contra religiosos super decimis prædiorum assistentium intra limites, suæ parochiæ prætẽdens se spoliatum à 10. annis citra ad mittuntur religiosi volentes probare q̃ à 30. annis, citra semper fuerunt in possessione. nã per hoc excludunt possessionem & spoliationem prætensam per rectore. Nec ob. c. ad decimas. de resti. spol. lib. 6. quia illud procedit, qñ is contra quẽ facit ius cõe est actor petendo restitutione, sed in casu isti se defendunt, dicendo se non spoliasse, agat ergo rector si vult de proprietate, & obtinebit, nisi religiosi probent legitimam præscriptionẽ, vel alium titulum legitimum. nam licet ius commune faciat pro rectore in petitorio, non tamen in possessorio, vt in c. olim, 2. de resti. spoliat. pulchrè dixerunt domini de Rota decisi. 5 t. incip. si rector alicuius parochiæ. de resti. spoli. in nouis refert & sequitur d. Abb. in c. j. in vlt. col. in ver. oppono vlterius. de restit. spol. & dicit ibi Imo. in fi. in ver. tẽ aduerte quod vbi reus facit articulum contra agentẽ possess. q̃ ante prætensam spoliationem possedit, & postea nunc possidet, quod debet admitti talis articulus & exceptio: quia concludit actorem non spoliatum. alleg. not. per Inno. in c. super hoc de renun. Ex quo no. plures limi. ad c. ad decimas de restit. spol. lib. 6. vt ille text. non habeat locum in his, qui se defendunt, dicentes se nõ spoliasse. Secundo limitatur, nisi conuentus probare velit legitimam præscriptionem, vel alium legitimum titulum, & alias duas limitationes potuit Abb. in d. c. j. in vlt. volum. &c.

tu adde tertium, nisi sit lapsus tanti temporis de cuius initio memoria non existat. c. j. in fi. de præscr. lib. 6. l. 3. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidi. & æsti. & sentiunt domini de Rota. in præalleg. decis. adde etiam quartam, quando per priuilegium potest apparere de non iure spoliati. ita Lap. in d. c. ad decimas, adde quintam nisi notorie cõstet de non iure spoliati. doct. in c. cum ecclesia. & in c. pastoralis. de cau. pos. & proprie. Imo. in d. c. j. & Inn. in c. constitutus. de filijs presby. & in c. significasti de diuor.

EX COMMENTARIIS, D. ANDR. TIRAQVELLI, IN §. HOC SERMONE L. boues. ff. de verbo. significat.

SERMO simpliciter prolatus de primo, intelligitur, i. vno actu consumitur, perficitur, finitur: ita vt amplius locum nõ habeat. Quam quidem regulam Alex. con. 16. breuiter in casu præmisso. col. 2. nu. 9, lib. 4. dicit in omni dispositione seruari debere, vt etiã dicit Franc. Cur. Iunior, consi. 132. sacratissimæ, &c. habita diligenti, col. j. Et in omni materia, vt etiam tradit Ias. consi. 36. in causa mota, col. vlt. ver. ista responsio, lib. 2. Eamq; veluti, ex composito, & de industria, ac ex professo mirũ in modum celebrarunt, multisque ac magnis iurium thesauris locupletarunt duo superioris ætatis ornamenta ac lumina Fely. & Ias. ille in cap. 2. col. j. & duabus sequ. de treug. & pac. hic in duobus locis, scilicet in l. in duobus. §. si ei qui, col. j. & 2. ff. de iureiur. & iterum, in l. diuortio, aut ut alij eas leges diuidunt, l. fructus. §. quod in anno, col. 2. 3. & 4. ff. solu. matr. Et ita, vt cæteris vix aliquid reliqui fecisse videantur, quod eis addi posit. Mihi tamen nec inutile nec infructuosum visum fuit, quæ ab illis ipsis, prætereaq; ex alijs didici, huc veluti in vnum corpus congerere, quod & res admodum quotidiana, & ad vsum forensem accommodatissima est.

Solet autem quod iam diximus ea sententia frequentissima ex hoc nostro §. depromi. Cui tamẽ sunt & alij tex. similes, videlicet in l. cum pater. §. pater certam. ff. de leg. 2. vbi cautio de danda vel restituenda dote filiæ nupturæ de primis nuptijs tantum intelligitur, nec ad secundas nuptias porrigitur. Ex eoq; not. Bar. & Imol. ibi, id quod diximus in nostra regula. Sermonem simpliciter prolatũ intelligi pro prima vice. Bal. autem not. (quod idem est) verba simpliciter prolata restringi ad primum actum.

Estque etiam alius similis tex. in l. dotis promissio, versic. vlt. ff. de iure dot. vbi scribitur, dotis promissionem, in primis duntaxat nuptijs destinari, neque durare obligationem, si post alterius matrimonium ei nubat, cui dotẽ promiserat. Et ex eo idem not. Bar. quod supra ex d. §. pater certam. Est alius item text. in l. stipulationem quę propter, cum l. & licet, quæ illam confestim sequitur, & ibi Bart. in epito. posterioris. eod. tit. & in l. inter socerum. §. vlt. in fin. ff. de pact. dota. cum dicitur, quoniam ad primas nuptias pertinet, ea autem loquitur de restituenda dote, soluto morte mulieris matrimonio.

Est alius quoque tex. in l. matrimonij. ff. qui & à quib. vbi ancilla à nullo alio matrimonij causa manumitti potest, quàm qui eam vxorẽ ducturus est, q̃ si alter eã vxorem ducat, non erit libera, adeo vt nec si statim post eam repudiatam manumissor vxorem duxerit, liberam eam, non fieri, tanquam de his nuptijs senatus senserit, quę primę post

mæ post manumissionem nullis alijs interpositis secutæ sint. Qui quidem tex. admodum facit contra eorum sententiam, qui dicunt matrimonium medium non impedire legitimationem filiorum, quę fit ex sequenti matrimonio de quo per doct. in c. tanta, qui fil. sint legitim. & nos quoque latè diximus, in tractatu, Primigeniorum, q. 24. nu. 2. incip. sed vt ad speciem. & aliquid etiam dicemus infra, in 3. limi. num. 8. incip. huc etiam pertinet· Sed & facit hic text. aduersus ea quæ in vniuersum dicam, infra in d. 3. limi. vbi in fi. illius de hoc tex. aliquid dicemus.

Secundò huc spectat text· in l. stipulatio de dote, ff. de iure dot. vbi si extraneus dotans mulierem stipulatus fuerit eam dotem sibi reddi soluto matrimonio, facto diuortio, statim ita cõmittitur ea stipulatio, vt nec redintegrato matrimonio actio ex stipulatu quæsita intercidat. Atque etiam ita. vt stipulator non cogatur iterum eam dotẽ constituere, vt dicit ibi glo. per textum in d. l. dotem. ff. eodem tit. Vides igitur hanc stipulationem factam in casum soluti matrimonij ita perfici, & consumi per diuortium, vt nec redintegrato eodem matrimonio aboleatur & ad id glo. in d. l. stipulatio, allegat textum in l. item quęritur. §. vlti. ff. de loca. de quo postea dicemus.

Tertiò ad hanc sententiam pertinet tex. in d. l. diuort. §. quod in anno. ff. sol. mat. cuius autoritate Bald. ibi post Iac. Ra. Cy. & alios antiquiores, & ibi quoque Imo. in 1. not. ad id allegant hunc nostrum §. hoc sermone & Ro. & Alex. qui eum §. legunt cum §. ob donationes, vterq; col, 2. sed ille vers. vnde dicit, hic vers. ex hac glo. infert & ibi item Ias. col. j. quòd si quis ex hac locatione, aut alias, debeat habere fructus vnus anni cuiuspiam agri, qui, bis in anno fructus produxerit, intelligitur tãtum de primis, fructibus, non etiam de secundis. Et sequitur Alex. in additio. Bar. in hoc nostro §. hoc sermone, & in d. l. dotis, promissio, ff. de iur. dot. & cons. 16. breuiter in casu præmisso, circa medium, num. 6. lib. 4. & Maria. in ca. de illis, col. 8. versi. 8, no. de cond. appos. Feli. in d. ca. 2. col. 2. ver. si quis emit vina, de treug. & pac. & in cap. licet dilectus, col. vlt. vers. & hinc est q̃ vendens, de testib. Ias. in d. l. in duobus. §. si ei, qui col. 2. vers. sextò, facit. ff. de iureiuran. Geor. Na. in repe. clem. sæpe, in princ. col. 41. versic. ego hoc dictum, de verb. signi. & Franc. Curt. Iun. consil. 178 sacratissimæ. & c. habita, col. vlt. versi. & istam conclusionem. Sed tu super hoc vide quæ dicam infra in vndecima limitatione.

Et ne interim putes id superuacaneum esse, scire debes regiones quasdam adeo esse feraces, fœcundas, & vberes vt bis fructus singulis annis ferant. Nam de india, id asserit Martianus Capella lib. 6. & ante eum Plinius autoritate posidonij lib. 6. c. 17. & Solinus c. 65. In anno, inquit, India bis æstatem habet, bis legit frugem, & ante hos omnes Diodorus Siculus lib. 3. Bibliotheces, vbi & idẽ quoque dicit de insula Hyperboreorum. Sed & de Italia Virgilius lib. 2. Georgicorum.

Hic ver assiduum, atq; alienis mensibus ęstas.
Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Cui in eo quod dicit bis grauidæ pecudes: adstipulatus quod ipse Diodorus Siculus lib. j. c. 3. scribit, in Aegypto oues bis in anno parere, bisq́; lanã prębere. Idẽ autẽ Virg. vt ad eam redeamus li. 4. eiusdem illius operis.

Forsitan & pingues hortos quæ cura colendi.
Ornaret, canerem. biferiq́; rosaria pasti.

Quò, s. vno in anno bis illis nascerentur rosæ, vt scribit Seruius. Varro autem lib. primo, de agricultura, ca. 7. scribit vites apud mare Smyrnæ esse biferas. & in agro Consentino malum biferam esse, i. quæ bis in anno fructus ferãt. quod & ipsam ex eodem repetit Plinius li. 16. cap. 2. Sed & Theophrastus lib. de causis plantarum 11. c. c. 13. & Columlla lib. 5. c. 10. tradunt ficus esse biferas. Et Plinius lib. 13. c. 14. Arphacen & Adrachnen. Et lib. 15. cap. 22. nuces, & lib. 18. cap. 14. in quibusdam locis Africæ, biferam vitem bis anno vindemiare. Quin ipse illo libr. 16. cap. 27. supra citato, tradit & ipsas vites alicubi triferas esse, & cupressos, & alias quoque arbores biferas Strabo quoque lib. decisептimò scribit in Lydia nonnullos populos habere quasdam terras biferas, & duas messes facere. Sed super ea mirum est, quod tradit Solinus in cap. 45. in Aegypto ficum Aegyptiam quam vocant vno anno septies fructum sufficere quod & ante illam dixerat, Plinius lib. 13. capite septimo.

Quæ res in memoriam reducit, quod à Plutarcho proditum est in vita Antonij, quòd cum Anto. ipse Asiaticis secunda vectigalia imperaret, Hybreas qui ciuitatum causam susceperat, Si potes, inquit Anto. eodem anno bis vectigal exigere, illud etiam, vt bis æstatem habeamus, bisq́; autumnum, i. vt duas messes, duasq́; vindemias singulis quibusque annis habeamus. In hac autem fertilitatis, mentione supra cætera omnia mirum est, quod tradit põponius Mela li. 3. c. 6. quo c. de Hispaniæ, & septentrionis insulis, scribit, in Lusitania Erythia adeo fertiles, agros, vt cùm sata frumenta sunt, subinde recidiuis seminib. segetem nouantibus, septem minimum, interim plures, etiam messes ferant, sed an id vno anno aut plurib. fiat, non aperit.

At illud, vt tandem à semita in viam redeamus, mihi omnino verum esse videtur, vt si id vsu eueniat, vt bis ager fructus in vno anno ferat ex natura soli, vel arboris, vt in illis locis, & arboribus. de quibus locuti sumus, & quis ex contractu fructus vnius anni percipere debeat, non dubitarem, quin & binos illos fructus habere deberet. At si id contingat, quoniam fructus alterius anni sunt adeo præcoces, vt colligantur intra tempus prioris, certè haberet locum ea sententia, vt non nisi priores fructus, habere debeat, neque enim hi duo fructus vnius anni, siue vnius æstatis, aut autumni sunt.

Quartò in l. si socius pro filia, in princ. ff. pro soci. quẽ solus Raaphael Fulgos. ponderat, & reputat singularem, ibi, in 5. not. ad hoc, vt si inter plures fratres pactum sit, vt dos filiarum soluatur ex bonis omnibus intelligitur, vt semel tantum doterur, nisi aliter expressim actum fuerit. ad quod & illum expendit Lucas Pen. in l. si quis Decurio, colum. 2. versiculo. idem videmus. C. de Decurion. lib. 10. Pet. Anch. consi. 404. tria dubia in causa Vlrici. & Ias. in d. l. in duobus. §. si ei qui, col. 2. ver. tertiò facit, & in d. l. diuortio. §. quod in anno, col. 2. ver. pro confirmatione, vbi dicit eum text. not. & paucis notum. & prætereà in l. inter stipulantem. §. sacram, col. septima versi. tu aduerta ff. de verbo. oblig. & consil. 36. in causa mota per nobiles. col. vlt. lib, 3. vbi dicit eum tex. esse in id solennem. Circa quod vide quæ dicam infra in 9. limitatio: vers. sed & ex hoc. & vers. sed hanc tamen principalem.

Quintò quòd illius tex. in d. l. si socius, autoritate scribit Bal. in l. vlt. col. 2. vers. sed nũquid eo casu, C. de do. promissio, in j. lectu. quòd stante statuto, vt frater teneatur, dotare sororem, si eam semel dotauerit, & ea casu fortuito, dotem perdiderit, non tenebitur frater eam amplius, dotare: quia statutum intelligitur de vna, siue prima dote tantum. Et id sequitur & commendat Ias. in d. l. in duobus. §. si ei qui, col. 2. vers. tertiodecimò facit. ff. de iureiur. & in d. l. diuortio. §. quod in anno, col. 2. vers. vbi supra. ff. solut. mat. & Feli. in d. c. 2. col. 3. vers. si ille qui est obligatus, de treg. & pace. & Catel. Cot. in memor. incip. executores, col. j. vers. & potest confirmari.

Id quod tamen intelligendum est secundum declarationem Alex. in l. si cum dotem. §. j. col. 2. ver. iuxta hoc quæro, ff. solut. matr. vbi distinguit in hac ipsa specie, an frater teneatur dotare sororem ex dispositione hominis, an vero ex dispositiõe legis secundum ea, quæ dicemus, infra in d. 9. limitatio. vti etiam & in hoc casu distinguit, Soc. cons. 5. cuius caput est suprascriptus insignis doctor, col. 2. vers. ad secundum, lib. quarto.

Sextò alius tex.in l.si duo,§.j.ff.de arbitr.vbi pœna semel commissa,soluitur compromissum: nec amplius peti potest,nisi aliud actus sit.Sed quomodo id intelligatur & an procedat in eo quod interest, vide glo. vlt. Alb.Bar. & Bal. ibi, & glo. vlt. in l.si sic stipulatus sim, & ibi,Bar. col.j.in quatuor primis opposit. Bal.& Imo. col.2.ver.in eadem glo.in fi.& iterum vers.& conclude breuiter. Frã. Are,col. 2. vers.quorum dictis addo.ff. de verb. oblig.gl. in l.2.in verbo,repellere, vers.item si semel pœna, & ibi Cy.col.pen.in 7. quęst. Bart. col.vlt. versi. quæro quando præmissa, & Ias. nu. 140.C.de iure emphyteut. Spe. tit.de arbit. & arbitrator, §. vlt.vers. quòd si dictum sit, & tit.de emphyteus.§.nunc aliqua,in 38. quæstio. & ibi Bald.in additio.Cy.in l.quicunque,col.vlt. vers.quintò, quæro,quid si quarta C.de seruis fugiti. & Pet. Anch. in c.si compromissarius, column. 1. in 4.not. de electio. libro sexto.

Septimò,quod admodum est his confine, quòd à Masuerio scriptore non contemnendo traditum est,in tit.de tallijs.§. item quatuor,quòd id quod solet dici in nostra Gallia,dominum posse cogere vasallum,vt aliquid conferat pro dote suæ filiæ,intelligitur,vt semel tantum, siue pro vna vice conferat pro vnaquaq; filia.Imò vero Guido papæ decisio. Delphinat. 57. an vasallus, in fi.asseuerãter tradit,id intelligi pro prima tantum filia,& primo ipsius matrimonio.arg. huius nostri §. hoc sermone, & l. sancimus.la.j. C.de consulib.li. 12.quod & sequitur Chassa.in consuetu.Burgund. tit. j. §. 4. in princ. & alij quos tibi citauimus in tract.nostro. Primogeniorum, quæsti. 70.vbi videre poteris.

Octauò tex.in l.si is qui Stichum.ff.de procura. vbi si is qui Stichum,vel Damam vtrum eorum ipse vellet stipulatus est,& ipse,aut procurator ipsius cuius factum ratum habuerit,alterum petijt stipulatio consumpta est,i. alterũ petere non potest,cuius quidẽ tex.autoritate Bal.in c.in literis ver.si autem semel,extrã,de offi.de leg.dicit,ꝙ consumpta est gratia per vnum actum.

Estq; & alius text.in l.serui electione.in princ.ff.de lega.j. vbi serui electione legata,semel duntaxat optare possumus.& similis tex.in l.apud Aufidium.ff.de optio. leg. vbi si ita legatum sit, vestimenta quæ vellet, deinde antequam ea sumeret,alia se velle dixisset: mutare voluntatẽ eũ non posse,quia omne ius legati, prima testatione consumpsit, & ibi glo. adducit in eam rem alios text.vbi videre poteris.

Verum,quia sunt & alij qui videntur probare contrarium, vide quæ in id,an s.qui semel elegit vtiliter, vel inutiliter posit variare, & iterũ eligere,siue in eo casu ĩ quo d.lex loquitur,siue in alijs tradunt gl.& Alb.in l.cũ indebitũ,de con.inde.gl.vlt.in c.gratia,& ibi Io.And. super ea gl.vlt. de rescri.& gl.in ca. si cõpromissarius.§.si verò eligat.& ibi Io.And.circa mediũ,vers.in gl.approbantur,& Petr.Anch.col.2.ver.vlt.quia tex.& Domi.de elect.li.6. Bar.Bal.latè Albe. in d.l.serui electio.ff.de leg.j.Bal.& Albe.in l.qui per salutẽ.ff.de iureiu.& alios plurimos, quos passim tibi citabo in limitationibus.

Nonò huc pertinet tex.in l.fideicomm.§.si quis alicui decẽ .ff.de leg.3.& alius similis in l.j.§.si cui ita sit legatũ. ff. vt lega.nomi.caue. vbi si ita legatũ est, vt si legatarius, perderet quod ei in testamento relictũ est, hæres rursus, id pręstet non intelligitur, vt quoties perdiderit, toties, id restituere teneatur,sed tñ si post præstationẽ legati,semel legatarius perdiderit,nõ ẽt si postea rursum perdiderit,& ita tantum de prima amissione intelligatur.

Decimò his adstipulatur tex.in l.si is à quo §.si semel, qui est vlt.ff.vt in posses.leg.vbi si semel satisdatũ fuerit, nõ est necesse rursus caueri:ẽt si forte dicatur egenos fideiussores esse datos,eũ.n.facilitati suæ ferre debere, qui fideiussores minus idoneos accepit,neq;.n.oportere per singula momẽta onerari eũ,à quo satis petitur, tanquam, l. per primã satisdationẽ satisfactũ sit obligationi satisdãdi, eaq; obligatio prima illa satisdatiõe cõsumatur.Sed quod nõ omittẽdũ est,cõsestim in l.seq.ita scribitur planè si noua causa allegatur,veluti quò fideiussor decessit, aut ẽt rẽ omnem familiarem,inopinatæ fortunæ impetu amiserit ęquũ esse præstari cautionẽ,Cui cõsentit tex.ĩ l.j.§.quod ait prætor,ff.quor.leg.Sed hęc exceptio pertinet ad sextã limitationem,vbi & nos hunc tex.ex Roma. citabimus.

Vndecimò eiusdẽ notę est tex.in l.vlt.§.si qua idonea ff.de bon.autor. iudic. posiden.Si qua inquit,idonea causa interuenerit,vtrum semel an ẽt sæpius recognitio & dispunctio concedenda sit creditorib. videamus, & ait Labeo amplius ǭ semel nõ esse concedendũ. Si quis tñ iurauerit nõ calũniæ cã se postulare,neq; habere quæ dispunxerit,iterũ ei faciẽdã potestatẽ,nec amplius quã bis,& ibi gl.pro cõcord.affert.d.§.si quis alicui decem,de quò diximus in 2.ab hinc vers.Et pro cõtrario quoq; adducit veluti,§.j.ff. de eden.de quo dicemus infra in 9.limitatione

Duodecimò accedit tex. in l.eum qui calẽdis,ff.de verbo.oblig.vbi eũ qui calẽdis Ianuarijs stipulatur,si nõ adijciat quibus,de primis intelligendũ est,tanquã id actũ fuisse videatur,& ibi glo. pro concor. allegat hunc nostrũ §. tanquã,s. ille tex.ad hanc nostram regulã pertineat,cuius principale fundamentũ ab omnibus sumitur ex d.nostro §.Ex illo aũt tex.sumit Bal.ꝙ si papa cõcedat præbendã in tali ecclesia vacaturã,nõ apposito tẽpore, intelligit de proxima vacatura,& vide quæ dicã infra in limitatione.

Tertiodecimò hunc spectat tex.in l.inter illam.§. j.ff. verb.sign.vbi illud,facito in diebus,intelligitur de biduo proximo,& ita duobus primis diebus,nam cũ pluraliter proferantur,non de vno tantũ potest intelligi,sed necesse est duos saltẽ accipi,l.vbi numerus.ff.de testibus. & ca. pluralis,de regu.iur. li.6. cum alijs iurib.cõcor.à me collectis in l.si vnquam,in verbo,susceperit liberos nu.226. incip.sed de his.C.de reuo.dona.Igitur cũ de duobus diebus in illis verbis intelligatur, sequitur ex nostra regula, de duobus primis diebus intelligi debeat. Et idẽ si de annis simpliciter loquamur, vt.s.de primo biennio, siue de primis duob. annis intelligere debeamus,l.libertas quę in vltimũ.§.si.ff.de manumis.testam.

Quartodecimò adstipulatur alius tex.in l.si quis iusiurandum,C.de reb. credit.quo innixus Bal. in auth. habita,col.7.ver.primò dubitatur,si scholaris,in fi. buius quæstionis,C.ne filius pro patre, scribit quòd in casib.in quibus permittitur variatio,intelligitur tantum de prima ita s. vt non liceat iterum variare.Et id sequitur Ias. in l.prætor, §. si aliquando,col. 3.vers. tertiò. not.ff. de ope. no. nun.& in l.quicquid,col.4.ver.itẽ pro ista gl.ff.de ver.obl. & in l.edita,col.4.vers.& attende diligenter.C. de eden.

Ex eoq; dicit ipse Bal.vbi supra,in ea quæst.quã facit, glo.ibi,in verbo.optimè,an si scholasticus semel elegerit vnum ex iudicibus ibi declaratis, poterit postea, variare quod posse ea glo.affirmat vsque ad litis contestationem per l.si conuenerit,ff.de iurisd.om.iud.iuncta l.si cum dotem.§.eo aũt tempore,ff.solut.mat.Nic.aũt Math.& alij pleriq; negant,arg.l.j.in fi.C.de assert.toll. Et hanc partẽ tenet ipse Bal.subiungens id quod supra diximus,ꝙ si permitteretur illi variare, non nisi semel permitteretur. Et sequitur Ias.in d.l.quicquid atq; etiam in d.l. edita, quibus locis supra citauimus.

Et ex hoc singulariter consuluit Io.Cal.cons.21.cuius initium est,an laicus,possit titu.de iure patro. ꝙ licet patronus laicus possit variare,intelligitur tamen, vt semel, id possit facere,& non pluries,vt dicit istud clarè innuere iura de hoc loquentia,& aliqua quædam allegat.Et illum sequitur Philipp.Dec.consil.619.quæritur ex duob. præsentatis,col.2.ver.secundò hoc probatur, vbi ex hoc dicit,variationem permissam de primo actu tantum intelligi,est tamen ibi error in num.con.Cald.

Decimoquintò,quòd autoritate illius tex.in d.l.si quis

iuriiu-

iurisiurandum.C.de reb.cred.voluit Bar. non admodum dissimile, in l.post legatum, in prin.col.vlt.ff.de his quib. vt indig, ꝙ quis non potest nisi semel suam positionem, vel negationem reuocare, & idem dicitur voluisse ipse, Bar.in l.vlt.ff.de præt.stipul.vbi tamẽ nõ id dicit, sed illud ꝙ si promitto stare simplici tuo dicto, vel iuramẽto, possum id reuocare antequam tu declaraueris, per d. l.si quis iusiurandum.Sed & id expresse voluit per eã ipsam l.Bal. in l.j.col.vlt.ver.4.est si quis, C.de fur.vbi ex eo dicit generalius, ꝙ si quis reuocauit aliquem actum vel rationem non potest postea eam reuocationem reuocare.

Decimosextò, vt relinquamus text.iuris ciuilis, & aliquid depromamus ex tex.iuris canonici, huc spectat tex. in c.si clericus in princ.de præben.lib.6.vbi si simpliciter mandatum fuerit à summo pontifice alium prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, ita vt si is, pro quo mandatum fuerat, negligens fuerit in primo beneficio petendo, consumpta extinctaq; sit ea gratia, ita.n.ex eo tex.not.Domini in 2.not.& Phil.Fran. post prin. ver. in tex.ibi aliam, vbi pro concor.adducit hunc nostrum §. hoc sermone.Sed aduerte, quia ille tex.in d.ca.si clericus, expresse loquitur, cum mandatum est prouideri de beneficio proximè vacaturo, non simpliciter de vacaturo, ita vt nihil ad nostrũ. §.pertinere videatur, cum expressum, sit de primo, verum omnes vbique eum tex. intelligunt, vti Domi.& Franc.faciunt.

Decimoseptimò accedit tex.in c.ordinarij.ante fi.ibi, vel si ea quæ sic obtinet, & ibi glo.in verbo, ea, quæ de off.ordi. lib.6.ex quo non obscurè colligitur, quòd dispensatio ad duo beneficia intelligitur de duobus primis tantũ, sed est expressior tex.in c.non potest, ver.illud autem, de præbendis, eod.li.vbi & Io.Mona.post prin. & Arch. col.2.in verbo primis, id confirmant per nostrum hunc, §. hoc sermone, quoniam inquiunt, duobus, primis obtinentis impleta est gratia, per eundem ipsum §.hoc sermone, cuius etiam §.autoritate, idem voluit Inn.in cap. dudum.el 2.col.pen.& ibi quoq; Host.Compost.Bald.col. quoque pe.ver.dicit Inn.& alij, extra, de ele.Quod tñ intellige secundum ea quæ dicam inferius in 11.limi.

Decimooctauò in d.c.non potest, per eum tex. tradit Arch.ibi, vt à nonnullis citatur, licet in meo codice nõ inuenerim, ꝙ si papa dispensauerit cum illegitimo, vt possit obtinet beneficium, intelligitur de primo tantum, ita vt primum dimiserit, non poterit aliud vi illius dispensationis obtinere veluti, ea gratia siue dispensatio per adeptionem primi sortita sit suum effectum, & ita dicit suisse declaratum.

Sed & boc ipsum haud dubie voluit idem Archid. in c.j.ad fin.de fil.presbyter.lib.6.vbi id dicit pronuntiasse, Bonifacium Papam, & id sequuntur.D.à Rota, qui & eã opin.dicunt receptam esse in curia, decis.j.incip. si illegitimus, in j.dubio.de fil.presby.in nouis, & Lucas Pen. in l.si quis decurio.col.2.ver.vnde secundum quosdam, C. de decu.lib.10.& nõ obscure Bal.in c.innotuit, col.j.ver. quæro dispensatum est, de elect. vbi & ad hoc allegat hũc nostrum §.hoc sermone, & alia ex iuribus supra citatis, & Phil.Franc.in d.c.non potest, col.vlt.de præben. lib.6. & Phil.Dec.cons.169.circa primum videbatur, col.j. & cons.152.cum reuerendissimus, col.2.nu.4.

Contrarium tamen tenuerunt Io.Mona.& Io.Andr. in c.j.ille col.2.in verbo obtinere, hic in fi.de fil.presbyt. & idem Io.And.in d.c.nõ potest, in verbo, primis, de prębendis.lib.6. Nam si illud verum esset, vt dicit Io.And.in posteriore loco, non tantum hoc casu procederet, sed & alias semper, & in quocunque alio inhabili, & in quacunque irregularitate ex culpa, vel sine culpa, quod satis durum esset.Item si primum beneficium dispensatum pereat chasmate, aut alio modo, nonne summa esset iniuria vt non possit habere secundum, & alia multa subdit, ad huius opinionis defensionem, nec credit ipse Io.And.Bonifacium id pronuntiasse, quia si id fecisset, id sciuisset Io. Mon.qui erat cardinalis, & cum illo vixerat, Et idem voluit Pet.Anch.in d.c.non potest, col.j.vers.tertio, no. & ibi quoque Domi.in §.j.col.2.vers.quod si papa dispensat, & Phil.Franc.col.vlt.super. gl. in verbo, in primis, de præben.lib.sexto, & idem Anch.cons.404.tria dubia, col. 3.ver. secundum dubium,

Nec obstat (inquit Anc.) d. c.non potest, & alia similia nam aliud est dispensare super inhabilitate personæ, quæ est species huius quæstionis, aliud super beneficiorũ pluralitate, de qua loquitur d.c.non potest, & similia.Hæc.n. personam respicit, & ideo est personalis, ideoq; cum persona durat, sicut priuilegium personale, c.priuilegium, de regulis iuris, libro 6.nec dimisso primi beneficij reddit, eum inhabilem, nec reducit ad statum primum inhabilitatis, quia remissio semel facta tolli non debet, c. si qui, 22.q.2.nec spes melioris conditionis debet adimi, l.imperialis, in prin.C.de nup.Et bene facit quod not.ipse Ioan. And. post.Inn.in c.vlt.col.1.in verbo, examinari, de trãslat.episcop.Dispensatio verò pluralitatis vt subiungit ipse Pet.Anch.non concernit principaliter personam, imo ipsam alias habilem præsupponit, sed concernit numerũ beneficiorum, quod iuribus odiosum est, & ambitiosum c.quia nonnulli, extra, de cleri.non resid.& c.quia in tantum, de præb. lib.6.cum sim.non mirum, ergo si numerus duorum beneficiorum de primis duobus intelligitur & ex causa restringitur ad illa duo prima, sicut nomẽ hæredis, quod ex sui natura protenditur non solum ad primum, sed alios vlteriores, l.hæredes appellatio.ff.de verbo.sign.tamẽ ex causa restringitur ad primum, videlicet in dispositione non transmissibili ad heredes, vti est vsus fructus, l.antiquitas, C.de vsufruc.& dicemus postea.

Nec item obstat, vt & subdit Petr.Anch.d.c.j. de filio presby.lib.6.quia fuit dispensatio super vno beneficio cũ persona inhabili, licet.n. non possit habere nisi vnicum, vt ibi dicit, tamen eo dimisso, successiuè vnum post alterum poterit habere, & sic plura, vt ibi, not. Inno. nã semper iura considerant in dispositione causam proximam, & non remotam, vt no. in c.de cætero, de homic. & l. si mulier, ff.de rer.amot.& l.rogasti.ff.si cer.peta.vbi dispositio iudicatur ex causa proxima non remota, sicut in hoc casu cum Papa dispensat cum inhabili super beneficijs obtinendis, persona venit principaliter in dispositione, in qua vnum venit beneficium, sed persona habilitatur, ad ipsum.At cum dispẽsatur, vt possit obtinere duo vel tria, beneficia, hæc dispensatio concernit principaliter beneficia, non personam.quod hinc patet, quia si ille esset alias inhabilis propter crimen & irregularitatem, non posset, vi dispensationis huiusmodi beneficia, consequi, quia Papa dispensat super impedimento pluralitatis, & non inhabilitatis. Ergo submoto uno, alterum remanet, l.si nõ lex ff.de hære.inst.Et facit quod not.Spec.in tit. de legato. §. nunc ostendendũ, uers.18.ꝙ cum dispensatur cũ inhabili, debet de boc fieri expressa mentio, nec sufficit generalis, maximè, quia debet fieri, cũ causæ cognitione, alias potius diceretur factum temerarium, quod agitur contra iura, quam dispensatio ẽt facta à sciente & dispensare ualente, ut idem not.tit.de dispensatione, §.qualiter autem uersi.debet autem, & uers. dicunt autem quidam, & uersic. nunquid ergo, Hæc Petr.Anc.

Lapus autẽ, & post eũ, ipse Petr.Anch.ipse Do.& Phi. Franc.ĩ d.c.j.de filijs presb. lib.6.hanc rẽ latius tractarunt Nam aut Papa illegitimũ legitimat, aut cũ illegitimo dispensat, ut ipsi loquuntur.primo casu poterit habere aliud beneficium post primũ, secundo casu non poterit, nã in primo illo casu uertitur fauor, ideo ampliandus, c.cũ dilecti, filij.de don.in secundo odiũ, ideò restringendũ, ut in d.c.j.de fil.presb.lib.6.& c.odia.de reg.iur.lib.6. Et facit, (inquiunt) quod notat.Ioannes.Andræ.in capitul.per uenerabilem, supergl.2.qui fil.sint legit.ubi ostendit legiti-

matio-

mationem plus haberi uirium, quam dispensationem. Sed & in dispensatione (vt subdunt) posset et distingui quia aut cũ illegitimo generaliter dispensatur, vt promoueri posit ad beneficium ecclesiasticum, aut specialiter si generaliter, aut beneficiũ consequitur cũ effectu, aut nõ & primo casu nõ poterit dimisso primo, aliud cõsequi, & ita obtineat Arch. illa opinio, & facit c. nos consuetudinem, 12.dist.& c. si quis à pseudo episcopis, j.q.j.& c. vlt. & ibi gl.j. 33.q.2. Secundò casu, aut fuit in culpa, quia recepit iniustè primũ beneficium: vel etiam iustè, sed ipsõ vel dissimulanter illud prætermisit, fortè vberius aliudex pectans, & tunc quoque non poterit secundum consequi c.eum qui.de præben.lib.6.& cap. damnum.de regul. iur. eod.lib.6. Aut non fuit in culpa, & tunc poterit, secundũ consequi, quia dispensatio debet intelligi cum effectu, c. relatum, de cler.non resid.& c.in bis de verb.sign.& Can. hæc autem verba, de pœnit. dist.j. & facit quod not. Ioã. And.in c.in literis, extra de offic.deleg.& in cap. cum in multis.in glo.de relcr.lib.6.& secundum id intelligenda est opin.Io.And.in d.c.j.de fil.presbyt.lib.6.

Si autem, vt & illi inquiunt, dispensatum fuerit specialiter de obtinendo certo aliquo beneficio, tunc non poterit aliud obtinere. Neq;.n. dispensatio de re aliqua certa & expressa ad aliam trahi potest.c.cum olim abbas, extra, de offic.deleg.& c.si sceptum, de resc. li.6.& c. quam uis, el j.& c.cui de non sacerdotali, de præben.eod. libro. 6. Nam & hinc dispensatio super vno matrimonio nõ trahitur ad aliud, c.vlt. 33.q.2. & c.si autem, & ibi glo. vlti. 36.q.2. Et id quoque in dispensatione certi beneficij, vt ad id aliud non trahitur, voluit Ioann. And.in d.c. nõ potest, & ibi Phil.Franc. de præb.lib.6, & Pau.Eleaz. in d.c. j.de fil.presb.lib.6.

Adijciunt iap.Petr.Anch.Domi.& Phil. Franc.in eo, ipso c.j.de fil.presb.lib.6.ꝙ si cum aliquo dispensatũ fuerit super primo beneficio vacaturo, si illud beneficiũ alteri deberet ipse dispẽsatus obtinebit aliud beneficiũ. quod post illud proximè vacabit alteri no debitũ, & ita erit vel uti, sibi primũ, c.cũ in ecclel.de præben.li.6.& ita intelligendum est, d.c.j.de fil.præsby.li.6.

Addunt item & aliud Io.And.& post eum Phil. Fran. in d.c.non potest, ꝙ si tenor dispensationis huiusmodi, sit vt posit ad ordines & beneficia promoueri, tunc propter hoc plurale (beneficia) non haberet locum opinio, Arch.quia successiuè poterit habere plura beneficia, non obstante.d.c.j.de fil.presby. quod loquitur de beneficio in singulari. Subiungit tamen ipse Phil. Franc. quòd talis, dispensatio intelligeretur de duob. primis beneficijs, per rationem d.c.non potest, cui adstipulatur c. si is cui, eod. tit. non autem ꝙ successiue dimissis duobus primis possit alia duo habere, quia repugnaret tex.in ipso c.non potest.de præb.lib.6.

Decimonono quia ille tex.in d.c.ordinarij, de offic.ordin.lib.6.& in d.c.non potest, de præb. lib. 6. loquuntur, in dispensatione.quæ sua natura multum odiosa est, & propterea restringenda, c.odia de regu.iur. eod.lib.6.iõq; ne illud quod ex illis diximus, videatur solũ in ea re procedere, accedat superioribus tex.minimè loquens in dispensatione, in c.mandato, & iterum in c.si clericus, eod. tit.de præb.li.6. vbi si papa simpliciter mãdat alicui prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, & non de alijs, & hoc ita not.D.& Phil.Fran.in d.c.si cle.in prin, ille, in 3.not.hic in 2. Quod hinc fit, vt illi subdunt, quia dispositio simpliciter emanãs, intelligitur de primo actu & allegat Fran.hunc §.hoc sermone.

Vigesimò quod voluit gl.relata ad text.in le. quicquid astringendæ, in prin.in glo.magna, in verbo, secundũ promissorem, ad medium, ff.de verb.obl.ꝙ declaratio siue interpretatio alicuius obscuri, vel ambigui nõ põt fieri nisi semel, tanquã.l. permissio declaratiõis intelligatur de primo tm̃ & id not.& dicit singularissimũ Bar.ibi col.2. ver. sed pone ꝙ semel, & eã quoq; ibi sequuntur Ang.qui dicit sing. col.2.ver.2.mõ legitur, & Raph.Cu. Imo. circa mediũ, ibi, itẽ not.ꝙ postquã, & iterũ col.2, ver.in ea glo. sed hic Pau.Ca.col.6.qui & illã dicit sing.& ad hoc dicit, semper allegari, Alex.qui dicit perpetuo notandã, col. 3. ver.ex qua habes Fran.Aret.qui & illã dicit, singu. col.2. vers.in gl.postea, & Ias.col.3.ver.in ea gl.ibi & iterũ velit.& præterea Bar.in l.inter stipulantẽ.§.j.in fi. & ibi et Ang.qui dicit sing.col.vlt.ver.cũ igitur per hæc signa, & & Imo.col.2.ver.itẽ adde ꝙ voluntas, ff.de verb.oblig. & Bal.in l.de die, in prin.col.vlt.ff.qui satisd.cog. & in l.si quis intentione ambigua, col.2.vers.itẽ quæro vtrũ ista, interpretatio semel.facta, vbi dicit sing.eã gl.& ibi quoq; Ang.qui & eã dicit sing.& ipse Bal.in l.vlt.col.2. vers.sed hic quæro, ibi, notabile est, C.de codic. vbi ex hoc dicit, libello semel declarato non esse locũ pœnitentiæ, idque probari ex eo tex.& ibi sequitur Alex.col.j.in fin. & Ias. col. 3.vers.secundò ex eodem verbo, C.de codic. & idem Bal.in c.j.col.pen.vers.sed nunquid semel, de constit. vbi dicit eam gl.not.& sing.& ex eo dicit ꝙ rei declarat æ, nihil adijci põt, nec detrahi, & in c.vlt. col.ulti. vers.idẽ dicimus, de trãsl.epis. vbi dicit sin.ad hoc ut primæ interpretationi standũ sit, non cæteris, & in c.dilecti, col.vlt.ver.nã qui declarat, de iud.vbi itẽ dicit sing.in id vt qui declarat pœnitere non posit.& rursum idẽ Bal.in c.in præsentia, col.4.vers.sed hic quærit glo.de proba. vbi & illã dicit ad hoc sing.vt interpretanti nõ sit licitũ pœnitere, & in c.fraternitatis, col.j.vers.pone in eã prima, de testib.vbi et dicit sing.ad id vt qui semel declarauerit, nõ posit se corrigere.Petr.Anch.in c.si cõpromissarius, col.2.ver.vlt.quia tex.dicit de ele.li.6.vbi eam gl.dicit not.& ibi quoq; Do. in §.si verò, post medium, vers.& per prædicta, vbi dicit. sing.& Matth. Mathesil.not.172.no ꝙ vbicunq; & Fra. Curt.sen.consi.27.magnificus vir dñs, in 4.dub.col.i.in secũdo dubij 3.vers.sic de directo, vbi & illam dicit sing. & Ias. in l.qui ex pluribus, post medium, ff.de verb.obli. & in l. edita, col. 4. ver.sic in simili, C.de eden.Lanfr.in repetit. c.quoniam contra falsam in verbo, interlocutiones, col. 6.de probat. Anton.Corset.in suis sing.in verbo, sententia interlocutoria.

Contrarium tamen tenuit Matth.Mathesil.sibi contrarius in eodem opere no.198.eodemq; penult.incip. not. ꝙ facultas, per text.quem dicit è diametro esse contrariũ ei sententiæ, in d.l.qui ex pluribus, & ibi glo.vlt. Et licet Bar.ibi dicat, ꝙ loquitur in electione, in qua variare licet non in declaratione, id tamẽ vt dicit Matthæus, non uidetur esse verum, quia ibi stipulatus fuit fundum Seianum, & promittens habebat plures fundos huius nominis, & sic partes ibi senserunt de certo fundo, sed de quo incertum erat, & sic ibi proprie opus erat declaratione, & tamen glo.ibi. vult quod sæpius posit variare. Verum Ias. in d.l.qui ex pluribus, post multos alios ostendit, ibi locũ esse electioni, & non declarationi, vt ibi videre poteris. Ex quibus intelligis, ex multorum sententia, aliud esse in electione quam in declaratione, vti ẽt videre poteris apud Imo.in d.l.quicquid, de verb.obli.de quo uide quos nos, citauimus supra, uers.uerum quia sunt.

At superiori sententiæ adstipulatur, quod Bal.scribit in l.hac lege, quæ est 2.col.2.uers.sed nunquid si semel, C.de sent.ex breuic. recitand.ꝙ si semel iudex interpretatus, fuerit suam sententiam, non poterit iterum interpretari, quia interpretatio nõ potest fieri, nisi semel, per no.in d.l. quicquid astringendæ, de uerb.oblig.quod ipsum uoluit Bar.in d.l.inter stipulãtẽ, §.j.in fi.ff.e d. tit. Ang.qui ẽt dicit sing. in l.quod iussu, post mediũ ibi, item interlocutoria, & ibi quoq; Raph.Cum.& Imo.qui tñ nutat, col. 2. uers.itẽ fallit secundum, & Alex.col.2.uers.secundo fallit in interlocutoria, ff.de re iud.ipse Imo.in l.ab executore, in prime. colum. 4. uers. potest quæri iuxta prædicta, ff. de appell.

Etia

Et in hac quoque ſententia fuerunt Alex. & Iaſ. in d. l. quicquid aſtringendæ, vbi ſupra, id tamen intelligentes poſt Ange. & Cum. in ſententia diffinitiua, ſecus in interlocutoria, quam poteſt iudex non ſemel, ſed ſæpius, & & vt loquitur Ang. millies reuocare, ideoq; etiam ſæpius declarare, vti etiam dicit Imo. in d. l. quod iuſsit, col. 2. verſ. item fallit, & ibi quoq; Alex. vbi ſupra, vbi tamẽ id optimè declarat, vt videbis apud eum, & Corſ. in d. ſin. ſententia interlocutoria.

Sed & id poſtremum, vt ſcilicet iudex poſsit ſæpins eã ſententiam reuocare, nonnulli, intelligunt, vt bis tantũ, poſsit reuocare, & non vlterius. Et ea fuit ſententia Bar. poſt Dyn. in d. l. quod iuſsit, col. 3. verſ. quæro, an iudex, poſsit pluries, & aliorum ibi, & Can. in c. cum ceſſante, de appell. Sali. poſt Dy. in l. poſt ſententiam, col. vlt. verſ. 5. quæro quoties, C. de ſenten. Anto. in c. fraternitatis, col. pen. ver. quintò quæro, extra, de frigid. & malefic. poſt gl. ibi in verbo, fornicatio, in fine.

At ſunt qui è diametro tenent contrarium videlicet, non poſſe iudicem, niſi ſemel ſuam ſententiam reuocare, & in his Petr. Bezu. in d. l. quod iuſsit, vbi id dicit ſeruari, in practica, & hoc de iure poſſe ſuſtineri dicit Iaſ. ibi col. antep. ver. tertia fuit opinio, quamuis (inquit) communiter teneatur contrarium.

Quinetiam illud, quod ſupra diximus, interpretationẽ ſiue declarationem non niſi ſemel fieri poſſe, intelligunt, Ang. & Alex. in d. l. quicquid aſtringendę, procedere, niſi quando deſtructio voluntatis ad interpretantem ſpectaret, verbi gratia, in teſtatore cuius voluntas ambulatoria, eſt vſque ad mortem, l. quod per manus, ff. de iure codicillor. & l. quòd ſi iterum, ff. de adim. leg. nam interpretabitur teſtator quoties voluerit, l. hæredes palam, §. ſed & ſi notam, ff. de teſtam. & nos quoq; iterum dicemus infra in 32. limita.

Vigeſimoprimò, quod ſcripſit glo. in d. l. in duobus. §. ſi ei, qui in verbo, exhibuerit, ff. de iureiur. ꝙ ſi quis promiſerit præſentare quempiam accuſatum, intelligitur de prima præſentatione tantum, ita vt ſi ſemel eum præſentauerit, liberetur, quam glo. ibi ponderant Bene. Plum. & Pau. Ca. qui eum §. legit cum §. quòd ſi reus, col. vlt. ver. vlt. eſt hic vna, & Alex. in fi. & Iaſ. col. j. verſ. ſuper hat prima parte. Et hoc quoque voluit Io. And. in addit. Spec. titu. de accuſat. in 3. parte, §. vlt. verſ. ſed quid ſi fideiuſſor. Pau. Caſt. in l. 2. §. in fideiuſſorem, qui eſt vlt. ff. qui ſatiſda. cog. Alex. in addit. Bar. in l. græcè, §. j. ff. de fideiuſſor, vbi dicit eam glo. eſſe menti tenendam. & in id citat hunc noſtrum §. & conſ. 16. breuiter in caſu præmiſſo, colum. j. numero 5. lib. 4.

Licet contrarium tenuerit Ro. in d. §. ſi ei qui, ſtatim poſt princ. & in l. ſi. finita, in princ. col. j. nu. 4. ff. de damn. inſec. & in d. l. 2. §. vlt. col. 2. verſ. ſecundo pono, ff. qui ſatiſd. cog & in priorib. quidem locis per text. in l. ſi ſeruus hæreditarius, ff. de diuer. & tẽp. præſcr. per quẽ probatur hanc promiſsionem tum demum lata ſententia, aut finita inſtantia perimi, & in ijſdem quoq; locis, atque etiam in poſtremo, alias multas rationes addit, quę tu videre poteris. Et ante hunc Lucas de Pen. latè in l. ſi quis decurio, col. 2. verſ. accuſans, quidam, C. de decu. li. 10. per tex. quẽ dicit expreſſum in l. ſi ita ſtipulatus à Seio, ff. de fideiuſſ. & l. nouiſsima, ff. iud. ſol. & multa alia iura, quæ ibi videre poteris. Sed id tamen quomodo ſit intelligendum, vide Pau. Caſ. in d. §. in fideiuſſorem, & omnino Iaſ. in d. §. ſi ei, qui col. pen. verſ. ex prædictis.

Quid autem ſi quis promiſerit præſentare, toties quoties, vel ad voluntatem eius cui promittitur, an erit in infinitum obligatus? quod plerique contendunt, an bis tãtum, quod nonnulli volunt. vide Bar. in le. ſi quis reum, col. j. verſ. circa hanc legem, & Ang. in l. 2. ver. item adde, aliam, ff. de cuſt. reor. & omnino. in d. l. ſi finita, in prin. circa medium, & ibi Imo. col. j. verſ. & per hoc ipſe infert, & Ro. ẽt in prin. col. j. & Alex. latè col. 1. & 2. ff. de dam. inſe. & eundem Ang. in l. oratione. ff. de ferijs, in quibuſdam lec. Lucam. Pen. in d. l. ſi quis decurio, col. 4. ver. item clare vide, C. de decur. lib. 10. & Matth. Affli. deciſ. Neap. 46. dicit regia pragmatica. & quæ dicam infra in 26. limita. Et an perempta inſtantia teneatur, vide eundem Ang. in d. l. græcè, §. & poſt litem. ff. de fideiuſſor.

Vigeſimoſecundò quod voluit alia glo. iuris canonici, in c. cauſam, in verbo recipi, quæ eſt vlt. extra, de elect. ꝙ ſi moniales contulerint electionẽ ſuæ abbatiſſę in epiſcopum, qui ſemel de vna prouiderit, non poterit amplius, aliam dare, conſumptaq; eſt ipſius facultas, ſiue bene, & vtiliter, ſiue male & inutiliter prouiderit, per multa iura, quæ ibi allegat, & eam ſequuntur Hoſt. ibi col. 2. verſic. quid ſi elegit malam, Car. Flor. col. 2. uerſ. quæro ſi iſte epiſcopus, Pet. Anch. ante fin. ibi quæri glo. fi. Ant. etiã ante fin. & Imo. ſuper eadem illa glo. ult. & Panor. col. ult. ſuper eadem quoque glo. Et id ut plerique omnes dicunt, approbatum eſt per cap. ſi compromiſſarius, eod. tit. li. 6. trahuntq; in id, quod poſtea dicemus in 1. lim. uerſ. incip. declara quartò, & multis ſeq. quia. ſ. hic compromiſſarius non ſuo iure innititur, ſed alieno.

Vigeſimotertiò, quòd uoluit glo. in c. gratia in uerbo, eligas, quæ eſt, ult. de reſcr. lib. 6. quòd in caſu illius c. in fi. ſi quis ſemel unum beneficium elegerit, conſumpta eſt, electio, nec poterit eligere aliud, per c. ult. eod. tit. & c. j. de poſtul. prælat. li. 6. & idem uoluit Archid. in eo ipſo c. gratia, col. 2 uerſ. ſed quid ſi elegerit unũ per multa alia iura ibi allegata, de quo ẽt uide Io. And. ibi, col. 2. in gl. ul. & Petr. Anch. col. 2. uerſ. quæritur unum, iſte, & Pet. Anc. conſil. 214. Franciſ. col. 2. uer. iudicatur ad idẽ, & Ro. cõ. 329. præſens conſultatio in primo dubio.

Vigeſimoquartò alia glo. in c. duobus, quod eſt, pe. in uerbo, eligere, eod. tit. de reſcr. li. 6. quæ in caſu illius c. diſponentis, ut ſi duo ſuper ſimili prouiſione ſibi facienda, in eadẽ eccleſia literas una die obtinuerint, nec appareat uter eorum prior impetrauerit, & ambo ſimul præſentauerint, ſintq; in cæteris ęquales: hi ad quos receptio, & collatio pertinet, ex eis alterum quem uoluerint eligere, teneantur. Dicit ea glo. quòd ſi ſemel elegerint, conſumpta eſt eorum electio, nec in electi præiudicium uariare, poſtea poterunt, per c. publicato, extra, de elect. & c. j. de poſtul. prælat. lib. 6. de quo nos dicemus, infra in 23. limi. & alia iura ibi allegata. Et id ſatis probat tex. in d. c. ſi duobus, cum ſubditur, quo electo, alius omnino careat impetratis. Et id ſequitur ibi Pet. Anch. col. 2. uerſ. item nota. quòd per electionem, & Dom. col. 6. ſuper ea glo. & Phi. Franc. col. 2. ſuper eadem gloſ. ubi & id dicit procedere, poſt Bal. ẽt ſi prior clericus conſentiret, quia electio, conſumpta eſt, per l. ſi is, qui Stichum, ff. de procurat. Et ipſe Petr. Anchar. conſil. 214. Franciſcus, colum. 2. uerſic. octauò inducitur.

Vigeſimoquintò quod item non abſimili caſu ſcriptũ eſt ab alia glo. in c. ſi quis iuſto, uerſi. uerùm ſi ambo, in uerbo elegerit. de elect. lib. 6. quæ item in caſu illius cap. quo diſponitur, ut ſi duo procuratores in ſolidum conſtituti ad eligendũ ſimul concurruant, & poſtulent ſe admitti, non audiuntur, ſed is tantum quem capitulum elegerit. Dicit ergo ea glo. quòd ſi ſemel alterum elegerint, ita conſumpta eſt electio, ut uariare, non poſsint, per cap. ut quis duas eod. titu. & li. & c. j. in fi. de poſtul. præl. eo quoq; li. Et eã glo. ſequitur Dom. ibi in prin. col. 2. & Pet. Anch. d. conſ. 214. col. 2. uer. ſimili dicatur.

Vigeſimoſextò quod uoluit & alia glo. in c. ne captandæ, in uerbo, cã ſubiit, de cõceſ. præb. li. 6. ꝙ gratia alicui à ſede apoſtolica conceſſa, ut ei prouideatur de præbenda dignitate, uel perſonatu, aut alio beneficio, intelligitur de primo, nec is cui ea gratia conceſſa eſt admittitur ſecundũ niſi, ex cã, per quia cunctis, ad fi. & c. executor, eod. tit. & li. & ibi Io. And. tum in uerbo, prouideri tũ ſuper gl. j.

Petr.

Petr. Anch. colum. 2. vers. querit Ioan. And. & Phil. Fran. col. 2. num. 7.

Vigesimoseptimò quod & proximum est, quod tradit item alia glo. in c. quia cunctis, quod est j. in verbo, cá, de concess. præb. lib. 6. quod rescriptum de prouidendo alicui de dignitate vacatura quam is duxerit acceptandam intelligitur de prima non etiam de secunda, nisi ex cá, tanquã scilicet consumpta sit ea acceptatio prima per eum facta, per eum tex. & l. apud Iulianum, ff. de optio. lega. & idem vqi voluerunt Imo. qui & illud c. legit in lect. decretali. col. penult. in verbo, voluntatibus, versi. sed quæro vtrũ semel, & ibi item Io. Mona. col. vlt. vers. sed quid si in rescripto vbi, & ad hoc certè ex parte, el. j. de offic. deleg. & c. si clericus de præben. lib. 6. & ibi item Archid. in fin. & c. gratia ad fi. de rescrip. eod. li. 6. & Bal. consi. 228. per san ctissimum. lib. 4.

Vigesimooctauò quod in nõ absimili casu voluit ipse Io. Mona. in c. si tibi, col. vlt. in verbo, assignet, de præb. li. 6. loquens in casu illius c. vbi si absenti, ab episcopo con feratur beneficium, non poterit episcopus id alteri confer re, etiam ante istius absentis acceptationem, sed episcopus poterit illi assignare terminum competentem, intra quẽ acceptet, & eo lapso si non acceptauerit, alteri id libere conferet. Dicit autem ibi Io. Mon. quod si semel acceptauit vel non acceptauit, variari non potest, per l. apud Iulianum, ff. de optio. lega. & l. serui electione, ff. de leg. j. & sequitur Io. An. in d. c. si tibi, col. 2 item scias in nouell.

Vigesimononò, quod à Cyno traditum est, in l. cum pater, §. pater certam. ff. de leg. 2. in addit. quod si testatot iussit celebrari tres missas in die sui obitus, sufficit illas se mel celebrari primo illo die obitus, nec cogendum hære dem alijs sequentibus facere celebrari, & idem ante eum tenere videtur Petr. à Bellapert. & post eum Bar. Albe. in l. cum quidam, quæ est pen. ff. de annuis leg.

Verum Imo. in d. §. pater certam, paulo ante finem, te net contrarium, per tex. in ea ipsa l. cum quidam, cum ibi noteneq; huic sententiæ suæ obstare d. §. pater certam, quia ibi fauor dotis suadet verba referri ad primam vicẽ, hic autem fauor animæ, & piæ causæ suadet contrarium, tanquam scilicet ipse Imo. id omne ex fauore negotij me tiatur, de quo postea dicemus in 3. limitat.

Trigesimò, quod scriptum reliquit Io. Mona. in cap. si pro te, versi quæro primo, & ibi post eũ D. col. j. de rescr. li. 6. quod si papa mandauerit alicui prouideri de beneficio, si ad id accesserit consensus episcopi, intelligitur de primo, ipsius consensu vel dissensu, nam si primum expresse dissenserit, postea autem consenserit, non prodest impetrã ti, per hunc nostrũ §. hoc sermone, & alia ex iuribus supra allegatis. Et id quoq; sequitur Bal. in l. vlti. ad fin. C. qui bon. ced. poss. vbi id limitat secundum ea quæ dicam infra, in 18. limitat.

Trigesimoprimò quod & ab eodem Io. Mona. traditum est, in c. cum expediat, col. j. vers. item in hac forma, de elect. lib. 6. quod constitutio loquens de scrutinio vel cõ muni electione, intelligitur de primo actu, vel casu, non de secundo, per l. eũ qui calendis, ff. de verb. oblig. & hunc nostrum §. hoc sermone & l. fideicommissa, §. si quis decem, ff. de leg. 3. Ex quo infert ad casum illius c. vt si vo tis inquisitis apparet nullam partium deuenisse ad maio rem partem totius capituli, sed ante electionem commu nem accesserunt, tot voces habenti maiorẽ partẽ respe ctu minorũ, quod hẽt maiorẽ partẽ totius capituli, nõ poterit procedi ad electionẽ cõem, & ibi sequitur Io. An. post prin. in verbo consenserit & Pet. Anch. paulò ante fin. & Do. col. j. vers. sed pone quòd nulla pars.

Trigesimosecundò, quod post alios antiquiores scriptum reliquit Arch. in c. si cui in verbo, contradictores, de præb. li. 6. quod ptãs alicui concessa mittendi alterũ in pos sessionem, & eũ tuendi in ea possessiõe, expirat eo semel inducto, & remoto omnino primo impedimento, quod obstabat: Ideoq; si postea ille turbatur, debet adire iudicẽ ordinariũ. Et sequitur Pet. Anch. qui & hoc late disputat ibi col. 2. versi. querit hic Archi. & Io. And. in c. pro illorũ, col. j. in verbo, cõtradictores, extra eod. tit. & Panor. qui id refert ad regulã nostri, §. hoc sermone, in tractatu Basiliensi, incip. qm veri tas, in j. dub. col. 18. ver. sexta rõ quare alius locus. Sed tu tñ de hoc vide amplius ipsum Arch. Io. And. & Pet. Anch. vbi supra & Do. in d. c. si cui.

Trigesimotertiò huc spectat quod scribit idem Anch. in c. si propter col. vlt. & ibi quoq; Io. And. col. item vlt. su per vlt. gl. & col. 4. versi. ex gl. igitur habes, de rescr. li. 6. si quis emerit simpliciter iactũ retis, intelligitur de primo tñ, ẽt si in eo nihil pisciũ captũ fuerit. Et ita intelligitur, quod scribitur in l. nec emptio, ff. de contrah. emp. & l. nã hoc mõ, ff. de hæred. vel actio. vendit. & in l. si iactũ retis ff. de act. em. & sequit Fel. qui & ad hãc nostrã regulã id re fert. in d. c. 2. col. 3. ver. si ꝓmitto iactũ retis, de tre. & pa.

Trigesimoquartò, quod & tradunt ipsi Arch. Io. And. Do. & Fely. in illis ijsdem locis, quòd si promiserim cuipiam seruire per annũ, & aliquo illius primi anni tẽpore, valetudine impeditus fuerim, nec illi seruire possim, non tenebor altero tanto tempore secundi anni ei seruire, per l. cum quæritur, §. itẽ si hæredi, ff. de fideiussor. aut vt in alijs codicibus, legitur, de fideicom. libert. sed in neutro, loco est lex eius initij, verum eius rei est tex. in l. cũ hæres. §. Stichus si hæredi, ff. de statu lib. (vide ibi glo. & facit tex. in l. statu libe. quæ est 3. §. si ita sit libertas, ibi post ea intra quinquennij tempus eod. tit.

Trigesimoquintò, quod & illis rationib. scribunt ijdẽ Archid. Io. And. Do. & præterea Phil. Franc. in casu illius capituli, si propter, cum. s. à summo pontifice concessum fuit episcopo propter debita ipsius persoluenda, vt fructus primi anni beneficiorum suæ diœcesis, intra quinquennium vacaturorum, perciperet si fructus primi illius, anni, aut nulli fuerunt, aut chalmate perierunt consumpta est omnino gratia, nec poterit episcopus alterius anni fructus percipere. Et ad hoc quoq; nonnulli eorum, allegant, l. cum certus. ff. de tritic. vino, & oleo, leg. vbi si cer tus numerus amphorarum vini ex eo quod natum esset. ex tali fundo, & minus natum esset, non amplius debetur quàm quod natum est eo anno, nec cæteris annis sup pletur. Et ex hoc assumunt quod cũ testator legat fructus pri mi anni, si nil nascitur eo anno, nõ suppletur annis sequẽ tibus. Tu tñ vide tex. qui videtur esse contrarius in l. ex eo vino, eod. tit. & in l. legatũ. §. j. & l. liberto. §. j. ff. de annuis leg. & l. Lucius, ff. de aliment. & cibar. leg. & l. Firmio in princ. ff. quando dies, leg. ced. Sed tu ad hanc antinomiã tollendam, vide glo. in eis locis.

Trigesimosextò, quòd à Spec. traditũ est in titu. de arbitro, §. excipitur, vers. sed quid si fuerit actum, in compromisso, quod si data est potestas prorogandi terminum cõ promissi, intelligitur, de vna & prima prorogatione, per tex. in hoc nostro §. hoc sermone. & alia iura, & cum eo transit Io. And. ibi, in addit. & idem voluit Bal. in ca. olim ex literis, col. 2. vers. ibi & iterum de rescr. vbi tamen intelligit secundum ea quæ dicam infra in j. limit. & rursum idem Bal. in c. vlt. col. antepen. uersi. dubitabatur, ibi, si au tẽ dictum est, de cõsuetu. & consi. 114. dilato prorogatiua, post prin. lib. 3. vbi & ad hoc citat hunc nostrũ §. Alec. cõsi. 70. viso consil. alias per me reddito, col. 2. ver. secus, aũt si illud esset, li. 2. Soc. cons. 117. visa & diligenter col. 3. versi. his tñ non obstan. lib. j. Fely. in d. c. 2. col. 2. ver. similiter si est dictum de treug. & pac. Ias. in d. l. diuortio. § quo in anno col. 3. versi. duodecimo facit, & in d. l. in duo bus, §. si ei cui col. 3. vers. item per illum tex. & iterũ col. 2. vers. vlt. facit, & Phil. Dec. in c. sua nobis, col. j. super gl. j. de appell. & con. 512. cũ reuerendissimus, col. 2. versic. ex quo infertur, & consilio 619. quæritur ex duobus, col. 2. num. 6.

Contrarium tamẽ tenuit Rom. licet neminẽ (inquit) alium

alium contradicentem repererit, in l.2. cliar. pen ver. sed stat circa hoc ff. de re iudic. & post eum Georg. Nat. in repet. clem. j. col. 6 t. vers. in arbitro autem, de verb. signi fi. Nam vt inquiunt, cum potestas prorogandi sit indefinite concessa, ea æquipollet vniuersali l. & si pluribus, ff. de leg. 2. & l. j. §. cum vrbem. ff. de offic. præfect. vrb. & & c. vt circa, de elect. lib. 6. Præterea quia videmus arbitrum, qui nõ potuit intra tempus præstitutũ iudicare, cogi de nouo arbitrium suscipere. l. aut si qua alia causa. §. vlt. cum l. præced. ff. de arbit. Ergo multo magis, id sua sponte facere potest, si partes consentiant, nam aliud esset si dissentirent l. arbiter, ita sumptus, eod. tit. Et respondet, ad hunc nostrũ, §. hoc sermone, & similia iura, secundũ ea quæ dicam infra, in 4. limit. vbi & eosdem citabo.

Subdunt autem ipsi Rom. & Nat. quod si non expediret prorogationem fieri, tunc arbiter non posset vlterius prorogare, quia id facere, videretur differendæ litis causa, cum non valeat præceptum arbitri quo inducitur litis, non necessaria dilatio, lege, non distinguemus. §. quæsitum, vers. ne fuerit, & ibi Bartolus de arbitris, sicut partibus volentibus dilationem prorogari, vbi id non necessarium est, non tenetur arbiter assentire, dicta l. non distinguemus, §. dies secundum vnum intellectum glo. similiter eadem ratione non tenentur partes cõsentire arbitro id nulla necessitate cogente facienti assentire Deniq; cõpromittens in ipsa facultate prorogandi, præsumuntur in in dubio habuisse intentionem conformem naturæ compromissi, vt de contrahentibus dicitur, in l. diuortio. §. si fundus (alias est lex) ff. solut. matr. & l. si pignore, ff. de pignora. actione. sed natura compromissi est, vt faciat finẽ litibus, non vt lites & superfluas dilationes inducat. l. j. & l. quamuis. ff. de arbit.

Trigesimoseptimo, quod à Ioanne Andr. scriptum ẽ, in additio. ipsius Specula. in rub. de treug. & pac. ad fi. vt à multis citatur, quòd pœna adiecta in promissione pacis, seruandæ, siue offensæ non faciendæ, intelligitur de prima offensa, non etiam de cæteris, nisi expressè dictũ fuerit, quòd pœna toties committeretur, quoties contra factum fuerit, per l. si duo §. j. ff. de arbi. Et hanc sententiam sequitur Rom. consi. 155. præmissum laudum, col. vlti. vers. vltimo dum quæritur, & Alex. consi. 155. viso themate suprascripto, col. 3. versi. nec his obstat, lib. 4. vbi tñ dicit, q legendo semper secutus est opinionẽ aliorũ contrarium tenentiũ tanquam cõem, non Io. And. Tu illum vide in l. qui insulam, col. 2. versi. dicebat etiam signanter, ff. de verb. oblig. ne hic diutius immoremur.

Trigesimooctauò, quod voluerunt Dom. Rot. decis. prima cuius exordium est, nota q vbi ordinarius. titu. de præb. in antiq. q si episcopus habens potestatem nominandi aliquem in prima sui creatione, vt recipiatur in canonicum, nominet aliquem qui acceptet, & postea is nominatus renuntiet, non poterit amplius episcopus alium nominare, arg. l. apud Aufidium, ff. de optio. legat. & not. ab Arch. in c. cum in multis, col. 2. super verbo, exprimat in prin. de rescr. li. 6. & in c. gratia in fi. eod. tit. & lib.

Trigesimononò quod à Calderino disputatum est & decisum in sua disputat. incip. ex octo studentibus, col. 4. ibi prima licentia, quòd licentia data monacho, vt possit esse procurator, intelligitur de prima vice tantum, vti ẽt licentia data clerico, vt se absentare possit, ita enim nostri loquuntur. Atque etiam licentia data parochiano, vt possit alteri, quam proprio sacerdoti confiteri, & sic de similibus, & ita illum refert & sequitur Fel. in d. c. 2. col. 2. ver. licentia data monacho, de treug. & pace,

Quadragesimo quod late & scienter etiam disputatũ est, & conclusum à Signo. Homod. cons. nonagesimoprimo. hoc initio, quæstio disputanda proponitur, aut vt alij allegant, Mediolani est consuetudo, quòd quidam consi. est 8. illius disputat, q si princeps propter publicam aliquam lætitiam iusserit omnes incarceratos ab officialib. e carcere relaxari, intelligitur de prima relaxatione, ita vt si quis primum relaxatus fuerit, & iterum pro delicto fuerit carcerib. mancipatus, non debet amplius relaxari. & sequitur, Ias. in d. l. diuortio, §. quod in anno, col. 3. ver sic. quintodecimo vltra, ff. solu. matr. vbi tamen corruptè citatur Signo. ex consil. 37.

Quadragesimoprimò, quod voluit Alberic. Rosa. in prima parte tractatus statutorum, q. 107. incip. prædicta, etiam faciunt, q si fuit propositum premium ei qui primus accesserit ad brauium (ita enim nostri vocant, post interpretes noui testamenti, certaminis cursus pretium) & duo simul accesserint, neuter eorum habebit præmium, per multa iura ibi allegata. Nec iterum curretur, quia de primo tantum in cursu iam peracto intelligendũ est, per text. in d. §. hoc sermone. Nisi (inquit) ex noua voluntate eorum, qui id præmium proposuerunt, arg. l. si fuerit, ff. de reb. dub. & l. matrimonij. ff. qui & à quib. & dicit hãc opinionem esse de stricto iure veriorem, licet consuetudo aliter obseruet, vt scilicet iterum currant. Sed tu. hic omnino vide quæ in hac re scripsimus in tract. Primogenior. in 17. q. in j. opin. num. 23. concinit & his, & in 4. opin. num. 10. & quod plurimi.

Quadragesimosecundò, quod ab eodem Alber. traditum est in eodem tractatu, par. 2. quæst. 581. per dominum fratrem Vbertum, ad fin. Quòd si episcopus concesserit, alicui facultatem intrandi monasterium monialium intelligitur de prima vice tantum, per d. c. non potest, de præb. lib. 6. l. fideicommissa. §. alicui decem. ff. de legat. 3. cum si. Et id sequitur Alex. d. consil. 16. breuiter in casu præmisso, col. j. nume. 3. lib. 4. & Feli. in d. c. 2. col. 2. versi. licentia de ingrediendo, de treug. & pace, & in c. j. ad fi. ibi & scias etiam de rescript. Ias. in d. l. in duobus. §. si ei, qui col. 2. vers. secundò ad idem facit. ff. de iureiur. & in di. §. quod in anno, col. 3. versi. tertiò adde text. & consil. 36. in causa mota per nobiles, col. vlt. lib. 3. & Philip. Dec. con. 552. cum reuerendissimus, col. 2. nu. 5. & Catellia. Cotta, in memorial. incipien. executores testamenti, col. j. versi. bene facit pulchra decisio, & memor. incipien. rescriptũ impetratum, in princ. & Maria. Soci. Iunior qui id dicit, sing. consil. 25. viso themate suprascripto, col. 2. versi. accedat etiam, lib. 2.

Quadragesimotertiò, quod magna autoritate firmauit Bar. in l. 1. col. 2. ver. si vero quæritur, ff. de constit. prin. quòd priuilegium tibi & hæredi tuo concessum, intelligitur de primo, tantum hærede, non etiam de cęteris, per not. in l. antiquitas. C. de vsufruct. quod & ipsum autoritate Petr. voluit ipse Alberic. in l. 2. col. 4. versic. si autem in priuilegio. ff. eod. tit. & sequitur Fely. qui solum Alber. citat in d. c. 2. col. 2. vers. si princeps dat de treug. & pace. & Io. Lupus in repe. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. col. 6. vers. potuissent allegare.

At ea res, an scilicet appellatione hæredis simpliciter, veniat tantum primus hæres, an etiam cęteri, & quando & quomodo, & quibus in casibus, vlteriori indagine indiget, & nos aliquando eam rem abundè tractauimus in nostro tractatu Retractatuum, tit. 2. §. j. glo. 6. in verbo, {ou ses heritiers,} nu. 17. & hæc quidem, & seq. vsque ad 25. & iterum nostro tractatu. Cui titulus est, {Le mort saisit le vif.} in 2. parte, declara. 5. dum illic disseruimus, an ea nostra generalis Francię consuetudo intelligatur tantũ de primo hærede, quod nonnulli nostrorum adstruunt, & inter cæteros, Alex. consil. 26. in causa mota per Ang. col. 3. vers. item pręterea & fortius, lib. j. repetito cons. 83. lib. 3. moti hac nostra regula, quòd sermo simpliciter prolatus de primo tantum intelligitur, vt ibi amplissimè videre poteris, neq; enim hic repetendum duximus.

Vnum autem non prætermiserim quod ibi non diximus, quod ad hunc tractatum pertinere videtur, Cyn. in authen. sed & si quis col. vlt. versi. vlt. colligitur. C. de secund. nup. scripsisse, quòd si Rex dat alicui castrum ea le.

vt si

vt si decesserit sine hærede sui corporis, castrum ad regē reuertatur, ille vero decesserit cum hærede sui corporis, quiquidem hæres decessit sine hærede sui corporis, non propterea reuertitur feudum ad Regem, tanquam scilicet ea conditio intelligatur, de primò tantum hæredi sui corporis, nō de cæteris, quod sequitur, & reputat no. Bal. ibi col. 3. vers. vnde deciditur talis quæstio, & in l. vlt. in 15. q. C. de here. institu. per l. ex facto, vlt. ff. ad sen. Treb. & l. pater. §. quidecim, ff. de leg. 3.

Id quod tamen intelligunt, nisi id castrum concessum fuisset in feudum, cuius natura est vt transeat, ad omnes, hæredes masculos ex se descendentes in infinitum, c. j. & c. si clientulus, tit. de aliena. feu. Et ad id bene facit quod scribit Bal. in c. quæ in ecclesiam, col. pen. ver. sed ponē cō cessum, de constit. Imo vero sunt qui etiam in alijs reb. quam in feudalibus contrarium tenuerunt, vt scilicet nō solum primi, sed & alij intelligantur, videlic. Sali. in dic. auth. sed & si quis, & Alex. conf. 43. consideratis bis col. 2. versic. quod secundum, lib. 3. quod iterum repetitur, consil. 53. lib. 6. & Soc. dum Salt. allegat, vbi supra, consil. 55. visa facti enarratione, col. 2. versic. quoniam ad omnia ista, lib. 4.

Quando autem alias appellatione filiorum siue hæredum ex suo corpore, vel ex se nascentium siue descendentium veniant nepotes aut alij descendentes, vide Bart. in l. liberorum, col. pen. ver. quæro quid si in aliqua. ff. de verbo. signifi. Bal. in l. j. col. j. vers. quæro quid si dicatur, & ibi Paul. Cast. col. 2. in 2. not. in fi. & Corne. col. 4. ver. qui nimo etiam, C. de condic. infer. & eundem Bal. in c. j. §. filia, in fi. & ibi Aluarot. & Cardi. Alex. col. 4. ver. quæro, ab extra. tit. de successio. feud. & ipsum Bald. in c. j. col. j. vers. sed immediate op. tit. de eo qui sibi & suis hæredib. & consi. 13. punctus talis est, qui quidam testator, li. 3. & alios multos quos tibi congessi in tract. Primogenio. in 40. q. nu. 33. incip. ideoq; & dicitur.

Quadragesimoquartò, quod & voluit idem Bart. post Gul. Cu. in l. si extraneus, post medium, ver. & inducitur ad quæstionem. ff. de condict. ob cau. ꝙ si quis vendat equam ea lege, vt si pariat masculum, pertineat is masculus ad venditorem, si fœminam, ad emptorem, & postea equa vtrunque peperit, videndū est primo loco, vter prior natus sit masculus ne an fœmina, neque enim simul vterque nasci potuit, l. Arethusa. ff. de stat. homi. & de primo semper intelligendum est, per tex. in hoc. §. hoc sermone. De quo tu vide quæ plenius scripsimus in nostro tracta. Primogeniorum, quæstione, 17. in 4. opin. nu. 11. facit. & quod voluerunt, & rursum in 6. opin. num. 16. & quod in illa specie.

Quadragesimoquintò, quod scribit idem Bart. in d. le. dotis promissio, per per eum textum, & hunc nostrum, §. & ibi quoq; Alex. in additio. ipsius ff. de iur. dot. quòd si simpliciter concessa est facultas bannito, vt tuto venire possit in ciuitatem, intelligitur vt semel veniat, quod & ipsum voluit idem Bar. post Oldr. in quadam disputatione, in l. j. col. 1. vers. quartò quæro, ff. ad leg. Iul. maiestat. Raph. vt ab alijs citatur, in l. si mihi & Titio. ff. de verbo. obli. Raph. Cum. in l. hæc conditio filiæ, in fi. ff. de condi. & demonstr. Io. Plat. in l. j. col. 2. versiculo. & simplex. C. de naufcul. lib. 11. per tex. in hoc nostro, §. hoc sermone, Panor. in d. c. 2. vers. sed dubitari potest, & ibi Fely. col. 2. vers. tene etiam menti de treug. & pace. & idem Panor. in tract. concilij Basiliensis, incip. quoniam veritas, in j. dub. col. 18. vers. sexta ratio quare alius locus, & Alex. in d. l. diuortio. §. quod in anno, quem legit cum §. ob donationem, col. 2. vers. ex hac glo. infert, & ibi Ias. col. 3. vers. quintò adde ꝙ pro ista. ff. solu. mat. Idem Alex. consi. 16. breuiter in casu, præmisso, post prin. li. 4. Ias. in d. l. in duobus. §. si ei, qui, col. 2. vers. quartò facit. ff. de iureiur, Fel. in. in c. licet dilectus, col. vlt. ver. & hinc elt ꝙ bannito, de testib. Geor. Natam in repet. d. clem. sæpe, in princip. col. 62. ver. ego hoc dictum, de verb. sign. Philip. Dec. d. consi 12. cum reuerendissimus, col. 2. nu. 6. & consi. 619. quæritur ex duob. col. 2. vers. tertiò hoc comprobatur, & Fránc. Cur. Iun. consi. 178. habita diligenti consideratione, col. vlt. nu. 24. & Mar. Soci. Iun. d. consi. 25. viso themate, col. 2. vers. pro quo facit elegans, lib. 2. Quod tamen intellige secundum ea quæ dicam infra in 2. limitat.

Quadragesimosextò, quod & ipse Bar. tradit in le. hoc articulo, col. vlt. vers. venio ad quæstionem, ibi, & ista verba. ff. de hære. instituend. ꝙ si statutum sit præmium ei, qui vexillum hostium acciperet, intelligitur, de prima captura, per hunc, §. hoc sermone, sequuntur Alex. & Ias. in d. §. quod in anno, ille colum. 2. versi. ex hac glo. infert hic cutum. 3. versi. sexto facit, quod decidit. & ipse Alex. cons. 16. breuiter in casu præmisso, col. prima. nu. 4. lib. quarto. Idem Ias. in d. l. in duobus. §. si ei, cui col. 2. versi septimò facit quod decidit, & Feli. in d. c. 2. col. 3. ver. edictum ꝙ si quis. de treu. & pa. Georg. Nat. in repe. d. cle. sæpe, in princ. col. 61. vers. ego hoc dictum.

Quadragesimoseptimò, quod & idem Bar. scripsit in l. Lucius. §. quæsitum, post prin. ff. de leg. 3. quòd legatum vel fideicommissum simpliciter relictum fratribus, intelligitur de primis tantum fratribus, non etiam de vlterioribus, quod & ipsum in statuto loquente de fratribus voluit Bald. post But. in l. iubemus. §. vlt. C. ad sen. Treb. & in l. vxor, post prin. C. qui accus. non poss. vbi loquit de rescripto. & adducit hanc rationem, quod verba simpliciter directe & sine aliquo medio sunt accipienda, per multa iura ibi allegata. & ipse Bal. in c. j. in fi. prin. tit. de feud. march. & in c. quæ in ecclesiarum, col. pen. vers. quæro cōcessum est mihi, de constit. vbi loquitur de cōcessione feudi, & statutis. Ang. in l. j. in prin. ff. de inoffi. testa. & in auth. matri. & auiæ, col. vlt. vers. deinde quæro, C. quand. mat. tutel. offic. Petr. Anch. in repe. c. j. post medium, vers. dicto de filijs & nepotibus, de const. Imo. in l. si dotali, post medium, ibi, an autem appellatiune, & ibi Alex. & post medium, ver. quæritur, etiam hic, & seq. ff. sol. mat. ipse Romanus consi. 26. viso themate cōsultationis, col. j. vers. illud tamen non est omittendum, & con. 41. quatuor sunt, col. 2. vers. secundò principaliter. Paul. Ca. in l. tres fratres, statim post principium. ff. de pact. Alex. in l. si mater quæ est j. circa mediū, ibi, ad prædicta etiam faciunt & tit. quoq; Ias. col. 3. vers. ad idem coadiuuat, & iterum col. seq. vers. ad idem facit quod vult. C. de success. edic. ipse Alex. consi. 97. viso themate suprascripto, col. j. vers. nec obstat statutum, lib. 2. & consi. 204. consideratis verbis, colum tertia. vers. & etiam fortius tenent, & multis seq. eod lib. 2. & consi. 2 a t. ponderatis verbis statutorum, col. j. lib. 6. & Corn. consi. 92. in hac consultatione, col. 2. vers. præterea est aduertendum. lib. tertio. Soci. consi. 25. viso statuto ciuitatis, col. j. vers. ideo Bald. & iterū, col. 2. vers. ista conclusio probatur, & iterum vers. confirmatur, ista conclusio, lib. tertio. & Franc. Cur. Senior, cōsil. 9. Ticinensi statuto, col. 4. vers. & bene facit quod pro ista parte, & Ias. consi. 205. in regia ciuitate, col. 6. versic. non obstat ergo primum, lib. 2.

Et hęc quidem est communis nostrorum opinio, licet contrarium voluerit Io. And. post Iac. Aren. in additio. Spe. in rub. de success. ab intesta. col. j. vers. est sciendum, & Bal. sibi contrarius nullam Io. Andr. mentionē faciens in l. scimus, in princ. col. ult. uersicu. septimò quæro. C. de inoffi. testa. & Ang. ibi item contrarius, nullā quoq; eorū mentionē faciens, consi. 389. totum illud statutum, colum. 2. uers. nunc ad propositum, & Rom. sibi etiam contrarius, nullamq; eorum mentionem faciens, in d. l. j. col. secunda, uersicu. & ex his fit decisio. C. de success. edict. quod tamen intelligit, ubi esset ad eadem ratio utriusque scilicet fratris in primo gradu, & fratris patruelis, & Alex. consil. 36. uiso themate & dubijs, col. 2. in 2. dubio, libro 6. & consi. 88. circa primum dubium, col. 4. versi. & quod

ſta ſit,eo.lib.6.& conſ. 134.animaduerſis,column.j.eod. li.6. Niſi dicas,vt multi dicunt,hanc opinionem eſſe limi eationē.prioris,magis,quā contradictoriā, vtita loquar.

Sed quicquid ſit,pro priori opinione bene facit, quod hic frater patruelis, non proprie dicitur frater,vt dicit gl. in l.j.in verbo,proprij,ff.de inoffi.teſta.Ideoq́; etiam ex hoc dicunt, q̃ ſi ex ſtatuto frater excludat ſororem intelligitur de fratre in primo gradu fraternitatis,non de alijs, vt tradit Bal.in d.l. iubemus,vbi ita dicit ſe cōſuluiſſe, & Ang.Pet.Anch.& Alex.locis ſupra citatis,ver.ab hinc. 3. ex quibus & ipſe Pet.Anch.in d.c.j.vbi ſupra,de conſtit. idem dicit de filijs & nepotibus.

Adducunt autem multi ex illis,qui priorem illam, & cōem ſententiam ſequuntur,rationem quæ ad hunc noſtrū tractatū in vniuerſum pertinet,q̃ verba ſimpliciter, prolata per prius intelligenda ſunt,& non per poſterius, (ita.n.loquuntur) idq́; ex ſententia Ariſtotelis, quæ probatur noſtris legib. ad id paſſim,à noſtris citatis, videlicet l. hoc legatū,vbi id not.Bar.poſt Pet.ff.de leg.3.& l. qui hęredi,in prin.& ibi Bal.& iterū §.j.& ibi ēt Imo.in princi. & Soci.col.2.in 4.not. ff.de condi.& dem. & l. ſi quis ita.ff.de aur.&arg.leg.& l.Quintus.ff.de annu.leg.cū alijs multis ſimil.& cōcor.tex.& doct. à nobis adductis in noſtro tract.cui tit.eſt,{le mort ſaiſit le viſ.}in 2.par. 9.decla.nu.5.incip.& quod eam.

Et ex his quoq; plurimi noſtrorum dicunt q̃ ſtatutū loquens,de patruo,intelligitur de patruo primo,ſiue proximo,i.fratre, patris nō de alio ſuperiore, quē patruū magnū vocāt,vt voluerūt Iac.But.Bal.Ang.Sali. Raph. Ful. d.l.j.C.de ſucc.edic.idē Bal.in Pa.Ca.& Alex.in d.l. iubemus,§.vl.C.ad ſen. Tre.&in l.oēs,populicol.7.ver.3.quæro,q̃ ſunt,ibi item ſtatuta quæ ſunt,ff.de iuſt.& iu.& i l.q̃ verò,poſt mediū,verſ.ſed pone ſtatutū priuilegia.ff.de legib.& conſi. 12.caſus talis eſt,ſtatuto ciuitatis,in j. dubio lib.3.Ro.d.conſ. 421.quatuor ſunt,col.2.ver.tertiò principaliter.Pet. Anch.in rep. c.j.non ſemel,de conſtit.Ale. qui alios affert d.conſ.104. col.3.ver.hoc patet ex his, li. 3. Cor.d.conſ. 92.col.5.verſ.& appellatione patrui, li. 3. Maria.Soci. conſ. 30.quamuis.ex his col.7.verſ. quod nō ſit idem ſignum.Fran.Cur.Sen.conſ.9.Ticinenſi ſtatuto col.4.verſ. ſicut videmus Lud.Bol.conſ.58. cor mundū, &c. veritati,enim,col.7.verſ.6.principaliter, cum alijs, alibi à me adductis.

Et idem quoq; de nouerca,vt ſcilicet eius appellatione intelligatur nouerca patris,i.proxima nouerca, non etiā nouerca aui,quam magnam vocant,vt expreſsè ac diſertè ſcribit,Bal.in l. hac edictali,col. 3. verſ. ibi cenſimus. C.de ſecund. nupt. Et ideo, inquit, ſi ſtatutum ſimpliciter,loqueretur de nouerca,non extenderetur ad nouercam magnam. & ſequitur, Corne. d. conſil. 92. vbi nuper citauimus,lib.3.

Quadrageſimooctauò, vt redeamus ad Bart.is in l. cū quidam,quæ eſt antepen. ff.de annu.lega. q̃ ſi teſtator in ſuo teſtamento reliquerit fratribus minoribus pitantiam (vt ipſe vocat)in feſto ſancti Franciſci,intelligitur, ſemel tm̄,& de prima,per hunc noſtrum §.hoc ſermone, & ſequitur, Alex.d.conſi.16.num.7.lib.4.& Iaſ.in d.l.in duobus,§.ſi ei,qui col. 2.verſ.quintò facit,ff. de iureiu.& in d. §.quod in anno,col.3.verſ.8.facit quod decidit, & cōſ. 36.in cā mota per nobiles,in fi. li.3.Fel.in d.c.2.ver.ſi teſtator reliquit,de treug.& pace,& Io.Lup. in rep. rub.de dona.inter vir.& vxo.§.69.col.6.verſ.ad cuius confirmationem.& Maria.Soc.Iun, d.conſ.25.viſo ehemate, col. 2.verſ.confirmatur iſta concluſio lib.2.

Quanquam Raph.Cum,vt à nonnullis citatur in l. cū qui calendis,ff.de verb.obli. tenet contrarium in teſtamētis,in quibus loquitur, ipſe Bar.per tex.in d.l.cum quidā. ff.de annuis,lega.vbi hanc partem tenuit,Guid. Suz.ſ.id dictum Bar.procedere,ſi hmōi pitantia deberetur ex cōtractu,per hunc noſtrū §.hoc ſermone.Sed tu vide quæ dicam infra in 15. limitatio. ex quibus facile intelliges, quid hic dicendum ſit.

Quadrageſimononò,idem Bar.poſt Dyn.in l.adulter. §.vlt.in princ.ff.de adult.quod ſi ſcholaſticus quiſpiā iurauit creditori ſe nō receſſurū ſine illius permiſsione, antequā ei ſatisfecerit,& poſtea creditor ei permiſerit abire intelligiť de prima vice,ita ſi abierit, & redierit, nō pōt, amplius abire,niſi ille creditor iterū abeundi ptātem fecerit,tanquam ſ.illa permiſsio cōſumpta ſit prima abitione,& dicit poſtea in hoc dicendū eſſe,vt dixit in l.j. ff. ad leg.Iul.maie.de cuius in eo loco ſententia diximus ſupra. verſ.ab hinc 4.Et hoc ſequitur Iaſ.in d.§. quod in anno, col.3.verſ.ſeptimò facit.

Et idem ante illum voluit Oldr.quem neuter citat in quadam diſput.ex qua illū citat & ſequitur,Alb.in l. vlti. col.2.verſ.prędicta etiam faciunt.C.de remiſ.pigno.& in hoc noſtro,§. hoc ſermone,dum ſe remittit ad priorem, locū,& in c.in malis,in fi.de reg.iur.li.6.dum etiam ſe remittit ad poſteriorem locum. Quanquam huius teneat contrarium Cald.in diſpu.inci.ex octo ſtudentibus,char. vlt.de quo & nos dicemus infra in 3.limi.ver.& huc quoq; accedit, & ſeq.

Quinquageſimò,quod annotatum eſt, ab eodem ipſo Bar.in l.liberorum,col.pen.verſ.exemplum.ff.de verb. ſigni.q̃ ſi quis inſtituit nepotē,qui ſibi ex ſuo filio naſcetur,ſtatim nato nepote inſtitutio habet ſuum effectum, in eius perſona,per l. Gallus,§.idem credendum.ff.de liber.& poſth.merito igitur,vt ſubdit ipſe Bart. ad nepotē naſciturum ex eo non extendetur,argu.noſtri,§. hoc ſermone,eod.tit.de verb.ſign. Tu aūt hic omnino vide eundem Bar.Ang.& Imo.in d.§.idem credendum, & Imo. in eadem l.Gallus,§.inſtitutus.

Quinquageſimoprimò,quod & idem ſcripſit in l.prouidendum.§. ſin autem vtraq; paulò ante fi.C.de iud. q̃ ſempus ſemel ſuppletū iterum non ſuppletur, per l.fidei commiſſa.§. ſi quis alicui decem.ff.de leg.3.& l.j.§.ſi cui ita.ff.vt leg.nomi. cauea.dicens hanc eſſe rationem,quare in iudicibus,annalibus non procedat quod in eo §.ſcribitur.Et idem propemodū voluerat Cy.ibi,in §. ſin aūt in medio quia tp̄s(inquit) ſuppletū amplius ſuppletionē nō recipit,per l.ab hoſtib.§.ſed & quod ſimpliciter.ff.ex quib.cauſis, maior,& l.3.§.ex plurib.& ibi not.ff.de acq. poſ.& in l.interdum.ff.de minorib.& ſequitur item Sali. in d.§.ſin autem vtraq; uerſ.querit gl.an quod hic dicitur & ibi etiam Alex.paulò ante fi.& Iaſ.in fi.Iaco.à S.Geor. etiam paulò ante finem.

Quinquageſimoſecundò, q̃ ab altero iuris coryphæo Bal.ſcriptū eſt in l. Titius,quæ eſt pen.in princ.ff. de excuſa.tuto.q̃ ſi teſtator reliquit vxorē ſuā vſufructuariā, bonorū ſuorū,donec caſte uixerit, & primū caſtè uixit, ob quod cōſecuta eſt legatū,deinde īpudicè,uiuat, ob q̃ amittit,per not.in l.ſororē C.de his quib.ut indig. & in l. fideicomiſſū.C.de fideic.Si poſtea ad caſtitatem redierit, non recuperat legatū, tanquam id ipſum intelligatur, de prima caſtitate & eadem continuata.

Quinquageſimotertiò,quod ſcribit idē Bal.in l.imperator,la.j.in j.lect.col.2.uerſ.ſed pone libell.ff.de ſta. ho. ubi querit,an ſi in cā erroris inſtrumēti libello oblato cōpareat notarius, & dicat ſe erraſſe,ſit ſtandū d.illius.Et uidetur (inquit) q̃ ſic,quia partes elegerunt eū, vt ei ſtaretur,l.Theopompus,ff. de dot.præleg.Concludit tn̄ cōtrarium,quia electio,ſiue cōmiſsio partiū intelligitur de primo actu,per d.§.hoc ſermone.Et ſic uidetur cōmiſſus ſiue electus,ut ſemel tantum dicat,non etiam, ut corrigat.

Quinquageſimoquartò,quod & ipſe Bal.poſt Dy.uoluit,in d.l.cum pater.§.pater certam,ff.de leg.2.q̃ ſtipulatio pœnalis interpoſita in primo contractu locationis, non uidetur repetita in ſequenti locatione, argum. illius tex. ex quo,ut ſupra diximus,uerba ſimpliciter prolata, reſtringuntur ad primū actū.Et id quoq; ipſū uoluerunt

Alberi. & Imo. ibi qui id trahunt ad casum l. item quæri tur. §. qui impleto, ff. loca. & Rom. in l. in his rebus. quæ est pen. col. j. versic. 3. ad idem. ff. solut. mat. & consil. 155 præmissum laudum, in 4. dubio, dum ibi allegat Bal. vbi supra, ad aliud non admodum dissimile, videlicet ꝙ pœna apposita in primo compromisso, non trahitur, ad secundum, quod & ipsum voluerat ipse Bal. post Dyn. contra Petr. in d. l. in his rebus. §. vxor.

Quinquagesimoquintò, quòd & idem Bald. dicit in l. contra negantem, C. ad leg. Aquil. ꝙ si ex statuto debeat remitti, tertia pars pœna confitenti, & aliquis primò negat, nihil proderit ei confessio, postea facta ad remissionem pœnæ, quia statutum debet intelligi de primo actu, responsionis, per hunc §. hoc sermone, quod & ipsum, voluit idem Bal. in l. j. col. vlt. ver. quartus est si quis reuocauit. C. de furt. tum per d. §. hoc sermone, tum per dic. l. matrimonij, ff. qui & à quibus, & rursum idem Bald. in l. eum qui, in princ. col. secunda, vers. sed nunquid ille, ff. de iureiu. per d. §. hoc sermone, & alia iura ibi allegata. & ipse Bald. in c. dudum, le. 2. col. 3. in verbo, eundem processum, de elect. Petr. Anch. in c. & si Christus, in j. not. de iureiur. Rom. in l. eum qui, in princ. col. 2. versi. secundo. & iterum ver. quartò probat lic. ff. de iureiuran. Paul. Citad. in tracta. Syndicatus, vers. 188. incip. adde de statuto. Iason, in d. l. diuurtio. §. quod in anno, col. 3. vers. 20. facit. ff. solut. matrimo.

In qua re tamen sunt qui distinguunt, an id factum, sit ante litis contestationem, an post: item an factum sit ante liquidatum negotium, an post de quo latissimè per omnes, præsertim per Ias. in d. l. eum qui, in princ. ff. de iure iur. & Bal. in l. quidam existimauerunt, col. 2. versicu. sed quid si in prima. ff. si certum peta. & in le. error, col. pen. vers. sed vlterius quæro. C. de iuris & fact. ignoran. & in l. ea quæ quæ, colum. secunda, in 11. quæst. C. de condict. indeb. Barba. in consil. 82. illud referam in medium, per 4. primas col. lib. 2. & alios multos quos tibi citabo in nostro tractatu de causis minuendæ pœnę, vbi & id plenissimè tractabo, an & quando mitius agatur cum sponte cōfitente, quàm cum conuicto.

Sed id vnum bic nolui omittere, quòd si qui primo negauit statim confitetur, non illi fraudi erit, quin cōsequatur beneficium confitentis, vt not. voluit ipse Bald. in d. l. ea quæ, col. 2. in 10. q. C. de condict. indeb. arg. eius quod dicit glo. in c. vlt. in verbo, iusta causa, de iureiu. lib. 6. posse positionem vel responsionem statim reuocari. & idem quoque voluit Roma. consi. 59. ad discutiendum, col. vlti. & consi. 70. visis themate & quæstione, col. 3. ver. sicut testes, Alex. consi. 83. in causa & lite, col. j. vers. secundò respondeo, lib. j Felin. in c. qualiter. le 1. col. 15. vers. secundò fallit, de accusat. Ias. in §. ex maleficijs, nu. 28. Insti. de actio. & nos quoq; diximus in tractatu Retract. tit. 2. §. j. gl. 5. in verbo, in limine contractus, nu. 20. incip. 15. hinc occasione sumpta, ꝙ latè tractauimus illud axioma, quæ incontinenti fiunt inesse videntur.

Quinquagesimosextò, idem Bal. in l. licet, col. 2. versic. quartò quero. C. loca. ꝙ si quis conduxit molendinū ea l. vt ipsum debeat reaptare (verba sunt illius) tenetur semel tantum reaptare. Et ideo si post primam illam reaptationem destructum fuerit, non iterum tenebitur reaptare, & fiet remissio mercedis. Sequitur Alex. in addit. Bart. in hoc nostro §. hoc sermōe, & cō. 190. maturè ff. col. 2. ver. bene facit, quod not. lib. 2. dum simpliciter allegat Bald. vbi supra expressius ipse Alex. d. consi. 16. breuiter in casu præmisso, nu. 8. li. 4. & Francis. Cremen. qui id not. dicit, sing. 146. decidi semel. & Firmian. in tract. Gabellarū part. 2. q. 25. Fel. in d. c. 2. col. 3. vers. promittens reaptare, de treug. & pace. Ias. in d. l. diuortio, §. quod in anno, col. 3. vers. quartodecimo facit, & in d. l. in duobus, §. si ei qui col. secunda, vers. nonò facit, quod decidit ff. de iureiur. & in repe. l. quominus, in 24. quæst. versic. quid autem si aliquis, qui quidem vers. est col. 25. ff. de fluminib, vbi ad hoc citat hunc nostrum, §. & consil. 36. in causa mota, per nobiles, col. vlt. lib. tertio, Philip. Dec. di. consil. 512. cum reuerendissimus, col. 2. num. 9. Franc. Curt. Iunior. consil. 178. habita diligenti consideratione, col. vlt. num. 26. Catellia. Cot. memorial. incipien. rescriptum impetratum, ver. bene facit, quod not. dicit Maria. Soc. Iun. consi. 25. viso themate supra scripto, col. 2. ver. facit etiam quod dixit, lib. 2. Tu tamen vide omnino, Io. Andr. in additio. Spec. tit. de locat. §. postquam, vesicul. sed quæritur, vbi in multis casibus huic ferme similibus videtur tenere cōtrarium.

Quinquagesimoseptimò, eiusdem Baldi. duo dicta primum quidem in l. j. in 12. eademq; vltima quæstione. C. de instit; & substit. in casu illius, l. j. in qua dicitur institutam hæredem, si Anthylli, filio nupsisset, non prius eam, hæredem existere. quam conditioni paruerit, aut Anthylli, filius eam ducere recusauerit. Quid (inquit) si ea hæreditatem consecuta est, quòd eam ducere noluerit, postea autem ille pęnitentia ductus vult eam ducere, ipsa autem nolit, an amittet hæreditatem, Pet. dicebat quòd sic, per l. vlti. C. de conditio. instit. quam sententiā secutus est Cy. ibi, col. vlt. in 4. quæst. ea ratione ꝙ vltima mora nocet, l. illud. ff. de peri. & commo. rei vend. & l. Celsus, ff. de arbitr. & l. pen. C. de condict. inser. At Bal. id negat verum esse, quia sufficit quòd conditio aliquo momento sit completa, l. si quis hæredem. C. de instit. & substit. & sic vides hic considerari primum illius filij Anthylli consensum, siue dissensum, non secundum.

Et idem quoque secuti sunt Saly. in d. l. j. col. vlt. versi. quæro in casu, & ibi quoque Paul. & Alex. late col. 3. ver. & quæritur etiam, & Corne. col. j. in fin. & Ias. col. 4. versi. quid autem esset, & Philipp. Dec. col. pen. ver. postremo pro complemento, atq; Imo. qui id declarat. in l. in testamento, la 2. col. 2. vers. quid autem si à principio. ff. de cōdi. & demonst. Alex. in l. si seruum. §. sequitur, col. 2. versic. item not. quòd vltima. ff. de verb. oblig. & con. 102. visis, & ponderatis, col. j. versi. plus, dicit, & col. 3. ver. secundò respondeò, lib. j. Sed tu tñ super hoc vide oīno Raph. Fulgo. in d. lege. j. & recentiores quos supra citauimus.

Alterum autem Bal. dictum, idest, ꝙ si filius Anthylli medio tempore accepisset aliam vxorem, & ea mortua, vellet contrahere nuptias cum hac hęrede instituta, ea nō teneretur nubere, nec hæreditatem amitteret, recusando quia hæc conditio nubendi intelligitur, de primis & immediatij nuptijs, per l. matrimonij, ff. qui & à quib. quam iam toties supra citauimus, & l. quod ait. quę est vlt. §. proinde ff. de diuor. Et eum nuncupatim sequitur Imo. in d. l. in testamento, la 2. col. vlt.

Quinqnagesimooctauò. idem Bal. in l. vlt. col. 3. vers. & noto quòd si talis, C. de indic. viduit. tollen. ꝙ si quispiam reliquerit in suo testamento, vxorem suam dominam, & vsufructuariam, & vxor, quam tunc habebat decesserit, superstite ipso marito, qui postea alteram vxorem ducat, non intelligetur illud testamentum, de hac vxore secunda, per tex. in l. si quid earum. §. vlt. in fi. ff. de lęg. 3. in illis verbis, quia non est ita de posteriori vxore, cogitatum. Et hoc sequitur Franc. Cremen. qui id singu. dicit sing. 8. quid si maritus, Fel. in d. c. 2. col. 3. vers. si testator reliquit de treug. & pac. Ias. in d. §. quod in anno, col. 3. vers. vndecimò facit illud, & in d. §. si ei, qui l. in duob. ff. de iureiur. col. 2. versi. vndecimò facit, vbi tamen dubitat. Philip. Dec. in c. quoniam Abbas, col. pe. ver. vndecimò quæritur, de offic. deleg. Catel. Cot. in memor. incip. vxor relicta, & Benedic. in repet. c. Raynutius, in uerbo, cætera bona, numero 19. de testa.

Contrarium tamen tennit Alex. in addit. Bald. in d. le. ult. ubi ita dicit se consuluisse, ut uere consuluit, consisil. 171. uiso processu inter dominam Antoniam, col. 2. uersiculo. non obstat etiam, iunctis pręcedentibus,

lib.2. vbi allegat Bald. vbi supra, sed dicit Bald. id non cóstanter, firmare, quia subiungit, ijs quæ ex eo supra diximus, arg. esse in contrarium in l.placet.ff.de lib.& posth. vbi in institutione posthumi, comprehenditur, posthumus, ex quacunq; vxore, & allegat præterea Alex. l.si cognatis, ff.de reb.dub.& l.cum ita, §.vlt. ff.de leg.2. vbi legatum factum cognatis, cóprehendit etiam illos qui non erát tempore, testamenti. Nec obstat (inquit) d.l. si quid earum, quia nullo mó probat id quod Bal.cótendit.ibi.n. constat de voluntate testatoris, qui legauit vxori, ea, quæ cã eius parauerat, quæ quidé vxori secundæ nó possunt videri legata, cũ ipsius cã nó possunt videri fuisse parata.

Verum Philip. Dec. in d.c.quoniam abbas, respondet huiusmodi Alex.rationibus. Nam primum Bal. istam sententiam haud dubie firmat, dum post eam, hæc verba nũcupatim ponit.licet sit argumẽtum contra. Et d. illa eius sententia bene probatur ex d. l. si quid earum, neq;.n. cóstabat de mente testatoris, ꝙ scilicet ea parata essent causa prioris vxoris, quia ille tex. loquitur simpliciter de vxore, & tamen legatum restringitur, ad eam vxorem, quæ erat tempore testamenti, quia de alia vxore testator, nó cogitauit, vti nec cogitasse videtur, in casu Bal.D. aũt l.si cognatis loquitur in casu particulari, vt declarat Bar. ibi, & est regula in contrarium, ꝙ tempus testamenti attenditur, l.si ita legatum.ff.de aur. & arg. lega. Et quia etiam loquitur in cognatis, de quibus in genere testator cogitare potuit: quod non est in vxore. Sed tu hic omnino vide quæ dicam infra in 15. limitatio.& quæ etiam scripsimus in casu, non admodum dissimili, in rep.l. si vnquam, in præfa.nu.193.incip.tertio declara, & multis seq.

Quinquagesimononò, quod scribit ipse Bal.in l.cũ vitum, col. 2.ver.quæro an substitutus.C.de fideicommiss. id quod dicitur institutum rogatum alteri restituere, aut eius hæredibus, posse legitimum detrahere, per l.quanquam, & ibi idem Bal. C.ad leg. Falcid.intelligitur de primo instituto, non etiam de alijs, per l.j.§. inde Neratius, & l.mulier.§.vt Trebelliano, qui est vlt. ff.ad sen. Trebellian. Et idem quoque voluit Angel.in §. si vero expressim, columm.3.ver.circa tertium, in authent., de hære. & falcid.

Sexagesimò idem Bal. in l.si vt proponis, la.j. col.vlti. vers. in tertia glo.C.quomodo, & quando iudex, post Inno. in c.veniens.de iurein. quòd si alicui data est potestas arbitrandi, intelligendum est, vt semel tantum arbitretur. quod & idem dicit ipse Bal.in l.si diuersa, col.2.versic. iuxta hoc quæro.C.de transactio.& sequitur Fely. in d.c.2.col.2.vers.si data est potestas, de treu.& pace.& Ias. in d.l.in duobus.§.si ei, qui col.2. vers.duodecimò, facit.ff de iureiu.& in d.l.diuortio.§.quod in anno, cul.3. versic. duodecimo facit.ff.solu.matrimo.

Sed tu de hoc vide amplius per glo. ordina.in l.in proposita, & ibi Bar.qui eam l.legit. cum §.arbitrorum. l. si societatem, col.a.ver.quærit glo.si inique, Alberi. in fin. Bal.in princ. & plenius Salic.qui legit.d.§.cum princ.d.l. si societatem, col.2.vers.quæro primo supposito, ff. pro socio.ex quibus glo.in hanc sententiam adducit hunc nostrum §.hoc sermone, & Cyn. in l.vlt. col.2. vers. septimo quærit, & ibi quoq; Bald.consi.4.vers.quartò quæro & Sali.col.pen.vers.quæro octauò.C.de contrah. empt. & quod in simili dicam infra in 9. limitatio versic.incip. & ex hoc plerique.

Sexagesimoprimò, quod scribit idem Bal.in c.j. in fin: tit.de fil.nat.ex matrim.ad Morga.ꝙ si regnum debeat venire ex concessione, ad primogenitum, id intelligitur de primo primogenito, non de secundò primogenito, verbi gratia, si primogenitus moriatur, sine liberis, aut ipse sit incapax, non deuoluitur regnum ad alterum, qui illo primò sublato posset dici primogenitus, sed ad concedentem, & sequitur, Mart.Laud.& Card.Alex.ibi. & Geon Nat. qui id dicit sing.& perpetuo, notandum in tractatu statutorum excludentium fœminas. in vlt.quæstio.2.quæstie.princ.& Ias.in l.quoties, col.antepen. vers. illud etiã C.de rei vendi. & Io.Lup.in repet.rub. de donatio.inter vir. & vxo.§.69.col.pen.versi.ex istis dicebat, & iterum versi.reperio tamen Zasius consil.8.poteram.libr, 1. De qua re nos latius disseruimus in tract.Primogenior. q.3. vbi aliter censuimus.

Sexagesimosecundò quòd & idem Bald.dicit in procemio, decretal. col.4. vers.sed pone quidam mandauit, ꝙ si quis in suo testamento, iusserit sua bona distribui dotandis mulieribus, non intelligitur, de viduis pauperibus, sed de alijs primis, vt ita de primis nuptijs intelligatur, per hunc nostrum §.hoc sermone, Et idem voluit Cardina. Floren.cons. 49.cum testatoris voluntas.& Cardin.Alex. in rub. de sponsa.col.6.vers.& propter prædicta.& Ias.in d.l.diuortio.§.quod in anno, col.3.vers.nono facit.ff.solu. matr. vbi id reputat mirabile & singul.& valde notandum in pract. & in d.l.in duobus, col. j. vers.pro ista glo. facit.ff.de iureiur.Claud.Seiss.qui id dicit sing.in l.mulier §.cum proponeretur, col. j.versi.vnum tamen perpetuo ff.ad sen. Trebellia.Catellia.Cot.in memor.incip. executores testamenti, in princ. & Ioan. Gar. in repet.rub.,C. de secund.nup. col.a.

Sexagesimotertiò, quod ab eodem Bal. ex facto respósum est, consil.42.præmittendum est ad euidentiam, circa medium, ibi, modo videamus de isto legato, lib. 5. ꝙ si cuipiam mulieri legatum sit quippiam, cum vidua erit, statim quàm vidua erit debetur ei legatum, quia intelligitur de prima & immediata viduitate, argu. huius nostri, §.hoc sermone, & l.matrimonij.ff.qui & à quib. & l. filiæ meæ, ff. solut.mat. Sed tu de hoc vide omnino doct. in l.vlt.C.de indic.vidu.& quæ dicam infra in limitatio.

Sexagesimoquartò, quod ex facti contingentia respondit, Card.Flor. consil. 49.cuius casus incipit, in nomine, & c.anno ab incarnatione, consil.autem ipsum ita incipit cum testatoris volnntas, col. a.versi.ad secundum dicitur, quòd legatum factum filiabus debentibus maritari, (ea enim sunt verba illius testatoris) intelligitur de filiab. quæ primum nubere debent, non etiam de viduis, quæ transeunt ad secundas nuptias: neque.n. eas propriè dici maritari, sed secundo maritari. C.de secund.nup. in rubr. & per totum tit.nec aliud allegat.

Sexagesimoquintò, quòd si medicus promiserit curare ægrotum, non tenetur nisi semel illum curare, nec amplius tenebitur, si posteà ex interuallo in eundem morbũ reciderit, neque enim videtur, nisi de præsenti morbo cógitatum. De quo tu vide glo. & omnes in l.Martius. ff.loca.Pise.in 12.q.Bar.Brix.q.73.medicus quidam. Spec.tit. de salar.§.vlt.in princ.Ioan.Andr.in c.contractus, in 2,q. de reg.iur. lib.6.in Mercuriali. Alberi.in l.contractus, colum.secunda, vers. tertia quæstio, ff.eod.tit. Petr. Anchã. Pan.& Fely.in cap. præsbyterum, de homici.Imo.Franciscus Aretin, & Barb. in l. si ita stipulatus essem abs te. ff.de verbor. oblig. & nos quoqne aliquid diximus, in commentarijs lege si vnquam, in verbo, susceperit liberos, numero, 180. incipien.& quòd à nostris, C.de reuocan.donatio.

Sexagesimosextò, quod tradiderunt D.à Rot.dec. 31. nota quòd vbi habet episcopus, de concessio.præbend.In antiquis, quòd si episcopus habet ex priuilegio vel cósuetudine, vt possit in sua noua creatione nominare vnum, canonicum in qualibet ecclesia collegiata, si vnum semel nominauerit, qui acceptauerit, nó poterit amplius alium, nominare, etiam si nominatus possessionem pacificam, adeptus non fuerit, per lege apud Aufidium. ff. de optio. lega. & quod not. Archid.in capitulo, cum in multis, super verbo, exprimat, in princip.& in capit. gratia, in fin. de rescriptio. libro, sexto, de cuius dicto. in eo loco, diximus, supra versicu. incip. vigesimotertio, quod voluit. Et respódent do.de Ro.in d.deci.ad cap.si electio. de elect.

de elect. li.6. secundum ea quæ dicemus infra in 23.limita. vt ibi videre poteris.

Sexagesimoseptimo, quod in vniuersum tradit Petr. Anch. cum in d.c. nõ potest, col. secunda, vers. tertiò no. de præb.lib.6. tum consil. 404. tria dubia, col. *. vers. in qua quæstione, ꝙ ad dissolutionem & liberationem obligationis sufficit primum atq; vnicum implemẽtum, per multa ex his iuribus, quæ in princ. citauimus, videlicet, l. dotis promissio. ff. de iur. dot. & l. inter socerũ. §. vlt. ff. de pac. dot. & l. matrimonij. ff. qui & à quib. & l. cum pater, §. pater certam ff. de leg. 2. & præterea l. j. §. si cui. ff. vt le. nom. cauea. & l. 2 lt. ff. de bon. autor. iudic. possid. & l. sciendum. ff. de verb. oblig.

Cui adde id quod alij multi tradiderunt, obligatum scilicet ex contractu, vel sententia ad rem tradendam, si semel eam tradiderit esse perpetuò liberatum nec iterũ reuiuiscere obligationem, etiam si ea res ad illum denuo reuertatur, ita.n. voluit glo. & Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. & glo. in l. Pomponius. §. sed & si is, in verbo, de rato in fi. ff. de procurator. & in l. si cum fundum venderes, in verbo, trad t. ff. de contrah. empt. & in l. Claudius, & ibi quoque Bar. ff. qui pot. pign. habean. & in authen. sacramen. puberum. C. si aduers. venditio. Iac. Aret. Bar. Imo. Paul. Cell. Rom. & alij recentiores in l. permisceri, quæ est pen. §. species, ff. de acquir. possess. & alij quos tibi congessi in rep. l. si v nquam, in verbo, susceperit liberos, nu. 191. incip. hanc quoq; partem. C. de reuoc. dona.

Sexagesimooctauò, quòd nostris legibus dicitur, conditionem vno, primoq; actu & si non duret, impleri, consumi & perfici, l. hæredibus, in princip. ff. ad sen. Trebellia. & l. ex facto, §. si quis autem susceperit, cod. tit. & le. cum vxori. C. quando di. leg. ced. & l. si quis hæredem, & ibi glo. & omnes. C. de instit. & substit. & l. vlt. & ibi Bal. & Pau. Ca. de indi. viduit. quam & ipsam multis docto. decisionib. fulcimus in l. si vnquã, in verbo, susceperit liberos, nu. 187. in diuersam, cum multis seq. C. de reuo. don.

Sexagesimononò, quod voluit Pan. in eo sermone quẽ fecit in tractatu, concilij Basiliensis, cuius exordium est, quoniam veritas. in j. dubio col. 18. ver. sexta ratio, quare alius locus, quòd facultas concessa patribus concilij generalis eligendo locum futuro cõcilio, intelligitur de prima electione, & ea quidem semel facta non poterunt aliũ locum eligere, nam ea facultas intelligitur de prima electione, per hunc nostrum §. hoc sermone. & alia iura similia quæ ibi allegat, & sequitur Fel. in d.c. 2. col. 2. versi. facultas data. de treug. & pace.

Septuagesimo, quòd ex facto respondit Alex. consi. 18 lecto & discusso laborioso processu, col. 4. ver. & quamuis eadem die, lib. 3. ꝙ si Papa aliquem delegauerit ad consentiendum alienationi, vel concessioni emphyteusis alicuius rei ecclesiasticæ, intelligitur de vno tantum & primo consensu, per nostrum §. hoc sermone. Et sequitur, Ias. in d. l. diuortio, §. quod in anno, col. 3. vers. confirmo per illud. ff. solut. matrim. & in d. l. in duob. §. si ei qui col. 2. versic. quartodecimo facit. ff. de iureiu. & cons. 36. in cã mota per nobiles, col. vlt. lib. 3.

Septuagesimoprimò, quòd not. per multa ex supradictis consuluit idem Alex. consi. 16. breuiter in casu præmisso, lib. 4. quod si statutũ disponit, vt in prædijs vrban. & rusticis. finita locatione intelligatur facta reconductio ijsdem pensionibus & qualitati..., nisi per tres menses, ante sit renuntiatum, debet id statutum intelligi de prima conductione, & nõ de cæteris, Id quod sequitur Feli. in d.c. 2. col. 3. vers. statutum ꝙ si locator, de treug. & pace. & Ias. in d. l. in duobus. §. si ei qui, col. 2. vers. 15. facit, ff. de iureiuran. vbi id dicit bene notandum in d. l. diuortio, §. quod in anno. col. vlt. versi. vltimo facit quod per istam. ff. solut. mat. vbi tñ dicit se multũ de hoc dubitare, propter regulam. l. quæritur. §. qui impleto, ff. loca. Philip. Dec. dum simpliciter allegat Alex. vbi supra, consil. 112. cum reuerendissimus, col. 2. nu. 5. & Maria. Soc. Iunior. cons. 25. viso themate suprascripto, col. 2. vers. & maxime hoc dicendum, lib. 2. vbi & ex hoc. consuluit, ꝙ statutum quo licet conductori terrã colere inuito dño, finito. j. anno intelligitur tm̃ pro 1. sequenti anno.

Septuagesimosecundo, idem Alc. consi. 65. cuius initium est. quoniam oẽ datum, col. 7. vers. fortificatur hoc lib. 6. quod iterum repetitum est errore (vt reor) impressorum, cons. 119. eod. li. ꝙ. potestas faciendi, & reformãdi, intelligitur, de prima vice tantum non alijs, per hunc nostrũ §. hoc sermone, & alia ex iurib. supra allegatis.

Septuagesimotertiò, quod ex facto consuluit Corne. consi. 173. in præsenti stipulatione, col. 5. vers. sed nihilo minus hoc non obstante, lib. 2. ꝙ vis constituti, quæ ea ẽ vt transferatur possessio, l. quædam mulier. & ibi Doct. ff. de rei vendica. cum similib. obtinet tantum in primo, constituto, non etiam in secundo, vel bi gratia, si quis donet Petro quandiu vixerit, & post eius mortem, alteri, vt in casu l. quoties. C. de dona. quæ sub mod. & se constituat possessorem nomine vtriusque, certe in Petrũ transit possessio per huiusmodi constitutum, non etiam in hunc alterum quòd & idem voluit Guid. Pap. decision. Delphina. 512. Titius bona sua donauit. Stephan, Bertr. consil. 266. viso casu mihi exhibito, col. 2. nu. 4. lib. j. licet contrarium consuluerit Philip. Dec. consi. 239. primo nõ videtur, col. 3. vers. memini, me cum multis seq. Sed nos, de hoc latius diximus, in nostro tract. Constit. in 3. part. in 28. ampl. vbi si libet videre poteris.

Septuagesimoquartò, quod & scripsit Guid. Pap. decisio. 467. testator in testamento, quod si quis in suo testamento, hæredem instituit Mæuium & filium, ipsius naturalem & legitimum substituit, iussitq; eum nomen, & arma ipsius deferre, & accepta hereditate, Meuius decesserit, relictis duobus filijs naturalibus, & legitimis, primogenitus, ex illis censetur solus fuisse substitutus, tanquam d... primo tantum sensisset, testator, arg. d. §. hoc sermone & aliorum similium iurium, & ita dicit, fuisse iudicatum in curia parlamenti Delph. & id sequitur, & dicit, sing. Bened. in repet. c. Raynu. in verbo, eodem testamento relinquens, nu. 174. de testam. & diximus etiam in tract. Primogeniorum, q. 64.

Septuagesimoquinto, quod pulchre respondit Soc. cõsil. 91. concludendo dictum Philip. col. 2. versi. confirmatur ratione satis concludenti, lib. 4. quòd si quis promisit, iudicatum solui, vsq; ad sententiam diffinitiuam intelligitur de prima senten tia diffinitiua nõ de alia, ita vt si is pro quo it.. fideiussit, fuerit semel absolutus, liberetur hic promissor sua promissione, licet ille postea condemnetur, ex alia reseruatione facta in priori illa sententia, per dic. §. hoc sermone.

Sep. uagesimosextò. quòd etiam ex facti specie respondit Ias. cons. 36. in cã mota per nobiles. col. vlt. ver. nec ad hoc obstat, solutio, li. 3. ꝙ si testator expressè hæredi grauato de restituenda quapiã re, eã rem permutaret cũ alia æquiualenti, intelligitur de prima permutatione, non de alia quam faceret de ea re quã semel habuit, loco eius rei subiectè restitutioni, ꝑ hũc §. hoc sermõe. & alia similia.

Septuagesimoseptimò, quòd à Decio quoq; responsũ est consil. 287. cuius caput est, in ciuitate Placentię, col. pen. vers. & vlterius in isto casu concurrit, ꝙ huiusmodi substitutio, si aliquis filiorũ decedat absq; liberis legitimis masculis superstitibus, intelligitur de primo tantum filio decedente sine liberis, nec obtinet in cæteris postea decedentibus, per hunc nostrum §. hoc sermone.

Septuagesimooctauo, quod id & ipse Decius late consuluit cons. 612. cum reuerendissimus Cardinalis. col. 2. nu. 3. quòd si Papa permiserit, Cardinali, aut alteri clerico, vt possit testari de bonis ecclesiæ, intelligitur de primo actu, testandi tantum, non de alijs, ita quòd hoc casu primum testamentum quo ita disposuit, valebit, non etiã

secundum, licet alias primum testamentum tollatur, per secundum iuribus vulgatis, & mouetur Dec. multis iuri- & decisionibus supra à nobis citatis.

Septuagesimonono, idem Dec. consil. 619. quæritur, duobus præsentatis, col. j. & 2. q si cui sacra est potestas, presentandi, ad aliquam ecclesiam, intelligitur tantum de prima præsentatione, nec variare potest, qui vi illius potestatis præsentauit, etiam si laicus sit, licet alias laicus varia re possit iuribus, quoq; vulgarib. atq; ad sic respondendu motus fuit hac nostra regula.

Octuagesimò huc spectat, quòd fideiussor cópromissi, aut locationis, tenetur de primo compromisso aut locatione tantum, non etiam de secundis etiam prorogatis, vt de primo est text. in l. Labeo, §. sed si per fideiussorem & ibi Alb. qui id declarat, colum. 2. vers. se quatenus, Bal. Roma. qui eum, §. legit cum §. hæc autem clausula, col. j. ff. de arbitr. & id quoq; ipsum voluit Nic. Neapol. in lectu. Bar. in l. Titius, in fine princ. & ibi etiam Bald. post Dyn. ff. de excus. tut. & è recentioribus Phil. Dec. consil. 94. cuius suprascriptio incipit, fideiussor strictè obligatur col. j. vbi alios in id citat.

De secundo, id est, de fideiussore locationis, est etiam, tex. in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. loca. & in l. si cú Hermes, C. eod. & voluere Specu. & Io. And. in addit. illius tit. de fideiuss. §. j. vers. illud autem quæritur, idem Io. And. & Panor. post alios antiquiores in c. constitutus extra eod. tit. Host. qui id declarat in c. vlt. in fi. eo. quoq; tit. & in c. præterea requisisti, & ibi quoque Io. Andr. & Phil. Dec. de appel. Bar. & Alb. post alios antiquiores in l. Lucius Titius, la 2. §. Paulus, ff. de admin. tut. & alij multi, quos tibi collegi in tract de vtroq; retractu, tit. 2. §. gl. 7. in verbo, {feront preferez,} nu. 32. incip. præterea quia etiam. ubi intelliges idem in pignoribus, & alia, quuque similia videbis 3. seq. vers.

Octuagesimoprimo, ut nonnihil mutuemur, à theologis hnc accedit quod ab Angel. Clauas scriptum est in sua summa in verbo, matrimonium, le. 3. in 3. impedimé to, vers. secundò q si contractum est matrimonium, ea conditione, si pater consenserit, & primum pater dissenserit, postea verò mutata voluntate consenserit, non propterea erit contractum matrimonium, quia intelligitur, de primo consensu aut dissensu, argu. d. §. hoc sermone, Et idem tenuit alter theologus Bapt. Sal. etiam in sua summa, in verbo, matrimonium, l. 5. ver. sed pone q pater, vbi & id dicit voluisse Io. And. in c. super eo, de condit. appo. ubi tamen id non dicit. Sed & idé dicit alius celebris theologus Adrianus Florentinus in q. 4. sib sententiarú circa sacramentum matrimonij, in ea q. quæ incipit secundò, circa hæc dubitatur.

Octuagesimosecundò, ad hanc nostram regulam pertinet. quod causa simpliciter prolata intelligitur de prima, & proxima atque immediata, l. metus autem. §. sed licet, vbi Bart. id not. ff. quod met. cau. Ideo & hæc in omnibus actibus consideranda est, & non remota, per infinita iura à me prope superfluenter collecta in nostro tractatu, cui titulus est, cessante causa cessat effectus in 20. limit. vbi et videbis, quomodo id sit intelligendum, & quid sit dicatur ue causa propinqua, quæ ve remota.

Octuagesimotertio his adstipulatur quòd qui semel ab accusatione destiterit amplius ad eam nó admittetur, sed manet perpetuo exclusus tanquam prima accusatione ius accusandi cósumptú sit l. qui destitit. ff. ad Senatusc. Tur. & l. maritus, §. si negauerit, ff. ad leg. Iul. de adult. l. abolitioné, C. eo. tit. & l. accusationé, C. qui acc. nó poss. Et facit l. postquam, C. de pact. cú simil. Sed tu de hoc vide amplissime Bal. in d. l. accusationem, C. qui accu. non poss.

Octuagesimoquartò, non hinc longe abest quod etiã scribitur, in l. j. C. de abolit. vbi accusato, cuius accusator abolitionem impetrauerit, amplius repeti non potest, ve luti ea prima accusatione omne ius & facultas accusandi, consumpta sit, & est propemodum similis text. in l. qui si uis, & in si is. C. ad sen. Turp. & in l. mulier, §. j. eod. tit.

Octuagesimoquintò, concinit & his tex. in l. vlt. ff. de pact. vbi pactum de nó petendo factum à creditore reo, principali, prodest fideiussori, vt si postea pactum sit, ne à reo peti posset, non censeatur esse sublata exceptio quæ sua fideiussori ex priori illo pacto de non petendo, tanquam. s. consumpta sit & perfecta ea liberatio priore illo pacto, quicquid postea actum sit, nisi ipse fideiussor posteriori actioni consentiret, per l. si vnus, §. pactus eod. tit. Et huic subscribit tex. in l. cum Hermes, C. locati. & in l. nouatione, C. de fideiuss.

Octuagesimosextò, accedit, quod dicimus restitutionem in integrum bis peti non posse, de quo vide plenissi mè totum tit. & doc. C. si sæpius in integr. rest. postu. vbi in l. vlt. glo. vlt. in fi. not. inquit, sufficit semel, & allegat, pro simili, l. vlt. §. sin vero post quam, vers. & hæc quidé, in fin. C. de iure delib. vbi ita scribitur, semel enim & nó iterum eam peti concedimus, vbi glo. pro concor. citat, d. l. vlt. & fideicommissa. §. si quis, ff. de leg. 3. quam & nos iam toties citauimus.

Octuagesimoseptimò huc spectat, quòd qui semel de curionatum, aut aliud munus temporale executus est, nó cogitur iterum suscipere, veluti. s. per primum illud munus, liberetur eo iure, quo reipubl. id munus subeundé tenebatur. l. æstimationem. §. vlt. ff. de muner. & honor. & l. libertus. §. præscriptio, & l. diuus. ff. ad munici. & le. quis tam, C. de decu. lib. 10. cum alijs multis concor. à me congestis in nostris commentarijs in l. vnquam, in præfatione, nu. 24. incip. & hæc sané confirmat, C. de reuoc. do nat. quo loco videbis multas multarum gentium in eam rem leges antiquas, ne huc iterum repetam.

Octuagesimooctauò, ab his non abhorret quod dicitur rationes, semel editas non iterum ex necessitate edendas esse. l. si quis ex argentarijs, §. vlt. cum l. seq. ff. de eden. quod ibi omnes scribentes annotarunt. Et ex his nonnulli, & inter cæteros Bar. & Raph. Fulg. notarunt, qui semel parti dedit instrumentum à se receptum, non teneri iterum dare, vti etiam voluit Spec. in tit. de instru. edi. §. postremò, vers. sed nunquid. Sed id quomodo intelligitur, ex ipsis Bar. & Raph. vbi supra, eod. Bar. in l. quædam §. nihil interest, ad fin. eod. tit. & in l. vlt. ff. de tab. exhib. & in l. vlt. ad fi. eod. tit. & in l. vlt. ff. de tab. exhib. & in l. vlt. ad fin. ff. de bonor. auth. iud. pos. & Bal. in l. ne casu, in 3. not. C. de dilcus. lib.

Octuagesimonono, q; & è penu Theologorum est, Sacramenta præsertim baptismu non reiterantur propter, verbú D. Pauli, ad Ephes. c. 4. vnus Deus, vna fides, vnú baptisma, c. si qui & c. hanc regulam, j. quæst. j. & c. ostendi tor, de penit. dist. 4. cum simil. Quod & à nostris Imperatoribus agnitum est vt patet ex l. j. & 2. C. ne san. baptis. reit. Proindeq; nec solennis pœnitentia non reiteratur. c. quamuis, & c. in capite. 50. dist. & c. primo. 26. q. 6.

Postremò illud addiderim, quod peculiariter ad hunc nostrum, §. pertinet, qui dicit appellatione nuptiarú, de primis, intelligi, eius esse rei peculiaré quendam rationé. Nempe primas nuptias habere nescio quid rónis, vt hæ magis propriè nuptiæ dici debeát. Ná tametsi honorabiliores nuptias, simpliciter pronuntiauit D. Paul. ad Hæbræos c. 13. & oés vbiq; primas, tñ honorabiliores, laudabiliores digniores q; ac fauorabiliores, esse satis liquet ex eo. D. Paulo, qui. 1. ad Cor. 7. postq hæc scripsit mulier alligata est legi, quáto tépore uir eius uiuit, q si dormierit vir eius liberata est, à l. cui vult nubat tm in dño, beatior, aut vt alij interpretant, felicior aút erit, si sic permáserit, scdm meú consiliú Puto aút q & ego spiritú Dei habeá Qué locú enarrás D. Hierony mus in 2. li. aduersus Iouinian. multa in secundas nuptias, congelsit, non vt eas, damnaret, sed ostenderet non tam suscipiendas esse, quá primas. quod & ipse protestatur in libro de, Monogamia ad Ge-

ad Geruntiam, dum dicit, Quid igitur, Damnamus secũda matrimonia? minimè, sed prima laudamus.

Inter cætera autem adducit Hieronymos, quod ipse D. Paulus, tum in 1. ad Timotheum epistola c. 3. tum ad Titum, c. j. iubet episcopum assumi μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, id est, vnius vxoris virum, & vt vno verbo, interpretatur, idem D. Hieronymus ad Oceanum, monogamũ, quod & repetitur in decretis canonicis, in c. j. 26. dist. Non. quod oporteat episcopum habere vnam vxorem, vt nonnulli malè intelligunt, sed quod qui alias duxerit plures vxores, prohibetur in eum ordinem cooptari. Neque enim bigamus ordinari debet, nec potest, c. vna, in fi. d. 26. disti. & per totum extra, de biga. non ord. Quin apud Aegyptios sacerdoti vnam tantum vxorem ducere licebat, vt scribit Diodorus Siculus lib. 2. c. 3. Et vt ad nostros redeamus, quod ad fœminas pertinet, ex eodem Apostolo vidua eligi, debet, quæ fuerit, vnius viri & vxo. d. 1. epi. ad Tim. c. 5.

Quibus addere potes apud ethnicos quoq; obseruatũ fuisse, vt pontifex maximus, & flaminica non nisi semel, matrimonium inire possint, vt tradit D. Hieronymus in eo li. de Monogamia ad Geruntiam, supra citato, & ante eum Tertullianus, in lib. de exhortatione castitatis, & ite rum in lib. de Monogamia, vtrobique non multo ante finem, Sed & D. Hieronymus in eo illo lib. Ad tauri, inquit, Aegyptij (de Api boue quem Aegyptij colunt intelligit) sacra semel maritus assumitur. Quin & ipse Tertullianus postremo illo loco scribit Fortunæ muliebri, & Matri Matutæ coronam non imponere nisi vniuiram. Cui concinens Festus Pompeius dicit fortunæ muliebris simulacrum nefas fuisse attingi, nisi ab ea quæ semel nupserat. Cui non admodum dissimile est quod & ipse Festus in verbo, pudicitiæ signum, & ante eum Liuius 1. decadis lib. 10. scripserunt nullam & nisi spectatæ pudicitiæ matronam, & quæ vni viro nupta fuisset ius sacrificandi, Dianæ, eius ve signum tangendi (quod addit Festus) habuisse, Trebellius autem Pollio in vita Titi Secundi Imperatoris scribit Calphurniam vniuiram sacerdotẽ inter sacratissimas fœminas adorasse maiores suos.

Et quia nuper incidimus in mentionem eorum librorum Tertulliani, illud obiter dicere volui, illum vtroq; Montani heretici, dogma sequutum, perperam damnasse secundas nuptias veluti prohibitas. At illum ipsum in eo damnat D. Hieronym. alias secundis nupijs iniquior in catalogo scriptorum ecclesiasticorum, & cæteri, orthodixi scriptore. Neq; etiam Apostolum illas damnasse aut prohibuisse, vt ille contendit, sed satius esse & honestius, si ijs abstineamus, præsertim si citra periculum, animæ id fieri posit.

Adde quòd nostris legibus cautum reperimus, eos facere iniuriam filijs primi matrimonij, qui alteras nuptias aggrediuntur, §. j. versiculo prospeximus itaque, in auth. de nõ elig. secun. nub. mulie. & in §. certo, in auth. de nup. Idcirco dicunt Gul. Cu. & Bal. in l. j. in fi. C. de inoffi. do ti, quod filius non tenetur dotare matrem, quæ ad secundas nuptias transit, ne cogatur conferre ad suam iniuriã, quod à me adductũ est in legibus connubialibus, l. 2. nu. 9. inci. cui respondens. Quo conuenit quod dicit Valerius Maximus, lib. 7. c. 7. de Sexticia quadam fœmina, quæ filijs irata in contumeliam eorum nupsit alteri.

Nec tantum filijs, sed & mortuo quoq; facit iniuriam cuius memoriam veluti negligit, §. si autem tutelam, in auth. de nupt. Et dicit Lucas de Penna, in l. mulieres, col. 4. C. de incol. lib. 10. quod qui secundo nubit, non dicitur seruare fidem priori coniugi, per quædam iura quæ hoc minime probant, sed hoc plane cõfirmat, tex. in §. tunc igitur, ibi inuiolatũ morientiũ thorũ, in ath. de non elig. secund. nub. Et quibusdã posit videri huc spectare illud. D. Pauli loquentis de eo, qui secũdas arripit nuptias, prioris ad Tim. 5. quia primam fidẽ irritã fecerat, quod & repetitur in c. j. & in c. hęc vero. & c. nuptiarũ. & c. de viduis

1 2. & alijs cõplurib. 27. q. j. ex quib. tñ ne erres, intelligere poteris, quõ id intelligendum est. At huc haud dubie, perrinet illud Virgilianæ Didonis, li. 4. Aeneid.

Nec seruata fides cineri promissa Sicheo,

Et in hac quoque sententia fuit Philostratus in vita Apollonij lib. 3, affirmans vxorem ad 2. vota transeuntem iura coniugij violare. Idõ contristatur anima mortui cõiugis ex secundo matrimonio superstitis, auth. cui rellctũ ibi contristandi priorem maritum, vbi not. Bald. col. pen. C. de indic. viduit. & §. quia vero. §. nos igitur, in auth. de nupt. Nam & apud Lucanum lib. 3. Iulia in somnis Pompeio apparens sese indignatam ostendit, quòd ille secundas nuptias appetiuisset, cum inquit.

Coniuge me lętos duxisti Magne triumphos.
& c. quæ sequuntur.

Sed & apud Aegesippum lib. 2. c. 2. Alex. filius Herodis mortuus, in somnis Glaphiræ suæ quondã vxori, apparuit, quæ alteri atque alteri se matrimonio post mortẽ, ipsius copularat. Hæc illum amplecti desiderat, At ille in dignanti simili complexum rufugiens visus est dicere. Hæc Glaphira, promissa fides? ita amores erga te seruasti meos, quorum memorem esse oportuit? Sed esto adolescentula secundas nuptias non refugeris, etiam non tertias? Et paulò infra. Sed mihi ne diutius maneat, cõtumelia mea, &c. Exurrexit mulier & familiarib. narrauit somnium, atq; ipsa biduo post defuncta est. Quã rẽ etiam retulit Iosephus li. Antiquitatũ 17. c. vlt. & rursum libro de bello Iudaico 2. ca. sexto.

Ex quo etiam mulier, quæ transit ad secundas nuptias, non dicitur caste viuere, quantum ad priorem maritum, attinet, ita vt si maritus ipse vxori reliquerit aliquid vtendum, quandiu caste aut honeste uixerit, ea perdit legatũ, si transierit ad secundas nuptias, vt non obscure voluit, Bal. in l. in deo nobis, in princip. col. vlt. verf. iuxta prædicta, C. de episc. & cleri. & apertius in l. vlt. col. 2. ver. quęro quid significant, & ibi quoque Ang. post princ. ibi, sed si proferrur. & Sal. col. 2. ver. quæro supposito, & Ias. ad finem. C. de indic, viduit. & idem Bald. in l. j. col. 2. in 15. not. C. de rap. virg. & in l. cum filius, §. qui Mutianam, & ibi expressius Imo. ff. de leg. 2. Ang. Imo. Paulus Castr. & late Alex. & Clau. Seis. in l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad senat. Treb. & idem Ang. in §. cum agitur, in auth. de non elig. secund. nub. & in §. hæc autem de deo, in auth. quo. opor. episc. & in §. soluto, & in §. cum igitur. in auth. de nup. Pet. Anch. in c. quod à te, col. j. in j. opposi. & ibi quoque Imol. col. j. vers. & faciunt prædicta de cleric. coniug. & Raph. Cum. consi. 22. testator legauit, col. j. & Paul. Castr. cons. 259. omnis difficultas, col. pen. ver sic. infertur enim libro primo.

Et ita, vt dicit Angel. debet intelligi glo. in d. l. vltim. in verbo, persecutio, C. de indic. vid. quę dicit simpliciter, quod mulier transiens ad secundas nuptias, perdit legatũ ei relictum, si castè viueret, scilicet si legatũ fuerit factum à viro, qui ex huiusmodi secundis nupujs offenditur, non est si ab alio relictum fuerit, vt etiam dicit Pau. Cast. Sicuti ẽt ita intelligi debent iura, quæ dicunt non caste viuere, quæ transit ad secundas nupt. videlicet, d. §. hæc autẽ de deo, vbi not. Ang. in auth. quom. oport. episc. & l. his solis, C. de reuoc. donat. quæ æquiparat mulierem, quæ in secundi matrimonij fœdus nubit, & quæ impudicè viuit, vbi, & Bal. ad hoc citat illud Valerij, quod mox afferamus.

Et ad idẽ c. vxuratus, de cõ. cõiug. ex quo no. Pã. paria esse scõuẽter viuere & trãsire, ad 2. vota. & c. hac rõne 31. q. j. vbi licet liciũ sit scd'm Apostolũ secundas nuptias cõtrahere tñ secundũ veritatis rõnem vere fornicatio est. In quã sententiã est & illud Martialis li. 6. epig. de Telesi.

Quæ nubit totiens, non nubit, adultera lege est.

Et quod Portia minor, cũ se pñte laudareẽ, apud eã quædã bñ morata, quod scd'm maritu hẽbat rñdit pudicã matronã, nũq̃ nisi semel nupsisse. vt scribit Hieronymus in Iouinia. li.

j. Ex quo & ille Mimus siue publij siue Sene. siue alterius Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Quod tamen sanè intelligendum est secundũ ea, quæ scibuntur in d.c. hac ratione, alias .n. incideremus in hæresim Cataphrygum, quam Montanus induxit, & aduersus quem scripsit D. Hieronymus ad Marcellam.

Et sanè mulier pudica, quæ casto amore primum maritum prosequitur, & eius pectori, atq; præcodijs memoria illius medullitus infixa est, post illius obitũ de secundis nuptijs nõ cogitat, & alterius coniux dici aspernatur illi.n. adhuc prior ille maritus viuit, eiusq; perinde, ac si viueret, memoria recreatur. Quod aperte declarauit Valeria illa Messalarum soror amisso Seruio viro cum interrogata, cur. alteri nollet nubere, respondit semper sibi maritum Seruium viuere: quod & ipsum retulit idẽ Hieronymus vbi supra, quo etiam in loco scribit filiam Demotionis Areopagitarũ principis mortuo Leosthene spõso, negasse se alteri nupturã, ꝙ adulterum accipere non maritũ illum, enim nondum sibi esse mortuum, quod & nos in nostris cõmentarijs de nobilitate retulimus.

Vt non immerito apud priscos illos Romanos, quæ vno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honorabantur, Existimabant.n. eũ præcipuè matronæ syncera fide incorruptum esse animum, qui post depositæ, virginitatis cubile in publicum egredi nesciret, multorũ, matrimoniorum experientiam quasi legitimæ cuiusdam, intemperantiæ signum esse credentes, vt scribit Valerius Maximus, lib. 2. cap. non multo post princ. Qui & ipse miris laudibus extollit Antoniam, quæ amorem mariti, sui egregia fide pensauit, vt quæ post eius excessum forma & ætate florens, cubiculum socrus pro coniugio habuit: in eodemq; thoro alterius adolescentiæ, vigor extinctus alterius viduitatis experientia consenuit, vt apud eũ videre licet libro 4. cap. 3.

Apud antiquos autem illos Germanos solæ virgines, nubebant, sicq; vnum maritum accipiebant, quomodo vnum corpus, vnamq; vitam, ne vlla cogitatio vltra, ne longior cupiditas, vt scribit Cornelius Tacitus de morib. Germanorum. Sed & idem lib. 2. historiæ Augustæ Paulo ante fio. tradit quòd mortua Occia, quæ septẽ & quinquaginta per annos, summa sanctimonia vestalibus sacris præsederat, Fonteius Agrippa & Cornelius Pollio obtulere filias, prælataq; est Pollionis, filia, non ob aliud, quã ꝙ mater eius in eodem coniugio manebat. Cęterum Plutarchus, Proble. c. 105. quærit, quare publicis festis virgines ueteri more non nubunt, viduæ nubunt. Cuius rei inter cęteras hanc rationẽ, affert ꝙ virginibus decorum, viduis verò multis prǽsentibus fœdum est nubere. Fœlices enim ac faustæ primę nuptiæ sunt. secundę vero, tristes ac detestandæ, dies autem festos adeo multitudinem distrahere, vt his rebus per ocium interesse, oon possit. Hæc illę. Ex quibus satis apparet secundas nuptias nõ perinde esse honorabiliores ac primas, eumq; bonorem ad liberos descendere.

Nõ mirum igitur cuiquam videri debet. si multę sint constitutiones, & leges latæ in odium contrahentium, secuodas nuptias, videlicet l. fœminę, & l. l. generaliter, & l. si quis prioris, §. in illo, & l. hac edictali, in princ. & auth. ex testamento. C. de secun. nup. & l. j. C. si secun. nup. & l. mater, C. ad Tert. & l. his solis, & anth. quod mater, C. de reuo. don. & l. iubemus, §. in supradictis, ff. ad Treb. & §. qui pijssimus, in auth. de non eligẽ. secun. nobẽt. & §. si vero expectet, & placet. quoq; nobis, & alijs cõplub. §. auth. de nup. & in §. j. in auth. neq; vir. quod ex dot. est. Quę quidam constitutiones maxima ex parte locum habent etiam in viris, ne quis putet ea quæ diximus ad fœminas tantum pertinere. Id enim videre licet ex d. §. j. postremo loco allegato, & in §. hoc autem, versic. quia vero contra binubos, in auth. de non elig. quẽ ita summat, vt ita loquar. Ang. pęnę, secundò nubentiũ cões sunt viro & vxori, ad secuuda vota transeuntibus. & d. §. si verò expectet, ibi, & hęc communis mulieris, & viri mulcta sit posita, vbi etiam not. Ang. in auth. de nupt. & iterum in §. quoniam & infirmus, eod. tit. & in le. generaliter, vbi Bal. not. C. de secund. nup. & voluit glo. Bar. Bal. Saly. qui dicit ita se obtinuisse, in d. l. fœminæ eod. tit. & gl. in rubr. d. auth. de non eligend. secun. nub. Azo. in, summa, eod. titu. de secund. nup. col. 2. versi. item quæcunq; dicta sunt. Host. in summa, eo. quoq; tit. §. quare, circa fi. in ver. quecunq; autem Oldr. consil. 33. quidam habuit vxorem, in 2. dubio Io. And. in addit. Specu. eo inquam tit. Bar. Ang. & Pau. Cast. in l. de emancipatis, C. de legit, hæred. Pet. Anch. consil. 347. quia ex facto, col. 2. versi. & hoc quantum ad ea. Rom. consil. 182. in casu proposito. Paulus Cast. in d. l. mater. C. ad Tertul. Franc. Cre. no. 74. hoc capite si maritus legauit,. Ang. Aret. in §. præferuntur, col. penult. Instit. ad Tert. & in tract. de testa. in verbo, nolens intestatus decedere, col. 5. vers. in secundo casu, quando in patre. Nicol. Vbal. in tract. de succesio. ab intest. in 2. quæst. princ. col. quarta. Matthęus Mtthęsil. in tract. eiusdem titu. in 2. membro princip. vers. secundo casu, & ibi Lud. Bolog. in addit. Francisc. Aret. consil. 72. præsupponitur in facto, col. 29. & iterum 3. Corne. consil. 242. circa quod videtur, col. penult. & vlt. lib. secundo. Cæpola cautela, 235. aut ex priori impresione 302. si mater transit, vbi dicit, hanc esse communem opinionem, & idem sæpe se consulisse, Mariao. Socin. consil. 34. prosequendo ordinem quæstionum, col. 2. & multis seq. lib. 6. vbi id late disserit, & consil. 65. circa primam quæstionem, col. 4. vers. vigesimosecondò, eod. lib. j. vbi etiam dicit hanc esse communem opinionem, & ipsius filius Bar. consi. 265. capio, primum, in 2. dubio lib. 2. & consil. 124. præsens consultatio, col. penul. lib. 4. & Benedic. Capr. qui ita dicit communiter teneri, consil. 42. punctus, quidam Venantius, col. 2. & consil. seq. incip. punctus, quidã Massius, in primò dubio. Guid. Pap. q. 228. ex dicto processu, in princi. Steph. Bertr. consii. 219. viso casu, in primo dubio libr. 2. & consil. 223. viso casu, nu. 3. lib. 3. Phil. Dec. in l. j. post princ. C. de secund. nupt. & consil. 86. pro resolutione casus, col. 2. vers. restat ergo tertius casus. & consil. 230. proponitur quòd ex Petru, col. j. ver. ad dubiũ de quo quæritur Io. Monteserr. in rep. l. frater à fratre, char. 6. col. 3. versi. in 17. q. ff. de condi. indebiti.

Nam & Charondas ille prudentissimus legislator, nec viris quidem secundas nuptias permisit. Qui liberis, (inquit) suis nouercam superduxerit, eum neque vllo dignitatis loco, petij ve virum habeto, neque vlla ciuium consuetudine communicare frui ve sinito, quippe, qui malum alienum rebus, ipse suis intulerit. Si prospere enim tibi coniugium primum fortè successerit, eo successu contentus conquiescito. Sin aduersum obtigerit, idem malum, secunda exploratione tentare velle, furiosi est. Nã qui bis ab assequeda re in suis negotijs falllitur, demẽs, is meritò existimatur. Hæc Diodorus Siculus Bibliothecces, lib. 12. vbi & illud subdit, à Philemone poeta Comico, de his qui sæpe nauigando maris sæuitiam experiri voluere pro lege traditum, non admiratum quidem, si quẽ duxisse vxorem conspexerit, verum secundum coniugium quæsiuisse, tutius nanque tolerabiliusq; videri, his sese maris, periculis, & tempestatibus exponere, quam mulieribus ludibrijs & fluctuationibus intestinę pesti, vitam obnoxiam degere.

Quæ quidem Philemonis similitudo in memoriam, reuocat, quod decreta nostra canonica ex D. Augustino, nauigare eum dicunt, qui matrimonium contrahit, in c. nos nouimos, & ibi glo. in verbo, nauigasti, 17. q. 2. tanquam scilicet, vtroque modo multa pericula & plerunq; naufragia subeamus. Est aũt publij Syri Mimus apud Gellium. lib. 17. c. 14. & Macrobimm Satur. 2. c. 7.

Improbè Neptunum accusat qui iterũ naufragiũ facit.

Quod

Quod ad iteratas nuptias ex his quæ diximus ir ahi po test, vt scilicet iugales deos (quos Ethnici vocant) impro bè accuset, qui nuptias iterat. Ex quo & illud epigramma græcum incerti autoris.

Εἴποτ᾽ ἅμαξ γήμας πάλιν δεύτερα λέκτρα διώκει
Ναυηγὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον.

Id est ad verbum,
Si quis semel maritus alterum lectum sectatur,
Naufragus enauigat bis profundum difficile, {Siue mauis} molestum.

Thomas autem Morus sic carmine reddidit.
Qui capit vxorem defuncta vxore secundam,
Naufragus in tumido bis natat ille freto.

Dixi autem supra versi. ab hinc 3. maxima ea parte pœnas fœminarum secundas nuptias contrahentium ad viros quoq; pertinere, quia id non generale est, nec procedit in pœnis quæ statutæ sunt in mulieres, ob id quod intra annum luctus ad secundum matrimonium conuolant. quippe quæ ob aliud puniantur, quàm propter ipsarum secũdas nuptias, vt probatur in §. primæ siquidem, versic. sed viri quidam, in authẽ. de nupt. & voluit Azo in d. summa de secun. nupt. in prin. & Host. in summa eod. tit. §. quarè & qualiter, col. 2. vers. sic vidisti de pœna. Bal. in auth. ijsdem pœnis, col. vlt. vers. item nec pœna nubendum, C. de secund. nupt. Ang. in §. quia verò. in auth. de nõ eligẽ. & in §. si verò expectet, circa fin. in auth. de nupt. Rom. d. cõs. 382. & alij multi ex eijs quos citauimus in d. vers. ab hinc 3. Et satis probat text. in l. vxoris. ff. de his qui not. infam.

An autem huiusmodi pœnæ, & quæ ex ijs sint sublatę de iure canonico, propter illud verbũ Apostoli 1. ad Corinth. 5. dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis si sic permanserint, sicut & ego, quod si cõtinere nõ possunt nubant, melius est enim nubere, quàm vri. Et quod quibusdã interiectis scribit, quod si dormierit vir eius, liberata est à lege: cui autem vult, nubat, quod & nos suprà citauimus. Ex quibus certè videntur illæ pœnę esse sublatæ per c. super illa, & ca. vlti. extrà de secun. nupt. Sed tu tamen ne te hic diutius detineam, vide gl. Inn. Host. Io. Andr. in c. vlt. eo. tit. Bart. in l. 1. C. eo quoq; tit. Pet. Anch. consi. 101. ex prædicto themate, in 1. & 2. dubio, cum alijs propemodũ infinitis adductis à Fely. & Dec. in c. ecclesia sanctæ Mariæ: illo quidem col. 19. vers. 4. limitatio, cum duabus primis declarationibus, illius quartę limitat. Dec. autem col. 13. versi. secunda conclusio, cum multis seq. de constitut. & eodem Dec. consil. 230. proponitur quod ex Petro, col. 1. vers. circa primum.

Deniq; quod ad hanc rationem attinet, quæ secundas nuptias non pæreque magnifacit ac primas, bruta quædã animalia id quoq; sensu quodã naturali sentire & agnoscere videntur, veluti natura ipsa eius rei illa admonente. Cornices enim mortuo mare marito non exiguo tẽpore, sed nonem hominum ætatibus viduæ perseuerant, vt tradit Plutarchus in lib. cui titulus est, ὅτι ἄλογα λόγῳ χρῆται, & Aelianus lib. 3. de animalibus, vbi & ob id tradit veteres in nuptijs post Hymenæum cornicem inuocare solitos. Et idem quoq; de lyncibus prodidit Seruius enarrãs eum locum Virgilij, lib. 4. Aeneid.

Non licuit thalami expertam sine crimine vitam
Degere, moræ feræ.

Et nos quoque diximus in nostris legibus connubialibus l. decimatertia, numero 4. & 5. vbi & nos alia huc pertinentia scripsimus. Et facit quoque ad hanc rõnẽ, quod diximus suprà versi. incip. sexagesimo secũdò quod & idẽ.

Sed & alia item est ratio huius regulæ, quã tractamus, generalis quidem illa, ad omnia quę ad eam pertinent, non tantum ad nuptias, quod scilicet prima quęque omnibus in rebus & ad quæuis, omnia sunt multo excellentiora, prę stantiora, efficaciora, vtiliora, potiora, robustiora, vt ex multis & penè dixerim infinitis patet, quę ibi abunde, & veteor ne superfluenter scripsimus in nostris commentarij Primigeniorum, in præfatione, ex quo loco quę voles mutuari poteris, ne hic repetam.

LIMITATIONES.

Prima Limitatio.

Sed hęc multis modis limitanda sunt. Et vt sequar ordinem Fely. in d. c. 2. de treug. & pace.

Primò limita, vt non procedat, quando non valuit primus actus, quia tunc reiterandus est, nam dispositio loquẽs de actu, intelligitur de primo qui valuit, per tex. in l. qui per salutẽ. ff. de iureiur. vbi qui per salutẽ suam iurat, cũ non ita specialiter iusiurandum esset ei delatum, iurasse non videtur, & ideò ex integro solenniter iurandum est, ex quo Bartol. notat. si non legitimè iuratum est, iterũ iurãdũ esse. Bal. aũt ex eo dicit, quod omissio modi & formæ reddit actum nullum, tñ iteratò fieri potest cum obseruatione debitæ formæ. Et ita (inquit) intelligenda est l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signif. cum scilicet primus actus est validus. Dicit quoq; per eũ text. quod mandatum citandi non finitur per citationẽ inualidã, id quod dicit not. dignũ Alex. in l. serui electione, col. vlt. ff. de leg. 1. quod & idem voluit Ro. in d. l. qui per salutem, in fin. vti eum allegat Ias. ibi, nullam Bal. mentionem faciens nihil tamen in lect. Ro. reperi. Sed & ex eo text. in d. l. qui per salutem, not. Alber. in princ. quod actus inutilis præcedens, non impedit reiterationem sequentis vtilis.

Est in eandẽ sñiam text. in l. hęc conditio filiæ meę, in prin. ff. de cond. & demonst. vbi hęc conditio, cùm nupserit, nõ impletur cõtractis nuptijs inutilibus, vt quia ea filia nondũ esset nubilis ętatis, vel quia ei nupsit, cuius nuptijs interdictũ erat, sed posse eã implere cõditionẽ cum de iure posteà contraxerit, & ibi not. oẽs per secundã nuptiarũ coniunctionem, impleri conditionẽ, cùm priores de iure nõ subsistũt. Et Pau. Cast. in fi. dicit eam legẽ semper ad hoc allegari, vt cũ lex, vel statutũ loquitur de aliquo actu, qui potest sortiri iuris effectum, debet intelligi de actu valido, quia actus inualidus habetur pro non facto, & Soc. ibi col. vlt. vers. vltimo not. ex ea l. not. dispositionem, siue legis, siue hominis verificari in primo actu valido, non autem in primo actu inualido.

Et huc quoq; pertinet tex. in l. is qui hæres, in princ. ff. de acq. hęred. vbi hæres institutus sub conditione, si ante cõditionẽ existentẽ repudiauit, nihil egit, ideò existente posteà cõditione adire poterit, vt ẽt dicit text. in l. nec is. §. 1. eo. tit. cum simil. Et sic inquit Ro. in d. l. is qui hęres, non multum post prin. actus nullus nõ impedit fieri eiusdem rei iterationem etiam in oppositũ, ad quod etiam allegat l. si vt proponis. C. quom. & quan. iudex, cum simil.

Et alius itẽ tex. iuris canonici eandẽ sententiã adstruẽs. in c. si electio, de elect. lib. 6. vbi si electio facta non secuta sit effectũ, ob id quod electus ei cõsentire noluit, aut post cõsensum renũtiauit iuri suo, aut mortuus sit, aut propter eius occultũ vitiũ irritatur, electores possint denuo eligere: habentq; à dissensu, renũtiatione, morte, vel irratiõe tẽpus integrum ad faciendã aliã electionẽ, ac si noua esset vacatio. Et idem vt dicit gl. ibi, in verbo, occultũ, si propter superueniens delictum aut factum, per ca. quàm sit, & capitulum, cupientes, & cap. si religiosus, eod. titul. Ad hoc autem quod dictum est de occulto vitio, vide quę dicam intrà in hac eadem limitatione, versi. incipiente, hanc limitationem, & sequentibus.

Hanc quoq; sentẽtiã, vt. s. sermo intelligatur de primo actu valido, & vtili, & qui sortitus fuerit effectũ, secutus est Roff. Bened. in suis quæst. Saba. q. 1. vbi dicit, quod si alicui est collata potestas eligẽdi episcopũ, & quempiam elegerit, qui cõsentire noluerit, & ita eius electio fuerit inutilis & sine effectu, poterit iterum eligere. quæ fuit etiam sententia Bart. Brixi. q. 79. quidam dederunt potestatem,

Bald.

Bald.in d.l.qui per salutem, in vtraq; lectura, vt suprà ex eo diximus,& ibi quoq; Alber.in fi. & eiusdem Alber.in l.quoties.ff.de opt.leg.vbi ad hoc allegat c.auditis, de electio. & ipsius quoq; Alb. post Iac.Bel.in l.matrimonij.ff. qui & à quib.& Bal.in c.olim ex literis,col.2. versi.si aũt datur arbitriũ,de rescrip.vbi ex hoc dicit,arbitrium prorogandi intelligi de prorogatione valida, q̃ si inualida fuerit, poterit iterum fieri,& ad hoc citat d.l.qui per salutẽ, & dict.leg. hæc conditio filiæ,super qua Raph. Cum.illud quoq; dicit quod diximus, eum cui facta est potestas eligendi,posse iterũ eligere, si prima electio non valuit.

Et prætereà hæc limitatio est eiusdem Baldi cõsi.144. q̃ iudex non potuerit,post medium,versic.item quoties primus actus,lib.4. vbi & ex hoc consuluit iudicem, cui data est à statuto facultas eligendi arbitrum, si absentem quempiam elegerit,qui ideo arbitrari non possit, poterit iterum eligere. Et Salyc.in l. dotis promissio.ff.de iur.do. per d.l.hæc conditio,& Pau.Cast.consi.103.viso testimonio Christiani,col.1.per illam eandem l.ibique ex hoc in pulchro casu cõsuluit.& Fel.in d.c.2.col.3. versi.fallit primò dicta regula,de treug.& pac.Ias.in l.diuortio.§.quod in anno,col.vlt.versi.tertiò not.limita.ff.sol.mat.& Alci. in hoc nostro §.hoc sermone.ff. de verb. signif.

Et huc spectat text.in l.2.§.1.ff.de opt.leg. vbi si is,cui electio data sit centum amphorarũ vini, acetũ elegerit, optio nõ consumitur,poteritq; iterum eligere. Et ex hoc not.gl.ibi nihil referre,an aliquid non fiat an nõ iure fiat, & allegat pro simili d.l.qui p salutem,& le.quoties.ff.qui satis.cogã.vbi & idem gl.not.quæ.& alia quoq; iura citat, vt vtrobiq; videre poteris. Quibus addere potes l.quartã. §.condemnatum.ff.de re iud.vbi etiam gloss.

Et illa iuris regula,non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum,de reg.iur.lib.6.id quod videre licet, vt ibi gl.& alij dicunt in matrimonio inualido quod non impedit secundum contrahi, c.si verum.31.q. 2.& c.iuuenis,de spons.& c.literas,& c.accessit,de despõ. impub.Sed tu de hoc vide d.gloss.& Io.Mona.in d.c.non pręstat. Et in electione inualida,quæ non impedit secundam.c.scriptum est,in fi.& c.congregato,& ibi glo.vlt.de rescrip.de quo nos alibi diximus plenius. Et in stipulatione quoq; ĩualida.l. si dari stipuler.ff. de verb.obl.cum alijs multis similib.congestis à Fely.in c.ex tenore,col.4.versic.regula non præstat, de rescrip. & quæ latè collegimus alicubi in tractatu Retractatuum.

Nam & quod nullum est,nomen eius rei,quam significare vult,non habet, v.g.sententia nulla non est sententia.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.& l.vlt. C.de senten. ex breuic.recitandis,& c.vlt.post prin.eo.tit. lib.6.& cle. pastoralis.§.vt igitur,qui est vlt.eodem titu.& ca. imprimis.§.vlt.& iterum c.statutis.2.q.1. Et instrumentũ nullum non dicitur instrumentum,Baldus in capi.constitutus,per eum text.de transact.& est etiam bonus text.in l. cùm precibus.C. de probationibus.ex quo ille versus nõ admodum elegans,sed citatus à gl.in c.admonere,in princip.33.q.2.

Si re priueris,nec nomen habere mereris.

Cum alijs multis ad hanc sententiam pertinentibus à Ias. collectis in d.§.condemnatum.col.1.versicu. not.ex isto tex.cum multis seq.& à me in tract.Retractuum titu. 1. §.1.gl.2.nu.5.& multis alijs seq. Hanc autem rationẽ huius limitationis inter cæteros affert Ias.in l. serui electione.§.1.nu.3.ff.de leg.1.

Sed & huc pertinet, q̃ testes,qui non rectè recepti sũt, possunt reiterari,etiam post publicationẽ, vt satis innuit tex.à contrario sensu,in clem.2.in verbo, ritè receptis,& ibi gl.quę id expressè vult,in verbo,rite,& Cardin. Flor. post Paul.Elea.in 3.q.id intelligens, quando receptio est nulla ipso iure,& Petr.Anch.col.pen.in 4.q.Anto.Io.Lignã.col.1.& Imol.col.2.super d.gl.in verbo,ritè,de testibus,& glo.in c.cùm causam,in gl.vltima ad fin.& ibi Hostien.col.vltima.versi.sed si testis, Ioan.And.in fin.Bald. col.vlti.versi.quærit Ber.quid si testes,Petr. Ancha.colũ. vlti.versi.item quid si testis,Anto.col.vlti.Imo. col.pen. versic.in eadem gl.in fi.extrà eod.tit.Spec.in titu.de teste. §.1.versi.quid si idem testis,& sequent. & ibi quoq; Ioa. Andr.in additionibus,& Barto.in auth.at qui semel,col. vlti.versic.quæro quid si prior,& ibi Bald. col.2. versicu. octauò fallit.C.de probationibus,& idem Bartol.in l.qui per salutem,in fin.& Alex.qui ita dicit communiter teneri,& Ias.qui id latè exequitur,col.1.versi. item per istum tex. vbi & ita tenuere omnes,Bald.in leg. per hanc,colũ. pen.vers.& modo venio,ibi,& ista est veritas.C.de tempor.appel.& l.si quis testibus, col.2.versi. quandoque ratione solennitatis,& ibi quoq; Salyce. ad fin.dum allegat d.clemen.C.de testib.Imol.in ca.per tuas,col.1.versi.fallit primò,de testib.Fely.in c.in literis,col.2.versi.3.de offici.deleg.

Et huc adstipulatur,quod dicitur testem mancè,atque imminutè,& non perfectè examinatum,adeò vt eius testimonium sit inutile, posse iterum examinari, etiã post publicationem testimoniorum, si id factum sit culpa iudicis:licèt secus sit, si culpa partis id factum fuerit, vt per gloss.in d.cap.per tuas,in gloss.1.in fin.& ibi Imo.in verbo,negligenter,Imo.colum.2.versi.2.casu,& Panor.col. 2.versi.venio ad secundum,cum multis sequ.& ferè omnes,licèt non ita clarè,de testib. Bal.in l.veluti.§.hęc vox, quem legit(vt plerique omnes) cum §.prætor ait,qui est vlt.le.si quis ex argentarijs,& ibi Angel.qui id dicit valde not.& Ias.qui alios citat, col.1.in 6.not. versic. vnde facit iste tex.ff.de eden.

Adde quòd solus is actus pręoccupationem inducit, qui de iure sortitur effectum, vt tradit Oldr. consil.313. thema tale cõtra promissionem,col.2.vers. tertiò si quis, & iterum versi. sextò nuntiatio. quod sic probat,nam in l.qui vltimo.ff.de pœn.scribitur,quod qui vltimo supplicio damnantur, statim & libertatem & ciuitatem amittunt. Et statim pòst subditur. Itaque pręoccupat hic casus mortem,& nonnunquam longum tempus occupat. Alibi autem legitur, q̃ talis pręoccupatio locum non habet in ea sñia,quę de iure nõ sortitur effectũ,l.2.§.vlt.eod.tit. & l.si quis filio exhere.§.q̃ si quis.ff.de iniust.rup. & irri. test. Preterea nuntiatio operis sic præoccupat ędificantẽ, siue iure,siue iniuria facta sit, vt quicquid post eam ędificatum est,sit demoliendum.l.1.ff.de ope. no.nunt. Si tamen nũtiatio ineptè facta sit, vt effectum habere nõ possit,non habet vim præoccupationis, vt not.gl.in d.l.1.in verbo,per renuntiationem, & iterum in verbo, eatenus.

Addit & Oldr.alia huc spectantia,nempe stipulationẽ primam impedire vim & efficaciam secundæ, super eadẽ re eodem modo interpositæ, nisi tamen prima illa sit talis, vt possit exceptione repelli, ita vt non sortiatur effectum.l.qui bis idem, & l. si dari stipuler.ff. de verb.oblig. Et similiter præcedentem ascriptionem libertatis impedire subsequens legatum serui, si non appareat de contraria voluntate.l.si idem seruus.ff.de lega.2.& l.si seruus.ff. de fideic.lib. Quod ita tamen demum obtinet, si ascriptio libertatis sit efficax,& vtilis,aliàs non.le.si seruus legatus. §.si seruus alienus.ff. de leg.1.

Item si sint duæ viæ, vt cum nostris ac vulgò loquar, quarum vna alterius electione tollitur, id tamen ita intelligendũ sit, si prima electa potest de iure sortiri effectum, aliàs non.leg.si verò.ff.de bon.lib.vbi ita scribitur. Si verò non habuerit effectum petitio eius, dico non impediri, quominus adiuuetur,& le.filiũ.§.si quis cõtra tabulas.ff. de leg.præst.cuius hæc verba sunt, Si quis contra tabulas bonorũ possessionem acceperit, deinde posteà apparuerit eum ex his liberis non fuisse, qui eam bonorum possessionem accipere possint, obtinet non esse ei denegandã legatorũ petitionem. Et in vniuersum vt vna via inutilis electa,nõ tollat aliam vtilem:probat text. in l.mater

decedens

decedens, & ibi Rom.ff.de inoffi. test.& l.Claudius.ff.de acq.hæred.& leg.legitimam.ff.de pet. hęr.& le.vlti.C.de condi.ex lega.

Et per hæc concludit Old.d.consi.312. quicquid primum obstat sequentibus,tum demum tantùm obstare, si habuerit effectu:in idq; allegat d.le.hęc conditio filiæ.ff. de cond.& demon.quæ quidem l.est ex illis,quibus potissimum innituntur, qui hanc limitationem ad hanc nostram regulam afferunt, vt nos diximus suprà in eadem limit.vers.est in eandem sententia. & alijs seq.vt inde intelligas Oldr. hæc omnia ad hanc assertionem referre.Nã & in id quoq; citat d.l.2.ff.de opt.leg. vbi data optiõe seruorum,si quis alienũ seruũ, vel hominẽ liberũ optauerit non consumpsit optionem quem tex.& nos sepè in hoc tractatu citauimus,citatque ẽt le.si maritus sit.§.vlt.ff.de adult.vbi si quis adulterum & adulteram simul detulerit nihil agit, poteritq; quasi neutrũ detulerit, rursus à quo velit initium facere, qui nihil prima delatione egit.

His quoq; concinit, ꝙ qui agit ad debitum ex conditione,nondum ea conditione impleta, & ob id succumbit:tñ ea conditione posteà impleta,denuo potest agere, l.grege.§.si sub conditione.ff. de ædilit.edic.& l.si mater §.eandem,ver.& ideo si fortè sub cõditione.ff.de except. rei iud.Quarum legum autoritate subnixus Accur.in l.j. post prin.in verbo,nec tenere.ff.si mẽs.fals.mod.dixe. tradit,eum qui actionem ineptam proposuit,& ob id repulsus sit,posse redire ad aptam.quod & probat text.in l.sed & si pupillus.§.si institoria,& ibi glos.Bald.& expressius Albe.& Sali.ff.de instit.& in l.Bebius,in fi. & ibi quoque Alb.ff.de pact.dot.& c.coram,& ibi Petr.Anch.in 4.not. de rescript.& c.examinata,de iud.Et id quoq; ipsum voluit Sig.Home.consi.142.in quæstione vertente, col.2. ver præterea in simili,vbi & alia iurat citat.& Pet.Ancb. in c.captandę,col.1.in 3.no.de concess.præb.lib.6.

A quo non longe abest, ꝙ actor ideò à iudicio repulsus,ꝙ reus rem petitam non possideret, non prohibetur posteà iterum agere,si reus inceperit possidere,l.quoties §.vl.& l.sed si posteà.ff.de noxal.actio.& l.si à te,in prin. & l.si rem meam,& l.si quis ad exhibendum, quæ continuò sequitur.ff.de except.rei iudi.& l. procurator ad exhibendum,in princ.ff.rem rat.habe.& le.neq;,quæ est 3. C.ad exhibend.Et facit quod scribitur in l.si mater.§.eãdem,in princ.& in l.si is qui hęres,etiam in prin.ff.de except.rei iudi.Et quod scriptum reliquit Paul. Cast.consi. 313.ista pronuntiatio,lib.2.ꝙ si quis ineptè & non seruata forma statim iudicem recusauerit , ob idq; fuerit reiecta recusatio, non prohibetur eandem posteà rectè riteque proponere.De quibus & alijs simili. nos multa diximus in tractatu Retractatuum, tit.1.§.8.nu.3. qui igitur, & multis seq. vt ibi videre poteris.

Cui finitimum est ꝙ semper aliàs actor qui succubuit propter ineptitudinem actionis,iterum auditur aptè eam proponens,c.examinata,extrà, de iudi.cum si. Et similiter qui appellauit potest iterum appellare, si ob id victus est,ꝙ ineptè exceptionẽ à qua repulsus est, propoluerat, ẽt in eo casu quo aliàs nõ posset amplius appellare, vt est tex.in cle.vlt.& ibi Card.Flor.in 2. not.& alij,de appella.

Et ad hãc quoq; limitationem pertinere potest , quod finita nuntiatione noui operis per mortem nuntiantis,& & ita effecta inutili & inefficaci , potest iterum nuntiari. Ita.n.voluit gl.in l.non solum.§. morte,in verbo,ius prohibẽdi.ff.de ope.no.nunt.quã ibi sequitur Bar.col.2.vers. quærit gl.an finita nuntiatione. An autem & quãdo aliàs post primam nuntiationem liceat iterum nuntiare , vide Bart.in l.cùm procurator.§.si dominus,col.1.versi.quæro an post primam,& ibi Bal.post princ.eo.tit.& rursum ipsum Bart.in l.pretor.§.hoc autem interdictum competit,circa fi.& in §.& si satisdatum, eod.tit.

Et huc quoq; spectat, ꝙ licèt baptismus sit sacramẽtũ minimè iterabile.Est enim, vt tradit Apostolus ad Ephesios c.4.vnus Deus,vna fides,vnum baptisma, & repetitur in c.hi qui baptismũ.1.q.1. & diximus suprà,in princ. versi.incip.90.Si tamen quis baptizatus fuerit ab hæretico pręsertim Paulianistis & Cataphrygis,quorum baptisma nullum est,cũ in forma ecclesiæ non baptizent, iterũ baptizari potest,& debet,vt scribitur in §.de his specialiter,& in c.si quis confugerit,& ibi Archi.ea.q.& cau.& c. Daibertum,& ibi gl.& Arcbi.q.7.& gl.in c.sicut.68.dist. vbi id declarat.& Lucas Pen.in leg.si quis decurio,col.4. vers.quẽadmodũ ergo.C.de decu.lib.x.Cuius rei rationẽ reddens ea glos.in d.c. Daibertũ,nam quod, ait, malè fit, vel minus plenè,ex integro est agendũ,& allegat d.le.qui per salutem.ff.de iureiur.suprà in princ. huius.§.allegatã.

Similiterq; licet semel ordinatus nec possit, nec debeat iterum ordinari.§. breuiter. 1.q.7. tamen si non rectè aut legitimè ordinatus fuerit,potest ac debet iterum ordinari,c.qui per illicitam,eisdem q. & caus.& ibi gl.quæ id trahit ad electionem cuiuspiam rei non rectè factã,vt reiterari possit,& ibi quoq; Arch.quia,vt hic dicit, cùm nõ tenuit electio,perinde est ac si facta non fuisset, per l.2.ff. de opt.leg.Sed nos de hoc alibi pleniùs dicemus.

Et illud itẽ,quod olim apud antiquos Romanos moris fuit,vt prima hostia non litante , altera ac tertia ac deinde plurimæ,donec litatum foret , adhiberentur. Vnde cùm Paulus Aemilius bellaturus aduersus Perseum sacrificãs nõ litasset vsq; ad vicesimam hostiam, in vicesimaprima apparuerunt signa victoriam promittentia,vt tradit Plutarchus in vita ilius.Nam & Tullius lib.2. de diuination.ita scribit , Cùm enim tritissima extra sine capite fuerunt, quibus nihil videtur esse dirius, proxima hostia litatur sæpe pulcherrimè.Et non multò pòst. Qui tandẽ euenit,vt litetur alijs,alijs non litetur?Quę autem incõstantia deorum est , vt primis minẽtur extis,benè promittant secundis?Et Liuius 3.decadis lib.7.Immolasse eo die quidem memorię prodidere Cos. Marcellum : & prima hostia cæsa, iecur sine capite inuentum , in secunda omnia apparuisse,quæ assolent.Et v.decadis lib.1.Cn.Cornelio,& Q. Petilio Coss.quo die magistratum inierunt immolantibus Ioui singulis bubus,vti solet,in ea hostia,qua Q.Petilius sacrificauit, in iecinore caput non inuentum. Id cũ ad senatũ retulisset,boue perlitare iussus. Et paulò post alter Cos.curã adiecit, qui se ꝙ caput iecinori defuisset,tribus bubus perlitasse negauit.Senatus maioribus hostijs vsq; ad litationẽ sacrificari iussit.Hucq; , ẽt spectat illud eiusdẽ 4.decadis lib.5.in prin. primisq; hostijs perlitatum est. Et quod scribit Suetonio in Iulio Cæsare c.81. Deinde pluribus hostijs cęsis cùm litare non posset , introijt curiam spreta religione. De quo etiam Plinius lib. 11.c.27.scribit nõ semel, sed bis ipsi Cęsari sacrificãti cor in extis defuisse.Lucius autem Florus lib.4.tradit eum cẽtum victimis perlitare non potuisse.Suetonius quoq;(vt ad eum redeamus)in Augusto, c.95. circa Perusium sacrificio non litante, cum augeri hostias imperasset , &c.

Hucq; spectare videtur illud Virgilij lib.3.Aeneid.

Rursum in successu longo sub rupe cauata,
Arboribus clausi circum , atq; horrentibus vmbris
Instruimus mensas, arisq; reponimus ignem :

Quem locum enarrans Seruius,fit autem (inquit)iteratio hæc secundum rationem sacrorum. Nam displicuisse prima ex prodigijs iudicatur. Sed & idè in eum locum ipsius Virgilij lib.8. eiusdem operis

Intereà sacra hec (quando huc venistis amici)
Annua,quæ differre nefas, celebrate fauentes.

Anniuersalia(inquit)sacrificia ideò nõ differũtur,quia nec iterari possunt. Nã calẽdaria,si qua fuerint rõne dilata possunt repeti,nec piaculũ eorum inter missione cõmittitur. Nec pręter mittendum , quod idem Seruius alibi in eundem librum eiusdem operis enarrans eum locum,

- & cæsa iungebant fœdera porca ,

Scribit in omnibus sacri fœminini generis plus valere victimas

victimas. Deniq; si per marem litare non possunt, succidanea dabatur fœmina. Si autem per fœminam non litassent, succidanea adhiberi non poterat.

Illud enim sciendum est, has secundarias hostias succidaneas dici, quasi succedaneas. E, litera per morem compositi vocabuli in I, literã commutata: quoniã .s. si primis hostijs litatum non esset, aliæ post alias ductæ cædebantur, quæ quasi prioribus iã cęsis luendi piaculi gratia subdebantur, & succidebantur, vt scribit Aulus Gellius libr. 4. Noctium Atticarum c. 6. & Festus Pompeius, in verbo, succedanea, & eorũ nomine tacito, vt assolet, Cælius Rhodiginus lib. 3. Antiquarum lectionum. c. 6.

Nec apud Romanos tantùm de quibus intelligunt superiores scriptores, sed & apud Lacedæmonios quoq; id obseruatũ fuisse cõperimus, vt si primis hostijs litare nõ possent, rursus immolabãt, donec litarẽt. qđ videre licet ex Plutarco, teste quidẽ locupletissimo in vita Aristidis.

Adde ꝙ apud ipsos Romanns, vt ad eos redeamus, si quando votum Dijs non rite factum esset, de integro faciendum erat, vt videre licet apud Liuium, 3. deca. libr. 2. cuius hęc verba sunt, Qui inspectis fatalibus libris retulerunt patribus, ꝙ eius belli causa votũ Marti foret, id non rite factum, de integro atq; amplius faciẽdum esse. Quin ex eodem autore cùm ferię Latinæ non rectè factæ fuissent, denuo instaurabantur. Eius in eam rem verba ex 5. Decad. lib. j. hęc sunt: Latinæ feriæ fuere ad diem 3. Non. Maij, in quibus, quia in vna hostia magistratus Lanuuius precatus non erat P.R. Quiritium religioni fuit. Id cùm ad Senatum relatum esset, Senatusq; ad Pontificum collegium reiecisset, pontificibus (quia non rectè Latinæ factæ essent) instauratis Latinis placuit Lanuuinos, quorũ opera instauratæ essent, hostias præbere. Et simile quippiam tradit ipse Liuius de ludorum magnorum instauratione. 5. deca. lib. 2. Sed hæc omnia superstitionis magis, q̃ verę religionis esse semper putaui.

Nec interim omiserim (facta quę vocant) atq; somnia vnis ac primis nuptijs non cõsumi. si credimus Artimedoro Daldiano lib. ὀνειροκριτικῶν. 2. capi. 12. Cum (inquit, Gręcè quidẽ sed in hũc sensum) quispiã sibi puellã despõsasset, ac in somnijs sibi visus fuisset sedere sup ariete, atq; ex ipso ex anteriore parte decidere, quidã somniorũ interpres, vxor tua (inquit) scortabitur, & vt dici solet, cornua tibi faciet. Quamobrẽ is recusauit diutius matrimonium perficere, sed vix tãdem amicorum suasu sponsam illam suã duxit in vxorem, eamq; obseruãter & anxiè obseruabat, & illa quidẽ sine vlla impudicitiæ macula, anno exacto decessit. Verũ ille existimans somnij illius presagiũ cõsumptũ eẽ, aliã vxorẽ duxit, quæ fœminas oẽs impudicitia prætergressa est, atq; ita somnij fatũ impleuit.

Quæ somniorũ mentio meminisse me facit cuiuspiã somnij & ad hũc quoq; locũ pertinẽtis. Astyages ille postremus Medorũ rex somniauit ex genitalibus Mãdanes filiæ tũc prægnãtis vitẽ enasci, quę oẽs occuparet Asiam, quod somniorũ interpres affirmauit id portẽdere, vt proles eius filiæ regnaret: quod ęgrè ferens Astyages iussit puerũ, quẽ filia pareret, interimi. Sed id periculũ fato quodam euasit puer, cui posteà Cyrus nomẽ fuit: cumq; crederetur esse filius pastoris, essetq; iã decennis, atq; vnà cũ pueris æqualibus luderet, cæteri pueri illum in regẽ sibi delegerũt, quibus munus quippiã aut magistratũ, vti cæteri reges, demãdauit, ꝙ si imperata non fecissent, multis verberibus afficiebat. De qua re a parentibus puerorum querela Astyagi delata, is accersito ad se puero & interrogato, cum nihil mutato vultu respondisset, se vt regẽ delectum fecisse, cùm dicto audientes esse noluissent: quod cùm Astyages ad Magos illos somniorũ interpretes retulisset, ita rem interpretati sunt, tanquam Astyages esset illo somnio, defunctus agitato iam inter pastores regno, nec illũ iterũ regnaturum. Quod tamen posteà longè aliter euenit. Nam Cyrus Astyagem regno priuauit, idq; sibi asseruit, illo Hyrcanorum gẽti proposito, vti relatum est ab Herodoto lib. 1. Iustino lib. 1.

Hanc limitationem nõ iniusta rõne possit quis declarare, vt ꝓcedat, nisi si quis primũ actum inutilem & prohibitum scienter fecerit: neq; .n. posteà ad suum ipsius cõmodũ, poterit alium actũ vtilẽ facere. Verbi gratia, in casu d. l. hęc conditio. ff. de condit. & demon. si quis illicitas nuptias, scienter, vt diximus, cõtraxerit, tũc .n. non iuuatur per alias nuptias, vt dicit Bart. in ea ipsa l. hęc cõditio. per l. matrimonij. ff. qui & à quib. imò puniri debet ob primas illas nuptias. l. qui contra legum præcepta. & ibi not. C. de incest. nupt. Neq; .n. æquitas qua innititur ea lex, iuuare põt nec debet delinquẽtẽ. & sequitur Bened. Plũb. in d. l. matrimonij, & Imo. in d. l. hęc cõditio, allẽs & hãc rõnem, ne sit melioris cõditionis delinquens, q̃ non delinquens, contra le. non solũ. ff. de noxal. & c. eum qui, de præben. lib. 6. nisi (inquit Bart.) vt ad eũ redeamus, si secũdò cõtraxerit, & quidem licitè, cum eadem cum qua primum illicitè contraxerat, tunc enim confirmatur, diciturq; idem matrimoniũ. l. dotis promissio. ff. de iure dot. & facit (inquit) l. inter socerum. §. vlt. ff. de pact. dotal.

Verùm Raph. Cum. in d. l. hęc conditio, dicit sibi non placere dictũ Bar. quod innititur d. l. matrimonij. ff. qui & à quib. quia ea lex non negat, quin posteà possit manumittere, vt eã ducat, sed vi primę manumissionis nõ efficitur libera, quia secundum non fuit causa manumissionis. Cui statim occurrẽs Soc. dicit ibi nõ probari, quod dicit Raph. & potius præsumendum esse manumissionem fuisse factã in casu, quo esset valida, nõ aũt inualida & ꝓhibita, arg. l. quoties ff. de rebus dub. & l. meritò. ff. ꝓ soc. Nisi inquit, diceremus sequẽdo Raphael. actũ sequentem matrimonij, ostendere cuiusmodi fuerit voluntas in præcedẽti manumissiõe, arg. le. si seruus plurium, § fi. ff. de leg. j.

Porò illam Bar. sententiam confirmat, ꝙ aliàs cum is qui primũ actum fecit inutiliter, in culpa fuit, non potest illum posteà iterare, vt respõdit Bal. loquens de inutili acceptatione beneficij, consi. 228. per sanctissimũ, lib. 4. per l. 1. §. quæsitum. ff. quand. de pecul. act. est annal. & alia iura ibi allegata. Cui adde & tex. id bene probantem in c. cõmissa, & ibi Petr. Anch. col. 5. in 5. not. de elect. lib. 6.

Nam qui scienter eligunt, vel postulant indignũ, amittunt facultatẽ iterũ eligendi. c. gratum, de postula. prelata & c. bone, le 2. & c. cũ in cunctis. §. vlt. & c. innotuit, & c. cùm Vintoniensis. §. vlt. & c. scriptum, de electio. & cap. quanquam. & c. si electio, supra allegato, in verbis occultum eius vitium, & ibi gl. in verbo. occultum, & ca. si cõpromissarius, versi. si verò eligat, eod. tit. lib. 6. cum alijs infinitis similib. & nemo dubitat in electionibus, quæ fiunt à personis ecclesiasticis.

Sed an id procedat in ijs quę fiunt à laicis, dubitat Bar. in l. cùm quidam ita fideicommissum, col. 5. versic. qui in electionibus. ff. de leg. 2. At Imo. in d. l. serui electione, in fi. prin. dicit fortè aliter dicendũ in illis, cùm in pœnis fieri nõ debeat extensio. c. cùm in pœnis, de reg. iur. in 6. Et ideò (inquit) in simili in c. cũ vos, de offi. ordin. patronus laicus, qui sciẽter pręsentauit indignum, non priuatur potestate pręsentandi, quod monet menti esse tenendum.

Verum contra eã sniam est tex. in §. si quis aũt oratorij, in auth. de sanctis. epis. vbi hoc casu deuoluitur potestas eligẽdi ad superiorẽ, quẽ text. citat gl. in d. c. cũ vos, in verbo, minùs idoneè, in fi. & alius tex. in d. le. cũ quidam, & ibi gl. in verbo, qui offenderint, in princip. & ipse Imo. qui & hoc nuncupatim tangit, col. 1. vers. item not. quod vbi. ff. de leg. 2. & sentiunt oẽs vbiq;, dũ tractant an eligẽtes possint variare, & alterum eligere, tenent indistinctè nõ posse, si scienter indignum elegerint, & inter cæteros Alb. post Pet. in l. 1. col. vl. versi. & quantũ ad præsens. ff. si quis in ius vocat. & in l. eũ qui certarũ, col. vlt. ff. de verb. oblig. vbi allegat d. §. si quis autẽ oratorij, Bart. & cæteri præter Imo. vt iam diximus, in d. l. serui electione. ff. de lega.

lega.1.vbi hoc Franc.Areti.expresiim tractat. Quanquã & ipse Imo.in d.l.cùm quidam, postquã tenuit hanc postremam opi.vt dictum est suprà,tamẽ posteà,in versi.in gl.non offenderint,videtur nutare, quia ille tex.in d.§.si quis autem oratorij,loquitur in pia causa, quam nõ licet (vt dicit)extendere ad alias causas non pias.

Deniq; si quis etiam aliter q̃ eligendo,indignũ scienter malè elegerit,vt d.l.serui electione,voluerunt Bar.& Bal. vterq; col.1.& Alberic.col.2.versi.si verò tenuit.ff.de lega.1.Petr.Ancha.in d.ca.si compromissarius,col.2.versi. vltimò quia tex.dicit,& omnes prope,per l.3.in fi.cum l.seq.ff.de opti.lega.super quo tamen Franci.Aret.in d.l.serui electione col.2.versi.tertiò adde inquantum, dicit cõsiderandũ esse, an electio ita sit nulla vt nullũ pariat effectũ,& tunc indistinctè posit eligens variare,d.l.2.§.1.ff. de opt.lega.vbi simpliciter dicitur,q᷑ qui elegit rem alienam vel hominem, potest iterum eligere, nec distinguit an scienter elegerit,nècne, vt distinguitur in le.3.vt mox dicemus.An verò electio rei quæ eligi non potuit,fuit valida,& tunc quia electio habuit effectum,non potest iterum eligere,d.l.3.& l.4.eo.tit.nam in d.l.3.electio quę facta est de aceto nõ valebat, quia erat legata optio vini,& non aceti:si tamẽ scienter legatarius eligat acetum,& hęres consentiat electioni tacitè vel expresè,non poterit legatarius variare, quia aliud pro alio volente creditore solui potest.le.2.§.appellata.ff.si cert.pet.In d.autem l.4.valuit electio, licet omnes res non fuerint exhibitæ,quia legatarius scienter potest renuntiare iuri suo, & ideo ibi distinguitur ignorans à sciente.Et ex his(inquit Are.)verificatur singu.doctrina Io.Monachi,Archid.& Io.Andr. in c.ne captandæ,de conce.præb.lib.6.de qua dicemus infra.in 20.limita.vbi videre poteris.

Et ad superiora quoq; facit, qui sciẽter sibi elegerit viã incõpetentẽ,sibi ita pręiudicat, vt variare ei non liceat,p l.Paul.ff.de bon.liber.& l.eum qui,& le. contra maiores. C.de inoffi.test.& voluit Alber.post Iacob.Butrig.in l.cũ indebitum.§.1.de condict.indeb. Et idem dicitur de eo qui scienter accipit fideiussores non idoneos.vt l.si ab arbitro.§.1.ff.qui satisd. cog.& l.3.ff. de fideiussor.

SED Et Secundò hanc limitationem declara,vt.s.sermo simpliciter prolatus intelligatur de primo actu valido,cùm ad ius fit relatio.Si aũt hat ad merum factum,intelligitur de primo actu qualitercunq; consummato, & inualido,per l.fideicõmissa.§.si quis decem.ff. de legat. 3. Ita.n.voluit Bal.in l.qui per salutem,in prin.ff.de iureiur. Et ad hoc pertinent iura quę dicunt sufficere conditionẽ fuisse completã de facto,etiam si non duret,aut nullũ effectum sortiatur.l.si quis hæreditarium,aliàs,mulier.§.1. & ibi Bar.ff.de cond.insti.& l.Mæuius,in prin.& ibi Bar. ff.de cond.& demon.& l. quidam cùm filium.ff. de verb. oblig. De quo tu omnino videas Bal.in rub. C.de insti.& substi.in fi.& in l.1.col.5. versi. quæro nunquid sufficiat. C.de his quę pœnæ nomi.

Declara item tertio, vt per primum actum inualidum non consumatur dispositio,qñ tractamus de iure quesito conseruando.per d.le. qui per salutẽ.ff.de iureiur.At cùm quærimus de nouo iure quærendo,primus actus etiã inualidus consumit dispositionem,vt videre licet ex d.l.matrimonij cã.ff. qui & à quib. vbi quærebatur de libertate acquirẽda.Et ita nũcupatim voluit Iac.Butrig.in d.le.qui per salutẽ,& ibi Alber.circa medium,& Bar.in 2.opposi. Ang.Saly.in vlt.oppo.& Ias.in fi.& Bene.Plumb.in d.le. matrimonij.ff.qui & à quib.Soc.in d.l.hæc conditio filię col.vlt.in fi.ff.de cond.& demonst.vbi tamen dicit facere contra posterius membrum, tex.in d.l.hæc conditio,vbi tractatur de iure quęrendo,& tamen dispositio non consumitur per primũ actum inualidum. Nisi(inquit)dicamus,q᷑ id ibi procedit ex benegnitate in vltimis voluntatibus,& relinquit cogitandum.Sed & tu vide quæ dicam infrà in 13.limita.& 22. Illud autem scio semper aliàs ius quęsitum facilius cõseruari,q̃ ius nouũ acquiri,vt videre licet ex multis in eam rem collectis à Barb.consi.3. scribitur pulchrè,col.3.vers.nec ob.cũ dicebatur.& iterũ col.5.ver.item do.Ant.ibi,lib.1.& consi.8.scribitur præclarè,col.5.versi.& mirum est,eo.lib.1.& consi.20.scribitur apud prophetã,col.2.vers.& est diligenter, eod.lib. 1.consi.40.pręclarè scribitur sapientiæ,col.5.vers.& ideo tollitur,eo.lib.1.& latiùs cons.41.illud afferã,col.7.vers. facit quod pulchrè,& iterum.col.16.vers.itẽ est ponderãdũ,eo.lib.1.& consi.19.præclarè scribitur 1.col. vlt.lib. 2.& consi.34.pręclarè optimus,col.vlt.eo.lib.2.& consi. 59.illud in modũ,col.7.vers.capio modò aliam, eo.lib.2. & consi.13.à Ioue principium,col.6.vers.pręterea faciat, lib.3.& cons.19.vbi CHRISTVS,colũ.7.vers.istud non facit,eod.lib.3.& consi.21.à Ioue principium,col.5.vers. ad secundũ dubium,eo.libr.3. & consi.62.illud afferam. col.2.versi.tertiò erat ecclesia. eo.lib.3.& consil.66.illud in medium,col.vlt.eo.lib.3.Fely.in c. quæ in ecclesiarũ, col.19.versi.& ista consideratio,de constit.& Ias.consil. 256.an rex Romanorum, col.3.versi. cum ergo imperator,& seq.lib.2.& Phili.Dec.in l.seruus,circa mediũ,ver. tertiò regula procedat.C.de pact.& consi.169.consultus col.4.versi.& hoc pręsertim.& à nobis latissimè commẽtarijs consuetudinem Pictonicarum tit.2.§.vlt.in gl.4.vt interim omittam quæ & nos de hac re scripsimus in cõmentarijs le.si vnquam,in verbo,donatione largitus,nu. secundę edition.180.incip.sed hoc tamen.C.de reuo.dona.& in nostris legibus connubialibus glo.5.vltimæ editionis,in verbo.contractus,nu.31.illud igitur.

Declara quarto, vt ꝓcedat in eo, qui iure suo aliquid facit.nã si inutiliter facit, potest iterum facere:secus si iure alieno,siue tãquam minister alterius,vt videmus in iudice ordinario,qui si inutiliter iudicauit, post iterũ iudicare vtiliter,nõ ẽt iudex delegatus,vt not.in le.iudex posteaquam,& ibi gl.& doct.ff.de re iudica.& in l.si vt proponis,la 1.& ibi Bald.co.3.versi.secundò op.& vers.item iurisdictio.C.quomo.& quan.iud.& in l.qualẽ, in fi.ff.de arbit.& in l.absentẽ.ff.de pœnis.& in c.cũ terra,de electi. & in c.significasti,de offi.de iud.deleg.& per Inn. in ca.in literis,col.1.& ibi quoq; Io.And.in verbo,fructus,eo.tit. Io.Mun.in c.cũ expediat,col.1.versi.itẽ qui facit,de elec. lib.6.& in c.si tibi,ad fi.de præbend.libr.6.& doct.vbiq;.

Sed quod dictum est de iudice delegato, vt etiã si inutiliter iudicarit,nõ posit iterum iudicare, intelligit Inn. vti illũ nonnulli citant,in c.1.de re iud.ꝓcedere,si ipse iudex delegatus malè iudicauerit per errorẽ iuris,secus autem si per errorem facti, vt quia credebat reũ fuisse citatum,qui tñ non erat citatus, tunc ẽt poterit denuo iudicare:vel si delegatus prouidet alicui de præbenda,quã credebat vacantem, putãs mortuũ eũ qui tenebat eam,cùm viueret,non impeditur prouidere de alia verè vacante, arg.l.error.C.de iur.& fact.ignor.Et id sequitur Bar. in d. l.iudex posteaquam,in 1.oppo.ff.de re iudi.& Pet.Anch. in cle.1.col.2.venio ad quæstionem,eod.tit.vbi & idẽ dicit autoritate Hosti.si probabili errore iuris perperam iudicauit.& Paul.Cast.in l.cùm quærebatur, ante medium. ff.eod.tit.vbi id dicit elegans dictum.

Sed hãc distinctionẽ reprobat Bal.in d.l.si vt proponis la 1.col.3.versi.opponitur & videtur.C.quomo.& quan. iudex.dicens eam nullo iure probari, nam iudex nõ tractat de dãno vel incommodo,de quo loquũtur leges facientes discrimẽ inter errorẽ iuris vel facti, neq; ẽt sua interest consumere mãdatũ, item(vt subdit)illa distinctio est cõtra casum d.l.si vt proponis, in qua iudex fuerat circũuentus in facto, habito respectu ad cõtinuationem,& tamen ibi expirat iurisdictio. Sed & illam distinctionẽ reprobat Imo.in d.l.iudex posteaquam, col.4.vers. fallit ẽt quartò,& ibi Alex.col.3.in 4.fal.Nec Inno.inquit,in d.c. 1.de re iudi.loquitur in sententia, sed in facto aliquo extraiudiciali, in quo siue erretur in facto, siue in iure,põt

ille

ille actus si non fuerit sortitus effectũ, iterari, de quo nos postea dicemus in hac ead. limit. versi. incip. sed & aliter. Host. autem & Io. Andr. in d.c. 1. vterque in verbo, ipso iure, ita de ea re loquuntur, vt siue delegatus erret in facto siue in iure, possit actum extraiudicialem nulliter factũ iterare. Sed tu hic omnino vide quæ dicam infra in 2. limita. vbi & hac de re quoq; loquar.

Similiter qui pôt eligere iure proprio, si elegerit inutiliter, poterit denuo eligere, nisi scienter indignum elegerit. c. si compromissarius, de elect. lib. 6. iuncto ca. vt circa. eo. tit. & lib. Secus in eo qui habet eam facultatem nõ iure proprio, sed ex potestate ei ab alio tributa, vt probat tex. in d.c. si cõpromissarius. & voluit Bar. in l. 2. ff. de opt. lega. & in l. serui electione, in prin. & ibi latè Imo. Franc. Aret. Alex. qui alios adducit & Ias. ff. de legat. 1. Io. Mona. vbi suprà. Io. And. in c. gratia, ad fi. de rescrip. lib. 6. Alb. in d. l. qui per salutẽ, & ibi Paul. Cast. circa mediũ, & Ias. in 2. not. & gl. Host. Car. Flor. Ant. Imo. & Pan. in c. si electio, extrà, de elect. quos tibi adduximus alibi suprà in princi.

Et ad hæc quoq; vide Cy. in l. vlti. col. 2. vers. septimò quæro, & ibi Bal. col. 4. in 4. q. & Saly. col. vlt. versi. quæro 8. C. de contrahen. emp. Bar. in d. l. a. §. 1. col. 1. ff. de opti. lega. Alberic. in l. serui electione, col. 2. versic. si verò alieno, & ibi quoq; Bald. col. 1. Imo. col. 2. Alex. colũ. vlt. Ias. col. 2. versi. intellige istam conclusionem. ff. de leg. 1. eundem Alberic. in l. s. col. vlt. versi. & quantum ad præsens. ff. si quis in ius vocat. non ierit. & in l. qui per salutem, circa medium, & ibi item Bald. etiam circa mediũ. ff. de iure iur. Io. Andr. in c. gratia, ad fi. de rescrip. lib. 6. Card. Flor. in c. causam. in 3. opposi. 1. qõnis, & ibi Imo. in gl. vlt. de electio. Pet. Anch. in c. si compromissarius, col. 2. versic. vlti. quia tex. dicit, & ibi Domi. de elect. lib. 6. & in d. c. gratia. col. vlt. in fi. & ibi Philip. Franc. col. 2. nu. 9. de rescriptis. lib. 6. Francis. Aret. consi. 16. præsupponitur in facto, colũ. vlt. in 2. dubio.

Verũ cõtra huiusmodi distinctionẽ videtur esse casus expressus in l. 2. ad fi. ff. de vacat. & excusat. muner. quem tex. in id ponderat Bart. in prin. q̃ quando electus excusatur, vel remouetur, electio alterius loco ipso deuoluitur ad præsidem remouentem vel excusantem, licèt ea electio primũ pertineret ad ipsos eligentes, per l. 1. §. solent, ff. quando appel. sit & l. a. ff. ad municipal. & sic non possunt decuriones iterum eligere, quamuis iure proprio id ad eos pertineret, quod (inquit) est cõtra l. 2. de opno. leg. Sed vt subdit, ille electus fuerat per ipsum præsidem. Verùm hæc diuinatio est, vt scribit Fran. Are. in d. l. serui electione, col. 2. versi. extra gl. tractat. ff. de leg. 1. ideò aliter, vt subdit, dici posset, scilicet q̃ si superior ex officio, non via ordinaria appellatiõis remouet electum, potest & ex officio subrogare aliũ, vt euitetur circuitus, sicut dicitur in clem. auditor, de rescript. In alijs autem casibus procedat d. distinctio, & hoc est (inquit) singularis limitatio ad prædicta. Quando autem quis dicitur aliquid facere iure proprio aut alieno, ne tu lector ignores, id disces ex Bar. in d. l. a. §. 1. col. 2. versi. sed iuxta prędicta, & iterum vers. quæro qualiter. ff. de optio. lega. Card. Floren. in d. ca. causam, vbi suprà citauimus, de electio. Petr. Ancha. in d. c. si compromissarius, colum. 2. versi. sed iuxta prædicta, eod. titul. libr. 7.

Sed & aliter poteris limitare, vt qui elegit vel quicquã facit iure alieno, nõ possit iterũ facere, & si inutiliter primũ fecit, vt pcedat in iudicialibus, per d. l. si vt proponis. & l. si pręses. C. quomo. & quand. iud. nã is statim definit esse iudex. l. qualẽ. in fi. ff. de arbit. At in actibus extraiudicalibus siue ille qui fecit, sit ordinarius, siue delegatus, si nõ tenet quod fecit, vel si non bene fecit, vel aliàs effectũ non habuit de iure, tunc illud poterit iterum rectè facere. Et de ordinario quidẽ cõstat, ex c. cùm in terra. de electio. Et de legato ex c. significasti. de off. deleg. Et videtur hæc distinctio probari in d. l. qualem. §. vlti. ff. de arbit. & in c. relatum, de præbend. vt à nonnullis citatur.

Et hæc quidẽ est Inn. sententia in c. in literis, ante medium, de off. deleg. quem ibi sequuntur Host. Ioa. Andr. Bal. paulò post medium. Card. Florent. in 3. q. Anto. col. 2. versi. ad secundum. Imol. col. 2. versi. ad secundum, qui dicit menti renẽdum. Fel. col. 3. vers. octaua limita. ipsi Hosti. & Io. And. clãculum in c. 1. in verbo, ipso iure, de re iudi. Compost. propè ad uerbum, in c. capitulum, colũ. 59. versi. item quid si collatio. de rescrip. Oldr. consi. 495. orta materia. col. 2. versi. ad id quod dicitur. Alberic. in l. iudex posteaquam, in prin. & ibi Imo. col. 4. vers. fallit quartò. ff. de re iudica. Bald. in l. qui per salutem, ante medium. ff. de iureiur. & in l. vlt. col. vlt. versic. quartò quæritur. C. de eden. vbi tamen pulchrè declarat, vt ibi videre poteris & in d. l. si vt proponis, colu. 3. versi. & hę c faciunt. & ibi Ang. ad fi. C. quomo. & quand. iud. & idem Bald. in l. vlti. col. 4. in 3. q. & ibi Salyc. in 8. q. C. de contrahen. empt. & Fran. Aret. in d. l. serui electione, in prin. col. vlt. versi. quartò addẽ. ff. de leg. 1. vbi tamẽ id dicit communiter intelligi, secundum ea quæ dicam infrà in 6. limitat. versi. incip. huc item spectat.

Declara quintò in dispositionibus, siue prouisionibus cõpetẽtibus iure primo, siue primario, ac proprio (quod aliter accipio q̃ in præcedenti declaratione, vt intelliges ex his quæ nũc subijciam) Secus si iure deuoluto, v. g. in casu c. si electio. de electio. lib. 6. de quo diximus suprà in eadem limita. versi. incip. & alius item tex. Si electio primum facta à canonicis non sortita est effectum, quia electus dissentit, vel renuntiat, vel moritur, poterunt primi eligentes iterum eligere. Quòd si superior iure deuoluto elegit, & electus dissentit, vel renuntiat, vel moritur, non poterit iterũ eligere, sed ad canonicos redit electio, vt voluit gl. in d. c. si electio, in verbo, integrũ, per id quod voluerunt gl. Tancre. & Hosti. in c. ne pro defectu, extrà de elect. negligentes esse priuatos tantũ ea prima electione, quę occurrit. Et eã gl. in d. c. si electio, sequitur Pet. Anc. ibi in 4. not. & Dom. col. vlt. ver. in ea gl. & ibi, & intellige.

Declara sextò vt procedat, cùm quis exercet actum sibi de iure communi competentem, tunc enim si inutiliter exercuerit, poterit denuo exercere: secus si iure speciali. Ita enim voluerunt Ang. & Gul. Cu. in d. l. qui per salutẽ, & ibi post eos Alberi. ante finem. Nam vt hic dicit, facilius tollitur ius speciale, quàm ius commune. §. quia verò verisimile, in auth. de non alien. Cui adde & alium tex. in l. eius militis. §. 1. & ibi gl. in verbo, quomodo, Bart. Bal. & Ang. ff. de milit. testa. cum alijs concord. à me traditis in tracta. cessante causa cessat & effectus, limi. 11. nu. 4. incip. vnam vt dicit.

Declara septimò, cũ actus primus nullus est, & inutilis ob omissam formã, vel solennitatẽ, tunc. n. is iterari poterit: secus autẽ si peccatũ fit in materia: tũc. n. amplius iterari nõ poterit. Ad quod citari solet à plerisq;, quos mox subijciam, tex. in l. quid tñ, & leg. si de pluribus. ff. de arbit. vbi si ab arbitro nõ fuerit seruata forma mandati, nõ expirat mandatum, quin possit iterũ arbitrari. Quod & seruãdũ est iudice delegato, arg. l. nõ distingueremus. §. de officio, eod. tit. iuncto c. cùm abbas, de offic. de leg. & l. à diuo Pio, in prin. ff. de re iudica. Nam eadem est, vt inquiũt plurimi, in vtroq; ratio.

Et ita quidem voluerunt Iacob. Ra. & Oldr. in d. l. iudex posteaquam, & ibi Ang. in fi. Imo. col. 3. versic. fallit tertiò, Paul. Ca. in prin. Alex. col. 3. versi. tertiò fallit. ff. de re iudi. ipse Oldr. consi. 495. orta materia quæstionis. col. 2. vers. ad id quod dicitur. Cyn. in l. e. si accusatoribus. in 2. opposit. & ibi quoq; Iaco. But. & Saly. ad fi. C. de accusat. idem Cy. post Pet. in l. vlt. in 7. q. & ibi Salyc. in 8. q. C. de contrah. empt. & ipse Cy. in l. si vt proponis, la 1. in 1. opposit. & ibi ipse Iacob. Butrig. & Bald. col. 3. versic. opponitur & videtur. & Sal. C. quomodo & quando iud. Alberi. post Petr. à Bellaperti. in l. 1. col. ult. uers. & inquantum ad prę

ad præsens.ff.si quis in ius vocat.non ier.& in l.serui electione,in princip.col.1.in versic. sed pone quòd collata, & ibi qnoq; Bar.col.1. Bald.col.2. post alios, Imol.col.2. & Alex.col.vlti.Iacob.Aret.alius Iacob.Rauen.& Oldr. in d.l.iudex posteaquàm & ibi, & iterum paulo post Alber.post medium.Ang. in fin.Imol.col.4.versic.fallit tertiò.ff.de re iudica.Bart.in l.in proposita, quam legit cum l.si societatem.§.arbitrorum, colum.2.versicul.quæro si iniquè.& ibi Alber.in fin.ff. pro socio, & in l.qui arbiter. ff.de arbitr.& in leg.qui per salutem,circa medium,& ibi Paul.Cast.post medium.ff.de iureiur.& idem Bald.in c.in literis,circa medium,de offi.deleg. vbi id dicit esse notandum.Card.Floren.& Imo.in c.causam. ille colum.2.in 1. opposit.1.q.& iterum in 3.opposit.eiusdem quæstio.hic super gloss.vlti.extrà de electio.Petr.Anch.qui & hoc dicit procedere etiam in eo qui scienter malè elegit, in ca.si compromissarius,col.2.versi.item quod dixi, de elect.li. 6.quod est notãdũ ad ea quę dixi suprà in hac ead. limita. versic.deniq; si quis etiam.& Paul. Cast.in l.cùm quærebatur,post princ.ff.de re iud. Imol.in le.si expresśim,col. 11.versi.& hæc procedunt.& iterum versi.sed iuxta prædicta.ff.de appella.& Pan.in d.c.in literis,col.2.versi.ergo putarem,& ibi Fely.col.1.versi.tertiò fallit de offi.deleg. & ipse Panor.in c.qualiter & quando. le 1.col.2.versi.aut non transiuit, de accusat.

Sunt tamen qui tenent contrarium in iudice, per d.l.si vt proponis,& d.c.in literis,nec ad eum trahi debere d.l. quid tamen, loquentem de arbitro, & inter hos Io.And. in d.c.qualiter & quando,le 1.& ibi Calder. & Ant.de accusa.& Imo.sibi contrarius in eo ipso ca.in literis,de offi. deleg.Sed Alex.in d.l.iudex. col.3.in 3.fallen. dicit eandẽ esse vtriusque rationem & arbitri & iudicis delegati,vt suprà diximus,& in proposito videnda esse quæ not. Bart. in l.2.ff.de opti.leg. & per Ray.& alios in l.serui electione.ff.de legat. 1.

Sed quicquid sit de ea re,tñ si ex defectu formæ,vel solennitatis ij,qui actum cum fecerunt,sunt ipso iure priuati potestate eiusdem actus faciendi, non eum poterut iterum facere.Licèt secùs si sunt tantum priuandi, per c.cũ terra:in fi.de elect.quod loquitur de actu eligẽdi, idq; ad hoc dicit not.Rom. consil.383.dubitatur primò,colũ.3. versi. secũdò si quis dixerit.vbi & id dicit voluisse Doct. in c.publicato,eod.tit.licèt illum tex.non allegant,& nos quoq; diximus in d.l.si vnquam,vbi suprà,nu.380.incip. quadragesimum quod precedenti.Et vide Host. in ca.1. col.1.in verbo,ipso iure. de re iud.

Declara octauò, vt scilicet is qui actum fecit nullum, possit iterum & eum ipsum validum facere,vt procedat, si nullum est ipso iure, secus si ope exceptionis,vel officio iudicis est emendandum, tunc enim non poterit eũdem iterare,vt voluit Bal.loquens in iudice, qui nulliter iudicauit, in l.vlt.colum.1.in 4.q. C.de contrahen.empt. per no.in l.in proposita.ff.pro soc.& ante eum Dy.prout allegant Alb.in l.serui electione, col.1.ff.de leg.1.& Cy. in d.l.vlt.col.2.in 7.q.C.de contrah.emp. vbi tamen dicit id non placere Petr.à Bellaperti. Et idem voluerunt alij, quos tibi citaui in d.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,nu. 174.incip.trigesimumseptimum,cùm non tenet. Ex quibus etiam intelliges,ita id procedere,vt etiam iudex possit ferre sententiam contrariam priori suę sententiæ,quæ ipso iure nulla erat,per l.1.C.de senten.quę sine cert.quãti.licèt aliàs facere non posset.l.1.C.quan. prouo.non est neces.vbi id annotat Saly.col.2.in 10.oppo.& Fely. in c. inter monasterium.ante fi. de re iud.

Simile autem est quod publicato scrutinio electores poterunt variare,& iterum eligere, si electio est ipso iure nulla,secus si non esset nulla ipso iure, sed poterat annullari,quia tunc variare non poterunt, vt voluit Inn.in d.c.publicato,in princ.& ibi quoq; Host. col.2.in verbo, nequeunt,& Bald.col.pen.ver.quæro,dicitur hic,& Pan. col.vlt.versi.vlterius quero,& penè omnes de elect.cum alijs multis concord.quę & nos cogesśimus in di.le.si vnquã, vbi suprà,nu.375.incip. trigesimumoctauum quod est, vbi etiam videbis numero. sequent.quomodo id intelligendum est:

SECVNDA LIMITATIO.

SECVNDO limitat Fely.in d.c.2. col.3.versi.fallit secundo,de treug.& pac.non procedere hanc nostram regulam,vbi simplex sermo profertur in materia,quæ cõsuetudine regionis requirit iterationem, per id quod dicit Bald.in l.1.col.2.ver.pone ꝙ testator.C. de fidei.ꝙ si testator iussit hæredem vestire vxorem viduam,certè id intelligitur,dum in viduitate permanserint, ex qualitate ꝑsonæ.l.plenũ.§.equitij.ff.de vsu & habita.nec sufficit ꝙ det vnum vestimentum pro tota vita ipsius viduæ, sed quolibet anno, quia de more est vt vestes quolibet anno renouentur, & talis est communis consuetudo testatorum,arg.illius l.1.Hæc ille.

Quem,vt id addas Fely. nuncupatim sequitur Roma. sing.291.incip.legauit viduæ maritus. & Alex.qui id dicit valde signandum,quia sæpè accidit in facto, in d.l.diuortio.§. quod in anno.quem legit cũ §.ob donationes, col.pe.versi.secundò limita,& ibi quoq; Ias.col.item pe. versi.11.facit illud.ff.solu. matr.& idem Ias.in d.l.in duobus.§.si is qui,col.2.in 8.simili.ff.de iureiu.& Catel.Cot. qui hoc dicit sing. in memor.incip. legatum quod vxor, & Alcia.in hoc nostro §. hoc sermone.

Sed aduerte lector, ꝙ in hac Baldi specie tria concurrunt,propter quæ id videtur ꝓcedere: primum qualitas personæ siue subiecta materia, deinde mos regionis, postremo testatorũ cõsuetudo,quę omnia ponderat Bal.in d.l.1.vt nõ mirũ sit, si tot concurrentibus ea sñia procedat:nam & in fortiori casu Ant.cõsi.39.casus, Titius quidã testator.in 1.dubio,ex facto respõdit,ꝙ si pater habitationẽ domus, filię, cũ vidua erit,reliquerit,ea si tertiò & quartò vidua fiat,legatũ consequetur ex subiecto.s.argumento,nẽpe cù hæc verba sint generalia,& ad rem ex suapte natura reiterabilẽ referãtur, per le. si ita stipulatus fuero à Seio.ff.de fideiusso.& alia quę ibi allegat,& sequitur etiam Alcia.in hoc §.hoc sermone. Et vide quæ dicã infrà,in 14.limit.ver.sed & huc accedit.

TERTIA LIMITATIO.

TERTIO limitat Fely. non procedere in materia fauorabili,& quę benignam interpretationem recipit, qua in re non sequar ordinẽ ipsius Fel.sed primù pro hac limitatione tibi citabo tex.in l.hęc conditio filiæ, ad fi.in verbis,benignè tamen dicendum est.ff.de cond.& demonst. quem tex.in id ponderat Franc.Aret.in l.serui electione, in fi.prin.ff.de leg.1. vt in illo casu actus reiteretur ex benignitate,fauore vltimę voluntatis:& sic, inquit,regulariter esset oppositum,nisi esset tantus fauor, super quo vide quę dicam infrà in 18. limit.

Sed in hanc sñiam est text.in l.placet,cũ seq.ff.de libe.& posth.vbi si quis instituit posthumũ hæredẽ, nõ vtiq; is solus institutus videt,qui ex ea quã habet, vxore,ei primũ natus est,vel is qui tũc in vtero est: verũ & is quoq; qui posteà ex quacũq; vxore nascetur, quod glo.ibi dicit mirabile,propter fauorẽ institutionis, & testamenti conseruãdi:aliàs aũt secus esset per hũc nostrũ §.hoc sermone.Ex quo intelligis ex sñia illius gl.nõ esse locũ huic nostræ regulæ in fauorabilibus. Et eã gl. sequũtur respectu fauoris testamẽti.Bar.Alb.Raph.Comen. Pau.Cast.post mediũ,ipse Alex.col.2.vers.nec obstat d.§.hoc sermone. & idẽ Bar.in l.si ita.ff.de aur.& arg.leg.idẽ Alex.in l.qui filiabus,in prin.col.2.vers.addo ꝙ ẽt hoc, & ibi quoq; Ias. col.vlt.ff.de leg.1.& Calca.consi.20.ista qõ habet tria,colũ.1.vers.ista tamen regula,vbi eam dicit not.

Deinde quod tradit Old.consi.212.quidam in suo testamento, ꝙ si testator instituit ventrem vxoris, & posteà ex eadem vxore plures habuit filios diuersis tempo

ribus

ribus, censentur oēs instituti, per d.l. placet, de liber. & po sthu. quia sic est (inquit) in omnibus actibus fauorabilibus, vt omnes posthumi intelligantur, l. si quis ita dederit. §. 1. ff. de testa. tut. & l. qui filiabus. §. 1. ff. de lega. 1. & l. Clemens patronus. ff. de hæred. instit. & videtur (inquit) esse casus in l. inter veteres. C. de fideic. liber.

Et idem eo tacito voluit Ioan. And. illius discipulus in add. Spec. in rub. de testa. col. pen. vers. occurrit alia qō. & ipsius Io. And. discipulus Fede. Senen. magistri quoq; nulla mentione facta, loquens, in duobus posthumis eodem partu natis, consi. 42. testator instituit. & Ang. consi. 51. Simon notarius. Alex. in d.l. placet, col. 1. versi. & per istum tex. & ibi quoq; Ias. col. 2. vers. adde ꝙ per istum text. ff. de lib. & posth. & ipse Alex. consi. 171. viso processu causæ inter dominam Antoniam, col. 2. vers. sed ita est quòd quando. lib. 2.

Et idem tenuit Bal. nullo maiorum citato, consil. 112. verba testamenti sic dicunt, col. 1. versi. & hæc responsio lib. 1. & consi. 127. ad intelligentiam, col. 1. versi. contrarium est verum, eod. lib. 1. quod consi. repetitum est, cōsil. 113. proponitur ꝙ quidā misser Simon, lib. 5. & vtrobiq; per d.l. placet, & Pau. Cast. qui distinguit, consi. 409. casus iste frequenter contingit, col. vlt. versi. super secundo non est insistendum, lib. 2. vbi etiam allegat d.l. placet. Sed tu omnino vide Iasonem in d.l. placet, vbi id latissimè tractauit, nam Raph. Comen. & Pau. Cast. tenent cōtrarium in d.l. placet.

Hanc opinionem fulcit tex. in l. annua. §. Attia. ff. de annu. leg. vbi legatum ecclesię ita factum, die nundinarū, intelligitur esse nō vno tantum anno, sed in perpetuū fuisse relictum. Et quod in simili tradit Bart. in l. eum qui ita. §. qui ita stipulatur, col. 2. quæro promittis mihi, ibi, quid dicemus. ff. de verb. oblig. ꝙ promissio certæ quantitatis ex causa alimentorum, præsumitur annua, fauore scilicet alimentorum, aliàs enim secus per l. cū hi. §. si in annos. ff. de transact. & sequitur latè Soc. cōsi. 48. eleganter consuluit, paulò ante fi. lib. 3. Sed tu super hoc vide Paul. Ca. & omnino Alex. in d. §. qui ita stipulatur.

Sed & huic limitationi nōnihil conuenit alius text. in l. deberi. C. de fideic. lib. vbi si seruo alieno libertas legata sit, quod quidē fieri non pōt, nisi dño serui consentiente, si dñs ipse primū dissenserit, quia nolit eum vendere, nō propterea cōtinuò abrumpitur libertas, sed differtur, donec posteà dñs propositū mutauerit. Quod obtinere videtur ob fauorē libertatis: aliàs. n. ex primo dissensu videretur legatum expirare, nec posteà reuiuiscere ex alio cōsensu, per ea quæ suprà diximus, in prin. vers. incip. trigesimò quod scriptum reliquit. Quanquam scio nullū scribentium super d.l. deberi, id vllo pacto tribuere fauori libertatis, sed de ea re ita loqui, tāquam id generaliter intelligatur, & ex eo illud assumentes, quod differtur, non aufertur: neq; etiā vellem id pertinaciter tueri, vt libertatis fauore illud fieret, licèt id fauor ille operari posit, etiam si in alijs aliter dicendum esset.

Huc etiam pertinet, quod leges legitimantem filios ex concubina natos per sequēs matrimoniū, intelligitur nō tantū de primis patris nuptijs, sed & etiam de secūdis, puta si primū ducat vxorem, alteram extraneam, & deinde ea mortua ducat illam concubinam: nam per id matrimoniū ligitimātur illi filij. Ita enim voluit Host. in summa, titu. de filijs presbyt. §. 2. ad fi. Ioa. And. in c. tanta, in verbo, post contractum matrimonium, & ibi etiam Cardi. Flor. circa medium, versic. pone procreat quis filiū, Petr. Anch. col. 3. vers. secundò facit, Ant. col. item 3. versi. quęro quando, Pano. in 3. not. & Card. Alex. col. 10. vers. quæro septimò, qui fil. sunt legit. & alij prope infiniti, nam id omnes tenent pręter vnum aut alterum, vt videbis in nostro tractatu Primigeniorum, in 34. q. nu. 2. versic. sed vt ad speciem. Et id etiam multi tribuunt fauori prolis, & legitimationis. c. peruenit, & c. ex tenore, qui fil. sunt legit. & alijs multis citatis à Io. And. in c. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. quamuis multis ex illis, quos in hanc partem cito cōtrarium videbatur dicendum ex hoc nostro §.

Et huc quoq; accedit quod latissimè & multis rōnib. decidit Cald. in sua disputatiōe incip. ex octò studētibus, char. vlt. ꝙ si scholasticus debitor iurauit nō exire districtum sine pmissiōe creditoris, deinde is permissionē simpliciter impetrauit à creditore, ea intelligitur vt nō semel tantū, sed quoties ei libuerit exire posit: quoniā ea concessio est fauorabilis, vt quæ reponit debitorē in sua pristina & naturali & ciuili libertate. Ex hocq; reprehēdit Old. qui in quadā sua disputat. dixerat facultatē datā bannito, vt liberè posset venire in ciuitatem, intelligi de vna tātum vice, vt ex eo diximus suprà in principio. versiculo, incipien. 45.

At Fely. in d.c. 2. co. 4. vers. fallit tertiò, & seq. de treug. & pace, nititur vtrunq; concordare, vt. s. dictum Calderini sit verum in suo casu fauorabili, propter rōnes quas in hoc adducit. Sed & dictū Oldradi in sua specie sit verum vt qui loquatur in permissiōe minimè fauorabili, sed potiùs odiosa, quia interest reipublicæ, ne bannitus, qui hostis est patrię, ad eam reuertatur. At ipse Fel. non meminit Bar. qui post Dy. in l. adultera. §. vlt. ff. de adul. contrarium ex diametro tenuit, vt diximus supra in princ. vers. incipien. 49.

Sed & ad hanc limitationē trahi potest, quod ab Anto. ex facti specie respōsum est eo loco, ex quo nuper illum citauimus, in 2. limit. consi. 30. ꝙ habitatio filię relicta in casum viduitatis non solùm de prima viduitate intelligitur, sed & de secunda, & de alijs, ad quod comprobandū cum alia multa adduxisset, tum & illud quoq; ꝙ in fauorabilibus sermo indefinitus non restringitur ad primum siue proximū, vt not. Inquit, Ioann. And. in cap. non pōt de præben. lib. 6. de cuius d. diximus suprà in prin. vers. incip. contrariū tamen renuerunt. & seq.

Sunt & qui huc trahunt, quod à multis dicitur statutū de compromissis affiniū, cuiusmodi sunt multa in Italia, vt. s. affines teneantur compromittere, non de vno tātum compromisso intelligi, sed quoties opus fuerit, & donec lis fuerit sopita, de quo latè dicemus infrà in 9. limitat & alijs locis ibi citatis. Nam inquiunt, id statutum est fauorabile & inductum ob publicam vtilitatem, vt per Bart. in 1. consti. C. col. 2. vers. super hoc quæro, priores. & Bal. in l. qui se patris, col. vlt. versi. & ideo in feudo, & ibi Pau. Cast. col. pen. vers. & hoc dicit, & Ro. col. 16. versic. & ex prędictis resultat. C. vnde lib. Petr. Anch. consi. 187. apud me qō ista, per totum illud consi. & maximè in fin. & id communiter tenetur, licèt nonnulli teneant contrarium. Hanc enim inter cæteras rationem illius sentētiæ adfert Ias. in l. veluti. §. hęc vox, quem legit cum §. prætor ait, le. pręceden. ff. de eden. & in l. prętor ait. §. deinde, col. vlt. in 8. not. ibi, tertiò quia tale. ff. de noui oper. nunt.

Et quod ab Alex. scriptum est consi. 171. viso processu inter dominam Antoniam, col. 2. versi. superest modò cum multis seq. lib. 2. ꝙ si testator reliquerit alimenta cuipiam, & futurę ipsius vxori intelligitur nō solùm de vna & prima vxore, sed & de omnibus, quas posteà ducet, quia id legatum fauorabile est. l. 1. C. de fideic. & l. cū hi, prope per totam eam l. ff. de transactio. Et eam Alex. sententiam nuncupatim sequitur Soc. consi. 4. eleganter cōsuluit, col. vlt. lib. 3.

Ipse autem Alexād. ad confirmationem suæ illius sententiæ nonnulla ex supradictis adduxit. & illud quoque prætereà quòd indefinita apposita circa personas, æquipollet vniuersali in fauorabilibus, vt voluit Barto. quem cæteri sequuntur in leg. si pluribus, in princip. ff. de legat. 2. per eum text. & alium quoque text. in l. si quis ita. §. 1. ff. de testa. tutel.

Atque etiam illud, ꝙ in fauorabilibus fit extensio de vna causa fauorabili ad aliam, etiam in exorbitantibus,

vt not.

vt not. in l. illud, C. de sacrosan. eccle. & in l. si constante, ff. sol. matri. & not. Cyn. in auth. res quæ, in 4. quæstio. & ibi quoque Bar. paulò ante fin. Alex. colum. 1. versi. item quærit glo. Bal. col. vlt. versi. item videtur, & cæteri propè omnes, C. commu. de leg. cum similib. Ex hocq; Alex. reprehendit illam Bald. decisionem in l. vlti. C. de indict. vidui. tollen. de qua diximus suprà in prin. versi. incip. quinquagesimooctauò, per text. in l. si agnatis, ff. de reb. dub. & in l. cũ ita, §. vlt. ff. de leg. 2. quod & nos diximus in d. versic. vbi & tu videre poteris, ne hic repetam.

Postremò in vniuersum, vt hæc nostra regula non procedat in omnibus fauorabilibus, vltra Alex. vbi suprà, voluerunt Pet. Anch. cons. 27. non seruato ordine, col. 3. vers. non obstat si dicatur. Raph. Com. consil. 14. dictum statutum, circa medium, & è recentioribus latè Phil. Dec. cons. 512. cum reuerendissimus Cardinalis, col. j. & 2. tanquam scilicet id totum pendeat ex fauore & odio. & Alc. in hoc nostro §. hoc sermone, vt scilicet in odiosis nostra regula obtineat, in fauorabilibus minimè. Et ad id bene facit qđ scribit ipse Deci. consil. 287. in ciuitate Placentiæ, colum. pen. versi. & vlterius in isto casu, & consil. 609. quæritur ex duobus, col. 2. num. 6.

Verùm aduersus hæc omnia vrget admodũ tex. in l. matrimonij, ff. qui & à quib. à nobis adductus suprà, in princ. vers. incip. & alius quoq;, vbi appellatione nuptiarum veniunt primæ, non etiã aliæ, etiam si sit fauor libertatis, cum tñ libertas sit rerum omnium fauorabilissima, vt latè diximus & probauimus in rep. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 329. incip. libertas autem, & nu. 331. igitur vt concludamus. Ideoq; Ludou. Sard. vnus omnium quos viderim, tenuit per eum tex. & alia quæ allegat, cõtra eam communem opin. quam suprà adduximus vers. huius limitat. incip. huic etiam pertinet, scilicet filios naturales non legitimari per secundas nuptias contractas cum concubina. Nec certè satis video quid illi textui responderi possit, nisi dicas eam fuisse manumissoris mentem vt de primo illius ancillæ matrimonio intelligeret, non etiam de alio, præsertim illius repudiatæ: nec eandem esse vtriusq; rationem & affectionem, vt nos ipsi omnes intelligimus, Quotus enim quisq; tanti æstimarit viduæ, aut repudiatæ matrimonium, quanti eius ipsius virginis? Et id quidẽ, vt scilicet in casu illius l. videretur tñ de primis nuptijs fuisse cogitatum, voluit Alber. in d. l. qui per salutem, statim post princ. & iterum post medium, ff. de iureiur. vide autem quæ diximus suprà in j. limit. versi. vlt. incip. intellige tertio.

LIMITATIO IIII.

QVARTO limita secũdum Fely. in d. c. 2. de treu. & pac. vt non procedat, quando est facta concessio quæpiam ad certum tẽpus, quia tunc non intelligitur pro prima vice, sed toties quoties, durante illo tempore præstituto, per tex. in l. sicut in annos, in prin. ff. quib. mo. vsusfruc. amit. vt si cui, quandiu viuat, legatus sit vsusfructus, videtur toties repetitus quoties amissus. Et idem si vsque ad diem vel ad tempus sit legatus, vt puta ad decennium.

Et ita per eum tex. expressim hanc limitationem adscripsit Raph. vt à nonnullis citatur in l. si mihi & Titio, ff. de verb. obl. vbi & ad hoc dicit facere not. per Bar. ibi. nam & ad hoc illum citat, & sequitur Alex. in addit. Bar. in l. j. ff. ad leg. Iul. maiest. vbi & ad hoc dicit facere tex. in l. Græcè, §. & post litem, ff. de fideins. & Philip. Dec. in l. j. col. vlt. C. de instit. & substi. & ante hos idem voluit Bal. à nullo illorum citatus, consi. 34. statuto seu capitulo, col. vi. vers. nam quantuncunque negat, lib. 5. arg. l. sterilis, §. vlt. & l. qui fundum vendebat, ff. de contrah. emp. & ante illum Io. Mona. in c. vlt. col. secunda, versic. sed quæro episcopus, de verb. signi. de cuius illic sententia, dicam infrà in 8. limit. versic. incip. & est simile.

Sed hic paululũ aduerte lector, nam illa l. sicut in annos, loquitur in actũ successiuo, videlicet in legato siue concessione vsusfructus ad certum tempus. Aliud autem posset videri in actu momentaneo, & quod certo aliquo tempore perficitur, vti est (verbi gratia) ius eligendi, cui conceditur aliquod certum tempus, videlicet trium mẽsium, c. ne pro defectu, de elect. Et tamen si ea semel facta fuerit, amplius non poterit iterari, etiam intra illud tempus, etiamq; si ita inutiliter facta fuerit, vt annullari possit: quãuis secus esset si ipso iure nulla esset, vt videre licet apud Inno. in c. publicato, in princ. & ibi quoque Hostien. col. 2. in verbo, nequeunt, Bal. col. pen. versi. quæro dicitur hic, Panor. col. vlt. versic. vlterius quæro. de elect. cum alijs concordant. à me adductis in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numer. 375. incip. trigesimum octanum quod est admodum, C. de reuocand. dona.

LIMITATIO V.

QVINTO limita secundum Felyn. in d. illa 4. limitatio. (nam & hanc cum illa confundit) vt non procedat, quando concessio fit pro certa & determinata causa, verbi gratia, concessa est simpliciter securitas veniẽdi & redeundi pro pace tractanda: tunc enim non intelligitur pro prima vice tantum, sed quòd semper durante eo tractatu possit liberè ire, & redire, vt voluit Bart. in d. l. j. col. vlti. ff. ad l. Iul. maiest. arg. l. continuus, §. qui in sulam, ff. de verb. oblig. & l. veteres, cum l. sequent. ff. de itin. actuq; priua. & sequitur Ang. in l. vtimur, ad fi. vers. item adde, ff. de sepulc. viola. dum citat Bar. vbi suprà, Panor. in d. c. 2. in fin. ff. de treug. & pac. & Io. Plat. in l. 1. col. secunda, versi. & simplex & indeterminata, C. de nauicu. libr. 11. & Georg. Nat. in repet. clem. sæpè, in princ. col. 6. versi. mihi magis placet, ibi, comprobo hoc authoritate, de verb. sign. & Philip. Dec. consi. 562. viso puncto, col. j. versi. ad idem facit.

Nam & semper alias durante causa, debet etiam durare & perseuerare id, quod ob eam causam introductum est, & concessum, l. semper, §. negociatores, ff. de iur. immu. & l. si cui, §. j. ff. ex quib. caus. maio. & l. 2. §. omnes, ff. de iudi. & l. Titia, §. vsuras, ff. de leg. 2. & l. qui nominibus, ff. de admin. tuto. Et ita per eos tex. voluit Signor. Homod. consi. 153. paterfamilias, col. j. nu. 6. & diximus in nostro tractat. cessante causa cessat effectus, parte j. nu. 17. incip. & illud.

LIMITATIO VI.

SEXTO limita (& hæc est quinta limitatio, Fely. in d. c. 2. de treug. & pace, quæ accedit proximè ad j. limitationẽ) vt non procedat, quando per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni loquentis, siue disponentis, siue agentis, ex eo quod scribit Bald. in l. fideicommissa, §. si quis alicui decem, ff. de lega. 3. quod statutum de compromissis intelligitur, vt iterum compromitti debeat primo finito, si non sit satisfactum statuto per primum compromissum, quia adhuc vendicat sibi locum ratio statuti, quæ est, vt lites finiantur. Et sic (inquit) non obstat, l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signifi.

Et idem (vt id addas Fely.) voluit idem Bal. post Cy. in l. veluti. §. hæc vox, per illum tex. & ibi quoq; Alex. Ias. & Iacob. à S. Georg. ff. de eden. Ipse Bal. in l. qui per salutem, in fin. lectu. nouæ, per illum text. & ibi etiam Alex. & Ias. ff. de iureiur. & idem Bald. in l. prætor ait, §. hoc autem interdictum, le 2. in quibusdã addit. vt à nonnullis citatur, licet in meo codice non reperi, & ibi item Roma. in addit. colum. 1. versi. & sic facit. & Iason, in §. deinde, in 8. not. ff. de operis noui nuntiat. & ipse Bald. consil. 362. primò videndum est, libr. 5. nam statutum (inquit) mandans compromitti, intelligitur cum effectu. & Rom. in l. 2. char. pen. versi. sed stat circa hoc, sub num. 58. ibi, non obstat orationem, ff. de re iudic. vbi & ad hoc allegat l. oratione, ff. de ferijs. & idem Rom. consil. 504. in casu propositæ consultationis, in princip. Alex. consil. 70. viso consilio, columna secunda, versiculo, constat autem, lib. 2. Philip. Dec. cons. 22. cuius suprascriptio incipit, si pronuntiatur, col. j. & alij alia ratione moti, quos citabo infra in 9. limit. Iterumq; in 18. Et interim tamen videas Matth. Afflic. decis. Neapol. 46. dicit regia pragmatica.

Et buc quoq; pertinet aliud dictum Host. vt à multis citatur, in c. cum in multis, & ibi post eum Io. And. col. vlt. in gl. vlt. Pet. Anch. col. 2. versi. quintò quæro, & Domin. col. pen. versi. in fin. gl. istud dicit verum, de rescrip. lib. 6. quòd in casu d. c. si quis vi gratiæ expectatiuæ acceptauerit vnũ aliquod beneficium, qnod consequi non potest, quia alius habens priores literas, illud acceptauerat, vel etiam id vacans non erat, poterit aliud acceptare. Alias autem non poterit, vt omnes vbique tenent, vt alibi dicam.

Et idem propemodum in effectu voluit glo. In c. ne captandæ, in verbo, cum subdit, & ibi Arch. in glo. vlt. & Io. And. super 1. glo. de conces. præb. lib. 6. & D. à Rota decis. 5. not. quod vbi est notorium de concess. præb. in antiq. & Rom. consil. 329. præsens consultatio, col. j. & in id pleriq; citant l. 2. ff. de opt. lega. & quòd verba sunt cum effectu intelligenda, l. j. §. hæc autem verba, ff. quod quisque iur. & l. si per alium, §. docere, ff. ne quis eum qui in ius voc. & c. relatum, de cler. non resid.

Et aliud quoque dictum Bal. in l. quod quis, col. 2. in sexta q. in fin. C. de procu. quòd si procurator constitutus specialiter ad aliquid faciendum, aliũ substituerit, in eũ transferre videtur omnẽ suam potestatem, nec potest illum reuocare, nec alium substituere, per c. is qui, & c. quamuis, de offi. deleg. lib. 6. Si modò, inquit, ille primus substitutus sit habilis, & acceptet substitutionem: alias enim hic procurator non videtur per eam primam substitutionem functus suo officio, per d. l. hæc conditio filię, ff. de cond. & demon. vbi per primas nuptias, quæ non sunt sortitæ effectum, nõ impleta est hæc conditio, si nupserit, & per nota. per Inn. in c. in literis, de offic. deleg. de cuius illic dicto videbis infrà, hac limit. versi. veteri historiæ.

Et illud item ipsius Bal. post Pet. in l. inuitus, in fin. C. eo. tit. de procur. quòd procurator constitutus ad appellandũ, intelligitur non solum de prima appellatione, sed & de secunda, cum per primam non habemus effectum secundũ intentionem mandantis, per d. l. hæc conditio filiæ meæ, ff. de cond. & demonst. & sequitur Rom. in d. l. prætor ait, §. hoc interdictum, le 2. in addit. col. j. versic. & sic facit, ff. de oper. noui nunt. & d. consi. 504. & vtrobique per illum ipsum tex. & præterea per text. in l. si is à quo, §. vlt. cum l. seq. ff. vt in posses. lega. & l. j. §. quod ait prætor, ff. quor. leg. & l. si ab arbitrio, ff. qui satis. cogan. quibus probatur, quòd si per explicationem primi actus res effectum non habuit, proceditur ad secundum: nam verba sunt intelligenda cũ effectu. l. qui per alium. §. docere, ff. ne quis eum qui, & l. 1. §. hoc autem, ff. quod quisq; iur. & c. relatum, de cler. non resid. & diximus alibi suprà.

Sed & illud dictum Bal. in d. lege, inuitus, sequitur Marianus Soci. in capitulo, de illis, col. nona, versiculo, & prædicta faciunt, de conditio. appos. vbi dicit se ex hoc consuluisse Florentiæ: quòd statutum eius loci, quo dotes mulierum possunt constitui super monte, dum nubunt, intelligitur vt etiam mulier, quæ semel fuit dotata, iterum possit dotari, si vidua facta sit, quia cum adhuc possit nubere, non est satisfactum menti ex prima illa dotis constitutione.

Sequuntur item illam Bald. & Dec. in d. l. inuitus. Caro. Rui. consi. 30. cuius exordium est, circa primum dubium, colum. tertia, versi. bene facit quod not. qui est sub nume. 8. lib. 2. & iterum consil. 119. viso & bene ponderato, col. antepenult. versicul. & minus etiam dici potest, qui est sub num. 14. eod. libro 2. & Iason in dict. l. diuortio, §. quod in anno, in fin. ff. solut. matr. & Philip. Decius consilio 22. colum. prima, & consil 52. cum reuerendissimus cardinalis, columna secunda, versiculo tertiò hoc idem comprobatur, & cons. 562. viso puncto diligenter formato, in princ. vbi id dicit not. ex hocque respondit, potestatem datam creditori, vt possit accipere pecunias sub cambijs, nec creditor patiatur interesse de pecunijs sibi debitis, non restringi ad primam vicem, sed generaliter intelligi, donec creditori satisfactum fuerit.

Subdit autem Roma. in duobus illis locis à me citatis suprà, versicul. ab hinc 2. post illam Bald. in dict. leg. inuitus, sententiam ab eo relatam, hæc quoque procedere (neque enim id omittere debui) etiam si dispositio loquatur per verba denotatiua certi numeri, quia si per actus in eo numero comprehensos, non est satisfactum intentioni disponentis, poterit procedi ad numerum vlteriorem, vt dicit ipse expressum in leg. si quis ex argentarijs, §. vltim. & leg. velut, §. hæc vox, ff. de edend. Quod & ipsum tradidit ipse Roma. in d. l. 2. vbi suprà, ff. de re iudic. vbi & ad hoc allegat d. l. oratione, ff. de ferijs. & sequitur Felyn. in d. c. 2. in 5. limit. de treug. & pace, & Georg. Natam in d. clemen. sæpè, in princip. columna 62. versic. non ob. d. §. hoc sermone, ibi, quod procedit etiam, de verb. signi. & Akia. in hoc nostro §. hoc sermone.

Huc item spectat, quod not. voluit Innocent. in cap. in literis, de offic. & potest. iudic. deleg. quòd quando cogitatum est de effectu, vt quia papa mandat episcopo, vt prouideat cuipiam de aliquo beneficio, nunquam commissarius fungitur officio, nisi res sit sortita plenum effectum, quia non est de nudo facto, sed de effectu beneficij cogitatum: nam ita illum referunt & sequuntur Bald. & Anto. ibi. Oldrad. citans nuncupatim Innoc. consil. 295. ista materia, columna secunda, versic. ad id quod dicitur. Bartol. in l. 2. §. 1. colum. secunda, versi. item prædicta vera sunt, ff. de optio. leg. Bald. in leg. serui electione, post medium, & ibi Imol. colum. secunda, versi. item fallit quando, & Francis. Arer. colum. tertia, versic. quartò adde, & Alexan. colum. vltima, ff. de leg. 1. & idem Bald. in leg. post aditam, versic. deinde collige, C. de impub. & alijs substit. & in leg. Barbarius, in 1. lect. columna vltima, versicu. & not. quòd ille, ff. de offic. proconf. & in l. si vt proponis, la 1. colum. tertia, versicu. & hæc faciunt, C. quomo. & quand. iudic. & Petr. Anchar. in c. cum in multis, quod est secundum, colum. vltima, versi. similis est quæstio, de rescript. lib. sexto, & in c. si compromissarius, colum. secunda, versiculo, vltimò, quia text. dicit, ibi, sed quando est constitutio, de elect. eod. lib. sexto: dum tractant, an qui semel elegit siue bene siue malè, possit iterum eligere, & Imol. in l. iudex postea quam, col. quarta, versic. fallit etiam quartò, & ibi quoque Alex. col. 3. in 4. fall. ff. de re iudi.

Et ad hoc quidem facit, quod post alios antiquiores, quos non nominat, voluit glossa, in dicto capitulo, si compromissarius, in verbo, consentire, in fine, dum facit discrimen, an detur potestas prouidendi. an eligendi: vt in primo casu si electio non fuerit sortita effectum, possit iterũ eligere, quia per primam illam electionem nondũ est prouisum, & sic non satisfactum intentioni mandantis. & sequitur Ioan. Andr. super ea gloss. qui eos nominat. qui antè fuerant eius opinio. scilicet Tancred. & Petr. de Samp. in c. causam, extrà, eod. tit. & idipsum quoque recitasse Abb. antiquum, in cap. quia propter, eod. titu. Et in hac quoque opinione videntur fuisse Host. & Ioan. And. in c. 1. in verbo, ipso iure, de re iudic. & Bald. dum simpliciter eam glo. citat, in d. c. causam, col. 2. versic. quærit gloss. an compromissarius, de elect.

Verum Ioannes de sancto Georgio dicit, quòd ipsius præceptor dicebat contrarium eius quod diximus, probari in dict. cap. si compromissarius, quia loquitur de potestate prouidendi, cum dicitur statim post princip. ad superiorem potestas deuoluitur prouidendi, & tamen posteà confestim sequitur, quòd sibi compromittens imputent, qui in talem potestatem huiusmodi transtulerunt. Sed dicit Domin. ibi in §. si verò, super d. gloss. vltim. ad id dici posse, quòd finis textus illius §. debet referri ad princip. vbi loquitur de potestate eligendi data compromissarijs: verbum autem prouidendi postea positum, dicitur respectu illius ad quẽ deuoluitur. & satis probatur ex eo text. quòd isti compromissarij habuerunt tantum potestatem eligendi, vt dicit glo.

Cæterum

Cæterum istam distinctionem eligendi & prouidendi reprobat Lapus in d.c.si cõpromissarius. nihil enim referre inter potestatem eligendi & prouidendi, vtrumq; enim consumi vna electione:nam compromissarius potest dicere,eligo vel prouideo,vt scripsit Archid.in c.sicut cum per formam,eo.tit.& lib.& in c.in genesi, extrà eo.tit.& Inn. in c.in causis,eod.quoque tit.

Sed & Specu.tit.de elect. in forma pronuntiationis electionis,dicit ꝙ compromissarius magis propriè potest dicere prouideo,quàm eligo, vt in d.c.quia propter. Et facit (inquit)quod not.gl.vlt.in c.causam quæ,extrà,eo.tit.& in c.constitutus,in glo.j.extrà de concess.præb. nam ista duo promiscuè ponuntur in iure, scilicet prouisio ponitur pro electione in d.c.causam quæ,& in d.c.quia propter:& è diuerso electio pro prouisione,in c.dilectus.extrà de concess. præb.vti obseruauit Io.And.post Arch.in c.j.post prin.in verbo,prouisionem,extrà de elect.

Verùm propriè loquẽdo aliud est prouisio,aliud est electio,vt patet ex c.j.in princ.ibi, electionem,postulationẽ, vel prouisionem, de elect.libr.6.& cle.dispendiosam,quæ est 2.in illis verbis,in causis super electionibus,postulationibus,vel electionibus,& ibi Card.Flor.in 4.not.de iud.& in cle.j.§.ad hoc.ibi,prouisionem,seu electionem,& iterũ ibi, ne ad prouisionem procederet, vel quempiam eligat, & ibi idem Card.in 3.q.de præbend.

Quòd & ex hoc videri potest,quòd prouisio spectat ad superiorem, & per eam prouisus consequitur plenum ius, & ponitur pro electione.c.dilecto, primo respõs.extrà,de præb.& capitulo,cum dilectus,etiam primo respons.extrà, de iure patr.& capitulo,is cui de præbendis, libr.6.Electio verò spectat ad inferiores,capitulo primo, de electionib. & capitulo,cum ecclesia, de causa possessionis & proprietatis.& capitulo, congregatio, 16.quæstione 1.& c.abbatem.18.quæst.2.

Concludit igitur Domi.in d.c.si cõpromissarius,& post eum Philip.Franc.ibi,super gloss.in verbo,consentit,hanc potestatem eligendi, vel prouidendi finiri vnico actu, nisi ita fuerit mandatum eligendi,donec,siue quousque fuerit ecclesiæ prouisum. Contra autem Imo.in d.c.in literis, ad fin.de offi.deleg. dicit neutram potestatem eligendi & prouidẽdi finiri vnico actu electionis vel prouisionis,quę non est sortita effectum.

Et hoc quidem in loco occurrit historia memorabilis huc admodum pertinens,relata primum à Polybio libr.6. histor.& Atilio,deinde à Tullio, paulò ante fi.lib.3.offi.& Liuio 3.de cad.lib.2.ad fi.iterumq; libr.4.& posteà quoq; à Gellio libr.noctiũ Attic.7.c.18.Ea est,post Cannensem pugnã Hannibal ex captiuis Romanis,quos detinebat,decem iuratos ad Romanũ Senatum misit, in castra redituros, nisi deredimendis captiuis impetrarent. Cũ egressi castris essent,vnus ex ijs,minime Romani (vt dicit Liuius) ingenij, veluti aliquid in castris esset oblitus, in castra redijt,iurisiurandi soluendi causa,& confestim comites secutus est.Re à Senatu non impetrata,cæteri in castra Hannibalis redierunt: is domum abijt, tanquam fallaci in castra reditu sese iureiurando ex soluisset,nec iterum redite teneretur.Quod cum resciuisset Senatus,censuit eum comprehehendendum, & custodibus publicè datis ad Hannibalẽ deducẽdum,& quidem rectè. Fraus enim, vt dicit Tullius de ea re loquens, vbi suprà,distringit periuriũ, non dissoluit. Et si ad hunc locum referre possumus, vt certè possumus,ex huiusmodi primo,fallaciq; reditu,non erat satisfactum menti & intentioni concedentis.

Huic veteri historiæ germana est alia hęc recentior historia,quam recenset Aeneas Syluius quia adepto summo pontificatu Pij nomen sibi adsciuit, in descriptione Europæ.c.39. & Raphael Volaterranus libr. 7. Geographiæ in Francorum historia, & è nostris And.Alcia.in hoc nostro §.hoc sermone, de verb.sign.Cũ Albertus Franconiæ comes in arce munitissima Bambergensis vrbis à Ludouico imperatore obsideretur,cuius filiũ interemisse insimulabatur, difficilisq; eius arcis expugnatio videretur: Otho Maguntinus episcopus profectus ad Albertũ,se litis arbitrũ professus est , iurauitq; si secum ad Imperatorẽ proficisceretur,vel pacẽ impetraturum,vel in arcem incolumen reducturum.Credit Albertus, & Othonẽ sequitur.Vix arcem egressi erant, cũ Otho hortatur, vt in arcem pransum redeat, ne fortè longiuscula apud Imperatorem esset futura mora:redeunt,pransiq; iterum egressi ad Ludouicũ redierunt,mox Alber.captus est,& capitali iudicio damnatus. Cui archiepiscopi fidem imploranti, respondit religiosus ille pontifex sed datæ fidei satisfecisse,religioneq; ex solutũ esse,qui semel reduxisset incolumem, bis reducere non promisisse. Verũ is nõ satisfecerat mẽti,intentioniq; eius, qui iusiurandum exegerat,propterea nec eo se liberarat.

Hanc tñ limitationẽ intelligunt nonnulli in dispositione legis,non etiã in dispositione hominis,quæ primo actu consumitur,etiam si posteà euanuerit, nec forma fuerit effectũ.Ita.n.voluit Bal.in l.j.col.8.vers.tertiò,quæro statutum,C.de his quæ pœnæ nomi.& eius authoritate Socin. consi.117.visa & diligenter,circa medium, libr.j.vbi & id dicit sing.& iterum consil.91.concludo dictum Philippũ, col.2.versi.confirmatur ratione,lib.4.vbi ex hoc infert,ꝙ dispositio sententiæ & promissio consumitur in primo actu,licet is postea fuerit retractatus, cum sit hominis dispositio.& ludit hanc rationem concludere,nisi ipse falla tur.& Fran.Curt.Iunior consi.178.habita diligenti consideratione,col.vlt.nu.27.vbi ex hoc dicit,ꝙ dispositio hominis consumitur primo actu,etiã si nõ fuerit sortitus effectum, prouisio aũt legis tum demũ, si ille primus actus sortitus fuerit effectum. Vide aũt quæ de hoc latius dicemus infrà in 9.limitatione. Sed vt interim non omittã,cũ hac 6.limitatione multum conuenire, 12.limitationem.

LIMITATIO VII.

SEPTIMO limita(& hæc est sexta.Felyni limitatio)vt procedat in dispositione affirmatiua siue permissiua,nõ etiam in prohibitiua siue negatiua, quæ non solum de primo actu,sed & in infinitum intelligitur, per text.in l.si sic stipulatus sum , vbi id not.Ias.in 2.not.ff.de verb.oblig.& voluit gl.not.in l.hoc genus,& ibi Alber.Goffr.Salig.in fi. & Bar.qui eam dicit notandam,& Pau.Cast.qui dicit sing. & præterea Oldr.in l.cum pater, §.pater filiam, & ibi quoque Bar.ff.de leg.2.

Et idem quoq; voluit ipse Old.consi.16.thema tale est, Titius habens vnã filiam, col.3.versi.nec in hoc multum, vbi & ad hoc alleg.l.si.sic, ff.de verb.obli.vbi per hoc consuluit,ꝙ si testator aliquid vltra legitimam legauerit filiæ, ne nuberet alij,quàm mercatori, alias legatũ amittat:& si filia primò nubat mercatori, & eo mortuo, nobili, amittit legatum:neq; enim in hac prohibitione de primis nuptijs tãtum est intellectum, sed de omnibus.Et id nuncupatim sequitur Benedi. Plsib.in l.matrimonij,in fi.ff.qui & à quibus manu.Cast.in d.l.hoc genus, vbi ex hoc dicit se coosecutum fuisse honorem.& Catell.Cot.qui id dicit sing.memor.incip.testator lætaliter vulneratus, circa mediũ.& Alciat.in hoc nostro §.hoc sermone. Et idẽ propè ad verbũ, nulla tñ Oldradi mentione facta, voluit Alber.in l.vlt.col. 4.versic.vltimò quæro,ibi, nec est multum, C.de sponſ.& in l.hæc conditio filiæ,in fi.ff.de cond.& demon.

Sed & illud quoque voluit Signor.consi.68.quædã mulier,col.2.versi.deinde sic, & iterum consi.71.factum sic se habet, D.episcopus,col.4.versi. præterea non est nouum. Baldus,qui illã gl.dicit satis not.in l.si vt proponis, la 1.col. 2.vers.opponitur illud quod nullum est,C.quom.& quan. iudex.Rom.consi.504.in casu propositæ consultationis,ante medium, versic.alia enim limitatio, dum allegat gloss.in d.l.hoc genus,& non obscurè singul.291.legauit viduæ.& Lauren.Calca.consil.20.ista quæstio habet tria dubia,col. 3.versic.4.limitat. vbi ad hoc expressim allegat d.leg.si sic

ftipulatus fim, de verb. oblig. Alex. in addit. Bart. In hoc no ſtro §. hoc ſermone, & ibi Alc. Iaſ. in d. l. in duobus, §. j. col. vlt. verſi. item prædicta limit. ff. de iureiur. vbi tamen dicit ſe id nullibi legiſſe, præterquam apud Old. vbi ſuprà, & ipſe Iaſ. in l. decem ſtipulatus, col. 5. verſi. ſed huic reſponſioni, ff. de verb. oblig. Philip. Deci. in c. nam concupiſcentiã, col. j. in 3. not. de conſtit. in prima lect. & conſi. 3. cuius ſuperſcriptio incipit, quando iuriſdictio, col. 3. verſi. compro batur hoc, quia negatiua, & conſi. 490. viſis & circumſpectis. col. 3. verſi. & quia negatiua.

Huius differentiæ rationem, cur ſcilicet affirmatiua intelligatur de primo actu, non etiam negatiua, Iaſon vbi ſuprà ſibi cogitandum ſuadet, & ita quidem ſuadet, vt nullã ſibi eſſe videatur. Verum Alberi. & Pau. Caſt. in d. l. hoc genus, ff. de condi. & demon. & Philip. Dec. in d. c. nam concupiſcentiam, vbi ſuprà, id tribuunt viribus & robori negatiuæ, ſiue prohibitiuæ, quod alias ſemper multo fortius eſt, quàm affirmatiuæ ſiue permiſſiuæ, id eſt, plus negat negatio, quàm affirmet affirmatio, l. quicquid aſtringendę. ff. de verb. oblig. & l. luminum, §. vlt. ff. de ſeruitut. vrb. prædior. & quod habetur in l. is qui ducta, §. ſed verum, ff. de reb. dub. & l. filiusfamiliãs, §. pen. ff. de donat. iuncta l. alienatiõ, §. donationis, & ibi glo. ff. de verbo. ſignificatione, & l. j. §. editiones, & ibi Bal. poſt Ray. ff. de edendo, & l. eum qui, §. ſi libertus, ff. de ireiur. iuncta l. ſi iurauero, ff. de iure patro. & voluit gl. in cap. cum dilectus, in verbo, à ſuſpenſis, verſi. alij dicunt, & melius & ibi Antonius, de conſuetudi. Bal. in proœmio decretal. col. 4. verſ. item potentius, vbi & ad hoc allegat l. Sabinus, ff. commu. diuid. Iaſ. in l. ſi arroga tor, col. antepen. verſi. 3. contra deciſionem, & ibi ad idem contrà, ff. de adoptio.

Hincq; prodit, quod tradit Arch. in c. ſi peccauerit, 2. q. 1. quòd præcepta negatiua potentius & efficacius obligãt, & magis præcisè adſtringunt, quàm affirmatiua. & ſequitur Panor. in c. nouit, col. 12. verſi. ſecundò quæritur an qui libet, de iudi. Et quod ſcribit Raphael Fulgo. in l. iuriſgentium, §. ſed ſi fraudandi, per gl. ibi, ff. de pact. quòd negatiua indefinita æquipollet vniuerſali ex proprietate ſermonis, licet alias regulariter ex benignitate id fit, non ex proprietate, vt not. in c. vt circa, de elect. lib. 6. & per Bar. in l. ſi in pluribus, ff. de leg. 2. & probatur in l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruitu. vrban. prædiorum.

Et quod per text. in l. tutor quoque, quæ eſt 3. §. liberti, verſi. ſed patronum, ff. de ſuſpect. tutor. iuncta l. j. §. conſequens, eo. tit. tradunt Iaco. Aret. Dyn. & Bar. in priore lect. quòd vbi reperiuntur duæ regulæ, vna affirmatiua, alia ne gatiua, hanc potius eſſe attendẽdam. Et ibi ſequitur Alex. in l. ſi conuenerit, col. 1. ff. de re iudi. Et idem in duobus pri uilegijs, vno prohibitorio, altero permiſſiuo, illud enim præualet, l. ſi Ruffinus, & ibi Bald. in princ. Raph. Fulgoſ. Alex. Franciſ. Aret. & Iaſon, C. de teſtam. milit. Idemq; in duobus ſtatutis, ex Socin. conſi. 79. ſi eſſemus in terminis, col. quarta, verſiculo, confirmatur quia hic, libr. quarto. Et quod nos ſcripſimus in repet. l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 247. incip. tu autem, & in noſtris legibus conoubialibus, glo. 5. quæ eſt in verbo, {contracter, }num. 8. incip. & hoc mirum. Et quod itẽ latè probauimus, conſtitutioni prohibitiuæ renuntiari non poſſe, nec item priui legio prohibitorio, in noſtro tractatu Primigeniorum, q. 24. nu. 9. tamen Barb. & 2. ſequ.

Et hęc quidem nemo impugnat, licet contrà faciat tex. in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poſſ. ex quo not. Soci. & Iaſon ibi, ille col. 2. verſi. tertiò not. in verſi. vt ſi plures: alter col. tertia, verſic. tertiò not. quòd vbi in eodem ſubiecto concurrunt duæ qualitates, potius attẽditur affirmatiua, quàm negatiua. & gl. in c. ſtatutum, §. cum verò, in verbo, eiuſdẽ ciuitatis, de reſcrip. lib. ſexto, ex qua not. ibi Domi. colum. quarta, verſi. not. ex iſta gloſ. id quod iam diximus, attendi potius qualitatem affirmatiuam, quàm negatiuam, cum vtraque concurrit in perſonam vnius, Imò verò etiam ſi in diuerſa ſubiecta concurrant, vt dicit Iaſo. vbi ſuprà, per tex. no. in l. ſi quis duas, ff. de lib. leg. Cuius rei reddit ratio nem ipſe Iaſ. quem vide, ne hic diutius immoremur.

LIMITATIO VIII.

OCTAVO limita (& hæc eſt 7. & vltima limitatio Felini in d. c. 2. de treug. & pac.) vt non procedat, quando diſpoſitio inducta per viam priuilegij (vt noſtri loquuntur) eſſet temporalis, ſi intelligeretur de prima vice, quia hoc eſſet contra naturam priuilegij, quæ ea eſt, vt ſit perpetuum, c. decet, de reg. iur. libr. 6. Ideò priuilegium conceſſum alicui, & eius familiaribus, vt poſſint ingredi eccleſiam tempore interdicti, non de primis tantum intelligitur, qui ſcilicet familiares erant tempore priuilegij conceſſi, ſed & de alijs in eorum locum ſubrogatis. Ita enim poſt Aegid. Cremo. voluit Ioan. And. in c. licet, quod eſt pen. circa mediũ, & ibi quoque Domin. in §. 1. verſi. ſed pone quòd conceſſum, & Phili. Franc. verſi. quærit tamen hic, de priuileg. lib. 6. per no. in c. vlt. de verb. ſign. eod. lib. 6. & in c. quanto, de cenſib. & in l. filiæ, §. titia. ff. de condi. & demon. & in l. nõ aliàs, §. vlt. ff. de iudic. & in l. vel inutilem, ff. de vſufru. & in l. placet, ff. de lib. & poſtu. & in l. actione. §. diximus. ff. pro ſocio. Et idem quoque voluit ipſe Ioan. And. in c. qui ſen tit, de reg. iur. eod. lib. 6. & Alciat. in hoc noſtro §. hoc ſermone, & Io. Lup. in repet. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 69. col. 6. verſi. ſed meo iudicio.

Et eſt ſimile quod tradit Io. Mona. in d. c. vlt. col. 2. verſ. ſed quæro epiſcopus, de verb. ſign. lib. 6. quòd ſi epiſcopus habet indultum ad certum tempus, vt quatuor ipſius famuli gaudeant fructibus beneficiorum ſuorum, trahitur etiã ad illos, qui loco priorum fuerunt ſubſtituti, arg. l. ſicut in annos, in 2. reſponſ. ff. quibus mod. vſusfr uct. amit. Nec obſtat (inquit) l. fideicommiſſa, §. ſi quis alcui decẽ, ff. de leg. 3. quia ibi illud fit, ne hæres obligetur in infinitum, & ne detur occaſio fatuè conſumendi.

Et in eodem Ioannis Mona. ſequitur Ioan. And. in d. c. vlt. col. ſecunda, ad fin. vbi & in id præterea allegat c. quia circa, extrà, de priuil. cum alijs iuribus ibi allegatis in gloſſ. vlt. & leg. ſi ita fuerit, ff. de leg. 3. vbi eius qui natus eſt poſt teſtamentum, vel eius qui poſteà in familiam venit, habetur ratio. & l. ſi mancipia, ff. de fun. inſtruct. vbi in legato fundo cum mancipijs comprehenduntur mancipia poſt inducta. Sequuntur item Domi. & Philip. Franc. in eod. c. vlt. ille col. tertia, verſic. ſed pone epiſcopus, hic col. 2. iu 5. no. Et ex hoc dicunt ipſi Io. And. & Dom. in d. c. vlt. quòd eadem ratione illud indultum trahitur ad beneficia poſteà quæſita, vt ibi videre poteris. Sed & prius illud dictum Io. And. in d. c. vlt. ſequitur etiam Io. Lup. in d. rub. de don. inter vir. & vxor. vbi ſuprà.

Et facit præterea quod ſcribit Alber. in l. cum quidam, quæ eſt antepen. in fi. ff. de annu. leg. quòd immunitas conceſſa ſimpliciter, intelligitur perpetua, ad quod allegat tex. in l. beneficium, ff. de conſt. princip. & d. c. decet, de reg. iu. lib. 6. quæ haud dubiè loquuntur de priuilegijs principum, ideo ſecundum ea iura, eſt intelligenda illius ſententia, vt per Io. And. in c. cum nuntius, haud mollò ante fin. de teſtibus. & Bart. in l. non ſolum noſtrum, §. ſi liberationis, ff. de liber. leg. cum ſimil.

His adde multa latè collecta ab Oldra. conſi. 30. factum tale eſt, magiſtro milite, quibus probat priuilegia principum latiſſimè eſſe interpretanda, extendendaq;, & quò ad res, & quò ad perſonas, & quò ad tempus, & quò ad modum agendi, & quò ad omnia genera cauſarum, atque etiã fauorabiliter intelligenda quò ad perpetuam & commuta bilem eorum durationem (vt ipſe loquitur) quæ quidem vltima clauſula proprius ad hunc locum pertinet. & hoc quidem ſigillatim tractat & probat, vt ibi videre poteris, ne hic iterum repetamus.

LIMITATIO IX.

NONO LIMITA, vt hęc noſtra regula procedat in diſpoſitione hoĩs, non etiam legis vel ſtatuti, per tex. qui ad hoc

ad hoc solet allegari, in l. veluti. §. hæc vxor, vbi Cy. id no. & post eum Bal. qui eum §. legit cum §. vlt. l. si quis ex argentarijs, & Iason qui eum §. legit cum §. prætor ait. l. præcedentis. ff. de edend. Rapha. Cum. in l. si cum dotem. §. 1. versi. not. tamen ex glo. ff. sol. mat. ex hoc limitans hunc nostrum §. & iterum consi. 14. statutum dictat, versi. non ob. l. boues. & Rom. consi. 504. in casu propositæ consultationis, columna prima, vbi intelligit, quando est eadem ratio. Alex. dum Cy. & Bald. vbi suprà, allegat, consi. 81. lecto & discusso, columna quarta, versi. & quamuis eodem die, lib. 3. & Socin. consi. 5. suprascriptus insignis doctor, columna tertia, versic. & confirmatur ista ratio, libro quarto. Philip. Dec. consi. 287. in ciuitate Placentiæ, colum. penul. versi. & quia in dispositione hominis. & consil. 512. cum reuerendissimus, columna secunda, versicu. secundò principaliter, & consil. 609. quæritur ex duobus, colum. 2. numero 6. & cæteri omnes, quos posteà in hac limitatione citabimus post seq. versic.

Et huius quidem differentiæ duplex ratio esse potest, prior quòd legis natura ea est, vt disponat, nō pro vno actu tantum, sed perpetuò, & quoties opus fuerit, ne alioquin sit manca & mutila & imperfecta, cōtra l. 1. C. de his quib. vt indig. Altera quæ proximè accedit ad priorem, quòd lex ipsa semper loquitur. l. j. ff. de condi. ex leg. vt per eam dicit Bart. in l. vlt. ante fi. ff. de reg. Catonia. estq; semper in viridi obseruantia, vt dicit tex. quem & ad hoc nostri vbique appellant, in l. Arriani. C. de hæret. Qua etiam ratione motus Bar. in l. si ita esset, colum. j. versi. circa primum dic. ff. de aur. & arg. lega. dicit, quòd verbum præsentis temporis prolatum à lege, etiam ad futura trahitur, vti probatur ex d. l. j. de condict. ex leg.

Et ex hoc plerique dicunt fieri, quòd alibi diximus, statutum de compromittendis causis affinium non restringi ad vnum compromissum, sed vt toties fiat, quoties opus fuerit donec causa fuerit decisa & expedita, cum hęc dispositio sit legalis, siue statutaria. Ita enim hac ratione voluerunt Cy. & Bald. in d. §. hæc vox. & idem Bald. in leg. si vt proponis, la 5. colum. vltim. versic. ibi, officio suo. C. quomo. & quando iud. dum allegat Cy. in d. §. hæc vox. & ipse Bald. in l. 1. columna octaua, versicu. quartò quæro, restator mandauit. C. de his quæ pœnæ nomine. vbi illud dicit quod supra diximus, legem semper loqui. Rapha. Comen. in l. si cum dotem. §. 1. versic. not. tamen ex glo. & ibi Alexand. columna prima, versic. iuxta hoc quæro. ff. solut. mat. Alex. consil. 70. viso consilio, columna prima, versicu. sed posito quòd illud, lib. 2. Cæpola causar. criminal. consil. 68. circa primum dubium, col. 2. in princip. Soci. qui id reputat singul. consi. 117. visa & diligenter, col. 2. in princ. lib. 3. Iason in d. l. duobus. §. 1. col. vlt. versic. item limita suprascripta. ff. de iureiur. & in l. diuortio. §. quod in anno, col. vlt. versi. secundò limita. ff. sol. mat. & in l. prętor ait. §. deinde, col. vlt. versi. nec obstat, si diceretur. ff. de ope. no. nunt. vbi dicit, quòd si ex pacto, compromissum fieri deberet, non cogerentur partes bis compromittere, & Philip. Dec. in c. sua nobis, col. j. ver. & ista habent locū, de appel. And. Alciat. in hoc nostro §. hoc sermone.

Sed ex hoc fit quòd nonnulli in ea quęstione, an qui tenetur dotare, si dotauerit, & dos amissa fuerit, teneatur iterum dotare, distinguunt an teneatur dotare ex dispositione legis, vt iterum teneatur dotare, si dos sine culpa dotatę amissa sit, per l. vltimam. C. de dot. promiss. & d. authen. sed quamuis. C. de rei vxor. actio. & voluerunt Bart. & alij in l. si cum dotem. §. 1. ff. solu. mat. & Bald. in authen. quod locum. C. de collat. cum si. An verò ex pacto vel alia dispositione hominis, & non tenebitur, per l. si socius pro filia. ff. pro soci. de qua diximus suprà in princip. versicu incip. tertiò. Nam ita has leg. quæ discordare videbantur, concordant Bald. Angel. Imo. & Alexan. in d. l. si cum dotem. §. 1. ille circa medium, alter in fi. ipse Imol. etiam circa mediū, postremus, colum. 1. versic. iuxta hoc quæro. ff. solut. matr. & Lauren. Calca. consil. 20. ista quæstio habet tria, col. 1. versi. secunda limitatio. & Soci. consi. 291. visis literis. col. 5. versic. sed huic considerationi, libr. 2. Sed tu omnino circa hanc decis. vide eundem Soci. d. consil. 5. col. 3. versi. ad secundum respondeo, cum multis seq. libr. 4. & quæ dicam infrà versi. incip. sed & hanc.

Nec omittendum quod per hanc nostram limitationē, ex specie facti, consultò respondit Raph. Comeu. consil. 14. cuius id exordium est, statutum dictat capiētem, quòd si ex statuto, capiens condemnatum pro delicto, debeat habere dimidiam partem condemnationis, non tantum intelligitur de prima captura, sed & de secunda, & de alijs, quia legis dispositio intelligitur, quoties opus erit, per d. l. veluti. §. j. ff. de eden. & alia quæ allegat.

Hæc autē nostra limitatio ex eo iuuatur (nec illud enim prætereundum est) quod scriptum est à Soci. in l. hæc conditio filiæ, col. 2. in vlt. not. ff. de cond. & demon. notari ex eo tex. & l. qui per salutem, & ibi glo. ff. de iureiur. quòd dispositio hominis verificatur in primo actu valido, non autem in primo actu inualido. Ex quo (inquit) infertur non esse differentiam inter dispositionem hominis & legis in hoc, quia neutra verificatur in primo actu inualido: sed in eo esse differentiam, quando primus actus est validus, sed non sortitur effectum, tunc enim dispositio legis non consumitur illo primo actu: dispositio autem hominis consumitur, verbi gratia, lex vel statutum iubet fieri cōpromissum inter affines, & factum fuit compromissum validum, sed non sortitum fuerit effectū, non consumpta est dispositio, sed debet fieri aliud compromissum, & toties quidem fieri, donec laudum secutum fuerit.

Secutus vt subdit Soci. si testator mandauerit hæredi vt faciat compromissum, quia tunc si semel validè compromiserit, licet effectus inde nullus secutus fuerit, non tenebitur iterum compromittere, sufficit enim semel satisfecisse, secundum Bal. in d. l. 1. vbi suprà. C. de his quæ pœnę nomine, & ita dicit se consuluisse Ianuæ.

Tandem tamen subiungit ipse Socin. posse dici totum contrarium colligi ex dict. leg. hæc conditio filiæ, scilicet quòd dispositio hominis consumitur primo actu etiam inualido: quia ille text. dicit benignè dicendum esse non consumi, ergo (inquit) de iuris rigore secus. & hoc videtur probare text. rectè intuenti, in leg. dotis promissio, in fi. ff. de iur. dot. Mihi autem, vt dicam quod sentio, nihil referre videtur, an id fiat ex æquitate scripta, an stricto iure, quoniam æquitas illa scripta præferatur rigori iuris, vt not. in l. placuit. C. de iudic. & vide interim quæ dixi suprà, in sexta limit. versi. vlt.

Iuuatur item hæc limitatio ex eo, quod à nonnullis dictum est, quòd cum electio data est cuipiam ab homine, si semel elegerit, etiam qualitercunque, variare non licet, est enim consumpta electio, per c. si cōpromissarius, de elect. lib. 6. Si à lege, licet, per l. eum qui certarū. §. vlt. ff. de verb. oblig. Ita enim per eos text. voluit Damasus in c. causam, de elect. vti eum allegat gloss. in d. c. si compromissarius. §. porrò eo casu, in verbo, cōsentire, vbi & idem voluit Archi. columna secunda, in verbo, fructus, & ibi quoque Io. Aud. post eum, & ab eo Albe. in d. §. cum purè, col. 2. ver. Archid. autem breuiter.

Subdunt autem ipsi Damasus & Archid. vbi suprà, non obstare l. 2. de opt. lega. vbi ab homine data est electio, nec tamen consumitur vna electione: quia ibi non fuit exhibita tota familia, in qua debuit fieri electio, per leg. serui electione. ff. de lega. 1. posteà subiungit Archid. contra secundum membrum videri facere l. si cui. ff. de seruitu. & leg. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tribut. actio. vbi data est electio à lege, & tamen variare non licet, ex quo dicit hāc esse viam brocardicam.

Postremò confirmatur hęc limitatio ex eo quod voluit Bald. in additio. Specul. tit. de emphyteut. §. nunc aliqua, in 38. quęst. quòd pœna legalis sæpius committitur: conuen-

tionalis non nisi semel, nisi expressè dictum sit, vt sæpius committatur. quod & ipsum tenuit idem Bal. in l. si duo. §. j. ibi, contra hic, quia aliud. ff. de arbit. Licet contrarium teneat Imo. in l. si sic stipulatus, col. 2. versi. & conclude breuiter. ff. de verb. obli. vbi dicit nihil referre quantum ad id, sit ne pœna legalis an conuentionalis, vtriusq; enim eandẽ esse rationem, arg. l. non rectè. C. de fideiussor. & l. cũ quis. ff. si cer. pet. Et in vtranq; partem respectu diuersorum casuum, facit quod dicit solet, mitius agi cum lege quàm cũ homine. l. Celsus. ff. de arbit. cum similibus.

Sad hanc limitationem ita primò declarabis, vt si dispositio hominis facta est ex necessitate legis, vel statuti, ea censeatur esse facta à lege vel statuto, ita vt non intelligas de primo actu: verbi gratia, in casu de quo suprà locuti sumus, cum statutum iubet fieri compromissum inter affines, & iudex sequendo statutum id fieri iusserit, certè si ex primo compromisso lis sopita non fuerit, iterum compromissum faciendum est, vt nuncupatim & in hac specie respondit Philip. Dec. consi. 22. cuius superscriptio incipit, si pronuntiatio, col. j. & 2. Nam cum id faciat iudex necessariò secutus statutum id statuto attribuitur, authoritate Bal. in l. nouissimè. ff. quod tutor. auto. vbi dicit, quòd quando quis facit actum, ad quem tenebatur, actus videtur factus ex necessitate, nec voluntati facientis tribuitur, sed necessitati, quod & ipsum ante illum voluit Ioan. Andr. in c. præterea, de iure patrona. & in c. bona fides, in prin. de reg. iur. libr. 6. Et hoc quoque vt subdit Deci. colligi potest ex eo quod scribit Bar. in l. 1. col. 2. versi. pro ea declaranda. C. de eden. quòd mandatum factũ argentario, vt edat rationes, non producit actionem mandati: quia cum argentarius ad id teneatur ratione officij, non reputatur mandatum hominis voluntarium, sed necessitati legis attribuitur.

Cui adde quod tradit Bal. post Guliel. Cu. in l. cum hi. §. planè, in vtraque lectu. ff. de transact. quòd si hæres iussus à testatore vendere alimenta, ea vendiderit, non poterit super hac venditione transigi, tanquam facta vi illius testamenti, inspecta scilicet causa originali. Quodque scripsit Iacob. Butrig. in leg. si hæres testamento. ff. de actio. empt. quòd si sit statutum, vt de quolibet contractu soluatur gabella, hæresque venditionem fecerit iussu testatoris, non soluitur gabella, quia id factum attribuitur testamento, & non actui inter viuos, per glo. singul. in l. si quis ita, in princ. in verbo, defectus. ff. de statu lib. & id sequitur Bald. ipse in sua marga. in verbo, venditio, colum. secunda, versicul. facio. Adde (inquam) multa alia similia, quæ & nos adduximus in nostro tractatu Retractuum, titu. 1. in fin. illius titu. quæstio. 2.

Sed at hanc principalem limitationem secundò declarabis, vt procedat in dispositione legis communis, secus si ex speciali beneficio legis quippiam competat: verbi gratia, pater teneretur iterum dotare filiam, quæ nullo suo dolo, aut culpa dotem amisit, vt diximus, & probauimus suprà, vers. 4. sed & ex hoc, ob eam scilicet rationem, quòd ex dispositione iuris communis pater tenetur dotare filiã, l. qui liberos. ff. de rit. nupt. & l. obligamur. §. lege. ff. de acti. & obligat. At frater qui etiam certis casibus tenetur dotare sororem inopem, ex speciali beneficio ipsi sorori inopi concessu, per notata in l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administ. tut. & l. non omni. C. eo. tit. & latè diximus in tractatu Primigeniorum, quæst. 62. si semel eam dotauerit, non amplius tenebitur eam dotare, etiam si nullo sororis dolo aut culpa dotem amiserit, vt non obscurè sentit Bart. in l. si cum dotem. §. 1. ff. solut. matr. & apertius Bald. in l. vlt. colum. secunda versi. sed nunquid eo casu. C. de dot. promissio. per l. si socius pro filia, suprà allegat. & apertissimè idẽ Bald. in authent. quod locum, & ibi quoque Roma. colum. secunda, versic. item inducitur. C. de collat. illam differentiæ rationem afferentes, quòd facilius amittitur beneficiũ iure speciali competens, quàm iure communi, l. cum miles. §. militia missus. ff. de testamen. milit. Sed tu tamen vide omnino Alex. in d. l. si cum dotem. §. 1. columna prima, in fin. cum sequen.

LIMITATIO X.

DECIMO LIMITA, vt nostra regula nõ procedat, quando post primum actum etiamnum manet eadem ratio dispositionis, vt procedatur ad secundum actum: tunc enim & ad eum procedi potest, per id quod dicit Bal. quem ad aliud suprà citauimus in 6. limitatio. in prin. scilicet in l. fideicommissa. §. si quis alicui decem. ff. de lega. 3. hanc inter alias rationem afferens, quare in casu statuti iubentis cõpromissum fieri inter affines, compromissum est interandum, si per primum lis non fuerit sopita, quia videlicet adhuc vẽdicat sibi locum ratio statuti, quæ est vt lis finiatur, & sic (inquit) non obstat l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. Quasi diceret Bal. hunc nostrum. §. non procedere, cum adhuc durat ratio dispositionis.

Quod & idem voluit & quidem expressius Rom. cons. 504. in casu proposite consultationis, post prin. & Ant. cõs. 30. casus, Titius quidam testator. cuius illic dictum sæpius in hoc opere, ad alia quædam attulimus loquens in illo ipso casu, consi. 14. statutum dictat. Feli. in c. licet dilectus, ad fi. de testi. Ias. in l. veluti. §. hæc vox, quem legit cum §. prætor ait, qui est vlt. l. præcedentis, col. 2. versi. pro eius confirmatione, iunctis præcedent. ff de eden. & in l. prætor ait. §. deinde, col. vlt. in vlt. no. ibi, confirmo istam conclusionẽ. ff. de oper. noui. nuntiat.

Nam, vt inquit ipse Iason, donec durat ratio finalis statuti, durat ipsum statutum, leg. 2. §. vltim. ff. de donatio. Et vt ei id addas, ratio est quæ dispositionem ampliat, & extendit, l. regula. §. si quis, & ibi Barto. & Bald. & iterum §. & licet. ff. de iur. & facti ignorant. & l. 1. §. mater, ver. quid si curatores, & versi. quid si decesserint. ff. ad sen. Tertullia. cum alijs multis concordant. tex. & doctor. à me latè congestis in tractatu, cessante causa cessat effectus, parte à. numer. 146. incip. secundum autem, cum multis sequent. Sed aduerte quia hi omnes loquuntur in dispositione legis, secundum ea quæ diximus suprà in 9. limi. vt scilicet locus sit secundo actui, cum est eadem ratio legis in illo secundo actui, cũ est eadẽ rõ legis in illo secundo actu, vt in primo.

LIMITATIO XI.

VNDECIMO LIMITA vt hæc regula nostra procedat in dubio, & cum simpliciter fuerit aliquid dispositum, tũc enim etiam in dubio de primo actu intelligitur. Secus si aliter disponentes dixerint. Primum enim inspiciẽdum est, quod illi expressè egerunt. In dubio autem de primo intelligendum est. Ita enim apertè declarat text. in l. cum qui Calendis. ff. de verb. oblig. & in leg. si duo. §. 1. de arbit. quas nos suprà in princ. pro concor. nostræ regulæ citauimus. versi. sextò alius tex.

Id autem generale est, vt semper alias primo loco inspiciendũ sit, quid inter partes actum est, l. semper in stipulationibus. ff. d regu. iur. vbi ita ad verbum scribitur. Semper in stipulationibus, & in cæteris contractibus id sequimur, quod actum est. Suntq; in id alij infiniti text. quos non est necesse in re tam clara & minimè dubia adducere.

LIMITATIO XII.

DVODECIMO LIMITA non procedere, non solum quando expressè aliud dictum est à partibus, sed & si ex coniecturis verisimiliter colligeretur intentionem earum aliter intelligere, verbi gratia, vt loquamur in illo casu, de quo suprà, in princ. versi. incip. tertio ad hanc sententiã. videlicet, si quis vendit fructus alicuius prædij huius anni, & id prædium binos fructus hoc anno adferat, de primis tantum intelligitur, vt ibi diximus. Sed hoc intelligit Ro. in d. l. diuortio. §. quod in anno, quem legit cũ §. ob donationes, col. 2. vers. vnde dicit hic. nisi pretium esset æquiualens oĩbus fructibus totius anni, ita vt sit verisimile partes intellexisse de omnibus, per tex. in l. cum in fundo. §. vxor viro.

viro.ff.de iur.dot. Et id sequitur Alex.ibi,col.3.versi.limitatamen dictum. Cæpola in tractatu seruitutum rusticor. prædior.tit.de seruit.iuris pascendi,col.3.& Geor. Nat.in dec.sæpe,in princip.col.62.versic.mihi magis placet,ibi,ad idem adduco quod voluit.

Et huc pertinet alia gl.in l.j.§.t.in verbo, agendo.ff.de superfic.q̀ si dubitetur quis contractus fuerit,pretium(inquit)facit discerni,quam gloss.sequitur,& dicit valde not. Bar.ibi,paulò ante fi.versi.vlterius quæro,& Bal.in l.ex cóuentione, col.j.versi.tertio casu.C.de pact.vbi ex ea dicit, id quod dicitur ex mentione pretij præsumi emptionem, vt not.in l.vlt.C.de præd.curial.lib.10.intelligi,quādo pretium est re condigum.& idem Bal.in l.j.col.j.versi.quæro nunquid ille,& ibi quoque Ang.in lect.Perusi. Pau.Castr. Alexan.dum simpliciter allegat Bal.vterque paulò ante fi. & Iason, col.pen.versi.tertiò successiuè quærit.C.qui testa. fac.poss. vbi dicunt, quòd si quis vendidit rem communē simpliciter, an totam eam, an verò partem tantum suam vendere censeatur,in dubio id est quālitate pretij esse æstimandum, quòd & ipsum voluit Alex. qui hanc dicit esse communem opi.& alias concord.adsert, in l.si domus.§. vlt.col.2.versicu.quid in vendente.ff.de leg.j. Sed & illam quoque glo.sequitur Petr. Anch.qui eam dicit sing.consi. 40.pluribus rationibus,column.secunda,versic.item potest intelligi.& Alexan.consil. 68.visis & opportunè considerátis,ad fin.lib.5.

Et ad id quoque optimè facit alia gl.in l.semper in stipulationibus.ibi, item actum intellige etiam tacitè, ratione rei,quæ venditur,& ibi quoque Bar.in princ.& Phil.Dec. col.j.versi.item actum videtur.ff.de regul.iur. Et alia item gl.illi omnino similis, in l.in obscuris.ibi, si enim res digna erat.eo.tit.& ipse Bar.post Dy.in l.patronus.§.j.colum.2. versi.fallit si ex coniecturis.& idem quoq; Bar.in l.cum tabernam,in prin.post medium.ff.de pignor.& in l.Paulus, col.j.vers.ité quod dixi.ff.de solutio. Fran.Aret.qui duas illas priores gl.allegat,consi.6. viso instrumento diuisionis, col.pen.versi.sed tamen his non obstantibus.& Alex.cōs. 26.consideratis verbis,post medium,versi.corroborantur prædicta,lib.4.

Sed & pro ista limitatione optimè facit tex.in l.cum quidam.ff.de ann.lega.vbi cum quidam decurionibus diuisiones dari voluisset die natalis sui,interpretatum est non esse verisimile testatorem de vno sensisse,sed de perpetuo legato.Nam vt dicit ibi Bar.hanc interpretationē facit imperator ex qualitate personæ relinquentis,& eius cui relinquebatur,scilicet decurionū:& sic ex qualitate personæ nō præsumitur quòd voluerit dari semel tantum, arg.l.sed & si susceperit.§.j.ff.de iudic.vt proinde intelligas illum text.in... præsumptione,coniectura,& verisimi.

Et quod pulchrè responsum est à Petr. Anch.consil.27. non seruato ordine,columna tertia, versi.postquam igitur propter dictum,q̀ si quis hærede instituto substituit duos antiquiores domus ista substitutio nō restringitur ad duos primos antiquiores tantum,sed ad sequentes,illis exclusis, vel repudiantibus, propter verisimilem mētem testatoris, quam ex multis colligit, vt ibi videre licet. Et sequitur Roma.consi.338.in causa consultationis,in 4.dubio,ad fi.Barbat,consil.47.scripsit doctissimus, colum.10.versicu.præterea additur vltimus, & alij quos tibi adduxi in nostro tractatu Primigeniorum quæstio,3.nume.9,in cip.facit item & præter eos Carol.Rui.consi.119.viso & bene ponderato,col.antepen.sub.num.14.in fin.libr.2.dum allegat Petr. Anch.vbi suprà.

Et quod item not.consuluit Ant.vt alibi ad aliud propositum citauimus,consi.30.casus,Titius quidam testator,q̀ si testator reliquit habitationem domus filiæ suæ cum vidua erit,non intelligitur de prima viduitate tantum,sed de alijs omnibus,quia testator hoc verisimiliter intellexit: & inspecta mente eius,eadem est ratio in omnibus.

Postremò hanc limitationem hæc ratio adiuuat, nam h... ...

hęc nostra regula tum demum procedit,nisi aliter dictum sit à dispositionibus, vt diximus suprà in præcedenti limitatio. Id autem satis actum videri debet, etiam si dictum non fuerit, quod partes verisimiliter intellexerunt: aut si interrogati fuissent, verisimiliter respondissent, l.tale pactum, §.vlti.& ibi glo.not.& Bald.qui id ad omnes dispositiones trahit, & alij.ff.de pact.cum alijs infinitis concor. à me collectis in l.si vnquam,in præfatione,num.56.incip. inter tam multa. Sed vt tamen intelligas, & huc quoq; spectate quæ de verisimili latè inibi scripsimus nu. 37. incip. sed iam ni fallor,ad nume.61.quæ tu ibi videre poteris. Et hæc quidem limitatio non admodum dissidet à 6. limitatione,quam suprà posuimus.

LIMITATIO XIII.

DECIMOTERTIO limita hanc regulā procedere,quando verba referuntur ad aliquem actum, qui potest sæpius iterari ab eadem persona, secus si ex suapte natura traheretur ad plures personas. Cuius rei text.habes & exemplum in l.in annalibus.C.de legat. & in l.paterfamiliās primis,in prin.ff.de vulg.& pup.& in l.qui liberis.§.hæc verba,eo.tit. Et ita per eos tex.nuncupatim voluit Corne.cōs. 279.videtur prima facie,col.pen.versi.nec obstat etiam secunda ratio. libro 3.vbi ex hoc expressè limitat hunc nostrum §.hoc sermone.

LIMITATIO XIIII.

DECIMOQVARTO limita procedere, nisi secundus actus subrogaretur in locum primi, verbi gratia, Si is qui ex dispensatione obtinet duo beneficia,ea,aut alterum eorum dimiserit,non poterit vi illius dispensationis,vnum, aut duo alia beneficia obtinere, quia ea gratia intelligitur de duobus primis tantum , per c.ordinarij , ante fin.& ibi gloss.de offic.ordinar.libro sexto,& in c.non potest,versi. illud autem.de præbend.eod.lib.& diximus suprà in prin. versic.incip.decimosexto,vt relinquamus. Quid igitur si vnum illorum priorum permutet cum alio,aut etiam duo illa priora cum alijs duobus. Et hæc quidem obtinere poterit,quia quod subrogatum est loco alterius, idem reputatur l.si filiæ.§.1.ff.de cond.& demonst.& l.si donatæ.§.si sponsus.ff.de donat. inter vir.& vxor. permutatum autem subrogatur loco eius cum quo permutatur,l.idem feruandum.ff.de leg.2. Et quasi continuatiuè gratia extenditur,l. duod dicitur.ff.de milit.test. Hæc Bald.expressim in c.dudum,le 2.col.j.de elect. Nec obstat (inquit) l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo. signifi. quia ibi secundæ nuptiæ non subrogantur loco primarum.

Cui adde ad confirmationem huius sententiæ, quod in vniuersum dicitur,rem permutatam eandem sortiri naturam,quam alia res, cum qua permutata est.quod ex eo videre licet quod tradit Bal.consil.112. quæritur qui intelligantur,col.2.versi.& prædicta sunt vera, lib.j.fundum,cū quo permutatus est fundus patrimonialis, censeri etiā patrimonialem,quod & ipsum voluit Masuer.tit.de socier.§. item & dicuntur conquestus. Quodq; scribit Albe.authoritate Guli.Cu.in l.vlt.col.2.versi.item quærit.ff.de negogest.quòd si quis,rem meam permutat cum alia, & ea ipsa res mea perijt, possum contra eum agere, vt mihi reddat aliam rem quam habuit causa permutationis.

Et quod in eandem sententiam prodidit Lucas Pen. in l.1.col.4.ver. sed quid in quæst. C.de impo. lucra. descrip. lib.10.rem immobilem à patre receptam ex permutatione alterius,eandem olno sortiri naturam,ibi q; multas rationes adducit, vt ibi videre poteris. Et ex hoc colligit filios in hac ipsa re ita permutata eodē modo succedere , vt in illa quā pater reliquit, etiam si aliàs aliter successuri fuissent. Et quod item ex facto respondit Ias. consil.a.31. istæ duæ mulieres,col.j.lib.a.rem permutatam cum re subiecta fideicommisso, fieri fideicommissariam. Et quod deniq; scriptum est à Matthæ. Afflict.decis. Neapol.336.quidam nobilis, rem permutatam cum re dotali effici dotalem.

Quæ & nos latius tractauimus in nostro tractatu de Retracta.tit.j.§.32.glo.j.nu.26.neque enim hic casus,& seq.

LIMITATIO XV.

DECIMOQVINTO limita,vt procedat in dispositionibus inter viuos, in quibus voluntas obligandi semper in id fertur,quod minus est, l.inter stipulantẽ.ff.de verbo.obli.& l.semper in stipulationibus, in fi.ff.de reg.iur.& ibi concor.in glo.Et propterea huiusmodi dispositiones sunt stricti iuris,strictéq; sunt interpretandæ,l.quicquid astringendæ.de verbo.oblig. Ideò non mirum,si intelligitur de prima vice tantum. Secus autem in dispositionibus testamentarijs,quæ multò longius producuntur, pleniusq; interpretantur,l.in testamentis.ff.de reg.iur.& ibi quoq; concord.quibus adde c.cum dilecti,in fi.de donat. Et id quidẽ voluit Ant.consil.30.casus,Titius quidam testator,in j.dubio,ad id quoque referens quod ex eo suprà diximus,tum in 2.limit.versi.incip.sed aduerte,tum in 3.versi.incip.sed & ad hanc.Et sequitur Philip.Dec.cons.512.cum reuerendissimus,col.secunda,num.6.

Et idẽ quoque,nulla Ant.mentione facta,voluit Rom.in l.diuortio.§.quod in anno,quẽ legit sub §.ob.donationes,col.2.versi.vnde dicit hic.ff.solu.mat.& Alex.in addit.Bar.in l.dotis promissio.ff.de iure dot.& vterque quidem per l.defuncta.ff.de vsufru. & Lauren.Calca.consi.20.ista quæstio habet tria dubia, col.j.versi.ista tamen regula,per l.placet,& ibi glo.ff.de liber.& posthu.de qua & nos diximus in eadem 3.limit.in princip.

Sed addit prętereà Roma.ꝙ in dubio nunquam contractus intelligitur continere promissionem annuam,vt no.gl.relata ad tex.si rectè (inquit)intueamur,in l.legatum.ff.de annu.leg.& firmat Barto.in l.eum qui ita §.qui ita.ff.de verb.oblig. Quin & idẽ voluisse videtur Soc.in l.hæc conditio filiæ,paulò ante fi.ibi, sed per prædicta.ff.de cond.& demon. dum etiam in hac re facit differentiam inter contractus,& vltimas voluntates.

Et hanc opinionem confirmat, quod suprà diximus in 9.limit. hanc nostram regulam non procedere in dispositione legis,vel statuti. Nã ex eo sequitur nec in dispositione quoque vltimæ voluntatis procedere, vt pote quæ illi æquiparatur,ex sententia gl.Bart.Rapha.Corn.& Alex.& aliorum in l.1.C.de his quibus vt indignis,gl.& Bar.in l.in cognitione,ff.de Senat.Sylla.Bar.in l.2.ff.de in diem addictione, & in l.vlt.col.2.versi.eodem modo pone.ff.de reg.Caton.Bal.in repet.l.& si post tres,col.7.versi.prætereà inter contractum.ff.si quis cautio.& in l.quoties,la 2.in lect.antiqua.C.de fideic.& in c.j.in princ.col.pen.versi.deinde quæro,pone ꝙ princeps,tit.de pace Constan.Roma.in l.3.§.filius,col.2.versi.& hæc faciunt.ff.de lib.& posthu.& in leg.4.§.Cato, col.antep.versi.secundò quæro statuta.ff.de verb.oblig.& in l.1.col.quarta, versi.quartò inquãtum.C.quando non peten.par. quibus locis aut magna parte eorũ reprehendit Bal.contrarium,vt ipse dicit,tenentẽ in l.omnes populi,col.8.ff.de iusti.& iure.cum alijs multis,ne dicã infinitis concordãt.à me collectis in tractatu Retractuũ,tit.1.in fi.nu.13.denique obligatio.Sed quibus adde Fran.Aret. hanc expressim rationem huius nostræ limitationis adferentẽ,in l.serui electione, post princ.ff.de leg.j.& tex.quem nonnulli in hoc citant, in l.Labeo.ff.de statu lib.& l.seruus hac lege.ff.de manumiss.Nam & illud scitũ est,disponat testator,& erit lex.§.disponat,in auth.de nupt.

Adde,inquam,quòd hinc fit, vt bonum sit argumẽtum de testatoribus ad statuentes,& à diuerso,l.vl.C.de reb.eccle.non alie.& voluit Ang.vt à nonnullis citatur in l.j.ff.de acquir.rer.domi.per tex.quem ad hoc dicit sing.in l.4.C.de omn.agr.deser.libr.11.vti illum allegat & sequitur Ias.in l.testandi,in 1.not.C.de testam.sed in meo codice Ang.nulla est illius lect.in eum tit.

Adde & postremò, quòd omnibus modis quibus coniecturatur mens testatoris, ijsdem quoq; & mens statuentium,vt dicit ipse Ang.consi.281.Martinus Io.de Florentia,col.2.versic.item per præcedentia, quod notabile dicit Ias.in d.l.testandi,vbi suprà.Et quòd prohibitio testatoris æquiparatur prohibitioni statutariæ, vt tradit Petr. Anch.consil.152.plura,& sequitur etiam Ias.vbi suprà,vbi tamen est corruptus nu.d.consi.

Et ad hanc limitationem pertinere potest quod proditum est à Guid.Suz.& Raph. Comen.in l.eum qui calendis,in prin.ff.de verbo.oblig.ꝙ si testator legauit fratribus minoribus vnam pitantiam, vt ipse loquitur, in festo sancti Francisci,non de primo tãtum anno intelligitur, sed & semper & perpetuò in eodem festo. & nuncupatim ipse Raph.reprehendit Bar. qui contrarium tenuerat in l.cum quidam.ff.de annuis legat.fatetur tamen idem Raph.dictũ Bar.posse procedere in contractibus,per tex.in hoc nostro §.hoc sermone. De quo & nos plenius diximus suprà in prin.versi.incip.quadragesimooctauo,vt redeamus.

Verum de hoc principali d.Ant.d.consi.30.dubitat Fel.in d.c.2.col.2.versi.bene facit elegans,de treug.& pace.Et id expressè & apertè reprehendit Ias. in l.diuortio.§.quod in anno,in fin.ff.sol.mat.dum dicit ipsum Ant.in d.consil.quinque modis,inter quos hic vnus est,limitasse hãc regulam,sed illas limitationes parũ sibi placere,nec tamen adijcit rationem,quare sibi displiceant.

Et pro ipsius Iasonis opinione,posset illud nonnihil facere, quod in testamentis difficilius permittitur secũda electio,scilicet priore iam facta,quàm in contractibus,vt videre licet ex l.si sterilis.§.vlt.ff.de acti.empt. & l.huiusmodi.§.Stichum,& ibi gl.Bar.Raph.Comen.& alij. ff.de leg.1.& l.serui electione,& ibi Bar.in j.oppo.Albe.col.j.Bald.post Pet.in princ.Ang.1mo. Raph. Comen.in princ.Paul.Cast.distinguens,Alex.Fran.Are.& Ias.eo.tit.& l.fideicõmissa §.sic fideicommissum.ff.de leg.3.& l.apud Aufidiũ,& ibi Alb.post Iacob.Ra.& Pe.ff.de opt.leg.& Io.Mona.in c.si tibi,col.vlt.versic.& vt planè liqueat, de præb.lib.6.& Ioan.And.in c.gratia,paulò ante fi.& ibi Dom.col.vlt.ad fi.& Phil.Franc.colum.secunda , num.9.de rescript.eo.lib.6.Bart.post antiquiores in l.eum qui certarum.§.1.columna 1.in 1.oppo.& ibi quoque Alber.post princ.Ange.in fin.Pau.Cast.post medium.ff.de verb.oblig. Pet.Anch.in c.si compromissarius,colum.secunda,versi.vltimò quia tex.dicit,de elect.lib.6.Alex.in d.l.quicquid, colum.secunda,versic.ex qua habes perpetuò,& ibi quoque Iason col.secunda,versi.in ea glo.ibi,& iterum in fin.eius versi.ff.de verbo.oblig. Cuius.differentiæ redduntur quatuor rationes,vt videre poteris apud Iasonem post alios, in d.l.serui electione,col.3.versi.operæpretium est.

Et certè huic limitationi ex diametro pugnat,quod scribit Bal.in l.j.col.8. versi. quintò quæro testator mandauit.C.de his quæ pœnæ nomi.quòd si testator mandauerit hæredi,vt compromitteret causam,quam habebat cũ Titio super mutuo, sub certa pœna : sufficit vt hæres semel compromiserit,& cõfestim quàm id fecerit, liberatus est: quia verbum ab homine prolatum consumitur,etiã si postea euanuerit : licet secus sit, si à lege esset prolatum,per l.vlt.§.vlt.& ibi Cy.ff.de eden.Et eum sequitur Soc.consil.117.visa & diligenter,col.2 versi.hoc etiam apertè,lib.j.vides enim ibi compromissum in testamẽto iussum, primo compromisso consumptum, etiam si euanuerit, tanquam scilicet ab homine iussum . Et certè ego sum in ea sñia, vt nihil in hoc referat,fiat dispositio à contrahente, an à testatore, vtrobique enim censetur dispositio hominis, non legis,quantum ad hoc nostrum institutum attinet.

LIMITATIO XVI.

DECIMOSEXTO limita , vt procedat nostra regula in dispositione conditionali tantum, non etiam in cæteris,ex eo quod post Cy.& Pet.voluit Bar.(quem oẽs præter Raph.Com.sequuntur) in l.inter stipulantem.§. sacrã, col.antepenultima,versi.venio ad vers.pro quo.ff.de verb.oblig.quòd quando promissio vel legatum fructuum nasciturorum ex tali fundo fit cũ relatiuo quis, vel qui,quòd

coniunctum verbo futuri temporis facit conditionem, l. Stichum qui meus erit.ff.de leg.j.& l.nuper.ff.de leg.3.vel quando promittuntur fructus nasciturì nō expressa quātitate, quo casu etiam promissio censetur esse conditiona lis,l.j.in fi.ff.de condit. & demon.& l.interdum. ff.de verbor.obligat. Tunc nullis fructibus primo anno natis,aut si nati fuerint,consumptis,non debentur fructus anni sequētis,l.si debitor.§.verisimile.ff.de cōtrah.empt. & l.certus, ff.de vino triti.& oleo leg.quia conditio intelligitur de prima vice,per hunc nostrum §.hoc sermone.Secus quando promittitur certa quātitas fructuum nasciturorum ex aliquo fundo,non adiecto relatiuo:tunc enim quia ista promissio non habet conditionem, non solùm de primo anno intelligitur,sed & de sequentibus,per tex. in d.§.sacrā, & in l.Firmio,in princ.ff.quando dies leg.ced.Et idem certè voluit Cy.in l.si quis argentum , ad fi.in princ. versic.si quæratur nunquid.C.de donat.

Hanc rem primus,solusq; expendit Ias.in d. §.sacram, ad limitationem huius nostræ regulæ, quam dicit mirabilem,nouam,& valdè singularē.Subdit tamen id sibi videri ineptissimū, quoniā in omni materia sermo simpliciter prolatus,intelligit de prima vice,per text.iā sæpius suprà à nobis citatum,in l.dotis promissio,versi.vlt.ff.de iur.dot. Tamen illico subiungit defendēdo (vt ipse dicit) opinionem Barto.dici posse, ꝙ ea l.& similiter hic noster §. hoc sermone,quem ipse allegat, benefaciunt pro eo : quia talis promissio dotis.de qua loquuntur, habet tacitam conditionem, si matrimonium sequatur, l.stipulationem, & l. promittendo,in princ.& l.tali.ff.de iure dot. Cui in hoc vltimo adde quæ latè diximus in nostro tractatu Retractuum,titu.2.§.2.numer.58.ad octauum , & duobus seq.

Posteà autem ipse, vt ad eum redeamus , subnectit , ꝙ contra Bar.iura abundant, probantia in omni alia materia etiam non conditionali, sermonem simpliciter prolatum intelligi de primo actu,vt in l.eum qui calendis,& ibi gl.j. de verbo.oblig.& in l.si socius pro filia, in prin.& ibi Rapha.Fulgos.id reputans singulare,in 5.not.ff.pro soc.& in c. non potest.§.j.& c.mandato,& c.si clericus,in prin. & ibi Domi.in 4.not.de præbend.lib.6. quæ iura allegaui suprà in prin. Tandem Ias.relinquit cogitādum, quia nemo aduertit,& nemo tangit,nec aliud dicit.

Ego autem prætereà illud scio, Bald.qui nihil omnino intactum reliquit (vt sæpè alias dixi) in l.qui per salutem, in fi.nouæ lect. ff.de iureiur.in ea quoque sententia fuisse, vt hic noster §.hoc sermone , intelligatur in actu conditionali tantùm , non etiam in præceptiuo & dispositiuo per d.l.qui per salutem. Et idem quoque effectualiter, vt nostri loquuntur, voluit Ange.in consil.51. cuius exordiū est,ex facto proposito, factum autem incipit, Simon notarius,col.2. At vt tandem in ea re iudicium meum interponam, censeo non solùm in conditionali materia, sed & in omni alia regulam nostram procedere, per iura à Iasone citata , & alia plura suprà in prin. à nobis quoque citata.

LIMITATIO XVII.

DECIMOSEPTIMO limita , vt scilicet sermo simpliciter prolatus,de primo actu,non etiam de secundo intelligatur, nisi ille actus secundus sit reuocatorius primi, qui aliàs ex suapte natura sit reuocabilis, quia tunc reuocari potest. Verbi gratia,princeps ciuitati potestatem fecit statuendi , quæ quidem ciuitas vsa ea potestate quippiam statuit , an posteà poterit id statutum reuocare , & aliud facere. De qua re loquens Bald.in c.j.in prin. col.penult.versi.deinde quæro, pone ꝙ princeps,tit.de pace Cōstan.dicit primùm videri, ꝙ non, quia ea facultas intelligitur de primo actu, per hunc nostrū.§.hoc sermone . Subdit tamen contrarium esse verius, argum.l.omnium.C.de testamen.& no.à Ioanne And.in c.nō potest, de præben. lib.6.in nouella. Et sequitur Alex.in addit.Bar. in l.omnes populi,col.9.in verbo,non potest reuocari, versi.sed quid si princeps.ff.de iustit.& iur. Ex quo (inquit) apparet statuta potius accedere vltimæ voluntati , quàm contractui, de quo nos diximus suprà in 15.limit.versic.incip. & hāc opinionem, Sed ex hoc vides illos intelligere id quod dictum est in his quæ ex sua natura reuocari possunt.

Sed tu super his, & primùm super eo, an statuta reuocari possint à statuentibus, vide Bart.in d.l.omnes populi, col.9.versicu. quartò quærit vtrum , quæ est 4.q.4.quæst. principalis, per totam eam quæst. ff. de iustit. & iur. & in l.2.§.j.col.vlt.versic.& prædicta sunt multum , ff.de opt. leg.& in l.ambitiosa,col.pen.versi. quæro an decretum.ff. de decre.ab ordi.facien. & in d.l.omnium , in 4.not.& ibi. Bal.ad fi.versi.item no. ꝙ licèt,& Ange.col.2.versi.in tex. ibi,inhibitum,Pau.Ca.circa medium, versi.videtur etiam esse hic casus. Alex.col.j.versic.& ideo facit, Corne.col.2. versi.no.ꝙ licèt testamentum, & latè Ias.col.2. versi.ideo facit secundum Bar.C.de testa. Panor. post alios in c.dilecto,col.pen.versi.sed aduerte ad aliud dictum,de præben. Roma.consi.16.visis necessarijs,ferè per totum.

LIMITATIO XVIII.

DECIMOOCTAVO limita, vt hæc nostra regula non procedat , si natura rei siue subiecta materia repugnet , vt expressè voluit Alciatus in hoc nostro §.hoc sermone , ad id referens quod suprà diximus in 8. limita. de priuilegio quod suapte natura perpetuum est. Ideoq; quod per viam priuilegij concessum est, primo actu non consumitur. Quodq; etiam, suprà in 2.limitatione, de re quæ ex consuetudine regionis requirit reiterationem.

Nam & illud perpetuum est, vt omnis dispositio, quæcunque ea sit, sumat interpretationem ex natura rei,& subiecta materia, l.si vno,in prin.& ibi glo.Bar. & Bal.ff.loca.& c.constitutus,de religios. domib. cum alijs concord. adduct.à Steph.Pheder.in lib.de legum interpretat.par.3. char.2.versi.amplius licèt.& Ias.in l.3.in 2.not. C.de transact.& in l.stipulatio ista habere licere.§.hi qui sunt, col.j. & seq.ff.de verb.oblig.& Felin.& Dec.in c.nam concupiscentiam,de constit.& à me latiùs in repet.l.si vnquam,in verbo, reuertatur, nume.37.incip.& aliàs etiam videmus, & seq.C.de reuoc.donatio.

LIMITATIO XIX.

DECIMONONO limita, vt procedat nostra regula,cum æquitas id suadet, vt scilicet de secundo actu non intelligatur. ¶ si diuersum suadeat, certè & de secundo actu intelligitur, vt expressim voluit Salyce. in l.dotis promissio.ff.de iur.dot. in id referens text. in l.quò enim. §.j.ff.rem rat.hab. tanquam scilicet hæc nostra regula habeat,vel non habeat locum , vbi æquitas suadet, aut dissuadet. Et idem propemodum voluit Rapha. Comen.in l. si cùm dotem . §.j.post medium, ibi not.tamen ex glo.ff. solu.mat.vbi tamen intelligit, in dispositione hominis , ad id scilicet respiciens quod diximus suprà in 9. limita.

Et huc quidem spectat tex.in l.hæc conditio filiæ,in fi. in princ.in illis verbis,benignè tamen dicendum est. ff.de condit.& demonstr. vbi in casu illius conditio nuptiarum benignè intelligitur de secundis nuptijs:benignè igitur, id est,ex æquitate,vt interpretantur Accur.Bar.& cæteri doctor.ibi.& quidem optimè . Nam id verbum benigne id propriè ac peculiariter significat, vt latè docuimus in nostro tractatu Retractuum, titu.j.§.35. in glo.j. quæ est in verbo,(d'estroictz droictz.) nume.25. inci.& sicut strictum ius.Et facit quod scribit Fran.Aret.in l.serui electione,ad fi.prin.ff.de leg.j.& Ias. in l.diuortio. §. quod in anno,col.vlti.versicu.3.no.limita.ff.sol.mat.

LIMITATIO XX.

VIGESIMO limita, vt procedat nostra regula in actu non iterabili (vt nostri loquuntur) iurante eodem statu,secus in iterabili. Ita enim voluit Alberi. autho ritate Oldra.in l.matrimonij.ff.qui & à quib.cum tex.cōcordans cum l. qui per salutem . ff. de iureiuran. vt scilicet d.lex,matrimonij, quæ non admittit alteras nuptias, procedat

cedat in actu non iterabili. d.autem l.qui per salutem, loquatur in actu iterabili. Quò etiam spectat qnod diximus suprà in 2.limit. Porrò alij aliter intelligunt d.l.qui per salutem, vt diximus suprà in j.limit.

Et huc qnoque facit, ꝙ multi in hac materia distinguunt in die iterabili, & die minimè iterabili, vt videre licet ex Bar. Alberico, & Goffred. Salign. in l.cùm quidam, quæ est pen. ff. de annu. legat. & quod item dicitur in alio usu, scilicet de actu iterabili, & non iterabili, vt sciamus, an pœna vel stipulatio semel an pluries committatur, per glo. in l.si sic stipulatus, in glo.vlt. paulò ante fi. & ibi Bart. col.j. versic. quid si quæris vtrum stipulatio, post princip. illius versicu. & Alber. col.j. in 4.oppos. & Bald. paulò post princip. iterumq́; posteà versicu. no. ꝙ actus, ff. de verbor. oblig. Et vide quæ dicam infrà in 22.limitatione, quæ ad hanc proximè accedit.

LIMITATIO XXI.

VIGESIMOPRIMO limita, vt non procedat nostra regula, qnando quis in primo suo actu, nulla sua culpa fuit deceptus: tunc enim ad alium accedere potest, verbi gratia, si quis vi gratiæ apostolicæ elegerit, siue acceptauerit aliquod beneficinm, consumata est gratia, nec poterit (etiã hoc dimisso) aliud petere, c.quia cunctis, quod est primum, & c.executor, de concess. præb. lib.6. & diximus suprà in prin. versicu. incip. decimoquintò quod voluit, & seq. Sed id sanè intelligitur, nisi is erranter elegerit, siue aceeptauerit beneficium alteri collatum, vel debitũ, tunc enim poterit aliud eligere, vel acceptare, vt voluit glo. in d.c.quia cunctis, ad fin. in verbo, causa, & ibi quoque ante eam Innoc. (nam vt alibi diximus, is multa capitula libri 6. legit in lectura decretalium) col.pen. in verbo, voluntatibus, versic. sed quæro vtrum semel, & Io. Andr. in nouella, ad fin. Dominic. col.vlt. super glo. in verbo, causa, & Philip. Franc. col.vlt. in glo.vlt. de concess. præbend. lib.6. & alia glo. in c.ne captandæ, in verbo, cauta subsit, & ibi quoque ante eam, Ioan. Mona. circa medium, Archid, col.2. in verbo, rationabilis causa, Io. And. col.j. in verbo, ius in ipso, in nouella. Pet. Anch. col.2. versic. quærit Ioan. Andr. an qui semel, & Domin. col.2. super glo. in verbo, causa, eod. tit. de conces. præben. lib.6. & Ro. in consi. 329. præsens consultatio, col.j.

Et idem in c.gratia, de rescrip. lib.6. vbi is qui lgnorans beneficium sibi absenti collatum, aliud à sede apostolica, quod simul cum illo tenere non poterat, impetrauerit, eligere debet, vtrum eorum retinere maluerit: & si semel vnum elegerit, noo poterit amplius alterum eligere: vt scilicet id procedat, nisi hic qui primum elegit, fuerit deceptus, ignorans scilicet id beneficium à se electum alteri deberi, vt etiam errans, simplex beneficium pro dignitate elegerit. Ita volnit ibi Arch. ad fi. & ipse Io. And. col.2. in glo.vlt. argum. l.2. ff. de opt. leg. & l. si maritus, §.vlti. ff. ad leg. Iul. de adult. & c.quia verisimile, de præsumpt. citantq; in eam sententiam Hostien. in d. c.quia cunctis, in verbo, extantibus, de conces. præben, eod. lib.6. Sed hactenus non vidi lectnram Hostien. in libr.6. nec legit illud c. sub eod. titu. decretalium, Sed & id sequuntur Dominic. & Philip. Francus in d.c.gratia, ille col.vlt. in glo. vlti. hic col.2. nume.9.

Sed & idem quoque in casu c. si tibi, de præben. libr.6. voluit Ioan, Mon. ibi, col.vlti. dicens acceptantem in eo casu posse variare, si nihil sit quod ei imputari possit, per d.l.2. ff. de opt. lega. Et aliud quoque non dissimile in alio casn scribit Calder. consil.6. an si consuetudo, sub titu. de consuet. vt ibi per eum videre poteris.

Et huc quoque pertinet, quod dicitur delegatum, qui semel etiam inutiliter pronunciauit, aut quicquam nulliter fecit, non posse iterum pronunciare, cùm sit functus officio, per l.si vt proponis, la j. C. quomod, & quan. iud. & c.in literis, & ibi omnes, de offi. deleg. & latè. D. à Rot. decis. 16. dubitabatur vtrũ auditor de re iud. in nouis, hoc tamen non procedit, vbi ipse delegatus per iustum errorem facti nulliter gessit, vt si executor, cui mandatum fuerat, vt prouideret Titio de præbenda, si illi prouidit de præbenda Martini, qui communi opinione reputabatur mortuus, cùm adhuc viueret, non impeditur de alia prouidere, per l.error, C. de iur. & fac. ignor, & c.dominus, de secun. nupt. Ita enim voluerunt Innoc. Host. & Io. And. in c.j. in verbo, fortè & ibi Bal. col.j. versic. sed quid in eo cui est mandata, de re iudi. Bart. in l.iudex posteaquã, in 4.oppo. ff. eod. titu. Cardi. Floren, consil.32. in decisione, col.3, versicu. quartò, quia quando, & consi.104. post redditum consilium, col.2. versi. ad aliud dubium, Pet. Anch. in cle.j, col.2. in j.q. de re iudi. Pau. Castr. in l.cùm quærebatur, ante medium, ff. eod. titu.

Suntque qui idem tenent in errore iuris, vt videre licet per Host. Io. And. Imo. & alios, præter ipsum Innoc. in d. c.j. de re iud. & Petr. de Anch. in d.cle.j. vbi suprà & Alex, in d.l.iudex, col.5. in 3.limit. Sed huius contrariũ expressè tenet Card. Flor. in illis duobus consil. suprà allegatis, & bona pars eorum quos citauimus in præc. vertic. dum loquuntur de errore facti tantùm, tanquam aliud sentiant in errore iuris.

Quid, ꝙ sunt qui negant in sententijs, & alijs actibus iudicialibus prodesse, errorem facti, vti nec errorem iuris, & in his Imo. in d.l. iudex posteaquã, col.4. versi. fallit etiam quartò, ff. de re iudi. & ibi quoque Alex. col.3. versi. quartò fallit, & Panor. in d.c.j. col.penult. versicu. aduerte inquantum Inno. loquitur, eod. titu. Nam Innoc. in eod. c.j. de re iudi. & qui eum sequuntur, loquũtur in factis extraiudicialibus, vt in prouisione de beneficio, de quo latè diximus suprà in 6.limit. versi. incip. huc item spectat, & multis seq. Sed tu hic uide quæ scripsimus suprà, in j.limi. uersicu. sed quod dictum est, & seq.

Hanc autem principalem limitationem intellige, modò si is qui ita errauerit, posteaquam certior factus fuerit de suo errato, & ita iure sibi non competente io beneficio quod prius acceptauit, mox, id est, sine mora aut negligentia ad aliud redierit. Ita enim nor. noluit Roma. d. consil. 329. col.2. uersic. sio autem membrum, per tex. quem dicit singu. in c.si beneficia, de præben. lib.6. ubi si quis ignoranter recipiat beneficium alteri collatum, uel etiã reseruatũ à Papa, liberè reuertitur ad priora beneficia propter illud dimissa, modò postquam certior factus fuerit, sine difficultate aliqua omnino id dimiserit. Nam si (vt inquit Roma.) quis perdit ius quod habet in re, io prioribus illis beneficijs, ob moram dimittendi posterius illud, multò magis perdit commoditatem iuris ad rem, si in mora fuerit relinquendi beneficij acceptati vi gratiæ: multo enim facilius perditur ius ad rem, quàm ius in re, c.si is cui, de præb. lib.6. & c.vlti. de cõces. lib.6. Hæc ille. Cui & tu addere potes optimum tex. in l.qui contrà, in fi. C. de incest. nup. cùm dicitur, si errore comperto coniunctionem huiusmodi, sine vlla procrastinatione diremerunt. & alium quoque in l.quis sit fugitiuus, §.idẽ ait si seruus, ff. de ædilit. edic. ibi, si imprudens secutus est, neque occasionem redeundi nactus prætermisit. & in c.cupientes, §.insuper, de elect. lib.6. ibi, tunc infrà idem tempus iusto impedimento cessante, &c. & quod voluit glo. ibi, in §. ꝙ si per 20. in verbo, proposita, in princ.

Et hocque approbat Roma. vt ad eum redeamus, eorũ sententiam qui reprobant opin. Host. dicentium, ꝙ vbi est manifestum acceptantem beneficium ius in illo non habere, non esse expectandam sententiam super declaratione non iuris: nam in re manifesta debet ipse acceptans statim bonam fidem agnoscere, nec sententiam acceptare, l.emptorem, in prin. ff. de act. empt, & clarius in l.quoties, §.denique, ff. de administr. tutor. & ad id quoque citat l.si res, §.non tamen, ff. de alienat. iudic. mutan. cau. fac. & l.j. ff. de inofficiosi testa. Quibus & tu adde alium text. no. quẽ & ipse posteà ad aliud adducit, in l.nemo rem suam vtili-

ter,

ter, §.j.in fi.ff.de verb.obli.cùm dicitur, hic moram fecisse videtur, qui litigare maluerit, quàm restituere. Adde itẽ & alia multa quæ diximus de execratione litium in nostro tract. Retractuum, titu.j.§.8.glo.7.in verbo, {le retrayant en.decherroit,} nu.20.incip. hic autem maxima, & seq.

Intellige item hanc limitationem in eo, qui deceptus fuit èrrans in facto, secus si in iure errauerit, vt pulchrè voluit Inno.loquens in executore dato à Papa, qui errans in iure, contulit beneficium, quod non vacabat, in c.j.in fi. de senten.& re iudic.quem nuncupatim sequitur, idque dicit no.Card.Flor.cõsil. 104.cuius initium est, post redditum, col.2.versi.ad aliud dubium. Neque enim aliàs error iuris excusat. Super quo vide quæ diximus suprà alicubi.

LIMITATIO XXII.

VIGESIMOSECVNDO limita hanc regulam, vt procedat cùm agitur de specie, quæ suapte natura non est iterabilis, iuxta l. Lucius, §.impuberẽ, ff.de lega.3. Secus, si de quãtitate, quæ sua ipsius natura iterari potest, ideò si quis reliquerit certam quantitatem filiæ, dum vel donec nupserit, censetur esse legatum annuum pro quolibet anno, non pro vno tantùm, l.qui cõcubinam, §.vxori, ff.de legat.3.& l.legatum, ff.de annu.leg.& l.3.& 4.ff.de condit.& demonstr. Ita enim authoritate earum ll. voluit Imo.in l.in substitutione, circa medium, ff.de vulg.& pupil.quem sequitur Lauren.Calca.consi.20.ista quæstio habet tria dubia, col.j. versicu. tertia limitatio, per hoc expressim limitans hanc nostram regulam. Et vide quæ diximus suprà in 20. limit. quæ ad hanc proximè pertinet.

LIMITATIO XXIII.

VIGESIMOTERTIO limita, vt procedat nostra regula, cùm per primum actum ius alteri est quęsitũ: exempli causa, Eligentes per viam electionis, ea publicata, ad secundam electionẽ venire non possunt. c.cùm inter canonico, & c.publicato, de elect. Per viam autem postulationis possunt, antequam postulationem pręsentauerint, postea nõ possunt, c.bonæ, el 2.de postu.prælat.quod non ob aliud est, quàm quia per simplicem electionẽ quęritur ius, saltem ad rem, electo, per postulationẽ non quęritur ante præsentationem.

Quam quidem eius differentiæ rationem posuit Compostel.in d.c.bonæ, col.j.in verbo, quæsitum, & ibi Pan. col.5.versic.ex hoc habes, vbi ex hoc ponunt hanc regulam generalem, ꝙ quis variare potest, antequam ius sit alteri quæsitum: secus si ius sit quæsitum, & ad hoc quoque allegat ipse Compost.l.nemo, ff.de regu.iur. & c.cùm inter dilectos, de elect. & ipse quoque Panor.citat clem.j.de renun. Quod & ipsum voluit Cardi. Alex.in c.Osius, §.j. 61.distin.& Roch.Curt.in tracta.de iure patro.in verbo, honorificũ, col. 11.versic.2.suboritur quæstio accessoria.

Et benefacit, quod à Io. Mona. traditum est in c.cùm expediat, col.j.versi.item publicato, de elect.lib.6.ꝙ publicato scrutinio electores variare nequeunt, per d.c.publicato, quod, vt subdit, verum est, vbi electus ius habet. Quòd si ius non habet, vt ibi, ex scrutinio, c.si cui, eod.titu.& lib.variare poterunt. Et seqnĩ Io.And.ibi, post prin. in verbo, consenserit, & Petr.Ancha.ad fi.& Domi.col.j. Et idem propemodum voluit Dyn.in c.mutare, in princ. de regu.iur.lib.6.& Host.in summa, tit.de elect. §.vtrùm mutari posit, col.j.versicu.& vt pleniùs. & non obscurè voluit Card.Flor.in d.c.publicato, col.2.in j.opposi.& iterum col.5.in 7.quæst. & ante hos omnes Compos.in eo ipso c.publicato, in verbo, variare, & iterum paulò ante fi.

Et quod etiam voluerũt D.à Rota, decis.3 t.no.ꝙ vbi episcopus, de concess. præben. in antiquis, ꝙ si episcopus habet ex priuilegio vel ex cõsuetudine, vt posit in sua noua creatione nominare vnum canonicum in qualibet ecclesia collegiata, & aliquem nominauerit, qui ipse acceptauerit, non poterit alium nominare, etiam si ea nominatio non sortiatur effectum, per l.apud Aufidium, ff.de opt.leg. & alia quæ allegat, vt diximus suprà, in princ.versic.incipien. sexagesimosextò quod tradiderunt. Nec obstat inquiunt) c.si electio, de electio.lib.6.vbi si electio non sortitur effectum, quia electus nolit consentire, vel post consensum renunciat, aut moritur, aut propter occultũ quodpiam vitium irritatur electio, poterunt eligentes electionem aliam facere, quia ibi ex sola electione immediatè in dignitatibus electiuis non quæritur ius, in simplicibus autẽ quæritur, vt in c.si tibi absenti, & ibi no.de elect.lib.6.

Vides igitur ex eorum sententia cardinem huius rei in hoc verti, an ius sit quæsitum, an non: vt primo casu variare non liceat, secundo liceat. Nam & hoc ipsum in vniuersum voluisse videtur glo. distinguens tamen in secundo membro, in c.nosti, extrà de elect.& simpliciter Archidiac.tractans, an liceat mutare consilium, in c.certè, in verbo, muto, 22.q.j.dicens ita esse concordanda iura, quæ dicunt licere mutare consilium, quæque dicunt non licere. quod & ipsum sequitur Card.Alex.ibi, col.1.super glo.in verbo, ecce. Et idem quoque voluit Ias.in l. serui electione.col.j.versi.secundò limita, ff.de leg.j.in id referens tex. ibi.& in d.l.apud Aufidium, ff.de opt.leg.

Et quod item proditum est à Bald. in l.j.C.sent. rescin. non posse. vti allegatur ab his, quos statim citabo (licèt in meo codice non reperi) ꝙ si consentientibus partibus à delegante statutum est tempus delegato ad expediendam causam, non poterit amplius id tempus prorogari, ne tollatur ius quæsitum alteri parti ex lapsu eius temporis: & sequitur Ro.in l.2.col. 19.versi.dubitatur vlterius, ibi, aut terminus ipse, ff.de re iud.& Geor.Nat.in repet. cle.sæpe, in prin.col.42.vers.prædictis accedat, de verb.signi.

Quod tamen intelligunt Ro.& Nat.(neque enim id prætereundum putauimus) nisi quippiam nouum atque inopinatum emerserit, ob quod is qui prorogationem petit, non potuerit intra tempus præstitutum dicere de iure suo: tunc enim iustum esse, vt ei succurratur, arg.l.de ætate, §.ex causa, ff.de interr.act. & c.cæterum, de iuram.cal. vt & in simili dicitur, tempus præscriptum appellanti ad prosequendum appellationem ei prorogari debere, si aliquid acciderit, propter quod non potuerit appellationem prosequi, anth.ei qui, C.de tẽp.app.& c.ex tenore, de ap. Debet enim iudex maximè in arbitrarijs æquitatem ob oculos ponere, l.quod si Ephesi, ff.de eo quod cer.lo.

Sed & huc propiùs accedit quod à Bart. & Alb. scriptũ est in l.qui per salutem, vtroq; circa medium, & ibi quoque Ange.Sal.in vlt.oppo.& Ias.in fi. ff.de iureiur. dũ tollere volentes antinomiam, quæ videbatur illius l. & huius nostri §.dicũt in hoc §.& simil.tractari de nouo iure quærendo per matrimonium, siue aliquem alium actum. At in d.l.qui per salutem, quis iurauerat ex iure suo sibi iam quæsito per acceptationẽ. Quod & ipsum secutus est Bene.Plumb.in d.l.matrimonij, post mediũ, ff.qui & à quibus, dum concordat d.l.matrimonij, quæ omnino similis est huic nostro §.cum d.l.qui per salutem. Quibus etiam accedit Bal.in l.post aditam, paulò ante fin.ff.de impub.& ali.subst.dum allegat d.l.matrimonij, & alias, in hocq; manet, vt si ex primo actu ius sit quæsitum, non liceat ad aliũ transire. Sed tu hic omnino vide quæ diximus suprà in j.limitat. versi.incip.declara item tertiò, & seq.

LIMITATIO XXIIII.

VIGESIMOQVARTO limita non procedere, vt primo actu consumatur dispositio, nisi ipse actus sit necessarius, scilicet cõtinens necessitatẽ actu permanentem, vt dicit Bal.in l.vlt.col. vlt.C.qui bon.ced. possunt ad hoc trahens, quod alibi diximus, statutum de cõpromissis non consumi uno tantũ cõpromisso, sed tãdiu durare, donec lis finita sit, scilicet supra in 6.limi.in prin.atq; iterũ in limit.9.uersi.incip.& ex hoc plerique, & alibi sæpè.

LIMITATIO XXV.

VIGESIMOQVINTO limita, ut hæc nostra regula non procedat in uniuersali, siue etiam generali dispositione,

ad hanc sententiam, Vt scilicet id procedat in titulo oneroso, in quo & ipse Bal. loquitur: in lucratiuo autem secus, nam tunc (inquit) id perperuò intelligitur, per l. si seruitus, ff. de seruitu. vrbanor. prædior.

Cuius (vt & ipse dicit) text. arg. dicit idem Bal. in auth. excipitur, ad fin. C. de bo. quæ libe. q̀ si pater concedit suo filio fructus bonorum suorum aduentitiorum, nõ solùm includuntur fructus illius anni, sed futurorum, & ad hoc quoque alia allegat, de quo nos alibi suprà diximus. Tanquam scilicet intelligat Alex. illam Baldi diuersitatẽ ex sola diuersitate lucratiui, aut onerosi tituli. Subdit tamen ipse Alex. hoc posterius dictum Baldi verum esse, si fructus eorum bonorum aduentitiorum non extabant tempore donationis, nam si extarent, de illis tantùm debere intelligi, per tex. in l. si ita, ff. de aur. & arg. leg.

Ex quo iterum vides Alexan. non satis sibi bene constare, nec hic diuersitatem tituli onerosi vel lucratiui quicquam facere, sed id ex eo tantùm pendere, an fructus extent, annon extent. Si enim extant, de illis tantum intelligi, etiam in titulo lucratiuo: si non extant, secus. Et id quidem postremum omnino verum est, nam si nulli extarent, concessio, siue gratuita, siue lucratiua, omnino esset in utilis, & superuacua, nisi de fructibus posteà sequẽtibus intelligeretur, quod minimè dicendum est, ex no. in l. si quando. C. de inoffic. testa. cum simul.

Subiungit tamen Alex. pro illa posteriori sentẽtia Baldi, facere quod ipsemet Bal. scribit in l. j. col. 2. versic. pone q̀ testator, C. de fideicommissis, q̀ si testator mandauerit hæredi, vt vestiret vxorem suam, & sic (ait Alex.) titulo lucratiuo. intelligitur vt singulis annis vestiat. Sed nos de hoc Bal. dicto, & illius ratione, alibi suprà diximus.

LIMITATIO XXVIII.

VIGESIMOOCTAVO limita, vt hæc nostra regula non procedat in actu protestationis, qui tantum abest, vt prima ac vna consumatur, vt etiam iterum, ac interdum sæpius (si quando ea requiritur) fieri debeat: aliàs ea prima protestatio euanescit, manetq; inutilis & inefficax, per æquè ac si nulla facta fuerit, per text. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff. de oper. no. nunc. & in l. mora, in fine principij, ff. de vsuris.

Verùm hæc res patitur multas distinctiones & declarationes. Nam primum Bar. in d. §. si quis ipsi prætori, col. 2. in 2. oppositione. videtur, inquit, q̀ sufficiat protestationẽ semel esse factam, l. Titia, §. vsuras, ff. de leg. 2. idq; ita soluit q̀ quando protestor, q̀ non stat per me, tunc si stat per aduersarij delictum, vel contumaciam, sufficit vna protestatio, nec requiruntur plures, nisi prima fuerit remissa, per dictum §. vsuras, & d. l. mora, & ibi glo. in verbo, repetendi, & facit l. 3. §. illud, ff. quod vi aut clam.

Aut stat per aduersarij casum, vel dignitatem, & sic sine delicto illius, & tunc aut protestatio fit ad conseruandũ ius protestantis, & sufficit semel fieri, l. si intra, & l. in contractibus, §. penult. C. de non num. pecu. & l. vt perfectius, C. de anna. except. cũ similibus. Aut fit protestatio ad acquirendum ius quodpiam nouum, & tunc finito impedimento aduersarij, debet iterum fieri, aliàs prima protestatio nihil operaretur, per d. §. si quis ipsi prætori.

Ex hoc q; subinfert, q̀ si emptor cui mouetur lis de re empta protestatus fuerit se non posse eam litem nunciare venditori, quia ignoratur, quo in loco sit sine culpa ipsius, iuxta l. si dictum, §. penult. ff. de euictionibus, tunc si reuersus fuerit, debet ei denunciare, aliàs prima illa protestatio nihil operaretur, videreturq; ab ea recessum, per dictũ §. si quis ipsi prætori, quod, inquit, tene menti ad multa. Sed tu super hoc vltimo, vide Ange. in d. §. si quis ipsi prætori, versi. ex hoc dicit, & ibi quoque Pau. Cast. col. j. versi. qui per hoc dicit, Imo. col. 2. uersi. item addе secundò, Romanum col. 3. uersi. inquantum Bar. in eadem, Alexandrũ col. 3. uersic. ex hoc infert, Ias. col. 5. uersic. 3. inquantum, & præterea Antonium in c. ulti. col. 2. in 4. quæstione, extrà, de appellationibus.

Porrò si alia multa super hac re, an scilicet una protestatio sufficiat, & de similibus, scilicet interpellatione, denunciatione, admonitione, requisitione, citatione, & alijs id genus, uide omnes in d. §. si quis ipsi prætori. gloss. in c. si episcopus, 58. distin. & in c. cupiẽtes, §. si per uiginti, in uerbo, propositam, uersi. sed solet quæri, & ibi Petr. Anchar. col. ulti. uersic. incidenter tamen quæritur, Domini. col. 2. uersicu. & no. istam glo. & Phil. Franc. col. 2. uersic. in eadẽ glo. in fin. Innoc. in c. cum nobis, col. 2. in uerbo, reuocare, uersic. item an sunt. Ioan. And. in c. ego, col. j. in uerbo, uocatus, de iureiur. & alios plurimos citatos ab Alexandro in d. §. si quis ipsi prætori, col. j. & 2.

LIMITATIO XXIX.

VIGESIMONONO limita non procedere in promissione cuiuspiam generis subalterni (quod uocant dialectici, & nostrates) in quo quidem haud dubiè est electio debitoris, l. plerunque. §. penult. ff. de iure dot. & c. in alternatiuis, de regu. iur. lib. 6. cum concord. ibi adductis. Sed quod ad nostram tractationem pertinet, si semel unũ promissor elegerit, non ex hac prima electione consumitur electio, quin possit posteà & sæpius quidem aliud eligere, & soluere, l. qui ex pluribus. & ibi glo. Bart. & alij, ff. de uerbor. oblig. & l. eum qui certarum, §. j. & ibi etiam glo. & doctor. ff. eod. titu. In quibus locis, ne hic te diutius detineam, uidebis, utrum & id facere poterit post litem con testatam, an & post sententiam, & an id procedat in voluntate expressa aut tacita, & an in testamentis, vt in contractibus, & an cũ à lege datur electio, an & cũ ab homine.

LIMITATIO XXX.

TRIGESSIMO limita, vt non procedat in pignoribus & hypothecis siue prætorijs siue conuentionalibus, nam si creditor cadat possessione pignoris vel hypothecæ, quam habebat, siue nulla eius culpa, siue etiam sua culpa, non ita perdit ius pignoris quin possit iterum eam possessionẽ recuperare hypothecaria actione, vt est text. expressus, & no. in l. vlti. & ibi omnes Doct. C. de præto. pignor. Sed cui similis est alius, in l. is cui. §. quæri potest. ff. vt in poss. leg. & voluit glo. in l. si quis missum. §. vlti. in glo. penult. in fin. ff. de dam. infec. & Innoc. in c. contingit, in princ. de dol. & contu.

Sed hoc ita accipiendũ est, nisi creditor expressè consenserit alienationi rei pignoratæ. Nam licèt ea posteà redeat in dominium debitoris, nõ tamen redit pignus, quin ipsum perpetuò maneat liberatum, per alium tex. & ipsum quoque no. in l. vlti. C. de remiss. pign. quem singul. dicunt Bal. Ange. & Saly. ibi. Nisi tamen in duobus casibus, qui ibi ad scribuntur à Doct. vti videre poteris.

LIMITATIO XXXI.

TRIGESIMOPRIMO limita, vt similiter non procedat in constituto, v. g. vt id intelligas, si constitutarius, id est, is pro quo venditor aut alius id genus se cõstituerit possidere rem venditam aut aliter cessam, ipsius rei realem siue naturalem possessionem apprehenderit, & ea posteà cadat, & deinde res ad constituentem redierit, redit & possessio vi illius constituti in constitutarium, ex sententia Baldi, in c. si facta, col. j. versic. pone, vendo tibi, & ibi quoque Matth. de afflict. col. 3. versicu. & dicit hic, titu. si de feu. fuer. contr. inter domin. & agnat. & alij, quos tibi citaui in nostro tract. Constituti, in 5. limit. quo in loco videbis, an id verum sit.

LIMITATIO XXXII.

TRIGESSIMOSECVNDO limita, vt non procedat, quando destructio voluntatis ad interpretantẽ, siue declarantem spectat, v. g. diximus in princ. in versic. incipien. vigesimò quod voluit, q̀ declaratio siue interpretatio obscuritatis uel ambiguitatis, non nisi semel fieri potest, per glo. in l. quicquid adstringendæ, in prin. ff. de uerbor. oblig. cum multis simil. ibi adductis. Sed id intelligitur, nisi is qui disposuit aliquid obscurè, postea q; semel interpretatus

terpretatus fuerit, aut declarauerit, id ipsum obscurũ poſſit totum ipſum reuocare. Exempli cauſa, teſtator quicquam obſcurũ diſpoſuit, cuius diſpoſitio ambulatoria eſt vſque ad mortem, eſtq; ei ſemper liberum reuocare teſtamentum, l. quod per manus. ff. de iur. codic. & l. 3. ff. de adi mend. leg. cum ſimil. Ideoq; ei licet interpretari & declarare teſtamentum, non ſemel tantum, ſed & toties quoties libuerit, l. hæredes palam, §. ſed ſi notã. ff. de teſta. Id quod ab Ang. annotatum eſt in d. l. quicquid aſtringendæ, paulò ante fin. & ibi quoque Alex. col. pen. verſic. ex qua habes. ff. de verbor. obligat. & nos quoque diximus ſuprà, in prin. verſicu. incip. quinetiam illud, ſed id inter limitationes repetere non inconueniens mihi viſum eſt.

LIMITATIO XXXIII.

TRIGESIMOTERTIO limita, vt procedat, niſi natura repugnaret, v. g. in caſu l. eum qui calendis, ff. de verbor. obligat. de qua diximus ſuprà, in princ. verſic. incip. duodecimo accedit, in ea igitur l. dicitur, ꝙ ſi quis ſimpliciter ſtipulatur, calendis Ianuarijs, intelligitur de primis. Quid ergo ſi quis in menſe Decembri ſtipulatus fuerit calendis Ianuarijs partum Arethuſæ, quæ nondũ prægnans eſt, aut certè prægnans eſt ex duobus menſibus tantũm, ita vt natura repugnet, vt ſtipulatio poſſit habere effectum in primis illis calendis Ianuarijs proximè ſequentibus ſtipulationem. Igitur non de illis ſtipulatio illa intelligenda eſt, ſed de alijs partum ſequentibus, vt dicit glo. in d. l. eum qui calendis, in verbo, calendis, in princ. per text. in l. interdum, in princ. ff. eod. tit. vbi interdum pura ſtipulatio ex re ipſa dilationem capit, vt ſi id quod in vtero ſit, ſtipuletur: tunc enim incipit actio, cùm ea per rerum natu ram præſtari poteſt.

Quibus adde quæ latè congeſsimus in noſtro tractatu, ceſſante cauſa ceſſat effectus, nume. 70. incip. ſuntq; & aliæ, & ſeq. quo conuinceremus naturam leges & cæteras diſpoſitiones interpretari. Hæc autem limitatio poteſt reduci ad ipſam noſtrã regulam, vt ſcilicet ea ſtipulatio intelligatur de primis calendis, poſtquam res pręſtari poſſit.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera T.

REGVLA CCCCLXXXIIII.

TACITVRNITAS quò ad alicuius iuris diminutionem, ſeu actionis ſibi competentis ſublationẽ, pro conſenſu non habetur vt l. inuitum. ff. de ſeruitu. vrbanor. prædior. & in l. in eo. §. penult. ff. de rit. nupt.

Primò fallit, fauore libertatis, vt in l. j. C. de diſ. pignor.

Secundò fallit, in alienatione, quam fecit fiſcus, & hoc eius fauore: vt in l. ſi hypothecas. C. de diſtract. pignorũ.

Tertiò fallit, in alienatione pignoris, quando vnus de creditoribus cum ſolennitate proclamatus taceat: quia tunc præiudicat taciturnitas. vt l. ſi eo tempore. C. de diſtract. pignor.

Quartò fallit, niſi ſtudioſè & doloſè faciat, vt decipiat illum qui ſuper eſſe ſuũ cõtrahit: vt C. de la. liber. tol. auth. ad hæc. & l. ſi res alienas pignor. & l. 2. C. de diſtr. pignor.

Quintò fallit, ratione ſanguinis ſeu coniunctionis: vt l. ſi ſeruus communis. ff. de donat. inter vir. & vxor.

Sextò fallit, ſi potior ſum in eodem iudicio, cuius primo loco mihi competit proſecutio: vt l. ſæpe. de re iudic. & in c. quamuis. de re iudi. vide de hac materia per Ludo. de Roma. in l. quæ dot. ff. ſol. mat.

REGVLA CCCCLXXXV.

TACITVRNITAS quò ad alterius delinquentia excuſationem, pro conſenſu non habetur. l. pen. & l. inter eos. §. vetare. ff. de fur. & Ludo. de Roma. in l. quæ dotis. ff. ſol. matr.

Fallit, niſi aliud ſuadeat ratio coniunctionis vel ſanguinis: quia illud ex parte tacentis inducit tacitum cõſenſum: vt l. ſi ſeruus communis. de donat. inter vir. & vxor. ex eo quia rem meam accepit: ideo inducit præſumptionẽ ceſſantis doli vt l. j. C. ad l. Corn. de ſicar. cum glo. & ff. de fur. l. inter eos. Inſtitu. de obligat. quæ ex deli. naſ. §. placet.

REGVLA CCCCLXXXVI.

TACITVRNITAS ad aliquem obligandum pro conſenſu [a] non habetur. vt l. filiusfamil. §. inuitus. ff. de procur.

ADDITIO.

a *Pro conſenſu. Vide latiſſimè per Fel. in c. nonne. in j. col. verſi. in glo. fin. cum ſeq. de foro compet. & in c. ſignificaſti. circa fin. 2. col. verſi. & de conſenſu. de foro compet.*

Primò fallit, fauore reipublicæ. vt in l. 2. C. ad mun. & in l. honores. §. fina. ff. de decur. & in l. j. ne filiusfamil. lib. 10. C.

Secundò fallit, fauore populi vt l. cum oſtendimus. ff. de fideiuſſor. §. fin.

Tertiò fallit, propter dominicam poteſtatẽ. l. 2. in prin. ff. de noxal.

Quartò fallit, propter præcedentis actus continuationem: vt l. idem quæritur. §. Impleto. ff. loc. & ſeq.

Quintò fallit ſi cum ipſa taciturnitate concurrat actus poſitiuus alicuius facti. l. quædam. §. ex parte. ff. de euict. & l. filiusfam. abſens. de procu. & qui matri. accuſare poſ. c. inſuper. & de ſponſalibus. ad id.

REGVLA CCCCLXXXVII.

TACENS in obligatione perſonali pro conſentiente [b] non habetur. l. non ſolum. in princ. ff. de procuratoribus.

ADDITIO.

b *Pro conſentiente. Adde Fel. in c. nonne. de præſump. in j. col. verſi. ſecunda regula.*

Primò fallit, in fideiuſſore tutoris qui patitur nomen ſcribi pro fideiuſſore, & hoc fauore pupilli. l. 3. §. fin. ff. de fideiuſſoribus.

Secundò fallit, in caſu c. vnici, extrà, de deſponſ. impuber. in fin. lib. 6. & hoc ex eo, quia inducit matrimonium. vt ibi patet.

REGVLA CCCCLXXXVIII.

TACENS contradicere videtur, vt dicit Cy. in l. mutus. C. de procuratoribus. per tex. in l. per quas. §. Neratius. ff. de furt. & per Canonist. in c. nonne. [c] de præſumptionibus.

ADDITIO.

c *In c. nonne. Vbi latiſſime vide Fel. in j col. in verſi. in glo. fin. cum ſequent. de præſumpt. & in c. cum M. circa fin. 17. col. de conſtit.*

Primò fallit, quando talis poterat contradicendo factũ impedire. vt vult glo. in c. nonne. de præſumpt. præſumitur in eo tunc fraus, ex quo eſt præſens & poteſt actũ impedire, & tacet. vt l. 2. C. ſi res pign. dat. & l. ſi ſine. ad Velleianum.

Secundò fallit, quando ſubeſſet conſanguinitas ſiue cõiunctio perſonarum: vt l. ſeruus communis. ff. de teſta. & l. ſeruum. & d. l. ſi ſine. ſecundum communem intellectum.

Tertiò fallit, quando ſubeſt fauor diuini cultus: vt eſt caſus 54. diſtinct. ſeruus. & 28. diſt. diaconus. ff. de condit. & demon. l. cum ita legetur. §. quæ Titio nubere.

Quartò

Quartò fallit, quando subesset aliqua cõiectura, ex qua præsumeretur consensus: vt si me præsente & tacente intret quis in possessionem rei, in qua habet titu. vt l. 1. C. de acq. poss. & si agatur de modico præiudicio: vt no. in l. quæ tube. §. fin. ff. de pe. le. & per Bar. in l. quæ dot. ff. solut. mat.

Quintò fallit, quando actus fuisset gestus nomine meo me absente: cum tunc si postea id quod gestum est peruenit ad meam notitiã: in dubio videor ratificare, & sic con sentire, si non contradicã. vt vult glo. ff. rem rat. hab. l. quæ enim. vbi plenius de hoc per Bart. cuius dicta refert d. Nico. in c. cũ olim. extrà. de offi. deleg. & ad hoc optimè facit tex. in l. filius. ff. ad Mace. facit no. i c. j. de spon. l gl. 3. in 6.

REGVLA CCCCLXXXIX.

TERMINVS quatuor mensium debitoribus ad soluendum regulariter dandus est. vt l. debitoribus. & ibi glo. in ver. dandus. ff. de iudic.

Primò fallit, in condemnato actione depositi. text. est no. in l. si quis. aliàs pen. in verbo, illico. & in verbo, celerri mè. C. d epositi. quem ibi ad hoc no. Bal. in prin.

Secundò fallit, vbi appellatio esset deserta. tex. est no. in l. quoniam nulli. in verbo, mox. C. de appellat. quẽ ad hoc ibi no. Bal. & est glo. in l. 2. in verbu, electionem. C. de tem porum appellatio.

Tertiò fallit, in condemnato ab arbitro: quia eius sententia contraria est actioni: vt in §. j. in auth. vt differen. iud. & ibi no. sed in contractibus vbi dies adiecta non est, datur quadrimestre ad soluendum. l. eum qui falsis. §. quo ties. de verb. oblig. & l. quod dicimus. de solu. & ita voluit nõ. Bal. in l. fi. C. de execu. rei iud. secus tamen est in senten tia arbitr. l. cum dies. §. intra quantum. cum glo. ff. de arbit. facit l. j. C. eod. titu.

Quartò fallit, in sententia lata à iudice, à cuius sententia appellari non potest. text. est bene notandus in auth. vt sponsl. larg. §. aliud quoque. quẽ ibi ad hoc ponderat Ang.

Quintò fallit, in sententia criminali: vt l. cum res. C. de pœnit. quam alleg. Ang. in d. l. debitoribus. & glo. & do ctor. in l. conuenti. de offic. proconsul. & legati. vbi etiam plenè de hac materia & no. Specu. in titu. de dilat. in princ. seu in §. j. versicu. executionem debent differri per 30. dies, l. si vt dicam. C. de pœ. vbi text. not. idem etiam videtur in sententia criminali lata à principe, & si iniusta sit. c. 1. q. 7. c. apud. in fin.

Sextò fallit, etiam dicta regula in alijs multis casibus, de quibus habetur per gl. & doct. in l. fi. C. de executio. rei iudi. cum concordanti.

REGVLA CCCCXC.

TERMINVS decem dierum ad appellandum à die scientiæ datur & non ante. vt in auth. hodie. C. de appel. cum si. quibus transactis ad appellãdum quis non admittitur in c. concertationi. de appel. in 6.

Primò fallit, vbicunque litigat quis per procuratorem, quo casu non requiritur scientia domini: & ideo si non appellat vsque ad decem dies, non poterit amplius appellare: quia taciturnitas procuratoris nocet domino: ita notabiliter tenet Bar. in l. j. in fi. quando appel. sit.

Secundò fallit, nisi fuerit notificatum ad domum illius, contra quem fuit lata sententia quia tunc non poterit ille excusari de ignorantia. & ideo contra eum currit tempus ad appellandum. ita eleganter tenuit Bal. in l. j. C. ex quibus caus. ma. & ideo cautela est, quòd quando fertur sententia contra aduersarium absentem, ꝙ faciat statim notificare ad eius domum: quia postea transactis decem diebus non poterit amplius appellare, quod est menti tenendum.

Tertiò fallit, quotiescunque lata esset sententia excom municationis vel censuræ contra aliquem sub conditione: quia tunc pendente illa conditione, & post 10. dies à tempore dicti præcepti vel sententiæ, poterit appellare: vt est tex. no. in c. præterea. el 2. de ap. secundum do. Io. And. ibi, quæ opi. est communis, licet à malis sententijs & conditionalibus debeat appellari infra 10. dies à tempore latæ sententiæ vt l. 2. §. biduum. ff. quando appel. sit. & not. in prædi. c. præterea.

Quartò fallit, quando iudex in iudiciali loco grauauit partem interloquendo: cum omnit vox iudicis sit sententia. C. de sent. l. stipulationis. vt quia fortè comminaretur parti si aliquid non faceret infra mẽsem, vel fortè assigna uerit locum non tutum: quia si non faceret, etiam post 10. dies appellare potest. ita not. voluit Pau. de Leaza. in clem. causam. circa principium de ele. alleg. no. in Spec. in titu. de appel. in §. restat. ver. sed quid dices. & dicunt ibi doct. & alibi quod hoc dictum est bene notandum, & subdunt se non meminisse alibi hoc legisse. est verum quod Inno. ibi videtur illud dictum impugnare, maximè motus: quia c. il lud indistinctè loquitur, & similiter glo. arg. c. 2. de confes. tamen istud communiter tenetur per doct.

REGVLA CCCCXCI.

TESTAMENTVM si non valet, iure codicillorum non valebit, nisi hoc testator expresserit, ita vt ab intestato venientes grauati videantur: vt probatur in l. si. C. de iure codic. & ibi do. Bene. de Barzis ponunt infra scriptas fallen.

Primò fallit, fauore libertatis, & piæ causæ dicit Bal. in l. si mater. C. de ser. pig. da. manu. per tex. in l. instrumento. de fideicom. liber. ff.

Secundò fallit, quando testator apponit distributiuum quisquis, dicẽdo quisquis mihi hæres erit det Titio 10. nã tunc eius factum refertur ad codicillos. Bal. in l. duobus. de iudi. & sic non videtur habita solũ relatio ad hæredes scriptos in testamento. & per hoc dicit Ange. in l. j. ff. eo. quod contrarium videbatur in l. libertus. §. hæc verba. ff. de vulgar. & pupil.

Tertiò fallit, quando est appositum iuramentũ: vt not. in d. l. fi. & auth. testator. vbi iurans videtur apponere clausulam, si nõ valet quod ago vt ago, valeat vt valere potest. per tex. in l. cum pater. §. filius.

Quartò fallit, si dicat testator quod vult legata deberi, etiam si hæreditas non adeatur ex testamento. ad hoc vide quod no. Bal. in l. j. C. si quis omis. cau. testa.

Quintò fallit, quando testator in testamento prohibet testamenti effectum: quia tunc videtur facta repetitio in venientibus ab intestato: vt dicit Imo. de condi. instu. l. j. vbi alleg. l. Lucius. §. fatalia. ff. de leg. 2.

Sextò fallit, quãdo testator dicit ꝙ vult valere omni solennitate remota, & perinde est ac si apponeret clausulam codicillarem, vt dicit Bal. in l. penus. ff. de leg. 2. §. fi. per illum tex. qui ad hoc est valde notabilis.

REGVLA CCCCXCII.

TESTATOR legans domũ simpliciter, intelligitur legare vnã de illis quas habet in patrimonio. l. 3. & ibi Barto. ff. de vino oleo tritico; lega. & electio est hæredis.

Primò fallit, nisi testator haberet plures domos vnam in domicilio, & aliam extra: quia tunc debetur illa quæ est in domicilio. l. quæ conditio. §. j. ff. de condit. & demonst.

Secundò fallit, nisi ex cõiecturis appareret testatorem cẽsisse de certa domo. de quo i l. sed si susceperit. ff. de iud.

REGVLA CCCCXCIII.

TESTATOR legans in rem simpliciter, censet tantum modo legare ius quod habet in re, cuicunq; legauerit. l. si domus. §. si fundus. ff. de leg. j. & ibi docto.

Amplia idem esse in donatione inter viuos, quia donan do rẽ simpliciter, non videtur donasse nisi illud ius quod habet. c. pastoralis. de donatio. & Bar. in l. prædia. C. de col la. fun. fisca. lib. 11.

Amplia secundum Imo. & Alex. in d. §. si fundus. etiam si sit ius putatiuũ: vt no. Bar. in l. si sic. §. fi. de leg. j.

Amplia etiam siue hoc ius insit in re, siue in ipsa tantũ, li cita tamen. l. seruum filij in princ. cum glo. ff. de lega. j.

Amplia etiam quando testator habebat tantum actionem personalem ad rem legatam, vt quia emerat sed nondum fuerat tradita: vt probatur in l. apud Iulianum. §. idem

§.idem Iulianus.ff.de leg.j.

Amplia, quãdo testator haberet ius pignoris, tunc censeretur legando illam, solum legare ius hypothecæ quod habet vt per Bart. in l.fideiussor obligari. ff.de fideiusso.& Bal.in l.fi.C.de hæred.vel actio.vendi.

Amplia etiam, quando testator haberet rem communẽ cum alio: quia intelligitur legare partem suam. l.serui electi.§. fi. de leg.j.& hoc procedit nisi fuisset factum legatũ per distinctionem totum vel omne: vt probatur in l. Iulianus.in princ. de legat.3: vel nisi haberet rem communem cum hærede.l.vnum ex familia.§.si rem.ff.de legat.2.& l. cum filius.§.dominus. eod.titu.

Amplia etiam si ius quod habebat testator esset finiturum morte ipsius testatoris: vt in vsufructu. l.quod in rerum.§.j.& ibi Ias.ff.de leg.j.

Primò fallit, quando ignorabat testator aliquod ius in re legata habere: quia tunc legando rẽ simpliciter, videtur in totum legare, non respectu illius, qui in ea ius habebat. l.seruum.§.j.& ibi Bar.ff.de leg.j.

Secundò fallit, quando testator habebat solũ ius possessionis: quia tunc legando rem simpliciter, non videtur legare ius quod habet in re: cum aliud sit res, & aliud rei possessio.l.si duo.§.fi.: ff.vti posidetis.

Tertiò fallit, quando testator habet dominium rei quã legat, sed est pignorata: quia tunc censetur grauare hæredem quod ea redimat secundum dispositionẽ legis, si res obligata.ff.de leg.j.& l.prædia. C.de fideic.

Quartò fallit, quando testator habebat solum ius seruitutis realis in fundo legato: quia talis seruitus non potest deberi ei qui nõ habet prædiũ dominantẽ.l.j.ff.com. præ.

Quintò fallit, quando testator habebat nudam proprietatem rei legatæ & vsusfructus erat alienus: quia censetur velle quòd hæres redimat vsumfructum, & illum præstet legatario, ita videtur probare tex.in l.Mæuius.§.fundũ.ff. de legat.2.secundum Imo.ibi, & in c.pastoralis.ff.de do.

Sextò fallit, in titulo oneroso, vbi non fit restrictio ad ius concedentis, nisi emptor de hoc sciẽtiam haberet, vel nisi pretij qualitas aliud suaderet.l.si quis domum. §.hinc subiungi.ff.loc.& l.fi.in verbo, nesciente. à contrario sensu.C.de communium rerum alien.

Septimò fallit, quando legans vel donans ipsam rem, intendebat legare ius quod in ipsa re habebat: secus quando Intendebat legare ipsam rẽ totaliter: quia etiã respectu illius iuris quod habebat non valet.l.si is qui putabat. ff.de acqui.hær.ita vult Abb.in c.quod aut.in fi. de iure patron.

REGVLA CCCCXCIIII.

TESTATOR testamentum in scriptis clausum, sigillatum, & subscriptum, ita quòd voluntas sua alijs nota non sit, nisi post mortem suam, facere potest. vt in l.hac consultissima.in princ.C.de testa.& Insti.de pupil. substit. §.sinautem quis ita formidolosus.

Primò fallit, nisi viuo testatore, vel etiã post mortẽ ante eius aperturam vnus de testibus moriatur: ita quòd nõ posit recognoscere suam subscriptionẽ & sigillum: quia tunc & eo casu non valeret testamentum. ita dixit sententialiter Bar.in l.2.in prin.ff.quemdmo.testa.aperi. Et propterea vti debes hac cautela vt testator conuocet vnũ notarium, qui non sit de suprà dictis testibus, & duos vel tres alios testes, & faciet ꝙ singuli dictorum testiũ qui se subscripserunt & sigillauerunt recognoscant suas subscriptiones & sigilla in præsentia duorum doctorũ, vel trium testium, & dicti notarij, & roget dictum notariũ: vt conficiatur vnum instrumentũ de dicta recognitione, & subscriptione sigillorũ. & ita securus erit: quia non erit opus alia recognitione, & hoc modo non erit periculũ aliquod. Vel potes & alio modo prouidere, videlicet quòd testator à principio ꝙ se subscribunt testes & ponunt sigilla, adhibeat notariũ & testes qui sunt rogati de dicta subscriptione & sigillis, & de hoc fiat publica scriptura: quia illa probabit sufficienter. & hoc ponit Bar.in d.l.2.in prin. Sed prima vel præcedens cautela melior est. Tertiò posset aliter prouideri, quando testator vellet testari in scriptis & non curare quod testamentum esset secretũ: quia tunc posset facere publicationem fieri eo viuo. vt no.Bar. in d.l.2.§.si dubitetur, &c. Et eodẽ modo dicas de mercatoribus, qui de contractibus suis sæpissimè non faciunt conficere instrumenta publica sed scripturas priuatas, quæ dicunt chirographum, & in vulgari appellatur scriptũ de manu: quia est valde periculosum edere & cõficere de huiusmodi chirographo aliquod instrumentũ, in quo ferè semper requiritur, ꝙ interueniat & fiat subscriptio trium testiũ ad minus, aliàs non valet, neque tenet. quando est aliqua scriptura priuata non confecta manu alicuius notarij vel alicuius publicæ personæ, vt est singu.text. in auth.si quis vult.C. qui pot.in pig.ha. Nam si forte fortuna aliquis testis qui se subscripserit moreretur, profectò illud chirographũ nihil valeret neque aliquo pacto probabit, nisi fuerit scriptum cum conditionibus requisitis: vt suprà dixi, videlicet per manum publicam vel habeat pariter sigillum impressum: vt est sing.casus & no.extra in c.2. de fide instru. & ibi elegantissimè per omnes scribẽtes.& de hoc in terminis est glo. elegans & valde not. quæ hoc expressè dicit extra in c.inter dilectos.de fid.instr.in verbo, publica manu. Et ideo sis cautus quòd non recipias chirographũ nisi sit scriptum de manu notarij ad hoc rogati, vel nisi apponatur sigillum promittentis. & si potes facias confici publicum instrumentum prout suprà dictum fuit.

REGVLA CCCCXCV.

a TESTATVS pro parte, & pro parte intestatus, a regulariter quis decedere non potest. vt l.ius nostrum. de reg.iur.cum si.

ADDITIO.

a *Intestatus. Adde do.Pet.Phili.Cor.in consil.35. inci.in casu in litera t.in 2.parte & omnino in consi.85.incip.plura.in litera g.in 3.parte.*

Primò fallit, quando pupillus fuit à patre institutus, & filius naturalis substitutus, qui filius immiscuit se legitimè ipsi hæreditati.& per consequens pater in totum testatus decessit, deinde decessit in pupillari ætate. & sic habet locum pupillaris substitutio de filio naturali facta certe: licet in substitutione pupillari etiam veniant bona testatoris: vt. l.sed si pupilli.§.ad substitutos.ff.de vulga. & pupil.tamen quia filius naturalis nõ potest de bonis patris naturalis capere nisi certam partem, id est, vnciam, vt l.2. C.de nat.liber.illam tamen capiet sed residuum habebunt hæredes pupillares ex immistione prædicta. sed alia bona pupilli aliunde quæsita habeat ipse filius naturalis ex substitutione pupillari.& sic non venient venientes ab intestato ipsi testatori: cum habeat locum causa testati: sed venient venientes ab intestato ipsi pupillo & per consequens ipse pupillus decedet pro parte testatus: quia in pupillari substitutione quæ est ipsius test.vt Inst.de pu.substi.§.j.& pro parte intestatus, valet in bonorũ patronatus residuo per mixtionem quæsito: quia in illis non venit datus substitutus. & sic ista regula fallit quando quis non sibi facit testamentũ sed alteri: vt pater in filio pupillariter substituendo filiũ suũ naturalẽ.& pro hac fallentia allego tex. valde not.in l. si is qui.ff.de vulg.& pup.& nota, qa nouũ est & pulchrũ.

Secundò fallit, in casu auth.si qua mulier.C.de sac.san. eccles.

Tertiò fallit, ĩ casu l.j.& ibi affirmat Bal. C.de sec.nupt.

Quartò fallit, in casu l.si arrogator. ff.de adopt. secum Imo.in l.dotem.ff.sol.mat. & in d.l.si is qui.

Quintò fallit, in casu quem ponit Ange.& refert Ioan. And.& Io.de Imo.in l.a.in prin.de vulg.& pup.sub. quando filius miles substituit filio suo vulgariter, & talis filius reditus erat in patria potestate aui. nam tenebit substitutio tantũ quò ad bona testantis, per l.miles ita.§.si exhæredato.ff.de test.mili.& sic pupillus decedet pro parte testatus,

& pro

& pro parte intestatus, si primò moriatur pater pupilli, demum auus, postea pupillus. & hoc priuilegio militis.

Sextò fallit, fauore piæ causæ secundum Barto. in l.j.C. de sac.san.eccles. per tex. in l.si miles vnum.ff.de test.milit. tenet Bal. contrarium in d.l.j.

Septimò fallit, in casu auth. ex causa.C.de lib.præte. vbi legata conseruanẽ ex testamento: institutio vero non: sed ab intestato. ex quo sequitur etiam vnum mirabile, vt dicit etiam d. Pau. de Cast. ibidem, ꝙ legata debentur ex testa. quia hæreditas adiť ab ĩtest. quod est no. ad limitationẽ & ampliationẽ gl. no. in l.qui filius. §.seruus.ff.de hær.inst.

Octauò fallit, in casu quem posuit Io. de Imo. in l.Marcellus. §.qui liberando. in fi.j.col.ff.ad Trebel. videlicet si miles substituat extraneo post aditam hæreditatẽ in peruenientibus ab eo, qui præfuit. l.neque enim. §.si deportatur. de testa.mili. & habetur in l.in testamento.C.eod.titu. & illi cui substituit nullo condito testamẽto: licet ipse Io. loquatur de duobus testamentis, tamẽ hoc sentit, vt ibidẽ.

Nonò fallit, etiã in casu l.sed cum multa.C.de bon.quæ lib. quia cum filiusfa. posit testari in bonis sibi donatis ab Imperatore.l.Augusto. ad instar castr.peculij. vt ibi iũcta. l.fi.C.de inoffi.test. poterit circa alia remanere intestatus.

Decimò fallit, quia licet testamentum expugnetur de iure prætorio: tamen remanet validum de iure ciuili. ergo de iure pretorio decedit intestatus: sed de iure ciuili testatus. l.si filius qui in potestate patris.ff.de lib. & posthu. l.cũ seruus insti.de inoffic.testa.

Vndecimò fallit, in casu no. quem ponit Ange. in auth. ex testamento.C.de secun.nupt. videlicet quia ex testamẽto filij possunt succedere transeuntes ad secunda vota ante successionẽ: sed in prima successione nõ. Item l.fœminæ.eod.titu. remanet incorrecta: quia omnia profecta ex paterna substantia debent fratribus defuncti reseruari, alia autem vniuersa pleno iure acquirit. de hoc est tex. in l.mater.C.ad Tertul. secundum ipsum & sic filius decedit pro parte testatus, & pro parte non.

Duodecimò fallit in casu l.qui aliena. §.interdum.ff.de acqui.hær. & ibi per Io. de Imo. & d.Pau. de Cast. qui etiã alleg. glo. in l.3.ff.de acquir.hære. & ibi per Io. nam si tu es hæres ex testamento, & Titius est tuus ab intestato, tamẽ est hæres ex testamẽto mediante persona tua: vnde tu diuersis respectibus decedis testatus & intestatus nã non respectu personæ primi defuncti, sed respectu tui decedis intestatus.

Tertiodecimò fallit, quia in dispositione legis potest fieri ꝙ quis potest pro parte decedere testatus, & pro parte intestatus. ita dicit Bal. in l.j.C.de sum.Tri. ver. sed præsupposito quod valeat statutum, &c. ao.co. alleg. & not. per glo. in l.in substitutione.ff.de vulg. & pupi. cui adde ꝙ dispositio vnius non intelligitur hoc velle in duobus: vt est tex. & ibi Bar. in l.si ego.

Quartodecimò fallit, videlicet præsupposito ꝙ valeat statutum, quòd pater posset filium suum instituere spuriũ, non operabitur circa bona sita extrà territorium statuentis, per Bald. in d.l.a. in fi.ff.de offic. procon. & idem tenet Bal. in d.l.j.de sum.Tri. & facit quod statim dicitur.

Quintodecimò fallit, quando statutũ disponeret quòd filiusfam. posit testari, quia non extenditur ad bona sua sita extra territorium statuentium. regula enim, ius nostrum. & l.j.§.ex fundo. cum si.ff.de hære. instit. procedit in eo qui potest in totum testari. l.fi. suprà de inoffic. test. secundũ Bal. in d.l.j.C.de sum.trin. a 5.col. versi. quæritur vtrum istud testamentum, &c. dicit idem tenere Bar. & vide ad idẽ Io. de Imo. in l.post dotẽ. in fi.pen.col.ff.sol.ma.

Sextodecimò fallit, in casu Insti. de legi.agna.tu. versi. quod autẽ lex. vbi quò ad tutelã decesit intestatus tantũ.

Decimoseptimò fallit, in casu d. l.si cum patrono.ff.de bon.poss. vbi per bon.poss. contra tabu. & secundum tabu. ratio est quia per contra tabu. non aduocat totam hæreditatem secundum Ange. in l.postremo. & ibi dixi. C. de bon.possesio.contra tabu.

Decimooctauò fallit, per eandem rationẽ vbi similiter concurrit contra tab. & secundum tabu. videlicet quando præteritus est in eodẽ gradu quo institutus, & sic institutio & præteritio in eodẽ gradu versanẽ. text. est not. in l.si duo. & ibi no. de leg.prestan. & dixi in d.l.postremo. Ang.

Decimonono fallit, vbi similiter concurrunt ad facultatem conficiendi vtranque hæreditatẽ, quã futurus declarat euentus: videlicet in casu l.illud.§.fi.ff.de contra tabu. cuius ratio potest esse quia si natus esset posthumus & viueret, & iam natus Institutus, occurreret bon.poss. contra tab. & secundum tabu. quia præteritio & institutio versarentur in eodem gradu per d. l.si duo. vt suprà nota.

Vigesimò fallit, in casu, quem dicunt esse in d. l. qui se patris. in vna fallentia, in dubio an in suitate sit locus successorio edicto.

Vigesimoprimò fallit, in casu quem dixi in l.postremo. C.de collat. & ibi est tex. secundum vnum intellectum.

Vigesimosecundò fallit, in casibus, qui colligi possunt: vt in auth. hoc amplius.C.de fideic. vbi loquitur de legitimatione filij, interdum loquitur ꝙ quis desinit esse hæres ex testamento. & ampliatur etiam habere locum in hærede alterius personæ non institutæ nec substitutę. quinimò cum venientibus ab intestato. vt ibi est tex. no. & facit gl. fi. ibi, vt per te ipsum colligere poteris, scias etiã quod sic quis non potest decedere regulariter pro parte testatus: ita nec quis pro parte intestatus: vt l.j. & l.si solus.ff.de códi. insti. & per Bar. in l.fi.C.eod.tit. ille etiã casus vulgaris est quod quis potest decedere pro parte testatus & pro parte intestatus. l.certe.ff.de inoffic.testa. vbi verba sentẽtiæ tanquam stricti iuris in vna parte, non extenduntur ad aliam. facit l.j.C.ne plures vna sententia. & hęc sufficiãt pro nũc.

REGVLA CCCCXCVI.

a TESTIS dicti sui [a] causam non reddens probat, & eius dictum valet. l.solam.de testi.

ADDITIO.

a *Sui. Vide Fely. in c.cum causam. el j. in j. col. in versic. in glo. in ver. de testa.*

Primò fallit, si iudex interrogat generaliter quid scit, quia tenetur respondere & reddere causam. c.causam. el j. in 13.col. de test.

Secundò fallit, si testis iurauerit dicere siue fuerit interrogatus siue non de causa. ita dicit no. Bald. in d.c.causam. alleg. no. in c.fraternitatis. de testi.

Tertiò fallit, quãdo est negatiua probanda, vt ꝙ aliquis non sit curabilis. ita Bal. in d.c.cum causam. in 13.col.

Quartò fallit, in dominio probãdo. Bal. in c.cũ causam.

Quintò fallit, si testis dicit, certus sum: quia debet reddere rationem huius certitudinis. non autem probat si dixit ita verum esse, quia certus sum. Bal. in d.c.cũ causam. in pen.col.

Sextò fallit, quando testis deponit siue de fama siue infamia: quia debet reddere rationem dicti sui, ita Angel. in l.quanquam. §.quantum.ff.de insa.

Septimò fallit, quando deponit super articulo vnius. ita in d.c.quantum.

Octauò fallit, quando pars aduersa petijt interrogari testem de causa scientiæ. nam si iudex non interrogaret, non valet dictum. vnde cautela est quod pars petat. & ita dicit Abb. Sicu. in c.cum causam. de test. & ibi Ioan. And.

Nonò fallit, quia si testis deponit per vim, videtur mihi quod etiam debeat reddere causam, aliàs non valeret eius dictum. Bal. in l.quod tamen. §.si arbit.ff.de arbi.

REGVLA CCCCXCVII.

TESTIS non interrogatus causam dicti sui dicere non tenetur: vt est gl. in l.j.ff.de no.oper.nunc. & in l.solam.C.de testi. & in c.cum causam. extrà, eod.titu. & 3. q.3.§.solam. & est glo. optima in c.cum nobis, de re iudica.cum si.

Primò fallit, vbicunque testis deponeret super his, quę non possunt sensu corporeo percipi, quia tunc tenetur assignare causam sui dicti, etiam si non sit interrogatus Bal. in l.j.4.col.C.de sent.quæ sine cer.quant.dicit quòd testis deponens super interesse tenetur assignare causam dicti sui.& hanc limitationem ponit Innoc. in c. cum causam. de probat.& idem tenet Bar.Bal.& doct. in d.regula. C.si ex fal.instr.& in l.conuenticulam.C.de episc.& cle.Bal. in l.j.C.de rei vendi.& in d.l.penult.C.de sent.quæ sine cert. quan. ad fi.

Secundò fallit, in teste probante negatiuã, vt tenet Bal. in l.cum.§.si integre.ff.de transf.vbi alle.glo.in l.j.in princ. in verbo interdictum.de iti.actuq; pri. adde Bal. idem tenentem in l.actor.C.de probat.& colligitur ex no. per gl. in §.quando vero absens.in verbo, vidisse in auth.de hæ. & Fal.& ibi etiam tenet Bal.in repet.l.2.C.de rescin. vendi.in vlt.char.& Bar.in consi.suo inci. clarissime domine. Cy.in d.l.actor.Ange.in §.hinc inde. circa vltimã regulã in auth.de hære.& Fal.doct.in l.Pantonius.§.rei per duellionis.ff.de acqui.hære.cano.in c.bonæ.el j.de elect. Bart. in consi.incip.commune.

Tertiò fallit, in teste deponente super infamia alicuius. idem tenet Inno.in c.cũ oportet.de accu.quod reaffirmit Ange.in repet.l.& quidem.in 11.colum. C.de accu.Bald. in l.quid ergo.ff.de his qui no.infam. Barto. refert in d. l. quid ergo.

Quartò fallit, vbicunque esset testis productus ad reprobandum aliquod positum ab aduersario: quia tunc tenetur reddere causam sui dicti.ita not. tenet Bal.in l.presbyteri.in vlti.col.C.de episc.& cleri.

Quintò fallit, vbicunq; testis asserat de contentis in capitulo se tantũ scire ꝙ Titius occidit Seium. nã tunc non probat licet per iudicem de causa scientiæ non fuit interrogatus nisi reddat rationem dicti sui: quia dicendo se scire potest intelligi:scilicet per vehementẽ opi. & non per sensum corporeum ita sing.decidit Bal.in c.fi.in fi.de iur. cal.alle.not. per glo.in l.Pantonius.§.rei perduellionis. & glo.no.in ver.quærere.ff.de acqui.hære. sed si testis dixisset verò Titius occidit Seium,probabit, quia verè nõ dixisset,nisi res visu percepta fuisset, & retenta in memoria. ita no.in l.2.in princ.ff.de aqua plu.arc. & hoc modo dicit se limitare glo.in d.l.solam.C.de testi.& dicit Bal. hoc esse suum nouum dictum.Ad idem facit, quoniam vicinus potest diuersimode super factis vicini per varios sensus corporis probare, putà per visum, siue per auditũ vel per famam, vt de se patet: & tamen si testis interrogatus de causa scientiæ respondeat se scire:quia percepit sensu corporeo,non probat vt sing.voluit Bar.in l.testiũ. C.de test. in 3.q.quia esset præsumere in teste rem distractiuam. Itẽ quia dicta causa ratione generalitatis est obscura, vt l.prætor.in prin.ff.iniu.& l.itẽ exigit. ff. de do. & probatio obscura non releuat.in c.in præsentia.de probat. & idẽ sentit ipse in l.j.in fi.ff.de bo.pos.secundum tab. sed his non obstan.cõtrarium videtur veritas,quoniam illud, quod quis vehementer opinatur,non est proprie scire:vt est glo. hic valde nota.in l.2.§.pen.in verbo,sciunt. ff.de aqua plu.arcen.arg.glo.in l.si duo.§.pen.in verbo,si rem. ff.vti possid. sentit glo.in l.libera.ff.de pecu.& est glo.no.in l. paterfa.in verbo,fit.ff.de hær.insti.& illam dicit ibi Bal.& Imo. esse singu.no.ad hoc,scilicet quod scire proprie,est tantum eorum quæ vera sunt.secundum eos facit text.cum gl.quod si testis dicat de cõtentis in capitulo, se scire quòd sic fuit, videtur dicere quòd ita verum se habebat,licet Bal. ibi de directo contradicat his, quæ ipsemet tenuit in d. c.fin.de iuramen.calum.

Adde quod ad hoc etiam facit,quia scire, est rẽ per causam cognoscere,sicut inquit Philosophus, & refert Arch. de pœni.dist.4.in c.in domo.confirmatur per no.per Bar. in l.qui bona.§.alieno in vlt.col.ff.de dam. infec. dum dicit ꝙ in teste verum scire, non intelligitur per vehementem opinionem,sed per veritatem.alleg.no. per Innoc.& Io.And.in d.c.j.de iura. cal.in antiquis. in versic.in dubio propriè accipere debent. & in l.j.§.is qui nauẽ. ff.de leg.3. Item pro hoc etiam facit, quia videmus quòd si testis interrogatus,quomodo scit,dicat se scire, quia manibus tetigit,prout est si non esset res taugibilis & materia corporea.l.2.in verbo,minus tetigi.& ibi ad hoc no. Bart.per illum tex.C.de præd.min.lib.11.& not.Bal.in l.non omni. ff.de leg.& idem sentit Bar.in rub.C.si ex fal.instru.in vlt. col.Bald.in d.l.solam.in 8.col.C.de test. & maximè cũ dictum non est calumniandũ, sed iuuandum.ita inquit Bal. in l.de quibus.ff.de leg.in pen.col.vbi ipse alle.no. per Bar. in l.j.ff.si cer.pet.Bald.in l.2.C.de temp.appel. vbi inquit, ꝙ ratio reddita per testem non est calumnianda, sed adaptanda si id per testes liceret.alleg.no.per Bar. in l.de ætate.de interrog.act.& ita etiam dicit Bal.in rubr.de re.diui. no.alleg.per glo.in l.stipulatio ista.§.hoc quoque. in versi. stipulatur.ff.de verb.sign.& ideo non videtur verum illud quod dicit Bal.in d.l.testium.in 3.& 6.col.ꝙ videtur ꝙ testis, qui interrogatur de causa scientiæ, si dicit se scire eo quia percepit sensu corporis,probet, quia dicendo se scire intelligitur pro veritate, non ex vehementi opin. vt suprà dictum fuit.& ideo dum assignat rationem quòd percepit sensu corporis,intelligitur de sensu illo,per quẽ percipi potest veritas.hoc probo etiam per d.l.testiũ.in verbo, præsentia. vbi probatur sufficere quòd testis interrogatus de causa scientiæ dicat, scio quia fui præsens. & est optimus tex.in auth.de fide instru.§.si quis igitur.versic. præsentibus.& ibi alleg.illum tex.no.Ang.& est tex. in §.oportet. el 2.in versi.præsentibus.eod.titu.& no.Bar.in l.j.§.fin.de authoritate tu.& in suo tractatu.de teste. Bal. in d.l.j.ff.de bono.posses.secundum tabu.ad fi.& in l.non speciali. iuxta princ.C.de test.& in c.j.de contro.inue.inter do.& vasal.& in d.l.testium.& ibi etiam Saly.& no. Io.de Imo.in l.hæredes palam.in prin.ff.de test.& in l.2.§.fi.ff.sol.matr. Io.de Imo.& d.Abb.in c.peruenit.el 2.de test.cog.tamen constat quòd præsentia in genere potest se habere ad visum tantùm,& ad auditum tãtùm, & sic de alijs sensibus, ergo cum testis probet dicens se scire, quia fuit præsens sequitur quòd intelligitur deponere per illum sensum corporis,per quem veritas illius actus percipitur,licet ipse specificè sensum corporis non exprimat.Et ex prædictis videtur ꝙ decisio Bald.in d.c.fi.de iur.cal. non videtur vera & similiter alia decisio Baldi in patresam. l.testium. C.de test.& hanc opinionem tenet etiam præceptor meus domi.Alex.de Imo.in l.j.ff.si cer.peta.

Sextò limitatur, dicta regula procedere vbicunque testis non fuit interrogatus per negligentiam partis: vt quia non petijt in interrogatorijs suis. secus autem si per negligentiam, seu per ignorantiam iudicis. ita voluit eleganter Io.And.in d.c.cum causam.de test.

Et adde prædictis ꝙ non assignans rationem sui dicti interrogatus,nedum simplicem probationẽ facit, sed etiã nullam præsumptionem inducit. ita tenet Spec. in titu.de teste.§.j.versic.sed nunquid.& ita etiã tenet Ludo.de Roma.in l.3.in princ.ff.de no.ope.nunc.qui alle. Spe. in d.loco.& de hac materia vide etiam per Iac.But. in consil.suo incip.quæstio talis est,&c.vbi no.dicit quòd plus creditur duobus assignantibus rationem dicti sui, qui interrogati non fuerint, quàm multis alijs non reddentibus rationẽ dicti sui: quia examinatio testis de causa non interrogatus,non caret aliquali dubio: cum iudex non laborauerit ad veritatem inquirendam,prout debet.vt l.2. C.de eden. & 30.q.vlti.& in c.ad audientiam. vide aliqua supra in altera regula. Et vide etiam de materia ista c.sacramẽtum. de consuet.rec.feu. vbi habetur ꝙ testis nõ interrogatus de causa scientiæ non solum non probat sed etiam non facit semiplenam probationem,quod aliàs faceret, si sic fuisset interrogatus.& illum tex.alleg.pro sing.Lud.de Roma.in l.admonendi.ff.de iureiur.

REGVLA CCCCXCVIII.

TESTES publicatis attestationibus in causa principali, in causa appellationis a super antiquis capitulis amplius produci non possunt, vt per do. in c. fraternitatis. de test.

ADDITIO.

a *Appellationis. Ad materiam vide do. Pet. Philip. Cor. in consi. 27. incip. in præsenti. per totum vbi ponit nunquid testes super eisdē vel directo cōtrarijs in causa ap. post publicationē processus in prima causa examinari possint, & quid si sint examinati, an probent si non fuerit oppositum. & omnino vide eum in consi. 174. inci. in hac. in litera b. in 3. parte. & in consi. a 63. inci. in causa. in litera d. & in cōsi. 273. incip. visa. in litera b. in 3. parte. & in consi. 185. inci. licet litera c. ea. parte vbi an testes possint repeti post publicationem processus super eorū dicto dubio saltem officio iudicis.*

Primò fallit, quando testes in causa principali nō fuissent rectè examinati: vt est tex. cum glo. in versi. rectè de test. in cle. & in c. cum venissent. eod. titu. & Bart. & doct. in auth. at qui semel. C. de probat. & est ratio, quia quando non sunt rectè examinati tunc est ibi dolus verus examinantis: vnde dolus præsumptus subornationis cessat: vt habetur in l. velnti. ff. de eden. per Guli. Cyn. & Ray. ita no. Bal. in c. j. §. j. quid sit inuesti.

Secundò fallit, quando testes nihil deposuerunt, & dixerunt se nescire, vel dixerunt se non recordari. ita Iac. de Bel. per illum tex. in c. j. §. j. & ibi Bal. & Iac. de Al. in titu. quid sit innestitura. facit glo. in c. cum causam. el 2. quam vide. de test.

Tertiò fallit, quando reus non esset admissus ad probandum de consensu partium, vel iuris dispositione: nam tunc non obstaret eum didicisse testificata, etiam super directò cōtrarijs. & iste est casus no. in l. officium. versi. intelligens. C. de rei vendi. secundum Bal. qui ita sing. not. in c. j. §. item si vasallo. in tit. de controuer. inue. in vsib. feud.

Quartò fallit, quando consensus partium interuenit, vt posit probari post didicita testificata, per l. si quis in conscribendo. C. de pact. & in c. cum ad apostolicam. de relig. cum si. facit quod dicitur in c. tuis. de testi. nisi versaretur vtilitas publica: vt per Anto. de Butr. in d. c. fraternitatis. ibi & doct. & Saly. in d. auth. at qui semel. in 4. q.

Quintò fallit, quādo iudex indiscretè testinasset, & proprio odio vel ira publicauit testes, vt impediret aliorū testificationes: vt habetur in c. per tuas. de testi.

Sextò fallit, propter defensionem innocentis, & in causa criminali. argu. l. j. §. si quis vltra. de quæstionibus. & ita no. doct. in c. fraternitatis. & in d. auth. at qui semel.

Septimò fallit, quando iudex procedit per inquisitionē. & ita tenet Bald. in l. presbyteri. C. de episc. & cler. & Doctor. in c. cum clamor. de testib.

Octauò fallit, quando instantia variatur: quia fit transitus de casu ciuili ad criminalem: vt per Barto. in l. 2. §. j. ff. quorum appel. & in l. nil. de condi. inde.

Nonò fallit, si veteres attestationes neglexerit. d. l. vesti. & d. c. fraternitatis. vbi per Io. And. & per doct. in d. authen. at qui semel.

Decimò fallit, quando primi obscurè deposuerunt, vt c. cum clamor. de testi. & producitur instrumentum aduocans testes. nam tunc cessat timor subornationis. vt per domi. Anto. in c. series. de test. facit quod no. Bar. in l. certi condi. §. quoniam. ff. si cert. per. & Io. de Imol. in d. c. series. hoc tenet Lud. de Roma. in d. rub. de arbi. in sing. 80.

Vndecimò fallit, in processu in causa hæresis vt tenet Archid. in c. per hoc. de hære. in 6. & Iaco. de Aluar. in c. j. §. j. quæ sit inuestitura.

Duodecimò fallit, quando esset consuetudo & statutū aliter vt no. Ioan. Andr. in addit. Spec. in titu. de exceptio, versi. sed nunquid.

Tertiodecimò fallit, quando allegatur falsitas cū corruptione testium. vt habetur in c. series. de probar. & doct. in d. c. fraternitatis. & hoc tenet Ang. in authen. de testi. §. quia vero. in fi. col. 2. qui alle. rationem secundum d. Ant. de But. quia sicut sentētia vænalis est ipso iure nulla, ita dictum testis vænale. sed non est dubium quod si dictū testis non valet etiam in probationibus facti, itē nec testiū productio. vt in d. c. de testi. & in l. fi. C. de testib. ergo, &c.

Quartodecimò fallit, quando vult simul & semel dicta testium per eos reprobare, secundum Bar. in auth. at qui semel. & in d. c. fraternitatis.

Quintodecimò fallit, a in causa matrimoniali secundū Ioan. And. in c. series. & Doct. in d. c. fraternitatis. & in d. c. iurauit. de probat.

ADDITIO.

a *Fallit. Vide Fely. in c. Lator. in 2. col. versi. secunda declaratio. de re iudi. & in d. c. series. in 2. col. versi. in glo. fi. in fi. de testi.*

Sextodecimò fallit, quando quis didicisset testificata transitoriè, & non plenè & perfectè. vt plene per doct. in d. c. fraternitatis. & in d. authen. at qui semel. & in c. vlti. de testi.

Decimoseptimò fallit, quando in compromisso esset dictum quod procedi posit alijs solennitatibus non obstantibus. Lud. de Roma. in d. rub. de arbi. in 10. col. quod nota pro compromis.

Decimooctauò fallit, si testis productus est excommunicatus, vel aliàs inhabilis: quia tunc restituitur ad eosdem vel alios. secundum Lud. in d. rub. de arbi.

Decimononò fallit, si per euidentiam facti constat cōtrarium secundum Bal. in d. auth. at qui semel. & Ludo. de Ro. in d. c. arbitris. & Flor. in l. qui seruum. in fi. princ. ff. de inter. actio. & Bal. in d. l. j. C. vt quæ desunt aduoca.

Vigesimò fallit, vbi licet non variatur articulus in substantia, variatur tamen modus facti ad idem concludendus: vt in c. attestationibus. de desponsal. impuber. & ibi per Anton. de But.

Vigesimoprimò fallit, quando ille qui didicit testificata obliuioni tradidit, secundum Ange. in authent. de testi. §. qui arbiter.

Vigesimosecūdò fallit, si in illa instantia primo agebat ex cōtractu, postea ex delicto: vt p Ang. in l. quædā tabularum. ad fi. ff. de fur. vbi dicit de hoc esse casum apertum.

Vigesimotertiò fallit, quando testes fuerunt publicati: sed non venerunt in notitiam parti. vt habetur in clem. de testi. & per doc. in c. fraternitatis. in d. authen. at qui semel

Vigesimoquartò fallit, quando pars vidisset solū exemplum testiū vt no. Bal. in l. fi. per illum text. ff. quemadmodum testa. aper. sed non confirmaret.

Vigesimoquintò fallit, si audiuit à testi. sed non legit dicta sua doct. d. c. fraternitatis.

Vigesimosextò fallit, quando audiuit à testibus, qui testes deposuerunt super eo, quod non fuit articulatum vel deductum, secundum Inno. in d. c. fraternitatis. & in c. ex tenore. de test. & cle. de testi. Bart. in auth. at qui semel. & Ang. in d. §. quia verò multi. in princ. vbi etiam si iurasset super tota causa de consensu producentis, &c.

Vigesimoseptimò fallit, in minore, qui in integrum restituitur. l. minor 25. annis. ff. de mino. & doct. in l. vbi. ff. de eden. & vbi vide per Ange. qui ponit etiam in muliere vel rustico. in d. §. quia vero. in auth. de testi.

Vigesimooctauò fallit, quando vult producere nouos testes ad reprobandum antiquos de corruptione vel de periurio. glo. est ordi. 4. q. 3. canone, alias. §. pater. ver. sunt aliqui testes. & Ange. in d. §. quia vere multi, &c.

Vigesimononò fallit, vbi datur consilium & cautela. q semper posint testes produci, etiam post didicita testificata, & det nomina testiū iudici si est absens: quia tunc iudex, in quo nō est subornatio recipere debet. ita dicit sing.

Bald.in l.fin.C.de appel.& per Paul.de Cast.in consi.361. quod refertur in titu.de teste.quod no. singu.

Trigesimò fallit, quando testes noui nõ veniunt ad eo adiuuãdos veteres testes, vt si probaui per duos testes intentionem meam, tu probasti contrarium, iterum potero producere: quia non est quod mihi imputetur, si plures cõtra te produxi & cessat timor subornationis. ita no. singu. Inno. in c. cum clamor. de testi. & sentit glo. in c. ex tenore. eod. titu. & hoc etiam no. Abb. in d. c. fraternitatis.

Trigesimoprimò fallit, quando primo facta probatio per instrumentum: quia tunc potest fieri per testes per gl. & doct. in l. officium. de rei vendi. & glo. 4. q. 3. §. item criminalis. versi. item si quis. & in d. c. fraternitatis. & l. si quidem. C. de exc. & Flo. in l. cũ de indebito. de prob. in prin.

Trigesimosecundò fallit, quãdo princeps expresse per rescriptum hoc concederet: vt no. in Spec. de testi. in inte. §. vlti. versi. in causa. & versi. 18. quod intelligitur quando dominus facit ex certa scientia.

Trigesimotertiò fallit, quando testes prius sunt publicati ad æternam rei memoriam, secundum formam c. significauit. de testi. vt in d. c. fraternitatis.

Trigesimoquartò fallit, quando nulli sunt testes producti licet sint data capitula: quia tex. in auth. de teste. §. quia vero. multum põderat dictum testium secundum do. Anto. in d. c. fraternitatis.

Trigesimoquintò fallit, quando subest aliqua iusta causa: quia tunc subuenitur per restitutionẽ in integ. ex clausula generali. per l. j. ff. ex quib. cau. ma. secundum Innoc. in c. intimauit. de test. Anto. de But. in d. c. fraternitatis.

Trigesimosextò fallit, quando articulus fit super notorio licet contineat antiquam causam vt probatur in c. dudum. el j. de elect. cessat enim præsumptio simulationis. ar gu. c. dilectus. de pur. ca. secundum Abb. in fi. pe. col. & Bal. in l. j. C. vt quæ desunt aduo. partium iudex suppleat.

Trigesimoseptimò fallit, in omnibus casibus, in quibus sententia nunquã transit in rem iudi. vt in matrimoniali. & per Imo. & doct. in c. series. Ang. in §. quia vero. in auth. de test. in 3. col. versi. opponit vlti. & per Alber. Malletam in suo tracta. de testi. in 80. col. quæ nota ad casus in quibus fertur sententia per peritos, qui talis sententia nunquam transit in rem iudicatam, secundum Spec. in rub. de postulando. & Anto. de But. in c. propofuisti. de probat. & Nico. in l. quod si nolit. §. si mancipium. ff. de ædil. edic. & Bar. in l. ab hostibus. §. si vir vxorem. ff. sol. mat.

Trigesimooctauò fallit, vbi non ob. except. rei iudi. secundum Abb. in c. fraternitatis.

Trigesimononò fallit, vbi perimitur instantia secundũ Abb. & Zab. in c. fraternitatis. & Zab. dicit q̃ Stephanus tenuit contrarium in clem. de test. & dicit esse verius, q̃ perempta instantia non perimuntur dicta testium, vt habetur in c. causam, extra de test. & sic subest idem timor a subornationis. & hoc tenet Bar. in l. 2. ff. iudi. solu. & in l. 2. §. j. vi bo. rap. & Abb. & Zaba. in d. clemen. de testi.

Quadragesimò fallit, quando est inter alias personas: vt in c. consti. de testib.

Quadragesimoprimò fallit, quando iuuatur modus agendi: vt est tex. in c. veniens. de testibus.

Quadragesimosecundò fallit, quãdo testes fuerunt examinati super valore rei, & publicati, nam iterum possunt examinari testes super articulo concludente maiorẽ summam in causa ap. Bar. & Ange. ponunt in l. cum furti. ff. de in litem iu. Bal. in c. cum causam. el 2. de testib.

Quadragesimotertiò fallit, quando primi testes fuerũt examinati in iudicio summario, & petitur quòd examinentur in plenario in easdem partes: vt in c. veniens. & in c. tua. de testib. saluo tamen nisi testes in prima causa summaria fuissent examinati plenariè: vt no. singu. Iaco. Butr. in l. ab hostibus. §. quod si simpliciter. ff. ex quib. cau. maio. Anto. Zab. in c. fraternitatis. in pen. col. quod no.

Quadragesimoquartò fallit, quando iudex ex suo officio vult testes reperere: nã repetere testes est iteratò examinare pro inuestiganda veritate, nam tunc potest. glo. in c. per tuas. de testi. Ange. in §. quia vero. in 3. col. in fi. Spe. in titu. de disput. & alleg. in §. j. versicu. sed pone iudex. & Bal. in l. j. C. de sent. rescind. non posse.

Quadragesimoquintò fallit, quando conclusio causæ esset tacitè vel expresse per iudicẽ reuocata. ita sentit An. in c. auditis. de procu. & confirmant Domini de Rota, cõclusione 221. & 226. & in omnibus istis vide Spec. in titu. de test. §. satis vtiliter. vbi enumerat casus, vbi non obstante publicatione possunt testes produci. de hoc vide gl. or. 4. q. j. §. item in criminali. & per Cyn. & latius per Saly. in l. si quis testibus. in 3. q. C. de test. & per Bart. in l. qui per salutem. & per Saly. in l. si quis à se fundum. C. ad Velleian. & Bal. in l. fi. C. de appellationibus.

Quadragesimosextò fallit, in causa matrimoniali quando tractatur de matrimonio separando: quo casu admittuntur testes, etiam publicatis attestationibus super eisdẽ capitulis, vel omnino contrarijs. text. est in c. series. de testibus.

Quadragesimoseptimò fallit, quia etiam post publicationem testium possunt admitti testes super eisdem capitulis, vel omnino contrarijs, quando simul cum eis produceretur instrumentum coadiuuans illos testes. istud est dictum Anto. in c. series. quod placet Imo. & probatur in d. c. series.

Quadragesimooctauò fallit, quando iudex ex officio suo potest repetere testes, non autem ad instãtiam partis. glo. est in auth. quia vero.

Quadragesimononò fallit, quãdo iudex ex officio suo fecit testes non bene examinatos iterum examinare. Alb. de Rosa. in l. solam. C. de testib.

Quinquagesimò fallit, quando inquisitus post didicita testificata potest producere testes in quacunque causa. ita Bald. in l. eos. §. si quis autem. in 2. col. de appellationibus.

Quinquagesimoprimò fallit, quia publicatis attestationibus possunt produci testes super cõtrarijs capitulis quãdo quis simul & semel dixit & probat Bal. in d. auth. at qui semel. C. de probat.

Quinquagesimosecundò fallit, quia licet clemẽtina de test. seruaretur in foro ecclesiastico, tamen remedium est q̃ ille, qui non potest producere testes super didicitis testificatis, nomina testium debet Iudici dare, & se absentare, in quo iudice non timetur subornatio. & tunc recipiat dictos testes, & iuramenta & depositiones, vt patebit eorũ testimonio, quod est mirabile. ita Bald. in l. ampliorẽ. prope finem. C. de appellationibus.

Regvla ccccxcix.

Testes parte præsente & non citata regulariter nõ recipiuntur lite non contest. in c. quoniam. a in princ. vt lite non contest.

Additio.

a *Cap. quoniam. Vbi vide omnino Fely. in prin. 5. col. versicu. circa primam.*

Primò fallit, quãdo ipse actor agere non posset de præsenti, vt quia debitum sit conditionale, in diem, vel pẽdeat ex alio arbitrio: cum tunc recipi possit lite non contest. ff. ad l. Aquil. l. in lege Aquil. & extrà, de verb. signi. c. ea quæ.

Secundò fallit, quando ipsa pars esset præsens, & impediret litem contestari. per id quod habetur extrà, de iudi. c. penult. & fin.

Tertiò fallit, quando dignitas excitaretur. extra, ne sede vacan. c. vlt. circa quod vide quod ibi no.

Quartò fallit, quando exigitur à parte præsente, & illa sit vnus malitiosus tyrannus, quem actor conuenire nõ audeat nec aduersus eum petere testimonium recipi. cum tunc iudex eidem actori iustè timenti qualiter possit, prouidere debeat in testium receptione. arg. extrà, de appella. c. si iustus.

c.si iustus.& considerata negotij qualitate,& alijs circunstantijs recipiet testes quoad poterit, & diligenter sustine bit interesse rei in ipsorum examinatione reseruando sibi exceptionē in personas in dicta causa, secūdū Host.& Io. And.in d.c.quoniā. vt lit.nō conte.& no.ad hoc etiā in c. si.extrà,de hær.in 6.secūdū Nic.nō obst.tex.in præll.c.qm. faciens mentionē de reo,quando est cōtumax vel absens: cū habeat respectū ad id quod cōmuniter accidit, secundū do. Nic.in præall.c.quoniā frequenter. vt lit.non cōte.

REGVLA D.

TESTES laici contra clericos non admittūtur,quan do criminaliter ad ordinis depositionem agitur:vt in c.per tuas.extrà,de simo.& tex.est sing. in c.de cætero.& ibi per glo.& doct.extrà,de testib.

Primò fallit,criminibus exceptis. circa quod dic vt ple nius in d.c.per tuas.

Secundò fallit,quando crimen esset notorium: cum.& tunc admittātur.extrà,de purgat.Canon. c.cum dilectus:

Tertiò fallit, quādo tale crimen fuisset commissum in loco,in quo non sit copia clericorum:cum & tunc in defectum clericorū admittantur laici, ne delicta remaneat impunitum.ad hoc c.veniens.extrà,de testib.c.si.extrà,de testib.cog.ad hoc c.cum dilecti.versi. & si eos.iuncta glo. extrà de elect.secundum Nico.in d.c.de cætero.

Quartò fallit, quando ipsi laici viderentur testes, qui non facerent plenam probationem, sed indiciū, propter quod clericus subijciat torturæ: tunc enim ipsi laici indistinctè admittuntur cōtra ipsos clericos ad hoc vt faciant indiciū,licet nō plenè probēt.& hoc sentit Imo.in c.quoniā.extrà de testi.ad hoc no.per gl.in l.capite quinto. ff.de adul.& l.maritus.ff.de quæst.& l.qua re.ff.d.de ædil. edic.

REGVLA DI.

TESTES ad instrumenti seu scripturæ veritatem q̄ noti sint non requiritur. vt in auth. de test. §.si vero ignoti.

Primò fallit in casibus, de quibus per Canon.in c.causam.extrà, de testib.& in testibus qui inscribuntur in inuē tario cum in eis requiratur quod sint noti. vt l.si autē dubius.§.j.C.de iure deliber.

Secundò fallit,quando fieret scriptura nomine imperi ti sine tabellione:cū tunc debeant esse noti , vt subscribat se nomine contrahentis.vt in auth.de instr.edit. §.ex his. & §.oportet.

Tertiò fallit, quando statutum vel consuetudo aliud di sponeret,secundum Innoc.& Io.de Imo.& d. Nico.in d. c.cū m causam.

REGVLA DII.

TESTES examinari, & ad æternam rei memoriam recipi quis petere non potest, quando statim agere posit,cum directam viam habeat,ideo extraordinaria de negatur.ad hoc.l.in causam.ff.de mi. & per totū tit. extrà, vt lit.non contest.& per Ioan.And.post Innoc.in c.significauit.extrà,de testib.

Primò fallit,in casibus,de quibus per Can.in d.c.significauit.Et primò quando subesset iusta causa, quia timere tur de morte,vel absentia diuturna ipsorum testium:quia tunc actor potest petere ipsos testes recipi sed non publicari.iuxta ea quæ habentur in c.quoniam. vt lit.non contest.& vide ibi quæ notantur.

Secundò fallit,quando adesset cōsensus partiū, nā tunc possunt ipsi testes non solū recipi,sed etiā publicari. & ipsa publicatio valeret ad æternā rei memoriā, & inter easdem partes non solū fiat publicatio, in casu in quo ipsi testes recipi potuerunt de iure,& eorum dicta publicari, vt in casu prædicto:sed etiam in casu, in quo recipi non potuissent de iure ipsi testes. cum attestatio etiam inualida cum consensu partium validari posit.extrà,de testib.c.cū causam. & hoc tenent omnes doctor. in d. c. significauit.

REGVLA DIII.

TESTES post publicationem attestationū ad partis instantiam examinari possunt, amplius tamen super eodem articulo repetendi non sunt, vt est text.in cap.per
a tuas.a de testib. secundum communem doct. intellectū.

ADDITIO.

a *In c.per tuas.Vbi vide etiam limitationes & fallentias datas per Fely.*

Primò fallit,quando fuissent recepti super eodem articulo inter alias personas:vt in c.causam.el j.extrà,de testi. & no.in c.j.extrà,de probat.& secundū doc.in d.c.p tuas.

Secundò fallit,quando fuissent recepti prius in iudicio summario:cum & tunc recipi possint in iudicio plenario. vt extrà,de test.c.vt in eis.el 2.

Tertiò fallit,quando eorum dictum fuisset nullum : vt no.in c.cum causam.el j.extrà,de testib.& ibi glo.& hinc est quod si testes non reddiderūt in prin. sui dicti causam: quia à iudice non fuerunt interrogati de ea : & pars petat interrogari, etiam ad partis instantiam non potest, cum non valeant eorum dicta: vt no.in d.c.cum causam . & in Specu.in titu.de teste.§.sequitur.versicu. si illud de interrogatorijs.& versicu.item cauetur.

Quartò fallit,quando eorum dictum fuisset perditum. vt extrà,de probat.c.fin.

Quintò fallit, si iudicis malitia vel negligentia in male examinando imputari posit : cum tunc etiam ad instantiam partis iterum interrogandi sunt: vt colligitur ex tex. in d.c.per tuas.ad quod no.in c.fraternitatis. extrà, de testib.vbi de his vide.

REGVLA DIIII.

b TESTES infames infamia factib in causa criminali vel ciuili non admittuntur, vt dicunt Can.in c.testiū. de testib.

ADDITIO.

b *Facti.Vide d.Ias.May.in repet.l.cunctos.de summa Tri. & in eiusdem l.lectura.*

Primò fallit,in crimine læsæ maiestatis: vt l.3.§.Iulianus.& ibi per gl.ff.ad leg.Iul.maiest. & extrà,de cōfes.c.j. & in alijs multis similibus criminibus,exceptis his de qui busper Cano.in c.per tuas.extrà,de testib.ibi enim admit tuntur nō solum infames infamia facti,sed etiam infames infamia iuris:vt ibi notatur.

Secundò fallit, quando infames inducerentur in testes contra alium in simili infamia allegata : vt voluit glo.in d. §.Iul.circa quod dicendum est,vt no.per Bar.& Bald. in l. cum mulier.ff.solu.matri.

Tertiò fallit, quando super hoc esset dispēsatum, cum dispēnsari posit per papam vel principem, vt infamis vel alius criminosus admittatur ad testimonium. post Innoc. hoc etiam voluit Specu. in tit. de testibus. §.sed quæritur.

Quartò fallit,quando alij testes dicerentur infames,cū ipsi infames,etiam infamia iuris,admittantur ad testimonium in subsidium cum tormentis.ff.de testibus.l.ob carmen.§.pen.ff.de pœn.§.qui vltimo.& ibi no.per Barto.& Bald.in l.j.C.de sen.cri.& hoc etiam voluit Io. de Imo.& do.Nico.in c.testimonium.ad hoc quod not.per gl.in authen.de testib.§.si vero ignoti.

REGVLA DV.

c TESTES in testamento regulariter rogati c esse debent:vt l.hæres palam.§.in testamentis.ff.de testi. & in auth.de testib.facit l.iniuiti.C.de testib.cum simi.

ADDITIO.

c *Rogati.Vide Lanfr.in c.quoniam contra.de probat. in 6. col.versi.quæro vlterius.& seq.*

Primò fallit, hæc regula in codicillis, vt est casus in l.si. C.de codic.& Bal.in auth.quod sine.de test.

Secundò fallit, in testamēto ad pias causas, vt p Paul.de Cast.in cōsi.1.& per Can.in c.relato.extrà,de testib.& est communis opin.licet Lap. in alleg.3 t. tenuit contrarium.

Tertiò fallit, in testamento inter dilectos: vt est gl. singu. in d. l. fi. C. de codic. & per Bal. in d. auth. quod sine: sed quid in dubio ex quo quis reperitur in testem scriptus, an præsumatur rogatus vel inuitus? dic quod rogatus. ita tenuit sing. Bal. in l. j. in pen. col. versi. aut quero. C. de fid. instru. facit quod no. Bart. in l. Fulcinius. §. quod autem. ff. in quib. cau. in poss. ear. licet dicatur q in dubio præsumitur testis inuitus: vt dicit Barto. in l. id quod pauperibus. C. de episc. & cler. quia ex quo reperiuntur scripti, præsumitur q præsentes erant, vt in præalle. locis. Item dubitatur an sicut in testamento, ita etiam in matrimonio testes debeant esse rogati. & glo. not. in 2. q. 8. c. testis. tenuit contrarium. quod an sit verum no. per gl. & tex. 30. q. 5. iurantis. & do. Anto. de But. in c. ex parte. extrà, de spons. & huic côtraria est communis opin. licet in quibusdam casibus de consuetudine seruetur contrarium: vt in matrimonijs testes debeant esse rogati.

REGVLA DVI.

TESTES parentes pro liberis, & liberi pro parentibus regulariter esse non possunt, vt l. parentes. C. de test. & l. testis. idoneus. ff. eod. tit. & 4. q. 3. c. item testis idoneus. nec etiam consanguinei, domestici, seu familiares: vt d in l. Iulia. ff. de testib. & in c. in literis. eod. titu. cum simil.

ADDITIO.

d *Cap. in literis. Vbi omnino vide Felyn. & Lanfran. in c. quoniam contra. de probat. in versicu. testi. in 16. col. versic. filius autem.*

Primò fallit, quando agit in causa correctionis vel prohibitionis peccati: quia tunc pater potest esse testis in causa filij: quia in his affectio carnalis eorum nihil operatur: quia non agunt de commodo principalis personæ, neque de incômodo alterius, imò de ipsius salute vt probat text. & ibi hoc no. in c. in tantam. extrà, de testib.

Secundò fallit, in dirimendo matrimonio spirituali: quia tunc pater in causa filij admittitur. tex. est cum glo. in c. præsens. 20. q. 3. quem tene menti.

Tertiò fallit, quando non acquireretur emolumentum filio per depositionem patris, putà quia pater erat procurator. nam tunc etiam pater potest testificari pro eius filio, & econtra: vt est casus in l. qui testamento. §. per contrarium. versi. quicunque. secundum vnam lecturam posi tam in glo. in verbo, test. ff. de testam.

Quartò fallit, quãdo testes tales fuissent à partibus adhibiti: quia testi, etiam non fide digno, adhiberetur plena fides, quãdo est à partibus pro teste rogatus: vt est glo. singu. in §. & licet quidem. quæ incipit, immutatus. in auth. de testib. secundum Bal. in l. parentes. C. de testib. & in l. testium. §. j. ff. de testa. quam sequitur Ludo. de Ro. in rub. de arbitris. in 8. col. ad finem. & tenet Alb. Malum. in suo tractatu de test. in 4. col. in princ. qui dicit quod ibi habemus istam côclusionem. q vbi testis est rogatus, semper est idoneus, quantumcunq; aliàs sit inhabilis. Et ideo secundum eum potestis vti cautela in contractibus, vt eligatis potiùs fratres vel affines in testes contra alios cû poterunt testificari rectius. Et ideo dicit q in quæstione facti dum esset accusatum testamentum do. Flo. & esset rogatus quidam affinis, dixit q poterat testificari in fauorẽ testamẽti quantũcunq; esset affinis ex quo testator eũ rogauit. Et subdit q est generaliter verum, siue sit rogatus à côtrahẽtibus, siue à testatore, siue à iudice, vt semp sit idoneus. & idẽ tenet Bal. in l. data. C. qui accu. non poss. in 17. col. ver. item qui vocat ad testimoniũ, eo ipso videt approbatus per eũ, qui fecit eũ vocare. vt not. 18. q. 2. c. decima. & idẽ tenuit Bal. in d. l. data. & in cômẽto c. in nomine domini. de testi. & idẽ tenuit Ang. in d. l. j. i pe. col. C. de testi. qui dicit gl. illã singularẽ in d. §. quod si à côtrahentibus testes etiã inhabiles ex certa scientia ad validitatẽ actus sint adhibiti & rogati, inter eos testificati poterũt nec poterũt reprobari. pro quo optimè facit quod no. Ant. de Butr. in c. ex literis. in j. & 2. no. in pen. col. ver. quod hic potest dici. & in versicu. seq. extrà, de accu. & faciunt not. in gl. l. inuitus. ff. eod. titu. Item pro hoc facit quod no. Bald. in l. dictantibus. circa princ. C. de testib. vbi dicit q testificatio domestica valet, quando vtraq; pars eam adhibuit. alleg. l. 2. & ibi est optima gl. ff. de vsuris. ad quod facit quod not. Bal. in l. instrumenta. C. de probat. vbi dicit secundum Nico. de Mat. Quòd quando notarius rogatus de facto communi ab vtraque parte, putà de contractu, potest conficere instrumentum, etiam si sit magis domesticus vnius partis, quàm alterius. ad idem vide Bar. in l. si pater. in princip. ff. de falsis.

Quintò fallit, dicta regula, quando filiusfamiliàs condidit testamentum ipso existẽte in militia, & testatur de castrensi peculio, tunc enim pater potest esse testis in testamento: vt d. §. per contrarium. & hoc tenet Spec. in tit. de testib. in §. j. circa primam col. Secus tamẽ esset si filius testaretur de castrensi peculio ipso non existente in militia vel expeditione. & hoc modo intelligitur §. si filius. Institu. de testa. Ratio differentiæ inter vnum casum & alium est: quoniam vbi filius testatur in expeditione, tale testamentum habet priuilegium vt valeat absque solennitate, ideo pater hoc casu potest esse testis, quod secus quando non est in expeditione. & hanc rationem sentit glo. in d. §. per contrarium.

Sextò fallit in causa matrimoniali, cum quæritur vtrũ matrimonium possit esse propter consanguinitatẽ vel affinitatẽ. 35. q. 3. c. præterea. & c. præsens. & c. videtur nobis. qui matri. accusar. possunt. Si autem dubitatur an sit contractum vel non, & quare maritus sic contraxisset, mulier verò econtra, & tuhc côclude q si sponsus sit nobilior, ditior, vel honorabilior, pater vel mater non possunt ferre vel dare testimonium propter affectionem filiæ, quæ esset tradita potenti marito, & sic faciliter deierarẽt: & sufficit alterum prædictorum concludere, secundum Specu. in d. §. j. Si autem hi, de quibus dubitatur an matrimoniũ sit contractum, sint pares, tunc secundum vnam opi. quã videtur tenuisse Specu. pater vel mater admittitur: cômunis tamen est sententia Io. Andr. & Host. quam videntur sequi But. & Io. de Imo. in hoc casu, vt committatur iudicis arbitrio, an in causa matrimoniali pater vel mater admittatur, arbitrio iudicis relinquatur, qui diligenter inspiciat an fides sit adhibenda patri vel matri etiã ecôtra, quãdo sunt pares, vel quando aliqua coniectora pro parentibus apparet. facit ad hoc quod not. glo. in d. l. si voluntate. de dotis promissione. vbi maritus ignobilis nô potest opponere except. non numeratæ dotis contra vxorẽ nobilẽ.

Septimò fallit, quando aduersarius, contra quem pater produxit filiũ, vel econtra, consentiret: nã tunc relaxatur, cũ ista prohibitio sit inducta fauore aduersarij. hæc fuit sententia Guid. in d. l. parentes. quem fuit secutus Io. And. in additionibus in princ. pro quo optimè facit tex. in l. fin. C. de temp. appel.

Octauò fallit, quando quæritur de ætate filij, quoniam tunc pater & mater admittuntur ad testimonium, non tamen vt plenã faciant probationem, sed solũm vt faciant aliqualem præsumptionem Iudici: vt etiam tenet gl. ff. de prob. & tenet Bar. in l. de ætate. ff. de dam. infec. & hæc est cômunis sentẽtia quã etiã tenuit Io. An. in d. §. j. addi. Spe.

REGVLA DVII.

a TESTI a vni, etiam in magna dignitate posito, regulariter non creditur. vt in l. iurisiurandi. C. de testi. & in c. licet ex quadam. de testib.

ADDITIO.

a *Testi. Vide Fely. in c. veniens in pen. col. versi. in glo. fin. de testib. & aliquid in c. licet vniuersis. eod. tit. & vide eũ in c. super versi. extra glo. de testib. vbi ponit an Imperator possit facere quod vni soli credatur. & vide d. Alexan. de Imo. in consi. 28. in 3. col. in j. parte.*

Primò

Primò fallit, nisi sit à partibus approbatus: quia ex consensu partium potest fieri q̃ vnus testis faciat plenam fidem & probationem. vt l. stipulatio. §. sed vtrũ. & ibi Bar. ff. de verb. oblig. & facit l. plus. ff. de do. præleg. & ita tenet Bal. in l. cum testamento. §. j. ff. de testam. & in l. 3. ad l. Iul. repet. & in l. etiam. & in l. si parentes. C. de testib. Bar. in l. j. §. j. ff. de verb. oblig. facit text. in c. j. extrà, de test. hot. Cy. in l. si quis in conscribendo. C. de pac. quod no. Bart. in l. si. ff. de stipu. ser. Ant. de But. in c. j. de proba. ad fin. & in c. licitibus. de dolo & contu. & idem etiam tennit Spec. in titu. de teste. §. restat, & in idem residet Bal. in l. in bonæ fidei. in pen. col. C. de reb. cred. in versic. ex prædictis. quod tamen limita vt ibi per eum. non tamen possunt partes conuenire q̃ stetur priuatis scripturis alicuius. ita signãter voluit Innoc. in c. per tabel. de fide instru. per rationẽ per eũ allegatam: quia sequeretur q̃ partes possent quem efficaciter priuare tabellionatu, quod quidẽ priuatis non committitur: vt ibi per eũ, & per Gul. & Bar. in l. 2. §. nec eorum. de adopt. & no. Specu. in titu. de instru. edit. §. restat. versic. quis autem posset. & per Bald. in c. cum P. extrà, de fide instru. in 3. col. & cum præalleg. dicto Innocen. transeunt ibi communiter doct. Bar. in l. Imperator. ff. de sta. ho. Ang. & Pau. de Cast. in l. pactũ inter heredes. ff. de pac.

Secundò limitatur dicta regula, vbicunque testis depo nit de facto proprio quia tunc creditur vni soli testi, concurrentibus alijs indicijs vt est glo. no. in c. dudũ. de elect. in 6. & glo. in verbo, decidendum. & in c. ex literis. de iureiur. tenet Pau. de Cast. in l. quæcunque. in fin. C. de ser. fug. & Saly. in l. si quis decurio. C. de fal. in 4. opp. & plenè dicitur suprà in præcedenti regula. & vide Spec. in titu. de testib. in d. §. restat. in versicu. licet quis. vbi enumerat 30. casus, in quibus creditur solum vni testi, quos prosequitur & alij addũtur in l. bonæ fidei. C. de rebus cred. de quibus vide ibi per eos.

Regvla dviii.

Testi vni affirmanti magis creditur, quàm mille negantibus vt l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbit. & l. hæredes palam. ff. de testam.

Primò fallit, nisi assererent contrarium eius, quod alij dicerent, vt putà si dicant, q̃ non potuissent dicerent quin nos audiuissemus. nam tunc statur dicto partis maioris secundũ glo. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testib. & in l. j. §. j. ff. de ven. inspici. de quo vide Bar. in d. l. hæredes palam.

Secundò fallit, quando deponentes super negatiua non deponunt super facto, quod potest cadere in sensum corporeum testis, sed deponunt in eo quod cadit in intellectu: vt quia deponunt de peritia alicuius, vel de vulnere q̃ non sit mortale, vel aliquam non esse prægnantem: tunc si deponentes negatiuè sint periti, & deponentes affirma tiuè nõ periti, plus creditur imperitis: vt no. Dy. in procemio digestorum. Si autem vtriusque partis sint testes periti, tunc est par probatio deponentiũ super negatiua & super affirmatiua. & ideo si plures deponerẽt negatiuè quã affirmatiuè, magis creditur pluribus deponentibus negatiuè quàm paucioribus deponentibus affirmatiuè, concurrente idoneitate & synceritate testium, de qua in l. ob carmen. in §. fi. ff. de testibus. & iste est casus in l. j. §. j. versic. sin autem. & in §. quid ergo. versi. si omnes. ff. de vent. inspi. & no. Bar. in d. §. si plures. & in l. hæredes palam.

Tertiò fallit, quando deponentes negatiuè super facto perceptibili sensu corporeo, deponunt simpliciter remouendo sensum ab actu: secùs autẽ si non remouerent simpliciter sensum ab actu, sed dicerent illam pecuniam non esse numeratam: quia non potuisset numerari, quin ipsi testes vidissent, tamen creditur eis quantumcunque affirma tiuè deponentibus. & inter eos seruatur distinctio. d. l. ob carmen. §. fin. & ita notanter dicit Barto. in prædicto §. si plures. & in l. hæredes palam. in prin. si tamen paritas deponentium testium affirmatiuè, & deponentium negatiuè esset, & per hoc testium deponentium affirmatiuè & reliquorum esset paritas, adhuc procedit regula, q̃ magis creditur affirmãtibus quàm negantibus: vt not. Cy. in l. 2. C. de erro. aduoc. & per Bal. in c. j. in l. j. de contro. inter va sal. & do. in vsib. feud. Et prædicta procedunt etiam quan do testes deponentes super negatiua, dicerent se non recordari de omnibus verbis & actis, sed bene recordari quod talis mentio non fuit facta: quia per eos optimè pro batur ista negatiua, non obstante quòd de omnibus nõ recordentur plenè quia sufficit quòd recordẽtur de eo præcisè, de quo quæritur, licet non de alijs. ita voluit singulari ter & tenet Cyn. in l. 2. C. de don. ante nupt. quẽ ibi etiam sequitur Bal. in l. principaliter. C. de reb. alie. non alienan. & Bar. in l. admonendi. versi. quæro quid testes deficiant. ff. de iureiur. Si autem dicerent simpliciter de numeratione non recordari, vel dicerent illam non fuisse factam, nõ probarent: quia reuocarent dictum suum vt patet. Et præ dicta locum habent in causa ciuili secus in causa criminali. vt no. sing. Bal. in l. data opera. C. qui accu. non pos. in repetitione. qui allegat glo. fin. in c. clerici.

Quartò fallit, secundum quod not. per Inno. in c. super hoc. de renunciation.

Regvla dix.

Testificari in criminalibus nemo priuilegia tus cogitur, etiam in foro canonico: vt est text. glo. & doct. in c. dilectus. de testib. cog. & Inno. in c. j. eod. titu. & in c. super eo. extrà, eo. titu.

Primò fallit, quando veritas aliter haberi non posset. vt in c. peruenit. el 2. extrà, de testib. cogen.

Secundò fallit, quando testes subtraherẽt se timore partis aduersæ: vt in d. c. super eo. vel malitia partis: vt voluit Inno. in d. c. j. & vt not. in d. c. super eo. secundum do. Nic. in præalleg. c. dilectus. extrà, de testibus cogen.

Tertiò fallit, quando esset crimen vituperosum, putà hæresis, dilapidatio, & simonia: cum tunc cogantur testes etiam si crimen sit occultum. extrà, de accus. c. qualiter. el 2. & de hære. c. ad abolendam. secundum Host. & Io. An. in d. c. dilectus. & Inno. in d. c. j.

Quartò fallit, quando quis perseuerauerit in crimine manifesto. extrà, de vita & hone. cler. c. vt clericus. secundum Inno. in d. c. j. qui idem dicit esse, si ita duceretur quis ad probandum, q̃ quis sit condemnatus de crimine: quia tunc cogatur, ex quo crimen est factum notoriũ per sententiam. est enim tunc peccatum celare veritatem. idẽ si ducatur contra infames, vt infamia probanda sit. secundũ Inno. ibi & Io. And. in d. c. dilectus. vbi etiã gl. hoc tenuit.

Regvla dx.

Testis in scriptura publica requiritur q̃ saltẽ per notarium describantur, secundum Can. in c. j. extrà, de fide instru.

Primò fallit, quando consuetudo esset in contrarium: vt voluit Imo. in c. j. extrà, de his quæ fiunt à præla. per id quod habetur extrà, de fide instru. c. cum dilectus.

Secundò fallit, in actis iudicialibus in quibus nõ est necesse vt testes describantur: vt C. de don. l. in dona. & not. extrà, de probat. c. quoniam contra. vbi de hoc, &c. Albericus. extrà, de testib.

Tertiò fallit, quando instrumentum fieret coram populo publicè: vt no. Spec. in tit. de fide instru. versi. post leue. dicens hoc fuisse dictum Lamberti de Leodio.

Regvla dxi.

a Testis mulier in testamento, chirographo, & in causa criminali esse non potest,[a] vt l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. & Institu. eod. §. testes. & per Bal. singu. in l. nec scripturas. C. qui pot. in pign. hab. & in d. §. mulier. & per Gandi. in suo tract. malefic. in titu. de fur. in fin. Sed Imo. in d. §. mulier. tenet contrarium, & eam dicit esse communem opinionem.

Additio.

a *Potest, Vide Fely. in c. quoniam. de testibus.*

Primò fallit, hæc regula, scilicet q mulier in testamento testis esse non potest, quando mulier esset testis in testamento inter liberos: vt si pater instituerit liberos, vt per glo. sing. in auth. quod si sine. C. de testa. & ita tenent omnes doctor. in d. §. mulier. Sed circa hoc dubitatur an illa glo. procedat eo casu, quo instituat bastardum. & quidam in d. §. mulier. format hanc quæstionem in terminis. & alleg. Spec. sed non dicit vbi, imò dicit se nescire vbi est dictum Spec. tu dic quod est in titu. de instru. ædit. §. cõpendiose. versic. quid si pater naturalis. vide etiam Bal. de hac eadem quæstione in l. si qua illustris. C. ad Orficia. & l. iniuriarum. C. de natur. liber. & in l. fin. C. famil. erciscu. & ibi etiam per Pau. de Cast. & in l. parentes. ff. de in ius vocan. l. generaliter. in 3. col. & l. parentes. de instit. & substit.

Secundò fallit, quando esset testis in testamẽto ad pias causas: vt per Pau. de Cast. in consi. suo 361.

Tertiò fallit in codicillis, vbi testis esse potest: vt l. licet. in fi. C. de codicil.

Quartò fallit, quando adhibetur testis ad probandum testamentum: vt per Alb. de Rosa. in d. §. mulier. vbi format hanc quæstionem, & dicit priùs à nemine fuisse tactam, & rationẽ ipse assignat, & plenissimè examinat arguendo ad partes. vide per eum.

REGVLA DXII.

TESTIS interrogatus de his, quæ detegunt eius turpitudinem, respondere non tenetur: vt dicit gl. Host. & Io. And. & Cano. in c. cum causam. extrà, de testib.

Primò fallit, quando interrogaretur de crimine, de quo principaliter agitur, si de illo dicatur particeps ille testis: vt vult Inno. in c. testimonium, extrà, de testibus. & Io. And. in d. c. cum causam. post Innoc.

Secundò fallit, si interrogatur de paupertate sua: cum tunc teneatur respondere, licet eodem modo detegat turpitudinem suam: vt l. 4. ff. de testibus. & hoc voluit Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de test. §. iam de interrogatorijs. ad fi. versi. porrò. vbi plenius per eum.

REGVLA DXIII.

TESTIS infamis infamia facti à testimonio regulariter non repellitur, imo ei fides adhibetur. vt no. in l.
b cunctos. C. de summa Tri. & in l. j. §. in causæ. ff. de ædil. edict. & est tex. no. in c. licet causam. de probat. ibi, malæ famæ. & est glo. in l. 2. §. lege Iulia. ff. de testib. & in c. licet. extrà, eod. tit.

ADDITIO.

b *In l. cunctos. Vbi latè vide do. Ias. Mayn.*

Primò fallit, in criminalibus, in quibus probationes debent esse clariores luce meridiana: vt l. sciant cuncti. C. de probat. l. 2. C. de requir. reis. l. sententiam. C. de probat. & c. testimoniũ. de testib. & ideo talis testis non debet admitti. ita no. tenet Bar. in d. l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & fid. cat. pro quo facit tex. in l. qui vltimo. ff. de pœnis.

Secundò fallit nisi à lege vel statuto requirerentur testes omni exceptione maiores: quia tunc testis etiam infamis infamia facti repellitur à testimonio. ita not. voluit Bal. in l. optimam. eod. tit.

Tertiò fallit, in probatione ingratitudinis feudatarij, vel donatarij: quia tunc ad probandum ipsam ingratitudinem indistinctè repellerentur testes infames infamia facti: vt est casus sing. in c. j. quo tempore miles in vsib. feu. ibi, integræ opinionis: quem ibi ad hoc no. Bal. & illũ tex. reputat sing. Lud. de Ro. in suo singul. quod habeo in nu. 334. incip. dubitario. & dictũ, q in criminali testis infamis infamia facti non admittitur, procedit non solum quãdo causa est mere criminalis, sed etiam si causa esset mixta. & pro hoc alleg. tex. in c. ex parte. de testib. nã ibi ad emptionẽ agebat, & sic non erat criminalis, & tamẽ testis infamis admittit. & de materia vltra prædicta, habet per gl. Dyn. & doct. in l. 2. ff. de sena. & in d. l. 3. de Carb. edic. & per gl. Bart. & Imol. in l. cũ lege Iulia. ff. de testib. & habetur per glo. in auth. de testib. §. si vero dicat. & per glo. Io. And. & doct. in c. testimonium. de testib. per Bart. in l. liberta. ff. de quæst. per Cy. in l. si quis ad declinandũ. C. de episc. & cle. per Bal. no. in l. si quis ex argẽtarijs. §. j. ff. de eden. vbi not. dicit quod vnus testis infamis infamia facti, & alter valde dignus plenã fidẽ faciunt. & idẽ tenet in l. j. 3. col. C. de testib. Sal. in l. j. C. si cer. pet. & habetur in Spe. in tit. de teste. §. j. ver. itẽ excipitur quod est infamis. & per Bal. in l. pen. C. de sent. quæ sine cert. quan. versic. quid si iudex dicat in sententia condẽno talẽ, si est probatum etiam per testes infames. habetur etiam per glo. in l. quoniam multi. C. de hær. vbi ponit an infamis possit esse testis in cõtractibus. & per doct. in l. mulier. C. de testib. & plenissimè per Pau. de Lilea. in c. testiũ. & in c. forus. de verb. signi. & no. 6. q. j.

REGVLA DXIIII.

TESTIS si dicat se nunquam illud dixisse quod notarius scripsit, magis notario quàm ipsi testi creditur. ita no. Cyn. in l. si prius. C. de sal. de quo etiam per Iaco. de Aret. & Bart. in l. j. in fi. ff. quemadmodum testamen. aper.

Primò fallit, quia dicta regula procedit in ciuilibus, secus autem in criminalibus. ita sing. tenet Specu. in titu. de instru. ædic. in §. restat. versicu. quid si, &c. quod dictũ est menti tenendum.

REGVLA DXV.

TESTIS in causa sua nemo idoneus est. l. in omnibus. C. de testib. & l. nullus. ff. eod. titu. & in c. de cætero. extrà eod. & 4. q. 3. §. item nullus.

Primò fallit vbicunque produceres ipsum faciendo eũ protestari quòd ex suo testimonio nullum vult ius sibi quæri: quia tunc poterit esse testis etiam in eo, in quo habeatur aliquid ex eius rebus. ita not. decidit Feder. de Sen. in consi. 62. & hoc tenet etiam Bald. in l. dictantibus. C. de test. vbi dicit q licet ille, qui soluit. non possit esse testis ad probandum ipsum fuisse vsurarium, tamen si protestaretur ex testificatione nullum velle consequi commodum: tunc ille, qui soluit vsuras, erit idoneus testis ad probãdum vsurarium. & hoc sequitur etiam Io. de Anan. in c. cum in diœcesim in 2. col. extrà, de vsu. & hanc cautelam ponit etiam do. Lau. de Rodul. tract. de vsur. in 4. col. & habetur per Ang. in disp. sua incip. Astensis miles. & vide in simili per Io. And. in regula, sine possessione, in mercu.

Secundò fallit, quando quis non potest probare debitũ, & cedat omne ius quod habet cuidam tertio, qui sit amicus suus, & tunc poterit esse testis in hoc. ita tenet Gul. de Cu. in l. hæredi. §. nos. ff. de pac. & hoc etiã ibi tenet Ray. de For. qđ esset sin. si esset verũ. quidã doct. hoc reprobãt.

Tertiò fallit, vbicunque testis deponeret de facto proprio ad vtilitatem tãtum tertij, nam hoc casu etiam plenã faceret probationem. ita no. tenet Paul. de Castr. in l. serui nomine. C. de test. & in l. 2. §. absens. ff. si ex nox. causa ag. & in cõsi. 368. incip. in Christi nomine amen. visis actis. & idẽ do. Abb. in c. j. de testib. vbi dicit q vbicũq; principalis persona non est allatura commodum vel incommodum, laudem vel vituperiũ, nec aliqua affectione mouetur, q tunc potest esse testis etiã in facto proprio: quia tunc subest ratio, quare non debeat computari in numero testiũ: tamen hoc intellige vbi non agitur de magno præiudicio. adde glo. no. in c. dudum. el 2. in glo. in ver. decidenda veritate, de elect. quæ dicit quod creditur soli prælato in his quæ sunt de facto suo, sicut creditur soli filio deponenti in facto suo. 4. q. 3. §. item seruus. & in l. interroganti. C. de quæs. & idem tenet glo. in c. ex literis. de iureiur. in gl. j. licet glo. in c. dudum. dicat quod consuetudo se habeat in contrarium, tamen notabis illas gl. inquantũ dicunt quod de iure debet credi vni soli deponẽti de facto suo de quo superius dictum est. & adde quod idem voluit Paul. de Castr. in l. quicunque. in fi. C. de ser. fugit. vbi dicit communiter vni soli deponenti de facto concurrentibus alijs indicijs debere credi, quia etiam vni seruo creditur, & si creditur vni seruo, fortius debet credi vni libero. &

si dicatur

si dicatur quod seruo creditur cum tortura : sed liber homo non debet torqueri, respondet quod illud contingit propter vtilitatem personæ serui, cui non debet credi sine tortura. sed tamen valet depositio hominis liberi sine tortura. & hoc limita vt in l. iusiurandi. C.de test. vbi dicitur quod non creditur vni testi quantumcunq; magna præfulgeat dignitate. & idẽ dicitur in c. licet ex quadã. de testib. nam dicit hoc esse verũ, vbi testis deponit facto proprio: quia tunc creditur vni testi concurrentibus alijs indicijs. & gl.in d.c.dudũ. & in d.c.ex literis. sensit istã opin. quod debeat credi vni testi quãdo deponit de facto proprio: quod tamen intellige verum vbi ex tali facto ad eum nõ potest peruenire nec commodũ nec incommodũ, nec laus neq; vituperium, per ea quæ habentur in c.insuper.de testib. & idẽ expresse voluit Sal.in d.l.si quis decurio.in 4.opp.C.de fals. sed aduerte, quia contrarium voluit Inn.in c.cum dilectus cũ gl.in ver.respõsiones.de acc. & Bar.in consi.2.inci. solum intendo allegare in q.proposita. & not.Cyn.in d.l.si quis decurio. Ant.de But.in c.cum à nobis.in antep.col.de test. & vide Bar.in l.ne in arbitris.ff.de arbitris.

Quartò fallit, in causa denũtiationis, in qua quis potest esse testis in facto proprio vt habetur in c. in omni. de testib. quæ omnia sunt valdè not.

REGVLA DXVI.

TESTIS nõ iuratus regulariter fidẽ non facit, vt l.iurisiurandi.C.de testi. & in c.tuis.extrà eo.tit.cũ similibus.

Primò fallit, quãdo deponit super eo, quod est notoriũ. vt not.in c.cum causam.de coh. cle. & mu. dummodo deponat ad plenam iudicis informationem seu instructionẽ. quod etiam sensit Inn.in c.pe.de postu.præl.est gl.reputata sing.in c.s.de pac.teuenda.

Secundò fallit, vbicunq; pars remitteret iuramentum: in c.tuis. & ibi est gl.not. & gl.in d.l.iurisiurandi.C.de testi. & in c.tertio loco. de prob.in gl.2. & glo.in l.1.in princ.ff. de ser. & ibi hoc tenet Bar.

Tertiò fallit, vbi statutum dat iudici arbitrium in procedendo, & iudex remittit iuramentum. ita tenet Bar.in l.filiusfamiliàs.ff.de don.licet aliqui reprehendant.

Fallit 4. vbicunq; Papa vel Princeps mandat alteri vt se informet de certo negotio: quia tunc poterit se informare à testibus etiam non iuratis & non idoneis: vt est glo.sing. in d.c.j.de pace tenen. & ibi Bal.in vsib.feu. ꝙ tamen procedit nisi sit dictum quod diligenter se informet: quia tũc testis deberet iurare, & partes debebũt citari. ita dicit Bal. in c.2.de contr.inuest. & melius in leg. neque natales. C.de prob. & Fed.de Sen.in consi.85.

REGVLA DXVII.

TESTIS socius criminis regulariter non admittitur vt in c.veniens [a].de testib. & in c.1.de confes. & in c.memini.15.q.3. & not.glo.in c.cum P.Manconella.de accusa. cum similibus.

ADDITIO.

a *In c.veniens Vbi vide Fely. & Lanfr.in repet.c.quoniã contra.de probat.in versi.testium in 20 col. versi.vlterius dubitatur. & d.Alex de Imo.in consil.142.in vlt.colum.in fin.in 1.parte.*

Primò fallit, quando recipitur ad præsumptionẽ faciendam: quia tunc bene admittitur: vt not.c.3.in gl.fin.de testib.quam gl.ibi multum not.do. Abb. & idem Inn.in d.c. veniens.eo.tit.pro quo allego gl.in c.j.in verb.testis.extrà, de testbi.lib.6.quæ dicit qđ licet particeps criminis & inimicus capitalis repellatur à testimonio: tamen admittitur ad præsumptionem faciendam. alleg. not.in c.veniens. & in c.memini.alleg.

Secundò fallit, vbicunq; particeps criminis fuisset emẽdatus de crimine, & ageretur ciuiliter: quo casu admittitur etiam ad plenam probationem faciendam : ita notanter tenet Inn.in præal.c.3.de testi.vt dicit ꝙ emendatus de crimine admittitur ad testimonium, qñ de crimine ciuiliter agitur, etiam si fuit socius criminis. quod est notandũ pro limitatione d.c.testimonium.vt dicit d.Abb.ibi.

Tertiò fallit, nisi sit particeps criminis, & fuisset examinatus cum tormentis secundum Innoc.in præalle.c.3.quo casu si de crimine proceditur ciuiliter, probat secundum Innocen.ibi in sua tertia lect.vbi sensit, quòd cessante infamia tales testes examinati faciant plenam probationem. doct.ibi communiter cum illa lect.Innoc.tenent, licet dicant eum diuinare, & superius dictum est in socio criminis, videlicet quòd licet non faciat plenam fidem, tamen faciat indicium ibi. & fortius esset dicendum in criminoso, qui non fuit socius criminis vt possit recipi in testem, ad faciendam præsumptionem. ita tenuit Car.Zab.in præalleg.c.3.in fin. & alleg.not. per gloss.in d.c.s.de confes. & in c.si quis propterea.9.col. quod dictum dicit esse sing. & menti tenendum.

REGVLA DXVIII.

b TESTIS de credulitate deponens audiri [b] non debet, neque probat.tex.est & gl.in l.in summa.in §. itẽ Labeo. ff.de aqu.plu.ar. & arg.l.testium. C.de testi.§.ex eo.ad hoc etiam quod not.Spec.eo.tit.§.j.versi.quid si deponitur de credulitate. & versi.iam de integra.ad finem. & Io.And.in c.inquisitionis.extrà, de accus.cum similibus.

ADDITIO.

b *Audiri. Adde Fely.in c.quoties.de test. & Corn.in cons. 108.incip.videtur.in litera o.in 1.parte. & in consi.27.incip.in præsenti.in litera f & in consi.94.incip.viso.in litera c. & h.in 3 parte. & Ang.in consi.40 & Bal.in consi.295. & in consi.354.in 4 parte. & Fran Are.in consil.64. & d. Alex.in consi.70. & in consi.72. & in cons.100. & in cons. 113.in 1.part. & Pau.de Cast.in consi.594.in 1.parte. & Lud.Rom.in consi.22.*

Primò fallit, in casibus de quibus per Cano. in c.quoties de testibus.

Et primò quando testis deponeret in factis notorijs & antiquis vt si deponeret quòd iustitia maior fuit in tempore: vt not.extrà, de iura.calum.c.pe.per Inn, cum & tunc talis ex quo vehementer opinatur sic fuisse, lato præsumpto vocabulo dicatur scire. per id quod habetur in l.si quis extraneus.§.s.ff.de acqui.hæred. secundum Io.de Imo.in d. cap.penultimo.

Secundò fallit, in his negotijs vel factis, in quibus admittitur de auditu testimonium, cum tunc admittatur testimonium de credulitate: vt in d.c.quoties.extrà, de testi. & in l.si arbiter.ff.de proba. & vt no.in d.leg.in summa.§. item Labeo.ff.de aqua plu.arcen.

Tertiò fallit, quando facit testimonium super his quæ percipit ex peritia artis: vt not.per gl. & ibi per Bar. & Bal. in l.solet. C.de testib.de quo etiam de proba.c.proposuisti.

Quartò fallit, quo ad præiudicium ipsius testificantis cũ eidem æquè præiudicet testimonium de credulitate, sicut & testimonium de veritate: prout est gl.not.in c.ex literis. ad hoc quod not.in l.2.§.quod obseruari.C.de iura.calum. & in Spe.in tit.de deposito.ver.hoc. & Io.And.in c.inquisitionis.extrà, de accusa.

Quintò fallit, quando testes deponerent de credulitate quæ est coniuncta copori: nam ex quadam violentia præsumptionis bene valet testimonium eius, qui dicit vidisse nudum cum nuda in eodẽ lecto : cum propterea credatur copulam interuenisse: cum tunc admittatur testimoniũ de credulitate. ad hoc c.liceras.extrà, de præsumpt. & per Io. And.in d.c. vbi hoc idem tenuit. & per Bald.in d.l.solet. & in l.conuenticulam. C.de epis. & cle. & in l.fi.C.de probat.

Sextò fallit, quando testis deponendo super credulitate adijcit verba, per quæ colligitur de eius vera scientia, vt est sic deponendo super mutuo, & reddendo causam dicat, quia credidit sic fuisse cum fuerit præsens, vel viderit mutuari. nam id quod scimus possumus credere, vt voluit Io. And.in capitu.præsentium.in verbo, syndico.de test.in 6,

secundum

secundum Anto.& Imol.in c. quoties. eodem titu.vbi latius de his per ipsos vide.

REGVLA DXIX.

TEstis prælatus siue alia persona ecclesiastica in casu eccles.& singuli de vniuersitate pro vniuersitate admittuntur vt in c.insuper ª.de testibus.& ibi Host.& communiter doct.& in c.nuntius.de testibus.

ADDITIO.

a In c.insuper. Vbi vide Fely in primo nota.

Primò fallit, quando ipse prælatus agitaret causam per se, vt expresse patet in d.c.insuper.in textu.

Secundò fallit, quando prælatus agitaret causam siue per se, siue per œconomum vel vicedominum : cum tunc testis esse non possit secundum Ioan. Andr.in d.cap.insuper.in clem.si via.de re.eccle.non alie. & quæ not.per Bar. in l. 1.C.de confes.secundum etiam Inno.in præalle.c.insuper.extrà,de testi.

Tertiò fallit, quando ipse prælatus solus in causa ecclesię constituisset procuratorem seu syndicum, qui agitaret ipsam causam : cum tunc non possit testificari, cum sit in ea legitimus defensor:vt tenuit Inno.in c.præsentium.eo.tit. in 6.& Pet.de Anch. 14.q.2.d. Ant.in d.cap.insuper.& ibi etiam.d.Nic.qui ad hoc adducit quod not.extrà,vt lite nõ contesta.c.primo.

Quartò fallit, in prælato ecclesiæ seu capellę non collegiatæ, cum talis non admittitur in testem in causa ipsius ecclesiæ vt voluit Io.And.in addi.Spe.in tit.de testi.§.j.vers. sed porro.per c.velamen.el 2.extrà,de testi.

Quintò fallit, vbicunque esset quæstio de statu vniuersitatis vel ecclesię vel de aliquo magno honore,vel magna iurisdictione:quia tunc personæ ecclesiasticæ, vel singulares de vniuersitate non poterunt testificari de ecclesiæ, vel vniuersitate.ita tenet Bal.in c.cum nūptius extrà, de testibus. Nam propter maximam affectionem debent repelli à testimonio:cum etiam repellatur testis à testimonio: propter magnam amicitiam : vt l.3.ff.de test.& istam limitationem tene menti.

Sextò fallit, quando esset quæstio de pascuis, vel de nemoribus,in quibus singulariter bestiæ pascuntur,vel singuli ligna scindunt:quia tunc etiam hoc casu homines de villa, vel vniuersitate non poterunt admitti ad testimonium. ita tenet Io.And.in prælle. c.cum nuntius.sed do. Abb.in d.c.insuper. tenet contrarium , dicens quòd hæc causa est principaliter vniuersitatis, non autem singulorũ, licet singuli consecutiuè percipiant commodum.adducit multa similia : quia clerici possunt esse testes in rebus cunctis, ex quibus percipiunt commodum, quia ex illis aluntur.Item quia legatarius potest esse testis in causa testamenti.licet secundariò ad ipsum pertineat commodum: vt in §.legatarijs.Insti.de testa.Item adducit simile de tutore, qui nõ potest interponere authoritatẽ, si res principaliter ad eũ pertinet : secus autem si ad eum pertineat in consequentiam: vt in l. 1.ff.de authoritate tutorum.sed opin. Ioan. And.sequitur Iacob.de Aret.Pet.& Cyn.& communiter docto. in l.parentes.C.de testi.& Guliel.de Cugno, & Bartol.in l. in tantum.§.vniuersitatis.de rer.diuision. ff. & Butriga.in c.cum nuntius.& ista opin.est communis. Bal.tamen in c. cum nuntius.limitat eam theoricam.dicit enim quod debet intelligi quando alibi non possent cõmodè haberi pascua vel nemora:secus autem si alibi possent haberi pascua vel nemora. nam tunc bene admitterentur ad testimonium secundum eum vbi supra.

Secundò limitat idem Bal.in l.parentes.dicens procedere dictam opinio.quando homines illi vtuntur pascuis illis gratis sine aliquo pretio:quia bene hoc casu repellerentur à testimonio:secus autem si soluerent pretium vsus pascendi, vel ligna scindendi ipsi villæ vel vniuersitati.& assignat rationem quare repellantur à testimonio , quando gratis principaliter percipitur vsus pascuæ vel nemoris:quia singuli intelliguntur tanquam fatalis pars iudicij, hoc est dicere, quòd vtilitas principaliter concernit singulos, licet iura dicantur esse vniuersitatis, & in ipsam vniuersitatem firmanda sit sententia respectu singulorum:vt in leg.si cui.ff. quod cuiusque vniuer.nom.quæ omnia bene nota. An autem dictæ personæ debeant admitti in criminalibus, vide plenè per doct.in c.cum nuntius.de testi.

REGVLA DXX.

TEstis falsum testimonium deponens, non solũ eius dictum non valet,sed etiam coram eodem iudice,coram quo falsum testimonium dixit, puniri potest : vt est tex.in l.nullum.C.de testi.& ibi gl. quam sequitur Bal.etiã si ille iudex esset alterius fori:vt etiam tenet Pet.de Anch. in c.ea quidem.de regular.lib.6.in 24.q.& Fede.de Sen.in consil.88. licet in hoc vlt.communis opinio sit in contrarium:vt tenet Io.And.in c.verũ.de foro comp.& ibi Abb. Sicu.& omnes doctor.cano.& etiam pro constanti tenet Pau.de Cast.& Raph.Fulg.in d.l.testium.& Ang.in l.si vacantia.C.de bon.vacan.in 15.q.in rep.& Lud.Rom.in l.2. ff.de iurisdict.omn.iudic.

Primò fallit, vbicunque testis diceret falsum circa ea quę non concernunt substantiam negotij,sed super aliquo incidenti.Exemplum testis productus interrogatus est an sit pauper vel coniunctus, & ipse ad vallandum eius testimonium dixit quod non,& in veritate erat eius consanguineus vel pauper, & probatur:tamen propter hoc non dicitur falsarius nec debebit puniri de falso, imò probat vt singulariter patet per Ange. in l.I.ucius.ff.de his qui not.infa. quia ista calliditas non debet nocere alicui. & etiam tenet Bald.in c.si quis.extrà , de testi.non obstat si dicatur quòd quia est mendax , non est sibi credendum : quia respondet ipse, quòd mendacium non tangit illud , super quo debet testificari, nec eius qualitatem : quia tunc bene vitiaretur eius testimonium:vt in capitulo, veniẽs.extrà, de testibus. sed illud concernit extrinsecè ab illo,supra quod debet testificari,&c. Subdit tamen ipse Baldus quòd talis testis debet puniri , quia callidè locutus est.& sic propter dolosum mendacium poterit puniri.Et istud scilicet quod testimonium eius non vitietur,sequitur But.in capitulo,cum causam.super glo.fin.de testibus.& Inno. in c.fraternitatis.de hæreti. vbi expressè dicit quòd hoc est verum etiam in instrumento continente falsum circa ea, quæ non pertinent ad substantiam negotij:de quo est confectum instrumentum.quod bene nota.

REGVLA DXXI.

TEstis per verbum credo & non credo deponens nõ probat, ª vt in l.testium.C.de testi.& gl.in l. iuliurandũ. ff.de iureiur.& glo. in §.si vero absunt.in auth. de hære.& Fal.Bald.in l. t.de ven.inspi.

ADDITIO.

a Non probat. Vide Fely in c.quoties.in prin. a.col. versic. glo.fin.de testibus.

Primò fallit, si testis postea rationem cõgruam assignet: vt si testis dicat credo contenta hic vera esse. interrogatus de causa scientiæ,dixit, quia vidit & præsens fuit ita not.tenet Bald.in l.si seruus.§.quicunque. ff.de legatis primo.& sic magis debent attendi verba rationis, quàm dicti in teste.adde Cyn.idem tenentem in d.l.testium. C.de testi.& Ant.de But.in c.quoties.eod.tit.qui per hoc dicebat quòd si testis dicat se scire & credere contenta in capitulo vera esse, valet: sicut etiam contra si dicat testis de actu, & postea interrogatus de causa scientiæ, respondit quòd credit ita esse, vt faciunt sæpenumerò rustici.nam tunc non valet talis depositio,vt firmat Spec.in tit.de test.§.iam de interroga.in fi.& habetur per Ioan.And.in c.inquisitione.de accu.& per eundem in c.præsentium.de testi.in 6.vbi dicit, quòd illud quod scimus possumus dicere quod credamus, non tamen econtra. pro quo facit quod habetur in l. cum quidam.§. quod dicitur de acquiren. hæredit. si tamen testis

stit deponens per verbum credit, aliquid addat pro causa scientię circunstantiarũ, per quas resultat præsumptio violenta: tunc valet dictum testis vt puta si dicat credo Bertã commisisse adulterium cum Titio & interrogatur de causa scientiæ dicit quòd vidit solum cum sola, vel nudum cũ nuda in loco secreto. per id quod habetur in d.c.in literis. & in c.illud.de præsump.vel si dicat credo Titium esse filium Petri, interrogatus de causa scientiæ dixit: quia vidit illum nasci ex eius vxore in domo sua. per id quod habetur in l.filium diffinimus. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. secundum Cy.in d.l.testium & Spec.in tit.de testi.§.j.ver. item quid si deposuit de credulitate.& per Ant.de Butr.in d.capitulo, quoties.

REGVLA DXXII.

TESTIVM corruptio si post sententiam opposita non fuerit, de ea in causa appellationis oppponi non potest: vt dicit Innoc.& Io.And.Imo.in c.licet b.de proba.& Bar.in l.diuus.ff.de re iudi.

ADDITIO.

b Inc licet. Vbi vide latissime Fely.in col.17.

Primò fallit, quando sententia non transit in rem iudic. vt qui a ab ea fuisset appellatum: cum tunc sine dubio possit opponi de ea.vt l.per banc. C.de tempo. appella.item si esset lata in tali causa, in qua non transit in rem iudic.vt in causa matrimoniali: cum tunc similiter de ea opponi possit & probari.

Secundò fallit, quando opponeretur de ipsa corruptione aliter facta, videlicet quando testes receperunt pecuniam pro dicendo falso testimonio, quod dicere promiserunt: & tunc possit opponi, vt per glos.in d.c.licet.& Bart. in d.l.diuus.

Tertiò fallit, quando opponitur de falsitate cum corruptione. nam de ea opponi, deduci, & probari potest, non solum antequam attestationes sint publicatæ: sed etiam post publicatas attestationes: imò & etiam post sententiam si ipsa sententia transiret in rem iudi.vt patet in tex.in d.c.licet.de probat.& in glos.tunc enim poterit ipsa falsitas dire ctè probari: cum testes deponentes super ipsa falsitate cũ corruptione, videantur deponere super nouis articulis: vt in c.fraternitatis.

REGVLA DXXIII.

c TESTIVM depositiones quando recipiuntur pars citari debet.vt in c.2.c extra de testi.& l. si quando eod. titu. cum similibus.

ADDITIO.

c In c.2. Limita etiam vt ibi per Fely in 3.col.versi. modo aduerte. vbi ponit.14.not.limitationes ad hoc.

Primò fallit, in casibus de quibus per cano.in c. In nomine domini.extrà, de testi. Et primò fallit, quando factũ super quo producuntur testes esset notorium: cum tunc iudex possit testes recipere ad sui instructionem parte absente & non citata: vt voluit Innoc.in c. bonæ.el 1.extrà, de elect.secũdum dom. Ant. in d.c.in nomine domini.quod tamen intellige vt ibi per eum.& per Inn.in c.tua.de spon. & refert Bal.in l.qui testamẽto.§. per contrarium. de test. secundum not. per Inn.extra de coha.cler. & mulie.c.tua. & secundum quod not.per gloss.extrà, de elect.cap.ad nostram.el tertio.

Secundò fallit, quando iudex vellet recipere testes pro informatione personæ ad dignitatem, secũdum ipsum do. Ant.in c.in nomine domini.& ad hoc adducitur quę not. per Inno.in d.c.bonæ.ad hoc quod not.Inno.in c.fi.extrà, de translatione prælato.

Tertiò fallit, quando iudex procedere per viam inquisitionis, secundum ipsum do.Ant.in c.in nomine domini. qoi ad hoc adducit not.extra de accusat. in capi.qualiter & quãdo.§.debet.vbi Io.An.hoc tenuit Host.& An.de Bnt. sed Lud.Rom.in sing.suo.265.tenet contrarium, per ratio nem ibi per eum assignatam: licet dicat practicam esse in contrarium, videlicet vt citatio sit facienda de absente, quod tenuit Bar.in l.fi.ff.de quæst.

Quartò fallit in casu c.fi.de hære.in 6.vbi casus not.continetur de impotentia ipsius inquisiti de heresi, cum taceã tur nomina ipsorum testium.vt ibi est expressum, secundum d.Nic.in d.c.in nomine domini.extrà, de testi.

Quintò fallit, quando quis non auderet in ciuilibus alicui mouere quæstionem propter ipsius potentiam: quia tunc, ne testes moriantur, potest petere à iudice quod testes clandestinè recipiantur ad futuram rei memoriam: vt voluit not.Hosti.in c.quoniam freuenter.circa prin.extrà, vt lite non contesta.

Sextò fallit, quando periculum esset in mora, vt quãdo debitor esset suspectus de fuga: cum tunc, ad hoc vt capi possit, inducuntur testes contra eum, etiam eo non citato: vt voluit Bar.in l.ait prętor.§.si debitorem.ff.quæ in fraudem per ea quæ ibi not.

Septimò fallit, qnando testator mandasset super aliquibus stari dicto alicuius, quem dicit esse informatum de sua intentione: cũ talis possit deponere de tali intentione absque eo ꝙ quis citetur, cum persona sua iam approbata sit à testatore: vt voluit Bar.in l. Pomponius.ff.de do.præleg.

Octauò fallit, in muliere, quæ examinatur in eius domo, cum possit recipi parte absente.iuxta not.in c.mulieres.de iudi.in 6.circa quæ dic vt ibi not.plenè.quo casu valet eius dictum sine citatione.istud est sing.dictum Barto. post. Guliel.de Cu. in l.ad egregias.ff.de iureiur.quasi sit in honestum partem ire ad domũ mulieris: sed Lud.de Ro. in quodã suo singu.quod habeo in nu.365.incip.fuit vnus Rex. dicit quod licet istud dictum videatur pulchrum, tamen non videtur verum: quia sicut mittitur notarius seu delegatus ad eius domum: vt in c.2.de iudi. in 6.ita debet esse licitum parti de cuius præiudicio agitur. & in contrarium allegat ipse causam sing. & vnicam secũdum eum in l.2.§.sui autem dignitas. C.de iure.cal.& pro opin.ista allego glo.in c.2.in verbo, idoneam.de ver.sign.quod expresse tenet partem esse citandam ad domum mulieris vt videat eam iurare.& mouetur per c.2.extrà eo. vbi generalĩ ter dicitur partem esse citandam ad videndum iurare testes.& do. Abb.transit cum illa gl.quod tene menti.

Nonò fallit, vbi statutum vel lex non exigit plenã probationem, sed contentionem solius argumenti: quoniam tunc possunt recipi testes sine partis citatione. ita not. voluit Domi.de S.Gemi.ex mente doct.in c.fi.§.fi.in 4.col. in fi.de homi.lib.6.

REGVLA DXXIIII.

a TESTIVM examinatio, quando sunt in longinquis partibus absentes, alteri committi potest: vt c.cũ causam a. extra de testi.l.4.§.fi. de test. & leg.si quis ex litigatoribus. ff.quemadmodum testa.aperi.

ADDITIO.

a D.cum causam. Vbi vide limitationes & fallen.datas per Fely.in pen.col.ver.extra glo.

Primò fallit, quando consuetudo aliud disponeret: vt d. §.fi.& d.l.si quis.per gl.3.q.9.testes.

Secundò fallit, quando esset causa criminalis: cum tunc examinatio testium committi non debeat, etiam si sint in longinquis partibus, sed sunt ipsi testes examinandi in præ sentia ipsius iudicis. C.de fide instrumentorum. auth.apud eloquentissimum.& auth.de test.§.quoniam.& de hoc vide glo.in clementina vnica.de offic.del eg.& extra de iudi. c.at si clerici.& hoc etiam tenent Cyn.in d.auth.apud eloquentissimum.& Io. And.in c.2.de iud.in 6.& do.Ant.in d.c.cum causam.circa fi.

REGVLA DXXV.

TITVLVM suæ possessionis regulariter quis dicere nõ tenetur.l.cogi.C.de petitio. hæredi.& leg. in ciuili. C.de fruct.& lit.expen.& ibi not.

Primò fallit, cum actor vult agere petitione hæredita. quia

quia tenetur reus dicere an posſideat pro hærede vel pro poſſeſſore, ad hoc vt actor ſciat an poſsit agere cõtra eum petitione hæreditatis.caſus eſt in prætalleg.leg.cogi.de petitio.hæredita.

Secundò fallit, in eo, qui poſsidet beneficium eccleſiaſticum, qui non poſſet licitè poſsidere ſine canonica inſtitutione in c.1.de regu.iur.in 6. quia cogitur epiſcopo dicere, & oſtendere titulum ſuæ poſſeſsionis, ſed non alteri priuato, veluti actori contra eum agenti: vt eſt caſus in c.ordinarij.de offi.ordi.in 6.& ponit Paul.de Caſt. in d.l.cogi.in verſi.ſed extra quæro, glo.oppo.

Tertiò fallit, niſi titulus proprietatis vel qualitatis poſſeſſionis eſſet neceſſarius ad fundandum iudiciú agentis:quia tunc cogeretur dicere omnia iſta. de hoc eſt caſus mirabilis in l.2.ff.quorum legato.& iſtud audiui ſemel à dom.Io. de Prato. & primo videtur mihi quòd facit quod habetur in c.ordinarij.de offic.ordi. prælleg. vbi habetur ꝙ clericus tenetur dicere epiſcopo ex quo titu.& ex qua cauſa,& quomodo poſsideat beneficium : licet dicatur ꝙ loquatur ibi de rebus ſacris,ſecus in profanis:vt dixit in 2. fall.quod tamen eſt ſingulariter notandum & limitandum uiſi clericus poſſediſſet,& tenuiſſet per longum tempus 10.vel 20. anno.quia tunc non teneretur dicere,vt voluit Io.And.in c.illud.de præſump.& Bal.in l.ſiue poſsidetis.de probat.& vide Ant.de But.in c.ex literis.in 14.col.in reſti.ſpol.qui ponit an cogatur quis dicere titulum ſui beneficij, & an vaſallus cogatur dicere domino tit.ſuæ poſſeſ.vide Bal.in l.1. C.de conduc.& procura.libr.11.& Iaco.de Alua.in c.1.in vlt.col.in princip.in tit.de controueſ.inueſti.

REGVLA DXXVI.

TITIVM habens à malæ fidei poſſeſſore longo tempore non præſcribit:vt in auth.malæ fidei.C.de præſcrip. long.tempo.

Fallit primò, vbicunq; alienatio à principio fuiſſet bonæ fidei:quia tūc non habebit locum diſpoſitio, d.auth.ita tenet Ang.in l.quæritur.ff.de vſuc.allegans gl.in l.ſi res.in gl. prima,verſi.ſed dic quod bona,& c.ff.de alie.iudi. mu.cauſa facta. & iſta fuit limitatio Rycar. Malum. & Cyn. in d. auth.malæ fidei.& hoc etiam ibi tenuit Ang.

Secundò fallit, qñ debitor alienat rem alteri hypothecatam:quia emptor bonæ fidei præſcibit aduerſus hypothecariam, dicens ꝙ alienans ſciuerit rem eſſe obligatam alteri.& ſic habuit malam fidem:quoniam d.auth.loquitur de præſcriptione dominij, non autem de præſcriptione iuris hypothecæ.ita limitat Ang.in d.l.quæritur.de vſucapi.quæ limitatio fuit Iacob.de Are.& Cyn.in d.auth.malæ fidei. Spe.in tit.de præſcript.ver.ſi debitor.& verſi.ſed nunquid hodie.& Io.And.etiam ibi.

Tertiò fallit, quando habens titulum à malæ fidei poſſeſſore non præſcribit dominium : vt probatur in leg.3.ff quod met.cauſa.per quam ibi notabiliter decidit Bal. in vltima col.licet glo.aliud dicat.

Quartò fallit in præſcriptione in qua non requiritur titulus: vt in præſcriptione ſeruitutis:vt in l.ſi quis diuturno. ff.ſi ſerui.ven.ita dicit Ange.in d.auth.malæ fidei.allegans gl.in c.ſi quis.de reg.iuris.in 6.

Quintò fallit,vbi procurator vendentis mala fide vendidit, ſed dominus erat in bona.exemplum in l.qui fundū. §.procurare.ff. pro emptore.quia emptor poterit præſcribere.per d.§.procurare.Ita tenuit Lud.de Rom.in §.cum quis.l.Pomponius.ff.de acqui.poſſ.

Limita ét d.regulã tribus alijs modis,de quibus habetur per Bar.in l.Põponius.§.cũ quis.& ꝑ Ang.in d.l.quæritur. de vſucap.& per Bal.in leg.ancillæ. C.de fur.in 2.col. & 3. & fuerũt originales limitationes antiquorũ, vt refert Cy. in d.auth.malæ fidei.ſed Io.de Imo.in d.l.quæritur.reprehendit primam fallent. quæ habet quod in vſucapione rei mobilis non habeat locum d.auth.nam ipſe hoc reprehendit:quia ſi auctor meus mala fide rem mihi vendidit mobilem,furtum committit : ideo vſucapere non poſſum.vt d. §.quod autem.ſed tu ſalua dictam fallentiam, quia res mobilis mihi poteſt vendi mala fide abſque eo quod furtum committatur.vt in l.ſi alienum.per glo.ibi.C.de furtis.

REGVLA DXXVII.

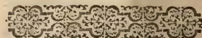
TREBELLIANICA hodie per teſtatorẽ detrahi prohiberi poteſt : vt tenet gl.in auth.de hære.& fal. vnde ſumitur auth.ſed cum teſtator.idem tenet gl. Inſti.ad Treb. §.ſi.Azo in ſumma d.auth.licet contrarium teneat gl.in d. auth.ſed cum teſtator.C.ad l.fal.& glo.in l.cum allegas.C. eo.tit.& Iac.de Bel.diſputando.prima tamen eſt magis cõmunis,quam tenet Cy.in auth.ſed cum teſtator.doct.in l. Marcellus.in prin.ff.ad Trebel.

Fallit in Trebellianica filiorum:quia illam teſtator non poteſt prohibere: vt dicit ſin.Bal.in l.iubemus. C.ad Treb. quod perpetuo tene menti.

REGVLA DXXVIII.

TREBELLIANICA per hæredem de relictis vniuerſalibus regulariter retineri poteſt, vt per totum titu.ff.& C.ad Trebellia.

Fallit niſi hæres inſtitutus eſſet contemplatione fideicõmiſſarij : quia tunc omnia reſtituere debet cum fructibus eo nomine non retenta quarta: vt eſt gl. ſingul.ſecundum Lud.de Ro.in l.fideicommiſſaria.§.ſi.ff.ad Treb.vbi dicit illam à nemine fuiſſe ponderatam. ſed do. Io. de Imo.ante eum eam allegauit pro ſingulari in l.cũ filij.ff. de leg.j.& Bal.in l.fideicommiſſaria.& in l.cum Polibius.ff.de vſur.

REGVLÆ IOAN. BERNRADI DIAZ.

De litera. T.

REGVLA DCCXXIII.

TERTIT appellantis pro ſuo intereſſe victoria prodeſt & victo:vt in l.1.& ſecunda.C.ſi vnus ex plu.& in c.vna ſententia.de appel.

Limita octo modis, vt per Felyn.in capitulo cum ſuper.de re iudicat.prima & 2.colum.

REGVLA DCCXXIIII.

TESTAMENTO, vel vltima voluntate res relicta ſi augeatur, relictum augetur:ita quòd ei cui debetur vel acquiritur ex vltima voluntate relictum,pariter debetur ſuperueniens augmentum. Probatur iſta regula in l.ſeruum filij.§.areæ.ff.de leg.1.facit l.ſi ex toto.in princip.& l.quod rerum.§.pen.ff.eod.tit.

Amplia iſtam regulam 13. modis, & limita alijs 13.vt per Alber.Brun.in tract.de augmento & diminutione monetarum.fol.15.col.2.in verſicu. decimaquinta concluſio. cum 7.col.ſeq.

REGVLA DCCXXV.

TESTAMENTVM in quo alius in poteſtate eſt præteritus,eſt ipſo iure nullum,abſq; eo quòd filius dicat nullum : probat text.in l.ſi filius qui in poteſtate.ff.de liber.& poſth.tex.in l.1.& in l.3.§.ex his.ff.de iniuſt.rup.teſt.& in prin.Inſtit.de exhęred.lib.not.gl.ibi,in verbo, prǽterierit. & ſentit glo.in l.ſi ita ſcriptum.§.fin.ff.de lib.& poſthu. & in l.3.§.fin.eo.tit.Et has gl.cum alijs ſex(quas referre non curo)ad hoc alleg.Iaſ.vbi hanc dicit communem ſententiam & veram in l.poſthumo nato.8.col.C.de bon.poſſeſ. contra tab.reprobatis gl. quæ contrarium voluerunt in l.ſi filio præterito.in verbo, tuebitur.ff.de iniur.rupt.& in l.his qui in poteſtate, in princ.& in l.ſi duo.in princ.ff.de legat. præſt.& in l.ſcimus.C.de inoſ.teſt.

Limita

Limita istam conclusionem octo modis,vt per Iaso.in d.l.si filius qui in potestate.col.2.& 3.

Nonò limita, istam conclusionem,quando in tali testamento essent instituti venientes ab intestato:quia tunc nõ est nullum,nisi filius dicat nullum.Ita Bar.per tex.ibi,in l.si ex duobus.§.si prius.ff.de bono poss.contra tab.contrarium tamen tenet Cuma.& Imol.in l.filio præterito.ff.de iniu.rup.& Bal.in l.certum. C.vnde legi. vide Ias.in d.leg.posthumo nato.col.7.C.de bon. poss.contra tab. vbi dicit falsam hanc opinionem Bartoli.

Decimò limita , quando filius in potestate consensisset expresse,vel tacitè se præteriri,quia tunc valeret testamentum.Ita limitat Alex.post Roma.in d.l.posthumo nato.de cuius limitationis veritate, vide singulariter per Iason ibi, colum.9.& 10.

REGVLA DCCXXVI.

TESTAMENTO suo nemo potest cauere, vt leges in eo locum non habeant:vulgata l.nemo potest.ff.de lega.j.concordat l.32.tit.9.parti.6.

Limita & intellige in legibus introducentibus aliquid pro forma vel solennitate,aliàs secus : tenet Bald.in l.2.C.vt in posses.leg.refert sequendo Iaso. in l.testandi causa.C.de test. vbi ponit 6. casus , vbi alijs legibus potest testator derogare.

REGVLA DCCXXVII.

TESTAMENTVM,in quo filius est in potestate institutus sub conditione casuali vel mixta , si in eius defectũ non sit exhæredatus,est nullum.Tex.in l.si pater.C.de instit.& substit. & posui suprà regula incip. filius in potestate.&c.Aduerte tamẽ, quòd illa lex est hodie correcta,imò tunc talis conditio de medio reijcitur vsq; ad legitimam filij,& valet testamentum. conclusio est singularis gl.in d.l.si pater.& in l.suus quoque.ff.de hæred.insti. Voluit apertè Bar.in d.l.si pater. licet aliqui contrarium teneant.col.1.pro qua opi.ipse inducit text.in l.scimus.§.cum autẽ. C.de inoffi.testa.quã conclusionem gl.& Bar.sequitur Ias.in d.l.si pater.col.14.vbi refert plures idẽ tenentes, & dicit hanc esset veram & communem opinionem,in col.seq.

Limita quatuor modis, vt per eundem Ias.vbi suprà, in duabus col.seq.

REGVLA DCCXXVIII.

TESTAMENTVM per contra tabulas rumpere non potest,qui non succedit ab intestato.Regula est, quã colligit Ias.ea.glo.ibi,in rub.C.vnde liberi.

Limita tripliciter,vt per eum ibi.

REGVLA DCCXXIX.

TESTAMENTVM non valet,si testes non vident testatorem , licet sint post aliquam cortinam circa lectũ ipsius:tenent Ang.Bar.& Alber.in l.si non speciali.per illum tex.C.de testa. & ita communiter tenetur secũdum Alex. ibi 2.col.idem voluit Hippo.qui bene loquitur in materia, in repetit.rubr.C.de probat.col.68. & Cepo.in caute.230.incip.quando quis non potest , ex quo reprobat gloss.quæ voluit contrarium in l.2.§.idem Labeo. ff.de aqua plu.arc.in versi.audierit.

Amplia etiam,si testes habeãt notam vocem testatoris. Ita Alex.post alios vbi suprà, & Fel.in c.præterea.de testi.

Limita primò,notabiliter,quãdo cortina nõ esset adeò contexta vel conclusa,vt testes, licet cum aliqua difficultate,possent videre testatorem.Ita tenet Bal.in d.l.si non speciali.vbi Ias.2.col.hoc commendãdo sequitur, & isto casu saluat prædictam glo.

Secundò singulariter limita in codicillis, seu in donatione causa mortis : quia in eis est idem quòd in actibus inter viuos,in quibus testes dicto modo probãt. Ita tenet Alex. in d.l.si non speciali. col.2. & allegat Mathesi. in quodam singu.qui hoc originaliter tenuit,quem refert corruptè:nã debet allegare in sing.125.incip. nota quòd licet regulariter valeat testimonium.Et hoc est vtile in practica secundum Iason.ibi, quia omnia fere testamenta habent clausulam codicillarem.

REGVLA DCCXXX.

TESTAMENTVM imperfectum ratione solennitatis omissæ,valet inter liberos tantũ. Tex.est in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.Et idem disponit.l.7.tit.1.par.6.

Amplia dupliciter,& limita sex modis,vt per Iason.ibi col.1.& 2.

REGVLA DCCXXXI.

TESTAMENTVM si apparet cancellatum,& non apparet an id fuerit factum voluntate testatoris, an non,túc in dubio voluntate testatoris factum præsumitur.Sententia est Bar.in l.si vnus.C.de testam. cui Ias.ibi assentitur in col.2.quasi ad fin.De qua melius per Alex.col.pen.in prin. qui refert bonam distinctionem Io.de Imo.

Limita primò, fauore legati libertatis , & ad piam causam,vt per Bar.& Ias.ibi post alios,col.3.post medium,qui firmat omnes doct.ibi ita tenere.

Secundò limita , quando testamentum esset penes tertium:ita Ias.ibi,col.3.

REGVLA DCCXXXII.

TESTAMENTVM factum inter liberos à patre non reuocatur per aliud secundum testamentum , nisi duo copulatiuè concurrant : primò,quòd pater reuocet expressè primum, & secundum sit factum cum septẽ testibus.Decisio est text.in auth. hoc inter liberos.C.de testam.quem sic summat Ias.ibi.Concordat lex 8.tit.1.par.6.

Amplia dupliciter,& limita quatuor modis,vt per eundem Ias.ibi per vnam col.& dimidiam.

REGVLA DCCXXXIII.

TESTAMENTVM perfectum , non tollitur per imperfectum,nisi sint scripti venientes ab intestato, corã quinque testibus. Solennis est casus in l. hac consultissima.§. si quis autem testamentum.C.de testa.Concordat l.22.tit.j.par.6.in versi.fin.

Amplia semel , & limita notabiliter sex modis , vt per Ias.ibi, 1.& 2.col.

REGVLA DCCXXXIIII.

TESTAMENTO eodem, non licet vti contrarijs remedijs,nedum eodem tempore, sed nec diuersis:qui ergo à principio agit tanquam hæres directus,& tanquam testamentum valeat , non potest postea agere iure codicillorũ, vel fideicommissi.Probatur ista regula ex text.in l.fi.C.de codicil.vbi Ias.in colum.2.versic.not.ergo.eam firmat assignando rationem.

Limita quadrupliciter,vt per eundem ibi d.columna 2.& sequent.

Testamentum vide suprà, in verbo , clausula.lo.secundo & quarto.

REGVLA DCCXXXV.

TESTARI permittẽs aliquem de re sua, sibi præiudicat. Tex.est in l.sicut.§.venditiones.ff.quib. mod. pig.vel hypoth.sol.quem tex.reputat singularem Bal.in c.j.§.præterea.quib.mod.feu. ami.& in l. venditioni. C. de vsucap. pro empt.est similis in c.1. in princ.de prohib. feud.alien. per Federicum.quem tex.Bal.ibi col.pen.ad hoc notat.

Amplia notabiliter,nedum quando testator legans rem alienam præsente domino,sciebat alienam,sed etiã si ignorasset,& suam credidisset.Ita tenet notabiliter Bal.& Salic. in l.cum alienam.C.de lega.

Limita,quia ad hoc vt procedat dicta regula,requiritur quòd talis rei dominus expressè consentiat : nec sola præsentia cum taciturnitate sufficeret ad inducendum consensum.Ita limitat dictum §.venditioni. Alexan.in consi.20.vol.3.incip.ponderatis his quæ in themate narrantur.in 6.col.quod refert commendando Ias. in d.l.cum alienam.2.col.vbi dicit hoc alibi in specie non legisse,& quod in hoc multi deciperentur:& illud reputat mirabile idem Ias. in l.cum proponas.la 1.prope fin. C. de pact. & vtrobique se-

qui.ur

quitur & commendat ampliationem Bald. & Salic. de qua supra, & vide eum in dicta columna secunda, vbi ponit aliam limitationem, quam non refero, quia non opinor eam fore tantæ vtilitatis.

REGVLA DCCXXXVI.

TESTATOR habens aliquod ius in re quam legat, intelligitur tantum illud ius legare, cuicunq; leget. Text. est in l. si domus. §. si fundus. ff. de leg. j. & ibi notat Doct. vbi gl. allegat concordantes: & vltra eam est tex. in l. si Titio & Meuio, in princ. & in l. si domus. §. j. ff. de lega. 2.

Amplia hanc regulam septem modis notandis, & limita alijs septem, vt per Iason in dicto §. si fundus. 2. & tertia columna.

REGVLA DCCXXXVII.

TESTATOR si relinquit vxori suæ vsumfructuum omnium bonorum, & post mortem eius aliquem instituit hæredem, tale legatum vsusfructus non valet, quia non potest confirmari aditione alicuius, secundum opin. aliquorũ doctorum: licet aliæ tres opiniones diuersæ reperiantur in quæst. ista, quas simul cum præcedenti retulit Iaso. in l. extraneum. la 1. col. 3. & 4. C. de hæred. insti.

Limita quatuor modis vt per eum in d. 4. col. & seq. de quo vide Alex. in l. filius. à patre. in prin. col. 4. cum duobus sequent. ff. de liber. & posthu. à quo habuit duas ex prædictis limitationibus ipse Ias.

REGVLA DCCXXXVIII.

TESTATOR pignorando vel hypothecando rem legatam, videtur legatum reuocare. Text. est in l. qui post testamentum. C. de lega. & in §. si rem suã. Insti. & eo. & hoc nulla facta distinctione, an necessitate vel voluntate pignorauerit: quod sentit glo. in d. §. si rem suam. versi. idem rescripserunt.

Limita primò, si testator talem rem legatam pignorasset pro tanto, quòd non est verisimile illum luere eam, quia tũc illa pignoratio haberet vim alienationis. Bar. sing. in l. rem legatam. versic. si. ff. de adimen. leg. fundatur per l. antepen. in princ. ff. de leg. 3. & per l. legata. in fi. ff. de supell. leg. tenet etiam Ang. in d. l. qui post. & ibi Pau. quos ibi refert & sequitur Alex. & Ias. in princ. 2. col. qui dat rationẽ, quia pignorare rem pro tanto quantum valet, censetur totalis alienatio: & istam conclusionẽ vltra prædictos tenet Io. Fab. in d. versic. idem rescripserunt. & Christoph. in §. si quis rem. vbi legit d. §. si rem. eod. tit. pro quo facit not. dictum Bal. in l. voluntas. C. de fideicom. vbi dicit, ꝙ si dedi tibi rem cum pacto, ne exeat manus tuas, & tu pignoraueris pro æquiualenti pretio, per hoc videris conuẽtioni contrauenisse, quia non est verisimile ꝙ amplius lues dictam rem: quod refert Ias. in l. manumissiones. col. 3. ff. de iustit. & iur. vbi ponit alios doct. idem sequentes. Considera tamen ꝙ Io. Fab. vbi supra, videtur velle quòd vt videatur reuocatum legatum isto casu, requiritur quòd res sit pignorata pro quanto velet, & plus, & ꝙ sit impotens pignorans ad redimendum, quæ si copulatiuè debent concurrere, vt ipse dicit, restringit multum istam limitationem: ideo cogita, quia alij Doct. hoc non tangunt, sed videntur solum requirere, ꝙ sit verisimile quòd illam non luet, licet non sit impotens ad luendum: istam tamen principalem limitationem sublimita, quãdo testator pignoraret rem, quæ fuisset maiorum suorum, quia tunc etsi pro quanto valet, pignorauerit, verisimile est ꝙ eam redimet. Ita dicit Pau. in d. l. qui post. & ibi sequitur Ias. in d. 2. col. & Alex. in fin. licet Ias. eũ non referat: idẽ tenet vltra eos Christoph. in d. loco, quando quis pignoraret fundum vicinum, vel domum patentum, vel librum in quo diu studuit in quibus rebus cadit affectio, & sic est verisimile quòd etiam si pro iusto pretio pignorauerit, nihilominus redimet.

Secundò limita, quando maritus, rem quam vxori donauerit, matrimonio constãte pignori dedit: quia per hoc reuocatur donatio, & sic amplius morte non confirmabitur. Ita limitat Ias. in dicta l. qui post. in d. 2. colum. per iura ibi alleg. in glo. quod intellige secundum eum post Bart. in d. l. rem legatam. quãdo maritus specialiter obligasset rem donatam, secus si generaliter, quia tunc non reuocatur: quod ibi voluit ante eum Alex. quem ipse subticuit, & refert eosdem doct. quos ipse Ias. refert: & si bene aduertas, ista non est limitatio, cum regula loquatur de reuocatione legati, & ipsi in reuocatione donationis. Rationem diuersitatis inter vtranque, vltra Ias. ibi, vide per gl. quam ipse nõ allegat in d. §. si rem. & per Fab. vbi supra.

REGVLA DCCXXXIX.

TESTATOR si instituat aliquem hæredem, & si sine liberis decesserit, substituat Caium, posito quòd *ille* habeat filios, illi filij non intelliguntur tacitè substituti: quia licet sint positi in conditione, non videntur positi in dispositione. Probatur ista conclusio ex gloss. quam ibi sequitur Bar. & alij in l. Lucius. la 2. ff. de hæred. instit. in gl. si. quam communiter approbari asserit Ias. in l. generaliter. in 3. col. vers. secundò ex istis. C. de instit. & substit. & in l. in legatis. C. de leg. & eam dicit magis cõmuniter approbari idem Ias. in l. 1. col. 5. C. de pact. vbi per mediam ferè col. refert doct. illam sequentes.

Limita primò, in legatis, quia in eis tales filij videntur tacitè substituti: & regula nostra procedit in hæreditatibus. Ita limitat Iason in d. l. in legatus. in lect. Floren. quam dicit pulchram, notabilem, & vtilem, & multum sibi placere, qui refert rationem diuersitatis, quam ibi tradidit Ang. eam dicit singularem idem Iason in d. l. 1. in 5. col. licet de hoc dubitet.

Secundò limita, vt per eundem Iason. in dict. 5. colum. quam non describo, quia ipse asserit quòd communiter reprobatur.

REGVLA DCCXL.

TESTATOR non potest hæredi remittere confectionẽ inuentarij. Ita Bal. in l. fi. §. cum igitur. C. de iure delib. Bar. & alij in l. nemo potest. ff. de legi.

Limita quòd illud est verum in præiudicium creditorum hæreditariorum, qui tractant de damno: sed in præiudicium legatariorum seu fideicommissariorum, potest, secundum Paul. in dict. l. nemo potest. Sequitur Iaso. in leg. cum necessitatem, in fin. C. de fideicom. vbi refert Alex. idem tenentem.

REGVLA DCCXLI.

TESTATORIS nuda voluntas, nedum coram septẽ testibus, sed coram tribus tantum declarata, quam nolle valere, quoddam testamentum factum, solenne & validũ, firmauit, iunctõ lapsu decennij, operatur reuocationẽ primi testamenti validi, & solennis. Tex. est notab. & vnicus secundum Ias. in l. sancimus. C. de testa. in pen. col.

Limita tribus modis, vt per eum ibi.

REGVLA DCCXLII.

TESTATORIS prohibitio de non alienando certas res facta cum causa, vel contemplatione certæ personæ, valet, & tenet: & impedit dominij translationem. Tex. est in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j.

Amplia quatuor modis, & limita quatuordecim, vt per Ias. in d. §. diui. col. 9. & 10.

REGVLA DCCXLIII.

TESTATORIS prohibitio de non alienando certas res sine causa, nec respectu certæ personæ, dicitur esse nuda: & sic non valet, neque impedit translationem dominij. Hæc regu. colligitur ex dictis, Bar. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. 1. & ibi Iaso. in lect. 2. col. 8. pro ea allegat text. in l. pater filium. in §. Iulius Agrippa. ff. de legat. 3. & in leg. Lucius. eodem tit. vltra dict. §. diui. qui etiam probat hanc conclusionem, vbi Iaso. 1. colum. ponit eius rationem, & eam confirmat.

Limita octo modis, vt per Iaso. dict. §. diui. d. colum. 8. cum sequen.

REGVLA

REGVLA DCCXLIIII.

TESTATORIS voluntas semper est seruanda, & magis attendēda quàm verba. Tex. est, ex quo ista regula colligitur in l. si quis filium. C. de lib. præter. facit text. in l. in conditionibus primum locum. ff. de condit. & demonst. & in l. cum virum. C. de fideicom. & in l. cum proponeretur. ff. de leg. 2. & tex. not. in l. Publius. ff. de condi. & demonstr. & faciunt plura quæ cumulat Ias. pro ornatu huius regulæ in d. l. si quis filium. col. 1.

Limita primò, si verba secundum propriam, vel saltem impropriam significationem possunt conuenire menti, quia tunc procedit d. reg. alias secus: vt in l. in ambiguo. ff. de rebus dub. quod not. ibi Bart. dum respondit ad dictam l. nō aliter. Ita limitat Alex. in d. l. si quis filium. prope finē. ita etiam restringit ibi Ias. versi. secundò intellige.

Secundò limita, si voluntas testatoris transiuit ad dispositionem, quia nō sufficit quod testator velit, nisi disponat. Text. est cum exemplo in l. quidā cum filium. ff. de hæred. instituen. secundum Baldum ibi: nam licet testator ibi voluit hæreditatem ad filium venire, tamen quia non disponit, non potest agi ex testamento: & ita limitat Ias. in d. l. si quis filium. 1. col. versi. limita.

Tertiò limita, quando de mente testatoris potest constare, in dubio autem testator præsumitur voluisse, quod verbis exprimit. Ita restringit Ias. in d. l. si quis filium. versi. tertiò intellige.

REGVLA DCCXLV.

TESTIS ad hoc vt incidat in falsitatem, & possit puniri de falso, oportet quòd falsum deponat super facto principali, in quo consistit substātia negotij, propter quod principaliter examinatur: secus si super alijs: quia tūc licet mentiatur, non tamen committit falsum, nec potest de falso puniri, sed tantum arbitrio iudicis. Regula est per supra dicta verba à Iasone descripta in l. fin. C. de bonor. possess. secundum tabulas. col. 6. in fin. referendo Iacobum Butrigar. in l. Lucius. ff. de infam. vbi illud summè commendat Angel. & refert etiam eundem Angel. in consi. 193. incipien. visis processibus. in col. 2. vbi pro mirabili commendat hoc: & refert hoc etiam idem Ias. in leg. si quis nec causam. in col. quarta. ff. si certum petatur. & in leg. 1. ff. de officio eius cui mand. est iurisdictio. in colum. 10. in fin. & Segura in repe. l. 1. §. si vir. ff. de acquir. possessio. folio fin. colum. 2. Exemplum huius regulæ est, vt si testis dicat falsum, interrogatus an sit consanguineus alicuius partis, & neget, cum sit eius consanguineus, quo casu loquuntur Iaco. & Angelus, vbi suprà: vel si interrogatus de loco suo, vel de parochia, vel de ætate, vel simili dicat falsum, vt tenet Anton. in cap. cum causam. in fine de testibus. & dicit etiam in æternum not. supradictam conclusionem idem Iason in l. si ex falsis. penul. col. in fin. C. de transactionibus. Commendat etiam suprascriptam conclusionem Angeli Albericus in tractatu, de testib. folio 8. col. 4. qui tractatus est insertus in primo volumine Tractatuum.

Limita supradictam regulam, & intellige, quando illud esset omnino impertinens ad causam, sed si aliqualiter tangeret, est secus. Ita notat Francis. de Aret. in consil. septuagesimo primo. incipien. diligenter & maturè prospectis. in colum. secunda. quod refert & sequitur pro limitatione huius regulæ Ias. in d. l. fin. C. de bonor. possessione secundum tabulas. columna 7. in princip. & vide in materia huius regulæ quæ ponit Francis. Curt. in tract. de testib. col. 4. versi. quinta conclusio. qui tractatus habetur in primo volumine Tractatuum.

REGVLA DCCXLVI.

TESTIS domesticus regulariter non admittitur. text. in c. in literis. de testi. & in l. etiam. C. eo. & in l. 1. §. ad quęstionem. ff. de quæst.

Et habes Hispane bonam l. in partic. 3. titulo decimosexto. l. 18.

Ampliа hoc procedere etiam in concubina, quæ tanquam domestica repellitur: tenet Bal. in l. 2. de testib. idem etiā Ang. & Ias. in lege, sed & si quis. in princ. ff. si quis caui. quos refert & sequitur Io. Lupus in repet. rub. de donat. in vir. & vxor. fol. 29. col. 3. in fi. per quem vide plura, quibus assimilatur concubina vxori.

Limita primò, si sit præsens pars contra quam producitur, & taceat, quia tunc purgatur tale vitium domesticitatis: cum talis inhabilitas in teste, sit eius fauore introducta: Ita not. Bal. dicens hoc menti tenendum in l. si quis testibus. col. fin. vers. dubitatur. C. de testibus. tenet Albe in tra ctatu de testibus fol. 3. col. 3. in princ. qui tractatus habetur in 1. volu. Tractatuum, qui hoc ampliat, etiam si pars quæ sciebat eum domesticum, ignoraret enm posse repelli, si tamen opponatur, & hoc non obstante examinetur, non solum non probat, imò nec facit indicium. Ita tenet Fely. sic intelligens dicta per Abb. ibi, in d. cap. in literis. col. fin. versic. secundò nota quòd testis. pro quo faciunt dicta per Hippol. sing. 198. incip. testis qui non debet examinari. & vide etiam Bertachin. in tractatu de episcopo. libro 4. parte quinta. colum. secunda. versicu. 16. vbi ponit hanc limitationem: & pro ea allegat Specul. & Ioan. And. in eius addit. & postea allegat Bald. post Nicol. in l. etiam. C. de testibus qui dicunt contrarium, scilicet quòd etiam parte non opponente repelluntur domestici, si constat ex actis, & relinquit cogitandum.

Secundò limita, in domesticis principis, vel Regis, ratione iurisdictionis: tenet Hippoly. in d. §. ad quæstionem. in princ. referendo Io. And. Imo. & Spec. quod intellige iuxta distinctionem Aret. in d. c. in literis. quam ibi sequendo refert Fely. in col. 2. versi. fallit primò. Et de ista limitatione vide Steph. Aufre. in tract. de reprobat. testium. in litera D. in parte domestici. in col. 3.

Tertiò limita, in famulo non habente salarium: tenet Specul. in tit. de teste. §. j. versi. sed de quo mercenario, &c. quod dicit singulare Hippoly. vbi supra, vbi refert Roma. idem seq. & sequitur etiam Hippoly. in d. l. 1. §. idem Numio. ff. de quæst. col. pen. in fin. & in sing. 5. in ordine incipien. regula est.

Quartò fallit, si agatur de probatione rerum quæ melius quàm per alios solent per domesticos verisimiliter sciri. Ita restringit Fely. in d. c. in literis. colum. 3. versiculo, fallit tertiò, vbi hoc ferè per vnam col. prosequitur: & ita etiā tenet Iason in d. l. sed & si quis in princip. in prima colum. ff. si quis caut. & vide Parid. de Puteo in tractatu de syndic. in folio 93. capitu. incipien. testis, an familia. vbi concludit quòd familiares iudicis vel potestatis, possunt esse testes ad probandum ea, quæ sunt gesta in officio, & quæ per alios probari non possunt: vt quia sunt gesta in palatio potestatis, vel de nocte, & quòd iudex non excessit modū in tortura, in qua tortus defecit, quod not. Et ex hac etiam limitatione dicit Aretinus in consilio 13. column. nona, quòd matrimonium clandestinum cōtractum in domo, potest per domesticos probari. Et hanc etiam limitationem sequitur Bertach. in dicto tractatu de episcopo. in quarto libro, in quinta parte. columna. 21. in tertia limitatione, quod bene declarat: & hanc etiam limitationem scripsit idem Stephan. Aufrerij, vbi suprà in versiculo, fallit tertiò. Quam tamen limitationem restringit Fely. post Aret. ibi, in criminalibus. Et prædictam limitationem cum sub limitatione sequitur Hippol. in d. §. ad quæstionem. col. 2. versi. limita 3. pro quo vltimo ponderat text. ibi, quem dicit neminem allegare.

Quintò fallit, in vxore, quæ pro viro admittitur. tenet Specul. in titulo, de teste, §. 1. versic. sed nunquid de vxore. contrarium tamen concludit Hipp. vbi suprà, vltra quem adde quòd contrarium etiam tenet Ioan. de Plat. in l. quicunque. C. de re milit. lib. 12. & glo. in d. l. etiam. & Ias. in d. l. sed & si quis. in princ. ff. si quis cautionibus. vbi illam glossam & alias ad hoc allegat. Et Alberic. in d. tractatu de testibus. folio 2. col. 1. §. superest nunc videre. vbi dicit quod communiter

communiter tenetur quòd vir & vxor repelluntur à testimonio propter continuam cohabitationem & affectionem. Et contrarium etiam tenet Io. Lup. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. fol. 29. col. 3. quasi ad fin. Et vide Hispane leg. 15. titulo 16. part. 3. quæ hanc etiam opinionem, & sic contra Specu. approbat, quæ etiam disponit, quod nec maritus pro vxore admittitur: vide Fel. in d. c. in literis. columna quarta versicul. fallit quartò. Ex quo colliges, quòd dictum Specul. procedit in vxore, quæ virum non timet, & bonæ famæ: & ita etiam tenet Stephan. Aufre. in tractat. de reprobat. testium. in litera T. in verbo, testis in 1. colum.

Sextò fallit in fratre: tenet gloss. in c. insinuante. de offi. delega. & in c. cum R. eod. titu. in gloss. 2. alia in l. parentes. de testib. in gloss. fin. Sed tu Hispane, vide l. 15. titulo 16. par. 3. supra alleg. in proxi. restrictione, quæ quando fratres habent bona separata, & viuit seorsum, permittit eis pro se inuicem testificari: secus si sunt in potestate paterna, & viuunt insimul, cum communione rerum suarum. Quam limitationem quinque modis sublimita, vt per Felynū in dicto capitul. in literis. columna fin. quas transcripsit. Hippol. in dicta colum. 2. d. §. ad quæstionem. vide melius per eundum Felyn. in capit. cum oporteat. colum. tertia. in fin. versicul. ex quibus collige. vbi dictas quinque sublimitationes ponit latius, & addit sextam, quas omnes sublimitationes alijs sex modis sublimitat: vide Stephan. Aufrer. in d. tract. in litera C. versic. coniunctus. vbi omnia supra dicta rescripsit.

Septimò limita, si talis domesticus esset persona valde honesta. Ita limitant Innoc. Anto. & Imol. in dicto c. in literis. quos ibi refert Fel. col. 2. Bal. & Sali. in d. l. etiam. & tenet etiam Hipp. in d. §. ad quæstionem. in d. col. 2. pro quo allegat glo. in summat, 3. q. 5. pro cuius confirmatione ponit ferè 30. notabiles conclusiones, in quibus receditur à regulis iuris communis, propter personam valde dignam & honestam: quarum conclusionem maximam partē habuit à Felyno, in c. super his. de accusat. qui per totam col. fin. plura descripsit in proposito. Et prædictam limitationem corrobora magis in specie septem singularibus conclusionibus, quæ contra iuris regulas vendicant sibi locum in testibus fide dignis, & omni exceptione maioribus, quas cumulat idem Hippoly. in d. l. 1. §. si quis vltro. 4. & 5. col. ff. de quæst. quas not. quia quotidianæ sunt. Et pro hac limitatione, vide etiam Steph. in d. tract. in d. verbo, domestici. in versi. fallit secundò.

Octauò limita, si agatur de probanda innocentia alicuius, quia tunc familiaris vel domesticus non repellitur à testimonio: tenet Ioan. de Anan. in consil. 59. visa inquisitio ne, ad quod refert Spec. & not. etiam Hippol. in singul. 59. incip. Innocentibus. & in dicto §. ad quæstionem. colum. 5. de quo exclamat Florian. in l. testis idoneus. ff. de testib. secundum Felyn. in dicto c. in literis. columna 4. & tenet etiam idem Hippolyt. in dicta l. 1. §. si quis vltro. ff. quæstionib. colum. 2. vbi refert Anan. & Alexa. & tenet etiam Ias. in allegata l. sed & si quis. in prima colum. ff. si quis cautio. & vide etiam Parid. de Puteo in tractatu, de syndicatu. fol. 9. colum. 3. in c. incip. testis, an familia. vbi per hoc tenet, quòd ad probandum innocentiam iudicis, qui impetitur per fiscum de crimine, admittuntur eius familiares. Et vide eundem in d. tract. folio 50 1. colum. secunda. vbi tenet principalem conclusionem huius fallentiæ, referendo etiam Specu. Et hæc octaua fallentia in effectu, est eadem cum illa quam ponit Bertacb. in d. tractatu de episcopo. in d. lib. 4. d. 5. parte. in col. 22. in 8. limitat. vbi dicit, quòd hæc regula fallit in probatione defensionis, allegando Specu. in tit. de inquisitione. in versi. sed nunquid. & Bal. in l. parentes. C. de testib. col. 2.

Nonò limita, quia domesticus potest esse testis instrumentarius. Ita restringit Hippoly. in d. §. ad quæstionem. vbi plura pro hoc refert: pro quo facit doctrina notab. quā descripsit in doctrinis magistralibus, in doctrina incipien. testis licet. Et vide Bertachin. in loco supra proximè allegato, vbi ponit hanc etiam fallentiam in vndecima limitatione: & idem tenet Cæpola in cautela ducentesima decimaseptima, incipien. licet regulariter. vbi hoc notabiliter declarat, quando partes cognoscebant conditionem testis, & sic quòd erat domesticus vnius partis.

Decimò limita in famulo, qui licentiatus recessit à domino, & sic tempore quo testificatur non est domesticus: tenet Speculat. in titulo, de teste. §. 1. versi. quid si olim. Refert Fel. in d. c. in literis. col. 4. versi. fallit quintò. & Hippol. in d. §. idem Numio. circa princip. quod extende secundū eos, etiam si esset expulsus vt testificetur post litem motam vel præparatam, dum tamen simulatè ad tempus non sit expulsus, quos vide in hoc: & vide etiam Ioan. Lup. in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. fol. 55. col. 4. pro qua etiam limitatione vide Steph. in d. loco, in d. verbo, domestici. quarta fallentia.

Vndecimò limita, nisi talis domesticus produceretur cum alio teste, omni exceptione maiori, & concordante cum eius dicto: quia tunc admittitur, & probat. Ita limitat Hippol. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst. col. 2. in fi. motus per quandam sing. doctrin. Bal. & Angel. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. & per alia quæ ipse iungit, in quibus fides vnius testis siue tabellionis suppletur per aliū. Et adde quòd ad hoc etiam refert eundem Ange. & Bald. Iaf. in l. dictantibus. colum. secunda. C. de testament. & tenet etiam expressè idem Iason in l. si emancipati. column. 4. in princip. C. de collat. vbi ad hoc allegat Angel. in cons. 5. quem etiam alleg. & sequitur Georg. Natan in repetit. capitu. quamuis pactum. de pact. in 6. colum. 54. versicul. 19. facit. pro quo vide not. Franc. Curt. in tractat. de testib. prima colum. & sequen. vbi hoc tenet, licet prædictam nō referat: & declarat optimè, quando fides vnius testis, per alium suppleatur.

Duodecimò fallit, in domestico vel familiari vtriusque partis: tenet hoc Hippolyt. in dicto §. tormenta. colum. 4. motus similibus decisionibus quæ reperiuntur in iure: & tenet Albe. in d. tractat. de testib. fol. 3. colum. 4. in medio: & ponit etiam hanc limitationem Bertachin. vbi supra, in 4. limitatione.

Decimotertiò fallit, quādo pro delicto ageretur ad vindictam publicam, seu ad fisci vtilitatē, propter vulnus, seu percussionem, aut mortem alicuius: nam illi qui sunt domestici eius, non repelluntur propter domesticitatem, ex quo causa tunc non pertinet ad domesticum, sed ad rempublicam. Illa est noua limitatio Ful. consi. 48. quod incip. super eo quod quæritur. 1. col. quam sequitur Iaf. in d. l. sed & si quis. in princ. ff. si quis cautio.

Decimoquartò fallit, quando tractatur de delicto committendo obuiando: tenet idem Hippol. in d. §. tormenta. in d. 4. col. vers. vlt. potest. motus sex decisionibus per eum descriptis, quibus reperitur, specialitas, vt delicto committendo obuietur.

Decimoquintò limita, quia licet non admittatur vt probet plenè vel semiplenè, tamen facit indicium. Ita tenet Bald. in sua margarita, in versic. testes. col. 2. in verbo, testes familiares, quod refert & sequitur Hippol. in d. §. ad quæstionem. col. 6. ad prin. & vide Bar. in l. 2. col. 2. ff. de excus. tut. & ita tenet Flor. in l. 3. §. lex Iulia. ff. de testib. quod dicit elegans Fel. in c. cum dilecti. colum. penult. de accusat. versicu. tertiò limita. Ex ratione, quia lex non resistit examinationi testis domestici, licet non assistat: cogita quomodo ista limitatio possis procedere, quia si testi opponitur quòd est familiaris, vel domesticus, etiam indicium nō facit, si non opponitur, probat eius dictum, vt supra dixi in prima fallentia, præmaximè secundum conclusionem quam posui infrà, in regula testis qui non debuit. in quinta limitatione, quam vide: quia certè ex his nimis confunditur ista limitatio.

Decimosextò fallit in familiari procuratoris mei, quia ille bene potest esse testis in causa mea, etiamsi sit constitutus ab eo ad sollicitandum causas. Ita tenet Rota in decisionibus nouis, decis. 154. incip. solicitator. in tit. de testibus, quam refert et sequitur Steph. Aufrerij in dicto tract. de reprobat. testium. in litera S, in verbo, solicitator.

Decimoseptimò fallit in domestico domestici partis, vt est not. decisio Inno. in c. insinuante. de offic. deleg. quē sequitur ibi Anchar. & Steph. vbi suprà, io litera D, in verbo domestici.

Decimooctauò, quando domesticus non producitur in fauorem domestici, sed tertij. Text. in c. super prudentia. 14. q. 2. quem commendat Ias. in d. l. sed & si quis. in princ. ff. si quis cautio.

Decimononò fallit, quia licet aliàs duo domestici non admittantur, tamen tres sufficerēt: quia numerus supplet defectum qualitatis. Ita tenet Alex. in volu. 1. in consil. 5. in col. pen. versic. a respondeo. qui refert Nicol. de Neap. in l. excusantur. in princ. ff. de excus. tutor.

Vigesimò, in domesticis episcoporum. Ita restringit Berta. in loco supra allegato, in 1. fallentia: quod intellige, vt ibi per eum.

Vigesimoprimò, in crimine læsæ maiestatis, idem Bertach. ibi in 2. fallentia.

Vigesimosecundò, in probatione supellectilium. Idē Bertachin. ibi in 4. fallentia suprà posita licet ipse distinguat eam ab illa.

Vigesimotertiò, in probatione infirmitatis. Idem ibi in 5. falleotia: quæ etiam potest iocludi vt præcedens, sub 4. fallent.

Vigesimoquartò, in factis antiquis, deficientibus alijs probationibus: Idem in 6. fallentia.

Vigesimoquintò, ad probandum extimationem rerum derobatarum. Idem Bertachinus ibi, in 7. fallentia. Sed hæc restrictio sub dicta 4. fallentia potest etiam comprehendi: quod intelligit ipse simul cum iuramento derobati.

Vigesimosextò, in probatione immissorum in nauim, vel domum, secundum eum in 9. fallentia.

Vigesimoseptimò, ad probandū pro muto, & interpretandū eius signa. Idem in 10. fallentia: sed & ista pari modo potest includi sub dicta 4. fallentia, sicut & alia.

Vigesimooctauò, quando agitur de subtractione rerum post confectionem inuentarij per hæredem. Idem in 12. fallentia.

Vigesimononò, fauore ecclesiæ, quia admittuntur domestici clericorum. Idem in 13. fallentia.

Trigesimò, quādo domesticus deponit pro vtraq; parte, secundum eum in 15. limitatione.

Trigesimoprimò, cū canonici accusant prelatū secundum eum in 17. limitatione. Allegat gloss. notab. in summa 14. quest. 2. quæ allegat text. in cap. lator. 2. quæst. 7.

Trigesimosecundò, quando accusatur matrimonium propter consanguinitatem. Idem in decimaoctaua & fin. limitatione.

REGVLA DCCXLVII.

TESTI vno, assumpto de voluntate partis vtriusque, creditur. Ita est commuois conclusio secundum Ias. qui plures ad hoc refert in l. prima. §. fin. ff. de verb. oblig. col. 4. prope fin. licet Bart. ibi aliter sentiat.

Limita singulariter secundum eum post Bald. & Salic. in l. in bonæ fidei. penult. col. C. de reb. credi. quando ambę partes concordant in dicto vnius, & in persona, secus si in persona tantum, & non in dicto, quia tunc faceret semiplenam probationem taotum. Et hanc etiā limitationē reputat mirabilem Fely. in c. veniēs. lo. 3. de testib. Et Zach. in addi. ad Abb. io c. prǣterea. lo. 2. de sponsal.

REGVLA DCCXLVIII.

TESTES in causa ciuili debent per iudicem recipi, & non per alium. Ita firmat pro regula Bal. in c. si qui testium. C. de testib. allegat glos. in l. hac consultissima. §. fin. C. qui testa. fac. pos. in verb. depositiones. & in l. iubemus. la 1. C. de lib. caus.

Limita tripliciter, vt per Fel. in c. cum causam quæ inter. io col. penult. de testib.

REGVLA DCCXLIX.

TESTIS secundò inductus super eodem cap. ad alium effectum, potest dicere, ego dico eadem, quæ dixi in prima depositione. tenet Abb. per text. ibi in cap. cum in tua. de testib. allegando Bart. & vide Angel. post Bar. in l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. Anch. io cle. 2. de testibus.

Limita primò, nisi testis fuisset receptus corā arbitro, quia si repetitur coram ordinario, oon potest seipsum referre. Ita limitat Fely. in d. c. cum in tua. in colum. 1. de testib. per quem vide rationem huius decisionis.

Secundò limita, nisi primum dictum esset nullum, ratione falsitatis, qnia dicendo, dico prout aliàs dixi, nō probat secundum Salic. in l. iusiurandum. C. de testib. secus si esset nullum ex defectu solenniratis, quia ex quo in depositione secunda cōcurrit solennitas requisita, cōualidatur vt ex tunc referendo eū ibi: refert Fel. vbi suprà, quē vide.

REGVLA DCCL.

TESTIBVS duobus deponentibus de metu magis creditur, quam mille deponentibus de libera voluntate: not. Inno. in c. super hoc. de renun. quē sequitur Ang. in l. 1. & l. fin. ff. quod met. caus. & Bald. not. in l. obseruare. §. proficisci. in 13. q. ff. de offic. procons. & leg. vbi per hoc infert in specie, quòd si instrumentū dicatur factum sponte, reprobabitur per duos testes deponentes de metu: & refert vtrunq; Paris in tract. de syndi. fol. 98. in c. incipien. quia sæpè iudicis. in fin. quam doctrinam Innoc. dicit solennem & famosam Ias. in l. sed si quis. §. quæsitum. ff. si quis caut. col. 2. in fin. idē in versic. quadrupli autem col. 8. Instit. de actio. vide Nenizan. in sua sylua nupt. fol. 10. col. 3. vbi refert Deci. Corset. Barbat. Cur. & Ferrar. idem in varijs locis sequētes: & hanc etiam conclusiooem Innoc. commendat Deci. in l. in omnibus causis a. col. ff. de regu. iur. vbi etiam refert plures idem sequentes.

Limita, nisi testes deponentes de libera voluntate, adderent tale quid, ex quo iuris prǣsumptione excluderetur metus: puta quia deponerent contractum fuisse sponte, eo quia aderat præsentia consanguineorum: quæ excludit metum. Ita restringit Ias. in l. interpositas. col. 2. C. de transact. versi. limita istam. quam etiam limitationem descripsit Decius vbi suprà: pro quo allegat Angel. l. fin. ff. quod met. cau. etsi de Iason non meminerit.

REGVLA DCCLI.

TESTIS non præsumitur rogatus, not. Bar. in l. sciendum. 2. col. ff. de verb. oblig. idem in l. diuus. ff. de testa. mil. & in l. hæredes palam. §. in testamento. ff. de testa. & ibi commuoiter doct. Alex. in d. l. sciendum. col. antepen. vbi etiam refert ad hoc Ang. & Ant.

Limita quadrupliciliciter, vt per Ias. in d. l. sciendum. col. 5. quarum limitationum tres habuit ab Alex. ibi.

REGVLA DCCLII.

TESTIS valde dignus, & alius testis infamis plenè probant, quia integra fides vnius, supplet defectum alterius, no. Bal. & Ang. in l. si quis ex argētarijs. §. 1. ff. de edē. per text. sing. ibi, & refert hoc Hippol. qui plura allegat in l. de minore. §. tormenta. col. 3. in princ. ff. de quæst. & illum tex. dixit singu. Felyn. in c. 3. loco. post Bal. ibi, de probar. ad hoc quòd testis inhabilis sustentatur per habilem, & prædictam principalem conclusionē sequitur & commendat Ias. in l. cūctos populos. in 2. lect. col. 3. C. de summa trin. & fide catho. referendo Bal. & Ang. vbi suprà, & Alex. Salic. & Rom. in varijs locis.

Limita primò, vt per Alex. in d. l. si quis. §. cogantur. quam legit in l. prætor. post Anch. & Bal. quos ipse refert, quādo infamia esset talis, quę solū attenuat fidem testis, & nō repellit ex tuto, vt infamia facti, secus si infamia iuris.

Secundò limita, quando esset casus, in quo ex forma iuris vel hominis requirerentur duo testes, quia tunc vterq; debet esse probatæ vitæ. Ita limitat Felin. in dicto c. 3. loco. in fin. referendo Bald. ibi, & pro regula supra scripta, vide quæ dixi suprà in regula, testis domesticus. in vndecima limitatione, vbi habes bonam remisionem.

REGVLA DCCLIII.

TESTIVM non legitimè examinatorum arrestationes possunt communi consensu partium comprobari. Ita not. Bar. in l. 1. ff. de fer. vide text. in l. fi. versic. confirmari. C. de testibus. quem ad hoc not. Bald. ibi, tenent Innoc. & Host. in c. cum causam quæ inter archiepis. & ibi Bal. col. vlt. de testib. idem Bald. in c. veniens. lo 2. col. 2. eod. titu.

Amplia hoc procedere, etiam interueniēte tacito consensu partiū. Ita tenet Spec. in tit. de teste. §. nunc tractandum. versic. debet quoq; iudex.

Limita tripliciter, vt per Ias. in d. l. 1. ff. de fer. col. 3. vbi etiam sequitur dictam ampliationē, & comprobat supra scriptam regulam simili decisione: & vide Felin. in d. c. cū causam. col. 14. vbi primas duas limitationes ex prædictis posuit, & latius quàm ipse Iason.

REGVLA DCCLIIII.

TESTES, qui semel productus dictis se nescire, vel recordari, & nūc iterato deponit super eodem negotio, non dicitur varius, vel vacillans: imò valet eius dictum. Glo. in cap. cum causam, quæ inter œconomum. in glo. 2. de testibus. tex. singular. secundum Baldum ibi, in c. 1. §. notandum. in tit. de notis feud. & voluit Ang. in l. quidam tabularum. ff. de furt. per tex. ibi, & ponit Hippol. l. ex libero. in prin. pen. col. ff. de quæst. vbi refert Bal. in alijs locis. & Rom. & Alex. idem firmantes.

Limita, nisi talis testis postquam dixit se nescire, esset cum parte locutus. Ita tenet Bal. in rubr. de controu. feu. & refert Hippol. vbi suprà, quod comprobat alijs similibus: & refert Roma. in consi. 505. incip. cū testis. vbi alias describit restrictiones.

REGVLA DCCLV.

TESTIS qui nō debuit examinari, examinatus facit indicium: firmat Bart. in l. maritus, post glo. ibi, vers. vlterius quæro. ff. de quęst. Bald. in c. 1. de confes. circa princi. Abb. in c. ex literis. de transact. in t. notab. plura allegat ad hoc Hippol. sing. 198. incip. testis qui non debet. Vide Hispane l. 9. tit. 16. parti. 3. quæ hanc regulam videtur comprobare, dum disponit, quòd si testis minoris ętatis quàm statuitur ibi, examinatus fuerit, facit præsumptionem.

Limita sex modis notabilibus, vt per Felin. in c. cum dilecti. de accusat. col. pen. & sequen. quem vide in materia optimè loquentem: & pro exēplis principalis regulę plura dicta doct. refert in d. col. penul. in princ. & quia prædicti casus sunt notabiles, & tibi opinor iocundum fore, eos volo summariè, omissis allegationibus, referre.

Primò fallit, nisi testis esset prohibitus examinari ratione ordinis: puta ante litem contestatam, vel parte non citata, quia tunc non facit iudicium.

Secundò fallit, nisi testis esset prohibitus interrogari: quia tunc interrogatus, non facit iudicium. vide eum.

Tertiò fallit, nisi lex resistat examinationi. vt quia dicit, non possit examinari, non sit admittendus, quod intellige, vt ibi.

Quartò limita, nisi lex requireret certum numerum testium, certo casu, quia tūc vnus solus nō faceret indiciū.

Quintò limita, ex hoc bene not. secundum eum, quando testi esset posita exceptio, pro quo allegat Aretinus, & dicit hoc non alibi: vide eum, quia in hoc latius loquitur.

Sextò limita, vt faciat indicium, sed non ad efficacem condemnationem: nisi suppleatur per alias probationes.

REGVLA DCCLVI.

TESTIS ita debet puniri pœna falsi, quando scienter tacet veritatem, sicut quando exprimit falsum: not. Bar. post Fulg. & Iacob. Butrig. in l. præscriptione. C. si contra ius vel vtil. publ. Idem Bartol. in l. ea quæ commendandi ff. de contrah. empt. probat text. & ibi hoc notat Abb. in c. 1. de crimine fal.

Limita quadrupliciter, vt per Ias. in d. l. præscriptione. col. 3. quam regulā prius ornat quatuor doctrinis notandis in proposito, quibus ampliatur.

REGVLA DCCLVII.

TESTIVM examinationem non potest iudex alteri committere, in causa criminali: not. Bald. Angel. & Salicet. per illum text. in authent. apud eloquentissimum. C. de fide instrument. not. glos. in c. at si clerici. de iudic. in glos. probatione. & in c. primo. de testib. cog. & in cap. constitutus. de fideiussor. probat tex. in l. 3. §. diuus ff. de testibus.

Amplia vno modo, & limita alijs quinq;, vt per Felyn. in c. cum causam. de testibus. col. antep.

REGVLA DCCLVIII.

TESTES non publicati, non faciunt fidem: notat Bart. in l. is apud quem. col. penult. C. de eden. facit l. gesta. vbi glos. & doct. C. de re iudic. glo. in l. 3. verbo, patiatur. ff. de his, quæ in fraud. credit. vide glos. & Bar. in l. solam. C. de testib. vide latè per Felin. in c. cum I, & A, 2. col. de re iud.

Limita tripliciter, vt per Ias. in d. l. is apud in col. 6. vide latius per Felin. in c. causam quæ. el 1. de testib. col. 4. vers. fallit 3. & sequ. col. vbi optima loquitur, & describit quatuor casus, quibus fallit prędicta regula.

REGVLA DCCLIX.

TESTES, qui aliàs non sunt idonei, in subsidium reputantur idonei, quando aliæ personæ haberi non possunt: probat text. in c. veniens. el 2. de testib. & in c. fin. quem ibi not. Abb. in 2. not. de testib. cogen. facit tex. in l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re milit. quod voluit per eum Bar. in l. in illa. in fin. ver. ff. de verb. oblig. probat glo. in verbo. & si tres. in cap. cum dilecti. de election. alia in c. 2. in glo. penul. & ibi hoc not. Abb. de arbit. faciunt dicta per Ias. in l. cum ea C. de transact. fin. colum.

Limita mirabiliter & singulariter & intellige quando ex natura illius actus qui venit probandus, alij testes non possunt haberi habitu, nec actu: vt in coniuratione, vel in conspiratione, in hæresi, & similibus, quorum delictorum est mos, vt semper soleant clam & in abscondito perpetrari: sed quando potentia potuissent plures testes interuenire, vt in homicidio, violentia, iniuria, & similibus, licet actu non interuenerunt, nisi tales minus idonei, tunc non procedit dicta regula. Ita limitat hoc singulariter Anton. in cap. tertio loco. de probationibus. vbi hoc dicit bene not. Felinus in quarto notabili. quod sequitur Francisc. de Curte in repetit. l. admonendi. columna 27. in fin. & sequen. ff. de iureiuran. quod dicit mirabiliter Ias. l. fin. columna fin. C. de his qui. vt indign. idē Ias. l. cunctos populos. in lectura 1. in fin. C. de summa trinit. & fide cathol. & voluit hoc sentire Abb. in dicto c. fi. in d. 2. notab. Et prædictam doctrinam Anton. dicit singul. Felin. in c. de cæterò. 1. colum. de testib. vbi dicit quòd non valet simpliciter ista consequentia: res non potest aliter probari, ergo testis inhabilis efficitur habilis, quia hoc debet intelligi cū distinctione, de qua supra: pro quo dicit quòd est melior text. de iure in cap. in literis. de testib. & illam limitationem ad prædictam regulam descripsit Hippol. licet prædicta non referat in singulari 73. incip. plures sunt qui allegant. vbi eam bene declarat, & refert Alex. idem Hippo. in l. infans. col. fin. ff. ad legem Corne. de sicarijs.

REGVLA DCCLX.

TESTES examinati & publicati faciūt fidem in alio iudicio, inter easdem personas: probat text. in c. causam quæ. lo 1. de testib. & in l. iubemus. C. de lib. cau. & in l. 2. ff. iudic. sol. in l. fin. penult. col. C. de testib.

Limita quinque modis, vt per Ias. in l. is apud quem. col. pe-

col.penul.C.de eden.vide Felin.in d.c.causam quæ. lo. 1. col.1. vbi hoc amplat quatuor notabilibus modis, & postea triplici limitatione moderatur in dubius col.seq.qua rum limitationum prima differt à descriptis per Ias. vbi suprà,ex quibus sex restrictiones habes ad regulam.

REGVLA DCCLXI.

TESTES quando loquuntur vno & eodem sermone præmeditato, dicuntur suspecti,vt in l.3.§.ideoq; diuus.ff.de testib.& ibi doct. Hinc est,quod si testes interrogati de tempore, dicunt omnes non recordari, reddun tur suspecti,not.Hostié. in c.ex tenore.de testib.vbi vide Fel.in c.2. eundem in c. cum causam quæ inter archiepiscopum col. 8. versic. 2. limita. eod. titu. vbi bene declarat dictam conclusionem Hostien.

Limita,si testes sunt bonę famę,quia tunc per tales testes probabitur. Ita tenet Bald. in titu.de pa.Constan. super versi.fin.qui allegat Ioan.And.in c.nihil.de verb.signi fica.refert ad hoc eundem Bald.Franc.Curt.in tract. de testib.col.6.vers.decimaquarta conclusio. & dicit ꝙ ita etiā limitat idem Bald.in l.tellium.C.de testib.3. col. vbi plus dicit secundum eum,ꝙ hoc committitur arbitrio iudicis an censeantur suspecti ratione subornationis, quod dicit perpetuo not.quamuis Ang.indistinctè tenuerit non valere dictum testium loquentium eodem sermone in l. si quis ex argentarijs. §.1.ff.de eden. secundum eandē Franc. vbi suprà,quem vide,quia se remittit. Et adde pro huius fallen.confirmatione,quæ posuit suprà,in regula,testis domesticus.7.fallentia.

REGVLA DCCLXII.

TITVLI multiplicatio in beneficialibus, est ad cantelā. Abb. in c.in nostra.de rescrip.bonus text.in c.post electionem. de concess.præben.

Limita tripliciter vt per Fel.d.c.in nostra.colum.3.

REGVLA DCCLXIII.

TITVLVM beneficij alicuius postquam superior approbauit,non potest amplius eum vexare: notat Anchar. in c.1.de regul.iur.in 6.idem & Domin.in c.ordinarij.de offi.ord.eo.lib. & in materia huius regulæ vide aliam sup. in verbo, possessio.

Limita tripliciter,vt per Felin.in c.licet Heli. colū.3.in fin.de simon.

Titulus.vide s.in ver.allegans.lo 3. & in ver. possessio.

REGVLA DCCLXIIII.

TORQVERI non potest homo liber, in causa pecuniaria,vt in l.diuus.ff.de quæst.

Limita dupliciter,vt per Hippol.in practica criminali. in §.expedita, in col.8.

Primò in causa pecuniaria graui & ardua: quia illa ęqui paratur criminali.

Secundò nisi causa ciuilis,& pecuniaria habeat crimen annexum.

REGVLA DCCLXV.

TRADITIO ficta circa dominium & possessionem idem operatur,quod vera : vt l.quædam mulier. ff. de rei vendicatione.

Limita sex modis,vt per Aret.l.1.§. quod meo. in col. 1.ff.de acquir.possess.

Transactio.vide supra,in verbo,calumnia.

REGVLA DCCLXVI.

TRANSIGERE de crimine adulterij non licet.Text.in l.transigere.de trāsact.C.huius regulæ rationem,omissis Bart.& Cyn.ponit Salic.ibidem sex oppoli.

Limita duobus modis,vt per Iasin d.l.transigere,col.2. numero 5.

REGVLA DCCLXVII.

TVTOR vel curator, licet habeat ius exigendi vel recipiendi solutionem,non potest debitori minoris facere pactum de non petendo. Tex.est in l. pactum curatoris. C.de pactis.

Limita tripliciter , vt per Ias. ibi, circa princip. & vide ibi Alex.qui ante eum posuit tres limitationes,quarum secunda differt à positis per Ias.

REGVLA DCCLXVIII.

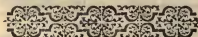
TVTORI vel curatori si testator relinquat liberationē pro administratione præterita , non videtur remissus dolus,nec reliqua. Tex.est in l. Aurelio.§. Caius.ff. de liber. legata.

Limita tripliciter,vt per Ioan.Crotum in l. nemo potest.col.20.ff.de leg.1.

REGVLA DCCLXIX.

TVTOR potest testator remittere confectionem inuentarij.Text.in l.fin.§ illo.C.arbitr.tute.vbi Bart. & alij.Notat Bald.in l.cum tale.§. Titius.ff. de cond. & demonstr.facit l.quidā decedens.ff.de administrat.tuto.& tenet Ias.in l.cum necessitatem.C.de fideicommiss.de quo singularius per Seguram in repetit.l. si ex legati.sol.3. col. 1.& 2.ff.de verb. oblig. vbi referendo Ioan. Andr. ponit duas vtilitates , quæ possunt ex tali remissione succedere.

Limita hoc,quia non obstante tali remissione testatoris,si iudex videt talem tutorem aliqua ratione suspectū, potest eum cogere inuentarium conficere. Ita limitat Iason vbi suprà,referendo solum ad hoc Ang.in cons. 144. in vide Bar.in l.nemo potest,col.2.in fi.ff.de legatis 1. vbi tenet,quòd si apparet quòd talis remissio est contra vtilitatem pupilli,iudex non debet sequi voluntatem testatoris,& sequitur Segura d.col.2.

REGVLÆ BARTHOLOMAEI SOCINI.

De litera. V.

REGVLA DXXIX.

VASALLVS seu emphyteuta feudū seu emphyteusim alienare non pōt,vt per doc.in c.quæ in eccle.de cōst.& in l. 2. C.de iure emph.& in c.potuit. de loca.

Primò fallit, nisi is, cui fit alienatio, velle supportare omne grauamē. dictū est singulare Bar.in l. nulli legali. de muniat.lib.11.pro quo facit l.2.ff.sol.matr.sed Lud. de Ro.in suo sing.in nu.43.incipien. in iure sunt regulæ &c. tenet cōtrariū,quia dicit esse cōtra casum in c. 1. de duobus fra. de nouo inuest.in vsib.feu. vbi nō pōt vasallus seruire per substitutū,neq; aliū subrogare & si diceretur quod nō apparet ibi quod voluerit supportare onera,respōdit ipse, ꝙ subrogatus debet esse ęquè idoneus,vt l.aggeres.C.de agr.lib.11.ergo secūdum eū debet intelligi ꝙ ea, quæ pro misit,sicut principalis promisit,alias nō haberet dubium.

Secundò fallit vbicunq; vasallus vel emphyteuta vēdit vel alienat saluo iure domini,vel ecclesiæ,& in instrumento dicatur saluo iure domini,vel ecclesiæ: nam tunc vasallus vel emphyteuta non cadit à iure suo.ita in effectu vult Bal.in c.1.in §.donare.in vlt.col.in tit.qualiter olim feudū alie.pot.& vide Bal.in tit.de pace Constan.in §.libellus.in 25.col.& in l.fin.C.de iure emphy.& vide d.Iac.de Alua. in c. 1.in prin.in antepen.col in fin.in tit.de prohi.alie.per Fed.& ibi Bal.in §.fi.in prin.in 3.col.versic. sed pone paret.& Iac.in c.1.in princ.in tit. quæ fuit prima causa bene ficij.dicūt quod licet sit dictū saluo iure domini,si tamen processum sit propter traditionem sub illa forma , ꝙ illa verba nihil releuant:quia cum nō sit denuntiatum domino,clam fieri videtur : & per consequēs dominus videtur contemni.Item in præiudicialibus non iuuat aliqua protestatio si adijciātur illa verba,nec aliter, nec alio modo:

hastæ fis.lib. 12.secundum vnam lectu.in l.Lucius.§. idē respondit.ff.ad municip.

Fallit 14.si respublica velit compellere ciues ad emendum frumentum, quod habet superfluum.vt l.1.C. vt nec lic.in empt.se exc.lib.10.vbi est tex.singu.secundum vnā lecturam.

Fallit 15. quando compellitur ciuitas habens magnam copiam frumenti tempore penuriæ ad vendendum illud ipsi ciuitati, & pretio viliori. text. est in l.scribentes. §. si quid inchoari.ff.de vsufruct.per not.in l.1.C.de epis.audi. & in l.1.§.cura.ff.de offic.præfec.vrb.& in l.fi.C.ad l.Iul. de annona.& in cap.1.extrà de emptione & venditione.

Fallit 16. in casu l.1.ff.de priuileg. credi. secundū. Lud. de Roma in d.l.2. sed ille text. parum facit.& in d. l. 1. vt infrà dicetur.

Fallit 17. si vasallus velit vendere feudum paternum: quia cogitur pro pari pretio vendere agnato proximiori. vt in cap.1.§. sed res.per quos fiat inuesti.in vsi. feud. sed hoc ius durat per annum. per text.fin.c. Titius. el 1. si de feudo fue. contro. col. 10.

Fallit 18. in casu l. 1. & l.quisquis. C. de omni agro deser.lib. 12.

Fallit 19. quia finito tempore conductionis potest conductor compellere tempu.relocare volentem ad sibi relocandum pro equali pensione.l.congruit.& l. prædia.§. fi. de lo. prædi.ci.C.lib.11.

Fallit 20. in casu. c. 1.extrà, de loca.

Fallit 21. in casu l.1.C.de vend.rerum fiscali. lib. 11.& l. 1.C.de reb.ali.non alie.

Fallit 22.in casu l.iubemus,& l.Zenonem.C. ad aduoc. diuerso iudi. secundum Lud.de Roma in d.l.licet.

Fallit 23. in casu l.licet,& l.necessario.ff.de in diem addictio.

Fallit 24.vt per Bar.in l.1.§.permittitur.ff.de aqua quoti.& æstiua.& in d.l. 1.ff.de priuileg. credi.& per eundem in l.si modo à Titio.ff.de verb. oblig. & per Bald. in c. 1. quemad. leu. ad fi. pertine. in vsib. feu. quia consanguineus eius,in cuius persona est finita emphyteusis. dominum iterum emphyteusim dare volentem compellere potest ad dandum sibi, pro hoc faciunt plura ex dictis: licet contrafaciat d.l.nec quicquam.& l. dudum. C. communia de success.

Fallit 25. in casu l. pen.in fin.ff.de act. quem not.Ang. in l.non amplius.ff.de lega.1.

Fallit 26.in casu l.2.§.dominorum.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& §.Sed & maior.Insti.eo.

Fallit 27. quia per nimiam feneritatē regiminis potest dominus ad rem suam vendendam compelli & sic iurisdictione priuari. vt ar.dictorum iurium in eiusdem concludit Bald.pro quo facit l.ex parte.ff.de adimen.leg. & c. literas. ad fi.extra,de restit.spol. & est text. singularis in c. 1.§.qui tenet.de pace tenenda. aliàs est. §.quicunque.

Fallit 28.in casu l.cū fundus,et sic in fundo.ff.de iur.do.

Fallit 29. si postquam vendidi partem fundi pro indiuiso,ille est mihi in totum adiudicatus: quia potest compelli emptor ad totum emendum.ff.de actio.emp.in l.Iulianus.ff.communi diui.§.fi.& vide gloss.in dicto §. Celsus.

Fallit 30. in casu l.qui tenet castrum.C.de feu.lib. 12.

Fallit 31. in casu auth.de alie.& emphy.§.si vero secundum prædictum.

Fallit 32. in casu l. vsuras. coniuncta gloss.C.de sol. vbi est glo. sing.quod creditor compelli debitorem promittere alio loco soluere si in eo loco, quo ante promiserat, securitatem non trahit mora.

Fallit 33. in casu §.quod si commode.Insti.de offi. iud. & in l.ad officium.C.communi diui.

Fallit 34. in casu l.item nihil.C.communia prædi.

Fallit 35. in casu l.ser.ff.de seruitutibus.

Fallit 36 in casu quem not.Bal.in l. 1.solut.matrimo. in scholare,qui potest compellere dominum domus ad locandum illam,si aliam commodam non reperit,& fuit dictum Guliel.in l.decernimus.C.de epis.& cleric.

Fallit 37. in casu l.2.§.deuenimus.vbi est text.sing. posse compelli agricultorem ad portandum victualia in ciuitate vt vendantur.

Fallit 38. in casu l.2.C. in quibus cau. serui pro præmio liber.

Fallit 39.in casu l.Pōponius §.verberatus.versi.item si forte.ff.de rei vend. & l. Lucius.ff. de euic. & l. Titius. de pollicitatio,& l.si priuatus.ff.qui & à qui.

Fallit 40.in casu not.per Dyn.& doct.in l.si cum dotē §.transgrediamur.ff.solut.matr.

Fallit 41. in casu l.si quis mores.§. imperatorem. ff. de excu. tut.

Fallit 42.in casu notabili c.placuit. vbi est casus singularis de iudice ecclesiastico & laico, qui diu litigauerant ad contractum concordiæ. secundum dom. Anto. in c.1. in fi.de mutuis petitio.adde etiam.l.æquissimum.ff.de vsu et habi.& ita habui de facto, & fuit obseruatum.

Fallit 43.in casu l.si quis homicidij.C.de accu.quā sententiam not.Bart.in l.si vim.ff.eod.tit.vbi vide.

Quadragesimoquartò, fallit in casu l. 3.§.1.ff. de recep. arbitr. vbi sing.dicitur electum in arbitrum inter cōpromittentes non compelli suscipere compromissum. quod nota ad limitationem l. 3.§.tamen.ff.de arbitris.

Quadragesimoquintò fallit, in casu auth.hoc iussu.C. de solutionibus.

Fallit 46.in casu l. 1.C.de colla.æris.lib. 10.& l. vlt.C.de agri.& censi.

Quadragesimosept. fallit in casu.l.1.C.de metal. li. 12.

Fallit 48. in casu l.penu.in fi.ff.de alie.iudi.mutan. causa facta.

Fallit 49.in casu l.si fundum. cum l.seq.ff. manda.

Fallit 50. in casu l.vnde quæritur. ff. commo. & l. is qui rem. ff.loc.

Fallit 51.in casu l. 1.§.furti.ff.nan.caupo.sta.

Fallit quinquagesimosecundò in casu capitulo placuit. de eo,qui finem fecit agnato de feudo paterno. vbi notarius cogitur pati se rogari de instrumento. & ita declarat Ioan.Andr.in addi.Spec.in rubrica de edi.instr.& in l.qui testamento.in fin.ff.de test.& Bald.in rubr. sed hoc limita nisi in aliquo officio steterit per quinquennium.C. de tabularijs. lib. decimò,vbi casus est singularis, secundò nisi factus fuerit prælatus, aut aduocatus, aut clericus. & hoc patet c. 1.de simonia.li.6.in tex.& in glo.secundò patet in c.licut.extrà,ne clerici vel mona. & c.vt officiū §. ad describēdos. de hær.in 6.per locum à speciali & eo casu quo compelli potest si non vult cōficere, repellitur à dicto officio. vt singu.determinat Bald.C.de postul.l. prouidendum. per illam regulam.

Fallit 53.in casu quē habes per glo.sing.in 2.d.c.si cum el.2.dicentem pauperibus per denuntiationem factam ab episcopo posse compelli diuitem ad præstandum eleemosynam.

Fallit 54.in casu l.fi.§.fi.cum ibi not.per Bar.ff.de pig. actione.

Fallit 55. in casu l.si decem.§.fi.ff.solut.matr.& l.si fundum per fideicommissum. de leg.1.

Fallit 56. in casu l.quemuis.C.de pigno.actio.

Fallit 57.in casu l.sancimus.C.de aduo.di.iu.l.2.in fi.C. de proxi.sacro.scri.lib. 12.quia nobilis vnius partis compellitur ad prestandum patrocinium.quam declara vt per Bart.in l.proxima.ff.de his quæ in testa.delen.

Fallit 58. in casu l.Paului.ff.de so. quos casus tene menti: quia possunt de facto occurrere, & per te potes si occurrerint,alias fallent. addere,de quibus Lud.de Rom. & Ang.in l.2.ff.solut.mat.

REGVLA DXXXI.

Venditio vltra dimidiam iusti pretij regulariter non valet a l.2.de rescin.vendi.cum simi.

ADDITIO.

Non valet. Vide Bald. in consi. 386. & in consi. 108. in 1. parte, & do Pe. Phi. Co n. in consi. .84. inci. copiose. in litera e, in 4. parte & in consi. 166 incip. circa per totum, in secunda parte. & in consilio. 20 ., incip. visis. in litera b, in 3. parte, & in consil. 56. incip. consuluit per totum eadem parte.

Primò fallit, vbicunque in instrumento dicatur quod quis vendit rem pro tanto, & illud plus quod valebat dedit & donauit emptori. ita tenet Bart. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig. quod habet locum etiam in habente errorem rei, vt not. Bar. in d. l. 2. in 4. col. & sequitur ibi eũ Bal. in l. cum filius. §. pater. de leg. 2. & idem tenet Ioan. de Imo. in c. cum contingat. 35. char. de iureiu. Pet. de Anchar. & Inno. in d. c. cum contingat. dicunt hoc esse verũ quando in instrumento diceretur, & illud plus quantumcunque sit: quia tunc per verbum quantumcunque, nõ habebit locum remediũ d. l. 2. vt ibi per eos: & istud fuit de mente Guliel. in l. si tibi 10. in princip. ff. de pact. vbi text. not. in l. fi. §. idem quęsiuit. & ibi Bar. ff. de condi. indeb. & ibi Bald. & in rub. C. de contrahen. emptio.

Secundò fallit vbicunque venditio facta esset cum decreto iudicis. l. 1. C. de prædijs curia. lib. 10. quam ad hæc ibi ponderat Bar. in verbo, immoderatus venditor & emptor iniustus inuenitur: sed contrarium tenuit Ioann. de Imo. & Ludoui. de Ro. in d. l. si quis cum aliter. per tex. in l. 2. C. de fide instr. & iure hast. fis. lib. 10. vbi propter iniustum prætium venditio rescinditur & tamen in illo contractu interuenit decretum iudicis requisitum: vt ibi, iuncta l. 2. C. si propter publicas pen. quia aliàs sequitur quod re ven. per minorem cum decreto nõ posset peti restitutio in integr. l. si quidem. C. de prædijs min. &c. Adde tamen ꝙ cum opi. Bart. concordat Ang. in consi. 148. inci. tutor vxoris. in fi. & idem tenuit ipse in l. 1. & idem tenuit Bal. in l. eadẽ, & in d. c. cum dilectus. de emp. & vend. sed eandem opin. tenuit Bart. in l. 1. C. de præscrip. 30. anno. sed vt idem dicit Bar. fuit defectum circa iustitiam pretij & sic rescinditur. & idem etiam tenuit Imo. in d. l. pretia rerum, & Bald. in repet. d. l. 2. in verbo, super quanta. C. de resc. ven. Abb. in d. c. cum causam. vbi per hæc alle. l. magis §. pe. ff. de verb. obligat. & in cap. 1. de reb. alie. non alienan. lib. 6. & ista pars de iure videtur verior.

Tertiò fallit, quando vẽditio esset facta ad publicũ incantum. Angel. in repet. l. sciendum. in 6. col. ff. de ver. obl. per text. not. in l. 1. C. de præ. cur. lib. 10. & idem tenuit in d. l. pretia. & in l. 1. C. de præscript. 30. annorum, per text. sing. in d. l. 1. C. de præ. cur. Bar. tenuit cõtrarium in l. 1. C. de præsc. 30. an. per tex. in l. si quos. C. de resc. ven. Lud. de Ro. idẽ tenuit in d. l. si quis cum aliter, sed Ang. in præal. l. pretia. respõdet quod ibi clare probatum fuit, quod fraus & ambitio interuenerint in subhastatione. quæ tamen responsio violat d. l. si quis cũ aliter, & ideo teneo opi. Bart.

Fallit 4. in adiudicatione insolidum facta creditori per iudicẽ, quæ habet vim quasi traditionis. vt l. à diuo Pio. §. pigno. ff. de re iudi. Bald. in l. ordo. C. de execu. rei iud.

Quintò fallit, in venditione facta per alium, quàm per dominum, putà per procuratorem: quia tunc non requireretur quod esset deceptus in dimidia: sed sufficit quod sit deceptus in 6. parte totius: vt sin. voluit Bart. in l. si societatẽ. §. arbitrorum. in 6. col. ff. pro so. iuncta l. vnde se. na. co. ti. quod tamen non firmat, sed contrariũ tenuit Lu. de Ro. in d. l. si quis cum aliter. per l. si voluntate. C. de resc n. vend. per quam l. ita tenuit Io. de Imo. in d. c. Quintaual. in 6. quęst. & idem tenet d. Abb. ibi. in a. art. & Imo. in d. l. si quis arbiter, in fi. ff. de verb. obli. Abb. in d. c. cum causam. quia imputari debet domino, qui talem procuratorẽ elegit. arg. l. cum mandato. §. fi. ff. de mino. circa quod vide etiam per Bal. in repet. d. l. 2. in 4. col.

Sextò fallit, vbicunque facta esset venditio in minus, quàm sit dimidia iusti pretij, cum hoc vt si pretium conuentum non solueretur, paciscatur vt suppleatur iustum pretium. ita tenet Bald. in cap. qualiter. de app. in prin. per rationem de qua ibi per eum.

Septimò fallit, quãdo quis esset grauatus à testatore de vendendo fundum Sẽpronio, & vendidit minus quàm esset dimidia iusti prætij: nam tunc non habebit locum d. regula. quod intellige tamen vt ibi per Imo. & Bald. in l. si fideiussori. §. meminisse. per illum tex. ff. de leg. 1.

Octauò fallit, in contractu transactionis. vt tenet glos. in d. c. cum causam, & ibi hoc tenet Imo. Inno. & Io. An. Petr. de Anch. & Spec. in titu. de empt. & vendit. §. nunc videndũ. uer. redat. Guliel. de Cug. in l. ex causa. C. de vsuc. pro emp. Bald. in l. ordo. C. de exe. rei iu. & in l. 3. §. 1. ff. de transf. & ibi gl. in verbo, debere Bald. in l. fi. §. 1. in prin. C. communia de leg. & idem in l. 1. in 2. col. C. de pact. & est tex. optimus in l. in summa. in princ. in verbo, nulla res, & ibi not. ff. de condi. inde. ad idem tex. in l. à diuo Pio. §. pignora. ibi, veluti, & c. ff. de re iu. & in l. si super. iuncta l. 2. C. de do. sed Bar. in d. l. si quis cum aliter. tenet contrariũ. dicit tamen quod haberi debet respectus ad æstimationẽ dubij euentus litis, super qua transactio est facta & non ad veram estimationem rei. & ita intelligit glo. in d. l. Lucius. ff. ad Trebel. & idem tenuit Ray. Bart. & Angelus, & Imola, & Ludouicus de Roma, in d. l. si quis cum aliter, & Io. de Imo. in d. c. Quintauallis. in 6. char. de iureiurando. Car. & Abb. in d. c. cum causam. de empti. & vend.

Nonò fallit, in contractu feudi quia feudum sapit naturam gratiæ. vt not. in Spec. in tit. de feud. §. nunc videndũ. ver. sed nunquid. refert Bal. in d. l. 2. vers. an habeat locum.

Decimò fallit, in cõtractu emphyteutico: vt dicit Spe. in d. ver. §. nunc videndum. sed Bald. tenuit cõtrarium, & bene, in d. l. 2. ver. sed nunquid. & est ratio quia ille contractus emphyteusis similis est locationi: vt in §. adeo. Inst. loca. in qua constat remediũ d. l. 2. habere locum etiam in omnibus contractibus bonæ fidei: vt ibi per glo. & doct.

Vndecimò fallit vbi super contractu interuenisset iuramentum ex certa scientia: vt not. Bal. in l. quæ sub conditione, §. 1. ff. de condi. instit. nisi aduersarius eum induceret ad iurandum suis persuasionibus: quia tunc non obstante iuramento à tali scientia retractari potest venditio quantumcunq; iurata, sicut etiam posset retractari si sit interpositũ est per errorem facti: vt colligitur ex not. text. d. l. 2. vers. nono quæro.

Duodecimò fallit, vbicunq; quis renuntiat beneficio illius l. quia renuntiãs est similis scienti. l. quæritur. §. si venditor. ff. de ędi. edic. nisi renuntiatio processerit ex renuntiantis simplicitate, vel facilitate. nam tunc non præsumitur scientia, sed error: nisi talis renuntians appareat certificatus de beneficio d. l. ita not. dicit Bal. in d. l. 2. versi. quarto quæro. si autem renuntiaret omnibus beneficijs talis renuntiatio non porrigitur ad renuntiationem illius l. & de materia vltra prędicta vide Bart. in d. l. si quis cum aliter. vbi etiam ponit an remedium. d. l. 2. habeat locum in transactione, in qua quis fuit deceptus vltra dimidiam iusti pretij, & communis conclusio est quod sic. & vide etiã plenè per Bal. in repe. d. l. 2. & circa istam transactionem vide, & adde dato quod cessaret remedium d. l. 2. tamen si apparet contra me motam esse litem, super qua transigendo deceptus sum, tunc transactio est ipso iure nulla text. est not. in l. in summa. de cond. inde. & pręd. adde quod remedium d. l. 2. non tantùm competit venditori, sed etiam emptori. vt not. glo. in præal. l. 2. & ibi not. tenet Bart. & Bald. & etiã creditori, vt si res obligata sit vendita vltra dimidiam iusti pretij. vt est glo. not. in l. vend. §. 2. ff. de bon. autor. indi. pos. secus autem si ipse creditor illam rem in solutum accepisset, & iudicis autoritate. vt Bal. in l. 1. C. de exec. rei iudi. & de materia vide plene per Can. in c. cum causam. de empt. & vendi.

REGVLA DXXXII.

VENDITOR nolens de euictione teneri, ad prætij restitutionẽ tenetur. l. emptor. §. ibidem. ff. de act. empt.

Primò fallit quando dixisset nolle teneri de euictione, si res euincatur per talem causam, puta libertatis, nam si euincatur res non tenebitur etiam ad prætij restitutionẽ. vt est gl. sing. in l. qui libertate. ff. de euict. in princ. & not. Bald. ibi, & Salic. in l. 1. C. de peri. & commo. rei ven.

Secundò fallit in iudicio fa. ercis. vt est gloss. sing. in l. si quis familiæ. C. fa. ercis. & not. Ang. in l. 1. C. de confes. & Bald. in l. antea. C. de omni agro deserto. lib. 11.

Fallit 3. quando esset actum ex vtraq; parte, vt neuter teneretur. per d. glo. in l. si quis familiæ.

Fallit 4. quando esset dictum quòd nullo modo teneretur, vt in l. si dubitetur. C. de euictio.

REGVLA DXXXIII.

VENDITOR an & quibus casibus de euictione non teneatur.

Primus casus est, quando emptor ita & taliter se impediuit, vt putà quia egit perquirendo, an aliquis alius esset dominus rei, & sic sibi fuit euicta, nam tunc non poterit agere de euictione. tex. est cum glos. not. in l. si dictum. §. si cum posset. ff. de euiction.

Secundus casus est, quando venditur vniuersitas rerũ, & aliquæ res euincuntur; nam venditor non tenetur de euictione. casus est in l. 1. C. de euictio.

Tertius casus est, quãdo scienter emerit rem alienam, nam non poterit agere de euic. nec etiam ad pretium l. quæritur. §. fin. ff. de ædi. edic. tamen fiscus vẽdicabit pretium à venditore. glos. est not. quam ad hoc alligat Paul. de Cast. in l. si quis familiæ. in 3. oppo. ff. famil. ercisc.

Quartus casus est in l. si prudentiam. ff. de euictio.

REGVLA DXXXIIII.

VENDICANS rem suam, possessori pretium, quod alij soluit, auferre nõ videtur l. si mãcipium. C. de rei ven. & ibi Paul. de Cast.

Primò fallit, vbi fuit conuersum in vtilitatẽ, vt in l. emptor. ff. de rei vend. & not. Paul. de Cas. in d. l. si mancipiũ. & not. in l. 1. §. 1. quod met. causa. in verbo, eccle. in glo.

Secundò fallit, vbi pecunia esset soluta per vendicantẽ quia tunc amplius illam petere non posset, si ille recipiẽs erat in bona fide, vt est casus sing. & ibi Paul. de Cast. not. in l. seruus. ff. de condi. inde. idem tenet Paul. de Cast. in l. in ciuili. ff. de furt. vbi omnino vide.

Tertio fallit, nisi ille possessor emisset rẽ à fure animo dandi ipsam domino, vt not. singu. Bald. in l. 1. C. de nego. gest. ver. sed quid si ille qui rem emit à fure bona fide postea vendidit, an potest ei dominus rei condicere saltem illud pretium quod postea vendidit, dic quod non, vt not. potest colligi ex his quæ not. Paul. de Cast. in l. cum seruus. in 2. colum. 3. quæst. principali. ff. si cert. peta.

REGVLA DXXXV.

VERBA aliquid operari debent l. si quando §. 1. ff. de iureiuran. cum si.

Primò fallit, quando possunt aliquid operari si datur sanus intellectus, secus si non possunt aliquid operari dando sanum intellectum. gloss. in l. 1. ff. ad municip.

Secundò fallit quãdo nullo modo possunt operari, quia materia subiecta non patitur, nam vbi vera ratio non cõuenit, ibi nec dispositio loquẽtis. ut l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. & l. accusare. §. omnibus. ff. de accus.

Tertiò fallit, quando verba nõ possunt operari propter impossibilitatem, quia impossibilium nulla est obligatio. l. impossibilium. de regulis iuris. vel propter verborum repugnantiam, tunc neutrum valet, vt l. vbi repugnan. de regu. iur. vel propter obscuritatem. nam si verba sunt ita obscura quod nullum intellectum valent sustinere, nõ valet scriptura. iuxta text. in l. qui test. ff. de re iud. & not. Bald. in l. voluntatem circa princ. C. de fideicom. vel propter voluntatem probrosam vel ineptam quod tenetur, vt est text. Instit. de leg. §. fi. & in l. seruo alieno. §. 3. & l. turpia. in princ. ff. de leg. §. hæc autem constitutio.

Quartò fallit, quando verborum expresio resultaret contra ius, vel eius intellectum, nam tunc talis verborũ expresio nihil operatur, sed debent reduci ad partem dispositam de iure communi, vt est casus in c. tantùm que. de soquest. pos. secundum Dom. in c. si Papa. ante fin. in princip. de priui. in 6. facit quod not. in l. fi. §. in computa. C. de iure delib. & l. 2. C. de noxa.

Quintò fallit, quando ius cõmune disponit quòd expresio verborum non operetur in totum id quod sonat. vt est casus cũ glo. in c. si duo. de proc. in 6. vbi patet quod licet instituantur duo in solidum cum clausula, quòd non sit melior conditio occupantis. nihilominus illa clausula non operatur in totum, vt ibi, & hæc not. Domini. in d. c. si Papa. ad fin. princ. facit c. inter §. secus. de fide instrum.

Sextò fallit, quãdo illud, quod expediretur, totum erat ex dispositione iuris communis, nam talis expresio in homine operatur, vt est casus in c. quia. de procu. & in c. si custos. de iureiur. cum talis expresio soleat teneri quod plus specialiter iniungitur, quam generaliter concluditur. 23. dist. quanquam. & c. si aduersus. de hæred. & in l. item apud Labeonem §. hoc edictum. ff. de in integ. rest. sed si id quod conceditur non erat ex toto de iure communi, sed in parte, tunc oportet quod aliquid operetur, vt est casus in d. c. si Papa. & ibi d. Do.

Septimò fallit, quando verba se habent vt genus & species, & præmittitur genus, quia tunc verba generalia secundũ genus non operantur. vt est text. in l. sed si alienatur. ff. pro so. & ibi Bart. nam vbi est lucrum est genus, & quæstus est species, & non restringitur significatio lucri, vt intelligatur de lucro & quæstu. & est ratio, quia statim post genus subiungitur species ipsi generi, et ideo ponitur expositiue vel declaratiue, vt not. Bar. in l. quæsitum. §. si cui fundũ. in fi. 2. col. de fundo instructo, vel alia ratio potest esse, quia ibi intellectus ille assumitur, quia sic cõmuniter fieri solet, vt l. eorum. ff. pro socio. & Bar. in d. l. quæsitum. §. si cui fundum.

Octauò fallit, quando stipulatio interuenit, & ideo aliquid non additur, vt est casus, & ideo no. in l. qui sic. ff. de verb. obli. & hoc modo licet nõ operetur augmentũ obligationis, tamen operatur nouando obligationem & actus qui tollit primam & aliam vestitur, & præscriptio longi temporis durat.

Nonò fallit, quando aliquid exprimitur in his quæ veniunt à voluntate, & sic fit expresio ex superabundanti, nam tunc talia verba nihil operantur, quia in ea causa obligationis tollendæ & in contractibus inseritur ius cõmune & non læditur, vt l. qui mutuam. §. manus.

Decimò fallit, qñ fit expresio, quæ tacite inest, quia tũc nihil operatur. quod procedit quando exprimuntur eo modo quo tacite insunt, secus si exprimuntur aliter quàm insint, vt quia fit expresio ad finẽ vt actus, qui erat purus efficiatur per expresionẽ cõditionalis, quia illa expresio aliquid operatur, & ita ꝓcedit gl. de elc. c. 2. & c. j. de despõs. impub. & c. si Papa. in fi. de priu. in 6. & no. Bar. & doc. in l. 3. ff. de leg. in d. l. j. ff. si pẽdẽ. appel. mors interu.

REGVLA DXXXVI.

VERBORVM proprie significationi statur, nec ab ea recedendum est, imò à iudice illa spectanda est, vt not. Azo. in summa. C. ne fide. dot. dentur. & Alb. de Ro. in l. 1. si cert. petatus.

Primò fallit, quando lex verba aliter interpretatur, vt not. in l. si paterfa. ff. de hære. insti. & not. Bal. in l. voluntarius. C. de fideicom. & in l. quamuis. ff. de vsufruct.

Secundò fallit, quando ratio verborum vel ipsa mẽs aliter vellet, quia standum est sensui potius, quàm ipsis verbis. not. Archi. in c. propter tua. de rescript. in 6. vbi dicit quod non est recedendum à significatione vocabuli, nisi cõstet cõcedentẽ aliter intellexisse. de hoc est tex. in 4. nõ

aliter.de legat.3.& not.Ioan. And.in c. episcopus. de rebus ecclesi. non alie.

Tertiò fallit ratione adiunctis:quia tunc receditur à verbis & eorum propria significatione. vt l. seruus. §. quinque.ff.de lega.1.

Quartò fallit, quando verba in proprio significato nihil possunt operari:quia tunc trahuntur ad proprium intellectum. secundum Ang.in l.si cum antea. per illú text. de do.ante nupt.C.& probatur in l.si cú angusti.ff.de ser. & in l.Proculus.ff.de vsus.

Quintò fallit quia causa honestatis seruandę à significato proprio debemus recedere,vt not. Ang. in l.quinq; §. parentes.C.de in ius voc.

Sextò fallit,quando ex natura contractus,vel subiectæ materiæ à significato proprio vocabuli receditur, vt in l. insulam. de præscriptis verbis.& in l. si stipulatus.in prin. & ibi not.ff. de vsur. & in l.si vna. in princi. ff. loca.& ibi etiam not.Alb.in l.1.ff.de bon. pos.

Septimò fallit, quando verisimile est loquentem aliter intellexisse, quæ verisimilitudo ex multis cognoscitur, vt in l. seruus propriũ. §. si.de leg. j.& Dyn.in c.inspicimus. de reg.iur.in 6.& hoc not.Bar.in l.non aliter. de lega.3.

Octauò fallit propter consuetudinem vsus loquẽdi, vt l.liberorum. §. quod tamen Cassius. de leg. 3. & ibi not. Bart.& per Bart.plenè in l.Labeo.de sep.vio. & in l. cum verum.in vlt.col.C.de fideicom.& est casus in l. si quis vitium. in §.fi.cum l.se.ff.de vi.tri.& oleo le. nam in expositione vocabulorum attendendus est vsus loquendi & consuetudo.l.anniculus.la 1.ff.de verb.sign. in princ.& not, Bald. in pen.col.de capi.Corradi.

Nonò fallit propter naturam depositi, & maximè vt sententia valeat: vt est glo.sing.in l.non puto §.1.ff.fa.erc. secundum Bald.in d.l. cum verum. nam verba sententiæ debent intelligi sanè, ita quod sententia adaptetur negotio & negotium sententiæ,vt sententia valeat & non pereat:vt not.Bald.in c.cum super. in fi.pen.col.de re iudi.& not.in d.l.& non puto.§.t.igitur,&c.

Decimò fallit propter rationem,quia verba sunt intelligenda secũdum rationem: cũ ratio verbi repugnat.quia ratio legis est anima legis.l.cum mulier.ff.sol.mat. & in l. cũ talis.§.falsam.ff.de condi.& demon.& per Dy. in c.fi. de re iud.in 6.& per Bal.in l.nõ dubiũ.in 5.col. C. de legi.

Vndecimò fallit, quando ex verbis sequeretur aliqua absurditas, per l.nã absurdum.ff. de leg. & per l.si quis ita vulneratus.ver.quod si quis absurde.ff.ad l. Aqui. & per l, 1.§.nunc quæritur. in verbo,absurdum.& ibi gloss.ff. de publi.& per not.in l.diuortium.in princ.ff.solut. matrim. & per c.cum satis absurdum sit. de offi.deleg.& de offi.vicarij.in c.clericos,& etiam not.Alb.de Rõ.in l.1.ff.de bo. pos.allegat ipse notata in l.1.§.qui in perpetuum.ff.si ager vectig.& in l.minor.§.si seruus.ff.de euictionibus.

Duodecimò fallit,quando absurdus verborum intellectus continet iniquitatem: quia tunc recedimus à verbis & intelligimus secundum proprium significatum: vt probatur in l.scire oportet.§.& si maxime.ff.de excu.tut. secundum Bald.in d.l.non dubium.in 5.col.

Tertiodecimò fallit, quando res esset mali exẽpli: quia tunc non staretur verbis,sed recederetur à proprijs significationibus.ar.l.aut facta.§.fin.ff.de pœnis.& in l.& siquis aliquid.§.qui ad omnes.eod.tit.& in l.exem.C. de proba, & in l.1.C.de pre.

Quartodecimò fallit, quando subesset publica vtilitas quæ hoc suaderet: quia tunc potest à verbis recedi: sed quando est sola priuata, tunc statur verbis.l. prospexit.ff. qui & à qui.& no.in l.scire oportet.§. & si maxime.ff. de excu.tut.facit l.1.in fi.C.de cad tol.& authent.res quæ.C. communia de leg.& in l. vtilitas C.de primipilo.libro.12. & facit c.licet.ante fi.de regularibus.

Fallit 15. quãdo verbis & eorum propriæ significationi non inuenitur finis vel principium,vt est text.not. in l. naturaliter.ff.de vi.tri.& oleo le. facit l.eum qui hæres. in prin.ff.de verb.oblig.

Sextodecimò fallit,quando sequitur impossibile, si staretur verbis,& propriæ significationi: vt probatur in l. 1. §.si insulam.ibi,quia impossibile est.ff.de sump.l. impossibilium.ff.de reg.iuris.

Decimoseptimò fallit,quando sequitur perplexitas: vt l.si Titius.ff.de verb.oblig.

Decimooctauò fallit ratione conditionis personarum: nam si conditio personarum non exigit intellectum proprium stamus improprio.l.filiusfami.ff.de do.& not. Albe.de Ros.in l. 1.ff. de bon. possess. & per hoc est optimus tex.in l.plenum.§.equitij.ff.de vsu & habitatio.

REGVLA DXXXVII.

VERBA præsentis temporis ad futura non porrigũtur l.si stipulatus fuerim.§.cum stipulamur.ff. de ver.obl.

Ampliа non solum procedere quãdo fuit dictum in stipulatione per verba importantia necessitatem,sed etiam per alia verba simpliciter posita. per tex.in l.cũ illud.§.1. ff.qñ dies legati ced.& Pau.de Cast.in d.§. cũ stipulamur.

Primò fallit,quando testator grauasset hæredem soluere debita Titij: quia tunc tenetur soluere etiam debita cõditionalia,& in diem. argumento l. si seruitus.ff.de serui. vrb.præd.& Pau.de Ca.in l.si ita præscripsisset.ff. de le.2.

Secundò fallit in casu statuti, quo cauetur quod volens vendere rem immobilem,teneatur vendere ad cridas, & prætendens ius in tali re, debeat cõparere infra sex menses;aliter,&c.quia creditor cõditionalis vel in diem comprehenditur. de quo per Cu.in d.§.cum stipulamur . pro quo facit etiam quod voluit Ias.in l. t.in fi.ff.si cer.peta.

Tertiò fallit,quando nullum debitum purum subesset: quia tunc comprehenderetur debitum in diẽ vel sub conditione.argumento l.fundus qui locatus.ff.de fundo instr. vt per Bald.& Pau.de Cast.in d.l.si ita scripsisset.

Quartò fallit in promissione vicissitudinaria: quia mutua promissio facta inter duos principes de non recipiendo rebelles alterius, infertur etiam ad futuros bannitos & rebelles: secus autem in simplici promissione: vt per Ange.in consi.292. inci. in anno domini. & in consi.260. incip.punctus est.

Quintò fallit,quando dispositio inducta per viam priuilegij efficeretur temporalis intelligendo solum de præsentibus quod esset contra naturam priuilegij , vt per Gemi.in c.fi.de verb.sign.in 6.

REGVLA DXXXVIII.

VICTOR non appellat ab expensis,sed obtinet de ipsis coram eo ad quem victus appellabit l. fi. C. quando prouo. non est neces.

Primò fallit, quando iudex expressè absoluisset reum ab eis:quia tunc oportet victorem appellare:secus autem quando primus iudex nihil dixit,vt probatur in c. significauerunt. de excep.

Fallit secundò,dummodo victus appellet,secus autem si non appellat: quia tunc potest victor appellare ab omissa condemnatione expensarum,vel earum absolutoria:vt doct.in d.c.significauerunt.

Tertiò fallit,dummodo expressè fuerint in actis petitæ expensæ:aliàs non potest victor appellare ab omissione earum tacitè vel expressè,etiam victo non appellante. de quo per Abb.in d.c.significauerunt.& Bald.in d.l.fi.& Bart.in l.quicquid.ff.de iud.

REGVLA DXXXIX.

VIM vi repellere licet.l.vt vim.de iust.& iu.& in l.1. C. eo.titu.& ibi docto.

Primò fallit,cum infertur à patre, qui potest vim illam inferre:quia tunc non licet vim vi repellere: puta quia pater & dominus castigat filium vel seruum:quia tunc non licet illis se defendere.vt tenent doct.in l.4.ff.ad le. Aquil.

Secundò fallit, qñ infertur à persona publica, putà si iudex mandet aliquẽ fustigari,quia nõ licet ei se defendere.

Tertiò

Tertiò fallit, quando repelleret vim ex interuallo: secus si facto læsionis illegitimæ defenderetur, quia tunc non licet. ita dicit Bart. in d. l. 1. C. vnde vi. & idem Bar. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. idem etiam plenè in l. 2. §. cum igitur. ff. de vi & vi arma.

Quartò fallit, quando repello immoderate & sine moderamine inculpatæ tutelæ. tenent doct. in l. 1. per illum text. C. vnde vi.

REGVLA DXL.

VIM alieni facti alteri repellere non licet, vt est glo. nnt. in l. Titium. ff. de fideiuss.

Fallit nisi esset aliquis sibi coniunctus, vel esset socius: quia tunc talis poterit repellere vim alteri factam, vt est glo. singul. secundum Bal. in l. apud Labeonem. quod not. in cap. si vero. de sentent. excommun. sed in contrarium facit tex. in l. cum fundum. ff. de vi & vi arma.

REGVLA DXLI.

VIOLENTIA illata à iudice, cui subditi sumus alicui sibi nec defendere nec resistere licet: secus si est illata à priuato. gl. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure.

Primò fallit si vt priuata persona exercet officium suũ: secus si vt iudex, ita tenet Lud. in l. non videtur. §. qui. ff. de regu. iuris.

Secundò fallit, quando manifestum esset quod factũ iudicis esset iniustum, quia licitum est sibi resistere, secus si esset dubiũ vel prohibitũ. C. de iure fisc. & de metall. lib. 10. l. denotat. & quod not. in l. 2. ff. si quis ius voc. nõ ierit.

Tertiò fallit si grauamen esset irreparabile, licet dubitetur an iuste faciat vel non; nam hoc casu potest resisti. l. si quis prouocatorum. de ap. non reci.

Quartò fallit in magistratibus, ar. l. nisi finito. §. si furiosi. de tute. & quod notat Barto. in l. de pupill. §. si quis. de oper. no. nunt. & hoc tenet Bal. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. prout refert Paul. de Cas. qui ponit ibi prædictas fallẽtias.

REGVLA DXLII.

VNA & eadem res diuerso iure censeri non debet. l. eũ qui ædes. & ibi Bart. ff. de vsucapio. can. cognouimus. 12. quæst. 2. contra hęc vide tamen Bald. in l. 1. C. de ser. fugit.

Primò fallit prædicta regula quando interueniũt diuersæ personæ, quia tunc vna res diuerso iure cẽsetur. l. si quis præferendum. in fine. ff. de furt.

Secundò fallit propter necessitatem diuersorum temporum, vt probatur in l. 3. §. fideicommissariã. ff. de hær. instit. pro quo facit, quia consideratis diuersis respectibus & contraria procedere possunt, vt plene per Rochum de Cur. in rub. de consuet. in princip.

Tertiò fallit quando fictio & veritas concurrunt: vt in casu l. 2. ff. ad Maced.

Fallit quartò, quando plures sunt dispositiones & diuersi effectus. vt probatur in lege, si seruo. ff. de hæredibus instituendis.

Fallit quintò quando effectus esset nullus, vt in casu legis, pater Seuerinam. §. cõditionum. ff. de conditionibus & demonstrationibus.

Fallit 6. quando esset diuersitas iuris; vt not. per Aret. in l. 2. in princi. ff. si cert. pet.

REGVLA DXLIII.

VNA determinatio respiciens plura determinabilia debet ęqualiter ea determinare. l. quauis. C. de impu. & l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. cum simil.

Primò fallit nisi maior fauor esset in vno ex determinabilibus, quã in alio, quia tunc non determinat æqualiter, vt probatur in l. si ita scriptum. ff. de ma. test. & per Alex. in l. in testamento. C. de test. mil. & in consil. 97. incip. viso instrumento. in 4. vol.

Secundò fallit quando est diuersa ratio in vno determinabiliũ magis quàm in alio, per l. Caius. ff. sol. matr. & per l. iuncta gl. ff. de officio proconsul. vt per Ang. §. hinc nobis. auth. de hær. & Fal. de quo tamen vide per Alex. in l.

Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & posth.

Tertiò fallit & procedit prædicta regula in dispositione voluntaria, secus in necessaria, vt si testator institueret filium & nepotem ex eo: quia non intelligitur pariformiter instituere, vt primo filius sit hæres, sed si contingeret φ filius moreretur nepos esse heres; vt probatur in l. Gallus. §. 1. & ibi Alex. ff. de liberis & posthumis.

REGVLA DXLIIII.

VOVENS & professionem faciens, in monasterio semper manere debet, nec exire potest: vt per Can. in c. sicut ex literis. de iureiur.

Fallit primò quando vellet exire ad arctiorem religionem, cum possit hac de causa de monasterio discedere, petita tamen prius licentia à superiore, quamuis non obtenta. extrà de reg. iur. c. licet.

Fallit secundò, quando vellet transire ad monasterium æquale talis obseruantiæ, cum tunc possit, petita prius licentia & obtenta. iuxtà not. in d. c. licet, & c. cum singulis. de præben. in 6. vbi de his plenius.

Tertiò fallit, quando vellet exire ad tempus, putà, prò vtilitate monasterij; cum possit abbate precipiente, vt in d. c. sicut ex literis. de iureiur. vbi de hoc.

Quartò fallit, quando exiret, vt sit in studium, cum tũc exire possit cum licentia prælati, iuxta no. in c. 2. extrà, ne cleric. vel mon. in 6. vt vult dom. Ioan. Andre. in d. c. sicut ex literis.

Quintò fallit quando monachus delinqueret; cum tunc propter delictum eijciatur à monasterio, & in ergastulo recludatur. iuxta not. in c. quanto. de officio ordinarij, & in c. dilectus. de simo. in c. quoniam, & c. veniens, vbi plenè.

Et hic sit finis huius nostræ vtilissimæ lucubrationis, quàm ideo libenti animo suscepi, vt adolescentulorum animi ad leges neoptolemi, facili & periucunda lectione ad eas capessendas assuescerent, quod an conducibile fit, lectori iudicandum relinquo. Ad laudem indiuiduæ Trinitatis, qui viuit & regnat in æternitate. Amen.

REGVLÆ IOANNIS BERNARDI DIAZ.

De litera. V.

REGVLA DCCLXX.

VACATIONIS modus omnis comprehenditur, quando nullus exprimitur, & non oportet facere mentionem de modo vacationis. Lap. alleg. 6. col. 2. doct. in c. susceptum. de rescript. lib. 6. Felin. in cap. in nostra col. 22. de rescript.

Limita quinque modis, vt per eum ibi, col. 23.

REGVLA DCCLXXI.

VASALLVS potest sibi acquirere nouum vasallum in feudando ei feudum, etiam sine licentia superioris domini. Glo. est in verbo, feudum. in c. quę in ecclesiarum. de constit. & videtur expressum in §. similiter. in tit. de lege Corradi. in vsib. feud. not. Abb. in c. transmissa. per illũ text. in 4. not. de foro compe. Bald. in c. 1. in fine princ. qui feud. date poss.

Limita & declara hanc regulam sex notandis modis, vt per Felin. in d. c. quę in ecclesiarum. 21. col.

REGVLA DCCLXXII.

VASALLVS inuito domino, renuntiare potest feudo. Tex. est in c. 1. de vasal. qui contra constit. Lotha. in vsib. feud. tenet. Arch. in c. de forma. 22. q. 5. Bal. in l. 1. 12. quæst.

quæst.ff.de rer.diui.& in l.cum Archimedor.in fin.C. vt in poss. legat.

Limita quinq; casibus, vt per Felin.in c.quæ in ecclesia rum.24.col.cum sequent.de constit.

REGVLA DCCLXXIII.

VASALLVS potest alienare feudum, diuidendo ipsum inter se, & alium conuasallum eiusdem feudi. Tex.est in c.1.§.præterea ducatus.de prohi. feud.alien. per Federic. bonus text. in c. 1. in princ. ibi, non est libellus, & c. de alien. feud. paterni. Notat Bald.in l.si plures.2. col. C. de condi. inser.confirmat Felin, in c. quæ in ecclesiarum. col.28.de constit.

Limita tripliciter, vt per Felin. ibi, col.29.

REGVLA DCCLXXIIII.

VENDITIONIS appallatione, etiam aliæ species alienationis continentur. Text.est not.in l.sicut.§. venditionis. ff. quib.mod.pign.vel hypot. solut.in l.statu liberi à cæteris.ff.de statu liber.quem dicit meliorē de iure Bal. in l.2.C.de vsu.pro empt.tex.ibi,Bart.in l.voluntas.C.de fideicom.glos.in c.2.in verbo,iudicium. de postula. & ibi Abb. in c.1.in 1.notab.de his quæ fiunt à prælat.

Limita primò,nisi facta mentione vēditionis,fiat mentio de pretio.

Secundò fallit,nisi verbum venditio, proferatur in materia,in qua super alienatione est tradita certa & determinata forma.

Tertiò fallit,nisi verbum venditio,proferatur in materia stricta.

Quartò,nisi tale verbum proferatur à prætore vel à iudice. Has limitationes descripsit Felin.in c.fi.col. antepe. de accu.quem vide pro eis,& de materia vide Ias. in repe rit.l.filiusfamiliàs.§.diui.ff.de leg.1.in 1.lect.col. pen. numer. 106.in 2. num. 103. vbi ponit tres limitationes ad regulam, similem huic, scilicet quòd venditione prohibita, intelligitur prohibita donatio, & omnis alienatio, ex quibus poteris duas alias limitationes sumere ad hanc regulam.

REGVLA DCCLXXV.

VERBVM volo,cum infinitiuo, in actibus inter viuos, non disponit, vnde per verba ista,volo eligere, simpliciter prolata, non inducitur electio. Doctrina est Bartol. in l.serui electione.ff.de legat.1.per quam ibi Ias.col,5.ponit prædicta verba.

Limita tripliciter, vt ibi per eum.

REGVLA DCCLXXVI.

VERBVM conuenit, vel promisit, positum in instrumento, intelligitur per stipulationem, tenent doctor. magis communiter in l.lecta.ff.si cer.pet.licet Bart.ibi de verbo conuenit, contrarium teneat, cui assentiuntur. Ange. & Alex.

Limita sex modis, vt per Ias. in d.l. lecta.col.5.

REGVLA DCCLXXVII.

VERBVM vel participium præsentis temporis, in dubio est canon latæ sententiæ. Gloss.est in l.si quis maior.verbo,infamia iuncto tex.in verbo,notatur.C.de trāsact. quam ibi sequuntur Bartol.Bald.Salic. & scribentes. Alia expressior in l.1.verbo, afficeretur.C.ne liceat potēt. alia l.sicut.in verbo, minimè,C.de test. mil. & in l. si quis in tantam. in glo.magna.versi.quartò, quæro. vbi docto. C.vnde vi.Dec.in auth.cassa & irrita.2. oot. C. de sacros. eccele.Fortu.de vlrim. fin. char. fin. vers. quadragesimus nonus casus.& ali j plurimi,quos refert Andr.Tiraquellus in repetit.l.si vnquam.C. de reuocandis donationib. verbo, ipso iure. col.314.nume.17.& dicit communem numer.20. licet plures alios contraria tenentes ibi referat;& nume.sequeot. plura iura,quibus facit satis teneodo com munem.

Limita hanc conclusionem tribus modis,vt per Andr. Tiraquel. vbi suprà.

REGVLA DCCLXXVIII.

VERBVM vel participium præteriti temporis,in dubio est canon latæ sententiæ. Glos.est, quam ibi valde notat Bal.in l.iubemus nulli.§.œconomus. verbo, probetur C. de sacrosanct. eccles. similiter in lege, in criminali. C.de iurisdict.omn.iudic. verbo,habeatur. glo.in l. si quis maior. verbo, priuatus. C.de transact.glo.c.2. §. inhibemus. de hære.lib.6. alias glos.& doct.authoritates colligit Tiraquellus in repetit.l. si vnquam.C.de reuocan. donat. colum. 316.

Limita hāc regulam duobus notabilibus modis, vt per Tiraquel.col. allegata cum sequen.

REGVLA DCCLXXIX.

VERBVM aut participium futuri temporis,est canon ferendæ non latę sententiæ. Notat gloss. Bart. & Bald. d.l.iubemus.d.l.in criminali. proximè allegatis. glo.in l.si quis in tantam.C.vnde vi.gloss.in verbo, fiat in authent. habita. ne fil. pro patre, cum assidua doctorum caterua coaceruata à Tiraquel. vbi proximè col. 316.excepto solo Barbat. in c.si diligenti. de foro competenti.quem vilipendit, vt pote leuis opinionis, & ingenij inconstantis.

Limita hanc regulam omnium commonem 75. modis, vt per Tiraquellum diffuse,à col. 318. vsque ad 362.

REGVLA DCCLXXX.

VERBVM dare, si apponatur in contractu in quo inuenitur prætium pro re certa, efficit,vt ex parte eius qui obligatur ad speciem, non sit emptio nec venditio, sed contractus innominatus. Text. est, ex quo ibi notant docto. in l.dedi.ff.de cond.caus.dat.

Limita hanc conclusionem quatuor modis notandis, vt per Ias.d.l.dedi.1.col.cum princ.seq.

REGVLA DCCLXXXI.

VERBA narratiua in dispositionibus legalibus super cōtingentiam facti non inducunt dispositionem, nec licet ab eis arguere: probat gloss. in l. 1. C. quando non peten. part. & in c.auditis. de elect. & in cap.2.de dolo & contum. in 6. & io c. 1. in verbo, ad collationem . de rerum permut. in 6. text. & ibi Bart. in l. illam. vbi Alex. C. de collat.

Limita duobus modis, vt per Ias. in d.l. 1. C. quando non peten.col.9.num.22.

REGVLA DCCLXXXII.

VERBA hæc,sub pœna excommunicationis, centum librarum,alterius rei, vel etiā sub intermin atione anathematis,vel simpliciter sub excommunicatio ne,oō sunt latę sententiæ, sed ferendæ.Gloss.verbo,sub pœna.c.dolentes,de cele.miss.& in c.cum esses. vbi Inno.& Iost.Ios. And.de test. & aliæ decem glo. & plures doct.ita teneotes coadunati per Tiraquel.vbi infra ponderat.c.relatum de iure patron.

Limita hanc regulam sex notandis modis, vt per Tiraqu. in l.si vnquam.C.de reuocand. donat. col.365.cum seq.vbi etiam in sequentibus à 367. vsque ad 393. ponit. 56.discrimina inter hæc, scilicet cum quid fit ipso iure, quod idem est cum canone latę sententiæ, vel cum est ferendæ seotentię.

REGVLA DCCLXXXIII.

VERBA ista geminata,qualiscunque,vel quicunq; licet soleant alias multas importare, & plus quàm verba simplicia, vt in l.balista. cum simil.ff.ad Treb. tamen restringuntur ad personas habiles. Probatur in l. sed & si instrumenta. in verbo quibuscunque. iuncta glo. ibi, & not. Bart. ad statuta. C. de fide instrumentor. & iure hastæ fisc. libro decimo. & in l. cum glos. C. de sacrosan.eccles. & probat gloss. iuncto text. in l.2. & ibi Bald. C. de fide instrumen.

Limita duobus modis, vt per Ias.in l.fideiussor.§. prætor ait.ff.qui satisd.cog.in col.2.

Primò, quando generalitas verbum oon patitur restrictionem,quæ vult fieri, quod tribus fundamētis probat.

Secundò

Secundò, quando dicta verba, vel similia ponerentur in contractibus, quia tunc non restringuntur ad habiles, imò operantur augmentũ: & ita dicit limitare egregie Bal.in.l. fin.j.col.C.fine cens.vel reliq.quod ipse tribus fundamentis confirmat.

REGVLA DCCLXXXIIII.

VERITAS conuitij, nõ eximit ab actione iniuriarũ: vt in.l.iij.C.si rector proc.& vide Ioan. Andr.in addit. ad Specul. tit.de iniur.circa fin.iij.col.Cyn.& doctor.in.l. si non conuitij. C. de iniur. Et vide.Glos. in.l.ij.lib.iiij.tit. iij.forma. legum.

Limita quadrupliciter, vt per Felin. in.c.cum T, A, B, in fin.de re iudicij.

Primò, quando dicitur verum ex causa: puta correctionis.

Secundo fallit, si dicitur, vt à proximis auferatur nocumentum corporale: puta tu es leprosus.

Tertiò, vt auferatur nocumentum spirituale: ne fortè ordinetur.

Quartò fallit, vbi dicit verum in iudicio.

REGVLA DCCLXXXV.

VICTOR regulariter non appellat ab expensis, sed obtinet de ipsis corã eo, ad quem victus appellauit.l.fina. C.quando proc. non est necesse vbi notant Doctores.

Limita dictam conclusionẽ quatuor modis, vt per Fel. in.c.significauerũt. de except. prima columna cum tribus sequen. vbi per sex col.examinat latè materiam d.l.finali.

REGVLA DCCLXXXVI.

VIDVA retinet dignitatem quęsitam radijs mariti. Ita tenent communiter doctores in c. ex parte B. de foro compet. & refert Felin. ibi, licet secundum eum contrarium teneant moderni ibi, ponderando verbum quondam, illius text.

Limita quatuor modis, vt per Feli.ibi, colum.prima.& vide easdem per Georg.Natan.in repetitio. c.quamuis pactum.de pactis.libro vj.colum.76.versic.secundo quæro.

REGVLA DCCLXXXVII.

VISITARE potest semel in anno quilibet prælatus cui visitandi officiũ incumbit de iure cõmuni: vt in.c. cõquerente.de officio ordin.& ibi Gloss.& in cap. decreuimus, cum duobus c.sequent. 10.q.j.& in Glos.j.c.si episcopus.de offic. ordinat.in vj.& ita est communis opinio.

Limita decem modis, vt per Maria.in tract. de visitatione fol.pen.col.fin.cum duabus sequen.

Primò nisi subsit necessaria vel alia legitima causa non solũ bis, sed pluries visitandi, quia tunc plureis & visitare, & procurationem recipere potest prælatus, tex.in.c.mandamus.de offic.arch.& Glos.j.in d.c.si episcopus.quæ allegat alia iura, iuncta Glo.in d.c.conquerente & in c.cum venerabilis.de censibus.

Secũdò limita nisi cõpetat ex onere in fundatione ecclesiæ adhibito, quòd possit pluries visitari & procurari, glos. in d.c. cum venerabilis, quæ sic intelligit text.in c.Eleutherius.17.quæst.ij.tenet Henric.Boich in c. cum apostolus. de censib.& Card.in clem.fin.de statu monachorum.

Tertiò limita, si potestas pluries visitãdi & procurandi competat ex speciali consuetudine præscripta.texr.secundum vnum intellectum, in dicto c.cum venerabilis.de cẽsib.quem ibi sequitur Hostiens. & in summa eod.titu.versic.quibus est danda, in fine, & Henric.vbi suprà.

Quartò limita, nisi ex priuilegio potestas pluries visitandi competat, Henric.vbi suprà.

Quintò limita in Archidiacono, qui nõ semel in anno sed de triennio in triẽnium vna facere debet visitationem & vnam recipere procurationem. text.in cap.j. de offici. archidiac.

Sextò limita, nisi diuerso iure vellet visitare, videlicet si est archiepiscopus & legatus natus, text.est in c. cum nuper.de censi.& ibi Cardin. Zab.quod ipse intelligit, quando ex causa id faceret, aliàs si post primam visitationem confestim inciperet secũdam, videretur esse de supresluo Marianus tamen vbi suprà, dicit hoc vltimum procedere in dubio, quia posset contingere alia causa propter quam etiam eodẽ iure posset immediate visitationem reiterare.

Septimò limita in Archiepiscopo qui potest reiterare etiã eodem anno visitationẽ diœcesum suffraganeorum text.est in c.j.§.postquam.de censi.lib.vj.etiam nulla data suffraganeorum negligentia, vt in c. fin. eod.tit. & libro.

Octauò limita in casu quo Archiepiscopatus iure metropolico semel visitasset suam prouinciam & demum data suffraganeorum vel alicuius suffraganei sui negligentia vellet eam iterum visitando supplere, quo casu & etiam quando instantia necessitatis vellet(prout potest) reiterare annuatam visitationem suffraganeorum vel alicuius eorum, nõ est necesse seruare formam c.j.de censi.lib.vj.videlicet vt incipiat à sua diœcesi.Hęc omnia arbitratur Marian.vbi suprà posse teneri, licet dicit maturius cogitandum in his, quia à doctoribus non tanguntur.

Nonò limita in visitationibus monasteriorum. text.in c.cum venerabilis. de censib. Secundum Ioan.Vicent. & Gofred. & idem tenet Henric.in c. cum Apostolus. eod. tit.quos refert Maria.vbi suprà.Qui addit forte posse dici, quòd iure ordinario & regulariter, sicut ecclesiæ seculares & clerici non sunt nisi semel visitandi, ita neque monasteria per iura nouissima quæ simpliciter disponunt de annua visitatione, nisi alia subsit causa specialis propter quam iterata posset fieri visitatio.

Decimò limita, si prælatus vellet eodem anno sæpius visitare, absque eo quòd aliquam procurationem inde recipiat, vel illud grauamen inferat, secundum Henric. in d. c.cum Apostolus.in prin.& ita dicit posse intelligi text.in c.visitandi, in princ.18.q.ij.& placet Mariano vbi suprà.

REGVLA DCCLXXXVIII.

VOLVNTAS alicuius quando aliquid committitur, non subiacet regulis iuris Bald. in.l. cum antea.C. de arbit. in col.ij. & in.l.fin.ij.oppos. C.de contrah.empt. & in alijs locis cumulatis per Ias.in.l.si sic legatum.col.v.ff. de leg.j.vbi refert alios doct.idem tenentes.

Limita tripliciter hanc regulam, vt per Ias.vbi suprà dicta columna qu ta.

REGVLA DCCLXXXIX.

VOLVNTAS posterior & nouissima, preualet, & prior derogat in legatis. Text.est in.l.si mihi & tibi.§.in legatis. ff. de leg. idem est in institutione, & substitutione, & in qualibet alia voluntate, per text. in l. tutor datus.ff. de testam.tut.& in l.translatio.ff.de adimen. leg. & in leg. quod traditum.cum sequ.ff. de condit. & demonstr.& ita iura hæc ampliat Vinc. in d.§. in legatis. & etiam Ias.qui vltra dicta iura allegat text.in l. si quis eum in princ. ff. de vlg.& pupil.& in l.hac consultissima.§.si autem.& in l.sancimus.C. de testam. & Glos.notabilis in l. quoties vtriusque.ff.de regu.iuris.

Limita primò, nisi procedens dispositio habeat clausulam derogatoriam ad sequentem.Ita dicit textus in dict.§. in legatis.

Secundò limita, quando vltima dispositio ex aliquo interuallo subiecta est, secus si incontinenti: iuxta l.non adea.ff.de cond.& demonst. & ita est de mente Imol.in d.§. in legatis. super Glos.in verbo, nouissima.quem sequitur ibi Vinc.in principio.

Tertiò limita, quando vltima dispositio esset priuatiua vnius hereditatis, propter factum alterius: vt in l. paterfamilias testamento.& ibi not.ff.de hæredi. instit.& ita vult Paul.in d.§.in legatis.quem sequendo refert ibi Vincen.

REGVLA DCCXC.

VOTA omnia, commutantur in votum religionis, sine dispensatione. Ita firmat Syluester in summa, in verbo votum.lo iiij.in.§.septimò.quæritur referendo sanct. thom. petr.de Palu. & Archiepis.Flor. & hoc limitat tripliciter.

REGVLA

REGVLA DCCXCI.

VNIVERSITAS non dicitur delinquere, nisi quando communicato consilio, & habita prius deliberatione delinquit: not. Doctor. vbi maximè Abb. in colum. fin. in cap. dilectus. lo 2. de simon. not. glo. in l. aliud, in §. refertur. ff. de reg. iur. in verbo refertur. & not. Angel. quem ipsi non referunt in consilio 165. incip. cum multitudo. & Bart. late in l. aut facta. §. fin. ff. de pœn. col. fi. vnde dicit singulariter Angel. consil. 243. incipien. in nomine domini & suæ matris. quod absolui debet capitulum: quia libel lans de delicto canonicorum, nó dixit collegialiter, quod dicit singulare Felin. in d. cap. dilectus. col. fin.

Limita primò, vt procedat regula in delicto faciendo, secus in omitendo secundum Sal. in l. 1. C. de sediti. quem vide in materia. Ita limitat Felin. eum referendo in d. c. dilectus d. col. fi.

Secundò limita regulã procedere, in delicto quod consistit in faciendo, & non habet tractum successiuum, vt est homicidium & similia: secus si est delictum continuatum. Ita consuluit Ancbar. consil. 158. incip. ex narratis in facto. in col. 4. in fin. & in princ. sequen. & in clemen. 1. de pœn. & sequitur ibi Cardin. in versi. ciuitas. 4. quæst. quod sequitur Felin. ita limitando hanc regulam in d. col. fin. vltra quem adde Socin. l. 1. §. fin. ff. de acquir. poss. vbi dictã conclusionem Anchar. dicit notan. qui ponit exemplum pro delicto continuato, vt in guerra, & rebellione quæ durasset aliquo tempore, propter quod tacitus populi consensus argueretur. Commendat etiam Felin. in c. cum omnes. de constitut. versicu. sexta declaratio. & sequitur etiã Rauen. in suo alphab. aureo, in litera C, in parte, collegiũ. in fine: & Ioan. Lupus, in repetit. c. per vestras. fol. 7. col. 4. versicu. ex quibus, de donatio. inter vir. & vxorem. confirmatur ista decisio pluribus similibus, in quibus multum differt actus successiuus & continuus, ab actu momentaneo. & primò facit notabilis conclusio Abb. in c. constitutus. lo 1. & in c. causam quæ. de testibus. vbi tenet quòd licet delictum familiaris non imputetur domino, tamen si delictum habet causam successiuam, & dominus non probet, præsumitur de eius consensu factum. quod commendat Rauen. vbi suprà.

Secundò, quia licet actus vnus momentaneus factus contra consuetudinem non tollat eam tamen secus est in actu continuo: vt notat & declarat Felin. in c. cum accessissent. de constitu. col. antep. vers. 2. casus.

Tertiò facit, quia licet actus primus iudicialis post dilatoriam superuenientem sequutus excludet eam, vt non possit opponi, istud non procedit in dilatoria habente causam continuam & successiuam, vt notat Felin. in c. cũ M. in col. 5. de constit. referendo Bald. post Iacob. Butrigar.

Quartò, qui à grauamine habẽte causam successiuam semper etiam vltra decem dies potest appellari: de quo vide per Philipp. in c. ex parte. lo 1. de appel. col. 2. de quo latius per Felin. in cap. accedens. el 2. col. 2. cum seq. vt lit. non contest.

Quintò facit, quod suprà posuit in litera R, in regula incip. restitutio 7. fallen.

Sextò facit, quia priuilegium quod habet causam successiuam reuocatur, si postea cessat causa priuilegij: secus in eo qnod habuit suam perfectionem nec continet actũ successiuum: notat Abb. in cap. suggestum. de deci.

Septimò facit, quia licet regulariter in libello accusationis debet poni locus & mensis commissi delicti, fallit in delictis successiuis: notat Purpuratus in l. edita. in col. 8. C. de edendo.

Octauò facit quod notat Abb. in c. à nobis. el 1. de sen. excõ. in fin. in materia, an duret sentẽtia vltra tempus proferentis: quod sequitur & refert Rosel. in verbo, excommunicato. lo 7. in §. 9

Nonò facit quod habes suprà, in regula, priuilegium si habet.

Tertiò limita singulariter, nisi per coniecturas, & actus sequentes detegatur voluntas populi: puta quia non puniunt, nec in exilium ponunt delinquentes. Ita colligitur ex verbis Card. vbi suprà. & ita limitat Felin. in d. fin. col.

REGVLA DCCXCII.

VNIVERSITAS habens rectorem in quem transtulit iurisdictionem, non potest sine eo statuere, secus si nõ habet rectorem. Ita concludunt Hostien. Anton. Imol. & doct. contra Inno. in c. cum omnes. de constitut. argu. text. in l. si curatorem. C. de in integrum restitut. min. idẽ Angel. in l. 1. in princip. ff. si quis ius dic. non obtemp.

Limita dupliciter, vt per Felin. dict. capit. cum omnes. columna 6.

REGVLA DCCXCIII.

VNIVERSITAS quibus casibus potest statuere, potest etiam pœnam statuto adijcere: tenet Hostien. Anto. Imol. & scribentes in c. cum omnes. de constitut. argum. tex. in l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtemper. quam conclusionem intelligunt, quando vniuersitas habet iurisdictionem, secus si solam administrationem: quia imponere pœnam, est iurisdictionis. Textus est cum ibi notat. in lege final. ff. de iurisdictione omnium iudicum.

Limita duplici modo, vt per Felin. in d. c. cum omnes. 7. col. in princip.

REGVLA DCCXCIIII.

VSVFRVCTVS transit in monasterium, vsufructuario in illud ingresso: & durat, quandiu talis monachus naturaliter viuit. glos. in authen. ingressi. C. de bon. quæ liberis, & in auth. ingressi. C. de sacros. eccles. Spec. in tit. de statu monac. versic. 47. Imol. in d. l. cum filio. ff. de leg. 1.

Limita istam conclusionem dupliciter, vt per Ias. in d. authent. ingressi. col. fin.

REGVLA DCCXCV.

VSVRARIVS dicitur, vendens rem carius propter dilationẽ, probat text. in c. fin. & in c. in ciuitate. de vsur. Notat Abb. in c. ad nostram. de empt. & vendit.

Limita quatuor modis, vt per Anto. de Burgos in dict. capitulo, ad nostram, col. 4. cum tribus sequentibus. quas optimè examinat, & duæ earum fuerunt Barbat. ibi, aliæ Salicet. in authen. ad hæc, C. de vsuris.

Vsura. vide suprà, in verbo, actionibus, & in verbo, creditor. lo 2.

REGVLA DCCXCVI.

VSVS communis loquendi, proprio significatui derogat. Tex. in c. ex literis. de sponſ. in l. cum delanionis. §. asinam molendinariam. ff. de fund. instru. vulgata l. Labeo. ff. de supel. leg.

Fallit tripliciter, vt per Ioan. Euerard. in suo Topico iuris ciuilis, in parte, locus ab opinione vulgi. prope finem.

REGVLA DCCXCVII.

VVLGARIS substitutio sub expressa pupillari comprehensa, dicitur omnino tacita. Ita tenet Bart. & omnes doct. prout ibi refert Ias. col. antepen. in fin. in l. præcibus. C. de impub. & alijs.

Limita singulariter & egregiè secundum eundem Ias. ibi, post Bal. & Paul. nisi testator diceret, si filius meus morietur in pupillari ætate, talem substituo, quia tunc vulgaris sub tali pupillari comprehensa, dicitur expressa, de cuius veritate se remittit, & vide eundem Iasonẽ in l. quominus. col. 1. nume. 3. C. de impuber.

REGVLA DCCXCVIII.

VXORI licitum est prouocare virum blandis verbis, vt eam instituat. & ecõtra. Tex. est in l. fin. C. si quis aliq. test. proh.

Limita primò, quando talibus blanditijs minæ, vel verbera immiscerentur. Ita Bart. in l. fin. in fi. ff. eod. dicit hoc singulariter Ias. ad limitationem huius regulæ in dicta l. 1. colum. 1. circa fin. vbi refert Paul. & Salic. idem firmãtes.

Secundò limita, nisi testator prius fecisset testamentũ, & ibi alium fecerat hæredem; quia tunc si blandis verbis, vel adu-

vel adulationibus induceret testatorem vt eũ institueret, licet testamentum valeat. tamen prius institutus reuocabitur a secundo, per actionem de dolo, aut in factum. Not. est decisio Angel. in l. 1. C. de his quibus vt indignis. & in l. non enim, per illum tex. ff. de inofficio. testamẽto. Sequitur Cœpola in cautela 62. dicit notabilem & vtilem hanc decisionem Ias. in d. l. 1. idẽ melius & latius prosequitur, & commendat eam in l. dedi. §. quanquam. colum. 1. ff. de condi. ob caus. & dicit Angel. in dictis locis sic fuisse practicatum Perusij. Et prędictam decisionem commẽdat Segura in repetit. §. si vir. l. 1. ff. de acquir. possess. fol. 52. col. 4. in fi. & vide Ioan. Lup. in repet. rubr. de don. inter vir. & vxor. fol. 49. col. 4. versic. secus dicerem.

Tertiò limita, quando maritus non blandis verbis, sed assidua petitione vxoris sibi aliquid relinquit, quia tunc non procedit d. l. fin. Ita limitat Segura in dicto fol. col. 3. in fine. motus tribus singularibus doctrinis, quas prius in dicta col. descripsit.

REGVLA DCCXCIX.

VXORIS renuntiatio facta de hypotheca, quam habet in bonis seu rebus mariti vt valeat, & sibi praeiudicet, ne possit agere contra res mariti ab eo alienatas, oportet ꝙ tam tempore cõtractus, quàm ab eo tempore quo mulier agit, sint bona mariti, vel eius fideiussoris, ex quibus dos sibi soluatur, alioquin in defectum, ad res ipsas alienatas recursum habebit. Ita firmat Ioan. Lupus in repetitione rubricæ, de donationib. inter virum & uxorem. fol. 15. col. 4. licet Paulus & Andreas Sicul. teneant contrà, & respondet ad text. in c. peruenit. de emptio. & vendit. qui est eorum fundamentum.

Limita tribus modis, vt per eundem Ioan. Lup. in d. rubric. fol. 12. col. 5.

Primò, nisi concurrant illa tria, quæ colliguntur ex d. c. peruenit, quæ mulier emptrix ibi allegabat in sui fauorẽ.

Secundò fallit, nisi in alienatione, seu renuntiatione hypothecæ interuenisset iuramentum, pro quo allegat Ioã. de Imo. c. cum contingat, de iureiur. in princ. vers. & prædicta intellige. & Alex. in l. Męuia. §. fundus. ff. solu. matr.

Tertiò fallit, nisi maritus propter famem subleuãdam suæ vxoris & filiorum alienasset dictas res, tacitè pro dote hypothecatas.

REGVLA DCCC.

VXOR tenetur sequi virum suum: notat glos. in capit. primo. de coniug. lepros. & est text. in cap. vnaquæq;. 13. quæstione 2. & notat Abb. in c. de illis. desponsalibus.

Limita primò, nisi esset appositum pactũ, vt vxor non teneatur virum sequi, sed quod ipse moretur cum illa in certo loco. Ita not. Abb. in c. 5. qui matrim. accus. possunt. quod tamẽ intellige, nisi oriatur noua causa, propter quã oporteat maritũ abesse, & ita tenet Syluester in sua summa, in verbo, vxor. in quęstione octaua. licet non referat Abbas, qui ponit exemplum, puta, si aliqua infirmitas, vel capitalis inimicitia superueniat post pactum, & pactum supradictum apponere debent cauti ac prudentes patres, quoties filias suas forensibus nuptui tradunt, si generos suos ad hoc valeant inducere, quia longè felicius ac securius filiæ suę vitam agunt, si parentibus suis astantibus, viris cohabitant, ac minori incommodo viduitatis casum incurrunt. Nec laudo non modò auarum, quinimo & crudele parentum quoddam genus, qui malũt quòd filiæ suæ pecuniosis nuptæ viris exulent, quàm vt cum illis, à quibus necessaria vitæ, & sine dedecore congruè percipiant, matrimonio cupulatæ viuant, ipsis, ac eorum consanguineis assiduè fauentibus.

Secundò fallit, nisi vir esset vagabundus. Ita limitat gl. in d. c. 5. & notat etiam glo. in cap. vnaquęq;. decimatertia quæstione secunda. Et sequitur Abb. in d. c. de illis. quod intelligit, nisi mulier sciuisset illum vagabũdum, tempore quo contraxit cum eo, allegando glo. in d. c. vnaquæq;. quam glossam dicit ad hoc notabilem Ioan. Lupus in repetit. rubricæ, de donationibus inter virum & vxorẽ. folio sexagesimosecundo, colum. 2. & allegat etiam ad hoc Imol. in rubr. solut. matrim. in col. 5. & vide etiam Corse. in singul. incip. si beneficiatum. in verbo, vagabundus. vbi etiam hoc tenet, & plura similia iungit, quæ procedunt in vagabundo, inter quæ aliqua notanda videbis, & sequitur etiam supra dictam limitationem cum sub limitatione Syluest. in sua summa, in verbo, vxor. supra alleg. in 8. quæstione. qui etiam hanc limitationem sublimitat, nisi maritus ex honesta causa fieret vagabundus.

Vxor. vide suprà in verbo, acquisita.

REGVLÆ FRANCISCI TVRZANI.

Varijs in locis à Doctoribus eliciter obiter, horisque successiuis collecta.

1 REGVLARE est, quòd vnica tantum interpellatio sufficit ad constituẽdum quem in mora, & se excusandum ab aliquo, vt in l. Titia, Seia. §. Seia. & ibi Bart. ff. de leg. 2. & in l. mora, & ibi etiam per Bald. ff. de vsur. fallit tamen secundum Alex. cons. 18. vol. 1. incip. viso processu. col. 2. in causa appellationis, vbi appellans summa ope in prosecutione eiusdem debet inniti, vt dicit tex. in l. fi. §. illud. C. de temp. appell. & propterea per vnicam interpellationem nõ diceretur appellans summa ope inniti, sed debet interpellatio, & requisitio fieri cũ ea instantia, & diligentia, cum qua debent Apostoli peti. sic inquit ipse Alex. etiam ex mente Ange. consil. 126. in ordine suo incip. quidem Matthæus.

2 Regulariter ius substitutionis non transmittitur ad hæredes. l. toties. ff. de acquir. hær. & l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pupil. fallit tamen secundum Alex. consi. 20. col. 4. vol. 5. quando ius pupillaris substitutionis esset coniunctum cum iure accrescendi, quia tunc trahitur à iure accrescendi, vt transmittatur ad hæredes suos, sicut transmittitur ipsum ius accrescendi. l. qui ex duabus. ff. eo. de acquir. hæredit. l. si ex pluribus. ff. de suis & leg.

3 Regulare est quòd prohibitio de non alienando, seu conuentio, & pactum non impediat alienationem postea factam, nec eã reddat inefficacẽ vt in l. ea lege. C. de condi. ob cau. & ibi per Gl. Bar. Bal. & alios & in l. si itaq; §. ea lege. ff. de verb. oblig. & ibi per scriben. & attestatur Negosan. in tract. suo de pign. & hyp. parte 2. col. 2. & istud procedit secundum eum, etiam si in dicta prohibitione, conuentione, & pacto interuenisset generalis bonorum hypotheca, secus tamen si specialis, quia tunc censetur reseruatum ius in ipsa re, & impeditur alienatio postea facta per text. quem dicit sing. in l. si creditori. §. fi. de distr. pign. secundum literam Pisanam, & ibi per Bart. & Bald. vide latius per ipsum Fanensem.

4 Regula est, quòd in generali obligatione bonorum veniant etiam futura secundum ipsum Neg. in suo tract. de pig. & hyp. membro 2. in princ. per text. in l. fin. C. quę res pign. obl. poss. vide ibi ampliationes.

5 Regula est secundum Ias. institut. de actio. §. ex maleficijs colum. 55. quod in delictis in dubio semper debemus intelligere factum tempore licito, non autem prohibito, ex mente Bartol. in l. non solum §. sed vt probari. ff. de oper. noui nuntiat. & aliorum. de quibus per ipsum Ias. ibi.

6 Regulam tradit Bald. in tractat. de duobus fratr. posito in tract.

in tract. Bart. post tractatum suum etiam de duob. frat. ꝙ quando tutor potest aliquid nomine suo, & nomine pupilli facere, in dubio censetur proprio nomine factum.

7 Regula est secundum Ias. in l. is apud quem C. de eden. col. 3. ꝙ iudex per suam interlocutoriam casu quo aliquid non fecero infra terminũ mihi assignatum ad aliquid faciendum, non potest ius mihi quæsitũ auferre: nisi bis me moneat durante termino. vide illationẽ ibidem, quam facit.

8 Regula est ꝙ paria sunt aliquid fieri ante, vel incontinenti post Gl. in l. Pōponius. §. rati. ff. de procur. Gl. in l. 2. in prin. in verbo post narrationẽ. C. de iur. cal. vide per Ias. qui hanc regulam tradit in l. sancimus col. 3. C. de iudic.

9 Regulam tradit Ias. in l. apertissimi. C. de iud. ꝙ minor suspicio est sufficiẽs ad repellendũ iudicem tanquã suspectum, quam remouen. testem. ratio est quia facilius est inuenire aliũ iudicem, quam testem Glo. est 2. in c. cum R. Canonicus. de offi. deleg. vide latius per Ias. vbi suprà.

10 Regula est ꝙ contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, non possit aliquid opponi. l. 2. C. quando prouoc. non est nec l. 1. C. sententiam resc. non posse. quod ad consultationem extrà de re iud. Alex. per hæc iura. in cõs. 42. col. 5. incipit super vol. 1.

11 Regula est secundũ Ias. in l. fructus. §. si fundum. ff. sol. matrim. col. 2. ꝙ nunquam habet locum pœna priuationis iuris, nisi lex expressè dicat per text. in authent. de nõ elig. secun. nub. §. cum igitur vide per Ias. vbi suprà.

12 Regulam tradit Ias. in l. si ante nuptias col. 2. ff. sol. mat. ꝙ ad quem non spectat periculum rei interitus, non spectant alij fructus, quia ista conuertuntur, videlicet nõ habet periculum, ergo non debet habere fructus, text. est in l. 2. & sequenti. ff. de in diem additio. & ibi Glos.

13 Regula est, quã Ias. in §. ex maleficijs Insti. de act. colũ. 11. colligit, ꝙ quando sunt duo casus à iure æquiparati. ꝙ statutum in vno, habet locum in alio, etiam contra regulas iuris communis secundum Glos. quam dicit sing. licet vulgatam in l. si quis seruo persuaserit in verbo, corrumpi. & ibi Bar. & alij C. de fur. & aliam Gl. expressiorẽ in l. ꝙ vero circa. ff. de leg. dicit tamẽ ipse Ias. ꝙ in d. §. ex maleficijs est Glo. signanda quę limitat ipsam regulam non procedere in pœnalibus, vide latius per eum ibi.

14 Regula est ꝙ iuramentum in litem non habeat locum in actionibus stricti iuris. Barto. in l. in actionibus. ff. de in lit. iur. col. 2.

15 Regulam tradit Bart. in d. l. in actionibus, col. 3. ꝙ omnis actio, in qua res non restituitur ad mandatum iudicis seu secundum præceptum eius, dicitur arbitraria, vt iudex habeat potestatem deferendi iuramẽtum in litem, & iuxta illud condemnãdi siue sit actio stricti iuris personalis, siue in rem, siue quæcũq; alia, & dixit esse de hoc tex. in l. qui restituere. in fin. ff. de rei vend.

16 Regulam habes traditam in l. fi. C. ad Maced. & in c. ratihabitionẽ extrà, de reg. iur. ꝙ ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur & quomodo procedat ista regula vide per Alex. consi. 78. viso vol. 5.

17 Regula est, quòd conuentus super spolio non potest reconuenire actorem, nisi super simili spolio eiusdem rei. c. fi. de ord. cog. & c. cum dilectus eod. tit. Alexan. cons. 94. incip. visis vol. 5.

18 Regula est, quòd in hypothecaria prætium non succedit loco rei l. 1. ff. de distrac. pig. quia ad pretium nõ agitur nisi subsidium l. fi. cum ibi not. ff. de neg. gest. & l. mater cũ not. C. de rei vend. vide ad intelligentiam Regulæ Alex. consi. 108. incip. viso in fin. vol. 5.

19 Regulam habes secundũ Alex. consi. 59. incip. viso instrumento volum. 1. col. fi. ꝙ etiam replicando quis non audiatur, allegando turpitudinem suam contra eum, qui tractat de damno vitando. l. viro atq; vxori. ff. solu. matr. l. apud Celsum. §. Marcellus. ff. de doli excep. vel etiam contra eum, qui non fuit particeps fraudis. l. transactio finita. C. de transact. not. Bald. in l. iusiurandum, quod ex conuentione. §. fin. cum l. sequenti. ff. de iureiur.

20 Regula trita est prout legitur in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. in bonæ fidei eod. tit. & in c. fi. de iureiur. & dicit Alexã. consi. 66. viso processu lib. 1. quòd semiplenè probanti sit deferendum iuramentum suppletiuum, si ita fuerit petitum.

21 Regula est, quòd super incidenti non pronuntiatur secundum Alex. consi. 77. videndum vol. 1. col. fi. per tex. in l. 1. C. de ord. iud.

22 Regula, quæ habet, ꝙ surrogatum sapit naturam eius in cuius locum surrogatur per text. in l. eum qui §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. procedit secundum Bart. in l. certi condictio col. 3. ff. si cert. pet. in ijs, quæ insunt actioni ex sua primordiali natura, non autem in ijs, quæ superueniũt ex casu. vide latius per Bart. vbi.

23 Regula est, ꝙ cuicunq; reo conuento, siue ciuiliter, siue criminaliter, vel ex causa mixta licet negare factũ contra se propositum in iudicio, adeo quòd si mentiatur, & conuictus fuerit, pœnam in aliquo suo iure pro sua defensione proponẽdo, non patiatur Are. Inst. de actio. §. idem iuris col. 22. char. 333. in mag. impres.

24 Regula est, quòd exceptionem obijciens intentionem agen. non videtur fateri. ca. exceptionem obijciens de re. iur. in 6. & l. non vtiq; ff. de except. quæ quando procedat vide per Angel. Aret. Instit. de excep. char. 326. col. 3. circa medium. ego vero plura cumulaui, posui ad l. non vtique, &c.

25 Regula est, quòd conuictus de negatione ab actore, aliàs suas defensiones proponere non prohibetur l. nemo ff. ad exhib. vide latius per Angel. Aret. instit. de actio. §. idem iuris col. 18. chart. mihi. 334. col. 1. allegat Salicet. in authent. contra qui propriam. C. de non nume. pec. & dicit perp. not.

26 Regula est, quòd filius naturalis excludat substitutum vocatum, in casu quo substituens decedat sine liberis l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. l. cum pater. §. volo & l. Lucius. §. fi. ff. de leg. 2. Alexã. consil. 94. consideratur in princ. lib. 1.

27 Regula est, quòd communitas immunitatem concedere non possit. l. vacuatis. C. de decurio. lib. 1. l. immunitas C. de agr. & censi. eod. lib. vide latius per Alex. consi. 1. vol. 1. incip. visis col. 3. dico 10.

28 Regulam habes relatam à Ias. in vsib. feu. char. 9. col. 1. ꝙ vbi assertio facit contractum, vel negotium esse licitũ, quòd aliàs esset à iure improbatus vel improbatum tales cautiones, vel huiusmodi partium renuntiationes non probant, nec eis est standum, imò potius ex talibus verbis circumuentio iure ostenditur, nisi sic esse, vt enuntiatum est, per legitimas probationes doceatur & dicit hanc regulam nunquam fallere.

29 Regulam tradit ipse Ias. in prælu. feu. char. 7. col. 1. ꝙ causæ feudales, quę non reperiuntur expresse determinatę per feudales consuetudines in libro feudorum, debent decidi per arg. & similia iuris ciuilis per text. in c. 1. de feu. cog. & ibi Bald. col. 2.

30 Regulariter permittitur cuicũq; venire contra actum etiam consensu suo, & ad commodum suum gestum, ita Alex. conf. 123. incip. discussis col. 4. vol. 1. per tex. cũ not. in l. 2. C. si aduer. rem iudic. & sic contra actũ sui ipso gestum per text. in l. quemadmodum C. de agr. & censi. lib. 10. & hoc, si actus ipse sit ipso iure nullus, vide latius in d. consil.

31 Regulariter à minori, vel pari non procedit arg. in beneficialibus, vel priuilegijs. c. sanè de priuil. ca. si cui de nõ sacerdotali de preb. in 6. quia non fit extensio, fallit quando in maiori includeretur minus. c. ex literis de excessio prelato Rot. decil. 136. in additione in no.

32 Regulam habes generalem, quã colligit Domi. in Glo. fi. in cap. si apostolicæ de prob. quòd in omnibus literis beneficialibus, per quas ius antiquum conseruatur, vel augmentatur.

mentatur, vt in confirmatione Papæ, facta ad reseruationē legati sui, debet fieri mentio de alijs beneficijs, quæ impetrans huiusmodi literas obtinet, vide ipsam Glos. quæ hoc clarè tibi dicit & Archid. in cap. si motu proprio eodem titulo & lib. & in cap. cum aliquibus. de rescriptis. eod. lib. & Paul. in cle. si. de offic. ord.

33 Regulam tradit Alex. consil. 134. videtur vol. 1. col. 2. quę trita est, quòd vlt. voluntas defuncti, & non pri. valet, & seruari debet, quia ambulatoria est. l. 4. ff. de leg. l. cum hic status. ff. de dona. int. vir. & vx. c. cum Marthe extrà, de cele. miss. 13. q. 2. c. vlt. voluntas.

34 Regula est, quòd delegatus ordinatus ad certā causam, non potest subdelegare, quia hoc est priuilegium concessum delegato à Principe. C. de iud. l. si à iudice & de appel. c. cum causam vide Rot. decisio. 258. in nouis.

35 Regula est, quòd sublegatus delegati à Principe subdelegare non potest articulum causæ cognitionē requirentem, prout legitur & not. in c. cum causam. & in c. cum Bertholdus de re iud. vide Rot. vbi suprà.

36 Regula illa si vinco vincentem te, &c. de qua 24. q. 1. in c. rogatū & in l. vendicantem. ff. de euictio. quando procedat, & quando non, vide optimè per Glos. in capitulo auctoritate de concess. præb. in 6. in verbo, primam.

37 Regula est trita, quòd facilius aliquid à princip. impeditur fieri quàm post factum tollatur l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. ca. quemadmodum circa medium, extrà, de iureiurand. & capitulo, ad apostolicam extrà, de regula.

38 Regula est, quòd multa fieri prohibentur, quæ tamē si facta forent tenerent. cap. ad apostolicam de reg. l. 1. ff. de excus. tut. Rot. Decis. 450. in nouis. quæ regula secundum ipsos Reuerendos dominos infallibiliter procedit in actibus irretractabilibus, vt in iuramento, matrimonio, & in alijs non habentibus perpetuam causam prohibitionis.

39 Regula est, quòd in dubio omne tempus semper currit de momento ad momentum, & semper dies termini computatur in termino, nisi in casibus in quibus à iure reperitur expresè determinatum contrarium, vt per Inno. in ca. super. de ap. quem ibi in col. 4. refert Phil. Franc.

40 Regula est, quòd ante præsentationem literarum iurisdictio non confertur, nec aufertur iudici. refert Phi. Frāc. in capitulo super extrà, de app. columna 4. Bal. in l. prima. C. vt lit. pen. idem Franciscus in capitulo, vt debitus honor, &c. de appe. qui columna 1. & 2. infrascriptas tradit regulas, videlicet.

41 Regula est, quòd nullus potest recedere à iudice competenti per appellationem ante sententiam diffinitiuam, nisi appellet ex causa rationabili in specie expressa, aliàs appellatio esset nulla. requiruntur tamē duo, primo, quòd appelletur, secundò, quòd exprimatur in appellatione causa rationabilis. & talis quæ si foret probata, legitima reputaretur, tex. etiam dicit in d. c. vt debitur, & in cle. appellanti. eod. tit. vide l. ait prętor. §. permittitur. ff. de min. & ibi Bal.

42 Regula alia, quòd hodie quādo quis grauatur à iudice si vult grauamen reuocari, est necesse, quòd specificè, & expresè appellet, quia nullus alius actus habet vim appellationis, & debet appellare coram iudice, à quo grauatur, & in eius præsentia, vt est text. secundum ipsum Franc. in d. c. vt debitus: & ex ipsa regula deciditur quòd hodie nō sufficit sola acceptio itineris ad Papam: vel misio nuntij ad curiam, nec habet vim aposto. nec suspēdit iurisdictionem iudicis, à quo, vt in eo text. habetur.

43 Regula alia, & tertia in materia rescriptorum, quòd licet per antiqua iura secundæ literæ facientes mētionem de primis, tollant primas, vt in c. cæterum de rescrip. & in c. 2 de dolo. & contum. tamen per text. in d. c. vt debitus videtur, quòd nunquam posit opponi, & excipi de hoc, nisi quando primę literæ fuerant iam coram primo iudice delegato præsentate, & sic quòd attendatur tempus pręsentationis, an per secundas literas derogetur primis, vel econtra. Et de dicto articulo, an indistincte procedat, vide per eundem in loco allegato in 3. Glos. in fine & in Glo. 5.

44 Regula alia, & quarta quam dicit nouā, & sing. & semper menti tenendam, quæ probatur ex tex. in d. c. vt debitus secundum com. intellectum est quòd iurisdictio delegati potest præueniri per ordinarium, dummodo literę delegatoriæ non fuerint primò præsentatæ iudici delegato, ex quo sequitur, quòd si citatus corā iudice ordinario excipit, quòd Papa, vel princeps primò illā causam commisit alteri, non auditur, & imputet sibi impetrās, ex quo prius literas non præsentauit, & text. procedit etiam si impetrans fuisset impeditus, vt non potuisset præsentare, & ratio fuit fauor ordinariæ iurisdictionis, quæ est fauorabilis, & largo modo adiuuanda, & interpretanda, qui fauor non cadit in delegata, quæ est extraordinaria cap. de cetero de transact. & velut odiosa est restringenda, secundum Glo. not. in verbo, volumus in clem. si. de offi. ord. vide latius per ipsum Fran. in d. loco. col. 1.

45 Regula alia, & quinta, quod iudex ad quem succedit loco iudicis, à quo, & deuoluitur ad eum cognitio, & diffinitio causæ negotij principalis, & ipse habet cognoscere, & diffinire de causa principali, sicut habebat iudex à quo fuit appellatum. Ita probatur ex text. in d. c. vt debitus, & tradit Spec. tit. de appel. §. de officio versi. si autem petemptoria col. 5. in fin. concludens, quòd quicquid debuit facere iudex à quo debet facere iudex appellationis.

46 Regula quæ habet, quòd si fuisset expressum, vtiq; fuisset concessum, de qua in c. susceptum, & in c. super literis de rescriptis procedit, quando illud expressum fuit gratia demōstrationis, secus si gratia taxationis, vel limitationis, quia tunc non continebitur illud si fuisset expressum, fuisset concessum, vide Rot. deci. 178. in antiquis.

47 Regula est, quòd non est verisimile, quòd princeps velit præiudicare iuri tertij præsenti, vel futuro per priuilegium concesionis quā facit, quia non est verisimile quòd hoc velit facere in iniuriam tertij l. fi. & ibi doct. C. si cōt. ius vel vtil. pub. l. prima. §. merito & §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. publico. Rota decisi. 331. in nouis, quam vide.

48 Regula est, quòd ita probant testes, sicut instrumenta l. in exercendis. C. de fide instru. ca. cum Ioannes ex eod. tit. Rot. deci. 332. in nouis.

49 Regula est, quòd cum quis priuatur iure conferēdi vel eligendi, solus Papa supplet, de electio. c. bonæ. el primo, in fi. capitulo, quanquam. eodem titulo, in 6. capitulo quia diuersitatem eod. titu. & lib. Card. in cle. si de benefic. de præbend. col. 2.

50 Regula quæ habet, quòd expresio eorum, quæ tacitè insunt nihil operatur, de qua per tex. in l. 3. ff. de leg. 1. & in l. non rectè. ff. de fideiussor. procedit, & intelligitur, quando exprimitur per eum modum, per quem tacitè inest, secus si aliter: ita relatū habes per Domi. in c. ei cui de præb. in 6. col. 12. per text. in l. 3. ff. de lib. & posth. iuncta l. filiū. §. sed cum exhęredato. ff. de contra tab. cum simil.

51 Regula est, quòd conditio respiciens executionem nō suspendit. l. ita demum. ff. de arbit. quæ tamen procedit secundum Domi. in c. ei cui de præbend. in 6. colū. 13. in re transmisibili ad hæredem, secus in non transmisibili, vt in beneficio, quia tunc sola appositio diei impedit natiuitatem obligationis, de quo per Bart. in l. ita stipulatus. ff. de verb. oblig.

52 Regulariter non requiritur tractatus capituli, nisi in casibus à iure expresis, tradit Dom. in c. vnico. §. verum de clerico ægro. & dicit consuluisse Oldr. consil. suo 44. vbi tenet, quod sufficit solus consensus absque alio consilio capituli, quia consensus habet inclusum consilium, eodem contextu licet non procedat in tempore.

53 Regula est, q vbi expeditio vnius actus, seu negotij

per

pertinet primò ad aliquem iure suo, si ex post facto adijciatur sibi forma, quam debet facere, puta vel cōsensu, vel consilio alterius, quod facit dicta forma, seu consensu nō adhibito, non valet. hanc reg. videtur posuisse Gloss. ordinaria in clem. prima de iure patron. in verbo, prohibitioni. Inno. in c. dudum de reb. eccles. non ali. in 6. sequitur Rot. decis. 466.

54 Regula est, quòd spoliatus ante omnia est restituendus Bart. in l. 1. §. sine autem. & §. strictissimè & in l. interdicto. ff. vti pos. vide Ang. Inst. de actio. §. quadrupli. numero 18. & num. 22. vbi habes fallen. ad regulam, quarū vna est, quādo detegitur præsumptio iniustæ possessionis agētis, quę est defectus notorius proprietatis agentis propter dispositionem iuris communis, quod fundat intētionem rei in dominio contra agentem vt est casus in c. fi. de rest. spol. in 6. vide latius per Aret. vbi suprà, & adde Oldrad. consi. 209. Roma. consil. 449. & quòd contra petentem restitutionem obstet exceptio sententiæ vt voluit Oldr. consilio 311.

55 Regulariter possessio releuat ab onere probandi c. ex literis de probatio. & c. 1. 12. q. 5. Imo in c. & vnusquisque. de pec. cle. col. 2.

56 Regulariter res empta ex pecunia mea non efficitur mea l. si ex ea. C. de rei vend. vide latius per Imo. in c. inquirendum de pec. cler. col. 1. fallit in casibus enumeratis per Glo. in l. si vt proponis.

57 Regulariter non competit hypothecaria sine personali vt per Bar. in l. 1. §. cum prædium. ff. de pigno. fallit tamen quando primus creditor obligat non nomen sed pignus sibi datum à secundo creditore, quia tunc secūdum Bart. in l. græcè. §. cum pignori. ff. de fideiussoribus competit vtilis hypothecaria, & non personalis, & hāc limitationem sequitur simpliciter Imol. in c. cum contra de pigno. col. fi.

58 Regulariter quis non potest plus iuris trāsferre in aliū, quàm ipse habeat, regula nemo plus iuris de reg. iur. in 6. fallit quando hoc facit iuris, & iudicis auctoritate, prout contingit in creditore venden. pignus aucto. iudicis, & legis vt per tex. in §. 1. Insti. quibus alie. licet & not. per Gl. in c. Romanus de consecra. dist. 4. ita inquit Imol. in c. cū contra col. 2. de pign.

59 Regula est, quòd quando per legem prohibetur contractus principalis, etiam contractus accessorius prohibitus intelligitur, puta pignus, & iuramētum, tex. est secundum Ias. in l. principalibus col. 3. ff. si cer. pet. & in l. nō dubium C. de leg. hinc dicit ipse Ias. est quod si contractus principalis non valet, nō valet etiam accessorium aliquid Glo. est secundum ipsum in l. si patronus. §. patronum. ff. si quid in frau. pat. quę est solennis & quam dicit multum not. Bal. in l. 1. col. 5. C. de inofficio. dot. & in l. Imperator col. penul. ff. de statu. ho. hinc videmus, quod si non valet contractus principalis, non valet etiam constitutum, dicit Bald. in l. 2. ad fi. C. de fideicom. & idem Bal. sub dubio tamen in c. 2. extrà, de feu. dat. in vic. l. com. & hinc etiam videmus, ꝙ si non valet contractus principalis, non valet etiam confessio in eo apposita tanquam accessoria. ff. de const. pecu. l. fi. quem text. allegat pro singulari in l. si absentis. col. fin. C. eod. titu. & in rub. de const. pe. col. 2. vide abundantius per ipsum Ias. d. l. principalibus. col. 1.

60 Regula est, quòd officiales durante eorum officio non possunt mutuare, nec alios contractus facere, & ideo sunt prohibiti contractus, quòd etiam finito officio confirmari non possunt, etiam mutuo cōsensu expresso, vel tacito tex. est secundum Ias. qui hanc regulam tradit in l. principalibus. ff. si cert. pet. in princ. in l. 1. ver. pe. C. de contract. iud. & eodē modo prohibētur proceres, siue curiales principis tex. est in l. fi. iuncta Gl. in verbo, palatinos. C. de rescinden. vendit. quę dicit, quòd ille text. habet locum in omni cōtractu. Vide ibi Bald. qui dicit, ꝙ habet locum in magnis consiliarijs magnorum dominorum, vide ampliationes, & limitationes ad reg. per ipsum Ias. vbi suprà.

61 Regulam tradit Bart. in l. si seruum suum. ff. si cert. pet. quòd omnia, quæ dicuntur in seruis. vendicāt sibi locum in monachis nostri temporis, quam in varijs locis repetit videlicet in l. 1. in princ. §. item si fructuarius & in l. cōmunis seruus ita 2. & 3. quæst. & in l. si seruus testamento in fin. & in l. 3. §. quod seruus. ff. de stip. seruo. vide ibidem, & vide Ias. in d. l. si seruum meum col. 9. & 10.

62 Regula est secundum Ias. in l. vinum. col. 13. in fin. ff. si cer. pet. ꝙ sententia debet esse conformis libello l. vt fundus. ff. communi diui. c. licet Heli. de simo. cum simil. vide fallentias plurimas per ipsum illinc vsq; ad col. pen.

63 Regula est, ꝙ non solet fieri melior conditio illorum, qui litem contestantur, quàm eorū, qui non contestantur l. non solet. ff. de reg. iur.

64 Regula est, ꝙ per interpellationem extraiudicialē debitor constituitur in mora Gl. in l. vinū, in verbo, petitū. ff. si cert. pet. & in l. qui Romæ. §. cohæredes in verb. testator. ff. de verb. oblig. & Glo. in l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideiuss. amplia & limita vt per Ias. d. l. vinum in d. Glo. in verbo, petitum, quem vide.

65 Regulam aliā tradit idem Ias. vbi suprà col. 7. ꝙ geminata interpellatio, quādo fit diuerso tēpore, magis grauat moram, quia vbi aliàs admitteretur purgatio morę, geminata interpellatio impedit, ne posit mora purgari, ita probat text. not. in l. traiectitiæ. §. de illo secundum vnā lecturam. ff. de actio. & oblig. not. Lud. Ro. in l. insulam, & ibidem Alex. ff. de verb. obl. not. Lud. in l. & si post tres. char. pen. ff. si quis cautio. & in consil. 352. dubio 2. principali.

66 Regula est secundum Ias. vbi suprà in d. l. vinum col. 8. ꝙ in contractibus stricti iuris, accessoria nunquā veniunt à tempore moræ, & sic à tempore interpellationis extraiudicialis, sed solum à tempore litis contestatæ, & ideo in contractibus stricti iuris non veniunt fructus, & vsuræ, nisi à die litis contestatæ l. cum fundus in princ. eo. si cer. peta. & habetur in l. videamus §. si actionem & in princ. tex. ff. de vsur. vide latius per ipsum Ias. vbi suprà.

67 Quando habemus duas Regulas, quarum vna est prohibitiua, altera permissiua, in dubio præfertur prohibitiua Alex. in l. si conuenerit. ff. de re iu. per text. quem dicit no. in l. 3. circa principium. ff. de susp. tut. inducendo, prout ipse Alex. ibidem inducit.

68 Regula est, quòd etiam filiusfa. potest esse procurator alterius, etiam in iudicio, nec patris consensus requiritur. intellige si est maior annis 25. quia procuratur ad iudiciū non admittitur ante istam ætatem c. qui generaliter de procurat. in 6. hanc regulam tradit Abb. in c. non iniuste de procurat. col. 2. qui dicit contra opin. Ioan. And. & certorum aliorum hanc procedere siue opponatur siue non, vide ibidem.

69 Regulariter quis non cogitur procuratorem constituere c. querelam de procurator. fallit tamen ratione delicti, vt puta in bannito. vide per Abb. in c. intelleximus de iudi. nume. 5.

70 Regula est, ꝙ præualet probatio certa, & clara & vincit probationem, quæ præsumptiuè concludit. casus est in l. ob carmen. §. si testes. ff. de test. Bal. in l. præsbyteri ad fi. C. de episco. & cler. Sozi. consi. 272. consideratis. col. 2.

71 Regula est, quando aliquis à lucro contemplatione alicuius remouetur, illi applicatur, cuius contemplatione aufertur, siue remouetur per text. in l. si legatarius. C. de lega. l. si defunctus. C. de su. & legit. l. in legatis. § amittere. ff. de ijs qui. vt indig. & in l. 4. §. si duo fratres. ff. de collation. bonor.

72 Regula est, quòd qui trahit clericum in vetito examine, perdit causam text. est in c. si diligenti cum Glo. in verbo perdant de foro compet. & in c. si clerico de iure patr. in c. si quis in atrio 17. q. 4. not. Bald. in l. si verò. §. de viro. ff. solu. mat. vide de ijs regulis per Sozi. consil. 5. præsens consultatio col. 8. lib. 1.

73 Regula

73 Regula est, quod in generali bonorum obligatione, & hypotheca veniunt bona præsentia & futura text. probat in l.fi.C.quę res pignor.oblig.poss. vide amphationes, & restrictiones, quas ad ipsam regulã tradit. Negosan. in tractat.de pigno.& hypo.in secunda parte.colũ.iiij.vers.sequitur cum pluribus columnis sequen.

74 Regulam tradit tibi Glo.in c.peruenit.95.distin. quòd nihil habet episcopus, quod sibi iurisdictionis ratione cõpetat quin delegare possit, secus in competentibus ratione ordinis spiritualis vt per Glos.j.in c.quanto. colũ.3.de consuetud. in fin. & regulam huiusmodi dicit notabilem Abb.d.c.quanto.ea.col.

75 Regulariter domestici testimonium iure improbatur l.etiam C.de test.cum concord.de quibus in Glos.fallit tamen regula tribus in casibus.

Primò, quando veritas aliter appareret, & probari non potest: vt quia agatur de probando actum, qui non solet fieri nisi inter domesticos.

Secundò fallit, in causis criminalibus ad probãdum innocentiam alicuius, quia tunc admittuntur, & plene probãt domestici. Itaque fratre pro fratre admittitur ad probandum eius innocentiam, vel quòd homicidiũ fecit ad sui defensionem.

Tertiò fallit, quando ageretur ad vindictam publicam, seu ad fisci vtilitatem vt si ageretur ex delicto puta vulnere, vel percussione, seu homicidio alicuius vide Ias.in l.sed & si quis in prin.ff. si quis cautio & ibi has limitationes auctoritatibus, & legibus probat.

Idẽ quod de cæteris domesticis dicit de vxore, quæ in casibus prædictis pro marito admittitur, cum & ipsa domestica dicatur.

76 Regula est quòd, qui non habet in ære luat in persona l.fi.cum fi.ff.in ius voc.

77 Regula est, quòd in dubio solutio censetur facta nomine proprio l.& magis ff.de solut.

78 Regula est, quòd compensatio ipso iure nõ fit, nisi opponatur, cõmunis est opinio doct.in l.si constat.C.de cõpensat.fallit tamen ratione euitandæ pœnæ, vt per Glos. & docto. vbi supra, & habetur per Bald.in l.j. C. eod.de compensat.

79 Regula est secundum Barto.consi.suo.88.incipi.j.quæstione, quòd quando aliquid dicitur factũ certo tempore; illud debet probari vt l.j.in fi.ff.de incẽ.ruina, nauf. & iura quæ dicunt, quod nõ est quærendum de tempore, procedunt vbi nõ agitur de actu facto certo tempore, vt not. C.de test.l.testium & l.ob carmen.§.fi.ff.eodem.

80 Regula est affirmatiua, quòd prælatus ecclesiæ potest, in feudum dare bona ecclesiæ consueta infeudari.

81 Regula alia est negatiua quòd econtra non cõsueta dare non possit.vide de ambabus per Ias.in lib.j. feu.col.iiij. vbi habes primam & octaua, vbi habes secundam.

82 Regula est secundum Bal.in l.ex placito in prin.C.de re.permut.quòd quoties vnum venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, sed ex impleto vt in d.l.& in l fi.stipulatus, & l.cum enim ff.de donatio.

83 Regula est quòd indefinite ei, qui non repudiauit, perpetuo licet adire hæreditatem l.si curatoris.C.de iure delib.cum Glos.& Glos.in l.cum antiquioribus C.eo.

84 Regula est, quòd vbicunque præcedit titulus, & sequitur conductio, transfertur dominium per tex. in l.quædam mulier.ff.de rei vend. & ibi not.

85 Regula est, quam tradit Alex.Imo.in l.si filiosa.col.iiij. ff.solut.mat.quod vniuersalis successor teneatur stare colono per tex.in l.viam veritatis C.locat.& in l. hæredem ff. de reg.iur.

86 Regulam habemus, quod exceptio firmat regulam in casibus non except s c.dixit dominus xxxij.q.j.& in cap. quoniam de coniug. lepro. Intellige tamen regulam firmari in casibus non similibus, & nõ specifice exceptis.l.ff. quod vi aut clam.c.cum dilecta de confirmat.vti. vel inutil.distingue tamen secundum Ang.de Claua. in sua summa.in verbo alienatio.§.x.quòd si causæ similes non excipiuntur specifice, Alibi n materia fauorabili, & pia extenditur ex identitate rationis Glos.in l.illud C.de sacrosanct. eccle.secus in materia restringibili, vt not. in l.ij.C.de par. qui fil.distra.vide quod no. in c. inter alia.de immu. eccle. & dicto cap.cum dilecta & cap.quoniam & hoc not.quia facit ad multa.

87 Regula est, quòd nemo præsumitur fraudare eos, qui sciunt, consentiunt l.nemo.ff.de reg.iur.facit lex, cum donationis.C.de transactio. & regul.scienti ex tra eod.tit.de reg.iur.lib.vj.

88 Regulam habes in l.donat.ff.de reg.iur.quòd donare videtur, qui nullo iure agente conceditur.

89 Regulariter attenditur locus contractus l.si fundus in fi.ff.de euictio. & not. in l.hæres absens ff.de iudi. & Papien.informa libelli quo agit vxor ad dotem, & vsumfru. in verbo.dictæ d.Margaritæ, col.ij.quem vide.

90 Regula est, quòd vbicunq;, & in casibus, in quibus oblatio, & depositio facta à principali prodest ad eum liberandum: eodem modò si sit facta à tertiò refert Ias.in l.ij. in repetitione col. xxiiij.C.de iur. emph. per tex.in l.cum & postliminij & ibi Bar. Bal. & Ang.not.ad hoc C.de postli.reuet.& est tex.in l.qui decem §.j. & ibi Glo.& Bar.ff. de sol.& Glos.& Bar.in l.solutionem.eo.titu.

91 Regula est in materia purgationis moræ, quòd vbi dies & pœna procedunt ab eudem fonte, vt à lege, nunquam admittitur purgatio moræ.secus si dies ab homine, & pœna à lege imponeretur, & econtra ita Ias.in repetitione d. l.ij.C.de iure emp.col.xxv. per Glos.no.in c.licet Canon. in verbo licet priuatus de electio.in vj.& tenẽt Ang.Imo & moder.in l.si insulam ff.de verbo.oblig.

92 Regula est, quòd quando ius non explicat, nec determinat tempus, nec locum, quo actus celebrari debeat.quocunque loco, & tempore gestus, & factus valet l.ambiguitatis C. de testa.l.præposteri.ff. de bo. auct. iud. possi. l.in venditione.§.de tempore.ff.de vent.inspi. l.j.§.meminisse ff.de tutel.l.quæ habet.§.quolibet vide Roma.qui hanc tibi tradidit regulam consi.ccxl.incip. circa primũ in princip.allegat d.l.præposteri, quam tamen non inuenio.

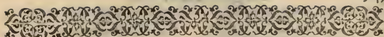
93 Regula est, paria fore actum explicare cum voluntate eius, cuius ab initio consensus requiritur, vel explicare sine illius voluntate, cuius requirebatur consensus ab initio quem explicans credebat consensurum prout postmodum superuenit, & consensit tex.est singul.secundum lecturam secundę Glos.in c.Lugdunen.xix.q.iij.Roma.tradit vbi supra col.ij.in prin.

94 Regula est paria esse consensum á prin.cum ille requiritur, interuenire, vel ratihabitionem ex post factum subsequi.c. solennitate l.lxiij.dist.xvj.q.j.c.fina.c.cum nos de his quæ fi.à prælato sine consensu cap.c.cura de iur.patro. & c.sugestum eo ritu.C.ad senat.consu.mace.l.fi.regula ratihabitio de regu.iur.Ludo.Roma.vbi supra.

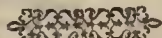
95 Regula illa, quòd ciuilis actio præiudicat criminali, non habet locum in inquisitione, nullum iudicium præambulum habet, siue pendet cum eo, licet coram eo Bald.in l.j. col.v.C.de appellatio.prope fi.

96 Regula sumitur ex traditis per Bart.in l.j.§. quòd si sit aliqua ff.de præto.stipul.& in l.siquis ex his ff.de lib.agno. quòd quoties iudicium summarium parat præiudicium reparabile alij iudici, non requiritur plena probatio in ipso summario per tex.in l. si deletum ff.ad l.Aqui.& in l. iij.§.causa, ff.delibe.caus.sequitur Feli.c.cum super, col.6. in fi.de re iudi.

97 Regula est, si vnico vincentem te, multo magis vnico te l.de accessionibus ff.de diuer.rescrip.l. vendicantem ff. de euictio.fallit tamen in casu, de quo in authẽ.licet.patri. C.de natur.lib.& ibi Glo.in versic. legitime & alijs in casibus per ipsam Glos.relatis, quos per te ibi vide: & vide tex.in l.hęredem cum Glos. C.de euictio.

DAMASI VETERIS IVRIS Canonici Doctoris Burchardica, Siue, Regulæ Canonicæ, in vtranque partem breuiter diſcuſſæ, & concluſæ.

REGVLA PRIMA.

IGnorantiam ſæpè tam iuris, quàm facti excuſare.

PRO CONFIRMATIONE REGVLAE.

IGnorantiam excuſare [a] in his, quæ iuris ſunt poſitiui.

Ext.de conſtit. cognoſcentes.
Sup.28.diſt.præsbyterum.
Sup.82.diſt.propoſuiſti, cum ſeq.
Sup.30.q.1.de his.
D.de petit.hæred.ſed & ſi lege.§.ſcire autem.

In his, quæ ſunt iuris naturalis.

Sup. 8.diſt.conſuetudo.
Sup. de conſec.diſt.a.ſcriptura.
Sup.52.diſt.ſolicitudo.

In his, quæ ſunt facti.

Ext.de ord.ab epiſc.qui renunc.1.& 2.
D.de iur.& fac.ig.in omni parte.

> a Nā iuris error dolū excludit, ut notat OD. in l. ſi quis id quod, et ibi Philip. Dec. col. 5. de iuriſd. omn. iud.

CONTRA PROPOSITAM REGVLAM.

IGnorantiam non excuſare in his, [b] quæ ſunt iuris poſitiui.

Sup.16.diſt.quod licitis.
Ext.de ſent.excom.cum illorum.

Nec in his, quæ ſunt iuris naturalis.

Sup. 16.q.1.ſi cupis.
Sup. 22.q. 2.in ipſarum.

Nec in his, quæ ſunt facti.

Ext.de ſent.excom.cum illorum.
Sup. 1.q.1.ſi quià ſymoniacis.

> b Quia in iuris ignorātia in l. pro habente nō cauſat bonam fidē. Alex. conſ. 2. 1. col. fin. lib. 4. & in arte in qua quis verſatur. l. 2. §. Seruius. de orig. iur. l. 1. C. qui & aduerſ. quos. &c.

SOLVTIO.

SI ius poſitiuum ignoretur ante promulgationem, quia & poſt factū promulgantis ius illud citra offenſam aliquandiu ignoratur: non nocet, vt in illa decreta cognoſcentes. Si verò poſt promulgationem: impune poterit ignorari ad duos menſes. vt in Auth. Vt fac. nouæ conſt. Poſt illud. tempus non excuſabitur ignorans: niſi ſit minor. 25. annis, aut miles, aut fœmina, aut ruſticus. vt D.iur. & fac. igno. Regula. & D.de probationū de indebito. §. fin autem. Iuris verò naturalis ignorantia licet culpam extenuet, non tamen excuſat in totum. Et hoc eſt, quod dicit auctoritas. Seruus neſciens voluntatem Domini, vapulabit paucis. Seruus autem ſciens voluntatem Domini, & non ad implens eam, plagis vapulabit infinitis. 37. diſt. §. fin. Facti verò ignorantia excuſabilis eſt, vt illa decre. de ordin. ab. epiſc. c. j. facti tamen proprij, aut aliàs craſſa & ſupina ignorantia damnabilis eſt. vt in illa decre. cum illorum. & D.pro ſocio.l.vltima. Circa ignorantiam iuris poſitiui talis Regula comprobata eſt. Iuris ignorantiam non prodeſſe adquirere volentibus, ſuum autem ſeruare volentibus non nocere, vt D.de iur.& fac.igno.j. iuris ignorantia. Fallit tamen Regula in vſu capionibus & præſcriptionibus in fauorem publicum introductus, per quas præiudicatur ignorantibus volentibus ſuum conſeruare. vt.C.de longi temp. præſcrip.l. vlti. Item in conſtitutione ad rigorem iuris obſeruandum inducta. vt.C.vnde vi ſi quis in tantam, in quam. conſtitutionem incidit quis, etiam ſi ignoret, ſibi licere rem ſuam ſine iudice auferre in inſtit.in bo.rap.§.j.

> ca. 1. q. 4 turbatur §. nō ignorantia.

REGVLA SECVNDA.

NEminem priuandum eſſe iure ſuo ſine culpa ſua.

PRO.

Ext. de cler.ægro.c.j.
Ext.de conſt.cognoſcentes.
Ext.de his quæ fi.à maio.par. quæſiuit.
Sup.16.q.7.inuentum.
Sup.61.diſt.ſatis peruerſum.

CONTRA.

Sup.22.diſt.renouantes.
Ext.vt lite non conteſt. quoniam frequenter.
Ext.de cler. ægro. tua.

SOLVTIO.

NVnquam eſt quis priuādus iure ſuo ſine culpa ſua, & ſine cauſa. Quandoque autem ſi ſubſit cauſa. priuatur quis ſine culpa ſua, vt in cōtrarijs. In illis enim ſuberat cauſa prærogatiua, ſcilicet principis voluntas, priuare aliquem, & ius vnius alteri conferre volentis. vt in illo c.renouantes. Et D.de offic. præt.Barbarius. Item reuerentia ſacramentorum, caſus ſuperuenientes, vel ſcandalum.

REGVLA TERTIA.

GEneralibus præiudicare ſpecialia.

PRO.

Ext.de reſcript. cum ſit Romana.&
c.paſtoralis. §. quod autem.
D.de reg. iur.in toto iure.
C. de procurato. maritus.
D. de ſuppel.lega.legato.

CONTRA.

Ext.de offic.deleg.ex parte.
Ext.de filijs presbyte.ex tua.
Ext.de reſcript.cum ordinem.
D. de ſuppel. lega.legato.
D.de auro & argento lega.pedius §.Labeo.

SOLVTIO.

PRæmiſſa regula vera eſt, fallit tamen in mandatis generalibus quæ ſunt effectu ſpecialia, vt in decreta. ex tua. Item vbi generale mandatum non eſt executioni mandatum, quia ſic ſpeciale mandatum re exi-

stente integra derogat generali, vt in illa, cu ordinem. Item fallit in priuilegijs, quia speciale non derogat generali, nisi de eo faciat mentionem. vt ex de rescrip. veniens. Item in legatis, puta in legato generali, si per imperitiam specierum fiat adiectio, non derogabit id generali. Vnde subaudi, in regula. Specialia derogant generalibus, quantum ad illam specie n specialiter expressam. Item aliud subaudi. Spe ialia de generalibus non faciat mentionem. vt in decreta. pastoralis. §. quod autem.

REGVLA QVARTA.

Tacitam conditionem esse subaudiendam.

PRO.

Ext. de iureiur. quemadmodum.
Ext. de const. cum M. Ferrariensis.
Ext. de rescript. ex parte cōstitutus.
Sup. 22. ne quis. & c. beatus.

CONTRA.

Ext. de conuers. coniug. ex parte.
C. de condict. ob cau. dat. si repetēdi.
Sup. 25. q. 2. vniuersa.
Sup. 33. q. vlt. c. vlt.

SOLVTIO.

IN rescriptis Papæ subintelligitur ista conditio. Si preces veritate niiante. vt in illa. ex parte. In alijs autem generales conditiones sub intelliguntur. vt puta. Si Deus voluerit. Si vixero. Speciales autem non sub intelliguntur nisi exprimantur, vel nisi sint de substantia contractus. vt si dominus promittit pœnam colono, si expellet eum subint llige ibi, si soluerit pensionem, & expellat eum dominus, committi pœnam vt ff. locati quæ. §. inter locatorem. Item aliæ quæ in iure inueniuntur expressæ subintelliguntur, vt in extraordinaria. in prima parte Rubricæ positis.

REGVLA QVINTA.

QVod posteriora non derogat prioribus nisi in ijs fiat mentio de ipsis.

PRO.

Ext. de renuncia. fane.
Ext. de offic. delegat. ex parte.
Ext. de dolo & conm. ex literis.
Ext. de rescrip. cæterum. & c. ex parte.
Ext. de confir. vti. vel inut. bonæ.

CONTRA.

Ext. de rescrip. pastoralis. & c. sicut Romana.
Ext. de cogna. spirit. c. t.
ff. de legib. non est nouum.
ff. de procura. pluribus.

SOLVTIO.

SI primum mandatum sit speciale, non darogatur ei per secundum, nisi secundum faciat mentionem de illo. vt in prima parte Rubricæ. Idem est si primū generale, & secundum speciale: tunc derogat primo, etiam si de primo non faciat mentionem. vt in contraria parte Rubricæ. Fallunt tamen præmissa in iure quia posterius ius derogat priori, & si de eo non faciat mentionem, vt in illa. non est nouum. & est ratio, quod iura nostra. sunt à principe. ergo idem contra p imum promulgando, tollit primum, vt ff. de const. princip. quod principi. Aliud est in rescriptis, quia factorum super quibus rescribitur, haberi memoria non potest. Nam om ium habere memoriam, & in nullo peccare, potius diuinitatis est, quam humanitatis. vt. C. de vet. iure enu. L. 2.

REGVLA SEXTA.

QVando quis tenetur ad duorum alterum sub alternatione, vtrum voluerit præstando liberatur.

PRO.

Ext. de rescrip. inter cæteras.
De. de verb. sign. hæc verba.
ff. de iur. dot. plerunque §. vlt.
Inst. de hæred. instit. §. si plures.

CONTRA.

ff. contrah. emp. sine empt. §. vult.
ff. de condi. & demonst. sub diuersis. & L. per fideicommissum.
ff. de cond. indeb. plane.

SOLVTIO.

PRimum regulariter obtinet: sed fallit in legatis: quæ si relinquantur sub diuersis conditionibus incertæ portionis, nouissimæ parendum est. Item si in fideicommissarijs libertatibus. vt in illa, per fideicommissum. Et est ratio, quia nouissimè volūtati defuncti standum est. Item fallit cum duo insolidum ten ntur sub alternatione ad aliqua, quia tunc est creditoris electio. vt in illa plane. Item quando duo sub alternatione reliquuntur, licet sit hæredis electio. vt ff. de legat. 2. si ita. § vult quandoque tamen transfertur potestas eligendi in legatarium. quando scilicet legator est in mora. vt ff. de seruit. si cui.

REGVLA SEPTIMA.

OMnium rerum rationem esse reddendam.

PRO.

Ext. de rescrip. si quando in fin.
Sup. 18. dist. placuit.
Sup. 26. dist. §. ecce. in fi.
Sup. 23. q. 3. si habes.
ff. de religios. & sump. fu. & si quis. §. sed interdum.

CONTRA.

Sup. 23. q. 4. Nabuchodonosor. & c. sequ. de Tirijs & Sidonijs.
Sup. de pœniten. dist. 4. si ex bono.
ff. de leg. & constit. l. non omnium.

SOLVTIO.

DE omnibus reddenda est ratio. secus tamen contingit in quibusdam prop er impotentiam, quod non potest. de ijs ratio reddi.

REGVLA OCTAVA.

COnsensus omnium est requirendus ad quos res pertinet.

Ext. de reg. iur. quod omnes.
Sup. 66. dist. Archiepiscopus.
Ext. de temp. ordi. si archiepiscopus
Ext. qui fil. sint legit. per venerabilē.
C. de auct. prestan. 6. vlt.
ff. de adopt. nam ita.
ff. de seruit. rust. præd. per fundum.
ff. de aqua plu. ar. in concedendo.

CONTRA.

Ext. [a] de tem. ord. episcopus. [a Nō teneat in tert Pontifex.]
Ext. de his quæ fi. à mai. part. c. j.
Ext. de elec. cum nobis olim.
Sup. 65. dist. fane.
ff. de reg. iur. alius §. refertur.
ff. de contrahend. empt. quod maior.

SOLVTIO.

IN negotio vniuersitatis omnium consensus requiritur, & si dissentiant, obtinebit consensus maioris partis. vt in contraria parte Rubricæ. fallit tamen hoc in electione Papæ. vt extra de elec. licet. Item fallit, vbi consuetudo approbata à Papa obtinet in contrarium. vt §. de his, quæ fi. à ma. par. cap. ea noscitur. Item in iudicijs, si plures sint iudices, tenet sententia maioris partis. vt in c. fane. In negotijs autem priuatorum communibus obtinet regula doctrinæ, quod omnium consensus requiritur, ad quos res pertinet. Nec obtinet sententia maioris partis. vt in illa. per fundum. Casualiter tamē

contingit contrarium, quod ob fanorem debitoris statur maiori parti creditorum: licet illi non constituant corpus, vel colleginm. vt ff. de pact. iuris gentium.

REGVLA NONA.

IVstas præces ex necessitate esse audiendas.

PRO.

Ext. de elect. postquam.
Ext. de appell. cum parati.
Sup. 35. [a] q. 9. veniam.
Sup. 36. dist. cum multa.

[a] In manuscrip. habetur. q. 8.

CONTRA.

Ext. de postul. bonæ memoriæ.
Ext. de his quæ fi. à præla. c. 1.
ff. de iudic. non quicquid.

SOLVTIO.

SI aliquid aliquis iustè petat, id est qnòd ius habeat petendi, iniultè denegabitur ei quod petit. Si autem nó habet ius petendi, non dicitur quis iustè petere, iuxta illud. Nan stultum est petere, quod possit iure negari, & alibi. Quod iustum est petito, vel qnod videatur honestum. & ideo potest ei negari quod petit iniustè.

REGVLA DECIMA.

QVòd excommunicati post absolutionem omnia iura, quæ amiserant per excommunicationem, recuperant per absolutionem.

PRO.

Sup. 6. q. 1. illi qui.
Sup. 3. q. 3. beatus.
Snp. 15. q. 6. nos sanctorum.
Ext. de hæreti. sicut ait.
Ext. de testibus veniens.
Ext. de elec. quia diligentia.
Ext. de reg. iur. omnis res.
Ext. de conces. benes. non vacan. quoniam.

CONTRA.

Sup. 2. q. 3. §. hinc colligitur & §. notandum.
Sup. 25. dist. primum.
Ext. de hæret. vergentis.

SOLVTIO.

EXcommunicatus recuperat iura sibi competentia cum absoluitur, nisi publicatio bonorum facta fueris post excommnnicationem, vt in illa. vergentis. Sed licet recuperet iura, statum pristinæ personæ amittit, nec promouebitur: quia excummunicatio infertur pro contumacia, vt 11. q. 3. cer um. Sed & contumacia in veteri lege morte mulctabatur. vt 11. q. 3. absit. & c. corripiantur. Hodie à promotione repellit. vt 54. dist. multos in fin. Item nulla pœna maior est in ecclesia quam excommunicatio. vt 23. q. 4. corripiantur. ergo pro maximo delicto est infligenda. vt 33. q. 1. non auferamus. Ideo cum constat illum fuisse excommunicatum, constat eum fuisse criminosum: ergo non est recipiendus ad ordines vel ad accusationes. vt 6. q. 1. qui crimen. Attamen cótrarium est verum, vt in illa, veniens, nisi qnalitas criminis, pro quo fuit excommunicatus, inducat contrarium.

REGVLA VNDECIMA.

QVòd si quis promittat alicui, quòd eius stabit arbitrio, non tenetur illi iniquè præcipiéti obedire.

PRO.

Sup. 32. q. vlt. c. vlt.
Ext. de arbi. non sine multa.
Ext. de iurem. veniens. & c. quoniam
ff. pro socio, si societatem vniuersarum.
ff. de oper. liber si libertus.

CONTRA.

Snp. 32. q. vlt. c. vlt.
Sup. 22. q. 5. iuramenti huius.
Ext. de iureiur. si verò.
ff. de arbitr. diem §. stari.

SOLVTIO.

IN sententijs interlocutorijs potest. quis venire contra proprium factum, & si arbiter sit. vt ff. de re. iud. Paulus. & ff. de arb. diem indefinitiuis minime. vt ff. de re iud. Paulus. In alijs autem contractibus potest quis factum suum, quod illegitimè fecit, retractare. vt ff. de re iud. nemo, nisi interdicatur à superiori illi, qui sciéter egit aliquid contra legem & canonem ne retractet factum suum. vt in illa, veniens. & alijs diuersis capitulis.

REGVLA DVODECIMA.

VBi certa forma desideratur, ea prætermissa, nihil agitur.

PRO.

Ext. de renunciat. c. 1.
Ext. de presbyt. non bap. veniens.
Sup. 23. dist. quorundam.
Sup. de conse. dist. 4. in synodo.
Sup. 2. q. 6. §. diffinitiua.
Supra 32. q. 2. solet quæri.

CONTRA.

Sup. 52. dist. solicitudo.
Sup. 30. q. 5. nostrates.
Ext. sacra non iteran. pastoralis.
Ext. de cler. per sal. promo. c. vno.
ff. de verb. oblig. quæ extrinsecus.
C. de appellationibus l. 1.

SOLVTIO.

FOrma illa omissa, quæ exigitur ad rei substantiam: nihil agitur. Si autem omittatur forma, quæ est ad solennitatem inducta, secus est. vt in contrarijs. In sententijs autem omisio generalis formæ, nocet: non autem omissio specialis formæ, siue ordinis. vt C. de ap. l. 1.

REGVLA XIII.

MAiori & saniori parti standum est.

PRO.

Sup. 62. dist. sane.
Ext. de testibus in præsentia.
Ext. de elec. cum nobis. & c. dudum.
Ext. de parœ c. & alien. parœ. c. 1.
Ext. de his quæ fi. à maio. parte. c. 2.
Ext. de renunc. cum inter Petrum.
ff. de iud. duos ex tribus.
ff. de arbit. si cui.

CONTRA.

Ext. de postul. gratum.
Ext. de testibus in nostra præsentia.
Sup. 19. dist. in canonicis.
Sup. 31. dist. Nicena.
Sup. 4. q. 3. sunt in crimine ver. testes
ff. de seruit. rust. præd. per fundum.

SOLVTIO.

QVòd in hoc articulo obtinet, notatur & in illo generali. [a] Omnium cósensus est requirendus. In electionibus autem tria exiguntur, numerus auctoritas & bonus zelus. vt in illa, dudum. Et si zelus bonus sit ex vtraque parte, & ex vna parte sit numerus, & ex altera auctoritas, erunt æquales partes. vt in illo c. in canonicis. Si verò numerus, multum excedat, vincet auctoritatem. vt in illa. in nostra præsentia. Quòd in electionibus ferè obseruátur: nisi pauciores essent tantæ præ-

[a] Sup. reg. 1.

eminentiæ, vel prudentiæ in re super qua disputatur, quod æquiparentur pluribus. vt in illa.in præsentia.

REGVLA XIIII.

COnsuetudinem Romanæ ecclesiæ non esse seruandam

PRO.

Ext.de sent.excom.per tuas.
Ext.de tempo.ord.subdiaconos.
Ext.de rebus eccle. non alie. si quis præsbyterorum.
ff. de off.præsid. sed & licet.

CONTRA.

Sup. 11.dist.nolite,& c.quis nesciat.
Sup. 12.dist.c.1.& 2.
Ext.de sent.excom.cui.

SOLVTIO.

NOn sunt sequendæ ex necessitate cōsuetudines Romanæ, nisi ille, quas apostolum Petrum sequi dignoscitur & ipse docet esse sequendas, vt in cap. nolite & 12.dist.c.2.Nec quid Romanæ fiat, sed quid fieri debeat, attendendum est. vt ff. de off. præsid.sed & licet.

REGVLA XV.

QVòd multitudo dispensationem inducit.

PRO.

Sup. l.dist. vt constitueretur.
Sup. 1.q. vlt. quotiens.
Sup.35.q.3.quod scripsi.
Sup. 64. dist.commessationes.
Sup.23.q.4.ipsa pietas.& c.non potest.
Ext. de tempo.ordi. sane.
Et iuxta illud ob populum multum,crimen pertransit multum.
Ext.de cleri.excom.latores.

CONTRA.

Sup. 15.q.vlt.cum multæ.
Sup. de pœni.dist.6.qui vult.
Sup. 32.q.7. flagitia.
Ext.de reg.iur.quia multoties.
ff. de pœnis. aut facta.§.fin.

SOLVTIO.

SImilitudo ignoret illud esse malum, quod fecit: instare debet prælatus monendo, predicando, & puniendo factum, si posit.vt in illo.c.qui vult. Si autem multitudo sciat esse malum, quod fecit,& per vehementia defendat illud: tunc cessare debet verbum prædicationis, vsque dum vltio diuina viam præbeat prædicationi.vt in illo.c.non potest.& pœna est dissimulanda, vel minor inferenda,ne schisma suscitetur, vel graue scandalum oriatur.

REGVLA. XVI

COnsuetudinem excusare à peccato.

PRO.

Ext.de testament.ad hæc.
Ext.de iudic. nouit ille.
Ext. de diuor.gaudemus.
Ext.de tempo.ord.sane.& c.cum secundum.
Ext.de caus.poss.& prop.cum ecclesia.
Ext.de his quæ fin.à præla.ea noscitur.
Sup.32. q.4.obijciuntur.

CONTRA.

Sup.32.q.7.flagitia.
Sup. 8. dist.consuetudo.
Ext.de simo.non satis.& c.cum in ecclesiæ.
Ext.de reg. iur.quotiens.
Ext.de consuet.cum inter.
Ext.de probat.sicut consuetudo.
Ext. de præben.cum non ignores.
Ext. de sent.& re iud. cum causa.

SOLVTIO.

IN his quæ sunt iuris naturalis ac diuini, consuetudo non excusat.vt in illa.non satis, ad hoc quod dicit Augustinus, Male adinuentæ consuetudines tempore non confirmantur,sed magis sordescunt.vt in auth.vt nulli iudic.§.nulli verò. Si verò consuetudo inducatur contra ius positiuum, tunc si inducatur cōtra ius inductum in fauorem vtentium consuetudine. præiudicabit iuri. nec deliquerit, qui illam sequetur: quia vnicuique licitum est renunciare iuri suo, quod pro se est introductum. vt ext. de renunc. quidam. Si verò in fauorem aliorum: non poterit præualere iuri,nisi sit præscripta. vt in illa.cum in ecclesiæ. etiam si in fauorem ecclesiæ sit introducta. vt ext.de consuetudine.c.vlt. & Ext.de præscriptis. de quarta.

.EGVLA XVII.

MAgistratui esse obtemperandum.

PRO.

Sup. 11.q.3.c.1.
Sup. 8.q.1.sciendum.
Sup. C.distinc.contra morem.
Sup. 19.dist. in memoriam.
Ext. de off. de leg.si quando & c.pastoralis.
Ext.de tempo.ord.ad aures.
Ext.de præscript,cum non liceat.

CONTRA.

Ext. de tempo.ord.ex tenore.
Ext. de restitu.spol.literas.
Ext.de sent.excom.inquisitioni.
Sup.L.distinc.mandatum.
Sup.11.q.3.nō sempre & c.quid ergo.& c.cui est illata.
Sup. 23. q.1.quid culpatur.
Sup.12.q.2.non liceat.

SOLVTIO.

SEntentiæ excommunicationis latæ à suo iudice ante appellationem est obediēdum, siue iniustè feratur. 11.q.3.si [a] ante sententiam. & c.si episcopus.dummodo non contineat expressum errorem ext.de sent. excom.per tuas.Et idem in sententia suspensionis.Sed in sententia definitiua,dummodo ipso iure tenet sentētia hoc est, vbi à suo iudice est lata, & iustè, vel etiam ius ligatoris ledit sed aliàs debito modo est lata: necesse est obtemperare, vel appellare vt ext. de sent. & re iudic. cum inter. Item sententia præceptionis, cum præcipitur aliquid quod pertinet ad officium eius: obediendum est ei: alioquin non. vt 7. q. 1. quia frater. & ff.de reg.iur.factum à iudice.Et hæc, vbi non est certum id, quod præcipitur. esse iustum vel iniustū nam in dubijs est obediendum. vt 24. quest.1.quid culpatur.si autem præcipiat quod iniustum est, & contra salutem.subditi non tenentur ei obedire. vt. 11.q. 3. non semper. & in decre. literas. Si verò admoneat tantum, non inducet necessitatem admonitio.vt 14.q.1.non debet.

[a] Nusquā extat.

REGVLA XVIII.

LIcet ratione rescripti,quod aliàs non liceret.

PRO.

Ext. de accusat.qualiter a quando.
Ext. de ætate & qualit.eam te.
Ext.de confir.vti.vel inuti.porrecta
Sup.23.quest.3.rescripta.
Sup.85.dist.Archidiaconum florentinum.

C.de eman-

C. de emancipa.nec auus.
C.de transac.causas vel lites.
CONTRA.
Ext.de appel.pastoralis.
Ext. de fil.præsbit.ex tuarum.
Ext. de cog.spirit.c.cogna.spirit.c.1
Ext.de offi.de leg.ex parte.& c.sane
ff. de leg.& constit. non est nouum.
C.de condict.indeb.si tutor

SOLVTIO.

NOn valet rescriptum contra nouum vel vetus testamentum impetratum: quia non potest minor in maiorem statuere.vt 21.dist.inferior.& 11.q.3.qui resistit. licet Papa non posset interpretari doctrinam legis & euangelij, & ampliare,& artare interpretando.vt 28.q.idolatria. Item contra ius commune impetratum non valet: nisi tale sit, quod isti prosit, & nulli obsit.vt. 25. q.2. rescripta.vel dilactionem moratoriam concedat.vt.C.de praeci.Imp.offe.quotiens vel nisi exprimatur in eo. Non obstante edicto tali.arg.ext.de rescriptis cæterum. & ff. ne quid in loco publico lege.1.§.si quis à principe.

REGVLA XIX.

COnstitutiones tantum extendi ad futura.
PRO.
C. de leg.& constit.leges.
C.de iuram.cal.l.fin.
Ext.de constit.cognoscentes.& c.vlt.
Sup.33.q.3.dixit,sacra.
CONTRA.
Ext. de vsur.cum tu manifestos.
Ext.de elec.cum in cunctis.
Sup.54.dist.ex antiquis.
C.de contrac.iud.in fine.
C. de pact.pig.l.vlt.

SOLVTIO.

COnstitutiones ad præterita non extenduntur, nisi hoc dicatur in ijs. vt in illa.leges.Item nisi sint confirmatoriæ præcedentis constitutionis. vt in illa. cum tu manifestos.

REGVLA XX.

FRaus & dolus nemini debent patrocinari.
PRO.
Ext.de cogna.spirit.c.2.
Ext.de rescript.super literis.
Ext.de donat.inter dilectos.
Ext.de dol.& cont.ex literis.
Ext. de eo qui duxit in mat.propositum.
Ext.de appell.ex quorundam.& c.suggestum.
ff. de dol.ne ex dolo.
ff. de vsucap.l.3.§.vlt.
C.de repud.dubitum non est.
Iust. de his qui sui iur.sunt vel alien.in fin.
CONTRA.
Ext. de app. cum sit Romana.
Ext.de dol.& con.c.1.
Ext.de excep.cum ecclesiasticæ.
ff. de reg.iur.cum per delictum.
ff. de condict.sine causa auunculo.
ff.de dol.l.1.§.non scit.
Sup. 22.q.2.vtilem.
Sup. 22.quæst.4.vt.pridem.

SOLVTIO.

PRima regula vera est: quia dolus non debet alicui patrocinari: nec auditur ille, qui turpitudinem suam allegat, vel dolum à se commissum. vt in illa. inter dilectos. Et si ei tradita sit res ex contractu dolo eius inito, reuocabitur per actionem de dolo ff. de dolo per totum. & arg. extra de re. permut.cum vniuersorum.hoc est verum si ille cum quo contraxit dolosus particeps doli non fuit. Si enim fuisset doli particeps, tunc, licet actori non prodesset dolus contra reum, proderit tamẽ reo cõtra actorem, propter regulam, quæ dicit. Quod in pari causa turpitudinis potior est conditio rei.vt in illa.cum par delictum. Et hoc est quod dici consueuit, prodest dolus resistenti. vt puta, si iuuetur commodo possessionis, propter aliam regulã, quę dicit. In pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. vt in illa. auunculo. Et ita intelligitur dec.ext.de excep.cũ ecclesiasticæ.cum suis cõcordantijs. Quãdo dolus cõmittitur extra. contractum, sic agendum est, quod dolosus non lucretur ex suo dolo. vt in illa.super literis.

REGVLA XXI.

QVòd puniendus est quis pro delicto alterius.
PRO.
Sup. 6. q.1.§.verum.
Sup. 1.q.4.§.[a] item peccato.& c.homini.
Sup. 15.q.vlt.cum multæ.
Sup. 20.q.vlt.[b] cum multi.
Sup.23.q.5.cum homo.
Sup. de consec.dist.1. in sancta.
Ext. de elec. innotuit.
Ext. de off. de leg.sane.
Ext.de spon.non est nobis.
Ext. de fil.præsbyt.præsentium in fi.
Ext.de hæreti.vergentis.
ff.de calum.hæc actio.
ff.de muner.& hono.qui origenem.§.filius.
CONTRA.
Ext. de his quæ fi.à maio.par.quæsiuit.
Sup.1.q.4.nullus.& c.crimen.
Sup.56.dist.satis peruersum.
Sup. 24. q. 2.§.si habes.
Sup. 11.q.3.illud plane.
Sup. 2. q. 5.interrogatus.
ff.de in ius vocan.adoptio.§.fi.
ff. de ritu.nup. generali.
ff.de aliena.iud.mut.causa.fac.l.1.
C. de pœnis. sancimus.

[a] text impress habet. c.ecclesi. §. ite peccato.
[b] Nõ est.

SOLVTIO.

NVllus punitur æternaliter pro peccato alterius. vt in c.nullus.sed temporaliter quãdoq; punitur quis, vel propter enormitatem delicti. vt in §. verum. vel propter terrorem. vt in c. cum multi.

REGVLA XXII.

SOlẽnitates iuris posse remitti de consensu partium.
PRO.
Ext. de elec.cum nobis.
Ext. de restit.spol.literas.& c.licet.
Ext. de testam. requisiuit.
ff. de ferijs.l.1.
Ext. de offi.de leg.gratum & c.de causis.
C. de temp.& reper.app.l.vlt.in fin.
C.de epis.& cler.auth. general.in fi.
CONTRA.
Ext. de for.compe.si diligenti.
Ext. de sen. excom. contingit.
Sup. 2.q.7.alienus.
ff. sol.matri.alia.
ff.de postul.quos prohibet.
C.de iuram.cal.l.52.§.quia.

SOLVTIO.

PArtes possunt renunciare illis solennitatibus, quæ in eorum fauorem sunt introductæ: non autem illis

a Essentia legum contra illas, quæ pro bono publico introductæ non sunt in contrahentium potestate. l. pacta conventa. de empt. & l. nemo potest de leg. 1. a quæ ob bonum publicum & pro communi omnium vtilitate. vt patet in contrarijs.

REGVLA XXIII.

Concesso principali, concedi & accessorium.

PRO.

Ext. de cler. coniug. quod te.
Ext. de so. compe. si diligenti.
Ext. de do. int. vi. & vx. de prudētia.
Ext. de fid. instr. inter dilectos. in fin.
Ext. de of. de leg. præterea & c. prudentiam in fi.
ff. de iurisd. om. iud. l. 2.
ff. de re iud. quidam.
ff. de reg. iur. cum principale.
ff. de off. eius cui man. est iurisd. l. fin.
C. de vsur. eos.
C. de leg. & const. non dubium.

CONTRA.

Ext. de conuers. coniug. quidam intrauit.
Sup. de pœnit. dist. 1. sicut primi.
Sup. 25. dist. primum.
Sup. 20. q. 3. constituit.
ff. de positi. l. 1. & l. prædia.
ff. de re iud. à Diuo.
ff. de alimen. leg. alimenta.
ff. de fundo instruct. leg. l. prædia.

SOLVTIO.

Vbi accessorium consistere potest, sine principali, cōcesso principali, conceditur accessorium: sed non tolletur sublato principali. Si verò tale esset. quod non sine principali consistere, concesso principali, illud concedetur: & reuocato, reuocabitur. vt in illa. inter dilectos. In illo enim c. constituit. non erat principalis intētio inferendi bona, sed religionem suscipiendi. & ideo contradicit.

b Additamenta sequitur ea, quibus sūt propria.

REGVLA XXIIII.

Res inter alios acta alijs non preiudicat.

PRO.

Sup. 24. q. 1. subdiaconus.
Sup. 15. q. 3. nemini.
Sup. 2. q. 5. interrogatum.
Ext. de offi. de leg. super eo.
Ext. de sen. & re iud. cum super.
Ext. de transac. iuuenis.
Ext. de iud. at si clerici.
ff. de lib. causa. si vsumfructum.
ff. quib. ex caus. maio. lucius
C. res inter. al. acta per totum.
C. quibus res iud. non noc. res inter.

CONVRA.

Exn. de accusat. de his criminibus.
Ext. de sen. & re iud. cum super.
Ext. de rapt. in literis.
Ext. de verb. sig. abbate.
ff. de libe. causa diuus.
ff. de liber. agno. si parens.
ff. de inoff. testam. Papinianus. §. fin.
ff. de re iud. sæpe.
ff. de præto. stip. l. 2. in princ.

SOLVTIO.

Regulare est, quòd res inter alios acta alijs non præiudicat. fallit tamen in casu, vbi ratione latę sententiæ inter alios res per executorem datur illi, pro quo lata est sententia, vt in illa. cum super. Tunc enim tollitur possessio illi, contra quem non fuit lata sententia, vt in illa. cum super. In omnibus autem casibus, in quibus ex lege tētia fit ius: vt puta in causa liberali: quia ex quo quis pronunciatur liber, vel Ingenuus, nullus de cætero poterit illum super libertate impetere. vt in illa. diuus. Itē in causa filiationis: quia ex quo quis pronunciatur filius alicuius esse, nullus de cætero poterit super hoc quæstionem mouere. vt in illa. si parens. Item in quæstione inofficiosi testamenti. vt in illa. Papinianus. Item in accusatione. quia semel obsolutus non reaccusabitur. vt in illa. de his. Item in sententia lata pro consuetudine. vt in illa. abbate. Item si primum accusatio vel defensio competit alicui, & tunc sustinet sequentem agere: fit ei præiudicium: & qui patitur eum, à quo causam habet, experiri. vt ext. de sen. & re iud. quamuis

REGVLA XXV.

Res inter alios acta, alijs non prodest.

PRO.

Ext. de offi. de leg. quoniam abbas lanceſt.
Sup. 2. q. 6. ei qui appellat. §. difinitiua.
C. quib. res iud. non noc. res inter.
C. de præscrip. 30. vel xl. an. l. vlt.

CONTRA.

Ext. de elec. super eo.
Ext. de accusat. super his
Ext. de verb. sig. abbate.
Sup. 6. q. 1. infames.
ff. quemadmod. seruitut. amit. si communem.
ff. si seruit. vind. loci. §. 2.
ff. ad l. Iul. de adult. denunciasse.
ff. de nautæ. cau. l. fi. §. fi.
ff. de inoffi. testamen. posthumus. C. si quis.

SOLVTIO.

Primum est regulariter verum, contraria sunt exceptiones de regula.

EGVLA XXVI.

Vbi aliquorum præsentia exigitur, in eorum absentia nihil agi potest.

PRO.

Sup 63. dist. obeuntibus.
Sup. c 22. q. 2. animaduertendum.
Ext. de off. de leg. causam matrimonij.
Ext. de elec. quod sicut. & c. venerabilem.
ff. de re. iud. duo ex tribus.
ff. de transac. cum bi. §. si prætor.
ff. ad l. Aquil. l. 3.
C. de testam. si vnus.

c Manuscrip. 24. q. 1.

CONTRA.

Sup. 15. q. 7. felix.
Sup. 64. dist. c. 1. 2. & penul.
Ext. de tempo. ord. si Archiepiscopus.
Ext. de elec. cum inter.
Ext. qui matr. accus. poss. videtur.
C. de repud. bon. pos. l. 1.
C. de postul. velamento.

SOLVTIO.

Præsentia alicuius desideratur duobus modis, Aut propter necessitatem, & tunc vera est prima regula: aut propter honestatem, & talis absentia non viciat factum, vt in contrarijs. & 32. q. 2. honorantur.

REGVLA XXVII.

Quòd est licitum ingenere, non est licitū in specie.

PRO.

Ext. de off. ord. si sacerdos.
Sup. 8. q. 2. quod autem.
Sup. 13. q. 2. non æstimemus.
ff. de quæstion. l. 1. §. qui quæstiones.
ff. de iurijs. item apud §. cui.

CON-

CONTRA.
Ext. de appell. inter cætera.
Ext. de rescrip. ad hæc.
Ext. de dol. & contu. ex literis.
ff. si quis caut. sed & si §. quæsitum.

SOLVTIO.

QVod licitum est in genere, & econuerso: nisi diffensus ad specialia occasionem mali inducat. vt patet per exempla polita in prima parte Rubricæ. & C. quæ res pig. oblig. poss. l. t.

EGVLA XXVIII.

QVòd licet transigere in spiritualibus.

PRO.
Sup. 54. dist. generalis.
Ext. de off. de leg. si. quando.
Ext. de præben. nisi essent.
Ext. de transac. veniens. & c. de cætero.

CONTRA.
Ext. de transac. super eo. & c. præterea. & c. contingit.
Ext. de. pact. cum pridem.
Ext. de simon. querelam.
Sup. 1. q. 2. quàm pio.
Ext. vt. eccles. benefi. sine dim in. confe. c. vnico.

SOLVTIO.

TRãsactio interuenire in spiritualibus nõ potest, sed amicabilis compositio. vt in illa. super eo. Quod autem dicitur in illa. de cætero. & in illa si quando. factũ respicit, non ius. Quòd verò in illa. de cætero. & in illa nisi esset. dicitur, habet locum, vbi absque partium pacto per iudices fit talis dispositio Magister Laurentius dixit, quod si agatur super re spirituali tanquam super beneficio, habent locum præmissa. si verò tanquam super propietate, posset fieri tranlactio, ita quod spirituale daretur pr spirituali, quia possunt in tali casu spiritualia permutari. vt ext. de rei. permut. ad quęstiones.

REGVLA XXIX.

SI præstem patrocinium petenti rem meam, facio mihi præiudicium.

PRO.
Ext. de transac. ex literis.
Ext. de his quæ fi. à maio. par. ex ore.
Sup. 63. dist. cum Hadrianus.
ff. de in off. test. l. vlt.

CONTRA.
Ext. de rer. permut. cum vniuersorum.
ff. de re vind. inter officium.
ff. de iud. sæpe.
ff. de pig. act. Gaius.

SOLVTIO.

DIstingue scientem & consentientem ab ignorante, quia ignorantia facti nulli nocet. vt ff. de iur. & fact. igno. error facti. nisi esset supina. vt ff. de iur. & fact. igno. regula. §. 1.

REGVLA XXX.

VTilem simulatione permitti.

PRO.
ff. de dolo. l. 1.
Ext. de conuers. coniug. caris simi.
Ext. de h. s quæ vi. met. p elatum.
Sup. de c nsec. dist. 2. ac flerunt.
Sup. 22. q. 2. vtilitatem a.

a text. habet vtilem.

CONTRA.
Sup. 22. q. 2. quotiens.
Sup. 27. dist. quod interrogasti.
Ext. de regular. & transe. vidua, & c. vt clerici.
Ext. de elec. cum causam.
Ext. de donat. inter dilectus.

SOLVTIO.

DOlus, fraus, & simulatio æquiparatur, & sunt nomina actiua, ac nunquam permittuntur per eanones, quia illicita sunt, & canon non permittit illicitum. vt 23. q. 4. qui peccant. aliquando autem fraus seu simulatio vocatur quædam astutia in deuitando periculo. vt in illa. prelatum. vel in redigendo alio in angustias, vt satisfaciat. vt in illo. vtilitatem.

REGVLA XXXI.

AD consequentiam asse trahendum quod aliquibus præcipitur, aut indulgetur.

PRO.
Ext. de iur. cal. inhærentes.
Sup. 23. dist. in nomine domini.
Sup. 22. q. 1. §. his itaque.
Sup. 26. q. 1. non exemplo.
Sup. 16. q. 1. hinc. est. & c. predicatur.
Inst. de. iur. nat. §. plane.
C. de fidei. com. libertã. l. penul.
ff. de iur. & fac. ig. regula. §. fin.

CONTRA.
Sup. 50. dist. purgabis.
Sup. 51. dist. miramur.
Sup. 6. dist. ad b eius vero.
Ext. de sen. & re iudic. in causis.
ff. de leg. & const. jura.

b Nusquã apparet in textu meo Pontificio.

SOLVTIO.

IVs commune porrectum omnes contingit: iuxta illud. Quod vni dico omnibus dico. Si autem aliquid alicui contra ius commune concedetur, personam eius non excedit. vt in contrarijs.

REGVLA XXXII.

QVod delictum prælati non redundat. in damnum ecclesiæ.

PRO.
Sup. 16. q. 5. si episcopum.
Ext. de deposito, grauis.
Ext. de relt. spol. requisiuit.
Ext. de iura. cal. impertactandis.
Ext. de donat. fraternitatem.

CONTRA.
Ext. de arbitris. dilecti.
Ext. de donat. inter dilectos.
Sup. 26. q. 2. ita nos.
C. de sacros. eccles. iubemus.

SOLVTIO.

DElictum quod consistit in omittendo, redundat in damnum ecclesiæ: puta, si omittat interrumpere præscriptionem. Delictum verò quod consistit in faciendo: puta si occidit hominem, vel simile quid fecerit: non redundat. nisi forte vniuersitas tota deliquerit. vt in illo. ita nos. & in illa. iubemus. vel nisi agetur pro vniuersitate, & consequeretur aliquid pro vniuersitate.

REGVLA XXXIII.

IVdicem non esse recusari sine causa.

PRO.
Ext. de his, quæ fi. à maio. par. c. 1.
Ext. de eo qui mit. in poss. cum sicut.
Ext. de app. post remo & c. secundo requiris.

CONTRA.
Ext. de elec. quia diligentia.
Ext. de app. super eo. & c secundo requiris.
Sup. 2. q. 5. quia suspecti. §. fin.

C. quando

C.quando Imp.inter pup. & vid.l.t.§.fin.
C.si quacunque præd.pot.l.1.
C.de iud.apertissimi. & auth.Si vero contigerit.
ff.ad municip.l.2.
ff.de lega.2.si quando.

SOLVTIO.

VBi remnuetur appellatio, non admittitur recusatio: nisi interponatur à manifesto grauamine. & ita reijcitur sicut remota appellatione:non admittitur appellatio: nisi causa subsit,& assignetur, & probetur.vt in illa. secundo requiris.quia remnta appellatione, recusatin intelligitur remota. vt in illa.super eo, aliter non est necesse causam appellationis assignare. vt in illa.secundo requiris.§.fin.Sed certè causa recusationis semper hodie est admittenda.vt ext.de app.cum speciali.

REGVLA XXXIIII.

PRocedendum esse absque persnnarum acceptione.

PRO.

Ext.de iudic.nouit.
Ext.de constit.cum omnes.
Ext.de mutuis pet.ex literis. & c.sequenti.
Sup.2.q.3.si.quis præsbyter.
Sup.1.q.vlt.§.hinc Petrus.

CONTA.

Ext.de off.ord.pastoralis.
Sup.2.q.vlt.quisquis.
Sup.8.q.1.illud inferendnm.
Sup.40.dist.hnmn Christianus.
Sup.24.q.t.qui contra pacem.
ff.de pœnis.maiorem. & l.quædam.

SOLVTIO.

QVantum ad finitiuam sententiam, nó est acceptio personarum habenda.imò ita iudicandus est magnus, vt paruus.vt in illa.nouit.In processu autem negocij, & in personarum executione poterit certa ratione persnnarum acceptio habere locum.vt in illo quisquis.

REGVLA XXXV.

FRustra petit debitum, qui quod debet,non impendit.

PRO.

Ext.de vsur.frustra.
Ext.de app.an sit.
Ext.de relig.do.cnnstitutus.
Ext.de iura.cal.peruenit.
Ext.de mut.pet.c.1. & 2.
Ext. de adult.& stup.intelleximus
Sup.95.dist.esto.subiectus.
Sup.35.q.6.nihil.
C.de tranlac.si quis maior.
ff.de compensat.per totum.

CONTRA.

Sup.33.q.t.noli.
Sup.34.q.5.quod deo.
Ext.de rest.spol.in literis.
Ext.de iure iur.debitores. & c.tua.
Ext.de diuor.significasti.
ff.de furt.qui vas.§.si.ego.

SOLVTIO.

NOn præstans vel soluens debitum,si petat id,quod sibi debetur.repelletur opposita, compensatione. si debitum sit liquidum.vt C.de cópensat.l.fi.Idem est in dolo, quia qui actione de dolo tenetnr, non aget de dolo.(ff.de dolo.si dolo)si eadem re dolus cómissus sit: si autē in diuersis,secus,vt in c.in literis.Idem in criminibus.vt in illa intelleximus. & in illa. significasti.Sed cotingit etiam contra propter fauorem.patrimonij.

REGVLA XXXVI.

CEleritatem esse amplectendam.

PRO.

Sup.2.q.1.sicut.
Sup.5.dist.baptizati.
Ext.de sen. & re iud.iurgantium.

CONTRA.

Sup.50.dist.ponderet.[a]
Sup.28.dist.c.1.
Sup.30.dist.communis.
Sup.27.q.1.si homo esses.
Sup.q.5.[b] iudicantem.
Sup.11.q.3.cum apud. & c.illa.
ff.de nouat.doli.in fin.

SOLVTIO.

FEstinandum est, ne quid tarditus iustò fiat. vt.27.q. 2.qui oblationes. Vbi autem canon vel lex dat dilationem,nnn debet dici mora,sed potius tempus debitum rebus talibus adscriptum.vt ff.iud.si debititori.

a Celeritas actus inducit suspitionem fraudis. l. si vero. §. fin. & ibi Bart. de priuileg. cred.

b in Manu script. 31.q.4.

REGVLA XXXVII.

EI subeundam esse talinnem, qui inscribit.

PRO.

Ext.de simon.licet Geli.
Ext.de causa.super his.
Sup.2.q.3.calumniator.
Sup.2.q.8.quisquis.
C.de accusat.l.vlt.

CONTRA.

Sup.4.q.3.§.aliquando.
Sup.25.q.3.de crimine.
Sup.33.q.3.hæc imago.
Ext.de accusa.super.his.
ff.de accusa.leuia.
ff.de his quibus.vt indig.tutor.
C.de abig.l.vna.
C.de accusa.l.2.
C.de fal.mon.l.2.
C.de sepul.viol.l.fin.
C.de Iudæis.ne quis.
C.de pacta.apostatarum.

SOLVTIO.

REgulare est, quòd inscribendum sit sub pœna ralionis,vbi accusatio instituitur,secunnum,quosdam fallit tamen in contrarijs.Nempe in crimine abigeatus & in ijs casibus in quibus mulieri conceditur accusare non exacta subscriptione, vt C.qui accusa.non pos.de crimen. & C.de calumniat.l.2.

REGVLA XXXVIII.

SPoliatum ante litis ingressum esse restituendum.

PRO.

Sup.3.q.t.per tot.
Ext.de ord.cogit.cum dilectus.
Ext.de rest.spol.licet & c.ex conquestione.
ff.de commodat.l.ita.
ff.de vi.pu. quæ recusat.

CONTRA.

Ext.de rest.spol.literas, & c.ex transmissa.& c.accepta.
Ext.de ord.cog.intelleximus.
Ext.de deunr.significasti.
Sup.2.q.1.in primis.
C.de.donat.inter vir. & vxo.maritus.

SOLVTIO.

REgulare est, quod spoliatus ante litis ingressum principaliter sit restituendus, si tantū probet se esse spnliatum,

spoliatum, & possedisse eo tempore, quo spoliabatur. vt ext.de offic.deleg.consultationi.fallit tamen hoc.vbi petenti restitutionem vxoris opponitur consanguinitas, quia fit restitutio, quantum ad familiam, & non quantum ad thorum, si probationes sunt paratæ.vt in illa intelleximus. & fallit, vbi vxor repulsa adulteratur. vt in illa.significasti.Item. vbi vir qui petit restitutioné est suspectus. vt in illa. ex transmissa. Item vbi renunciauit quis postea rei ablatæ voluntariæ. vt in illa.accepta.Item vbi scandalum timetur. vt in c.in primis. Ité vbi simul agitur super possessione, & propietate: quia lata sententia preualet proprietas in executione.vt ext. de pos. & propriet.cum dilectus.

REGVLA XXXIX.

PRoniora sunt iura ad absoluendum, quám ad condemnandum.

PRO.

Sup.35.q.9.loci.
Sup.de pœnit.dist.7.baptizati.
Sup.I.dist.posquam & c.absit.
Sup.23.q.4.est.iniusta,& c.duo.
Ext.de elec.Osius episcopus.
Ext.de spon.& mat.veniens.
Ext.de sortilig.ex duabus.
ff.de off.præsid.obseruare.
ff.de rei vind.officium.

CONTRA.

Ext.de probation. ex literis.
Ext.de reg.iur.estote.
Ext.de fi.instr.inter dilectos.
Ext.de caus.pos.& proprie.c.3.
Sup.27.q.7.ipsa pietas.
Sup.25.q.vlt.alligatum.
ff.de pœn.respicindum.
ff.de act.& oblig.Arianus.

SOLVTIO.

REgula præmissa vera est, vbi pares sunt probationes.tunc enim potior est rei conditio, præterquam in causa liberali. vt in illa.ex literis. & in causa in officiosi testamenti.vt ff.de inoff.testa.si pars iudicantium. vbi indistincte tenet sententia lata pro testamento.nisi sint pares indices, & diuersas ferant sententias. & idem dicendum est in matrimonio: quia res fauorabilis est.ext.qui matrim. accusa.possess.videtur.ideo que siue iudices discordant, siue testes, portior est pars illa, quæ stat pro matrimonio. Vbi autem actor probat intentionem suam, & reus nihil probat contra:constat vincere actorem, eumque potiorem haberi. vt in illa. officium. In illis verò contrarijs ideo dix i duriorem inueniri conditionem rei, quia ex specie facti præsumitur aduersus eum,vel propter periculum animæ certior pars capitur.vt in illa.Osius. & in c.baptizarj.Illud tamen obserua, quod duobus iudicibus ordinarijs diuersa iudicantibus tenet sententia pro reo, & non pro actore:nisi in 4.casibus.in dote,libertate, testamento, matrimonio. Si verò sint iudices dilegati, consulitur superior: si arbitri, neutrius tenet sententia. vt ext. de sentent.& re iud.c.vlt.

REGVLA XL.

VNum duarum personarum vicem sustinere non posse.

PRO.

Sup.4.q.4.c.1.
Sup.16.q.1.praesbyteros.
Sup.89.dist.singuli.
Ext.de testibus.insuper.
Ext.de præbend.quia in tantum.
ff.de pac.si plures.
C.de assess.nemo.

CONTRA.

Ext.de proba.ex literis.
Ext.de elec.in causis.
Sup.21.q.2.relatio.
Sup.30.q.1.ad limina.
Sup.q.3.vnio.
ff.de adop.si consul.
ff.quod cuiusque vniuersitem eorum.

SOLVTIO.

IN his quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, interdum gerit quis vices plurium personarum. vt in illa.si consul. & in his, quæ extra iudicia gerũtur iure priuatarũ personarum:nisi ratione vnius iurisdictionis gerat quis vices plurium personarum. vt in illa.in causis.In iurisdictione autem contentiosa non potest quis vicé plurium personarum gerere. vt 3. q.4.c.1. & 2. & multo minus in officijs ac beneficijs ecclesiasticis.vt in illa.quia in tantum. quia nemo pro vno homine vix condignũ, nedum nimiò boni præstare potest: & quia negationis & turpis lucri maculã habet.vt 21.q.1.c.2.Item.in alijs casibus in iure hoc exprimentibus.

REGVLA XLI.

QVi occasionem dat damni, damnum dedisse videtur.

PRO.

Ext.de homicidio de cætero.
Ext.de testibus.sicut
Sup.86.dist.pasce.
Sup.1.q.1.placuit. & c.vnusquisq;.
Sup.8.q.5.de occidendis.
Sup.50.dist.studeat & c.hi qui. & c.sæpe.
Sup.27.q.2.si tu abstines.
ff.ad 50.aquil.qui occidit.
ff.ad 50.cor.de sica.nihil interest.
ff.6.bon.rap.50.penul.§.si.quis in si.

CONTRA.

Ext.de concess.præbend.quia diuersitatem.
Ext.di diuort.significasti.
Sup.33.q.5.de occidendis.
ff.de seruo corrup.Neratius.
ff.de furt.50.verum.
ff.de act.emp.si sterilis.§.cum vere.

SOLVTIO.

IN præmissa regula supplendum est. Qui occasioné damni dat,cum culpa.& sic soluitur c.illud de occidédis.Item is, qui occasionem damni dat cum culpa, videtur dedisse damnum, si dedit occasionem proximã. secus, si remotam. vt in illa.Neratius. Quando autem aliquis dat occasionem mortis: quantum ad inductionem irregularitatis, distinguitur.quia si dabat operam rei illicitæ, imputatur ei: si vero rei licitæ & adhibuit diligentiam, quam debuit:non imputatur ei.vt ext.de homic.ex literis.& c.tua nos.& c.vlt.Illa autem.si sterilis,loquitur in contractibus, & non in delictis.

REGVLA XLII.

DE se confesso non creditur super crimine alterius.

PRO.

C.de accusa.l.vlt.
Ext.de testibus.veniens.
Ext.de adult. & stu.significasti.
Sup.2.q.5.interrogatum.
Sup.15.q.3.nemini.
Sup.4.q.3.placuit.§.item in criminali.
ff.de quæstio.maritus.

CONTRA.

Ext.de testib.quoniam.

C.de

C.de feriis.prouinciarum.
C.de fal.mo.l.t.
C.de malef.& manich.l.fi.
ff.de custo.& exhib.reo.Diuus.

SOLVTIO.

PRima regula obtinet regulariter.Cõtraria sunt specialia.Vel non creditur alcui de se cõfesso super alieno crimine,quantum ad certam fidem faciendam,sed qualem coniuncturam inducere.

REGVLA XLIII.

TEstimonium vnius non valere.

PRO

Ext.de testib.veniens.
ff.de questhon.maritus.
Sup.33.q.2.admonere.
Sup.4.q.3.placuit.§.item.in criminali.

CONTRA.

Ext.de testib.cog.præterea.
Ext.de procur.ex insinuatione.
Sup.1.q.vlt.didicimus.
Sup.8.q.3.talia.
C.ad l.Corn.de fal.si quis decurio.
ff.de dote.præleg.Theopompus.

SOLVIO.

VNi fides extra iudicium adhibetur absque præiudicio alterius.In iudicio autem nõ creditur vni: quia ibi fierit præiudicium illi,cõtra quem testificatur.Tamen propter dictum vnius,poterit spectata causę qualitate sacramentum deferri. vt in illa. ex insinuatione. In casibus etiam specialibus, præcipuè in ijs, quæ in nullius detrimentum, & producentis cõseruationem vergunt, & quæ nõ solent nisi ab vno videri, aut quæ aliàs aliter expediri nõ valent, & res est modici præiudicij: creditur vnius testimonio. vt in illa. præterea. & in illa. si quis decurio. & in illa. Theopompus. Item si dubitatur de aliquo instrumento, creditur tabellioni, si dicat à se conscriptum instrumentum.

REGVLA XLIIII.

QVemlibet de vniuersitate admitti in testimonium pro ea.

PRO.

Sup.14.q.2.super prudentia.
Sup.12.q.2.qui manumittitur.
ff.de rer.diuil.in tantum.§.1.
Inst.de lega.§.legatarius.

CONTRA.

Sup.2.q.6.§.biduum.
Sup.4.q.3.§.nullus idoneus.
C.de testib.omnibus.
ff.de testib.idonei.

SOLVTIO.

QVi in causa vniuersitatis a fert testimonium, pro nullo de vniuersitate hoc fert. ergo nec pro se: quàuis pars sit vniuersitatis.ff.ad l.Iul.maiest. quisquis. Et hoc verũ est maximè in his, quæ agũtur secreto in vniuersitate, nec possunt per alios extraneos probari. ext.de probat.tertio loco. Nam ea, quæ fiunt in domo probantur & per domesticos. vt C. de administr.tuto. lea quæ tutores.§.ante. & C.de repud. consensu.§.super. Si verò commodum, vel incommodum, singulorum de collegio respiciat: non est is admittendus, vt in illa. nullus idoneus. & in illa. omnibus.

a Vide Cy. in l.parentes in vlt. C. de testibus.

REGVLA XLV.

TEstes non esse cogendos.

PRO.

Ext.de testibus cogend.super eo.
Sup.10.q.2.precariæ.
Sup.2.q.1.si peccauerit.
Sup.2.q.7.statuendum.in fi.
Sup.22.q.2.ne quis.in fi.

CONTRA.

Ext.de testib.cog.c.1.2.& penul.
Ext.de crimine fal.falsidicus.
Ext.de testibus intimauit.
Sup.23.q.2.c.1.& c.quanquam.
Sup.11.q.3.quisquis.
ff.de testibus.l.1.

SOLVTIO.

VAriæ sunt sententiæ circa hanc materiam Hoc tamen inter cætera est tenendum,quòd si veritas per alios nõ posit aperiri, compelluntur & clerici præferre testimonium,ne veritas occultetur.& eo,qui vult producere testes,dicẽte per alios veritatẽ liquere non posse:is qui dixerit oppositũ,tenetur probare sua affirmatiuam.vt ex.de elec.bonæ. & 6.q.vlt.actor.

REGVLA XLVI.

EXemplũ instrumẽti non exemplatum non valere.

PRO.

Sup.6.q.2.actor.
Sup.25.q.2.sancimus.
Ext. de fid. instru. si authenticam.
C.de diuersis rescrip.sancimus.
C.de eden.si qu s in aliquo.

CONTRA.

Ext.de priuileg.cum olim.
C.de testa.plubicati.
C.de iur.emph.L.vlt.Respon.
ff.de administ.tutto. chirographis.
In auth.vt frat.filij.§.illud.

SOLVTIO.

NOn valet exemplum ad probationem, nisi exemplatum in actis, vt est exepressum extr. de fide instrum. cap.vltimo.

REGVLA XLVII.

TAciturnitatem habendam pro consensu.

PRO.

Sup.54.dist.si seruus.
Sup.28.dist.diaconi.
Ext.de præsumpt.nonne.
Ext.de frig.& malef.accepisti.
ff.de re iud.sæpe.
ff.de euic.quidam.
ff.de don.inter virum. & vxo. si seruus cõmunis.
ff.manda.si remonerandi.§.si passus. & L.qui patitur.
ff.de rem ra.habe.Idem a respondit.
C.de condi.indeb.indebitum.

a In edit. lib. est iurium.Y.non tantum.

CONTRA.

ff.de furt.qui nascitur.§.necare.& L.vlt.
ff.de procur.vel familia.§.inuitum.
ff.quibus mo.pig.vel.hypo.sol. sicut re corporali. §.non videtur.
Ext.de præscrip.nihil prodest.
Sup.86.dist.tanta negligentia.
Sup.de consec.dist.4.cum pro paruulis.

SOLVTIO.

TAcere medium est expressa contradictionem, & consensum apertum. Vnde qui tacet non fatetur. sed

sed contradicit. vt ff. de regulis iuris. qui tacet. Quandoque tamen propter fauorem habet se ad consensum. vt in capit. si seruus. quandoque ad contradictionem propter odium. vt in §. inuitum. praeiudicatur tamen tacenti super indicia: si patiatur suscipi iudicium super ea re cuius defensio pertinet ad eum vel principaliter, vel secundario. vt in illa. saepe. & ext. de re iudic. saepe. Quamuis & aliter praeiudicatur ei, si sua contradictione posset impedire facientem aliquid in praeiudicium suum sine fraude. Si autē faciens in fraude versaretur: secus est. vt in illa. qui nascitur §. necare. quia nō nocet tacēti. Si aūt non posset impedire faciētem contradicendo, etiam si non versetur in fraude faciens, tamen nō fit praeiudicium tacenti. Si tacente aliquo rem eius vendam, nō nocet, & si non contradicat: quia vendere possum quantum ad mei praeiudicium etiam si contradiceret. vt. ff. de contrahen. emp. alienam. Non ita, si donem: quia res aliena non potest donari. vt ff. de donan. in haeredibus.

REGVLA XLVIII.

Quod de vno negatur, de altero non negato conceditur.

PRO.

Ext. de praesump. nonne.
Sup. 15. q. 3. ex eo.
Sup. 27. q. 2. lex diuinae.
Sup. dist. 25. qualis hic quisque.
ff. de procurat. mutus. §. 1.

CONTRA.

Ext. de transla. episc. inter corporalia.
Sup. 24. q. 2. sane.
Sup. 23. q. 4. forte.
Sup. 22. q. 1. hoc in mulieribus.
Sup. 22. dist. hospiciolum.
Sup. 11. dist. disciplina.
ff. de procur. Pomponianus. §. 1.

SOLVTIO.

Regulae istae habent locum in imediantē contrarijs: quia si vnum cōtrariorum immediante est bonum reliquum est malum. vt in c. hospiciolum: dummodo illa cōtraria, sint species diuersorum generum, vt sunt virtus & vitiū: vel vbi sunt vicia tantū. vt auaritia, prodigalitas, &c. Secus in virtutibus. At si sunt eiusdem generis. vt nubere, & non nubere: sunt quidam cōtraria opposita, sunt species eiusdem generis: & vtrunque est bonum. vt. 27. q. 2. sic enim. Vnde minime sequitur, quod si concedatur nubere, inde intelligi prohibitum aliās, ne nubatur: quia vnum connexorum non intelligitur diuersum à reliquo. Vnde quicquid dicitur de vno connexorum, & de reliquo dictum intelligitur. vt ext. de constit. translato. & idem in similibus. vt ext. de rescrip. inter caeteras in fi.

REGVLA LIX.

Praesumptionem iuris admittere probationem in contrarium.

PRO.

Sup. 6. q. 1. in praesentium.
Sup. 35. q. 4. extraordinaria.
Ext. de re nunc. fu per re & c in praesentia.
Ext. de praesump. quia verisimile.
Ext. de rest. spo. audita. & c. 1.
ff. de nego. gest. alimenta.
ff. de don. inter virum & vx. etiam.
ff. de his quae vi. met. non est verisimile.

CONTRA.

Ext. qui ma. accus. pos. Insuper.
Ext. de relig. & transeun. ad relig. viduae.
Ext. de condi. appo. per tuas.
Sup. 37. q. 1. vidua.
C. de macedon. l. vlt. in fi.
C. de rei vxo. ac l. vna.
ff. de adopt. l. his verbis.

SOLVTIO.

Vbi ius super certo facto fingit aliter quàm veritas in se habet. vt si aliquis reuertatur ex captiuitate, fingit ius ipsum non fuisse in captiuitate. vt Insti. quib. mod. ius pat. post sol. §. ab hostibus. in huiusmodi casu, non admittitur probatio in contrarium. Si verò praesumit super facto incerto, admittitur probatio in contrarium. vt in illa. quia verisimile. nisi expressè aliud in iure reperiatur cautum. Tunc enim nō admittitur. vt C. ad Macedo. l. fin. & in illa. insuper. nisi ipsum ius dixerit talem probationem in contrariū esse admittenda vt in illa. alimenta. In summa, semper admittitur probatio in contrarium: nisi in casibus specialibus, vbi ius dicit probationem non admitti. vt in illa. vidua.

REGVLA LX.

Id solùm computari in fructibus, quod deductis expensis, superest.

PRO.

Ext. de vsur. plures.
Ext. de iureiur. ad nostram.
Sup. 12. vobis. enim & famae.
ff. famil. ercis. fundus.
ff. de pet. haered. si à patre. §. vlt.
C. de fruc. & lit. expen. L. 1.

CONTRA.

Ext. de decimis. cum homines. & c. non est &. c. pastoralis.

SOLVTIO.

Deducūtur sumptus ex fructibus in personali actione reali. vt ff. solut. matri. fructus. Similiter in actione reali. vt. C. de fruc. & lit. expē. L. 1. & 2. & in mixta. vt in illa. si à parte. fallit autē in decimis praedialibus: cū Dominus eas in signū vniuersalis dominij retinuerit. vt ext. de decim. cum non sit. In personalibus tamen dicimis: puta in mercibus emptis de pecunia decimata locum habet, quod hic dicitur. vt in illa pastoralis.

REGVLA LXI.

Fidem non, fides seruanda non est.

PRO.

Ext. de mut. petit. c. 1.
Ext. de iureiur. preuenit.
Ext. de diuort. significasti.
Ext. de adult. intellex imus.
Ext. de relig. dom. constitutus.
Sup. 95. dist. esto subiectus.
Sup. 32. q. 6. nihil iniquius.
C. de transac. si quis maior.

CONTRA.

Sup. 23. q. 1. noli.
Sup. 22. q. 4. innocens.
Sup. 33. q. 5. quod deo.
Sup. 10. q. 2. §. hoc ius porrectum. & §. quod verores.

SOLVTIO.

Fidem non seruanti, non est fides seruanda, si per fidem illam taliter praestitam fuerit obligati, quod ab illa obligatione consensu vtriusq; possint recedere tacitè, vel expressè: vt in contractibus fieri consueuit. Si autem obligatio fuerit talis, quòd etiam cum voluntate ex equi fidem dederint: dissolui non potest, quāuis alter nō seruet fidem, non tamen ideo residuus exoneratur ab obligatione. vt in c. quod deo.

REGVLA LXII.

QVòd dignitas delinquentis peccatum auget.

PRO.

Sup.L.dist.sanctitat.
Sup.40.dist.homo Christianus.
Sup.25.q.1.nulli fas est.
Sup.31.q.qui viderit.
Sup.11.q.3.præcipue.
Ext.de iureiur.cum quidam.quod deo.
ff.de re.milita.omne delictum.§.augetur.

CONTRA.

Ext.1.q.1.quicquid.
Sup.1.q.3.saluator.
Sup.24.q.1.qui contra pacem.
ff.de pœnis maiores.
C.vt nemo.priua,tit.su.pos.L.2.

SOLVTIO.

IN quantitate contemptus, metitur deus quantitatem dilecti, tantumque seruitur iustus, quantum amat. vt 6.q.1.§.cum.ergo.similiter.tantũ peccat quis quantum contemnit. Quantò verò quis est maior, tantò magis contemnere præsumitur. & sic intelligitur prima Rubrica. Pena verò pecuniaria, vel spiritualis maior imponitur nobili, quam ignobili. vt C. de iudic. properando. §. sic quod. sed corporalis maior imponitur ignobili: Inst.de publ.iudic.§.lex corn.contra.35. distin. ante omnia.

REGVLA LXIII.

NVlla pestis efficacior, quam familiaris inimicus.

PRO.

C.de donat.lata a iam.
Ext.de rescrip.nihil prodest.
Ext.de hæreti.cum ex inimico.
Sup.12.q.1.certe ego sum.
Sup.93.dist.si inimicus.
Sup.18.q.2.quibus.

a text. da ta iam.

CONTRA.

Sup.32.q.4.nemo.
Sup.30.q.5.si quis præsbiter.
Sup.36.q.6.c.vlt.
Ext.de renun.cum iam pridem.

SOLVTIO.

PRima regula vera est, nec fallit. Nam non est deterior hostis quàm familiaris inimicus: & nihil erit neque est asperius, quam simulatus amor: quia hostis incognitus, si est familiaris, nõ potest caueri:à manifesto hoste facilius cauetur. vnde dicitur. Iacula præuisa minus feriunt: exorbitantia non tangunt punctum.

REGVLA LXIIII.

VAcantem ecclesiam conueniri non posse.

PRO.

Ext.ne sed.vacan.c.1.
Ext.de elect.auditis.
Ext.de prescrip.de quarta.
Sup.10.q.2.si qua rebus.& c.precariæ.

CONTRA.

Sup.12.q.2.vobis enim & famæ.
ff.de minor.ait prætor.§.1.
ff.de tutel.l.3.§.1.
Inst.de curato.§.inuitum.
ff.quib.ex caus.in poss.hoc autem locum.& L.fulcinius.§.adeo.

SOLVTIO.

PRæscriptio cessat vacante ecclesiæ: & continuatur tempus præscriptionis, quod cœpit currere in vita prioris prælati, sub dicto de medio tempore vacationis ecclesiæ. vt in illa. auditis. Poterit nihil ominus medio tempore rem alterius præscribere: ne torqueatur in eius læsionem, quod introductum est in fauorẽ ipsius vt C.de legibus.& const.quod fauore.Sed cõuenire poterit,& necesse habebit respondere, & petere curatorem, siue actorem:sicut fit in minore. vt inst. de curat. §.inuitum. Ecclesia enim vtitur iure minoris ext.de integ.restit.requisiuit.

REGVLA LXV.

SEcundum canones actionem nõ esse exprimendã.

PRO.

Ext.de iudic.dilecti fili.
Ext.de dol.& contuma.c.1.
Ext.de excep.pastoralis.

CONTRA.

Ext.de posito.grauis.
Ext.de iud.examinata.
Ext.de mut.pet.ex literis.
Sup.11.q.1.relatum.
ff.de admi.tut.quotiens.§.item si personali.

SOLVTIO.

DE iure canonico nullum dicimus esse compellendũ edere actionem. Si tamen voluntariè edat,repetenda est. vt in illa examinata. & idem est interdictis. vt ext.de restitut.spol.cum ad sedem.In contrarijs autem causa exprimenda est. ex qua nascitur actio petendi, quod debetur petenti.vt instit.de actionib.in princ.talem enim actionem scilicet, causam petendi debemus exprimere, non autem nomen actionis. Vt peto à te hoc. vel illud actione exempto.sed ita. Peto à te hoc, vel illud quia vendidisti mihi.

REGVLA LXVI.

QVod induciæ sunt arbitrariæ.

PRO.

ff.de iudic.nonnunquam.
C.de dilat.siue pars.
Sup.5.q.3.si ægrotans.
Ext.de appel.cum sit Romana.
Ext.de sen.& re.iud.quod.ad consulatationem.

CONTRA.

ff.de re.iud.L.condemnatus. a §.si quis condemnatus.
C.de dilatio.L.1.
In Auth.Constit.quæ dignita.§.illud.
Sup.3.q.3.§.spacium.
Sup.28.dist.de his.
Ext.de offi.deleg.de causis.

a In a[illegible] tus libris [illegible] tatur l.si [illegible] non obsta[illegible]

SOLVTIO.

OMnes inducię,quę iudicis officio cõceduntur,possunt moderari, sed non illæ, quæ præter iudicis officium iure tribuuntur: vt est tempus deputatum ad appellãdum: vt tempus ad petendum restitutionem in integrum. Quando autem iudex abbreuiat tempus pręfissum à lege,ex causa debet hoc facere.Si aũt sine iusta causa hoc faceret, & pars quæ grauatur per assignationem illius termini, contradiceret: ei illud,quod iudex subtraxit de ligitimo tẽpore, supplebitur per legem.vt in illo.§.si quis condemnatus.Si autem pars quæ grauatur,non contradixerit:intelligitur acquieuisse, & iuris beneficium contempsisse. vt in illa.& quod ad consultationem.

REGVLA LXVII.

VIndicari delicta etiam admonitione non præcedente.

PRO.

Sup.11.q.1.statuimus.
Sup.28.q.1.si custos.
Sup.17.q.4.si quis suadente.
Ext.de app.cũ sit.Romana.& c.reprehẽsibilis.
Ext.de simon.licet Heli.

CONTRA.

Ext.de sen.excom.sacro.

Sup.

Sup.11.q.2.indigne.
Sup.2.q.vij.si quis erga.
Sup.16.q.6.omnes decimæ.

SOLVTIO.

SEmper admonitio præcedere debet vindictam inferendam à iudice etiam in notorijs criminibus. vt in illa. sacro. A iure verò bene infertur pœna absque admonitione. vt in illa. si quis suadente.

REGVLA LXVIII.

CVrrere tempus à tempore scientiæ, potentiæ.

PRO.

ff.de calumniar.annus.
ff.de edil.edic.cum sex.
Ext.de appel.ex rationa. & c.super eo.
Sup.2.q.6.biduum.§.si aduersus.
C.de edil.act.cum proponas.

CONTRA.

Ext.de præscrip.vigilanti.
C.de long.tempo.præscript.L.vlti.
C.de.anna.except.L.1.
ff.de his qui notan.infa.genero.
ff.de serui.rustic.præd.& Atilicinus.
ff.quemadmodū serui.amit.si locus.

SOLVTIO.

NOta quod tēpus aliud sit vtile, alud cōtinuum vtile non currit nisi ei, qui habet copiam experiundi,agendi ue.ff.de diuer.temp.præscript.l.j.In quo casu currit tempus à tēpore scientiæ. quia non videtur habuisse potestatem agendi, qui ignorauit. vt ff. de ædili.edi.cum sex. Tempus autem continuum est, in quo disferiati, & non feriati currunt. & hoc tempus cedit ignoranti.vt in illa.generato.& habet locum in vsucapionibus & præscriptionibus.nisi minor ętas aliud inducat.C.quibus ex causis in integ.resti. non.l.si.vel patria potestas. vt C. anna.except.l.j.vel alia', quæ in casibus à iure notatis præscriptionem impediunt.

REGLA LXIX.

DEterminatio pręmissa in sequenti clausula non reperitur.

PRO.

Ext.de donat.cum dilecti filij.
ff.de fideicomess.liberta.l.vlt.
ff.de verbo.signif.l.si cum fundum.
ff.de verbo.oblig.doli clausula.
ff.qui ex causa ma.sed & si.§.deinde.

CONTRA.

Ext.de appel.requiris.
Sup.32.q.2.Apostolus.
Instit.ad l.aquil.§.hoc autem.
Iust.de vulg.& pub.substir.§.si ex disparibus.
ff.de lega.1.seruus plurium.§.vlt.

SOLVTIO.

VBi articuli coniunctim collocantur. in rescripto & sic inuenitur determinatio posita in præcedētibus: repetita intelligitur in subsequentibus. vt in illa. secūdò requiris. Secus erit, si diuisim.

REGVLA LXX.

AVthoritatem principis vel regis excusare.

PRO.

Ext.de app.cum parati.
Sup.12.q.2.de rebus.
Sup.24.eo.vlt.si nobis.
Sup.43.dist.Solonitanæ.

CONTRA

Sup.6.q.1.in canonibus.
Sup.16.q.8.decimas

Sup.23.q.vlti.quoausu.
Sup.16.q.vlt.sane.

SOLVTIO.

SI clericus habeat regalia à rege,licet sit prælatus ecclesiæ, tenetur ire ad regem, si prius vocetur ab eo, quàm ab episcopo.vt 18.dist.si episcopus. metropolitanus.Si autem vocaretur propter causam spiritualem à Papa, licet prius vocatus sit à rege, tenetur ire ad Papam. neque in eadem causa propter hoc contumax potest iudicari: cum adsumi tribunal vocatus inerit vt.ff. de re iud.contumacia.§.contumaces.

REGVLA LXXI.

QVòd admittur quis testis in causa,in qua fuit iudex.

PRO.

Ext.de testibus.cum à nobis.
Ext.de accusa.cum dilectus.
Ext.de proba.post cessionem.

CONTRA.

Sup.4.q.4.c.1.
Sup.2.q.7.statuendum.
Ext.de appel.postremo.
C.de asser.toll.nemo.
ff.de test.l.vlt.

SOLVTIO.

NOn audiuntur iudices quotiens super quæstione illa, in qua fuerunt iudices, volunt testificari: sed in his, quæ acta sunt in præsentia ipsorum, credetur eorum dictis:sed illis aut eius scriptis pręferuntur duo testes iurati.vt in c.cum à nobis. Hodie non creditur iudici, nisi quatenus eius acta legitimis constiterit documentis.vt ext.de probat.quoniam contra.

REGVLA LXXII.

VIm vi repellere licet.

PRO.

Ext.de rest.spol.olim.
Ext.de sen. excom.si vero aliquis.
Sup.dist.1.ius naturale.
ff.de indi.& iur.vt vim.
ff.de vi.& vi arm.l.j.§.vim vi.
Sup.dist.xlv.& qui emendat.

CONTRA.

Sup.23.q.1.§.1.
Sup.24.q.1.§.1.
Sup.46.distin.seditionarios.
Sup.24.q.4.inter querelas.
C.de indi.nullus.

SOLVTIO.

VLcisci non licet.vt in his contrarijs. sed vim repellere, & castigare licet. vt in primis concordantijs. dnmmodo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. vt C.vnde vi.l.1.

REGVLA LXXIII.

NOn tenere appellationem in his, quæ dilationem non capiunt.

PRO.

Ext.de appel.qua fronte.
Sup. 2. q.6. ei qui appellat.§. definitiua.§. si quis etiam.&.§.sequente.
In auth. vt cum de appellat.cognosci.§.meminimus.colum.8.
ff.de rescind.l.vlt.

CONTRA.

Ext.de ap.consuluit.&.c.peruenit.
Sup.2.appellatione inter.
ff.penden.app.innoua.l.1.

SOLVTIO

SOLVTIO.

VBi quis habet beneficium ne condemnetur, nisi quatenus facere posit, tunc habet locum regula. item cum promisi generaliter stare mādato alterius. vt in illa.quintauallis. Aliter difficultas solutionis ad commodum pertinet promissoris. vt in illa continuus. superior pares regula, quæ dicit id tantum fieri posse intelligi, quo iure fiet: habet locum in his, quæ ius desiderant.vt in contrarijs productis,& similibus.quæ nisi iure fiant,non tenent vt C.de leg.& constit.non dubiū. Secus in his,in quibus desideratur factum:vt in acquisitione possessionis: Nam etiam prædo eam acquirit. vt in illa. in literis.

REGLA LXXX.

PActum de successione futura esse illicitum.

PRO.

C.de pact.l.vlt.
C.de inutil.stip.ex eo.
Ext.de concef.præben.nulla. & c. ex tenore & c.relatum.

CONTRA.

Ext.de præben. & dig.relatum.
Ext.de concef.præbend.proposuit.
ff.pro socio.l.4.§.de illo.

SOLVTIO.

DIcunt quidam, q̄ in genere potest fieri promissio beneficij nō vacātis: ut puta si dicat quis promitto tibi beneficium. arg. illius.l.ff. pro socio.l.3. vbi valet pactum de futura hæreditate in genere. Sed hæc solutior reprobatur.ext.de concef.præbend.c.vlt. Alij dicunt, quòd cum consensu illius personæ, cuius beneficium promittitur valet promissio. vt C.de pact.post quam. Sed nihil est, quod dicunt. quia dicit decretal. quòd non valeat promissio beneficij non vacantis, nec aliqua inde oriatur obligatio,cum sit contra decreta Lateranensis concilij: vt in c.ex tenore.Quidam tamen dixerunt, quod licet promittens non obligetur ad illud beneficium,teneri tamen ad interesse.

REGVLA LXXXI.

AMaiori argumentum duci.

PRO.

Arg.31.dist.tenere.
Sup.59.dist.si officia.
Sup.3.q.3.de iudicijs.
Sup.28.dist.si laicis.
Ext.de elec.cum in cunctis.
Ext.de concef.præben.non vacan.nulla §.vlt.

CONTRA A MINORI.

ff.de interdictis & releg.relegatorum.
ff.de seruis export.ne cum pacto.
Ext.de parœc. & alie.parœcia.nullus.
Sup.8.q.3.nullus.

SOLVTIO.

ARgumentum à maiori sequitur,si assumam affirmādo sic. Conceditur huic quod maius est: ergo concessum intelligitur illud, quod minus est. vt ex .de decimis. ex parte. si sit eiusdem censuræ cuius est illud, quod expresse intelligitur. Argumentum autem à minori assumitur negando sic. Negatur huic quod minus est. ergo negatū intelligitur illud. quod maius est: secundū regulam istam. Qui indignus est inferiori,ordine, indignus est superiori.vt ff.de senato.qui indignus.

REGVLA LXXXII.

AB exemplis, & scripturis infideliū argumenta sumi.

PRO.

Sup.1.q.1.Dominus.
Sup.3.q.2.questa est.
Sup.21.dist.submittitur.
Sup.37.dist.si.quid veri.
Ext.de concef.benefi.non vacan.nulla.

CONTRA.

Sup.26.q.2.non exemplo.
Sup.23.q.4.ipsa pietas.
Ext.scismatic.fraternitatis.
C.de legib. & constit.non exemplo.

SOLVTIO.

ARgumentum ab a exemplis & institutis infidelium contra eosdem ad intelligentiam scripturarum, & ad eorum vanitatem reuincēdum valet vt in illa.si quid veri. Non enim sunt perniciosiora tela aduersus hostes quam quæ è pharetris ipsorum extrahuntur. a Euidens est testimonium, cum quis se ipso iste uincatur.

REGVLA LXXXIII.

QVòd successor post reuocare factum prædecessoris.

PRO.

Ext.de elec.nosti.
Ext.de præcar.c.2.
Sup.2.q.2. & si illi.
Sup.25.q.2.decessor.
Sup.55.dist.pœnitentes.
Ext.de his quæ fiunt à præla.c.cum nos.
Sup.35.q.11.quod quis commiserit.

CONTRA.

Ext.de elec.innotuit.§.par in parem.
Ext.de cleri.coniung.diuersis.
Ext.de fil.præsbyte.demens.
Ext.ne sed vacan.c.vnico.
Sup.25.q.2.si ea.
ff.de arbit.nam magistratus.
ff.de excep.rei iudic.l.1.§.1.

SOLVTIO.

QVod bene fit à prædecessore, non debet euertere, sed potest confirmare successor.vt ext.de solut. c.1.Quod autem male fit, potest reuocare. vt in concordantijs in priori parte assignatis. Nec potest ei præscriptio opponi ex tempore quod currit ante tempus alienantis.vt.16.q.3.si sacerdotes.

REGVLA LXXXIIII.

QVod ab initio non valuit, ex post facto conualescit.

PRO.

Ext.de.donat.apostolicæ.
Ext.de conuerl.coniug.placet.
Ext.de eo qui dux.in mat.c.1.
Sup.16.q.3.si sacerdotes.
Ext.de his.quæ fi.à præla.cum nos.

CONTRA.

Sup.16.q.3.§.potest.
Sup.10.dist.vides.
Ext.de electi.auditis.
ff.de verb.oblig.inter stipulantem.§.sacram.
ff.de act. & ob.obligationes.
ff.de reg.quod ab initio.

SOLVTO.

SI initium alicuius rei sit vitiosum, quia non interuenit consensus eorum qui consentire debeant, & postea adhibeatur eorum consensus, quorum desiderabatur.accedente consensu confirmabitur id,quod actū est prius. vt in illa. cum nos. Sed si rei initium bonum erat,solus dissensus non reddet vitiosum:quamuis alius consensus dissentientium posset remouere initium vt in illa.

In illa. auditis. Si autem ideo sit vitiosum, quia res de qua agitur, contra ius facta est: tunc res non conualescit tractu temporis. vt in illa, quod ab initio. & in c. vides exceptis casibus nonnullis in quibus contrarium exprimitur in iure.

REGVLA LXXXV.

AD quem spectat onus, & emolumentum.

PRO.

Sup.2.q.2.caritatem.
Sup.6.q.6.de lapsis.
Ext.de simo.cum sit Romana.
Ext.de sepul.nos instituta.
Ext.de his quæ fi.à prælat.quando.
Ext.de ecclsiast.ben.c.vnico.
Ext.de præbend.cum secundum apostolum.
Inst.de legit.patro.tut.in fi.
ff.de reg.iur.secundum naturam.

CONTRA.

Ext.de cleri.ægro.c.1.
Sup.30.q.3.constituit.
ff.de nego.gest.si negotia absentis.

SOLVTIO.

PRima regula vera est. ad quem spectat onus, & emolumentum: nisi aliud culpa inducat. Nam si geram noua negotia absentis & ignorantis: lucrum pertinebit ad absentem, sed damnum agnoscere non tenetur, quia ego fui in culpa, noua & insitata negotia inchoando. vt in illa.si negotia. E conuerso obtinet regula: ad quem spectat emolumentum, & onus fallit tamen in casibus vbi scilicet is, qui debet habere emolumentũ sine culpa sua efficitur inhabilis ad onus subeundum. vt ext. de cleri.ęgro.c.1. Item fallit propter fragilitatem sexus in muliere, quæ vocatur ad successionem manumissi à se, nec tamen suscipere tutelam cogitur. vt Instit.de legit. patro. tute.in fin.

REGVLA LXXXVI.

OFficium suum nemini debet esse damnosum.

PRO.

Ext.de fideius.peruenit.
ff.quibus ex caus.maio.videlicet.
ff.de furt.seruus.§.qui vero.
ff.quemadmo.test.aperi.si quos ex liberis

CONTRA.

Sup.7.q.1.constitutum.
Sup.10.q.2.§.hoc [b] ius.
Ext.de postul.

b In editione Paris. ... Ea enim.

SOLVTIO.

REgulariter obtinet prima pars. Rubricæ. contraria sunt casualia ex circunstātijs: & ita restringunt regulam.

REGVLA LXXXVII.

LEges non esse allegandas in foro [a] ecclesiastico.

a Quid appellet forum ecclesiasticum, et quas causas ad illud remittat, ex sequentibus apparet.

PRO.

Ext.de iur.calum.literas.
Ext.de testib.relatum. & c.cum esses.
Sup.27.dist.sunt qui dicunt.
Sup.de consec.di.3.celebritatem.

CONTRA.

Sup.24.q.3.de illicita.
Sup.10.dist.lege.
Ext.de noui oper.nuntia.intelleximus.

SOLVTIO.

NOn est vtendum legibus Imperatorum in controuersijs ecclesiasticis, vbi lex diuina siue canonica contradicit; quoniam lex Imp.non est supra legem dei, sed subtus. Alioquin vtendum est illis. vt in c.lege. & ext. de consti.c.1.& dist.20.c.2.

REGVLA LXXXVIII.

QVòd non valet vt ago, valet vt valere potest.

PRO.

Ext.de testib.nos quidem.
Ext.de verb.sign.abbate.
Ext.de spon.impuber.tuæ.
ff.de seruit.si tam.angusti.
ff.de vsu & habita.diuus.
ff.de pact.si vn s.§.penul.
ff.de testa.milit.si miles quid destinauerat.

CONTRA.

Ext.de offic.delegati.cum super abbatia.
Ext.de despon.impuber.de illis.
C.de codicil.l.vlt.§.vlt.
ff.de thesaur.ex ea scriptura.
ff.de acceptil.an inutilis.

SOLVTIO.

SI is, qui agit nullo alio modo voluit rem valere, nisi eo modo, quo tunc exprimebatur, vel intendebant: locum habet hæc regula. Voluntas porrò sua talis esse Præsumitur quandoque ex verbis legis, quandoque ex forma contractus. Vbi verò hæc præsumi non possunt, contrariam regulam credo obtinere.

REGVLA LXXXIX.

QVòd quis possit iudicari post mortem.

PRO.

Ext.de hæret.si quis episcopus.
Ext.de stat.monach.c.2.
Ext.de sepultu.fraternitatem.
Sup.21.q.3.Cyprianus.
Sup.88.dist.neque apud.
Sup.23.q.2.sane profertur.

CONTRA.

Sup.23.q.2 sanè.
Sup.24.q.2.in princ.quodcunque.
Sup.23.dist.quorundam.
Sup.23.q.2.adeo verè.
C.si pend.appell.mors inter.si quis.

SOLVTIO.

REgulariter de crimine defuncti quęri non potest, quia crimina morte extinguuntur. vt in illa.si quis. fallit hoc in crimine hæreseos. vt in c. sane. & in illo, qui hęreticum instituit hæredem. vt in illa. si quis episcopus. Quidam excipiunt casum lęsæ maiestatis. vt C. ad l.Iul.maiest.l.vlt.& casum Apostasiæ. vt C.de hęret. manicheos. & causam reputandarum. vt ff.de accusa. ex publicorum. Verum in illis agitur ciuiliter ratione bonorum: sicut agitur gratia filiorum de adulterio. vt ext.qui.fil.sint legiti.causam. & gratia rerum restituendarum de rapina: vt ext.de rapt.in literis. Item pro manifesto mortali peccato, in quo decedit quis, potest ei negari sacramentum.

REGVLA XC.

NOn licet nobis definire, quod definitum est,

PRO.

Sup.2.q.5.consuluisti.
Sup.32.q.1.quoq si dormierit.
Ext.de sepultu.quia de vxore.
Ext.de translac.inter corporalia.
ff.publician.de precio.
Sup.12.dist.præceptis.
Sup.25.q.1.sunt quidam.

CONTRA.

Sup.de consec.dist.2.liquido.
Sup.63.q.2.quos deus.
Sup.28.q.1.idololatria.
Sup.23.q.4.si liceret.

REGV-

REGVLA XCI.

FAmam esse seruandam.

PRO.

Sup.2.q.2.nolo.
Sup.11.q.3.non sunt.
Sup.de consec.dist.5.iubemus.
Ext.de decimis suggestum.

CONTRA.

Sup.1 tq.3.cui est illata. & c.senti.c. in cunctis. & cap.custodi. & cap.inter verba.

SOLVTIO.

SI possibile sit alicui conseruare famam suam, & non seruat, crudelis est. vt in c.nolo. Si autem homines ita sunt animati ad suspicandum cōtra aliquem, vt nullo modo à cordibus remouere possint suspicionem: tunc sufficit si conscientiā puram habet is, cuius fama denigratur. vt in c.senti.

REGVLA XCII.

AB exemplis esse argumentandum, & in vita procedendum.

PRO.

Sup.20.dist.c.vlt.
Sup.2.q.1.conuenientibus.
Sup.7.q.1.omnis qui.
Sup.8.q.2.Lugdunensis.
Sup.26.q.1.sunt nonnulli.
Sup.22.q.2.noueritis.
Sup.37.dist.quid de mensa.
Sup.12.dist.de his.

CONTRA.

Sup.14.q.5.dixit dominus.
Sup.22.q.quia per vetus.
Sup.33.q.4.est in lege.
Sup.de consec.dist.2.liquido.
Sup.22.q.2.non statim.
C.de sent. & interloc.non exemplis.

SOLVTIO.

EXempla sanctorū etiam in iudicijs sequenda sunt, vt 20.dist.c.vlti. nisi per aliquam scripturam b certa de causa prohibeatur nobis, ne sequamur illud exemplum sanctorum. vt in c.non statim. Quod autem dici tur ex emplis non esse iudicandum. vt in illa non exemplis. verum est de exemplis priuatorum. Exempla autem sanctorum pro iure habentur, vt exemplū principis vt ext.de sen.& re iud.in causis. Exempla autem veteris testamēti moralia sequimur ad literam: sacramētalia non ad literam, sed ad intellectum institutum: cæremonialia nullo modo obseruamus. vt 5.dist.§.ex his

b Vita sanctorum hominū non sunt sequenda.

REGVLA XCIII.

QVod quisque iuris in alterum statuit, eodem vti debet.

PRO.

Sup.1.dist.in princ.
Ext.de decimis.cum nobis.
Ext.de mut.pet.c.1. & 2.
Sup.19.dist.c.2.§.2
ff.quisque.iur.per totum.
Sup.4.q.3.placuit.§.item in criminali.§.si quis.

CONTRA.

Sup.10.dist.imperator.
Sup.2.q.7.si hæreticus.
Sup.37.dist.si quid veri.
Sup 16.q.1.hinc est.
Sup.26.q.2.non exemplo.
C.de leg.& constit.quod fauore.

SOLVTIO.

VBi quis impetrat aliquod ius contra aliquem, idem contra se deinde admittere debet. vt in prima parte rubricæ. At quando princeps motu proprio aliquod beneficium concedit, nō potest illud in eius læsionem retorqueri. vt patet in contrarijs. & ff.quod quisq; iur. l.3. Quod aūt dicitur, quod priuilegium personam non transgreditur. vt in ff.de iur.nat.gent.& c.1.§.quia plane. Verū est, quod non transgreditur ita quod alius vtatur eo tanquam priuilegio, sed vtitur eo tanquā beneficio iure communi indulto, velut vsura iuris iniqui impetrati ab aliquo illi, contra quem impetratum est.

REGVLA XCIIII.

SImulationem non esse admittendam.

PRO.

Ext.de electio.causam.
Sup.22.q.vlt.quotiens.
Sup.27.dist.quod interrogasti.
Ext.de regular. & transe.vidua. & c.vt clerici.

CONTRA.

Sup.22.q.2.articulo. & c.quod ait.
Ext.quod me.causa.per latum.
Ext.de conuers.coniug.charissimi.

SOLVTIO.

SImulatio ad deceptionem vitandum licita est, quia non dolum committit, qui fraudem excludit. ff. de lega.2.cum pater. simulatio autem ad circumueniendū ac fallendum alium adhibita, est illicita. vt in c.vidua. & c.quotiens.

REGVLA XCV.

NOn dicitur factum, quod non durat factum.

PRO.

Sup.1.q.2.constat.
Ext.de verb.sig.nam & ego.
Ext.de regular.& trans.ad nostram.
ff.de in rem verso.si pro patre.§.verum.

CONTRA.

Ext.de despon.impub.de illis.
Sup.32.q.5.horrendus.
C.de contrahen.emp.non idcirco.
C.de transac. quamuis.
C.de act. & oblig.sicut initio.
ff.de seruit.rust.prædio.per fundum.
C.communia prædio.receptum.

SOLVTIO.

QVod semel factum est, non potest fieri non factū. vt.ff.de capt.& post limi.reuer.in bello.§.facte. & qui semel contraxit, si cōtractus sit nominatus, non non potest resilire ab eo. vt in illa quamuis. & l.non idcirco. Idem est in matrimonio. In voto autē permittit ius pœnitere in fra annum. In contractibus vero innominatis habet locum pœnitentia. vt ff.de condict.causa si pecuniam, & interdum in crimine singulariter commisso, si cito corrigatur. vt de pœni.dist.1.§.diuorcium Quandoq; & per pœnitentiam nō desinit delinquens esse nocens. vt ff. de adilic. edic. Quid sit fugitiuus. Sed hoc verum est, quantum ad homines qui præsumuntur malè versaturi, ex quo semel malè versati sunt. Quantū ad Deū desinit quilibet esse nocens per pœnitentiam. vt l.dist.ferrum.

REGVLA XCVI.

REm cœptam haberi pro impleta, & sufficere si cœpta sit.

PRO.

Ext.de eo qui mit.in pos.cum sicut.
Ext.de regular. & trans.significasti.
Sup.de pœni.dist.1.magna.pietas.

ff.de postuland.l.1.
ff.de arbo.furt.cæsa.furtum.§.& si non.

C O N T R A.

Sup.de pœni.dist.3.in cassum.
Ext.de renuncia.literas.
C.ad Syllania.cum Syllanianum.
ff.de verb.sig.soluendo.&.l.id apud.
ff.de iniur.l.item apud.§.abduxisse.
ff.de bon.libert.qui cum.§.accusasse.

S O L V T I O.

SVfficit quem habere voluntatem faciẽdi bonum: & si incipiat, & perficere non possit, perinde est, ac si perfecisset. Idem etiam si incipere nõ possit, vt de pœn. dist. 1. votũ a. Idem obtinet in contractibus. vel quasi, quod si non stet per illum, qui aliquid perficere debet, quo minus perficiat, pro facto habetur, Quod quando que fallit. vt notatur in optima distinctione, quæ assiduè versatur in allegationibus & disputationibus decretistarũ. vt ext. de rescript. si quando. In delictis autẽ quandoq; reputatur voluntas aut inceptum pro facto licet effectus, aut perfectio non sequatur. vt not. supra sub illa regula. b Verba cum effectu sunt accipienda.

a In editis lib. citatur c. quis aliquando.§. non votũ.

b Reg.78

REGVLA XCVII.

POenas mutari, mitigari, ac tolli posse.

P R O.

Ext.vt lite non contest.quoniam.in fin.
Ext.de voto.c.1.& c.ex multa.
Sup.45.dist.omnes qui.
Sup.32.dist.præsbyter.
Sup.24.q.4.predest.
ff.de his qui not. infa. quid ergo.§.pœna grauior.
ff.de effract. & expila.l.1.§.1.
ff.de pœnis.ad bestias.

C O N T R A.

ff.de of.deleg.de causis.
Ext.de pœnis licet.
Sup.16.q.1.a omnes. & c. decima.
Sup.2.q.3.§.notandum.
Sup.4.dist.in istis.

a Non extat.

S O L V T I O.

DIcunt quidam pœnam in iure statutam, iudicem non posse mutare: quia pœna, persecutio legis arbitrio reseruatur, nõ autem iudicis. vt in §. notandum. Verius tamen est, pœnam posse mutari si pœna, in qua fit commutatio, magis sit deo accepta. vt ext. de voto. c. 1. si modo commutetur, antequam infligatur. inflicta enim per sententiam non potest releuari. vt in §. notandum.

REGVLA XCVIII.

SEmel Deo dicatum non esse vlterius ad humanos vsus transferendum.

P R O.

Ext.de relig.dom.ad hæc.
Ext.de rerum permut.mancipia.
Sup.19.q.3.qui semel.
Sup.de conse.dist.1.altaris palla.

C O N T R A.

Ext.de ser.non ord.nullus.
Sup.53.dist.ex antiquis.
Sup.11.q.1.statuimus.
Ext.de iudic.cum non ab homine.
C.de epis. & cleric.setuis.

S O L V T I O.

PRæmissa regula vera est, quia eiusmodi res diuini iuris esse cœperunt, & extra commercium hominum. Instit. de ter. diuis. §. sacræ. fallit. tamen in contrarijs, propter delictum consecratorum, qui propter excessum suum priuantur beneficio consecrationis, vt si seruus domino ignorante faciat se ordinari: quia deliquit in promotione sua, domino ignorante se permittendo prmoueri, restituitur ad humanos vsus. vt in c. ex antiquis. & in libro, si promoueatur in clericum & delinquat, & sit incorrigibilis, traditur curiæ, vt seruiat vt in c. statuimus.

REGVLA XCIX.

NOn generare impedimentum, quod non sortitur effectum.

P R O.

Ext.de iur.patro.quod autem.
Ext.de app.constituis.
Ext.de app.bonæ memoriæ.
Ext.de his quæ fiũt præla.fin.conf.c.2.
Ext.de despont.imuber.accessit & c.de illis.
Sup.27.q.2.lex diuina.
C.de manum.vind.neque.
Sup.de pœnit.dist.1.§.hæc autem verba.

C O N T R A.

ff.de his qui nota.infam.quid ergo.
ff.quod.quisque iur.l.1.in fin.
Ext.de dignam.nuper.
Ext.de elec.considerauimus. & c.auditis. & c. intelleximus.
Ext.de spons. & mat.ad audientiam.
Sup.de conse.dist.4.quibus.
C.de l.Iul.de adulte.cum qui.

S O L V T I O.

PRima regula regulariter vera est illis actibus, in quibus actus cum effectu desideratur: vt puta in electionibus rerum ecclesiæ. Si enim prima electio, vel alienatio sit nulla, & hoc sit notoriũ sequens propter illam non impeditur, vt in concordantijs in prima parte rubricæ positis. Alioquin debet secunda fieri, retractata prima per superiorem. vt in illa, considerauimus. In illis autem contractibus, in quibus actus solus sine effectu cõsideratur. vt est in illis, per quos irregularitas inducitur, licet actus ipso iure effectum non habeat, in induci tamen irregularitatem. vt in illa nuper.

REGVLA C.

LIte contestata nihil innouari posse.

P R O.

Sup.2.q.2.quia ea
Ext.de simo.accusatum.
Ext.de iur.patron.ex literis. & c.quoniam.
Ext.de eo qui dux.in mat.si gratum.
C.de asser.tolli.l.1.
C.quibus.ad liber.procla.non licet.l.vlt.
ff.de offi.præsid.senatus.
ff.qui satisd.cog.fideiussor.§.fi.

C O N T R A.

Sup.11.q.1.quia res.
Sup.32.dist.consulendum.
Sup.8.q.3.nonne.
Sup.15.q.vlt.c.vlt.
Ext.vt lite pen.à memoria. & c.laudabilem.
Ext.de confir.vti.vel innuti.c.2.

S O L V T I O.

REgulare est, quòd lite contestata ante sententiam nihil sit innouandũ, & tuendus sit possessor in sua possessione vsque ad sententiam. vt in concordantijs proximè positis. Iura autem b quæ in priori parte posita sunt, exceptiones sunt, quia ius patronatus sequestratum intelligitur lite pendente. vt in illa. quoniam. Item accusatus de symonia suspẽditur ante sententiam. vt in illa, accusatum. Item accusatus de dilapidatione, si præsumptiones aliquę sint contra ipsum. vt in illa. quia ea. & fortè cum agitur de aliquo impedimento perpetuo.

vt in illa.significauit. Item vbi agitur contra priuilegiatum, cogitur litem contestari, & posteà sequestrabitur res, sicut cótingit in familia indicis. vt in illa. senatus. Itẽ si agatur contra suspectum de fuga, nec posit cauere. vt in illa. fideiussor. §.si. quia sequestrabitur res. Idem in illo, qui proclamat ad libertatẽ, quia peculium eius sequestrabitur, vt C.de asser.toll.l.1.

REGVLA CI.

LOcum esse pœnitentiæ in actibus hominum.

PRO.

Ext.de iur.patron.quod autem.
Ext.de regula. & transeun.ad nostram.
Ext.de præbend. & dig.cum non ignores.c. & c. cum iam dudum.
ff.de condic.causa dat.l.dedi. & l.si pecuniam.
ff.de iurisd.om.iud.si conuenerit.

CONTRA.

Ext.de iur.patron.c cum aduocatus.
Ext.de concess.præbend. vel eccles.non vac. cum pro quæstione.
Ext.de præbend. & dignita.cum pro illorum.
Sup.32.q.5.horrendas.
C.de transac.quamuis.
C.de ac. & oblig.sicut.
C.de contrahend.empt.non idcirco.
C.si mancip.ita fueaaliena.si is quis.

c In editis lib. c. cum au tem.

SOLVTIO.

a Sup. reg. 95.

HVIusmodi generale tangitur in illo generali. a Non dicitur factum, quod non durat factum. Sanè regula ista obtenet in contractibus in nominatis & in his, quæ in fauorem nostrum tantumodũ introducta sunt quia in illis pœnitere possumus. & generaliter illud obtinet in dilectis: quia omnia dilecta per pœnitentiam tolluntur, quantum ad Deum. vt.1.q.7.li.quis omnem. Item in illis, quæ planè inchoata non sunt, vt si pasciscamur, vt adeamus iudicem, qui non est noster: possumus pœnitere ante litem contestatam. vt in illa. si conuenerit. & patronus potest pœnitere post pręsentationem suam. vt in illa. cum aduocatus. & alium potest præsentare: quia antequam episcopus admiserit præsentatum, nullas vires habet præsentatio patroni. vt ext. de iur.patro.quod autem.

REGVLA CII.

IN paritate locum esse gratificationi.

PRO.

Sup.63.dist.c.vlt.si fortè.
Ext.de iur.patron.cum aduocatus.
ff.loca. & conduc.In naue.
ff.de relig. & sumpt.fu.l.vlt.
ff.de lega.2.si quis.seruum.§.si inter duos.
ff.de Senatuscon.Silania.si quis in graui.§.sed cum omnes.
ff.de bon.aust.iud.posses. si non expedirit. & l. in venditione.§.vlt.

CONTRA.

ff.de iureiur.creditore.§.si autem.
Ext.de iur patro.pastoralis.
Sup.12.q.2.cum deuotis.
Inst.de iusti.& iur.in prin.

SOLVTIO.

b Vide c. venerabilẽ §. quod autem & ibi glo. in ver. fauere ext.

VBi quis ex duobus æqualiter tenetur, omnibus consideratis b potest gratificari, & alteri prius soluere. vt in illa, in naue. At vbi quis pluribus, debet aliquid facere, & simul petant, & omnibus simul factum illud exibere non posit, habebit locum gratificatio. vt in illa. si quis in graui.

REGVLA CIII.

QVod res transit cum onere suo.

PRO.

Ext.de testibus.c.1.in fi.
Ext.de decimis.cum non sit in fi.
Sup.15.q.1.si quis laicus.
ff.de contrahend.empt.alienatio.
ff.de acq.rer.dom.traditio.
ff.de donat.ad eum.§.1.
ff.de pactis.inter debitorem.
ff.de distract.pig.si debitor.

CONTRA.

Ext.de priuileg.porro.
Ext.de decimis.nouum.
ff.de contrahend.empt.l.vlt.
ff.de seruit.l.vlt.
ff.locat. & conduct.emptor.

SOLVTIO.

ONera transeuntia & rei cohęrentia, transeunt cũ re: personalia non. Si tamẽ res transeat ad priuilegiatũ, exoneratur priuilegiatus à prestatione onerũ, vt puta, si priuatus vẽdat possessionem suam hospitalarijs, licet apud priuatum sit possesio suppolita solutioni decimarum, uon erit apud hospitalarios. vt in illa. porro quia illi habent priuilegium de non soluendis decimis.

REGVLA CIIII.

INitium esse spectandum.

PRO.

Snp.3.q.1.placuit.
Sup.1.q.1.principatus.
Ext.de censi.scientes.in fi.
Sup.de pœnit.dist.1.§.hæc autem.
Sup.16.q.3.si à sacerdotibus. & §.potest.
ff.quod quisque iur.l.1.in fi.
Inst.de ingen.§.1.
C.de pig.act.nec creditores.
C.de præscrip.30.vel 40.an.malæ fidei.

CONTRA.

Ext.qui filij.sint leg.tanta.
Ext.de renuncia.literas.
C.ad Syllania.l.vlt.
C.de emenda.Iustinian.C.in princ.
ff.de verb.sig.soluendo.
Sup.de pœn.dist.1.incassum. & c.proinde.
Medium esse spectandum.
Iuxta illiud, Cum media semper gaudebam ludere forma.
Maior enim medijs gratia rebus inest.
Medium tenuere beati.
Medio tutissimus ibis.
Ext.de testi.cum tu fili.
Ext.de restit.spoli.literas.
Sup.10.q.2.hoc ius porrectum.
ff.si pars hæredi.pet.antiqui.
ff.de oper.ser.l.vlt.
ff.de ædil.edict.sciendum.§.illud.
ff.de verb.oblig.continuus.§.item qui insulam.
ff.de acq.rer.dom.adeo.§.cum quis ex aliena.

SOLVTIO.

IN contractibus initium spectatur, quotiescunq; quęritur, an contractus valeat, an non Item in maleficio vel quasi, cum quæritur, an contrahatur ex eo obligatio pœna, vel non, & quanta in decret.& constitutionibus, & in quolibet negocio, ex quo posit actio orirt Nec obstat exemplũ de matrimonio Liæ cum Iacob. vt 28.q.1.§.nam.ibi & in consimilibus. ratihabitio re-

tro trahitur, & mandato comparatur: & sic initium spectatur. Neque obstat quod dicitur, medium esse spectandum. nam hoc locũ habet in dissensione [c] opinionum, tum openionẽ mediã auctoritas iudiciaria sequi debet. Item in promissionibus in genere factis, quæ ad mediocritatem reducendæ sunt. vt colligitur per concordantias. Nec obstat quod dicitur, finem seu euentũ considerandum esse. nam hoc locum habet, quando quæritur, an dederit quis, an non dederit, vel quando quis. dedisse videatur, vel quando possederit, vel restituere, vel capere debuerit. vt in auht. de nupt. §. quia vero hactenus.

[c] In diuersitate opinionũ mediam vel ingredi tutius est.

REGVLA CV.

NOn præsumi seruitium debitum, licet longo tempore sit præstitum.

PRO.

Ext. de censibus. peruenit.
Sup. 10. q. 3. quia. cognouimus.
C. de pact. si certis annis.
C. de vsur. si creditor.
C. de act. & oblig. obligationum. §. placet
ff. de agrico. & censi. litibus.
ff. de seruituti. seruitutes.
ff. de vsucapi. sequitur. §. vlt.

CONTRA.

Ext. de præscerip. de quarta.
Sup. 5. q. 3. quæsitum.
Sup. 18. q. 2. seruitium.
C. de long. tempo. pærscrip. l. vlt.
C. de seruit. l. 2.
ff. de serui. vrb. præd. foramen.

SOLVTSO.

SEruitutes præscribuntur, quæ habent continuam causam, seu naturalem, vt est seruitus aquæ ducendæ vt C. de serui. l. 2. Item tigni immittendi, & stillicidij, quæ habent causam naturalem, acquiruntur longa, vel longissima præscriptione secundum canones. vt in illa foramen. Quæ vero continuam autem naturalem non habent causam, non præscribũtur: nisi tanto tempore durauerint, cuius non existat memoria. vt ff. de aqua, & aquæ pluuiæ. arc. l. 2. §. & §. idem Labeo.

REGVLA CVI.

CEnsus non esse augendos.

PRO.

Ext. de præbend. & dig. auaritiæ.
Ext. de his quæ fiunt à prælat. pastoralis.
Ext. de cens. prohibemus. & c. significauit.
C. de omni. agro deserto. l. fi.
C. de alluuionibus. l. vlt.
C. de noua vectig. l. 3.
C. de fundo rei priuat. l. 2.

CONTRA.

Ext. de præbend. & dignita. de monachis.
Ext. de censibus quanto.
Ext. de iure patron. præterea.
Ext. transac. de cætero.
ff. locati. si merces. §. vis maior.
ff. de reg. iur. secundum naturam.

SOLVTSO.

CEnsus constitutus authoritate episcopi, augeri non potest sine authoritate eiusdem. Nam episcopus cum iusta de causa augere, vel minuere potest. arg. decretal. supra dictæ. pastoralis. Cum autem persona sine authoritate episcopi censum constituit, non augebit censum vltra tempus locationis: nisi vltra modum fructus succrescant. Post tempus autem locationis poterit is illi, vel alij pro maiori vel minori pretio locare.

RECVLA CVII.

NOn sunt facienda mala vt eueniant bona.

PRO.

Sup. 22. q. 2. primum. & c. faciat.
Sup. 54. dist. qui ait.
Sup. 1. q. 1. non est putanda.
Sup. 54. q. 5. fortè.
Sup. 23. q. 4. non sunt.
Ext. de vsur. super eo.
Ext. de cler. vel mona. non magno pere.

CONTRA.

Sup. 55. q. 3. antecessor.
Sup. 50. dist. fidelior.
Sup. 32. q. 4. dixit. Sara.
Sup. 22. q. 7. offerebatur.
Sup. 34. q. 5. tunc saluabitur.
Sup. de conse. dist. 5. discipulos.
Ext. de furt. si. quis.

SOLVTSO.

PRima regula simpliciter vera est, Contraria autem non obstant: quia licet in eis malum pertextu, vel compensatione boni videatur factum fuisse: non tamẽ in veritate factum fuit malum in se, licet esset de genere malorum. cum authoritate canonis excusetur. vt in illo. c. antecessor, & ext. de iureiuran. si vero.

REGVLA CVIII.

VNum quemque cuiuslibet criminis causa posse ab ecclesiæ ad satisfactionem compelli.

PRO.

Sup. 52. q. 1. c. vlt.
Sup. 2. q. 1. si peccauerit.
Sup. 32. q. 15. incestuosos.
Ext. de sponsal. ad audientiam.

CONTRA.

Ext. de iudicijs. nouit.
Sup. 6. q. 3. scriptum.
Sup. 51. q. 1. experientiæ.
Sup. 23. q. 5. regum officium.

SOLVTSO.

IN modum denunciationis quilibet potest super crimine ad iudicem deferri. vt in illa, venit. Directè verò non potest laicus apud iudicem ecclesiasticum accusari super crimine ecclesiastico. puta hæresi periurijs. vt ext. de elect. c. venerabilem. §. obiectioni. & §. eos igitur. aut sacrilegio. vt ext. de for. compe. c. cum sit generale.

REGVLA CIX.

MVlta tolerari facta, quamuis probita essent, ne fierent.

PRO.

Sup. 50. q. 2. Lugdunensis.
Sup. 1. q. 1. quo quidem.
Sup. 2. q. 5. §. biduum.
Sup. 7. q. 1. episcopus in diœcesi.
Sup. 54. q. 6. comperemus.
Ext. de eo qui dux. in matrimonio. c. 1.
Ext. qui cleri. vel vou. rursus.
Ext. de eo qui cog. consang. transmissæ.
Ext. de matr. contrac. con. interd. eccle. c. fi.

CONTRA.

Sup. 50. dist. vides.
Sup. 25. q. 2. nuptiali.
Ext. qui matr. acc. poss. videtur.
Ext. de sposa. duor. tua nos fraternitas.
C. de leg. & consti. non dubium. §. 1.
ff. de verb. oblig. si stipuler. §. fi.

SOLV-

SOLVTIO.

PRohibita fieri, si fiant, non tenet, si prohibitio habeat perpetuam causam prohibitionis & quęlibet prohibitio intelligitur habere perpetuam causam. vt in illa.non dubium, nisi constitutio prohibés exprimat prohibitum, neque id temerè.vt ext.de fil.præsbyt.ad abolendam. Atque ita omnia contraria ferè concilian-tur. In prohibitionibus autem circa matrimonium. factis vel faciendis contraria regula obtinet. Licet enim omnes causus ibi intelligantur prohibiti, ne fiant, tamé si fiant, tenebunt: quia matrimonium res est fauorabilis vt ext.de matrim.contract. contra interdict.cap.2. & idep prohibitio contra illud inducta est, restringenda.

REGVLA CX.

AD comuné & vsitatá verborum significationé esse recurrendum, nec ab ea sine iusta causa recedendú.

PRO.

ff.de lega.3.non aliter.
ff.de reg.iur.semper.
ff.de tributo.l.1.§.ideo.
ff.de re dubijs.in ambigua.
Sup.32.q.5.humanæ.
Ext.de sponf.tuæ & c.ex literis.
ff.de exercit.act.l.1.§.li is qui.

CONTRA.

ff.de verb.significat.præterea.
Ext.de sacra.baptis.c.1.
Sup.22.q.5.quacunque arte.
ff.de verb.oblig.quotiens.
ff.de pact.veteribus.
ff.de in ius vocand.quamuis in fi.

SOLVTIO.

VErborum ambiguitas quandoq; est in iudicijs: quádoque in contractibus: quandoque in testamentis. de quibus ad præsens nihil. In iudicijs autem circa litis exordiú plus creditur actori, quam reo. ff. de iudic. si quis intentione.ff.de ver. oblig.inter stipulantem.§.Si Stichum. In confessionibus autem vrgeri debet confités, vt certum cófiteatur: & id demú accipitur quod magis aduersario expedit. vt.ff.de confessis.certum. & ff.de interrog. actio.de ætate. In sententijs autem iudicis interpretatio requiritur. Sed si delegatus est, tantum eadem die potest interpretari. vt.ff.de re iud.Paulus. & ext. de offic. delegat. in literis. Idem dicendum est de prætorijs stipulationibus. vt ff. de prætor. stipul. l. in prætorijs. in contractibus autem & pactis distinguo. Aut certum esse quid senserint. & tunc, si per se non subsistat, nihil agitur.vt ff.de contrahend.emptio. in venditionibus. & 32.q.2.solet. Vbi auté dubitatur, quid senserint, tunc sub distinguo. Aut valet secundum vnam partem intellectus, aut secundum vtramq;. In primo casu cómodissimum est id accipi, vt res, de qua agitur, magis valeat, quàm pereat. vt.ff.de reg.iur.quotiens.& ext.de verb.sig.abbate. Secundo casu inspiciemus quod verisimilius est. vt ff.de verbo.obligat. cum quidem.§.vlt. & quod quandoque consueuit accidere vt 28.dist.de Syracusanæ. Aliter contra eum interpretatio fieret, qui pactum apposuit. vt in illa, veteribus Quod verum est. si non apparet, cui profuturum sit. vt ff.de verb.oblig.quicquid.

REGVLA CXI.

Libera esse matrimonia.

PRO.

Sup.20.q.3.præsens.
C.de nup.neque.
ff.de verb.oblig.Titia.
Sup.31.q.2.§.1.
Sup.73.dist.vbi.
Ext.de sponf.veniens. & c.requisiuit.

CONTRA.

Ext.de adult.c.2.
Ext.de sponsal.ex literis.Siluanectensis.
Ext.de cleri.vel vouen.mat.c.2.
Ext.de cleri.coniug.c.1.
Sup.22.q.4.inter cætera.

SOLVTIO.

AB initio libera debent esse matrimonia omni creaturæ humanæ, vt contrahat, vel non contrahat: aut cum hoc, vel cum illo contrahat. Postquá verò cótracta fuerint, cópelluntur retinere matrimonium contractú hi, qui contraxerunt. nec vllus prętextus attéditur. vt.22.q.5.preceptum. & c.horrendus. etiam si spósalia sola fuerint contracta ab initio. vt in illa ex literis. Quandoque tamen cópellitur quis contrahere ratione delicti: quia corrumpendo virginem matrimoniú initiasse prępsumitur. vt ext.de adulte.c.1. Nó autem compellendus est, si virgo non fuerit. vt.ibidem traditur.

REGVLA CXII.

INtelligitur concessum, quod non est prohibitum.

PRO.

Sup.16.q.1.sunt nonnulli.
Sup.5.dist.ad eius vero.
Sup.32.dist.de illo clerico.
Sup.18.a q.2.hoc tantum.
Sup.30.q.3.qui spiritualem & c. post.
Sup.27.q.2.lex diuinæ.
ff.quib.ex caus.maio nec non.§.1.
ff.de procur.maritus.§.1.
ff.de testibus.l.1.
ff.de probat.ab ea parte.

CONTRA.

Ext.de translat.inter corporalia.
Sup.2.q.5.consuluisti.
Sup.32.dist.de illo clerico.
Sup.18.q.hoc tantum.
Sup.55.dist.si euangelica.
Sup.2.q.5.monomachiam.
ff.de colleg.illic.l.1.

SOLVTIO.

VBi constitutio affirmatiuè, & non prohibitiuè fertur: cuilibet intelligitur esse concessum id, quod exprimitur in illa. vt puta, concedit apostolus matrimonium contrahi. vt 27.dist.de his. Hæc concessio ad omnes homines porrigitur. quibus specialiter non prohibetur matrimonium contrahere. vt ext. de sponsal. cum apud. Si verò negatiuè siue prohibitiuè promulgatur: quilibet intelligitur prohibitus, nisi expressè exceptatur à prohibitione. vt puta, prohibetur, ne aliquis iniiciat manus violétas in clericú. hęc constitutio quélibet prohibet. nisi alicui inueniatur permissum aliquo iure specialiter. vt ext. de sent.excom.super eo.

REGVLA CXIII.

AD ea quæ frequenter accidunt, iura aptari.

PRO.

Sup.14.q.5.denique.
Sup.3.q.5.accusatores.
Sup.19.q.2.duæ sunt.
Sup.28.dist.de Syracusanæ.
Ext.de despon.impub.literas.
ff.de leg. & S.C.iura.
ff.de pars hæred.peta.antiqui.

CONTRA AD EA QVAE NVNQVAM. aut rarò accidunt.

Sup.51.dist.qui in aliquo.
Sup.de confe.dist.4.sanctum est.
Sup.19.dist.de canonibus.
C.de legit.hæred.si maior.
Auth. de restitut.& ea quæ parit. & cap.§.vnum siquidem.

SOLVTIO.

EX ordine & regulari iure obtinet prima pars, vt per sua exempla probatur. Contraria autem casualia intelliguntur non tenere, cum in negotijs gerendis interferuntur. ve ff. de reg.iur.ea quæ.

REGVLA CXIIII.

CEssante causa, cessat effectus.

PRO.

Sup.1.q.1.quod p o nec ssitate.
Sup.1.q.7.quod pro rr medio.
Sup.60.dist.§.his.omnibus.
Ext.de vo.& voti.red.magnæ.
Ext.de conces. præbend. quoniam diuersitatem. & cap.ex parte.
Ext.de appel.cum cessante.
ff.de condi.sine causa, per totum.

CONTRA.

Sup.19.q.2.duæ sunt.
Sup.32.q.7.tantum.
Sup.16.q.vlt.constituit.
Ext.de sponsal.ad audientiam.
ff.de condi.indeb.vi eamus.
ff.de condic.caus.dat.dedi.

SOLVTIO.

SI cessat causa impulsiua tantum: vt si causa aliqua impellat populum ad aliquid statuendum, quod etiam sine causa illa statuendum esset: cessante causa, non cessat cōstitutio. Idem si quis det aliquid propter aliquam causam, quæ tamen ex necessitate eum dare non compelleret: puta, si des mihi aliquid, vt amicus tuus efficiar nō repetes illud. vt in illa. dedi. Si autem sit causa finalis, sine qua nullo modo constitutio fieret, nec fieri deberet: ea cessante, cessabit constitutio. vt in c. pro remedio. Aut si det aliquis propter causam, quæ dantem si vera esset, & dur rer) compelleret ad dandum: si illa cesset, repetet quod datum est. vt ff.de condi.sine causa per totū. Et hoc, est quod vult dicere illa dec. ex parte.

REGVLA CXV.

COntractus ex vna parte claudicare posse, & nihilominus subsistere.

PRO.

Sup.32.q.5.proposito.
Sup.34.q.2.in lectum.
Sup.33.q.5.manifestum.
Sup.11.q.2.si.qua de rebus.
Ext.de despon.impub.de illis.
Ext.de eo qui dux.in mat.propositum.
ff.de mandati.potest.
Inst.de auht.tut.§.1.

CONTRA.

Sup.32.q.1.si.quis.
ff.de arbitris.sicut.dies.
ff.de verb.sig.Labeo libro.

SOLVTIO.

FAteor obligationē ex vna parte posse tenere, ex altera non, vt apparet per contraria hic posita. Obligatio autem matrimonialis ex vna parte consistere nō potest: quia cum vir & vxor, sponsus & sponsa sint relata, posito vno, ponitur & reliquum, & vno perempto, perimitur & reliquum. Vnde si vir, vel sponsus aliquis sit vinculo matrimoniali astrictus mulieri, & illa eidē alligata esse debet.

REGVLA CXVI.

QVòd ratihabitio retrotrahitur, & confirmat ab initio inualidum.

PRO.

Ext.de spon. & mat.ad id.
Ext.de condit.appo.de illis.
Ext.de clandest.despon.quod.nobis.
Ext.qui mat.accus.poss.insuper.
Ext.de renunc.quod.in dubijs.
Sup.63.dist.Salonitanæ.
Sup.18.q.2.monachis.
Sup.31.q.2.si verum est.
ff.ad Macedo.l.vlt.
ff.de vi. & vi.ar.l.1.§.qod antem.

CONTRA.

ff.de acquir.hæredit.si quis mihi.§.iussum.
ff.de his qui not.infa.quid.ergo.
Ext.de elec.auditis.
Ext.de consue.ad nostrum.
Inst.de auth.tut.§.tuor.

SOLVTIO.

PRima regula obtinet regulariter: contraria sunt casualia. Et tunc demum per ratihabitionem confirmantur res prius inualidæ, si eius perfectioni nihil obstat, nisi dissensus habentium ratam. alioquin si aliquid obstaret, non confirmaret ratihabitio. vt in illa. auditis.

REGVLA CXVII.

SOlennitates non nocere, si omittantur.

PRO.

Ext.de testibus.tuis.
Ext.de elec.dilecti.
Ext.de spon.duor.tua nos.
Ext.de sacram.non iterand.pastoralis.
Ext.de testam.relatum & c.requisiuit.
Sup.30.q.5.nostrates.
Sup.de consec. dist.4. à quodam.
C.de form. & imper.subl.per tot.

CONTRA.

Sup.4 q.3.consanguineorum.
Sup.25.q.5.aliter.
Sup.23.dist.quorundam.
Sup.51.q.1.imprimis.& c.statutis.
C.de iura.calum.l.2.§.sed quia.
ff.de postul.quos prohibet.

SOLVTIO.

SOlennitates quæ exiguntur ad rei substantiam, vitiant si omittātur. vt in c.quorundam. Quæ verò inducuntur ad ornatum si omittantur, non vitiant. vt in prima parte rubricæ. In sacramentis autem, quia ignoramus, quid sit de substantia, sicut in ordinibus: si quid omittatur, debet suppleri. vt in illa.pastoralis.

REGVLA CXVIII.

QVòd contractus aduersus interdictum ecclesiæ initus, non obtinet vigorem.

PRO.

Sup.10.dist.vides.
Sup.35.q.3.contradicemus.
Sup.32.q.4.non oportet.
Ext.de.spon.duor.tua nos.
Ext.qui mat.acc.pos.videtur.
C.de incest.nup.qui contra se.

CONTRA.

Ext.de eo qui cog.consang.transmissæ.
Ext.de clandest. despon.c.2.

Ext.de

Ext. de sponf. cum in Apostolica.
Ext. de matri. contrac. contra interdic. c. penult.
Sup.2.q.3.nos nouimus.

SOLVTIO.

Qvidam distingunt, vtrum sit interdictum ecclesiæ publicè factum, vt tunc non teneat matrimonium.vt in illa.tua.an priuatim:vt tunc teneat. Verum ista distinctio reprobatur per decret.ext.de matri. cótrac.cont.interd.literæ.Dic ergo,quòd nunquam solum interdictum ecclesiæ dirimit matrimonium, nisi subsit ei causa perpetua:vt puta cósanguinitas,vel quid simile.Si autem causam subsit perpetua, illa dirimit matrimonium, imò à principio impediet ne teneat tunc interdictum ecclesiæ. vt ext.de matri, contract.interdic. eccles. ex literis. & c. vlt. nisi interdictum fieret à Papa in modum iuris constituendi: quia Papa potest inducere impedimentum perpetuum in matrimonio constituendo ius nouum.

REGVLA CXIX.

Conditionem appositam pro non apposita haberi.

PRO.

Sup. 10.q.1.sic quidam.
Ext.de condi.appo.quicunque.
Ext. de testa.requisiuit.
C.de inof.test.cum te.
C.de condi.insertis.cum patrem.
C.de instit.& substit.reprehendenda.
C.de his quæ pœnæ nomine.l.vna.
ff. de condi. & demon. dubitamus.
ff.de vsu.& habit.sed neque.§.si vsusfructus.
ff. de condi. inst.l.penult.
ff. de lega.1.ab omnibus.§.in testamento.
Inst.de heredib.instit.§.impossibilis.

Quandoque viciare,& non viciari.

Sup.32 q.2.solet quæri.& c.aliquando.
Inst.de lega.in fi.
ff.de act.& oblig.non solum.
ff. de condic.instit.si Titius.& l.filius.

Quandoque suspendere.

Ext. de appellatione præterea.
Ext.de condit.appo.verum.& c.super eo.& cap. per tuas.
Inst. de verb. oblig.§.ex conditionali.
Sup. 2.q.6.§.biduum.
ff.de contrahend.emptio.hæc venditio.
ff. de pericu.& commo.rei.ven.necessario.

SOLVTIO.

Qvidam actus legitimi sunt,qui expressam conditionem, vel diem non recipiunt,& si in eis apponatur dies vel conditio,vitiantur,vt est emancipatio,acceptilatio,hereditatis aditio, serui optio,tutoris datio. Recipiunt tamen tacitam conditionem interdum.vt ff.de reg. iur. actus. Alij actus legitimi recipiunt conditioné. Nam stipulatio,quia est actus legitimus, conditionem recipit. vt inst.de verb.oblig.§.omnis.& nouatio.vt ff. de nouat.quotiés.& matrimonium. vt in illa. super eo. Idem in alijs contractibus, si conditio à iure non reprobata apponatur.suspendit contractum.vt in illa.super eo, & in omnibus concordantijs. vltimo positis.Si autem apponatur conditio impossibilis: vt. Contraho tecum,si non contraxero cum Titia,propter perplexitatem non tenebit matrimonium, sicut nec alij actus, vt in illa.si Titius. Si verò sit impossibilis propter peccatum:puta Contraho tecum, si occidas hominé. reijcienda est conditio,& tenebunt sponsalia & matrimonium. vt in illa. quicunque. Et idem in alijs contractibus: vt in concordantijs in parte prima Rubricæ positis.Eccepto filio. Nã si institutionibus apponatur hæc conditio impossibilis in personá filij, viciat institutionem. vt in illa filius. Vbi apponitur conditio impossibilis,cui natura est impedimento, quominus existat.ve luti.Contraho tecum, si cœlum attigeris digito. contractus matrimonij sub tali conditione non tenet Inst. de inutil.stipul.§.si impossibili.nec fortè etiam matrimonium:quia non videtur consentire, quia sub tali có ditione contrahit, quæ nunquam potest existere. Verius tamen est quod teneat, si códitio abijciatur,per illam decretal, quicunque.Sanè con apponitur conditio cótra substantiam matrimoni.ea vitiat matrimonium veluti si dicam.cótraho tecum vsq; dum pulchriorem, ac honoribus & facultatibus mihi aptiorem inuenero: nullum erit matrimonium. vt in c.solet quæri. & c.aliquando.& ext.de cond.oppos.c.vlt.

REGVLA CXX.

Excommunicatum habere personá standi in iudicio.

PRO.

Ext. de iudic. intelleximus.
Ext. de condi.appos. cum sit proprium.
Ext.de senten.excom.si verè nos.
Sup.11.q.3.si episcopus.& c.seruetur.

CONTRA.

Ext.de offi.ord.quæsitum.
Ext. de heretic. vergentis.
Ext. de senten.excom.per tuas.
Sup.11.q.3.cum excommunicato.

SOLVTIO.

Excómunicatus in agédo non habet personam standi in iudicio.vt in illa.per tuas.& ext. de excep. cum inter. præterquam in duobus casibus: scilicet quando dicit se esse excómunicatum post appellationem vel quando error intollerabilis est expressus in sententia. vt in illa:per tuas.In respondendo autem habet personam standi in iudicio, quia conueniri potest. & respondebit per procuratorem, si habeat. vt in illa.intelleximus. vel in propria persona, si non habeat procuratorem,ne de suo dolo commodum reportet. vt in illa, si verè nos.

REGVLA CXXI.

Allegante turpitudinem suam non esse audiendum.

PRO.

Sup.14.q.5.fortè.
Sup. 16.q.1.legi.
Sup. 27.q.2.nono sane.
Sup. 29.q.1.perlatum.& q.2.dictum.
Ext. de testibus.veniens.
Ext.de concef.præbend.super quęstionem.
Ext.de eo qui dux.in matrim.propositum.
Ext. de donat. inter dilectos,
C.de his quæ infraud.credit.filios.
C.de transac.transactione.
C. de seruo pig.ob.si creditoribus.

CONTRA.

Ext.de sent.& re iud.lator.
Ext.de concef.præbend ex tenore.
Ext. de præben. & dig.cum non ignores.
Ext.de testibus.quoniam.
Sup. 11.q.1.§.verum.
Sup. 15.q.3.nemini.
Sup.35.q.3.extraordinaria.
Sup.80.dist.si quis putauerit.
C.de libera.eau.si filium.
ff.ad municipal.Titio.
ff. solu.matri. viro.

SOLVTIO.

Allegans turpitudinem suam in agendo non auditur nisi in crimine læsæ maiestatis, & simonię.vt in §. verum. Ad testimonium tamen in simonia nó admittuntur,

tuntur, qui sunt eadem turpitudine maculati. vt in illa veniens. In excipiendo autem turpitudinem suam alle gans auditur. vt ext. de concess. præbend. c. vlt. & hoc propter regulam, quæ dicit. In pari causa turpitudinis potior est cōditio rei. vt ff. de reg. iur. cum per delictū. nisi actor iuuetur commodo possessionis: tunc enim potiores erunt partes actoris, propter aliam regulam, quæ dicit in pari causam turpitudinis potior est condi tio possidentis. vt ff. de condic. sine causa auunculo. nisi actor staret pro matrimonio, re scilicet fauorabili. vt ext. de diuor. significasti. Si aūt actor tantū esset in turpitudine, & allegaret eam, indistinctè est repellendus. nisi alleget in causa, in qua vertatur periculum animæ, vt in illa, lator.

REGVLA CXXII.

VErbum generale generaliter intelligendum.

PRO.

Ext. de coniug. leprol. quoniam.
Sup. 12. q. 1 dilectissimi.
Sup. 19. dist. Romanorum.
Sup. de consec. distin. 4. vt ostenderet. & cap. quiquam.
ff. de reb. dubijs. si is qui. §. vtrum.

Verbum generale restringi.

Sup. 1. q. 1. iudices.
Sup. 2. q. 2. omnes leges.
Sup. 23. dist. legimus.
Sup. 16. q. 1. c. in omnibus. & c. vlt.
Sup. 75. dist. quòd die dominico.
Ext. de simo. x si quæstiones.

Indefinitam æquipollere vniuersali.

Sup. 28. q. 1 idolatria.
Sup. 23. q. 5. si non licet.
Sup. 55. dist. si euangelicam.
Sup. 1. q. 3. saluator.

CONTRA.

Sup. 1. q. 1. sunt nonnulli.
Sup. de conse. dist. 2. liquido.
Ext. de decimis. ad audientiam. & c. tua.

SOLVTIO.

VErbū generale generaliter accipitur, quia si vniuersalis est vera, qualibet eius, particularis erit vera. vt in illa. si is qui. nisi cōstet cōtrahentem vel testatorē de aliquibus specialiter intellexisse. vt C. de transac. age. & ff. de supellec. legat. Labeo vel nisi sensus hoc non patia tur. vt in c. omnes. In iure autem semper indefinitiua, æquipollet vniuersali, quia quod indefinitè dicitur in canone, generaliter est intelligendum. vt 31. q. 1. Deus.

REGVLA CXXIII.

QVòd contra leges fit, per leges dissolui meretur.

PRO.

Sup. 21. q. 2. imperiali.
Sup. 35. q. 4. contradicimus.
Ext. de testibus. in nomine domini.
Ext. qui mat. acc. pos. videtur.
C. de leg. & consti. non est dubium.
ff. de verb. oblig. si stipulor. §. 1.

CONTRA.

Sup. 1. q. 1. quòd quidam.
Sup. 7. q. 2. lugdunensis.
Sup. 7. q. 1. episcopus in diœcesi.
Sup. 28. dist. si vir.
Sup. 44. dist. de iudæis.
Sup. l. dist. ex antiqui.
Sup. 14. q. 6. comperimus.
Sup. 73. dist. vbi ista.
Sup. de conse. dist. 4. à quodam.

Ext. de frigid. & m alef. fraternitas.
Ext. qui cler. vel vou. consuluit. & c. rursus.
ff. de condi. sine causa. auunculo.

SOLVTIO.

VEra est regula, quòd quicquid fit contra leges, de iure pro infecto haberi debet. Sed est supplendum in regula, quicquid fit cōtra leges supple habentes perpetuam causam prohibitionis. Nam sic contractum nō dissoluunt. Et ita responde ad illud c. si vir, & similia. Item supplendum est, quod fit contra leges. & c. si illud quod fit contra leges sortiatur effectum de iure. Et secundū hoc nō est obiectio de turpitudine dantis, quia hæc fit contra legem, scilicet, datio in turpi causa: attamen non dissoluitur per legem, quia non deficit ibi ius, sed persona, quæ repetit. Nec est ibi obiectio de maleficijs. quia illa non sortiuntur effectum de iure. Nec est obiectio de dispensatione, quia dispensatio est contra literam legis. Nec est contra sententiam, quia ius iussit quod exigente necessitate relaxetur illud quod statuitur. Vnde est obiectio de sententia, quæ non debet ferri sub conditione, sed si feratur tenet. vt 2. q. 5. §. biduū quia illud nō est tam prohibitum, quam nō admissum.

REGVLA CXXIIII.

SEntentiam excommunicationis posse ferri sub conditione.

PRO.

Sup. 5. q. 1. quidam.
Sup. 43. dist. Salonitanæ.
Sup. 17. q. 4. quis suadente.
Ext. de appellatione. præterea.
Ext. de matrimo. contrac. cont. interdic. eccle. ex literis.

CONTRA.

Sup. 2. q. 6. §. biduum.
Ext. de reg. iur. actu legitimi.

SOLVTIO.

SEntentia definitiua non debet ferri sub conditione, lata autem tenet. vt ibi. in. §. biduum. Sed sententia excommunicationis ferri potest, quia in multis differt ab alijs sententijs, & per appellationem releuatur. vt ext. de appellatione pastoralis. Item siue iusta sit, siue iniusta, tenet. vt 2. q. 3. cap. 1.

REGVLA CXXV.

QVòd opinio non præiudicat veritati.

PRO.

Sup. 3. q. 7. §. tria.
Sup. 15. q. 1. illud peræque.
Ext. de iur. patrona. consuluit.
Ext. qui filij sint leg. cum inter.
Ext. de præs. non bapti. c. vlt.
Ext. de senten. excommunic. si verè nos.
Ext. de offi. præsidijs. Barbarius.
ff. de solut. verò procuratori.
ff. pro empto. quod vulgo. & l. 2.
ff. de iur. & facti ignor. regula. §. qui ignorauit.

CONTRA.

Ext. de digam. nuper.
Ext. qui fil. sunt leg. referente.
Inst. de lega. §. si quis rem.
Inst. de vsucap. §. error autem.
ff. de vsucap. si fur. §. 1.
ff. de lega. 3. l. in principio.

SOLVTIO.

DIstinguendum hic est. Opinio de aliqua re, vel est omnium, & tunc aut est emendabilis apparente me liore, atque sic cedit, & euanescit comperta veritate. vt 8. dist. si consuetudinem: aut re minime integra emendari

dari non potest, & sic opinio publica loco veritatis manet. vt, si aliquis coniungatur effectu matrimoniali in facie ecclesiæ consanguineæ suæ: licet postmodum appareat nullum fuisse matrimonium, tamen propter publicam opinionem perinde habetur, ac si verum fuisset matrimonium, & filij legitimi reputabuntur. vt in illa. cum inter. Opinio autem singularis personæ non præiudicat veritati, vt puta si coniungatur quis consanguineæ suæ, & ignoret illam esse cōsanguineam suam, ecclesia autem sciat, propter opinionem singularem non reputatur matrimonium, nec filij erunt legitimi. vt in illa. referente: fallit tamen in vsucapionibus, vbi opinio singularis personæ pro veritate habetur, vt in illa. l. non solum. §. quod vulgò. & in maleficijs. vt in cap. nuper.

REGVLA CXXVI.

DEnunciationem impunè non contemni.

PRO.

Ext. de dolo & contuma. causam.
Ext. de accusa. Deus omnipotens.
Ext. de noui ope. nunc intelleximus. c. 2.
C. de rei vendi. si fundum.
ff. quæ in frau. credit. ait. prætor. §. si quis.

CONTRA.

Ext. de elec. cum inter canonicos.
ff. quod cum falso tutore gest. esse dic. quæ cum. falso l. 2.
ff. de minorib. tutor.
ff. de remis. pigno. l. 1.
ff. pro empr. alienam.
C. de rescind. vendi. si maior.

SOLVTIO.

SI bona fide non credit denuntianti, non nocebit denuntiatio. Si verò credat, nocebit, si post ipsam procedat. vt ff. quod fal. tut. autho. gest. l. 2. in denuntiatione autem noui operis nocet.

REGVLA CXXVII.

QVòd Imperator nō habet iurisdictionem à Papa.

PRO.

Ext. de iudic. nouit.
Ext. de appel. si duobus.
Sup. 10. dist. quoniam idem.
Sup. 8. dist. quo iure.
Sup. 23. q. 5. regum.
a Nemo scrip. 32. q. 6. Sup.[a] 33. q. 2. inter hæc.
Sup. 96. dist. cum ad verum.
In auth. quomo. opor. episc. in princ.
Sup. 93. dist. legimus.

CONTRA.

Ext. de elec. venerabilem.
Ext. de for. compet. licet.
Sup. 63. dist. omnis electio.
Sup. de Conse. dist. 5. in die.
Sup. 96. dist. Constantinus.
Sup. 15. q. 6. alius item.

REGVLA CXXVIII.

NVllam spiritualem seu ecclesiasticam personam habere in terris aliquam potestatem & administrationem secularem.

PRO.

Sup. 11. q. 1. magnum. & c. te quidem.
Sup. 12. q. 1. clericus. & cap. cui portio. & cap. duo sunt.
Ext. de maio. & obed. solitæ.
Sup. 88. dist. perlatum.
Sup. 96. dist. cum ad verum. & cap. si Imperator.
Ext. qui fil. sint. leg. causam quæ inter.
Sup. 97. dist. ecclesiæ. & c. Victor.
Sup. 23. q. 8. reprehensibile. & c. sequent.

CONTRA.

Ext. de maio. & obed. omnes.
Sup. 12. q. 1. futuram.
Sup. 63. dist. ego Lodouicus. & c. Hadrianus. vers. per singulas.
Sup. 97. dist. quis dubitet. & c. Constantinus.
Sup. 11. q. 1. §. sed si quis. vers. volumus.
Sup. 23. q. 8. igitur. & cap. hortatu. & cap. vt pridē.

REGVLA CXXIX.

PAria delicta mutua pensatione dissoluuntur.

PRO.

Ext. de diuort. significasti.
Ext. de adult. intelleximus.
Ext. de conces. præbend. cum super.
Ext. de excep. cum ecclesiasticę.
Sup. 23. q. 6. nihil iniquius.
ff. de condi. sine causa. auunculo.
ff. de condi. ob turp. caus. l. 2.
ff. sol. matri. viro atque vxore.

CONTRA.

Ext. de præbend. cum non ignores.
Ext. de conces. præbend. ex tenore.
Sup. 6. q. 1. qui crimen.
ff. de dolo. si duo.
ff. de do. excep. apud Celsum. §. Marcellus
Sup. 25. dist. priuatum.
ff. de reg. iur. cum par delictum.
C. de libera. causa. si filium.

SOLVTIO.

SPeciale est in causa matrimonij, quod actor opposita replicatione adulterij exceptionem adulterij à reo oppositam elidat: aliàs in causa pari turpitudinis conditio rei potior est. vt in illa. cum par delictum & notat. fuit sup. in illo generali. Allegans turpitudinem suam audiri non debet. Item in exceptis criminibus audiuntur participes criminis contra reum. vt 7. q. 1. §. quidus.

REGVLA CXXX.

NEmo plus Iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet.

PRO.

Sup. 1. q. 1. Dalbertum.
Sup. 54. dist. abbatem.
Ext. de iur. patron. cura. & c. quod autem.
Ext. de d na. inter. ma. & vxor. nuper.
ff. de donat. si filius.
ff. de acquir. re dom. traditio.
ff. de reg. iur. nemo, & l. in his.
C. quod cum eo. si libertam.

CONTRA.

ff. de administrat. tutor lex quæ, & l. fin.
ff. de acquir. re dom. non est nouum.
ff. de euic. si pignori.
ff. de vsufruct. quod nostrum.
In Auth. quib. alien. non licet. §. contra.
Ext. de donat. pastoralis.
Sup. de consec. dist. 4. à quodam.

SOLVTIO.

REgulare est, quòd nullus plus iuris potest in alium transferre, quam habet. fallit tamen in creditore, qui vendendo pignus transfert dominium quod non habuit. vt in illo. §. contra. Item in tutore, qui vendendo rem pupilli transfert dominium quod ipse non habuit. vt in illa lex quæ. Item in executore, qui vendendo rem alterius transfert dominium, quod non habuit. vt in illa. si pignora. Item in vsufructus constitutione,

quia si et dominus non habeat vsumfructum rei suæ, tamen concedit alij. vt in illa. quod nostrum.

REGVLA CXXXI.

Facientes & consentientes pari pœna plectuntur.

PRO.

Sup. 2. q. 1. votum.
Sup. 17. q. 4. omnes.
Sup. 11. q. 3. qui consentit.
Sup. 3. q. 4. consanguineorum.
Sup. 83. dist. 1. c. 2. & c. 3.
Ext. de simo. non satis.

CONTRA.

Ext. de cleri. excom. lator.
Ext. de homic. sicut dignum.
Sup. 86. dist. tanta.
Sup. 1. q. 1. quicquid.
Sup. 24. q. 3. qui aliorum.
ff. de fur. is qui opere.

SOLVTIO.

Est consensus cooperationis: hic talis punitur ex qualiter cum faciente. vt in Rubrica dicitur. Est & consensus negligentiæ, & talis consensus minus punitur quàm faciens. vt in c. quicquid consensus authoritas, vbi quis præstat authoritatem illi, qui per se committere non potuit. vt in c. qui aliorum.

REGVLA CXXXII.

Diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget.

PRO.

Sup. 24. q. 2. schisma.
Sup. 32. q. 2. flagitia.
Sup. 8. dist. consuetudo.
Auth. vt nulli iudic. §. 1.
Ext. de simo. non satis.
ff. de acti. & oblig. l. obligationum.

CONTRA.

Ext. de iur. patro. cura.
Ext. de tempo. ordi. sanè.
Ext. de cogna. spirit. super eo.
Sup. 32. q. 4. obijciuntur.

SOLVTIO.

Longus & inueteratus vsus illius, qui malam inducit consuetudinem, nó excusat illum inducentem, nec minuit delictum, sed auget. Aliorum autem vsus, qui illam malam consuetudinem fuerant secuti, extenuabit peccatum: sed non minuit, verum auget, quantum ad animum delinquentium: quia quantò longius obseruata fuit, tanto pluries deliquit, non autem quantum ad magnitudinem delicti. Verius tamen suprà soluitur, in illo generali, Consuetudinem excusare &c.

REGVLA CXXXIII.

Mitius agitur cum sponte confesso, quam cum in iure conuicto.

PRO.

C. de confessis. l. 1.
Ext. de confessis. c. 2.
Ext. de iudic. at si clerci.
Ext. de simo. de hoc.
Sup. 12. q. 2. non dicatis.
Sup. 2. q. 1. nos in quenquam. & c. iudex.
Sup. l. dist. presbyterum. & c. si quis.

CONTRA.

Sup. 2. q. 1. imprimis.
Sup. 15. q. 8. si quis præsbyter.
Ext. de fur. c. vlt.

SOLVTIO.

Mitius agitur cum confesso, quam cum conuicto: nisi confiteatur metu probationis. tunc enim perinde punietur, ac si conuictus esset.

REGVLA CXXXIIII.

Rei quantitas, iuris diuersitatem inducit.

PRO.

Sup. 1. q. 1. iudices.
Sup. 2. q. 6. §. anteriorum.
Ext. de decim. suggestum.
Ext. de simo. & si quæstiones.
ff. de abige. l. 1.

CONTRA.

Ext. de emp. & vend. ad nostram.
Ext. de appel. c. de appellationibus.
Ext. de simo. ex tuæ. & c. 1.
Sup. 14. q. 6. furtum.

SOLVTIO.

Primum generale est, & obtinet in pecuniaria satisfactione, vbi naturalem imitatur æquitatem. Contraria verò obtinent in maleficijs, vbi secundum iuris apices plus rigor quàm æquitas, plus factum quàm ius cósideratur. vt ff. ad l. Cornel. de sica. in maleficijs. quod de appellationibus adijcitur, ex istimo speciale. hoc tamen habet commune cum prioribus, quod introducta est ad rigorem iuris obseruandum.

REGELA CXXXV.

Cui conceditur alicui, quod maius est, prohibetur ei quod minus est.
Ext. de raptor. super eo.
Ext. de decimis. tua.
Ext. de torneam. felicis.
Ext. de offi. ord. pastoralis.
Ext. de tempo. ord. litteras.
Sup. 2. q. 1. si qui episcopi.
Sup. l. dist. placuit.
Sup. 80. dist. episcopus non in
Sup. 88. dist. episcopus guber.

CONTRA.

Ext. de decimis. tua.
Sup. 44. dist. nulli clerico.
Sup. 24. q. 1. miramur.
Sup. 7. q. 2. nullus primas.
ff. de senato. qui indignus.
ff. de interdict. & relegat. relegatorum.

SOLVTIO.

Cui conceditur maius, conceditur ei minus, quod est eiusdem censuræ, nisi minus interdicatur ob honorem personæ. vt quia prohibetur, ne episcopus fit in minima ciuitate, & sic vilipendatur. vt in c. episcopus non in. vel nisi minus interdicatur ob terrorem. Vnde quandoque mortuo conceditur corpus Christi, & denegatur sepultura. vt in illa. felicis.

REGVLA CXXXVI.

Quemlibet puniri in quo deliquit.

PRO.

Sup. 25. q. 2. ita nos.
Sup. 11. q. 3. priuilegium.
Sup. 17. q. 4. frater. & coepiscopus.
Ext. de non ordinand. min. literas.
Ext. de elec. cum in cunctis.
Ext. vsur. quia frustra.
Ext. de appella. an sit.
Ext. de cleri. ex com. ex literis.

CONTRA.

Ext. de rest. spol. in literis.
Ext. de dolo. & contuma. c. 1.
Ext. de iureiur. ad audientiam.
Sup. 82. dist. præsbyter.
Sup. 16. q. 1. reuertimini.

SOLV-

SOLVTIO.

SI non puniri posit in quo deliquit, puniendus est per contraria remedia: & si nec per illa puniri posit, vel quia sit pœna insufficiens, puniatur in alia. Quandoque autem non punitur quis in eo in quo deliquit, quando indulgetur ei, quia modica fuit offensa. vt ext. de dolo & cótuma. c. 1. vel propter delictum aduersarij nó infer tur ei pœna in eo, in quo deliquit. vt in illo cap. in literis.

REGVLA CXXXVII.

PRiuilegium tolli per abusum, vel per actum contrarium.

PRO.

Sup. 11. q. 3. priuilegium.
Sup. 64. dist. vbi ista.
Ext. de præbend. pro illorum.
Ext. de constit. cum accessisset.
Ext. de his quæ fi. à maio. ex tenore.
Ext. de concess. præbend. cum nuper.

CONTRA.

Ext. de priuileg. si de terra. & c. accedentibus.
Sup. 25. q. 1. priuilegium.
C. de accusat. tuto voluntarie.
C. de his qui spon. mune. subel. l. vlt.

SOLVTIO.

PEr abusionem nó tollitur priuilegium ipso iure, sed potest auferri per superiorem, vbi quis abutitur eo faciendo contra priuilegium. quoniam si contrarium priuilegio fecisset 40. annorum spacio, tunc tolleretur priuilegium per exceptionem præscriptionis, vt in illa. si de terra. & c. accedétibus. Per vnicum autem actú contrarium forte tollerentur ista priuilegia, quæ obten tá essent ad instantiam petentium.

REGVLA CXXXVIII.

QVemque posse renuntiare iuri suo.

PRO.

Ext. de priuileg. si de terra.
Ext. de elec. cum nobis olim.
Ext. de renunc. quod in dubijs.
Ext. de regular. & transeun. ad apostolicam.

CONTRA.

ff. de procur. filiusfam. §. veterani.
ff. de postulat. quos prohibet.
ff. de pact. ius agnationis.
ff. de iurisd. om. iudic. si idem.
C. de iuram. calumniæ. l. 2. §. sed quia.
C. de pact. in conscribendo.
Ext. de for. compet. si diligenti.
Ext. de senten. excom. contingit.
Sup. 7. q. 1. quam periculosum.

SOLVTIO.

QVisque iuri quod pro se est introductum, potest renunciare: fallit tamen in casibus, quos notaui in decretali illa, ad apostolicam. Iuri autem quod non est introductum, tantum pro me, inquantum tangit me, renunciare possum. vt in illa decretali. ad apostolicam. Fallit tamen hoc in tribus casibus introductis ad decorem ecclesiæ seruandum circa clericos. vt in illa decreta. si diligenti, & c. contingit.

REGVLA CXXXIX.

ECclesiam non debere exigere pœnam pecuniariam.

PRO.

Sup. 1. q. 1. nullus episcopus.
Sup. 16. q. 1. cognouimus. & c. Illud.
Sup. 83. dist. si quis episcopus.
Ext. de pœn. licet. & c. sententiam.
Ext. de simon. nemo.

CONTRA.

Ext. de raptoribus. in archiepiscopatu.
Sup. 17. q. 4. quisquis.
Sup. 16. q. 1. statuimus.
Sup. 12. q. 2. cum deuotisima.
Sup. 18. dist. quicquid.

SOLVTIO.

SI pœna pecuniaria sit taxata in iure, eam potest ferre prælatus quilibet, qui cognouit de causa ei, qui deliquit, cum fuerit conuictus vel in iure confessus. vt ext. de offic. delega. de causis. Si veró non sit taxata in iure, tunc non infligit eam, secundum quosdam: vel si alia pœna taxata sit quàm pecuniaria. Verius tamen est, si alia pœna sit taxata, vel nulla, quod posit inferre pœnam pecuniariam: nisi videat melius posse corrigi delinquentem per illam pœnam, quàm per aliam. Nam si in corrigendo siue ignoscendo hoc solum fiat, bené agitur, vt vita hominum corrigatur. vt 23. q. 3. prodest. In illa autem decretal. licet inserebant iudices pœnam pecuniariam, vt sibi retinerent eam, quod non non debet fieri, Imo pœna talis debet fisco applicari, vel in fabricam maioris ecclesiæ expendi. vt C. de modo mulcta. l. mulctarum.

REGVLA CXL.

VIctum victori in expensis esse condemnandum.

PRO.

Ext. de priuileg. cum olim.
Ext. de pœn. calumniam.
Sup. 3. q. 4. quod fieri.
C. de iudic. properandum.
C. de fruct. & lit. expens. l. 2.
C. de aduoc. diuers. iudic. l. 1.
C. de recupera. sump. l. 1. libro. 10.
C. sen. altera parte absen. non ferri. per tot.

CONTRA.

Sup. 1. q. vlt. sancimus.
Sup. 2. q. 3. §. notandum.
ff. de iudic. cum quem temeré.
Istit. de pœna temere litigantium. in princ.
Auth. de litigios. §. ad excludendum.

SOLVTIO.

QVidam dicunt, victum victori non esse condemnandum ad expensas, nisi probetur eum malitiose mouisse litem. vt in concordantijs proximé positis. & maximé cum semper præsumatur eum recté mouisse litem, ex quo iurauit de calumnia. vt in illa. sancimus. Verius tamen puto, quod indistincte sit victus victori condemnandus ad expensas in lite factas, quia præsumitur ipsum malitiose litem mouisse, ex quo deficit in probatione suæ intétionis. vt C. de aduoc. diuers. iudic. l. 1. Cæterum prima solutio verior est. In causa tamen appellationis semper sit condemnatio in expensis, obtinenti victoriam. vt. 2. q. 5. oratio. vel omnimodo.

REGVLA CXLI.

IGnorantiam allegans eam probare debet.

PRO.

Sup. l. dist. quantum.
Sup. 8. q. 3. ordinationis.
Sup. 35. q. 2. in lectum.
Sup. 1. q. 1. si quis à simoniacis.
Ext. de sen. excom. si vero aliquis.
ff. de probat. cum deinde.
C. de long. temp. præscrip. emptor.
Sup. 83. dist. proposuisti.

CONTRA.

Sup. 3. q. 9. auditis.
ff. de probat. verius.
Inst. de lega. §. qui res.

SOLV-

SOLVTIO.

QVi ignorantiam allegat, eam probare debet Probatur vero ignorantia hoc solo, quod non probatur contrarium vt C. qui milita. pos. vel non super seruis.lib.12. Vel probatur per iuramentum illius, qui dicit se ignorasse, quia cum ignorantia penes animum sit, non poterit aliter probari.

REGVLA CXLII.

NAturæ, ac rationis ordinem, & legem generalem Dei, nulla constitutione humana coarctari, aut dissolui posse.

PRO.

Sup.25.q.1.quæ ad perpetuam. & c.sunt quidam, & c. violatores.
Sup. 22. q.2.si quis per.
Sup.1.q.vlt.c.vlt.
Ext.de reg.iur.qui scandalizauerit.
Sup. 27.q.1.nuptiarum.
Sup. 10.dist. non licet.
Sup.dist.nolite.
Sup.25.q.2.dicenti.& c.posteaquam.
Ext. de vsur. super eo.
Sup.9.q.3.nullus.

CONTRA.

Sup. 14. dist.sicut.
Sup.l.dist.vt constitueretur.
Sup.1.q.vlt.dispensationes.& c.exigunt.
Ext. de iudic. at si clerici.
Sup. de consec. dist. 2.reuera.
Ext. de diuor.gaudemus.
Ext.de digam.debitum.
Sup. 11. q.3.cuncta per mundum.
Ext. de cler.significasti.
Sup.22.dist.omnes.
Sup. 40.dist.si Papa.

SOLVTIO.

VT ea quæ diuinitus sunt præcepta, nequaquã in descriptionem & dubium reuocanda sunt: vt 33. dist. hæc autem & 25.q.1. violatores.ita quoque non debet quisquam mortalium præsumere in misterijs & religione definire, aut antiquare, quod non definit nec antiquat Apostolus.vt 31.q.3.quod si.& 13.dist.preceptis. Ritus vero ecclesiasticos possunt episcopi ordinare, huiusmodi tamen, qui cum euangelicis regulis consentiant.vt in illo.non licet.& 12.dist.illud aliter non:quia vbi diuina tam præclara & indubitata testimonia habētur, nihil valent vltra pontificum decreta.vt 9.dist. noli,& sicut in potestati ib.societatis humanæ maior potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus, vt dist.8.quæ contra.& nihil est tantum, quod fit perinduci, aut introduci posit.& in hoc spiritus sancti placita valeat aliquatenus eneruare.11.dist.quis nesciat & quod apostolus cōcedit, nemini auferri potest.vt 28. dist.in fi.Ius autem naturale in se est incommutabile.vt 6.dist. non est. & ext.de consuet.c. vlt.igitur Papa non posset constitutionem facere, qua matrimonium prohiberet.vt in illa.nuptiarum.& 27.q.2.sunt qui Alij dicunt, quod moralia (vt non occides, &c.) esse immutabile, quo ad mystica superficialiter mutari posse. Sed contra illud est, quod lex multis casibus homicidium permittit vt c.de adult.Grachus.& ext.de homicid.c.2. in fi.in alijs autem contrarijs cum alias suspectum, tum certè nimis familiare ad domesticum est testimonium vt Fulgosius in proœmi.ff.scribit.

REGVLA CXLIII.

IN diuersis & contrarijs constitutionibus non posteriores, sed veteres apostolicæ simplicitati, & veritati propiores præualent.

PRO.

Sup.8.dist.si solus.
Sup.8.dist.quæ contra.& c.frustra.
Sup. 2.dist.nolite.& c.quis nesciat.
Sup.l.dist.domino.§.in fine.
Sup. 25.q.1.sunt quidam.& c.contra.
Sup.25.q.2.si ea.& c.dicenti.
Sup.19.dist.nulli.
Sup.37.dist.relatum.§.& ideo.

CONTRA.

Sup. 25.q.2.posteaquam.§.his ita.
ff.de legib.non est nouum.
Sup.36.q.vlt.c.vlt.

SOLVTIO.

SI per nouorum pontificum constitutiones inuehatur quædam diuersitas, & discrepantia in veteres canones generales, sacrarum literarum authoritate probatos: præualere & effectui mācipari debent hi: cum quo voluntati diuinæ & æquitatis rationi conueniant: vt in illo.dicenti, & maiorē continent pietatem.vt in illo.sana. tum etiam quod anteriores Pontifices. vt non minoris potestatis, ita maioris authoritatis sunt propter antiquitatem.vt in illo, domino.& valde incongruum & anathemate dignum iudicatur, niti quempiam quam tacumque rationis excusatione, quæ bene sunt ordinata, rescindere, & exemplo docere cæteros, quemadmodum quandoque sua etiam constituta dissoluant, vt 25. q.1.generali. atque hoc est submouere ac transferre terminos, quos posuerunt patres vt 24.q.3.transferunt.& 25.q.1.quæ ad perpetuam. Non obstat c. posteaquam, quia in §.subiungūtur verba Gratiani, nō canonis, neq; obstat c. vlti. quia ibi sententia Hieronymi antiquior, testimonio scripturæ accedente, præfertur concilio.

REGVLA CXLIIII.

A Meliore & potiore parte fieri denominationem.

PRO.

Ext.de sent.& re.iudic.non potest.
ff. de stat. hom.l.2.& l.quæritur.
C. de donat.sancimus.§.ne autem.
Sup.3.q.6. irritam.
Ext.de iure patron.quoniam.
Sup.6.q.4.c.1.
ff.de verb.sig.maiorem.
Inst. de iure nat.gen. & ci.§.sed ius quidem.
Inst. de ingenu.§.1.
Ext.de elec.quod super.& c.eccl. vestra, 1.& 2.
ff. ad municipa.quod maior & ibi glos.
Ext.de off.deleg.prudentiæ.
ff. si ager vectigal.l.1.
Ext.de testam.c.1.
Ext.de renunc.cum inter.

CONTRA.

Inst.de pat.potest.§.1.
Ext. de elec. significasti.
Sup. 9. q.3.aliorum.
C. de autho. prestan.l.vlt.

SOLVTIO.

HVc pertinet quod supra quoque dictū est [a] de quo latius vide glos. in c. cum omnes ext.de const. Non semper autem potior & maior pars censetur, quæ numero superat, sed etiam quæ maior dignitate & sapientia. vt in illa.ecclesia.& 9.dist.sana.& quæ est fortior, & maioris effectus, plausibiliorq; vt in illa.quæritur.& ff.si ager vectig.l. 1. & ext. de testam. c.1. & in.§.si vnus.& in l. qui religiosis. & inst.de ingen.§.1.Non obstat.§.1.Insti.de pat.potest.vbi matrimonium à muliere, non à viro dicitur. Tametsi enim vir quoad ad ministrationem rerum

[a] In reg. 13. vide Arest. 1. sed vide reg. sed de … [marginal note, partly illegible]

rerum externarum, & potestatem ac sexum, ipsum ma ior femina habeatur, vt. ff. de senat. l. 1. secus tamen est in ipsa de qua principaliter agitur, matrimonij coniunctione propter pariendi necessitates. vt Plinius nat. histo. lib. 7. c. 25. explanatum etiam quod infans magis indiget solatio materno, quàm paterno. vt ext. de conuers. infidel. c. 2.

REGVLA CXLV.

PRoduci & examinari testes ante litis côtestationem non posse.

PRO.

Ext. vt lite non contest. c. ad hoc deus & c. accedens. & c. quoniam frequenter. in princ.
Sup. 3. q. 9. decernimus.
C. de execu. rei. iud. l. 1.
C. de iureiur. propter calum. l. 2.
C. de bon. auth. iu. pos. Auth. & qui iurat.
Ext. de dolo & cont. prout.

CONTRA.

C. quomo. & quan. iud. Auth. qui semel.
Ext. vt lite non contest. quoniam frequenter.
Ext. de testib. significauit.
Ext. de testam. Albericus.
Ext. de dolo & cont. causam.
C. de prescrip. 30. anno. l. cum notissimi. §. vlt.
Ext. de procura. in nostra. ad si.
Ext. de iureiur. ad nostram.
C. fini regund. l. 3.
ff. de libe. agnos. si quis. §. si vel parens.
Sup. 2. q. 6. ei qui appellat. §. appellatore.
Ext. de appe. interposita. §. sane.
Ext. de cler. non resid. tuæ.

SOLVTIO.

VIdetur in iudicijs ordinarijs iuris ordo seruandus. si enim non admittuntur allegationes, nisi præstito iuramento calumniæ. vt C. de iureiur. propter calû. l. 2. ergo nec ante litem côtestatam. & cum leges publice nec facto iudicis, nec consensu litigatorum minime conuellantur. vt. ff. de pen. l. 1. & ff. de pact. ius publicum, ideo prohibito eo quod testes ante litem contestatam non producantur, consequenter idem concessum non videtur. vt. ff. de off. eius cui mand. est iurisdictione. l. 1. & ff. de postul. quos. Contraria quę adducuntur sunt exceptiones à regula, in quibus officium suum perdit. Vide super hoc Tancred. de ordi. iud. lib. 3. tit. 8. Quando & quomodo, & lib. 4. tit. 1. §. 3.

FINIS.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z,
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN.

Omnes sunt Quaterniones.

VENETIIS,
APVD HIERONYMVM SCOTVM.
M D LXXI.

